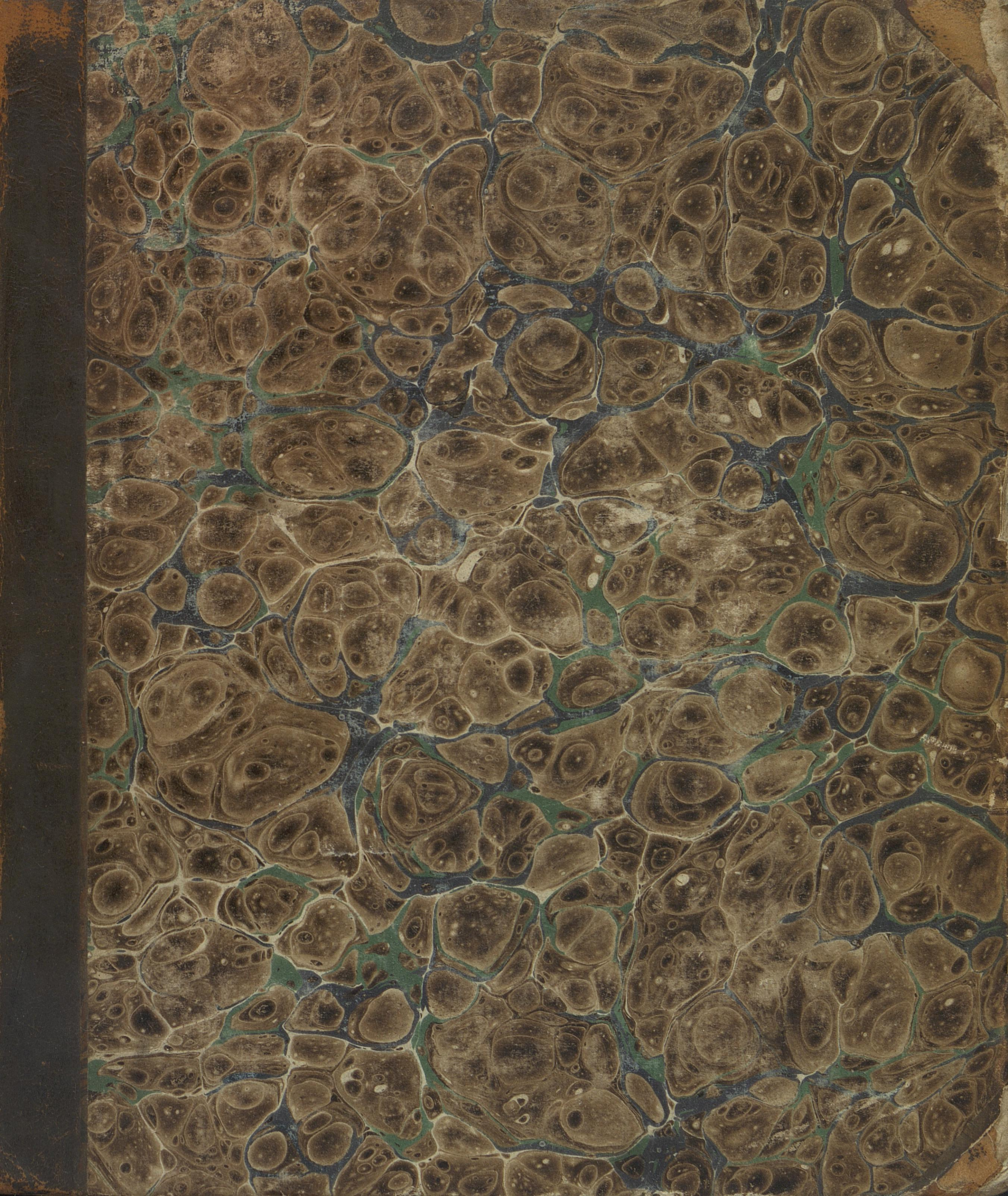
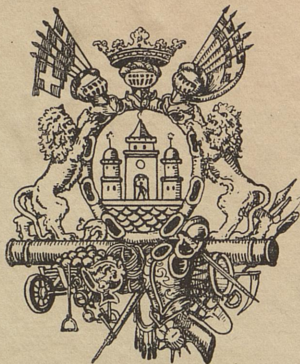

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af J. Werfel.

Syvende Bind.

Kjøbenhavn, 1807.
Trykt paa Udgiverens Forlag, hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 1.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 14 October, 1806.

Tre Aar ere nu henrundne siden Forfatteren begyndte dette Blad, og ustandset har underholdt sig to Gange ugentlig med sine Læser. Hans Pen formaaer ikke at skildre de Følelser, hvormed han her atter begynder en ny Aargang. Dobbelt maa det glæde ham at Forsynet har skjenket ham Helbred og Lyst til uafbrudt at følge sit Kald, og at hans Læsere have værdiget ham deres stadige Opmærksomhed. Tre Aar ere for en periodisk Forfatter et langt Tidsrum, hvori der kan møde ham mange uforudseete Ting og hvori han paa hundrede Maader kan tabe den Yndest, han har vidst at forskaffe sig. Men det vilde være utidig Tilbageholdenhed, dersom jeg vilde fragaae, at der paa denne Bane har mødt mig Omstændigheder, der, uagtet de ikke vare af den Natur, at de kunde have nogen Indflydelse paa min Stilling som Medlem af Borgersamfundet, dog altid have givet mine Følelser et andet Sving og bevæget mig til ligeledes at forandre den Plan, jeg fra Begyndelsen af havde foresat mig at følge.

Da jeg første Gang begyndte at tale til mine Læsere i dette Blad, troede jeg, at fornøden Sandhed var ingen Mand for broget; at Satire, som kun revsede Laster og Daarlighed vilde, om just ikke alm[illegible]ig bifaldes, saa dog taales hos os; at de[illegible]dig Skjemt ikke vilde uddrages Gift; at hvert Indfald just ikke vilde betragtes som smagløst, fordi det ei er krydret med attisk Salt og Sternisk Vid — [illegible] jeg fandt mig ofte skuffet i min Forventning. Modnere Erfaring har lært mig, at den, der har sin Rolighed kjer, ikke bør skrive satirisk, i det mindste ikke i Kjøbenhavn. Jeg har derfor i de senere Numere afholdt mig meget fra Alt hvad der kan bære Navn af Satire, og jeg skal i Fremtiden ogsaa saa meget som muligt overlade denne Mark til dem, der føle større Kald dertil end jeg. Det har aldrig været min Hensigt at være en

moralsk Missionair, der giver sig af med at omvende Daarer. For mig maae de trives, blomstre og formere sig saa meget de ville — jeg skal ikke være dem i Veien. Desuden behøver man kun at kaste et Øie paa vor ældre og nyere Litteratur, for at overtydes om, at næsten ingen, der har skrevet satiriske Ting hos os, har undgaaet bittre Angreb, endog paa sin moralske Caracteer. Mere end engang har jeg været betænkt paa at forandre dette Blad til en reen historisk-politisk Tidende, som hverken paataler Daarligheder eller Misbrug; men den Nytte, jeg endnu maaskee kan stifte, og den Overbærenhed, et saa betydeligt Antal Læsere have værdiget disse Smaaarbeider, bevægede mig til, indtil videre, at lade det beholde sin allerførste Form. Ironie og Skjerts stemme aldeles ikke overeens med mine Følelser; jeg har tvertimod altid langt hellere ønsket at kunne gavne mine Medborgere med alvorligt Raisonnement, nyttige Betragtninger og solide Efterretninger. Ligesaa inderlig jeg er overbeviist om, at sømmelig Satire, naar den skrives for Læsere, der indsee dens sande Øiemed, er høist gavnlig, ligesaa meget føler jeg, at det er uværdigt for Skribenten, at spilde sin Tid med blot at more eller hjelpe andre Mennesker at fordrive en ørkesløs Time. Vi have jo et National-, Sommer- og Hoftheater, hvor man for en ringe Betaling kan faae opvakt en lungerystende Latter — vi have jo Oversættere, der fra Tydskland og Frankrige forsyne os med hele Ladninger af Luner, hvorfor behøver man

da i et Blad, hvis Plads kan anvendes til virkelig gavnlige Ting, at forøge denne uudtømmelige Morskabskilde?

Rabener siger i Fortalen til sine Satirer: "Hvor uendelige ere ikke den almindelige Satires Fortrin for den personlige? Ved at gjøre Laster og Feil, der ere fælles for mange, til Gjenstand for min Satire, undgaaer jeg hos billige Læsere den Bebreidelse: at jeg skriver af Privatlidenskaber, af personligt Had, eller af Lyst til at hevne mig." Han fremsætter flere af dens Fortrin, og hvad han har sagt, er siden blevet eftersnakket af mangfoldige Andre. Men hvor meget der end anføres til den almindelige Satires Forsvar, saa gives der dog neppe noget Fag i Litteraturen, hvorved man lettere kan paadrage sig uforsonligere Fiendskab end det satiriske. Satiren være nok saa almindelig, saa gives der dog, naar den bliver Naturen tro, altid Væsener, som den rammer, og disse ville nok sørge for at sværte Forfatteren saa meget de formaae. Hvorfor skulde man overalt ikke ligesaa godt kunne fornærme ti Daarer ved at skildre deres fælles Daarligheder, end en eneste ved at skildre hans individuelle? At Folk kunne føle sig fornærmede ved ganske almindelige Satire, det have adskillige Kjendsgjerninger overtydet mig om. Det er netop de Mennesker, der føle sig trufne, som, uden at man altid kan indsee den sande Aarsag, skumle over Forfattere, opdigte fornærmelige Anecdoter, og ofte virkeligen undergrave de første Grundstøtter til den

satiriske Skribents Agtelse som Menneske og Borger. Dette og intet andet er Aarsag til, at man sjelden roser satiriske Forfatteres Hoved, endog naar de ere saa heldige at behage Publicum, uden paa deres Hjertes Bekostning. Jeg behøver ikke at anføre mange Beviser. Hele Verden veed, hvad Folkevennen alt har vidst at fortælle om Heiberg, hvilket Begreb man i Almindelighed gjør sig om Riegels's Hjerte, hvorledes man haanede den store Voltaire, og endnu dagligen vedbliver at beskjæmme hans Minde. Alle disse Mænd havde været Engle i Verdens Oine, dersom de havde skrevet Lovtaler istedet for Satirer.

Men saaledes er Mennesket; man vil gjerne see de Feil revsede, som man troer sig fri for, men man fnyser af Harme, naar nogen vover at røre ved vore egne Skjødesynder. Man raaber vel bestandig paa Sandhed, og skildrer den som en Guddom; men det gaaer med Sandhed som med Solen; Digterne kunne ikke nok, som ophøie dens Skjønhed, men ingen af dem gider alligevel see den lige i Ansigtet. De fleste Mennesker ønske helst at see Sandheder paa samme Maade som de ønske at overvære et Feldtslag — nemlig, naar de kunne staae i deres Vindue og roligen være Vidne til, hvorledes godt Folk dræbe hinanden.

Fra en anden Side betragtet maa man tilstaae, at en Satiriker just ikke er den Mand, hvis bestandige Selskab man i den litteraire eller virkelige Verden just omhyggeligen bør søge.

Det Menneske, der vænner sig til, at betragte Alting fra en ufordeelagtig Side, bliver ogsaa snart vant til at dømme ufordeelagtig om Alting, og hvad vindes i Grunden herved? Det Vrange bliver derfor ligesaa lidet rigtigt, som Daaren klog. Man gjøres kun opmærksom paa Feil, som vi sjelden kunne afhjelpe. Hvad nytter det desuden at gjøre Narre og Dosmere latterlige, naar man seer at det netop er dem, der som oftest gjøre Lykke i Verden? Naar man seer at Talenter og Retskaffenhed, uden Penge, er det samme som et Legeme uden Sjel? At Veien til Lykkens gyldne Tempel snoer sig igjennem Hykleriets og Underfundighedens Slangebugter? At næsten Alt hvad der burde være Mennesket helligt, ofte sælges for et usselt Metal? En saadan Tidsalder trænger ikke til satiriske Skribenter; den satiriserer sig selv. Den, som ønsker at læse sande Satirer, han læse blot vor Aarhundredes politiske Historie, og den, som vil være Vidne til sande satiriske Optrin, han besøge vore fine og glimrende Kredse; han see, hvorledes Fortjenester der agtes, hvorledes Menneskets naturligste Rettigheder der behandles, og han vil sikkert ikke føle mere nogen Trang til at see dem fremstillede paa Prent.

Førend jeg ender disse Betragtninger maa jeg endnu gjøre den Erklæring, at jeg i Fremtiden ikke svarer et eneste Ord, paa ethvert uanstændigt Angreb, allermindst naar det er et Foster af Nid, Ondskab og Uvidenhed. Taus

Foragt er mit Svar. Desuden kan den, som leverer to Ark ugentlig, og som ikke altid faaer Tid til at betænke sig meget længe, naar han vil optage Alt hvad der har Dieblikkets Interesse, umueligt altid vogte sig for enkelte ubestemte Udtryk, utydelige eller umodne Ideer, kort sagt, for meget, som en skarpseende Critik kan have noget at indvende imod. Han kan i saadanne Tilfælde ikke appellere til nogen anden Domstoel end til sine Læseres Overbærenhed og Humanitet. De bør aldrig glemme, at de fleste Skildringer af Dieblikkets Begivenheder ikke kunne være Frugten af langsommelig Eftertanke. Jeg sparer ingen Umage for at give det Hele al den Interesse, jeg under disse Omstændigheder seer mig istand til. Iøvrigt kan jeg ved denne Leilighed ikke andet end med nogen Indskrænkning gjøre Knigges Ord til mine: "Vær ikke for stræng, min lærde Læser! i at bedømme en i øvrigt ikke slet skreven Bog, eller behold din Mening i det mindste tilbage i dit eget Hoved, hvori der ofte er meget tomt Rum, og nedriv ikke Bogen! Allermindst bør du lade dig forlede til, at angribe ved denne Leilighed Skribentens moralske Caracteer paa Grund af blotte Formodninger, tillægge ham skadelige Hensigter, give hans Ord en tvungen Mening, og fortolke hans Vink paa en haanlig Maade!"

Hvad mig, som Forfatter angaaer, da maa jeg her ligeledes beraabe mig paa den berømte Knigges Ord: "Almindeligt Bifald af Gode og Onde, Vise og Daarer, Høie og Lave?

Hvo kan vel være saa forfængelig at gjøre Fordring herpaa? — — Den, som angriber eller latterliggjør herskende Fordomme, Mode-Systemer, glimrende Daarligheder, politisk, geistlig, lærd og moralsk Despotismus; den, som ikke ydmygst giver sig under en eller anden lærd Basun-Blæsers Beskyttelse; den, som ikke søger at vinde de offentlige Skraalere, og dem, der i den fine Verden angive Toner; den, som lader en Mand, hvis Fortjenester misundes og forfølges, vederfares Ret; den, der er saa ulykkelig at opvække større Opmærksomhed ved sine Aandsproducter end de af hans Medborgere, der gjøre Fordring derpaa, — han vil i det mindste i denne Generation, maaskee ikke gjøre Lykke som Skribent, og selv hans nyttigste Værk vil behandles som Maculatur."

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Gaar lod Prof. Robertson, efter Løvte, sin Eleve stige i en Ballon, og derpaa falde igjen ved Hjelp af en Faldskjerm. Tilskuernes Antal var denne Gang langt større end da Prof. selv opsteg, og Veirliget ligesaa skjønt, om ikke skjønnere end forrige Gang. De ældste Folk erindre sig ikke et behageligere Veir paa denne Tid af Aaret. Eleven kom ned lige udenfor Pladsen i Gothersgaden ved reformeert Kirke. Da han ikke steg meget høit, saa kom han naturligviis ned med en temmelig stærk Fart, og Tilskuerne fik ikke Tid til ret at betragte Faldskjermens Udfoldning. Fra den Tid, han steg, indtil han overskjar Baandet, og lod sig falde, forløb neppe to Minuter. I det han steg affyrede han en Pistol. Da han kom ned, blev han ført i Triumph ind paa Pladsen, hvor han

gjorde en Compliment for det Kongelige Herskab. Kurven, hvori han sad og Faldskjermen, blev revet itu af Folket, og endog de sidste Levninger bleve opsankede paa Gaden som sande Reliqvier. Ved Ballonen var der anbragt en Pose med Sand, som ved sin nedtyngende Kraft holdt Lufthullet aabent i det Oieblik Kurven og Faldskjermen bleve afskaarne. Ballonen faldt ned paa Tømmerpladsen. I et Huus i Gothersgaden var en stor Deel Tagstene slagne ud, og gjennem disse Huller tittede Menneskehoveder frem. Dette Tag havde stor Lighed med Seraillemuren, med den Forskjel, at man paa hiint saae levende Hoveder, og paa denne derimod kun seer lutter døde. — Møllevingerne, Skorstenene 2c. vare ligesom forrige Gang besatte med Folk; paa en eneste Skorsteen havde n i Skorsteensfeiere placeret sig.

Den 25 Sept. asseilede en Transport af 265 Recruter, under Capit. Weldinghs Commando fra Kjøbenhavn til Kiel. Transporten var saa ulykkelig at strande tre Fjerdingvei fra Øen Fehmern. Men ved Amtmanden, Etatsraad Müllers gode Foranstaltninger og ved Kæmner Mackeprang og Hr. Raverts Hjelp og Virksomhed, blev den hele Transport reddet af Beboerne og pleiet med største Godhed og Beredvillighed. Denne gode og ædle Behandling har ikke undgaaet Kronprindsens Opmærksomhed. Det behagede H. K. H. at tilkjendegive Amtmanden sin fortrinlige Tilfredshed og Velvillie, og befalede ham, i Hans Navn at takke de forhenanførte Mænd og de øvrige Indbyggere, der med saa megen Iver, Anstrængelse og Godmodighed have reddet og optaget Mandskabet, som befandt sig i Livsfare.

I Trondhjemsavisen læses en besynderlig Bekjendtgjørelse fra Forligelsescommissionen, hvori en fraværende Mand indkaldes af sin Kone, som, efter at have labet sig skille fra Bord og Seng, har ansøgt Kongen om, at blive aldeles skilt fra ham, hvorpaa der resolveredes, at der bør søges Forlig angaaende Ægteskabets Fortsættelse.

Blandt adskilligt Gods, som er bortkommet i Trondhjem, fandtes ogsaa 140 Rigsdaler i bare Rigsorter, 20 halve og 16 hele Kroner.

Udenlandske Efterretninger.

Gazette de Franze af 2 Oct. indeholder følgende Artikel: Dersom man kan troe de offentlige

Rygter, saa have Fredens Venner endnu Grund til at nære det bedste Haab. Man forsikkrer, at de fra London og Berlin nylig ankomne Courerer, have bragt Mylord Lauderdale og Hr. Knobbelsdorff Depecher, efter hvilke man endnu kan antage Muligheden af en venskabelig Overeenskomst, som ikke allene vil forekomme et Brud mellem Frankrige og Preussen, men endog vil tilveiebringe en almindelig Fred. Der hersker virkelig siden nogle Dage nyt Liv i Conferencerne mellem de Engelske Underhandlere og de Franske Diplomatikere, og den Preussiske Gesandt hos H. M. Keiseren, er paa samme Tid afreist herfra, for at indhente H. Maj. paa denne eller hiin Bredde af Rhinen. Hr. Knobelsdorff har i dette Oiemed i Gaar Morges hastig forladt Paris og i største Hast taget Veien til Maynz. Man betragter her denne Befuldmægtiges Afreise som Resultatet af de Depecher, han har faaet fra sit Hof.

Fra de Tyrkiske Grændser meldes under 15 Sept.: I dette Oieblik faae vi fra Bucharest den Efterretning, at en Russisk Armee paa 80,000 Mand, som hidtil har staaet paa Grændserne af Moldau, og som man endnu bestandig venter der, allerede er indrykket i Vallachiet, og at 40,000 Mand af samme rykke frem mod Krajova (nogle og 20 Mile N. O. for Widdin).

Den berømte Linguist J. C. Adelung, der døde d. 10 Sept. i Dresden, som Overhofraad og Overbibliothekar, i sit 75de Aar, var født d. 8 Aug. 1732 i Spartekow, ikke langt fra Anklam i Pommern; han henlevede den største Deel af sit virksomme Liv i Erfurt, hvor hans Iver for Oplysningens Fremme, havde paadraget ham Forfølgelser, og derpaa i Gotha, Leipzig og Dresden. Nogle Uger før han døde høitideligholdt han i en Vennekreds sin 75de Fødselsdag. Ved sit Skriverpult blev han betaget af sit Sygdomstilfælde, og han forlod indtil denne Tid sjelden sit Pult fra Kl. 6 om Morgenen til Kl. 6 om Aftenen, undtagen naar Livets første Fornødenheder krævede det. Det Værk, hvormed han tilsidst sysselsatte sig, og hvoraf den første Deel er udkommet og den anden paa nogle faa Ark nær, er færdigt til Trykken, indbefatter en almindelig Sproglære. Det fører Titel af Mithridates og fortsættes af en sagkyndig Mand.

Keiseren af Haiti lader i London forfærdige et prægtigt Seletøi for sig og sin Keiserinde, Vaabenet paa samme er prydet med den Keiserlige Krone, og forestiller to sammenslyngede Hænder. Over Vaabenet staaer paa Fransk: "Haitis Armee" og under samme "Frihed eller Død". Det kommer nu an paa hvorvidt Hr. Jacob vil holde Ord.

Paa Lloyds Caffehuus subskriberedes i tre Timer for 300 Pd. til Bedste for den ulykkelige Palms Enke.

I Paris oprettes et Corps, under Navn af Legion du Nord, hvori der optages Fremmede og som skal bestaae af 4 Infanterie-Regimenter.

Den Franske Keiser har udnævnt en Commission, der under hans Fraværelse skal modtage alle Ansøgninger 2c.

Engelske Kjøbmænd i Constantinopel befrygtede ved den Franske Gesandt, General Sebastianis Ankomst, et Brud mellem Porten og Engelland, og bade derfor den derværende Engelske Gesandt, Charles Arbuthnoth om hans Mening angaaende denne Gjenstand. I hans Svar af 12 Aug. hedder det: at der vel synes at herske en overordentlig Fortrolighed mellem den Franske Gesandt og Porten, men at han er af den Mening, at den Tyrkiske Regjering ikke kan miskjende sin Tarv i saa høi en Grad, at den skulde sætte Storbritanniens Venskab paa Spil, da i dette Tilfælde begge deres Escadrer, som nu ere i Søen, vilde blive tagne. Den kan heller ikke have nogen Grund, at handle fiendtlig mod Engelland eller dets Allierede Rusland, da man blot forlanger at den skal blive neutral.

Marchal Kellermann har faaet Befaling, at organisere National-Garden i alle Naboegne af Rhinen, fra Basel til henad Colln, paa samme Maade som i Begyndelsen af sidste Krig. Han er i den Anledning reist d. 23 Sept. igjennem Nancy.

Besætningen i Braunau, der bestod af 3000 Mand, skal være bleven afløst af andre Tropper, og de Keiserlige Tropper i Øvre-Østerrige skulle have trukket sig tilbage over Ems, for ikke at give en fremmed Magt Aarsag til Mistanke.

Siden Churførsten af Hessens Tilbagekomst fra det Preussiske Havedqvarteer i Naumburg, erfarer man, at Hessen iagttager en bevæbnet Neutralitet. Nogle Preussiske Regimenter Cavallerie og Infanterie, som vare marcherede igjennem Cassel

2c., have faaet Contraordre, og ere d. 5te d. M. marcherede tilbage igjennem denne Residence til en anden Bestemmelse. Fra Marchal Augereau ankom paa samme Tid adskillige Courerer i Cassel.

I Provindsen Salerne er der forefaldet et blodigt Optrin mellem Oprørerne, der understøttedes af et Partie af Gaetas forrige Besætning, og et Fransk Corps. Et Detachement af denne Besætning, der bestod af Albaner og Keiser Ferdinands Garde, forsamlede sig ved Stranden af Palmure, hvilket Sted allerede havde overgivet sig. Deres egentlige Samleplads var Flekken Cammarota, i Salerne. Denne Flekke ligger paa en Bakke, og omgives paa 3 Sider af en Klippe, der er henved 400 Fod høi; kun en Side er jevn; til deres Forsvar havde de en Muur og et Taarn med Skydehuller, samt et Batterie af 7 Canoner. General Lamarque samlede alle sine Tropper og marcherede d. 1 Sept. mod Cammarota i den heftigste Skyllregn. Rebellerne fyrede ganske overordentlig, uden at de Franske, formedelst Regnen, kunde besvare deres Ild. En Fransk Grenadeer, Medlem af Æreslegionen, var den første, der steg ind i et Vindue, og flere Soldater fulgte ham. De Franske marcherede nu i største Orden til Cammarota. Da Rebellerne bleve de Franske vaer, toge de Flugten, men der anrettedes alligevel et stort Blodbad imellem dem. Nogle vilde redde sig ved at springe ned fra Muren og flygte til Strandkanten, hvor Sicilianske Barker ventede paa dem. Men 2 Barker bleve indhentede af de Franske, og de Flygtende bleve deels skudte, deels druknede. De Franske havde 12 Saarede. Cammarota, som Rebellerne kaldte det lille Gaeta, er nu i de Franskes Hænder, ligesom og de syv Canoner, der forsvarede det. — De seneste Efterretninger fra Palermo, der ere af 20 Aug., melde, at der ankom en Coureer fra London, i hvilken Anledning der blev holdt et Statsraad. Paa samme Tid havde de Engelske kun 8000 Mand Tropper i Sicilien, og Kong Ferdinand neppe 6000.

Fæstningen Königsstein er sat i bedste Forsvarsstand. 20,000 Sachser, under Hertugen af Sachsen-Weimar, have forenet sig med Preusserne. Garnisonen i Dresden, bestaaende af 4 Regimenter, har Ordre at holde sig marchfærdig. Imidlertid fortsættes dog Underhandlingerne med Preussen og

Frankrige, men meget hemmeligen. Alle Landeveie ved Dresden ere opfyldte med Preussiske Tropper; overalt dannes Armeer.

Den Coureer, der skulde bringe Efterretning om Krig eller Fred, afgik d. 22 om Natten i største Hast fra Paris til Berlin, og blev afferdiget ved den Preussiske Gesandt Knobelsdorff. Preusserne trække sig mod Münster; i Hannover er givet Ordre, at udtage 20,000 Mand til den Preussiske Armee.

Qvækerne i Pensylvanien og Ny-York havde med den nordamericanske Regjerings Samtykke udnævnt en Deputation, som skulle underhandle med Hovedsmændene over de Indianere, der endnu leve i den vilde Stand, og lære dem Haandværker ꝛc. Denne Deputation har været saa heldig i sine Bestræbelser, at adskillige Landstrækninger, der tilhøre de Vilde, ere blevne dyrkede, og at et stort Antal Indianere deels allerede have lært, deels endnu lære Smede-, Tømmerhaandværket ꝛc. Adskillige Qvækere have nedsat sig iblandt dem som Mestere. Man har forsynet dem med Agerdyrkningsredskaber og Værktøi, ved Hjelp af en Subskription blandt Qvækerne. Nu aabnes der atter en Subskription, hvortil de Engelske Qvækere have bidraget betydelige Summer.

Efter det uheldige Slag, som forefaldt d. 16 Julii mellem Tyrkerne og Servierne, havde de første samlet sig paa ny og bleve forstærkede ved et Corps fra Adrianopel. De bestod af henved 22,000 Mand. De Tyrkiske Tropper skulde med deres hele Magt marchere mod Rebellerne; men disse, underrettede derom ved deres Spioner, anvendte alt det Fornødne, for at tilbagedrive Fienden. Deres Armee, paa flere end 31,000 Mand, stod omtrent 1 Miil fra Alerinza, og var deelt i 4 Colonner. Tyrkerne angrebe dem, men bleve efter en haardnakket Kamp, hvori Seiren paa begge Sider var uvis, omsider nødsaget til at tage Flugten. Der faldt ialt 5000 Mand.

I Rom har man den farlige Skik, at brænde Ævremarker. En saadan Brand tog nylig saa stærk Overhaand, at den, formedelst Vinden, udbredte sig i en Omkreds af 12 Miglier, trak sig hen over Landeveien, ødelagde 7 Viinbjerge, en Mængde Gaarde, Lader, Frugttræer ꝛc. I en eneste Viingaard beløber Skaden sig til 7000 Scudi eller Pjastre.

Bekjendtgjørelse.

Følgende har Hr. Provst Ussing ladet bekjendtgjøre:

"I min Fraværelse under Reisen til og fra Landemodet i Roeskilde fra Tirsdag Morgen til Løverdag Aften den 9de October er her i Præstegaarden bortstjaalet Stroe Herreds, stærk jernbeslagne, Pengeskrin eller Kiste, gammel rød og grøn Malning, hvoraf den ene Side er til at optrække, og derunder i Bunden en skjult Skuffe. I samme var nedlagt, foruden 80 Rdlr. Sparepenge af mine egne, følgende her i Overformynderiet Tid efter anden indkomne fremmede Penge: sc. til

	Rd.	Mk.	ß.
1) Provstinde Møllers Sterbboe	705 Rd.	2 Mk.	10 ß.
2) Madame Nøraggers Sterbboe	146 —	;	7 -
3) Margrethe Lyngs Arv	100 —	;	;
4) Margrethe Jensdatters Renter	95 —	1 —	3½ -
Ialt	1046 Rd.	4 Mk.	4½ ß.
og med egne	80 Rd.		
Den Summa	1126 Rd.	4 M.	4½ ß.

Kisten stod under Skriverbordet i Studerekammeret, der støder til Sovekammeret, hvor min Kone bemeldte Nætter, som sædvanlig, sov, og hvortil Døren almindelig fra Studerekammeret (begge med Vinduer til Gaarden), er aaben. Efter rimeligst Formodning er Tyven (eller Tyvene, thi een kan neppe have gjort det), steget ind af et Vindue til Gaarden (hvor en Rude var i Stykker), i et Pulterkammer, som støder til Studerekammeret, og derfra ved at opvriste Mellemdøren gaaet ind og ud, og saaledes om Nattetid udbragt Pengekisten, uden at nogen af Husets Folk har mærket det ringeste dertil, igjennem den Pulterkammer-Vinduet stødende Hønsegaard, og derfra over et høit Stakitværk ud i Haugen. De fleste af Pengene vare i courant Bancosedler 10 og 5 Rdlrs, alle vare de for sig indbundne med Seglgarn i Papir i 5 Pakker, med Paategning af Summa og hvem samme var tilhørende; men hverken Pengekisten eller andet, som var i samme, er fundet, hvoriblandt nogle vigtige Qvitteringer. — Provsten udsætter en Belønning af 100 Rdlr. for Tyvens Opdagelse.

Den Franske Gesandt ved det Casselske Hof reiste nylig igjennem Frankfurt til Maynz, men er d. 3 d. M. kommen tilbage igjen og beklæder atter sin Post.

Det Spansk-Philippinske Selskab har ved en Agent i London gjort Skatkamrets Lorder en Forestilling, hvori det siger: at de Piastre, som de Britiske Tropper i Buenos Ayras have forefundet og ere blevne bragte til Engelland med Fregatten Narcissus, ikke tilhørte den Spanske Regjering, men vare Privateiendom, og at det derfor beder om, at faae dem erstattede igjen. Sagen er bleven taget i Overveielse i et Møde i Skatkamret, men den skal endnu ikke være afgjort.

Udsigterne til Krig paa Fastlandet have bragt de fleste Varer, der søges i London, til at stige. For Lumpen-Sukker, som man d. 2 Oct. kunde kjøbe for 102 begjertes Dagen derefter 110. Caffe er ligeledes steget.

Fra det Svenske Compagnie-Comptoir i Canton meldes, at der mod Enden af afvigte Aar ikke er ankommet der mindre end 41 Americanske, 53 Engelske (foruden 6 Krigsskibe), 2 Danske og 3 Portugisiske Coffardieskibe.

Johan af Bjerken, Kongelig Svensk Cancellist, agter at oprette i Sala, i Sverrig, et Institut for Døvstumme, som man hidtil har savnet i dette Rige, og hvori de kunne faae Føde, Værelser 2c. Han har aabnet en Subskription til dette ædle Diemeds Opnaaelse, og indbyder sine Landsmænd til at understøtte ham i hans Bestræbelser. Subskriptionen ophører med dette Aars Udgang, og efter den Tids Forløb vil han bekjendtgjøre dette Instituts Indretning og hvilke Døvstumme han har optaget. Med Præstens og Borgermesterens Vidnesbyrd i Sala har han godtgjort, at han allerede har bragt en Døvstum paa 12 Aar saavidt, at han ved Tegn kan tilkjendegive Bemærkelsen af de Nomina substantiva, der skrives for ham, og selv skrive Navne paa de Ting, man viser ham; skjelne mellem Ting af forskjelligt Slags i Henseende til deres ulige Farve og Form; classificere Dyr, Fugle og Insecter; skille legemlige Ting fra aandelige; addere, og rigtig prononcere de fleste Bogstaver; og aflægge Prøver paa sine rigtige Begreber om Relationer og Verbers ulige Tempora. Hr. Bjerken har fra Consistorierne faaet en Fortegnelse over de Døvstumme i Upsala, Skara, Vexiø, Calmar og Carlstad Stift og der fandtes: under 10 Aar 14 af Mandkjønnet og 17 af Qvindekjønnet; under 20 Aar 63 Mandk. 56 Qvindek.; af Vanvittige eller saadanne, som have Feil paa Taleorganerne 11 Mandk. 9 Qvindek.; under 30 Aar 35 Mandk. 29 Qvindek.; under 40 Aar 12 Mandk. 8 Qvindek.; under 50 Aar 12 Mandk. 16 Qvindek.; under 60 Aar 6 Mandk. 3 Qvindek.; under 70 Aar 1 Mandk. 5 Qvindek. Summa 287.

Den Spanske Regjering har ladet oprette et Lotterie, hvoraf Overskudet er bestemt til at grave den bekjendte Arragonske Canal, der skal gjøre Ebre seilbar fra Navarra's Kyster til Middelhavet, og ved samme Leilighed vande det Jordstrøg, som denne Flod løber igjennem. For at fuldende dette store Værk, som er et af de nyttigste, der kan tænkes, behøves der kun at graves ni Franske Mile. Lotteriet bestaaer af 16,000 Actier, hver paa 1000 Reatrer (250 Franker), der udgjør tilsammen 16 Millioner, hvoraf 12 Mill. anvendes til Lodder af forskjellig Værdie, og de 4 andre til at bestride Canalgravningen. Ingen af de Spillende kan tabe hele Indsatsen. Der er 3 store Gevinster; 1 paa 600,000 Reatrix, 1 paa 300,000, 2 paa 150,000 og saa fremdeles indtil den mindste, som er 300.

I Marienberg, en Biergstad ved de Böhmiske Grændser, opstod strax i Begyndelsen af den store Dyrhed et Selskab, der kaldte sig Folkevennen, og dets fornemmeste Diemærke var, at understøtte Nødlidende, deels ved egne Bidrag, deels ved Ansøgninger og Forestillinger hos udenbyes Menneskevenner. De Fattige fik Understøttelse i Penge, Korn, og andre Fødemidler, og 176 fattige Børn bleve ikke allene afholdte fra at gaae at tigge, men endog underholdte, klædte og underviste, hvilket sidste endog skede ved adskillige fornemme Damer. Men som en Følge af de slette Levnedemidler og den fordærvede Luft udbrød imidlertid et Slags ondartet Forraadnelsesfeber, som især rasede i disse Huse. Tre af det anførte Selskabs ædleste og virksomste Understøttere faldt som Offere for deres menneskekjerlige Iver for de Syges Pleie.

Prindsessen af Wallis havde nylig det Uheld at velte med en Vogn. Den Dame, som sad hos hende, brak Nakkebenet, og døde paa Stedet, men Prindsessen selv fik kun en Contusion.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 2.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 18 October, 1806.

Kjøbenhavns Caracteristik.

(Indsendt.)

Ligesom man fordum kaldte Rom Verdens Dronning, saaledes kunde man nu ogsaa kalde Kjøbenhavn Dannemarks Dronning. Dets Dyder og Lyder, dets Visdom og Daarligheder synes at være Monstre for de øvrige større og mindre Kjøbstæder i begge Riger. Residencen er Hjertet i det store Statslegeme, hvor alle de Canaler, som føre Livssaften frem og tilbage, begynde og endes. Den er den Kilde, hvorfra al Visdom hentes, den Planteskole, hvori al Lærdom og Konst opvoxer, det Universalinstitut, hvor Staten opdrager sine Embedsmænd, lige fra Klokkeren paa Anholdt indtil Commandanten paa Vardshuus. Men med alle de ubeskrivelige Fortrin, den besidder, kan man i det Hele dog ikke sammenligne dette nordiske Athenen med andet end en caracteerløs Flane, som bestandig kun higer efter Forandring og pønser paa at metamorphoseres. Det vilde ikke være noget utaknemmeligt Arbeide, dersom nogen vilde paatage sig, at skildre os denne Stad i de tusindformige Skikkelser, den i de sidste tyve Aar har paataget sig. Hvilke Omveltninger i Smagen, Litteraturen, Sæderne og Levemaaden? Hvo skulde kunne gjenkjende i disse himmelhøie Pragtbygninger, disse glimrende Høiloftssale, de lave Huse, hvori vore tarvelige Oldfædre nøde Sundhed, glade Dage og huuslig Lykke? Hvo skulde troe, at det Kjøbenhavn, som nu beundrer alt hvad der er fremmed, opmuntrer, belønner og overøser med Guld og Æresbevisninger Alt hvad der kommer fra Rhinens Bredder, fordum var Fødestavnen for kjekke Nordboer, der satte deres Stolthed i Alt hvad der var Dansk og gjorde sig en Ære af, at kaldes Danske? Hvo skulde troet, at det Sprog, hvori Holberg skrev og Evald sang, skulde blive nedværdiget af Landets egne Sønner og fortrængt af Nationers Tungemaal, der neppe værdige det at kjende det af Navn?

I dette Øieblik existerer der hos os ingen Nationalsmag, ingen Følelse for det sande Nationale, ingen litterair Domstoel, hvis Stemme have nogen Vægt hos det store Publicum, ingen, som har Mod til at fremtræde mod ind- og udenlandske Skrydere. Alting synes at hvile i en sand Dvale. Men naar man undersøger denne Sag nøie, saa finder man at det er Følge af Tingens Natur: efter en overdreven Spænding følger sædvanlig en overdreven Slaphed. Der gaves Perioder, hvor man hos os tog fat paa Alting med en Voldsomhed, som om man vilde ryste den hele Bygnings Grundstøtter. En Feil, som vort Kjøbenhavn nok har tilfælles med flere store Stæder, er den: at man i sin Henrykkelse og i sin Beundring, i sin Roes og i sin Dadel aldrig kjender her nogen Middelvei.

Man behøver ikke at gaae længere end et Decennium tilbage i Tiden, for at overbevises herom. Da Frankrige første Gang afkastede et utaaleligt Aag — da man begyndte at tale høit om Menneskets Rettigheder — med hvilken Overilelse gik man ikke frem? Med hvilken Bitterhed talde man ikke om Adelen? Hvor uanstændige, fornærmelige og terroristiske vare ikke de Udtryk, hvormed man forsvarede Menneskehedens store Almeenanliggende, og da man drømte sig en Stand, som aldrig kunne existere? Men hvad var Følgen? Den Sæbeboble, som vi, under Navn af Frihed og Lighed, saae opstaae i Frankrige, og som saa mange Skribenter toge fat paa med saadan Eftertryk, som om den kunde være af reent Marmor, — brast, og rødmende saae de den forsvinde som Dunster i Luften.

Da man begyndte paa at ville rense Religionsbegreberne, med hvilken Voldsomhed lagde man ikke Haand paa dette store Værk? Man kaldte Religionen "en Hytte, som er færdig at falde sammen over vort Hoved"; men hvad gjorde man for at støtte den? Man beskjød den med Heterodoxiens sværeste Skyts. Man fratog Oldingen den Støttestav, der var gaaet i Arv i tusinde Led fra Fader til Søn, og som paa Livets knudrede Bane saa ofte havde reddet ham fra at snuble, uden at man var saa menneskelig, at give ham nogen anden i Stedet. Humes, Voltaires, Riems og flere store Tænkeres Yttringer, der egentligen vare bestemte for Lærde, bleve indklædte i Dansk Dragt, populariserede, krydrede med de bittreste Angreb paa Statens agtværdigste Folkelærere, og gjorte til en Morskabslæsning for den store Hob. Oplysningens skjønneste Værk blev misbrugt og gjort til en Næringsvei for vindesyge Skrivere. Religionens ærværdigste og helligste Anliggender bleve gjorte til Gjenstand for haanlige Samtaler i offentlige Huse. Men Himlen skee Tak, denne Stemning fik snart en Ende. Man nedrev de helligste Ting, haanede de agtværdigste Mænd saalænge, til selv Pøbelen foragtede de Uslinger, der fornedrede sig saa dybt. Lysten

til at skrive saadanne Producter ophørte naturligviis med Lysten til at læse dem.

Men Oplysningens spæde Værk tabte meget herved. Man saae nu hvilke Mennesker, der tildeels havde paataget sig dette store og vigtige Kald; og at ofte de, der fremtraadte som Sandhedens Ypperstepræster, viste sig i det practiske Liv, som Mennesker, der hverken fortjente Tillid eller Agtelse.

Da man begyndte at tale mod den taabelige Beundring, man ydede Fremmede, og den tiltagende Ringeagtelse for alt Indenlandsk — skede det ligeledes med Ubetænksomhed, Heftighed og Partiskhed. I Skrivter og paa Skuepladsen gik man bestandig løs paa Tydskere ꝛc.; søgte tildeels at nedsætte og lade haant om hvad denne virkelige store Nation frembragte. Men Virkningerne af disse inhumane og ufornuftige Angreb vare sørgelige. Aldrig have Udlændinger behaget vort Publicum mere, end netop nu, efterat man har ivret saa meget imod dem. Man behøver næsten nu kun at være Dansk, for at falde igjennem, og Udlænding, for at gjøre Lykke. Beviser behøves her næsten ikke, thi enhver, der i de sidste ti Aar har levet i Kjøbenhavn, veed med hvilken enthusiastisk Enthusiasme man har modtaget hos os enhver udenlandsk Virtuos og Konstner. Da Gall f. Ex sidst kom her til Staden, vare alle, Indviede og Uindviede, Lærde og Ulærde, Læger og Ikke-Læger saa indtagne for hans Lære, at den forfegtedes med et Slags Fanatisme, og at enhver, der

vovede at drage dens Ufeilbarhed i Tvivl, betragtedes som en Dosmer *).

Iøvrigt er Kjøbenhavn nu saa vant til Afvexling, at det bestandig maa have noget Nyt, som uafladelig kan pirre dets Nysgjerrighed og Beundringssyge, og denne Pirring kan bedst og lettest tilveiebringes af udenlandske Virtuoser. Dets formuende Indbyggere bestaae af et blandet Publicum, hvis moralske Fornødenheder maa tilfredsstilles paa ligesaa blandet en Maade. Gallske Forelæsninger, Fyrværkerier, Franske Comoedier, ere nu for Folk af Smag blevne ligesaa nødvendige til Afvexling, som Tyrkiske Gulvtæpper, ægte Shawler, Værelser til 400 Rdlr., mahagonietræes Kjøkkenborde, kort sagt, som saa mange andre Ting, der hos vort Old høre til Livets allerførste Fornødenheder.

*) Nu kaldes Gall's System offentlig i allgemeine Litteraturzeitung en hjerneløs Hjernelære, uden at nogen hos os bryder sig derom. Ja fra det Øieblik af, at Gall var uden for Vesterport, bekymrede sig intet Menneske mere om, at undersøge hans Hjernelære. Hans Forelæsninger i Kjøbenhavn betragtedes af mange som et Slags Comoedie, som enhver, der ikke vilde ansees for en Dumrian eller en Gniepind, der hellere vil spare 10 Rdlr. end more sine intellectuelle Øine, absolut maatte see.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I næste Uge agter Prof. Robertson at reise hjem til sin Familie i Moskow. Den Yndest, hans aerostatiske Forsøg har fundet hos det Danske Publikum, har bevæget ham til at fatte den Beslutning, at tilbringe her i Staden en Vinter, og at medbringe næste Aar sit physisk-mechaniske Cabinet, som han med stort Bifald har forevist i Paris, Petersborg og Moskow.

I Gaar passerede en Spansk Coureer her igjennem Staden (hvor han opholdt sig i to Timer), til Stockholm.

Kongen af Sverrig har ladet den store Stockholmske Opera ophæve. Mad. Müller (forhen Fru Walther), og hendes Mand ere begge satte paa Pension. Hun faaer en Pension af 1000 Rdlr. og Manden beholder sin hele Gage.

Imellem Krigsraad Blom og Bogtrykker Stephanson er der nu udbrudt en temmelig heftig Krig i Trondhjemsavisen. Krigsraaden siger, at Stephanson har sin Næse i alle Ting, seer, hører og veed Alting, og klager over, at han ikke betimelig nok har faaet indrykket sit Avertissement i Avisen, uagtet den tildeels kun var en Gjenlyd af andre Aviser. Stephanson svarer derimod blandt andet, at det Stykke, der kaldtes en Gjenlyd, var Efterretningen om Kartoflers Opbevaring og Forordningen af 12 Sept., begge Dele langt vigtigere end hans Avertissement; at han ofte har forandret Avertissementer og bliver fremdeles ved at gjøre det, indtil alle og enhver lære at skrive deres Modersmaal nogenledes rigtig; at mange have takket ham derfor, og at han endog med Fornøielse seer, at Krigsraaden har forandret sin Stiil og Orthographie.

I Bergens Avis læses et stort Stykke angaaende Oprettelsen af en Børs i denne Stad. Det hedder deri, at det, som man har læst i samme Avis No. 38 om denne Gjenstand, let kunde kaste Skygge paa Bergenserne, fordi deres Stad i den Henseende staaer langt tilbage for andre store Handelsstæder. Men Aarsagen ligger deri, at Bergenserne ikke skjøtte om at antage hver ny projecteret Indretning. Rigtig nok komme de bag-

efter, men de vinde netop derved, thi af Erfaring bliver man klog. Saaledes oprettes nu et Opdragelsesinstitut, der er indrettet efter Indbyggernes Tarv; saaledes foranstaltes en Assuranceindretning, hvorved Bergens farlige Handel paa Nordlandene sikkres. Men alt dette er Resultet af foregaaende Erfaring. Forfatteren opregner alle de Fortrin, der ere forbundne med en Børs, og slutter med det Ønske, at Bergen maatte faae en saadan Indretning.

I Christiania Avis læses følgende: "De naturlige Børnekopper ere i disse Dage udbrudte paa en Tjenestepige hos S. T. Hr. Lieutenant v. Sadolin. Lægerne her i Byen have nu i flere Aar gjort sig megen Umage for at udbrede Vaccinationen; de offentlige Tidender have ofte bekjendtgjort, at Vaccinationen er et fuldkomment sikkert Middel mod Børnekopper; de fleste vide, at Vaccinationen hverken foraarsager betydelig Smerte eller Sygdom; og desuagtet er der mange Forældre her i Byen og dens Omegn, som af Fordom eller Ligegyldighed, endnu ikke have villet benytte sig af dette velgjørende Middel, for at sikkre deres Børns Liv og Helbred. Nu derimod, da Koppesmitten er udbrudt; da mange staae Fare for at see deres Børn angrebne af de ødelæggende Børnekopper; nu tør man haabe, at ingen længer betænker sig paa at betjene sig af det eneste sikkre Middel til at redde deres Børns Liv, og at standse Koppesmittens Udbredelse. Vi ansee det derfor som vor Pligt, at anmode enhver om at melde sig saa hastig som muligt hos hvilken af Byens Læger, de selv vil; da de nøiagtigen skal blive antegnede i den Orden, hvori de melde sig, og nærmere blive underrettede om, hvilken Dag de kan faae deres Børn vaccinerede."

Rector Hansen i Ribe har udgivet et Skrivt, under Titel af: Grønlandsfarerne i Aaret 1777, en fædrenelandsk Tildragelse.

Aalborgs Borgerbevæbnings anden Afdeling, som for nærværende Tid bestaaer af 1 Capitain, 1 Præmierlieutenant, 1 Secondlieutenant, 9 Underofficierer og 32 Mand, blev d. 11 Oct. præsenteret for Kammerherre og Stiftamtmand Pentz, og vandt baade hans og andre militaire Kjenderes største Bifald.

Til Kongens Fødselsdag faae vi et nyt National-Stykke i fire Acter, under Titel af Gyrithe, ved en Ubenævnt. Det er forfattet i rimfrie Vers og ledsaget af Chorer. Æmnet er taget af Saxo.

Efter Hamborger Correspondent er der ogsaa i adskillige af vore Klubber gjort Collecter for den ulykkelige Boghandler Palms Enke og Børn.

Det Selskab, som i Næstved og Odense hidtil har spillet under Kammerherre Baron Wedel Jarlsbergs Bestyrelse, og ved hans Understøttelse etableres i Helsingøer, er blevet formaaet til, med Kammerherrens Samtykke, at spille to Gange ugentligen i Kjøbenhavn for et forenet Selskab, som hidtil har ønsket Adgang til den Kongel. Skueplads, men tildeels har fundet Bekostningen for betydelig. Men denne Tilladelse gives kun paa den Betingelse, at det skal være et sluttet Selskab, der spilles for, og at der ikke spilles offentligen og for egen Regning. Da dette Skuespillerselskab gageres i Helsingøer for Vinteren, saa kunde den Gratification, som det forenede Selskab i saa Fald accorderer det, være klækkelig, som Bidrag for Sommermaanederne. Det forenede dramatiske Selskab i store Kongensgade har mod en billig Leie overladt sit Theater. Prisen bliver maanedligen for første Plads 5 Rdlr. 2 Mk., anden Plads 4 Rdlr., tredie Plads 2 Rdlr. 4 Mk. Naar man kun vil bivaane Skuespillet een Gang om Ugen betales kun det Halve. Betalingen skeer hver Maaned. Torsdag og Løverdag ere bestemte til Spilleaftener. Ingen uden Selskabets Medlemmer og dem, for hvis Anstændighed, de indestaae, tilstedes Adgang. Hvert Medlem skriver sit Navn paa Billetten. Skuespillerselskabet forpligter sig til hver Aften at opføre et andet Stykke, undtagen naar Gjentagelsen af et andet yndet Skuespil skulde forlanges. Det vil og, naar det, som man haaber, faaer den fornødne Instrumentalunderstøttelse, give Syngestykker til Afvexling. Hvert Medlem kan, naar det forlanges, faae Dagen før Forestillingrn en Comoedieplacat tilstillet imod at erlægge 2 ß. Spilletiden for i Vinter er fastsat til 6 Maaneder, og det vil nøiere blive bekjendtgjort, om den kan tage sin Begyndelse i Slutningen af denne Maaned. Da Medlemmernes Tal allerede er klækkeligt, saa maae de, der endnu ønske at tage Deel deri, melde

sig saasnart som mueligt. Hr. Hofbogtrykker Møller har paataget sig, at modtage de i den Anledning udstædte Planer, naar de ere paategnede.

Et Blad har nu indhentet den Forsikkring, at Rygtet angaaende Salget af Hr. Etatsraad Bruuns Gaard er opdigtet (!) og — urigtigt. Men samme Blad har ogsaa for kort siden fortalt, at den Beretning: "at Prof. Robertson vilde lade sin Eleve dale ved Hjelp af en Faldskjerm (See No. 98. Side 1560.), var en — Opdigtelse." Udfaldet viste, hvem der egentlig fortjente at kaldes en Opdigter.

En Holstener har i Septemberheftet af politisches Journal ladet indrykke et Stykke angaaende Bogen: "Feldzug von 1805," hvis Forfatter, v. Bülow, som bekjendt, er bleven arresteret. Der paastaaes, at hans Arrogance og Egoismus er uudstaaelig. Især dadles han, fordi han har nævnt saa mange Personer af høiere og lavere Stand ved deres Navn, indført Breve, der ikke vare bestemte for Publicum, dømt høist uforsigtig om Dannemark, nævnt og comprometteret Danske Mænd, som han neppe kjender, anpriist to Danske Generaler som Overanførere, skjøndt de ere alt for beskedne til nogensinde at paatage sig Overanførslen. Forfatteren mener, at v. Bülow vilde have skrevet ganske anderledes, dersom han havde kjendt disse to Generalers øverste Anfører.

Udenlandske Efterretninger.

Krigsoptrin.

Løsenet til en blodig Kamp mellem den Franske og den Preussisk-Sachsiske Armee er allerede givet. Begge Hære nærme sig alt mere og mere. Den Franske Keiser er ankommen til Bamberg, 8 Mile fra Nürnberg og 22 fra Frankfurt. Den Preussiske, 120,000 Mand stærke, Hær marcherer i største Hast ad Frankfurt til. En Colonne deraf marcherer mod den Casselske Landevei, for, som det hedder, at operere i Ryggen af den Franske Armee, og blive imellem denne og Rhinen. Avantgarden commanderes af Generalerne v. Rüchel og v. Blücher. Det Preussiske Hovedqvarteer var d. 7 Oct. i Erfurt (i Thüringen, 32 Mile fra Berlin og 25 fra Nürnberg). Den Franske Armee trækker sig bestandig ad Franken til, og ved Schweinefurt, 5 Mile fra Würzburg, staae 30,000 Mand. I

Egnen af Maynz skal der, under Marchal Mortiers Anførsel oprettes endnu et ottende Corps paa 20,000 Mand. De Franske befæste i største Hast den berømte Fæstning Forchheim, som ligger paa Veien imellem Bamberg og Nürnberg, og Königshöfen, ved Grændserne af Henneberg. Ved den sidste arbeides saa uafladelig paa Skandsegravningen, at man endog har opfordret Indbyggerne i Neustädt, Stollheim og Würzburg til at tage Haand i med. Hessen og Bayern blive imidlertid neutrale; den Bayerske Armee i det Eichstädtske, under General Wrede, skal forøges til 25,000 Mand; Keiser Napoleon har befalet sine Tropper, saa meget som mueligt at skaane det Hessiske Teritorium og aldeles at forskaane det fra Indqvartering. Ved Grændserne af Voigtland, i den oversachsiske Kreds, er Krigstumlen ubeskrivelig, og ingen Post afgaaer mere til de Egne, hvor de Franske Tropper staae. — I Berlin indsamles Bidrag til Vinterklæder for Soldaterne i Felden, og gjøres allerede Opfordringer til at levere Charpie. Det forrige Hannoverske Militair, som endnu er paa Vartpenge, er blevet opfordret til at gribe til Vaaben, men dog kun til dets eget Fødelands Forsvar, ikke mod dets forrige Regent. — Førstendømmene Calenberg, Göttingen og Grubenhagen maa, imod en passende Godtgjørelse, fra 1 Oct. af levere Levnedsmidler til de Preussiske Tropper. — Efter en i Berlin indløben officiel Efterretning, ere Fiendtlighederne mellem Preussen og de Franske udbrudt d. 9de d. M., da de Franske søgte at forhindre General Travenzien, med hans ikke betydelige Corps, at forene sig med Førsten af Hohenlohes Armee i Neustadt ved Orla (i Sachsen, 11 Mile fra Leipzig). De Franske skulle have tabt 10 Mand, og Preusserne ikke en eneste. Neustadt og Schleiz bleve, efter adskillige Smaafægtninger, tagne i Besiddelse af Preusserne.

Da Keiser Napoleon i forrige Maaned kom tilbage fra Jagten, i Nærheden af Marly, i Selskab med Ministeren Talleyrand, blev een af de bekjendte Kroningsheste af Isabellefarve, som Keiseren ikke længe havde betjent sig af, da de kom til Machinerne ved Marly, stædig, og gjorde de øvrige Heste ligeledes balstyrige. Man pidskede paa dem, men de ville ikke afsted. Keiseren tabte Taalmodigheden, og da der just kom en ledig Leie-Cabriolet *) forbi, raabte han: holdt! Han sprang ud af Kareten, satte sig med Talleyrand i den usle Cabriolet. Kudsken kjørte dygtig til, og man ankom snart til Malmaison. Keiseren sprang hastig ud af Vognen, gik op paa Slottet, fandt her heller ingen Vogn, efterdi Keiserinden ogsaa hørte til Jagtpartiet, og hendes Eqvipage heller ikke var ved Haanden. Han kom noget fortrydelig tilbage, satte sig atter i Cabrioletten, og raabte: til St. Cloud! Da Kudsken vilde kjøre ind i Slotsporten, holdt Skildvagten sit Gevær overtvers, med den Betydning, at her maatte ingen passere. Keiseren lænede sig ud af Vognen; Skildvagten kjendte ham strax, og raabte som han var besat: Vagt i Gevær! men han havde tillige saa megen Aandsnærværelse, at raabe til den vagthavende Officier: det er Keiseren. Keiserrn lod Kudsken give en anseelig Doceur.

Da Napoleon nylig ankom til Metz, sagde Mairen, i det han overleverede ham Nøglerne til Stadens Porter: "Vi have fordum overleveret disse Nøgler til Carl den Store og Henrik den Fjerde; men vi negtede Carl den Femte samme. I Dag ere vi saa lykkelige at kunne overlevere dem til Deres Majestæt."

Paris d. 6 Oct. Det Rygte, at Lord Lauderdale nyligen har havt mange Conferencer, er ugrundet. Han opholder sig, formedelst sin Upasselighed, endnu bestandig paa Landet hos General Junot.

Fra Lyon meldes under d. 1 Oct., at man der har Overflødighed af Viindruer; at Høsten nu er for Haanden, og at Kjelderne ere opfyldte med fortræffelig Viin.

*) Dette Slags Leievogne holde gjerne langs med Muren af Thuilleriehaugen; Hestene ere sædvanlig meget usle og Leien er 20 Sol.

Moniteuren beretter, at Conscriptionen har den heldigste Fremgang. Da et Detachement paa 45 Mand nylig afmarcherede fra Luxembourg, ledsagede Mairen dem indtil Glacierne, og de raabte bestandig: "Leve Keiseren!" Man kan overalt ikke noksom rose den Beredvillighed, hvormed enhver af det unge Mandskab følger Ærens Bud.

Philip Grouvelle, som næsten fra Revolutionens Begyndelse indtil dens Ende, var Minister ved det Danske Hof, døde nylig pludselig af en Inflammation. Han var Correspondent af Nationalinstitutets 3die Classe, og har gjort sig bekjendt i Litteraturen ved en meget stor Deel velskrevne Smaapiecer. Siden nogen Tid sysselsatte han sig med den historiske Litteratur. Han efterlader en Historie om Tempelherrerne, som roses for den Upartiskhed, hvormed den er skreven; han var Udgiver af den Edition af Mad. de Sevignes Breve, som udkom for to Aar siden og som han ledsagede med meget interessante biographisk-historiske Anmærkninger. Han var ogsaa i Forening med Grimoard Udgiver af Ludvig XIV Værker, som skulle udkomme. — Som Secretair i Nationalconventet oplæste han Ludvig d. 16des Dødsdom paa Retterstedet.

Delalande har i Moniteuren ladet bekjendtgjøre følgende: en fuldkommen Soelformørkelse er et saa sjeldent Phænomen, at jeg vilde reist til Boston, dersom jeg ikke havde været syg, for at iagttage den, der indtraf d. 16 Junii. Man havde en saadan fuldkommen Formørkelse i forrige Aarhundrede, 1706, 1715 og 1724, men den vil ikke indtræffe mere i dette Aarhundrede, i det mindste vilde den ikke indtræffe i Lande, hvor vi kunne vente at gjøre Iagttagelser. Mr. de Ferrer, Spansk Astronom, som opholder sig i Newyork, reiste til Kysten af Albanien under 42° 23', hvor han vidste at Formørkelsen vilde være central. Hr. de Witt har meldt mig, at Adskillige have seet en glimrende Punct paa Maanens sorte Skive; jeg har anført adskillige Exempler derpaa i min Astronomie, og tilskrevet det en Vulcan. — Ferrer gjorde den Iagttagelse, at Maaneskiven syntes oplyst 7 Secunder førend Formørkelsen, hvilket jeg anseer for Virkningen af en liden Atmosphere. — — Den fuldkomne Formørkelse var dog ikke saa

stor, som man troede; man saae ikke flere end 7 Stjerner af første Rang. Omkring Solen var en lysende Ring, som formindskede Mørket.

Byfoged Wiborg har nu offentlig søgt at gjendrive hvad der har været sagt angaaende Ottedagsuhrmageriets store Flor i Rønne paa Bornholm. Han har bekjendtgjort Attester fra to Skippere, der bestandig have handlet med Stueuhre, og fra 3 i Rønne bosatte Uhrmagere. Derved godtgjøres, at Ottedagsuhrmageriet er i en beklagelig Tilstand. Begge Skipperne bevidne, at de og flere have i Kjøbenhavn og andre Steder maattet sælge Bornholmske Uhre til ringere Priis end tilforn, og at et ikke ubetydeligt Antal har maattet staae fra Reise til Reise, og endnu ikke er afsat. De forsikkre, at mange Uhrmagere i Rønne ville, naar denne slette Afsætning vedbliver, gaae overstyr og blive fattige. De 3 Uhrmagere bevidne, at Uhrmageriet i Rønne er i saa elendig en Forfatning, at det ikke kan skaffe dem, der give sig af dermed, Brød, men at disse inden kort Tids Forløb ville blive det Offentlige til Byrde.

Afdøde Studiosus Wasserfall har testamenteret Landhuusholdningsselskabet 500 Rdlr., og Selskabet har i den Anledning besluttet, at Wasserfall skal nævnes blandt dets Velgjørere.

Ved Kongelig Resolution er det tilladt Grosserer M. L. Maribo af den jødiske Menighed i Kjøbenhavn, at lade indrette i sin Hauge ved Gaarden Bellahøi, under Kjøbenhavns Amt, et Begravelsessted for sig og sin Familie, og at deres Lig i sin Tid dertil maa udføres paa den de Christne af hans Stand ved Lovene tilladte Maade, saavel i Henseende til Liigbærere som Liigvogn og Følge, og uden videre Behandling der i Graven nedsættes, samt uden at jødiske Skikke derved i nogen Henseende skulle iagttages, eller Liget strax efter Dødsfaldet begraves; dog at det, som den jødiske Menighed og dens Betjenter, ved saadanne Begravelser maatte tilkomme dem, ligefuldt udbetales. Ved samme Resolution er Cancelliet blevet bemyndiget til, at udfærdige lignende Tilladelser for andre af den jødiske Menighed, som saadant maatte attraae.

Berlin d. 11 Oct. Fiendtlighederne have endelig taget deres Begyndelse. Det Berlinske Publicum yttrede den største Glæde derover da det underrettedes derom ved følgende Brev: Gjenpart af et Brev fra H. Durchl. Førsten af Hohenlohe til H. K. H. Prindsessen af Solm, Kongen af Preussens Søster:

Jena d. 9 Oct. General v. Tauenziens lille Corps er i Aftes i bedste Stand og uden at miste en Mand ankommen til Schleitz; jeg venter det denne Aften i Neustadt. Vore gode Beyreuthske Tropper have havt den Ære, uden Forlis at udholde de første Canonskud; de Franske have tabt 10 Mand.

Leipzig d. 10 Oct. I dette Øieblik (om Middagen Kl. 11) circulerer her det Rygte, at Storførstinden af Waimar, som siden nogle Uger opholder sig her i Staden, har faaet en Coureer med den Efterretning, at efterat Preusserne og Sachserne forsætlig havde trukket sig noget tilbage fra Hof til det Sachsiske Voigtland, bestormede de Franske ikke langt fra Hof ved Saalburg en Bro, som, efter at 2000 Mand af samme, havde passeret den, blev nedskudt af Sachserne, og at derpaa dette Corps, efter en heftig Modstand blev taget til Fange. Ved denne Affaire skulle Sachserne have tabt 600 Husarer.

I Paris forevise Prof. Alibert sine Elever et Fruentimmer, hvis Been ligne en Elephants, og forklarer dem derhos dette Phænomen. Han udarbeider ogsaa en Beskrivelse over et Menneske, der har en Hud som en Leopard, og hvis Pletter gjøre en ganske besynderlig Virkning paa den hvide Huud.

Ogsaa Hr. Merkel har i der Freimüthige fundet Moniteurens Efterretning, at Heden i Ildsvaaden i Uddevalle, der bragte Jernspiger i Smedene i Klumpen til at smelte — meget underlig — dog ikke fordi den har gjort Klumpen til en Landsby, men fordi den har sagt, at denne Landsby ligger en Fjerdingvei derfra, og den skarpsindige Hr. Merkel mener, at Heden umuelig kunde virke i saa lang en Afstand.

Ogsaa i Bayern skal der oprettes en Nationalgarde, og, som det hedder, under en Fransk Generals Bestyrelse.

I Amsterdam gjorde en vis Augustin nylig en meget uheldig Luftreise. Det var just Regnveir, og Ballonen var ikke kommen synderlig høit i Veiret, førend Luftskipperen kom ned igjen. Pøbelen vilde sønderslide Ballonen, men den fløi sin Vei. Man har nu aabnet en Subskription for at skaffe Augustin en ny.

Haag d. 8 Oct. I en overordentlig Forsamling sidste Løverdag, oplæstes en Skrivelse fra H. M. Kongen af Holland, hvori de Høimægtige underrettes om, forud at hæve de Paalæg, der ere blevne nødvendige ved de senere indtrufne Omstændigheder, uagtet de, efter den første Bestemmelse, skulde betales stildigere. Begyndelsen lyder saaledes: "Mine Herrer! Før Vor Afreise i Julii Maaned smigrede vi os med en lykkelig Fremtid. Da Vi kjendte vort Folks Tyngder og Byrder, vare Vi ved Vor Omsorg og Standhaftighed saa lykkelige, at finde Midler, for at afhjelpe Uordenerne i Financerne, Uordner, som nedstamme fra gamle Tider, og som foranledigedes ved en Række af ulykkelige Hændelser, og naar man reent ud skal sige det, ved en uoverlagt Opførsel rc. rc.

Magistraten i Vliessingen har d. 1 Oct. tilkjendegivet Indbyggerne ved en Publication, at begge General Monnets Forskrivter af 21 Sept. i Henseende til Indbyggernes Proviantering og Træernes Fælden ere blevne anullerede og erklærede for ugyldige af Kongen.

Leer i Ostfriesland d. 9 Oct. I Gaar blev her givet Befaling, at lægge Beslag paa de her liggende Hollandske Skibe; paa Hollandsk Side vil formodentlig det samme skee i Henseende til Preussiske Skibe, og vor Forbindelse med Delphsiel vil nok snar blive afbrudt. Der skulle i dette Øieblik allerede ligge her Canonbaade i Beredskab.

Strax da den forrige Krig var endt, aabnedes i Bayern en Subskription til Bedste for de Faldnes Enker og Børn. Der indkom af frivillige Bidrag 3724 Fl. Ogsaa Keiser Napoleon, som allerede forhen havde bestemt 3 Maaneders Gage for alle i sidste Feldtog saarede Bayerske Officierer, har ladet det Bayerske Ministerium udbetale 458,356 Fl., der skulle uddeles i de Bayerske Provindser, der have lidt meest ved den sidste Krig og de Franskes lange Ophold der i Landet. Udbetalingen er skeet ved Hofbanquier Seligmann, som for denne Sum har faaet Vexler fra Paris.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 3.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 21 October, 1806.

Offentlige Konstudstillinger.

Det er bekjendt, at man for ganske nylig har udstillet i Paris Prøver paa alle de Konst- og Manufacturproducter, der i hele det Franske Rige frembringes, og at Keiser Napoleon har beæret denne offentlige Udstilling med sin Nærværelse. Endskjønt vort Fædreneland i Henseende til Konst- og Manufacturproducter umuelig kan maale sig med det store Frankrige, saa er det alligevel dog vist, at det i en ikke mindre Grad maatte kunne høste Fordeel af, saaledes at see Alt hvad dets egne Børns Konstflid frembringer, stillet offentligen til Skue.

Allerede længe har det været Tilfældet med vort Konstacademie, at man ved den saakaldte Salon saae Frugterne af den fædrenelandske Konst offentlig fremstillede. Det samme maatte kunne skee med alle Konstflidens og Industriens Frembringelser. Paa en bestemt Tid af Aaret maatte det være alle muelige Slags Konstnere og Fabricantere i Dannemark og Norge, lige fra den største til den mindste Kjøbstæd, tilladt at indsende Prøver af deres Arbeider. Disse maatte opstilles offentlig og i tilbørlig Orden til hele Publicums Eftersyn. Paa hvert Stykke maatte Konstnerens eller Fabricantens Navn findes. Udmærkede Arbeider eller Producter, der gjøre Nationalvindskibeligheden og Nationalopfindelsen Ære, burde belønnes med Medailler, prægede i den Anledning og forsynede med den Belønnedes Navn.

Nytten, som heraf vilde høstes saavel for Individuet som for Staten i Almindelighed, er næsten uberegnelig. En saadan offentlig Udstilling vilde vise Nationens Fremskridt i Vindskibelighed og Konstflid; den vilde gjøre Regjeringen opmærksom paa, hvilket Fag, der trænger til Understøttelse og Forbedring; den vilde opvække Kappelyst blandt Konstnerne og Fabricanterne indbyrdes; den vilde gjøre Nationen bekjendt med sine egne Konst- og Manu-

facturproducter, lære den at sætte Priis derpaa og at foretrække dem for udenlandske; den vilde fremdrage mangt et skjult og undertrykt Genie fra det Mørke, hvori det ellers er indhyllet, og opmuntre det til med Iver at følge sit Kald og sin Bestemmelse; kort sagt, denne i sig selv saare ubekostelige Foranstaltning vilde opflamme Nationalvindskibeligheden og usigeligen bidrage til vor Nationalhæder.

Forfatteren af disse Linier ønsker og haaber, at dette hans Forslag ikke maatte blive en blot Idee. Det bør og vil kunne udføres, naar de Mænd, hvis Kald det er at opmuntre, befordre og belønne vor Nationalkonstflid, som staaer i saa nøie en Forbindelse med Landets Hæder og Velstand, ville værdige hans Ord deres Opmærksomhed.

Etiquette.

Ordet Etiquette skal i det Begreb, vi forbinde dermed, oprindelig betegne et Reglement for det Ceremoniel, som de Spanske Konger frivilligen underkastede sig, og efter hvilket de ere forpligtede til, bestandig at gjøre hver Ting paa en bestemt Aarstid, en bestemt Dag og et bestemt Klokkeslæt. Med Tiden indførtes Etiquetten ved alle Hoffer uden Forskjel, og tilsidst blandt alle Stænder. De mægtigste Førster, selv de, der have en Verdenskugle i deres Krone, underkaste sig Etiquetten, og den regjerer Menneskene med sand Enevoldsmagt. Selv den

Lærde, der giver sig Mine af at foragte den, adlyder dog, som en Østerlandsk Slave, dens Vink, i det Øieblik han vil tilegne en Mæcen sin Bog.

Regenterne ere i den Henseende virkelige Slaver. Vel ere deres Lænker af Guld, men de ophøre derfor ligefuldt ikke at være Lænker. Hvert Skridt de gjøre er afmaalet efter Etiquettens Love, og i hvad de end foretage sig ere de bundne til dem. Fra Vuggen til Ægtestanden og fra Ægtestanden indtil Graven maae de først raadføre sig med Etiquetten førend de raadføre sig med deres Hjerte. Hofetiquetten er ligesom Chinesernes Sprog et Studium, som ikke læres i een Menneskealder. I Spanien gik man en Tid endog saa vidt, at en høimodig Tjener blev dømt fra Livet, fordi han, imod Etiquetten, i en Ildsvaade maatte bære Dronningen upaaklædt igjennem Luerne i sin Arm. Endog Hofnarre afskaffede man tilsidst ved Hofferne, for end ikke at have et eneste Menneske, der var fri for Etiquettens Baand.

Fra det Øieblik Mennesket fødes indtil det lægges ned i Jorden sukker det under Etiquettens Lænker. Aldrig saasnart har Barselqvinden overstaaet Fødselssmerterne, førend man fra tusinde Kanter hver Dag bestormer hende med Spørgsmaale om hendes Befindende; aldrig saasnart begynder hun at aarke, førend Fruer og Madamer i Snesetal indfinde sig hos hende — for efter Etiquetten — at aflægge de-

res skyldigste Besøg, og plage hende med Snak. Saalænge Sladderselskabet er hos hende, tør hun ikke vove at hvile et Dieblik; hun maa, for ikke at forsynde sig mod Etiquetten, i sin største Afmagt sidde i fuld Pynt opreist i Sengen, og lade sig pine med Sladder.

Indtræder man i den modnere Alder, begynder man først ret for Alvor at føle Virkningerne af Etiquettens Herredømme. Vil man ikke forskjertse sin Lykke, maa man være en levende Titulaturbog. Hvor mangt et Menneske har ikke seet sig skuffet i sin Forventning, fordi det ikke tilbørlig har kjendt Forskjellen imellem Velædel-, Velbyrdig-, Velbaaren- og Høivelbaarenhed? og hvor mange have ikke paa Halvveien til Lykkens Tempel maattet vende tilbage, fordi de glemte at skrive deres ydmygste Begjering paa brukket Papir?

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I den Iversenske Avis læses følgende:

Om Graaebrødre Kirke og Ole Bager.

I denne Sommer mistede Odense en af sine kjønneste Prydelser, det skjønne Graaebrødre Spiir, som nu er nedbrndt indtil Taarnet. Høiden fra Jorden var vel kun 72 Fod af Taarnet og 78 af Spiret, altsaa ialt 150 Fod, men Proportionen var langt skjønnere, end St. Knuds, der har kostet den Eilschowske Familie en halv Snees Tusinde Rigsdaler, og egentligen slet ingen Proportion har. I Spirets store Kobberkugle fandtes slet ingen Inscriptioner, da Kuglen forneden var hensmuldret, hvorved alt hvad der kan have lagt deri maae Tid efter anden være udfalden. Ved denne Kugle fandtes ellers den Besynderlighed, at den var gjennemboret paa adskillige Steder af større og mindre Bøssekugler, hvis Figur, Indgang og Udgang endnu var fuldkommen kjendelig af Indtrykkene i Kobberet. — Formodentligen er dette skeet i Krigstider, da fiendlig Raadhed har skudt til Maals efter Kirkespiiret. Samme Spor af Skud fandtes ogsaa nyeligen paa Kuglen af en ældgammel Fløistang paa en Privatbygning her i Byen.

Graaebrødre Kirkes Altartavle er reddet, ved at være kjøbt til vor Frue Kirke her i Odense for omtrent 200 Rdlr. — Endeel af de Monumenter der fordum prydede Graaebrødre Kirkes Inderste, som vor Nyerup anfører i sin Fodreise, ere solgte paa nærmere Approbation, og blive altsaa nok reddede fra Ødelæggelse. Nogle ere ogsaa endnu i Behold som jeg kjøbte, f. Ex. et over en Magnus Henricus fra Aaret 1606, med en Latinsk Inscription, som viser at han i 33 Aar har været Kongelig Hospitalsinspectør, og i 32 Aar Borgemester i Odensee; men Mandens Tilnavn findes ikke, da efter det anførte Fornavn kun staaer: ex libera et antiqva Familia Helsingoræ natus; men under Inscriptionen sees Rosenvingernes Vaaben, hvoraf da maae formodes at Manden har været en Rosenvinge. Stenen er meget svær, 4 Al. lang, 2 Al. bred og 6 Tommer tyk. En anden sort Steen har tilhørt en Jacob Andersøn, i sin Tid den betydeligste Kjøbmand i Odensee, fra 1680. En tredie af Bornholmer Sandsteen, sort malet, med forgyldte Navne, fra 1736, over fordum Hospitalspræsten Jens Sørensen Hee, som var Fader til afdøde Biskop Jørgen Hee i Aarhuus, hvoraf sees at der er skjænket 100 Rdlr. til Kirken, hvoraf Renterne skulde oplægges til hans Gravs Vedligeholdelse. Det fierde er den navnkundige Ole Bagers Monument, fra 1576, malet paa Træe, som, da ingen nærmere af Familien, efter Opfordring i Aviserne, mældte sig, blev mig udleveret, og for saavidt reddet fra den nærværende Tids Forgængelighed, at jeg har givet hans Billede et anstændigt og passende Sted, da det nu staaer som i et Slags Capel, paa samme Sted, hvor Ole Bager for 130 Aar siden vandrede maaskee dagligen, men mindst ventede at faae sit Minde fornyet, naar Kirken engang faldt i Gruset, som den Tid vel har syntes at kunne trodse mange Aarhundrede. Hans Monument staaer da nu ved min Gaard Marieshøi i den saakaldte Tolderlunds Skov, som blev

af Kong Frederich den Anden 1564 foræret til Ole Bager, (fordi han i Krigstider, uden Fragt, havde laant Kongen Transportskibe, hvoraf et forgik), og udentvivl var ham en særdeles kjær Gave, saavel for Nytten og Behageligheden Skyld, som især for det Beviis paa Kongelig Naade. Merkeligt er det, at i de 200 Aar at denne Skov samlet siden var i Privatmænds Hænder, forblev den altid i den Bagerske Familie, indtil den 1764 ved Auction blev solgt til et Interessentskab af Fremmede, der omsider udstykkede den. Den sidste mandlige Eier af hans Afkom var Professor Elias Naur, hvis veltrufne Portrait i Oliefarve jeg og eier, og som nu findes ved Siden af Ole Bagers, tilligemed Kong Friderich den Andens og dennes originale Pergaments Gavebrev paa Tolderlund, samt ligeledes et Pergaments Document, der viser, at Ole Bager 18 Aar før sin Død endnu eiede næsten det halve Odensee, eller dog dets betydeligste Bygninger, ubeheftet. Det gamle Sagn, at han døde saa fattig, at han, for at finde Livs Ophold, maatte forblinde sine Børn med en Kiste fuld med Steen istedet for Penge, er en gammel bekjendt Tydsk Historie, Mage til den med Kanelbarkens Røgelse for Kongen og de Kongelige Obligationers Forbrænding, som man ogsaa har om den rige Fuggerske Familie i Augsburg for Carl den Femte. Men derimod er dette vist: at Kong Friderich den Anden overdrog ham at myndte Toskillinger i Odense, sandsynligen med Fordelen af Myntfoden, hvoraf endnu et Stræde, paa Hjørnet af den Gaard hvori han havde Myndten i Kjelderen, bærer Navn af Myndtestræde. De af ham myndtede Toskillinger ere kjendelige af deres usædvanlige Størrelse, og at der i Randen over Gehaltsiden staaer en Lilie, som Odense Byes Vaaben. Der vedbleves ogsaa efter Ole Bagers Død endnu at myndtes med samme Præg, indtil det meget smaae Præg af finere Gehalt i Christian den Fjerdes Tid blev myndtet i Norge eller i Kjøbenhavn. Ole Nielsen var i sin Tid den største og rigeste Kjøbmand, ikke allene i Odense, men maaskee i hele Dannemark. Mod Enden af det 16de Aarhundrede, da han blev Raadmand, antog han Tilnavnet Bager. Han laante Kongen baade Penge og Skibe i Krigstiderne, og Kongen fandt intet anstændigere eller beqvemmere Sted at logere paa, naar han passerede Odense, end

hos Ole Bager. Han var den første, der byggede Toetagers grundmurede Bygninger i Odense.

C. Iversen.

Til Hamborg er ankommen: Grev Moltke og Prof. Becker fra Kjøbenhavn.

Den Classelotterieseddel, hvorpaa de 50,000 Rdlr. i Aar ere blevne vundne hos Inspecteur Baadsgaard i Wiborg, har tilhørt Madam Damsgaard paa Randrup ved Wiborg, Enke efter Byfoged Damsgaard i Sæby, og Hr. Braem Skow, en Søn af Hr. Cancellieraad Skow til Randrup. Mærkeligt er det, at det er den femte Gang Lykken har smilet til denne Wiborgske Collecteur med store og største Gevinster.

Til den Undervisnings-Anstalt, som de Herrer Platou, Flor og Arnesen agtede at oprette i Christiania, have endnu ikke saa mange Elever meldt sig, at Omkostningerne kunne bestrides eller nogen Begyndelse skee. Deres første Plan var, at oprette et Slags Plæliminair-Classe for de Elever, som agtede sig ind i Cathedralskolen, da der aarligen bliver anmeldt flere end der efter den Kongelige Anordning kan antages. Men efter Biskop Bechs Forslag forkastede de denne Indskrænkning baade i Henseende til Elevernes Antal og Undervisningsgjenstandene, og de agte nu at oprette en Undervisningsanstalt, der som Interims-Indretning skal træde istedetfor den Borgerskole, Biskoppen blev hindret i at bringe istand.

Et sørgeligt Bevis paa, hvorledes Priserne paa Livets første Fornødenheder dagligen stige i Kjøbenhavn, er Halmet. Tilforn kunde man kjøbe et Knippe Halm for 4 à 5 ß. — nu betales det med 24 ß. Ja, det er endog kommet saavidt, at man sælger Halm efter Vægt.

I Søndags havde det Kongl. Livjægercorps en Fugleskydning, som tog sin Begyndelse Kl. 9. om Morgenen, paa dets Skydebane udenfor Vesterport. Gevinsterne tilfaldt følgende: for høire Vinge: Hr. Livjæger Mønster et lakeret Gehæng med Løvehoveder og en Patrontaske; for venstre Vinge Hr. Livjæger Ahrenz et Sølv Grade- og Krudmaal; for Hovedet Hr. Capitain Stibolt en forgyldt Sabel; for Kronen Hr. Livjæger Lühs et Par Sølv Sporer; for Rumpen Hr. Livjæger Bertelsen et Sølv beslaget Krudhorn, og endelig for Brystpladen to overmaade nette Pistoler,

Hr. Livjæger Beeken, som blev Corpsets Fuglekonge for denne Gang. Efter Skydningen deeltog endeel af de Herrer Medlemmer i en Soupee hos Hr. Comestabile.

Næstkommende Mandag skeer den sædvanlige offentlige Udstilling paa Konstacademiet.

Udenlandske Efterretninger.

Krigsoptrin.

Udtog af en Skrivelse fra Berlin d. 15 Oct. om Morgenen Kl. 11: De Franske havde den Plan, at omringe den Preussiske Armee, og at brænde Magazinerne fra og ved Naumburg. En Piquet har endog været i Leipzig, ladet sig udbetale 2000 Rdlr. L'dorer og tvunget Magistraten til at give det en Revers paa 100,000 Fl. — Men alt dette lykkedes ikke; thi i Morges indløb den Efterretning, at Prindsen af Hohenlohe har total slaaet Marschal Soults Corps. Dette er blevet offentlig opslaaet i den nuværende Gouverneur, Ministeren v. Schulenburgs Gaard. I Dag er Kronprindsens Fødselsdag; Foræringerne vare allerede forseglede, og Dronningen skrev med egen Haand paa samme: "glæd dig, min kjere Søn, de Franske ere slagne, og din Fader har seiret."

Af en anden Skrivelse fra Berlin d. 15de d. M., om Middagen Kl. 12: I den nuværende Gouverneur, Grev v. Schulenburgs Gaard er i dette Øieblik offentlig opslaaet den Efterretning, at Prindsen af Hohenlohe har totol slaaet Marschal Soults Corps. Et her fra Dresden ankommet Brev anslaaer de Franskes Forlis til 6000 Døde og 14,000 Fanger. — En fra Egnen af Breslau ankommen Reisende forsikkrer, at der sammesteds og i den derværende Egn er bestilt Qvarteer til 80,000 Mand Russer, og at der i Kalesch endnu ventes 30,000 Mand.

Halle d. 14 Oct. Følgende tilforladelige Begivenheder ere i disse Dage indtrufne ved den Preussiske Armee. General Trauenziens lille Corps, som indtil den Tid havde staaet ved Hoff, og i det Høieste bestod af 7000 Mand Sachser og Preusser, trak sig, saasnart den Franske Armee rykkede ind i det Bayreuthske, til Saalburg, og da de Franske endnu rykkede frem, tilbage til Schleitz. Ved dette Sted kom det til en Fægtning, hvori det forenede Corps Preusser og Sachser, endskjønt de fægtede som Løver, maatte vige for Overmagten. Tabet paa begge Sider er temmelig betydeligt, og en Mængde adspredt Bagage og Stykknegte drive siden den Tid omkring i denne Egn. Strax derpaa stødte de Franske paa det Hohenloheske Corps's Avantgarde, nemlig paa den venstre Fløi af samme, under Prinds Louis. Denne lod sig ulykkeligviis af den Franske Armees Fortropper, som han ansaae for det hele Corps, lokke ind i en Skov, hvor han forefandt et Corps paa 30,000 Mand, der allerede afsides havde oprettet skjulte Batterier, og overøste ham og hans svage Corps med en Kugleregn. Han selv, den tappre, haabefulde unge Kriger, faldt strax i Begyndelsen, gjennemboret af to Kugler. Hans Lig blev først den anden Dag fundet blandt de øvrige Døde, sønderslidt og ganske ukjendeligt. Det blev begravet i Weimar. Ved denne Affaire have 5 Sachsiche Regimenter især lidt meget og deres Bagage og Train ere blevne aldeles adspredte. — Efter denne Affaire har et lidet Streifecorps af Bayerer og Franske (maaskee et adsplidtet), vovet sig til Naumburg og Weissenfels, men kun opholdt sig der faa Øieblikke. I Morges har en saadan Fransk let Troupe, rimeligvis den samme, som i Gaar forlod Weissenfels, ladet sig see ved Leipzig, og ladet sig udbetale 500 Louisd'orer og 1000 Gylden i Contribution. — I dette Øieblik rykker det Preussiske Reservecorps's Fortropper, under Hertug Eugen af Würtemberg, herind, og vi ere altsaa nu fuldkommen betryggede mod saadanne enkelte Overfald. — En i dette Øieblik her gjennemreisende Feldtjæger, som er bestemt til Dresden, bringer den Efterretning, at Prindsen af Hohenlohe har total slaaet den høire og General Rüchel den venstre Fløi af et Fransk Corps, og at Kongen rykker Fienden med Hovedarmeen i Møde.

De forskjellige i Dag indløbne Efterretninger, som melde, at Prinds Murat er bleven tagen til Fange, trænge til nærmere Stadfæstelse.

Leipzig d. 14 Oct. I Forgaars Nat Kl. 2 kom omtrent 50 Mand Fransk Cavallerie for de herværende Porte, besatte i en Hast disses Hovedvagter, gjorde de faa Mand Soldater vaabenløse, og rede igjennem Byen til Raadhuset, hvor de begjerede 100,000 Rdlr. i Brandskat. Man gav dem i rede Penge 1000 Louisd'orer og Ban-

quirerne Frege & Comp. maatte underskrive en Vexel paa adskillige tusinde Rigsdaler, hvorpaa de rede bort igjen. Da her i dette Øieblik aldeles ikke er nogen Besætning, saa lod et saadant Foretagende sig let udføre. Efter nogle Streife-Corpsers Udsagn, skulle endnu i Dag 3000 Mand og derpaa det hele Soultske Corps paa 30,000 Mand rykke ind her. Siden to Dage komme her bestandig enkelte saarede Sachser og Preusser, Bagage &c. Sachserne og Preusserne have fægtet yderst tappert, men de vare paa denne Side for svage.

I Gaar har den herværende Magistrat udstædt en Bekjendtgjørelse, hvori det forbydes fremmede Kjøbmænd, der opholde sig her, at afreise, paa det de til de forestaaende Betalingsdage i nærværende Messe indgangne Forpligtelser, efter den sædvanlige Orden, kunne blive opfyldte.

Det Franske Mandskab, som har inddrevet her Contribution, skal være et adspredt Corps, som vore Tropper allerede have faaet fat paa.

En Preussisk Piquet har afhentet Casserne i Essen og Wesel.

De Tropper, der have staaet i det Münsterske, under General Lecoq, ere brudte op i 3 Colonner mod Egnen af Wesel. Rhinforbundslandene i Vestphalen behandles af Preusserne som fiendtlige. Meppen er taget i Besiddelse og mod Covoerden marchere Tropper.

Berlin d. 15 Oct. om Aftenen Kl. 10½. I Eftermiddag Kl. 3½ indløb her følgende ved en Estafette: "Lykkelige Efterretninger indløbe i dette Øieblik fra Leipzig, og bekræfte, at Førsten af Hohenloh har anrettet et totalt Nederlag blandt de Franske. — Ogsaa General Rüchel har tilfegtet sig nogle Fordele."

Den Østerrigske Keiser har ladet de fremmede Ministere ved sit Hof officiel tilkjendegive, at han vedbliver sin Neutralitet.

Nat og Dag arbeides i de Keiserlige Russiske Geværfabriker; den hele Russiske Armee, paa de Regimenter nær, som staae mod Persien, er i Bevægelse. Den trækker sig deels mod Sønden til Dniester, deels mod Vesten til de Preussiske Grændser. Det hedder og, at de Keiserlige Garderegimenter snart skulle rykke op.

Det Dresdenske Hofs Kostbarheder, Archiver &c. flyttes nu til Königstein, en Bjergfæstning paa en høi Klippe, hvorpaa der findes en Skov, Agerland, en dyb udhuggen Brønd &c. Den ligger ved Elben, og skal ikke kunne indtages.

Keiser Napoleon har befalet, at der hver Dag skal gaae en Estafette fra Maynz over Strasburg til Lyon, og fra Lyon til Maynz.

Den faldne Prinds Ludvig var en Brodersøn af Friedrich den Store, født 1772, og Generallieutenant ved den Preussiske Armee.

Kongen af Preussen har under d. 9 Oct. udstædt fra sit Hovedqvarteer i Erfurt en Proclamation til den Preussiske Armee, hvori han forestiller den Krigens Aarsager og Øiemed. "Vi have — hedder det deri — med en Fiende at gjøre, der rundt omkring os har slaaet de talrigeste Armeer, ydmyget de mægtigste Stater, tilintetgjort de ærværdigste Indretninger, og berøvet mere end een Nation sin Uafhængighed og sit Navn. Den samme Skjebne havde man tiltænkt det Preussiske Monarkie. Allerede true talrige Hære rundt omkring dets Grændser og formere sig daglig. Ogsaa Preussen skulde snart nedsynke, ja maaskee endog tjene en fremmed Behersker, og Overmod og Rovgjerrighed drømte allerede om det nordlige Tydsklands Deling.

I Begyndelsen af October er der i Riga bleven indkjøbt meget Hamp for Engelsk Regning.

Endelig er det Preussiske Manifest d. 9 October blevet udstædt. Det gjennemgaaer Frankriges Adfærd fra Begyndelsen til Enden, søger at godtgjøre, at dets Politik bestandig grundede sig paa umættelig Æresyge; at det midt under Freden gjorde et Indfald i Hannover; at Napoleon imod Luneviller Tractaten paasatte sig Jernkronen, og indlemmede Genua og Lucca i Frankrige; at Portugal maatte tilkjøbe sig nogle Øieblikkes Fred; at ingen Magt blev fri for vilkaarlige Angreb; at en Regjeringsjournal (Moniteuren) gjorde Udfald mod alle kronede Hoveder; at Frankrig har overtraadt sit Løvte, ikke at fornærme det nordlige Tydsklands Neutralitet; at det under Navn af Laan har tvunget Hansestæderne til at betale Contribution; at det d. 3 Oct. f. A. har fornærmet det Anspachske Gebeet; at det vilde tvinge Preussen til at afstaae tre Provindser, og at spærre Havne for det Brittiske Flag; at det tre Maaneder, efter at have undertegnet Tractaten med Preussen, allerede havde overtraadt alle dens Ar-

tikler ꝛc. — Som Betingelser, under hvilke Preussen ønsker Fred, anføres: "at Frankriges Tropper skulle rømme Tydskland; at det ikke skal lægge nogen Hindring i Veien for det nordlige Forbunds Stiftelse og at der skal aabnes en Fredsunderhandling, hvis Præliminairartikel skal være, at Frankrig tilbagegiver Staden Wesel."

I Moniteuren findes en Levnedsbeskrivelse over den berømte Naturforsker, Michal Adanson, der ikke kan læses uden den inderligste Deeltagelse. Han var født 1727 og vandt allerede som Skolediscipel de første Præmier i den Latinske og Græske Digtekonst. Sit hele Liv helligede han Naturvidenskaberne, og han var neppe 13 Aar gammel, da han forfattede vigtige Anmærkninger over Plinius og Aristoteles. Naturforskerne indskrænkede den Gang Arterne til 14 à 15,000; men uagtet Adanson allerede havde samlet 33,000, troede han dog, at der endnu var Huller at udfylde, og følte derfor Nødvendigheden af at reise meget og samle alle Reisendes Jagttagelser. Han foresatte sig at gjennemreise Mellem-Afrika, og tiltraadte 1748 sin Reise; i Senegal opholdt han sig i 5 Aar og gjorde mange og vigtige Opdagelser langs med Nigeren. Han forfattede et nøiagtig Kort over en Strækning af 7 Mile. Han opdagede to Slags Arabisk Gummi, og en ypperlig blaa Farve af Senegalsk Indigo. 1733 kom han tilbage til Paris, og medbragte 30,000 ubekjendte naturhistoriske Gjenstande; fra den Tidspunct af kjendte han 80,000 Arter. Han blev sat over den botaniske Hauge i Triannon og fik Titel af Kongelig Naturhistoriker. 1760 overdrog Keiseren ham, at stifte et Universitet Løven, og paa samme Tid blev han Medlem af det Upsalske Academie. Da Engellænderne 1761 erobrede Senegal gjorde de store Tilbud, for at faae de detaillerede Kort, han havde forfattet over Landets Producter ꝛc., men han afslog det. Efter Ministeren Choiseul's Begjering forfattede han en heel Foliant med Anmærkninger angaaende nye Coloniers Anlæg i Guinea og Cayenne, uden at faae nogen Belønning derfor. Cathavina den Anden indbød ham forgjeves at komme til Petersborg, for at blive ansat som Professor.

Ogsaa Spaniens Tilbud var frugtesløst. 1767 var man saa uretfærdig at negte ham den Plads, som efter Buffons Død tilkom ham, og at afspise ham med en Pension paa 2000 Fr. 1775 oplæste han i Academiet Planen til hans almindelige naturhistoriske Encyclopædie, 120 skrevne Bind med 75,000 Figurer. 1779 bereiste han de høieste Bjerge i Europa, og samlede over 20,000 Stykker forskjellige Mineralier, og Tegninger af Bjergene i en Strækning af 12,000 Franske Mile. Han eiede nu det største Cabinet i Verden, der indbefattede 75,000 Gjenstande af alle 3 Naturriger, ordnede efter den nyere Philosophies Methode. Men i Begyndelsen af Revolutionen mistede han sin Hauge, som blev ødelagt af Røvere. Han havde dyrket deri [illegible]2 Arter eller Racer Morbærtræer. Al hans Bestræbelse gik bestandig ud paa at samle og publicere i et eneste Værk Frugterne af sine Grandskninger og Jagttagelser; men dette Haab blev tilintetgjort; i Revolutionens Rædselstid blev han endog saa forarmet, at han ikke kunde arbeide i de lange Vinternætter af Mangel paa Lys og Brændeved. Hos Ministeren François de Neufchateau fandt han imidlertid saa megen Understøttelse, som det efter Tidsomstændighederne var mueligt. Siden sit Ophold i Senegal kunde han ikke taale Kulde og Fugtighed, og plagedes af Lemmevrid; han boede lige ved Jorden i et Huus paa en Etage uden Kjelder, i en af de usleste Gader i Paris; her havde han en liden Hauge for de Planter, han endnu kunde opelske. Under Haugearbeidet var han adskillige Gange faldet ned af en Stige, og nu krøb han hele Dage med Benene over Kors omkring paa Jorden, for at observere Planterne i Nærheden, og samle forskjellige Slags Frøer, for at iagttage deres Instinct; hver af dem gav han et eget Navn. Om Natten arbeidede han i sit Cabinet, og hans Huusholderske maatte ordentlig skjende paa ham, fordi han i adskillige Nætter havde glemt at lægge sig. I de Gjenvordigheder, han i 25 Aar kjæmpede mod, var dette Fruentimmer hans eneste Trøst. I Revolutionens ulykkeligste Dage forskaffede hun ham Livets første Fornødenheder. Napoleon, som endelig blev gjort opmærksom herpaa, sendte den gamle, syge og ulykkelige Adanson 3000 Fr.

Den berømte Provst Hermes, Forfatter til Sophies Reise ꝛc., har nu ladet bekjendtgjøre en authentisk Efterretning om den Kone, som er kommen 44 Gange i Barselseng og forhen har været omtalt i dette Blad. Strax da Hermes erfarede, at dette mærkværdige Fruentimmer var ankommet til hans By, for efter høiere Befaling, at lade sig poussere i Vor, lod han hende bede at besøge hans Kone. Mad. Døpfer, saaledes hedder hun, indfandt sig ogsaa. Hun er en munter og aabenhjertig Kone paa 47 Aar. Hendes første Mand var en Chirugus Bøttcher og nu er hun givt med Skorsteensfeier Døpfer. De to eneste Drengebørn, som af de anførte 44 Børn, endnu ere i Live, studere Chirurgien, og bleve Hermes forestillede. Hun er atter frugtsommelig, og som det lader med Tvillinger. Hun hviskede Hermes Kone i Øret: "at det neppe bliver derved." Hun er overalt bekjendt som en værdig Huusmoder, og forsikkrede, at hun altid har afholdt sig fra at danse, ophidse sine Lidenskaber ꝛc.

I Osterburg (i Altmark) udbrød for nogen Tid siden en Sygdom, som man ansaae for Qvægsyge, men man har nu fundet, at den ene og allene har havt sin Oprindelse fra gale Hundes Bid. Alle de Køer, der bleve bidte, døde enten eller bleve gale. Men mærkeligt er det, at der hos dem, der bleve bidte bagfra, yttrede sig i Krydset Spor af Sygdommen, men at derimod de, der bleve bidte foran i Brystet ꝛc., bleve aldeles gale.

Den 20 Aug. døde den ældste Tydske Første, Carl Ludvig til Anhalt Bernburg, i sit 84de Aar.

Den Preussiske Landmagt bestaaer for nærværende Tid af a) 3174 Mand Garde, b) 175,307 Mand Infanterie, c) 40,476 Mand Cavallerie, d) 9186 Mand Artillerie, e) 7,520 Mand Cadetter, Feldtjægere, ꝛc. — Den hele Armee kan altsaa, foruden den stærke Milits, regnes for 250,000 Mand, hvorved der er ansat 3 General-Feldtmarchaller, nemlig Hertugen af Brunsvig, von Møllendorf og Churførsten af Hessen. Den koster Staten aarligen 22 til 24 Mill., altsaa omtrent $\frac{2}{3}$ af hele Statsindkomsten. I hele Monarkiet ere omtrent 6,775,608 Mennesker underkastede Conscriptionen, og omtrent 2,880,32 Mand 9befriede derfor. — Den første

Churførste af Brandenburg havde ikke flere staaende Tropper end 100 Mand Livvagt. Churf. Georg Wilhelm underholdt 1627: 4000 Mand. Churf. Friedrich Wilhelm havde 1688 forøget dem til 30,000 Mand. Kong Friedr. Wilhelm den 1ste efterlod sin Efterfølger Friedrich den Store 1740 en staaende Hær af 70,000 Mand, som ved Friedrich den Andens Regjeringstiltrædelse voxte til 200,000 Mand, og under den nuregjerende Konge til 250,000.

Den Sachsiske Armee var i Aaret 1803 med Indbegreb af Garden og 943 Ikkecombattanter, 34,313 Mand stærk.

Den Engelske Admiral Samuel Hood, som i Fægtningen med de 5 Franske Fregatter mistede en Arm, er d. 3 d. M. bleven bragt i Land paa Øen Wight. Han befandt sig saa vel som det efter den Operation, han havde udholdt, var muligt. De erobrede Fregatter ere blevne bragte i Sikkerhed i Plymouth og Portsmouth.

I Studtgard er d. 26 Sept. udkommen en Forordning, som forbyder under noget muligt Paaskud at sende Penge, Guld og Sølv ud af Riget. Dog undtages den Kongel. Hofbanque.

Den Preussiske Gesandt v. Knobelsdorf er d. 6 d. M. ankommen fra Paris til Maynz, hvor han, efter Forlydende, indtil videre skal forblive.

Cassel og Kostheim, som ere afstaaede til Frankrige, ere blevne indlemmede i dette Rige, og man mener, at det samme vil blive Tilfældet med Kehl og Gammel-Breysach.

Transportskibene med Engelske Tropper ere afseilede fra Plymouth til Falmouth, hvor de maae oppebie videre Ordre.

P. de Haan, der af Kongen af Holland er bleven ansat som Divisionschef ved Handelens og Colonievæsenets Ministerium, har d. 4 d. M. aflagt den sædvanlige Eed i denne Egenskab.

I Utrecht begyndte man d. 11 d. M. at transportere de siden nogle Aar i det derværende Munitions-Magazin nedlagte Feldtredskaber, som Telte, Kjedler ꝛc. til Wesel.

Ministeren Haugewitz er d. 11 d. M. ankommen fra Erfurt til Weimar, hvor den Sachsiske Gesandt Lucchesini og den Hessiske Ges. Grev Görtz ligeledes vare indtrufne.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 4.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 25 October, 1806.

Kjerlighedsbreve fra to forskjellige Aarhundreder.

1706.

Du veed, kjere Ven, at jeg altid har været saa bange for at blive en gammel Ungkarl, som — Gud forlade mig min Synd — for den sorte Død. Jeg bliver nu 25 Aar til Kyndelmisse, og er blandt alle mine Sødskende den, der sildigst indtræder i den hellige Ægtestand. Min salig Moder har altid sagt: "det er ikke godt, at Mennesket er ene," og jeg har længe følet, at hun havde Ret. Naar jeg efter fuldendt Dagværk hidtil har siddet ene paa mit Værelse og styrket min Aand med Guds hellige Ord og moralske Skrivters Læsning, saa forekom de lange Vinteraftener mig dobbelt lange, — jeg følte en inderlig Længsel efter at kunne dele mine Kaar med en trofast, ærbar og gudfrygtig Hustrue, med Børn, som elske Gud, deres Forældre og deres Næste. Hver Gang jeg saae en lykkelig Mand ved Siden af sin Qvinde og sine Børn, saa tænkde jeg paa Skrivtens Ord: "hvo der har Lykke til en dydelig Qvinde, hun er fast ædlere end kostelige Perler." Hver Gang jeg saae et Barn smile ved sin Moders Bryst eller favne sin Faders Knæer, saa gjorde jeg mig selv de bittreste Bebreidelser. Ak, tænkde jeg: Elias! du er nu allerede 25 Aar gammel, og endnu er du ikke givt? Hvor mange huuslige Glæder ere ikke tabte for dig, — hvor mangen en lykkelig Time har du ikke forskjertset? Disse Tanker gjorde mig ganske tungsindig. -- Men, Herren være lovet! ogsaa den Steen er ved hans naadigste Bistand væltet fra mit Hjerte. Jeg behøver nu ikke mere at høre den Bebreidelse, at jeg er en Pebersvend. Vor Herre har udseet mig en Ægtemage efter mit Sind og mit Hjerte.

Du veed den gamle Fabrikør Lund har en eneste Datter: ret et Contrafey af hendes Moder: from, ærbar, huuslig, gudfrygtig, og fremfor Alt medlidende med den Fattige. Jeg har mange Gange seet hende i Guds Huus. Hun seer ud som Sundheden selv, og i hendes store blaa Øine straaler Fromhed og Gudsfrygt. Da jeg anden Paaskedag saae hende i St. Nicolai Kirke i hendes sorte Confirmationskjole med et hvidt Slør over det fromme Ansigt, o, da følte jeg noget Stort, noget Helligt

i mit Bryst! Jeg saae hende vende Ansigtet bort, for at tørre sine Øine, da vor Præst i sin Præken om Qvindens Pligter, sagde med et rørt Hjerte: hun udbreder sine Hænder til de Fattige, og rækker sin Haand til de Nødtørftige; at være lystig og deilig er intet, men den Qvinde, som frygter Herren, skal man love; hendes Sønner komme op og prise hende salig, og hendes Husbonde roser hende; hun skal prises af hendes Hænders Frugt og hendes Gjerninger skal love hende i Porten.

Da hun havde aftørret sine Taarer, fik hun hændelsesviis Øie paa mig, men hun vendte strax Ansigtet bort, for ikke at forstyrres i sin Andagt. Hvad jeg læste i disse Øine, — hvad dette Øiekast sagde mig, — ak, min Ven! det lader sig unuelig udtrykke. — Jeg bad den naadige Gudfader, at jeg ved Foden af hans hellige Alter engang maatte kunne række denne hulde, eiegode Pige min Haand.

Fra dette Øieblik af stod min Hu til Fabrikør Lunds Datter. Jeg tænkde nu kun paa engang at kunne vandre i christelig Samdrægtighed ved Siden af hende paa Livets Bane. Jeg ventede ikkun paa en god Leilighed til at aabenbare hendes gode Fader mit Forsæt. Denne lykkelige Time kom endelig første Pintsedag. Min Fader og hans hele Familie blev budet til Gjest hos den gamle Lund. Det var just hans 71de Navnedag. De Gamle talde om henfarne Dages Glæder, om den Velsignelse vor Herre havde lagt i alle deres Idrætter; om deres Børn, der liig unge Olieplanter, vare plantede omkring deres Bord. Ja, Deres Velærværdighed, sagde den gamle Lund til min Fader, — hvo skulde troet, da jeg for to Snese Aar kom til Kjøbenhavn som et fattigt Menneske med tomme Hænder, — at jeg vilde

komme til at nyde saa megen Glæde og Lykke paa mine gamle Dage.

Jeg havde i Forveien bedet min Fader at tale til den gamle Lund om min Kjerlighed til hans Datter. Da vi havde affspist, gik de Gamle ud i Haugen; jeg blev imidlertid inde i Spisestuen og hjalp Jomfru Lund at lægge Dækketøiet sammen. Hendes Fader kom nu, ude af sig selv af Glæde, ind i Stuen, lagde min Haand i sin Datters og sagde: "Ane! jeg har altid ønsket dig en god, ærbar og retskaffen Mand, — tag ham og vær lykkelig! Min Velsignelse har I, og I vil sikkert ikke savne Himlens!" Jeg var maallos af Glæde, — jeg kyste min Anes Haand, og takkede Himlen for denne Lykke. Hun er nu efter Guds og Kongens Bud min trolovede Fæstemø, og om sex Maaneder min lovlige Hustrue. — Dagen efter vor Trolovelse spadserede jeg med min Kjereste og hendes Forældre ud til Gyldenlunds Skov. Under Guds fri Himmel fornøiede vi os her i Tugt og Ærbarhed i det Grønne. For at overraske min Trolovede havde jeg her nogle Dage i Forveien udskaaret hendes Navn i Stammen af et stort Nøddetræ og neden under: første Pintsedag 1706. I det vi spadserede omkring i Skoven, magede jeg det saaledes, at vi ogsaa kom til dette Sted. Ane var saa bevæget, da hun blev sit Navn vaer, at hun fældte store Taarer.

Jeg er nu det lykkeligste Menneske under Solen. Gud har beskjæret mig en god og gudfrygtig Kone, hun faaer et godt Udstyr, og jeg har Gud skee Lov mit rigelige Udkomme. Jeg har, som du veed, 150 Rdlr. i aarlige Indkomster, og kan endnu vente et Tillæg af 10 Rdlr. Min Fæstemø har jeg allerede foræret adskillige smukke Ting, blandt andet en Psalmebog med sort Fløielsbind og Sølvspænder, et

forgyldt Hovedvandsæg, et stort Guldkors til at bære paa Brystet, en prægtig Billedbibel og de tolv Apostler af Sachsisk Porcellain, til at sætte paa Dragkisten.

Min Ane vil blive en herlig Huusmoder. Hun forstaaer sin Dont som det egner en sand Danneqvinde. Hun kan koge, bage, sylte saa godt som den bedste, og hun har ikke en Traad paa sig, som hun jo selv har spundet. Jeg kan med Rette sige, at jeg, som det hedder i Visen, faaer en Pige,

Der stege kan en Steg, der lave kan en Kage,
Der ælte ret kan Dei, et fattigt Brød kan bage,
Der Suppe lave kan, der koge kan en Grød,
Der ret forstaaer, hvad er, at lægge Fisk ibløb.

Min Ane spiller ogsaa i sine ledige Timer lidt paa Luth og Davidsharpe, og synger gudelige Sange ganske listig. Hun kan ligeledes kniple, og sye Skræderarbeide, saa godt som den bedste Skræder. Alle Fruentimmer i Nabolavet tye til hende, naar de ville have tilskaaret Klæder. Intet Arbeide er hende for grovt eller for fiint. Du kan ligesaa godt finde hende ved Vaskerballien, som ved det fineste Kniplingsarbeide. For sine Forældre gaaer hun i Ilden, og ingen opfylder helligere Skrivtens Ord: "du skal ære din Fader og Moder," end min Ane.

Min Svigerfader ønsker, at Brylluppet maatte blive ret stort og prægtigt, thi han paastaaer, at en saa høitidelig Handling ikke noksom kan høitideligholdes.

1806.

Ha! ha! ha! Broder, du har min Tro Ret! "Ofte maa man selv søbe den Kaal man spyttede i." Ja, det er da endelig heller ingen Ulykke. Skulde du vel troe, Broder Fix, at jeg — den ægteskabelige Stands erklærede Fiende — jeg, som mere end engang ved Champagneren har svoret paa,

at de, der givte sig, fortjente sans façons at drukknes med en Steen om Halsen i Peblingesøen — at jeg skulde selv begvemme mig til at begaae en saadan taabelig Handling? Ja, der gives saa mange Ting imellem Himmel og Jord, som vor Philosophie ikke drømmer noget om, skal en hedensk Philosoph engang have sagt. Jeg tilstaaer selv, jeg er en Nar — men min eneste Trøst er, at jeg har mange Staldbrødre, og at det Menneske først maa fødes, som aldrig har begaaet en dum Streg. Jeg er ikke ældre end 37 Aar, og kunde endnu nydt mange glade Timer som Ungkarl, slaaet mangen en Svir af og havt mangen en Spøg — men det skulde nu engang være saaledes. Ægteskaber sluttes jo i Himlen, og det maa derfor vel ogsaa være besluttet i dette Departement, at jeg skulde givtes. Men uden mange Præludier, mon Frere! jeg er da endelig bleven lænket i Amors Demantskjæder — jeg er forlibt op til begge Øren — og hvad som mere er, jeg er allerede Papa. Du vil maaskee lee — men det, jeg fortæller, er derfor ikke mindre den pure Sandhed.

Seer du — du kjender nok den smukke Frøken *, der boer skraas over for min Farbroder. At hun er kjøn, det veed du — men at hun har 10,000 Rdlr. staaende i Overformynderiet, det veed du vel neppe; jeg har i det mindste aldrig ladet mig mærke dermed for dig; du maa ikke tage mig det ilde op; i saadanne Tilfælde vilde jeg ikke stole paa min egen Fader, hvis han var Enkemand. Jeg syntes godt om Pigen; gik over ti Gange om Dagen forbi hendes Vindue, og mødte næsten bestandig Medbeilere og Snushaner, der sværmede forbi hendes Huus, som Fluer i Junii Maaned. Men jeg lod ikke Modet synke. Jeg støvede saalænge efter hende, til jeg var saa heldig at komme til et Bal, hvor hun just ogsaa var. Neppe havde jeg valset med hende en halv Time, førend vore Øine allerede vare forlovede sammen. Det er en god Begyndelse, tænkde jeg — og aldrig saasnart vare vi komne i Retraiten, førend vor Mund beseglede med et Kys den Pagt, vore Øine havde sluttet. Fra dette Øieblik af dansede hun med ingen anden end med mig. Da Klokken var 3 foregav hun, at hun ikke befandt sig ret vel; jeg fulgte hende hjem, og i Vognen gjorde vi nu Aftale, hvorledes man bedst kunde formaae hendes Papa til at

samtykke, hvorledes vi ville indrette vor Huusholdning, og hvad Tid vort Bryllup skulde staae. Jeg tog en Ring af min Finger og satte den paa hendes, som et Pant paa min Kjerlighed. Vi skiltes ad med tusinde Kys. "Vi samles igjen til Lykke eller Død!" var vort Løsen. At jeg ikke sov meget den Nat — det kan du let forestille dig. Musiken dundrede for mine Øren — Amor og hans hele Slæng gjøglede omkring mig — jeg vaagnede op i et Slags Drøm og troede at have min Laura i mine Arme.

Mit første Ærinde var hen til hendes Fader — den gamle knarvurne Justitsraad. Jeg erklærede ham uden Omsvøb, at jeg havde fattet Kjerlighed til hans Datter — og at der manglede intet andet end hans Samtykke. Men der skulde du bare seet, hvor den gamle Nar skabede sig. Hu! han var færdig at løbe af Skindet. Han kaldte mig en Forfører — en Døgenigt — en Straajunker — en liderlig Krabat, der neppe kunde føde sig selv, og langt mindre en Kone. Jeg tabte ikke Contenancen. "Ja, ja — ligesom De behager, Hr. Justitsraad" — sagde jeg. "Deres Samtykke er just ingen Nødvendighed — naar jeg har Præstens Velsignelse er det nok." Nu truede han mig paa tusinde Maader — han vilde gaae til — han vilde — "Gjør hvad De vil, kjere Svigerfader!" svarede jeg, for ret at drille ham. "I Kjøbenhavn gjelde alle saadanne Trusler til Wansbeck."

Dagen derpaa kjørte jeg ud paa Landet med min Laura, og lod vor gamle Ven, den lystige **, vie os. Nu er hun min for evig. Ak, min Broder, jeg kan ikke beskrive dig hvor jeg er lykkelig! Den Pige, jeg har faaet, har nydt den nobleste Opdragelse. Hun kan spille paa Claveer, synge, og danse Skotsk som en Engel. Hun klæder sig som en reen Gratie. Den ene Dag som Madame Fourés, den anden som Madame Alexander. Paa grove Huusholdningssager forstaaer hun sig rigtig nok ikke; men det ere hendes Hænder ogsaa for hvide og fine til. Jeg har jo desuden ikke taget hende i den Hensigt, at hun skal være min Kokkepige?

Den Gamle har imidlertid spillet mig et hæsligt Puds. Han har lagt Beslag paa min Kones Mødrenearv, og vil føre Proces med mig; han beskylder mig ordentlig for, at have voldført hans Datter. Rigtig nok har Procurator Puf sagt

mig, at jeg kan ganske artig spille med ham, og svoret paa sin Ærlighed, at den gamle Gnieving vil komme til at bøde for unødig Trætte. Men saalænge Processen staaer paa, er jeg imidlertid i stor Knibe. Jeg har taget adskillige Ting paa Kridt hos Kræmmeren, Skræderen og Snedkeren, som ikke toge i Betænkning, at give mig Credit, da de hørte, at jeg skulde givtes med Justitsraadens Datter. Men nu, da de høre, at den Gamle har sat sig paa Bagbenene — nu ere de færdige at løbe mig Døren ind. Især er der en Kræmmer, — ret en Canaille af en Karl, — som jeg har faaet et ægte Shawl hos, og en Snedker, der har forsynet mig med for 900 Rdlr. Mahagonietræes Meubler — de ere færdige at pine mig ihjel. Kræmmeren er saa impertinent, at han ordentlig paastaaer, jeg skal rive min Kone Shawlet af Halsen, og give ham det tilbage. Jeg har nu kjørt ham tre Gange paa Døren, og kastet ham to Gange ned ad Trappen; men det rører ham ikke.

Indtil jeg har faaet min Kones Arv udbetalt, maa jeg lade mig nøie med to Smaaværelser ved Vestervold, for jeg har, reent ud at sige, ikke saa mange Penge, at jeg kan leie mig anstændige Værelser eller føre et ordentligt Bord. Min Kone elsker mig imidlertid saa inderlig, at hun, dersom det skulde knibe, gjerne vilde leve med mig i en Hytte ved en Krukke Vand og et Stykke tørt Brød. Vi have i sex Dage ikke nydt varmt Mad. Caffe og Bakkelse fra Conditoren er vor daglige Ret; men den krydres af Kjerlighed og Venskab.

Jeg er i stor Forlegenhed for Penge, og vil komme i en endnu større, dersom min Proces skulde vare alt for længe. Jeg har anmodet min Svoger om at understøtte mig med et Laan af 200 Rdlr.; men uagtet den Skjelm har gjort en god Coup og faaet udbetalt 6000 Rdlr. af Brandassurancen, har han dog ikke villet hjelpe mig. Ja, naar den Gamle ikke var saa stærk som en Hest, og der ikke var Udsigt til at han vil naae Drakenbergs Alder — —

Jeg agter nu at anlægge et lille Institut for Ungdommen. Jeg kan lære Drengene Gymnastik og Moral, og min Kone kan undervise Pigebørnene i Dans, Sang og Skosyening. Naar vi da tage Smalhans til Oeconomus, saa haaber jeg nok at slaae mig igjennem indtil min Proces er vunden.

Din hengivne 2c.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Nationalinstitutet i Paris oplæstes d. 4 Oct. blandt andre Efterretninger, at Prof. Nyerup har lovet Digteren Heiberg Jagttagelser over de ældste militaire Mindesmærker i Dannemark.

Hr. Fritsch, Blomstermaler, er d. 21 bleven optaget til academisk Medlem af det Kongelige Konstacademie. Hans Receptionsstykke er et stort Blomsterstykke i Oliefarwe, hvorpaa hver Blomst er malet i sin naturlige Størrelse. Dette Arbeide er uden Tvivl det fuldkomneste vort Konstacademie i denne Green af Malerkonsten eier, og maaskee noget af de skjønneste der nogensinde er frembragt som Blomstermalerie. Det bliver ved forestaaende Udstilling offentlig at see.

Det har i et af de foregaaende Numere været anført, at Hr. Prof. Robertson agter at tilbringe en Vinter i Kjøbenhavn, for at forevise sit physisk-mechaniske Cabinet. Denne Efterretning maa saa meget mere glæde alle Yndere af Videnskaberne og Konsterne, som alle de, der udenlands have seet Professorens physiske Forsøg og optiske Fremstillinger, ikke noksom kunne rose dem. Han er, som bekjendt, Opfinder af Phantasmagorien, hvori han i en Tid af femten Aar har gjort Experimenter i Paris. Ogsaa hans Forsøg med den saakaldte usynlige Pige, hvoraf man har seet en Efterligning i Kjøbenhavn, er ikke mindre bekjendt. I Moskow har Professoren viist Experimenter i Hydrauliquen, der bestod af Blandinger af Vand og Ild. Man seer her Virkninger, der synes vanskelig at forklare; midt i Vandet frembringes Figurer af Blomster, Kurve ꝛc. Et Øienvidne har forsikkret, at han har seet Professoren danne blot med Vand en ordentlig Luftpompe og en Vase, som bedækkede 20 Voxlys, der brændte under Vandet, og omsider slukkedes af Mangel paa Luft. Professoren forevisер tillige galvaniske Experimenter.

Johann Sivertsen Aalbu, i Opdal, har tilsendt Udgiveren af den Trondhjemske Avis en liden Sæk med Meelbærreriis, malet til Meel, med Forespørgsel: om samme skulde kunne være til nogen Nytte eller være afsætlig i Trondhjem eller andre Steder, ligesom og hvad Tid de bedst samles. Det Medsendte var samlet ved St. Hansdagstider, medens det stod i Blomster. Aalbu tilbyder sig for sin Person at tilveiebringe over 1000 Pund deraf aarligen. Udgiveren har i den Anledning anmodet alle Farvere, Feldberedere og andre, som bruge Smak, at lade afhente Prøver hos ham. Han mener, at dette Meelbærreriismeel er det samme som Smak, der hentes udenlands fra og betales med 16 ß. Pundet. Ved Aalbues Bestræbelse er i Sommer i Opdalen samlet over for 800 Rdlr. Steenmos, og han forsikkrer, at der gives en Mængde deraf paa de nordlige Fjelde, og at det med Tiden vil blive en betydelig Næringskilde for Norge.

Det Svenske Ostindiske Compagnie har ogsaa i de Norske Tidender ladet bekjendtgjøre de to Auctioner det vil holde i Gothenborg d. 10 og 17de November d. A.

Det Danske Skib Goelette fra St. Thomas, er ankommen i Garonne.

Den 19 ankom to Courerer til Husum, som uopholdelig skulde befordres til Engelland; men der fandtes ingen Skibsleilighed.

Det herfra til Tranqvebar og andre Stæder bestemte Compagnieskib Kjøbenhavns medgivne Capital i Contanter og Varer beløbe sig til 252,400 Rdlr.; Skibets Casque med Inventarium koster Compagniet 64,000 Rdlr. og dets Udredning til Søes 18,000 Rdlr. Ialt 334,400 Rdlr. Compagnieskibet Norge er medgivet i Contanter og Varer 250,400 Rdlr.; Skibets Casque og Inventarium beløber sig til 72,000 Rdlr.; dets Udredning har kostet 24,000 Rdlr. Altsaa ialt 346,400. — Disse to Skibe koste altsaa Compagniet tilsammen 680,800 Rdlr.

I Stockholm er udkommet en Svensk Oversættelse af Abildgaards og Wiborgs Anvisning til en forbedret Faareavl ꝛc. ved Prof. A. J. Retzius, forøget med Anmærkninger af Oversætteren. I Anmeldelsen siges: Naar man kjender den Opmærksomhed og Agtelse, som den Danske Regjering, Veterinairskolen og Landhuusholdningsselskabet i lang Tid har værdiget og endnu værdiger Faareavlen, og tillige veed, at Forfatterne af denne lille Afhandling i lang Tid have havt det egentlige Opsyn derover, saa trænger den neppe til nogen videre Anbefaling.

I Aalborg gjør nu en vis Konstberider Kuhn alle Slags Ridekonster.

I de Fyenske Aviser læses følgende: Paa en Tid, da der klages over Næringsveie, er det sært, at ingen falder paa at bringe levende Torsk og andre Strandfisk til Odensee, hvortil nu Canalen giver saa beqvem Leilighed. Lettest kunde dette skee, naar en paapassende Fisker bosatte sig ved Gibet af Odensee Fjord, f. Ex. paa Hindsholm, og indrettede en Eg saaledes, at der var Hyttefad i Bunden, hvormed han strax efter hver Dræt kunde seile til Odensee, og altid vente sikker Afsætning og faae sine Fisk godt betalt, thi naar Odensee Indbyggere vidste, at der hver Morgen fandtes levende Fisk i Havnen, vilde der altid findes Kjøbere endog af Landboere fra Egnen.

Udenlandske Efterretninger.

Berlin d. 16 Oct. I nogle Dage ere vi her i den meest bekymrede Spænding; Gaderne ere bestandig opfyldte med Mennesker. I Forgaars og i Gaar har man i største Hast indpakket Sagerne paa Slottet og sendt dem til Stettin, hvorfra de skulde besørges videre til Colberg. Ogsaa den Kongelige Skat, Archivet, Statscancelliet &c. ere førte bort herfra. Tøihuset er ligeledes blevet gjort ryddeligt. Paa Dönhofspladsen og ved nogle Porte er der bleven plantet Canoner. Alle Kongelige Casser have holdt inde med at betale; de ved samme ansatte Officianter have faaet tre Maaneders Gage forudbetalt. Endeel her i Nærheden boende Landmænd søge at bringe deres bedste Sager i Sikkerhed, og her ankomme derfor dagligen Vogne med Meubler &c. Til Sachsen antages hverken Passagerer eller Penge mere.

Slaget ved Auerstädt.

Endelig har den i Dag ankomne Post stadfæstet det i Kjøbenhavn allerede i to Dage løbende Rygte: at den Preussiske Armee er total slaaet. — Den 6 Oct. lod Keiser Napoleon udgaae fra sit Hovedqvarteer i Bamberg følgende Proclamation: "Soldater! Foranstaltningen til eders Tilbagevendelse til Frankrige var allerede gjort. I havde allerede nærmet eder Grændserne; Seiersfeste ventede eder og til eders Modtagelse havde man allerede i Hovedstaden gjort Tilberedelser. — Men medens vi saa tillidsfulde trak os tilbage, smedede man under Venskabs og Forbunds Maske ny Anslag; Krigsskraalet gjenlød i Berlin;

i en Tid af to Maaneder bleve vi hver Dag mere opfordrede. Den samme Faction, den samme Ødelæggelsesaand, som for 14 Aar siden, under Begunstigelse af vore indvortes Tvistigheder, havde ført Preusserne til Champagnens Slætter, behersker dets Raadslutninger. Er det end ikke mere Paris, som de ville brænde og omstyrte indtil Grunden, saa er det nu vore Bundsforvandtes Hovedstæder, hvor de troe at kunne plante deres Faner; saaledes er det Sachsen, som de ved en fornedrende Tractat ville tvinge til at opgive sin Uafhængighed, og nedværdige til een af deres Provindser. Skulle vi trække vore Tropper tilbage fra Tydskland? De Forblindede! De bør vide, at det er meget lettere at ødelægge Hovedstaden, end at besmitte Æren af det store Folks Børn og deres Bundsforvandte. Deres Planer bleve fordum tilintetgjorde; i Champagnens Slætter fandt de Nederlag, Død og Ydmygelse. Men Erfaringens Lærdomme ere stumme, og der gives Mennesker, hos hvilke Følelsen af Had og Iversyge aldrig udslettes. — Soldater! Ingen blandt eder ønsker at vende paa nogen anden Vei tilbage til Frankrige end paa Ærens; kun under Triumphbuer maae vi drage ind der. Hvorledes? have vi trodset Aarstiderne, Havet og Ørkenerne, overvundet Europa, som gjentagne Gange har forenet sig mod os, udbredt vor Hæder fra Østen til Vesten, for i Dag, at forlade vore Bundsforvandte, vende som Flygtninger tilbage til vort Fædreneland, og høre fortælle: at den Franske Ørn er bleven betagen af Skræk ved Synet af den Preussiske Armee? Men de ere allerede rykket frem mod vore Fortropper. Nu velan, bryder op! efterdi Billigheden ikke har kunnet formilde en saa ubegribelig Opblæsthed. Den Preussiske Armee skal føle samme Lod, som rammede den for 14 Aar siden. Den skal vide, at det er let at forøge Lande og Magt ved det store Folks Venskab; men at dets Fiendskab, som kun kan opfordres ved Tilsidesættelsen af al Viisdom og Fornuft, er skrækkeligere end Oceanets Storme." — Saaledes talde Napoleon til sin Hær, og Udfaldet viste, at hans Ord ikke blot bestod i Trusler. Otte Dage efter denne Proclamations Udstædelse leveredes ved Auerstädt, beliggende ved Landeveien mellem Naunburg og Erfurt, et meget blodigt Slag. De Franske Troppers March til Weis-

'senfels og Naumburg langs med Saale og Unstruth bevægede Kongen af Preussen til at forandre sin Armees Stilling, for at hindre de Franske Tropper at rykke frem i Ryggen. Hovedqvarteret blev forflyttet fra Blankenhayn over Waimar nordlig til Auerstädt, og General v. Rüchel rykkede ind i Positionen af Waimar. Angrebet skede d. 14de om Morgenen ganske tidlig. Allerede Kl. 3 hørtes i Leipzig og dets Omegn en skrækkelig Canonade fra Auerstädt. Som det hedder, have de Franske angrebet Preusserne. Defileerne hindrede paa den ene Side Tropperne fra at trænge stærkt frem. Man fegtede paa begge Sider med største Heftighed. Men strax i Begyndelsen af Slaget var een af Hovedanførerne, Hertugen af Brunsvig, saa ulykkelig at blive saaret i Ansigtet lige ved Øiet, da han med en Kikkert recognoserede Fienden; han maatte strax forlade Valpladsen, men hans Saar skal ikke være farlig; Bataillen blev imidlertid fortsat med Eftertryk. Kongen selv anførte Tropperne, og to Heste bleve bortskudte under ham. Hele Rækker af Krigere fældedes ved Flinte- og Kartæscheskud. Kampen varede til Kl. 3 om Eftermiddagen, da den Neyske Division paa 10,000 Mand ankom, og gjorde Udslag til Fordeel for de Franske. Det var især begge Armeers Centrum, der udholdt Kampen. Keiser Napoleon selv ledede sin Armees Operationer. Tabet paa begge Sider vides endnu ikke med Bestemthed; det anslaaes imidlertid fra 30 til 40,000 Mand Saarede og Døde. Ligesaalidet vides endnu med Vished, hvilke Feldtherrer der dræbtes. Landsbyen Auerstädt stod i Luer. De Preussiske Tropper trække sig til Magdeburg, og Marchal Davoust skal, efter adskillige Efterretninger, allerede være paa Veien til Dessau. — Begge Armeers Styrke skal have været 200,000 Mand, og disse stode paa en saa indskrænket Strækning, at Aarhundreders Krigsaarbøger ikke kunne opvise Mage dertil. Uagtet Efterretningerne om dette Slags uheldige Udfald for Preusserne maaskee ere noget overdrevne, saa opvækker den i Gouvernementshuset i Berlin opslagne Bekjendtgjørelse: "at Kongen har tabt en Bataille — at den første Borgerpligt er at holde sig rolig — og at Gouverneuren opfordrer alle Berlins Indbyggere til at holde sig rolige" — ikkun sørgelige Formodninger. — Efter de seneste Efterretninger retirerede Preusserne i største Hast til Halberstadt.

I Heidelberg opholdte D. Gall sig kun i tre Dage, uden at holde Forelæsninger. Der meldte sig kun 20 Tilhørere, og han reiste under det Foregivende, at han manglede et frisk Cadaver.

London d. 9. Oct. Af den tilbageseilende Jamaica Flaade ere 11 Skibe sjunkne. — Fra Maltha meldes, at der ved det Krudtmagazin, der fløi i Luften, kun omkom 40 Mand af vore Folk og 200 Mand af Indbyggerne.

Lord Major har strax efter Børstiden forelæst Lord Howick den Efterretning: at Lord Lauderdale har d. 9 forladt Paris, og at Underhandlingerne ere afbrudte. Da Hs. Herlighed havde oplæst denne Efterretning, udbrøde de i Mængde forsamlede Kjøbmænd i lydelige Frydeskrig.

Kongen af Engelland har i det geheime Conseil prorogreret Parlamentet, som var bestemt til d. 29de d. M., til d. 27 Nov.

Endskjønt Bloqueringen af Elben og Ems er ophævet, og Forholdene mellem Engelland og Preussen have taget en ganske anden Vending, er Befalingen, at borttage Preussiske Skibe, ei allene bleven tilbagekaldt, men endog fornyet, hvilket sees af følgende:

G e o r g R e x. Det er Vor Villie og Velbehag, saaledes som det herved befales og foreskrives, at alle Preussiske Skibe og Preussisk Gods saavelsom alle de Skibe og alt det Gods, der tilhører Staden Pappenburg, skal fra i Dag af anholdes og tages, og naar samme ere opbragte i vore Havne, bevares med al Omsorg og Opmærksomhed, men at der imidlertid ikke o[illegible] anførte Skibe og Gods afsiges nogen afgjørende Kjendelse, indtil Vi i den Henseende have yttret Vor nærmere Villie, enten at de tagne Skibe og Gods skulle tilbagegives eller confisqueres.

Givet paa Vort Slot i St. James d. 24 Sept. 1806 i Vor Regjerings 46de Aar.

Nimwegen d. 14 Oct. Sidste Søndags Eftermiddag ankom, under Bedækning af Kongel. Gensd'arme 17 Vogne med Penge, alle med to Spænd Heste for.

I det Laumborgske skal der være ankommen mange Flygtninger. Det Svenske Corps paa 2500 Mand, som findes der, contentrerer sig ved Elben.

Arveprindsen af Sachsen-Weimar er afgaaet fra Berlin til St. Petersborg.

Kongen af Preussen er ankommen til Charlottenborg.

Paa Wesels Befæstning arbeides meget. I Nærheden staaer en Leir af ankommende Franske og Hollandske Tropper, hvis Tal bestandig forøges ved de enkelt ankommende Detachementer.

Den Magdeborgske Kjøbmandsstand har ved en Estafette tilmeldt Kjøbmandsstanden i Hamburg, at Magdeborg muemigen kunde komme i Fare, at ingen Skibe videre skulde afgaae fra Hamburg, at der indtil videre maa holdes inde med Ladningen, og at de allerede afseilede Skibe, som ikke ere for langt borte, maae hentes tilbage, og de, der ere længere borte, maae blive liggende paa de Steder, hvor de befinde sig.

Udtog af et Brev fra Schazefels d. 16 October: Den 14de forefaldt en Bataille, imellem Jena og Weimar, som kan sammenlignes med den Austerlitzske. Det Armeecorps, som Kongen selv anførte, og som bestod af 80,000 Mand, hvoraf 20,000 Sachser, er blevet aldeles adspredt og retirerer. Resten af den Preussiske og Sachsiske Armee gaaer i største Hast over Elbruch og Halberstadt til Magdeburg. 400 Vogne fulde af Preussiske Saarede passerede i Gaar over Nordheim. Den 22de agte de Franske at være i Berlin. Man venter dem i Aften i Nordhausen og man siger, at de ere allerede i Renckenstein.

Udtog af et Brev fra Magdeburg d. 18 Oct. Kl. 6 om Aftenen. Den Bataille, som Kongen tabde d. 14de, 15de og 16de ved Weymar, Koesen og Naumburg, har ødelagt vor Armee. Reserven under Hertug Eugen af Wirtemberg blev slagen i Gaar, mellem Lauchstädt og Halle, af Marchal Davoust, og maatte trække sig med stort Tab tilbage. Halle er i Fiendens Hænder, og i Morgen rykker han formodentlig frem mod vor Stad. Den saarede Hertug af Brunsvig er ankommen til Blankenburg; vore første Generaler ere dræbte saavelsom 30,000 Mand. Staden er opfyldt med Preussiske og Sachsiske Soldater. Tropperne ere paa Volden og Canonererne staae med tændte Lunter ved deres Canoner. Kongen er ankommen her i Gaar Eftermiddags over Halberstadt og Helmstedt, og er efter nogle allerede ankommen til Berlin, efter andre til Custrin. — I dette Øieblik er Grev v. Tauenziens Adjutant, ledsaget af en Trompeter, reist til Weymar som Coureer. — Man siger, at et Fransk Corps er passeret Elben til Dessau, for at marchere til Berlin. Man forsikkrer, at Staden Saalfeld og Landsbyen Oberwurbach ere lagte i Aske.

En Estafette, som i Tirsdags ankom fra Berlin til Kiel, melder: at Slaget ved Auerstädt en Tidlang har været gunstigt for Preusserne; at deres slette Position tilsidst har bestemt Udfaldet for dem; at Armeen

imidlertid har trukket sig tilbage i Orden; at Marchal Møllendorf, som har paataget sig Commandoen, har taget en Position mellem Querfert og Frankenhausen, og at man har ventet, at han vilde angribe de Franske paa ny.

Man havde ikke hørt noget til Transportskibet l'Enée, siden dets Afgang fra Engelland til Canada i Aaret 1805. Et Brev fra Quebek, dat. d. 6 Julii 1806 indeholder nu en omstændelig Efterretning om det Skibbrud, det har liidt. En Brig har fundet 5 Soldater af denne Transport i Terre-Neuve. L'Enée strandede d. 23 Oct. Hele Besætningen, Tropperne og deres Koner og Børn samlede sig paa Dækket; næsten i samme Øieblik, da 347 vare samlede her, kom en Søstyrtning, og rev 250 bort af dem. Skibet blev søndersplittet, og 35 Ulykkelige, der vare undgaaede Bølgerne, førtes paa Vragene hen paa en lille Øe, ¼ Miil derfra. Efterat de havde tilbragt her en Nat, forfærdigede 13 af dem en Flaade, og søgte at komme til Terre-Neuve. Efter 14 Dages Lidelser, hvori de ikke levede af andet end vilde Frugter, søgte de at finde beboede Steder. I de sidste syv eller otte Dage følte de af bare Græmmelse næsten ingen Madlyst; i Skoven mødte de adskillige Jægere, som ikke ventede at finde menneskelige Skabninger paa disse øde Steder, og i Førstningen antoge dem for vilde Dyr. Een af de Skibbrudne havde lagt sig bag et Træ, og en Jæger havde allerede lagt an paa ham, da han af Hundens Gjøen mærkede, at det ikke maatte være noget vildt Dyr. Jægeren blev nu lykkeligviis Mennesket vaer; han og hans Cammerater tog eller, rettere sagt, slæbte nu de Skibbrudne hjem til sig. Deres Hytter laae over 4 Mile derfra. De Skibbrudne forfærdedes, da 4 til 5 Mennesker, der havde et vildt Udseende, kom ud af Hytten, bevæbnede med Øxer og fulde af Blod. Men det var Jægere, som havde slaaet Vildt. Disse Hyttebeboere vare Christne, som modtoge og pleiede de Ulykkelige med største Menneskelighed. Af de 35 Skibbrudne bleve imidlertid kun Syvs Liv reddet.

I Lincoln i Nordamerica blev i September Maaned en Neger levende brændt. Han havde dræbt sin Herres Kone, som heftigen havde skjendt paa ham, fordi han havde slaaet sin egen Kone. To Timer derefter kom han til hende i Kjøkkenet, stødte hende ind i Ilden, og mishandlede hende paa andre Maader. Manden kom tilløbende, for at redde hende, men den grusomme Neger vedblev at slaae hende saa længe med en Knippel, til hun opgav Aanden.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere, der tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 5.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 28 October, 1806.

Skrivelse fra Politiken.

Hr. Udgiver!

Verden har i Almindelighed en eller anden Dæmon, som den tilskriver alt det Onde, der skeer. Der gaves Tider, hvor ingen Ulykke mødte, undtagen at en ond Aand strax fik Skyld derfor. Oplysningens Straaler have fortrængt disse vrange Ideer. Man troer i vore Dage desværre for lidet til at man skulde troe paa Dæmoner og Djævler, men derimod er jeg den, som man tillægger alt det Onde, der møder. Naar Krigsluen ødelægger de skjønneste Egne, og mange Tusinde omkomme i Jammer og Elendighed, saa er det mig, og ingen Anden, der skal være Aarsag dertil. Naar Cabinetter kappes om at udøve Uretfærdigheder og krænke Nationers helligste Rettigheder, saa er det under mit Navn at det skeer. Politiken, siger man, billiger Alt og skaaner intet. Skrækkelige Bagvaskelse! Jeg, som er bestemt til at fremlede Menneskeheden til høiere Fuldkommenhed, jeg, som er Nationers Skytsengel, jeg, som bestandig ønsker at bortlede hver Lynstraale, der truer Verden med Ødelæggelse — jeg skulde lade mig misbruge til saa uværdigt et Øiemed? Var det ikke ved min Veiledning, at Rom engang var Menneskehedens Stolthed og Athenen Viisdommens Skole? Var det ikke mig, der indgød Trajaner og Marc Aureler Menneskekjerlighedens milde Følelser? Og dog tør man i vore Dage fremkomme imod mig med de groveste og blodigste Beskyldninger.

Men jeg har en Halvsøster, som under mit Navn i adskillige Lande har anrettet store Ødelæggelser. Hun er bekjendt som den falske Politik. Det er hende, som paastaaer med Munkene, at Hensigten helliger Midlet; at Mennesker er Regnepenge i Magthavernes Hænder; at man over deres Liighobe kan bane sig Vei til foragtelig Vælde; at Religion, Moral og Menneskekjerlighed bør vige for Guld og

udvortes Glimmer; at Neroner ere Helgene, naar de kunne tvinge Menneskene til at antage dem derfor; at Caligula's Valgsprog: lad dem hade, naar de kun frygte, er en ufravigelig Klogskabsregel for Førster; at de helligste og naturligste Baand i hele Verdens Aasyn bør kunne sønderslides, naar Øieblikkets Fordeel kræver det; at alle Midler ere tilladelige, naar de kunne tjene til at naae et bestemt Maal; kort sagt, at Alt hvad der i Aarhundreder har været Nationer helligt og dyrebart, maa trædes i Støvet, naar den falske Politik byder det.

Mine Grundsætninger ere ganske anderledes. Jeg veed, at ogsaa Statsstyrerne have en Domstoel, som de endog imod deres Villie maae erkjende; at der ogsaa i deres Bryst boer Følelse for hvad der er Ret og Uret: en Følelse, som maaskee kan neddysses og sløves, men aldrig aldeles udslettes.

Det var mig, som Himlen nedsendte paa Jorden, for lidet efter lidet at fortrænge den Stærkeres Ret, og for, om just ikke at indføre den evige Fred, saa dog at afvænne Menneskene fra at dræbe hinanden som glubende Dyr, og at forekomme, at mange Tusinde skulde bøde for Enkeltes Feil, Ufornuft og Følesløshed. Igjennem min Mund talde Griffenfeld, da han sagde: "med et Pennestrøg kan jeg udrette mere end I med 20,000 Mand." Det var mig, der besjelede Bernstorff, da Dannemark fra alle Kan-

ter, fristet til at deeltage i en ufornuftig Krig, blev sit Neutralitetssystem tro, og saae sine Undersaatter nyde Fredens herlige Frugter, medens Krigsluen, formedelst en ilde beregnet Statsinteresse, udbredte Død og Skjændsel i de skjønneste Lande. Hvad vilde Europa ikke kunnet været, dersom det havde adlydt mine Bud — hvad er det blevet til nu, da det har trodset dem? — Forblindet af den falske Politik troede maaskee mangen en Stat, at fiske i oprørte Vande; at gjøre Erobringer midt under de rygende Ruiner af et under Despotismens Jernscepter i Aarhundreder nedtrykt Folk; at drage uværdige Fordele af en ved indbyrdes Krige sønderslidt Stats ulykkelige Forfatning. Forgjeves opløftede jeg den Gang min Stemme; forgjeves tilraabte jeg hver Erobrer at holde sin Haand tilbage og ikke tirre en rasende Løve. Jeg blev ikke hørt; mine ypperste Dyrkere værdigedes ingen Opmærksomhed; Erfaringens vise Raad bleve forkastede; min Halvsøster havde ved Koglerie slaaet hele Stater med Blindhed. Man agtede kun paa Øieblikkets Fordeel; man forudsaae ikke, eller vilde ikke forudsee, hvilket skrækkeligt Svælg man aabnede for hele Europa's Ro og Lykke. Fjorten Aars Blodsudgydelse har nu lært Europa, at et Rige som Frankrige aldrig bliver større end netop naar man vil gjøre det mindre. Det ligner en Polyp, hvis Regenerationskraft er saa stor, at intet af dets Lemmer kan afskjæres, uden at det jo voxer lige saa hastig frem igjen.

Med Veemod har jeg været Vidne til, hvorledes Europa vedbliver at lade sig blænde. Den ene Hær opsluges efter den anden, og alligevel trættes man ikke: det ene Land ødelægges efter det andet, og alligevel indseer man ikke, at Menneskeheden sukker efter Fred, og trænger til Hvile.

Dersom det var muligt at forsamle alle de Ulykkelige, der siden Revolutionskrigens Begyndelse, have tilsat Livet, paa en eneste stor Slette, og lade enhver af dem fortælle sine Lidelser. Dersom alle deres nærmeste Paarørende, klædte i Sørgedragt, kunde samles omkring dem i en stor Kreds, og i Forening med de Faldne og Lemlestede, fordre Erstatning af dem, der have været første Aarsag til deres Ulykke. Dersom Enken her kunde fordre sin Mand, Forældrene deres Søn, Sødskende deres Broder, den Lemlestede sine Lemmer tilbage, o, hvilken Tigger — hvilken Hyre ved Leddet vilde, om man end tilbød ham al Jordens Rigdom, træde i de Menneskers Sted, som have foranlediget alle disse Jammeroptrin?

Men det Øieblik synes nu at være kommet, hvor man vil vende tilbage til mit Tempel, og lære at indsee, at sand Statsklogskab byder enhver Regent at sørge for sin egen Stats Anliggender og lade ethver andet Folk i Fred. Man tænke ikke mere paa politisk Ligevægt; thi hvor Kraften er concentreret i en eneste Punct, er Ligevægt en Uting; man forvandle Sværdet til Plovjern, og overlade Konsten at føre

Krig til en Nation, som mere end et heelt Decennium har viist, at ingen uden den virkelig er indviet deri; man forvandle de Sletter, der endnu ryge af Krigeres Blod, til frugtbare Agere; man betænke, at Manden fik en langt høiere Bestemmelse end at være et Redskab til at dræbe uskyldige Medbrødre.

Fredens Palme synes nu at tilsmile Menneskeheden. Frankriges og Aarhundredets første Helt vil nu roligen hvile paa sine indhøstede Laurbær. Tapprere, visere og menneskekjerligere end Alexander, vil han aldrig som denne tænke paa at erobre Verden. Europas første Magter have lært Frankrig at kjende sin næsten uovervindelige Magt og deres egen Svaghed i at kunne modstaae den. Allerede dette er et stort Skridt til en almindelig Fred. Europas Førster ville beskytte den, fordi det er umueligt, længere at fortsætte Krigen.

Havde Østerrige altid spurgt mig til Raads, saa havde dets herlige Lande i Italien maaskee endnu ligget under dets Scepter, og Slaget ved Austerlitz været ubekjendt i Historien. Havde Neapels forrige Regent taget mine Ord til Eftertanke, saa havde han i dette Øieblik maaskee endnu siddet paa Tronen; havde Preussen fra Krigens Begyndelse af altid fulgt de Grundsætninger, jeg indprænter mine sande Dyrkere, saa havde Friedrich den Stores Mane ikke i de samme Egne, hvor han fordum høstede sine skjønneste Laurbær, seet sine Efterkommere overvindes og tage Flugten.

Held, dobbelt Held Europa's Førster! dersom fjorten Aars sørgelige Erfaring maatte have lært dem, at enhver af dem i sit eget Land kan stifte Gavn nok til sin egen og sit Folks Hæder, uden at han behøver at søge den paa den blodige Kampplads mellem sine Undersaatters Liig, og at et Folk vel kan blive mægtigt, stort og frygteligt, men ikke lykkeligt ved Krig og Blodsudgydelse.

Politiken.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Trondhjem vides intet af, at der, som adskillige Blade have anført, skal opføres en ny Bro, der skal hedde Halstadbro.

Ogsaa i Fridericia og Odensee rasede d. 23de, ligesom i Kjøbenhavn, en orcanmæssig Storm, som rev Tagstene af Husene.

Dr. Bloch er afreist til Odensee til sin ny Bestemmelse, som Rector ved Nykjøbings Skole.

I Christiansands Avis anføres som Bevis paa visse Kulsorters Selvantændelse, naar de bedækkes og hindres fra den atmosphæriske Lufts Paavirkning, og atter andre Kulsorters Selvantændelse indvendig fra, naar de under aaben Himmel ligge længe urørt, den Omstændighed: at en stor Steenkulmasse paa Holmen i Kjøbenhavn antændte sig saaledes af sig selv i Aaret 1802.

Det Danske Skib Lindermann, Capt. Mauritz Lorentzen, bestemt fra Wyborg til Hamborg, strandede nylig ved Baltisport; det skal sælges som Vrag. Den største Deel af Mandskabet er bjerget.

Efter Hamborger Correspondent hedder det, at Overretsraad, Etatsraad Feldmann i Slesvig indtræder som Deputeret i det Kongel. Slesvig-Holsteenske Cancellie.

De Kongelige Danske Agenter ved Rigshofraadet i Wien og Rigskammereetten i Wetzlar Hr. Palmgram og Baron v. Zwierlein ere i

Naade og med Pension blevne fritagne for deres Tjeneste.

Paa et Dansk Skib ankom d. 1ste d. M. 74 Neapolitanske Slaver fra Tunis til Livorno, som Deyen har frigivet af Agtelse for Keiser Napoleon.

Efter de seneste Breve fra Norge har man i Mandsminde ikke havt saa stor Fodermangel der i Landet, især Søndenfjelds, som i Aar. Mangfoldige Skibe, som i dette Efteraar ere vendte tilbage fra Engelland, have derfor medbragt Hø. Derimod er Kornavlingen faldet lykkelig ud. Aarsagen til denne store Fodermangel var den usædvanlige Tørke man havde. Næsten fra April til midt i Junii regnede det aldeles ikke. Men derimod begyndte det fra den Tid af at regne saa stærkt, at Sæden kom sig desbedre. Mærkeligt er det ellers, at man sædvanlig har Tørke søndenfjelds naar det regner nordenfjelds og saaledes omvendt. I den nordenfjeldske Deel af Norge har man derfor i Aar ikke havt Aarsag til at klage over Fodermangel. — Priserne paa de fleste Fødevarer ere imidlertid ikke synderlig høiere i Norge end i Dannemark.

Det Danske Skib Hena og Henriette, Skipper J. N. Holm, ladet med 300 Tønder Sild, og bestemt til Riga, er strandet ved Domesnes. Skibet og Ladningen er aldeles forlist, men Mandskabet er bjerget.

Skipper H. Møller fra Liebau er indløbet med sit Skib, som er læk og ramponeret, i Arendal.

Den 19de holdt den Svenske Legationspræst i Paris sin Afskedsprækken. Ogsaa han er ligesom alle andre Svenske Undersaatter, bleven tilbagekaldt af sit Hof. Indtil der er opført en offentlig Kirke, holde Lutheranerne i Paris deres Andagt i det Danske Gesandtskabs Capel.

Ludvig Wiese i Bergen opfordrer denne Stads Indbyggere til ikke at være ligegyldige, fordi de i lang Tid ikke er bleven hjemsøgte af Ildsvaader. Han klager over, at der i de sex Vintermaaneder ofte sendes til de saa høist nyttige Patrouillevagter halvvoxne Drenge og gamle Folk, der ikke kunne opfylde en saadan Vagts Pligter, og at disse derfor ofte forsømmes. Han mener ogsaa, at enhver, der ikke findes passelig til denne Hensigt, burde af Stadscapitainerne afvises.

I Bergens Avis findes atter et Stykke angaaende en Børs i denne Stad. Forfatteren mener, at der for det første ikke behøvedes andet end blot en Samlingsplads, og dertil mener han vilde det dramatiske Selskab gjerne overlade Comoediehusets Borgegaard og Conversationsværelserne i begge Fløie. I fordums Dage trængte Bergen til ingen Børs, fordi Handelen var jevn og sikker, men nu gives der adskillige Aarsager, som de Handlende meget vel kjende, der gjør en Børs til en sand Nødvendighed.

Oldsagers Ærværdighed.

„Enhver som, jeg vil ikke sige er Oldgrandsker, „men kun har ringeste Følelse for Oldtidens Min„desmærkers Ærværdighed, maa føle den mest le„vende Interesse ved Læsningen af dette ypperlige „Værk." Saa omtrent siger Een af vore værdigste og lærdeste Oldgrandskere i sin Recension over Prof. Nyerups: Oversyn over Fædrenelandets Mindesmærker fra Oldtiden. — Den Moro man finder i dette Skrivt, forhøies og forædles uendelig ved det Forskertalent, og den vidtomfattende Erudition, med hvilke Forfatteren for Læserens Phantasie fremmaner, hvad Tiden, hvad Menneskenes Uvidenhed og Overtroe, samt deres Ringeagt, ja ikke sjelden Foragt for de Ting, der mere eller mindre gjøre os bekjendt med vore hedenske og christne Forfædres Levemaade, Sæder, Religionsbegreber, Sprog, Cultur og Bedrifter, har levnet af Fortidens Mindesmærker og Annaler. Men saare maadelig maatte ogsaa Behandlingen af et Æmne som dette være, naar den ikke til gavnende Flamme hos Læseren skulde oppuste den Gnist, der endnu var tilbage af Følelse for Vigtigheden af Nationalaand og Nationalcaracter, hvilke upaatvivlelig maae oplives og vedligeholdes ved et Studium, der — som Een af Historiens ikke uvigtige Hjelpekilder, og i Forening med den — giver os Kundskab om vore Fædres Idræt og Væsen, samt om den Hæder, vort Folks Fortids-Ædlinge erhvervede sig, og Nationen. — Mange af Nyerups Læsere — som før medynksfuld, ja endog haanende saae ned til den, der gav sig af med at lede efter gamle Inscriptioner, grave i Høie, og randsage Ruiner — vil vistnok med mere Opmærksomhed betragte det, der Tid efter anden, som oftest ved Hændelse, kommer frem af de Gjemmer, hvori det mange Aarhundreder, maaskee Aartusender, laae skjult; og ikke længere under Navn af gammelt Skrab, der ikke duer til nogen Ting, henslænge, hvad deraf maatte komme i deres Værge, i hvilkensomhelst Krog, hvorved det ikke sjelden for evig unddrages den patriotiske Oldforskers Opmærksomhed. Nogle vil endog gaae videre; vil selv eftersøge, eftergrave, og efterforske (eller dog foranstalte Saadant gjort) og ikke blot lade Tilfældet raade for de Opdagelser, der kunne gjøres. Uskrømtet Tak vil disse ydes af hver Fædernelandets og dets Histories Ven. Men dobbelt fortjene de Tak, der endog førend Nyerup saa varmt talte for Conservationen af de nordiske Oldsager, heraf bevarede Een eller Anden for Tilintetgjørelse. — Iblandt deres Tal hører den agtværdige Engebret Revoug paa Gaarden Revoug i Vestbysogn. Han modtage herved min Tak for den mig af ham tilsendte Antiquitet. Denne fandtes ved Gravning i hans Have, og bestaaer i en Nøgle af antik Form, og den Messing lignende Metalcomposition, (hvis Bestanddele man nuomstunder ikke kan gjøre Rede for) hvoraf en Deel af de Ting, Kjæmpehøiene indeholde, ere smedede eller støbte. — Gid den Nænsomhed, middel- eller umiddelbar ikke at ville tilintetgjøre, hvad Alderen gjør ærværdigt, forenet med nogen Omsorg for dets Vedligeholdelse, fandtes hos ret mange, ellers dog saa patriotisk sindede, Nordmænd. Oldgranskeren skulde da ikke savne Materialier til Studiums Udvidelse og Fremme; og naar Prof. Nyerups Plan, et National-Museums Indretning betreffende, engang bliver realiseret: da skulde dette Museum kunne indeholde en Samling, som Nationen vilde have Aarsag at være stolt af.

Christiania, den 21 October 1806.

C. H. Sommer,
Premierlieutenant og Officier ved det Kongl. Norske Land-Cadet-Corps.

Udenlandske Efterretninger.

Statssager. (Af Moniteuren.)

Den 15de d. M. fremlagde Rigserkekantsleren det Franske Senat: 1) et Brev fra Keiseren, 2) to Beretninger fra Ministeren Taleyrand, og 3) sex diplomatiske Noter. I Keiserens Brev siges: at han saae sig nødsaget til at forlade sin Hovedstad og begive sig til sin Tydske Armee, da

han med Vished vidste, at den i Flankerne truedes med uformodede Bevægelser; at han neppe var ankommen til Grændserne førend han indsaae, hvor nødvendig hans Nærværelse var, og hvor lykkelig han maatte prise sig, at han havde gjort de fornødne Foranstaltninger; at den Preussiske Armee allevegne var i Bevægelse og allerede var gaaet over Grændserne; at Sachsen var blevet anfaldet og dets vise Første tvungen til at handle mod sit Folks Tarv; at de æggede Franske Tropper kun længes efter Ordre til Angreb; at Vold skal fordrives ved Vold; at det imidlertid inderlig smerter Keiseren, at en saadan Ufredsaand 2c. besjeler Europa og at Cabinetterne vise en saadan Følesløshed for deres egen Interesse; at Keiseren i denne retfærdige Krig, tillidsfuld til den gode Sag, ikke vil lade sig afholde ved nogen personlig Opoffrelse eller Fare. — I Talleyrands Beretning siges, at Keiseren i Førstningen søgte Aarsagen til Preussens Bevæbning i Misforstaaelser, som han, skjønt forgjeves, haabede at afhjelpe; at Preussen ikke kan anføre nogen Grund til sin Fiendtlighed; at den ellers ikke saa urokkelig havde fortiet sine Aarsager, da det æggede Frankrige, der bestandig viste sig venskabelig imod det; at det intet begjerte, fordi det ikke vidste hvad det skulde begjere; at det altsaa har begyndt Krig uden virkelig Bevæggrund; at dets Armee har overtraadt Grændserne, er rykket ind i Sachsen, har truet Rhinforbundets Gebeet, negtet Franske Officierer Adgang til Sachsen; og at det Berlinske Hof begyndte Krig, uden at prøve Forlig eller søge at forekomme et Brud; at den ubegribelige Taushed og Ilfærdighed beviser, at man endog manglede Skingrunde, og at det Hele var Frugten af Intriguer; at Preussen bestod af to Partier, hvoraf det ene ønskede Fred og det andet Krig, som det sidstes Rænker gjorde uundgaaelig; at den udbryder af ingen anden Grund, end fordi Preussen har ladet sig mislede af Raadgivere, der ønske Ufred, fordi de ikke deeltage i dens Farer; at Preussens Lyst til at undertrykke Sachsen og Hansestæderne tillige er en Medaarsag dertil; at Frankrige fører Krig for at beskytte Stater, hvis Uafhængighed ikke allene er vigtig for det selv og dets Bundsforvandte, men endog for hele Europa, mod et uretfærdigt Herredømme. — I sin første Note af 11 Sept. erklærer Ministeren Talleyrand, at Keiseren, i Anledning af Preussens Bevæbning og den Berlinske

Garnisons Udmarch, har sendt sin Armee en ny Forstærkning, men at det vilde være ham meget smerteligt, dersom han skulde nødes til at bruge dem mod en Magt, som baade Naturen og Forbund 2c. har bestemt til at leve i Venskab med Frankrige. I Knobelsdorffs Svar af 12 Sept. siges, at Preussens Rustning er en Følge af nogle af dets og Frankriges Fienders hemmelige Anslag, som misundelige over den Fortrolighed, der hersker mellem begge Magter, paa begge Sider have søgt at opvække Urolighed ved falske Rygter; at hvad der end mere beviser dets Anslags Aand, er den Omstændighed, at denne Nyhed er kommen tidligere til Paris, end til Wien, Petersborg og London; at Kongen af Preussen i den Henseende har ved sin Minister givet Keiser Napoleons Gesandt en venskabelig Underretning; men at denne Gesandt endnu ikke har givet noget Svar; de interessante Underhandlinger, Keiseren har havt med Knobelsdorff og Marquis Luchesini, have endnu ikke kunnet være ankomne til Berlin, og han beder derfor, at de publique Acter endnu maatte holdes tilbage indtil den til Berlin afsendte Coureer er tilbagevendt. — Tayllerand svarede derpaa d. 13 Sept., at Keiseren, efterat man havde forelagt ham Knobeldorffs Note, har hørt med Fornøielse den Forsikkring, at Preussen ikke har indgaaet nogen fiendtlig Forbindelse mod Frankrige; at dets Rustning kun grundede sig paa en Misforstaaelse; at den Berlinske Garnisons Afmarch maae, endskjønt det er skeet efter at Kongen af Preussen havde skrevet sit venskabelige Brev, betragtes som en tidligere Ordre; at de Preussiske Troppers Bevægelse vil ophøre, saasnart man i Berlin erfarer, hvad Keiseren i en Privataudience har tilstaaet Knobelsdorff og Luchesini; at Keiseren derfor har befalet, at den Communication, der skulde gjøres Senatet, skal opsættes, og at ingen Tropper, paa dem nær, der nu ere paa Marchen til Rhinen, skulle sættes i Bevægelse, førend Keiseren seer, hvilken Beslutning det Berlinske Hof tager paa den Efterretning Knobelsdorff og Luchesini har meddeelt det, og naar denne Beslutning er saaledes, at den Franske Armee i Tydskland ikke trues mere, og at Alting kommer mellem Frankrige og Preussen paa samme Fod som for en Maaned siden, vil Keiseren uopholdelig trække de Tropper tilbage, der nu ere paa Veien til Rhinen. — I en tredie Note af 19 Sept. siger Talleyrand, at de Efterretninger, der daglig indløbe, bære alle mue-

lige Præg af en overhængende Krig, at det næsten bør fortryde Keiseren at have forbundet sig til, endnu ikke at indkalde sin Reserve og til at opsætte den constituelle Communication, efter hvilken hele Nationens Krigsmagt er overladt til ham; han opfylder denne Forpligtelse, men han vilde ansee det for stridende mod Klogskaben og sine Folkeslags Interesse, derfom han i det Indre ikke foranstaltede Alt det Fornødne og de Troppebevægelser, som ingen foregaaende Notification kræve; at Keiseren ikke kunde indsee, hvorledes Preussen kan glemme sin Interesse i den Grad, at det kunde opgive sine venskabelige Forhold til Frankrige. Krigen mellem disse to Magter forekom ham at være et sandt politisk Misfoster, og fra det Dieblik, hvor Preussen vender tilbage til fredelige Grundsætninger og ophører at true den Tydske Armee, vil han lade tilbagekalde alle de Befalinger, som Forsigtigheden bød ham at give. Han vil ved enhver Leilighed søge at bevidne Preussen sit Venskab ɩc. Frankrigs store Utilbøielighed til Krig mod Preussen sees saa meget tydeligere deraf, at det allerede har begaaet en meget grov militair Feil ved at forhale sine Forberedelser en heel Maaned, og ved at samtykke i at lade endnu 14 Dage forløbe, førend Reserven og Nationalgarden indkaldtes. Denne Tillid, som Keiseren ønsker at vedligeholde, viser, hvormeget Keiseren agter Knobbelsdorffs Ord: at Preussen ikke har indgaaet nogen Forbindelse med Frankrigs Fiender, og Forsikkringen, at Bevæbningen vil ophæves tilligemed den Misforstaaelse, der har reist sig. — I sit Svar af 20 Sept. siger Knobbelsdorff: at ligesom det paa den ene Side glæder ham, at Keiseren vil oppebie hans Hofs Erklæring, ligesaa meget smerter det ham, at H. K. M. tildeels fortryder, at have indgaaet denne Forpligtelse, og at han har givet Ordre til Troppebevægelser ɩc. uden foregaaende Notification; at han kan forsikkre, at Kongen af Preussen, langt fra nogensinde at have tænkt paa, at fortade sine venskabelige Forhold til Frankrige, er af samme Tænkemaade som Keiseren; at han langt fra at være indgaaet nogen Forbindelse mod Frankrige, bestandig har søgt at fremhjelpe en almindelig Fred; at hans Bevæbning, langt fra at true den Franske Armee i Tydskland, er en Følge af de i Berlin indløbne Efterretninger, der vare saa foruroligende, at denne Bevæbning var aldeles nødvendig;

at Preussen kun ønsker at hæve den Misforstaaelse, der har reist sig mellem begge Magter, og at dette sikkert vil skee. — I Talleyrands Note til Keiseren af 6 Oct. siges: at Preussen umueligen kan have nogen personlig Interesse i at føre Krig, men at dets Hensigt i saa Fald ikke kan være ander, end at undertvinge Sachsen og Hansestæderne; at Preussen, som allerede i et heelt Aar med roligt Øie har seet den Franske Armee i Tydskland, ikke kunde foruroliges ved dens Nærværelse, især da dens Tal er blevet formindsket, og den er bleven fordeelt i Smaacorpser, og Keiseren selv har lovet, at den skal vende tilbage til Frankrige, naar Tvistighederne angaaende Cattaro, der have foranlediget dens Ophold i Tydskland, ere bilagte, og der allerede er givet Befaling til dens Tilbagevendelse; at Frankrige intet har udestaaende med Preussen, og at de venskabelige Discussioner angaaende Abbediet Essen og Werden ikke ere blevne forhalede paa Fransk Side; at Preussen skjuler sin sande Hensigt, men at det røber sig selv; at det for at tilfredsstille den uretfærdigste Ærgjerrighed vil bryde sit Venskab med Frankrige og tilbagekalde Krigens Elendigheder. Ministeren forsikkrer tilsidst, at Krigen neppe vil kunne undgaaes. — I sin allersidste Note af 1 Oct. siger Knobbelsdorff, at man nu ikke længere vil lade begge Hoffer blive i Uvished; han erindrer Frankrige hvad Preussen hidtil har været for det; at der hidtil forgjeves har været neutral, venskabelig, ja endog allieret. Forstyrrelsen rundt omkring det, og den gigantiske Forstørrelse af en sand militair og erobrende Magt, som mere end engang har fornærmet Preussens Interesse, lader det nu ingen Garantie tilovers. Denne Tingenes Stilling kan ikke vedblive. Kongen seer næsten intet omkring sig end Franske Tropper og Vasaller af Frankrige, der ere beredte til at marchere med det. Alle Keiserens Erklæringer vise, at denne Stilling ikke vil forandres. Tvertimod sættes nye Tropper i Bevægelse i det indre Frankrige; Parisiske Journaler tillade sig mod Preussen et Sprog, hvis Infamie Kongen kan foragte, men som dog viser, den Regjerings Hensigter og Vildfarelse, som taaler dem. Faren voxer med hver Dag; man maa gjøre sig forstaaelig nu eller aldrig. (Her følge de bekjendte Betingelser, som man har læst i det Preussiske Manifest).

Allerede d. 16de Oct. om Morgenen havde man i Paris de første Efterretninger om de begyndte Fiendtligheder og deres gode Udfald for Frankrige.

Keiser Napoleon har under d. 7 Oct. fra sit Hovedqvarteer i Bamberg udgivet den Befaling, at alle de Franske, som ere i Preussisk Tjeneste, skulle tilbagekaldes.

Fra Haag meldes under d. 20 Oct.: Adskillige her indtrufne Courerer, som medbringe Efterretningen om Slaget ved Auerstädt melde, at den Preussiske Hovedarmee har tabt 22,000 Mand Fanger og 80 Canoner.

Nordheim d. 20 Oct. Foruden den Mængde Feldtbagage, som passerer her igjennem, vedblive endnu Preussiske og Sachsiske Tropper uafbrudt at trække igjennem Staden. De Franske staae omtrent 8 til 10 Mile herfra. I Egnen af Mühlhausen og Nordhausen mellem os og dem, i Eischfeld ved Heiligenstadt og Duderstadt, staaer imidlertid et Preussisk Corps. Her har længe allerede været et stort Preussisk Magazin af Meel, Havre, Hø og Halm.

Berlin d. 22 Oct. Vi love os det bedste Udfald af Marquis Lucchesinis Sendelse til Hovedqvarteret; han afreiste for nogle Dage siden. Vi haabe, at der strax efter de Franskes Indmarchering i vor Stad vil sluttes en Vaabenstilstand.

Den Franske General Denon vil indrykke her i Morgen over Potsdam med 12,000 Mand.

Den Bestyrtelse og Skræk, som Tingenes nuværende Stilling i Begyndelsen opvakte, har lagt sig noget. Foruden den sædvanlige Borgermilits, har endnu et Corps af unge Mennesker organiseret sig, for at vedligeholde Orden og Rolighed. Kjøbmandsstanden har besluttet, at den aldeles ikke vil tilstede nogen Forandring i Henseende til Forpligtelser, Udbetalinger &c.

De Franske ere ankomne i Treuenbiezen og Potsdam, hvor de iagttage god Krigstugt.

Dronningen ankom d. 19de i Stettin, og reiste derfra d. 20de til Cüstrin.

Det Russisk Keiserlige Gesandtskab er afreist fra Berlin til Stettin.

Den 18de har man i Niemburg begyndt paa

at sløife Bygninger og Hauger i et District af 150 Skridt omkring Fæstningsværkerne.

I Hannover besørge igjen Borgerskabet Vagterne; de Preussiske Ørne ere tagne ned, og man undertegner igjen: Kongelig Churførstelig.

Den 20de rykkede de Franske, under Prinds Murat, ind i Halberstadt.

Den 18de om Eftermiddagen ere 15,000 Mand Franske i bedste Orden marcheret igjennem Leipzig, og gaaet d. 21de ved Wittenberg over Elben. De betalte i Leipzig Alting contant.

Man havde udspredt, at Lord Lauderdale er bleven anholdt af General Brune i Boulogne, fordi Engellænderne, skjønt forgjeves, atter have prøvet paa at ødelægge Flotillen, men det er vist, at Lord Lauderdale er ankommen den 11te sildig om Aftenen til Bologne og at han den anden Dag er afseilet med sit Følge til Engelland.

Det Vigtigste, som de sidst ankomne Engelske Tidender, der gaae til d. 14de d. M., have medbragt, er følgende. London d. 14de. I Gaar er Lord Lauderdale ankommen her. — I Fredags Aften ankom Baron v. Jacoby-Kløst her. — I Søndags havde han en Conference med Lord Grenville og Lord Howick. Strax derpaa blev der holdt to Cabinetsraad. — General-Postamtet har givet Befaling, at Paquetbaadene i Fremtiden atter skulle gaae over Cuxhaven.

Skræderdreng C. W. Koch i Glogau, som Natten mellem d. 26 og 27 Nov. d. A. myrdede sin kjødelige frugtsommelige Moder, sin Stedmoder, og sin 8 Aars Halvsøster, er d. 25 Sept. bleven først kagstrøget og derpaa radbrækket.

En Snedkermester Thielemann i Berlin har opfundet en ny mechanisk Indretning til lettere, sikkrere og nøiere at stemme Guitarer. Det Kongel. Berlinske Academie for dannende Konster og mechaniske Videnskaber har skjenket denne Opfindelse sit Bifald, og Opfinderen har faaet 6 Aars udelukkende Privilegium paa at forfærdige dette Arbeide.

I Lloyd's Evening-post paastaaes, at Jerome Bonaparte skal være Jødernes Konge, at Jerusalem er bestemt til hans Residence og at der allerede er sluttet en Tractat desangaaende med den Tyrkiske Ambassadeur i Paris.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 6.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 1 November, 1806.

Titlers Skjebne.

I Holbergs Epistler T. 1, Side 352, trykt i Kjøbenhavn 1758, findes følgende Stykke: "Baroner," siger Holberg: "som ellers kaldes "Friherrer, følge næst efter Grever. Intet er "forunderligere, end at see et saa foragtet Navn "at være bleven saa hæderligt. Udi Ciceronis "Tider, kaldte man dumme og taabelige Men- "nesker Baroner, og er det maaskee deraf, at "de gamle Gallier betegnede Riddernes Tjene- "re med det Navn, eller de kaldte dem saa- "ledes af det Græske Ord Baros, det er Byr- "de, saasom de vare føre og stærke til at bære "Byrder; ja man finder og, at den Titel af "Baroner haver været given til Trolde og Djæv- "le, saasom man ikke vidste at give dem værre "Navne. Hvo skulde have tænkt, at en saa "foragtelig Titel skulde siden være bleven saa "ærværdig, at Grever, Førster og Konger skul- "de holde sig for en Ære at bære den, ja at "man skulde give den til store Helgene i Para- "diis? *). Den samme Skjebne, som den Ti- "tel af Baron har havt, vises ogsaa i andre "anseelige Værdigheder. Cantzlere, som have "Navn af juridiske Skranker (Cancelli foren- "ses), vare Dommernes Handlanger, som stode "ved Skrankerne, for at exeqvere hvad dem blev "befalet. Nu derimod er en Cantzler Hovedet "for et heelt Lands Justice. — En Marskalk, "som sees af de Ord, hvoraf den er sammen- "sat, nemlig Hest og Skalk eller Tjener, haver "i Begyndelsen været en ringe og foragtelig "Person. Man seer af Lege Alemann, Tit. "79, at hvo der ihjelslog en Marskalk maatte for "saadant et Drab bøde 11 Skilling. Men nu "betegnes ved det Ord Marskalk den høieste "Krigsanfører: hvorvel Marechal udi Frankrig "er endnu tilfælles for Generaler og Grovsmede, "som skoe Heste. — Men ligesom adskillige ringe

*) Man maa ikke glemme, at Forfatteren af denne Etymologie selv har været Baron, og at hans Ord altsaa ikke ere Ironie.

"og foragtelige Navne er forvandlede til høie "og ærværdige Titler, saa ere nogle store Titler "og blevne ringe. Fur, som i gamle Dage "var en Tjener, heeder nu en Tyv, Latro, som "er en Røver, kaldtes fordum en Krigsmand. "Derfor siger Manden hos Plautum til en Of- "ficier: An qvia vos latrocinamini, arbitrami- "ni, cuncta vobis licere (i. e.). Mener I, for- "di I ere Krigsfolk, I derfor kan gjøre hvad "I ville? — Saa at man seer, at adskillige "ringe Titler ere blevne anseelige, og at man- "ge prægtige ere komne i Foragt. Det synes "ogsaa, at det Ord Hofnar fordum har havt "anden Betydelse, saa at man derved haver be- "tegnet visse Hofbetjentere. Paa en Grav udi "St. Maurice findes saadant fransk Gravskrivt: "herunder hviler Thevenin, Kongens Nar, be- "der for hans Sjæl. Til Troyes udi Cham- "pagne findes Caroli 5. Brev til Stadens Øv- "righed, hvorudi gives tilkjende, at hans Nar "er død, og at man efter Sædvane maa for- "syne ham med en anden i hans Sted."

Det er let at indsee, at Holberg ikke har nedskrevet Ovenanførte, for at satirisere over Titler; han har maaskee kun villet vise, at det ikke er nok, at man besidder en Titel, hvis Bemærkelse i Menneskenes Øine er underkastet saa store Revolutioner, men at det er nødvendigt, at gjøre sig værdig dertil. Den, som fører en Titel, som Verden anseer ham for uværdig til, ligner en falsk Mynt; Præget siger os at den er ægte, men Klangen at den er af Bly. Vist er

det, at Udmærkelser ere ligesaa nødvendige i Staten som i den hele Natur. Blandt Stjernerne selv spores Forskjel i Rang, og Newton, Lalande og Herschel have ligesaa godt leveret en Rangfortegnelse over Stjernerne, der ere inddeelt i sex Classer, som Hof- og Statscalenderen over de ni Classer. Venus f. Ex. er en gammel Adelsmand, Uranus derimod kan i det høieste kun sammenlignes med en Secretair, der gaaer i Rang med virkelig Kammerraad. Vender man sig fra Himmelen til Jorden, saa finder man samme Rangforskjel. Blandt Dyrene kommer strax Løven os i Møde, kappes med den centnertunge Elephant om Forrangen og synes at tilraabe os ved sit Brøl: jeg er Dyrenes Konge! I Planteriget forkynder Rosen med sin lifflige Duft og sit blodrøde Purpur, at den er Blomsternes Dronning; den ligger i bestandig Rangstrid med Lilier, Narcisser og Hyacinther. Linée har forfattet en sand Hof- og Statscalender over Planterne. Selv i det døde Steenrige har Naturen indført den strængeste Rangforordning. Her straaler os strax den ved intet Element overvindelige Diamant i Møde. Fra den er en heel Trappegang, lige ned til Kampestenen.

Urimeligt er det altsaa, at ville bestride en Forskjellighed, som finder Sted og maa finde Sted i den hele Natur, dersom ikke den meest trættende Eensformighed skal forstyrre den store Harmonie. — Kun vilde det være at ønske, at den store Række af utallige Trappetrin fra den mindste Borger indtil den, der staaer nærmest

ved Thronen, aldrig maatte kunne bestiges af andre end dem, der virkelig have gjort sig fortjent dertil. Ligesaa upassende som det vilde have været, dersom Linée havde sat Gaaseurten i Rosernes Orden, saa modbydeligt er det, at see en menneskelig Gaaseurt blomstre i en Hof- og Statscalender ved Siden af en Rose. — En saadan Calender burde være Førsters Yndlingsstudium. Ligesom Linée ordnede Naturrigerne, saaledes burde de gjennemgaae en saadan Bog med al muelig Opmærksomhed, luge den hvert Aar for Ukrud, rykke Skarntyden op med Roden, sætte den beskedne Natviol og Reseda i første Classe, og flytte den pralende Tulipan ned i den sidste. En saadan Mønstring vilde bidrage meget til, at dette Slags Bøger ikke ofte vilde ligne en Engelsk Hauge, hvor Alting synes plantet imellem hinanden, hvor Skjønheden netop bestaaer i Uorden, hvor Tornen groer ved Siden af Rosen, og Køer og Faar græsse bag Græske Templer og stolte Grane.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Nørre-Jyllands Themis findes en interessant Beskrivelse over Tugthuset i Viborg. I Julii Maaned 1805 beløb Fangernes Tal sig til 69, hvoraf 37 vare af Mandkjønnet og 32 af Qvindekjønnet. 48 af disse Fanger ere dømte for Tyverie (19 Mandspersoner og 29 Fruentimmer), 4 for Mordbrand, 2 for Falsk, 4 for Barnefødsel i Dølgsmaal, 4 for Undsigelse, 2 for Drab, 1 for skjødesløs Omgang med Ild, 1 for Betlerie, 1 for Drukkenskab, 1 for opsætsigt Forhold, 1 for Blodskam. Blandt disse ere 17 dømte paa Livstid. Den Ældste blandt Fangerne er et Fruen-

timmer paa 70 Aar, som har siddet der siden 1776, altsaa 30 Aar, for Barnefødsel i Dølgsmaal. Da hun er vanvittig, og ingen Understøttelse faaer af Venner eller Slægtninge, saa har hun ikke kunnet nyde Godt af den Befrielse, som for nogle Aar siden var hende tiltænkt. En Mandsperson paa nogle og tredsindstyve Aar, dømt for Trusler og voldsom Opførsel, har været der længst, nemlig i 31 Aar. Naar han maa beholde nogen Frihed om Dagen, hvilket ogsaa er forundt ham, forlanger han ikke at komme løs. Tugthusets Udgivter var i Aaret 1804: 3775 Rdlr. 4 Mk. 5 ß.; Indtægten derimod kun 2863 Rdlr., altsaa var Underbalancen 912 Rdlr. Som Aarsager til denne Underbalance anføres i de til Cancelliet aarlig indsendte General-Casse-Extracter: 1) de mange paa hinanden følgende dyre Aaringer, hvor man har maattet komme Lemmerne til Hjelp med mere Brød dagligen, end de ellers efter Rugpriserne kunde faae, og uden hvilken Understøttelse de umueligen kunde opholde Livet med 6 ß. daglige Tærepenge; 2) Renternes Formindskelse som Følger af Capitalernes Indtagelse; 3) Tærepenge ved Løsladelsen 4 ß. Milen til deres Hjem fra alle Kanter i Jylland; 5) de fremfor i forrige Tider betydelige Fragter til den fornødne Uld, Tran og Værktøies Transport fra Kjøbenhavn til Spinderiet; 5) overordentlige Udgivter til det overordentlige store Antal Forbryderes Modtagelse rc. i Tugthuset; 6) Brændsels og andre Fornødenheders tiltagende Dyrhed; 7) den korte Tid Lemmerne i Almindelighed inddømmes, da de flestes Tid er udløben, inden de ved Arbeide kunne tjene deres Dagpenge, rc.

I samme Tidsskrivt læses en Efterretning om Domhuset i Viborg. Indtil Aaret 1522 holdtes Landstinget paa Torvet under aaben Himmel. Men Christian d. 3die forundte Indbyggerne i Nørrejylland Sanct Hanses Kirke i Viborg til Domhuus, hvor Landstinget blev holdt indtil 1584, da Frederik d. 2den lod Kirken nedbryde; Pladsen blev brugt til Christian d. 4des Hylding. Istedet for Kirken blev Mariæ Klosters Huus givet til Domhuus, og i Aaret 1742 ganske forandret og istandsat. Foruden tre reelle, gibsede Værelser, hvoraf de 2 bruges til Archiv og 1 til Procuratorstue, er Domstuen, hvor Landsoverretten for Nørrejylland siden Forordningen af 25 Martii 1805 holder Ret

ugenlig. Denne Sal, som er 20 Alen lang og 15 Alen bred, har 6 Fag Vinduer med store Ruder, en stor Lysekrone og 3 moderne Kakkelovne med Vaser. I den midterste Niche staaer Kronprindsens Buste paa en Piedestal af Mahagonietræ. Udenfor Kjøbenhavn skal intet Tribunal have et skjønnere Forsamlingssted.

Blandt de mærkelige Criminelprocesser, som i f. A. bleve paadømtte ved Landsoverretten i Nørrejylland, vare følgende: 1) d. 20 August f. A. døde Aftægtskonen Anne Christensdatter meget pludselig. Hendes gamle og affældige Mand fandt, at det ikke maatte være gaaet rigtig til med hendes pludselige Død, og meldte sig i den Anledning hos Kammerherre Rosenørn. Da det rygtedes, at den Afdødes Lig skulde opgraves og undersøges, tilstod Jens Madsen og hans Hustrue, at de med Overlæg havde begaaet denne Misgjerning, for at blive af med hende. Som Aftægtskone var hun dem til stor Byrde, da de maatte svare store Afgivter og deres Kaar vare slette. Deres umenneskelige Foretagende udførte de under Venskabs Maske. Jens Madsens Kone stegte nemlig Blodpølse med Smør og Sirup, hvori hun kom for 2 ß. Rottekrud. Da Aftægtskonen traadte ind i Huset, bad de hende velkommen med et Glas Brændeviin, og lod hende derpaa spise af Pølsen. Begge bleve dømte til at miste Livet. 2) Smededrengen Gregers Christensen, tilstod under Forhøret, at have begaaet ti forskjellige Tyverier, uagtet han ikke er ældre end 18 Aar. Allerede som Barn stjal han et Lommeuhr og skjulede det under et Torngjerde. Sidste Gang gjorde han Indbrud i et Huus i Viborg, og da han fandt Konen liggende i Sengen, gav han hende to Slag i Hovedet med en Hammer, han havde hos sig, i det Forsæt først at dræbe hende. I et af disse Tyverier var hans egen Moder Medvider. Moderen negtede vel denne hendes Søns Bekjendelse, og paastod, at han havde foregivet at have fundet Pengene, men hendes Datter, et Barn paa 11 Aar, erklærede, at efterat den Anklagede var bleven arresteret, havde han taget endnu 2 Rdlr. af de stjaalne Penge, som han gjemte i Blæsebælgen, og leveret Moderen de Fleste. — Han blev dømt til at kagstryges og arbeide sin Livstid i Kjøbenhavns Fæstning.

Den 30 Junii d. A. om Morgenen blev en

Fisk, der tiltrak sig megen Opmærksomhed og tildeels ansaaes for meget betydelig, dræbt af en Fisker i Opsloe. Fra Hovedet til Halens Spidse var den 35 Tommer lang; fra Grunden af Rygfinnen til den største Bug-Convexitet 20 Tommer. Den var af en sammentrykt Figur, som aldeles ikke maa sammenlignes med Flynderens Dannelse, der er nedtrykt. Vægten var 52 Pund; Munden udtrukken og tandløs; Tungen kjødet og bred; Gjællelaagene store og pladeformige; Gjællehinden sexstraalet; Øinene forholdsmæssig store med en lysguul Fælledshinde og en blegrød Øiekreds; Rygfinnen 8 Tommer; begge Bryst- og Bugfinnerne omtrent af samme Længde; Halefinnen forkdannet, og Halen indkneben mod Finnen. Fiskeren, der saae denne Fisk nærme sig Stranbredden ved Christiania, bibragte den adskillige djærve Slag og Stik med sin Baadshage; herved mistede den meget tykt og mørkebruunt Blod, og blev et Offer for hans Overmagt. Strax efter at Dyret var taget op af Vandet, glindsede dets mørkeblaa Krop af Sølvglands; de høirøde Finner af Guldglands, og Kroppen var smukt decoreret med runde hvide glindsende Pletter. Luften virkede paa Huden, hvorved de temmelig store Skjæl bleve løse; den stærkere Glands og de høiere Farver bleve mattere, og dens Pragt forsvandt tildeels. — Ved at aabne dette Bytte fandtes Huden at være tyk og stærk oliet; Kjødet fiintrevlet stærk cellulos, og Cellerne, der ligge saavel imellem Musklerne, som paa deres ydre Flade mod Huden; Hjertet ualmindelig stort og muskuløs; Spiserøret, der et Stykke ned mere udvidede sig og syntes der at danne Maven, hvis nederste Deel indkneben bøier sig ned mod Gatboret, udvides atter og danner tilsidst en snæver Aabning, fandtes paa Længden at være forsynet med mange stærkfibrede Folder, og Galdeblæren, i Forhold til Fisken, stor og overflødig fyldt med en mørkegrøn Vædske. I Næringscanalen fandt man en grønhvid Vædske og nogle faa Levninger af Tang eller andre Søevexter. Saavidt man veed, boer dette Dyr i de sydligere Have, og er altsaa rimeligviis dreven hen til vore Kyster af glubende Fiender og stormende Bølger. Maaskee det er den Fisk, der omtales af nogle Systematikere og kaldes Lampris guttatus, Zeus Luna, Dansk: Rundplettet Lampris, Stor Laxestør, — og det næstsidste Navn

kunde fortjene Borgerret? Det forrevne Skind blev syet sammen og nogenledes udstoppet, og Kjødet, efterat det var behandlet med Salt eller Surt, stegt eller kogt, gav en velsmagende Spise; ferst derimod var det noget vammelt i Smagen.

I afdøde Handelsmand Ole Haldogsen Kolstads Fallitbo, som er under Skiftebehandling i Bergstaden Røraas og hvori adskillige Handelshuse og Kjøbmænd der i Staden, have over 10,000 Rdlr. at fordre, skal en vis Ole Mortensen Haavoug og Flere have begaaet Bedragerier, der have foranlediget Boets Mandatarius Stiftsoverretsprocurator Hansson til at bekjendtgjøre: at ingen skal udbetale de Penge, han skyldte den Afdøde, eller udlevere Varer, han havde fra ham, til bemeldte Haavoug, der er undvigt fra den Arrest, der angaaende Ansvar og Opgjørelse af hans Gjeld til Boet var ham paalagt.

Bogtrykker Stephanson i Trondhjem har fra en Præst faaet tilsendt Prøver af Tørv, hvoraf Præsten har forsynet sit Huus med 50,000 Stykker, for at spare Brændeved. Den Myre, hvoraf denne Tørv er skaaren, er saa stor, at han af denne Tørv er skaaren, er saa stor, at han uden Savn for sig og Efterkommere kan forsyne Trondhjem med mange Jægtladninger om Aaret. Brugen af Tørv synes ikke at være synderlig almindelig i Norge. Stephanson anmærker, at adskillige Familier i Trondhjem vel havde begyndt at bruge den, men at den tildeels ikke har været at faae, uagtet der omkring Byen haves en temmelig Deel Tørvejord, som kun for en liden Deel er benyttet. Manglen paa Brænde vil imidlertid nok lære Trønderne, hvor vigtige disse Steder ere og at de for deres Eiere vil blive af megen Værd.

Gaarden No. 71 Litr. B. paa Ulfeldsplads er underhaanden solgt til Muurmester Onderup for 11,500 Rdlr.

Det Danske Skib der junge Friedrich, er blevet anholdt og indsendt til Malta; Skibet Haabet, Cap. Wilson, er indsendt til Plymouth.

I Aften giver det Næstvedske Skuespilselskab, som forhen har været omtalt i dette Blad, en Forestilling i det Holsteenske Selskab for sammes Medlemmer. Det hedder, at Troupen i Fremtiden vil give to Gange ugentligen Forestillinger paa dette Selskabs Theater.

Aarsagen, hvorfor man hidtil ikke har havt

nogen egentlig Fransk Efterretning angaaende Slaget ved Auerstädt, er den, at man paa begge Sider hidtil har opfanget Courererne og Estafetterne.

Udenlandske Efterretninger.

Ved Medevi Sundhedsbrønd i Sverrig have i Aar 800 Personer benyttet sig af Brønden. Blandt disse, som kom fra alle Rigets Provindser, vare 170 Standspersoner, 210 af den formuende Middelstand, 100 af Haandværksstanden og Herskabsbetjentere, 123 Fattige, som uden Betaling fik Befordring og Lægemidler.

I Engelske Tidender berettes, at en Fransk Ingenieur-Officier er bleven hængt som Spion i Preussen. Han havde for to Aar siden kjøbt sig en Mølle og nedsat sig som Møller ved Magdeburg. Man fandt hos ham en heel Tegning over Omegnen, som han selv tilstod at have optaget.

I Moniteuren af d. 21 f. M. hedder det ikke allene, at den hele Preussiske Armee er total slaaet, men at endog dens Artillerie og Krigscasse rc. rc. er tagen.

I det halvofficielle Franske Blad Argus siges i en Anmærkning til Knobelsdorffs Note: "Hansestædernes Velstand beroer paa deres Uafhængighed, og Frankrige vil vedligeholde den til det Heles Gavn; England selv vilde føle Interesse ved at forsvare denne Uafhængighed."

Haag d. 24 Oct. I Aftes sildig bragte her en Courer fra General Lieuten. v. Boekop, fra Hovedqvarteret i Wesel, Krigsministeren en omstændelig Efterretning om den store Seier, som den Franske Keiser har vundet. Det hedder deri: Preusserne var 150,000 Mand stærke; de have tabt 200 Canoner, 30 Faner og 28,000 Mand Krigsfanger. Mange fornemme Preussiske Generaler ere faldne eller saarede. Tabet paa Fransk Side har været uendelig ringere; vi have i de Jenaiske Hospitaler 1200, og i de Naumburgske 1500 Saarede; ingen anden General er falden end den brave General de Billy.

Dronningen af Preussen er bleven forfulgt af en Escadron Husarer, og har maattet tage Veien over Weimar, hvorfra hun, tre Timer før vor Posts Ankomst, var flygtet.

Hertugen af Brunsvig har affendt en Befuldmægtiget til den Franske Keiser, for at formaae

ham til at forunde Landet Neutralitet. Man smigrer sig med, at denne Regjering vil blive opfyldt. Det Franske Militair er heller ikke rykket videre frem i det Brunsvigske.

De Franske have siden deres Indmarch i Leipzig ikke begjert nogen Contribution af denne Stad.

Det Hamborgske Senat har under d. 22de f. M. paa ny indskjærpet Hamborgerne det gamle Mandat i Henseende til den Forsigtighed og Beskedenhed, hvorom der bør tales og skrives om Krigen og Verdensanliggender. Den 24de f. M. ankom til Hamborg den Engelske Coureer Basilico fra London og Prinds v. Belmonte-Pignatelli fra Berlin.

I Moniteuren paastaaes, at Dronningen af Preussen var ved Armeen klædt i Husardragt.

Alle Anhalt-Sachsiske Lande besættes af de Franske. — Prinds Louis Liig er endnu i Saalfeld; det skal føres til Berlin. — Mellem Frankrige og Sachsen er sluttet en Neutralitets-Convention. Det sidste skiller sine Tropper fra de Preussiske.

(Af Moniteuren).

Den store Armees første Bulletin, Bamberg d. 8 Oct. 1806:

Freden med Rusland, sluttet og undertegnet d. 20 Julii, Underhandlingerne med Engelland, begyndte og næsten bragte til Modenhed, opvakte Urolighed i Berlin. De løse Rygter, som forøgede sig og Bevidstheden af den Uret, som dette Cabinet havde tilføiet alle de Magter, det efter Haanden havde forraadt (trahies), bevægede det til at troe det udspredte Rygte, at en hemmelig Artikel i den med Rusland sluttede Tractat gav Polen til Prinds Constantin med Titel af Konge, Slesien til Østerrige til Vederlag for den Østerrigske Deel af Polen, og Hannover til Engelland. Det indbildte sig endelig, at disse tre Magter vare i Forstaaelse med Frankrig, og at der af denne Forstaaelse maatte flyde en stor Fare. — Preussens Fornærmelser mod Frankrige ere meget gamle. Den første begik det, da det væbnede sig for at høste Fordele af vore indvortes Uroligheder. Man saae det siden gribe til Vaaben i det Øieblik, da Hertugen af York faldt ind i Holland, og i de sidste Krigsoptrin væbnede det sig paa ny, uden at det havde nogen Aarsag at være misfornøiet med Frankrige, og undertegnede d. 1 Oct. 1805 den bekjendte Potsdamske Tractat, som igjen blev remplaceret ved den Wienske Tractat. — Det gjorde Uret mod Rusland, som ikke kan glemme, at den Potsdamske Tractat ei blev opfyldt og den Wienske Tractat siden blev sluttet. Dets Fornærmelser mod den Tydske Keiser og det hele Tydske Statslegeme, endnu langt talrigere og ældre, have altid været bekjendte. Det modsatte sig bestandig Rigsdagene. Da det Tydske Rige førte Krig, var det i Fred med sine Fiender. Aldrig bleve dets Tractater med Østerrige udførte, og dets bestandige Punsen har været, at ægge Magterne til Krig, for i Fredens Øieblik at kunne høste Frugterne af sin Snildhed og deres Lykke. — De, som troe, at al den Ustadighed er en Følge af en moralsk Feil hos Førsten, ere i stor Vildfarelse. I en Tid af 5 Aar er det Berlinske Hof en Tumleplads, hvor Partier vexelviis kjæmpe og seire; det ene vil have Krig, det andet Fred. Den mindste politiske Begivenhed, det mindste Tilfælde forskaffer det ene eller andet Partie Fordeel, og Kongen svæver midt imellem disse Bevægelser af gjenstridige Lidenskaber, midt i denne Labyrinth af Intriguer, uden et eneste Øieblik at ophøre at være en retskaffen Mand. — Den 11 Aug. ankom fra Berlin en Coureer fra Marquis de Lucchesini, og overbragte i de meest bestemte Udtrykke Forsikkringen om de foregivne Dispositioner, ved hvilke Frankrige og Rusland i Tractaten af 20 Julii ere blevne enige om at gjenoprette Kongeriget Polen og fratage Preussen Slesien. Krigens Tilhængere opflammedes strax; de gjorde Vold paa Kongens personlige Følelser, 40 Courerer afgik i en Nat. — Efterretningen om dette pludselige Udbrud kom til Paris d. 20 s. M. Man beklagede en saa skrækkelig bedraget Bundsforvandt; man forklarede sig uopholdelig for Preussen; man gav det de bestemteste Forsikkringer, og da en aabenbar Misforstaaelse maatte være den eneste Grund til saa pludselige Bevæbninger, haabede man, at Eftertanke vilde formilde en Opbrusning, som der var saa liden Grund til. — Imidlertid blev den i Paris undertegnede Tractat ikke ratificeret i Petersborg, og alle Slags Vink underretter snart Preussen om, at Marquis Lucchesini havde øst disse Underretninger i de mistænkeligste Forsamlinger i Berlin og imellem intrigante Mennesker, som udgjøre hans bestandige Selskab. Han blev følgelig tilbagekaldt; til hans Eftermand udnævntes Baron v. Knobelsdorff,

en Mand af en retskaffen og aaben Caracter, og af en fuldkommen Moralitet. — Denne overordentlige Gesandt ankom til Paris d. 23 Aug. med et Brev fra Kongen af Preussen. Dette Brev var fuldt af forbindtlige Udtrykke og fredelige Forsikringer, og Keiseren besvarede det paa en fri og beroligende Maade. — Dagen efter den Courers Afreise, som overbragte dette Svar, erfaredes, at der i det Berlinske Skuespilhuus var bleven afsjunget fornærmelige Sange mod Frankrige; at strax efter Knobelsdorffs Afreise Bevæbningerne vare blevne fordoblede, og at uagtet Folk med koldt Blod rødmede over denne blinde Alarm, oppustede Krigspartiet Uenighederne fra alle Kanter og opblæste (exalter) alle Hoveder saa meget, at Kongen ikke følte sig istand til at modstaae Strømmen. — Man begyndte derpaa at indsee, at Fredpartiet selv var blevet foruroliget ved løgnagtige Forsikkringer og bedragerske Sandsynligheder, og havde tabt alle sine Fordele, medens Krigspartiet benyttede sig af de Vildfarelser, deres Modstandere havde ladet sig indtage af, føede Opæggelse til Opæggelse og dyngede Fornærmelse paa Fornærmelse; Tingen var kommen saavidt, at man ikke kunne hjelpe sig ud af denne Tilstand, uden ved Krig. — Keiseren saae, at Omstændighederne gjorde det til en Nødvendighed, at gribe til Vaaben mod sin Allieret. Han gav Befaling til Forberedelsesmidler. — Alting marcherede til Berlin i stor Hast; de Preussiske Tropper rykkede ind i Sachsen, ankom til Forbundets Grændser og fornærmede Forposterne. — D. 24 Sept. afreiste den Keiserl. Garde fra Paris til Bamberg, hvor den ankom d. 6 Oct. Der blev givet Ordre til Armeen, og Alting satte sig i Bevægelse. — Det var d. 25 Sept. at Keiseren forlod Paris; d. 28 var han i Maynz, d. 2 Oct. i Würzburg, d. 6 i Bamberg. Samme Dag affyredes to Carabinskud paa en Fransk Major ved to Preussiske Husarer. Begge Armeer kunde betragte hinanden ligesom i Nærheden. (Fortsættes.)

Et Skib paa 900 Tønder skal afseile fra London med et stort Vareforraad til Hayti.

Mellem en Engelsk Chaloupe, to Canoneerbaade og en Fransk Fregat har der været en frygtelig Fægtning. Den sidste strøg, men saavel Fregatten som Chaloupen sank efter Slaget. Den største Deel af det levnede Mandskab reddedes.

Ved den Indiske Auction i London d. 4 Dec. sælges foruden andre Vare 5,800,000 Pund diverse Sorter Thee.

Den Danske Minister i London Grev Wedel-Jarlsberg havde d. 16 f. M. sin Afskedsaudience hos Kongen af Engelland.

Man har troet, at Fox ikke har efterladt noget Testament, men nu har man fundet et, i hvilket hans Enke ene og allene er udnævnt som Executor.

Efter en Skrivelse fra Palermo af 17de Sept. er Calabrien, paa Fæstningen Scylla nær, rømmet af Engelske Tropper, og de vilde ogsaa forlade denne Fæstning og trække sig tilbage til Sicilien. Efter en Engelsk Officiers Brev troede de Brittiske Tropper ved deres Ankomst, at General Regnier kun havde 2000 Mand istedet for at han havde 8000.

Jamaica Coffardieflaaden, som man var meget bekymret for, befandt sig d. 19 Oct. Sønden for Cape Clear i samlet og god Stand.

D. 24de undertegnedes Parlamentets Dissolutionsact, og bestemtes den ny Parlamentsforsamling til d. 15 Dec.

Grev St. Vincent er ankommen til Portsmouth, og antager, som det hedder, ikke Commandoen over Canalflaaden.

Den 20de f. M. gik i London det Rygte, at General Moreau var ankommen der, og derpaa igjen afreist til Fastlandet, efterat han havde havt adskillige Conferencer med Ministerne.

I Plymouth gik d. 21 f. M. det Rygte, at den Spanske Flaade fra Cadix, 12 Linieskibe og forskjellige Fregatter stærk, er udløbet, og at Admiral Collingwood med 10 Linieskibe og forskjellige Fregatter gjør Jagt efter den. Denne Efterretning troes imidlertid ikke.

Prisen paa Caffe er faldet i London. Piment søges der meget.

Engelland havde sendt Admiral St. Vincent med 6 Linieskibe og Mylord Rosselynus til Tago, for i Tilfælde af Underhandlingernes Afbrydelse med Frankrige, at understøtte Portugal, og love det endnu mere Hjelp ved de Engelske Escadrer, der krydse i Portugisiske Farvande. Men Portugal bad det Engelske Hof uopholdelig at tilbagekalde disse Krigsskibe, da det intet befrygtede af begge Nabomagterne.

Den afdøde For's Liig er kommet til at staae ved Siden af Lord Cathams og 18 Fod fra Pits Gravmæle.

Det Engelske Skib Johanne Elisabeth, Capit. M. J. Erg, som for 11 Dage siden afseilede fra London, har d. 23de f. M. faaet en saa overordentlig stærk Læk, at Capitainen saae sig nødsaget til at sætte det paa Grund, ikke langt fra Borkum. Besætningen, som bestod af 15 Mand og vilde redde sig i tre Baade, kantrede med Baaden og druknede paa den Engelske Loots og en Mand nær.

London d. 21 Oct. Vor Hoftidende for i Dag indeholder nu H. Majestæts vigtige Declaration i Henseende til Underhandlingerne med Frankrige og deres Afbrydelse. I samme hedder det blandt andet: Underhandlingerne foranledigedes ved den Franske Regjerings Tilbud, paa Grundvolden af de nuværende Besiddelser paa begge Sider, med Tilladelse af gjensidig Compensation, at begynde Fredsunderhandlinger, og der tilsiedes endnu den bestemte Forsikkring, at H. Majestæts Tydske Besiddelser, som selv uden mindste Forevending af nogen Slags Grund til Fiendtlighed, bleve angrebne, skulde tilbagegives. Paa dette Forslag antog H. M. Tilbudet at træde i Underhandlinger med Forbeholdenhed, samme skulde føres i Overeensstemmelse med H. M. Allierede 2c. Af den hele Declaration sees, at virkelig allerede en provisorisk Fredstractat mellem Engelland og Frankrige skulde sættes i Kraft, saafremt Keiseren af Rusland vilde tage Deel deri. At Frankrige har vægret sig ved at antage Ruslands Fordring, og Kongen af Storbritanniens foreslagne Betingelser i Henseende til sine Allierede antages som Aarsag til Underhandlingernes Afbrydelse. Den nu indløbne Efterretning, at Fiendtlighederne ere udbrudte mellem Preussen og Frankrige har opvakt her stor Glæde (!).

Den fra Maltha og Gibraltar ankomne Paketbaad Cartaret melder: at der ved Cadix laae d. 1ste, da den seilede der forbi, 12 Linieskibe seilfærdige. Efter senere Efterretninger fra Lord Collingwood laae den Spanske Escadre rolig i Havnen.

London d. 24 Oct. Vore Forhold til Preussen i Fremtiden ere endnu bestandig uafgjorte, og den fuldkomne Fred og Forsoning med Frankrige beroer paa det Preussiske Cabinets Svar angaaende Hannover. Lord Morpeth er det overdraget, at fordre som Præliminairartikel, dette Churførstendømmes fuldkomne Tilbagegivelse.

I Gaar Morges ganske tidlig ankom Major Darkin med Depecher fra det Preussiske Hovedqvarteer, i hvilken Anledning der blev holdt et Cabinetsraad, som alle Medlemmerne, paa Grev Fitzwilliam og Lord Ellenborough nær, bivaanede.

Den Franske Escadre under Villaumez har i den sidste Storm lidt overordentlig meget. Villaumez er ankommen til Havanna. Et andet Linieskib le Castor, skal være sjunken. To andre Linieskibe ere af to Brittiske Linieskibe blevne jagede paa Grund ved Cheasepeak, og et af samme l'Impetueux paa 74 Canoner er ødelagt. To andre Linieskibe bleve jagede af to Brittiske Linieskibe, og reddede sig i Cheasepeak Bay. Admiral Strachan har mistet en Hovedmast og er løbet ind i Fayal, men strax løbet ud igjen med Linieskibet Triumph, for at opsøge den Franske Escadre. Ogsaa Sir J. B. Warren er reist til den Americanske Kyst.

Krigsskibet Elephant og Skaanerten the Pickle er d. 12 Sept. afreist fra Barbados til Coro, for at understøtte Miranda.

I Engelland hedder det, at 20,000 Mand Infanterie og 5000 Mand Cavallerie skulde afgaae til Fastlandet, for at understøtte dets Allierede.

London d. 14 Oct. Over 70 Skibe med Gods ere i Begreb at seile fra vore Havne til Buenos Ayras, og Speculationen paa dette ny Marked for vore Manufacturvarer er saa stor, at man almindeligen frygter for, at mange Speculanter ville ødelægges derved. To Capitalister ere endog allerede herfra reiste did, for at opkjøbe Alt, hvad der ikke findes Kjøbere til, og vente i det mindste at indkjøbe Varer for den halve Værdie.

Den 9de ankom en Engelsk Coffardieflaade fra Østersøen, under Bedækning af Krigsskibet Providence, til Hull. En Convoy afgaaer d. 15de fra Hull til Elben.

I London havde man d. 17de f. M. den ubehageligr Efterretning, at Skibet Constance paa 24 Canoner, fra St. Malo, efter mere end fem Timers heftig Fægtning med en langt overlegen Fransk Fregat, er bleven tabt. Capitainen er dræbt, men Mandskabet reddedes.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fjerde Aargang. No. 7.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 4 November, 1806.

Samvittigheden.

En Allegorie.

Man bebreidede engang Samvittigheden, at den var meget efterladen i sine Forretninger og at den lod Menneskene have alt for stor Raadighed. I Gudernes Forsamling blev man derfor enig om, at sætte denne Halvgud under offentlig Tiltale, og straffe ham for Forsømmelse af Embedspligter. Men inden denne Tiltale decreteredes, skulle Mercur gjøre med Samvittigheden en Reise omkring paa Jorden, for at undersøge hvorvidt dens Paastand, at Menneskene saa herlig forstode at dysse den i Søvn, uden at den kunde modstaae deres Tryllekraft, var grundet eller ei. De kom begge ned paa Jorden, og vandrede ved Midnatstider paa Embedsvegne omkring blandt Menneskene. Een af de første, de kom til, var en Regent, der Dagen i Forveien havde leveret et Feldtslag. Han laae paa et Slot i en prægtig Seng med Silkeomhæng; Klokken var allerede tolv, og han kunde ikke faae Søvn i sine Oine. Hans Tanker vare sysselsatte med vigtige Planer; Kroner og Sceptere gjøglede for hans Phantasie. I det samme traadte Samvittigheden ind i Cabinettet, i Skikkelse af en Aand. "Er det nu Tid at sove?" sagde den. "Medens du her hviler paa bløde Duun, ligge mange hundrede af dine tappreste Krigere paa Valpladsen, lemlæstede, halvdøde, sønderhugne, sønderskudte, ja sønderttraadte af Heste! Hører du ikke deres Hvinen? Seer du ikke de Gispende, der vilde velsigne den Haand, som med et Dolkestik vilde ende deres Lidelser? — der vilde tage Giften som en Lædskedrik, dersom nogen Velgjører vilde række dem samme? Hører du ikke, hvorledes de Børn skrige, der have mistet deres Fader, hvorledes deres Moder jamrer sig? De troe han ligger i Gravens trygge Skjød, og ane ikke at han endnu vælter sig i sit Blod mere levende end død? — Du sover, — du røres

ikke ved denne Jammer?" — "Ak," svarede Fyrsten: "Engel eller Dæmon, hvo du end er! Vær ikke saa haard! Viid, at jeg var Menneske førend jeg blev Første! Mit Hjerte bløder, naar jeg seer den mindste Skabning lide; min Haand skjelver, naar jeg skal undertegne en Forbryders Dødsdom; hvorledes skulde jeg da, uden at gyse, kunne tænke paa Krigens Elendigheder? paa de mange tusinde Uskyldiges Dødsdom, der underskrives i det Øieblik, jeg sætter mit Navn under en Krigserklæring? Men jeg er Regent, og Fornærmelser mod Regenter og Stater kunne kun forsones med Blod. Den Stærkeres Ret har været den gjeldende fra Verdens første Skabelse af. Alexander har i alle sine Krige ikke været Aarsag til saa mange Menneskers Død, som Cain, da han dræbte sin Broder og med ham en Fierdepart af hele Menneskeslægten. Menneskene skabtes jo desuden for at døe; ti eller tyve Aars kortere Levetid veier paa Evighedens Vægtskaal intet Soelgran. For den, som engang skal døe, er det ligegyldigt enten en Kugle dræber ham i et Nu paa Valpladsen, eller en Helsot martrer ham langsomt ihjel paa Sottesengen. Af de 10,000, som faldt i Gaar, havde maaskee Halvparten inden 10 Aars Forløb fundet deres Død paa andre Maader. Der gives jo Elementer nok, der kunne opsluge Mennesker. Bestandig beraaber man sig paa de mange Offre Krigen fordrer og faaer, men ingen har jeg endnu hørt klage over de mange tusinde Offere, som Men-

neskene frivilligen bringe Havet aarligen. For at hente begge Indiers Slikkerier lader man mange Tusinde begraves i Bølgerne, og naar en Regent vil tage Hævn for tilføiede Fornærmelser, udvide sine Landes Grændser eller befordre sit Folks Hæder, saa skriger man Ak og Vee over det Grusomme i at føre Krig" — —

Medens Regenten saaledes talde for sig, nikkede Samvittigheden bestandig med Hovedet, og inden han var tilende med sin Tale, var Samvittigheden allerede dysset i dybeste Søvn.

(Fortsættes.)

Lange Slæb.

Moderne have stor Lighed med Statsrevolutioner, der i Almindelighed ende med hvad de begyndte og begynde med hvad de endte; der forkaste det gamle, for at indføre det ny, og aldrig saasnart have indført det ny, førend de atter tage fat paa det gamle. Vore unge galante Damer troe, at de ere meget moderne klædte naar de bære alenlange Slæb, uden at betænke, at deres Bedstemødres Bedstemødre allerede havde samme Mode, ja at man allerede i Ludvig den Fjortendes Tidsalder bar saadanne Slæb. Mercier sammenligner disse Pyntens Supplementer med de Indianske Faars store Haler, som de maae trække efter sig paa en lille Rullevogn. I fordums Dage havde Damerne istedet for den Vogn, som disse Faar kjøre deres Hale paa, en egen Person i deres Tjeneste,

hvis Forretning det blandt andet var at bære den naadige Frues eller Frøkens Slæb. Vor Tidsalders beskednere Damer undsee sig ved, at have et saadan unyttigt Væsen i Hælene paa sig. De drage derfor selv deres Slæb. Deres Opfindelsesaand i Alt hvad der angaaer Moden er imidlertid uudtømmelig, og dersom det var muligt for Mandkjønnet at følge dem Skridt for Skridt i deres Opdagelser og Forfinelser, vilde vort Kjøn gjøre sig langt større Forestilling om det qvindelige Genie end det nu er Tilfældet.

Hvilke Manoeuvres gjøres der ikke og kan der ikke gjøres med de lange Slæb? En Dame, som forstaaer at bruge sit Slæb rigtig, kan udtrykke dermed, uden at hun behøver at aabne Munden, Alt hvad hun kun ønsker. Den uopnaaelige Madame Fourées forstod især i saa høi en Grad den Konst, at bruge og modificere sit Slæb efter de forskjellige Caracterer og Lidenskaber, hun vilde fremstille, at der blot over hendes Slæb kunde skrives et heelt dramaturgisk Blad. Et Fruentimmers Slæb og hendes Vifte ere to Organer, som Gall vel har forbigaaet, men som virke mere end nogen af de øvrige. Naar en Dame tager Flippen af Slæbet, holder den med den udstrakte venstre Arm, og skotter til den høire Side, hvo forstaaer da ikke hendes Udtryk? hvo læser da ikke i denne Stilling, den Tilstand, hvori hendes Sjel befinder sig? Naar hun med begge Hænder tager Slæbet op og snoer det ganske stramt omkring sig, hvo tvivler da et Øieblik paa, at vort Selskab ikke

er hende behageligt mere? Naar hun derimod lader det hænge langt ned og feier Sandet bort dermed, saa maatte det være en slet Fruentimmerkjender, der ikke strax skulde kunne indsee, at hendes Tanker ere meget sysselsatte, og at dette Øieblik ikke er det beleiligste at tale til hende. Kort, jeg kunde opregne hundrede saadanne Slæb-Bevægelser, der paa et Haar vise os hvad der foregaaer i det smukke Kjøns Sjel.

Lichtenberg har bevist, at intet bedre udtrykker de forskjellige Caracterer, end en trekantet Hat, og at Physiognomiken har tabt meget ved Indførelsen af de runde. Hvo kjender f. Ex. ikke omtrent den Mands Caracter, der sætter Hatten skjævt eller forkeert, høit i Panden eller dybt i Øinene? — der slaaer den bageste Skygge ned 2c. 2c. — Havde det i Lichtenbergs Tid været Mode at bruge lange Slæb, saa havde han af disses Stillinger og Bevægelser sikkert udledet ligesaa interessante Bidrag til Fruentimmernes Caracteristik. — I den senere Tid er det blevet Mode, at have Speile, hvori man kan see sin Figur fra Top til Taa, og hvori en Dame kan bedømme sin Pynt lige fra Kanten af hendes Saffians Sko indtil Froknoppen i den Blomst, der pryder hendes Isse. De lange Slæb skulle have givet den første Anledning til disse Speiles Indførsel. For saadant et Speil kan man gjøre alle mulige Bevægelser med Slæbet, og øve sig i at lade dette tale, medens Munden tier.

Var jeg Minister, og det paalagdes mig at udtænke Skatte, saa skulle Fruentimmerslæb være den første Gjenstand jeg vilde fordre dem af. Regner man hvert Slæb til 2 à 3 Alen, og antager man, at 20,000 Damer Aar ud og Aar ind bære Slæb, saa kan man uden Overdrivelse paastaae, at 140,000 Alen diverse Sorter Tøi opslides paa vore Stuegulve og vore Fortouge.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Det var de lystige Passagerer, som det Nestvedske Selskab i Løverdags gav i det Holsteenske Selskab. Stykket blev i det Hele ret godt udført.

To Preussiske Officierer af det Hohenlohesk e Corps ere ankomne fra Svinemünde til Kjøbenhavn i en Tid af 18 Timer.

Det hedder, at man venter til Kjøbenhavn en Prindsesse af Brunsvig-Oels.

Det Danske Skib Caroline, bestemt fra St. Domingo til St. Thomas, er indsendt til Jamaica. Et med Viin og Brændeviin ladet Skib, bestemt fra Bordeaux til Christiansand, er d. 17 f. M. strandet ved Deal Beach. Mandskabet er reddet.

Fra den Preussiske Bjergraad og Mineralog Giesecke, der bereiser Grønland, for der at anstille geognostiske og mineralogiske Undersøgelser, er der indløben den Efterretning, at han er lykkelig ankommen, og allerede har bereist en stor Deel af Landet med megen Held.

Hertugen af Brunsvig ankom den 28 over Melle til Altona. Det ene Øie er ulægeligt; det andet er der endnu Haab om.

Generalgouverneur Roepstorff til Baroniet Einsidelsborg, som eier Sukkerraffinaderiet i Odensee, og allerede tilforn roesværdigen kjendes af mangen patriotisk Daad, gav i Odensee d. 29 f. M. en sielden Fest paa Sukkergaarden, i Anledning af 2den April 1801, og i Anledning af en saaret Mand her fra Fyen, som i Slaget bemeldte Dag

mistede Hagen og hele Undermunden (Hans Johansen). Det herværende Militaire (de unge Recruter af Exerceerskolen) paraderede efter Indbydelse i Gaarden. De fleste af Byens Honoratiores havde ligeledes indfundet sig, og vare Vidne til den rørende Handling, da den ædle Olding i en Tale til Hans Johansen hædrede denne, ved at drikke hans Skaal og derefter forære ham den prægtige store Punschebolle af Kjøbenhavns Porcellain, hvorpaa Slaget af 2 April var afbildet, ved hvis Forevisning Hans Johansen og hans Hæder af Generalgouverneuren forestilltes det opstilte Militaire, og den forsamlede Almue, for ogsaa hos dem at opvække Iver til at fægte for Fødeland og Konge i paakommende Tilfælde. Alle bleve skjænkede med Punsch af den store Bolle, og da Generalgouverneuren overleverde den til Hans Johansen, medfulgte tillige en Anviisning, hvorefter han, saalænge han lever, kan hvert Aar modtage 25 Pd. Raffinade paa Sukkergaarden til sin Punsch, da hans Pension er tilstrækkelig til hans øvrige Fornødenheder.

I Christianiaavis læses følgende besynderlige Bekjendtgjørelse: En Bondemand, som havde et af Byens fattige Børn til Opfostring, var hos mig i Løverdags Aften og beviiste med Attest at Barnet var confirmeret, hvorefter jeg udbetalte hans Tilgodehavende under den Betingelse, at han (?) skulde skaffe Barnet en god Tjeneste, siden han ikke selv vilde beholde hende længere. Dette lovede han. Men — han havde medbragt Barnet til Byen, og var umenneskelig nok at reise herfra og overlade Barnet til sig selv, uden at sige mig at det var her i Byen. — Skulde nu nogen føle mere Menneskekjerlighed, og ville modtage dette Barn (!) i Tjeneste — det er 16 Aar gammelt, kan binde, spinde og karde, samt af den Helbred at det maa kunde gjøre Tjeneste for Føde og Klæder — da ønskede jeg at man snarest muelig ville tale med mig herom, da Pigen til hver Tid kan blive foreviist.

Christiania, den 27de October 1806.

J. P. Petersen.

Kolding, den 27de Octbr. I Gaar blev den her uden for Byens Søndreport i Følge Forordningen af 22de Febr. d. A. indrettede ny Kirkegaard, høitideligen indviet. I denne Anledning

forsamlede Menigheden sig til Aftensang i Kirken, hvor Hr. Pastor Luplau holdte en smuk Præken, med Hentydning paa den forestaaende høitidelige Handling: derfra forføiede Menigheden sig under Klokkernes Ringning ud paa Kirkegaarden, hvor Indvielsen skede ved en passende Tale af Sognepræsten Hr. Raaschou; efter Talen blev sjunget Psalmen No. 422, og for samme følgende af Hr. Pastor Garnæs forfattede skjønne Sang:

Melod. Brødre! hvorfor flyde, Taarer rc.

Hellig Fred omhegne
Brødres Hvilested,
Som her skulle segne
Sødt til Rolighed!
Lukt for Verdens Møie,
Og dens korte Strid,
Blunde deres Øie
Til en bedre Tid.

Jorden Frøet klækker
Frem af Moderskjød,
Almagts Stemme vækker
Liv af Muld og Død.
Morgenrøden blinker
Gjennem stormfuld Sky;
Haabets Engel vinker
Hid til evig Ly.

Høitids stille hegne
Trindt om dette Sted!
Gjennem Stridens Egne
Vandrer vi til Fred.
Veien over Klinter
Til det Høie gaaer,
Efter Gravens Vinter
Blomstrer evig Vaar.

I Gaar ankom her paa Reden en Svensk Skipper, Hedenqvist, fra Colberg (i Bagpommern, 14 Mile fra Stettin), med nogle fyrgetyve Fade med Penge ombord, der, som det hedder, bevogtes af 6 Mand Preussiske Soldater, 1 Over- og Underofficier.

Udenlandske Efterretninger.

Thomas Tatlock i Hamborg har erklæret sig insolvent med 300,000 Mk. Banco.

I Østerrige er under 1 Nov. udkommet en forhøiet Brevtaxt.

Der anmærkes nu, at Slaget ved Auerstädt netop forefaldet samme Dag, da Træfningen ved Elchingen f. A. leveredes, hvorpaa Ulms Overgivelse fulgte.

Hertugen af Sachsen-Weimar er ankommen til Berlin.

I August og September Maaned er indkommet til Luthers Mindesmærke 3026 Rdlr. og den hele indkomne Sum beløber sig nu til 23,270 Rd.

I Hamborg gives der en Bande, der bestaaer af flere end 100 Personer, som af Politieetaten have faaet Navn af Hochstabeler. De udgjør indbyrdes et Slags Orden eller Samfund, logere for det meste i Privathuse eller Værtshuse af Middelclassen, og kun meget sjelden i virkelige Tiggerherberger. De klæde sig meget smukt, og medføre Attester angaaende ulykkelige Tilfælde, der have tilstødt dem eller Indbyggerne i deres foregivne Fødeby, smukt indbundne Subskriptionsbøger, Frimurer-Certificater, alle Slags Anbefalingsskrivelser, Passe og Papirer. De ere meget dumdristige, løbe lige ind i Husene, Comptoirerne rc., og opdigte Historier rc. De ere nøie bekjendte med Familieanliggender, skifte ofte Navne, Logis og bedrageriske Instrumenter, og naar de tilsidst blive alt for bekjendte, reise de andensteds hen. I deres prægtig indbundne Bøger findes falske Attester af de fornemste Folk og Subskription for betydelige Summer. Det er endog gaaet saavidt, at een af dem havde tegnet det Hamborgske Senat for 60 Mk. I Hamborg advares paa det alvorligste mod disse Bedragerier. (Ogsaa i Kjøbenhavn har man seet adskillige af deres Emissarier. Een af dem foregav for ikke længe siden, at være en Beslægtet af en vis anseelig Grosserer her i Byen, og løb omkring og tiggede under det Paaskud, at han gjorde Collect for hans i Krigen ødelagte Fødeby.)

Man har i offentlige Blade læst en kort Efterretning om Jordskjælvet i Rom d. 26de Aug., som man i to Aarhundreder ikke havde oplevet Mage til. Et Brev fra den berømte Humboldts Huuslærer, Hr. Sickler, meddeler en omstændelig Beskrivelse over denne rædsomme Naturbegivenhed. Sickler var to Dage forhen med sine Elever og Humboldt hos Lucian Bonaparte i Villa Tu tulana (Rufinella kaldet). Dagen i Forveien blæste en stærk Siroccovind, og om Aftenen saae

Maanen usædvanlig rød ud. D. 26de, da Jordskjælvet opkom, sadde de just og drak Theevand. I det een af Damerne vilde sætte Koppen til Munden, sprøitede Vandet hende i Ansigtet, og Sickler forekom det, som hun vilde falde ned af Stolen; men i det han vilde gribe efter hende, fik han et saadant Modstød, at han tørnede to Skridt tilbage mod Bordet. Hele Selskabet hoppede i samme Dieblik i Veiret, alle Stole faldt omkuld, og det store Bord var i Bevægelse. Bestyrtelsen var ubeskrivelig — alle toge Flugten. Paa Trappen fandt de to Piger liggende næsgruus, og paa Gaden nedregnede Tagstenene. Jordskjælvet, som havde været omtrent 16 til 20 Secunder, var nu forbi. Tjeneren var den første, som de, blandt den store Mængde Mennesker, der deels ravede, deels laae paa Jorden, saae reise sig op. Han var bleg som et Lig, og i hans Dine saaes kun det Hvide. Mennesker og Creature stimlede hylende og bestyrtede ud paa Marken. En Kirke brast midt fra hinanden, og hele Taget faldt ned; mange Mennesker, som fandtes deri, bleve saarede; men kun en Kone og hendes Barn dræbtes paa Stedet. Allevegne mødte man Folk paa Knæ, som anraabte Madonna og alle Helgene. — Lucian Bonapartes Palais er ganske sprukket, og kan neppe beboes mere. I dette Pallads kunne ellers 3 til 400 Mennesker boe, og da Jordskjælvet indtraf, fandtes her henved 100. Da det første Stød kom, laae L. Bonaparte endnu i sin Seng, og hans Kone, som nylig havde været i Barselseng, var i Badet. Begge reddede sig halvnøgne ud paa Marken, og kom endnu samme Dag tilbage til Rom, hvor Jordskjælvet ikke havde været saa heftig som i Bjergegnene.

Den 2den October arbeidede i Canton Schwüz ved det indstyrtede Bjerg 250 Mand, for at skaffe Vandet et Afløb, istandsætte Forbindelsen mellem Arth og Schwüz, og jorde de Liig, der opgraves. En Kone og hendes Barn ere blevne fundne 24 Timer efter Indstyrtningen levende og ubeskadigede under Ruinerne af et sammentrykt Huus. Hun erklærede, at hun havde hørt adskillige Mennesker skrige, græde og sukke.

Da den oxygeneserede Saltsyregas ikke allene er tjenlig til at rense Luften, men ogsaa besundet

gavnlig for Qvalte og Druknede, saa er ved den fortræffelige Redningsanstalt i Wien de fleste Redningsredskaber blevne forsynede med et Dampapparat, som indbefatter denne Gasart.

En vis Kreuzer har foreslaaet det oeconomiske Selskab i Leipzig et Middel til at betrygge sig mod konstig eller naturlig Brødmangel. Han har selv betjent sig deraf, og en Skjeppe Korn kostede ham paa denne Maade kun 14 til 18 Mk. Dansk, medens den i hans Egn betaltes med 17 Rdlr. Det bestaaer nemlig i, at hver Huusfader samler den 16de eller 20de Deel af sit Brødforraad, og deriblandt alt det Brød, der som Levninger &c. bortkastes eller gives til unyttige Hunde, og tørrer det i Sække eller Kister paa luftige Steder. Det skjæres derpaa i Tærninger eller Skiver paa ½ Tomme, tørres i Solen, paa Kakkelovnen eller i Bagerovnen, og naar det skal bruges, opblødes det 48 eller 24 Timer i Forveien i hedt Vand; 8—10 Timer førend Bagningen kommes atter frisk Suurdei deri, og saa meget frisk Meel, som Consistencen af en ordentlig Brøddei udkræver, og som kun behøver at udgjøre den 8de eller 9de Deel deraf.

Efter en imellem Frankrig og Bayern under d. 8 Sept. sluttet Tractat har det sidste i Slutningen af f. M. faaet Souverainetetsret over de i Franken ved Førstendømmet Bamberg beliggende Lande. De ere lagte under den Bambergske Regjering.

Fra Brest er der afseilet 3 Linieskibe og 2 Fregatter, der formodes at gaae til Buenos Ayras.

Den Efterretning, at Frankrige og Sachsen har sluttet en Neutralitetstractat, er ikke bleven stadfæstet.

Engelske Blade paastaae, at Storbritannien underhandler med Sverrig om en Subsidietractat, efter hvilken det sidste lover at stille 30,000 Mand.

Den Fregat, der skal føre Lord Morphet til Engelland, laae, formedelst Modvind, endnu d. 27 f. M. ved Helgoland.

Den Engelske Division paa 31 Seilere, som d. 9 f. M. gjorde et mislykket Forsøg paa at sætte Bologne og dens Flaade i Brand, kastede 100 Brand-Raquetter af ny Opfindelse ind i Staden. Hver af dem bestod af en Jerncylinder, 4 Tommer i Gjennemsnit og 2½ Fod lang. Den er fyldt med Ildmaterie, hvis Lue strømmer ud fra

de øverste Aabninger. Indvendig er anbragt et Spiger, som synes bestemt til at befæste Kuglen ved den Gjenstand, den falder paa. Mærkeligt er det, at Engellænderne bombarderede Calais og Bologne i et Øieblik, hvor Lord Lauderdale maatte være i een af disse Havne.

Efter Prindsen af Ponto Corvos Befaling fik Erlangen i Betragtning af det dværende Universitet, ikke en eneste Mand i Indqvartering.

Den Franske Keiser var Natten fra d. 14de til 15de selv nærværende for at paasee de Saaredes Behandling.

I Slaget d. 14de havde Preusserne posteret sig paa en Høi ved Jena. Defileerne ved Foden vare besatte med Preussiske Jægere; Midten og Toppen vare beplantede med mange Canoner; hele Rækker af Franske faldt; men for at sikkre sig mod disse Canoner bandt Franskmændene deres Tornistre paa Hovedet, og klavrede i det de holdt Geværet i den ene Haand, og holdt sig fast ved Jorden med den anden, op paa Bjerget. Preusserne maatte vige og faldt for det meste i det Davoustske Corps Hænder, som omringede Bjerget. Davoust havde fegtet den hele Dag og kastet over 60,000 Mand.

Den Sachsisk-Weimarske Armee paa 20,000 Mand tog ingen Deel i Slaget d. 14de. Den har siden trukket sig tilbage til Tangermünde.

Fra Hannover er der afgaaet en Deputation til Commandanten i Fæstningen Hammeln. General Lecoqs Corps er ikke indqvarteret i Byen, men ligger i Landsbyerne omkring Hammeln.

De Stæder, hvor Tydsklands berømteste Universiteter have deres Sæder, ere i denne Tid blevne haardt hjemsøgte af Krigen. I Jena, hvor der var 2600 Franske Saarede, afbrændtes adskillige Huse og udøvedes i tre Dage Excesser. Weimar, Gera rc. have lidt ved Brand og paa andre Maader. I Halle have endeel Studenter forladt Academiet og ere reist hjem. Det blev indtaget af de Franske med Kaarden i Haanden, og endog i Gaderne nedsabledes Mennesker. Igjennem Leipzig marcherede 60,000 Franske. Over 3000 Fremmede anholdte om Passer; over 100 udfærdigedes dagligen, men Engellænder, Russer og Preusser negtedes de.

Osnabrück d. 26 Oct. I Morges Kl. 10 ankom her General Grandjean (der under Hannovers Occupation stod i Hammeln), med omtrent 60 Bataviske Dragoner. Til vor Regjering sendte han strax en Erklæring, hvis Indhold var: at han i H. M. Kongen af Hollands Navn tager Førstendømmet Osnabrück i Besiddelse for Høistsamme, og sanctionerer alle Autoriteterne i Kongens Navn rc. De Tropper, som skulle rykke ind her, skulle iagttage den strængeste Krigstugt, og ingen anden Reqvisition end den Generalen selv gjør, skal efterleves rc. — Nu ere vi altsaa Hollandske; det er i en Tid af fem Dage den femte Landsherre. I Onsdags vare vi endnu Preussiske, i Torsdags bleve vi Hannoverske, og nu ere vi Hollandske.

Den 26de om Morgenen rykkede Franske Tropper ind i Brunsvig.

Paris d. 24 Oct. (Over Holland). Vi have endnu ikke faaet nogen nærmere officiel Efterretning angaaende Slaget d. 14de. — Det d. 14de i Brest indløbne Skib le Cessart havde blandt andre taget en til Buenos Ayres bestemt Engelsk Caper, og efterat det havde borttaget dens Ladning, der vurderes for to Millioner, borede det Skibet i Grund. — Den Franske Fregat Salamander, er efter en haardnakket Fægtning med et Engelsk Skib, kommet paa Grund. Det vil rimeligviis blive flot igjen; der arbeide i det mindste 400 Mennesker paa at bjerge det. — Søministeren har udfærdiget en Circulair-Ordre, hvori Franske Skibe og Capere befales: at tage og opbringe alle Preussiske Skibe.

I et Brev fra en Preussisk Officier i den sidste Moniteur, anslaaes den Franske Magt i Slaget d. 14de til 400,000 Mand.

Hr. Fuldmægtig Bjørn er det tilladt, i de tvende tilkommende Vintere, for Betaling at give offentlige Masqueradeballer, 4 hver Vinter, paa det Kongelige Hoftheater, imod at erlægge for hver Gang 50 Rdlr. til Kjøbenhavns Fattigvæsen.

I Søndags blev Biskoppen over Aalborg Stift, Hr. Rasmus Janson, indviet i Frue Kirke ved Hr. Biskop Balle. Biskop Jansen prækede til Høimesse, og hans Tale gik især ud paa at vise den Lutherske Reformations sande Aand. Stiftsprovsten D. Plum intimerede.

I den under d. 15de f. M. i Hollandske Papirer indrykkede femte Bulletin fra den Franske store Armee hedder det blandt andet: Slaget ved Jena har udslettet Vanæren af Slaget ved Rosbach. — Resultatet af dette Slag var 30 til 40,000 Krigsfanger, hvilket Tal endnu bestandig forøges; 25 til 30 Faner, 300 Stykker Skyts og Borttagelsen af Magaziner med Levnedsmidler. Blandt Krigsfangerne befinder der sig over 20 Generaler. Paa vor Side have vi kun den brave Brigadegeneral de Billy's og 9 Obersters Død at beklage. Vort Tab anslaaes til 1000 à 1100 Døde og 3000 Saarede. Fiendens Manoeuvres bleve udførte med Nøiagtighed og Hurtighed ꝛc.

Leipziger Tidende af 20 October indeholder blandt andet følgende: De 10,000 fangne Sachser ere paa deres Æresord, ikke at tjene mere i denne Krig, blevne sendte hjem igjen. Keiseren har forsamlet alle denne Nations Officierer og erklæret dem: at han med Huset Sachsen ikke vil føre Krig; tvertimod vil han, at det skal blive mere blomstrende end nogensinde før, dersom denne Første vilde bryde Tractaten, som han med Magt blev tvungen til at undertegne. — Naar de Engelske Kjøbmænd erfare de Franskes Indmarch i Leipzig, saa vil deres Børs skjelve; Banquerotter ville udbryde ꝛc. Negotianterne og Kjøbmændene, som eie Engelske Varer, og de Banquierer, der have Engelske Fonds, maa det aldrig falde ind, at lægge Dølgsmaal paa samme. De Franske kjende paa en Sol nær de Engelske Fonds og Værdien af de Engelske Varer, som findes i Leipzig.

H. M. Kongen af Prussen havde, efter Slaget d. 14de, ansøgt hos H. M. Keiser Napoleon om en Vaabenstilstand paa 6 Uger, men den blev ham afslaaet.

I Følge en Nürnberger Tidende af 23de f. M. skal den Preussiske Feldtmarchal v. Møllendorff være død af sine Saar.

Paa Grændserne af de Hannoverske Lande sættes Pæle med Paaskrivt: Pays d'hannover.

Den 24 Oct. om Middagen ere de Franske rykket ind i Berlin. General Hillain er bleven udnævnt til denne Stads Commandant.

Efter de seneste Efterretninger er Hertugdømmet Brunsvig taget af de Franske i Besiddelse som et erobret Land. Den 27 Oct. om Morgenen

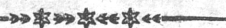
ankom de første Franske Tropper i Staden Brunsvig, hvor General Mallraison er bleven udnævnt til Commandant.

I Gotha hørtes Krigstumlen og Canonernes Torden, og tusinde Flygtninger droge igjennem Staden og dens Forstæder. 50 Borgere med Borgermesteren i Spidsen aflagde d. 15 Oct. den regjerende Første deres Taksigelse for hans Omsorg for Fredens Vedligeholdelse. Hertugen havde sendt en Deputation til Storhertugen af Berg, som derpaa d. 16de lod udgaae i Hovedqvarteret i Erfurt en Bekjendtgjørelse, hvori han i den Franske Keisers Navn befalede alle Franske Generaler, at respectere Hertugen af Gothas Land og Eiendomme, og forsikkrede tillige, at han paa det strængeste vilde straffe de Soldater, der overtrædе denne Befaling.

Af den store Franske Armees tredie Bulletin sees, at Prinds Jerome Bonapate anførte d. 12te f. M. en Commando Allierede og et Corps Bayerske Tropper. Marchal Davoust udmærkede sig meest; d. 12te om Morgenen erobrede han ved Naumburg de fiendtlige Magaziner, tog Krigsfanger, og 19 Pontons af Kobber.

Den Franske General Mayon har i Leipzig, som denne Stads Commandant, under d. 18 Oct. ladet udgaae en Proclamation, hvori det hedder, at hver Banquier og Negociant, der har Fonds, eller Varer fra Engelske Manufacturer, inden 24 Timers Forløb skulle aflægge en authentisk Forklaring derover; at der, efter at dette er skeet, skal anstilles en Undersøgelse saavel hos dem, der have aflagt, som de, der ikke have aflagt denne Forklaring, ved hvilken Leilighed deres Bøger skulle eftersees og deres Angivelse sammenlignes med Varene, og at hvert Bedragerie i den Henseende skal straffes militairisk; at Magistraten skal give en omstændelig Beretning om alle Militair-Magaziner, hvad enten de tilhøre Preusser eller Sachser; at alt Forraad af Krud, endog det, som hører til Handelen, skal afleveres; at der skal nedsættes en Commission, der skal lægge Seil for alle Fonds og Magaziner; at hver Contribution eller Reqvisition, der bestaaer af Klæde eller Penge, som forlanges af en uberettiget Person, paa det strængeste er forbudet, og at hver Øvrigheds- eller Privatperson, som uden at underrette Commandanten derom, samtykker deri, skal straffes med 14 Dages Fængsel.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 8.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 8 November, 1806.

Om Theatret.

Strax efterat der i det Altonaiske Theater i Fjor var udbrudt en Ild, som havde kostet adskillige Mennesker Livet, lod den Hamborgske Theaterdirection bekjendtgjøre i offentlige Tidender, hvorledes der ved passende Brandindretninger var sørget for, at Ilden ikke saa let skal kunne tage Overhaand, og at Publicum i paakommende ulykkelige Tilfælde kun behøvede at holde sig roligt. Den opgav tillige alle de Udgange, der ere i Theaterbygningen. Denne Paamindelse var saa hensigtsmæssig, at den fortjente at efterlignes af alle andre Theaterdirectioner.

I Torsdags Aften oplevede man i vort Skuespilhuus et Optrin, som viste hvor vigtige saadanne Vink ere. Under Spillet udbrød Ild i en Bryggergaard i Amaliegaden. En Stemme i Skuespilhuset begyndte at raabe Brand! og nu vilde alle Folk see at komme ud af Huset paa den første den bedste Maade. Man klavrede over Parquetet ꝛc.; adskillige Damer besvimede; det Kongelige Herskab blev meget forskrækket. Til Lykke blev man betimeligen oplyst om, at Ilden var for langt borte, til at Skuespilhuset kunde være i nogen Fare. Vi saae her imidlertid, hvor ængstelige Menneskene ved saadanne Leiligheder ere, hvor lidet de stole paa Brandanstalterne, og hvor lidet de tænke paa, at de, ved saaledes alle paa engang at søge Redning, netop forøge Forvirringen, og bidrage til, at der maa omkomme flere i Trængselen, end der nogensinde vilde omkomme i Luerne. De fleste kjende ikke Theaterbygningens Indretning, og i Farens Øieblik stimle sædvanlig alle til een Udgang, uden at vide eller huske paa, at der gives flere.

Godt vilde det derfor være, dersom Theaterdirectionen ved foregaaende Paamindelser vilde søge at forekomme alle de sørgelige Følger, som enhver utidig Ængstelighed kunde have

for vort Theaterpublicum. Adskillige Gange om Aaret burde det ved trykte Placater bekjendtgjøres, at der paa Theatret bestandig haves Sprøiter og Brandredskaber i Beredskab; at der hver Gang der spilles holdes Brandvagt hele Natten, kort sagt, at der paa alle muelige Maader sørges for, deels at forekomme, deels at standse enhver Ild. En saadan offentlig Bekjendtgjørelse vilde i ulykkelige Tilfælde berolige Tilskuerne meget, og bidrage til, at ikke enhver blind Allarm skal sætte hele Huset i Forvirring.

Ligeledes vilde det maaskee være gavnligt, om der over de to forskjellige Udgange fra Parterret blev skrevet med meget store Bogstaver: **Udgang**, paa det disse Udgange strax kunne falde i Øinene, da den, som ikke er vant til at komme paa Comoedien, virkelig ikke saa let kan finde dem, saaledes som de nu ere anbragte. Den nærværende Direction har gjort sig særdeles fortjent ved at forbedre den gamle uhensigtsmæssige Bygning saa meget som mueligt; den vilde kunne gjøre sig end mere fortjent ved at lade anbringe flere Udgange, nemlig fra Parterret igjennem Parquettet, som ikke behøvedes at aabnes uden i Nødsfald. Man havde da paa denne Maade fire Udgange fra Parterret, foruden otte Hovedudgange fra hele Bygningen. Nu, da der ingen Udgang er fra Parterret igjennem Parquettet, klavrer man, som Erfaringen har lært, over Bænkene, og det er sædvanlig paa denne Maade at ulykkelige Tilfælde ved saadanne Leiligheder lettest kunne indtræffe.

En Feil, som ikke noksom kan paaankes, er den, at man, især ved overordentlige Leiligheder, lader alt for mange Mennesker komme ind paa Parterret. Dette burde under ingen Omstændighed tillades. Ikke at tale om, at det er ubilligt, saaledes at sætte et heelt Publicum i Stampe, og at agte to Marker høiere end Menneskers Sundhed og Beqvemhed, saa er Faren i paakommende Ildsvaade, endog under de bedste Brandanstalter, her alt for stor.

I det Øieblik, det begynder at klemte, burde een af Skuespillerne træde frem og tilkjendegive Tilskuerne, hvor Ilden er og om det brænder stærkt. Paa denne Maade vilde de, der boer nær ved Ilden, kunde ile hjem, og de, som boe langt derfra, ikke sættes i unødvendig Bekymring.

Samvittigheden.

En Allegorie. (Sluttet.)

Da Samvittigheden vaagnede, var Regenten faldet i Søvn. Forgjeves talde den til ham; intet formaaede at vække ham. Nu fortsatte den sin Vandring, og kom til en Mand, der laae for Døden, og som Lægerne havde overgivet. Ved den ene Side af hans Seng sad en geistlig Mand, som indgjød ham Trøst, ved den anden en Lovkyndig, der opsatte et Testamente for ham. "60,000 Rdlr." sagde den Syge med en bævende Røst: "til et Hospital for fader- og moderløse Børn —!"

Elendige! raabte Samvittigheden, troer du nu i Livets sidste Stund, hvor Døden aabner sine Porte for dig, at kunne bestikke den Evige, som kjender ethvert af dine Skridt, enhver af dine lønligste Hensigter? Troer du, at han, ligesom dine Lige, vil lade sig blænde af det usle Metal, du nu ikke mere kan gjøre Brug af? Medens Himlen forundte dig Sundhed, nedgravede du dine Rigdomme, foragtede du den Fattige, var du døv for den Lidendes Raab; nu, da Parcen vil overskjære dit Livs Traad, nu, da du ikke kan medtage i Graven hvad du har sammenpuget paa Jorden, nu vil du i et Øieblik bøde paa Alt det Onde, du har stiftet, ved at bortskjenke de Penge, der ikke kunne gavne dig mere?

Medens Samvittigheden talde saaledes holdt den Geistlige en meget opbyggelig Tale, hvori han beviste den Døende med tusinde bibelske Sprog, at Alt hvad Samvittigheden sagde, var uden Grund, at Himlen ikke fordrede andet end Anger og Bod, og et Legat af 60,000 Rdlr. var et fuldkomment Forsoningsoffer for alle hans Synder. Den geistlige Mand talde med saa megen Fynd, at Samvittigheden, hvor megen Umage den end gjorde sig for at holde sig vaagen, dog omsider begyndte at nikke med Hovedet, og inden den vidste et Ord deraf var faldet i Søvn. Da den efter en god Stund vaagnede igjen, havde den Syge allerede opgivet Aanden.

Saaledes vandrede vore Reisende fra Sted

til Sted, og fandt allevegne Menneskene i Besiddelse af den hemmelige Tryllekraft, at dysse Samvittigheden i Søvn. De kom omsider tilbage til Gudernes Forsamling med den Erklæring, at der i Menneskenes Opdragelse og Love, Religion og Politik, Vaner og Fornødenheder maatte foretages store Forandringer, førend man kunde vente, at Samvittigheden altid skulde kunne paaminde dem om deres Laster og Forbrydelser, uden at dysses i Søvn.

Bemærkninger over Øen Mors.

Hr. Pastor Schade har nu udgivet det første Hefte af Forsøg til en Beskrivelse over Øen Mors: en Landstrækning, der hidtil har været os temmelig ubekjendt, og som det maa interessere enhver Patriot at lære nøiere at kjende. Mors bestaaer af 32 Kirkesogne, som udgjøre 14 Præstekald. Den har 1 Kjøbstæd, 114 eenlige Bondergaarde, 598 Bøndergaarde i det Hele, 622 Boelstæder og Huse med Jord, 154 Huse, uden Jord eller med saa ganske lidet, at de kunne ansees for jordløse, 17 Kornmøller, 2 Stampemøller, 3 Færgegaarde, 15 Hovedgaarde og tiendefri Sædegaarde, 13 Landsby-Præste-, 22 Degne- og Skoleholder-Boliger. Af det anførte Antal Bøndergaarde, Boelstæder og Huse med Jorder, saavelsom Møller ere 248 Gaarde, 246 Boel og Huse og 1 Stampemølle Brugernes Selveiendomme. Folketallet var efter Optællingen d. 1 Febr. 1801, 7583 Personer, omtrent 1167 paa hver Qvadratmiil; men da denne Tælling skede paa en Tid, hvor Kighoste og Børnekopper havde bortrykket mange, saa regner man, naar saadanne

Epidemier ikke indtræffe, 1200 paa hver Qvadratmiil og hele Folketallet for 7800 Sjele. — Ved Gaarden Dueholm, som før var et Munkekloster og af Almuen endnu kaldes Klosteret, ligger en Kalkovn og en Hollandsk Kjeldermølle med fire Qværne, bygt i Aaret 1803, og assureret for 11,000 Rdlr. — Nykjøbing Kjøbstæd har for nærværende Tid 119 private Gaarde og Huse, som paa 3 Gaarde nær, alle kun ere een Etage høie; nogle faa undtagne, som i den senere Tid ere blevne grundmurede, ere alle af Bindingsværk. — 1805 var Folkemængden 693 Sjele. Af Fabriquer ere her ingen, men et Brændeviinsværk drives i det Store. Handel og Søfart udgjør Byens vigtigste Næringsvei. Den har ikke allene en ypperlig Havn, men og et Antal af 13 Skibe, hvoraf syv, som kunne føre 600 til 1000 Tønder Byg, gjøre aarlig tre Reiser med Korn og Fedevarer paa Norge, og igjen hjembringe Norske Producter. Sjeldnere gaaer Farten andensteds hen, som til Kjøbenhavn ꝛc.

Den aarlige Kornudførsel med Nykjøbings Fartøier beløber sig til 20,000 Tdr. meest Byg og Havre. Uagtet Forbudet mod Forprang og den gode Havn, kan Nykjøbings Handel og Søfart ikke faae ret Liv. Som Aarsager anføres deels den Sinkelse, Løgstøres Grunde idelig foraarsage, deels Nykjøbings Beliggenhed under Aalborgs Toldsted; Skibene maae af denne Aarsag paa deres Fart ud og hjem anløbe Aalborg, for der at clareres. Nykjøbings Kjøbmænd kunne derfor ikke holde Priser med Aalborgerne, og Landboen i Mors maa betale Kjøbmandsvarer i Nykjøbing dyrere end naar han umiddelbar kjøber dem i Aalborg. Disse Hindringer ville kunne bortryddes naar Staden fik en ny Canal og et eget Toldsted. — I en Tid af 14 Aar ere kun 13

Børn avlede uden for Ægteskabet, 10 dødfødte og 2 Mænd ved ulykkelige Hændelser komne af Dage. Hvert syvende Aar pleie Børnekopper og Kighoste at grassere her.

Landets Locale viser, at de Kjær og side Strækninger, som deels paa mange Puncter gjennemskjære det, deels omringe enkelte Stykker deraf maa engang have været gjennemstrømmede af Limfjorden, som af Morsland maa have dannet 20 Øer og Holme. Grundene under Kjærenes Tørvemasse ere af samme Beskaffenhed som i Fjorden, og man har blandt andet fundet der Rav, adskillige af Forfædrenes Redskaber, Urner, Steenknive ꝛc.; og paa nogle Steder dybt inde i Landet endog Skibsankere ꝛc. — Forf. mener, at Vesterhavet maa have bortskyllet meget Land førend Gravhøiene kunde komme til at ligge saa yderlig paa Kanten af Fjordbrinkerne, at endog endeel deraf er skredet ned, og førend den enlige Bakke Feggeklet kunde blive saa vidt adskilt fra det øvrige høie Land, som den nu er. Han mener tillige, at vore Forfædres Gravsteder vare dem for hellige til at de vilde anlagt dem paa Steder, hvor Vandflod var at befrygte *). —

Som en Reliquie fra ældre Feidetid gjemmes hos Selveierbonden P. Soelbjerg en gammel Pallask, der er gaaet fra Mand til Mand i Gaarden og hvorom man har følgende Sagn: da en Svensker en Dag kom i Gaarden, for at plyndre og der var ingen anden tilstede end en gammel Kone, bemægtigede denne sig den Fremmedes Pallask, medens han var i Færd med at randsage en Kiste, og kløvede hans Hoved dermed. Den samme Pallask blev i Aaret

*) Denne Grund synes imidlertid ikkun svag. Monsehøi, ved Jægerspriis f. Ex., er, som man endnu kan see, anlagt tæt ved en Arm af Liimfjorden. Udg.

1801 fremdragen, for i paakommende Tilfælde at gjøre Tieneste i en Veterans Haand mod den da truende Fiende.

Som et Beviis paa, hvorledes Eiendomme ere stegne i Prisen anføres Gaarden Fryds-brønd, som 1751 blev solgt med alt Tilbehør for 67 Rdlr., og som nu, efterat have været i fyv Eieres Hænder, endog uden Besætning, vurderes for 8000 Rdlr. 1804 blev den solgt (NB. for godt Kjøb), for 7500 Rdlr.

Af gamle Gravhøie findes endnu mange; paa mangfoldige er det kjendeligt, at de for en Tid siden maae være blevne udgravne. I den senere Tid har man i endeel fundet Urner med Aske og Beenstykker. For faa Aar siden traf man i een 9 Urner, som stode tæt sammen, og den største i Midten. Oven paa Dækselet af en saadan Urnekjelder laae et tveægget Steen-spyd, med skarpe Kanter og spidst til den ene Ende; 12 Tommer langt, 1½ Tomme bredt midt paa, og ½ Tomme tykt hvor det var tykkest. Forfatteren mener, at dersom vore Fædre ikke havde forstaaet den Konst at blødgjøre den haarde Flint, er det næsten ubegribeligt, hvorledes de kunde danne et saadant Redskab. Tæt uden for en anden Høi laae Levningerne af et Skelet af Menneskebeen, og et næsten fortæret Malmsværd; Liget havde blot været tildækket med Gruus og Smaastene. I adskillige Høie findes og Exempler paa den efter Brændealderen indførte Begravelsesmaade, nemlig lange Steenrum i Form af en Liigkiste, hvori Ligene have været hele nedlagde, med et Sværd ved den ene Side og tildækkede med flade Stene. De fleste Malmsværde, der findes i Høiene, ere temmelig fortærede af Ælde. Et stort Slag-sværd, fundet i Mandshøi strax vester for Ovterup Kirke, har holdt sig temmelig godt; dets Klinge er 48 Tommer og Haandfanget 24 Tom-

mer langt, altsaa dets hele Længde 3 Alen. Foruden Urner og Sværde har man ogsaa truffet i Høiene Steen-Stridsøxer af forskjellig Størrelse og Form; Offerknive og adskillige andre Redskaber af Flint. I en Høi fandtes for faa Aar siden Bidsel og Sporer. — Nogle Høie synes at have beholdt deres oprindelige Navne, som Ashøi, Torshøi rc. I Skare-Høi skal, efter Sagnet, en Kong Skare ligge begraven, og efter ham Skaregaard eller og Skare By have sit Navn. I Aages- eller Oges-Høi skal Kong Aage være begraven. For en Snees Aar fandtes deri et Malmsværd med mere. Foruden de egentlige Gravhøie findes her og Levninger af Steendysser, som i Oldtiden maa have været Ting- og Offersteder. Nogle Spor ere endnu tilbage af Oldtidens Borge. Paa Blaabjerg, een af Morads omgiven enlig Bakke i Rakkeby Sogn, har staaet en Borg. Noget fra Gaarden Votborg i Tæbring Sogn er paa Bredden af et Kjær en ophøiet firekantet Plads, omkring hvilken der er Spor til Grave. Den Borg, som har staaet her, skal have hedt Votborg, og været Kong Aages Boelig. Gammelvold, en Tomte i Veierslev Sogn med Volde og Grave om. I Alsted Sogn er den saakaldte Alstedvold, en rummelig Plads, omkring hvilken der endnu findes Spor af Volde og Grave. Her har fordum staaet et Slot, som Kong Erik af Pommern skjenkede Peder Pykstrud, men som blev brændt af Henrik Scarpenberg. I Forbindelse med Alstedvold er den saakaldte Voldhøi, der ligeledes er omgiven med Grave. Paa Høien, som oventil er omtrent 36 Alen i Omkreds og har en firekantet Skikkelse, kan der kun have staaet en liden Bygning, maaskee et Taarn. Et lidet Stykke Vei sydlig for Voldhøi og Alstedvold eller strax Norden for Alsted By er en Plads,

Gravene kaldet, hvor der formodentlig engang har staaet et Herresæde med Grave omkring. Til alle disse Steder har i gamle Tider været Indseiling fra Isefforden.

Til Slutning maa her anmærkes, at der endnu i Aaret 1793 fandtes i Ovtrup Kirke, i et Hul under Alterbordet, en Blyæske, hvori der laae papistiske Reliquier, nemlig et lidet Stykke Been og to smaa Klude.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Intelligenzbl. til Jen. Litteratur-Zeit. No. 65 for Julii d. A. findes et Udtog af en yderst uforskammet Skrivelse fra Kjøbenhavn. De forlanger — hedder det deri — en Efterretning om den herværende medicinske Læreanstalt, — men her gives aldeles ingen medicinsk Læreanstalt; Chirurgien har her seiret over Medicinen, og tilegnet sig Alting — de magere Køer have opsluget de fede, og vedblive alligevel at være magere. Neppe to eller tre unge Mennesker studere Medicin ved Universitetet, derimod er det chirurgiske Academies Høresal bestandig opfyldt med Tilhørere. Men her gjelder blot det legemlige Øie, det intellectuelle ligger i den dybeste Søvn. At oplede os sphænoideum er her den største Dyd, at afskjære en liden Nervegreen den største Last. Her dannes kun Routinerer, til hvis opererende Haand man i al Fald kan betroe sig, men de ere ikke andet end Hænder, blottede for al Aand. — Til Directionen hører — horribile dictu! — Hs. Majestæts og den Kongelige Families (?) virkelige Barberere. — — Til Klinik er det ikke ubetydelige, men paa en taabelig Maade dybt byggede Frederiks Hospital bestemt. Igjennem de chirurgiske Værelser gaaer hver Morgen Prof. Schumacher. Den medicinske Klinik skal Prof. Mynster holde. Alle Patienter paa Frederiks Hospital, ja alle Patienter i Kjøbenhavn og Dannemark i Almindelighed cureres allerede i mange Aar efter Bangs praxis medica. Dette er den symboliske Bog, som alle Danske Læger maae sværge paa, og som, ubegribeligt! selv Mænd af

Aand, sværge paa. Et Par af det medicinske Facultets Medlemmer nedrives fordi de udtale Angiologie som Anschiologie. — De Mænd, som roses, er Dr. Scheel, Dr. Wendt, Prof. Wiborg og Prof. Ørsted. Om den sidste siges, at han i hver Henseende kunde erstatte Prof. Steffens Savn. Om en Læge ved et vist Hospital siges en skjændig Usandhed, som ingen Mand af mindste Æresfølelse kan læse, uden at harmes over Forfatteren. Tilsidst paastaaes, at der til en Dansk Læges Bibliothek, foruden Callisens og Bangs Bøger ikke behøves andet end Saxtorphs Jordemoderbog; at de fleste kun studere her for at slippe igjennem deres Examen, og at man ved egne Folk lader sig afrette dertil.

Den forhen omtalte Ladning med Penge fra Colberg, er bleven clareret i disse Dage.

I disse Dage er atter en af Arbeidsfolkene ved Slottet kommen til Skade. Han blev baaret bort i een af de til dette Brug indrettede Bærekurve.

En herværende Udlænding skal nylig have taget Gift, og fundet sin Død derved.

I disse Dage blev en Sjællandsk Bonde ved Høiesteret dømt til at arbeide 6 Maaneder i Raspehuset, fordi han havde slaaet en Politiebetjent med sin Pidsk ved Sjællands Tinghuus i Kjøbenhavn, hvor hans Kone havde ladet ham indkalde formedelst Drikfældighed, for at blive skilt fra ham. Det blev beviist, at han hver Dag og hver Nat drak en heel Pot Brændeviin.

Fruekirkes Menighed i Trondhjem har eenstemmigen antaget den ny evangel. Psalmebog.

Præsten E. Heltberg paa Raaens Præstegaard i Trondhjemsstift, har oprettet et Laanebibliothek for Almuen.

Den 15 Oct. høitideligholdt det nyttige Selskab i Bergen sin Stiftelsesdag, ved hvilken Leilighed der uddeeltes Præmier for udviist Flid i Jord- og Agerdyrkning m. m.

Udenlandske Efterretninger.

Lübeck d. 3 Nov. I Morges Kl 6 ankom det Svenske Corps paa 2,500 Mand, som hidtil har ligget i det Lauenborgske, ved vore Porte. Anføreren Morian fordrede at passere frit igjennem vor Stad til Travemünde, hvor man vilde indskibe Tropperne; men denne Begjering afslog

vort Senat, som havde ladet Portene lukke, med den Erklæring, at det, efterdi Lübeck var en neutral Stad, ikke kunde tillade dette, og kun vilde vige for Magten. Efter denne Erklæring blev om Eftermiddagen Klokken 3 den saakaldte Burg- og Mühlenthor nedhugget af de Svenske Tømmerfolk, og de indmarcherede derpaa med klingende Spil. — En stor Mængde Flygtninger er ankommen her fra det Mecklenborgske. Ved Neustadt-Eberswalde er Førsten af Hohenlohes Corps bleven aldeles slaaet, og han selv skal være tagen til Fange.

Efter Breve fra Rostock af 3 d. M. er imellem Stavenhagen og Malchin forefaldet en Affaire mellem et Preussisk og Fransk Corps. I Rostock indbragtes Preussiske Saarede.

Storhertugen af Bergs Over-Postamt i Hamborg aabnedes d. 5 d. M.

Den Russiske General Første Pangration skal have tilskrevet sin Gemalinde i Wien, at han med sit Corps vil indtræffe i Breslau d. 21 Oct.

Fægtningen mellem de Franske og Preusserne i Weimar har varet $2\frac{1}{2}$ Timer.

Leipzigs Kjøbmænd blev i rolig Besiddelse af alle de Engelske Manufacturvarer, som vare deres virkelige Eiendom.

Det Preussiske Hof skal være i Graudenz, i Vestpreussen, $14\frac{1}{2}$ Mile fra Danzig.

Efter de seneste Efterretninger er Kongen af Hollands Hovedqvarteer bleven forflyttet til Paderborn. Adskillige Officierer, der commandere de Franske Divisioner, have i de forenede Fransk-Hollandske Leires Navn taget det Osnabrückske, Emden, Dormund og Grevskabet Mark ꝛc. i Besiddelse.

I den 11te Bulletin hedder det, at den Officier, som Keiseren havde sendt som Parlementair til Kongen af Preussen Aftenen førend Slaget, berettede: Uordenen i den Preussiske Armee er ubeskrivelig; imidlertid skryder den dog overordentlig; Generalerne efterabe saa meget de kunde Frederik den Stores Maneer; men uagtet vi ere i deres Land, ere de dog fuldkommen uvidende om vore Bevægelser. De troede, at der kun var 4000 Mand paa den lille Høi, uagtet den største Deel af Armeen var rykket frem paa denne Høi. — Keiseren har gjennemvandret Valpladsen ved Rosbach; han har befalet, at den Støtte, som var opreist,

skal føres til Paris. — Ved den 12te Bulletin er aftrykket et opfanget Brev af 17 Oct., hvori det blandt andet hedder: at Armeen er i fuld Retirade; at Kongen har faaet en stærk Contusion, men dog befinder sig vel; at mange Regimenter ere uden Officierer, og at andre have Officierer, men ingen Soldater; at man ikke kan skjelne mellem Corpserne; at Alting er mellem hinanden; at tre Batallioner, som hørte til Arriergarden, der blev aldeles sønderhugget, ikke ere til mere, og at man ikke kan gjøre sig nogen Forestilling om med hvilken Blodtørstighed de Franske forfulgte deres Fiender. — Vedlagte 3 Breve, hedder det i Slutningen af den 13te Bulletin, vise Tingenes sande Tilstand. Et andet ligeledes her vedlagt Brev viser, hvorledes Preussen er bleven ført bag Lyset ved falske Formodninger. Det har antaget Keiserens Lemfældighed for Svaghed. Fordi denne Monark ikke vilde have Krig og gjorde Alt hvad han fandt passende, for at undgaae den, sluttede man, at han var uforberedt og at han behøvede 200,000 Conscriberede til at recrutere sin Armee. — Imidlertid var den Franske Armee ikke mere indsluttet paa Bolognes Marker; den var i Tydskland. — Man siger, at Keiser Napoleon, førend han forlod Paris forsamlede sine Ministre, og sagde: "jeg er "uskyldig i denne Krig; jeg har paa ingen Maade "foranlediget den; jeg har ikke gjort Regning der"paa. Gid jeg maatte blive slagen dersom den er "mit Værk. Een af Hovedgrundene til min Tro, "at mine Fiender ville blive ødelagte, er Forsynets "Vink som jeg seer i deres Opførsel. Det vil, at "Forræderne skulle straffes og har derfor saaledes "forjaget al Visdom fra deres Raad, at de, med"dens de troe at angribe mig paa en Tid, hvor jeg "er svag, netop vælge et Øieblik, hvor jeg er stær"kest." — I et af de hostrykte Breve siges: "at hverken Førsten af Hohenlohe eller General Tauenzien i 8 Dage havde været af deres Klæder eller skiftet Linned; de havde mistet deres Bagage." I et andet Brev siges under d. 17 Oct. "at Preusserne i 5 Dage ikke havde andet at spise end slet Brød, og at de i 6 Dage ikke havde faaet Lønning." Det tredie Brev er fra Prinds Carl af Hessen til Ministeren Haugewitz, dateret Louisenlund d. 16 Oct.

Den store Armees 12te Bulletin. Marchal Soult har forfulgt Fienden lige til Portene af Magdeburg. Adskillige Gange havde Preusserne villet tage Fodfæste, men blev bestandig slagne tilbage. — I Nordhausen har man forefundet betydelige Magaziner, og endog en Casse fuld med Penge, som tilhørte Kongen af Preussen. — I de fem Dage, Marchal Soult forfulgte Fienden, har han taget 1200 Krigsfanger, 30 Canoner, og 2 til 300 Munitionsvogne. — Feldtogets første Øiemed er opnaaet. Sachsen, Vestphalen, og alle Lande paa den venstre Rhinbredde, ere befriede for den Preussiske Armees Nærværelse. Denne slagne og med Kaarden i Haanden 50 Lieus forfulgte Armee, er for nærværende Tid uden mindste Artillerie, uden Bagage, uden Officierere, formindsket til en Tredieddeel af hvad den var for 8 Dage, og hvad der endnu er værre end alt dette, den har tabt sin Moral og al Tillid til sig selv. — To Corpser af den Franske Armee ere ved Elben og sysselsatte med at opslaae Broer. — Hovedqvarteret er i Halle.

Den store Armees 13de Bulletin. Halle d. 20 Oct. General Macon, Commandant i Leipzig har meddeelt Banquiererne rc. vedlagte Notification rc. (S. No. 7). Det er Keiserens Forsæt, at, efterdi Engellænderne ikke respectere noget Flag, overalt at bemægtige sig Engelske Varer, og saaledes i egentlig Forstand at bloquere Engellænderne paa deres egen Øe. — I Leipzig har man forefundet 15000 Centner Meel og mange andre Levnedsmidler. — Storhertugen af Berg er d. 19 Oct. ankommen til Halberstadt. D. 20 har han oversvømmet den hele Magdeburgske Slette i en Strækning af et Canonskud med sit Cavallerie. De fiendtlige Tropper, de enkelte Detachementer og de Savnede, ville i Øieblikket blive tagne, hvor de indfinde sig, for at kaste sig ind i denne Plads. — Et fiendtligt Husarcorps troede, at Halberstadt endnu var besat af Preusserne; det er blevet angrebet af det 22 Husarregiment, og har lidt et Tab af 300 Mand. General Beaumont har bemægtiget sig 600 Mand af den Kongelige Garde og al den Equipage, som hørte til dette Corps. — To Timer forhen tog Marchal Soult 2 Compagnier af den Kongelige Fodgarde. — Gener. Lieuten. v. Schmettou, som er bleven tagen til Fange, er ganske nylig død i Weimar. — Af den skjønne og prægtige Armee, som

for faa Dage siden truede at overfalde Rhinforbundet og indgjød sin Monark saa stor Tillid, at han vilde foreskrive Keiser Napoleon at forlade Tydskland inden d. 8de Oct. hvis han ikke med Magt vilde tvinges dertil — ere saaledes kun Levningerne tilbage, som snarere fortjene at kaldes en Gjensamling (Rassemblement) end en Armee. Af de 160,000 Mand, som Kongen af Preussen havde, vilde det være vanskeligt, at samle 50,000 Mand, som desuden ere uden Artillerie og uden Bagage, dels bevæbnede, dels ubevæbnede. Alle disse Begivenheder retfærdiggjøre hvad Keiseren i sin Proclamation har sagt: "de skulle erfare, at ligesom det med det store Folks Venskab er let at faae Tilvext af Lande og Magt, saaledes er dets Fiendskab ogsaa frygteligere end Oceanets Storme."

Dresden d. 28 Oct. Den 24 d. M. er den Franske Keisers Kammerherre. Oberstlieutenant Thiard, ankommen her, for i Keiserens Navn at paatage sig Gouvernementet. Han forføiede sig strax til vor Churførste. — D. 25de er den første Afdeling Bayerske Tropper, 10,000 Mand stærk, rykket ind her i Staden, hvor det, uagtet dette store Antal Tropper, dog er temmelig roligt, hvilket vi især maa takke vor Commandants Aarvaagenhed og Iver for.

Efter en Skrivelse fra Mailand af 19 Oct. har den Franske Armee i Dalmatien vundet i de sidste Dage af September en stor Seier over Russerne, Montenegrinerne og Indbyggerne ved Cattaros Munding.

Ved Tiberens Oversvømmelse forrige Vinter blev Canovas Værksted sat under Vand netop da han arbeidede paa Palamedes's Statue, og han saae sig nødsaget til at forlade sit Værksted. Da Vandet var afløbet vilde Konstneren gaae til sit Arbeide igjen. Hans Ven, Maleren Cammuccini, var just hos ham da den af Vandet gjennemblødte Jordbund sank paa engang under Vægten af Statuen, som styrtede hen imod Konstnerne. De undveg den til al Lykke, og kun Cannova blev skuret paa Øret. En rig Mailænder, som denne Palamedes var bestemt for, overdrog derpaa Cammuccini at fremstille denne Begivenhed paa et stort Malerie.

De franske Industrie-Producters Udstilling er nu tilende.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 9.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 11 November, 1806.

Skrivelse fra Tidens Genius.

Min Herre!

Aldrig er der blevet talet mere om mig end netop i denne Tid, og en talentfuld Tydsk Skribent har endog nylig paataget sig det Kjæmpearbeide at skrive min Biographie *). Hvor fortræffelig hans Bog end skal være, har han dog ikke handlet klogt heri. Den, som vil beskrive min Caracteer, han maa lade et Aarhundrede henrinde, og da fremstaae han og tale om mig. Min Caracteer er en Gaade, uopløselig for enhver. Jeg synes hvad jeg ikke er, og jeg er hvad jeg ikke synes. Forsynet maa have store Planer med mig; Verdens Undergang eller Frelse vil tilveiebringes ved mig. Jeg seer intet — jeg hører intet, men iler med uimodstaaelig Magt mit ubekjendte Maal i Møde.

Alle de Beskyldninger man fremfører imod mig modsige hinanden. Man siger jeg er qvindagtig og forkjelet — og dog fører jeg Død og Ødelæggelse i min Haand; Spartanernes Haardførhed er kun Forkjelelse imod den Selvfornegtelse og Selvopoffrelse, mine Krigere følge som en urokkelig Lov; man siger jeg er letsindig og flanevurren, og aldrig har nogen Tidsalders Genius handlet med større Kraft, Eftertryk og Urokkelighed end netop jeg; man siger jeg er grusom og umenneskelig, og aldrig har Menneskekjerlighed og Humanitet fundet flere Dyrkere end netop i min Regjeringstid; man siger jeg ynder Mørke og Despotismus, og aldrig har Oplysningens Soel straalet med større Glands, aldrig ere Menneskehedens helligste Rettigheder blevne mere forsvarede, ja endog hævdede, end i min Tid.

Saa megen Modsigelse i en eneste Caracteer forekommer svage Dødelige ubegribeligt. Men de betænke ikke, at Solen gjerne kan skinne under deres Horizont, fordi det er mørkt paa deres Halvklode.

*) Arndts Geist der Zeit.

Jeg maa tilstaae at jeg med al min Urokkelighed er meget ustadig — og denne Ustadighed udgjør min Lyst. Jeg finder Fornøielse i at kuldkaste og omstøbe Systemer, sønderknuse og opreise Troner, udslette Nationer af de Levendes Tal, og fremdrage Muligheder af Umulighedens Skjød. Jeg vil tindre blandt alle henrundne og tilkommende Tiders Genier, som Aftenstjernen blandt Stjernerne; Uefterlignelighed er, næst det Maal Forsynet har bestemt for mig, det Øiemed, jeg higer efter. Lad end være at tilkommende Aarhundreders Króniker ville sige om mig, at jeg ofte ikke har skaanet Menneskeblod, at jeg har traadt Nationers ældste og helligste Rettigheder i Støvet, at jeg har forstyrret Verdens Rolighed, og tilintetgjort Menneskehedens Lyksalighed — man vende Bladet om, og man vil finde, at det Onde, jeg har tilveiebragt, tusindfold opveies ved det Gode jeg har stiftet. Medens jeg i det ene Land lod Krigeren bortmeie hele Hære, lod jeg i det andet opstaae en Frelser i Jenner, der ved et ubetydeligt Middel redder en Niendedeel af Menneskekjønnet. Medens jeg lader Folkeretten krænkes af dem, der skulde hævde den, lader jeg vise borgerlige Love fremblomstre midt under Krigens rygende Ruiner. Saaledes læger jeg med den ene Haand hvad jeg saarer med den anden.

Nu er Tiden kommen, hvor en Homer burde fødes og hvor han kunde blive dobbelt stor. Tre Aartusinder kom han desværre for tidlig

til Verden. Nu er Achilles kun et Barn og Troja en Landsby.

Men uagtet jeg tilfulde føler min Storhed, saa elsker jeg dog Uivungenhed. I mit Selskab kan De finde de meest modsigende Caracterer, fordi jeg sætter min Stolthed i at vise Verden, at jeg lever utvungen. Til min Kammerfrøken har jeg valgt Letsindigheden, en ung, nydelig og munter Dame, som hopper omkring mig og synger, selv naar jeg ved Midnatstider tæller Ligene paa Valpladsen; ved Siden af Letsindigheden vandrer i søsterlig Eendrægtighed Religionen og synger Psalmer og Te Deum; ved mit Spillebord kan De daglig finde Despotismen, der ved Siden af Humaniteten spiller med mig om Kroner og Scepterе; ved mit Bord ere Sandheden og Løgnen daglige Gjester, og enes ret godt. Overtroen og Oplysningen gjøre bestandig deres Opvartning hos mig, og smile og lee til hinanden som sande Hofmænd. — Saaledes har jeg vidst at forene alle modsatte Partier, og i mit Tempel finder De derfor den meest brogede Kreds der kan tænkes.

Virkningerne af denne min Uivungenhed vil De ogsaa finde i Videnskabernes Rige. Alle Systemer rystes i deres Grundvold, og ligesom i den politiske Verden falder ogsaa der den ene Trone oven paa den anden. Duunhoger beklæde Tribunalerne, sidde som Dværge paa Kjæmpens Skuldre, og spotte hans Lavhed. Olfædres vise Love og Lærdomme ringeagtes,

og trædes af Knøse med Fodderne, og denne Utvungenhed er min Lyst og morer mig.

Man gjør sig idelig lystig over min Politik. Man leer fordi jeg nu er ligesaa begjerlig efter at stifte souveraine Monarkier som jeg forhen var begjerlig efter at støbe udelelige Republiker. Men behøver jeg at sige andet end hvad min forhen nævnte Biograph allerede har sagt: "Republiker due intet; store kunne ikke bestaae fordi vi (Menneskene) ere for fordærvede; smaae kunne ikke bestaae, fordi de ere for svage." Fra denne Grundsætning gaaer jeg ud i alle mine Foretagender. Det Smaa er blevet stort, det Store er blevet Smaat, og fra nu af skal kun det Store blive større, om ogsaa det Smaa skal aldeles forsvinde. Det er eengang min Beslutning.

Jeg trodser Efterverdenens Dom. Lad den sige, at jeg har hyldet Machiavels Grundsætninger; at jeg i Politiken har ladet Vold gjelde for Ret; at jeg af Overgivenhed har farvet min Kjortel med Millioners Blod; at jeg har betegnet ethvert af mine Skridt med Grusomhed og Uretfærdighed; at jeg har støbt Stater og sønderslaaet dem igjen tilligemed Formen; at jeg har ladet Verden svæve i Uvished om hvad der skal blive af den; — lige meget! Den vil ikke desmindre kunne negte mig Navn af den store, den frygtelige, den mageløse, og mere forlanger jeg ikke. Hvad bryder Vulcanen sig om, at den opsluger Mennesker og Stæder? Dens frygtelige Virkninger aftvinge

Verden dog ligefuldt Beundring, og beundres vil jeg, om end Nutiden og Efterverdenen skulde kalde mig et Uhyre.

Det Slør, der indhyller mig, er mørkt som Nat, og mit Endeligt er skjult for alle Dødeliges Øine. Hvad der ved min Haand hidtil er skeet, har sat Verden i Forfærdelse. Lad den prise sig lykkelig, at den ikke veed, hvad der endnu vil skee; den vilde segne, dersom Sløret blev draget til Side.

Tidens Genius.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Hall. Litterat. Zeitung for Aug. 1806, No. 188 recenseres Behrmanns: Christian II. König von Dännemark. Forf. Flid i at øse af Kilderne og sammenligne forskjellige Nationers Skribenter roses især. Rec. forsikkrer, at Christian d. Anden er saa mærkværdig og udmærket en Regent, at hans af Partieraserie saa vanhældede Historie allerede længe har fortjent en retfærdig Behandling. Men Rec. paastaaer, at Hr. B. ikke synes at have havt noget klart og bestemt Begreb om Biographien, og han leverer istedet for samme en Historie om det Skandinaviske Norden under Christian d. II. Formedelst de Digressioner, han ofte tillader sig, tabe vi ofte Hovedheltene af Sigte. Stilen er i det Hele god, og hvad der især i vore Dage fortjener at roses, usøgt og naturlig; kun hist og her ikke fyndig nok. — Den berømte Siegbrits fuldstændige Navn er Siegbrit Wilms. Den Forbindelse, som Walkendorf stiftede imellem Christian og Dyveke, anseer Rec. ikke for denne Prælats planmæssige Værk. Det var meget naturligt, at han ved sin Tilbagekomst ogsaa fortalde sin Herre om de nye Skjønheder, han havde truffet paa, og at dette opvakte hos en Yngling som Christian det Ønske, at see en Pige, som endog havde henrykket en Geistlig; da denne mærkede det Ind-

tryk, hans Beretning havde gjort, søgte han selv at svække det. Det var i Middelalderen meget sædvanligt, at Førster og andre Store levede i Concubinat; ogsaa derved kan denne Forbindelse, som somme gjør saa stort Væsen af, undskyldes. Ogsaa Rec. bekræfter hvad der allerede engang tilforn har været sagt (i nærværende Blad), at Ordet Hollænderie, efter Forf. Mening, ikke har sin Oprindelse fra de Hollandske Colonister paa Amager.

I samme Blad recenseres Prisdigtet det befriede Israel af Provst Herz. Rec. siger, at Maaden, hvorpaa Forf. har udført dette Arbeide, opvækker sand Høiagtelse for hans Digtertalent, Duelighed, Kundskaber og urokkelige Flid. Digtningen er let, flydende, tillokkende, og paa mange Steder, hvor Gjenstanden fordrer det, virkelig sublim og værdig. Caractererne ere udkastede, overeenstemmende med den Tidsalders Aand, hvoraf Begivenheden er tagen, og fortræffelig udført. Skildringerne ere ligesaa lidet groteske som matte og livløse. — Rec. beklager inderlig, at han hos sine Læsere udenfor Dannemark ikke kan forudsætte saa megen Indsigt i det Danske Sprog, som der udkræves til at forstaae og skattere et Digt som dette, da han ellers vilde documentere sin Dom. I Dannemark selv vil iøvrigt ingen Ven af de skjønne Videnskaber, især den hellige Poesie, lade Værket blive ulæst. Rec. ønsker imidlertid, at en med begge Sprog fortrolig Digter (f. Ex. Abrahamson eller Baggesen) vilde oversætte dette Mesterværk, om ikke heelt, saa dog udtogsviis, paa Tydsk.

I Flensborg døde nylig en Mand, i sit 90de Aar, som har været 54 Aar blind. Han var blevet det ved Tabet af sit Skib.

I en Provindsialavis anmærkes, at Berberissen for mere end 20 Aar siden var en særdeles yndet Plante i Angeln. Den bekjendte Agronom, Provst Lüders i Glücksborg, har ikke allene selv anvendt den i det Store til Markers Indhegning, men og ved gratis at uddele Frø og Planter, opmuntret Angelboerne til at dyrke den. Den er derfor bleven meget almindelig iblandt dem.

I Gaar var en Rebslagermesters Datter, som vilde gaae over den smalle Bro ved Vesterport, saa ulykkelig at falde i Vandet, og at finde sin Død der.

Det er General Evald, som med 10,000 Mand af vore Tropper i Holsteen er rykket ud mod Grændserne for at forsvare vor Neutralitet, efterdi Krigens Skueplads nu uventet har nærmet sig Landets Grændser.

I den mod Stifts-Landinspecteur Wessenberg til Landsoverretten fra Eldboe, Brusk og Hofmanns Herreders Ting indstevnede Sag, angaaende et af ham i Trykken udgivet Skrivt under Titel: Offentlig Beskjæmmelse kræver og tillader offentlig Retfærdiggjørelse, er ved denne Over-Ret den ved bemeldte Ting under 4 Dec. f. A. afsagde Dom bleven stadfæstet, dog saaledes, at den Tiltaltes idømte Mulct af 200 Rdlr. bør betales til Weile-Amts Justitscasse.

Ved Høiesteret behandles i denne Tid skrivtligen en ualmindelig vidtløftig Sag. Den angaaer Procurator Faber, og Acterne ere saa mange, at neppe to Karle kunne bære dem.

Capitain Asmus Petersen, fra Malaga til Kjøbenhavn, skal være bleven overseilet.

Udenlandske Efterretninger.

I Paris bygges en prægtig Bro, som kaldes Austerlitz-Broen, og skal aabnes den 1ste Januarii.

I en By ved Namur har nylig været en betydelig Ildsvaade, hvorved 140 Bygninger bleve lagte i Aske.

Den 12 Junii om Natten mellem 11 og 12 trængte en Røverbande af ti Personer ind hos en Gjestgiver i Klein-Schönwald i Over-Schlesien. Men da Vægteren efter Sædvane sad paa en Bænk lige ved Gaarden, betjente de sig dertil af en List. Een af Røverne lagde sig tvers over Landeveien, og een af de andre gik derpaa hen til Vægteren, og bad ham: at hjelpe ham at bære dette beskjenkede Menneske hen til den anden Side, paa det han kunde komme forbi med sin Vogn. Vægteren, som i sin Troskyldighed gaaer derhen, kastes omkuld af Røverne, og, under Trusel at skjære Halsen af ham, dersom han knyer, binde de Hænder og Fødder paa ham, slaae ham Sand og Øl i Øinene, hvorved han altsaa ikke kunde see det mindste af Alt, hvad de foretoge sig. Nu gik de ind i Gaarden; to af dem bandt Pigen, som endnu var oppe, og 4 sloge hendes sovende Husbonde jammerlig med tykke Spanskrør, bandt hans Hænder og Fødder, og kastede Sengeklæder

paa ham, paa det han skulde qvæles. Det samme gjorde de ved hans Kone og Datter. De havde nu stoppet Munden paa alle fire. Derpaa gik de bort med deres Tyvekoster, som beløb sig til 2000 Rdlr. Tjenestepigen, som var løseligst bunden, og havde løsnet Rebene medens Røverne endnu vare i Værelserne, havde saa megen Aandsnærværelse, ikke at lade sig mærke dermed, og holdt Hænderne sammen. Først da de vare borte, løb hun ud og gjorde Allarm i Byen. Man satte efter Røverne, og fik fat paa 7 af dem, som nu sidde arresterede.

Den berømte Jacob Forster, der døde i Sommer som Prof. i Mineralogien i Petersborg, 67 Aar gammel, havde i flere end 40 Aar i forskjellige Europæiske Lande gjort betydelige mineralogiske Samlinger, og forskjønnet og beriget adskillige Privatmænds Cabinetter. Kongen af Spaniens Cabinet havde han især beriget. Han privatiserede i ti Aar i Petersborg, hvor Alexander I. afkjøbte ham for det derværende Bjergcadetcorps hans udvalgte Mineraliesamling for 50,000 Rubler.

Det Böhmske Videnskabersselskab havde 1804 udsat en Præmie af 500 Gylden for den bedste Besvarelse af Spørgsmaalet: ved hvilke Midler og paa hvilke Veie kunne de mangehaande Forfalskninger af alle Levnedsmidler hæves eller formindskes uden lovlig Undersøgelse? De indkomne tre Afhandlinger fandt Selskabet Præmien uværdige, og det har nu forhøiet den til 700 Gylden. Afhandlingerne maa indsendes inden d. 1 Junii 1807.

I Forening med den berømte Reisende v. Humboldt, v. Buch, Mathematikeren Tralles og Astronomen Bode arbeider Konstneren v. Mecheln fra Basel, som nu opholder sig i Berlin, paa et vigtigt Konstværk. Det er et stort Kobber, som skal fremstille et Malerie af de høieste Bjerge paa Jordkloden. 150 af de vigtiste Bjerge skulle anføres derpaa, og deres Høide over Havet opgives efter de sikkreste Opmaalinger. v. Humboldt leverer en liden passende Text dertil.

I Constantinopel udbredtes for nogen Tid siden det Rygte, at der ved Demotica er bleven fundet forsteenede Been af et Menneske af overordentlig Størrelse. Den Franske Gesandt ansøgte strax Regjeringen om, at det Parisiske Museum maatte, naar Rygtet befandtes grundet, faae denne Sjeldenhed.

I den store Franske Armees 14de Bulletin hedder det, at Bestyrelsen i Berlin er stegen til det Høieste, at alle gode Borgere ere opbragte mod Englænderne og Dronningen.

Midt under Krigens Rædsler hædre de Franske Hærførere dog Videnskaberne og deres Dyrkere. Digterne Wieland og Göthe fik en Beskjærmelsesvagt (Sauvegarde). Hos den sidste logerede Marchal Augereau. Ved Keiserens Ankomst maatte alle Soldaterne forlade Staden, og bivouaquere.

Valpladsen mellem Jena, Weimar og Eckartsberg var, efter Øienvidners Beretning, saa bedækket med Liig, at Bønder fra hele Egne maatte opfordres til at jorde dem. I Jena, Weimar rc. laae i de første Dage efter Slaget d. 14de i mangt et Huus 20 til 46 Saarede.

De i Gaar ankomne Engelske Aviser gaae til til d. 31 Oct. Den vigtigste Nyhed, de medbringe, er: at Mirandas Expedition aldeles er mislykket, at han har maattet forlade Coro og trække sig tilbage til Arube; at General Moreau, der for nærværende Tid er i London, skal, som det hedder, anføre en Expedition mod Holland, og at der skal sendes en anden Expedition til Vendee. — De Engelske bebreide Prusserne, at de ikke besjeles af samme Aand som Frederik den Store, der slagen under General Daun i Junii Maaned med et Tab af 25,000 Mand, vandt derpaa, skjønt omringet af Fiender, den store Seier ved Rosbach i November, og i December Slaget ved Lissa, der forskaffede ham Slesien.

Engellænderne paastaae, at Efterverdenen neppe ville troe de Heltegjerninger, som deres Tropper, under General Stuart i Calabrien, i Julii Maaned udmærkede sig ved. Uagtet disse Tropper kun bestode af 4800 Mand, saa tabte de Franske dog ialt, uden at nogen strax erfarede det, 5725 Mand Dræbte og Saarede rc. General Stuart er reist til Maltha, hvorfra han begiver sig til London.

Det Hohenloheske Corps er aldeles slaaet. Prindsen af Hohenlohe, Prinds August af Sachsen, 1600 Mand Infanterie og 6 Regimenter Cavallerie ere tagne til Fanger.

Lübeck skal være tagen af de Franske Tropper. Der fægtedes endog i Gaderne.

Prinds Eugens Reserve er aldeles slaaet, og forfulgt i en Strækning af to Mile. I denne Fægtning toge de Franske 5000 Fanger, hvoriblandt 2 Generaler og 3 Oberster, 4 Faner og 34 Canoner. General Drouet tog et heelt Regiment til Fange. De Franskes Tab skal kun have beløbet sig til 40 Døde og 200 Saarede.

Den Preussiske General Blücher er med 5000 Mand draget igjennem General Kleins Dragoner-Division. Klein havde allerede afskaaret ham, men lod sig indbilde af ham, at der var sluttet 6 Maaneders Vaabenstilstand.

Statsraad Daru er af Keiser Napoleon bleven udnævnt til Armeens General-Intendant. Han skal organisere og bestyre de erobrede Landes Administrationer, og foreslaae Subjecter til Provindsernes Intendanter.

Avantgarden af det Hollandske Armeecorps's første Division har taget Münster i Besiddelse, og forefundet der Magaziner med Levnedsmidler.

De Preussiske og Hannoverske Lande i Vestphalen tages nu i Besiddelse af de Hollandske Tropper, for at indlemmes i Kongeriget Holland. Men de Stater, der høre til Rhinforbundet, blive, som Allierede, uberørte.

Da Cattaro endnu er i Russernes Hænder, saa skulle Frankrige og Østerrige være komne overens om, at det første beholder Gørz og Gradisca indtil Cattaro udleveres til de Franske.

De forskandsede Leire ved Staden Amanten, (i Calabria Citra) hvor der, foruden nogle tusinde Engellænder, staaer nogle Sicilianske Regimenter, vilde de Franske i Slutningen af September Maaned foretage et almindeligt Angreb, og naar det lykkes skulde Reggio og Ocigliоe angribes.

Erkehertug Carl paatager sig Commandoen over den Østerrigske Neutralitets-Armee, der skal beskytte Kongeriget Bøhmen og bestaaer af 100,000 Mand.

I en Landsby i Voigtland havde et Bayersk Regiment requireret Brød og Fourage. Bønderne bevæbnede sig med Høtyve ꝛc. og overfaldt, i Forening med Bønder fra 3 Nabolandsbyer, den requirerende Lieutenant, og saarede og dræbte nogle af hans Folk. General Mezzanilli lod derpaa 3 Regimenter omringe Landsbyen. Den blev sat i Brand. De 3 andre Landsbyer maatte betale 5000 Gylden i Contribution. — I Landsbyen Wetzdorf i Sachsen havde Indbyggerne myrdet de enkelt gjennempasserende Franskmænd, og anholdt og dræbt en Transport. Til Straf bleve alle disse Indbyggere, paa Oldinger, Qvinder og Børn nær, dræbte.

Igjennem Gotha, hvorfra Militairlandeveien gaaer til Frankrige, ere indtil d. 27 passeret 20,000 Mand Preussiske Krigsfanger, hvoriblandt mange stærkt Saarede, som transporteredes af Bønder paa Vogne. Fangerne henbringes i Kirker og Gymnasier, og forsørges saa godt som muligt.

Marchallerne Augereaus og Lannes Armeecorpser, som i 30 Timer marcherede igjennem Thüringer Skov, have bidraget meget til Seieren d. 14de, thi paa disse 35,000 Mand stærke Corpser uventede Ankomst havde de Preussiske Generaler ikke gjort Regning.

Kornudførslen fra den venstre til den høire Rhinbredde er bleven forbuden.

De Hessiske Tropper have faaet Orlov igjen, og Cavalleriet er vendt tilbage til sine Garnisoner.

I Nienburg ligge 4200 Mand Preusser i Indqvartering hos Borgerne. Adskillige Familier lade sig bygge Blokhuse i Jorden, formodentlig fordi de befrygte et Bombardement. Fæstningen har ingen Casematter, og den Preussiske General Strachewitz har derfor ladet al sin Bagage føre til Hammein.

Den 25 Oct. ankom Keiser Napoleon til Berlin, og modtog om Aftenen Cour paa Slottet. — Tre Colonner af den Franske Armee afmarcherede d. 26de; den ene mod Cüstrin, den anden mod Stettin, den tredie nordvestlig.

Hertugen af Mecklenborg-Strelitz har anholdt hos Prindsen af Ponte Corvo om en Sauvegarde. Prindsen bevilgede ham den i en meget høflig Skrivelse.

Storhertugen af Berg har omringet Førsten af Hohenlohes Corps ved Prentzlau (Hovedstaden i Uckermark i Brandenborg, 12½ Mile fra Berlin og 6 Mile fra Stettin).

Udtog af et Brev fra Dessau d. 16 Oct.: Denne Morgen reiste Ritmester Dorville, Adjutant hos Kongen af Preussen, som Coureer til Berlin. Han medbragte en Efterretning angaaende Slaget d. 14de, hvis væsentlige Indhold er følgende: Den Preussiske Armees Plan var at begive sig fra Wei-

mar til Naumburg, for at besætte Stranden af Saale og derfra bedække Berlin. Til den Ende brød Kongen af Preussen op fra Leiren ved Weimar d. 13de om Morgenen med 50,000 Mand og marcherede i een Colonne til Auerstädt; de ankom henimod Aftenen, og den Preussiske Armee bivouaquerede Natten over. Prinds Hohenlohe og General Rüchel fulgte med deres Colonner, omtrent 25,000 Mand hver, to andre Veie til Naumburg fra Jena og Weimar, og udgjorde den høire og venstre Fløi af Kongens Armee. Kl. 7 om Morgenen d. 14de stødte Prinds Hohenlohe paa Franske Tropper under Napoleons egen Anførsel, og omtrent en halv Time derefter omtrent Halvveien imellem Auerstädt og Naumburg, traf General Schmettau, der førte Avantgarden af Tirailleurkjeden, som af det fremrykkende Franske Cavallerie blev tilbageslagen. Men da Colonnen derefter havde fortsat sin March, paa hiin Side af en Bye, hvis Navn ikke med Sikkerhed kan opgives, opdagedes paa venstre Side 60,000 Franskmænd under Generalerne Davoust og Drouet, som man formedelst den stærke Taage ikke forhen kunde blive vaer. Dette Corps var gaaet over Saale, og befandt sig nu imellem den Preussiske Armee og den store Landevei til Berlin. Bataillen begyndte paa Preussisk Side Divisionsviis, med 8 Batailloner; hvilken 4 Gange fornyedes, og Preusserne bleve, efter tre Timers Forløb, tilbageslagne. Kl. 11 lod Kongen General Rüchel, som endnu ikke havde naaet samme Høide som de to andre Colonner, befale, at støde til Prinds Hohenlohes Corps, som havde lidt store Tab. Denne fælles Bestræbelse uagtet, var Striden paa alle Kanter afgjort til de Franskes Fordeel Kl. 3½ om Eftermiddagen. Forliset af Døde skal paa Preussisk Side have været betydeligt, især da det Preussiske Artillerie ganske lidet blev nyttet, og derimod det Franske fra Bataillens første Begyndelse var i Orden. — Kongen af Preussen saavelsom begge hans Brødre, var meget i Ilden. To Heste bleve skudte under ham, og een under hver af hans Brødre &c. — Artilleriet og Baagagen er for største Delen faldet i de Franskes Hænder. Den Preussiske Armee retirerede samme Dag til Frankenhausen, og fik der Ordre at samles ved Nordhausen. — Den Franske Armee, som ligeledes skal have lidt meget, og hvis Tal, efter de troværdigste Efterretninger, beløb sig til 180,000 Mand, var saaledes dobbelt saa stærk som den Preussiske. Den var allerede rykket frem mod Weimar d. 14de og havde sat Ild paa denne Stad. Stæderne Schleiz, Auma, Gera, Saalfeldt, Naumburg og Zwickau have samme skrækkelige Skjebne.

Storhertugen af Würzburg har under d. 10 Oct. aabnet et Laan af 600,000 Gylden, som alle Undersaatterne opfordres til at bidrage saa hastig som muligt til. Capitalen kan paa begge Sider ikke opsiges saalænge den nærværende Krig varer. Men ¼ Aar derefter kan den opsiges. Alle Statsrevenuerne, uden Undtagelse, gives til Underpant.

Ved Wären, i det Mecklenborgske, 9 Mile fra Güstrow, ankom d. 31 Oct. 15,000 Mand Preusser.

Fra det Lauenborgske meldes under 3 Nov.: I Morgen skulle Preussiske Tropper af det Lecocqske Corps gaae over Elben ved Boitzeburg, og til disse skulle andre Tropper af det Blücherske Corps støde, for at møde eller oppebie de i denne Egn fremrykkende Franske. Der maa altsaa med det første forefalde her noget. Færgebaadene i Lauenburg ere, under Trusel af militair Execution, blevne requirerede til Boitzeburg. Een af Kongen af Preussens Adjutanter har deels desaarsag, deels for at lade bage en Qvantitet Brød, været der to Gange.

Efter Skipperefterretninger skal Stettin have overgivet sig til de Franske, som ved Peene ikke skulle have været lykkelige mod de Svenske.

De Svenske have villet lægge adskillige af deres Tropper ind i Boitzenburg, men den Mecklenborgske Regjering skal paa Grund af sin Neutralitet ikke have villet tillade det.

Churførsten af Hessen Cassel og Churprindsen ere d. 5te ankomne til Hamborg, hvorfra de begive sig til Schlesvig. Cassel er tagen i Besiddelse af de Franske Tropper, under General Mortier.

Arveprindsessen af Mecklenborg Schwerin, som var formælet med den afdøde Storfyrste af Rusland, har ladet Architecten Ramée i Hamborg forfærdige et Mauseleum af 74 Fods Længde og 44 Fods Bredde for sin Gemal. Det er nu opreist ved Ludvigslust, og Græske Præster gjøre to Gange om Aaret Pillegrimsreiser derhen.

I Fort William skal det Samscredaniske Digt Ramajunn trykkes tilligemed en Engelsk Oversættelse. Det kommer til at bestaae af 9 Qvartbind, hvert omtrent paa 600 Sider. — Dette Digt er langt ældre end Puras, og holdtes i mange Aarhundreder i Hindostan i ligesaa stor Ære som Bibelen hos de Christne. Det udbreder Lys over Indiens gamle Historie, giver et fuldstændig Begreb om Hindu-Mythologien, og fremstiller et interessant Malerie af Landets Sæder, som næsten ere blevne uforandrede. Hvert Bind kommer til at koste 5 Guineer.

Konstneren Bitterbach lægger nu atter med meget Held Vind paa Glasmalerkonsten, som 1260 begyndte at blomstre i Cöln, naaede sin største Høide 1430, derpaa sank igjen, og i det forrige Aarhundrede næsten aldeles gik i Forglemmelse. Adskillige af hans Forsøg opvække de største Forhaabninger.

Brødrene Zopima, fødte Grækere, have hos Didot i Paris udgivet en Plan, hvori de bekjendtgjøre, at de ville anvende endeel af deres Capital til at udgive et Græsk Bibliothek, der skal indeholde alle Græske Classiker, lige fra Homer indtil Perioden efter Ptolomæerne. Didot har allerede støbte Lettere dertil.

Dr. Bozzini i Frankfurt am Mayn har opfundet et Instrument, som han kalder Lysleederen. Det er bestemt til at see ind i de forskjellige Hulinger paa det menneskelige Legeme, som udenfra er tilgjængelige. Han vil med det første udgive en Beskrivelse og Tegning derover.

John Pytches i Engelland har udgivet en stor Engelsk Ordbog, som han har arbeidet 15 Aar paa.

Det Preussiske Monarkie.

Det Preussiske Monarkie, der hidtil betragtedes som den første Militair-Stat i Europa, er, som det hedder i Napoleons Proclamation, tilintetgjort. "Alle dets Provindser indtil Oderen ere i vore (de Franskes) Hænder." Alt dette er skeet i en Tid af syv Dage. En saadan Begivenhed er alt for uhørt og mageløs til at ikke enhver Uindviet vil spørge sig selv: hvad var Oprindelsen til dette mægtige Monarkie? hvorledes blev det til hvad det indtil d. 14 Oct. var? hvilke Provindser bestod det af? — Det Preussiske Navn forekommer først i det tiende Aarhundrede. I Aaret 1255 blev Slottet og Staden Kolowitz, nu Königsberg, bygt. I Aaret 1135 fik Landene mellem Elben og Oder (nemlig Mittelmarck, Uckermarck og Priegnitz), Navn af Markgrevskabet Brandenborg. I Aaret 1313 afstod Otto III. Landet til sin Svigerfader Keiser Carl IV. for 200,000 Rdlr., og 1388 blev det endog overladt for 200,000 Mark — altsaa begge Gange for en Sum, som man nu neppe kan kjøbe en stor Herregaard for i Dannemark. I det 13de og 14de Aarhundrede blev Landet indtaget af Korsherrerne, hvis Tyrannie omsider bevægede den største Deel af Riget til at give sig under Polens Herredømme. Danzig, Elbingen og Thorn bleve nu fri og valgte sig en egen Regjering. Der opkom siden en blodig Krig mellem Korsridderne og Polakkerne, som endtes med, at den ene Deel kom til at staae under Polakkerne, og Ridderne beholdt den anden som et Lehn af dem. Markgreve Albrecht af Brandenborg, Ordenens Stormester, blev omsider af Polakkerne udnævnt til en verdslig Hertug af Preussen, og dermed endtes Riddernes Herredømme i dette Rige 1525. Friedrich Wilhelm den Store befriede sig 1667 fra Lehnsforbindtligheden, og hans Søn Friedrich I. ophøiede Preussen til et Kongerige. Friedrich II. forskaffede sig foruden Schlesien, Glatz og Ostfriesland, det saakaldte Polske Preussen, Netzdistriktet og et Stykke af Storpolen. Friedrich Wilhelm II. fik 1793 det saakaldte Sydpreussen, og 1795 det forrige Polske Litauens vestlige Strækning, som siden blev lagt under Vestpreussen. Ligeledes Polachien med Staden Bjelk og Masuren med Staden Warschau. Geldern, Mørs og endeel af Cleve bleve afstaaede til Frankrige, og Friedrch Wilhelm III. fik igjen Stifterne Hildesheim, Paderborn med endeel af Münster, samt Essen, Werden, Elten, Eichsfeld, Erfurt, Rigsstæderne Nordhausen, Mühlhausen og Goslar i Erstatning. (fortsættes).

Tillægsblad til Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 9.

Onsdagen den 12 November 1806.

(Ved overordentlig Leilighed.)

Moniteuren af 31 Oct. indeholder følgende nye officielle Efterretning:

Den store Armees femtende Bulletin.

Wittenberg, d. 23 Oct. 1806.

Følgende ere de Efterretninger, som man angaaende Aarsagen til denne sjeldne Krig har kunnet erfare.

General Schmettau, der døde i Weimar som Krigsfange, opsatte en med megen Eftertryk skreven Memoir, hvori han paastaaer, at den Preussiske Armee maa ansee sig for vanæret; men at den er istand til, at slaae Frankrige, og at man maa føre Krig.

General Rüchel og General Blücher undertegnede denne Memoire, der er indrettet som et Bønskrivt til Kongen. Prinds Louis af Preussen understøtter den. Ilden yttrer sig i alle Hoveder. Hertugen af Brunsvig blev trukket ind i Krigspartiet, og saaledes understøttet, blev Memoiren overleveret Kongen. Kongen, som i Grunden er ligesaa tapper som nogen Tydsk Første, lod sig forlede til Krig.

De Mænd, som ikke høre til Krigspartiet, ere den ærværdige Feldtmarchal Möllendorf og General Kalkreuth.

Kongen skal have sagt efter det 9de og 10de Husarregiments fortræffelige Angreb: "I paastaae, at det Franske Cavallerie ikke duer noget; seer hvad det lette Cavallerie udretter, og slutter deraf hvad Cuirasseurerne ville gjøre. Disse Tropper have erhvervet sig deres Overlegenhed i en femtenaarig Krig. Man maatte ligesaa længe føre Krig, for at kunne ligne dem; men hvo iblandt os skal være saa fiendsk sindet, for at ønske denne skrækkelige Prøve?"

Da Keiseren allerede havde bemestret sig alle Communicationer og fiendtlige Magaziner, skrev han d. 12 d. M. hosføiede Brev, som han ved Ordinanceofficiereren Montesquiou oversendte Kongen.

Denne Officier kom d. 13de om Eftermiddagen Kl. 4 til Førsten af Hohenlohes Hovedqvarteer. Kongen af Preussens Leir laae kun en Miil længere borte i Ryggen. Kongen maatte derfor modtage Keiserens Brev i det seneste Kl. 6 om Aftenen. Men man forsikkrer, at han først den 14de om Morgenen Kl. 9 havde faaet det, da Slaget allerede havde taget sin Begyndelse.

Man forsikkrer og, at Kongen af Preussen den Gang har sagt: dersom dette Brev var kommet tidligere behøvede man ikke at fegte.

To Heste bleve skudte under Kongen af Preussen og han har selv faaet et Flinteskud i Ærmet.

Hertugen af Brunsvig troede, at Keiseren endnu var i Paris, da han allerede befandt sig ved Siden af sin Armee; han vilde gjøre de første Manoeuvres selv, og var allerede omringet.

Iøvrigt herskede allerede førend Slaget Bestyrtelse blandt alle Cheferne.

Dronningen var endnu i Hovedqvarteret i Weimar, og man maatte endelig sige hende, at Omstændighederne vare alvorlige, og at der de følgende Dage kunne forefalde store Begivenheder for det Preussiske Monarkie. Hun vilde, at Kongen skulde anmode hende om at

unddrage sig, og hun kom virkelig i den Forfatning, at hun maatte reise.

Lord Morphet ankom d. 11te i Weimar, for at gjøre forskjellige Forslag, og tilbyde anseelig Bistand. Cabinettet vilde ikke see denne Gesandt, lod ham sige, at der for hans Person maaskee var liden Sikkerhed her, og bevægede ham til at vende tilbage til Hamborg, og der at oppebie Udfaldet.

Man har endnu ingen Efterretning om, at der er sluttet nogen Tractat imellem Preussen og Rusland, og det er vist, at der indtil denne Dag endnu ingen Russer ere ankomne paa Preussisk Grund, uagtet Armeen ønsker at see dem. De ville finde Austerlitz i Preussen.

Prinds Louis af Preussen og de øvrige Generaler nævnes som Krigens fornemste Befordrere. Kongen, som har overstaaet alle dens Farer, og bærer alle dens Ulykker, er blandt alle dem, der bleve henrevne derved, den, der har taget den ringeste Deel deri.

Man spørger hinanden: hvad vil Engelland vinde ved alt dette? Det kunde faae Hannover tilbage, beholde Godthaabs Forbjerg, beholde Maltha, slutte en ærefuld Fred, og skjenke Verder Ro igjen. Der kan komme store Ulykker over Engelland, og Europa vil tilskrive Tabet af hiin retskafne Minister samme, der vilde regjere ved store og liberale Ideer, og som det Engelske Folk engang vil meget begræde.

De Franske Colonner ere paa Marschen til Potsdam og Berlin, og der er allerede ankommen Deputerede fra Potsdam, for at bede om en Sauvegarde.

Keiserens Hovedqvarteer er i Wittenberg.

Skrivelse til Kongen af Preussen, overbragt ved Hr. v. Montesquion, Capitain og Ordonnanceofficier, som d. 13 Oct. om Morgenen Kl.

10 afgik fra Gera, og Kl. 4 om Eftermiddagen ankom i General Hohenlohes Leir:

Min Herre og Broder!

Jeg modtog først d. 7de d. M. Deres Majestæts Skrivelse, af 25 Sept. Det gjør mig meget Ondt, at man har ladet Der. Maj. undertegne samme. Jeg svarer derpaa blot for at overbevise Der. Maj. at jeg aldrig vilde tilskrive Der. Maj. de Ting, den indeholder; de stride fuldkommen mod Der. Majestæts Caracteer og mod vor fælles Ære. Jeg beklager og foragter Forfatteren af et Skrivt af den Beskaffenhed.

Umiddelbar derefter har jeg modtaget Deres Majestæts Note af 1 Oct. Den udæskede mig til den 18de, og som en tapper Ridder har jeg holdt Ord; jeg befinder mig midt i Sachsen.

Jeg har, De kan troe mig, en saa stærk Armee, at alle Deres Majestæts Armeer ikke ville gjøre Seieren længe tvivlsom. Men hvortil udøse saa meget Blod? Hvad skal det nytte til? Jeg vil mod Der. Majestæt føre samme Sprog, som jeg to Dage før Slaget ved Austerlitz førte mod Keiser Alexander.

Gud give, at bestukne og sværmeriske Mennesker, som mere ere Deres Majestæts Persons og Staters Fiender end mine og mit Folks, ikke maatte give Dem et lignende Raad, for at berede Dem et lignende Udfald!

Sire! I sex Aar har jeg været Deres Ven. Jeg vil ikke udbrede mig over det Slags Vildfarelse, som besjeler Deres Conseil og forleder Dem til Feiltagelser. Dersom De i Deres Note havde begjert muelige Ting, havde jeg tilstaaet Dem samme; De har forlangt min Vanære, og maatte altsaa være forvisset om, hvad jeg vilde svare. Der er desuden udbrudt Krig imellem os, og vore Forbund ere for bestandig blevne hævede.

Men, hvorfor føre vore Undersaatter til Slagterbænken? Jeg sætter ingen Priis paa en for et stort Antal af mine Børns Liv kjøbt Seir. Dersom jeg endnu befandt mig i Begyndelsen af min krigerske Løbebane, og endnu behøvede at frygte for Fægtningernes ustadige Lykke, vilde et saadant Sprog være ganske og aldeles upassende. Sire! De vil blive overvunden; De vil compromittere Deres Dages Rolighed, Deres Undersaatteres Vel, uden en eneste Skygge af Skingrunde. Endnu i Dag ere begge ukrænkede, og Deres Majestæt kan underhandle med mig paa en for Deres Rang anstændig Maade. Men inden en Maaned er forløben vil De blive nødt til at underhandle med mig i en anden Forfatning. De har ladet Dem forlede til en Overilelse, som man har beregnet forud, og konstig forberedt. De har sagt, at De ofte har beviist mig Tjenester; velan! jeg vil give Dem det meest overtydende Beviis paa, at jeg ikke har glemt samme; endnu staaer det i Deres Magt, at skaane Deres Undersaatter for Krigens Ødelæggelser og Elendigheder; endnu neppe begyndt, kan Krigen blive endt ved Dem, og De vil udøve en Handling, som Europa vil takke Dem for.

Men dersom De derimod laaner Øre til dem, som for 14 Aar siden vilde indtage Paris, og nu have trukket Dem ind i en Krig, og et Øieblik derefter i en Angrebsplan, det ene ligesaa ubegribeligt som det andet, saa vil De berede Deres Folk et Onde, som De Deres hele øvrige Liv igjennem ikke vil kunne bøde paa igjen.

Sire! Jeg har intet at vinde mod Deres Majestæt; jeg har ikke begjert noget af Dem, og jeg begjerer intet; den nærværende Krig strider mod al Statskonst. Jeg føler, at jeg i denne Skrivelse maaskee opvækker visse Følelser,

som enhver Souverain naturligviis har Sands for; men Omstændighederne taale ingen Skaansel; jeg fortæller Dem Tingene, saaledes som jeg tænker mig dem; og desuden tillade mig Deres Majestæt at sige, at det for Europa ikke er nogen ny Opdagelse, naar det hører, at Frankrige er tre Gange saa befolket, og ligesaa tappert og krigerskt som Deres Majestæts Stater.

Jeg har ikke givet Dem nogen væsentlig Aarsag til Krig. Paalæg hiin Sværm af Ildesindede og Ubetænksomme, at lære at tie med tilbørlig Ærefrygt i Nærværelsen af Deres Trone og Dem selv, skjenk Deres Stater igjen Rolighed. Om De end i mig ikke finder nogen Bundsforvandt igjen, saa vil De dog altid finde i mig en Mand, der aldrig vil begynde nogen anden Krig, end den Statskonsten gjør uundgaaelig for mit Folk, og som aldrig vil udgyde Blodet af de Folkeslag, der ved Vindskibelighed, Handel eller Statsforhold ikke ere i nogen Strid med mit Folk.

Jeg beder Deres Majestæt ikke at see i dette Brev andet end min Attraa efter at skaane Menneskeblod, og at bevare en Nation, hvis geographiske Beliggenhed forhindrer den i at være mit Folks Fiende, for den bittre Anger, at laane Følelser, der gaae hastig over, og som saa let kunne opstaae og formildes blandt Folkeslag, et alt for villigt Øre.

Og hermed, min Broder, beder jeg Gud, at tage Dem under sin hellige og værdige Varetægt. Deres Majestæts gode Broder

Napoleon.

(Undert.)

I mit Keiserl. Qvarteer i Gera,

d. 12 Oct. 1806.

I den 16de Bulletin anføres hverken Dagen eller Stedet. I Begyndelsen melder den: at Hertugen af Brunsvig har sendt sin Hof-Marchal med et Brev til Keiseren, hvori han anbefaler H.

Maj. sine Stater. I Svaret, som Keiseren gav mundtligen, sagde han blandt andet: I hvert Tilfælde, min Herre, kan De sige Indbyggerne i de Brunsvigske Lande, at de i de Franske finde ædelmodige Fiender; at jeg for deres Skyld ønsker at formilde Krigens Strænghed, og at alt det Onde som Troppernes Gjennemmarch skulde foraarsage, vil skee imod min Villie. Siig General Brunsvig, at han skal behandles med al den Agtelse, man skylder en Preussisk Officier, men at jeg ikke erkjender i en Preussisk General nogen Souverain. Dersom det skulde hænde sig, at Huset Brunsvig skulde tabe sine Forfædres Souverainetet, saa kan det kun tilskrive Aarsagen dertil to Krige, hvoraf det selv i den ene vilde undergrave den store Hovedstads Fundamenter, og i den anden søgte at vanære 200,000 Tappre, som man muesligen vel kan overvinde, men aldrig fordrive fra Ærens og Berømmelighedens Bane. I faa Dage er meget Blod blevet udøst, store Ulykker true det Preussiske Monarkie.

Lucchesine er endnu bestandig i Hovedqvarteret; Keiseren vil ikke see ham; man har lagt Mærke til, at han har hyppige Conferencer med Stormarchallen Duroc.

Osnabrück d. 29 Oct. Her kommer ingen Fransk Indqvartering. De Franske marchere over Herford og Bielefeld.

I Morges ere 60 Mand, hvoraf Halvdelen Cavallerie, rykkede ind her fra Minden, under den der commanderende Generals Befaling. De bringe betydelige Magaziner bort herfra. Over 150 Vogne med Proviant ere ogsaa allerede førte herfra.

Lüneburg d. 6 Nov. I Morgen tidlig Kl. 3 reiser den Preussiske General Winning, sin Upasselighed uagtet, herfra til Hamborg ɩc.

Ved de Lüneborgske Grændser har man mærket Franske Tropper.

Lübeck d. 6 Nov. General Blücher, som, efterat han havde havt en Fægtning med Prinds Murats Avantgarde ved Schwerin, trak sig tilbage til Ratzeburg og derpaa til Lübeck, ankom her i Onsdag Aften d. 5te. Hertugen af Brunsvig-Oels og General Wobeser, der commanderede Avantgarden, befinder sig tilligemed andre Generaler ved dette Corps.

Lübeck d. 7 Nov. Kl. 10 om Morgenen. (Officiel Artikel). Prindsen af Brunsvig-Oels's og General Blüchers Corps, 25,000 Mand stærk,

havde ventet H. M. Keiserens Tropper i Lübeck. Staden er bleven tagen med Storm. 6000 Fanger, 9 Generaler, 50 Canoner, Standarter og Faner er Resultatet af dette glimrende Slag. Resten æf dette Corps er adspredt; man maa formode, at General Blücher vil blive nødt til i Dag eller i Morgen at nedlægge Vaaben.

Eutin d. 5 Nov. Arveprindsen af Weimar har begivet sig herfra til Schlesvig; Hertugen af Weimar er reist herfra til Weimar.

Augsburg d. 30 Oct. Alt undværligt Kirkesølv er allerede afleveret herfra til München.

General Mack har nu faaet sin endelige Dom. Han er bleven degraderet og allerede ført i Lænker for Livstid til Fæstningsarresten.

Keiseren af Rusland skal have sendt General Tolstoy med et Brev til Kongen af Preussen.

Kronprindsen af Preussen, 3 Prindsesser, det Preuss. Generalpostamt, Statsministeren Schulenburg Kehnert, befandt sig d. 31 Oct. i Danzig, hvor der intet vides angaaende den Preuss. og Russiske Armee. Marchal Mortier har d. 1 Nov. ladet udgaae i Cassel en Proclamation, hvori det hedder: "at de Preussiske Tropper have fornærmet det Hessiske Gebeet, at Maaden, hvorpaa de modtoge Arveprindsen var Hesserne en Forargelse; at iøvrigt disses Souverain og hans Søn, som beklæde Poster i Preuss. Tjeneste, skylde den Preuss. Armees Commandant Lydighed, og at deres Egenskab som Souverainer ikke stemmer overeens med Officieres i en anden Magts Tjeneste og med Afhængigheden af andre Tribunaler.

For de engelske Vare som er funden i Leipzig har man budet 60 Mill.

De Svenske Tropper, som vilde indskibe sig i Travemünde, ere, som det hedder, blevne tagne af de Franske.

D. 6 November forefaldt imellem et Detachement Danske Forposter og Franske Tropper en militair Affaire ved Stockelsdorf paa de Holsteenske Grændser, som foranledigedes ved en Misforstaaelse, og hvori en General blev omringet. Misforstaaelsen blev snart bilagt, og Tropperne skiltes venskabelig fra hinanden.

Udgivet og forlagt af J. Werfel. — Trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 10.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 15 November, 1806.

Samtale i de Dødes Rige.

(Allerede for tre Aartusinder siden har en kronet Skribent sagt: at alle Ting have deres Tid. Men i sin Fortegnelse over disse Ting har han forglemt at anføre, at ogsaa Potitisering har sin Tid og Stund. Nærværende Dieblik synes kun at være skabt for Politiken, og Udgiveren har derfor troet, at han bør gjøre Dagens Thema til Thema for sit Blad. Han leverer her derfor sine Læsere en Samtale, som han har faaet fra Elysium. For dens Paalidelighed kan man ligesaa lidet indestaae som for Paalideligheden af de Breve 2c., som man ofte seer i offentlige Blade.)

Frederik den Anden af Preussen (sidder tankefuld under et skyggefuldt Palmetræ). Jeg har længe — meget længe ikke hørt noget Nyt fra Jorden. Her kommer kun saare sjelden nye Skygger. Kommer der end engang een eller anden, saa er det af de lavere Stænder, som ikke vide at tale om Statsanliggender. Menneskene vare onde i min Tid; de maae have forværret sig meget. Men hvad seer jeg? Nærmer ikke her en ubekjendt Skygge sig? Tager jeg ikke Feil, saa er det een af mine Landsmænd? Kom nærmere Skygge! Vær velkommen hvo du end maatte være — Ven eller Fiende! Her i disse lyksalige Egne ere vi alle Venner. Siig, hvilke Tidender bringer du?

Skyggen. Skrækkelige — blodige! Min Død var Løsenet til Preussens Undergang. Da jeg faldt, var ogsaa dets Lykke og Hæder paa Nippet at falde.

Frederik. Du nævner Preussen, Skygge, og taler om Undergang? Du sværmer. Den Grundvold, jeg har lagt, er alt for stærk; kun Tiden, ikke Mennesker, kunne ryste den. Den Dødelige maa først fødes, der skal kunne forstyrre den Bygning, jeg i syv samfulde Aar har kjæmpet for, har opoffret min Rolighed og tusinde af mine Undersaatters Blod for.

Skyggen. Hvad hører jeg? Det er den store Frederiks Mane, jeg taler med? Nu saa viid da — men skjelv ikke, du, som aldrig i Livet har været vant til at skjelve — viid, at den Bygning du i syv samfulde Aar har kjæmpet for, i syv Dage er kuldkastet.

Frederik. Dog ikke ved Menneskehænder?

Skyggen. Ved dem, som du kaldte Rosbachs Harer. De have skrækkelig hevnet denne Haan. Som Løver have de forfulgt den Preussiske Ørn, og din Hædersstøtte paa Valpladsen ved Rosbach staaer nu blandt Trophæerne i Paris.

Frederik. Saa maa Tiderne have forandret sig meget.

Skyggen. Baade Tiderne og Menneskene. Lykkelige havde dine Efterfølgere været, dersom de havde tænkt paa denne Forandring; dersom de havde husket paa, at der er Forskjel imellem Dvergen Frankrige og Kjempen Frankrige; at den Skildring, som du i din Tidsalders Historie gjorde af dette Rige, ikke ligner mere Originalen *). Ingen Cardinal Fleury, ingen Ludvig XV., ingen Qvinder, ingen Generalforpagtere regjere mere den Franske Stat. Den store Revolution, som har kuldkastet Bourbons Trone, har ogsaa omskabt det Franske Statslegeme, og med dette hele Europa. I Begyndelsen førte man Krig for at gjøre Frankrige mindre, ja maaskee for at dele det, ligesom

*) Histoire de mon temps, Pag. 37.

man deelte Polen. Nu fører man Krig for at faae tilbage hvad man har mistet, eller maaskee og, for ikke at miste mere. I den Kamp, hvori jeg faldt, yttrede det forenede eller rettere sagt uforenede Europa sin sidste Kraft mod Frankrig. Preussen segnede under Kampen, og Himlen maa vide om det nogensinde vil reise sig igjen. Fra Neapel lige ned til Traven vajer nu det Franske seierrige Banner. Carl den Stores Rige er gjenoprettet, under en ny, forfinet og forbedret Skikkelse; det tusindaarige Tydske Rige er opløst; alle Republiker ere forsvundne fra Europa. Selv Batavien er et Kongerige. Hele Verden beklager, at du ikke lever mere; den ønskede i det mindste at høre dine Tanker; at erfare hvad du vilde have gjort; den troer fuldt og fast, at Tingene vilde have taget en anden Vending, dersom du endnu havde siddet paa Preussens Trone.

Frederik. Hvad jeg vilde have gjort, det veed jeg; men hvad jeg kunde have gjort, det er ikke let at sige. Jeg har altid betragtet Frankrige som Hjertet i Europa — som en Stat, hvorfra dets Vee og Vel engang maatte kunne udflyde; baade som Monarkie og Republik maatte denne Colos, som Naturen har bestemt til Europas Behersker, og som kun ved slette Regenter kunde synke saa dybt som den var sjunken i min Tid, kunne blive frygtelig.

Skyggen. Femten Aars sørgelige Erfaring har beviist, at du har Ret. Frankrige er blevet til en skrækkelig Colos. Dersom det

ikke bugner under sin egen Vægt, vil det aldrig kunne synke mere. Det er kommet saa vidt, at Europa ikke kan forene sig mere imod det; Østerrige, Rusland og Engelland ligne tre Kjæmper, hvis Arm er for kort til at de kunne række hinanden Haanden, og deres Kraftyttring bliver bestandig kun enkelt, fordi de kun kunne handle enkelt. Deres forenede Magt maatte kunne have knuset Frankrige.

Frederik. Og hvad havde de da vundet? Vilde Østerrige, Rusland eller Engelland være tjente med Frankriges Undergang? Vilde ikke evige Krige sønderslide Europa, dersom dets Ligevægt i saa høi en Grad blev forstyrret? Det var en taabelig Tanke, da man troede at dele Frankrige. En Krig, langt værre end Revolutionskrigen, vilde været en Følge deraf. Østerrige og Rusland vare jo allerede store nok, og Preussen burde aldrig tænkt paa at blive større end det var ved min Død, især naar det vilde huske paa, at det for et Aarhundrede siden kun var et Markgrevskab. Dersom det havde staaet til mig, at bestemme, enten Østerrige, Rusland og Preussen skulde dele Frankrige, eller Frankrige skulde beholde Overmagten i Europa, saa havde jeg maaskee af Agtelse for Menneskeheden hellere ønsket det sidste. Hellere eet Overhoved end tre, der bestandig besjeles af modsat Interesse. Skal iøvrigt et Rige ødelægges, er det for afmægtigt til at gjøre kraftig Modstand, saa er det bedre at det ødelægges i syv Dage, end i syv Aar; skal Magten gjelde, saa er det bedre at den forenes i en eneste Punct, end at den skal være deelt i forskjellige. Kan man ikke anvende paa hele Europa hvad Statslæren vil at man skal anvende paa den monarkiske Stat? Er der mere Harmonie i Regjeringen, naar Magten concentrerer sig i en eneste Punct, naar alle Love og Befalinger udflyde fra et eneste Overhoved ligesom fra een eneste Kilde, hvorfor skulde det da i Europa ikke være godt, at den øverste Magt bestandig udflyder fra den øverste og mægtigste Stat?

Skyggen. Du mener maaskee et Universalmonarkie?

Frederik. Ingenlunde. Saadan en taabelig Idee er aldrig opstaaet hos mig. Et Universalmonarkie er et Hjernespind, men et Overmonarkie er i det mindste en Idee, som lader sig tænke. At det vilde kunne staae ret længe, det har jeg aldrig troet, men at det i et critisk Øieblik, hvor Verden hjemsøges med Krige, der føres med Raserie og Forbittrelse, fordi de ikke have noget bestemt Øiemærke, altid er godt at en colossalsk Stat, den regjeres af Carl den Store eller Carl den Femte, med Væbdens Tordenkile i sin Haand, kan standse Ildstrømmen i sin Fart — det har jeg altid troet, endskjønt jeg paa Jorden ikke lod mig forlyde dermed.

Skyggen. Men hvad skal Europa gjøre? skal det lade saadanne Colosser fremture i deres colossalske Foretagender?

Frederik. Det skal, naar det vil være klogt, overlade dem til Tiden, som opløser den haardeste Kampesteen, og som Alting tilsidst

maa vige for. Enhver Stat, den være nok saa stor og mægtig, kan kun voxe til en vis Høide, hvorfra den, efter Tyngdens almindelige Love, maa falde, ligesaa dybt som den steg. Dens Fald befordres aldrig snarere end naar man uforstyrret lader den voxe. Der gives næsten ingen Stat i Verden, selv den allerubetydeligste, som jo engang spillede en vigtig Rolle. Gaa fra Norden til Østen, og du vil overalt finde Beviser derpaa. For Sverrig skjelvede engang Ruslands Trone; Dannemark beherskede engang Engelland som en Provinds; Holland var engang Havets Herre; Østerrige satte Skræk i hele Tydskland; Spanien foreskrev hele Europa Love; kort sagt, ingen Stat er nu saa liden, at den jo engang har været stor, eller saa stor at den jo engang har været liden. Der gives intet Nyt under Solen. Alt hvad der skeer er skeet tilforn, og kun Skryderen taler om uhørte Ting. Den ene Tidsalder kan overgaae den anden i Grumhed eller Menneskekjerlighed, Oplysning eller Barbarie, men, naar Menneskene besjeles af Lidenskaber, ere alle Aarhundreder hinanden lige. Læs Romernes Historie, læs Livius, og du vil finde de samme Mennesker, de samme Begivenheder, de samme Lidenskaber, kun under en anden Skikkelse og andre Modificationer.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Colding d. 8 Nov. I Dag jordedes det første Liig paa den her anlagte ny Kirkegaard. Li-

get, en ung Borgerdatter, blev fulgt til Graven af Geistligheden, Magistraten og endeel fornemme Indvaanere. Det borgerlige Jægercorps bare Liget og Gravstedet blev beplantet med Rosentræer og Blomster. Denne Kirkegaard, der har en meget smuk Beliggenhed, er anlagt som Have i Engelsk Smag med krumme Spadseregange, foruden en stor Gang beplantet med Lindetræer, der har en Græsforhøining i Midten og en Græsbænk ved Enden. Kirkegaardens tre Hjørner ere prydede med Lysthuse, og i det fjerde Hjørne er udlagt en Plads til Graver-Bolig. Kirkegaarden indeholder 22,800 □ Alen, og efter det optagne Kort inddeelt til 903 Gravsteder, foruden en stor Deel Steder, som kunne anvendes til Beplantning med Træer, Buskværk og Blomster, hvormed Menighedens Lemmer ville kappes om at pryde dette Sted, der tillige kan tjene dem til Lysthauge. Over hver Indgang findes følgende Indskrivt: Døden er Indgang til Livet *), og over Udgangen: Hisset vi samles igjen.

Tre reisende Danske Videnskabsmænd have befundet sig paa Krigens Skueplads. To af dem have i Weimar seet sig nødsagede til at skjule sig i Göthes Kjelder.

Værelserne paa Regentsen befandtes ikke alle at være i den Tilstand, som de for de der boende Studerendes Sundhed og Beqvemmelighed burde; især kunde de i forskjellige Kamre endnu værende Steengulve ikke andet end ansees for usunde, ligesom de tildeels skumle Værelser trængte til et muntrere og lysere Udseende. — For at afhjelpe disse Mangler har H. Majestæt paa Directionens derom gjorte allerunderdanigst Forestilling under 5 Aug. d. A. tilladt, at der til at lægge Trægulv i de Kamre, hvor endnu maatte findes Steengulv, samt til at male Lofterne, Vinduesrarmene og Dørene sammesteds maa af Communitetets Casse anvendes den fornødne Sum, der beløber sig til omtrent 1000 Rdlr. — Paa Iværksættelsen af disse Forbedringer er allerede begyndt. Væggenes Hvidt-

*) Hvorledes Døden kan være en Indgang til Livet, er ubegribeligt. Døden kan ikke være andet end en Ingang til Døden. En Indgang til et bedre Liv kan den i figurlig Forstand vel være.

ning foretages i alle Værelserne eengang hvert tredie Aar.

Erkebiskop Lindblom, som paa sin Reise i Dannemark havde seet vore gymnastiske Indretninger, har udvirket, at Kongen af Sverrig har givet et Fond til en Anstalt for gymnastiske Øvelser ved Skolen i Linköping.

Fra Lands-Cancelliet i Malmøe er under d. 20 Aug. udstædt en Bekjendtgjørelse, hvori det hedder, at Kongen af Sverrig i sin Circulaire af 9 April f. A. har befalet, at der skal føies saadanne Anstalter, hvorved mærkværdige Levninger og Mindesmærker fra Oldtiden skulle paa de Steder, hvor de findes, fredes og bevares. Men da der af slige Levninger og Mindesmærker just i dette Lehn findes adskillige, og man har erfaret, at uanseet hvad imod deres Forstyrrelse og Skade tilforn er bleven befalet, og ældre Forordninger i saadan Henseende indeholde, samme dog paa endeel Steder enten af Ukyndighed eller Egennytte, mindre agtes og paaskjønnes, saa erindres Almuen og i Særdeleshed den mindre Kyndige af den jordbrugende Classe, at holde saadanne Ting, hvor de end findes, i tilbørlig Hævd og Agtelse, ikke at forstyrre noget deraf eller anvende til særskilt Brug, da de i saa Fald skulle staae til Ansvar derfor. Ogsaa Præsteskabet paamindes om, i Overeensstemmelse med Cancell. Skr. af 13 Maji 1760, ikke at undlade, at udmærke og antage, hvad deraf i enhver Menighed kan findes, som fortjener uforstyrret at bevares for Nutiden og Efterverdenen, og dersom saadant egenmægtigen ødelægges eller borttages, at underrette Stedets Kronbetjente derom, paa det den Skyldige snarest muligt kan sættes under Lovens Tiltale. Til de anførte Mærkværdigheder regnes de store runde Høie eller Bakker, som bære Navn af nogen der begraven Konge eller anden stor Mand, Grave i Almindelighed, Steendysser, Steenkister, Runesteen, andre opretstaaende eller i Jorden liggende Stene med indhugne Bogstaver, Rudera af Slotte, Borge og Skandser med mere deslige, som vidne om Forfædres Bedrivter og Gjerninger, og tjener til almeen Nytte og Hæder. — Ogsaa i Dannemark kan man vel snart vente en saadan Anordning. Den Ligegyldighed og Ringeagt, hvormed Oldtidens Mindesmærker

behandles hos os, er næsten mageløs. Vore ældste Kongers Gravsteder bruges som Sandgrave rc., Steendysserne sønderhugges og de ældste Monumenter bruges, som Erfaringen har lært, til at sætte Steengjerder! — Sjøberg forsikkrer, at han to Gange har ladet indføre den omtalte Anordning i Lunds Ugeblad, og at han af Frygt for en fortsat Ødelæggelse af Rigets Mindesmærker og Oldsager har gjort Forestilling hos Kongen og Anmeldelse hos General-Gouverneuren. Forstyrrelsen af det navnkundige Kiwike-Monument i Malby Sogn ved Cimbritshamn, som Sjøberg omtaler, er omtrent et Pendant til den Juulskovske Støttes Ødelæggelse i Fyen, og begge Nationer synes i den Henseende altsaa ikke at være hinanden noget skyldige. Sjøberg anfører ogsaa ved denne Leilighed de Danske Oldsagers ublide Skjebne og Danske Lærdes frugtesløse Bestræbelse for at udvirke nogen Anordning til Gunst for Antiqviteterne. Sverrig, siger han, er i den Henseende Dannemark allerede længe i Forkjøbet, og dets Forsigtighedsregler kunne nu tjene det til Mønster.

I Stockholm er udkommen paa Svensk: Underretninger om Kjøbenhavn, samlede og udgivne af J. E. Angelin, tilligemed et Kort over denne Hovedstad. Bogen er deelt i 17 Capitler, og indeholder, foruden Kjøbenhavns Historie, over 100 særskilte Gjenstande angaaende samme.

For Vintersemesteret 1805—1806 havde til de Theologiske Forelæsninger meldt sig omtrent 215, til de juridiske 184 *), til de medicinske 137 og til de philosophiske 165 Tilhørere.

Hensigten af det Topographiske Selskab i Norge er at samle og udbrede nøiere Kundskaber om dette Rige end man tilforn havde. Dets Stifter Geheimer. Moltke, Præs. i Generaltoldkamret, troede derved at kunne forskaffe den bedste og hastigste Veiledning til at kjende Landets Fordele og Mangler, til at afhjelpe de første og benytte de sidste. Hvorvidt denne Hensigt opnaaedes sees af Selskabets udkomne Skrivter. Men saare meget stod endnu tilbage, da en vis Uvirksomhed begyndte at indsnige sig og true Selskabet med Undergang. For at tilveiebringe nyt Liv og Virksomhed og udvide Selskabets egentlige Hensigt til andre nyttige

*) Man seer heraf hvor ugrundet Brevskriverens Anke var i Jen. Litt. Zeitung.

Kundskaber end de egentlige topographiske, indkom Biskop Bech og Prof. Rosted med 8 Forslag til Geheimeraad Moltke. De fornemste vare: 1) at Geheimeraaden skal vedblive at være Præses, men at der tillige skal udnævnes en nærværende Vicepræsident; 2) at der i de maanedlige Forsamlinger ikke allene skal afhandsles hvad der hører til Hovedgjenstanden, det topographiske Fag, men tillige, naar Hovedforretningerne ere tilende, hver videnskabelig Green; at hver Afhandling eller blot Opsats, som noget Medlem har forfattet og vil oplæse, bliver bedømt og efter nærmere Critik trykt paa Selskabets Bekostning, dog udenfor de særskilte Bind, som bære Navn af det topographiske Selskabs Biarbeider, og sælges som andre Skrivter, efter Bogladepriis; 3) at Selskabets Casserer nyder 70 Rdlr. aarlig; 4) at Selskabets Skrivter i Fremtiden udgives i Bind, istedet for Hefter, under Titel af det topographiske Selskabs Skrivter. Disse Bind udkomme saa ofte Materialier haves og det indskrænkede Bogtrykkerie tillader det. Men Journalen fortsættes, saa længe til de i samme begyndte Beskrivelser ere tilende. — Disse Forslag har Geheimeraad Moltke bifaldt, og Biskop Bech er udnævnt til Vicepræsident.

I Gaar Nat udbrød Ild i Provst Rachlous Residence Snodeløv Gaard. Bygningen og den i samme værende kostbare Maleriesamling skal være lagt i Aske.

Den fra Kjøbenhavn til Batavien bestemte Ostindiefarer Beckeskow er bleven anholdt og er d. 28 Oct. beskadiget indkommen til Plymouth.

Mandagen den 27 f. M. tog hans H. K. H. Kronprindsen fra Kjel, for næste Dag at høitideligholde sin Gemalindes Fødselsdag paa Lovisenlund. Hds. K. H. Hertuginden af Augustenborg var i samme Anledning kommen dertil. Ved Aftentaflet bleve Herskaberne overraskede ved en Sang af Professor Guldberg, ledsaget af Instrumentalmusik. Rummet tillader her kuns for denne Gang at anføre følgende Strofe af denne Digters skjønne Sang:

"Staa som Millioners Tolk,
Et Værn om Dyd, et Lyd for Klage!
Bliv Moder for et frifødt Folk,
En ædel Førstes ædle Mage!
Trindt om Dig vi slynge med Sang og med Dands
Af Egeløvs Blade den stolteste Krands.

Den aandes ei, som Kroner,
Af Tiden ned i sporløst Muld;
Den ranes ei med Throner,
Og kjøbes ei for Guld.
Naar Diademet lægges ned
I Gravens mørke Favn,
Den lyser gjennem Evighed
Om elskte Modernavn."

I Gaar blev Oberstlieutenant v. Haffner høitidelig begraven i Garnisons Kirke. Efter høiere Ordre blev han jordet med samme Æresbevisninger, som tilkomme en virkelig Oberst.

Hr. Jørgen Kofod, Sognepræst til Clemenskjær paa Bornholm, har ved Gavebrev af 14de April d. A. til Bedste for 6 gamle fattige Fruentimmer, skjenket et af ham paa Præstegaardens Grund opbygt Huus med tilliggende Kaalhauge og noget Jord.

I Forgaars Nat er der skeet Indbrud i Myntcabinettet paa Rosenborg. Hvor meget der er stjaalet vides endnu ikke med Vished.

I Formiddags udbrød Ild hos en Brændeviinsbrænder i Pedermadsensgang. Ved Brandfolkenes hastige og virksomme Hjelp blev den snart slukket.

Udenlandske Efterretninger.

Keiser Napoleon har ladet udgaae en Proclamation, hvori han ved General Dabrowsky og endnu en anden General lader Polakkerne vide, at han vil gjøre dem til en Nation igjen; at han om føie Tid vil selv komme til Posen, for at erklære dem sin Villie, og at General Coscjusko vil komme til dem, og nærmere oplyse dem om, hvorledes der skal forholdes med det Hele.

I Lloyd's evening-post føres stor Anke over Preussens Adfærd i denne Krig. Kongen af Preussen, siger den, havde allerede 6 Uger førend Slaget ved Auerstädt 100,000 Mand staaende i Sachsen, med hvilke han ret godt kunde jaget Franskmændene tilbage over Rhinen. Men Preusserne gik for overilet frem; istedet for at oppebie Russerne, som aldrig pleie at udeblive, naar de love at komme, lode de sig angribe af de Franske, ja Kongen udfordrede endog Keiser Napoleon til en bestemt Tid, og gav saaledes Slip paa de For-

dele, det angribende Partie altid har. Hvor hæderlig end en saadan Opfordring er, saa er den dog upassende der, hvor det gjelder om Millioners Skjebne.

I samme Avis fortælles, at Marquis Lucchesine, efter det for Preusserne saa ulykkelige Slag ved Auerstädt, havde Ordre at afstaae Ostfriesland, Baireuth og Vestphalen, at han endog kunde slutte Fred paa hvilke Betingelser det end skulde være.

En ung Preussisk Adjutant, der blev tagen til Fange af de Franske og som ikke vilde forlade sin General, udgiver, efter Moniteurens Beretning, en Beskrivelse over Slaget ved Auerstädt. Han paaanker deri især som en Feil, at Hertugen af Brunsvig ikke søgte at beholde Defileerne. Ved Defileerne ved Kösen, som forsvaredes af Marschal Davoust, bleve Preusserne elleve Gange tilbageslagne. Det Franske Artillerie beskriver han især som overordentlig frygteligt. Et Preussisk Regiment, under General Larisch, som bestod af 2000 Mand, blev med 8 Franske smaa Canoner saaledes sammenskudt i faa Minuter, at der kun var 150 Mand tilbage deraf.

Madrid d. 14 Oct. Fredsfyrsten har i Egenskab af H. catholske Majestæts Generallissimus under 5 Oct. ladet bekjendtgjøre en Proclamation til alle Provindser i det Spanske Monarkie, som allevegne, især i Residencen har opvakt største Opmærksomhed. Denne Proclamation, som er en varm Opfordring til at gribe til Vaaben, synes at bebude en øiensynlig Fastlandskrig, og synes saa meget mere besynderlig, som man mere end nogensinde før har troet, at der herskede den bedste Forstaaelse imellem os og Portugal, de eneste to Nabomagter, som Fiendtligheder kunne udbryde imellem. Proclamationen lyder saaledes: "I Omstændigheder mindre farlige, end dem, vi nu befinde os i, kappedes gode Undersaatter om at staae deres Souverainer bi med Frivillige og med Understøttelser, svarende til Stadens Fornødenheder. Det er i den nærværende Forfatning, hvor det er nødvendig at vise sig ædelmodig mod Fædrenelandet. Kan Kongeriget Andalusien, som Naturen har skjenket Heste, tjenlige til det lette Cavallerie, eller Provindsen Estremadura, som i den Henseende gjorde Kong Philip V. saa vigtige Tjenester, vel see Kongen af Spaniens Cavallerie formindsket og ufuldstændigt? Nei, det troer jeg ikke; jeg haaber tvertimod, at de efter den nærværende Slægts berømte Forfædres Exempel, der tjente vor nuværende Konges Fædre med Mennesker og Heste, som Efterkommere af disse brave Mænd ville forsyne Kongen med Regimenter eller øvede Ryttere, som kunne bruges til Fædrenelandets Tjeneste og Forsvar, saalænde den nærværende Fare staaer paa. Naar den engang er overstaaet ville de hæderfulde kunne vende tilbage til deres Families Skjød. Hver af dem vil kappes om Seierens Hæder; den ene vil takke sin Arm for sin Families Redning, den anden for sin Høvedsmands, sin Slægtnings eller Vens Frelse, kort, alle ville have Deel i Fædrenelandets Lykke. Kommer, mine dyrebare Medborgere, følger den bedste Souverains Faner! Kommer, jeg vil samle eder med Taknemmelighed, naar Seierens Gud forunder os en lykkelig og varig Fred, det eneste Øiemed for vore Ønsker. Nei, I ville ikke lade eder overvinde af Frygt eller Trædskhed. Eders Hjerter ville være lukkede for hvert Slags fremmed Forførelse. Kommer! og, dersom vi ikke nødes til at lægge Hænderne i Skjødet mod vore Fiender, saa staae I ikke Fare for at mistænkes for at have en falsk Idee om eders Loyalitet, eders Ære, ved ikke at følge min Opfordring. Men dersom min Stemme ikke kan vække eders Æresfølelse, saa værer eders egne Opfordrere, værer Fædre til et Folk, i hvis Navn jeg taler til eder; lad det, I skylde samme, erindre eder om, hvad I skylder eder selv, eders Lykke og den Religion I udøve.

Slottet St. Laurent d. 5 Oct. 1806.

(undertegnet) Fredsfyrsten.

Paa samme Tid ere Administrationerne i Provindserne blevne opfordrede til, af alle Kræfter at hjelpe Regjeringen i at recrutere Armeen, remontere Cavalleriet og understøtte Statsudgiverne. Intendanterne og Præsterne have faaet Befaling at understøtte hos Folket Regjeringens Begjeringer, og overtale Indbyggerne til at opfylde dens Øiemed. Requisitionerne af Heste ere meget betydelige. Navarre, hvis Recrut-Contingent aldrig oversteg 400, maa levere 1500; Biscaya 757, Provindsen Alba 600, Guipuscoa 700; Burgos 3000, Ny Castilla 4000, og saaledes de øvrige. Man er nu ligeledes i Færd med at anvende den Kongelige Skat til at bestride Krigsudgivterne.

Den 27 Oct. holdt Keiser Napoleon, ledsaget af sin Garde, under Kanonernes Torden og Klokkernes Lyd, sit Indtog i Berlin. Magistraten, Adelen og Stadens fornemste Indbyggere, med Commandanten General Hûlin i Spidsen, modtoge ham ved den samme Port, som Frederik den Store for et halvt Aarhundrede siden drog igjennem, kronet med Laurbær, og medbringende mange Vognefulde med Skatte. Hvo skulde den Gang have troet, at de Franske, om hvilke Frederik sagde: "at de flygtende tage Veien til Paris, og at de ikke have andre Grændser end paa hiin Side Rhinens Bredder *)," tyve Aar efter hans Død ville rykke som Seierherrer ind i hans Residence? — Ved Keiserens Side red hans Broder Jerome Bonaparte, og blandt hans store Følge var Alexander Berthier. Keiseren besøgte ogsaa den gamle Prinds Ferdinand, som ikke har villet forlade Berlin, da han paastod: at de Franske sikkert ville respectere Frederik den Stores Broder. Denne ærværdige Olding, som har seet det Preussiske Monarkie stige og falde, er henved 77 Aar gammel. — Aftenen førend Indtoget besøgte Keiseren Lystslottet Sans Souci, der nu ingenlunde svarer mere til sit Navn. Han dvælede lidet i Frederik den Stores Dagligstue, som endnu er fuldkommen saaledes meubleret, som da han endnu levede. Her staaer endnu det samme Bord, overtrukket med grønt Voxlærred, det samme Skrivertøi, den samme gammeldags Lænestoel, hvoraf han betjente sig. I en Krog staaer ogsaa hans Stok. I dette Værelse, hvorfra Frederik i sin Tid uddeelte Forskrivter og Love til Europas Cabinetter, hvor engang al Magt og Viisdom synes forenet, hvor engang Jordens Eneste aandede, i dette Cabinet saae man her atter d. 27 Oct. Verdens første Hærfører og mægtigste Regent. Om Aftenen var hele Berlin paa det prægtigste illumineret. Syv Bureaux bleve strax indrettede, og paa Raadhuset satte i Virksomhed. — De første Tropper der rykkede ind i Berlin vare af Marchal Davoust's Corps, til Løn for deres udmærkede Tapperhed i Slaget ved Jena.

*) Les ennemis en déroute
De Paris prennent la route
— Ils nont point de barrièrre
Qu'au delà des bords du Rhins.

I Berlin blev Prindsen af Hatzfeldt arreteret, fordi han i et opfanget Brev havde meddeelt Prindsen af Hohenlohe Efterretninger om den Franske Armees Stilling og Bevægelser. Hans Gemalinde gjorde derpaa et Knæfald for Keiseren, og Manden blev benaadet.

I Fæstningen Custrin, som maatte overgive sig til Marchal Davoust, gjordes 4000 Krigsfanger, og fandtes 90 Canoner paa Voldene. — I det Berlinske Tøihuus fandtes 500 Canoner, nogle 100,000 Pund Krudt, og nogle 1000 Stykker Flindte. — Fæstningen Spandau forsvarer sig.

Den ved Mehadia i Temeschvarer Banat for 26 Aar siden opgravede meget kostbare Bronzestatue af Hercules, fra Trajans Tider, har Eieren foræret Erkehertug Joseph, der, til Erkjendtlighed har sendt ham en brillant Ring. Hertugen lader dette Konstværk beskrive af Bibliothekar Miller.

Engellænderen Heigter, som afreiste med den Engelske Gesandt fra Neapel, har medtaget adskillige Papyrusruller. Blandt de Kostbarheder, som det Neapolitanske Hof, ved sin Afreise til Sicilien, har taget med sig, og som siden atter faldt i de Franskes Hænder, var den Farnesiske Herkules og Flora.

En ubenævnt Toskaner indbyder Skribenterne til en Fortsættelse og Fuldbyrdelse af Filangieris bekjendte Værk om Lovgivningen. Arbeidet er underkastet det Modeniske Societa italiano's Dom, og den, som vinder Prisen, faaer 100 Zechiner.

I Kongeriget Würtemberg er Forordningen angaaende Geistlighedens Klædedragt bleven fornyet. Ved alle Embedsforretninger og ved andre offentlige Leiligheder tør, især Decanerne, ikke lade sig see, uden i en sort, ikke alt for kort Kjole, Vest og Buxer, og Skospænder. Paa Reiser maa de have en Overkjole eller Kjole af en mørk eller anden beskeden Farve paa, og sort eller anden mørkfarvet Vest, og korte Beenklæder. Det er dem under alvorlig Straf forbudet, at bruge Baand i Buxerne eller Skoene, eller at bære Ridetrøier eller Haar à la Titus.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere, der tilbringes Subscribenterne og betales quartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Høeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 141.

Tillægsblad til Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 10.

Søndagen den 16 November 1806.

Paris d. 4 Nov. Möniteuren for i Dag indeholder den 18de, 19de og 20de Bulletin; den første er endnu dateret fra Potsdam, og de 10 sidste fra Charlottenburg.

Udtog af den 18de Bulletin:

Divisions-General Victor er i Slaget ved Jena bleven saaret af en Musketkugle, og har i nogle Dage maattet holde Sengen. Foruden ham ere endnu nogle Officierer af Rang blevne saarede. — Keiseren har taget den store Frederiks Grav i Øiesyn.

Den formedelst sin Beliggenhed meget stærke Fæstning Spandau, 3 Mile fra Berlin, som havde 1200 Mand Garnison og var stærk forsynet med Krigsammunition og Levnetsmidler, er Natten d. 24de bleven omringet, og har d. 25de overgivet sig ved Capitulation. Garnisonen er tagen til Krigsfanger, paa Officiererne nær, der, forsynede med et Pas, kunne gaae hvorhen de ville.

Keiseren red i Middags Kl. 12 fra Potsdam til Spandau, for at besee denne Fæstning. Han overdrog General Chasseloup, Commandant over Geniecorpset, at forbedre Fæstningsværkerne; disse ere meget skjønne; Magazinerne ere meget prægtige, og man har fundet der saa meget Meel, Korn og Havre, at Armeen kan underholdes der i 2 Maaneder, og saa meget Krigsammunition, at Forraadet af Artilleriet kan fordobles dermed.

I Palladset i Potsdam har man endnu forefundet Frederik den Stores Kaarde, samt General-Skjærf, som han bar i Syvaarskrigen, og den sorte Ørns Ordenstegn. Keiseren sagde om disse Seierstegn: "De ere mig kjerere end 20 Millioner," og da han havde betænkt sig lidet, blev han ved: "jeg skal sende dem til mine gamle Soldater fra Krigen i Hannover; jeg skal forære Invalidernes Gouverneur samme, og de skulle blive i Hotellet." — (Den 20de Bulletin indeholder bekjendte Ting.)

I Rotterdam indløb d. 5 d. M. den Efterretning fra London: at der er forefaldet et Søslag ved de Spanske Kyster mellem Admiral Collingwood og den Spanske Flaade, hvilken sidste var løben ud fra Cadix, for at forene sig med den Ferrolske. Englænderne skulle have taget 4 Linieskibe, og adspredt de øvrige.

Nordarmeens Avantgarde, som af Marchal Mortier blev opfordret til at marchere til Cassel, har formedelst Mangel paa Levnedsmidler lidt meget. Den er vendt tilbage til Vestphalen.

Dresden, d. 3 Nov. De Bayerske Tropper, henved 10,000 Mand, ere herfra rykket op til Cottbus.

Den Hollandske Armee skal forstærkes med ny Corpser, som organiseres i Vestphalen.

Divisions-General Savary er d. 31 Oct. ankommen til Strelitz, med en Colonne paa 600 Mand, og taget der Dronningen af Preussens Broder, som staaer i Preussisk Krigstjeneste, til Fange.

De Bayerske og Sachsiske Tropper trække sig til Sachsen og Oder, og formere Prinds Jeromes Corps.

Keiser Napoleon har ladet Førstendømmerne Eichsfeld og Erfurt, Grevskabet Hohenstein og alle Preussiske Lande i Sachsen, mellem Rhin og Elben, tage i Besiddelse; Ørnene ere overalt nedtagne, og Indkomsterne erlægges Keiseren.

Fem Escadroner Sachser have overgivet sig til Marchal Soult i Ratenau. Marchal Davoust har passeret Oderen ved Frankfurt. — Kongen af Preussen er gaaet over Weichsel og befinder sig i Graudenz. 12—15,000 Mand befinde sig i det høieste ved Weichsel.

I Berlin er d. 7 Nov. ved Prindsen af Neufchal, Marchal Berthier, udstædt Befaling, at formedelst de Uordener, der forefaldte i Egnen af Leipzig og Wittenberg, skal de Franske Commanderende lade flittig patruillere, under en Fransk Officiers Anførsel, og lade Marodeurerne arrestere. Det samme skal skee i Egnen af Erfurt, Gotha, Brunsvig 2c. De Commanderende skulde overalt hvor de befinde sig, bruge Landets Militair til at værne om Indbyggernes Eiendomme.

Commandanten Hulin i Berlin har i en Skrivelse tilkjendegivet Magistraten, at han særdeles forbausedes over deres Bekjendtgjørelse, at Borgerne skulle aflevere deres Vaaben, da han ikke havde anmodet dem om nogen videre Foranstaltning. Dersom han havde anseet det nødvendigt, at fornye sin Befaling af 26 Oct., saa havde han gjort det selv. Han paalægger derfor Magistraten, at lade hans nærværende Skrivelse bekjendtgjøre i Avisen, og beder den i Fremtiden ikke at lade noget offentlig bekjendtgjøre, førend det har underrettet ham derom.

Det hedder, at Keiser Napoleon gaaer med sin Garde fra Berlin videre, og at kun en liden Deel af det derværende stærke Corps bliver tilbage.

Kjøbstæds-Administrationen i Berlin er betroet til 60 Borgere; Boghandler Lagarde er Præsident, og foruden ham ere 6 Dirigerende.

General Dombrowsky er allerede afreist fra Berlin.

D. 11te ventedes Kongen af Holland til Hannover.

Prindsen af Hohenlohe har under 29 Octbr. sendt Kongen af Preussen en vidtløftig Indberetning, hvori det hedder, at han efter de stærkeste Marcher ankom d. 27 f. M. til Boitzenburg, for endnu samme Aften at naae Prentzlau; men han fandt Defileen ved samme allerede besat af Fienden; han forcerede den, vendte sig til venstre Side, og naaede om Natten Egnen af Schönemark. Patrouillerne sporede her intet til Fienden. For ikke at være uden Udvei, pousserede han en Pattouille lige til Prenzlau, hvor han, da man ingen Fiende mærkede, marcherede hen, for at finde Brød og Fourage, som han manglede; men her var Nøden meget stor; Fienden lod sig nu see paa hans høire Flanke; det kom til en Fægtning, hvori Fiendens Overmagt drev ham tilbage. Mange Bataillonner havde næsten ingen Lomme-Munition; det hele ridende Batterie var tabt, og for de fleste øvrige Canoner vare kun 5 Skud tilbage; fra Stettin var han endnu 7 Mile; fra hans Soutien ved Lüchen og General Blücher var han afskaaren; hans Tropper manglede saa at sige Alt; han vilde derfor ikke til Unytte opoffre den levnede ubetydelige Hob, og capitulerede. Han siger tilsidst, at han kan bevise, at være bleven et ulykkeligt Offer for hans Forslags Ikkeudførsel. Kun Ulykken, ikke Vanæren rammer ham. — Ogsaa General Blücher har sendt Kongen en meget vidtløftig Indberetning, som begynder saaledes: at han med sørgmodigt Hjerte maa tilkjendegive Kongen Tilintetgjørelsen og Fangenskabet af et Corps, som han har været saa ulykkelig at anføre, i en Forfatning, som ikke tillod nogen anden Skjebne. Indtil det Hohenlohiske Corps's Capitulation havde hans Hensigt været at naae Oderen, og siden: at holde det Franske Corps borte fra Hjertet af det Preussiske Monarkie, og skaffe Preusserne en Tid til at proviantere deres Fæstning, oppebie Russernes Ankomst rc. Tre Franske Hovedcorpser under Murat, Bernadotte og Soult omringede ham, da han capitulerede. I Lübeck var hans Corps istand til at modstaae den største Overmagt, men ikke enhver gjorde sin Skyldighed. Paa Voldene stode 16 Canoner, som i det Oieblik hvor de kunde tilføie Fienden meest Skade, aldeles ikke bleve brugte. Hans Tropper, som om Natten ikke vare samlede, bestod af 9000 Mand; de manglede meest Munition. Han saae sig enten nødt til at gjøre et fortvivlet Angreb og styrte løs mod en i det mindste otte Gange stærkere Fiende eller fornærme det Danske Territorium. Det sidste ansaae han som stridende mod Klogskaben, da et Dansk Corps forsvarede det og det ikke var passende. Det første havde foranlediget Corpsets fuldkomne Adspredelse og en partiel Fangenskab, som vilde været langt sørgeligere end den, der skede under visse Betingelser. Han capitulerede derfor d. 7de, da tre Franske Corpser vare i Begreb med at angribe ham. Endskjønt hans Corps uafbrudt i 3 Uger havde gjort forcerede Marcher, 5—7 Mile daglig, og blottet for alle Fornødenheder, endog i 3 Uger manglede Brød, og i 14 Dage ikke havde faaet Lønning, viste den dog største Beredvillighed rc.

Lübeck er taget under Fransk Beskyttelse, og uagtet Staden blev erobret ved Storm, har den Franske Commandant under d. 9 befalet, at den ikke skal behandles fiendtlig. Dens Garnison bestaaer af 1500 Franske.

Keiser Alexander har under d. 8 Sept. udstædt en Ukase, hvori det hedder, at Keiseren midt under de Farer, som paa ny true hele Europa, for at vedligeholde den almindelige og Rigets egen Sikkerhed, befaler, at ikke allene Armeen skal completteres, men at den ogsaa ved de ny formerede Regimenter skal forstærkes. I hele Riget skulle derfor udtages af 500 Sjele 4 Recruter, hvilket skal tage sin Begyndelse d. 1 Nov., paa det denne Recrutering kan være tilende d. 1 Jan. næste Aar.

Oberstlieutenant v. Kardorf, som ved en Misforstaaelse var bleven gjort til Krigsfange, ved Landsbyen Stockelsdorf, er efter General Ewalds Forestilling, bleven frigiven igjen. Det samme er Tilfældet med forskjellige andre Danske Officierer. Vort Livregiment-Dragoner har tabt 5 eller 6 Mand. — v. Bardenfleth, som, da han protesterede mod det neutrale Gebeets Fornærmelse, blev overreden af nogle fremmede Chasseurs, og fik tre Sabelhug over Hovedet, er bragt til Neumünster, og der tvivles meget paa, at han vil kunne komme sig. — De anordnede Forsvarsanstalter, der skulle føies ved Glückstad, ere blevne tilbagekaldte.

Udgives og forlagt af J. Werfel. — Trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 11.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 18 November, 1806.

Et Par Ord om Bogcensur og Skrivefrækhed.

Ofte nok, og alt for ofte med tom Ordprang og væmmelige Gjentagelser, ere de Regjeringer dadlede, der have indført litterair Censur i deres Stater. Ofte nok er det sagt og skrevet, at Trykkefrihedens Indskrænkning er et Onde for Staterne, et trykkende Baand paa Nationernes Frihed, og en Krænkelse af Menneskehedens Rettigheder. Uden at give mig af med en Undersøgelse, som vore Tiders herskende Aand gjør aldeles overflødig, og uden at anføre noget for eller imod den Mening, at dette Onde — forudsat at det er et — er nødvendigt: troer jeg vel, at kunne vinde de fleste Oplystes Bifald, naar jeg holder for, at den med en sund og af Fordom uomtaaget Fornuft, med en sindig og veltænkende Moral og med en oplyst Politik overeensstemmende Middelvei er den rigtigste man kan følge i dette, saavel som i ethvert andet Regjeringskonstens Formaal. Heller ikke troer jeg at finde Modsigelse hos mange, der ere noget bekjendte med Tidernes Løb og vide Besked noget længere end fra i Gaar eller forrige Uge, i det jeg antager, at en aldeles tøilesløs Skrive- og Trykkefrihed, for hvilken intet er saa helligt, intet saa ærværdigt, at den jo fræk tør vove at besmitte og stræbe at vanhædre det — at denne, siger jeg, i Almindelighed betragtet, har stiftet mere Skade i Verden, end en moderat Censur, og at den fremdeles vilde være skadelig for det Heles som for Enkeltes Vel, saalænge Verden er, som den nu omstunder er og altid har været, det vil sige, saalænge Mennesker ere Mennesker.

Det er udenfor min Hensigt, i det enkelte at udmærke de forskjellige Maader hvorpaa Trykkefrihed kan misbruges. Jeg vil blot gjøre opmærksom paa een, som, om den end ikke er af de mest i Øine faldende, dog derfor ei er af mindre Vigtighed. Der gives en talløs Flok

af skrivende og ikke skrivende Væsener, der ere ukyndige nok til at indbilde sig, at intet Arbeide er lettere og kræver et mindre Forraad paa Talenter og Indsigter, end det, at vorde hvad man i Almindelighed kalder en Folkeskribent, eller at skrive for den almindelige Mand og Læsere af et blandet Publikum. At smøre et Ugeblad sammen, er for en saadan skrivesyg Stymper ligesaa let og hurtig bestilt, som for en Hjelpepræst at ryste en Præken af Ærmet. Uden at ændse Vigtigheden af det Kald, at arbeide for et Publikums Oplysning og Moro, uden at kjende noget til de ypperlige Mønstere paa Folkeskrifter, som den engelske, tydske og franske Litteratur har at fremvise: troer han i sin latterlige Indbildning, at det er nok at fylde et Ark eller Halvark om Ugen med opkogte Vademecums-Anekdoter, veludvandede Epigrammer, elendige Theaterkroniker og gemene Pøbelvittigheder, for at opnaae i det mindste en Uges Udødelighed og faae Adkomst til en Plads i Litteraturens Annaler. Og kan nu en saadan Usling være saa heldig at opsnappe en eller anden af Dagens skandaleuse Historier, eller faae Leilighed til at overstænke skikkelige Folk med en god Portion af den litteraire Skarnkiste: saa hopper han af Glæde, i det visse Haab om en rivende Afsætning og en glimrende Navnkundighed. Var det derfor ikke hoiligen at ønske, at en velgjørende Censur strakte sin retfærdige Haand over en saa vanærende Brug af Pressens Publicitet, at ethvert lignende

de Misfoster qvaltes i Fødselen, og at der gaves en Prøve at gjennemgaae for enhver, der, uden foregaaende Adkomst, vilde fremtræde som Forfatter for et Publikum, især for den almindelige Mand, der ikke altid veed at veie og drøfte hvad han læser, ligesaa godt som for enhver, der attraaer en offentlig Bestilling i Staten?

Man troe ikke, at Smagen hos os er bleven saa renset, at vor nyeste Litteratur ikke har saadanne Udskud og Vandgrene at fremvise, som ovenfor ere skildrede. Vi have jo endog i vore Dage seet Exempel paa, at en aldeles raa og hjerneløs Fjante, der tidlig naaede den Mageløshed, han ene eftertragtede — Mageløshed i Frækhed og Impertinence — ligesaa tom paa Naturvid, som blottet for Culturens og Opdragelsens erhvervede Talenter og Kundskaber, har villet opkaste sig til Folkeskribent, og været enfoldig nok til at indbilde sig, at Frækhed og Uforskammenhed kunde bøde paa Genie, Cultur og Smag, og impertinent nok til at ville opvarte et heelt Publikum med saadanne Usselheder og Fadaiser, mod hvilke Reiserske Produkter ere Genieværker. Naar nu ovenikjøbet en saadan Laps, hvis hele Færdighed bestod i at have tre Fingre, der kunne føre en Pen, og hvis hele Verdens- og Menneskekundskab udgjorde nogle ufordøiede Brokker, der hist og her vare opfangede hos en Restaurateur, paa en Viinkjelder, et Spiseqvarteer, i en Klubsal, eller lignende Steder — ikke nøiet med den Kaad-

hed og Nedrighed at laane sit Navn til at udspye andres Ondskab og pøbelagtige Grovheder — troede, at kunne opjage en elendig, ephemerisk Celebritet ved at kaste Skarn paa hæderlige, af vor Litteratur høifortjente Mænd, hvis Feil han ligesaallidet var competent til at udpege, som han var i Stand til at have nogen Idee om deres Fortjenester: maatte man da ikke høiligen fristes til at ønske, at saadanne Vandbier og Dagdrivere gaves en hæderlig Plads i den ærværdige Dr. Swifts noksom berømte Hospital eller i en lignende menneskekjerlig Stiftelse, inden de besudlede Litteraturen med deres urene Produkter; eller og at der paa anden Maade var sørget for, at slige Uhøviskheder forbleve i deres passende Sphære mellem Gammelstrands Amazoner eller blant Nyboders haabefulde Ynglinger, og ikke naaede en Publicitet, der for vor litteraire Cultur kun er lidet hæderlig. Man vil kunne indvende herimod, at saadanne Frembringelser ere at ansee for lidet meer end ikke existerende; at de, efterat have i nogle Timer vakt en og andens ynkende Foragt og Nogles Latter, begravede i Forglemmelse, i det mindste dog udgjøre nogle Blade Papir, der kunne anvendes til et nyttigt Brug; og endelig, at den fortjente og værdige Statsborger, mindende sig Historien om Athens Viismand og Asenet, ligesaa lidet behøver at ændse Lapsens Mundkaadhed, som nogen ændser den bjeffende Skjødehunds Arrighed. — Men mon det være nogen Ære for den danske Litteratur, at paa en Tid, da en dyrket og renset Smag

skulde yttre sine Frugter, da vi ei kunne føre nogen Klage over Mangel paa følgeværdige Mønstre, da saameget er skeet for at befordre sand videnskabelig Culturs Fremme — ja paa en Tid, da de største Phænomener, som den nyere Verden nogensinde saae, spænde hele Menneskehedens Opmærksomhed til det yderste og give Stof til Betragtninger i Aarhundreder: at vore litteraire Annaler fra denne Tid skulle fremvise saa usle og foragtelige Produkter?

Min Hensigt var her ikkun, at give et lille Vink om en Sag, der for enhver Elsker af litterair National-Hæder ikke kan være uvigtig. Jeg overlader den videre Udvikling heraf til enhver, der føler noget indvortes Kald til at tage sig af den Materie, jeg her har berørt, for Ex. den haabefulde Yngling Hr. Gunnerus, hvis Navn findes paa et Ugeskrift kaldet Sæderens Skilderi.

Chr. Molbech,
Amanuensis ved det Kongelige Bibliothek.

Ordet Boghandling.

I et af vore Blade anføres det som en Mishandling af vort Sprog, at de fleste Boghandlere paa deres Skildter kalde deres Butique Boghandling, som reent ud erklæres for udansk, fordi man i saa Fald ogsaa maatte sige Lærredshandling ꝛc. Ikke at tale om, at Ordet Boghandling findes i Videnskabers Selskabets Ordbog under Bemærkelse af Boglade, saa er der ingen Tvivl om, at der næsten

ikke er nogen synderlig Forskjel imellem Handel og Handling, og om man end imod Sædvane brugte Lærredshandling istedet for Lærredshandel var det ingenlunde nogen egentlig Feil. Men at Ordet Boglade ikke er andet end en urigtig Oversættelse af Buchladen ligger aabenbar for Dagen; thi det Tydske Laden er noget ganske andet end det Danske Lade, endskjønt begge Ord nok oprindelig ere af eens Herkomst. Ein Laden hedder paa Tydsk 1) en Skaade f. Ex. Fensterladen, 2) en Bod, Krambod. En Lade paa Dansk betegner derimod en Kiste. Man kan ikke sige Lærredslade, Isenlade &c. I Kornlade betegner Lade et Gjemmested; men der gives ikke et eneste Dansk Ord, hvor det, som i Tydsk, kan betegne en Bod.

De fleste af vore ældre Boghandlere have oprindeligen været Tydskere, og det er meget naturligt, at de, for at spare Hovedbrud, have oversat deres Buchladen med Boglade.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Kjøbenhavn er der nu opstaaet et nyt Selskab, som kalder sig Polyhymnia, og første Gang samledes d. 11 Novbr. hos Hr. Rauch.

Efter Breve fra London af 24 Octbr. er det Danske Skib Archipelagus, Skipper J. Brand, som var bleven opbragt til Plymouth, givet fri igjen tilligemed Ladningen.

Skibet Grev Bernstorff, Capit. Niels Nielsen, fra Triest til Tønningen, er opbragt til Forwey.

Da i adskillige indenlandske Tidender det Opdalske Bøigdemagazin har været omtalt, saa har Udgiveren den Fornøielse at levere et Udtog af dets Regnskab for Aaret 1805:

	Tdr.	Skp.
Ved Affatning af Regnskabet for 1804 var Magazinets Eiendom i Korn, af det Slags, som paa samme allene imodtages og laanes, nemlig Byg	92.	$7\frac{1}{4}$

	Tdr.	Skp.
— og i Penge 3 Rdlr. 72 ß.		
For samme 3 Rdl. 72 ß. er, da Prisen var lettest, blevet kjøbt Korn		6
Af ovenanførte Kornforraad fra foregaaende Aar blev i Foraaret af 1805 udlaant 92 Tdr. 6 Skpr., hvoraf ved Tilbagebetalingen faldt den bestemte Rente, tilsammen	23.	$1\frac{1}{2}$
Da Aaret 1805 var temmeligen godt, ydedes og det af Almuen for gode Aar lovede Bidrag, men formedelst indtrufne Forandringer saaledes, at samme denne Gang beløb sig til	34.	1
— og desuden i Penge, istedet for Korn, af nogle 6 Rdlr. 24 ß.		
Til samme Aars Regnskab er og at anføre en Gave af Hr. Bencke i Trondhjem til Magazinet af 1 Pd. Kaalrabifrø, til at anvende efter dets Plan.		
Altsaa fandtes Magazinets Forraad i dets andet Aar at være voxet, foruden anførte Kaalrabifrø, og Pengebidrag 6 Rd. 24 ß, til af den angivne Kornsort	150.	$7\frac{3}{4}$

Af foranførte ere nu i sidste Foraar 148 Tønder Byg blevne udlaante til 197 for Sædekorn forlegne Indbyggere, — ligesom det ommeldte Pd. Kaalrabifrø er blevet uddeelt til 32 Laanbegjerende, imod at tilbagebetales, som Magazinets øvrige Laan, med Rente af en Fjerdedeel meer, — og for det beregnede Pengebeløb skal ved første letfaldende Priis indkjøbes Korn.

I Kiel vrimler det i denne Tid af distinguerede og andre Fremmede.

Capitain v. Rømling, der af H. K. H. Kronprindsen blev sendt til Storhertugen af Berg, er bleven modtagen med megen Udmærkelse; han spiste ved Prindsens Taffel, hvor man drak H. K. Høiheds Sundhed. Storhertugen skal have forsikkret ham, at det er Keiserens udtrykkelige Villie, at det Danske Territorium skal respecteres af den Franske Armee.

Uagtet vort Fædreneland midt under de Krigsuroligheder, som hjemsøge det Tydske Rige, ved at hævde sit vise Neutralitetssystem har afholdt Krigsluen fra vore Grændser, saa nærmede Krigsskuepladsen sig denne Gang dog os saa meget, at Uordner, der ikke vare andet end Følger af en Mis-

forstaaelse, umueligen kunde forebygges. Een af vore dueligste og retskafneste Officierer, Hr. Aide-Qvarteermester v. Bardenfleth, blev, som forhen er meldt desværre, et ulykkeligt Offer for denne Misforstaaelse. Han var d. 6 Nov. hos General Evald i Stockelsdorf, en By tæt ved Lübek, for at besørge de Forretninger, der høre til Generalqvarteermesterembedet. Uden at formode, at de Franske og Preussiske Tropper vare vore Grændser saa nær, hører han pludselig en Allarm uden for Gaarden. Det var nogle Franske Chevauxleger, som havde overrumplet Byen og Gaarden, formodentlig i den Tanke, at de vare paa Tydsk Grund. Bardenfleth samlede strax, da han hørte Allarmen, de faa Dragoner, der laae i Byen, for med disse og nogle Artillerister, at drive de fremmede Tropper ud igjen. Men da han var til Fods, kunde han ikke faae dem samlede, førend han saae sig omringet af nogle Franske, der strax gave ham fire eller fem Hug i Aasigtet. Han faldt omkuld førend han kunde trække sin Sabel. Derpaa sprang et Par Mand af Hesten, for at tage fat i ham, uagtet han raabte: retirez vous, je suis un Danois! De Franske, som formodentlig ansaae ham for en Preusser og troede, at han vilde betjene sig af det Danske Navn som en Krigslist, svarede: ah! Coquin! og een af dem vilde give ham et Stød i Livet, men Sabelen sprang i Stykker, uden at der tilføiedes ham nogen Skade. Men herpaa gave de ham endnu et Par smaa Hug i Øret og i Laaret. Den ulykkelige Bardenfleth, som den hele Tid havde beholdt sin Samling, reiser sig nu og gaaer i denne pinefulde Tilstand hen til Gaarden, hvor han lægger sig paa en Seng. Saaledes bliver han liggende to Timer uforbunden. Hændelsesviis kom Sølieutenanterne Holstein og Deconinck op paa Gaarden. Her finde de ham i denne beklagelige Forfatning; ufortøvet lade de ham forbinde saa godt som muligt ved en Barberer, vikle ham derpaa ind i nogle Sengeklæder, og lade ham bringe til Segeberg, hvor en kyndig Læge ordentlig forbinder ham. Saaledes fandt denne brave Officier ved Holsteins og Deconincks menneskekjerlige Omsorg Lindring i sin store Smerte. Han har ikke, som de Tydske Aviser melde, faaet tre, men ialt ni store og smaa Saar i Ansigtet, hvoraf tre ere meget farlige, nemlig eet over

det høire Øie ind i den øvre Deel af Næsen, et andet i Næsen selv og et tredie fra den venstre Kind i Overlæben. Øiet er ikke saaret. D. 11te d. M. var han i Bedring.

Udenlandske Efterretninger.

Staden Magdeburg har d. 7de d. M. capituleret. Bombarderingen anrettede saa stor Ødelæggelse i Staden, at Indvaanerne revolterede og Gouverneuren saae sig tvungen til, paa deres Begjering, at overgive Staden til de Franske. General Savary er rykket ind i Wismar. To Regimenter Preussiske Husarer, hvert paa 1000 Heste, og to Bataillonér Grenaderer ere tagne til Fanger, 30 Canoner &c. ere erobrede.

Artiklerne af Staden og Fæstningen Magdeburgs Capitulation, sluttet paa Fransk Side i H. Ex. Rigsmarchal Neys Navn, ved Brigadegeneral du Taillis, Oberst Liger-Belair og Capit. Regnard, og paa Preussisk Side i Staden Magdeburgs Commandant Greve v. Kleists Navn ved General-Major v. Renourd, Oberst v. Infanter. du Trossel og Infant. Capit. le Blanc. Art. 1. Staden, Citadellet og Fæstningsværkerne Magdeburg overgives til den store Franske Armees 6te Corps, med al sit Artillerie, Munition, Magaziner, alle muelige Slags Forraad og alle Statseiendomme, uden al Indskrænkning og i den Tilstand, hvori alle disse Sager ved Capitulationen befinde sig. — Art. 2. Ulrichsporten og de uden for samme liggende Værker indrømmes den Franske Armee, saa de d. 10 Nov. kunne tages i Besiddelse. — Art. 3. Garnisonen marcherer med alle krigerske Ærestegn d. 11 Nov. om Morgenen Kl. 11 med vaiende Faner og 4 Feldtstykker igjennem ovenanførte Port; den strækker Geværet, og Cavalleriet afleverer sine Vaaben og Heste paa det Sted, som bestemmes dertil paa et Canonskud nær fra Fæstningen. — Art. 4. Efterat Vaabene ere nedlagte gjøres Garnisonen til Krigsfanger. Soldaterne sendes til Frankrige, og de Herrer Officierer ere Fanger paa deres Æresord: førend Udvexlingen hverken at tjene mod H. M. Keiseren &c. eller hans Bundsforvandte, og det staaer til dem, at begive sig hen, hvor de selv bestemme; imidlertid kunne dog kun de Officierer, der have deres

Familie i Magdeburg og sammesteds ere bosatte og givte, forblive i Staden. — Art. 5. Officiererne beholde deres Kaarde, Bagage og Heste; Soldaterne beholde deres Tornister og Mantel. Art. 6. Cadetterne, Fanejunkerne, Porto'epeefændriker ꝛc. opgives og behandles som Officierer. — Art. 7. Regimentsqvarteermestere, Auditeurer, Feldtpræster og Chirurger betragtes ikke som Krigsfanger. — Art. 8. De to incomplette Invalidecompagnier, der ere ubrugbare og befinde sig i Fæstningen, nedlægge der deres Vaaben, og sendes til deres Garnisoner, det ene til Peine ved Hildesheim, det andet til Akem, hvor de nyde deres sædvanlige Lønning og Pleie af vedkommende Øvrigheder paa Landets Bekostning. — Art. 9. Efter Afmarchen begive Officiererne sig tilbage til Staden, for der at faae deres Pas, og afreise naar de have faaet det. De Reverser, ikke at tjene mere førend Udvexlingen, som de paa deres Æresord udstæde, maa i Forveien haves i Beredskab. — Art. 10. De i Magdebug givte eller i Omkredsen af Inspectionen etablerede Soldater forblive hos deres Familier paa den Betingelse, ikke at tjene førend Udvexlingen. — Art. 11. De saarede eller syge Officierer kunne indtil deres Helbredelse blive i Magdeburg; de pleies paa Stadens Bekostning; et tilbørligt Antal Preussiske Overchirurger bliver i Staden, for at sørge for dem. Under deres Ophold i Staden behandles de som Franske Overchirurger. — Art. 12. Indbyggernes Eiendomme, Gudstjenesten og Kirkeforfatningen tages under Lovens Beskyttelse, og indrettes efter Fransk Lovforfatning. Naar der i Staden findes Personer, der ønske at forlade den, enten med deres Eiendomme eller efterat have solgt samme, saa skulle de fornødne Passe og Sikkerhed gives dem. — Art. 13. Der forandres intet i Landets nærværende Forvaltning og Forfatning. — De Øvrigheder, som den er betroet til, fortsætte deres Forretninger under den Franske Armees Beskyttelse. — Art. 14. Der udnævnes fra begge Sider Emissairer til at forfatte Fortegnelser og til at overlevere Depoterne af Planer, Kort, Papirer, Archiver, Artillerie, Krigsammunition og Proviant, og over Alt, hvad der hører til Statseiendom, det bestaae af hvad det vil og hvad der maatte findes i Staden. — Art. 15. Oherrer Stabs- og øvrige Officierer, saavelsom Cadetter, Fanejunkere, Porto'epeefændriker, Vagt- og

Qvarteermestere, der i Følge nærværende Capitulation ville begive sig til de Preussiske Provindser, der ere besatte af Franske Tropper eller i Fremtiden maatte besættes af dem, faae paa disse Provindsers Bekostning af Vedkommende paa hvert Sted deres Lønning og Underhold ligesom paa Fredsfoden. Denne Lønning og dette Underhold betales d. 1ste hver Maaned. — Art. 16. Hs. Ex. Gouverneuren i Magdeburg staaer det frit, efter Godtbefindende, at sende en Officier til sin Landsførste og underrette ham om nærværende Capitulation; denne Officier faaer de fornødne Passe. — Art. 17. Alle Artikler af nærværende Capitulation, der kunne synes at have en tvivlsom Bemærkelse, skulle forklares til Fordeel for Garnisonen. — 18de og sidste Art. Der skal fra begge Sider gives tre Gidsler af den Rang, som bestemmes, til gjensidig Garantie for Fuldbyrdelsen af denne Capitulation; disse Gidsler stilles Morgenen d. 9 Nov. og udleveres af begge Parter strax efter at Fæstningen er taget i Besiddelse.

Ligelydende i to Exemplar., udfærdiget d. 8 Nov. 1806.

du Taillis, Gener. og Chef for Generalstaben af 6te Corps.

	v. Renouard,
Liger-Belair,	General-Major.
commanderende Oberst.	du Trossel.
Regnard,	Le Blank,
Capit. og Adjut.	Capitain.

Til denne Capitulation hører endnu et forklarende Tillæg, der bestaaer af 8 Artikler.

Frankfurt d. 8 Nov. Churhessens politiske Stilling har atter pludselig forandret sig. Canonerne fra Fæstningen Hanau vare allerede forespændte, for at transporteres til Maynz, da en Coureer bragte den Befaling, at man skulde lade Alting forblive i sin gamle Orden. Churførsten er indtraadt i Rhinforbundet. Han betaler, som man forsikkrer, 16 Millioner Livres og stiller 12,000 Mand. De Permitterede i det Churhessiske ere allerede blevne indkaldte igjen. Af hvert Compagnie skal der udtages 12 Mand, for at gjøre Contingenten complet. — Overmorgen maa endeel af den herværende Besætning, naar iøvrigt alt det andet kan bringes i Orden, udmarchere; nemlig 3 Compagnier af den forrige Stadsgarnison, og 3 Compagnier af de ny Førsteprimatropper; de ere for det første bestemte til at besætte Fæstningen Spandau.

General Berthier har d. 13 Nov. tilkjendegivet Indbyggerne i Lübeck, at alle de Russiske og Svenske Skibe, som ligge der, uforhindrede kunne afgaae og komme til Staden.

I et opfanget Brev i Moniteuren siges, at de seierrige Franskmænd ere sande Puslinger. Brevskriveren paastaaer, at han, dersom det blot kom an paa legemlige Kræfter, vilde binde an med sex, og kaste dem ud af Vinduet, men i Tropper og Geleder ere de sande Djævle. De udføre deres Manoeuvres med en Hurtighed og Nøiagtighed, som er uden Lige.

I den Fægtning, som General Marmont havde d. 29 og 30 Sept. mod Russerne, tabte de sidste 500 Døde, ligesaa mange Saarede og 200 Fanger; de Franske havde derimod kun 25 Døde og 100 Saarede. Foruden Russerne, som bestod af 6000 Mand, var der 9 til 10,000 Montenegriner. Russerne reddede sig paa den nærliggende Russiske Flaade, under Adm. Sinavin, som sendte dem Chalouper. Montenegrinerne ophørte ikke at forurolige Gener. Marmonts Forposter, selv under Vaabenstilstanden. Han lod derfor sætte Ild paa deres Landsbyer og Forstaden Castelnuovo. Kun et eneste Huus, hvis Eier havde reddet en Franskmands Liv, blev skaanet.

Man paastaaer, at Plyndringen i Lübeck varede 6 Timer. Ved Fægtningen i Gaderne faldt 2000 Mand paa begge Sider.

Fæstningen Hameln har den 12 d. M. overgivet sig til de Franske Tropper; dette skal ogsaa være Tilfældet med Niemburg.

Hertugdømmet Oldenburg er d. 12 d. M. i Kongen af Hollands Navn taget i Besiddelse.

Den 3 d. M. ventedes Dronningen af Preussen til Danzig.

I den 22de Franske Bulletin siges, at de Preussiske Gensd'armes, som Prinds Murat tog ved Wignesdorf, er det samme Corps, der for 3 Maaneder siden satte Berlin i Oprør, og lode deres Sabler klirre under den Franske Ministers Vinduer. Fornuftige Folk trak paa Skuldrene, men den uerfarne Ungdom og lidenskabelige Fruentimmer saae efter Dronningens Exempel i dette latterlige Skryderie et Forbud paa den store Bestemmelse, som ventede den Preussiske Armee. — Alle de Dragoner til Fods, som Keiseren har ladet komme, ere forsynede med Heste. I Spandau fandtes 4000 sadlede Heste, som man ikke veed hvad man skal

bruge til. — I Slottet, som Keiseren beboer, ligger i denne Tid Kongens Søster, Prindsessen af Hessencassel, i Barselseng. Keiseren har derfor befalet Palaismarchallen, at sørge for, at hun ikke foruroliges af Bevægelserne i Hovedqvarteret. — Prindsen af Hatzfelds Gemalinde, en Datter af Ministeren Schulenburg, er i ottende Maaned frugtsommelig. Hun troede, at hendes Mand var arresteret, fordi hendes Fader bar saa stort et Had til de Franske, men Keiseren overbeviste hende om det Modsatte, ved at vise hende det opfangede Brev. Hun var færdig at besvime ved hvert Ord, hun fremførte, og dette rørte Keiseren. Tre Timer sildigere havde Prindsen været skudt; Militaircommissionen var allerede samlet. — Da en Coureer berettede Lord Morphet, som kun var 6 Lieus fra Valpladsen ved Jena, at Slaget var tabt, og han med eet var omringet af Flygtninger, løb han og skreg: "man maa ikke tage mig fangen!" Han bød 60 Guineer for en Hest; han fik en, og reddede sig. — General Clerke, Gouverneur i Erfurt, lod capitulere en Bataillon Sachser, som vandrede omkring uden Anførsel.

I et opfanget Brev, som findes i Moniteuren, siges, at alle Preusser tilskrive Keiser Alexanders Reise Preussens Skjebne.

I Moniteuren siges, at det Preussiske Manifest kaldes i Berlin en uanstændig Libel, og at den har opbragt Nationen mod dens Forfatter, den usle Skribler Genz, et Menneske uden Ære, som lader sig kjøbe for Penge.

I Dronningens Værelser i Potsdam har man fundet Keiseren af Ruslands Portrait, som han har forærer hende. I Charlottenburg fandt man hendes treaarige Brevvexling med Kongen, og Papirer, redigerede af Engelske Forfattere, som skulle bevise, at man ikke maa bryde sig noget om de Tractater, man har sluttet med Keiser Napoleon, men at man ufortøvet bør tage Russisk Partie. Disse Piecer, siger Moniteuren, ere historiske Beviser paa, hvor ulykkelige de Førster ere, der lade Fruentimmer have Indflydelse paa Statsanliggenderne. Noterne, Rapporterne og Statssagerne lugte af Muscus og ligge imellem Dronningens Lapper og andre Toiletsager. — Om den faldne Prinds Louis siges, at han i Berlin offentlig kaldes den lille Hertug af Orleans; at han i Spidsen for en Troupe unge Officierer havde slaaet Vinduerne ind hos Ministeren Haugewitz.

Da Keiser Napoleon d. 7 Oct. ankom til Kronach, steg han af i Præstegaarden, hvor han gav Dechanten og Birkedommeren Audience. Hos den første forespurgte han sig angaaende Omegnen, Skovene, Bambergs Grændser mod Sachsen &c. Han vendte sig derpaa til den første og spurgte: Indbyggerne ere Catholske? Dechanten svarede ja. "og godt Catholsk?" Dechanten svarede atter ja. "Hvor gammel er Kirken?" Dechanten undskyldte sig med, han kunde ikke bestemt sige det, efterdi Halvdelen af Kirken i den 30aarige Svenske Krig var bleven et Rov for Luerne. Keiseren smilede og sagde: "det er ikke godt, naar Manden ikke veed hvor gammel hans Kone er."

De 2000 Mand Svenske, som de Franske have taget til Fanger, skulle være særdeles smukke Folk, i deres blomstrende Alder. Deres rolige og kjekke Udseende var meget afstikkende mod de andre Krigsfanger, som see meget nedslagne ud.

Riga d. 11 Oct. Vi have fra den d. 8 til d. 9 Oct. havt en skrækkelig Orcan, hvis Ødelæggelser have anrettet en næsten uvurdeerlig Skade paa vor Rhed og vore Revirer; en Mængde Baade, Strusser og lette Fartøier, deels tomme, deels ladede, ere sjunkne; blandt Strusserne ere 8 ladede med Rug; ved Staden og Broerne ere de fleste Skibe beskadigede. — Et Skib fra Kjøbenhavn, der junge George, med Muursteen, er sjunket.

Den over Rotterdam indløbne Efterretning, at den Spanske Flaade, som har ligget ved Cadix, skulde være slaaet af Admiral Collingwood, er i Følge directe Breve fra Engelland af 8 d. M. ugrundet.

Efter Keiser Napoleons Befaling er i Anledning af Seieren i alle Kirker i det hele Franske Rige blevet afsjunget et Te Deum.

Den gamle 84 aarige Feldtmarchal Möllendorf havde den 6te Audience hos Keiser Napoleon og blev meget naadig modtagen.

De af den Franske Armee erobrede Lande ere nu deelte i 4 Departementer, nemlig 1) Berlin, 2) Cüstrin, 3) Stettin og 4) Magdeburg.

Miscelle r.

Under denne Benævnelse, skal med Aaret 1807, begynde et nyt Ugeskrivt, hvis Formaal er, ved en Samling af Efterretninger og Notizer, at bidrage

til Kundskab om Nationernes Sæder og Skikke — mærkværdige Personers Levnet, Meninger, Fortjenester eller Talenter — den videnskabelige Culturs Udbredelse — Litteraturens Tilvext — Kunsternes Tilstand — Industriens Fremme; da disse Gjenstande, interessere Mennesker af Tænksomhed og Følelse, haaber Udgiveren, at hans Skrivt, ordentligen fortsat, skal fortjene Læsernes Bifald, enten de søge Moerskab eller fordre Underretning. Den egentlige Politik, er udenfor Udgiverens Plan; man indseer følgeligen, at det ingenlunde kan være hans Hensigt, at rivalisere med Tidsbladene "Dagen" eller "Kjøbenhavns Skilderie" eller noget andet af vore yndestværde periodiske Skrivter.

Udgiveren erindrer ikke, at der foruden Adres-Avisen, udkommer om Onsdagen, noget periodisk Skrivt til almindelig Læsning, derfor har han bestemt paa denne Dag, at lade ombringe eet eller to Numere af "Miscellerne". Ingen er forpligtet at vedblive Subskriptionen længer end for eet Bind eller 24 Ark, for hvilke Betalingen erlægges ved det første Numers Modtagelse, med 9 Mk. for et Trykpapiirs og 10 Mk. 8 ß. for et Skrivpapiirs Exemplar. Bliver Subskribenternes Antal saa tilstrækkeligt, skal til hvert Bind, leveres et Kobber, uden videre Betaling, eller ogsaa Prisen, indtil en Trediedeel forringes. Naar man tager i Overveielse, at Udgiveren har betydelige Udgivter til Anskaffelsen af inden- og udenlandske Journaler og Bøger, foruden de mange andre Omkostninger eller Tab, som periodiske Skrivters Udgivelse altid medføre, da vil man ikke ansee Betalingen for høit ansat.

Hvo, som uleiliger sig med at samle Subskribentere, fortjener min Tak, og som et Beviis paa min Erkjendtlighed derfor, erholder Samleren, saalænge "Miscellerne" udgives af mig, for 8 a 10 Subskribentere, eet Exemplar uden Betaling.

De paategnede Planer, ønskes tilstillede Udgiveren, inden dette Aars Slutning.

De Herrer Boghandlere, Bogtrykkere og Commissionairer, erholde foruden 16 proC. Rabat paa hvert Exemplar, endvidere, et gratis paa 8 Exemplarer.

Subskriptionen modtages i No. 7, ligefor Holmens Kirke, hos Udgiveren

Kjøbenhavn, N. C. Øst.

d. 15 November 1806.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 12.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 22 November, 1806.

Carrs Reise.

Intet er i vore skrivesyge Tider almindeligere, end at enhver, der gjennemreiser et Land og besidder Selvtillid nok til at troe, at Verden med største Gridskhed ønsker at høre hans Beretninger og Betragtninger, aldrig saasnart har endt sin Reise, førend han, under en meget lovende Titel, præsenterer det læsende Publicum Resultaterne af sin Vandring. Engellænderne og Tydskerne ere især stærke heri, og de behøve ikke mange Dage til at see sig om i et Land, for i et eller to Bind, forsynede med nydelige Kobbere og Vignetter, at bryde Staven over et heelt Land og en heel Nation. Mange af disse Herrer samle de fleste af deres Efterretninger og Anmærkninger paa deres eget Værelse, og udspekke Resten med Betragtninger over Ting, de neppe have seet, og Anecdoter, man har fundet for godt at indbilde dem. Adskillige Udlændinge, som have beskrevet deres Reise igjennem Dannemark og Norge, have aflagt de meest afstikkende Prøver paa Uvidenhed, Lettroenhed og Fripostighed. I Almindelighed indrette de deres Dom efter Maaden, hvorpaa de bleve modtagne, og efter de Adgange, deres Anbefalinger forskaffede dem. Imidlertid er det dog dette Slags Bøger, hvoraf andre Nationer skulle lære at bedømme vort Land, vor Cultur og vore Sæder. Hvad Under, at man saa ofte bedømmer os urigtigen? Sædvanlig troe saadanne Reisebeskrivere, at de paa hiin Side Elbens og Øresunds Bredder kunne sige hvad de ville, og at ingen i saadan en Frastand saa let vil gribe dem i deres Løgn.

En Engelsk Esquire — John Carr — tiltraadte den 14de Maji 1804 en Reise, deels for, som han selv siger, at anstille Betragtninger over Menneskenes store og interessante Værker, deels i Haab om at forbedre sin Sundhed. Skjebnen førte ham til Dannemark, Norge, Sverrig og Preussen, og disse fire Lande have givet ham Stof nok til en Reisebeskrivelse, som han nu har udgivet. I det første Bind beskriver han de tre første Riger. Uagtet hans Bog ikke heel igjennem er uden al Interesse, saa er den dog fuld af Urimeligheder og urigtige Efterretninger. At opregne alle disse i et Blad, der nærmest er bestemt for Danske Læsere, vilde være et unyttigt Arbeide. Dog maa man for

saa vidt rose Forfatteren, at han ikke efter Ramdohrs og Fleres Exempel just har haanet vor Nation, men overalt viist sig som den sande John Bull, der uden Tilbageholdenhed siger sin Mening om hvad han forstaaer og ikke forstaaer, skjønt han ved alle Leiligheder vil overtale os til at troe, "at der kun i Engelland fødes Mennesker." Nogle af denne Reisendes Betragtninger og Noticer ville maaskee ikke staae her paa deres urette Sted. Adskillige af hans Vink fortjente maaskee at lægges paa Hjerte.

Forfatteren ankom til Husum just paa en Tid, da der var Marked. Han fandt det meget upassende, at man i Kirkens Chorgange havde opslaaet Fjælehytter, hvori der falholdtes Bøger og Kobberstykker. Forargeligt er det altid, at man paa det samme Sted, som er bestemt til at kjøbe Visdom, skal kunne kjøbe Billeder. Forfatterens Engelske Stolthed fandt sig især smigret ved Prædicatet Engelsk, som man her tillagde næsten enhver af de Articler, der vare tilfals, uagtet han var overbeviist om, at næsten ingen af dem var gaaet igjennem Engelske Hænder. Men endog Lyden af dette Navn, siger han, har noget Tillokkende ved sig. — Man maa i dette Stykke give ham fuldkommen Ret. Endskjønt man i den senere Tid ikke er mindre forgabet i Alt, hvad der er Fransk. Der skal endog gives adskillige, der i egentlig Forstand ikke spise Dansk Brød; thi de lade alt det Meel, de bruge, komme directe fra Frankrige. — Forfatteren beskylder en Toldbetjent for, at have ladet sig putte en Daler i Haanden, og derved ladet sig bevæge til at erklære, at der ingen Contrebande fandtes i Cofferten, uagtet han kun dømte om det Udvortes. Men da Forf. tillige siger, at Toldbetjenten kom til ham i et Værtshuus, for der at undersøge hans Reisetøi, saa seer man aabenbar, at det er en reen Opdigtelse. I Husum har vor Reisende fundet et Slot, som tilhører Hertugen af Holsteen (!!) — Om de dansende Holsteenske Bønderpiger anmærkes meget rigtig, at de see ud som Tønder, der dreie sig rundt. — Et af de Ord, som en Reisende allerførst og hyppigst lærer i Dannemark, er Ordet Snaps; paa hver Station begjerede Kudsken en Snaps, og Forf. fandt bestandig sin Regning ved at opfylde denne Begjering; men han klager meget over de Danske Kudskes grusomme Fremgangsmaade mod deres Heste. — Enhver Reisende, siger han, som ankommer til en Dansk Poststation, maa ansee det for en Lykke, naar hans Taalmodighed ikke sættes paa en alt for haard Prøve. Han maa sædvanlig bie en halv Time paa Hestene, som ved hans Ankomst gjerne græsse paa et langt bortliggende Vænge.

Uagtet Forf. gjennemfeiede Veien fra Flensborg til Abenraae (!) som han kalder det, i en Time, saa fandt han dog Tid nok til at iagttage, at Landet i denne Egn er lidet dyrket, og Hytterne usle, og gjorde desuden den store Opdagelse: at Aspargeserne ere smaa og plettede, og at godt Folk koge her Pastinakker i Suppe! Det kan man kalde en hurtig og skarp Iagttagelsesaand. — Forf. tilraader alle Reisende i Holsteen og Jylland, ikke at spise andet end Æg og Smørebrød; Vinen, siger han, er allevegne meget slet, og Øllet afskyeligt. — Allevegne fandt han, at man havde tilladt sig den Grusomhed, at binde det ene Been paa hvert Lam, som græssede i Hjorder, fast ved Kroppen, paa det det skulde blive nær ved Moderen, og ved at have mindre Bevægelse blive des federe. Han forundrede sig meget over, at han overalt i Dannemark og det øvrige Norden savnede det saa yderst nyttige Dyr: Æselet. — Mærkeligt er det, at denne Reisende, i sin store Forlegen-

hed i at gjøre sig forstaaelig paa Dansk, fandt, at Danske Fruentimmere meget lettere forstode hans pantomimiske Sprog end Mandfolkene. — I Roeskilde fandt han Juliane Maries Gravmæle, som han, paa hendes Persons Bekostning, erklærer for eet af de skjønneste; det Latterligste er, at denne Dronning ikke har noget egentligt Gravmæle, men ligger i en med Fløiel overtrukket galoneret Kiste; det synes ordentlig, at han blot har nævnt hendes Gravmæle, for at kunne sige noget om hende selv. — Kongens Bibliothek har, efter Forfatterens Paastand, liidt meget i den store Ildebrand, og han paastaaer, at det er alt for uhyre stort i Forhold til Staden og Riget. — Paa Theatret spilles fire Gange ugentlig, formedelst det store Antal Personer, blandt hvilke alle Sø- og Landofficierer ere, som have fri Adgang, hvorved Indtægten kun bliver meget ubetydelig. Det Manglende, som Kongen erstatter, beløber sig til 100,000 Rdlr. aarligen! Skuespillerne ere ikke meget mere end middelmaadige.

Mod vore Damer er Forfatteren meget galant. De ere, siger han, meget fyldige og have et aabent og ædelt Ansigt, som Hjertet forstaaer og elsker ved første Diekast; de have meget af det gode Lune, som man i Almindelighed ikke savner hos stærke Folk. Men med Reenligheden i deres Paaklædning er han ingenlunde fornøiet; han paastaaer, at de trænge til en Addison, som med sin fine Vittighed kan revse deres smudsige Klædedragt; naar de kjøbe Tøi, saa foretrække de altid det mørke, fordi det sjeldnere trænger til at vaskes.

Ved at besee Batterierne lod Forf. sig indbilde af en Søofficier, at vi i den anden Aprils Dage fuldt og fast troede, at den Engelske Flaade ville gaae til Carlscrona eller Reval, og at vi derfor aldeles ikke belavede os paa noget Forsvar. Slaget den 2den April omtaler han omstændelig og paa sine Steder snurrig nok. "Fornemme og Ringe," siger han: "velopdragne Folk og Kræmmersvende (ligesom Kræmmersvende ikke kunne være velopdragne Folk) ilede i stor Hob til Toldboden; de Syge krøbe ud af deres Seng, og lamme Folk førtes til Strandkanten, thi de bade om at medtages i Baadene, som bestandig pakfulde afgik til Blokkeskibene." — Men efter dette Galimatias udbryder Forf. meget skjønt: "hvilket sørgeligt Syn! Den Britiske Nations æggede Hevn overfaldt med Lynets Rasen og Hurtighed et tappert Folk i dets egen Hovedstad, hvis Konge selv engang sad paa Engellands Trone og i hvis Førsters Aarer vor Kongeslægts Blod flyder! Naturen maatte forfærdes ved at være Vidne til en saadan Broderkrig." Willemoes's Kjekhed omtales udførlig. — "For at vise, hvor svage Foreningsbaandene mellem Magter, hvis Nid og Uvenskab bestandig staaer i Forhold til deres Naboskab, altid maae være, vare de Svenske paa deres Høie rolige Tilskuere til Fægtningen, og syntes at have tabt al deeltagende Følelse for dens sørgelige Udfald; thi det var deres Medbeilere, som ydmygedes."

Med Grund paaanker Forf. den Skjødesløshed, at man ved Palaierne mellem Stenene og især indenfor Gitterværket omkring Frederik den Femtes stolte Statue, lader Græsset saa fredelig groe, at man næsten skulde troe, det er bestemt til at slaaes *). — "De Danske

*) For ikke længe siden har Anmelderen været Vidne til, at en Svensk Gaasekræmmer, som holdt med en heel Flok Gjæs paa Kongens Nytorv, lod disse Dyr græsse indenfor Rækværket omkring Statuen paa denne Plads. Disse forsultne Skabninger gik her i Græs op til Brystet, og befandt sig meget vel derved.

ere meget bange for Ild, men intet Folk har ogsaa liidt mere derved. En Formaning at omgaaes forsigtig med Ild og Lys og lange Bønner for den Kongelige Families Vel er Indholdet af de støiende og melancholske Vægtersange, som den trætte Reisende hver halv Time om Natten plages med." Man seer heraf, at ogsaa Udlændinge ønske om Natten mindre Sang og mere Ro i Kjøbenhavn.

Paa Rosenborg glædede Forf. sig meget ved at see det herlige Service Dansk Porcellain, som er forfærdiget i Kjøbenhavn, og hvorpaa Flora Danica meget skjønt er malet. Han paastaaer, at vor Porcellainsfabrik, nagtet den endnu befinder sig i sin Barndom, kan sættes ved Siden af den i Dresden, Berlin og Wien.

Ogsaa det Kongelige Stutterie i Frederiksborg har vor Reisende besøgt. "Kongen," siger han: "har 2000 Heste, som alle ere vanzirede derved, at man paa det ene Laar har mærket dem med et Bogstav og paa det andet med Dyrets Fødselsaar. Der gives her en smuk og meget sjelden Race melkehvide Heste, som altid græsse sammen, og hvoraf Hoppen aldrig tillader at Hingsten af nogen anden Race nærmer sig den." Man har forsikkret Forf., at der paa Øen Ceilon gives en lignende Race. — Paa Fredensborg fandt han Alting temmelig øde; Græsset voxte i Gaarden og paa Trapperne; Vinduesskuderne vare lukte og Ruderne paa adskillige Steder knækkede. Ogsaa her finder han Leilighed til at tale med Bitterhed om den afdøde Enkedronning. — Man viste ham med stor Glæde den Sal, hvor Prindsen af Gloucester to Aar i Forveien havde givet et stort Middagsmaaltid.

Ogsaa Forf. anfører, formodentlig efter Coxe, Haugen ved Marienlyst i Helsingøer som det Sted, hvor Hamlets Fader, efter et Sagn,

skulde være bleven dræbt. Himlen maa vide hvor Engelskmændene have dette Sagn fra! Her nævnes endog Hamlets Frugthauge, som endnu existerende. Til Slutning fortælles her atter den i alle Engelske Reiser og Geographier indtil Væmmelse gjentagne Historie om Struense og Brandt. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Mægler Jacobsen har offentlig ladet indkalde alle Mæglere i Kiøbenhavn, for at møde hos ham. I dette Møde skal der raadslaaes angaaende et til Magistraten indkommet Forslag, at der hver Løverdag skal udgives af Magistraten en Priscourant over alle de Varer der falholdes i Hovedstaden, af samme Indretning som de Priiscourantlister, der udgaae i Amsterdam og Hamborg.

Marinerregimentet har allerede faaet 24 Recruter, som have været med i Slaget ved Jena. Tolv af dem have endog deeltaget i Fægtningen i og ved Lübeck.

Ved Lübecks Indtagelse skulle adskillige af vore Kjøbmænd, der havde Forraad af Varer i denne Stad, have liidt betydeligt Tab.

I det Skandinaviske Litteraturselskab forelæstes d. 8 Nov. en Afhandling om Hannibal Sehesteds første Ambassade i Frankrige, med adskillige hidtil utrykte Bilag, angaaende Corfitz Ulfeld, ved Etatsraad Moldenhawer.

Videnskabers Selskabet har i Aar udsat 4 Priisspørgsmaale for den mathematiske, physiske, historiske og philosophiske Classe. For den historiske Classe: en udførlig Undersøgelse og Udvikling af Østgothernes politiske, religieuse, videnskabelige og artistiske Tilstand i den Periode, i hvilken de beherskede Italien, fra Theodorichs Tid indtil deres Riges Undergang. For den philosophiske: hvorvidt kan den borgerlige Lovgivning, umiddelbar ved directe Befalinger eller Forbud, virke paa Folkets Sæder, uden at overskride Retspligter og blot ethiske Pligter? Selskabet ønsker tillige, at det ved passende Exempler maatte oplyses, hvilke Hovedfeil ældre eller nyere Lovgivere i den Henseende ere begaaede, og hvilke Følger disse have havt.

En berygtet Tyv, Ole Larsen, er d. 5 d. M. greben og anholdt i Christiania, efterat han Dagen i Forveien havde gjort Indbrud og Tyverie i Oddernes Kirke under Mandals Sorenskriverie. Denne Tyv har været heftet i mange af Stiftets Arresthuse, men han har altid fundet Midler til at undvige. Fra 29 April til 28 Octbr. er han undveget fra Arresthusene i Strømsøe, Laurvig, Scheen og Kragerøe.

Udenlandske Efterretninger.

I Moniteuren findes et opfanget Brev, dat. Helmstadt d. 18 Oct. 1806, fra en Officier ved Hertugen af Brunsvigs Armee, hvori det hedder: Himlen maa vide hvor mine to Sønner, især den ældste er bleven af! Gud give at de døde for deres Fædreneland med Vaaben i Hænderne, og at de dog maatte have bidraget til at slaae Fienden! Men at døe paa en saa skjændig Maade! At erfare, at de ere faldne som Offre i de Dage, hvor de Franske hundrede Gange have hevnet deres Nederlag ved Rosbach og som have givet den Preussiske Militairhæder sit Banesaar, vilde være en Pind til min Ligkiste. Af Hertugens Regiment ere kun omtrent 100 Mand tilbage; der er ikke mindste Mulighed i, at Preusserne kunne levere endnu en eneste Bataille, som kunde bøde paa et saa stort Tab. Dette paastaae endog alle Preussiske Generaler, der passere herigjennem. Og naar man spørger dem, hvor deres Kammerader ere blevne af, eller hvor de have reddet sig hen, saa kunne de ikke give noget tilfredsstillende Svar: man siger, at Armeen er bleven adspredt til Verdens fire Hjørner. — Det er endelig Tid, at Preusserne, Russerne og Østerrigerne indsee, at de Franske ere uovervindelige, og ville vedblive at være det, saalænge de øvrige Europæiske Magter med Haardnakkenhed fremture, tvertimod Erfaringens Vink, i deres gamle Maade at føre Krig paa, istedetfor at antage de Franskes System og angribe dem med deres egne Vaaben. — — Disse smaae Franskmænd gjøres ikke ved Stokkeprygl til militaire Machiner; men Æresfølelsen gjør dem til sande Helte. Vel indtræde de i Begyndelsen med megen Utilbøielighed i Soldaterstanden, som de tvinges til ligesom de Preussiske Recruter, men omsider give de den dog Fortrin for hver anden Stand, deels fordi man behandler dem med Menneskelighed, deels fordi Soldaten selv har de hæderfuldeste Udsigter. — Uagtet det er umueligt,

at enhver blandt 400,000 Mand kan naae en Officiers Grad og endnu langt mindre de første Militairværdigheder, saa er det dog ikke mindre sandt, at Soldaten kan sige: det er ikke umueligt, at jeg kan blive Fransk Marchal, Prinds eller Hertug ligesaa godt som alle de øvrige, og at denne Tanke maa kunne opmuntre ham meget. Et Menneske, som ikke har noget Begreb om Ære, maa kunne faae Sands for den, naar han gjør sig fortrolig med denne Tanke, og maa kunne gaae til Slaget med mageløst Mod, naar han veed, at han trodser Døden i en langt høiere Hensigt, end at faae 10 ß. om Dagen. Naar jeg derimod tænker mig en stakkels Djævel af en Soldat, der staaer i Tjeneste hos en af de andre Magter; naar jeg tænker paa de mange Stokkeprygl, jeg har seet uddele, og jeg tillige er overbeviist om, at en gammel Soldat, der er bleven graa i disse Magters Tjeneste, efter saa slet Behandling, saa møisommelige Tjenester og alle de Batailler, han har deeltaget i, ikke engang kan haabe nogensinde at blive Fændrik eller Cornet; naar jeg betænker alt dette, undres jeg ikke et Øieblik over, at Preusserne ere blevne slagne, og jeg vilde anseet det for et Underværk, dersom de havde seiret. — Ganske anderledes var det ved Rosbach. I Spidsen for den Franske Armee stode den Gang Folk af Stand, der havde deres Fødsel og Madam Pompadurs Beskyttelse at takke for deres Rang, og som anførte saakaldte Soldater, paa hvis Spor, man efter deres Flugt, ikke fandt andet end Haar- og Pudderpunge. Men hvor meget have Tiderne ikke forandret sig! — Det er stor Skade, at de krigførende Magter ikke værdige denne Forandring nogen Opmærksomhed og at de søge saa lidet at vælge de Midler, Omstændighederne udkræve. De ville hellere lade sig slaae af de Franske, end lære noget af dem, og imidlertid er her dog intet andet at gjøre 2c. — — Den Franske Armee havde følgende Stilling:

. · . · . · . · . · . · . · . · . A . · . · . · . · . · . · . · . · .

og imellem det Rum, som er betegnet med A, maatte Kongen af Preussen passere med sin Escorte, for ikke at blive afskaaren. Under denne March hørte man tydelig de Franskes Seiersraab.

Efter Americanske Blade ruste Negrene i Hayti sig frygteligen, for at angribe St. Domingo. Endeel Indbyggere, som frygtede for et slet Udfald, have forladt Staden.

Spanierne have sendt 2000 Mand til Red-Revire, for alvorligen at godtgjøre Lovligheden af deres Fordring, og Americanerne ruste sig paa deres Side for at bevise det Modsatte.

Den Franske Consul i Norfolk i Virginien har erklæret Ødelæggelsen af det Franske Linieskib Imperieux for en Fornærmelse mod Neutraliteten, og har vægret sig ved at erkjende det til Norfolk sendte Franske Mandskab for Krigsfanger.

I Hull er der givet Ordre, at anholde alle de Skibe, der uden særegen Tilladelse, indtage Ladninger til Emden og Varel.

Udeblivelsen af Breve fra Preussen, Rusland og det sydlige Tydskland har foraarsaget en Standsning i den Engelske Handel. Man vil hverken kjøbe eller sælge. D. 14 Nov. mærkede man i London kun liden Forandring i Varepriserne. Jamaica Caffe gik bedre af ved sidste Auction, men St. Domingo Caffe falder i Prisen. Coursen er atter stegen 4 Groot, og nogle Huse have trukket Vexler paa 3 Maaneder.

Porten skal have opsagt Rusland sin Alliancetractat.

Paa Lloyds Caffehuus veddes nu 5 Guineer mod 100, at den Franske Armee næstkommende Junii Maaned vil være i St. Petersborg.

Den Russiske Armee har, som det hedder, trukket sig tilbage til sine Grændser, hvor den bestandig trækker mere Forstærkning til sig. De i fierne Russiske Egne liggende Regimenter ere rykkede op.

I Følge Efterretninger fra Lausitz stode de Østerrigske Forposter en Fjerdingvei fra Ebersbach. Andre Østerrigske Tropper trække sig til Vest- og Østgallizien.

Den Franske Gesandt skal hos det Wienske Hof have indgivet en Note, hvori han forlanger, at den Østerrigske Armee skal trække sig tilbage fra Bøhmen; i en anden Note skal han have erklæret, at Erkehertug Carls Afreise til Armeen vil betragtes som en Krigserklæring, og at han i saa Fald har Ordre, strax at forlade Wien. — Men denne Efterretning trænger til nærmere Bekræftelse.

Det Hessiske Militair skal forsamle sig i Hagenau og andre Steder i Elsas, og inddeles i Regimenter paa 27 Compagnier. Uniformen bliver himmelblaa. — De i Steen udhugne Hessiske Vaaben nedtages. — Adskillige Privatfolk have solgt deres Huse og Meubler.

I Stralsund vedbliver man at nedrive Husene i Forstæderne. — I Wolgast have Franske Streifepartier forlangt 1000 Luisd'or, i Loitzen 100 og i Grimm 300. — D. 6te rykkede adskillige Detachementer Tropper med Artillerie op fra Stralsund til Grændserne.

Efter den 23de Franske Bulletin var Cassen og endeel af den Bagage, som hører til General Vilas Armee, passeret Pene og befandt sig allerede i Svensk Pommern. Men Storhertugen af Berg lod dem tilbagefordre. — Prinds Hieronymus, som med Bayererne og Würtembergerne, anfører et Armeecorps, marcherer til Slesien.

Den Franske Divisions-General Bisson er udnævnt til Gouverneur i Brunsvig, det Hildesheimske, Halberstadt, Eichsfeld, Stæderne Goslar og Mühlhausen.

Den Preussiske Besætning i Hammeln har capituleret paa den Betingelse, at den vil holde Fæstningen besat endnu i nogle Dage, og dersom den da ikke faaer Undsætning, at overgive sig.

De Franske Tropper forlode Lübeck d. 2 d. M. paa 1 Batallion nær.

Siden d. 11te d. M. arbeide dagligen 2000 Mand paa at sløife Fæstningen Hanau. Den ligger 2 Mile fra Frankfurt og har hidtil tilhørt Hessen.

Ved Artlenburg og Lauenburg opslaaes nu to flyvende Skibsbroer.

Fra Holland af føres endnu megen Skyts og Munition til den i Vestphalen staaende Armee.

Admiral Nelsons Broder har faaet Tilladelse til at føre Titel af Hertug af Bronti.

I Magdeburg ere 20 Generaler, 22,000 Mand, hvoriblandt 2000 Artillerister, 54 Faner, en Million Pund Krudt, en stor Broequipage og en overordentlig Mængde Artillerie-Metal faldne i de Franskes Hænder. — General Blüchers Corps har det 1ste og 4de Franske Corps frataget ved Lübeck 60 Faner, som nylig bleve præsenterede Keiseren. 4000 heelt equiperede Heste, som ligeledes

ere tagne ved Lübeck, ere blevne sendte til det Potsdamske Depot. — Blüchers Corps har forskaffet de Franske 21,000 Fanger, hvoriblandt 5000 monterede Cavallerister. — I Feldttoget er der ialt taget over 140,000 Mand til Krigsfanger, over 250 Faner; paa Valpladsen og i de enkelte Fægtninger erobredes 800 Canoner, og i Berlin og de øvrige Fæstninger forefandtes 4000. — En saadan Erobring i saa kort en Tid er uden Lige i Historien.

Den i Altona nylig afdøde Hertug af Brunsvig, Carl Wilhelm Ferdinand, er født 1735. Hans Fader var regjerende Hertug og hans Moder Frederik den Stores tredie Søster. Een af hans Lærere var den berømte Abbed Jerusalem, der for ham skrev sine Betragtninger over Religionen. Den første Krigstjeneste lærte han under sin Faders talrige Tropper, og til Hærfører dannede han sig under sin Farbroder, den berømte Ferdinand. Under ham anførte han de Brunsvigske Tropper i Syvaarskrigen. Allerede i Forveien havde han meget udmærket sig 1757; strax derpaa fordrev han de Franske fra Marburg, 1758 bestemte han Slagets Udfald ved Crevelt, i det han uddrev de Franskes venstre Fløi, som anførtes af St. Germain, fra en Skov; han indtog derpaa Rüremonde, og trængte frem lige ind i Brabant. Ved Minden bidrog han meget til den store Seier, og vandt samme Dag en anden ved Cofeld, hvor han faldt Fienden i Ryggen. I Træfningen ved Corbach blev han saaret; 6 Dage derefter slog han et Fransk Corps ved Emsdorf. D. 16 Oct. s. A. blev han atter saaret i de blodige Træfninger ved Kloster Compen, men trak sig dog lykkelig tilbage. Han havde den største Deel i Slaget ved Willinghausen 1761. Han tiltraadte Regjeringen 1780. — 1787 blev han Hovedsmand over den Hær, hvormed Kongen af Preussen tvang Holland til at indsætte Prindsen af Oranien i sine forrige Rettigheder. — I Begyndelsen af Revolutionskrigen blev han atter opfordret til at anføre den Preussiske Hær. Han maatte — hedder det — laane sit Navn til det berygtede Manifest af 27 Julii 1792, som var Franske Emigranters, især den forrige Minister Colonnes Værk. Hans Skjebne i Champagne er bekjendt. Svækket ved uophørlig Regn, Mangel paa

Tilførsel og Sygdom maatte han trække sig tilbage. Dumoriez, forstærket af Kellermanns og Beurnonvilles Corpser, fordrev ham. Næste Aar tilbagedrev han den Franske Hær et godt Stykke bag Maynz, som han erobrede i Julii Maaned. D. 13 Sept. vandt han en stor Seir over de Franske ved Pirmasens og drev dem tilbage til Saar. I Forening med Østerrigerne erobrede Prusserne under Wurmser de Weissenburgske Linier, som ansaaes for uovervindelige. Ved Lautern vandt han d. 3 Nov. en Fægtning, og reddede siden Levningerne af Wurmsers slagne Hær; næste Aar forlod han sin Post, overdrog Commandoen over den Preussiske Hær til General Møllendorf, og vendte tilbage til sit Land. Som en 72 Aars Olding opoffrede han alle disse Laurbær og med dem sit Liv og sit Land i det seneste ulykkelige Feldttog mod Frankrige, hvor han blev dødelig saaret.

De Røvere, som ødelægge Torino, existere ikke mere. 51 af dem ere transporterede til Neapel; de havde 2 Præster til Anførere. 40 af Fra Diavolos Bande ere førte i Lænker til Neapel, for der at dømmes. Fra Diavola flygter i sin Fortvivlelse fra Bjerg til Bjerg. Hans Bande skal nu være formindsket til 115 Røvere, som, blottede for Vaaben og Levnedsmidler, søge deres Tilflugt i de utilgjængeligste Huler og ikke vove at nærme sig beboede Steder. Den 15 Oct. omringede Franske Tropper et saadant Bjerg; 80 Røvere bleve paa Pladsen og 45 blev tagne til Fanger.

Redowky, Botanist ved den Russiske Gesandtskabsreise til China, har af Keiser Alexander faaet Understøttelse til at gjøre en botanisk Reise i de yderste nordøstlige Egne af Asien. Han gaaer for det første til Jakuzk, og vender omsider tilbage igjennem Daurien til Siberien.

For at sikkre Seiladsen paa den farlige Sø Vennern, existerer der i Sverrig et Selskab, hvis Bestræbelser af Kongen Tid efter anden ere blevne understøttede med 12,000 Rdlr. I dette Selskabs sidste Forsamling d. 13 Martii blev det besluttet, at der ved de farligste Steder i Vennern skal sættes Mærker og andre Tegn, som kunne vise Indløbene til Havnene; at der ved Vennersborg skal oprettes et Fyr, og at Skrozhalsfyret fremdeles skal underholdes.

I et lidet Værelse ved det Kongelige Bibliothek i Stockholm staaer en stor forseglet Kiste, med dobbelt Laas for, hvori Gustav den Tredies Manuskripter gjemmes. Efter hans Befaling skal denne Kiste ikke aabnes førend 50 Aar efter hans Død. Disse Haandskrivter ville i sin Tid udbrede megen Lys over den Svenske Historie i Gustavs Tidsalder.

Da Universitetet i Leipzig d. 6 d. M. sendte Deputerede til Keiser Napoleon, underholdte han sig med dem i tre Korteer. Han talte med dem om Hindeburgs combinatoriske Analysis, om Leibnitz, Kant, Gall ꝛc.

Følgende korte historisk-geographiske Skildring af de mærkværdigste Stæder, de Franske i denne Tid have taget, vil neppe være Bladets Læsere uvelkommen. 1) Fortet Georg ved Fæstningen Hammeln skal være det høieste Fort i Europa næst Gibralters og Königsteins. Hammeln selv er endog i den Danske Historie ikke umærkværdig. Her var det, hvor Christian den Fjerde, som Kredsoberst i Trediveaarskrigen, d. 20 Julii 1625 styrtede med Hesten ned fra Brystværket. Stadens Historie er siden den tilligemed Göttingen og Hannover udgik fra Hanseforbundet, en sand Lidelseshistorie. Der er, som Baggesen siger, ingen tænkelig Stad- eller Landeplage, som den ikke i en Tid af 200 Aar har undergaaet. — 2) Fæstningen Magdeburg ligger 16 Mile fra Berlin ved Elben, og har med Garnisonen 36,000 Indbyggere. Den har mange Fabriker og driver anseelig Handel. 1631 blev den indtagen med Storm af de Keiserlige Generaler Tilly og Pappenheim; den blev ved denne Leilighed meget ruineret; Kong Frederik Wilhelm lod Staden 1714 meget forbedre. I Syvaarskrigen tjente den tre Gange som et Tilflugtssted for den Kongelige Familie i critiske Øieblikke, hvor den maatte tage Flugten. — 3) Wismar er en vigtig Fæstning, 5 Mile fra Schwerin, i Mecklenborg, med en skjøn Havn. Ved den Westphalske Fred blev den 1648 overladt til Sverrig, som 1653 anlagte her et Svensk Tribunal. I den nordiske Krig har den undergaaet store Gjenvordigheder. 1712 blev det beleiret og stærk bombarderet af de Danske. 1715 blev den af de Danske, Preusserne og Hannoveranerne bloqueret. 1716 blev den paa visse Betingelser erobret og dens skjønne Fæstningsværker sløifede. 1721 kom den atter til Sverrig, som 1803 solgte Staden og dens Districkt til Mecklenborg. — 4) Berlin har Soldaterne iberegnet 164,000 Indbyggere og foruden disse 138,000. Næsten 17,000 Mennesker leve af de mange herværende vigtige Fabriker, der leverer over for 8 Mill. Rdlr. Varer, hvoraf der udføres for

9 Mill. Blot Porcellainsfabriken leverer for 150,000 Rdlr. aarligen. Staden i sig selv blev anlagt 1163 af Markgreve Alberto. Den bestaaer af 8 Hoveddele. Fredriksstaden, som er anlagt ved Berlin 1713 af Wilhelm I., har en Gade, som er en Italiensk Miil lang, og paa Wilhelmspladsen staae 4 berømte Preussiske Generalers Billedstøtter. — 5) Potsdam er næst Berlin, hvorfra den kun ligger $2\frac{1}{2}$ Mile, Kongens sædvanlige Residence og een af de smukkeste Stæder i Europa. Churførste Fredrik Wilhelm, Kong Fredrik Wilhelm og Fredrik II. have anvendt meget derpaa og forvandlet den fra en ubetydelig By til en Stad, som nu har 1740 Bygninger, et Kongeligt Slot ꝛc., mange Fabriker og 26,980 Indbyggere, hvoraf 16,000 have deres fornemste Næring af det Kongelige Herskabs Hofstat, der bestaaer af 800 Personer. I Syvaarskrigen havde Russerne indtaget Staden, og holdt ilde Huus der. Ikke langt derfra ligger det berømte Lystslot Sanssouci, hvor Frederik den Store, hvilende paa sine Laurbær, levede som Philosoph i Kredsen af Verdens kløgtigste Hoveder. I den derværende Marmorsal er der i venskabelige Samtaler med Voltaire, d'Alembert ꝛc. maaskee bleven yttret flere Vittigheder end der nuomstunder findes i alle Europas Vittighedsarbeider tilsammentagne.

Ved Postens Afgang fra Hamborg vare adskillige tusinde Mand Franske Tropper ikke længere end en Miil fra denne Stad, og man troede ganske vist, at disse Tropper ere bestemte til at tage Hamborg i Besiddelse.

Efter en Skrivelse fra Holsteen d. 18 Nov., er Hr. Oberstlieutenant v. Kardorf bleven saaret i den ene Haand, og Lieutenant v. Bardensleth i Bedring — Vore Grændser respecteres nu paa det nøieste; men Landeveiene ere endnu usikkre formedelst de mangfoldige Marodeurer, hvoraf Landet er fuldt. Ved stærke Patroulleringer bliver dog alt bragt tilbage i den forrige Orden og Rolighed. Dagligt opbringes Franske og Preussiske Marodeurer af vore Tropper. De første sendes til Lübeck, og de sidste meddeles Pas at forføie sig hjem.

Hertugen af Weimar er d. 15de ankommen fra Kiel til Hamborg.

Regimenternes aarlige Recrutering ved Udskrivning skal nedsættes fra $\frac{1}{6}$ til $\frac{1}{8}$ Deel.

I de skjønne Elbegne af Altona, Neumühlen og de omliggende Steder, tør nu ingen Fabrik, som er forbunden med Røg og Stank, anlægges, uden vedkommende Politieøvrigheds Samtykke.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 13.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 25 November, 1806.

Dagens Anliggender.

Gives der noget Aarhundrede, der fortjener at kaldes det daadfulde, saa er det det nittende. Var der end aldrig skeet mere end hvad der er skeet, saa vilde dette allerede være nok, ja mere end nok, til at man skulde negte det dette Navn. Begivenhederne krydse hinanden; Alting skeer Slag paa Slag; hvad der fordum opvakte Verdens Beundring forbigaaes nu som ubetydelige Hverdags-Begivenheder; en Efterretning, at en Armee paa 30,000 Mand er slaaet — at et Førstendømme er opløst er Ting uden Interesse, og Avisen medbringer nu til Dags intet Nyt, naar ikke en Hær paa 180,000 Mand er slaaet eller een af de mægtigste Stater opløst; i et eneste Feldttog tager man flere Mand til Krigsfanger, end der fordum behovedes til en Armee, der skulde forurolige Europa i syv samfulde Aar. Grandskeren studser her; forgjeves vil han see ind i Skjebnens halvoprullede Bog; det meste er skjult for vore Øine med et uigjennemtrængeligt Slør.

Ingen Dødelig bør være saa formastelig, med Bestemthed at paastaae, til hvilke Resultater alle disse store, frygtelige og blodige Begivenheder ville lede, men i ingen Henseende kan det være ubeskedent, at uddrage Gisninger af dette Chaos af Begivenheder, der, uagtet det synes at være uden Plan, dog saa aabenbar røber den usynlige Haand, der styrer det. Selv den meest haardnakkede Tvivler maa her i det mindste studse, naar han seer, at Ting, der efter hans Mening skulde ene være det blinde Tilfældes Værk, følge paa hinanden i en uafbrudt Kjæde, lede til store og beundringsværdige Resultater, og føre Verden bestandig videre frem til et Maal, som den maaskee engang, i det mindste for en vis Periode, vil og maa standse ved.

Gaaer man tilbage til den Franske Revolutions Udbrydelse, følger man dens Gang Skridt for Skridt, saa finder man store, rædsomme, men talende Vink for Nationer og Regenter. De see her, hvad Despotismen Alt kan lede, hvor uberegnelig dens Virkninger ere i Tiden; hvor en i Aarhundreder krænket Frihed, under afkastede Lænker, kan udarte til Tøilesløshed. Den Franske Revolutionshistorie er et sandt Førstespeil, som enhver tilkommende Regent burde læse og atter læse. Endnu har

den ikke ganske udfoldet sig for os; endnu er det store Skuespil ikke ganske tilende, men om et halvt eller heelt Aarhundrede maae vore Efterkommere med Forbauselse kunne see alle dens Følger i deres hele Modenhed; de ville kunne tilfulde bedømme hvorfor en Orleans maatte forberede Revolutionen, hvorfor Ludvig maatte falde som et uskyldigt Offer, hvorfor Robespierre, der betegnede hvert af sine Fjed med Blodsudgydelse, just paa denne Tid maatte faae saa stor en Indflydelse paa sin Nation, kort sagt, den vil kunne see i det klareste Lys Alt, hvad der nu er indhyllet i den tykkeste Taage. Men selv igjennem denne mørke Taage skimte vi en Plan — en Vei, som selv i Labyrinthen fører til et vist Maal. Midt i de Borgerkrige, som sønderslede Frankrige, saae man deres Armeer bestandig seire, og de Stater, som ville slukke Ild med Olie, bestandig tabe, bestandig ydmyges. Midt under den Partieaand, som gav Tvedragten stedse ny Næring, som lod Guillotinen være Fanatismens blodige Redskab, midt i en Tidspunkt, hvor man skulde troe, at Frankrige vilde berede sin egen Undergang og opløse sig selv, var det en Skræk for Europa. Og alt dette skulde være det blinde Tilfældes Værk.

Men ikke nok med det. Midt under disse evige Omvæltninger, fremstod blandt tredive Millioner Mennesker en ung Mand, der, som Hærfører og Statsmand lige stor, tindrede som en Stjerne blandt disse Myriader, opvakte ved sin Tapperhed Verdens Beundring og udmærkede sig i Udmærkelsens eget Hjem.

Skulde Frankrige, sagde man, nogensinde have en Eneherster, som det havde svoret evigt Had, saa kan det kun blive ham og ingen anden. Forsynets Haand vaagede over ham; Seieren fulgte ethvert af hans Skridt: bestandig i Spidsen for hvert Angreb, og dog undgik

han stedse Faren. Han greb Fanen ved Arcola, og aabnede Kampen; tusinde faldt, men han blev fri; han gik til Ægypten, kjæmpede under en fremmed Himmelegn, omringet af Barbarer; den tappre Kleber faldt for en leiet Morders Haand, men hverken det uvante Clima eller Fiendens Vaaben skadede hiin; han vendte tilbage til Europa, og intet fiendtligt Skib mødte ham; han kom til Paris, hvor man i Conventet drog Dolken imod ham, og Stødet blev afbødet; man opfandt en Helvedsmachine, og den sprang i Luften, uden at røre et Haar paa hans Hoved; han deeltog atter i de blodigste Feldtslag, og undgik altid Faren. Bestandig var han den Lykkelige, bestandig den Seirende. Og alt dette skulde være det blinde Tilfældes Værk?

Hvad Frankrige under Napoleon er blevet have vi alle været Vidne til. Han modtog det som et Vrag, der drev omkring for Veir og Vind, som en dybt sjunken Stat, der næsten havde tabt sine herligste Erobringer, hvis Armeer bleve slagne og drevne paa Flugten, og nu i hans andet Regjeringsaar er Frankrige Verdens første Rige. Og alt dette skulde være det blinde Tilfældes Værk?

For den, som troer paa et Forsyn, behøver jeg ikke at sige mere; den, som negter dets Tilværelse, bør i det mindste forbauses, og holde hver Dom tilbage, naar han seer en saadan uafbrudt Kjæde af saakaldte Tilfælde, hvoraf det ene bestandig synes at være grundet paa det andet.

Men — vil man maaskee spørge — hvad vil Enden blive paa alt dette? Er Frankrige istand til at forsvare denne sin første Rang blandt Europas Stater og vil det vedblive at være det nittende Aarhundredes Romere? Vil det ikke bugne under sin egen Kraft? Ville ikke de

mange mindre Stater, der ere afhængige af det, tilsidst bidrage til dets egen Afmagt? Dette ere Spørgsmaale man i vore Dage ere saa tilbøiellg til at besvare i den meest afgjørende Tone. Man holder sig til Historiens Vidnesbyrd. Man beraaber sig paa Alexander og Carl den Store og paa Carl den Femte og andre, hvis Rigers Vælde sank med deres Død; men man betænker ikke, at Tiderne og Omstændighederne vare den Gang ganske anderledes. Midt i Hjertet af Europa — altsaa paa det ømmeste og farligste Sted — er det, hvor et fra de ældste Tider mægtigt Rige nu er blevet det mægtigste. Franskmændene, af Naturen kløgtige og sindrige, ere blevne hærdede og øvede i en femtenaarig Krig, hvor de fægtede for Frihed og Fædreneland. De forene Romersk Mod med den nyere Tidsalders videnskabelige Dannelse. Liig en tyk Stamme, der udbreder sine Grene langt omkrig sig, har Frankrige foruden sine egne Lande Bundsforvandte fra Neapel lige ned til Traven. De Fæstninger, som tilforn kunde være det farlige, har det ladet sløife, og dem, som det har anseet for vigtige til at betrygge sine Erobringer, har det søgt at forstaffe sig ved sin krigerske Overmagt. Saaledes rodfæstet fra alle Kanter er det blevet to, ja maaskee tre Gange saa stærkt som før Revolutionen og har svækket sine Modstandere i samme Grad som det har styrket sig selv. Ved det ny Rhinforbund har det faaet ligesaa stor Indflydelse paa Tydskland, som fordum den Romerske Keiser havde *). Nu kunde man med Føie spør-

*) Man maa ikke glemme, hvor mægtigt Hanseforbundet engang var, hvorledes de 80 Stæder, det bestod af, trak al Handel til sig, førte Krig med de mægtigste Stater, som kappedes om at slutte Allianceer med det, og frygtede for dets Fiendskab. Vel begyndte det i Carl den Femtes Tid at tabe sin Indflydelse; men

ge: er en saadan Colos, under Styrelsen af det sjeldneste Genie og den største Hærfører paa Jorden, vel at overvinde? I Revolutionens stormfulde Dage, hvor Spanien, Italien, Holland og Tydskland i Forening angrebe Frankrige, kunde deres samlede Kræfter intet udrette mod det, og nu, da de fleste af disse Stater ere dets Bundsforvandte, nu skulde det, som den Gang var umueligt, være mueligt? — Nei, jo oftere dette Rige bliver angrebet, des større, des mægtigere vil det i Fremtiden blive. — Engellands Skatte og Flaader ville ligesaalidet kunne skade Frankrige i nogen høi Grad, som Frankriges Hære Engellands Handel og Industrie. En Landgang paa Engelland lader sig i vore Dage, hvor man bestandig kan modsætte Fienden Artillerie, neppe udføre; og Engellands Manufactur- og Industrieartikler ere blevne til saa store Fornødenheder for Europa, at alle Forbud mod deres Indførsel ville være forgjeves. Det er mueligt at spærre Havnene i de fleste Stater for dem, men saalænge Yppighed og Luxus regjere Menneskene, ville Engelske Artikler, liig Qviksølv, trænge ind i Staternes fineste Aarer. Dertil kommer endnu, at Engelland har forædlet sine Naturproducter saa meget, at en stor Deel af dem virkelig ere blevne uundværlige for de fleste Lande. Man maatte omskabe Europa og dets Sæder, forend man kunde vente nogen Forandring heri. Det synes ordentlig som Skjebnen har ordnet Alting saaledes, at begge disse Stater skulle nogenlunde kunne holde hinanden Ligevægten, uden synderlig at skade hinanden.

hvad udrettede det ikke siden dets Stiftelse 1254? — Rhinforbundet maa under Napoleons mægtige Beskyttelse kunne blive dobbelt saa stærkt som hiint i sine meest blomstrende Dage.

Men spørger man: hvad vil Menneskeslægten i det Hele vinde ved de Franskes seirrige Fremgang? Dette Spørgsmaal kan Nutiden umuelig tilfulde besvare. Betragter man dem som de nyere Tiders mere civiliserede Romere, saa kan man maaskee med nogen Indskrænkning anvende paa dem hvad Robertson siger om de gamle Romere: "Efterat de saaledes havde ødelagt Europa, foretoge de sig selv at civilisere det. Den Regjeringsform, de indførte i de erobrede Lande, var, skjønt stræng, dog ordentlig, og værnede om den offentlige Rolighed. For at bøde paa Tabet af Friheden meddeelte de deres nye Undersaatter deres Konster, Videnskaber, Sprog og Sæder. Europa begyndte at faae Luft, og samle Kræfter igjen efter de Gjenvordigheder, det havde undergaaet; Agerdyrkningen blev opmuntret; ødelagte Stæder bleve atter opbygte; nye bleve anlagte, og en tilsyneladende Lyksalighed bødede og fulgte i en vis Henseende paa Krigens Ødelæggelser." — Men hvad han endvidere anfører om de slette Følger af Romernes Herredømme, lader sig ingenlunde anvende paa den nyere Tidsalders høimodige og tappre Franskmænd. "Denne Tilstand (siger han umiddelbar paa Ovenanførte) var langtfra ikke heldig eller gunstig for det menneskelige Hjertes Forædling. De overvundne Nationer bleve gjorte vaabenløse af deres Seierherrer, og overfusede af Soldater, der lønnedes for at holde dem i Tømme. De bleve givne til Priis for rovgjerrige Statholdere, der plyndrede dem ustraffede, og berøvede dem deres Formue ved overdrevne Skatter, der paalagdes med saa liden Hensyn til Provindsernes Stilling, at Paalæggene ofte forøgedes i Forhold til Manglen paa Evne til at bære dem. De mistede deres modigste Borgere, som tyede til en fjern Hovedstad, for der at søge Befordring

eller Rigdom, og bleve i alle deres Handlinger vante til at rette sig efter en Foresat og ydmygen at modtage Befalinger af ham. Under saa mange trykkende Omstændigheder, var det umueligt, at de kunde vedligeholde deres Kraft og Sjeleadel. Den krigerske og uafhængige Aand, der udmærkede deres Forfædre, forsvandt blandt de Folkeslag, der kom under Romernes Aag; de tabte ikke allene Vanen, men endog Evnen at dømme selv eller at handle efter deres eget Hjertes Villie, og Romernes Herredømme fornedrede Menneskeslægten ligesom alle store Rigers." *)

Men disse Tider ere ikke mere; Europa beboes ikke mere af Barbarer; de Franske ere menneskelige og høimodige hvor de komme hen, og regjeres af den viseste og retfærdigste Regent.

(Fortsættes.)

*) History of Charles V. T. 1. P. 2—4.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Af fire krigsfangne Franske Officierer, som i disse Dage passerede over Fyen tilbage med Franske Passer, havde den ene faaet ved en Canonkugle en saadan Contusion i Nakken, at han blev anseet for død og var nær bleven levende begraven med de andre Dræbte, dersom han ikke i det samme havde givet Livstegn fra sig.

Rebslagermester Børrese har nu selv bekjendtgjort, at hans Datter, ved at gaae over det smalle Brædt ved Vesterbro, da der just kom en Vogn kjørende, gled ud med Foden, og faldt i Vandet, hvor hun ulykkeligviis fandt sin Død, da man først 3 Korteer derefter fik hende op igjen. Dette ulykkelige Fruentimmer var ikke ældre end 19½ Aar. Den af Sorg dybt nedbøiede Fader tilraader ved denne Leilighed, at man, for at forebygge lignende Ulykker, burde spærre denne Gang over Broen. Dette hans Ønske er tildeels allerede opfyldt, og man var i Søndags paa det ivrigste sysselsat med at gjøre denne Gang mindre farlig. Men man kan her med Føie sige: det er

for silbig at kaste Brønden til, naar Barnet er druknet! Ogsaa Rækværket ved Broerne ved Stadens Porte synes ikke forsvarligt nok; især kunne Børn 2c., der ideligen lege og fiske der, let falde her i Vandet. I det mindste burde der bestandig ligge Baade i Beredskab, og ingen Forulykket vente tre Korteer paa Hjelp.

For de Islandske Kjøbmænd, Brødrene Møllers Familie, er nu paa Rundekirkegaard opreist et meget smukt Gravmæle. Sært nok, at endnu ingen hidtil har tænkt paa at aabne en Subskription paa et Monument for vor udødelige Evald, som ligger begravet paa samme Kirkegaard.

De Franske Tropper, som have taget Hamborg i Besiddelse, have taget en Omvei af adskillige Mile, for ikke at fornærme det Danske Territorium.

Aalborg, den 18 November. I Løverdags Eftermiddag Kl. 4 døde Hans Høiærværdighed Hr. Biskop Doct. Christian Beverlin Studsgaard, han var fød i Kjøbenhavn den 12 Junii 1727; i Aaret 1773 blev han allernaadigst kaldet til Sognepræst for Budolphi Menighed i Aalborg; den 1 August 1779, blev han indviet til Biskop over Aalborg Stift; fra hvilket Embede han efter Ansøgning, allernaadigst blev endtlediget den 18 Julii d. A. Han var den ældste Biskop i Danmark og Norge.

Fridericia, den 21de Novbr. Ved en stærk Storm i Gaar af Sydvest indtraf her atter det Uheld, at 2 af de 3 Skibe, som laae paa Lodsepladsen og Rheden her, dreve i Land. Den ene, en Jagt, tilhørende en Skipper her i Byen, kom saa langt ind paa Landet, at man kund gaae ud til den. Den anden, en Jagt fra Kolding, som passerede her med en Ladning Salt fra Norge, havde i Forgaars søgt Ankerplads i Møllebugten, som ansees for det sikkreste Sted; men desuagtet drev samme ogsaa for Anker og Toug ind paa Landet, hvorfra den endnu ikke er kommet løs, dog var det Held, men tillige blot en lykkelig Hændelse, at disse Skibe ei stødte paa de i Landet liggende Stene. Begge kunne vente ved indtræffende høit Vand, at blive bjergede. Et lignende Uheld er engang før i Aar her indtruffet, og neppe vil noget Sted paa Dansk Kyst kunne fremvise flere bedrøvelige Følger ved Savnet af en Havn, end vores Stad. — Det maae derfor glæde enhver, at der nu haves Haab om at faae en Havn her til Byen — og der bør ei tvivles om at enhver Vedkommende jo vil bidrage til at dette nyttige Værk snarest fremmes, inden ny og større Ulykke indtræffer.

Efter de seneste Efterretninger fra Holsteen trække vore Tropper sig tilbage. Rytterregimentet skal allerede være draget hjem.

I September Maaned ere 12 Danske Skibe blevne expederede fra Petersborg. Siden Seiladsens Aabning ere ialt 838 Skibe, hvoriblandt 70 Danske, ankomne der. — Det Trondhjemske Skib Fru Catharine, Capit. Hanefeldt, er strandet ved dets Afseiling fra Archangel; hele Ladningen er tilsat, men Mandskabet er bjerget.

I den Holsteenske Canal er Seiladsen i denne Tid yderst levende.

Vor Landsmand M. C. Bruun har i Journal de l'Empire leveret et Stykke, hvori det hedder: "alle Secter følte efter Haanden ligesom de bleve ældre, Fornødenheden af udvortes Pomp og Ceremonier. Blandt Lutheranerne have de meest udmærkede Geistlige ganske nylig yttret det Ønske, igjen at see Gudstjenesten i deres Templer beklædt med endeel af den Glands og Majestæt, de Sachsiske Reformatorer røvede den, og om end disse Geistlige i nogle Puncter yttre sig efter deres Sectsfordomme, komme de dog alle i det mindste overeens med Catholikerne i den Grundsætning: enhver Gudstjeneste trænger til imponerende Ceremonier. Dagligen bliver denne Tænkemaades Tendence almindeligere i Norden, og vedbliver tillige Smagen for de skjønne Konster at udbrede sig saa hurtig, som paa de sidste 50 Aar, bliver en Contrareformation i den Protestantiske Gudstjeneste uundgaaelig." — Man kan med Føie sige om Hr. Bruun hvad der staaer i Visen: "Jorden sig dreier, Sindet sig dreier, Alting i Verden sig dreier!"

Vor Litteratur har nylig mistet een af sine skarpsindigste og værdigste Videnskabsmænd i Prof. Carl Frederik Dichmann. Hans Arbeider, især i det Danske Sprog, og hans kraftfulde Taler ere almindelig bekjendte. Som Lærer i Philosophien og de skjønne Videnskaber ved Søcadetacademiet havde han udarbeidet en Verdenshistorie, til Brug for Disciplene, hvoraf 20 Ark allerede ere færdige. De historiske Videnskaber sørge ved hans Grav, og dens Dyrkere beklage hans ublide Lod i Livet.

Ved Parolen i Gaar er det befalet, at den her ankommende Hertuginde af Weimar skal bevidnes alle de militaire Honeurs, der tilkomme en Keiserlig Prindsesse.

Fra Norge høres ideligen, at der streifer Svenske Landstrygere omkring i Landet. I Moss blev nylig anholdt en efterlyst pasløs Svensk Landstryger, som har været i Stubberød og streifet fra Horten til Tranvig, uden engang at blive spurgt om sit Pas. Da man vilde føre ham fra Moss, rømte han paa Veien, men blev derpaa igjen paagreben i Hakkedals Jernværk. Han har givet sig forskjellige Navne, og sidder nu arresteret i Christiania. — En anden saadan Person, som kalder sig Jan Eliasen, forlangte nylig Pas til Kjøbenhavn hos Politiemester Wulffsberg i Christiania. Han foregav, for fem Aar siden at være kommen fra London til Tønsberg, og siden at have opholdt sig nogen Tid paa Notterøe, og derfra at have faret med Capit. Agerup. Han foreviste en Præsteattest, som ved første Oiekast forekom Politiemesteren falsk, hvilket hans egen Tilstaaelse siden ogsaa stadfæstede. Han havde ladet den skrive i Brevig for 24 ß. Personen sidder nu heftet i Politiearresten. Det vilde være godt, om alle Politiemestere i Norge ved saadanne Leiligheder vilde vise sig saa aarvaagne og nidkjere som Hr. Wulffsberg.

Af en Beregning over de Brandskader og øvrige Udgivter under de Norske Kjøbstæders almindelige Brandforsikkring, som ere indtrufne og beviste, fra 31 Maji 1805 til 31 Maji 1806, sees at: Brandskaderne kun beløb sig til 1081 Rdlr.*), at Contoiret havde kostet 450 Rdlr., og at Overskudet var 6797 Rdlr. 9 ß. — Beholdningen af Overskudet var 42,753 Rdlr. 32½ ß. — Taxationssummen for Trondhjem, Christianssund og Molde 1,034,260 Rdlr., og Contributionssummen 1077 Rdlr. 34 ß.

Den Hamborger agende Post ankom, imod Sædvane, først i Morges. Aarsagen dertil er denne: da det allerede førend dens Afgang fra Hamborg var bekjendt, at de Franske Tropper ville rykke ind der, saa var Tallet af Flygtninger, der ville tage

*) Hvilken uhyre Forskjel imellem Norge og Sjælland i samme Tidsrum!

med Posten, saa stort, at den blev forsinket, og at man ikke kunde faae det fornødne Antal Heste.

I denne Tid ankomme overordentlig mange Fremmede til Kjøbenhavn, som Krigsurolighederne have fordrevet fra deres Fædreneegne.

Skibet Jonge Anna Dorothea, Capit. Peterson, bestemt fra London til Hamborg, er strandet paa de Jydske Kyster. Folkene ere formodentlig bjergede.

Udenlandske Efterretninger.

I Lübeck ligge endnu 1400 Syge og Saarede. De Franske Troppers Tal formindsker sig der dagligen. Marchal Bernadotte vil blive der indtil de sidste Tropper ere afmarcherede.

Ogsaa Cüstrin er nu indtaget af de Franske.

For at tage Represailler mod Engelland har den Franske Keiser ladet lægge Beslag paa alle Engelske Varer i Hamborg.

Den Borgervagt, som Berlin hidtil havde, har ikke behaget Keiseren. Efter hans Befaling er der oprettet en Nationalgarde paa 1200 Mand, der bestaae af Stadens anseelige Borgere. — En Fransk Præst i Berlin er det blevet paalagt, at undervise Keiserens Pager i Tydsk. — Berlins Contribution skal, foruden Levnedsmidlers Levering, beløbe sig til 10 Mill. 8000 Skjorter ere allerede leverede til Sygehusene; Spandau er bestemt til Lazareth. Erfurt, Spandau og Wittenberg sættes i bedste Forsvarsstand, og skulle være Gjemmesteder for den undværlige Bagage og de eneste Sikkerhedspuncter.

Den Franske Keiser reiser, som det hedder, med det første til Posen. De Franske Fortropper skulle allerede være i Thorn og Warschau. Glogau, Hovedstaden i Nedre-Schlesien, beleires.

Da General Dombrowsky ankom i Posen, spændte man Hestene fra hans Vogn og modtog ham med største Jubel.

Posterne fra Danzig og Breslau ere frigivne, og man slutter deraf, at disse Stæder allerede ere tagne i Besiddelse af de Franske eller deres Bundsforvandte.

Den 1 Nov. døde i Magdeburg General-Major v. Quitzow, som havde tjent det Preussiske Kongehuus i 51 Aar og 9 Maaneder. Han var bleven saaret i det venstre Been i Slaget ved Auerstädt, men der slog Koldfyr til, som berøvede ham

Livet. — Sammesteds døde d. 29de f. M. den noksom bekjendte Abbed Nesevitz i sit 79de Aar.

Egnen omkring Magdeburg kan man neppe kjende igjen. Preusserne have sløifet alle Hauger omkring Byen, nedrevet eller sat Ild paa alle Bygninger, og Fienden har sat adskillige Landsbyer i Brand. Den smukke Hauge ved Kloster-Bergen er ikke mere.

Den Magdeburgske Avis har forandret sin Titel, og den Preussiske Ørn saavel paa denne som over Bogtrykkerens Dør er nedtagen.

En Fransk Soldat, der havde saaret en af Indbyggerne i Magdeburg, blev i hele Besætningens Paasyn skudt.

Man er nu kommet saavidt med Bygningen af Triumphbuen i Paris, at 3 af de 8 Porphyrstøtter, som man har ført fra Rom til Paris, allerede ere opsatte. Fire af disse Støtter skulle staae foran, og 4 bagved. Paa det de ikke skulle beskadiges befæstes Bræder og Tougværk omkring dem. — Man forsikkrer, at Støtten fra Rosbach, som er ført herhid, skal opstilles i Gaarden af Invalidhotellet (Cour Imperiale).

I den Franske Armees 26de Bulletin siges: Hr. Schulenburg indfandt sig i Strelitz for at begjere et Pas til Berlin. Han sagde til General Savary: "det er ikkun otte Timer siden jeg har seet Vragene af det Preussiske Monarkie drage forbi her. De skal faae dem i Dag eller i Morgen. Hvilken ubegribelig og uventet Skjebne! Tordenen rammede os." Sandt er det, siden Keiseren rykkede i Feldten, hvilede han ikke et Øieblik. Bestandig forcerede Marcher, og dog forudsaae han bestemt Fiendens Bevægelser. Resultaterne ere uden Lige i Historien. Af de 150,000 Mand, som indfandt sig ved Slaget ved Jena, undkom ikke en eneste, som kunde bebude Nyheden paa hiin Side Oderen. Sandelig, aldrig har et Angreb været uretfærdigere, aldrig har en Krig været heftigere. Dette Exempel er en Lærdom for svage Førster, som Engellændernes Intriguer, Guld og Skraal bestandig forlede til affindige Foretagender.

Til Hæder for den afdøde Minister Fox er der i Engelland bleven præget en Medaille; paa den ene Side sees hans Billede og paa den anden følgende Inscription: The intrepid Champion of Freedom, the enlightened Advocat of Peace; not

born for himself — but for the Universe. (Frihedens uforfærdede Forfægter; Fredens oplyste Sagfører; ikke født for sig selv — men for Verden).

En Prinds i det sydlige Tydskland havde besluttet paa egen Haand at frie til en vis Nordisk Prindsesse. To Personer, som have understøttet ham i hans Brevvexling, ere faldne i Unaade.

Medens de Franske Armeer fægte som Løver, amûsere de frivole Parisere sig. Paa en eneste Aften indbragte 6 Theatre i Paris 16,400 Fr., ikke at tale om de andre Skuespilhuse, som ogsaa indbringe meget.

Den berømte Reisende Mungo Park, der endnu er i Live, har skrevet til Engelland, at han lykkelig har naaet Thirpla (Sansandring). Hans Ledsagere blev vel alle bortrykkede af Sygdomme, der vare en Følge af det Regnveir, som sædvanlig indtræffer paa denne Aarstid, da de i August kom til Niger. Af de 44 Europæer, som forlode med Mungo Park Gambia, har han kun Lieuten. Martini og 3 Soldater tilbage.

For at befordre Skibsfarten paa den ny anlagte Stad Jersey, har Staten New-Jersey forundt denne Havn adskillige Privilegier. Efter et af samme kunne de Skibe, som komme did fra Vestindien, losse der deres Ladning uden at holde Qvarantaine, for hvilket de Skibe, der gaae til Newyork ikke ere befriede. Denne Begunstigelse har opvakt Bekymring hos de Newyorkske Kjøbmænd.

Ved Cuxhaven og i dets Egn ligger nu en Engelsk Fregat, Aimable paa 42 Canoner og 7 Engelske Brigger og Cuttere. Aimable commanderes af Capitain Upton.

Ved Mundingen af Weser er lagt Beslag paa Skibene.

Fra Oostmerhop meldes under d. 11te d. M. at omtrent 11 Skibe, som for otte Dage siden ere afseilede fra Amsterdam under forskjellige Flag, ere blevne anholdte af H. M. Krigsskib Noodwere.

Keiser Alexander har tilbagekaldet sin Gesandt fra Constantinopel, og tilkjendegivet alle de af hans Undersaatter, der opholde sig i de Tyrkiske Lande, at en Krig med Porten er uuudgaaelig.

I Frankrig døde nylig en Kone i en Alder af 102 Aar, som endnu meget kort for hendes Død gik omkring i hele Departementet og solgte Knipslinger, Baand 2c.

I Nordkøping existerer et Selskab, som har sammenskudt en Capital, hvis Renter aarligen uddeles paa den Svenske Konges Fødselsdag som Medgivt til to dydige og flittige Pigebørn. Paa en bedre Maade kan en Monarks Fødselsdag neppe hædres.

Dagsposten har stadfæstet den i forrige Nummer anførte Efterretning angaaende Hamborgs Besættelse af Franske Tropper. Den 19 d. M. rykkede Marchal Mortier i Spidsen for sin Avantgarde ind i denne Stad, og tog den i Keiserens Navn i Besiddelse. Soldaterne ere blevne indqvarterede hos Borgerne, alle Militairposterne ere blevne besatte af de Franske, og Senatet har ladet udgaae en Placat, hvori det, efter Sædvane, formaner Indbygerne til Rolighed &c. Der foreskrives dem tillige i en anden Placat hvilken Kost Soldaterne skulle have.

Førsten af Isenburg har i Berlin ladet udgaae en Bekjendtgjørelse, hvori han erklærer, at Keiser Napoleon har overdraget ham, at oprette et Infanterieregiment paa 4 Bataillоner, der skal bestaae af lutter Individuer, der have været i Preussisk Tjeneste. Han opfordrer alle krigsfangne Preussiske Officierer at indtræde i deres forrige Rang ved den Franske Armee, hvor de skulle nyde samme Retigheder som Franske Officierer. Underofficiererne og Soldaterne skulle ligeledes nyde de samme Fordele som den Franske Soldat. "Hvilken Soldat, siger Førsten, er vel saa lykkelig som denne? Deres Lønning, Klæder og Pleie overgaaer i Rundhed hver anden Armees; den Franske Soldat lever bedre end Underofficieren paa andre Steder, og nyder en Overflødighed, som gjør ham Tjenestens Byrder til lette Forretninger. Kommer, tappre Krigere! træder under Napoleon den Stores Banner, og gaaer med ham Seiren og udødelig Hæder i Møde. Leipzig er bestemt til Samleplads.

Da Keiseren erfarede, at Bagerne i Berlin formedelst de forhøiede Priser paa Levnedsmidlerne, ikke kunne vedblive at levere Brødet for en Grosken (4 ß.) Pundet, besluttede han at lære at kjende Stadens Stilling paa det nøiagtigste. Han lod Kammerpræsidenten og 7 Medlemmer af Municipalitets-Commiteen kalde; undersøgte endog Consommationkilderne og lod Bagerne komme for sig og spurgte dem en god Stund paa det omstændeligste om Alting. Keiseren har derpaa anordnet det Fornødne; Staden er nu for tre Maaneder forsynet med Levnedsmidler og Brødet koster ikke mere end 4 ß. Pundet. — Keiseren lod sig tillige underrette om Midlerne til at understøtte de Trængende, paa det denne talrige Menneskeclasse kan blive hjulpen i denne ublide Aarstid.

Den 17de blev der i Berlin offentlig opslaaet en Placat, hvori enhver opfordres til at opgive, hvor der skjules Effecter, Monteringsstykker, dulgte Casser &c. som tilhører Kongen af Preussen, hans Regimenter eller Folk; Angiveren loves en Fjerdedeel af Værdien.

I den Kongel. Mynt i Berlin føies nu alle Anstalter til at begyndt med Myntningen. Manglen paa rede Penge er forfærdelig stor. — Det hedder at Keiseren har eftergivet Staden endeel af Contributionerne. — Den 16 og 17de rykkede her igjen mange Tropper ind; Indqvarteringen er meget stærk; meget Preussisk Skyts fra Magdeburg og Lübeck er blevet kjørt op til Portene og Arsenalet; daglig ankommer mere og mere deraf. — D. 17de passerede atter Cavallerie herigjennem; alting gaaer ad Frankfurt an der Oder. — Keiseren befinder sig endnu i Berlin. — Kobberstikker Lehmann har stukket hans Portrait, og man kan ikke tænke sig noget mere lignende.

Den store Franske Armees Bulletins sendes af Politiepræfecturerne i Paris til alle Kiøbstæderne i deres Arrondissementer, hvor de opslaaes paa Mairenes Huus.

2000 Mand exerceredes nylig i de Elysæiske Marke. Det er næsten utroligt med hvilken Lethed disse unge Mennesker lære Exercisen og hvor hastig de kunne komme til at tjene i Corpserne.

Insurgenterne i Calabrien blive efterhaanden slagne af de Franske. — Til Sicilien er der ankommen en Engelsk Transportflaade med friske Tropper.

Sachsen-Coburg maa betale en Contribution af 885,000 Franker.

De Franske have næsten ganske forladt Egnen ved Hammeln, som endnu ikke har overgivet sig.

I de Breslauske Tidender af 8de d. M. meldes: vi kunne nu forsikkre, at 80,000 Mand Russer ere paa Marchen igjennem vore Provindser, og med det første ville nærme sig de Schlesiske Grændser.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 14.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 29 November, 1806.

Den Kjøbenhavnske Straahatte-Fabriks Opkomst, Fremgang og nærværende Forfatning.

Denne for ethvert af Fattigvæsenets Lemmer saavel som for hvert andet trængende Menneske saa nyttige Indretning har egentlig Hr. Groening at takke for sin Tilværelse. Ved den utrættelige Medvirkning af Fattigvæsenets Bestyrere, og den Understøttelse, Fabriken ellers har nydt, har den naaet den Fuldkommenhed, den nu kan rose sig af.

Da Fabriken tog sin Begyndelse, bleve kun omtrent otte Personer sysselsatte derved, og dette ubetydelige Antal er efterhaanden steget til 180 (Fattigvæsenets Børn iberegnede), hvis Fortjeneste i Aaret 1805 sees af efterfølgende Beregning:

De voxne Arbeidere eller de Personer, som ikke høre til Fattigvæsenet, have fortjent	3550 Rdlr.
Fattigvæsenets Børn (Opmuntringspenge iberegnede)	950 —
Traadspindere, Dragere ꝛc. have faaet betalt . .	2400 —

I det Hele kan man antage, at der ved Fabriken i den Tid, den er til, er udbetalt i Arbeidsløn henved 18000 Rdlr. Af disse Udgivter kan man altsaa slutte sig til, hvilken betydelig Sum der ved Anvendelsen af et Material, som kun ved Bearbeidelsen faaer Værdie, allerede er sparet og reddet fra at gaae ud af Landet.

Til Arbeidets Forfærdigelse betjener man sig af Straa, der groer i Nærheden af Kjøbenhavn, men hvis Brugbarhed dog beroer meget paa den større eller mindre Grad Fugtighed, der hersker i Høstetiden. Varene kunne i den senere Tid, og især naar Høsten er falden godt ud, fuldkommen sættes ved Siden af udenlandske, ja endog Engelske Straaarbeider. De ere saa smukke og smagfulde Arbeider, at man neppe kan opvise Mage dertil i noget Land. At der af vore Danske Straavarer, især Kurve, sendes mange til Ost- og Vestindien, Nordamerica, Rusland, Sverrig, ja endog Berlin, er det tydeligste Bevis herpaa. Især søges Hattene saa meget om Foraaret, at det hidtil ikke har været muligt for Fabriken, at forfærdige saa

mange, som den kunde afsætte. For at afhjelpe denne Mangel til næste Foraar, har Hr. Groening i Vinter betydelig forøget det anførte Antal Arbeidere, og enhver vil da til den Tid kunne blive fuldkommen tilfredsstillet.

Endskjønt Hr. Groening ikke har gjort denne Industriegreen fra Begyndelsen af til sin Hovedbestemmelse, har han dog ved sine betydelige Reiser, paa egen Bekostning, næsten i alle Lande, hvor Straaarbeider af Betydenhed forfærdiges, erhværvet sig alle de Kundskaber, der til saadan en Fabriks Drivt udkræves. Under sit Ophold i Engelland i afvigte Sommer har han især fuldkommen lært at forfærdige de berømte Engelske Straahatte, med Hensyn til deres bedre Blegnings-, Fletnings- og Presningsmaade. Alle de dertil fornødne Redskaber har han ført hjem med sig; og han er nu syssélsat med at indføre den Engelske Methode ved sin Fabrik.

Hr. Groening har selv opfundet en ny Machine til Straaets Spaltning, hvorved Fabriken har vundet meget. Alle Sagkyndige, som have seet den, tilstaae, at den hidtil har været den fuldkomneste i sit Slags. Med største Lethed og Nøiagtighed flekker den Straaet i adskillige Dele paa eengang, uden at det, som ellers har været Tilfældet, ved Skrabningen og Glatningen, bliver fordærvet. Det beholder tvertimod sin fulde Styrke, taber ikke Glandsen, og Hattene faae ikke allene et smukkere Udseende, men vinde tillige meget i Styrke. De kunne derved saa meget des lettere udholde at forandres, og ere altsaa ogsaa fra denne Side betragtede nyttige for Kjøberen.

Anmelderen behøver vel neppe nogen Undskyldning for, at han har omtalt denne Fabrik saa omstændelig. Det maa altid være enhver Fædrenelandsven behageligt, at saa mange fattige

unge Mennesker fortjene deres Underhold hele Aaret igjennem paa en saa anstændig Maade, og at de syssélsættes ved Arbeider, der ere forbundne med saa megen Reenlighed og Orden i enhver Green af deres Drivt, hvilket gjør den, der forestaaer det Hele, ligesaa megen Ære som det bidrager til at vedligeholde denne vidtløftige Indretning. Fra en anden Side betragtet maa det ogsaa glæde Patrioten, at see her et Product, der voxer paa vore Marke og uforarbeidet næsten er uden Værdie, blive til en nyttig og fordeelagtig Manufacturartikel. Vi behøve ikke at søge Sølv i Kongsbergs Gruber, saalænge der voxer saadant Guld paa vore Marke.

Det vilde være at ønske, at et saadant Manufactur, der i alle Henseender er et af de gavnligste for Almeenheden, og hvis Anlæg har været forbundet med saa mange Besværligheder og Udgivter, maatte sikkres paa en saadan Maade, at der ikke skal møde det samme Skjebne som der har mødt mange andre store Anlæg, men at det, saaledes som Tilfældet er i andre Lande, i Tiden maatte blive en National-Industriegreen, der kan skaffe mange Mennesker Arbeide og Underhold.

Dagens Anliggender.

(Fortsat.)

Det nærværende Øieblik synes ikke at være det gunstigste til at tale til Fordeel for Frankriges Foretagender. Skribenten udsætter sig her saa let for den Mistanke, at han er partisk. Den Lykkelige har altid Fordommen imod sig, om han end, hvad der ikke er mueligt for nogen Dødelig, aldrig bliver svindel paa den høie Standpunct, han befinder sig. Det gaaer med hele Stater som med det enkelte Menneske. Den, som har

opsvinget sig til en vis Høide, vil aldrig kunne vogte sig for Miskjendelse. Andres krænkede Stolthed og Forfængelighed vil altid vide at uddrage Gift af hans Handlinger og at tillægge ham Hensigter, der vanære hans Caracteer. Et Forsvar for Alt, hvad der iøvrigt i de senere Tider er foregaaet i Frankrige, føler jeg ikke Kald til at skrive. Jeg taler her derfor ikke engang om alt det Gode, der under Napoleons Regjering er stiftet, intet om Videnskabernes og Konsternes Befordring i hans vidtløftige Riger. Almindelig bekjendte Ting trænge ikke til nogen omstændelig Udvikling.

Man har endog i et offentligt Manifest beskyldt Frankrige for Herskesyge; man beraaber sig paa, at det bestandig søger at udvide sine Grændser. Men man betænker ikke, at Europa selv har opvakt den Erobringsaand hos de Franske, at det selv har gjort dem opmærksomme paa deres egne Kræfter, at det selv saa at sige har ægget dem til Krig. Femten Aar ere nu forløbne siden Tydske, Engellændere, Franske, Piemontesere, Portugisere, Neapolitanere og Hollændere forgjeves søgte at erobre det Franske Monarkies hellige Grav *), og endnu bestandig vedbliver man at stifte Coalitioner; man har seet den ene Armee opløses efter den anden; man har seet sig overvundet, ydmyget og jaget paa Flugten, og alligevel trættes man ikke ved at samle de adsplittede Vrag, og begynde den neppe endte Strid paa ny. Hvad Under, at Frankrige under saadanne Omstændigheder, hvor det aldrig seer sig sikkert mod Angreb, paa alle muelige Maader søger at forøge sin politiske Magt, og at befæste den ved den samme Kraft, der er bestemt til at ødelægge det? Hidtil har man endnu ikke ladet Frankrige nyde Ro et eneste Aar. Aldrig saa-

*) See Lichtenbergs Schriften, T. 2. S. 237.

snart var Freden sluttet, førend man atter rustede sig for at angribe det paa ny. Frankriges Politik krævede altsaa, at forsikkre sig alle de Puncter, hvor det kunde angribes, og ved at forsikkre sig alle disse har det ikke gjort andet end hvad dets Selvforsvar paalagde det, hvad enhver anden Stat i dets Sted formodentlig ogsaa vilde have gjort. Om det ikke er gaaet for vidt heri, om det altid har iagttaget Humanitetens Grundsætninger, det er Ting, som jeg forbigaaer her med Taushed.

I øvrigt bør — det er min individuelle Mening — enhver Fædrenelandsven ønske Frankriges Vaaben den lykkeligste Fremgang. Kun naar Frankrige beholder Overmagten kan Europa vente sig en varig Fred. Hvad Gavn havde det været for Menneskeheden, om det nordiske Forbund, som var een af de tre Paastande, for hvilke Preussen begyndte Krig, var kommet istand? Det havde udstrøet Sæd til ny Tvedragt og nye Krige; Dannemark, som nu kan vedblive at nyde Fredens Lyksalighed, vilde upaatvivlelig blevet ledet ind i et Forbund, som maaskee havde forflyttet Krigens Rædsler til dets fredelige Grændser.

Vel er det mueligt, at den Fred, Europa nu vil faae, ikke vil være den ønskeligste; mueligt at den militaire Aand, i det mindste i de Lande, som ligge under Frankriges Herredømme, vil blive den herskende; men Fastlandet vil faae Fred, og den trænger det til; mindre mægtige Stater ville lære at indsee, at uforholdsmæssige Hære i Fredens Dage, og utidig Lyst til at føre Krig ikke allene er unyttig, men endog skadelig i en saadan Tidspunct.

Iøvrigt maae Frankriges afsagde Fiender tilstaae, at ingen Nation paa Jorden, i dette Øieblik ynder og fremmer mere Oplysning, hader og afskyer mere Intolerance, sætter større

Priis i Fortjenester, uden Hensyn til Religion, Stand eller Fødsel, end netop den Franske.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Kørner foreviser nu i Gaarden No. 2 og 3 paa Kongens Nytorv den Franske Keiserkroning, som virkelig fortjener at sees. Den er anbragt i et eget Værelse, hvor man seer Keiser Napoleon og Keiserinde Josephine i deres hele Kroningsdragt; Keiseren staaer med Kronen i Haanden lige for Alteret. Keiserinden ligger paa Knæ, og Paven staaer, i sin hele Høitidsdragt, ved Siden af hende med Salvingsdaasen i Haanden. De ere alle i deres naturlige Størrelse. Alting, lige indtil Carl den Stores Krone og Sværd, er temmelig lignende copieret. Dragterne ere af virkelig Fløiel og Atlas, og paa det smagfuldeste broderet, og besat med glimrende Franske Stene. Det Hele skal være forfærdiget i Paris, paa Ansigterne nær, som ere pousserede i Vor efter lignende Büster.

Morderen Peder Andersen beredes nu til Døden af Hr. Pastor Brorson.

Een af Odensee Skippere, Michael Andreasen, er paa Hjemreisen fra Kjøbenhavn drevet paa Grund under Catholm i Jylland. Det er endnu uvist om Skib og Ladning staae til Redning.

I Ladestedet ved Odensee Canal er nylig dræbt en Sælhund. En Unge var og i Sommer kommen op.

I de Fyenske Aviser forsikkres nu offentlig, at Odensee ikke har noget Observatorium. Imidlertid kunne de dog ikke negte, at det har Observateurer.

Til Sommer opføres en grundmuret Skole i Nørre-Ørsløv paa Falster.

I Odensee bliver det nu ogsaa Mode blandt Civilisterne, ikke at tage Hatten af, men blot at berøre den med Haanden ligesom Militairpersonerne.

D. 25de passerede en Transport af 130 Tydske Recruter igjennem Odensee, som man formoder, til Marinecorpset.

Ved at planere en Bakke strax udenfor Faaborg Byes Øster-Port, hvor den nye Kirkegaard nu skal anlægges, har man fundet flere Beenrade

af Mennesker, neppe en Alen under Jorden. Formodentlig har her i Krigstider været en Skandse. Iblandt de mange Steen, som her ogsaa opgraves, er ligeledes mærket en sjelden Steen, der af nogle formodes at være den saakaldte Ørnesteen, som Overtroen har foregivet at skulle findes i Ørnens Rede, af Andre derimod en Blanding af Ærts og Leerjord, som i Vandet er bleven krusteret. Stenen selv, som i øvrigt er overhugget af Spaden, har Form af en Hammer eller Kile, regelmæssig firkantet, undtagen at den krummer lidet i den ene Ende. Den er tung som Jern og har noget Lighed med gammel bruun Tegl, men er overalt omgivet med en anden skjør Steenskorpe, der har noget Udseende efter Jern, ligesom Naturforskerne tillægge Ørnestenen.

Sognepræsten til Korskirken i Bergen, Hiorth Stuviz, har viist megen Flid og draget rosværdig Omsorg for Fattigskolen i Sandvigen, een af Bergens tre Forstæder, ved en Subskription, hvilken han har aabnet, og hvis Udfald fuldkommen har svaret til den Forventning, man derom maatte kunde gjøre sig i en saa navnkundig, stærkt befolket, blomstrende og rig Handels- og Søstad, som Bergen er. Skoleholderens aarlige Løn er forøget fra 36 til 100 Rdlr.; Skolestuen har faaet frit Brænde; 18 fattige Børn ere klædte; Lærlingernes Tal er forøget; Haandarbeide der indført; paa alle Søndagsaftener er Underviisning givet til de i Tjeneste værende Børn m. v., af hvilken Aarsag Skolens Regnskab kun skal ligge til Eftersyn i Skolehuset, og ikke kunde vorde meddeelt i Stadens Avis — er ubegribeligt. Dette Daggry til bedre Udsigt for Skolevæsenet, bebuder dog engang ogsaa der en klarere Dag! I Bergen har man hidtil ene og allene tænkt paa at hjelpe Fattigvæsenet.

Som Sognepræst til Strindens Præstegjeld, ved Trondhjem, har Biskop Bugge sidstafvigte 20de Søndag efter Trinitatis i Baklandets Kirke, ved en Præken, indført den ny evangelisk-christelige Psalmebog.

En skjult Velgjørerinde har nylig betænkt Trinitatis Skoles Børn med en Gave af 15 Rdlr. Man maatte ønske, at flere vilde følge hendes Exempel, til Gavn for denne Skoles trængende Børn.

Udenlandske Efterretninger.

I den 27de Franske Bulletin findes følgende frappante Yttringer angaaende Hessen: "Førsten af Hessen, Marchal i Preussisk Tjeneste og hans Søn, General hos samme Magt, har trukket sig tilbage. Førsten af Hessen har til Svar paa den Note, der blev ham overgivet, forlangt, at marchere i Spidsen for sine Tropper med den Franske Armee mod vore Fiender. Marchal Mortier svarede: at han angaaende dette Forslag ikke havde Instructioner; at han først havde rustet sig efter at man i Paris havde gjort Hr. v. Marlsburg den Erklæring, at den mindste Rustning vilde betragtes som et fiendtligt Skridt; at hans Territorium ikke allene var blevet krænket af Preusserne, men at de endog ere blevne samlede med Pomp af Arveprindsen; at han siden rømmede Cassel som en Følge af Militair-Forbindelserne, og at det kun var ved Budskabet om Slaget ved Jena, at der holdtes inde med Bevæbningen i Cassel; at Arveprindsen har nydt den store Lykke, at marchere i Spidsen for Preussiske Tropper og fornærme de Franske ved alle Slags Ophidsninger. Han skal bøde for denne Afsindighed med Tabet af sine Stater. Intet Huus i Tydskland har bestandigere været Frankriges Fiende end han. Allerede for mange Aar siden solgte han sine Undersaatters Blod til Engelland, for at bekrige os i begge Verdensdele, og det er Handelen med disse Tropper, som han har at takke for sine opdyngede Skatte, hvoraf endeel skulle findes i Magdeburg og en anden være sendt ud af Landet. Det er denne foragtelige Gjerrighed, som har tilveiebragt Catastrophen af det Hessiske Huus, hvis Tilværelse paa vore Grændser er uovereenstemmende med vor Sikkerhed. Det er endelig Tid, at man ikke gjør sig et Spil af at forurolige 40 Millioner Indbyggere og opvække Forvirring og Uorden iblandt dem. Engellænderne kunne endnu bestikke nogle Souverainer med Guld, men de, som modtage det, ville uundgaaeligen miste deres Troner. Frankriges Bundsforvandte ville blomstre og forstørres, men dets Fiender ville styrtes fra Tronen.

Et Skib fra Rotterdam bragte d. 23 d. M. den Efterretning til Hamborg: at der d. 15 d. M. i Engelland er lagt Embargo paa alle Skibe, uden Undtagelse og uden Hensyn til det Flag de føre.

I Hamborg, som nu er besat med 12,000 Mand Franske, ere ved Placater bekjendtgjort følgende: 1) hver Underofficier og Soldat maa dagslig leveres ½ Pd. Kjød, 1½ Pd. Brød, Grønt eller Risengryn, en Flaske Øl og et Glas Fransk Brændeviin. 2) Bestemmelsestiden for alle Engelske Vares Opgivelse inden 24 Timer efter de Franskes Ankomst, er forlænget endnu 24 Timer, og Ihændehaverne maa selv møde; 3) Ingen Varer tør udføres til Lands eller Søes, uden Fransk Certificat. 4) Kl. 10 maa intet Vertshuus skjenke mere &c. I en Note, som er overleveret det Hamborgske Senat d. 24 Nov., hedder det i 1—2 Artikel: at alle Engelske Varer, som findes i Hamborgs Havn og paa dets Gebeet, skulle være consisquerede, de tilhøre hvo det end maatte være, og at hver Engellænder eller Engelsk Undersaat, der befinder sig paa samme Steder, skal være Krigsfange.

I Hamborg søges i denne Tid Caffe og Sukker meget begjerlig.

I et Keiserligt Decret, dat. Berlin d. 21de d. M., befales, alle Britiske Øer ansees for bloquerede; at al Handel og Correspondence paa disse forbydes; at alle Breve eller Pakker, der ere adresserede til Engelland eller Engellændere, eller skrevne paa Engelsk ikke skulle befordres af Posterne, men borttages; hver Engelsk Undersaat, af hvilken Stand han end er, som findes i de Lande, der ere besatte af Frankriges eller dets Allieredes Tropper, skal gjøres til Krigsfange; hver muelig Engelsk Eiendom erklæres for god Prise; Handelen med Engelske Vare forbydes, og enhver Vareartikel, som tilhører Engelland eller kommer fra dets Fabriker eller Colonier, erklæres for god Prise; Halvdelen af det Confisqueredes Beløb skal gives de Kjøbmænd i Erstatning, hvis Coffardieskibe ere blevne tagne af Engelske Krydsere; intet Skib, som kommer directe fra Engelland eller Engelske Colonier, indlades i nogen Havn; hvert Skib, som ved en falsk Declaration handler herimod, skal borttages, og Ladningen confisqueres; Prisetribunalet i Paris og Mailand skal dømme i de Sager, som foranledige ved nærværende Decret, der skal meddeles Spanien, Neapel, Holland, Hetrurien og Frankriges øvrige Allierede.

Den Franske General Macon, der nylig døde som Gouvernør i Leipzig af en Brystbetændelse, som han havde paadraget sig ved en Forkjølelse i Slaget ved Jena, blev ikke ældre end 37 Aar.

I de sidste ankomne Numere af der Freimüthige, som gaae til den 15 Oct., tales der endnu meget "freimüthig" om Krigen mod Frankrige, og om Berlinernes almindelige Længsel efter at den maatte begynde, om Napoleons Luner ꝛc.

Efter den nyeste Statistik over Frankrige har denne Stat nu med Indbegreb af Øerne Corsica og Elba, et Fladeindhold af 12000 □ Mile (eller i nøiere Begreb 12,126). — Landmagten bestod 1805 af 1) den Keiserl. Livgarde af 8500 Mand; 2) Infantteriet a) Linietropperne af 341,412 M. (nemlig 112 Halvbrigader, hvoraf 93 af 3 Batailloner (3230 Mand) og 19 af 2 Batailloner (2159 Mand), ialt af 90 Regimenter. b) Det lette Infanterie af 31 Halvbrigader paa 3 Batailloner (100,130 M. nu 27 Regimenter). Tilsammen 441,542. 2) Cavalleriet a) Det svære eller Liniecavalleriet: 2 Regimenter Carabinerer, 8 Rig. Curasserer, 10 Reg. svære Ryttere. Ialt 20 Regimenter a 706 Mand, altsaa 14,120. b) Det lette Cavallerie 21 Reg. Dragoner, 24 R. Jægere til Hest, 13 R. Husarer. Ialt 68 Regimenter, hvert paa 946 M., altsaa 54,868 M. Hele Cavalleriet bestaaer af 68,988. 3) Artilleriet: 8 Regiment. Artillerie til Fods, hvert paa 2582 M. (20,656), 6 Reg. hvert paa 524 M. Artillerie til Hest (3,229), 15 Compagnier à 92 M. Krigsarbeidere (1380), 8 Bataill. à 477 M. som ere ansatte ved Artilleriets Kjørevæsen (3816), 2 Bataill. Pontonnerer à 610 M. (1220), 14 Comp. Veteran-Canonerer à 50 M. (700); 128 Comp. Kyste-Canonerer à 121 M. (15,488). Hele Artilleriet bestaaer altsaa af 46,489 M. — 4) Ingenieur-Corpset: 128 Ingenieur-Offic., 5 Batail. Sapeurer à 909 M. (4545), 9 Comp. Minerer à 100 M. (900). Hele Ingenieurcorpset: 5874 M. — 5) Gensdarmerie: 1750 Brigader til Hest à 6 M. (8750); til Fods 750 Brig. à 6 M. (3750). Ialt 15,691 Mand. Hertil høre 18 Marchaller, 8 General-Inspecteurer, 125 Divisionsgeneraler, 245 Brigadegeneraler, 116 Adjutant-Commandanter. Den hele Landmagt bestod i Aaret 1805 af 587,083 Mand, hvilket Tal endog siden er blevet forøget. — Det Franske Militairs almindelige Uniform er, paa faa Indskrænkninger nær, mørkeblaa med hvidt og rødt. c) Sømagten bestaaer af omtrent 50 Linieskibe, 60 Fregatter og Brigantiner, foruden smaa Flottiller i Canalen, og en stor Mængde Smaafartøier og flade Skibe. Matrosernes Tal er omtrent 80,000. Den hele Sømagt har 1 Storadmiral, 9 Viceadmiraler, 12 Contreadmiraler, 120 Capitainer, 132 Fregatcapitainer, 425 Sølieutenanter, foruden Søartillerie- og Søingenieurofficiererne. — I Marineinscriptionen var i Aaret 1805: 400,130 Mennesker, hvoraf Søfolk udtages. — Det hele Søartillerie bestaaer i Krigstider af 15564 Mand.

D. 9 Nov. overleverede en foregiven Fransk Overofficier af Æreslegionen Schweitz's Landdamman i Basel en Skrivelse dat. d. 29 Oct. fra Financeministeren i Paris, hvori den Franske Keiser i de venskabeligste Udtrykke begjerer af Schweitz et Laan af 2½ Mell., som skulde tilbagebetales med 3 PC. i 3 Maaneder. Denne Sum skulde inden 16 Timer efter denne Skrivelses Modtagelse erlægges i Penge eller Vexler. I modsat Fald skulde der, hvilket denne foregivne Officier med en skrivtlig Befaling godtgjorde, 2500 Mand rykke ind i Byen. Dette fine Bedragerie vilde lykkedes, dersom man ikke havde fundet den Franske Financeministers foregivne Underskrivt, at være falsk. Bedrageren er arresteret.

Fra Regensburg meldes under 17 d. M.: det hedder, at Kronprindsen af Bayern skal formæles med en Chursachsisk Prindsesse.

I Haverne ved Würzburg stode d. 11 Oct. Rosentræerne anden Gang i fulde Blomster, og paa adskillige Steder har man endog fundet mange modne Jordbær.

Paris d. 7 Nov. De Franskes Indtog i Berlin har ikke overrasket nogen; men, hvad der vil sætte Efterverdenen i Forundring er den Proclamation, som man der har bekjendtgjort, især naar man sammenligner den med det Storpralerie, som denne Stad for neppe tre Maaneder siden gjenlød af, og med en af nedrigt Hofkryb og befordringssyge Militaire blandet Hobs Raserie. Berlin er nu i samme Stilling, hvori Wien for et Aar siden befandt sig, paa det nær, at Wien ikke har begyndt denne uanstændige og scandaleuse Opbrus-

ning. Alligevel bønfalder nu Berlin om samme Høimodighed, og synes, ligesom Wien, at kunne vente sig samme Behandling af en Seierherre, der altid er beredt til at forunde Naade. Intet er hæderfuldere for Frankrige, intet beviser kraftigere dets retfærdige Sag, end denne dets Fienders Tillid til dets Overhoveds store Godhed, især naar man sammenholder den med det Manifest, der gik foran for nærværende Krig: en Adfærd, der er saa meget mere heroisk, som det ikke kan negtes, at omvendt Fienden ikke havde efterlignet hans Sjelsstorhed. Beviset ligger i dennes Opførsel, da han i Begyndelsen af Revolutionen satte Fod paa Fransk Grund. — Man forsikkrer, at Tilbagetoget, eller rettere Flugten af nogle Preussiske Corpser efter Slaget ved Jena, netop har fundet Sted, for at opfylde Betingelserne af en Underhandling, efter hvilken Kongen af Preussen, i Forstaaelse med Rusland, havde forbundet sig til, i hvad der end maatte paafølge, ikke at slutte nogen Fred. Denne Formodning faaer end mere Sandsynlighed derved, at denne Prinds, istedet for at begjere Fred, som han trænger saa meget til, begjerte en Vaabenstilstand. Alligevel er det sandsynligt, at de Corpser, som vare i Vestphalen og Hannover, enten ville falde i Kongen af Hollands Hænder, eller af denne drives tilbage til den store Armee. Fra den anden Side kan Magdeburg kun gjøre svag Modstand, og Oderen vil ikke hindre de Franske i at møde Russerne, dersom de skulde finde det for godt. — Lad Daarer nu prale for Fastlands-mægterne om en Russisk Alliances Hjelp! Der gives ingen iblandt dem, som har troet det, uden at blive et Offer for sin taabelige Tillid. Det er Tid at de væbne sig mod disse bedragerske Løfter. Ligeledes er det Tid, at Rusland giver Slip paa Planer, som aabenbar overgaae dets Kræfter. Paa det Nordens Civilisation ikke skal gaae et Aarhundrede tilbage, vilde det være at ønske, at Russerne ville komme til Oderens Bredder, for at maale sig med de Franske. Udfaldet kan ikke være tvivlsomt, og det vil lære dem, ikke at blande sig mere i Anliggender, der ere dem uvedkommende. Førend man tænker paa at erobre andre Stater, maa man begynde paa at befolke og oplyse sine egne. Da denne Krig udbrød i en Vraa af Tydskland, maa man formode, at det Brittiske Cabinet havde gjort

Regning paa, at udvide den i det Store, og paa ny at sætte hele Fastlandet i Lue. En eneste Seir har standset denne Plan til en almindelig Ildebrand. Et Militairsystem, hidtil ubekjendt i Nationernes Aarbøger, en Hurtighed, som Historien ikke kan opvise Mage til, forenet med Seierherrens Høimodighed, har frembragt dette Underværk og forkortet Krigens Elendigheder. Dette er selv i Lidelserne og Smertens Tilstand endnu et Slags Trøst for de Overvundne. De betragte Seieren som en skjøn Veiviser til Freden og som det sidste Skridt til dette herlige Maal. Frederik den Store sagde, at der i Europa, dersom han var Konge af Frankrige, ikke skulde løsnes et Canonskud, uden hans Tilladelse. Han kjendte Frankriges Hjelpeskilder bedre end hans Efterfølgere, og han indsaae hvilke Fordele en Monark, der var det værdig, kunde drage deraf. Det var en Første, større end Frederik, forbeholdt, at virkeliggjøre denne dybe Idee. Hvad er i Grunden i den Vises Øine alle disse Nationernes Kappestrid? En Kilde til uendelig meget Ondt, og kan Selskabet vel have noget andet Maal end Nationernes Fred og Lyksalighed? Altsaa kun den, hvis store Bestræbelser gaae stedse ud paa, at sikkre denne Lyksalighed, er Menneskehedens Velgjører.

Franske Blade levere følgende Anmærkninger til Kongen af Engellands Erklæring angaaende de afbrudte Fredsunderhandlinger: Da Engelland gjør Undskyldninger for den paa Fastlandet atter udbrudte Krig, saa viser det ogsaa indirecte, at det er Skyld i samme. Formaalet for Engellands begyndte Underhandlinger var, i det mindste siden Fox's Sygdom, i Grunden ikke Fredens Tilveiebringelse, men en bedre Indledning til Krigen. Det sees tydelig af det, som det i sin egen Erklæring beretter. Thi for det første tilstaaes, at Frankrige har tilbudet at underhandle. Dersom Frankrige var, hvad Engelland beskylder det for, ærgjerrigt, saa vilde det ikke have tilbudet Fred; det vilde ikke have gjort Opoffringer, dersom det havde ført Projecter i sit Skjold, som kun i Krigen lade sig udføre. Af hvilken anden Grund end Kjerlighed til Fred, havde Keiser Napoleon, der ved Freden i Presburg er bleven saa mægtig, følet sig bevæget til det Skridt mod Engelland og Rusland, som Engelland paa sin Side selv tilstaaer? I Er-

klæringen tales bestandig om Allierede, og dermed menes ingen uden Rusland; alligevel seer man af Hr. Oubrils Sendelse til Paris, at Keiseren af Rusland aldeles ingen Alliancetractat kunde have med Engelland, fordi han ellers umuelig kunde have underhandlet separat, og at den paafulgte Ikke-Ratification var foranlediget ved senere Intriguer. Engelland lader sig aldeles ikke forlyde med, hvad Frankrige har tilbudet og hvilke Indskrænkninger Engelland fordrede. De Franskes Keiser derimod, som ikke behøvede at lægge Dølgsmaal paa Sandheden, har aabenhjertigen bekjendtgjort alle Betingelser saa tydeligen, at hvert indsigtsfuldt Menneske maatte finde Moderationen paa den ene Side og Uklogskaben paa den anden lige ubegribelig. Det var saa sandsynligt, at man vilde antage hine Betingelser, at det allerede overalt hedte, at Præliminairene vare undertegnede, men, som man seer af Erklæringen, var man den Gang, langt fra Maalet. Thi Engelland søgte forsætlig at trække Sagen i Langdrag, for at frembringe en Cabinetsforandring i Petersborg, og at kunne bevæge Preussen til Krig. Da begge Hofferne vare fredelig sindede, begyndte Underhandlingerne igjen, og først da Keiseren af Rusland ikke havde ratificeret Freden fik de et bestemt krigersk Udseende. Under Engellands Allierede forstaaer Erklæringen ikke Preussen; men Befalingen at bloquere de Preussiske Havne blev ikke efterlevet, fordi begge Hoffer kun for et Syns Skyld anstillede sig som Fiender, men imellem Cabinetterne derimod herskede den bedste Forstaaelse. Frankrige blev imidlertid ikke destomindre ført bag Lyset derved, og det lod Lauderdale vedblive at spille sit Mumerie, da Europas Rolighed ikke havde mere at vente deraf. Først da Preussen allerede var rykket i Marken tilstod Engelland, at det var dets Allieret, og sendte en Gesandt med Penge derhen, fordi det betragtede de Preussiske Tropper som en Armee i Engelsk Sold. Derfor blev Preussen rost i Franske Blade, dets formeentlige Seire udbasunede, og det lettroende Folk saalænge skuffet, indtil Lord Morphets Tilbagekomst aabnede dets Øine. Skulde Slaget ved Austerlitz ikke allerede have indgydet det Engelske Ministerium Modbydelighed mod deslige Konstgreb? Men heraf følger naturlig, at Krigen igjen føres ved og for Engelland, at det, for at have Krig, afslog alle tilbudne Fordele, og at det, dersom ellers enhver af Engellands Allierede maa være Frankriges Fiende, hvilket Erklæringen viser, berettiger Keiser Napoleon, at gjøre det saa uskadeligt som muligt, tvinger ham til at forøge den Magt, det besværer sig over, og at ingen Fred kan komme istand førend Engelland ganske er udelukket fra Fastlandet.

I Berlin gaaer Alting sin gamle Gang. Der opføres Comoedier, Concerter &c. ligesom før.

Kongen af Holland har holdt sit høitidelige Indtog i Münster. — Ogsaa Minden og Bremen ere tagne i Besiddelse af de Franske Tropper.

Prinds Hieronymus er d. 5 draget igjennem Crossen til Breslau med et stærkt Cavallericorps og en stor Artilleriepark, hvorfra han fortsætter sin March igjennem Schlesien til Polen.

Fæstningerne Hanau og Marburg skulle efter Keiser Napoleons Befaling sløifes.

Efter en i Berlin d. 13de udkommen Anordning, skal der forfattes en General-Etat over alle Preussiske Embedsmænd, der skulle fortsætte deres Forretninger paa samme Maade og Vilkaar som tilforn, og aflægge Eed. De, som have forladt deres Post, naar denne Etat er istand, ansees for afsatte; Pensionisterne skulle have deres Pension udbetalt fra den Dag af, da Udbetalingen ophørte paa Preussisk Side, og siden ligesom tilforn.

Hammeln har nu overgivet sig.

I et Værelse ved den botaniske Hauge i Stockholm findes blandt andre Mærkværdigheder en Papegøie, som er over 100 Aar gammel; den har alle Kjendemærker paa en høi Alder; endeel af Kroppen er skaldet, og paa Øinene og Næbbet yttrer der sig Tegn paa nogen Svaghed. Imidlertid skal den dog endnu kunne leve adskillige Aar.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere, der tilbringes Subscribenterne og betales quartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 15.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 2 December, 1806.

Carrs Reise.

(Fortsat.)

"Dronninggaard," siger Forf.: "er et af de skjønneste Lyststeder i Dannemark. Ved Enden af en herlig Vei saae vi en smuk Marmorstøtte, hvorpaa der var befæstet en Tavle med følgende Inscription: "Dette Monument er opreist af Taknemmelighed for en mild og god Regjering, under hvis Beskyttelse jeg nyder den Velsignelse, der omgiver mig." Paa et andet Sted saae vi Ruinerne af en Eremitbolig. Forved samme var Canalen af en liden udtørret Bæk, og lidt bedre hen i Krogen en aaben Grav og en Ligsteen. Denne eensomme Plets Historie fortjener at anføres her. Tiden havde allerede ladet falde megen Snee paa Dronninggaards romantiske Skjønheder, siden en Mand, der kjed af Hoffets Pomp og Kampens Tummel, i sin Alders Vaar, bedækket med Ære og Rigdom, havde bedet Stedets Eier om Tilladelse at opslaae her en ensom Celle, hvori han vilde tilbringe sine øvrige Dage med samme Strænghed og Afholdenhed som en Eremit. Denne besynderlige Mand havde førend Revolutionen i Holland udmærket sig i Spidsen for sit Regiment; men i et ulykkeligt Øieblik bemægtigede Attraae efter Høihed sig hans Hjerte, og da han under disse Forhold givtede sig, paafulgte Elendighed; og han anlagte derpaa her i en liden Granskov denne simple Bolig. Mos holdte den varm indvendig og Bark af Birk forsvarede den udenfra; en liden Bæk af Klippevand samlede sig engang uden for hans Dør, og noget derfra voxte vilde Roser. Han valgte en Plet i Nærheden til sin Grav, og grov daglig et Stykke deraf indtil han var færdig dermed. Derpaa forfærdigede han et Epitaphium i det Franske Sprog, og udhuggede det i en Steen. I denne besynderlige Bolig tilbragte han adskillige Aar, da hans Levnedsplan pludselig fik en anden Vending ved en

Skrivelse fra hans Fyrste, som i de meest smigrende Udtrykke bad ham at komme tilbage. Han reiste hjem til Holland, og fegtede og faldt i Spidsen for sit Regiment. Natten før hans Afreise opsatte han endnu et Affkedsdigt til denne fortryllende Egn, og dette findes endnu til Amindelse som Inscription paa en Marmortavle, der er opreist i en Lund strax ved Eremitagen."

Hvorvidt denne Fortælling er grundet kan Anmelderen ikke sige. I det mindste forekommer det ham lidet besynderligt, at en Eneboer just valgte dette Sted til sin Eremitage.

Forfatteren besøgte paa sin Reise igjennem Helsingøer ogsaa Cronborg. "Dette, siger han, tjener Gouverneuren til Residence og er forsynet med 365 Canoner. I Cassematterne kan et heelt Regiment rummes. Sagnet paastod tilforn, at denne Fæstning hverken kunde indtages eller passeres. Men den berømte anden April seilede Admiralerne Parker og Nelson med fuldkommen Sikkerhed forbi den, og værdigede ikke engang at besvare et Skud. To Krigsskibe paa 74 Canoner vilde snart skyde alle Bastionerne og Forskandsningerne sønder og sammen. Ingen tør, uden Gouverneurens særegne Tilladelse, som kun sjelden faaes, sætte sin Fod paa Vindebroen. Jeg kan ikke indsee hvad al den Forsigtighed skal betyde; maaskee den skal bevare Hemmeligheden om dens Uovervindelighed. Jeg havde gjerne kastet en Papirskugle ind i dette frygtelige Slot med Paaskrivt: "hvor man gaaer hemmelig til Værks, der frygter man sædvanlig." Denne Plads stod aaben for enhver indtil den anden April, da Tryllestaven blev brudt. Kronbatteriet er en virkelig stærk Plads, og selv Engellændere have Tilladelse til at tage den i Øiesyn."

Det er besynderligt nok, at de fleste Udlændinge, ja endog mange Indfødte bestandig ville paastaae, at Cronborg ansees af Dannemark for Nøglen til Østersøen. Dersom Historien ikke beviste det Modsatte, med et dobbelt Exempel, kunne de troe, at vi staae i den vrange Tanke. Men een af vore indsigtsfuldeste Militairpersoner allerede for længe siden endog paa Prent havde godtgjort, at Sundet er for bredt til at Cronborg skulde kunne forbyde nogen Flaade at seile forbi. Cronborg — siger Kammerherre Scheel i Frederik den Fjerdes Krigshistorie — bliver kaldet Nøglen til Sundet, og saaledes kaldes saa mangen en Fæstning, naar den ligger ved Adgangen til en Provinds eller Indløbet af et Farvand. Men man maa kun ikke give saadanne Benævnelser en alt for overdreven Betydning. Hvilket Søcastel kan hindre en Flaade fra at naae sin Hensigt, naar den gaaer igjennem med en staaende Vind? Ved Modvind eller mindre gunstig og stærk Vind derimod, da Skibene maae seile op af den sædvanlige Strøm ved Siden af Fæstningen, hvor Beskydningen kan have nogen Varighed, og nu kan bevirkes meget eftertrykkeligere, efterat mange Batterier med svært Skyts ere byggede, for at bestryge Vandskorpen, og i vore Ti-

der, da de gamle gloende Kugler med saa god Virkning paa ny ere blevne opvarmede, da, siger jeg, vilde det ilde bekomme en Flaade. Men at ville lægge sig paa Rheden for at beskyde Fæstningen eller for at dække en Landgang, det vil ingen Flaade turde vove." — Man seer heraf, at Scheel er af ganske andre Tanker, end vor Reisende, der endog paastaaer, at Fæstningsværkerne kunne ødelægges med to Skibe paa 74 Canoner! — Det er isvrigt maaskee en dobbelt Lykke for Dannemark, der elsker sin Neutralitet, at Cronborg ikke er Nøglen til Sundet, og at den 2den April har overbeviist Europa om, at det virkelig forholder sig saaledes. Mange politiske Ubehageligheder ere maaskee ene derved forebyggede.

Nogle Bemærkninger ved Hr. Assessor Høst's Forsvar for Censurfriheden i Theatret No. 5.

Den Synspunct, hvorfra mine Yttringer i Kjøbenhavns Skilderi No. 5. burde betragtes, har Hr. Assessoren tildeels ganske forfeilet, i det han beviser mig den Ære at gjøre mig til en Projektmager; en Post, jeg villigen overlader til enhver, der ikke føler sig oplagt til noget bedre. Mit individuelle Ønske gjør han til et Forslag; han fremstiller urigtigen det jeg skrev, ikke blot som ønskede jeg, men som om jeg foreslog, fordrede og krævede en Censur. Saa ubeskeden en Yttringsmaade kan vel ingen finde i hine Li-

nier, uden den som med Flid vil det. Man seer altsaa af dette Exempel, at en "Mand fra Hof- og Stads Retten" ogsaa kan see en Ting fra den urette Side. — Den Bebreidelse, at min Tone ikke holder Middelveien, er temmelig ubestemt og temmelig hensigtsløs. Dersom jeg ikke har skrevet de berørte Yttringer (som i Hr. Assessorens Sprog hedde Forslag) i den Tone, hvori de burde skrives, vilde det være mig ukjert. Om jeg kunde lære denne **Tonens Middelvei** af Hr. Assessorens Afhandlinger af lignende Art — dette er en Quæstion, som ikke hører herhid; men som jeg ikke troer, den, der kjender noget til disse, vil besvare bekræftende.

Studeret Mand maa, ifølge Hr. Assessorens Forskrivt, ikke bruge det Ord **Laps** i det danske Sprog. Det er ilde, naar man ikke kan andet end berøve Sproget et Ord, uden at sætte noget bedre eller eenstydigt i Stedet. Forresten behøver hverken Hr. Assessoren eller nogen Anden at besmykke Brugen af dette Ord med min yderst ubetydelige Auctoritet; da det mange Gange tilforn er brugt af studerede Mænd, og saaledes f. Ex. ofte nok forekommer i danske Tilskuer — en Auctoritet, som i det mindste er uendelig over min. At give Barnet sit rette Navn, og bruge dette Ord om den, der virkelig qualificerer sig til denne Titel — dette er noget, hvis Urigtighed jeg ikke er skarpsindig nok til at indsee.

Tingen selv, den stakkels Pressefrihed, som Hr. Assessoren vrangelig troer, at jeg er saa

forbittret paa, er alt for vigtig og vidtløftig, til at den af mig eller paa dette Sted kunde drøftes. Spørgsmaalet, om vor Trykkefrihed har Indskrænkninger nok, eller ikke, anseer jeg mig slet ikke for kompetent til at besvare. En "udvidet Indskrænkning" vil det aldrig falde mig ind at ønske den; thi dette er Usands. Derimod vilde det høiligen glæde mig, om Hr. Assessor Høst eller en Mand med lige Talenter, vilde give os en upartisk Skildring over de reelle og væsentlige Fordærvelser og Forringelser, som vor Litteratur har lidt ved den sidste Trykkeforordnings Indskrænkninger.

Mit forvovne Ønske: at der gaves en Maade, hvorpaa elendige og vanærende Produktioner i Litteraturens og Smagens Rige kunne forebygges eller tilintetgjøres — dette Ønske, som jeg yttrede i det af Hr. Assessor Høst angrebne Stykke i Kjøbenhavns Skilderi, overladende til andre at projektere Maaden, hvorpaa det kunde eller burde realiseres: er jeg saa uhørt dristig, her endnu engang at gjentage.

I et træffende Epigram er, af en af vore mest philosophiske og opklarede Tænkere, Censuren saaledes tiltalt:

Længe nok udgyd din Harm mod Hunden med Braad uden Honning;
Kun at du skaaner derhos Bien med Honning og Braad! *)

Denne Sentents har jeg i Hjertet underskrevet

*) See: Ei blot til Lyst, 2det Bind, Kbh. 802. P. 28.

længe før jeg læste den; og længe før jeg kom paa Bibliotheket har jeg staaet i den, vist nok meget urimelige Tro, at Pressefriheden under de Love, som den her tillands er underkastet, ikke lider under nogen væsentlig eller betydelig Indskrænkning, uden for dem, der ville misbruge den, eller gjøre et mindre nyttigt, og ikke sjelden saare unyttigt Brug af samme.

For imidlertid at forebygge, at ikke dette uheldigviis atter skal blive ilde optaget og udlagt: saa erklærer jeg det for min ganske individuelle og ubetydelige Formening. Om jeg har den tilfælles med Hr. Assessor Høst eller nogen Anden, er mig aldeles ligegyldigt. Da jeg heller ikke har noget specielt med Trykkefrihed og Censur at skaffe, vilde jeg holde det for overflødigt og tidspildende, at give mig af med videre Debatter eller Discussioner over denne Materie.

Chr. Molbech.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Det Danske Skib Haabet, Capit. Swibilius, ladet med Sukker, Caffe ꝛc., bestemt fra Batavia til Kjøbenhavn, er d. 25 Oct. indløben i Lissabon.

Fra Tønningen meldes: at et Dansk Skib sidder fast i Mundingen af Eideren og har kappet sine Master.

Privatbreve fra Hamborg melde, at al Hamborgisk Eiendom respecteres.

Paa Veien fra Aabel til Christiansand blev d. 10 Nov. om Aftenen den østre Post to Gange overfaldet paa forskjellige Steder af en Person, som skjulede sig tæt ved Veien og med en Knorte-

kjøp vilde slaae Postkarlen i Hovedet, hvilken Hensigt han forfeilede. Amtmanden over Lister og Mandal, Cederfeld de Simonsen udlover for denne Stiemands Opdagelse en Belønning af 10 Rd.

Den Engelske Post kommer nu til at gaae over Gothenborg, istedetfor at den hidtil gik over Tønningen.

Aalborg d. 25 Nov. I Mandags Morges Kl. 4 udbrød en heftig Ildebrand hos Kjøbmand Selgen Biering paa Nørregaden, som vel i Begyndelsen saae farlig ud, men dog i en kort Tid lykkelig blev dæmpet.

Fra Hiøring meldes om et paa Raabergs Sogns Forstrand d. 24 Nov. strandet Russisk Fregatskib, der var uden Folk. Ligeledes er der til Hirtshals indkommet et Engelsk Brigskib uden Takkelage og Folk. Begge Ladninger ere bjergede.

Udenlandske Efterretninger.

Den Engelske Capitain, som ligger for Elben, skal have erklæret, at han i Fremtiden ikke vil tilsade noget Skib at seile op ad Elven.

I Harwich vidste man, efter Reisendes Beretning, d. 19de f. M. endnu intet angaaende den Embargo, som Engelland skal have lagt paa alle Skibe.

Den 18de manglede i London to Poster fra Hamborg; samme Dag gjordes betydelige Verelaffairer og Coursen paa Hamborg var 34 ß. 8 d.

Orlogsskibet Spencer paa 74 Canoner afseilede d. 13 Nov. fra Falmouth med omtrent 35 Transportskibe, 3 Krigsskibe paa 74 hvert, 2 paa 40, 1 paa 16, samt 2 Canoneerbrigger og 3 Skaanerter. Den hele Expedition fører 5500 Landtropper.

Mirando har nu taget sin Tilflugt til den lille Øe Aruba.

Capitain Kents krydser nu ved Rochefort med en Escadre af 4 Linieskibe og 4 mindre Krigsskibe.

Wilberforce er igjen bleven valgt til Repræsentant i det Engelske Parlament.

Fra Diavolo, som nu er bleven fangen, hedder egentlig Michael Pezzo, og er en født Neapolitaner. Tilnavnet Broder Djævel have hans Handlinger og hans Staldbrødre forskaffet ham. Han er høi af Vext og har sorte truende Øine. I Revolutionen 1799 udmærkede han sig allerførst ved Mord og Ran, og blev derpaa

af Regjeringen ansat som Officier ved Artilleriet. Da han i afvigte Foraar ved de Franskes Indmarch i Calabrien stillede sig i Spidsen for Insurgenterne, fik han fra Palermo den hellige Januarius Orden og Kammerherrenøglen og Diplom som Generallissimus over Insurgenterne. Hans Bande var i Førstningen meget talrig; han drog omkring i Provindserne med dem, plyndrede Herregaardene og begik utallige Grusomheder. I de rasende Fægtninger i Staden Sora og Mirandadalen tabte han den største Deel af sine Tilhængere.

I Schwaben og Bayern slaae Bønderne endnu bestandig Græs, og fore dermed deres Creature. I Mandsminde har man ikke havt saa mildt Veir, thi midt i November pleier Jorden ellers allerede at være bedækket med Snee.

Stralsund forsynes nu med Proviant for fire Maaneder, og alle Godseiere og Forpagtere ere derfor blevne opfordrede til at lade al undværlig Rug bringe til Torvs; al Udførsel af Rug og Rugmeel er bleven forbudet. Alle politiske Tobaksdiscourser i Vertshuse ere paa det strængeste blevne forbudne. Angaaende alle muelige publiqve Sager skal der iagttages den dybeste Taushed. — De, som under nærværende Omstændigheder, ville sende deres bedste Effecter til Ystad, kunne aflevere dem paa Licentcomptoiret, hvor de forsynes med Comptoirets Segl, og tages under offentlig Forvaring.

For de Svenske Skibe, som ere tagne under Beslag i Rostock, er der bleven betalt 49,000 Rd.

I Malmøe indtraf d. 18 Nov. Hertuginden af Brunsvig-Oels med Prindserne, hendes Sønner. Kongens Heste og Vogne mødte hende en halv Miils Vei fra Staden. Hs. Majest. selv kjørte hende i Møde en halv Miil derfra, og modtog hende siden ved hendes Ankomst paa den ydre Trappe i det Huus, Dronningen beboer. I hendes Høiheds Suite er en Hofmesterinde, en Hoffrøken og en Major Fleischer. — I Hørnesand høitideligholdtes d. 1 Nov. som en sand Fest, da det paa den Dag just var ti Aar siden, at Kongen selv havde tiltraadt Regjeringen. Festen bebudedes ved Canonernes Løsning om Morgenen; om Formiddagen opførtes Concert paa Gymnasiet, og holdtes en passende Tale. Paa Gymnasiet og Raadhuset, som var illumineret og med Transpa-

ranter forsynet, var om Aftenen Bal og Soupee for 300 Personer. — I Malmøe har Kongen d. 19 d. M. udnævnt adskillige Riddere. Blandt andre er Grev C. G. Horn bleven Ridder af Seraphinerordenen, og Obersten Grev de la Gardie Skatmester ved Kongens Orden.

Den 3 Nov. rykkede Avantgarden af Marchal Davousts Armeecorps ind i Posen. En overordentlig Mængde Folk af alle Stænder fra Omegnen stimlede til Byen, og opfyldte saaledes Gaderne, at Tropperne havde ondt ved at komme igjennem. D. 6te ankom General Dombrowsky, som Divisionsgeneral i Fransk Tjeneste, og udstædte strax en Proclamation, hvori han formaaer Polakkerne at holde sig rolige, ikke at forfølge eller fornærme nogen af de forrige Regjeringspersoner, men at være den nylig oprettede Voyvodskabs-Commission lydig. — D. 9 rykkede hele Resten af Davousts Armee ind i Staden. D. 13 blev det alle Preussiske Øvrigheder 2c. under Dødsstraf forbudet, at tilstede Preusserne i alle Provindser mellem Oder og Weichsel, at udskrive Livrancer af Levnedsmidler eller Recruter. De skulle i det mindste strax tilmelde Marchal Davoust det ved en Expresse. D. 13 afmarcherede Marchallen med den største Deel af sit Corps. General Dombrowsky befalede Kamret, inden 14 Dage at have samlet saa mange Recruter, at 4 Infanterieregimenter kunne stilles. 17 indfødte Polakker indsatte han til Medlemmer af Kamret. Samme Dag afgik fire Deputerede til Berlin for at takke Keiser Napoleon, som den, der frelser Polen og giver det den forrige Forfatning igjen. Natten derpaa ankom Ceremoniemester Segur fra Berlin. Han pleier altid i Forveien at undersøge og indrette Keiserens og hans Suites Værelser, og man formoder derfor, at Keiseren snart vil komme til Posen.

Indbyggerne i Voyvodskabet Lencye have under General Dombrowsky's Anførsel indtaget Fæstningen Lenczy, og under Napoleon oprettet en Confoederation, i hvis Hænder nu alle Canoner, Ammunition og Magaziner ere faldne. Preussisk Cavallerie kom vel Fæstningen til Hjelp, men blev slaaet tilbage. General Davoust sendte strax en Undsætning af Fransk Cavallerie. Denne

Fæstning ligger 18 Mile fra Warschau, i Sydpreussen, og har et lidet Fort paa en Klippe.

I den 30de Bulletin siges: at den Franske Armee ikke vil forlade Polen og Berlin, førend Porten igjen er indsat i sin hele Uafhængighed, og indtil Wallachiet og Moldau igjen er bleven erkjendt for et fuldkomment Lehn af Porten. — At den Franske Armee ikke vil forlade Berlin førend de Hollandske, Spanske og Franske Colonier ere blevne givne tilbage og en almindelig Fred er sluttet.

Keiser Napoleon har befalet, at der skal paalægges Preussens Stater og Bundsforvandte en Contribution af 150 Millioner.

Hidtil har det store Sinedrium i Paris endnu ikke været forsamlet, og vil ikke samles førend Comitteen har fuldendt sine store Arbeider, hvoraf hidtil følgende er blevet bekjendt: de Jødiske Menigheder skulle efter Hovedernes Tal deles i større og mindre, som omtrent Protestanternes Consistorial- og Suscursalkirke. Rabbinerne skulle, hvad enten de blive hos Menigheden eller ei, aflægge Eed paa, ikke at foredrage nogen anden Lære, end den, det store Sinedrium bestemmer. Hos de større Menigheder faaer hver 3000 Fr. (den i Paris 6000 Fr.) og ved de mindre 1500 Fr. i aarlig Løn.

Den Russisk-Keiserlige Livgarde, som havde mistet de fleste af sine Folk i Slaget ved Austerlitz, er bleven completteret af alle Grenadeer-Regimenterne.

Fra Diavolo blev examineret Natten d. 3 Nov. Man erfarede her, at to af hans Adjutanter, otte Dage førend hans Paagribelse, vare blevne paagrebne, og han selv lidet saaret. Han havde bortslængt alle sine Vaaben og sine gode Klæder, for ikke at blive kjendt. Han gik til en Apotheker og tiggede om et Par Sko og noget Salve. Denne fattede Mistanke og lod ham paagribe. I Salerno tilstod han, at han i en Skov, som han nøie beskrev, havde skjult et stort Bytte af Penge og Klenodier, og en Fane, som han havde faaet af Admiral Sir Sidney Smith. Denne prægtige Fane blev baaren i Triumph foran ham, da han blev ført i Lænker til Neapel.

Den Franske Gesandt i Wien, Larochefaucault, er ved en Coureer bleven tilbagekaldet til

Paris, og Gener. Androssi, som i nogen Tid har opholdt sig i Wien, kommer i hans Sted.

Den Preussiske Minister Hardenberg, som har opgivet sin Post, er ankommen til Wien, og har kjøbt sig Godser der i Egnen.

I Strasburg er en Bogtrykker bleven arresteret og hans Præsser indtil videre forseglede, fordi han har trykt en uauthentisk Dagsbefaling, under den Franske Keisers Navn.

Kongen af Holland er kommen tilbage til Haag.

Den Franske General Clarke er ganske uformodet ankommen til Wien. Gjenstanden for hans Sendelse skal være af stor Vigtighed. De Bøhmiske Fæstninger provianteres.

Alle Regimenter ved de Østerrigske Grændser afgaae ufortøvet til Polen; de marchere 4 Dage og forundes kun hver femte Hvile.

Russiske og Østerrigske Krigsskibe skiftes til at bloquere Istrien, og al Handel og Vandel standses derved.

Den russiske Gesandt Italinsky havde d. 14 Oct. en Conference med de anseeligste Medlemmer af det Ottomanske Ministerium i Constantinopel, hvor der debatteredes heftig angaaende hans indgivne Noter, i hvilke det hedte 1) at Porten skal frafalde sin Beslutning, at afsætte Hospodarene i Moldau og Wallachiet, som fornærmelig for Rusland; 2) og at den ikke skal negte de Russiske og Engelske Krigsskibe at passere Dardanellerne. I Tilfælde af et benegtende Svar har Ministeren Befaling, strax at forlade Constantinopel uden at tage Afsked. — Reis-Effendi erklærede tilsidst: at Hospodarene skulde indsættes igjen og at Storherren ikke vil give Slip paa sin Alliance med Rusland.

Ogsaa Breslau, Hovedstaden i Preussisk Schlesien, har aabnet sine Porter for de Franske.

6000 Mand arbeide paa at sløife Wittenbergs Fæstningsværker.

Badens Contingent af 7000 Mand er nu paa Veien til Spandau og Cüstrin.

Ogsaa Førstendømmene Halberstadt, Hildesheim og Staden Goslar ere tagne i Besiddelse af de Franske.

De Franske have besat Cuxhaven.

Glogau bombarderes af de Franske, og

Danzig, som har 17,000 Mand Besætning, vil forsvare sig paa det yderste.

Hertugen af Sachsen-Weimar er ankommen til Berlin.

D. 28 Nov. afgik fra Hamborg til Paris en Deputation, der bestod af Senatorene Schulte og Jenisch, og Kjøbmændene Godefroy og Osy.

I de sidste Dage af October Maaned og i Begyndelsen af Nov. droge adskillige Transporter Preussiske Krigsfanger igjennem Wertheim, Würzburg, Aschaffenburg og Frankfurt, hvor de bleve pleiede paa det omhyggeligste. I Aschaffenburg indrømmede man Fangerne de ny opbygte Casserner, hvor de uafbrudt havde varme Værelser og den bedste Pleie. De Saarede og Syge bleve adskilte fra de øvrige. Hele Veien fra Staden til Casernerne var opfyldt med Mennesker, som bragte Krigsfangerne hele Kurve fulde af Mad; om Morgenen fik de Brændeviin og Hvedebrød. Alle stimlede til med Skjorter, Sko, Tobak, Penge 2c. — De Saarede fik Viin og Hvedebrød til deres Mad; de Sunde Øl og Brændeviin.

En Kleinsmedmesters Kone i Wien, F. Klähr, som allerede i adskillige Aar har optaget og pleiet alle Slags Ulykkelige i sit Huus, understøttede i Fjor frivilligen mange Østerrigske og Russiske Fanger i Hospitalerne. Medens hendes Mand tjente i Borgermilitsen understøttede hun i Forening med sine 3 Børn, hvoraf det yngste kun var 6 Aar gammel, sine 9 Svende og andre leiede Folk, over 200 Saarede og Syge med Vask, Sengeklæder, Klæder, Lægemidler, Mad 2c. De Døde skilte hun endog med største Fare for at blive smittet fra de Levende, medens Lægen, adskillige Geistlige og Opvartere døde af Smitten. Den Østerrigske Keiser skjenkede denne ædle Borgerinde den store Hædersmedaille af Guld med tilhørende Kjæde, og befalede, at den skulde overleveres hende høitideligen af Borgermesteren. Dette skede d. 14 Oct. paa Raadhuset, hvor hun, ledsaget af sin Mand og sine Børn, indfandt sig. Mange Mennesker samledes omkring hende, og vare Vidne til denne Dydens Triumph.

I Søndags Aftes døde Prof. Fümars ganske pludselig.

Det Preussiske Monarkie.

(Fortsat.)

Den sidste Brandenburgske Churførste var Frederik Wilhelm, som døde 1688, og havde lagt en varig Grund til Preussens Hæder, som hans Efterfølgere siden byggede paa. I den Vestphalske Fred fik han den største Deel af Bag-Pommern, Bispedømmerne Halberstadt, Minden, Camin, Erkebispedømmet Magdeburg og Grevskabet Hohenstein til Skadesløsholdelse. Han var sin Tidsalders største Hærfører, og ødelagte 1669 den hele Svenske Krigshær. Hans Residence var Königsberg, hvor hans Efterfølger, Frederik Wilhelm III. lod sig krone, og kaldtes da som Konge Frederik I. Han forskaffede sig adskillige nye Lande, som Neufchatel, Valengin, Mörs, Lingen, Tecklenburg, Quedlenburg ꝛc., men han elskede Pragt og Ødselhed, og lod sig regjere af sine Ministre. Han efterlod sin Søn og Efterfølger Frederik Wilhelm I. (1713) stor Gjeld. Men denne var ganske det Modsatte af Faderen. Han hadede Yppighed, opmuntrede Vindskibelighed og forbedrede Krigsvæsenet. I den store nordiske Krig mod Sverrig fik han, den Deel af Pommern, der ligger mellem Oderen og Pene. Grevskabet Limburg og nogle Lande i Geldern arvede han siden. Han forandrede hele Regjeringen i sine Stater; han undersøgte Alting selv; i hans hele Regjering blev ikke udstædt den mindste Befaling, som han jo egenhændig havde underskrevet og ikke den mindste Anordning, som han jo havde forfattet. Han anvendte 4½ Millioner til at ophjelpe Lithauen og 6 Mill. til at gjenopbygge Stæder i sine Stater; han udvidede Berlin og anlagde Potsdam; han kjøbte for 5 Millioner Jorder, som han lagde til sine Domainer. Da han døde var hans Hær (1740) 70,000 Mand stærk, og i hans Skatkammer fandtes 7 til 8 Millioner. Hans Efterfølger Frederik den Store satte Kronen paa det begyndte Værk, og hans Regjering udgjør een af de mærkværdigste Perioder i det 18de Aarhundrede. Førstendømmet Schlesien, som han havde grundet Ret til, aftvang han for største Delen Østerrige 1742 ved Freden i Breslau, og fik endog Grevskabet Glaz. Ti

Aar derefter havde Østerrige sluttet med de fornemste Europæiske Magter et Delings-Forbund mod ham; men uagtet han adskillige Gange vandt Seier vare hans Fiender dog saa talrige, at han maatte dele sin Magt og kom derved nogle Gange i stor Fare. Men han holdt sig dog tappert og forsvarede sig i syv Aar mod fire Krigshære. Hans frygteligste Fiende, den Russiske Keiserinde Elisabeth døde just da hans Kraft næsten var udtømt og hans Undergang nær. Han sluttede en Fred i Hubertsburg, hvorved han beholdt alle sine Besiddelser. Nu sysselsatte han sig med at bringe sine Lande til den største Grad af Velstand. 1744 arvede han Førstendømmet Ostfriesland. Da Østerrige og Rusland vilde bemægtige sig Polen, og ikke turde vove det, uden hans Samtykke, indbøde de ham at tage Deel deri, og for, som det hedte, at forebygge en langvarig Krig lod han sig (1772) nøie med Vestpreussen og Netzdistrictet. Med Frederik Wilhelm opstod for Preussen en Soel, som i Frederik den Andens Tid straalede i sin fulde Middagsglands og derpaa begyndte at dale. Han synes i en vis Henseende at have forudseet sit Riges Skjebne. Alle Stater, siger han i Slutningen af Memoires de Brandenburg, have gjennemgaaet en vis Bane af Begivenheder førend de naaede den høieste Grad af Fuldkommenhed: Monarkierne naaede den med meget langsommere Skridt end Republikerne, og have mindre kunnet blive paa denne Punkt, og dersom man kan sige, at en velbestyret monarkisk Regjeringsform er den bedste, er det ikke mindre vist, at Republiker have bedst opfyldt Øiemedet af deres Stiftelse, og have længst vedligeholdt sig, "fordi de gode Konger døe, men vise Love ere udødelige." Mærkeligt er det ellers, at denne store Konge allerede som Kronprinds sagde om Frankrige 1735: "Mod Østen har Frankrige ingen andre Grændser end dets Moderations og Retfærdigheds. Det vilde være at ønske, at Rhinen maatte forblive Grændserne for Frankriges Herredømme." — Størrelsen af alle Preussiske Stater, hvis Middelpunct er Markbrandenburg, regnes for 5315 Qvadratmile; Folkemængden er 8½ Millioner; Statsindkomsterne henved 40 Mill. Rdlr.; Krigsmagten 230,000 Mand.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 16.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 6 December, 1806.

Vort Sprogs Rigdom og Egenheder.

Min Herre!

De fleste Sprog have næsten samme Skjebne som Menneskets naturlige Kræfter. Mangen en Mand anseer sig for svagere end han virkelig er, og klager ofte paa Mangel af Kræfter, blot fordi han sjelden vil give sig den Umage at prøve dem. Vort Sprog besidder en Guldmine, som er ubekjendt, fordi ingen vil benytte sig deraf; midt i dets overflødigste Rigdom klager man af Ladhed over dets Fattigdom, og mangen en Sproggransker ligner derfor Negeren i Potosi Miner, som bestandig graver, og dog evig bliver en Prakker.

Man har paastaaet, at vi ikke eie et Ord, som kan udtrykke det Franske Recreation, og Franskmanden trækker ved saadanne Leiligheder paa Skuldrene, og siger: "Hvilket Folk! Det har ikke engang et Udtryk for at recreere sig!" — Men man gjør os Uret; vi have et gammelt Dansk Ord, som udtrykker det Franske med alle sine Nüancer, og det Ord er — Løier. "Løier!" hører jeg her mangen en fiin, men i sin huslige Kreds og mod sine Tyender ofte meget grov Mand raabe: "Løier! hvilket lavt, hvilket pøbelagtigt, — enfin — hvilket ægte Dansk Ord!" — Kun ikke for overilet; jeg skal godtgjøre, hvad jeg har sagt.

Alle — fra den fornemste Mand i Staten indtil hans Gaardskarl — ville have Løier, kun med den Forskjel, at den ene vil have fine, og den anden grove, at den ene vil have attisk Salt, og den anden Kogesalt; at den ene er fornøiet naar han kun kan trække ganske peent paa Smilebaandet, og den anden partout vil have sine Lunger rystede. Men naar Alt kommer til Alt, ville allesammen have Løier: den Høie med den Lave, den Lærde med den Ulærde. Enhver gribe i sin egen Barm, og han vil finde, at man kun giver Tingen forskjellige Navne, men at den i Grunden er og bliver evig den samme. Den, som seer Beaumarchais's Figaro paa vort store Theater, og den, som seer Harlequin Kok paa Madame Hanne Prices lille Theater, vil recreeres — det er paa bredt Dansk: have Løier. Saalidet som der er nogen synderlig Forskjel imellem en Perial af Champagner og en Perial af Finkel, ligesaa lidet er der nogen Forskjel imellem den Latter, som Figaro

og Harlequin Kok opvækker. Fornemme Folk gide nuomstunder ikke engang see Holbergs fortræffeligste Stykker, blot fordi de ere løierlige. Men dersom de vare **underholdende**, som vore Tydske Oversættere have vant os til at kalde hvad der er løierligt, saa vilde Billetprangerne tilsidst kunne prange med Herregaarde istedet for med Comoediebilletter.

Nei, der gives maaskee intet Sprog, — (det vil Jenisch, der har sammenlignet hele Snese Tungemaal og faaet en Præmie for sin Sammenligning, selv tilstaae), — der eier et Ord, som udtrykker saa meget som det Danske **Løier** og dets Adjectiv.

Naar en from Ægtemand ikke hvert halvt eller heelt Aar vil cassere sine gamle Meubler og kjøbe i deres Sted moderne; naar han ikke daglig vil have et Par Huusvenner sværme omkring sig, der sætte ham **mere** end graa Haar i Hovedet, naar han vægrer sig ved at strække Tæring over Næring, saa behøver hans Hjertes Elskede kun at trække paa Skuldrene, og sige: "**Ak! du er dog ret en løierlig Mand, min Engel!**" og han vil, uden at han behøver at hedde Peer Syv eller Peer Otte, indsee, at hans Kone erklærer ham for en Barbar, som man jo før jo heller maa lade løbe med Hymens gyldne Kjæde som en Filax, der har slidt sig løs fra sin Lænke.

Naar den samme kjere Ægtefælles haabefulde Søn spiller om Natten Bas med Vægtere, og leer om Dagen skikkelige Folk lige i Ansigtet, saa kalder hun det ikke andet end **Løier**, og glæder sig ret inderligen over sin Hr. Søns løierlige Indfald.

Og hvad kan man ikke Alt udtrykke med Talemaaden: For Løiers Skyld? — For Løiers Skyld sværter og bagvasker man redelige Folks Rygte; for Løiers Skyld bringer man sin Næste i Graven; for Løiers Skyld træder man Alt, hvad der er helligt, med Fødderne; for Løiers Skyld skyder man bag det heldende Læs, og brister i Latter som kaade Drenge, naar hele Tresuren ligger overende for vore Fødder; for Løiers Skyld spiser man sig en Apoplexie paa Halsen i et og andet Skildpaddegilde; for Løiers Skyld lader man sit Navn indføre i den hæderlige Liste udenfor Hof- og Stadsretssalen; for Løiers Skyld gjør man sine Sønner til Ødelande og sine Døttre til Flaner, kort sagt, for Løiers Skyld gjør man saa meget, som vore Fædre ikke kunde høre nævne, uden at Haarene reiste sig paa deres Hoved, og den store Hob nu omstunder leende raaber til: ih, det er jo kun **Løier!**

Kan De nævne mig et Sprog, som besidder et Ord af mere udstrakt Betydning?

Et andet uvurderligt Udtryk er Ordet **Laps**. Jeg har studeret adskillige Sprog, og læst mange Bøger i mit Liv, men jeg kjender intet Tungemaal, som eier et Ord, der, saaledes som dette, lader sig udtrække liig et Guldkorn i det Uendelige. Vel har man nylig sat sig paa Bagbenene imod det, vel har man villet fordrive det fra Skriptriget, men vort Sprogs gode Genius vaage over det! o, gid at det kun maatte gaae under med Kjøbenhavns Lapser! mere behøver jeg ikke at ønske det. Nei, det er alt for kosteligt, alt for indholdsrigt et Ord. Tydskeren har vel noget, som han kalder **Laffe**; men hvad er en Tydsk Laffe mod en Dansk **Laps**?

Der er skrevet nok om **Lapser**, og mere end nok om en saakaldt **Lapse-Orden**; men ingen har hidtil endnu defineret Ordet. Sært nok! I vore Dage burde man kunne skrive en stor philologisk Disputats til den store philologiske Magistergrad over et saadant eneste Udtryk.

Ordets egentlige Derivation er vanskelig at udfinde. Mange have villet udlede det af Lap, men det har ingensteds hjemme. Thi at en Rigsdalerseddel i vore Dage hedder en Lap, det har sine gode Grunde; for den agtes ikke mere end en ussel Lap. Men Laps maa have en ganske anden Oprindelse. Adskillige have paastaaet, at det deriverer fra Lap eller Laplænder; men alt dette er kun Luftideer. Det rigtigste er at standse her; thi her har Ethymologien sagt til Ethymologen: "saa vidt skal du komme og ikke videre!"

Kun den indfødte Kjøbenhavner har hvad man kalder en Idea innata om sande Lapser. Men Provindsbeboeren behøver imidlertid ved sit Ophold i Kjøbenhavn dog kun at besøge Comoedien eller Restaurateuren et Par Gange, for at blive bekjendt med et af denne store Ordens Medlemmer. Naar han seer en Person med purret Haar, som bestandig purres fordi det skal blive endnu mere purret, med et Par Beenklæder, der i deres Længde staae i et omvendt Forhold til Vesten, med et Halstørklæde, der bedækker Halvdelen af en Duunhage, med et Spanskrør i Haanden, der ligner en Pibestilk, med et Par Stangbriller paa Næsen, med et par store Ungerske Bosniakstøvler, med et Ansigt, hvori Uforskammenheden selv har sat sit Rigssegl, naar han seer dette Væsen fnise, grine, lee, stampe og støie, hviske og smidske til Andre af samme Caliber, saa kan han vedde hundrede mod ti, at det er en Laps. Lapseordenen er saa stor, at jeg troer man kunne overvinde Verden med den, dersom man kunde tage alle Lapser til Soldater. Men desværre ere de fleste af dem som oftest fritagne for Militair-Tjeneste. Dog selv blandt Lapserne gives der forskjellige Classer. De litteraire f. Ex. ere meget farlige Folk; thi deres Lapse-

streger blive endog foreviigede ved Pressen. Alle vore Danske Lexographer lige indtil Baden have hidtil viseligen udeladt Ordet Laps af deres Lexica, fordi de følte dem for svage til at oversætte det i andre Sprog og anføre alle dets Bemærkelser og Nuancer. — Ellers udgjør Lapserne et Slags hemmelig Orden, som ikke vil være sine Medlemmer bekjendt. Dersom dette ikke var Tilfældet, vilde adskillige af de Herrer Forfattere, der nu omstunder skulle og maae sætte deres fulde Titel og Embede paa deres Skrivter, blive nødte til at tilføie denne deres Ordenstitel.

Jeg kunde opregne Dem mangfoldige saadanne Ord, som kun vort Sprog og intet andet — ikke engang det Mesopotamiske besidder; men det har jeg nu ingen Tid til. Og Aarsagen, hvorfor vort Sprog og Litteratur saa at sige betragtes som Marodeurer, naar de komme over Beltet, er min Tro ikke andet, end at Tydskerne ikke gide pine sig med at lære Dansk. Det er dem for høit — det har Finheder, som maa indsues med Modersmelken, dersom man skal kunne fatte dem. Der er nu det usle Ord Punsch; hvilke Forandringer er det ikke underkastet, naar de tilføiede Endestavelser forandres. Jeg kan i den brillanteste Kreds af Cavalierer og Damer sige: jeg har været paa Punschesalen i Aften — men siger jeg derimod: jeg har været i Punschehuset — saa har jeg for evig forskjærdset min hele Reputation. Hvilken Udlænding skulde vel kunne vogte sig for at strande og kuldseile mellem saadanne Skjær?

Sivert Grammaticus.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Paa Frydendal Gods i Sjælland, som har været adskillige Danske Kongers og til Slutning Frederik den Femtes Sommerresidence, findes blandt andre Sjeldenheder i Capellet, Frederik den Tredies Billard. — Ikke langt fra Gaarden findes en overordentlig stor Kjæmpebegravelse eller Tingsted, som kaldes Fiirtondestenen. Denne Benævnelse har den egentlig faaet deraf, at Gaardens fordums Eiere for omtrent 150 Aar siden, pleiede at tractere her deres Bønder — 180 Gaardmænd i Tallet — naar de vare færdige med deres Hoverieatbeide, med fire Tønder Øl og to Ankere Brandeviin, som bleve lagde paa den øverste Steen. Disse bleve tømmede under Dans og Musik, og hele Skoven var ved denne Leilighed illumineret med Lamper, hvoraf adskillige endnu gjemmes paa Gaarden. Dette Træk viser imidlertid, at Bonden i Vornedskabets Dage hverken allevegne eller alletider bleve saa tyrannisk behandlet, som man i Almindelighed troer.

Neppe findes nogen Familiers Slægtregister i Dannemark, saa langt tilbage fra fjerne Oldtid vedligeholdt i offentlige Mindesmærker, som de Putbuschers i St. Knuds Kirke i Odensee, hvoraf sees dennes Nedstammelse fra Criton, som var Første til Rygen, Meklenborg og Holsteen, og som anlagde Staden Lübeck, der siden i det 12te Seculums Begyndelse blev ødelagt.

I Søndags havde Odensee, efter mere end Aars Forløb, den Glæde, at see igjen sit elskte Fyenske Dragonerregiment rykke ind der. Eieren af Kroghshøi, Major Scholler von Krogh, som er Chef for det derværende borgerlige Cavalleriecorps, var med Corpsets Personale reden Provindsens commanderende General, Hs. Exc. Generallieutenant Baron Rantzau, der er Regimentets Chef, i Møde, til Kroghshøi, som ligger ¾ Miil derfra, beværtede der hele Regimentet med Frokost, og fulgte med igjen derfra til Byen, hvor mangfoldige glade Venner, endog fra Landet, modtoge samme. Efter Ankomsten beværtedes Regimentets Officierer, med en Dinee, paa den store Klubsal, af Kammerherre Fabritius Tengnagel til Weilegaard.

Ved det usædvanlige milde Efteraarsveirligt, har man endnu i forrige Uge hørt det tordne om Natten i Fyen. Træer og Blomster ere nær ved at udspringe paa ny.

Ligesom Michael Andreasen er ogsaa Skipper Ritz i sidste haarde Veir strandet paa Reisen fra Kjøbenhavn til Odense, og sidder fast ved Indløbet til Liimfjorden. Han havde en betydelig Ladning Østersøisk Rug og endeel Stykgods.

I det nylig udkomne Bind af Egeria læses en Efterretning om den i Odensee oprettede Fattigvæsens-Skole, af Læreren ved samme, Hr. F. Ahrends. I denne Skole bleve derefter strax optagne 127 Børn, der forhen vare overladte til Lediggang og Uvidenhed. Af disse læste kun 20 maadeligen. Men allerede i det første Aar ere de bragte saavidt, at de nu alle læse. 50 Børn ere i dette Aar øvede i Hovedregning samt Skrivning, og øverste Classe tillige i Retskrivning.

Den patriotiske Bornholmer, Grosserer Hans Kofod i Kjøbenhavn, har skjænket 500 Rdlr. til en Dansk Skole i Rønne, som hidindtil savnedes, med Løvte om fortsat Bidrag.

Den Franske og Preussiske March i Slaget ved Auerstädt, sat til Klaveer, er allerede at faae hos Schilling i Viborg.

Søndagsskolen i Christiania, som bestyres af Hr. Overlærer Flor, havde fra 1 Junii 1804 til 31 Maji 1805, en Indtægt af 375 Rdlr. 22 ß., og fra 1 Junii 1805 til 31 Maji 1806, 180 Rd. 92 ß.

I Onsdags den 27 Nov. bleve Randers Latinske Skoles nye ansatte Lærere høitidelig indsatte til deres Embeder, nemlig: Rector Hr. Mag. Lund og Vice-Conrector samt Overlærer Hr. Volchersen, af H. H. Hr. Biskop Dr. Birch, som ved denne Leilighed i Anledning af Skolereformen talde de mutuis præceptoris et discipulorum officiis. Adjuncterne, Dherr. Sinding, Simony og Boysen, bleve indsatte af Rector scholæ, efterat han selv havde tiltraadt sin ny Post med en Tale de commodis quibusdam ex nova scholarum formatione sperandis. En anseelig Forsamling bivaanede Høitideligheden.

Hr. Grosserer Wasserfall har nu udenfor sin Gaard i Vimmelskaftet ladet anbringe en af de ny smukke Pariser Lygter, som er befæstet ved en lang Stang og naaer langt ud over Fortouget. Det vilde være at ønske, at flere formuende Huuseiere

paa denne Maade vilde bidrage til Almeenhedens Beqvemmelighed og Hovedstadens Forskjønnelse.

Det almindelige Brand-Assurance Compagnies Tilstand var ved det 8de Assuranceaars Slutning d. 30 Sept. 1806 saaledes: Compagniets Fond var forrige Assuranceaars Slutning: 897,042 Rd. 75½ ß. Henlagt Gevinst: 5,638 Rdl. 11½ ß.; indvunden 63,317 Rd. 64½ ß.; altsaa Fond 68,955 Rd. 76ß. Derimod er udbetalt for Brandskader 67,060 Rd. 66 ß., godtgjort Interesse Conto 2c. 3169 Rd. 29 ß.; altsaa tilsammen 70,229 Rdlr. 95 ß.; naar hertil lægges de manglende 1,274 Rdlr. 19 ß., som ere fradragne Fonden, staaer nu paa Capital Conto 895,768 Rdlr. 56½ ß. — Udbyttet for hver Actie var i Aar 4 PC.

Hr. Pastor Schade paa Mors har tilsendt Hr. Prof. Nyerup endeel Oldsager, bestaaende af Spyde, Stridsøxer, Offerknive, Stridshammere, saakaldte Tordenkiler 2c., som ere fundne der i Landet. Prof. har bestemt dem for Universitetsbibliotheket.

Udenlandske Efterretninger.

Den 29 Oct. udstædte Prinds Marschal Berthier en Befaling til alle commanderende Marchaller, at indlevere til Keiseren nøiagtige Fortegnelser over alle Preussiske Krigsfanger, saavel over Officierer som Gemene. Officiererne ere blevne frigivne paa deres Æresord, og de Gemene tør ikke blive paa Preussisk Gebeet, men maae, ligesom Preussiske Deserteurer, tage Veien til Maynz. Ingen af disse Tropper tør føres over Berlin, men de maae gaae over Spandau, og der oppebie videre Ordre.

Mailand d. 13 Nov. For Kongeriget Italien er udstædt et K. K. Decret, efter hvilket fra 1 Jan. 1807 Indførslen af alle udenlandske Varer og Fabricater, Lærred og Læder undtagne, skal være forbuden. Vel har vor Handelsstand ladet gjøre Forestillinger derimod ved Ministeren Mateschalchi; men der blev svaret, at Frankrige kan levere Kongeriget Italien alle de Artikler, som det ikke selv producerer, for billig Priis. — Indtil dette Aars Udgang er imidlertid Indførslen af udenlandske Fabricater tilladt, under de anordnede Indskrænkninger.

Commandanten i Bremen, Oberst Clennot, har ladet bekjendtgjøre, at, eftersom denne Stad og dens Gebeet er tagen i Besiddelse i den Franske Keisers Navn, saa oppebæres ogsaa Indkomsterne og besørges Rettens Pleie i hans Navn. Embedsforvaltningerne blive imidlertid ligesom hidtil. — Alle Preussiske, Engelske, og Svenske Skibe, som findes i Havnen og paa Veserfloden eller ankomme der, tages under Beslag, og alle Skibe, som tilhøre ovennævnte Nationer visiteres og tages under omhyggelig Forvaring indtil Kjendelsen er afsagt.

Paris d. 20 Nov. Uagtet det nordlige Tydskland føler alle Krigens Rædsler, saa synes dog en, skjønt mat, Fredsstraale at fremlyse af denne Forvirring og Elendighed. Vel ligger endnu Alting ganske som et Chaos, men den samme Stemme, som bød Seiren, kan ogsaa med samme Held sige: der vorde Fred og Lykke, uden at nogen udenlandsk Magt nogensinde vil være istand til at forstyrre den. Hvorledes gaaer det til, at Engelland, som paa sit Gebeet ikke trues af Franske Tropper, alligevel angribes langt farligere end Tydskland selv, og befinder sig nu i en langt betænkeligere Forfatning end nogensinde før? — blot fordi der ikke hersker nogen Eenhed i Ministernes Adfærd, fordi der i Partiernes Hoved ikke er nogen fast Tanke. Ministeriet veed helsler ikke hvorledes det er fat. Alle nærværende ulykkelige Tilfælde grunde sig paa et System, som det har forefundet og som det nu skal staae til Ansvar for. Saalænge som Frankrige endnu ikke havde en bestemt Overvægt paa Fastlandet som nu, bestod den Engelske Politik deri, at Naboerne maatte slaaes for Engelland med Frankrige. Nu, hvor det har mistet een af sine Hjelpere, seer det Engelske Cabinet sig drevet omkring af Stormen, uden Kort og uden Compas. Man troede næsten almindelig, at Fox, som forskrækkedes ved denne Stilling, vilde handle efter en anden Plan, forlade den af hans Forgjængere betraadte Vei, og beslutte, at ende en Kamp, som bestandig kun forstørrede Frankrige. Men Ministerne bleve atter af en ond Dæmon eller smaa Lidenskaber kastet tilbage i den forrige Slendrian, saa at endog Haabet om, at drages ud deraf, er forsvundet. Paafaldende er det imidlertid altid, at Folket dadler Ministerne, uden at vide hvorfor, uden at vide hvad man maatte gjøre, naar man vil forbedre deres Feil, og uden at opgive nogen, som, naar han kom til Roret, kunde handle bedre. Det synes altsaa, at Ministersædet er omgivet af Luer, der fortære enhver, der sætter sig paa det. Under saadanne Omstændigheder kan

enhver vel forudsee tydelige Kjendetegn paa en Revolution. (Argus).

I Engelland lever i denne Tid en Mand, som er bekjendt under Navn af den grønne Mand. Han er næsten fra Top til Taa grøn som en Kaalorm. Endog hans Uhrbaand og Berloquer ere grønne. Det samme er Tilfældet med hans Equipage, Værelser ꝛc.

Fæstningen Maynz faaer nu paa den Side, der vender til Frankrig, endnu tre Værker. Til at beleire Maynz vilde der nu udkræves en Armee af 100,000 Mand.

Salzbach angives nu som den tilkommende Grændse for Bayern, hvorved det halve af Salzburg og alle Saliner komme til Bayern.

Paris den 18 Nov. Efter Breve fra Haag truer en Engelsk-Russisk Escadre med mange Landingstropper ombord, de Hollandske Kyster. Men der er allerede føiet de fornødne Anstalter til at bringe Fienden, dersom han fik Lyst til at gjøre Landgang, den berømte Expedition paa Helder i Erindring. — Det hedder, at H. M. Keiseren har sendt sin Minister i Hamborg en af Huset Schuback accepteret Vexel paa 300,000 Rdlr., for at bestride dermed Udgivterne til de Tropper, som komme til Hamborg, fordi H. M. vil, at disse Tropper aldeles ikke skulde være Staden til Byrde. — Det prægtige hvælvede Kornmagazin, som lagdes i Aske for tre Aar siden, er nu opbygt igjen. — D. 13de nedstyrtede en Vandsky over adskillige Steder af Departementet Herault, hvorved Vandet stod i en halv Time over 6 Fod høit. Der faldt tillige en saa stærk Hagel, at nogle Mennesker bleve dræbte og Marke og Viinbjerge ødelagte derved. Oversvømmelsen varede kun en Time; Orcanen trak sig hen til Lünel, hvor man kunde seile til i Baade. — Vore Engelske Efterretninger gaae kun til d. 6 Nov. Først da man d. 1 Nov. havde faaet den store Armees Bulletins, begyndte man at frygte for det af Engelland forførte Preussen. Men hvo skulde vel troe, at man endnu bestandig træffer i London Folk, som for ramme Alvor raade Kongen af Preussen, ikke at slutte nogen Fred, og soleklart bevise ham, at han, for at faae sin Hæder, sine Armeer og sine Stater igjen, gjør bedst i, ogsaa at miste det, han endnu eier. Efter denne Grundsætning maa man altsaa drive en begaaet Uretfærdighed igjennem ved en anden Uretfærdighed.

Naar ville disse Skriblere vel engang faae Menneskeforstand! ... Begge Partier bebreide hinanden nu deres Feil, og Engelland ligner heri Miltons Helvede. Det ene Partie paastaaer: man har med al for megen Forbittrelse opægget Frankriges Fiender, og derved givet det Leilighed til at forstørre sig; det ringe Antal Pittianer paastaaer, at man allerede længe vilde kunnet knust Frankrige, dersom man altid havde ført Krigen efter Kjempens (Pitts) Grundsætninger. Men midt under disse gjensidige hensigtsløse Beskyldninger skjelver den Engelske Kjøbmand, naar han hører, at Posten fra Tydskland er ankommen, fordi han befrygter, at den har medbragt hans Undergang. Han begynder nu at mærke, at Krigen, som man ansaae for fordeelagtig for den Engelske Handel, med hvert Dieblik bringer ham sin Undergang nærmere.

Keiser Napoleon er Natten til d. 25 Nov. med sit hele Hovedqvarteer afreist fra Berlin og har taget Veien til Cüstrin. Ogsaa den Keiserlige Garde og Marchal Soults Corps er rykket op. — Keiserinden er endnu i Maynz.

Det hedder nu, at ogsaa de Mecklenborgske Lande skulle tages i Besiddelse i den Franske Keisers Navn.

Frankfurt d. 13 Nov. Kongen af Würtemberg har d. 6 d. M., som var hans Fødselsdag, stiftet en Orden til Belønning for civile Embedsmænds Fortjenester. Antallet af Medlemmerne er bestemt til 6 Storkors, foruden Ordenens Kantsler, 6 Commandeurer og 36 Riddere. Ordenstegnene ere de samme som ved Militairfortjenesteordenen; men istedet for i et guult bæres denne i et sort Silkebaand med guul Indfatning. — I Dag ankom her mange Churhessiske Canoner, Munitionsvogne ꝛc. fra Cassel og Ziegenhayn, for at transporteres over Mayn til Maynz. Siden i Gaar nedtages ogsaa Canonerne fra Voldene ved Hanau, og de Krigsredskaber, Monderinger ꝛc. som findes i Stadens Arsenal indskibes i samme Hensigt.

Under Keiser Napoleons Fraværelse staaer Comandanten General Hülin i Spidsen for det militaire Gouvernement i Berlin. Denne har under 26de befalet, at hver Krigsfange, der har overgivet sig paa sit Æresord, skal inden 24 Timer forlade Berlin.

I de Chur-Hessiske Tøihuse have de Franske fundet en overordentlig stor Skat. Foruden ud-

valgte Canoner, hvis Tal er meget betydeligt, regner man 80,000 Flindte.

Posen d. 20 Nov. Borgermesteren i Gollandanz, som er bleven overbeviist om at have, tvertimod Forbudet, tilladt Fienden at samle Tropper og Heste, og Borgermesteren i Obersitzko, som er bleven overbeviist om, at han har overleveret en polsk Commandant, der overbragte en Befaling fra General Dombrowski, i Fiendens Hænder, ere begge blevne dømte fra Livet af Marchal Davoust. — Den Strenghed, hvormed her vaages over den militaire Disciplin, sees ogsaa deraf, at en Canoneer, der blev overbeviist om, at han paa sin Indqvarteringsseddel havde udpresset Penge hos tre forskjellige Huuseiere, blev i Gaar skudt paa Paraden. — Levnedsmidlerne ere hidtil her i taalelig Priis.

Münster d. 15 Nov. Den lille Fæstning Plassenburg ved Kulmbach, som strax i Begyndelsen af Krigen blev indsluttet, holder sig endnu, medens Spandau, Stettin og Cüstrin have overgivet sig uden at løsne et Skud, uagtet de kunde have holdt sig, om man end havde beleiret dem i 3 Maaneder.

Den Franske Capit. Falca, der befandt sig med adskillige andre Franskmænd som Krigsfanger paa en Engelsk Goelette, har bemægtiget sig den og er ankommen med sin Prise til Port Maurice.

Olie- og Viinhøsten i Perignam har været saa heldig i Aar, at de ældste Folk ikke erindre sig Mage dertil.

En Fransk Caper har opbragt et Engelsk Skib og en Brig med 5 Canoner og 150 Mand til Cherbourg.

Det hedder, at Staden Wesel med en Omkreds af 4000 Toiser skal formelig forenes med det Franske Rige.

Magdeburg d. 25 Nov. En Mængde Skyts er bortført fra Voldene og transporteret til Burg, hvorfra det føres til Berlin. — For omtrent 8 Dage siden ere 800 Stykker Skyts fra det Dresdenske og andre Sachsiske Tøihuse, saavelsom 9 Skibe med 6000 Centner Krudt ankommen her, og blevne lossede under en Fransk og Sachsisk Lieutenants Opsigt. Dets Bestemmelse er ubekjendt. — 30 Chirurger ere beordrede herfra til Berlin.

Alexander den Stores Kiste, som Franzoserne have fundet i Egypten og alt laae færdig til Indskibning, da, den faldt i General Abercrombies Hænder og med stor Anstrængelse blev bragt til London, er paa alle Sider opfyldt med Hieroglyph-Tegn, som nu ere deschifferede og udgivne i Trykken. Disse Indskrivter indeholde en skjøn og kjernefuld Historie af Alexanders Liv. I Begyndelsen siges, at denne Kiste rummer Liget af Alexander, som hele Asien ikke kunde rumme i levende Live. "Liget — hedder det — er opfyldt med de kosteligste Specerier, som komme over det røde Hav og 11 Gange indviklet i de kostbareste Tæpper. Udsøgte Edelstene pryde Hoved og Lemmer, 700 Gange 700, og dog ikke saa mange, som den Store har erobret Stæder. Siderne af Kisten ere besaaede med Perler, 7000 Gange 7000, men dog ikke saa mange, som der har flydt Taarer for Jupiter Ammons Søn... Store men Egoistiske Fyrster — hedder det et andet Sted — stige som paa en Pyramide; men betænke ikke, at Pyramiden bliver spidsere alt som den voxer; jo høiere den fører dig i Veiret, desto mindre Grund faaer du at fæste Fødder paa, des lettere, des frygteligere vorder Faldet?" Man vil sige, at Alexanders Kiste har udgjort en vigtig Punkt i de sidste Fredsunderhandlinger.

Skrivelse fra Magdeburg af 22 Nov.: Den ulykkelige 14de Oct. havde ogsaa, som bekjendt, skadelige Følger for vor Stad. Af de Flygtninger og Saarede, som i Tusindetal d. 15, 16 og 17de ankom her, og stadfæstede det sørgelige Budskab, kunne vi slutte os til, hvilken Skjebne der forestod vor Stad. Neppe var Flygtningerne, der havde bortslængt Vaaben og Gevær, bleven bevæbnede af vort Tøihuus, for, omtrent 40,000 i Tallet, under Førsten af Hohenlohs Anførsel, at marchere herfra til Berlin, førend Staden med sin 20,000 Mand stærke Besætning, blev omringet af den Franske Armees 6te Corps, under Marchal Ney, og afskaaret fra al Forbindelse udenfra. Man gjorde her de fornødne Anstalter til Stadens yderste Forsvar, og Gouverneuren erklærede adskillige Gange den Deputerede, der var sendt til ham fra Hovedqvarteret i Schönebeck, at han har besluttet at forsvare Staden indtil den sidste Mand, og at han skyldte dette sin Konge og Ære. Hvad der saa pludselig har forandret denne mandige Beslutning, har hidtil været en Gaade. Uden mindste Efterretning om vore Armeer og deres Operationer og om Tilstanden af vor Stat svævede vi allerede i tre Uger mellem Frygt og Haab; og enhver Opdigtelse om lykkelige Begivenheder stemte Alting til

levende Glæde; men denne Stemning forbittredes desværre bestandigen ved sande og halvsande ulykkelige Efterretninger. Garnisonen, som ikke led nogen Mangel paa Levnedsmidler, da den daglig fik Kjød, Grønt og Brændeviin, havde Mod og den bedste Villie til at forsvare Staden. Imod et saa lidet Beleiringscorps paa 8 til 10,000 Mand var Besætningen stærk nok, og Tjenesten ikke besværlig, da der daglig kun brugtes 5000 Mand dertil. At det i Begyndelsen ogsaa var vor Gouverneurs Alvor at forsvare Fæstningen, det vise de efter hans Befaling til Aske — og Steenhobe forvandlede Bygninger, de ødelagte Hauger udenfor Stadens Porte. De skjønneste Anlæg, som for det meste tilhørte Eierne af Chicoriefabrikerne, ere tilintetgjorte, Fabrikbygningerne brændte, og Fabriqueurerne paa denne Maade gjorte brødløse eller bragte til Bettelstaven. Den som seer Magdeburgs Omegn og har kjendt den før, troer at befinde sig i en anden Egn. Endskjønt Nøden, Manglen og Dyrheden af alle Livets Fornødenheder (paa Brød nær) var stor, bar dog Borgeren Indqvarteringsbyrden og Faren at bombarderes med Taalmodighed, fordi han ved tappert Forsvar troede at kunne reddes fra Fiendens Haand, og Haabet om at faae Undsætning gav ofte endog de meest Modløse ny Kraft og Liv. Nætterne vare skrækkelige; for det meste bleve de tilbragte søvnløse. Sædvanlig gjorde de Franske deres Angreb om Natten, og især ved Neustadt, fordi de paa den Side ansaae Staden for svagest. Deres Tab ved de gjentagne Forsøg, som hver Gang blev afværget, kan ikke have været ubetydeligt; vores var hver Gang ringe. D. 1 Nov. om Morgenen i Dagbrækningen, overfaldt de Franske den Preussiske Piquet, som stod i Crakau (en Landsby strax ved Byen) fordreve den, satte Ild paa Landsbyen og plyndrede de Huse Luerne havde skaanet. Landsbyen Prester, som kun ligger en Fjerdingvei fra Crakau, havde samme Dag en endnu sørgeligere Skjebne. Foruden Skjæferiet bleve endnu kun nogle Huse staaende. D. 4 brændte en Deel af Landsbyen Femersleben, en ½ Miil fra Magdeburg, og i nogen Afstand fra Staden saae man Ild. Om Aftenen Kl. 9 angrebe de Franske Staden ved Neustadt og beskøde den stærkt med Granater. Mange Huse bleve beskadigede, Ilden tog fat i nogle, men blev dog strax dæmpet. Et Menneske blev saaret. Paa vor

Side svarede man med Canoner, og kastede adskillige gløende Kugler, for at tilintetgjøre Fiendens Arbeider. Man stod endnu bestandig i den Tanke, at forsvare Staden saalænge som muligt; Portionerne for Soldaterne bleve mindre og Rationerne for Hestene omsider nedsatte til 1 Metze Havre, for at undgaae fuldkommen Mangel. Heste i Hundredetal, der ikke kunde henbringes i Kirkerne, Korsgangene og paa andre Steder i Byen, løbe omkring paa Øen mellem Citadellet og Taarnskandsen, og nærede sig kummerligen af Græs. Allevegne paa Kirkegaardene og Gaderne laae døde Heste. Alt dette, og hverken Mangel eller Nød kunde opvække hos Magdeburgs Indbyggere det Ønske: at see Staden overgivet, og det er derfor aldeles ugrundet, at Indbyggerne have rebelleret og derved stemt Gouverneuren til Overgivelse. D. 6 Nov. kom atter en Trompeter som Deputeret til Staden. Man veed ikke, hvorved Gouverneuren lod sig bevæge til, at opgive sin Beslutning, at forsvare sig, saa pludselig, at han to Dage efterat Opfordringen var skeet, overgav Staden i Fiendens Hænder. Den Stemning, hvori Garnisonen var, da dette Skridt blev bekjendt, lader sig ikke beskrive. Man befrygtede, at Soldaterne førend Afmarchen vilde begaae Uordener i Staden, og der føiedes derfor de fornødne Anstalter. Sprøiterne bleve overalt holdt i Beredskab, og Cavallerie og Borgervagt patrouillerede hele Natten. Imod Forventning blev Alting roligt. Den næste Dag trak hele Garnisonen, 20,000 Mand stærk, hvert Forsvarsmiddel berøvet, ud af Byen, for at strække Geværet! De Franske Tropper, som allerede tildeels vare rykkede ind om Formiddagen, bleve indqvarterede hos Borgerne. De Franske bestræbte sig for at tilveiebringe Rolighed igjen; Communicationen paa det slette Land er igjen istand, og Priserne paa Levnedsmidler, især Korn, falde meget. Mange Rideheste ere ankomne fra Berlin. Franskmændene have ladet bringe meget Munition op paa Voldene og ladet kaste de Beleirings Skandser, de havde gjort, til igjen. Bønderne i de nærliggende Landsbyer have lidt meget. Mange ere uden Heste, Qvæg, andre mangle endog Klæder og Huusly.

Trykfeil: S. 239. L. 26: Hunden med Braad ꝛc. læs: Humlen med Braad ꝛc.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 17.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 9 December, 1806.

Forslag til et nyt Laug.

Min Herre!

Man maa sige hvad man vil, saa høre Lauge dog til de nyttigste Indretninger i en velorganiseret Stat, og deres Afskaffelse kan neppe andet end forøge Fuskeriet i høieste Grad. Sørgelige Erfaringer bevise det dagligen. Især har vor Litteratur hidtil været underkastet mange Plager, blot fordi den manglede et ordentligt Laug. Hver en Bønhas — hver et Aalehoved, der har bidt Hovedet af al Skam, kan nu kravle over dens Gjærder, og, liig en næsviis Hare, fortære dens skjønneste Kaalplanter. Folk med ærværdige Alongeparyker kunne ikke i Fred og Ro sidde mere paa deres Fædrenetrone, omgivne af deres indhøstede Laurbær, men udsættes bestandig for at nappes af uindviede Personer, ja de Mesterværker, som de have sat deres Stempel paa, nedrives endog stundom af ubeføiede Dommere. Stympere som Ifland, Jünger og hvad de Alle hedde, tør fremkomme med dramatiske Fuskerier, som hele Verden ikke kan see sig mæt paa, medens erkjendte Mesterstykker hverken læses paa Prent eller sees paa Skuepladsen. Romaner, som competente Dommere have erklæret for Litteraturens første Prydelser, yde ingen nogen behagelig Nydelse, som man kalder det nu omstunder, uden smagløse illiteraire og illiberale Møl. Alt dette kan, som sagt, ikke forekommes paa nogen bedre Maade, end naar Skribenterne slaae sig sammen, oprette et ordentlig Laug, hvis Rettigheder og Pligter bestemmes ved Laugsartikler. Jeg har længe grundet paa Planen til en saadan Indretning, og jeg har, uden at rose mig selv, nu for saavidt bragt den til Modenhed, at den kun behøver Deeltagere og Understøttere. Jeg fremlægger den her til det skrivende Publicums nærmere Eftertanke og Approbation.

Artikel 1.

Der oprettes i Kjøbenhavn et Forfatter-Laug, som vælger to bekjendte Skribenter til Oldermand og Oldgesel.

Artikel 2.

Ingen maa sig af Forfatterhaandværket ernære, enten med noget Arbeide at antage eller Skriversvende eller Skriverdrenge at holde, før-

end han i Forfatter-Lauget er indtraadt. Forseer sig nogen derimod, saa nedrives hans Arbeider af Laugets beskikkede Dommere saaledes, at det aldrig kan reise sig meer, Andre Ligesindede til Exempel og Advarsel.

Artikel 3.

Paa det Laugsforfatterne desbedre kunne høste Ære og Penge af deres Arbeider, skal intet litterairt Product, der er forfærdiget af nogen udenfor Lauget, roses af nogen af Laugets Medlemmer, under Straf af Udelukkelse fra Lauget.

Artikel 4.

Ei heller maa noget udenlandskt Arbeide offentlig roses, førend Oldermanden og Oldgesellen engang for alle have afsagt deres Dom i een af Laugsforsamlingerne, som holdes to Gange ugentligen.

Artikel 5.

Saasnart nogen indtræder i Lauget, skal han under de høitideligste Ceremonier aflægge Eed paa, at han hverken vil rose eller laste nogen af Laugets Medlemmer, uden efter de Love, det eengang har antaget som urokkelige Laugsartikler. Saaledes maa der f. Ex. sværges paa Dramaturgiens Trefoldighed, det vil sige, at der ikke existerer mere end tre Comoedieskrivere, der virkelig fortjene dette Navn, nemlig Plautus, Moliere og Holberg, og at alle de andre, saasom Colman, Holcroft, Destouches, Regnard, Fletcher, Beaumarchais, Schröder, Jünger, Jfland, Kotzebue ꝛc. ꝛc. aldrig have været virkelige Comoedieskrivere.

Artikel 6.

Svendene maae staae i 4 Aar i Tjeneste hos Laugsmestere, førend de selv kunne blive Mestere,

og Oldermanden tør ikke tilstede nogen Svend at gjøre et Mesterstykke, førend det beviisligt er godtgjort, at han har leveret tyve diverse Sorter poetiske og prosaiske Bidrag til Laugsmesternes periodiske og andre Skrivter, det være nu at disse Bidrag bestaae i gravitetiske Jamber til en og anden berømt Laugsmester eller Mesterinde, prosaiske Lovtalater Lauget angaaende, Epigrammer over Bønhase og Fuskere, anbefalende Recensioner over Laugsmedlemmers Skrivter o. s. v.

Artikel 7.

Naar en Dreng i 6 Aar har forrettet Ærinder hos en Laugsmester, saasom med at læse hans Correcturer, oversætte for ham, hjelpe ham at beklappe hans Stykker eller nedrive en Bønhases Arbeide, kort sagt, med at forrette Andre Smaavilligheder for ham, det være nu ved Anvendelsen af sine physiske eller intellectuelle Kræfter, saa gjøres han til Svend.

Artikel 8.

Da det er hver Mand bekjendt, at saavel Trykkere som Sættere, svede meget ved deres litteraire Arbeider, og med denne deres Sveed hjelpe at boxsere litteraire Fostere ind i Verden, saa er det billigt, at ogsaa de ligesaa godt som den, der læser Correctur paa en Bog, i det mindste deeltage i den litteraire Ære, som tilforn kun er falden i Forfatteres, Oversætteres og Udgiveres Lod. Ved Enden af hver Bedømmelse over hvert nyt Skrivt skal derfor Trykkeren og Sætteren nævnes med tilbørlig Roes.

Artikel 9.

For at opmuntre Boghandlere og Bogtrykkere til at tage Laugsmesternes Arbeider med desstørre Begjerlighed i Forlag, skal det være en bestemt Regel, at hvert litterairt Arbeide, som leveres af en Laugsmester, skal inden otte

Dage efter dets Publication, paa en fortrinlig Maade blive anbefalet i et af Laugets privilegerede Journaler, og det paa saa fordeelagtig en Maade, at Productet maatte være meget maadeligt, dersom det efter en saadan Omtale ikke skulde finde Afsætning.

Artikel. 10.

For at tvinge enhver Forfatter til at gaae ind i Lauget, tør ingen Laugsmester paa nogen muelig Maade offentlig nævne, rose eller citere et Arbeide, som er forfærdiget af nogen som er udenfor Lauget, d. e. af en Bønhas. Skulde det træffe, at en saadan Fusker er uforskammet nok til at laste en lovlig Laugsmesters Arbeider, saa maa den Fornærmede søge sin Regres paa andre Maader, men ingenlunde skrivtligen.

Artikel 11.

Naar nogen Laugsmester har forfærdiget et Arbeide, som vinder Laugets fortrinlige Bifald, saa paalægges det den af hans andre Laugsbrødre, hvis Tour det er at skrive poetiske eller prosaiske Lovtaler over saadanne Producter, inden 8 Dages Forløb at fremkomme med en Panegyrik over det utrykte Værk, for anticipere det store Publicums Dom. Man vedbliver da at citere det saalænge som et Mesterværk, indtil enhver, endog uden at have læst det, erklærer det for et Mesterværk.

Seer De, det er min Plan, som jeg haaber hverken vil mangle Deres eller Andres Bifald. Der gives mange, som hidtil have ønsket en saadan Indretning, og adskillige, som allerede i mange Aar stiltiende have iagttaget de fleste af de her foreskrevne Regler. Jeg beder Dem, Hr. Udgiver, at indrykke denne min Plan

i et af de første Numere af Deres Blad, og ved samme Leilighed at anbefale den paa det bedste.

Deres 2c.

Til Udgiveren af Kjøbenhavns Skilderie.

Blandt de Oldsager, som den værdige Hr. Pastor Schade har hidsendt fra Mors, hvorom De i No. 16 af Skilderiet har givet Publicum Notice, er et af de mærkeligste Stykker udentvivl Stenspydet, da det er det, som han i sin nylig udgivne nøiagtige og grundige Beskrivelse over Øen Mors, S. 64—65, giver den Underretning om, at det er tveegget, med skarpe Kanter, og spidst til den ene Ende, 12 Tommer langt, $1\frac{1}{2}$ Tomme bredt midt paa, og $\frac{1}{2}$ Tomme tykt, hvor det er tykkest. Det er funden oven paa Dækselet af en tom Urnekjelder i en Gravhøi.*) Forresten er disse Oldsager ikke det eneste, jeg har Hr. Schades forekommende Godhed at takke for. Han har nemlig desuden ogsaa skjenket mig et jydsk Idioticon, efter den morsiske Mundart, paa hvis Udarbeidelse han har anvendt saare megen Flid. Dette Haandskrivt hensættes ogsaa paa Universitetsbibliotheket, til Afbetjening for den Fremtids Abrahamson, der, naar den Kongelige Danske Ordbogs Udgivelse er tilendebragt, vil give os et Dansk Dialect-Lexicon.

Kjøbenhavn, den 7 December 1806.

R. Nyerup.

*) Det glæder nærværende Blads Forfatter, at der saaledes allerede er gjort et Slags Begyndelse til at realisere den herlige Idee: et National-Museums Oprettelse. Der er ingen Tvivl om, at vor oplyste Regjering med sin sædvanlige Humanitet vil understøtte et saa ægte Nationalforetagende; ja at den vil un-

derstøtte det, medens vi endnu have en Abrahamson, Nyerup, Thorlacius o. s. v., der ved Hjelp af deres sjeldne antiquariske Indsigter kunde give en saadan Nationalskat dobbelt Værd. Hvo indestaaer os for, at de tilkommende Generationer ville kunne opvise saadanne Oldgrandskere? Den daglig synkende Agtelse for Oldtidslevninger gjør i det mindste et saadant Haab meget usikkert, og høist ubilligt vilde det være, om vi i den Henseende skulde staae tilbage for vore Naboer, de Svenske.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

J. E. Angelius har, som forhen er meldt, udgivet en Beskrivelse over Kjøbenhavn, under Titel af: "Underrättelser om Köpenhamn, trykt hos Marquard i Stockholm 1806." I Fortalen siger Forfatteren, at han, da han afvigte Aar gjorde en Reise til Kjøbenhavn, ikke tænkte paa, ved sin Hjemkomst at levere sine Landsmænd en Beskrivelse over hvad han havde seet og ikke seet. Men da han imidlertid saae der mange Mærkværdigheder, Indretninger og Anstalter, hvis store Formaal er Oplysning og Almeennytte, og som udmærke Kjøbenhavn fra mange andre Hovedstæder i Europa, søgte han at forskaffe sig saa fuldstændige Efterretninger, som hans faa Relationer og korte Ophold paa Stedet tillod. Han gjorde dette for sin egen Fornøielse, men fandt snart, at han ved at jevnføre disse Samlinger med de særskilte Beskrivelser over Kjøbenhavn, som Tid efter anden ere udkomne, og gjøre et Sammendrag af Alt dette til Brug for sine Landsmænd, som hidtil ikke eie i deres Modersmaal nogen Beskrivelse over dette Naboriges store og folkerige Hovedstad, vilde levere saadant Arbeide, som ikke vilde blive uden Nytte. Forf. tilstaaer, at han har lagt Prof. Nyerups Kjøbenhavns Beskrivelse til Grund, men tillige ravdført Haubers, Jonges, Taarups, Ramdohrs (?) og Catteaux's særskilte Efterretninger, foruden sine egne Optegnelser og Brevvexling med fortrolige Venner paa Stedet, og hvad den Danske Charge d'Affaires i Stockholm, Kammerjunker Gyldenpalm, har meddeelt ham. — Man kan ikke negte, at dette

lille Skrivt paa 274 Sider maa kunne gjøre vore Svenske Naboer fordeelagtig bekjendt med vor Kongestad; Forfatterens Upartiskhed og store Forkjerlighed for Danske spores overalt i hans Bog. Men i det Hele har han nok fulgt Hr. Prof. Nyerups Bog alt for nøie, uden at betænke, at den er udkommen for sex Aar siden og at der siden den Tid maa være foregaaet betydelige Forandringer. Saaledes er Fortegnelsen over Hovedstadens periodiske Skrivter en ordlydende Afskrivt af den Nyerupske Beskrivelse. Der nævnes Skrivter, som allerede for længe siden ere vandrede al Kjødets Gang og er færdige at staae op igjen fra de Døde. I Rettelserne bagest i Bogen har Forfatteren næsten gjort Ondt værre. Saaledes siger han, at Prof. Nyerup nu udgiver lærde Efterretninger istedetfor Collet; at Jesus og Fornuften og Bibelen forsvarer sig selv ere gaaede ind, men at Jesus Tidenden er begyndt at udgives i deres Sted.

I December Maaned 1804 forfattede Toldinspecteur Omsen en Plan til et Brændemagazin i Christiania. Denne Plan med Paategning og en senere Tilsætning findes i Fattig-Inspecteur Petersens Skrivt: For Sandhed, S. 176—184. Toldinspecteuren blev i Forening med Bestyreren for den nyttige Casse enig med Kjøbmand J. Thrane om at overlade en beqvem Plads til Brændet og besørge Modtagelsen og Udleveringen for billig Betaling. Et temmelig stort Qvantum Brænde blev leveret, men Kulden i forrige Vinter var maadelig og Brændetrangen følgelig mindre end sædvanlig. Der meldte sig kun en Eneste, som forlangte Brænde. Denne tilfældige Omstændighed gjorde, at denne fortræffelige Indretning ikke blev fuldkommen organiseret, og siden mødte den Ubehagelighed, at Kjøbmand Thrane solgte sin Gaard og kjøbte sig en anden, hvor der ikke var Plads til Magazinet. Den nyttige Casse har tilbudet sig at gjøre alt muligt til Indretningens Organisation, og een af dens Medbestyrere, den virksomme Politiemester Wulfsberg, har i dens Navn opfordret Christiania Byes Byggere til at opgive ham et beqvemt Sted til et saadant Magazin.

Det Danske Brigskib die Bruderliebe, Capit. Jens Ohlsen, er d. 19 Nov. strandet ved Cap Grines, ikke langt fra Ambleteuse (Depart. du

Pas de Calais), paa sin Reise fra Mallaga til Tønningen. Man var i Færd med at losse Ladningen, som skal være i god Stand, men Skibet staaer ganske paa Grund og kan ikke gjøres flot igjen.

Raadmand Trojel i Odensee har givet en interessant Oplysning angaaende den ved Faaborg nylig fundne Ørnesteen. Af dette Slags Stene og flere meget sjeldne Slags ere ogsaa adskillige fundne i Odensee ved Canalgravningen. Nogle deraf findes formodentlig reddede paa Marieshøi.

I Lloyds Evenning-post findes nogle vidtløftige Betragtninger over Europas nuværende politiske Tilstand, hvori det hedder: Engellands Flaader kunne vel afværge de Franskes Indfald i Sverrig, men hvad kan vel afværge deres Indflydelse paa det Danske Hof og deres Indfald i Holsteen og Jylland?

General Hutchinson, som er berømt af sine Bedrivter i Ægypten, opholder sig i denne Tid i Kjøbenhavn.

Paa St. Thomas udbrød d. 6 Oct. en heftig Ildebrand, som lagde omtrent 100 Huse i Aske.

Den opbragte Ostindiefarer, som føres af Capit. Holm, er bleven frigivet og har d. 21de f. M. fortsat sin Reise til Batavia.

Den afdøde Professor Todes Brystbillede opsættes, som et kjert Minde om denne som Læge, Digter og Menneske lige yndede Mand, i Anatomie-Salen.

Ogsaa Statsbudet Basilico opholder sig i denne Tid tilligemed General Hutchinson i Kjøbenhavn.

Den 2 Decbr. bliver en evig mærkværdig Dag i Historien. D. 2 Dec. 1804 blev Napoleon kronet til Keiser, d. 2 Dec. 1805 leveredes det afgjørende Slag ved Austerlitz, d. 2 Dec. 1806 var bestemt til et Feldtslag ved Posen. — Selv i Kjøbenhavn er denne Dag ikke umærkværdig; thi det var den 2 Dec. 1805, at der skulde opgaae en Seildugs Luftmachine indenfor dens Volde.

Fridericia, d. 5te Decbr. Af det her ellers garnisonerende Fyenske Infanterie-Regiment er Stabet, Grenadeer-Comp., 1ste, 3die, 5te og 7de Comp. den 4de Decbr. forflyttet fra Rendsborg til Eckernførde. Det 2det, 4de, 6te, 8de og Jæger-Comp. i Landsbyerne ved Fleckbye. Recrutterne blive her, og blive exercerte.

Udenlandske Efterretninger.

Berlin d. 2 Dec. Publicandum angaaende de Obligationer der skulle udfærdiges paa Staden Berlins Credit. Vi, Staden Berlins Øvrighed tilkjendegive herved alle Stadens Indbyggere og alle Vedkommende, at vi, i Betragtning af den fuldkomne Mangel paa Midler til at bestride de Omkostninger, som de Franske Troppers Indmarch have foraarsaget, og den Krigs-Contribution, som H. M. Keiseren af Frankrige rc. har fordret af Staden, have besluttet, at optage de dertil fornødne Penge imod Stadsobligationer. Vi fastsætte derfor hermed følgende: Art. 1. Der aabnes til dette Brug et Laan af $2\frac{1}{2}$ Mill. Rdlr. Art. 2. Enhver indbydes, saaledes som hidtil skeet er, at give saa mange Penge, han kan undvære til Stadens Bedste, og aflevere dem i Stadscassen. Art. 3. For ethvert Laan skal der udstedes en formelig Stadsobligation. Art. 4. Paa det der kan blive Overeenstemmelse i Beregningerne kan ingen Quanta antages under 50 Rdlr., da Obligationerne kun udfærdiges paa 100 Rdlr. og ligesaa mange stigende indtil 1000 Rdlr. Art. 5. Laanet modtages i Preuss. Sølv Cour. og i Guld i Fr. d'orer, og dette anføres i Obligationen. Ducater og Preuss. Skillemynt antages ligeledes til en fastsat Cours. Paa samme Maade antages indenlandske offentlige Stadspapirer, og det forbeholdes Staden, at tilbagebetale Capitalen, saaledes som Staden synes, i samme Slags Papir, efter de i Papiret nævnte rede Penge. Art. 6. Alle indløbende Quanta skulle til Stadens Bedste, den Franske Contribution og til andre ved de Franske Troppers Indmarch foranledigede Udgivter paa det redeligste anvendes. Art. 7. Der udfærdiges derfor ogsaa for de Livrancer rc. som til saadant Brug gjøres Staden, saa meget som muligt Stadsobligationer istedet for rede Penge. Art. 8. Til Underpant for det hele Laan pantsættes hele Staden og Indbyggernes Formue, som altsaa alle er Borgen derfor, indtil siden en passende Fordeling af hele Summen imellem alle Indvaanerne kan gjøres. Art. 9. Indtil den Tid skulle ogsaa Renterne af 5 PC. kræves af disse

Indbyggere paa den mindst besværlige Maade, hvilket den hele Stad ligeledes er Borgen for. — Vi love at bære al Omsorg for Capitalernes og Renternes rigtige Betaling, og ikke at forsømme noget Middel dertil. Berlin d. 25 Nov. 1806.

Forvaltnings-Comitteen: de la Garde. Nitze. Hotho. Zelter. Meyer. Beringuier. Wibeau.

Cronstadt d. 9 Nov. I afvigte Nat er Vandet mod Østen lagt til indtil Kjøbmandshavnen, og Isen var saa stærk, at adskillige ere komne hertil over den fra Oranienbaum. Mod Vesten er Vandet endnu aabent.

Riga d. 19 Nov. Vor Regjering har tilkjendegivet alle seilfærdige Skibe, at den Franske Magt i Stettin lader bevæbne Coffardieskibe, for at krydse med dem i Østersøen; adskillige saadanne Skibe skulle allerede være udløbne.

De Deputerede, som Hamburg har sendt til Keiser Napoleon, ankom til Berlin, da Keiseren og Prindsen af Benevent allerede vare afreiste. De have imidlertid sendt en Coureer til Prindsen med Forespørgsel, om de skulle fortsætte deres Reise og om de kunne vente at faae Audience hos Keiseren.

Det var Kongen af Preussen, som ikke vilde ratificere den i den 33te Franske Bulletin indrykkede Vaabenstilstand.

Dronningen af Preussen og den øvrige Kongelige Familie er ankommen til Petersborg.

Eleverne i den militaire Special-Skole i Fontainebleau have anholdt hos Keiser Napoleon om at blive ansatte ved Armeen. Adskillige af dem ere blevne ansatte derved som Underlieutenanter.

Urselinerindernes Orden i Frankrige, som hidtil har sysselsat sig med unge Pigers Opdragelse, har faaet Tilladelse til at leve tilfælles og antage Novicer, men dog paa det Vilkaar, at de ikke tvinges til uopløselige Løvter.

Divisions-General Clarke er nu General-Gouverneur i Berlin.

Kronprindsen af Bayern er ankommen til Nizza, for derfra at gaae til Mailand.

Ved et Decret af 11te for M. opfordres alle de, som have Penge liggende i Venetianske Myntsteder og Vexelbanquer eller have andre Fordringer derpaa, at indlevere deres Anmeldelse inden dette Aars Udgang.

Fæstningen Plassenburg har overgivet sig

d. 25de f. M. — Bayrerne have allerede i 14 Dage bombarderet Glogau, som d. 22de f. M. endnu ikke havde overgivet sig.

Den 27 Nov. er der forefaldet en Fægtning ved Lockwicz (i lille Rusland, 30 Mile fra Tschernogow), mellem et Fransk Streifecorps paa 100 Mand Cavallerie og 500 Cosakker, som har staaet paa fra om Morgenen tidlig til om Aftenen.

Staden Warschau, som den Franske Armee nærmer sig med hurtige Skridt, skal være stærkt besat af Russerne.

Paris d. 24 Nov. I det Franske Blad Argus siges: den vigtige Efterretning, at Keiseren af Rusland har tilbagekaldt sin Gesandt fra Constantinopel, stemmer nøie overeens med den, som Cutteren Rose bragte d. 11 f. M. til Portsmouth. Det synes altsaa vist, at Porten har besluttet at benytte sig af den Leilighed, som saa heldigen tilbyder sig den, til at afkaste det fornedrende Aag, Rusland har paalagt den, og faae sin Uafhængighed igjen. I nogen Tid opholder sig her i Paris mange Polakker. Hr. Bexon, Vicepræsident i første Instance i Paris, har Kongen af Bayern overdraget at udarbeide en criminel Lovbog for Bayern. — De seneste Londoner Efterretninger vise, hvor bekymret den Engelske Regjering er i Henseende til sine nyeste Erobringer, da den ikke bestandig kan forsvare dem med en tilstrækkelig Magt og derfor ikke anseer dem for at være af Varighed. Den lange Strid, som Engelland med al Magt søger at underholde mod Frankrige, frembringer for begge Nationer forskjellige Virkninger. Frankriges Seire befæste dets Storhed og Hæder for adskillige Aarhundreder, men jo mere Engelland beholder Overvægten til Søes, desmere maa det være bekymret for sin egen Vedligeholdelse. — De Engelske Avisskrivere, som for nogle Dage siden vare ganske fortabte, fordi Russerne endnu ikke vare ankomne for at redde Vragene af den Preussiske Armee, lade nu paa engang 250,000 Mand rykke ind i Posen, ligervis som Vinden havde blæst dem sammen. Til Uheld for disse sindrige Tanker ere de Franske rykkede ind i Posen i samme Øieblik, da hiin frygtelige Armee skulde være ankomne der. Det være nu som det være vil, saa kunne de Londonske Bremenfelder dog ikke hidkalde Russerne saa hastig, som Franskmændene ile dem i Møde, og Alting synes at bevise, at Polens Occupation vil koste

endnu mindre end Erobringen af Preussen. Ja vist! Dersom Keiseren af Rusland kunde ved en Ukase bringe en Russisk Armee ligesaa hastig paa Benene, som den Engelske Avisskriver med et Pennestrøg! Men bør saadanne Konstgreb, der skulle holde et nedsjunket Ministeriums Anseelse i Hævd, vel undre os, da vi dog see, hvorledes en Gesandt, en Statsmand, som skulle have havt de bedste Efterretninger, den sundeste Dømmekraft og lovlige Hensigter, skuffer sin Herre med Løier og med grove Løgne, smedede af lønnede Spioner i Wiens Ølhuse!

London d. 13 Nov. (Over Frankrige). I Gaar henimod Kl. 2 blev i de udenlanske Anliggenders Bureau holdt et Cabinetsraad, som varede indtil Kl. 4½. Alle Ministerne vare nærværende, og da det var ilende afsendtes en Coureer til Fastlandet. Men den Preussiske Armees Stilling giver intet godt Haab om at Tingene snart vil blive bedre, da man snarere maa berede sig paa ny Uheld og kun maa hefte sin Opmærksomhed paa de fjerneste Preussiske Provindser. Der er det endnu muligt at oprette nye Preussiske Armeer og Levningerne af den slagne Armee maa opbyde alle de Midler, som Klogskab tilsiger det, for at bevirke et snildt Tilbagetog og betragte sig som en Kjærne, hvoraf den ny Armee kan fremspire. Kongen af Preussen maa ved sit Exempel vise, at en Første kan miste sin Hovedstad, og dog blive ved sit faste Forsæt, at prøve Alt, for at gjenerobre sine Rettigheder og forskaffe sit Folk Uafhængighed. Rusland maa det nu være mere magtpaaliggende end nogensinde før at understøtte Preussen; thi naar, hvad der er meget muligt, den Franske Keiser gjenopretter Kongeriget Polen, saa vil den ny Konge af Polen ogsaa faae den Russiske Deel, og derved sættes istand til at være en Skillevæg mellem Rusland og det øvrige Europa, og afskjære Rusland al Indflydelse paa de Europæiske Anliggender. Foruden andre Grunde byder derfor Politiken, at Keiser Alexander staaer Kongen af Preussen bi af alle Kræfter. Preusserne gjøre Regning paa denne Hjelp, og naar man kun giver dem Tid til at samle Kræfter, kunne de gjerne fremtræde igjen paa Kamppladsen. Rigtig nok vilde det endnu vare noget længe, førend Omstændighederne ville være gunstige for dem, og deres Sag kunne muligen endnu blive værre end den er nu, da Alting maa organiseres paa ny. Men vi ville

haabe, at Preussen, veiledet af Erfaringen, vil lægge en Kraft for Dagen, som er dets skjønneste Dage værdig.

Danzig har 140 Mand Indqvartering; Thorn, 12 Mile fra Danzig, i Polsk Preussen, beskydes af de Franske over Weichsel. Den Bro, som gaaer over samme, have Preusserne afbrændt. — Kongen af Preussen befinder sig i Osterode, en liden Stad og Slot, i Hockerland, i Ost-Preussen, hvor General Duroc begav sig hen over Graudenz den 21 f. M.

Preussiske Deserteurer fra Hammeln have berettet i Münster, at hele Garnisonen fra Hammeln er deserteret førend Fæstningen overgav sig.

I Ostfriesland er der bestilt Qvarteer for 6000 Mand Hollandske Tropper.

En anseelig Mand i Hannover er bleven forlangt udleveret af General Savary, og under Bedækning ført til Bremen, hvor Landsdeputations-Collegiet forsamlede sig i den Anledning d. 27 f. M. og først gik fra hinanden Kl. 12 om Natten.

Paa Tydsk Grund staae nu ialt 300,000 Franske.

Den seneste Breve fra Constantinopel sige: at der nu hersker den bedste Forstaaelse imellem Rusland og Porten.

Resten af den Churhessiske Skat er bleven fundet i Wilhelmsee i en underjordisk Hvælving. Den bestaaer omtrent af 18 Mill. Rdlr., samt et Guld- og Sølvservice.

Hertuginden af Weimar har flettet en Laurbærkrands omkring den faldne Prinds Louis's Tinding. Af hans Haar ere kun faa tilbage; Hertuginden saavelsom adskillige Franske Marchaller og Generaler have til Erindring afskaaret Lokker deraf.

v. Archenholtz udtrykker sig paa følgende Maade om de seneste Krigstildragelser: "Man er endnu ligesom forvildet i en Skov, der ingen Udgang fremviser og bliver tykkere, alt som man kommer længere frem i den. Der ligger nu et politisk Chaos for os, og det et sligt, som endnu intet Øie har seet siden Menneskeslægtens Cultur. Den Tydske Nation, hvis Stamfædre kjempede med deres nøgne Kroppe imod de bepantserte, jernbedækte og med alle Krigskonstens Forfinelser fortrolige Romere, og dog overvandt dem — denne endnu for kort siden saa mægtig Nation er paa engang, ligesom ved en Tryllekraft, traadt i Støvet."

Fra det Sachsiske d. 2 Nov. Den lange Række af ulykkelige Tilfælde, som have rammet den Preussiske Armee og med den det Preussiske Monarkie, have forskjellige Aarsager. Den første var, at man ikke forenede den hele Preussiske Krigsmagt paa een Punct, men at man, med Indbegreb af Reservearmeen, ikke lod i det mindste 60,000 Mand tage Deel i Slaget ved Jena, og tildeels endnu laae roligen i deres fjerne Standqvarterer, som om en Armee paa 120 til 130,000 Preusser allerede var mere end tilstrækkelig mod Keiser Napoleon. Den anden Aarsag var, at man ikke gik Fienden i Møde, men spildte Tiden ved Erfurt. Først da Keiser Napoleon allerede begyndte at omringe Thüringer Skov østlig, fattede man den gigantiske Plan, at styrte frem mod den Franske Armee over Frankfurt, Würzburg og Bamberg. For det Tredie afsendte man Prinds Louis af Preussen med et svagt Corps, for at forsvare Posten ved Saalburg. Hvad der ved de Franskes sædvanlige Tactik var at forudsee skede ogsaa her: det af Preusser og Sachser bestaaende Corps blev omringet, angrebet med Overmagt, slaaet med stort Tab, og opvakte Mistillid og Bestyrtelse i Preussernes Hovedarmee. Naar Posten ved Saalburg var saa vigtig, hvorfor søgte man da ikke at forsvare den med et tilstrækkeligt Armeecorps? For det Fjerde begik man paa Preussisk Side den Feil, ikke at besætte Defileerne ved Kösen. Marchal Davoust trængte frem over Naumburg, og anfaldt den venstre Preussiske Fløi i Flanken og Ryggen. Dernæst var Preussernes Stilling imellem Capelenburg og Auerstädt dem ikke allene til ingen Fordeel, men medførte endog det Ufordeelagtige, at Tilbagetoget til Magdeborg, naar de bleve slagne, saaledes som Udfaldet viste, var dem afskaaret; thi de maatte, da dette Tilfælde indtraf, tage deres Retirade til Weimar og Erfurt, og derfra marchere i store halve Buer, for at naae Elven, hvor de snue Franskmænd altid kom dem nogle Dagmarcher i Forkjøbet. En Følge heraf var, at det hele Preussiske Corps maatte overgive sig. Ubegribeligt er det, at den Preussiske Armee d. 13 Oct. eller Dagen før Slaget, ikke rykkede frem mod Randen af den dybe Saalgrund, hvor de Franske kun med stor Anstrængelse kunde arbeide sig frem mod Sletterne af Weimar. Det Preussiske Reservecorps under Prinds Eugen af Würtemberg, paa 22,000 Mand, som den 14de October stod

uden Hensigt ved Halle, vilde bagved den Preussiske Slagorden have gjort stor Tjeneste, og have standset Marchal Ney om Eftermiddagen i at falde Preusserne i Ryggen. Men man ansaae jo i Rusen Armeen for talrig nok! Endelig var det i Krigens Aarbøger en uudslettelig Feil, at lade alle Hovedfæstninger, som Cüstrin, Stettin etc. i en værgeløs Tilstand, da de ved hensigtsmæssigere Anstalter kunde have udholdt adskillige Maaneders Beleiring, og saaledes givet Fienden nok at bestille.

Carlsruhe d. 10 Nov. Vore Tidender indeholde følgende Efterretninger angaaende de Hessencasselske Anliggender: "Vel underrettede Personer paastaae, at Aarsagen til Frankriges Fremgaagsmaade mod Churførsten af Hessen findes i et egenhændigt Brev fra denne til Dronningen af Preussen, hvori Talen er om intet mindre, end at bemestre sig Maynz ved et Coup de main og operere i Ryggen af den Franske Armee. Dette Brev skal være fundet i en Vogn, som tilhørte Dronningen og faldt i de Franske Troppers Hænder. Heraf kan man da let forklare sig, hvorfor det Churhessiske Militair erklæredes for Krigsfanger."

Historisk-geographisk Beskrivelse over de mærkeligste Steder, som de Franske have taget i Besiddelse. (Fortsat.) Stettin er en betydelig By og Fæstning i den Preussiske Deel af Forpommern, 16½ Mile fra Berlin. Den har 22,968 Indbyggere. Handelen er saa betydelig, at der 1801 ankom 1163 Skibe, og afgik 1059. — Fordum hørte den til Hansestæderne. 1659 blev den i fire Maaneder forgjeves beleiret af Østerrigerne. 1667 blev den beleiret af Frederik Wilhelm, som, efter at have tabt 8000 Mand, og efterat Besætningen var smeltet fra 3000 til 700 M. tvang den til at capitulere. Indtil den Vestphalske Fred tilhørte den Sverrig, men 1713 blev den tagen af de Allierede, og 1720 overladt til Preussen. — Küstrin, Hovedstaden i Neumark, var indtil 1537 et Fiskerleie. Den er nu stærkt befæstet og ansees for Nøglen til Neumark. Det har et velforsynet Tøihuus og et Citadel, der betragtedes som uovervindeligt. — Gustav Adolph beleirede den forgjeves 1631, og Russerne kastede Bomber og gloende Kugler ind i samme, indtil den blev undsat af Kongen. Omegnen er saa moradsig, at man næsten ikke kan komme til Byen uden over anlagte Veie og Broer. (Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 18.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Høeckes Enke.

Løverdagen den 13 December, 1806.

Strøtanker.

"Tigere handle nuomstunder som Mennesker, og Mennesker som Tigere" sagde en Mand, da han nylig læste Anecdoten om Tigeren i det Schønbrunske Menagerie, som stiftede det ømmeste Venskab med den lille Hund, man kastede ind til den.

Det er stor Skade, at man ikke ved en Lov kan reducere Ord og Navne, ligesom man reducerer Mynt. Det er ubilligt, at en Hædersmand og et slet Menneske skulle kunne føre et og det samme Navn. Faderen burde ligesaa godt kunne gjøre Sønnen arveløs i Henseende til sit Navn som til sin Formue, og samme Magt burde ligeledes Staten have. Der gives visse Navne, som nødvendigen maa uddøe, i det mindste for en vis Periode. Hvo vilde f. Ex. ikke hellere kalde sin Søn Cartouche, Robespierre 2c., end Siegvard Lycke eller Reiser? Der gives Navne i Litteraturen, der, ligesom disse, maa og vil uddøe, og som Fremtidens Litterati ville have ligesaa ondt ved at komme paa Spor efter, som Nutidens Naturhistoriker ere i Forlegenhed med at udfinde, til hvilken Slægt de Dyr henhørte, hvis Kjæmpe-Beenrade man har fundet i Siberien. Det samme vil være Tilfældet med adskillige Ord, hvormed man nuomstunder forbinder meget gode og ædle Begreber, f. Ex. Fornuft, Folkeven 2c. Man vil absolut blive nødt til at indføre andre Ord i deres Sted. Hvo veed, om det ikke er gaaet saaledes med adskillige nu halvglemte Udtrykke, som i Begyndelsen havde en god Bemærkelse, men som bleve misbrugte saa længe, til enhver retskaffen Mand undsaae sig ved at betjene sig deraf. Paa anden Maade kan man ikke forklare sig den Særhed, at det ægte Danske Ord Grande er blevet fortrængt af det halvtydske Nabo. Mueligt at en Grandestat har givet Anledning hertil.

En ærelos Skribler, som løber nogen paa Ærmet og hoverende raaber: "han tør ikke binde an med mig! han tør ikke svare!" forekommer mig som en Spedalsk, der gjør sig til af, at ingen tør røre ved ham.

Vore Love og vore Sæder ere maaskee Aarsag i, at vi hidtil endnu ikke have faaet nogen sand Original-Roman. Dueller ere under haard Straf forbudne — den myndige Alder er bestemt til det 25de Aar — intet Pas kan faaes uden en Huuseiers Caution — ingen Præst tør paa egen Haand vie to Forelskede. Kan der vel tænkes flere Hindringer for Kjerlighedsintriguer, Bortførelser ꝛc., og hvad Sandsynlighed kan en Digter vel give sin Roman, naar han bestandig maa begynde, knytte og opløse Knuden paa en ulovlig Maade? — Han kan ikke lade to skinsyge Elskere duellere, uden tillige ved et ulovligt Middel at frelse dem fra Justitsens Hænder; han kan ikke lade sin unge Elsker raade over en stor Formue, uden tillige at give ham en Formynder; han kan ikke lade sine to Forelskede reise over Beltet eller Sundet, uden tillige at opløse det vanskelige Problem: hvorledes de, uden deres Forældres eller Formynderes Vidende, have kunnet forskaffe sig et Pas, og hvorledes det er gaaet den Mand, som har været enfoldig nok til at cavere for dem. — Vore Romandigtere og Comoediestrivere indsee tilfulde alt dette, og skjøtte derfor ikke om at skrive Nationalromaner eller Nationalcomoedier.

Saavel vort som de fleste andre Tungemaal maae af sand Sprogfattigdom betjene sig af Prædicatet stor, baade i en fordeelagtig og ufordeelagtig Forstand. Men det er ubilligt, at man ved at nævne en stor Regent og en stor Despot, en stor Mand og en stor Skurk, bestandig skal see sig nødsaget til at bruge et og det samme Ord.

Ligger der nogen Vittighed i at kalde sin Modstander ved hans Fornavn? — Det maa der nok, siden det er blevet Mode blandt de Lærde, og selv een af vore første Digtere kalder sin Recensent Claus. Formodentlig har Horats eller Batteux sagt, at en Konstdommer ikke maae hedde Claus, fordi det rimer sig paa Snaus. Poeters Forældre burde derfor bære sig ad som Raphael Mengs's Fader, der, medens hans Søn endnu laae i Bleen, kaldte ham Raphael, fordi han bestemte ham til at blive en anden Raphael. Konstdommere burde man allerede i Daaben kalde Quintus Flaccus, Publius Virgilius Maro ꝛc., for at forekomme, at ingen siden skulde kunne gjøre sig lystig over deres Fornavn, enten det nu var Claus eller Jens.

Fragmenter af en Adresseavis, for Aaret 1852. — Bøger. Fra Pressen er udkommen: J. Evalds samtlige Skrivter, trykte paa Velinpapir i stor Qvart og forsynede med 40 fine Kobbere, tegnede og stukne af Fædrenelandets berømteste Konstnere.

T. Rothes samlede Verker, oversatte paa nyt Dansk, Pragtudgave paa Velinpapir.

Gynæologie eller om Samleie rc., 6te med mange Kobbere forøgede Udgave.

Birckner om Trykkefrihed, en Bog for vore Tider, udgivet paa ny og forøget med mange Anmærkninger.

Om Oprindelse til adskillige Skjeldsord, saasom Genie, Sandhedsven, Republicaner, Skribent, Patriot rc., med en Ordbog over alle de Skjeldsord, som fra Aaret 1800 til 1806 var meget gjængse i Danske Skrivter.

Europas politiske Tilstand ligner i denne Tid et uroligt Hav, hvor man hist seer et tremastet Skib gaae til Bunds, og her et Vrag komme op af Afgrundens Skjød.

Den som ved Enden af en stor Statsrevolution gjør sig til Republikens Overhoved, har ofte stor Lighed med den, der ved en Fugleskydning nedskyder Fuglen, naar den er paa Nippet at falde. Man giver ham et Baand paa og kalder ham Fuglekonge, uden at betænke, at enhver anden god Skytte kunde nedskudt den dinglende Fugl ligesaa godt som han, dersom Raden var kommet til ham.

Indfald og Vittigheder ligne Vexler, hvis Værdie aldeles beroer paa Endossementet. Ligesom Kjøbmændene kunne gjøre sig Penge af deres Navns Paategning, saaledes kunne navnkundige Mænd erhværve sig Ære med deres blotte Navn. Den litteraire Vexel, som tages i god Betaling af enhver, naar den er endosseret af en berømt Forfatter, tilbagesendes med Protest, naar den er endosseret af en uberømt.

At revse en uforskammet Daare for de Uartigheder, Andre lade ham sige, er det samme som at slaae Katten, fordi Aben har brugt dens Poter til at rage Castanier ud af Ilden.

Dersom Skribenterne kunde slaaes med Sværde istedet for Penne, vilde der sikkert ikke existere mange af dem mere.

Skribenterne handle ofte meget inconseqvent. Naar en Pebling udskjelder dem paa Gaden, gaae de deres Vei, uden at svare et Ord; naar han derimod udskjelder dem paa Prent, indlade de sig i Pennekrig med ham. Dersom alle Skomagerdrenge kjendte denne Forfatternes store Svaghed, vilde Litteraturen snart blive forvandlet til en reen Syndflod af Stridsskrivter.

Notice for Læserne af Kjøbenhavns Skilderie.

Hr. Assessor J. K. Høst, som jeg anseer for en Mand, der i flere Henseender har saadanne Fortjenester af vor Litteratur, som ingen Upartisk kan nægte vedbørlig Agtelse, uden at han just synes meget omhyggelig for at bevare sin erhvervede Hæder, og uden at jeg troer, han som Æsthetiker og Criticus staaer paa det høie Punkt, hvorpaa han synes at ville sætte sig selv — har i No. 9 af sit Theaterblad nedladt sig til, i en ham lidet anstændig Maneer, at gjøre et aldeles utheatralsk Udfald imod mig, i Anledning af mine, i No. 15 af nærværende Ugeskrift indførte Bemærkninger over hans forrige Angreb. — Paa dette for en Mand, der gjør Krav paa at ansees som en ufeilbar Lærer i Smag, Kritik, Humanitet og Urbanitet uværdige Udfald, har jeg svaret et Par Ord i et Brev til Hr. Assessoren under 9de Decbr., som enhver af dette Blads Læsere, der skjøtter om det, kan erholde hos Hr. Bogtr. A. Seidelin i st. Kannikestræde 45. At dette Brev bliver mit sidste Svar til Hr. Assessoren, maatte han end i Fremtiden hjemsøge mig med nok saa mange Uhøfligheder og Sophisterier, kan jeg ikke andet end her igjentage.

C. Molbech.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Prof. Gräter agter nu med det første at fortsætte sin Bragur. Han lover ogsaa en Mythologie du Nord d'après les tableau tracé de

leurs Divinités par le Prof. Græter. Det skal blive en Pragtudgave i største Folio; Afbildningerne ere malede af de største Mestere og stikkes af de største Konstnere. Den fortræffelige Maler, den Kongelige Gallerie-Directeur Helsch i Studtgard har allerede lovet at levere to af de interessanteste Scener i 3die Hefte, nemlig: 1) Freya, der, som den ægteskabelige Troskabs og Omheds Gudinde vandrer omkring i en Ørk og søger grædende sin Gemal, og 2) til den anden Scene i 5te Hefte: Gefione, Gudinde for Pige-Opdragelsen, modtager Møernes Sjele i sin himmelske Palads. — De i Slaget ridende Valkyrer har han allerede malet og en Odin har han under Arbeide. — Man maa ordentlig studse ved at see saadanne litteraire Entrepriser udføres med Held i Tydskland, medens man i Dannemark maa give Penge til for at faae Suhms historiske Værker trykte. Under denne i vor Dannemark saa almindelige Ligegyldighed for den ældre Nordiske Histories Studium, er det trøstende for enhver, der elsker sit Fædreneland og dets Historie, at see midt i Germaniens Skjød en Mand, besjelet af ægte Dansk Følelse, med Granskerens Blik og lyse Fakkel vandre omkring i "Eddas Mørke, blandt Norges Graner og Herthas Bøge." — Har end — hvad der virkelig er ubegribeligt — hidtil intet Dansk lærdt Selskab optaget Tydsklands Gräter i sin Kreds, saa vil Fædrenelandets Annaler dog altid vide at hædre hans Fortjenester, hver Gang de tale om Dannemarks Suhm.

Een af vore Skuespillere skal have ønsket Ulysses von Itaca til sit Beneficestykke, men man fandt, at alle Rollerne i saa Fald maatte indstuderes paa ny, da næsten alle de Personer, som ved dets sidste Opførsel spillede deri, nu ere døde og borte.

Den Franske Charge d'Affaire, Hr. Desaugier er i Gaar reist til Kiel.

Fridericia d. 9 Dec. I disse Dage ere to Smaaskibe komne hertil fra Holsteen med omtrent 13000 Geværer, som gjemmes her.

Den ny Biskop over Aalborg Stift, Hr. Jansen, ankom d. 3 Dec. til Aalborg.

Den forhen omtalte Ildebrand i St. Thomas opkom d. 1 Oct. formedelst en Negerindes Uforsigtighed. 28 Varemagaziner og henved 70 Vaaningshuse ere blevne lagde i Aske. Blandt Kjøb-

mændene have især Hr. Schimmel & Curtis, J. C. Klick og Georg Hartzig tabt meget.

Capit. Nielsen, førende Skibet Brødrene, fra Liverpool til Hamborg, er strandet ved Bergen.

De 4 Bal en Masque, som i Vinter holdes paa Hoftheatret, ere bestemte til d. 28 Dec. d. A., d. 18 Jan., d. 8 Febr. og 8 Martii næste Aar.

Den Engelske Fregat Astræa, som har bragt General Hutchinson til Helsingøer, og i Kattegat har forlist sine Master og Canoner, repareres nu paa Nyholm. Hutchinson gaaer til Skibs til en Preussisk Havn og derfra til Petersborg.

Udenlandske Efterretninger.

En Engelsk Escadre har ladet sig see ved Alexandrien. Ved Dardanellerne ere 3 Engelske Linieskibe ankomne.

I Magdeburg ligger Handelen i denne Tid ganske og aldeles. Priserne paa udenlandske Produkter stige. Caffe f. Ex. koster 1 Rdlr. Pundet.

Den Franske General Leplanche-Mortier af den Keiserl. Livgarde, er død i Chieti af Børnekopper, i sit 34te Aar.

Over Ottersberg og Rotenburg ventes to Colonner Franske Tropper, hver paa 6—7000 Mand, som fra Bremen af fortsætte deres March i det Mecklenborgske.

I den Spanske Provinds Granada har der været et stærk Jordskjelv, hvorved Staden Granada er bleven meget beskadiget og mange Mennesker have tilsat Livet.

I hele det Franske Rige høitideligholdtes d. 2 Dec., Napoleons Kroningsdag og Slaget ved Austerlitz.

Porten skal have erklæret Rusland og England Krig, og den Russiske og Engelske Minister skal allerede have forladt Constantinopel.

General Serras Corps, som marcherede fra Istrien til Palma, er med forcerede Marcher afgaaet til Rigsarmeen.

Russerne og Engellænderne bloquere ikke allene Venedig, men ogsaa alle Fransk-Italienske Havne i det Adriatiske Hav. De prøve paa at gjøre smaa Landgange i Istrien ꝛc. Kongen af Sicilien synes nu blot at indskrænke sig til at forsvare dette Land. Omtrent 12,000 Mand Engellændere ere sendte derhen.

De Warschauske Tidender havde allerede 8 Dage førend de Franskes Ankomst optaget de Franske Bulletins, uden at formilde de for det Preussiske Hof saa haarde Udtrykke.

I Hildesheim høitideligholdtes d. 2 Dec., Napoleons Kroningsdag. Der blev ringet med alle Klokker, og i Kirkerne prækedes efter den befalede Text (Rom. 13, V. 1 og 2), "Kommer jeg tredie Gang til eder, da skulle alle Sager stadfæstes i to eller tre deres Mund. Jeg haver før sagt eder det, og jeg siger eder det tilforn, som jeg var nærværende anden Gang, og jeg skriver det nu i min Fraværelse til dem som før syndede, og til alle andre, at, naar jeg kommer tredie Gang igjen, da vil jeg ikke spare." — Om Aftenen gaves Maskerade ꝛc. og hele Byen var illumineret.

Klosteret dell Incoronata ved Avellino har Kongen af Neapel ladet ophæve, og de 20 Munke, som fandtes i samme, har han forvist Riget. De havde optaget og pleiet Fra Diavolo og hans Bande, uden at meddele de Kongelige Tropper, som kun laae en Italiensk Miil fra Klosteret i Qvarteer, nogen Efterretning derom.

Til Neapel ankom nylig 76 fødte Neapolitanere fra Livorno. De fleste havde i mange Aar sukket i Tunesisk Slaverie, og have den Franske Beskyttelse at takke for deres Befrielse.

Efter Breve fra Maynz agter den Franske Keiserinde at reise til Berlin.

Franske Krigsskibe have i de Indiske Vande bemægtiget sig adskillige vigtige fiendtlige Skibe, som lykkelig ere ankomne til de Franske Colonier. Blandt disse Priser var det rige Chinaskib Warren Hasting paa 12,000 Tønder med 48 Canoner. 4 Ostindiefarere bleve deels sænkede, deels brændte.

General Moreau har ikke, som det før hedte, opholdt sig i London. Han har kjøbt sig en Gaard i Broadway, og vil opholde sig i New-York.

Det hedder, at Kongen af Preussen ikke har villet ratificere Vaabenstilstanden, fordi han i dens Sted har begjert at slutte Fred. — Statsministeren Schulenburg befinder sig hos Kongen.

De Vexler, som trækkes paa Breslau, maa lyde paa klingende Mynt $\frac{1}{12}$, $\frac{1}{6}$ eller $\frac{1}{3}$; thi Pr. C. eller L. Banco betales i Tresorbeviser, som nu ere aldeles ubrugelige.

Over den Vaabenstilstand mellem Frankrige og Preussen, som ikke blev ratifi- eret, gjør nu det Berlinske Blad: der Telegraph, følgende Betragtninger: "Der er vel ingen Tvivl om, at vore Læsere med ligesaa stor Forfærdelse som Smerte ville erfare, at Kongen af Preussen ikke har ratificeret Vaabenstilstanden, og det er vanskeligt at bestemme, hvilken af disse to Følelser, der er den meest levende, naar man erfarer, at den Afhængighed, hvori Kongen befinder sig i Henseende til Russerne er det, som har forhindret Ratificationen. — Vi see her en Seierherre, hvis Genie og Magt i faa Dage har overvundet Friedrichs Rige, og hvis frygtelige Armee i hele Verden ikke kjender nogen Hindring, som kan standse den — en Seierherre, høimodig selv i Lykkens Skjød, som forunder Slagsværdet Hvile, som er beredt til at betegne sig selv et Maal for sine Seire; paa den anden Side see vi en Prinds, en Flygtning, hvis Armee ikke existerer mere, en Monark uden Stat, hvis vildfarende Hof vandrer fra Stad til Stad, som beherskes af en fremmed Overmagt, han imod sin Villie underkaster sig, og som fremturer i at overlade sig til alle de Farer, der ere forbundne med Krigens Fortsættelse. — Hvilken høiere Magt fordømmer denne ulykkelige Monark til denne pinlige Extremitet? Han selv aflægger i den Henseende den sørgeligste Bekjendelse: det er den fatale Forbindelse med det Petersborgske Cabinet. Det er dette Cabinet ikke nok, at have styrtet ham i Fordærvelse; det var den Russiske Politik værdig, at holde den for lettroende Ven i den Afgrund, hvori det har styrtet ham. Ligesaa ligegyldigt for Nationernes Elendighed, ligesaa følesløs for Førsternes Ulykke, som den Regjering, hvorfra det faaer sit Guld og sine Grundsætninger, forfølger Rusland, bestandig væbnet med Blændeværk og Usandhed, Kongen endog i sin Indgetogenhed, saaledes som det forfulgte ham i sine Paladser, som han har tabt for Rusland. I hvilken Vraa paa Jorden det Preussiske Hof end i dette Øieblik søger sit Tilflugtssted, ville forføriske Smigrerier dog bestandig naae Kongens Øre, og Kjendsgjerninger, der ligge aabenbar for vore Øine, bevise kun alt for tydeligen dens skadelige Indflydelse. Hvis Vaabenstilstanden forkastes, hvis Vægringen at ratificere den forøger den Preussiske Nations Lidelser, saa er

det Russerne, som de kunne takke for denne Ulykke. Dette Lands Indbyggere, i og for sig fattige, men ved en klog Forvaltning hidtil sat med Anstrængelse i en konstlet Velstand, for hvilke en Krig, om den end faldt nok saa lykkelig ud, vilde blive en Svøbe, ere bestemte til at bære alle Krigens Elendigheder, fordi det netop er Ruslands Villie. Og hvad have de da gjort disse Russer, at de forlange og faae saa store Offere? Vare de maaskee de første paa Kamppladsen? Nei, den Preussiske Armee havde allerede ophørt at være til, da de Russiske Tropper endnu ikke vare forsamlede, og selv uden Seierens overordentlige Hurtighed, ville endda uhyre Intervaller adskille den Russiske og Franske Armee; og disse ere de Hjelpetropper, som man tillader sig at gjøre Regning paa! disse ere de Hevnere man venter paa! Saadanne Russer skulle berøve den uovervindelige Armee de Laurbær, hvormed den er bedækket? Russer skulle besmitte Austerlitz's og Jena's Seierherres Hæder? Dette tomme Blændeværk vil, trods de latterlige Rygter, hvormed man søger at vedligeholde det, snart tilintetgjøres. Disse sandsesløse Forhaabninger ville forsvinde, lig forføriske Lygtemænd, som lede til Afgrunden. — Berlins Indbyggere og I Nationer, som beboe det jevne Land! I ville Freden, men Rusland vil have Krig og man maa føie Rusland. Dette Hof, hvis Alliancer komme eder saa dyrt at staae, har endnu ikke ganske fyldt Maalet af de Velgjerninger, I kunne vente eder af det. Efterat det har overleveret eders Land i de Franske Troppers Hænder, forbeholdes det og samme, at befrie eders Provindser ved sine egne Tropper, og Europa veed, hvorledes Russerne forstaae sig paa at befrie Provindser. — Men til Lykke vil eders ædle Fiende vide at bevare eder for saadanne Fiender.

Man skulde mindst formode, at Historiemalerie i store Dimensioner lader sig drive fabriquemæssig. Imidlertid har dog Maleren Giroux i Paris, en Eleve af David, anlagt en saadan Fabrique. Man kan bestille hos ham Altertavler til alle muelige Priser og han lader dem male af de nuværende berømteste Pariser Maleres Disciple. Naar det bestilte Malerie skal forfærdiges af disse unge Konstnere efter deres egen Tegning, saa understøtter han dem med sine Raad.

Men naar de bestilte Stykker ere til en mindre betydelig Priis, leveres istedetfor Originaltegninger, efter Giroux's Raad, hele eller fragmentariske Copier af Malerier i det kostbare Pariser Billedgallerie. Der laanes en Figur af et og en af et andet Stykke, og disse enkelte Figurer sammensættes da til et Heelt. I denne Altertavlefabrique istandsættes ogsaa gamle og beskadigede Malerier. Giroux har desuden ogsaa et Magazin af gamle Malerier, Maler- og Tegnematerialier, Rammer 2c.

Ved de offentlige Udstillinger af alle Slags Manufactur- og Fabriquevarer i Paris er der nedsat en eedsvoren Ret af sagkyndige Lærde, for at bedømme de indleverede Arbeiders større og mindre Værd. Den Indberetning, som den dertil udnævnte Commission har indgivet, indeholder adskilligt, som ogsaa udenlands ikke allene maa interessere Fabricanten og Handelsmanden, men tillige enhver Elsker af almeennyttige Kundskaber. Det Vigtigste deraf er i Korthed følgende: Efter de indsendte Uldprøver er i hele Frankrige for nærværende Tid ikke færre end 87 Faarehjorder af ægte Spansk Race; men selv hos de ældste af samme, som allerede tælle adskillige Generationer, har Ulden i Sammenligning med den, man nylig har faaet fra Spanien, ikke tabt det mindste af sin Qvalitet. Clima og Foder have altsaa i de mange Aar, disse Hjorder have været i Frankrige, aldeles ikke havt nogen skadelig Indflydelse paa Ulden. Klædefabricanterne bevidne, at denne Uld lader sig føle paa, bearbeide og slide saa godt som den ægte Spanske, og at der er ingen Forskjel paa det Klæde, som forfærdiges af begge Sorter. Den Qvantitet forædlet Uld, som allerede nu faaes i Frankrige, er saa betydelig, at den Tidspunct er nær, hvor Indførslen af Spansk Uld vil blive forbudet. Ogsaa den halvforædlede begynder allerede at ligne den aldeles forædlede overordentlig meget. — Under Revolutionen var ved udskrevne Leveringer, ved voldsomt foreskrevne Priser, ved Papirpengenes Forfald, det fordum saa berømte Franske Klæde blevet saa slet, at man ved den første Udstilling kun maatte arbeide paa, at give alle disse Producter den Grad af Godhed, de havde før Revolutionen eller før 1789. Nu er man kommet meget videre heri, men Varene ere ogsaa

blevne saa meget dyrere. Af denne Aarsag skulle Belønningerne kun tilfalde dem, der uden Qvalitetens Forringelse levere det bedste Klæde for billig Priis. Brødrene Ternaux's Klædefabrique, som i Louviers, Sedan, Reims og Ensival sysselsætte adskillige tusinde Arbeidere, har denne Gang udmærket sig ved at levere fine Sorter Klæde, Casimir, Svanebay, og af ny Artikler Klæde og Vigogne med Atlask Glands. For Casimir, i hvis Fabrication de Franske hidtil staae tilbage for de Engelske, har Huset Geuß-Duminy & Comp. i Amiens faaet en Guldmedaille, fordi dets Fabricater fuldkommen kunne sættes ved Siden af de Engelske; fire andre have for denne Artikel faaet en Sølvmedaille. (Kun en eneste Uld-Fabrique forfærdiger Spind med Machiner; og for at faae lave Priser tilraades alle at lægge Vind paa Machin-Spinderie!)

Posens Indbyggere gave d. 2 Dec. en stor Fest i Anledning af Slaget ved Austerlitz. Om Aftenen var hele Byen illumineret.

Den 15 Nov. nedkom Keiserinden af Rusland med en Storførste.

I Gotha ankom nylig 120 Mand Gens d'Armes d'Elite: et Corps, som i Fremtiden skal bestaae af 400 Mand og betragtes som en Noblegarde. Capitainen for det ankomne Compagnie er af den gamle Franske Familie Montmorency; han har Rang med en General og de Gemene have Rang med Lieutenanter. De bestaae af lutter formuende unge Mennesker, hvoraf nogle ere meget rige; hver af dem maa i det mindste have 400 Livres aarlige Indkomster.

Efter en i Ulm udkommen nøiagtig Fortegnelse var i denne Stad indqvarteret fra 10 Sept. 1805 til 15 Oct. 1806: 1899 Generaler, 18,025 Stabsofficierer, 110,192 Subalterne-Officierer, 10,995 Magaziner og Employer, 1,113,553 Underofficierer og Gemene, tilsammen 1,254,664 Mand og 268,113 Heste.

Keiser Napoleon svarede den Deputation, der i Berlin bragte Senatets Taksigelsesadresse, at 340 Preussiske Faner og Standarter, som ere tagne i dette Feldttog, skulle nedlægges i Senatet og forblive der, indtil det Mindesmærke, som han har befalet at der skal bygges, er istand til at optage dem.

Marchal Lannes havde d. 21 f. M. allerede i adskillige Dage beskudt Fæstningen Thorn, som ligger meget fordeelagtig, 24 Mile fra Warschau, paa hiin Side Weichsel. Marchallen havde d. 19de for sidste Gang opfordret Gouverneuren at overgive sig, med det Tillæg, at han i modsat Fald vilde lægge hele Staden i Aske. Gouverneuren vilde ikke troe at Magdeburg var taget eller den Preussiske Armee tilintetgjort. Lykkeligviis ankom Natten mellem d. 19 og 20de en Preussisk Officier som Parlementair, og bragte, tilligemed en Fransk Officier i det Preuss. Gouvernements Navn, Kongen dette sørgelige Budskab i Graudenz. Gouverneuren blev nu tilstrækkelig oplyst; der kom strax Parlementairer fra Fæstningen, og man formodede, at der vilde paafølge en Capitulation. — I Thorn er Nic. Copernicus født 1472.

Efter nogle Efterretninger vare to Russiske Gesandter ankomne i det Franske Hovedqvarteer; men Gjenstanden for deres Sendelse er endnu ubekjendt.

Den Preussiske Banque var allerede d. 6 d. M. flyttet fra Warschau til Königsberg.

Forbudet at der i Anledning af Hertugen af Brunsvigs Død ikke skulde opføres Musik, blev strax tilbagekaldet.

De til Keiser Napoleon afsendte Hamborgske Depùterede ere d. 7 d. M. afreiste fra Berlin til Hovedqvarteret i Posen. Den forhen indtrufne Syndicus Doormann er tiltraadt Deputationen.

Keiser Napoleon svarede den Polske Deputation, der i Voyvodskabet Posens Navn, ønskede at han maatte proclamere Polens Uafhængighed: "at Frankrige aldrig havde erkjendt Polens forskjellige Delinger, men at han ikke kunde udstede denne Proclamation, førend Polakkerne havde besluttet at forsvare deres Rettigheder som Nation, med Vaabenet i Haanden, med alle muelige Slags Opoffringer, ja selv med deres Liv; at Europa har bebreidet dem, at de i borgerlige Tvistigheder have opoffret deres Fædrenelands Interesse, og at de nu kunne godtgjøre, at de mange Ulykker, de have prøvet, tillige have forbedret dem."

Polen, der nu skal komme frem igjen af sin Aske som en sand politisk Phønix, udgjorde tilforn et stort og vigtigt Rige, og indbefattede indtil Aaret 1772: 12,600 Qvadratmile, altsaa et næsten større Fladeindhold end det nuværende Frankrige. I Oldtiden hørte den største Deel af Polen og Preussen til Sarmatia Europæa, hvis vestlige Grændser vare Weichselen. Foruden andre Nationer nedsatte ogsaa Finnerne sig der; men Slaverne fik tilsidst Overhaand. Henimod Midten af det niende Aarhundrede lagde Polakkerne Grunden til deres Rige, og i det tiende antoge de den christelige Religion. Fra Premislav (1295) af førte alle deres Regenter Navn af Konge. Efterhaanden blev Riget udvidet, og Casimir den Store erobrede, strax efter sin Regjeringstiltrædelse, Røde-Rusland. Jagello eller Uladislaus, Storhertug af Litauen, blev (1386) ved Giftermaal tillige Konge over Polen. Hans Søn, Casimir den Fjerde, forskaffede sig (1466) Polsk Preussen. Sigismund August lagde Podolien, Podolachien og Kirwien til Polen, og fik Lehnsrettighed over Churland. Polen var fordum et Kongerige. Men mod Enden af det 16de Aarhundrede blev det et Valgrige. Fra den Tid af herskede der for det meste Uroligheder og Forvirring. Ved Valgene opstode sædvanligen Partier, som ved deres Tvistigheder tilsidst beredte Rigets Undergang. Ogsaa Regjeringsformen, der var mere aristocratisk end monarkisk, og Uenigheden mellem de Catholske og Dessidenterne (Ikke-Catholske, især Græske og Protestantere) bidroge til Rigets Omstyrtning. Allerede under begge Kongerne af det Sachsiske Huus, August II. og III., nærmede det sig sin Undergang, som fuldkommen paafulgte under dets sidste Konge, Stanislaus Poniatowsky. Anledningen til den første Deling var den Haardhed og Uretfærdighed, hvormed det Catholske Partie blev behandlet af Dessidenterne.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere, der tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Høeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 19.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 16 December, 1806.

Breve fra Kjøbenhavn til en Ven paa Landet.

Medens man hos os klager over Litteraturens Krebsgang, og den ringe Understøttelse og Opmuntring, Videnskabsdyrkerne finde, seer man paa denne tilsyneladende golde Jordbund de skjønneste Blomster fremkomme ligesom af sig selv. Vor æsthetiske Litteraturs Guldalder synes langt fra ikke, som man saa idelig har raabt paa, at være henrunden. Tvertimod kan den nærværende Periode i de fleste Henseender maale sig med de Tider, hvor Evald sang, Wessel gjorde vittige Vers og Riber rimede sin skjønne Prosa. Kunne vi end ikke rose os af, at besidde en Evald, saa lever Baggesen dog endnu, og adskillige unge Poder love de herligste Frugter. Saaledes seer man, at sande Genieværker virkelig ere uafhængige af Tiden og Menneskene. I det Land og i det Aarhundrede, hvor Homer qvad, gaves der hverken Boglader eller Academier, hverken Bogsamlere eller Konstdommere. Det er Forfængeligheden, som paastaaer, at Ludvig den Fjortende kun behøvede at slaae med sin gyldne Tryllestav paa Lærdommens Klippe, og strax udvældede Boileau'r og Raciner. Store Genier ere Planter, som fremkomme af sig selv eller aldrig, som ved omhyggelig Pleie vel kunne trives desbedre, men som ingensinde lade sig fremtvinge i Guldets Drivhuus.

Jeg sender Dem denne Gang to nye Værker, hvilke, som en Elsker af vor skjønne Litteratur, vil være Dem særdeles kjerkomne. Det første er den ny Udgave af Heibergs Skuespil, og det andet er Baggesens skjemtsomme Riimbreve. Den sidste har besluttet, istedet for at fortsætte den, som han siger, desuden forulykkede *) Udgave af sine samtlige Værker, at træde frem igjen i nye Samlinger, hvoraf nærværende Riimbreve er en Begyndelse.

Det vil dobbelt glæde Dem, at see her to Digtere, som vor Litteratur næsten ansaae for

*) Et ubestemt Udtryk! Nutiden veed, at det skal sigte til Papiret og Trykken — men hvad vil Efterverdenen, som nok vil have glemt denne Omstændighed, vel dømme, naar den hører Baggesen sige, at en Udgave af hans samtlige Værker forulykkedes i det nittende Aarhundrede?

kabte, ligesom leve op igjen af deres litteraire Død. Vi kunne ikke kraftigen nok tilraabe begge med Schiller:

An's Vaterland, an's theure Vaterland schliess dich an.
Das halte fest mit deinem ganzen Herzen.
Hier sind die starken Wurzeln deiner Kraft,
Dort in der fremden Welt stehst du allein.

Den ny Udgave af Heibergs Skuespil vil for saa vidt kun interessere Dem, som den indeholder fire ny Skuespil, og om disse fire i alle Henseender ville svare til Deres Forventning, kan jeg ikke bestemme. — I en Fortale, som man ikke veed, enten den er af Udgiveren, af Forfatteren, eller af begge, vil De erfare Aarsagen, hvorfor to Parodier, saavelsom de i sin Tid saa frapperende Fortaler ere blevne udeladte. Af Efterskriften i tredie Bind vil De see, at Forfatteren ikke har kunnet holde sit Løvte, at levere alle fire Bind paa engang, fordi et vigtigt Arbeide var blevet ham betroet, som i nogle Maaneder optog al hans Tid, og at selv dette Arbeide maatte siden udsættes formedelst en Reise paa Grændserne af Frankrige, hvor Digteren under Bulderen af krigerske Tilberedelser har maattet skrive sin Efterskrivt. Materialierne til dette Bind ere imidlertid færdige, og Resten (?) ikke langt fra at blive det. Til Slutningen siges: "Muserne elske ikke Omgangen med Stykknegte og Artillerie — de have kun gjort saa Undtagelser fra denne Regel, saasom med en Abrahamson", og heri har Forf. fuldkommen Ret. Har end Alexander, som Historien siger, ført Iliaden med sig paa alle sine Ledingstoge, og læst den naar Krigstumlen levnede ham Tid dertil, saa maa man dog tilstaae, at det under saadanne Omstændigheder

vel var muligt for en Alexander, at studere den, men neppe for en Homer at skrive den.

Jeg vil ikke, som det nylig hedte i en Recension, fordærve Dem Nydelsen, ved at tale her omstændelig om de anførte nye Stykker. Ogsaa i Smagens Anliggender kan man med Føie sige: den ene har Lyst til Moderen, den anden til Datteren; og naar jeg nu uheldigviis sagde: Datteren seer ud som en Trold — Moderen som en Gratie, og De netop fatter Kjerlighed til Datteren, saa var jeg jo i største Forlegenhed? Læs og døm altsaa selv, og lad Deres egen Følelse være Deres Aristoteles og Lessing! Det Stykke, som formodentlig meest vil more Dem, er, saavidt jeg kjender Deres Smag, de syv Tanter. Dialogen er een af de meest flydende, vort Sprog eier, og krydret med mange Vittigheder, hvis Værd fordobbles derved, at de ere uskyldige, og at de ikke efterlade sig nogen hvas Braad i Læserens Hjerte. Men hvad der forekommer mig besynderligt er, at Forfatteren kalder dette Stykke "en Comoedie i Holbergs Smag." Deels er det aabenbar skrevet i den nyere Franske Smag, deels er Holbergs Smag tildeels snarere hans Tidsalders end hans egen. Hvo kan troe om en Mand af Holbergs classiske Læsning, at han vilde have nedladt sig til at bruge saa mange Obsceniteter, saa mange Carricaturskildringer, dersom ikke netop hans Publicum havde krævet dem? Dersom han ikke heller havde villet synde lidt mod den gode Smag end skrive Stykker, som, foruden saadanne Egenskaber, hverken vilde blive læste eller seete? Det er gaaet Holberg som det er gaaet Shakespeare. For at faae Pillerne til at glide ned, maatte de ofte forgylde dem med upassende og overflødig Glimmer. Holberg har desuden prøvet sine Kræfter i forskjellige Grene af den dramatiske Digtekonst, og

man vilde umuelig kunne regne den politiske Kandestøber og Plutus under een og den samme Classe. Den naturlige Smag har imidlertid fra Plautus indtil Holberg uden Tvivl været den sandeste og følgeværdigste.

Naar Forfatteren i Efterskrivten siger: "at det skulde gjøre ham meget ondt, om man skulde kunne vise ham nogen Idee eller noget Indfald, som han havde laant af Andre", maa De tilstaae: det er meget sagt, og det vilde maaskee ikke være vanskeligt at bevise det Modsatte; thi Digtere — endog de største — gaaer det ofte som rige Kjøbmænd. Saalænge Skifteretten endnu ikke har revideret deres Bo, eie de Perus Guldgruber, og troe, at deres Bog ikke indeholder andet end Cassebehold; men naar Revisorerne skulle til at revidere den, finde de dog altid et lille bitte Credit. Da jeg imidlertid aldrig har været nogen Elsker af at sige noget, som kunde gjøre Andre endog i fjerneste Henseende ondt, saa vil jeg aldeles ikke berøre denne Punct, allermindst da Heiberg er en Mand, for hvis Genie og Talenter hver Upartisk maa bære den meest uindskrænkede Høiagtelse.

I Fortalen til Baggesens Riimbreve vil De finde, at han selv har fældet den meest upartiske og sundeste Dom over sine Arbeider, naar han siger: "dersom der i hans Modersmaal gives noget i Stil, Sprog (?) og Versmaal lettere, kundere og mere flydende, har han havt Uret i at drage disse i enhver anden Henseende ubetydelige Smaadigte frem for Lyset." Bestemt kan man paastaae, at vort Sprog ikke eier noget, der i saa høi Grad besidder de her opregnede Egenskaber som nærværende Skrivt.

Disse Riimbreve ligne et af de Konstværker, som Canova's Meissel fremtryller. Konsten skjules her bag Naturens Slør. Alting synes saa

naturligt, at man skulde troe, Digteren under Udarbeidelsen ikke havde udstrøget et eneste Ord, og at det strax er fremkommet som Skabningen af Skaberens Haand, fuldendt og uforbederlig. Vi beundre her Diamantens Straaleglands, skjønt denne Glands dog ufeilbarlig maa være fremkommen ved Slibningen. Hvad der har været tænkt hundrede Gange tilforn, siges her saa nydeligt, at det ordentlig maa fortryde hver anden Digter, at han ikke før er faldet paa at sige det paa samme Maade. Bogen bliver dobbelt interessant, naar De betænker, at De i disse poetiske Breve gjennemvandrer 22 Aar af Forfatterens Digterliv; at De her seer hans Sjel i sin Negligé, og at de Følelser, han her yttrer, ere opvakte ved virkelige Omstændigheder, ikke fremkonstlede. Man kunde maaskee kalde disse Epistler Sukkerbrød paa Gratiernes Alter; men om Gratierne just altid ville finde dem alle velsmagende, tør jeg ikke paastaae. Saaledes ligger der noget ganske besynderligt i hele Ideen af Stykket med Overskrivt: Fastelavnsriset. Ere end Gratierne tre i Tallet, og kunde man end antage, at hvad den ene vrager, det den anden behager, saa maa man dog tilstaae, at neppe nogen af dem skjøtter om at pidskes op, var det end med Lilier og Hyacinther; selv Roser have jo Torne. Mod adskillige andre Stykker kunde der maaskee ogsaa være et og andet at erindre. Men De kunde lettelig spørge: er Saul ogsaa blandt Propheterne?

Stykket til Recensenten over Forfatterens Værker er aldeles ikke efter min Smag, ikke fordi det jo er vittigt, men fordi det forekommer mig besynderligt, at Dannemarks Yndlingsdigter skriver saadan en Antikritik, og fordi jeg aldrig har kunnet finde mig i, at man paa denne Maade tager til Gjenmæle mod en Konst-

Dommer. Dersom det skulde være kommet saa vidt hos os, at ingen tør yttre sine individuelle Meninger, uden at udsætte sig for deslig en Modtagelse, saa kan den Danske Konstsmag gjerne for evig lukke sit Tempel. Saasnart nogen siger her sine Tanker om et Genieværk, saa hedder det sædvanlig strax i mange Skribenters Sprog, at han opkaster sig til Dommer, og den Recenserede vredes da meget let. I Grunden kan der ikke tænkes noget ubilligere. Kongen selv siger, "at det ikke skal være nogen forbudet, at yttre sin Mening, angaaende hvad han troer der kan være at forbedre eller rette i Landets Love, Anordninger og offentlige Indretninger", og Forfatteren af et Genieværk skulde ville formene Konstdommerne at sige deres Mening angaaende det, der kunde forbedres og rettes i deres Aandsproducter? — Jeg har desuden altid kun anseet Bogdommere for Litteraturens Marquerer, og en Marquerer bryder sig intet om, enten det er to Prindser eller to Haarfriseurer, der spille. Han siger sit vingt-deux à vingt, sit Partie rc.! og bør kun see paa Kuglerne, ikke paa de Spillende. Ligesaa urimeligt det vilde være af den Tabende at skjende paa Marqueren, fordi han siger Partie! saa ubilligt er det, at Forfattere vredes paa deres Recensent, fordi han siger hvad der behager og mishager ham i en Erklæring, som enhver er befsiet til at sige, naar det skeer paa en anstændig Maade. I Smagens Rige gives der desuden, som overalt i Verden, intet fuldkomment menneskeligt Værk; selv det Ypperste har, ligesom Solen, sine Pletter, og det kommer altid an paa, i hvad Lys og fra hvad Synspunct man betragter det. Det er kun i et Slags Feberhede, at visse Konstdommere tale om uopnaaelige Idealer, fuldendte Mesterværker, ufravigelige Mønstere. I Virkelighedens Rige existere de ikke. Mennesket vilde ophøre

at være Menneske, om det kunde levere saadanne Idealer.

Naar Digteren raader sin Recensent, ikke at give sig af med at bedømme Poeter, som han ikke begriber, saa kan det neppe være hans egne Værker, som han regner blandt disse ubegribelige; thi det vilde være en Beskyldning mod hans Arbeider, som enhver, der har læst dem, maa frikjende dem for, og en Selvfornærmelse, som hans Muse aldrig vilde kunne tilgive ham. Negtede han end sin Recensent Evne til at bedømme hans Værker, saa kunde han dog ikke andet end indrømme ham, at han jo havde Begreb om dem.

Een af vore Konstdommere har nylig foreslaaet sin Ven, at opløse sin gjeldende Stemme og at stifte et alt omfattende critisk Institut, som det i Halle, Leipzig rc., hvor erkjendte Dommere kunde, som den høieste Instance, afsige Kjendelser over Smagsværker. Hver Gang jeg hører tale om gjeldende Dommere, om Mænd, hvis Stemme har Vægt, saa beklager jeg altid den Authoritetssyge, som endnu synes at grassere hos os. Grunde, ikke Stemmer, Domme, ikke Dommere, bør i egentlig Forstand have Vægt. Det er tungt, at der i Videnskaberne skal herske en Subordination ligesom blandt de Militaire, og det er endnu tungere, at man veier Mandens Titel og Navn, førend man veier hans Grunde. Hvad i al Verden have da de fleste af de Mænd været, hvis Meninger man nu fremsætter os som ubrødelige Love? Lessing var en fattig Magister — Mendelsohn en simpel Bogholder, da de begge skreve deres udødeligste Værker. Det er ikke faldet i enhver Konstdommers Lod, at hedde Kammerherre Voltaire eller Baron von Holberg. En ganske anden Sag er det, naar en raa duunhaget Knos, uden Hjerne i Panden eller Æresfølelse i Brystet,

væbnet med Frækhedens uigjennemtrængelige Jernpantser, agerer Konstdommer og nedværdiger Forfattere, hvis Skoremme han ikke fortjener at løse, hvis Skrivter han ikke forstaaer. Men hvert følende Menneske ynker saadan en ulykkelig Daare; det store Publicum beleer ham, og dette Offer er virkelig alt for stort til at det jo fuldkommen maa opveie den usle Glæde, at have paadraget sig offentlig Opmærksomhed ved at paadrage sig offentlig Spot. Det er virkelig stor Skade, at man ikke har udsat Præmier for den, der redder uerfarne unge Mennesker fra at blive litteraire Selvmordere, ligesom man hidtil har udsat Præmier for den, der redder Folk, som styrte sig i Vandet.

Deres forbundne rc.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Det sjette Hefte af Lahdes Portraitsamling indeholder en Levnetsbeskrivelse over G. W. Pfingsten, Bestyrer og Lærer ved det Kielske Institut for Døvstumme, ved Capit. Abrahamson. Pfingsten er født 1746 i Kiel. I sine yngre Aar levede han af at give Undervisning i Musik, Læsning og Dans, og ved denne Leilighed opfandt han Trommemusiken: en Ting, som man forhen ansaae for umueligt. Han gav offentlig Trommeconcerter og endnu for faa Aar siden een til Bedste for de Fattige. Han indrettede ikke allene en Tromme, som kunde stemmes, men ledtes ogsaa efterhaanden til Ideer om et Signalsprog formedelst Trommen og anden Lyd, derfra til en Telegraphie for Synet, og endelig til et Sprog for Følelsens Sands. 1786 gjorde han de første offentlige Prøver med sine Signaler, og foreviste i Hamborg, Kjøbenhavn og flere Steder sine Opfindelser. Sætninger, som af Tilhørerne vilkaarlig valgtes eller opgaves, tilkjendegav han ved Trommeslag sin den Gang 11 Aars gamle Søn, som opskrev de Slag, han hørte, saa nøiagtigen, at endog Skilletegnene, de store Bogstaver, ja selv med Flid anbragte orthographiske Feil optegnedes. Det samme skede, naar han

med en Violinbue pikkede sagte paa Bordet. Han gav ogsaa Prøver for et Signalsprog for Øinene ved at bevæge Armene og Hænderne saaledes som man slog paa Trommen, og ligeledes ved at svinge med en Fane. Ogsaa hans Børn lærte siden denne Konst. I Mørke gaves Signaler med Fakler. Han udvidede sit Signalsprog ogsaa til Brug paa Søen, og udfandt tillige, at tilkjendegive en Mening fra det ene Værelse til det andet. Alt dette ledte ham omsider paa den Idee, at gjøre sin Opfindelse nyttig for Døvstumme og Blindfødte, og det saa meget lettere, som han allerede som Dreng legede med to døvstumme Børn, og i Forening med dem havde opfundet et Tegnsprog. Efterat han i to Snese Aar havde tænkt over denne Gjenstand gjorde han Begyndelse med at undervise et ungt Menneske fra Landet. Han blev derpaa udnævnt til Organist i Hamberg, en Landsby, en liden Miil fra Lübeck, men vedblev tillige at undervise Døvstumme. Blandt disse var et fattigt Pigebarn i Kiel, som vor Kronprinds blev opmærksom paa, da han var der, og som han paa sin Bekostning sendte til Hamberg. Hun nød Undervisning og Pleie hos Pfingsten, og da hun var confirmeret tjente hun ham som Stuepige. Efterat han havde været i ti Aar paa dette Sted, og der skulde oprettes et Institut for Døvstumme i Kiel blev han ansat derved som Bestyrer og Lærer med 300 Rdlr. om Aaret. Hans fortræffelige Kone hjelper ham at undervise de qvindelige Lærlinger, og hans Sønner og Døttrt ere ogsaa hans Medhjelpere. Adskillige af hans Lærlinger have paa forskjellige Maader bevidnet ham deres Taknemmelighed. En Yngling, der var demitteret fra Instituttet og arbeidede som Snedkersvend i Fridericia, sendte sine Pleieforældre et smukt Stykke af eget Arbeide, ledsaget af et taknemmeligt Brev. Kronprindsen har to Gange besøgt Instituttet og bifaldt hvad der foretages og udrettes. Pfingsten har ogsaa indfundet sig med endeel af sine Lærlinger i Louisenlund, hvor man ønskede at lære at kjende denne Læreanstalt, og høstet det meest smigrende Bifald hos Kronprindsessen og hendes Fru Moder. Han har paa halvandet Aar faaet istedetfor 300 sexhundrede Rigsdaler aarlig, og 110 Rdlr. til at skaffe sig nogen Medhjelp for. Endnu for to Aar siden gjorde han paa egen Bekostning en Reise

til Berlin og Leipzig, for at see de derværende Instituter. Siden han begyndte at arbeide i dette Fag havde han 36 Lærlinger af begge Kjøn. Det længste nogen har været i Institutet er 7 Aar; de fleste meget kortere, een endog kun 3 Maaneder. 16 ere endnu der, og 20 ere udgangne efterat de vare udlærte.

Ved Midnatstid d. 7de d. ere de berygtede Arrestanter Jens Matros, Glarmester Peder Sørensen og hans Kjereste Ingeborg Jensdatter, 17 à 18 Aar gammel, udbrudte fra Viborg Fæstning. — At de to sidste undkom er ingen Under; thi hvad bryder Amor sig om Viborgs Arresthuus? men at den forhen omtalde Tyv Ole Larsen, der tilforn var brudt ud af "syv Arresthuse paa en ufattelig Maade," brød ud af Christiansands Arresthuus, uden at man hidtil har kunnet paagribe ham, det er ubegribeligt.

Sidste Torsdag den 4de December om Morgenen Kl. 7½ opkom Ild i et Huus i Hasle By, som greb hastig hele Overdelen an, og i en meget kort Tid fortærede det meste af samme; men ved hurtige Anstalter blev Ilden snart dæmpet, saa at den ikke kom til at gribe videre om sig. En Lykke var det, at Veiret var stille; thi ved en stærkere Blæst havde Præstegaarden, hvorpaa Ilden bar, unægtelig bleven et Rov for Luen, da der kun var 4 Favne imellem samme og det antændte Huus, og da havde tillige den største Deel af Byen været i Fare. Ilden skal være opkommen af at tørre Hør ved Ovnen, hvilket nu er temmelig almindeligt blandt Bønderne, uagtet de Kongelige Anordninger saa strængelig forbyde denne Maade at tørre Hør paa.

Sognepræsten for Høland, Hr. Paludan, har i Christianiaavis ladet bekjendtgjøre følgende: en Pige paa omtrent 40 Aar, navnlig Anne Svensdatter, som i adskillige Aar har været forsørget af Fattigvæsenet ved at indlægges paa Gaarde, da hun stedse har være skrøbelig, sengeliggende og behæftet med Fang, var Natten d. 1 Nov. bleven bragt til en Gaard, hvor hun for en Tidlang skulde ligge. Efterat hun ved Folkenes Hjelp var komme i Sengen, som hun allerede længe hverken kunde komme i eller af uden fremmed Haand, var hun om Morgenen borte, uden at nogen vidste, hvor hun var bleven af. Man søgte næsten daglig efter hende til d. 17 Nov., men forgjeves. Endelig

opdagedes hun hændelsesviis d. 19de i en Udmark, ¼ Miilsvei fra Gaarden. Hun laae under et stort Grantræ, levende og med fuldkommen Bevidsthed. Den 23 besøgte Hr. Paludan hende i det Huus, hvor hun var bleven bragt hen, og her erklærede hun: "at hun om Natten vilde gaae i et naturligt Ærinde, og tog derfor sine Klæder paa. Da hun kom ud, blev hun fortumlet i Hovedet, og kunde paa ingen Maade finde Døren igjen; siden vidste hun intet af sig, indtil hun paa det Sted i Skoven, hvor hun blev fundet, fik sin Bevidsthed igjen. Al den Tid, hun opholdt sig her, var hun saa yderlig mat, at hun ikke uden ved at krybe, og endda ikke uden ofte at falde overende, kunde hver Dag naae et lidet Vandhul, nogle Skridt borte fra Stedet, hvoraf hun drak et Par Gange om Dagen. Da det frøs, lagde hun sig ned paa Knæ paa Isen, for at optøe saa meget, at hun kunde lædske sig. Dette var hendes eneste Livsophold al den Tid hun var borte. Veiret var meget ublidt; i de første Dage Taage og Regn, derpaa stærk Frost og lidt Sneefog, og de sidste to Nætter og mellemværende Dag stærk Storm med Slud, og tilsidst Skylleregn. D. 23de, da Præsten besøgte hende, havde hun endnu fuldkommen Bevidsthed, og talde tydelig; hun havde ingen synderlig Madlyst, og kunde ikke beholde det lidet, hun spiste, men tørstede meget, og skjøttede om intet heller end Vand; hendes Mave var haard, hendes Fødder havde lidt meget af Frost, men hun saae iøvrigt ikke saa affældig ud, som man skulde troe. Den 28 Novbr. levede hun endnu.

En Huusmand og Pranger, navnlig Rasmus Jensen af Veddinge By, Faareveile Sogn, har paa Veien fra Vesterbro til Kjøbenhavn, mellem d. 22de og 23de f. M. mistet 1830 Rdlr., som han havde liggende indsvøbt i sin Trøielomme. For Opdagelsen er udlovet 50 Rdlr.

I Adresseavisen blev i forrige Uge falbuden 4 Asiatisk Actier for 480 Rdlr. Stykket. Da man sendte Bud til Vedkommende og begjerte dem til denne Priis, svaredes der: at man selv vilde kjøbe dem til samme Priis. — Det er Skade, at den Mand, som har ladet dette bekjendtgjøre, ikke tillige har navngivet de Personer, der have betjent sig af dette foragtelige Paafund til at discreditere Compagniet. Man bør imidlertid haa-

de, at der kun gives faa Mennesker, der lade sig blænde af saadanne Actieprangeres usle Konstgreb.

Udenlandske Efterretninger.

Det Franske Decret angaaende Engelske Varer etc. er ogsaa blevet sat i Kraft i Ostfriesland, Oldenburg, Delmenhorst, Jever, Kniephausen og Varel.

Hele Italien og begge Calabrierne er nu, paa Fortet Scillo nær, i de Franskes Hænder, og de Tropper, som saa hyppig kom fra Dalmatien, vende derfor tilbage, efterdi en Expedition med 8000 Mand Russer fra Corfu er landet paa Mareasca. De Franskes Hovedqvarteer er i Spalatro, under General Marmont. — Kongen af Neapel har lovet alle Rebellere og Banditer Generalpardon, og mange benytte sig af denne Naade. — I hele Kongeriget Italien hverves stærkt.

Fem anseelige Jøder fra Constantinopel og Smyrna ere reiste til den jødiske Congres i Paris.

Den største Deel af den kostbare Düsseldorfske Maleriesamling kommer nu til Augsburg.

Man regner, at 36,000 Preussiske Krigsfanger hidtil have passeret Frankfurt.

Man læser nu en mellem Preussen og Rusland sluttet Convention angaaende en Russisk Armees Gjennemmarch igjennem de Preussiske Stater.

I alle Sachsiske Stæder er al Engelsk Eiendom taget under Beslag, og alle den rige Lord Finnlelers herværende Besiddelser saavelsom de Meubler, Vine og andre Sager, den Engelske Gesandt har efterladt sig, tagne under Forsegling.

Den hele Contribution, som er fordret af Sachsen, beløber sig til 16 Mill. Rdlr., hvortil den Meisniske Kreds skal bidrage 1,300,000 Rd. og den Erzgebirgske en ligesaa stor Sum. Staden Dresden maa desuden levere 55,000 Par Sko. 1800 Bayerer ere d. 13de f. M. rykkede ind i denne Stad; den Østerrigske Gesandt er afreist, og man er desaarsag i stor Bekymring.

Den 9de hørtes i Lauenburg en stærk Canonade mod Østen.

Den Bambergske Tidende indeholder adskillige Breve fra Preussiske Embedsmænd, som skildre Insurrectionens Tilstand i Preussisk Polen.

Moniteuren af 5te d. M. indeholder Diemedet af Senatets overordentlige Sæde d. 2den d. M., som aabnedes med en Tale af Erkekantsleren, hvori det blandt andet hedder: man maa i Fremtiden mage det saaledes, at de, som fremkalde Krigen, maa ønske Freden; man maa gjøre Krigen bitter for dem, der lade sig forlede dertil; man maa sætte Cabinetterne i den lykkelige Afmagt, ikke at blive atter bedragede. Nu følge Keiserens bekjendte Budskab til Senatet, Indberetningen fra Ministeren for det Indre og Decretet af 21 Nov. — Stats-Taleren oplæste derpaa følgende Senatus-Consultus: der skal udtages 80,000 Conscriberede for Aaret 1807; Opbydelsen skal finde Sted til den af Keiseren bestemte Tid; de skulle tages af de Franskmænd, som ere fødte fra 1 Jan. 1787 til 31 Dec. s. A.

Alle Gjemmesteder for Fanger i det forrige Lothringen ere allerede opfyldte med Preussiske Krigsfanger, og daglig indtræffe ny Colonner.

Den 12te erklærede P. A. Hugus i Hamborg sig insolvent med 516,000 Mk. Bco.

Marchal Mortiers Loger i det Hamborgske Skuespilhuus ere blevne udsmykkede med blaat Klæde og Guldfryndser. — Paa Raadhuset og Banqueten have som sædvanlig Hamborgske Stadssoldater Vagt.

Efter Lloyds Avis gaaer i London det Rygte, at alle Engelske Stocks, der tilhøre Undersaatter i den Franske Stat og de Lande, der staae under den, skulle confisqueres.

Da Fra Diavola saae, at der ikke var noget Haab mere for ham, udstødte han Forbandelser over Dronning Caroline og Sir Sidney Smith, som de, der havde understøttet og opmuntret ham i alle hans Nædselsgjerninger.

Senateuren Francois de Neufchateau har under sit Ophold i Weimar d. 30 Novbr. skrevet en poetisk Epistel til Wieland, hvori han blandt andet siger, at denne Digter har forflyttet Athenen til Weimar.

D. 14de d. M. agtede Prof. Danzel at gjøre paa Floden Alster et Forsøg med en af ham opfunden Jolle af 15 Fods Længde. Diemedet deraf er, ved en hydraulisk Mekanismus at styre et Skib i Havblik.

Glogau har nu ogsaa overgivet sig til de Franske. Denne Fæstning, som ligger i Nedre-Schlesien, ved Oderen, har 7000 Indb. 1740 blev den indsluttet af Preusserne, som Aaret derpaa toge den med Storm. Efter Fredsslutningen 1742 blev den bedre befæstet, og er nu en stærk Fæstning. Ogsaa Breslau og de øvrige Pladse haaber man nu snart ville overgive sig, og Berlin vinder derved saa meget, at den for de Preussiske Lande saa vigtige Communication med Schlesien atter aabnes.

18000 Mand af den Hollandske Armee marchere til Polen.

Berlinerne rose de Franskes Opførsel saare meget. De sige: dersom den store Mangel af Penge og Credit ikke aldeles standsede al Handel og Vandel; dersom Udsigten til Høsten ikke var bedrøvelig, fordi man istedet for at spare har ødslet; dersom Stadens naturlige Fattigdom ikke stred mod de overordentlige Fordringer der gjøres den — saa vilde Berlin neppe kunne mærke, enten en Fiende eller Ven er indenfor dets Mure.

Den berømte Historiker Joh. Müller har i Berlin havt en lang Samtale med Keiser Napoleon især angaaende Ægyptens ældre Historie.

Den i Berlin arresterede Geheimeraad Ephraim er paa Fransk Befaling sat i Frihed igjen, efterat han i Forveien forgjeves havde bedet om Tilladelse, lovlig at bevise sin Uskyldighed. Han skriver nu sin Fængslingshistorie.

Den Kongel. Preussiske Familie befinder sig nu i Königsberg.

I den Audience, som Napoleon d. 3 Dec. gav den Polske Deputation i Posen, sagde han: Viis Dem Deres Forfædre værdige! De beherskede Brandenburgs Førster; Moscau stod under deres Herredømme; de erobrede Widdin og befriede derved hele den christne Verden fra Tyrkernes Aag. Med det, jeg hidtil har seet af dem, og mine Generaler have sagt mig om dem, er jeg fornøiet. I Warschau skal jeg proclamere deres Uafhængighed.

Den Russiske Armee, som skal bestaae af omtrent 80,000 Mand og commanderes af General Benningsen, har hidtil tre Gange maatte forandre sin Plan og er endnu ikke gaaet over Weichselen.

Nationalinstitutet skulle d. 3 d. M. forsamle alle sine Classer, for at afgjøre det store Spørgsmaal om Cardinal Maury, ved sin høitidelige Indførsel skal gives Titel af Monsieur eller Monseigneur. Fordum benævntes kun meget fornemme Folk f. Ex. Hertuger, Erkebisper ꝛc. med Monseigneur.

Lalande har ladet udbetale til Hr. Pons, som paa Observatoriet i Marseille har opdaget den 97de Comet, de udlovede 100 Ducater. Den er omtrent ligesaa langt fra Jorden som Solen.

Fra d. 7 til d. 15 Dec. ere i Hovedstaden ankomne og afreiste følgende:

Ankommen: Godseier L. W. v. Waltersdorf fra Kiel; Godseier F. A. v. Warwitz f. Malmøe; Kjøbm. Beckstrøm f. Helsingborg; Justitsr. P. Marcussen, Capit. N. Sikker, P. Strognanoff, Kjøbm. P. C. Schmidt, alle f. Malmøe; C. F. Capello, Fru W. Capello, Kjøbm. Hartman, E. Gordon, Engelsk Capitain, f. Husum; E. Spencer, Kjøbm. f. London; Kjøbmændene J. H. Stahl f. Reims, J. E. Labes f. Danzig, C. Knoop f. Naran, Stewart f. Engelland; Dr. Hancke, Prahl, J. Paris f. Hamborg; Baron v. Broothly f. Engelland; Capit. J. Teale og J. Corsbie f. London; Louis Wild, Coureer, f. Sachsen; P. H. Labus, Coureer, f. Malmøe; Grev Grillafin, Brunsv. Geheimer. f. Malmøe; Capit. C. v. Nægler, Fabritør H. Menz f. Helsingøer, Bogholder F. Sandberg f. Frederiksværk; Etatsraadinde Koefod med Døttre f. Fyen; Capit. Escholin f. Sverrig; Capit. L. Selchier f. Laaland, Kjøbm. F. F. Beneke f. Hamborg; Handelscommiss. B. Drinckmüller f. Altona; Kammerj. C. d. l. Calmette f. Møen.

Afreist: U. Pierrepoint, Engelsk Gesandt til Malmøe, Grev Stackelberg t. Stockholm, Inspect. Chalmer, H. J. Ahman, Kjøbm. t. Gothenborg, Major Gustaschjold t. Helsingøer, Regjeringsr. Bensen t. Sverrig, Kjøbm. Kongslev, Dr. Brauer t. Lübeck; Godseier Marwitz, H. Eustace, Oberstlieutn. Jarrey, Geheime-Secret. t. Königsberg, Grev P. Stroganatt t. Slesvig, Kjøbm. J. Simms, Coffardie-Capit. J. Young t. Gothenborg; Ritmester v. d. Maas t. Kiel; Grev Gallatin t. Altona; en Engelsk Coureer t. Holsteen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 20.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 20 December, 1806.

Skrivelse fra en Landsbypige.

Hr. Udgiver!

Det vil uden Tvivl forekomme Dem besynderligt, min Herre! at en uskyldig Landsbypige, der, ligesom skjøn Sigrid i Visen, nys fyldte sit attende Aar, vover at skrive Dem til, og endnu oven i Kjøbet beder Dem om, at meddele Deres Læsere hendes Skriverie. Men jeg gad nok vidst, hvorfor vi Piger bestandig skal staae tilbage for Drenge? — Drenge, de kan skrive — de kan nyde alle Fornøielser — de kan være allevegne med — de kan gjøre sig saa lystige som de kun ville, men vi stakkels Piger — vi tør nu aldrig tage os noget for, uden at man strax henviser os til Strikkepindene og Syetøiet. Ja, Deres Kjøn taler nok om Tyrker, Chinesere og andre Hedninger, som behandle deres stakkels Fruentimmere som Slavinder; men i Grunden ere Europærne, hvor meget de end snakke om vort Herredømme, ikke et Haar bedre. Om det end er Prindsesser, Dronninger og Churførstinder, saa vil man nuomstunder ikke tillade dem at see Mandfolkene lidt paa Fingrene. Ja, paa Baller og Concerter, der kalde de os Prindsesser og jeg veed ikke hvad, men naar Talen er om ret alvorlige Ting, saa hedder det strax: hvad forstaae Fruentimmer sig paa sligt? Og saadan gaaer det nu med Alting. Men det var egentlig ikke det, jeg vilde sige. Jeg vilde blot bede Dem tilgive mig, at jeg besværer Dem med dette Brev.

Jeg er en Forpagterdatter fra Landet, som nu har hensukket 18 kjedsommelige Sommere og Vintere blandt Faar, Gjæs og andre Umælende. Ja, Deres Kjøbenhavnske Piger sukke nok efter at komme paa Landet; men dersom de vidste, at det seer ganske anderledes ud der om Vinteren, end i deres Lafontaine, Florian, og hvad de alle hedde, som have skrevet saa meget om det landlige Væsen, saa ville de synge af en ganske anden Tone.

Nei, den, som engang har seet Kjøbenhavn, han siger prosit die Mahlzeit til Landlivet. Nu, da jeg engang er her, vilde jeg heller ikke tage hjem igjen, om jeg ogsaa kunne komme til at græsse i Roser og Lilier op til Ørene. Naar de gode Kjøbenhavnere tage om Sommeren ud paa Landet, for at fornøie sig i det Grønne, saa troe de, at alle Landsbyfolk leve i et evigt Paradis; ja at Træerne bestandig er grønne hos dem, ligesom paa Malabar, og at det aldrig hagler, sneer og regner udenfor Kjøbenhavn. Naar de spise deres Hvedebrød, eller naar de kjøbe en Straahat, saa troe de, at Lyngby Tvebakker og Straahatte voxe af sig selv paa Marken. Derfor holde de saa meget af Landlivet, derfor tale de saa meget om den Lyksalighed, vi Landsbypiger nyde. Men saadanne Elskere af Landet skulde bareste være i otte Dage paa min Faders Forpagtergaard, kjerne Smør, hjelpe at høste, malke, brygge og bage, o! saa vilde denne Lyst snart tabe sig hos dem. Nei, da hover Kjøbenhavn mig langt bedre — og jeg vilde være den største Daare paa Jorden, dersom jeg nogensinde tog ud paa Landet igjen.

Jeg er egentlig kommet her til Byen den 1ste October, da Robertson gik op i en Luftmachine. Det var første Gang i mit Liv, jeg havde seet Kjøbenhavn. Faer havde lovet mig over hundrede Gange, at jeg skulde faae Hovedstaden at see; men hver Gang var der noget i Veien. Men sidste Gang maatte han dog dertil, i hvor mange Undskyldninger han end gjorde.

Moer sagde reent ud, at dersom han ikke vilde tage med, saa tog hun allene, og da Faer i saadanne Tilfælde altid spørger vor Præst til Raads, saa svarede Hans Velærværdighed meget gravitetisk: "det er ikke godt at Mennesket er ene, siger Genesis 1ste Bog 2det Capitel 5te Vers," og nu havde Faer nok. Han lavede sig til Reisen, og vi ankom den 1ste October Klokken 5 om Morgenen i den lille Norske Løve.

Da vi nu havde seet Luftmachinen og alle Luftanstalterne, og ham, som lod sig dratte hovedkuls ned i en Kurv, saa vilde Faer og Moer, at jeg skulde tage hjem med dem, men det vilde jeg partout ikke. Kan Kjøbenhavnerne, sagde jeg: tage om Sommeren fra Hovedstaden ud paa Landet, saa kunne vi Landboer ogsaa om Vinteren tage fra Landet ind til Hovedstaden. Det er hip som hap, sagde jeg. Faer er desuden, siden den unge Greve har faaet Godset, bleven til en meget velholden Mand; det har han hundrede Gange sagt til Moer. Han har nok Raad til at betale min Fortæring i Hovedstaden. Desuden maa De vide, jeg er i Huset hos min Tante. Hendes Mand har Penge som Sand. Han har, som hun Snese Gange har forsikkret mig, en stor Casse under Hænderne, som han har Hals og Haand over, som hun kalder det. Desuden har han ogsaa store Bunker med Lotteriesedler, som jeg maa sye sammen for ham med en Traad, og som han studerer i hver Aften førend han gaaer til Sengs. Jeg har ladet mig sige, at han vinder bestandig. Ja,

jeg kan nok tænke, at Morbroder ikke giver sin Pære bort, uden at han jo faaer et Æble igjen. Han er lige saa klog som Tallotteriet. Han har sine gode sunde Øine, og Lotteriet er jo, som alle Lykkens Drabantere, altid stokblind. — I Tantes Huus har jeg nu i tre Maaneder nydt alle muelige Fornøielser. Jeg har allerede været sex Gange paa Bal i Vinter, og kommer hver Søndag paa Concert i Klubberne. Musiquen bryder jeg mig, sandt at sige, ikke stort om; Ørene kunde jeg gjerne lade blive hjemme; men desmere Nydelse er der for Øinene og Hjertet. Naar jeg saaledes sidder ganske andægtig som den hellige Madonna paa det store Malerie hjemme i Storstuen, saa samles der strax en heel Kreds unge og gamle pyntede og puddrede Herrer omkring mig, og snakke saa sødt for mig. "Er Jomfruen engageret til næste Bal?" spørger den ene, — "behager Frøkenen en Appelsin?" spørger den anden, — "er det ikke en guddommelig Andante eller Antante?" spørger den tredie, og saa videre. Det morer mig ganske usigelig. Jo, det er noget ganske andet end at sidde og kukulure hos Kirsten og Hans, og blandt Faar, Ænder og Gjæs. Naar saa Concerten er ude, springe de alle frem, og jeg kan da ikke bare mig for at lee, naar jeg seer, hvor de ordentlig rives om mig, ligesom det kunde være en Prindsesse. Og saa er de saa høflige, saa omgjængelige. Der behøves sandelig ikke meget til at blive nøie bekjendt med Mandfolk i Kjøbenhavn. Jeg kan sværge paa,

jeg kjender allerede over tyve. Nei, det er noget ganske andet end hos os paa Landet, hvor en stakkels Piges Rygte er i alle Folks Munde, og tygges sønder og sammen af dem, naar hun offentlig taler lidet fortrolig med et fremmed Mandfolk.

Hidtil har jeg været to Gange om Ugen paa Comoedien i første Pladsloge; for Tante synes intet om abonnerede Loger; thi deels maa man bestille dem hele Aar i Forveien, deels abonnerer man paa denne Maade paa en Hob Stykker, som man kan kjede sig ihjel ved. Tante har derfor Aarsregning med Formanden for Billetprangerne, og saa er hun vis paa, at faae dem, naar hun vil. Naar Saisonnen er ude, faaer hun en vedbørlig qvitteret Regning for hele Vinteren. Det er en meget kjøn Indretning. Nu kunne dog Folk, som det tilkommer og som have Raad dertil, gaae paa Comoedien, og Prakkere blive nødte til at holde deres Næse kjønt derfra. "I forrige Tider," siger Tante: "kunde Folk af Stand ikke faae en Billet til en Beneficeforestilling, Geburtsdag &c., uden at deres Tjener eller Karl stod Fare for at blive frammet i Trængslen som en Sneebold, ja at tilsætte Liv eller Førlighed derved." — Nu er der sat Pind for alt dette! — Nu paatage Billetprangerne sig ved saadanne Leiligheder hele Livrancen. Saaledes burde det være med mange andre Ting.

Jeg kan ikke beskrive Dem hvad jeg morer mig paa Comoedien. Mellem Acterne saa

seer der saa mange op til mig, ja mange tage endog Briller paa for at betragte mig ret nøie. Jeg slaaer — som De nok kan kænke — Øinene ned, men jeg kan, sandt at sige, dog ikke holde dem længe nede. De komme ordentlig op af sig selv, uden at jeg veed noget deraf. Hvad det dog maa være en Fornøielse at være Actrice eller Danserinde! Jeg har saa ofte tænkt paa, at det ikke kunde være saa galt at blive det. Jeg synes, det maa være rart, saaledes at træde frem som Dronning, Prindsesse, Sultaninde, Grevinde og saa videre; at høre saa mange hundrede Mennesker klappe og raabe bravo, og saa oven i Kjøbet at kaldes i Blade, som sendes om i alle Huse ligesom Vægterplacater, Konstnerinde, Stjerne, Soel, Engel, Præstinde, og saa meget andet. Jeg synes Hjertet hopper i mig naar jeg tænker derpaa, og saa lever de desuden som Grevinder disse Folk. Der boer nu en saadan Præstinde, som de kalde hende — skjønt hun langtfra ikke seer ud som en Præstekone — lige over for min Tante; der skaaer til hos denne Jomfru saa propert som hos en Prindsesse. Alting er af Silke, lige indtil Sengegardinerne. Nylig fik hun en Vugge tilsendt, som en Storførstinde ikke behøvede at skamme sig ved at sove i. Jeg har ladet mig et Par Gange mærke med for min Tante — at jeg nok havde Lyst til at være ved Comoedien enten som Actrice eller Danserinde, men hun svarede altid — sligt lader sig ikke gjøre — det er kun for fattige Folks Børn

— din Fader er alt for formuende ꝛc. ꝛc. Ak, jeg faaer at finde mig i min Skjebne! Jeg er ikke den første Pige, der er bleven et Offer fordi Forældrene ulykkeligviis vare rige.

Men Kjøbenhavn forlader jeg ikke, om ogsaa Faer sendte et heelt Regiment efter mig, — nei, her vil jeg leve, her vil jeg døe, det har jeg svoret paa. Deres Tjenerinde

Susanne **.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Prof. Olufsens Annaler findes nogle interessante Efterretninger om Everdrup Sogn paa Vordingborg Amt, ved Pastor Wedel. Ved hans Ankomst som Præst til Everdrup for en Snees Aar siden vare nogle Bønders Skjebne høist beklagelig. Nu have Tiderne forandret sig saa meget, at disse forhen usle og forsultede Bønder have smukke Vaaninger, godt Jordbrug, Jernkakkelovne, opredte Senge, Seierværk i Stuerne, Tin og Kobber paa Væggene, skikkelig gode Heste og en halv Snees Køer. De ere velklædte og lykkelige, fordi Hoveriet ikke mere trykker dem og fordi de nu kunne holde Tjenestefolk og betale de fornødne Dagleiere. Ved Salget af et Par Godser i Sognet have Bønderne havt Leilighed til at blive Selveiere. — Deres Korn, Fedevarer, Høns Gjæs kjøre de fleste ikke mere til Kjøbenhavs Torv, saaledes som forhen har været meget i Brug, men de finde bedre deres Regning ved at sende dem til Hønsekræmmerne *). — Som en Besynderlighed

*) Det er næsten utroligt, hvorvidt Landprangeriet drives her til Lands. Valdby, som er det egentlige Stapelsted for alt Fjerkræ, som Kjøbenhavn skal have, tæller blandt sine Beboere Landprangere, der, som Bønderfolk betragtede, eie betydelige Rigdomme. Der gives Folk iblandt dem, som føre et langt fornemmere Liv end en velhavende Residenceboer og som have de fineste Vine i Huset,

fortjener det at anmærkes, at i en og samme Bye alle Mændene af eet Gods røge Tobak, — de øvrige af et andet Gods tvertimod ikke. Nogle af et Gods bande forskrækkelig, endog Knøse og unge Piger; derimod af et andet Gods høres ikke en Eed, hverken af Husbonde eller Tyende, — og dog boe de sammen i en og samme By. Saaledes snuse atter nogle Tobak saa Læberne ere sorte, — andre bruge derimod stedse Skraa saa Hagen er marmorert. Alle elske Finkel, og der er ingen Forskjel imellem dem, uden i enkelte Tilfælde. Hr. Wedel kjender en Mand, som havde forsvoret og forlovet at drikke Brændeviin, — men af Rom, Pomerants, Aqvavit, Coniak o. d. l. sluger han gjerne hele Pæle i sig og er ofte beruset, ligger i Vognen og lader Hestene trave hjem. Det gaaer saa nogenledes an om Vinteren, men om Sommeren, naar Markledene ere lukkede, staae Heste og Vogn ofte hele Timer for et lukket Led og maa vente indtil deres Herre staaer op af sin søde Søvn og aabner Ledet. — Imidlertid roser Hr. W. dog Sognets Bønder i det Hele, og forsikkrer, at den, som har seet deres Jorder for 20 Aar siden, og seer dem nu, bør virkelig beundre Bondens Vindskibelighed.

Marinercorpset har atter faaet adskillige Transporter Recruter, som have været med i sidste Feldtslag i Tydskland, og som deels bestaae af Preusser, deels af Franskmænd. Blandt en Transport af 79 Mand, som ankom i disse Dage, vare en Deel af den Preussiske Garde, alle smukke Karle af nogle 70 Tommers Høide, og kun faa af dem ere under 67 til 68. Den uvante Levemaade blandt de øvrige Marinere kan ikke andet end forekomme disse heel underlig.

Man mener, at Enkehertuginden af Weymar vil komme til at residere paa Søcadetacademiet.

Paa Holmen arbeides nu paa en stor Dampemachine, under to Engellænderes Opsigt.

Efter Correspondenten agter H. K. H. Kronprindsen for en kort Tid at forlade Kiel, og aflægge et Besøg i Slesvig.

de smukkeste Møbler, og alt dette tilveiebringes ved 5 - 6 Brædevogne, hvormed der kjøres omkring i Landet, og opkjøbes Alting.

Natten mellem d. 13 og 14 Nov. blev Hr. Provst Rachlaus Gaard, Nygaard kaldet, i den vestre Ende af Snoldeløv By, tilligemed den største Deel af Provstens Konst- og Maleriesamling rc. lagt i Aske. Gaarden stod aldeles ubeboet, da Provsten med Famile tre Uger i Forveien var flyttet derfra, og ned i sit tæt ved Præstegaarden liggende Sted. Af Tjenestefolk og Opsynsmænd fandtes ingen paa Gaarden, som derfor var ganske øde. Gaardens rørlige Eiendomme vare forsikkrede for 15,700 Rdlr. Ved det optagne Brandforhør erfaredes, at det meste af det, som fandtes paa den Specification, Provsten havde indleveret til Brandsocietetet var Tid efter anden baaret ned førend Ilden opkom, deels i Præstegaarden, deels i Stedet, tæt derved, som nu beboes af ham. Men af den kostbare Maleriesamling vare kun 34 Malerier og Kobbere i Glas og Ramme blevne baarne ned. Malerierne og Konstsagerne vare forsikkrede for 12,000 Rigsdaler. Dens Kostbarhed sees af de bjergede Stykker, hvoraf enkelte ere forsikkrede for betydelige Summer, f. Ex. et Selskabsstykke af le Duc, paa Brædt, for 175 Rdlr.; et Noli me tangere, af Sobinena, i Portrait-Størrelse, 200 Rdl. — Provsten havde i en Skrivelse til Herredsfoged Leigh bedet, at der maatte optages et Politieforhør, for at opdage Aarsagen til denne Ulykke. Forhøret blev ogsaa holdt d. 14 Nov. Men af Deponenternes Forklaringer kunde intet bestemt uddrages. Saaledes er da een af de kostbareste Maleriesamlinger, nogen Privatmand i Dannemark eiede, gaaet op i Røg!

I Torsdags afgik en Transport Ammunition til Nyborg.

I Altona er fra første Advent 1805 til første Advent 1806 copuleret 203 Par, født 793 Børn, og død 823 Mennesker; i Herskabet Pinneberg vare 196 Egteviede, 901 Fødte og 694 Døde.

Udenlandske Efterretninger.

I Berlin har man sikkre Efterretninger om, at Rusland har erklæret Porten Krig, og at de Russiske Tropper have indsluttet Choczim og Bender; at de ere gaaede over Dniester, hvorfra de udbrede sig til Jassy. General Michelsen staaer i Spidsen for den Russiske Armee i Wallachiet. — I Constantinopel er der derimod ankommen to Ambassadeurer fra Keiseren af Per-

sien, ledsagede af den fra Indien nylig tilbagevendte Franske Dragomann Jaubert, og deres ubekjendte Sendelse skal være yderst vigtig. Ogsaa har den Franske Ambassadeur Sebastini havt en hemmelig Audience hos Storsultanen, og en Fransk Senateur er ankommen til Constantinopel. Man mener, at den Fransk-Russiske Krig ogsaa vil trække sig til Tyrkiet.

I Preussisk Polen er den Franske Armee gaaet over Weichselen, og har allerede bemestret sig Praga og Thorn. — Napoleon befinder sig endnu i Posen.

Keiser Napoleon agter selv at rykke op til Warschau, naar de forskjellige Corpser ere indtrufne paa deres bestemte Steder. Russernes Hovedqvarteer er i Cjeskok, paa hiin Side Weichsel, som de Franske under Marchal Davoust maatte passere, for at angribe dem. Foruden de 80,000 Mand Franske Tropper, som ere rykkede op mod Polen, skulle endnu 50,000 være paa Marchen. Den Russiske Armee, under General Benningsen, har trukket sig tildage til Weichselens Bredder. — Der maa sikkerlig være forefaldet noget, men hidtil ere ingen Efterretninger indløbne. Der tales om tre Russiske Armeer i Polen, hver paa 75,000 Mand og en Reserve af 90,000 Mand.

Imellem Østerrige og Frankrige, synes Alting at vidne om den bedste Forstaaelse. — Troppecordonen paa Grændserne opløses.

Den Franske Keiser har befalet, at der paa St. Magdelena-Pladsen i Paris skal oprettes et Mindesmærke for den store Armee, paa hvis Forside der skal staae: Keiser Napoleon for Storarmeens Soldater. Indvendig skulle alle Navnene paa dem, der i særskilte Afdelinger af Armeecorpserne og Regimenterne have fegtet ved Ulm, Austerlitz og Jena, optegnes paa Marmortavler; paa Tavler af støbt Guld skulle de Krigeres Navne tegnes, som ere faldne i Slaget; paa Sølvtavler skulle alle de optegnes, som fra Departementerne ere komne til den store Armee. Hver Aarsdag af Slagene ved Austerlitz og Jena skal denne Bygning illumineres og opføres Concert i samme. I Forveien holdes en Tale, hvori en Soldats fornødne Dyder og de paa denne Dag Faldne med Hæder skulle omtales. For det passeligste musicalske Værk til denne Fest udsættes en Guldmedaille af 150 dobbelte Napoleond'orers Værdie. Men hverken i Oden eller Talen tør Keiseren nævnes. Ministeren for det Indre skal opfordre Architecterne til at levere Planer til Bygningen; Omkostningerne maa ikke overstige 3 Millioner Franker. Arbeidet skal tage sin Begyndelse d. 1 Maji 1807 og Bygningen skal være færdig inden Aaret 1809. En Fond af 100,000 Fr. bestemmes aarligen til dens Vedligeholdelse, og Æreslegionens store Raad skal have Opsigt dermed.

I Posen høitideligholdtes d. 2 Dec. meget festeligen. Der blev sjungen et Te Deum i Kirken, under Klokkernes Lyd og 100 Canonskud. Om Aftenen var Bal paa Theatret. Da Keiseren traadte ind i Logen, strøede Borgerdøttre Blomster ved Indgangen.

Den Spanske Fregat Pomona, paa 38 Canoner, ladet med Skatte ꝛc., er d. 25 Aug. bleven tagen, ikke langt fra Havanna, af 2 Engelske Fregatter, efter en Fægtning af 20 Minuter, og sendt d. 15 Sept. til Jamaica.

I Følge Efterretninger fra Wolgast og Stralsund fra d. 9de, var den Gang i disse Egne endnu Alting roligt.

Der tales om difinitive Beslutninger i Henseende til Landene mellem Weser og Elben.

Miranda har begivet sig til Barbadoes, for om mueligt at forøge sine Tilhængere og gjøre nye Forsøg paa at angribe Caraccas. Da Spanierne have ladet hænge 10 af hans Officierer, saa har han til Gjengjeld ogsaa ladet adskillige Spanske Officierer, som vare faldne i hans Hænder, knytte op.

Det hedder, at den Expedition, som nyligen afseilede fra Falmouth, under General Crawford, har lidt meget ved Storm og Uveir, og er løbet ind i en vestlig Havn i Irland.

Mod den i den Franske Armee stærkt grasserende hvide Blodgang ordinere Lægerne Ungersk Viin. Den Østerrigske Regjering har tilladt, at 18,000 saakaldte Eimer af denne Viin maae udføres til den store Armee.

Formedelst Seiladsens Standsning er i Spanien Manglen paa rede Penge meget stor. I Mexico ligge 75 Millioner Piastre, som i tre Aar saaledes have dynget sig op.

Roulet, en Fransk Læge, som boede paa St. Domingo i den forrige Spanske Andeel, og blev tagen til Fange af Negrene paa deres første Expe-

dition mod Staden St. Domingo, blev derpaa udnævnt til første Læge ved Dessalines's Armee. Men da han ikke troede ham for vel, tog han siden Flugten og undkom lykkeligen. Han melder, at Negrene ere nøie underrettede om Udfaldet af Krigen mod Østerrige, og at de af Frygt for, at Raden ogsaa kunde komme til dem, forstandse sig i Bjergene. Paa St. Domingo hersker stor Misfornøielse, Ulydighed og Pengemangel. Roulet var Øienvidne til mange Spanieres Nedsabling i Kirken i St. Domingo, og hvorledes endog Byens Præst blev skudt efter Mulatten Claireaux's Befaling. I den Franske Andeel lod Dessalines 2000 Spaniere, uden Hensyn til Kjøn og Alder, nedsable, og han skal især have lagt an paa, at rydde de Catholske Geistlige af Veien, fordi de hindre hans Grusomheder; han søger at indsætte sine Creature i deres Sted.

I Frankrige døde nylig en Mand, navnlig Monnedée, i en Alder af 106 Aar og 4 Maaneder. Han erindrede endnu meget vel den Spanske Successionskrig under Ludvig den Fjortende. Han passede sine Forretninger lige til sit Endeligt, og havde aldrig været syg.

I Telegraphen siges, at det fuldkommen stod i Kongen af Preussens Magt at antage Vaabenstilstand, efterdi man veed, at General Beningsen har svaret ham paa Spørgsmaalet: "om Rusland vilde samtykke hvad Preussen gjorde?" "at det ganske stod til Kongens Disposition som Allieret." Men man maa formode heraf, at Kongen ikke ønskede noget mindeligt Forlig, og at tvertimod endnu store Intriguer maae være i Værk i Cabinetterne.

I den Audience, som Napoleon d. 28 Nov. gav den Berlinske Geistlighed, talde den reformerede Geistligheds Ældste, den gamle Consistorialraad Erman, meget bevæget til Keiseren om sin Hengivenhed til Kongen, og sit Ønske, at see ham indsat igjen. Han føiede til, at et andet Sindelav vilde være Keiseren selv ubehageligt, og endte med domine, saluos sac reges! Da Keiseren lod sig forlyde med, at han talde alt for godt Fransk for en Udlænding, og at han maatte være en Franskmand, svarede Erman: at han er af Fransk Fødsel, og nedstammer fra de Franske, som udvandrede efter det Nantiske Edicts Tilbagekaldelse. Han fortalde en Ytring af Frederik den Anden angaaende denne upolitiske Voldsomhed, som Napoleon opmærksom hørte paa. Keiseren begjerede derpaa at vide Forskjellen imellem Lutheraner og Calvinisterne, og forsikkrede tilsidst: at de 10 til 12000 Efterkommere af Franske Udvandrede, der opholde sig i Berlin, ikke skulle have tabt deres Fordringer paa deres gamle Fædreneland. — Under hele Audiencen formanede han de tilstedeværende Geistlige, at præke for Folket i Evangeliets Aand Lydighed og Taalmodighed, og mindede dem om det store Bud: at give Keiseren ꝛc.

I Glücksborg existerer allerede siden 1794 en Arbeidsskole, som Hertuginden af Brunsvig-Bevern ikke allene har gjort det første Udlæg til, men til hvis Vedligeholdelse, hun endnu aarlig giver 60 Rdlr. De arbeidende Børns Tal har hidtil ikke været over 68 eller under 50.

I Frankrige lever i denne Tid en Dreng paa 5 Aar, som er 5 Fod høi, har en mandig Stemme, og Skjæg paa Hagen. Han kan løfte 50 Pd. med hver Haand. Man foreviser tillige hans Døbeseddel.

Anna Prigge, en Tjenestepige paa 15 Aar, paasatte Ild hos hendes Husbonde C. Ramm i Østermoor i Ditmarsken, d. 12 April, 3 Dage efter at hun var kommen i Tjeneste hos ham og efter at hun kort forhen var bleven confirmeret. Hun tog, da hun skulde gaae ud og malke, et Kül med sig i sin Træsko og lagde det under det lave Straatag, som staaer i Forbindelse med Vaaningshuset. Ilden blev snart dæmpet, og af Pigens Forlegenhed og nogle Omstændigheder, som Huusfolkene fortalde, øste Konen i Huset snart Mistanke. Efter adskillige Benegtelser tilstod Pigen, at hun, efter hendes Moders Raad, havde sat Ild paa, uden iøvrigt at kunne anføre nogen anden Bevæggrund. Moderen befandtes ved Undersøgelsen at være aldeles uskyldig, og Datteren tilstod omsider, at hun havde paasat Ilden, for i Forvirringen, at kunne bemægtige sig nogle Klæder. — Den Holsteenske Overcriminalret dømte hende til ti Aars Tugthuusstraf, og d. 14 Jun. blev Dommen af H. Majestæt confirmeret.

Grev Stadion har overleveret den Franske Ambassadeur Androssy i Wien en Note, hvori der gjøres Spørgsmaale angaaende General Dombrowsky's Proclamation.

I Ulm indtraf nylig en besynderlig Omstændighed. En katholsk Indbygger, som havde været givt med et catholsk Fruentimmer, og avlet med hende to Døttre, der i Følge Ægteskabscontracten og de offentlige Love bleve opdragede efter Moderens Religion, som var den Catholske, ægtede efter dennes Død et Luthersk Fruentimmer. Han lod sig ogsaa vie til hende i den Catholske Kirke. Hans to Døttre paa 8 til 10 Aar saavelsom hans Lutherske Paarørende vare tilstede derved, som deres Formyndere. Ganske uventet gjordes Børnene og Formynderne nogle Spørgsmaale, som Børnene besvarede ganske troskyldigen. Men nu mærkedes snart, at de vare blevne gjorte til Catholiker. Formynderne have nu, for at frie deres Samvittighed fra denne vilkaarlige Deeltagelse i deres Myndlingers Religionsforandring, ladet foretage en lovlig Undersøgelse.

Da der i Nov. Maaned opkom Ild i Baireuth hjalp de Franske Soldater paa det ivrigste at slukke. Den Franske Gouverneur, Legrand var selv een af de første, der tog Haand i med. En Deel af Franskmændene besatte Gaderne og henviste alle Forbigaaende til Ilden, andre opstillede de Arbeidende i Rader og atter andre stillede sig som Vagt ved Nabohusene, arbeidede ved Slukningen 2c. Ilden blev ogsaa snart dæmpet. Staden sendte næste Dag en Deputation til Generalen for at bevidne ham og Garnisonen Borgerskabets Tak. Der sendtes ham og en Reisevogn til Foræring. Han svarede, at det første Brug han vilde gjøre af Vognen, skulde være at bereise Landet og haandhæve Orden.

I Lübeck var Uordenen d. 6 Nov. saa stor, at ti Franske Officierer, hvoriblandt General-Adjutant Clary nævnes, som vilde forsvare enkelte Indbyggeres Liv, bleve saarede.

Indbyggerne i Magdeburg have lidt saa meget ved Indqvarteringen, at en Deel endog have maattet forlade deres Huse.

Den Person, der i Fores Skrivelse til Talleyrand omtales som den, der agtede at ombringe Keiser Napoleon, blev, da han forlod Engelland, arresteret i Hamborg og derfra sendt til Paris. Men Keiseren betragtede ham som en Afsindig, og han sidder nu arresteret i Bicetre.

De Engelske Tidender af 5 Decbr. indeholde intet Nyt.

I Fæstningen Glogau fandtes 200 Canoner. Besætningen paa 4000 Mand er sendt som Krigsfanger til Frankrig.

Negrene paa St. Domingo skulle have gjort et Angreb paa den Franske General Ferrand, ved Staden St. Domingo, men bleve slagne tilbage med et Tab af 4–5000 Mand.

Paquetbaaden fra Glasgow har sat til, og af 21 Passagerer ere kun 8 blevne reddede.

Directeuren for Napoleons Museum har allerede visiteret de Kongel. Slotte i og omkring Berlin, for at udsøge de Konstsager, som fortjene at sendes til Paris. Slottet San Souci er ligeledes bleven gjennemsøgt af en Underdirecteur, som har ladet adskillige Statuer bortføre. Snedkerne i Potsdam arbeide paa Kister til at transportere disse Konstsager.

Fra d. 15 til d. 19 Dec. ere følgende Reisende ankomne og afreiste i Hovedstaden: Ankommen: Kjøbmændene Mühler, Stahmer og Stael fra Hamborg, Richard fra London, Thimety, Rhodes og Drummond f. Königsberg, Gen. Lieuten. v. Castenschiold, Lieuten. v. Heidenberg og Seidelin f. Nestved, Grev Knuth, Etatsraad Bruun f. Landet, Raadmand Berg f. Helsingøer, Fru Major. Flindt, Kammerj. Juul f. Landet, Forvalter Rievers f. Holsteen, Kjøbm. Becher og Thomsen f. Engelland, Lesler f. Paris og Endt f. Hamborg, Kammerr. v. Deurs f. Helsingøer, Overjægerm. Grev Rantzau f. Altona, Baron Stiernblatt f. Malmøe, Kjøbm. Zilger f. Düsseldorff, Klein f. Hamborg, Muurmester Braanbehrens f. Helsingøer, Propriet. Risck og Kjøbm. Collin f. Møen, Lieuten. Carstens, Deconink og Holstein f. Holsteen, Kherre v. Scheel f. Sorøe, Amtm. Løvenschiold f. Norge, 3 Russiske Adelsmænd: v. Wissotsky f. Moskou, v. Smetnikow og Diemonfree f. Petersborg, Kjøbm. Bujard og Voumard f. Hamborg, Kjøbm. Görling f. Gothenborg, Oberst Gibson f. Kiel, Justitsr. Lund f. Landet, Raadm. Estrup f. Helsingøer.— Afreist: Grev Gallatin, Coureer; Wallet, Kjøbm.; Moore, Kabrun og Stael til Hamborg; Latus, Coureer, til Sverrig; Capit. Nægler til Helsingøer, Kjøbm. Thomson til Rusland.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 21.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 23 December, 1806.

Perspectivcassen.

(En Skrivelse til Udgiveren.)

Min Herre!

Da jeg nylig gik over Børsen, fik jeg Øie paa en stor Perspectivcasse, som behagede mig saa meget, at jeg ikke tog i Betænkning at kjøbe den, for at forære min Fritz den til Juul. Men da jeg i Aftes besaae Billederne fandt jeg, at de langtfra ikke ere af det sædvanlige Slags, og at adskillige Forestillinger virkelig fortjente en udførlig Beskrivelse. Saaledes findes een iblandt dem, der forestiller en litterair Gade, som er ganske fortræffelig. Ideen dertil er tagen efter Lichtenberg, som paastaaer, at der ikke i Litteraturen gives et Fag, som jo kan sammenlignes med et og andet Haandværk, og Gaden har stor Lighed med den bekjendte Kjøbmandsgade i Canton. De seer her ikke andet end Værksteder og arbeidende Mennesker. Jeg vil beskrive Dem disse i samme Orden, som de findes paa mit Malerie.

En Juveleer sidder foran og indfatter alle Slags Prætiosa. Han arbeider med megen Eftertanke og Engstelighed. I hans Boutique hænge adskillige Slags Galanterier, som han formodentlig selv har forfærdiget, men de synes at være temmelig bedækkede med Rust. Det lader som han arbeider for Evigheden, thi han har kun meget liden Søgning. Udenfor hans Vinduer staae vel Folk nok, som begloe og beundre hans Arbeider, men ingen kjøber noget deraf. Imidlertid arbeider han dog, uagtet man paa hans hele Udvortes og paa alle de uafsatte Prætiosa, han har hængende, tydelig kan see, at han ikke har Aarsag til at rose sig af Næringen.

Tæt ved denne Juveleer har en Lappeskræder sit Værksted. Han har en stor Hob af alskens Lapper for sig, og af disse sammenflikker han alleslags Klæder og Maskeradedragter, som han bebræmmer med uægte Galoner og

Flittere. Han har ikke allene selv fuldt op Arbeide, men ogsaa hans fire Svende og to Drenge arbeide af alle Kræfter ved hans Side. Hans Bod er fuld af Folk, og hans Kone har ikke Hænder nok til at modtage Betaling for de affatte Arbeider.

Ikke langt fra Lappeskræderen boer der en Guldsmed, som kjøber alle Slags antique Guld- og Sølvsager, som Græske og Romerske Offerkar ꝛc. for Skamkjøb, og omstøber dem til moderne Themachiner, Lysestager, Brystnaale for Damer ꝛc. Ogsaa han har temmelig god Søgning.

Tæt ved Guldsmeden boer en Garver, som saa godt forstaaer at berede gamle Islandske Bjørne-, Ulve- og Faareskind, at han ikke kan faae saa mange Skind færdige, som han jo kan sælge til de mangfoldige Kjøbere, der stimle hen til hans Bod. Det lader til at disse grove Bjørneskind endog kunne bruges til Fingerhandsker for Damer.

Nogle Skridt herfra seer De en Kjedelflikker, som for en ringe Betaling sætter Lapper paa alle Slags Ting. Han flikker paa Alting, og, saavidt jeg kan see, bryder han sig intet om, hvad han faaer under Hænderne. Han flikker paa Ciceronianske Guldvaser, Virgilske Destilleerkolber, kort sagt, paa de kostbareste Arbeider. Dette Menneske maa virkelig ansee sine Lapper for sande Skjønpletter, dersom Skjønhed og Pletter ikke vare saa ganske modsigende Begreber.

Men langt henne i en Krog staaer et Menneske, som De ikke vil kunne see paa uden inderlig Medlidenhed. Det er en Negerslave, der i sit Ansigts Sved arbeider i en Guldmine. Det han opgraver er Guld, men, ak! hans Arbeide lønner kun lidet hans Sved. Guldet er indviklet i Erts, og de grusomme Herrer, der forstaae at luttre det, blive uden Tvivl rige derved, medens den fattige Slave ikke faaer andet end tørt Brød.

En Forgylder er meget ivrig sysselsat med at forgylde alle Slags Ubetydeligheder, som i Mængde sendes ham. Rigtig nok kan man see, at det er Bladguld, som han lægger Alting over med; men det mærker Mængden, ja selv hans Kunder, aldeles ikke. Det synes som det er de sidste kun om at gjøre, at give deres Sager en udvortes Glands, ligemeget om den er ægte eller uægte.

En Skjærslipper kjører op og ned ad Gaden og raaber Skjærslip! indbyder Folk til at lade slibe hos ham hvad de finde fornødent ꝛc. Han sliber og sliber, men Alting synes dog under hans Haand at blive lige sløv. Han burde derfor snarere hedde Skærsløver end Skærslipper.

Ved Enden af Gaden er der en Barbeerstue og Friseurstue. Paa det første Sted blive de Herrer litteraire Professionister — at sige de, som have Skjæg paa Hagen — barberede. Adskillige af dem maa lade sig rage af Barbeerdrenge, og deres gamle Skjæg maa ordentlig

tjene til Læreklud for tilkommende unge Amts-barberer. Paa det sidste Sted kan enhver, der har Lyst dertil, blive saa prægtig friseret som han kun ønsker, og det for en ringe Betaling; thi paa det udhængende Skildt læses: hier wird frisirt für 2 ß. Adskillige smukke Folk, endog fornemme Damer og Rangspersoner, lade sig frisere, skjære Haarene à la Titus ꝛc. Man opvarter endog her med Pomade og Pudder, saa man maa kunne lugtes i en Afstand af hundrede Skridt.

Nogle Kludesamlere seer man rage omkring paa Møddingerne, og meget petentlig udpille Alt hvad Professionisterne have kastet bort.

Ogsaa Veiarbeidere seer man hist og her. Disse Stakkeler have et meget besværligt Arbeide, og maa bane Veien for Andre, som siden kunne spadsere des mageligere til Udødelighedens Tempel, som vines i Enden af Gaden. Deres hele Udvortes viser, at de kun lønnes ilde for deres Anstrængelse. De lade endog til at være virkelige Slaver.

Kan De sige mig hvad alt dette skal betyde? Ganske uden Mening kan det neppe være, thi selv i det Meningsløse kan man dog finde den Mening, at det ingen Mening har.

Jeg er just ikke saa bevandret i den nyere Litteratur til at jeg skulde kunne sige, hvad Alt dette sigter til. Rigtig nok veed jeg, at vi i vor Litteratur have havt Juvelerer, som f. Ex Evald, der indfattede kostbare Arbeider med Juveler,

og alligevel døde i Elendighed; at vi have havt Lappeskrædere, hvis Udødelighedskrands var sammenflikket af laante Lapper og Fjer; at vi have havt Guldsmede, der ikke behøvede andet end at omsmelte det Metal, de havde kjøbt hos Classikerne, og siden at udgive det for deres egen Composition, for at erhverve sig et stort Navn; at vi have havt Negerslaver, der, f. Ex. som en T. Rothe, hentede Gulderts op af Jordens Skjød; at vi have havt Kjedelflikkere, der flikkede paa Alting, lige fra episke Digte indtil Nytaarsvers; at vi have havt Barbeerstuer, hvor de stakkels Forfattere bleve ganske forskrækkelig indsæbede, og Friseurstuer, hvor man for gode Ord og Betaling kunde faae den skjønneste Frisur, falske Titusparykker, Guldlokker, forlorne Pidske ꝛc. — At alt dette har været Tilfældet, det veed jeg meget vel; men at man endnu finder sligt, det har jeg, af Mangel paa Indsigter i vor nyere Litterairhistorie, umuelig kunnet overbevise mig om. Jeg haaber, min Herre! at De i et af Deres næste Blade giver mig nogen Oplysning herom. Skulde De være heldig i Deres Forklaring, saa skal jeg sende Dem flere Beskrivelser over mine øvrige Perspectivbilleder.

Deres ꝛc.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Et af de Industrieanlæg, som Landet høster ligesaa stor Hæder som Gavn af, er Frederiksværk Gods og Fabrik-Etablissement. Land-

huusholdningsselskabet erklærede i Aaret 1802 afdøde Generalkrigscommissair Hasler, som Opsynet over alle disse Indretninger og Anlæg har været betroet, sin udmærkede Høiagtelse og til et bestandigt Vidnesbyrd derpaa, tilstillede det ham et aabent Brev, i hvilket dette end ydermere blev lagt for Dagen. De Mænd, ved hvilke de paa Frederiksværk gjorte Anlæg og Forbedringer udførtes, vare, hvad Landbruget angaaer, Landinspecteur Fensmark, og i Henseede til Fabrikvæsenet, Major Tscherning. Ved den første bleve Godsets mange fælles Overdreve udskiftede mellem 5 Gaardmænd, 3 Skoleholdere og 170 nye Huusmænds Familier, som deels ere bosatte paa Hovedmarkerne, deels i Udkanterne af Bymarkerne. En stor Eng paa 600 Tønder Land, der ofte oversvømmedes af Søen, er ved Inddæmninger indvundne til Dyrkning og Græsning. Moser ere udtørrede, Steengjærder satte, Skov opelsket, Veie anlagte, Pile udplantede, Rap-, Valmue- og Soelsikke Avl indført til Oliepresning m. m. — Paa Værket fandtes 1794 ingen andre Fabrikindretninger, end Krudtværkerne, Canonstøberiet og et maadeligt Jernstøberie med de dertil fornødne Haandværksfolk. Ved Major Tschernings Omsorg findes der nu en stor Mængde Haandværksfolk, som arbeide i Jern og andre Metaller, forfærdige Sabelklinger, Beslag til Meubler, og i Almindelighed alle Slags Isenkramvarer. De arbeide for egen Regning, men veiledes og understøttes, og svare af deres Vaaninger kun ubetydelige Afgivter. Der er indrettet en Rekhammer, to Knibehammere, et Slibeværk med 6 Poleermachiner, fortrinlige Blæsebælge, en Kobberhammer, Sølvsmelte- og Affinere Ovne, Kobbervaltseværk m. m. Med Forfærdigelsen af Knappenaale, Fiskekroge, Hægter, Børster rc. sysselsættes Børnene i Skoletiderne. — Allerede for fire Aar siden har Landhuusholdningsselskabet tilkjendt Landinspecteur Fensmark og Major Tscherning sin første Sølvmedaille som Agtelsestegn.

I Maanedskrivtet Cimbria for Aug. og Sept. Maaned, som udgives af Dr. Frost i Aalborg findes en vigtig Afhandling af Amtmand J. L. Lybecker, under Titel af: Bidrage til nærmere Betragtninger angaaende Jordeiendommes Udstykning i Dannemark, især de, som skee i det mindre, og adskilligt, som dermed staaer i Sammenhæng.

Om en føie Tid faae vi den bekjendte Opera Don Juan, oversat til Mozards Musik af Hr. Kruse. — Theaterskolen er i Vinter bleven beriget med et nyt Subject, Hr. Simonsen, der bestandig spiller med fortjent Bifald, og giver Haab om, at blive een af vore vore meget gode Skuespillere. — I Søndags spillede Hr. Schiern for første Gang med Bifald.

Stiftsprovst Schierup i Aalborg har afviist fire ret godt oplyste Drenge fra Confirmationen, fordi de endnu ikke havde fyldt deres 14de Aar.

Med forrige Post havde man de meest beroligende Efterretninger fra Kiel angaaende vore politiske Forhold.

Et Dansk Skib, ladet med Tobak, Sukker og Caffe, bestemt til Kjøbenhavn, er kommet paa Grund ved Bredden af St. Michel, og vilde sat til med hele Mandskabet, dersom ikke nogle Douaner Embedsmænd og Militairpersoner havde været saa heldige, at redde Mandskabet, Ladningen og Skibet selv, skjønt med største Anstrængelse og Livsfare.

Vor Charge d'Affaires i Berlin, Baron v. Selby, er ankommen til Kiel.

Huset Joh. Hinrich Köster i Hamborg har d. 19de d. M. falleret med circa 880,874 Mark Bco.

Tøndern den 13de Decb. 1806. I Tøndern har man i afvigte Uge givet et talende Beviis paa den almindelige Agtelse, man bar for den nyelig afdøde Doctor Medicinæ Krichouff, der i en lang Række af Aar havde været Amtsphysikus, men formedelst tilstødt Dienstvaghed maatte nedlægge dette offentlige Embede. Hans Redelighed og ømme Omgang mod de Syge, forenet med hans Kundskab som Læge og Accoucheur, havde erhvervet ham almindelig Yndest, og for at give offentligt Beviis herpaa, havde en Deel af de sig her opholdende Embedsmænd og bedste Borgere forenede begjert af de Efterlevende, at maatte jorde ham paa den høitideligste Maade, hvilket og gik for sig i Onsdags Aften. Over 150 af Byens meest anseete Indvaanere af alle Stænder og deres i dyb Sorg klædte Koner fulgte den hædrede Mand med Fakler til sit Hvilested. Saavel den store Deel af Byen, som Processionen kom igjennem, saavelsom Kirken, vare illuminerede. I Kirken blev Liget modtaget af en af Liebhavere og Venner opført Sørgemusik.

Kisten blev baaret af Embedsmænd og anseete Borgere og geleidedes af 20 hvidklædte unge Mødre med deres Døttre i barnlig Alder, hvilke ved Ligets Nedsænkning kastede Krandse paa Graven. Det Hele, der bestyredes af en dertil meget skikket Embedsmand, gik for sig i største Orden, og var det første høitidelige Optog af dette Slags i Tøndern og det største Bevis paa at denne Mands Fortjenesters fulde Værd vare af Byen og Amtet paaskjønnede.

Udenlandske Efterretninger.

Riga d. 3 Dec. Den 27de f. M. er her en Deel Hamborger Breve ankommen f. 24 og 31 Oct. n. St. over Berlin. Vi mangle 8 Hamborger Poster. — D. 29de f. M. blev paa det herværende Tamoschna bekjendtgjort den Befaling, at paa den Rug og det Rugmeel nær, som hidtil er udklareret, intet videre maa udskibes. De Skibe, som allerede have Ladninger deraf inde, maa losse igjen. Hvilken Indflydelse denne Ordre vil have paa Priserne, lade sig ikke vel forudsige; om det end for Øieblikket skulde have den Virkning, at de falde, vil det bedre hen dog ikke have nogen stor Indflydelse, da det ringe Forraad i Landet selv, tvinger Regjeringen til at bruge dette Middel. — Vi have stærk Frost; man har allerede begyndt, at ise de Skibe, som endnu findes her. — Capitain Wolffs Skib er indefrossen.

Triest d. 4 Dec. J Gaar indtraf her den Efterretning: at Cattaro endelig har overgivet sig til General Bellegarde. Efter en Overeenskomst med Frankrige skal denne Fæstning indtil videre besættes af Østerrigske Tropper.

General-Gouverneuren i Berlin har befalet, at de i Magdeburg, Stettin, Cüstrin og Frankfurt provisorisk sequestrerede Varer, der ere Privateiendom og ikke ere indbegrebne under de i Decretet af 2 December opgivne, skulle ufortøvet frigives.

Posen d. 11 Dec. Hovedqarteret er her endnu og Keiseren holder, ligesom forhen i Berlin, flittige Raadsforsamlinger i Landsforvaltningens Anliggender, som ogsaa den militaire Pleie-Commissions fornemste Embedsmænd tage Deel i. Fra Warschau er der ankommen en Deputation anseelige Polakker af Ridderstanden, og har allerede havt Audience hos Keiseren. — Den Sachsiske Minister, Grev Bose, og den Weimarske geheime Regjeringsraad Müller opholde sig her. Keiseren har allerede adskillige Gange givet Cour, og tilstedet fornemme Indfødte, og deriblandt Damer, Adgang. Af de sidste opholder der sig her over 60 af anseelige Familier. — Til at bestride Bekostningerne af den almindelige Bevæbning, faaer den her oprettede Hovedcasse bestandig nye Bidrag. Voivode Dezialinski har sendt 30,000 Polske Gylden, og en vis Sczoldriski endog 70,000 Gylden. Foruden den allerede udstedte Opfordring, at stille Recruter har General Dombrowsky under d. 3de d. M. tilføiet, at Adelen i 13 navngivne Districter skal reise sig og indfinde sig i disses Hovedstæder. For hvert District udnævnes en Ritmester, som formerer Voivodskaber i Escadroner. Hver Escadron skal bestaae af 50 gemene Ryttere, 2 Lieuten., 2 Cornetter, 6 Underofficerer og 2 Trompetere. Hver Adelig maa medbringe sin Befriers Lønning indtil 1 Febr. 1807; Rationer og Portioner leveres derimod af Magazinerne. Til d. 15 Decbr. skal dette monterede Mandskab være samlet i hvert Voivodskab. Derfra marchere alle til Lovicz, som er Hovedsamlepladsen. Der skulle de møde første Juledag, og derfra rykke op til Warschau, for at kunne marchere frem paa den til Nytaarsdag bestemte Parade. Ridderne maae indestaae for, at der paa Marchen ikke begaaes Excesser; hver Ridder maa være Borgen for sin Rytter. — Adelen blev ved følgende Opfordring fra Senator Radzimiesky opbudet til at reise sig:

Brødre og Medborgere!

J vor Nations hæderfulde Dage, da endnu Polens Sværd udbredte Skræk og Forvirring i Fiendernes Lande, da dets Sabelers Hvashed ydmygede stolte og herskesyde Naboer, da var det Voivoderne, som ved udsendte Herolder opfordrede Ridderstanden til at reise sig, og førte dem til Kamp. Med Tingenes Forgjængelighed have disse vore tappre Forfædres Anordninger ophørt. Den enerverede Polak ventede ved sin Arne sine Trældomslænker, og vilde ikke laane Øre til det klagende Fædreneland, som opfordrede ham til dets Forsvar. Intet vilde han vove for sin Uafhængigheds Vedligeholdelse, derfor blev han først overvældet med Skjænd-

sel, derpaa nedsank han i foragteligt Slaverie, indtil han omsider ophørte at staae i Nationernes Række, og saaledes gik han tilsidst over fra Selvstændighed til Trældom. Rusland, hvis Czarer han satte paa Tronen; Preussen, som maatte aflægge ham Hyldingseden; Østerrige, som han befriede fra Tyrkernes Svøbe, alle disse Riger ere blevne hans Mestere og han deres Slave. — Brødre! vi vare ingen Polakker mere; at betjene sig af dette Navn, var en Forbrydelse. Dødsstraf, Formuens Forlis, Lønnen for de største Udaad forestod den, der vilde forsvare sit Fædreneland. Hele Europa forfærdedes over den Vold, der udøvedes mod en heel Nation. Nødvendigheden af Ligevægtens Vedligeholdelse i den politiske Verden, kom ikke i Betragtning. Nogle Kongers Svaghed og qvindagtige Caracteer vovede ikke at sætte Skranker for Rovgjerrigheden. Det kom saavidt, at Europa atter oplevede de Tider, hvor man saae vilde og indbrydende Horder. — Saaledes var det; og i denne Forfatning bleve de sydlige Riger truede af Norden. Saaledes, siger jeg, var det, indtil man paa engang i Skjebnens ulæselige Bog saae en Helt, ved Synet af hvilken alle Usurpateurernes Gjeringer forsvandt. Napoleon den Store traadte frem i Verden, og gjengav samme den politiske Orden. Polakker! hans mægtige Arm skal ogsaa redde eder fra Undertrykkelse og borgerlig Tilintetgjørelse. Han er allerede i vort Land; allerede hviler han som en kjerlig Fader blandt sine Børn; allerede har han sagt til os: "jeg vil sønderbryde eders Lænker; jeg vil gjengive eder eders Uafhængighed; I skulle atter være Polakker; men viser eder eders Forfædre værdige, overtyder mig om, at I forstaae at leve og døe som frie Mænd." — Polakker! gives der nogen iblandt eder, som ved en saadan Opfordring ikke skulde føle det Mod, der besjeler en fri Mand? Gives der nogen blandt eder, der til Fædrenelandets Forsvar ikke vilde samles under Folkebanneret? Jeg tør smigre mig med, ja, jeg troer endog bestemt, at enhver af eder gjerne vil opoffre sit Liv for dette hellige Formaal. I denne Tillid, og i dette usædvanlige Tilfælde vælger jeg det usædvanlige Middel, som dog vore Fædre fordum have betjent sig af. Jeg opfordrer eder, samtlige Indbyggere i de storpolske Voivodskaber, som de eneste levnede Voivoder, til almindeligt Forsvar. Enhver, som formaaer at føre Sværdet, svinge sig paa sin Ganger, og i det mindste maa af hvert Huus een af Sønnerne eller Brødrene stille sig, bevæbnet til Hest, under Fædrenelandets Banner, og desuden endnu medbringe en eller to Ryttere i Voivodskabets Uniform, i Collet og militairisk Hue. Men den, som ikke selv møder bevæbnet, og heller ikke kan stille en Søn eller Broder i sit Sted, han stille i Forhold til sin Formue en Anden af Ridderstanden i sit Sted, og bevæbnede Ryttere. — Dersom min Alder tillod det vilde jeg selv anføre eder, og tillige kjæmpe med. (Her følge de allerede bekjendte Opfordringer).

I Herskabet Leipnik, i Mähren, er udkommen den mærkelige Anordning, at ingen maa faae Bevilling paa at givte sig, førend han med Præstens Attest har godtgjort sin moralske Opførsel og sin øvrige Deeltagelse i den Christelig-Catholske Undervisning; dernæst maa han tillige godtgjøre, at han ved siden af sine Mærker, eller i Mangel af samme, ved Landeveien, i store Enge, eller øde Vænger, Bakker eller Bjerge har plantet 10 Frugttræer, som trives godt. — Denne sidste Bestemmelse fortjente virkelig at efterlignes i flere Lande.

Land-, Oeconomie-, Manufactur- og Commerce-deputationen i Sachsen, der ligesom det Danske Landhuusholdningsselskab, aarlig uddeler betydelige Belønninger, har i Aaret 1805 uddeelt 4580 Rd. Allene for Frugttræers Opelskning har Selskabet udbetalt 1432 Rdlr. til 60 Personer. Blandt de belønnede Gjenstande var en Haandmølle til Farverivning, en Efterligning af Engelsk Manchester og Casseler Guult, en portatif Spinderok 2c.

Selskabet for nyttige Konsters og Haandteringers Befordring i Hamborg har aabnet en ny Subskription paa den 1791 oprettede Gratisskole for unge Professionister, Konstnere og Fabricanter. Fra Aaret 1801 til 1802 toge 2—300 Tilhørere Deel i de offentlige Forelæsninger. Men Prof. Brodhagens Død 1805 foraarsagede en Standsning. I Aar har Prof. Hipp bragt Indretningen atter i Gang og aabnet samme den 21de Oct. Gjenstanden for Underviisningen er Arithmetik, Geometrie, Technologie 2c.

Erkehertug Carl har i den Østerrigske Keisers Navn takket Overchirurg Tissot ved Marchal Ney's Corps for den Iver, hvormed han har behandlet

de syge Østerrigske Krigsfanger i Tydskland, og tillige sendt ham en Gulddaase.

Uden for Dijon er nu et Hospital næsten fuldkommen færdigt for de syge Preuss. Krigsfanger. De Sunde indqvarteres i Casernerne og skulle dagslig have Brød, Kjød og Riis. Staden maa levere Tæpper. De saakaldte Soeurs de Charitè paatage sig i Aar, ligesom i Fjor, at understøtte disse Ulykkelige.

Den 25de afgik en Pengetransport fra Stockholm til Skaane. Der hedder, at Kongen af Sverrig for det første faaer en Million fra Banquen.

Svenske Breve tale om en Forandring i det Russiske Ministerium.

Fæstningen Graudenz har overgivet sig den 20de f. M. Det samme er Tilfældet med Thorn. Saaledes er den hele venstre Bredde af Weichsel nu i de Franskes Hænder.

I Wien tænkes der nu ikke mere paa at anlægge nye Fæstninger; General Bellegarde skal have faaet Ordre at forlade Cattaro.

Den 2den d. M. ankom i Vealo 600 Preussiske Krigsfanger, der skulle marchere til Maastricht. De fik ikke andet end Vand og Brød, og først efter Commandantens menneskekjerlige Opfordring rakte Indvaanerne dem varm Mad. Disse ulykkelige Fanger gik i sønderrevne Klæder og Sko, og vare gjennemvaade af Regn, trætte og forsultne.

Hamborg d. 19 Dec. De Deputerede, vi have afsendt til Keiser Napoleon, have indsendt en Efterretning af 9 d. M. fra Meseritz, 13 Mile paa denne Side Posen. De vare ankomne paa benævnte Sted d. 8de, men kunde af Mangel paa Heste ikke fortsætte deres Reise, og vidste heller ikke om de næste Dag vilde komme videre. Veiene der i Egnen skulle desuden være overmaade slette.

I Fæstningen Plassenburg fandtes omtrent 65 Metalcanoner, en Mængde Krud, Munition og Levnedsmidler, og 700 Mand Garnison bleve tagne til Fanger.

I Ulm skal der bygges en Steenbro over Donau.

Bataillemaler Rugendas i Augsburg udgiver Prinds Louis af Preussens Død ved Saalfeld og Slaget ved Jena. Han har taget begge

Steder i Øiesyn, og har indhentet de paalideligste Efterretninger.

Francisco Balmis, Kongel. Spansk Livchirurg, gjorde d. 30 Nov. 1803 en Reise, for at befordre Kokoppernes Podning ikke allene i de Spanske Besiddelser i Ost- og Vestindien, men ogsaa i de Egne, der ikke ligge under Spaniens Herredømme. Han tog adskillige Hjelpere og Læger med sig. Efterat de vare ankomne til Portorico løb de ind til Caraccas; de fordeelte sig her, og gik til de forskjellige Spanske Besiddelser. 22 Børn, som de havde medtaget, tjente dem til bestandig at have frisk Materie. Efterat Balmis i hver Hovedstad havde oprettet en Vaccine Junta, som han gav de fornødne Forskrivter, reiste han med sit Selskab og 26 Børn fra Ny-Spanien til Acapulco, og bragte Kokoppematerien i god Behold til de Philippinske Øer. Kongerne paa Naboøerne Visayes ligger bestandig i Krig med Spanierne. Da Balmis var der grasserede Kopperne just. Han tilbød dem Vaccinationen, og af Taknemmelighed sluttede de Fred. Ogsaa i Canton og Macao grasserede Kopperne, og Balmis blev modtaget som en sand Frelser. Han ankom til Lissabon d. 15 Aug., og har paa sin Overfart første Gang indført Kokopperne paa Øen St. Helena. I adskillige Americanske Egne har han ogsaa bekjendtgjort dem. Han medbringer mange udenlandske Planter, som man haaber at naturalisere i Spanien.

Den regjerende Hertug af Sachsen-Coburg er d. 10de d. M. død i sit 57de Aar.

Medens man i Sjælland har det mildeste Efteraarsveir, er Vinteren i Stockholm allerede saa stræng, at Skibsfarten har ophørt.

I afvigte Aar ere 7459 Børn blevne vaccinerede i Finland.

I Aar er der blevet udført fra Sverrig 215000 til 220,000 Skpd. Stangjern.

Ogsaa den Hollandske Armee skal nu, ligesom den Franske, have 3 Marchaller og 5 General-Oberster. Der skal ogsaa stiftes to nye Hollandske Ordener: de l'Union og du Mérite. Marchallerne skulle bære en hvid Fjer i Hatten, 5 Stjerner paa Epauletten, og en Commandostav. Indstiftelsen af begge Dele skal skee Nytaarsdag.

Slaget ved Jena havde de sørgeligste Virkninger for Staden Weimar. I Jena, Dornburg, Apolda og Weimar udbrød en Ild, som kun det overordentlige stille Veir hindrede i at gribe stærkt om sig. Henimod Aften d. 14 Oct., da det store Slag stod paa, skøde de Franske fra Altenburg de første Canonkugler over Weimar paa de Preussere, som flygtede ad Erfurt til. Keglebroen var bedækket med nedsablede Flygtninger og i Begyndelsen herskede en dyb Taushed i Byen, fordi Indbyggerne havde lukket sig inde i deres Vaaninger. Men paa eengang oversvømmede de forsultne og blodtørstige Tirailleurer og Eclaireurer hele Byen, og en sand Rædselsscene aabnedes nu. Omtrent 40—50 Huse bleve forskaanede for Plyndring, fordi fornemme Stabsofficierer vare indqvarterede der. Mod det andet Kjøn blev der udøvet Afskyeligheder og alle Slags Voldsomheder, som opvække Rædsel. Man vilde gjøre den Franske Nation Uret, dersom man tiltroede den, at den var Skyld i disse Skjændigheder. Man saae tvertimod mange brave Officierer med blanke Sabler i Haanden prygle dette Røverpak ud af Husene; ja upaaklædte sprang adskillige endog op, og søgte at standse dem. Men disse Afskyeligheder bleve endog forøgede derved, at Fangerne i Tugthuset slap løs, og da de nøie kjende alle Huse, tjente de Røverne til Veivisere. Endnu mere forstørredes Ulykken og Forvirringen derved, at alle Bagerne i Begyndelsen løb deres Vei, og uagtet der til om Morgenen skulde leveres 12,000 Brød, var ikke en eneste Bager tilstede. Dertil kom endnu, at der udbrød Ild, som vel i Begyndelsen blev dæmpet, men som brød bestandig ud paa ny. Der ringedes i denne og næste Nat over 20 Gange med Stormklokken. Mange Indbyggere, der boede nær ved Ilden, maatte hente deres skjulte Kostbarheder og Prætiosa frem igjen, og mistede dem nu ved Plyndring. Alle Lukker bleve aabnede, alle Kramboder tømmede indtil den sidste Caffebønne, Oliefadene i Kjelderne sønderslagne, og, hvad der ikke kunde slæbes bort, ødelagt. Ved Keiserens Ankomst standsedes Uordenerne. Da det var umueligt at indqvartere hele Armeen i det lille Weimar, maatte en stor Deel deraf bivouaquere uden for Byen. Mange Træer bleve fældede og Hertugens Sommerbolig indvendig meget beskadiget. Antallet af de Fanger og

Saarede, der førtes igjennem Staden var ubeskrivelig stort. De bleve indqvarterede i offentlige Bygninger. Ridebanen, Comoediehuset (som der gik en Canon igjennem), 2c. maatte tjene til Lazarether og Pleieanstalter. I Begyndelsen drog i det mindste 18,000 Preussiske Krigsfanger igjennem Byen; en lang Række deraf bleve opstillede i Slotsgaarden, hvor Keiser Napoleon tog dem i Øiesyn. Det tørre Høstveir var en stor Lykke for Indbyggerne, thi ellers havde Forraadnelsesfeber og andre smitsomme Sygdomme været uundgaaelige.

Fra alle Chursachsiske Egne indløbe nu til Øvrighederne de skrækkeligste Efterretninger om Krigens Ødelæggelser. Voigtlandene have især lidt meget. Mange Landsbyer ere aldeles udplyndrede og staae øde, og paa Jordens Dyrkning er der aldeles ikke at tænke. En stor Deel af Thüringen og Churkredsen har havt samme Skjebne. Især ere de arme Landsbygeistlige blevne ilde medtagne, og nogle har det endog kostet Livet. Man har fra Dresden sendt de Nødlidende betydelig Understøttelse, og Churførsten har bidraget store Summer.

Adskillige tusinde Mand af Marchal Mortiers Corps ere d. 11 d. M. rykkede ind i Anklam. Dette Corps occuperer Rostock og Egnen der omkring.

Storhertugen af Würzburg er reist til Wien.

Efter Førsteprimas's Anbefaling er hans Charge d'Affaires Woltmann bleven ophøiet i Adelstanden.

Fra d. 19 til d. 21 Dec. er ankommen: Kjøbm. Hallberg og Handelsbetjent Thomson fra Malmøe, Capit. Lackmann v. Hamberg, Grosserer Aalmand, Jomfru Blom f. Porsgrund, Kherre v. Løvenschiold f. Norge, Kherre Lüttichau f. Helsingøer, Grev Schack f. Jylland, Lieuten. Rosenberg f. Fyen, Kherre v. Levetzau f. Helsingøer, Grev Stroganoff f. Slesvig, Kammerraad Mogensen f. Jylland, Overhofmarch. Baron v. Munk f. Malmøe, Kherre Bentzen f. Fyen. — Afreist: Kammerjunker v. Lercke til Holsteen, Muurmester Braunbehrens og Fabrikør Mentz til Helsingøer, Kammerjunker Juul paa Landet, Lieut. Cederfeld de Simonsen til Odensee, en Engelsk Coureer, Nettis, til Husum.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 22.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 27 December, 1806.

Sproggrandskning.

Der er ingen Tvivl om, at adskillige Læsere, der bestandig kun see paa Formen, ikke paa Materien, neppe ville oine denne Overskrivt, forend de strax ville tænke: atter en gammel Idee! Der gives Mennesker, der bedømme litteraire Arbeider ligesom Hatte — efter Façonen. Naar denne ikke er eller synes ny, er det Hele i deres Oine uden Værdie. For disse Form Folk ere eftersølgende Linier imidlertid ikke skrevne.

Efter Forfatterens Mening er Sproggrandskningens en uudtømmelig Kilde, om end tusinde Skribenter tilforn havde ost deraf. Et Folks Sprog er dets eneste positive Eiendom, som hverken Erobrere eller Revolutioner kunne tilintetgjøre, og det eneste sande og uforgjængelige Kjendemærke paa dets Cultur, der i Aartusinder maa overleve dets Tilværelse. Ethvert uforkasteligt Offer paa Sprogets Altar bør derfor være hver Fædrenelandsven helligt. Selv de største Helte bør ikke ansee det for uvigtigt. Sproget er saa at sige den Spiritus, hvori deres Udødelighed gjemmes, og som bevarer Mindet om deres Hæder, naar den selv allerede længe er glemt. Vel bryde meget rige Folk sig sjelden om Sproget, ja de ansee det endog for gemeent, at tale Dansk eller at lade deres Børn oplære deri; men det er meget naturligt; thi Udødeligheden er dem sædvanlig ligesaa ligegyldig som en Fremtids Arild Hvidtfeldts Lovtaler. Al deres Digten og Tragten, deres Glæder og deres Gjestebude gaae tvertimod for det meste ud paa at befordre deres Dødelighed. Men de Forandringer og Omveltninger, Sproget daglig maa undergaae, den Umage, som saa mange gjøre sig for at bringe det i Vilderede, den Indflydelse, som vore forfinede Sæder daglig have paa det, paalægger Sproggrandskeren det som en hellig Pligt, at optegne enhver Forandring i Ordenes Betydning, paa det tilkommende Ordbogsforfattere i det mindste kunne see, hvilken Betydning visse

Ord have havt i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede, hvor man i Sprogets Rige med Sandhed kunde sige: hver Fugl synger med sit Neb, skjønt det desværre tillige er kommet saavidt, at Ravne, Krager og Ugler synge saa høit, at man næsten ikke kan høre de enkelte Nattergales Slag. Følgende er en Prøve af den anførte Sproggrandskning.

Aand. Fordum betegnede dette Ord et ulegemligt Væsen, som har Forstand og Villie, nu betegner det som ofteſt et legemligt Væsen, der hverken har Forstand eller Villie, f. Ex. en skjøn Aand, Digteraand o. s. v. — Lovens Aand er hos Jurister en juridisk Licentia poetica, som de sædvanlig betjene sig af, naar de hverken vide hvad Loven eller de selv skal sige.

Actie. Fordum en Lod af den Hovedstoel, som et Handelsselskab skyder sammen for at udføre en vigtig og for hvert enkelt Medlem ubestridelig Handel — nu et Beviis for en bestemt Sum til Understøttelse for en stor Deel Officianter etc., og en Speculationsgreen for speculative Agioteurer.

Adelgaden. Fordum den fornemste Gade i en By — nu den uadeligste af alle Gader i Kjøbenhavn.

Ægteskab. Et Middel til at blive rig, et Slør for begangne Udyder, et Nødanker, som gamle Pebersvende og Pebermøer begjerlig gribe efter, naar de ere færdige at kuldseile i Letfærdighedens Hav. Item: et Abonnement, som man for en ringe Betaling kan frasige sig.

Ægteskabscontract. En Forpligtelse, der end ikke har saa forbindende en Kraft som et Gjeldsbeviis.

Ægteskabsløfte. En Galanterie, en Compliment, en Regnepenge uden Værdie, som baade ringe og fornemme Folk ofte spille høie Spil med.

Ære. En Guddom, som nu omstunder har sit Tempel paa Banquen. Ære og Penge ere to Tvillingsøstre, som gjerne følges ad. (Handelterm.) — I Digternes Sprog en Phønix.

Æreskænder. En, der fortæller Sandheder, som han ikke kan bevise med to Vidner.

Æretyv, kaldes endog den, der vil bestjele nogen for Koster, han hverken eier, eller vil komme til at eie.

Agere, bruges baade om Skuespillere og Sagførere, fordi begge spille Comoedie, og i Dag forestille een Caracteer, og i Morgen en anden.

Alliance. Et probat Middel til at miste Meget paa en hurtig og nem Maade. — Mesalliance. Et ligesaa probat Middel til at vinde Meget paa en hurtig og nem Maade.

Anecdoter. En Indbydelsesbillet til rige og fornemme Folks Borde.

Archiv. En Mæskesti for Møl.

Argumenter — Skjeldsord, Injurier, Vægterpiber, Nævehug.

Arrest, et Bevaringshuus, som er saa menneskekjerlig indrettet, at den, der gjemmes

deri, kan for sin Sundheds Skyld efter Behag gjøre sig en Spadsertour ꝛc. uden at han just behøver at foruleilige Forvalteren eller Slutteren om Nattetider o. s. v.

Arrogance, den Fripostighed at rette andres Feil.

Bagatel — Birckner om Trykfriheden — Dyveke — Balders Død. Derfor maatte Wessel ogsaa selv tilstaae: "at han syntes født til Bagateller."

Ballotation — i Selskaber den Skik at kræve mangen en Nars eller Skurks Attest paa en fornuftig og retskaffen Mands Caracteer.

Bandit — kun brugeligt i Fredstider.

Bassette, et Spil, som ikke maa spilles paa offentlige Steder.

Bedemand — Hymens og Dødens Sendebud — den eneste Mand i Staden, som har Privilegium paa at bede og som har sit gode Udkomme derved.

Beneficium paupertatis — ofte et Middel for den Fattige til at drille den Rige gratis.

Bestialsk — Alt hvad der er Dansk, f. Ex. Danske Skuespil, Danske Fabricater, Danske Vers.

Bigamie. Ægteskab med flere end to Koner.

Bigot, at komme to Gange om Aaret i Kirken, gjøre sig en Betænkning af at udstøde græsselige Eder, tale med Agtelse om Bibelen ꝛc.

Borgerlig — borgerlig Næring, f. Ex. Linedansen, Fyrværkerie ꝛc., borgerlig Spisetid

Kl. 3 om Eftermiddagen, borgerlig Sengetid Kl. 2 om Natten, borgerlig Middagsmad 5—6 Retter, god Bordviin og lidt Desert, borgerlig Klædedragt en sort Fløiels Pelts med Kniplinger ꝛc.

Brød (det daglige), hertil hører nu omstunder Værelser til 2 à 300 Rdlr., meublerede med Mahagonietræes Meubler, Atlaskes Gardiner og Stolebetræk, Gulvtæpper til adskillige hundrede Rigsdaler, en abonneret Loge, engang om Ugen Selskab ꝛc. Naar man har alt dette, saa siger man: "jeg har Gud skee Tak mit daglige Brød!" Naar nogen mangler de her opregnede Ting, saa siger hans rigere og fornemmere Venner og Veninder: "den stakkels Mand! Man kan jo aldrig komme til ham; han har jo ikke det tørre Brød!"

Brødtyv — En, som opsanker Krummerne af den Kage, Andre spise; En, som ikke troer, at udelukkende Rettigheder ere et Perpetuum mobile, som kan gaae i Arv i hundrede Led.

Brolægning — den Konst at lægge Stene saaledes paa Gaden, at Regnvandet kan samles i Mellemrummene ligesom i Cisterner.

Brillere, eller leve brillant, er f. Ex. at bortspille nogle tusinde Rigsdaler i en Aften, og føde sine Tyender med Rumfordsk Suppe.

Cabale — naar et slet Stykke, som ingen kan see uden at kiede sig ihjel, falder igjennem, saa hedder det sædvanlig: det var Cabale!

Ordet er imidlertid meest brugeligt blandt Digtere og Skribenter, som sædvanlig tilskrive Cabalen al deres Vanheld.

Canon, en Regel eller Rettesnor; derfor gjelde i Politiken ogsaa Canoner for Regler og Rettesnore, som Fornuft, Folkeret og Billighed bukke meget dybt for. — Canonnade er det samme i Politiken som Argumentation i Philosophien.

Caper — en privilegeret Røver.

Charlatanerie — een af Lykkens uundværligste Attributer.

Collect — et Middel til at blive anseet for en meget ædel Mand, uden stor Bekostning.

Collecteur — en Mand, som hjelper Folk til og fra Penge.

Condolere, betegner baade at bevidne sin Sorg og sin Glæde. Det er ofte synonymt med gratulere, f. Ex. naar man condolerer en ung Fyr, der har mistet sin rige Farbroder, hvis eneste Arving, han er, eller en ung Enke, som har mistet en Mand, der fulgte med Husets øvrige Inventarium 2c.

Contrebande, Sandhedskjerlighed og Frimodighed.

Conversation (Klubudtryk) — en Kreds politiske Disputanter, der med deres Keiserpiber i Haanden dirigere hele Europa og gjennemhegle Keisere og Konger, og alt hvad der foregaaer i Cabinetterne. Der er god Conversation i denne Klub, vil sige saa meget som: vi have hver Aften en Collegium politicum!

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Arndts nylig udkomne Reise durch Schweden, berettes, at Dalkarlene endnu synge en gammel Vise om de 7000 Danske, som under Peder Svendsons Anførsel, bleve slagne 1621 ved Dalelven af 5000 Dalkarle. Visen begynder saaledes:

Brunbäks Elf är vål djup och so bred. Falivilvilian.
Dår sänkte de saa många Jutar ned. Falivilvilian.
So kördes de Danska ur Sverige. Falivilvilian.
(Brumbåks Elv er vel dyb og saa bred. Falivilvilian.
Der sænkte de saa mange Jyder ned. Falivilvilian.
Saa kjørtes de Danske ud af Sverige. Falivilvilian.)

Jo dybere man kommer ind i Landet, desmere sporer man til saadanne Sange. Selv Skjutsbonden, som kjørte for Arndt, var fortrolig med sit Lands ældre Historie, og sang Begyndelsen af en Vise, der ligeledes angik os Danske:

Sen Danskom vi klyftet ad Madelby,
Vi forom måst fort för Hedemarby,
Og sattum warer fanuer högt up Sky.

I Kirken i Lund gjemmes en gammel Særk, som fordum kaldtes Jomfru Maria Særk, der er saa fuldkommen, at en Goliath mageligen kunde bære den. Den skal egentligen have tilhørt en Helgen, Margaretha kaldet, som af sin Iver for Christendommen lod sin hedenske Mand i Aaret 1176 dræbe. Man tillagde denne Særk en særegen Lægekraft, hvilket sees af følgende gamle Riim:

I Barselsång hjelper han og af Nöd,
Som af Qvindfolk plåga at lidhå,
Han leener theres vee, frälser dem af död,
Binthå the hånnum om theres sidhå.

Endnu i det 15de Aarhundrede forskrev Kong Christian den Første denne Særk fra Lund til Hjelp for sin frugtsommelige Dronning.

Viborg Torvepriser, som gjerne ere de letteste i hele Dannemark, ere det ogsaa i Aar. En Tønde Rug sælges der for 6 Rdlr. 2 Mk., Byg for 2 Rdlr. 80 ß., Havre for 1 Rdlr. 3 Mk., Kartøfler for 1 Rdlr. 16 ß., Oxekjød for 3 à 5 ß. Pundet, Smør 13 à 14 ß. Pundet, en Snees Æg 14 ß.

I Betragtning af Tidsomstændighederne og den Standsning, der finder Sted i Omsætningen af Varer, og den Pengemangel, der er en Følge deraf, har Grosserer-Societetet i Kjøbenhavn oprettet en Committé, der ligesom den i Aaret 1799

laaner paa Varer og Handelseffecter, Commitésedler, der trække 1 ß. Rente dagligen af hver Rigsdaler. Denne Committé nyder samme Rettigheder, som Specie-Banquen.

Det Svenske Skib Cosaren, Capitain Dahlstrøm, ladet med Tømmerlast, blev i forrige Maaned paa sin Reise fra Memel til Hull saa læk, at man nødsagedes til at kappe dets Master. Skibet blev fuldt af Vand og drev kun paa sin Ladning. Besætningen, 9 Mand i Tallet, drev i otte Dage omkring med dette Vrag, uden anden Provision end to Tønder færskt Vand, efterdi al dens Proviant deels allerede var ganske fordærvet, deels stod dybt under Vand. Den fjerde Dag dræbte man Skibshunden, som blev deelt i Portioner; den udgjorde de arme Skibbrudnes eneste Føde og blev nedsluget ukogt. Engang skyllede en Bølge hele Mandskabet ud i Søen og i samme Øieblik kastede en anden Bølge dem alle, paa Skibsdrengen nær, tilbage igien. De brave Lootser paa den vestlige Kyst af Norge have frelst disse Ulykkelige med egen Livsfare. Vraget forlistes aldeles. Alle ere syge, og een Matros er død.

I et Tydsk Skrivt findes følgende Register over alle indførte Vare ved Trondhjems Toldsted, for afvigte Aar 1805: A) Af udenrigske Varer, som ere fortoldede: Aqvavit, 51 Potter. Arak, 18 Pot. Blaar af Hør, 64 Skpd. $5\frac{3}{8}$ Lpd. Ditto af Hamp, 53 Skpd. $2\frac{3}{4}$ Lpd. Blikplader, ufortinnede, $7\frac{3}{4}$ Lpd. Blikkenslagerarbeide, 79 Pd. Bønner, $\frac{3}{4}$ Td. Bomuldstøi, 349 Pd. Børstenbinderarbeide, $173\frac{1}{2}$ Pd. Brændeviin af Druer, 84,256 Pot. Ditto af Korn og Genever, 2380 Pot. Byg, 4296 Td. Bankebyg, $4\frac{1}{2}$ Td. Dreierarbeide, for 14 Rdlr. Dreiler, 140 Pd. Eddike af Viin, 2920 Pot. Erter, $79\frac{3}{16}$ Td. Fisk, tør og røget, $12\frac{1}{2}$ Lpd. Gørtlerarbeide, 46 Lpd. Guldtrækkerarbeide, 15 Pd. Hamp, 736 Skpd. $13\frac{3}{4}$ Lpd. Handskemagerarbeide, 8 Pd. Hatte, 159 Stykker. Havre, 879 Td. Hegler, 12 St. Heste, 4 St. Hør, 317 Skpd. $12\frac{1}{2}$ Lpd. Hvede, $177\frac{1}{4}$ Td. Jernankere, 15 Skpd. $1\frac{1}{2}$ Lpd. Jerngryder, 15 Lpd. Jernkakkelovne, 2 Skpd. 15 Lpd. Jernstænger, 128 Skpd. $3\frac{1}{8}$ Lpd. Jernkram, 26 Skpd. 10 Lpd. Kaffe, 19,580 Pd. Karder til Uld, 24 Par. Kattun, $703\frac{1}{2}$ Pd. Klæder, svebe, $13\frac{1}{2}$ Pd. Krudt, 91 Pd. Korender, 215 Pd. Lak, 33 Pd. Lærred, ubleget, 2514 Pd. Ditto, bleget og tærnet, 1435 Pd. Ditto, trykket, 304 Pd. Malt, 4614 Td. Musselin, $25\frac{1}{2}$ Pd. Øl, 1008 Pot. Ost, 124 Lpd. Papir, $366\frac{1}{4}$ Lpd. Perlegryn, $50\frac{1}{4}$ Lpd. Possementmagerarbeide, 19 Pd. Pottemagerarbeide, 24,423 Pd. Risengryn, 6279 Pd. Rosiner, 1626 Pd. Rug, 12,137 Td. Rom, 3612 Pot. Sæbe, grønt, 11 Td. Sadelmagerarbeide, 26 Pd. Salt, 10,816 Td. Silkevarer, $364\frac{1}{2}$ Pd. Skind og Huder, 3525 Pd. Slibestene, 520 Stykker. Smør, $29\frac{1}{2}$ Lpd. Snedkerarbeide, for 60 Rdlr. Søm og Spiger af Jern, 19 Lpd. Steenkul, 868 Td. Steentøi eller Fayance, 12,212 Pd. Svedsker, 12,337 Pd. Tagsteen, 13,800 Stkr. Talglys, 235 Lpd. Tjære 1217 Td. Tinstøberarbeide, 12 Pd. Tobaksblade, 224,789 Pd. Tobakspiber, $134\frac{1}{3}$ Lpd. Tømmer og Træe, $962\frac{1}{3}$ Cub. Fod. Tougværk, $12\frac{3}{8}$ Lpd. Uldne Vare, $7992\frac{1}{2}$ Pd. Uhre, for 120 Rdlr. Væved Tøier, $1374\frac{1}{2}$ Pd. Viin, 175 Oxeh. $2\frac{1}{4}$ Ank. Vinduesglas, 1 Kurv. Voxlys, 34 Pd. — B) Af Vare fra udenlandske Steder: Aqvavit, 163 Potter. Bergefisk, 1685 Skpd. $14\frac{3}{4}$ Lpd. Boghvedegryn, 88 Td. Brændeviin af Korn: fra Danske Stæder, 9140 Potter, fra Norske Stæder, 1404 Potter, fra Hertugdømmene, 45,110 Potter. Byggryn, $394\frac{1}{8}$ Td. Bankebyg, $588\frac{3}{4}$ Td. Erter, $121\frac{1}{2}$ Td. Flesk, røget, 29 Skpd. $2\frac{5}{3}$ Lpd. Ditto, saltet, 3 Skpd. 5 Lpd. Havre, 5408 Td. Jern i Støbegods, 94 Skpd. $1\frac{5}{8}$ Lpd. Kjød, 6 Skpd. $7\frac{3}{4}$ Lpd. Klipfisk, 645 Skpd. Lys af Talg, 69 Lpd. Malt, 2764 Td. Meel af Hvede, 15 Td. Øl, $11\frac{1}{2}$ Td. Sild, 18,478 Td. Skind, $2483\frac{1}{2}$ Pd. og 1174 Stykker. Smør, 755 Lpd. Tran, $762\frac{3}{4}$ Td. — C) Udgaaende Varer: Beeg, 18 Lpd. Fisk, tør og røget, 2172 Skpd. $8\frac{1}{2}$ Lpd. Fisk, saltet, $2366\frac{7}{8}$ Td. Jern i Stænger, 381 Skpd. $7\frac{3}{4}$ Lpd. Master og Spirer, 41 Stykker. Ost, 1 Lpd. Skind, uberedte, 21,462 Pd. og 2743 Stykker. Tjære, $1315\frac{3}{4}$ Td. Tømmer og Trælast, $12,881\frac{1}{2}$ Trælastlæster. Tran, $3501\frac{1}{2}$ Td.

Udenlandske Efterretninger.

Posten fra Landscrona meldte d. 9 Decbr. i Stockholm, at den havde seet forbiseile en Engelsk Flaade til Østersøen.

D. 13 d. M. var i Danzig endnu Alting roligt, og de Franske havde endnu ikke foretaget noget mod denne Stad.

Da den Franske Intendant Tournau forlangte en Contribution af 2,500,000 Fr. af Baireuth, lod det derværende Domainekammer d. 16 Nov. udgaae en Bekjendtgjørelse, hvori det blandt andet hedder, at ingen kunde fritages for dette Paalæg, at alle muelige Slags Privilegier ophøre, at enhver maa holde saa mange rede Penge i Beredskab, som hans Bidrag omtrent beløber sig til, da enhver Forseelse, uden Persons Anseelse, straffes med Execution.

M. Andræa, Præst i Großherringen ved Naumburg, en Landsby, som i det berømte Slag d. 14 Oct. var nærmest udsat for Krigen, har i offentlige Blade leveret en rørende Skildring af Krigsoptrinene der i Egnen. Slaget begyndte om Morgenen under en stærk Taage med en Bragen, som lignede et frygteligt Tordenveir. Kuglerne susede i Luften og faldt tildeels ned i Byen. I Husene og i Haverne var Faren lige stor. Henimod Middag forsvandt Taagen, og rundt omkring saaes nu intet andet end opstigende Ild, Røg- og Dampskyer. Præsten flygtede med sin Familie og sin fire Aars Søn paa Armen, omspændt af Frygt for Kuglerne, der gjennemstreifede Luften, hen til en Huulvei, hvor han skjulede sig tilligemed adskillige Venner og Naboer. Her forbleve de indtil Kl. 4, da Slaget var aldeles tilende. Bedøvede af ni Timers Canontorden vendte de hjem igjen. I Aftenskumringen stod Nabobyen Auerstädt i Lue. Henimod Kl. 9 ankom Franske Soldater eller rettere sagt Marodeurer (Ransmænd) med stor Støi til Landsbyen. Tolv af dem trængte voldsomt ind i Præsteboligen; kun de veemodigste Bønner og 300 Rdlr., som Menigheden skjød sammen, afholdte dem fra at plyndre eller stikke Byen i Brand. Men desuagtet blev der dog plyndret begge de følgende Dage; Præstens hele Huus blev ødelagt; Døre, Skabe, Kister ꝛc. sønderhuggede, Linned, Penge, Ringe, mathematiske Instrumenter ꝛc. hentede frem af de dybeste Kjeldere og de meest skjulte Vraaer og ranet, eller som f. Ex. Præstens Tegninger og Manuskripter, fordærvede og gjorte ubrugbare. Han maatte være Vidne dertil, og turde ikke aabne Munden. Han forlod sin usikkre og udplyndrede Bolig, søgte med sin Familie Skiul hos Bønder, og skjulede sig selv tilligemed en flygtet, ulykkelig Ordensbroder paa et Loft. Først d. 17 Oct.

eller tre Dage efter Slaget fik han et Depot af Saarede, som Sauvegarde, og disse beskyttede ham mod Plyndring ꝛc.

Førstinden af Auersberg skal have gjort et Knæfald for den Østerrigske Keiser og bønfaldt om Naade for sin Gemal, der i Krigen mod Frankrig i Fjor har været saa ulykkelig. Men Keiseren svarede, at den almindelige Stemme krævede Straf og Satisfaction; den idømte Pengestraf har han imidlertid eftergivet den Skyldige.

Keiser Napoleon har tilladt adskillige anseelige Folk i Tydskland, især i Rhinforbundets Lande, som have ansøgt derom, at sende deres Børn tilligemed Hovmestere og Betjentere til det Franske Lycæum i Maynz.

Tusinde Mand Svenske Tropper have faaet Befaling at begive sig til Stralsund.

Fabrik- og Manufacturvarers Udstilling i Paris (fortsat). Fortræffelige vævede Tøier af Hestehaar til Stolebetræk ꝛc. leverer Bardel i Paris. Silkefabricationen, hvori Frankrige overgaaer alle andre Lande, har denne Gang gjort ny Fremskridt. Gensoul i Lyon har for Silkens Forædling faaet en Guldmedaille. Camille Pernon har den anseeligste Fabrik af Silketøier og broderede Tøier. Allerede for 4 Aar siden fik han den store Guldmedaille for 1) en Kjole af hvidt Fransk Netteldug, saa fortræffelig indvirket med Guld og Silke, at det saae ud som broderet, og var paa begge Sider eens; 2) for skarlagenrød Fløiel: en Farve, som man hidtil ikke forstod at give Silken, og endelig 3) for det skjønneste Atlask og Taft, som er meget bredt og paa begge Sider eens. — Brødrene Dugas & Comp. i Saint Chammond havde faaet Guldmedaillen for de skjønneste Atlask- Fløiels- Damaskes Baand med en ganske usædvanlig Appretur. — Bonnard i Lyon har faaet den store Medaille for Silke Tül, som ikke allene lader sig vaske, uden at der gaaer en Maske op, men som endog ved Vaskningen bliver hvidere; han kan ogsaa væve Tül efter et opgivet Mønster. — Kniplingers og Blonders Fabrication er endnu ligesaa fuldkommen som forhen. I tre Fattighuse i det forrige Flandern er denne Fabrication indført og drives med Held. Blandt de indsendte Luxus-Artikler vare ogsaa Pudevaar af Kniplinger for et saa-

kaldt Couvre-pied). — Guys i Amiens har indsendt Hamp, der efter Bralles Anvisning er bleven ristet i hedt Sæbevand, og for Udførelsen i det Store har han faaet den store Guldmedaille. — Brødrene Vignoles og le Roi i Orleans have indsendt fortræffelige Touge, som ere forfærdiget ved Machiner. — For Seildug har Queval & Comp. i Fecamp faaet den lille Sølvmedaille. De have opfundet hertil en Væverstoel, som drives ved en Hest. Den kan stilles efter Behag ligesom Tøiet skal være tykt eller tyndt til. Det er 3 til 4 Meter bredt, og man forfærdiger med denne Stoel 10 Metere om Dagen, istedet for at en god Arbeider med den sædvanlige Væverstoel kun kan forfærdige 6 om Dagen.

I en Ukase af 10 Oct. har Keiseren af Rusland befalet, at den nedsatte Told af Viin, Olie og tørrede Frugter, som indføres med Skibe fra den Joniske Republik til Russiske Havne i det sorte Hav, i Henseende til disse Skibe ogsaa skal gjelde for Havnene ved det Assovske Hav.

Da man i Engelland nu mangler Tilførsel af Byg fra Østersøen, saa har man foreslaaet at bruge grovt Sukker til Destillering. 30,000 Fade ville omtrent blive anvendte dertil.

I Kentucky er der udbrudt Uroligheder. Folket skal have erklæret sig for uafhængigt. Mod den bekjendte Oberst Burr har Præsidenten for de forenede Stater udstædt en Arrestbefaling. — Præsidenten er meget syg.

I Haag er der lagt et forhøiet Paalæg paa alle Vine og Brændeviin, som skal gjelde fra 1ste Jan. 1807 af.

Erkehertug Ferdinand, som ligger syg af Vatersot, befandt sig d. 6 Dec. noget bedre.

I det Würtembergske ere alle Directeurer og Vicedirecteurer i Collegierne og Departementerne, saavelsom den civile Fortjenesteordens Storkors, Comthurer og Riddere faaet Tilladelse til at kalde sig von. Det er ligeledes bleven enhver, der kan godtgjøre at han eier 40,000 Gylden, tilladt, at søge om Adelsdiplom.

Juristen v. Beaufort i Strasburg har udgivet et Forslag paa 50 Sider til alle Christelige Menigheders Forening, og tilegnet Keiser Napoleon det. Af Pauli Epistel til de Epheser, Cap. 4. v. 4—6 har han valgt følgende Motto: Een Gud, een Keiser, een Religion, een Tro, een Daab, eet Almeenvæsen.

En vis Paly Rasch har i Paris udgivet sin Troesbekjendelse, hvori han siger: "Jeg troer paa Israels Held, udvirket ved hans Salvede Napoleon Bonaparte, Corsicaneren fra Østerland, efter Propheten Jesaias 44 og 45 Cap. Corsicaneren er min Yndling, siger Herren, han vil opfylde alle mine Ønsker ꝛc. Saa taler Jehova til sin Salvede, Corsicaneren ꝛc." (I det Franske hedder det Corse.) Her beviser Forfatteren critisk (?) at det ikke kan hentydes paa Kongen af Persien, da der i Esthers Bog tales om en Spaadom af Jeremias, som sigter til hans senere Befrielse.

Præsidenten for den Israelitiske Congres, Furtado, er bleven stukket i Kobber i Paris.

Adelen i Grevskabet Mark bidrager en Tiendedeel af den paalagte Contribution af 2 Mill.

I Gießhübel, en By i det Østerrigske, som ligger meget høit, døde d. 14 Nov. en Kone i en Alder af 107 Aar. Hun havde været to Gange gift, aldrig syg og bestandig fattig. Hun havde født 8 Børn og beholdt Brugen af sine Sandser lige indtil det Sidste.

I Tours nedstyrtede d. 27 Nov. i en Forstad et Klippestykke, omstyrtede adskillige Huse og knuste en Mand, en Kone og et Barn paa 4 Aar.

Rhinen er i kort Tid og især d. 3 og 4 Dec. steget $4\frac{1}{2}$ Fod; i Wesel stod den d. 4de 16 Fod 5 Tommer, og den 5te 18 Fod 1 Tomme høit.

I Paris er der forfærdiget mesterlige Seiersmynter, hvis Gjenstand er Napoleons og hans Hæres Daad i forrige Aar. Ideen dertil har den berømte Denon givet, og de fortrinligste Pariser Stempelskjærere: Droz, Andrien, Brenet, Joley, Golte have udført den under hans Opsigt. Prægede i ædle Metaller skulle disse Medailler først uddeles ved den forestaaende Seiersfest. Men alle disse 15 Mynter faaes allerede i Paris i Bronze for 24 Livres. Hovedsiden forestiller Keiserens Brystbillede, ligesom paa Kroningsmynten. Bagsiden er tilegnet den store Armees Afmarsch. Man seer her Tronen, hvorpaa den rigdrapperede Fredskjole ligger udbredt; Keiseren har nemlig forladt den, for at stille sig i Spidsen for sin Armee. Scepteret læner sig op til Tronen. En hvilende Ørn staaer forved samme, og ovenfor sees Tordenen

i antique Form. Paaskriften siger, at Keiseren anfører den store Armee, at Leiren ved Bologne er afgaaet, og at Rhinen allerede er overskridt. Paa den anden Side taler Keiseren til Hest, paa Lechbroen til Soldaterne. Han og Krigerne ere klædte i gammel Romersk Costume. Over Keiseren sees Seiersgudinden, som rækker ham Krandsen. Paa den tredie Mynt iler Imperatoren med sine to Spænd fremad. Under Hestene række to smaa Figurer med Muurkroner ham Nøglerne. Det er begge Stæderne Ulm og Memmingen.

Efter de seneste Beretninger, som i Berlin ere ankomne fra Hovedqvarteret i Posen, er d. 11 d. M. underteanet en Fredslutning mellem Keiser Napoleon og Kongen af Sachsen.

De Uroligheder, som ere udbrudte i Preussisk Polen, have især i Først Lubomyrskyschs Besiddelser kostet mange Mennesker Livet. — En Russisk Proclamation truer enhver Bevægelse, der sigter til Uroligheder, med de skrækkeligste Følger.

Den Østerrigske Feldtøimester v. Bellegarde er bleven udnævnt til Civil- og Militair-Gouverneur i det Østerrigske Polen.

De Russiske Tropper ere d. 23 Nov. rykkede ind i Vallachiet.

Antallet af de i Lübeck condemnerede Svenske og Pommerske Skibe beløbe sig til 25. Capitainerne og Mandskabet ere frigivne.

Petersborg d. 20 Dec. Feldtmarchal, Greve v. Kamensky, er ankommen her. Han vil, som det hedder, paatage sig Overcommandoen over Armeen, med meget udbredt Magt. Man venter daglig hans Afreise til hans Bestemmelse. Han er bekjendt i den Russiske Militairhistorie for sine Indsigter i Tactiken, sin Tapperhed og strænge Krigsdisciplin. — Til den nyfødte Storførstindes høitidelige Daab foranstaltes store Illuminationer.

Paa den Berlinske Avis findes endnu den gamle Preussiske Ørn, endskjønt den taler i en Tone, som den aldrig har kjendt til før. Den udbreder ligesom tilforn sine Vinger over Laurbær, Krigsbasuner 2c.

Fra Krigsskuepladsen vides endnu intet andet, end at den Franske Armee bestandig rykker videre frem, medens den Russiske bestandig trækker sig tilbage. Et heelt Preussisk Regiment, som for det

meste bestod af Polakker, er gaaet over til de Franske, og denne Overgang opvækker just ikke de bedste Tanker om Polens Hengivenhed for Preussen.

Hertuginden af Brunsvig afreiste d. 27 Nov. fra Malmøe til Stralsund, hvorfra hun videre vil fortsætte sin Reise. Kongen, Dronningen, Kronprindsen og Prindsesserne begave sig til Hertuginden kort før Afreisen, for at tage Afsked. Hele Hofstaten og andre Embedsmænd vare ligeledes ved denne Leilighed forsamlede. Generalgouverneur Toll 2c. fulgte hende til Ystad. Hertugindens to Sønner ere blevne tilbage.

Fra d. 22 til d. 25 Dec. er til Hovedstaden ankommen: Fabrikør Mentz fra Helsingøer, Grev Stroganoff f. Slesvig, Kjøbmand Ansitaloff f. Helsingborg, Musicus Rheinstein og Fløitespiller Dulon fra Hamborg, Cancellieetat Duncker f. Hessen-Cassel, Kjøbm. Wohrmanns f. Riga, Rawald f. Flensborg, Handelsbogholder Malm fra Malmøe, Fransk Emigrant Fitzherwick f. Königsberg, Solieuten. Lund f. Corsøer, Consul Bille f. Hirschholm, Gen. Maj. v. Waltersdorff f. Kiel. — Afreist ere: Duckmüller og Benecke til Helsingøer, Hallberg til Malmøe, Kherre Scheel t. Slagelse, Russ. Adelsmand Wisitovsky t. Sverrig, Proprietair Rich og Kjøbm. Kollin til Møen, Baron Munk til Malmøe, Justitsr. Marcussen og Capit. Sincker t. Jylland, Handelsbogh. Malm t. Malmøe, Lieuten. v. Seidelin og v. Weideborg t. Nestved, Fru Maj. Flindt paa Landet, Raadm. Estrup t. Helsingøer, Kjøbm. Mührer t. Stockholm, Baron Stjernblatt og Borgermester Landstrim t. Sverrig, Candidat Duncker og Kjøbm. Seidel til Holsteen, en Coureer fra den Svenske Minister til Helsingøer, Capit. Munk og Lieutenant Krebs til Holsteen.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere, der tilbringes Subscribenterne og betales quartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 23.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 30 December, 1806.

Giver Retten os alle nok?

Hr. Landsdommer Baden har i Politievennen No. 452 leveret et meget læseværdigt Stykke med Overskrivt: "Retten gi'r os alle nok," som paaanker den Skik, at paaminde uvillige Betalere i Avisen, og indeholder et Forslag til en hurtigere og mindre bekostelig Retspleie i Sager angaaende visse Slags Gjeldsfordringer. — Dette Æmnes Undersøgelse er virkelig af større Vigtighed end man ved første Oiekast skulde troe, og den lader sig lettest anstille ved at gjennemgaae det her anførte Stykke.

Hr. Landsdommeren kalder den Skik, at paaminde saadanne Skyldnere offentlig: "en i Dannemark ukjendt og med den Danske godlidende Caracteer maaskee contrasterende Maade at mane sine Debitorer paa. Begge Dele lade sig vanskeligen bevise; thi Maaden er ligesaalidet ukjendt som contrasterende med Nationens godlidende Caracteer. Man læser ofte nok i Provindsialaviser, at uvillige Debitorer manes, og en Mand kan besidde en meget godlidende Caracteer, uagtet han ikke kan beqvemme sig til at tie der, hvor hans lovlige Fordringer, de være store eller smaa, byde ham at tale, eller hvor Søgsmaal enten er for vidtløftigt, eller umueligt. Jeg siger med Flid umueligt, thi dette er Tilfældet, ikke allene med ubetydelige, men ogsaa med betydelige Summer, som man f. Ex. har tilgode hos Kjøbstædsbeboere, i Norge og Provindserne, hvor Familieforhold, Embedsforhold, kort sagt, hundrede Slags Forhold, gjøre det umueligt at søge den Paagjeldende, uden at foretage en bekostelig Reise, for personligen og ved Lovens Hjelp at inddrive sine Penge. Jeg kjender saaledes Mænd, der have betydelige Summer tilgode hos udenbyes Folk, især i Norge, der stole saa meget paa deres Forbindelser, at de ikke engang værdige at svare deres Creditorer et eneste Ord paa deres gjentagne Paamindelser. Nu bliver Spørgs-

maalet, om det kan kaldes nogen Ubillighed eller Selvtægt, naar Creditoren, der seer sig sat ud af Stand til, at gjøre sin Ret gjeldende, maner en saadan uredelig Betaler i Avisen? At skylde Penge er ingen Skam, og endnu mindre ikke at kunne betale dem; men ikke at ville, uagtet man kan, er egentlig det, som udgjør Forskjellen imellem den uredelige og redelige Skyldner. At en agtet Borgers Stilling, som Stykkets Forfatter anfører, kunde nedværdiges til Tab i den Nytte, han ellers gjør, "om en Hovedstadens Slagter, Viintapper, Skræder eller anden Haandværksmand vilde mane sit Tilgodehavende i Avisen" — det er vel muligt, men en agtet Borger bør, for at vedligeholde sin Agtelse, heller ikke opholde sine Creditorer saalænge med Betaling, eller tøve med at tilfredsstille dem paa andre Maader, indtil de see sig nødsagede til at mane ham offentlig: en Ting, som desuden aldrig saa let vil kunde skee, naar begge boe i een By og allermindst i Kjøbenhavn, hvor Gjeldscommissionen er et Tribunal, hvis Retspleie er ligesaa simpel som ubekostelig; det vil kun kunne være Tilfældet, naar den agtede Borger boer udenbyes, og det altsaa er for vidtløftigt at anlægge Sag imod ham. — Den Nytte, Manden ellers kan gjøre, bør ikke komme i Betragtning, thi naar man vilde gaae ud fra den Grundsætning, maatte man antage, hvad man ikke bør, at Staten vilde høste Nytte af sine Embedsmænd paa deres vindskibelige og arbeidende Medborgeres

Bekostning. En agtet Borger, som ikke vil betale sin Slagter ꝛc. førend han opfordres dertil i Avisen, maa sandelig kun have liden Selvagtelse for den Agtelse, han staaer i.

Da Talen i det anførte Stykke just er om Hr. Boghandler Hempel og Avisregningers Betaling, saa ønskede jeg nok at vide, hvad der kan tænkes ubilligere og uforsvarligere: end at subskribere paa en Avis, hvis Redaction altid er forbundet med Ulejlighed, Bekostning, Tidsspilde og Umage; at lade sig den tilbringe 104 Gange om Aaret i Regn, Snee og Slud, og naar Aaret er omme, at negte den Mand, der har havt al den Uleilighed, for at gavne og more andre, den usle Betaling, som saadanne Arbeider lønnes med, og med saa stor Ret tilkommer ham? Sandelig, jeg kan ikke tænke mig en større Ubillighed, og den Mand, der ikke af Mangel paa Evne, men af sand Ulyst til at afgjøre sin Regning, vægrer sig ved at betale en saadan Fordring, bør virkelig endog ansee det for en Høflighed, at en Avisredacteur ikke nævner hans fulde Navn i sin Avis. — Iøvrigt kan dette Tilfælde, som forhen er anført, kun finde Sted der, hvor Skyldneren opholder sig udenfor Byen. — Naar der i de fornemste Kjøbstæder i Dannemark blev oprettet Tribunaler af samme Indretning, som den lille Gjeldscommission, der dømte i Gjeldssager, som ikke overstige 10 Rdlr., saa vilde al Avismanen, naar Creditor og Debitor enten boede i een By sammen eller den første saae

sig istand til at lade den sidste indkalde ved en Fuldmægtig, ophøre af sig selv. At Provindserne hidtil have savnet saadanne Domstole, bør virkelig ansees for en væsentlig Mangel; i det mindste burde de store Kjøbstæder ikke mangle dem.

Der er vel neppe nogen Tvivl om, at vor vise Regjering, der har gjort og endnu gjør saa meget, for at haandhæve Retfærdighed, vil foranstalte en saadan Indretning, paa det ikke enhver uvillig Betaler, der boer langt borte, skal kunne betjene sig af sin Fraværelse, og sine Forbindelser paa det Sted, han opholder sig, til at svige sine Creditorer. At dette er Tilfældet kan jeg med Kjendsgjerninger bevise, hvilket Dieblik det skulde kræves. Jeg kunde foreslaae en Maade, som ved første Diekast maaskee vilde synes sær og uudførlig, men som efter min ringe Mening dog fortjente nogen Opmærksomhed. Den i Oldtiden hæderlige Skik, at Landets Høvding reiste paa visse Tider af Aaret omkring i Riget og holdte Ting, kunde her lede os paa en Idee til at forskaffe alle Landets Indbyggere Ret, uden at Frastand eller Forbindelser skulde kunne lægge nogen Hindring i Veien derfor. I enhver stor Kjøbstæd i begge Rigerne kunde der hvert Aar holdes en overordentlig Ret, hvor saadanne Gjeldssager kunde paadømmes, og hvor visse dertil beskikkede Sagførere, som aarligen reiste omkring i et bestemt District, kunde paatage sig, at føre fraværende Creditorers Sag. Saadanne Sagførere behøvede aldrig at frygte for, at

mangle Sager; thi der gives nok, som hos Folk i Provindserne have Penge tilgode, de ikke kunne faae ind. Den uforsvarlige Misbrug, at kunne unddrage sig Lovenes Herredømme, ja endog at kunne trodse dem, fordi man lever 100 eller 150 Mile borte fra sine Creditorer, vilde da ophøre af sig selv. Vel gives der i Provindserne Procuratorer, men enten boe disse i samme By som Debitoren, og da møde, som sagt, ofte Hindringer, der ere en Følge af Forbindelser ꝛc, eller og boe de saa langt derfra, at de hver Gang maa foretage en Reise, som for en enkelt Sags Skyld ikke lønner Umagen.

Men saalænge som vi mangle en Indretning, der kan skaffe en saadan Creditor Ret, vilde det være ubilligt, ogsaa at negte ham den Rettighed, at mane en Debitor, der f. Ex. ikke vil besvare hans skrivtlige Paamindelser, paa den eneste muelige Maade — i Avisen. Trykkerettighedens Forordning forbyder ingen at kalde endog en Embedsmand offentlig en Løgner, *) og man skulde formene en Creditor at kalde sin uvillige Skyldner offentlig ved sit rette Navn? En saadan Modsigelse lader sig her ikke tænke. Hvad vilde desuden al Publicitet tilsidst blive til, dersom man vilde sætte saadanne Steengjærder omkring den? I dette Tilfælde maatte jo heller ingen Høiesterets- eller Hof- og Stadsretsdom bekjendtgjøres; thi ogsaa den kan ofte

*) Den Beskyldte kan vel siden sagsøge Beskylderen, men han kan alligevel ikke formene ham, at sige det offentlig, førend han søger ham.

bidrage til, "at en agtet Borgers Stilling nedværdiges til Tab i den Nytte, Manden ellers kunde udrette."

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den 2 Decbr. 1805 bragte to Koner fra Flekken Norborg den derværende Øvrighed et dødt Barn, indsvøbt i Klude, som de havde fundet i en Vandrende ved en Landevei mellem Stene. Der blev strax optaget et Obductionsforhør, i hvilket Lægen formodede, at Barnet havde levet. Da det nu rygtedes, at et Fruentimmer, (en Handskemagers Datter fra Faaborg, 29 Aar gammel), der tjente i Meelsgaarde, og som allerede tilforn havde født to uægte Børn, nylig atter havde været frugtsommeligt, saa blev hun paagreben, men efter at hun i Begyndelsen havde negtet Gjerningen, tilstod hun omsider, at hendes første Barn 15 Uger efter Fødselen døde hos hendes Forældre, at det andet endnu bestandig var i Huset hos dem, og at hun ved sit tredie Svangerskab var kommen til Als, hvor hun fra det Øieblik af, hun følte sig frugtsommelig, besluttede, at føde sit Barn i Dølgsmaal og rydde det af Veien, for at undgaae Skam og Straf, efterdi adskillige Piger fra Fyen havde kjendt hende og hendes Forfatning; at hun derfor bestandig havde negtet sit Svangerskab, saavel for Jordemoderen, som frittede hende, som for hendes Sovekammerater; at hun en Morgen da hun skulde ud og malke, fødte et Barn, der rigtig nok ikke skreg, men dog bevægede sig; at hun uden mindste Medlidenheds-Følelse qvalte det og lagde det hen i Laden; at hun derpaa gik hen og malkede; at hun siden d. 21 Decbr. puttede Barnet i Forklædet og lagde det hen paa det Sted, hvor det blev fundet. Den norborgske Criminalret dømte hende til at kagstryges og arbeide for Livstid i Tugthuset; men Dommen blev siden formildet til blot Tugthuusstraf for Livstid.

Fridericia, d. 26 Decbr. I Morges Kl. mellem 4 og 5 hørtes her 3 temmelig stærke Tordenslag med Lynild, stærk Hagel og Regn. Hele Natten igjennem og endnu i Dag blæste en Storm af V. N. V.

Bogtrykker Stephanson, der nu er ansat som Inspecteur over Tugthuset i Trondhjem, anfører i sin Avis, at et behageligt Rygte siger: at de ulykkelige Radesyge-Huuslemmer snart skulle henflyttes i det ny opbygte store prægtige Sygehuus, der ligger paa et sundt og behageligt Sted, hvori i denne Tid 4 store og et lidet Værelse med Kakkelovne ere ledige. Dette Rygte maa glæde enhver, som har mindste Følelse for den lidende Menneskehed. Disse beklagelsesværdige Syges nærværende Forfatning er i høieste Grad skrækkelig; 40 til 50 ere indspærrede i Tugthuset i fire smaae Værelser, hvoraf det største er paa 2 Fag Vinduer og deri 13 Senge; det næststørste, som er 10 Alen i Firkant, har 2 Fag Vinduer og 10 Senge. Saaledes have disse Lemmer hver især langt fra ikke saa megen Plads, som Malificanterne i de fleste Arresthuse. Den fri Passage til og fra disse Syge har hidtil ogsaa medført den Uleilighed, at Tugthuuslemmerne ikke have kunnet nyde den friske Luft i Gaarden, hvilket nu, ved denne Flytning vil kunne skee. Omtrent 30 Mennesker have hidtil været indspærrede i et Værelse, og have især om Vinteren aldeles ikke kunnet komme ud i den frie Luft. Det gjør Stephanson Ære, at han paa denne sin ny Post søger at være Ulykkeliges Beskytter og Fader, og at han bærer Omsorg for at Tugthuset bliver et Straffested, der opfylder Straffens Øiemed, uden at beskjæmme Menneskeligheden.

Det Angelske Legat til Bedste for Trondhjems Fattige, beløber sig til 176,102 Rd.

Boghandlerne Nøhs, Christiani og Korte have forenet deres Handel, og føre fra næste Aar af dette Firma.

Naturforskerne spaae nu, at det nærværende milde Veirlig vil vare den største Deel af Vinteren.

Den 26de steg Vander ved Cronborg saa høit, at omtrent Kl. 10 om Aftenen den ene Bro efter den anden flød omkring i Gravene. Kl. 3 om Natten var Vandet høiest og de nye Batterier laae alle under Vand. Vagten og Slaverne maatte flytte ind i Slottet, hvor Vandet steg ind il Indgangsportene og fyldte Cassematterne. Først to Dage derefter kom Fæstningen og Byen atter i

Forbindelse ved Hjelp af Baade. — Mærkeligt er det at Vandet samme Dag og samme Klokkeslæt steg saa høit ved Hamborg, at man i adskillige Gader maatte seile i Baade.

Udenlandske Efterretninger.

Staden Frankfurt, hvis Forfatning nu opløses, er allerede i flere end 1000 Aar meget berømt. Den hedte først Helenopoles til Hæder for Constantin den Stores Moder Helena. Det første Keiservalg skede her 877. — I den derværende store Keisersal, der Römer kaldet, findes alle Romerske Keiseres malede Portraiter lige indtil Leopold II.; men mærkeligt er det, at der ikke har været Plads mere til Franz den Anden. Den Bygmester, som har indrettet denne Sal, maa have været en sand Prophet.

Mange Sjeldenheder, og deriblandt Pocaler af Rav, rare Gemmer etc. ere allerede vandrede fra det Berlinske Konstkammer til Museumet i Paris. Ogsaa de fornemste Malerier i det Kongl. Palais og nogle Statuer paa Slottet have gjort samme Pillegrimsreise.

Anclam den 16 Decbr. Det Franske Troppecorps, som findes her, vil endnu forblive her i adskillige Dage, for at oppebie Sverrigs Svar paa de Forslag, man har gjort det. De Porte, som støde til Broerne ved Siden af Byen, ere spærrede; ingen Franskmænd tør passere over dem; ingen tilstædes at komme ind eller ud, undtagen Koner med Grønt, Madvarer eller Lærred.

Marquis Lucchesini og General v. Zastrow, som nu ere vendte tilbage til Kongen af Preussen, overbringe nye Fredsforslag.

Keiser Napoleon har udnævnt Førsten af Isenburg til Brigadegeneral ved sin Armee.

Det hedder, at Fæstningen Wesel skal sløifes og at kun Büderich og Øen skal befæstes.

Fra Madrit meldes: at man virkelig maatte være meget ubekjendt med Spaniens Stilling, dersom man et Øieblik kunde tvivle paa dets Oprigtighed mod Frankrige, og dersom man vilde antage, at det vilde holde med en Fiende, som allerede i 15 Aar har pønset paa Spaniens Undergang.

Paven tilbringer i denne Tid adskillige Timer om Dagen med at bede.

Ved Kysterne af Florenz rasede d. 2 Dec. en frygtelig Storm. I Havnen af Livorno bleve 17 Skibe løsrevne fra deres Ankere og dreve paa Grund; 3 andre sank, men Besætningen blev reddet. I Staden løftede Stormen Tagene af Husene, styrtede Mure sammen rc.

Man forsikkrer, at de confoedererede Polakker allerede have frataget Russerne adskillige Artilleritrainer og Bagagevogne. I Russisk Polen anvendes de skarpeste Midler for at holde Indbyggerne i Tømme.

En Afdeling Preussiske Krigsfanger satte sig nylig op imod den Franske Nationalgarde, der escorterede dem, i en Skov paa hiin Side Alzey. De Franske maatte fyre paa dem, for at bringe dem i Orden igjen. Da disse Krigsfangers Escorte sædvanlig ikke er stærk, saa undkommer bestandig mange, der opholde sig i Skovene og stjele og røve i Omegnene. Adskillige Districter paa Hundsrück ere derfor usikkre.

Een af Betingelserne i Freden mellem Frankrige og Sachsen er, at det sidste antager Kongeværdigheden og Souverainetet.

Marchal Davoust, som har udmærket sig saa meget i Slaget ved Jena, er født d. 10 Maji 1770 i Avaux, i Canton d'Avalon, Departem. de l'Yonne, og er bleven opdraget med Bonaparte i Ecole Militaire. I Aaret 1785 var han Underofficier ved Cavalleriregimentet Royal Champagne. 1790 nedlagde han denne Post og blev Chef for den 3die Bataillon af et Volontair Corps. Han var med i alle de Fægtninger, der forefaldt i Dumouriez's Feldtoge. 1793 blev han General, og under Pichegru tjente han ved Rhinen. Han gik med Bonaparte til Ægypten, hvor han udmærkede sig ved sin Tapperhed, vendte med Desaix tilbage til Paris, hvor Bonaparte gav ham Commandoen over den Italienske Armees Cavallerie. Siden udnævnte han ham til Chef for det tappre Corps ved Marengo, som kaldtes Granitstøtten, og til Anfører for Grenadererne ved Consular-Garden, under Titel af General-Oberst. Napoleon har bestemt ham til Belønning for hans Heltedaad et Førstendømme i det Tydske Rige.

I Moniteuren siges, at det nu lader som Rusland har opgivet sit Forsæt, at forsvare Preussen, og at det nu kun er betænkt paa at forsvare sin Deel af Polen, men at man der allerede tæller 60,000 Insurgenter etc.

Frankrige skal have protesteret imod at Østerrige sammentrækker en Armee ved Grændserne af Polen. Det skal tillige have forlangt af Østerrige, at afstaae Salzburg, Berchtesgaden og Innviertel til Bayern saavelsom sin Andeel af Polen, og derimod at faae det forrige Schlesien heel og holden igjen.

I de Anmærkninger, der angaaende det preussiske Manifest ere udkomne i Paris, siges: de hanseatiske Stæder, som allerede i lang Tid have opvakt Preussens Misundelse, maae takke Frankrige for deres Uafhængighed. De ere Oplagssteder for al europæisk Handel. Men indtil Handelen er fælles for alle Nationer er det nødvendigt, at de staae under Beskyttelsen og den umiddelbare Opsigt af den Magt, hvis Kald det er at tilintetgjøre Handels-Despotismen.

Den Kongelige Preussiske Familie var d. 23 Decbr. i Memel; Prinds Carl, Kongens næstyngste Søn (født d. 29 Juni 1801) er død, og Prindsesse Alexandrine (født 1803), ligger meget syg.

Den 16de f. M. afreiste Keiser Napoleon med alt hvad der hører til Hovedqvarteret fra Posen, og tager, som der hedte, Veien til Warschau. Igjennem Posen marchere endnu bestandig Franske Tropper; og sammesteds oprettes et stort Magazin.

Warschau, d. 27 f. M. Kl. 8 om Aftenen forlode os de Preussiske Tropper, som laae her. De gik over Weichsel til Praga, hvor de staae endnu; Russerne fulgte dem samme Nat. Den 28 om Morgenen tidlig Kl. 3 stod den prægtige Bro over Weichselen i Lue; Russerne i Praga og der i Egnen beløbe sig til omtrent 6000 Mand. De lade langs med Strandbredden opkaste Redouter, som de besætte med Canoner. General Benningsen, som commanderer det hele Corps paa omtrent 73,000 Mand, har sit Hovedqvarteer i Pulstuck i Russisk Polen, paa hiin Side Weichsel ved Narew. Kongen af Preussen befandt sig der for otte Dage siden. — D. 28 Nov. rykkede Storhertugen af Berg herind i Spidsen for 5 Regimenter Cavallerie, som han har samlet af Elit-Compagnierne. Han blev modtagen med Vivatraab af en uhyre Mængde Mennesker. Marchal Davoust er ogsaa rykket herind, og hans Armeecorps befinder sig deels i Staden, deels i Omegnen. Vi vente hvert Øieblik Keiser Napoleon. Ved hans Ankomst vil formodentlig den ny Regjeringsform blive bekjendtgjort, og Armeen vil derpaa sætte over Weichsel.

Ogsaa Weimar har sluttet Fred med Frankrige. — Sachsen stiller 20,000 Mand Hjelpetropper.

Efter Breve fra Verona har hele Divisionen Lechi faaet Befaling, at bryde op til Tydskland.

Privatbreve fra Italien melde, at Vicekongen med det første afreiser til den store Armee, og paatager sig der en Commando.

Den Franske Keiserinde er i Selskab med Dronningen af Holland og Arvehertuginden af Baden ankommen til Frankfurt.

Efter seneste Breve fra Triest har Cattaro endnu ikke overgivet sig. De Russer og Cattareser, som ligge i samme, forsvare sig.

Hidtil har endnu kun een Fæstning i Schlesien, nemlig Stor-Glogau, overgivet sig. De Fæstninger som Preusserne endnu holde besat, ere Breslau, Schweidnitz, Silberberg, Glatz, Neisse, Brieg og Cosel.

I Rusland har man siden den sidste Ukase allerede samlet 100,000 Recruter, og man ruster sig der meget stærkt.

De Svenske Bancosedler, som til Troppernes Lønning, efterhaanden ere satte i Omløb i Stralsund, beløbe sig til 170,000 Rdlr. — Broerne ved Grændserne ere allevegne blevne nedbrudte.

I Riga manglede d. 10 Dec. 10 Tydske Poster. — De indefrosne Skibe ere halvveis udisede til Mundingen af Düna.

I en ministeriel Note har Keiser Napoleon erklæret Mecklenburg: 1) at han betragter Mecklenburg formedelst den Hjelp det har ydet hans Fiender som en Stat, der har gjort fælles Sag med dem; 2) at dets tilkommende og endelige Skjebne staaer i Forbindelse med Ruslads Forhold mod Moldau og Vallachiet.

De Hamborgske Deputerede have d. 15 f. M. havt Audience hos Keiser Napoleon i Posen. Syn-

sleus Doormann gaaer som Hamborger Deputeret med Keiseren til Warschau; men Senatorerne Schulte og Jänisch, Hr. Godefroy og Osy ere allerede paa Tilbagereisen.

I Hamborg steg Vandet d. 26 d. M. om Eftermiddagen saa usædvanlig høit, at man i adskillige Gader maatte seile i Joller.

Fæstningen Stralsund, hvis Værker i de senere Aar ere bleven saa forstærkede, er bleven erklæret i Beleiringsstand. Generallieuten. Baron v. Armfeldt er Militair-Gouverneur, og der er føiet Anstalt til, i Nødsfald, at afbrænde Forstæderne.

Den Preussiske Cabinetsminister v. Hardenberg opholder sig nu i Riga.

Fæstningen Hamelns Overgivelse var forbunden med besynderlige Optrin. Nogle Preussiske Batailloner, som efter Slaget d. 14 Oct. vare flygtede, synes at have kastet sig derind. Oprør og Uorden herskede blandt Garnisonen; Officiererne vare ulydige mod Generalerne og Soldaterne mod Officiererne. Capitulationen var neppe underregnet førend Garnisonen gjorde Oprør, bemægtigede sig Brændevinsmagaziner, og tog umaadelig meget til sig deraf. Der begyndte nu et skrækkeligt Slagsmaal paa Gaderne mellem Soldaterne, Officiererne og Borgerne, af hvilke sidste adskillige dræbtes. Den Preuss. General Schöler sendte den ene Courer efter den anden til General Savary med Begjering, at besætte Fæstningen. Savary rykkede ind i samme under den stærkeste Kugleregn, og indsluttede hele Besætningen paa en stor Slette rc.

De Franske Kyster ere nu paa alle Puncter i saa god en Forsvarsstand, at Engellænderne umuelig tør vove nogen Landgang. Endskjønt de for kort siden have gjort adskillige Demonstrationer, troer man dog ikke, at de have havt i Sinde at gjøre nogen Landgang paa den vestlige eller nordlige Kyst af Frankrige. Deres Plan, at gjøre en Landgang i Holland, som bevægede Kongen af Holland at trække sig tilbage med endeel af sine Tropper, synes de nu ogsaa at have opgivet. — Marchal Brune fører endnu bestandig Overcommandoen langs med Canalen (ved de saakaldte Côte de fers) — fra Brest indtil Ostende og Antwerpen. Tropperne i Leiren ved Boulogne og Ambleteuse, ere blevne saa anseelig forstærkede, at de til den store Armee afmarcherede Troppers Tal nu er fuldkommen erstattet igjen. Ogsaa i Flandern er Nationalgarden allevegne bleven sat i Virksomhed. Paa Antwerpens Fæstningsværker, dets Havns Udvidelse og ny Skibes Bygning arbeides med Iver. 9 Linieskibe paa 74 Canoner hvert skulle næsten være færdig, og 5 deraf skulle endnu i Vinter løbe af Stabelen. I det derværende store Marinearsenal arbeide 5000 Mennesker og i Havnen omtrent 800 dømte Forbrydere.

I Belgrad er Nøden saa stor, at de derværende Tyrker have bemægtiget sig et Østerrigsk Skib med 100 Favne Brænde, og Kusantzy Aly har erklæret Grændse-Commandanten, der fordrede dette Skib tilbage, at Nøden har tvunget ham hertil, og at han agter at tage hvert Skib, han kan faae fat paa, med Magt, saafremt man endnu fremdeles negter ham Hjelp. Al Forbindelse med Belgrad er derpaa bleven afbrudt.

Frimurerlogen i Magdeburg har til Hæder for Stadens Gouverneur, General Eblé, givet et stort Gjestebud og indbudet alle Franske Officierer.

Penge-Mangelen i Berlin og de Preussiske Provindser er saa stor, at man har maattet autorisere alle Retter i Churmark til at indsende alle de Penge, Banco- og Søhandlingsobligationer, de have i Forvaring, til det offentlige Laan. — Paa Huuseierne og Leierne er der lagt en anseelig Skat. Hver Huuseier maa betale 1 Rd. af hvert Tusinde af Assurancesummen; hver Leier 1½ Pr. af Leien. Det Hele vil omtrent beløbe sig til 380,000 Rd.

Det hedder, at der er sat en Krigsret over Fæstningscommendanterne af Magdeburg, Stettin og Cüstrin; at de to første skulde casseres og den sidste (Cüstrins) aflives.

En fornem Reisende, som kommer fra Keiser Napoleons Leir, melder at der d. 21 22 og 23de maa være forefaldet et afgjørende Slag mellem Russerne og de Franske, thi alting var forberedt dertil. Keiserens Afreise til Warschau var bestemt, men han reiste meget hastig til Thorn, hvor næsten den hele Franske Armee var samlet siden den 14de.

Det medicinske Selskab i Toulouse har udsat en Præmie af 300 Franker for den bedste Besvarelse af Spørgsmaalet: hvilke ere de bedste indenlandske Planter, som kunne tjene istedet for China (chinechona offic.) og dens forskjellige Arter?

Chronologisk Tabel over de mærkværdigste Begivenheder i Aaret 1806.

Vi staae nu ved Enden af et Aar, som gjør Epoche i den Europæiske Historie. Freden i Presburg med sine Følger, de mangfoldige Afstaaelser og Ombytninger af Lande, Conventionen mellem Preussen og Frankrige, og den paafølgende Occupation af Hannover, Cattaro's Besættelse af Russerne, de Franske Troppers Toven i Tydskland, nye Kongers og Fyrsters Udnævnelse, Uenigheden mellem Preussen, Sverrig og Storbritannien, den Britiske Magts Forøgelse ved Erobringerne i Sydafrica og Sydamerica, de frugtesløse Fredsunderhandlinger mellem Frankrige, Rusland og Engelland, Krigens Fortsættelse i Kongeriget Neapel, i Dalmatien og Tyrkiet, Rhinforbundets Oprettelse, den Tydske Statsforms Kuldkastelse og mange Tydske Fyrsters Souverainetet, og endelig Krigen mellem Preussen, som drog dets Undergang efter sig, ødelagte det nordlige Tydskland og fordrev regjerende Fyrster fra deres Besiddelser — alt dette er kun et eneste Aars Begivenheder, og Tydsklands og Europas Stilling har en ganske anden Skikkelse i Slutningen af dette Aar, end i dets Begyndelse. — For at bevare Mindet af disse og andre Begivenheder følger her en chronologisk Tabel, hvori de med saa Ord og efter Tidsfølgen anføres. Til Slutning skal der leveres et Register, der kan tjene til nærmere Veiledning.

Januarii.

1. Udvexlingen af den Presburgske Freds-Ratification i Wien. — Bayern og Würtemberg antage Kongeværdigheden.
4. Hs. Kgl. H. Arveprindsen af Dannemark høitidelige Liigbegjængelse.
4. Den Britiske Escadre under Admiralerne Bair og Popham ankomme til Cap.
5. Studenter-Opstand i Jena.
6. De Russiske Tropper trække sig i Nedersachsen tilbage over Weser til Hannover.
8. Franske Tropper af Marchal Augereaus Corps rykke ind i Darmstadt.
9. Nelsons høitidelige Liigbegjængelse i London.
10. Overgivelsen af Godthaabs Forbjerg til Storbritannien, efter en hidsig Fægtning d. 8 Jan. — Den derværende Bataviske Gouverneur Janssen trækker sig tilbage, men maa med sine Tropper overgive sig d. 19de til Engellænderne.
12. De Franske Tropper forlade Wien. — Keiser Napoleon erklærer i Münster det Franske Senat, at han har adopteret Prinds Eugen og har udnævnt ham til sin Tronfølger i Kongeriget Italien. — Churførsten af Baden tager Costnitz provisorisk i Besiddelse. (Den høitidelige Occupation paafølger først d. 27 Martii).

13. Kongen af Sverrig erklærer Rigsforsamlingen i Regensburg sin Misfornøielse med hvad der hidtil er foretaget i det Tydske Rige.
14. Vicekongen i Italien, Prinds Eugens, Formæling med den Bayerske Prindsesse Augusta.
16. Keiser Franz vender tilbage til Wien.
17. De forenede Americaanske Staters Præsident besværer sig især over Engellændernes Fornærmelser mod Neutralitetsretten og Colonihandelen, og Americanske Søfolks Presning.
18. Den Preuss. Statsminister, Greve Haugewitz, sendes til Paris.
19. Venedig tages i Besiddelse i Keiser Napoleons Navn.
20. Det Keiserl. Rigshofraad i Wien aabnes igjen under Grev Oettingens Forsæde.
21. Det Engelske Parlament aabnes.
22. De Svenske Tropper i Nedersachsen trække sig tilbage over Elben i det Lauenborgske, som de holde besat.
23. Kongen af Neapel, Ferdinand IV, begiver sig til Palermo og overdrager Rigets Regjering til Kronprindsen.
24. William Pitt døer i Putney, 47 Aar gammel. — Storførsten Constantin reiser tilbage fra Berlin til Petersborg.
26. Keiser Napoleon kommer tilbage til Paris.
27. Kongen af Preussens Erklæring, at de Hannoverske Lande kun skulle besættes af Preussiske Tropper, og indtil en almindelig Fredsslutning tages under Preussisk Forvaring og Administration.
28. Det Engelske Parlament forelægges Acterne af Coalitionen mellem Engelland, Rusland og Østerrige mod Frankrige af 11 April 1805. — Rigsstaden Frankfurt besættes af Franske Tropper og skal (d. 4 Febr.) betale en Contribution af 4 Mill. Franker. — Forbund mellem Kongen af Bayern og Johanniterordenen angaaende Storprioratet i Tydskland, som overlades til en Bayersk Prindsesse.
30. Baden tager Breisgau i Besiddelse.

Anm. I denne Maaned trække de Franske sig fra det Østerrigske til Franken, Bayern og Schwaben; men Braunau holdes endnu hele Aaret igjennem besat af dem. — Epidemiske Sygdomme i Mähren, Østerrige, Bayern. — Blodige Optrin mellem Bayerske og Østerrigske Tropper angaaende Occupationen af nogle Ridder-Godser i Schwaben. — Porten erkjender Napoleons Keiserværdighed. (Fortsættes.)

Trykfeil: S. 351. L. 32. en Collegium læs et Collegium.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 24.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 3 Januarii, 1807.

Det henrundne Aar.

Det er henrundet det store, frygtelige, daadfulde Aar, liig en rasende Orcan, der ikke efterlader sig andre Spor, end de Ødelæggelser, den har anrettet. Her ligger en Trone, hvis klippefaste Grund syntes skabt til at trodse Aartusinder, omstyrtet, og begravet under sine egne Ruiner; hist vandre Regenter omkring i fjerne Egne, uden Stater og uden Undersaatter; her forvandles Førster til Konger, hist Konger til Førster; her omskabes Republikanismens Vugge til et Monarkie, hist kuldkastes en tusindaarig Regjering for evig med den Form, hvori den støbtes; her deles et Rige, hvis Regentstamme synes at have fæstet de dybeste Rødder, hist samles atter et ældgammelt, adsplittet, sønderstykket og af Europa's Kort udslettet Kongedømme til en heel og selvstændig Stat. Hvo skulde troet, da vi skreve 1805, at alle disse Kjæmpedaad, som sætte Verden i Forundring, ville være Frugten af et eneste Aar? En femten Aars Yngling har i dette Dieblik oplevet mere end en halvfjerdesindstyve Aars Olding i fordums Tider. Men hvad vi have oplevet, det vil, det kan, det burde Menneskene aldrig opleve mere. Dog — det store Sørgespil er endnu langt fra ikke ganske tilende; den Sæd, som den Franske Revolution har nedlagt, er skudt frodig op; den har viist os sine Blomster, men endnu have vi ikke seet dens fuldmodne Frugter. Om den unge Pode vil blive for Menneskeslægten et Livsens eller Dødsens Træ, er en Gaade, mørk og uopløselig som det Aarhundrede, hvori vi leve. — Men, hvad bryder Klippeboeren, som har valgt sin trygge Bolig i Klippens Huling, sig om den Storm, der tuder uden for, eller om den Lynstraale, som adsplitter Granen paa Fjeldtoppen? Ligegyldigt kan det være Daniens fredelige Beboere og Skjolds værdige Afkom, om tusinde Revolutioner i den politiske Verden forstyrre Tingenes sædvanlige Løb, naar kun

Dannemark staaer fast og urokket. Og saalænge som een Konge og een Aand regjerer Dannerfolket, saaledes som hidtil; saalænge dets Regenter vedblive at sætte deres Hæder i at regjere et Folk, der føler og paaskjønner den Lykke det, frem for saa mange andre Nationer, nyder ved at være en taus Tilskuer til alle de Blodsoptrin, der ødelægge andre Lande, lige saalænge vil Dannemark, selv som den mindste Stat i Politikens Vægtskaal, være en Gjenstand for andre Nationers Beundring. En Slægt, ved dyrkjøbt Erfaring maaskee langt visere end den nu levende, vil efter mange Decenniers Forløb, elske det Dannemark, der, lig et svagt Fartøi, midt i Stormen, ved en klog Styrers Haand reddedes fra Undergang, medens de stolteste Bølgetrædere sønderknustes mod Klippen og opslugedes af en Alt fortærende Malstrøm.

Det er ofte sagt, og hundrede Gange gjentaget, at Dannemark er et lykkeligt Land, naar det kun vil paaskjønne sin Lykke. Det vilde være overflødigt, atter her at gjentage, hvad der saa tidt er sagt tilforn, dersom Menneskene, til deres store Uheld, ikke lettere vænnede sig til at være lykkelige end ulykkelige. Vi kunne derfor ikke ofte nok minde vore Medborgere om, uafladelig at sammenligne deres Kaar med andre Nationers, uafladelig at hefte deres Øie og Opmærksomhed paa de Lande, der, ulykkelige, uden egen Brøde, ere blevne et sørgeligt Offer for en falsk og urigtig beregnet Statskonst. Kun ved at overveie hvad disse Landes Indbyg-

gere savne, ville de lære at føle hvad de selv besidde; kun deraf ville de kunne uddrage den herligste Morallære; kun af denne Kilde ville de kunne øse Trøst i uafvendelige Gjenvordigheder, Tilfredshed i mindre betydelige Trængsler, Agtelse for den Regjering, under hvis Beskyttelse de nyde Borgerheld og Borgerfrihed. Og naar gjensidig Tillid knytter Regenten til Folket og Folket til Regenten, saa er deres fælles Lykke bygget paa den urokkeligste Grund, saa blomstrer Vindskibeligheden, saa lønnes og opmuntres Dyden, saa bærer hver Undersaat endog tunge Byrder med dobbelt Lethed, saa offrer Ynglingen med Glæde sit Liv og sit Alt for Fædrenelandet, som under saadanne Omstændigheder ikke er noget tomt Skyggebillede, saa gaaer hver Olding rolig i sin Grav, og velsigner den Slægt, der med Navnet Konge og Fødeland kun forbinder et eneste Begreb.

Det er paa Aarets første Dag, jeg føler Kald til at tale til Danske Mænd og Qvinder i denne Tone. Uopfordret, ublændet af de glimrende Billeder, som forlede saa mange til i Utide at ødsle med deres Virak, kunde det aldrig rinde mig i Tankerne, at vanhellige min Pen med ussel Smiger i en Tidsalder, hvor man har seet Caliguler og Neroner forgudes, hvor Millioner lode sig af Lykkens elendige Trælle føre i Ledebaand til deres Fordærvelse, hvor Navnet Fædreneland og Borgerfrihed traadtes med Fødderne, hvor Lasten er bleven førstelig belønnet, og Naturens helligste Baand voldsomt

sønderrevne. Men, som Undersaat af den lykkeligste Stat paa Jorden, føler jeg vor Lykke, og ønsker at enhver af mine Medborgere og Medborgerinder maatte føle den ligesaa levende som jeg. Den, som drager mine Ord i Tvivl, eller anseer dem for Smiger, den, som, utilfreds med vor Forfatning, higer efter en bedre og lykkeligere, han træde frem og sige: om i det henrundne Aar hans Søn er bleven slæbt til fjerne Lande, og falden for Fiendens Sværd eller vendt som Krøbling tilbage? om hans Datter er bleven voldtaget eller hans Huus plyndret af raa Krigere? om hans Sæd er bleven nedtraadt af Krigsmænd og Krigsheste? om utaalelige Brandskatter og Indqvarteringer have fordrevet ham fra hans Hjem? om Krigens Morderfakkel har forvandlet hans Fødestavn til en Steenhob? naar han ikke kan besvare noget af disse Spørgsmaale med ja, saa tie han, og holde sin ugrundede og ubeskedne Anke tilbage.

Nei — klar og skyfri er Dannemarks Himmel. Det henrundne Aar, som har frembragt saa stor en Forvirring over hele Europa og rystet dets Grundstøtter som et almindeligt Jordskjelv, har været for vort Fødeland rigt paa Almeenheld og gavnlige Foranstaltninger. Vore Grændser var Endemaalet for Krigens Rasen; Regjeringsforandringen i den Tydske Stat ydede os den Fordeel, at Baandet imellem Holsteen og Dannemark paa det fasteste blev knyttet; vort Flag er næsten det eneste, som holdes i Ære af Europas Nationer, og alle

Havne staae aabne for det. Saaledes har Ordholdenhed og Oprigtighed mod Venner og Fiender gjort Dannemark til en Stat, paa hvis Forbund og Løvter man bygger tryggere end paa de største og frygteligste Hære; saaledes har den store Bernstorffs Grundsætninger vidst at styre Dannemarks Politik med et Compas, uden Misvisning, i et stormfuldt Hav, hvor mægtigere Stater strandede og begroves i Bølgerne; saaledes staaer den herlige Lære fast, at Redelighed varer længst, og at saavel hele Stater som enkelte Mennesker lettest naae Maalet, naar de bestandig følge den jevne Vei. Den ældgamle, men evig sande Almeenregel: Falsk slaaer sin egen Herre paa Hals, er aldrig bleven tydeligere stadfæstet, end i det henrundne Aars politiske Begivenheder.

Men et Aar er et alt for langt Tidsrum for en Stat, til at der ikke skulde have mødt den enkelte Uheld. Ogsaa Dannemark maa atter i dette Aar beklage to store Mænds Død. Huth og Tode var et Nationaltab, som ikke saa let vil oprettes; men Naturen krævede dem tilbage som en vitterlig Gjeld. Den første døde endog i en usædvanlig høi Alder, den sidste som kraftesløs Olding, begge efter at de med Hæder havde røgtet og tilendebragt deres store Kald paa Jorden. Ogsaa Ilden har i dette Aar raset i Sjælland og lagt Frugten af mange Aars Sveed og Arbeide i Aske; men nye Foranstaltninger bleve strax føiede, gamle Forbud atter indskjærpede, og siden den Tid har man

kun sjelden hørt til saadanne Uheld. Ved Cronborg Fæstning er tyve Aars Arbeide og Møie blevet tilintetgjort i faa Timer, men dog kun ved Overskyllelse, ikke ved nogen Fiendes Haand. Det var Havet, som forstyrrede her, hvad ingen Fiende saa let vovede at angribe; men hvad denne de Danskes Vei til Roes og Hæder saarer med den ene Haand, læger det saare snart med den anden.

Saaledes er du da tilbagelagt — gamle Aar! lykkeligt og hæderfuldt for Dannemark. Med skjønsomt Hjerte føle vi det og takke dig for den Lykke og den Fred du har skjenket os. Alle ønske vi at velsigne dig; men med hvad skulde vi velsigne dig? — Her falder mig en Østerlandsk Mythe ind, som ikke synes upassende til at ende disse Betragtninger. En Vandrer kom engang i en Ørk. Han var meget træt og nær ved at vansmegte. Paa engang øinede han et herligt Palmetræ, fuldt af modne Frugter, ved Bredden af en klar Kilde. Han ilede hen under dets Skygge, tog Sæde der, drak af Kilden, spiste af Træets modne Frugter, blev vederqvæget og fik nyt Liv. Nu reiste han sig, og, støttende sig paa sin Stav, saae han taknemmelig ned paa Skyggen. Velgjørende Træ! sagde han, jeg skulde velsigne dig, men hvormed kan jeg velsigne dig? Skulde dine Frugter modnes? O, hvor søde og liflige ere de ikke? Skulde dine Grene udbrede sig? O, hvor skjønt er ikke din Krone hvælvet, hvor kjølige ere ikke

dine Skygger? Skulde en Bæk snoe sig ved din Fod? Flyder ikke allerede den reneste, cristalklare Kilde ved din Side? Men desuagtet velsigner jeg dig dog, ædle Træ! — maatte alle dine Skud vorde dig liig. — Saaledes velsigne vi ogsaa dig, lykkelig henrundne Aar! Maatte alle dine Efterfølgere vorde dig liig!

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Antallet af de tjenstgjørende Kongel. Danske Søeofficierer er for nærværende Tid: 2 Admiraler, 2 Viceadmiraler, 3 Contreadmiraler, 10 Commandeurer, 15 Commandeur-Capitainer, 25 Capitainer, 30 Capitain-Lieutenanter, 55 Premier-Lieutenanter, 66 Second-Lieutenanter. — Ved Søe-Indrolleringen og Lodsvæsenet: 5 Commandeurer, 4 Commandeur-Capitainer, 3 Capitainer, 2 Capitain-Lieutenanter. — — Søe-Cadet-Corpset bestaaer af: 16 Cadetter med 100 Rdlr. Gage, 48 med 50 Rdlr. Gage, 30 uden Gage og 48 Indskrevne.

Den 6 Januarii rykker det 1ste Jydske Infanteriregiment ind i Cantonerings Qvarteer i Fridericia. 1300 Brød ere bestilte at bages til hver Lønningsdag.

Den 26de f. M. steg Vandet saa høit paa Gammelholm, at det naaede et Mærke, som man for 36 Aar siden har sat her, da Vandet ligeledes var steget til en usædvanlig Høide, og man veed heraf alsaa med Vished, at vi siden den Tid ikke have havt saa høit Vand.

I den stærke Storm i Julehelligdage er den største Deel af Tagstenene afblæste af Norup Kirketaarn i Fyen.

Handelens nærværende Dvale viser sig kjendelig paa Kornpriserne, som allerede af Mangel paa Søgning ere faldne meget. Man kan saaledes i Fyen kjøbe Rug for 4, 5 à 6 Rdlr. Tønden, efter dens Beskaffenhed, Byg for 17 à 18 Mark og Havre for 11 à 12 Mark.

I den Hempelske Avis læses følgende: I et Værtshuus her i Odensee have to Muursvende forleden Aften forløbet sig imod Militairvagten, som

blev hentet for at holde Styr paa dem, og sidde nu til Sorg for deres skikkelige Forældre arresterede. Ved denne Leilighed kan man ikke undlade paa nye at gjøre opmærksom paa den næsten almindelige Misbrug i Haandværksclassen, at Alt og Meer end der fortjenes skal fortæres og ødes paa Kroen. Hvorfor kan en Svend ikke lige saa godt tænke paa at lægge sig noget op af sin Fortjeneste, hvormed han i Tiden kunde begynde Noget for sig selv, som dette tildeels skeer af Tjenende i andre Stænder? Vilde Vedkommende blot eftertænke, hvorledes de ved den evige Sviir nedbrydende Sundhed og Munterhed, gjøre sig udygtige til siden at nyde Livets Glæder som Borgere og Familiefædre, og kuns forøge Antallet af Elendige. Et priseligt Samfund vilde det være, som stiftedes i det velgjørende Formaal, at modvirke denne herskende Daarlighed!

I den sidste stærke Storm vi havde i Julen er paa Sletten ved Odense en i Fjor nybygget Lade paa 20 Fag saaledes blæst overende, at den med Fødder og Alt blev væltet om fra Grundstenene som den stod paa. Man vil, desværre! erfare flere sørgelige Efterretninger, især fra Søen. Saaledes haves ogsaa Efterretning, at den Odenseer Galeasse, som føres af Skipper Ritz, og forleden strandede ved Hals, har, efterat den nu var istandsat, atter i sidste haarde Veir havt det Uheld, at være paaseilet af et andet Fartøi i Aalborg Fjord.

Udi Kirkeaaret 1806 ere i Fyen og Langeland, med Als og Ærøe copulerede 1166 Par. Fødte: af Mandkjøn 2174, af Qvindekjøn 2067, og Uægte 343, ialt 4584, hvoriblandt 46 Par Tvillinger. Døde: af Mandkjøn 1428, af Qvindekjøn 1386, ialt 2814, hvoriblandt 1062 Børn under 10 Aars Alder; følgelig 1770 flere Fødte end Døde. Dødfødte: af Mandkjøn 122, af Qvindekjøn 92, ialt 214. Af de Døde have 377 opnaaet en Alder fra 70 til 80 Aar; 191 en Alder fra 80 til 90 Aar; 26 en Alder fra 90 til 100 Aar, og 1 en Alder over 100 Aar. Pludselig ere døde: 2 Mænd, samt en Kone og et Drengebarn. 4 Mennesker ere fundne døde paa Marken. Ved ulykkelige Hændelser ere omkomne: 29 Mennesker druknede, deels paa Søen, deels i Aaer, deels i Vandstæder, deels i Leergrave og deels i Brønde. 2 fra Søen opkastede Døde

ere fundne paa Stranden. En Dreng og en Pige ere omkomne ved løbske Heste, og 2 Drenge ihjelslagne af Heste. 3 Mænd ihjelslagne ved at fælde Træer. En Dreng død ved at falde ned fra et Kornlad. En Skorsteensfeier falden ned igjennem en Skorsteen og kort derefter død. 2 Piger ihjelslagne, den ene af en Stolpe, der faldt om paa hende, og den anden af et stort Skab, der styrtede ned. Dræbte: En Pige dræbt i et Slagsmaal med sin Medtjenerinde. En Dreng dræbt ved et Vaadeskud. En Garnisons Soldat skudt en Underofficier. En Tugthuusarrestant dræbt een af sine Medarrestanter. Et uægte Barn dræbt af sin Moder. 8 Mennesker druknet sig, og deraf de 5 i Vildelse. 10 hængt sig, hvoraf de 3 i Vildelse. En Mand skudt sig.

I Sommer blev, som forhen er anført, i Gaarden Garneset i Værdalen, begaaet et Mord paa en Mand, hans tre Sønner og to Døttre. Morderne vare to Landstrygere fra Sverrig, en Student og en Skræder. Een af de myrdede Piger var forlovet med Skieløber Ole Skavhaug i Værdalen, som strax besluttede at eftersætte begge Drabsmændene, og overtalde een af sine Kammerater til at følge med ham paa hans Bekostning. Førend de tiltraadte Reisen forsynede de sig med lidet Proviant, en Sabel og en Riffe. Efterat de havde vandret 38½ Mile fra deres Hjem, ned til Hammerdahl i Sverrig, fik Skavhaug Hjelp hos en Capitain Rickmann og nogle Svenske Bønder til at paagribe Morderne, som fandtes der og inden samme Dags Aften havde tilstaaet deres Misgjerning. De kom til Værdalen under stræng Bevogtning, og bleve satte i Arrest hos Bøigdens Lehnsmand indtil Underretsdommen var afsagt. Siden transporteredes de til Trondhjems Raadstue, hvorhen Skavhaug fulgte dem paa egen Bekostning, og da han saae dem i sikker Forvaring tog Afsked med dem, og bevidnede dem Medynk og Gavmildhed. — Strax da begge Morderne vare paagrebne sendte Kjøbmand Ovesen og Lieuten. E L. Carstensen hver især 10 Rdlr. til Skavhaug. Hans Compagniechef Hr. Major Klüver har givet ham det meest anbefalende Skudsmaal, og Trondhjems Indbyggere ere paa Grund af det Anførte blevne offentlig opfordrede til at give denne brave Karl en passende Opmuntring.

I Moniteuren læses følgende under Artikelen Kjøbenhavn den 7 Dec.: "Den Engelske Gesandt har forespurgt sig hos vort Hof, om hans Nations Skibe fremdeles kunne løbe ind i Havnene Husum og Tønningen. Man veed ikke hvad den Danske Minister har svaret; men vist er det, at de Engelske Skibscapitainer og Skibsredere have Befaling, at holde sig beredt til at løbe i Søen ved første Ordre.

Udenlandske Efterretninger.

Fæstningen Thorn har, efter en der i Egnen forefalden Fægtning mellem Marchal Ney's Armeecorps og et Preussisk Corps, under General-Lieuten. v. l'Estocq, capituleret, og den 6 f. M. marcherede Marchal Ney ind i samme.

Russerne have forladt Praga og den derværende Egne og trukket sig tilbage bag ved Bug, men de have paa samme Tid ødelagt den hele Egn, medtaget alle Indbyggerne og deres Qvæg, sat Ild paa Landsbyer og Møller, og hele Strækningen fra Praga til bagved Bug ligner nu fuldkommen en Ørk. Ved Praga, som ligger lige over for Warschau, leveredes 1656 d. 10 Julii et blodigt Feldtslag imellem de Svenske og Palakkerne, som varede tre Dage.

Warschau ligger paa den venstre Bredde af Weichsel, og har hverken Volde, Mure eller Grave, men er en ganske aaben Stad. Den er fra den ene Ende til den anden henved en Tydsk Miil lang og halv saa bred; Omkredsen er over 3 Mile. Bygningerne ere meget ulige. Ved Siden af Palaier finder man de usleste Huse. Staden har tillige med Forstaden Praga, 299 Gader, og Antallet af de numererede beløber sig til 3619. Folkemængden er 63,369, hvoriblandt 308 Klostergeistlige og 9427 Jøder. I den Polske Krig i den første Halvedeel af det forrige Aarhundrede, havde snart Sachserne, snart de Svenske bemestret sig denne Stad. To Gange, 1708 og 1710, blev den hjemsøgt af Pest, og første Gang døde 17000 Mennesker deraf. — I Aaret 1794, ved Polens sidste Deling, var Warschau en Tumleplads for de blodigste Optrin.

I Telegraphen læses følgende med Overskrivt Invaliderne: Sandelig, de Mennesker, som, da den Franske Armee nærmede sig, slæbte alt hvad der fandtes i Landets forskjellige Casser, især i de Casser, der betragtes som Helligdomme, bort med sig, maae have været besjelet af ganske besynderlige Grundsætninger. Man maa tilstaae, at de have tabt hvert Slags Følelse og Interesse for Alt hvad der ikke umiddelbar stod i Forbindelse med dem. Endog imod Invaliderne tillod man sig, at rane Midlet til deres Ophold. 29,000 Rdlr., som befandt sig i deres Casse, ere blevne borttagne, og tjene maaskee i dette Øieblik til at lønne Russerne, som ikke ville komme herhidt i noget andet Øiemed end for at beskjæmme Preusserne, og mishandle dem istedet for at hjelpe dem. Og selv under saadanne Omstændigheder er det den Franske Keisers Høimodighed, som maa sørge for Friderik den Stores Veteraner. — Til hvilke Reflexioner over lignende Kjendsgjerninger kunde disse Bemærkninger ikke lede! — I et andet Stykke med Overskrivt: Politik siges: Man har endnu ikke glemt de Misforstaaelser, som i forrige Aar herskede mellem Rusland og Østerrige. Europa gjenlød ofte nok af deres Debatter. Preussen har, ligesom Rusland, ofte nok havt Leilighed til at mærke, hvilken Fremgangsmaade Rusland pleier at bruge mod sine Venner, og de Exempler, det havde for Øinene, burde rigtig nok have indgydet det Modbydelighed mod en Alliance; men det vilde overbevise sig selv, og det maa nu, da engang Raden er kommet til det, gjøre den smerteligste Erfaring. Russerne have ikke forandret sig; de handle i Aar, som de have handlet i Fjor. Naar de ved Løvter om Hjelp og store Armeer, som enten aldeles ikke komme, eller komme, naar det er for sildigt, have styrtet deres Allierede i den skrækkeligste Forlegenhed, tvinge de deres Venner, at kjøbe den forhalede eller farlige Hjelp ved Insolence og alle Slags Fornedrelser. Saaledes udsætter nu Kongen sine Tropper, i det han overgiver dem til Russernes Overbefaling, for denne stolte Hjelpemagts Fornærmelser og Beskjæmmelser. Hvad er Resultatet? Krigere, der endnu have nogen Æresfølelse, forfærdes, og der bliver intet tilovers end sørgelige Hjelpemidler.

Fæstningsværkerne ved Kehl forstærkes paa det ivrigste.

I Cassel har man beregnet, at Engelland, siden 1760 har efterhaanden kjøbt af Hessen 52000 Mennesker, som ere døde for Engelland.

I Messina har man sporet et svagt Jordskjelv, hvorved 25 Mennesker ere omkomne og 3 Huse indstyrtede.

Dr. Beattie, som trak den Kugle ud, der dræbte Nelson, bærer den, indfattet i en elegant Ramme, bestandig hos sig, og har ikke villet afstaae den for de meget anseelige Summer, man har budet ham paa den. — Det hedder, at Spanien vilde lade Buenos Ayras tilbageerobre med 8000 Mand. — Man mener, at Engelland vil træde i Handelsforbindelse med St. Domingo.

Reisende sige, at Breslau beskydes saa stærkt, at man kunde see Ild paa adskillige Steder.

Capit. Nevens Skib Tritton, fra Hamborg til St. Thomas, som ved Ramsgate mistede begge sine Master, var atter gaaet i Søen, men er bleven saa læk, at det havde 6 Fod Vand. Efterat Folket havde forladt Skibet, er det blevet slæbt ind i Margata, hvor siden ogsaa Mandskabet ankom.

Prinds August af Preussen er, ledsaget af to Franske Officierer reist d. 26de f. M. fra Berlin til Paris. Han er en Broder til Kongens Bedstefader og en Olding paa 76 Aar. — Mærkeligt er det ellers, at Preussen i sidste Krig har havt adskillige udlevede Oldinger blandt sine Anførere, medens de Franske Marchaller næsten ikke bestaae af andre end unge Mænd. Hertugen af Brunsvig og General Möllendorff, hvis sammenlagte Alder udgjøre 156 Aar, talde ligesaa mange Aar som omtrent 6 Franske Marchaller. Et Beviis paa, at Alder og Viisdom, især i Krigsfaget, ikke altid følges ad!

Ved en i Posen d. 15 Dec. undertegnet Tractat ere Husene Sachsen-Weimar, Sachsen-Gotha, Sachsen-Meinungen, Sachsen-Hildburghausen og Sachsen-Coburg indtraadte i Rhinforbundet.

Til at befæste Wittenberg er der bleven forlangt 26,000 Pallisadepæle.

Feldtmarchal Möllendorff faaer sin Gage uafkortet udbetalt.

Den 20 Oct. strandede det Engelske Krigsskib Athenien, ført af Capit. Raynsford, der skulde gaae som Convoy til Sicilien og Maltha, i Middelhavet. Det havde 10,000 Specier ombord. 347 Matroser tilligemed Capitainen druknede og 123 bleve reddede. Sir Sidney Smith har nylig bragt denne Efterretning til Portsmouth.

Til Maynz er ankommen en Transport af 60 Kister kostbare Effecter fra det Hessiske. Blandt andre var der 45 Kister, hvori, som det hedder, den Skat fandtes, som er fundet i Wilhelmsee.

Hellvoetslouis d. 18 Dec. I Dag er eet af

den Kongelige Marines største Skibe, Catham, commanderet af Capit. Bnyskens, løbet ind i det ny Bassin, og er derpaa i mindre end 5 Timer bleven bragt paa det Tørre igjen. Dette Skib, som nu er fuldkommen istandsat, vil snart løbe ud igjen. — Det er nu det tredie af vore Skibe, som siden Sept. Maaned er bragt ind i Bassinet og med ringe Omkostninger repareret. Ved denne Indretning, som er udført efter Directeur Blankens Plan og under hans Opsigt, har Marineskatten sparet i fire Maaneder 25 til 30,000 Fl., ikke at tale om den Skade, de Skibe havde liidt, som bleve reparerede paa den gamle Maade.

Petersborg d. 2 Dec. Ved den nyfødte Storførstindes Daab var Residencen tre Aftener efter hinanden illumineret. — Kulden er vedholdende 10 til 15 Grader Reaumur. — Handelsforretningerne standse saavel formedelst Seiladsens Ophør, som de politiske Conjuncturer. Coursen paa Hamborg er 22 Schill. Bco. pr. Rubel. — Ved en Ukas af 23 Nov. (n. St.) befales, at der foruden den under 18 Sept. befalede Recrutering, endnu skal udtages en Recrut af hver 500 Sjele; det er derhos tilladt at antage Recruter til en Alder af 36 Aar &c.

Efter Skipperefterretninger ankomme de Engelske Paquetbaade regelmæssigen til Helgoland.

Det Kongel. Preussiske Hovedqvarteer befinder sig nu i Wehlau, i Gammel-Ost-Brandenburg, 7 Mile fra Königsberg. — Mod Stralsund var d. 23 f. M. endnu intet foretaget.

Fra d. 26 Dec. 1806 til d. 1 Jan. 1807 er ankommen: Kjøbm. Hestermann og Brauer fra Flensborg, Andrée f. Hamborg, Meyer f. Dantzig, Svensk Fanejunker v. Cronsland (som Coureer) og Handelsbetjent Munthe f. Helsingborg, Baron Selbye f. Landet, en Russisk General v. Lefven f. Schlesvig, og en Russisk Coureer f. Petersborg, Kjøbm. Grüpen f. Hamborg, Major v. Silberschildt f. Engelland, Hofraadinde Hummel f. Hamborg, Kjøbm. Toy f. Engelland, Gener. Major v. Gyldencrone f. Nyborg, Kjøbm. Wagner f. Engelland, Otzen og Callunborg f. Helsingborg, 2 Svenske Courerer f. Helsingborg; afreist: Kjøbm. Weche til Helsingøer, Ansilatoff t. Altona, Capit. v. Selchiør t. Kjøge, Handelsbetjent Thomson t. Malmøe.

Chronologisk Tabel.
(Fortsat.)

Februari.

1. Den Tydske Keiser lader Würzburg tage i Besiddelse for Erkehertug Ferdinand (hidtil Churførste af Salburg). Rigsridderskabet i Schwaben tilkjendegiver Rigsdagen i Regensburg, at deres Forfatning er aldeles opløst.
3. Greven af Münster protesterer mod den Preussiske Administration af de Hannoveranske Lande.
4. Franske Tropper besætte Førstendømmet Aschaffenburg.
5. Det Britiske Ministeriums Forandring. Lord Henry Petty bliver Skatkammer-Cantsler i Pitts Sted. Carl Fox, Statssecretair for de udenlandske Anliggender (tiltræder sit Embede d. 8 Febr.)
6. En Fransk Escadres Nederlag, under Admiral Lasseignes ved St. Domingo. Tre Linieskibe fratages ham.
11. Bayern tager Tyrol i Besiddelse. — Prinds Joseph, Keiser Napoleons Broder, rykker med en Armee, som Massena, Regnier og Leechi commandere under ham, ind i det Neapolitanske.
13. Gaeta beleires.
15. Prinds Josephs Indtog i Neapel. — Convention mellem Preussen og Frankrige. — Fredssluttningen i Presburg overleveres Rigsdagen i Regensburg.
16. Den Preuss. Minister Lucchesini gaaer i største Hast til Paris.
18. Den regjerende Hertug af Brunsvig, afsendt fra Berlin til Petersborg, ankommer sammesteds.
19. Den Preussiske Administrations-Commission i det Hannoverske, under Greve v. Schulenburg (som ankom til Hannover d. 15) begynder sine Forretninger.
22. Bremen besættes af Preussiske Tropper.
23. Førstendømmet Ansbach besættes af Marchal Bernadotte, med den Erklæring, at det af Preussen er afstaaet til Kongen af Bayern.
26. Preussisk Erklæring angaaende Førstendømmet Ansbachs Afstaaelse.
27. En frygtelig Orcan, forenet med Uveir, raser i en stor Deel af Europa. Lynilden slaaer ned i Kirketaarnet i Waltershausen, i St. Georgen ved Sternberg (i Kärnthen) og Straßburg.
28. Kongen af Preussen erklærer, at han afstaaer Førstendømmene Neufchatel og Valengin til Frankrige. Anm. I Begyndelsen af denne Maaned forlade de Preussiske Tropper Chursachsen, Thüringen og Hessen, og trække sig tilbage deels til Nedersachsen, deels i deres Garnisoner. — De Engelske og Russiske Tropper i Nedersachsen forlade de Hannoveranske Lande. — De Russiske Tropper, som siden Slaget ved Austerlitz have staaet i Schlesien og Sydpreussen, tiltræde midt i Februarii Maaned deres Tilbagemarch. — De Svenske holde det Lauenborgske besat i Kongen af Storbritaniens Navn. — De Franske Tropper, som endnu staae i Mayn- og Rhinegnene, forøge sig, og udbrede sig i de Nassauske Førstendømmer ved Lahn, Grevskaberne Solms og Sayn-Wittgenstein og Berleburg indtil Hertugdømmet Westphalen. — Den forrige Franske General Miranda gaaer fra Newyork under Seil, og bliver en Skræk for de Spanske Besiddelser i America.

Martii.

1. Moniteuren bebuder, at de Franske Tropper skulle sættes d. 1 Apr. paa Fredsfod og at Reservecorpserne under Marchallerne Kellermann og Lefebvre skulle opløses. — Franske Tropper besætte Troppau. Den Preussiske Minister Lucchesini reiser fra Berlin tilbage til Paris.
4. Russerne besætte Cattaro, som i Følge Freden i Presburg skulde overgives til de Franske — Bayern tager Augsburg i Civilbesiddelse. — Keiser Napoleon tilkjendegiver Senatet, at han har adopteret sin Gemalindes Cousine, Prindsesse Stephanie, og forlovet hende med Churprindsen af Baden.
7. Nürnberg besættes af de Franske.
10. Bayern tager Grevskabet Rothenfels i Civilbesiddelse, og d. 11 ligeledes Førstendømmet Eichstedt.
13. Salzburg og Berchtesgaden tages under Titel af et Hertugdømme i Besiddelse af den Østerrigske Keiser. — Den Franske General Villemanzy overgiver de Vorarlbergske Herskaber i Bregentz til Bayern. — Den Bataviske Hjelpearmee, som siden sin Tilbagemarch fra det Østerrigske havde staaet i det Nassauske, tiltræder sin Tilbagemarch til Holland. — Søfægtning mellem Admiral Warren og den Franske Admiral Linois. To Franske Skibe tages.
14. Bayern tager Lindau i Civilbesiddelse.
15. Prinds Joachim Murat udnævnes af Keiseren til Hertug af Cleve og Berg. — Bayern erklærer, at det afstaaer Hertugdømmet Berg til Frankrige. — Den Russiske Admiral Beli erklærer det Adriatiske Havs Havne og Kyster i Blocadestand.
16. Preussen afstaaer Hertugdømmet Cleve til Frankrige for en Første, som det bestemmer dertil. — Paa samme Tid tage Franske Tropper Cleve i Besiddelse.
17. Den Engelske Statsseeretair Fox erklærer den Preussiske Gesandt, at Kongen af Storbritannien ikke kan samtykke i de Churbrunsvigske Landes Afstaaelse.
18. Staden og Fæstning Wesel rømmes af Preusserne og besættes af Franske Tropper.
19. De Nordamericanske Staters Congres forbyder Indførslen af Engelske Varer.
21. Hammeln indrømmes den Franske General Barbou af Preusserne.
22. Franske Tropper besætte Düsseldorf, som Bayererne have forladt Dagen i Forveien. — Østerrige lader i Overensstemmelse med Presburger Freden tage den Tydske Mergentheimske Ordens Besiddelser og Rettigheder i Besiddelse.
23. Indbyggerne i Hertugdømmet Berg tilkjendegives, at Prinds Joachim Murat er udnævnt til deres Regent. (Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fjerde Aargang. No. 25.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 6 Januarii, 1807.

Fruentimmers Klædedragt.

P. M.!

Jeg tjener hos et Herskab, der holder alle de Blade, der komme ud i Kjøbenhavn; for min Herre, han siger, at det er saa morsomt at see, hvorledes alle disse Bladskrivere nu, naar de ere bange for, at skjære Øre og Næse af Folk, som ikke skrive, indbyrdes massacrere hinanden og skille hinanden ved Hæder og Ære. Min Herre er aldrig gladere end naar disse Mennesker ret kjævles, eller naar en Bønhas sniger sig ind imellem dem og napper dem hver især i Kjolesliggen, fløiter i Fingrene efter dem og kaster dem litteraire Pærer, som han kalder det, i Nakken. Alle disse Blade afleveres i mit Departement, det vil sige: i Barnestuen, for De maa vide jeg tjener som Barnepige, skjønt det aldrig blev sjunget for min Vugge, at jeg engang skulde synge for Andres Vugge. Min salig Faer var en rig, og i sin Tid anseet Mand. Han tracterede og gjestererede, og holdt ikke paa Skillingen, som saa mange Andre af hans Lige, og derfor var han ogsaa æret og agtet, og blev valgt til Directeur i Klubben, og til Oldermand o. s. v. Paa hans Auction blev der solgt Meubler og Effecter, som kjøbtes af Grever og Baroner. Men hvad kunde det hjelpe mig? Andre toge Alt hvad der kom ind for dem, og jeg og mine to stakkels Søstre maatte tage ud og tjene; ja jeg kunde skrive en heel Bog om mine Hændelser, men det var nu egentlig ikke det jeg meente. Seer De, de Blade, som saaledes bringes os i Huset, kan jeg ikke udstaae for min Død, for jeg har hidtil ikke fundet et eneste, som var værdt at læse. Fulde af Usandhed ere de allesammen. Saaledes læste jeg engang i eet af dem om de tre Kongeriger Holland, Italien og Bayern. Har De hørt Mage til Galskab? Dersom jeg, medens jeg endnu gik i Institutet, ikke havde forstaaet mit Landkort bedre end disse Herrer, saa troer jeg min Lærerinde havde ja-

get mig paa Døren. Disse skrivende Folk maa ikke engang have læst Sommerfeldts Udtog af Geographien. I et andet Blad læste jeg en heel Lovtale over Svinerie. Kan De tænke dem noget galere, ligesom Reenfærdighed ikke altid havde været en rosværdig Egenskab? Jeg har fundet over hundrede andre Galskaber i disse Blade, og jeg har derfor svoret høit og dyrt paa, aldrig at læse dem mere, al den Stund man for 6 Skilling om Ugen i vore Leiebibliotheker kan faae Schinderhannes's og andre Kjeltringers Historie, som baade ere morsomme og nyttige at læse, især for Folk, som ville forædle deres Sæder. Men det var nu heller ikke egentlig det, jeg vilde sige. Forleden Aften fik jeg Øie paa et Blad, der just laae paa Bordet saa vaad som en Karreklud. Uagtet ingen skal kunne beskylde mig for Nysgjerrighed, kunde jeg denne Gang dog ikke bare mig for, at kaste et Øie deri, og til min store Forundring fandt jeg just et Stykke, som netop var skrevet om og for mig og mine Lige. Gjet nu hvad det var? Det var man en heel Sparlagenspræken om Fruentimmers Blothed — det vil sige: paa enkelte Dele af Kroppen, saasom Armen — og deres alt for tynde Klædedragt. Der fortælles heri ordentlig, at man kan faae Svindsot og jeg veed ikke hvad naar man klæder sig saaledes; nei, aldrig har jeg hørt Mage til Urimelighed — aldrig er Nøgenhed bleven angreben med nøgnere Grunde end den Gang. For Pokker, gaae da ikke alle Dyr nøgne? De kunne

maaskee indvende, at Dyrene ere laadne og at der er Forskjel paa Dyr og Mennesker, men denne Indvending gjelder til Vandsbeck. Vores store Tyrk bliver klippet og barberet to Gange om Aaret, og seer ud som en skollet Gris, men aldrig har man nogensinde sporet hos ham Tegn paa hectisk eller skeptisk Syge, som Folk kalde det. Han er tvertimod saa karsk og sund og har en saa velsignet Appetit, at der just ikke skulde koges alt for kraftig en Suppe paa de Been, han har gnavet paa. Tyrk er rigtig nok kun et Dyr, men der var jo engang en Mand i Frankrige, som offentlig beviste, at Mennesket er et Dyr, der i sin Tid har gaaet paa alle Fire, og Manden har, saavidt jeg veed, endog faaet en Guldmedaille til Belønning af et meget lærd lærd Selskab, som for en Ufærd dog ikke giver sin Medaille bort for Nummer Niks? Men Manden skal, som man hundrede Gange har forsikkret mig, have beviist soleklart, at et Menneske er et mælende firefodet Dyr, og at der ikke mangler de andre Dyr andet end Mælet; for de ville snart kunne lære at gaae paa to Been, og være Menneskedyr som vi. Det er altsaa kun Hvisvas at man faaer Svindsot af at klæde sig saaledes som de første Mennesker klædte sig paa i en Tid, da en Apotheker kunde sulte ihjel i Kjøbenhavn. Desuden er der jo intet uden Modsigelse i alt hvad disse skrivende Folk sige. Vore Børn vil de have skulle gaae nøgne, men voxne Folk faae Svindsot deraf; efter min Mening maatte Børn meget

snarere kunne faae den end voxne Folk, som der dog er lidt mere at svinde paa. Vore to Drenge kan ikke opdrages haardføre nok; de maae gaae uden Strømper, uden Brystdug, uden Halstørklæde, uden Hat eller Hue, og de arme Unger ere færdige at fryse ihjel; men os stakkels Fruentimmer spaaer man strax Svindsot og Gigt, fordi vi i Januarii Maaned gaae i Musselinsklæder og med opsmøgede Ærmer? Forleden Dag skjeldte Fruen mig Huden fuld, fordi jeg, uden at tænke derpaa, gav vor lille Peter — en Dreng paa to Aar — Strømper paa. "Din Tøite!" raabte hun: "vil du lægge mit Barn i Graven? Veed du ikke, at Doctoren endnu ganske nylig har sagt, at Mavepine, Tandpine, Ørepine og al Verdsens Pine ikke kommer af andet end at Børn bære Strømper?" — Da vor ældste Søn havde Meslinger maatte alle Vinduerne staae aabne i det Værelse, hvori han laae; ja, han maatte endog ikke have noget Tæppe over sig, og Doctoren ordinerede ham hver Dag Iis. Da han kom op — det var, om jeg husker ret, i September Maaned — maatte han ud i Badehusene. Barnet rystede paa sit hele Legeme, da det kom op af Vandet. "Det er godt — det er sundt," sagde Doctoren, da vi kom hjem: "det styrker just Musklerne." Da Drengen derpaa fik Hoste, saa sagde jeg, at Barnet nok gik for tyndt klædt — "det er just godt," sagde Doctoren: "derfor bleve Adam og hans hele Familie indtil Syndfloden saa mange hundrede

Aar gammel; men fra det Øieblik af Noa havde siddet 27 Dage i den fæle Ørk og ikke kunde faae frisk Luft, gik det Krebsgang med Menneskeslægten. Kulde styrker — Varme slapper, det er den nyere Medicins gyldne Regel. Derfor have alle Nordmænd og Grønlændere saadanne Hestekræfter. Dersom de fordømte tykke Klæder ikke var, saa kunde vi maaskee have blevet ligesaa gamle som Patriarkerne, men det er dem, som svække og dræbe Folk." — Seer De, saaledes taler vor Doctor, og han maa jo for Pokker dog nok forstaae, hvad der svækker og dræber? De maa vide, han gaaer ikke til Fods, han kjører; og det vilde han sandelig ikke have Raad til, dersom han var af det Slags, som ikke vidste hvad der svækker og dræber Folk.

De seer altsaa, at Alt hvad disse skrivende Mennesker sige, er lutter Sniksnak og Overdrivelse.

Men sæt, at man fik Gigt og Krampe af at klæde sig efter Moden; sæt at Kinder med "Rosernes Farve og Færskenernes Duun" bleve hule og falmede, ja sæt, at man fik Tæring og døde deraf, burde da Mandfolkene ikke være saa galante at tie dermed? Troe de at omvende os med Sparlagensprækener, saa kjende de kun lidet til vort Kjøn og Modens Herredømme. Jeg kan forsikkre Dem, om Døden selv kom til mig og sagde: "Lise! tag dig i Agt; dersom du ikke klæder dig tykkere, dersom du ikke bærer Ærmer i din Kjole og Linned, saa puster jeg dit Liv ud som et Lys." Mener De, at jeg

vilde bryde mig om hans Snak? Før jeg skulde gaae som et Spectakkel for alle Folk, vilde jeg hellere døe. Døe — det skal vi alle, men leve og belees og bagtales af alle Byens Tasker, det kan ingen holde ud. — Desuden forbyder det sig nok af sig selv, at gaae med opsmøgede Ærmer, naar man har mindste Anlæg til Svindsot og Tæring. Det har Naturen sørget for. Dette Slags Fruentimmer have i Almindelighed Arme som Trommestokke, og saadanne Arme finde bedst deres Regning ved at være meget ærbart bedækkede. De derimod, som ere værd at lade see offentlig, maa være saa runde og bløde som en Fersken, og det Fruentimmer, som har saadanne Arme, pleier sjelden at have Anlæg til Tæring eller Svindsot. Desuden saa behøver Fruentimmer nu omstunder, hvor Atlask og Fløiel er i ingen Priis, og hvor man kan faae den smukkeste Pelts for en Bagatel af 50 Rdlr., ikke at gaae over Gaden med blottede Arme eller Musselins Klæder om Vinterdage. Og om Sommeren, saa kan det jo dog for Pokker ikke være skadeligt? Selv fra den Side betragtet er alt, hvad der siges om den tynde Klædedragt, idel Usandhed. — Men sæt, at den ogsaa kunde være skadelig for nogle Enkelte, hvad vinder Landet ikke i andre Henseender derved? Regn De engang efter, hvor mange Ærmer der blot spares om Aaret, ikke at tale om, at et Fruentimmer nu omstunder har nok med eet Skjørt, istedet for at vore Mødre og Bedstemødre maatte have tre, fire

paa — regn kun efter, saa vil De faae en ganske artig Summa ud af det. Mener De ikke at en Amagerpige med fem, sex Skjørter paa, depenserer mere i Klæder om Aaret end den fornemste Frøken? Fem Vadmels Klæder koste altid ligesaa meget som een Musselins, om det end var af det fineste Slags, — det er en simpel Regning. Det er altsaa endog en reen Oeconomie for Mandfolkene, at vi klæde os saa tyndt; men ak! hvad forstaae Mandfolk sig paa Oeconomie!

Lise **.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

En deserteret Underofficier har hos en Huusmand paa Landeveien imellem Randers og Veile faaet sin hele Mundering ombyttet paa den Grund, at han søgte efter en Deserteur, som han paa denne Maade vilde gjøre sig ukjendelig for.

Kristen Hansen, i Bosager paa Als, har opkastet følgende Spørgsmaal: det er bekjendt, at Spurvene ødelægge Insecterne, som meget beskadige Frugttræerne: er det da Ret, at befale 3000 af disse nyttige Fugle ødelagte i et Aar i en Strækning af mindre end 2 Qvadratmile?

Kiel, d. 10 Dec. I disse Dage bryde adskillige Regimenter i Slesvig, til Lettelse for Landet, op til Jylland. — Det hedder, at H. K. H. Kronprindsen endnu i Vinter agter at gjøre en Reise til Kjøbenhavn. — I Dag er H. K. H. reist til Gottorf, hvorfra Høistsamme vender tilbage paa Løverdag. — Arveprindsessen af Weimar agter sidst i denne Maaned at reise fra Slesvig til Kjøbenhavn.

Det Danske Skib Fortuna, Capit. Corsen, ladet med Stokfisk og Tran, er nylig strandet ved Studenæs; Ladningen er reddet.

I Aggershuusstift er fra første Søndag i Advent d. 1 Decbr. 1805 til d. 29 Nov. 1806 inclusive copuleret 3031 Par; født 11541 ægte Børn (nemlig 6004 af Mandkjønnet og 5537 af

Qvindekjønnet); ægte 978; dødfødte 216 af Mandkjønnet og 178 af Qvindekjønnet. Af Mandskjønnet ere døde fra 0 til 10 Aar: 1969, fra 10 til 20 Aar: 190, fra 20 til 30 Aar 226, fra 30 til 40 Aar 218, fra 40 til 50 Aar 324, fra 50 til 60 Aar 407, fra 60 til 70 Aar 427, fra 70 til 80 Aar 359, fra 80 til 90 Aar 225, fra 90 til 100 Aar 32, fra 100 Aar og derover 3. Af Qvindekjønnet: fra 0 til 10 Aar 724, fra 10 til 20 Aar 184, fra 20 til 30 Aar 233, fra 30 til 40 Aar 218, fra 40 til 50 Aar 267, fra 50 til 60 Aar 301, fra 60 til 70 Aar 382, fra 70 til 80 Aar 490, fra 80 til 90 Aar 335, fra 90 til 100 Aar 42, fra 100 Aar og derover 2; ialt 4188; tilsammen af begge Kjøn 8568. — Ialt ere 4345 flere fødte end døde. — Blandt de Fødte vare: 93 Par Tvillinger, 2 Sæt Trillinger; blandt de Døde: 23 Selvmordere, 68 Druknede, 21 omkomne ved andre ulykkelige Tilfælde. — Denne Liste viser os, hvor ufordærvet Nordmændenes Levemaade endnu maa være; thi blandt 8568 Døde har et betydeligt Antal opnaaet den høie Alder af 80 til 90 Aar, ja, hvad som mere er, Qvindekjønnet talte endog 110 flere, som naaede denne Alder. Et ikke ubetydeligt Beviis paa, hvor mange Dæmninger Modes og Flanesygens Hav endnu har at bestorme, førend de kunne meddele disse sunde og karske Folk vore Daarligheder og Laster, og med disse Aarsagerne til Dødelighedens Befordring.

I lærde Efterretninger No. 1. for d. A. findes en anbefalende Bedømmelse over Eloa *) oder die Feyer der Liebe, ein lyrisches Gedicht von C. L. Sander, Prof. — Prinds Christians Formæling var egentlig Anledningen til dette, 19 Qvartsider store, Dkgt. Den største Deel af Digtet er sat i Musik af den ældre Zinck; men Tiden var for kort til at det Hele kunde blive opført paa Formælingsdagen. Professoren, som ogsaa har skrevet en hidtil utrykt Sang, hvormed Prinds Christians Gemalinde overraskedes paa sin

*) Eloha fremstilles her som Seraphernes Første, Uskylds og Kjerligheds Engel, der bestemmes af Gud (?) til ved helligt Venskab at luttre Mennesket; men i Bibelens Grundsprog betegner dette Ord, hvor det end forekommer, aldrig andet end Gud.

Fødselsdag, d. 4 Dec. f. A., har af Hans Høihed modtaget en egenhændig Skrivelse tilligemed en Gulddaase, som et Beviis paa hans Tilfredshed.

Begge Julehelligdagene havde man i Aalborg en haard Storm af Vestkanten, ledsaget med Orcanbyger og Hagel. Nogle ville endog have mærket derved et svagt Jordskjelv Juleaften. Ved Stormen er foraarsaget endeel Skade paa Tage og Plankeværker, saavel i Byen som paa Landet. Forresten har Veirliget paa nogen Tid været saa mildt, at Træerne begyndte, at sætte Knopper paa ny ved Aarets Udgang.

Som en Mærkværdighed i Ægteskabsannalerne fortjener det at anføres, at der i f. M. døde en Capitain C. Ritter, som havde levet i 62 Aars Ægteskab med sin efterladte Enke.

De lavtliggende Jorder i Egnen af Grubersøen i Amtet Cismer, komme sædvanlig om Vinteren, naar Østersøen, ved stærke Østenvinde, træder over sine Bredder, til at staae under Vand. Dette saavel som det overflødige Regnvand har sit Afløb fra Grubersøen til Østersøen igjennem den saakaldte Rosenhofer Broocke eller Canal. Men da denne i mange Aar ikke er bleven ordentlig opmuderet, saa har Grubersøen Tid efter anden anrettet stor Skade. I Novmb. 1799 blev det i et af den Holsteenske Landsregjering foranstaltet Møde besluttet, at denne Ulempe skulde afhjelpes. Men man kunde i Førstningen ikke blive ret enig om Omkostningernes rigtige Ligning. Endelig overdrog det Tydske Cancellie i Aaret 1802 Digeinspecteur Christensen, at udkaste en Plan til dette Arbeide, som skulde tage sin Begyndelse i Foraaret 1803. Bekostningen af en ny Canals Gravning og to Molers Bygning, som skulde sikkre mod al Oversvømmelse, kunde beløbe sig til 9000 Rdlr. Men Interessenterne kunde endnu ikke blive ret enige; adskillige af Amtets Byer gjorde Protester ꝛc. Den store Forskjellighed i Interessenternes Meninger bevægede Cancelliet til at lade det Hele beroe indtil Fælledskabernes Interessenter bleve selv enige om at udføre Planen. Men det skede ikke. Imidlertid indkom Klager angaaende den store Skade Oversvømmelsen anrettede. Marke, Enge og Hauger bleve oversvømmede, og Vandet trængte endog ind i Laderne og truede at trænge ind i Vaaningerne. Endeel

Indbyggere befrygtede med Grund, at deres Marker lige indtil Sommerens Begyndelse vilde staae under Vand. En hastig Hjelp syntes nu virkelig nødvendig, og langt om længe blev det nu, efter Cancelliets Forslag d. 20 Junii f. A. ved allerhøieste Resolution Digeinspecteur Christensens Plan bifaldt og en dertil udnævnt Commission paalagt, at tilveiebringe og repartere Omkostninger. — Man seer ellers af dette Exempel, med hvilken Langsomhed saadanne Foranstaltninger iværksættes, naar enkelte Communer skulle give deres Samtykke til Planers Udførsel og Penge til Omkostningernes Bestridelse.

Den 9 Aug. 1805 blev der nedsat en Commission, under Kammerherre og Amtmand v. Levetzau, der skulde undersøge Manglerne ved Politieindretningerne i Staden Tonningen og aflægge sin Betænkning desangaaende. Dens Forslag i Henseende til den yderst feilfulde Forvaltning af Politie-, Skibs- og Handelsvæsenet bleve i det Væsentligste approperede d. 25 Oct. f. A. Denne Commission blev d. 3 Julii f. A., efterat dens Øiemed var opnaaet, ophævet, og Overdirectoriet over Politiet og de dermed forbundne Anliggender, indtil videre overdraget til Amtmand Levetzau. Siden den Tid ere i afvigte Efteraar adskillige uomgjængelig nødvendige Indretninger deels allerede gjorte, deels begyndte.

Udenlandske Efterretninger.

I Telegraphen siges, at den Krigserklæring, som Rusland har gjort Porten, først blev bekjendt i Europa ved den Russiske Armees March til Moldau og adskillige Tyrkiske Pladses Indtagelse, men at dette viser det Russiske Cabinets Hensigt. Istedet for at sende Preussen Hjelp, bruges en stor Deel af dets Magt netop mod dets naturlige Allierede. Dette Øieblik var meget passende valgt. To Magter i Europa, Frankrige og Preussen, ansaae det for høist vigtigt for deres Tarv, at vedligeholde det Ottomanske Rige og gjenoprette dets Uafhængighed. Men for at angribe dette Rige med rimelig Vished om et godt Udfald, forledede man Preussen til en ubesindig Krig, og da det var indviklet deri og de Franske og Preussiske Armeer ere i Haandgemæng, overfaldes de Tyrkiske Provindser af Russiske Tropper; Preussen kunde beklage sig over Tabet af sin naturlige Allieret, dersom der ikke var en høiere Magt, ved hvis vise Foranstalt-

ninger det Petersborgske Cabinets Forventning forsvinde og dets Udsigter strande.

I det Franske Blad Argus anmærkes angaaende Blocadeanordningen mod Engelland, at man aldeles ikke bør forundre sig derover, efterdi Keiseren eengang for alle vilde sætte Grændser for Søkrigenes Uvæsen. I det borgerlige Selskabs Barndom vare Landkrigene, hvad Søkrigene ere endnu, thi man gjorde ingen Forskjel paa Privat- og offentlig Eiendom, og slæbte Fangerne bort som Slaver, uden at skaane de Neutrale. Naar alle Folkeslag blive enige med Frankrige angaaende Engellands Usurpation til Søes, saa maa der nødvendig lade sig bestemme et Slags Folkeret for Søen, hvorved Privateiendomme sikkres og den gjensidige Vindskibelighed beskyttes. Engelland har altid været en Fiende af Frankrige, Spanien og Holland, og altid var der god Forstaaelse mellem det og Østerrige, blot fordi de første ere Sømagter og Østerrige ikke har nogen Marine. Preussens siden Fridrich den 1stes Tid bestandig mere og mere tiltagende Forstørrelse var Engelland kjer, fordi Hansestæderne, som havde kunnet blive farlige for den Engelske Handel, bestandig holdtes fra hinanden derved. Ligeleds var Ruslands Kjæmpeskridt det ligegyldigt, deels for at have i Norden en Allieret mod Frankrige, deels for at være, hvad der i 50 Aar har været Tilfælder, den eneste Speditеur paa Rusland. Men derfor kunde Rusland ogsaa handle mod Sverrig og Dannemark efter eget Tykke. Derfor maa Frankrige ogsaa tage Erobrernes gamle Lovbog og Privilegier frem igjen, og ikke lægge begge til Side, førend Engelland antager en Sølovgivning, som stemmer overeens med Krigslovene blandt civiliserede Nationer.

Adjutanten ved National-Æresgarden v. Chlapowski, en 15 Aars Søn af den forrige Starost af Kosten, har ved sin militaire Opførsel, raske Riden og vittige Svar fundet stor Yndest hos Keiser Napoleon. D. 4 Oct. spiste han ved Keiserens Middagstaffel, som bestod af 3 Couverter.

Senere Breve fra Polen sige, at der imellem Russerne findes mange Syge, og at Desertionen tager meget Overhaand. I Henseende til Preusserne gives der Corpser, som have heftige Stridigheder med Russerne, og have aldeles opløst sig.

Den 24de f. M. passerede Divisionsgeneral Dumutz, een af de ældste Generaler i Anciennetet

ken ved den Franske Armee, igjennem for at begive sig til Keiserens Hovedqvarteer. Han er en Broderson af Marchal Dumutz, som under Ludvig XIV var Krigsminister.

I Lloyds Evenning Post siges, at Keiseren af Rusland vil stille 500,000 Mand, og at der ved Recruteringen kan tilveiebringes fem Millioner Mand (!!), foruden den staaende Armee.

Den Østerrigske General-Commissair, som ved at overgive Cattaro, har compromitteret Østerrige, er dømt til adskillige Aars Fæstningsarrest. For hans Sundheds Skyld har han imidlertid faaet Tilladelse endnu at forblive nogen Tid i Wien.

Den 26de f. M. er Indførslen af Strømpebaand blevet forbudet i Rusland.

Vandet har i f. A. været temmelig længe aabent i Cronstadt; endnu d. 13de ankom der et Skib fra Danzig. Indtil den Tid var der i f. A. ankommen der 876 Skibe og afseilet 905.

Königsberg d. 15 Dec. Man er meget bekymret for Dronningens Liv. Hun ligger syg af Nervefeber. Imidlertid er hun dog uden Fare, og da Feberen ikke synes at have nogen ondartet Caracteer, saa haaber man at hun snart vil komme sig igjen. — To Franske Colonner marchere, som det hedder, den ene over Thorn, den anden mod vor Stad, hvorfra adskillige Personer begive sig til Memel og videre til Grændserne. — Grev Haugewitz opholder sig her endnu.

Præsidenten Jefferson har udkastet en Plan til en Opdagelsesreise, som et Selskab af 12 Personer allerede har tiltraadt. Derved troer man at blive bekjendt med de Egne af Fastlandet af America, som hidtil strække sig til det stille Hav, og som næsten ere blevne aldeles ubekjendte for vore beste Geographer.

Qvækernes og Methodisternes Sect have i nogle Aar gjort store Fremskridt i de forenede Stater og Canada. Man tæller nu sammesteds henved en Million Proselyter.

I Wien har man vovet at uddele en Russisk Bulletin, hvori der tales om en stor Seier, som Russerne have vundet mod de Franske, og som man søgte at give mere Troværdighed ved at sige, at den kom fra den Russiske Gesandts Huus. Politiet forfølger Ophavsmanden.

Wien d. 20 Dec. Den Keiserlige Franske Oberst og Kæmrer Montesquieu er ankommen til

Wien som Coureer; man paastaaer, at han har Ordre, at forlange af det K. K. Hof en bestemt Erklæring: om det vil stride med eller imod Keiser Napoleon? da H. M. ikke kan samtykke i det Wienske Hofs Neutralitet. Man troer, at General Vincent vil blive sendt med det herværende Hofs Svar til det K. K. Hovedqvarteer. — Den Wittembergske Gesandt, Greve v. Beroldungen, er ankommen her. — Det hedder, at Førsten af Lichtenstein bliver Stadscommandant i Wien i Prindsen af Würtembergs Sted. — Breve fra de Tyrkiske Grændser sige, at en Afdeling Russer allerede ere indtrufne i Widdin, og at deres March gaaer til Dalmatien. I Moldau og Wallachiet have de oprettet Hværvingspladse, som have stort Tilløb. — Den Keiserl. Franske Minister i Jassy, Hr. Reinhard, er afreist derfra til Lemberg. — En Fransk Coureer fra Constantinopel har nu bragt den Efterretning, at Russerne ere rykkede ind i Bukarest.

Frankfurt d. 27 Dec. Fuldbyrdelsen af Militair-Conscriptionen 1807 paadrives i Frankrige med stor Iver. Allerede til næstkommende Februarii maae de bestemte 80,000 være marchfærdige, til hvilken Tid de skulle marchere til den høire Rhinbredde; indtil henimod Fastelavn ventes de første Transporter af denne nye Armee. Indtil den Tid skulle alle Depoterne være dragne ud fra Frankrige og været afmarcherede til den store Franske Armee. Næsten dagligen ankomme her større eller mindre deraf, som i foreskrevne Etapemarcher følge den store Armee, hvis Styrke til Martii Maaned skal bringes til 400,000 Mand.

Fra Pest meldes, at Freden imellem Tyrken og Servierne er sluttet, og at Czerni George for sin Ophøielse til Første over Servien, skal marschere med 40,000 Mand til Moldau, for der at forene sig med den Armee, som Storveziren sammentrækker mod Rusland.

Fra d. 2 til d. 5 Januarii er til Hovedstaden ankommen: Kjøbmændene Rumsschott fra Minden, Albrecht, Barleinstein, Schlegel f. Danzig og Sellingen fra Sverrig, Handelsbetjent Leugsert f. Wordingborg, Staldmester Greeshke f. Frankfurt, Contorist Bork f. Helsingøer, Gartner Evelin f. Stockholm, Kjøbm. Staal f. Falster, Wulf f. Helsingøer og Wilms f. Bergen, Auditeur Kjerulf f. Helsingøer.

Chronologisk Tabel.
(Fortsat.)

Martii.

24. Hertugen af Brugsvig kommer fra Petersborg tilbage til Berlin.

25. Den ny Hertug af Cleve og Berg holder sit Indtog i Düsseldorf.

26. Nordisk Fægtning ikke langt fra Curaçao (ved de Antilliske Øer) mellem en Brittisk Fregat, under Capit. Roß, og to Franske Krigsbrigger, som tages.

27. Kongen af Sverrig trækker den største Deel af sine Tropper fra det Lauenborgske til Svensk Pommern. — Staden Constanz hoitidelige Overgivelse til Baden.

28. Preussisk Erklæring, at Havnene i Nordsøen skulle spærres for den Engelske Skibsfart og Handel, paa samme Maade, som ved den Franske Occupation.

30. Keiser Napoleon opretter for sit Huus et Familiestatut; — forener Venedig med Kongeriget Italien, og opretter deri 12 Herkugdømmer: Dalmatien, Istrien, Friaul, Cadore, Belluno, Cagneliano, Treviso, Feltre, Bassano, Vicenza, Padua, Rovigo, hvis Forlehning han forbeholder sig; — udnævner sin Broder, Prinds Joseph, til Konge af Neapel og Sicilien, og opretter i dette Kongerige ligeledes sex Hertugdømmer; — udnævner sin Søster Pauline Borghese til Hertuginde af Guastalla; Marschal Alexander Berthier til Første af Neufchatel; — forener Landene Massa, Carrara og Carfagnano med Førstendømmet Lucca; — opretter i Staterne Parma og Piacenza tre Hertugdømmer.

Anm. Antallet af de i Tydskland staaende Franske Tropper angives endnu for 200,000 Mand. — Disse Tropper, hedder det, skulle blive i Tydskland, indtil Cattaro overgives til de Franske. — De Preussiske Tropper forblive i Feldtetat. Endeel af samme marscherer i Slutningen af denne Maaned til det Lauenborgske og Svensk Pommern. — I Neapel og fornemmelig i Calabrien fortsættes Krigen med Hidsighed.

April.

4. Kongel. storbrit. Befaling, at lægge Beslag paa Preuss. Skibe. Men at tage deres Ladninger under Bevogtning. — Preussiske Tropper modsætte sig Occupation af Abbedierne, Elten, Essen og Werden, hvorved der dog ikke forefalder nogen Fiendtlighed.

7. Marschal Lefebvre, som allerede var gaaet over Rhinen, kommer tilbage og forflytter sit Hovedqvarteer til Darmstadt.

8. Preussen tager de Hannoverske Lande i Civilbesiddelse (Patentet desangaaende udkom d. 1 April). — Storbritanien erklærer Floderne, Weser, Elbe og Trave i Blocadestand. — Churprindsen af Badens Formæling med Prindsesse Stephanie = Neapoleon.

9. Russerne lande paa den Dalmatiske Øe Curzola. — Førsten af Nassau = Oranien = Dietz, de forenede Nederlandes Arvestatholder, døer.

April.

16. Den af Storbritannien paa Preuss. Skibe lagte Embargo udvides nu til Hamborgske, Oldenborgske, Papenborgske og Bremiske Skibe — Den Preussiske General Tauenzien lader 3 Nürnbergske Amter besætte, fordi den Nürnb. Magistrat har antaget en Nürnb. Deserteur, som har staaet en Tidlang blandt Preusserne og har frivillig indfundet sig.

17. Preussiske Tropper rykke igjennem Mecklenburg frem mod det Lauenborgske. De smaa Svenske Poster trække sig tilbage til deres Hovedcorps.

20. Kongen af Storbritanniens Manifest mod den Preussiske Occupation af Hannover.

23. Preusserne besætte det Lauenborske, efter en Fægtning ved Schaalsee mellem Preuss. og Svenske Tropper, hvor der paa begge Sider falder nogle Mand.

24. Vicekongen, Eugen Napoleon, erklærer de Venetianske Staters Forening med Kongeriget Italien.

26. Overdepartementernes Organisation i Hertugdømmet Berg.

27. Kongen af Sverrig lægger Embargo paa Preussiske Skibe i alle Rigets Havne.

29. En Americansk Sømand, paa et Americansk Skib, dræbes ved Newyork af et Skud fra det Engelske Krigsskib Leander. Stor Forbittrelse herover i Newyork.

30. Kongen af Sverrig befaler at oprette et Landværn i Pommern.

Anm. De Franske Tropper blive, under Paaskud af Russerne Occupation af Cattaro, endnu bestandig i Tydskland. — De Østerrigske Krigsfanger, som allerede vare paa Hjemveien til Østerrige, maae gjøre Holdt i Schwaben. Et Preussisk Troppecorps trækker sig sammen ved Grændserne af Svensk-Pommern.

Maji.

1. Kongeriget Wirtembergs nye Inddeling og Organisation (Patentet desangaaende udkom d. 18 Martii). — Churførsten af Würzburg ankommer i Würzburg.

2. Russiske Tropper lande paa den Dalmatiske Øe Lesina, men slaaes tilbage af de Franske.

6. Statsministeren General Huth døer, i en Alder af 94 Aar, og alle Officierer ved den Danske Armee faaer Befaling at bære Sorg.

8. De Franske bemægtige sig den forhen af Russerne (d. 9 Apr.) tagne Øe.

13. Kongen af Sverrig lader de Preussiske Havne ved Østersøen bloqnere. — Engellænderne indtage den af de Franske besatte Øe Capri ved Neapel.

14. Ophævelsen af den Engelske Embargo paa Hamborgske Skibe, som have indtaget deres Ladning forend d. 28 Martii. — Derimod befales, at der maa udstedes Caperbreve mod Preussiske, Bremer og Papenburger Skibe. Men Udstedelsen paafølger først d. 29 Maji, og blot imod Preuss. og Papenb. Skibe.

16. De Tydske Kyster og Floder fra Elben indtil Ems bloqueres af Engellænderne.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 26.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 10 Januarii, 1807.

Fragmenter af en Reise til Kjøbenhavn i Aaret 1837.

Barthelemy har i sin Anacharsis Reise viist, hvorledes det saae ud i Grækenland to og tyve Aarhundreder for hans Tid; mange andre have ved deres Skriverpult skildret Lande og Nationer, de aldrig i deres Liv have seet, og Verden — den fromme, eiegode Verden — havde intet derimod. Skulde det vel være mindre tilladeligt, at beskrive Tider og Sæder, vi endnu ikke have oplevet? Det vil maaskee ikke være vanskeligt, at bevise, hvor meget lettere det ofte er at sige, hvad der vil skee, end hvad der er skeet; thi hvad der er skeet, ligger tidt indhyllet i et tidobbelt, tusindfarvet Flor, hvorigjennem endog det skarpeste Øie ikke kan see det i sit fuldkommen rette Lys. Derfor eier maaskee ingen Nation paa Jorden nogen fuldkommen sand Historie; thi naar store Begivenheder udføres, ere kun faa indviede deri, og som oftest følge de sande Aarsager og Bevæggrunde disse Indviede i Graven; men ganske anderledes er det med hvad der skal skee; det ligger meget ofte aabent for vore Øine, og der behøves ingen Spaadomskraft til at slutte fra Tingenes Aarsager til deres Virkninger. Derfor have adskillige Skribenter ogsaa længe i Forveien kunnet spaae den Franske Revolution. Mine Læsere maa altsaa ikke finde det underligt, at her leveres Fragmenter af en Reise til Kjøbenhavn i Aaret 1837. Rigtig nok er der sat alvorlig Straf paa Hexemestere, og følgelig ogsaa paa Spaadomme; men da Forfatteren i efterfølgende Breve ikke siger andet, end hvad der efter hans uforgribelige Mening maa skee, forudsat at den samme Aarsag bestandig frembringer den samme Virkning, saa haaber han, at han vil nyde samme Ret, som f. Ex. Almanakken, der endog har udelukkende Privilegium paa at trykke Prognostiker, det vil sige Spaadomme, skjønt det er langt farligere at fortælle Folk,

hvilken Dag de faae Storm, Frost &c., end at fortælle dem, hvorledes det om tredive Aar vil see ud med deres Sæder. Ligesaa lidet som isvrigt nogen nu levende Recensent er istand til at overbevise Forfatteren om det Urigtige i hvad han her anfører, saa lidet kan det skade vore Samtidige, naar man fortæller dem, hvorledes det vil see ud i Kjøbenhavn om tredive Aar. Skulde det desuagtet falde nogen Recensent ind, at laste hans Arbeide, saa trøster han sig med det gamle Ordsprog: "en Prophet gjelder ingensteds mindre end i sit eget Fædreneland."

* * *

I. Brev.

Kjøbenhavn, d. 4 Junii 1837.

Endelig er jeg da ankommen til Kjøbenhavn, der i mere en een Henseende fortjener at kaldes det lille Paris. Bygninger, Mennesker, Sæder, Alting saa elegant, som imponerende! Jeg kan ikke beskrive dig hvad jeg glædede mig paa Veien fra Corsøer til Kjøbenhavn. Denne Vei, som efter Sigende endnu for 30 Aar siden var saa kjedsommelig, saa nøgen paa Træer og Bøndergaarde, er nu næsten en skyggefuld Allee, paa begge Sider bebygt med de nydeligste Gaarde og Huse. Friheden smiler bag disse fredelige Boliger i Agerens Grøde; thi saaledes kan et Land umuelig dyrkes af ufri Hænder. Underveis tog jeg ned til Kjøge, og Veien did, der i ældre Bøger beskrives som den ødeste og kjedsommeligste i hele Landet, er nu den behageligste der kan tænkes. Hvert andet Skridt støder man paa udskiftede Bøndergaarde, omgivne med Kjøkken- og Frugthauger, som ved

Landhuusholdnings-Selskabets Bestræbelse nu ere blevne saa almindelige i Landet. Den Lov, at hver Bonde, inden han gifter sig, skal godtgjøre, at han har plantet fem Træer paa Landeveien, har havt de herligste Frugter. Kjøge, som i gamle Dage var et sandt Kjøgehuuskors for hele Sjælland, er nu en smuk By, og beboes af velhavende Folk. Havnen beriger Byen meget, og de største Skibe losse her Varer, som omsendes i hele Landet. Jeg tog der i Egnen ind til min gode Ven Proprietair X.; han har nylig kjøbt sig et Gods for 9 Tønder Guld, og har Dagen derpaa kunnet profitere 50,000 Rdlr. Men han vilde ikke sælge det; thi han paastaaer, at Godserne endnu nødvendig maa stige meget. Denne Eiendom blev for 30 Aar siden solgt for en Bagatel af to Tønder Guld, og den Gang hedte det endog, at Eieren havde forkjøbt sig derpaa. Saaledes kunne Tiderne forandre sig! Om 30 Aar vil man maaskee betale Landeiendommene dobbelt saa dyrt som nu, og der vil komme Tider, hvor man ikke vil kunne opveie dem med Guld. Jordegodserne ere et sandt Billede paa vore Sæder og Levemaade. De stige og stige, Buen spændes bestandig høiere; den ene Slægt efter den anden kan ikke begribe, hvorledes den kan holde, og alligevel holder den. Den maa besidde en besynderlig Tryllekraft! Min Farfader havde allerede i sin Tid beregnet, at den om en føie Tid maatte briste, fordi den spændtes for høit, og nu den er spændt ti Gange saa høit som før, holder den alligevel.

Kjøbenhavn er nu ikke allene i Længden og Breden, men ogsaa i Høiden saa bebygt, at det kan rumme dobbelt saa mange Mennesker som før. Vore Murmestere have i egentlig Forstand drevet deres Konst meget høit, thi Bygninger paa ti Etager ere ingen Sjeldenhed mere, og naar det saaledes vedbliver, vil Rundetaarn

tilsidst skjules iblandt dem, som en beskeden Viol imellem høit Græs. Paa et Qvadratrum af nogle Tusinde Alen kan man nu bygge en Gaard for 30 Partier, og Kjøbenhavn er saaledes virkelig voxet meget i Høiden. Alle Stueetager beboes kun af Handlende og Professionister; thi om det kun er en Skoslikker, saa troer han at faae flere Sko at slikke, naar han boer i en Boutiqve med store Ruder i Vinduerne og en Glaslampe. Der gives Skoslikkere og Parykmagere, som betale 600, ja 800 Rdlr. i aarlig Leie. Heraf kan Du let slutte Dig til Resten. Efter en nylig udkommen Liste havde Kjøbenhavn i Aaret 1836, 2000 saadanne Boutiquer. En Lappeskræder lod nylig bekjendtgjøre i Avisen, at han, for at forekomme Uleilighed, har aabnet sin Boutique paa Østergade, hvor han har indrettet en Fransk Lappestue, paa hvilket Sted Cavalierer og Damer paa enhver Tid af Dagen kunne faae deres Klæder lappede, stoppede 2c. efter den fineste Smag.

Af Institutter vrimler det her; ja det er endog kommet saavidt, at man har indrettet Institutter for Umælende, under Navn af animalske Opdragelsesinstituter. Saaledes har man to for Hunde, hvori disse nyttige Dyr kunne lære Alt, hvad der er nødvendigt at vide for en velopdraget Hund. Hundeinstitutet er inddeelt i sex forskjellige Classer. I den første læres Hundegymnastiken, og i de øvrige underviises i andre Konster og Færdigheder, saasom i at springe over en Kjep, svømme, 2c. Fornemme Folk sætte deres Hunde der i Kost, og betale for Kost og Logis 4 Rdlr. maanedligen. Hvert Aar holdes en offentlig Examen og uddeles Præmier til Hunde, som have gjort meest Fremgang i deres Dannelse. Da Hunden ansees for det nyttigste og klogeste Dyr, og hver Indretning, der sigter til

denne Dyreslægts Fuldkommengjørelse, maa betragtes som meget vigtig paa en Tid, hvor store Pudelhunde udgjøre den opvoxende Ungdoms bestandige Selskab, saa har Stifteren af dette Institut erhvervet sig udødelig Fortjeneste af Staten, og omtales med megen Hæder i offentlige Blade. Men denne heldige Opfinder har snart fundet en Efterligner. En vis Hr. v. Canarius, som foregiver at være kommen fra de Canariske Øer, har oprettet et Institut for Canariefugle, hvor han lærer dem at fløite alle Slags Arier, Symphonier og Concerter for 4 Rdlr. om Maaneden. Ogsaa den er inddeelt i 6 Classer.

Børneopdragelsen synes nu at have naaet sin høieste Pynt. Læremaaden og Underviisningen ere ved Opfindelser, især fra Tydskland, blevne saa lette, at Alting bibringes Ungdommen i Leeg og Spøg. Formedelst denne lette Læremethode lære Børn paa 6 Aar nu sex Sprog og sex Videnskaber paa engang. Naar en Dreng nu er 12 Aar gammel, besidder han dobbelt saa mange Kundskaber som en Rector Magnificus i min Ungdom. Ligesom vore Frugter nuomstunder blive meget sildigere modne end i gamle Dage, formedelst det forandrede Clima, saaledes blive vore Drenge og Piger meget tidligere modne formedelst den forandrede Opdragelsesmaade. Naturen synes heri at have villet holde os nogenlunde skadesløse. Hvad den paa den ene Side lader Solen modne for sildig, det lader den paa den anden Opdragelsen modne saa meget tidligere. Saaledes er Naturen evigen den ømme, upartiske Moder, som altid giver med den ene Haand, hvad den tager med den anden, ja den er i den Henseende nu til Dags næsten den eneste, der ikke fornegter sin Natur.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Ribe Stift er i afvigte Kirkeaar copuleret 868 Par, fødte af Mandkjønnet 1787, af Qvindekjønnet 1695 (tilsammen 3482). Deriblandt vare 139 uægte. — Døde: af Mandkjønnet 1457, Qvindekjønnet 1496 (tilsammen 2953). Altsaa 529 flere Fødte end Døde; Dødfødte af Mandkjønnet 87, af Qvindekjønnet 48 (ialt 135). Blandt de Fødte vare to Mødre, som havde hver Trillinger, og som alle endnu levede d. 10 og 15 Dec. 26 Par Tvillinger. Blandt de Døde vare 10 fundne døde paa Marken, 6 omkomne ved ulykkelige Hændelser, 10 Selvmordere, 32 (!!) Druknede, 1 Pige paa 11 Aar dræbt af Moderen, 28 Døde mellem 90 og 100 Aar, og 2 af Qvindekjønnet over 100 Aar.

I Aarhuus Stift ere i afvigte Kirkeaar copulerede 1056 Par; fødte ialt 4265 og døde 3250 Personer, altsaa 1015 flere Fødte end Døde, Dødfødte ere ialt 189, nemlig af Mandkjønnet 111 og af Qvindek. 78. Blandt de Fødte ere 1 Sæt dødfødte Trillinger, og 29 Par Tvillinger; i Ægteskab ere avlede af Mandk. 1718 og af Qvindek. 1936, og uden for Ægteskab 232 af begge Kjøn. Blandt de Døde vare 157 Personer paa 80 til 90 Aar, 27 paa 90 til 100 Aar, og 2 som vare over 100 Aar gamle.

Den 6 Jan. Kl. 1 om Eftermiddagen rykkede det 1ste Jydske Infanteriregiment ind i Cantoneringsqvarteer i Fridericia.

Blandt de Sjeldenheder, som de Franske have forefundet i Brunsvig og sendt til det Pariser Museum fandtes ogsaa en Edda, der, efter Tydskernes og de Franskes snurrige Mening, var skreven paa Fiskehuud. Men de have formodentlig antaget Pergament for Fiskehuud. De haandskrevne Exemplarer af Edda, som findes paa Kongens og Universitetsbibliotheket i Kjøbenhavn ere begge skrevne paa Pergament, men Antiqvarerne formode, at det er forfærdiget af Svineskind.

Den Odenseiske Canal har vel i Aaret 1806 været beseilet af 3 Skibe flere end Aaret forud; men i Henseende til Skibenes Drægtighed og Ladningernes Betydelighed har Farten været ulige mindre.

Nytaarsdag betroede det Kjøbenhavnske Publicum Fodposten saa mange Nytaarsønsker, at derved de befordrede Breves Tal var over 600.

Den lærde og mærkværdige Oldgrandsker Arndt, som har gjennemreist Norge og gjort antiqvariske Jagttagelser, er nu kommen til Kjøbenhavn. Han har medbragt mange Afskrivter af gamle Inscriptioner, som han med mageløs Taalmodighed har søgt at forskaffe sig. Hans Færdighed i at tegne har været ham ved denne Leilighed til stor Hjelp. Han har endog aftegnet P. C. Undals Portrait, som findes i en Kirke i Norge. Han agter endnu at gjøre en antiqvarisk Reise i Bergens Stift, og siden at reise til Paris.

I det Trondhjemske Fattigvæsens Arbeidshuus lader Bogtrykker Stephanson nu udsælge Svovelstikker. Han siger i sin Bekjendtgjørelse, "at man formodentlig vil finde bedre sin Regning ved at kjøbe dem der, end af unge Børn, der deels ved denne Handel forsømme nyttige Sysler, deels ofte blive alt for bekjendte med Indretningerne i Byens Huse." — Man kunde maaskee endnu lægge til, at enhver vil være bedre tjent med at faae brugbare Svovelstikker end ubrugbare, thi hvor ubetydelig denne Artikel end maatte synes er man endog i Kjøbenhavn dog sjelden istand til at faae en ærlig Svovelstikke, skjønt det i mange Tilfælde kan have ubehagelige Følger, naar man om Nattetider maa søge efter en Svovelstikke som efter en Classelotteriegevinst, og finder 20 Frilodder mod een Gevinst.

For 44 Aar siden begyndte Bogtrykker Rasch at udgive det første Ugeblad i Norge, som han kaldte Norske Intelligencesedler, men da i de senere Aar hvert Stift har faaet sin Avis, saa har han med dette Aars Begyndelse forandret Ordet "Norske" til "Christiania," og nu kalder han dette Blad: Christiania Intelligencesedler; men da han engang var i Færd med at mageskifte Titelen, saa burde han ogsaa have forandret det i denne Forbindelse snurrige Ord Sedler til Blade.

Udenlandske Efterretninger.

Erkehertug Ferdinand af Østerrige er ved Døden afgaaet i sit 52de Aar.

Servierne have erobret Fæstningen Belgrad.

Foruden de mange Canoner, som man fra Berlin har ført til Magdeburg, bragtes ogsaa fire Slaver af Bronce did, som høre til den store Churførstes Statue. De gjemmes i det Magdeburgske

Tøihuus, hvori der, ligesom i Laboratoriet, arbeides uafladeligen i denne Tid.

I den triumpherende Tone, hvormed "der Freymüthige" i Berlin kastede Stridshandsken til alle Pariser Blade kort før det Preussiske Nederlag, meldte den blandt andet under 11 October som et Beviis paa, hvor farligt det var at yttre den mindste Lyd for Franskmændene, at en Skomager i Meißen var næsten pryglet til en Krøbling, da han blot holdt det betænkeligt for Preusserne at maale sig med Franskmændene, hvilken opbyggelige Anekdote ender med den bekjendte Sentents: "Skomager bliv ved din Læst?" — Kun tre Dage længer hen i Tiden viste Udfaldet, at Skomageren denne Gang havde Ret, og at Skjældsord og Nævehug overalt ere slette Argumenter i Disputeerkonsten.

Ministeren for det Indre i Frankrige har udgivet et Program, hvori han opfordrer alle indfødte Konstnere til at indlevere Tegninger til det Monument, der til Hæder for den store Armee, skal opføres ved Magdelena Kirken. For at bringe Eensformighed i dette Arbeide skulle de alle tegnes efter en bestemt Maalestok, som findes vedføiet. Concourssen staaer kun aaben til d. 20 Febr. Den Konstner, som vinder Prisen, overdrages Monumentets Bygning. De tre øvrige Konstnere, som tilkjendes Accessit, faae deres Arbeide betalt efter den nedsatte Commissions Skjønnende. Programmet er blevet alle Architecterne i Paris tilstillet. Det er ligeledes blevet sendt til alle Departement-Præfecter, som skulle tilstille alle de Konstnere det, som ville tage Deel i Concourssen.

I Moniteuren bevises nu, at de Franske Troppers March igjennem det Ansbachske i Oct. 1805 ikke var noget Indgreb i den Preussiske Neutralitet. Denne Gjennemmarch var iøvrigt ikke nødvendig, siger den, og stod ikke i Forbindelse med Krigsbegivenhederne. Imellem Frankrige og Preussen existerede to Overeenskomster, hvoraf den ene var sluttet umiddelbar efter Baseler Tractaten, og den anden et Aar derefter. I Følge disse var det den Franske Armee tilladt at marchere igjennem adskillige Preussiske Besiddelser, nemlig de Vestphalske Lande paa den venstre Side af Lippe, og det Anspachske Land, men paa den Betingelse, at den i samme ikke skulde tage nogen militair Position, eller forlange Livrancer uden Betaling. Paa Grund heraf marcherede Sambre- og Maas-Armeen, under General Jourdan, herigjennem og tilbage, i Aaret 4; saaledes blev i den anden Coalationskrig den Fransk-Bataviske Armee, under Augereau adskillige Gange ført herigjennem, uden at der nogensinde reiste sig nogen Klage eller Reclamation derover. Den Østerrigske Armee, under Erkehertug Carl, gik ligeledes i Aarene 4 og 9 uden Vanskelighed igjennem det Ansbachske, og det samme gjorde endnu nylig Prinds Ferdinand, efter Ulms Overgivelse, for at kunne komme til Böhmen. Kongen af Preussen havde selv tilladt en saadan Gjennemmarch ved at opfordre Hessen-Cassel og de øvrige Førster, der ligge bagved Neutralitetslinien til at lade de forskjellige Franske Corpser frit gjennempassere. Hvor urimeligt og ufornuftigt er det ikke, at favorisere Franske Troppers March igjennem Lande, som ligge indenfor Demarcationslinien, og at besvære sig saa meget over deres March igjennem Lande, som ligge udenfor samme, og ved formelige Tractater er undtagne derfra? — Vigtig for det sidste Feldttog har iøvrigt denne Gjennemmarch aldeles ikke været. Linien ved Iller var allerede indsluttet, og den ved Donauwörth med Magt gjennembrudt af Marchal Soult, som ikke var marcheret igjennem det Ansbachske, førend endnu Marchallerne Davoust og Bernadotte, som gik igjennem Landet, vare ankomne; de kunne altsaa ikke bidrage til Operationerne ved Iller. De ankom ikke paa den Punct, hvor de kunde virke, førend man havde sat dem over Lech og Donau. De havde altsaa ligesaa godt, og maaskee med langt større Fordeel kunnet gaae over Donauwörth. De marcherede derigjennem, fordi det befaledes af Keiseren, uden at han just satte noget Værd derpaa, men fordi han vidste, at denne Provinds ikke var indbefattet under det nordlige Tydsklands Neutralitet. — Den Preussiske Officier, som skulde protestere derimod, ankom iøvrigt meget sildig og uventet, da de Franske Colonner allerede vare trængte dybt ind i Landet, og forkyndte Protestationen hos ikke commanderende Officierer, hvor den i intet Tilfælde kunde være af nogen Virkning, da den burde forkyndes Keiseren som øverste General.

30 Vogne med Sachsiske Contributionspenge ere d. 31 f. M. ankomne til Berlin.

Det hedder, at den i St. Petersborg værende Østerrigske Ambassadeur Greve v. Meerfeldt, skal med det første gaae til Wien.

Moniteuren af 26 Dec. indeholder Anmærkninger over følgende Yttringer i Engelske Blade: 1) Adskillige fra Petersborg kommende Reisende forsikkre, at en Russisk Armee paa 400,000 Mand er paa Marchen til Preussisk Polen. Anm. Naar denne Armee er slaaet ville de Engelske Basuner ikke trættes ved at gjentage, at Russerne kun havde 80,000 Mand under Vaaben, og at de Franske vare 10 mod 1. Denne Tactik har i 15 Aar været den samme. 2) (Den bekjendte Udladelse angaaende Sequestrationen af fremmede Capitaler i de Engelske Fonds). Anm. Fastlands-Beboere, lægger Mærke til dette Sprog, og lærer at kjende deraf den Puniske Skræk! Engellænderne ville tage de Capitaler, I have nedlagt i offentlige Fonds, under Beslag. Enten de nu gjøre det eller ikke, saa er det dog bevist, at de, da de have havt det i Sinde, engang ere istand dertil. 3) (Angaaende samme Gjenstand). Anm. 3. Dette Exempel vil være en stærk Lection for hele Fastlandet. Individuer vilde ruineres; men fortjente dette Offer for Forblindelse vel at beklages?

Efter Denons Befaling skulle de skjønneste Malerier i Salzthaler Galleriet, de sjeldneste Stykker af det Brunsvigske Naturaliecabinet og de kostbareste Haandskrivter i Wolfenbütlen, sendes til Paris. Blandt Malerierne ere nogle og 80, som Hertugen allerede havde ladet indpakke, for at faae dem bort. Men man er kommet efter dem hos de Privatfolk, de laae skjulte hos. Der findes Arbeider af de berømteste Mestere deriblandt.

Den Contribution, Hessen skal betale, beløber sig til 7 Mill. Rigsd. — Den i Weissensee fundne Skat skal langt fra ikke være saa betydelig som man i Begyndelsen foregav.

Den regjerende Hertuginde af Sachsen Gotha befinder sig endnu i Maynz. Offentlige Blade forsikkre, at hun har bedet Keiserinde Josephina at gjøre Forbøn hos sin Gemal for Churførsten, hendes Fader.

I Paris er der udkommet et lidet Skrivt under Titel af Afhandling om Polens Deling, som taler i meget stærke Udtryk om denne Gjenstand.

Krigsskuepladsen.

Endnu er intet vigtigt forefaldet. Russerne trække sig bestandig tilbage. Det sidste Sted, hvor Keiser Napoleon befandt sig, var Nasielsk. Ved

Wrka's Munding i Bug have de Franske opslaaet en Bro, og forceret to Øer, hvor Russerne havde forskandset sig. D. 24 Dec. trak de sig tilbage til et Corps paa 10 til 12000 Mand ved Nasielsk, som blev slaaet. — Østerrigerne tillade de Franske at proviantere sig fra deres Territorium, og fra Wien meldes, at der er den bedste Forstaaelse mellem Frankrige og Østerrige.

En heel Preussisk Bataillon, bestaaende deels af Preussere, deels af Polakker, er gaaet over til de Franske. Preussens Skjebne er endnu ikke bestemt. Vel er Lucchesini og Zustrow, Kongens Befuldmægtigede, afreiste fra det Franske Hovedqvarteer til Königsberg, men ingen veed hvilket Budskab de bringe. De Fæstninger, som endnu ere tilbage i Schlesien, søge at forsvare sig, men uagtet Breslaus skjønne Forstæder endog af Preusserne selv ere blevne satte i Brand, og mange Fruentimmere og Børn derved have mistet Livet, har denne Fæstning dog omsider maattet overgive sig. Capitulationen blev sluttet d. 2 Dec. imellem Stadens Commandant Vice-Gouverneuren af Glogau, General Major v. Reinhardt og den Franske Divisionsgeneral v. Damme. Den bestaaer af 10 Artikler, og efter den 3die skal Garnisonen strække Gevær og være Krigsfanger. Kongen af Preussen skal efter de seneste Breve fra Königsberg have [illegible] tsat sit Tilbagetog til Norden. Vist er det, at hans Equipage allerede er gaaet til Memel, og Berlinske Aviser anmærke ved denne Leilighed, at det Preussiske Hof i denne Stad, hvor det formodentlig begiver sig hen, kan anstille store Reflexioner.

Allerede d. 16 Sept. havde den Franske Ambassadur i Constantinopel overgivet Porten en Note, hvis væsentlige Indhold var: 1) at Passagen igjennem Dardanellerne skal spærres for Russiske og alle fremmede Krigsskibe, som ville føre Tropper, Ammunition og Proviant derigjennem; 2) at Alliancen med Engelland ikke skal fornyes eller stadfæstes; 3) at Kong Josephs Gesandt skal ene erkjendes for Neapolitansk Minister. Det Modsatte heraf ansees for Fiendtlighed, og i saa Fald skal den Franske Armee rykke frem over det Tyrkiske Gebeet, og angribe Russerne ved Dniester. — Cattaro og Castel nuovo ere endnu i Russernes Hænder, og General Marmont forsyner de faste Pladse i Dalmatien med talrige Garnisoner.

Kosciusko.

Theodorus Kosciusko, som nu atter spiller en saa vigtig Rolle i Polen, var i Begyndelsen af den Opstand, som 1792 udbrød i dette Rige, Lieutenant under den unge Joseph Poniatowsky og røbede Talenter, der forskaffede ham Nationens Tillid og Europas Beundring. Mange Fægtninger havde under hans Fremkomst allerede farvet Polen med Blod, og for største Delen ødelagt des Armee, uagtet de enkelte Fordele, de polske Tropper tilfægtede sig. Under alle de Ulykker, der hjemsøgte Polens tappre Forsvarere, indbøde adskillige af dem Kosciusko til at være deres Anfører. Han havde den Gang begivet sig til Leipzig tilligemed tre andre Polakker, Hugerius Kolontay, Zajonczk og Ignatius Potoki, men alle fire indsaae snart, at der ikke kunde udrettes noget saalænge de Polske Bønder, der hidtil behandledes saa haardt, ikke havde faaet deres Frihed igjen. Han og Zajonzk begav sig ufortøvet til de Polske Grændser. Alting var beredt til Opstanden, da de Russiske Generaler, som fandt Kosciuskos Ankomst til de Polske Grændser mistænkelig, tvang Insurgenterne til endnu at opsætte Opstanden noget. For igjen at betage Russerne deres Mistanke, reiste Kosciusko til Italien og Zajonczk til Dresden. Kosciusko blev siden kaldet tilbage fra Italien, og kom til Krakau, hvor Polakkerne modtoge ham som deres Befrier. Han blev nu udraabt til General for en lille Armee paa 3000 Mand til Fods og 1200 til Hest, og umiddelbar derpaa publicerede man Insurrectionen. 3000 Bønder, hver bevæbnet med sin Lee, stillede sig under Kosciuskos Fane, og med disse jog han strax 7000 Russer, efter en stærk Modstand, paa Flugten. Saasnart man i Warschow fik Efterretning om Kosciuskos Seier lod den Russiske General Igelstrøm, som havde Commando der, alle dem, som han ansaae for Tilhængere af Insurgenterne, arrestere. Dette forbittrede de Sammensvorne endnu mere; Oprøret brød ud d. 18 April 1794, og 2000 Russer bleve dræbte. — Kosciusko gjorde sig al Umage for at forstærke sin Armee. For at opvække saa meget større Kappelyst hos de Bønder, han lod hverve, klædte han sig som de, spiste med dem, og lod der ikke mangle paa Opmuntringer. — Men efter adskillige Slag, iblandt hvilke der var et, hvor Frederik Wilhelm, for at understøtte Russerne rykkede frem i Spidsen for sin Armee, blev Kosciusko, der vilde forhindre de Russiske Generaler Suwaroffs og Fersens Forening, d. 4 Oct. angrebet af den sidste ved Maciejowice. Hans Talenter, Tapperhed og Fortvivlelse kunde ikke holde Polakkerne fra at vige for Overmagten. Næsten hele hans Armee faldt i Slaget eller maatte strække Gevær. Han selv faldt bedækker med Saar og ganske bedøvet i et Morads, og blev af Jægere taget til Fange. Han blev derpaa ført til Petersborg, hvor han behandledes som Statsfange, medens derimod de øvrige, der førtes tilligemed ham til Rusland, f. Ex. Ignati Potoki, vare strængere fængslede paa Fæstningen Schlüsselborg. Han havde Stuearrest i den afdøde Greve af Anhalts Palais, og der var ingen anden Vagt hos ham end en Major, som selv spiste med ham. Det var enhver tilladt at see ham. Han havde adskillige Værelser til sit Brug og fordrev Tiden med at læse, tegne og dreie. Den unge menneskekjerlige Oberst, som de Jægere, der toge ham til Fange, afleverede ham til, eiede en Brevtaske, der har tilhørt ham, og hvori der fandtes adskillige Italienske og Franske Noter, som han havde skrevet paa sin Reise i Italien, nogle philosophiske Anmærkninger, nogle Udtog af Bøger, nogle Franske Poesier og adskillige smaa Udkast, som altsammen vidnede om, at denne Brevtaske havde tilhørt en Mand af Fortjenester, Indsigter, Smag og Følelse. Ogsaa indeholdt den nogle forseglede Breve, skrevne i det Franske og Polske Sprog, og bestemte til adskillige Damer i Warschau; ligeledes nogle Udkast til de Manifester, han havde udstædt, altsammen skrevet med hans egen Haand. Keiser Paul gik selv hen til ham i hans Arrest og skjenkede ham Friheden; han satte tillige alle hans Medfanger paa fri Fod. Det var et rørende Syn, at see denne kjekke Mand, der endnu ikke var kommen sig efter sine Saar og sin Kummer, lade sig føre hen til Palatet, hvor han blev fremstillet for Keiseren og Keiserinden, og aflagde dem sin Taksigelse. Kosciusko er siden, maver, bleg og indfalden; hans Hoved var endnu forbunden, da han fremtraadte for Keiseren og man kunde derfor ikke see hans Pande. Han vægrede sig ved at modtage de Bønder, Keiser Paul tilbød ham i

Rusland og fik istedet derfor en Sum Penge, som han kunde leve et andet Sted uafhængig af. I den senere Tid opholdt han sig i Frankrige.

Chronologisk Tabel.

(Fortsat.)

Maji.

18. Den lille Neapolitanske Fæstning Tronto overgiver sig efter en lang Modstand til de Franske.
21. Kongen af Storbritannien erklærer Østersøens Neutralitet.
24. Førstendømmet Ansbachs Civilovergivelse til Bayern. — Keiser Napoleon forener Førstendømmet Guastalla med Kongeriget Italien; men hans Søster Pr. Pauline, beholder dog Titelen deraf.
25. Landstændernes Ophævelse i Breisgau. — Prinds Joseph lader sig i Neapel hylde til Konge af Neapel og Sicilien.
27. Et Fransk Corps, under General Lauriston, tager Staden og Districtet Ragusa i Besiddelse. — Churerkekantsleren tilkjendegiver Rigsdagen, at han har valgt Cardinal Fesch til sin Coadjutor og Efterfølger.
29. Den Østerlandske Regjering i Triest forbyder de Engelske og Russiske Skibe, at løbe ind i alle Østerrigske Havne ved det Adriatiske Hav.
31. Vesuvs Udbrydelse, som varer adskillige Dage.

Anm. I Schwaben, Bayern og Franken beholde de Franske Armeer endnu bestandig den samme Stilling, paa enkelte Corpsers Forflyttelse nær, som grunder sig paa Mangel af Fourage. — I Italien besættes de pavelige Havne af de Franske. — Prindsen af Hessen-Philipsthal forsvarer Fæstningen Gaeta. — Greven af Fugger, paa den Førstelige Linie Babenhausen nær, underkaster sig den Bayerske Landshøihed.

Junii

1. De Vorarlbergske Herskaber lægges til den Bayerske Provinds Schwaben. — Den Forpommerske Landmilits's Afstakkelse.
3. Grændseforbund mellem Bayern og Wirtemberg.
5. Kongen af Storbritannien befrier igjen Bremer Skibe fra Embargo. — Keiser Napoleon udnævner sin Broder Ludvig til Konge af Holland (den Bataviske Raadspensionair Schimmelpennink nedlægger samme Dag sin Post); samtykker i Cardinal Fesch's Udnævnelse til Coadjutor; udnævner Maurice Talleyrand til Første af Benevent, og Marchal Bernadotte til Første af Ponto Corvo. — Den Ottomanske Ambassadeurs Tiltrædelsesaudience i Paris.
8. Moniteuren forkynder, at Cattaro er rømmet af Russerne og at den Franske Armee er i Begreb med at forlade Tydskland.

Junii.

9. Det i Franske Havne paa Russiske Skibe lagte Beslag ophæves. — Kongen af Spanien befaler, at alle Havne i hans Rige skulle spærres for Svenske Skibe.
10. Den Britiske Minister Fox foreslaaer i Parlamentet Slavehandelens Afskaffelse.
11. Engelland erklærer Preussen formeligen Krig.
12. Lord Melvilles Proces endes med hans Frikjendelse.
18. Den Engelske Forordning mod Papenburger Skibe formildes.
19. Den Østerrigske General Bellegarde afseiler med 4000 Mand fra Triest for at modtage og afstaae Cattaro.
21. Bremen rømmes af Preussiske Tropper.
23. Kong Ludvig af Holland holder sit Indtog i Haag.
24. Billen angaaende Slavehandelens Afskaffelse gaaer igjennem med en Fleerhed af 41 mod 20 Stemmer.
26. Kongen af Sverrig ophæver Landstændernes gamle Forfatning i Pommern, og indfører der den Svenske Statsforfatning.

Anm. Forandringen af de forenede Nederlandes hidtilværende Forfatning gaaer i al Stilhed for sig i denne Maaned. — Underhandlingerne mellem Preussen og Sverrig vedvare under Russisk Indflydelse; ligeledes Krigene i Dalmatien, Neapel og Tyrkiet, og de Franske Troppers Forbliven paa Tydsk Bund. (Fortsættes.)

Fra d. 5 til d. 9 Jan. er til Hovedstaden ankommen: Justitsraad Knudsen med Frue og Søn f. Trondhjem, Capit. Tûxen f. Helsingøer, Greve v. Dohna, Wundlachsen og Studiosus Hagemeister f. Hamborg, Engelsk Capit. v. Wright, Kherre og Oberst Hauch f. Helsingøer, Capit. Baron v. Krageneck f. Malmøe, Lieutn. Schow f. Holsteen. — Afreist ere: Russisk Consul Heidecken, Oberst Falkenskjold, Baron Kaas Lehn, Auditeur Kjerulf og Kjøbmand Wulff til Helsingøer, Kherre Diberg t. Odense, Kjøbm. Grypen t. Hamborg.

Trykfeil.

Side 398. Lin. 2. Ørk læs: Ark.

Med dette Numer sluttes fjerde Aargangs første Qvartal. Bladet udkommer to Gange ugentlig, og tilbringes Subscribenterne mod 6 Mark qvartaliter. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 27.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 13 Januarii, 1807.

Skrivelse fra en ung Enke.

Med sønderknust Hjerte maa jeg her melde Dem, min Herre, at min Mand, Bogholder *, desværre er død. Ak, hvad jeg har mistet, det lader sig ikke udtrykke med Ord. Sort fra Top til Taa, indhyllet i det mørkeste Fûl sørger jeg ved hans Grav. Verden har ogsaa paaskjønnet den Hedenfarnes store Fortjenester. Aldrig saasnart havde han opgivet Aanden, forend der i Adresseavisen fandtes to Liigvers, som et Liig maatte røres ved, over hans Død. Jeg har offentlig frabedet mig al Deeltagelse i min Sorg som en Ting, der kun vilde forøge den. Utrøstet og uynket vil jeg ene bære min tunge Lod, thi kun dette sømmer sig for en Kone, der har mistet det Dyrebareste paa Jorden. At faae en Mand igjen, det er ingen Konst; jeg behøver kun at avertere det i Avisen, og der indfinder sig ti for een. Men at faae saadan en from, kjerlig og føielig Mand, som den jeg har mistet, det er jeg ikke istand til, om jeg ogsaa friede i alle Europæiske Aviser. — De vil maaskee spørge: hvo var da denne diamantsjeldne Mand? hvilke Egenskaber besad han? Disse Spørgsmaale kan jeg ikke besvare anderledes, end ved at levere Dem et tro Malerie af hans Caracteer. Og naar De da ikke siger: "Det var en Mand!" saa vil jeg ikke hedde Birgitte.

Den ypperste blandt hans ypperlige Egenskaber var, at han sagde ja til Alt hvad jeg begjerede. Han modsatte sig aldrig med et Muk eller Mine mine Ønsker. Han kjendte ingen anden Lov end min Villie, som var ham Alt. For at føie mig gik han ikke allene i Ilden, men ogsaa i Vandet, naar det gjeldte. Naar der opkom en ny Mode, saa behøvede jeg ikke at udelukke mig derfra, hvor kostbar og sjelden den end var. Min salig Mand havde hellere gjort jeg veed ikke hvad, end paadraget mig den Tort, at komme i Selskab, uden at være klædt som en Dame af Smag. "En smuk Kone bør ogsaa være smukt klædt, en Skjønhed klædt i gammeldags Dragt, er en Diamant, indfattet i Jern" — pleiede han altid at sige. Naar han saae, at en og anden Modeartikel, som jeg havde anskaffet mig, blev for gemeen, saa ærgrede han sig ligesaa meget derover som jeg. Ja, De skulde bare have seet ham engang, da vor Gjenboes Madame kom en Aften til os med en Guldkam i Haarene, som just den Gang nyligen var kommen i Mode,

og var saa sjelden, at jeg og Grossererinde X. troede at være de eneste i hele Kjøbenhavn, som havde Mage dertil. Hvor phlegmatisk han end pleiede at være ellers, blev han dog opbragt ved saadanne Leiligheder. Han skoftiserede saa bittert over hende, og holdt ikke op at ivre mod simple Folks Glimresyge, førend han erfarede, at Kammen ikke var af Guld, men af Tombak. Kort sagt, intet krænkede ham mere, end naar han saae, at de Sager, jeg havde anskaffet mig, bleve for gemene, og Skræder- og Skomagermadamer vilde efterligne Folk af Stand. Da de uægte Shawler kom op, sagde han bestandig, at Politiet burde forbyde saadan skammelig Forblindelse og Forfalskning. Ret havde han i Grunden; thi hvad have de, som betale 150 Rdlr., vel forud for dem, som kun betale 10 Rdlr., naar man saaledes skal have Lov til at kaste Folk Sand i Øinene? At et Shawl er ægte, kan af Mængden ikke saa let sees og bedømmes. Og man kan dog for Pokker ikke skrive udenpaa: "det er et ægte Shawl."

Min salig Mand taalede aldrig, at jeg skulde komme i Kjøkkenet, for han sagde, det var alt for gemeent og borgerligt, og sandt at sige, saa maa den fæle Kjøkkenrøg vel ogsaa være meget skadelig for en fiin Hud; han kunde heller ikke lide at jeg skulde give mine Børn Die, fordi det ligeledes er gemeent, og medfører stor Uleilighed. Han sagde altid, at en Mand ikke bør tage sig en Kone i den Hensigt, at hun skal være hans Huusholderske, Amme eller Opvarterske. Nei, han indsaae vort Kjøns store Bestemmelse, og betragtede sin Kone som en Huusgudinde, der fortjener Tilbedelse og Høiagtelse. Han tænkte ikke saa pøbelagtig som saa mange Andre, der troe, at Qvinden skal være Mandens Medhjelp; han paastod bestandig, at Manden var til for Konens Skyld, ikke Konen for Mandens. Jalousie kjendte han nu aldeles intet til, for den, sagde han, røber Frygt, og ingen Mand bør frygte for sin Kone, naar han elsker hende oprigtig. Derfor kunde jeg ogsaa i hans Paasyn spøge med andre Mandfolk saa meget jeg vilde, det brød han sig aldrig noget om; tvertimod glædede det ham inderlig, naar han saae en heel Kreds af Mandfolk flaggre omkring mig som Sommerfugle. "Det fornøier mig jo," sagde han ofte: "naar Folk finde Behag i mine Blomster, mine Malerier eller min Viin, hvorfor skulde det mindre fornøie mig, naar de finde Behag i min Kone — mit skjønneste Blomster og Malerie paa Jorden?" — Der var Skumlere nok, som gave sig Umage for at sværte mig hos ham, men han lod som han slet ikke mærkede det. Han betragtede dem, som anonyme Angivere, man ikke maatte agte paa. Ondskabsfulde Mennesker skreve endog i Klubben en Satire over ham, hvori de, jeg veed ikke hvorfor, kaldte ham Potifar. Men han lod som han aldeles ikke forstod det.

Seer De, saaledes levede min salig Mand ene for mig. Men desuagtet var han ingenlunde nogen Ødeland. Alt hvad han anvendte paa min og min Families Glands, det sparede han igjen paa saa mange Kanter, hvor Andre bortødsle deres Penge; thi man er sig selv nærmest, og Mand og Kone ere eet Kjød, pleiede han at sige. Han gav f. Ex. 2 Rdlr. aarligen til Fattigvæsenet, og jog alle andre forskammede og uforskammede Tiggere paa Døren; han forødte hele Aaret igjennem ikke en Skilling paa Bøger; thi Bøger, pleiede han at sige, ere en DØD Capital; han gik aldrig i Caution for nogen, thi den, som gaaer i Borgen gaaer

i Sorgen, var hans Ordsprog, og for at blive Cautions-Supplicanterne qvit, sagde han altid, at han engang for alle havde **forsvoret** at cavere for nogen. — Seer De, saadan en Mand har Døden berøvet mig. Vel har min salig Mand sørget for, at jeg som Enke egentlig ikke behøver at lide Mangel, thi strax da han begyndte at bruge Islandsk Mos og Meelsuppe, gik han ind i en Enkecasse, og forsikkrede mig 700 Rdlr. aarligen. Men ak, det er kun af Haanden i Munden, og desuden kommer det nu meget an paa, om ikke engang Cassen spiller Banquerot, og lader Enkerne pensionere sig selv. Dersom jeg imidlertid skulde gifte mig igjen, skulde det ene skee for mine syv Børns Skyld. Men naar jeg ikke kan faae en Mand igjen, der i det mindste i Hovedpuncterne ligner den jeg har mistet, vil jeg hellere døe som Enke, og overlade mine Børns Opdragelse til ham, som klæder Marken med Lilier og føder saa mange tusinde Skabninger, der ikke engang sætte noget i Enkecassen for deres Enker.

B i r g i t t e **.

Som Fuldmægtig hos Birkeskriveren her ved Retten paa Hirschholms District, har jeg kun sjelden Leilighed til at glæde mig paa mit Fædrenelands Vegne, da de fleste Sager, som her ere Mængde af, for det meste angaae Tyverie, Bedrag, m. v. Desto glædeligere er det for mig, naar jeg kan dvæle ved andre Ting, som sigte til vor ypperlige Regjerings, og Undersaatternes sande Bedste. Iblandt disse Ting finder jeg de Taxerings-, Boniterings- og Vurderings-Forretninger, som Landinspecteur N. Lund (bekjendt som Udgiver af Nordisk Landvæsens- og Landhusholdnings-Magazin) har indført her paa Amtet. Disse ere indrettede saa simple, overbevisende og tydelige, at enhver Landbruger maae lære at fatte et langt høiere Begreb om Land-Eien-

dommenes Værdie, end hidtil har været almindelig bekjendt.

Naar man forhen spurgte Bonden: Hvad er Din Gaard værd? Da svarede han: Jeg lægger næsten intet op; aarlige Skatter og Afgivter tage det meste. Nu her i Omegnen, har Bonden lært anderledes; han siger: Min Avling føder og klæder mig og min Familie; jeg har Huuslye, og saa mange af Livets Beqvemmeligheder, at om nogen gav mig for Exempel 600 Rdlr. aarlig, kunde jeg ikke leve saa godt af samme, som jeg nu gjør; jeg skatter derfor min Eiendom for at være nok saa god som 15000 Rdlr.

Hvad Landhusholdnings-Selskabet har gjort for at fremlokke Havedyrkning, er enhver bekjendt; men det maae gaae seent med dets vigtige Bestræbelser, saa længe Folk ikke ere vante til at beregne Nytten og Fordelen af deres Anlæg og Frembringelser.

Førend Landinspecteur L u n d kom i Egnen, bleve Indtægter af Haverne ikke speciel beregnede, ved Kjøb, Salg, eller i andre Tilfælde; de bleve næsten anseete som en Byrde eller for Nul. Iblandt flere Forretninger som ere afholdte under bemeldte Landinspecteurs Veiledning og Bestyrelse, og her ved Retten endelig afhjemlede, vil jeg kun anføre 3de, for saavidt de angaae Haver:

a) Forrige Postmester Hr. Lieutenant S æ b y e her i Byen, har for faa Aar siden, tilkjøbt sig en øde Sandbanke, omtrent af 4 Skjepper Lands Størrelse. Under 8de i d. M. blev en Forretning endelig afhjemlet her i Retten, som forklarer: at Frugttræerne og Kjøkkensagerne i denne Have (formedelst Eierens Flid og Vindskibelighed) nu indbringe saa megen frie Indtægt aarlig, at dens Værdie i det mindste er 1416 Rdlr. 4 Mk., uden at tale om vilde Træer, og et Anlæg af Bier i samme.

b) Hr. Bankegraveur S e e h u s e n i B i r k e r ø d, har en Have, som efter Forretning af 21 Octbr. sidst, er omtrent 6 Skjepper Land; denne Have befandtes saaledes beplantet med Frugttræer og Kjøkkensager, at dens frie Indtægt indbringer aarlig Rente af 1420 Rdlr.

c) Hr. Instruktør S c h w a r t z til S o p h i e n l u n d, har efter Forretning af 3die Decbr. d. A., anlagt en Have, der allerede indbringer aarlig frie Indtægt, saa meget som Renten af Capital 1260 Rdlr.

Saa vigtige ere Haver, naar deres Værd beregnes og erkjendes. Endelig har Landinspecteuren ligeledes lært Vurderings- og Boniteringsmændene hos os, at taxere Tørvemoser, paa en ufeilbar og rigtig Maade.

Mine Forretninger forbyde videre Udbredelse for denne Gang; hvorhos jeg slutter med det Ønske: at alle Landinspecteurer, som have Leilighed dertil, vilde følge Lunds Exempel i at oplyse Landmanden om Værdien af hvad han har, og er i Besiddelse af, og lære ham at paaskjønne hans Lyksalighed, der ved Flid og Stræbsomhed daglig kan tiltage; da fremmes Bondens Vel, og Statens Held.

Den 31 December 1806.

J. Rod.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I E. M. Arndts Reise i Sverrig fortælles om Indbyggerne i Fryksdalen, at Gustav i sidste Krig forærede dem en prægtig Fane, som de skulde bruge mod de Danske, dersom det skulde falde dem ind, at komme did, og denne Fane gjemmes endnu i Kirken. — En vigtig Handelsartikel fra Norge ere her Norske Heste. Bønderne indføre aarligen over 1000 Norske Føl, og naar de have foret dem et halvt eller heelt Aar sælge de dem med 100 og 150 PC. Gevinst. Disse Heste ere gode og stærke og gaae lige til Vestmannland og Skaane.

Prof. Guldberg har ladet bekjendtgjøre, at Boghandler Schmidt i Kiel strax efter hans Ankomst til denne Stad i Efteraaret 1805 har forelagt ham en Prøve af et Tydsk-Dansk Lexicon, der skulde udkomme paa hans Forlag, og at han paatog sig, uden Honorar, at gjennemgaae det i Henseende til det Danske Linie for Linie og Ord for Ord med største Nøiagtighed, men — da man skyndte sig med Udgaven — maatte han strax begynde, skjønt næsten ganske blottet for Hjelpekilder og uden anden Veiviser end Hukommelsen. Fra denne Synspunct ønsker Professoren sin Andeel i dette Arbeide bedømt.

Skibet Etatsraad Lindemann, Capit. J. C. Hegelund, er strandet mellem Hedevigkrog og Busum.

En Huusmand i Røgen Sogn, 2 til 3 Mile fra Christiania, var d. 30 Decbr. gaaet i Skoven efter Brænde, og medens han var borte gik hans Kone til een af Naboerne for at hente noget Melk. Der var ingen anden i Huset end to Børn, hvoraf det ældste var $3\frac{1}{2}$ Aar og det yngste 2 Aar. Manden kom hjem før Konen, og da han aabnede Døren fandt han Stuen i lys Lue og begge sine Børn liggende døde.

I Feldballe Kirke i Aarhuus Stift, ere adskillige Adelspersoner begravne, saasom: 1) Knud Gyldenstjerne, Herre til Møllerup, Damsgaard og Bogenholm, Præbiørn Gyldenstiernes og Frue Hylleborg Bildes Søn, fød den 12te Julii 1652 og død den 6te October 1683 i sit Alders 31te Aar, efterat han havde med Flid beseet den største Deel af Europa, og efter 15 Ugers Ægteskab forlod sin Frue Elisabeth Rosenkranz, frugtsommelig med deres Datter Hylleborg Gyldenstierne. 2) Elisabeth Rosenkranz, Erich Rosenkranz's og Mette Rosenkranz's Datter, født den 2den December 1657, som først havde havt til Ægte Knud Gyldenstierne i 15 Uger, og efter 15 Aars Enkestand var givt med Jochum Schach i $4\frac{1}{2}$ Aar, og døde den 7 November 1721 i sit Enkesædes 22de Aar. 3) Jochum Schach, Herre til Serumgaard m. v., Ridder, Generalmajor og Amtmand over Skanderborg og Aakjær Amter, Otto Schachs, til Hytter, og Fru Dorthe von der Luhes Søn, fød 1628, som efter trende Ægteskaber med Sophia Schach, Dorthea Seefeldt og Elisabeth Rosenkranz, døde den 21 August 1700. — I bemeldte Feldballe Kirke er og opsat et Monument af 5 Ovaler, tre for Enden og en ved hver Side; i de 3 første Ovaler findes danske Epitaphia over disse 3 Adelspersoner. Under den 1ste Oval staaer: en Gyldenstierne, med disse Ord: *nunqvam sine splendore*, under den 2den Oval: en Rosenkranz, med disse Ord: *nunqvam sine honore*, under den 3die: en fransk Sølv-Lilie, med denne Skrivt: *nunqvam sine odore*. I den 4de Oval læses efterfølgende, danske Vers:

Saa far ald Verden vel! med Gods og grønne Skove,
Med Huus og Hiem, og hvis Gud her til Deel mig gav;

Misund kun ikke mig, og mine Mænd som sove,
Det lidet snevre Sted den Os beredte Grav;
At vi lod hver sin Roe du kan paa Stene kiende
Der ligger her urørt, urokked', i sit Sted.
Du efterkommende! Ven, Fremmed eller Frende,
Lad vort afsieled' Muld og nyde lige Fred!
Giør os det samme Skiæl som vi en anden giorde
Og vent at andre og kan giøre samme Ret,
Du kan i Verden ei saa stor en Jorddrot vorde
Du jo og trænge skal til slig en Jordens Plet.
Til sidst far evig vel min Datter, Broder, Søster,
Gud føre eder hid til mig i Engle-Sal!
Thi der min Sjel har nok af Paradises Lyster
Hvori mit opvakt Støv sin Del og arve skal.

Elisabeth Rosenkranz.

Der har været en ringe Mand begravet i forrige Tider i Kirken, hvor det Monument findes; hans Liigsteen ligger der endnu, og blev ganske urørt da dette Begravelsested skulde indrettes; hvilket og har giort Begravelsen irregulair, og derhen sigter den anden Strophe i det anførte Vers.

I den 5te Oval, ved den nordre Side:

Her har jeg nu udvalgt mit sidste Sovekammer;
God Nat! jeg slummer nu, min Seng er aldt bered;
Her har jeg skjult i Muld min Sorrig, Suk og Jammer,
Og ald min Uroe lagt til rolig Hvile ned,
Her hviler jeg saa sødt med mine Stierner klare,
Hvis Siele glimre nu som Stierner Gud i Vold,
De begge her paa Jord to Gyldenstierner bare,
Den første paa sit Bryst, den sidste i sit Skiold.
Naturens Stierner selv om Undergang os minder,
Saa disse som gik ud i Ærestand i Grav;
Thi som et Stierne-Skud ald Verdens Pragt forsvinder
Og som en Lilie omsider falder af.
Saa sødt ei Rosen kan vor Syn og Lugt fornøie,
Den jo maae falme, skjønt den før var skjøn og rød.
Derfor hver Christen Siel! som kaaner hid dit Øie,
Ved Stierne, Lilie og Rose husk din Død.

Elisabeth Rosenkranz.

Udenlandske Efterretninger.

Paa Trinidad ere 200 Chinesere ankomne, der paa Plantagerne skulle bruges til samme Arbeider som Negrene mod en aarlig Løn. Man troer derved at gjøre Slavehandelen paa Kysten unødvendig.

Hr. Carmontelle, Forfatter af adskillige theatralske Arbeider, Romaner ꝛc., forhen Lecteur hos Hertugen af Orleans, er ved Døden afgaaet i en Alder af 90 Aar. Mærkeligt er det, at han endnu for 4 Maaneder siden skrev et Lystspil, der røber den fine Jagttager og sindrige Opfinder.

Neapel, som har 400,000 Indbyggere, har d. 15de f. M. for første Gang seet sine Gader oplyste. Indbyggerne spadserede en stor Deel af Natten igjennem samme.

Breslau har endnu ikke overgivet sig.

I Fredstractaten mellem Keiser Napoleon og Kongen af Sachsen, sluttet i Posen d. 11 Dec. 1806, findes den humane Bestemmelse, at Lutherske og Catholske Indbyggere i Kongeriget Sachsen skulle uden Undtagelse nyde eens borgerlige og politiske Rettigheder.

Til Magdeburg er der ankommen adskillige Skibe fra Berlin med svære Ladninger. Men man veed ikke med Bestemthed hvad de have inde.

I Strasburg er d. 22 Dec. bekjendtgjort et Keiserligt Decret angaaende Nationalgardens Reorganisation i Frankrig. I forrige Krig og i Begyndelsen af denne organiseredes Nationalgarden eller den bevæbnede Borgervagt kun i enkelte Grændsedepartementer og straffedes efter de borgerlige Love, men nu gjelder det for hele Frankrige, og de staae under Militairlovene.

I Begyndelsen af nærværende Krig var Landsbyen Judenbach paa Veien fra Bamberg til Sachsen blevet skrækkelig medtagen. Da det Augereauske Corps bivouaquerede i og ved Byen, opkom pludselig Ild. Luen havde allerede taget fat i det tiende Huus, og Hammersmeden Qurta styrtet ulykkeligviis ned i en Kjelder, da en ædel Fransk Officier ilede til Hjelp, reddede ham, lod hente adskillige af det Mandskab, som bivouaquerede der i Nærheden, og omsider da Ilden var slukket endog belønnede adskillige af Indbyggerne og Hammersmeden med Penge og Foræringer for deres virksomme Deeltagelse i Slukningen.

En Reisende, som opholdte sig i Spanien paa den Tid, da den gule Feber grasserede der, har lagt Mærke til, at blandt alle Fugle, Spurvene allene kunde spore Smitten, og flyede de Huse, hvor den fandtes. Det bedste Foder kunde ikke lokke dem tilbage til saadant et Huus, men de lod det ligge urørt. Andre Fugle, som ikke forstode at redde sig, døde. Derfor skal man, efter adskillige Reisendes Forsikkring, have anseet Spurvenes Ankomst og Forblivelse paa et Sted som et sikkert Tegn paa, at Huset endnu var befriet for den gule Feber.

Doctor Oliviaro fra Verona, som boer i Venedig, har gjort en Mængde Undersøgelser med den Olie, som uddrages af den Chinesiske Rædike, som nu dyrkes i Italien, og fundet den at være særdeles tjenlig mod convulsivisk Hoste, rheumatiske Tilfælde, Lungesygdomme og Pleureser. Denne Olie, som tillige har den Fordeel, at den meget lettere kan gjemmes end anden Olie, kan ligeledes bruges til Madlavning og i Lamper. Rodens Forplantelse til Italien har man Hr. Grandi at takke for.

I Sverrig existere for nærværende Tid følgende Selskaber til Culturens og Industriens Befordring: 1) Det Kongelige Svenske Videnskabers Academie, stiftet i den første Halvdeel af det 18de Aarhundrede; 2) Svenska patriotiska Selskap, stiftet 1770. Det har sit Sæde i Stockholm, og sine Medlemmer i alle Dele af Riget. Det har sit eget Huus og Bibliothek saavelsom sin Secretair (for nærværende Tid den talentfulde Dr. Ruishstrøm). Dets Hensigt er, at belønne almeennyttig Virksomhed, Industrie og Dyd, opmuntre dertil ved Præmier, udsætte Priisspørgsmaale, udgive oeconomiske Skrivter, belønne troe Tjenestefolk &c. Det har udgivet Afhandlinger, hvori der findes interessante Sager, og en Huusholdningsjournal for Aarene 1776 til 1780. Bedst lærer man at kjende dets Indflydelse og Virksomhed af et Ugeblad, som udkom under Titel af: Stockholms Weckoblad. — Det har stor Lighed med det Danske Landhuusholdningsselskab; 3) Finska Huushollnings-selskap. Dets Hensigt er at udbrede Kundskab om Finland, dets Industrie og Cultur, og tillige at bidrage til begges Forbedring. Det er omtrent

af samme Indretning som det patriotiske, og har et Legat af 20,000 Rdlr. Af Selskabets Afhandlinger ere udkomne 2 Bind.

Salas berømte Sølvværk, som i det 15de Aarhundrede ydede 24,000 Mark lødigt Sølv aarlig, og endnu betragtes af mange som en Rigdomskilde for Sverrig, er nu ikke mere Skyggen af hvad det har været. Det er sjunket saa dybt, at det ikke yder aarligen mere end 2000 Mark, som neppe er nok til Arbeidslønnen, især naar man betænker, hvor megen Skov, Jord og Indkomster Regjeringen har opofret for at holde Værket i Gang. I Bergcollegiet er der allerede adskillige Gange opkastet det Spørgsmaal: om man ikke skulde ophæve det, da det ikke yder saa meget som det koster at holde i Drivt.

I Følge det Decret, som erklærer de Brittiske Øer i Blocadestand, er et Barbaresk Skib, bestemt fra Marocco til London, d. 9 Dec. blevet opbragt til Cherbourg.

Spanierne have atter erobret den Post ved Sabinefloden, som Nordamericanerne i forrige Aar fordreve dem fra. — Staden Ny-Orleans har d. 5 Oct. liidt meget ved en Orcan, som har beskadiget Huse og Sukkermøller, knækket Sukkerrør, og drevet Skibe, der laae i Havnen, paa Grund. — Capitainerne Louis og Clark ere paa den Opdagelsesreise, som de for 2½ Aar siden tiltraadte paa den Americanske Regjerings Regning, d. 28 Sept. ankomne til St. Lewis. De ere trængte frem igjennem fuldkommen ubekjendte Lande og have undersøgt Missoures og andre Floders Løb, og gjort meget interessante Opdagelser.

Kong Ferdinand har ved et Edict sequestreret alle Sicilianers Eiendom, der opholde sig uden for Sicilien i Italien og Frankrige. Fuldbyrdelsen heraf har han overdraget til Speciali, som for 5 Aar siden stod i Spidsen for den Ret, som dømte adskillige anseelige Mænd, og deriblandt Prindsen Pignatelli Strongoli, fra Livet. Blandt andre har han confisqueret de Godser i Sicilien, som tilhøre Hertug Ferrandina, en Spanier (Hertugen af Alba's ældste Søn), hvis aarlige Indtægter beløbe sig til 30,000 Rdlr.

Magdeburgs Gouverneur, General Eblé, som forlader denne Stad, har afslaaet den Foræring, Magistraten tilbød ham.

I Staden Hannover findes næsten aldeles intet Fransk Militair, og alle Vagter og Poster besættes af Indbyggerne.

Et Østerrrigsk Blad siger, under Artiklen Lemberg d. 2 Dec., at henved 75,000 Russer ere rykkede d. 26 Nov. ind i Egnen af Mohilow (i Moldau); at 16,000 marchere under General Michelson til Jassy; at deres Plan synes at være at rykke igjennem det Tyrkiske Gebeet frem mod Dalmatien, og styre deres Operationer mod Italien. — Ogsaa andre Blade bekræfte, at en Russisk Hær er rykket ind i Moldau og Vallakiet, men de tilføie, at Michelson skal have faaet Ordre fra sin Monark, at trække sig tilbage med sin Armee til Bredden af Bug (hvilken Flod danner den nordlige og nordvestlige Grændse af Galizien) og Dwina. I Jassy og Bucharest skal der forblive Russiske Garnisoner. — Greven af Lille har forladt Kiew i Ukraine, og begivet sig dybere ind i Rusland.

En Engelsk Fregat og Cutter, som foruden de frem og tilbageseilende Russiske Krigsskibe allerede i nogle Maaneder have krydset ved Triest og strængt visiteret alle Skibe, har havt en heftig Fægtning med 7 Canoneerchalupper fra Venedig. Men Udfaldet er endnu ubekjendt.

Følgende er en kort Fremstilling af de krigførende Magters Statskræfter: Frankrige: Dets 112 Departem. Befolkning regnes for 36,060,104 Mennesker. Landmagten beløb sig 1805 effectiv til 607,671 Mand. Efter et Budget af 1805 beløb Statsindkomsterne sig til 256,500,000 Gylden. Franske Skytsstater: Det Rhinske Forbund: Indbyggerne i disse forbundne Førsters Lande regnes til 7,008,122 Mennesker, og den Krigsmagt, som Keiseren har at byde over, til 80,000 Mand. Disse Landes Indtægter beløbe sig til 44,574,000 Fl. Frankriges confoedererede Stater: Kongeriget Italien har 5,419,555 Indb. Landmagten beløber sig til 60,000 Mand, og Indkomsterne til 60 Mill. Fl. — Kongeriget Neapel, hvis Organisation endnu er i Værk, og som altsaa ikke kan tage nogen effectiv Deel i Krigen mod Rusland, kan ikke regnes her. — Kongeriget Holland har en Befolkning af 1,881,881 Mennesker. Landmagten bestaaer af 18,057 Mand, og Statsindkomsterne ere 50 Mill. Fl. — De Statskræfter, som paa Fransk Side kunne modsættes Rusland, bestaae altsaa af en Folkemængde af 50,369,661 Mennesker, som frembyde en Militairmagt af 765,728 Mand og 411,074,000 Fl. Indkomster. Alt dette kan Rusland modsætte i Statskræfter en Befolkning af 40,800,000 Mennesker, og omtrent 100 Mill. Fl. Indkomster. Landmagten bestod 1803 af 522,870 Mand; men den er i de senere Aar bleven betydelig forøget. — Som Bundsforvandt af Rusland kan i dette Dieblik kun Sverrig betragtes som en Magt, der er istand til virkelig at deeltage; det har 3,270,000 Indb. Landmagten bestaaer af 50,421 Mand. Indkomsterne regnedes for 11 Mill. Fl. Da Engelland med sin Landmagt kun kan gjøre en ringe Diversion i Calabrien eller paa en Fransk og Hollands Kyst, saa kan denne Ruslands Bundsforvandt heller ikke komme her i Betragtning.

I Paris præges nu 2 Solsstykker med en Sølvpunct paa to Linier i Midten. Ved denne yderst simple Myntemaade spares deels Udgivten for Legeringen, deels beholder Mynten sit Værdie i fiint Sølv og deels faaer den formedelst Kobberranden den tilbørlige Størrelse, hvorved den hverken saa let kan tabes eller slides.

I Moniteuren findes to opsnappede Breve fra Hr. Duben i Wien til Kongen af Sverrig, hvori der meddeles Kongen Efterretninger angaaende Slaget ved Jena. — Moniteuren indeholder ligeledes en vidtløftig Efterretning om Berlin, hvori det hedder, at denne Stads Velstand kun er indbildt, at Omegnen er ufrugtbar, Handelen ubetydelig, Adelen, som udgjør den største Deel af Stadens Befolkning, fattig, og Fruentimmerne yppige og meget for at gjøre Stads.

De i Gaar ankomne Engelske Tidender, som gaae til d. 2den Januarii, bekræfte Dessalines Død. De indeholde en vidtløftig Efterretning om hvorledes han er bleven dræbt den 16de October f. A., ledsaget af Christophs Proclamationer. Dessalines havde omtrent samme Skjebne som Robespierre. Han havde udkaaret en heel Deel Offere for sit Tyrannie, men man forekom hans Plan, dannede et Contrapartie, og dræbte ham, da han overmandet vilde tage Flugten.

Marchal Duroc er paa Reisen til Kutno væltet med Vognen, og blevet stærkt saaret i Skulderen. Men han er uden for al Fare.

Telegraphen af 4 Jan. siger, at Russerne, i Følge Depecher fra Stockokzym d. 26 Dec. ere blevne afskaarne og slagne, at deres Equipage og Artillerie ere blevne tagne, at der hvert Øieblik gjøres Krigsfanger, og at den Franske Armee forfølger dem, uden at forunde dem nogen Hvile. — Denne Efterrretning trænger imidlertid til nærmere Stadfæstelse, thi i Kjøbenhavn haves endnu ingen officiel Efterretning desangaaende.

De sidste Tydske Aviser melde, efter en Skibsefterretning, at Engellænderne igjen skulle have mistet Buenos Ayras, men de sidste Engelske Tidender af 2 Januarii tale intet derom.

I Berlin er der udkommet et lidet Skrivt under Titel af: Was war nach der Schlacht von Jena zur Rettung des Preussischen Staats zu thun? Det er forfattet af en forhenværende Preussisk Lieutenant J. v. Voß.

Fra d. 9 til 11 Jan. er ankommen: Grosserer v. Cappelen f. Drammen, Engelsk Major Power f. Hull, Lieuten. v. Bentzen, Lieuten. Tersling f. Falster, Lieuten. Schow f. Rendsborg, Svensk Charge d'Affaires Baron Taube f. Roeskilde, Lieutn. Harboe og Anker f. Kiel. — Afreist: Capit. v. Tûren t. Helsingøer, Doct. Neergaard, Styrmand Brykmann t. Hamborg, Amtsforvalter Kleiberg t. Itzeho, Lieuten. Paulsen t. Middelfart, Lieut. v Voß t. Slesvig, Kjøbm. Rohr t. Flensborg, Byschard t. Kolding, Fuldmægt. Holm t. Hadersleben, Stiftsamtmand Thygesen t. Norge.

Chronologisk Tabel.

(Fortsat.)

Julii.

1. Augsburgs ny Organisation. — De Wienske Bancosedler nedsættes fra deres Nominalværd til deres Commercialværd. — Tresorbevisernes Indførelse i de Preuss. Stater (Forordningen desangaaende udkom d. 4 Febr.).
3. Buenos Ayras i Sydamerica erobres, efter en svag Modstand, af den Engelske Admiral Popham.
4. Livegenskabets Ophævelse i Svensk-Pommern.

Julii.

12. Rhinforbundets Stiftelse i Paris. — Forbundsacten undertegnes af Frankriges, Bayerns, Wirtembergs, Churerkekantslerens, Badens, Bergs, Hessen-Darmstadts, Nassau-Usingens og Weilburgs, Hohenzollerns, Hechingens og Sigmaringens, Isenburgs, Birsteins, Hertugen af Arembergs og Greve v. Leyens Befuldmægtigede.
18. Fæstningen Gaeta capitulerer efter en tapper Modstand.
20. Fredsslutning mellem den Russiske Befuldmægtigede v. Oubril og den Franske General Clarke.
21. Würzburg besættes af Franske Tropper, som trække sig til de Sachsiske Grændser.
22. Franske Tropper tage endeel af det Østerrigske Friaul, nemlig Grevskabet Görz og Fæstningen Gradiska, med væbnet Haand i Besiddelse.
23. En Coureer fra Marquis Lucchesini i Paris overbringer i Berlin Rhinforbundets Conventionsact.
24. Kongen af Wirtemberg protesterer mod Tuttlingens Afstaaelse.
26. De Jødiske Deputerede aabne deres Congres i Paris. — Hertug Joachim antager Titel af Storhertug af Berg, og lader de Lande, som sikkres ham ved Rhinforbundet, tage i Besiddelse.
27. I München udvexles Ratificationsdocumenterne angaaende Rhinforbundet.
29. Keiser Napoleon lægger Fæstningen Wesel under Roerdepartementet.
31. Begge Calabrier erklæres af Kong Joseph i Krigsstand, og alle Civil- og Militairdepartementer sættes under Overgeneral og Marchal Massenas Befaling. — Førsten af Nassau-Usingen antager Titel af Hertug af Nassau og tager (tilligemed Weilburg) de Lande i Besiddelse, som i Rhinforbundsacten overdrages ham.

Anm. Mod Enden af denne Maaned trække de Franske Tropper sig til de Sachsiske Grændser. — De Franske Troppers Forblivelse i Tydskland, Underhandlinger i Paris med de Tydske Rigsstænders Deputerede, den Tydske Rigsdags Uvirksomhed, den Stilhed, som pleier at gaae foran for en stor Omvæltning — alt dette bebuder det Stød, som den 1 Aug. rammer den Tydske Rigsforfatning.

(Fortsættes)

Rettelse. I nogle faa Aftryk af forrige No. S. 414. L. 10. staaer: Tausens og P. C. Undals Portraiter, læs: P. C. Undals Portrait.

Med dette Numer begynder fjerde Aargangs andet Qvartal. Bladet udkommer to Gange ugentlig, og tilbringes Subskribenterne mod 6 Mk. qvartaliter. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 28.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 17 Januarii, 1807.

Fragmenter af en Reise til Kjøbenhavn i Aaret 1837.

II. Brev.

Een af de Mærkværdigheder i Kongestaden, som jeg først og fremmest bør nævne her, er det Danske Nationalmuseum. En heel Række af Værelser paa Slottet er indrømmet dertil. Hvad jeg følte ved at gjennemvandre dette Museum, kan jeg umulig beskrive Dig, min Ven! Selv maa Du see Alting, for at overbevise Dig om, med hvilke Følelser man betræder dette den mørke Oldtids hellige Tempel. Hjertet banker af vemodig Glæde, naar Fortiden saaledes oprulles for vore Øine, naar vi kunne læse i dens gamle halvhensmuldrede Bog Oldfædres Bedrivter og henfarne Tiders Sæder. For tre Decennier siden foreslog Nyerup i sin Bog om Fædrenelandets Mindesmærker fra Oldtiden denne skjønne Idee. Men det gaaer ofte med Forslag som med Planter; den ene skyder hastig op, den anden kræver længere Tid til sin Modenhed. Længe har det varet, førend den Nyerupske Idee blev realiseret, og længe maatte det efter Tingens Natur ogsaa vare. Men nu, den er udført, ligner den en stolt Eeg, der voxer langsomt og blomstrer desto længere. Danske Hædersmænd kappes om at forherlige dette Museum; frivillig frembærer enhver sin Skjærv paa Nationalhæderens Altar; hvad der fordum laae adsplittet i enkelte Mænds Gjemmer, skjult for Grandskerens og Kjenderens Øie, findes her nu samlet som et skjønt Heelt. Det første Værelse, man træder ind i, er Oldtidssalen. Brystbilleder af Paulus Cypræus, O. Worm, Birkerod, Th. Bartolin, Pontoppidan og Suhm ere anbragte i forskjellige Nicher, til Amindelse om disse store Mænds Fortjenester af Oldsagernes Studium i Dannemark. Salen, som er bygt og malet i Form af en underjordisk Hule, gjemmer Alt hvad der er fundet i Kjæmpebegravelser og Jordens Indvolde, tilligemed Afbildninger af de Steder, hvori det fandtes. Men dog har man kun hidbragt her saadanne Ting, der ere adskillelige fra Stedet, eller, som ere fundne i ubekjendte Høie rc. Mindesmærker, som Jellingestenen — hiin herlige Erindring om den evig uforglemmelige Thyre — har man ladet blive paa de Steder, som de i Sekler have helliget, skjønt man allerede for længe siden har sørget for, at hegne om dem paa den tilbørlige Maade. Jeg finder noget Ædelt heri, som kun lader sig

føle, ikke udtrykke. Selv den Jordplet, Forfædre have villet forevige med Mindesmærker, bør være Eftertiden hellig. Det røber Raahed og Følesløshed, naar man skiller endog det døde Sted ved den Hæder, det har vundet Hævd paa. Den sande Antiqvitetsynder føler noget ganske andet, naar han betragter Jellingestenen paa Thyres Gravhøi, end naar han seer den forflytter til et Museum, liig en Plante til en fremmed Jordbund. — I det andet Værelse, eller Runestenesalen, findes Afbildninger af Bautastene med Runer. — I den tredie eller Mellemalders-Salen, findes alle Mindesmærker fra Middelalderen opstillede i den strængeste Orden og med critisk Nøiagtighed. Herligere Oplysninger i den Danske Historie kan man ikke ønske sig, end dem man træffer her. Aldrig har nogen tænkt paa, at der vilde kunde bringes saa megen Lys i dette Chaos af Mørke, som der ved dette Museums Oprettelse virkelig er bragt. Medens jeg tog det i Øiesyn, fandt jeg adskillige unge Lærde ivrig sysselsatte med at undersøge de her opstillede Gjenstande, og den Mand, som viste mig omkring, forsikkrede mig, at der bestandig findes her Folk, som tage Afskrivter af Inskriptionerne, eller Tegninger af Antiqviteterne. Saa almindeligt er Oldgrandskningens Studium nu blevet hos os.

Christiansborg er en af de smagfuldeste Bygninger, Dannemark eier. Saavidt jeg kan see af Tegningen, har det gamle vel været noget større, ja maaskee endog overgaaet det i Pragt; men Smagen i hele Bygningsmaaden er simpel, og dog skjøn. Det bærer det tydeligste Præg af den Tidsalder, hvori det blev bygt. Ved Hovedindgangen staae to Figurer: Retfærdigheden og Fædrenelandskjerligheden, der for os Danske bør have større Værd, end om de vare af Phidias eller Canova; thi de ere

af Landets egne Konstnere. Fædrenelandskjerligheden er forfærdiget af en Dansk Billedhugger, som for nogle og tyve Aar siden valgte Italien til sit andet Fædreneland, men som ved denne Figur viste, at ægte Fædrenelandskjerlighed er et Træ, som bærer lige skjønne Frugter, om det end forplantes fra Elbens til Tiberens Bredder. De bedste Malerier ere af Dannemarks Raphael: Abildgaard, og svare fuldkommen til den Ideer, jeg altid har gjort mig om denne udødelige Konstners Arbeider. Hans Pensel synes ordentlig her at have hevnet sig paa Skjebnen, som i en eneste rædsom Nat lod Ilden fortære hans Manddoms modneste Værker.

En anden Bygning, næst Slottet den smagfuldeste og skjønneste i Kjøbenhavn, er det ny Marmor Pantheon. Bygningen var allerførst bestemt til en Kirke, som af adskillige Grunde ikke blev fuldført. Den stod længe ufuldendt, som et Foster, der døde i Fødselen. Efterat den i adskillige Decennier havde staaet saaledes, blev det besluttet, at den skulde indrettes til et Pantheon eller Udødelighedstempel for store og fortjente Danske og Norske. Kan man bygge Gud et skjønnere Huus end det, der er Dyden helliget? Dette Tempel staaer aabent for enhver, der har gjort sig værdig dertil, uden Hensyn til Stand og Rang. Christian den Fjerde og Capitain Schrødersee, Tordenskjold og Niels Lembak hædres her ved Siden af hinanden, og Konge og Bonde have her ingen anden Rang end den Dyden yder. Hver Søndag staaer dette Pantheon aabent for alle og enhver; her fører Faderen sin Søn hen og siger: saaledes handlede dine Fædre! her fører Moderen sin Datter hen og siger: saaledes handlede dine Mødre! Dette er den practiske Skole, hvori Danske Fædre og Mødre opmuntre deres Børn til Dyd og til

at følge Dannemænds og Dannequinders hæderlige Fodspor. Ogsaa store Skribenters Minde foreviges her. Suhm, Evald, Rothe, Holberg nyde her den Hylding, Efterverdenen skylder dem.

Det ny Skuespilhuus er en herlig, smagfuld Bygning, næsten dobbelt saa stort som det gamle. Over Theatret staaer med store Bogstaver "Livets Speil — Naturens Tolk" og virkelig svarer det til sit Navn, thi hvad Speilet er for Legemet, er dette Theater for Sjelen. Der gives kun faa Caracterer, som ikke et Par Gange om Aaret kunne finde deres veltrufne Malerie her. De fleste Stykker, som opføres, ere Danske Originaler; Directionen gjør Alt for at opmuntre indenlandske Forfattere; selv dem, hvis Arbeider den ikke finder passende til Opførsel, men som dog røbe Genie, søger den paa andre Maader at holde skadesløse ved forbindtlige og opmuntrende Svar ꝛc. Tilskuerne ere meget billige mod Originalforfattere; de bære over med deres Feil, og krone deres heldige Arbeider med lydeligt Bifald. Ingen ædel Partieaand besjeler Parterret; ingen ubeføiet Dommer vover offentlig at tilkjendegive sine umodne Meninger om Stykker og deres Udførsel; man betragter Skuespillerne og Skuespillerinderne som Sædelighedens practiske Lærere, og behandler dem ved alle Leiligheder med Agtelse. Men disse Thalia's og Melpomenes Præster og Præstinder gjøre sig ogsaa ved deres Vandel denne Agtelse værdige

Alle Tydske og Franske Carricatur-Stykker ere bandlyste fra det ny Theater. Den, som imidlertid ønsker at mores med Farcer og Bagateller, han kan faae sin Lyst tilfulde styret paa det gamle, hvor der næsten ikke opføres andet end saadanne Ubetydeligheder for de lavere Folkeclasser. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Frøken Bolette Charlotte Balles Jordefærd, den 15de Januarii 1807, blev, da hendes Liig var nedsat foran Graven, følgende Sang, forfattet af Etatsraad Blicher Olsen, ved 16 af hendes bedste Veninder, under Liigkistens Bekrandsning, afsjunget:

En Taare føle vi fra Øiet rinde,
Væmodig sukkende: Det skulde skee!
Vi Uskyld, Ungdom, Ynde see forsvinde,
Og uden Taarer hvo kan dette see?

Her til Din Hvile Dig med Sorg ledsager
En talrig Flok af Dig hengivne Møer,
Som trøstesløs sin Yndlings Tab beklager,
Og Uskylds Krandse paa Dit Leie strøer!

En anden venter Dig i hine Egne,
Med aabne Arme, længselfulde Blik:
Saasnart den Dig paa Jorden saae at blegne,
I Himlene den Dig imøde gik!

Der for Dig, Salige, Din lille Bolig,
Omsmilet af en lys og evig Vaar,
Som Du den yndede her, pæn, blid og rolig,
Udpyntet af Veninder, rede staaer!

Nyd der Gud Faders Fred, Du gode Pige,
Med Lysets Engle der lev, syng og beed!
Og naar da vore Suk op til Dig stige,
Send Du til Gjengjeld os et Smiil herned!

Derpaa blev Jord paakastet og Liget bragt til Graven. Hendes Fader stillede sig ved Hovedet, lagde sin Haand paa Kisten og sagde:

"Mit velsignede Barn! min hjerteligst kjere Bolette "Charlotte! hvor inderligen det smerter mig, at skil-"les fra dit Støv! Taarekilden er udrundet; tryk-"kende og stum Væmod bliver tilbage; men
"Du har vundet — Jesus vandt —
"Himlens Salighed Du eier.
"Ved Din Troe, Dit Haab, Du fandt
"Trøst og Fryd, og herlig Seier.
"Ja! Vi sees igjen, min Bedste!
"Gud vort Ønske selv stadfæste! Amen.

Da Ligkisten derpaa var nedsænket i Graven, istemte Seminaristerne fra Skolelærer Seminariet paa Blaagaard følgende Stropher:

O! vi mødes vist i Fædres Hjem!
I vor Ungdom, mens vi sammen vandre,
I vor Manddom, fra hverandre,
Gaae vi mod det Bedre frem.

Sov da roligt, Du, der alt er fri!
De, som her for Dig med Veemod græde
Møde Dig engang med Glæde.
Fryd Dig! snart det er forbi!

Ved Kirkegaarden modtoges Liget med Psalme af tilhørende Skole, som ligeledes afsang Psalme ved Følgets Bortgang fra Graven. Alt foregik med Høitidelighed i Stilhed og Orden. — Paa Pladen stod følgende af Kammerherre Lindencrone forfattede Indskrivt:

Her hviler det Jordiske
af
Fröken BOLETTE CHARLOTTE BALLE
en værdig Datter
af
Herr Biskop Nicolay Edinger Balle
og
Frue Bispinde Johanne Friderica Balle
föd Harboe,
föd d. 20 Januarii 1786
död d. 10 Januarii 1807.

———

Midt i Dine Dages Vaar svandt Dit Liv
Du ædle Pige!
Veemodsfulde begræde vi Dit Savn,
thi i Dit aabne blide Öie laae Vidnet om
Din Siels Godhed og Redelighed.
Ved Din Ynde og Tække, Fromhed og Beskedenhed
vandt Du Forældres, Din Slægts, og alle Retskafnes
Kierlighed og Agtelse.
Fryd med Din Aand! Fred med Dit Stöv!

———

Dette Minde sattes den unge Pige
af Oldingen
hvis sörgelige Lod det blev at ihukomme
saa mangen for ham henfaren
kier Ven og Veninde!
Dine Veie Herre ere usporlige
De lede til Salighed og Fred!

———

Fra Pressen er udkommen: Svar til Baggesen paa hans Brev Noureddin til Aladdin fra Adam Oehlenschlæger. — Det faaes heftet for 16 ß. hos A. & S. Soldin paa Hjørnet af Fortunstrædet og Admiralgaden No. 236.

Ved den Danske Veterinairskole er i Sommer blevet opført en ny Bygning, hvori der findes et stort og rummeligt Smedeværksted, Bopæl for Beslagmestere og de Lærlinger, som skulle øve sig i Grovsmederiet. Veterinairskolen seer sig derved istand til at forsyne Landet saavel med Dyrlæger som duelige Grovsmede. Denne Indretning er af ikke mindre Vigtighed for dem, som oplæres til Dyrlæger, da Erfaringen viser, at de ikke kunne leve af deres Praxis, naar de ikke ere Smede tillige.

Fra Chateau paa Øen Oleron meldes, at det Danske Skib Mekriler, Capit. Monk, er Natten

fra d. 23 til 24 Dec. strandet ved Kysten og som det lader blevet sondersplittet paa en Klippe; Mandskabet er reddet.

Udenlandske Efterretninger.

Stokholm d. 30 Dec. Den 20 Dec., det Svenske Academies Høitidsdag, var om Formiddagen Gudstjeneste i Slotscapellet; Hofpræsten Hedren holdt en Tale, og om Eftermiddagen havde Academiet en offentlig Sammenkomst, der aabnedes med en Tale af Directeuren Friherre v. Fleming, som derefter tilkjendegav, hvilke Prisafhandlinger der var indkommen. Som Priisskrivter i Veltalenhed vare 7 forskjellige Lovtaler over Rigskantsler A. Oxenstjerna indkomne, men ingen af dem fandt Academiet værdig til den udsatte Belønning. — I Skjaldekonsten *) havde Academiet ladet Concourenterne beholde frit Valg af Emne, men dog bestemt dertil valgte Steder af Virgilii Æneis, Ovidii Metamorphoser og Horatii Epistler. Tyve Skrivter vare blevne indsendte; ingen af dem kunde Academiet tilkjende den store Medaille, men to — en Oversættelse af Episoden i Virgilii Æneis, XI Bog om Pallas Begravning og Evanders Sorg, og en metrisk Oversættelse af Fabelen om Orpheus og Euridice, i Ovidii Metamorphoser, belønnedes med den anden Præmie. Oversætteren af det første er Hofprædikant, Mag. M. Steenhammer, og af det sidste Joh. Traner, Magister Docens i Upsala. — I Aar opgives i Veltalenheden: Æreminde over Rigskantsler A. Oxenstjerna. Belønningen ere to Guldmedailler af 26 Ducaters Vægt hver. I Skjaldekonsten lades de Concourerende frit Valg af Emne, men Academiet modtager tillige Oversættelser af følgende af Latinske Digtere valgte Steder: Episoden om Aristæus og Orpheus i 4de Bog af Virgils Georgica fra det 315de Vers til 536de — Beskrivelse over Stormen i 1 Bog af Virgilii Æneis, fra 16de til 214de Vers — Beskrivelse over Æneæ Skjold i 8de Bog af Æneiden fra og med 608de Vers til Slutningen af denne Bog. — Fablen om Deucalion og Pyrrha i Ovidii Metamorphoser 1 Bog fra 125de Vers til 415. — Belønningen er en Guldmedaille af

*) Det er ubegribeligt at man i vort Sprog har optaget det halvtydske Ord Digte- eller Digterkonst istedet for det ægte nordiske Skjaldekonst, thi at Skjald er ældre end Digter tvivler dog neppe nogen om.

26 Ducaters Værd. — Skrivterne indsendes inden d. 28 Oct. 1807. — Paa den ene Side af den Medaille, Academiet i Aar har ladet præge, sees Commerceraad og Commandeur for Nordstjerneordenen Crist. Polhems Brystbillede; paa den anden Side sees mekanisk Verktøi, med Overskrivt: Opera inter talia primus, og betegner Polhems Færdighed i mekaniske Sysler. Paa Reversen læses: Inventis Mechanicis de patria optime meritus, ved mekaniske Opfindelser af Fædrenelandet høist fortjent. — Polhems Levned, forfattet af Biskop Nordin, oplæstes. — I Slutningen af Bekjendtgjørelsen nævner Academiet de vigtigste historiske Kilder til Oxenstjernas Lovtale: en Regel, som man med Føie burde ønske, at Selskabet for de skjønne Videnskaber i Kjøbenhavn maatte følge, naar det udsætter Belønninger for historiske Arbeider som Griffenfelds Levned 2c.

Fra det Brandenborgske d. 10 Jan. I Berlin ventes 6000 Russiske Krigsfanger, som sendes til Frankrige. Det hedder at Keiser Napoleon kommer til Berlin og vil opholde sig der nogen Tid. — Statsministeren v. Hardenberg er afreist med alle Kongen af Preussens Casser og Archiver til Memel. — Der tales atter om Fredsunderhandling. Oberstlieutenant v. Krusemark er under Caracteer af General-Major atter afreist til St. Petersborg.

Breve fra Wien sige: een af de mange Formodninger, hvorfor den Franske Oberst Montesquio er ankommen her, er, at Østerrige skal besætte Moldau og Wallachiet, hvortil Keiser Napoleon vil forlange Portens Samtykke.

Det hedder, at den Russiske Keiser har ladet sin Broder Constantin udraabe til Konge af Polen.

Fra Madrid meldes Buenos Ayras Gjenerobring ved Spanierne for sikker. Der tilføies at Engellænderne have lidt et betydeligt Forliis ved denne Leilighed.

Storhertugen af Berg er syg af Feber. Men han er i Bedring.

Efter Breve fra Riga er der i Rusland under d. 23 d. M. udstædt en Befaling, at al Forbindelse med Frankrige, Italien, Neapel, Genua, Holland og Landene paa den venstre Rhinbredde skal ophøre, og at alle enkelte Personer af disse Nationer inden 10 Dage skulle forlade det Russiske Rige.

Kongen af Preussen har udstædt en Anordning, dateret Ortelburg (i Preussen) d. 1 Dec. som bestemmer Straffene for slet militair Opførsel, og i denne opregnes de forskjellige Preussiske Commandanter, som deels er blevne aftakkede uden Afsked, deels casserede, deels dømte til at skydes; det hedder endog at Ministeren Haugewitz har faaet sin Afsked fordi han tilraadte Kongen Vaabenstilstanden og Østerriges Meditation, hvilket paa Russisk Side misbilligedes. — Krigslykken synes allevegne at være de Preussiske Tropper imod; da Marchal Mortier erfarede, at Garnisonen i Colberg gjorde Streifetog indtil den høire Bredde af Oder, befalede han to Regimenter at besætte Øerne Wollin *) og Usedom; formedelst høit Vand kunde kun 250 Mand ankomme i Wollin, men efter en hidsig Affaire med 1000 Mand Preussiske Tropper, ankom de øvrige Franske to Timer derpaa, og Øen er nu i de Franskes Hænder. — Det hedder fra Berlin, at Porten og Persien have forenet sig mod Rusland.

Man forsikkrer nu, at det store Sanhedrin i Paris bestemt skal aabnes d. 1 Febr.

Det fortjener at anmærkes, at Bayern og Würtemberg nu anden Gang fremtræder i Schlesien som Preussens Fiende. Første Gang skede det 1757.

Udtog af et Brev fra Berlin af 21 Dec. (Af Moniteuren.) Formedelst Keiserens Afreise til Warschow have vi i adskillige Dage manglet Nyheder. Jeg benytter mig af denne Standsning til at give dem nogle omstændelige Efterretninger om Berlins nærværende Forfatning. — Denne Hovedstad er et paafaldende Beviis paa, at en stor Mands Genie i et Land, hvor Naturen er saa sparsom med sine Gaver, kan for en kort Tid frembringe overordentlige Ting; det kan opvække Verdens Beundring, i det det tvinger Naturen til at frembringe Underværker i en utaknemmelig Jordbund, som er en Fiende af hvert Slags Industrie; men siden han har ophørt at være til, har den samme raae og vilde Natur atter begyndt at herske. Den qvæler de fremmede Planter, man engang tvang

*) Staden Wollin er bygt paa samme Sted som det gamle berømte Julin, der i Aaret 1170 blev ødelagt af Waldemar den Store, 1715 indtaget af Preussen, 1720 overladt til det og 1756 erobret af de Svenske.

til at blomstre i dens Jordbund, og dette tilintetgjorde meget snart Alt hvad der gav den et Skin af Liv og Lyksalighed. — Dersom intet beviser bedre den store Frederiks Genie end det, han har gjort for Berlin, saa beviser heller intet mere at Alt var fremtvunget, og at efter hans Tid Alting er udartet. — Berlin er bygt i et Slags Ørk: Egnen omkring det er intet uden tørt Sand. Desuagtet har denne Stad dog et stort Antal smukke Bygninger, lange, brede, snorlige Gader, prydede med smukke Huse. Ved Spreen, hvis talrige Arme oplive alle Qvarterer, ere en Mængde skjønne og solide Bygninger. Berlin besidder desuden meget blomstrende Fabriquer og Manufacturer. Selv de skjønne Konster udmærke sig her, og have fremstillet her alle deres Productioner. — Imidlertid beviser Alting nuomstunder, at disse Rigdomme ere fremkonstlede; de vise Jagttageren megen Glands og udvortes Skin; men det er kun lidet bevendt med dem i Virkeligheden. De ligne Døgnblomster, som glimre et Øieblik i Solens Straale, med som ere for svage til at modstaae den første Storm. — Adelen, som udgjør en stor Deel af Berlins Befolkning, er i Almindelighed fattig. Naar man undtager nogle enkelte Familier og Banquierer, findes der kun maadelig rige Folk. Imidlertid ere Fruentimmerne dog overordentlig meget for Stads, og øde store Summer derpaa. — Ingen offentlig Plads er prydet med noget smukt Springvand; men Vandpomper findes i alle Gader i visse Afstand fra hinanden, paa høire og venstre Side. — Gaderne have i Almindelighed Fortoge for Fodgjængere, men disse Fortoge ere afskaarne ved hver Afdeling af Huset, og ofte endnu mere ved smaa dybe og lodret gravede Rendestene, som tjene til Vandets Afløb, og da de støde til de store Opgangstrapper, som findes ved hvert Huus, ere de om Aftenen, endog naar Lygterne ere tændte, meget farlige for Fodgjængere. Disse Gader ere meget urene om Vinteren; Gadeskarnet skaffes kun sjelden bort; man lader sig nøie med at samle det i Dynger, i visse Afstande fra hinanden. — Der er kun et Skuespilhuus i Berlin; dets Bygningkmaade er meget smuk, og det Indvendige behageligt. Man spiller der Tydske Lystspil, comiske Operaer, hvortil Musiquen er meget god. Dette Skuespilhuus ligger for sig selv ligesom det

Pariser Odeon; det er bygt i et af de skjønneste Qvaterer i Staden, og ligger imellem to smukke Kirker, hvoraf den ene er for Catholikerne og den anden for Protestanterne. Operahuset, som er en særskilt Bygning, bruges kun til offentlige Fester og Maskerader i Carnevalstiden. De Franske have indrettet der Værksteder for Armeen. — Omkredsen af Berlin er meget stor. Indbyggerne paastaae, at det har 6 Franske Mile i Omfang; men adskillige af Forstæderne ligne snarere Sletterne ved Grenelle, end en Deel af en stor Stad; der gives ligeledes i det indre Berlin forskjellige Gader, som ikke ere brolagte. — Levnedsmidlerne og Livets første Fornødenheder ere meget dyre; Brændevedet koster ligesaa meget som i Paris. — Blandt de Konster, som blomstre i Berlin, udmærker man Uhrmagerkonsten. Man finder der adskillige fortræffelig udarbeidede mekaniske Penduler; paa Charlottenburg findes eet, som frembringer tyrkisk Musik, hvori man fuldkommen kan skjelne de forskjellige Toner af Valdhorn, Clairenetter, Pauker 2c. — Staden Potsdam forekommer Reisende som tage derigjennem meget skjøn; men naar man undersøger den i sine enkelte Dele, finder man til sin Forundring, at den ikke er andet end et Korthuus; Bygningerne have smukke Façader og et stolt Udvortes; men det Indvendige svarer aldeles ikke dertil; næsten hvert andet Skridt seer man i Vinduet af et Palais et pjaltet Fruentimmer. Frederik den Store, som har ladet næsten alle disse Bygninger opføre, har kunnet give dem en imponerende Architecture, men det stod ikke i hans Magt at skaffe dem Beboere, hvis Rigdomme og Udkomme svarede til deres Vaaningers Pragt. — Kort sagt, Berlin og dets Omegn bestaaer af en meget fattig Landstrækning, hvis Jordbund er sandet og ufrugtbar; Landet har ingen Handel, som er passende for det, og kan ikke have den, fordi det intet frembringer, som kan være andre nyttigt, og det tvertimod er nødsaget til at kjøbe hos andre alle sine Fornødenheder.

Krigsskuepladsen.

Endelig haves nu omstændeligere Efterretninger om Krigsbegivenhederne i Polen. De Russiske Armeers Tilbagetog og Vanskeligheden i at naae dem i Masse, skal have været Aarsag til at der ikke kunde leveres noget almindeligt Slag, men imidlertid er der dog i adskillige Dage efter hin-

anden forefaldet vigtige Fægtninger, der sammenlagte maaskee kunne betragtes som et temmelig afgjørende Slag. I Czarnowo tog endeel af Marchal Davousts Corps de derværende Russiske Redouter, som forsvaredes af 15,000 Mand, tilligemed endeel Mand og Canoner; i Tycoczyne tog samme Corps 200 Bagagevogne og et Antal tilbageblevne Tropper; i Nasielsk søgte Marchal Kamensky, forskandset ved Moradser, at forsvare sig, men blev fordrevet derfra, og lod Canoner og Krigsfanger, og deriblandt adskillige Oberster, i Stikken. Et Corps af Marchal Augereaus Corps gik over Wkra; Overgangen over Broen forsvaredes af 15,000 Russer; det Franske Infanterie passerede den desuagtet i sluttede Colonner, trodsede Cavalleriets Anfald, og bragte det ved sin Musket-Ild i største Uorden; i en Affaire ved Pultusk slog Marchal Lannes med 15 til 20,000 Mand 35 til 40,000 Russer, hvoraf 3000 bleve paa Valpladsen og næsten ligesaa mange toges til Fanger. Levningen af den Preussiske Armee — et Corps paa 6000 Mand, — som vilde forsvare sig i Soldau, en liden By i det Brandenborgske, næsten lige ved de Polske Grændser, er bleven forjaget derfra og har ladet sig fratage sine Faner, Canoner og et stort Antal Fanger. Ved Lopaczim besatte et Russisk Husarregiment Broen over Sina, men det blev snart slaaet af Storhertugen af Bergs Jægere. Dette og meget mere er skeet i det afskyeligste Veir, paa Veie som vare bedækkede med 4 Fod høit Morads og i en Aarstid, hvor det ikke bliver Dag førend Kl. 8, og det allerede Kl. 4 om Eftermiddagen er Nat. I et Land, som er gjennemskaaret af Skove, kunde alt dette ikke andet end give Fienden alle Midler i Hænde til at redde sig, endskjønt han dog maatte trække sig i største Uorden tilbage, og paa sit Tilbagetog mistede sine Bagagevogne og sit Artillerie. Saaledes lyde Franske Efterretninger fra Warschau. En anden Efterretning fra Pultusk siger: at Russerne i de forskjellige forhen anførte Fægtninger have talt mistet 80 Canoner, 1200 Bagagevogne, 12,000 Mand Døde, Saarede og Fanger. — Imidlertid synes Kongen af Preussen dog endnu med Eftertryk at forsvare den endnu uovervundne Deel af sit Rige, og skjønt den vigtige Fæstning Breslaus Commandant nu har forlangt at capitulere,

har han dog hidtil bestandig vægret sig ved at overgive den, uagtet han efter hvert Bombardement blev opfordret dertil.

Fra d. 13 til d. 15de er til Hovedstaden ankomne: Kherre Norrman og Søn, Frøken v. Smithen fra Wallsø, Preuss. Lieuten. og Adjut. v. Schmettau fra Itzeho, Controlleur Carstensen fra Hadersleben, Major Fleischer fra Malmøe. — Afreist: Kherre Baron v. Gyldenkrone til Nyborg, Consul Couriel, Kjøbm. Bærentzen og Fuldmægtig Dreier til Helsingøer, Capit. v. Turen til Helsingøer, Greve v. Dohna Wundlachen, Studios. Hagemeister, Baron Gibson og Lieutenant Scheffer til Malmøe, Russ. Consul Cherchest, som Courer, og Major v. Lau til Helsingøer; Major Fries af Hus. Regim. til Kiel og Lieuten. Widerøe til Helsingøer.

Chronologisk Tabel.

(Fortsat.)

August.

1. Opløsningen af den Tyske Rigsforfatning. — Keiser Napoleon lader Rigsdagen erklære, at han ikke mere erkjender nogen Rigsdags Tilværelse, og at han har antaget Titel af Rhinforbundets Protector. Bayern, Wirtemberg, Churerkekantsleren, Baden, Darmstadt, Hohenzollern, Salm-Kirburg og Isenburg lade ved deres Gesandter Rigsforsamlingen erklære, at de have frasagt sig den hidtilværende Rigsforsamling, og ere indgangne en ny Forbindelse under den Franske Keisers Beskyttelse. — Den Franske Søminister lader bekjendtgjøre, at Fjendtlighederne mod de Syv Øers Republique skulle ophøre.
2. Lord Lauderdale reiser, efterat Grundvolden til en almindelig Fred, mellem Frankrige og Engelland er lagt, som Fredsunderhandler fra London til Paris, hvor han indtræffer d. 5te.
3. Keiser Napoleon decreterer, at der skal udtages 50,000 Recruter for Aaret 1806. — Hertugdømmene Cleve og Berg deles i 6 Districter: Siegburg, Mühlheim, Elberfeld, Düsseldorf, Duisburg og Wesel.
5. Kong Joseph befaler, at Feudalsystemet i Kongeriget Neapel skal afskaffes.
6. Keiser Franz II. nedlægger sin Værdighed som det Tydske Riges Overhoved, samt den dermed forbundne Keiserkrone, og opløser hvert Baand, der knytter ham til det Tydske Statslegeme. — Churerkekantsleren erklærer, at han har ophørt, at være Churførste og Rigs-Erkekantsler og at han har tiltraadt Rhinforbundet som Førsteprimas.
7. Landdag i Greifswald, hvorved Landsherren ikke hyldes som Hertug af Pommern, men som Konge af Sverrig.
8. Den Preussiske Gesandt, Baron v. Jacobi Kløst, forlader London.

August.

13. Baden og Darmstadt antage Titel af Storhertug, og tage (saavelsom Hertugen af Ahremberg) de Lande i Besiddelse, som forsikkredes dem i Rhinforbundsacten. — Magdeburg erklæres i Beleiringsstand.
14. En Engelsk Escadres Ankomst (i Tajo) ved Lissabon.
16. Den Frankiske Kredsforsamlings Opløsning.
17. Misforstaaelserne mellem Preussen og Sverrig bilægges.
23. Wirtembergs Patent at tage de Lande i Besiddelse, som i Rhinforbundsacten forsikkredes samme.
25. Boghandler Palm i Nürnberg bliver efter en Fransk Militairecommissions Kjendelse henrettet i Braunau, fordi han har udbredt oprørske Skrivter.
26. Jordskjelv i Rom og den omliggende Egn. — Den Petersborger Hoftidende gjør officiel bekjendt, at Keiser Alexander ikke ratificerer den Oubrilske Fredsslutning.
28. Kongen af Preussen lader bekjendtgjøre, at han end ikke i den fjerneste Henseende har tænkt paa at afstaae nogen af sine Provindser. — De Svenske besætte paa ny det Lauenburgske.
29. Preussisk Anordning angaaende Preuss. Mynters Indførelse i det Hannoverske.
31. Kongen af Sverrig lader den Storbritanniske Regjering i det Lauenburgske atter oprette.

Anm. Preussen søger at oprette et Nordisk Forbund. — Preussiske Krigsrustninger. — I Westphalen, Over- og Neder-Sachsen samle Preussiske Troppecorpser sig. Fra det Bayreuthske og det Pommerske trække de Preuss. Tropper sig tilbage. — Moniteuren indeholder endnu d. 26 Aug. Fredsforhaabninger. — Imidlertid komme ny Franske Tropper over Rhinen til Schwaben og Franken, og concentrere sig ved de Sachsiske Grændser. Ogsaa fra Holland trænge Fransk-Holl. Tropper frem mod Tydskland.

September.

1. Landdagens Aabning i Düsseldorf. (Patentet til Indkaldelsen af Stænderne i Storhertugens Stater udkom d. 22 Aug.)
2. Indstyrtningen af en stor Deel af Bjerget Spitzbüel i Schweiz.
3. I Paris indtræffer den officielle Efterretning, at den Russiske Keiser ikke har stadfæstet den Fred, som d. 20 Julii blev sluttet.
4. Prinds Louis Ferdinand reiser fra Berlin til Armeen i Sachsen.
7. Napoleons Skrivelse til Førsteprimas, hvori han erklærer, at han vil beskytte Rhinforbundet mod fremmede Tropper og indvortes Fiendtligheder, uden dog at blande sig i de forbundne Staters indbyrdes Anliggender.

September.

9. Rigsstaden Frankfurts Overgivelse til Førsteprimas. — Kongen af Dannemark skiller Holsteen fra Tydskland og forener det med Dannemark.
10. Førsten af Isenburg-Birnstein tager de Lande i Besiddelse, som efter Rhinforbundsacten tilfalde ham. — Den Chursachsiske Armee forlader sin Standqvarteer og trækker sig til den sydlige Grændse af Sachsen.
11. Burggrevskabet Friedbergs høitidelige Overgivelse til Storhertugen af Hessen.
12. Kongen af Sverrig reiser fra Greifswald tilbage til Sverrig.
13. Carl Fox, Søn af Lord Holland, født d. 13 Junii 1749, en Engelsk Statsmand, som ønskede Freden, døer. — Circulairnote fra Førsteprimas, at Rhinforbundets Gebeet ikke maa fornærmes.
14. Major v. Krusemark sendes fra Berlin til Petersborg
15. Rigsstaden Nürnbergs Overgivelse til Bayern.
18. Keiseren af Ruslands Forordning angaaende den Russiske Armees Forstærkelse. I hans hele Rige skal udtages 4 Recruter af hver 500.
20. Den Keiserl. Garde forlader Paris og ankommer allerede den 28 Sept. i Frankfurt. — Kongen og Dronningen af Preussen forlade Berlin og begive sig til Armeen.
21. Keiser Napoleon udstæder en Skrivelse til Rhinforbundets Medlemmer, hvori han opfordrer dem til at stille deres Contingent til Krigen mod Preussen.
23. Preussisk Hovedqvarteer i Naumburg.
24. Den Fransk Gesandt Durant forlader Dresden. — Keiser Napoleon lader det Franske Senat bekjendtgjøre Skrivelsen til Rhinforbundets Lemmer (af 21 Sept.) og Prinds Hieronymus's Formæling med Prindsesse Catarine af Wirtemberg.
25 Keiser Napoleon forlader Paris og begiver sig til sin Armee i Tydskland.

(Slutningen i næste No.)

Efter et Fransk Decret af 6 Oct. skulle alle de Preussiske Skibe, der ere blevne anholdte i Franske Havne, sælges under Marine- og Domaine-Administrationen, og Beløbet deraf tilfalde den offentlige Skat. Dog undtages herfra Preuss. Skibe paa 190 Tønder og derover, der skulle betragtes som tjenlige til Søtjenesten og forsynes og udrustes med alt det Fornødne.

Erkehertug Ferdinand er død uden Testamente. Hans efterladte Formue anslaaes til 80 Mill. Gylden. hvoriblandt der findes mange rede Penge, og en Million i lutter Ducater.

Staden Warschau er nu saa opfyldt med Militair- og andre Personer, at man næsten ikke kan faae Værelser mere.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 29.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 20 Januarii, 1807.

Med Fodposten har Udgiveren faaet følgende Brev tilsendt, som han, i Betragtning af den Haand, det kommer fra, iler med at bekjendtgjøre:

P. M.!

Verden synes nu omstunder at bryde sig saa lidet om mig og at betragte mig med saa stor Ligegyldighed, at jeg selv falder i største Forundring derover. Enten det nu er, at man ikke tilbørlig kjender mig, eller, at man virkelig ikke frygter mig mere, saa forekommer dette almindelige Heltemod blandt Menneskene mig dog saare besynderligt i en Tidspunct, hvor man raffinerer og speculerer saa meget paa at nyde Livet. Piger med Sundhedens Roser paa deres Kinder og Uskyldighedens Billede i deres Øie, trodse mig med samme Mod som den største Krigshelt. Jeg er langtfra ikke den grusomme Hydra, som Menneskene pleie at skildre mig, men jeg er heller ikke noget fromt Lam, som man kan spøge med efter Behag. Jeg skulde trolig følge Naturens Bud, dersom Menneskenene ikke overtraadte dem; jeg skulde aldrig holde mig til andre end udlevede Mænd og Qvinder, med sneehvide Lokker, som, mætte af Dage, længes efter mig og række mig deres skjelvende Haand, dersom jeg nogensinde roligen havde kunnet taale den Foragt og Trodsighed, hvormed man behandler mig. De Gamle havde langt større Agtelse for mig, og derfor skaanede jeg dem ogsaa mere; spørg Deres Ven Lessing, han vil kunne fortælle Dem det. Men de Nyere fortjene virkelig i deres Alders Vaar at lide for min Lee: thi de gjøre Alt for at trætte min Taalmodighed. Men uagtet man ikke seer mig, og derfor maaskee ikke frygter mig, er jeg dog overalt tilstede, paa Baller og Maskerader, ved Spisegilder og Drikkelauge, Kanekjørsel og Vauxhall. I Hovedstaden har jeg i Almindelighed meest at bestille. Jeg har mine Betjentere og Spioner allevegne, som alle med største Nidkjerhed opfylde deres Embedspligter. Menneskene bedrage sig meget, naar de tvivle paa min Aarvaagenhed. Min Fuldmægtig: Brystsygen, er især en meget flink Karl, som i Kjøbenhavn forskaffer mit Rige mange Undersaatter, og min Secretair: Apoplexien, har i de senere Aar gjort sig fuldkommen værdig til min Erkjendtlighed. Gigten kan jeg heller

Ikke klage over; ogsaa den forstaaer sin Dont, og fortjener næsten at gaae i lige Rang med mine bedste Tjenere. Dersom den bliver saaledes ved som den har begyndt, kan der virkelig blive noget Stort af den. I de sidste Aar har jeg faaet en Person i min Tjeneste, som kalder sig Næringssorg; han tegner til at blive endnu flinkere end alle de øvrige. Det Afbræk, man har søgt at gjøre mig ved Kokopperne, vil han i sin Tid fuldkommen bøde paa. Det er ret en poleret Krabat; han introducerer mig hos Menneskene ved alle Slags Snurrepiberier, som han overtaler dem til at ansee for Nødvendigheder; han har allerede bragt mig mange Offere, og hans Virksomhed voxer med hver Dag.

Men uagtet alle mine Betjentere ere saa ivrige i at opfylde deres Kald, og enhver, som Ordsproget siger, er en Tyv i sin Næring, er jeg dog for min Part langt fra ikke saa haardhjertet, som de Herrer Poeter beskrive mig i Adresseavisen og Berlingsavisen, og det er mig virkelig ubegribeligt, hvorledes de saaledes tør offentlig fornærme mig, uagtet jeg er den mægtigste Potentat paa Jorden. Det er rene Injurier, som de daglig fremkomme med imod mig i deres Ligvers, og min Overbærenhed i den Henseende er det tydeligste Beviis paa min Høimodighed. Havde jeg ikke største Aarsag til at bortmeie saadanne Poetastere og Riimsmede? Alt hvad de sige om min Grusomhed og Uretfærdighed er Usandhed. Ingen er retfærdigere end jeg; den ulyksalige Mellemting af Retfærdighed og Uretfærdighed, som kaldes Naade, kjender jeg ligesaa lidet som Bestikkelse. Jeg er Retfærdigheden selv, som hverken lader sig røre af Taarer, blænde af smukke Øine eller skræmme af jordisk Vælde. Den, hvis Livstraad Parcen

eengang har overskaaret, maa falde for min Haand. Men det er Bagvaskelse at jeg skaaner Tjørnen og bortmeier Rosen, fordi jeg finder Glæde i Ødelæggelse. Jeg opfylder med Iver mit Kald; jeg fuldbyrder hvad Skjebnen har besluttet i sin ulæselige Bog; men sjelden indfinder jeg mig førend Naturen kalder, undtagen naar den udtrykkelig opfordrer mig til at hævne dens krænkede Rettigheder og den Foragt, der vises mig. For en rum Tid siden var jeg en Nat paa Maskeraden paa Hoftheatret, for at recognesere der lidet. Jeg blev ganske forbauset ved at finde her Folk, som jeg allerede adskillige Gange paa det alvorligste havde ladet advare, og jeg ærgrede mig over den utaalelige Foragt, man her viste mig. Blandt andet stødte jeg paa en ung attenaars Pige, klædt som en Hyrdinde, med en Rosenkrands om Hovedet. Hendes ustyrlige Lyst til Dans havde allerede i Fjor paadraget hende en farlig Hoste; allerede den Gang lod jeg hende ved Dr. X., een af mine bedste Venner, under Haanden advare. Men min Advarsel syntes kun at have virket meget lidt paa hende, uagtet det blev hende tydelig nok sagt, at dersom hun ikke styrede sin Lyst, var det ude med hende. Min lille Hyrdinde var netop i Begreb med at danse den ottende Dans, saa lystig som den meest forvildede Bachantinde, da jeg blev hende vaer. Bi du kun, tænkde jeg, optegnede hendes Navn i min sorte Tegnebog, og sendte Dagen derpaa min Fuldmægtig til hende, som, uden at gjøre mange Omstændigheder, lagde hende paa Baaren. Finder De det uretfærdigt? Det besynderligste af Alt var, at adskillige af de unge Piger, som bekrandsede hendes Liigkiste med Cypresser, og sang Sørgevers ved hendes Grav, Søndagen derpaa dansede, ligesaa rasende som hun, deres Skotske Trin, og holdt ikke op, førend de

vare saa stakaandede, at de ikke kunde aarke mere. Dersom det ikke var imod min Interesse, havde jeg næsten ynket de stakkels Damer, som paa disse Maskeradeballer af deres Elskeres og Beundreres Haand ofte modtage Giftbægeret under Skikkelsen af et Glas Iis. Blandt Chapeauerne fandt jeg Folk, som i en Række af Aar havde spottet mig. Jeg traf især en Tykkert, der bar mit Skildt paa Maven, og som jeg allerede i adskillige Aar havde foresat mig, at tage i Skole. Han havde allerede længe fortjent at bortmeies med min Lee, men jeg lod ham drive omkring paa denne store Jord, hvor der græsser saa mangt et unyttigt Nød — jeg lod ham groe blandt saa meget andet Ukrud. Men han misbrugte min Godhed alt for meget. "Tykkert!" — hviskede jeg ham i Øret — da han just var i Færd med at tømme den fjerde Flaske — "tag dig i Agt!" Men istedet for at agte paa min Paamindelse, gav han sig til at synge af fuld Hals:

Naar jeg drikker, klogt jeg gjør,
Snart jeg Alt Farvel skal sige,
Døden lurer bag vor Dør! &c.

Naa da, tænkde jeg, det skal du ikke have sagt omsonst. Om Morgenen sendte jeg min Secretair til ham, og med et Pust var hans matte Livstande slukket.

Meget rige Folk har jeg aldrig kunnet udstaae. De fleste af dem troe, at de kunne blænde mig med det Metal, som saa mange andre lade sig blænde af. Jeg kan ikke negte, at det ordenlig morer mig, naar jeg saaledes kan puste Lyset ud for en saadan Person midt i hans Glæde. Ved saadanne Leiligheder betjener jeg mig gjerne af min Secretair, han er saa vant til at omgaaes rige og fornemme Folk, og den,

som han engang har faaet i sine Kløer, pleier sjelden at slippe saa let. Han veed at tage sine Folk paa den rigtige Maade; han lokker dem med Champagner, Skildpadde og de største Lekkerbid; men saa slaaer han ogsaa med eet ned paa dem, som en Høg paa en Due. Krabaten vil gjerne leve godt, og derfor holder han sig helst til Folk som have og vide at bruge Penge. Forleden Aften slog han ved eet eneste Gjestebud fire Fluer med eet Smæk. Lægerne kunne imidlertid ikke lide ham, og de holde langt mere af Brystsygen; thi, som de sige, gjør han sine Sager lidt vel plump, og de maatte omkomme af Sult, dersom hans Forretninger skulde saaledes vedblive at tage til. Dersom De nogensinde har seet en Doctorregning paa en Apoplexie og en Brystsyge, vil De lettelig have mærket Forskjellen. Men man kan heller ikke negte, at min Secretair ogsaa er billig; thi han indfinder sig, som han har forsikkret mig, netop af denne Aarsag for det meste kun hos rige Folk, som forholdsviis betale mere for tre Dages Apoplexie, end Uformuende for ti Maaneders Brystsyge.

Den, som siger at jeg er for begjerlig og at jeg tiltager mig alt for store Rettigheder, han gjør mig virkelig Uret. Dersom jeg var begjerlig, kunde jeg jo faae min Lyst tilfulde styret paa Tydsklands og Polens blodige Slætter, hvor man saa idelig indbyder mig at komme. Men naar man ikke udfordrer mig med tusinde Carteller, saa kommer jeg, som sagt, sjelden før den bestemte Tid, naar Naturen kimer med Afskedsklokken. Kun naar jeg seer Menneskene overtræde Fornuftens og Naturens helligste Bud, naar jeg seer dem haane, drille og opfordre mig, da iler jeg ofte frem paa vingede Fødder, svinger min blinkende

Lee, og viser Ynglingen med herkulisk Kraft, og Møen med liliehvid Barm, at jeg fører Hævnens Glavind i min Haand.

Døden.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Viborg Stift ere i afvigte Aar viede 462 Par. Fødte: af Mandkjøn 834, Qvindekjøn 745, tilsammen 1579, desuden Dødfødte 60, og af de Fødte avlede udenfor Ægteskab 81. Døde Mandkjøn 725. Qvindek. 662, ialt 1387, altsaa 192 flere Fødte end Døde; under 10 Aar døde Drenge 268, Piger 195, ialt 463. Fra 50 60 Aar levede 133; fra 60—70 A. 205; fra 70—80 A. 204; fra 80—90 A. 113; fra 90—100 Aar 6; og over 100 Aar 1 Kone. Mærkeligheder: 2 døde meget hastig og 1 druknet paa Fjorden, et 10aarig Pigebarn qvalt i en indfaldende Sandgrav, en Dreng fundet ihjelfrossen, 3 smaae Børn brændt tilligemed deres Forældres Huus, 1 Mand hængt sig, 1 Mand fundet død i Liimfjorden, 1 Mand ihjelskudt af Uforsigtighed, 1 Kone død i Barnsnød uforløst, 1 Kone hængt sig, et 21 Ugers gl. Pigebarn druknet i en Bønd af dets egen Moder, 1 Kone fundet død paa Marken i ondt Veir, 1 Kone funden død paa Veien, 1 Mand funden død i Foraaret ved Løgstøer i Fjorden, og endnu ei opdaget, hvo han var, 1 Mand slæbt ihjel af løbske Heste.

Aalborg den 13 Januarii. Efter indløbne Beretninger, skal for kort siden være strandet paa Kysterne af Vensyssel: 1) ved Herthalts en sønderlandsk Gallease med Sild fra Bergen; 2) paa Skagen en dito med Bræder fra Norge; 3) paa Hirtsholmen en aarhuser Gallease med dito; 4) paa Læsøe en Skotlænder.

Aarhuus. Den 9de Januarii bleve de Herr. Adjuncter Haasum og Fleischer indsatte i deres Embeder ved den lærde Skole i Aarhuus. — Hr. Rector Stougaard holdt ved denne Leilighed en Tale, hvori han viste, at Opdragelsen er for Staten af største Vigtighed, og at de mægtigste Nationer skyldte een deres Held, godtgjortes ved Persers, Grækers og Romeres Exempler. Ved Romerstatens Undergang tilsidesattes Opdragelsen, indtil Carl den Store igjen værdigede den sin Opmærksomhed, og fra ham kunne vi hidlede Oprindelsen til vore nærværende Skoler. Opdragelsens Værd erkjendtes ogsaa blandt os, hvilket de Velgjerninger, adskillige Konger af den Oldenborgske Stamme og adskillige berømte private Mænd have viist mod denne Skole, bevidne, som og de gavnlige Forandringer, der efterhaanden med samme er foretaget, hvoriblandt den sidste aabner for Ungdommen de blideste Udsigter. En til Dagen passende Sang, forfattet af Hr. Aarestrup og afsiunget af Skolens Disciple, forøgede Høitideligheden, og en talrig Forsamling af Byens Indvaanere hædrede den med sin Nærværelse.

I Løverdags Aftes lod den blinde Fløitespiller Dulon sig høre paa det Kongelige Theater med udmærket og fortjent Bifald. De Toner, han paa sit Instrument fremtryllede, gjorde i Forening med hans lidende Udseende, et Indtryk paa Tilhørerne, som ikke lader sig udtrykke med Ord. Især vare hans Trillere og Variationer ganske fortræffelige, og han fembragte et Eccho paa Fløiten, som overraskede Tilhørerne paa den allerbehageligste Maade. H. D. Hertugen af Augustenborg beærede Dulon med sin Nærværelse. — Dulon er født i Aaret 1770 i Stendal, hvor hans Fader var Toldinspecteur. Han blev blind tre Maaneder efter Fødselen. Hans Fader, som spillede temmelig godt Fløite, gav ham selv Undervisning, og af Organisten der paa Stedet lærte han at spille paa Claveer. — I sit trettende Aar havde han allerede bragt det saavidt, at han reiste omkring, og opvakte Beundring hvor han lod sig høre. — Han har dicteret endeel Concerter, hvori Tonekonstens Theorie i alle muelige Henseender er iagttaget.

I Martii Maaned faae vi tre ny Stykker paa det store Theater: Bonden som Dommer, den afbrudte Concert, det farlige Naboskab.

Den Bogtrykkers Navn, som for 44 Aar siden udgav de første Norske Intelligenz-Sedler, hedte ikke Rasch, men Schwach. Ved denne Leilighed fortjener det at anmærkes: at Politiemester Ole Brose fik den 7de December 1764 Privilegium "paa at oprette og holde et Addresse-Contoir for Bergens By og Stift, paa lige Maade som det i Kjøbenhavn"; at fra det Bergenske Addresse-Contoir blev begyndt at udgives, hver Man-

dag, et halvt Ark trykte Efterretninger, den 4de Februarii 1765. Den aarlige Priis derfor bestemtes til 8 Mark dansk; men, at i Bladet ogsaa skulle indrykkes "een eller anden liden Afhandling, enten Original eller Oversættelse, især i oekonomiske Materier" er noget, som indtil denne Tid ei er gaaet i Opfyldelse, ligesom det og er en høi Grad af Ligegyldighed imod egen Fordeel og Abonnenterne, at det Bergenske Addresse-Contoirs Efterretninger kun udgives en Gang om Ugen. En Bergensk Avis-Udgiver, som forenede Omhu for egen Fordeel med Lyst til at udbrede almeennyttige Kundskaber, kunde der levere et Blad, som, med Hensyn til Bergens Skibsfart paa den handlende Verdens Havne, maatte have det Værd, ingen Avis udenfor Hovedstaden kunde gjøre Fordring paa. Bergen tæller endnu iblandt sine Embedsmænd dem, der ere berømte baade som Prosaister og Digtere.

Ogsaa den dramatiske Skole agter at høitideligholde i Aar Kongens Fødselsdag paa Hoftheatret.

Udenlandske Efterretninger.

Prisen paa Kobber og Messing er i Østerrige stegen saa høit og dette Metal er overalt blevet der saa sjeldent, at de Professionister, som forarbeide det, ere komne i stor Forlegenhed. Der gaaer store Partier Kobber til Tyrkiet, og de Østerrigske Canonstøberier, hvor der endnu støbes mange Canoner, kræver ogsaa mange Qvantiteter deraf. Et Pund Messing koster i Papirpenge 2 Fl. 24 Kr.

General Legrand, Gouverneur i Førstendømmet Bayreuth, har befalet, at den Gjestgivergaard, hvori den unge Feldmann og hans to Betjentere have fornærmet to Franske Officierer, indtil videre skal lukkes og Skildtet nedtages.

Den Tydske Førsteprimas har udgivet et Værk under den beskedne Titel: om de skjønne Videnskabers Indflydelse paa et Folks Lyksalighed, af Carl Dalberg, udenlandsk Associeret af Frankriges Institut.

I Rom er der ankommen en Spansk Courreer, hvis Depecher have givet Regjeringsmedlemmerne Anledning til at forsamle sig. Den forrige pavelige Nuntius, Arezzo, er ogsaa indtruffen der i et vigtigt Ærinde fra den Russiske Keiser. Cardinalerne have holdt adskillige Forsamlinger desangaaende, og det hedder, at Arezzo reiser tilbage til Petersborg med det pavelige Hofs Svar.

Haandværkerne i Paris føle i dette Øieblik Virkningerne af Krigen. Adskillige af dem ligge aldeles, og mange Haandværkssvende kunne ikke faae Arbeide. Andre, som i lang Tid have tjent i store Værksteder, kunne ikke faae Betaling af deres Mestere, og ere af denne Aarsag i stor Forlegenhed.

Det hedder, at Rhinforbundet med det første vil stille et Duplum af sin Contingent.

Tomten af den demolerede Fæstning Niemburg skal bebygges. Af Fæstningsværkerne er endnu en liden Bastion og Stadsgraven tilbage.

Den 2den d. M. maatte alle Medlemmer af den Jødiske Menighed i Stokholm møde for Overstatholderamtet og bleve spurgte: om de i Almindelighed eller enkelte af dem staae i nogen Slags skrivtlig eller anden Forbindelse med den i Paris forsamlede Committee? og da dette enstemmigen besvaredes med nei, formanede man dem, ogsaa i Fremtiden ikke at indlade sig i nogen Correspondence af den Natur, da i modsat Fald Overtræderen af denne Forskrivt skal straffes meget haardt.

Antallet af de fremmede Soldater saavel Deserteurer som Krigsfanger, der ankomme til Holland fra Tydskland, er saa betydeligt, at man for at organisere Corpser af dem, maa ansætte alle pensionerede Underofficierer paa ny med deres fulde Gage.

Man vil vide, at Ministeren Acton er død af Græmmelse over sit sidste Uheld.

Kongen af Wirtemberg har foræret alle Vagtmestere ved de tre Cavallerieregimenter, som vare med i Affairen ved Breslau, saavel som alle de Gemene, der ved samme Leilighed have udmærket sig, Sølvhædersmedailler.

Siden Juul levede man i Cassel i stor Uroelighed formedelst Insurgenterne, som truede med at bestorme Staden. Men d. 31te f. M. om Aftenen ankom 3 Regimenter Franske Tropper, som bleve indqvarterede hos Borgerne, med Canoner og Haubitser. 4000 Mand marcherede til de oprøriske Egne, og d. 4de d. M. erfaredes, at de havde strakt Gevær og vare gaaede hjem. Opreret skal have grebet temmelig stærkt om sig, og selv i Marburg stode 3000 Mand, som forsvandt, da de bleve det Franske Militair vaer.

Kongen af Bayern har befalet, at ingen Kongel. Betjent eller Undersaat maa tage Doctorgraden eller nogen anden academisk Værdighed paa noget andet Universitet end det i Tübingen.

Det overordentlig milde Veir man har havt i Vinter, bringer følgende Aar i Erindring, hvor man ligeledes har havt overordentlig varme Vintere, nemlig: 1182, 1289, 1328, 1343, 1420, 1427, 1439, 1471, 1505, 1514, 1520, 1524, 1529, 1538, 1572, 1585, 1587, 1591, 1604, 1609, 1613, 1617, 1625, 1642, 1659, 1662, 1722, 1748. Af disse Vintere udmærkede sig især følgende: 1289 var det saa varmt, at Jomfruerne Juledag og Hellig Trekongersdag bare Krandser af Violer-, Korn- og andre Blomster. Vinteren 1420 var saa varm, at Træerne blomstrede i Martii og Viinstokkene i April, at man i samme Maaned havde modne Kirsebær og i Maji Viindruer. 1524 florerede henimod Juul Violer og andre Blomster. 1538 var Varmen hele Vinteren igjennem overordentlig stærk, og bragte i Dec. Blomster til at knoppes. 1554 var Vinteren saa varm, at Træerne sprang ud i Januarii, og at Fuglene rugede i Februarii. 1585 ved Paaskeetider stod Sæden allerede temmelig høit. 1607 stode allerede i Febr. de skjønneste Blomster i Flor og 1609 Kirsebærtræerne. 1617 florerede Blomsterne og sang Lærker og Drosler i Januarii; det samme var Tilfældet 1659. Vinteren i Aaret 1722 var ligeledes saa varm, at man selv i de nordlige Egne i Januarii ikke lagde noget i Kakkelovnen mere og at Træerne blomstrede i Februarii. I Henseende til indeværende Vinter skrives fra Ulm under den 13 Dec.: i Haugerne, ved og i Staden blomstre Æble- og Kirsebærtræer; Roser, Aurikler og andre Haugeblomster begynde at komme op. I en Landsby i Nabolavet har en Bondekone nylig foræret sin Præst et Knippe modne Jordbær.

I Posener Avis af 31 Dec. findes følgende historiske Parallel, under Overskrivt: Slaget ved Hastings og Jena: Allerede for 700 Aar siden bestemte d. 14 Oct. to Rigers Skjebne. Ogsaa den Gang stode to mægtige Hære og førstelige Helte lige imod hinanden; ogsaa den Gang fægtede en Konge med to tappre Brødre i Spidsen for sin Armee; ogsaa den Gang faldt et stort Riges Hovedstad uventet hastig i en høimodig Seierherres Hænder; ogsaa hiin mærkværdige og udmær-

kede Seier var Frugten af lykkelige Maneuvres, som bleve udførte med Sindighed og Tapperhed, og Virkningen af den kjække Hærførers aandrige Tale til sine seiervante Soldater. D. 14 Oct. 1066 var den Dag, paa hvilken Slaget ved Hastings bestemte den Engelske Stats Skjebne. Harald, Konge af Engelland, og Wilhelm, Hertug af Normandiet, mødte hinanden i dette Slag med rasende Skinsyge og Forbittrelse. Desuagtet havde begge lige til den Dag, Slaget leveredes, fortsat Fredsunderhandlingerne. Paa Engelsk Side var man saa vis paa Krigens lykkelige Udfald, at man næsten aldeles ikke havde belavet sig paa det Modsatte. En Piil rammede Haralds Øie, og han faldt. Wilhelm tilfægtede sig en fuldkommen Seier, som forskaffede ham Tilnavnet Erobreren, og den var saa meget mere afgjørende, som den utrættelige Seierherre ikke lod Levningen af den overvundne Hær beholde Tid til at komme sig efter sin Bestyrtelse. Nogle Uger derpaa holdt han sit glimrende Indtog i London, og befalede, at der til en Amindelse om denne store Seier skulde bygges i Hastings et nyt Kloster, som han kaldte Slagabbediet. Slaget d. 14 Oct. 1806 har ogsaa rystet en mægtig Stats Grundpiller; men det vil ikke, som det i Aaret 1066 omstyrte en Trone, men snarere opreise en omstyrtet, og maaskee befæste mangen en ravende; thi den Helt, som i vore daadfulde Dage seirer, higer ikke efter Erobrerens forfængelige Ære, men efter en almindelig Fred. En saadan Seierherre kan og vil ikke fordunkle Glandsen af sin mageløse Seier ved at undertrykke uskyldige Nationer og træde dem i Støvet; han vil betragte den store Magt, Forsynet har givet ham i Hænderne, som en Capital, Lykken har laant ham, og Ædelmodigheden fordeler Renterne af.

Videnskabernes Academie i Stockholm agter med det første at udgive et nyt Maanedsskrivt under Titel af oeconomiske Annaler, som komme til at indeholde Afhandlinger i Huusholdningsvidenskaben og hvad der staaer i Forbindelse med samme.

N. Sandberg og Cancellist Gustav Forsberg, som af den Svenske Hofret vare blevne dømte til at miste deres Ære, sidde 28 Dage paa Vand og Brød, staae aabenbare Skrifte, og betale begge for een og een for begge de 7000 Rdlr., som de ved falskeligen at tilføie Andres Navne og Domstoles

Indsegl paa to Forskrivninger, havde franarret Disconto-Banquen, have nu faaet den Formildelse i deres Dom, at de skulle beholde deres Ære og slippe for at staae aabenbare Skrifte.

Pengemanglen i det Brandenborgske tager dagligen til; paa Bancobeviser tabes mod Tresorbevisser 5 PC.; paa disse 9 PC. mod contante Penge, altsaa paa hine 14 PC. Søhandels-Obligationer sælges mod Sølv hos Banquiererne med 25 til 30 PC. Tab. Pantbreve, som endnu for kort siden kjøbtes med 11 til 12 PC. Agio, tabes for nærværende Tid 2 PC. paa.

Efter Privatbreve fra Paris har H. M. Keiseren foræret det jødiske Sanhedrin et Huus, som fører Navn af Rabbinernes Hotel; Forsamlingen har holdt der d. 24 Dec. sit første Sæde. Ved dets Aabning d. 1 Febr. skal der foretages en Proces mellem to Italienere i tredie Instance. Blandt de 27 Artikler Congressen har udkastet, findes ogsaa den, at fra Aaret 1802 af ingen Rabbiner tør ansættes, som i Frankrige ikke er det Franske og i Italien det Italienske Sprog mægtig.

Den Ungerske Garde i Wien har nu til Brug ved almindelige Fester faaet et nyt Slags Interims-Uniform, som bestaaer af en kirsebærbruun Canisol, og Beenklæder af samme Farve, besat med Sølv, og en grøn Feldthue med en sort og guul Fjerbusk.

I Harlem er udkommet et Edict, at ingen maa holde Hunde, uden udtrykkelig Tilladelse, som, efter Hundens Beskaffenhed, koster 3 til 8 Gylden. Numeret af Tilladelsesbeviset maa anmærkes paa Hundens Halsbaand, under en Mulct af 25 Gylden. Den, som uden Tilladelse holder en Hund, maa betale en Mulct af 100 Rdlr.

I Stokholm er der anlagt tre Ugers Hofsorg for den afdøde Hertug af Brunsvig.

Elben er i denne Tid saa fuld af Driviis, at intet Fartøi kan seile op- eller ned ad samme.

Sachsen, som nu er blevet til et Kongerige, har havt mange Regenter, som bare Keiser- og Kongekronen. Da den Carolingiske Stamme uddøde 911, skulde Otto være Konge i Tydskland, men han afstod Kronen til Greve Conrad I. (912—918). Conrads Søn, Henrik d. I., blev valgt til Tydsk Konge. Hans Søn, Otto d. 1ste eller Store, var Konge efter ham (936—974) og bragte det saavidt, at han 961 blev i Mayland kronet til Konge af Italien, og i Rom til Keiser. Efter ham fulgte i samme Værdighed Otto II, Otto III og Henrik II. (983—1024), og efter de Frankiske Kongers Død Hertugen af Sachsen Lothar II (1125—1137). Albrecht II, Keiser Rudolph I. Svigersøn, kom første Gang i Besiddelse af den da grundfæstede Churværdighed. — Churførste Friedrich III eller den Vise (1486—1525) kunde efter Maximilians Død (1519) blive Keiser, men han vilde ikke modtage Kronen, og hjalp den mægtige Carl V til Keiserværdigheden. Endnu i det afvigte Aarhundrede vare to Sachsiske Churførster, Friedrich I og Friedrich August II., som efter hinanden bestege den Polske Trone — prydede med Kroner. Ogsaa den nuværende Regent i Sachsen, som har udmærket sig ved 47 Aars retfærdig Regjering, kunde, dersom han havde villet, have blevet Konge af Polen. — Det nuværende Sachsen har paa et Fladeindhold af 716 □ Mile, 2,010,000 Indb., en Krigsmagt af omtrent 34,000 Mand, 12 Mill. Fl. Indkomster. Det er 3 Gange saa stort som Wirtemberg, og i sin nærværende Tilstand vel 100 □ Mile mindre end Bayern, men i sig selv frugtbarere og bedre dyrket.

Siden Nytaar arbeides uafladelig paa Fæstningsværkerne ved Büderich, og Øen mellem samme og Wesel. Naar Veirliget tillader det, skal der begyndes paa Muurarbeidet. Arbeiderne ere saa betydelige, at man maa lade komme Arbeidsfolk langt borte fra, at de ville medtage en Tid af 8 Aar, og at man har maattet give Anvisning paa alle Indkomsterne af Roerdepartement. I Rastadt blev Øen Büderich erklæret for neutral, men nyligen er den bleven henlagt under den 25de Militairdivision.

Gjenerobringen af Buenos Ayras ved Spanierne er stadfæstet.

1200 Engellænderne og Sicilianere landede nylig ved Maratea, hvor de forskandsede sig. General Lamarque indsluttede dem og tog dem til Fanger. Iblandt disse vare adskillige bekjendte Insurgent-Anførere, hos hvilke man fandt Breve, hvori det hedte, at Preusserne havde slaaet de Franske, at Napoleon flygter etc. Kong Joseph har benaadet disse Chefer, og de have allerede tilsvoret ham Troskab.

I Berlin have Børnekopperne i afvigte Aar bortrykket 490 Mennesker!!

Derectionen for Trollhættens Canal og Sluseværker udlover en Belønning af 25 Hollandske Ducater for den bedste og hensigtsmæssigste Model til et Fartøi for Trollhætte-Canalfarten.

Chronologisk Tabel.

(Fortsat.)

September.

26. Kongen af Storbritannien ophæver igjen den siden d. 16 Maji befalede Blocade af Tydske Kyster og Havne.

29 og 30. De Franskes Seier over Russerne og Montegrinerne i Dalmatien.

30. Churførsten af Würzburg tiltræder som Storhertug Rhinforbundet. — Den Engelske Escadre forlader Lissabons Havn.

Anm. I de første Dage af denne Maaned hedder det endnu, at de Franske Tropper med det første ville forlade Tydskland. Men endnu forend Midten af denne Maaned kaldes de Franske Marchaller til Paris; Leiren ved Meuden ophæves. Marchallerne vende meget hastigen tilbage til Tydskland, og bryde med deres Armeecorpser, endnu i Slutningen af denne Maaned op mod Bayern og Schwaben. — Ogsaa de Preussiske Tropper concentrere sig bestandig mere og mere ved den sydvestlige Grændse af Sachsen. Alting bebuder, at Krigen er nær ved at udbryde.

October.

1. Keiser Napoleon kommer til Frankfurt. — Et overordentlig Gesandtskab, i Spidsen for hvilket Lord Morpeth staaer, reiser fra London til Kongen af Preussens Hovedqvarteer.

2. Keiser Napoleon kommer Kl. 7 om Morgenen til Aschaffenburg og om Aftenen Kl. 6 til Würzburg. — Den Preuss. Gesandt v. Knobelsdorf forlader Paris.

4. Det Preuss Hovedqvarteer forflyttes til Erfurt.

5. Den Franske Gesandt Laforest forlader Berlin. — Fredsfyrsten (Generallissimus) i Spanien opbyder Statens Kræfter til ny Krigsrustninger.

6. Keiser Napoleon i Bamberg. Opraab til hans Soldater, hvori han bekjendtgjører Krigen mod Preussen. — Skrivelse fra de jødiske Deputerede i Paris til deres Troesbekjendere i Europa til at møde i det store Sanhedrin, der skal aabnes i Paris.

7. Franske Tropper besætte Coburg.

8. Begyndelsen af Fiendtlighederne mellem Frankrige og Preussen. Storhertugen af Berg forcerer ved Saalburg Overgangen over Saale.

9. Det Preuss. Krigsmanifest udkommer i det Preuss. Hovedqvarteer i Erfurt. — Fredsunderhandlingerne mellem Engelland og Frankrige standse. Lord Lauderdale vender tilbage fra Paris til London, hvor han indtræffer d. 13de. — Fægtning ved Schleitz. Preusserne drives tilbage.

October.

10. Kongen af Preussen gaaer med Hovedqvarteret til Blankenburg. — Træfning ved Saalfeld. Preusserne og Sachserne slaaes tilbage. Prinds Louis's Død. — Keiser Napoleon udstæder fra Ebersdorf en Proclamation til Sachserne, at skille sig fra Preusserne. — Kongen af Holland indtræffer i Wesel og den Preuss. Gesandt Jacobi-Klöst ankommer i London.

11. Det Preuss. Hovedqarteer forflyttes til Weimar.

12. De Franske trænge frem over Kuhla og Dornburg. — Den Preuss. Leier ved Weimar bryder op.

13. De Franske rykke ind i Jena. — Den Preuss. Hovedarmee gaaer til Auerstädt; det Rüchelske Corps rykker ind i dens Leier ved Weimar; det Hohenlohe-ske Corps besætter Høiene imellem Kötschau og Capellendorf.

14. Slaget ved Jena og Auerstädt. De Franske rykke ind i Weimar. — Porten fornyer sin Alliance med den Russiske Keiser.

15. Keiser Napoleon vælger sit Hovedqvarteer i Weimar.

16. Erfurt overgives ved Capitulation. — Hertugen af Gothas Lande erklæres for neutrale. — Om Aftenen indtræffer den første Colonne Preuss. Krigsfanger, escorteret af Franske Tropper, i Gotha.

17. Slaget ved og i Halle. — Chursachsen slutter en Neutralitets-Convention med Frankrige. — Den første Colonne Preuss. Krigsfanger befries igjen ved den Preuss. Lieuten. Hellwig i Nærheden af Eisenach.

18. Leipzig besættes af Franske Tropper.

20 og 21. Den Preuss. Administrations-Commission forlader Hannover. En Interims-Regiering i det Hannov. Statsministerium ophæver strax igien de Preuss. Indretninger.

22. Lord Morphet vender fra Hamborg tilbage til Engelland.

22 og 23. Den Franske Armee gaaer ved Wittemberg og Torgau over Elben. — Landstændernes Ophævelse i det Hessen-Darmstadtske.

(Fortsættes.)

Fra d. 16 til 18de Januarii er ankommen: Lieuten. v. Jørgensen fra Møen, Capit. v. Schmidt og Ambrosius fra Landet, Auditeur Kierulf fra Helsinøer, en Engelsk Officier, Forolst, kommende over Roeskilde; afreist: Major v. Friesz, af Husarregimentet, til Kiel, Landphysikus G. Arctander til Stavanger, Sognepræsten til Saltdalen i Trondhjems Stift C. Daae, med Kone og Datter, samt Studenterne Fritzner og Kahrs, til Bergen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 30.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 24 Januarii, 1807.

Den politiske Skribents Pligter.

Allerede i den sidste Anordning om Trykkefriheden siges: "Dersom, i Kongens Riger, noget Skrivt vorder trykt, der fornærmer fremmede, i Venskab med Ham værende Magter, enten ved at laste og forhaane de regjerende Personer, eller, uden at nævne sin Hjemmel, at tillægge saadanne Regjeringer uretfærdige og skammelige Handlinger, da straffes den Skyldige med at arbeide i Forbedringshuset fra 3 Maaneder til 3 Aar, efter Fornærmelsens Natur." Rescriptet af 10 Januarii kan altsaa i Grunden kun betragtes som en nøiere Indskjærpelse af det anførte Kongebud, paa den Omstændighed nær, at endog den, der kan nævne sin Hjemmel, skal straffes ligefuldt. Men uagtet Tidsomstændighederne upaatvivleligen have gjort denne Skjærpelse nødvendig, saa have adskillige dog været af den urigtige Formening, at enhver frimodig Betragtning over de store Verdensbegivenheder, som maa vække Phlegmaen selv af sin Dvale, enhver ubehagelig Sandhed om regjerende Hoveder nu med eet skulde være forviist fra det Dannemark, der hidtil har viist sig saa selvstændigt og conseqvent i alle sine Handlinger. En saadan vrang Mening bør offentlig og eftertrykkelig gjendrives, og den Skribent, hvis Maal det er, at hævde sit Lands Hæder, og vise den retfærdigste Regjerings Hensigter i det humane Lys, de fortjene at sees, kan aldrig anvende det Pund, Naturen har forundt ham, til et værdigere Brug, end at bortdrage Sløret fra Mængdens Øine, og udvikle Lovgiverens liberale Øiemed paa det tydeligste. Med den Frimodighed, som anstaaer en Dansk Borger, og med den Agtelse, man skylder den Danske Regjering, skal Forfatteren fremsætte her sine uforgribelige Tanker om dette vigtige Emne.

Den store Grundlov for alle moralske Love: "gjør mod Andre hvad du vil, at Andre skulle gjøre mod dig", synes at være det Princip, hvorfra Lovgiveren er gaaet ud. Dette gjensidige Værn mod skrivtlige Fornærmelser er nødvendigt blandt venskabelige Magter, og den Regjering, som fordrer Agtelse af andre Stater, bør først og fremmest sørge for, at dens egne Undersaatter ikke fornærme de Regenter, den leve i Venskab med. Denne gjensidige Omsorg for at hævde gjensidig Agtelse er saa naturlig, at ingen billig

Tænkende kan have noget at indvende derimod. Men her vil maaskee adskillige opkaste de Spørgsmaale: hvad forstaaer Lovgiveren under Ordet "fornærme"? Kan ikke enhver ubehagelig Sandhed af den Paagjeldende ansees for fornærmelig, og gives der nogen Kjendsgjerning, som den krænkede Stolthed eller Egenkjerlighed ikke betragter som en Fornærmelse, naar den offentlig fremsættes? — Men disse Spørgsmaale besvarer Forordningen af 27 Sept. 1799 tilfulde: naar den udtrykkelig bestemmer Forbrydelsens Natur ved følgende Yttring: "enten ved at "laste og haane" de regjerende Personer, eller uden at nævne sin Hjemmel, at tillægge saadanne Regjeringer uretfærdige og skammelige Handlinger." Hvad enhver ærekjer og human Skribent ikke tillader sig mod Privatpersoner, det vil og bør han saa meget mindre tillade sig mod Personer, hvis offentlige Agtelse staaer i saa nøie en Forbindelse med Millioners Skjebne. Men uagtet det ikke er tilladt at laste og fornærme Regenter, eller, uden Hjemmel, at tillægge dem uretfærdige eller skammelige Handlinger, er det langt fra ikke forbudet, at fremsætte Kjendsgjerninger og historiske Documenter, som ligge aabenbare for hele Europas Oine, og, som selv de Magter, de ere stilede imod, ikke tage i Betænkning, at indføre i deres officielle Tidsskrivter. Saaledes har man læst i Moniteuren oversatte Statsdocumenter, forfattede i de djærveste Udtrykke mod Frankrige, og saaledes har man i Engelske officielle Blade læst de djærveste Yttringer mod Engelland, tagne af Franske Tidskrivter. Hvad altsaa saadanne Stater selv ikke finde betænkeligt, at optage i deres egne Skrivter, kunne de umuelig finde fornærmende, naar de see dem oversatte hos andre Nationer, der, uden offentlig at tage noget Partie, blot fortælle dem som Bidrag til Dagens Historie og Materialier for

den tilkommende Historieskriver. Skulde man antage, at Krigserklæringer, Krigsbulletins og andre saadanne Statsdocumenter, der altid maae indeholde ubehagelige Yttringer for een af Parterne, skulde betragtes som fornærmelige, saa maatte al Statshistorie ophøre, og det vilde da ene være vore Efterkommere forbeholdt, at læse vore Dages Statsbegivenheder, ligesom det blandt vore Samtidige kun i det Høieste vilde være dem, der ere fremmede Sprog mægtige, som vilde see sig istand til at erfare, hvad der i udstrakt Forstand foregaaer paa den store politiske Skueplads. Men denne Mening gjendriver sig selv, naar man tager Hensyn til Forordningens egne Ord, og naar man betænker, at Lyst til at fremme Oplysning og forjage Alt, hvad der lægger Hindringer i Veien for Nationens Cultur, kort sagt, ædel Sandhedsiver og anstændig Frimodighed altid have været Egenskaber, som den Danske Regjering ikke allene har taalet, men endog i alle sine Tidsrætter har hyldet.

Europas nuværende politiske Stilling og Crisis, hvor Interessen, Venskabsbaandene og Forholdene ere saa ganske forskjellige, har frembragt en Gjæring, der ikke kan andet end foranledige Yttringer, ganske forskjellige fra dem, man var vante til at høre for et Decennium siden. Disse Yttringer, som ere saa nøie indflettede i Rigers og Regenters Skjebne, kunne, hvor uskyldigen de end fremsættes, ikke andet end saare enkelte af dem; men ophøre de derfor at være historiske Sandheder? Naar Archenholtz i det sidste Hefte af sin Minerva anstiller Betragtninger over det Preussiske Monarkie, og taler i de kraftigste Udtrykke om hvad det har gjort og hvad det burde gjort, om hvad det har tabt for en Tid, og om hvad det maaskee har tabt for Aarhundrede, saa kan man ikke negte, at saadanne Sandheder, selv i en Graties Mund, ere haarde,

bittre og ydmygende, men ere de derfor ogsaa fornærmelige? — Hvilken Regent paa Jorden kunde vel føle sig fornærmet ved at læse paa Prent, det, som tusinde Kjendsgjerninger vidne om, det, som Seierherren i alle sine offentlige Bekjendgjørelser taler om, det, som hans egne Undersaatter bebreide ham?

Men den Lovgiver, som har tilladt "hver redelig og oplyst Mand, med Frimodighed og Anstændighed, at tilkjendegive sine Tanker om Landets egne Love og Indretninger", vil endnu mindre, at Danske Undersaatter skulde blive uvidende om de store Rystelser i den politiske Verden, som lære dem at sætte saa meget større Priis paa den Lykke og Fred, de selv nyde, eller at nogen historisk Kjendsgjerning, nogen offentlig Erklæring, der netop er skreven fordi den skal læses, bedømmes og tages til Eftertanke af enhver Stats Undersaatter, uden Forskjel, skulde udelukkes af Danske Tidsskrivter. Den, som fortolker Lovgiverens Ord paa denne Maade, misforstaaer ham, og miskjender den humane Aand, der i en Række af Aar har udmærket vor Lovgivning og forskaffet den andre Nationers Høiagtelse.

Fra denne Synspunct har Forfatteren af den historisk-politiske Artikel i dette Blad betragtet det sidste Rescript, og efter disse Grundsætninger agter han fremdeles at underrette sine Medborgere om de store, vigtige og tildeels blodige Begivenheder, som i saa høi en Grad har tildraget sig hvert tænkende Menneskes Opmærksomhed. Som upartisk Verdensborger, der hylder Fornuft, Sandhed og Retfærdighed, skal han søge at forene sømmelig Frimodighed, med Agtelse for de Love, han gjør sig en Glæde af at adlyde. I den Bevidsthed, aldrig at have næret andre Følelser i sit Bryst, end dem han kan forsvare for Guds, Kongens og sit eget Hjertes Domstoel, vil han stræbe at blive Sandheden tro, uden at træde Beskedenhed et Haarbred for nær. Den Skribent, der for Alvor attraaer at fremme det Gode, bør være sin egen Lovgiver, bør selv kunne bestemme Grændserne for sine Tankers Yttring, bør kjende den Tidsalders Aand, hvori han lever, og jeg smigrer mig i det mindste med den gyldne Drøm, at der engang vil komme en Tid, hvor Straffelove mod Skribenter, ved den stigende Oplysning vil ansees for ligesaa unødvendig som Love for Fadermord hos Athenienserne. Ligesom Solon regnede en saadan Forbrydelse blandt de umuelige, for at opvække des større Afsky for den, saaledes vil man maaskee engang ansee det for umueligt, at den hvis store Kald det er, at tale Lovens og Sædelighedens Sag, at være Lasternes og Daarlighedernes Svøbe, kan trænge til at holdes i Tømme ved Straffelove, der ellers kun ere bestemte for lave Forbrydere.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Af det trykte Regnskab for Lyngby Sogns Fattigvæsen sees, at dette siden Aaret 1802, da det blev oprettet, har Aar for Aar faaet flere Fattige. 1802 havde det imellem 50 og 60 Lemmer, 1804 over 100 og 1805 endnu mange flere. Som Aarsager til denne overhaandtagende Fattigdom anfører Hr. Pastor Rønne: Skolegangens Forsømmelse, Ligegyldighed for at lade sine Børn danne til nyttige Borgere, Letsindighed, Forlystelsessyge, Krogang, den Ubesindighed, hvormed Ægtefolk knytte og løse Baand, Ringeagt for Religionen, og Alt hvad der flyder deraf. Det rosværdige Fattigvæsens nuværende Indretning og Pleie skaber selv Armod og fremkalder idelig Trang. Fattigcassen har efter 4 Aars Forløb over dobbelt saa mange Fattige og Udgivter, og blandt sine Lemmer en stor Hob modtvillig forladte eller paa ulovlig Maade avlede Børn, som koste langt mere at underholde end de ældre Fattige. I andre Sogne

har man allerede seet sig nødsaget til at gjøre nye og betydelige Paalæg, hvilket man i Lyngby Sogn ogsaa vil blive nødt til. — Det Fru Drewsenske Hospital, som i Aaret 1804 kjøbtes, er 1805 istandsat og indrettet. Det har Plads for 6 Syge, nemlig 3 af hvert Kjøn, som i Sygestuerne forsynes med Senge, Klæder og øvrige Fornødenheder. Ligeledes har det Plads for en Vaagekone og 4 fattige Børn, samt for 6 à 8 voxne Almisselemmer, som der have Huusly, Sengesteder, og nyde nogen Ildebrændsel til Varme om Vinteren. Capitalen er allerede i Aar forøget ved en Høiesteretsdom, efter hvilken Executorerne i Fru Drewsens Bo skulle tilbagebetale af deres Salarium 1500 Rdlr., hvoraf Lyngby fik den ene Halvdeel og Søllerød den anden.

For omtrent 3 Aar siden blev i Fridericia et ledigt Fruentimmer, som nylig havde født et Barn, befundet i den meest trængende Tilstand. Fridericia Fattigcommission bar strax Omsorg for hende, og lod Barnet derefter udsætte hos en Huusmand i Erritsøe, hvilken antog det spæde Barn, som ellers af Elendighed maatte have omkommet, for 2 Mk. 8 ß. ugentlig. Et og et halvt Aar derefter giver Moderen sig med en Soldat af det Fyenske Infanterie-Regiment, og følgelig tilkom det nu disse, selv at sørge for deres Barn; men da Regimentet kort efter marcheerte derfra, og Barnets Forældre med, saa forblev Barnet paa Fattigcommissionens Foranstaltning hos denne Mand, indtil nu for kort siden, da Forældrene ere komne hjem, og de altsaa tilbøde sig at modtage Barnet. Men denne Mand har imidlertid fattet saa stor Godhed for dette B[a]rn, at han ei allene tilbød sig at underholde og opdrage Barnet uden nogen Betaling, men gav endog Barnets Fader Penge, for at kunde beholde samme. Mandens Navn er Niels Jochumsen. Hans Kaar ere maadelige, og han har selv 2 Børn.

Under 9 Jan. d. A. har H. Maj. besluttet, at Nicolai Kirkes Rudera maa istandsættes og indrettes til en Bygning, hvori 96 Stykker Brandkarrer med Tilbehør kunne bevares, og Sprøite-Slangerne smøres, tørres og repareres; at Taarnet skal indrettes til et Vagttaarn i Ildebrands- og andre overordentlige Tilfælde, og til Benyttelse ved Sprøiternes Prøvning; at Stakittet og Træ-

erne, om det findes fornødent, skal borttages, Gravene i Kirken og paa Kirkegaarden jevnes, og Pladsen omkring Kirken brolægges. Tomten overlades til Brandvæsenet uden Betaling, men Kirkens Fonds gives Erstatning for disse Rudera paa den Maade, at det til Brandvæsenet d. 10 Jan. 1806 bevilgede Laan af 85,000 Rdlr., forøges med den Sum, som disse Rudera taxeres for. — Arbeidet skal, det snareste skee kan, iværksættes og fuldføres.

Udenlandske Efterretninger.

I det sidste Hefte af Archenholz's Minerva siges, at Fæstningen Magdeburg, som uden at forsvares af sin stærke Besætning, blev i denne Krig overgivet, er i Syvaarskrigen, under alle Lykkens Omvexlinger, ikke engang bleven beleiret.

Den fortræffelige Victoria, et Mesterstykke i Billedhuggerkonsten, som findes over Brandenburger Porten i Berlin, er nu virkelig bleven nedtagen og sendes til Paris. Men Churførstens Billedstøtte, som ved at nedtages vilde vanzire Porten alt for meget, skal, efter den gamle General Möllendorffs Forbøn hos Keiser Napoleon, blive staaende.

D. 26 Oct. f. A. forestillede man det medicinske Collegium i Paris et Barn paa 2 Aar og 2 Maaneder, som, naar det beholder Livet, vil blive en Dverg. Det er endnu ikke over 17 Tommer høi, og veier ikke mere end 6 Pund 4 Lod (da derimod i Almindelighed hver andet fuldbaaret sundt Barn veier strax efter Fødselen 8 Pund). Dette Dvergbarn seer overordentlig levende ud, og dets Muskler ere næsten uophørligen i Bevægelse. Det har allerede 10 Tænder; Øinene ere meget smaa; iøvrigt besidder det, paa Lugten nær, som endnu ikke synes udviklet, alle de øvrige Sandsers Brug; men det kan endnu ikke gaae, udtaler heller intet Ord tydelig; alle dets øvrige legemlige Forretninger gaae deres naturlige Gang; men Pulsen slaaer hastig, og man tæller 150 Pulsslag i et Minut.

Jøderne i Frankfurt have tilskrevet de Deputerede af samme Religion følgende Brev: Hr. Præsident! Vi kunne ikke længere iagttage en Taushed, der strider imod vort Sindelav og vore Ønsker. Sammenkaldelsen af den Forsamling, hvori De har Forsædet, har strax i Begyndelsen opvakt Glæde og smigrende Forhaabninger hos os; Svarene paa den store Monarks Spørgsmaale have tildraget

sig vor sande Beundring. De røbe Mænd, der ere gjennemtrængte af Religionens sande Aand og en dydig Borgers Pligter. Man sporer deri en Jevnhed, der udmærke de Mænd, som bestyre Underhandlingerne, og besjeles af den tolerante Caracteer, som det saa ganske egner at bortrydde Vanskelighederne. De Israeliter, der leve adspredte i det umaalelige Franske Rige, have allerede havt den Lykke, at indsættes i deres gamle Rettigheder igjen. Den store Nation havde allerede sønderbrudt de Lænker, der betyngede et Folk, som alt for længe har været Slave, og tilintetgjort Skillerummet, som skilte det fra dets øvrige Brødre. Det gjengav Fædrenelandet Forsvarere, som det miskjendte, og Staten nyttige Borgere. Men Nydelsen af denne uskatterlige Velgjerning var endnu underkastet Vanskeligheder, og det var den udødelige Napoleon forbeholdet, at fuldende vor Lykke. Hans store Aand indsaae vel, at Religionen maatte luttres og Misbrugene reformeres; for imidlertid at forebygge hver Mistanke, i mindste Henseende at træde vor gamle Tro for nær, overdrog han Dem, at raadslaae, som en Fader med sine Børn, om deres dyrebareste Tarv. Maatte det skjønne Exempel, som Frankrige har givet, ikke indskrænkes til dets Grændser! Maatte dets Monarks Menneskelighed udbrede sig over hele Jorden! Maatte Virkningen deraf ikke blot være en frugtesløs Beundring, men en rosværdig Efterlignelseslyst til at sætte os i lige Rang med vore Brødre! Maatte de, der bestemme Menneskeslægtens Skjebne, laane Øre til den mishandlede Natur! O, guddommelige Magt! Lad det Folk, som fordum var en Gjenstand for din Naade, endnu værdiges et mildt Blik! Besjel Verdenens Herrer, rør deres Hjerte til Bedste for Israels Folk! og De, som ere forsamlede, for at berede Deres Brødres Lykke, lad Deres Iver ikke kjølnes; understøtter med Nidkjerhed vor store Velgjørers Hensigter! Naar den Sandsesløse misbilliger deres Bestræbelse, saa overøser den Vise Dem med Velsignelser. En udødelig Hæder venter Dem ved Enden af Deres Bane. Vi ønskede, Hr. Præsident, bedre at kunne udtrykke vore varme Ønsker for Deres Arbeiders lykkelige Udfald. Som et Bevis paa den Deel, vi tage deri, modtage De her vor Tak og vor Agtelse.

(Her følge 250 Underskrivter.)

Marchal Mortier er fød i Cambray og blev først i Aaret 1791 ansat som Lieutenant i Carabiner-Regimentet, hvilket Corps han kort derefter forlod, for at antage et Compagnie af Norddepartementets Frivillige. Med dette bivaanede han den første Fægtning i den Franske Revolutionskrig, som forefaldt den 30 April 1793 ved Quivrain, hvor han mistede en Hest under Livet. Mortier deeltog ogsaa i Slagene ved Jemappe, Neerwinden, Fleurus ꝛc. ꝛc. Paa den mærkværdige Dag ved Hondschooten steeg han til Generaladjutant, ved Maubeuges Undsætning blev han saaret af et Kartæskskud. I sin Beretning om en Fægtning, hvori Mortier førte Commandoen, udlod Kleber sig saaledes om ham: "med slige Anførere behøver man ikke at tælle sine Fiender." Fra Donau-Armeen blev han forflyttet til den Helvetiske Armee under Massena, hvor han bidrog meget til Seieren over Russerne. I Aaret 1803 anførte han den franske Armee, som besatte Hannover, 1805 anførte han et af de 7 franske Armeecorpser imod den Russisk-Østerrigske Hær, og i denne Krig har han i Spidsen for det 8de Corps taget det Nordlige Tydskland i Besiddelse.

Krigsskuepladsen.

Ligesom det kort for det store Slag ved Jena hedte, at den Preussiske Hær havde taget 10,000 Franske til Fanger, saaledes hedte det atter i disse Dage, at den Russiske Armee havde vundet en stor Seier over de Franske i Polen. — Dagsposten meddeler os imidlertid en temmelig fuldstændig Efterretning om hvad der er forefaldet. Moniteuren af 12te d. M. siger: at Rigserkekantsleren har samme Dag modtaget af Keiserinden en Gjenpart af en Skrivelse fra Krigsministeren, Førsten af Neufchatel, dat. d. 26 Dec., saavelsom adskillige andre Breve fra Warschau, som alle eenstemmigen melde, at Keiseren nyder den bedste Sundhed, at han befinder sig midt i sin Armee, og er i Begreb med at forfølge Fienden, efter det Nederlag, han har liidt ved Ukra. Den Russiske Armee er aldeles i Uorden, afskaaret og slaaet; den maa have tabt over 30,000 Mand, uden at den vil kunne stille sig i Linie igjen. Vi have allerede en stor Deel af dens Bagage og Artillerie i vor Magt; Fienden kan ikke levere mere noget Slag. — Stor-

Hertugen af Berg er i Spidsen for sin Cavallerie-Reserve og befinder sig vel. Han føler ikke mere noget Anstød af Feber, som han havde i Warschau. — Denne Efterretning lod Prindserkekantsleren oplæse i Skuespilhusene, og den blev optaget med ubeskrivelig Enthusiasmus. — Thorner Avisen siger under Artiklen Warschau d. 30 Dec.: D. 26de d. M. om Morgenen Kl. 7, blev Fienden angreben ved Lopacin og aldeles slaaet. Al hans Artillerie og Bagage faldt i de Franskes Hænder. Endeel af Fienden blev, som det hedder, paa alle Sider afskaaren, og derved al videre Forening gjort umuelig. — Man regner Fiendens Tab af Fanger, Døde og Saarede for 50,000 Mand. De Franskes store Hære følge nu Fienden med raske Skridt. — Publicisten af 8 Jan. siger: Efterretninger, som have udbredt sig overalt og grunde sig paa de troværdigste Vidnesbyrd, forsikkre, at H. M. Keiseren har vundet en fuldkommen Seier over den hele Russiske Armee. Man siger, at en Fjerdepart af Armeen er dræbt og de øvrige indsluttede. Under d. 9 Jan. tilføier Publicisten: det synes, at adskillige Fægtninger, som bestandig faldt ud til de Franskes Fordeel, ligesom ved Jena, tre Dage i Forveien have forberedt Russernes Nederlag. Dagen før det store Slag vare alle deres Forposter kastede, og en General-Major med 2000 M. bleven tagen til Krigsfange, ligesom den hele Armee blev sat i saadan en Stilling, at den ikke kunde undgaae et almindeligt Slag. Det synes, som Træfningen fandt Sted d. 25 Dec.; at en Trediedeel af den Russiske Armee er bleven paa Valpladsen, og at de øvrige enten bleve tagne eller adspredte. Der tilføies, at Overgeneral Kamenskoi selv findes blandt de Døde. Russerne have viist megen Tapperhed, men kun liden Krigskonst. — Warschau d. 8 Jan. Gener. v. Zastrow ventes her igjen som Kongel. Preussisk Befuldmægtig. Fra Wien skal General Greve v. St. Vincent ankomme her i et eget Ærinde. I Warschau befinde i denne Tid mange diplomatiske Personer sig. Fredforhaabningerne have atter fornyet sig. — Russerne have i det sidste Slag mistet henved 100 Canoner og mange Faner; Resten af Armeen har reddet sig og trukket sig tilbage dybt ind i Landet. — Keiser Napoleon har allerede siden nogle Dage befundet sig her. — Marchal Lannes skal i de sidste Træfninger være bleven truffen i Skuldren af en Kugle, som imidlertid allerede var mat og ikke saarede ham. — Marchal Augereaus Hest blev borskudt under ham; det samme var Tilfældet med General Treilhard, der saavelsom General Werbe blev ubetydelig saaret. — Staden Breslau har, efter 4 Ugers Beleiring og et næsten ligesaa langt uophørligt Bombardement, capituleret under samme Betingelser, som Glogau. Det egentlige Bombardement begyndte d. 10 Dec. om Morgenen Kl. 7, og varede næsten uafbrudt Nat og Dag til d. 3 Jan. Den 7de blev den af Beleiringscorpset, der bestod af Bayerske, Wirtembergske og faa Franske Tropper, i Følge Capitulationen, tagen i Besiddelse. — Staden var under Bombardementet ofte kommen i Brand, over 100 Personer af Civilstanden ere deels dræbte, deels saarede derved. Kirkerne og Bygningerne have lidt overordentlig meget. Besætningen, som blev gjort til Krigsfanger, bestod af 6 til 7000 Mand. D. 29 og 30 Dec. forefaldt i Nærheden af Breslau adskillige afgjørende Fægtninger, hvori Preusserne tabte betydeligen. I Staden gives kun faa Bygninger, som ikke ere blevne beskadigede af Bomber og Granater. Et betydelig Antal Mennesker bleve dræbte paa Gaderne og i Husene. Især var Nytaarsaften skrækkelig, thi under en stærk Storm udbrød ved Bombarderingen Ild paa tre forskjellige Steder paa eengang, som ikke strax kunde slukkes. De fleste Indbyggere søgte Beskyttelse i deres Kjeldere, og forbleve der i største Angest og Bekymring hele Uger. Antallet af de Franske Tropper, som i Begyndelsen befandt sig her, beløb sig omtrent til 15000 Mand. De holdt et prægtigt Indtog i Staden, og endeel af samme er allerede marcheret til Brieg og Schweidnitz, som nu forestaaer samme skrækkelige Skjebne. Siden d. 9 Jan. har man begyndt at sløife Ud- og Fæstningsværkerne ved Breslau.

Den 12 d. M. hørte man i Leyden en frygtelig Explosion, hvorpaa Huse styrtede ind og Vinduesruderne sprang. Aarsagen dertil var et med Krud ladet Fartøi, som seilede igjennem Staden, og sløi i Luften. Ilden har ødelagt 200 Huse, og man befrygter at flere end 100 Mennesker ere omkomne derved.

I Lund har der yttret sig en smitsom Syge.

Det Keiserl. Palads i Laeken istandsættes for den Franske Keiserinde, som ventes der sidst i denne Maaned.

Marchal Lannes, som i Slaget ved Pultusk anførte 18,000 Mand, havde 50,000 Russer imod sig, som han slog. 12000 dræbtes, og 13,000 bleve fangne og saarede.

Den 9de d. M. ere i Dorsten 200 Mand Keiserl. Franske Douanierer (Toldere) ankomne, som ere bestemte til Hamborg og Lübeck. Et ligesaa stort Antal ventes endnu til samme Bestemmelse. En Nürnbergeravis siger: at i Følge Efterretninger fra Wien vil Østerrige spærre alle sine Havne i det Adriatiske Hav for Engellænderne og overlade Østerrigsk Polen til Keiser Napoleons videre Foranstaltning.

En Fransk Coureer, affendt fra det Keiserl. Hovedqvarteer d. 15 Nov., har bragt Storherren den Efterretning: at Keiser Napoleon paa det eftertrykkeligste vil forsvare Portens Integritet og Uafhængighed. Den Franske Ambassadeur i Constantinopel distingveres meget ved alle Leiligheder.

Gen ral Oudinot skal være bestemt til at støde til Tyrkerne med et Corps af 20,000 Mand.

Under den Spanske Consuls Mægling har Tunis sluttet 6 Maaneders Fred med Etrurien.

Caaliari den 27de Nov. Skibsfarten i vore Vande forstyrres meget ved Caperier. Her i Havnen ligge nu kun 2 Ragusanske, 2 Genuesiske og nogle smaa Sardiniske Fartøier. Kongen af Sardinien har føiet adskillige hensigtsmæssige Foranstaltninger til Handelens og de øvrige Næringsgrenes Opmuntring.

Marchal Davoust havde d. 20 Dec. sit Hovedqvarteer i Jablona, en liden Stad ved Bug, som tilhører Prinds Joseph Poniatowski, en Brodersøn af den sidste Konge af Polen. Det er hans sædvanlige Sommerophold, hvor han eier et Slot med et udvalgt Bibliothek, hvori Franske Bøger af alle Litteraturens Grene findes. Denne Prinds commanderer Borgermilitsen i den forrige Preuss. Andeel, og blev af Polakkerne valgt til deres Anfører.

Breslau, Schlesiens Hovedstad, har for nærværende Tid, med Indbegreb af dets 5 Forstæder, 4500 offentlige og Privathuse, og nogle 50,000 Indbyggere af Civilstanden. Staden er vel omgiven med en Muur, Volde og Skandser, men kan i strængeste Forstand dog ikke kaldes en Fæstning, da Værkerne, i Forhold til Stadens Vidtløftighed, ere utilstrækkelige.

Ogsaa i Florenz ere alle Engelske Varer tagne under Beslag.

Den døvstumme Blinde.

(Af Archenholz Minerva.)

Blandt Irokeserne fandtes en Blind, der baade var døv og stum. Alle Vilde af hans Folkeslag gjorde sig en Pligt af, at ernære, føre og opvarte ham. Sandsynligviis sagde han til sig selv: "hvad ere Irokeserne dog for fortræffelige Mennesker?" — En mægtig Genius, som en Dag var ørkesløsere end sædvanlig, fik det Indfald, paa eengang at give ham Synet, Hørelsen og Mælet igjen. Nu vil enhver sige: "nu var han ret lykkelig!" — Det ville vi nu faae at see. Men man vinder sjelden noget ved at forandre sin Tilstand. — Den Blinde, som havde faaet sit Syn igjen, saae de gode Irokesere bestandig sysselsatte med at bestjele hverandre. Han hørte dem tale, men de sagde intet uden Taabeligheder. Han saae dem sælge deres Hamacker, for at kjøbe sig Brændeviin, som en god Stund berøvede dem Forstanden. — "Det er meget besynderligt — raabte han — Irokeserne ere Tyve, Dosmere og Narre!" Disse vare de første Ord han frembragte; men det kom ham dyrt at staae. Han blev landsforviist. Ved sin Bortgang, sagde enhver: "nu indseer jeg, at man for at leve lykkelig blandt Irokeserne maa man være blind, døv og stum."

Fra d. 19de til d. 22de er ankommen: Major Møller fra Corsøer, Proprietair Seidelin f. Sparesholm; Kjøbm. Mathæus f. Danzig, Engelsk Legations-Secretair Burell som Coureer (logerer hos Tract. Rau); Kmjunker Castenskjold f. Landet, (h. Tract. Møller), — Afreist: Kjøbm. Williamson med Kone, Fuldmægtig Dreyer, Lieuten. v. Linstow og Cancell. R. Fries til Helsingøer, Grev Scheel til Jylland.

De to engelske Fregatter, som laae ved Neuwerk, ere Natten fra d. 15de til d. 16de d. M. blevne af Stormen løsreven fra deres Ankere, og skulle nu være ankomne til Glückstadt. — Ved Gothenborg er d. 15de f. M. et Dansk Skib, og ved Anholt d. 31de et Russisk Skib, tilligemed Ladningerne forliist. — Capit. School er d. 29de f. M. strandet ved Cunishamn, en liden By i Skaane; Skibet er fuldt med Vand, men Mandskabet er reddet. Skibet Minerva, Capit. Stook, fra Memel til London, har med sin hele Ladning sat til ved de Norske Kyster.

Chronologisk Tabel.

(Sluttet.)

October.

24. De Franske besætte Berlin. — Thiard, Keiser Napoleons Kammerherre, bliver Gouverneur i Dresden, hvor Bayerske Tropper rykke ind d. 25.

25. Spandau overgiver sig ved Capitulation. — Det Britiske Parlaments Opløsning.

26. Osnabrück tages af General Grandjean i Kongen af Hollands Navn, i Besiddelse. — Hertugdømmet Brunsvig besættes af Franske Tropper, og tages d. 28 Oct. i Keiser Napoleons Navn i Besiddelse.

27. Keiser Napoleon holder sit Indtog i Berlin. — Førsten af Hohenloh capitulerer ved Prenzlau med sit Corps. — Marchal Mortier rykker ind i Førstendømmet Fulda, som (d. 20 Nov.) tages i Keiser Napoleons Navn i Besiddelse.

29. Fæstningen Stettin capitulerer. — Den Franske General Milhaud tvinger ved Pasewalk et Preussisk Corps, (efter Foregivende paa 7000 Mand Infanterie og 5 Reg. Cavallerie. — General Clarke tager i Keiser Napoleons Navn Førstendømmet Eichsfeld og Erfurt og Grevskabet Hohenstein i Besiddelse. — Grevskabet Lingen i Vestphalen tages i Kongen af Hollands — og Abbedierne Essen, Elten og Werden i Storhertugen af Bergs Navn i Besiddelse. — Keiseren af Østerrige erklærer den strængeste Neutralitet, forsamler en Observationsarmee i Böhmen, og lader udskrive ny Skatter.

31. Den Preuss. General Bilas Colonne tages, efter en Fægtning ved Anclam, til Fange. — Herskabet Jever tages i Besiddelse paa Kongen af Hollands Vegne.

November.

1. Marchal Mortier og Kongen af Holland tage Cassel i Besiddelse, gjøre det Churhessiske Militair vaabenløst. — Cüstrin overgiver sig uden Modværge til Marchal Davoust.

1—6. Bestandige Fægtninger mellem den Preussiske General Blücher, som igjennem det Mecklenburgske trækker sig til Lübeck, og Stor-Hertugen af Berg, Prindsen af Ponte-Corvo og Marchal Soult.

2. De Svenske Tropper forlade det Lauenborgske, og trænge d. 3die med Magt ind i Lübeck, for at gaae over Travemünde til Søes til Stralsund.

3. Ministeren Talleyrands Ankomst i Berlin. — General Dombrowsky opfordrer Polakkerne til at virke med til deres Riges Gjenoprettelse. — Franske Tropper besætte Posen.

5. Churførsten af Hessen, som har forladt sine Stater, kommer til Hamburg, for at begive sig til Slesvig. — General Blücher trænger med Magt ind i Lübeck.

6. Morderisk Slag i og ved Lübeck. — Svenske Tropper tages til Fanger ved Travemünde.

7. General Blücher capitulerer med sit Corps.

November.

8. Magdeburg overgiver sig efter ringe Modstand.

9. Marchal Davoust rykker ind i Posen.

10. Hertugen af Brunsvig døer i Altona.

11. Hertugdømmet Oldenburg tages af Hollandske Tropper i Kongen af Hollands Navn i Besiddelse.

12. Marchal Mortier tager i Keiser Napoleons Navn de Hannoverske Lande i Besiddelse.

13. Keiser Napoleon lader Berlin forsyne med Levnedsmidler og Brændeved og sikrer de i Tjeneste staaende Officierer deres Løn i Fremtiden. — En Engelsk Flaade, under Gener. Crawfurd, afseiler med 5500 Landtropper fra Falmouth.

16. Mellem Marchal Duroc og de Preuss. Befuldmægtigede, Marq. Lucchesini og General Zastrow sluttes en Vaabenstilstand.

17. Den Franske General Lagrange, Gouverneur i Churhessen, opfordrer det afskedigede Hessiske Militair at træde i Fransk Krigstjeneste.

18. Kongen af Holland, som er vendt tilbage fra sin Armee, indtræffer i Haag. — Fæstningerne Czenstochau og Lenczyk capitulere igjen.

19. Hamborg tages i Keiser Napoleons Navn i Besiddelse af Marchal Mortier. — Den Chursachsiske Minister Greve v. Looß og General v. Low faae deres Afsked.

20. Bremen tages i Keiser Napoleons Navn i Besiddelse af General Clement. — Staden og Fæstningen Hameln capitulerer.

21. Keiser Napoleon erklærer de Britiske Øer i Blocadestand, forbyder, saavidt hans Magt naaer, al Samqvem med Engelland, og al Handel med Engelske Varer, befaler at de skulle confisqueres og at alle Engellænderne, som opholde sig i de af Franske Tropper besatte Lande, skulle tages til Fanger.

25. Keiser Napoleon forlader Berlin og begiver sig til Posen. — Fæstningen Nienburg og Plassenburg capitulere. — Cuxhaven besættes af Franske Tropper.

28. Hertugdømmet Mecklenburg-Schwerin tages af den Franske General Michaud i Keiser Napoleons Navn i Besiddelse. — Ligeledes Lübeck af General Buget. — Churførsten af Sachsen kommer til Berlin

Anm. Førsten af Isenburg opbyder Preuss. Krigsfanger at træde i Fransk Krigstjeneste. — De Preuss. Stater paalægges en Contribution af 100 Mill. Franker. Staden Berlin maa betale heraf 10 Mill. Franker og Førstendømmet Bayreuth 2½ Mill. Fr. Hertugdømmet Brunsvig 5½ Mill. Fr. Koburg 981,170, Weimar 2 Mill. 200,000, Hildburghausen 500,000 Fr. som Krigscontribution. — Ved det vedvarende milde Høstveir florere endnu i Midten af denne Maaned i Bayern og Schwaben Blomsterne anden Gang i Haugerne, og Landboerne slaae endnu bestandig det voxende Græs.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 31.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 27 Januarii, 1807.

Fragmenter af en Reise til Kjøbenhavn i Aaret 1837.

(Fortsatte.)

Af offentlige Spadseregange gives der i egentlig Forstand ikke andre i Kjøbenhavn end Volden. Den smukke Rosenborghauge, hvoraf der endnu i min Ungdom var nogle Brokker tilbage, er nu næsten aldeles bebygt, og naar det blæser har man ikke mere en eneste Promenade, hvor man kan spadsere i Ly. Een af vore unge Digtere har skrevet et elegisk Digt over den forrige Rosenborghauge, hvori han med Ild og Varme viser hvad den engang har været for Kjøbenhavn og hvad den nu er. Hans Digt er helliget Philomele, som har maattet flye for Bellona, og de høie skyggefulde vilde Castanietræer, som, skjønt opvoxne med Christian den Store, have maattet gjøre Plads for Sprøiter og Brandredskaber.

Af offentlige Bogsamlinger findes der adskillige i Hovedstaden, men Indbyggerne synes kun at betjene sig deraf med samme Nytte som Damerne af deres Gulduhre. Disse store Bibliotheker blomstre her som Tulipaner i et Havebed. De glimre meget, men stifte kun liden virkelig Nytte. Øiet er den eneste Sands, som morer sig derved. Jeg kan overalt ikke beskrive Dig, med hvilken Ligegyldighed man hos de Rige og Fornemme betragter Alt, hvad der henhører til Bogvæsenet. De eneste Folk, som læse nu omstunder ere Bønder, og disse læse fordi det ikke koster dem noget; de Rige og Fornemme bestaae næsten ikke af andet end Omarer, der uden Betænkning vilde bruge hele Bibliotheket i Alexandrien til Haarkrøller, dersom det skulde komme an paa deres Liberalitet. — Du vil maaskee spørge: hvad morer man sig da med i Kjøbenhavn? O, man har nok at more sig med! Ynglingen danser, spiller og harcelerer; Manden spiser, spiller, drikker og parcellerer, og Oldingen — ja Oldinger gives nu omstunder ikke mere; de ere gaaede af Brug ligesom alt Gammelt. En Mand eller Kone paa 60 Aar ansees for et Mirakel, som stilles offentlig til Skue i alle Aviser. Paa Dødelisten for afvigte Aar har jeg fundet det anført som en Mærkelighed, at der fandtes blandt de Afdøde to, som havde naaet det 59de Aar. I vore Dage hedder det som Tydsken siger: "kurz gelebt und gut gelebt"

og ved at følge denne Grundsætning er det, som Du lettelig indseer, ikke passende at hænge i Bøger, eller at berige sin Aand med Kundskaber, som den desuden ikke længe kan have godt af. — Vore fleste Digteres poetiske Aare er udtørret af Mangel paa legemlig Føde; Gudernes Sprog er nu, som Holberg engang ligesom i et Slags Spaadom sagde, virkelig blevet til Tiggernes Sprog, og dersom Homer levede nuomstunder i Kjøbenhavn, havde han neppe engang faaet Lov til at løbe omkring og tigge, eller synge sine Viser igjennem Gaderne; Fattigfogderne, som i min Ungdom hedte Stodderkonger, men hvis Navn formodentlig blev forandret fordi selv en Stodders Konge ansees nu for en meget ubetydelig Skabning, havde snart skaffet dem Logis i Pustervig — fordum Musernes, nu Stoddernes Gade.

Meget rige, fornemme og smagfulde Folk ansee ogsaa den Danske Litteratur for ret en Pøbellitteratur, og vort Sprog for et sandt Pøbelsprog, som i det høieste kan være godt til at skrive Obligationer, Diplomer &c. i, men som iøvrigt er ligesaa lidet skikket til det Naive, Sublime og Fine, som Grønlændernes eller Laplændernes Sprog. Skuespillet besøges derfor kun meget sjelden af Stadens Honoratiores, Mercurs Udkaarede &c. Disse have Franske Comoedier og Comoedianter, som de forskrive fra Frankrige, tilligemed alle de øvrige tørre og flydende Varer, de behøve. "Jeg lader mine Børn lære Dansk," sagde nylig Proprietair ** til mig: "fordi det endnu er temmelig nødvendigt paa Landet, for at gjøre sig forstaaelig for Bønder og andre grove Folk, som man dog ikke saa ganske kan undvære. Men dersom dette ikke var Tilfældet, troer jeg, at det Danske Sprog burde reent afskaffes, og at man, som det engang i gamle Dage var i Forslag, burde indføre det Tydske i dets Sted, som et Universalsprog i hele Riget. Rigtig nok er det næsten det eneste af vor Nationalcaracteer, der endnu er tilbage; men hvad behøve vi Danske ogsaa en Nationalcaracteer eller et Nationalsprog?" Seer Du, saaledes er Tonen i Kjøbenhavn, og hver Indfødt har virkelig Ondt ved at sige her "hvilket Folks han er: om det Italienskes eller Spanskes, det Engelskes, det Tydskes eller Franskes?" Ligesom Briternes Sprog er en Sammenblanding af alle muelige Europæiske Tungemaal, saaledes ere de nuværende Danske Sæder en Blanding af alle Europæiske.

Hvad den huuslige Lyksalighed angaaer, da er den af de Ting, som endnu kun ere i Brug blandt Pøbelen, det vil sige blandt Bønder og fattige Haandværksfolk; Middelstanden og de høiere Stænder ansee den for noget Unaturligt, som i det Høieste kun kan undskyldes i Romaner, Comoedier o. s. v.; thi Folk af Levemaade ere alle enige om, at man netop bør søge Lyksaligheden uden for Huset, ikke i Huset. Ingen Mand af Forstand og Formue er derfor saa taabelig at givte sig i den Tanke at komme til at nyde hvad enhver Prakker, enhver Bonde paa Amager, ja den laveste Pøbel kan nyde. Nei, man har en ganske anden Tendence. Pøbelen givter sig endnu, ligesom fra Arilds Tid, i en ung Alder, saasom i det 20de, 22de Aar, men Folk af Stand knytte aldrig Hymens gyldne Baand, førend de have opnaaet en Alder, hvori de ere forvissede om, at kunne leve efter deres Stand, føre et uhusligt Liv, og vise sig allevegne fra en glimrende Side. En Ungkarl givter sig sjelden førend det 50de, og en Pige næsten aldrig førend det fyrgetyvende Aar, men naar de saa givte sig, see de sig som oftest paa begge Sider ogsaa bedst istand til at opfylde Ægtestandens Bestemmelse.

Du kan ikke forestille Dig, hvilke herlige Følger denne Methode har. Ægteskabsskilsmisserne, som vare saa almindelig i gamle Dage, at næsten ikke et Huus var fri derfor, ere nu blevne meget sjeldne blandt disse Stænder, thi Trang, en af Hovedkilderne til al ægteskabelig Uenighed, kjender man ikke mere til, og Skinsyge, denne den blussende Ungdoms jevnlige Følgesvend, har ingen stor Magt mere over Ægtefolk, der sædvanligen allerede for længe siden have gjennemgaaet alle Kjerlighedens forskjellige Febergrader, og, efter uophørlig Frem- og Tilbagekrydsen paa dens urolige Hav, ere løbne ind i Ægtestandens sikkre Havn, hvor Ægtemanden, ved at betale Modens og Etiquettens Havnepenge, ligger trygt for Anker. Ogsaa medføre saadanne sildige Ægteskaber den store Nytte, at kun faa Børn avles deri, men at disse faa kunne passes med des større Omhyggelighed, ligervis som et Træ altid bærer modnere og bedre Frugter, naar disse ere faa, end naar det bugner under Tyngden deraf. Arvelodden bliver ligeledes mindre fordeelt derved, og Rigdomsmassen bestandig samlet i en Klump, til Familiens bestandige Glands og Hæder. Hvad Børnenes Opdragelse angaaer, da er det noget, som man ikke behøver at bryde sig stort om nu til Dags, hvor der findes Opdragelses Instituter i hver Gade. I gamle Dage havde rigtig nok de, der givtede sig i en sildig Alder, Grund til at frygte for, at deres Børn ikke vilde blive tilbørlig opdragne, og at de for tidlig kunne døe bort fra dem; men nu omstunder vilde denne Frygt være uden Grund; nu kan man i den Henseende være ganske rolig, og døe fra sine Børn naar det skal være. Padagogiken er dreven saa vidt, at man for Betaling kan faae dem opdragne hvad det skal være. Nogle Timer efterat

Barnet er født, overleverer Moderen det til Ammen, og naar det er kommen saavidt, at det kan gaae og snakke, overleverer Faderen det til en Pædagog, som sørger for det som om det var hans eget Barn. Folk, som ville have deres Børn ret elegant opdragne, sende dem til Tydskland og Frankrige, og have da ingen anden Uleilighed med dem, end at afsende det bestemte Antal Louis d'orer hvert Qvartal. — Til Alt dette behøves der nu rigtig nok Penge, men ingen er heller nu omstunder saa taabelig at givte sig, uden at være forsynet med disse saa nødvendige Ægteskabsrequisiter. Den Mening, at Cupido er en Søn af Mercurius *), som altsaa er vant til at holde meget af det røde Guld, synes nu at være fuldkommen stadfæstet blandt Folk af Stand og Levemaade. (Fortsættes.)

*) See Cicero de N. D. Lib. III. Cap. 23. Pag. 1199.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

St. Nicolai Kirke, hvis Rudera nu, efter Kongelig Befaling, skulle nedrives, er egentlig bygt paa Bolværk, thi Vandet naaede i ældre Tider lige hen til den, og alle Gader Sønden for den ere anlagte paa opfyldt Grund. I Frederik den Andens Tid blev den Canal afskaffet, som løb under de smale Gader ved denne Kirke. I et gammelt Haandskrivt paa Universitetsbibliotheket siges: "der var et Capel med St. Nicolai Altere, bygget paa Pæle, slagne i Havbredden. Der var "Borgernes Sognekirke indtil den Østreplads af "den flade Pustervigs Strand var, med stor Bekostning, indpælet og Aar 1447 opfyldt, hvorpaa Kong Christopher III. fra Grunden oprettede den store Kirke med et høit Taarn." Pontoppidan mener, at den er bleven anlagt tilligemed Stædets Næring ved Søkanten, og helliget St. Nicolai, eller de Søfarendes Patron, hvem man ogsaa offrede eller testamenterede sine Skibe; thi 1261

skjenkede Herremanden Petrus Olai alle sine Skibe til St. Nicolai Kirke. Denne Nicolais Billede i Steen findes endnu den Dag i Dag over Indgangen paa den Østre Side af Bygningen. Da den ældgamle Kirke deels var forfalden, deels for liden til Sognefolkene, saa begyndte man omtrent i Aaret 1747 at bygge en nyere, lidet videre ud fra Østergade, som synes længe at have staaet i Bygning og først blev færdig kort for Reformationen. De første Evangeliske Prækener bleve holdte her med Kong Christian den Andens Tilladelse *). Christian den Fjerde lod de udvortes Mure pryde med Steenbilleder af Propheterne og Apostlerne, et nyt Chor opbygge og Taget dække med Kobber. Magister Hans Taussen lod her i Aaret 1529 gjøre Begyndelse med at synge Psalmer paa Dansk. Det første Taarn lod Christ. Walkendorf opføre 1582, og anvendte sine egne Penge paa at kjøbe Kalk og Steen dertil. Han steeg endog ofte op paa Stillagen og saae til Arbeiderne. Spiret nedblæstes 1627 med saadan Magt, at Hvælvingen blev sønderslaaet, og Kirken i Aar og Dag blev saa uryddelig, at Menigheden maatte holde Gudstjeneste paa Kirkegaarden under aaben Himmel. I Aaret 1556 blev Kirken beskadiget af Tordenen. Indvendig havde den i sin Tid prægtige Prydelser, og især ypperlige Malerier af den berømte Maler Carl v. Mander og andre store Mestere; de fandtes fornemmelig i Choret og dets Omgang. Paa Muren mellem Pillerne saaes en Mængde af den gamle Danske Adels Vaaben. Blandt det ikke ubetydelige Antal adelige Begravelser udmærkede især Rosenkrantzernes sig lige ved Indgangen af Porten paa venstre Haand. Den berømte General Niels Rosenkrantz's Marmorgravmæle var meget kostbart. Mærkeligt er det ellers, at man ved den til Kirkens Gjenopbyggelse for nogle Aar siden aabnede Subskription ikke saae sig istand til at tilveiebringe mere end 16.000 Rdlr., medens man for 60 Aar siden kunde indsamle 20,000 Rdlr. blot til dens Reparation, uagtet Pengene dog i hine Dage agtedes i alle

*) M. Martinus, en Evangelisk Prædikant, som Christian den Anden 1520 lod komme herind, var den første, der fik Tilladelse til at holde en ugentlig Aftensangspræken her.

øvrige Henseender langt mere end nu. — Det herligste Monument, som St. Nicolai Kirke har efterladt sig, og ingen Ild har kunnet fortære, er Sognets Fattigskole, stiftet 1706, som ved det nuværende Fattigvæsens Bestræbelser er i den meest blomstrende Tilstand. — Den indvendige Deel af Kirken, som siden den sidste store Ildebrand har staaet uden Tag, giver Stof til de sørgeligste Betragtninger over al menneskelig Storhed. Adskillige Ligkister og Monumenter, Menneskbeen og Dødningehoveder svømme omkring i det Regnvand, som paa de Steder, hvor det ikke kunde have noget Afløb, har samlet sig i stor Mængde.

Smyrna d. 1 Dec. I forrige Maaned ere følgende Danske Skibe ankomne hertil: Skibet Georgе, Capit. Nagel, f. Malaga, Roosenbroom, Cap. Oheisser, f. Tønningen; Maria, Capit. Offensen, f. Apenrade og Walvaert, og Capit. Christiansen f. Zante og Podros. Disse søge alle Fragt her. Det Danske Skib Haabet, Capit. Neumann, afgik d. 16de f. M. herfra til Patros, for at indtage der Fragt, og seile dermed til Amsterdam.

D. 4de d. M. indstrandede et Skib tæt Sønden for Blokhuus i Hvetbo Herred, under Hjørring Amt. Ved dets Indstranding fandtes derpaa tre levende Mennesker; men formedelst den stærke Storm og høi Søgang var der ikke muligt at redde dem; Søen kastede dem siden i Land, og de bleve derpaa begravede. Af de Papirer, som fandtes i to Kister, der dreve i Land, sees, at Skibet hørte hjemme i Kniphausen, og var bestemt til Riga, og at det, foruden Skipperen, har havt 8 Mand ombord.

Som en ung Mand med ypperligt Hoved, der tillige selv med Flid har stræbt at uddanne sine Konstevner, fortjener Gjunar Dal at roses — en Bondesøn fra Inder-Øens Præstegjeld, i Throndhjems Stift. I sit 22de Aar omtrent kom han som Tjener hos afgangne Major v. Angell til Sundnæs-Gaard og Gods i Inderøens Præstegjeld og nordre Throndhjems Amt. Han viste der allerede tidligen Prøver paa Hændighed i smaae Snedker- og Billedhuggerarbeide og røbede især megen Lyst og Anlæg til Tegning. Da Majoren mærkede den unge Dals Lyst til Tegning, gjorde han og Alt for at opmuntre den; han lod fra Throndhjem forskrive tegnede Smaastykker og Farve-

Lader, kjøbte til ham en og anden god Bog, deels om Figurers Tegning, deels om det, der hører til det egentlige Maler-Haandværk, Olie-Farvers Tillavning, Lakering, Forgyldning, m. m. Uden nogen anden Underviisning nyttede Dal, med sit lykkelige Genie, nu sine Frietimer saa flittig, at han inden kort Tid gjorde en utroelig stor Fremgang. Da Major v. Angell stod i Begreb med at lade en heel Deel Værelser betrække paa sin Gaard, saa tilbød Dal sig at ville med hans Tilladelse forsøge paa at male et Værelse, og da hans Herre allerede havde seet hvad han havde viist i det mindre, gav han sit Samtykke. Hos en duelig Malermester i Throndhjem fik Majoren nogle Tegninger til moderne Betrækmalinger, og nu begyndte Dal paa Arbeidet; han tillavede selv Farverne, og i en Tid af 3 Aar var han færdig med 14 Værelser. Sex Stads-Værelser ere især saa skjønt malede, at Kjendere see dem med Fornøielse; Tegningen er fiin og nøiagtig, og efter mere end 13 Aars Forløb ere endnu Farverne meget levende og Forgyldningen paa Lister og Dørre glindsende. Et Bordt af Korn-Ax, i den store Stue, er særdeles smuk og naturlig malet. Af fine Tegninger har han forfærdiget 4re Prospekter af den deilige Sundnæs Gaard, hvilke og fortjene at roses. Af Billedhuggerie har han og forfærdiget et og andet ret smukt Arbeide, hvoriblandt nogle Konsolborde med fiine Løvværks Zirater. Blot paa egen Haand, uden technisk Underviisning, at have bragt det saa vidt som denne Dal i flere Konstens Fag, gjør unegteligen saavel hans Genie som Flid Ære. For nærværende Tid opholder han sig, som boesat Handelsmand, i Bytstadens Præstegjeld, i nordre Throndhjems Amt. Det var at ønske: at hans Næringsvei levnede ham, med hans heldige Evner, fremdeles Tid til at lægge sig efter Maler- og Tegnekonsten.

Den for sin talrige Almues Dannelse og Oplysning, med Held, arbeidende Provst Rønnau, i søndre Throndhjems Amt, har i sin Fjeldbøigd ladet opføre efterstaaende Sang, i Opdals Kirke, paa Nytaarsdag, hvilken, saavel af Sangere som Musici, lutter Drenge der fra Dalen, Opdraglinge af Provstens Skole i Præstegaarden, blev udført langt over det man skulde kunde ventet i saa afsides en Fjeldegn:

O du, som i det Høie troner,
Og ordner Tidens Gang!
Lovsiunget af Cherubens Toner
Hør og vor Høitidssang!
Der tolker svagt din Miskundhed,
Den Tanken jubler ved. :,:

Ei Taage mørknet blide Tempel,
Ei Vold tillukte det;
Dit Ord bar Præg af Sandheds Stempel,
Og fremmet Lys og Ret,
Og lindrede hver Livets Harm
Ved Haabet i vor Barm. :,:

Vi hørte Vee hen over Jorden,
Men Rædslerne ei saae,
Thi nær hos Faren gamle Norden
I Fredens Skygge laae,
Og Engel ved dets Grændse stod,
Som bød at spare Blod. :,:

Paa froe Slætter, frie Fjelde,
Trygt hegnedes hvert Hjem;
Hvor Dannerkongens Love gjelde,
Gik alt til bedre frem;
Ved Ledet Hyrden priste sig
Som Borger lykkelig. :,:

Da bange Suk opsteg i Bønner,
Snart Seglen muntert klang
I Norges Dale, og dets Sønner
Paa rige Agre sang,
Og gyldne Neger sammenbandt,
Og Brød til Elskte fandt. :,:

Algodhed! tag den Tak, vi vove
For alt, vi frydes ved!
Alhellige! dit Bud vi love
Vor bedste Lydighed!
Almægtige! dit Velbehag
Os signe Fremtids Dag! :,:

Udenlandske Efterretninger.

Marchal Mortiers Hovedqvarteer er brudt op fra Anclam.

London, den 19 Januarii. En Kongelig Cabinetsordre befaler alle Engelske Krigsskibe og Capere at anholde og opbringe hvert Skib, som er bestemt fra en Fransk Havn til en anden, eller til en saadan Havn, som staaer

under Frankriges Control, og vore Skibe ikke tør seile hen til.

De af den Israelitiske Congres i Paris udnævnte Deputerede have forelagt Congressen en Organisationsplan, bestaaende af 27 Artikler, hvoraf de 12 ere følgende: 1) I hvert Departement, der skal bestaae af 2000 Individuer, oprettes en Synagoge og et Consistorium. 2) I Fald der i et Departement ikke findes 2000 Israeliter, skal Consistorialmenighedens Departement strække sig over saa mange Departementer, som der udkræves til det fulde Tal. Synagogen skal bestandig være i den Stad, hvor de fleste Israeliter boe. 3) I hvert Tilfælde kan i hvert Departement ikke være mere end een Consistorialsynagoge. 4) Kun efter en Consistorialsynagoges Forslag til de competente Foresatte kan en egen Synagoge oprettes. Hver enkelt Synagoge bestaaer af en Rabbiner og to Notabler, som udnævne de competente Foresatte. 5) En Consistorialsynagoge har en Overrabiner. 6) Consistorierne bestaae af en Overrabiner, en anden Rabbiner, og af 3 Jøder, som vælges blandt Indbyggerne i den Stad, hvor Consistoriet har sit Sæde. 7) I Consistoriet har den Ældste blandt Medlemmerne Forsædet. 8) De competente Foresatte udnævne i hvert Consistorialsogn 25 Notabler, der vælges blandt de Jøder, der svare meest Afgivt eller staae i meest Anseelse. 9) Disse Notabler vælge Consistoriets Medlemmer, som maa sanctioneres af competente Foresatte. 10) Ingen kan blive Medlem af et Consistorium, naar han 1) ikke er 30 Aar gammel; 2) naar han har spillet Banquerot; 3) naar han er bekjendt for at have drevet Aager. 11) Hver Jøde, som vil nedsætte sig i Frankrige eller Kongeriget Italien, maa i en Tid af tre Maaneder anmelde det hos det nærmeste Consistorium. 12) Consistoriets Forretninger ere: *a*) at vaage over, at Rabbinerne hverken offentligen eller under Haanden give nogen Instruction, som strider mod Forsamlingens Svar, der ere overladt til det store Sanhedrins Bestemmelse. *b*) At holde Orden i Synagogerne, oppebære og bestride de Summer, som Gudstjenesten udkræver, anordne bestemte Summer, og vaage over, at der aldeles ikke uden særegen Authorisation tilstædes nogen offentlig Forsamling til Bøn. *c*) Ved alle muelige Midler at opmuntre Consistorialsognets Jøder til at lægge sig efter nyttige

Haandteringer, og at angive dem, der ikke see sig istand til at ernære sig paa en tilbørlig Maade, hos Regjeringen. *d*) Hvert Aar maa den competente Magt opgive Antallet af de Jødiske Conscriberede i hvert Sogn.

Da den nuværende Krig udfordrer et stort Mandskab, var det end kun for at dække de erobrede Lande, saa drives Conscriptionen i Frankrige i Aar med større Iver end nogensinde før. Adskillige af de Læger og Chirurger, som i afvigte Aar vare ansatte til at undersøge de Coscriberede, gjorde det for mangen een let at blive fri for Krigstjenesten. For at forebygge dette skal nu det medicinske Selskab i Paris foreslaae 18 Læger og 18 Chirurger, hvoraf der ved Lodkastning skal vælges een, som skal tage Sæde i Recruteringsraadet. — Biskoppen i Agen har anmodet sit Stifts Geistlige om at opmuntre Forældre og unge Mennesker i Religiones Navn til at underkaste sig med Glæde Keiserens Opfordring.

Med Triumphbuen paa Carousselpladsen i Paris er man nu kommen saavidt, at der maa bygges et Trætag over den, paa det at Arbeiderne i det kolde Veir kunne fortsætte Arbeidet.

I Dijon er i forrige Aar død 581 Krigsfanger.

Den Franske Regjering, som lader anlægge mange Springvande i Paris, har ladet General-Inspecteuren over Broerne og Landeveiene, Prony, reise til Rom, for at undersøge de derværende Springvande.

Ogsaa Fæstningen **Brieg** har nu overgivet sig til den Bayerske og Wirtembergske Beleiringsarmee. Denne Fæstning ligger ved Oder, S. O. for Breslau, og har 5000 Indbyggere og mange Manufacturer. 1741 blev den indtagen af Preusserne, som siden befæstede den stærkt. — Schweidnitz beleires nu.

Den Ødelæggelse, som anrettedes i Leiden ved det Skib, som med 150 Fade Krudt sprang i Luften, overgaaer al Forestilling. Staden seer ud som om den aldrig havde været beboet, og de prægtigste Bygninger ere forvandlede til Steenhobe; Halvdelen af Indbyggerne havde forladt Byen, thi næsten intet Huus er bleven ubeskadiget, og kun med Livsfare kunde man gaae igjennem Gaderne; mange Huse truede med at styrte sammen. Synet af de mange lemlæstede Mennesker, og de mange Liig, der bragtes hen til Raadhuset, var skrække-

kigt. Mange lærde og fortjente Mænd ere omkomne. Kongen af Holland har udsat Belønninger for dem, som redde noget Menneske, og ladet uddele en Sum af 100,000 Gylden blandt de Ulykkelige. Staden er uden Redning ruineret, især da den ved Fabrikernes sørgelige Tilstand allerede i Forveien var forarmet. — Leiden har 11,000 Huse og 40,000 Indbyggere.

I Telegraphen fortælles, men dog kun som et Rygte, at man i Königsberg og Danzig har illumineret og givet Fester i den Tanke, at den Franske Armee var bleven slaaet i Polen.

Den Bill om Slavehandelens Afskaffelse, som Lord Grenville har forelagt Overhuset, bestemmer, at ingen Engelsk Undersaat tør udruste noget Skib, til Slavehandel paa den Africanske Kyst, eller bortføre Indbyggere fra en Øe eller et Land, der ikke staaer under Britisk Herredømme, som Slave, eller være behjelpelig til, at saadanne Personer bringes ombord paa noget Skib.

De seneste Efterretninger fra Warschau af 12 og 13de melde, at Russerne endnu bestandig vedblive at trække sig tilbage.

Elben, Weseren ꝛc. ere atter erklærede i Blocadestand.

Den berømte Fæstning Belgrad har d. 24 Dec. overgivet sig til Servierne.

En Fransk Commissair har taget nogle Districter ved Bielersøen, der tilforn betragtedes som Cantonerne Berns, Solothurns og Luzerns Eiendom, i Besiddelse, efter en Beslutning fra Præfecten over Overrhinsdepartementet. Canton Bern har protesteret derimod.

Efter en Russisk Ukase skulle alle Landets Adelige og Formuende lade deres Guld, Sølv og andre Kostbarheder henbringe til det indre Rusland. En Gouvernementsstad i Lille-Rusland er bestemt til at modtage samme, og for Modtagelsen udstædes Beviser i Regjeringens Navn.

Preussisk Schlesien, som de Franske nu ere i Begreb med at erobre, har et Fladeindhold af 580 □ Mile, en Folkemængde af 2,048,000, og 3531 Mennesker paa hver □ Miil. Det indbefatter $\frac{14}{16}$ af hele Schlesien og har 197 Byer, 6811 Landsbyer og 4989 Godser. Landet er frugtbar og veldyrket. Det regjeres af 3 Overamtsregjeringer (Breslau, Glogau og Brieg). — Disse tre vigtige Fæstninger er alle i de Franskes Hænder. Stor-Glogau har 9000 Indbyggere og 900 offentlige og private Bygninger, og ansaaes, da Landet stod under Østerrige, for en Hovedfæstning, der beskyttede Grændserne mod Polen og Brandenborg. Men ved Preussernes Indmarch 1740 var den ikke i den bedste Tilstand, og Prinds Leopold af Dessau bemægtigede sig den efter 2 Maaneders Blocade, i Martii 1741, uden stor Vanskelighed, med Storm. Friedrich II. lod Værkerne forbedre, og han blev uafbrudt i Besiddelse af denne Fæstning, thi selv i Syvaarskrigen blev den kun engang truet af Russerne. — Breslau nød under Østerrigsk Herredømme næsten samme Privilegier som en Rigsstad, og Friedrich II. lod sig derfor i Begyndelsen nøie med at besætte dens Forstæder, men da den ikke iagttog sin Neutralitet og stod i Forstaaelse med Østerrigske Generaler, bemægtigede han sig den. Feldtmarchal Schwerin, som han befuldmægtigede dertil, gjorde det ved List. Han forlangte at lade et Corps gjennemmarchere; dette maatte gjøre Garnisonen vaabenløs og tage Hovedposterne i Besiddelse; denne Erobring stadfæstede Marie Theresie i Breslauer Freden. (Fortsættes).

I Kiel foranstaltes adskillige Høitideligheder i Anledning af Hs. Majestæts Fødselsdag.

Den 23 d. M. døde i Odensee Dannemarks ældste General, H. Adolph v. Ahlefeldt, General af Cavalleriet, Ridder, Kherre og Over-Generaladjut., i en Alder af henved 90 Aar. I hans yngre Aar var han Adjutant hos St. Germain, siden kom han ind i Generalitetscollegiet. Han har været Regimentschef for det Holsteenske og Fyenske Cavallerieregiment, og har som Regimentschef været Dansk Minister i Haag og Petersborg; siden blev han første Deputeret i Generalitetscollegiet.

Som Tillæg til lærde Efterretninger No. 4 følger en Antikritik, der indeholder Hr. J. Badens Svar paa Hr. Capit. Abrahamsons Recension over den Alphabetiske Ordbog over fremmede Ord ꝛc. Denne Antikritik har Recensenten ledsaget med endeel Anmærkninger.

I det Skandinaviske Litteraturselskab forelæste Etatsr. Baron v. Eggers d. 17de d. M. en Afhandling om Livegenskabets Ophævelse i Hertugdømmene.

Paa Søndag opføres paa Hofttheatret: Herman og Dorthea, og: de giftefærdige Piger.

Der har forhen været talt om en Israelit, der under Titel af christelig Jøde har i Frankrig, under denne Benævnelse udgivet et lidet Skrivt, hvori han blandt andet anvender det 44 og 45 Capitel af Profeten Jesaias paa Keiser Napoleon. Om denne Forfatter fortælle nu Franske Blade, at han er en født polsk Jøde, ved Navn Paly Rasch, som allerede i sine tidligere Aar i Halle er gaaet over til den christelige Religion, og den Gang foresatte sig at studere Theologie. Derfra gik han til Strasburg, hvor han studerede Medicin. Endnu førend Revolutionens Udbrud reiste han til Paris, hvor han levede som practisk Læge. I Slutningen af den første Krig blev han efter Ansøgning ansat som Læge ved den Franske Armee, hvilken Post han i nogen Tid beklædte. Men med Tiden syntes han at være bleven kjed deraf, og han tog derpaa Tjeneste ved en Polsk Legion som Lieutenant, men sadlede snart om igjen og blev Læge. Efter Luneviller Freden fik han som saa mange andre sin Afsked. Han reiste igjen til Paris, men havde kun lidet at forrette. Af Græmmelse herover synes hans ildefordøiede religieuse Ideer at have svækket hans Forstand. Han havde i nogen Tid ivrigen lagt sig efter de Orientalske Sprogs Studium, og var derved kommet i Bekjendtskab med Audrun, Professor i det Ebraiske Sprog i College de France. Denne, som er en ivrig Catholsk Geistlig, overtalede Rasch til at gaae over til den Romersk Catholske Kirke. De Ideer, som Professoren satte Rasch i Hovedet, maa have fæstet stærke Rødder, thi han vilde den Gang overtale alle sine Bekjendte til at antage den Catholske Religion. Men nu gik han aldeles fra Forstanden, og Politiet maatte sætte ham i Daarehuset i Charenton. Der blev han helbredet, men den derværende Læge interesserede sig for ham, og bragte det saavidt, at han blev ansat som Lieutenant i Invalidehuset. Her levede han nogen Tid ganske fornøiet, og da han ikke plagedes mere af Næringssorger, behøvede han ikke at frygte for, at falde tilbage til sin gamle Sygdom. Men hans Skrivt vidner om, at han just ikke maa være bleven fuldkommen cureret.

Marchal Brune er ankommen fra Boulogne til Hamborg.

Den 45, 46 og 47de Franske Bulletin levere nu omstændelige Efterretninger om Alt hvad der er forefaldet i Polen. De Tropper, General Benningsen commanderede, beløb sig til 60,000 Mand, med hvilke han vilde dække Warschau, men det i Preussen Forefaldne bevægede ham til at vende tilbage til de Russiske Grændser, og de Franske rykkede derfor næsten uden at levere nogen Fægtning ind i Warschau og Praga. Feldtmarchal Kamensky ankom netop i den Russiske Leir, da Benningsen havde forenet sig med Buxhøvden; misbilligende Russernes Tilbagetog, rykkede han frem igjen. De Franskes Overgang over Narew skulde hindres, Praga tages tilbage, og Weichel besættes indtil man kunde angribe for Alvor. De tre Generalers Forening blev høitideligholdt paa Slottet Sierock; men midt under denne Fest satte 800 M. Franske over Narew og forskandsede sig saa godt, at Russerne forgjeves vilde drive dem tilbage. D. 23 passerede Keiseren selv denne Flod. Fra d. 23de om Natten til den 25 forefaldt forskjellige Fægtninger, hvori de Franske bestandig seirede. Ved Czarnova bleve 3 Escadroner Husarer og adskillige Canoner tagne; ved Nasielsk, hvor Marchal Kamensky i egen Person commanderede, bleve adskillige Russiske Generaler saarede, nogle Oberster gjorte til Krigsfanger og adskillige Canoner tagne. Men ogsaa paa Fransk Side faldt Obersten Becker. Ved Overgangen over Wkra og Sonna bleve i to Dage 15 = 1600 M., 25 til 30 Canoner og 3 Faner tagne. Paa Fægtningerne ved Czarnowo, Nasielsks, Kursomb, Cavalleriefægtningen ved Laboczym fulgte Fægtningen ved Golymin og Pultusk, hvorved Feldttoget for dette Aar skal være endt. Ved Golymin havde den Russiske Armee mistet 80 Stykker Skyts, alle Krudtvognene, over 1200 Feldtvogne, og 12000 M. Døde, Saarede eller Fanger. De Franske angive deres Tab for 800 Døde og 2000 Saarede.

Fra d. 23de til 25de Jan. er ankommen: Kjøbmand Guth og Kammerjunker Linstow fra Helsingøer, Inspect. Holmstedt f. Sverrig, Amtmand Adler f. Nyekjøbing, Lieuten. v. Quede f. Nyborg; — afreist: Grev Scheel til Jylland, Cancellieraad Fries t. Helsingøer, Branddirecteur Lie over Stokholm tilbage til Trondhjem, Antiqvar M. F. Arndt til Hof-Intendant Tham i Sverrig, og derfra til Bergens Stift i Norge.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 32.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 31 Januarii, 1807.

Den skjønne Litteraturs Guldalder.

(Prøve af en Tale, forelæst den 1 Januarii 1807 i et sluttet Selskab.)

Mine Herrer!

Længe har det været min Hensigt, at skildre Dem vor skjønne Litteratur i sin hele blændende Glands; længe har det været mit ivrigste Ønske, at kaste Stridshandsken til enhver, som enten inden- eller udenlands tør vove at sætte den i et ufordeelagtigt Lys, og at gjøre den den Rang stridig, der med saa stor Føie tilkommer den. Endelig er den Tid kommen, hvor dette Ønske er modnet til et urokkeligt Forsæt, og det Øieblik, hvor jeg seer mig istand til at forvandle det blotte Forsæt til en virkelig Handling. Dersom De, mine ærede Tilhørere! ville værdige mine ringe Tanker, Deres Opmærksomhed, haaber jeg at overbevise Dem alle om, at den Tidspunct, hvori vi nu leve, er især vor æsthetiske Litteraturs sande Guldalder. Mine Beviisgrunde skulle ikke være noget Foster af et falskt Hjernespil eller en tom Lyd af Hykleriets bedragerske Sirenesang; nei, langt være det fra mig, at skuffe Deres gjennemtrængende Skarpsindighed og ubedragelige Dømmekraft med Ordbram eller Magtsprog. Jeg vil lade den nøgne, beskedne og ukonstlede Sandhed tale; jeg vil kun beraabe mig paa hvad De har seet og hvad De endnu dagligen seer. Kjendsgjerninger skulle være mine Talsmænd; ene for dem vil jeg staae og falde; de vidne imod mig, dersom jeg fremfører andet end hvad den strængeste Retfærdighed bifalder!

Jeg vil begynde med den critiske Deel af vor æsthetiske Litteratur. Vi have i den sidste Halvdeel af det henrundne Aarhundrede havt Journaler — critisk, dramaturgiske, og Himmelen veed hvad de altsammen hedte. Vi have havt Konstdommere nok. Men hvilken af dem har saaledes som det er Brug i vore Dage med Liv og Blod kæmpet for den gode Smag? Hvilken af dem har nogensinde vovet et blaat eller violet Øie, et Slag eller Kneps i Ansigtet, to Regnbuer over Næsen, for Aristoteles, Lessing eller Diderot? Ja — hjemme paa deres Studeerestue vare de alle drabelige Helte; men vovede de ve nogensinde at forsvare med Blod hvad de paa stode med Blæk? Følte de vel Mod til at gjen

nembore deres Modstander med den første den bedste aabenlyse eller skjulte Dolk for at hævde deres critiske Ære og vise i Gjerningen, at de vare Konstdommere? Hvilken af dem besad den mandige Koldsindighed, den stoiske Ligegyldighed, at han ligegyldigen kunde høre, hvorlunde man kaldte ham Æsel, Slyngel eller Carnaille? Udsatte de sig for Peblingers Forfølgelse; trodsede de med mageløs Stoicismus alt, hvad der udenfra mødte dem, saaledes som visse nyere Konstdommere? — Jeg venter Deres Svar, mine Herrer? — De tie alle; Deres Taushed betragter jeg som en Bekræftelse af min Mening.

Nei, vor Tidsalder blev det forbeholdt, at see Konstdommere voxe op som Skampigoner. En eneste Nat har givet dem deres Tilværelse. Ingen veed hvorfra de komme, og blandt disse "ingen" kan man endog regne dem selv. Fri, som den første Recensent, Apollo skabte, uden Baand, uden Lænker, ja endog ubekjendte med de Trældomsregler, som en Aristoteles, Lessing og saa mange andre have villet betynge den skrivende Verden med, fremsætte de deres bund- og baandløse Tanker med største Frimodighed, og søndertræde som Fluer med Elephantfødder Kjæmpers Kjæmpeværk. Hvad man i fordum Dage ansaae for en Nødvendighed, det mangle de vel, men denne Mangel udgjør netop deres Originalitet og Storhed. Hvad var det for Folk, der i fordums Dage sadde paa Dommersædet, uddeelte Olympens Guldmedailler, og forfattede Litteraturens Hof- og Stats-Calender? Gamle udlevede Mænd med lange Alongeparyker, Oldinger, hvis Sjel var tyk af Tænkesprog og Gloser, Folk, som ved deres evige Hængen i Græske og Latinske Skraaller havde tabt al deres Originalitet. Hvad sølvgraae Preussere ere mod unge og kraftfulde Franskmænd, vare disse Litteraturens Hærførere mod vore Dages critiserende Ungdom, som vover Alt for at indlægge sig et Navn, som villigen opofrer hvad hine saa ængsteligen higede efter og hegnede om — Æren; som ikke anseer nogen Næve for haard, nogen Stok for tyk, noget Skjældsord for bittert, naar det kommer an paa at stride og falde for Konsten.

Lader os med et grandskende Blik gjennemvandre Critikens Historie, lige fra Aristoteles til Horats, fra Horats indtil Lessing, og fra Lessing indtil dem, jeg ikke vil nævne; finde vi vel en eneste, der har vovet og gjort saa meget for Konsten? Paa Papiret vare de alle Helte, men udenfor Huset og i en alvorlig Dyst tabte de al deres Fatning. Lader os derfor tilstaae, hvad vi ikke kunne negte: at vor Tidsalder besidder ægte Konstdommere, og vore Konstdommere ægte Konstaand. — Vel bebreider man vore unge Konstdommere deres Ungdom, deres dunede Hage, deres Vankundighed, deres store Mangel paa Erfaring. Men hvor ugrundede ere ikke disse Bebreidelser? Bestaae da de Hære, der i denne Tid betragtes som uovervindelige, vel for største Delen af andet end unge Knøse, der netop trodse Faren, fordi de ikke kjende den, der altid vinde, fordi de ingensinde have vidst, hvad det er at tabe? Er ikke det samme Tilfældet med Konstdommere — disse den gode Smags Conscriberede? Den Kriger, som har Kone og Børn hjemme, kan aldrig fægte med det Mod, som en Yngling, der ikke har andet at miste end — Livet. Den Konstdommer, som har mange Aar paa Bagen, som veed hvad der udkræves til at frembringe et Konstværk, som frygter for at forskjærdse den litteraire Hæder, han, som Frugten af mange gjennemvaagede Nætter, har vidst at forskaffe sig, er alt for beskeden, betænksom og ængste-

lig i sine Domme; liig den givte Kriger tænker han bestandig tilbage paa den Rede, han kom fra; men den uforfærdede Yngling, som har intet at vove, som seer Alting igjennem Overgivenhedens brogede Prisma, som ingen litterair Hæder besidder og altsaa ikke heller har nogen at miste, som ikke vover andet end en brodden Pande, der lettelig helbredes — ham kan man bruge til at bestorme den fasteste litteraire Borg. Liig en Polyp, der aldrig saasnart har mistet et Lem, førend et nyt fremvoxer i dets Sted, agter han hverken Lemmer eller Førlighed: kort sagt, han er den ubestikkelige Retfærdighed selv med Bindslet for Dinene. Denne lykkelige Blindhed giver Drengen Mod til at trodse Faren og til at gaae frem med Kjempeskridt der, hvor Manden, ledet af ængstelig og skuffende Erfaring, gaaer med sagte og frygtsomme Skridt. Hvo kan negte, mine ærede Tilhørere! at saadanne uforsagte Ynglinger i denne Tid beklæde hos os Høisæderne paa Dannemarks Olymp? Hvo kan negte, at de have vovet Alt hvad jeg her har anført for vor Konsts, vor Litteraturs og vor Smags Hæder? Hvilken sand Litteraturven vilde ikke sige med Addissons Cato — naar han seer en saadan fældet Kæmper med hine blaae og røde Skrammer, hine regnbuede Dine: talende Vidnesbyrd om Konstiver og Konstkjerlighed:

> Here lay him down, my friends,
> Full in my sight, that I may view at leisure
> The bloody corse, and count those glorious wounds. *)

*) Her læg ham ned, lige for mine Dine, paa det jeg i Mag kan see det blodige Liig og tælle disse hæderfulde Saar.

Man har endvidere bebreidet vore unge Konstdommere deres Uvidenhed. Men hvilken Bebreidelse kan vel være mere ugrundet? Hvad havde Shakespear da lært, som nu lovsynges saa meget? Røbede han ikke ved mange Leiligheder større Vankundighed end en Sinke i anden Lectie? Forstod han Græsk? Forstod han Latin? Forstod han Tydsk? Kunde Shakespear blive en Shakespear uden at forstaae andet end Engelsk, hvorfor skulde en Dansk Konstdommer ikke kunne konstdømme, uden at forstaae andet end Dansk? Og hvor mangen en human Aristarch, der hviler paa Laurbær, som ere færdige at visne, rækker desuden ikke med Glæde en saadan uforfærdet genialsk Yngling, en Nævefuld deraf, forsyner ham med de fornødne Ideer, naar det kniber, og betragter enhver af hans Triumpher for sin egen?

Man har villet sammenligne vort Theater med en Patient, der, saalænge der endnu er Haab om Liv, lader sig nøie med een Læge, men, som i det Dieblik han er i Begreb med at opgive Aanden, seer sig omgiven af to. Hvor upassende og haanlig er ikke denne Sammenligning? Hvo kan negte, at vor Skueplads netop nu har naaet sin høieste Pynt? hvo er saa staerblind, at han ikke seer de Sole og Stjerner, der straale paa dets Himmel? hvo beundre ikke de dramaturgiske Stjernekigere, der saa nøie forstaae at bestemme os deres Bane og Løb?

Hvad vare de henrundne Decenniers litteraire Nævekarle, mod vort Olds kæmpestærke — jernpanserede og kobberpandede Ynglinger, der ere saa originale, at de endog kunne skrive førend de have lært at stave? Har Tode, Baden eller den Dramaturgiske Journals Forfatter vel nogensinde vovet sig for — var det end kun det allerminste Kneps — for Litteraturens og Kon-

stens Hæder? Hvor ubet[illegible]g en Rolle havde de ikke spillet i vore Dage, hvor man ikke som den førstnævnte kan sige efter fuldendt Kamp — "Feldtslaget gav mere Blæk end Blod?" — men hvor det virkelig ofte giver mere Blod end Blæk? Hvad havde de vel sagt, om de havde levet nu, hvor man raisonnerer med Knortekjæppe og argumenterer med Næver? Som frygtsomme Harer havde de forladt Kamppladsen, og der vilde aldrig blevet stridt om en Nellikerod eller Heckinborn. Saaledes har det sande Heltemod, den sande litteraire Stoicismus været ene vort Old forbeholdt. Vi ville ikke dvæle længer ved vor critiske Litteratur, men henvende os lige til den poetiske.

Man klager ideligen, skjøn uden Grund, over Poesiens Forfald; man drømmer om Tider som aldrig have været og om en Guldalder, som snarere fortjente at kaldes Jernalder. Behøve vi at gaae langt tilbage for at overbevise os om det Modsatte? Man lægge Alt hvad der er udkommet fra 1790 til 1800 i den ene Vægtskaal og det, som er udkommet fra 1800 til 1807 i den anden, og vi ville see om ikke det sidste vil tynge centnertung ned. Hvilken Tidsalder kan i saa kort en Periode opvise saa mange Poesiesamlinger, saa mange Digterkjæmper og Digtesamlere, som de sex første Aar i det nye Aarhundrede? Og hvor nydelig ere de ikke alle trykte? Siderne ere næsten ligesaa tomme paa Linier som paa træffende Tanker? Og disse frodige Planter, skulde være fremkomne i saa stor Overflødighed, uden frugtbar Regn, uden Geniets electriske Stød, uden et poetisk Publicums høimodige Understøttelse? —

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Breve fra St. Croix af 16 Dec. melde, at Natten mellem d. 1 og 2den Decbr. f. A. er den i sidste Ildebrand levnede Deel af St. Thomas, med alle Pakhuse ec., afbrændt. Skaden er meget stor; Phønix-Assurancen i London taber betydelig derved.

Den 28 Jan. om Middagen høitideligholdtes den første Aarsfest i det Kjøbenhavnske Institut for Døvstumme, i det musicalske Academies Værelser, efter et i Forveien uddeelt Indbydelses-Skrivt paa 20 Qvartsider af Hr. Doctor Castberg. H. H. Prinds Ferdinand, Statsministeren Geheimeraad Reventlow og et stort Antal lærde og agtbare Mænd vare tilstede ved denne høistinteressante Prøve. Det maa glæde hver Menneskeven at see, hvorvidt Doctoren har bragt det ved sine utrættelige Bestræbelser for at skjenke Staten disse forhen saa godt som tabte Medlemmer igjen og at gjøre dem nyttige for sig selv og Andre. De Døvstummes Tal beløber sig til ti Børn af begge Kjøn. Blandt Drengene er der nogle, som især have bragt det temmelig vidt. Efter de Tegn, som deres Lærere gjør, kunne de tydelig forklare Begreber, som man næsten ikke skulde troe Mennesker, der ere fødte døvstumme, istand til at forklare. Naar Doctoren f. Ex. spurgte ved Tegn: hvad er sødt? saa blev Spørgsmaalet besvaret af den Døvstumme, som derpaa skrev Svaret (Sukker er sødt) paa en sort Tavle. Og saaledes gik det med alle de øvrige Spørgsmaale. De bleve besvarede meget hurtig og nøiagtig. Men et Begreb, som ikke er saa let at bibringe dem er Ideen om alle, f. Ex. om alle Menneskene have Øine? om alle Dyr have en Mund ec.? Et Par af Drengene har endog lært Een Gang een ved Hjelp af een i dette Øiemed forfattet Tabel. De have alle gjort betydelige Fremskridt i Tegnekonsten og Skrivning. De Prøver af deres Tegning og Haandskrivt, som bleve fremlagte, vare for det meste saa skjønne, at de havde fortjent Roes om de end aldrig havde været døvstumme. Alle Eleverne ere meget muntre og see sunde ud. — Af Indbydelsesskrivtet sees, at Institutets Formaal ikke er at optage Døvstumme for ved Operation paa Øret at forskaffe dem Hørelsen eller ved Operation paa noget af Taleredskaberne at forskaffe dem Mæler, men at de Døvstummes physiske og medicinske Behandling ligger uden for det nærværende ligesom og det tilkommende Kongelige Instituts Plan. Elevernes physiske Opdragelse vil blive indskrænket til den almindelige Omsorg for Sundhedens Vedligeholdelse og Kræfternes tilbørlige Uddannelse. — Blandt de Døvstumme i dette Institut gives der een, som i lang

Tid kan huske det Ord, som han kun engang har hørt at uddtale, f. E. Navnet paa en Fremmed, som har besøgt Institutet, eller paa en sielden Ting, som i hele Maaneder ikke er bleven skreven af ham eller omtalt. Han taler med en for en Døvstum usædvanlig Lethed, og bruger sit nu allerede betydelige Ordforraad i alle Samtaler med hørende Mennesker. — Ved den Optælling, som i Aarene 1804—5 foranstaltedes i Dannemark (Slesvig, Holsten, Bornholm undtagne), befandtes i Sjællands Stift 163 Døvstumme (Folkemængden 311,065); i Fyen med forhen underliggende Øer 113 (Folkemængden 160,164); i Aalborg 44 (Folkemængden 104,986); i Viborg 32 (Folkemængden 26,657); i Aarhuus 61 (Folkemængden 120,164); i Ribe 102 (Folkemængden 97,585). Heraf sees, at Antallet af Døvstumme er størst i Viborg Stift, hvor der blandt 826 Mennesker gives 1. Paa Bornholm skal Antallet være endnu større. Da der fra disse Provindser endnu ikke existerer nogen medicinsk Chorographie eller Topographie er det umueligt at bestemme, hvorvidt Climatet er Aarsag til Døvstumheden.

I afvigte Kirkeaar 1806 ere i Hertugdømmet Holsten copulerede 2156 Par, født 9360, døde 7052, dødfødte 417. I Alstadt i Rendsborg naaede en Kone den høie Alder af $111\frac{1}{2}$ Aar, og i Kirkesognet Alten-Krempe døde en Mand i en Alder af 104 Aar, som har havt 5 Børn, 32 Børnebørn, 50 Børnebørns Børn og 3 Børnebørns Børns Børn.

Ved Rescr. af 23 Jan. ere de Gebyrer, som erlægges for Høisterets Stevninger, Incamminationer og Dommes Beskrivelse fra dette Aars Høiesterets Marts-Session forhøiede med 5 Rdlr. for enhver af disse 3 Slags Gebyrer.

Ved Forordning af 23 Jan. er Straffen for unødig Trætte ved Høiesteret bleven skiærpet. Enhver, som herefter ved denne Ret ansees for unødig Trætte, skal, efter Sagens Natur og Høiesterets Skjønnende, idømmes Bøder fra 24 til 200 Rdlr.

Confirmationer paa Mægler- og Skibsklarerer-Bestallinger skulle for Fremtiden i Følge det Danske Cancellies Overeenskomst med Gener. Land-Oeconomie- og Commercecollegiet udfærdiges igjennem sidstnævnte Collegium, hvorunder Mæglersager i Almindelighed henhøre, og Ansøgninger om saadanne Confirmationer maae derfor indsendes til dette Collegium.

Udenlandske Efterretninger.

I Frankfurt ankomme dagligen Tropper fra det indre Frankrige; de bestaae for det meste af Infanterie- og Cavallerieregimenter. De marchere til det Hessiske, og i Slutningen af Januarii skulle 40,000 Mand være samlede der.

Ministeren Waitz har ved en Coureer faaet fra Churførsten af Hessen et Svar, der skal indeholde en Formaning til Oprørerne at være rolige og nedlægge deres Vaaben. Man tvivler nu ikke mere paa, at dette vil bevæge de øvrige Landboer og gamle Soldater, som allerede længe, halsstarrigen have vægret sig ved at nedlægge deres Vaaben, til at gaae fra hinanden. I modsat Fald seer Gouverneuren sig nødsaget til at tvinge dem dertil med Magt.

Paris d. 19 Jan. 300 Krigsfanger i Auxerre have faaet Ordre at begive sig til Rambouillet, for der at bruges til offentligt Arbeide. — Det lader, som Kongen af Bayerns Kroning ikke er bleven udsat i noget andet Øiemed, end for at give den end mere Høitidelighed. Man har Grund til at troe, at denne glimrende Ceremonie vil snart gaae for sig. Een af Keiserindens Juvelerer har nylig afsendt de to Kroner, Scepteret og Kaarden, der ved denne Leilighed skulde bruges, til München. Hvert Stykke af dette Smykke er meget kostbart og fortræffelig udarbeidet. Kongens Krone er bleven beriget med 39 kostbart slebne Diamanter.

Antwerpen d. 15 Jan. Den Lov, som forbyder de Skibe, der paa deres Reise have berørt nogen fiendtlig Havn, at løbe ind i Franske Havne, giver i dette Øieblik Anledning til en Anvendelse, der vedkommer enhver Handlende, og har, som af følgende Efterretning sees, sat Capitainen af et Portugisisk Skib i en besynderlig Forlegenhed: Dette med Bomuld for Fabricanter i Lille og Paris ladede og fra Portugal kommende Skib, er i disse Dage, efterat det er blevet undersøgt af Engellænderne og ført af dem til deres Kyst, løbet ind i Vliessingen, for derfra at begive sig til Antwerpen i Consignation af en Kjøbmand i denne Stad. Marine-Commissairen gav ham Befaling, at gaae i Søen igjen, og ikke at løbe ind igjen i nogen Fransk rc. Havn, og denne Befaling er bleven stadfæstet af Marine-Commissairen i Antwerpen. Den arme Capitain, som man ikke vil tillade at blive i Vliessingen, veed nu aldeles ikke, hvor han skal seile hen, for at blive af med disse Portugisiske Varer, som ere bestemte og betalte af Franskmænd.

I Publicisten siges: Warschau har endnu mange Levninger af sin fordums Glands. De offentlige Bygninger ere smagfulde; Fruentimmerne ere belevne, tale med Færdighed tre fire Sprog, og fornemmelig det Franske, som er almindeligere i det nordlige Europa end paa Grændserne af Frankrige. Polakkerne brænde af at gjenvinde deres Frihed; i Skuespilhuset, paa offentlige Pladser, i talrige Selskaber tales der om Uafhængighed. — I øvrigt er man her ligesaa hengiven til Forlystelser som i Paris, man har to tre Theatre: et Italiensk, Polsk og Fransk; det Franske er særdeles godt.

François Cancellieri i Rom udgiver et meget lærd Værk om Klokker og Uhre i Almindelighed, og især om de to Klokker i Capitoliet, som til alle Tider have været meget berømte, og ere blevne meget brugte i Rom. Den største bruges til at lykønske Paven, bekjendtgjøre hans Død og Valget af hans Efterfølger, give Tegn til offentlige Forsamlinger og bestemme Carnevalstidens Begyndelse. Man betragter den som Dronningen blandt alle Romerske Klokker, og man kan med Føie sige, at den regjerer et talrigt Folk. Man styrtede den imidlertid i Revolutionstiden fra Tronen. Den blev smeltet tilligemed dens Cammerat, og der støbtes alle Slags Prætiosa deraf, fordi den var legeret med en stor Deel Guld. Da Roligheden vendte tilbage i Rom igjen, og den ny Pave kom paa Tronen, tænkde man atter paa at give Capitoliet en Klokke igjen, og det var i September f. A. at den blev henbragt paa sit Sted, efterat Paven i Forveien havde lyst Velsignelse over den. Denne Omstændighed har givet Anledning til det anførte Værk, som indeholder mange interessante Bemærkninger over antique og moderne Uhre og Klokker.

I Moniteuren findes nogle Efterretninger om de Tydske Universiteters nuværende Forfatning. De i det nordlige Tydskland have lidt meget ved Krigen, men de i det sydlige have derimod vundet desmere; intet af dem har større Tilløb end det i Heidelberg, som Storhertugen af Baden har hjulpet i Veiret. Studenternes Tal har især forøget sig siden Begyndelsen af denne Vinter, og man har maattet fordoble Professorernes Tal. De i Marburg og Helmstadt nyde den Franske Keisers Beskyttelse, have kun en ubetydelig Garnison; Forelæsningerne ere ikke blevne afbrudte og Professorerne nyde samme Løn som før. — Det Jenaiske lider nu intet mere af Krigens Følger; det kommer sig igjen, og man tvivler aldeles ikke paa at det vil faae sin forrige Glands igjen. Man er i denne Tid sysselsat med at give det en ny Organisation. Den Weimarske Kammerherre Ziegester skal ordne alle offentlige Sager i Jena. I Omegnen findes endnu bestandig Spor af Krigen. I Zwäpen, Naumburg og andre smaa Byer i Nabolavet findes endnu bestandig Lazarether. Men hvad der forøger og forlænger Indbyggernes Elendighed ere endeel Røvere af Landets egne Undersaatter, som man for en Tid siden har antaget for Franske Marodeurer. Disse Røvere bære store Knebelsbarter og Uniformer, som de have frataget Franske Soldater, der fandtes døde paa Valpladsen, eller som Preussiske Flygtninger have kastet fra sig. De streife omkring i Landsbyerne og udskrive Contributioner. Men man er kommet paa Spor efter dette Uvæsen og er i Begreb med at standse det. — Universitetet i Halle, hvis Studenter have udmærket sig ved Oprørsaand, behandles fremdeles med mindre Overbærenhed end de øvrige. Professorerne have endnu ikke faaet Ordre, at Universitetet skal ophæves. Alle Studenterne have forladt det. — Det Göttingaske nyder den største Rolighed og den Franske Militairøvrigheds fortrinlige Beskyttelse. Det samme er Tilfældet med Universiteter i Leipzig. Den litteraire Forbindelse er endnu ikke fuldkommen tilveiebragt. I hele den nordlige Deel, ja selv i Leipzig, publiceres siden en kort Tid kun faa Værker, og disse faa ere trykte i det sydlige Tydskland.

Fra det Stockholmske Arsenal gik nyligen en Transport Geværer til Rusland.

Prof. Arndt, som for Tiden opholder sig i Stockholm, er Medarbeider i den Svensk Pommerske Lovcommission, nemlig i den oeconomiske Classe.

Soeblin Svenske Catechismus, som allerede er oversat paa Tydsk til Brug i Svensk Pommern, gjennemsees og forbedres af Erkebispen, efter den Svenske Konges udtrykkelige Befaling.

De Franske Tropper, som staae i det forrige Piemont, have faaet Ordre, at bryde op til de Venetianske Grændseprovindser. De marchere over Pavia, Lodi og Verona. Ogsaa nogle 1000 Mand

af Reserveleiren ved Alexandria og adskillige Corpser af den Neapolitanske Armee have faaet samme Befaling. Det hedder, at et stort Armeecorps skal trække sig sammen, trænge ind igjennem Dalmatien og Bosnien, forene sig med Tyrkerne og modsætte sig den Russiske Armee, som er rykket ind i Moldau og Vallakiet.

De Franske Tropper i Pyrenæernes Departementer have faaet Befaling at bryde op til Tydskland.

Lothringen oplives i denne Tid meget af den derværende store Mængde fremmede Officierer. Endskjønt mange af disse mangle egen Formue, og understøttes af deres rigere Colleger, saa kan man dog i det Hele antage, at hver af disse Officierer aarligen behøver 1200 Livres. Derved sættes store Summer i Omløb i dette fattige Land. Den brogede Vrimmel af disse mangfoldige Officierer frembyder de besynderligste Contraster, naar man reiser fra den ene By til den anden. Engellænderne ere endnu bestandigen i Verdun; blandt alle Krigsfangerne blive de meest deres Nationalcaracteer tro, og følge saa meget som muligt deres Lands Skikke og Sæder. De forbruge store Summer, og deres Nærværelse er en stor Velgjerning for Staden, som 1792—93 har liidt meget. De fleste Russiske Krigsfangne Officierer leve i Metz; de øvrige i nogle Smaabyer. Nogle Russer ere meget rige, men de fleste lide Mangel og nogle vansmægte i Ordets egentlige Forstand. Det sidste er saa meget mere paafaldende, som de faae deres faste Gage rigtig udbetalt, og deres Hof saavel directe som indirecte allerede har tilsendt dem mangfoldige Understøttelser. Men mange af dem ere blevne ruinerede ved Spil, som er de fleste fangne Russiske, Engelske og Preussiske Officierers Forretninger. De Preussiske Officierer ere for det meste i Nancy, men da deres Tal er betydeligt, og langt overstiger alle de øvriges Antal tilsammentagne, saa er en Deel deraf bleven lagt omkring i Nabobyerne. De forstaae blandt alle Krigsfangerne bedst at familiarisere sig og at gjøre sig yndede hos Indbyggerne. Prinds August og andre Generaler er ogsaa ankommen til Nancy, og Staden bliver bestandig mere levende. — De Svenske Officierer, hvoraf der kun findes et ubetydeligt Antal, vare i Begyndelsen i Luneville; men det hedder nu at de have faaet Ordre, at marchere til Vosgesdepartement. De fleste af disse Officierer ere særdeles dannede, og udmærke sig paa en fordeelagtig Maade fra alle de øvrige.

Det hedder, at der i det Østerriaske skulle skee store militaire Befordringer og at adskillige Generaler, som Bellegarde, Collowrat, Colloredo og Alvincy skulle udnævnes til Feldtmarchaller.

Fra Kärnthen meldes under d. 31 f. M., at man har der saa mild en Vinter, som 100 Aars Oldinger ikke mindes at have oplevet; Amsler og Drosler begynde at synge; Gjøgen lader sig høre og paa Marken voxer Violer ꝛc. Det Sjeldne heri bevæger Skolemesterne til at undervise deres Børn under aaben Himmel, og Folk, som vandre igjennem Landet, svede. Fra Brüssel meldes under d. 3 d. M., at man i en vis Egn har seet Bygen i Ax, og blaa Kornblomster voxe derimellem, blomstrende Bønner, modne Jordbær ꝛc.

I Preussisk Polen er der udnævnt en provisorisk Regjering, under Titel af: Regjerings-Commission, hvis Medlemmer bestaae af Polske Adelsmænd, der allerede have udnævnt 5 Directorer.

En Tyrkisk Coureer, som overbringer Portens Gesandt i Paris, Krigserklæringen mod Rusland, beretter, at 80,000 Tyrker befinde sig ved Donau, og at Russerne endnu ikke ere talrige. I Jassy vare kun 40,000 Mand. I Constantinopel gjøres store Krigstilberedelser.

De mange ruinerede Bygninger og Mennesker i Breslau, og dets store, for største Delen til Steenhobe forvandlede Forstæder, ere et sørgeligt Syn. Man anslaaer den Skade, Staden i det Hele har liidt ved Bombardementer, til adskillige Millioner Rigsdaler. Nogle Huse ere aldeles demolerede; af mange ere kun Murene tilbage, og af andre ikkun Væggene; den indre Deel er ødelagt. Elisabeth-Klosteret, hvis ædle Formaal det er at pleie og helbrede fattige og hjelpeløse Qvindfolk, uden Hensyn til Religion, og ligesom de barmhjertige Brødres Stiftelse, ikke har nogen egen Fond, er heller ikke blevet sparet. Bomber paa 140 til 150 Pund have sønderknuset saavel dets Hvælvinger som den dobbelte Hvælving af den tilhørende Kirke. Kun 15 af de mange Syge, som bleve pleiede her, seer Stiftelsen sig i Stand til at underholde i Fremtiden.

I Galata, en af Constantinopels Forstæder, udbrød d. 29 Nov. en Ild, som lagde 2000 Huse i Aske. Kun de overordentlige høie Taarne og Mure (der egentligen bleve opførte i de Tider, da Genueserne efter det Græsk-Byzantiniske Riges Fornyelse, havde i Galata Hovedoplaget af Levantiske Varer og i Caffa af Ostindiske), afholdte de rasende Luer, som allerede truede forskjellige Sider af Pera og Arsenalet. — 1712 afbrændte 1800 Huse i denne Stad.

Dr. Sickler fra Gotha, som nu opholder sig i Rom, hvor han er ansat hos den Preussiske Gesandt v. Humboldt, har gjort nogle interessante Opdagelser angaaende den Græske Ild, som han med det første vil meddele den lærde Verden.

Endnu i den sidste Halvdeel af f. M. afgik fra Sachsen endeel Vogne med Penge til General-Intendant Daru i Berlin. Paa hver Vogn fandtes 40,000 Rdlr. i Sachs. Spec. Den hurtigste Erlæggelse af den første Trediedeel af Contributionen var en Hovedbetingelse i Fredsslutningen. Man maatte derfor anstrænge sig paa det yderste for at holde den første Termin. Men man kan ikke letteligt indsee, hvorledes det Øvrige vil kunne tilveiebringes.

Den Franske Keiser har udstædt en Circulairskrivelse til Biskopperne i Frankrige, hvori han opfordrer dem til at lade afsynge et Te Deum, som en Taksigelse for de udmærkede Seiere, hans Armee har tilfegtet sig over Russerne.

Marchal Mortiers Corps er brudt op fra Anclam, og skal have taget Veien til Berlin. Ogsaa fra Wollin og Usedom ere de til samme hørende Tropper brudt op.

Czenstochow, ved Floden Warte, er de Polskes egentlige Loretto; det har det berømteste Kloster, hvori der findes et Mariebillede, der betragtes som den største Helligdom, og om hvilket der og fortælles store Underværker. 60 til 70,000 Pilegrimer fra de fjerneste Egne reise aarligen derhen.

I adskillige Tidsskrivter berettes, at, efter Krigsfangers Udsagn, kun de Preusser, som befandt sig i Sydpreussen, ere blevne indlemmede i de Russiske Regimenter, og at denne Indlemmelse har foraarsaget en Gjæring blandt de øvrige Preussiske Tropper; at General Kalkreuths Corps har forenet sig med General Tolstois, og at Kongen af Preussen commanderer begge.

Staden Leipzig har mistet sine Privilegier, og blandt andre den Fortet, at ingen andre Sachsiske Tropper end egne Stadssoldater maae lægges ind i Staden.

I Paris har man Privatefterretninger fra den store Franske Armee af 31 Dec., som sige, at der endnu bestandig indbringes Smaaafdelinger af Russer, som meget forøge Krigsfangernes Tal, men vedholdende Mangel og Strabadser havde svækket dem saa meget, at de ikke saae sig istand til at naae Warschau og maatte derfor efterlades paa Veien. Man kan ikke gjøre sig nogen Forestilling om Veienes Usselhed og de Besværligheder, som de Franske Soldater havde at kæmpe med; men Keiseren deelte disse troligen med den ringeste Soldat.

I Paris gaaer det Rygte, at Keiseren, ledsaget af Prinds Murat, med det første vil begive sig til Paris, og at Marchal Massena allerede er paa Reisen fra Neapel til Polen, for at paatage sig Commandoen over Armeen.

I hele Spanien anstilles Undersøgelse for at komme paa Spor efter Forfatteren af en saakaldt Circulair-Note, som blev afsendt til de forskjellige Øvrigheder i Provindserne, og endog udenlands er bleven offentlig bekjendtgjort.

Forbudet mod Engelske Varers Indførsel i Nordamerica er, efter de seneste Engelske Efterretninger, suspenderet til d. 16 Julii. — Engelland betaler Rusland, Sverrig og Preussen 5 Mill. Pd. St. i Subsidier.

Fra d. 26 til d. 29 Jan. ere ankomne: Baron v. Rosenørn med Frue fra Benzenlund, Kjøbm. Meyer f. Hamborg, Kempen f. Tonningen (logere hos Løbel); Lieuten. Wedel og Morgenstjerne f. Kiel; Capit. Langeland f. Corsøer, Kjøbm. Chou og Herbergerer Carlsen f. Helsingøer; Engelsk Coureer Kraus f. London; Kjøbm. Hallstrøm f. Malmøe; Baron Kaas Lehn, Kjøbm. Schultz, Casserer Høst, Grevinde Ladeska med Datter f. Helsingøer. — Afreiste ere: Engelsk Coureer Nelitz til Engelland; Kjøbm. Nathan, Student Petersen, Jomfru Lund t. Helsingøer, Kjøbm. Jacobsen t. Stockholm, Consul Couriel t. Helsingøer, Directeur Sohm t. Malmøe, Inspect. Holmstedt t. Helsingborg, Fabriq. Mentz t. Helsingøer.

Rettelse: Side 493. Lin. 7.: 1747 læs: 1447.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 33.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 3 Februarii, 1807.

Skrivelse fra Hr. Søren Sørensen.

P. M.!

Terminen er den Magnet, der hvert Aar to Gange trækker mig til Kjøbenhavn, og hver Gang jeg kommer der, husker jeg paa Dem, min Herre! som har paataget Dem det Jetteарbeide, at male denne Pimpernille — om jeg saa maa udtrykke mig — der ikke den ene Dag seer ud som den anden. Jeg har desværre alt for længe været nødsaget til at opholde mig i denne pengeslugende Rede, thi Terminen rykker bestandig videre som Franzoserne i Polen, og tilsidst komme vi nok til at datere vore Terminer efter gammel Stiil og ny Stiil, ligesom Russerne deres Aar. Nu har jeg allerede ligget her siden den 11 December, men faae Skam om jeg har seet en Skilling Rentepenge. Loger, Equipager, Lakeier og Jockeyer kunne alle mine Skyldnere holde — men deres Termin ligger dem kun lidet paa Hjertet. Imidlertid har jeg dog profiteret saa meget derved, at jeg i fire Uger har havt Leilighed til at see mig ret omkring i Kjøbenhavn. Herre, du min Gud! hvad den Stad dog idelig forandrer sig. Hver Gang jeg kommer synes mig, at der er noget Nyt paa Færde; jeg finder her det ene Spilop over det andet, og altsammen synes at være lagt an paa, at skille skikkelige Folk ved Penge. Imidlertid har jeg da ogsaa fundet mange skjønne Ting; der er f. Ex. det ny Slutterie, som nu snart er færdigt; o! det er en herlig og pragtfuld Bygning med store Piller og Zirater, ret passende for en Stad som Kjøbenhavn — en Bygning, som den fornemste Mand ikke behøver at skamme sig ved at henleve sin Tid i. Det er altid en væsentlig Nødvendighed for en brillant Stad, at have et brillant Slutterie. En saadan Indretning vil nok betale sig med Tiden, især naar man vedbliver at leve saaledes som hidtil. Jeg har Penge tilgode hos to Herrer, som jeg haaber at indvie denne ny Bygning med, thi at sende dem ud til —, det forekommer mig dog at være lidet pøbelagtigt, og man vil dog ikke gjerne have Navn for at være ubehøvlet. Men naar det ny Slutterie først er opbygt, saa kan man være bekjendt at tage baade Junkere og Herremænd ved Vingebenet. Det eneste, jeg frygter for er, at Crediten maaskee vil komme til

at lide noget derved, for naar Folk see at de faae saa brillant et Logis, kunde mangen en maaskee hellere vilde vælge dette, end indlade sig paa at betale sin Gjeld. Men jeg kan, som sagt, dog ikke andet end rose Bygningen, og finder det meget passende at man har gjort den ret stor og rummelig. Man maa bestandig tænke videre frem! — Blandt de øvrige nye Indretninger finder jeg den ny Gade ved Rosenborg Hauge særdeles vakker; hver Gaard kunde være en Hovedgaard paa det største Gods i Jylland. Ogsaa de mange Boutiquer, som jeg saae her langs ned ad Haugen, ere meget skjønne, og have kun den eneste lille Feil, at ingen synes at ville boe deri. Det vilde virkelig være Skade, om saa stor en Idee saa aldeles skulde mislykkes, og det lader ret som al Handel og Vandel standser paa denne Kant af Byen. Naar man seer alle disse lukkede Boder skulde man næsten troe, at det er en Gade, som alle Handlende ere blevne forviste fra. Det vilde være evig Skade, dersom man i sin Tid nødes til at sige: "det skulde være Boutiquer," ligesom man nu nødes til at sige om Marmorkirken: "det skulde være en Marmorkirke." Ved denne Leilighed erindrer jeg at have læst i en gammel Krønike, at Indbyggerne i en liden berømt By i Thracia havde besluttet, at opføre et meget konstigt Springvand midt paa Torvet. Adskillige Delphiner skulde sprude Vandet ud af Næseborene. Een af de største Mestere blev valgt til at forfærdige det. Men da det var tilendebragt mærkede man, skjønt for seent, at der ikke var Vand nok. Det kom saa sparsomt frem, at Delphinerne saae ud som om de havde Snue. For ikke at give Anledning til, at Spottefugle skulde gjøre sig lystige herover, bragte man det Hele hen i Materialgaarden, hvor man betydede de Reisende, der imellemstunder kom for at tage dette store Konst-

værk i Øiesyn, at det skulde have været et konstigt Springvand.

Jeg har ogsaa været et Par Gange paa Comoedien under mit Ophold her i Byen, men disse Par Gange have kostet mig to blanke Dalere, og jeg havde nær ovenikjøbet faaet en Proces paa Halsen. I gamle Dage, da kunde man faae Billetter, naar det skulde være, og man behøvede ikke at betale Opgjæld ligesom paa Specier. Jeg havde i sexten Aar ikke været paa Comoedie, og vidste altsaa ikke, at Tingene havde taget saa slem en Vending, som jeg siden erfarede. Da jeg kommer hen paa Torvet, kommer der mig en Karl, klædt i blaa Matrosdragt, lige i Møde, raabende: Billet, min Herre! og rækker mig i det samme en Parterrebillet. Jo nok, bitte Faer! svarer jeg, og giver mig til at tælle 2 Mk. op, og vil endnu ovenikjøbet betale den Spitsbube 4 ß. i Drikkepenge. "Hvad?" raaber den blaa Mand: "fire Skilling? — Den koster fem Mark!" — "Ih, gid du maatte faae en Ulykke, du alle Kjeltringers Kjeltring! jeg lader dig arrestere paa Øieblikket," sagde jeg; men aldrig saasnart havde jeg sagt disse Ord, førend jeg saae mig omgivet af en heel Flok blaa Mænd, der allesammen saae værre ud end Cosakker eller Bosniakker. Til min store Lykke kom just min mangeaarige Ven, ** tilgaaende, og han indgik paa mine Vegne et Slags Vaabenstilstand med de blaa Mænd, hvoraf Conclusum var, at jeg skulde betale for Billetten 5 Mk., og i Opreisning for Tort og Tidsspilde 8 ß. Min Ven trak mig nu af Kredsen, og forklarede mig omstændeligen, at man nu omstunder maa henvende sig til disse godt Folk, naar man vilde have Billetter; at Forprang med Billetter er af det tilladelige Slags, og at Handelen dermed ikke ansees for nogen borgerlig Næring. "Med Pidskebaand," blev

han ved: "tør ingen handle, som ikke er Klædekræmmer, saafremt han ikke vil udsætte sig for at blive arresteret af vedkommende Oldermænd, men med Comoediebilletter kan der pranges saa meget man vil." Det var noget, som jeg ikke havde vidst tilforn, og jeg fandt mig derfor i min Skjebne.

Paa Hoftheatret har jeg inderlig moret mig ved at høre adskillige nysselige Smaaskabninger snakke om Kjerlighed. Ja, hvad Levemaaden angaaer, da er det dog noget ganske andet i Kjøbenhavn end hos os i Provindserne. Hjemme hos mig bliver mangen en Pige paa 20 Aar ganske rød i Ansigtet naar man taler til hende om Kjerlighed, men her saae jeg Piger paa 12 Aar, der kunne tale om Kjerlighed, Ægtestand, huuslig Lykke, som en Kone der har været to Gange givt. Jeg har hørt mange laste Lafontaine, fordi han lader Piger paa 14 Aar spille forelskede Roller, men man behøver kun at henvise disse dadlesyge Herrer til Hoftheatret, saa ville de der snart overtydes om, at Fruentimmere vel kunne være for gamle, men aldrig for unge til at spille Kjerlighedsroller. Havde jeg imidlertid en Datter, saa skulde jeg nok vogte mig for at lade hende komme for tidlig til Kjøbenhavn, thi hvordan det nu er eller ikke, saa kan man dog sige, at endnu ingen ung Pige er kommen der for sildig. Min ældste Søn Tønnes brænder af Begjerlighed efter at komme til Hovedstaden; men jeg tør bitter Død ikke lade ham komme der, i hvorvel han allerede er 18 Aar gammel. Jeg veed hvor David kjøbte Øllet. Der er nu Fetter Tobias, han har en Dreng paa 16 Aar, som er opdraget paa sin Kjøbenhavnsk, men det er ogsaa en ægte Døgenikt. Han driver omkring den hele Dag og bestiller ingen Ting, for han har sat sig i Hovedet, at han er

et Genie, og beraaber sig bestandig paa Evald, som var Tambour, og Wessel, som selv skal have sagt paa Prent, "at han ingen Ting bestille gad." Han gider ikke lære noget, ja han kan ikke engang opsætte et fornuftigt Brev, men alligevel er han næsviis, snakker om Alting med en vigtig Mine, og vil allevegne angive Tonen. Forleden skulde han skrive en Panteobligation, for mig efter Formularbogen, men i hver Linie var der udeglemt et Ord. Desuagtet troer den Nar dog, at han kan skrive Comoedier og gjøre Vers. Ja, hvad mener De? i Gaar kom han til mig med Begyndelsen til et nyt dramatisk Blad, som han vil lade trykke og hvori han agter at nedrive de arme Skuespillere ganske forskrækkelig. Men her forgik Taalmodigheden mig; jeg løb strax op til hans Fader og sagde: "hør Fetter! at du lader din Dreng voxe op som hvert andet Ukrud, at hans timelige Lykke er dig ligegyldig, det kommer ikke mig ved; det maa du selv forsvare for Gud og din egen Samvittighed. Men at du kan taale at see den Lømmel opkaste sig til Dommer over erfarne og fortjente Mænd; at du kan taale, at saadan en Dumrian, der kjender ligesaa meget til det, han vil bedømme, som min Gaasedreng, tør tale offentlig om sligt til et heelt Publicum — det staaer du mig og hele Verden til Ansvar for." Min Fetter vilde nu undskylde ham med hans Ungdom, og paastod, at det ikke kom an paa, om der var een skrivende Dumrian mere eller mindre — men jeg faldt ham strax i Flankerne. "Hør Fetter," sagde jeg: "jeg forstaaer mig hverken paa Bogvæsenet eller Comoedievæsenet, men saa meget veed jeg, at Alting i Verden skal læres. At meie er en ubetydelig Ting, som enhver Bondekarl kan, og man skulde troe, at der kun behøvedes to sunde Arme dertil; men desuagtet

kan dog ikke enhver, som har sunde Arme, meie. Det saae jeg et Exempel paa i Sommer. Der kom en Kammerjunker fra Kjøbstæden til mig, som vilde more sig med Arbeide i Marken. Han faaer fat paa en Lee, og giver sig i Lav med at slaae Hø. Men hvad skeer? Neppe havde han slaaet en Nævefuld, førend han havde hugget sig en stor Flænge i Foden med Leen, og begyndte at skraale jammerligen. Seer Du, saaledes troer jeg det maa gaae de fleste Mennesker, som give sig af med Ting, vare de end nok saa ubetydelig, som de ikke have lært eller forstaae. Og kan man ikke meie uden at have lært det, saa kan man paa min Sjel, saa meget mindre bedømme Comoedier og Skuespillere, uden at have lært det." —

Til en Stad, hvor der hersker en saadan Tone, sender jeg min Tro ikke min Tønnes, om han end aldrig skulde faae Kjøbenhavn at see.

Søren Sørensen.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Det Kongelig musicalske Academie høitideligholdte i Søndags Aftes H. M. Kongens og H. K. H. Kronprindsens Fødselsdage. Der opførtes en stor Vocal- og Instrumental-Concert, som særdeles forskjønnedes ved Chorer, hvori 60 af Stadens fornemste Embedsmænds unge Døttre lode deres Stemme høre. Forsamlingen var ligesaa glimrende som talrig. H. D. Hertugen af Augustenborg, Statsministerne Greverne v. Schimmelmann og Reventlow med Fru Grevinde og een af de unge Contesser, beærede, tilligemed en stor Mængde andre høie Embedsmænd, Academiet med deres Nærværelse. Ubeskrivelig var Glæden, da Kongens og Kronprindsens Büster bleve satte under en Kongelig Trône, og omvundne med Laurbærkrandse og Guirlander af tre unge Damer, klædte som Gratier. Da Concerten var tilende gik Selskabet, bestaaende af 400 Personer, til Bords, hvor Kongens og Kronprindsens Skaaler med de varmeste

Følelser for Kongehuset og Fædrenelandet under Fryderaab bleve tømmede. Den afsjungne ny Cantate Fadervor, af Hr. Prof. Olsen, sandt, saavelsom den dertil satte Musique af Hr. Høiesterets-assessor Falbe, alle Kjenderes fuldkomneste Bifald. Prof. Sander, Pastor Michelsen, Procurator Kersing og Translateur Bruun bidroge meget til Selskabets Fornøielse. Efter Maaltidet opførtes Bal, som varede til Kl. 5 næste Morgen.

Odensee. Fædrelandets dyrebare Festdage den 28de og 29de Januarii, ere ogsaa i Aar her erindrede, saavel i offentlige Sammenkomster som i hver Borgers takfulde Bryst, der især i vore Dage saa inderlig har følt en blid og fredelskende Regjerings høie Værd. Som af een Mund lyder den fælles Tanke: det er Lyst at leve under Christians og Frederiks Scepter!! O! at enhver Idræt ogsaa maatte vidne om skjønsomme Undersaatters Kappen efter at bringe, Enhver i sin Stand og i sit Kald, sit Offer paa Fædrelandets hellige Alter! — Ved Høitideligheden paa Gymnasiet holdtes Talen denne Gang af Skolens Overlærer Hr. Dr. Rohde, som gav et indtagende og mesterligt Grundris af en ægte Fædrenelandsven. Indbydelsesskrivtet af Hr. Rector Heiberg indeholder Undersøgelse om Sprogets høieste Grundlov, især med Hensyn paa det danske Sprog, samt Fortsættelse af den hæderlige Forfatters Forsøg til Bestemmelsen af eenstydige danske Ords Bemærkelse. For den ældste Klub var af Sognepræsten i Wissenberg, Hr. Professor Anddresen, forfattet tvende skjønne Sange, hvilke Rummet denne Gang forbyder at indføre. I den nye Borgerklub hædredes ogsaa de høie Fødselsdage ved skjønne Sange og en Tale, der blev holdt af Hr. By- og Raadstue-Skriver Lange, og handlede om: At Tvillingrigets Folk, lykkelige ved den velgjørende Fred, stigende gaaer frem til Almenborgerhæld. Til Raadstueballet vare over 500 Mennesker tilstæde. Ogsaa her raktes i glade Sange Christian og Frederik Fredens yndige Krands.

I Mandahls Amt og Fogderie, omtrent $1\frac{1}{2}$ Mile Vesten for Mandahl, ved en Øe, som kaldes Udvaare, er Natten mellem d. 13 og 14de Dec. 1806 forulykket et Skib, som aldeles er sønder-

slaaet, og hvis Bagbordssides øverste Deel er indkastet paa Øen. Af de i Land drevne Papirer sees: at det er en Brig, Minerva kaldet, hjemmehørende i Hull og ført af Capit. Storck; at det sidst i Nov. f. A. har indtaget en Ladning Planker og Bjelker i Memel, og var bestemt til London. Af Mandskabet er neppe nogen bjerget, da Skibsbaaden er funden i Stumper og Stykker paa forskjellige Steder.

Under d. 25 Nov. meldes fra St. Thomas, at man i afvigte Aar har havt den rigeste Sukkerhøst, man nogensinde har oplevet. 10,000 Fade fra forrige Høst ere, af Mangel paa Skibsleilighed, blevne tilbage; nogle Skibe ere imidlertid allerede underveis til Kjøbenhavn, og der ventes endnu mange fra Norge og andre Danske Egne.

Natten mellem d. 3 og 4 Dec. f. A. udbrød paa St. Thomas en Ild *), som et Brev af 7 Dec. fra Hr. Johannes Suhr sammesteds, meddeler følgende omstændelige Efterretning om: "Den rigeste og bedste Deel af Staden, som er bleven skaanet i Branden for 2 Maaneder siden, er bleven fortæret af Luerne Natten fra d. 3 til 4de d. M. Faa Fjellehytter vare nyligen paa det forhen afbrændte Sted blevne opbygte og beboede af deres Opbyggere; de fleste øvrige Folk boe i den øvre Deel af Staden, og have nu i en Tid af 3 Aar allerede tre Gange fristet den sørgelige Lod, at miste deres hele Eiendom i faa Minuter. Ilden d. 3 til 4de brød ud om Natten Kl. 11½; Luen voxte med hvert Øieblik, hvilket en heftig Vind bidrog meget til, og alle Anstalter til at standse den var længe forgjeves, indtil endelig to Tomter, som begrændsedes af Steenhuse, kom de Slukkendes yderste Anstrængelse til Hjelp. De forskjellige Varer og Producter brænde endnu i Dag i een uafbrudt Række. Værdien af samme lader sig endnu ikke bestemme; kun saare lidet er blevet reddet. Antallet af de egentlige Vaaningshuse synes ikke at være stort, naar man ikke vil regne de mange afbrændte Pakhuse. Mange af de Skibe, som

*) Det Væsentligste af denne Efterretning har allerede staaet i de fleste Aftryk af forrige Nummer, men da den indløb saa sildig, at den ikke kunde komme i dem alle, saa aftrykkes den her udførlig.

skulle afseile i Januarii ville kun kunne afgaae med halv Ladning, da den øvrige Deel er opbrændt; af nogle andre Skibe er endog den hele Ladning, som laae i Land, bleven et Rov for Luen. — Hr. Peneckes Magazin skal ikke være afbrændt, da det laae i en Kant af Byen, hvor Ilden ikke rasede.

Staden Tøndern har siden 1803 havt en Søndagsskole for Haandværksdrenge, stiftet ved Subskription af Capit. og Digeconducteur v. Fontenay. Den besøges aarligen i Gjennemsnit af 25 Lærlinger og forestaaes af Skoleholder Hansen, der lønnes aarligen med 66 Rdlr. 32 ß. Kammerherre og Amtmand Bertouche forsyner den med det fornødne Brændeved. Den staaer under en egen Direction og har gjort den bedste Fremgang.

Politiemester Wulfsberg har ladet bekjendtgjøre, at i Enebak Sogn 5 Personer (hvoraf de tre ere Svenske af Fødsel), som under forskjellige Navne have streifet om i Norge, og aabenlyst drevet Handel med Tyvekoster, endelig, efter forskjellige Rømninger, ere blevne samlede i Arresthuset i Christiania. Disse Mennesker have kunnet reise omkring i Landet og fundet Afsætning paa deres stjaalne Koster, indtil omsider Major v. Hvidtfeldt i Enebeck Sogn lod dem anholde og paatog sig endog den Uleilighed at optegne, hvad der fandtes hos dem, skjønt det siden ved Vagtens Drukkenskab og Skjødesløshed bortkom. — En berygtet Slave navnlig Storch er tredie Gang rømt fra Aggerhuus Fæstning.

Udenlandske Efterretninger.

Efter den jødiske Congres's Organisationsplan i Paris skal enhver Overrabbiner vælges af 25 Notabler. Den Valgte kan ikke tiltræde sit Embede uden Centralconsistoriets Samtykke. Enhver, som vælges til Rabbiner, maae være født i Frankrige eller Italien eller været bleven naturaliseret der; han maa fremvise en Attest om sin Duelighed, undertegnet af tre Overrabbinere, og fra Aaret 1820 af at regne forstaae i Frankrige det Franske og i Italien det Italienske Sprog; den, som foruden det Ebraiske, har Indsigter i det Græske og Latinske, foretrækkes. — Rabbineren kan hverken stifte nogen Skilsmisse eller Ægteforening, førend de Parter, der forlange det, have fremlagt de borgerlige Loves Tilladelse dertil. De Rabbinere, som ere Medlemmer af det store San-

hedrin, foretrækkes saa meget som muligt. Enhver Rabbiner, som endnu ikke er ansat ved Forordningens Udstædelse, er forbunden til skrivtligen at samtykke det store Sanhedrins Beslutninger, saafremt han vil blive boende i Frankrige eller Kongeriget Italien.

Academiet i Besançon har udsat en Guldmedaille af 200 Frankers Værdie for den bedste Historie om Sequanerne, fra deres Oprindelse indtil den Epoke, hvor Augustus gjorde Gallien til en Provinds.

Den physicalske Classe af det Franske Nationalinstitut har udsat en Guldmedaille af 3000 Fr. Værdie for Besvarelsen af den Opgave: ved Erfaring at bestemme Forholdene imellem de forskjellige Slags Phosphoriseringer, og Aarsagen til hvert Slags især, men ikke at tage Hensyn derved til den ved levende Dyr iagttagne Phosphorisering.

Den for nærværende Tid med saa udvidet Magt commanderende Anfører for den Russiske Hær, Grev Kamenskoi, har været Suwarows Ven og Vaabenbroder. Den Russiske Soldat sætter ligesaa ubetinget Tillid til ham, som fordum til hiin og beundrer ligesaa meget hans Originalitet, som man anfører mangt et besynderligt Træk om. Gazette de France fortæller som et Bevis paa Kamenskois personlige Tapperhed et eget Middel, som han betjente sig af, for at gjøre sin Søn fortrolig med Faren, da det i Tyrkekrigen forekom ham som Sønnens Adfærd røbede for megen Forsigtighed. En Dag, da hans Division var med Tyrkerne i Haandgemæng, tog Kamenskoi sin Søn paa Skuldrene og bar ham hen i Fronten, hvor han forved sine Soldater var længe udsat for Kuglerne. I hans yngre Aar skal han have staaet ved den Franske Armee ved Artilleriet. — General Benningsen, som under Kamenskoi commanderer den Russiske Armee, er en født Hannoveraner.

Nytaarsdag uddeelte Kongen af Holland Fortjeneste-Ordener til 294 Riddere, og deriblandt var ogsaa Raadspensionairen Schimelpening, som endnu bestandig lever i Stilhed i Provindsen Overyssel og aldeles har mistet Synet.

Pestalozzi vil i Forening med sine pædagogiske Medarbeidere udgive et Tidsskrivt.

I Paris sees i Vinter mange prægtige Equipager og Livreer, uagtet Hoffer er fraværende. De tilhøre næsten alle indenlandske Herskaber, da der aldrig skal have været saa faa Fremmede i Paris som i denne Tid.

Det er desværre stadfæstet, at den berømte Reisende Munko Park er bleven myrdet af de Indfødte i Kongen af Bamberras Residence Sego i Africa.

Hr. Reinhardt, der i Følge Efterretninger fra Jassy, med sin Gemalinde og Børn er bleven ført til St. Petersborg, beklages meget i Paris, hvor alle haabe, at Keiseren vil give ham Fyldestgjørelse for hans Lidelser.

I den berømte Billedhugger Dujons Værksted i Paris sees nu Gibsmodellen til Gen. Desaix's Statue, der af Bronze skal opsættes paa Victoires-Pladsen. Generalen forestilles nøgen, staaende paa en Høi, der er sammensat af Ruinerne af en Obelisk og andre Ægyptiske Mindesmærker, i en commanderende Stilling; den ene Haand støtter han paa Kaarden og den anden holder han udstrakt mod Orienten, for at betegne, at han udmærkede sig i Ægypten og faldt i Italien.

Det Tab, som Førstendømmet Weimar, efter de indkomne officielle Opgivelser har liidt i den ulykkelige Periode fra d. 13 til 18 Oct., beløber sig til 6 Mill. 904,563 Franker., uagtet en Hest kun i Gjennemsnit er anslaaet til 20 Rdlr. og et Nød til 15 Rdlr. I rede Penge har det tabt 1,906,960 Fr., og af Heste 1125. Denne store Sum af henved 7 Mill. Fr. er næsten ene at fordele blandt 37 til 38000 Indbyggere, thi det var kun enkelte Districter, som fornemmelig hjemsøgtes af Krigen.

Privatbreve fra Personer af den Franske Keisers Suite melde, at han reiste saa hastig fra Berlin til Krigsskuepladsen, at de ikke kunde naae ham, og at de endnu befandt sig 3 Dagsreiser paa hiin Side Warschau.

I Moniteuren findes en Artikel om Farten igjennem Øresund, hvori der bevises at Engellændernes Skibsfart derigjennem bestandig aftager, at der i Aaret 1806 ikke er passeret saa mange Skibe derigjennem som 1805, og at der i dette Aar uden Tvivl ville gjennempassere færre end i afvigte. Det betragtes som en Virkning af Engellands Blocquering 2c.

Den Bayerske Nationaltidende, som er begyndt

med dette Aar, leverer følgende Exempel paa Tapperhed og Aandsnærværelse. Den Bayerske Lieutn. C. Frih. v. Zweybrücken af Kongens Chevauxleger-Regiment, var afsendt af Prinds Hieronymus i Landet, for at requirere Heste for Artilleriet. I Namslau, 6 Mile fra Brieg, blev han formodentlig forraadt; thi en Preussisk Husar-Officier med 30 Mand indfandt sig paa engang for at tage ham til Fange. Zweybrücken havde kun 10 Mand hos sig, hvoraf 6 strax bleve tagne til Krigsfanger. Den Preussiske Officier gik nu med nogle Husarer op ad Trappen til Zweybrückens Værelse, for at erklære ham, at han var hans Fange. Denne tog sine Pistoler, dræbte to Husarer, som vilde op ad Trappen, paa Stedet, trækker Sabelen, og tvinger de øvrige til at vende strax tilbage. Da han kom tilbage paa sit Værelse, skjød Preusserne igjennem Vinduerne; han lader hurtig igjen sine Pistoler og en Carabiner, som stod i hans Værelse. Hans første Skud dræber en Preusser, som staaer paa Gaden, og med sin Pistol saarer han en Anden. Imidlertid forene de endnu tilbageblevne 4 Chevauxleger sig med ham. Med Sabelen i Haanden angribe de nu Preusserne, forjage dem fra Huset og omsider endog fra Staden. De lukke Portene, lade ingen komme ud eller ind mere, og bemægtige sig paa denne Maade Pladsen, indtil de fik Forstærkning.

Krigsskuepladsen.

De Schlesiske Fæstninger Cosel og Schweidnitz bombarderes. — En Division af den Franske Armee, under General Grouchy, er rykket ind i Königsberg, og et andet Fransk Corps har paa den anden Side angrebet Russerne i Bialystocker Dyrehauge, slaaet dem og er rykket ind i Lithauen. — I Egnen af Bromberg (i det forrige Storpolen) trækker et betydeligt Fransk Armeecorps sig sammen, under Prindsen af Ponte Corvo. Det bestaaer af Fransk og Polsk Militair, og det sidste af Adelige og Linietropper. — Brieg (i Schlesien) skal have overgivet sig d. 16de d. M. Dens 1550 Mand stærke Garnison er gjort til Krigsfanger. Prinds Hieronymus var d. 20de endnu i Breslau. — Keiser Napoleon kommer ikke, som man har formodet, i Vinter til Paris, men forbliver ved den store Armee. — I et Brev til de Franske Biskopper, siger Keiseren, at den hele

Russiske Armee er slaaet i 5 Dage; at den med Forlis af alt sit Artillerie, sin Bagage og et stort Antal Fanger, er bleven forjaget, og har seer sig nødsaget til at forlade alle de betydelige Positioner, hvor den havde forskandset sig. — Man troer, at et anseeligt Fransk Corps vil blive staaende imellem Weichsel og Bug og et mindre talrigt ved Narew. I Praga er bestilt Qvarteer for 11,000 Mand og i Warschau for 15,000. — Antallet af Polske Tropper i de Provindser, som de Franske have besat, anslaaes til henved 60,000 Mand. — Fra d. 26 Dec. til d. 2 Jan. ere ingen Fægtninger forefaldne, paa nogle Skarmydsler nær med de tilbageblevne Russer. Veiene gjøre det umueligt for de Franske at rykke videre; endskjønt der til Bug gaaer et Slags Landevei, men som i denne Tid er ganske ukjendelig. De Franske Tropper have ogsaa stor Mangel paa Sko, som dog er saa nødvendig i en Egn, hvor man ofte har maattet vade i Morads til Hofterne. — De Kongelige Preussiske Casser ere afgaaede fra Pillau. Der flygtes stærkt til Memel. Statsministeren v. Stein har taget sin Afsked.

Fra d. 30 Januarii til d. 2den Febr. er til Kjøbenhavn ankommen: Lieuten. v. Rohlen fra Helsingborg (logerer hos Møller), Factor Brandt og Kjøbm. Figenschau f. St. Holm, Kjøbm. Rounz f. Petersborg og Grutch f. Trier (hos Rau), Consul Glörfeldt og Mons. Lasite f. Helsingøer (hos Løbel); afreist: Preuss. Krigsraad Greve v. Dohna og Lieuten. Schæffer til Malmøe, Kjøbm. Hallstrøm, Corver, Dieneman, Westerman og Grossier t. Hamburg, Kjøbm. Petersen t. Trondhjem, Baron Wedel og Adelsmand v. Robers t. Malmøe, Pastor Sandal t. Helsingøer.

Sverrig eier en Mand, der kan sammenlignes med Dannemarks evig uforglemmelige Suhm, og denne Mand er den berømte Tham paa Dragnæs. Prof. E. M. Arndt, som har besøgt ham paa sin Reise, leverer i sit Værk en Caracteristik over ham, der fortjener en Plads her. "Aar vilde forvandles til Timer," siger han, "i dette Naturens Paradis og Hr. Thams Museum. Han er een af de ivrigste Oldgrandskere, Befordrere og Yndere af Litteraturen i Sverrig. At man mis-

tyde hans Hensigt, at han ikke understøttes, men tvertimod belees, at man endog har fundet hans Enthusiasmus latterlig, er ligesaa inhumant som sandt. Lad ham længe nok have sine egne Meninger, saa kan man dog ikke afstride ham Genialitet og glad og barnlig Enthusiasmus for denne Genialitet. Der var en Tid, da man med utidig Iver og latterlig Patriotisme lagde sig efter den Svenske Oldgrandskning paa en besynderlig Maade. Men fordi nogle vare taabelige, skal man derfor forkaste det Gode med det Onde? Lad end den ældste nordiske Historie, ligesom Begyndelsen til enhver Folkehistorie længe nok være Fabel og Sagn, saa er den dog i og for sig ikke saa ubetydelig, thi et Folks Aand og Idrætter vise sig bedre i Fabelen end i den tørre Sammensætning af en gold Tidsalders Historie. Hvad vilde ellers den Græske Historie indtil 200 Aar før Perserkrigen have for Værd for os? Lad end her de levnede Mindesmærker ikke være meget ældre end Christendommens Begyndelse, som adskillige paastaae med Schlötzer, fortjene de derfor ikke at opbevares? Gjør den, der anvender sit Liv og sin Formue paa at vedligeholde, samle og forklare dem, noget unyttigt? Dette har Tham gjort. En berømt Antiqvar og Tegner, Hr. Hilfinger, en indfødt Svensk, der længe har arbeidet med den berømte Suhm, og endnu nyder en Pension af det Danske Hof, har han i adskillige Aar efter hinanden ladet reise i de Egne, hvor de fleste Mindesmærker findes, paa Bahus Kysten, i Vestergothland og Gothland. Denne har medbragt Oldsager, Mynter, Tegninger og Beskrivelser over Runestene og Mindesmærker. I samme Øiemed har han understøttet Prof. Sjøberg i Lund. Han selv arbeider uophørlig i at gjøre Sammenligninger og Forklaringer. I de sidste Aar har han udgivet adskillige Afhandlinger, tildeels med Grundtegninger og Kobberstykker. Blandt disse er et Værk, under Titel af: gothiske Monumenter fra 1794, som skal fortsættes, og et andet fra 1802 med mange archæologiske Vink, Forklaringer og Spørgsmaale, saasom Breve til adskillige berømte Danske Sproggrandskere og Antiquarer (Thorkelin, Thorlacius, Münter). Mange Monumenter har Tham selv paa egen Bekostning ladet transportere og opsætte, for at redde dem fra Undergang. — Hans Bibliothek

hører til de kostbareste og udvalgteste for Archæologien og Historien. Foruden mange sjeldne Værker, eier han ogsaa de kostbareste Reisebeskrivelser og Kobbersamlinger, alle fra første Haand. Hvad Engellænderne og Franskmændene i de sidste Aar have gjort for Opdagelsen af og Beskrivelsen over Lande uden for Europa kan man finde trykt og afbildet hos ham. Samlinger, der koste fra 500 til 1500 Rdlr. ere ham ikke for dyre. Han besidder de fortræffeligste Konstsager og Kobberstykker. Alt hvad Napoleons Tog til Ægypten allerede har leveret for Konst og Litteratur findes fuldstændigt paa Dagnæs. (Fortsættes).

Kongen af Sverrig har d. 6 Dec. f. A. givet sit Bifald til, at Hans Collegium Medicum lader aarligen uddele 900 Rdlr. som Belønninger blandt Læger, der vaccinere de fleste Børn blandt Almuen og de ringere Classer i Stæder, eller med udmærket Iver fremme Vaccinationen. Efter de fra efterfølgende Læger om Vaccinationen i Aaret 1805 beløb de Vaccineredes Tal sig til henved 23,000. De, som vandt den høieste Belønning vare: Doctor L. F. Gravander, som deels selv, deels ved Andre havde vaccineret 2036 Børn og ældre Personer, og derfor erholdt en Belønning af 150 Rdlr. og Magister Chirurgiæ S. Engstrøm, som paa samme Maade havde vaccineret 1446 Børn og ældre Personer, som derfor belønnedes med 100 Rdlr. De øvrige Belønninger bleve uddeelte i Forhold til de Vaccineredes Antal. Den ved Vaccinationsanstalten i Stockholm ansatte Læge, Dr. Hardtman, havde samme Aar vaccineret 1034 Børn. Til Læger og Vaccinateurer i Kjøbstæderne var der afsendt 246 Glasse med Vaccinematerie. Foruden Lægerne havde ogsaa andre gjort sig fortjente af at befordre Vaccinationen. Blandt samme havde især Hr. J. P. Söderberg, Rector ved Skolen i Carlshamn, udmærket sig ved at vaccinere 408 Mennesker. Kongen belønnede ham derfor med en Guldmedaille af 15 Ducaters Vægt, med Omskrivt: Illis quorum meruere labores, som ved en høitidelig Leilighed skal tilstilles ham.

Blandt de 1460 Syge, som i afvigte Aar ere blevne behandlede i Lazarethet i Stockholm har der været 261 Veneriske af alle Grader, og, hvad der næsten er ligesaa mærkeligt, 159 Vatersotpatienter.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 34.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 7 Februarii, 1807.

Fragmenter af en Reise til Kjøbenhavn i Aaret 1837.

(Fortsatte.)

"Ondt og Godt i alle Lande, Roser sig med Torne blande", sagde Wessel for et halvt Aarhundrede siden, og det samme vil man kunne sige om et halvt Aartusinde, ja saalænge der paa denne store, brogede Klode mylre Skabninger, som kalde sig Mennesker. Roser og Torne ere maaskee ligesaa nødvendige i et Land, som Lys og Skygge i et Malerie. Kun Daaren drømmer om Roser uden Torne eller Torne uden Roser. Den ene Tidsalder giver, i det Hele betragtet, sielden den anden noget efter. Verden er intet uden en Skueplads, hvor man i Dag giver et Sørgespil, og i Morgen et Lystspil — hvor Scenen snart er i Cairo, og snart i Kjøbenhavn, men hvor Personerne og Stedet dog bestandig blive de samme. Det er kun Coulisserne og Costumerne man skifter.

Jeg har i mit forrige Brev viist Dig, min Ven! hvorledes Yppigheden har taget Overhaand i Middelclassen og de høiere Stænder, hvorledes det Jevne og Naturlige i deres Levemaade har maattet vige for det Konstlede og Unaturlige; hvorledes Sundhed og Sindsro ere blevne opoffrede for forfængelig Glimresyge og vilde Glæder; hvorledes huuslig Lykke er bleven til et tomt Skyggebillede og Kjerlighed til en foragtelig Handel. Jeg vender nu Maleriet om, og viser det fra et behageligere og skjønnere Synspunct. Du har seet Tornene; du bør ogsaa see Roserne.

I Gaar besøgte jeg Fattighospitalerne i Kjøbenhavn. Aldrig har Menneskekjerligheden opreist sig et skjønnere og værdigere Mindesmærke! Vore Fædre byggede Kirker istedet for Hospitaler, vore Samtidige bygge Hospitaler istedet for Kirker. Vare hine end andægtigere, saa ere disse menneskekjerligere, og for Guds Domstoel ville de derfor alle gaae i lige Rang.

At see alle mine Medskabninger saa lykkelige, som det første Menneske, Gud skabte, at see dem alle nyde Livets skjønneste Frugter i Guds Paradis paa Jorden, har altid været og skal altid blive min lyksaligste Følelse. At see den lidende Menneskehed trøstes og husvales, var altid min gladeste Tanke. Endog som Barn følte jeg mig altid saa lykkelig, saa let om Hjer-

tet, naar jeg saae en Ulykkeligs Taarer dæmpede og en Hjelpeløs styrket og understøttet. Hvor meget mere maa det ikke glæde mig nu, da modnere Aar og modnere Erfaring har lært mig, at sætte dobbelt Priis paa Dyd og Menneskeværd?

Frederiks Hospital var det første Sygehuus, jeg besøgte. Det er tre Gange saa stort som for tyve Aar siden. Stiftelsens Formue har ved Menneskevenners rundelige Gaver tiltaget saa meget, at man har seet sig istand til at kjøbe endnu tre Bygninger, der stødte til det gamle Hospital. Naar nogen Syg anmeldes hos Inspecteuren, behøver han ikke at bie længere end i det høieste tre Timer; han bliver da strax afhentet. Stuerne ere afdeelte med smaa Skillevægge, og den Syge behøver ikke at see og høre sine Medlidendes Jammer og Elendighed. Han behøver ikke at være Vidne til de ynkeligste Operationer; han udsættes ikke for det skrækkelige Syn, at see sin lidende Sidemand drages med Døden, eller hans kolde Liig bæres forbi hans Seng. Han forstyrres ikke i sin Slummer af rasende Feberpatienters Skrig og Støien. Hans svage Nærvesystem svækkes ikke af en mephitisk Luft, sammensat af de farligste og smitsomste Sygdommes Uddunstninger. Hver Syg har et lidet Værelse for sig, som ikke staaer i nogen anden Forbindelse med de øvrige, end ved en liden Dør.

De, som ligge paa Hospitalets Naade, og de, som der ligge for Betaling, nyde eens Pleie. Det usle Metal, som ved andre Leiligheder skiller Mennesket fra Mennesket, Broder fra Broder, har her aldeles tabt sin sædvanlige Tryllekraft. Den Rige og den Fattige, den, som kan betale 5 Rdlr. om Ugen og den, som ikke kan betale en Hvid, nyde eens Beskyttelse og Omhu i dette Hygæas og Menneskekjerlighedens Tempel. Hospitalet er intet Spiseqvarteer, hvor man tillaver Retterne efter en Priiscourant, hvor kun den Rige kan nyde alt hvad der kan give ham Kraft og Sundhed. En ædel Menneskeven har foræret Stiftelsen en betydelig Sum, hvis Renter ene anvendes til at bespise fattige Syge. Dette Legat har forekommet denne ulyksalige Ulighed mellem Patienternes Pleie. Retterne bestemmes af Hospitalets Foresatte, og Millionairen og Stodderen spise eens Retter, saa længe de ligge paa Hospitalet.

For at udrydde den ligesaa skadelige, som ubillige Forskjel, Gangkonerne mueligen gjøre imellem dem, de vente sig noget af, og dem, de ikke kunne vente noget af, er det disse under en betydelig Pengestraf forbudet, at tage nogen Douceur, det være nu af Formuende eller Fattige; men derimod lønnes de ogsaa saa rigeligen, at de ikke trænge til Sportler, der nødvendigviis maae fordærve deres Moralitet. Man lønner dem rigeligen fordi den, der med Iver og Redelighed opfylder det store Kald, at bære Omsorg for lidende og hjelpeløse Medbrødre og Medsøstere, aldrig bør lønnes for sparsomt. — Vaagekonerne afløses om Natten hver fjerde Time, fordi man anseer det for umueligt, at et sundt Menneske i adskillige Nætter efter hinanden skal kunne vaage en heel Nat, og fordi man troer at begaae en Synd ved at lade en Patient, der ikke har Kræfter nok til at tage den fornødne Drikke eller Medicin til sig, vansmægte, indtil Vaagekonen, naar hun falder i Søvn, vaagner op igjen.

Vartov Hospital er udvidet og aldeles ombygt. Sengene staae ikke tæt ved hinanden i lange mørke Gange, som Solens Straaler neppe kunne trænge ind i. Kirken er bleven forandret til Værelser for Lemmerne, som nu enten

holde Andagt i deres store Forsamlingsstue, eller søge de nærliggende Sognekirker. Man sørger saa meget som mueligt for, at de ikke ved at være for tæt sammenpakkede udsættes for de høist ubehagelige Følger af Ureenlighed, der paa saadanne Steder saa let bidrage til at forbittre og forkorte Menneskers Dage. — Ogsaa det almindelige Hospital har i de senere Aar undergaaet store og gavnlige Forandringer. Det er blevet til et Hospital i Ordets egentlige Forstand, og Sunde og Syge ligge her ikke imellem hinanden. De Sunde ere blevne forflyttede til en Bygning paa Christianshavn, som i Begyndelsen af dette Aarhundrede paa mange Steder næsten var saa godt som en øde Colonie, og man har derved vundet saa meget mere Plads for de egentlige Syge. — Daarehuset, som i det 18de Aarhundrede ikke uden Grund kaldtes Pesthuset, har i en Tid af 30 Aar opnaaet en Fuldkommenhed, der gjøre Vedkommendes menneskekjerlige Tænkemaade stor Ære. De betydelige Capitaler, der uafladeligen bleve legerede dertil, vare ikke nogen ufrugtbar Sæd, nedlagt i en gold Jordbund. De Vanvittige behandles som ulykkelige Brødre, ikke som Umennesker, der tillige med Forstand have mistet al grundet Fordring paa Samfundets Medlidenhed. Denne Stiftelse er bleven et opmuntrende Mønster for alle øvrige Indretninger af den Natur. Daarehuset i Helsingør kaldes nu ikke mere af Udlændinger en Skjændsel for Menneskeheden, og dets afsindige Lemmer indspærres ikke i mørke fæle Fangehuller, mere passende for Tigere end for Mennesker. Kort sagt, det hele offentlige Medicinalvæsen har faaet et ganske andet Udseende, og Dannemark velsignes nu ikke blot af de Lykkelige, men ogsaa af de Ulykkelige.

(Fortsættes.)

Til Læseren.

Forfatteren af "Fragmenter af en Reise til Kjøbenhavn i Aaret 1837", har fra Begyndelsen af forudseet, at hans Yttringer letteligen vilde kunne mistydes; men af denne Aarsag har han ogsaa været beredt paa at møde enhver fornuftig Indvending. Hvad han har forudseet, er ogsaa indtruffet; i No. 20. af Iversens Fyenske Avis findes et vist Noget, som imidlertid intet Svar fortjener.

Et Par Ord til Oplysning skylder jeg den Deel af mine Læsere, som maaskee kunde være svag nok til at lade sig føre vild af Avis-Lygtemænd. Jeg har i de anførte Fragmenter viist, hvorledes det kan gaae ned ad Bakke med et Folks Sæder i een Henseende, og op igjen i en anden. Uagtet Alt, hvad jeg har sagt, kunde synes at være et overnaturligt Phantasiespil, saa findes der dog ikke en eneste Idee deri, som jo grunder sig paa Resultatet af een eller anden Erfaring. Selv det Gigantiske ophører ikke at være naturligt, saa længe Dimensionerne ere rigtige. Skjønt meget i mine Fragmenter er seet i et Huulspeil, er det ikke destomindre sandsynligt. Det var med velberaadt Hu, at jeg har sagt, at vort Sprog om 30 Aar vil komme i Ringeagtelse hos de saakaldte rige og høiere Stænder, thi det er det i en vis Henseende allerede nu. Men derfor har jeg ogsaa forudsat, at det vil komme i Agtelse hos de simplere Stænder og at Nationalfølelsen vil stige blandt disse ligesom den synker blandt hine. I den Forudsætning har jeg antaget, at vi ville faae et Nationaltheater, der saa meget lettere vil kunne hævde sine Rettigheder, som det vil besøges af de talrigeste og mindst fordærvede Menneskeclasser, der endnu have Følelse for det sande Nationale. De forfinede og høiere

Stænder har jeg anviist et eget Theater, hvis Skuespillere og Skuespillerinder forskrives udenlands fra.

At der desværre vil gives mange Lapser i Kjøbenhavn om 30 Aar, det synes man med Føie at kunne formode, naar den vidtløftige Lapsefamilie skal saaledes vedblive at formere sig som hidtil*), men "at hele det Danske Folk inden Aaret 1837 vil være forvandlet til lutter Lapser", **) det er en Idee, som kun kunde opstaae hos en ideelos Avis-Relateur.

Førend Forfatteren slutter disse Erindringer, maa han anmærke, at alt hvad her er sagt om Frederikshospital, Vartov Hospital &c. kun maa betragtes som almindelige Forudsætninger, og at intet af det Anførte sigter til, at nedsætte de Mænds Fortjenester, der endog i vore Dage have gjort saa meget, for at ophjelpe og fremme disse velgjørende Stiftelser. En Indretning er ikke altid slet, fordi den i visse Henseender kunde være bedre, og først med Tiden kan blive det.

*) Der er imidlertid høist usandsynligt, at de endog om 30 Aar ikke ville være forjagede fra vort Theater, aldenstund da man allerede nu begynder at kaste dem paa Døren.

**) Dette paastaaer den anførte Avis, "at jeg paa (?) andre Yttringer lader til at have forudseet." — Ikke at tale om, at der er en Absurditet, som kun den Fyenske Avis er istand til at udlede af mine Ord, saa angaae alle mine Yttringer desuden kun Kjøbenhavn, og hele det Danske Folk boer ikke i Kjøbenhavn.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Udtog af en Tydsk Reisendes Brev fra Trondhjem i Januarii 1803, af Tidsskrivtet: Nordische Blätter, Leipzig 1804: "Paa Hedemarken gjorde jeg Bekjendtskab med den værdige Provst Pihl, som unægtelig er den første Mathematiker i Norge. Han anstiller meget flittigt astronomiske Observationer, og staaer derfor i Brevverling med Justitsraad Bugge i Kjøbenhavn. I sin Præstegaard har han en Mængde Konstnere og Haandværkere, med hvilke han forfærdiger Teleskoper, Electrisermaskiner og andre physiske, optiske og mechaniske Instrumenter. For det norske Videnskabers Selskab har han forfærdiget et kostbart Teleskop, hvis Arbeid kappes med det bedste Engelske. Han eier blandt andet et Chronometer, som har kostet 700 Rdlr. Han har i endeel Aar havt et grundigt udarbeidet Værk om Uhrmagerkonsten liggende i sin Pult, ved hvis Bekjendtgjørelse denne vilde vinde uendelig meget. Hans Broder, ogsaa en Geistlig, har udgivet en ypperlig Afhandling om Teglbrænderier, hvoraf der er udkommet en Tydsk Oversættelse paa Brummers Forlag i Kjøbenhavn. — Brændet her i den heftige Kulde er lykkeligviis lettere end i Kjøbenhavn, hvor en Favn Brænde koster 11 til 12, her i Trondhjem derimod kun 3 Rdlr. Det Trondhjemske Stiftes, især Bergværket Røraas's Tilstand, hvad Kornmangel angaaer, er høist at beklage. Den brave Stiftamtmand i Trondhjem, Baron Adler, har i denne Henseende givet et nyt Beviis paa sin Patriotisme, da han den 4 Dec. ved et offentligt trykt Blad har indbudet alle herværende velhavende Indvaanere til en Subskription for Korn, for at understøtte den i Fare for Hungersnød værende Landalmue. Selv har han bidraget 300 Rdlr. dertil. Denne ypperlige Mand synes overhovedet at ville kappes med sin Svoger, den forrige Stiftamtmand, Greve Gebhard Moltke i Ædelmodighed, der fra sine Godser i Dannemark har sendt 1000 Tønder Korn til det sydlige Norge, til Christiania, hvor han er Stiftamtmand, for at overlade den fattige Landmand det for en billig Priis. — Da Egennytte overalt synes at udgjøre, meer eller mindre, Han-

delsmændenes Aand, saa vilde det see slet ud med dette Rige, om ikke Statsstyrelsen saa ømt sørgede for det o. s. v."

Faaborg d. 31 Januarii: Paa en skjøn og høitidelig Maade blev Kongens Fødselsdag høitideligholdt i Pensions-Anstalten i Faaborg. Af egen Drivt havde Eleverne forenet sig om, ved Stemmevalg at udnævne to iblandt dem til at holde Taler; og at den Deel af de andre, som kunde, skulde derhos opføre Musik. Dette udførte de saa fortræffeligt, at det rørte Tilhørerne og opvakte deres Beundring. Den ene af Talerne blev holdt i det Tydske Sprog, den anden i det Danske, af begge Unge selv forfattede, om Rigernes Lyksalighed under vores gode Konges og Kronprindses vise og milde Regjering, lignet med andre Riger. — Om Aftenen havde de tillige besørget Skolebygningen smukt illumineret, hvorved de anbragte 3 Transparenter: et med Kongens Navne Træk og Krone med Underskrivt: "Fædrenelandets Fader." Det andet med Kronprindsens Navn og Krone, med Underskrivt: Kongens Søn, Folkets Ven. Det tredie forestillede Dannemark og Norge i Flor og Glæde, under Christians milde Regimente, og en Genius, som nedsteg til to qvindelige Figurer, der forestillede den Danske og Norske Nation, med en Rulle Papiir, hvorpaa den Indskrivt: Gud velsigne Kongen!

H. H. Prinds Christian og Gemalinde ventedes d. 16de f. M. til Kiel, hvor de agtede at opholde sig i 14 Dage.

H. Majestæts Fødselsdag høitideligholdtes i Aar i Altona paa forskjellige Maader. Paa det academiske Gymnasiums store Høresal holdtes en Tale af Subrector, Mag. Lilie. Det borgerlige Cavallerie-Corps gav et Bal, og i Skuespilhuset var om Aftenen en glimrende Maskerade. Understøttelsesselskabet og Museumet høitideligholdt H. K. H. Kronprindsens Fødselsdag.

I October Maaned er i Christianiastadt, paa St. Croix, kun et Dansk Skib, Neptunes kaldet, ankommet, og kun Briggen Lucy, Capit. Horste, afgaaet.

Udenlandske Efterretninger.

(Fortsatte Efterretninger om Tham). Han anseer den Egn, hvor han boer, for de gamle

Svenske Gothers saavelsom de ældste Guders og Kæmpers Bopæl; men ikke Upland, som man af Slendrian og historisk Overtro har antaget derfor. Her finder han Alting, lige indtil Beskrivelserne og Navne overeensstemmende med de ældste Sagn og Historier. Tildeels findes disse Ideer allerede hist og her i Tunelds Geographie, sidste Udgave fra 1793. I et Tillæg til Skaras Stiftstidende udtrykker Tham sig desangaaende paa følgende Maade: "Det er besynderligt, hvorledes de ældste Familier, som for det meste ere fra Vestergothland og Smaaland, alle ere blonde, det rette Kjendetegn, som alle udenlandske Historieskrivere anføre paa vore ældste udvandrede Gother. Kaflerne, Stakerne, Orhufverne, Liliehökerne, Sparrerne, Ulfsparrerne &c. ere alle blonde. Ogsaa maa jeg anmærke her i Forveien, at netop Bondeslægten i Hænger (Trudvanger), Sætuna (det gamle Fornsætuna), hvor Odin fordum fik sit Offersted hos Gylfe, som boede i Gudhem — især have rødt Haar, den gamle saa høit ærede guldgule Farve. Mine her kortelig anførte Grunde beder jeg Læseren, at lægge Mærke til, indtil jeg engang med locale Beviser kan godtgjøre, at Gylfe boede i Gudhem (de Gamles Godheim) og Odin i Sætuna (de Gamles Situn eller Forn-Situn).

(Fortsættes.)

Moniteuren indeholder djærve Anmærkninger over Forsamlingerne i Underhuset d. 19 Dec.

Først i Foraaret agter Vicekongen af Italien at reise til Storarmeen, men dersom Russerne endnu i Vinter trænge ind i Dalmatien, paatager han sig Over-Commandoen over den Dalmatiske Armee.

Den Russiske General-Lieuten. v. Essen har med 30,000 M. besat Fæstningen Chotym i Moldau. Gener. Michelson er gaaet med 40,000 M. og Gener. Lieuten. Richelieu med 30000 M. ved Bender over Grændserne.

Gener. Buxhöwden er bleven tilbagekaldet fra Armeen.

Den Franske General Victor skal, efter nogle Efterretninger, være tagen til Fange i Preussisk Pommern af Preusserne.

Stralsund d. 11 Jan. (Af Svenske Tidender). Allerede siden d. 2den i denne Maaned har der været stor Bevægelse imellem de Franske Tropper, og næsten daglige Transporter med Proviant og Munderinger ere førte fra Mecklenburg til Anclam langs med de Pommerske Grændser. Adskillige Dage i Rad have alle Vogne i sidstnævnte Sted været læssede, og Tropperne have havt Ordre, hvert Øieblik, at holde sig færdige til at bryde op. General Mortier havde gjort en Reise til Stettin, men var kommen tilbage d. 6te dennes. De Tropper, der staae under hans Befaling, ere blevne forøgede, og deres Tal udgjør nu omtrent 24,000 Mand, hvoraf nogle Regimenter imidlertid skulle være forlagte længere ind i de Preussiske Lande. Garnisonen i Anclam skal nu stige til 7000 Mand, hvoraf et Regiment er hver Nat paa Piquet, i Tilfælde at der fra Svensk Side skulde gjøres et Angreb. Alt Beleiringsartillerie af større Caliber er nu i Mölln og Neukloster. Blodgang hersker stærkt blandt de Franske Tropper, og adskillige ere døde deraf. For deres Syge anlægges Lazarether saavel i Mecklenburgske Stæder, som i Demnin og Darghun. — Den 12 Jan. De Franske ere i Gaar ved Gützkow gaaede over i Baade og have bemestret sig Færgen sammesteds. Ritmester Trolii ved de Kongel. Smaalands Dragoner har derefter med en liden Trop Dragoner til Fods taget Færgen tilbage, som nu ligger paa Svensk Side, og ikke har behøvet at losse noget Skyts. — Efter Mørkningen kom de Franske tilbage, og passerede med Baade Strømmen paa samme Sted, hvorved de gave Ild, som af Dragon-Posteringen med lige Heftighed besvaredes, og hvorunder samme retirerede 30 Alen bagom Færgehuset, men da Anføreren, Lieutenant Haard opdagede, at Fienden havde en mindre Styrke, rykkede han atter ned til Strømmen, hvorved de Franske, under en heftig Ild paa begge Sider kastede sig tilbage i Baadene, og retirerede. Lieutn. Haard formoder, at een eller to Franskmænd ere blevne trufne, men kan formedelst Mørket og Fiendens hastige Retirade ikke opgive det med Sikkerhed. — D. 17 Jan. Ved Gützkow gjordes d. 13de et nyt Forsøg paa at bemægtige sig den Svenske Færge, hvorved atter endeel Skud paa begge Sider bleve verlede, og en Fransk Baad derved boret i Sænk. — Den 14de indløb Rygtet om General

Mortiers Bortmarch med sin Armee fra de Pommerske Grændser, og just nu ved Postens Afgang indløb den Efterretning, at bemeldte General med sit Hovedqvarteer i Gaar Eftermiddags er afgaaet til Friedland.

D. 31 Dec. f. A. var følgende Vareforraad i de Vestindiske Docker i London: Sukker 81,230 Fade; Caffe 13,900 Fade og 64,600 Sække; Caccao 905 Fade og 3000 Sække; Piment 80 Fade og 5000 Sække; Ingefær 1011 Sække; Bomuld 6800 Sække; Blaatræ 3700 Tonnes (hver Tonnes indbefatter 2000 Pd. netto); Fustik 611 Tonnes; Rom 11,600 Fade.

Imellem Generalerne Kamensky, Benningsen og Buxhöwden er der opstaaet den største Uenighed. Hele Preussisk Polen er nu besat af de Franske.

Den store Franske Armees 51 Bulletin. Den 29 Dec. modtog Kongen af Preussen i Königsberg hosføiede Depeche. Den blev strax offentlig bekjendtgjort, og opslaaet i alle Byens Gader. Kongen modtog offentlige Lykønskninger; men den 31 om Aftenen erfarede man ved Preussiske Officierer og andre Efterretninger fra Landet Tingenes sande Beskaffenhed. Bedrøvelsen og Nedslagenheden var derfor des større, jo mere man saa aldeles havde overladt sig til Glæden. Fra nu af var man betænkt paa, at rømme Königsberg, og man gjorde paa Stedet alle Anstalter dertil. Skatten og de kostbareste Effecter bleve strax sendte til Memel. Dronningen, som var syg, indskibede sig til denne Stad d. 3 Jan. Kongen afreiste Kl. 6, for at begive sig derhen. Levningerne af General L'estocqs Division, trak sig ligeledes tilbage til dette Sted, efterladende sig i Königsberg to Bataillоner og et Compagnie Invalider. — Kongen af Preussens Ministerium bestaaer af følgende Personer: General v. Zastrow er udnævnt til Minister for de udvortes Anliggender, Gen. Rüchel, som endnu er syg af de Saar han fik i Slaget ved Jena, til Krigsminister, Præsident Sågebarth til Minister for det Indre. Følgende er det nuværende Preussiske Monarkies Magt: Kongen ledsages af 1500 Mand, deels til Fods, deels til Hest. Gen. Lestocq har henved 5000 Mand, begge i Königsberg efterladte Bataillоner og Invalide-Compagniet iberegnet. General-Lieut. Hamberger commanderer i Danzig, som har 6000 M. Garnison. Indbyggerne ere

gjorte vaabenløse. Man har betydet dem, at Tropperne skulle fyre paa dem, dersom de, i Tilfælde af et Angreb af Fienden, forlade deres Huse. General Guts don commanderer med 1800 Mand i Colberg. Lieuten. Coebbiere staaer med 3000 M. i Graudentz. De Franske Tropper ere i Bevægelse for at indslutte og indtage disse Pladse. — Et vist Antal Recruter, som Kongen af Preussen har ladet sammenbringe, og som hverken ere monterede eller bevæbnede, har man ladet gaae fra hinanden, fordi der ikke gaves noget Middel mere til at holde dem i Tømme. — To eller tre Engelske Officierer vare i Königsberg, og gave Haab om en Engelsk Armees Ankomst — Prindsen af Pless har i Schlesien 12 til 15000 Mand, der ere indsluttede i Fæstningerne Brieg, Neisse, Schweidnitz og Kosen, som Prinds Jerome har begyndt at lade beleire. — Vi tale intet om Gener. Beningsens latterlige Depeche, men anmærke blot, at den synes at indeholde noget ubegribeligt. Denne General synes at anklage sin Collega General Buxhøvden: han siger, at han var i Makow. Hvor kunde det være ham ubekjendt, at Gen. Buxhøvden var marcheret til Golymin, hvor han blev slaaet? Han foregiver at have vundet en Seier, og var desuagtet dog om Aftenen Kl. 10 i fuld Tilbagemarch, og dette Tilbagetog var saa hastigt, at han lod sine Saarede i Stikken. Kan han vise os en eneste Canon, en eneste Fransk Fane, en eneste Fange, paa 12 eller 15 enkelte Mennesker nær, som af Kosakkerne bleve tagne i Ryggen af Armeen; medens vi derimod kunne opvise ham 6000 Fanger, 2 Faner, som han har mistet ved Pultusk, og 3000 Saarede, som han paa sin Flugt har efterladt sig? Han siger fremdeles, at han har havt Storhertugen af Berg og Marchal Davoust imod sig, da han dog kun har havt at gjøre med Suchets Division, af Marchal Lannes's Corps; det 17de lette Infanterieregiment, og det 34, 64 og 88de Regiment var de eneste Regimenter, der fægtede imod ham. Han maa kun have tænkt lidet over Gurka's Forfatning, naar han forudsætter, at de Franske have villet bemægtige sig denne Stad. Den dommeres i en Frastand af et Pistolskud. — Naar General Buxhøwden paa sin Side har gjort en ligesaa tro Fremstilling af Fægtningen ved Golymen, saa bliver det tydeligt, at den Franske Armee er bleven slaaet, og

at den, som en Følge af dens Nederlag, har bemægtiget sig 100 Canoner, 1600 Bagagevogne, alle den Russiske Armees Hospitaler, alle dens Saarede, og de vigtige Positioner ved Sieroch, Pultusk og Ostrolenka, og at Fienden har maattet trække sig over 80 Franske Mile tilbage ꝛc. ꝛc.

Copie af den Russiske General Beningsens Depeche.

Jeg har den Lykke at melde Deres Majestæt, at Fienden i Gaar har angrebet mig ikke langt fra Pultusk, og at det lykkedes mig, at drive ham tilbage paa alle Puncter. Det første Angreb, commanderet af General Suchet med 15000 Mand, gjorde han paa min venstre Fløi mod Værket lige for Urka, for at bemægtige sig denne Stad; jeg kunde kun modsætte ham 5000 M. under Gener. Baggouwents Anførsel, som forsvarede sig med stor Tapperhed indtil jeg kunde sende ham 3 Bataillоner af Reserven til Undsætning, og tilsidst detacherede jeg endnu 3 andre Bataillоner til samme Punct, hvilket havde den Virkning, at Fienden paa sin høire Fløi blev aldeles slaaet. Det andet ligesaa levende Angreb af Fienden, var stilet mod min høire Flanke, hvor General Barkley de Tolly befandt sig med Avantgarden; denne Fløi lænede sig ved Landeveien af Stegoczyn mod et Krat, hvori jeg havde placeret et maskeret Batterie. Denne Disposition uagtet gjorde Fienden dog Mine til at tournere mig i Flanken, og dette bragte mig til den Beslutning, at gjøre en Forandring med Fronten af den hele Linie til den høire Side baglænds. Denne Bevægelse lykkedes fuldkommen. Efterat jeg havde forstærket General Barkley de Tolly med 3 Bataillоner, 10 Escadroner og et Artilleriebatterie blev Fienden fordrevet fra Skoven og fuldkommen slaaet, hvorpaa hans Tilbagetog tog sin Begyndelse. — Angrebet begyndte Kl. 11 om Formiddagen, og varede til sildig om Natten. Følgende Generaler have især udmærket sig: Generalerne Ostermann, Tolstoy, Barkley de Tolly, Prinds Dolgouruki, Baggouwut. I Cavalleriet: General Kosin. Oberst Zegulin har med Regimentet Polske Tartarer gjort et Angreb paa Fiendens venstre Fløi og tilføiet ham stor Skade. Oberst Knorring har med sit Regiment Tatarer næsten aldeles ødelagt et Regiment Chasseurer til Hest, og Keiserens Cuirassеerregiment har angrebet en Colonne Infanterie, bragt den i største Uorden, og jaget den paa

Flugten. — Angrebet skede Kl. 11 om Morgenen og varede til sildig om Natten. Efter Krigsfangernes Udsagn have Prinds Murat, Davoust og Lannes commanderet, og jeg havde altsaa over 50,000 Mand at stride imod. — Marchal Kamensky afreiste d. 26de om Morgenen førend Fægtningen ved Pultusk, til Ostrolenka, og overgav mig General Commandoen; paa denne Maade har jeg været saa lykkelig at være under den hele Fægtning ene om at commandere og slaae Fienden. Jeg beklager meget, at den saa meget ønskede Understøttelse fra Gener. Burhöwden ikke ankom saa betimelig, at den kunde være istand til at bidrage til min Seier, og at han har gjort Holdt paa den halve Vei, endskjønt han ikke var længere borte fra mig end 2 Mile, i Positionen ved Makow; fremdeles beklager jeg, at den totale Mangel paa Levnedsmidler og Fourage har tvunget mig til, at trække mig med mit hele Corps tilbage til Rozan, for i Ryggen at samle nogle Provisioner. Hvor meget Fienden er slaaet sees allerede deraf, at han ikke engang har foruroliget min Arriergarde paa min Tilbagemarch. Jeg oversender Deres Majestæt denne Efterretning ved Capit. Wranges, som under hele Fægtningen har været ved min Side, og udførligere kan forklare Deres Majestæt alle de øvrige Omstændigheder, der have Hensyn til denne Fægtning.

Rozan, d. 15/27 Dec. 1806. Beningsen.

Copie af et Brev fra Cantsléren i det Franske Consulat i Bucharest til Prindsen af Benevent.

Bucharest, d. 13 Dec.

Monseigneur!

De Russiske Tropper, under Prindsen af Dolgoroukis Commando, have arreteret den Franske General Consul Reinhard med hans hele Gesandtskab, og sendt ham til Rusland. Prinds Dolgorouki har, efterat han havde ladet de Keiserlige Vaaben afrive, opfordret Hr. Reinhard til at forlade sin Post, og derfor givet ham et Pas, paa det han kunde reise til de Østerrigske Grændser. Hr. Reinhard reiser bort; men neppe er han en Lieu fra Jassy, førend en Troup Cosakker omringe ham, bemægtige sig hans Person paa en uværdig Maade, og føre ham til Rusland. Dette Træk har opvakt enhvers Harme. Russerne selv harmes derover. Det er en civiliseret Nation uværdigt, der betræder Storherrens Territorium, i det den proclamerer et fredeligt Sindelav. — Mustapha Baryktar gjør store Tilberedelser. Han sværger, at han vil bringe sin hele Armee paa Benene, for at gjøre Russerne Modstand. Hans Oberst, som commanderer i Bucharest, vaager Nat og Dag over den offentlige Ro og Sikkerhed. Han har sat Soldater i alle Stadens Porter, og høitidelig erklæret, at den første Boyarde, der gaaer ud, skal miste Hovedet. — Paschaen d'Ibrail staaer i Spidsen for 25,000 M., som han har forenet med Mustapha Barayctars Magt.

Jeg forbliver med Agtelse rc. Ledoulx.

Moskau stiller 1500 Heste, Petersborg giver 1 Mill. Rubler og Grev Alexei Orlof har tilbudet $1\frac{1}{2}$ Mill. til Bedste for Armeen.

Den Russiske Overgeneral Kamensky har egentlig faaet en saa uindskrænket Magt, deels fordi han er 70 Aar gammel, og dannet i Suvarows Skole, deels fordi han skulde forekomme Skinsygen mellem Benningsen og Burhöwden. Kamensky besidder blandt alle Russiske Generaler de fleste militaire og tactiske Kundskaber. Da Potemkin døde, paatog han sig Overcommandoen, og hans Rapport til Keiserinde Catharine begyndte med følgende Ord: "efterat jeg som ældste General har paataget mig Overcommandoen rc." Keiserinden tegnede paa Randen: "hvo har befalet dig det?" — Svaret blev, at han skulde nedlægge Commandoen. I Aaret 1789 udmærkede han sig i Besarabien. — Benningsens Familie lever endnu i Hannover. Fra d. 11 Nov. til d. 20 Dec., i hvilken Tid han havde sit Hovedqvarteer i Pultusk, har man neppe seet ham ride ud fire Gange. Alle Forretningerne bestyres af hans Qvarteermester, Gener. Steinheil, Burhöwden kunde ikke komme Benningsens Corps til Hjelp, fordi de Franske forhindrede ham fra at gaae over Bug. — Den Franske Armee er virkelig gaaet i Vinterqvarteer, og finder sig sikkere mod hvert Overfald ved de der oprettede Brokandser og den forskandsede Leier. Den bestaaer af 300,000 M. og den Polske Confoederationsarmee er 40,000 M. stærk. Med denne Magt forbliver Napoleon i Vinter i Polen. Naar de Schlesiske Fæstninger have overgivet sig, støde 100,000 M. af Rhinforbundsarmeen og 80,000 Conscriberede til Storarmeen, og med denne uhyre Magt af 520,000 M. skal den store Plan med Polen udføres.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 35.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 10 Februarii, 1807.

Gaarde og Huse.

Der gives en Handel, som ikke ansees for nogen borgerlig Næring, men som alligevel henhører blandt de betydeligste Handelsgrene. At sælge og kjøbe Huse og Gaarde er bleven til et stort Speculationsfag, og der gives mange, som have fortjent betydelige Summer derved. Hvorledes man kjøber og hvorledes man sælger med Fordeel, hvorledes man forskaffer sig Prioriteter og hvorledes man vogter sig for ikke at blive taget ved Næsen, det er altsammen Laugshemmeligheder, som man ikke uden Lærepenge kan blive bekjendt med, og som den Indviede ikke gjerne taler om.

Man skulde troe, at der var meget at vove ved denne Handel, og at der paa en Kjøbesum af ti til tyve Tusinde Rigsdaler lettelig maatte kunne tabes meget. Men dette er imidlertid sjelden Tilfældet. I Almindelighed vinder Kjøberen, hvor dyrt han end har betalt Eiendommen, uden at nogen i Grunden kan begribe hvorledes. Førend den sidste store Ildebrand vare Huse og Gaarde i maadelig Priis, men strax efter Branden steg de i faa Dage betydeligen, fordi mangen en Huusvild, for at fortsætte sin Næring, saae sig nødsaget til at kjøbe sig et Sted, og at betale det i dyre Domme. Næsten alle stode i den Tanke, at Priserne nødvendigviis vilde falde, naar Staden blev opbygt igjen, og de afbrændte Bygninger i alle Henseender mere udvidede, og indrettede til flere Familiers Beboelse. Med denne behagelige Drøm smigrede man sig i adskillige Aar. Man vedblev at bygge, men Priserne vedbleve desuagtet at stige. Nu, da Staden allerede i adskillige Aar har været aldeles opbygt igjen, betales der endog mere for Bygninger end strax efter Ildebranden, hvor Antallet af Gaarde og Huse var formindsket til to Trediedele. — Ogsaa Huusleien, troede man vilde falde betydeligen, naar først Staden var opbygt. Man stod i den Tanke, at mange Familier, som efter Branden havde sat sig paa dobbelt saa stor en Huusleie, deels af Nødvendighed, deels formedelst den Glimresyge, som en større Pengecirculation havde opvakt, vilde blive nødte til, at boe mindre brillant; men ogsaa dette var en skuffende Drøm. De fleste ere blevne vante til at boe endog til en høiere Priis end de ofte have Evne til, og

mange ere snarere gaaede nogle Trin høiere op paa Yppighedens Trappe end ned ad den. Ingen anstændig Familie, der vil leve med og efter sin Tidsalder, kan nu boe under 150 til 250 Rdlr., og langt derover, som ofte er dobbelt saa meget som den betalte forhen. Her gives Familier, som endog betale 800 til 1000 Rdlr. i Huusleie om Aaret. Dette er altsaa et nyt Beviis paa, at det er lettere at gaae op end ned ad Yppighedens Bakke, og Erfaringen lærer tillige, at de fleste Artikler derfor hidtil snarere ere stegne end faldne i Prisen. Huusleien og Priserne paa Eiendomssteder ere et talende Exempel herpaa.

Vilde man antage, at Handelen virkelig har beriget Kjøbenhavn i de senere Aar i saa høi en Grad, at den forøgede Pragt i Værelser er en Følge deraf, saa kan denne Berigelse dog umuelig have strakt sig til de mange offentlige Embedsmænd og Militaire, der udgjøre en saa betydelig Deel af Hovedstadens Befolkning. Embedsmændene i det Hele have jo intet vundet ved Handelens Flor, og deres Indkomster ere jo for det meste endnu de samme, som de have været for Snese Aar. Imidlertid kan dog ingen Embedsmand, der for femten Aar siden har kunnet boe anstændigen for 100 Rdlr. om Aaret, nu faae Værelser under 180 til 200 Rdlr. Hos dette betydelige Antal Medborgere maa man altsaa antage, at de for største Delen virkelig ere tvungne til at betale dobbelt saa stor en Huusleie som før, uagtet deres bestemte Løn ikke er forhøiet. Det er altsaa i dette Tilfælde hverken Rigdom eller Beqvemmelighedslyst, men snarere den bydende Nødvendighed der driver Huusleien og med den Priserne paa Huse og Gaarde saa høit i Veiret. Men dersom man vilde antage, at disse Priser fremdeles ville vedblive at stige saaledes som i de sidste ti Aar, saa forudsatte man en

reen Umuelighed. Man maa altsaa antage, at der vil komme en Tid, hvor Eiendomsstederne, om just ikke ville falde, saa dog maa ophøre at stige i Prisen, fordi intet i Verden bestandig kan vedblive at stige. — At en saadan Tidspunct vil og maa komme inden tyve Aar, det synes man af mange Omstændigheder at kunne formode. Neppe er der nogen Tvivl om, at jo vor Handel og Skibsfart betydelig vil tage af, naar Europa faaer Fred igjen, og evig kan Krigen dog ikke vare. En Periode, som den, vi oplevede strax efter den Nordamericanske Krig, maa atter kunne indtræffe; og naar Neptunus lægger sig til at sove hos os, eller nødsages til at bruge sin gyldne Trefork til at gjøde Marken istedet for at pløie Søen, saa forsvinde alle de Herligheder, han nu gjøgler med for vor Indbildningskraft, som en broget Sæbeboble. Lægger man endnu hertil, at mange af vore Handlendes Rigdomme ere indbildte, at de deels svømme omkring paa Havet, deels høstes paa Veie, som i det Øieblik, Engellands og Hollands talrige Skibe kunne frit løbe ind og ud i alle Havne, maae blive til Alfarveie, og derfor uden synderlig Værdie, saa er det klart, at ogsaa Handelsstanden vil blive nødt til, at spænde Buen lidt ned, dersom den vil bevare den fra at briste. Denne Forandring vil tvinge mange Mennesker til at gjøre en Dyd af Nødvendighed og indskrænke deres Udgivter. Den, som har boet til 600 Rdlr., vil blive nødt til at boe til 400 Rdlr. o. s. f. Naar denne Indskrænkning er skeet, vil Huuseierne blive nødsagede til at nedsætte Huusleien, og denne Nedsættelse vil have den naturlige Følge, at Priserne paa Gaarde og Huse ville falde.

De fleste Bygninger, som ere opførte efter Branden, ere i egentlig Forstand alle byggede efter Tidens Tarv og den nærværende Lyst til

at glimre og udmærke sig i Alt, hvad der falder i Øinene. Allesammen ere indrettede saaledes, at de endog til en overdreven Kjøbesum maae forrente sig godt. Boutiquer, Viinkjeldere ꝛc. har man søgt at anbringe, hvor det kun var muligt. Men at imidlertid Tiderne og Omstændighederne mærkeligen kunne forandre sig i færre Aar end man troer, det har man seet paa Bryggergaardene. En Bryggergaard, som for ti Aar siden blev betalt med 30,000 Rdlr., kan nu faaes for 20,000 og derunder. Det samme vil maaskee skee med de øvrige Bygninger, naar de anførte Tilfælde indtræffe, og de mange Udlændinger, som Krigsluen har drevet til vore fredelige Grændser, kunne vende tilbage til deres Hjem. Kjøbenhavns Befolkning kan neppe stige til en høiere Pynt, end den nu befinder sig paa.

Nu kunde man maaskee indvende: naar Handelen tager af, saa maa jo saa mange flere Penge komme i Omløb, og for at faae disse vel anbragt ville mange sætte dem i faste Eiendomme, og følgelig ville de sidse stige i Prisen. Men herpaa kan man svare, at om end flere uomsættelige Penge paa den ene Side ville drages ud af Handelen, saa vil, hvad allerede tildeels er skeet, paa den anden mange offentlige Stiftelser blive tvungne til at opsige deres Capitaler, og hvad der altsaa i een Henseende sættes i Omløb, vil i en anden igjen komme ud af Omløb.

Men antaget, at de for os saa heldige Handelsconjuncturer endnu ville vedblive i ti Aar med afvexlende Lykke, saa maae og kunne visse overspændte Priser paa Gaarde og Huse dog ikke andet end bugne under deres egen Vægt. Det er muligt at udpine 3 til 400 Rdlr. for nogle Stuehuller, som kaldes Boutiquer; det er muligt at finde en handlende Lykkefrister, som gaaer ind i en saadan Rede, og

søger Macroner der, hvor hans Formand og Formands Formand ikke har kunnet finde Skorper. Men tilsidst maa dette Spilfægterie dog ophøre. Det er muligt, at Huuseierne, for at komme til deres Penge og for at tilveiebringe de store Udgivter, der ere forbundne med en saadan Eiendoms Besiddelse, kunne drive Leien endnu høiere; men hvad skal det blive til, naar den kommer saa høit, at en Embedsmand maa anvende det Halve af sin hele aarlige Indkomst, for at kunne boe anstændigen? — Og saa vidt maa det komme, naar Priserne saaledes skulde vedblive at stige.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

En Reisendes Breve om Trondhjem (oversat af: nordische Blätter, Leipzig 1804.):

Trondhjem, d. 16 October 1803.

De forlanger af mig, kjereste Ven! en Beskrivelse om Trondhjem, hvor jeg nu en føie Tid har opholdt mig. Velan, jeg opfylder gjerne Deres Ønsker, og vil forsøge paa i en Række af Breve, at meddele Dem saa grundede Efterretninger, som Omgang med kyndige Folk kan forskaffe. — Førend jeg alligevel indlader mig i en ordentlig Beskrivelse, vil jeg gjøre Dem opmærksom paa adskillige Urigtigheder, som Skribentere om Norge desværre have begaaet. I Fabricius's Reise til Norge, Hamburg 1779 findes en Mængde, og en stor Deel af Navnene urigtigen satte. S. 237 siger han: at Kobberhandelen fra Røraas beløb sig til en Circulation af 20,000 Rdlr.; men her kan sikker sættes 240,000 Rdlr. S. 235 klager han over de herværende Herbergeerhuses slette Indretning; men jeg kan til enhver Reisendes Trøst forsikkre, at her gives nu to gode Auberger, hvor Reisende have al Beqvemmelighed. I Gebhardi's Kongeriget Norges Historie staaer S. CXIV at alle Bergamter 1771 vare ophævede. Man maatte herved vel udraabe med Voltaire: et ainsi on ecrit l'histoire! thi her ere endnu to Bergamter, det ene i det søndenfjeldske, og det andet i det

nordenfjeldske Norge. Berghauptmanden i denne nordlige Deel, Justitsraad Heltzen her i Trondhjem, en overmaade duelig Mand i sit Fag, har viist mig mange Artigheder, og jeg er ved denne værdige Mands lykkelige Bekjendtskab i Stand til at give Dem tilforladeligere Efterretninger om Bergværkerne, end de fleste Fremmede. Mange Skribentere have talt om norske Diamanter, og derved at de ansaae Qvartscrystaller for Diamanter, givet et stærk Beviis paa deres Vankundighed. Det gik netop saa med de Bornholmske Bergcrystaller. Man ansaae dem først for Diamanter, og fra den Tid af føre det Navn. Et Beviis paa min Paastand finder De i Prof. Schumachers Forsøg til en Fortegnelse over de i de danske-norske Stater værende Mineralier, Kjøbenh. 1801, hvor Forfatteren ikke taler om Diamanter, og under Qvarts handler om de Bornholske Diamanter, som Bergcrystal. I Crome's bekjendte Bog: Europas Producter, Dessau 1782, hedder det S. 312: der graves ogsaa Blye i Norge, og det ved Kongsberg hist og her, og i Grevskabet Jarlsberg. Dette maa rettes saaledes, at Kongsberg kun har Spor af Blye, og at man maa hente Blyet fra England, for at bringe Sølvet af Ertserne. Det Jarlsbergske er for lang Tid siden nedlagt. S. 313 taler Crome om Alabaster; men ovennævnte Berghauptmand her forsikkrer, at han aldrig har seet Alabaster i eller fra Norge, og neppe Spor til Gibsarter. Han har og her i Landet ingen Agater fundet, men vel grovere Jaspis; men derimod Flintestene, som er ganske imod det, som C. siger 314. Til det, som han siger 310 om Sølvværket i Kongsberg, kan man føie til, at det i mere end 30 Aar er blevet drevet med Tab; ja man taler om ganske at lægge det ned. Det Edsvoldske Guldbergverk har Regjeringen for længe siden nedlagt; men Kammerherre Bernt Anker i Christiania har optaget det, og vil, om han ikke allerede har Tab af det, dog vist derved lide nogen. Det som C. skriver S. 311 om det vigtige Kobbergværk Røraas, maa rettes dertil, at nu — ganske imod C's. Efterretning — Røraas ikke leverer 3000 Skpd. Kobber, og dette er meer, end nok i Henseende til Skovene, ja for meget, for dette Bergværk, som behøver 24000 — C. siger kun 3000 — Læster Trækul. — Dette er kun en liden Samling af Urigtigheder, som, naar de især begaaes i Reisebeskrivelser, strax finde Afskrivere og Eftersnakkere, og derfor desto skarpere bør paaankes. En hyperaristokratisk sinder Emigrant De Latocnaye har i sin Promenade d'un Français en Suède et en Norwège, der udkom i Brunsvig 1801 i to Dele, ogsaa ladet trykke meget falskt om Trondhjem, som jeg ved Leilighed skal rette; men dette Brev skal blot indeholde almindelige, de følgende derimod mere detaillerede Notitser. — Trondhjem, eller, som Indvaanerne kalde den, Throndhjem, er i det hele en smuk Bye; omendskjønt, nogle offentlige Bygninger undtagen, de fleste Huse ere af Træe. Blant de største og smukkeste offentlige Bygninger hører den latinske Kathedralskole. Den er bygt af Muursteen paa det Angelske Legats Bekostning, og indeholder ikke allene Læreværelser for Disciplene, Bolig for Rector, Conrector og den øverste Hører, men det Kongl. Norske Videnskabers Selskab har og her deres Forsamlingssal, Bibliothek, Naturaliecabinet o. s. v. Dette lærde Selskab blev oprettet 1760, efter den daværende berømte Bisp Gunnerus's (1773 i September) Plan, og stadfæstet 1767 af Kongen. Arveprindsen Fridrik er dets Præsident, og Bisperne i Trondhjem have hidindtil været i udelukkende Besiddelse af Vicepræsidentskabet. Da nu nyligen den lærde og fortjente Biskop Schønheider er død, saa vil maaskee Stiftamtmanden eller en anden Lærd blive det. Det synes overhovedet ikke at være got, at kun en Theolog, og aldeles ingen anden, altid skulde beklæde denne Post. Den latinske Skole har en Rector, Conrector og tre Hørere til Lærere. Adskillige sagkyndige Folk ere høist misfornøiede med de Omkostninger, som denne prægtige Bygning foraarsager; og de sige med Føie, at under dette kolde Clima en Træbygning vilde være lettere at varme. Jeg beklager Lærene og Disciplerne, som maa fryse i de 9 Alen høie Værelser. Dette maatte især være Tilfældet forrige Aar, da Kulden her var stegen til 20 Grader. Det vilde have været langt bedre, om man havde opført en Skolebygning af Træ, og anvendt de til unyttig Pragt forødde Penge til Stipendier for fattige Disciple. Det havde saa meget mere været at ønske, som denne latinske Skole, hvad Stipendierne angaaer, er en af de fattigste i de danske Stater, og det Høieste, som en Discipel faaer som Stipendium, naar han forlader den, og tager til Universitetet i Kjøbenhavn, er 60 Rdlr., da derimod i mange Danske Skoler f. Ex. i Roes-

kilde, Disciplerne ved deres Bortgang faae 100, ja endog 200 Rdlr. Fire Disciple herfra skulle ellers have fortrinlig Ret til Stipendiet af Regensen i Kjøbenhavn. — Om Ræsonnementet om Skolebygningens Kostbarhed for Resten er rigtigt, vil jeg ikke afgjøre. Men da, som sagt, dette første Brev kun skal indeholde almindelige Bemærkninger, vil jeg spare Beskrivelsen af de andre offentlige Stiftelser, til et af mine næste Breve, og slutte denne Gang med en almindelig Skildring. (Fortsættes.)

Provinsial-Skuespillerne i Helsingøer gave d. 28 Jan. Sørgespillet Niels Ebbesen. Efter Stykket forestilledes en Slætte, omgivet af Træer, i hvis Baggrund der stod et Mindesmærke med Niels Ebbesens Navn. Midt paa Theatret stod Kong Waldemar i Kredsen af endeel Stridsmænd og Stykkets øvrige Helte, som alle under en Adagio fra Orchestret, udtrykte deres Sorg. Et Lufttæppe med Skyer kom langsomt ned og bedækkede Klyngen, istedet for hvilke man nu saae Kronprindsens Brystbillede og ved dets Side Sandheden og Fædrenelandet med Børn, som trykte sig op til Moderen. Under Paukers og Trompeters Lyd kom Mars fra den ene og Minerva fra den anden Side, og gave hverandre Haanden over et Altar, som stod lige tæt foran Brystbilledet. Da disse trak sig tilbage, kom Fredens Gudinde fra Skovsiden, som Nymphe, med en Oliekrands og Oliegreen i Haanden; efter en passende pantomimisk Dans, lagde hun Oliegrenen for Alterets Fod, nærmede sig Brystbilledet, under Paukers og Trompeters Lyd, og holdt Oliekrandsen over Kronprindsen. Mars og Minerva ilede i samme Øieblik hen til Brystbilledet, og den første holdt Laurbær- og den anden Egekrandsen over denne. Denne Gruppe vedblev nu, medens Skuespillerinden Jfr. Hammer traadte frem og sang en af Prof. Sander forfattet Sang. Tilskuerne yttrede ved udmærket Bifaldsklap og Bravoraab deres Tilfredshed. Ved Indgangen til Huset var der anbragt en stor Transparent, som forestillede en Klippe, paa hvis glatte Side stod F., og ved Foden et Altar, over hvilket Mars og Minerva gave hinanden Haanden; paa Mars's dragne Sværd stod: "blot til Forsvar." Sandheden og Fædrenelandet bleve forestillede af to af Helsingøers agtværdige Borgeres Døttre; Hr. Holst forestillede Mars, Jfr. Rombricht Minerva, og Jfr. Røtzel Fredsgudinden. Dansen var componeret af Dansemester Bagge.

H. H. Prinds Christians Gemalinde er den 1 Febr. ankommen i Altona, hvor hun agter at opholde sig i nogle Dage.

Ogsaa i Aalborg høitideligholdte Klubben Enigheden d. 28 og 29 Jan. med et stort Assemblee og Bal. I den store Sal var første Aften Kronprindsens Portrait og næste Aften Kongens Navn i Ciffre anbragt. Høitideligheden blev begge Gange forkyndt med Canonernes Løsning ved Solens Opgang. Alle Skibene, som laae i Havnen, heisede deres Flag.

Det ny Sygehuus i Trondhjem har en Front til Gaden af 54 Alen og hver af Sidefløiene ligeledes 54 Alen, alt 2 Etager. Til Gaden ere 21 Fag Vinduer, foruden de, som ere paa de tvende fristaaende Fløie. Deri ere for nærværende Tid 23 Lemmer og disse tilsammen have til Brug ikkun 8 Vinduer og deraf ere 4 til Gaden. Aarsagen, hvorfor ikke et større Antal af Byens Syge have Plads der er den: at Udgiverne til dis ses Underhold ikke kunne tilveiebringes. — I Trondhjems Tugthuus døer omtrent hvert trettende Menneske aarligen, og de, som ikke ere blandt de Dødes Tal see ud, som de og snart skulle vandre Heden, fordi de ikke kunne nyde fri Luft, uagtet Justitsen ikke negter dem det. Bogtrykker Stephanson har derfor foreslaaet at forflytte de Radesyge til det ny Sygehuus, men man har gjort den Indvending, at det manglede Rum: en Mening, som Stephanson imidlertid offentligt har søgt at gjendrive.

Det Danske Gesandtskab i London har d. 28 f. M. givet en Fete i Anledning af H. M. Kongens og Kronprindsens Fødselsdage, som bivaanedes af Greve v. Woronzoff, Greve v. Stahremberg og hele det diplomatiske Corps.

Skibet Africaner, Capit. Zeemann fra Altona, som er bleven læk, er indløbet i Stavanger. Det maa losse og repareres. — Capit. Lindser fra Memel til London er forliist med Skibet Esperance paa de Jydske Kyster; Skibet Brødrene, Capit. Nelson, bestemt til Hamborg, er forliist ikke langt fra Bergen. — Capit. Byrkland, fra Liverpool til Sundet, er aldeles forliist ved Orkney Øerne.

I Tydske Blade paastaaes, at Kjøbenhavn tæller i denne Tid over 20,000 Syge, som lide af Hoste, Hovedpine &c. At der gives mange saadanne Syge kan ikke negtes, men at deres Tal lade sig saa nøie bestemme, tvivles meget paa.

Hannovers Gjeld beløber sig, efter de nyeste Efterretninger, til 12 Mill. 302,093 Rdlr.

Würtemberg havde, som Hertugdømme, førend Luneviller Freden 180 Qvadratmile, 665,000 Indb., 5000 M. Tropper og 3 Mill. 248,000 Fl. Indkomst. Nu har det som Kongerige 356 Qvadratmile, 1 Mill. 154,444 Indbyggere, 20,000 M. Tropper og 8 Mill. Fl. Indkomst.

Buenos Ayras er virkelig gjenerobret af Spanierne d. 12 Aug. f. A. Efter en Indberetning fra Sir Home Popham har Pueribon, et Medlem af Municipaliteten været et Hovedredskab til Revolutionen. Vaabenene bleve, førend Oprøret udbrød, skjulede; de Misfornøiede forsamlede sig hver Nat, Pueridon gav dem Forholdsregler og uddeelte mange Penge blandt Pøbelen. Oberst Liniers, Fransk Officier i Spansk Tjeneste, samlede Folk i Colonia. Enhver, som ikke vilde deeltage i Sammensværgelsen, blev truet med Døden. Veiret og Veiene hindrede Engellænderne i at modsætte sig Spanierne med Eftertryk. Den Spanske Armee havde spærret alle Indgange til Citadellet Buenos Ayras, og indvendig vare alle Indbyggerne bevæbnede, og stode i Husene og Kirkerne beredte til Kampen. Tagene vare besatte med Fiender, som tilføiede Engellænder stor Skade, og endog paa een af Kirkerne var der plantet en Canon. General Beresford, de Engelskes Anfører, kunde ikke bringe Spanierne til nogen almindelig Fægtning, og mange af hans tappre Folk bleve ihjelskudte af usynlige Personer. For at spare Blod sluttede han en Vaabenstilstand, men endog efterat den var sluttet stimlede henved 10,000 M. frem paa den store Plads og skjøde paa hans Folk. Han truede derpaa Fienderne med at begynde Fiendtlighederne paa ny, og dette virkede da saa meget, at han fik en billig Capitulation tilveiebragt. Engellænderne havde 165 Døde og Saarede, hvoriblandt 2 dræbte Officierer; Spanierne havde 700 Døde og Saarede. Pueridon havde samlet 8 til 10,000 M. i Landet, Liniers havde hidført 800 til 1000 og Staden havde 10,000 M. under Vaaben. — Alle Engelske Skibe havde paa 3 Fartøier, hvoriblandt 1 Canonbaad, nær, forladt Buenos Ayras. De Eiendomme, som de Engelske Tropper have maattet efterlade sig paa Buenos Ayres, beløbe sig til 3 Mill. 173,797 Dollarer.

Natten fra d. 14 til d. 15 Jan. har man i Pau, i Departementet Over-Pyrenæerne, sporet 3 Stød af et Jordskjelv. Det sidste Stød var meget stærkt.

Kongen af Spanien har udnævnt Fredsførsten til Generallissimus eller General Capitain og Gouverneur over hele Sømagten, hvilken Titel adskillige Prindser, saasom Carl den Femtes og Philip den Fjerdes Søn have ført tilforn. Han har nu en næsten uindskrænket Magt saavel over Armeen som Søvæsenet.

Den Russiske Ambassadeur, Greve Italienski, har forladt Constantinopel.

Stralsund bloqueres fra Landsiden. De Franske Chasseurs ere gaaede over de tilfrosne Stadsgraver. De Franske Fortropper staae under Canonerne af Staden. Man har frataget de Svenske 50 Mand, hvoriblandt nogle Officierer. De have endeel Saarede og Døde. — Svensk Pommern har tilligemed Øen Rügen et Fladeindhold af 70 □ Mile, en Befolkning af 106,000 Indb. og 1514 Mennesker paa hver □ Miil. De fornemste Stæder ere Stralsund med 11,000 Indb., Barth med 3000, Gripswalde med 5000 (og et Universitet), Wolgast med 4000 Indb.

De Svenske have gjort et Udfald fra Stralsund med 600 M. Infanterie, 300 M. Cavallerie og 4 Canoner, men de bleve drevne tilbage igjen. Paa Fransk Side blev en Oberst saaret og en Mand dræbt. Marchal Mortiers Hovedqvarteer er i Mültzow (ikke langt fra Brandshagen, omtrent 2 Mile fra Stralsund).

Staden Breslau er bleven paalagt en Contribution af 18 Mill. Franker (4½ Mill. Rdlr. Preuss.). Til Afdrag maae Kjøbmændene levere 750,000 Alen Lærred, 150,000 Skjorter, 74,750 Alen Lærred til Munderings-Underfoder, Klæde til 30,000 Kapper, 150,000 Par Sko, 1500 Heste, 16000 Munderinger ꝛc., 40,000 Alen blaat, 4100 Al. skarlagenrødt, og 65,300 Al. hvidt Klæde, samt 170,000 Al. hvidt Tøi til Underfoder. — Til at bestride disse Omkostninger udstædes nu Breslauer Stadsobligationer paa 500 Rdlr. hver med 5 PC. Renter.

Fra Rusland hedder det, at Keiser Alexander er ankommen til Grodno, og at han allerede er rykket frem til Chicharow, hvor Feldtmarchal Kamenskoy havde sit Hovedqvarteer. — Imidlertid

hedder det fra Wien, at Kamenskoy, for at hente ny Forholdsregler, er reist til St. Petersborg.

Efter den Franske Keisers Befaling skulle alle officielle Bulletins fra forrige og dette Aars Feldtog oversættes paa Arabisk og Tyrkisk. Den første Oversættelse besørger den berømte Silvester Sacy og den sidste Hr. Kiefer, Fransk Ambassade-Tolk i Constantinopel, som under Expeditionen til Ægypten har siddet fangen i de syv Taarne.

Det hedder, at Churførsten af Trier i næste Sommer vil krone sin Broderson, Kongen af Sachsen.

General Massena er den 1 Febr. ankommen til Berlin, og begiver sig derfra til det Keiserl. Hovedqvarteer. — De fleste Franske og Italienske Tropper have forladt Berlin.

Underhuset har bevilget Th. Grenville at forøge den Engelske Søetat i Aar med 10,000 Matroser. Engelland har altsaa i Aar 130,000 tjenstgjørende Matroser.

Oberst Burr skal være frikjendt.

Ogsaa de Schlesiske Bjergegne besøges nu af Franske Tropper. Man har forlangt af Kjøbmændene en anseelig Deel Lærred saavelsom rede Penge, som de hverken eie eller have kunnet tilveiebringe, endskjønt mangen en derværende Kjøbmand med Føie kan kaldes rig. Dette gaaer meget naturligt til. Landet sælger for største Delen sit Lærred til Spanien og America, deels for egen Regning, deels for Hamborger Huse, der gjøre Forskud. Verlerne bleve hidtil solgte i Breslau, som de Schlesiske Kjøbmænd droge deres rede Penge fra. Siden Krigen og Banquens Forflyttelse fra Breslau har nu al Disconto og Schlesiske Verelaffairer ophørt. Hamborgerne lade intet indkjøbe for deres Regning, hvilket ligeledes Krigen og Elbens Spærring er Aarsag til. Det er physisk umueligt for de Schlesiske Bjergegne at tilveiebringe rede Penge til Contributioner og Indkjøbet af Lærred. Det er ikke let at indsee hvad der nu skal blive af denne Egns 50,000 Beboere, der hidtil levede af deres Linnedvæverier. Allerede siden en Tid af to Aar ere de blevne hjemsøgte af Hungersnød; Krigen giver Fabriken det sidste Stød; simple Folk leve her af et lille Huus, en Hauge og en eneste Væverstoel.

En fornem og formuende Dame i Hannover, har nylig været saa ulykkelig at falde sildig om

Natten i Søvn ved et brændende Lys. Der gik Ild i hendes Klæder, og hun blev saa forbrændt over hele Legemet, at hun døde nogen Tid derefter.

Den Tydske Førsteprimas har strax ved sin Regjeringstiltrædelse som Førstbiskop af Costnitz ladet indføre Pastoralconferencerne igjen, og 300 Pastoralgjenstande fremsætte til Besvarelse. Alle Præsterne komme fire Gange om Aaret sammen, læse og bedømme deres bearbeidede Themata, som siden sendes til det bispelige Generalvicariat; de bedste Afhandlinger indføres i Archiv für Pastoralconferencen: et Tidsskrivt, hvoraf to Aargange ere udkomne. Hvert Aar udsættes ogsaa Priisspørgsmaale. Den første kronede Afhandling, som nu er udkommen, er en Besvarelse af Spørgsmaalet: hvilke ere de fornemste Aarsager, som gjøre de gavnlige Bodanstalter Afbræk, og hvilke ere de bedste Midler til at befordre deres Gjenoprettelse? — Den anden Præmie er udsat for den bedste Haandbog i Religionen og Tydske Psalmebog.

Man anslaaer nu Russernes og Preussernes Tab i Polen til 14,000 M. Døde og Saarede. Østerrige tillader de krigførende Magter, at hente Levnedsmidler og Fourage fra Gallizien. Uden denne Tilladelse vilde Elendigheden, som var stegen til det yderste, have frembragt Hungersnød og smitsomme Sygdomme. Den Franske Hovedarmee og en stor Deel af Tropperne staae nu saa sammenpræssede, at de cantonere indenfor Grændserne af Bispedømmet Plocks.

Som et Bevis paa den Aand, der besjeler de Franske Conscriberede anføres følgende: da et Detachement nylig var opstillet paa den store Plads i Chateaurour, førtes just en Convoy af Gjenstridige fra forrige Aar, under Bedækning, forbi. Alle de Conscriberede raabte nu eenstemmigen: "nei, vi ville aldrig blive førte som disse!"

Man befrygter, at Engelland vil erklære Frihavnen Livorno i Blocadestand.

Det hedder at den berømte Prinds Hessen-Philipsthal har udkastet en ny Plan til en Landgang paa Calabrien, men der ligger en stor Fransk Krigsmagt i dette Land og Calabrienserne ere kjede af Krigen.

Dobrzyn ved Weichsel d. 13 Jan. I de forskjellige Skarmydsler, som fulgte paa Fægtningerne

af 25de og 26 Dec., have smaa Detachementer Fransk Cavallerie forfulgt Russerne indtil Niemen, men er siden dog vendte tilbage igjen til Narew. Russerne stode den 2den bag Niemen, fra Grodno til Zoladeck og Lubecz, medens Preusserne, efter det Tab, de have lidt i Fægtningen med Marchal Ney's Corps, ere dragne tilbage over Willenburg og Johannisburg til Olezko; for nærværende Tid befinde de sig i Nærheden af Lipsk, hvor Russerne havde hensendt noget Cavallerie, og støde til bemeldte Tropper. Den Franske Armee staaer bag Narew og holder Ostrolenka, Lomsk og Bielsk besatte med Husarer og Jægere. Hovedcorpset ligger deels ved Bug, deels i Praga og i Warschau. Den venstre Fløies Hovedcorps cantonerer endnu provisionel langs med Weichsel, og sender lette Tropper mod Ostpreussen indtil Johannisburg, som over Kolno staaer i Forbindelse med Ostrolenka. Siden d. 4de er det i vor Egn koldere end hidtil; Weichsel er derfor saa fuld af Drivis, at man tildeels har maattet nedbryde de derværende Skibsbroer, hvorved Forbindelsen med Praga er aldeles afbrudt. — General Oudinot ligger endnu bestandig i Posen, saavelsom alle de Tropper, som befinde sig mellem Posen og Weichsel, og cantonere i de Pladse, hvor de nu ere. Ligeledes gaae de fra Cüstrin til Posen marcherede Trapper i Vintergvarteer. Levnedsmidlerne i disse Egne ere virkelig blevne sjeldne, og i Ostpreussen hersker næsten Mangel. De fleste Krigsfanger sige, at den Russiske Armee bestod af 150,000 M. og 8000 Preusser, og at 60,000 Russer stode bag Niemen, uden at have deeltaget i Fægtningerne.

I Moniteuren findes følgende, dat. Bremen d. 9 Jan. Øresundslisten for 1806 viser, at der i Aar er passeret færre Skibe igjennem Sundet end de foregaaende Aar. Denne Formindskelse, som især gjelder den Preussiske og Engelske Handel, giver Anledning til adskillige Betragtninger. Vist er det, at efter den Franske Armees nærværende Stilling, og efter de Forholdsregler, Keiseren har taget i Henseende til Udførelsen af Decretet angaaende de Engelske Øers Bloquering, vil Antallet af de Engelske Skibe, som 1807 passere Sundet, være langt ringere end i Aaret 1806, og alle Efterretninger sige ogsaa, at Manufacturerne i Birmingham, Manchester ec., klage i den Anledning overordentligen. De Capere, man bevæbner i Stettin, Lübeck og andre Havne ved denne Kyst, foraarsage den Engelske og Svenske Handel større og mindre Tab i Østersøen. Der

passerer i Almindelighed 450 til 500 Preussiske Skibe Sundet om Aaret, og i Aaret 1806 passerede kun 79; Aarsagen dertil ligger deri, at Engellænderne fra den Tid af, Preussiske Tropper besatte Hannover, erklærede alle Preussiske Skibe for fiendtlige; at Kongen af Sverrig i 3 Maaneder havde bloqueret de Preussiske Havne i Østersøen, og endelig at næsten det hele Preussiske Monarkie siden October Maaned har været i de Franskes Hænder. Hamburger, Bremer og Pappenburger Skibes Tal har ligeledes været langt mindre end sædvanlig, som en Følge af Ems's, Wesers og Elbens Bloquering af Engellænderne næsten i det hele afvigte Aar. De Skibe, som ere udløbne, have benyttet sig af Mellemtiden mellem Hannovers Rømning af de Franske, og dets Besættelse af Preusserne. Imidlertid har den lille By Pappenburg (tilhørende Hertugen af Aremberg, Medlem af Rhinforbundet), som for 20 Aar siden endnu var aldeles ubekjendt i Handelsmarinens Aarbøger, ogsaa i Aar expederet 21 Skibe til Østersøen. Antallet af de Russiske Skibe, som passerede Sundet, udgjør kun 53; hvilket opvækker saa meget mere Forundring, som det Russiske Flag ikke behøver som de andre, at frygte for de Engelske og Svenske Escadrer. Dette viser, at dette Lands Handelsmarine er langtfra ikke saa blomstrende som adskillige ville paastaae, og at det sydlige og nordlige Europas Beboere meget vel vide hvorledes det er bevendt med dette Riges overdrevne Hjelpekilder. Man seer, at Russerne, som have et saa stort Antal Havne i Østersøen, ikke have sendt flere end 53 Skibe til Nordsøen, medens de forenede Nordamerikanske Stater have sendt 107 til Østersøen! Hvilket Emne til Betragtninger! — Freden maa tilbagegive den Hollandske Nation sin Handel i disse Vande. Det er den, som ved sin Beliggenhed, sine rige Hjelpekilder, sine Negociationers Loyalitet, er bekjendt i hele Europa, snart, ligesom fordum, maa kunne drive en Trediedeel af Handelen i disse Egne. — Frankrige har aldrig havt nogen glimrende Handel i Østersøen; men den vil faae den, naar der er sluttet Fred. Foreningen med Belgien har forskaffet det vidtløftige Kyster i Nordsøen; og Antwerpen vil, formedelst sin Havn og sine mange Forbindelser med det indre Frankrige ved Schelde og nye Canaler, ved sin Beliggenhed paa den yderste Kant af Riget og sine Capitalister, nødvendigviis komme til at spille en stor Rolle i denne Handel.

Fra d. 6te til 9 Febr. er ankommen: Lieut. v. Lilienskjold af Ingenieurcorpset fra Jylland, Capit. v. Nested, Capit. og Muurmester Brauhnbehrens f. Helsingøer, Kammerjunker Castenskjold f. Landet, Kjøbm. Farøe og Roshlein f. Paris, Lieuten. Stockfleth f. Landet, Capit. Meidsner f. Kiel.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fjerde Aargang. No. 36.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Løverdagen den 14 Februarii, 1807.

Yppigheden.

De største Skribenter ere enige om, at Exempler ere nødvendige til bestandigen at holde et Folks Sæder rene, og at disse Exempler fornemmeligen bør komme fra dem, der staae i Spidsen for Regjeringen. De jevne Borgeres Sæder, siger Barthelemy, kan man lettelig vaage over: de kunne kun fordærves i Londom, og deres Fordærvelse forplanter sig sielden fra den ene Classe til den anden; men naar den kommer fra de Steder, hvor Magten har sit Sæde, udbrede de sig derfra hastigere end Lovene selv. Solon meente derfor, at en Nations Sæder ene beroe paa Regentens. — Hvor rigtig denne Paastand end til visse Tider og i visse Lande har været, og endnu maaskee er, saa har Erfaringen dog lært, at den langt fra ikke er anvendelig paa os. Vi leve under en Regjering, der sætter sin Lykke og Stolthed i at hylde de reneste og simpleste Sæder; der foregaaer endog den ringeste Borger med de meest talende Exempler paa Sparsomhed, Tarvelighed, Huuslighed og Simplicitet. Men alt dette uagtet voxer Yppigheden dagligen blandt alle Stænder uden Forskjel, og næsten skulde man fristes til at troe, at Kongehusets store Exempel netop har frembragt hos os ganske modsatte Virkninger. Et større Bevis behøves neppe til at indsee, at Erfaringen ikke altid underskriver hvad den kolde Philosophie dicterer.

Det hører ikke til mit Æmne, at undersøge de oprindelige Aarsager til den daglig tiltagende Yppighed, der, som en sand Lavastrøm, truer med at opsluge vor Selvstændighed, vor Lyksalighed og Alt, hvad der udgjorde vore Fædres Hæder og Stolthed. De kunne i dette Øieblik være os ligegyldige. Hvad bryde de Ulykkelige, der boe ved Foden af Vesuv og ødelægges af dens Ildsvælg, sig om de physiske Aarsager til dens Udbrud? De føle Virkningen af det Onde; Aarsagen kan være dem ligegyldig. Saaledes er det ogsaa med Yppigheden, hvis ulykkelige Følger vi see og føle; alt hvad vi kunne gjøre, er maaskee at formindske den noget, thi endog bekjendte med dens oprindelige Aarsager ville vi, saaledes som Tingene nu staae, umueligen kunne udrydde den aldeles. Yppigheden ligner et Træ, hvis Vandgrene spire frem paa den ene Side, medens man afhug-

ger dem paa den anden. — Men inden Forfatteren gaaer videre, maa han bede sine Læsere, at lægge Mærke til, hvad han forstaaer ved Yppighed *), paa det hans Yttringer ikke maatte blive mistolkede. — Det har ved andre Leiligheder været sagt, at Luxus ikke allene er uskadelig, men endog nødvendig i et Land, der har naaet en vis Grad Cultur, fordi der maa gives Canaler, der kunne lede Rigdomsmassen omkring i Statslegemets mangfoldige Aarer, saafremt Rigdommene ikke skulde blive samlede i enkelte Dynger og hos enkelte Mennesker. Ligesom Blodets Standsning i det dyriske Legeme foraarsager Sygdomme, saaledes frembringer ogsaa Guldet, naar det ikke bestandig er i Omløb, meget skadelige Virkninger i Statssamfundet. Dette Omløb kan ikke befordres uden ved de Formuendes og Stores sømmelige Luxus. Dette er en bekjendt og prøvet Sandhed, som ikke trænger til nogen videre Udvikling. Men ganske anderledes er det med Yppigheden. Vel er den Datter af Luxus, men en uægte. Den Rige, hvis Formue sætter ham istand til at anvende store Bekostninger paa sit Meublement, sine Equipager, sine Tyender, fører Luxus, ikke Yppighed; thi den, som lever overeenstem-

*) Jeg veed, at Ordet Luxus ofte ligefrem oversættes med Yppighed. Men uagtet det i adskillige Tilfælde virkelig kan oversættes saaledes, anmærker Adelung dog meget rigtigen, at dette Ord ingenlunde udtømmer Begrebet Luxus, da det i det mindste er en meget høi Grad af Luxus. — Marezoll holdt engang en Præken over de skadelige Følger af Luxus; men ved at betjene sig af dette upassende Udtryk, synes hans Præken at have en ganske anden Tendence end den virkelig har. Det burde heddet Yppighed. — Her, hvor det kommer saa meget an paa at Begrebet er rigtigt, er det nødvendigt at bruge Ordet Yppighed.

mende med sin Formue, opfylder, som et Led i den store Kjæde, kun sin Bestemmelse, og handler efter Pligt. Dersom han handlede anderledes vilde man med Føie kunne betragte ham som en Vandbie, der nyder Honningen paa Arbeidsbiernes Bekostning. Men yppig kan man kalde den, der med den ene Haand ødelægger sin Formue og timelige Lykke, og med den anden sin Helbred og sin Familie. Kun fra den Synspunct maa Alt det betragtes, jeg agter her at anføre om Yppighedens ulykkelige Følger.

Det synes neppe, at være nødvendigt at godtgjøre her, at Yppigheden i vor Tidsalder er stegen til en forhen ubekjendt Høide. Hvad enhver, som har Øine, kan see, hvad enhver, som har Øren, kan høre, trænger ikke til noget Bevis. Og eder, ufordærvede og tarvelige Dannemænd og Dannegvinder, som endnu ubekjendte med den herskende Levemaade, maaskee ansee min Skildring for unaturlig og overdreven — eder vil jeg ikke forstyrre i denne lykkelige og velgjørende Drøm! Denne Uvidenhed udgjør eders Stolthed, og vee den, der rækker eder Kundskabstræets giftige Frugt, og drager et Bind fra eders Øine, der er saa trygt et Skjold for eders huuslige Lykke, eders ufordærvede Sæder!

Vi ville nu betragte Yppighedens Virkninger paa Mennesket lige fra Vuggen indtil Graven, og ved Enden af denne Vandring ville vi erfare hvor meget vi have tabt.

Paa ingen virker Forældres Exempel mægtigere end paa de Spæde, der ikke allene have arvet deres Natur og Tilbøieligheder, men tillige ved Vanen, og de Handlinger, de bestandig have for Øinene, lettere modtage de slette Indtryk end de Gode. Fødte i Lasten blive de uskyldige Offere for deres Forældres Yppighed.

Den store Egenskab, at sætte Priis paa Maadehold, at bevæbne sig mod kommende Mangel og Gjenvordighed ved klog Sparsomhed, at lære at agte og indsee Pengenes Værd ved ikke at bortødsle dem til Unytte — Alt dette forsømme de Børn, der opdrages i Yppigheden, at lære i en Alder, hvor Menneskets voxbløde Hjerte staaer aabent for hvert Indtryk. De vænnes til at nedbryde deres Sundhed, førend de endnu have noget Begreb om, at Sundheden kan nedbrydes; de foragte Penge, førend de endnu have lært at erhverve det mindste, kort, Lasten indfinder sig hos dem længe førend de kjende dens Natur. Naar en saadan Pode i sit femtende Aar bliver en Ødeland og i sit tyvende en forsvækket Halvmand, saa klage Forældrene, der have glemt, i hvilken Skole Sønnen blev opfødt, over Forførere og Forførelse, uden at betænke, at det netop var dem selv, der lagde Spiren til Forførelsen i hans unge Hjerte, længe førend han endnu selv kunde dømme om, hvad denne Spire engang i Tiden kunde blive til. — Ikke bedre gaaer det den unge Mø, der opdrages i Yppighed, og endnu mægtigere virker ofte Forældrenes Exempel paa hendes svage og bløde Hjerte. Det beklageligste er, at Yppigheden bestandig tiltager med hver Slægt, og at man næsten ikke kan see Ende paa alle de Elendigheder, den med Tiden vil udbrede over Menneskeslægten. Yppigheden er en Orm, der søndergnaver Menneskehedens spædeste Blomsterknopper, og den er det, som vi kunne takke for de mange ulykkelige Ægteskaber, den daglig aftagende Følelse for uskrømtet Kjerlighed og huuslig Lykke, den store Ringeagt for Alt hvad der ikke omstraales af Rigdommens og Forfængelighedens falske Nimbus, eller som ene skylder Talenter, Fortjenester og Kundskaber sit Værd. For at kunne leve yppig opoffrer man Alt: Selvtilfredshed, Selvstændighed og Selvagtel-

se; Menneskets Værdighed trædes i Støvet; gammel, trofast Redelighed maa vige for Underfundighed og Svig; den gjensidige Tillid og Oprigtighed forsvinder, og intet er mere saa helligt, at det jo opoffres i det Øieblik, Yppigheden kræver det.

Saa vidt ere mange, saare mange af vore Medbrødre komne. Hvad nytter det, at man paa den ene Side ved en forbedret Opdragelsesmaade opbygger, hvad man nedbryder paa den anden? Hvad gavner det, at vore Døttre i Skolen lære Moral, og indprændtes Tarvelighed og Maadehold, naar de i deres Forældres Huus have de meest practiske Exempler paa det Modsatte? — at vore Ynglinger, efter nyere Opdrageres Grundsætninger, allerede i Institutet gjøres bekjendte med Sundhedens og Tarvelighedens Forskrivter, med en høiere Morals Bydende — at man søger at styrke deres Muskler ved Legemsøvelser og indgyde deres Sjel Følelse for det Ædle og Skjønne i Naturen, naar de i deres Forældres Huus og i Kredsen af deres Familie see Exempler paa, at klogere, ældre og erfarnere Mennesker i deres hele practiske Liv handle efter Grundsætninger, der ganske modsige dem, der med saa megen Varme foredrages i Bøger? Maae de ikke tabe al Agtelse for Lærdomme, der saa ilde efterleves? Dobbel skildrer man dem i Skolen som en Last, og naar de komme hjem, er det den eneste Moro, der sysselsætter dem, der skulle være deres Ledere paa Livets Bane; Umaadelighed beskriver man dem som skadelig for Sundheden, og i hele deres Erfaringskreds see de intet for sig uden Umaadelighed. Maae de ikke fatte de meest ufordeelagtige Tanker om disse Forskrivter, naar de see, at Mennesker, som Naturen har bestemt til deres Veiledere, netop handle tvertimod dem?

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fortsættelse af Oversættelse af en Reisendes Breve om Trondhjem. (See forrige Numer).

Saa megen Drivtighed som i det sydlige Norge gives her ikke. Naar jeg undtager adskillige Anlæg, af den herværende patriotiske Stadshauptmand Lysholm, og et Par Teglbrænderier, saa findes her i det Trondhjemske Stift ingen Fabriker. Den Anmærkning, som staaer i det 2det Bind af Hammerdörfers og Kosche's geographisk-historiske Læsebog, S. 570, at Gaderne i Trondhjem (størstedelen) ere ubrolagte, har sin fuldkomne Rigtighed. Gaderne ere for en Tid siden blevne oplyste med Lygter, og deres Navne staae nu paa Hjørnerne, ligesom Husenes Numere over Huusdørene. Denne gode Indretning er først skeet under den nærværende Politiemester, Krigsraad Blom, en overmaade drivtig og oplyst Mand. — Den herværende Latinske Skoles Byaning skal have kostet 30,000 Rdlr. Dens lidet Bibliothek er givet af en Rector Kleisk, som er død her for en 30 Aar siden. — Før jeg slutter vil jeg endnu anføre et Exempel som Beviis paa, hvor usikkre end- og Danske Forfatteres Beretninger ere om Norge. Dommeren paa Øen Læssøe i Kattegat, L. H. Bing, har udgivet en Beskrivelse om Kongeriget Norge, Kjøbenhavn 1796, hvori han siger S. 765: "det Norske Videnskabers Selskabs Bibliothek bestod 1779 af 2000 Bind, og i Aaret 1781 kom Professor Schønings og Rector Dass's Samlinger til, som beløb sig til 12,000 Bind." Nu har jeg adskillige Gange seet dette Bibliothek, og kan paastaae sikkert, at ikke engang Hælvten af det angivne Antal Bøger findes her *).

Andet Brev.

Jeg fortsætter, efter Deres Ønske, mine Bemærkninger om Trondhjem. Denne Stad ligger

*) Da, som det hedder, et Catalog nu er under Arbeide, saavel over den Schøningske, som Hammerske Bogsamling, saa vil man om en føie Tid vel komme efter, hvorvidt Forfatt. Paastand er rigtig, — som bliver saa meget mere tvetydig, som han sætter Order Bøger, ikke Bind. Overs.

under 63° 25′ 40″ Polhøids, i en Bugt af det sydlige Land, paa en næsten med Vand omgiven Halvøe, som dannes af Nidelven paa de 3 Sider, af Havet paa den 4de, og mod Vesten hænger sammen med det faste Land ved en smal Landtunge, over hvilken en Deel af Fæstningsværkerne gaaer, og hvortil Forstaden Ihlen støder. Stadens Beliggenhed falder fra alle Kanter smukt i Øinene, men især fra den vestlige Side for dem, som komme ned af det saakaldte Steenberg, hvor hele Byen med sine Kirker og andre Bygninger, Havnen med de der liggende Skibe, den store Strindfjord, Nidelven, Fæstningen Munkholm paa en liden Klippe midt i Havnen, en Fjerdingvei Norden for Byen, Fæstningen Christiansteen paa en Høi mod Østen, og den hele omliggende Egn næsten paa engang lade sig see, med en Mængde adspredte Lyst- og Avlsgaarde. Blandt de sidste er Øhlsvigen eller Ihlsvigen, tilhørende en af de rigeste og agtværdigste Particuliers i Trondhjem, mod Vesten. Østen for Byen vise sig Hladegaard og Kirke tilligemed den anden Forstad Baklandet, Gaardene Berg, Steendal, Helgesæter eller Elsæter, fordum et Kloster m. m. (Det er maaskee her ikke upassende at anmærke, at man maa regne de rige Kjøbmænd her i Byen til Ære, at de søge at fremme Ager- og Engdyrkning. De Jordstykker udenfor Byen, for hvilke for 30 Aar siden ikke gaves mere end 46 Rdlr. Afgivt, fæstes nu for 1200 Rdlr. Jeg kjender saaledes en Kjøbmand Øding, som har fæstet et Jordstykke paa Livstid, hvorfor han det første Aar gav 406 Rdlr., skal aarlig give 206 Rdlr., og enhver nye Eier det første Aar 406 Rdlr. For dette Jordstykke fik Byen af den forrige Eier i Afgivt, man tænke! blot 1 Rdlr., og maaskee det første Aar blot 20 Rdlr. Saa meget har Lysten til Agerdyrkning her tiltaget; men det var alligevel derhos at ønske, at de Rige havde deres Landsæder til ligesaa megen Nytte som Lyst! — Halvøen, hvorpaa Staden nu staaer, var i Fortiden en Bondegaard, hvor Kong Oluf Trygveson Aar 997 lod bygge Kongsgaarden og anlægge en Bye, som han kaldte Nideroos, d. e. Mundingen af Elven Nid (Oos kaldes paa norsk Mundingen af en Elv; deraf det latinske Navn Nidrosia.) Jeg kjender vel en anden munkeagtig Etymologie af dette Ord, nitens rosa (da en Rose er det Trondhjemske Stadsvaaben),

men den første synes sandsynligere. Navnet Trondhjem har Byen siden faaet af de gamle Indvaanere Tronder. Efter en stor Ildebrand, som Byen leed 1681, bleve alle Gader anlagte saa snorlige, at de størstedelen skare hinanden i rette Vinkler. I Archivar Schønings Haandskrivter om Trondhjem, som gjemmes paa det Kongl. Bibliothek i Kjøbenhavn, har jeg seet, at en vis Johan Caspar v. Cicignon paa Kong Christian V. Befaling har forfærdiget et Kort over Trondhjem og dens Fortificationer, som vel blev antaget, men tildeels ikke fulgt. Efter dette skulle nogle Gader være 60, de andre 35 Alen brede, hvilket er saa meget mere nyttigt, som Husene mesteparten ere af Træ; men jeg vover derfor ikke at paastaae, at de have den Brede. Største delen hvor de brede Gader krydse hinanden, har man Vandkummer. Denne Vandledning, som har kostet 5000 Rdlr., er anlagt paa de Angelske Stiftelsers Bekostning (om hvilke i forrige Brev). De fleste Gaarde her, og Pakhuse, som omtrent ere 1500, ere, som ovenfor sagt, af Træ; men dog smukke og med mange Zirater paa Dørene, hvilke ere tilstrækkelige Beviser paa de norske Snedkeres Duelighed. De fleste ere 2, nogle 3 Etager høie, udvendig bordklædde og malede, indvendig betrukne, og alle betydelige Gaarde forsynede med murede Kjeldere eller Hvelvinger, ved hvilke man anseer sig sikker nok imod Ildsvaade. Man troer og i Almindelighed her, at Træbygninger ere sundere, og mindre kostbare at opvarme.

(Fortsættes.)

Nicolai Sogns Fattigskole, som siden Kirkens Nedlæggelse har stedse staaet og staaer endnu under Magistratens Bestyrelse, har den havt Præsten Hr. Bull til geistlig Curator, og Justitsraad og Raadmand Voltelen til civil Curator. Den sidste har nu forestaaet dette Curatel i 15 Aar. Han saae Skolen brænde 1795 og igjen tilfulde opbygt 1796. I hans Administrationstid ere endeel ikke ubetydelige Summer ved Testamenter tilfaldne Skolen.

I Christiania Avis bekjendtgjøres, at den unge Claveerspillerinde og Danserinde Nancy Perchy, er ankommen til Smaastederne i Aggerhuus Stift og kan med det første ventes til Christiania, hvorfra hun i Selskab med sin Fader vil fortsætte sin Reise til Bergen.

I October Heftet af oeconomiske Annaler findes et Stykke om Nytten af Tærske- og Hakkelsesmaskiner, af Prof. Begtrup, hvoraf sees, at en Mand kan med en af de Engelske Hakkelsesmaskiner, som forfærdiges af Mekanicus Jensen i Kjøbenhavn, og koster 100 Rdlr., skjære Foder til 160 Køer dagligen. Justitsraad Stampe i Falster har en lignende Hakkelsesmaskine, som i ringere end 3 Timer skjærer fuldkommen saa meget Hakkelse som der i to Dage behøves til 23 paa Gaarden værende Heste.

I disse Dage solgtes det kostbare og sjeldne v. Hemmertske Myntcabinet ved offentlig Auction. Det bestod for det meste af Danske og Norske Mynter og Medailler, som tildeels bleve godt betalte, men som for største Delen dog vil finde deres Grav i Smeltedigelen. Den ældste Guldmynt var af Kong Johannes og den ældste Sølvmynt af Christian den Første. Blandt mange Sjeldenheder var en Sølv-Otteskilling fra 1541, som blev betalt med syv Rigsdaler. For en liden Medaille, som kun veiede 1 Lod 1 Q. 1 O., præget i Anledning af Altonas Opbrændelse ved de Svenske og deres Armees Overgivelse ved Tønningen, paa hvis Revers sees en Tønde, hvoraf der udfalder Vaaben og over samme to Faaer, blev der givet 15 Rdlr.

I Torsdags solgtes ved Auction en Deel ganske ny Engelske (egentlige Berlinske) Meubler og musicalske Instrumenter. Blandt Secretairerne (et Slags Chatoller) var der en, med et Positiv, der spillede 6 Stykker, som der blev givet over 600 Rdlr. for.

Hr. Auditeur Langes Anciennitets-Bog for de Herrer Stabs-, Over- og Underofficierer ved Kjøbenhavns borgerlige Infanterie for Aaret 1807 er nu udkommen. Den indeholder følgende vigtige Artikler: Fortegnelse paa de anordnede og ved Stadshauptmandskabet holdende Commissioner og deres Medlemmer; Ancienniteteliste over Stabs- og Underofficierer; Qvarteerliste for Staben; Compagniernes Inddeling i Divisioner; Stabs-, Over- og Underofficierernes Fordeling i Divisionerne og Compagnierne, samt deres Bopæle; Liste paa de Tid efter anden oprettede Charger og Betjeninger; Compagniets Hatte-Cocarder; den anordnede Uniform med tilhørende Armatur- og Lædertøi; Compagniets Allarmpladse; Stadens samtlige Næringsclasser med Anmærkning, hvilke der ere henlagte under de andre Borgercorpser; Ildebrands-Signaler; et Udtog af den nye Brandforordning, som

indeholder Pligter for det borgelige Militaire i Ildebrandstilfælde; Fæstningsværkernes Navne og Beliggenhed; Fortegnelse over de i afvigte Aar indtrufne Ildebrande og hvorledes de er slukkede. — Af dette Skrivt sees, at Chargerne og Betjeningerne ved Kjøbenhavns borgerlige Infanterie, udgjøre, naar de alle ere besatte, et Personale af 445 Personer; Compagniernes Styrke efter sidste Mandtal er 1540 Mand; for de Charger og Betjeninger, som ere tillagte Gage, udredes af Fondet 12,610 Rdlr. aarligen. I Hovedstaden befandtes efter sidste Mandtal 3156 Gaarde og Huse. I Kjøbenhavn gives 155 forskjellige Næringsclasser, hvoraf i afvigte Aar 301 have vundet Borgerskab. De Næringsclasser, som udgjøre Laug, havde i samme Aar, ialt 3759 Mestere, 4167 Svende og 3410 Extraarbeidere. De i Aaret 1806 indtrufne større og mindre Ildsvaader beløbe sig ialt til 39.

Den 18 Martii bliver i det Asiatiske Compagnies Huus en stor Auction over Skibet Holsteens Ladning ꝛc., saavelsom over en stor Deel Rester.

Kongen af Sverrig har tilladt Prof. Norborg at modtage af det Theologiske Facultet i Kjøbenhavn Diplom som Doctor i Theologien.

D. 23 d. M. blev General G. F. v. Kroghs Gemalinde jordet i Trondhjems Domkirke. Uagtet Veiret var meget slet, indfandt sig dog, foruden det talrige Corps af Kongl. Officierer, et meget stort Antal Mænd af alle Classer og Stænder, Magistratspersoner og andre Embedsmænd, de elegerede Mænd og mange, som endog vare komne fra Landet, for uindbudne at bevidne den Afdøde den sidste Ære. Alle Skibene flaggede.

Aron Jacob i Aalborg udlover 500 Rdlr. til dem, som kunne bevislig opgive ham, hvo der har udspredt skjændige Ryater om ham, saavel i Anledning af den tilfældige Ildebrand, der rammede ham i Aalborg, som den, der rammede ham og hans Svoger i Wiborg. Han anmærker tillige, at intet af hans Varer eller Indbo nogensteds er assureret.

I den Dansk-Vestindiske Regjerings Avis No. 57 f. A. findes en udførlig Efterretning om Opdragelsesanstalten Bernstorffsminde paa Brahetrolleborg i Fyen, oprettet for 9 Aar siden. Hensigten af denne Bekjendtgjørelse siges i Avertissementet, er at gjøre Udlændinger opmærksomme paa, at der ikke gives Mage til saadan en Indretning i hele Europa, og at Forældre og Formyndere endog i fjerne Lande vilde gjøre vel i at sende deres Sønner eller Myndlinger did. Institutet ligger i en sund og behagelig Egn; Bygningerne ere ny, og omgives af Bakker, Skove og Vande. Den Reventlowske Familie har Overbestyrelsen og udnævner selv Bestyrerne. Disse ere for Tiden Professorerne Oest og Villaume og Sognets Præst. Lærerne vælges med største Omhyggelighed. Drengene ere fordeelte i forskjellige Classer saavel i Henseende til Opdragelsen som Undervisningen. De examineres hvert Aar to Gange offentligen, og undervises i Alt hvad der udkræves for et velopdraget Menneske. Eleverne kunne tidligen indføres i de bedste Selskaber, hvortil Adelen i Nabolavet bidrager meget. Om Vinteren er der jevnlig Assemblee i Enkegrevindens Bolig. Ingen under 8 eller over 12 Aar optages i Institutet. For hver Eleve betales aarligen 350 Rdlr., og af denne Sum anvendes 50 Rdlr. til Klæder, Bøger, Instrumenter, Forlystelser ꝛc.

Et Engelsk Skib, Capit. S. H. Bourough, fra Philadelphia, er af Stormen bleven drevet ind i Elben. Capitainen med 4 Matroser er ankommen i Glückstadt, efterat Loodserne havde forladt ham.

Fra d. 9 til d. 11 Febr. er ankommen: Contorist Laybourn fra Jylland, Kjøbm. Kaasbøll med Familie f. Christiansand, Regimentsqvarteersmester Hjort med Datter f. Christiania, Grev Rabe f. Lolland, Kjøbm. Steffen f. Pernau, Cancellieraad Friis f. Helsingøer, Fabriq. Bond f. Helsingborg, Engelsk Legationssecretair Jackson som Coureer f. Königsberg i Preussen, Capit. Meidsner f. Kiel, Lieuten. v. Boenius f. Odensee. — Afreist: Capit. og Muurmester Braunbehrs til Helsingøer, Landvæsenscommissair Pfaf, Forv. Dorph og Inspect. Sparre t. Møen, Kammerjunker Castenskjold paa Landet, Grosserer Aal t. Porsgrund, Cancellieraad Schwingel t. Laurvigen, Handelsbetjent. Lewin og Salomonsen t. Stockholm, Kjøbm. Møller, Bogholder Møller og Bergstrøm t. Malmøe, Secretair Allemand t. Helsingøer.

Udenlandske Efterretninger.

I Slaget ved Marengo havde Østerrigerne efter Krigsministeren, Marchal Berthiers officielle Beretning, 4500 Mand Døde, 8000 Saarede og 7000 Fanger. De mistede 12 Faner og 30 Canoner. De Franske havde 1100 Døde, 3600 Saarede og 900 Fanger. — I Slaget ved Austerlitz erobrede de Fanske, efter deres Beretning, 40 Russiske Faner, 120 Canoner, toge 20,000 til Fanger, og Russerne havde 15,000 Døde. De Franskes Forliis regnedes for 800 Døde og 1600 Saarede. — I Slaget ved Jena, der bestemte det Preussiske Monarkies Skjebne, beløb, efter den officielle Beretning, det Franske Tab sig til 11,000 Døde og 3000 Saarede. — I Fægtningerne ved Pultusk og Golynim mistede Russerne, efter Fransk Beretning, 12000 Døde, Saarede og Fanger. De Franske havde 800 Døde og 2000 Saarede.

Ikke langt fra Landeveien ved Montefiascone har man nylig opdaget en underjordisk, i en Klippe udhuggen Grotte, 11 Palmer lang, 8 Palmer bred, hvori 2 Liig laae paa en liden Muur, som lode til at have vedligeholdt sig godt, men ved den første løselige Berørelse opløste sig i Støv. Paa en anden Muur stode 21 Kar af Leer og Metal, som man har sendt til det pavelige Museum i Vaticanet.

Sverrig kan nu, efter en Overeenskomst med Rusland, lade 900 Læster (à 24 Tdr.) Korn komme fra Russiske Havne i Østersøen. Svenske Kjøbmænd have allerede bestilt meget.

Mærkeligt er det, at der i Basel (en meget sund Stad, hvis Ungdom sjelden gaaer i Krig), siden 1699 eller et Tidsrum af 107 Aar, 118 borgerlige Familier ere aldeles uddøde.

I Paris tages nu til de Argandske Lamper blaa Glascylindere, hvor Lysningen ligner Dagens Lys saare meget. Ved den Lysning kan man gjøre tydelig Forskjel mellem den blaa og grønne Farve. — Sammesteds har en vis Migneron opfundet et Slags Træ-Garverie, hvorved Træet, bøiet i enhver Form, kan bruges saavel friskt som tørt, uden siden at kaste sig eller faae Sprækker, og det

ormstukne kan forbedres. Hr. M. har allerede betjent sig i 30 Aar af denne Opfindelse; den er nu efter en Foranstaltning, som Ministeren for det Indre har føiet, bleven nærmere undersøgt og befundet god.

Alle Franske, Italienske og Hollandske Undersaatter i St. Petersborg have for en egen i dette Diemed nedsat Commission maattet aflægge Eed paa og stille Borgen for, at de ikke ville staae i nogen Forbindelse med deres Fædreneland. Overtrædelsen straffes efter de Russiske Love med legemlig Straf og Forvisning til Bjergværkerne i Siberien. De, der ikke vilde aflægge denne Sikkerhedseed (som kun er bleven tilstedet dem, der have drevet Handelsforretninger paa Børsen i en Tid af 15 Aar), eller som ikke vilde aflægge den Eed, som bestandig Russisk Undersaat, der var anordnet for Ikke-Bosatte, fik Tilladelse til, at forlade Rusland inden to Uger. Blandt de mange Udlændinger af ovennævnte Nationer, have i St. Petersborg kun 67 af begge Kjøn besluttet at forlade Landet, og ere allerede afreiste. Denne Foranstaltning udførtes med Orden og Menneskelighed, men tillige med Strænghed.

Den Franske Armee forbliver fremdeles rolig i sine Cantonnements ved Weichsel og Bug. Siden d. 8 Jan. ere 40,000 M. rykkede frem paa denne Side Weichsel, i Omkredsen af Brezcie og Koval. Fra den Russiske Armee høres intet. Forposter berette, at ingen Russer, undtagen nogle omkringstreiffende Cosakker, lade sig see. Veiret er bestandig foranderligt, hvorved Veiene forværres meget og gjøre Communicationen vanskelig.

De Russiske Tropper, som under General Michelson ere rykkede ind i Tyrkiet, skulde, efter den første Bestemmelse, ikke blot besætte Moldau og Wallachiet, men trække sig igjennem Bulgarien til Tyrkisk Albanien, derpaa forene sig med Montenegrinerne og de i Cattaro stationerede Russiske Tropper, erobre Dalmatien, og naar Omstændighederne tillode det, seile til Neapel, for der, i Forening med Engellænderne, at angribe de Franske Tropper, der have besat dette Rige. Men denne gigantiske Plan forstyrredes ved den Franske Storarmees dobbelte Feldttog.

Noticer angaaende Sverrig.

Vore Kundskaber om Naboriget Sverrig have altid været temmelig indskrænkede og ere blevne det end mere ved det mærkværdige Svenske Forbud mod Danske Bøgers Indførsel i Sverrig. Dette Forbud har slaaet Hovedet paa Sømmet. Men vi bør betragte disse vore troskyldige Naboer som Chineserne. Skjøtter man end i China ikke om at vide hvorledes det seer ud i Europa, saa ønsker man dog i Europa at vide, hvorledes det seer ud i China. Anmelderen agter derfor af og til, at meddele sine Landsmænd Efterretninger om de Steder og Indretninger i Sverrig, som for os Danske kunne have meest Interesse. Den Kilde han øser af, er Arndts fortræffelige Reise i dette Land, udgivet i Berlin 1806.

Staden Lund er en aaben, uregelmæssig, ingenlunde smukt bygt Landstad, som ikke kan komme i Veiret ved noget Slags Handel, men nu fornemmelig lever af Agerdyrkning og Universitetet. Den eneste gamle og mærkværdige Bygning er Domkirken, hvis Monumenter ere beskrevne af Prof. Sjøborg i Samlinger til Skaanes Historie. Under Kirken paa den østre Side er den saakaldte Kraftskirke, et underjordiskt Capel eller Krypta, med en berømt Brønd. Blandt mange besynderlige Billeder sees her Kjæmpen Finn og hans Qvinde med sit Barn i Armen, i det Øieblik de forvandles til Steen, fordi de ville nedrive den opbygte Kirke. Den hellige Laurentius, Kirkens Patron, havde til Belønning lovet ham Solen og Maanen eller begge sine Øine, og siden forvandlet dem oven i Kjøbet til Steen, da de i deres Vrede atter vilde nedbryde det Værk, de havde opført. En Hollandsk Bygmester, fra det 16de Aarhundrede, navnlig van Dure, har, da han reparerede Kirken, foreviget sig ved mange skjemtsomme Riim. Man seer her følgende plattydske Minde over Christian den Andens Admiral, Severin Norby, som tabte et Slag ved Lund:

Do man shref 1525 var des fridages nach sancti Marcusdag,
Vor Lunden ein groit jammer geschach,
Dar blef uffer de vifftein hondert doet geshotten,
Dat mogen de skonske viffer vael klagen.

Til Lunds Academie høre to store Bygninger, en gammel og en ny. I den gamle er Bibliotheket og dets Museum. Bibliotheket bestaaer af 20,000 Bind og 400 for det meste ubetydelige Manuskripter; til dets Forøgelse anvendes aarligen 5 til 600 Rdlr. — Den ny academiske Bygning er især bestemt for Naturaliesamlinger og til Høresale for Lærere i Naturhistorien. Disse Bygninger ligge ret smukt ved en med Træer beplantet Plads lige for Domkirken. Om Sommeren spadsere her Studenterne og den øvrige fine Verden i Lund. Paa den anden Side af denne Bygning finder man endnu den botaniske Hauge og den academiske Plantage eller saakaldte Paradislycka. Denne Plantage er fra den Tid, da Enthusiasmen for Manufacturvæsenet i den første Halvdeel af forrige Aarhundrede var i Sverrig stegen til det yderste. Den Gang vilde man med al Magt frembringe sydlige Planter i dette nordlige Land, og troede at Skaane, som den sydligste Provinds, var bedst skikket at dyrke disse Vexter. Man begyndte med Kommen, Rapsæd, Saflor, Krap, Waid ꝛc. Morbærtræer bleve dyrkede i Mængde, paa det man i Fremtiden ikke skulde være nødt til at kjøbe den raa Silke af Franskmænd og Italienere. Efter en Indberetning fra Lunds Magistrat vare henved 100,000 Morbærtræer komne op af Frøet, hvilke holdt sig i adskillige Vintere. Disse Morbærtræer figurere endnu i Tunelds Geographie over Sverrig, uagtet der ikke existerer den mindste Stump mere deraf. Den hele Plantage bruges nu ikkun til at opelske Svenske og Nordamericanske Træarter, som taale Climatet, og disse uddeles blandt de Bønder og Godseiere, som ville bruge dem til Forplantning. — Lund er det andet Universitet i Sverrig og dets Lærere lønnes ogsaa bedst. De fleste ordentlige Professorer nyde 300 Tønder Korn, halv Rug og halv Byg. Foruden disse nyder den academiske Stat 4 Præbendepastorater og Præbendehemmar; de have tillige bestemt Andeel i Academiets Overdreve og Jorder. Disse Emolumenter ere anslaaede til visse Professioner, men circulere efter deres bedre eller slettere Beskaffenhed mellem Professorerne og Bibliothekaren ligesom de ere ældst i Embede til. Adjuncterne lønnes slet og have ikke over 100 Rdlr. aarligen. De Studerendes Tal skal være mellem 250 og 300.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 37.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 17 Februarii, 1807.

Yppigheden.

(Sluttet.)

Yppigheden er den første practiske Skole, hvori Ungdommen lærer at handle førend den har lært at tænke. Denne Skole bliver dobbelt farlig for den, fordi yppige Forældre overlade deres Børns physiske og moralske Dannelse til Andre, men forbeholde sig selv, at danne dem til Ødelande. Moral lader man sine Børn lære i Skolen, men i Kortspil underviser man dem selv. Man tager dem paa Comoedien, for ret tidlig at kunne vænne dem til at fælde Taarer ved Beverley's Skjebne; men neppe er man kommen hjem, førend man sætter sig ned ved det Altar, som Beverley offrede sin Velfærd og sit Liv paa. Saaledes er vor Opdragelse og Alt hvad der staaer i Forbindelse dermed, i mange Henseender intet uden Modsigelse. Vi bygge og nedbryde vor eget Værk i eet og det samme Dieblik.

De ulykkelige Følger af denne tidlig tilvante Yppighed ere uberegnelige for vor Tilfredshed, vor huuslige Lyksalighed, og for det, som eengang tabt, ikke kan tilbagekjøbes for al Jordens Guld — vor Sundhed.

Hvilken Skjebne foreståaer ikke den Mø, der opdrages i Yppighedens Skjød? Tidlig vant til Nydelser bliver hun tilsidst ogsaa kjed af dem i en Alder, hvor hun egentlig ret burde føle sig fuldkommen lykkelig ved Tanken, at række en dydig Mand sin Haand og dele med uskrømtet Hjerte hans Fryd og Sorg, at blive en værdig Moder og opdrage lykkelige Afkom. Intet uden sandsesløse Nydelser er det Maal, hun higer efter, og for at naae det, tilsidesætter hun Alt hvad der udgjør Qvindens sande Lykke. Givt eller ugivt bliver hun aldrig lykkelig. Enten beregner hun sin Kjerlighed som Kjøbmanden Vexelcoursen, og sin tilkommende Lykke som Ægtefælle og Moder, efter de Glanедæder, hun i Ægtestanden vil komme til at ny-

le, eller ender, naar denne Regning slaaer hende feil, hellere sine Dage som en gammel Mø, end beqvemmer sig til at føre et tarveligt Liv som Ægtefælle og Huusmoder. Jeg vil ikke udføre dette mørke Malerie. I det blotte Udkast ville maaskee mange allerede finde sig trufne. Men ingen, som kjender vor Hovedstad, vil kunne negte, at mange unge Piger i vore Dage vænnes saaledes til Yppighed, at de nødvendigen maa drive en reen Speculationshandel med deres Hjerte, og at deres Kjerlighed bliver til en Vareartikel, som de, efter speculative Kjøbmænds Exempel, lade ligge indtil der engang kommer en Lysthavende, som vil betale det godt. Den Høistbydende faaer det — ligemeget om han er en Tyrk eller Armenianer. — Men hvad er Følgen? Uenige Ægteskaber, de helligste Baands Opløsning, huuslig Kummer, og Alt hvad den har i Ledtog med sig. Dertil kommer endnu, at de fleste Fruentimmere, der opdrages i Yppighed, allerede i en tidlig Alder svække deres Helbred. Som Piger storme de løs paa den i rasende Forlystelser, selv som Koner ville de endnu vedblive at sværme som Piger, og istedet for at skjenke Staten kraftfulde Børn, bringe de Skrantninger til Verden, der siden martres deres hele Liv igjennem af en i Spiren fordærvet Legemsconstitution. Naar Tiden da omsider har ranet en saadan Skjønhed den sidste Yndighed, og Yppigheden har ødelagt hver Levning af hendes oprindelig physiske Kraft, saa indfinder der sig tillige en heel Hær af

Svagheder, der gjør Konen til Mandens Plage. Hun forbittrer hans Liv istedet for at forsøde det.

Ikke bedre gaaer det Ynglingen. Vant til Yppigheden bliver han efterhaanden kjed af de gamle Nydelser, og higer bestandig kun efter nye, indtil han omsider faaer Modbydelighed for ethvert Slags Nydelse. Ligesom han nærmer sig den Alder, hvori han burde tænke paa at gjøre et andet Væsen lykkeligt, saaledes rykker Udsigten til at opfylde dette hellige Kald alt mere og mere bort fra ham. Jo ældre han bliver, des større Fordringer gjør han paa hvad man kalder at leve og nyde Livet; men som oftest udkræves dertil mere end han seer sig istand til at tilveiebringe. Yppigheden hindrer ham i at benytte sig af Tiden og Omstændighederne til at befordre sit Vel. Enten ender han nu sine Dage som Ugivt, fordi han mangler al Evne til at fortsætte sin vante Levemaade, eller han giver sig, fordi Lykkens Gudinde ved sit glimrende Taffel kaster et afpillet Been hen til ham. Men hvorledes bliver han givt? En Matrone, som den forhen anførte, skjenker ham en Kjerlighed, som ofte over hundrede Gange har været til Auction, og et Ægteskab, som det, der ovenfor er skildret, er saa godt som uundgaaeligt.

Mange troe, at de ikke tidlig nok kunne more og fornøie deres Børn, og ved denne Moro- og Fornøielsessyge gjøre dem, hvis Lykke de saa gjerne vilde fremme, netop høist ulykke-

lige. De betænke ikke, at man vænnes til Yppigheden ligesom til stærke Drikke. Den, der som Barn ikke kan taale et Glas, begjerer, naar han bliver ældre, en heel Pocal. Yppigheden har den Egenskab, at den, der har vant sig dertil, bliver ulykkelig ved Savnet uden at være lykkelig ved Nydelsen. Den berøver os al Sands for den sande Lykke, al Kraft til i Tiden at kunne opfylde vor virkelige Bestemmelse. Men det bekymre man sig kun lidet om. Hvor mangen en Moder troer ikke, at hendes Datter bliver evig lykkelig, naar hun som en forsvækket Flane kan ægte en forsvækket Halvmand, hvis Ægteskab, selv naar han kan tilfredsstille Yppighedens Fordringer, ikke bliver andet end en Kjæde af huuslige Lidelser? Dersom det var muligt, at man ved Aladdins Lampe kunde være et usynligt Vidne til, hvorledes det staaer til med alle saadanne Ægteskabers indere Lykke, saa vilde man finde, at Alt hvad her er sagt ikke er overdrevet. De egentlige Virkninger af den Yppighed, der i de sidste tyve Aar er bleven saa almindelig hos os, kan i dette Øieblik ikke fuldkommen bestemmes. Men den Slægt, som kommer efter os, vil føle dem med deres hele Vægt. Yppighedens egentlige Periode hos os er først begyndt for omtrent tyve Aar siden. Klubbernes almindelige Indførelse har fremmet dens Udbredelse blandt alle Stænder i en utrolig høi Grad, og de øvrige Aarsager behøver man ikke at nævne her, da enhver, som kjender Kjøbenhavn, ogsaa maa kjende disse. Den Indvending, at vore Fædre ogsaa have været yppige, skjønt paa andre Maader, lader sig letteligt gjendrive. Vel have de ved enkelte Leiligheder, som ved Gjestebude, Bryllupper rc. maaskee været yppigere end vore Samtidige; men saadanne Tilfælde vare sjeldne, og Constitutionerne desuden stærkere. Nu omstunder tilbyde Leilighederne sig hver Dag og ved hver Skridt, skjønt Constitutionerne unegteligen ere svagere. Yppigheden er derfor, saavel i sine Aarsager som Virkninger dobbelt saa stor og skadelig som fordum.

Man maa, som sagt, oppebie Tiden, for at kunne bestemme alle Følgerne af vore Dages overhaandtagende Yppighed. Den er endnu for ung til at man kan lade haant af dem, der skildre os den som Kilden til al vor tilkommende Elendighed, ja til hele Familiers moralske Undergang. Om tyve Aar vil den maaskee have naaet sin fulde Modenhed, og da ville dens Virkninger ogsaa vise sig i deres sande Skikkelse.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fortsættelse af en Reisendes Breve om Trondhjem. (See forrige Numer).

Den vestlige Forstad Ihlen staaer under Byens Jurisdiction, og sogner til Domkirken. Denne Forstad har en Gade, kaldet Midt-Ihlen, hvor Husene ere byggede tæt til hinanden paa begge Sider; der staaer og en Række af Huse paa Landeveien fra Steenberget ned ad til Byen, hvor Veien er saa bred, at Garnisonen benytter den til Excerceerplads. Dette kaldes Over-Ihlen, og nogle Huse staae desuden langs Havbredden, som

kaldes Nedre-Ihlen. Længere ned mod Havbredden ligge de Kjøbmændene tilhørende Bord-Oplag, hvor de til Staden førte Bord og Planker sorteres og udskibes. Her er en stor Bugt af den Trondhjemske Fjord, som udgjør Stadens Rhed, hvor der he'e Aaret igjennem ligger en Mængde store og smaae Fartøier; men da Vandet her er meget grundt, saa maa Bredderne i stormende Veir bringes paa store Baade til Skibene, og Fartøierne, som bringe Plankerne hid, maa bringe dem enten med saadanne Baade eller paa smaa Flaader i Land. Paa den sydvestlige Side af denne Forstad, og ved Foden af Steenberget og den derfra udløbende Ihle-Elv, ligge nogle store og anseelige Møllebrug, som forsynes med Vand af nogle Smaasøer paa Steenberget, inddigede med kostbare Dæmninger. I Aaret 1790 bleve disse Dæmninger, da den ellers lille Elv voxte ved en stærk Regn, gjennembrudte, anrettede en skrækkelig Ødelæggelse, og toge i neppe 10 Minuter Møllerne, Huse og Mennesker med sig. Mellem Forstaden og Steenberget ere og enkelte omgjerdede, og frugtbare Agre, paa hvilke saaes Korn og Hør, og ligger en smuk bygget Gaard, hvorunder den største Deel af Tienderne ligger, der beboes af en værdig Olding, en Cancellieraad Koefod. Denne Forstad er skilt fra Trondhjem ved Grave, hvorover gaae to Broer, og en Muur eller Vold med en hvælvet Port. Den anden Forstad, Baklandet er forenet med Trondhjem ved en lang Broe over Nidelven. Husene her ere og alle af Træ, bordklædte og malede. Paa den sydlige Side af Broen staaer kun en lang, men temmelig bred Gade. Paa den ene Side af Broen staae nogle Pakhuse, byggede paa Pæle i Elven. — Er De ikke allerede kjed af at følge mig, vil jeg efter den almindelige Overskuelse af Byen, nu berøre Fattigvæsenet, Opdragelsesanstalterne, Fabrikvæsenet, de offentlige Bygninger, Handelen o. s. v. (Fortsættes.)

Skibet Anton, Capit. Sengster, fra Kjøbenhavn til London, blev tagen af den Franske Caper Jena, men derpaa atter taget af Engellænderne og indsendt til Yarmouth. Ogsaa Caperen Jena blev siden taget af de Engelske og indsendt til Yarmouth.

Paa Hs. K. H. Kronprindsens Fødselsdag modtog Skydeselskabet i Kiel af Aarets Fuglekonge

Hs. K. Høihed selv deres nye Fane, der var rød med det Danske Vaaben, og underskrevet: den 26 Julii 1806. Den gamle fyrstelige blev afleveret, og den ny indviet med et tredobbelt Hoch og Sang.

De Døvstummes Institut i Kiel, som bestyres af W. Pfingsten, har, efterat den Kongel. Anordning af 8 Nov. 1805 er bleven bekjendtgjort, tiltaget saa meget, at Bestyreren har maattet kjøbe sig endnu et Huus, flere Meubler, Senge ꝛc. Hs. Maj. har desaarsag forundt ham et Tillæg af 300 Rdlr. aarligen, og han nyder nu ialt 1000 Rdlr. om Aaret af den Kongel. Casse. Han har inddeelt Eleverne, efter deres forskjellige Fatteævne, i flere Classer, hvor de undervises i at tale, læse, skrive, regne, i Geographie, Religion og skrivtlige Tankeudtryk. Adskillige Døvstumme ere blevne underviste i fremmede Sprog. Pfingsten selv giver 7 Timers Undervisning; hans Søn underviser, under hans Opsigt, i Skjønskrivning og hans Datter i Stavning og Læsning. I en Tid af 10 Aar har ogsaa en af ham underviist døvstum Pige givet Undervisning i Tegnsproget. Pigerne lære i alle qvindelige Haandarbeider, og Drengene sysselsættes i deres Fritimer med nyttige Arbeider. Pfingsten besøger med sine Elever, uden for Læretimerne, Fabriker og Værksteder, for at bibringe dem Kundskaber om disse Gjenstande. — Under Prof. Pfaffs Opsigt er der i adskillige Aar bleven anstillet Forsøg med Galvanismen, hvorved 2 døvstumme Piger havde faaet deres Hørelse igjen. Een af dem døde længe derefter, og den anden mistede Hørelsen i Begyndelsen af en stræng Frost. Hos nogle Døvstumme har Pfingsten betjent sig af et nyt Slags Hørerør, hvoraf han allerede besidder en liden Samling, som hans Søn har forfærdiget efter hans Forskrivter. Han har ogsaa opfundet et Redskab, hvorved han bibringer de Døvstumme Begyndelsesgrundene af Regnekonsten paa en beskuelig Maade. De udlærte Elever søges meget af Professionister paa Grund af de Fordele, Anordningen tilstaaer dem. Fire af Pigerne har Bestyreren antaget i sin Tjeneste. Efterat det Tydske Cancellie under d. 6te d. M. havde forestillet Kongen Instituteets Tilstand i afvigte Aar, lod Hs. Maj. Pfingsten tilkjendegive sin Allerhøieste Velbehag med hans utrættelige og rosværdige Bestræbelser.

I Løverdags Aftes lod den unge Detroit fra Berlin sig høre paa Fortepiano og Dettarnasis paa det Kongelige Theater. Uagtet han kun skal være 13 Aar gammel og heller ikke lader til at være ældre, spillede han dog med en for hans Alder beundringsværdig Smag og Færdighed, der forskaffede ham alle Tilhørernes eenstemmige Bifald. Det hos os hidtil ubekjendte Instrument Dettarnasis, seer ud som et Chatol med Skab, hvis Dore lukkes op. Tonerne er meget behagelige, men i det Hele synes det ikke at være meget forskjelligt fra et Fortepiano. Det spilles ligesom dette.

I Altonaer Mercur erklæres den Efterretning, at den Franske Keiser skal have ladet tilstille Statsministeren Grev Bernstorff Æreslegionens Storkors, for ugrundet.

Paa Sundmøer har, efter Lehnsmand Aarflodts Beretning, d. 25 Dec. om Natten mellem 12 og 1, da Søen stod meget høit, været saadan en Storm, at mange Baade, Søhuse, Vaaningshuse og Huustage i Hundredetal toge Skade, og at Træer i Tusindetal enten brækkedes eller oprykkedes med Rødderne. Et saa stærkt Stormveir er ikke indtruffet paa disse Kyster siden d. 9 Martii 1780. — Lehnsmand Aarflodt har ogsaa gjort en Beregning over de stigende Priser saavel paa Huusdyr som Vildt, og de nødvendige Levnedsmidler, og viser deri, at disse fra omtrent 20 Aar siden ere stegne i de første 10 Aar næsten dobbelt, og i de næste 10 Aar til 1806 omtrent i samme Forhold. Indkjøbsvarer af Træ, Jern, Hamp 2c., ere i de sidste 20 Aar næsten stegne omtrent til det Dobbelte, i hvilket Forhold Lønningerne i samme Tidsrum for det meste kunne ansættes.

Fra d. 13de til d. 15de er ankommen: Kjøbm. v. Duhm fra Malmøe, Capit. Schertiger f. Helsingøer, Capit. Zewistowsky, Kjøbm. Cretin og Mad. Cianiard f. Petersborg, Kjøbm. Cramer og Charret f. Hamborg, Afsked. Offic. Petit, Skomager Fr. André og Sadelmager Kimbel f. Stockholm, Capit. Charlsen og Forstander Olrich f. Helsingøer. — Afreist: Kjøbm. Steffen til Hamborg, Cancellier. Friis t. Helsingøer, Fabrik. Bond, Student Hansen, Swesen og Jomfr. Rossing t. Helsingøer.

Udenlandske Efterretninger.

Efter den afdøde Hertug af Brunsvigs Befaling blev der hidtil uddeelt Belønninger til dem,

som reddede Mennesker i Livsfare. Endnu i afvigte Aar uddeeltes i dette Øiemed 330 Rdlr. Ligeledes betaltes i samme Aar 167 Rdlr. som Præmier for Messe-Tyves Paagribelse. Om denne nyttige Indretning vil vedblive under den nærværende Bestyrelse, vides ikke.

Der arbeides uafladelig paa Fæstningen Hanaus Demolering. Arbeiderne betales.

For at forøge Brodmauglen i Cattaro har Kong Joseph forbudet Kornudførslen didhen.

Et Italiensk Blad beretter: at ved Polens Deling 1772 Prinds Heinrich af Preussen yttrede for Keiserinden af Rusland den Betænkelighed, at dette Skridt vilde fortørne Europas Magter, men han fik til Svar: "jeg vil skrække Tyrkerne og smigre Engelland, men De, min Prinds, maa sørge for, at Østerrige dysser Frankrige i Søvn."

I Telegraphen findes en Skrivelse fra en Preussisk Officier til en Preussisk Oberst, hvori der klages over, at en Preussisk Officier, som paa sit Æresord havde faaet sin Frihed, har brudt sit givne Løvte. "O! — udraaber han — "hvorfor gives der og saadanne Afskum, der brændemærke den Preussiske Officiers Navn, den sidste Levning af Preussisk Krigsære."

I St. Germain en Laye har man under et Lag af 87 Fod Sand opgravet en Billedstøtte med Drapperie. Det er ikke let at indsee hvad den skal forestille. Visconti i Paris har udgivet en Afhandling desangaaende.

Paven har udnævnt en Tydsk Lærd, Dr. Fr. Scheppler i Aschaffenburg, i Betragtning af hans litteraire Fortjenester, til Ridder af de gyldne Sporer.

Den Brünnske Tidende anfører følgende som et Bevis paa Chirurgiens Fremskridt i de Østerrigske Stater. En Bonde i det Brünnske, navnlig Math. Rung havde i 18 Aar med største Besværlighed baaret paa Rygraden mellem Skulderbladene en Kjødgevæxt af 18 Punds Vægt. De Chirurger, han henvendte sig til i den Anledning, frygtede for at foretage en Operation, der forekom dem farlig. Endelig fandt Chirurgen Anton Hentschel, i Tischonowitz, sig beredvillig dertil. Han foretog Operationen i Sept. Maaned f. A., lægte Saaret i en Tid af 33 Dage, og forlangte ikke mere for sin Umage og de udvortes og indvortes Lægemidler, han havde anvendt, end — 6 Gylden.

For nærværende Tid tæller Cadetskolen i Stockholm 80 betalende Cadetter og 40 Gratister.

J. P. Wallensteen i Kudbye har i Svenske Blade meddeelt adskillige ikke uvigtige Anmærkninger angaaende Vaccinationen. Den har paa sine Steder i Sverrig mødt store Vanskeligheder. I Kudby Sogn have de ømmeste Forestillinger fra Prækestolen, og Præstens daglige Omkringvandring fra Huus til Huus i en heel Sommer, været forgjeves. Men ved at erindre Almuen derom i de ugentlige Catechisationer har man nu endelig bragt det saavidt, at man kun behøver hver Søndag at nævne fra Prækestolen, hvilke Børn der skal indfinde sig. Paa Landet har det været meget vanskeligt, bestandig at have paalidelig Materie. Dr. Norens har valgt Norkjøping til det Sted, hvor Vaccinen i dette Lehn hele Vinteren igjennem kan underholdes, og derfra uddeles Materien til de omkringliggende Sogne. I Aaret 1805 døde i Wickbolands Provstie, bestaaende af 10 Sogne, ingen af naturlige Kopper, 1804 døde kun et eneste Barn, 1803, tre Børn, 1802, 16, 1801, 84, 1800, 54 ꝛc. Hvor nødvendigt det er, siger Wallensteen, at fornye Vaccinationen indtil den hefter, har han i Aar fundet bestyrket ved Erfaringen. Paa et Barn, som i de 3 foregaaende Aar adskillige Gange var blevet vaccineret, vilde Vaccinen ikke hefte; men da Forsøget fornyedes det fjerde Aar, fik Barnet ganske gode Kopper. Han mener, at det kan forholde sig med Dispositionen til at modtage Vaccinen ligesom med de naturlige Kopper, hvilken Gift mange i adskillige Aar modstaae, men tilsidst dog angribes af. Man holder sædvanlig for, at den uægte Vaccines egentlige Natur er at slaae ud den første eller anden Dag efter Ympningen, og man vil derved, som et aldeles sikkert Tegn, skille den fra den ægte, som sædvanlig viser sig den fjerde Dag, men W. har seet et Exempel paa, at Vaccinen slog ud den fjerde Dag, og et andet at den slog ud den ottende, og alligevel var falsk. Skjønt Tilfældet er sjeldent, viser det dog, at Reglen ikke er uden Undtagelse. Han beder alle Vaccinateurer, nøie og omstændeligen at underrette Vedkommende om Forskjellen imellem Skoldekopper og naturlige Kopper, da Almuens Ukyndighed om denne Forskjel ofte lægger Hindringer i Veien for Vaccinationen, thi menig Mand

antager ofte Skoldekopper for naturlige. I den Svenske Almanak for dette Aar staaer, at jo tidligere Børn vaccineres, desto mildere ere Følgerne. Men W. paastaaer, at han har vaccineret 40 til 50 gamle Personer, og at Følgerne have været ligesaa milde som hos de spædeste Børn. Inflammationen har endog været mindre, næsten umærkelig, og Vaccinen alligevel med alle sine Kjendetegn ægte.

Skrivelse fra det Franske Hovedqvarteer, Warschau, d. 15 Jan. I de forskjellige Fægtninger, som fra d. 23 til d. 26 Dec. have fundet Sted, har Keiser Napoleon havt følgende sammentrukne Stridskræfter at kjæmpe imod paa en temmelig indskrænket Operationslinie: 1) det hele Russiske Armeecorps under General Benningsen, 2) en stor Deel af samme Armee under General Buxhöwden og 3) Levningen af den under General Lestocq forenede Preussiske Hær. Den høire Fløi, som commanderedes af Gener. Sacken Osten, bestod ved det første Corps af 19,219 Mand, Centrumet under Gener. Ostermann Tolstoy af 16,595 M. og den venstre Fløi, som commanderedes af General Sedmorazky, af 15,212 Mand, som Førsten af Gallizins Reserve paa 19,014 M. stødte til. — Gener. Sedmorazky havde d. 23 Dec. f. A. besat Positionen ved Popow i den Hensigt, at iagttage den Franske Armees Bevægelser over Dombrora og Gallizien, da man havde udbredt det Rygte, at man vilde fornærme det neutrale Gebeet, for at kunne gaae ved Wiskow over Bug. I den Forventning, at blive angreben, holdt han sig fra d. 23 til d. 25 slagfærdig, og iværksatte derpaa, som en Følge af hvad der var forefaldet ved Pultusk, sin Retirade, men hvorved Infanterieregimentet Willan og Dragonerne af Kiew leed meget og det første mistede 700 Mand. — Centrumet imellem Pomichow og Sierock, som var opstillet, for at forsvare den venstre Bredde af Bug inden for det District, som indslutter Narew og Wrka, havde sit Hovedqvarteer i Nasielsk. Det maatte udholde de ufordeelagtige Fægtninger ved Broen af Pomechow, den nærmeste Øe, og d. 23 og 24de ved Stæderne Czarnowo og Nasielsk. Dets Forlis maa have været meget betydeligt. Generalerne Lamberty, Commandeur over de sorte Husarer, og Første Tscherbatow bleve stærkt saarede; Regimentet Boslawky og et Regiment Jægere

til Fods bleve næsten aldeles tilintetgjorte. General Bahaud rykkede den Gang fra Sierock med en Brigade af Ostermann Tolstoy og Regimentet Gammel-Tolstoy, som hørte til Gener. Sodmorazks Corps, frem til Undsætning, men blev ogsaa kastet tilbage til Pultusk. — I denne Stad havde Førsten Gallizin sit Hovedqvarteer, medens hans Corps langs med Narew manoeuvrerede i to Linier, og udbredte sig paa venstre ved Golimnin, hvor iblandt andre de St. Georgiske Curasserer havde liidt stort Tab. — General Bartlay Tolly's Division var det paa samme Tid paalagt, at dække den øvre Wrka fra Ciexin til Kurzomby og fra Sochoczyn til Malusien. Den støttede sig i Gollowica mod Ostermann Toletoyskes Corps, og havde i Malusien Cosakregimentet Illowaczky IX. for at vedligeholde Forbindelsen med General Sacken Osten og den ved Ciechanow og Makow opstillede Deel af Armeecorpset, under General Buxhöwden. (Fortsættes.)

Telegraphen melder, efter indirecte Efterretninger, at Hessen-Darmstadtske Tropper d. 23 f. M. ere rykkede ind i Staden Graudenz, hvorfra de have forjaget Preusserne, der have seet sig nødsagede til at trække sig tilbage til Fæstningen.

Keiser Napoleon fortsætter sine Smaareiser i Polen.

Den Østerrigske Armee bestaaer for nærværende Tid af 8 Regimenter Curasserer, 6 Reg. Dragoner, 6 Reg. Cheveaurleger, 12 Husarregim., 3 Regim. Ulaner, 63 Regim. Linie-Infanterie, 18 Grændseregimenter, 1 Jægerregim., 4 Artilleriregim., og forskjellige Sapeur-, Bombardeer- og Pantoneercorper, alle fuldtallige.

Den regulaire Britiske Armee bestod d. 1 Jan. 1807 af 178,506 M.; den Britiske og Irlandske af 254,665 M. — 86,144 M. ere udenlands.

Krigsskuepladsen.

Medens Europa bestandig smigrer sig med Haab om Fred, synes dette Haab ikke allene dagligen at formindske sig, men endog nye og mørkere Skyer at optaarne sig over den politiske Horizont. Rusland og Tyrkiet er den Himmelegn, som disse tordensvangere Skyer især trække sig hen til, og Preussens Skjebne synes dagligen at blive mere og mere uvis. Ogsaa Polens Bestemmelse ligger endnu indhyllet i Fremtidens mørke Slør, og det, som hidtil er forefaldt, synes paa begge Sider at være intet mindre end afgjørende. Østerrige, der hidtil betragtedes som en Magt, der i hvert Tilfælde vilde være en taus Tilskuer til alle nærværende Krigsanliggender, lader nu heller ikke mere til at være aldeles utilbøieligt til Krig. Da det Østerrigske Hof — siger en Erlanger Tidende — nu har betalt den Contribution, det skulde erlægge Frankrige, saa forlanger det, at Fæstningen Braunau skal rømmes af de Franske Tropper, og 4 Østerrigske Regimenter ere allerede afmarcherede, for at tage denne Fæstning i Besiddelse. At Frankrige endnu ikke har samtykket heri, sees af en Beretning fra Wien, hvori det hedder, at den Franske Commandant i Braunau skal have affendt en Coureer til sin Monark, for at indhente de fornødne Befalinger angaaende denne af Østerrige forlangte Rømning. Engelland ophører paa sin Side ikke at undsætte sine Bundsforvandte med Penge. Allerede d. 6 d. M. er endeel af de Subsidier, det betaler det Russiske Hof, ankommen i Gothenborg, for derfra at gaae til Rusland. I Parlamentet sagde Lord Petty endog nyligen, at Engelland maa belave sig paa at fortsætte Krigen en ubestemt Tid, men at det ogsaa besidder Midler til at udholde en saadan Kamp; at dets tiltagende Velstand er løbet op til 32 Millioner og at det meget vel kan paalægge ny Skatter til at betale Renterne af ny Laan, hvor trykkende det end maatte være for Individuerne. — I Tyrkiet bevæbner man sig af al Magt, for at afholde Russerne, dersom de skulde nærme sig Landets Grændser. Imidlertid har Russerne under General Micholson allerede besat Moldau, Bessarabien og Wallachiet, uden at de Tyrkiske Grændsetropper have kunnet afværge det, og de true endog med, at gaae ved Krajowa over Donau. — Den Franske Armee i Polen befinder sig (efter Franske Beretninger), i den bedste Tilstand; de Saarede læges, og de Dødes Tal er mindre end i forrige Feldtog, ja endog i Fredstider. — Den Russiske Armee staaer bag Niemen, men det hedder, at en stor Deel deraf paa Mangel af Levnedsmidler, vil bryde op og marchere ad Memel til. De Franske have besat de faste Puncter paa den anden Side Weichsel. — Preussernes Hovedqvarteer i Schlesien er i Glatz; Schweidnitz bloqueres. I

Bagpommern flygte de for de fremrykkende Polske Tropper, under Gener. Kosinski, som allerede har besat Stargardt, og har sit Hovedqvarteer i Conitz (i Polsk Preussen). Ved Stralsund er endnu intet betydeligt forefaldet. Paa Svensk Side er hidtil ikke skeet noget Skud fra Fæstningen, og Stadsgravene opiser man hver Gang de fryse til, for at afværge et Overfald. — General Victor, som skulde bestyre Operationerne mod Danzig og Königsberg, er virkelig bleven taget til Fange af 20 Preussiske omstreifende Jægere, da han med sin Adjutant og to Betjenter kjørte til Stettin, og er nu ført til Rusland. — Fra Elben til Donau og fra Rhinen til Bug svinger nu Krigsguden sit blodige Banner, og aldrig synes Krigen at have været saa almindelig og Europa's Stilling saa indviklet, som netop i denne Tidspunct.

Følgende Tilbageblik paa Polen, vil neppe være Bladets Læsere ukjerkomment. Førend Aaret 1772, eller førend dette Lands første Deling, indbefattede det 13,400 □ Mile, og var altsaa, naar man undtager Rusland, det største Rige i Europa. Men det havde i det høieste kun 10 Mill. Indbyggere. Efter den første Deling regnedes Polens Størrelse for 10,000 □ Mile, (omtrent samme Fladeindhold, som det daværende Frankrige). 1789 havde Polen et Fladeindhold af 9360 □ Mile og en Befolkning af 8,354,620 Mennesker. Ved den anden Deling (1793) mistede det over 5,300 □ Mile, og der blev det kun 4000 □ Mile tilovers. Det var altsaa i sin dybeste Fornedrelse endnu større end Preussen. Af disse Lande fik Rusland ved den sidste Deling 2047, Preussen 1228½ og Østerrige 866 □ Mile. I det hele tog ved Polens trende Delinger:

Preussen i Aaret		1773	:	556	□ Mile
—	—	1793	:	760½	—
—	—	1795	:	1228½	—
	Tilsammen			2545	—
Østerrige i Aaret		1773	:	1389	—
—	—	1795	:	866	—
	Tilsammen			2255	—
Rusland i Aaret		1773	:	2000	—
—	—	1793	:	4553	—
—	—	1795	:	2047	—
	Tilsammen			8600	□ Mile

Frankrige har aldrig erkjendt denne Deling, og endnu i Aaret 1798 sagde den berømte Britiske Statsmand Burke (S. Memoires sur la revolution, qui se fit à Varsovie le 17 Avril 1794, Paris 1806. P. 165: "Man vil engang angre paa, at have tilladt denne store Uretfærdighed (Polens Deling) og mere end Andre ville det angre de Stater, som have taget Deel deri."

Braunau gjøres nu til en Hovedfæstning. Foruden Franskmænd og Bayerer arbeide dagligen 800 Bønder paa de nye Udenværker. Om Aftenen lukkes Portene, og kun om Dagen indlades Reisende, hvilke saalænge de opholde sig der, maa have en Vagt ved Siden af sig. Besætningen bestaaer af 4000 Franskmænd og to Bayerske Depotbatailloner. Saavel Indbyggerne som Garnisonen maa bestandig være provianterede.

En Trediedeel af de 2½ Millioner Franker, Bayreuth skal erlægge som Contribution til Frankrige, er nu allerede udbetalt. Men for at tilveiebringe de resterende ⅔ er der aabnet et tvunget Laan til 6 PC. Renter. I Slutningen af Indbydelsen dertil siges: "Skulde Hr. N. N. de anførte Grunde uagtede ikke kunne bevæges til at erlægge det paa ham lignede Tvangslaan inden de bestemte 8 Dage ꝛc., saa maa han tilskrive sig selv, at man ikke allene betjener sig imod ham af alle lovlige, men ogsaa af alle militaire Midler ꝛc."

Den Tydske Førsteprimas har d. 29 Dec. f. A. anordnet en Formueskat af ¼ PC. som inden d. 15 Martii d. A. skal erlægges af alle faste og rørlige Eiendomme.

I Hannover har den Franske Regjering anordnet, at al Preussisk Courant ikke allene skal validere ligsom tilforn, men at det endog skal modtages af alle offentlige Casser ligesom al anden lovlig Mynt.

Det af Keiser Napoleon sanctionerede Krigs- og Domainekammer i Heiligenstadt har fornyet det Preussiske Censuredict, og befalet, at alle theologiske, philosophiske og politiske Skrivter, saavelsom politiske Tidender skulle censureres.

Den Østerrigske Keiser har befalet, at alle Embedsmænds Løn i hans Stater skal forøges efter følgende Maalestok: en aarlig Løn af indtil 500 Fl. forøges med et Tillæg af 40 PC., fra 500 til 1000 Fl. med 20 PC. og fra 1000 til 4000 Fl. med 10 PC.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 38.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 21 Februarii, 1807.

Fornyet Forslag til et offentligt Ridehuus.

Vor Hovedstad har i de senere Aar faaet Indretninger nok, der troligen bidrage til at nedbryde Sundheden, men kun faa, som befordre den. Selv de saa gavnlige Badehuse ved Langebro opfylde i ingen Henseende deres sande Bestemmelse. Om Sommeren er Søgningen saa stærk, at det vrimler der af Expectanter og Sollicitanter, som i en stor Herres Forgemak, og at den ene Badegiæst venter paa den andens Afbadning, om man saa kan kalde det, som en ung Spark paa sin Rige Oncles eller Tantes Hedengang. Men hvor uhensigtsmæssige disse Badehuse end i og for sig ere, er noget Altid dog bedre end intet. Med Tiden kunde de maaskee endnu under en anden Bestyrelses Hænder blive til noget ordentligt, og da kan man sige med Wessel: "den Profit, som kom seent, er bedre end aldeles ingen." — Men hvad der hidtil har været et pia desideria, det er paa Dansk Ønsker, som fromme Børn yttre, og netop ikke opfyldes fordi de ere fromme, — er et offentligt Ridehuus. Den uforglemmelige Tode, der i sin Tid skrev Blade, som man kunde blive sund af, istedet for at man nu omstunder skriver Blade, som man kan blive syg af, har allerede for endeel Aar siden gjort Forslag til et saadant Ridehuus, men det forblev ved et Forslag, der, som saa meget andet Ædelt og Godt synes at have fulgt ham i Graven. At høste der, hvor Andre have saaet, at gjentage hvad Andre tilforn have sagt langt bedre, er et meget hæderløst Arbeide. Men at borttage den Jord og det Gruus, som bedækker en ædel Spire, og truer med at qvæle den aldeles, at vande og frede den, for, om mueligt, at bringe den til at blomstre, er intet stort, men sandelig heller intet fortjenesteløst Arbeide.

Uagtet vi leve i Tider, hvor man tvivler paa Alting, og ikke engang tør antage for vist at man seer med begge Øinene og hører med begge Øren, ja hvor man endog staaer Fare for, at en anden Gall vil physiologisk bevise os, at vi kun gaae paa eet Been, saa er alle Natur- og Unaturphilosopher dog hidtil enige om, at Ridning er en sund Bevægelse. Vi behøvede maaskee langt færre tobenede Læger og Apothekere, dersom vi havde flere firbenede, og alle de Modesyger, som til saa dyre Priser kjøbes i Klubber, Spiselauge og Maskerader vilde da i det mindste ikke saa pludselig rive mangen

en Fader og Moder bort fra uforsørgede og hjelpeløse Umyndige. Hypochonderien, denne lede Datter fra Satans Rige, denne Modesyge, som nu enhver Mand af Stand maa have og skal have, som fordum Bornekopper, denne Skarntyde paa Livets Bane, hvis blotte Uddunstning er en dræbende Gift, vilde blive mindre almindelig, dersom enhver saae sig istand til at bortride den. Man vilde da ikke mere være udsat for at overfuses og behandles som en Stykknegt eller Deserteur i en og anden Commission, og mangen en Ægtemands Huuskors vilde blive et Par Lispund lettere, dersom hans Naade, Fru eller Madame kunde ved en saadan sund Bevægelse deportere sin Modersyge og sine Vapeurs. Den Vanskelighed, der for Tiden er forbunden med at gjøre sig en Tour til Hest, er virkelig alt for stor. Antallet af dem, der have Raad til at holde sig en Rideheſt, er saare ubetydeligt mod dem, der ikke see sig istand dertil. Foringen bliver Dag for Dag kostbarere, og en Hest, som ikke holder Sultecuur, behøver nu til Dags mere om Ugen til sit Underhold end fordum mangen en tarvelig Familie. Dertil kommer endnu, at ingen bryder sig om, hvor meget hans Nabo eller Gjenbo tilsætter i Spil og paa Gjestebude, men at Alles Øine ere heftede paa den, der holder sig en Hest, uden at være Brygger eller Capitain ved Borgerskabet. Spiller nogen Banquerot, saa raaber enhver: ja det tænkte jeg nok; han spændte Buen alt for høit; han holdt sig jo en Rideheſt. Mangen en Mand gider ikke, uagtet han nogenledes har Raad dertil, anvende noget paa denne sunde Legemsbevægelse, blot fordi han ikke ønsker at komme i Orde for at være en Ødeland.

Nu gives der rigtig nok andre Veie til at komme til at ride. Der findes Folk nok, som udleie Heste for en billig Betaling. Men

hvad voves der ikke ved at leie et saadant Øg? Det er ikke unge, tilredne, stadige Dyr, som saadanne Hesteudleiere altid have Raad til eller finde deres Regning ved at anskaffe sig. De have i Almindelighed et Ensemble af Bæster, der, som sande Lykkefrister og Virtuoser, have gjennemvandret Lykkens tusindfoldige Krinkelkroge. De kjøbe ofte Trompeter-Øg, der have været med i alle Campagner paa Nørrefælled, og som man for en Skavangs Skyld har givet Løbepas. Et saadant Bæst behøver kun at høre en Postkarl blæse en Polsk Dans paa sit Horn, for strax at antage den for en Commando, og at sætte over alle Grøvter og Kjær med den stakkels Rytter, som ikke kjender Øgets militaire Nykker og animus occidendi. Ofte anskaffe saadanne Hesteudleiere sig ogsaa dimitterede og i Naade afskedigede Karetheste, der have været vante til at bære Topper og derfor sætte Næsen høit. Kommer man nu ulykkeligviis paa en saadan dyrisk Don Ranudo, som ikke saa let vænner sig af med sine fornemme Nykker, saa bliver man ofte imod sin Villie nødt til at holde uden for Grevers og Baroners Dør og gjøre Caprioler og Credencer. Ogsaa Amagerheste, som i en Række af Fastelavnsmandage have været med i hine Cavalcader, hvor man slaaer Katten af Tønden eller river Halsen af Gaasen, ende ofte deres Hesteliv som Leie-Øg. Naar nu en Herre med blanke Sporer kommer op paa et saadant Amagerbæst, saa vover han Arme og Been. Uvant til Sporer er den mindste Berørelse af disse nok til at sætte den Umælende i Fyr og Flamme; ubekjendt med Skolens Trældomsregler, tøileløs som Pegasus, gjør den nogle Springom med Rytteren, og inden han veed et Ord deraf, ligger han i en Pøl eller Grøvt.

(Fortsættes.)

Over Indbydelsen af det Kielske Senat til Kongens Fødselsfestes Høitideligholdelse.

Det er curiøst nok at see, at paa samme Tid, som visse Herrer, der saa hjertelig gjerne ville ansees for de Høistcommanderende i Skribenter-Etaten, fortælle os, at nu have de og deres Generalstab besluttet, at saasom og eftersom alle forhen skedte Angreb mod Tydskheden, i Særdeleshed, ene og allene have havt deres Grund i haanlig Spot, Eensidighed og blind Foragt, saa skulde herefter alle saadanne Angreb ophøre, og de imod samme Tydskhed værnende Truppecorps strax gaae paa Fredsfod, paa selv samme Tid gjør denne Tydskhed de voldsomste Indfald paa vort Territorium. En Kielsk Professor i Philologien, Herr Carl Fr. Heinrich, der for et Par Aar siden skal være kaldet ind fra Breslau, har skrevet et Program, ved hvilket Academiæ Kiliensis Prorector et Senatus i Aar har indbudet til Høitideligholdelse paa Academiet af Kongens Fødselsdag. Den deri af ham forudskikkede Undersøgelse var pars prior Diatribæ de diasceuastis Homericis, veterumque monumentorum diasceuasi. Paa dette opusculum, som er paateguet med bemeldte Herr Professors: "Scribobat Carolus Fr. Heinrich, Eloq. et LL. Gr. P. P. O.", og, formedelst Udgivelsen, sanctioneret af Herr Prorectoren og det hele academiske Senat, læses følgende sindrige Motto af den gode Cicero: Utinam quietis temporibus, atque aliquo, si non bono, at saltem certo statu civitatis, hæc inter nos studia exercere possemus! . . . . Nunc autem quid est, sine his cur vivere velimus? mihi vero cum his ipsis vix, his autem detractis ne vix quidem!" — Siden Herr Professoren lever i Dannemark og der ønsker sig dette Held, kan han naturligviis ikke mene andet, end Dannemarks Statsforfatning med de smukke Ord: aliquo, si non bono, at saltem certo statu civitatis, især da deels Ordet civitas paa ingen Maade lader sig, efter det med samme Ord i Latinen forenede Begreb, anvende paa den hele Verdensdeel Europa, deels Ordet certus ikke vel passer paa Europa's nuværende Forfatning. Derimod lader certus sig meget træffende anvende paa Dannemarks Forfatning nu for Tiden. Men veed man ikke andet at sige om denne, end

at den er: "saltem certus," ja vover man endog at give den et "si non bonus" til Følgesvend, saa viser man sig meget ukjønsom, da man nok, hvis man ikke nu var i Dannemark, havde siddet i Breslau.

Da nu dette Factum, der i Programmet selv ligger for Alles Øine, har tildraget sig paa samme Tid, som ovennævnte Høistcommanderende i Skribentercorpset have ladet Ordren om Standsning i al Feide udgaae, saa formoder man blot, at de have gjort det, som saa meget andet, uden tilstrækkelig Forkyndskab, og agter derfor endnu, selv under Tabet af deres Naade (hvilken man dog ikke kan opnaae, siden man ikke er dem selv), at holde sig beredt til, naar det behøves, at drive den atter om sig gribende Tydskhed tilbage.

Som Dannemarks Frederik — dette er nu det forvovne Modparties Mening — holder, signe ham Gud! fremmede Hære fra vore Grændser, ville og vi holde alt det meget fremmede Uvæsen borte, der dog seent eller tidlig troer at ødelægge vor Danskhed; som Han ikke, paa Sivenes Viis, lader sig bøie for Vinden, den blæse fra hvad Kant den end vil, saa lade eiheller vi os bøie; som Han sikkerlig helst og ene vil være blot og bar Dansk Første, sætte og retsindige Skribenter større Pris paa at vinde et heelt Navn i Dannemark, end paa at have den ene Trediedeel af Navn her, den anden i Tydskland, den tredie i Frankrige og intet heelt nogensteds. Saaledes, men ikke paa nogen anden Maade, med hvilketsomhelst Skin af Humanitet, Religiøsitet og Philosophiskhed man end paa Allikers Viis vil udstaffere sin Kragekrop, ligner og lønner man denne selvstændige ædle Første.

Anmeldelse af en Plan til et Opdragelses- og Handels-Institut ved Kiøbenhavn; foranlediget ved Christiani's Instituts Ophævelse.

Med Rette beklager man, at vort Fædreneland i Fremtiden skal savne en Anstalt, der nu i 12 Aar ikke allene var yndet i Nærheden, men ogsaa berømt i langt fraliggende Lande; en Anstalt,

som befinder sig i den mest blomstrende Tilstand endog i selvsamme Øieblik, da Beslutningen om at hæve den skal iværksættes og som endnu stedse af saa mange agtværdige Forældre bliver anseet som det ønskeligste Opholdssted for deres meest elskede Sønner. Men da Forstanderen for denne Anstalt, i det han sætter sig en Grændse for sine ellers utrættelige Bestræbelser i denne Virkekreds, handler efter Grunde, som ei tillade noget Haab om en Forandring i hvad han har besluttet: saa ere vi Underskrevne, begge Lærere ved Institutet, derved blevne foranledigede til det Ønske at kunne paatage os en Deel af hiin saa meget omfattende Anstalt og derved at aabne os en ligesaa gavnlig som med vore Tilbøieligheder overeensstemmende Virkekreds. Efterat vi i denne Anledning har udbedet os Hans Høiærværdigheds, Hr. Hofpræst Christiani's Raad og Understøttelse, er det os tilladt at bekjendtgjøre følgende:

I. Til at kunne indrette en mindre Opdragelses- og Underviisnings-Anstalt, vil Hofpræsten, Hr. Christiani, overlade os et passende Locale under saadanne Vilkaar, at vi kunde henvende vor hele Opmærksomhed til Institutets høiere Øiemeed, uden derved at foruroliges ved den Tanke om vort Foretagendes uvisse Udfald. En vis Overbestyrelse, som Hofpræsten derimod forbeholder sig i Henseende til vore Planer og deres Udførelse, indtil vi maatte blive saa lykkelige, personligen at have erhvervet os et ædelt Publikums Tillid, kan ikke andet end være høist ønskeligt for os.

II. Institutet befatter sig ikke med den tilkommende Lærdes Dannelse, men sætter sig til Hoved-Øiemeed, paa den meest hensigtspassende Maade at undervise og danne saadanne Børn og Ynglinger, som ere bestemte enten til Handelen eller ogsaa til andre Slags Forretninger, hvorved de lærde Kundskaber kunne undværes. Dog — saafremt Forældre og Formyndere maatte ønske det, skal der foranstaltes for de Elever, hvis Bestemmelse endnu er uvis, en saadan Underviisning i det latinske Sprog, at de, ifald de siden bleve bestemte til Studeringen, da ved deres Overgang i en lærd Skole vilde være tilstrækkeligen forberedede, til strax at kunne optages i en af dens høiere Classer.

III. I Overeensstemmelse med de Grundsætninger, som Hr. Christiani med et almindeligt

Bifald har fremsat om en Opdragelses- og Læreanstalts bedste Organisation, blive Underviisningens Hovedgrene fordeelte mellem 3 Lærere.

1) Den ene Lærer og Institutets Forstander paatager sig Underviisning i Skrivning, Regning, Bogholderie og Handelskundskaber, og vil være ansvarlig for, at enhver Elev heri skal nyde den omhyggeligste og meest hensigtssvarende Veiledning.

2) Den anden Lærer og Forstander anvender al muelig Flid paa at forskaffe Eleverne saadanne Færdigheder i de nyere Sprog, nemlig i det danske, franske, engelske og tydske, at han haaber, enhver Elev, der er begavet endog kun med almindelige Fatte-Evner, kunde bringes saavidt, at han i dem alle, baade mundtlig og skrivtlig skal kunne udtrykke sine Tanker med Rigtighed og Færdighed.

3) Hvad der udfordres til at bevirke hos Eleverne en høiere Aandscultur, da forbeholder Hofpræsten sig, selv at anordne og foranstalte den dertil sigtende Underviisning. Som et Resultat af hans Tanker, paa hvad Maade de meest interessante Dele af Physiken, Astronomien, Naturhistorien, den physiske Anthropologie, Sjælelæren samt Moralen og Religionen kunde forenes til et Heelt og fremsættes, ikke allene til Forstandens sande Oplysning, men tillige til Hjertets Forædling, kan man ansee hans Bog: Anviisning til en med vor Natur og Bestemmelse passende Leveplan (1806). Saasnart den anden Deel af denne Bog er bleven færdig, agter Forfatteren, med Hensyn til dette større Værk, at udarbeide en mindre Ledetraad til den spædere Ungdoms intellectuelle og moralske Dannelse. Ved at udgive siden efter sin Lærebog for Confirmanter, vil han fuldføre den Plan, han udkastede sig ved sin Underviisning, til at befordre en høiere Aandscultur i Almindelighed og en moralsk-religiøs Tænkemaade i Særdeleshed.

IV. Angaaende de øvrige Kundskaber og Færdigheder, der høre til en fuldkomnere Dannelse, saasom Geographie og Historie, Tegning, Gymnastik, Dands og Musik, skal vi, saa vidt saadan Underviisning ikke kan gives af os selv, stræbe at forskaffe saadanne Lærere, der kan anbefale sig ei allene ved Duelighed, men tillige ved deres Sædelighed og Humanitet.

V. Ved at henvende vore egne Bestræbelser fortrinligen til at befordre hos vore Elever en muligst hurtig og stor Fremgang, deels i de nyere Sprog, deels i Skjønskrivning, Regning og alle, især for Kjøbmanden vigtige Kundskaber, tør vi neppe tvivle paa, at jo de Institutets Elever, som i en tidligere Alder maatte vorde os anbetroede, allerede i deres 15de Aar, følgelig i den Alder, da vel opdragne Ynglinger pleie at være modne til Confirmationen, kunde være berigede med alle de Indsigter og Færdigheder, hvilke man ønsker at finde hos den Yngling, som med Held skal enten arbeide paa Handels-Contoiret eller deeltage i andre, Cultur og Kundskab krævende Forretninger. Men om Forældre eller Formyndere ønskede, at deres Sønner eller Myndlinger endnu efter Confirmationen maatte blive i Institutet, da kunde, efter en nøiere Aftale med hine, forskaffes for saadanne Elever Underviisning i de mathematiske Videnskaber, i Særdeleshed i Mechaniken, Bygningskonsten m. m. Tillige kunde man, om det forlangtes, føie Anstalt, at saadanne Elever underviistes i den danske Lovkyndighed og forberededes til en dansk juridisk Examen.

VI. Vort Foretagendes Held vil dependere af Publicums Bifald. Da dette først skal erhverves, saa vil det være særdeles vigtigt for os at have Vidner til den Fremgang, vore Elever maatte gjøre. Paa Grund heraf skal der holdes til hvert Foraar en offentlig Examen, hvortil vi agte ikke allene at udbede os Forældres og Formynderes Nærværelse, men ogsaa at indbyde andre agtværdige Mænd, som interessere sig for Ungdommen og de til dens Dannelse sigtende Bestræbelser.

VII. Hvad Institutets udvortes Indretning, Elevernes Pleie og deres øvrige Behandling angaaer: saa tillade vi os i denne Henseende ikke den ringeste væsentlige Afvigelse fra de Love og Anordninger, som Hofpræsten Hr. Christiani har fastsat og offentligen bekjendtgjort herom. I øvrigt paatager den først Underskrevnes Kone sig Huusholdnings Bestyrelsen og haaber at kunne opfylde til enhvers Fornøielse, hvad der kan ventes af en omhyggelig og kjerlig Pleiemoder.

VIII. Endskjøndt siden den Tid, da Christiani's Institut blev oprettet, de fleste af Livets første Fornødenheder ere stegne til mere end det dobbelte i Prisen, saa kunne vi dog, formedelst den Maade, paa hvilken der overlades os alt, hvad vi for det første behøve til vor Plans Udførelse, ogsaa i denne Henseende lade det forblive ved de Bestemmelser, som Hofpræsten har fastsat i det første Stykke af sine Efterretninger om Opdragelses-Institutet ved Kjøbenhavn (1803).

IX. Forældre og Formyndere, som agte at anbetroe os deres Sønner og Myndlinger til den 1 October i dette Aar og fremdeles, ombedes ærbødigst at beære en af os Underskrevne med Efterretning om deres Forlangende. Men ønskede de, at hine maatte antages i Institutet, endog førend dette kan overlades til os, saa ville de have den Godhed, at henvende dem desangaaende til Hans Høiærværdighed Hr. Hofpræst Christiani.

Opdragelses-Institutet ved Kjøbenhavn d. 4 Febr. 1807.

H. J. Klemp. J. F. Hallager.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Lorentz Bynch, Sognepræst for Tønningen og Træden i Aarhuus Stift, har i en Skrivelse til Hr. Stiftsprovst Plum meddeelt følgende Bidrag til Fanatismens Historie, hvilket er et Bevis paa, at det Haugeske Sværmerie ogsaa har naaet Jylland. En Huusmands Enke, som boer i Hjortsvang, 2½ Mile fra Hr. Bynch, og som er i gode Omstændigheder, er saa forvirret af Hauges Lære om Christus og Forening med sin Frelser, at hendes Længsel omsider bliver saa uovervindelig, at hun beslutter at fremskynde dette Øieblik. En Dag i forrige Sommer gaaer hendes Naboes fem Aars gamle Barn uden for hendes Huus; hun griber en stor Brødkniv, kalder venlig paa Barnet og lover det, at forære det noget. Den uskyldige Glut gaaer hen til hende; men imidlertid sliber hun Kniven paa Dørtærskelen. Nu tager hun Barnet fat i Haartoppen, omspænder det med Hænder og Fødder, stikker det, og overfiler Halsen lige indtil Nakkebenet. Hun kommer nu strax under Øvrighedens Haand, hvor hun ved Forhøret sees saa rolig, kold og tilfreds med sin Ugjerning, at det opvækker Gruelse hos Alle. "A haar jo,

siger hun, tidt løvet (løiet) eller staalen; de Baan (Barn) gør a ingen Ond, de haar møi (meget) beier end a; de er hos sin Jøssus; de æ val forvar (det er vel forvaret), nu skal a knap kom baag atter te min Jøssus (nu skal jeg snart komme bag efter til rc.). "Sandelig" siger Hr. Bynch, "jeg har hørt mangen en fanatisk Rædselsdaad, men veed ingen, hvor Gjerningsmanden af samme siden efter glædede sig saa meget som her. Justitsbetjenten ved dette Delictum er min Nabo; jeg har altsaa min Beretning fra en sikker Haand. Han lagde til, at da Konen, formedelst Barnets hastige Komme, ikke fik Tid til at slibe Kniven ret skarpt, har hun filet saa grusomt i den Ulykkeliges Hals, at ingen Slagter kunde overtale sig til, saaledes at mishandle et døende Creatur.

I neue theolog. Nachrichten, October 1806, S. 452, kaldes M. C. Bruun: "Protestantismens Forræder." Naar man seer en saadan terroristisk Anklagelse, skulde man fristes til at troe, at Bruun var en anden Uhlfeld i den Protestantiske Kirke, siden man paa den Tydske Geistligheds Uhlfeldsplads har sat ham en saadan Skamstøtte. Men hans hele Forræderie bestaaer, i det mindste efter de i det anførte Skrivt citerede Steder, deri, at han har ladet sig forlyde med, at udvortes Pomp og imponerende Ceremonier ere nødvendige ved den udvortes Gudstjeneste. Uden at indlade sig paa at bedømme Bevæggrundene til denne Ytring, kan man dog paastaae, at fornuftige og sømmelige udvortes Ceremonier ved Gudstjenesten snarere ere gavnlige end skadelige, og det er en utidig Protestantisme at protestere mod en Sandhed, som den ældste Gudstjeneste, vi kjende, saa kraftigen stadfæster.

Det Danske Brigskib Fortuna, Capit. M. Rodding, fra Amsterdam til Bergen, er af den Franske Caper Ratafia, først opbragt til Veere og siden til Vlissingen; Skibet Catharine, Capit. S. F. Lund, fra Sicilien til Livorno, er bleven anholdt af en Fransk Caper; Skibet Jfr. Catharine har sat til paa Reisen til Bayonne paa hiin Side Peste.

Fra Riga meldes under d. 10 Febr., at Frosten atter har indfundet sig, og at de derværende Farvande derfor ere belagte med Iis.

En Tydsk-Dansk Ordbog (Ordbog), forfattet af G. H. Müller, og gjennemseet af Prof. H. Guldberg, er nylig udkommen i Kiel.

Ogsaa i Viborg og dets Omegn grasserer den saakaldte Grippe blandt Unge og Gamle. Børn faae gjerne Næseblod og Brækning; Ældre Snue, Nysen, Hoste og Ondt i Øinene. Det samme høres fra langt bortliggende Egne.

I Trondhjemsavisen siges, at den, der læser i Christianiaavisen, hvorlunde der mangler Spindere ved Seildugsfabriken paa Bragernæs, og derpaa passerer Gaderne i det nærliggende Tromsøe, fristes til at spørge: vilde det ikke være fordeelagtigt for denne By og dens Fattigvæsen, der, som bekjendt, endnu ingen offentlig Arbeidsanstalt har, at lade de Fattige spinde for hiin Fabrik?

Af Baggesens Eventyrer og comiske Fortællinger er nu første Deel færdig. Den indeholder Jeppe, Katten, Kallundborgskrøniken, Theateradministratoriade. Den hele Samling af disse Fortællinger kommmer til at udgjøre omtrent ete Alphabeter.

Hr. Consul West udgiver et udførligt Catalog over sin kostbare Malerisamling.

Et Selskab lader nu Prof. Steffens stikke i Kobber ved vor ypperste Konstner i dette Fag.

Kammerjunker Bruun Neergaard opholder sig for Tiden i Rom, som han er kommen tilbage til fra Neapel. Han har gjort interessante Jagttagelser over Lavaerne og Mineralierne i Almindelighed. 8 Kister med kostbare Naturproducter af dette Slags har han sendt til Paris, hvor allerede 36 andre vente ham. Han agter at reise til Paris, og der at udgive sine Bemærkninger.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbm. Bowigeors, Thevenod og Bzerzy, Bondeläck med Hustru, Voison og Marson fra Petersborg; Postmester Mørk f. Frederiksborg; — afreist ere: Engelsk Minister Pierrepoint til Malmøe; Ritmester Bentzen til Lolland; Kjøbm. Weismann Duell til Frederiksborg; Hedstrøm, Grevinde Ranzau med Familie til Sverrig; d. 13 Febr. Regimentschirurg Roll med Frue og Examinatus juris Testmann til Throndhjem, Examinatus juris Stenersen til Christiania; d. 18 Febr. Justitsraad Knudzon med Frue og Søn tilbage til Throndhjem.

Udenlandske Efterretninger.

Jødemenigheden i Paris har kjøbt det forrige Theater Italienne, som de lade indrette til en glimrende Synagoge.

Metz, Sierck, Sarreburg, Trier, Borncastel og Cochheim skulle fra 1 April af være Toldsteder.

Fattiganstalterne i Stockholm have 168,000 Rdlr. Banco i aarlige Indtægter, og de Trængendes Tal beløber sig til 10,000.

De 600,000 Pd. St. i Subsidiepenge for Rusland, som to Engelske Fregatter have bragt til Gothenborg, gaae til Lands over Torneaa. 257 Heste ere bestilte paa hver Poststation. Den Engelske Gesandt ved det Svenske Hof, er reist til Malmøe.

Feldtmarchal Kamenskoy er syg, og General Benningsen har derfor faaet den øverste Commando over den Russiske Armee.

St. Petersborg d. 21 Jan. Da mange Vexler for Varer, som i forrige Høst bleve sendte til Hamborg og Lübeck, i de nuværende critiske Omstændigheder ikke ere blevne accepterede, saa har Kjøbmandskabet, for at forrebygge Banquerotter beslutter, at oprette en Creditcasse, hvor Kjøbmænd kunne faae laante paa Varer og gode Vexler, rentebærende Forskrivninger, der i Handelen circulere som Penge. Istedet for det i den herværende Vexelhandel sædvanlige Uso af 65 Dage a dato udstedes nu Vexler paa 3 Maaneder. — Afvigte Aar ankom her 877 Skibe, hvoriblandt 337 med Stykgods, 186 med Stykgods og Ballast, 354 med Ballastvarer. 906, hvoriblandt 877 ladede og 19 med Ballast ere afseilede, 19 Skibe overvintre her og 17 i Cronstadt.

Haag d. 9 Febr. Den høitidelige Uddeling af den Kongelige Fortjenesteordens Decorationer, er bestemt til Mandagen d. 16de. Høitideligheden skal foregaae i Tronsalen; under Tronen staaer en Trefod i Form af et antique Altar, som Evangeliet ligger paa, og forved samme en Hynde; over Tronen er en Tribune for Dronningen; Storkantsleren aabner Høitiden med en passende Tale og Storceremoniemesteren frembærer, efter Kongens og Dronningens Befaling, Ordensdecorationerne paa et Guldfad; Ordenens Storkantsler opraaber derpaa Navnene paa Capitlets Medlemmer. Modtageren nærmer sig Tronen, knæler, lægger Haanden paa Evangeliet og siger: jeg besværger det. Derpaa skal han, nærmende sig Kongen, bestige Tronens andet Trin, og modtage Ordenen af Majestætens Haand. Naar Høitideligheden er tilende forlader Kongen Tronen og vender tilbage til sit Cabinet. Der løsnes 3 Salver, hver paa 33 Skud, den første Kl. 9 om Morgenen, den anden under Høitideligheden, den tredie om Aftenen Kl. 5. I Salen, tæt ved Tronen, anbringes et Orchester af militairisk Musik, som ved Majestæternes Ankomst og Bortgang lader sig høre.

Malmøe d. 5 Febr. Orlogsfregatterne Camilla og Freya, samt Skaanerten Gædden, som have ført to Bataillоner (Nerriks og Wærmelands) til Pommern, og taget to andre Bataillоner (Calmers og Kronborgs) tilbage med sig, ere d. 27 Jan. efter en lykkelig fuldendt Reise kommen tilbage til Carlscrone. Det er et mærkværdigt Exempel i den Svenske Søhistorie, at en saa vanskelig Expedition som den omtalde, er paa saadan en Tid af Aaret bleven saa lykkelig udført.

Frants-Ignace Naroki, født i Wiki, i Nærheden af Wilna, en Olding paa 117 Aar, blev nylig forestillet Keiser Napoleon, som tilstod ham en Pension af 100 Napoleon d'Orer, og befalede, at et Aars Pension skulde betales ham forud. Denne Olding er af adelig Herkomst, og har i sin Ungdom valgt den militaire Bane. Han tog Deel i den Barske Confoederation, blev taget til Fange af Russerne og ført til Kasan. Efterat han havde mistet sin ubetydelige Formue, blev han Jorddyrker. Han givtede sig i sit 70de Aar, og avlede i dette Ægteskab 4 Børn. I sit 86de givtede han sig anden Gang, og avlede 6 Børn, som alle ere døde; kun den ældste af første Ægteskab lever endnu. Kongen af Preussen forundte ham en Pension af 24 Florin (omtrent 16 Mk. Dansk) om Maaneden. Han er ikke underkastet nogen legemlig Svaghed, har en god Hukommelse, og taler Latin med stor Lethed; han citerer de classiske Forfattere med Aand og Bestemthed. Følgende Ansøgning har han selv skrevet til Keiseren. Haanden er meget fast og læselig: "Sire! Min Døbeseddel er dateret 1690. Jeg er nu 117 Aar gammel. Jeg erindrer endnu Slaget ved Wien og Joh. Sobieskis Tider. — Jeg troer ikke at de ville komme igjen; men jeg venter imidlertid atter at see Alexanders Aarhundrede. Min Alder har forskaffet

mig alle de Souverainers Velgjerninger, som have været her, og jeg anraaber nu Napoleons i en Alder, hvor jeg ikke formaaer at arbeide mere. Lev, Sire, ligesaa længe som jeg; Deres Hæder trænger ikke dertil; men Menneskehedens Lykke fordrer det."

Undert. Naroki.

Efter de seneste Franske Beretninger fra Polen have Russerne d. 23de f. M. angrebet og bemægtiget sig de Franske Poster ved Liebstad, som forsvaredes af 200 M. Deres Plan var, at overfalde det første Franske Armeecops, under Marchal Bernadotte, som var gaaet i Vinterqvarteer, i sin Cantonering, og afskjære det al Forbindelse med den øvrige Deel af Storarmeen. Men i Forveien underrettet herom, gik Marchallen dem hastigen i Møde. En Bataillon bemægtigede sig Landsbyen Pfarrerfelden, efter at den havde mistet og gjenerobret sin Ørn. Russerne maatte trække sig tilbage. De bleve forfulgte to Franske Mile, indtil Natten standsede Fiendtlighederne. 2000 M. afskaarne Russ. Infanterie og Cavallerie trængte ind i Mohrungen, som var uden Forsvar, og plyndrede Equipagerne. En Bataillon Franskmænd, som blev afsendt for at fordrive disse, trængte med fældede Bajonetter ind i Staden, og nedsablede Alt hvad de forefandt, forfulgte Resten, dræbte mange, og tog blandt andre den commanderende Oberst til Fange. De Franske Tropper bestod kun af 8000 M. (Russerne derimod af mere end 14,000), og havde tilbagelagt 16 Franske Mile, for at komme til Valpladsen. Russernes Tab anslaaes til flere end 2000 Mand, de Franskes til 7—800 Dræbte og Saarede. De toge 200 M. til Fanger og erobrede 2 Canoner. Frugten af denne Fægtning er, at Russerne, deres mageløse Tapperhed uagtet, ere blevne tvungne til at opgive deres Project, ved et Overfald at nøde den Franske Storarmee til at trække sig tilbage over Weichsel. Hele Storarmeen har faaet Tid til at forene sig, og Keiseren, i Spidsen for samme, har atter begyndt sine Angrebsoperationer.

Af den 54 Bulletin. Warschau d. 27 Jan. Udenfor Republikens Pallads i Warschau er der opstillet 89 Canoner, som ere blevne Russerne fratagne ved Czarnovo, Nasielsk, Pultusk og Golymin. — I de af Armeen besatte Lande findes adskillige Hospitaler med et stort Antal syge og saarede Russer. — 5000 Krigsfanger ere førte til Frankrige, 2000 ere undkomne i den første Uorden og 1500 ere gaaede ind under de Polske Tropper. Saaledes have de Fægtninger, Russerne have leveret, kostet dem al deres Bagage og 25 til 30,000 M. Døde, Saarede og Fanger. — Gener. Kamenskoy, som man har skildret som en anden Suwarow, er falden i Unaade; man siger, at dette ogsaa er Tilfældet med Buxhöwden, og det lader nu at Benningsen commanderer Armeen. Prinds Ponte Corvo har taget Elbingen og Landene ved Kysterne af Østersøen i Besiddelse. — Divisions General Drouet rykkede ind i Christburg og tog 300 M. til Fanger; Oberst St. Genez angreb et fiendligt Regiment og tog 50 M. og den commanderende Oberst. — En Russisk Colonne marcherede til Liebstadt, paa hiin Side Passarge Floden, og tog et halvt Compagnie Forposter, men Prinds Ponte Corvo, underrettet om denne Bevægelse, forlod Elbing, forsamlede sine Tropper, marcherede med Divisionen Rivaud Fienden i Møde, og traf ham ved Mohringen. Fægtningen begyndte d. 25de om Middagen; den fiendtlige Division syntes 12000 Mand stærk; Fienden blev jaget aldeles paa Flugten, forfulgt 4 Fr. Mile og nødt til at gaae over Passarge Floden igjen.

Marqvis Lucchesini har faaet Franske Passer og reiser til Italien.

Til Gallizien, hvor der nu allerede staaer mange Østerrigske Tropper, er der afgaaet endnu 4 Regim., og til Nedre Schlesien, hvor der ligeledes samler sig et stort Østerrigsk Armeecorps, ere endnu 2 Regim. beordrede.

I Posen bekjendtgjordes d. 11 d. M. officielt, at den Preussisk-Russiske Armee er aldeles slaaet og har mistet 6000 Fanger og 20 Canoner.

I Bordeaux ere 10 Surroner fra Charlestown kommende og af Lægerne for uægte erklæret Chinabark, blevne confisqverede og ødelagte, for at forebygge saadanne skændige Speculationer i Fremtiden.

Alle Skibe uden Undtagelse, som seile ned eller op ad Elben, maae nu, efter et Keiserl. Decret af 21 Nov. f. A. lægge til Land ved Stade og der visiteres.

Det hedder, at Rusland vil i London gjøre et Laan paa 6 Mill. P. St.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 39.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 24 Februarii, 1807.

Om Oldsager.

Den af Prof. Nyerup paabegyndte Samling af Oldsager paa Universitetsbiblioth eket, synes at kunne love sig den heldigste Fremgang. Nogle Liebhabere af Fædrenelandets Antiqviteter have allerede didhen foræret betydelige Stykker (saasom Stridsøxer og Offerknive, Tordenkiler og Spyde, Kogelsekar og [illegible]) Adskillige have lovet at ville gjøre det samme, og man kan vente, at flere Patrioter ville efterfølge dette Exempel, i Betragtning af at det først er ved en stor og meget omfattende Samling paa et offentligt for enhver Antiqvar let tilgjængeligt Sted, at man kan vente ny Resultater for det nordiske archæologiske Studium. Desuden, lad og være at slige Oldsager i Privat-Mands Gjemme conserveres som hellige Reliqvier med den allerstørste Varsomhed, saa ere de dog ved Eiernes Bortreise, Omflytning, Dødsfald o. s. v. udsatte for at gaae under. I et National-Museum derimod stifter man et Fideicommis for den seneste Efterslægt.

Da Efterretningen om Stederne, hvor, og Maaderne, hvorpaa saadanne Rariteter findes, er af Vigtighed saavel for Oldgrandskeren som for den der i Jordens Indvolde vil opsøge lignende Levninger fra Oldtiden, vil vi her fremsætte to instructive og lærerige Indberetninger, som ere fulgte med nogle til Samlingen paa Universitetsbiblioth eket afgivne Antiqviteter.

Birkedommer Siersted i Ringsted skriver: "Det ene Stykke (som er af Kobber) har formodentlig været en Dolk, og derpaa været Haandfang, som kan sluttes af det øverste Stykke, hvor der findes Huller til Nagler. Samme befandtes liggende ved en Urne, men blev sønderstødt ved Gravningen, tilligemed vedfølgende Smaating, som vare i Urnen, i en paa Ringsted Mark værende Høi. Stenkniven er formodentligen en Offerkniv. Den runde Knap med Bøilen indvendig har formodentlig været til Zirat. — Doctor Buchhave, som henflyttede til Kjøbenhavn, anmodede mig at undersøge en af Høiene paa Ringsted Mark. Jeg fandt i en af samme, næsten ved Overfladen, mange Urner, hvis Aske jeg gjennemsøgde, og i enhver fandt adskillige Figurer af eens Metal, som jeg tilsendte Doctor Buchhave. De af mig forefundne Urner vare satte paa en hvid Sandbund med en flad Steen over Hullet, og rundt omkring en liden net Gevælv af Kampestene, der vare

sammenføiede som en Muur. Urnene stod omtrent 2 Alen fra hinanden. De vare røde udvendig, og saa skjøre, at de ei kunde faaes hele ud."

I den anden Beretning beskrives det Locale og Situationen saaledes: "Høien, hvori medfølgende tvende Stene fandtes, er beliggende paa en af Barretskovs Hovedgaardsmarker, paa hvilken der findes endnu en lignende Høi, der synes at være ganske urørt, og desforuden en Forhøining eller Banke, der i lige Linie strækker sig et Par hundrede Alen fra Øst til Vest, besat paa søndre og nordre Side med store Sten, paa et Par Steder nær, hvor de kjendelig ere bortførte til Benyttelse andensteds. Denne her omtalte Høi var, som sædvanlig de af ældre Oprindelse ere, omsat paa en Afstand af 10 til 12 Alen fra Centrum med store Steen. I Høien selv fremragede Kanter af et Par af de der opstillede svære Kampestene, men syntes ikke at røbe den Størrelse, de virkelig havde. For at benytte nogle af disse Steen og tillige jevne Agerlandet, begyndte man at grave; men da noget af Jorden var borte, fandtes en langt større Mængde Steen end man havde formodet, meest smaa og flade, der har dannet et Art af Gulv, udenfor og i Indgangen til den egentlige Høi. Hændelsen bragde netop til Indgangen, som er mod Sønden. Her stødte Arbeiderne paa tvende Stene, der stode paa Enden, omtrent en Alen fra hinanden. Imellem dem var sat en tynd flad Sten paa Kanten som et Dørtrin. Endskjønt Alt indenfor og udenom var opfyldt med Jord, Grus og Stene, saa blev man dog vaer, at de indre store Stene vare satte for at danne et bestemt Rum, hvorfor Arbeiderne paalagdes kun at bortrydde Jord og Gruus, saa de store Stene kunde blive staaende i den forefundne Orden. Derved fik man en

af 7 Stene indsluttet Plads, hvori Bunden syntes at have været belagt med flade smaa Stene uden Dannelse, ligesom de store der indslutte Pladsen. Disse ere af Høide omtrent 2¼ Alen. De bagerste Stene lige for Indgangen, altsaa mod Norden, ere især fuldkommen flade paa den indre Side. Det indsluttede Rum er 2 Alen vidt og fra Norden til Sønden 3 Alen. Tæt forved Indgangen fandtes Stridsøxen eller Offerkniven, og derved tvende saaledes udhulede Slibestene, foruden en Stump, som den medfølgende. Alt det øvrige var opfyldt med Jord, — hvoriblandt vel kunde være nogen Aske, — men fornemmelig med Grus og Smaastene, der igjen næsten ene bestaae af Flintestene, hvilke bære alle Kjendetegn paa at have gjennemgaaet Ilden, da de alle see ud som de Flintestene, man tager ud af en Kalk- eller Gibsovn. Mærkeligt, at Offerkniven eller Øxen intet Spor bærer af Ildens Paavirkning; men den laae og udenfor det jeg kalder Dørtrinet. — Her gives en Mængde Oldtidens Mindesmærker i disse Egne, og de ere tildeels af meget forskjelligt Udseende udvortes, saa at sikkert adskillige Opdagelser kunde ventes, naar de alle med Forsigtighed bleve undersøgte, førend de af en eller anden Aarsag blive ødelagte."

Fornyet Forslag til et offentligt Ridehuus.

(Sluttet.)

Saaledes ere da de fleste Heste, som disse Udleiere, forsyne det ridende Publicum med, næsten ligesaa farlige som Stimænd paa Landeveien og Afvisere paa Gaderne. Dobbelt farlige blive de ved de forskjellige Ryttere, de komme i Collision med, og hvoraf enhver vil styre dem efter egne Maximer. En saadan Hest ligner

— man tilgive Forfatteren denne Lignelse — en Republik, der i Dag regjeres af een Demagog og i Morgen af en anden. Den ene holder for fast i Tøilen, den anden for løst; den ene sporer for meget, den anden for lidet. Kan Følgen heraf vel være andet end grændseløst Anarchie? Naar et saadant stakkels Øg i en Række af pinefulde Aar taalmodigen har rettet sig efter Tusindes Luner, og det umuelig seer sig istand til at behage alle, saa maa det jo tilsidst faae Kuller eller blive til en reen Træmær, der end ikke bryder sig mere om den største Despot af en Rytter? Et saadant forkuet og forstemt Dyr, der har prøvet alle muelige Slags Regjeringer og Styrelser, der snart har været en Bold for tørstige Brødre, snart en Læreklud for uerfarne og enfoldige Ryttere, maa jo tilsidst udarte, om det end besad den bedste Natur? En saadan Hellemisse adlyder omsider ingen, fordi man vilde, at den skulde adlyde alle. Den sætter sig paa Bagbenene, slaaer bag ud, gjør Salto mortale med Rytteren, som, efter Ulysses Exempel burde hver Gang, han kommer hjem med ranke Lemmer, kysse paa sin Fædrenejord.

Men alle disse Farer fraregnede vælge baade de, der selv holde Hest, og de, som leie Hest, sædvanlig den upasseligste Tid til deres Ridning. Naar Solen truer med at smelte vor snurrige Klode (der i mange Henseender virkelig maaskee trængte til Omsmeltning), naar dens brændende Straaler stikke og svie som visse Epigrammer, naar man kan sige med Thomson:

'Tis raging Noon; and vertical, the Sun
Darts on the head direct his forceful rays.

saa sætter mangen en trindmavet Mand med lakerede Kinder sig til Hest, provianteret med 5—6 Rætter Mad og en eller to Flasker Viin, og rider

i fuld Gallop, i Skyer af Støv, til Kirsten Piils Kilde, Bellevue eller Klampenborg. Hovedet stuves, som Tode siger, i en Gryde — en stor sort Hat, — og naar Rytteren staaer af Hesten ere begge næsten lige vaade. Dette kalder man da en sund Legemsbevægelse. Naar man nu har drukket sin Caffe, spist sin Aftensmad, tømt sin Flaske, og Aurora har lukt sine purpurfarvede Døre, saa rider man da hjem igjen i al Magelighed og i største Otium. Den forhen gjennemsvedte, forpustede Machine, hvis Ansigt for nogle Timer siden lignede et overskyllet Caravinæble, udsætter sig nu for den kjølige Aftenluft, ja rider endog langs med Strandveien, hvor Vinden ret kan gjennempidske ham som en vindtørret Sild og tilblæse alle hans Pori. Istedet for at befordre sin Sundhed ved et saadant Ridt, tiltrækker man sig hundrede Svagheder, og siden klager man over Gigt, Rheumatisme og alle de Sygdomme, som nu omstunder forbittre saa mange Menneskers Liv.

Alt dette vilde for en stor Deel kunne forebygges, dersom enhver, der blot vil ride for sin Sundheds Skyld, kunde gaae hen paa et Sted, hvor han uden Forberedelse og uden Ceremonier kunde ride saa længe og paa hvilken som helst Maade, han vilde. Derved vilde Ridningen blive et virkeligt Sundhedsmiddel. Selv den Uøvede vilde kunde faae her en sikker Hest, og, naar det gjordes fornødent, Veiledning. Dette Øiemed kunde bedst opnaaes naar nogle Hyrekudske eller Vognmænd forenede sig om at oprette et saadant almindeligt Ridehuus, hvor enhver, for en billig Betaling, kunde faae en Hest, som han intet vovede ved at ride paa. Det maatte anlægges paa en stor Plads og være omgivet af bedækkede Gange. Utallige Mennesker, som nu ikke ride, fordi de enten mangle Leilighed til at holde Hest eller ikke

skjøtte om, at gaae til Hesteudleiere, vilde benytte sig af en saadan Indretning, naar den først var istand, og Entrepreneurene vilde rigeligen finde deres Regning derved.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fortsættelse af Breve om Trondhjem. (See No. 37).

Om det her værende Fattigvæsen behøver jeg ikke at sige meget; da en Hollandsk Søeofficier, Hr. Cornelius de Jong, som laae her en Tid med nogle ostindiske Skibe, har i Beskrivelsen om sin Reise (Side 197, i den i Hamborg 1803 udkomne Tydske Oversættelse) udførlig afhandlet det. Af hans Skrivt seer man og, at den rige Thomas Angells Legater, bestemte til velgjørende Øiemed, beløbe sig, 1789, til 249,000 Rdlr. — Det hedder ellers, at en Deel af de Angellske Stiftelser, som bestaaer i Landgodser, Saugbruge, 18 Actier i Røraas Kobberværk, skulle sælges. Mange i Trondhjem troe, at det vilde være et Tab for Stiftelserne; thi, sige de: man vilde neppe give 16 til 20,000 Rdlr. for en Bergpart, der kan kaste 6 til 900 Rdlr. aarlig af sig. I Følge Angells Testament skulle aarlig ⅔ Dele af hans Legaters Indtægter oplægges til Hovedsummens Forøgelse; om dette altid har Sted, veed jeg ikke. Adskillige Patrioter troe, at de Angellske Stiftelser kunde paa den Maade opsluge tilsidst hele Landets Formue, og der vilde neppe gavne. En Mand, som af Fattigvæsenets Indretning her har erhvervet sig mange Fortjenester, og derfor med Rette fortjener at nævnes, er den nuværende Landsbye Sognepræst, Provst Jac. v. der Lippe Parelius. — Vaisenhuset her blev nyt opbygt af de Angellske Legater, men 1791 leed denne Stiftelse den Forandring, at de derværende Børn bleve udsatte deels i Byen, deels og fornemmelig paa Landet. Hvad deres Udsættelse paa Landet angaaer, troer man almindelig i Trondhjem, at denne Indretning er ikke den bedste. Man siger, at Børnene faae en maadelig Opdragelse og en ussel Pleie hos den fattige Landalmue, som de udsættes hos for Spotpenge, og komme ofte i ussel, svækket Skikkelse tilbage til

Byen, hvor Vaisenhuset, i sin første Indretning, gjorde en langt større Nytte; da en Mængde duelige Subjecter der dannedes, hvilke siden efter, som baade geistlige og verdslige Embedsmænd have været Staten til Nytte. Her gives ellers og en borgerlig eller saakaldet Realskole. Ogsaa denne er største Delen oprettet ved det Angellske Legat 1783. Den har i dette Aar (1804) fem Lærere, 42 Drenge i 3 Classer, og ligesaa mange Piger i 2 Classer. Drengene undervises i Regning, Skrivning, Christendom, Tegning, Musik, Historie, Engelsk, Fransk og Tydsk, — og Pigerne tillige i at brodere og andre Fruentimmerarbeider, til hvilke en Lærerinde er ansat, som har fri Bolig, Brænde og 200 Rdlr. aarlig. Lærerne ere: en Sproglærer i de ovennævnte 3 Sprog, som har en egen Gaard for sig, 600 Rdlr. og frit Brænde, i aarlig Løn; en Mathemathiker, med 230 Rdlr. og fri Bolig; en Lærer i Christendom, som har 310 Rdlr. og fri Bolig; en Lærer i Historien, med 280 Rdlr. og fri Bolig; en Tegnemester og en Musiklærer, hver med 200 Rdlr. Løn. Efter en nye Plan for denne Skole, udgivet ved Trykken d. A. af dens Direktion, og forfattet af Hr. Pastor Schavsland, betales der for hvert Barn 20 Rdlr. aarlig, for fattige, 10 Rdlr., og Indtrædelsespenge, i det mindste 64 Sk. til hver Lærer. — Den vigtigste Opdragelsesanstalt i Trondhjem, er ellers den derværende Cathedralskole (om hvis prægtige Bygning jeg talde i forrige Brev); men da der forestaaer den, som de øvrige Latinskoler i Dannemark og Norge, en Forandring og nye Organisation, vil jeg intet melde om dens indvortes Indretning. Lærerne der, skulle ikke være saa godt lønnede som ved Realskolen. Denne Skoles udestaaende Capitaler beløb sig i Aaret 1796 til — 10,080 Rdl., men den vil nu faae en betydelig Forøgelse i Formue af det saa kaldede Lectorats Godser. De fleste Bisper i Trondhjem, den nærværende undtagen, have været Lectores Theologiæ, og derfor havt betydelige Præbender eller Landgodser, som nu skulle sælges, og anslaaes for 100,000 Rdlr. Med disse Domkirken i Trondhjem tilhørende Præbender forholder det sig saaledes: de gamle Lectores Theologiæ havde 3 Præbender, hvilke nævnes i Schønings Beskrivelse om Trondhjems Domkirke; Bispen i Trondhjem 1743, Ludvig Harboe, og hans

Eftermænd, Rannestad, Gunnerus og Bang nøde, foruden deres store Indkomst som Bisper, tillige Lectorats Godser, som et Sincure, uden derfor at forrette Lectors Tjeneste. Den sidst afdøde Biskop Schønheider, fik med sit Embede 1788 og bemeldte Godser. Han læste som Lector Theologien i Latinskolen, men aftraadte, for Skolens tilkommende nye Indretnings Skyld, disse Godser for sig og Eftermænd til Cathedralskolen. Disse Godsers Afstædelse, som alle skulle ligge i Trondhjems og Romsdals Amter, synes alligevel at været forenet med mange Vanskeligheder, og den nye Biskop, som Fremmed, kan ikke vide, hvor de ligge. Samtlige Fogder i disse Amter skulle nu give Oplysninger om disse Godser af de gamle Matrikler. Rigtig nok kan jeg ikke opgive deres aarlige Indkomster; men, at de ere ei ubetydelige, kan man vide af det Rygte, at den nærværende Biskop har tilbudet sig at forpagte disse Eiendomme for 400 Rdlr. aarlig. Alle kyndige Landmænd mene, at Skolen derved vil komme i Besiddelse af en Fond af 100,000 Rdlr. Værdien af et Spands Jordegods i Trondhjems Amt anslaaes nemlig, efter et Middeltal, til 800 Rdlr. Jordskylden i dette Amt regnes efter Spand, der i sig selv er meget ubestemt, indrettet efter en gammel Beregningsmaade, og slet ikke efter et geometrisk Fladeindhold, som i et saa fjeldagtigt Land ikke let lod sig gjøre. Et Spands Værd kan altsaa efter Beliggenheden være meget forskjellig; i frugtbare Egne, hvor Agerdyrkningen, Skove, eller Stadens Nærhed skaffe Fordele, kan en Gaard paa 1 Spand vel være 8000 Rdlr. værd; men derfor gives der og Gaarde ved Søkanten, hvor Agerdyrkningen er saa ringe, at de neppe kunde være af 200 Rdlr. Værd. — Afgivterne af et Spand, efter Lovene, her i Amtet, er fra 1 til 4 à 500 Rdlr. i Indfæste, 3 Rdlr. i Landskyld og 2 Rdlr. i Skydspenge o. s. v. af hver Opsidder aarlig. Provst Krarup i Fyen skal ellers have skrevet en Afhandling om Forskjellen paa Jordskyld i Danmark, Norge og Holsteen; hos ham kunde man maaskee hente større Oplysning i denne dunkle Materie. — Saa meget synes at være vist, naar man seer hen paa ovennævnte Godsers Værd, at det vilde være let, saavel at ansætte flere Lærere ved Skolen, som anstændigt at lønne dem. Mere om de andre Skoler i næste Brev. Lev vel! (Forts.)

Bønderne fra Godset Bernstorff aflagde nylig et rørende Bevis paa deres Hengivenhed for den afdøde Grevinde Bernstorff. De gik alle hendes Lig paa tre Fjerdingvei i Møde, og bare hende til hendes Hvilested.

Den 6 Febr. gik en Smakke med Stude fra Aarhuus til Callundborg, hvilket er noget ganske usædvanligt paa den Tid af Aaret.

I den Iversenske Avis anmærkes, at man om faa Dage maaskee vil erfare, om vi skulle gaae ind i Foraaret. Vel fik vi 1771 d. 10 April endnu saa stræng Vinter, at den allerede komne Stork faldt død ned af Rederne, og at vore Havne lukkedes til henimod Udgangen af Maji, men da havde ogsaa en temmelig varig Vinter med sydostlige Vinde opfyldt Luften inden den gik til Nords og derved blev saa stræng. Fra 1778 til 1779 var Vinteren i det Hele næsten endnu mere blid end i Aar, men mere tør, og forblev saaledes til vi fik Sommer, uden at skjelne noget egentligt Foraar.

Raisonneret Catalog over Consul West's Samling af Malerier, samt Liste over Haandtegninger, Figurer, Kobberstik og trykte Værker Samlingen tilhørende, udgivet af ham selv, med en Indledning (paa LXXV Sider), er nu udkommet. Dette Værk er et vigtigt Bidrag til den artistiske Deel af vor Litteratur, og bør ikke blot betragtes som en raisonneret Catalog, men som en virkelig Haandbog for enhver Konstelsker. I Indledningen fremsætter Forf. de fortræffeligste Ideer om Konsten og dens Hovedprinciper i Almindelighed. Man sporer her overalt en Mand, der af sand Enthusiasme for Konsten har studeret de store Mestere i deres egne Værker, og forener ædel Konstfølelse med classisk Smag. Cataloget er inddeelt i den Hollandske, Franske og Italienske Skole. Ved hver Skole har Forf. fulgt den chronologiske Orden, saavidt de specielle Skoler tillode det. Hver Mesters Caracteristik er anført efter de bedste Forfattere, og derved bliver endog den, der ikke kan raadføre sig med Kilderne, bekjendt med hans særegne Maneer. Stykkerne selv ere forklarede med Indsigt, Smag og Simpelhed. Deres Tal beløber sig til 166, hvoriblandt man finder en Rubens, Corregios, van Dyck, Tizians Arbeider. — Bogen er saa fuld af originale Træk og skarpsindige Bemærkninger, samlede med største Flid af de sjeldneste og kostbareste Vær-

ker, at selv den, der ikke er indviet i Konsten, vil læse den med største Interesse.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbmand Bowigeos, Thevenel, Bzerzy fra Petersborg, Heerelt fra Dietz, Bellinggrath fra Barmen, Bakmeyer fra Eslingen, Ramster f. Engelland, Feldtpræst Boyesen fra Kiel; — Afreist: Engelsk Minister Pierrepoint til Malmøe, Kammerjunker Bentzen til Lolland, Grev v. Rabe med Gemalinde og Grevinde Rantzau med Familie til Sverrig, Kjøbm. Weisman, Duell og Postmester Mørk til Frederiksborg.

Den 116 aarige Sergeant Colloredo er ganske nyligen ved Døden afgaaet.

I Trondhjems Avisen leveres Regnskabet for den Trondhjemske Arbeidsanstalts Indtægt og Udgivt i Aaret 1806. Indtægten var 2958 Rdlr. 19 ß., og Udgivten 2958 Rdlr. 19 ß. Arbeidernes Tal er 52 i Huset og 105 udenfor samme.

Udenlandske Efterretninger.

Præsten N. J. Wallensteen anmærker i Svenske Blade, at der gives Sygdomme, som plage, vanskabe og dræbe flere Mennesker end Kopperne. Blandt disse regner han Trøske *) med paafølgende Slag og Anlæg til Livstidssygdomme. Fra 1749 til 1775 døde i Kudby Sogn af Kopper 80, men af Trøske, Slag rc. 233 Børn, og af Pleuris og Sting rc. 154 ældre Personer. I samme Tidsrum er der i hele Wikbolands Provstie død af Kopper 1190 Børn under 3 Aar, og af Pleuris og Sting 2273 ældre Personer. Omtrent samme Forhold seer man over hele Sverrig og paa adskillige Steder endnu større. Mueligt, siger han, at Forholdet ikke er lige i andre Lande, og at det endog i Sverrig har været mindre i fordums Dage, da man klædte sig mere overeensstemmende med det Svenske Climat.

I Holland gjøres for Churmark et Laan af 5 Mill. Fl.

I Cassel ere man daglig Vidne til Executioner paa Oprørere. De mindre Skyldige slippe og kun Hovedanførerne straffes.

*) Med Trøske menes her formodentlig ikke almindelig Børne-Trøske, men Aphte, som er symptomatisk hos Børn, der have Anlæg til Schrophler eller Rachitis.

Den første Punct, Forsamlingen af de forenede Rhinfyrster vil undersøge, angaaer Forbudet mod Engelsk Eiendom i deres Stater. Men da denne Forsamling ikke saa snart vil finde Sted, saa har Storhertugen af Würzburg i Forveien udstædt et saadant Forbud, og de øvrige Fyrster ville nok snart følge hans Exempel.

Preussen har nu sluttet Fred med Engelland. Det afstaaer Hannover, hvorimod de anholdte Preussiske Skibe løsgives.

Moniteuren kan ikke noksom rose den ny Conscriptions gode Fremgang i Frankrige. Tropperne afgaae med det første til Storarmeen, og iblandt disse 20,000 Mand, som i Begyndelsen vare bestemte til Reserven. Rhinforbunds-Staterne maa ikke allene levere deres Bidrag complet, men det hedder endog, at de i Nødsfald endnu skulle stille en halv Contingent. Ogsaa hedder det, at Neapel og Schweitz, som Frankriges Allierede, skulle levere Tropper; det første skal stille 30,000 M.

Af de i Berlin rc. samlede Konstværker ere adskillige Transporter passerede igjennem Hannover.

De Engelske Kjøbmænd og Assurandeurerne klage meget over de mange fiendtlige Smaacapere, der forstyrre Kysthandelen i Canalen og borttage mange Skibe, som de for det meste strax brænde. De seile saa hastig, at Krigsskibene ikke kunne indhente dem.

I Anledning af Billen angaaende Slavehandelens Afskaffelse fra 1 Maji 1807 af at regne, sagde Grev St. Vincent nylig i Parlamentet, at den Foræring, som derved gjøres Frankrige, maaskee vil fremskynde Freden, men at Enerettigheden, at drive Slavehandelen vil være vigtigere for Frankrige end alle dets Erobringer paa Fastlandet, og omsider sætte det istand til at gjøre Engelland Herredømmet over Havet stridigt.

Øvrigheden i Middelburg har forbudet Dansemesterne at taale Personer af begge Kjøn paa een Tid i deres Dansesale.

Schweidnitz har d. 7de d. M. overgivet sig til de Franske. Denne Fæstning, der ansees for een af de stærkeste i Schlesien, ligger 6 Mile fra Breslau. Den har 6 Porte, betydelige Magazi

ner og Arsenaler, 619 Huse og 9077 Indbyggere. I Aaret 1759 blev den beleiret af Østerrigerne, 1758 taget af Preusserne, 1761 overumplet og taget af Laudon og 1762 af Preusserne, efter 63 Dages Beleiring.

Telegraphen meddeler følgende Efterretninger om hvad der siden d. 1 Febr. er forefaldet i Polen. Fortropperne af den ved Mohrungen slagne Russiske Armee trak sig tilbage og bleve forstærkede ved adskillige Divisioner og det fra Moldau kommende Corps under General Essen. Den 3die blev deres venstre Fløi omringet af Prindsen af Pontecorvo, og for at nøde den til at trække sig tilbage, bemægtigede Marchal Soult sig Broen Bergfried, som forsvaredes af 12 fiendtlige Batailloner, der bleve fordrevne, mistede 4 Canoner og 1600 M. Det fiendtlige Cavallerie blev forfulgt paa 3 Mile og kastet; en fiendtlig Colonne blev gjennemskaaret af March. Ney, og mistede nogle Tusinde Fanger og 16 Canoner. Den 6te forfulgtes Russerne endnu videre. Prinds Murat angreb 12 Batailloner, nedsablede 2 Regimenter og tog 2 Oberster. Ved det andet Angreb blev disse Batailloner bragte i Uorden. De Franske fortsatte deres March, og, efter en mordisk Fægtning, bleve Russerne fordrevne fra deres Position ved Eglau. Den næste Dag begyndte med en Canonade fra begge Sider. I det Dieblik Augereau manoeuvrerede, for at forene sig med Davousts Corps, hindredes han derved ved den heftigt faldende Snee, som indhyllede begge Armeer i et Mørke. Da dette, efter en halv Time, var forsvundet, bleve Fienderne atter angrebne; over 20,000 M. bleve kastede, og nødte til at forlade deres Canoner. Russerne trække sig tilbage over Pregel. Paa Valpladsen efterlode de 16 Canoner og deres Saarede. De skulle paa een Dag have mistet 7000 M. — 12 til 15,000 Fanger, ligesaa mange, som ikke formaae at tjene mere, 18 Faner, 45 Canoner ere — efter Telegraphens Beretning — Frugten af de forskjellige Fægtninger, som forefaldt fra 1 Febr. af. Den Franske Armee gaaer nu igjen i Vinterqvarteer.

Ridder v. Högelmüller, Oberstlieutenant ved Remonteringsvæsenet i Østerrige, har bekjendtgjort, at Erkehertug Carl har sat ham istand til,

forsynet med de fornødne Individuer og Instrumenter, at gjøre en Reise til Orienten. Uagtet Hestens Naturhistorie er Hovedgjenstanden for denne Reise, tilbyder han sig dog, efter Evne, at besvare de naturhistoriske, geographiske, technologiske, archæologiske, numismatiske Spørgsmaale, som lærde Mænd og Selskaber indsende til ham inden Udgangen af Aug. Maaned 1807. Han ønsker at kunne medtage angaaende disse Emner ligesaa mange Spørgsmaale, som Michaelis i sin Tid opgav de Lærde, der med Niebuhr reiste til Arabien. Hans Reisetour gaaer over Ungern, Siebenbürgen, Bukowina til Ukraina, derfra til Søes, fra Odessa til Constantinopel, hvorfra han gaaer til Halep i Syrien.

Kongen af Wirtemberg lader nu opføre et Invalidehuus for 6 Officierer, 12 Underofficierer og 150 til 200 Invalider. Ingen optages deri, uden efter Kongens Befaling, og de Optagne betragtes som det første Corps i Armeen, hvilket ikke behøver at gjøre Honeurs uden for Kongen, Dronningen og Kronprindsen.

Af de i Frankrige ankommende Preussiske Krigsfanger hværves mange af de Spanske Hværvere.

Paa Grændserne af Tyrol og Italien ved Gardasø, lever en ung Landmand, navnlig Campetti, der forstaaer nøiagtig at opgive, hvor Metal og Vand findes skjult dybt i Jorden. Nogle Naturforskere ønskede at lære at kjende dette Phænomen, og den lærde Ritter, som paatog sig at reise hen til Campetti, har, efter de strængeste og ofte gjentagne Prøver, befundet, at han virkelig besidder denne store Konst. Resultatet af Ritters Undersøgelse skal ved Trykken blive bekjendtgjort.

Man forsikkrer, at Russerne og Preusserne ville undsætte Königsberg fra Memel af, da det er yderst vigtigt for Russerne, at faae Fodfæste ved Østersøen. Danzig, Colberg, Graudenz og Stralsund angribes og skal endnu angribes. De Svenske have endmere befæstet Stralsund i afvigte Aar, som fra Søsiden bestandig kan faae Forstærkning, uden at de Beleirende kunne hindre det. I General Victors Sted, hedder det, at Gener. Massena skal paatage sig Commandoen over det mod Danzig og Königsberg fremrykkende Corps.

De Franske anlægge nu Fortificationer ved Stralsund, hvis Garnison skal bestaae af 10 til 12000 M. Ogsaa paa Øen Rügen er der tilligemed Landværnet en anseelig Besætning. Stadsgravene opises om Natten, og fra Fæstningen skydes ofte paa de Franske Patrouiller. Igjennem Anclam skal der med det første passere endeel svært Beleiringsartillerie.

Den Polske Konge Stanislaus's Gravmæle i Bon = Secours Kirken i Nancy skal istandsættes. I Revolutionstiden er det blevet ødelagt.

I China hersker Hungersnød eller rettere Riismangel. I den Berlinske Avis berettes, at Keiseren af China høitideligen er gaaet over til den Christelige Religion og at Keiseren af Japan er Missionairerne saa bevaagen, at han sikkerlig snart vil følge hiins Exempel.

I Tyrkiet ere alle Muselmænd blevne opfordrede til at gribe Mahomeds hellige Fane. Krigen mod Rusland erklæres for en Religionskrig, og alle uenige Paschaer og Beyer i Rumelien og Bulgarien glemme virkelig deres egne Ragerier, og forene sig nu mod Rusland. I en Circulaire, som Reis = Effendi har tilstillet alle udenlandske Ministere, anføres som Aarsager til Krigen mod Rusland: Krims Borttagelse, de Russiske Consulers egenraadige Opførsel og deres Privilegiers voldsomme Udvidelse, Ruslands Indblandelse i Førsterne Ypsiliantis og Morusis Afsættelse, og endelig General Michølsons Indfald ꝛc. — Den hellige Fane er grøn, og skal efter Tyrkernes Mening være bleven overleveret Mahomed af Engelen Gabriel. Naar Sultanen eller Storviziren gaaer i Feldten, medføres denne Fane samt Koranen og Prophetens Kjortel i et Guldgjemme paa en Cameel. Under Fægtningen lader man den veie i nogen Frastand, paa det man, naar det kniber, endnu i Tide kan redde den.

Tyrkiet har et Fladeindhold af 49173 □ Mile, en Befolkning af 25 Mill. 330,000 Mennesker, en Landmagt af 266454 Mand, og 60,000 irregulaire Tropper, en Sømagt af 12 Linieskibe, 6 Fregatter og 50 ringere Fartøier. Keisercassens Indkomster ere: 2 Mill., Rigscassens 44 Mill. 942500 Pjastre; Statsgjelden 53 Mill. 350,000 Pjastre.

Paa Preussiske Søhandelsobligationer tabes nu 40 PC., paa Bankeobligationer 20, paa Vestpreuss. Pantebreve 18 til 20 og paa Tresor-Beviser 13 PC. mod Cour.

De Effecter, som tilhørte den Hessiske Churprindsesse (Kongen af Preussens Søster) ere i Hanau paa det omhyggeligste blevne skilte fra Churførstens og Churprindsens, og blevne leverede til hendes Agent, som har ladet dem henbringe i en By i Nærheden.

Det er første Gang i denne og forrige Krig at den Franske Nationalgarde er kommen over Grændserne; men man venter, at den snart vil vende tilbage til Maynz, da der i Hanau, hvor den ligger i Garnison, skal oprettes en Nationalgarde.

Curiosa.

Oprindelsen til Ordet Pyt skal være følgende: da Frederik den Anden paa sin Reise i Jylland tog ind til Thimgaard, kjørte han om Kap med Gaardens Eier Peder Gyldenstjerne fra Thimgaard til Thimkirke. Da Gyldenstjerne kom forbi Kongens Vogn, og altsaa først til Maalet, raabte han Pyt! Derfor er Ordsproget: Pyt! sagde Peder til Kongen, endnu den Dag i Dag meget almindeligt i adskillige Egne af Jylland.

* * *

Pontoppidan beretter, at Knud Gyldenstjerne, efter sin Befrielse fra Fængsel, i Affairen med Torben Oxe, ved sin Hjemkomst til Thimgaard, lod udhugge Dyvekes Billede i Steen, som han lod opsætte ved Indgangen til Porten, med Befaling, at hans Hofkarle skulle spytte derpaa hver Gang de ginge der forbi. Det har før været meldt i dette Blad, at denne Steen kan ventes her til Kjøbenhavn. P. M. Nødskov i sin Beskrivelse over Thimgaard siger (Side 120): at Pontoppidans besynderlige Fortælling, har bevæget ham vil nøie at betragte denne Steen. Men til Uheld befandt han den overbrudt, og desaarsag et Hul i den Indskrivt, som i Munkestiil findes derpaa. Dog er saa meget tydeligt, at der sees udhugget et Fruentimmerbillede med Dødningshoved og Been under Fødderne, hvorhos rundt omkring læses følgende Ord i det Nedertydske Sprog:

"Hier legt Begra :::::::::::is Tochter vnd starb ich Jaer ons Herren VX den"

Heraf sees, at Stenens Heltinde døde i Aaret 1515, hvilket kommer næsten overeens med Dyvekes Dødstid.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 40.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 28 Februarii, 1807.

Enkecasser.

I en egen Afhandling i Borgervennen for 1805 har nærværende Bancocommissair Collin omstændeligen og grundigen viist, paa hvilken svag Grundvold de fleste af de saakaldte Forsørgelses-Casser hvile. Han har saa godt som udtømt dette Emne, og det vilde være unyttigt at gjentage hvad han allerede tilforn har sagt i et Blad, som læses, eller i det mindste holdes af saa stort et Antal Mennesker. — Der gives et vist Slags moralsk Blindhed, som de fleste ikke skjøtte om at cureres for; der gives Misbrug, som vedblive og endnu ville vedblive at plage Menneskeheden, om end Skribenterne ivrede nok saa meget imod dem, og blandt disse Misbrug kan man med Føie regne den største Deel af de saakaldte Forsørgelsescasser. Vel veed man, at de sædvanlig stiftes af Projectmagere, der gjerne ville skabe sig et lille Levebrød; og at de ubetydelige Bidrag og glimrende Løvter kun er Lokkemad, vel seer man den ene Casse efter den anden forsvinde som Stjerneskud, men uagtet Snaren ligger lige for Øinene, løber man alligevel i den. Dette maa forekomme enhver, som ikke tilbørlig kjender Tidsalderens Aand og den herskende Tænkemaade, meget besynderligt, men Grandskerens Øie opdager snart de sande Aarsager dertil. — Hvor gavnlige Forsørgelsesanstalter, byggede paa rigtige Grundsætninger, end i og for sig kunne være for Almeenheden, saa er den Mængde af saadanne Indretninger, som vor Hovedstad i de senere Aar er bleven hjemsøgt med, dog et sørgeligt Beviis paa Følgerne af Tidsalderens Ypighed, og den deraf flydende store Bekymring for Fremtiden. Der udkræves saa meget til at leve, efter dette Ords sædvanlige Betydning i det nittende Aarhundrede, at man i den Henseende aldrig har frygtet mere for at døe end netop nu. Manden gyser ved Tanken, at efterlade en Enke, blottet for Alting og ævneløs til selv at erhverve noget ved sine Hænders Gjerning; Konen skjelver ved Forestillingen om sin Forfatning, naar Døden river Manden bort fra hendes Side. Vel kunde vore nuværende Ægtekoner, dersom de vilde følge deres Oldemødres Exempel, maaskee ved en fornuftig Besparelsesplan og ved en tarvelig Levemaade, medens Manden lever, tildeels undgaae de sørgelige Følger af et uventet Dødsfald, især, naar de vilde betænke, at Naturen ogsaa har for-

synet dem med to Hænder, som i Nødsfald formaae at gjøre Gavn, og at, ved tilbørlig Eftertanke, lige saa vel Konen som Manden burde kunne forskaffe sig i det mindste Livets første Fornødenheder. Men det er noget, som ikke falder Ægtefolk ind nu til Dags, og man finder det langt raadeligere, eengang for alle at gaae ind i en Enkecasse, var den end nok saa usikker, for saaledes med eet at løfte denne Steen fra Hjertet. Svigerforældre og Tanter, Onkler og Fastere raade desuden alle dertil, og om end Manden indseer, at han bliver ført bag Lyset, maa han dog ofte, for at beholde Huusfred og for ikke hver Gang nogen af hans Bekjendtere døer, uden at have sat i Enkecassen, at høre Bebreidelser, bringe sin Skjærv paa dette Altar. Døer nogen pludselig eller i en ung Alder, og hans Enke er forsørget med en Pension i en eller anden Casse, saa hedder det strax: "det var fornuftigt handlet — nu er dog Enken forsørget!" Saadanne Tilfælde behøve i en Familiekreds kun at indtræffe nogle faa Gange, for at bevæge den fra alle Kanter tilskyndede Mand til paa denne Maade at forsørge sin Kone, om han end skulde anvende den sidste Skilling eller laane Pengene dertil. Man lader sit Liv assurere ligesom sine Meubler; man stimler til Brandcassen, naar der indtræffer mange Ildsvaader, og til Enkecasserne, naar der indtræffer mange pludselige Dødsfald. Aarsagen til det sidste ligger ene og allene i Tidsalderens Aand og Menneskenes Levemaade. Det falder iøvrigt af sig selv, at her kun menes visse Classer af vore Medborgere.

Naar man overveier, at de fleste Mennesker af Middelstanden i vore Dage hverken gide eller kunne tænke paa at lægge noget op, men bestandig kun see paa det nærværende Øieblikks Krav, saa kan man aldeles ikke finde det forunderligt, at en Mand, der har sin Kone og

Børn kjer, ønsker, efter sin Død, at sikkre dem mod Nød paa den første, den bedste Maade; thi Tanken, at vore nærmeste Paarørende ville komme til at lide Mangel, naar Døden river os bort fra dem, er for et følende Menneske skrækkeligere end Døden selv. — Den, som falder i Vandet, holder sig fast ved et Halmstraa, naar han ikke kan finde andet, og den, som tydelig forudseer, at hans Familie vil komme til at lide Nød, naar han er borte, søger Beroligelse hos hvem det end er, om han end skulde tage sin Tilflugt til Blændværk. Det er derfor, at selv de usleste Projectmagere have kunnet lokke fornuftige Folk i deres Snarer, ved at give dem Løfter, de aldrig faae sig istand til at opfylde, og at Forsørgelsescasser, byggede paa de vrangeste Grundsætninger, have kunnet finde Deeltagere i Hobetal. Saadanne Indretningers Interessentere lade sig dele i tre Classer. Deels bestaae de af formuende Folk, der ene betragte en saadan Casse som en Speculationshandel, da deres Enker i Grunden aldrig kunne komme til at trænge til Pensionen, deels af Mennesker, som elske Huusfred, og ikke bestandig gide at lade sig forekaste, at deres Kones og Børns Skjebne efter deres Død, er dem ligegyldig; deels endelig af Folk, der see den visse Fare for Dinene, og derfor, i Mangel af noget bedre, endog gribe efter et Halmstraa.

Jeg vil ikke paastaae, at ganske uinteresserede Folk, der blot besjeles af den Tanke, at fremme Medborgeres Gavn, skulde paatage sig at stifte saadanne Casser. Den Uleilighed og de Brydderier, der ere forbundne dermed, ere alt for store, til at man saa let skulde kunne træffe Mennesker, der vare uegennyttige nok til at bringe Almeenheden et saadant Offer. Men at disse Stiftere som oftest aldeles ikke have noget andet Øiemed end deres personlige Fordeel, er høist beklageligt, thi derved blive saadanne Ind-

retninger, paa hvis Paalidelighed saa mange Familiers Vee og Vel beroer, til en reen Speculation for Stifteren, der i Almindelighed forbeholder sig at vær. Bogholder eller Casserer. Cassens Tilstand ligger ham kun saa længe paa Hjertet, som han selv kan nyde Godt deraf, og han siger med Kong Ezechiæ: "naar der kun bliver Fred og Troskab i min Tid!"

Der existerer hos os en Casse, som har en Fond af adskillige Tønder Guld, og saavel Medlemmer som pensionerede Enker i Hobetal. De Fleste ere kortsynede nok til at troe, at denne Sum er en uudtømmelig Skat; kun Faa indsee, at denne Casse er gaaet ud fra den Grundsætning, at Medlemmernes Tal bestandig skulde blive fuldtalligt, og at den ikke synes at have betænkt, hvad der er meget naturligt, at de contribuerende Medlemmer efterhaanden døe, og Enkerne bestandig tiltage, medens det bliver for bekosteligt for ny Medlemmer at gaae ind i Cassen. Imidlertid blænder den tilsyneladende betydelige Fond dog Mængden, uagtet Kyndige vide, at f. Ex. det Calenbergske Selskab, som 1782 talte 3700 Interessentere, endog havde en rentebærende Fond af 850,000 Rdlr., og alligevel maatte opløses, fordi det var bygt paa en anden urigtig Forudsætning: at der ikke skulde blive flere end een Enke af 4 Ægteskaber, skjønt Erfaringen viste, at der blev 3 af 5. Allerede 1782 havde det 700 Enker, hvis Pensioner beløb sig til omtrent 100,000 Rdlr.

Det Ubilligste ved saadanne Indretninger er, at de Enker, hvis Mænd have bidraget meest, kunne vente sig mindst, og at de, hvis Mænd have bidraget mindst, kunne vente sig meest. Jo ældre en saadan Casse bliver, des større og mærkelige blive dens Skrøbeligheder. Hvert Aar bringer den et Skridt nærmere til Graven.

Følgerne af Enkernes skuffede Forventninger maae i sin Tid blive høist sørgelige. Mangen en Mand formindsker sin virkelige Eiendom i den Tanke, at forsørge sin Enke, og Konen, som sætter sit Haab til den Pension, hun kan vente sig, betænker ikke, at hun, naar den Tid skulde komme, maaskee ikke faaer det ringeste af det, man har lovet hende. Denne ulykkelige Tryghed qvæler enhver fornuftig Omsorg for Fremtiden, og bidrager endog meget til, at mangen en Kone, istedet for at bevæbne sig mod en muelig Enkestands Følger, deels ved Tarvelighed, deels ved at lægge Vind paa et Fag, der kunde forskaffe hende Livets Ophold, om Manden skulde efterlade hende i trængende Omstændigheder, neddysses i en sandsesløs Ligegyldighed for sit eget Vel.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fortsættelse af Breve om Trondhjem. (See forrige No.)

Christiania, d. 1 Junii 1805.

De er altsaa, min Ven! ikke kjed af min Topographie over Trondhjem. Jeg vil derfor blive ved at meddele Dem mine der gjorte Bemærkninger, vis paa at de ere rigtige, manglede de end Interesse. — Jeg begyndte i mit sidste Brev med at tale om denne Byes Skolevæsen, som jeg her vil fortsætte. Skolen paa Baklandet, den ene Forstad ved Trondhjem, er først oprettet omtrent 1778. — (Denne Forstads Opkomst, dette være sagt i Forbigaaende, kan man først regne fra 1720, og de sidste 30 Aar. Paa den ældste og hidtil eneste Prospekt af Trondhjem, stukken i Kobber (i Holland, 1674), og hvoraf Kobberpladen er bleven foræret af en Etatsraad Collin til Byens Archiv, — finder man denne Forstad ikke den Tid tegnet.) — I denne Skole ere 80 til 90 Børn. Her er en eneste Lærer, som giver Underviisning i Læsning, Skrivning, Regning, Geographie og Chorsang; Pigerne lære det samme som Drengene, Sangen undtagen. Skolens Inspectører og Directører have

havt det Forsæt, at oprette en Spinde- og Arbeidsanstalt ved denne Skole, som hidtil endnu ei er gaaet i Opfyldelse. Skolebygningen er bygt af det rige Angelske Legat, af hvilket Læreren og lønnes aarlig med 110 Rdlr. Han har desuden fri Bolig og Brænde. Hans Kone underviser og Byens Børn i Skræddersøm og Syening, hvorfor hun af Forældrene faaer særskilt Betaling. Læresalen er lys og smuk. Den har en smuk Udsigt mod Østen over landlige Egne, og mod Vesten over Byens med Skibe og Fartøier myldrende Havn. Kun Skade, at her synes ikke at være Plads nok for denne Forstads talrige Ungdom, og at Jagttageren seer strax ved første Oiekast, at en eneste Lærer er langt fra ikke tilstrækkelig til Børnenes Antal. Paa intet bedre eller beqvemmere Sted i og ved Trondhjem, end her, synes mig, at man kunde anlægge en Navigations-Skole. Det eneste Skibsverft Staden har, hvorpaa bygges aarlig 1, undertiden 2 Skibe, er her; men dette Nabolav i Nærheden, er formedelst den Mængde der værende brændbare Materialier af Tjere, Beg o. s. v. nok ikke det sikkreste for Forstaden med sine Træhuse. — J Byens anden Forstad Ihlen mod Sønden, er og siden 1770, en Skole. Her ere 76 Børn af begge Kjøn, som underviises i de samme Ting som i den nylig nævnte Skole paa Baklandet. En Hovedmangel ved denne Skole er det, at her ingen Lærerinde er ansat, for at underviise Børnene i Fruentimmerarbeider. Her er blot 1 Lærer, som foruden fri Bolig og Ildebrand har 135 Rdlr. aarlig Løn. J denne Forstad ere omtrent 80 Huse og Gaarde. — Friskolen ved Domkirken er senere hen oprettet end sidstnævnte. Man nævnte for mig en Stiftsprovst, siden Biskop, Bang, og en Kapellan, nu værende Sognepræst, Jonas Angell, som de Mænd, der virksomst havde bidraget til denne Skoles Tilværelse; en rig Kjøbmand her, Otto Beyer, gav ved en anselig Gave begge Præsternes døde Plan Liv. Her ere 2 Lærere ansatte. Overlæreren har aarlig 135 Rdlr., en beqvem Boepæl og det nødvendige Brænde. Børnenes Antal er 140 af begge Kjøn. Her underviises i Læsning, Skrivning, Regning, Religion, Jordbeskrivelse og Chorsang. Underlæreren, som har 115 Rdlr., frit Huus og Brænde, underviser i en Sal over Skolehuset 120 Børn af begge Kjøn, i Læsning, Bibelhistorie, og de første Grunde i Skrivning. J

denne store Skolebygning har en Lærerinde, en Jomfru Buaas, som kun har 60 Rdlr. aarlig Løn, 50 Pigebørn at underviise, hvilke hun over Forventning, ja til Beundring har bragt overmaade vidt i Strikning, Syening, Bomuldsspind og Knipling. Jeg saae her de fineste broderede Netteldugs Tørklæder; man gjør og her meget nydelige Straahatte. Skolestuerne vare lyse, høie, rene og luftige; endog Lærerindens Værelse var smukt betrukket. Den ovennævnte Sognepræst ved Domkirken, Angell, fortjener den Ære at nævnes her som en Inspecteur, der med roesværdig Jver har bragt Skolen i sin nuværende blomstrende Tilstand. Dette uagtet, synes man alligevel og her med Føie at kunne beklage, at 2 Lærere ere for lidet til Stadens Ungdom. Børnene søge derfor og kun hver anden Dag Skolen. — Den ældste, og i Trondhjem først oprettede Fattig- eller Friskole, er den i Fruesogn, som har 2 Lærere. Den første Lærer har aarlig 130 Rdlr.; Underlæreren 120 Rdlr., og begge fri Bolig og Brænde. De har begge et Antal af 60 Børn af begge Kjøn (den sidste i en Sal over Skolehuset) at underviise. Her er og en Lærerinde, som har 55 Rdlr. Løn; men hun underviser kun i Syening og Spinden. De ældre Børn af begge Kjøn, som have her havt den første Underviisning, sættes herfra i Veisenhusets Skole til videre Lærdom. En afdød Sognepræst ved Frue Kirke, Niels Tønder, har man at takke for denne Skoles Oprettelse. — Grunden til, at man først seent tænkte paa at oprette Almueskoler i Trondhjem, var den: i de ældste Tider, 1634, blev Veisenhuset, eller som Indvaanerne kalde det, Blaaskolen stiftet; (en historisk Efterretning om denne Stiftelse findes i Prof. Thaarups Arkiv for Statistik, Kbh. 1796, 11te Hefte, Side 194, o. s. v.). Dette var den eneste Almueskole i denne Stad, indtil man langt om længe blev vaer, at det var de ved den ansatte Lærere umueligt, at underviise den talrige tilstrømmende Ungdom. — Her have De da en Fortegneise paa Opdragelsesanstalterne i Trondhjem, det nyttige Seminar for Landsbyeskolemestere undtagen, oprettet af afdøde Biskop Schønheider, men som synes ved hans Død at ligge i sidste Aandedræt, hvilket i sig selv ingen glade Udsigter spaaer for Skolevæsenet paa Landet. — Regjeringen bestemte 1801 noget aarligt af det lappiske Seminars Fond

til at oprette et bestandigt Seminar til Landsbyeskoleholderes Dannelse i Trondhjems Stift, — og af denne Fond var forhen 1000 Rdlr. i 3 Aar bestemt til Oprettelsen af faste Skoler i Nordland og Finmarken. Af nysnævnte gavnlige Indretning til det nordlandske Skolevæsens Tarv har den sidst afdøde Biskop Schønheider unegtelig erhvervet sig store Fortjenester; men i det oprettede Skoleholder-Seminar er for nærværende Tid ikke en eneste Seminarist. — Det ovennævnte finske Seminar, af hvis Fond Summerne tages, skulde danne Missionærer til Finnernes Oplysning; men ophævedes 1774, da man troede der ikke svarede til sin hensigtede Nytte. Af en Haandbog, udg. 1764 i Trondhjem af Prof. i det lappiske Sprog Knud Leem, seer man: at dette Seminar i bemeldte Aar allerede eiede 15,300 Rdlr. Capital, hvoraf Renterne 4 PC. beløb sig til 765 Rdlr. Deraf fik Professor Leem 500 Rdlr. i Løn, og Overskuddet anvendtes til Klæder og Bøger for Seminaristerne. — De vise, min Ven! føler jeg, en mageløs Taalmodighed, om De i et væk have gjennemlæst disse tørre, men sande, Efterretninger, om denne Stad. Det vilde derfor være utilgiveligt, at sætte Dem denne Gang paa en længere Prøve. Jeg vil derfor slutte dette Brev med en Anekdote, der viser et Exempel paa: at Historie og Oldgranskning ikke overalt opelskes i Trondhjems vidtløftige Stift. For nogle Aar siden fandtes ved Kjøbstæden Tromsøe (d. e. Trommeøen i Nordlandene, saa kaldet af een ved den liggende Øe, der har Udseende som en Tromme) en Mængde gamle, tildeels norske, Skuemynter. Blot to af disse kom af en Hændelse i en Kjenders Hænder til Trondhjem; de øvrige adsplittedes saaledes, at man ved Efterspørgsel kunde neppe opdage dem. Et Tegn til, at de Herrer Embedsmænd i Nordlandene ere just ikke alle Oldgranskere! — I mit næste Brev kunne De vente Beskrivelse over Stadens offentlige Bygninger, o. s. v.

(Fortsættes.)

Professor F. D. Gräter i Schwäbisch-hall, hvis Fortjenester af den nordiske Mythologie tilforn ere blevne omtalte i disse Blade, er under 3die Januarii dette Aar bleven optaget til Medlem af det Skandinaviske Litteraturselskab. Dette Selskab indlemmer, ifølge sin Plan, ellers ikke andre end skandinaviske Lærde i sit Samfund; men har havt god Føie til at gjøre Undtagelse ved en Mand, der i en Snes Aars Tid med saa meget Held har dyrket vor gamle Mythologie, og, som en anden Mallet, bidraget til, at den udenlands er bleven bekjendt. Gräter var iforveien Medlem af det antiqvariske Selskab i Cassel, det tydske Selskab i Leipzig, den pegnesiske Blumenorden i Nürnberg, og corresponderende Medlem af det Berliner Videnskabers-Academie.

Odensee d. 25 Febr. I en offentlig Tillysning her fra Odensee om en Skibsbefragtning fra Rostok, bestemmes udtrykkelig: til en anden Fyensk Havn, da (som der siges) man bedre finder Regning ved siden at lade Godset føre Landveis her til Byen. — Sørgeligt! om altsaa dette skulde være Frugten af vor kostbare Canal med alle dens plaisante Bugter. — Men Vist er det, at Fragterne ere stegne over al Forestilling, Vist at man desuagtet ofte maae hente Varerne ved Skibhusene som før, da Fartøierne heel nødig ville gaae op af Renden, og Vist, at Handelen her trænger til et almægtigt Stød, dersom den ikke skal gaae reent Krebsgang. Beviserne herfor ere alt for ubehagelige at føre, for en Bye, hvor Eilskows og S. Møllers og saa mange flere ægte patriotiske Handelsmænds Minde endnu ikke er ganske uddød; men Sandhed er det, og at fortie den er at forraade den gode Sag!

Det Kjøbenhavnske borgerlige Infanterie bestaaer for nærværende Tid af følgende Personale: Stadshauptmanden, 1 Præmier Major, 3 Divisions-Majorer, 1 Regiments-Qvarteermester, 1 Auditeur, som tillige er Mynsterskriver, 1 Exerceer-Inspecteur, 1 Regimentsfeldtskjærer, 3 Stadshauptmandskabs-Adjutanter, 3 Divisionsadjutanter, 12 Compag. Chefer, 24 Stabscapitainer, 24 Præmier Lieuten., 24 Second-Lieuten., 24 Fændriker, 24 Commander-Sergeanter, 120 Sergeanter, 120 Corporaler, 1 Commando-Skriver, 1 Musik-Inspecteur, 1 Bøssemager, 6 Under-Exerc. Mestere, 1 Regiments-Tambour, 24 Tambourer, 12 Pibere, 12 Faneposter.

Tydske Blade melde fra Tønningen, at der skal bygges en Loots-Galliot, som skal stationeres ved Mundingen af Eyder og besættes med et tilstrækkeligt Antal Lootser. Derved, sige de, vil der kunne spares meget i Lootspenge, thi da vil hvert Skib kun behøve at erlægge den i Taxten bestemte Betaling.

Den Hauge, som nylig blev ved Høiesteret dømt til at betale en Mulct af 50 Rdlr. fordi han paa sine Bissereiser paa Landet i Norge prækede den Haugeanske Lære, er en Broder til den bekjendte Sværmer H. N. Hauge. Den sidste sidder endnu arresteret i Christiania, og der optages nu specielle Forhører paa alle de Steder i Norge, saavel i Kjøbstæderne som paa Landet, hvor han har opholdt sig. Enhver, der kan give nogen Oplysning om hans Handlemaade, indkaldes.

Ved Høiesterets Aabning den 5te Martii paa Rosenborg Slot foretages Sagen: Niels Otter Omsted contra Franz Edler Neumann. Advocat Bilsted møder for den første, og Etatsraad Schønheider for den sidste. Sagen angaaer Exceptio fori og Paastand om Henvisning til Bergamts-Retten.

Høiesterets-Ordenen for 1807 bestaaer af 115 lutter nye Sager.

Candidat Philosophiæ J. P. Colding har faaet Tilladelse til, i næste Foraar at anstille 2 store aerostatiske Forsøg, og 2 mindre i Forveien.

Institutet for Døvstumme i Kjøbenhavn, som bestyres for Kongelig Regning af Hr. Dr. Castberg, skal til næstkommende Paaske Flyttetid have sin bestandige Bolig i en af Major Kirkerup ny opbygt Gaard i Sølvgaden lige for Kronprindsessegaden. Den ved dette Institut ansatte Lærer Cand. Theol. Mourad, skal nyde 200 Rdlr. i aarlig Løn, Lærerinden Madame Hansen 150 Rdlr., og Tegnemesteren Hr. Henrichsen 100 Rdlr. Alle 3 faae fri Bolig.

Udenlandske Efterretninger.

I Staden Riva forfærdiges dagligen 200 Dusin Mundharper, hvoraf den største Deel gaaer over Genua og Livorno til fremmede Lande. De udgjøre en betydelig Handelsgreen.

I Toulouse laves nu af Druer meget Moscovade eller Kogesukker, som man søger at raffinere.

En vis Fenaigle er for en Tid siden fremtraadt i Paris med en ny opfunden Hukommelseskonst. De Lalande giver ham det Vidnesbyrd, at een af hans Elever i kort Tid har lært 50 Stæder med deres Længde og Brede, og 240 Epoker af den

gamle og nyere Historie, som han kan opregne efter Behag, uden at begaae nogen Feil. De Lalande tilføier: Sagen er saa meget mærkværdigere, som jeg ikke kan 4 Stæders Længde og Brede uden ad, og maaskee den bedste Historieskriver ikke 10 Epoker.

Den Franske Gesandt Reinhardt, som af Russerne var bleven ført fra Jassy til Krementschuck ved Dniester, i Gouvernementet Pultava, er efter Keiseren af Ruslands Befaling, bleven frigiven igjen og er allerede ankommen med sin Familie til Lemberg.

Staden Stralsund er kun indsluttet fra Landsiden, og Beleiringen har endnu ikke taget sin Begyndelse. Besætningen er sund og fuld af Mod.

Den nuværende Krig antager alt mere og mere en stor Caracteer. I Trediveaars-Krigen vare de Svenske Armeer sjelden stærkere end 20 til 30,000 Mand. Gustav Adolph havde i Slaget ved Lützen kun 24,000 M. Friedrich den Store vandt Slaget ved Rosbach med 22,000 M. og ved Leuthen med 34,000 M. Selv Hannibal vandt Slaget ved Cannæ mod 90,000 Romere med 55,000 M. Nu bestaaer den store Franske Armee af 10 Corpser, hvoraf hvert forestiller en Armee. Rusland sætter mod Porten 400,000 M. i Bevægelse, og opretter endnu desuden en Landmilits af 600,000 M. Vi synes forflyttede til Oldtiden, da Xerxes faldt ind i Grækenland med en Million Perser, og da Attila med 700,000 Tatarer trængte frem indtil Chalons sur Marne i Frankrige. Vel føres Krigen nuomstunder med langt større Menneskelighed end i Oldtiden; men de Lande, som maae underholde saa store Armeer, føle Trængslen saa meget des stærkere. I Revolutionstiden havde Frankrige engang 14 Armeer paa Benene; nu er denne store Magt forenet paa een Punct.

Det nye Hollandske Ordenskors for Fortjenester er rødt emailleret med Ordene: Louis Napoleon I. Konig van Holland, og Devise: gjør Ret og see aldrig tilbage. Ridderne bære det i et rødt Baand og Storofficiererne i Form af et Andreaskors.

Blandt Kjøbmændene i London hersker i denne Tid stor Bekymring, og alle Fabriker og Manufacturer ere i Uvirksomhed. Mange have endog

seet sig nødsagede til at give deres Arbeidere Afsked. Al Forsendelse til Tydskland er standset, og til Nordamerica udføres intet. Tabet af Buenos Ayres har været et nyt Stød for den Engelske Handel.

Ved Stralsund og Rügen ligge 24 Svenske Canonerbaade.

Den Russiske General Kamenskoy har, som bekjendt, begivet sig i største Hast fra Grodno til Petersborg, men inden Fægtningerne af 23 December og følgende Dage, gav han Ordre, at Soldaterne, i Tilfælde af et Nederlag, skulde ødelægge Landet, for at gjøre de Franskes videre Fremrykken umuelig. Hans Befaling blev ogsaa efterlevet, saalænge han befandt sig ved Armeen, og saavel i Pultusk selv som paa en Strækning af 1½ Mile derfra findes intet Huus som jo er blevet aldeles plyndret. Kamenskoy har vel opgivet Dispositionen til Angrebet d. 26de, men afreiste Dagen i Forveien, uden at oppebie Udfaldet. Moniteuren siger, at denne gamle General ryster bestandig convulsivisk paa Hovedet, og forsikkrer, at Uovereensstemmelse mellem de 3 Russiske Hovedgeneraler Kamenskoy, Beningsen og Buxhøwden overgaaer al Forestilling.

Lithauen, som desuden er et fattigt Land, er blevet aldeles udtømt af de mange Tropper, som have staaet der i Nærheden i en Tid af 3 Maaneder, men desto rigere paa Producter ere Podolien og Volhinien, som de Franske ogsaa regne meget paa. Undersaatterne i disse Provindser, som ere blevne skaanede, have i deres Lader 3 til 4 Aars Forraad.

Caperen Constance har opbragt det Engelske Brigskib Elisabeth, ladet med Thee og Vestindiske Varer. Denne Caper har siden d. 10 Jan. gjort syv Priser, hvoraf den har boret 4 i Sænk, og sendt et med Krigsfanger tilbage til Engelland.

Krigsskuepladsen.

Efter et Brev fra Thorn af 14 Febr. har Marschal Lefebure d. 11 s. M. ved Marienwerder, 10½ Mile fra Danzig, angrebet General Roquette, som havde 7 Escadroner Ryttere, en Bataillon Fodfolk og 4 Canoner. Fienden blev kastet paa alle Kanter og forfulgt med Kaarden i Haanden paa

2 Mile. Paa den hele Strækning var Veien bedækket med Døde og Saarede. Gener. Roquette havde ene sin Hests Hurtighed at takke for sin Frelse. — I Slaget ved Eilau commanderede Keiser Napoleon selv, og Seiren var saa meget mere glimrende, som Russerne fegtede med Haardnakkenhed. En Keiserlig Adjutant faldt, Marchallerne Lannes og Augereau bleve ubetydelig saarede, og et stort Russisk Corps skal være afskaaret. Efter Telegraphen, hvis Signaler just ikke altid ere uoverdrevne, have Russerne mistet 40 til 45 Canoner, 10 Faner, 10 til 12000 Fanger; deres hele Forlis anslaaes til 30,000 Mand. — Fra Weichsel hedder det, at Keiser Napoleon har befalet, at alle hans Bundsforvandtes Tropper skulle betragtes som Storarmeens, og at der ikke skal gjøres nogen Forskjel mellem de Individuer, der føre Vaaben. Men de skulle staae under de Franske Generalers Overcomando, paa det der kan komme mere Eenhed og Concentration i Bevægelserne. — De Franske Regimenter, som i Italien vare bestemte til Polen, skulle have faaet Contraordre. — I Egnen af Verona samles efterhaanden en stor Fransk Armee, hvortil mange Tropper fra det indre Frankrige allerede ere ankomne. Det hedder, at denne Armee, der kommer til at bestaae af 100,000 Mand, skal forøges med 25,000 Mand Spanske og 25,000 Mand Neapolitanske Tropper. — I Venedig befrygter man, at Russerne vil gjøre Landsgang fra Corfu af. — Midt under alle disse gigantiske Tilberedelser til Krigens Fortsættelse glimter en svag Fredsstraale igjennem de mørke Skyer, som indhylle Europa's politiske Himmel. Rygter — men intet uden Rygter — sige: at Frankrige skal have tilbudet Preussen en hæderfuld Fred, dersom det i Forening med samme og Østerrige ville hjelpe at gjenoprette Portens Uafhængighed; at Frankrige vil slutte et Angrebs- og Forsvarsforbund med Østerrige, for med fælles Kræfter at forskaffe Europa en varig Fred. Saa meget er vist, at General St. Vincent er ankommen til Warschau, for at mægle Fred mellem de stridende Parter. — Russerne ere over Bulgarien paa Veien til Albanien, hvor 140,000 M. allerede ere ankomne. Paswan Oglu, som vilde modsætte sig dem, er bleven dreven tilbage.

Kort historisk Parallel mellem Aaret 1707 og 1807.

Frankrige beherskedes for 100 Aar siden af Ludvig d. Fjortende, men det var allerede 1707 paa Hældingen med denne forhen saa almindelig frygtede Monark. Den Spanske Successionskrig havde styrtet ham fra den Høide, som Europa havde seet ham paa i de forrige Krige med Spanien, Tydskland og andre Stater. Da Maintenon begyndte at uddele Marchalstaver, tabte den Franske Hær efterhaanden sin Kraft. Ved Capitulation fortrængt fra Turin og Italien, ved Eugen og Malbourough fra Tydskland kunde den gamle Konge ikkun ved de store Forandringer, som Joseph d. 1stes Død foranledigede i det Britiske Ministerium, see i Utrecht-Freden sin Sønnesøn Philip bestige den Spanske Trone. Under Ludvig d. 15des og 16des svage Regjering tabte Frankrige alt mere og mere sin Indflydelse paa Europas Politik, indtil omsider Revolutionen, baade inden- og udenlands, vakte nye Kræfter, og Napoleon ophøiede det til det første Europæiske Rige, som nu har en Befolkning af 34 Mill. Napoleon fuldførte hvad Ludvig d. 14de med alle sine Kjæmpeplaner ikke drømte om.

Østerrige, som under Carl d. 6te betydelig havde udvidet sine Besiddelser i Nederlandene og Italien, da det traadte ud af Successionskrigen, forsvarede de erobrede Provindser, under Maria Theresia, efter en haard Kamp med Successionen, uden at miste andet end Schlesien, og Parma og Piacenza; thi Neapel og Sicilien havde Carl VI. allerede overladt til den Spanske Infant Carl; Syvaarskrigen endtes i Hubertsburg-Freden (1763) dermed, at Alting skulde forblive paa den forrige Fod, og uden Slag fik Østerrige ved Teschner-Freden (1779) Innqvarteret med Braunau, som Maximilian d. 3die efterlod ham. Kun den tre Gange prøvede Kamp mod Frankrige kostede Østerrige, foruden uhyre Summer og Mennesker, i Campo Formio, Luneviller og Presburger Freden, Nederlandene, Lombardiet, Venedig, Tyrol og alle Landene paa denne Side af de Bayerske Grændser, hvilket Forlis kun saare lidet opveiedes ved Salzburg og Berchtolsgaden (1805).

Preussen, d. 18 Jan. 1701 ophøiet til Kongerige, stod den Gang under en Konge, (Friedrich I.) der ikke udmærkede sig ved Aandskraft. — Hans Søn Friedrich Wilhelm forberedede ved Sparsomhed og en god Hær Friedrich d. 2dens Storhed, som fremlokkede Preussens Morgenrøde (1740). Maria Theresia, som skjelvede for ham i den første Schlesiske Krig, maatte i den tredie erfare, at den mægtigste Coalation ikke kunde aftvinge Helten hvad Breslauer Freden (1742) havde forskaffet ham og Dresdner Freden (1745) paa ny garanteret. Ved Polens første Deling (1772) forberedede han dets senere Skjebne. Han døde (1786) efterat han (1785) for sidste Gang havde forenet Tydsklands ædleste Førster til fælles Tarv. Han oplevede ikke den Franske Revolution. Hans Efterfølger, Friedrich Wilhelm d. 2. (1786 til 1797) tilsatte en stor Skat, forlod i Baseler Freden (1793) endnu i Tide Krigen mod Frankrige, udvidede ved Polens gjentagne Deling (1793 og 1795) sit Rige indtil Weichsel ved Warschau. Ni Aar vedligeholdt hans Søn, Friedrich Wilhelm d. 3die, den fredelige og gode Forstaaelse med Frankrige, men Slaget ved Jena (d. 14 Oct. 1806) fuldkastede en Bygning, som var opført ved 100 Aars Pønsen. Af Preussen, som i sin største Glands talte 10 Millioner Indbyggere, kan Friedrich Wilhelm d. 3die i dette Øieblik kun betragte en Deel af Østpreussen som sin Eiendom.

Engelland, som 1707 stod under Annes Regjering, kunde i den Utrechtske Fred dictere Fredslove; dets stigende Vælde som den første Søstat i Verden begynder med Aaret 1714, da det Hannoverske Huus kom paa den Britiske Trone. Georg I. og hans store Statsminister Walpole havde en stor Indflydelse paa de Europæiske Statsanliggender. Georg II. blandede sig (1727 til 1760) maaskee for meget i Fastlandets Stridigheder, da han ikke kunde glemme Churførsten af Hannover paa den Engelske Trone. Men under hans Sønnesøn Georg III. (siden 1760) forskaffede Statsmænd som Pitt, Fader (Lord Catham) og Søn, Engelland fuldkomment Herredømme til Søes. Ved Ganges og paa Mallabarkysterne bleve (siden 1756) de mægtigste Indiske Riger erobrede: en rundelig Erstatning for de (1783) mistede Lande ved Ohio og Mississippi; i Antillerne, i Sydamerica, paa Cap, Ceylon og Maltha veiede det seierrige Britiske Flag, og Slagene ved Abukir og Trafalgar gave den Engelske Nationalstolthed et nyt Sving. Men Aaret 1806 endtes ikke lykkeligt for Engelland. I Januarii mistede det Pitt, i Sept. Fox, og allerede d. 29 Oct. den store Søhelt Nelson. Det blev tillige udelukket fra alle Fastlandets Kyster, lige fra Venedig til Lübeck. (Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 41.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 3 Martii, 1807.

Hvorfor er den Skarpsynede ofte saa kortsynet?

Knigge har skrevet en herlig Bog om Omgangen med Mennesker, men har ikke sagt os, hvorfor Fornuft og Ufornuft, disse saa sande Antipoder, ofte vandre i søsterlig Samdrægtighed og Haand i Haand ved Siden af hinanden. Vi see de fornuftigste Mænd begaae de største Daarligheder, og de største Skribenter fremsætte de største Sottiser. Dette besynderlige Særsyn i den menneskelige Natur fortjente dog virkelig nøiere at undersøges, og det er beklageligt, at man reiser til det indre Africa, for at opdage nye Lande, medens man lader mange Egne af det menneskelige Hjertes store Terra incognito blive uundersøgt.

At store Mænd begaae store Feil, det lære saa mange sørgelige Erfaringer os, og det vilde maaskee ikke ofte gaae saa broget til i Verden, dersom de, der bestemme Staters Vee og Vel, ikke begik Feil, som kun deres Stilling og Authoritet hindrede os fra at øine. Udmærket Forstand er i de fleste Tilfælde et Fripas til at begaae udmærkede Daarligheder. Vi see dem ikke, vi gide ikke see dem, fordi det falder os saa vanskeligt, at forene to saa modsatte Begreber hos Mennesker, om hvis Forstand vi eengang have fattet saa fordeelagtige Tanker. Men i den moralske Verden gives der neppe noget skadeligere end blind Authoritetsaand.

Aarsagen hvorfor fornuftige, ja store Mennesker begaae store Feil, ligger som oftest deri, at de stirre for længe paa en eneste Punct, eller ved et Slags Forstandsillusion tænke sig den længere borte end den virkelig er. Derved ledes de i Vilderede, og tabe den sande Punct, de burde gaae ud fra, aldeles af Sigte. Det gaaer dem, som Bueskytten, der sigter lige paa Maalet, og netop derfor ikke kan ramme det. Men Afvigelsen fra det sande Maal er saa vanskelig at beregne, at selv den meest Øvede ofte gaaer Glip deraf. Det er stundom nødvendigt, at selv den Fornuftige maa tænke enfoldig, naar han vil undgaae Feil, der er en Følge af for megen Fornuft. Jeg skal oplyse dette med et Exempel.

Tre Mænd satte engang efter en Tyv fra Wiltshire. Da de kom til Breatford bleve de en Gjestgivergaard vaer, paa hvis Skildt de læste: Wiltshires Kro. Lader os gaae der ind, sagde een af dem; der ville vi

sikkert træffe Skjelmen; det er hans Fødebyes Kro.—Tosse, sagde den anden: indseer du da ikke, at han netop af denne Aarsag ikke er taget ind i denne Kro? — Ja, sagde den tredie, som ansaaes for den Klogeste: men du maa lægge Mærke til, at han netop har valgt dette Sted, fordi han kunde gjøre sikker Regning paa, at man ikke vilde søge ham der. De gik ind i Kroen, gjennemsøgte den lige fra Kjelderen til Loftet, og der blev det aldeles umueligt for dem at faae fat paa Tyven, som var gaaet forbi, uden at tage derind, af den simple Grund: **fordi han ikke kunde læse.** Ingen af de tre Søgende havde tænkt paa dette.

Saaledes gaaer det ofte i det virkelige Liv. Den Skarpsindige er saa tidt tilbøielig til at slutte fra sig selv paa Andre, og hans skarpe Øie seer bedre de Gjenstande, der ere langt borte, end dem, der ligge lige for ham. Han tænker sig altid flere Vanskeligheder end der ofte virkelig existerer, og Tingene mere indviklede end de virkelig ere. Medens hans Forstand sysselsætter sig med at overvinde indbildte Hindringer, snubler den over de virkelige. Den Enfoldige derimod, som kun bestandig famler sig frem ligesom i Blinde, gaaer ofte sikkert, hvor den Kloge falder. Deri, og i intet andet, bør man søge Aarsagen til den Lykke, som de enfoldigste Mennesker ofte gjøre i Verden, medens de Fornuftigste og Skarpsindigste forfeile Maalet.

Regenter og Statsstyrere kunne ikke være opmærksomme nok paa denne besynderlige Egenskab i den menneskelige Natur. Den burde lære dem, aldrig at ringeagte det simpleste Menneskes Vink, eller at sætte alt for uindskrænket Lid til store Mænds Meninger. Birckner, i sit fortræffelige Skrivt om Trykkefriheden, siger meget rigtigt: det er mueligt, at den, som Naturen har forundt et svagere Syn, ved at stirre paa et eneste Hjul kan opdage Feil, der ere undgaaede den indsigtsfuldeste og med et langt skarpere Syn begavede Mekanikers Øie, hvis Opmærksomhed her maa udbrede sig over det Hele.

Hvad der gjelder i det practiske Liv, det gjelder ogsaa i Litteraturen. Der existerer maaskee neppe nogen Skribent, der med store Fuldkommenheder ikke tillige forener store Feil, og de sidste ere i visse Tilfælde uden Tvivl ligesaa bedrageligt et Kjendemærke paa Geniet som de første. Pope siger om Shakespear, at ligesom han sikkerlig har skrevet **bedre** end enhver anden, saaledes har han maaskee ogsaa skrevet slettere end enhver anden. Et Skrivts Værd maa derfor ikke blot bedømmes efter Skjønhederne, men efter det større og mindre Forhold imellem Skjønhederne og Feilene. Aarsagen til at store Skribenter, især Digtere, begaae og maae begaae store Feil, ligger uden Tvivl deri, at ligesom Mekanikerens Øie, vant til at oversee det Hele med eet Blik, vanskelig indseer de enkelte Deles Mangler, saaledes er det for den store Digter næsten umueligt at lade Indbildningskraften og Dømmekraften altid følge hinanden Skridt for Skridt; han kan ikke bestandig vogte sig for, at den første faaer et Forspring for den sidste. Geniet ligner en rivende Strøm, som under sit hurtige Løb ikke lader sig standse af nogen Hindring, ligesom den kolde Fornuft sjelden kan dæmme for det, naar det i Farten træder over dens Bredder. Det vilde ophøre at være hvad det bør være i det Øieblik, Dømmekraften bestandig kunde standse Tankestrømmen.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fortsættelse af Breve om Trondhjem.

(See forrige No.)

Christiania, i Julii 1805.

Efter Løfte vil jeg nu, da jeg har fortalt om Opdragelsesanstalterne, beskrive dem de offentlige Stiftelser i Trondhjem. Bemærkningerne ere samlede ved nøie anstillede Undersøgelser. Her ere de: I denne Stads Hospital eller Fattighuus boe 63 Lemmer, af hvilke 17 Mandfolk, de øvrige Qvindespersoner. I forrige Aar (1804) tryktes i Trondhjem en Fortegnelse paa de Indvaanere i Staden og dens Forstæder, som nyde offentlig Understøttelse, saavel i de milde Stiftelser, som uden for samme; men denne Pamphlet skal just ikke være saa aldeles tilforladelig, — og det, som de Hospitalsarme nyde, blandt andet urigtig er angivet. Enhver Fattig faaer her maanedlig i Penge fra 1½ Rdlr. 1 Ort, til 2 Rdlr. 1 Ort. Da Baron Adler var Stiftamtmand her, fik ethvert Fattiglem maanedlig Tillæg. I de 4 Stuer, hvori Hospitalet er inddeelt, have de Fattige frit Huus og frit Brænde; Hospitalet giver aarlig 11 Rdlr. til Brænde for enhver Stue. Det har sin egen Kirke og Præst, til hvilken enhver af Hospitalslemmerne offrer til de store Høitider en Ort, og til Klokkeren det Halve; men dette gaaer af Hospitalskassen. Dette Fattighuus med sine mange og rummelige Bygninger, ligger paa et tørt, sandigt og luftigt Sted i en Udkant af Byen: men ved det er ingen Have. Dets store Kirke skal, efter et Kongel. Rescript, nedlægges, hvilket og i den Henseende vilde være at ønske, da Præstens Løn, omtrent 400 Rdlr., som nu gaaer af Hospitalets Casse, saa kunde anvendes til flere Fattiges Tarv. Af Prof. Thaarups (i forrige Brev nævnte) statistiske Archiv sees, at denne Stiftelse eiede 1794 i Capitaler omtrent 20,000 Rdlr. og store Landgodser, som efter et Rescr. af 13 April 1798 skulle sælges, ligesom Fæstecontracterne blive ledige. — — Lige over for Hospitalet i en af Stadens smukkeste Gader, ligger en Arbeidsanstalt for de Fattige, som er den første af sit Slags i Norge, og har den virksomme Biskop Schønheider at takke for sin Tilværelse. Denne Stiftelse var

denne ædle Mands Værk, og paa hans Grav den skjønneste Ærestøtte. De Angellske Legater skjenke aarlig til denne Stiftelse, Renterne af 30,000 Rd. Da jeg saae denne Arbeidsanstalt, vare her 54, som havde fri Bolig, Lys og Brænde, og frie Materialier. Her forarbeides meget Hør- og Blaarlærred, som deels i Byen, deels i Nordlandene, har en stor Afsætning, — Fodtæpper, Tørklæder, Bomuldsnathuer, Sokker, og en betydelig Mængde af store Sildegarn, hvilke og afsættes meget. (Et saadant stort Garn, i Norge Sildenoot kaldet, koster omtrent mellem 3 til 400 Rdlr.). Her forarbeides og adskillige Sorter Dreiler, og Uldtøier — en stor Mængde Vøger (Lyserag), Pd. 18 Sk., spindes her til Byen og Landet; man har og gjort en Begyndelse med at gjøre Træskoe her; med Strømpevævning har man maattet høre op, da det ikke svarede Regning. Et Par Strømper, som her koster 1 Rdlr. 12 Skill., maatte sælges for 1 Rdlr. 1 Mark, fordi Kjøbmændene leverede de Engelske Vare, som her kjøbes med Enthusiasme, lettere. Her spindes og Fiskegarn. Det vilde være meget gavnligt, om Stiftelsen kunde indføre sine Fabrikater toldfrie, som den maa forskrive udenlands fra. Man har og her et Hørheglerie, hvor der bruges Engelske Hegler. Uden for Stiftelsen ere 120 Arbeidere, og 54 som arbeide her, boe i en Overstue paa Hospitalet, og de fleste have tillige af Fattigkassen fra ½ til 1 Rdlr. maanedlig Understøttelse. Inspecteuren ved denne Stiftelse, som og er dens Regnskabsfører, har 350 Rdlr. aarlig Løn, 36 Rdlr. til Huusleie, og desuden ½ Procent af de solgte Vare. En Opseerinde (Raadskone kaldes hun her), har maanedlig 2½ Rdlr., og Stiftsrevisoren aarlig 30 Rdlr. — Nær ved Stadsporten paa et høit, tørt Sted, hvor der er en indtagende Udsigt ud over Trondhjems Fjord, da man seer alle til og fra Staden seilende Skibe, har man af de Angellske Legater anlagt Stiftelsen, de saakaldte Angells-Stuer. Her ere 2 Stuer, 8 gamle Fruentimmer i hver, og en Raadskone for begge Stuer. Fra den Tid, da Grev Moltke var Stiftamtmand, faaer enhver Person i denne Stiftelse her 2½ Rdlr., og 8 Favne Brænde aarlig til hver Stue. Stuerne vare rene, høie og luftige; i den ene Stue hang to Portraiter af en Præst og en Kone, som vist vare over halvandet

Hundrede Aar gamle. De vare godt vedligeholdte, og viiste Fortidens ædle Simpelhed i Klædedragt. Paa samme Sted i Baggaarden ligger Stadens almindelige Fattighuus, hvor der vare 94 Almisselemmer af begge Kjøn. De nyde her, efter den sidste Stiftamtmand Baron Adlers Foranstaltning, maanedlig indtil 1½ Rdlr. af Fattigcassen. Bygningingen er inddeelt i 6 Stuer, som have 4 Opsynsmænd, og hver Stue aarlig 8 Favne Brænde. (Her, saavel som i enhver af de offentlige Stiftelser man viste mig, erindrede man med rørt hjertelig Taknemmelighed de roesværdige Anstalter til at lindre de Fattiges Kaar, som man har at takke de to Adelsmænd, Grev Moltke og Baron Adler, hvilke vist her aldrig glemmes, som virksomme sande Menneskevenner). — Ogsaa lige over for Hospitalet ligger Stadens Tugt- og Manufacturhuus. I en Ildebrand 1708 brændte det forrige Tugthuus, og tillige alle Stiftelsens Regnskabsprotocoller, hvorved dens Pengevæsen kom i den største Forvirring, og Stiftelsen gik næsten til Grunde. Tugthuuslemmernes Antal afvexler for nærværende Tid fra 40 til 10; da jeg saae Stiftelsen, vare der 15. Fordum, før de Danske Straffelove bleve saa formildede, var det høieste Antal her 60 til 70. I Aaret 1793 vare her kun 7; 1796 vare her ligeledes blot 7. I de Aaringer, da her herskede Dyrtid, har her omtrent været 40, største Delen Betlere fra Landet. Stiftelsen har sin egen rummelige, hensigtmæssige og smukke Kirke. Over Indgangen til Kirken indvendig i Gaarden, læser man følgende curieuse Vers af en Biskop Hagerup, som jeg her vil afskrive:

Gud lönne Christian den Sjette,
Hvis Naade har funderet dette,
Gud spare Kongen mange Aar,
At hver en Bye et Tugthuus faaer.
Lad Kongen udi Fred regjere,
Til al Utugt at rudinere.
Men lad vor Bye og Land bestaae,
Og dette Huus god Frémgang faae.

Neden for disse Vers læses: Trondhjems-Byes Tugthuus funderet den 5 Jan. 1733, beboet den 9 Dec. 1732. Kongen gav Pladsen, hvor Tugthuset blev bygget; her er og en stor og rummelig Have, som formodentlig tilhører Stiftelsens Inspecteur. Hos den nærværende Inspecteur Brandt, en Dansk Mand, saae jeg en smuk, betydelig Samling af Naturalier, største Delen ostindiske Conchylier, mange anseelige Mineralstuffer, og en Mængde Sjeldenheder; han havde og den berømte Stiftamtmand, den lærde Islænder, Fjeldsteds Portrait, — bekjendt, tildeels berømt af hans Priisskrivt: "om en nye Handelsindretning," i hans Fædreneland. (Fortsættes.)

Til Fredericia er der i afvigte Aar indført 12000 Tønder Kartofler. Udførselen skal nærmere blive meddeelt.

En Ubenævnt har taget til Gjenmæle mod et Kjøbenhavnsk Blad, der, efter hans Forsikkring, har villet bortdemonstrere med et Pennestrøg enhver Kartoffel af Lunde, Skam og Skovbye Herreder i Fyen (Hofmansgave undtagen). Han frygter endog for, at denne Mening nu maaskee vil bæres lige til Irokeserne, som ret ville ynkes over de arme Lunde-Skam-Skovbyere og flere Fyenske Folkestammers Uvidenhed. Han forsikkrer, at Kartoflerne dyrkes der næsten i hver Hauge og spises saavel af Formuende som Almuen. For 2 Aar siden drev Hr. Justitsraad Hansen til Orritzlefgaard denne Avl i det Store, og Kartoflerne anvendtes til Qvægets Vinterfoder. Blandt adskillige Præster avler Hr. Lütken i Lumbye hvert Aar en betydelig Deel og har i dette Øieblik over 30 Tønder overgjemte i Jorden, som Tid efter anden opgraves og finde stærk Afsætning for 20 ß. Skjeppen, saavel til Føde som til Sæd. I Marken vil Bonden ikke gjerne have dem, fordi de hindre ham fra at faae Kreature tidlig løse efter Høsten.

Prof. Begtrup har i No. 9 af lærde Efterretninger leveret en anbefalende Bedømmelse over Pastor Schades Beskrivelse over Øen Mors; hvori han anstiller en statistisk Sammenligning mellem denne Øe og Langeland: "Langeland" siger han, "er et godt Land, men noget banket, og har temmelig meget Skov. Den nordlige Deel er mere beqvem til Qvægavl end til Sæd. Morsøe har en jevn flad Jordbund, den er overalt skikket til Kornavl, og i det Hele bedre end Langeland, men den besidder endnu meget uopdyrket Hede og Udmarksjord. Begge have god Leilighed til Fiskerie, men benytte sig saare lidet deraf. Producter-

nes Værd, som begge Øer afgive til Udførsel, er omtrent eens i Værdi. Men Folkemængden er saare betydelig forskjellig. Efter sine naturlige Ressourcer burde Morsøe af sit Agerbrug ligesaa godt kunde ernære 3000 Mennesker paa □ Milen som Langeland ernærer 2250 Mennesker, og dog have det samme af Korn og Qvæg til Udførsel. Næsten den halve Deel af Morsøe beboes af Selveiere, paa Langeland gives kun 170 Tønder Hartkorn Selveiergods.

Hs. Maj. Kongen har ladet kjøbe Byen Wandsbeck tilligemed to til Godset af samme Navn hørende Landsbyer og nogle Jorder. — Wandsbeck, som ligger ¾ Vei fra Hamborg, har 160 Huse og 600 Indbyggere, et Bogtrykkerie, adskillige Cattunfabriker, et Voxblegerie, Strømpeværerier og en Ovnfabrik. — Hamborgerne have der i Egnen mange Hauger og Lyststeder, som give Stedet temmelig god Næring.

Hertugen af Brunsvig er bleven bisat i Kirken i Ottensen i Herskabet Pinneberg, og hans Kiste staaer ved Siden af — Schirachs.

Med April Maaneds Begyndelse udkommer i Kiel, med Kongelig Tilladelse og Understøttelse, en "Zeitung über Litteratur und Kunst in den Königl. Dänischen Staaten", som redigeres af Professorerne Guldberg, Rahbek og Schulz.

I afvigte Aar ere i Riga ankomne 675 Danske Skibe og afgaaede 676.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbm. Jorissen fra Tønningen, Berna fra Franckfurt, Senaur f. Hamborg, Weber f. Lyon, Preuss. gehime Legationsr. v. Terrach f. Sverrig, Kjøbm. Biston og Buord f. Petersborg, Engelsk Minister Straton, Oeconomie-Directeur og Lieutenant Gerss, Raadm. Kyllander, alle f. Malmøe, Capit. Baccalon, fra Helsingøer, Overchirurg Gloeden f. Mecklenborg, Handelsbet. Öderich f. Hamborg, Kjøbm. Jacobsen og Løffman fra Stockholm. — Afreist: Propriet. Risk t. Møen, Kjøbm. Weche t. Helsingøer, Thieme t. Norge.

Udenlandske Efterretninger.

Det Gothenborgske Vetenskabs og Vitterhets-Samhål har fornyet sit Priisspørgsmaal: Hvorvidt er det muligt, med de sædvanlige og i adskillige af Rigets Landskaber nyttede Iisgarn, at fange

Silden under Isen? Kunde de her til Lands brugelige Vaader i deres nuværende Skikkelse og med en ikke meget bekostelig Forandring anvendes dertil? Hvilke ere endelig de Hindringer, som kunde møde et saadant Foretagende ꝛc.? — Blandt de Prisskrivter, som Selskabet har modtaget i afvigte Aar, har det i Skjaldekonsten tilkjendt et Digt, under Titel af: Erfaringens Røst, forfattet af P. A. Granberg, Kammerskriver i Kammercollegiet og Medlem af Selskabet, den høieste Priis, og et andet Digt, under Titel af Døden, forfattet af en Ubenævnt, den mindre Belønning. I Aar har det udsat en Guldmedaille af 12 Ducaters Vægt for den bedste Oversættelse af Taciti Arbeide: Julii Agricolæ Vita.

Udtog af den Königsbergske officielle Tidende: Siden de Preussiske Tropper ved Schippenbeil, Bartenstein og paa adskillige andre Steder have erholdt afgjørende Fordele over de der indrykkede Bernadottske og Neyske Corpser, have disse hastigen forladt bemeldte Steder, og istedetfor, at tage Vintergvarteer, ere de paa Tilbagemarchen til Weichsel, forfulgte af den Russisk-Preussiske Armee. Derved ere ogsaa Magazinerne i Elbing og Marienwerder reddede, og Forbindelsen med benævnte Steder gjenoprettet. Den 24 har Avantgarden under General Markow naaet Fiendens Bagtropper og taget over 300 Mand, hvoriblandt mange Officierer, til Fanger. Den 26de havde General l'Estocq sit Hovedqvarteer i Schlodien og fra hans Avantgarde indbragtes dagligen Franske Fanger. Hvis Fienden indhentes førend han gaaer over Weichsel, kan man vente sig vigtige Begivenheder. (Efter en Beretning fra Danzig af 4 Februarii var General Benningsen d. 29 Jan. i Nærheden af Osterode, og syntes at ville fortsætte Marchen mod Thorn).

Grouvelle, forhen Fransk Minister ved det Danske Hof, er død d. 2 Oct. f. A. paa en ganske besynderlig Maade. Han har, som bekjendt, besørget den historiske Deel af Ludvig den Fjortendes nylig udkomne Værk, og forfattet en historisk Indledning til samme. Grouvelles Arbeide blev især dygtig gjennemheglet af Fivee i Mercure de France. Denne Recension faldt ham en Aften i Hænderne, da han var i Besøg hos een af sine Venner. Da han kom til det Sted, hvor Recensenten i Anled-

ning af Udsadelserne om Ludvig den Fjortendes Død siger: "heri har Forfatteren nok Ret, thi han forstaaer sig godt paa Kongers Død" fik han en Rystelse over hele Legemet. — Man maatte føre ham hjem, og to Dage derefter døde han af en Betændelsesfeber. Grouvelle har, som engang forhen er meldt, oplæst Ludvig den Sextendes Dødsdom, og Recensentens bittre Hentydning har altsaa rystet hans maaskee desuden svage Nerver saa stærkt, at Døden var en Følge deraf.

Krigsskuepladsen.

Den 11te f. M. om Aftenen blev, under Trompeters Lyd, den Franske Armees Seier over Russerne ved Eylau, officiel bekjendtgjort i Warschau. Det hedder i Bekjendtgjørelsen, at Russerne ikke allene have lidt et Nederlag, men at de endog ere blevne ganske adspredte; at de, uagtet deres Tal var næsten 4 Gange saa stort som de Franskes, mistede 40 Canoner, 16 Standarter, og omtrent 12,000 Krigsfanger. Slaget varede fra om Morgenen Kl. 8 til om Aftenen Kl. 6. Marschallerne Augereau og Lannes ere blevne saarede. — Kongen og Dronningen af Preussen befinde sig i Memel. — Russernes Avantgarde commanderes af Førsten Bagrathion. — Den Franske Keiser forstærker nu sin hele colossalske Armee fra alle Kanter. Linietropperne i de sydlige Franske Departementer skulle have faaet Ordre, at begive sig til Italien, og en Deel deraf er allerede rykket op; 80,000 Conscriberede marchere til Storarmeen som Reservearmee; Schweitz er bleven opfordret til, d. 1 Maji at stille 16,000 M., med den Erklæring, at Frankrig i modsat Fald anseer Capitulationen for ophævet, og det hedder endog, at det Franske Cabinet underhandler med Spanien om, at lade et Spansk Troppecorps støde til den Franske Armee i Italien. Fredsforhaabninger synes alt mere og mere at forsvinde, og endskjønt det endnu bestandig hedder, at Østerrige arbeider paa at mægle Fred, er Braunau, der endnu bestandig holdes besat af Franske Tropper, dog blevet forsynet med Levnetsmidler for 4 Maaneder, ligesom der paa Østerrigsk Side staaer en heel Hær færdig til at marchere paa første Vink.

D. 19 Jan. stødte paa Veien til Stettin en Patrouille af 4 Badenske Husarer paa en Preussisk Patrouille af 15 Husarer. En Preuss. Husar, blev dræbt, adskillige saarede, og alle Badenske Husarer erholdt Blessurer. Een af de sidste styrtede af Hesten, og blev opfordret til at overgive sig, men svarede med et Sabelhug; 10 fiendtlige Husarer overfaldt ham nu og tilføiede ham 15 farlige Saar, plyndrede ham lige indtil Skjorten, og rev endog Ørenringen af Øret. Den Ulykkelige havde dog endnu saa mange Kræfter, at han kunde krybe hen til et nærliggende Huus, hvor han siden blev reddet af en menneskekjerlig Landjæger. Mærkeligt er det, at 4 Mand her forsvarede sig mod 15 Mand paa fri Mark.

I Skovene ved Lahn have Zigeunerne tiltaget meget i de sidste krigerske Aar. De have intet andet at leve af, end hvad de afpræsse eller rane fra Landmændene. Man har forsøgt at opdrage deres Børn i Arbeidshuse, men neppe havde disse naaet en Alder af 5 til 6 Aar, førend de løb deres Vei. De ere nu et Slags Vilde, og yderst hevngjerrige, men dog forskaane de dem, der gjøre Vel imod dem. Øvrigheden selv frygter for dem, og vil ikke bruge Tvangsmidler imod dem.

Den Wienske Avis melder, at af alle Østerrigske Krigsfanger, hvis Tal beløb sig til 36,930 Mand, nu 36,000 Mand virkelig ere ankomne paa Østerrigsk Bund.

Under sit Ophold i Berlin skal Keiser Napoleon have ladet sig forlyde med: at et stort Academie, som i Førstningen var bestemt for Paris, var mere passende for Tydskland end Frankrige. Der tilføies, at Keiseren, som agter de Tydske Lærdes store Bestræbelser meget høit, har besluttet at stifte et saadant Universitet i Middelpuncten af de confoedererede Stater, mellem det sydlige og nordlige Tydskland, og at dette store Værk skal udføres naar en almindelig Fred er sluttet.

Moniteuren melder, at tre Danske Skibe ere indløbne i Neapel. Det ene er Triton, under Commandeur Brandt, og de to andre Ostindiefarere.

I Anledning af Preussens Fredsslutning med Engelland og Afkald paa Hannover anmærker Telegraphen følgende: man maa tilstaae, at blandt alle hidtil bekjendte Fredsslutninger er denne unegteligen den mærkværdigste. Preussen begynder med Frankrige Krig, paa en Tid, da det endnu er i Krig med Engelland. Preussen overvindes af de

Franske. Den største Deel af de Preussiske Stater falder i Seierherrens Hænder, og i dette critiske Øieblik slutter Engelland Fred med en Magt, hvis tilkommende Skjebne endnu er ubestemt. Derimod "frasiger Preussen sig sine Fordringer paa Hannover", nu da Hannover er besat af Franske Tropper!

Bouche i Paris har anstillet Forsøg med at anvende Electriciteten i Artillerievæsenet. Ved Prøven betjente han sig, istedet for Canoner, af 100 Stokke med en Petarde (Portsprænger) paa hver Stok. Een electrisk Gnist tændte alle Petarderne paa eengang. Hensigten af denne Opdagelse skal være at sikkre Canonerne mod Fiendens Ild. Men da Canonererne bestandig maae blive ved Canonerne for at lade dem, og det er temmeligt vidtløftigt at føre en Electriceermachine med sig i Feldten, saa er det vanskeligt at gjøre sig noget rigtigt Begreb om denne Opfindelse.

De Franske vedblive at arbeide ivrigen paa Beleiringsværkerne ved Stralsund, og belave sig paa at begynde et Bombardement. — Stralsund blev i Aaret 1620 (i Trediveaarskrigen) forgjeves beleiret af de Østerrigske Generaler Arnheim og Wallenstein. I den Westphalske Fred kom det tilligemed den største Deel af Pommern, som indtil 1637 havde egne Hertuger, til Sverrig. D. 11 Oct. 1678 erobrede Preusserne, under Churførste Friedrich Wilhelm, Stralsund, og d. 21 Oct. Greifswalde. I den Nordiske Krig blev Stalsund angrebet af Sachserne 1711; men den fik i Tide Hjelp fra Sverrig. Det blev imidlertid dog i samme Krig tvungen af Preusserne i Forening med de Danske, — ved Carl XII. Tilbagekomst fra Tyrkiet (d. 11 Nov. 1714), — til at capitulere. Men Dannemark, som havde besat det med sine Tropper, tilbagegav Sverrig det 1720. I Syvaarskrigen tjente det de Svenske adskillige Gange som Tilflugtssted mod Preussens Angreb.

Kort historisk Parallel mellem Aarene 1707 og 1807.

(Sluttet.)

For 100 Aar siden stod Sverrigs Carl d. 12te, der ikke var skabt til at fornye Gustav Adolphs

stolte Dage, som Seierherre i Sachsen og Polen. Medens hans genialske Modstander, Peter I., den Russiske Magts Skaber (siden 1721), og dette colossalske Riges første Keiser, i Stilhed forberedte sig, ved en forbedret Tactik, at gjengjelde Carl Nederlaget ved Narva, regjerede Stanislaus Lescisky, Carls Client, i Polen, og Friedrich August (siden 1697 Konge af Polen) maatte 1706 i Altrandster-Freden nedlægge den Polske Krone, som først den blodige Dag ved Pultava (1709) kunde forskaffe ham igjen. Fra den Dag af har Sverrig, selv i sin lykkeligste Periode, under Gustav III. (1771 til 1792) ikke kunnet gjensamle sine tabte Statskræfter.

Kun Dannemark, stod som en urokkelig Klippe og næsten uden væsentlig Forandring i dette stormfulde Aarhundrede. Frederik den Fjerde befæstede den Danske Krigsmagt og dens Navnkundighed. Under ham tog den længste og vanskeligste Krig, Dannemark i de nyeste Tider har ført, sin Begyndelse. Tre Gange i dette Aarhundrede blev den Danske Stat truet af mægtige og navnkundige Fiender, men en god Genius syntes hver Gang at vaage over det. Den frygtelige Carl d. 12te, som Europa skjelvede for, endte sin seierrige Bane ved Friderichshald (1718); Peter den 3die blev afsat, da han stod i Begreb at begynde Krig med Dannemark (1762), og Poul d. 1ste døde, da det nordiske Forbund (1801) havde foranlediget et Søslag, som viste Verden at de nuværende Danske endnu ikke vare vanslægtede fra deres Forfædre. Rigets gunstige Beliggenhed og vise Regjering har bestandig afværget Nabostaternes Skinsyge, og en retfærdig Neutralitet har værnet om dets Selvstændighed og Handelsfordele. Tre Bernstorffers vise Statsbestyrelse have (fra 1762 til 1807) i tre Slægter end mere befæstet Dannemarks Lykke og Hæder.

Peter I. fremkaldte vældigen et ucultiveret Folk fra Barbariets Mørke; men kun langsomt gik det Russiske Rige: en Kjæmpe, der staaer med den ene Fod i Asien og med den anden i Europa, frem i Civilisation. Paa Sverrigs Bekostning lænede Peter sig op til Østersøen og byggede i Ryggen af sin i Polen seierrigt fremrykkende Fiende det prægtige Petersborg, den ny Residence. Den stolte Bygning, som Peter I. lagde Grunden til, fuld-

endte Catharine II. (fra 1762—96). Hun skjenkede og fratog Huset Biron Churland; ved hendes Indflydelse besteg Stanislaus Augustus, Grev Poniatowsky (1764) den Polske Trone, og efter hendes Bydende, traadte han efter Polens tredie Deling, som udslettede denne Stat af Europas Kort, tilbage i Privatstanden, for i Petersborg at ende (1798) sin ephemeriske politiske Bane. — I sine seierrige Krige overtydede hun Europa om den Osmanske Stats Afmagt; thi dette Rige, i hvis Statholderskader dristige Usurpateurer vide at forsvare sig, bestaaer i Grunden kun ved de Staters Uenighed, som kunde dele det. — Men aldrig opvakte Efterfølgerne af den mægtige Muhamed II., som omskiftede Korset paa Sophiekirken i Constantinopel med Halvmaanen, større Opmærksomhed ved sin Stilling end netop nu, da Frankrige og Rusland, som allerede paa Mährens Slætter have maalet deres gjensidige Kræfter, staae imod hinanden paa hiin Side Weichsel, og da Frankrige har paataget sig Tyrkiets Garantie, og General Michelson har ført en Russisk Hær til Wallachiet.

Endnu for 100 Aar siden vare adskillige Europæiske Stater selvstændige Magter, men, som nu aldeles have mistet deres Navn, eller er kommen under Frankriges vidtomfattende politiske Vægt. Spanien, som siden Aaret 1714, har tilhørt Afkom af det Bourbonske Huus, hvis Besiddelse det kun med yderste Anstrængelse kunde blive, staaer øverst i Rækken af Frankriges Bundsforvante. Portugal, i lang Tid Engellands trofaste Satellit, tør dog paa ingen Maade irritere det mægtige Frankrige. — Kongen af Sardinien, fordum een af de rigeste Førster i Øvre-Italien, kan siden 1791 kun søges paa sin Øe. — Genua og Corsica ere, saavel som Piemont, indlemmede i Frankrige. Lombardiets Jernkrone pryder atter en selvstændig Italiensk Konge, Keiser Napoleon, som har overdraget sin adopterede Søn, Eugen Napoleon, Viceregentskabet over det af ham selv nyskabte Rige. Venedigs Statsbygning sank (1797), ikke i en langvarig Krig, men i et pludseligt Uveir, og hører, efter en kort Deling imellem Østerrige og den daværende Cisalpinske Republik, nu til det mægtige Kongerige Italien. Storhertugdømmet Florenz skiftede i Luneviller-Freden (1801) Navn og Regent. Som Kongerige Etrurien fik Arveprindsen af Parma, Kongen af Spaniens Svigersøn, Ludvig, dette skjønne Land, hvilket hans Enke nu bestyrer for hans mindreaarige Søn. Paven tabte ved Freden i Tolentino (1797) endeel af sine Besiddelser, forsamlede paa ny Cardinalscollegiet der, hvor en Romersk Republik for kort Tid var organiseret. Efter Seieren ved Austerlitz og efter Russernes og Britternes trættestridende Optagelse maatte den Bourbonske Kongestamme flygte fra Neapel, og Kong Joseph, Napoleons ældre Broder, søgte at give det dybt sjunkne Rige nyt Liv. Kun i Sicilien forsvarer Ferdinand d. 4de sig under Engellands Beskyttelse. — Holland, for 100 Aar siden Frankriges mægtige Fiende, stod allerede siden 1747 under Huset Oraniens Aristocratisme, fik 1795 ved Frankrige, efter Arvestatholderens Fordrivelse, en democratisk Statsforfatning, og blev, efter adskillige nye Forandringer, 1805 et Kongerige. Ludvig Napaleon blev dets Behersker, og adskillige Udvidelser i Østen ville om kort Tid forøge hans Statskræfter. — Kun Schweiz beholdt Navnet Republik; men ogsaa dette Land rammedes af indbyrdes og udvortes Krig (1798, indtil Mediationsacten gav det sin Gjenfødsel og en ny Statsform, og det fra Aaret 1803 af kom til at staae under en Landammanns Bestyrelse.

Tydskland, som i Luneviller-Freden (1801) mistede den venstre Rhinbredde, fik ved Deputations-Beslutningen 1803 en precær ny Organisation. De geistlige Førsters Lande bleve, paa to nær, mediatiserede. Men allerede Presburger Freden (1805) rystede denne den nyere Tids svage Bygning; to nye Konger, Bayern og Wirtemberg, fremstode i det sydlige Tydskland, som souveraine Førster. Rhinforbundet opløste aldeles det tusindaarige Tydske Statslegemes Bygning; Napoleon blev Protector for Rhinforbundets souveraine Stater. Franz I. nedlagde selv (12 Aug. 1806) den Tydske Keiserkrone; Slaget ved Jena frembragte for det nordlige Tydskland hidtil endnu ikke aldeles opløste Resultater. — Sachsen forlod sine forrige Forhold til det Tydske Statslegeme som souverainet Kongerige, og bliver den næst største Stat i den under Napoleons Protectorat staaende Confoederation, og en Værdighed, som Carl XII. berøvede August II. lige indtil Navnet, vil nu fremdeles gaae i Arv i dette Regenthuus.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 42.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 7 Martii, 1807.

Om Vexelcoursen.

Eet af de meest paafaldende Særsyn i den mercantilske Verden er den slette Forfatning af vor Vexelcours i en Tidspunct, hvor en blomstrende Handel og de lykkeligste Omstændigheder burde sætte vor Mynt i største Credit udenlands. Selv de meest erfarne Kjøbmænd kunne ikke opløse denne mørke Gaade. Uagtet det Danske Flag næsten er det eneste, der i denne Periode respecteres af Europas Nationer, og uagtet Kjøbenhavn alt mere og mere bliver den Stad, hvor al Handel og Vandel i disse ufredelige Tider concentrerer sig, saa er vor Vexelcours dog ikke engang saa god som visse af de Stæders, der have lidt og endnu lide ved Krigen. Som Aarsag anføre nogle Hamborgernes idelige Ponsen paa at bringe den i Forfald, andre den uforholdsmæssige Mængde Luxusarticler, som indføres og forbruges hos os, medens Udførslen af Landets egne Natur- og Konstproducter er for ringe til den tilbørlige Ligevægts Vedligeholdelse. Men maa man end tilstaae, at Hamborgerne drive deres Speculationer temmelig vidt, at de meget ofte nedsætte vor Cours, uden at kunne anføre nogen antagelig Grund derfor, saa kan man dog tillige ikke negte, at de ikke vilde see sig istand til at udholde deres Speculationer ret længe, dersom disse altid blot vare byggede paa Spilfægterie. Det vilde være mueligt, ved Konstgreb at sætte v[illegible] Cours for en føie Tid i Miscredit, men naar der blev søgt mange Vexler paa Dannemark hos de Hamborgske Kjøbmænd, det vil sige, naar Handelsunderballancen hos os ophørte, vilde vor Cours igjen hæve sig ved sin egen Kraft, uden at hele den Hamborgske Börsenhalle vilde see sig istand til at nedtrykke den. Man maa derfor antage, at det ikke altid er blot Spilfægterie eller Hamborgernes Konstgreb, men ogsaa virkelige Grunde, der som oftest bringe vor Cours i Forfald.

De fornemste af disse Grunde maa deels søges deri, at vi forbruge for mange udenlandske Natur- og Konstproducter og for faa af vore egne, deels i det uforholdsmæssige Antal Handlende, der, istedet for at aftage, dagligen tiltager. Hvor meget vi behøve af udenlandske Artikler kunne vi snart overtyde os om. Den første den bedste Cavalier og Dame, der falde

os i Øinene, vise os en levende Toldrulle. Fra Top til Taa ere de klædte i udenlandske Fabricater, eller Artikler, hvoraf i det mindste Hovedbestanddelene maae forskrives fra andre Lande. Det samme er Tilfældet med mangfoldige af vore øvrige sande og falske Fornødenheder. Vor Fordom for Alt hvad der er indenlandskt, og vor Forkjerlighed for Alt hvad der kommer fra Tydskland, Frankrige eller Engelland, er Aarsag til, at den, som indvortes er ægte Dansk, ofte udvortes er et sandt Europæisk Productkort. Dette er en Sandhed, som nok neppe trænger til noget Bevis; der gives sikkert kun faa, som negte den.

Den overdrevne Mængde udenlandske Producter, vi trænge til, og dagligen alt mere og mere komme til at trænge til, i samme Grad som Yppigheden tiltager, medfører endnu et andet Onde, som maaskee er værre end det første. Den større Afsætning af udenlandske Producter skaber en større Mængde Handlende, og denne større Mængde Handlende forøger end mere Indførslen af fremmede Artikler. Enhver ny Handlende, der nedsætter sig, anskaffer sig naturligviis et Vareforraad, som han just ikke altid er vis paa at blive af med, men som han maa have, fordi en Kjøbmand uden Varer er det samme som en Regent uden Lande. Jo større nu de Handlendes Tal bliver, desstørre bliver Massen af Vareforraad, og desmindre derimod den circulerende Pengemasse. For at tilfredsstille sine udenlandske Creditorer, maa man skabe sig et Slags Valuta, som, uden at forøge den virkelig existerende Pengemasse, svækker den offentlige Credit, og med den vor Cours. Denne indbildte Valuta bestaaer tildeels af et Slags mercantilske Vanskabninger, der, i

den nyere Tid, som har avlet saa mange Misfostere, ere fremkomne under Navn af Ryttervexler. Den uhyre Mængde, der Aar ud og Aar ind circulere af disse i Handelen, maa, selv under de gunstigste Conjuncturer, skade Coursen uendelig meget.

Aarsagen til vor slette Cours er altsaa todobbelt: Hamborgernes bestandige Pønsen paa at regulere den efter deres Privatfordele, og ved konstige Gjæringsmidler at bringe den til at stige og falde, ligesom de, efter Omstændighederne finde det fornødent, og dernæst Forbrugen af alt for mange udenlandske Artikler, og den overdrevne Mængde Handlende og selvskabt Valuta. Disse fire forskjellige Aarsager, som bestandig krydse hinanden, undergrave, snart enkelt, snart tilfælles, vor Vexelcours.

Hvorfor er den Skarpsynede ofte saa kortsynet?

(Sluttet.)

Det synes som Naturen har villet holde Hverdagsmennesket nogenlunde skadesløst, ved at gjøre det umueligt for Geniet at undgaae Feil, og Tribulet anmærker meget rigtigen, at dersom det var mueligt at frembringe et feilfrit Værk, vilde det ikke være mueligt uden for et middelmaadigt Hoved. Den, som i et Slags Begeistring fremsætter sine Tanker ligesom de udvælde fra hans Sjel, faaer ikke Tid til at tænke paa Aristoteles; han adlyder Reglerne for saavidt en dunkel Følelse, som hans levende Phantasie ikke tillader at udvikle sig, tilsiger ham det; men kun for saavidt som Naturen selv indbefatter en Codex for det Sande og Skjøn-

ne, og hans Sjel, uden at trættes, seer sig istand til at læse i denne Codex, sporer man Reglerne i hans Værk. Konstens Productioner existerede derfor langt tidligere end dens Regler; der gaves en Homer længe førend der existerede en Aristoteles, og en Shakesspear længe førend der existerede en Batteux eller Lessing. Det samme har været Tilfældet med Sproget. Man har maaskee i hele Aarhundreder kunnet udtrykke sine Tanker med Ord, førend man kjendte de Regler, der fulgtes. Hverdagsmennesket, der med varsom Eftertanke følger den Vei, man har banet og afpælet for det, falder det ikke saa vanskeligt at vogte sig for egentlige Feil som Geniet, der følger en ubekjendt Bane. Den betænksomme Olding, der hjelper sig frem ved sin Støttestav, tællende hver Skridt, han gjør, kan ikke saa let snuble eller falde, som den muntre Yngling, der løber med en Fart, og springer over Gjærder og Hækker, men han kan heller ikke plukke de Roser, der groe bag disse Gjærder og Hækker, blandt Krat og Tjørne.

Som det er med store Digtere, saaledes er det ogsaa med store Mænd i Almindelighed. Ligesom deres skarpe Øie seer meget, som de fleste andre Mennesker ikke see, saaledes oversee de igjen meget, som de fleste andre Mennesker ret tydeligen kunne see. Havde Griffenfeldts Genie ikke med uimodstaaelig Kraft bragt ham til den høie Pynt, han styrtedes fra, saa havde han maaskee ikke begaaet de Feil, han begik som Statsminister. Han havde maaskee da iagttaget de simple Klogskabsregler, som enhver, der lever ved et stort Hof, følger, og den Eenfoldigste kjender; han havde betænkt, at i hans Tidsalder en Borgerlig, der

var kommen paa saa høit et Trin, maatte betragte sig selv som en Pode, forplantet i en fremmed Jordbund, der i det mindste maa behandles varsomt, naar den ikke skal gaae ud. Men den, som staaer paa Toppen af et Bjerg, kan see de fjerneste Gjenstande tydeligere end de nærmeste. Den, som overseer det Hele, kan sjelden see de enkelte Dele tydeligen; og den meest Skarpsynede begaaer derfor ofte Feil, som den meest Kortsynede meget vel kan vogte sig for. — Det samme er uden Tvivl nok ogsaa Aarsag til, at man ofte seer Mennesker af udmærket Genie være meget adspredte. Denne Adspredelse, der af Hverdagsmennesket betragtes som en stor Feil, er i Grunden ikke andet end Følge af en Rigdom paa Ideer, der ere spændte paa høiere Gjenstande, og ikke kunne nedlade sig til den Smaahedsaand, som hos Hverdagsmennesket kaldes Orden og Opmærksomhed. Naar Archimedes tilraaber sin Drabsmand: "forstyr mig ikke i min Cirkel!" saa leer det indskrænkede Hoved over den store Mand, der saa ganske kan tabe sig i sin Gjenstand, at hans Cirkel er ham kjerere end hans Liv. Men dette er netop Grændseskjællet mellem den store Mand og Hverdagsmennesket.

Kun store Mænd kan det tilgives at begaae store Feil, men den, som, for at ligne dem, efteraber disse, fordi han lettere kan tilegne sig Feilene end Fuldkommenhederne, gjør sig aabenbar latterlig. Man beklager den Daare, der drømmer sig stor, fordi han ligner den store Mand i noget, som ene hos den store Mand kan undskyldes.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Maanedsskrivtet Iris for Januarii Maaned læses Prof. Nyerups interessante Pillegrimsreise til Sorøe i August 1806. Forfatteren siger heri, at han tvivler paa, at man nogensteds i Danmark, paa saa kort et Rum, træffer flere Kjæmpebegravelser end i Gyrstinge og Flinterup Sogne paa den høire Side af Landeveien imellem Ringsted og Sorøe. Forf. fik her, som han forsikkrer, flere Kjæmpebegravelser at see paa en Formiddag, end han tilforn havde seet i sit hele Liv. De Flinterupske ere for en stor Deel meget vel conserverede og nogle tildeels urørte, uagtet de vel ere over 1000 Aar gamle. — Med Grund anmærker Forfatteren, at om nogle Secler ville videbegjærlige Mænd fra fjerne Lande ile til Dannemark, for at beundre den ubeskrivelige Styrke og Kraft, der i Forening med brændende Attraa efter at leve i Efterslægtens Erindring hensatte disse uhyre Steenmasser; han yttrer derhos det Ønske, at i enhver Dansk Provinds i det mindste nogle af de mærkeligste Steendysser maatte reddes fra Undergang, paa det man med desmindre Græmmelse kunde give Resten til Priis for den stedse stigende Cultur og den i sig selv rosværdige Higen efter Jord og Hegn. — Ikke uden billig Harme læser man her, at den mærkværdige Steen i Bjernede Kirke med Inscriptionen: Hic reqviescit Fin filius Ebbonis in Domino ingensteds er mere tilsyne, og at en gammel Kone, som boer i et Huus tæt ved Kirken, gav den Oplysning derom, at den for faa Aar siden var bleven overkalket!! — Rimene paa den vældige store Træskaal, der er forfærdiget af Svareren Peder Pedersen i Næstved 1557 og endnu gjemmes paa Bibliotheket, ere nu næsten afblegede og ulæselige. — Det Sorøeske Academies Historie fremsættes her i et kort, men indholdsrigt Udtog. — Af Hr. Prof. Molbechs Program af 1793 sees, at i de seneste Aar kun meget faa have studeret der, i Forhold til den store Udgivt, deres Underviisning har kostet Staten. Den har for 25 Subjecters Skyld i 10 Aar havt 4 Professorer og 4 Læremestere, foruden mange andre Betjente, hvis Underholdning medtager Indkomsterne af omtrent 5400 Tønder Hartkorn Bøndergods,

foruden Forpagtningsafgivterne af næsten en halv Snees Herregaarde. Da Prof. Molbech skrev dette i Jan. 1793 opholdte kun tre Studerende sig der, og i Aaret 1794 kun — to. Der gives vel neppe noget Academie i Verden, hvor Professorerne nyde større Otium end ved det i Sorøe.

Grev Danneskjold Samsøe udsætter en Belønning af 200 Rdlr. for den bedste antiqvariske Beskrivelse over Øen Samsøe. Den egentlige Præmie er 100 Rdlr., men da Udarbeidelsen af en saadan Beskrivelse gjør en Reise til denne Øe saa godt som nødvendig, saa betragtes den ene Halvdeel kun som en Erstatning af Reiseomkostningerne. Samsøe er i antiqvarisk Henseende een af de mærkværdigste Landstrækninger i vort Fædreneland.

Politiemester Blom i Trondhjem har ladet bekjendtgjøre, at da denne By i Vinter har havt to sørgelige Exempler paa uforsigtig Kjørsel, og dette endda ikke har kunnet standse denne Misbrug, saa har han paalagt Politiebetjenterne, at holde den strængeste Orden i den Henseende og strax at anholde dem, der gjøre sig skyldige i saadanne Forseelser. Men han advarer tillige enhver Fodgjænger, ikke at Friskfyrerie, Trodsighed ꝛc. forsætligen at udsætte sig for Fare.

Assistencehuuscataloget for i Aar er fire Ark større, end det for forrige Aar. Skal det saaledes vedblive at voxe, saa bliver det nok omsider til en tyk Foliant.

Aalborg d. 2 Martii. I Søndags d. 1ste Martii høitideligholdtes efter forhen skeede Bekjendtgjørelse paa Aalborg Raadstue Stiftelses-Dagen for samtlige Søndagsskoler i Aalborg, da den af Hr. Kammerraad Preetzmann stiftede og ved hans Goddædighed vedligeholdte Frue Søndagsskole nu er forenet med dem, som hidtil ved Byens gavmilde Understøttelse have været holdte i Fattighuus- og i Grotums-Skolerne. — Prøver paa de gjorde Fremskridt i Tegning, Skrivning og Regning fremlagdes, og det erfaredes, at Eleverne i Forhold til anvendt Tid og Flid havde gjort større eller mindre Fremgang. — Hr. Kammerherre Stiftsbefalingsmand Pentz og Hr. Biskop Jansen beærede tilligemed en talrig Forsamling dette Møde med deres Nærværelse, der var en kjer Belønning og en behagelig Opmuntring for Indretningen og dens Bestyrere og Værger. — Efterat det var blevet overveiet,

hvem der burde belønnes for udviist Flid og Fremgang i afvigte Aar, hvortil især tages Hensyn, at Eleverne ikke forsætlig havde unddraget sig fra at deeltage i nogen af de Læregrene, hvori Underviisning var givet, behagede Hans Høiærværdighed Hr. Biskop Jansen at træde frem som varm og ædel Talsmand for disse Skoler. Han holdt en Tale, hvis Emne gik ud paa at indskærpe disse saare anvendelige og frugtbare Sætninger: "at Mennesket bør raade Bod paa de Mangler og Ufuldkommenheder, som forsømt Opdragelse og umodne Kundskaber og halv Duelighed medføre: — at han i sin Bestræbelse for at afhjelpe disse Mangler bør i hvilkensomhelst Livets Alder bruge de Midler, som Tid og Leilighed og Omstændigheder tilbyde for at opnaae den tilstrækkelige Duelighed, som hjemler ham Plads blandt nyttige og driftige Borgere: — at Mennesket derved ei allene viser Lydighed mod Naturens vise Stifter, der nedlagde baade Evner hos os og Higen efter at bruge disse Evner til større Fuldkommenhed, men at han tillige opnaaer Lighed med Guddommen, saafremt hans Attraae efter at udslette sine Mangler er ædel og varig, — og at endelig denne Bestræbelse udgjør Menneskets sande Værd og forhøier den menneskelige Naturs Adel." Efterat Hans Høiærværdighed havde med en Talers Fynd og Varme og Ild og Aand udviklet disse Sætninger og gjort Anvendelse af dem med Hensyn til Søndagsskolerne, gik han over til Dagens Øiemærke, — Belønninger til dem, som vare befundne at have fortjent dem, — hvorom anmærkedes, at det er vanskeligt at uddele disse Belønninger, fordi man sjelden nøie kjender huuslige Opmuntringer og huuslige Hindringer, der svække eller opildne Ynglingens Flid. — Belønningerne behagede hans Høivelbaarenhed Stiftsbefalingsmanden selv at uddele, nemlig: til Johan Merten, Sadelmagersvend, udmærket i Tegning; Niels Jørgensen Ferløv, Kattuntrykkersvend, udmærket ved Skrivning, Tegning og stadig Flid (fra Frue Søndagsskole, hvilke fik de to bedste Belønninger). Søren Silkeborg, af Muurprofessionen, som har udmærket sig ved uafbrudt Flid siden forrige Aars 2den Martii, da han første Gang fik Præmie (fra Fattighuus Søndags-Skolen). Johan Olesen, af Malerprofessionen, havde vist nok gjort udmærket Fremgang baade i Skrivning og Regning, og især i

Tegning; men da han, som Elev hos en Tegnemester, har daglig Leilighed til at øve sig i Tegning, saa fik han kun denne Præmie (fra Fattighuus Søndagsskolen). Johan Sigvardt Meyer, af Skræderprofessionen, udmærket i Tegning, men især i Skrivning (fra Frue Søndagsskole). Andreas Jakob Holm, af Skomagerprofessionen, udmærket ved stadig Flid i Skrivning, Regning og Tegning (fra Grotums Søndagsskole). Andreas Heidiche, af Kartemagerprofessionen, udmærket ved Flid og Fremgang i Tegning, Skrivning og Reguing (fra Fattighuus Søndagsskolen). Andreas Mayntzhuusen, af Bagerprofessionen, som i det Hele har været flittig og har gjort Fremgang (fra Grotums Søndagsskole); Hvilke Belønninger vare i Forhold til deres Flid og Fremgang af forskjelligt Værd. — Efterat disse Belønninger, af hvilke tvende vare Mindetegn over 2den April, men de øvrige af de Loosiske Medailler, vare uddeelte, endte Hr. Bispoppen sin Tale med hjertelige Ønsker, at Indretningen maatte vorde varig og udbrede Velsignelse for Nutid og Efterslægt, at Byen vilde vedblive at være goddædig mod disse Skoler, og det haabede han saa meget sikkrere, da den aldrig drager sig tilbage fra at understøtte, hvad der sigter til Borgerheld og Almeenvel. Og dermed endtes denne Høitidelighed.

— Til Hovedstaden er ankommen: Kammerherre og Hof-Jægermester Baron v. Reventlau med Familie, fra Lolland; Kjøbmand Cousin og Mauros fra Hamborg; Tuder og Craster f. Helsingøer (logere hos Rau & Smetzer); Etatsr. og Borgermester Bjørnsen, og Coffardie-Capit. Traitwell f. Helsingøer; Grosserer Stabeck, Kjøbm. Møller, Jacobsen og Løw fra Stockholm (logere hos Møller); Grev Moltke f. Landet; en Engelsk Coureer fra Husum; en Russisk Coureer fra Rusland. — Afreist: Capitain v. Nægler, Kjøbm. Traitwell, Løw, v. Reis, Jacobsen og Leffman til Helsingøer.

Udenlandske Efterretninger.

Krigsskuepladsen.

Endelig meddeles nu i den Franske Skorarmees 56de, 57 og 58 Bulletin officielle og omstændelige Efterretninger om hvad der er forefaldet imellem Russerne og de Franske i de vigtige Fægtninger ved Bergfried, Walterdorff, Dop-

ven, Hoff og Eylau. De to sidste Bulletins ere daterede fra Eylau, hvilket viser, at de Franske have beholdt Valpladsen. Efter deres Beretning have Russerne mistet 12 til 15,000 Fanger, og ligesaa mange Soldater, der ere gjorte udygtige til Tjenesten, 18 Faner og 45 Canoner. Men imidlertid tilstaae de tillige selv, at disse unegteligen for dyrt kjøbte Trophæer have kostet dem 1900 Døde og 5700 Saarede, hvoriblandt 1000, der ere udygtige til Tjenesten. — I Slaget ved Eylau (d. 8 Febr.) commanderede Keiser Napoleon selv. Under en stærk Snee, der hindrede begge Armeer fra at see hinanden i en Afstand af to Skridt og som varede en halv Time, aabnedes Canonaden paa begge Sider. 20,000 Mand Infanterie bleve kastede og tvungne til at forlade deres Canoner. — 300 Ildsvælg udbredte i tolv Timer Død og Ødelæggelse. Marchallerne Davoust og Ney fuldendte den bestandige tvivlsomme Seier. Hvor megen Anstrængelse de Franske Anførere anvendte sees deraf, at to Generaler ere døde, og tre andre, hvoriblandt Marchal Augereau (der efter senere Rygter skulde være død), ere saarede. — Russiske Efterretninger lyde imidlertid ganske anderledes. Efter General Bennigsens officielle Rapport til den Russiske Keiser, er den Franske Armee total slaaet. Over 1000 Fanger og 12 med Ørne prydede Faner ere faldne i Seierherrens (Russernes) Hænder. Han anslaaer de Franskes Tab til 12,000 M. — Saa contrasterende Beretninger, sætter enhver i største Forundring, og da man maa antage, at begge Armeer umuligen kunne have seiret, saa bør man nok følge den gyldne Middelvei, indtil Tiden, der har sønderhugget saa mangen en gordiansk Knude, ogsaa opløser denne. Imidlertid studser man ligesaa meget ved at høre, at den Franske Armee, som efter Russernes egen Beretning, bestod af 120,000 Mand, er total slaaet, fordi den har mistet 12,000 Mand, som ved Efterretningen, at den Russiske Armee er total slaaet, fordi den har mistet 12 til 15,000 Mand, især naar man betænker, at de Franske havde 6700 Døde og Saarede. — Alle Efterretninger ere imidlertid enige om, at Slaget ved Eylau skal have været et af de blodigste i den nyere Krigshistorie. Man anslaaer endog Tabet paa begge Sider til 30,000 Mand. De Franskes Hensigt: at bemægtige sig Königsberg og forskaffe sig de derværende rige Magaziner, blev ikke opnaaet. Af Berthiers Brev til Gouverneuren i Posen, dat. Eylau d. 13 Febr. sees, at den Franske Armee manglede Levnetsmidler, og at Russerne tre Gange maatte fordrives fra denne Stad. Saavidt man veed ere de Franske endnu ikke ankomne til Königsberg, men have deres Hovedqvarteer i Soldau, en liden Bye i Østpeussen, langt nede ved den Polske Grændse. — I Danzig var endnu d. 13 Februarii Alting roligt, men det der i Egnen Forefaldne opvækker Bekymringer for Fremtiden.

Malmøe d. 19 Febr. I en Rapport fra General-Gouverneur v. Essen af 15 Febr. til Kongen af Sverrig, berettes, at Franske Jægere d. 12 Febr. tidlig om Morgenen havde besat den forved Frankens Front til venstre liggende Skandse (Skottwallen). Da derved den Svenske Forpostkjædes Flanque var bleven stillet blot, saa befalede Brigadechef Vegesack, at dette Sted skulde tilbagetages. Dette forsøgtes i Førstningen med de sædvanlige Jægere, men uagtet en enkelt Trop Jægere tournerede de fiendtlige Posteringers venstre Fløi, holdt Fienden dog Stand, og, stolende paa sin Overlegenhed i Antal, gjorde han Front paa begge Sider; Elfsborgsjægerne befaledes nu, i 2 Afdelinger, med fældede Bajonetter, at indtage Posten. De understøttedes af Husarerne; den kastede Fiende drog sig 5 til 600 Alen tilbage til sin Secours, rykkede derpaa igjen frem i Forening med den, og tvang, ved en vel underholdt og af Terrainet begunstiget Jægerild, Elfsborgs og de paa Flanquen fremrykkende Skareborgsjægere til at vige. Elfsborgs 3 forenede Jæger Tropper styrtede endnu engang frem, kastede Fienden 2 til 300 Alen tilbage, men maatte tilsidst alle trække sig tilbage igjen. Sødermanlandsjægerne og en Division af Nerikes og Wærmelands, som fremrykkede til deres Hjelp, begyndte at fyre, og Lieuten. Anderson ved Sødermanlandsjægerne gjorde Tete mod Fiendens tredobbelte Styrke, i det Oberst Vegesack lod fremrykke to 6pundige Canoner af ridende Artillerie, for med Drue-

hagel at beskyde Fiendens Flanque. Gen. Lieuten. Armfeldt, som med en Escadron Husarer i dette Dieblik ankom, anholdt hos Gener. Gouverneuren om en Hjelp af to Jægercompagnier, og 3 Canoner opstillede i Retranchementet til Reserve, og recogneserede derpaa Fiendens Stilling. Da Artilleriet havde fordrevet Fienden ved Vögdehagens Bro, befalede Gener. Armfeldt Greve Ridderstolpe, med den til Hjelp ankomne Escadron, understøttet af de posterende Sødermanlands Jægere, at stille sig langs med den ny Vei, formere sig i Kjede, og med den nysnævnte Hjelp at anfalde Fiendens Tirailleurer, kaste dem tilbage, og søge at afskjære hans adspredte Tropper. Dette iværksattes; Fienden blev dreven tilbage, men en bred Feldtgrav hindrede at afskjære kam; han kastede sig pêle-mêle bagom Høiene ved Anderhoff paa et moset Terrain. Fiendens gjentagne Forsøg, at trænge frem og forjage vore Tropper fra den vundne Mark tilintetgjordes ved en Afdeling Jægere, som fattede Post ved Skandsen og Artilleriets Fremrykken, hvorved Fiendens Flanque igjennem et virksomt Skydehul blev kraftigen beskudt. Fienden drog sig tilbage, og levnede os Pladsen. Vore Tropper trak sig nu ogsaa, efter Gen. Gouverneurens Befaling, langsomt og i Orden tilbage. Artilleriet marcherede tilbage, under Beskyttelse af Jægere, 2 Husarescadroner og 1 Escadron Dragoner. — Forliset paa Svensk Side var: af Husarer 1 død, 4 saarede og 4 Heste; af Jægere: 1 Officier, 1 Underoff., 2 Corporaler (hvoraf 1 er død af sine Saar), samt 30 Gemene, alle saarede. — At dømme efter det bestandige Skrig af Saarede maa Fiendens Tab ikke have været ubetydeligt. —— Capitain Dorph har ligeledes rapporteret, at han efter Ordre, d. 12 rykkede i Dagningen ud med Canonslupper, for at rense Stranden paa Flanquen af Franken-Retranchementet i lige Høide med første Skandse. Da han blev Ild vaer og hørte Skud mellem vore Forposter og Fienden, lod han fyre. De fiendtlige Batterier svarede paa Anfaldet, og Ilden vedvarede paa begge Sider i $1\frac{3}{4}$ Time. Undertiden mærkedes at Fienden vilde befæste et nylig opkastet Værk, hvilket ligeledes forhindredes. Hvorvidt de fiendtlige Batterier og de andre Værker have faaet Skade

eller ei, vides ikke, men Tropperne ved Stranden forsvandt og reddede sig for vor Ild bagom Høiene. Da Alting var roligt igjen, vendte Canonsluppperne tilbage til Stralsund.

Det store Sanhedrins Costume er følgende: Præsidenten bærer en lang sort Fløiels Kjole som de Geistlige, en antique Hue, besat med Myrther; Secretairen en sort Kjole og sort Hue; Rabbinerne en viid og lang sort Kjole; de Verdslige en sort Kjole efter Fransk Façon, en kort sort Silkekappe, en Fransk Hat, og alle hvide Opslag. Den første Forsamlings Medlemmer bære en sort Kjole, en Fransk Hat, Kaarde og Sølvspænder; Rabbinerne en sort viid og lang Kjole med et hvidt Skjærf. — Pladsene ere betegnede med Tal, hvorved Sanhedrins Medlemmer ere skilte fra den første Forsamling. Midt i Salen staaer en Trone, og for Publicumet er der indrettet et Gallerie.

Ved Salget af Godset Wandsbeck har Grev Schimmelmann forbeholdt sig Slottet med tilhørende Bygninger og de øvrige Hofjorder.

I Slutningen af afvigte Aar befandtes i det Glückstadske Tugthuus 144 Fanger (75 Mandspersoner og 69 Qvindfolk), i det Neumünsterske 33 (23 Mandspersoner og 10 Qvindfolk), i det Flensborgske 7 (4 Mandspersoner og 3 Qvindefolk), ialt 184.

Efter en Indberetning fra Justitiarius i Høiesteret, har der i afvigte Aar i begge Rigerne ialt været 205 Strafskyldige, hvoriblandt 5 Mordere, af hvilke de 3 vare Livsfanger, (altsaa 2 færre end i Aaret 1805; for Drab og Tyverie blev ingen dømt; for tilsigtet Mord 1, for grovt Tyverie 27, og deriblandt 4 Slaver og Tugthuusfanger, der havde brudt ud af deres Fængsel. $\frac{1}{11}$ af de dømte Forbrydere befandtes at være Udlændinge. I Forhold til Rigernes og Coloniernes Befolkning er i Aaret 1806 omtrent 1 blandt 10,000 ved Høiesteret bleven dømt til legemlig Straf.

Noticer angaaende Sverrig (fortsatte). Ramløsa ligger ¼ Miil fra Helsingborg, og er næst Medevi og Sætrabrønden den tredie Sundhedsbrønd i Riget. Den har i de senere Aar havt lige saa mange Gjæster som hine. Beliggenheden i en Provinds som Skaane, der har saa rig en Adel og ligger saa nær ved Sundet, bidrager meget dertil. Om Sommeren, naar det er godt Veir, komme mange Danske derover, ikke paa Sundhedens, men paa Dansens Vegne. Stedet ligger ret smukt i en Dal, der omgives af Høie og Træer og adskillige Landsbyer, og har en viid Udsigt over Sundet. De fleste Bygninger saavelsom det store Balhuus ere nye. Privatpersoner og fornemme Skaanske Godseiere have ladet bygge nette Huse her og bortleie dem til Brøndgjæsterne. Om Sommeren er her hver Onsdag og Søndag Bal. Brønden skal have vundet meget ved sin Læge, Munk af Rosenskjold, en Søn af den afdøde Biskop Munk og Adjunct ved Universitetet i Lund. — Malmøe — hvis Køer og Faar vi Kjøbenhavnere ret mageligen kunne see med en god Kikkert paa Toldboden — er een af de ældste Stæder i Skaane, og var fordum en af de betydeligste i hele Landet, hvilket det er endnu, uagtet det har tabt meget af sin Flor i det 15de og 16de Aarhundrede. Omegnen er særdeles frugtbar, men Havnen slet. Landet imellem Malmøe og Lund, det frugtbareste i hele Skaane, er blevet til et Ordsprog. Egnen imellem og omkring Smaastæderne Lomma og Lyda kaldes, formedelst sine Bakker: Lydebackar, og man siger ordsprogsviis (omtrent som det bekjendte non cuivis licet adire Chorinthum): alla kunna intet bo paa Lydbackar. Malmøe driver den største Kornhandel i Sverrig og udfører aarligen imellem 10 og 12,000 Læster Korn. Blandt adskillige Fabriker findes her Tobaksfabriker, blandt hvilke Commerceraad Suers er den største i hele Riget. Her, saavelsom i andre Skaanske Stæder, beredes det saakaldte Klipping (Skind af unge Gjedder og Lam), hvoraf der forfærdiges Handsker, som under Navn af Svenske Handsker, forsendes vidt og bredt. Mange af Indbyggerne, saavel i Staden som Forstæderne, leve af Agerdyrkning, thi Staden har betydelige Jorder og Marker rundt omkring sig lige indtil Søen. De gamle Volde, Grave og Bastioner staae endnu og i Vesten sees det gamle Slot med sine høie Volde og Skandser; men det Hele underholdes ikke mere. Staden har ingen ordentlig Havn; Reden er aaben og ubedækket. For Smaaskibe er der indrettet en konstig Havn og et lidet Bassin med Bolværk, men store Skibe tør ikke nærme sig det, for at lade eller losse, og selv de smaa vove ofte meget. Staden ligger i en Halvmaane ved Søen og er bygget paa Moradser. Indbyggernes Tal regnes for 6000. Den har to Kirker, en Svensk og en Tydsk, men den sidste bliver Aar for Aar ubetydeligere. Trivialskolen er berømt for sine Lærere, og besøges af omtrent 50—60 Ynglinger. Ad Landsiden er Byen gammeldags og skummel, men henad Havnen og paa Slotssiden er den smukkere. Torvet er een af de skjønneste Pladser i Verden; det er en Promenade for Indbyggerne. Man spadserer paa Voldene og Engene omkring Byen, saavelsom langs med Søen og Havnen, hvor man har Udsigt til Kjøbenhavn med dets i Vandet svømmende Taarne og utallige Vimpler. Her er Hovedhospitalet for Skaane, som indbefatter omtrent 80 Personer, for det meste Afsindige; ligeledes en Fattiganstalt for 50 Trængende og en Fattigskole. Her existerer ogsaa et Knudsgilde. (Fortsættes.)

Den philologiske Classe af National Institutet i Paris, har i Skjaldekonsten tilkjendt Millevoy, som allerede i forrige Aar blev belønnet af denne Classe, den første Præmie. Emnet var le Voyageur (den Reisende). Victorin Fabre vandt det første Accessit og Brugniere det andet; men da Academiet beklagede, at det ikke havde nogen anden Priis til at belønne Fabre med, saa har Ministeren for det Indre ladet ham anvise 1000 Fr.

Den Franske Almanach impérial for 1807 indeholder, foruden en Russisk, Jødisk og Tyrkisk Calender, en Fortegnelse over alle de Souverainer, Rhinforbundet bestaaer af.

Rettelser.

No. 35. S. 557. Lin. 18. Bornholske læs: Bornholmske. S. 558. Lin. 22. (1773 i September) læs: (død 1773 i September). — N. 36. S. 574. L. 1. Polhøids læs: Polhøide. — No. 37. S. 589. L. 8. Bredderne læs: Bræderne. Samme S. L. 25. Tienderne, læs: Tomterne, og saa kaldte: Grunde. — No. 40. 1ste Pille. L. 2. Bancocommissair læs: Bankecommissair.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 43.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 10 Martii, 1807.

Penges Værd.

Paa intet sætte de fleste Mennesker større Priis, end paa Penge. De ere den Maalestok, hvorefter al jordisk Lyksalighed beregnes, og jeg veed ikke hvorledes det vilde gaae Menneskeslægten, dersom der med eet opdagedes saa mange Sølvminer, at dette almægtige Metal blev saa almindeligt som i Kong Salomons Tider, da man ikke ændsede det mere end Graastene. Dersom Pengene virkelig skulde være Maalestokken for Lykken, saa maatte de to afdøde Kjøbenhavnske Capitalister, der efterlode sig saa mange Tønder Guld, have været de lykkeligste Mænd i Kjøbenhavn, thi der vare de unegteligen de rigeste Privatmænd af borgerlig Stand. Men det er Gud og hver bekjendt, at de, med al deres Guld, begge endog manglede een af de Lyksaligheder, som Hyren ved Ledet nyder, den huuslige. — Imidlertid maa man dog sande det Tydske Ordsprog: "nach Geld schreyet die Welt", og næsten enhver, blandt Høie og Lave, troer bestandig, at Penge ere en Talisman for Alt og mod Alt. "Naar jeg kun havde 100 Rdlr.", raaber den fattige Haandværksmand; "vilde jeg prise mig lykkelig" — "naar jeg kun havde min Ostindiefarer lykkelig hjemme, vilde jeg være fornøiet", raaber Kjøbmanden." Disse Daarer, som bestorme Himlen med deres Ønsker, ville ikke tilstaae, at den ene ligesaa lidet vilde blive lykkelig ved at faae de 100 Rdlr. som den anden fornøiet ved at see sin Ostindiefarer paa Toldboden. Men ingen er desuagtet saa kortsynet, at han jo indseer det; kun faa troe for Alvor, at Pengene virkelig kunne gjøre Mennesket lykkeligt; thi man seer alt for mange Exempler paa, at rige Folk, ligesom Silkeorme, arbeide paa deres egen Grav; at Hypochondrister, Melancholister og Podagradister, og saa meget der ender sig paa ister, næsten kun findes blandt de Rige og saakaldte Lykkelige. Men desuagtet hige de fleste dog efter Penge og Rigdom;

for at faae dem tillader mange sig Alt. Man klavrer over Themis's, Minervas, ja selv Jupiters Tempel, for at kunne komme til Plutus's, der i en lang Frastand glimrer af Guld og Ædelstene, og i Nærheden ikke bestaaer af andet end forgyldte Fjælle.

Det vil maaskee forekomme mine Læsere besynderligt, at jeg her taler om saa trivielle Ting, der hidtil forgjeves have været omprækede, omskrevne og omqvædede saa utallige Gange — Ting, som hver Mand veed og ingen mere gider høre noget om. Dette har jeg fuldkomment betænkt, førend jeg satte Pennen til Papiret. Men netop fordi dette for Menneskenes Rolighed saa vigtige Æmne saa ofte uden Nytte har været paa Bane, troer jeg at det ikke tidt nok kan omtales. Om mine Ord kun virkede paa een blandt tusinde, saa er dette mig allerede mere end nok. Naar jeg staaer paa Alfarveien og seer ti Mennesker efter hinanden snuble over en Steen, bør jeg dog advare den ellevte, om end de ti første ikke have ændset min Advarsel.

Man har skildret os den vise Diogenes som en Daare, der ved alle Leiligheder udsatte sig for den Athenienfiske Pøbels Spot, blot for at glimre ved taabelige Særheder; man har forfalsket de Anecdoter, Sagnet har levnet os om ham; men selv under denne Forfalskning skimter man den sande store Mand: Tarvelighedens første Lærer, og Menneskeslægtens sandeste

practiske Philosoph. Havde han levet blandt os, havde hans Lærdomme maaskee neppe havt nogen bedre Skjebne end i Athenen; Spot og Forfølgelse havde blevet hans Løn, endskjønt neppe nogen Tidsalder har trængt mere til hans System end netop vor, der handler saa ganske imod det.

Han gik ud fra den Grundsætning, at jo mere man kan undvære, des lykkeligere er man; vi gaae i Almindelighed ud fra den Grundsætning: jo mindre man kan undvære, des lykkeligere er man. Han slog sin Drikkeskaal itu da han saae at hans hule Hænder kunne gjøre samme Nytte, naar han vilde lædske sin Tørst ved Kildevældet; vi slaae vor Drikkeskaal itu, var den end af det fineste Porcellain, fordi vi i dens Sted ville have een af Sølv og af samme Form som vor rige Naboes. Der behøves ikke nogen stor Philosophie til at indsee, hvilken af disse Grundsætninger der leder til Lykke og Sjelefred. Hiin Vises Maal laae lige for hans Øine; vort Maal er en Lygtemand, der bestandig rykker videre frem ligesom vi troe at nærme os den. Den leder os ind i tusinde Labyrinther, som ofte tvinge os til at ønske Døden, for at komme ud af Vildereden.— Enhver, der betragter sine henrundne Barndoms Dage — den Tid, "da hans hele Krop var knap en Alen lang" — som sit Livs Guldalder, burde eftertænke, hvorfor han den Gang følte sig saa lykkelig paa sin Kjephest og saa rig ved sine Tinsoldater. Han vilde da finde, at vore indskrænkede Ønsker og

vort Ubekjendtskab med det Metal, som vi i en voxen Alder sætte saa stor Priis paa, udgjør i den Alder vor Lykke. Oldingen kunde i den Henseende lære meget af Barnet, og lykkelige vilde vi alle være, dersom vi noget sildigere ophørte at være Børn.

Sandt er det, med Penge kan der stiftes uendelig meget Ondt. Med Penge kan man tænde Borgerkrigens Morderfakkel i fredelige Lande, bortmeie Mennesker i Tusindetal, ægge Broder mod Broder, styrte Uskyldigheden i Afgrunden, trodse Retfærdigheden, kort sagt, skabe sig et satanisk Rige paa Jorden. Men hvor lidet kan man derimod befordre sin indvortes personlige Lykke ved Penge? For Millioner kan man ikke kjøbe sig et eneste Solgran Sundhed eller Sjelefred, ikke en eneste Times Søvn i mørke og urolige Nætter, ikke en eneste Minuts Frist, naar Parcen vil overskjære Livets svage Traad. Hvad er altsaa i Henseende til vor egen personlige Lykke dette usle Metal, naar vi ene paa dette vil bygge vor Lykke og vort Haab? Naar vi ikke vil søge disse i høiere og ædlere Gjenstande, som endnu i Dødens sidste Stund beholde deres Værd, og som Menneskeslægten følte sig lykkelig ved, længe førend Guld-Slangen fordrev den fra det sande Paradis?

Desuagtet kan man ikke negte Pengenes Værd og Nødvendighed, naar man blot betragter dem som et Middel til at fremme sin egen og andres Gavn. Men vor Tidsalder be-

tragter dem som Maal, ja som Hovedmaal, og det er sørgeligt. Derfor ere Penge nu omstunder den eneste justerede Vægt, hvormed Fortjenester veies. Man ærer ikke saa meget den Rige for det Gode, han med sin Rigdom kan stifte, som man i Grunden frygter ham for det Onde, han kan virke dermed. Paa andre Maader kan man ikke forklare sig det Phænomen, at selv retskafne Mennesker bukke sig dybt for den Rige, naar de blot høre, at han er rig, om de end ingensinde haabe at høste Fordele af hans Rigdom. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fortsættelse af Breve om Trondhjem. (See No. 41). I Nærheden af Hospitalet var Daarekisten, hvor der, da jeg saae det, vare 15 Elendige. De fra Landet underholdes paa Fogderiernes Bekostning, hvorfra de ere; de fra Staden af Hospitalskassen. Stuerne vare lyse og rene, og Bygningen ligeledes anlagt paa en høi og luftig Plads. Den Familie, som var ansat til de Ulykkeliges Pleie, skulde for enhver af de Vanvittige have 12 Skill. til daglig Underholdning; men dette synes at være vel lidet og langtfra ikke tilstrækkeligt. — — Jeg gaaer herfra over til den rigeste Stiftelse i Trondhjem, det saakaldte Angell's-Kloster. Denne Stiftelse er en smagfuld og beqvemt opført, grundmuret, Bygning af 2 Etager, hvor 16 uformuende Enker eller ugifte Fruentimmer, enten af Borger-, geistlig Stand, eller Rangspersoner, have frie Bolig, og aarlig 80 Rdlr.; Brændet maa de selv kjøbe. Her er en stor Plads kjøbt til Have, men som endnu ikke er indrettet. — Enhver i denne Stiftelse har her to Stuer, et Kjøkken, Kjelder og Brændekammer. Her er og en Liigstue, en smuk og lys Sal, hvor hver anden Torsdag Commissionen for det Trondhjem-

ke Fattigvæsen samles. Paa Salen seer man Stifteren Thomas Angells, hans Faders og Farfaders, Portraiter. Ved denne Stiftelse er en Forstander med 500 Rdlr. aarlig Løn, som og har 80 Rdlr. til Huusleie og Skrivermaterialier, og 60 Rdlr. til et Contoirbud. En Opvarter og 2 Piger, den første med 52 Rdlr. og de 2 sidste med 35 Rdlr. Løn ere her ansatte. — — Tæt ved dette Kloster ligger Stiftelsen St. Jørgens Huus kaldet, stiftet 1616 af Lehnsherren Claus Daae. Her ere 16 gamle Fruentimmer, som maanedlig have 2½ Rdlr. og aarlig hver 3 Rdlr. til Brænde. Bygningen er meget gammel, men holdes dog godt i Stand. Her er en ret smuk Have. Enhver Lem har her sit lyse og rolige Kammer, men 4 har Kakkelovn fælles i en Gang uden for Kammeret. Fire have dog Ovn og Stuer her hver for sig, men paa 3 Steder i denne Stiftelse have 4 fælles en Ovn. Til denne Stiftelse skjenkes aarlig ikke ubetydelige Gaver af Indvaanerne. — Tager jeg ikke feil, saa har jeg nu opregnet alle Staden Trondhjems offentlige Bygninger; et Sygehuus for Stadens Fattige undtagen, som og er oprettet af de Angellske Stiftelser, hvor de have frie Værelser, Senge, Læge, Lægemidler, Underholdning og Pleie. Bing nævner rigtig nok i sin Norges Beskrivelse, Side 765 en Stiftelse, Wesselstuen kaldet, for 7 fattige Enker, men denne Stiftelse existerer ikke mere; Bygningen faldt af Elde, Huset solgtes, og Pengene for det, 132 Rdlr. 62 ß., tilligemed denne Stiftelses kontante Beholdning 700 Rdlr. lagtes under Fattighusets Legat. — — Før jeg alligevel ender disse Efterretninger, vil jeg endnu nævne to offentlige Bygninger i Trondhjem. Den ene er Stiftsretens prægtige Gaard, som, omendskjønt den kun er af Træe, dog har Udseende af et Kongel. Pallads, bygt for en 30 Aar siden af den rige Geheimeraadinde Schiøler, og har kostet over 60,000 Rd. Denne prægtige Bygning solgtes i Aaret 1800 til Regjeringen for 10,000 Rdlr., som bestemte den til Sæde for Stiftamtmanden og Stiftretten. Værelserne der ere 7 Alen høie og prægtigt betrukne med Atlas. Efter Stiftamtmanden Grev Moltkes Forslag til det Kongel. Rentekammer af 29 Julii f. A. ere 200 Rdlr. bestemte til aarlige Reparationer, og hvert tiende Aar 500 Rdlr. Justitiaren og Præsidenten der i Staden skulde aarligen meddele Attester for, hvorledes Gaarden vedligeholdes. (Fortsættes).

Hr. Didelot, forhen Pallads-Præfect og siden Keiserlig Gesandt i Studtgardt, er udnævnt til Fransk Minister ved det Danske Hof i General Victors Sted.

I Geneve døde d. 8 f. M. den for os Danske saa høist mærkværdige Paul-Henri Mallet i en Alder af 77 Aar. Han var født i Geneve 1730, og har været Professor i de skjønne Videnskaber ved Kjøbenhavns Universitet, Medlem af Academierne i Upsal, Lyon og Cassel, det Celtiske Academie i Paris og Prof. i Historien ved Academiet i Geneve. Hans Hovedværk er Histoire de Dannemark hvortil endnu kan regnes hans Monumens de la Mythologie & de la Poesie des Celtes, hvori han har leveret en fortræffelig Oversættelse af Edda. Han har ogsaa udgivet Hist. de Hesse, 3 Voll., Hist. de Brunswick, 3 Voll., Hist. de Suisse, 4 Voll. Hans sidste Arbeide er Hist. de la Ligue anséatique, 2 Voll., 1805. Den eneste complette Udgave af hans Historie om Dannemark er fra 1787. I den sidste Urolighed i Geneve mistede han sin Formue. Blandt den nuværende Krigs mange ulykkelige Virkninger var ogsaa den, at Mallet mistede begge de Pensioner, som den afdøde Hertug af Brunsvig og Landgreven af Hessen havde forundt ham.

Udenlandske Efterretninger.

I den store Orcan, som rasede d. 18de f. M. ved Amsterdam, ere ialt 50 til 60 større og mindre Fartøier deels komne paa Grund, deels blevne meget sønderslagne og stærkt beskadigede. Blandt de Beskadigede var det Danske Brigskib Haabet, Capit. Namens. — Paa samme Tid herskede ogsaa en Orcan ved Deal, som ødelagde alle de Skibe, der laae i Dünerne.

Zadig & Comp. i Hamborg har d. 2 d. M. erklæret sig insolvent med 556810 Mk. Bco.

Efter den Franske Regjerings Befaling tages nu den mærkværdige Hercules i den Hessiske Lysthauge ved Slottet Weissenstein fra hinanden, for at føres til Paris. Den er 30 Fod høi og staaer paa en af vældige Steen opreist Pyramide, hvorfra man har en viid Udsigt. Pyramiden er anbragt ovenfor en kostbar Cascade med mange Vandfald.

Ved Breslaus Beleiring have de Franske kastet over 10,000 Bomber, Haubitsgranater og Canonkugler ind i Staden, men de Beleirede besvarede dem med 5—6 Gange saa mange.

De Preussiske Krigsfanger deeltoge ved deres Ankomst til Saint-Diez i Carnevalsfesten. De forklædte sig som Pibere, Trommeslagere ꝛc., droge igjennem Byen, gjorde Holdt uden for Øvrigheds-personernes Huse, og raabte: den Franske Keiser og alle Franske leve!

En overordentlig Courer, der skulde gaae fra Warschau til Paris, druknede med sin Hest i Rhinen, men Depecherne bleve reddede.

I Neapel oprettes et Compagnie Frivillige til Hest, som skulle drage til Polen. De udrustes paa Kongens Bekostning, og hver Frivillig faaer af sin Familie en aarlig Pension af 100 Sølv-ducater.

Tre Brødre og en vis Geraso ere nyligen blevne henrettede i Neapel. De havde i Aaret 1799 begaaet et grusomt Mord paa endeel syge og lemlæstede Franskmænd, som, kommende tilbage fra Ægypten, saae sig nødsagede til at lande i Neapel. Morderne bleve i det sidste Oprør i Calabrien pel. Morderne bleve i det sidste Oprør i Calabrien røbede, da man fandt hos dem adskillige Ekker med Breve fra Franske Militairpersoner til deres Paarørende i Frankrige.

Paa et Bal ved Carnevalsfesten i Mailand var Vicekongen klædt som en Confecthandler, og uddeelte kostbare Foræringer blandt Damerne.

Desarcis, een af de første Advocater i Paris, har taget sig selv af Dage, fordi en vis B. havde bagvasket ham.

Statsbegivenheder.

Fra Krigsskuepladsen er siden de sidste meddeelte Efterretninger intet vigtigt Nyt indløben. De seneste Efterretninger fra det Franske Hovedqvarteer ere fra Liebstadt, en liden By i Østpreussen, i det Königsbergske Departement. I den sidste Træfning ved Ostrolenka, $11\frac{1}{2}$ Mile fra Warschau, mellem den Franske General Savary og den Russiske Gener. Essen, have Russerne mistet 3 Canoner, 2 Faner og 1200 Fanger. Deres hele Magt bestod af 30,000 Mand, hvoraf 8000 Mand commanderedes af Prinds Italenski (en Søn af den bekjendte Suwaroff), som blev farlig saa-

ret. Ligesom i Lübeck fegtede man ogsaa her i Gaderne i Ostrolenka. Russerne efterlode over 1500 Døde paa Valpladsen, og de Franske forfulgte de Flygtende paa en Strækning af 3 Franske Mile. Den Franske Brigadegeneral Campana blev dræbt og General Rigaud saaret. — I Posen høitideligholdtes d. 21de f. M. Seieren ved Eylau; om Aftenen var Staden illumineret. Endeel af de Sachsiske Hjelpetropper ere ankomne i Posen, og gaae, som det hedder, til Thorn. — De Badenske Tropper skulle have faaet Ordre, at marchere til Danzig. — Et Preussisk Corps paa 500 M. Infanterie og 200 M. Cavallerie, som hørte til Garnisonen i Colberg, havde d. 16de f. M. gjort et frugtesløst Angreb paa Byen Stargard. — General Dombrowski har under d. 1ste d. M. ladet udgaae en Proclamation til alle Tydske Indvaanere i Polen, hvori han formaner dem til at holde sig rolige og vise Troskab mod Staten. De, som derimod correspondere med Fienden, begaae Forræderie mod Tropperne, udbrede falske Efterretninger, eller gribe til Vaaben, skulle paa Stedet skydes.

I Udine vrimler det af Militair, og det hedder, at 30,000 Mand skulle gaae til Dalmatien.

Portens vidtløftige Krigserklæring mod Rusland er udstædt d. 5 Jan. 1807. Den er forfattet i de haardeste Udtrykke, og Rusland beskyldes deri for, at have undertrykt Nabomag[illegible]ne og overtraadt Tractaterne. De fornemste Ankeposter ere: at Rusland med Magt og uden Ret har tilegnet sig Crim og Georgien; at dets Consuler i Ottomanske Stæder have forledet Portens Betjenter til at handle imod deres Pligter, og bemægtiget sig ved List mange Ottomanske Undersatter og Skibe; at det har understøttet de oprørske Servier ved at sende dem Munition og Penge; at det under Paaskudet, at sende sine Tropper i Tiflis en eneste Gang Mundprovision, lod talrige Tropper med Canoner indskibe i Phasis og bemægtigede sig Castellet Anakava; at det imod Conventionen har sendt mange Tropper til de syv Øers Republik, givet den en i Petersborg forfattet Constition, behandlet den som sin Eiendom, og taget de der henflygtede Romelier og Røvere under sin Beskyttelse; at det har misbrugt sine Krigsskibes Fart igjennem det sorte Hav, ladet hemmeligen Tropper hverve i Albanien og sendt dem i Forening med

sine, uden Portens Vidende, til Italien; at det har opvakt Oprør i Montenegro, uddeelt Patenter i Wallachiet og Moldau, tilegnet sig Undersaatter uden Tal, og behandlet disse to Provindser egenraadigen; at det har modsat sig Woiwodernes Afsættelse i Moldau og Wallachiet, og villet tvinge Porten til atter at indsætte dem; at dets Tropper midt i Freden have betraadt det Ottomanske Gebeet, og bemægtiget sig Fæstningerne Bender og Chotzim.

Landstænderne i det Hessiske have Haab om at vedblive, da Frankrige har samtykket i, at de paa deres Credit aabne et Laan, hvormed Contributionen skal betales.

I Marchal Massenas Fraværelse commanderer Gener. St. Cyr i Italien.

Storadmiralen af Castilliens Værdighed er forbunden med en Indkomst af 2 Mill. Gylden.

I afvigte Aar ere i 9 offentlige Sygehuse i Wien 49,000 Mennesker blevne behandlede, og Halvdelen underholdt uden Betaling. Af disse døde kun 4616, altsaa af 100 neppe 10. Men sørgeligt er det at høre, at der af de 1872 Hittebørn, som havdes i Pleie i Hittebørnenes Hospital, og de 3155, som bleve optagne, i Slutningen af samme Aar, 3802 ere døde. Man kan altsaa regne, at kun 53 af 5070 vare endnu i Live. Aarsagen dertil skal ligge deri, at kun $\frac{1}{16}$ af disse Børn opdrages i Hospitalet, og alle de øvrige derimod i Wiens Forstæder *). Men i Waisenhuset, hvor der i afvigte Aar befandtes 1428 Børn, døde derimod kun — 13! hvilket vidner om, at denne Indretning maa have naaet sin høieste Flor. De barmhjertige Brødres Orden, som pleier Syge, uden Hensyn til Religion, havde i samme Aar i hele Østerrige optaget i sit Hospital 16,800 Syge. Af disse ere 14,849 udgaaede (og følgelig kun 1957 døde), som er et betydeligt Antal, naar man betænker, at det kun er de meest hjelpeløse og forladte Syge, som tage deres Tilflugt til dette Hospital.

*) Det vilde være at ønske, at ogsaa Fødselsstiftelsen i Kjøbenhavn vilde aarligen bekjendtgjøre, hvor mange der døer af de Børn, som udsættes paa Landet.

I Indledningen til den Forordning, som Kongen af Preussen udstædte d. 1 Dec. f. A. siges blandt andet, at han ved den næsten fuldkomne Opløsning af det Preuss. Armeecorps, som rykkede i Feldten mod Frankrige, og ved den fuldkomne Mangel paa paalidelige Efterretninger, ikke har seet sig istand til at skille det Sande fra det Falske, Rygter fra Kjendsgjerninger, eller at belønne og straffe efter Fortjeneste.

For omtrent 3 Aar siden nedsatte Erkehertug Carl i Wien, en Militair Commission, der skulde undersøge Alt hvad der angaaer Brændebesparelsen i Casernerne og offentlige Statsbygninger. Den har nu endt sine Forhandlinger, og Resultatet deraf er, at der, efter Keiserens Befaling, indføres i alle Militair- og Statsbygninger sammensatte Besparelsesovne 2c.

Hospitalet for Hittebørn i Wien er forbunden med et Amme- og Kokoppe-Institut. Af disse Ammer ere i afvigte Aar 212 blevne ansatte hos forskjellige Familier. — Et saadant Amme-Institut trænger Kjøbenhavn høiligen til.

Berlin d. 1 Martii. Fr. Saherr og George Wilhelmi, begge Under Lieutenanter ved det Grävenitzske Regiment, der, som Krigsfanger paa deres Æresord, vare indbefattede i den af Førsten af Hohenloh i Prentzlew sluttede Capitulation og ikke vare udverlede, bleve fangne med Vaaben i Hænderne blandt Partiegjængerne i Christianstadt, som for et Øieblik have i Neumark begaaet Straterøverie og forstyrret adskillige Sognes Rolighed. Disse Officierer bleve førte til Küstrin, og bragte for en Militaircommission, der bestod af en Escadronchef, 3 Capitainer og en Lieutenant, foruden en Lieutenant som Referent. Efterat de Anklagede vare blevne overbeviste om deres Forbrydelse, og selv havde tilstaaet, at de vare skyldige, krævede den militaire Ære og de imellem civiliserede Nationer gjeldende Love, deres Afstraffelse. De bleve dømte til at miste Livet, og Dommen endnu samme Dag fuldbyrdet.

Danske og Nordamericanske Skibe tilføre nu Kongeriget Neapel mange Colonieproducter, uden at Engellænderne anholde dem.

Efter Breve fra Berlin af 2 Martii er hidtil intet forefaldet ved Storarmeen, og det Keiserlige Franske Hovedqvarteer var i Osterode.

Den Tydske Førsteprimas anvender hele Fonden af det ophævede Kloster Schmerlenbach til at stifte et Seminarium for unge Geistlige.

I Stor-Hertugdømmet Baden existerer et Selskab af Læger, som om Sommeren samles to Gange og om Vinteren een Gang hver Maaned, for gjensidigen at meddele hinanden medicinsk-chirurgiske Kundskaber, Erfaringer og Jagttagelser. Hvert Medlem er under Mulct forpligtet til at møde i Forsamlingen. Een af Selskabets Hovedforretninger er at hjelpe de Syge, som søge Raad hos det. Det tæller 10 Medlemmer.

I en Note til de udenlandske Ministre har Porten erklæret, at spærre Canalen ved det sorte Hav indtil Omstændighederne forandre sig. Det skeer blandt andet for at afskjære Rusland al Forbindelse med det Ottomanske Rige, og hindre det i at sende Munition til sine Havne ved det sorte Hav.

I Frankrige er det blevet Galeislaverne forbudet, at opholde sig, efter udstaaet Straf, paa noget Sted, hvor der findes et Keiserligt Slot.

Stormen d. 18 f. M. oprykkede paa det flade Land i Flandern mange tusinde Træer med Rødderne, og drev Sneen paa mange Steder sammen i Bunker paa 10 til 12 Fods Høide, hvorunder Mennesker og Kareter ja endog Huse bleve begravede.

Justitsraad Schow forelæste i Videnskabers Selskabets Møde d. 6 Martii en Afhandling, hvori han oplyste og besvarede det Spørgsmaal: i hvilken Henseende kan det Græske og Latinske Sprogs Studium især bidrage til det Danske Sprogs Cultur?

I Kjøbenhavn har der aldrig været saa mange Bryggergaarde tilfals som i denne Tid. De falbydes for Priser, som maa sætte enhver, der har været Vidne til, hvorledes Bryggergaarde bleve betalte for adskillige Aar siden, i største Forundring. En Bryggergaard sælges nu for 15 til 12,000 Rdlr. Aarsagen dertil ligger især deri, at kun faa Bryggere, siden Ligningens Ophævelse, finde deres Regning ved at brygge. Dertil kommer endnu, at mange Søfarende, Capitalister rc. tilforn ikke vidste at anbringe deres Penge sikkrere og bedre end ved at sætte dem i en Bryggergaard. Men da nu endeel

af disse ere døde, og deres efterladte Enker af forskjellige Grunde ikke see sig istand til at fortsætte denne Haandtering, saa søge de naturligviis at blive af med deres Bryggergaard. I Almindelighed kjøbes de af Bryggersvende, Brændeviinsbrændere rc., der bedre forstaae at knibe Muskaten. Nyligen blev der solgt en Bryggergaard for 12,500 Rdlr.

I Indbydelsen til den forhen omtalde antiquariske Beskrivelse over Samsøe siger Grev Danneskjold, at uagtet det meste, som af Historien kan være bekjendt, at denne Øe er undergaaet, vel findes hos Resen og Thura, saa er det dog mueligt, at nogle hidtil ubekjendte Efterretninger herom kunne siden være fundne, og at de allerede existerende kunne sammensættes i en bedre Form og til en interessant Afhandling. Greven har derfor anmodet det Skandinaviske Selskab om at udsætte for hans Regning en Præmie af 100 Rdlr. (foruden 100 Rdlr. til Reiseomkostningerne rc.) for en historisk Bearbeidelse af de samtlige Efterretninger, som alt haves eller endnu kunne samles angaaende Samsøes gamle og nyere Historie indtil 1675, med fornemmelig Hensyn til de 4 gamle Slotte: Brattingsborg, Visborg, Blafferholmen og Hjortholmshuus, som have været paa Samsøe (det sidste paa en nærliggende Øe), og af hvilke, nemlig de to første og det sidste, ikke ubetydelige Levninger ere tilbage. — Samsøe er een af de Øer, hvis Undersøgelse aabner en viid Mark for Oldgrandskeren. Man formoder, at Øen i Hedenske Tider især har tjent Sørøvere til Tumleplads, da dens Beliggenhed imellem det store og lille Bælt gjorde den særdeles bequem dertil. I Peder Syvs Kjæmpeviser omtales den derfor ofte. Allerede i den Islandske Ovarods-Saga fortælles en fabelagtig Historie om Kjæmpen Ovarod, som havde boet her. Med mere Vished vides, at Waldemar I. engang holdt Jagt, og Knud VI. og Waldemar II. Herredag paa Samsøe. — Christian V. forærede den til Griffenfeld, da han ophøiede ham til Greve. — Slottet Brattingsborg og Visborg ere berømte i Kjæmpeviserne. Det første blev 1288 ødelagt i Marsk Stigs Oprør.

Cosakkerne, som i denne Tid saa ofte omtales i Aviserne, bestaae af forskjellige Folkeslag, men have næsten alle eens Sæder, ere i Almindelighed af middelmaadig Størrelse, bære et meget kort Knebelsbart, og rage Hovedet ligeindtil Tindingen, hvor de lade noget Haar voxe. De bære en Kappe af Peltsværk, en lang Kjole, store Pantalons og Halvstøvler. Deres Vaaben er en Lantse paa omtrent 12 Fods Længde, et Par Pistoler og en meget krum Sabel. Deres Heste ere meget smaa, men særdeles vævre; de galoppere aldrig i lige Linie, men i Bugter, og dette gjør deres Angreb saa meget farligere, især for Cavalleriet. I det Hele have de stor Lighed med vore Bosniakker. Naar de retirere lægge de deres Lantse paa Skulderen med Spidsen vendt mod Fienden, som de gjennembore dermed, naar denne mindst tænker derpaa. Da der aldeles ikke hersker noget Slags Disciplin iblandt dem, saa har man ikke kunnet lære dem at manoeuvrere i Escadroner, og de bruges derfor kun til Skjermydsler, hvori de ere meget øvede. Man lader dem forfølge den flygtende Fiende, som det under en saadan Forfølgelse næsten er umueligt at samle sig igjen. De ere fortræffelige til at plyndre et Land, gjennemsnuse en Skov, kort sagt, til alt Slags Patrouillering; deres Snildhed i den Henseende, som er Frugten af en lang Øvelse, er høist beundringsværdig. Naar de undersøge de Steder, som fiendtlige Tropper kort i Forveien have gjennemstreifet, kunne de nøie bestemme, hvor mange Heste der er passeret. Endeel af dem lægge Mærke til Corpsets Bevægelser i en overordentlig lang Afstand; Andre lægge sig ned paa Øret og kunne meget langt borte høre Menneskers og Hestes Gang. De ere istand til at blive en heel Dag under Vaaben, uden at yttre mindste Misfornøielse. De ere utrættelige i at udmatte Fienden, fornemmelig naar de kunne gjøre sig Haab om Bytte, og de lade sig nøie med lidet. De behøve ikke at forsyne sig med Foder for deres Heste, thi disse kunne ligesom de selv, godt taale Hunger og Tørst. De Donske Cosakker udmærke sig meest, og udgjøre et vigtigt Corps. Deres Høvedsmand, som kaldes Hettmann, har en uindskrænket Magt, og een af disse Hettmannere, Jewremoff, har gjort Rusland store Tjenester. Han

forenede Tapperhed med Rigdom og havde 100000 Rubler i aarlige Indkomster, som han deelte med sine Krigscammerater. — De Donske Cosakker bestaae af 24,976 Mand, de Orenburgske af 9932, de Astracanske af 4340, de Tobolske af omtrent 9553, ialt 48,800 Mand.

Crimm, som i denne Tid er af saa stor Vigtighed, kom i Aaret 1783 til Catharine II. da Chan Schachin Gerai overlod hende sine Besiddelser, efter en Tractat, som Porten d. 8 Januarii 1784 stadfæstede. Derved fik Rusland et Land, som aabnede det Veien til det sorte Hav og satte det istand til at true Porten ved den første den bedste Leilighed. Crimm har faa betydelige Stæder. Sebastopel er den fornemste Stad, og dens Havn, som har stærke Batterier, er een af de bedste Havne i Europa. Herfra kan man i 72 Timer komme til Canalen ved Constantinopel. Det fordum berømte Caffa, som nu hedder Feodosia, ligger ved Bredden af det sorte Hav, og er nu kun en Ruin. Odessa er bygt 1803 og har 800 Bygninger og 4 til 5000 Indbyggere. Handelen fra Crimm paa det sorte Hav bragtes først i Korstogstiderne i Flor ved Genueserne og Venetianerne, i hvis Hænder den ene var. Ved de blodige Krige, som opkom imellem disse, bleve Genueserne indtil Constantinopels Erobring af Mahomed II. i Besiddelse deraf. Denne fordrev dem fra Crimm, og Handelen trak sig aldeles bort derfra. Da Peter d. Store henvendte sin Opmærksomhed paa Ruslands Handel, maatte han naturligvis tænke paa Landene ved det sorte Hav; han indtog derfor Asow, men maatte siden igjen udlevere det; hans Efterfølgen lykkedes det først at udføre hans Plan. Ved de Floder, som flyde ud i det sorte Hav, og hvorved man fra Canalen kan komme til Archipelagus og Middelhavet, hænger Crimm sammen med alle Lande paa Jorden. Dette tilbyder mange Handelsfordele. Det kan handle fra det nordlige Europa paa Persien og Indien, og faae det sydlige Europas Producter igjennem Dardanellerne. Det kunde gjøres til en almindelig Stapelstad, hvor Alting kunde indføres og udføres. Den, som besidder Crimm, er tillige Herre over Passet ved Constantinopel.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 44.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 14 Martii, 1807.

Penges Værd.

(Sluttet.)

"Da Hippomakus — anfører Plutark i sin Afhandling om Begjerlighed efter Rigdom — engang hørte Adskillige rose en høi Mand, fordi hans lange Arme gjorde ham vel skikket til Nævekamp, sagde han: ja, dersom Priisbelønningen var ophængt, og den skulde tages ned; man kunde ligeledes svare dem, der anseer smukke Landeiendomme, store Bygninger og mange Penge for den høieste Lykke: ja, dersom Spørgsmaalet var om at kjøbe Lyksaligheden og den var tilfals." — Der gives saa mange, som engang have været uformuende og nu ere rige. Til deres Domstoel appellerer jeg; de ville bedst kunde sige: om de tilforn ikke følte sig ligesaa lykkelige ved lidet som nu ved meget.

Vore Begjerligheder have den besynderlige Egenskab, at deres Regenerationskraft er uden Ende; det ene Ønske avler bestandig et andet, og Alting taber sig med Tiden, kun ikke vore Begjerligheder; de forfølge os, under forskjellige Skikkelser, lige til Graven i en uafbrudt Række. Jo høiere man kommer, des større Synskreds faaer man; jo større Synskreds, des flere Ønsker; og disse stige bestandigen i et ulige Forhold til vore Evne at tilfredsstille dem. De første ligne en Kjæmpe, den sidste en Dverg; førend Dvergen har gjort eet Skridt, har Kjæmpen gjort ti.

Virkeligheden er den største Fiende af vor Lyksalighed, ligesom Nydelsens Øieblik er Glædens Grav. Saalænge Haabet viser os den Lykke, Rigdommen kan yde, i sit Tryllespeil, glæder vi os ved den blotte Tanke, at kunne blive rige, men naar Sandheden viser os den i sin hele nøgne Virkelighed, finde vi at den er et — Phantom. Haabets Rige er en Republik, der optager saavel den Rige som den Fattige, saavel den Lykkelige som den Ulykkelige i sit Skjød, og aldrig forlader det os, uden i Forening med Livet. De lede os hver ved sin Haand med søsterlig Samdrægtighed. Dersom det altsaa var mueligt at lægge Summaen af den Riges og den Fattiges behagelige Følelser paa Vægtskaalen, og at bestemme, efter dette Resultat, Summaen af deres Lykke, saa vilde man maaskee finde, at Naturen her, som i Alt andet er den upartiske Moder. Betleren i sine

Laser har ligesaa godt lykkelige Øieblikke som Regenten i sit Purpur; thi ingen er Herre over sine Indtryk over Følelser. Hvo kan tælle disse Øieblikke, uden den Evige?

Ligesom de fleste Mennesker troe, at Penge lede til Lyksalighed, saaledes mener næsten og enhver, at intet er lettere end at anvende dem paa en tilbørlig Maade, endskjønt der dog findes saa faa, som forstaae denne Konst. De Fleste anvende dem urigtigen, og hos mange blive de endog en Kilde til meget Ondt. Den ene nedgraver dem og gjør dem unyttige for sig selv og andre; den anden bortødsler dem, og føler siden deres Savn saa meget stærkere, som han ikke er vant til at undvære dem. Næsten alle lære for seent, ja aldrig at gjøre det rigtige Brug af Penge. Man har skrevet Bøger nok om den Konst, at erhverve sig dem, men ingen har lært os den Konst at anvende dem rigtigen. Enhver, som ikke er rig, siger: "naar jeg først havde Penge, skulde jeg nok vide at anvende dem"; men det gaaer ham her som den Syge, der bestandigen siger: naar jeg først er frisk, skal jeg nok vide at sætte Priis paa Sundheden; men neppe er han kommen paa Benene, førend han har glemt, at han har været syg. Penge ligne en Drik, som jo mere man troer at lædske sig dermed, des tørstigere bliver man. Det synes som Naturen selv har nedlagt denne umættelige Begjerlighed hos de fleste Mennesker, for at holde Ligevægt imellem den Rige og den Uformuende. Hvad den sidste ønsker i det Smaa, det ønsker den første i det Store. Blot af denne Grund burde Rigdom aldrig betragtes som Maalestok for den menneskelige Lyksalighed, eller som Maalet for vore Bestræbelser. — Til Slutning vil jeg her anføre et østerlandsk Sagn, som synes passende til at ende disse Betragtninger.

En Persisk Sultan, som idelig havde hørt mange af Ispahans Indbyggere, deels mundtligen, deels skrivtligen klage over deres Forfatning, havde allerede som tilkommende Kronarving besluttet, ved sin Tronbestigelse, at hjelpe alle sine trængende Residencebeboere paa eengang. Dagen efterat han var bleven hyldet lod han bekjendtgjøre, at alle disse Trængende skulde indfinde sig i hans Skatkammer paa en bestemt Dag og til et bestemt Klokkeslæt, da man vilde lade enhver faae saa mange Penge, som han med Eed kunde godtgjøre, at behøve, for at være fornøiet. Den berammede Dag kom. Der indfandt sig Skarer af Trængende, og neppe var det halve Antal af dem blevet tilfredsstillet, førend det rige Skatkammer, der forhen betragtedes som uudtømmeligt, var udtømt. Med Lommerne fulde af Guld gik de Lykkelige bort, forfulgte af de Utilfredsstilledes misundelige Øiekast. To Aar derefter vilde Sultanen overbevise sig om, hvor meget hans Velgjerninger virkelig havde bidraget til hans Undersaatters Lyksalighed. Han lod bekjendtgjøre, at hvo, som iblandt dem, han havde hjulpet, med Eed kunde godtgjøre, at være meest fornøiet med sin Forfatning, skulde indfinde sig, og faae en Belønning af 100 Zechiner. Dagen kom, og allerede to Timer førend det bestemte Klokkeslæt var Slotsgaarden opfyldt med Mennesker. Forbittret raabte nu Sultanen til den forsamlede Hob: Ulyksalige! forlader i Øieblikket min Kongelige Borg! Nu seer jeg, at I vare mine Velgjerninger uværdige. "Dersom en eneste af eder havde været fornøiet med sin Forfatning, havde han ikke indfundet sig her."

I Anledning af Stykket om Vexelcoursen i No. 42.

(Efter Indsendt.)

Endnu kunde tilføies i Anledning af ovennævnte Stykke, at den i Dannemark saa høit stegne Forbrugelse af udenlandske Natur- og Konstproducter nødvendigen fordrer en Forandring, dersom Staten ikke skal lide alt for meget derved.

Lader os tænke os et halvt Aarhundrede tilbage i Tiden, da Landet endnu ikke eiede nogen Fabrik, som fortjente at nævnes; da man byggede Slotte, Palaier, mange Krigsskibe, Holme og Dokker, anlagde Havne og gjorde Tog til Marocco; da Dannemark ikke producerede halv saa meget som nu, da vor Fragthandel var ubetydelig imod hvad den er nu, da man uden for Kjøbenhavn fik næsten alle fremmede Varer fra Lübeck, hvorimod Kjøbenhavn nu for mange Stæder er hvad Lübeck fordum var for Dannemark, nemlig Aarene 1750 til 1755, hvor de Danske Producter vare i meget lav Priis og intet udenlands fra kunne virke paa vor Pengecours — i alle disse Aaringer stod Coursen imellem Kjøbenhavn og Hamborg fra 17 til 19 PC. Regner man nu at grov Dansk Courant var værd 122½ mod 100 Rdlr. Hamborger Banco, saa kan man slutte heraf, at Udførslen af Danske Producter oversteg Indførslen af fremmede Varer. Man vil ikke regne efter Aarene 1756 til 1759, da Coursen især i de sidste Aar var faldet ned til 7 PC., thi Syvaarskrigen gjorde mange Danske Producter nødvendige for de krigførende Magter og den Danske Fragthandel maa have indbragt betydelig; ligesaa lidet kan man regne Courseys Stigen 1761 og 1762 formedelst Udrustningerne til den Krig, som Landet blev truet med, og den Standsning, der kom i Handelen, som en

Følge af Freden imellem Frankrige og Engelland; thi dette havde allerede jevnet sig saaledes 1765, at Coursen var kommen ned til 20 à 22 PC. — Naar man betænker, i hvad Tilstand den Danske Fragthandel var paa den Tid og forhen, imod hvad den har været i de sidste Aar, og hvor betydelige Summer der nu bliver i Landet for Told, Provision &c. af fremmede Varer, som udføres igjen, saa kan man let indsee, hvilken umaadelig Mængde fremmede Varer der maa forbruges i Dannemark, siden Coursen, som i Midten af forrige Aarhundrede med liden Handel og Production var i Dannemarks Faveur, nu, med større Handel og større Production, er det saa meget imod.

Dannemarks ufordeelagtige Pengecours reiser sig ene og allene af et uforholdsmæssigt Brug af fremmede Varer. Vil man ikke indskrænke samme, paadrager man sig, efter nærværende Pengevæsen en Gjeld, der dagligen stiger og vil stige til en Høide, s[illegible] overgaaer al Forestilling og alle Midler til at betale den, uagtet Nationens gode Villie.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fortsættelse af Breve om Trondhjem. (See No. 43). Den anden Bygning er den saakaldte Kongsgaard *), bygt af Oluf Trygveson A. 997, — der nu benyttes til Tøihuus. Jeg vil her sætte en Beskrivelse af denne mærkværdige Bygning, tagen af Archivaren Gerhard Schøning's utrykte Haandskrivter, som gjemmes paa det Kongel. Bibliothek i Kjøbenhavn. Jeg gjør dette saa meget desmere, som jeg har fundet, at Schøning er meget nøiagtig i hans Beskrivelser. "Kongsgaarden (siger Schøning) lig-

*) I Nor. Chr. p. 387 tales om den gamle Kongsgaard oven for St. Clements Kirke.

ger strax ved, samt Sønden og Vesten for, eller i S. V. fra Domkirken. Den bestaaer nu fornemmelig af 2 Længder, Hovedbygningen paa den nordre og en Side-Længde paa den venstre Side. Hovedbygningen, som vender ud mod Domkirken eller Dom-Kirkegaarden, bestaaer for det meste og for den middelste Deel af en stor, ældgammel, muret, Bygning, med en Port i Midten, over hvilken er en massiv muret Tønde-Hvelving. Porten er anseelig høi og Kanten af Hvelvingen paa den Side ind ad mod Gaarden, prydet med Udhugninger. Paa den vestre Side af Porten ere i den underste Etage, to anseelige store Værelser, adskilte fra hinanden ved en Tvermuur og nu forsynede med Jerndøre mod Gaarden, men mod Kirkegaarden have de tilforn havt anseelig høie Vinduer, som nu ere tilmurede, og tilforn have tildeels været forsynede med Jernstænger. Ved Undersøgning har jeg fornummet, at Vinduer have ogsaa været paa denne Bygnings vestre Side, hvoraf sees, at den i de ældre Tider har ei havt de der nuværende Tilbygninger. Bemeldte Værelser ere anseelig høie, forsynede med massive murede Hvelvinger, hvoraf hver igjen er afdeelt i to halve Navle-Hvælvinger, ved to tverts over Hvelvingen, samt parallel med hinanden løbende, af massive hugne Steen bestaaende, Kanter, som ved Slutningen af Hvelvingerne endes med store af Muren fremstaaende Stene. Mellem bemeldte Kanter er en Distance kun af 1 Alen eller noget derover. Over bemeldte Værelse eller underste Etage er en anden Etage af 3 Værelser. Det første af dem, til hvilket man fra en Sval eller et Loft har opsteget igjennem en muret Trappe inde i Muren, har været som et Forgemak over Porten, og der indenfor to omtrent lige store Sale, over hvilke, saavelsom bemeldte Forgemak, ere massive murede Tøndehvelvinger, af hvilke den, som er over den inderste Sal, er prydet med en Maling paa Kalken, vel af grove Farver, men dog vel gjort, som bestaaer af Løvværk og deri en Jagt, som forestiller adskillige Dyr, der ere vel gjorte. Jeg slutter, at denne Maling ere fra de Tider, da Lehnsherrerne her havde deres Boepæl. Midt paa den inderste Muur i den inderste Sal, lige mod Døren, er en oventil rundagtig Fordybning i Muren, hvor man vil mene, at de gamle her residerende Kongers Trone eller Stol har staaet.

Det kan være. Til Vindue eller til Dør kan denne Aabning vel ei have tjent, men dog vel til et Gjemmested, tilforn forsynet med Døre for. Bemeldte Sale tjene nu ellers til Rustkamre for Kaarder, Sabler, med dertil hørende Lædertøi, og andet mere. Her ligge blandt andet en stor Deel gamle Svenske Soldater-Kaarder. — Paa den østre Side af Porten ere, i den underste Etage, ogsaa to Værelser, til hvilke er Indgang fra Gaarden, og denne Indgang nu forsynet med en Jerndør; men Værelserne skilte fra hinanden ved en Tvermuur, midt paa hvilken er en Dør. Den hele Indretning viser, at disse Bygninger maa være meget gamle. De ere, ligesom hine, hvelvede, men meget lavere, muligt kun halv saa høie som hine. Hvelvingerne ere af de saakaldte Navle-Hvelvinger, hvilke hvile paa en, midt i hvert Rum staaende massiv, af store hugne Steen sammensat Pille, af smukt og velhugget Arbeide, med fine Lisser saavel ved Fodstykket, som under Capitalen. Mærkeligt er, at under Lissen ved Capitalerne paa begge Piller, er paa den nordre Side indsat en Jernløkke, hvori en Jernring hænger. Over bemeldte hvelvede Værelser, hvilke nu ere, ligesom hine føromtalte, indrettede til Krudkjeldere og disse saa skjønne, at deres Lige kun findes paa faa Steder, ere som paa hiin Side, Sale og Værelser, som tilforn have været forsynede med store, oventil runde Vinduer, men som nu ere tilmurede, paa en lille Aabning nær i hvert Vindue, for hvilken nu er Luge, da disse Værelser ere indrettede til Kornmagaziner og Kornvareloftер. Den inderste af disse Sale har, foruden bemeldte Vinduer paa den nordre Side, havt paa den østre tre tæt hos hinanden staaende smale Vinduer, af hvilke det middelste har tillige været det høieste. — Paa den Side, som vender ud mod Kirkegaarden: Her har været kun en meget stor Sal, som paa den nordre Side har havt 4 store Vinduer, men paa Gavlen, som vender mod Østen, 3 tæt hos hinanden staaende smale høie Vinduer, det i Midten det høieste, som med smukt hugne Steen af Grøtstene ere indfattede. Denne Sal er 30 Skridt lang, 15 bred, og har tilforn været prydet med Maling paa Kalken, ligesom hiin paa den anden Side, af Løvværk, Blomster 2c., som nu for det meste er reent borte. Muligt er denne den store Sal i Trondhjem, som

K. Hagen Hagensen berettes at have ladet bygge. N. Chr. p. 794. (Fortsættes.)

Det Danske Skib Jenny, Capit. Diedrichsen, er for 14 Dage siden ankommen fra Malaga i Elben.

Paa Auctionen over den v. Hemmertske Samling af Mineralier, Conchylier, Zoophyter rc., blev det temmelig godt betalt. Visse Conchylier betaltes med 25 til 30 Rdlr. Stykket. Grev Rabe, som har begyndt at samle paa et Naturaliecabinet, kjøbte endeel af de vigtigste Stykker. Ellers er det mærkeligt, at enkelte Conchylier, der forhen vare saa yderst sjeldne, nu ikke mere ere i stor Priis. Saaledes blev den saakaldte Vindeltrappe for nogle og tyve Aar siden betalt med 50 Rdlr., men siden man paa de Nicobarske Øer har forefundet en stor Deel deraf, er den langt fra ikke mere i saa høi Priis. — Blandt 14 Numere forskjellige Oldsager fandtes adskillige meget mærkværdige, og blandt disse især en liden flad Tallerken af brændt Leer, fra de allerældste Tider, ligeledes en dyb Tallerken, og en liden Skaal af en ganske fortræffelig Glasur og Bronzering, fundne i Cairo.

Et Skuespillerselskab fra Lübeck er ankommen til Pløen og spiller der for H. H. Prinds Christian og hans Hof.

Under d. 14 Martii er fra det Kongel. Slesvig-Holsteenske Cancellie udstædt et Patent, efter hvilket den Landsoldat, der ved sin Faders Død har faaet en Bondegaard, fritages, naar han har tjent i to Aar, fra Tjeneste. Men mister han Gaarden inden han har tilbagelagt sit 36de Aar, og ikke strax igjen tiltræder en anden Gaard, saa skal han indskrives i Lægds-Rollerne, og udtjene den i de 8 Aar endnu manglende Tid; denne Forpligtelse skal ogsaa anføres i den Afskeed, der udfærdiges for ham. — Den herfra afvigende Bestemmelse i §. 7 af Forordn. af 31 Dec. 1802 ophæves hermed. — Tjenestetiden for Styk- og Feldtkudske, som efter Patentet af 9 Martii 1804 allerede ere udtagne eller skulle udtages, bestemmes til 2 Aar. Efter disse to Aars Forløb afskediges de; men de forblive, ligesom Landværnsmænd, indtil deres 45de Aar i Reservelægderne.

Den 27 f. M. drev et Brigskib, der lod til at være Dansk, uden Folk og Master, ind til Petten. Man har fundet derpaa 130 Piper Viin.

D. 10 Martii var i Hamborg Coursen paa Kjøbenhavn 147½, 2 Maaneder.

Efter en Indberetning fra Justitiarius i Høiesteret ere i den forløbne Januarii Session blevne afgjorte 51 Sager, og i det hele Aar tilendebragte 370, nemlig Ordens-Sager 158, civile anticiperede 25 og Justitssager 187, saaledes at ingen Sag henstaaer uafgjort.

De to fra Friderichsholmsarrest d. 24 f. M. undvigte Arrestanter, som igjen ere indsatte i Hirschholms Arrest, bleve paagrebne i Karleboe den 5te denne Maaned, efterat de Natten forud vare brudte ind hos Hr. Provst Hulegaard. De havde der stjaalet endeel Sengeklæder, paa hvilke man, efter Sneesporet, fandt dem rolig sovende i Skoven.

Til Hovedstaden er ankommen: Professor Olivarius fra Kiel, Kjøbmændene Schwartze fra Osnabrück, Munthe, Fischer og Bohn fra Sverrig, Klinck fra Petersborg, Svedeling fra Hamborg, Prytz fra Altona, og Brocks Patron Jacobsen fra Stockholm (logere hos Rau & Smetzer); Kammerh. Fabritius Tengnagel f. Fyn, Kjøbm. Retberg og Droop f. Hamborg, og Schroeder fra Danzig (logere hos Løbel); Prof. Mousarel f. Petersborg, Cancellier. Friis, Pastor Jackson, Contorist Mitchell, og Kjøbm. Reitz fra Helsingøer, Raadmand Petersen og Kjøbm. Aspelin fra Landscrona, Baron v. Eben f. Götheborg, Prof. Steffens og Lieut. Steffens f. Kiel, Kjøbm. Ayre f. Bergen, og Jagtjunker v. Linstow f. Landet (logere hos Møller). — Afreist: Grev v. Rabe med Familie paa Landet, Capit. v. Turen og Pastor Jackson t. Helsingøer, Kjøbm. Møller til Porsgrund, Capitain og Muurmester Braunbehrns til Helsingøer, Kjøbm. Ricond, Biston, Bahnmayer og Brauer til Hamborg, Fæder og Crafter til Helsingborg, Faktorerne Brandt, den ene til Tromsø Kjøbstæd og den anden til Wadsø Præstegjeld, begge Steder i Finmarken.

Udenlandske Efterretninger.

Fabrikerne i Berlin ligge ganske af Mangel paa Afsætning. Porcellainsfabriken har meget nedsat Priserne paa sine Varer, ja mange endog til det Halve, og begynder at sælge de umoderne ved Auction. Dette skeer for at faae de til Lønningerne fornødne Penge, da Afsætningen er saa ringe, at Fabriken ellers maatte gaae ind til Paaske.

I Ungern, hedder det, skal der oprettes en bestandig Insurrection; blandt Mandskabet skal der fordeles de fornødne Geværer, og i Committerne et bestemt Antal Canoner. Mandskabet skal aarlig samles og i nogle Uger øves i Vaaben.

Russerne ere nu ved Osman Pascha af Widdins Død blevne befriede fra en vigtig Fiende, som i 12 Aar har udmærket sig ved sine militaire Talenter og urolige Foretagender. — De Serviske Insurgenter have erklæret ved en Deputeret, at Portens Fiende ogsaa er deres. — I Tyrkisk Armenien har Paschaen af Erzerum faaet Befaling at samle et stærkt Troppecorps, og understøtte dermed Kongen af Persiens Foretagender mod Russisk Georgien. — I hele det Tyrkiske Rige ruster man sig stærkt, og alle Paschaer have Ordre, at samle saa mange Tropper som muligt. Det Tyrkiske Statsraad forsamler sig ofte, og i adskillige Forsamlinger er den Franske Gesandt tilstede.

Det hedder at General Lecourbe og en anden Fransk Overofficier (formodentlig Macdonald), skulle ansættes igjen ved Armeen.

Det store Sanhedrin skal nu snart sluttes. Den af ni Medlemmer bestaaende Commission har i Forveien bearbeidet Svarene paa den første Forsamlings Spørgsmaale, og disse behøve nu kun det store Sanhedrins Stadfæstelse.

Handelen i Petersborg begynder at leve op igjen, og efter Haanden forsvinder den sørgelige Udsigt, at alle Handelsforretninger ville ophøre der. Den Hamborgske Cours steg i 2 Postdage ½ S.

D. 7 f. M. Kl. 1½ oplevede man i Rom en mærkelig Naturscene. Det blev paa eengang saa mørkt i Luften, at man i adskillige Huse maatte tænde Lys. Der reiste sig en rædsom Hvirvelvind, som anrettede allevegne store Ødelæggelser. Den slog Vinduerne i Vaticansbibliotheket itu, løftede Tage af adskillige Huse, styrtede en Muur sammen, og oprykkede Træer med Roden.

Prindsen af Hessen-Philipsthal ligger i Palermo endnu bestandig syg af de Saar, han har faaet i Hovedet ved Gaetas Forsvar. Han har følgeligen aldrig tænkt paa, at gjøre nogen Landgang i Calabrien, hvilket offentlige Blade have paastaaet.

Lazarethet i Jena indbefatter nu kun 90 til 100 Mand, men deriblandt ere endnu mange farlige Patienter. En stor Deel af dem, der ere blevne saarede i Benene, ere nu, efter langsommelige Smerter, døde. Climatet er her især ugunstigt for Saarede, og dette er vel Hovedaarsagen, hvorfor ingen Saarede bringes mere hertil.

Den Victoria, som de Franske have nedtaget fra Brandenburgs Porten i Berlin, er paa sin Reise til Frankrige, d. 26 f. M. passeret Jena. Saaledes have da de Franske, i egentlig og uegentlig Forstand erobret Victorien i Preussen.

Den afdøde Hertug af Brunsvigs Søster, Prindsesse Augusta, har, for at redde sine Indkomster, henvendt sig lige til Keiser Napoleon, som har erklæret hende, at hun skal beholde dem. Hun er derfor reist tilbage fra Slesvig til Stiftet Gandersheim, hvor hun er Abbedisse. Ogsaa Prinds August, hvis ældre Broder opholder sig i Slesvig, vil nok beholde sin aarlige Indkomst af 8000 Rdlr.

Krigsskuepladsen.

Berlin d. 7 Martii. Officielle Breve fra Hovedqvarteret i Osterode af 28 Febr. anslaae eenstemmigen Russernes Forlis ved Eylau til 20 Generaler og 900 Officierer, som deels ere blevne dræbte, deels saarede, samt 30,000 Mand, som ikke mere ere istand til at tjene. I Træfningen ved Ostrolenka d. 16 f. M. bleve 2 Russiske Generaler dræbte og 3 saarede. Keiser Napoleon har befalet, at de i Slaget ved Eylau tagne Faner skulle sendes til Paris og Canonerne til Thorn. — Armeen har sammentrukket sig i Cantonering bagved Passarge, og læner sig med sin venstre Fløi mod Marienwärder og Elbing, hvor Landet har mangfoldige Hjelpekilder. — En Russisk Division trak sig mod Braunsberg (som ligger i Spidsen for den Franske Contonering, 12 Mile fra Danzig og 5 Mile fra Elbing). Keiseren befalede at angribe den, og Prindsen af Ponte-Corvo overdrog General Dupont dette Ærinde. D. 26 Kl. 2 om Eftermiddagen ankom denne ved Braunsberg, angreb den 10,000 Mand stærke Division, kastede den med Bajonnetten, drev den ud af Byen og tilbage over Passarge (ved hvis Udløb Braunsberg ligger). Han tog 16 Canoner, 2 Faner og 2000 Fanger. — Ved Gutstadt begav General Liger Belair sig d. 25 i Dagbrækningen til Peterswalde, fordi han vidste at en Russisk Colonne

var ankommen der om Natten. Han jager dem ud, tager General Baron Korff, der anførte dem, hans Generalstab, adskillige Oberstlieutenanter og Officierer samt 400 Mand til Fanger. Brigaden, som bestod af 10 Bataillonen, havde lidt saa meget, at den ikke havde flere end 1600 M. under Vaaben. — General Dombrowsky var rykket frem mod Garnisonen i Danzig. Han traf den ved Dirschau (en liden By ved Weichsel), fratog den 600 Fanger og 7 Canoner, og forfulgte den i adskillige Timer med Kaarden i Haanden. Marchal Lefebure ankom derpaa til det ham underordnede 10de Corps, og efterat Sachserne havde forenet sig med ham, brød han op, for at indslutte Danzig *).

Den Franske Keiser har tilladt Marchal Augereau, formedelst sin Sundhedstilstand at reise til Frankrige. I Slaget ved Eylau befandt Marchallen, der allerede i nogen Tid har været plaget af den heftigste Rheumatisme, sig i den smerteligste Forfatning; men dette hindrede ham ikke i, at galloppere i Spidsen for sit Corps, efter at havde ladet sig binde fast paa sin Hest, og det var der hvor han fik en, skjønt svag Blessure.

Da Marchal Lannes endnu bestandig ligger syg af heftig Colik og stærk Blodgang, saa har Marchal Massena faaet Hovedcommandoen over det 5te Corps.

Publicisten siger bestemt, at Keiser Napoleon nogle Dage førend Slaget ved Eylau har ladet Rusland gjøre Fredsforslag, og at det store

*) Denne Stad ligger ved Weichsel, som 1 Miil derfra falder i Østersøen. Den er befæstet, har en smuk Havn, 5000 Huse, henved 36,000 Indbyggere, gode Fabriker og 4 Skibsværfter. Befæstningen er vigtig og vel vedligeholdt; paa den ene Side kan Staden sættes under Vand og paa den anden beskyttes den af Bjerge. Dens Indkomster regnes for 1 Mill. Rdlr. Siden 1772 er dens Handel sjunken meget; men dog gaaer en stor Deel af den Polske Handel endnu igjennem Danzigernes Hænder. Paa den vestlige Arm af Weichsel ligger den berømte Fæstning Weichselmünde, som forsvarer Stadens Havn.

Tab, Russerne have lidt i dette Slag, giver disse Forslag Vægt. — Den siger ligeledes, at begge Armeecorpser have fægtet med mageløs Haardnakkenhed, og at Russerne maa takke Veirliget for, at de ikke bleve aldeles indsluttede.

I Mayntz vrimler det af Tropper, som med det første afgaae til Storarmeen. De anslaaes til 18,000 M.

Efter den 59de Franske Bülletin have Russerne posteret sig bag Pregel; Keiser Napoleon har ladet sin Armee gaae saaledes i Vinterqvarteer, at Linien ved Weichselen dækkes; det Franske lette Infanterie streife under Murene af Königsberg; siden Kampen ved Bergfried have Russerne mistet 60 Canoner. Storhertugen af Berg har sit Hovedqvarteer i Wittenberg, nær Pregel. — General d'Haupoult er død af sine Saar, og hans Liig sendes, efter Napoleons Befaling, til Paris. — Russerne ville forsvare Königsberg, og Indbyggerne frygte for samme Skjebne som Lübeck. — Paa Valpladsen ved Eylau laae 5000 Russiske Saarede. — Marchal Mortier er rykket ind i Svensk-Pommern; Stralsund bloqueres og de Svenske have sat Ild paa Forstaden Kniper, hvorved 200 Mennesker ere uden Huus.

General Vincent er endnu bestandig i Keiser Napoleons Hovedqvarteer, og der ankomme dagligen Courerer fra ham til Wien, der give Anledning til Statsconferencer, som den Østerrigske Keiser og Erkehertug Carl bivaane, skjønt man hverken mærker nogen Bevægelse ved den Østerrigske Armee eller nogen Krigsrustning.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

Den Münchenske Maleriesamling, som er bleven forenet med de Malerier, der fandtes i Manheim og Düsseldorff, ansees nu for den kostbareste Konstskat, næst efter det Keiserlige Billedgallerie i Paris.

Om Rigdommen af det store Keiserlige Bibliothek i Paris, kan man af følgende gjøre sig et Begreb: det indbefatter 300,000 Bind trykte Bøger, 70,000 Bind Haandskrivter, 200,000 Kobberstykker, 40,000 Kobbermynter og 30,000 Medailler af ædle Metaller.

Den berømte og lærde Boghandler Fr. Nicolai i Berlin, har nu i Lowes Portrait- og Biographiesamling leveret sin Selvbiographie, 4 Ark stor. I Indledningen fremsætter han sin Mening om Selvbiographier, og de dermed forbundne Vanskeligheder, hvoraf den fornemste er, at Selvbiographen kun kan betragte sig selv i Profil, d. e. eensidigen. Men der lader sig ogsaa sige meget til deres Forsvar, fornemmelig naar Selvbiographen endnu er i Live, medens han underkaster sin Biographie det Offentliges Omdømme. — Nicolai maatte i Førstningen arbeide sig frem paa den lærde Bane som Bosvend i hans Broders Boglade; hans første litteraire Arbeide vare Breve over Videnskabernes Tilstand 1755, som gjorde ham bekjendt med Lessing og derpaa med Mendelsohn. Han har nu i et halvt Seculum været Tydsklands, ja næsten hele det oplyste Europas Skribent.

Keiser Napoleons Billedstøtte i Kjæmpestørrelse, af Canova, 16 Alen lang, er nu færdig og sendes med det første til Paris. Den er Canovas Mesterstykke, ligesom Originalen, i mange Henseender, er Naturens. Selv Marmorbrudet i Carraca har bidraget sit til at forherlige dette Arbeide, thi aldrig har man brudt et Stykke Marmor af en saadan Størrelse og Reenhed. Billedstøtten er 16 Palmer høi.

Den 31 Dec. f. A. om Morgenen seilede 4 Personer, en gammel Huusmand med sin elleveaarige Søn, en Pige og en Karl, fra Winberg Sogn i Halland, i Sverrig, for at fiske noget til Helligaftenen. Veiret var stille, og de havde allerede gjort en heldig Fangst. Men pludselig opkom en stærk Storm, og de anvendte nu forgjeves alle deres Kræfter for at naae Land. Stormen fordobledes mod Aftenen, og betagne af den skrækkeligste Angest ventede Folkene hvert Dieblik, at deres skrøbelige Baad vilde slaaes i Stykker. Udmattede slæbte de Aarene; Mørket overfaldt dem, og de dreves adskillige Mile fra Landet. Gjennemvaade af det iskolde Vand og stive af Nattens forfærdelige Kulde, døde den ene efter den anden, først Karlen, nogle Timer derefter den gamle Mand, og i Gryningen af Nytaarsdagen den unge Dreng. Pigen, som under alt dette ikke opgav Haabet om Redning, blev ved Forsynets forunderlige Skikkelse alene reddet; hun kastedes langs omkring paa de brusende Bølger med Aaren i een Haand og Seilet i den anden, indtil Stormen havde lagt sig. Derpaa naaede hun Nytaarsdags Aften Kl. 9 Landet, efter at hun i een og en halv Dag havde været udsat for de rædsomste Farer.

Til dette Aars Naturmærkværdigheder hører den overordentlige rige Sildefangst i Schelde. Paa Gaderne i Antwerpen sælges 100 Sild for 40 Cintim (omtrent 12 ß. Dansk).

Det nærværende fugtige Veir frembringer allevegne Oversvømmelser. Den 26 Febr. var ved Wesel Rhinen stegen til en Høide af 14 Fod og 10 Tommer!

I Narbonne har man nyligen i et forhenværende erkebispelig Palais fundet Søileskaster af Granit, hvis Alder ikke nøie lader sig bestemme.

Sicard i Paris saae sig for en Tid siden nødsaget til at advare Almeenheden mod en Bedrager, der reiste omkring i Tydskland, Schweitz, Italien, Spanien og Frankrige, og udgav sig for hans Discipel, under det antagne Navn Solar. Nu sidder han arresteret i Paris, og da man havde bragt ham til at tale, tilstod han de Prøver, han havde udholdt, som ere høist mærkværdige. I Rochelle lod man med Forsæt to Personer, som skulde have Die med ham, ligge i hans Værelse; men endog i Drømme snakkede han blot med enkelte Lyd; vakte man ham pludselig, saa tilkjendegav han sin Skræk blot med Tuden; alle Fangerne, 100 i Tallet, maatte have vaaget Die med ham, men aldrig røbede han sig. I Schweitz modstod han Tilbudet af et rigt Fruentimmer, som lovede at ægte ham, dersom han vilde tale. I hans Udsagn ligger der noget Ubegribeligt. Ofte, sagde han, vilde jeg gaae i Skoven og leve med Dyrene, og en heel Maaned har jeg ikke levet af andet end Rødder og vilde Frugter.

Rettelser.

No. 42. S. 665. L. 7. Fordom for læs: Fordom mod ꝛc. — No. 43. 1 Pille. L. 16. Gud og hver læs: Gud og hver Mand ꝛc. — I nogle faa Aftryk af dette Numer S. 697. L. 3. Indtryk over Følelser læs: Indtryk og Følelser.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fjerde Aargang. No. 45.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 17 Martii, 1807.

Brev fra en Ven paa Landet.

Glad er jeg, at jeg atter er kommen tilbage i mit Element, hvori jeg befinder mig saa vel som en Fisk, der af en Torvespand er kommen i Vandet igjen; hvad Torvespanden er for Fisken, det er Kjøbenhavn for os Landboer, der ere vante til at indaande den rene Æther i den fri Natur. Desuden svarer Staden fuldkommen til sit Navn baade paa Dansk og paa Tydsk, den er en sand Havn for Kjøbmænd, hvor de kunne ligge trygt for Anker, og en sand Copenhagen, hvor der kun gives faa Ting, som man jo kan "kopen" for Penge. Men Penge skal der til, og den, som har glemt dem hjemme, han har glemt Alt — lige indtil Forstanden. Kjøbmandsaand hersker her næsten i Alt og overalt. Jeg priser mig derfor lykkelig at jeg er vel ude af denne Kjøbmandshavn, og skam faae den, der løber ind i den igjen, uden at være nødt dertil. Himlen bevare mig kun fra at strande der! — Jeg nyder nu hvad Professorer sædvanlig faae tilligemed deres Corpus, nemlig det man kalder Otium, det vil sige: Tid til at sove til Kl. 9½ om Morgenen, Tid til at tage mig et Middagsblund, Tid til at spadsere en Tour, Tid til at spille et Partie L'Hombre eller Boston *) — kort sagt, Tid til Alt hvad der ellers kan høre til en anstændig Levemaade. Dette Otium levner mig ogsaa Tid til at meddele Dig nogle af mine Meninger om vor Hovedstad, der, som jeg har mærket, befinder sig i en slem Crisis, hvori den snart sveder af Hede, snart ryster af Kulde, og som oftest raser som en sand Feberpatient. Jeg vil langtfra ikke paastaae, at mine Meninger just ere de rigtige, thi det er med Domme, siger Salig Pope, som med Uhre; det ene gaaer ikke som det andet, og dog troer enhver sit eget. Mine Meninger vilde jeg imidlertid dog ansee for min Eiendom, om jeg end var eet af de sorte Menneskedyr, der paa Mennesketorvene i Vestindien sælges som Qvæg, og med min Eiendom bør jeg dog vel have Lov til at gjøre hvad jeg vil? Rigtig nok vil man paastaae, at vort Aarhundrede er Meningernes Hundedage, og at det i de fleste Lande ikke

*) For dem, som ikke kjende det sidste Ord, maa jeg anmærke, at det betegner et Slags moralsk Guulfeber, som vi for en rum Tid siden have faaet fra America.

gaaer dem et Haar bedre end Hundene i Hundedagene; saa længe man leder dem smukt ved et Baand, forsynede med Tegn, lader man dem frit passere i hvilket Land paa Jordkloden man end befinder sig; men lader man dem gaae løse, saa slaaes de paa Pandebrasken inden man veed et Ord deraf, om det saa var de skjønneste Bolognesere eller Konst-Pudler af Verden.

Pro primo maa jeg sige Dem, at jeg ikke kan begribe, hvorfor Hoftheatret ikke skal hedde Hof og Stadstheater, eller slet og ret Stadstheater: en Benævnelse, som nok af en dobbelt Grund var passeligere for det end Hoftheater? Pro secundo har jeg ikke kunnet begribe, hvorfor den dramatiske Skole skal være en Skole saavel for Skuespillere og Skuespillerinder, som for Skuespilskrivere, thi de fleste af de Stykker, jeg har seet opføre der, synes ligesaa godt at kunne kaldes Øvelsesstykker for de sidste som for det første. Rigtig nok har vor Stadsmusicant, som underviser mine Børn i Musik, altid forsikkret mig, at det kommer ud paa eet, enten Begyndere i Førstningen spille paa en Birfiddel eller en Cremoneser, men jeg har dog aldrig troet, at en Birfiddel og et Skuespil lignede hinanden saa meget.

Derimod har jeg aldrig været mere fornøiet med vore Konstdommere, især de unge, end i denne Tid. De ere med Liv og Sjel hvad de bør være; ja, de ere noget ganske andet end deres Formænd. I gamle Dage hang Konstdommere sammen som Ærtehalm; man behøvede kun at sige een af dem et Ord, saa hviskede han det sin Sidemand i Øret, og flux viste hele Geledet det, som omtrent Soldaterne Feldtskriget, naar man har foretrommet dem de-

res Aftenbøn. Det hele Konstdommer-Societet lignede den Gang en levende Aal, som man kun behøver at røre ved Halen, for i samme Øieblik at sætte Hovedet i Fyr og Flamme. Denne hemmelige, electriske Corrospondence imellem Hoved og Hale frembragte den Virkning, at man altid først maatte henvende sig til de rette, for at faae sine aandelige Producter stemplede, saafremt man vilde undgaae at styrtes i Lethe: en Flod, som man ikke saa let trækkes op af ved Haartoppen, som af Peblingesø eller Sortesø, da den ligger i en Egn, hvor man hverken kjender til Redningsanstalter eller Redningspræmier, nemlig i Helvede. Den Gang kunde en berømt Mand sætte sit Navn paa hvad det skulde være, og sige som Matrosen til Spekhøkeren, der ikke vilde modtage hans gale Toskilling: "om Hans Durchlauchtighed, Churførsten af Schweitz, sætter sit Navn paa en Kokase, saa skal I Æsel tage den imod!" Men disse Tider ere nu forbi. Splid, som ellers ruinerer hver anden Republik, befæster den lærde, og lykkeligviis hersker nu blandt vore Konstdommere intet uden Splid. Tvedragtens Hvirvelvind raser iblandt dem, og rusker dem alle, lige fra Cederen paa Toppen af Pindus, indtil Sivet ved Lethe Bredde; hvad den ene roser, det laster den anden, og næsten aldrig ere de af een Mening, undtagen i Domme, hvori der ingen Mening er. Maatte denne lykkelige Stemning dog endnu længe vedblive! Maatte dog aldrig nogen reisende Jacob i Paradis opløfte sin gjeldende Røst, eller stifte noget almindeligt critisk Institut efter Tydsk Model! Vi have desværre Institnter nok, der i mere end een Henseende ere critiske; vi behøve fandelig intet nyt til at recensere Bøger. Nei, saaledes som det nu staaer til med vor konstdømmende Litteratur, bør det til Baade for Videnskaberne endnu læn-

ge vedblive. Ingen Institutter, ingen sammensvorne Ordensbrødre, ingen Complotter, men Folk, som ere fiendske paa hinanden, som misunde hinanden, som udskjelde hinanden — det er just de sande Aristarcher, vi saa høiligen have trængt til og som lykkelige Omstændigheder nu tildeels have skjenket os. I gamle Dage behøvede en Artist kun at true en Konstdommer med Næven, saa taug han bomstille og krøb til Korset. Nu kan man slaae alle Fingerne itu paa ham, og han skriver med Tæerne. — Nei, hvad det angaaer, da besidder vor Tidsalder store og glimrende Fortrin. Der var nu den Magister Lessing, som der en Tid lang gik saa stor Ry af, indtil man i Tydskland aabnede Folks Øine, og soleklart beviste alle Skuespilyndere, at den gode Magister havde tygget sine Negle itu, for at faae sin Emilie og sin Nathan frem — see, han fik Navn af Konstdommer, fordi han for de dumme Hamborgere kunde skrive en Dramaturgie. Men hvad gjorde han for den sande Konst? Vovede han saa meget som et blaat Øie for Melpomene og Thalia og den hele Musefamilie? Ja, naar man vil snakke alle efter Munden, kalde Sataninder Engle og Furier Gratier, saa er det rigtig nok ingen Sag, at undgaae Klaffer og beholde Lemmerne hele; men vore Dages Konstdommere have en ganske anden Idee om Konstdommervæsenet; de betragte Klaffer og det, som endnu er værre, for et nødvendigt Onde; de sige med Magister Pangloss: tout étant fait pour une fin, tout est nécessairement pour la meilleure fin. Naar det kommer an paa at forfegte den gode Sag, bør man heller ikke bryde sig om saadanne Bagateller. Socrates drak jo Gift, Cato gjennemborede jo sit Bryst, blot for at forsvare sine Meninger, skulde en Recensent, en Konstdommer, en Litteratus, en offentlig Person ikke i det mindste vove

nogle Puf for Sandhedens og den gode Smags Skyld? Denne stolte Heroisme, denne urokkelige Frimodighed, denne lykkelige indvortes Splid ophøster vor Litteratur til en Pynt, som kan sætte den ved Siden af enhver anden.

Deres forbundne ꝛc.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fortsættelse af Breve om Trondhjem. (See No. 44). Ved den østre Side af denne Bygning er endnu to Huse af Grundmuur, een Etage høie, hvilke nu bruges til Bagerhuse for den i Byen indqvarterede Garnison; men paa den vestre Side er føromtalte 2den Hovedlængde, som bestaaer af 3 Afdelinger. — Den middelste er uden Tvivl en gammel Bygning, bestaaende af 2 Etager, hvoraf den underste, der har massive murede Hvelvinger, nu bruges til Kjeldere, deriblandt een til deri at forvare de Kongelige Oppebørselskasser, en anden for den militære Kasse. Her ere 3 saadanne Kjeldere efter hinanden. Den søndre, en stor fiirkanter Kjelder, i hvilken er Piller af hugne Stene, hvorpaa Hvelvingen hviler. Norden for denne en dito for bemeldte Kasser, nu afdeelt, og ved den en liden, men dog og hvelvet, Kjelder. Til den anden Etage er en Dør og dens Indfatning af smukt hugne Stene, af en fremmed Steenart, som ligner en Serpentinsteen, overst over hvilken staaer et i Steen udhugget Vaaben, bestaaende af 3 Franske Lilier med en Rose i Midten. Da dette Vaaben er bleven ført af den sidste Trondhjemske Erkebisp, Oluf Engelbrigtsen Liunge, saa er det rimeligt, at enten denne Bygning, eller denne Dør, er af ham bleven opført eller repareret, og at den følgelig er en Levning af de forrige Erkebispers Residents, som da maa have staaet paa dette Sted; saa at følgelig deres Beretning ei er uden Grund, som foregive, at Erkebisperne have boet paa Kongsgaarden. Bemeldte Erkebispers Residents har vistnok staaet her omtrent, paa Kalvskindet, eller i Nærheden af Domkirken, men om, for det første, saa nær ind paa

Kongsgaarden, tvivler jeg paa og troer heller, at de senere Erkebisper, da Kongerne selv ei mere havde her deres Bopæle, havde didhen udvidet deres Residence, muueligt ogsaa tildeels betjent sig af Kongsgaardens Huse, indtil Lehnsherrerne, efter Reformationen, der toge deres Bopæl. Denne gamle Bygning er siden føiet til Kongsgaarden ved en i senere Tider opført Længde, i hvis underste Afdeling nu staaer en Hob Feldtkjerrer og Slæder, Rustvogne, Lavetter, endeel Canoner, hvoriblandt nogle Svenske, og blandt disse en Feldtslange af Metal med Vasavaabnet paa og det Aarstal 1541, men oven over er et stort, langt Kornloft, som nu har 3 Indgange eller Døre, hvorover det synes rimeligt, at denne store Længde har i forrige Tider været afdeelt i 3de, om ei flere Rum. Ved nøiere Undersøgning har jeg mærket, at denne Længde maa ogsaa være temmelig gammel. Den har mod Vesten og Norden faa og meget smaa Vinduer, indfattede med hugne Stene, og nu besatte med Jern. — Paa den anden eller søndre Side af bemeldte mellemste Bygning er 1753 opført en anden Længde, ligesom hiin paa den nordre Side, og indrettet, dens underste Afdeling for Canoner deri at forvare, med videre didhenhørende, den øverste for anden Feldtequipage, som Pistoler, Sadler, Seletøi, Spader m. v. — Paa den østre og søndre Side er Kongsgaardens Plads indsluttet af Mure, hvilke tildeels ere Levninger af forrige Tiders Husebygninger. Paa den søndre Side er en Port lige mod hiin paa den nordre, og ved den staae nu endeel Vaaningshuse af Træe, hvori Proviantsforvalteren tilforn har boet, men nu en Lieuten. Vagtmester. — Endnu kan mærkes, at medens Lehnsherrerne boede paa Kongsgaarden, var for dem en Have anlagt paa dens østre Side, i hvilken Have stod et anseeligt stort og høit Lysthuus. Uden for Kirkegaardsmuren, paa denne Side, er for nogen Tid siden opgraven en Hob Stene efter forfaldne Bygninger, som bleve anvendte til det ny Angellske Huses Bygning; og da man 1771 anlagte langs Elven nye Fæstningsværker, bestaaende af Linier og Bastioner, fandt man, omtrent i lige Linie med Kirkegaardens nordøstre Hjørne ude imod Elve-Mæhlen, brede Mure efter et Huus, som synes at have været af Muur, samt hvelvede Kjeldere, og disse Levninger findes i Jorden derfra op

til Kirkgaardsmuren. — De to smaa foromtalte Sidebygninger paa den østre Side af Kongsgaardens Hovedbygning ere ogsaa, i Hensigt til den nederste Deel, gamle og uden al Tvivl brugte til Kjøkkener, fra hvilke har været Opgang og Dør til foromtalte store Sal, paa den østre Side af Porten, hvorefter endnu sees Tegn. Denne Sal har været meget høi, saa man nu har ved Lofter afdeelt den i 3 Rum eller Længder over hinanden, men tillige forhøiet Muren, saa den er bleven lige høi med hiin paa den vestre Side, som i gamle Tider har været noget høiere end paa denne Side. Derimod har Bygningen her været meget bredere, men saavidt man kan see ingen Hvelving over dens øverste Etage, med mindre den i senere Tider er forfalden eller ødelagt, da Bygningen venteligt har været tilforn ligesaa høi som den øvrige Bygning, hvilket forommeldte Dør imellem den og den store Sal ogsaa giver tilkjende. — Ved at planere Jorden paa Kalvskindet har man funden Mure vesten for Kongsgaarden i lige Linie med dens sydvestre Hjørne, af det ældgamle Muurværk. Tæt ved Elve-Mæhlen ere ogsaa uden den nye anlagte Vold, fundne en Hob forraadnede Liigkister, samt Mennesker Østen for Materialhuset og Sønden for Domkirken. Her maa da have staaet en Kirke eller været en Kirkegaard." — Jeg vil nu til Slutning melde om nogle mærkværdige Testamenter, som jeg største Delen har taget af offentlige Blade. — En Justitsraad Christopher Hammer, fortjent af Naturhistorien, døde forrige Aar, og forærede det Trondhjemske Videnskabersselskab alle sine Landeiendomme, som nu ere solgte for 20,000 Rdlr., — sit Bibliothek, Mineralier, Haandskrivter. Af ⅓ Deel af Renterne skal der foretages oekonomiske Reiser i Norge, og Reiser til Nejden, Pasvig og Pejsen, som ligge i Øst-Finmarken, sydligere end Vardøhuus, paa Grændserne af Rusland *), for der at samle alle Naturseldenheder fra det hvide Hav, især indtil Dvinaae. Af det Hammerske Legat ere allerede 12,000 Rdlr.

*) Den bekjendte Botaniker og Antiqvar, Hr. Martin Arndt fra Altona, har, efter de offentlige Blade, faaet af Selskabet 150 Rdlr. om Aaret, for at foretage disse Reiser.

Overs.

udsatte blandt Landboere i Trondhjems Stift. — Som et Sidestykke hertil, vil jeg og anføre af en Dansk Tidende, at en Secretair Poulsen, en Normand, som døde 1799 i Sorøe, har forhen skjenket bemeldte Selskab 8000 Rdlr. En Provst Nerem forærede det sit anseelige Bibliothek, en anden Præst, Markus Schnabel, adskillige gamle, til den Norske Historie hørende, Codices (som kan sees af Fortalen til et af Provst, Magister, Wittrup over Selskabets Bogsamling, i 1779 udarbeidet og i Trondhjem trykt Catalog). — Enhver Videnskabsven seer derfor med Længsel den Tid i Møde, da Selskabets ny Catalog kommer ud. — Jeg er, o. s. v.

I Søndags Formiddags druknede en halvvoxen Dreng i Stadsgraven lige ved Philosophgangen, i det han vilde løbe paa Isen, som brast under ham. Nogle Timer derefter fik man ham op, men uden mindste Livstegn. — Det vilde være at ønske, at der om Vinteren paa de Tider, naar Vandet lægger til, maatte beskikkes egne Patrouiller, som kunde undersøge Isen, og i Tilfælde at den ikke var sikker, afholde enhver med Magt fra at løbe derpaa. Dette vilde snarere forekomme saadanne Ulykker, end de skarpeste Forbud imod at løbe paa Isen, hvilke i den Henseende, som saa mange øiensynlige Exempler bevise, kun sjelden frugte.

Mærkeligt er det, at man ikke har nogen egentlig historisk Vished om den sande Oprindelse til de saa vigtige Kniplingsmanufacturer i Tøndern. Efter Nogle er denne betydelige Næringsgreen bleven indført af en udenlandsk Kjøbmand, og efter Andre af vore Tropper, da de kom tilbage fra Krigen i Tydskland, og medbragte Koner, som de havde ægtet i Brabant. Disse, som ikke kjendte til vore qvindelige Sysler, skulle siden have vedblevet at kniple. Saa meget er vist, at den Pige, som 1639 fandt ved Gallehuus det store Guldhorn, var en Kniplepige. Dette, som Worm og mange Andre ikke have anført, sees af Schlesvig-Holst. Anzeigen 1761, S. 290 2c., hvori der findes en Efterretning om Guldhornet, af den Flensborgske Raadmand Hilmer v. Lutten, fra Tøndern, efter hvad han havde hørt fortælle af sin Fader: den første Mand, der har havt dette Horn i Haanden. Han siger udtrykkelig, at Pigen levede af at kniple og bestandig handlede med hans Moster 2c. Der blev altsaa allerede i Aaret 1639 kniplet paa Landet.

Candidat Bergeland vil nu fortsætte sin Haldor Smæk. Den bliver 20 Ark stor, og kommer til at indeholde Heltens Tilbagekomst fra Hovedstaden.

Fra Provst Rønau i Opdal har det Norske Videnskabers Selskab i forrige Maaned modtaget et paa Pergament i Aaret 1440 udstædt Vidisse af den Trondhjemske Erkebisp Astak, og desforuden to Oversættelser af samme paa nu brugeligt Norsk. Fremdeles har Provsten skjenket Selskabets Bibliothek en trykt Udgave af det ny Testament paa Malebarisk, i Octav, og en Bibel i det Malæiske Sprog, i Qvart.

Hr. Provst Hejberg har udgivet en Udsigt over den mærkelige Ildebrand i Snoldeløv med de dermed forbundne Omstændigheder. I denne Udsigt udledes af Forhøret den Formodning, at Ilden er udbrudt imellem Kl. 3 og 4, og at den er kommen indvendig fra og øverst under Taget, følgelig ikke af en Hændelse. Hr. Provst Rachlow havde under 12 Oct. 1805, ladet sine rørlige Eiendomme assurere for 15,700 Rdlr., hvoraf han kun havde reddet for 4273 Rdlr. Det geistlige Brand-Societet tilkommer altsaa at erstatte 11,427 Rdlr.; da dets totalale Assurance-Sum d. 13 Nov. var 754,190 Rdlr., saa skulde hvert Medlem udrede af hvert 100 i Contingent 9 Mk. 1½ ß.

B. G. Hoffmann i Altona har, under Firma Gotfried Hofmann, erklæret sig insolvent med 23,916 Mk. Bco.

Skibet Grev Bernstorff, Capit. Matfeldt, bestemt med en Ladning Fisk fra Falmouth til Livorno, er bleven opbragt af 3 Franske Capere. — Skibet Jomfru Barbera med Klipfisk, fra Bergen til Nantes, er meget beskadiget indbragt til Ameland, og maa føres til Harlingen, for at repareres. — Skibet Wohlfart, Capit. E. Bremer, fra Amsterdam til Kjøbenhavn, er strandet i Eyder. — Tre Skibe, bestemte fra Svinemünde til Kjøbenhavn, ere blevne anholdte og bortførte af en bevæbnet Svensk Brig. — Skibet Prøvestenen, Capit. Drewsen, er strandet ved Qvimper, og formodentlig total forlist.

Storhertuginden af Sachsen-Weimar er nylig ankommen til Kiel.

Med Slottets Bygning er man nu avanceret saa vidt, at de smagfulde Vinduesrarme af udhuggen Steen nu allerede sees paa det Fløi, der støder til Cancelliet. I den mellemste Etage kommer en Steenpille paa hver Side af hvert Fag Vinduer.

De seneste Breve fra Kiel melde, at en der ankommen Estafette har bragt den Efterretning, at General Benningsen om Natten imellem d. 6te og 7de har angrebet de Franske, som i et blodigt Slag have mistet 100 Canoner, mange Generaler 2c. — Denne Efterretning trænger imidlertid til nærmere Bekræftelse. Paa det bestemteste kan man imidlertid forsikkre, at den Russiske Minister ved det Danske Hof endnu i Dag (d. 17de) hverken har faaet nogen Estafette eller anden officiel Efterretning i den Anledning.

Udenlandske Efterretninger.

Krigsskuepladsen.

Prinds Hieronymus har befalet, at der i Schlesien skal nedsættes en Militair-Commission, som alle Individuer, der paa egen Haand gjøre Requisitioner, alle Marodeurer 2c. skulle overgives til.

40 Vogne med Flinte ere fra Sachsen afgaaede til Storarmeen.

Divisions-General Teulie har d. 18 f. M. erobret Staden og Fortet Naugardten (i Bagpommern, $6\frac{1}{2}$ Mile fra Stettin, med 168 Huse og 900 Indb.), med Storm. Han har taget 3 Canoner, 2 Faner og 138 Fanger, og uagtet Fienden havde over 100 Døde og et stort Antal Saarede, havde han kun 3 Døde og 22 Saarede. — Den 19de bemægtigede Generalen sig Staden Platde (tilhørende to Adelsmænd), uden Modstand, og rykkede derpaa ind i Greiffenberg, som Fienden ikke vovede at forsvare. — Den 21de tog han Treptow, en Stad med 553 Huse og 4000 Indb., 4 Mile fra Colberg, og forfulgte Fienden, som trak sig tilbage til det sidste Sted, hvorved Preusserne mistede mange Fanger, Dræbte og Saarede.

Fæstningen Colberg bloqueres, og under dens Mure forefalde dagligen Smaafægtninger. — Ogsaa Fæstningen Graudenz bloqueres nu, og Garnisonen har gjort adskillige frugtesløse Udfald.

Ved Willenberg ere 3000 fangne Russer blevne befriede af 1000 Cosakker.

General L'Estok, som med sine 12,000 Preusser, saa kraftig har understøttet Russerne i Slaget ved Eylau, i det han modsatte sig Marchal Ney, som vilde indslutte en Fløi, staaer nu imellem Königsberg og Wohlau, ved den venstre Bredde af Pregel. Hans Corps bestaaer af 2 Infanterieregimenter, 2 Batailloner, 3 Regimenter Dragoner, ialt af 6000 Mand. Han har ogsaa 2 Russiske Regimenter under sin Commando. I hans Hovedqvarteer opholder en Engelsk Oberst sig, navnlig Sontag, der skal besørge de Engelske Subsidiepenge. L'Estok skal forene sig med Gener. Rüchel, som har sanket nogle adspredte Tropper og organiseret dem i Regimenter. Kongen og Dronningen af Preussen ere i Memel.

Man forsikkrer, at General Bennigsen har ladet de Franske Bulletins oversætte paa Russisk.

Den Franske Armee ved Udino og Tagliamento forstærkes alt mere og mere. Den skal være bestemt til at rykke frem over Dalmatien og Bosnien, for at forene sig med Tyrkerne.

De nye Grækere. Den Joniske Græker er af Natur krigersk, men hans Beherskere og Præster vedligeholde hans Uvidenhed og Overtro. Derfor bestaaer hans hele Magt kun deri, at han lurer i Baghold paa sin Fiende; at han paa en fiin Maade søger at hevne sig paa dem, han hader; at han aldrig gaaer ud af Huset, uden at være forsynet med Vaaben. Sædvanlig bære Grækerne en Kniv i Bæltet, hvis Skaft er af Ibenholt og hvis Blad er besat med Sølv eller Kobber. Dette Slags Dolk kaldes Moro, fordi det øverste af Skaftet ligner et Negerhoved. Foruden denne betjene de sig af endnu en anden Dolk, som er mindre og mere spids, og kaldes Stilet. De føre ogsaa et Par Pistoler og nogle Geværer hos sig, som egentligen ere Jagtgeværer og have et langt Løb. Skaftet er meget kort, Kolben flad, tynd og krummet; de kunne let sigte dermed, da der ved Enden af den sidste findes en cirkelformig Udbøining, som den høire Skulder kan lægges i. Disse Geværer mangle Bajonet og Ladestokken er af Træ. Den fattigste Bonde negter sig de første Fornødenheder, for at anskaffe sig dette Vaaben. — Man seer

Grækere paa deres Sotteseng testamentere deres Børn deres Hævn, og Løvtet om en saadan Hævn holdes saa troligen, at der paa de Joniske Øer gives Arvefiendskab, som er nogle Aarhundrede gammel. Ofte tage hele Landsbyer Deel i saadanne Privatstridigheder, og dele sig da i to Partier, der bekjæmpe hinanden som vilde Dyr, og med deres overvundne Fiendes Blod besmitte deres Koners og Børns. I dette Slags Borgerfeider ledsage Qvinderne deres Mænd, og, medens disse fyre paa Fienden, ligge de paa Jorden og lade Geværet. De fleste Grækere have en levende, frugtbar Indbildningskraft, og sund, ja endog fiin Forstand. Deres Sprog er Nyt-Græsk, der bestaaer af fordærvet gammelt Græsk og en stor Mængde blandede Ord, der ere laante af det Italienske og Albaniske Sprog. Begge Kjøn ere sædvanlig af stor og smuk Legemsdannelse; Pukkelrykkede og Halte ere meget sjeldne iblandt dem. Mændene have en fri og stolt Gang; ere stærke i at løbe og gode Skarpskyttere; de ere tarvelige, sove paa det bare Gulv, men hade Arbeide. De ere meget skinsyge, og betragte deres Koner som Slavinder. De Græske Fruentimmer paa de syv Øer have ingen regelmæssige Træk, men en hvid Huud. De ere velskabte og besidde Forstand og Blidhed.

I Wien arbeides paa et nyt Militair strafreglement, efter hvilken subalterne Officierer ikke tør straffe mere den Gemene, men det maa først indberettes til Regimentsstaben, som stadfæster eller formilder Straffen. De Officierer, som ligge langt fra Staben og selv forrette Commandant-Tjeneste, kunne paalægge Straffe, men de maa hver Maaned indsende en Indberetning desangaaende.

Den Hessiske Stad Hersfeld (egentlig Hirschfeld), som efter en Fransk Proclamation, til Straf for sit Oprørsind, skulde brændes, er virkelig efter et offentligt Blad bleven stukken i Brand paa fire Hjørner d. 23 Febr. om Morgenen, men Branden blev dæmpet, uden at man paa Fransk Side satte sig derimod. Kun nogle Huse, Kirken og Exerceerhuset bleve et Rov for Luerne.

I Venedig oprettes, efter en Befaling fra Vicekongen af Italien, et Academie for de skjønne Konster. Det i Mayland og Bologna vælges til Mønster.

I Slaget ved Eylau skal det Augereauske Corps have lidt meest.

Den som Skribent, og især som Preussens Historieskriver, berømte Batzko, der selv er blind, opretter i Königsberg et Institut for Blinde, hvoraf man med Grund lover sig meget.

Noticer angaaende Sverrig (fortsatte). Beskrivelse over Trolhættecanalen: Fordum førte en Træbro, en Halvfjerdingvei fra Trollhættecanalen indtil det saakaldte Helvedesfald tværs over Landet; paa denne Bro lossede og ladede man alle de Varer, som mod en vis Afgivt transporteredes. Dette behøves nu ikke mere. Foran ved Strømmen ere tre Sluser ved Siden af hinanden. Fra disse Sluser løbe Skibene ind i et lidet Bassin, hvor de, som seile op og ned, kunne komme forbi hverandre. Bag dette Bassin kommer man omsider til den beundringsværdigste Deel af Canalen, nemlig de 5 Sluser, der ved det indspærrede Vand føre Skibene op ad et høit Fjeld og ned igjen. Den Canal, som er hugget igjennem dette Fjeld, er tilligemed Sluserne 72 Fod høi. Siderne holdes af den naturlige Steen, men Bunden er muret af hugne Steen. Slusedørene ere overordentlig store, og i disse findes atter Smaadøre. De aabne sig let, naar Vandet paa begge Sider staaer lige. Ved Siden af Fjeldet skal der oprettes et Monument med Slusernes Navne og andre Indskrivter. Fra disse høist beundringsværdige Sluser løber Canalen ud i Aakersøen, hvis Opmuddring har kostet overordentlig meget. Mærkværdigt er det, at man har fundet her en stor Baad, et Vrag, og et anseeligt Anker. Det bliver altid et Spørgsmaal, hvorledes disse ere komne til at ligge der. Fra denne Sø trækker sig Canalen i en haard Klippegrund mod Trollhætten. Her ere adskillige Vandbækkener, hvor Skibene kunne seile forbi hinanden, og iblandt disse det store Bassin Olida, hvor Toldafgivten betales. Her staaer Toldcassererens Gaard og adskillige andre Bygninger for de øvrige Betjente, som paa denne nøgne Klippe tildeels allerede have vidst, at fremtvinge nette Hauger og frugtbare Marker. Til disse Bassins og til at aflede Vandet og holde Canalen tør om Vinteren, er der anbragt 3 Halvsluser. Paa venstre Side af Canalen er en smuk Dokke, bygt af Baron Platen, som nyligen er bleven færdig.

(Fortsættes.)

I Warschau oprettes et Pulk let Polsk Cavallerie, bestaaende af 4 Escadroner, som skulle indlemmes i den Franske Keisers Garde. De tages af Adel-, Borger- og Bondestanden.

Den til Keiser Napoleon bestemte Persiske Gesandt er ankommen til Warschau. Han er en velvoxen Mand paa 56 til 57 Aar. Han besidder en god Forstand og en indtagende Caracteer; men er en lidenskabelig Elsker af Fruentimmer, Heste, Krig og Jagt. Hans ældste Søn er hans Generallieutenant. Han regjerer sine Stater med Forstand og Retfærdighed, og søger at bibringe sine talrige Tropper den Europæiske Tactik, som de hidtil have været ubekjendte med.

Fra de Franske Departementer indløbe de sørgeligste Efterretninger om Følgerne af den Orcan, som i den sidste Tid har raset der. I Blamont omblæste den et Kirketaarn, som beskadigede to Huse. Landeveien fra Metz til Epinal er bedækket med Vand, som staaer 1 Alen høit; adskillige Reisende ere druknede; Seinen steg saa høit som i Aaret 1751; hele Egnen fra St. Denis til Argenteail blev oversvømmet, og i adskillige Gader i Paris maatte man seile i Joller.

I Wien ankomme dagligen Courerer fra forskjellige Egne, men især fra det Russiske Hovedqvarteer til den Russiske Gesandt. Den Franske Ambassadeur, General Androssy, har nyligen havt en lang Conference med Keiseren.

Til Wien er ankommen en Østerrigsk Officier, som fra Storsultanen medbringer en Foræring af kostbare Perler, der vurderes for 150,000 Rdlr., for H. M. Keiserinden.

Den 20 Febr. døde i Fulda den berømte Skribent Meißner, Forfatter af Alcbiades, Bianco Capello &c., i sit 54de Aar. Nitten Aar levede han som Professor i Prag, hvor han holdt Forelæsninger over den classiske Litteratur og Æsthetiken. For 2 Aar siden forlod han Prag og gik som Consistorialraad og Studiedirecteur til Fulda. Hans Aandskræfter forlode ham ikke lige til det sidste Øieblik.

I Privatbreve paastaaes, at de Franske have ophævet Stralsunds Beleiring, og at Desertionen ikke er sjelden blandt Tropperne.

Erfurt, en Stad, der neppe har $\frac{1}{6}$ saa mange Indbyggere som Kjøbenhavn, besidder en Indretning, som dette endnu mangler, nemlig et Institut for Blinde. 41 udenlandske og indenlandske Blinde ere i afvigte Aar frit blevne opererede og underholdte der. Det forestaaes af Stadsphysikus Fischer og Pastor Geilfus. Alle, som ere beladte med den graa Stær, ere blevne indbudne til at indfinde sig i Erfurt d. 1 Maji.

Følgende Exempler kunne tjene til Advarsel mod uforsigtig Omgang med farlige Vaaben. I Schleusningen gik nylig en Dreng paa syv Aar ind til nogle Børn, som legede sammen, medens Moderen var ude, og truede dem med at skyde dem ihjel, fordi de havde udskjeldt ham, da han gik der forbi. Han bemægtigede sig ved Hjelp af en Skammel et Gevær, som hang paa Væggen. En tretten Aars Dreng, den ældste Søn i Huset, vilde vriste Geværet fra ham, men ulykkeligvis gik Hanen løs, og den fremmede Dreng faldt død hen paa Stedet. — Ikke langt fra samme By spøgede en gammel Sachsisk Invalid, som endnu bestandig fandt Fornøielse i Krigsøvelser, med et ungt Menneske paa 17 Aar, som han opmuntrede til at tage en Mondering paa, der just hang paa Væggen. Det unge Menneske huggede om sig med Sabelen, og den gamle v. Thybo paastod nu, at han vilde afparere Huggene, hvis han blot havde en Kjep. I Mangel af denne fegtede han med Hænderne og Armene, drev det unge Menneske saa langt hen til Væggen, at han i sin ubesindige Hidsighed stødte sig selv Sabelen i Livet, og døde deraf paa af sit Saar.

Den 18 Febr. høitideligholdtes i hele Kongeriget Sachsen en Fredsfest, efterat Dagen i Forveien de 6000 Mand, Kongen som Medlem af Rhinforbundet skulde levere, vare afmarcherede til Storarmeen.

Videnskabelig Efterretning.

Det forhen i disse Blade omtalte Sanscritiske Værk er trykt i 4to i Serampore i Slutningen af Aaret 1804 med Lettere, som kaldes Devanagary (d. e. den guddommelige Stad, eller Benares). Værket synes at indeholde de af Pilpay skrevne Fabler. Den egentlige Forfatter er Braminen Vichnou Sarma, og Udgiveren Carey har tilføiet 2 Fragmenter, hvoraf det ene indeholder et Digt om en berømt Indisk Første, der levede 100 Aar efter Christi Fødsel, og med hvem de nuværende Indiske Forfatteres Tidsregning tager sin Begyndelse.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 46.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 21 Martii 1807.

Breve til en Ven paa Landet.

V.

Almindelige Betragtninger over Krigen. — Baggesens Eventyrer og comiske Fortællinger. — Erindringer mod Theaterkrøniken. — Satirens Formaal.

De længes uden Tvivl meget efter at høre noget Nyt fra Hovedstaden. Jeg veed alt for vel, hvorledes den er tilmode, som, efter at have henlevet de fleste Dage af sit Liv i Residencen, med eet seer sig forflyttet til landlig Eensomhed. Endog den ubetydeligste Efterretning, den simpleste Betragtning over Gjenstande, som tilforn have været os ligegyldige, fremstiller Fraværelsen med dobbelt skjønne Farver, og gjør Eensomheden os dobbelt kjer. Med Glæde søger jeg derfor i de Breve, jeg tilskriver Dem, at tilfredsstille Deres Nysgjerrighed, saa meget det staaer i min Magt. Men et Slags Dvale, hvori i de senere Maaneder vor Hovedstad har hvilet, og som den sjelden vækkes af, uden ved enkelte blodige Efterretninger fra Krigsskuepladsen i Tydskland og Polen, har hidtil negtet mig Emne til mine Breve. I den politiske Verden er i dette Dieblik Alting indviklet i et Chaos, og det synes kun at komme an paa en Eneste, om: der i dette Chaos skal vorde Lys eller Mørke. Europa staaer imellem to Veie: den ene fører til Frihed og Oplysning, den anden til Trældom og Mørke. Det er i Begreb med at betræde een af dem, og kun den Evige veed, hvilken af begge det bliver nødt til at vælge. De Krigsefterretninger, vi faae, ere ligesaa modsigende som upaalidelige, og det nærværende Feldtog hører unegteligen til det besynderligste i sit Slags. Paa begge Sider roser man sig af Seier, og ingen veed hvori Seieren egentlig bestaaer; paa begge Sider mister man Mennesker i Tusindtal, og ingen veed, hvilken politisk Fordeel disse ulykkelige Offere yde de stridende Parter. Slaget ved Eylau, der efter Nogles Paastand var ligesaa blodigt som det ved Auerstädt, har, saa vidt jeg veed, ikke forskaffet de Franske eller Russerne nogen betydelig Fordeel. Det er skrækkeligt at see to opbragte Løver kjæmpe med hinanden. De udtømme begge deres Kræfter, og som oftest uden Nytte. Skal Krigen imellem Frankrige og Rusland længe vedblive saaledes som den er begyndt, da bliver den een af de rædsomste i den ældre og nyere

Historie. Men lader os ikke dvæle længer ved disse sørgelige Gjenstande! De ere en Plet paa vort Aarhundrede, som alle dets Fremskridt i Cultur, Humanitet og Oplysning ikke kunne aftvætte. Hvad nytter det, at man med saa megen Omhyggelighed hegner om de spæde Ovi-ste, naar man med grusom Haand arbeider paa at overhugge Stammen? Forgjeves grunder Lægekonsten paa at udfinde Midler til at redde Individuers Liv; med al dens Grunden kan den ikke gjenskjenke Menneskeslægten i et heelt Decennium en Tusindedeel af de Offere, som paa en eneste blodig Dag ved Austerlitz, Auerstädt eller Eylau paa det grusomste ere blevne dræbte og lemlæstede; forgjeves tænder Philosophien sin lyse Fakkel i enhver Green af Lovgivningen og Statsforvaltningen; medens man med største Engstelighed vaager over det ubetydeligste Individs Rettigheder, udøve hele Stater og Nationer de største Uretfærdigheder mod hinanden. Grundsætninger, som hos den simpleste Borger straffes, betragtes ofte af Ministere som tilladelige og nødvendige.

I en Tidspunct, da Menneskehedens Saar bløde saa stærkt, da Blodfanen veier næsten overalt, da Wallensteiner og Tilly'r synes at leve op igjen, da fredelige Landsbyer forvandles til Krigens Morderkuler og skyldfri Landboer til blodtørstige Tigere, i en saadan Tidspunct maa det dobbelt glæde hvert følende Menneske, at see glade Muser spøge i Christian den Fredegodes Rige, under Fredens trygge Ly og Hegn.

Vor Baggesens Riimbreve have moret Dem saa meget, at jeg iler med at sende Dem den nylig udkomne første Deel af hans Eventyrer og comiske Fortællinger; kun een af disse er imidlertid ganske ny; de øvrige ere omarbeidede og filede. De seer her ingen Foraarssol, der af Jordens Skjød fremlokker unge Roser

og Violer, som overraske Øiet; det er en Midsommersoel, som intet Nyt frembringer, men kun end mere modner og fuldender hvad den har frembragt. Overalt vil De finde, at Digteren har vidst at bruge sin Fiil, og at Tode ikke havde saa ganske Ret, da han i sin Recension over Ungdomsarbeiderne sagde: "selv at file sine Vers er at skjære sine egne Liigtorne; man kan let komme for dybt." Vist er det, at den oprindelige Tanke sjelden vinder ved Forandring; men Formen maa dog altid kunne forbedres, naar den samme, som skabte Tanken, ogsaa filer den. At en Digter, som i en Række af 22 Aar har beklædt een af de første Pladse paa det Danske Parnas, viser at han ikke er saa forelsket i sine Aandsfoder, at han jo har Mod til at bortskjære de overflødige Udvæxter, der kun skade Stammen og betage den sin oprindelige Kraft, røber en Beskedenhed, der er saare lærerig for unge Forfattere, som, berusede af ungdommelig Selvkjerlighed, troe, at hver Kaalstok, de plante, forvandles til et Guldæbletræ i Hesperiders Hauge.

I Maanedsskriftet Iris og Hebe siger Tode i sin Dom om Ungdomsarbeiderne, at Forfatteren, som een af vore allerbedste Digtere, nok vil blive meest berettiget til at kaldes de levende Danske Poeters Konge, formedelst den lige Styrke, han har i det Alvorlige og det Spøgefulde, og formedelst den Lune, den Lethed, den Politur, som findes i hans Arbeider, saafremt han allene vil skille sig ved den slemme Skik, at opoffre navngivne Personer til sin Lune: en Skik, han vel har Exempler for sig blandt de Engelske satiriske Digtere, men, som hos os dog neppe vil undskyldes." — Der gives vel kun faa virkelig upartiske Læsere, som jo i Eet og Alt ville underskrive denne Dom, der er skreven for sexten Aar siden.

— Med ligesaa megen Glæde, som man i nærværende Fortællinger seer Ungdomsarbeider omskabte til Manddomsarbeider, med ligesaa ubehagelige Følelser maa endog den varmeste Beundrer af denne elskværdige Digter tilstaae, at Todes Paamindelse ikke synderlig har frugtet, men at den Baggesenske Muse ved sin to og tyve Aars Vandring paa Pynten af Parnasset, uden Tvivl troer at have lovlig Hævd paa, at gjøre navngivne Personer til det, som Engelskmanden kalder a publick Laughing-stock. I Theaterkrøniken vil De især finde adskillige saadanne Lune-Offere. Vel kan man ikke negte, at en Boileau ogsaa havde for Skik, at gjøre sig lystig over Individuer. Men for det meste bestode disse af Riimsmede, som i hans Tidsalder overskyllede Frankrige med usle Vers, og at udrydde saadanne poetiske Bombardeerløbere, er virkelig et meget rosværdigt Foretagende. Den, som er taabelig nok til uden Kald, at hige efter offentlig Roes, bør ogsaa finde sig i, at man paa samme Vei med Satirens Svøbe driver ham tilbage til det Intet, han kom fra. Men Privatfolks personlige Lyder, der kun ere bekjendte i en indskrænket Kreds og aldeles ikke have nogen skadelig Indflydelse paa det Offentlige, bør aldrig være nogen Gjenstand for offentlig Satire. Endnu ubilligere er det at gjøre sig lystig over medfødte legemlige Feil og Ufuldkommenheder, der ligesom legemlige Skjønheder og Fuldkommenheder altid bør betragtes som Skaberens Værk. Angreb paa saadanne Lyder kan og bør ikke undskyldes, om end Gratierne selv fremkom dermed. Det samme er Tilfældet med enhver, endog den ringeste Borgers Privatcaracteer; saalænge den ikke vedkommer det Offentlige, bør den være den satiriske Skribent hellig. Den sande Satires Hovedformaal er at forbedre og rette Feil, men

mon det er muligt at gjøre et Par Been et Haarsbred tyndere eller et Par Lægge et Haarsbred tykkere med tusinde satiriske Vers, dicterede af Vittigheden selv?

Tilgiv, bedste Ven! at jeg her uden Indklædning og Omsvøb, siger min Mening reent ud. Vel veed jeg, hvor meget De ynder den Baggesenske Muse, men jeg veed tillige, at De ynder Sandhed, Liberalitet og Retfærdighed endnu mere. Netop fordi Baggesen nyder og saa høiligen fortjener at nyde vor Agtelse, er det Pligt at ivre imod hans svage Sider. Havde det været een af vore sædvanlige Poetaster, saa havde jeg aldrig aabnet Munden i den Anledning. Men hvad kan man vente sig af Lærlinger naar Mestere handle efter saadanne Grundsætninger? Har Baggesens satiriske Muse da allerede overvundet alle de Jetter af Misbrug og Feil i vor Litteratur og vore Sæder, at han maa svinge sin vældige Svøbe over uskyldige Dverge og Skrællinger, som ikke tilføie nogen Dødelig mindste Fortred? — Sandelig, man skulde troe, at vi allerede have opnaaet den høieste Grad af moralsk og litterair Uddannelse.

II.

En Dansk Litteraturtidende paa Tydsk. — Dens Nytte. — Anonymitetens Skade og Gavnlighed i Henseende til Recensioner.

Af offentlige Blade har De uden Tvivl seet, at vi Danske nu faae en ny Tydsk critisk Journal, der skal udgives i Kiel. "Foruden den Indflydelse, den skal have paa Indlændingen, — hedder det i Indbydelsen, — skal den ogsaa give Udlændingen en tro Fremstilling af vor Nations litteraire Fremskridt. Den skrives paa Tydsk — fordi Holsteneren med Tiden

deraf skal lære at agte vor Litteratur saaledes, at dens Sprog omsider bliver hans Modersmaal." Dersom Udgiverne, for at knytte et nøiere Baand mellem den Holsteenske og Danske Læseverden, havde villet udgive et Dansk-Tydsk Tidskrivt, saaledes som Nordia engang var et Dansk-Svensk, saa havde ingen havt noget at indvende derimod. Men hvorledes en critisk Journal, skreven paa Tydsk, kan lære Holsteneren at elske vort Modersmaal, lader sig ikke saa let begribe. — Lærer man da at elske det Tydske eller Franske Sprog af Tydske og Franske Recensioner? Man indvende ikke, at Holstenerne blive derved bekjendte med vor Litteratur; have de da ikke havt Leilighed dertil tilforn? Have ikke de vigtigste Danske Værker været recenserede i de i Jena, Göttingen og Halle udkommende Litteraturtidender? — Efter min ringe Mening vilde det været langt gavnligere, om denne Journal udkom i det Sprog, som det paaligger Holstenerne som Danske Undersaatter at lære, og som virkelig trænger til et critisk Institut, der kunde opsamle de mange Ax, som vore lærde Efterretninger lade søndertræde paa Litteraturens Mark, medens de ofte med Ængstelighed opsamle Klint og Avner. Jeg kunde opregne Dem Bøger i Snesetal, som aldrig have været nævnte i nogen Recension, uagtet adskillige af dem endog have været 10 Gange oplagte. At Anonymiteten iøvrigt er saa stort et Gode "i Henseende til Recensioner," kan jeg, uagtet det forsikkres i Indbydelsen til ovennævnte Tidsskrivt, ikke overtale mig til at troe. Efter min Mening bør man kunde sige sine Tanker om en Bog med største Upartiskhed, uden just at fornærme eller angribe Forfatteren. Den, som staaer i saa delicate Forhold, at han under sit Navn ikke tør vove at sige sin Mening om en Bog, han vil, som Anonym, heller ikke blive nogen sand upartisk Dommer. Det

Gode, som Anonymiteten i Henseende til Recensioner kan stifte, er saa godt som intet mod det store Onde, at see en god Bog nedreven af en ucompetent og partisk Anonym. Hvor stor en Forfegter, jeg altid har været og altid skal blive af Anonymiteten, indseer jeg dog ikke dens Gavnlighed for Recensentvæsenet. Det kan være ligegyldigt hvo der skriver, saasnart det kun kommer an paa, at fremsætte Meninger, der overlades til enhvers nøiere Bedømmelse; men det kan umueligt være ligegyldigt hvo der skriver, naar der fældes en Dom, som ofte bestemmer et Værks Skjebne for bestandig, og, naar den er uretfærdig, saa lettelig qvæler et Genie i Fødselen. I Litteraturens Rige bør der ikke være nogen hemmelig Ret; den, som fældes, bør fældes aabenlys, ikke med Snigvaaben. Det er overalt noget besynderligt, at see Bogdommere søge Beskyttelse under det majestætiske Ord Vi og under et forenet Selskabs Authoritet. Et lærd Selskab er jo dog intet Handelshuus, som kan lade sit Firma gjelde for alle sine Medlemmer. Hvor mangen en Stymper faaer ikke Leilighed til at fremkomme med sine umodne og partiske Domme, der i det mindste udbrede Fordomme mod og for Bøger, naar han kan skjule sit ubetydelige Jeg under et Vi? Et Recensentselskab kan bestaae af store Mestere i eet Fag, og store Stympere i et andet. Hvor ubilligt er det at Stymperen skal kunne benytte sig af et Firma, der sætter ham i lige Rang med den store Mand, og giver hans vrange Domme Vægt? Hvor stor Foragt end al Authoritetsaand fortjener, maa man dog sande Popes Ord:

Let such teach others, who themselves excel
And censure freely who have written well. *)

*) Lad dem lære Andre, som selv ere Mestere
Og laste frit, som have skrevet vel.

Skøiteløben.

Uagtet man saavel i dette Blad som ofte andensteds har tilraadet Forsigtighed ved denne Forlystelse, høres der stedse Exempler paa, at Mennesker komme af Dage derved. Man maatte vel altsaa ansee Lysten til at løbe paa Skøiter for en Passion, som Fornuften ikke har noget synderligt Herredømme, over, dersom ikke Letsindighed især caracteriserede vor Tidsalder. Den milde Vinter, vi for det meste hidtil have havt, skulde man troe at have villet i Aar afvende Ulykker af dette Slags. Men netop dens Mildhed er maaskee Skyld i deres Formerelse. At haabe Forbud mod Skøiteløben skulde frugte her, er at haabe for meget. Ingen Opsigt kan hindre den Ubetænksomme fra at liste sig til at stille sin Lyst her. Men formindske Faren, det kan man, og Midler dertil aabne andre Steders Foranstaltninger os Veien til. I Hamborg har man Vogtere, som om Vinteren i Frost, undersøge Isens Tryghed paa alle de Vande, som blive besøgte af Skøiteløbere. De Steder, hvor Isen findes svag, blive betegnede med en Pæl, som afviser enhver Skøiteløber derfra. Ligesaa har man et Slags Iisredningsbaade, som med en hurtig Fart kunne henskydes til det Sted, hvor nogen desuagtet falder i. Som bekjendt skyder et sjunket Menneske almindelig op igjen i perpendiculair Retning paa det Sted, det er faldet ned, og da faaer det let fat i den Baad, hvormed man søger at redde det. Skulde ikke det Offentlige hos os ville bære de Bekostninger, saadanne Redningsanstalter krævede, er der vel ingen Tvivl om, at disse Vink ville opflamme ædle Particuliere nok til at anvende deres Skjærv til mangen een af deres Medmenneskers Frelse og mangen en Taares Forebyggelse hos de efterladte sørgende Venner og Paarørende.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Stormen Natten imellem d. 21 og 22 f. M. havde en i Løkken hjemmehørende Galease, som laae for Anker der paa Reden, det Uheld, at dens Ankertoug sprang, hvorved Skibet kastedes ind paa Grund og kantrede. Af Folkene, der vare ombord,

druknede 2 Mand, begge givte, hvoraf den ene efterlader 4 smaa Børn. En Mand reddede sig ved at entre ud ad Stormasten, som var falden i Søen, og da han fra dens yderste Spidse kunde naae Bunden med Fødderne, slap han sig løs og naaede lykkelig Land. Fartøiet ligger sjunket i Stranden, og er ganske forliist. — Samme Skjebne havde en Løkkens Brig noget før Juul. Den kantrede ogsaa, kom med Kjølen i Veiret og blev aldeles sønderslaaet. Tre Mand tilsatte Livet derved.

Ved Bornholm er i disse Dage ankommet et fremmed Skib, som fører 6 Canoner. Man troer at det er et Caperskib.

Arveprindsen af Weimar og Gemalinde, som for en kort Tid have opholdt sig i Kiel, er d. 16 d. M. vendt tilbage til Slesvig.

Hr. Didelot, som er bestemt til Keiserl. Fransk Minister ved det Danske Hof, aflægger nu i Paris de sædvanlige Affkedsbesøg.

Under d. 18 Martii er fra det Slesvig-Holsteenske Cancellie udstædt en Circulair-Anordning angaaende Fremgangsmaaden ved Indqvartering og Qvarteerbilletters Uddeling i Stæderne og Flekkerne i Hertugdømmene Slesvig og Holsteen.

I Torsdags ankom til Kjøbenhavn en Skipper directe fra Rostok, som han var afseilet fra d. 15 d. M. I eet af hans medbragte Breve meldes blandt andet, at der d. 14 passerede 4 Canoner og 30 Vogne med Krud og Kugler igjennem denne Stad, og at Vaabenet over den derværende Vice-Consuls Gaard er bleven saa insulteret om Natten, at man maa lade det bevogte af to Mand Vagt.

Coursen paa Kjøbenhavn var d. 17 d. M. i Hamborg 148 PC. to Maaneder.

Udenlandske Efterretninger.

I Siberien har man i en Afstand af 35 Verster fra de Chinesiske Grændser fundet betydelige Ruiner, som synes at være Levningerne af en forhenværende anseelig Stad. De bestaae af nogle uformelige Forhøininger, forvittrede Hobe af Muursteene og Levninger af fordums Volde. Fra deres heel forstyrrede Tilstand kan man slutte til deres betydelige Ælde. Regjeringen har befalet, at sagkyndige Mænd skulle anstille Undersøgelser i den Anledning.

Roms Befolkning, som 1794 bestod af 167,000 Mennesker, bestaaer nu kun af 134,973.

Ved en Morders Henrettelse i London d. 21 d. M. var Trængslen saa stor, at 25 Mandspersoner, 5 Fruentimmere og 3 Børn tilsatte Livet.

Igjennem Magdeburg passerede nylig en bedækket Vogn fra Berlin til Paris, under en Escorte af 50 Franske Cavallerie, uden at man hidtil har kunnet erfare, hvo der sad i samme.

Et fra Norge til Rostok ankommen Skib med Sild, har af den derværende Franske Viceconsul faaet Tilladelse at losse. Uden denne Consuls Certeficat tør ingen Varer udføres af Byen. Den Tjære, som findes i Svenske Magaziner, er bleven optegnet.

Kongen af Holland har ved et Decret af 7 d. M. med det lovgivende Corps's Samtykke, tilstaaet den ulykkelige Stad Leyden vigtige Friheder. Det bestaaer af 7 Articler. Stadens Indbyggere skulle fra 1 Jan. 1807 af at regne være befriede for Huus-Skat, Afgivt af bevægelige Eiendomme, personlig Contribution, eller nogen anden, som i den sidstes Sted, skulde blive paalagt de i Leyden beliggende ubevægelige Eiendomme og Bygninger; ligeledes for Domestik-Afgivten, for saavidt en Indbygger kun holder 2 Piger; for den Patent-Rettighed, som ved Publication af 2 Dec. 1805 lagdes paa Udøvelsen af Konster og Haandværker rc., saavelsom paa nogle Handels- og Luxusgjenstande. Men denne Fritagelse strækker sig imidlertid ikke til Fremmede, der kun for en Tid opholde sig i Leyden. Veiepenge, Afgivt af Heste, Plaisir-Penge, Domestikskat hæves fremdeles, men den sidste erlægges kun af dem, der holde flere end 2 Tyender. Disse Afgivter saavel som det, Patent-Rettigheden indbringer, anvendes i 10 Aar til Bedste for dem, der have liidt ved den ulykkelige Begivenhed d. 12 Jan. Alle Bygninger, der ere blevne opførte eller reparerede fra 1 Jan. 1807 af, skulle i 10 Aar være fritagne for Grundskat.

Krigsskuepladsen.

Kongen af Sverrig har modtaget to vidtløftige Rapporter fra Gouverneur v. Essen, den ene af 25 og den anden af 28 f. M., hvis væsentligste Indhold er følgenden: Da det blev nødvendigt at fordrive Fienden fra Heidenholtz Skov, for at nedhugge samme, saa udrykkede d. 21 Febr. Kl.

12 f. M. 4 Canoner af ridende Artillerie, 3 Comp. Jægere. Skoven blev recogneseret og saa befriet fra Fienden, at Arbeidsmandskabet kunde begynde sit Foretagende. Canoner holdtes bagved i Reserve, for efter Omstændighederne at kunne benyttes. Der forløb over en Time, uden at noget Skud løsnedes, men undertiden samlede Fienden sig i smaa Detachementer fra alle Sider. I tre Korteer beholdt de deres Stilling, men derpaa begyndte en heftig Tirailleurild med de Tydsk-Svenske Jægere. Artillerie-Brigade-Chefen, Oberst Norbye faldt af Hesten mellem to Canoner, truffen af en Jægerkugle midt i Panden. Derpaa begyndte Canonilden atter med Druehagelskud, som bragte Fiendens Ild til at tie og adspredte de større Detachementer, som samlede sig. Imidlertid opnaaedes Hovedøiemedet: Skovens Nedhugning, og Fienden blev derved fordrevet fra en Post, hvor han foruroligede vore Forposter. Foruden Oberst Norby, havde vi 1 Død, 4 Saarede. Een af de saarede Artillerister kunde man ikke formaae til at lade sig forbinde saalænge Affairen stod paa. — D. 21 om Morgenen, da det ved Prosnitz ud til Rügen anlagte Batterie var færdigt, begyndtes atter Canonaden med Canonerne mod Fiendens Batterie ved Nenhoff, som en god Stund ikke besvaredes. Men da Canonaden blev almindelig fandt man, at Fienden, foruden sit sædvanlige Batterie, endnu paa 3 andre Steder havde nedgravet sig og plantet Canoner, hvorfra vore Batterier bleve beskudte. Fiendens Ild blev snart bragt til at tie. Strax efter Oberst Norbys Død blev Oberst Hampus Mörner sendt i hans Sted til Rügen. — D. 22de forefaldt en ubetydelig Fægtning ved Tribseer Front. Lieuten. Dikelmann, som var affendt med en Toldjagt, for at krydse imellem Øen Rudön og Penemünde, tvang Bønderne paa det sidste Sted til at hente 10 store Baade ved Kysten af Penemünde og gik med disse til Rudön. D. 24de afgik en hemmelig Expedition fra Stralsund, under Major Henning, hvis Tropper bestode af 200 Jægere, og 4 Canonsluper. Man erfarede at de Franske havde forladt Dars, da de mærkede Canonslupernes Ankomst. 1 Lieuten. og 50 Jægere sendtes i Land ved Byen Fatrenkamp, ½ Miil fra Barth. Ingen Vagt fandtes ved Portene, af hvilken Aarsag de bleve lukkede. Lieuten. Clairfelt og Bark marcherede ind i Staden, udsendte

Smaa-Patrouiller overalt paa Gaderne, toge Fanger og Bytte, af Geværer, Sabler og Munderingsstykker, hvor vanskeligt det end var at finde dem i de Huse, hvor de laae skjulte; adskillige fjendtlige Skud løsnedes fra Husene paa fvore Jægere, men uden at saare nogen. 4 Mand af Fiendens Tropper bleve ihjelskudte, og 1 blev med Bajonnetten ihjelstukken af en Jægercorporal, efter at han havde løsnet et Pistolskud paa ham, og var i Færd med at affyre det andet. De Fanger, der bleve gjorte, bestode af 1 Underofficier, 1 Corporal, samt 14 Mand, deels Infanterister, deels Jægere til Hest. — Fangerne førtes ombord paa Canonslupperne, ligesom de bleve grebne. Da vore Jægere rykkede ind i Barth bleve de af 30 til 40 af Stadens Borgere modtagne med Udraab: "leve Svenskerne!" Der uddeeltes iblandt dem, efter forrettet Expedition, al muelig Forfriskning af Viin, Brændeviin og Brød. 4 Heste, som ikke kunde medføres, bleve ihjelstukne. — Da man erfarede at en fjendtlig Forstærkning kunde ventes, indskibede Tropperne sig med de gjorte Krigsfanger ꝛc. og afseilede d. 26 til Stralsund, hvor den lille Escadre lykkelig ankom, efterat den havde aldeles forstyrret 12 Baade, bortført nogle af de lette og taget en stor Jagt paa Slæbetouget.

Breve fra Osterode af 6 Martii melde: da Russerne vare rykkede frem mod Bredden af Passarge, lod den Franske Keiser nogle Corpser sætte over denne Flod, og disse dreve Fienden 10 Franske Mile tilbage. De Russiske Colonner have i største Hast trukket sig tilbage, af Frygt for, at de Franske endog tidligere end de selv skulle indtræffe i Königsberg. Mangel paa Levnedsmidler, og de slette Veie ere i dette Øieblik to vigtige Hjelpearmeer for Russerne. — Da Keiseren holder Krigsoperationerne saa langt borte fra Warschau, saa begiver denne Stads Corps diplomatique sig til Berlin, og man mener endog at Keiseren selv begiver sig did, naar først Vinterqvartererne have faaet en fast Stilling. — Den 7de var endnu intet Nyt forefaldet ved Storarmeen.

Marchal Massena paatager sig, som det hedder, Commandoen over den høire Fløi, og anfører foruden 12000 Bayerer og en Polsk Division, det 5te Corps. — Da den venstre Fløi trak sig tilbage og Frosten lod befrygte, at Fienden vilde gaae over Isen, og angribe den høire Fløi i Ryggen, saa ophævede General Dombrowsky Graudentz's Beleiring. Men siden den sidste Seier har ogsaa det 10de Corps begyndt at gaae offensiv til Verks, og Graudentz blogueres paa ny.

Porten har erklæret Engelland Krig, og den Engelske Gesandt i Constantinopel er i største Hast reist bort med Fregatten Eudymion, som kappede sit Kabbeltoug og lod Ankeret i Stikken.

I Telegraphen siges: man melder fra Gran ved Pest, at russiske Fortropper, der have villet passere Donau, ere blevne slagne af Tyrkerne, som vise en Enighed og Energie, der sætter Russerne i Forfærdelse.

De tappreste Franske Generaler have, efter Moniteurens Beretning skrevet til Paris: Russerne slaaes som Tigere, ikke som Mennesker.

I Neapel er Amante, det sidste Tilflugtssted for de Brigader, som Engellænderne have sat i Land, d. 5 f. M. blevet erobret af de Franske.

Fæstningen Schabatz, som fra d. 25 Jan. til den 4de Febr. uophørligen er bleven beskudt af Servierne, har endelig overgivet sig d. 5 Febr.

I et Brev fra Passenheim, i Gammel-Preussen, meldes under d. 4 Febr., at de Franske Soldater i 5½ Dage have tilbagelagt tyve Mile, at Landet lider meget ved Troppernes uafladelige Frem- og Tilbagemarch, at over Totrediedele af Indbyggerne have forladt deres Huse, og at de, som ikke have forladt dem, hverken have Brød eller Meel, eller mindste Mad eller Drikke. Ogsaa Soldaten lider meget, da Transporterne af Tvebakker og andre Levnedsmidler kun med stor Vanskelighed kunne følge Armeen. — Naar man imellem Mysziniec og Ortelsburg nærmer sig Grændsen imellem Polen og Gammel-Preussen, sporer man strax en bedre Bygningsmaade i Landsbyerne; Husene ligne ikke mere de urene Stalde, hvori den forkuede Polak driver omkring midt iblandt sit Qvæg; man møder her igjen den Tydske Reenlighed og noget Huusgeraad. Men det besynderligste er, at man blandt Almuen endnu taler Polsk; kun de Fornemme og Embedsmændene tale for det meeste Tydsk. — Kamenskoy er atter ankommen til Armeen.

Fra Eylau meldes under d. 10 Febr. at Slaget ved denne By er eet af de mærkværdigste i den nyere Historie, formedelst de store Følger, det vil drage efter sig.

Fra St. Petersborg meldes, at Anstalterne til Krigens Fortsættelse ere overordentlige. Desuagtet smigrer man sig dog med Fredsforhaabning, paa Grund af Keiser Alexanders Tilbøielighed til Fred og Østerriges Mægling.

Den Preussiske General-Lieuten. Blücher udvexles mod General Victor. Baade han, og hans to Sønner, som ligeledes udvexles mod to Franske Officierer, er af Prindsen af Neufchatel bleven indbuden at komme til Berlin, og derfra til det Keiserl. Franske Hovedqvarteer.

Over Geheimeraad Hjelmstjernes Bogsamling, som nu indlemmes i det Kongelige Bibliothek *), er allerede i Aaret 1782-85 udkommen et Catalog, bestaaende af to tykke Qvartbind, med Hjelmstjernes Portrait, en Fortale af Kammerherre Suhm, og et fuldstændigt Register. I denne Fortale siger Suhm, at mange hos os have gjort Samlinger af Bøger, Mynter, Malerier og Kobbere, men at heel faa have forhindret deres Adspredelse efter Døden. Geheimer. Hjelmstjerne derimod lod i Ægtepagten mellem sin ældste Datter, hans da eneste i Live værende Barn, med Geheimer. Baron Rosencrone (1773) indflyde de Ord: at hans Samlinger af Danica, det være sig Danske Medailler og Mynter, Bøger, Manuskripter store og smaa, skulle evindelig conserveres i Familien og være et Fideicommis, og paa det at det kunde blive bekjendt, hvad der i disse Samlinger er at finde, skal efter hans Død en tilforladelig Catalogus derover, Manuskripterne allene undtagne, trykkes, og bemeldte Samlinger forøges og hvert tiende Aar Supplementum i Trykken udgives. Endvidere ønskede han, at Suhm skulde have Inseende med, at Catalogi bleve accurate, nitide og efterretlige, paa det den intenderede Nytte deraf kan haves. Derpaa leverer Suhm en kort Caracteristik over den Afdøde. "Saadan Omhu drog Hjelmstjerne for disse Samlinger, og dertil havde han Grund, da de ere store, velvalgte og kostbare, saa at man i Henseende til Bogsamlingen tør forsikkre, at dens Lige haver ei endnu været ved Trykken Publico bekjendtgjort. Fra Ungdommen af var han bleven vel underviist i Videnskaber, og den ædle Drivt til dem blev ham indplantet ved Etatsraad Høier, og siden formeret ved den Omgang, han havde med den store Gram. Nidkjerhed for Fædrenelandet besjelede ham fra hams Ungdom. Han saae med Bekymring, at en god Historie om den Danske Lærdom endnu manglede, og besluttede derfor at samle Alt hvad Danske, Norske og Holstenere havde skrevet eller oversat, Alt hvad hos dem var trykt, Alt hvad som paa mindste Maade havde nogen Sammenhæng med os, og især det Ældste og Sjeldneste. — Hvad Medailler angaaer, da besad han megen Indsigt saavel i Arbeidernes Skjønhed, som Paaskrivtens Fynd, og har endog selv givet endeel heldige Forslag til saadanne." — De Bøger af denne Samling, der af Suhm udmærkes som store Sjeldenheder, skulle blive anførte i næste Numer.

*) Efter Hr. Geheimeraad Grev Rosenkrones Tilbud. H. M. Kongen har befalet, at Bøgerne skulle opstilles i Bibliotheket i egne Skabe med Overskrivt: den Hjelmstjerneske Bogsamling, og at den Afdødes Brystbillede skal opsættes ved samme.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbmænd. A. og J. Munthe fra Helsingborg, Ploug fra Faaborg, Reimert f. Christiansand, Viinhandler Schrøder f. Helsingøer, Contorist Göran og C. Hammar f. Lübeck (logere hos Møller); Commerceraad v. Deurs f. Helsingøer, Major Fomich f. Nestved, Kjøbmand Schiff f. Altona og Oppenheim f. Hamborg (logere hos Løbel); Kjøbmand Seidel f. Hamborg, Höckert f. Helsingborg og Boshöm f. Stockholm (logere hos Rau & Schmetzer); Lieuten. Dahlmann f. Stockholm, Preussisk Consul v. Thalbitzer f. Helsingøer, og Grev v. Danneskjold f. Diesfeldt. — Afreist: Major v. Low, Etatsraad og Borgemester Bjørnsen til Helsingøer, Baron v. Eben til Memel, Borgemester Crell til Kjøge, Kjøbm. Bauros, Wurmser, Fellinger, Baccalon, Goeelicke og Svidelius til Hamborg, og Schwartz til Sverrig.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 47.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 24 Martii, 1807.

Complimenter.

Det gjør vor Nationalcaracteer Ære, at vi have maattet laane Ordet Compliment hos Fremmede, thi ligesaa sandt som det er, at Høflighed klæder ethvert Menneske vel, saa vist er det, at Udtrykket Compliment just ikke altid medfører det fordeelagtigste Begreb om Menneskets Værdighed. Den Fornuftige og Retsindige anseer en Complimentmager enten for en Taabe eller en Bedrager, det maatte da være at han henhørte til de Nationer, hos hvilke denne Egenskab saa at sige ligger i Blodet. At gjøre nogen en Compliment er som oftest ikke andet end at give ham en Regnepenge istedet for en Ducat, og kan man end ikke negte, at de fleste Mennesker ere store Elskere af denne falske Mynt, saa røbe de, der modtage den, eller endog gjengjelde den med en Contra-Compliment, dog tydeligen, at de enten ikke ville eller kunne skille Regnepenge fra Ducater; den, som bliver vred over de Complimenter, der gjøres ham, og ansees af denne Aarsag for en saakaldt jevn Mand, er i Grunden ikke mindre en Elsker af denne Illusion, men det ærgrer ham ikkun, at Andre skulle troe om ham, at han kan lade sig skuffe paa denne Maade. Det er af een og den samme Aarsag, at den første elsker og den sidste hader Complimenter.

Men ingen overdriver sine Complimenter mere end visse Forfattere. Der gives dem, der have ødslet dermed i en saadan Grad, at det gaaer dem som Løgneren, der lyver saalænge indtil man end ikke troer ham, naar han taler Sandhed. Et Non-plus-ultra af Complimentmagerie er Udtrykket: "han eller hun har overgaaet sig selv;" hvilket man saa ideligen finder i dramaturgiske Bedømmelser. Maaskee man aldrig kan sige en Konstner eller Konstnerinde nogen større Sottise, end at forsikkre: de have overgaaet sig selv, thi den, som overgaaer sig selv, er uden for sig selv, og at være uden for sig selv, paa Skuepladsen eller i den virkelige Verden, i Sorg eller Glæde, bliver dog altid en stor Ufuldkommenhed. — Ordet ædel ødsler ingen mere med end Skribenter. Man har seet Folk, hvis hele Patriotisme ikke bestod i andet end at berige deres Pung med nogle tusinde Rigsdaler, offentligen kaldes ædle Mænd; man har seet Andre kjøbe sig dette Prædicat for en Drik-

keviſe, Elegie eller Sonnet. Fortjent kan man nu omſtunder gjøre ſig for meget godt Kjøb. Man behøver kun ved een eller anden Ven, at lade bekjendtgjøre, at man har fedet nogle Sneſe Stude eller Kalve med en ny opfundet Foderurt, ſom maa forſkrives fra Holland, eller tilſende en Smagsdommer nogle Vers, eller roſe en af de Folk, ſom ikke kunne leve uden Roes, ſaa bliver man ſtrax en fortjent Mand. Efterverdenen vil ofte falde i Staver over adſkillige af Nutidens fortjente Mænds Fortjeneſter.

En anden latterlig Compliment, ſom man, indtil Væmmelſe, i egentlig Forſtand ſtøder paa i periodiſke Skrivter, er Ordet vor: et Prædicat ſom egentligen kun med Grund kunde og burde tillægges Mænd, der maa betragtes ſom en ſand Nationalſkat, og ſom hele Nationen anſeer for ſin Eiendom. Men hvo kan bare ſig for Latter: naar man hører en Rimſmed, en Magiſter Stygotius kalde ſin Hr. Collega vor? Kan der tænkes en ſtørre Urimelighed, end at paanøde et heelt Folk en ſaadan Eiendom?

Den lærde — er et Udtryk, ſom man finder i de fleſte Recenſioner; men den, der veed hvad der udkræves til at være lærd, hvor faa ſande Lærde der gives, og hvorlunde Socrates ſelv ſagde; "at al hans Viden kun gik ud paa at han intet vidſte," kan ikke andet end ſmile ved dette gjængſe Hykleudtryk, og beklage den, der er enfoldig nok til at lade ſig blænde deraf. Den værdige er een af de allerſimpleſte Complimenter, der i offentlige Blade findes i Hobetal. Men naar man ſtundom anatomerer den værdige Forfatters værdige Egenſkaber, finder man ofte, at det er den uværdigſte Skabning paa Jorden. Mange Skribenter have ogſaa for Skik at gjøre det Navn, de ville bevidne en ſtor Compliment, til en heel Yngel; Claus f. Ex. forandre de til Clauſer, og give ham ligeſom Janus et dobbelt eller todobbelt Anſigt. Træffer det ſig nu ulykkeligviis, hvad der let kan være Tilfældet, at den Complimenterede har en Navne, hvis Selſkab han juſt ikke ſaa ganſke kan være bekjendt, ſaa er den arme Mand ilde faren. Saaledes vilde det være en ſand Ulykke for en ſaadan pluraliſeret Skribent, at hede Langhorn rc.; thi om han virkelig var en ſtor Mand, maatte det altid dog være ham ubehageligt, at høre ſig roſe under Benævnelſe: vore Langhorner rc. Prædicatet talentfuld faaes for meget billig Priis, naar man kun veed i hvilken Fjellebod paa Litteraturmarkedet det maa kjøbes, og med hvilken Mynt det maa betales.

Attiſk Salt — Sterniſk Vittighed — Rouſſeauſk Veltalenhed — Shakeſpearſk Digteraand — Leſſingſk Skarpſindighed rc. er altſammen Vareartikler, ſom kunne faaes for en Bagatel.

Men fortjener end denne litteraire Complimenteringsſyge og Complimentſyge i det Hoieſte kun at belees, ſaa ſtifter den dog alligevel ubodelig Skade. Det ſtore Publicum forblindes derved; mangt et Menneſke uden Hoved ledes paa Afveie, og forſkjerdſer ſin Tid og ſin Lykke i et Fag, hvori det aldrig kan blive noget Stort; de unyttigſte og ſkadeligſte litteraire Inſecter udklækkes i Soelſkinnet af denne Smiger, og, hvad der endnu er det værſte af Alt, der bliver omſider ingen offentlig Hædersbevidnelſe tilbage mere for den ſande, ſtore, lærde og talentrige Mand. Udtrykke, ſom i gamle Dage vare ſaa ſjeldne, fordi de ſjelden tillagdes Andre end dem, der virkelig fortjente dem, og ofte vare den eneſte Belønning for gjennemvaagede Nætter, Hovedbrud og Anſtrængelſe, ere nu ved viſſe Skribenters Ødſelhed

blevne saa almindelige, at den virkelig Fortjente næsten maa ansee sig mere smigret ved deres Dadel end deres Roes.

K ø e r.

Neppe gives der et Dyr, der fortjener større Agtelse end Koen. Det var ikke uden Grund, at Ægypterne tilbade Ko-Sønnen Apis som en Guddom og at Psammitichus lod indrette for hans gode Moder en prægtig Bolig, omgiven af tolv Colosser, ved Siden af Vulcans Tempel i Memphis. Næsten skulde man troe, at man allerede den Gang forudsaae, hvad Koen engang vilde blive for hele Menneskeheden, og har nogen Tidsalder havt Føie til at tilbede Ko-Slægten, saa er det den nærværende. Hvor vigtig er ikke Koen for det nittende Aarhundredes Mennesker? Hvor meget bør ikke hele det tilkommende smukke Kjøn takke den for sin Skjønhed? Mueligen at een af de Køer, som i dette Dieblik staae uændsede i mørke Stalde og brøle, redder en tilkommende Verdenserobrers Liv eller en Helenas Skjønhed. Vist er det, at mangen en Ko falder for Slagterens Biil, som har gavnet Menneskeheden mere end mangen en lovsjungen Mand.

Selv Politiken burde oprette Hædersstøtter for Koen; hvor meget lettere vil man ikke kunne føre Krig i Fremtiden, naar Kokopperne have forøget den sædvanlige Menneskemasse en heel Tiendedeel? Havde hiin Franske Statsminister, der efter et tabt Feldtslag trøstede sin Monark med den humane Erklæring: at Paris kan gjenoprette et saadant Tab i en eneste Nat — levet i vore Dage, saa havde han paa

en meget delicatere Maade og med større Føie kunnet sige: hundrede Køer oprette dette Tab paa en eneste Dag!

Men hvor ilde lønnes ikke denne Menneskeslægtens firebenede Velgjørerinde i vor Hovedstad? Mager og forsulten kommer den hertil fra Jyllands fjerne Kyster, og naar den da i en Række af Aar ved sin Melk har indbragt sin Eier hundrede Gange saa meget som den Sum, han betalte for den, Logis og Kost iberegnet, saa sælges den, efterat have reddet Tusinde fra at blive et Offer for Kopperne og deriblandt mangfoldige Skjønheder fra at blive koparrede, — til en Slagter, som med et grusomt Slag gjør Ende paa dens dyrebare Liv.

Gives der vel et større Billede paa menneskelig Utaknemmelighed?

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Churførsten af Hessen, som i nogen Tid har opholdt sig i Rendsborg, vil i Fremtiden opholde sig med sit Hof i Pinneberg, hvor han har kjøbt den smukke Gaard, som forhen har tilhørt Geheimeraad og Landdrost von Ahlefeldt.

Hr. Organist Apel i Kiel, som underviser Prindsesse Caroline i at spille paa Claveer, gav d. 18de d. M. en stor Concert i den Kielske Slotskirke. Mozards Requiem og Haydns Te Deum bleve opførte. Udførelsen var meget god, endskjønt den største Deel af Sangerne, Sangerinderne og Orchestret kun bestod af Dilettanter. Det Kongelige Herskab beærede Hr. Apel med deres Nærværelse, og Selskabet var meget talrigt.

De Bøger, Suhm især udmærker som Sjeldenheder i den Hjelmstjerneske Samling, ere følgende: 1) Kong Christ. d. 4des Danske Bibel, 1647, in Folio, som er den saakaldte Svaningii Bibel, der samme Aar er trykt i Qvart, og som kun det Kongelige Bibliothek besidder Mage til; 2) Trende

Prøver til en Bibel, som under Christian den Femtes Regjering skulde været udgivet og om hvilken Zwergius siger: "da man 1683 var betænkt paa et nyt Bibel-Oplag, formaaede Biskop Hans Bagger sine Præster alvorlig, at de, hvis Observationer de kunde have, dem Capitel efter Capitel vilde fremsende i Kirkerne, skulde dertil i 3 Aar hver Kirke give 5 slette Dalere og nyde en Bibel, der in Folio skulle blive med Notis og den in Qvarto sine notis." — Den første Prøve bestaaer af 5 Blade, hvoraf Anmærkninger næsten udgjøre en Trediedeel af hver Side og paa de øvrige findes ogsaa mange Anmærkninger og tildeels Vignetter. Dr. Nold, Bircherod og Bagger arbeidede paa denne Bibel, men Arbeidet standsede da Nold og strax derpaa Bircherod døde. Ved den sidstes Død blev det næsten til intet. Det Royalpapir, den skulde trykkes paa, var allerede anskaffet og laae i Bispegaarden; 3) Andreæ Michaeli verdslige Lov og Skikke, efter hvilken Gud havde befalet, at Israeliterne skulde regjeres, Kbh. 1 31; 4) Tre Missaller, den ene med Munkeskrivt og røde Lemmeka, af J. Horstmann, trykt 1486, den anden trykt 1510, den tredie 1514; 5) Joh. Mulenii Numismata Danorum &c. edita a Thom. Bartholino, Havniæ 1670; 6) Vaabenhandling om Rør, Musketter og Spedser, efter Prinds Moritz af Uraniens Ordre figurlig afbildet af Jac. de Geyn, prentet i Gravenhage 1607. (Mage dertil, men blot paa Tydsk, har Kongens Bibliothek, men denne er trykt baade paa Dansk og paa Tydsk, og kjøbt af Hjelmstjerne i Strasburg, da han paa sine Reiser opholdt sig der; 7) Melchior Lorichs LXXXVI. wolgerissene und geschnittete Figuren zu Ross u. Fuss, samt schönen türkischen Gebäude u. allerhand, was in die Türkey zu sehen, alles nach dem Leben u. d. perspectiva, jedermann in Kupfer u. Holtz vor Augen gestellet, 1626.

De saakaldte Hochstabeler, som have deres Rede i Hamborg, og under det Foregivende, at være Frimurere, Officierer, Kjøbmænd, Geistlige, Brandlidte eller ved Krigen Ødelagte, eller Collectanter for Kirker og Menigheder 2c., i nogle Aar ideligen have brandskattet det godtroende Danske Publicum, have nu drevet deres Uforskammenhed saa vidt, at hele Flokke af dem ankomme med Extraposter og indlogere sig paa forskjellige Steder. De gaae meget

velklædte, have gjerne Passer med sig fra andre forekomne Authoriteter, og føre elegantklædte Damer med sig, der gaae i samme Ærinder og udgive sig for fornemme Mænds Enker eller ved Krigen fordrevne Frøkener. Den virksomme Politiebetjent Falk opdagede nylig i Odensee en heel Bande af saadanne fornemme Tigger-Herrer og Tigger-Damer, der logerede fordeelte i fire forskjellige Vertshuse, og vare komne fra forskjellige Steder, men som alle pakkede sig inden Aften med Extraposten ad een Vei, da de mærkede, at man var kommen paa Spor efter dem.

Under den 20 Martii er fra det Kongel. Sleswig-Holsteenske Cancellie udstædt et Patent for dem, der holde Hunde i Hertugdømmene. Det bestaaer af 19 Paragrapher. Den, som i Kjøbstæderne eller Flekkerne vil holde Hunde, maa hos Politiemesteren løse for hver Hund et Tegn, som den bestandig maa bære om Halsen. Men denne Befaling strækker sig dog ikke til Hunde, som ligge i Lænker. Imellem Juul og Nytaar forevises hvert Aar Tegnet hos Politiet, og at dette er skeet anmærkes i Protocollen, og Foreviseren meddeles et Bevis. For hvert Tegn betaler den, der løser det, to Rigsdaler Slesv. Holst. Courant, og ligesaa meget ved Tegnets aarlige Forevisning. Disse Penge indflyde i Stedets Fattigcasse, og efter at Omkostningerne for Tegnene, og Politieøvrighedens Gebyr ere fradragne, hvilken ved Tegnets Meddeling er 24 ß. Slesv. Holst. C. og ved den aarlige Forevisning 8 ß. Den, som forsømmer at forevise Tegnet til den bestemte Tid, betaler dobbelt Afgivt, hvoraf der tilfalder Politieøvrigheden den dobbelte Gebyr. Hunde, som løbe omkring paa Gaderne i Stæderne og Flekkerne, eller paa andre Steder, skal Politiet til enhver Tid lade ihjelslaae og ufortøvet bortskaffe. Naar Eieren af den dræbte Hund kan opdages, maa han erlægge 4 Rdlr. Sl. H. C., hvoraf den ene Halvdeel tilfalder Fattigcassen og den anden tilkommer den, som Politiet har overdraget at slaae Hunden ihjel. I de to Aarstider, hvor Hundene ere farligst for den offentlige Sikkerhed, nemlig i en stræng Kulde og i den hedeste Aarstid, skal Politiet, efter foregaaende 24 Timers Varsel, lade ihjelslaae alle Hunde uden Forskjel, som løbe omkring og ikke ledes i et Baand. — Naar nogensteds en Hund er bleven

gal, saa er Politiet forpligtet til, strax at bekjendtgjøre det, og ufortøvet at lade enhver omkringløbende Hund slaae ihjel. — For enhver Hund, der paa Politiets Foranstaltning, efter foregaaende Varsel, dræbes, erlægger Eieren 4 Rdlr. Sl. H. C., som hjemfalder til Politiecassen. Eieren af en Hund, hos hvilken der yttrer sig Kjendetegn paa Galskab, eller, som er bidt af en Hund eller et Dyr, der er bekjendt for at være gal, skal strax lade Hunden dræbe, og tilkjendegive Politiet det. Den, som overtræder denne Befaling, straffes med 8 Dages indtil 4 Ugers Fængsel, eller en Pengemulct af ti indtil 100 Rdlr. S. H. C. Al bevislig Skade og Bekostning, naar en Hund anfalder et Menneske eller Qvæg, erstatter Eieren, uden Hensyn til, om han ved nøiere Opsigt over sin Hund kunde have afværget Beskadigelsen. Den Skade, som en Hund, der er lænket eller paa et andet indsluttet Sted bestemt til Vagt, tilføier Mennesker eller Kreature, der komme den for nær, er Eieren ikke forpligtet til at erstatte, for saavidt Hunden ikke nær ved Gader og Veie har ligget i Lænke, eller der i andre Henseender kan lægges Hundens Eier noget til Last. — Alle omløbende Hunde, der have anfaldt eller bidt noget Menneske, skulle strax dræbes; men naar en Hund bider Heste eller andre Dyr anden Gang og beskadiger dem, saa skal Hundens Eier, foruden Skadeserstatning, betale en Pengemulct af 5 Rdlr. og tredie Gang 10 Rdlr. S. H. C. til Politiecassen. — Forskriverne i §. 172 og 173 af Forst- og Jagtforordningen af 2 Julii 1784 *),

*) Den lyder saaledes: "Indbyggere paa Landet, der ikke have Jagtrettighed, maae aldeles ikke holde Jagthunde. Gaards- og Lænkehunde er det vel tilladt dem at holde, men de maae bestandig holde dem bundne, og i det mindste aldrig lade dem løbe omkring uden for deres Gaardsplads. Enhver saadan Hund, som træffes af Forst- og Jagtbetjentere uden for Gaardspladsen, skal paa Stedet skydes af dem, og Eieren endnu desforuden betale derfor 12 ß. i Skydepenge. Ogsaa maa paa vor Vildbane- og Jagtdistricter ingen, som er uberettiget dertil, lade komme Vind- eller Jagthunde. For at forekomme dette tillade vi vore Jagt- og Forstbetjentere, at tage alle Uberettigedes omstreifende Jagthunde til sig og beholde dem som deres Eiendom, men befale tillige, naar de ikke kunne bemægtige sig dem, at skyde dem paa Stedet. Under samme Straf forbydes det og, at tage store Hunde, især i den forbudne Tid, med sig i Marken. Qvæg- og Markrøgtere er det imidlertid tilladt, at have smaa, for Jagten uskadelige Hunde hos sig."

skulle i hvert Land-, saavel adeligt som klosterligt, District paa det nøieste efterleves, og alle Vedkommende saavelsom Politieøvrighederne i samtlige Landdistricter tilholdes herved paa det alvorligste, paa deres Side at vaage over ovenanførte Befalings Efterlevelse. Ogsaa i de samtlige Landdistricter bør de Regler puncteligen iagttages, som i Henseende til de farligste Aarstider og angaaende gale Hunde ere foreskrevne 2c.

Det Kongelige Bibliothek eier haandskreven Fortsættelse af den lærde Schiønnings interessante Reise i Norge. Denne Fortsættelse er nu under Pressen, og det 3die Hefte kan ventes færdigt med det første. Men man maa beklage, at kun faa af de mange fortræffelige Tegninger af Norske Kirker, Antiqviteter 2c., som høre til denne Reise, ville kunne stikkes i Kobber, formedelst den Bekostning, det vilde medføre, og den liden Understøttelse, som saadanne Nationalværker finde hos vort læsende Publicum.

Den Franske Theatertroupe i Hamborg, under Kably's og Augustes Direction, har, efter Hamborger Correspondent, faaet Tilladelse til at spille i Sommer paa det Kongelige danske Theater.

Udenlandske Efterretninger.

De første Hjelpetropper fra Hertugen af Weimar, bestaaende af 800 Mand, ere marcherede til Berlin.

Man læser nu følgende interessante Efterretninger fra Paris. Hoffets, Garnisonens 2c. Fraværelse har en skadelig Indflydelse paa Næringsveiene. I de 6 Aar, jeg har kjendt Paris, har det ikke været saa dødt her, og Folk, som have været meget længere her, forsikkre, at der aldrig have været saa mange Værelser og Kramboder til Leie som nu. Kjøbmanden klager over den ringe Af-

sætning, mange sælge for godt Kjøb, ja mellemstunder med Tab; Fredsønsket er derfor almindeligt, og Pariserne smigre sig med det Haab, at Keiseren vil ende Freden saaledes, at han ikke saasnart behøver at gribe til Vaaben igjen. De troe, at Fremmede da ligesom fordum ville i Mængde komme til Paris, men de betænke ikke, hvor meget de sidste Krige have forstyrret Velstanden, og at det derfor vil vare mange Aar, førend noget betydeligt Antal Udlændinge vil komme did. Men Levemaaden er desuagtet ikke lettere; kun Huusleien er faldet noget i Prisen, ikke Levnedsmidlerne; Professionisterne have endog forhøiet Arbeidslønnen. Aarsagen ligger i de mange indirecte Paalæg, der ikke lade sig formindske saalænge som Søkrigen standser al Handel og den stærke Udskrivning af Tropper berøver Værkstederne arbeidende Hænder. — Med Krigsbulletins drives imidlertid en stærk og udbredt Handel. Saasnart Moniteuren har forladt Pressen, eftertrykkes de i Tusindtal, og uddeles blandt Colporteurer (Bogkræmmere), som udraabe dem i alle Gader. I deres Mund er hver Fægtning en afgjørende Træfning, og det ubetydeligste Stæds Indtagelse une entrée triomphante; men ingen Vareartikel falder saa hastig i Prisen som denne. Den samme Bulletin, som imellem Kl. 9 og 12 om Formiddagen sælges for 2 Sols, falbydes om Eftermiddagen for 1 Sol, thi nogle Dage derefter lader Politiet den opslaae i de fleste Gader.

Porten har i en Note af 14 Febr. tilkjendegivet alle udenlandske Ministere i Constantinopel, i Anledning af den Engelske Gesandts pludselige Afreise, at den i en Conference har erklæret denne Gesandt paa hans besynderlige Anmodninger, at den fører Krig med Rusland, men lever i Fred med Engelland, men at han er afreist uden at man kan indsee Aarsagen dertil. Han har efterladt sig en Billet, hvori hans Hovedanke er, at man har negtet ham Pas for en Coureer til Dardanellerne, men den var uden Grund, eftersom han aldrig har faaet noget negtende Svar. Porten har imidlertid givet hans Procurator, den Danske Charge d'Affaire alle hans Effecter i Forvaring, lovet de i Landet værende Engellændere Beskyttelse, og givet Ordre, at de Skibe, der tilhøre dem, skulle forblive i den Stand de ere. — Af den hele Note seer man, at Porten nødigen vil bryde med Engelland.

Den gamle Først Ypsilanti, Fader til Førsten af Wallachiet, er bleven halshugget i Fængslet i Bostangi Bachi, efterat han havde udstaaet alle Slags Piinsler, hvorved man vilde tvinge ham til at bekjende, hvor han havde skjult sine Penge. Man har fundet hos ham for omtrent 2 Millioner Piastre. Alle hans øvrige Eiendomme tilfalde det Keiserlige Skatkammer, paa hans Lystslot og Hauger i Therapia nær, som den Franske Gesandt har faaet foræret.

Ved den første Forestilling af Balletten Ulysses Tilbagekomst, hændte sig i Paris det ulykkelige Tilfælde, at ved den sidste Forandring, i det Øieblik, da Minerva kommer ned for at forene Ulysses og Penelope, det bagerste Tæppe blev trukket op, førend Machinmesteren havde givet Tegn dertil. Derved faldt Skuespillerinden Aubry ned fra en Høide af 15 Fod. Hun fik en Contusion i Hovedet, brak den høire Arm og forvred den lille Taa. Uagtet hendes Liv er udenfor al Fare, saa har hun dog maatte udholde en Operation, der vil tvinge hende til at forlade Theatret. Den Benefice, hun nylig havde, indbragte 18000 Franker.

Medlemmerne af det store Sanhedrin, og deriblandt Præsidenten Furtado, have nylig besøgt de Blindes Hospital i Paris. Læreren er den bekjendte Hr. Bertrand. Musiken blev udført med megen Præcision. En Scene af Les Pretandus blev sjungen med megen Smag. Eleverne have gjort gode Fremskridt i Bogtrykkerkonsten og Skrivning (saavel med forhøiede Bogstaver (en relief) som almindelig Skrivt). En Blind svarede med Lethed paa de Spørgsmaale, man gjorde ham i den høiere Mathematik. De geographiske Spørgsmaale besvaredes af en anden med Hensyn til Historie og Statistik. Medlemmerne af Sanhedrinet hørte med Fornøielse en Eleve, som gjennemløb Kortet over Asien, anmærke Israeliternes Fangenskab i Babylon, deres Gang igjennem Jordan og det røde Hav, med de fornemste Omstændigheder, Skrivten anfører desangaaende.

Den nylig afdøde Pawan Oglu's Fader var, efter nogle Efterretninger, Natvægter, og efter andre Skorsteensfeier i Widdin. Han tjente

1753 mod Russerne, og fik til Belønning for sin udmærkede Tapperhed Lehnet Päribin i Moldau. Der sysselsatte han sig i sin øvrige Levetid med sin Søn Omar Agars Opdragelse, der blev ophøiet til Chef over Districtet. Denne havde 2 Sønner, Ibrahim Bei, der nedsatte sig som Kjøbmand i Constantinopel, og Osman, der fik Tilnavnet Paswan Oglu. Hans Fader, som paa visse Tider af Aaret opholdte sig i Widdin, lod ham undervise i Politik, Landvæsenet og Kigskonsten (??). Den unge Osman, der med en meget levende Aand forenede en ualmindelig Heftighed, kom 1785 i saadan en Strid med sin Fader, at de bleve Fiender, og at Sønnen stillede sig i Spidsen for sin Faders Vasaller, der vare indtagne af ham, og slog dem, som Omar havde bevæbnet til sit Forsvar, paa Flugten. Denne Strid, som Indbyggerne af Widdin vilde søge at slutte, varede 2 Aar; Faderen maatte bede om Fred, for at forsone sig med Sønnen. Begges Corpser bleve nu forenede, hvorved de i en vis Henseende opkastede sig til Herrer over Staden Widdin. Deres Tilhængeres Tal voxte med hver Dag; saavel i Egnen som i Staden foreskreve de Love efter eget Tykke, og tvang enhver med Magt, som vilde modsætte sig deres Villie. Porten, som foruroligedes ved dette Indgreb i dens Overherredømme, lod 1788 Mohamed Pascha med 12000 Mand rykke ud imod dem, og lovede ham Paschaliket Widdin, dersom han kunde fordrive dem fra Staden. Efter 3 Maaneders Beleiring flygtede Faderen og Sønnen med 600 Mand, som de endnu havde tilovers, til Prinds Maujorojeni i Wallachiet, der lovede dem Beskyttelse, udnævnte dem til Høvedsmænd over 1000 Mand, og ansatte Faderen som Commendant i Czernetz, og Sønnen som Commendant i Gyurgyero, med den Befaling, at forsvare disse Poster mod Østerrigerne. Omar blev snart fordreven af de Keiserlige fra Czernitz, og flygtede med 17 Mand til den høire Donaubredde, hvor han nedsatte sig paa Slottet Kulla, 3 Mile fra Widdin.

(Fortsættes.)

Krigsskuepladsen.

Den 63de Bulletin, som er dateret Osterrode d. 28 Febr, beretter, at Armeen har trukket sig sammen bag Passarge i sine Cantoneringer; dens

venstre Fløi læner sig til Marienwerder, til Hen Nagat og Elbing: Lande, som kunne levere Levnedsmidler.

Besætningen af Braunau, der hidtil bestod af 4000 Franske og et Par 100 Artillerister, forstærkes til 7000 Mand.

I Svensk Pommern er atter forefaldet en liden Affaire imellem de Franske og de Svenske. Den 1 Martii om Formiddagen Kl. 9 befalede General-Gouverneuren Brigadechefen, Oberst og Baron Travast, at recognesere Fiendens opkastede Forskandsning forved og afsides Garpenhagen; Affairen begyndte med en levende Ild, og Gener. Gouverneuren var selv tilstede derved. Recognesceringens Diemed, at faae et rigtigt Begreb om Forskandsningen, opnaaedes vel, men det blev kjøbt til temmelig høi Pris. Oberst Travast fik en Contusion i Benet, 2 Soldater bleve paa Pladsen, 35 Mand bleve saarede og 11 Mand fik Contusioner.

Den 14de d. M. benyttede de Svenske sig af en stærk Taage og gjorde et Udfald fra Knip-Porten med omtrent 2000 Mand Infanterie, 2 Escadroner og 6 Canoner, og angreb en Forskandsning paa den venstre Fløi af General Dupas Division. Men uagtet Forskandsningen, som først nyligen var bleven færdig, hverken var forsynet med Pallisader eller Canoner, og kun bevogtedes af et Compagnie Voltigeurer, lod dette modige Compagnie sig dog ikke bringe i Uorden af den skrækkeligste Kugleregn. Da det havde opskudt alle sine Patroner, kom et andet Compagnie Voltigeurer det til Hjelp. De opbragte Svenske fordoblede nu deres Iver, men 10 af dem faldt ved Foden af Brystværnet og andre paa andre Puncter. Da de saae nogle Franske Detachementer rykke frem, trak de sig i Uorden tilbage og efterlode 100 Mand paa Pladsen, hvoriblandt en Oberst-Lieutenant; 30 Mand og 2 Officierer bleve tagne til Fanger. De Franske havde 6 Døde og 27 Saarede.

Fra Gripswald meldes under d. 17 Martii: I de første Dage af denne Maaned have de Svenske gjort adskillige Forsøg, for at fordrive de Franske fra deres Linier. D. 14de har deres Angreb foranlediget en meget hidsig Fægtning. De Svenske bleve tvungne til at trække sig i Uorden tilbage.

I Slaget ved Eylau har Keiser Napoleon udsat sig for den største Livsfare. Klædt i en graa Overkjole stillede han sig i Spidsen for sin Garde, og udbredte blandt Russerne, der stode som Mure, Død og Ødelæggelse. Kuglerne fløi omkring ham paa alle Kanter, og en Haubits brast nogle Skridt fra ham. Den Russiske Armee, som Preusserne stødte til, bragte i Begyndelsen nogle Franske Corpser i Forlegenhed, indtil omsider Marchal Ney's og Soults Corpser og den fremrykkende Keiserlige Garde bestemte Seieren. — Blodbadet var saa stor, at de Dræbte og Saarede laae paa en Strækning af 1 Miil. Da Keiseren tog Valpladsen i Øiesyn, mønstrede han ved samme Leilighed adskillige Corpser paa denne blodige Slette.

Berlin d. 14 Martii. Marchal Augereau opholder sig her. Med det første venter man Keiser Napoleon og Hertugen af Benevent hertil. De Mecklenborgske Deputerede ere ankomne fra Warschau, efter at have fuldendt deres Ærinde. — Messen i Frankfurt an der Oder har taget sin Begyndelse, men den vil falde maadelig ud; thi Sælgere er der nok af, men kun faa Kjøbere. — Vandet staaer her høiere end de ældste Folk kunne erindre; adskillige Gader staae under Vand, og man har maattet bygge Broer, for at kunne komme fra eet Huus til det andet. — D. 10de var Keiseren endnu i sit Hovedqvarteer i Osterode, og intet Nyt forefaldet ved Armeen.

Paris d. 10 Martii. Efter de sidste Privatbreve fra Warschau har det Keiserl. Huses Civil-Etat Ordre at reise efter Keiseren, og begive sig til Thorn. — Vort Publicum besøger i Hobetal Museum Napoleon, for at tage Tegningerne til det anordnede Monument ved Magdelena Kirkegaard i Øiesyn. Deres Tal er omtrent 400 og de staae alle paa det store Gallerie. — D. 2 d. M. er den Polske Kong Stanislans d. 1stes og hans Gemalindes Mausoleer i Bon Secours Kirken i Nancy med stor Høitidelighed blevne opreiste igjen. — De Preussiske Krigsfanger overlades ikke til Spanien, men til Storhertug Murat, Schweiz, det irlandske Regiment, Rhinforbundet og Holland. — I hele Riget ere i 15 Maaneder 400,000 Mennesker blevne vaccinerede.

I Haag formoder man at den Hollandske Armee vil blive gjort mobil, og at en Deel deraf vil begive sig til den Franske Storarmee i Polen.

Kongen af Sardiniens Broder formæler sig med Kong Ferdinand af Siciliens Datter.

Blandt de Franske Tropper i Neapel hersker saa store Bevægelser, at man formoder en Landgang paa Sicilien.

Det hedder at Fæstningen Schweidnitz skal sløifes, men at Glogaus Værker derimod skulle forøges.

Mængden af de Recruter, som fra Frankrige marchere til Storarmeen, overgaaer al Forestilling. De exerceres blandt andre Steder i Wesel og sendes derpaa efter en kort Øvelse til Regimenterne.

Handels- og Skibsefterretninger.

Skibet Amalia, Capit. A. Witte, fra Glückstadt, er i lek Stand indbragt til Harlingen. — Det Norske Skib, Seieren, Capit. Ravnard, er af en Spansk Caper bleven indbragt til Ponterera.

I Følge Skipperefterretninger krydse i Østersøen 3 Franske Capere, udrustede i Pommerske Havne. — Fire Preussiske Havne i Østersøen bloqueres, som det hedder, af de Svenske.

Efter Breve fra Amsterdam af 14 Martii har Skibsfarten nu taget sin Begyndelse igjen, skjønt Handelen endnu temmelig ligger i Dvale. De fleste Forraad paa Varer ere ubetydelige, og adskillige mangle aldeles, saa man kan vente, at Priserne ville stige, dersom Commissionerne fra en eller anden Kant formere sig. Af god Caffe haves her kun liden Forraad; man betalte d. 14de d. M. for god ordinair Domingo 20 à $20\frac{1}{4}$ Stüver, middel dito $20\frac{1}{2}$ à $20\frac{3}{4}$ Stüver; Surinam & Martinique $20\frac{1}{2}$ à 22 St. i Fade og i Baller $1\frac{3}{4}$ à $2\frac{1}{4}$ St. mere; Cheribon $21\frac{1}{2}$ à $23\frac{1}{2}$ St.; Java 24 à $24\frac{1}{2}$ St. Sukker (bruun Havanna) 12 à $14\frac{1}{2}$ ß., St. Croix $10\frac{1}{2}$ à $14\frac{4}{4}$ ß., Piment 105 fl. Alle Sorter Vine søges meget, men Peber skjøtter ingen om. Russiske Producter, paa Talg nær, søges meget. Indenlandske Producter, som Ost, Smør &c., ere temmelig billige.

Rettelser.

No. 39. Side 623. Lin. 1: Rannestad læs: Mannestad. — No. 41. S. 651. L. 21: Adler læs: Adeler. — Samme No. S. 652. L. 47: Præst og en Kone læs: Præst og Kone. — No. 43. S. 685. L. 39: Schiøler læs: Scholler. — No. 44. S. 701. L. 4: venstre læs: vestre.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 48.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 28 Martii, 1807.

Breve fra to forskjellige Aarhundreder.

(Efterfølgende Breve fra det sextende Aarhundrede ere virkelig skrevne (i Tidsrummet 1590—94) af Rigsraad Jørgen Rosenkrantz til hans Søn Holger Rosenkrantz, som siden fik Tilnavnet den lærde H. Rosenkrantz, og for sine Studeringers Skyld opholdt sig i Rostock og Wittenberg. Brevene fra det nittende Aarhundrede ere, som enhver let indseer, intet uden Fiction, og kun anførte for at vise Contrasterne i de forskjellige Aarhundreders Opdragelsesmaade.)

Breve fra det sextende Aarhundrede.

1.

Jeg vilde ikke undlade at skrive Dig til, efterdi mig stædes Bud til Dig, og begierer, at Du med dette Bud vil skrive mig til igien, hvor Leiligheden nu begiver sig med Dig, hvad Ordning Du holder i Dine Studiis dagligen, og om der ere lærde Professores, som læse flittig udi Universitetet, at jeg deraf kan forfare, om Du forfremmer Dig der noget udi Lærdommen. Dersom Dig og noget behov gives, at Du og det lader mig vide; hvis jeg kan forskaffe Dig heraf Riget som Du behov haver, skal Du vel bekomme. Dersom Du vil flittig vare Din Studering, saa jeg kan høre og forfare, at Du udi Levnet og Omgiængelse saa forholder Dig, at Du kan have Yndest hos Gud og Menneskene, da skal Dig vel intet fattes, hvis Du nødtørftig behøver til Din Ophold.

2.

Din Skrivelse dateret til Wittenberg den 25 October er mig tilhande kommen, af hvilken jeg gierne haver forfaret, at Du est vindskibelig til at forfremme Dig udi Din Studering saavel in Jure civili, som in Theologia. Men hvis andet Du giver tilkiende udi Din Skrivelse, og agter, at det skal være mig behageligt, det maa jeg bekiende, at jeg aldeles ingen Behag haver udi, som er om den Vexelskrift, som Du skriver at have begyndt med en Doctor til Heidelberg, og besynderligen efterdi det er Theologiam anrørendes, og Du vil i saa Maade understaae Dig som er endnu en meget ung Scholar at skrive imod høilærde Doctores og flyve førend Dine Vinger ere Dig ret vel voxen, det tykkes mig at være en daarlig Dristighed af Dig, og Du derhos lader Dig tykke,

at Du dermed vil blive vidt berømmet og bekiendt; men jeg agter, at Du liden Ære dermed kan vinde, at Du understaaer Dig det at begynde som Du ikke est Mand for vel at udrette og ende. Jeg for min Person haver og aldrig havt nogen Behag til saadanne Stridsskrifter. Som Du ydermere giver tilkiende udi Din Skrivelse, at Du tvende eller trende Gange haver begieret Svar af den unævnte Doctor til Heidelberg paa Din Skrivelse, dog haver hverken han eller nogen paa hans vegne villet svare Dig til denne Dag, hvilket synes at være skrevet af Dig ex magna arrogantia, at Du vil lade Dig tykke, at Du af saadan høilærd Forstand haver stilet Din Skrift, at ingen tør fordriste sig til at skrive der noget imod; men jeg troer vist, at contrarium est verum, som er at samme Doctor til Heidelberg haver saa anseet Din Skrivelse at være saadanne Puerilia, som ikke ere værd at forspilde den Tid at stile der nogen Svar paa. Dette er min Mening om denne Fortægt, og begierer derfore, at Du herefter det aldeles i Fordrag (henstiller) og ikke mænger Dig udi saadan Handel og unyttige Stridsskrifter, og Dig ikke heller sømmer, og ingen Ære kan have deraf.

3.

Jeg forfarer gierne, at Du af samme Skrøbelighed est bleven befriet; men derimod haver jeg ganske ugierne hørt og forfaret, Dig at være en anden Sygdom paakommen, som heder paa latine Amor, og dansk en narrisk og giækkelig Kierlighed. Det er mig af godt, lovagtig, sandrues Folk bleven advaret og tilkiendegivet, at der skal være en Pige udi D. Winzheims Svogers Franzit Huus, til hvilken Du haver fanget saadan Villie og Kiærlighed, at Du sielden kan være fra hende af samme Huus,

og derover bliver forhindret fra Din Studering, — saa at Du nu haver bekommet en Narrekappe paa Dit Hoved med gode lange Ører; hvilket mig af Hiertet haardt fortryder, at jeg skal spørge saadanne Tidender om Dig, at Du derover haver mist Dit gode Rygte og Navn, som Du tilforn der haver bekommet for Din flittige Studering og skikkelige Levnet; saa vil jeg nu hermed have Dig alvorligen advaret, paamindt, og befalet, at Du lader denne Din giækkelige Handel og Væsen fare, og betænker hvorfore jeg haver Dig der hen udskikket, og der med stor Bekostning underholder Dig, at Du herefter overgiver saadan uskikkelig Levnet, som Du kan høre ilde for, og aldeles skyer og flyer fornævnte Huus, og den Person, som Du er kommen udi Rygte for, saa at ingen kan have Aarsag til nogen Mistanke om Dig udi saa Maade. Hvor det ikke skeer, og jeg herefter kan udi Sandhed forfare, at Du ikke forlader fornævnte Din giækkelige Fortægt, og ydermere udi saa Maade bedrøver os Dine Forældre paa vores Alderdom, da skalt Du vist vide og forlade Dig dertil, at vi ville betænke de Middel og Raad dertil, som Dig skal fortryde saalænge Du lever; Dette haver jeg efter Leiligheden ikke kundet lade at skrive Dig til paa denne Tid, og haver iligemaade skrevet Magister Daniel derom.

* * *

Breve fra det nittende Aarhundrede.

Kjereste Søn!

Du er og bliver dog den bedste Høne i Kurven, det har jeg altid sagt, i hvorvel Din Fader aldrig har villet troe mig. Men jeg kunde ganske godt see, at du ikke vilde gjøre noget slet Brug af din Moders Ømhed og Omhu.

Du er og bliver min Kjæledægge, min Oiesteen, min største Skat paa Jorden. Naar andre Mødre tale om deres Brillanter og Perler, saa svarer jeg altid, at du er min kostbareste Perle. Af dit sidste Brev erfarer jeg, at du gjør gode Fremskridt i dine Lærdomme, og at du nu allerede har begyndt at voltigere paa den store Hest og at springe Buk over tre Mand. Saadanne Efterretninger kunne ikke andet end glæde din Moder! Af din Caracteerbog seer jeg, at du ogsaa har lært at baxe med stor Færdighed; mit Hjerte hopper og danser af Glæde ved den Tanke, at jeg nu snart skal omfavne dig igjen efter sex Aars Fraværelse. Jeg har hørt, at du skal være et halvt Hoved høiere end jeg, og see saa rask ud. Ja, jeg tænkde nok, at de 300 Rdlr., du har kostet os om Aaret, var vel anvendte. Din enfoldige Fader kan rigtig nok ikke begribe, at du er blevet til noget ganske Andet i Kjøbenhavn end du kunde blevet hjemme hos os. Da jeg forleden viste ham det løierlige Vers, du har gjort over Actricen, saa sagde han at det var Fjas og Narrestreger, og at det var baade Synd og Skam at give Penge ud for at lære sligt. Men jeg feiede ham ganske artig. "Pas du paa dine egne Børn," sagde jeg: "og lad mig sørge for min Hanseman." Bliv kun ved, at gjøre Vers, min Dreng! Det er just noget Folk godt kan lide nu omstunder og som daglig kommer mere og mere i Mode. Naar du først kan bringe det saavidt, at du kan komme til at staae i Bladene og i Almanakkerne, saa er du en holden Mand. — Tak, kjere Hans, for de Sko, du sendte til min Geburtsdag! Dersom du har syet dem selv, som jeg aldeles ikke tvivler paa, saa besidder du et Talent, der ikke vil gavne dig lidt, naar du engang for Alvor vil prøve din Lykke hos Fruentimmer. Som jeg hører, saa er Skomageriet

nu saa almindeligt i Kjøbenhavn, at man endog er i Færd med at indføre dette Slags Undervisning i Institutterne. — Indlagt sender jeg dig 50 Rdlr., og formoder at du nu behjelper dig nogle Uger med disse Lommepenge. Jeg troer gjerne, at Levemaaden, som du sidst meldte mig, er forfærdelig dyr i Kjøbenhavn. Men saa længe din Moder lever, har du ingen Nød. Den sidste Maskeraderegning var rigtig nok temmelig høi; 8 Rdlr. i Leie for en lurvet Mandarindragt var mere end den var værd. Men, Herre Gud! jeg veed hvorledes det er naar man er ung! Jeg har hørt, at du snart skal forlade Institutet, min Hanseman! Tag dig for Alting i Agt, at du ikke studerer for meget, naar du skal op til Examen, som de kalde det, og at du ikke anstrænger dig for meget og svækker dit Hoved. Jeg vil heller have at du skal være understuderet end overstuderet. Kan en Hundrederigsdaler bidrage til at skaane din Helbred, saa skal du faae den, naar du forlanger den.

Din gode Moder &c.

Svar.

Tak, bedste Mama! for de sidste tilsendte 50 Rdlr., men jeg maa være en Svig have flere, dersom jeg ikke skal blive nødt til at gjøre Opbud. Mama veed nok, at jeg har maattet tage mig af et stakkels forældreløst Barn, som jeg har leiet Værelser for ved Nørrevold. Folk snakke rigtig nok dit og dat om denne Barmhjertighedsgjerning, men det bryder jeg mig intet om. Det er overalt nu kommet reent af Brug at bryde sig om hvad Folk snakke, maa Mama vide. Det arme Pigebarn koster mig imidlertid meget at underholde. Hun har nylig ligget syg paa Hospitalet, og det medførte en Bekostning af 40 Rdlr. Mama maa vær

en Evig sende mig flere Penge med næste Post, for ellers maa jeg vær en Evig bide i et suurt Æble.

Mama kan aldrig troe, hvad Levemaaden er dyr i Kjøbenhavn. Hvor meget jeg end kniber Muskaten paa alle muelige Kanter, og dreier og vender den, saa kan jeg dog ikke komme ud af det, uden at gjøre Gjeld. Jeg blev nylig indkaldt for Forligelsescommissionen af tre Udleiere paa eengang. — Hos den ene havde jeg leiet Maskeradedragter, hos den anden Heste, og hos den tredie Bøger. Jeg skyldte dem alt i Alt en Bagatel af 60 Rdlr.; men Tak skee Fru Themis! jeg beraabte mig paa min Umyndighed, og de maatte trække af med en lang Næse. Men de bandede ret som tre Hedninger, at de skulle sige det til deres Colleger, og fortælle hele Byen, at jeg var den største Spidsbube af en Spidsbube, der gaaer paa Guds Jord. "Loven gier os alle nok", svarede jeg, og gik min Vei. Jeg bryder mig nu rigtig nok intet herom, thi troer nogen vel hvad saadanne Karle sige? Men imidlertid er det dog slemt for mig, naar jeg engang trænger til en Maskeradedragt, en Hest eller Bog igjen. Mama kan aldrig troe hvad der gives for grove Folk i Kjøbenhavn, Skrædere og Restaurateurer inclusive. Det er ret godt, at man i den senere Tid har begyndt at klippe Vingerne paa Oplysningen, saa den ikke kan flyve alt for høit. Dersom saadanne grove Folk kunne skrive Vers, som jeg, var ingen ærlig Mand sikker paa sit gode Navn og Rygte. De vilde rime baade Øre og Næse af Folk.

Jeg har længe speculeret paa, at fortjene mig noget aparte, for ikke at besvære Mama for ofte med mine Anmodninger om Penge; men det holder meget haardt. Jeg vil gjerne arbeide for mit Brød, men der skjøtter ingen

om mit Arbeide. Jeg har begyndt et Ugeskrivt under Navn af den lille Ugekspil, i hvilket jeg allerede har taget fat paa ti Personer, hvoraf nogle endog paastaae, at være berømte. Men Fanden staaer i de Karle; ingen af dem vil svare; de er saa stumme som Rødspætter. Jeg er færdig at ærgre mig ihjel derover. Hvormeget jeg end skjelder dem ud, vil dog ingen af dem skjelde mig ud igjen, og min Forlægger kaster mig bestandig i Næsen, at dersom jeg ikke vil skrive saaledes, at der bliver Spektakler over mit Blad, saa vil han ikke fortsætte det. Herre Gud! Jeg kan jo dog ikke tvinge nogen til at kalde mig en Hundsfot, naar han ikke vil? — Men saadanne Folk antage nu engang ingen Raison.

Deres lydige Søn rc.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Om Steenvigsholms Fæstnings Levninger *).

Steenvigsholms Slot**) eller Fæstning blev holdt ved Magt og under den saakaldte 7 Aars

*) Leveres herved efter en Afskrivt af Geheimearkivar Gerhard Schønings Norske Reise, hvilken, buden det Norske og Danske læsende Publikum til Subskription, vilde vorde sikker Fordeel for Forlæggeren; hvorhos alle de med Værket følgende Tegninger og Karter burde stikkes i Kobber.

**) Aar 1558 var Christopher Ericsen Befalingsmand derover; men Evert Bildt paa Kongens Gaard i Trondhjem. — De Svenske vare 5 à 6000 Mand stærke. De indtoge først Staden Trondhjem, hvorfra faa af de bedste Borgere reddede sig ind paa Steinvigsholm; hvorhen Evert Bildt blev forfulgt til Broen. Følgende Aar maatte Slottet, efter 3 Dages Beleiring, opgives, af Mangel paa Krudt og Skjøt, i Begyndelsen af Martii Maaned. Man leed der og Man=

Krig, mellem Kong Friderik den 2den og Kong Erik af Sverrig, af de Svenske indtagen Aar 1563; men strax derefter af de Norske, som fik en Forstærkning fra Bergen, tagen tilbage. — Hvor længe Slottet fra den Tid er vedligeholdt, er uvist; dog synes det efterhaanden at være kommet af Brug, især efterat Munkholms Fæstning var bleven anlagt. Endelig blev det i seneste Krig med Sverrig, efter Kongelig Befaling, ødelagt. — Det ligger i Skatwolls Sogn og Bygd paa de yderste Grændser af Størdalens Præstegjeld, mod Aasen. Den Holme eller Klippe, paa hvilken det er bygt, er 620 Skridt i Omkreds, og ligger det faste Land saa nær, at der imellem er nu ei mere end 250 Skridt omtrent, hvorover Holmen har tilforn været føiet til det faste Land, ved en Bro, bygget paa 15 à 16 Steenkar, hvorefter endnu sees Levninger. — Ved Flod er Holmen endnu omringet af Havet, men ved Ebben er den landfast. Paa den Side, som vender mod Landet eller paa den søndre som og paa den østre Side især, er den gamle Muur enten ganske eller for det meste ødelagt og de brugeligste Stene deraf bortførte, deels til Trondhjem, fornemmelig til Munkholmens Fæstning, deels af Naboerne i Størdalen, i Aasen, og paa Frosten. Paa den vestre Side staaer noget, men paa den nordre mere, om ei det meste af Muren endnu tilovers. — Af disse overblevne Levninger kan sees, at Fæstningen har været anlagt i en uordentlig Fiirkant og havde 2de Bastioner, den ene i det sydvestre Hjørne, hvor et anseelig høit Taarn tillige maa have staaet, forsynet rundt om med Skydehuller, over hvilke den endnu tilbagestaaende Muur er 9 Alen høi, skjønt meget deraf er kuldkastet og nedrevet. Bastionens søndre Side har været omtrent 18 Alen, den sydvestre, vestre og nordvestre Side, hver 12 Alen, den nordre 24. — Under dette Taarn har paa den vestre Side af Fæstningen været een af dens

gel paa Veed og Vand. Den 2 Maji kom Undsætning fra Bergen, til Angnæsset. De Svenske, under Claud. Gallus til Thuna, begave sig da til Stejnvigsholm, hvor de d. 8 Maji af 4000 Norske bleve beleirede og maatte overgive sig, 1000 Mand, med deres Anfører.

Porte. Fra den til det nordvestre Hjørne er Muren 45 Alen lang, men fra bemeldte Hjørne 69 Alen høi til en anden Bastion, som har været i Fæstningens nordøstre eller østre Hjørne. Af dens Rudera kan sluttes, at dens mod N. V. omtrent og N. N. V. vendende Sider have været omtrent hver 14 Alen; men for Resten er det øvrige saavel af denne Bastion, som af Fæstningens Mure paa den østre og sydvestre Side saa ødelagt, at man maa, for det meste, gjætte sig til, hvorledes dermed har været beskaffent. — Under bemeldte Bastion paa dens sydøstre Side synes ellers at have været et Udenværk til Forsvar, især for en Skibsstade, som synes at være udarbeidet i Klippen eller dannet paa et Sted, hvor man havde brudt Steen til Fæstningen. Den er 36 Alen lang og omtrent 12 Alen bred, brugt, deels til at have der det Skib i sikker Forvaring, som man har brugt til Fæstningens eller dens Eiers Fornødenhed. — Fæstningens Mure have været anseelig store, høie, massive og stærke. Muren paa den nordre Side er endnu over 9 Alen høi; fra det øverste til Jorden, som er funden forhøiet ved en Hob nedfaldet Gruus, saa Muren her har været endnu høiere og over 7 Alen tyk. Paa denne samme Side sees endnu tvende Skydehuller for Canoner, det ene 13 Alen fra Fæstningens Hjørne, mod N. V., det andet 31 Alen derfra, det første ei langt over for Jorden eller det nedfaldne Gruus; det andet noget høiere op. Mundingen af disse Skydehuller er rund og sammensat af tvende store dertil dannede eller hugne Grøtstene. Den er $2\frac{1}{4}$ Qvarteer viid, og øverst i Skydehullet i Stenen en dyb Stræg eller Udhuling. Hvortil denne har tjent, er uvist. Jeg mener, at man har havt en Jernlænke eller et stærk Tong, bundet om Canonen, hvormed man har trukket den frem igjen, naar den var afskudt, eller maaskee rettere, hvorved man har hindret Canonen fra at løbe for meget tilbage, naar den blev afskudt, og derover at falde ned, fra Skydehullet eller fra det, for Canonen, i Muren apterede Rum, som er paa den indvendige Side af Muren, 1 Alen eller mere, høit over Jorden. — Foran for Skydehullerne have langs Muren, inde i Fæstningen, været Casematter, $10\frac{1}{2}$ Alen lange, men brede $5\frac{3}{4}$ Alen, forsynede med stærke Hvælvinger, bedækkede med

Jord, saa at Canonerne have herunder kunnet staae Bombe- og Skudfrie. Paa den vestre og nordre Side af Fæstningen ere endnu endeel af disse tilovers. Imellem dem have været endeel murede Kjældere, ligeledes Bombefrie, gjerne 2 og 2 sammen, $10\frac{1}{2}$ Al. lange, $4\frac{1}{2}$ Al. brede, $3\frac{1}{2}$ Al. høie, alle massive murede og hvælvede med flade Tavlestene, deels ogsaa derimellem med store, skjønne Muur- eller Teglstene. De ere, ligesom Cassematterne, bedækkede med Jord, og imellem begge sammenstaaende Kjeldere, har i Muren, som er 2 Al. tyk, været en Aabning, $1\frac{3}{4}$ Al. viid, men nederst ved Gulvet Huller eller Render mellem Kjelderne, ud igjennem Fyldningens Muur, for at aflede Vandet. (Fortsættes.)

I Hof- og Statscallenderen for 1807 anføres Kong Louis som Konge af Holland, og Kong Joseph som Konge af Neapel.

Fra Aalborg meldes under d. 20 Martii, at efterat indeværende Maaned havde begyndt med en saa stærk Frost, at Fjorden for første Gang i Aar, næsten var tillagt med Iis, reiste sig der d. 18de et meget haardt Veir af Sydost, med stærk Sneefog, hvorved store Sneedynger ere sammendrevne, og Alt seer ud som det var midt om Vinteren, uagtet man formoder, at denne strænge Eftervinter ikke vil vare længe.

Af Baggesens comiske Fortællinger er nu andet Bind færdigt. Det indeholder blandt andet et Stykke, under Navn af Gjengangeren, hvori Forfatteren seer ind til adskillige af Parnassets Generalgouverneurer.

Af en ældgammel Beskrivelse over Odensee sees, at den store Raadstuebygning har været et Kloster for Brødrene af den hellige St. Hans Orden. Der, hvor det nu kaldes Skjolden, stod i den fjerne Oldtid en Kirke, som kaldtes St. Gjertruds Kirke, der tilsidst faldt ind og hvis Kirkegaard grændsede til Sortebrødrenes. Hvor nu det store Torv er, stod i Oldtiden et Hospital, som kaldtes de Elendiges Huus. 1517 laante Odensee (som nu selv ofte trænger til Laan), Kongen 400 Rhinske Gylden. Graabrødre Kirke er ældre end St. Knuds. Sortebrødre Kloster blev øde, fordi Brødrene rømte derfra. De Brødre og Søstre, som siden af og til have været der, have heller aldrig længe holdt Stik der.

I dette Foraar ere allerede 6 Fartøier, hvoraf de 3 ere Galeaser, komne op ad Odensee Canal til Byens Ladested. Tre Fartøier have desuden overvintret der i Tømmerhavnen.

Chevalier Meiners, hvis seneste Post var i Madrid, er udnævnt til Batavisk Gesandt ved det Danske Hof.

I Kiel og i Egnen deromkring grasserer i denne Tid Skarlagensfeber, fornemmelig iblandt Børn, men den skal imidlertid ikke være ondartet. Den saakaldte Grippe har ogsaa yttret sig i Flensborg og i Egnen deromkring. Adskillige ere endog døde deraf.

Inspecteur Krogmann i Bratschauer Søe og Axelholmer Krog i Jylland, en Holstener af Fødsel, der arbeider paa en Sammenligning mellem Marsklandene ved Eider og ved Limfjorden, har i Kieler Wochenblatt ladet indrykke 21 Spørgsmaale, som Holstenerne opfordres til at besvare, og af hvis Resultat han søger at bevise, at de Jydske Marsklande have et stort Fortrin for de Holsteenske. Han paastaaer, at han paa sin Inspectionsstrækning har frembragt af Vand og Morads flere end 1000 Tønder Sædland, efter Vedkommendes Befaling, og tilbyder sig at gaae de af hans Landsmænd til Haande, som ønske at nedsætte sig der. Nogle Holstenere skulle allerede have nedsat sig der.

Capit. Somme, førende Skibet det gode Haab, melder under d. 15 Febr. fra Neapel, at han i December Maaned har været befragtet til Cerela, ved den Calabriske Kyst, for at hente der Frugt ꝛc. og føre samme til Livorno, men at han ved sin Ankomst har fundet Alting der i Oprør, og derfor, da Liggedagene vare forløbne, har maattet seile til Neapel, hvor han protesterede mod sine Befragtere. Af Mangel paa Fragt vilde han seile til Cagliari, for at indtage en Ladning Salt.

Den 3 d. M. havde den Danske Gesandt i Dresden, Geheimeraad Bülow, en Particulair-Audience hos Kongen af Sachsen, som han overleverede en Lykønskningsskrivelse til Kongeværdigheden fra H. M. Kongen af Dannemark, hvori Geheimeraad Bülow tillige blev sanctioneret i sin Egenskab som Gesandt.

Capit. Jesper Hansen Møller, førende Skibet Bernstorff fra Altona, bestemt til St. Lucar, Malaga og Valencia, indløbet under Haverie i Ramsgate, er lykkelig ankommen til St. Lucar.

Han har af Engellænderne faaet den bestemte Ordre (i Følge de seneste Dispositioner), ikke at fortsætte sin Reise til Malaga og Valencia, og er desaarsag nødsaget til, at losse i St. Lucar. Capit. Møller har i Engelland havt omtrent 140 Pd. Omkostninger.

I Kjøbenhavn er der udkommen en Piece under den nonsensicalske Titel: Anvisning til Avlekonsten af G. W. Becker.

Til Hovedstaden er ankommen: Professor Ladonius og Kjøbm. Rohde f. Hamborg, Negotiant Berner f. Paris, Kjøbm. Woltersdorff f. Rostock, Clemens f. Lyon og Mallison f. Danzig (logere hos Løbel); Kjøbm. Meyer og Knuth f. Lübeck, Munter og Schander f. Malmøe, Jæger f. Hamborg, Galister f. Aalborg, Fabre og Wert f. Danzig (logere hos Rau & Schmetzer); Kammerh. v. Juel f. Fyen og Cancellieraad Hillerup f. Nyborg (logere hos Møller). — Afreist: Kammerherre Fabritius t. Fyen, Kammerh. Baron v. Reventlow til Lolland, Kjøbm. Blessing, Meyer og Knuth til Lübeck, Wöhrman t. Kiel, Jæger t. Hamborg, Capitain Zilinsky, Lieuten. v. Alten, Christian, Florian og Carl v. Seidlitz, Studiosus v. Sacken og v. Mirbach, Baron v. Schroetter og Portraitmaler Gerardi, alle til Königsberg, og Postmester Mørk til Fredriksborg.

Udenlandske Efterretninger.

I Engelland hedder det, at den Tydske Legion og adskillige Regimenter Brittisk Cavallerie med det første skulle afgaae til et fremmed Land.

Admiral Rüssel skal om en føie Tid afseile med en Flaade til Østersøen.

Glatz og Silberberg ere endnu ikke bloquerede. Neisse har kun endnu nogle farlige Puncter, nemlig Middagssiden, som hidtil uden Nytte er bleven beleiret. Ved Cosel have Oversvømmelserne af Vande og de Sluser som Preusserne have aabnet i Fæstningen, tilføiet de Beleirende stor Skade.

Fæstningen Hammeln skal provianteres igjen.

Engelland gjør et Laan af 14 Mill. 200,000 Pd. St. Foruden denne uhyre Sum behøver det endnu $1\frac{1}{2}$ Mill. for Irland og 2 Mill. 400,000 Pd. til Subsidiernes Afbetaling.

Det Preussiske Hof opholder sig endnu bestandig i Memel. Alle Fredsforhaabninger ere forsvundne.

General Bennigsens Armee skal langt fra ikke have været saa stor, som den blev angivet for.

Den er især smeltet meget i Slaget ved Eylau. Den forstærkes nu med Tropper, som hentes fra fjerne Egne paa Slæder.

Den 10 d. M. ankom i Wien en Courer til den Russiske Minister, med Depecher fra Landsberg i Ostpreussen, dat. d. 27 Febr. — Alle det Wienske Hofs Foranstaltninger sigte til dets Neutralitetssystems Vedligeholdelse. Grændserne beskyttes kun mod fiendtlige Indfald, og Aarsagen til den temmelig stærke Recrutering ligger ene deri, at de udtraadte Capitulanter maae completteres, og Regimenter i forrige Aaringer ikke ere blevne completterede som sædvanligen.

Ogsaa den Petersborgske Garnison er nu ankommen til den Russiske Armee. Rygtet, at General Dumouriez befinder sig ved samme, er ugrundet. Gener. Benningsen har været syg, formedelst sine mange Strabadser, men er nu frisk igjen.

En Ukase af 8 Febr. forbyder Udførslen af Kornbrændeviin fra alle Russiske Havne i Østersøen, og til Lands langs med Grændserne af Østersøen indtil det sorte Hav, paa det Brændeviin nær, som er bestemt for de Russiske Tropper.

Den største Deel af de Franske Tropper, der ere bestemte til Expeditionen til Tyrkiet, vare allerede ankomne i det Venetianske midt i Februarii Maaned. Da deres Tal voxte saa betydeligen, saa blev det befalet, at adskillige Afdelinger skulle rykke frem mod Istrien og Dalmatien, hvor de indtil videre skulle blive i Cantoneringsqvarteer, indtil den øvrige Armee kan rykke bag efter. Østerrige har tilladt disse Tropper Gjennemmarchen, uagtet de allerede ankomne beløbe sig til 40,000 Mand, og der endnu ventes en Forstærkning af 20,000 Mand, deels fra Neapel, deels fra de Franske Grændsedepartementer. Endeel af disse Tropper bestaae af Italienere; de forholde sig til de Franske som 1 til 4. — Det hedder, at Gener. Cæsar Berthier skal ansættes som Chef over General-Staben, istedet for Marchal Massena, som forhen var bestemt dertil. Operationerne kunne ikke tage deres Begyndelse førend Maji Maaned.

I Skoven ved Berneville har en Fransk Skovfoged anholdt tre Engelskmænd. Den uforfærdede Mand førte dem til en nærliggende Landsby, hvor han lod dem arrestere ved Gensd'armer. Man veed ikke, paa hvilken Maade de ere komne did og hvad deres Hensigt egentlig har været.

Den berømte Historiker Pütter gaaer nu i Barndom. I sine Samtaler tager han Feil af Personer og Tiden. Han troede nyligen, da han saae Franske Soldater gaae forbi, at Syvaarskrigen endnu ikke var tilende. Han leger ordentlig som et Barn, og Litteraturen, som har ham saa meget at takke for, er ham næsten aldeles ligegyldig.

Den Franske General Savary har af Landstænderne i Hannover faaet den Badenske Fortjeneſteorden af Brillanter, som vurderes for 4 til 6000 Rdlr.

Keiser Napoleons Hovedqvarteer var d. 14 d. M. endnu i Osterode.

Staden Elbing, ($7\frac{1}{2}$ Mile fra Danzig) leverer den Franske Storarmee mange Hjelpekilder. Man har fundet der en stor Qvantitet Viin og Brændeviin.

Efter Slaget ved Eylau har Keiser Napoleon tilbragt hver Dag nogle Timer paa Valpladsen. Det kostede meget Arbeide, at faae alle de Døde begravede. Man fandt der adskillige Russiske Officierer med Decorationer, og det lod som Førsten Repnin befandt sig imellem dem. Endnu 48 Timer efter Slaget laae over 500 saarede Russer, som ikke kunde bringes bort. Man lod dem give Brændeviin og Brød, og efterhaanden bringe i Lazarethet. Paa et Rum af 1 Fransk Qvadratmiil laae 9 til 10,000 Liig, 4—5000 dræbte Heste, hele Rade af Russiske Tornistere, ødelagte Geværer og Sabler; Jorden var bedækket med Kugler, Haubitser og Munition. 24 Canoner, ved hvilke der laae Liig af Stykknegte, der bleve skudte i det Dieblik, da de anstrængede deres Kræfter, for at føre dem bort. Dette skrækkelige Skuespil tog sig endnu skrækkeligere ud paa den med Snee bedækkede Slætte. De Franskes 5000 Saarede ere blevne bragte paa Slæder til Thorn og til Hospitalerne paa den venstre Bredde af Weichsel.

Siden den Franske Armees Ankomst til Weichsel har den erobret 175 Canoner. Ved denne Leilighed anmærkes, at Keiseren ved de Armeer, han commanderede, endnu aldrig har mistet nogen Canon.

Den 26 Febr. have Franske Cavallerister opfanget en Coureer, der skulde bringe Depecher til St. Petersborg, i hvilke det hedder, at uforudseete Omstændigheder have hindret Russerne i at benytte sig af Seieren ved Eylau, trænge frem mod

Berlin og afskjære den Franske Armee; at de Franske have forgjeves søgt at drive dem tilbage bag Pregel; at man til Foraaret venter en frygtelig Engelsk Flaade. — Rigsjournalen anmærker, at denne herlige Plan nu for bestandig (?) er tilintetgjort.

Mulatterne paa St. Domingo have sat sig op mod Christoph og Negrene, og overleveret General Ferrand, som de kaldte til Hjelp, hele den sydlige Deel af Colonien.

To Engelske Krigsskibe have nylig sat til ved de Barbariske Kyster, og kun 100 Mandspersoner og 1 Fruentimmer ere blevne reddede, og sat i Land ved Trapani i Sicilien.

Den Franske Divisions-General Leopold Berthier, som nu er i Paris, ligger syg af Forraadnelsesfeber.

I Luneville findes nu 234 krigsfangne Russiske Officierer.

Sir Home Popham, der er bleven tiltalt for en Krigsret, fordi han uden Ordre havde forladt Cap med sine Tropper og gjort en Expedition til Montevideo, har d. 11 faaet den Dom, at han skal have en stræng Irettesættelse.

Byen Hersfeld skulde, efter Keiser Napoleons Befaling, først plyndres og derpaa lægges i Aske, hvilken Straf imidlertid for saavidt blev formildet, at 4 Huse bleve brændte, men at Plyndringen iøvrigt skulde fuldføres. Den rædsomme Dag kom, og Commandanten lod alle Indbyggerne sammenkalde, for at tilkjendegive dem Keiserens Villie. De vare saa bestyrtede, at Commandanten selv maatte erindre dem om, at skaffe deres bedste Eiendom til Side. Derpaa forsamlede han sine Soldater, forestillede dem først Indbyggernes sørgelige Forfatning, og sagde: "Soldater! Tilladelsen at plyndre tager nu sin Begyndelse; hvo, som vil benytte sig deraf, træde ud af Geledet!" Han gjentog disse Ord, men ingen bevægede sig. Staden slap for Plyndring og Indbyggerne tilbøde nu Commandanten en stor Foræring, men han udbad sig intet uden en Sølvmedaille med Staden Hersfeld paa den ene og det anførte Optrin paa den anden Side. "Denne" sagde den ædle Mand, "skal være den Foræring, jeg ved min Hjemkomst skal medbringe min tilkommende Kone."

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 49.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 31 Martii, 1807.

De to og tredive Mænd.

Denne Planteskole for tilkommende Raadmænd var een af de velgjørende Rettigheder, som forundtes Kjøbenhavnerne 1661, efterat de ved deres Tapperhed havde afværget Følgerne af en farlig Beleiring. Ideen var stor, og værdig den Konge, der vidste at belønne og paaskjønne sand Borgeraand og Fædrenelandskjerlighed. Præsidenten, Borgermestere og Raad med Borgerskabet blev det paalagt, at udvælge 32 af de bedste og fornemste Borgere i Staden, som kunne overveie med Raadet, Stadens og Menighedens Bedste, dens Indtægt og Udgivt, efter Tidens Tarv. Een af disse 32 Udkaarede skulde tillige med Præsidenten og een af Borgermesterne altid have fri Adgang til Kongen, for at forestille Monarken Stadens og Almeenhedens Anliggender. Deres Forretninger er: at fire af dem ere Medlemmer af Extraskatsregnleringscommissionen og to af Brolægningscommissionen; at een af dem ugeviis, efter Omgang, sidder i Forligelsescommissionen, og at deres tvende Formænd ere Medlemmer af Over-Brand- og Vand-Commissionen. De bestaae for største Delen af Handlende *), og der er intet Spørgsmaal om, at dette Collegium maatte kunne afsige de fortræffeligste Kjendelser

*) I dette Øieblik findes 21 Handlende iblandt de 32 Mænd. I det Hele bestaae de af 10 Grosserere, 2 Klædekræmmere, 1 Sukkerraffinadeur, 2 Hørkræmmere, 2 Bryggere, 1 Viinhandler, 1 Stadsmajor, 1 Stadscapitain, 1 Conditor, 2 Urtekræmmere, 1 Overkrigscommissar og Notarius, 1 Smed, 1 Bundtmager, 1 Muurmester, 2 Kjøbmænd, 1 Bogtrykker, 1 Juveleer, 1 Vicebrandmajor. Her ere altsaa ⅔ Handlende. — I to Pjecer, som udkom 1793, klages over, at man ved Valget af de 32 Mænd har gjort en vrang Fortolkning af Privilegiernes Udtryk: bedste og fornemste Borgere, da de almindeligviis vælges blandt de meest formuende; at Bryggere, Viinhandlere, Grosserere og Kræmmere vælges næsten stedse, og at man ei seer Konstnere, Professionister *) og saadanne Mænd, hvoraf Staden har mange Agtede og Duelige; at Valget af de 32 Mænd, naar Plads er ledig, ikke, i Følge Privilegierne, foretages af Borgerskabet tillige, men blot af Magistraten og de 32 Mænd m. m.

*) Denne Anke er, som af Foranførte sees, i nærværende Øieblik aldeles upassende. Der findes 4 Professionister iblandt de 32 Mænd.

i alle muelige Handelstvistigheder, som nu afgjøres i Grosserer-Societetet.

Historien taler intet om den Nytte, som det Almindelige hidtil har havt af disse 32 Mænd. Efter adskillige Forfatteres Paastand skal den Afhængighed, hvori Magistraten har vidst at holde dem*), maaskee have bidraget til, at den Gavn, man kunde ventet af dem, ikke blev stiftet. — Et paafaldende Exempel herpaa synes man at have havt i Aaret 1770, da de, efterat have tilskrevet Magistraten, at de i Anledning af en fra Haandværkslaugenes Oldermænd indkommen Klage vilde samles med den, for at gjennemgaae og overveie Sagen, fik til Svar: at Magistraten ikke kunde holde nogen Samling med dem derom, og at hver Laugsmester, paa behørig Maade og vedkommende Sted, maatte hver for sig indlevere sin Ansøgning. De tilkjendegave nu atter Magistraten, at de vilde lade Oldermændene indkalde, for at give dem et Svar, og bade, at nogle Magistratslemmer maatte være tilstede derved, men ogsaa dette blev dem negtet. Efterat Magistraten havde indberettet denne Sag til Regjeringen, fik den Ordre, at tilkjendegive de 32 Mænd: "at slige Slags Foranstaltninger ere dem aldeles uvedkommende, hvorfor de og for Fremtiden have sig derfra at entholde." — Fra den Periode af tier Kjøbenhavns Annaler nu bomstille angaaende Alt hvad de 32 Mænd i en Række af 36 Aar have foretaget "til Stadens og Menighedens Bedste."

I Anordningen af 30 Nov. 1661 §. 7 hedder det, at de 32 Mænd, som skulle have Indseende med Byens Indtægt, Havnens og Byens Bygning, eller anden Udgivt, efter Tidens Tarv, skulle tillige have Tilsyn med, at al Forprang og ubilligt Kjøb kan afskaffes og Byens og den Gemenes Nytte i alle Maader kan befordres, saavidt tilborligt og mueligt er.

*) See Kjøbenhavns Beskrivelse af Professor Nyerup, S. 449.

Af de Kongebud, som angaaende de 32 Mænd ere udstædte, sees tydeligen, at Regjeringen har havt store Hensigter med dette Borgerraad, og at det var dens alvorligste Ønske, at det, som Kjernen af Borgerskabet, skulde være Organet mellem Kongen og Borgeren. Kongen siger udtrykkelig, "at de, saa længe de leve og sig tilbørlig forholde, skulle forblive i deres Embede indtil de til høiere Officia blive befordrede." Dette vidner tydeligen om, at man ansaae dem for Mænd, der efter tilbørlig at have forestaaet deres Embede i en Række af Aar, havde grundet Ret til høiere Poster i Staten.

Jeg standser ved disse Betragtninger over hvad de 32 Mænd skulde være. Det være mig kun tilladt at sige med faa Ord hvad de maaskee kunde være.

Det kan ikke negtes at et Udvalg af 32 af Stadens bedste og fornemste Mænd — bedste, for saavidt de ere bekjendte som de retskafneste, redeligste og uegennyttigste; fornemste, for saavidt de overgaae de fleste af deres Medborgere i Kundskaber, Humanitet og oplyst Tænkemaade — at saadanne 32 Mænd, valgte af alle borgerlige Classer uden Forskjel, maatte med forenet Raad og Daad, kunde udrette meget til Almeenhedens Bedste. Langt bedre og rigtigere end 32 Statsministere, maatte saadanne Mænd, selv opdragne i borgerlige Sysler og bekjendte med Borgernes sande Tarv, kunne dømme om Alt hvad der er gavnligt for Borgeren i Almindelighed. Hvad Ministeren kun kjender af Theorien, det kjende hine af Erfaring: denne Moder til al practisk Viisdom. Hvo kunde altsaa i den Henseende vel bedre end de indsee skadelige Misbrug, formilde det Onde, bringe

det Gode til høiere Fuldkommenhed og bortrydde Hindringer, der qvæle Flid og Vindskibelighed? Hvo kunde bedre end de gjøre Forslag til almeennyttige Indretninger i den borgerlige Bestyrelses vidtløftige Grene? Hvo kunde lettere end de opmuntre Borgerne til hæderlige og gavnlige Foranstaltninger, som udkræve deres forenede Kræfter og fælles Medvirkning?

Staden Hamborg eier ingen 32 Mænd, men det har derimod et patriotisk Selskab, om hvilket man med Føie kan sige, at det sørger for Almeenhedens Bedste. Man burde ønske at Kjøbenhavns 32 Mænd vilde vælge dette til deres Mønster *). Dette Selskabs Forsamlinger bestaaer af tre Slags: en ugentlig, en maanedlig, en halvaarig. I de ugentlige underholder man sig hver Gang i tre Timer med almeennyttige Gjenstande, og nyttige Kundskabers og Erfaringers gjensidige Meddelelse. Hvert Medlem kan medtage en Mand uden for Selskabet. En Protocol ligger aaben paa et Bord, i hvilken enhver kan indskrive, hvad han troer Selskabets nærmere Overveielse værdigt. Konstnere og Haandværksfolk, der ønske deres Arbeider bekjendtgjorte, have her Leilighed til at indhente Medlemmernes Betænkning. De maanedlige Forsamlinger ere bestemte for Selskabets egentlige Forretninger, de halvaarige for det hele Publicum. I de sidste bekjendtgjøres det henrundne Halvaars Forhandlinger og anbefales de Industrie- og Konstproducter, der fortjene Medborgeres fortrinlige Understøttelse. Den Gavn, som dette Hædersamfund hidtil har stiftet, overgaaer al Forestilling. Det har paa sin Bekostning ladet unge Mennesker undervise i Konster og Haandværker, understøttet og opmuntret duelige Konstnere og Professionister, deels med Penge, deels ved Præmier, udsat

*) See Prof. Thaarups Journal og Haandbog for Kjøbenhavnere, 1ste Hefte S. 154.

patriotiske Prisspørgsmaale, fremmet Søfarten, kort sagt, stiftet saa meget Godt, som Rummet ikke tillader her at berøre.

Ved at vælge det Hamborgske patriotiske Selskab til sit Ideal, vilde vore 32 Mænd gjøre sig høilig fortjente af Fædrenelandet, og baade Regjeringen og Borgerne vilde rundeligen understøtte deres Bestræbelser, naar disse saaledes som hiint Selskabs sigtede til at fremme Menneskevel. Adskillige af de Forslag, som hidtil forgjeves have været anførte i dette Blad, kunde af ingen hurtigere iværksættes end af et saadant Borgerraad, der vidste at forskaffe sig Borgernes Høiagtelse og Tillid. Hvor meget kunde Oplysningen ikke befordres derved. Af den Hamborgske almeennyttige Almanak afsættes aarlig 25,000 Exemplarer, fordi den ved det patriotiske Selskabs Understøttelse kan sælges for 2 ß. Dansk hvert Exemplar. Hvor let vilde det ikke være for vore 32 Mænd, hvert Aar at samle Qvintessencen af deres Erfaringer i en saadan Almanak og lade den uddele blandt menig Mand? Hvor mange fortræffelige Ideer kunde ikke paa denne Maade blive almindelige? At dette nu ikke skeer, at maaskee kun faa vide, hvori de 32 Mænds egentlige Functioner bestaae, er sørgeligt. I en saa anseelig Forsamling af Stadens bedste og fornemste Mænd burde ogsaa Stadens bedste og fornemste borgerlige Anliggender veies og prøves. Den burde være den Kilde, hvorfra Borgerheld udspringer; den Raadsforsamling, hvori Vindskibelighed og Konstflid kunde søge Understøttelse og Opmuntring; det Tribunal, som kunde tilkjende sand Fædrenelandskjerlighed og Borgeraand den Krands, der tilkommer den.

Der vil sikkert komme en Tid, hvor man tilfulde vil føle og paaskjønne Frederik den Tredies sande Hensigt med dette Collegium, og hvor man vil søge at realisere hans egentlige

Idee. Man vil da ikke mere saa ofte høre det Spørgsmaal: ere Stadens 32 Mænd det Almindelige til Nytte eller ei? Et Spørgsmaal, der aldrig burde besvares benegtende, naar man betænker, at de 32 Mænd ere eet af de Privilegier, som forundtes Kjøbenhavns Borgere for "den tro Tjeneste og trygge Hjelp, de i besværlige Tider haver ladet paakjende."

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Om Steenvigsholms Fæstnings Levninger. (See No. 48.)

Paa Fæstningens nordre Side sees endnu langs den øverste og udvendige Kant af Muren en Række af fremstikkende Stykker eller Bjælker. Heraf kan sluttes, at her, og ventelig ligeledes paa de andre Sider af Fæstningen, har været en Gang eller Gallerie, eller muligt et Brystværn for dem, som skulde betjene sig af Haand- eller smaae Skydegeværer, til Fæstningens Forsvar. — Paa dennes sydvestre og vestre Side gaaer neden om Bjerget, paa hvilket Fæstningen er anlagt, en nu med Jord bedækket og med Græs bevoxen Slette eller Gang, der uden Tvivl i det mindste for en stor Deel er dannet ved at udminere Bjerget. Langs denne Gang, som er 114 Skridt lang, har været Vei fra bemeldte Broe, hvorved Holmen har været føiet til det faste Land til foromtalte Fæstningens vestre Port; foruden hvilken den formodentlig endnu har havt en anden Port, ved Siden af den østre Bastion, ud til bemeldte Skibsstade, og til en Brygge, som har staaet ved Søen, paa Holmens søndre eller sydøstre Side, hvor den ordentlige Landing har været. — Paa Fæstningen sees nu ei mindste Tegn efter Huusbygninger, som vente igen have været af Træe, og derover ere forraadnede eller bortslæbte; men derinde voxer nu en Mængde af vilde Rosentræer, af Jordbær, som falde her usædvanlig store og skjønne, af Teyebær, af Rejnfan og af Kongelys, samt andre mere gjængse Urter. — Under Hvælvingerne af foromtalte Cassamatter og Kjeldere paa Steinwigsholm, findes hængende en stor Deel Kalkstalaetiter, fra

hvilke Vand neddryppede. De vare derfor ganske møre og brækkelige, men bleve haarde, naar de en Tid lang laae i Luften; de ere runde, indhulede, af Skikkelse som en Pibestilk, og for det meste ei meget tykkere. Dog fandtes i en Kjelder under det vestre Taarn, hvorind maatte krybes gjennem et snevert Hul, en Stalaetit, haard og hvid som Gips, et halvt Qvarteer lang og omtrent en Finger tyk ved Roden. Dette Slags er Stalaetites Cretaceus coniformis, tunicato crustaceus. — De fleste Levninger, som her ere at finde, af Fæstningsværkerne, staae paa den nordre, dernæst paa den sydvestre Side, nogle ogsaa paa den vestre: men paa den østre og tildeels søndre Side, hvor Landingen har været beqvemmest, har man bortslæbt det meste af Muren, alle de Stene, som vare beqvemme til Bygning, og ei ladet tilbage uden nogle Dynger af sammenkastede runde Kuppelstene. — Murene ere opførte af store Graabergsstene, hvoriblandt endeel have været af en finere Art, som har, paa den udvendige Side, ladet sig opløse af Luften, imellem de i den indblandede Qvartzlameller, hvilke staae i den, paa tvers og paa langs, hvorover bemeldte udvendige Side seer ud som den var overtrukken med et Kniplingsværk. Stenens Art synes derfor at være et Slags Cos margaceo-argillacea, lamillis qvartzosis. — Stenene til Fæstningsværkerne ere brudte deels paa Holmen selv, hvor Fæstningen er bygget, hvor man derved har gjort Klipperne mere steile og vanskelige at bestige; deels i et Bjerg, som ligger Sønden for Holmen, paa det faste Land, kort derfra; deels ogsaa i et andet Bjerg, som ligger et Stykke Østen for bemeldte, ovenfor en her nuværende Huusmands Plads. — Paa den sydvestre Side af Fæstningen, hvor foromtalte Slette eller lange Gang begynder, er Bjerget, hvorpaa Fæstningsværkerne ere byggede, ganske glat, ligesom de Klipper og Stene ere, hvorpaa Havet idelig bryder og slaaer. Desuden er Bjerget paa sine Steder udhulet i glatte Render; hvilket er ligeledes en Virkning af Vandets idelige Anstød. Det er altsaa ei at tvivle paa, at Havets Vand jo engang har slaaet op paa denne Klippe, skjønt den nu ligger 7 Alne høit over bemeldte Gang; men denne 5 à 6 Alne over Havets nuværende Overflade, naar Flod er. — Under den sydvestre eller

vestre Bastion eller Taarn, som ovenpaa er, fra Syd til Nord, tverts over 27 Alne; fra Vest til Ost 21 Alne, sees endnu paa den søndre, sydvestre og vestre Side, Tegn efter Skydehuller, som formodentlig her have været, ogsaa med flere Kanter. Fra disse Skydehuller ere, ned over den bratte Brink, til den flade, derunder liggende Mark, paa den søndre Side 39 Alne; hvoraf kan dømmes om Fæstningens Høide paa denne Kant.

(Fortsættes.)

Konsthandleren Sittner i Dresden har i Anledning af det smukke Kobber over Digteren Klopstock, som han har tilegnet H. K. H. Kronprindsen, modtaget følgende Skrivelse fra H. K. H.:

"Det Konstværk, hvorved De har sat den afdøde Klopstock et saa sindrigt Minde, gjør Deres rene Følelse for den afdøde Digters ophøiede Talenter og Deres fine Smag for de skjønne Konster lige Ære. Jeg har optaget dette Konstværk med fortjent Bifald, og kan ikke undlade, at aflægge Dem herved min oprigtigste Tak for Deres Opmærksomhed, at dedicere mig samme."

I Hovedqvarteret i Kiel, d. 3 Febr. 1807.

Frederik, K P.

Den til Kongel. Preussisk Gesandt ved det Danske Hof udnævnte Hr. v. Cäsar, er allerede ankommen til Kiel, og fortsætter derfra sin Reise til Kjøbenhavn.

Den forhen omtalte Concert af Organist Apel er atter d. 27 d. M. bleven gjentaget i Slotskirken i Kiel.

Hr. Riffelsen, som i Vinter har opholdt sig i Kiel, gjør nu en Reise til Tydskland og andre Lande, for at udvide sine mekaniske Kundskaber.

Havnene Wolgast, Anclam og Stettin ved Østersøen bloqueres nu saa strængt af Svenske Krigsskibe, at intet eneste Skib tillades at løbe ud eller ind. Et her til Kjøbenhavn ankommet Dansk Skib, som vilde seile ind i den Stettinske Havn, er derfor blevet viist tilbage.

Udenlandske Efterretninger.

Det Franske Senats Adresse til Keiseren, som Svar paa H. Maj. Budskab af 29de Januarii. Sire! Det Budskab, som D. K. K. Maj. nylig har adresseret til Senatet fra det K. Hovedqv. i Warschau, og de vigtige Documenter, som De har behaget at meddele det, vil være et nyt Mindesmærke paa Deres faderlige Omhu for det Franske Folks Lykke. De Po-

lenske Tractaters Datum vil allene vise, at D. Maj. Øiemed, efter de meest glimrende Seiere, kun er en æreful Fred for Nationerne, og som en Følge heraf en saadan, der lover meest Varighed. Disse Tractater, der sikkre Uafhængigheden af en høimodig og tapper Nation, hvis Indsigter, Industrie, Bindskibelighed, Sædvaner og Interesse maa bringe den Frankrige nærmere, forstørre og befæste den store Rhin-Confoederation, som Europas nuværende Tilstand udkræver, og som D. M. umaadelige Indsigter kun give det som den bedste Garantie for dets tilkommende Lykke. — D. M. høie Visdom har i det Ottomanske Riges Farer lettelig seet de Farer, der true hele Europa. Naar Porten maa bukke under for Russernes Anstrængelse, hvilken Vognborg skulde da standse de ødelæggende Strømme af Barbarer, som fra Norden, Orient, Occident og Syden vilde oversvømme det. Vold, Mord, Brand og Ødelæggelser vilde betegne de sørgelige Veie, som disse vilde Scyther vilde tage. Seer man ikke endnu sørgelige Ruiner, som vidne om deres frygtelige Gjennemmarch, i Italien, Schweitz, Holland, paa Slætterne ved det evig berømte Austerlitz og i det Polen, hvor saamange Kyster vil blive evig berømte ved D. Maj. Armeers Stordaad? Konsterne, Videnskaberne, Civilisationen vilde gaae under, og hvad skulde der blive af Frankriges, især det sydliges, Industrie, dersom de Europæiske Indretningers Magt ikke modstod de bestandig gjentagne Indfald af disse Horder, der, kjede af deres Iis-Climat, uophørligen styrte ind i Europas skjønneste Egne? Tilværelsen af denne for saa mange Millioner Franskmænd nødvendige Industrie, er forbunden med Portens Uafhængighed. De Provindser og Have, der ligge nær ved Bosphorus, ere den Middelpunct, hvor Naturen vil lede Verdens Handel. Ligesom Russerne bemægtige sig den, vil Verdenshandelen blive afhængig af dem. Lykkeligviis har D. Maj. uimodstaaelige Magt beroliget Verden. Den hurtige og uforudseete Erobring af Preussen, og den Franske Ørns Ankomst paa hiin Side Weichsel har tilintetgjort det Petersborgske Hofs Hensigter. Russerne have i Pultusk og Golymmin fundet Seierherrerne ved Austerlitz. En overordentlig Combination i Aarstidernes Løb og de umaalelige sandede og moradsige Landstrækninger have ene kunnet redde deres Phalanger fra fuldkommen Ødelæggelse. Og hvad forlanger imidlertid D. M. for at nedlægge Deres frygtelige Vaaben: Handelens Frihed og Deres Allieredes Uafhængighed. Freden, Sire, er den eneste Gjenstand for Deres Ønsker, Planer og ædle Foretagender. Men De vil, ligesom det Franske Folk, at den skal være reel og varig. Paa den høieste Pynt af den Magt, som Seiren har givet, vil De ikke overlade Frankriges og Europas Bestemmelse, som Følgerne af Deres Triumpher snart for bestandig vil befæste, til Slumpelykken af et halvt Aarhundredes nye Fægtninger. De kan ikke fegte mere for Deres Hæder. De besidder mere Hæder end nogen Helt nogensinde har erhværvet sig. Men De fegter for en Fred 2c.

Krigselendigheder.

Strax efter at nærværende Krig var udbrudt, lod Marschal Davoust, som bekjendt, d. 16 Oct. 1806 udgaae en Bekjendtgjørelse, hvori det hedte, at alle Indbyggerne i Landsbyen Wetzdorf, som havde fordristet sig til, at myrde enkelte Franskmænd, der droge igjennem deres District, og at anholde og plyndre en Transport, skulle allesammen, paa Oldinger, Qvinder og Børn nær, straffes paa Livet. Ulykkeligvis forvexlede man Landsbyen Wetzdorf med den uskyldige Landsby Prießnitz, (2½ Mile fra Jena), som en stor Deel af den Franske Armee i Sachsen trængte ind i og havde udstaaet alle Krigens Rædsler. Vi høitideligholdte — skriver Relateuren — just om Eftermiddagen d. 12 Oct. i største Ro vort Høstgilde, da midt under Prækenen: Angestskriget: Franskmænd! Franskmænd! trængte ind i Kirken og bortskræmmede de forskrækkede og aldeles uforberedte Indbyggere. Requisitionerne af Heste havde allerede taget deres Begyndelse da vi komme af Kirken. Om Aften omgave et Bivouac af 20,000 Mand vor Landsby, og indtil d. 14 Oct. da der midt om Natten afgik en Artilleriepark, som Dagen førend Slaget under en Bedækning af 4 Compagnier havde staaet ved Landsbyen. Saaledes mistede vi ved tre Dages Indqvartering, Bivouac, Gjennemmarch og Plyndring, den største Deel af vor bevægelige Eiendom. Kun lidet blev reddet, men ogsaa dette Lidet skulde endnu berøves os! Thi neppe havde vi d. 15 Oct. paa hvilken Dag der kun endnu var 8 Franske Soldater, som Vagt ved en Vogn med Flintekugle, tilbage i vor By, begyndt at drage Aande igjen, da pludselig en Commando Fransk Infanterie indfandt sig, og drev Indbyggerne ud til Commandanten. Det var et skrækkeligt Syn at see ganske nøgne Børn, halv paaklædte Mænd, Qvinder og Oldinger, forsamle sig paa den med Riin bedækkede Slette, og med Dødsangest oppebie deres Skjebne, uden at vide hvad de havde forbrudt. Kun flygtigen sagde den Soldat, der ledsagede mig: at vi skulde have angrebet nogle Franskmænd. Da jeg kom til Commandanten, spurgte han mig om Byens og Landets Navn, tilføiende: at han havde Ordre, at foretage en Execution med vor Landsby. Jeg forsikkrede ham, at vor By ikke var meent dermed. Han tog sin Ordre op af Lommen, og

viste mig Navnet. Jeg kunde ikke andet end vedgaae det, men forsikkrede tillige, at vi vare uskyldige, og fortalte ham Alt, hvad der havde tildraget sig hos os siden d. 12 Oct., at vi havde havt de stærkeste Gjennemmarcher, og at Colonel Jeoffroy, som endnu d. 14 Oct. havde været i Qvarteer hos os, aldeles ikke havde klaget over Byens Indbyggere. "Det kan gjerne være," svarede Commandanten: "at maaskee De og de Fleste ere uskyldige, men det hjelper intet; den Uskyldige maa lide her med den Skyldige." Nu forestillede jeg ham, at der i vor Egn gives adskillige Landsbyer af eens Navn, og at man lettelig kan have forbyttet vor Byes Navn med en Andens; at man skulde undersøge Sagen nøiere og ikke fordømme os uhørt; at vi vare beredte til at gaae med som Fanger og at oppebie Udfaldet af en saadan Undersøgelse. — Commandanten begjerte nu en Hest, som strax leveredes ham, og en Officier maatte ride til Naumburg, for at forestille den derværende Marschal Sagens Beskaffenhed. Nu oplivedes igjen vort Haab. Jeg bad Commandanten om at sende mig, under militair Bedækning til Naumburg, for at gjøre nogle vigtige Forklaringer. Men det blev mig negtet, og da jeg paa ny vilde henvende mig til ham, paalagde man mig, under alvorlige Trusler, Taushed. Jeg anmodede derpaa nogle Officierer, at gjøre Forbøn for os, men de svarede, at de ikke kunde hjelpe os heri, og at Commandanten var en brav Mand. En Soldat, som jeg indlod mig i en Samtale med, sagde, at den Uskyldige i saadanne Tilfælde maa lide med den Skyldige, og at vi kunde være glade, at Executionen er overdraget denne Commandant og ingen anden, thi ellers havde vor By allerede længe ligget i Aske. Han fortalde derhos, at Indbyggerne i hans Fødeby, Carmagnola, i Piemont, havde for 6 Aar siden grebet til Vaaben mod de Franske, men hele Byen blev omringet af dem, sat i Brand paa adskillige Kanter, og med alle derværende Levende, Mænd og Qvinder, Oldinger og Børn, opbrændt. I det Østerrigske Feldtog indtraf dette Tilfælde imidlertid ikke. — Efterat vi havde biet fra Kl. 7½ til Kl. 11 om Formiddagen i den skrækkeligste Dødsangest, under Skrig af Børn, som vilde hjem og raabte efter Brød, kom den afsendte Officier tilbage fra Naumburg.

En Lieutenant sprang frem og raabte uafladeligen: til Vaaben! til Vaaben! Soldaterne varmede sig ved Ilden, og havde deres Geværer med Bajonnetter paa staaende hos sig. Man trængte os tæt sammen til et Gjærde, og Officieren svarede paa min Forespørgsel: I ere alle reddede; man vil ikke gjøre eder nogen Fortræd! Men sammenpræssede mod Gjærdet og paa alle Sider omgivne af Soldater vidste vi ikke hvad vi skulde takke for. En Tambour rørte Trommen og pludselig saae vi Luen i det nærmeste Huus. Vi udstødte nu et høit Skrig ved dette Syn; hele Familier klyngede sig sammen; man tog Afsked med hinanden; mange Fruentimmere knælede jamrende, thi vi stode alle i den Tanke, at vi skulde skydes. Efter nogle Dieblikkes Forløb lod Commandanten mig kalde, leverede mig en Proclamation, som jeg skulde forelæse Indbyggerne. Den var ikke undertegnet af nogen. Derpaa skraalte man fra alle Kanter: Marsch! Afsted! Vi bleve drevne bort; Luerne rasede og Qvæget brølede. Ingen tænkde paa at redde noget af sin Eiendom. Med eet hørtes nu et stærkt Skud i Landsbyen; det lod til at være et Canonskud. Førend vi bleve drevne bort, bleve 7 unge Bønderkarle, der befandt sig iblandt os, paagrebne og førte til Landsbyen. Omtrent et Compagnie var blevet der tilbage, for at fuldbyrde Dommen. Da de vare opstillede, bleve de paagrebne 7 Mand førte frem for dem; de affyrede deres Geværer, men, efter Capitainens Vink, lode de Kuglerne flyve bort over de Ulykkelige, som derpaa bleve drevne bort. Vi andre, som vandrede omkring i adspredte Hobe, hørte Skudet, og flygtede uophørlig. Da ingen forfulgte os, og vi erfarede, at alle Soldaterne vare afmarcherede, vendte Mandfolkene tilbage, for i Landsbyen at redde, hvad der endnu var at redde; men de kom desværre for sildigt. 35 Huse med fulde Lader og Stalde, Præstebo- ligen og Hyrdehusene, samt tre af vore Folk, som ved Afmarchen havde skjult sig, vare alle fortærede af Luen. 16 Huse stode endnu ubeskadigede og tiente en liden Deel af de Brandlidte til Tilflugtssted. Kun Faarene vare blevne frelste; det Franske Militair havde aabnet Staldene for dem. Alt vort øvrige Qvæg, paa nogle faa Køer nær, havde vi mistet ved den første Plyndring. Byens hele Forlis beløb sig, de offentlige Bygninger uberegnede, til 103,000 Rdlr.

Ved det prægtige Bal, som i Anledning af Slaget ved Eylau nyligen blev givet i Palait Luxembourg i den Franske Keiserindes Overværelse, kostede Forfriskningerne allene 50,000 Franker (omtrent 12,000 Rdlr. D. C.)

Klosteret paa Bjerget Geneve er nu fuldkommen istandsat; de der boende Trappister gjøre sig meget fortjente af Reisende.

I Constantinopel ankomme endnu dagligen Skibe fra det sorte Hav og Dardanellerne, som Russerne endnu ikke synes at have føiet Anstalter til at blouquere. Saavel ved disse, som paa andre Steder, anlægge Franske Ingenieurer Strandsbatterier, for at gjøre dem utilgjængelig for enhver nok saa stærk fiendtlig Flaade. — Storherren har foræret den Franske Gesandt, General Sebastini, en med kostbare Diamanter besat Halvmaane-Orden af første Classe.

Det Terrain, hvorpaa det ny Fort Kehl opføres, overlades af Baden til den Franske Regjering. I Kehl skal der, efter alle Konstens Regler, anlægges en Fæstning. Leiede Daglønnere ere sysselsatte med at opkaste ny Værker. Fortet bliver en stor Qvadrat, forsynet med 4 Bastioner. I Midten bygges Casserner for Soldater og Boliger for Besætningens Officierer. Arbeidet bliver saa trofast, at der vil medgaae adskillige Aar, førend der kan begyndes paa Udenværkerne.

Et fortræffeligt Canonborerie af støbt Jern, fra Berlin, passerede nyligen paa nogle og tredive Vogne igjennem Frankfurt til Frankrige. Ved samme Transport fandtes ogsaa de fire Slaver, som have staaet under Churførste Wilhelms Statue i Berlin. Denne colossalske Statue er saa stor og bred, at man ikke kunde kjøre den igjennem Frankfurts Porte, men maatte føre den forbi Staden.

Kongen af Engelland har under d. 18 Febr. befalet, at alle de Skibe og Eiendomme, som tilhøre Indbyggerne i Hamborg, Bremen og andre Pladse og Egne af det nordlige Tydskland, og som komme fra eller gaae til Britiske Havne, indtil videre skulle passere frit og uforstyrrede, om end disse Egne staae under Frankriges eller dets Allieredes Bestyrelse. De allerede anholdte Skibe skulle strax frigives.

Ems, Weser og Elben blogueres paa det strængeste.

Krigsskuepladsen.

Siden de Russiske Troppers Ankomst i Wallachiet, er der forefaldet ubetydelige Fægtninger med Forposterne. Tyrkerne angribe bestandigen først. Den 18 Febr. forefaldt en heftig Skarmydsel, hvori Tyrkerne mistede over 600 Mand, og deres Anfører, en Pascha, blev saaret. Men ogsaa Russerne mistede en Canon, og den Lieutenant, der skulde forsvare den, faldt med 180 M.

De Hollandske Tropper, der i Slutningen af denne Maaned skulle sættes paa Feldtfod og holdes marchfærdige, komme, tilligemed dem, der staae i Tydskland, til at udgjøre 50,000 Mand. Deserteurer, der inden den 15 April, frivilligen indfinde sig, er lovet General-Pardon, og for Angivelsen af en falsk Hværver 400 Fl.

I alle Tydske Rhinlande er man ivrigen sysselsat med at udtage Recruter og complettere de Regimenter, der staae i Feldten, eller høre til den manglende Contigent, som med det første gaaer til Armeen.

Den Østerrigske Gesandt i Warschau modtager fra Tid til anden Russiske Depecher, og man har lagt Mærke til, at han hver Gang har en Conference med den Franske Minister. — Saalænge som Graudenz, Danzig og Colberg ikke have overgivet sig, kunne de Franske ikke vente noget roligt Vinterqvarteer, thi Russerne have endnu ikke opgivet deres Plan at undsætte dem. Braunsberg, Heilsberg, Schippenbeil og andee Stæder have lidt meget ved Canonaden.

Den 17de d. M. var det Keiserlige Franske Hovedqvarteer endnu i Osterrode. Marchal Massenas Armeecorps er i Bevægelse og man venter vigtige Optrin.

Prindsen af Borghese har d. 10de d. M. i Spidsen for sit Regiment angrebet 6 Russ. Escadroner, dræbt mange, taget 2 Capitainer, 6 Lieutenanter og 100 Soldater til Fanger. Resten tog i største Uorden Flugten.

Garnisonen i Neisse har d. 18de d. M. gjort et mislykket Udfald, hvorved den mistede 20 Døde, 75 Saarede og 1 Capitain, 100 Krigsfanger og 60 Heste. — Neisse ligger 7½ Mile fra Breslau, er stærk befæstet, og har 4500 Indb.

Man troer, at Persien, som skal have et Cavallerie af 50,000 Mand, allerede har begyndt sin Feide med Rusland.

Udtog af den 63de Franske Bulletin. Osterrode d. 28 Febr. 1807. Grenadeercapit. Auzoni, ved den Keiserl. Garde til Hest, laae dødelig saaret paa Valpladsen ved Eylau. Hans Kammerater komme og ville løfte ham op, for at bringe ham til Lazarethet. Han havde kun saa megen Samling, at han kunde sige til dem: "Lader mig være i Fred, mine Venner; jeg døer roligen, efterdi Seiren er vor, og jeg kan døe paa Ærens Seng, omgiven af Canoner, der ere Fienden fratagne, og Ruinerne af hans Nederlag. Siger Keiseren, at jeg kun beklager, at jeg ikke formaaer mere for hans Tjeneste og til vort skjønne Frankriges Hæder .... Fædrenelandet mit sidste Suk!" Han anstrængte sig saa meget, at hans faa Kræfter aldeles udtømtes. — Keiseren har befalet, at alle de ved Eylau erobrede 16 Canoner skulde smeltes, og at General d'Haupoults Statue skal støbes deraf, i hans Costume som Cûrasserer. — H. M. har givet Marchal Massena Commandoen over det 5te Corps, fordi Marchal Lannes endnu bestandig er syg.

Russerne have opbrændt en Landsby, ikke langt fra Bialystock, og ombragt Indbyggerne, fordi de anholdt nogle Cosakker, der transporterede 3 fangne Chasseurer og befriede Franskmændene.

Den Franske Keiser har ladet en Yngling, som i lige Linie nedstammer fra den store Corneille, optage i Lyceum i Versailles.

I Schweizerlandsbyen Rappersweil er opstaaet en fanatisk grusom Sect, som troer at Dommedagen er nær og følger et 14 Aars Pigebarns Indskydelser. Efter hendes Anmodning førte nyligen en Bande af disse Rasende hendes Bedstefader ud i Marken, og qvalte og søndertraadte ham, for, efter deres Foregivende at redde ham fra Fordømmelse. Derpaa dansede de omkring den Myrdede og sang en Psalme til Herrens Priis. Hovedmændene ere allerede paagrebne og førte til Bern. Iblandt disse Afsindige skal der være en Qvinde, som har givet den ulykkelige Pige en Drik, der har berøvet hende Forstanden.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbmand Medina og Borger Kochler fra Kiel, Tømmermester Teiner f. Helsingøer, Kjøbmand Werlingshoff f. Amsterdam (logere hos Møller), Lieuten. Bessler, som Engelsk Coureer fra London til Petersborg.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 50.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 4 April, 1807.

Sandheden.

En Allegorie.

Hvorfor kalder man Sandheden den Nøgne, hver Gang man vil skildre den i sin hele oprindelige, himmelske Kraft og Vælde? — spurgte en Sultan sin lærdeste Derwisch.

"I Verdens første Dage", svarede Derwischen: "da Jorden moxen havde udviklet sig af sit Chaos, da Adam og Eva, uden at kunne skjelne imellem Ondt og Godt vandrede omkring i Edens Hauge; da den første, som Klodens Enevoldsherre, levede paa den fortroligste Fod med alle umælende Skabninger, og den sidste, som Jordens eneste Dronning, ikke fandt det under sin Værdighed, at underholde sig med en trædsk Hugorm; da Menneskenene endnu ikke kunne myrde hinanden, fordi deres hele Slægt kun bestod af To; da man endnu ikke kjendte til Svig, Ondskab og andre Laster; da man endnu ikke havde Sagførere, Domstole, Opium — i disse gyldne og lykkelige Dage vandrede Sandheden ganske nøgen omkring i Paradiset, uden i mindste Maade at blues. Den var Mandens og Mandindens bestandige Selskab, og ingen af dem fandt det besynderligt at den gik nøgen, thi begge havde endnu aldrig seet nogen Paaklædt. Men da Qvinden spiste af den forbudne Frugt, og solgte hele sin Slægts Lyksalighed for et Æble, fornam de, at ogsaa Sandheden var nøgen som de, og overtalde den til at skjule sig med dem for Herrens Ansigt midt blandt Træerne i Haugen. Da Ali saae dette raabte han: Sandhed, hvor er du? og den svarede: jeg hørte din Røst i Haugen, og frygtede, thi jeg fornam at jeg var nøgen. Adam og Eva bleve drevne ud af Haugen, som Cherubim med et draget, rystende Sværd maatte bevogte. Sandheden fulgte dem, ikke i sin oprindelige nøgne Skikkelse, men med et Belte af Figenblade om Livet. En god Stund lod den, ligesom Menneskene, sig nøie med denne simple Be-

dækning. Men ligesom Menneskeslægten formerede sig, begyndte man alt mere og mere, at undsee sig, og da Sandheden ikke vilde beqvemme sig til at indhylle sit skjønne veldannede Legeme i sammensyede Laser, bleve Menneskenene med hver Dag mere fjendsk paa den. Omsider havde den intet blivende Sted. Den maatte vandre fra By til By, og hvor den end kom hen, kunde den kun opholde sig en stakket Tid. Allevegne bebreidede man den, at den var nøgen; hos Nogle opvakte dens Nøgenhed Medlidenhed, hos andre Harme. Kom den til en fattig Hyrde, saa gav han den et Par Sokker med den Formaning, at den for Alting maatte tage dem paa; kom den til et og andet Hof, saa forærede man den en prægtig Narrekappe, kort sagt, den havde paa denne sin Vandring samlet sig en heel Garderobe. Kjed af Haan og Forfølgelse, forbittret over Verdens Ukjønsomhed, besluttede den endelig at smigre Menneskenenes Forfængelighed, og at klæde sig efter deres Smag og Luner. Fra den Tid af var den en vandrende Maske. Snart klædte den sig som Spaamand med et langt graat Skjæg og spaaede Folkets Skjebne, snart som Skjald med en gylden Harpe i Haanden, og sang Viser for den fornemme og lave Pøbel, snart som Hofnar med Bjelder for og bag, og morede Sultaner, Baschaer og Vezirer. I denne Maskeradedragt har den nu vandret omkring i mange Aarhundreder. Selv under Africa's Himmel tør den ikke aflægge denne Dragt, fordi den maa befrygte, at blive for-

fulgt og haanet. Naar den vil svale sig lidet i hede Sommermaaneder maa den gaae ud i øde Skove, eller brændende Sandørkener, hvor ingen Dødeligs Øie kan blive den vaer. I det Høieste kan den kun søge Skjul og Tryghed i lave Hytter og blandt Bønder paa Landet. Fra den Tid af, stormægtigste Sultan! betragtes Sandheden som farlig for det menneskelige Selskab; de Store frygte den, fordi de troe, at den under denne Forklædning maaskee kunde skade dem mere end i sin oprindelige nøgne Skikkelse; de Smaa hade den, fordi de fra de ældste Tider af have miskjendt og misforstaaet den. Den flakker nu omkring som den evige Jøde; snart er den hist, snart her. Dens Vandring er saa skjult og hemmelighedsfuld, at ingen i dette Øieblik veed hvor den egentlig opholder sig. De Verdsligvise støve omkring efter den; enhver af dem troer at have fundet den; enhver af dem antager den første den bedste Tiggerske, han støder paa, for denne himmelske Datter; enhver af dem raaber, naar han troer at have fundet hende: det er den nøgne Sandhed! ligesom han vilde sige: det er den samme Sandhed, som forlod Paradiset tilligemed det første Menneskepar. Men i deres Troskyldighed bedrages og bedrage de næsten Alle. — Dette, stormægtigste Monark! er Oprindelsen til Udtrykket: den nøgne Sandhed."

Leveregler.

(En Prøve af et utrykt Skrivt om Omgangen med de Rige.)

Motto:
Est du krum, est du lam,
Har du Penge gaaer du fram.

Den, som kun eier 500 Rdlr., har ingen Stemme og ingen Mening. Han maa ikke blande sig i fornemme Folks Discourser, ikke troe at være af samme Stof som de Rige, ikke tale om sit Jeg, uden naar han taler om sin Underdanighed, Devotion, Respect ꝛc., ikke betragte Ret som en Ret eller Billighed som en Billighed, men ansee begge Dele for en Naade.

Den, som kun eier 1000 Rdlr., maa ikke gjøre Fordring paa at Folk, som ere hundrede Gange saa rige som han, skulle kalde ham De, ikke lade sig mærke med, at det er mueligt, at han kan besidde Forstand eller Kundskaber, ikke give sin Mening tilkjende førend han har hørt af hvilke Meninger rigere Folk ere, ikke rose eller laste Andre, førend han har hørt dem roses eller lastes af rige Folk, kort sagt, han maa høre med Andres Øren, see med Andres Øine, lugte med Andres Næse, smage med Andres Mund, om han iøvrigt end besad de fortræffeligste Sandseredskaber af Verden. Rige Folk fordre af deres Undergivne (Fattigfolk) Respect, og det røber ingen Respect, naar man tør formaste sig til at sige: det Malerie behager mig, den Ret smager mig ꝛc., førend man har hørt, hvad de Rige have sagt.

Den, som eier 100,000 Rdlr., han har baade Mening og Stemme i Alt og om Alt og overalt. Han kan blande sig i alle muelige Discourser, tale om sit Jeg som en Digter, der, forelsket i sin egen lille Person, troer at Verden maatte crepere, dersom han ikke holdt Liv i den med sine Vers, betragte Uret som Ret og Ubillighed som Billighed, kalde Hvidt Sort og Sort Hvidt, foretage sig hængeværdige Handlinger, uden at blive hængt; thi on ne pend point un homme qui dispose de cent mille écus, *) svarede en Spidsbub af en Livrandeur Feldtmarchalen, der truede ham med, at lade ham hænge.

Ligesom det i gamle Dage hedte: den, som Gud giver et Embede, giver han ogsaa Forstand, saaledes burde det nu hedde: den, som Gud giver 100,000 Rdlr., giver han ogsaa Visdom og Styrke.

*) Man hænger ikke en Mand, som raader over 100,000 Rdlr.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Om Steenvigsholms Fæstnings Levninger. (See No. 49. Sluttet.)

Efterat have beseet Stejnwigsholm, gjorde jeg en Tour til den Vesten for Steinwiiken og ½ Fjerdingvei omtrent derfra beliggende Gaard, Fløan, hvor en Kirke i fordum Dage har staaet, af hvilken endnu berettedes, deraf findes Levninger. Paa Engene omkring ved bemeldte Gaarde voxer en Mængde Angelica. Engene stode her i Blomster af bemeldte Angelica, Karve d. e. Kummen, Scabiosa, Regina prati og flere. Dill voxer her i saadan Mængde, at den er et Ukrud i Agrene. — Paa een af de 3 Fløans Gaarde staaer endnu forommtalte Kirke eller rettere: lille Capel. Det seer ud som et andet almindeligt Huus, er ei heller større, thi det holder kun 14 Alen i Længden og 7½ i Bredden. Man vil mene, at dette er kun Choret af Kirken; men det er vist nok den hele Kirke. Dette seer man af Bygningens Indretning; Bygningsmaaden viser ogsaa, at den er meget gammel. Stokkene ere her ei fældede i hinanden paa den nu brugelige Maade; men hugne omtrent fiirkantede og lagte paa hinanden, samt i Hjørnerne sammenbundne ei ved de nu brugelige

Naavve, men ved de saakaldte Sinknaavve, uden at enten Mosse eller andet saadant har været lagt mellem Naavvene og Stokkene. — Til desmere Styrke ere store Trænubber satte gjennem Naavvene. — Bygningen er ellers indrettet som en anden Kirke her til Lands, naar man undtager, at Choret er i en Bygning, under et Tag med Kirken, skilt derfra allene ved en Tværvæg eller Tømring af samme Bygningsmaade, som forommalte. Hovedindgangen eller den store Dør har været paa den vestre Gavl, og ei langt fra bemeldte Gavl har paa den søndre Side af Capellet været en anden Dør, omfattet som med en Træramme, der øverst gaaer sammen i en spids Bue. Kirken selv har intet Vindue havt uden et lidet, øverst ved Choret, høit op under Taget, paa den søndre Side. — Paa samme Side har Choret havt et større Vindue ved den østre Side af en herværende Dør, men paa den vestre et dito meget lidet, spids oven om. Da man for nogen Tid siden grov her i Choret, fandt man der 2 Liigkister. Denne Bygning er endnu temmelig i Behold, skjønt den er vistnok 200 Aar gammel, om ei meere, og har staaet uden al Bordklædning. Dette viser, at den her brugte Bygningsmaade er fordeelagtig og uden Tvivl i visse Henseender meere at raade til end den nu brugelige, især for et Træhuus, som staaer uden Bordklædning; thi kan hverken i Naavvene, ei heller i Væggene Vandet blive staaende; hvilket derimod ofte sætter sig i de runde Stokkers Rifter og gjøre, at de let og hastig raadne. — En anden Anmærkning herved er denne, at da saadanne smaae Capeller som dette, kunne vare saa længe og koste saa lidt at vedligeholde, havde det været langt bedre gjort, at man havde ladet dem blive ved Magt end nedlægges, om ei til at præke i, som ved visse Tilfælde allene kunde havt Sted, saa dog til Beqvemhed for Almuen, i Henseende til deres Liigs Begravelse, Børnedaab m. m. Ligesom ved Folkemængdens Tiltagelse endeel af saadanne nedlagte Kirkers Istandsættelse paa ny vil uden Tvivl blive høistfornøden, fornemmelig i saadanne afsides liggende Bøygdelave som Skielstadmarken og andre deslige. — Paa Gaarden Fløan staaer i en af Bøndernes Stuer en firkanter Steen, udhuggen med tvende Lister ved hver Kant, høi ½ Al., men bred 2½ Qv. Den er af en guulagtig Kalksteen og bruges nu hos Skor-

stenen, for derpaa at sætte Gryder og Kjedler, som tages af Ilden, men den er bragt didhen fra Steinwigsholm, hvor den uden Tvivl har tjent til Fodstykke for en Pille ved Fæstningens Porte. — I Størdalen paa *Forbor-Field* og andre Fjelde, ligesaa paa Langsteinens, Aasens og Frostens Fjelde, gives endnu *Rejnsdyr*. Vilde findes ogsaa, som paa Mæraker-Fjeldene. — Her findes desuden *Elsdyr*, ogsaa i temmelig Mængde. Men Bjørne og Ulve gjøre mellemstunder stor Skade paa bemeldte Dyr, fornemmelig Ulvene paa Rejnsdyrene.

I Kjøbenhavn har man blandt andre konstige Næringsveie en ny Tiggefaçon. En lille Pige har nemlig gjort Profession af at tømme godmodige Menneskers Lommer, ved hvert Øieblik med Graad og Veeklage at foregive, at hun havde tabt nogle Skillinger. Dette gik godt i nogen Tid, men endelig mærkede man Tingen og nu bekjendte hun, at hun var til Huse hos en Kone i lille Amagergade, der pryglede hende gudsjammerlig naar hun nogen Aften kom hjem uden Penge. — At der virkelig gives slige ugudelige Forældre eller Formyndere, der saaledes ved Hug og Slag tvinge uskyldige Børn til Betlen og Bedragerie, er en bekjendt Sag, og man kan derfor ikke noksom ønske, at den offentlige Justits vilde henvende sin Opmærksomhed paa disse Skjændigheder.

I fordum Tid har Odensee været berømt for sit gode Øl, og Pontoppidan vidner i Danske Atlas 3die Tome, at *Engelskmanden Vernon*, som i Midten af forrige Aarhundrede reiste derigjennem, havde fundet det — hvad Engelskmænd sielden finde Nogenting udenfor England — saare ypperligt, og sammenlignet det med sit Fædrenelands bekjendte Derby Ale. Allerede i Pontoppidans Tid havde Byens Øl igjen tabt sit udmærkede gode Rygte, og i den Tid, siden er forløben, har Mangen Odenseer vel været fristet til at regne god Ølbrygning blandt de forlorne Konster. Men den Indskrænkning, Brændeviinsbrændingen i de senere Tider har faaet, synes at have bragt hiin henlagte Industriegreen igjen i Veiret, og man kan nu faae meget drikkeligt Øl i Odensee. Især fortjener det, som brygges af Hr. Gjestgiver *Roulund*, al muelig Berømmelse, da det fortrinligen udmærker sig i alle Henseender endog for dyrere Kjøbenhavnske Ølsorter; det har en Farve og Klarhed som gammel Mallaga, er

teensmagende uden at være for sødt, og kan ved at henlægges en Tidlang paa velproppede Bouteiller forbedres indtil næsten fuldkommen Lighed med det saa fortjent roeste Engelske Burton Ale, der, naar det kommer til os, betales vel saa dyrt som Rødviin.

Den til Hollandsk Minister ved det Danske Hof udnævnte Ridder Meyners tiltræder nu tilligemed sin Legations-Secretair, sin Reise til Kjøbenhavn.

Fra Calais meldes: En Gjestgiver, navnlig Davis, kjørte den 14de forrige Maaned i en Eenspænder-Cabriolet med den Danske Capitain Bendixen, der vilde tage hen til sit Skib, der var strandet ved Kysten af Waldam, langs med Strandbredden, hen til denne Havn. Da han ankom der, fandt han Porten spærret af en med Tougværk belæsset Karre, hvis Kudsk nu skyndte sig at gjøre Plads. Men Hesten for Cabrioletten blev sky, og foer som et Lyn ned i Bassinet med Cabrioletten og de to Reisende. Aldrig saasnart havde Thomas Souville, Capitain paa Caperen le Glaneur, tilforn bekjendt af sin Menneskekjerlighed, hørt hvad der var skeet, førend han forlod sin Søster, som han spadserede med ved Havnen, styrtede sig i Vandet, og reddede begge Ulykkelige, den ene efter den anden, i det Øieblik de vare paa Veie, at opsluges af Bølgerne. Den ædelmodige Souville blev under Bifaldsraab ført i Triumph tilbage til Byen; Hesten og Cabriolet blev ligeledes bjergede. — Der er ingen Tvivl om, at denne uforfærdede Menneskeven vil faae tilsendt Medaillen for ædel Daad, som han saa høiligen fortjener.

Det Flensborgske Skib, die Treue, Capit. G. Møller, som i Nov. f. A. afgik fra Livorno til Palermo, er aldeles forlist paa Kysten af Sicilien; af Besætningen bleve kun 3 Mand reddede. — Den Danske Fragthandel lider overordentlig ved 2 Franske Capere, der krydse i disse Farvande. De have allerede opbragt et stort Antal Danske Skibe til Portoferrajo og Livorno.

I det Skandin. Litt. Selskab forelæste Justitsr. Pram d. 28 f. M. en Anviisning til Lystreiser.

Udenlandske Efterretninger.

Joh. Ignatz Theabet, som i Nov. Maaned havde gjort Forsøg paa at bedrage den helvetiske Regjering for 2 Mill. 500,000 Fr. under det falske Foregivende, at være General-Casserer for Rhinbred-Departementer og Medlem af Æreslegionen, er bleven dømt til at arbeide 8 Aar i Lænker, staae 6 Timer i Gabestokken, og brændemærkes med Bogstavet F.

I Sachsen falholdes en sielden Orientalsk Perle, som veier 16½ Karat. Den forestiller et Barnehoved med Hals og Bryst, og er indfattet i en Guldring. Eieren forlanger 1000 Ducater for den.

I Moniteuren anføres følgende Exempel paa en Hunds Troskab. To Kudske rede d. 18 Feb. til Burgenbach, ikke langt fra Malmedy. De vare neppe mere end en halv Miil fra deres Bestemmelsessted, da de bleve saa stærkt betagne af Kulden, at de faldt af Hesten, og uden at yttre noget Livstegn, bleve liggende udstrakte i Sneen. Den Hund, som fulgte med dem, løb, da han saae sin Herre i denne Forfatning, hen til Landsbyen, gjøede paa en ynkelig Maade ad enhver, som den mødte paa Veien, rendte uroligen frem og tilbage, viste den Vei der maatte tages, nappede nogle i Klæderne, og lagde sig for Fødderne af Andre, indtil det omsider lykkedes den ved sine besynderlige Bevægelser og bestandige Skrig, at opvække nogle Folks Opmærksomhed. Ledede af dette trofaste Dyr kom de hen til det Sted, hvor de to Ulykkelige laae, og som uden hastig Hjelp sikkert maatte tilsat Livet. Hunden gav sig til at slikke Herres Haand strax da han kom hen til ham.

Marchal Augereau, hvis rheumatiske Tilfælde ere blevne fornyede ved det slette Veirlig, vil reise til Bagares, for at bruge de derværende mineralske Brønde.

Jødemenigheden i Frankfurt har ved sine Deputerede i Paris ladet erklære, at den uden Indskrænkning samtykker i det store Sanhedrins Beslutninger.

Telegraphen siger: at der trækker saa mange Tropper til den Franske Storarmee, at man næsten skulde troe, den Franske Armee staaer ikke i Polen. Efter de paalideligste statistiske Efterretninger, tilføier den, har Rusland i det Hele kun 118 Mennesker paa hver □ Miil, (nemlig 471 i Europa og 13 i Asien); Frankrige derimod tæller 3 til 4000 paa hver □ Miil; de Franske Recruter kunne exerceres og bringes til Bestemmelsessted i 2 til 3 Uger; de Russiske behøve derimod 6 Maaneder og maae hentes fra de fjerneste Egne.

Den Russiske General Bennigsen nedstammer fra en adelig Familie i Hannover. Hans Fader var Oberst ved den Brunsvigske Garde du Corps, og hans Moder lever endnu og er 83 Aar gammel. Han er født 1745; i sit 10de Aar blev han ansat som Page og 1759, i Syvaarskrigen, Fændrik ved den Hannoverske Garde til Fods, hvorved han avancerede til Lieutenant. Indtil den Tid forvaltede hans Moder Godset, som overleveredes ham 1768. Han forlod den Gang Militairtjenesten og ægtede en Datter af den Hannoverske Gesandt i Wien, Friherre v. Steinberg. Efter hans første Gemalindes Død 1737, gik han i Russisk Tjeneste som Oberst-Lieuten., i hvilken Egenskab Catharine II. betroede ham et Regiment Cosakker, som han anførte mod Rebellerne Pugatscheff. Efter at han havde endt denne Expedition blev han ansat ved adskillige andre Regimenter og omsider Oberst ved det Kiowske Regiment, som han med Hæder anførte i Polen. For sit tappre Forhold ved Stædet Mir, hvor han commanderede den venstre Fløi, skjenkede Keiserinden ham St. Wlademirs Ordenen, ledsaget af en smigrende Skrivelse. Ogsaa i Persien aflagde han Prøver paa sine militaire Talenter, og i den Polske Revolution 1794 indtog han Wilna med Storm, og ægtede siden et ungt Polsk Fruentimmer af udmærket Skjønhed. Ved andre Leiligheder forærede Keiserinden ham to Godser. Han avancerede omsider til General ved Cavalleriet. 1799 anbetroede man ham Civil- og Militairgouverneursposten i Lithauen. Efter Slaget ved Eylau fik han St. Andreasordenen. Han havde allerede tilforn St. Alexander Newsky-Ordenen, St. Anne-Ordenen, St. Georgs-Ordenen af 2den Classe, og den Preuss. sorte og røde Ørneorden. — Hans eneste Søn staaer ligeledes i Russisk Tjeneste, og hans eneste Broder er Oberst-Lieuten. ved den Engelske Armee. Gener. v. Bennigsen er høi og velvoxen, elsker udvortes Glands, som spores overalt i hans huuslige Indretninger, er ubekjendt med lav Egennytte og en Ven af at gjøre Vel. Han har et venligt og bestemt Blik, som røber megen Energie og Aandsnærværelse. Han er urokkelig koldsindig, nedladende mod sine Undergivne, men ubevægelig stræng i Tjenesten.

Den i Indiens nyere Historie saa berømte Perron er først i October Maaned 1806 ankommen til Hamborg, hvorfra han igjen efter tre Ugers Ophold begav sig til sit Fødeland Frankerige. Denne mærkværdige Mand er nu 52 Aar gammel. I sit 18 Aar gik han som gemeen Matros til Indien, hvor han nogle Aar derefter ved et lykkeligt Tilfælde kom i Maratfyrsten Scindiahs Tjeneste, som fattede Yndest for ham og hævede ham fra en Ærespost til en anden. Omsider blev Perron endog uafhængig Første over vidtløftige Lande i det nordvestlige Indien og saae sig i Stand til at holde en egen Armee paa 40,000 Mand, hvormed han fattede det store Forsæt at tilintetgjøre den Brittiske Magt i denne Verdensdeel. Hans Planer vare saa snilde og eftertrykkelige at General-Gouvernøren, Marquis Wellesley, i Aaret 1803 var i stor Frygt for denne Mands *tilvoxende* Vælde, da han endog var i Besiddelse af en liden Søehavn, som kunde tjene til at modtage Tropper fra Frankrige. At dette sidste ikke skede og at man i Europa ei engang tænkte derpaa er høist besynderligt. Imidlertid var Perron uheldig i en Træfning mod Britter og Indier, hvori han endog mistede den høire Haand, og da Scindiah i 1804 blev nødsaget til at slutte Fred med Engellænderne, kom disse i Besiddelse af alle Perrons Lande uden Undtagelse. Perron forblev desuagtet i Indien til Begyndelsen af 1806, og vendte da tilbage til Europa med de to eneste Børn, som vare blevne ham tilbage af en talrig Familie, og som han havde avlet med sin Kone, en fornem Indianerinde, der allerede var død i Indien.

Blandt andre fortrinlige Egenskaber, som havde forskaffet den afdøde Hertug af Brunsvig Frederik den Stores og de berømteste Mænds Yndest, maa især regnes hans overordentlig Lyst til Musik og de skjønne Konster. Fiolinen var hans Yndlingsinstrument, og i Syvaarskrigen forskaffede Musiken ham, ligesom Frederik den Store, den kjereste Opmuntring. Paa dette Instrument opnaaede han ogsaa efter Kjenderes Dom en ualmindelig Fuldkommenhed. Ved sit Ophold i London i Aaret 1764 lærte han at kjende den berømte Fiolinist Giardini, hvis Spil han efterlignede med megen Held, og paa sin interessante Reise i Italien omgikkes han i det følgende Aar med alle de berømteste Fiolinister. I Aaret 1771 kom den berømte Lolli til Brunsvig, som ved sit fortryllen-

de og originale Spil henrev alle sine Tilhørere, og gav derved Hertugen en uovervindelig Lyst til at efterligne ham. Men da han uagtet den største Flid og Anstrængelse ikke kunde naae sit Mønster, fattede han paa engang den Beslutning, ganske at opgive sit Fiolinspil, hvilket han ogsaa holdt en lang Tid, men lod sig dog tilsidst af sine Virtuoser bevæge til igjen at tage fat paa Instrumentet, og nu spillede man atter hele Nætter igjennem. Ved den Böhmiske Krig i Aaret 1778 blev Musiken udsat for en Tid, men siden igjen dreven med største Iver, indtil det besynderlige Tilfælde indtraf, at Hertugen, just som Frederik den Store havde aflagt sin Fløite af Mangel paa Fortænder, ogsaa engang for alle ophørte med sit Fiolinspil, hvortil han for en stor Deel blev bevæget af de vigtige Regjeringspligter, som ved hans Faders Død udfordrede al den Tid, som han forhen havde offret til Musiken. Dog vedligeholdt han alligevel sin Yndest for Musiken og dens Dyrkere lige til sin Død; de største Virtuoser vare forsamlede ved hans Hof og efter Dagens Arbeider fandt han en sød Vederqvægelse i at høre paa deres Spil.

Den 10de f. M. har Storhertugen af Berg, i Spidsen for nogle Escadroner Cavallerie, understøttet af nogle Bataillоner af General Zajonczeks Division, forjaget et Corps Russiske Husarer og Cosakker, der tilsammen udgjorde over 10 Escadroner, fra Neidenburg, Willenburg og Egnen deromkring. Af Russerne bleve mange dræbte og 100 tagne til Fanger; de have i en Frastand af 1½ Mile trukket sig i Uorden tilbage. Siden forenede de Polske Bataillоner sig atter med deres Divisioner.

General Bellegardes Corps, som i Anledning af Cattaros Overlevering har ligget i Ragusa, forlægges til Kärnthen, for at completere Tropperne.

To Svenske Handelsskibe ere blevne opbragte af Franske Capere.

Et Hamborger Skib, Capit. J. H. Meyer, med en Ladning af 412 Baller Uld og andre Artikler, er d. 12te f. M. strandet ved Bilbao. Capitainen og hele Mandskabet er omkommet og Skibet sønderslaaet.

I Madrid er d. 19de f. M. udstædt et Decret, efter hvilket al Engelsk Eiendom, under hvilket Flag den end maatte befinde sig, neutrale iberegnede, skal, naar den er consigneret til Spanske Undersaatter, borttages. Ligeledes ere alle Varer, der ere bestemte til Engelske Havne eller Engelske Øer, underkastede Confiscation, om de end befinde sig paa neutrale Skibe. I det Hele skulle Spanske Undersaatter rette sig efter det Franske Decret af 21 Nov. i Henseende til Engelland.

Et Americansk Brigskib, Lovely Lass, som afseilede d. 11te f. M. fra Nantes, for at gaae til Bordeaux, mødte, ikke langt fra Corduan, en Engelsk Division, som, efterat den havde visiteret det, under Trusel at opbringe det, forbød det at fortsætte sin Reise til Bordeaux.

Efter den stærke Orcan d. 18 Febr. har man paa den Engelske Kyst, fra Deal til Folkstone, fundet 700 Lig fra strandede Skibe.

Paswan Oglu (Fortsættelse, see No. 47). Pascha Oglu sendte 1000 Mand til Slottet Kulla, hvor Omar havde trukket sig tilbage, med den Befaling, at bringe ham levende eller død. Tre eller fire Dage holdt han sig med sine 17 Mand, og fik 7 Saar, men derpaa blev Slottet taget med Storm, Garnisonen stranguleret og Omars Secretair levende fangen. Da dette foranledigede i Widdin et Oprør, lod Paschaen underveis Omar hemmelig dræbe, og udspredte i Widdin, at han var undvigt. Men Paswan Oglu, som kjendte Sagens sande Sammenhæng, lovede at hevne ham, hvervede derpaa et Corps paa 2000 Mand i Wallachiet, gik over Donau, leirede sig imellem Nissa og Widdin, søgte at gjøre sin Faders hemmelige Tilhængere oprørske mod Paschaen og at forstærke sine Troper med nye Hvervinger i Bulgariet. Saasnart han havde 5000 Mand samlede, rykkede han om Natten med sine Tilhængere ind i Widdin, og bemægtigede sig Citadellet, uden Sværdslag. Paschaen undskyldte sig med Sultanens Ordre, at dræbe Omar, og fik derfor af Paswan Oglu den Tilladelse, at leve standsmæssig i Widdin, dog med den Betingelse, at han skulde afskedige sine Troper, paa 1000 til 1500 Mand nær. Stadens Forvaltning overdrog han nu til sin Slægtning, Bekir Aga, en Mand paa 60 Aar, og han selv drog med sit Corps paa 6000 Mand til Storvezirен, som optog ham vel, og endnu gav ham 6000 Mand, med hvilke han rykkede frem mod Moraira, for at undsætte Belgrad, som Østerri-

gerne beleirede. Men de Keiserlige jog hans Tropper, med et Forlis af 3000 Mand, paa Flugten, og tvang Paswan Oglu selv at redde sig med 500 Mand i Storvizirens Leier. Her blev han endnu 8 Uger, og vendte derpaa tilbage til Widdin, hvor han ikke syntes at bryde sig om noget i hele 3 Aar; men siden fordrede han af Bekir Aga Regnskab for hans Forvaltning, og da han vegrede sig derved, lod han ham henrette, og confisquerede hans Formue. Den ny fra Constantinopel til Widdin affendte Pascha Alchio havde Ordre at fordrive Paswan. Han fordrede derfor af Constantinopel en Forstærkning af 12,000 Mand, som han rigtig nok ikke fik, men det blev ham dog befalet, at sende Paswan Oglus Hoved til Constantinopel. Paswan rykkede derpaa med 22,000 Mand den ny Pascha i Møde, drev ham ind i Citadellet, og tilstod ham en Capitulation, under den Betingelse, at han skulde afskedige sine Tropper, paa 300 Mand nær, og at han i Constantinopel vilde udvirke Naade for ham. De levede i nogen Tid ganske roligen sammen i Widdin; men 1792, da Paswan med 60 af sine Folk tog ud paa Landet, sendte Paschaen 400 Mand efter ham, der tog ham og 30 af Folkene, efter en heftig Fægtning, til Fange, og indspærrede ham i et Huus. Af dette Fængsel undkom han ved at forklæde sig, og da Paschaen atter angreb ham, havde allerede samlet saa mange Folk igjen, at han slog ham tilbage med et Forlis af 200 Mand og saarede ham selv. (Fortsættes.)

Cardinal Fesch har i sin hele Diocese aabnet en frivillig Subskription til at oprette Seminarier og forøge de Geistliges Tal i de allerede existerende. I sit Hyrdebrev klager han over, at der i Lyons vidtløftige Diocese, hvor der aarligen i det mindste kunde befordres 30 Geistlige, mangle endnu i det mindste 300, da der hvert Aar døer 50 til 60.

Den ældste Soldat i Europa, J. Thourels, Medlem af Æreslegionen, som nyligen døde i Tours, 108 Aar gammel, blev d. 10de f. M. høitidelig begravet. Alle Æreslegionens Medlemmer, hvis Ældste han var, og Garnisonens Officierer, fulgte hans Liig, som med Sørgemusik blev baaret til Kirken. De fire Flipper af Liigklædet bleve baarne af 3 Generaler og Stadens Maire.

Den 22 Febr. om Aftenen Kl. 11 er Hr. Nowosiltzow afreist til Armeen, og det hedder, at Fredsunderhandlinger ere paa Bane.

Keiser Napoleon har forundt 14 Polske Militairpersoner, for deres udmærkede Tapperhed i Actionen ved Dirschau, Æreslegionens Orden.

Mustapha, Pascha af Rustschuk, har sendt mange Hoveder og Øren og et Antal Fanger til Constantinopel.

Porten anvender nu Alt for at afværge Dardanellernes Forcering *). Der anlægges Fæstninger og svømmende Batterier, og den derværende Escadre forstærkes. — Ved Gallipoli have allerede 20,000 Mand forsamlet sig, for at modsætte sig Engellænderne, dersom de skulde vove en Landgang.

3000 Mand af Braunaus Besætning marchere nu til den Franske Storarmee.

General Michelson har ved sin Indrykkelse i Vallachiet udstædt en Keiserlig Proclamation i det Vallachiske Sprog, hvori Keiseren lover Adelen og Geistligheden Beskyttelse.

Chaptals vigtige Værk: Chemie appliquée aux arts har nu forladt Pressen.

Siden indeværende Aars Begyndelse er intet udenlandsk Blad udkommen i Petersborg.

Rhinforbundet maa, ifølge Forbundsacten og Tractaterne, stille følgende Contingent, naar Protectoren forlanger det: Bayern 30,000 Mand, Würtemberg 12,000, Baden 8000, Berg 5000, Darmstadt 400, Førsteprimas 968, Nassau 1680, Arensberg 379, Salm 323, Isenburg 219, Hohenzollern-Sigmaringen 193, Hohenzollern Hechingen 97, Lichtenstein 40, Leyen 29, Würzburg 2000, Sachsen 20,000, Sachsen-Weimar 800, Sachsen-Gotha 11000, Sachsen-Meiningen 300, Sachsen-Hildburghausen 200, Sachsen-Coburg 400. Summa 78,800 Mand.

De seneste Privatbreve fra Pommern melde med Bestemthed, at de Franske have ophævet Stralsunds Beleiring.

*) I Wien gaaer det Rygte, at der imellem den Engelske Escadre, under Contre-Admir. Louis, som har forenet sig med Russiske Linieskibe, og den Tyrkiske Flaade, er forefaldet et Søslag, ikke langt fra Dardanellerne, til Fordeel for de første.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 51.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 7 April, 1807.

Strikkeposen.

Hr. Udgiver!

Da jeg forleden Aften spadserede i Løngangen, fandt jeg en Strikkepose, som een af vore elegante Damer uden Tvivl maa have tabt. Posen selv er uden Værdie; den er sammensat af nogle Lapper Taft og broderet med uægte Flitterstads. Den var tillige saa snavset, at jeg ikke ansaae det for passende at oplevere den paa Politiekamret, eller at lade den bekjendtgjøre blandt fundne og opdagede Sager, da den neppe er saa meget værd, som Avertissementet vilde koste. Men saa uvigtig som denne Pose, blot som Pose betragtet, end er, saa vigtige vare de Ting, der gjemtes deri. Øverst laae vel intet uden Snurrepiberier: et stødt Renetæble — Fragmenter af en Kage — en gammel Concert-Billet — nogle gyldne Haarlokker — et lille Speil og en Friserekam; men under disse Ubetydeligheder skjultes det egentlige Dannefæ — som en beskeden Viol imellem ubeskedent Ukrud. Det bestod af adskillige sammenrullede Papirer, hvoraf jeg her sender Dem en Prøve.

Dagbog.

Torsdag Kl. 6 om Morgenen. Vaagnede jeg meget tidlig, fordi jeg havde været de to foregaaende Nætter paa Bal. Læste jeg "Anvisning til Avlekonsten," som Lise havde kjøbt for mig efter Avisen. Fandt Bogen meget morsom. — Drak Chocolade paa Sengen, og faldt derpaa lidt i Søvn. — Stod op Kl. 10. — Gik med ** ind til Conditoren, for at see det ny ankomne Hefte af Modejournalen. Drak atter Chocolade, kom hjem Kl. 2 og havde ingen Appetit til at spise. — Kl. 4. Gav Ammen en dygtig Irettesættelse, fordi hun havde ladet Mine ligge og skrige en heel Time og var løbet ud, for at see Tallotteriet trække. Befalede Lise at kæmme og vaske Jeanette. Kl. 5. Kom Faer først hjem fra Comptoiret, fordi han havde havt travelt. Faer var hidsig, fordi Maden

var kold. Kl. 10 om Aftenen Selskab hos min Svoger. Tabte 5 Rdlr. 3 Mk. Kom i Brouillerie med Farbroder, fordi jeg havde spillet i Kløver. Kom hjem Kl. 1.

Fredag. Stod op Kl. 9, fordi jeg skulde ud og see paa Sommerværelser. Fæstede dem for 100 Rdlr. Kom hjem igjen Kl. 11½ og var saa ulykkelig at brække en Tand i min Skildpaddes Kam. Blev ganske consterneret derover og glemte af Alternation at give Maren Penge til Middagsmad. Lod hente 6 Portioner Chocolade og for 4 Mk. Bakkelse fra Conditoren. Faer vred, fordi han ikke faaer andet end Chocolade og Bakkelse. — Bliver god igjen Kl. 4.

Løverdagen. Mine og Jeanette have Kighoste. — Skjender paa Lise, fordi hun har taugt dermed i hele 3 Dage. Hosten bliver slem. Tager ud for at see det ny Skamfut, og kommer hjem Kl. 2 og skjender paa Maren, fordi hun har glemt at lave varm Mad. Faer bliver atter vred. Bliver god igjen Kl. 6.

Søndagen. Børnenes Kighoste er endnu slem. — Læser efter Fru **s Anbefaling Gjengangeren og finder den snurrig. Er uenig med mig selv om jeg skal gaae paa Bal eller ikke. Klæder mig paa og klæder mig atter af, fordi jeg finder min Paaklædning afskyelig; klæder mig paa igjen og tager paa Bal. — Den knipske Frøken * har en Kjole paa af bare Kniplinger, som gjør megen Opsigt. — Tager

strax hjem igjen. Faaer Ondt og maa tage Hofmansdraaber. En urolig Nat.

Mandagen. Mines Hoste bliver farlig, men efter Doctorens Forsikkring dog ikke dødelig. — Fru ** lover at sende den Franske Friseur, som skjærer Haar efter den nyeste Mode, og for de fornemste Herskaber. — Faaer en Hat med Fodposten, formodentlig fra den unge **, som var ganske skarmeret i mig paa Ballet.

Tirsdagen. Stakkels Mine døer af sin Hoste. Er færdig at gaae i Graven af bare Græmmelse. — Skjender paa Lise, fordi hun har forsømt Barnet. Hun bliver pertinent og jeg jager hende paa Døren. — Faer holder en lang Skarlagenspræken. Truer med Skilsmisse, sætter sig paa Bagbenene, bliver god igjen Kl. 5. — Concert i Klubben. Hr. X spiller en guddommelig Symphonie af en vis Ellen Marie.

Onsdagen. Kl. 10 fik jeg et deiligt Speil, hvori jeg kan see mig heel og holden, fra Top til Taa. — Kl. 11. Præsenterer Skomageren en Regning paa 2 Dusin Skoe, som Faer negter at betale, fordi han har ladet bekjendtgjøre i Avisen, at ingen skulde betroe nogen noget paa hans Navn, uden at hans skrivtlige Bevis medfulgte. — Skomageren bliver grov, kastes paa Døren af Lars. — Kl. 12 blev Mine begravet. — Et Tractement i Anledning af Begravelsen. — Taber 6 Rdlr. i Boston. — Kommer sildig i Seng. Kan ikke falde i Søvn, fordi jeg bestandig laae og tænkte paa den Hat,

som Fredsassessorens Kone havde paa og som hun partout ikke vilde laane mig. Den var ganske tutafæ.

Torsdagen. Ikke ganske vel. Ligger til Kl. 10½. Indelukker mig paa mit Værelse, proberer de Klæder, jeg havde paa i Aftes, og finder at de klæde mig ganske skarmant. — Skriver et Brev og affender det med Fodposten.

Saa vidt gaaer denne Dagbog. Jeg haaber, Hr. Udgiver, at De ikke vil gjøre faa af Deres Læsere en stor Tjeneste i at meddele dem dette vigtige Haandskrivt. De seer aabenbar, at det ikke er skreven i det Forsæt at det skal trykkes eller komme Andre for Øinene, og dets Indhold er derfor sikkert i alle Henseender overeensstemmende med Sandheden. Konstelskere sætte med Grund meest Priis paa de af Raphaels, Rubens's og Rembrandts Arbeider, som, saa at sige, ganske hensigtsløst ere blevne henkastede, og hvori Sjelen har vist sig i sin hele Uafhængighed. Det samme er Tilfældet med alle intellectuelle Arbeider. Den, som vil studere det menneskelige Hjerte, bør ikke see det i sin Søndagsdragt, men i sin Slaaprok og Tøfler. Der viser det sig i sin sande Skikkelse. Ligesaa urimeligt som det er at søge Menneskekundskab i Assembleer og glimrende Cirkler, saa urigtigt er det, at søge den i Bøger, hvis Forfattere ikke sige, hvad de selv troe, men hvad Andre lettest lade sig overtale til at troe. Chesterfields Breve til

hans Søn indeholde mange dyrebare Sandheder, netop fordi de ikke ere skrevne i den Hensigt, at de skulde trykkes. Ganske anderledes havde de maaskee seet ud, dersom han havde bestemt dem til Trykken. — Nærværende Dagbog haaber jeg vil være af største Vigtighed for enhver ung Mand, der ønsker at omslynges af Hymens gyldne Lænker. Ved den vil han maaskee paa Livets stormfulde Hav kunne vogte sig for at strande paa en Klippe, som hidtil de største Orlogsskibe have sat til paa. Ved Leilighed skal jeg tage mig den Frihed, at sende Dem nogle flere af mine Strikkepose-Manuskripter, og det staaer da til Dem, om De vil lade dem fremtræde for Lyset eller ei.

Deres hengivne 2c.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

H. K. H. gjorde d. 2den d. M. en Tour til Slesvig og kom næste Dag tilbage til Kiel.

I Anledning af den morsomme Inscription over Indgangen til Trondhjems Tugthuuskirke anføres i Trondhjemsavisen, at den første Fundats for dette Tugthuus, er af Christian den Fjerde, dat. d. 3 Febr. 1639; formedelst indfaldende Krige i Aarene 1658 og 59 blev det nedlagt, men sat istand igjen i Christian den Femtes Tid og ved et Kongeligt Brev af 18 Nov. 1670 benaadet med adskillige Indtægter. 1681 afbrændte hele Bygningen med alt Inventarium, men ved Kongeligt Brev af 5 Febr. 1732 atter sat i den Stand, det nu forefindes, paa Facaden nær, med hvis Bygning der begyndtes 1771.

Paa Rheden af Travemünde er ankommen en Svensk Fregat paa 36 Canoner og med 250 M. Danske Skibe lader den frit passere.

Klubben Harmonien i Kiel høitideligholdte den 2den April med en stor Diné og Suppé.

Samme Dag gav Hr. Riffelsen en stor Concert paa den af ham opfundne Melodica. Hr. Liebold, Claveerinformator hos Hr. Grev Baudissens Familie, spillede paa Instrumentet. Da Concerten var tilende, gjorde Opfinderen et nyt musicalsk Experiment. Det bestod i, at frembringe en meget stærk Tone paa Melodicaen, hvorved Tilhørerne ikke havde den mindste ubehagelige Fornemmelse.

Det Danske Skib Fortuna, Capit. Boduvinus Glason, som i October Maaned var indløben i Norge, er lykkelig ankommen til Fridrichsstadt. — Det Danske Skib Cecilia, Capit. H. Lorentzen, fra Gallipoly til Hamborg, er i Januarii Maaned aldeles forlist paa Kysterne af Sicilien.

Caspar Otto Møller i Hamborg har d. 1 April erklæret sig insolvent med 233,000 Mk. Bco.

Den 3 April var i Hamborg Coursen paa Kjøbenhavn, 48, 2 M.

I Søndags debuterede Hr. M. Bruun paa Hoftheatret med fortjent Bifald. Han synes at have stort Talent til comiske Roller.

Efter det Hollandske Decret af 15 Dec. ere alle ind- og udgaaende Skibe underkastede en Visitation, som medtager nogle Uger, hvilket selv Norske Skibe hidtil ikke vare fritagne for. Handelshuset Weddik og Wendel, i Amsterdam, har, understøttet af den Danske General-Consul der paa Stedet, indgivet en Forestilling desangaaende til den Hollandske Regjering, og udvirket: at alle Danske og Norske Skibe, som, med Norske Producter, komme fra Norge til Amsterdam, og fra Holland gaae baglastede eller beladte til en Dansk Havn, skulle være fritagne for et saadant Ophold.

Til Hovedstaden er ankommen: Proprietair Hansen med Søn fra Langeland, Capitain v. Tuxen fra Helsingøer, og Justitsraad Lund med Familie fra Landet (logere hos Møller); Geheimeraad v. Arnoldi, Major v. Hünerbein, og Kiøbmand Newhaus fra Memel, Ritmester v. Scherbärt fra Pillau, Student v. Behr, fra Göttingen, Proprietair v. Kabeler, og v. Hake fra Charlottenborg, Brucks Patron Wrede fra Malmøe, Kjøbmand Lochmann fra Dresden, Wehner fra Bergen, Buck fra Kønigsberg, Bornstedt med Familie fra Stockholm, Vahl f. Greifswalde, Baron v. Stiernblad Kielberg f. Landscrone (logere hos Rau & Schmetzer).

Udenlandske Efterretninger.

Da de Bayerske Tropper d. 10 Nov. f. A. ankom til Groß-Glogau, i Schlesien, stødte Fienden en gammel Kone med sit tre Fjerdingsaars Barnebarn paa Armen ud af Fæstningen paa en Bro, som allerede var blottet for Bræder, og trak derpaa Vindebroen op. Konen kunde nu hverken komme frem eller tilbage, thi foran var allerede endeel af Broen afbrudt, og hun maatte derfor staae paa et af de levnede Stykker. Hun bad ængsteligen om at indlades i Fæstningen igjen, men forgjeves. Næste Dag om Aftenen Kl. 7 kom en Bayersk Infanteriebataillon paa Forposter i denne Egn. Det Piqvet, som opstilledes ved Strandkanten, hører et Barns ængstelige Skrig og en Qvindes Jamren og Trøsten. Nogle Soldater snege sig lige hen til den afbrudte Deel af Broen, for at erfare hvad der var paa Færde, men ved den mindste Bevægelse fyrede strax de bag Vindebroen staaende fiendtlige Poster. Ethvert Forsøg til Redning var frugtesløst om Natten, thi ikke allene den aarvaagne Fiendes Nærhed, men ogsaa Nattens Mørke, tillod ingen at gjøre sig bekjendt med disse Ulykkeliges Forfatning og Midlerne til at komme dem til Hjelp. Endelig brød Dagen frem, og man kunde nu paa det smalle Rum, som adskilte disse kjæmpende Soldater, see den forladte Kone med Barnet. Hele Natten igjennem havde Fienden, som stod paa hiin Side Broskandsen, for at forurolige de Bayerske Soldater, som stode langs med den høire Strand, uafbrudt fyret over den ulykkelige Kones Hoved. Gjennemfrossen og i bestandig Frygt for at styrte i Dybet, sad hun med Barnet paa en Tverbjelke, og al Redning synes umuelig. Bjelken var isoleret ved den afbrudte Deel af Broen, over hviken der laae en ganske skarpt tilhuggen Bjælke, der skulde forekomme, at nogen klavrede derover. Rørt ved dette Syn besluttede Hædersmændene Corporal Ziegler og Soldaten Anton Kleiber af ovennævnte Bataillon, at redde de to Ulykkelige. De stillede sig op paa Broen og tilkjendegave Fienden i Skandsen ligeover for, deres ædle Forsæt. Omsider lovede nogle Preussiske Officierer, at holde inde med Skydningen saa længe man var sysselsat med Konens Redning. Det var et interessant Syn, at see begge Armeers Soldater, støttende sig paa deres Geværer, paa begge Si-

der af Stranden, at være Vidne til dette vovelige Foretagende. Uden at agte paa den farlige og smertelige Vei, satte Soldaten Kleiber sig paa den skjærende Bjælke, naaede lykkeligen Stedet, hvor den gamle Kone havde siddet to Dage og to Nætter, tog Barnet under Armen, og vilde vende tilbage med det; men ved dets Skrigen og Sprætten tabte han Ligevægten, og var paa et Haar nær styrtet i Afgrunden. Med Møie holdt han sig dog, tog sin Tornister af, aabnede den, og lagde Barnet derpaa, lukkede dens Klappe, befæstede den med en Rem, og tog den paa igjen. — Det var skrækkeligt at see Soldaten med det skrigende Barn svæve over Bjelken. Barnet skreg bestandig heftigere, og gjorde ved sin Urolighed hvert Skridt farligere for Soldaten. Til Lykke naaede han et saa kaldt Aag; han tog Barnet paa Skuldrene, og holdt det paa Tornisteren frit i Luften, medens han ravede paa Randen af dette Aags Tverbjelke, og søgte at lade sig glide ned ad den skjævtstaaende Pæl. Corporal Ziegler, som hidtil havde staaet paa denne Side af den afbrudte Deel af Broen, lod sig nu glide ned ad en Pæl, satte over det just ikke dybe Vand, klavrede op ad Halvdelen af den Pæl, som Kleiber havde ladet sig glide ned af, og tog her Barnet fra ham. Kleiber sprang derpaa ned, og modtog Barnet, som Corporalen lod hisse ned ved den Rem, der var befæstet ved Tornisteren. Saaledes blev den uskyldige Skabning reddet. Nu klavrede Corporal Ziegler op paa Pælen, og naaede den næsten halvdøde Kone. Skjønt glad over sit Barnebarns Redning, manglede hun dog Mod til selv at tiltræde denne farlige Reise. Ziegler tog hende ved Armen, og førte hende, nagtet hun satte sig derimod, og derved forøgede Faren, paa Tverbjelken hen til Pælene, men da hun naaede dem og saae ned i Dybet, tabte hun ganske Modet, og vilde vende tilbage. Ziegler lod sig glide noget ned af Pælen, tog fat i hendes Fod, og trak hende tæt til sig; han gled nu mere og mere ned, og da Konen uvilkaarligen maatte følge ham, klyngede hun sig fast til ham og Pælen, og blev paa denne Maade reddet. — Veien til Strandbredden var nu let, uagtet den var forbunden med Vanskeligheder. Da Konen havde naaet den, kastede hun sig for sin Redders Fødder og takkede ham med Tegn, thi hun var Polsk af Fødsel og forstod

ikke Tydsk. — En saadan Handling fortjente en Belønning og fik den. Ved en Armee-Befaling af 14 Martii bestemte Kongen af Bayern: "Hver af disse to brave Mænd, som, selv omgivne af Elendighed og Ødelæggelse, følte sig bevægede til, med egen Opoffrelse at staae den lidende Menneskehed bi, skal meddeles et authentiskt Vidnesbyrd om deres ædle Handling med en nøiagtig Beskrivelse derover, og dernæst tilstilles en Gratification af tyve Ducater.

Paswan Oglu. (Fortsat.) Nu søgte han igjen at faae sine Tilhængere i Widdin paa sin Side, samlede et Corps af 3000 Mand, ankom i Junii 1792 til Widdin, fordrev Paschaen, efter en heftig Fægtning, fra Staden, og tog anden Gang Fæstningen med bevæbnet Haand i Besiddelse. I samme Aar vilde Porten indføre den Europæiske Disciplin ved sin Armee, og da Janitscharerne bleve misfornøiede herover, lod Porten dem afløse i adskillige Fæstninger ved Donau og især i Belgrad, og besatte deres Pladse med Kerzialli, en udisciplineret Horde. Paswan, som selv var Janitschar, benyttede sig af Misfornøielsen, fik derved i hele det Europæiske og Asiatiske Tyrkie Tilhængere, og opkastede sig til Høvedsmand over de Misfornøiede. I Aaret 1794 sendte Porten Hassi Mufti til Paswan, for at erfare af ham, under hvilke Betingelser han vilde overgive sig; men da han ansaae hele Sagen for en List, hvorved man vilde lokke ham i Snaren, afbrød han snart Underhandlingen, hvervede i Begyndelsen af 1795 friske Tropper og sendte 1000 Mand deraf til Nikopolis, tog denne Fæstning, (10 Mile fra Widdin), lagde en Garnison ind i samme, og ansatte sin Lieutenant til Commandant. Nu sammendrev han alle misfornøiede Janitscharer i Bulgarien og Servien, og forsynede dem hemmeligen med Artillerie. De ankom allerede i Junii til Belgrad, indtoge Forstæderne, og kunde næsten tvinge Commandanten Hassan Pascha, der havde kastet sig ind i Citadellet, til at overgive sig til Fange. Men denne blev imidlertid undsat af Paschaen af Bosnien, der i Julii slog de Misfornøiede paa Flugten. Porten lod nu 1796 rykke 50,000 Mand ud imod ham. Han havde den Gang 30,000 Mand vel exercerede Tropper, og havde desuden ladet Widdin befæste og proviantere overordentlig stærkt, uden at man egentligen kunde sige, hvorfra han havde faaet Midlerne dertil. (Fortsættes.)

Brevportoen er i hele Sverrig bleven forhøiet 50 PC. Denne Forhøielse anvendes til at forøge Postførernes Løn og befordre Posternes Gang. Men alle Breve fra Sverrig til Hamborg, Helsingøer og Stralsund ere undtagne herfra.

Det hedder nu for vist, at der er lagt Beslag paa endeel af de Engelske Penge, der, bestemte til Rusland, nyligen losſedes i Gothenborg.

Haag d. 29 Martii. En af de Herrer Voute og v. Gennep bestaaende Statsraads-Commission har i Gaar bragt det lovgivende Corps et Kongeligt Budskab af største Vigtighed. Det indeholdt en Fremstilling af Financernes nærværende Tilstand i Kongeriget, og forelagde Lovgivernes Skjønnende de Forholdsregler, der sigtede til, fuldkommen at ophjelpe igjen den offentlige Credit, som har begyndt at vakle. I dette Øiemed forelagde man Lovgiveren følgende Love: Art. 1. Til at afbetale den gamle Statsgjeld skal der anvendes nogle Summer og Afgivter, der ere meest skikkede til at bringe den synkende Fond til i det mindste 2 Mill. aarlige Indkomster. Art. 2. Der skal gjøres et Laan af 40 Millioner, der med de 4 Millioner, som tages af Staden Amsterdams almindelige Paalæg (der udelukkende skulde anvendes til dette Brug, indtil Gjelden er aldeles afbetalt), skulle tilbagebetales inden 18 Aars Forløb. Art. 3. De Paalæg, som H. Maj. fremdeles skulde opgive, skulle forøges saaledes, at det Deficit, som den synkende Fond maatte foranledige, dækkes, og de til Laanets Tilbagebetaling bestemte Laan af 4 Mill., saavel de Revenuer, der fradrages Civil-Listerne, ikke skulde være tilstrækkelige.

Paa hiin Side Rochelle, paa den store Rhede, have 6 Engelske Linieskibe og en Fregat lagt sig for Anker. 2 Brigger og Cuttere stødte endnu til samme d. 19 Martii.

I Barcellona ere 2000 Preussiske Krigsfanger ankomne, som have taget Tjeneste ved den Spanske Armee. Endnu 1000 andre skulle have anholdt om samme Gunst i Perpignam.

De Neapolitanske Consularagenter, som hidtil have fortsat deres Forretninger i forskjellige Stæder af Spanien, skulle fra nu af ikke erkjendes mere, naar de ikke ere indsatte af den nuværende Regjering i Neapel.

Maler- og Billedhuggeracademiet i Gent har udsat en Guldmedaille af 60 Frankers Værdie for det bedste Malerie, til Hæder for den berømte Rubens. Æmnet er følgende historiske Kjendsgjerning. Efter Fredsslutningen mellem Engelland og Frankrige, hvortil Rubens havde bidraget meget som Negociateur *), vilde Carl give ham et udmærket Bevis paa sin Agtelse. Han lod ham kalde for sig i den fulde Parlamentsforsamling, overleverede ham en Cordon, besat med Diamanter, slog ham til Ridder, og gav ham den Kaarde, hvormed han forrettede Ceremonien.

Den 18 Febr. faldt i visse Egne af Frankrige saa megen Snee, at den foranledigede adskillige ulykkelige Tilfælde. Et ungt Ægtepar fandtes, blandt andre, død i Sneen; en Kone, som kom fra Amiens, faldt af Hesten i et Hul, som hun ikke kunde arbeide sig ud af igjen. Paa Hesten havde hun en Sæk og en Flaske Alicantviin. Begge Dele kom hende vel tilpas i denne Fare. Med Sækken søgte hun at beskytte sig mod Kulden, og af Flasken drak hun hver Gang hun var færdig at besvime. Efterat hun havde ligget i 22 Timer, blev hun reddet af en forbikjørende Kudsk.

Neppe var Oberst Burr bleven frikjendt, førend han samlede et Corps af 7000 Mand, som ere ham hengivne, og med hvilke han nu skal være i fuld March til Ny-Orleans. Landets Gouverneur har opfordret alle retsindige Indbyggere til at modsætte sig Obersten, hvis Hensigt skal være, at bringe Provindserne Kentucky, Florida, Louisiana og Mexico under sit Herredømme. Hans Hjelpere ere: General Wilkenson, og Dr. Clarke, en Deputeret fra Ny-Orleans. Wilkenson skulde med et Corps Americanere holde Spanierne i Ave. Oberst Burr har i Louisiana kjøbt 40,000 Acre Land, under det Paaskud, at anlægge en Colonie, og samlet Vaaben, under det Foregivende, at han behøver dem til at beskytte Colonien mod Spanierne. I Kentucky er Folket saa indtaget af ham, at man den Dag, han blev frikjendt, gav Glædesfæster. De paa Ohio anholdte Canoneerchalouper, som tilhørte ham, vare allerede tilbage-

*) Det var den Spanske Infantinde Isabella, der sendte ham som Fredsmægler til Engelland. Freden blev sluttet i Aaret 1631.

givne. Der føies nu al Anstalt til at tilintetgjøre hans Hensigter.

Krigsskuepladsen.

Efter Breve fra Osterrode af 25 Martii var den Franske Armee den Gang ganske rolig i sine Cantoneringer. Man har oprettet der Magaziner, og Approvisioneringerne sikkres paa alle Puncter. Armeen har ingen Syge. Keiseren har ladet uddele blandt Tropperne 300,000 Flasker Bordeauxviin, som man har fundet i Elbingen. Den er bleven Eierne betalt med 4 Franker hver Flaske.

Russernes Forlis ved den sidste frugtesløse Storm mod Ismael, anslaaes til 3000 Mand.

Fæstningerne i Moldau og Vallachiet sættes af Russerne i saadan Stand, at de i al Fald kunne udholde en lang Beleiring.

Danzig er endnu bestandig indsluttet. For at afskiære det Forbindelsen med Søen er et Fransk Detachement fra Den Noget gaaet over til frischen Haff. Et Preussisk Corps, som vilde modsætte sig, blev kastet og efterlod sig 300 Fanger. Garnisonen har gjort et frugtesløst Udfald, og mistet 100 Mand og en Canon. — Man vedbliver at befæste Marienwerder, Marienburg, Sierock, Modlin og Prag.

Den høire Bredde af Weichsel er nu den egentlige Krigsskuepl ds, som staaer i Communication med det Keiserl. Hovedqvarteer. Da en stor Deel Polske Tropper staae paa den Side Floden, saa er et Medlem af Regjeringscommissionen bleven sendt did, for at iagttage Troppernes Tarv.

I Italien marchere adskillige Franske Regimenter, der bestaae af gamle, erfarne Soldater, fra Kongeriget Neapel og det Maylandske til den Observationsarmee, der staaer i Friaul og Istrien. De afløses af talrige Corpser ny Conscriberede.

Den Engelske Admiral Louis, som laae med sin Escadre paa Høiden af Tenedos og imellem d. 15 og 18 Febr. blev forstærket med 4 Tredækkere, adskillige Fregatter og Corvetter, fra Cadix, under Viceadmiral Duckworth, har d. 21 Febr. forceret det af 7 Forter beskyttede Stræde ved Dardanellerne *), og opbrændt og ødelagt en liden

*) Dardanellerne ere Tyrkiske Slotte ved Strædet af Gallipoli, imellem Mar di Marmora og Archipelagus. Det ene ligger i Asien og det andet i Europa, begge omtrent 30 Mile

Tyrkisk Escadre, af 1 Linieskib og nogle Fregatter, som laae i Canalen. Uagtet Tyrkerne fra de paa den Asiatiske og Europæiske Kyst liggende Slotte, som begge vare beplantede med en Mængde Canoner af sværeste Caliber, kunde sønderskudt Engellændernes Krigsskibe, vare de dog saa uforsigtige, at lade dem trænge ind i Canalen Mar di Marmora*) og bortage endeel af den Tyrkiske Flaade, som vilde gjøre dem Modstand. Admir. Louis ligger nu for Anker ligefor Storherrens Pallads ved det saakaldte Seraillenæs. Han har endeel Bombardeer-Galioter med sig; truer deels at ødelægge den i Havnen liggende og aldeles udrustede Tyrkiske Flaade, deels at

fra Constantinopel. De ere Noglen til denne Hovedstad og alle ankommende Skibe visiteres der. Man kalder dem de gamle Dardaneller, for at skille dem fra de to andre, som Mahomed IV. har anlagt 1658 paa den yderste Pynt af Strædet og kaldes de ny. Disse spærre endnu mere Farten igjennem Mar di Marmora, da Strædet, som kun er ½ Miil bredt, kan bestryges af Canonerne paa disse Casteller. I den forrige Russisk Tyrkiske Krig ere disse Slotte blevne meget forbedrede. Vandet fra det sorte Hav strømmer saa stærkt ind i Archipelagus, at det er meget vanskeligt at komme ind i Strædet. Ogsaa 2 andre Slotte lige over for føre Navn af Dardaneller, men for at skille dem fra hine kalder man dem de smaa. De ligge ved det Stræde, igjennem hvilket man seiler fra Golfo af Lepanto.

*) Det ligger mellem Romanien i Europa, og Natollen i Asien. Dardanellerne forene det med Archipelagus, og Canalen ved Constantinopel med det sorte Hav. Det er egentlig en Bugt af Middelhavet. Canalen ved Constantinopel, som skiller Europa fra Asien, er 15 Mile lang og 2 bred. Den forener det sorte Hav med Middelhavet, og er ved de øvre og nedre Dardaneller kun en Fjerdingvei bred. Paa begge Sider af denne Canal ligge smukke Lyststeder og Hauger. Fra den ene Kyst til den anden skal der trækkes en stærk Jernlænke, der tildeels skal anbringes paa Flaader. Man har hidtil arbeidet derpaa, men det lader, som den endnu ikke er i tilbørlig Orden.

bombardere Constantinopel *), hvis fleste Bygninger ere af Træ, saafremt Porten ikke samtykker i hans Fordringer. Den Engelske Minister Arbuthnot er ombord paa Admiralskibet. Han forlanger: at Porten skal fornye den Alliance og Venskabstractat, som hidtil har existeret imellem den og Engelland. Underhandlingen er begyndt, og den Østerrigske Internuntius er Mægler. Indbyggerne ere i største Bestyrtelse; alle Forretninger ligge, Boderne ere lukkede; og mange Familier flygte med deres Eiendomme ud paa Landet. — Capitain Pascha, som, strax ved Engellændernes Nærmelse, trak sig tilbage, og bar sig urigtig ad, er bleven afsat og, som det hedder, endog henrettet. En vis Søofficier, Aly, som har staaet i Algiersk Tjeneste, er ansat i hans Sted.

Storarmeens 66de Bulletin. Osterrode, den 14de Martii. Storarmeen ligger endnu bestandig i Cantonnering, og nyder der Rolighed. Smaafægtninger forefalde ofte mellem begge Armeers Forposter. To Russiske Cavallerie-Regimenter vilde d. 12te d. M. angribe et Fransk Infanterieregiment i sit Cantonnement. En Bataillon af dette Regiment greb til Vaaben, stillede sig i Baghold, og fyrede i en Afstand af 80 Skridt paa Fienden, som lod 80 Mand blive paa Pladsen. — General Gugot, som commanderede Marchal Soults Forposter, har ogsaa havt nogle Fægtninger, der faldt ud til hans Fordeel. — Efter Fægtningen ved Willenburg havde Storhertugen af Berg forjaget Cosakkerne fra den hele høire Bredde, for at være vis paa, at Fienden ikke skulde maskere en eller anden Bevægelse. Han har begivet sig til Wartemberg, Seeburg, Meusguth og Bischoffsburg. Han har havt nogle Fægtninger med det fiendtlige Cavallerie, og har taget nogle 100 Cosakker til Fanger. — Den Russiske Armee synes at have concentreret sig ved Alle paa Bartenstein-Siden, og den Preussiske Division paa

*) Constantinopel ligger paa 7 Høie og er een af de største Hovedstæder i Europa. Det har 22 Porte, hvoraf 16 vender til Landsiden og 6 til Søen. Naar man regner Seraillet og dets Hauger med, saa har det en Omfang af 13 Welske Mile. Udvendig fra seer det godt ud, men indvendig har det urene Gader og for det meste usle Huse, hvis Tal regnes for 88,100. Indbyggerne skulle være 600,000 indtil 800,000.

Creutzburg-Siden. — Den fiendtlige Armee har gjort en Tilbage-Bevægelse, og paa sin March nærmet sig Königsberg. — Den hele Franske Armee cantonnerer; den provianteres fra Stæderne Elbing, Braunsberg, og ved de Hjelpekilder, den faaer fra den meget frugtbare Øe Nogat. — Over Weichsel er der slaaet 2 Broer, den ene i Marienburg og den anden i Marienwerder. Marchal Lefebre er nu tilende med at indslutte Danzig. Gener. Teulie har berendt *) Colberg. Begge Pladses Garnisoner ere efter smaa Angreb blevne kastede tilbage til deres Fæstninger. — En Division af 12,000 Bayerer, commanderet af Kronprindsen af Bayern, er ved Warschau gaaet over Weichsel og forener sig med Storarmeen. — — Den Franske Keiser vil ikke angribe Russerne førend den gode Aarstid er kommen. Men da hans Armee ved sin nærværende Stilling fra Østersøen til Bug dækker Blocaderne og Beleiringerne af de Fæstninger, den har i Ryggen, maatte det være de fiendtlige Generaler vigtigt, at befrie disse Fæstninger, og man er derfor ved de forskjellige Armeecorpser bestandig belavet paa de Angreb, Russerne mueligen maatte gjøre. I de første Dage af denne Maaned lod det virkelig til, at en saadan Angrebsplan vilde blive udført, men da de Franske Armeecorpser saa hastig forenede sig og satte sig til den kraftigste Modværge, gav man Slip derpaa. — Det er aldeles ugrundet, at det Keiserl. Hovedqvarteer skal forlægges til Paris. Det er endnu bestandig i Osterrode, hvor der ikke spores mindste Tegn til Forflyttelse. Keiseren er ivrig sysselsat med de vigtigste politiske og militaire Anliggender. Han sørger især med største Anstrængelse for Armeen, som i et ufrugtbar og endnu desuden udsuet Land, faaer sit Underhold fra Oder, Warthe og Nizza. Det er kun enkelte Regimenter, som imellemstunder have Mangel paa Levnetsmidler. — Adskillige Divisioner have faaet andre Anførere. De Generaler, hvis Sundhed have liidt ved Saar eller Sygdom, reise enten til Frankrige eller faae egne Commandoer i Ryggen af Armeen.

(Af Privatbreve.)

*) Det Tydske Ord "berennen" forekommer i denne Tid meget ofte i Tydske Aviser. Det betegner egentlig i Krigssproget, saa meget som mueligt at omringe og indslutte en Plads, for siden at kunne gjøre Anstalter til Beleiringen. Det er ikke det samme som bloquere.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 52.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 11 April, 1807.

Snyltegjæster.

Mærkværdigt er det, at Naturen selv har indført Snylterie. Lige fra Insecterne til Planterne, og fra Planterne til Menneskene finder man Snyltegjæster. Snyltekrebsen stikker sin nøgne Hale ind i et tomt Sneglehuus, for at betrygge den imod Fare. Snylteplanterne trække, som bekjendt, deres Næring af andre Vexter, som de hefte sig fast ved. Blandt Menneskene gives der mangfoldige Snylteskabninger, som ingen Linneus hidtil har classificeret i Ordener og Classer. Deres Nytte lader sig ligesaalidet som Snylteplanternes med Vished bestemme; men deres Skade er ligesom disses, temmelig i Oinene faldende.

Ved Snyltegjæst forstaaer jeg ikke blot det Slags Mennesker, der kun snylte efter et godt Maaltid; skjønt denne Classe uden Tvivl er den talrigeste, er den dog langfra ikke den farligste. Man kan i det Høieste kun betragte dem som civiliserede og raffinerede Tiggere, der, ligesom Snylteplanten, af Mangel paa egne Safter, maa leve af Andres. Hvert veltænkende Menneskeplante beklager dem, og meddeler dem med villigt Hjerte sine undværlige Safter.

Men der gives et andet Slags Snyltegjæster, der bør betragtes som sandt Ukrud i det menneskelige Selskab, og man burde paa alle muelige Maader bestræbe sig for at luge dem. De nedværdige Navnet Menneske saa dybt, at enhver, der har mindste Følelse for dets Værdighed, maa rødme paa deres Vegne.

Det har ved mere end een Leilighed været sagt, at Penge og den falske Straaleglands, hvormed de omgive deres Trælle, aldrig have havt noget større Herredømme over Menneskene, end i vore Dage. Engelskmanden, som spørger hvor meget er Manden værd? naar han vil spørge: hvor rig er han *)? caracteriserer her med et eneste Ord vort Aarhundredes Tænkemaade, Mandens "Rigdom" og Mandens "Værd" er i dets Oine eet og det samme Begreb. Men intet bidrager mere til denne fordærvede og for hele vor Slægt saa vanærende Tænkemaade end det daglig overhaand tagende Snyltegjæsterie. Det er ikke blot saftløse Planter, der saaledes trække deres Næring fra Andre ved

*) Naar Engelskmændene ville sige: han er 10,000 Pund rig, saa sige de: he is ten thousand pounds worth. De vurdere Manden i egentlig Forstand efter Pengene.

Hykkerie og Smiger; endog de saftige, som Naturen har givet Kraft nok til at voxe og trives af sig selv, søge paa de uværdigste Maader at snylte sig frem. En stor Deel af det menneskelige Selskab bestaaer derfor næsten ikke af andet end Snylteplanter, hvoraf den enes Rod slynger sig ind i den anden. Den ene snylter efter et Embede, den anden efter et rigt Giftermaal, den tredie efter et berømt Navn. Alting er saa sammengroet og sammensnoet i og med hinanden, at kun faa af dem, der ønske at trække Saft og Næring af deres egne Rødder, endog med den bedste Villie, see sig istand dertil.

Snyltegjæsterne lade sig dele i to forskjellige Hoved-Classer: de grove og de fine. Blandt de grove kan man regne dem, der opoffre deres Overbevisning, deres Menneskeværd, deres Selvstændighed, deres Følelse for det Sande og Gode, blot for at snylte. Man behøver ikke at søge længe, for at finde et heelt Herbarium af saadanne menneskelige Snylteplanter. De snoe sig i hundrede Bugter omkring ethvert Træ, der har flere Safter end de. Hvilket Menneske af Følelse kan, uden Harme, sidde med en Snyltegjæst ved eet Bord? Han applauderer med en dundrende Latter de dummeste og flaueste Indfald. Hans Øine, hans Øren, hans hele Opmærksomhed synes kun spændte paa den, som han snylter hos. Han martrer sin Hukommelse, for at fremføre Indfald og Anecdoter, som den usleste Vademecumsamler undseer sig ved at opkoge tiere. Alt hvad han siger er et konstigt Manoeuvre, hvori han bestandig søger, at give sin Beværter Leilighed til at glimre. Hans Conversation er en Cronique scandaleuse, hvori Familieanecdoter og Privatfolks Privatlyder paa det omhyggeligste ere opbevarede. Den, som beværter bedst, smigrer han meest, og naar

man derfor veed hvem han roser meest, veed man ogsaa hvem der beværter bedst. Det er egentligt dette Slags Snyltegjæster, der meest befordre den ubetvingelige Bagvaskelses- og Sladderfrihed, som maaskee er ti Gange saa farlig som den meest tøileløse Trykkefrihed. Deres Næringsvei tvinger dem til at gjøre deres Hyklerie til et heelt Studium, og de giftige Pile, som de bestandig have største Forraad af i deres Smigerkogger, rammer det menneskelige Hjerte saa meget deslettere, som de bestandig kun grunde paa at udfinde dets ømmeste Sider. Qvindekjønnet især maa takke saadanne Snyltegjæster for den ubegribelig høie Grad af Forfængelighed, som saa mange iblandt det lade sig henrive af. Endog for Børn hykler Snyltegjæsten, for des beqvemmere at bane sig Veien til Forældrenes Yndest. De rose Drengens Vittighed og Pigens Skjønhed lige i Moderens Øine, og gjøre det paa en saa fiin-grov Maade, at man endog ere dem meget forbunden derfor. I den selskabelige Omgang indføre de en Tone, som gjør den stiv, forkonstlet, ja endog farlig for det ufordærvede, jevne og uforstilte Menneske. — Man burde vogte sig for dette Slags Snyltegjæster, thi deres sødeste Smiger forvandles til det bittreste Skumlerie i det Dieblik, de mærke, at man er kjed af deres Snylterie eller, at de paa andre Steder kunne forefinde et bedre Bord. De ligne Tigere i et Menagerie, som loggre med Halen, og kaste sig paa Knæerne for deres Opvartere, saalænge han giver dem saa meget Rov, de ønske, men som sønderslide ham i det Dieblik, han har ladet dem vente noget for længe paa deres Føde.

Det fine Slags Snyltegjæster have vel i Grunden samme Diemed som de grove, men betjene sig ikke af samme Midler, i det mindste ikke saa ideligen. De ere ikke som disse alles

Ven; de snylte ikke hos enhver anden Plante uden Forskjel; de stikke ikke, som Snyltesneglen, deres Hale ind i et tomt Sneglehuus, men snylte kun der, hvor det lønner Umagen at snylte. Deres Navn er Legio. Man finder kun faa Familier, som leve af deres egne Rodders Saft, som jo en saadan Snylteplante hefter sig til, ja der gives endog de Huse, der ere saa omslyngede af dem, som en Haugemuur af Humleranker, eller et Egetræ af Misteler.

Naar man betænker, hvor almindeligt Snyltevæsen i de senere Aar er blevet, saa kan man heller ikke finde det besynderligt, at man i ingen Tidsalder har frygtet mere for offentligen at kalde Løgnen Løgn og Døgnet Døgn, end netop i vore Dage.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den i Aalborg for faa Aar siden afdøde Rector Gottschalk, skal have eiet et med Digtet Peder Paars samtidigt Manuskript, der indeholdt adskillige Anecdoter om og Nøglen til et og andet baade i Peder Paars og Niels Klim.

Efter Breve fra Danzig af 20de f. M. er Capitain Niels H. Brandt lykkelig ankommen der fra Kjøbenhavn, og har allerede losset en Deel af sine Varer.

Ved Armeen er der nu blevet indført et nyt Exerceerreglement. Efter dette Reglement ere endeel overflødige Greb blevne afskaffede og adskillige Forandringer ved Marchen indførte. Saaledes præsenteres nu Geværet med et Greb, istedetfor at det forhen skede med tre.

For at standse den i Norge endemisk grasserende Sygdom, Radesygen kaldet, som istedetfor at aftage snarere har tiltaget, har H. M. efter en i den Anledning indkommen Plan, under 20de f. M. resolveret, at Dr. Medicinæ og Landphysicus Horn, i Grevskabet Jarlsberg, maa ansættes til i en Tid af 6 Aar at fungere som reisende Læge i Aggershuus og Christiansands Stifter, i

Anledning af Radesygen, med en Instruction, hvori ham paalægges de Pligter, som af Sundhedscollegiet ere foreslaaede. Dr. Horns aarlige Indberetning skal forelægges H. M., hvorimod han i ovenmeldte Tid maa fratræde sit Embede som Physicus i Jarlsbergs Grevskab, samt paalægges at afholde sig fra al Privatpraxis. Dr. Med. og Reserve-Medicus N. B. Sørensen er beskikket til at forestaae Jarlsbergs Physicat i forbemeldte 6 Aar.

I Trondhjemsavisen har Hr. O. C. Bull ladet bekjendtgjøre i Anledning af Virkningen af hans Vandkur, at det af Cadet de Veaux opfundne og anpriste Vandrikningsmiddel mod Gigt fortjener langt mere at bruges end det, der i den Henseende, efter Lægernes Forskrivter, sædvanlig hentes fra Apothekerne, da han ved egen Erfaring har befundet, at Vandet har udrettet noget, Medicinen derimod intet, uden maaskee til det værre. Hans Gigt var for slem og gammel, at Vandet ganske skulde helbredet ham, og han føler endnu i større og mindre Grad Smerte, men imidlertid virkede Vandet dog næsten over Forventning. Ogsaa hans Øiensmerte og Betændelse har forladt ham siden han brugte denne simple Cur.

Til Adressecomptoiret i Trondhjem er indsendt 20 Compasser, som alle er forfærdigede af den agtværdige Bonde Rasmus Halversen Grøtten i Hevne. De sælges for den billige Priis 2 Ort Stykket. Mærkeligt er det, at alle Delene paa disse Compasser ere forfærdigede af Grøtten selv.

Hr. Bogtrykker Stephanson har beregnet, at der i Trondhjem forbruges allene til Skjorter og Særker 90,000 Alen Hør- og Blaarlærred aarlig.

I Halse Sogn paa Nordmøer have to Bønder, nemlig Tore Larsen Kuneström og Ingebrigt Toresen Halse, i Forening med deres Præst, Hr. Tønder, anlagt et Læsebibliothek for Almuen i Bøigden, og have allerede anskaffet sig et temmeligt Antal Bøger.

Landhuusholdningsselskabet udgiver nu en Fortegnelse over Danske Skrivter, passende til Almuebibliothek.

Udenlandske Efterretninger.

De fire Slaver, som findes under Churførste Wilhelms Statue, ere ikke, som offentlige Blade have meldt, blevne bortførte tilligemed Statuen. Begge Dele befinde sig endnu paa samme Sted, hvor de hidtil have staaet.

Mellem Frankrige og Rusland er nyligen sluttet et Forbund angaaende Krigsfangernes Udverling. De af den Franske Krigsminister i den Anledning udstædte Befalinger ere d. 27 f. M. ankommen til Depotet for de Russiske Krigsfanger i Frankrige. Da, som bekjendt alle Fredsnegociationer pleie at begynde med denne Forholdsregel, saa giver denne Nyhed det bedste Haab om, at Krigen snart vil blive endt.

Noticer angaaende Persien (Af Moniteuren). Da Fethali Schach fulgte sin Onkel, den berygtede Eunuch Mehemed Schach, i Regjeringen, fandt han sit Rige endnu foruroliget af de Stød, der indtraf efter Thomas Kuly Kahns Død. Bactrien og Medien adlød ham ham kun halvt; en Broder, Husseni Kahn, satte sig i Rebellionstand, og hans Formands Præmierminister syntes at ville forraade ham. — Ved en ligesaa viis som kraftfuld Fremgangsmaade, og strænge Forholdsregler, vidste han at stille Urolighederne, erobrede Khorasan igjen, udvirkede, at man allevegne erkjendte hans Værdighed, og regjerede roligen over hele Persien. Han tog et vist Antal af de betydeligste Folk, som havde den største Indflydelse, af forskjellige Provindser, som Gidsler. Disse Gidsler befinde sig endnu i Hovedstaden, og maa dagligen møde for Kongen, af hvis Hof de altsaa udgjøre en Deel. Regjeringen paalagde dem Ansvar for det ringeste Forsøg, der i deres respective Provindser maatte blive gjorte i Henseende til den offentlige Rolighed. Ogsaa hersker nu i Persien den største Rolighed; Fyrstens Befalinger fuldbyrdes der paa det nøiagtigste; man kan reise i Tryghed, og behøver ikke at frygte for de omstreifende Bander Araber, Curder, Chasenwenter og andre Folkeslag, som fordum ødelagde Landet og endnu den Dag i Dag er en Rædsel for det flade Land i det Tyrkiske Natolien; den nuværende Sophis retfærdige Strænghed har indgydet disse Nomader en gavnlig Frygt. De have igjen valgt deres Hyrdelevnet, og naar Vinteren tvinger dem til at tye til Landsbyer, leve de der roligen og betale til Fyrstens Skatkammer en Tribut. Han har paa en snild Maade vidst at benytte sig af disse Folkeslags Virksomhed og naturlige Urolighed, i det han bruger dem til sine Militair-Expeditioner. De udgjøre nu en stor Deel af hans Armee. —

Dette for denne Plage befriede flade Land begynder nu at komme i Flor igjen; Landsbyerne blive folkerige, Stæderne forskjønne sig og Nationerne nyde Frugterne af deres Arbeider og Industrie. — Det regjerende Dynastie synes at sidde fast paa Tronen, og har intet uden Russernes Indfald at frygte for. Kongen regjerer med Fasthed; han regner paa sine Folkeslags og især Mazendranernes Hengivenhed. For at være hos dem opholder han sig hellere i Taheran end i enhver anden Stad, hvor deres Understøttelse og Fortificationer betrygger dem mod ethvert fiendtligt Foretagende. — Vizirene besidde i Persien ikke den fuldkomne Førsteanseelse, men ere i visse Henseender ligesom i Orient, i Besiddelse af Regjeringen. Den nuværende Sophi bestyrer Alting selv og hans Vizirer ere sysselsatte med Fuldbyrdelsen og de enkelte Grene af Statsanliggenderne. De vilde i alle Europæiske Lande kunne gjelde for duelige Ministre. — Man seer i Taheran ofte Gesandter fra Candahar, Cachemire, Usbek og andre Asiatiske Stater, over hvilke Sophi synes at have et uindskrænket Herredømme. — Perserne drive nu en vigtig Handel med disse forskjellige Stater, især med Indien. Der gaaer bestandig Caravaner til Cabroul, Delhi og Gehanabad (Seringapatan). Over 20,000 Indianere ere sædvanligen paa Hovedstadens Marckedspladse; alle yttre stor Misfornøielse mod Engellænderne. De klage bitterligen over det Engelske Compagnies Udsuelser, Toldafgivter og uhyre Paalæg, som de af alle Slags Gjenstande, under alle Slags Paaskud, oppebare. — Da den Persiske Jordbund ikke er rig nok til at kunne tilfredsstille Undersaatternes virkelige og konstige Fornødenheder, saa ere de nødsagede til at tage deres Tilflugt til Industrien og at give sig af med Handelen. Uafhængige af de anførte Forhold staae de i directe og hyppige Forbindelser med Samarkand, Bokahara og Thibet. Aarsagen, hvorfor de ikke staae i saadan Samqvem med China, ligger deri, at Secten Aly ikke taales der mere. Iøvrigt ere Communicationerne med Georgien ikke blevne afbrudte ved Krigen mod Russerne; Caravanerne gaae og komme fra Teflis, og det Caspiske Hav er, ligesom i Fredstider, bedækket med begge Nationers Skibe. — Sophis Indkomster, som for største Delen beroe paa Handelen med Nabonationerne, beløbe sig, Troppernes

Lønning uberegnet, til henved en halv Million Tomaner (25,000,000 Fr.) Af rede Penge existerer endnu en stor Overflødighed, og deres Gehalt er saa stor, at Regjeringen har seet sig nødsaget til at føie saadanne Foranstaltninger, at Udførslen hindres. — Antallet af de Tropper, Kongen kan stille i Marken, lader sig ikke nøie bestemme; men med Vished kan man sige, at det er meget betydeligt. Hver Soldat faaer hvert Aar, naar der holdes Revue, 15 til 20 Tomaner. — Cavalleriet og Infanteriet er forbundet til at holde sig Vaaben, Heste og Mondering paa egen Bekostning. De ere paa en meget let Maade bevæbnede, og meget applicerede til Militairtjeneste. De marchere bestandig om Natten i Skinnet af en Mængde Fakler og under Lyden af en larmende Musik. — Perseren et begavet med en Nyfigenheds-Aand, som tilskynder ham at opsøge nyttige Ting, og sætte Priis paa nye Ideer. Han er virkelig tolerant og høflig mod Fremmede, og optager især Europæerne med en Iver, der grunder sig paa den i Persien almindelige Mening om deres Overlegenhed i Forstandsævner. Nationen hader Russerne og Engellænderne meget. De sidste have blot foreslaaet Sophi deres Mægling, at bilægge Persernes Uenighed med Russerne, for at skuffe dem; og selv der have Engellænderne, ligesom i Europa, ikke ophørt, at udstrøe deres Guld, for at vedligeholde en til deres Hensigter fordeelagtig Krig. De havde afsendt Manesky med en Mission, hvis aabenbare Diemed var, at faae en Havn ved den Persiske Havbugt; man veed, at denne Gesandt har sendt adskillige Pengesummer til Georgien. Han rødmede ikke ved at sige: "Alt dette koster os inget; det er Tippo's Bytte."

Longchamp-Festen i Paris har i Aar været ubetydelig, og man har hidtil ikke seet smukke Kareter og Vogne. Aarsagen dertil ligger deri, at mange Familier nu ikke leve i Paris, og deres Fædre ere ved Armeen. Det kolde Veir har ogsaa bidraget meget dertil.

Da Fæstningsværkerne ved Hanau nu ere sløifede, saa er en Viinhandler, navnlig Barensfeld, en Elsker af Astronomien, indkommen til den Franske Gouverneur med en Ansøgning om at det ved Slagterhuset værende Taarn maatte blive staaende, da han paa egen Bekostning vil lade bygge her et Observatorium, og forære Gymnasiet det.

I den Keiserlige Hofstald i Wien ere mange Heste blevne ombragte med Gift. Man haaber at Gjerningsmanden snart vil blive opdaget.

I Telegraphen læses følgende: Rusland har, foruden Subsidier ogsaa fordret Vaaben af Engelland, og Engellænderne have lovet en Transport. Man vil finde det underligt, hvorledes Rusland kan anmode Engelland om Vaaben, efterat det har vundet Slagene ved Pultusk, ved Eylau og ved Ostrolóka, og formodentlig har erobret Vaaben nok. Imidlertid skrev Lord Hutchinson selv fra Memel til Engelland, at Russerne vare slet bevæbnede; man kan derfor ikke tvivle paa Tingen selv, men blot ønske, at de Birminghamske Flintefabriker ikke af en Forseelse maatte sende til Petersborg de Flinte, der ere bestemte for Negerkongerne paa Guinea. De Engelske Journalister, som vide Alting, paastaae vel, at den ædle Lord har seet feil. De vide ogsaa, at General Bennigsen har talt feil, da han angav de Franskes Forlis ved Eylau, saavel af Døde som Saarede, for 12,000 Mand. "Vi veed" siger Mercur de Londres: "fra god Haand, at det er 5000 Mand større." — Man klage i Fremtiden ikke mere over, at de Engelske ikke sende deres Allierede Hjelpetropper mod de Franske; deres Journalister sønderhugge dem langt mageligere i Tusindetal!

Krigsskuepladsen.

Marchallen af Holland, de Winter, og hans Stab, er d. 29de f. M. ankommen til Helder, for at paatage sig Overcommandoen over Sømagten, under Admiral Kikkerts Befaling, og den i forskjellige Leire og Cantonneringer langs med Kysterne fordeelte Landmagt, under General-Major v. Hadel.

Den 28 Martii havde den Franske Keiser endnu sit Hovedqvarteer i Osterode.

Garnisonen i Danzig har nyligen gjort et stærkt Udfald paa alle Kanter, men den blev slaaet tilbage igjen. Marchal Lefebre, der commanderede i denne Affaire, har ladet de Polske Tropper beholde den Canon, de havde erobret.

Engellænderne vedblive endnu at spærre Triests Havn, og det lader til, at det endnu vil vare længe. De derværende Kjøbmænd have gjort Forestillinger desangaaende i Wien.

Den 6 April gik i Lübeck det Rygte, at de Svenske have gjort et Indfald i det Mecklenborg-

ske, besat Schwerin, og vare allerede rykkede 2 Mile frem paa hiin Side af dette Sted. Men to Kjøbmænd, som kom did samme Dags Aften Kl. 8½, og som havde forladt Schwerin Kl. 10 om Morgenen, berettede, at dette Rygte var aldeles falsk. Ikke for Svenske, men for 800 Mand Hannoveranere var der bestilt Qvarteer.

Den i Berlin nedsatte Militaircommission har afsagt Dom over de Italienske Soldater, der vare blevne beskyldte for at have stjaalet en liden Fustage Sølv. Tre bleve dømte fra Livet, syv til 3 Aars Arbeide i Lænker, 18 til 3 Maaneders Fængsel. 8 ere blevne frikjendte.

Den nylig afdøde General Victor Leopold Berthier er født i Versailles 1764 og var i Aaret 1781 Garde de la Porte.

En Fransk Jæger til Hest mødte i forrige Maaned, 10 Mile fra Warschau, en Bonde med en Slæde. Kjed af at ride beder han denne at tage ham paa sin Slæde. Omtrent en halv Time derefter bliver Bonden 3 Cosakker vaer og vækker Jægeren, som var falden i Søvn. Jægeren beder ham at forlade Landeveien og sætte over Grøvten. Cosakkerne forfølge dem, men Jægeren lægger an, og fælder to af dem. Den tredie Cosak styrter løs paa ham med Sabelen og saarer ham, men faaer selv et Hug over Næven. Værgeløs vil han nu vende med sin Hest, men bliver strax fældet af Jægeren. Denne var endnu i Begreb med at plyndre de dræbte Cosakker, da Prinds Murat kom galloperende. Prindsen lod sig fortælle det Hele ganske omstændeligen, tog derpaa sit Kors af og forærede Jægeren det, med de Ord: "du har ærlig fortjent det." Denne, som havde fundet 60 Ducater hos de Dræbte, gav Bonden 30 Ducater og sagde: tag dem, du har reddet mit Liv!

I Engelland ventes endnu en anden Proclamation angaaende Blocaden af Floderne Elbe, Weser og Ems, efter hvilken kun saadanne neutrale Skibe, der ere ladede med Provision for den fiendtlige Armee, ere underkastede Blocaderetten.

En Forandring i det Engelske Ministerium synes at være ganske uundgaaelig. Man nævner allerede Lemmerne af det ny Ministerium, hvormed rimeligviis Parlamentets Dissolution er forbunden. Lord Melville kommer nok til at spille en Hovedrolle i dette Ministerium. Lord Greenville og Lord Howick have besluttet at staae og falde med hinanden.

En Borger i Posen har sendt Divisionsgeneral Dombrowski et Gulduhr som Foræring for den Soldat, der i Slaget ved Dirschu har staaet sig bedst. Generalen sendte Canonerer Cluchard samme tilligemed en egenhændig smigrende Skrivelse.

Nitten Konstnere have i Paris faaet Opfindelsesdiplomer.

I Provindsen Foggio have 6 Stratenrøvere angrebet og fraranet en Postcoureer 6000 Sølvducater; men de ere allerede paagrebne, og man har fundet hos dem 5000 af disse Ducater.

I det Smolenske Eparchie i Rusland døde i afvigte Aar en Mand, der havde opnaaet en Alder af 150 Aar.

I den Berlinske Avis forsikkres, at sagkyndige Folk antage, at det er meget vanskeligt for Skibe at bombardere Constantinopel, da Spaniernes svømmende Batterier ved Gibralter bleve aldeles ødelagte ved gloende Kugler, uagtet de dog vare mere betryggede derimod end Linieskibe. At gjøre Landgang paa en Stad, som tæller ½ Mill. Indbyggere, lader sig ikke tænke.

I Christiania er udkommen den anden forandrede Udgave af Dragedukken, Syngespil i 4 Acter af Etatsraad Falsen. Den sælges heftet for 40 ß. hos Præsten Wulffsberg.

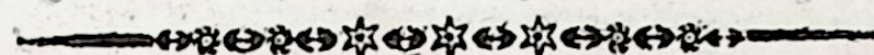
Alle Huuseiere i Kattesund have ansøgt om Tilladelse, at denne Gade i Fremtiden maatte kaldes Domhuusgaden.

Saavel i Rosenborg Hauge som i den botaniske anlægges nu adskillige Partier efter den Engelske Smag. I Frederiksberghauge skal der anlægges en ny Allee.

Til Hovedstaden er ankommen: Kgl. Preussisk Minister v. Cäsar og Krigsraad Wismann f. Königsberg, Kjøbm. Frehse f. Rostock, og Møller f. Helsingborg (logere hos Rau & Schnetzer); Kammerj. v. Adler f. Colding, Kjøbm. Brandeis f. Hamborg, Kjøbm. Lipmann og Bogholder Weise f. Helsingøer (logere hos Møller). — Afreist: Kammerherre v. Juel til Fyen, Preussisk Geheimeraad v. Arnoldi til Glückstadt, Major v. Hünerbein til Malmøe, Rittmester Schabärt og Kjøbm. Fabre t. Lübeck, Amtmand Thaarup med Frue og Søn tilbage til Bornholm.

Nyeste

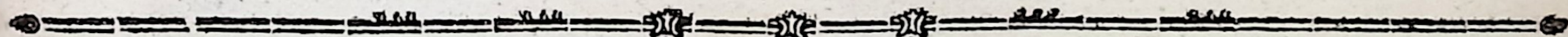
Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af J. Werfel.

Ottende Bind.

Kjøbenhavn, 1807.
Trykt paa Udgiverens Forlag, hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 53.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 14 April, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

Hirsholm.

Aftensangsprækenen var ude, da vi naaede Hirsholm. Den høitidelige Stilhed, som hersker i Smaakjøbstæder om Søndagen, virker paa ingen mere end paa Residencebeboeren, der vant til Sværm, Tummel og støiende Glæder, ikke øiner her andet end Mennesker med Fred i Hjertet og Samvittigheden. Hist kommer en blufærdig Bondepige, som i Herrens Tempel har hentet Beroligelse og Opbyggelse, her en Landbo i Søndagsdragt, som vil besøge sin gamle Ven og Frænde. Alting hviler — selv Trældyret nyder Frihed, efter syv Dages møisommeligt Arbeide; kort, en Søndag paa Landet stemmer Sjelen til Følelser, som kun den, der veed, hvorledes man som Barn er tilmode, Aftenen førend en stor Høitid, nogenlunde kan gjøre sig et Begreb om. — Da Solen begyndte at dale og Himmelhvælvingen med tusinde Afvexlinger skiftede Farve; da Maanen med sit blege Skin traadte frem, og Landsbyklokken lød med hule Slag, forekom det mig, som den Dydige i det Dieblik, han staaer i Begreb med at gaae over fra det Endelige til det Uendelige, omtrent maatte føle hvad man her føler.

Af det halvtydske Ord Hirschholm skulde man næsten formode, at denne By, ligesom Adskilligt Andet hos os, er af Tydsk Oprindelse. Med de ubehageligste Følelser, tænker man her paa, at man endog tre Mile fra Hovedstaden, har været i Forlegenhed for, at finde et Dansk Navn til et Dansk Slot. Men man forsones snart med hin Tidsalders Danskhed, naar man ved at efterslaae vor Oes Historie finder, at det rette Navn er **Horsholm** eller Hesteholm *), fordi Egnen i gamle Dage er bleven anseet for beqvem til Stutterie, og meget brugt dertil. I nyere Tider, da Alting skulde fortydskes hos os, blev ogsaa Navnet Hirsholm forvandlet til det halvtydske Hirschholm. Hvor ubetydelig denne Forandring i og for sig maatte synes, viser den dog, hvormeget et Ord kan vanskabes, naar man ikke tilbørlig vaager over dets egentlige Etymologie.

*) I det gamle Sprog betegner Hors, Hors, Ors, ligesom endnu i det Engelske, en Hest.

Slottet og Godset Hirsholm har en Tidlang tilhørt den Ulfeldske Familie, der mistede begge, da Corfitz Ulfeld blev dømt som Landsforræder. De hjemfaldt til Kong Frederik III, som forærede begge til sin Dronning Sophia Amalia. Dronning Lovise, Frederik den Fjerdes Gemalinde, fik Slottet til Enkesæde, og Christian den Sjette forærede det til sin Dronning Sophia Magdalena, som fra 1733 til 1744 lod det meget forbedre.

Hirsholm Slot er et sørgeligt Billede paa det Forfængelige i al menneskelig Pragt og Glands. Det er et Beenrad af sin fordums Herlighed. Her, hvor endnu for 36 Aar siden Hoffet residerede om Sommeren, ligger Alting øde. Bygningen er færdig at falde sammen; Frøer hoppe omkring i de Promenader, hvor fordum Hofmænd i glimrende Galladragt vandrede; de skjønneste Partier i Haugen ere opfyldte med Ukrud; Vandgravene omkring Slottet ere bedækkede med Siv; Ornamenterne ere sønderbrudte og begroede med grønt Mos; Cascaderne have ophørt at springe af Mangel paa Vand; Lysthusene ere forfaldne, kort sagt, det Hele er øde og skummelt, og ligner et ubeboet Riddersiot. — Den indvendige Deel af Slottet er ikke fuldt saa forstyrret som dets Udvortes; Riddersalen er i alle Henseender skjøn og Malerierne ikke slette; men øde er den overalt. Det Hele gjør et ganske besynderligt Indtryk paa Sjelen, især naar man tænker tilbage paa den Dronning, som i den sidste Halvdeel af det henrundne Aarhundrede, havde valgt dette Slot til sit Yndlingssted, og ved sin Lyst til Nydelse havde gjort det til Glædens sande Bolig. Midt paa Gulvet i Riddersalen seer man en Fontaine af sort og hvidt Marmor, som i sin Tid sprang 10 Alen høit, for at afkjøle Luften, naar Hoffet i hede Sommerdage spiste

der. Vandet blev med uhyre Machiner og Menneskekræfter drevet i Veiret. — I Audiencegemakket, hvor tilforn alle Lister paa Dørene og Paneelværket skulle have være beklædte med massivt Sølv, fandt jeg intet af dette Metal, og jeg vilde virkelig have undret mig meget over at finde det paa et saadant Sted. Alt hvad der har været sagt om den Mængde støbt Sølv, som findes i Værelserne, maa have været overdrevet, og man skulde næsten formode, at de, der have bragt dette Slot i saa stor Ry for sin Rigdom, maa have anseet alle de mange forsølvede Ornamenter, man forefinder der, for støbt Sølv. Men man paastaaer, at meget er blevet nedtaget og anvendt til nyttigere Ting. En saadan Asiatisk Pragt vilde ogsaa være upassende i en Tidsalder, hvor Sølvet er saa sjeldent og kostbart, og dobbelt upassende paa et saa forfaldet og næsten ubeboet Sted.

Jeg betraadte Hirsholms Slot med sørgmodige Følelser, og jeg forlod det ikke mindre sørgmodigen. Man forbauses over den menneskelige Kraft, og føler sig "saa stor", naar man seer Egyptens Pyramider, der have trodset tre Aartusinder; men man harmes og føler sig "saa liden", naar man seer en Kongeborg, der ikke har formaaet at modstaae tre Decennier, uagtet der er blevet anvendt saa meget paa den; naar man seer Glædens og Pragtens Hjem forvandlet til en skummel, forladt, forfalden, eensom og melancholsk Bolig. O, menneskelige Glæder, hvor ere I korte og forfængelige! Usle Skyggebilleder, som skuffe den Haand, der griber efter eder; fortjene I vel al den Kummer og Hjertesorg, I volde os? — I dette Slot frydede engang en Dronning sig, der syntes skabt for Glæde og Nydelse. Prydet med Diademet betraadte hun Dannemarks Kyster, blev

modtaget med Jubel, og mødte Glæde og Forlystelse ved hvert Fjed. Men hvor kort var ikke hendes Bane? Rosenknoppen havde neppe udfoldet sine spæde Blade, førend Ormen havde søndergnavet dens Barm. Hun faldt — hun døde, midt i sin Alders Vaar. — Hirsholms Slot og Hauge og Lund synes endnu at sørge over hendes Skjebne.

For at forjage disse mørke Billeder fra min Phantasie, tilbagekaldte jeg i min Erindring hiin sande Dannemand Lorentz Tuxen, der i Hirsholm, under Frederik den Tredies Regjering, gjorde sig saa fortjent af Fædrenelandet. Jeg forestillede mig ham, hvorlunde han i Feidens Dage, med Nidkjerhed opfyldte her sin Konges Ønske, og forsvarede Hirsholm, som en sand Helt, mod de omstreifende Svenske. Ogsaa Hans Rostgaard, Hans Madsen og alle de gjæve Mænd, som saa tapperligen stode ham bi med Raad og Daad, randt mig i Tankerne. Jeg følte hvad Dannemark engang har eiet for Mænd, og hvorledes den Slægt, i hvis Aarer deres Blod endnu flyder, aldrig vil nedsynke saa dybt i Yppighedens og Qvindagtighedens Svælg, at den jo, naar Fædrenelandet kræver dens Arm og Bistand, vil tænke, handle og stride som de. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Ansøgninger om Concessioner til Bissehandel med indenlandske Kniplinger blev hidtil kun taget Hensyn til, at Supplicanterne ikke vare Militairpersoner. Nu kunne ogsaa Militair-Reserver gjøre sig Haab om saadanne Concessioner, med Forbeholdenhed af deres Militairforpligtelser.

En vis Simon Port fra Frankfurt am Mayn, som nu opholder sig i Kiel, har ansøgt om Tilladelse til at forevise med sit Selskab forskjellige Konster, som fornemlig bestaae i Liniedans og Konstspring. Vi ville formodentlig og-

saa faae ham at see i Dyrehaugen til næstkommende Kildetid

Den 8de d. M. er Prindsesse Juliane ankommen til Kiel, og agter at opholde sig der i nogen Tid. H. K. H. Kronprindsen var redet hende i Møde.

Gaarden No. 50 i store Kongensgade er ved Auction solgt til Hr. Justitsraad Scharffenberg for 44,000 Rdlr.

Under d. 28 Martii har det Tydske Cancellie tilkjendegivet vedkommende Øvrigheder, at Bissehandelen (Hausierhandel) i Herskabet Pinneberg og Grevskabet Rantzau i Fremtiden kun skal være tiladt de i Altona boende Skytsjøder; men at det ikke tillades flere end een af dem, forsynet med det foreskrevne fra Øvrigheden, at drive denne Handel.

Efter Breve fra Svensk Pommern skulle de Svenske ved det sidste Udfald fra Stralsund have erobret de Franskes Artillerie, Krigscasse, Forraad af Riis, Levnedsmidler, Caputkjoler og meget Slagterqvæg.

Udenlandske Efterretninger.

Krigsrustningerne i hele det Tyrkiske Rige ere overordentlig store; alle vaabendygtige Folk i Constantinopel have grebet til Vaaben. 60,000 Mand vare i en kort Tid bevæbnede. Engellændernes Fordring var 1) at Porten skulde strax slutte Fred med Rusland; 2) at den skulde udlevere sin Marine til Engellænderne; 3) overlade dem Moldau og Wallachiet indtil en almindelig Fred er sluttet; 4) og overgive dem, til Borgen paa sit fredelige Sindelav, Constantinopels Udenværker.

Fra Frankfurt meldes: Vor Messe er ikke faldet godt ud; den er slettere end begge de foregaaende. Formedelst Krigen i Norden have de Preussiske og Sachsiske Kjøbmænd ikke indfundet sig, og netop med disse blev den betydeligste Handel drevet. I Schlesien er endnu Krigsskuepladsen; med Engelland er al Communication afskaaren. Kun med Frankrige, Italien, Holland, Schweitz, Tydskland og Østerrige kunne vi nu handle uforstyrret. Böhmske og Østerrigske Fabricater ankomme i store Qvantiteter. Ogsaa adskillige Franske Sælgere ere ankomne og finde god Afsætning.

Det hedder, at Keiser Alexander maaskee efter Novosilzoffs Ankomst til Kongen af Preussen

i Memel, som han er afsendt til, vil afgaae til Armeen.

I October Maaned f. A. blev i Nordhausen en Preussisk Husar indhentet af to Franske Chasseurs, og kastet af Hesten. Medens den Ulykkelige væltede sig i sit Blod paa Jorden, red Chasseurene hen til et Huus og fordrede Brød. "Her er Brød, Cammerad!" raabte den saarede Preusser til Franskmanden, som fordrede Brød, og tager med Møie et Stykke Brød op af Lommen. "Ak, gode Cammerad!" siger Franskmanden: "tag dette Stykke Brød" og giver Preusseren et Stykke deraf. "Har du ogsaa Penge?" spurgte han nu. "Nei" svarer han. Derpaa spænder strax Franskmanden en Pengekat af, ryster Halvdelen af Pengene ind i Preusserens Hue, og rider sin Vei med en Mine, som om han ikke havde gjort andet end sin Pligt.

I Arsenalerne i Haag hersker stor Bevægelse og Virksomhed. Et Forstærkningscorps er allerede afmarcheret til Pommern.

Baron v. Meidinger i Wien har opfundet et nyt Slags stærke Skoe til en ringe Priis; Overlæderet er af sædvanligt Læder, men Saalerne af Træ. Da han fornemmelig har havt Hensyn til det Militaire, saa har han tilsendt Erkehertug Carl et saadant Par Skoe tilligemed en Beskrivelse derover.

I Irland lever i denne Tid en digterisk Sanger, der fuldkommen realiserer den Idee, man gjør sig om Fortidens gamle Barder. Med ham uddøer uden Tvivl den fordum saa berømte Slægt, der, efter Ossian, kaldes: "Sangens Sønner." Han hedder Dennis Hampson, er 110 Aar gammel, og boer i en ussel Hytte ved den Mallisganske Kyst. I sit tredie Aar mistede han Synet i Kopperne; formedelst en uhyre Gevæxt paa Baghovedet har han hos Folket faaet Navn af Manden med de to Hoveder. Iøvrig har han et ærværdigt Udseende, er munter, snaksom og meget beredvillig til at synge sine gamle Melodier, under Accompagnement af Harpen. Instrumentet er ligesaa lidet som han selv blevet skaanet af Tiden, men han spiller det med beundringsværdig Rigtighed og god Smag. Som bekjendt stride Irlænderne og Skotlænderne om Ossian, og de Grunde, hvorfor de første tilegne sig denne, ere ikke ganske forkaste-

lige, thi i Bardens Sange forekomme de meget ofte. I det mindste havde de fra de ældste Tider lignende Skjalde; Irlands Vaaben er desuden en Harpe. Harpespilleren Hampson besidder en beundringsværdig Hukommelse, som han ogsaa behøver til sin Musiks Ord og Toner, og som han aflægger Prøver paa i sine omstændelige Fortællinger om sin egen og Andres Familier. Med Henrykkelse taler han om den gamle gode Tid, da (fornemlig i Provindsen Cannaught), Musiken var almindelig æret og yndet, da der i hver god Familie fandtes Harper i Mængde, og selv Qvinder ikke blodt spillede derpaa, men endog gav Undervisning i at spille paa Harpe. Saaledes lærde han denne Konst i sit tolvte Aar af sin Kone, derpaa af en blind Harpespiller, og derpaa af en anden, som reiste omkring i Landet. Man seer, at de omkringtrækkende Harpespillere ere blinde; det samme var Tilfældet med adskillige fabelagtige Harpespillere i det gamle Grækenland, saavelsom med Ossian og vor gamle Hampson og hans Lærer. At den vidunderlige Harpespiller i Wilhelm Meister ved sit graa Haar og sit lange hvide Skjæg har lyse blaae Øine, er egentlig en Feil mod Costumen. Hampson er anden Gang givt, han har en Datter, lever lykkeligen i sin Familie og er endnu temmelig sund; hans Yndlingsdrik var tilforn Øl, men nu drikker han Melk med Vand; hans fornemste Føde er Kartofler. Naar jeg har spillet, pleier han at sige, gad ingen Harpespiller lade sig høre efter mig. Overalt er noget forfængelig Selvroes det eneste Tegn paa nogen Aandssvaghed hos denne ellers retskafne, muntre og fornuftige Olding; han paastaaer, at hans Svigersøn er en slet Huusholder, og at han selv maa føde Familien; han taler ligeledes gjerne om mange Standspersoners Ønske, at høre ham, den berømte Harpespiller, og om Tilladelserne til Reisen, for at tilfredsstille disses (indbildte) bønlige Indbydelser. Endnu i Aaret 1804 reiste imidlertid Bunton, en berømt Musicus, fra Belfast til den gamle Hampson, og lagde Mærke til hans Melodier og Spillemaade; den er i den bedste gamle Stiil. Af hans Poesier have de Engellændere, der nyligen besøgte ham, ikke leveret nogen Prøve, men de have anført de Vers, der findes paa hans Harpe og som ere af følgende Indhold: I Noas Tid var jeg grøn, efter Syndfloden tabte jeg mig indtil Syt-

tenhundrede og to; da trak Kormac Kolly mig frem af Jorden; han har givet mig denne Skikkelse. Mit Navn er Musikens Dronning.

Paswan Oglu (sluttet). Da Tyrkerne ikke kunde udrette noget, begyndte de Underhandlinger mod Paswan, efter hvilke han skulde betale Porten 500 Punge, men hvorimod han fik Tilgivelse for sin Forseelse og Paschaliket Widdin. Men Widdins Beleiring, som havde varet 2 Maaneder, var neppe ophævet, førend Paswan forflyttede Scenen til Romelien, og ødelagde med en uhyre Mængde Misfornøiede, som 1795 bleve bekjendte under Navn af de Romeliske Røvere, Landet fra Tirnowa til Adrianopel. Begler Bey Alo Pascha formaaede ham vel til at afskedige denne Røverbande, for at forsone sig med Porten; men dette skede kun for et Syns Skyld og for at prøve Regjeringens Svaghed. Derfor stillede han sig ogsaa i Aaret 1797 offentlig i Spidsen for Rebellerne og ordnede dem i Corpser, og da han havde 30 til 40,000 Mand samlede, søgte han at bemægtige sig hele Donaustrømmen, lagde imellem Belgrad og Rudschuk, i Nikopolis og Selstowe, stærke Garnisoner, indtog Orsowa og Semadria, syntes derpaa at ville angribe Belgrad; og søgte ved sine Emissairer at forskaffe sig Tilhængere i Bulgariet og Bosnien. Han indtog meest Folk ved allevegne, hvor han reiste igjennem, at formindske Afgivterne, haandhæve stræng Retfærdighed og beskytte Handelen. Da han nu var Herre over hele Servien og Bulgarien indtil Philipsthal, hvor han havde sin Leier, fik Begler Bey af Romelien Ordre, at angribe ham; men da han var for svag, maatte han ved Adrianopel blot handle deffensiv, og tillade, at Paswans Streifcorps trængte frem lige under Murene af Adrianopel og Constantinopel. Nogle Paschaer af Macedonien og Grækenland stode i Forstaaelse med ham, og endeel af de Tropper, der marcherede imod ham, gik over til ham. Porten maatte nu befrygte i hele det Europæiske Tyrkie en Revolution, og derfor lade komme Tropper fra Asien, som den overlod til den berømte Capitain Pascha, Husseins Commando. Den Tyrkiske Armee, der saaledes var voxet til 100,000 Mand, søgte ved Tirnowa at falde Paswan i Flankerne, tog Staden uden Sværdslag, og tvang ham til at trække sig tilbage fra sin Leir

ved Philippoli til Widdin. De strænge Forholdsregler, som Capitain Pascha valgte mod Rebellerne, og de ulykkelige Tilfælde, som rammede Paswan Slag paa Slag, gjorde hans Armee saa modløs, at en Deel af samme forlod ham: af 60,000 Mand, som han for 3 Maaneder havde, havde han kun 16,000 tilbage, som vare indsluttede i Widdin. Staden blev nu beleiret til Vands og til Lands; men Paswan forsvarede den i hele 5 Maaneder saa godt, at han afværgede 30 Storme, adspredte ved Udfald adskillige Corpser, angreb derpaa den Tyrkiske Armee og slog den saa aldeles, at den mistede 10,000 Døde. Paswan trak sig derpaa tilbage med Levningerne af sin Armee, og begyndte Underhandlingerne med Porten, efter hvilke han blev indsat i sit Paschalik af Widdin, og blev ophøiet til Pascha af de tre Hestehaler og en stor Landstrækning, og fik den Forsikkring, at de fordrevne Janitscharer skulde indsættes i deres Rettigheder, og at nogle Nabopaschaer skulde afsættes. Paswan syntes kun at have indgaaet dette Forbund af Frygt for Russerne, som efter Tractaterne maatte sende et Corps af 40,000 Mand Hjelpetropper, saasnart Porten forlanger det. Derpaa afskedigede han 1798 endeel af sine Tropper, og samlede dem kun nu og da igjen, for at drage i Feldten mod Nabopaschaer.

I Moniteuren findes en Subskriptions-Indbydelse til at oprette den berømte Maler Poussin et Mindesmærke i hans Fødeby Andely, hvor ogsaa den berømte Corneille er født. Ministeren for det Indre har overladt Præfecten i Eure-Departementet eet af Poussins skjønneste Malerier, som skal anbringes i den indre Deel af Monumentet. Hr. Harou, en Architect og Landsmand af Poussin, har gjort et Udkast til et Sacellum, en liden Bygning, som hos de Gamle var helliget et berømt Sted. Det er under denne Konstners Bestyrelse, at Arbeidet tager sin Begyndelse. En betydelig Sum er allerede indkommen ved den aabnede Subskription. Det ringeste, der kan subskriberes for, er 24 Fr. Adskillige store Konstnere, hvoriblandt den berømte Maler David, have lovet at understøtte Arbeidet.

Til Maji Maaned skal Staden Breslau levere de Franske 50,000 Par Skoe, som betales med 9 Mark Parret.

Den ministerielle Forandring i det Engelske Parlement er nu virkelig gaaet for sig. Den ny Administration bestaaer af følgende: Præmierminister: Hertug af Portland; Lord-Cantsler: Lord Eldon; Minister for det Indre: Lord Hawkesbury; Minister for de udvortes Anliggender: Hr. Canning; Krigminister: Lord Castlereagh; Cantsler i Skatkamret: Hr. Percival; Præsident i Conseilet: Lord Camdem; Gener. Feldttøimester: Lord Catham; Storseilbevarer: Lord Westmoreland; Søminister: Lord Mulgrave. I det Indiske Departement: Hr. Dundas (Lord Melvilles Søn). Hr. Hammond og Fitzharris ere udnævnte til Undersecretairer i Departementet for de udenlandske Anliggender. Hr. Adams, forhen Secretair hos Pitt, er ansat som Privatsecretair hos Hertugen af Portland. Det nuværende Ministerium bestaaer næsten ikke af andet end Venner og Tilhængere af Pitt.

En Fransk Escadre paa 3 Linieskibe og en Fregat, med Tropper ombord, er udløben fra Brester Rhed. Man troer, at den er bestemt til Ostindien.

Ogsaa ved det Engelske diplomatiske Corps ved fremmede Hoffer skal der foretages en Forandring. Det hedder, at Marq. af Douglas skal tilbagekaldes fra St. Petersborg og Hr. Adair fra Wien.

Kongen af Engelland har befalet, at alle Skibe og Ladninger, tilhørende Indbyggerne i Hamborg eller andre Egne af det nordlige Tydskland (der nu staae under Frankriges eller dets Allieeredes Herredømme), som ere blevne anholdte fra 1 Jan. d. A. skulle tilbagegives, og at det skal være disse Skibe tilladt at gaae til hver neutral Havn. Men alle de Skibe og Ladninger, som ere tagne d. 1 Jan. eller efter den Tid, skulle anholdes indtil videre Ordre, saafremt de ikke ere paa Reisen til eller fra nogen Engelsk Havn. Ladningerne skulle af dem, der gjøre Fordring derpaa, sælges, under en Commission af Admiralitetsretten, som paa en given Notification skal tilstaaes General-Procuratoren; Beløbet betales i den anførte Rets Registere, og nedlægges indtil videre i Regjeringsfonderne.

I Engelland er man meget syssel sat med at sende Tropper til Indien, fordi de derværende

Seapoyds yttre Tilbøielighed til Opstand, som misforstaaede Militairordres have foranlediget.

General Picheon, som nu beklæder Regjeringen i St. Domingo, vil oprette der en Republik. General Christoph streifer endnu omkring i Landet.

Imellem Storbritannien og America er der sluttet en Handels- og Søfartsalliance.

Efter Moniteuren skulle 10 Regimenter, der danne et Reservecorps, bestemte til Undsætning for Hamborg, Marchal Mortier i Pommern og de Puneter, der kunne angribes, have passeret Rhinen, og nogle allerede være ankomme til Magdeburg.

Man anslaaer Tabet af Døde, Saarede, Utjenstdygtige ɩc. i Slaget ved Eylau til 5000 M. Keiseren har befalet Krigsministeren, at complettere dette Tab med 5000 Conscriberede fra Aaret 1807.

Telegraphen beretter, efter Breve fra München af 1 April, at Engellænderne ere uheldige ved Constantinopel; at de have seet sig nødsagede til at forlade Dardanellerne; at General Sebastini forsvarer Kysterne; at Engellænderne, efter Formodning, have over for 50 Millioner Varer i denne Stad, hvilke rimeligviis ville blive tagne under Beslag. Coureren, som bragte denne Efterretning, forlod Constantinopel d. 12 Martii.

Fra Lübeck meldes under d. 8 April: Vore til St. Petersborg bestemte Skibe begynde nu at indtage Ladning, og saasnart der kun indløber Efterretning om, at der ingen Iis er mere ved Reval, ville de afseile. Vi kunne her, uden Vanskelighed, losse Alt, Engelske Varer undtagne. Det har blot været et Rygte, at en Svensk Fregat krydsede for vor Havn; i Nærheden lade vel saadanne Fartøier sig see, og krydse ved den Pommerske Kyst, men de molestere ikke i ringeste Henseende de her ankommende og afgaaende Skibe.

Den Franske Keiser har under den 20 Martii sendt et mærkværdigt Budskab til Senatet, angaaende Conscriptionen for Aaret 1808. Disse Conscriberede skulle commanderes af Senatorer, der allerede have udmærket sig paa den militaire Løbebane. Keiseren tilkjendegiver i denne Skrivelse sit fredelige Sindelav, og erklærer sig beredvillig til at slutte Fred med Engelland, under de Betingelser, der vare fastsatte førend den fjerde Coalition brød ud. Med Rusland vil Keiseren endnu slutte Fred paa de Vilkaar, som dets Underhandler har undertegnet, men formedelst Intriguer og

Engellands Indflydelse bleve forkastede. Han tilbyder ogsaa det med Vaaben erobrede Preussen Fred og dets Konge sin Hovedstad. "I 6 Maaneder" siger Keiseren, "ere vi gaaede over Main, Saale, Elbe, Oder, Weichsel. Vi have erobret de frygteligste Fæstninger i Europa: Magdeburg, Hammeln, Spandau, Stettin, Cüstrin, Glogau, Breslau, Schweidnitz og Brieg; vore Soldater have triumpheret i et stort Antal Fægtninger og i adskillige store Slag; de have taget over 800 Canoner paa Valpladsen, de have sendt over 4000 Stykker Beleiringsskyts, 400 Russiske og Preussiske Faner og over 200,000 Krigsfanger til Frankrige. Preussens Sandstrækninger, Polens Ørkener, Høstens Skylleregn, Vinterens Rimfrost, intet har kunnet kjølne deres brændende Iver, at tilveiebringe Fred ved Seier, og i Triumph at føres tilbage til deres Fædreneland. Desuagtet ere vore Armeer i Italien, Dalmatien, Neapel, vore Leire ved Bologne, Bretagne, i Normandie og ved Rhinen blevne angrebne."

Porten skal være bleven enig med Admiral Louis om de Forslag, han har gjort den, og slutte en for denne Magt fordeelagtig Fred. Blandt Fredsbetingelserne nævnes Ruslands Garantie for de Tyrkiske Besiddelser. Directe Breve fra Wien melde intet herom.

I to Districter paa Jamaica have 3000 Negere gjort Opstand, som dog blev dæmpet.

Præsidenten Jefferson har tilstillet Congressen et Budskab angaaende Oberst Burrs Anslag mod Ny Orleans. Paa Burrs's Hoved er der sat en Præmie.

En Ildsvaade har lagt de musicalske Instrumentmagere, Clementi's og Comp. Manufactur i London i Aske. Skaden vurderes for 40,000 Pd. Mange kostbare Instrumenter ere brændte.

Hertug Ferdinand af Würtemberg, Feldtmarschal i Østerrigsk Tjeneste, er ankommen til Warschau.

I Schlesien er Glatz og Silberberg endnu ikke bloquerede. Egnen omkring Cosel er sat under Vand.

Paa St. Domingo er forfaldet en ny Revolution, hvori Christoph er omkommen. General Pichon er udnævnt til hans Efterfølger.

Slave-Handel-Billen er ogsaa i America gaaet igjennem.

Finland tæller nu 898463 Indbyggere. I Aaret 749 beløb de sig kun til 408839.

Canton Aucun paa de Spanske Grændser i Øvrepyrenæernes Departement viste sig ulydig mod Lovene angaaende Conscriptionen. Den skulde ved strænge Midler bringes til Lydighed igjen, da Underpræfecten i Argilles begav sig did, sammenkaldte Mairerne, og forestillede dem den Fare, som Menigheden udsatte sig for. Dette Skridt havde det lykkeligste Udfald. Alle de Gjenstridige, 59 i Tallet, mødte og bade om Tilgivelse. Præfecten blev authoriseret til at føre dem til bestemte Corpser, og naar de tjente tro, at love dem den afsagte Dom eftergivet og deres Familier skaanede.

Det Keiserlige Ordonance-Gensdarmerie er nu complet, og General Kellermann, en Søn af Marchallen, er udnævnt til dets Chef.

Ministeren for det Indre har tilsendt Præfecterne især i det sydlige Frankrige en Circulair-Skrivelse, hvori han melder, at han i Spanien, Italien og Nordamerica har bestilt Frø af Bomuld, især af det Slags som ikke er træagtig, og som fortrinlig er passende for deres Jordbund og tillige er uskadelig for andre oeconomiske Vexter; at han saasnart den er ankommen vil lade den uddele, og at han har overdraget en udmærket Oeconom at udarbeide en Anvisning til dens Dyrkning. Da det er Keiserens Hensigt, siger han, at befordre en Avling, der giver vore Væverier og Spindefabriker nyt Liv, saa udsættes en Præmie af 1 Franke for hver Kilogramma Bomuld, der er indhøstet og renset.

Det Ottomanske Gesandtskab i Paris har sendt et af sine Medlemmer med Depecher til det Keiserlige Hovedqvarteer

Fra Departementet la Cote d'Or er der sendt Krigsfanger til Fontainebleau, for at arbeide paa Bygninger, som Regjeringen der lader opføre.

I Antwerpen ligge 3 nye Linieskibe næsten ganske færdige. Den 8de f. M. løb Skibet Carl den Store af Stabelen.

Beleiringen af Cosel er bleven forvandlet til en Blocade, fordi det indfaldne Tøveir og det høie Vand ikke tillader at anlægge Løbegrave og Batterier i det derværende mosede Terrain. Besætningen har gjort adskillige Udfald, men blev bestandig slaaet tilbage af de Bayerske Tropper.

Hr. J. Maelzl fra Wien er ankommen til Paris, hvor han forevişer et af ham opfundet musicalsk Instrument, som ikke sættes i Bevægelse ved andet end Fjedre og frembringer Tonerne af alle blæsende Instrumenter. Det bestaaer af en Fløitravær, Tværfløite, Clarinet, Hautbois, Fagot, Valdhorn, Trompet 2c., hvortil kan føies Pauker, Tromme, Cymbel, Triangel 2c. Det kaldes Panharmonicon: et Navn, der tilfulde forklarer denne Opfindelses Natur og Indretning. Cherubini, Mehul, Pleyel, Riegel 2c. have, for at bevidne Opfinderen deres Høiagtelse, tilbudet ham musicalske Arbeider af deres Composition. Vi have, siger Moniteuren, hørt en militair Symphonie af Haydn, et Echo, componeret til dette Brug af Cherubini, en Fransk Marsch og en Dans udføre paa dette Instrument. Det er næsten umueligt, at et Selskab af Musici kan spille et harmonisk Stykke med mere Bestemthed, med nøiagtigere Nuancer af piano og forto. Det er ikke blot Illusion, men man hører Instrumenternes sande Lyd. Trompeten har især sat os i Forundring; en Virtuos kan ikke drive det videre. Hvad der især udgjør denne Opfindelses Hovedfortjeneste er det, at det Mundstykke, hvormed Opfinderen har vidst at forsyne hvert Instrument, tillige paa det fuldkomneste er overeensstemmende med de menneskelige Organers Natur.

Yppigheden i Paris er nu stegen saa høit, at en elegant Dame behøver et Shawl af Cachemir og et Slør af Kniplinger. Saadanne Shawler koste 25 til 100 Louisd'orer Stykket, men ere desuagtet meget almindelige. En elegant Dame behøver aarligen i det mindste 12 Hatte, 40 Par Sko og 60 Par Handsker. I Meublement hersker ligesaa stor Yppighed; de mangfoldige bronzerede Sager, fine Tæpper, uhyre Speile, prægtige Porcellainsvaser, der nu ere i Mode, fordyre det meget.

I Paris er udkommet et Kobber under Titel af "Træk af Napoleons Naade." Det forestiller, hvorledes Grevinde Harsfelds falder paa Knæ for Napaleon og kaster sin Mands Brev paa Ilden. Det er tegnet af Monsiau og stukket af Clement, og koster 8 Franker.

I n d f a l d.

Voltaire talde engang i en Vennekreds om Shakespears Genie, og om de upassende og urimelige Virkninger, som lave Caracterer og gemene Samtaler frembringe i Tragoedien; han anførte mange Exempler, og søgte at godtgjøre, at den Engelske Digter ofte havde forsyndet sig mod Smagen, selv i sine meest pathetiske Stykker. Een af de Tilstædeværende, som var en stor Beundrer af Shakespear, gjorde, for at undskylde Digteren, den Indvending, at disse Caracterer, skjønt de ere lave, dog fandtes i Naturen. Avec votre permission, Monsieur, svarede Voltaire: personne ne montre son derriere, et il est pourtant dans la nature. (Med Deres Tilladelse, min Herre, ingen viser sin Bag, og alligevel findes den dog i Naturen.)

En Bondedreng spurgte engang sin Fader, om han ikke turde givte sig med sin Søster. Faderen svarede naturligvis nei. "Hvo har da givet Fader Lov til at givte sig med min Moder?" spurgte nu Drengen ganske laconisk.

Til Hovedstaden er ankommen: Handelsbetjent Gylling, Barckmann og Höckert fra Helsingborg, Cancellieraad Friis, Contorist Riis, og Kjøbmand Lepmann fra Helsingøer, Ritmester Bennet, og Capitain Nilson fra Hveen (logere hos Møller); Capitain de Baccalan fra Hamborg, og Dardel fra Helsingborg (logere hos Rau & Schmetzer); Kjøbmand v. Wulff fra Helsingøer, og Byfoged Møller fra Mariboe. — Afreiste: Kjøbmand Ulman til Hamborg, Witteberg til Holland, Fewson til Danzig, Lepmann til Helsingøer, Petersen og Baron Stiernblad Kielberg til Helsingborg, Kammerherre v. Juel til Fyen, Proprietair Hansen til Langeland, General-Gouverneur v. Røpstorff, og Fru Majorinde v. Flindt paa Landet.

R e t t e l s e r.

No. 52. 1 Pille. Lin. 3. nedenfra: Hvert veltænkende læs: hver veltænkende. — S. 826. Lin. 8 nedenfra: Opvartere læs: Opvarter.

Med dette Numer begynder fjerde Aargangs tredie Qvartal. Bladet udkommer to Gange ugentlig og tilbringes Subscribenterne mod 6 Mk. qvartaliter. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 54.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Høeckes Enke.

Løverdagen den 18 April, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

Fortsættelse.

Jeg blev Natten over i Hirsholm; ikke fordi jeg fandt Stedet behageligt, Beværtningen ypperlig eller Selskabet morsomt, men fordi den samme Magt, som hidtil har tilbageholdt Franskmændene fra at rykke videre frem i Polen, hindrede mig i at komme til Hovedstaden. Vel have Franske Bulletins ofte nok fortalt os, at man har trodset og kan trodse Elementerne, men der udkræves en Kjæmpetro til at troe saadanne Forsikkringer. Jeg for min Deel følte mig i dette Dieblik endog for svag til at trodse en heftig Skylleregn, der truede med at bortskylle Hirsholm og alle dets Herligheder. Jeg nedlagde mit Vaaben for Seierherrens Fødder, og besluttede at oppebie Aurora's Ankomst i en Gjestgivergaard.

Her fandt jeg intet mærkværdigt, uden et langt Vers, bekrandset med allestags malede Zirater, indfattet i Glas og Ramme, og ophængt paa Væggen til evig Amindelse. Det indeholdt en alenlang Lovsang over den Lykke, Ære og Naade Huset engang for mange Aar siden havde nydt, ved at see en Dronning under sit Tag. "Barnlig uskyldige Tider," tænkde jeg ved mig selv — "som maaskee aldrig ville komme igjen! Hvor lykkelige vare ikke Menneskenene, da de tænkde sig Konger og Dronninger som Jordens Guder! Lad end være, at denne Tanke kun var bygt paa deres troskyldige Enfoldighed. Denne Enfoldighed udgjorde deres Lykke. Alt det Onde i Staterne betragtede de som nødvendigt; alt det Gode som Frugten, endog af deres Dronnings og Prindsessers Omsorg for Landets Vel. Hvor meget end den nyere Tids Kraftphilosophie har ivret imod at kalde en Konge Folkets Fader, en Dronning dets Moder og Undersaatterne deres Børn; hvor meget den end har betragtet denne Umyndighed som stridende mod Folkets Souverainetet,

have Menneskene dog følt sig saa glade og veltilfreds i denne Barndom, at hele Frankrige, ja hele Europa havde maattet ønsket, aldrig at have overlevet den. Da Bastillen endnu stod, og Franske Konger sagde: car tel est notre plaisir, skrev Voltaire, Rousseau, Helvetius og saa mange Andre Sandhedens Sprog med uudslettelige Ildbogstaver. Aldrig levede og talde man friere end i de saakaldte ufrie Tider, aldrig ufriere end i de saakaldte frie. Midt under den dybeste Munkeuvidenhed fremstod en Luther; midt under en blændende Oplysning forfulgte man en Fichte. — — Jeg blev snart afbrudt i disse Betragtninger af to Mænd, som traadte ind i Værelset og spurgte om de kunde faae Logis. Verten svarede ja; de begjerede nogen Forfriskning og satte sig ned ved et Bord. Deres Paaklædning var en besynderlig Blanding af Fransk og Engelsk, og da man, saavidt jeg har hørt, af denne Composition meget let kan frembringe en Kjøbenhavner, saa behøvede man ikke at være nogen Kong Salomon, for at formode, at begge Gjæsterne vare fra Hovedstaden. Da jeg netop styrede min Kaas didhen, kunde jeg umuelig undertrykke den Lyst, at spørge dem et og andet om Kjøbenhavn: dette Sæde for alle muelige Muser, dette Tempel for den gamle og ny Minerva, dette Sjællandske Athenen, denne Høiskole for alle lave Skoler, lige fra Vardøehuus til Ebeltoft.

Jeg. De tillader, mine Herrer, at jeg tager mig den Frihed at spørge; om De kommer fra Kjøbenhavn?

Første Gjæst. Til Tjeneste, min Herre! Agter De maaskee at reise derned?

Jeg. Ja, min Herre! Jeg er netop i Begreb dermed.

Anden Gjæst. Har De ikke været der tilforn?

Jeg. Jo, min Herre, for 16 Aar siden.

Første Gjæst. Ja, saa gjør De meget vel i at reise derned. De vil finde et ganske andet Kjøbenhavn end det, De har seet for 16 Aar siden. Alting har forandret sig der. Menneskene, Husene, Gaderne, Meublerne, Sæderne, Summa Summarum, det Hele ligner sig ikke selv mere. Vi have faaet splinterny Gader, splinterny Huse, splinterny Mennesker, splinterny Sæder, splinterny Poeter, kort at fortælle, De vil paa min Ære ikke troe Deres egne Øine, saa ganske har Alting forandret sig til det Splinternye.

Jeg. De gjør mig ganske nysgjerrig, min Herre! Men sexten Aar ere jo dog ingen Evighed.

Første Gjæst. Ingen Evighed? Jo, for en Residencestad og for et Fruentimmer ere 16 Aar en Evighed. I 16 Aar kan der foregaae saa store Forandringer med begge, at en Helena kan blive til en Pulverhex og et Kjøbenhavn til et Paris. I gamle Dage, f. Ex., da man endnu ikke talde saa meget om Borgeraand og Borgerfrihed, Borgerliv og Borgerkrone, Borgerdyd og Borgerdaad, da gaves der Borgere i Kjøbenhavn. Men kom

nu! Nu skammer en Skomagerkone sig ved at kaldes borgerlig, klæde sig borgerlig, eller leve borgerlig. Nu kan man ikke sige Folk nogen større Grovhed, end at tale om deres Borgerlighed. Ja, i de Tider, da alle Franskmænd, lige fra Directorerne indtil Skillingsmændene kaldte sig Borgere, da ansaae man en Borger for noget stort og herligt. Men nu er det kommet ganske af Brug. Nu betaler mangen en Mand endog 500 Rdlr. for at befries fra visse Borgerpligter.

Jeg. Dersom dette er Tilfældet, saa maa Tiderne rigtig nok have forandret sig meget.

Første Gjæst. Tiderne just ikke, men Menneskene. I vore Dage er der ligesaa stor Forskjel imellem en Kjøbenhavnsk Borger og en Romersk Borger, som imellem en Borgermester i Kjøge og en Borgermester i Rom.

Jeg. Det er mig ganske ubegribeligt!

Første Gjæst. Naar De kommer til Kjøbenhavn vil De finde dette saavelsom saa meget Andet ganske begribeligt. Hvad man fordum kaldte at leve borgerlig, det kalder man nu at leve som en Prakker. Friheds- og Lighedssystemet, som engang var saa meget i Velten, er ligesom pustet bort. Man gjør sig frivillig til Slave af tusinde Fornødenheder, Forhold og Forbindelser, blot for at leve uborgerlig; man stræber af alle Kræfter at indføre Ulighed i Levemaade, Sæder og Klædedragt; Anne Kandestøbers vil være høiere end Ingeborg Blytækkers,

Ingeborg Blytækkers end Arianke Bogtrykkers, og saa fremdeles. Mændene ere ikke bedre end Konerne og Konerne ikke bedre end Mændene; alle ville være store og fornemme; den ene vil klavre bort over den anden, og Himlen maa vide, hvad der tilsidst skal blive af denne evige Klavren og Klyven.

Jeg. Saaledes har man ogsaa talet i min Ungdom. Det gaaer med Menneskene i det Hele som med Mennesket i det Enkelte. De Gamle klage over de Unges Letsindighed, uden at betænke at deres Fædre ogsaa engang have klaget over deres Letsindighed.

Første Gjæst. Nei, min Herre! Deri tager De Feil. Menneskene ere virkelig ikke mere hvad de have været i ældre Dage. De kunne ikke blive og bør ikke blive paa det Punct, de nu staae. Alting i Verden kan i visse Henseender undskyldes og raades Bod paa hos et Folk. Men Yppigheden fælder en Nation, tidlig eller sildig, om den end var den rigeste og mægtigste paa Jorden. Yppigheden leder til Qvindagtighed og alle de Laster, den har i Ledtog med sig. Var det ikke Yppigheden, som styrtede det vældige Rom? Var det ikke Yppigheden, der under Ludvigernes Scepter gjorde Nyfrankerne til Trælle? Var det ikke Barbarer, som ubekjendte med Yppigheden, overvandt de stolte Romere. — Hvor man lever yppig — der er Kjerlighed til Fædrenelandet, Følelse for huuslig Lykke og alle naturlige Glæder en Uting — der er man misfornøiet med sine

Kaar, misundelig over Andres Glands og Rigdom — der slappes alle de Baand, der binde Frænde til Frænde, Borger til Borger. Det Folk, som Gud er vred paa, straffer han med Overdaadighed, pleiede min gamle Bedstefader altid at sige, og jeg føler at han havde Ret.

Dersom det havde været min Hensigt at skrive Tanker in blanco, danne af tolv Linier en Side og af et Eenstavelsesord en Linie, halvere, doublere og triplere mit Jeg *) og indrømme hvert af dem en blank Linie, saa havde det været en meget let Sag for mig, at gjøre af denne Yppigheds-Præken et net lille Bind, som (forsynet med en kobberstukken Titel, hvorpaa mit Jeg forekommer sex Gange) var sin Daler værdt imellem Brødre. Men ogsaa i den Henseende er jeg en stor Hader af Yppighed, og den Feil man bebreider Andre bør man ikke gjøre sig selv skyldig i. (Fortsættes.)

*) Man har havt Folk, som have tilbragt mange Aar med at tælle alle de Ord, Navne rc., der forekomme i Bibelen. Morsomt vilde det være, om nogen vilde paatage sig det vist nok herkuliske, men ikke destomindre interessante, Arbeide, at beregne, hvormeget en vis Digters Asbest-Jeg, under sine forskjellige Skikkelser og Benævnelser, i den senere Tid har indbragt hans Forlægger, som han synes at have givet en uindskrænket Expansions-Raadighed over den materielle Deel af hans Aandsfostere.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Det Danske Skib, Cupido, er bleven tagen af 3 Franske Capere og opbragt til Lissabon.

Auctionen over Chinesiske Varer i det Asiatiske Compagniehuus, som begyndte d. 8 April, var, i Henseende til Varenes Mængde, een af de betydeligste man i lang Tid har havt. Cataloget var 647 Sider stort, og udgjorde en temmelig tyk Foliant. Priserne vare følgende: Gallanga $8\frac{1}{2}$ til $9\frac{3}{4}$ ß. Pundet; Sago $10\frac{1}{4}$ til $10\frac{3}{4}$ ß. Pd.; Bohe 21 til $23\frac{3}{4}$ ß. Pd.; Congo 3 Mk. 1 ß. indtil 3 Mk. 12 ß. Pundet (Compagniet kjøbte den største Deel deraf til sig); Kampoy 4 Mk. indtil 4 Mk. 8 ß. Pd.; Zion Zioun 6 Mk. indtil 7 Mk. 1 ß. Pd.; Pari Zion Zioun 8 indtil 20 Mk. Pd.; Pecco 8 Mk. til 8 Mk. 11 ß. Pd.; Thunkey 4 Mk. 7 ß. til 4 Mk. 11 ß. Pd.; Haysanskind 5 Mk. 8 ß. til 5 Mk. 14 ß.: Haysan Hanqua 9 Mk. 5 ß. til 10 Mk.; Haysan Hanqua 21 Mk. 14 ß. til 23 Mk. 14 ß. Pd.; Tchye 14 Mk. 2 ß. til 15 Mk. 2 ß.; Soulong 16 Mk. til 16 Mk. 7 ß.; Nanquins Stoffer 7 Mk. 1 ß. til 7 Mk. 6 ß. St.

Hver af Lemmerne i det saakaldte Angels Kloster i Trondhjem nyder aarlig 73 Rdlr.; i den senere Tid har hver af dem faaet et Tillæg af 13 Rdlr. Priorinden nyder 100 Rdlr. aarligen. Forstanderen for Stiftelsen faaer 500 Rdlr. i aarlig Løn, 80 Rdlr. til Huusleie og Skrivematerialier, og 60 Rdlr. til et Contoirbud. Stiftelsen selv giver Forstanderen mindst at bestille, men han forestaaer tillige de Angelske Legater, som vurderes for 3 Tønder Guld og bestaae i Bjergparter, Saugbruge og Jordegodser rc.

I Egnen omkring Trondhjem har man atter faaet Snee og Foraaret bortfjerner sig under almindelig Foertrang. I Trondhjemsavisen anmærkes ved denne Leilighed, at Røraasingerne paastaae, at de med Hestemøg og Reensmose kunne spare Totrediedele Hø, som ellers medgik til deres Køers Foering. Ogsaa i og omkring Trondhjem har man nu begyndt med, saaledes at benytte Hestemøg. En Pige der i Egnen udmærker sig især med at gjøre heldig Brug deraf. Hverken Melken eller Koen har mindste ubehagelige Smag deraf. Efter Schønings Raad koge Adskillige Hestemøgen, men de

Fleste strøe kun lidet Meel og Sand derpaa, og vanne Køerne efterhaanden dertil. Den omtalte Pige strøer kun Avner blandt Møgen; Koen faaer den først om Morgenen med Halm og Sørpe af Løv; derpaa fremsættes for den en Bytte med Hestemøg, blandet med Avner, og dette skeer 3 Gange om Dagen, men om Eftermiddagen gives lidet Hø derimellem, og om Aftenen Halm. Køerne trives ret godt deraf. Ogsaa i Nordland har man prøvet denne Methode, og befundet, at den Ko, der fødes med Hestemøg, trives bedst.

Af en til Cancelliet indkommen officiel Beretning sees, at man i Senjes og Tromsøes Provstier i Nordlandene har med Held begyndt at dyrke Kartofler. Indbyggerne i Reisens Fjord udmærke sig især fra de øvrige ved et smukkere Udseende, en reenligere Levemaade, større Arbeidsomhed og mindre Drikfældighed. Fiskerierne drives for det meste hjemme eller i Vestfinmarken; nogle enkelte søge Lofoten. En Epidemie i det nærliggende Hasvigs Annex har for faa Aar siden blottet Egnen for Indbyggere; en stor Deel af Skjervøe Sogn er flyttet derhen og har faaet der Vaaninger for godt Kjøb. Russerne handle af og til i dette Sogn, og dette er en sand Velgjerning for Indbyggerne, da der som oftest ingen sidste Stevne afgaaer derfra til Bergen. Hele Sognet er Proprietair-Eiendom; Climatet er meget strængt; endnu i Julii Maaned f. A. laae Snee paa adskillige Steder ved Stranden. Uagtet den ringe Oplysning, Finnerne have, ere deres Sæder mindre fordærvede end i andre mere oplyste Sogne. De leve samdrægtigen, og ere tjenstagtige og gavmilde. Tiggerie, Leiermaal og Tyverie er sjeldent blandt de Indfødte. De ere mistroiske mod deres Foresatte og de Norske, gjøre sig ingen Betænkning af at bedrage de sidste, men ere trofaste mod dem, der bevidne dem Oprigtighed. — Dette Sogn har et fast Skolehuus, bygt paa Almuens Bekostning, men stifter kun liden Nytte, da Sognet er saa vidtløftigt og de Fattiges Tal saa stort, at Børnene ikke kunne gives Underholdning i Skoletiden. Tæt ved Kirken er et Krohuus!

Det Danske Cancellie har under d. 4de d. M. tilskrevet samtlige Stiftamtmænd, Amtmænd, Grever og Baroner i Dannemark, at paalægge samtlige Veirmølle-Eiere i det deres Opsyn anbetroede District, at lade sætte et stærkt Rækværk omkring deres Møller.

Imellem Hr. Etatsraad Schlegel og Hr. Assessor Ørsted er der i lærde Efterretninger opstaaet en temmelig heftig litterair Strid, i Anledning af den sidstes Recension over den Schlegelske Naturret. Etatsraadens Antikritik, der følger som Tillæg til lærde Efterretninger No. 15, udgjør over 14 Sider, trykt med tæt Stiil.

Følgende Sammenligning imellem Personalet ved det Kongl. Danske Theater og den store Franske Opera i Paris, kan give et Begreb om Skuespilvæsenets Tilstand paa begge Steder. Det Kgl. Danske Theaters Personale bestaaer i dette Øieblik ialt af 76 Personer, nemlig 20 Skuespillere og Sangere, 16 Skuespillerinder og Sangerinder, 1 Balletmester, 4 Solodansere, 2 Solodanserinder, 10 Figuranter, 8 Figurantinder, 15 forskjellige Embedsmænd. — I en Tid af to Aar har man kun havt to Originaler, hvoraf den ene gjorde ingen, og den anden kun halv Lykke. De fleste Stykker, der oversættes, ere efter det Franske. — — Den store Franske Opera, som er den betydeligste blandt de 16 forskjellige Steder i Paris, hvor der gives offentlige theatralske eller lignende Forestillinger, har i det mindste et Personale af 378 Personer, nemlig 76 Sangere og Sangerinder, 103 høre til Balletten, 75 til Orchestret; det har desuden 1 Bibliothekar, 6 Tegnere og Malere, 56 Hjelpere i Garderoben, ved Machineriet, Belysningsvæsenet &c. Foruden den betydelige Løn, som dette Personale faaer, koste ogsaa Decorationerne, Klæderne, Machinerne, Belysning, store Summer, og man kan derfor ikke ofte give nye Stykker; men imidlertid har man dog ialt indstuderet 92 Operaer og 24 store Balletter, og i afvigte Aar ere endnu 6 nye Operaer blevne opførte. — Det store Franske Theater har i samme Tidsrum givet 4 nye Sørgespil og 6 nye Lystspil til Benefice; paa Operettheateret gaves 15 nye Stykker; Keiserindens Theater leverede 19; den Italienske Opera buffa 8 og Vaudeville-Theatret 26. I alle Skuespilhuse i Paris opførtes i afvigte Aar ialt 200 nye Stykker, og indeværende Aar tegner til at blive ligesaa frugtbart!

Udenlandske Efterretninger.

Krigsskuepladsen.

Efterat den Engelske Flaade, under Admiral Duckworth, havde ligget 9 Dage for Constantino-

pel, og Underhandlingerne med Porten vare afbrudte, seilede den ganske uventet d. 1 Martii ad de øvre Dardaneller og Indløbet til det sorte Hav. Men den vendre pludseligen igjen, og lagde sig for Anker ved Øen Callimui, hvor den indtog Levnedsmidler og frisk Vand. Den fra Bosphorus tilbagevendte Tyrkiske Escadre har imidlertid forenet sig med de i Arsenalet udrustede Skibe, og er, 15 til 20 i Tallet, under den ny Capitain Pascha's Anførsel, i Færd med at eftersætte den Engelske Flaade.

Endnu er Alting roligt ved den Franske Storarmee, og Løsenet til et næsten uundgaaeligt blodigt Slag ikke givet. Keiser Napoleons Hovedqvarteer er endnu bestandig i Osterrode. Broerne ved Spandenn og Ellditten over Passarge ere blevne befæstede med Stormpæle og Pallisader; paa Høiene ved Guttstadt har man opkastet Forskandsninger, og alle disse Positioner dække de Franskes Cantonnements. Alle Broerne over Weichsel ere istandsatte; Broskandserne ved Praga, Sierock, Moldin og Thorn ere forsynede med nyt Skyts og satte i Forsvarsstand, og de Franske Canoners Transport befordres meget ved den seilbare Canal ved Bromberg. Armeen, som hviler sig noget, er forsynet med saa megen Provision, at den kan underholdes deraf en heel Maaned. Kulden er atter begyndt og Jorden er bedækket med Snee. Den høire Fløi af Armeen læner sig op til Narew, den venstre til Braunsberg, langs med Omulew og Passarge. Centrumet i Nidenburg og Passenheim dækkes af et Observationscorps af Polakker, under General Zyonchek. Artilleriet er i Bevægelse, for at beleire Danzig, som Gener. Lefebvre har indsluttet. Den Bayerske Division staaer ved den yderste Ende af den høire Fløi, der ved Pultusk staaer i Reserve. — Man har begyndt paa Arbeidet til det Graudenztske Citadels Beleiring. — General Teulie har havt nogle Fægtninger med Garnisonen i Colberg. — Ti Regimenter, der skulde udgjøre Reservearmeen, og ere bestemte til at komme Hamborg, Marchal Mortiers Corps og de Puncter, der kunne angribes, til Hjelp, ere gaaede over Rhinen, og indtræffe efterhaanden i Magdeborg. — 15,000 Mand Hollandske Tropper ere fra Leiren ved Zeyst brudt op til Elbegnen. — Fra de Franske Armee-Depots i

Italien ere 12,000 Mand afmarcherede, for at forstærke Armeen; i April ventes en Forstærkning af 6000 Mand. Med det første vil Frankrige have 90,000 Mand Cavallerie paa Benene. Til at complettere dette behøves der kun endnu 6000 Heste. — Medens man saaledes fra alle Kanter bereder sig til Kampen, melder Gazette de France: "at de af den Wienske Fredsmægler, Baron v. Vincent, begyndte Underhandlinger, efter Sigende, have temmelig god Fremgang og endog synes at tage den gunstigste Vending." Men det besynderligste derved er, at dette Blad anfører den ny Conscription, Keiser Napoleon har befalet, som en Omstændighed, der er dette Sagn eller Rygte gunstig! Det forsikkrer, at Keiseren ligeledes befalede en saadan Conscription, da Presburger Freden var i Værk.

De Franske paastaae, at den Russiske General Michelson er indsluttet i Buchareſt og at han har forlangt Undsætning, men at den Russiske Armee, der staaer ved Pregel, selv trænger dertil.

Den 67 Franske Bulletin. Osterode d. 25 Martii. D. 14 Martii Kl. 3 om Eftermiddagen, kom, formedelst et taaget Veir, Garnisonen i Stralsund med 2000 Mand Infanterie, 2 Escadroner Cavallerie og 6 Canoner fra Fæstningen, for at angribe en Redoute, som Dupa's Division havde opkastet. Kun en eneste Bataillon Voltigeurs havde besat denne Redoute, som hverken var sluttet eller pallisaderet. Men efterat den var bleven forstærket af 4 lette Infanterieregimenter, under Capit. Barral, modsatte den sig den Svenske Brigade. 15 Svenske Soldater kom indtil Brystværnet, men fandt der deres Grav. Alle Fiendens Forsøg vare forgjeves. 62 Svenske Liig bleve begravede ved Foden af Redouten, og man kan antage, at over 120 Mand bleve saarede; 50 M. bleve tagne til Krigsfanger. Og i denne Redoute befandt der sig dog kun 150. Blandt de Døde fandt man adskillige Officierer, som havde Ordenstegn. Keiseren har sendt 3 Ordensbaand af Æreslegionen til Uddeling blandt dette Voltigeurcompagnie. Capitain Drivet, som commanderede i denne usle Redoute, har især udmærket sig. — Marchal Lefebvre har befalet den 20de Brigadegen. Schramen, at begive sig fra Øen Nogat til det friske Haff, for at afskjære Communicationen med Danzig til Søes. Han

kastede ved Overgangen Kl. 3 om Eftermiddagen Preusserne og tog 300 M. til Fanger. Kl. 6 dannede Garnisonen et Detachement af 4000 M. for igjen at indtage denne Post; men den blev slaaet tilbage med et Forlis af 100 Krigsfanger og 1 Canon. — Gener. Schramm havde 2 Batailloner af det 2det lette Infanterieregiment og adskillige Sachsiske Batailloner, som havde udmærket sig, under sin Commando. Keiseren har skjenket Sachsiske Officierer 3 Ordensbaand af Æreslegionen og 3 andre til Sachsiske Underofficierer og Soldater saavelsom den Major, der commanderede dem. — I Schlesien gjorde Garnisonen i Neisse et Udfald. Den faldt i et Baghold. Et Regiment Würtemb. Tropper faldt dem i Flanken, dræbte omtrent 50 Mand og tog 60 til Fanger. — Vinteren var i Posen forânderlig. Det fryser og tøer afvexlende. Men vi have desuagtet ingen Syge. Alle Efterretninger sige, at Russerne derimod have mange. — Keiseren har sendt Prindsen af Borghese med en Mission til Warschau.

I den Franske Armees Administrationer foregaae nu saa store Misbruge, at Keiseren har befalet, nøie at undersøge om Alting, især ved den Italienske Armee, gaaer rigtig til, om Lærred, Skoe, Strømper, Brændeved ꝛc. efter Forskriverne leveres. Det er især adskillige saakaldte Zahlmestere, som gjøre sig skyldige i alle Slags Underslæb.

Directeuren for Museum Napoleon har af Keiseren faaet Tilladelse til, at udsætte en Præmie af 16,000 Fr. for det bedste Malerie, der forestiller hvorledes Keiseren d. 9 Febr. 1807, Dagen efter Slaget, besøgte Valpladsen ved Eylau. Maleriet skal være saa stort som det om Hospitalet ved Jaffa. For at lette Konstnerne deres Arbeide, har General-Directeuren ikke allene ladet udstille i Museum Napoleon en Tegning af Valpladsen ved Eylau, men ogsaa ladet tilføie Efterretninger om de nøiere Omstændigheder, som vedkomme Valpladsen og de paa samme handlende Personer. Keiserens Menneskekjerlighed mod de saarede Russer vil udgjøre den skjønneste Side af dette Malerie, og følgende Begivenhed skal ikke forbigaaes derved: en Litthauisk Husar, hvis Knæ var bortskudt ved en Canonkugle, beholdt Mod midt under sine døende Cammerater. Da han seer Keiseren reiser han sig op og siger: Cæsar, du vil at jeg skal leve! velan, man helbrede mig, og jeg vil tjene dig ligesaa tro som jeg har tjent Alexander.

Den 4 Maji sælges i Bordeaux 111 Preussiske Skibe, beliggende der i Havnen, ved offentlig Auction.

Fra Amsterdam meldes under d. 7 April: Den 30 Martii blev en i Oosterems stationeret Engelsk Brig, Ferreter, Capit. Henry Weir, paa 12 otteypundiger Caronader, tagen af 7 af vore Canonbaade. Dette Fartøi havde forhindret Wattenfarten til Hamborg og Bremen. Efter den Engelske Capitains Udsagn havde han Ordre fra sin Regjering, at respectere Kniphauser og Papenburger Skibe.

Et Engelsk Skib, som havde 24000 til Sicilien bestemte Geværer ombord, er strandet mod Klipperne ved Rota. Den for Cadix krydsende Engelske Escadre har været saa lykkelig at redde Eqvipagen ved at sende den Baade til Hjelp. Men Geværerne ere ikke bjergede.

En Sønnesøn af den berømte B. Franklin, M. W. Templ Franklin, som i denne Tid opholder sig i Paris, er i et Americansk Blad haanlig bleven angreben, under det Foregivende, at han har solgt sin Bedstefaders Manuskripter til den Engelske Regjering, som havde Fordeel ved at undertrykke adskillige af dem, istedet for at lade dem trykke, efter deres Forfatters Villie. Han erklærer nu offentlig, at hans Bedstefader har overladt det til hans Skjønnende at lade trykke deraf hvad han vil, at han aldrig har solgt noget Manuskript til den Engelske Regjering, men at de anførte Haandskrivter ligge færdige til Trykken og ere deponerede hos Banquiereren H. Parphar & Comp. i London.

Af det ny Hollandske Laan paa 40 Millioner svares 6 PC. i Rente; enhver Afbetaling af Obligationer er forbundet med et Lotterie, bestaaende af et Lod paa 100,000 Fl.

I Luzern har man nylig oplevet følgende sørgelige Exempler paa fanatisk Grusomhed. En Mand paa 52 Aar havde, for at tjene en Bolerske, allerede i fire Aar pønset paa, at rydde sin brave Kone af Veien, og da det stødte Glas, han bibragte, ikke virkede, tog han med Bolersken sin Tilflugt til Vidunder. De gjorde en Pellegrims Reise til det

hellige Kors i Entlebuch, forrettede en Generalbigt, gik til Herrens Bord, og troede nu at have forberedet sig nok til at bede Konen ihjel! Men da dette ikke vil lykkes, bibragte de hende Arsenik paa en grusom Maade. I Fængslet troede Morderen at see sin Kone, og i de sidste tre Uger indbildte han sig at hun kom tilsyne for ham til en vis Time om Natten; dette foruroligede ham saa meget, at hans Henrettelse, som paafulgte d. 7 Martii, var en sand Velgjerning for ham.

Blandt de 19 Patenter, som i Frankrige nyligen ere blevne uddeelte, deels for ganske ny, deels for ældre Opfindelser, findes 4, som Tydske Konstnere have faaet. De betydeligste blandt disse Opfindelser synes at være en Machine, som tærsker, kaster, sigter og skjærer Hakkelse paa eengang. Opfinderen er Hr. Dalmas, Over Bro- og Vei-Inspecteur. Hr. Jacquart i Lyon har opfundet en forbedret Silkevæverstoel for fassonerede og broscherede Tøier. De Lyonske Fabricanter have meddeelt ham de bedste Vidnesbyrd derom, og den bruges allerede der i adskillige Fabriker. Keiseren har forundt Hr. Jacquart en aarlig Pension af 3000 Franker for denne Opfindelse, og desuden bevilget ham for de 6 næstfølgende Aar en Præmie af 50 Fr. for hver af dette Slags Væverstole, som han leverer Fabrikerne. Opfinderen er nu ankommen med en saadan Stoel til Paris, og arbeider ogsaa paa at vinde den Præmie, som Selskabet for Industriens Befordring har udsat for den bedste Opdagelse af den Natur.

Natten imellem d. 13 og 14 d. M. døde de la Lande, den ældste Astronom i Europa, i en Alder af 79 Aar. Han var Professor i Astronomien ved College de France, Medlem af Nationalinstitutet og Æreslegionen. Indtil det sidste Dieblik beholdt han den fuldkomneste Brug af sine Sjelekræfter. Endnu nogle Timer før hans Død har han læst et Collegium, endskjønt han var saa svag, at hans Tilhørere bade ham at holde Sengen, indtil han var kommet sig. Den Afdødes Kundskaber strække sig ikke blot til hans egentlige Fag, men ogsaa til mange andre. Lefebure-Gumeau, Professor i Physiken, sagde, da han underrettede sine Tilhørere om de la Landes Død, at han ikke vilde paatage sig at skrive med 6 Secretairer saa meget som de la Lande har leveret.

Til Hovedstaden er ankommen: Grev Rosenberg fra Lübeck, Major v. Hünerbein fra Malmøe, Doctor Ewald fra Forsing, Pastor Wedel fra Nyborg, Student Friis fra Nestved, Adelsmand Glafay og Sandart fra Anhalt, Regjeringsraad Korella fra Königsberg, Kjøbmand Zeyse fra Amsterdam, og Clarus fra Frankfurt (logere hos Møller).

Til Læseren.

Med dette Numer følger den for længesiden lovede Prøveoversættelse af Ossians Digte. Oversættelsen er ikke metrisk, men leveres her i samme Form, som Engelland har modtaget Originalen af Marcphersons Haand. Jeg troer ikke at nogen anden Nation er beføiet til at gjøre større Fordring af Ossians Oversætter, naar iøvrigt den gamle Bardes Aand ikke aldeles savnes i Oversættelsen. — Saalænge man ikke bestemt veed, hvor meget der af disse Digte tilhører Ossian, ja saalænge der endog tvistes om hans Existence, bliver Marcpherson altid den Mand, hvis Arbeide bør tjene Oversætteren til et ufravigeligt Mønster.

Med nærværende Prøve fremtræder jeg ikke i den Hensigt, at levere en fuldstændig Oversættelse af Ossians Værker, thi til et i egentlig Forstand saa utaknemmeligt Arbeide, der i en Periode, som den hvori vi leve, umuelig kan finde Opmuntring, har jeg hverken Lyst, Tid eller Leilighed. Denne Prøve haaber jeg imidlertid vil give de Læsere, der ikke forstaae Originalen, et, skjønt maaskee svagt, Begreb om de Ossianske Digtes Fortræffelighed. At min Oversættelse ikke er slet, tør jeg uden formastelig Selvroes sige, thi jeg har anvendt alt for megen Flid derpaa, til at den ikke i det mindste skulde være taalelig. Sagkyndige dømme hvorvidt den fortjener at kaldes tro.

Tydskland eier fire eller fem forskjellige gode Oversættelser af Ossians Digte, og endnu ganske nylig har den berømte Stolberg atter oversat dem paa ny. Vor Litteratur burde dog, uagtet Selskabet for de skjønne Videnskabers Forfremmelse ikke synes at have været betænkt derpaa, i det mindste eie een god Oversættelse af et saadant Mesterværk.

I 4de Pille af Slaget ved Lora staaer: Nattens Aand læs: Nattens Aander.

Slaget ved Lora.

Indhold.

Fingal tilbagevendte fra Ireland, efterat han havde tvunget Swaran til at forlade dette Rige, og foranstaltede en Fest for alle sine Helte; han glemte at indbyde Maronnan og Aldo, som ikke havde deeltaget i hans Ledingstog. De fölte sig fornærmede ved denne Tilsidesættelse, og gik over til Erragon, Konge af Sora, et Land i Skandinavien, Fingals erklærede Fiende. Aldo's Tapperhed gjorde ham snart meget navnkundig i Sora, og Lorma, Erragons skjönne Ægtemage, blev forelsket i ham. Han fandt Leilighed til at flygte med hende, og kom til Fingal, som den Gang boede i Selma paa den vestlige Kyst. Erragon faldt ind i Skotland, men blev i Slaget dræbt af Gaul, Mornis Sön, efterat han havde forkastet de Fredsforslag, Fingal gjorde ham. I denne Krig faldt Aldo i en Tvekamp med hans Medbeiler Erragon, og den ulykkelige Lorma döde siden af Græmmelse.

Sön fra det fjerne Land, du, som boer i den lönlige Hule! Hörer jeg Radslen af dine Lunde, eller er det Lyden af dine Sange! Bækken löd stærkt i mit Öre; men jeg hörte en tonefuld Röst. Vil du prise dit Lands Hövedsmænd eller Vindenes Aander? [1]) Sku, ensomme Fjeldbo, den lyngfulde Slætte! Du seer grönne Grave, med deres ranke, susende Græs; med deres mosgrote Stene. Du seer dem, Klippens Sön, men Ossians Syn slaaer feil.

1) Dette sigter til Caledoniernes religieuse Hymner.

En Bjergström kommer brusende ned, og udbreder sit Vand trindt om en grön Höi. Fire mosgrote Stene, midt imellem visnet Græs, beröre Pynten med deres Hoved. To Træer, som Stormen har böiet, udbrede deres susende Grene. Dette er din Bolig, Erragon; [2]) dette dit snævre Huus; Lyden af dine Muslinger har længe været glemt i Sora, og dit Skjold er blevet sort i dine Haller. Erragon, Skibenes Konge! Hövedsmand over det fjerne Sora! hvi er du falden paa vore Fjelde? Hvor lav er den Vældige! Frydes du ved Sang, du den lönlige Hules Sön? Hör Loras Slag! Længe har dets Vaabengny været taust. Saaledes brager Tordenen mod de mörke Höie, og forsvinder. Solen vender tilbage med sine tause Straaler. De glimrende Klipper og Bjergenes grönne Toppe smile.

Cona's Bugt modtog vore Skibe [3]) fra Ullin's rullende Bölger. Vore hvide Seil hang löse ved Masten. Den brölende Vind stormede bag Morvens Lunde. Kongens Horn löd, og Vildtet sprang op fra Fjeldene. Vore Pile gjennemflöi Skovene. Festen paa Höiene blev almindelig. Vor Glæde var stor paa vore Klipper over den rædsomme Swarans Fald. To Helte bleve glemte ved vor Höitid. Harmen brændte i deres Barm. Lönlig rullede deres röde Öine. Sukke udstödte deres Bryst. Man saae dem tale sammen og kaste deres Spyde paa Jorden, lig to mörke Skyer midt i vor Glæde; lig Taagestötter paa det rolige Hav: de glimre i Solen, men de Söfarende frygte dog for Storm.

2) Erragon eller Fergthonn betegner Bölgernes Rasen; sandsynligvis en poetisk Benævnelse, som Ossian selv har givet ham; thi i Traditionen hedder han Annir.

3) Dette var ved Fingals Tilbagevendelse fra Krigen mod Swaran.

"Reis mine hvide Seil," sagde Maronnan: "reis dem med de vestlige Vinde! Lader os ile, o Aldo, gjennem Skummet af de nordlige Bölger! Man har glemt os ved Festen; men vore Vaaben ere blevne röde af Blod. Lader os forlade Fingal's Höie, og tjene Sora's Konge. Hans Aasyn er stolt, og Krig mörkner trindt om hans Spyd. Lader os blive navnkundige i Sora's Krige!"

De toge deres Sværde, deres hudede Skjolde. De ilede til Lumar's gjenlydende Bugt. De kom til Soras stolte Konge, de uforfærdede Gangeres Herre. Erragon var vendt tilbage fra Jagten. Hans Spyd var rödt af Blod. Han böiede sit mörke Ansigt til Jorden, og gik med radslende Skridt. Han modtog de Fremmede til sin Fest. De kjæmpede og seirede i hans Krige.

Aldo vendte tilbage med Hæder til Sora's stolte Mure. [4]) Fra sit Taarn skuede Erragons Mage, Lorma's vaade, rullende Öine. Hendes gule Haar flaggrede i Havets Vind. Hendes hvide Barm hævede sig, liig Sneen paa Sletten, naar blide Vinde reise sig og langsomt bevæge den i Lysningen. Hun saae ung Aldo, liig en Straale fra Sora's dalende Soel. Hendes blöde Hjerte sukkede; Taarer fyldte hendes Öine, og hendes hvide Arm stöttede hendes Hoved. Tre Dage sad hun i Hallen og skjulede sin Sorrig med Glæde. Den fjerde flygtede hun med Helten over det brusende Hav. — De kom til Cona's mosgrote Taarne, til Fingal, Spydenes Konge.

"Aldo, du Stolthedens Hjerte," sagde Fingal, og reiste sig i sin Harm: "skal jeg beskytte dig mod Vreden af Soras krænkede Konge? Hvo vil nu modtage mit Folk i sine Haller og indbyde Fremmede til Festen, nu da Aldo's lave Sjel har vanæret mit Navn i Sora? Gaa til dine Höie, du afmægtige Haand! Gaa, skjul dig i dine Huler! Rædsom er den Feide, vi maa kjæmpe med Sora's skumle Konge. Trenmors ædle Sjel! Naar skal Fingal ophöre at fegte? Jeg blev födt midt i Kampe [5]), og mine Födder maae vandre i Blod til Graven. Men min Haand har aldrig krænket den Svage, mit Staal aldrig rört den Afmægtiges Arm. Jeg seer, o Morven! de Storme, som ville knuse mine Haller, naar mine Börn ere faldne i Kampen og ingen er tilbage, som kan boe i Selma. Da ville de Afmægtige komme; men de ville ikke kjende min Grav. Min Hæder lever kun i Qvad, og min Daad skal blive en Dröm for tilkommende Tider!"

Trindt om Erragon forsamlede hans Kæmpere sig, liig Stormen omkring Nattens Aand, naar den kalder dem fra Morvens Pynt, og beredet sig til at udsprede dem over den Fremmedes Land. Han kom til Cona's Kyst, og sendte sin Barde til Kongen, for at æske Tusinde til Kamp; eller Landet med de mange Höie. Fingal sad i sin Halle, omgiven af sine Ungdomsvenner. De unge Helte vare paa Jagt, langt borte i Örken. De graahærdede Hövedsmænd talde om fordums Dage, om deres Ungdoms Bedrivter, da den gamle Nartmor, Konge over det strömrige Lora, fremtraadte.

"Nu er det ikke Tid," sagde Nartmor: "at höre paa Qvad fra fordums Dage; Erragon raser paa vore Kyster, og löfter ti tusinde Sværde. Mörk er Kongen midt imellem sine Hövedsmænd! han ligner den fordunklede Maane mellem Nattens Luftsyn, naar de svæve langs med dens Rand og laane dens Skive det Lys, den mangler." "Kom," sagde Fingal: "kom fra din Halle, du min Elskovs Datter, kom fra din Halle, Bosmina, [6]) Mö fra det strömrige Morven! Narth-

---

4) Dannemark, hvoraf Sora formodentlig var en Deel.

5) Combal, Fingals Fader, blev dræbt i Slaget mod den Morniske Stamme samme Dag, da Fingal blev födt, og man kan derfor med Grund sige, at han blev födt midt i Kampe.

6) Bos-mhina, en blöd og fiin Haand. Hun var den yngste af Fingals Börn.

mor tag de Fremmedes Gangere. Ledsag Fingal's Datter! Lad hende indbyde Sora's Konge til vor Fest, til Selma's skyggefulde Mure! Tilbyd, o Bosmina! Heltes Fred, og den ædle Aldo's Skatte. Vore Ynglinger ere langt herfra, og gammel er vor skjelvende Haand!"

Hun kom til Erragons Hærskare, liig en Lysstraale til en Sky. I hendes höire Haand glimrede en Bue af Guld, i hendes venstre en tindrende Musling: Fredens Lösen. Erragon's Ansigt skinnede i hendes Nærværelse, lig Klippen, som oplyses af pludselige Solstraaler, der bryde frem igjennem en Sky, som Stormen har adsplidtet. "Sön fra det fjerne Sora!" begyndte den mildt rödmende Mö: "kom til den Fest, som Morvens Konge giver, til Selma's skyggefulde Mure. Helte tilbyde dig Fred, o Kjæmper! Lad det sorte Sværd hvile ved din Side. Elsker du Kongers Skatte? saa hör den ædle Aldo's Ord. Han skjenker Erragon hundrede Gangere; hundrede Möer fra fjerne Lande; hundrede Falke med lette Vinger, som gjennemkrydse Luften. Hundrede Belte [7]) skulle ogsaa vorde dine, til at gjorde höibarmede Möer: Heltebyrds Venner, de under Veer födte Sönners Lægedom. Ti Muslinger, prydede med Ædelstene, skulle glimre i Sora's Taarne: det klare Vand bæver i deres Stjerneglands, og ligner tindrende Viin. De frydede engang Verdens Konger [8]) midt i deres gjenlydende Haller. Disse, o Helt! skulle tilhöre dig eller din hvidbarmede Mage. Lorma's lyse Öine skulle atter skue dine Haller, skjönt Fingal elsker den ædle Aldo: Fingal, som aldrig krænkede nogen Helt, skjönt hans Arm er stærk!"

"Cona's blide Röst!" svarede Kongen: "siig ham: forgjeves bereder han sin Fest. Lad Fingal lægge sit Bytte for mine Födder. Lad ham give mig sine Fædres Sværde, og henrundne Dages Skjolde, at mine Börn kunne see dem i mine Haller, og sige: "dette ere Fingal's Vaaben!""— "Aldrig skulle de see dem i dine Haller!" sagde Möens vaagnende Stolthed. "De ere i Heltes Hænder, som aldrig vege i Kampen. Sora's Konge! Uveiret trækker sammen over Morvens Höie. Forudseer du ikke dit Folks Undergang, du det fjerne Lands Sön?" Hun kom til Selma's tause Borg. Kongen saae hendes nedslagne Öine. Han reiste sig op af sit Sæde i sin Vælde, og rystede sine graae Lokker. Han tog Tremnor's skingrende Pantser og sine Fædres sortebrune Skjold. Mörke udbredte sig over Selma's Haller, da han greb til Spydet. Aander i Tusindetal nærmede sig og spaaede Folkets Död. En rædsom Fryd straalede i de gamle Heltes Aasyn. De ilede at möde Fienden. Deres Tanker vare henvendte paa henrundne Aars Daad, og den Hæder, som Döden skjenker.

Nu lode Jagthundene sig see ved Trathal's gamle Grav. Fingal vidste, at hans unge Helte fulgte ham, og han standsede midt paa sin Bane. Oscar fremtraadte först; derpaa Morni's Sön af Nemi's Slægt. Fercouth viste sin skumle Skikkelse. Dermids sorte Haar flaggrede i Luften. Ossian mödte tilsidst. "Jeg nynnede en Sang fra fordums Dage. Mit Spyd stöttede mine Födder paa Bækkene. Mine Tanker vare sysselsatte med vældige Mænd. Fingal slog paa sit buglede Skjold, og gav det rædsomme Lösen til Krig. Tusinde Sværde, blottede med eet, blinkede paa den bölgende Slætte. Tre graahærdede Skjalde qvade en tonefuld, sorrigfuld Sang.

---

7) Saadanne Belte ere, indtil de seneste Tider, blevne gjemte hos mange Familier i Nordskotland; man bandt Barselqvinder dem om Livet, og troede at de lindrede deres Smerter og fremskyndte Forlösningen. De vare betegnede med forskjellige mystiske Figurer, og de Ceremonier, der bleve iagttagne, naar de bandtes omkring, viste, at de nedstammede fra Druiderne.

8) De Romerske Keisere.

Dybt og mörkt med dundrende Skridt, ilede vi frem i en skummel Række: liig en Plaskregn naar den styrter ned i en snæver Dal.

Morvens Konge sad paa sin Höi. Kampenes Solstraale [9]) veiede i Luften. Hans Ungdoms Venner med Alderdommens flaggrende Lokker ere nær. Glæden smilede i Heltens Öine, da han saae sine Sönner kjæmpe; da han skuede dem midt imellem Sværdenes Lyn, huskende paa deres Fædres Daad. Erragon traadte frem i sin Vælde, liig en brusende Vinterström. Kampen ledsager hvert af hans Skridt; Döden sniger sig rædsomt ved hans Side!

"Hvo kommer," sagde Fingal: "liig den hoppende Hind! liig Hjorten i det gjenlydende Cona? Skjoldet tindrer ved hans Side, og Lyden af hans Rustning er rædselfuld." Han möder Erragon i Kampen: "Sku Hövedsmændenes Strid! Den ligner Aanders Kamp i en sorrigfuld Storm. Men falder du, Höiens Sön, og er din hvide Barm bestænkt med Blod? Græd, ulykkelige Lora, Aldo er ikke meer!" Kongen tog sit vældige Spyd. Han sörgede over Aldo's Fald. Han kastede sine dödfulde Öine paa Fienden, men Gaul mödte Sora's Konge. Hvo kan beskrive Hövedsmændenes Kamp? Den vældige Fremmede faldt.

"Cona's Sön!" raabte Fingal höit: "stands Dödens Haand! Vældig var han, som faldt. Meget beklages hans Död i Sora! Den Fremmede vil komme til hans Halle og undres hvi den er saa taus. Kongen er falden, o Fremmede! Glæden i hans Borg er forsvunden. Lyt efter Lyden af hans Lunde; maaskee hans Aand harmes der; men han er langt borte, paa Morven, under en fremmed Fiendes Sværd." Saaledes talde Fingal, da Barden istemte Fredens Sang. Vi standsede vore opløftede Sværde og skaanede den afmægtige Fiende. Vi lagde Erragon i en Grav, og jeg istemte Sorgens Sang. Nattens Skyer kom rullende ned, og Erragons Aand kom nogle til Syne. Hans Aasyn var skyfuld og mörk, og hans Bryst udstödte et halvqvalt Suk. "Velsignet være din Arm, o Sora's Konge! din Arm var frygtelig i Kampen."

Lorma sad i Aldo's Halle, i Lysningen af en blussende Eeg. Natten kom, men han vendte ikke tilbage, og Lorma's Sjel er sorrigfuld! "Hvi töver du saalænge, Cona's Jæger? Du lovede at komme tilbage. Var Vildtet for langt borte? Hvine mörke Vinde omkring dig paa Sletten? Jeg er i Fremmedes Land; hvo er her min Ven, uden Aldo? Kom fra dine gjenlydende Höie, du, min Elskede!"

Hendes Öine vare heftede paa Porten, og hun lyttede efter den susende Vind. Hun troede det var Aldo's Trin, og Glæde vaagnede i hendes Aasyn. Men Sorrig vendte tilbage, liig en tynd Sky over Maanen. "Vil du ikke komme tilbage, min Elskede! Lad mig skue Höiens Aasyn. Maanen staaer i Östen. Rolig og klar er Flodens Barm. Naar skal jeg see hans Hunde komme hjem fra Jagten? Naar skal jeg höre hans Röst, höit og fjern i Luften? Kom fra dine lydende Höie, Jæger i det skovrige Cona! Hans svævende Aand lod sig see paa et Fjeld, liig en Vandstraale af Maanen: naar den iler hurtig frem imellem to Skyer og Midnattens Regn falder paa Marken! Hun fulgte over Sletten den tomme Skygge. Hun saae nu at Helten var falden. Jeg hörte i Luften hendes Skrig nærme sig, liig Vindens sörgelige Lyd, naar den suser over Hulens Græs.

Hun kom. Hun fandt sin Helt. Hendes Stemme hörtes ikke mere. Taust rullede hendes Öine. Hendes Aasyn var bleg, hendes vilde Blikke mörke. Faa vare hendes Dage i Cona. Hun sank ned i Graven. Fingal vinkede ad sine Barder, og de qvad over Lormas Död. Morvens Datter sörgede over hende een Gang om Aaret, naar Höstens barske Vinde vendte tilbage.

Sön fra det fjerne Land! du boer i Udödelighedens Egne! O, istem stundom din Sang, til Hæder for dem, som faldt. Lad deres svævende Aander glædes trindt omkring dig, og Lorma's Sjel komme ned paa en Straale, naar du lægger dig til Hvile og Maanen smiler i din Hule. Da vil du see hende yndefuld, men Taaren hviler endnu paa hendes Kind.

---

9) Fingals Livfane.

Kjöbenhavn, 1807.
Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 55.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 21 April, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

Fortsættelse.

Da det gryede af Dagen, fortsatte jeg min Reise. Den hele Egn syntes at svømme i Dug og det eensomme Slot forekom mig dobbelt saa skummelt og øde som før. Endnu bestandig svævede hiin ulykkelige Dronning mig for Tankerne, og jeg vovede neppe at vende mig omkring, saa stærkt et Indtryk havde Alt, hvad jeg Dagen tilforn havde seet paa dette skumle Sted, gjort paa min Sjel. Veien fra Hirsholm til Lyngby er saa blottet for Alt hvad der kan adsprede Sindet, at den, som ikke tilforn har været i Kjøbenhavn, neppe skulde formode, at han er Kongestaden saa nær, naar han seer denne nøgne, bakkede Landevei med Kratskov paa begge Sider. Jeg besluttede derfor at vende om, og at reise til Frederiksborg, for at see denne stolte Kongeborg, som een af Dannemarks største Konger har ladet opføre, og bestandig vil være alle Danske dyrebar. Andre Tider og andre Mennesker randt mig nu i Tankerne. Min Phantasie forestillede mig ikke mere krybende Hofmænd, lavtænkende Rænkesmede, lumske Tigere, der lure paa at opsluge Uskyldigheden, elendige Cabaler, smeddede af nedrig Hevngjerrighed og udførte af rang- og guldsyge Niddinger. Alle disse fule Billeder, som Natten tilforn havde foruroliget mig i Drømme, forsvandt efterhaanden som Dugen for den opgaaende Soel. Jeg levede nu for et andet Aarhundrede og for en anden Slægt.

Frederiksborg.

Intet Lystslot i Sjælland har en behageligere Beliggenhed end Frederiksborg, som paa alle Sider er bekrandset med Sø og Skov. Det burde egentlig hedde Christiansborg, thi Christian den Fjerde lod, som bekjendt, det af hans Fader Frederik den Anden byggte Slot aldeles nedbryde, og med uhyre Bekostninger

den nuværende prægtige Bygning opføre. Af Agtelse for sin Fader har formodentlig denne Konge ladet Slottet beholde sit Navn, uagtet man af Resenii Tegning seer, at det gamle ikke har været Skyggen af det ny. Men vore Forfædre have overalt havt mere Ærbødighed for deres Fædres Minde end vore Samtidige; man borthuggede og nedrev ikke i gamle Dage Alting for Fode saaledes som nu. Selv paa Frederiksbarg synes man at finde Spor herpaa. Uagtet Christian den Fjerde havde anvendt mere end Kongelig Pragt og Elegance paa dette Lystslot, har han dog ladet begge Forgaardene med de to skumle Taarne blive staaende, som et Slags Mindesmærke om sin Faders Ophold paa dette Sted. Man indvende ikke, at han har ladet dem blive staaende til Prydelse eller Beqvemhed. Enhver, der kjender det mindste til det Skjønne i Bygningskonsten, maa indrømme, at dette ikke kan have været Tilfældet. De berømte Konstnere, som Kongen havde ladet indkalde for at opføre dette Slot, paa hvis Bygning intet blev sparet, havde neppe ladet disse skumle Fangetaarne vanzire Stedet, dersom det ikke havde været Kongens udtrykkelige Villie. Ganske anderledes tænkde man i sildigere Tider ved Christiansborgs Bygning. Man bortryddede det gamle ærværdige Steileborg Slot saa aldeles, at næsten intet Spor blev mere tilbage deraf. — Endnu en anden Omstændighed vidner om hvilken Ærefrygt Christian den Fjerde havde endog for den Jordplet, som kunde minde ham og

hans Efterkommere om en mærkelig Mand eller Begivenhed. Ved Slottet er en liden Øe, paa hvilken Frederik der Anden med egen Haand skal have plantet Buskværk til Erindring om, at hans Søn Christian var bleven født paa dette Sted. Hvor megen Forandring der end blev foretaget med Slottet og hele Terrainet, lod Christian den Fjerde dog denne Plet blive urørt. Den sees endnu den Dag i Dag er. Men denne fine Følelse i Dannemarks mandigste og kraftfuldeste Tidsalder er aldeles forsvunden i vore Dage. Ussel Glands og forfængelig Pragt higer man efter; for dem opoffre vi Alt; men vi føle kun saare lidet ved Alt hvad der minder os om, at der engang have levet Mennesker, som have saaet, hvor vi nu høste, og plantet Træer, under hvis Løv vi nu finde Skygge. Vi leve kun for Øieblikket, ikke for henrundne og tilkommende Tider; vi føle ikke det store Fortrin, der, som tænkende Væsener, forundtes os, at sympathisere med Mennesker, som ikke ere mere, og Slægter, der endnu ligge skjulte i Fremtidens Spire. Det tomme Nærværende og dets tomme Nydelser er det Maal, vi stræbe efter.

Jeg traadte ind i Slotsgaarden med besynderlige Følelser. Disse høie skumle Mure, denne uhyre Mængde Billeder og Prydelser, denne blændende Forgyldning, denne sære Forening af Dristighed og Smaahedsaand, Frihed og Ængstelighed, Alting syntes at caracterisere her det femtende Aarhundrede.

Paa Portalet lige ved Hovedindgangen ere smaa Figurer udhugne, som man paastaaer skulle ligne Fodspor af Børneskoe. Efter et gammelt Sagn skal Christian IV. have ladet dem udhugge, for at betyde Rigsraaderne og dem, som hemmelig havde beleet hans Foretagende med dette kostbare Slots Bygning, at han havde traadt sine Børneskoe, førend han begyndte Værket. Men enhver, der kjender Christian den Fjerde, og hans selvstændige Tænkemaade, kan umuelig overtale sig til at troe, at den Konge, som allerede i sit fjortende Aar kunde bringe hele Rigsraadet til at tie, efter mange Aars Regjering og de tappreste Bedrivter, kan have frygtet Skumleres Bagtalelse saa meget, at han behøvede at tilkjendegive dem sin Foragt paa en saa forblommet og næsten uforstaaelig Maade. Men disse saakaldte Børneskoe betyde vel intet mere og intet mindre end de Figurer, der findes paa Portene af begge Fløiene i den anden Baggaard og som ligne et S. De ere neppe andet end simple Zirater. Men det er meget naturligt, at man i Tider, da der gaves saa godt som ingen Trykkefrihed, og da de Stores Handlinger vare indhyllede i et uigjennemtrængeligt Slør, bestandig hemmelig udledte de forunderligste Bevæggrunde og Hensigter af alt hvad de foretoge sig. Saadanne Gisninger kunde saa meget lettere forplante sig fra Slægt til Slægt, som ingen offentlig turde tale derom eller gjendrive dem. Dette har overalt ikke allene været Tilfældet med uvigtige, men ogsaa

med vigtige Ting, og derfor er enhver Tidsalder, hvori Tankens Yttring er belagt med for mange Baand, i mange Henseender saa godt som tabt for Historien.

Riddersalen i dette Slot er uden Tvivl een af de meest antique Sale i Dannemark, og ganske i den gothiske Smag; men hvor meget der end er anvendt paa at gjøre den pragtfuld, er den dog i alle Dele høist smagløs. Det bedste, man finder her, er et Malerie af Tenier, og et andet, om jeg mindes ret, af Salvator Rosa, som Christian den Sjette har ladet oppudse af en vankundig Maler, der fordærvede det aldeles. *) (Fortsættes.)

*) Denne Sal omtales i det Svenske Skrivt "min Søn på Galejan" paa følgende platte, men ikke destomindre temmelig originelle Maade: "man wiste oß aftägna på Wäggarna, intet mindre än 24 Batailler, hwaruti Christian IV. pidskar de blå Svenskarne, och under hwilka innehållet står upteknadt i en Mångd Plat-tyska rim, likså sanslösa som sjelfwa Målningarna. Men framuti änden på rummet grinade jag hjerteligen, när wår Plat-tyska ledera wisada oß twå lediga inhuggningar, i hvilka stått twå store Bilder af maßift Silfwer: „so die verdammten Schwe-„den bey ihrem letzten Besuch in Dänemark „weggenommen und sehr unbarmherzig nach „Schweden geschlept.„"

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Man har nu overdraget adskillige af vore første Konstnere at male Dørstykker til Christiansborg Slot. Størrelserne af disse Stykker er allerede bleven dem opgivet.

I en Skrivelse fra Lissabon af 17 Martii meldes, at det Danske Skib Fama, Capit. J. N. Carstensen, bestemt fra Lissabon til Marseille, har sat til ved den Spanske Kyst i Middelhavet. Af Mandskabet er kun Capitainen og 3 Matroser reddede.

Ogsaa Fridericia's Indbyggere have nu, efter adskillige andre Stæders Exempel, forenet sig om, ikke at hilse nogen udenfor Huset ved at tage Hatten af, men blot ved at løfte den høire Haand op til Hatten.

En vis Carl v. Heubsch (formodentlig et falskt Navn) fra Trondhjem, som efter Foregivende formedelst en Æressag var flygtet fra Danmark, og nu søgte at gjøre sin Lykke ved den Franske Armee, er, efter den Franske General-Gouverneurs Befaling, bleven sendt over Grændserne, fordi han falskeligen, under Titel af topographisk Secretair hos Prindsen af Ponto Corvo, har misbrugt den offentlige Tillid, og især i Bayersdorf (i Bayreuth) gjort en Gjeld af 7000 Gylden.

Blandt Seeværdighederne i Omegnen af Kjøbenhavn, kan man med Føie regne Drivhusene i Blomsterhaugen ved Frederiksberg Slot. De overgaae, i Henseende til Orden og Skjønhed, næsten al Forestilling. De ere meget lange og lyse, og allerede for fjorten Dage siden saaes her de skjønneste Blomster i fuld Flor og de sjeldneste Frugter i Blomster. Blandt Viinrankerne findes der fornemmelig en, som allerede har baaret Klaser, hvoraf hver var saa stor som en Cocusnød. Det er et fortryllende Syn, om Vinteren at see sig her ligesom forflyttet til sydlige Egne, eller at see Bier og Sommerfugle flyve her fra Blomst til Blomst. Der underholdes bestandig i disse Drivhuse en Varme af nogle og tyve Grader.

Professor Zoega i Rom har allerede for adskillige Aar siden begyndt paa en Beskrivelse over alle for Konst- og Oldgrandskning mærkværdige Basreliefer i Rom og Egnen deromkring. Dette Værk udkommer nu fra Julii Maaneds Begyndelse

af paa Piranesis Forlag. Hvert Hefte paa 6 Kobbere, stukne af Piroli, indbefattende simple Omrids, udførte med yderste Nøiagtighed og ledsagede med den nødvendigste Forklaring paa Italiensk af Prof. Zoega, kommer til at koste paa simpel Papiir 8 Romerske Paoli (omtrent en Specie), paa Velinpapiir 12 Paoli. Man subskriberer her i Kjøbenhavn hos Hr. Prof. Münter.

Det oeconomiske Velfærds-Selskab har til Besvarelse paa sit udsatte Priisspørgsmaal: om den meest brændebesparende Indretning af Ildsteder for Landalmuen? modtaget 8 Svar, 5 anonyme og 3 under Forfatternes Navne. Af de anonyme er Afhandlingen med Motto: Besparelse er Vinding, den fortrinligste. Den indeholder Forslag til et Kogeapparat med Damp. Blandt de navngivne Forfattere, som følgelig ikke ville concurere, fortjener især Hr. Major Tscherning paa Frederiksværk at nævnes, formedelst den Idee han har givet til en Kakkelovn, som lover meget og har Lighed med den omtalde. Selskabet har imidlertid ikke kunnet tilkjende nogen af de indsendte Afhandlinger den udlovede Præmie. Det har derfor fordobblet den til 100 Rdlr., og udsætter den nu paa ny.

Den Kongl. Danske anden Gesandt ved Rigsdagen i Regensburg, forlader nu denne Stad for bestandig.

Ved Rønne Kjøbstæds Forligelses-Commission paa Bornholm er der fra Begyndelsen af 7 Sept. 1795 til Aarets Udgang 1806 bleven foretagen 1302 Sager, forliate eller hævede 1114, udsatte 9, til Retten henviste 179 og der indstævnte 43. — Ved at vedtage den Orden, at samle det anordnede Salarium til et Fond for Rønne Byes Fattige, har man saaledes samlet ved afvigte Aars Udgang 119 Rdlr. 1 Mk. 9 ß. Denne Sum er saa uforholdsmæssig til de forligte Sagers Tal, fordi det anførte Salarium skjenkes Parterne, naar enten begge eller een af dem er fattig, eller naar de ikke kunne enes om, hvo af dem der skal betale det.

Blandt 195 Mennesker, som fra d. 28 Febr. til 28 Martii ere døde her i Staden, ere 47 blevne bortrykkede af Brystsyge og 37 af Slag, altsaa meget over ⅓ Deel af det hele Antal. Man kan næsten med Vished antage, at disse to Sygdomme bortrykke de fleste Mennesker i vor Hovedstad.

Extrakt af Commissions-Dommen i Sagen anlagt af Procurator Bierring, som befalet Actor mod Arrestanten Grosserer Georg Andreas Kyhn, Arrestanten Hartvig Georg Adolph Greuel, samt Landsoverrets og Hof- og Stadsrets Assessor Jens Kragh Høst, afsagt den 20 April 1807:

Thi kjendes for Ret: Arrestanten Grosserer Georg Andreas Kyhn bør have forbrudt Haand, Ære og Boeslod. Arrestanten Hartvig Georg Adolph Greuel, bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Tugthuus i tre Aar. Saa bør og Arrestanterne Georg Andreas Kyhn og Hartvig Georg Adolph Greuel, een for begge og begge for een, betale alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder indbefattes Sallarium til Actor Procurator Bierring 300 Rdlr., til Politiefuldmægtig Stilling 250 Rdlr., og til Copiist Weinholt 50 Rdlr., samt endvidere til denne sidste Beløbet af hans fremlagte Regning med 6 Rdlr. 1 Mk. 10 ß. — Tiltalte Landsoverrets samt Hof- og Stadsrets Assessor Jens Kragh Høst, bør have sit Embede som Assessor i Landsoverretten og Hof- og Stadsretten, samt den ham under 15 Julii 1792 forundte Procurator-Bevilling forbrudt. Saa bør og bemeldte Tiltalte in solidum med Arrestanterne Kyhn og Greuel, udrede de Summer, som ovenfor ere tilkjendte Actor Procurator Bierring, Politiefuldmægtig Stilling og Copiist Weinholt udi Salarium og for Udlæg. I det øvrige bør saavel begge Arrestanterne som Tiltalte, for Actors videre Tiltale i denne Sag frie at være. — At efterkommes under Adfærd efter Loven. (Indsendt af Hr. Proc. Bierring.)

Udenlandske Efterretninger.

I Fængslerne i Dreux (paa Isle de France) er udbrudt saa farlige Sygdomme, at alle Dommerne i det første Instances Tribunal ere døde deraf. Men lykkeligviis har man nu vidst at standse dem.

82 Planer og Tegninger til det anordnede Mindesmærke ved St. Magdalena Kirkegaard i Paris ere ialt indkomne. Den af Nationalinstitutet udnævnte Commission har allerede undersøgt dem og udtaget 21 deraf, som især opvakte deres Opmærksomhed. Men den første Priis er endnu ingen bleven tilkjendt.

Den største Deel af de i Preussen erobrede Canoner, som hidtil stode i Maynz, er bleven ført til Luxemburg, Metz og nogle andre Fæstninger, hvor de fleste af dem skulle omstøbes.

Videnskabersselskabet i Somme Departement har udsat to Guldmedailler for følgende Spørgsmaales Besvarelse. 1) Hvilken Indflydelse har Handelen og Manufacturene paa Agerdyrkningen, og Agerdyrkningen paa Handelen og Manufacturene i

Somme Dep.? 2) Hvorfra nedstammer det Picardiske Tungemaal? Har det egne Bogstaver ꝛc.

I Moniteuren meldes fra Constantinopel under d. 26 Febr., at Admiral Duckworth, efter at han var passeret Dardanellerne, lod opbrænde en Tyrkisk Escadre paa 1 Linieskibe af 74 Canoner og 5 smukke Fregatter, som vare strandede uden for Fæstningen. Da det just var Curban Beyrams anden Festdag, saa vare alle Officierene og en stor Deel af Mandskabet i Land; de, som vare ombord toge Flugten, da den Engelske Flaade nærmede sig. En Tyrkisk Brig, som hørte til Escadren, huggede sit Kabeltoug, og gjorde den første Allarm. Man havde neppe fæstet Lid til dens Beretning, da den Engelske Flaade lagde sig for Anker i en Afstand af to Canonskud. Bestyrelsen i Constantinopel overgaaer al Forestilling. Næste Dags Morgen lod den Engelske Ambassadeur vaie et Fredsflag, og sendte en Chaloupe i Land med Begjering, at man skulde sende ham en Underhandler. Isshac Bey blev sendt ombord. Hele Dagen (d. 21) forløb med Underhandlinger, medens man paa det kraftigste beredte sig til at gjøre Modstand. Tyrkerne have i dette Øieblik ved Bechik-Tasche (Sultanens Sommerpalais) 2 Tredækkere, 7 Skibe paa 74 Canoner, 6 Fregatter, 6 Corvetter, 2 Canonerchalouper. Alle disse Skibe ere vel bemandede og bevæbnede. — Den Franske Ambassadur anvender Alt for at opflamme Tyrkerne. Han havde allerede for 3 Maaneder siden foreslaaet Porten, at lade en Fransk Armee rykke ind i Dalmatien, for at forsvare Bosphorus. Men den Tanke at see en christelig Armee i Constantinopel, har sat alle Hoveder i Skræk. Tyrkerne troe sig stærke nok; de have kun forlangt nogle Franske Officierer. I et Engelsk Skib ved Tenedos gik der Ild; hele Mandskabet strandede, men man gjorde sig Umage for at redde det.

De rebelske Wahabis have udbredt sig fra Arabien til Palæstina indtil Nazareth, plyndret den derværende christelige Skat og brandskattet alle Indbyggerne uden Forskjel.

I Engelland har man allerede leiet et Antal Transportskibe til den Expedition, som de ny Ministere ville iværksætte. Tropperne skulle bestaae af 30,000 Mand, og General Stuart er udnævnt til deres Anfører.

Der drives nu med største Virksomhed paa Staden Danzigs Beleiring; Garnisonen har gjort adskillige frugtesløse Udfald; endeel Russiske Tropper ere ankomne til Staden, og ved sidste Udfald ere nogle 40 Russer blevne tagne til Fanger. — 400 Mand Preusser, som kom fra Königsberg og landede paa Øen Pillau ligefor, bleve tagne af en liden Afdeling Franskmænd. Blandt disse 400 Mand var 120 Ryttere. — Den Franske Keisers Hovedqvarteer var d. 9 April i Finkenstein, en Flekke med et Slot i Østpreussen, tilhørende en Greve af samme Navn.

En foregiven Preussisk Underofficier, Fischer, med 20 Banditer, kom d. 31 Martii i Küritz (en liden Stad i Priegnitz, i Mark Brandenburg), for især at rane hos den derværende Franske Commissair, der leverer Armeen Slagtequæg og Fourage. Allerede samme Dags Morgen havde Adskillige sagt til ham, at Røverne ville komme til ham samme Aften, og i Byen vidste man det, men Øvrigheden føiede desuagtet ingen Anstalter mod disse Ransmænd, som Kl. 4 om Eftermiddagen virkelig rykkede uforhindrede ind i Staden. De aftvang den Franske Commissair, ved at sætte ham Pistolen paa Brystet, alle hans Penge, 1500 Rdlr. Øvrigheden var en rolig Tilskuer heraf, og taalte endog, at det til Ordens Haandhævelse ansatte Preussiske Gensd'armerie blev gjort vaabenløst og mishandlet af Røverne. Kjøbmand Kersten, hos hvem Commissairen boede, var den første der angav Stedet, og fik en Andeel af 270 Rdlr. af Rovet. Øvrigheden negtede Commissairen Beskyttelse, og antog en foregiven Ordre, som var undertegnet af en anden Bandit, der forhen havde udmærket sig ved Plyndringer i Pommern og Neumark, for gyldig. Adskillige Preussiske Soldater i Küritz forenede sig med Røverne og droge bort med dem. General-Gouverneuren i Berlin lod strax, da han fik Efterretning herom, den Berlinske Militaircommission begive sig til Küritz. Den dømte Borgermester Schulz, Kjøbmand Kersten, Cuirasseer-Underofficier Fischer og Cuirasseer Treu fra Livet, og Staden Küritz til at erstatte Omkostningerne. De to sidstnævnte toge Flugten.

En Fransk Officier, navnlig Michain, melder i et Brev, at de Engelske maa have tabt meget ved deres Fart igjennem Dardanellerne; han saae en Mængde Kugler gaae ind i Skroget af Skibene, og mange Døde kastes ombord. To Engelske Corvetter bleve saa forskudte, at de strandede mod den Europæiske Kyst.

I Zara blev i den første Halvdeel af Martii Maaned officiel bekjendtgjort en imellem Keiser Napoleon og den Østerrigske Keiser sluttet Overeenskomst angaaende Franske og Italienske Troppers March igjennem det Østerrigske Gebeet. I denne Overeenskomst er Alting paa det nøiagtigste bestemt. Etapemarcherne *) ere: Monfalcone, Optschina, Mataria, Lippa, Draga, Brebir, Segna, Composie, Leschie, Perussisch, Ribnich, Grabacz, Vrello og Knin i Dalmatien.

Kongen af Preussen, hos hvem nu v. Kockeritz, Lombard og Beine befinde sig, agter at udnævne Generalerne v. Blücher, v. Kalkreuth og v. Lestocq til Feldtmarchaller.

Et fra Hamborg kommende Skib, som syntes bestemt til Trinidad, er i Nærheden af den derværende Havn bleven overfaldet af en Spansk Pirat, der ranede Halvdelen af dets Ladning af mere end 35,000 Marks Beløb. Derpaa blev det Skipperen befalet at gaae til Havannah. Et andet til Trinidad bestemt Hamburger Skib er ogsaa bleven overfaldet af en Trop Sørøvere, som man troer at være de forhen nævnte, og Mandskabet er blevet myrdet. Hvor Skibet og Ladningen ere blevne af vides endnu ikke. Piratcapitainen og 3 af hans Folk sidde nu i Fængsel.

Et Keiserligt Decret, udstædt i Osterrode den 20 Martii, bestemmer, at der skal oprettes 5 Reservelegioner i det indre Frankrige, til Kysternes og Rigets Forsvar. Hver Legion skal bestaae af 7680 Mand, Officierer og Underofficierer iberegnede, og commanderes af en Senator. De skulle recruteres af Conscriptionen for 1808. — Til Chefer ere udnævnte Senatorerne: Colaud, Sainte-Suzanne, Demont, Laboissiere og Valence.

Stæderne Brest og Antwerpen er ved et Decret af 26de f. M. erklærede i Beleiringsstand. Senator Aboville er udnævnt til Gouverneur i

*) Etape betegner det Magazin, hvori Forraadet for de gjennemmarcherende Tropper gjemmes.

den første og Senator Ferino til Gouverneur i den sidste Stad. De skulle have alle Land- og Søtropper under deres Befaling. Disse Staters Politieadministration er udelukkende overdraget til dem.

Det betydeligste Nyt, som den 68de Franske Bulletin, dat. Osterode d. 29 Martii, indeholder, er: at Oberstlieutenant Gerard har angrebet 1500 Mand, som fra Fæstningen Glatz gjorde et Udfald med to Canoner, og frataget dem 100 Mand, adskillige Officierer og begge Canoner; at Marchal Massena har begivet sig fra Willenberg til Ortelsburg, og ladet Gen. Beckers Division, forstærket med et Detachement Polske Ryttere, rykke ind i samme; at Gener. Becker har frataget 2000 Cosakker, som angrebe ham, 200 M.; at en Oberst Cracow med 4000 M. er bleven tagen til Fange d. 26, i det mislykkede Udfald, Danzigs Garnison gjorde. — Iøvrigt er intet Nyt forefaldet; Vandet er endnu tillagt, men man mærker dog at Foraaret nærmer sig.

I Følge Efterretninger fra New-Orleans af 31 Jan. er Alting igjen roligt der i Landet; Oberst Burr har overgivet sig paa Discretion.

120,000 Pd. St., bestemte for Storbritanniens Allierede, ere i London blevne indskibede til Østersøen.

I Journal de Paris anføres, at Universitetet i Heidelberg ved Storhertugen af Badens Bestræbelser nu er i saa blomstrende en Forfatning og besøges saa hyppig af Studerende, at man har maattet fordobble Professorernes Tal. Professorerne ved det Hallifke Universitet nyde endnu deres Gage, uagtet det er ophævet.

Ved det ny Recruteringssystem i Østerrige skal det være besluttet, ikke at undtage nogen Civil. Ogsaa Adelige skulle høre til Conscriptionen, men som Honoratiores ansættes som Cadetter og faae Tillæg.

Af en officiel Beretning angaaende det Forefaldne ved Constantinopel sees, at Engellændernes Fordringer vare: 1) at Dardanellerne skulde overleveres dem, 2) at de 15 med Munition ladede Krigsskibe, som laae i Arsenalet, skulde sendes til Maltha, 3) at Porten skulde erklære Frankrige Krig og bortsende dets Ambassadeur, 4) at Rusland skulde beholde Moldau og Wallachiet, og at Fæstningen Ismael, og de øvrige Fæstninger ved Donau skulde overleveres samme. Disse Betingelser skulde antages eller Constantinopel bombarderes. Den 25 Febr. forlangte den Engelske Minister, at man skulde bestemme ham et Sted, hvor han kunde lande. Men Divanet svarede, at der ikke gives en Plet i hele det Ottomanske Rige, hvor en Engellænder i dette Øieblik kan være sikker for Folkets billige Harme, og at selv Sultanens Seraille ikke vilde kunne beskytte ham. Man nedstemte paa Engelsk Side sine Fordringer, men Storherren svarede, at han ikke vilde indlade sig i nogen Underhandling, saalænge som den Engelske Escadre befinder sig paa denne Side Dardanellerne. Den 26 Febr. sendte Admir. Duckworth en ny Note til Reis-Effendi. Der taldes nu ikke mere om at overgive de 15 Krigsskibe og Dardanellerne. Men Storherren var ubevægelig. Den 2 Martii lod han General Sebastini komme til sig og sagde til ham: "Engelænderne ville at jeg skal bortvise den Franske Gesandt og begynde Krig med min bedste Ven. Skriv Deres Keiser, at jeg endnu i Gaar modtog et Brev fra ham; at jeg ikke forandrer mine Forsætter; at han kan regne paa mig ligesom jeg regner paa ham." — Under disse Omstændigheder ansaae den Engelske Flaade det for raadeligt, at vende d. 5 f. M. igjennem Dardanellerne tilbage til Archipilagus og til sin forrige Station ved Tenedos, en Øe imellem Matellino og Gallipoli, 2 Mile fra Troja i Asien. Dette frugtesløse Forsøg har vigtige Følger. Havde Porten ladet sig skræmme og tilbagekaldt sin Krigserklæring mod Rusland, saa kunde Gener. Michelson marcheret igjennem Moldau og Wallachiet til Østpreussen. Porten kan nu derimod med de betydelige Hære, den har sat i Bevægelse, give Rusland meget at bestille, og Engellænderne udelukkes fra alle Havne i Levante, hvormed de have drevet en saa vigtig Handel.

Efter de seneste Beretninger fra Persien gjøre Perserne nu fælles Sag med Tyrkerne og Franskmændene. Alle Engelske Comptoirer ere blevne tagne under Beslag, og alle de Breve, som de over Persien have verlet med Indien, maa i dette Øieblik være opsnappede. Førsten Fataly Schach er en meget virksom og sagkyndig Mand. — Russerne ere af Prinds Abbas Mirza blevne tvungne

til at rømme en anseelig Landstrækning. De ere komne til Kort i adskillige Fægtninger. Anførerne for deres Tropper, som ere blevne svækkede ved de til den Polske Armee afsendte Tropper, have paa det kraftigste bedet om Hjelp.

Warschauer Avisen melder officiel, at Capitain Pascha er seilet med 10 Krigsskibe til det sorte Hav, hvor Russerne kun have 3 Linieskibe; at en Tyrkisk Armee staaer i Krimm og en Persisk i Georgien; at alle Engelske Comptoirer i Arabien, ved Euphrat og i Asien ere blevne borttagne; at Barbareskerne have grebet til Vaaben mod det Engelske Flag, og at rimeligviis Russerne i dette Øieblik ere fordrevne fra Wallachiet.

Paa Syvøernes Republik hersker nu stor Mangel paa Levnetsmidler, som de hidtil have faaet fra deres nuværende Fiender: Tyrkerne. Paa alle Øerne findes kun 3 Russiske Krigsskibe og en Besætning af 2000 Mand. Den Russiske Sø- og Landmagt har for det meste trukket sig til Archipelagus.

Den største Deel af den Franske Armee, som har staaet i Egnen af Verona, er nu paa Marschen til Dalmatien, for igjennem Bosnien at marchere til Tyrkiet, hvor den skal være inden Maji Maaneds Udgang. Det hedder, at den skal bringes til 100,000 Mand.

De la Lande har ønsket i sit Testamente, at blive aabnet efter sin Død og hensat i det Naturhistoriske Museum. Men dette er ikke skeet. Han er bleven høitidelig begraven og en Deputation fra Nationalinstitutet fulgte ham. En Militair-Escorte bevidnede ham de Honeurs, der, som Medlem af Æreslegionen, tilkom ham.

D'Alemberts Brystbillede opsættes efter Keiser Napoleons Befaling i Nationalinstitutets Sal.

En vis Carl Seweloh tilbyder sig i et Tydsk Blad, at aabenbare en Første eller General et Middel til at gjøre Metal- eller Jerncanoner, i det Øieblik man forlader dem, ubrugbare for Fienden, og ved Tilbageerobringen at gjøre dem brugbare igjen, uden at de i mindste Maade beskadiges derved.

I Publicisten findes følgende Artikel, dateret Leipzig d. 25 Martii: Offentlige Blade have allerede meldt, at v. Bülow, Forfatter til Feldtoget i Aaret 1800 og 1805, som for dette Værk har været arresteret i Preussen, nogle Dage førend de Franskes Indrykkelse i Berlin, er ført til Colberg. Han har

i Januarii Maaned skrevet fra Colberg til een af sine Venner i Sachsen, at han kommer paa fri Fod igjen, og vender tilbage til Berlin. Men siden den Tid har man ikke havt nogen Efterretning om ham, og et almindeligt Rygte siger, at han er bleven udleveret til Russerne og sendt til Siberien. Kongen af Preussen har imidlertid befalet, at den mod Forlæggeren anlagte Sag skal hæves. Man erfarer, at Bogen er bleven forbuden i Rusland, og følgende Træk viser, hvilken Aand der hersker i dette Land, uagtet de Lovtaler, man læser i offentlige Bekjendtgjørelser. Boghandler Dienemann, i Penig, i Sachsen, har for nogle Aar siden anlagt en Boghandel i Petersborg, hvor han nød Beskyttelse hos de meest oplyste Personer ved Hoffet og hos Ministrene. I Høsten 1806 fik han Efterretning om, at man havde sendt ham fra Leipzig en Transport Bøger, hvoriblandt adskillige, som han ikke havde forlangt, og iblandt andre nogle Exemplarer af Feldttoget i Aaret 1805 af Bülow. Nogle Uger tilforn var denne Bog bleven forbuden i Petersborg. Dienemann, som holdt sig Forordningen efterrettelig, afleverede Facturaen over alle de Bøger, man havde sendt ham, til Censur-Commissionen i Petersborg, bad den at tilbageholde Exemplarerne af Bülows Bog, naar de ankom, og Dienemann modtog dem ikke selv i sin Boglade. Efter sin Ugers Forløb forkyndte man ham pludselig i Enden af November Maaned, at han om en Time skulde føres af Politiet ud af Petersborg, og at han ufortøvet skulde begive sig til de Svenske Grændser. Hverken Krigsministeren eller Politiemesteren, som havde givet denne Ordre, kunde bebreide ham nogen Forbrydelse. Forgjeves gjorde den Ulykkelige alle muelige Forestillinger; Ordren blev ligefuldt udført med yderste Strænghed; man forundte ham ikke engang saa megen Tid, at han kunde forsyne sig med de første Reisefornødenheder. Han blev, om Natten, ført 6 Mile bort fra Petersborg; nødsaget til at gaae over Newa, som endnu ikke var ganske tillagt, og udsat for at drukne, slap han med en svær Sygdom, som han ved en lignende Behandling atter faldt tilbage i; han rasede og tilbragte 14 Dage uden Pleie, uden Hjelp, og i en fortvivlet Tilstand. Hans stærke Natur seirede, og ankom, efter at han havde passeret den Finske Bugt i en stærk Storm, til Penig.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 56.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 25 April, 1807.

Om lovfældte Forfatteres Ansvarlighed.

I Juridisk Archiv No. 10. findes en grundig Undersøgelse om en Forfatters Ansvarlighed for et, i Medhold af Forordningen af 27 Septbr. 1799, af Politiemesteren approberet Skrivt, med Bemærkninger angaaende den nyeste mod Udgiveren af Dagen anlagte Justitssag. Forfatteren, Hr. Assessor Ørsted, søger her at godtgjøre, at Hof- og Stadsretten ikke har gjort sig skyldig i nogen Inconsequence, ved at frisinde Dagens Udgiver i Dommen af 19 Novbr. 1805, paa Grund af at det Blad, hvori den paaankede Artikel fandtes, var gjennemseet og til Trykken approberet af Politiemesteren, og derimod at dømme samme Udgiver d. 13 Dec. f. A. til at betale en Mulct af 300 Rdlr., uagtet det Nummer af Dagen, hvori Artiklen mod Kongen af Preussen fandtes, ligeledes var gjennemseet og approberet af Politiemesteren. Forfatteren anfører først 6 Argumenter, som kunne synes at tale for, at Politiemesterens Tilladelse til at lade trykke en lovfældt Forfatters Skrivt, aldeles ikke fritager denne for at svare til Skrivtets Indhold. Disse Argumenter ere: 1) at Forordningen af 27 Sept. 1799 ikke indeholder nogen udtrykkelig Forskrivt, som undtager en saadan lovfældt Forfatter fra at behandles efter de i Forordningen fremsatte Straffebud; 2) at Forordningens 20 §. ikke er skrevet i Faveur af saadanne Skribenter, men blot har Statens Betryggelse mod disse til Formaal; 3) at man, naar der skulde være Grund til en saadan Undtagelse, maatte forudsætte, at det var Mangel paa behørig Indsigt og Skjønsomhed angaaende hvad der er tilladt at bekjendtgjøre ved Trykken, der frembragte den lovbestemte Grændses Overskridelse, men (?) at der, naar Aarsagen ligger i det Forsæt at overtræde Loven, ikke er mindste Grund til at frisinde den, der har ladet noget lovstridigt trykke, fordi han har Politiemesterens Tilladelse dertil; 4) at man kan forudsætte, at den Garantie, Politiemesterens Censur giver mod Presselovens Overtrædelse, ikke behøver at være sat i Stedet for den sædvanlige, der grunder sig paa Skribenternes Ansvarlighed efter Straffelovene, men kan antages at være sat ved Siden af samme, for ved en dobbelt Kraft, at betrygge det Offentlige mod dem, der ved deres Handlinger

have lagt for Dagen, at den ene ei er tilstrækkelig til at holde dem inden Lovenes Skranker; 5) at det vilde være farligt om Handlinger, som Lovene udtrykkelig have erklæret for stridende imod Retfærdigheden og den offentlige Sikkerhed, ustraffet skulde kunne begaaes, fordi en Embedsmand, som det paalaae, forelobigen at undersøge denne Handling, havde overseet det Lovstridige deri; 6) at det vilde være en Urimelighed, om en Forfatter ved at overtræde Lovene kunde erhværve Fordele. — Disse Argumenter besvarer Forfatteren Punct for Punct meget skarpsindigen blandt andet med følgende Modgrunde: 1) at det i Dommen af 19 November 1805 ikke allene er viist, at Sagens Natur i Almindelighed hjemler den Forfatter, der har erholdt den authoriserede Censors Tilladelse, Ansvarløshed, men at endog Christian den Femtes Lov har erkjendt saadan Ansvarløshed for Skrivter, der have passeret den da for alle Skribenter anordnede Censur, og det ikke i Form af en indirecte Befaling, men ved en indirecte Forudsætning, altsaa som Noget, der følger af Sagens Natur; 2) at saavel vore egne som fremmede Forfattere have antaget som Axiom, at Censors Tilladelse til et Skrivts Trykning, fritager saavel Forfatter som Boghandler og Trykker; 3) at den lovfældte Forfattere paalagte Censur, skjønt i sig selv et Onde for dem, tillige maa medføre de Fordele, Indretningens Natur ikke allene medfører, men fordrer; 4) at om end Forbrydelsens Grovhed ophævede al Tvivl om at Fors. havde været sig det Lovstridige i Skrivtet bevidst, kunde han dog ikke kaldes til Ansvar førend dette Øvrigheds-Decret ved en Resolution eller en dertil anordnet Rettergang var underkjendt; 5) at et dobbelt Betryggelsesmiddel neppe er tænkeligt her, da det baade af Sagens

Natur og Forordningens Præmisser er klart, at Censur er et kraftigere Betryggelses-Middel mod Presseforbrydelser end Forfatterens Ansvarlighed; 6) at Lovgiveren ikke har tænkt sig, Øvrigheden skulde taale nogen lovstridig Yttring i et Skrivt, den har givet sin Approbation til; at om end en Forfatter ved Censors Mangel paa Aarvaagenhed havde faaet noget Lovstridigt trykt, var Tilfældet dog ei værre end om Domstolene havde frifundet et strafværdigt Skrivt; at endog det sidste var lettere at formode end det første, da Domstolene, hvor de finde den Tiltaltes Skyld tvivlsom, bør frikjende ham, Censor derimod, hvor han har Tvivl om en Yttrings Lovmæssighed, kan udslette eller foreslaae Fors. en passende Forandring; 7) at den specielle Censur, hvorunder lovfældte Forfattere staae, er endnu mere krænkende end den Censur alle Forfattere vare underkastede. — Derpaa vender Fors. sig til den sidst paaankede Artikel i Dagen, og viser, at hint Princip med de Indskrænkninger, hvorunder det i Dommen af 19 Dec. 1805 var antaget, ikke kunde komme dette Blads Udgiver tilgode. Hans Argumenter ere korteligen følgende: 1) at foranførte Dom allerede har undtaget de Tilfælde, hvor det Strafværdige egentligen bestaaer i Fremforelsen af et urigtigt Factum, da en Forfatter ved at udgive det for Sandhed, som ikke er det, har erhvervet sig Censors Approbation, maa antages at have tilsneget sig samme, og altsaa, efter alle Rets Regler, ei kan nyde godt deraf; 2) at Forfatteren her kan kjendes skyldig, uden at Handlingen af den Øvrighed, der tillod Skrivtets Bekjendtgjørelse, derved underkjendes, thi Tilladelsen grundede sig paa den Betingelse: at det Foredragne var overeensstemmende med Sandheden; 3) at i modsat Fald, Forfatteren intet factisk kunde faae trykt, førend han for

Censor juridisk havde bevist dets Rigtighed, og at derved Forfatteren ingen Tjeneste vistes; 4) at den paaankede fornærmelige Yttring om den Preussiske Regjering ikke var fremsat i Udgiverens eget Navn, men blot som yttret af en fremmed Monark og taget af private Breve; 5) at Politiemesteren altsaa maa antages at have forudsat, at Udgiveren var i Besiddelse af Breve, der stadfæstede Sandheden af denne Efterretning eller i det mindste indeholdt samme; 6) at Udgiveren, efter Opfordring ikke oplyste det, og Retten altsaa maatte antage Efterretningen for opdigtet; 7) at Politiemesteren vel er berettiget, men ikke pligtig til at fordre Hjemmel for enhver Hjemmel behøvende Artikel, hvilket desuden ved et Blad som Dagen vilde blive et saare vidtløftigt og møisommeligt Arbeide.

Det være langtfra, at Anmelderen heraf vil indlade sig paa at kuldkaste en eneste af de Meninger, een af vore første Tænkere her har fremsat, eller vove at bedømme en Dom, Landets høieste Domstoel har afsagt. Det være ham kun blot tilladt, at fremsætte her sine individuelle Tanker om lovfældte Forfatteres Straffældighed, efter vore Love, i Almindelighed, uden mindste Hensyn til foranførte Sag.

Hr. Assessor Ørsted antager selv i sin ovennævnte Undersøgelse, at Trykkeanordningen hjemler en lovfældt Forfatter, der har erhvervet sig den anordnede Approbation, Ansvarløshed, men undtager kun de Tilfælde, hvor det Strafværdige ligger i et fremført Factum. Mod denne Mening kan der efter mit Skjønnende indvendes Adskilligt. Skal Censur betragtes her som et Baand, der betager den

lovfældte Forfatter sin litteraire Myndighed, saa kan man billigen spørge: om han, efter ovennævnte Princip da staaer mere til Troende i det han fremfører som Factum i andres Navn end i det, han fremfører som Mening i sit eget Navn? Indvender man "at det vilde blive for vidtløftigt, at kræve Hjemmel af ham for Facta; at Øvrigheden er beføiet til at forudsætte, at hans Yttring er overeensstemmende med Sandheden, og at den paa hans eget Ansvar kan lade det komme i Omløb", saa kan man jo her atter spørge: bør man forudsætte sligt hos en under Censur staaende Forfatter? kan man regne paa "eget Ansvar" hos en Skribent, hvis litteraire Arbeider staae under Øvrighedens Formynderskab? Staaer det ikke i dennes Magt, at gjøre alt Ansvar tilligemed Forbrydelsen umuelig? Udøvelsen af de Pligter, den censurbundne Forf., som Skribent skylder Staten, beroe ikke paa hans fri Villie, men paa hans Formynder (Øvrigheden). Kan det ikke regnes ham tilgode, at han efterlever Trykkeloven, saa kan det maaskee heller ikke regnes ham til Onde, at han overtræder den, thi i begge Tilfælde handler han jo under Formynderskab. Bør det, der gjelder om Meninger ikke ogsaa gjelde om Facta? Kan den lovfældte Forfatter ikke sige: "ligesaa vel som "man ikke vil forudsætte at mine fremførte "Meninger ere overeensstemmende med Sand"hed, bør man heller ikke forudsætte at mine "fremførte Facta er det; jeg ønsker ligesaalidet at være myndig eller troet i den sidste "Henseende som i den første." Kan han, naar han, efter at hans Skrivt har undergaaet Censur, straffes, ikke beraabe sig paa, at han havde udeladt det uhjemlede Factum, saafremt man havde fordret hans Hjemmel for Publicationen, istedet for at man fordrede den efter

Publicationen? Kan det overalt vel komme i Betragtning her, enten han kan opvise sin Hjemmel eller ei? Man kan neppe antage, at Forfatteren bør frifindes naar han fremfører fornærmelige Meninger, og straffes naar han fremfører fornærmelige Facta, uden at kunne opvise sin Hjemmel; thi enten bør han i begge Tilfælde straffes eller i begge Tilfælde frifindes. En Middelting lader sig her ikke tænke.

Kundgjørelse.

Den i Justitssagen imod mig affagte Commissions-Dom, hvis Slutning, ifølge Indsendelse fra Proc. Bierring i Bladet Kjøbenhavns Skilderie er leveret, indstævner jeg naturligviis for Høiesteret til Underkjændelse og Tilsidesættelse. Men skal tillige saasnart muligt for mine Medborgere fremlægge denne Dom med Anmærkninger, der oplyse, hvor ugrundet den efter min Formening er. Jeg har imidlertid allerede offentliggjort en foreløbende kort Efterretning om bemeldte Sag.

Den 22 April 1807.

J. Kragh Høst,
Assessor i den Kongelige Lands-Over- samt Hof- og Stadsret.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Betragtning af Staden Flensborgs store udenlandske Handelsforbindelser, er den derværende i Skibs-, Handels- og Vexelforretninger erfarne Borger Röncke bleven ansat som eedsvoren Translateur.

Ligesom der ved Cancelliebygningen, til Betryggelse i Ildsvaader, for nogle Aar siden er bleven opført nogle stærke, med Jerndøre forsynede Mure, saaledes skal der nu ogsaa opføres en lig-

nende Muur paa Børsen. Den skal skille den Side, hvor Speciebanquen findes, fra den øvrige Deel af Børsen. Snedkernes Meubelmagazin er imidlertid henflyttet til den anden Ende af Børsen.

Skipper-Enken Madam Maibøll i Sønderborg har to Gange fristet den haarde Skjebne, at blive Enke paa en høist sørgelig Maade. Hendes første Mand blev af en stærk Søstyrtning kastet overbord paa et Skib, som han skulde føre fra Vestindien til Europa, og hendes anden Mand blev i forrige Aar, paa en Reise fra Kiel til Sønderborg tilligemed sin Matros, myrdet af en Passageer, paa den Jagt han førte, og som siden strandede ved den Angelske Kyst. I Betragtning heraf er benævnte Enke bevilget en allerhøieste Concession, at begjere og samle milde Gaver og Understøttelse i de fleste Stæder af Hertugdømmene. — Man bør haabe, at ogsaa formuende Folk, saavel i Kjøbstæderne som paa Landet, i Dannemark og i Norge, ved denne Leilighed ville aflægge Prøver paa deres sædvanlige Gavmildhed.

Det er 45,000, ikke 44,000 Rdlr. at Gaarden No. 57 i store Kongensgade ved sidste Auction er bleven solgt for til Hr. Justitsraad Scharffenberg. — Brødrene Henriques have kjøbt Gaarden No. 19 paa store Kjøbmagergade af Hr. Secretair Hahn for 24,000 Rdlr. — Det Ørholmske Interessentskab har afkjøbt Fru Helmig Gaarden No. 57 paa Amagertorv for 31,000 Rdlr.

I disse Dage arresteredes her i Staden en Person, der har givet sig ud for at være en Greve, hvilket Foregivende skal være falskt.

I dette Quartal have 16 Candidater meldt sig til Latinsk Juridisk Examen. 4 af samme vendte ved den skrivtlige Udarbeidelse tilbage igjen. Af de 12, som indstillede sig til mundtlig Prøve, erholdt 8 den første og 4 den anden Caracteer.

I det haarde Sneefogsveir i forrige Fredagsaftes, væltede en Bonde fra Slætten, i Lumby Gyde, og fandtes der død under en Vogn i en vandfyldt Grøvt. — Det samme haarde Veir — meldes fra Odensee — bragte ogsaa i Canalen overordentlig høit Vand, som atter har gjort en deel Skade paa Dæmningerne. Fra Søen vil spørges megen Skade. Nogle Dage i Forveien havde man med sydlig Vind saa fuldkommen Sommer, at Frøerne hørtes.

Efter Lootsers Udsagn er en Dansk Brig seet d. 18 d. M. ind i Elben, og allerede ankommen til Glückstadt. — Det Bergenske Skib de enige Brødre, Capit. Delange, er paa Reisen til Spanien f. M. forlist med en Ladning Nørske Producter, ved Forbjerget Grinez, og Mandskabet er, paa 2 Matroser nær, omkommet. Et andet Norsk Skib, Anne & Marie, Capit. Olsen, har paa Reisen til Nantes havt samme Skjebne.

Hr. Assessor Ørsteds Svar paa Hr. Etatsraad Schlegels Antieritik er blevet saa vidtløftigt, at han har besluttet at lade det indrykke i Juridisk Archiv No. 11, som udkommer med det første.

Til og fra Lübeck ere i afvigte Aar ialt indkomne og udgaaede 181 Skibe fra Fyenske Havne.

Til Hovedstaden er ankommen: Den Svenske Hof-Kantzler Grev v. Løwenhielm fra Slesvig (logerer hos Rau & Schmetzer); Preussisk Officier v Witzendorff fra Malmøe, Justitsraad Esrup, Kjøbmand Weche og Fuldmægtig Skau fra Helsingøer, Postmester Mørck fra Frederikborg (logere hos Moller); Kjøbmand Brenschedt, Passavant, Nibeith og Tand-Doctor Serri fra Memel, Kjøbmand Klempoeo fra Lübeck (logere hos Løbel); Ingenieur Lieut. v. Beichmann fra Christiania (logerer hos Sorterup); Kjøbmand P. Figenskov fra Flensborg. — Afreist: Baron v. Morgenstierne og Hr. Thyholm til Moss, Kjøbmand Passavant og Brenschedt til Hamborg, Doctor Ewald og Pastor Wedel til Svendborg, Geheimeraadinde v. Juul til Fyen, Cancellieraad Friis til Helsingøer, og Student Jordan til Bergen.

Priiscourant over de Varer, som solgtes d. 8, 9, 10 og 13de April d. A. i det Asiatiske Compagnies Huus.*) Af Skibet Prindsesse Louisa Augusta's Ladning: Gallanga, i Sække, a 4 Pd. Thara, Pundet $8\frac{1}{2}$ a $9\frac{3}{4}$ ß.; Sago, div. Thara, Pd. $10\frac{1}{4}$ a $10\frac{3}{4}$ ß.; Bohe, a 80 Pd. Thara, Pd. $22\frac{1}{2}$ a $23\frac{1}{2}$ ß.; Dito, a 40 Pd. Thara, Pd. $23\frac{1}{2}$ a 24 ß.; Congo, a 22 Pd. Thara, Pd. 60 a 62 ß.; Kampoy, a 20 Pd. Thara, Pd. 72 a $80\frac{1}{2}$ ß.; Dito, a 34 Pd. Netto, $75\frac{1}{2}$ a 80 ß.; Dito, a 26 Pd. Netto, Pd. 83 a 85 ß.; Dito, a 12 Pd. Netto, Pd. 73 a $76\frac{1}{2}$ ß.; Dito, a 11 Pd. Netto, Pd. $75\frac{1}{2}$ a $76\frac{1}{2}$ ß. — Af Skibet Norges Ladning:

*) Da de i No. 54 anførte Priser vare udskrevne af et Catalog, hvori de, som man siden erfarede, ikke alle vare saa ganske nøie optegnede, saa leveres de her paa ny, men fuldstændigere og saaledes, at Anmelderen indestaaer for deres Rigtighed.

Congo, 20 a 22 Pd. Thara, Pd. 60 ß. — Af Skibet Arveprindsens Ladning: Congo, 20 a 22 Pd. Thara, Pd. 60 ß. — Af Skibet Prindsesse Louisa Augusta's Ladning: Ziou Zioun, a 22 Pd. Thara, Pd. 1 Rdlr.; Dito, a 28 Pd. Netto, Pd. 1 Rd. 8 ß. a 1 Rd. 26 ß.; Patri Ziou Zioun, a 12 Pd. Netto, Pd. 1 Rdl. 48 ß.; Dito, a 6 Pd. Netto, Pd. 1 Rd. 51 ß. a 1 Rdl. 54 ß.; Dito i Daaser, a 2 Pd., Daasen 3 Rd. 32 ß.; Pecco, a 20 Pd. Thara, Pd. 1 Rdlr. 32 ß. a 1 Rdlr. 43 ß.; Dito, a 11 Pd. Netto, Pd. 2 Rd. 3 ß. a 2 Rd. 15 ß.; Dito i Daaser, a 2 Pd, Daasen 3 Rd. 73 ß. a 4 Rd. 14 ß.; Thunkay, a 80 Pd. Thara, Pd. 70 a 75 ß.; Haysanskind, a 18 Pd. Thara, Pd. 88 a 94 ß.; Haysan, a 17 Pd. Thara, Pd. 1 Rd. 58 ß. a 1 Rd. 61 ß.; Dito, a 19 Pd. Thara, Pd. 1 Rd. 62 ß. a 1 Rd. 66 ß.; Dito i Daaser, a 2 Pd., Daasen 3 Rd. 51 ß. a 3 Rdl. 94 ß.; Tchye, a 11 Pd. Netto, Pd. 2 Rdlr. 34 ß. a 2 Rd. 50 ß.; Dito i Daaser, a 2 Pd., Daasen 5 Rdlr. 20 ß; Dito i dito, a 1 Pd., Daasen 4 Rdlr. a 4 Rdlr. 12 ß.; Soulong, a 9 Pd. Netto, Pd. 2 Rdlr. 64 ß. a 2 Rdlr. 72 ß.; Dito i Daaser, a 1 Pd., Daasen 3 Rdl. 44 ß. a 4 Rdlr. — Af Skibet Norges Ladning: Pecco, 20 a 22 Pd. Thara, Pd. 1 Rdlr. 32 ß.; Pecco & Patri Ziou Zioun i Daaser, a 2 Pd., Daasen 3 Rd 48 ß. a 3 Rdlr. 49 ß. — Af Skibet Arveprindsens Ladning: Kampoy, a 20 Pd. Thara, Pd. 72 ß.; Ziou Zioun, a 20 Pd. Thara, Pd. 1 Rdl. a 1 Rdlr. 1 ß.; Patri Ziou Zioun, a 12 Pd. Netto, Pd. 1 Rdlr. 48 ß.; Dito i Daaser, a 2 Pd., Daasen 3 Rdlr. 1 ß.; Pecco, a 20 Pd. Thara, Pd. 1 Rdlr. 32 ß. Af disse Varer betales aparte 2 pC. Told og 1 pro Mille Fattigpenge.

Udenlandske Efterretninger.

Tyrkerne begynde nu efterhaanden ganske at aflægge deres tyrkiske Natur, og synes med Europæernes Krigsmanoeuvres ogsaa at antage noget af deres Civilisation. Storherren har nyligen skjenket den Græske Patriarch*), som i Spidsen for 3000 M. af sin Nation, endog selv arbeider med paa Batterierne ved Seraillet, en Pelts, hvilket er en Ære, som endnu aldrig bevidnedes nogen Græsk Patriarch. Seraillet, i hvis Audiencesal ellers ingen kom, uden Ambassadeurer, staaer nu aabent for Arbeidsfolk og Franskmænd.

En stor Deel af Fæstningen Cosel, som har 1250 Indb. og under Friedrich II. blev saa stærkt befæstet, skal være forvandlet til en Steenhob. Man belaver sig paa at skyde Bresche, og venter kun paa 36pundiger.

*) Han er den første blandt den Græske Kirkes Patriarcher i Orienten, og har Rang med en Pascha af 2 Hestehaler. Patriarchatet sælges af Storherren til den Høistbydende.

Blandt de Gaver der ere indkomne til Understøttelse for den ulykkelige Stad Leyden, findes en, som er særdeles mærkværdig. Boussing, Præst ved den reformeerte Kirke i Gouda, som i Revolutionen 1795 blev fordreven fra sit Fædreneland, og berøvet hvert Middel til sit Ophold, en Mand af Talenter og fordeelagtig bekjendt af sine poetiske Værker, har sendt Staden Leyden en Guldmedaille, han i sin Ungdom havde vundet, og det eneste Udmærkelsestegn, som hine ulykkelige Tider have tilladt ham at opbevare for Efterverdenen. Han føiede til denne Medaille en saakaldt Lierzang, (det vil sige Stanzer), som havde Hensyn til Leydens ulykkelige Skjebne, hvilke med det første ville blive bekjendtgjorte.

De til den Bayerske Krone hørende Regalier, som ere forfærdigede af en Konstner i Paris, ere blevne sat offentligen til Skue i München. De skulle bruges ved Kongen af Bayerns forestaaende Kroning. Alle, som have seet dem, forsikkre, at de ere sande Mesterstykker. Man beundrer især en fortræffelig Krone, prydet med udmærket skjønne Perler, og et Diadem, bedækket med Diamanter. Kaarden, Scepteret 2c. ere især ganske fortræffelig udarbeidede.

Ved Bayonne kantrede d. 5te f. M. en Chaloupe med 7 Mennesker, hvoraf de 6, som alle vare Familiefædre, druknede, og den syvende døde en Time efter at han med største Anstrængelse var svømmet i Land.

Den Engelske Marine tæller nu 1 Admiral over Flaaden, 20 Admiraler af det røde Flag, 14 af det hvide og 17 af det blaa, 17 Viceadmiraler af det røde, 15 af det hvide, 25 af det blaa, 11 Contreadmiraler af det røde, 19 af det hvide og 20 af det blaa Flag, 693 Postcapitainer, 501 Commandeurer og 2718 Lieutenanter.

I Frankrige har en Artillerieofficier opgivet Midler til at formindske eller ganske at bortrydde den med Krudtfabricationen forbundne Fare.

En Sachsisk Meteorolog giver Haab om en meget varm Sommer, og en bedre Høst end man efter al Sandsynlighed skulde troe. Især ville Sommerfrugterne lykkes godt, og uagtet der er megen Torden i Luften vil den dog sjelden komme til Udbrud.

Ved Høitidelighederne i Anledning af Kong Josephs Fødselsdag har Magistraten i Neapel udstyret 80 fattige Pigebørn. Disse bleve kjørte paa fire Vogne med 12 Stude, under Bedækning af Cavallerie, igjennem de fornemste Gader. Om Aftenen var hele Staden illumineret. Der opførtes en Opera under Titel af: Overgangen over St. Bernhard. Dagen i Forveien havde 4000 Mand Fransk Militair fri Adgang til Hoftheatret.

I du Tarn-Departement i Frankrige er en Criminaldommer bleven dømt til et Aars Fængsel, fordi han af Syndere har taget Betaling for Sjelemesser, som han paatog sig at lade læse for dem, og i dets Sted puttede Pengene i sin egen Lomme.

Serviernes Høvedsmand, Georg Petrowitz, eller Czerny Georg, kom nylig tilbage til Belgrad, og befalede, ikke at indlade nogen. D. 7de lod han den forrige Pascha af Belgrad vide, at han med sine Folk kunde forlade Fæstningen. Denne fandt sig beredvillig dertil, men yttrede kun Frygt for, at møde Ubehageligheder ved Grændserne. Den Serviske Høvedsmand forsikkrede ham paa det Helligste, at intet skulde lægges ham i Veien, og gav ham endog en Servisk Bedækning af 500 Mand. Men neppe var den troskyldige Pascha kommen med sine levnede 270 Tyrker, der vare ubevæbnede, forbi Belgrad, førend Bedækningen nedsablede disse. Paschaen, som tilligemed sine 6 Betjente var bevæbnet, huggede sig igjennem og forsvarede sig i to Timer i en Grøvt, men havde tilsidst samme Skjebne som Tyrkerne, efterat de havde nedlagt 12 Servier. De 8de skulde de i Belgrad tilbageblevne 30 til 40 Tyrker myrdes, men flygtede ind i et Huus. Den Serviske Tiger lod sætte Ild paa det, og da man spurgte ham: hvad der skulde blive af de Myrdedes Qvinder og Døttre? svarede han: de skulle sulte ihjel! Men han antog dog en Menneskevens Raad, at sælge dem i det Østerrigske, hvor allerede 32 af dem ere ankomne. De sælges for 5 til 6 Pjastre Stykket, men see ud som sande Skeletter.

Marchal Mortier, som d. 15 d. M. havde concentreret endeel af sin Magt ved Paswalk, for at angribe de Svenskes Centrum i Masse, lod d. 16de borttage Bellingen. De Franske, som maatte passere et moradsigt Land, forfulgte de Svenske, der værgede sig tappert, og fyrede med 10 Artille-

riestykker. Forfulgte med Kaarden i Haanden bleve de omsider nødsagede til at trække sig i Norden tilbage over Peenebroen, og havde denne Dag mistet 600 Fanger, foruden Døde og Saarede. Marschal Mortier rykkede derpaa frem mod Flanken, som han omringede; en til Ueckermünde detacheret Brigade tog 2 Canoner og 500 Fanger; en anden til Demmin detacheret Colonne tog 2 Artilleriestykker og 100 Mand. De Svenske ere drevne aldeles tilbage over Peene, og de Franske have besat Demmin. Uagtet Veiret hele d. 16 var skrækkeligt, tilbagelagde de Franske dog 18 Franske Mile, og fegtede hele Veien. I Anclam have de fundet en smuk Flottille, Korn- og Meelmagaziner. De Svenske have 8 Canoneerchalouper og forskjellige Transportskibe i Haff, der have Modvind og som af Mangel paa Levnedsmiddel nok blive nødsagede til at overgive sig.

Mammelukkerne have mistet deres Chef Elfi-Bey, der efter Ægyptens Rømning havde begivet sig til London. Han var Engelænderne meget hengiven.

Een af Danzigs Forstæder og Fortet Cygamsborg vare allerede besatte d. 5 f. M.

I Paris er ankommen nogle og 20 større og mindre Søiler, deels af Marmor, deels af Granit, efter Sigende, Levninger af Ramulus's gamle Tempel i Calabrien.

Den Franske Keiser ventedes d. 1 April til Elbingen.

D. 6 April holdte de i Paris forsamlede Jødiske Deputerede deres sidste Forsamling.

En Samling af 3 til 400 Manuskripter, fra Bibliotheket i Wolfenbüttel, er ankommen til Paris. Man paastaaer, at der er ankommen langt flere end man i Begyndelsen forlangte, fordi adskillige vare indbundne i eet Bind.

Det Engelske Linieskibe Ajax paa 74 Canoner, som hører til den ved Tenedos stationerede Flaade, er opbrændt.

Præfecten for Seinedepartementet opfordrer i et Arrêté alle Conscriberede af Aaret 1808 at indfinde sig inden d. 10 Maji i Municipalitetens Hovedstæd i hvert District, for der at lade sig indskrive. Alle, som ere fødte fra 1 Jan. 1788 indtil d. 31 Dec. s. A. inclusive udgjøre en Deel af Conscriptionen.

Hr. Desarttes, General-Inspecteur over alle militair Hospitaler, har faaet Ordre at begive sig til Storarmeens Hovedqvarteer.

Det hedder at 25,000 Mand Spaniere med det første skulle forene sig med de Franske Tropper i det Venetianske. 13000 deraf skulle gaae igjennem Perpignan og 12000 igjennem Bayonne.

De Forstærkningstropper, som drage igjennem Frankfurt til den Franske Storarmee, ere saa betydelige, at der paa en eneste Dag ankom 300 Officierer fra Militairskolerne og 8000 Mand Tropper.

Det i Paris nedsatte Sanhedrin omtales nu i offentlige Blade saa ofte, at det neppe kan være Læseren uinteressant, at finde her en kort Efterretning om det egentlige Sanhedrin i Oldtiden. Ordet har sin Oprindelse af det Græske συνεδριον, som betegner et siddende Raad eller og en Raadsforsamling. Det var blandt de gamle Israeliter den høieste Ret i Landet, og sammenlignes med det Engelske Parlament. Det havde Opsigt over Religionsanliggenderne, indsatte Konger førend Kongedømmet endnu var arveligt, dømte i alle politiske, religieuse og borgerlige Sager, kort, det var det høieste lovgivende og fuldbyrdende Collegium. Det reiste til visse Tider omkring i Landet, undersøgte Undertribunalernes Handlinger, og indsatte nye Dommere og Øvrigheder. Ingen Ypperstepræst eller heel Stamme kunde domfældes uden for dette Tribunal. De af Gud befalede Krige kunde Kongen vel begynde paa egen Haand, men ingen anden Krig turde han begynde eller opbyde Folket til, uden Sanhedrins Samtykke. Alle dets Domme var inappellabel. Imidlertid var det dog yderst forsigtigt i at dømme nogen fra Livet; og der forløb endog hele Rækker af Aar, hvori det ikke afsagde nogen Dødsdom. De Lærde ere uenige om den Tidspunct, da denne Ret tog sin Begyndelse. Nogle paastaae, at den allerede begyndte under Moses, andre, at den først anordnedes i det forjettede Land, og atter andre, at der, saa længe det første Tempel stod, ikke gaves noget Sanhedrin, men at det først blev indført ved Jødernes Tilbagekomst fra Babel. Det bestod af 70 Medlemmer. Ypperstepræsten havde Forsædet; Bisidderne bestode for det meste af Præster og Leviter.

Moniteuren indeholder Texten af det store Sandhedrins endelige Beslutning. Den er foruden Indledningen, hvori almindelige Grundsætninger fremsættes, deelt i 9 Artikler, hvis Resultater ere korteligen følgende: at ingen Israelit i alle Stater, hvor [illegible]leerkonerie er forbudet, maa tage en anden Kone [illegible]længe den første endnu er i Live, eller saalænge han ikke lovlig er skilt fra hende; at Ægteskabsskilsmisser ikke kunne fuldbyrdes førend Domstolen har afsagt en definitiv Dom, og at ingen Rabbiner tør være behjelpelig ved nogen Skilsmisse, førend Civilkjendelsen, der bestemmer den, i tilbørlig Form forelægges ham; at den Rabbiner, som handler herimod, skal ansees uværdig til denne Forretning i Fremtiden; at intet Ægteskab er gyldigt, naar Contracten ikke er sluttet hos den civile Øvrighed; at det er en religieus Pligt, i Fremtiden at betragte de Ægteskaber, der ere saaledes sluttede, som borgerlig gyldige; at det derfor forbydes enhver Rabbiner og enhver anden Person, at tillade Præsten at forrette de religieuse Ceremonier, førend den civile Øvrigheds Tilladelse forevises; at Ægteskaber, der, overeensstemmende med Civilcodexen, ere sluttede mellem Israeliter og Christne, ere borgerligen forbindende og gyldige, og at de, uagtet den religieuse Act ikke kan iagttages derved, dog ikke drage noget Anathem (Bandlysning) efter sig; at Israeliterne i alle Henseender skulle betragte Individuerne af den Nation, der erkjender Gud, og blandt hvilken de nyde Beskyttelse og Gavn, som deres Brødre; at alle Israeliter, fødte og opdragne i Frankrige og Kongeriget Italien, ere efter Religionen forbunden til at betragte dem som deres Fædreneland; at de, saalænge de staae i militair Tjeneste, ere fritagne for alle de Religionsforskrivter, der ikke kunne bestaae dermed; at de skulle lægge sig efter Agerdyrkning, Konster og Haandværker, og opmuntre deres Ungdom dertil; at Ordet Nescheck*), som urigtig forklares med Ager, ikke i det Hebraiske betegner andet end bestemte Renter; at det derfor paalægges alle Israeliter, især i Frankrige og Kongeriget Italien, som Religionsbud, ikke at tage noget Slags Renter af deres Troesbekjendere i de Tilfælde, hvor det gjelder om, pligtmæssigen at hjelpe en Familiefader i en trængende Nød; at lovbestemte Renter kun ere tilladte at tages af Troesforvandte i Tilfælde af Handelsspeculationer, der medføre Risico for Laaneren, eller Fordele for den Laanende; at Skrivtens Tilladelse at tage Renter af fremmede Nationer, ikkun kan strække sig til de fremmede Nationer, man staaer i Handelen med og Israeliterne selv laane hos, hvilket grunder sig paa en gjensidig naturlig Ret; at Ordet Nochri kun er anvendeligt paa fremmede Nationer, ikke paa de Medborgere, Israeliterne betragte som Brødre; at der, i Henseende til Laan, altsaa i Fremtiden ikke skal gjøres Forskjel mellem Medborgere og Medtroende; at Ager er udtrykkelig forbuden, ikke allene imellem Hebræer og Hebræer, og imellem Hebræere og Medborgere af en anden Religion, men ogsaa i Henseende til Fremmede af hver anden Nation. Tilsidst befaler Sanhedrinet alle Rabbinere i deres Prækener og Underviisninger ikke at efterlade noget, som hos deres Troesbekjendere kan befæste de Grundsætninger denne Decision indeholder.

*) Det rimeligste er, at Nescheck betegner Renter, som afdrages forud, i Modsætning af Tarbit, som betegner Renter, der betales siden efter. Det er her ikke Stedet at fremføre Beviser, men for Sagkyndige vil dette Vink allerede være nok.

Staden Leipzig betaler nu til Frankrige 7 Millioner for de resterende Reqvisitioner, Seqvestrationens Ophævelse og Handelens Frihed. En deel af de Capitaler, der udkræves hertil, maa Varenes Eiere forestrække ved et tvunget Laan, mod Stadens sikkre Hypothek og 5 PC. Renter; de der bosatte Eiere maa erlægge 20 PC. af Beløbet i 3 Terminer (hver 3die Maaned), og udenlandske Eiere 40 PC. I Anledning af de sidstes Forestilling har Raadet erklæret d. 15 d. M. at indenbyes Eiere, som med deres Underskrivt have forpligtet sig til at erlægge dette Laan, have faaet deres Varer frigivne; at udenlandske Eiere, der have erklæret sig villige til Forslagets Antagelse, mod at stille Borgen, ligeledes kunne faae deres Varer frigivne, men at de Varer, der tilhøre udenlandske Eiere, der endnu ikke have erklæret sig villige hertil, forblive under Beslag.

Allerede d. 16 f. M. vare Polske og Sachsiske Tropper trængte ind i Forstæderne af Danzig og havde indtil d. 18de Skarmydsler med Preusserne. D. 23 var der stærk Brand i Danzig. Langs med Oder arbeides stærkt paa Broskandser; især opkastes stærke Forskandsninger ved Schwedt (i Uckermark, 12 Mile fra Berlin).

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 57.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 28 April, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Frederiksborg Slotshauge.

Den nyere Engelske Smag er endnu ikke bleven indført her. Alting har beholdt sin gamle og stive, men tillige ærværdige og til Bygningen saa ganske passende Form. Snorlige Alleer, med Buxbom paa begge Sider, stive Rabatter og Blomsterbede, Træer, udskaarne i alle Slags Figurer, findes her i Mængde; ja det Konstige eller rettere Konstlede var endog drevet saavidt, at man i gamle Dage fandt her det Kongelige Chifre med Krone over af Græs og Buxbom. Frederik den Fjerde har især anvendt meget paa denne Hauges Forskjønnelse.

Reisende, som kun reise for at skrive Reiser, ligne Bien, der ikke flyver fra Blomst til Blomst, uden med Renters Renter at faae sin Uleilighed betalt. Den gode Yorik har opregnet en heel Mængde Reisende, men dette Slags har han — al hans Vid og Skarpsindighed ufortalt — dog forbigaaet, endskjønt dets Tal vist ikke er ubetydeligt. Især har man i de nyere Tider, som hele Verden veed, seet en Nicolai gjøre en Reise igjennem Tydskland, for siden at kunne berige den læsende Verden med 12 tykke Octaver, og en Kotzebue reise til Paris, Neapel og Rom — næsten havde jeg sagt Siberien og Kamschatka, dersom man ikke vidste at Keiser Paul havde paalagt ham at gjøre denne Tour — blot for siden at kunne udgive den i Trykken. Jeg hørte langtfra ikke til dette Slags Reisende, men, uden just som Bien at flyve fra Blomst til Blomst i den egennyttige Hensigt, at suge Honning deraf, søgte jeg dog, saa godt jeg kunde, at betragte de Gjenstande, jeg stødte paa, med et opmærksomt Øie, og uddrage saa meget Lærerigt deraf som mueligt.

Frederiksborg Slotshauge er just ikke noget Sted, som der lader sig sige meget om. Endog den meest phantasierige Digter vilde det koste Umage at digte et Riimbrev om den. Fordybet i Tanker sad jeg paa en Bænk og grundede paa, hvad der egentlig lader sig sige om denne Hauge, da Gjengangerens Gjengang i Søndermarken just faldt mig ind. Dette ledte mig paa den Idee, at anstille efterfølgen-

de Sammenligning imellem den nyere og ældre Smag i Haugeanlæg og Digtekonsten. Man maa ikke finde det besynderligt, at jeg sætter to saa forskjellige Gjenstande i Parallel sammen. Vor ældre Digtekonst og vor ældre Haugekonst, vor nyere Digtekonst og vor nyere Haugekonst, have i visse Henseender virkelig stor Lighed med hinanden.

I Engelland ere Konstnerne temmelig uenige om det Skjønne i Haugeanlæg. Gelpin, som ved sine Reiser igjennem forskjellige Egne af Engelland og Scotland søgte efter Regler, at forene det Romantiske med det Maleriske, har forledet Knight, Price og andre til den Paastand, at al Konst bør være fordømt fra Haugeanlæg. Kun det Pittoresque i Salvator Rosa's Landskaber erkjende de for den sande Natur i Haugekonsten, og de af Bridgewater og Browne opgivne og siden mere uddannede Regler for Haugeanlæg, have de forkastet som slavisk Baand paa Konsten. Den nu levende store Havekonstner Repton forfegter imidlertid med Grund den Mening, at kun Foreningen af Natur og Konst kan frembringe et fuldkomment Haugeanlæg.

Som det gaaer med Haugekonsten, saaledes gaaer det nu med Digtekonsten. Det ene Partie vil fordømme al Konst fra Poesien, paastaaende, at man ikke bør grave Mælarer, ikke plante Graner paa Fjeldets Top, ikke udhugge Grotter, ikke fremtrylle Fosser, ikke bygge Norske Huse paa Sjællandsk Bund, kort sagt, det vil, at Alting skal være Naturens og intet Konstens Værk. Stolende paa Konstens Tryllekraft paastaaer derimod det andet Partie, at Alting gjerne kan være gravet, bygget og plantet, naar det kun er smukt lige og regelret, afpælet efter Konstens og Konstgartneres Forskrivter.

Hvo indseer ikke her ved første Diekast, at ingen af Parterne har i alle Henseender Ret? Hvad er den raa, udannede Natur, naar ikke Konsten rækker den sin Haand? Hvad er den livløse, til slaviske Regler bundne Konst, naar ikke en ædlere og høiere Natur besjeler den? Begge bør følge sammen Haand i Haand, naar Konst skal forvandles til Natur.

At skuffes har fra de ældste Tider af været Menneskenes Lod; paa deres Lettroenhed byggede man som paa en urokkelig Steengrund. Alting gaaer ud paa at blænde dem. Deres ældste Klerke udtænkte Djevler, Hexer og Gjenfærd, for deslettere at lede dem i Deiebaandet, og endnu i dette Dieblik betragtes Menneskeheden som en Umyndig, der bestandig maa ledes, skuffes og skræmmes for at være et lydigt Barn. Hvad er i Grunden vor nyere Haugekonst og tildeels vor Poesie andet end et Blændeværk, beregnet efter den menneskelige Aands Svaghed, Indskrænkethed og Troskyldighed? Disse fremkonstlede Grotter, Vandfald og Fosser ere de vel andet end en Satire over den sande Natur? Blændeværket er endog stundom saa grovt, at det meest ubevante Die strax maa opdage det. Vi træde ind i en skummel Eremitbolig, og en graaeskjægget Eneboer reiser sig op; vi studse i Begyndelsen, men finde efter nogle Dieblikkes Samling, at den graaskjæggede Mand ikke er andet end en udstoppet Figur, og lee nu hjerteligen over vor egen Enfoldighed. Beklagelige Troskyldighed!

Vore Dages Poesie er ligesom vore Dages Hauger. Usle malede Fjellehytter sælger man os for græske Templer, og fremkonstlede Springvande for Norske Fosser. Vi beundre denne elendige Forblindelse saalænge vi ikke selv have skuet ind i Naturens Helligdom; saalænge vi ikke have seet Originalerne til disse

Copier. Men vi maae harmes over vor Lettroenhed, naar Sløret bortdrages fra vore Øine.

Istedetfor Eremitboliger med graaskjæggede Mænd, som vor Søndermark og andre Engelske Haugeanlæg ere prydede med, betjene Poeterne sig af Hexer, Trolde og Aander. De tage den menneskelige Sjel fra sin ømmeste Side og gaae tilbage til Barndommens brogede Skræmmebilleder; de søge blot at virke paa Phantasien, fordi de ikke kunne virke paa Hjertet. Vist er det, at det første er lettere end det sidste. Hiin lader sig stundom endog nøie med Vanskabninger, dette fordrer altid sand, ædel og sympathiserende Natur. Intet Under, at vor Tidsalder, der driver Alting, endog sin Aandsfunctioner, fabrikmæssig, der hader det Møisommelige og Langvarige heri, som i Alt andet, tager sin Tilflugt til det Letteste og kraftigst Virkende. At en Shakespeare betjente sig i sine Arbeider af Hexer, Aander og Gjenfærd, er meget naturligt: hans Tidsalders Mennesker troede virkelig paa deres Tilværelse; men vore samtidige Digtere betjene sig deraf, blot fordi det er dem om at gjøre, at virke paa Phantasien. Shakespears Aander vare virkelige Aander, de fleste af vore nyere Digteres ere Popanzer. Man maa selv troe paa Spøgelser eller i det mindste antage Troen for almindelig herskende, naar man vil skildre dem naturlig. Phidias forfærdigede en Jupiter, som evig vil blive et uopnaaeligt Ideal. Hvad andet end den Tanke, at han skabte en virkelig Jov, kunde give hans Meissel en saadan Tryllekraft?

Den nyere Tids Poeter ere evige Copier af hine herlige antique Former, hvis Forbillede kun findes i Naturen. De have deres Digtninger fra anden Haand, og derfor ere de ofte saa matte og konstlede. De umage sig saa sjelden, at øse deres Ideer af Naturens egen uudtømmelige Kilde. De ere, om jeg saa maa udtrykke mig, næsten ikke andet end Oversættelsers Oversættelser.

Man burde næsten hellere lade os beholde vor stive, snorlige med Buxbom indfattede Alleer, end overvælde os med en saa unaturlig Natur. Man befrie os for alle disse Fjelletempler og Fjelleklipper, hvis ubestandige og skussende Farver Modens Strøm saa lettelig bortskyller. — Men man indbilde os heller ikke, at hver ussel Urtegaard, afpælet efter Aristoteles's, Batteux's, Ramlers og Lessings Haugebøger, og vandet med Anstrængelsens blodige Sveed, er Poesie.

(Fortsættes.)

Litteraturen.

En Vaudeville.

(Indsendt.)

Det gaaer saa lystigt til hos os,
Man slaaes med Pen og Næver;
Een faaer for megen Digterroes,
En Anden mindre kræver.
Det gaaer saa lystig i vor By,
Fast alle Knøse skrive;
Den vist vil komme snart i Ry,
Naar saa det vil vedblive.

Jens Baggesen i muntre Vers
Mod Aristarker drager;
Retfærdig er hans vakre Skjerts,
Saameget man det vrager.
Det gaaer saa lystig i vor By,
Fast alle Knøse skrive;
Den vist vil komme snart i Ry,
Naar saa det vil vedblive.

Hist Manden sidder i sit Huus,
Som staaer paa høien Bakke,
Man hører ham lidt vel confus
Om Digtere at snakke:
Og seer han en bevinget Aand,
Han straxen Vingen stækker,
Og da med aristarkisk Haand
Han ned i Pølen trækker.

De Dramaturger vore til,
Som Græs paa Byens Marker,
De recensere Skuespil,
Som store Aristarker;
Og hvad der er heel underlig,
Naar X. Madammen roser,
Flux Ban til Feide ruster sig
Og hende dygtig skoser.

Med Ugeblade fra hver Kant
Man hele Byen moerer,
At Nutids-Smagen derved vandt
Man kjendeligen sporer:
Thi store Værker sjelden man
Seer komme frem for Dagen,
Det Store man ei taale kan:
See, det er Nutids-Smagen.

De lærde Tidender man seer
Som Spøgelse fremtræde,
Thi Dommersædet ingen meer
Vil efter Claus betræde.
Og vist den snart vil gaae til Grund,
(Den Smagen stort ei nytter),
Naar Sander med sit store Pund
Dens Fald ei understøtter.

Vort Publicum med Kjævlerie,
Man aandelig bespiser,
I Prosa og i Poesie
Man kaster med Sottiser.
Naar man saavidt det bringe kan,
At ægge Pøblens Latter,
I hele Byen holdes man
For en ret stor Forfatter.

Man fordrer meer af en Poet,
End i de fordums Dage,
Da hver en Rimer Digter heedt,
Sligt, er det Tid at vrage.
De store Aander hyldes maae!
Trods Paul og Peters Klage,
Imedens man de Aander smaae
Maae fra Parnasset jage.

Dog — nu jeg vil for denne Gang
Min Vaudeville ende;
Jeg ret vel veed min muntre Sang
Paa Bakken man vil brænde:
Og Zevs Kronions vrede Lyn,
Vil om min Isse brage,
Jeg rædes ei for dette Syn,
Jeg og i Kamp kan drage!

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den 19de d. M. ankom Prindsen af Solms med sin Gemalinde og Svoger, Greven af Bentheim-Steinfurth, fra Altona til Kiel.

Den 22de reiste Prindsesse Juliane fra Kiel tilbage til Slesvig. H. K. H. Kronprindsen ledsagede hende til Hest et Stykke henad Veien.

Frydendal Gods i Sjælland, der i forrige Aargang af dette Blad har været omtalt som en Eiendom, hvor Danske Konger have resideret om Sommeren, har, saavidt man nu veed, ikke tilhørt andre Konger end Frederik den Tredie. Han fik den før 1688 ved Mageløg til Manderup Brahe imod Brahe-Trolleborg, og lod den, hvis Navn før var Frydenberg, i ældre Tider Torbenfeld, kalde Frydendal. En Kongelig Prinds har resideret der, hvis Navn ventelig har været Jørgen, naar man skal slutte af Værelsets Navn, som endnu kaldes Prinds Jørgens Stue; thi Prindsens Navn findes ikke nævnt i noget Document, men blot Hans Prindselige Høihed. Om Kongen selv har resideret der er uvist, imidlertid ikke urimeligt, da der er et Sted ved Gaarden, yderst i Enemærkerne, som kaldes Dronningens Hule eller maaskee rettere Dronningens Haugehuus. — Firetøndestenen ligger paa Bøndermarkerne, omtrent $\frac{3}{4}$ Vei fra Gaarden. Mangfoldige Byer, ikke paa Frydendals, men mange omliggende Godser, havde deres Marker i Fællig. Firetøndestenen laae omtrent i Midten af alle disse Marker, og her samlede Bønderne fra alle Byer sig, for at gjøre deres aarlige Vedtægter. Ved denne Leilighed skulde der drikkes, og da der kunde ligge 4 Tønder Øl paa den, fik den deraf sit Navn. Dette Brug ophørte ved Udskiftningen i de sidste 20 Aar.

Ved Parolen i Kiel er det blevet befalet, at Fjerene ved Armeen ikke skulde være høiere end Hattepullen.

H. K. H. Kronprindsen og Kronprindsessen havde, som det hedte, i Sinde, at gjøre d. 22de d. M. en Tour til Pløen, men da Prindsesse Charlotte, efter Sigende, ikke befinder sig ganske vel, er der for det første ikke blevet noget deraf.

Til Bedste for Kiels Fattigvæsen ere følgende Paalæg, men dog kun indtil videre, blevne paa-

budne ved Kongel. Resolution af 6te f. M.: 1) 1 PC. af alle offentlige Auctioner i Staden Kiel; 2) ½ PC. af offentlige eller private Salg af de paa Byens Territorium liggende Grunde; 3) en Afgivt af 1 til 2 Rdlr. af alle nye Borgere; 4) en Afgivt af 32 Lß. for hvert Bryllup; 5) en Afgivt af 1 Lß. af hver Hest og hver Stud ved de aarlige Heste- og Studemarkeder i Kiel. De under No. 1 og 2 anførte Paalæg erlægges til Cassereren ved Kiels Fattigvæsen; de under No. 2 og 3 anordnede til Stadens Kæmnerie og Afgivten under No. 5 bortforpagtes.

Ellegaard ved Odensee er solgt ved Auction til Hr. Kammerjunker, Baron C. Ranzau, for 21,810 Rdlr.

Skibet Neptunus, Capit. Rhode, er ankommet til Mandal; Skibet og Ladningen er i god Stand, men da to af Folkene ere døde og 3 skulle være syge, saa vil Capitainen først om nogle Uger fortsætte sin Reise til Kjøbenhavn.

Vore Ostindiefarere medtage ofte paa deres Hjemreise fra Ostindien, naar de mangle Folk, af Landets Indfødte, som i dette Tilfælde forrette samme Tjenester som Matroser. Ogsaa i Fjor var der hjemkommen med Ostindiefarere adskillige saadanne sorte Matroser, der have overvintret. I Søndags havde omtrent en halv Snees af dem faaet det Indfald at more det Kjøbenhavnske Publicum paa en ganske egen Maade. De spadserede ud til Runddelen i Frederiksberg Allee og opstillede sig der i en Halvcirkel. Adskillige af dem sloge paa en Indiansk Tromme efter Tacten, medens de øvrige sang deels enkelte, deels i Chor. Efter denne forunderlige Musik dansede to af dem, under tusinde Slags Bevægelser og Grimacer. Begge havde en Tingest af Bly i Haanden, der lignede et Røgelsekar, og hvormed de ogsaa frembragte et Slags Lyd. Den ene af disse Dansere havde et Hul i Kinden, gjennem hvilket han lod sig stikke et langt Jernspiger, som gav ham et rædsomt Udseende. Den Ældste og Høieste iblandt dem, som havde et langt Skæg og var klædt i Hvidt, gik, medens de øvrige dansede og spillede, omkring med en Tallerken og indsamlede Skillinger hos Tilskuerne, hvis Tal var meget anseeligt.

I ingen Provinds i Dannemark synes Jordudstykningen at have havt heldigere Følger end i Veile- og Coldinghuus Amt. I det mindste 820 Familier ere i ti Herreder blevne bosatte ved denne Jordens Omdannelse. De eie fra 20 til 30 Tønder Land lige indtil 8 à 4 Tdr. De første leve blot af deres Avling, de mindre drive enten en Profession eller ere Dagleiere tillige. Ikke i en eneste Jurisdiction ere nogensinde Lemmer af Parcellistfamilier indbragte som Løsgjængere eller Betlere, og kun faa aldrende Personer ere ansatte til Almissenydelse ved Herredernes Fattiganstalter. Uagtet Parcelleringen i Coldinghuus Amt allerede var begyndt over for 20 Aar siden, har der i denne lange Række af Aar af de anførte 820 Familier ikke været tiltalt flere end fire Personer for Tyverie, og det er endog oplyst, at deres Forbrydelse ikke har været nogen Følge af deres Forfatning som Parcellister.

Ved Høiesteret er Uhrmagersvend Hans Jens Ingeberg for Forfærdigelsen af falske Bancosedler bleven dømt til at straffes paa Ære, Liv og Gods. — Karen Peders Datter (i Aggershuus Stift), som har druknet sit Barn med videre, er ved samme Ret bleven dømt til at bøde Liv for Liv, og uden Ceremonier at begraves i Kirkegaarden.

Etatsraad Carøe og Birkedommer Høegh sagsøgte paa egne og Medarvingers Vegne Administrationen af det Brockske Legat for Randers By, for ved Dom at faae bestemt det Spørgsmaal: om afg. N. Brocks og Hustrues Arvinger, hvad enten de opholde sig i Randers By eller andensteds, vare fortrinlig berettigede til at nyde Godt af det anførte Legat, og om Administrationen bør afgjøre hvem af flere Ansøgende, i og uden for Familien, der, som de meest Trængende og Værdige, bør gives Understøttelse, eller om de, som bevise deres Slægtskab med Testator eller hans Kone, uden videre Undersøgelse kun behøve at melde sig, for at nyde Godt af Legatet. Høiesteret dømte: at ingen uden Randers Kjøbstæds Indvaanere eller de, som der opholder sig, eller deres Børn bør have Adgang til de, i Testamentets 6, 8 og 19 §. skjenkede Gaver, og bør afg. N. Brocks og Hustrues Slægt, som der opholde sig, i Forhold til deres nærmere eller fjernere Slægtskab være fortrinligen berettigede til de omtvistede Legater, naar de bevise deres Ret, og Administrationen finder dem værdige og trængende dertil.

Udenlandske Efterretninger.

Voigtland foruroliges nu af en talrig Røverbande fra det Bambergske. Adskillige Afdelinger Fransk Militair er paa Jagt efter dem.

Den berømte Lalande var født d. 11 Julii 1730 i Bourg af agtværdige Forældre. Han kom til Paris for at studere Lovkyndigheden; men da han fik Observatoriet at see, forlod han Lovkyndigheden, og Astronomien blev hans herskende Lidenskab. Han udmærkede sig snart, og blev sendt med Lacaille, som det Pariser Academies Commissair, til Berlin, for at bestemme Maanens Paralaxa. Da han blev Friedrich den Store forestillet, kunde Kongen ikke undertrykke sin Forundring over Lalandes Ungdom, men sagde derhos: Academiet har udnævnt Dem; De vil retfærdiggjøre dets Valg. Han var den Gang kun 19 Aar gammel. I Rædselstiden reddede han adskillige Menneskers Liv.

I Engelland arbeides nu med Iver paa Expeditonen til Fastlandet. I adskillige Havne holdes Transportskibe i Beredskab. De forrige Ministres Uvirksomhed har mishaget det Russiske Hof saa meget, at man troer, det vil begynde Fredsunderhandlinger med Frankrige. Til London er endog ankommen en Russisk Coureer, hvis medbragte Depecher ikke allene angaae den Russiske Armee, men ogsaa Regjeringen. I Amsterdam gik endog d. 18de d. M. det Rygte, at den Engelske Flaade allerede er afseilet.

I Kongeriget Italiens Havne have mange Matroser faaet Ordre at gaae til Dalmatien.

Under d. 3 Jan. befalede Kongen af Sverrig, at der ved Stadsbrænderiet i Carlscrone skulde anstilles Forsøg med at brænde Brændeviin af Kartofler. Bestyrelsen blev overdraget til Admiralitets-Proviantmester Schweder, og Raadmand Brunerus og Stadsfiscalen Sylvander fik Befaling at overvære Forsøget. Resultatet deraf var følgende: 5 Tønder Kartofler, hvoraf hver Tønde veiede 17 Lispd. Victualievægt, bleve kogte i Kjedler med saa meget Vand, at Kartoflerne neppe vare bedækkede. Da de begyndte at briste, opøstes de, og masedes i en til dette Brug der paa Stedet brugelig Mase-Machine, som bestaaer af to imod hverandre gaaende riflede Trævaltser af 12 Tommers Længde og, 10 Tommers Diameter med en saakaldt Skrue over disse Valtser, hvori de kogte Kartofler lægges. Med denne Indretning kunde 1 Tønde Kartofler i 6 Minutter mases itu. Siden sloges i Mæskekarret No. 1 fornævnte valsede Kartofler med $\frac{5}{12}$

Tønde malet Malt, som veiede 3 Lispd. 7 Mark og med Mæskestangen vel omarbeidedes; derpaa østes 180 Kander koghedt Vand, og da denne Mæskning, efter 3 Timers Forløb, havde taget Sødme, svaledes den med circa 750 Kander koldt Vand til 21 Graders Thermometervarme; omsider blev der paaslaaet 5 Kander god Gjæst, som vel omrørtes, hvorefter Laaget til Karret paalagdes og med Deig tillukkedes. D. 27 mæskedes paa samme Maade i Karret No. 2 et lige Tøndemaal Kartofler; d. 28 ligeledes i Karret No. 3 og d. 29 i Karret No. 4. D. 30 da Mæskning i Karret No. 1 var afslaaet og 2 Brændeviispander, hvoraf den ene holdt 390 og den anden 420 Kander, vare fyldte, afhældede man først disse to Pander, og da der af Mæskningen var i dette Kar endnu saa meget tilbage, at den større Pande kunde fyldes dermed, afhældede man den paa ny samme Dag. Det samme skede de følgende Dage med de øvrige Kar. Omsider blev den erholdte Spiritus opblandet til 6 Graders Styrke ved 20 Graders Varme. Man havde saaledes faaet af 20 Tønder Kartofler og $1\frac{1}{3}$ Tønde Malt 196 Kander Brændeviin. Ved en Sammenligning med Brændeviinsbrænding af Kartofler og af Korn godtgjøres til Slutning, at Fordelen paa ovennævnte Qvantiter Kartofler har været 15 Rdlr. 22 ß. 2 rst. Lægger man nu hertil, at Kartoffelbrændeviin virkelig er mere velsmagende end Kornbrændeviin, saa kan man ikke andet end ønske at Kartoffelbrænderiet, som i det Kongelige Brænderie i Kjøbenhavn er bragt til saa stor Fuldkommenhed, maatte blive saa almindeligt som mueligt i alle Danske og Norske Provindser.

Kongen af Neapel har befalet, at der skal oprettes et lærd Selskab under Navn af Kongel. Academie for Historie og Oldgrandskning. Academikernes Tal skal ikke overstige 40; iblandt disse uddeles aarligen 16000 Sølv-Ducater som Præmier, paa 4000 Ducater hver, for lærde Værker, der af Academiet findes værdige dertil. Academikerne have fri Adgang til Hoffet. Kongen, som aabner den første Forsamling, har allerede udnævnt de 20 første Medlemmer.

Kongen af Neapel, som i Paaskeitden gjennemreiste adskillige af de nærmeste Provindser, blev, da han i Manfredonia vilde stige i Vognen, holdt tilbage af en Mængde Folks Raab, som bade om

Naade for 60 Familiefædre, der, under det Paaskud at de, som Soldater i den gamle Regjerings Tjeneste, skulde tage Tjeneste paa ny, bleve holdte i Fængsel. Kongen lod strax Gouverneuren kalde, og da denne ikke kunde fremføre noget til sin Undskyldning, paa Stedet afsætte.

I Westhouwen er en Kone, som for 11 Maaneder siden havde født 3 Børn, atter nylig kommen i Barselseng med en Søn og to Døttre, altsaa i mindre end et Aar med 6 Børn.

Enkekeiserinden af Rusland skal have skjenket 100,000 Rubler til de Franske Krigsfangers Pleie.

Det Franske diplomatiske Corps er endnu i Warschau; Marschal Massena i Pultusk. De Bayerske Tropper staae ved Narew og den Bayerske Kronprinds er reist til Osterode.

De seneste Breve fra Schwerin melde, at efter at Marschal Mortier aldeles havde slaaet de Svenske, har han sluttet en Vaabenstilstand med den Svenske Gouverneur i Pommern, General v. Essen, der indbefatter den Betingelse: at Øerne Usedom og Wollin skulle indrømmes de Franske Tropper, og at de Svenske paa ingen Maade skulle modsætte sig Colbergs og Danzigs Beleiring.

En Deputation fra Marienwerder, som nylig ankom til den Franske Keiser i Finkenstein, skildrede ham den Elendighed, Krigen havde hjemsøgt Indbyggerne med. Keiseren blev rørt og befriede saavel dem som Staden Elbing fra den overordentlige Krigscontribution. Visse ulykkelige Tilfælde, sagde han, ere uadskillelige fra Krigsskuepladsen. Han tager Deel deri, og skal anvende Alt hvad der staaer i hans Magt, for at afværge dem. — Keiseren har aldrig befunden sig bedre end nu. Der gives Dage, paa hvilke han reiser 40 Franske Mile til Hest.

General-Lieuten. v. Meyendorff har nu, efter at han har faaet en betydelig Forstærkning af Tropper og Munition, atter indfundet sig ved Ismail *), og holder denne Fæstning tæt indsluttet.

*) Denne Stad, som ligger paa den venstre Side af Donau, 30 Franske Mile fra det sorte Hav, har kun een Jordvold, men denne er høi og forsynet med Pallisader og en dyb Grav. Fra Donau Siden er Fæstningen ganske aaben.

20 i Donau indløbne Canonerchalouper skulle forhindre Tyrkernes Overgang paa den venstre Side af denne Strøm og lette Fæstningens Erobring. 60 andre ventes endnu. — Gen. Michelson har havt betydelige Fordele i en Feide med et anseeligt Tyrkisk Corps ved Daye og Darpath. De uenige Paschaer Ajan og Nezir i Rumelien, have igjen begyndt deres gamle Privatstridigheder. — I de Russiske Havne ved det sorte Hav hersker den største Virksomhed, og der udrustes Kystfartøier i Mængde. De fleste Infanteri- og Cavallerieregimenter, som have staaet der, ere under Hertugen af Richelieu's og Greven af Langerons Commando afmarcherede til General Michelsons Armee.

Keiserinden af Østerrige er d. 11 d. M. død af en Lungebetændelse, efter at hun var bleven for tidlig forløst med en Prindsesse, som allerede var død d. 9. Den afdøde Keiserinde, som var en Datter af Kong Ferdinand den Fjerde af Sicilien, er født d. 6 Junii 1772, og blev d. 19 Septbr. 1790 formælet med den nu regjerende Østerrigske Keiser.

I afvigte Aar er efter officielle Efterretninger udført for 104 Millioner Dollarer Varer fra de forenede nordamericanske Stater.

Kongen af Sverrig skal have bevilget alle fremmede Flag fuldkommen Toldfrihed i Østersøen.

I Egnen omkring Jena har Lysten til at lege Krig saaledes bemestret sig endog Drengebørn, at Napoleonsbjerget *) lige udenfor Jena for nogen Tid siden blev en Tumleplads for saadanne Krigere. Drenge, som i det strængeste Veirlig havde opslaaet her en Leir, begyndte at bivouaquere og forskandsede sig mod de faa Smaafiender, der kom fra Jena. Der blev endog skudt paa voxne Folk, som vilde standse dette Uvæsen. Den aarvaagne Øvrighed satte imidlertid snart Skranker for disse Smaakrigeres Uordener. — Ogsaa i Weimar har dette militaire Raserie grebet saa stærkt om sig, at Politiet har seet sig nødsaget til under den 3 Martii at lade udgaae en Placat, hvori det hedder, at enhver Dreng, der paa Gaden gribes i Boldspil, Soldater- eller anden Leg, eller Bryden, Hujen, Kasten, Sammenløb ꝛc. skal strax, uden Hensyn til hans Forældres Stand, arresteres og

*) Dette Navn har det faaet formedelst den Bivouaque, som Keiser Napoleon holdt her.

paalægges en med hans Legemsconstitution overeensstemmende Revselse.

For omtrent 20 Aar siden ansaae man det for en Seier, som Humaniteten havde vundet over Fortidens Raahed, at offentlig Dyrehidsning blev for bestandig afskaffet i Regensburg og Wien. Men man maa den Gang nok have miskjendt denne Forlystelses Værdighed, efterdi man nu, da Oplysning og Philosophie har gjort saa store Fremskridt, atter har indført den. I No. 99 af Journal de Frankfort indbyder en Spanier, Mr. Bossi, det Frankfurthske Publicum og de Fremmede, som ere komne paa Messen, til en saadan Dyrehidsning, der er bestemt til d. 10de og 12 April, med den udtrykkelige Anmærkning, at det er en Søndag. Han siger, at Staden, i det mindste i tyve Aar, ikke har nydt et saadant Skuespil. Han lover en morsom Kamp mellem Hunde indbyrdes, dernæst med en modig Tyr, en Lux, Bjørne og andre vilde Dyr; tilsidst skal en Engelsk Dogge, 30 Fod høi, hidses midt igjennem en Ildparasol.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

Shawls af Caschemir eftergjøres, som bekjendt, i adskillige Lande. Werthmann og Everington, Fabricanter i London, forfærdige nu saa skjønne, at de næsten ligne de ægte indiske. Samme Fabrik leverer ogsaa saakaldte Persiske Kapper af fortrinlig Skjønhed.

En Modehandlerske i London, Mad. Robertschaw, sælger Underskjørter, som hun kalder usynlige. De ere af den allerfineste Spanske Uld og af et særdeles fint Spind.

De meest moderne Tapetserier ere i denne Tid de saakaldte Flokke-Tapetserier; de dertil fornødne Flokker forfærdiges af Levningerne af Klæde-, Silke- og Bomuldstøier, som kommes entet i en Machine, der ligner en Blæsebælg eller et Redskab, der seer ud som en Pudderqvast; med disse Machiner blæses de paa den vaade Væg, der i Forveien tilberedes paa følgende Maade. Væggen gnides med Bimsteen indtil den er ganske jevn, derpaa bestryges den med Klister; naar denne er tør gjentages samme Operation. Derpaa koges 4 Pægel Linolie med 4 Pægel Terpentinolie, 1 Pund gummi animæ (?) og den Farve, man vil give Flokkerne, saalænge til det bliver saa tykt som Tjære. Med

denne Blanding bestryges den med Klister overdragne Væg, og derpaa blæses Flokkerne hen paa Væggen. Opfinderen af dette Papir har faaet Patent derpaa.

Konstnere og Konstvenner vide, hvor dyrt og vanskeligt det forhen var at faae Gibs-Afstøbninger af antique Statuer, Basreliefer 2c. fra Rom. Gode Afstøbninger vare yderst sieldne, efterdi Pavens specielle Tilladelse udfordredes, naar man vilde afforme de gamle Statuer; Formerne toge derfor af de gamle Afstøbninger nye, men disse kunde umuelig blive gode. Men siden den Tid, at denne Konstskat findes i Paris; er en Former ved Navn Getti, en født Italiener, bleven ansat af Regjeringen; af alle Antiquer er der bleven gjort ny Former, hvis Feilfrihed attesteres af Konstnere. I saadanne Former forfærdiges nu, under Opsigt, ægte, skarpe Afstøbninger og sælges til fastsatte Priser. Prisen paa de fornemste Statuer ere: Laocoons Gruppe, uden den for ny erkjendte Tilsætning (af Faderens høire Arm og to af Sønnernes Arme) 600 Fr. (150 Rdlr.); Silen og den unge Bacchus 200 Fr.; Castor og Pollux 120 Fr.; Pallas fra Velletri (først i Aaret 1797 opgravet ved Velletri og blandt de beklædte Statuer et Mesterværk) 400 Fr., Apol af Belvedere 150 Fr., den Borghesiske Fægter 200 Fr., Germanicus (denne Statue kom allerede under Ludvig 14de til Frankrige, den forestiller en Romersk Taler) 140, Hermaphrodit af Villa Borghese 92, den mediceiske Venus 100, Torso af Belvedere (Kroppen af en Hercules) 72 Fr.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbmændene Miesin og Boroberg fra Helsingborg (logere hos Møller); Keiserl. Russisk Kammerherre de Ribeaupierre f. Memel (logerer hos Rau & Schmetzer); Grev Baudissin og Capitain v. Bützow f. Kiel, Grev Sottbus f. Helsingborg, og Kammerjunker de la Calmette f. Møen. — Afreist Baron v. Knudt til Lolland, Regjeringsraad Korella t. Memel, Kammerjunker v. Krogh t. Kiel, Kammerherre v. Gyldencrone t. Jylland, General-Adjutant i Russisk Tjeneste v. Kutockoff t. Petersborg, Postmester Mørck t. Frederiksborg, Handelsbetjent Barkmann og Höckert t. Helsingborg.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 58.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 2 Maji, 1807.

Om Søfarende i det Asiatiske Compagnies Tjeneste og deres Bodmeriehandel.

Udgiveren har fra en ubekjendt Haand modtaget et Stykke angaaende de Søfarende i det Asiatiske Compagnies Tjeneste, med indstændig Begjering om, at indrykke Resultaterne deraf i disse Blade. Uagtet han ikke er enig med Forfatteren i det fremsatte Forslag til det paaankede Ondes Standsning, og uagtet han ikke engang veed, hvorvidt Indsenderens Klagepuncter i alle Henseender ere grundede, anseer han det dog for Pligt, ikke at lægge Dølgsmaal paa nogen Sandhed, hvis Kundgjørelse maaskee kunde bidrage til enkelte Medborgeres Vel, hvor og fra hvem den end maatte komme. Læseren meddeles her det Vigtigste af det indsendte Stykke, og naar Indsenderen har udtalt, skal Anmelderen tilføie sine Tanker.

*   *   *

Naar Søfarende i det Asiatiske Compagnies Tjeneste drive paa egen Haand en Handel, Compagniet er uvidende om, saa skeer det i den Tanke, at fortjene noget, da Hyren i Almindelighed er for liden. Men de besidde sjelden de fornødne Handelskundskaber, og de Varer, de medtage til Forhandling i Indien, ere saa dyre i Kjøbenhavn, at de, dersom de havde Penge til selv at kjøbe dem, kunde faae for 50 Rdlr., hvad de i Bodmerieforskrivningen maae betale med 100 Rdlr., ikke at tale om, at de endnu desuden maae betale 30 PC. Blandt de Handlende gives der nogle, som, saasnart de høre, at en Søfarende er antaget til et af Compagniets Skibe, formaae ham til at tage paa Bodmerie hos dem. Naar det nu, som ofte er Tilfældet, indtræffer, at den Søfarende ved Hjemkomsten ikke kan betale, da det er umueligt at vide her i Staden, hvad der er i Priis i Indien, saa bliver han ikke allene overrumplet af Creditorer, men man fratager ham endog Alt, hvad han eier, ved Rettens Middel. Findes der ikke nok hos ham i Huset, saa lægges der Beslag paa hans Gage, og det forbydes ham endog at gaae ud, endskjønt det er hans Tour og Directionen kalder ham dertil. De Varer, som visse Handlende medgive paa Bodmerie, ere: Tydske Sølvuhre, Tinsol-

kater og Ryttere, Papirsspeile, Violiner, Fløiter, Klarinetter, Skilderier, Posetiver, Seilduge, Fransk Brændeviin, Rom, Conniak, Rødviin og adskillige Nürnberger Varer, som de Farende blive saa godt som paanødte. Kan den Søfarende ikke betale ved sin Tilbagekomst fra første Reise, saa er man villig nok til, at give Credit til næste, og saaledes forøges da Gjelden efter Haanden alt mere og mere. Saaledes blev en for ikke længe siden hjemkommen Søfarende, som formedelst Varenes ringe Priser i Indien, ikke saae sig istand til at betale sine forskjellige Creditorer, sort i Arrest; og saaledes kan en vis anden Mand, som ved feilslagne Handelsspeculationer og ved idelig at drage mange Reisers Restancer paa sig, ikke saae sig istand til at betale sin Gjeld, ei komme ud, fordi hans Bodmerieherre ikke vil tillade det. Begge have en stor Familie, som nu lider største Nød. Man kunde opregne her mangfoldige saadanne Exempler, men jeg vil kun anføre følgende, som vise de beklagelige Virkninger af en saadan Standsning. En vis Assistent, som havde været uheldig i sin Handel, og var kommen i stor Gjeld, blev i lang Tid negtet af Creditorerne Tilladelse til at komme ud. Da han nu var berøvet sin Næringsvei, udsatte han saalænge der var noget i Huset, og laante sig siden frem, saa godt som han kunde. Efterat han var ganske forarmet, tillode Creditorerne ham omsider, at gaae ud, dog paa det Vilkaar, at han i et nyt Bodmerie forpligtede sig til at betale 30 PC. af den gamle Gjeld. Naar skulde han nu faae afbetalt en i mange Aar samlet Gjeld, som trak saa uhyre Procenter? Medens Assistenten er borte døer hans Kone i den beklageligste Forfatning; det, der fandtes i Huset, var ikke engang tilstrækkeligt til Begravelsesomkostningerne; Børnene ere adsplittede

omkring i Byen; Fattigcommissionen har taget nogle af dem, og en ædelmodig Kjeldermand, der boede i samme Huus som den ulykkelige Familie, eet af dem til sig.

Det burde neppe være Creditorerne tilladt, at standse de Søfarende i deres Næringsvei. Compagniet, der har saa mange Hjelpekilder, har jo ofte lidt betydeligt Tab; hvor meget mere maa den Søfarende ikke være udsat derfor? Hvorledes er det ham mueligt, at betale sine Creditorer tre, fire Uger efter sin Hjemkomst? Den Fare, han paa Reisen er udsat for, overgaaer iøvrigt al Beskrivelse. Hans Varer kunne fordærves ved Fugtighed, brækkes, han kan tabe ved Lekkage &c.

Compagniet har forbudt de Søfarende al Handel, og det har endog udsat en Præmie af 1000 Rdlr. for Angivelsen. Det kunde maaskee paa en langt hensigtsmæssigere Maade forekomme al Snighandel, ved at forestille Cancelliet og Oeconomie- og Commercecollegiet den Uorden, der i en Række af Aar har fundet Sted mellem de Søfarende, til stor Skade for Compagniet. Naar det da ved en egen Anordning blev Vedkommende forbudt, at give nogen Søfarende, der staaer i det Asiatiske Compagnies Tjeneste, noget paa Bodmerie, vilde den anførte Uorden ophøre af sig selv, og ingen Søfarende kunde da standses mere af sine Creditorer i sin lovlige Næringsvei.

Indsenderens Klage over de fleste Søfarendes ringe Handelskundskaber og de overdrevne Priser paa de Varer, de medtage, kan neppe komme i Betragtning. Her gjelder den næsten blandt alle Handlende desværre antagne Regel: den, som ikke lukker Øinene op, maa lukke Pun-

gen op. At medtage Varer paa Bodmerie er en frivillig Handling, som maa overlades til enhvers egen Skjønsomhed. Det er beklageligt, at der gives Blodigler, som benytte sig af Medmenneskers Uerfarenhed og Trang, men ingen muelig Lov kan sætte Skranker for Misbrug af den Natur. Om man end vilde antage at de Søfarendes Gage blev forhøiet, saa kunde den dog aldrig blive det i den Grad, at de frivilligen vilde give Slip paa en Handel, hvorved adskillige vel ere blevne fattige, men saa mange flere formuende. At Creditoren nødvendigviis her, som i alle andre Tilfælde, maa kunne holde sig til sin Skyldners Person og Gods, er jo meget naturligt, og om de Varer, han har medgivet ham, have været afsættelige eller uafsættelige, om Priserne have været billige eller ubillige, Alt det er noget, som Domstolene umuelig kan indlade sig paa at undersøge. Desuden kjender man jo alt for vel de Folk, som benytte sig af Omstændighederne til at optrække saadanne Søfarende? Lokkes man end første Gang i deres Garn, saa behøver man jo ikke at løbe deri anden Gang. Der gives alt for mange retsindige og solide Mænd, der, mod en billig Fordeel, give vederheftige Søfarende gode Varer paa Bodmerie, til at man behøver at henvende sig til Skurke. Men sædvanligen have saadanne Søfarende deres gode Grunde, hvorfor de tye til almindelig bekjendte Optrækkere. Enten ere de ikke bekjendte for deres Redelighed eller have de selv i Sinde at optrække Optrækkeren.

At forbyde nogen, at give Compagniets Betjentere noget paa Bodmerie, vilde neppe være overeensstemmende med Retfærdighedens Grundsætninger, og med den Frihed, som i al Handel og Vandel er saa høilig nødvendig. Hverken den Søfarende eller Compagniet vilde være synderlig tjent dermed. Hvor mange

duelige og erfarne Folk vilde vel som Styrmænd &c. fare med Compagniets Skibe, naar Frugten af en saa lang og besværlig Reise, ikke skulde være andet end blot den af Compagniet bestemte Gage? At iøvrigt den Handel, som efter Nogles Paastand, Compagniets Betjentere drive, i Forhold til dets egen Handel er saa betydelig og dets Interessentere til saa stor Skade, er virkelig beklageligt.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den academiske Boghandling i Kiel, som hidtil kun har givet sig af med at forlægge Tydske Bøger, har nu ogsaa begyndt paa at udgive Danske. Blandt dens seneste Forlagsartikler ere: Müllers Tydsk Danske Lexicon, den lille Leerpotte, Lystspil af Plautus, oversat af Prof. Guldberg. Den har ogsaa nylig udgivet en Subskriptionsplan paa Kammerjunker Schack Staffeldts nye Digte, der komme til at udgjøre et Bind paa omtrent 25 Ark.

I det nyeste Messecatalog anmeldes J. Baggesens Briefe, 1r Bd. 8. blandt Skrivter, som skulle udkomme.

I Mandags bragtes, under Militairescorte, 35 Slaver fra Stokhuset her i Staden til Cronborg Fæstning.

Af en Fortegnelse over samtlige Danske Tidsskrivter af forskjelligt Indhold, som vare i Gang til dette Aars Begyndelse, sees, at deres Tal beløber sig til 87. Blot i afvigte Aar have vi faaet 5 nye Ugeblade. I Begyndelsen af det ny Aarhundrede havde man kun 32 (See Prof. Nyerups Kjøbenhavns Beskrivelse, S. 337). Man kunde altsaa med Føie kalde vor Tidsalder den periodiske Litteraturs Periode. Men af de sidst nævnte 32 existere 15 aldeles ikke mere, og adskillige af de øvrige ere mere døde end levende. Det samme vil om faa Aar maaskee ogsaa være Tilfældet med de nu existerende 87.

Af det Trondhjemske Fattigvæsens Regnskab for 1806 sees, at dets Indtægt var 6024 Rdlr. 1 Mk. 6 ß. og dets Udgivt 5553 Rdlr. 2 Mk. 10 ß. Indtægten oversteg dets Udgivt 470 Rd. 2 Mk. 10 ß.

Følgende Danske Skibe ere af Spanske Capere blevne indbragte til Algesiras: Vigilance, Capit. Dacota, fra Messina til Tønningen; Occasion, Capit. Nielsen, f. Messina til Norge; Deaborg Tobias, kleine Sophie, begge f. Messina t. Kjøbenhavn; Hyderformel, Capit. Bary, f. Malaga t. Kjøbenhavn; the Jeny, Capit. Nelson, f. Holland t. Mallaga.

I det Engelske Blad the daily Advertiser anføres følgende angaaende Dannemark: Man læser i en Efterretning fra Tønningen, at Kongen af Dannemark har erklæret, at blive neutral. Endskjønt denne Efterretning ikke er officiel, troe vi den dog. Kronprindsen af Dannemark er den Mand, som i hele Europa har den bestemteste Caracteer. Hans Adfærd er bestandig ligesaa klog som standhaftig; Grev Bernstorffs Viisdom er en vældig Vognborg om Dannemark. Man har seet og seer virkeligen endnu (?) et mægtigt Russisk Partie ved det Danske Hof, men dette Partie begynder efterhaanden at tabe sin Anseelse, om det end er mægtigt nok til at forstyrre Statens Ro (??). Tingenes Stilling understøtter derfor den Formodning, at Dannemark vil give Slip paa sit Neutralitetssystem. — Hvad de Engelske Avisskrivere dog ere frugtbare paa Formodninger!

Brigskibet Amalie, Capit. Timmerler, fra Kjøbenhavn, er d. 18de f. M. strandet ved Ter Heide. Den af 14 eller 15 Personer bestaaende Equipage er reddet.

I Følge en Kongelig Resolution af 22de f. M. ere Consularforretningerne i Hamborg ad interim blevne overdagne til den derværende Kongelige Chargé d'Affaires, Kammerjunker v. Levetzau.

Lieutenant Willemoes ved Søetaten tiltræder i disse Dage en Reise til St. Petersborg.

Hr. Legationsraad Pløen har, efter Ordre, i disse Dage tiltraadt en Reise til Hovedqvarteret i Kiel. Man veed ikke om han skal tage Deel i de Forretninger og Correspondencer, som Hr. Legationsraad Sick hidtil har været ene om at besørge, eller han skal bruges i andre Forretninger.

Voldene omkring Hovedstaden ere nu igjen blevne forsynede med Bænke til Beqvemmelighed for Spadserende.

Den 26 f. M. aflagde Churførsten af Hessen et Besøg hos D. K. H. Kronprindsen og Kronprindsessen i Kiel. Ved denne Leilighed var der en stor Dinée ved Hoffet. Churførsten reiste igjen Dagen derpaa, og agter nu i Fremtiden at opholde sig i Itzehoe.

Den blinde Fløitespiller Dulon lod sig den 27 f. M. høre i Kiel med stort Bifald.

Niels Toldsteen og Ole Bergmann ere to af de grusomste Mordere, den nyere Tid kan opvise. Begge ere Svensk af Fødsel; den første har været Student og den anden Skræder. Bergmann reiste i A. 1803, efter 6 Aars Ophold i Norge, tilbage til Sverrig, hvorfra han var rømt formedelst Tyverie, og stjal atter paa Hjemreisen. I Aaret 1805 kom han med Toldsteen tilbage til Norge. 1806 besluttede de at reise hjem til Sverrig, og at stjele underveis hos de meest formuende Opsiddere. Efter foregaaende Aftale, at de vilde dræbe enhver, der modsatte sig dem, kom de til Gaarden Gardenæs, hvis formuende Eier, Ped. Rasmussen, Bergmann kjendte, hver forsynet med en Steen i Haanden. Da de om Natten kom til Gaarden, blev Toldsteen staaende paa Vagt uden for, og Bergmann gik ind i Stuen, myrdede Manden og Sønnen, som laae der, ved et Slag i Hovedet, og derpaa ved at overskjære begges Strube med en Kniv. Nu anmodede han Toldsteen om at myrde Datteren, som sov i næste Værelse, sigende, at han manglede Hjerte dertil; Toldsteen svarede, at han skulde myrde dem alle, hvor mange de end vare, og udførte Gjerningen, medens Bergmann gik op paa Loftet, og myrdede de to ældste Sønner med et Slag i Hovedet. Toldsteen kom nu til, og gav Rasmus, den ældste Søn, sit Banesaar, og Bergmann tog derpaa Kniven, og gav Ole, den yngre, adskillige Stik, indtil han ansaae ham for død. Ole var imidlertid kommen til sin Bevidsthed og skjulede sig paa Loftet, medens Morderne gik ned i Gaarden for at søge en Øxe. De ophuggede derpaa Alting, og flygtede med deres Rov til Sverrig, hvor de bleve paagrebne og siden udleverede af Øvrigheden. Under Præliminairforhøret tilstode de Alt, og bekjendte endog, at de end ikke havde skaanet det sovende Barn i Vuggen, om det havde givet nogen Lyd fra sig, og at de vilde endnu have myrdet flere Mennesker, om de havde fundet dem. Ved Høiesteretsdom ere de tilfundne, at have deres Liv forbrudt til Steile og Hjul, og under 22 f. M. er denne Dom af Hans Maj. bleven stadfæstet.

Den Dugmagersvend, som i Fjor havde dræbt en af sine Medfanger i Tugthuset, er d. 1 Maji, som den Dag, paa hvilken Forbrydelsen blev begaaet, atter bleven kagstrøgen. Det samme skeer nu, i Følge Høiesterets Dommen, hvert Aar. Executionen holdtes paa Børnehuustorvet, og Forbryderen indhøstede, efter Sædvane, Skillinger i Skokketal.

Høiesterets Advocat Bilsted er beskikket til Defensor og Justitsr. Rotbøll til Actor i den mod Grosserer Kyhn anlagte Sag.

Hr. Conferentsraad C. Colbjørensen har kjøbt det Holsteenske Palais i Stormgaden for nogle og 30,000 Rdl.

Capit. Bille, Chef for Fregatten Fylla, er død af en Forkjølelsessyge i Vestindien.

Til Hovedstaden er ankommen: Engl. Oberstlieutenant v. Mosheim fra Sverrig, Professor Kiesewetter og Kjøbmand Helmitz fra Berlin, Virtuos Müller, og Staldmester Baron v. Rantzau fra Petersborg (logere hos Rau & Schmelzer); Hofraad v. Dollen, Amtmand Avenarius, Doctor Siegmund, Baron v. Driesen, v. Kerckerinck og v. Rummel fra Kiel, Grosserer Nathanson fra Helsingborg; Grev v. Hollstein og Pastor Kuhlmann fra Nyborg (logere hos Møller); Kjøbmændene Buchholtz, Krönig, Parrisch, Stolte, Welck og Luch fra Hamborg, Hang fra Petersborg og Guerin fra Stockholm. — Afreist: Svensk Hof-Kantzler Grev v. Løwenhielm til Sverrig, Stabs-Fourer Erfurth og Kjøbmand Ulff til Kiel, Kjøbmand Tornquist til Memel, Hofraad v. Døllen, Baronerne v. Driesen, v. Kerckerinck og v. Rummel til Riga.

Udenlandske Efterretninger.

Offentlige Blade dadle den Engelske Admiral, fordi han lod sig i hele 8 Dage opholde af Porten med Underhandlinger, og tilskrive især Gesandten Arbuthnot denne Nølen. Raskere, sige de, handlede Nelson d. 2 April, som, efterat han havde slaaet den Danske Flaade (?), kun gav Regjeringen en Times Betænkningstid, enten den vilde slutte Fred eller give Resten (!!) af sin Flaade til Priis, og udsætte Kjøbenhavn for et Bombardement. — Andre søge hemmelige Grunde til den Engelske Flaades Tilbageseiling

Den i Keiserers Caffehuus i Wien eristerende Klub, hvis Lemmer bestaae af de fornemste Banquierer og Grosserer, er ved en uventet Cabinetsordre til Politiet bleven opløst.

I Sommeren 1806 fandtes i Chur, ved en Kjelders Gravning, henved 400 Romerske Kobbermynter, ikke i et Kar, men paa det bare Gulv. Paa den ene Side deraf saaes Maximilians Diocletians eller Constantin Chlorus's Hoved, og paa den anden en Genius med Krands, Skaal eller Overflødighedshorn i Hænderne, og Omskrivt: Genio populi romani (det Romerske Folks Aand).

Den afdøde Delalande har beskrevet sit eget Levnet og nedlagt Manuskriptet hos Hr. v. Zach i Gotha. I en Tid af 60 Aar syssellsatte han

sig med Astronomien og levede kun for sin Videnskab. Hans mange Værker, som formedelst deres Grundighed og smukke Stiil ere oversatte i de fleste Europæiske Sprog, ja endog i Nygræsk og Tyrkisk, og sandt Læsere selv i China, har indbragt ham en Sum af 10,000 Franker, hvilke han udsatte paa Renter, for af disse at uddele aarligen en Præmie for den bedste Opdagelse i Astronomien. I Nødselstiden optog han over 40 Personer af sin Familie i sit Huus og beviste dem stor Godhed. Endskjønt han selv var en stræng dogmatisk Materialist, var han dog i Religionssager meget tolerant mod Anderledestænkende.

Hr. Beaumont, Tribunatets Architect, har vundet Prisen for Planen til en Pragtbygning for Storarmeen paa Magdalenakirkegaarden i Paris.

Den berømte Skribent Chateaubriand er d. 30 Martii ankommen til Algesiras, efterat han i hele 4 Maaneder var bleven opholdt ved den Barbariske Kyst af de Storme, som herske i denne Deel af Middelhavet. Han har bereist Constantinopel, Jerusalem, Aegypten og Ruinerne af Carthago. Førend han vender tilbage til Paris vil han besee Maurernes levnede Mindesmærker i Kongeriget Granada og Mauricia.

Tre Fartøier fulde med Statuer og andre Konstværker, hvoriblandt Friedrich d. 2dens Statue, fra Preussen og de øvrige erobrede Lande, ere afseilede til Paris.

Paa en Maskerade i Paris i sidste Carnevalstid indfandt sig en Maske, der var klædt som Friedrich den Store. De Tilstedeværende raabte i det Dieblik, den traadte ind i Salen: der kommer Friedrich den Store! Men da man blev vaer, at den bar et Sørgeflor paa Armen, med en vedheftet Seddel, paa vilken der stod skrevet d. 14 October, maatte han strax forlade Salen.

Af den 720 stærke Besætning paa det Engelske Linieskib Ajax, som sprang i Luften ved Dardanellerne, bleve kun 311 Mand reddede.

Den afdøde Keiserinde af Østerrige har ialt havt 12 Børn, hvoraf kun 4 Prindser og 5 Prindsesser ere i Live. To Dage førend hun døde lod hun om Natten Kl. 10 sine Børn kalde til sig og velsignede dem. Keiseren forlod hende intet Dieblik, men trøstede hende paa det ømmeste. Det er anden Gang at Keiser Franz har fristet den haarde Skjebne, at miste en elsket Gemalinde.

I sidste Martii Hefte af politisches Journ. fortsættes de i det foregaaende Hefte begyndte Breve fra en krigsfangen Preussisk Officier. I disse berettes, at Preusserne førend Slaget ved Auerstädt vare fuldkommen visse paa at seire. Commanderende Officierer holdt Taler til Tropperne, hvori de paastode, at Fienden havde lagt Snarer for dem, hvori han selv skulde fanges. Da Dronningen kom Armeen i Møde passerede hun forbi hele Colonnen. Luften gjenlød af Soldaternes Fryderaab, men hun talde ikke, som de Franske Bulletins meldte, til hvert Corps, for at opflamme Krigernes Mod. Selv i det meest critiske Dieblik taldes endnu om Seier. Adjutanter kom galoperende og meldte, hvor mange Canoner og Fanger der var tagne. En Major ved Garden kom jagende og meldte i Kongens Navn: at Feldtmarchal Møllendorff havde sprængt Broen ved Køsen; at 10,000 Franskmænd havde strakt Geværet; at 80 Canoner vare erobrede og et Corps indsluttet; at Kongen derhos lader Armeen erindre om, "at det netop i Dag er et Aar, at Ulms Capitulation blev sluttet." Alle Soldaterne jublede nu og svingede med Hattene. Da det Regiment, som Relateuren stod ved, fik Befaling at rykke frem, mødte det, efter at have tilbagelagt en halv Miil i fuld Fart, Bagagen, og istedet for Seiersbud haltende Bude, en Karet, omgiven af Husarer, hvori den dødelig saarede Hertug af Brunsvig sad, hylende Soldaterkoner, Saarede, som endnu kunde hjelpe sig selv, skjelvende Rideknegte med Haandheste ꝛc. De fremrykkende Saldater søgte pustende at naae Høiene, og formerede, i det de løb, en Linie. Man havde Tropper nok, som endnu ikke havde været i Ilden, men Anførere savnedes og i Ryggen havdes ingen Soutien. — Artilleriet blev i et Dieblik demonteret, og Stabsofficiererne gjorde uhensigtsmæssige Bevægelser paa langs og paa tvers. Havde de løbet ind paa Fienden, saa kunde de muligen have kastet ham, eller i det mindste død en hæderlig Død; havde de retireret i Orden og med Fasthed, kunde de frelst mange Tropper; men da ingen høiere Anfører lod sig see, ventede de paa Befalinger, og da ingen gav dem, overlode de sig til Tilfældet. Imidlertid faldt mange Folk; endeel Officierer bleve trufne; Kuglerne faldt alt stærkere og stærkere, og da Kartætscher kunde naae, bortrev ofte en Canonkugle en heel Række; endnu stode

Preusserne, men omsider bleve de betagne af en panisk Skræk. Angesten stod malet i de grøngule Ansigter, hele Batailloner rokkede fra den ene Side til den anden; ved hvert Knald foer man sammen og raabte: Gud forbarme sig! Vi ere her paa Slagterbænken; det ere ude med os Alle! Synet af de mange faldende, døende og lemlæstede Soldater var skrækkeligt. Tæt ved Fronten laae en Mand, som havde mistet begge Been, og sprættede længe; han vilde gjennembore sig med en sløv Sabel, og raabte bønfaldende, at dog nogen maatte vise ham den Barmhjertighed at skyde ham ihjel; han besad saa megen Samling og Behændighed, at han greb sin Flinte, satte den i Munden, og trykte den af med Ladestokken. Saadanne Optrin maatte nødvendig gjøre et ufordeelagtigt Indtryk paa nyhvervede Soldater. Alting var nu i Uorden; Stabsofficierne, som var bag ved Fronten, dreve Soldaterne frem; man skjød i Bueskud paa en Fiende, der brugte Canoner og derpaa Granater, og i det mindste var tre Gange saa langt borte som en Flint rækker. Intet Forbud og ingen Overtalelse hjalp her; de dumme Soldater raabte: vi maae jo dog forsvare vort Liv! Officiererne i Fronten vare hvert Dieblik udsatte for, i denne blinde Angest at blive skudte af deres egne Folk. Kun enkelte brave Soldater efterkom Officiererne Befaling, skjøde ikke, stilte sig i Front mod Fienden, og gik langsomt, men de øvrige retirerede ofte, klyngede sig enten sammen eller løb til alle Kanter; nogle slængte deres Gevære, andre kastede sig paa Jorden, for at lade som de vare saarede, og for siden at kunne liste sig bort. Saaledes saae Preussernes Flugt omtrent ud ved dette Regiment, og den har neppe seet bedre ud ved de øvrige.

Den 12te f. M. forkyndte Canonerne fra Parken og Tower, at de Engelske Tropper, under Brigadegeneral Achmuty's Anførsel, have d. 3 Febr. erobret Montevido med Storm. Admiral Stirling understøttede dette Foretagende med sin Escadre, og tog tillige 8 Skibe paa 8 til 28 Canoner, 4 paa 10 til 16 Canoner, 15 som Chalouper udrustede Canonbaade, 6 bevæbnede Baade og 45 Coffardieskibe.

Alle Skibe og Eiendomme, som tilhøre Indbyggere i det nordlige Tydskland, maae nu, efter en senere Ordre fra det Engelske Conseil, indtil videre, ikke frigives.

Oberst Burr i Amerika er løsladt, mod at stille Borgen for 10,000 Dollarer.

Af de i Ruland udtagne 612,000 Mand Militz, skulle nu 200,000 M. sættes i activ Tjeneste.

Keiser Alexander er d. 2den f. M. ankommen til Memel.

Fra Thorn meldes under 10 April følgende: I nogle Dage har man mærket her mange Bevægelser blandt de Franske Tropper, og man synes ogsaa at blive vaer, at Centrumet forstærkes meget. Egnen af Willenberg er fuld af Tropper. Der ankommer her daglig friske Tropper fra det inderste Tydskland, som der igjen completteres med andre fra Frankrige. I Dag er her ankommen en Train svært Skyts fra Schlesien, og gaaer endnu i Dag videre til Graudenz og Danzig. Det svære Skyts, som stod ved førstnævnte Fæstninger, efter Marchal Lefebres Requisition, ført d. 4de til Danzig, fordi det meste Skyts, som er bleven henført der, fandtes at være af alt for let Caliber til at beskyde Fæstningen med Virkning. — Det seer bedrøvet ud for Sletlands Beboerne i vor Egn. Indbyggerne have hidtil levet og leve endnu af det, de have høstet i forrige Sommer; men for Tiden ligge tusinde Jorder udyrkede, fordi det, der skulde saaes i Foraaret, er blevet fortæret af de mange Tropper, der ligge ved Bredderne af Weichsel. — Man vil have den Efteretning her, at ogsaa Besætningen af Colberg har faaet en Russisk Forstærkning.

St. Yves, Terrachvechia og Cagliari Salt kan i denne Tid sendes med stor Fordeel til Stockholm. Det første Slags gjelder 7 Rdlr., det andet 8 Rdlr., og det tredie $7\frac{1}{2}$ Rdlr. — Tør Rug gjelder der $8\frac{1}{2}$ Rdlr. Sp. Bco. Tønden. I Rusland er Udførslen til Sverrig endnu ikke frigiven.

De gamle Uenigheder med Porten og Keiseren af Persien ere nu bilagte, og usædvanlig mange Persiske Officierer ere ankomne til Constantinopel.

Moniteuren indeholder mange nye Æreslegionslemmers Udnævnelse. Disse nye Lemmer bestaae ikke blot af Franske Sø- og Landofficierer, men ogsaa af Bayerske, Würtembergske, Neapolitanske og adskillige Polske Officierer.

Af de 24 Canoner, som ere blevne erobrede ved Eylau, skal, efter Napoleons Befaling, Divisionsgeneral Hautpouls Støtte til Hest støbes.

I Paris havde man d. 17 April endnu raat og koldt Veir ligesom midt om Vinteren. Dette ustadige Veirlig foraarsagede, at mange Mennesker døde af Slag. Man møder i denne Tid mange Ligkarer i Gaderne, og Ordonateurerne (Ligbærerne) have meget at bestille.

Engellænderne have forsøgt at forstyrre nogle Batterier ved Kysterne af Øen Oleron, men de bleve tilbagedrevne med et Forlis af 20 Mand. Ved et andet Batterie bleve de modtagne med Canoner. Om Natten indskibede de sig igjen, og om Morgenen fandt man 15 Hatte og 3 Liig ved Kysten.

Antallet af Departementerne i Holland skal nu, efter den ny Forandring være 10, thi Drenthe skal udgjøre 1 og Holland 2, nemlig Nord- og Sydholland. Hvert Departement faaer en Landdrost, hvis Magt bliver meget udbredt og hvis Løn anslaaes til 20,000 Fl.

Den nylig afdøde Enkehertuginde af Weimar (en født Prindsesse af Brunsvig-Wolfenbüttel), var en stor Kjender og Ynder af Konster og Videnskaber. Hendes Lystslot Tieffurth var i flere end 40 Aar et kostbart Archiv, hvortil Göthe, Herder, Wieland 2c. havde leveret de fortræffeligste Bidrag. Hendes Families og især hendes Broders ulykkelige Skjebne synes at have virket meget paa hendes ømtfølende Hjerte.

Fra Magdeburg transporteres deels til Skibs, deels til Vogns, store Forraad af Krud og Munition, til den Franske Storarmee.

220 Svenske Krigsfanger ere Store Bededag ankomne til Berlin, hvor de bleve indqvarterede i Porcellainsfabriken. Endnu 300 Mand ventedes d. 25.

I Fægtningerne d. 16 og 17 f. M. som Marchal Mortier havde med de Svenske Tropper, fratog han dem 1000 til 1200 Fanger og 6 Canoner. Et heelt Compagnie let Artillerie blev taget paa engang. Følgen deraf var, at de Svenske maatte forlade Anclam, trække sig tilbage bag Peene, hvor de bivouaquerede om Natten; derpaa forflyttede General Essen sit Hovedqvarteer til Greifswald, hvorfra han sendte en Adjutant med Forslag til en Vaabenstilstand til Marchal Mortier. Denne blev sluttet Natten d. 18de. Den Svenske Armee har forpligtet sig til ikke un-

der Vaabenstilstanden, at sende Forstærkning til Colberg og Danzig eller at tillade fremmede Troppers Udskibning i Pommern. Fiendtligheder kunne kun tage deres Begyndelse efter 10 Dages foregaaende Opsigelse.

Den nuværende Storsultan Selim III.

Denne Keiser, som er født d. 24 Dec. 1763, besteg d. 13 April 1789 den Tyrkiske Trone i en Alder af 28 Aar. Han var den Gang fuld af Ild, og bestemt til at fortsætte Krigen. Uagtet Krigslykken ikke var ham gunstig, vilde han dog ikke nedlægge sine Vaaben. Da hans Moder, som han ellers agtede meget, i Aaret 1791 uophørlig bad ham, at slutte Fred med Rusland, forviste han hende fra sit Palads til det gamle Seraille. Ægyptens Erobring af de Franske tog han sig meget nær. Men saa stor en Fiende han tilforn var af de Franske, ligesaa stor en Ven af dem er han nu. Han har endog visse Dage om Ugen ladet forsamle de i Pera og Galata bosatte Franske Familier i en Sal i Seraillet, for der at lade dem danse. Bag et Gitterværk var han Vidne til deres Dans. Han lod sig ogsaa ved denne Leilighed forespille af een af de Tilstædeværende sin Yndlingsvise Malborough s'en va-t-en guerre, og de øvrige maatte accompagnere med Sang. — Mod de Franske Damer viser han sig meget galant. Paa en skjøn Sommerdag havde engang mange i Constantinopel boende Franske forsamlet sig med deres Familier til en vis Høitidelighed i Bujucdere, ved hvilken Leilighed ogsaa Sultanen indfandt sig. Det begyndte at regne stærkt, og Damerne turde ikke slaae deres Parepluier op, fordi Storherren kun har Ret til at bruge en saadan, og ingen tør betjene sig deraf i hans Nærværelse. Men neppe havde Selim mærket Damernes Forlegenhed, førend han tillod dem, at slaae deres Parepluier op. — Sultanen gaaer ofte incognito og under mangehaande Forklædninger omkring i Hovedstaden. Stundom bærer han en grøn Turban og en Albanesisk Dragt, eller og en høi sort Arnauthue og en rød vid Kappe med Guldagraffer efter Bosniakernes Viis. Sædvanlig ledsages han da kun af fire Personer, hvoraf den ene er hans Skarpretter, som følger ham paa enhver Spadseretour, for strax at være ved Haanden, naar Majestæten faaer det Indfald, at lade hugge Hovedet af en eller anden Undersaat. Men denne Rettighed, som alle Sultaner,

ja Selim selv i Begyndelsen af sin Regjering, betjente sig af, har han frivilligen givet Slip paa. Skarpretteren følger ham nu kun for et Syns Skyld. Ofte besøger Sultanen paa en saadan Tour Skolerne, Casernerne, Kaffehusene, Opdragelsesanstalterne og Vagterne, og uddeler ved saadanne Leiligheder Belønninger og Opmuntringer. Efter de Tyrkiske Love maa hver Mandsperson, ja endog Sultanen selv, forstaae et Haandværk. Selim har lært at skildre Musselin, og siden hans Regjeringstiltrædelse er denne Konst bleven saa almindelig i Seraillet, at nu en Mængde Hynder og Divaner i det Indre af Residencen ere overtrukne med saadanne skildrede Tøier. Keiserens Moder, Sultaninde Valide, havde, ved sin Forstand, stor Indflydelse hos ham. Sultanindernes Ømhed for deres Børn, som de selv opamme, er næsten altid meget stor, og ikke mindre er derfor disses Hengivenhed for deres Moder. Disse Fruentimmer have derfor altid spillet betydelige Roller ved Hoffet. Valide agtede de Franske høit og havde megen Hengivenhed for dem. Hun forlod end ikke deres Partie, da de faldt ind i Ægypten. Hun døde i Aaret 1805 i sit 73de Aar. — Sultan Selim har 3 Søstre, Døttre af Sultan Mustapha, men af en anden Moder; de leve alle tre endnu og ere givte. Hidtil har han endnu ingen Arving, og neppe vil han nogensinde blive Fader, thi han er alt for ligegyldig mod Fruentimmerne i Harem. Hans Tronarvinger ere hans kjødelige Fettere, Sultan Mustapha og Sultan Machmud, Sønner af Sultan Abdul Hamid, af hvilke den ældste er 27 og den yngste 22 Aar gammel. De behandles begge godt, men maae, efter Landets Vedtægter, leve ganske adskilt fra alt Selskab i det Inderste af Seraillet. Kun sjelden, men især hvert Aar i Beiramsfesten, tillades det dem at forlade deres Qvarteer, for at kysse Sultanen paa Haanden. Kun til Ufrugtbarhed fordømte Qvinder tør de leve med; kun af sorte Gildinger omgives de. Disse to Prindser ere Efterfølgere af hine berømte Osmanniske Helte, hine store Sultaner, som, opdragne i Leiren, vare en Skræk for hele Christenheden. Kun underviste i Koranen og Had til Christne, uden mindste Kundskab om den ydre Verden, om Krig, om dette uhyre Riges Forfatning, vil een af disse Førster engang bestige Tronen efter Selims Død.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 59.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 5 Maji, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Frederiksborg Slotskirke.

Man kan ikke negte, at denne Kirke i Henseende til Kostbarhed neppe har sin Lige i begge Rigerne. Det er et sandt gothisk Pragtværk, og Pontoppidan har Ret naar han siger, "at Øiet ikke finder her nogen bar Plet, hvor det kan hvile." Broget Marmor, snittede Billeder af alt Slags kostbart Træ, Ornamenter af massivt Sølv, møder man her allevegne. Rasmus Berg, et i sin Tid stort Konstnergenie, som Christian den Fjerde havde ladet reise i Italien, har prydet Kirken men endeel af sine just ikke slette Arbeider. Den gode Berg har neppe drømt om, at man efter hans Død vilde ophænge hans Arbeider ved Siden af den store Salvator Rosa's og Giro Ferros Mesterværker, men imidlertid er det dog skeet. Det kostbare Sidestykke til Jonas, der præker for Niniviterne, som gjemmes paa Konstkamret, hænger her, Gud veed hvorfor, til liden Baade for Konsten, paa et Sted, hvor det umueligt kan opfylde sin Bestemmelse. — Lige over Choret er det af Christian den Femte stiftede Riddercapel, hvor Ridderne af Elephant- og Dannebrogordenen fordum bleve indstallerede. Paa Væggene ere en velsignet Mængde Ridderes Vaaben og Symboler ophængte. Man kan her i egentlig Forstand see, hvo der er af gammel og hvo der er af ny Adel. De gamle Vaaben ere saa falmede, at man neppe kan kjende dem igjen, de ny straale derimod i deres skjønneste Farveglands. Dette Gallerie er et sandt adeligt Prøvekort.

Den Steen, hvorpaa Christian den Fjerde pleiede at sidde, medens Slottet var under Bygning, og uddeelte blandt Arbeidsfolkene Sølvtoskillinger, som han i dette Øiemed lod mynte af det fineste Sølv, har hidtil ikke forandret sin Plads. Endnu ligger den urokket, uagtet de Toskillinger, som bleve uddeelte her, for længe siden ere vandrede deres Vei. — Ogsaa ved Porten seer man endnu den Liigsteen, der skjuler Støvet af en Løber, som, for at vinde et Veddemaal, løb lige ind i Dødens Gab.

Den, som ønsker at vide, hvorledes Frederiksborg saae ud i Christian den Fjerdes Tid, han læse, den pralende Beskrivelse, som den da-

værende Slotsforvalter J. A. Berg har leveret paa Tydsk i Aaret 1646. En Joachimus Gerdes har ved Enden af Bogen sat dette Slot et Minde, hvoraf følgende kan tjene til Prøve:

O, mehr als schöne Burg, wem soll man dich vergleichen?
Wer kan doch deinen Preiß und Herlichkeit erreichen?
Du, deines Landes Zier! Man reise durch die Welt,
Man sehe was in sich die große Kugel hält:
Die Friedrichsburg geht mit, Sie kann wohl an den Spitzen
Der Schlösser und Gebäw in allen Ländern sitzen,
Trotz Griechenland und Rom, mit aller ihrer Pracht,
Die kluger Leute Witz mit Sinnen hat erdacht.

Det Kongelige Stutterie.

Førend jeg forlader Frederiksborg, maa jeg tale et Par Ord om det Kongelige Stutterie, som er anlagt af Frederik den Anden i Aaret 1562. Under de efterfølgende Kongers Regjering stræbte man alt mere og mere at bringe denne Indretning til end større Fuldkommenhed. Den nuværende brave og indsigtsfulde Stutmester Nielsen har troligen bidraget sit til at sætte Kronen paa dette herlige Værk. I Aaret 1803 fandtes her i de Kongelige Stalde ialt 482 Hengster, Hengstføler og Føl, hvoraf man kan gjøre sig et Begreb om dets Størrelse. Allerede siden Christian den Fjerdes Tid har Regjeringen gjort Alt, for at ophjelpe den Danske Hesteavl. Siden 1779 har man ikke allene givet Bønder og Godseiere Heste fra Stutteriet mod en Kjendelse af 50 til 100 Rdlr., ja undertiden, naar Egnens Hesteavl trængte dertil, uden Betaling, men Kongen lader endog aarligen uddele 2080 Rdlr. som Præmier for stutteriedygtige Stodheste af udmærket Godhed, som forevises ved de bestemte Hengstmøder. Denne

Opmuntring til den Danske Hesteavls Forædling er saa meget vigtigere, som Hestehandelen er for Dannemark af saa stor Betydenhed. I Aaret 1795 passerede 11,000 Danske Heste igjennem Göttingen til det Franske Cavallerie, og 1797 udførtes over 16,000, hvorpaa i det mindste vandtes 1 Million Rigsdaler. I Sjælland, hvor Hestene ikke ere af den Godhed som i Jylland og Holsteen, har det Kongelige Stutterie bidraget meget til Artens Forbedring. De omliggende Sogne lade aarligen bedække her 400 Bønderheste af Stutteriets Hengster.

Fredensborg.

Da jeg nu engang var i Frederiksborg, kunde jeg ikke undertrykke min Lyst at see Fredensborg: dette Slot, som jeg fra min tidligste Ungdom af havde hørt saa meget berømme. Det blotte Navn har især i vore Dage noget indbydende hos sig. Hvo tyer ikke med Glæde til Fredens Borg i en Tidsalder, hvor Krigens Løsen gjenlyder fra Donau til Elbens Bredde? hvor Ild og Sværd hærjer de skjønneste Lande og Riger?

En herligere Egn end den omkring Fredensborg lader sig neppe tænke. Anderledes kan jeg ikke forestille mig et Elysium, hvor Dyden skal høste den Løn, der negtes den paa Jorden. Veien igjennem Skoven er ganske romantisk; paa hver Side seer man høie, Aarhundrede gamle Træer, og tykt Krat, som ingen Solstraale kan gjennemtrænge. Øiet overraskes paa den behageligste Maade, naar man er kommen igjennem denne Lund og med eet opdager det majestætisk skjønne Slot, der, bekrandset af Skov, synes at hvile i en rolig og taus Dal. Men da Stedet virkelig svarer til sit Navn, da Fjerde Frederik, efter en langvarig og hæderfuldt endt Fred søgte Ro og

Lise her, da var dette glimrende Slot kun en meget simpel Bygning, passende til hine Dages jevne Sæder. Dets Simpelhed forskaffede det denne store Kongens Yndest. Han foretrak det for det konstige og pragtfulde Frederiksborg, som i mere end et heelt Aarhundrede havde været Hoffets Sommerbolig, men hvor han savnede den Fred og Rolighed, som hans Hjerte længtes efter, naar Omsorgen for Landets Vel levnede ham nogle Fritimer. Det var i denne Enebolig, hvor han rev sig løs fra Hoffets Sværm og støiende Glæder, hvor han lig en Trajan og Marc Aurel i deres Villa, for et Øieblik glemte Kronen og dens tunge Byrder, og tænkde paa, at han fødtes Menneske førend han fødtes Konge. Stedet, som den Gang kaldtes Østrup og i Begyndelsen kun var en Ladegaard, fik Navn af Fredensborg, da det fra Stockholm hidsendte og nu henved 90 Aar gamle Fredsforbund i Aaret 1720 blev undertegnet her. Over Slotsporten læses derfor følgende Opskrivt:

Da Krig og Orlogs Tiid ved Gud en Ende fik,
Blev Fredensborg opbygt, af Fjerde Frederik,
Og at det Freds-Paulun skal Krigens Minde være,
Saa fik det Navn af Fred og Frederik at bære.

Men efterhaanden blev dette Freds-Paulun til Pragtens og Glimrens Bolig, og udvidedes og forskjønnedes meget under Frederik den Femte og hans Enkedronning. — Tusinde forskjellige Ideer gjennemkrydsede mit Hoved, da jeg traadte ind i Slotsgaarden. Ogsaa her fandt jeg Alting, ligesom paa Hirschholm, øde og forladt. Her, hvor Alting for neppe tredive Aar siden tindrede af Hofglands, hvor Natur og Konst vare søsterlig forenede for at henrykke Sandserne, hvor man gav Fester, Skuespil og Fyrværkerier, der kostede mange Tusinde, her er nu Alting dødt, øde og forladt. Selv den beundringværdig skjønne Nordmandsdals Steenfigurer have følt Virkningen af denne forladte Tilstand. Man finder her Dansere med een Fod og Spillemænd med een Arm; Ukrud og Græs groer i Fred omkring Wideweldts Mesterværker, og Alting synes at være overladt til sig selv. En kold Gysen foer igjennem alle mine Aarer da jeg mindedes, at dette øde Paradis engang har været Juliane Maria's Fredensborg.

Uagtet Haugen ikke er i den nyere Engelske Smag, har den dog noget Imponerende, som overgaaer al Forestilling. Dens store Omfang, dens stive, men dog majestætiske Alleer, der ere beplantede med Træer, hvis Top synes at tabe sig i Skyerne, berettiger den til at kaldes Kongen for alle Hauger i Dannemark. Uden Veiviseren kan den, som ikke har været der før, lettelig fare vild i den. Jeg valgte mig en gammel Bonde til Guide, som kjendte det Locale meget nøie og vidste at fortælle tusinde Ting om Hoffet i den Tid, han levede der. Han havde nemlig tjent som en Vandbærer hos en Tjener, der var Tjener hos en Kammertjener, der var Kammertjener hos Prindsens Kammertjener. Man seer heraf, igjennem hvor mange Canaler Hofefterretninger ofte maa gaae, førend de kunne naae Historieskriverens Øre. Min gamle Veiviser talde bestandig i en Tone, som om han havde beklædt eet af de første Embeder ved Hoffet.

Da vi kom til en vis Allee sagde min snaksomme Gamle: "denne Allee har salig Kong Frederik den Femte og hans Hofmænd anlagt. Jeg glemmer aldrig, sagde han smilende, da Grev — fik her det blaa Baand." Da jeg spurgte ham hvorledes det gik til, svarede han: "ih det skal jeg mæn fortælle Herren: da jeg som en lille Dreng stod her paa denne Plet, saaledes som jeg kan staae nu, og morede mig med at see

de høie Herrer grave, kjøre Gruus og arbeide saa Sveden dryppede ned af deres Pander, skulle Greven til at trille en Bør med Jord. Greven sagde, at han ikke kunde trille Børen uden Seler, og bad Kongen laane ham sit Baand. Den eiegode Konge flyede ham det. Mange Tak, sagde Greven, see nu har jeg et Par, og trillede saaledes afsted med sin Hjulbør. Kongen loe, og Greven beholdt Baandet. Var det ikke snurrigt?" Jeg maatte lee over den troskyldige Mine, hvormed den gamle Mand fortalde denne sikkerligen, enten aldeles opdigtede eller i det mindste meget vanskabte Anecdote. Aldrig kan jeg overtale mig til at troe, at Statens første Hæderstegn nogensinde blev bortgivet paa saadan en Maade.

I Haugen findes blandt mange Støtter, Vaser rc. adskillige, som Dronning Juliane Maria har ladet opreise til Amindelse for sin afdøde Gemal og sin Søn Frederik.

Jeg følte noget ganske underligt ved at see saa megen Kongelig Pragt, saa mangfoldige Aars Arbeide, kort sagt, et saadant jordiskt Eden være saa godt som aldeles forladt af Mennesker og tabt for Nutiden. Jeg kunde ikke udholde at dvæle længere paa dette Sted, og skyndte mig ud af Haugen, som omtrent Adam, da han havde spist af den forbudne Frugt. Jeg maatte ud i den fri Natur, for at give mit Hjerte Luft, og saae Fredensborg aldrig mere. Ikke engang de virkelig kostbare Malerier paa Slottet, som i en dobbelt Forstand ere kostbare at see til, da dette Syn koster en blank Ducat, gav jeg mig Tid til at besee.

Sorgenfrey Slot.

Om dette Slot lader sig kun sige fire Ting: 1) at det er bygt af Carl v. Ahlefeldt, og har været Privatfolks Eiendom lige indtil

Frederik den Fjerde kjøbte det af Storkantsler Holst, og forærede det til sin Søn Christian, der, som Konge, igjen skjenkede det til Enkefyrstinden af Ostfriesland, der nød her mange glade Dage; 2) at man ikke let kan begribe, hvorfor det just skal føre et Tydsk Navn; 3) at det engang har tilhørt en Mand, der fra Vinhandler blev Millionair, fra Millionair Baron, og fra Baron en Jordklump; 4) at Høisalige Prinds Frederik, som kjøbte det af denne Velbaarenhed, og i senere Aar residerede der om Sommeren, har ladet Haugen og Lunden forskjønne med Engelske Anlæg, et Chinesisk Lysthuus, Borde og Bænke for godt Folk, som ville fornøie sig her om Sommeren i det Grønne.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Under 22 April er udstædt følgende Placat, hvori nogle nærmere Bestemmelser indeholdes, som vedkomme Handelen og Kjøbstæderne paa Island: Vi Christian den Syvende rc. gjøre alle vitterligt: Da de 20 Aar, hvori den Islandske Handel ved Placaten af 18 Augustii 1786 er forundt Frihed for Told og Consumtion, med videre, nu ere udløbne, have vi taget under Overveielse, hvorvidt Handelen endnu maatte trænge til denne Frihed, samt hvilke nærmere Bestemmelser der ellers, med Hensyn til bemeldte Handel og de islandske Kjøbstæder, nu for Tiden kunne ansees passende. Thi anordne Vi, som følger: 1) Den Told- og Consumtions-Frihed, som ved Placaten af 18 Augusti 1786 har været den islandske Handel i 20 Aar forundt, skal endnu, for det første og indtil videre Bestemmelse, vedvare, hvorimod de anordnede indenlandske Skibsafgivter herefter ogsaa blive at erlægge ved Toldstederne af alle de Skibe, som udgaae til Island eller indkomme derfra. 2) For de islandske Søepasse, hvilke nu, ligesom andre Expeditioner, der udstædes igjennem Vore Collegier, udfærdiges paa ustemplet Papiir, blive herefter, istedet for de 2 Rdlr., som hidtil ere blev-

ne erlagte for ethvert saadant Pas, at betale til vor Casse 32 Skilling for hver Commercelæst af Skibets Drægtighed, og desuden til Skatkammerfonden 4 Skilling for hver Commercelæst. 3) Vestmannøe og Grundar- eller Grønnefjord i Island, hvilke ved Anordningen af 17de November 1786 bleve forundte Kjøbstads-Friheder, udgaae for Fremtiden af Kjøbstædernes Tal, og skulle blot være auctoriserede Udliggersteder. 4) Det skal herefter være enhver i en islandsk Kjøbstæd boesat Kjøbmand, som driver stadig Handel sammesteds baade Vinter og Sommer, tilladt at handle paa ethvert Udliggersted, som enten dertil ved Handelens Frigivelse er antaget, eller af Vort Rentekammer, i Følge Vor Auctorisation, herefter oprettes i Island. 5) Med det islandske Postskib skal for Fremtiden, ligesom i de senere Aar har fundet Sted, forholdes saaledes: at Postskibet afgaaer fra Kjøbenhavn sidst i September Maaned, overvintrer i Island, og vender derfra tilbage saa betimeligen, at det kan ankomme til Kjøbenhavn inden Kjøbmandsskibene afgaae derfra om Foraaret, med hvilke Postkassen da opsendes. 6) For det øvrige forbliver det ved de for den islandske Handel og de islandske Kjøbstæder nu gjeldende Anordninger.

Den Østerrigske Keiserl. Gesandt, Grev von Grüner, og Grev v. Rantzau ere i disse Dage afreiste herfra. Den første til Tydskland og den anden til sine Godser.

Den Person, som nylig har udgivet sig for en Grev Rosenberg, hvis fremlagte Papirer befandtes at være falske, skal nu transporteres ud af Landet.

I Dag er afg. Oberst Boye Junges Lystgaard i Frederiksberg By første Gang til Auction. Den er i alle Henseender det skjønneste Lyststed i denne By. Bygningerne allene er i Brandcassen forsikkret for 17,500 Rdlr. og Haugen er i den fortræffeligste Stand. Den indbefatter over 500 unge Frugttræer, og vil om 4—5 Aar kunne indbringe en betydelige Sum. Den Afdøde, som var en lidenskabelig Ynder af Haugevæsen, har ikke sparet nogen Møie eller Bekostning paa at sætte denne Hauge i den skjønneste Stand.

Løverdagen d. 25de f. M. Kl. 3 om Natten udbrød pludselig en stærk Ild i Klubværtens Jacob Petersens Gaard i Christiania. Ilden havde tændt sig i Baghuset, og saaledes inde i Gaarden, at den ikke kunde mærkes fra Gaden, før den allerede havde angrebet Nabogaarden, hvis Bagbygning var af Tømmer. Under disse Omstændigheder brændte det allerede stærkt, førend den fornødne Hjelp kunde ydes, og Ilden truede i det mindste et Qvartal af Byen med Undergang, saa meget mere, som der indvendig i dette Qvartal endnu fra ældre Tider findes meget, som er bygt af Træ. Men da der kun blæste en meget svag sydlig Vind, og der strax var Hjelp ved Haanden, blev, ved Brandfolkenes Hurtighed og Anstrængelse, Ilden saa betimelig standset, at ikke flere end benævnte to Gaarde bleve angrebne deraf, og at den Kl. 6 om Morgenen var aldeles slukket.

Natten til d. 19de f. M. opkom Ildløs i Dragonqvarteret Myhre i Røgen Sogn, hvorved dets skjønne og af ny opførte Hovedbygning blev lagt i Aske. Opsidderen, Peder Pedersen, var fraværende, da han blev Luerne vaer; han ilede hjem, fik sin Kone og sine fire Smaabørn reddede, men maatte iøvrigt see alt sit Indbo og alle Næringsmidler fortæres af Luen. Man veed ikke med Sikkerhed, hvorfra Ilden reiste sig.

Fattigforstanderen J. P. Petersen i Christiania klager over, at mange Materialier, der ligge for vore Fødder, ikke opsamles, fordi Vedkommende ikke ville betale de Folks Umage, som skulle opsamle dem. Han har f. Ex. liggende over 7000 Pd. Glasskjerver, som ingen vil afkjøbe ham, fordi han for det hele Partie har betalt nogle faa Daler mere end det for mange Aar siden kostede. Villigen vil han opmuntre Fattige til at indsamle Klude, dersom Fabricanterne ved en passende Betaling ville understøtte ham, og han beder derfor enhver Fabricant, at underrette ham om saadanne Materialiers Priser. At hente Glasskjerver fra Rostok og Lübeck over Kjøbenhavn, Klude fra Hamborg og andre Steder, gammelt Rujern fra Sverrig rc. vidner unegtelig om vort Lands Mangel paa Materialier, eller Utilbøielighed til at opmuntre dem, der ville og kunne opsamle dem.

Holbergs politiske Kandestøber har, efter Tydske Blades Beretning, været en sand Guldmine for det Berlinske Theater. Kort for Slaget ved

Jena opførtes dette Stykke. Da Herman v. Bremenfeldt (Unzelmann) gjorde ved denne Leilighed den Tilsætning: "der er kommet en Rivt i Kortet over Europa, men der vil komme en brav Mand, som vil gjøre det heelt igjen," gjenlød Parterret af Bifaldsraab, og Stykket blev derpaa givet ti Gange efter hinanden. Ved de næste Forestillinger istemte Herman v. Bremenfeldt, i grøn Slaaprok, Hue og Tøfler, en Krigssang, og hele Parterret gjentog den efter ham.

Paa Forespørgsel fra Tønningen, til den Engelske Capitain, som bloquerer Elben, hvorledes der skal forholdes i Henseende til Wattenfarten, har samme givet til Gjensvar:

Hs. Maj. Skib Aimable d. 28 April.

Til Gjensvar paa Deres Brev af 26 dennes melder jeg Dem herved, at jeg allerede har sendt en Copie af Ordren, angaaende Wattenfarten, til Tønningen, hvorefter Indbyggerne i Tønningen have at rette sig. De behage at lægge Mærke til, at uskyldige Artikler kunne frit passere over Watten til Weser og Ems, saavelsom til Elben, men at ladede Skibes Fart fra Ems og Weser til Tønningen over Süder-Watten, ikke er fri. Upton, Capit.

Efter Hamborger Correspondent, formæler vor Gesandt ved det Svenske Hof, Grev Moltke, sig med Grevinde v. Münster Meinhövel, en Datter af Hovmesteren hos Prindsesserne Charlotte og Juliane.

I Classelotteriets 3die Classe er i Gaar udkommen: No. 25123, med den høieste Gevinst af 8000 Rdlr., hos Mad. Collin; No. 36415, med 4000 Rdlr., hos Bendixen i Slesvig. — I Dag udkom: No. 33036, med 2000 Rdlr., hos Siemen i Glückstadt; No. 30309, med 1000 Rdlr., hos Inspecteur Bie.

Udenlandske Efterretninger.

Den berømte Professor i Malerkonsten ved det Londonske Maler- og Billedhuggeracademie, Hr. Opin, er død i sit 45de Aar. Hans Liig blev bisat i St. Pauls Kirken ved Siden af den store Sir Josua Reynold.

I Stralsund er Ladningen af et anholdt Skib bleven condemneret, fordi samme tilhørte Hamborgske og Lübeckske Indbyggere.

Fra Paris meldes under d. 24 April: Siden i Forgaars udbreder der sig her Fredsrygter.

Man forsikkrer, at det Russiske Hof har antaget Østerriges Mægling, som allerede i Forveien var antaget af Frankrige og Preussen. Nogle gaae endog saavidt, at de nævne Berlin som den Plads, hvor en almindelig Congres skal holdes. Man seer med saa meget større Forventning Stadfæstelsen af dette Rygte i Møde, som det fra andre Sider modsiges meget. — Keiserindens Reiseequipager sættes i Beredskab. Det hedder, at hun reiser til Berlin. — Krigsrustningerne fortsættes her imidlertid med største Iver.

D. 28 f. M. var Marchal Mortier endnu i Stettin, hvorfra den Sachsiske Contingent er afmarcheret til Anclam.

Fra Leipzig meldes, at den sidste Messe er faldet over al Forventning slet ud.

Fra den venstre Rhinbredde meldes, at de jødiske Deputerede ere nu komne tilbage fra Paris, og have tildeels medbragt vigtige Forslag, som de ville meddele deres Committenter i overordentlige Synagogeforsamlinger. I Henseende til den ny Organisation af de jødiske Religionsanliggender i Frankrige er endnu intet besluttet. De Deputerede have i de sidste Uger af deres Ophold i Paris især sysselsat sig med denne Gjenstand, og Committéens Medlemmer have havt mange Conferencer med de Keiserl. Commissarier. Sagen skal med det første bringes i Rigtighed. — Decretet af 30 Maji 1806 skal, naar det bestemte Aar er forløbet, aldeles ophæves; men i Henseende til Creditorernes Handlemaade mod deres Debitorer skal der i Synagogerne forfattes og publiceres særegne Reglementer.

I Telegraphen læses følgende: de forskjellige Statsinteresser vare aldrig mere indviklede end nu, og dog glimte endnu bestandig Fredsforhaabninger; thi det ligger i Tingenes Natur, at der paa den høieste Forvirring maa følge Opløsning. Rusland, hvis Armeer ere blevne drevne tilbage fra Weichsel til Pregel, og kun holdt sig til de i Toveir utilgjængelige Egne, indseer maaskee, at det vover meget, naar det oppebier det mulige Tilfælde, at fordrives af de Franske, som siden den Tid ere blevne saa overordentlig forstærkede, af sin Position. Skeer det, saa gives der for Russerne ligesaa lidet en Støttepunct mere i Polen, som der gaves en i Måhren. De haabede formodentlig, at Michelson vilde recrutere sig i Tyrkiet, og kunne sende Forstærkning til Polen; men

han trænger nu selv til Forstærkning. Tyrkerne, hvis Opvaagnelse maa være ligesaa skrækkelig for Russerne, som deres Ydmygelse hidtil var mageløs, kunne trænge saa langt frem, at de kunne falde den Russiske Armee i Polen i Flankerne, og det med saa meget større Eftertryk, som en Fransk Armee fra Dalmatien vil bestemme Servierne til at gjøre fælles Sag med sig; begge disse Hære ville forene sig med den Tyrkiske, som, ved at plante Uafhængighedsbanneret i Russisk Polen, vil allevegne faae Forstærkning; Persien vil benytte sig af Gjengjeldelsens Øieblik. Saaledes seer Rusland sig angreben af tre Keiserdømmer. Den mislykkede Expedition paa Constantinopel maa nødvendig frembringe Tvistighed imellem Engelland og Rusland. Dette Feilgreb tilintetgjør Ruslands Øiemed at bemægtige sig, under Krigen i Tydskland, Constantinopel. Da Rusland i Vesten og Norden begrændses af allierede og venskabelige Magter, er det klart, at det kun kan tænke paa Erobringer i Sønden. Da dette Øiemed nu er tilintetgjort, saa har Rusland ingen Interesse mere i at føre Krig; det mislykkede Forsøg maa nødvendig frembringe Kulde mellem de Russiske og Engelske Ministre, og denne vil foranledige en Separatfred. Engelland vil anvende Alt, for igjen at komme i god Forstaaelse med Porten, og det kan vel have været dets Hensigt, ved et Bombardement, at tvinge den til at vedblive sin Alliance, men aldrig at skille den ved sin Uafhængighed, hvilket kun kunde befordre Ruslands Fordeel. Det har tillige for faa Tropper til at besætte Constantinopel, hvis Besiddelse vilde være det til langt mindre Gavn end dets underdanige Selvstændighed. Det havde kun banet Russerne Veien til denne Stad, lokket de Franske fra Dalmatien, som i dette Tilfælde havde betragtet Porten som sin Fiende. Engellands Guldkilde, Indien, havde i begge Tilfælde været stoppet. — Vil derfor Engelland end ikke evig Krig, saa maa det dog ville Fred, saasnart Krigen tager en Vending, hvorved det ikke allene taber sit Handelsmonopol, men hvorved endog dets hele Handel trues med at kuldkastes.

I sidste Moniteur læses Noticer angaaende den berømte Bogtrykker Bodoni og den til hans Hæder slagne Medaille, af vor Landsmand Kammerjunker T. C. Bruun Neergaard. Blandt de Værker,

Bodoni's Presser have leveret og som med Føie beundres i hele Europa for deres typographiske Skjønhed, regnes Epithalamier i Anledning af Carl Emanuel af Savoyens Formæling, Udgaven af Dante, Tasso, Horats, Tacitus og Virgil. Han trykte efter Begjering en Ligtale over Ferdinand d. I., sidste Hertug af Parma, i tre forskjellige Formater, uden at ville modtage nogen Betaling derfor. Til Belønning blev han i Aaret 1803 indskreven blandt Parma's gamle Piazzesi, og Regjeringen lod samme Aar præge en Guldmedaille med hans Brystbillede til hans Hæder, hvoraf der kun blev slaaet 4 Stykker. Keiser Napoleon afkjøbte ham 200 Exemplarer af Abbed Monti's episke Digt: il Bardo de la Silva Nera, og da han med sin Kone opholdte sig i Mailand, forlangte Prinds Eugen alle de Exemplarer, han eiede af Pater noster, som nylig var trykt hos ham. Prindsen søger ogsaa at befordre Bodoni's Edition af Homer, som udgives i 4 Foliobind, og hvis Text redigeres af Prof. Lamberti de Bera i Milano.

Overdirecteur A. Joh. Hagstrøm, Prof. i Anatomie og Ridder af Vasaordenen, har foræret det medicinske Collegium i Stockholm sin Samling af anatomiske Bøger og Tabeller, Præparater, Naturalier og chirurgiske Instrumenter, hvilke han, som Lærer i Anatomien, har samlet i en Tid af 25 Aar. Kongen af Sverrig har i egen Skrivelse, som blev d. 4 f. M. oplæst i det medicinske Collegium, tilkjendegivet Giveren sin allerhøieste Velbehag.

I Tydske Blade hører nu den saakaldte Pegepind (Wünschelruthe) og de Forsøg, der anstilles med samme, til Dagens Orden. I et meget agtet Tydsk Tidsskrivt læses følgende: Førend man i München havde opfundet Mineralgang og skjulte Kilder, fandtes i Egnen af Wertheim en Karthäuser, der allerede længe ved Hjelp af den saakaldte Pegepind har gjort de heldigste Forsøg, og, efter at Klosteret er ophævet, vedbliver at gjøre dem. Over 19 Brønde har Abbed Fried. Ries forskaffet Egnens Beboere. Dr. Juch i München staaer i Correspondence med ham, og har adskillige Gange med Fornøielse underholdt sig med ham angaaende mange physiske Undersøgelser. Hr. Ries's sædvanlige Pegepind er af Fiskebeen, endskjønt han paa enhver Tid med samme Held betjener sig af afskaarne eller afbrækne Trægviste.

I the daily Advertiser anføres, at det synes som Keiser Napoleon nu, da han har lært at kjende Ruslands sande Magt, ikke mere har i Sinde, at trænge dybere ind i det indre Polen, men at Linien ved Passarge vil blive Grændsen for hans Erobringer. Han vender sin Hovedmagt mere mod Preussen end mod Rusland. Men han haaber at fuldende dette Riges Erobring i næste Feldttog. Naar han har naaet dette Øiemed, vil han vælge een af følgende Veie: enten vil han tvinge Preussen til at slutte Fred, eller indføre et nyt Dynastie i dette Land; thi naar Kongen af Preussen slutter Fred, vil Keiseren af Rusland følge hans Exempel; dethroniseres derimod Kongen af Preussen, saa træder Preussen ind i den Rang, Bayern befinder sig, og tilbyder da Fienden nye Midler til at angribe Rusland. — Denne Artikel findes ogsaa oversat paa Tydsk i den under den Franske Regjerings Opsyn udkommende Berlinske Avis.

I samme Blad læses ogsaa følgende i Anledning af Marchal Brunes Tilberedelse til at sætte Bremen i Forsvar mod en Engelsk Expedition: Marchal Brune har formodentlig erfaret hvad der ganske nylig foregik i Engelland, og deraf lært at spare en aldeles frugtesløs Umage En Expedition — retfærdige Himmel! en af de n y Ministere udkastet Expedition til F a s t l a n d e t! — Den blotte Tanke opvækker Gysen. De have endnu ikke glemt deres berygtede Expedition til Hannover, der kom tilbage som den afgik; denne Expedition, som de affendte til Understøttelse for vore Allierede efter Slaget ved A u s t e r l i t z, paa een Tid, da den ene af vore Allierede maatte undertegne Freden og den anden trække sig hastigere tilbage end han var kommen. Ministerne have endnu ikke glemt deres Expedition til Boulogne, deres Katamarins mærkværdige Angreb, eller deres med Stene ladede Skibe, som skulle indslutte den Franske Flaade og sænkes i dens Havn. Og disse Folk gjøre Udkast til Expeditioner til Fastlandet? — Maatte dog Guderne beskytte os imod dem! Det Engelske Folk vil, trods sin Ævneløshed, dog ikke nedsynke i et saadant Intet, og vi kunne leve i Sikkerhed, saa længe Ministerne ikke gjøre nogen Expedition.

I Fæstningen Schweidnitz, der nu, ligesom Brieg og Fortificationerne ved Breslau, sløifes,

har man fundet 250 Artilleriestykker, over 400,000 Pund Krudt og mange Levnedsmidler. Over 2000 Bønder arbeide dagligen paa at sløife Breslaus Værker. Til at sprænge Redouten Vasser ved Schweidnitz brugtes 27,000 Pd. Krudt, hvorved der frembragtes et lidet Jordskjelv.

Til Opmuntring for Bogbinderne i Rusland er der i dette Rige bleven lagt en Told paa alle de Bøger, der indføres indbundne.

Gener. Desorgues i Aix har faaet Tilladelse til at grave den allerede under Kongernes Regjering bestemte Canal, la Brillonne kaldet, beliggende i Depart. Nedre-Alperne. Den er især bestemt til at vande Jorderne.

Dronningen af Holland reiser til Harlem, for at tage de derværende berømte Blomsterhauger i Øiesyn.

Den Spanske General-Consul i de forenede Nordamericanske Stater har under d. 8 Aug. 1805 meddeelt sammes Handlende et Decret fra Intendanten af Havanna, som indeholder følgende Tilsætninger til Forordningen af 8 Febr. for de almindelige Administrationer af Marineindkomsterne for Handelen med Neutrale: 1) Consuler eller Viceconsuler i neutrale Havne, hvorfra der afsendes Gods, eller der hvor ingen Consul residerer, de af Ministeren authoriserede Personer, skulle certificere Regningerne eller Facturerne, med Navngivelse af den Øes Havn, det er bestemt til, med en individuel Beskrivelse over Tallet, Vægten, Maalet, Qvaliteten og Værdien af de Varer og Effecter, Ladningen indbefatter, under den Bestemmelse, at de Varer, der ikke ere angivne i Facturaen, consisqueres; 2) et Duplicat af Facturaen og Forordningen maa nedlægges i Consularofficinet; Papirerne maa afleveres nogle Dage førend Skipperens Afseiling; tørre Varer, Liqueurer og Fødevarer tillades neutrale Skibe at føre, under samme Indskrænkninger, der ere bestemte i den Spanske Handel. En nødvendig Betingelse er, at saadanne Skibe maa være udklarerede directe til bemeldte Havne; 3) Ladninger, som ankomme uden anførte Certificat, fra 1 Martii af, consisqueres Originalfacturaerne nedlægges i vedkommende Toldsteder. I de Havne, hvor ingen af Ministeren authoriseret Person befinder sig, henvender man sig til den nærmestboende Consul.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 60.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 9 Maji, 1807.

Det store Publicum.

Det gaaer med Ordet Publicum som med visse andre Ord: alle føre dem i Munden, og kun faa vide hvad de forstaae derved. Et stort Publicum ligner et Landskab; begge ere sammensatte af de meest forskjellige og modsatte Gjenstande. Titians skjønneste Landskaber indbefatte stolte Grane og lavt Krat, høie Bjerge og dybe Dale, straatakte Hytter og pragtfulde Sommerhuse, Mennesker og Qvæg, Møller og Gedebukke. Ethvert Publicum er sammensat af tusinde forskjellige Væsener, ligesaa modsigende af Caracteer som Handlemaade. Men ligesom der i hvert Landskab, hersker en vis Tone og en vis Maneer, var det isvrigt end sammensat af nok saa forskjellige Gjenstande, saaledes kan man med Grund ogsaa antage, at ethvert Publicum, uden Forskjel, har en vis almindelig Caracteer, som har sine Feil og Fuldkommenheder.

Selv den største Skjønhed, bør ikke være saa forfængelig, at paalægge Maleren at udelade de Blegne eller Ar, der findes i hendes Ansigt, af det Portrait, han skildrer, og intet Publicum bør tage det ilde op, at Skribenten skildrer det saaledes som det virkelig synes, og i det Lys, hans Erfaring viser ham det. Ved at gaae ud fra disse Grundsætninger haaber jeg, at ingen vil mistyde eller miskjende mine Ord. Ved det store Publicum forstaaer jeg langtfra ikke den oplyste, selvstændige og indsigtsfulde Deel af vore Medborge, der sædvanlig af Beskedenhed tilbageholder eller i det mindste er meget forsigtig i at afsige sin Dom, men derimod den blandede Hob, som ved alle Leiligheder lader sin Stemme høre og lægger sine egne Svagheder for Dagen. Denne Hob er næsten i alle Lande sig selv liig, og kan umuelig undgaae Grandskerens Opmærksomhed.

Sandhed er et Blomster, som kun bør plantes i en Jordbund, hvor det kan voxe og trives, og som man hellere bør lade døe i Spiren end visne i Knoppen. At tie hvor det ikke nytter at tale, har altid været min Grundsætning. Men saa dybt kan Agtelsen for Sandheden dog vel ikke være sjunken, at man skulde behøve at frygte for Miskjendelse, ved at fremsætte almindelige Tanker om et Publicums Caracteer. Det Malerie, jeg her fremkommer med, underkaster jeg offentlig Bedømmelse.

Den, som troer, at jeg har taget Feil af noget Hovedtræk, han træde frem og sige det. Kun maa jeg med Apelles bede Skomageren at holde sig til Skoen, og ikke til Næsen.

Den første Svaghed man ikke uden Grund synes at have fundet hos det store Publicum, er en høi Grad af Ustadighed og Uselvstændighed. Fremstaaer en Skuespiller, en anden Konstner eller offentlig Person, som det skjenker sit opmuntrende Bifald, saa løfter det ham saa himmelhøit i Veiret, at han maa falde ligesaa dybt, naar det lader ham dale, hvilket i Almindelighed er Tilfældet, naar den Yndede har tabt Nyhedens Glands, eller der fremtræder en Ny, som kappes med ham om Rangen. Den ny Concurrent kan altid gjøre sig Regning paa at vinde Prisen. Man kunde her anføre mangfoldige virkelige Exempler, dersom ikke Exempler af den Natur vare saa forhadte. Publicum behandler ofte sine Yndlinger som fornemme Herrer deres Friller: de overøse dem med Guld og Kjertegn, saalænge Ungdommens Roser blomstre paa deres Kinder; de give dem bort til deres Haarfriseur, naar Aarene have forvandlet disse Roser til Lilier. Held den virkelig Talentfulde, der i den farligste Periode af sin Vandring paa Banen til offentlig Hæder, undgaaer Publicums overdrevne Yndest! Han nærmer sig Maalet langtsomt, men naaer det saa meget sikkrere.

En anden Lyde, som ingen Upartisk kan frikjende det store Publicum for, er en høi Grad af Svaghed. Det ligner et Instrument, som først maa stemmes førend det kan frembringe rene og bestemte Toner. Det er raadvildt, ængsteligt og uenigt med sig selv naar det skal afsige en Dom. Det antager meget let Enkeltes Meninger, der ikke sjelden grunde sig paa Privathensigter, og Individuers

Stemme bliver da til Publicums. Hvor meget der end tales om Publicums ubestikkelige Retfærdighed, saa er det dog vist, at mangt et Genie maatte qvæles i Fødselen, hvis dets Udvikling ene skulde beroe paa denne Retfærdighed. Ikke mindre vist er det, at mangen en Mand er bleven berømt, uden at han selv eller Publicum veed hvorfor. Jeg kunde opregne her adskillige pluraliserede Forfattere, der i Hjertet maae lee over Publicums Troskyldighed. Vi have saakaldte berømte Originalskribentere, hvis Navne ved alle Leiligheder tindre som Smaastjerner i Udødelighedens Catalog, uden i deres hele Liv at have skrevet tre Ark, som fortjente at komme i Betragtning. Ved Drivhuusvarme kan man under Nordens kolde Himmelegn fremtrylle Ananas; ved Konstgreb og Skryderie kan man forskaffe sig selv og Andre et stort Navn, uden at det godmodige Publicum mærker Blændeværket. Advocatens Ord i Kotzebues to Brødre: "jeg har i 16 Aar raabt "paa, at jeg er en ærlig Mand, indtil Drenge"ne paa Gaden raabte efter mig: see der gaaer "en ærlig Mand!" falder mig ofte ind, naar jeg hører visse Mennesker ophøies til Skyerne. Navnkundigheden ligner heri en Vandpompe, der maa spædes førend den giver Vand. Ti Menneskers forenede Raad og Daad er nok til at spæde Navnkundighedspompen. — En større Følesløshed for det beskedne Talent, som, uden Konstgreb, vil vandre den jevne Vei, findes neppe nogensteds i høiere Grad end hos det store Publicum. Det træder den beskedne Viol med Fødderne, og freder og vander pralende Tulipaner og Bonderoser. Med Bestemthed tør jeg sige, at kun faa af dem, der vælge Beskedenheden til deres Veiledere, sjelden eller aldrig naae Maalet. Den, som vil gjøre Lykke hos det store Publicum, maa nødvendig betjene sig af dets Svaghed.

En tredie Egenskab, som det store Publicum hos os har tilfælles med næsten ethvert andet, er en grændseløs Nysgjerrighed. Den er en uudtømmelig Guldmine, som alle udenlandske og indenlandske Projectmagere, Linedansere og Bjørnetrækkere grave i, og som bestandigen rigelig lønner deres Umage. Den, som forstaaer at pirre denne svage Side, han har fundet de Vises Steen.

En fjerde Svaghed er den alt for hurtige Overgang fra den heftigste Extase til den yderste Slaphed. Vort store Publicum ligner heri vort Clima som den ene Draabe Vand den anden; i Dag Hede, i Morgen Kulde, det ene Oieblik Soelskin, det andet Regn. Denne Aprilveirs-Ustadighed udgjør et Hovedtræk i dets Caracteer. Hvad hele Staden taler om i Dag, det have næsten alle glemt i Morgen. Man kunde her anføre stadfæstende Exempler i Hobetal, som endnu alle maa være de fleste Læsere i frisk Minde. Hvo erindrer ikke de Dage, da man forgudede enhver, der kunde holde Lovtaler over Robespierre, nedrive Bibelen, skrive Harlequinader i Kjøbenhavn og Skandskrivter i Jena? Hvor ere de nu, alle disse drabelige Helte? De ere bortspredte som Avner af Vinden, og ligge begravne i Forglemmelsens mørke Skjød. Men det beklageligste er, at ogsaa sande fortjente Mænd, der kraftigen have fremmet deres Brødres Oplysning, næsten ere blevne ligesaa hastig glemte.

En femte Egenskab, som mange have fundet hos det store Publicum, er en høist besynderlig Efterlignelseslyst og en ubegrændset Fordom for Alt hvad der kommer fra andre Lande. Denne Efterlignelseslyst spores i Alting. Man vil staae paa Hovedet som Grækere, klæde sig saa tyndt som Franskmænd, dyrke sin Jord som Engelskmænd og skrive Poesier som Tydskere. Intet finder man modbydeligere end at leve og handle Dansk.

Men ogsaa heri hersker den besynderligste Modsigelse. Snart ophøier man Alt hvad der er Dansk og lader sig indbilde, at vor Jordbund er ligesaa god som Schweitzernes, vor Himmelegn ligesaa blid som Franskmændenes, vor poetiske Litteratur ligesaa rig paa Mesterværker som den Tydske; snart nedtrykker og ringeagter man Alt hvad der er Dansk, og paastaaer, at endog vort Sprog er fattigt og ucultiveret. Denne Selvkjerlighed paa den ene Side og denne Selvringeagtelse paa den anden kan ikke have andet end skadelige Virkninger. Vist er det, at man kan tiltroe sin egen Kraft baade for meget og for lidet paa eengang.

En sjette just ikke priselig Egenskab hos det store Publicum, er dets overdrevne Hang til at værdige Ubetydeligheder sin hele og spændte Opmærksomhed. En saadan Smaahedsaand har især for ikke længe siden raset i vor Hovedstad. Uden at nævne eller udpege noget Exempel, vil enhver endnu let erindre sig den Opmærksomhed, man værdigede en vis litterair Vanskabning, en Opmærksomhed, der meget maatte nedsætte vort store Publicum, eller i det mindste en Deel deraf, i Fremmedes Oine, dersom den, hvilket Gud forbyde, blev bekjendt udenlands.

Men man kan heller ikke negte, at disse svage Sider i adskillige Tilfælde blive en Kilde til meget Godt. Hvad Ustadigheden angaaer, da lader det sande Genie sig neppe blænde af en hastig kommende og en hastig forsvindende Hylding; det bestræber sig for at fortjene hvad i Begyndelsen kun Tilfældet skjenkede det; det indseer at Slaphed i Almindelighed er Overspændthedens uundgaaelige Efterfølger, og om end det store Publicums Ustadighed lader det falde

nok saa dybt, hæver det sig dog siden igjen ved sin egen Kraft. Den hurtige Overgang til en heftig Extase kan i Tilfælde, hvor det gjelder om, at udføre noget Stort og Almeennyttigt, være af de fortræffeligste Virkninger. Man har i den anden Aprils Dage og ved andre Leiligheder seet, til hvilke store Handlinger denne Extase kan lede.

Gammel Kongevei.

Efterat Passagen igjennem Frederiksberg-Allee nu er spærret for alle dem, der ikke have Nøglen dertil, er gammel Kongevei bleven til en Alfarvei for alle dem, der kjøre til Frederiksberg og dets Omegn. Men uagtet denne Vei nu bruges saa meget mere end tilforn, synes man dog ikke at have været betænkt paa, at sætte den i den Stand, som en Landevei, der fører til Kongens Sommerbolig, burde være. Tvertimod er hele Strækningen langs med Sorte Sø, i saa slet en Forfatning, at Vandet har bortrevet og bortskylt et stort Stykke af Veien, og at det gamle, nu aldeles forstyrrede Bolværk staaer over et Par Alen derfra. Lige ved Slusen, hvor Vandet har sin Fart til Vesterbro, er desuden et dybt og høist farligt Hul, som et Menneske saa lettelig kan falde i, og da Vandet har sin Strøm her, føres bort uden Redning. Man bør ønske og haabe, at denne Landevei ikke allene bliver ordentlig istandsat, men at Strækningen langs med Vandet maatte faae et Bolværk igjen og det farlige Hul maatte blive stoppet. Denne Istandsættelse burde skee saa snart som mueligt, thi jo længere den udsættes, desmere bortriver Vandet af Veien, og desto bekosteligere bliver siden Arbeidet.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Vor Cours paa Hamborg har nu endelig faaet lidt Pusterum. Fra 48 PC. er den gaaet ned til 46.

Veile Kjøbstæd har nu 800 Indbyggere og 170 Gaarde og Huse. Byens gamle Næring, Humleavl, er ganske ophørt, uagtet Jordbunden er meget vel skikket til denne Avl. Handelen ligger aldeles i Dvale, hvortil Aarsagen især maa søges i Fjorden, som kun er seilbar for Skibene i en Afstand af $1\frac{1}{2}$ Fjerdingvei fra Byen. Her maa de ankre, indtage og losse deres Ladninger. Da Aaen befandtes tilstoppet, har man, for at afhjelpe denne Mangel, ladet den inddæmme med Bolværk og opmuddre. Den Kongelige Creditcasse har gjort Forskud hertil. — I de sidste Aar har man udskibet henved 4000 Favne Brændeved. Tolv Dragøeskippere gjøre 6 Reiser om Sommeren efter Brænde, og hvert af deres Skibe kan indtage 6 Favne Brænde. I Aaret 1804 var Prisen i Havnen 4 Rdlr. 4 Mk. for Favnen. Kjøbmændene kjøbe af Bønderne smaa Skovstykker, som de selv lade ophugge, men Bønderne maa kjøre Brændet til Byen. Ved Byen er nu bygt en prægtig Bro af hugne Stene med tre Buer, istedet for den forrige forfaldne Træbro.

Prindsesse Catharina, den ældste Datter af Prinds Ulrich af Brunsvig-Wolfenbüttel, der hørte til det saakaldte Russiske Hof i Horsens, er, efter et kort Sygeleie, død i sit 66de Aar.

Hr. Prof. Begtrup udgiver nu en oeconomisk Beskrivelse over Jylland med Landkort og Kobber, som en Fortsættelse af hans forhen udgivne Beskrivelse over Sjælland og Fyen.

Afdøde Proc. Aabys Gaard paa Vesterbro med tilhørende Bygninger, er ved Auction leven tilslaaet Hr. J. D. Adeler, der, som anden Prioritetshaver, begjerte den udlagt af Skifteretten.

Da en stor Deel af den aabne Ridebane ved Christiansborg, formedelst Slotsbygningen, er indhegnet med Plankeværk, saa er nu den Plads i Philosophgangen, hvor Magistratens Bygninger for fattige Familier forhen stode, nu bleven indrettet til en Exerceerplads for Livvagten, som næstkommende Mandag skal exercere der første Gang.

En Tyv har en Tidlang gjort sig et Haandværk af at gaae omkring i Gaardene uden for Vesterport og stjæle Ænder, Gjæs 2c. Natten

imellem d. 20 og 21 f. M. gjorde han Indbrud i Gaarden lige over for Kakkelovnsfabriken, hvor han stjal tre Ænder. Da Opsynsmanden kom efter ham med et Gevær, tog han Flugten med sit Rov. Der er nu lagt Skud for ham, dersom han skulde komme igjen, og lyses efter ham i en offentlig opslaaet Placat, hvori han beskrives fra Top til Taa.

Ved Høiesteretsdom af d. 23 d. A. blev Karen Pedersdatter, som har druknet sit Barn, tilfunden at have sit Liv forbrudt ꝛc.; men Hs. Majestæt har under d. 22 formildet denne Straf til Hensættelse i Christiania Tugthuus for Livstid. Den Tiltalte blev, som et uægte Barn, indtil sit niende Aar opdraget hos sin Morbroder, der for nogle Aar siden døde, og maatte siden ernære sig ved at tjene. I Aaret 1805 blev hun, under Ægteskabsløvte, besvangret af sin Medtjener, hvis faste Beslutning det var, at fuldbyrde Ægteskabet, som endog to Gange blev lyst fra Prækestolen, dersom den høieste Nød og Trang ikke havde hindret dem derfra, og hun endog ved Fødselstidens Nærmelse maatte sælge sine Klæder, for at faae Livets Ophold, da hun ikke kunde arbeide eller tjene mere. Hun havde forgjeves søgt om Laan, og da hun neppe havde saa mange Klæder, at hun kunde bedække Legemet, tog hun en Skjorte i et Bryggerhuus, men tilbageleverede den, da Eieren affordrede hende den igjen. Underrettet herom tog hendes Trolovede, der endog forhen havde fordret af hende, at hun skulde skaffe ham Penge, heraf Anledning til at bryde med hende, og reiste bort. Den 3 Jan. 1806 fødte hun et Drengebarn, og var fra den Tid af sygelig, havde Smerte i Brystet, besvimede og vidste ikke hvad hun gjorde. Uden anden Understøttelse eller Hjelp end 1 Rdlr., som hendes Forlovede nogle Dage i Forveien, efterat man havde viist ham Barnet og Præsten foreholdt ham hans Pligt, havde givet hende, underholdt hun sig og Barn i 14 Dage ved at sælge nogle af de faa Klæder, hun endnu havde. Hun fik nu en Ammeplads, og en Mand modtog hendes Barn med Løvte at beholde det et halvt Aar, naar hun betalte ham 10 Rdlr., men leverede, efter 5 Ugers Forløb, Barnet tilbage, da hun ingen Penge kunde skaffe. Hun fik det nu hensat hos nogle Folk, som hun for et Aar skulde betale 17 Rdlr. og en Pot Melk om Dagen. Disse beholdt det i 15 Uger, men frasagde sig det kort

forhen, fordi det var sygt og uroligt. Hun henvendte sig derpaa til adskillige andre, for at faae det udsat, men ingen vilde modtage det, deels fordi det var sygt, deels fordi hun havde intet at betale med. Hun gik nu med Barnet til det Sted, hvor hun formodede at træffe sin Morbroder, som hun forhen havde talet til om at modtage Barnet, men dog uden at gjøre nogen bestemt Aftale. Da hun kom did, begyndte det at regne stærkt, og Barnet, som hun ikke kunde beskytte med sine faa Klæder, blev uroligt og begyndte at græde. En fremmed Kone, som i sit Vindue saae hendes beklagelige Forfatning, bad hende af Medlidenhed ind til sig. Hun gik ind i Huset i den Tanke, at opspørge sin Morbroder, naar det havde ophørt at regne, eller at han imidlertid kunde komme der forbi. Her behandlede hun sit Barn med sand Moderkjerlighed; hun beroligede det med Die, og yttrede Bedrøvelse over at hun skulde skilles fra det. Regnen vedvarede imidlertid; hun havde allerede været længe hjemme fra, da hun opholdt sig over en Time hos Barnets forrige Pleieforældre, hvor der var kommen Bud fra hendes Hosbonde om at skynde sig at komme hjem. Nu kom der atter Bud fra ham, og hun gik derfor ud for at søge efter sin Morbroder, uden bestemt at vide, hvor hun skulde træffe ham. Hendes Søgen var forgjeves. Aftenen nærmede sig, uden at hun vidste, hvor hun skulde gjøre af sit Barn, som hun ikke kunde tage hjem med sig, hvor hun havde et andet at passe. I denne fortvivlede Forfatning vandrede hun omkring uden at vide hvorhen; hun kom nu til en Vei i Nærheden af en Elv, og fattede her, i den yderste Grad af Fortvivlelse over sin egen og sit Barns ulykkelige Skjebne, den skrækkelige Beslutning, at ende dets elendige Dage. Hun gik over et Gjerde hen til Elven, bandt en Steen ved Barnet, og nedsænkede det i Vandet. Hjemme foregav hun, at det var modtaget af hendes Morbroder, men nogle Uger derefter svømmede det oven paa Vandet, og blev seet af Folk, som bragte det i Land, hvor den Kone, der havde havt det hos sig, gjenkjendte dets Klæder.

Udenlandske Efterretninger.

Telegraphen siger: at Engellændernes Angreb paa Constantinopel er et værdigt Sidestykke til deres Angreb paa Kjøbenhavn i Aaret 1801.

Offentlige Blade sige, at Admiral Duckworth ved Tilbageseilingen igjennem Dardanellerne gjorde samme Manoeuvre, som Nelson i Aaret 1801, ved sin Fart igjennem Sundet, da han posterede 6 Bombardeer-Galioter for Cronborg, medens han selv seilede med sine Krigsskibe til Kjøbenhavn. Fæstningens Kugler maatte altsaa nærmest ramme de flade og faste Bombardeer-Galliotter, og tilføie dem ulige mindre Skade end de høie, store og langt over Vandet fremragende Linieskibe.

Kongen af Sverrig befinder sig upasselig i Malmøe, og giver kun i meget vigtige Anliggender Audience.

I Lindköping anstillede Stadens Magistrat og andre Standspersoner og Borgere d. 13de f. M. en Høitidelighed i Anledning af de Fordele, som de Svenske Tropper havde vundet over Franskmændene. Efter en kort Tale om denne hæderfulde Begivenhed, proponerede Borgermesteren Kongens Skaal. Tilsidst tømtes alle Krigeres Skaal, under en bestandig Canonade. Det afsjungne Vers lød saaledes:

Endast Gustaf Adolphs Land
Är det, som med Heder
Og med wärjen uti hand
Friden sig bereder.
Drickom utur denna Bål
Bröder, våra Hjeltars Skål
Som för Fransmän satt et Mål (!!!)
Så är Swenskans Seder.

I Følge Breve fra Paris af 28de f. M. befandt Keiser Napoleon sig, efter de seneste Beretninger fra Storarmeen, tilligemed Prindsen af Neufchatel og Statssecretair Maret, endnu bestandig paa Slottet Finkenstein, og var i Begreb med at tage de forskjellige Armeecorpser i Øiesyn. Begge Armeer laae endnu roligen i deres Hovedqvarteer. — Marchal Massenas Hovedqvarteer var endnu d. 7de i Pultusk. Man kan endnu faae der alle Levnetsmidler, men de ere dyre. Et Æg koster 8 Kreutzer. Veirliget er endnu bestandig koldt og raadt; Søerne og Floderne traadte saa stærkt over deres Bredder, at Veiene ere bundløse. Krigsoperationerne kunne derfor ikke tage deres Begyndelse, inden en Maaned, om end Veirliget bliver gunstigt.

Begge Franske Divisioner, Boudet og Molitor, tilsammen 35,000 Mand stærke, ere paa Marchen fra Friaul til Tydskland. De komme til at cantonnere i Augsburg og Egnen deromkring. En Fransk Krigscommissair fra Warschau har d. 23de f. M. bragt denne Efterretning til Augsburg, hvor Hovedqvarteret skal være. Divisionsgeneral Boudet var allerede ankommen der d. 25de f. M.

Det hedder atter, at Keiseren af Østerrige har paataget sig at være Fredsmægler imellem Frankrige og Rusland; at det sidste Rige vil indbyde Engelland til Freden, og at en almindelig Fredscongres vil blive holdt i Prag.

Offentlige Blade sige, at den Russiske General Duc de Richelieu er paa Marchen fra Krimm til Moldau, for at agere i Forbindelse med General Michelson.

Ved Anclam skulde der have været opslaaet en stor Fransk Leier, men formedelst den imellem det Franske og Svenske Corps sluttede Vaabenstilstand, som nu er bleven forlænget til en Maaned, have endog nogle Regimenter, som allerede havde faaet Befaling, at begive sig did, faaet Contraordre, og Freden med Sverrig menes nu at være nær.

Fra München meldes, efter directe Efterretninger fra Constantinopel, at den Engelske Escadre paa sit Tilbagetog igjennem Dardanellerne har lidt meget; at Admiralerne Duckworth og Louis saavelsom et stort Antal Matroser ere saarede; at de have mistet et Transportskib; at adskillige Linieskibe ere beskadigede, og at eet deriblandt har mistet sine Master; at Engellænderne bleve tilbageslagne ved Scamander, hvor de vilde lande, ligesom ved Tenedos, paa hvis Høide, efter Sigende, 8 Russiske Skibe ere stødte til dem, og at endelig den Russiske Admiral forgjeves har villet overtale Adm. Duckworth til atter at passere Strædet.

En Svensk Fregat, som krydsede ved Mundingen af Swine, for at afholde Canoneerbaade fra at løbe ind i Floden, er forlist i en skrækkelig Storm. Af de 200 Mand, den havde ombord, omkom mange.

I Slavonien skal der være udbrudt blandt Bønderne et heftigt Oprør, i Spidsen for hvilket Læger, Advocater og alle formuende Borgere staae. Det Wienske Hof har sendt Tropper imod dem.

men disse ere blevne slagne tilbage. Det hedder, at dette Oprør allerede længe skal have været aftalt imellem Slavonierne og Servierne *).

Chemikeren Pully har i Egnen af Neapel opdaget en ny Grotte, ved Bredden af Agnanosøen, i Nærheden af Hundegrotten, som den har meget tilfælles med. Naar man gaaer ind i Pully Grotten maa man holde Ansigtet tæt til Jorden, for at kunne drage Luft. Man finder i Baggrunden, ligesom i de Neronianske Svedebade i samme Egn, en Kilde af sydende Vand, hvori et Æg koges i 57 Secunder Reaumours Thermometer, som uden for Hulen stod over Frysepunctet, steg til 61, naar man holdt det i Veiret. Holdt man det en Fod høit over Jorden, saa faldt det 5 Grader. Satte man det derimod ind i samme, saa steg det til 75 Grad. Barometret faldt nogle Grader. Man maa gaae nøgen ind i denne Hule, alligevel bedækkes Legemet dog snart med Vand, som deels kommer af Sveden, deels af den Mængde Dunster, som fortykkes paa den forholdsmæssig koldere Hud. Denne Hule kjendte de Gamle aldeles ikke; muligen er den først bleven til i nyere Tider. Væggene og det 10 Fod høie Loft ere beklædte med Kogesalt og Allun, som hænge ned i Stalactiter. Ved Indgangen er Grotten 40 Fod lang og i det Indre tildeels 50 Fod bred og 250 Fod lang.

Marchal de Winter, som commanderer Escadren ved Helder, er ligesaa god en Søofficier som Landofficier. Ved den Franske Republicanske Armee tjente han tilforn som Brigadegeneral.

Sidste Leipziger Messecatalog indbefatter 562 Bøger, hvoriblandt 88 Romaner og 38 Skuespil!! Tydske Blade paastaae, at dette er det mindste Antal Romaner og Skuespil, som Leipziger Messen nogensinde har avlet, og anseer dette for et godt Tegn paa, at dette Slags Skrivesyge betydelig aftager.

De berømte Venetianske Heste nedtages nu fra Thuillerierne. De skulle spændes for en Quadrige og anbringes paa den Triumphbue, der oprettes paa Carrousselpladsen. Quadrigen, det første Monument af dette Slags i Frankrige, er egentlig en Vogn med 4 Heste for, som Grækerne betjente sig af ved deres offentlige Priislege. Den forfærdiges af den berømte Billedhugger Lamot.

*) Slavonien er 18 Mile langt og 12 Mile bredt. Den østlige Deel, Syrmien, er 16 Mile langt og bredt. Indbyggernes Tal er 259,000. De ere deels Catholiker, deels Grækere.

Nordamerica vil i Fremtiden have 200 Canonneerbaade. 73 ere allerede deels færdige, deels paa Stablen. De øvrige 127 koste henimod 600,000 Dollarer.

I Petersborg er alle politiske Samtaler og Underholdninger paa det strængeste blevne forbudne, og de under Catharine og Elisabeth udkomne Ukaser i samme Anledning fornyede.

Efter General Benningsens omstændelige Beretning om Slaget ved Eylau var Ryssernes Forlis 12000 Døde og 7900 Saarede etc.

22 Preussiske og i Schlesien erobrede Faner med Friedrich den Andens Ørne og med Indskrivt pro gloria et patria, ere ankomne til München.

Fra Leipzig meldes under d. 18 f. M. at Messen bliver i Henseende til Ubetydelighed Mage til den sidste Messe i Frankfurt. Adskillige Messekunder fra det Hannoverske, Brunsvigske og Øvre-Lausitz, ere efter at de havde modtaget Breve hjemme fra, strax afreiste, uden at ende deres Forretninger. — De Franske Portvagter, som hidtil vaagede over at ingen Engelske Varer føres ind eller ud, ere nu ophævede og alle Varer kunne nu udpassere, uden Fransk Pas.

For at befordre Skjæferierne i Frankrige, har Ministeren for det Indre tilladt Nationalskjæferierne at modtage unge Mennesker, som ville lægge sig efter dette Fag, mod billige Kostpenge.

Liviers, den Spanske Erobrer af Buenos Ayras, er en født Franskmand. Poitiers er hans Fødeby.

Til Universitetet i Jena ankomme i denne Tid mange Studenter fra det Preussiske, hvorved dette Academie allerede har faaet en betydelig Tilvext.

I Telegraphen læses følgende: I Sønden af Europa beredes politiske Optrin, der maaskee snarere end man formoder, ville afgjøre det store Stridsspørgsmaal i Norden. Den i Øvre-Italien til Tyrkiet bestemte Franske Armee, paa 100,000

Mand, vil meddele Porten et Stød, som maa vække den af sin Slummer. Den første Virkning deraf vil være, at Tyrkene, understøttede af de Franske, ville gjøre det umueligt for de mange russiske Skibe og Tropper, som befinde sig paa Syvøernes Republik, at komme tilbage igjennem Alleerne. Afskaarne fra deres Land ville de sidste saavelsom Engellænderne komme i en saa meget større Forlegenhed for Levnedsmidler, som og Munition, som alle Tyrkiske Havne ved Middelhavet ville spærres for dem, efterdi Krigen med Engelland og Rusland er erklæret for en Religionskrig. Syvøernes Republik frembringer neppe saa meget Korn, at den kan ernære sig selv; alle Italienske og Spanske Havne ere spærrede; Sicilien allene er ikke tilstrækkeligt, og Engelland for langt borte. Tyrkerne ville formodentligen udsende Capere mod Engelske og Russiske Skibe i Middelhavet, og Tabet for begge disse Nationer vil være saa meget større, som hidtil næsten al Handel er drevet der under deres Flag. De Franske have desuden en betydelig Flaade i Beredskab i Toulon. Tyrkerne have næsten intet at tabe i Engelland, men Engellænderne have de betydeligste Eiendomme i Tyrkiske Havne. De Barbariske Stater ville saa meget des kraftigere understøtte dem, som Caperkrig hidtil udgjorde deres fornemste Syssel.

The Morning Chronicle, som vedbliver at gjøre sig lystig over de ny Ministere, beretter under d. 8 April, at der opstod en alvorlig Misforstaaelse mellem Hr. Canning og den Russiske Gesandt, Hr. Alopæus, ved deres første Sammenkomst. Det lader, siger den, som den ny Minister for de udenlandske Anliggender ikke forstaaer noget andet af de nyere Sprog end sit eget Modersmaal. Han kunde derfor ved den første Audience ikke gjøre sig forstaaelig for den Russiske Minister, som ikke forstaaer Engelsk, endskjønt han baade taler Fransk, Tydsk, Hollandsk, Spansk, Portugisisk og Italiensk. Da Hr. Canning forstaaer lidet Latin, saa foreslog han Gesandten en Samtale i dette Sprog. Hr. Alopæus, som er Lærer ved Universitetet i Moskau, og er meget øvet i det Latinske og Græske, antog Forslaget. Men da man ikke udtaler det Latinske Sprog i Moskau som i Oxford, saa kunde begge, hvor megen Umage de end anvendte, ikke gjøre sig forstaaelig for hinanden. Samtalen skulde allerede afbrydes, formedelst denne Misforstaaelse, da Hr. Alopæus anvendte den sidste Anstrængelse og raabte gjentagne Gange: Oroum! Oroum! Dette Udraab var ledsaget af en udtryksfuld Pantomime, som bestod deri, at han vendte sine Buxelommer, ligesom han vilde vise, at de vare tomme. Hr. Canning sluttede heraf, at det skulde være Aurum (Guld), og Talen var om nye Subsidier for Armeen.

En vis Michalon i Paris foreviser i denne Tid et besynderligt Naturspil. Han har nemlig en Kat, som, medens den var drægtig, bestandig legede med en paa Kaminen staaende Canin af Gibs med bevægeligt Hoved. Den morede sig med at faae Hovedet til at nikke, og betragtede denne Nikken i hele Timer. Katten fødte derpaa en Killing, hvis Bagdeel, Poter og Hale have fuldkommen Lighed med en Canins og som sidder og bevæger sig paa samme Maade som dette Dyr.

Til Hovedstaden er ankommen: Baron Stirnblatt, Brocks Patron Wårn og Kjøbmand Defwel fra Sverrig, Kjøbmand Klinckmann fra Hamborg, Hosefa og Doctor Willadovius fra Königsberg (logere hos Rau & Schmetzer); Kjøbmand Oterdahl med Familie fra Paris, v. Bergen fra Helsingøer, Einersen og Viinhandler Erickson fra Helsingborg, og Handelsbetjent Hornbostel fra Engelland (logere hos Møller); Hof-Junker v. Hauch fra Horsens (logerer hos Sorterup); Lieutenant v. Friis og v. Printzen fra Helsingøer. — Afreist: Vice-Consul Gløerfeldt til Helsingøer, Kjøbmændene Tode til Christiansand, Jartog, Jellmuth og Rousset til Königsberg, Bohnstedt, Klinckmann, Dahlberg og Baron v. Stirnblatt til Sverrig, Chirurgus Rittmeister til Königsberg, Doctor Siegmund, v. Knobelsdorff, v. Münchhausen, Oynhausen, Lærredshandler Ludewig og Studiosus v. Behr til Memel.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere, der tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 61.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 12 Maji, 1807.

Til Recensentformandens Pen.

Den første, vi skal —, Domini Collegæ hec non Commilitones! det skal være Anføreren selv, eller Imperatorem ipsum. Jeg skal lære ham, hvad det er, at give cuprum pro argento, halve Skillinger for Sølvmynt.

Stygotius i Jacob v. Tybo.

Vidunderlige, stormægtigste Pen!

Du slynger Critikens vældige Lynstraale over Skribenters svage Isse, store Imperator i Konstens og Smagens vidtløftige Rige! Strænge ere Dine Domme, men retfærdige. Paa fire spilede Sider kan Du bevise Din Visdom og Andres Enfoldighed, Dit Kald til at være Recensenters Formand og Andres Udygtighed til at være Skribent. Din sidste Triumph vil forøge de Trophæer, Dine Præken- og Bønnebog-Recensioner hidtil have forskaffet Dig. Snart, ret snart, vil Du kunne lægge Dig til Hvile paa Dine blækstænkte Laurbær, ved Siden af Critik og Anticritiks udødelige Forfattere. Du lader altid Naade gaae for Ret; Du sparer det unge Forfatterblod. Med en Censors Strænghed og en Faders Ømhed levner Du stedse den begyndende Skribent en lille bitte Gnist litterair Existence.

Strax i de første Linier af Din sidste udødelige Recension har Du ladet Verden mærke, hvor godt Du har studeret Gram*). Maaneklart har Du beviist, at vore Forfædre, saaledes kalder Du jo Skandinaverne? ogsaa [illegible]e havt Naturguder. For end mere at vise, hvor dybt Du stikker i den ældre nordiske Historie, har Du oplyst, at — salig Thorkild Mane, som levede 980 Aar efter Christi Fødsel, ikke anvendte sin Tid, men meget af sin Tid til at eftergranske Naturen. O, uudtømmelig Visdoms og Kundskabs Kilde! O, vidunderlige Pen, Du kan ikke være af en Gaas, du maa have siddet i Vingen af en Engel! — Du behøver kun at anføre en eneste Periode til Prøve, for at bevise, at en Stiil er slæbende. Man fordrer intet Bevis af Dig. Hvor det gjelder om at bedømme Stiil og Smag, er Din Forsikkring os allerede nok. Dine Recensioner — tilgiv at jeg kun nævner disse, thi jeg kjender saa saare faa af Dine egentlige originale eller over-

*) Især hans Manuskript paa det Kongelige Bibliothek.

satte Arbeider — ere jo, især fra Stilens Side betragtede, erkjendte Mesterstykker. Hvo beundrer ikke Dine harmoniske Periodebygninger, Dit flydende Foredrag, Dit skarpe Blik, Din attiske Vittighed, Din sunde Logik? Fra nu af skulle Dine Recensioner være mit Studium til "Stilens Dannelse". Jeg skal læse dem om Dagen, og begrunde dem om Natten *). Jeg skal anbefale dem til alle Stadens Bedemænd. Naar jeg da engang nærmer mig dette store Ideal, var det end kun paa tusinde Skridt nær, og, styrket af Dine vise Raad, vover mig ud paa den slibrige Forfatterbane, da skal det første Exemplar af mit Skrivt, trykt paa Velinpapir og forgyldt paa alle Kanter, nedlægges i dybeste Underdanighed for Din critiske Trone, med ærbødigst Begjering om en naadigst Recension. Det hedder jo: man maa lære at krybe førend man lærer at gaae.

Da Du modtog Critikens Jernscepter af Din Formands Haand, troede Du ikke, at det var saa tungt. Du stolede paa Kjøbenhavns Critikens skatskyldige Næsekonger. Men, ak, som en anden Atlas maa Du nu næsten ene bære hele den critiske Klode paa Nakken. Paa Dine Skuldre hviler nu Dogmatiken, Rhetoriken, Æsthetiken, Exegetiken, Mathematiken, Mekaniken, Homiletiken, Gymnastiken, Optiken og Mimiken. Selv Recensenterne have sporet Virkningerne af de dyre Tider, vi leve i, og, ligesom alle andre Folk, forhøiet Priserne paa deres Arbeide. Men jo større Byrden er, des større er Æren at

*) Read them by day and meditate them by night,
Thence form your judgment, thence your maxims bring,
And trace the Muses upward to their spring.
Pope's Essay on Criticism.

kunne bære den. — O, vidunderlige Pen, Du kan ikke være af en Gaas, du maa have siddet i Vingen af en Engel!

Vist har Du Ret, at der ligger langt mere historisk Sandhed i det Fyndige: "Christians Vrede var her, som altid, Dødens Bud", end i det Syndige: "Virkningen af Christians Forbittrelse var her, som sædvanlig, just ikke hædrende for Menneskeligheden." De i dette Tilfælde troværdigere og upartiske Svenske Historieskrivere stadfæste jo Din Dom. Som en Salomon vender Du Meningen, udelader "Virkningen", som Du ikke synes at bryde Dig noget om, og spørger ligesaa laconisk som ironisk: naar har da Forbittrelse nogensinde været hædrende for Menneskeligheden?

At en Religionslærer, der, for at bevare ulykkelige Skibbrudne fra at blive plyndrede, opmuntrer sine Sognefolk ved de kraftigste Taler til Redelighed, og reiser gjentagne Gange ned til Strandingsstedet, for at være Vidne til, om de iagttage deres Pligter, ikke handler ædelmodigen; at Christian den Sjette, ved at indsætte den under Fjerde Frederik med Uret afskedigede Hoppe i sit gamle Numer, eller Christian den Fjerde ved at redde en Enke fra en Falskners Hænder, eller Advocat Aagaard ved at frelse en fattig mishandlet Bonde fra en nedrig Procurators Kløer — "ingen Retskaffenhed viste", det lærer man af Din sidste guddommelige Recension. Hvilken Opdagelse! Hvilken Skarpsindighed! — O, vidunderlige Pen, Du kan ikke være af en Gaas, du maa have siddet i Vingen af en Engel!

Apollo og alle Muser styrke Din Aand, velsigne de Fingre, der føre Dig, og give dem Kraft til i Fremtiden, at kunne recensere alle de heterogene Afhandlinger i det Skandinaviske Museums Skrivter, som de hidtil, af Man-

gel paa en Recensent i hvert Fag, have maattet lade sig nøie med blot at anmelde!

Om Flyveblade og Epigrammer mod Digteren Baggesen.

Ikke uden Harme seer man i denne Tid det ene Flyveblad og det ene Epigram paa det andet udfærdiges mod Baggesen: Gratiernes Digter og den Danske Litteraturs Pryd. Det er tungt at en Mand, hvis vittige Muse ikke blot yndes i det lille Dannemark, men ogsaa agtes og æres i det store Tydskland og Frankrige, skal behandles i sit eget Fædreneland paa en saadan Maade. Ikke Mænd, som have Grund og Kald til at skrive imod ham, men ganske Uvedkommende overøse ham med Invectiver. O, mit Fædreneland! er dette de Kroner, du skjænker dine Petrarker? Er det for evig besluttet i Skjebnens Bog, at hvert mueligt Talent skal i dit Skjød haanes, forfølges og tilintetgjøres af gusten Avind, lav Partiskhed og ussel Vankundighed?

At en virkelig fornærmet, miskjendt og upaaskjønnet Forfatter griber til Vaaben mod sine partiske Modstandere, og i sin første Forbittrelse overskrider de Grændser, en koldere Fornuft foreskriver, det er tilgiveligt og menneskeligt. De bedste Mennesker handle i Almindelighed overilet heri. Men offentlig at vælte sig ind paa den, som man i egentlig Forstand ikke har noget udestaaende med, det er utilgiveligt, og dobbelt utilgiveligt, naar Fornærmeren, i Henseende til Genie og Talenter, er mod den Fornærmede, hvad en Dverg er imod en Kjæmpe.

Skal den Tone, der i den senere Tid har begyndt at herske, vedblive, saa vee vor Litteratur! Den vil undergraves, ikke af Minerer, men af Muldvarpe. Man bør haabe, at den vil ophøre af sig selv, naar Publicum ophører at værdige saadanne Aandsproducter sin Opmærksomhed. Endnu gives der Mænd nok iblandt os, der vide at skille Calumnie fra det simple Selvforsvar, som den mindste levende Skabning i Naturen vælger, naar den angribes: Mænd, der vide at skjønne paa den, der med Opoffrelse af sin Tid og mange af sine Glæder paa Jorden, anvender sit Pund til Medborgeres Gavn, Oplysning og Underholdning.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

H. Keiserl. Høihed Storførstinde Maria er ankommen til Kiel, hvor hun agter at opholde sig et Par Dage, og derpaa at begive sig til Kjøbenhavn, for derfra at tiltræde sin Reise til Petersborg.

Ved Øen Curacos Erobring bleve blandt andre Skibe ogsaa to under Dansk Flag, Wenzel og Concession kaldte, tagne, og ankom d. 7 Martii til Jamaica.

I Trondhjemsavisen klages over, at Christiansand endnu mangler et Fattighuus, endskjønt det dog saa høiligen trænger dertil.

Under 4 Maji er igjennem General Toldkammeret udfærdiget en Placat, efter hvilken Udførsels Tolden af Bark bestemmes herefter fra Dannemark til 20 Sk. for 100 Pund.

Under d. 8 Maji er igjennem Generaltoldkammeret udfærdiget en Forordning om Sukkerhandelen og Afgivterne af Sukker i Dannemark og Norge. Dens Indhold er følgende: §. 1. De raae og dækkede Sukre, som fra Vestindien og Amerika hidføres, indgaae i Rigerne, de Brune og Hvide fra de Danske Vestindiske Øer i alt mod $\frac{4}{10}$ Sk. Pundet i Told og $\frac{1}{10}$ Sk. Pundet i Tillægsafgivt, men fra andre Vestindiske og Americanske Steder de Brune mod $\frac{4}{10}$ Sk. Pundet i Told og $\frac{1}{10}$ Sk. Pundet i Tillægsafgivt, og de

Hvide eller Dækkede mod $\frac{12}{20}$ Sk. Pundet i Told og $\frac{3}{20}$ Sk. Pundet i Tillægsafgivt, hvilke Afgivter erlægges inden 14 Dage efter Udlosningen uden Hensyn til, om Sukrene i Rigerne forblive eller igjen derfra udføres. Derimod ophøre saavel den ved Forordningen af 1 October 802 paabudne extraordinaire Afgivt af Sukker, som den ved Forordningen af 6 Junii 1806 paabudne Tillægsafgivt deraf. §. 2. Af alt raat og dække Sukker, som i Rigerne forbliver eller ikke beviisligen derfra igjen er bleven udført, betales, foruden fornævnte Told, i Consumtion, af de Brune og Hvide fra de Danske Vestindiske Øer og af de Brune fra andre Vestindiske og Americanske Steder, samt fra Ostindien $\frac{4}{8}$ Sk. Pundet, foruden $\frac{1}{8}$ Sk. Pundet i Tillægsafgivt, men af de Hvide eller Dækkede fra fremmede Vestindiske og Americanske Steder og fra Ostindien $\frac{12}{16}$ Sk. Pundet i Consumtion og $\frac{3}{16}$ Sk. Pundet i Tillægsafgivt. §. 3. De raae og dække de Sukre, som fra Vestindien, America eller Ostindien hidføres, kunne af de Grosserere, for hvis Regning de oplosses, eller af andre paa Vest- og Ostindien Handlende, til hvem de ere consignerede, tages paa Creditoplag for Consumtions Afgivten. De kunne mellem dem indbyrdes transporteres fra Oplag til Oplag som andre Creditoplags Vare. Men Salg til Raffinaderier, Urtekram og anden Detail Handel ansees i Henseende til Oplagshaverne som Salg til Forblivelse i Landet. — Ved Oplagstagelsen debiteres Oplagshaverens Conto for Consumtionen og Tillægsafgivten, som ved Oplagenes Quartals Undersøgelse paa sædvanlig Maade betales efter Anordningerne af det Pundetal, som ikke kan forevises og ikke beviisligen er bleven udført. — Sukrene til- og fraskrives Oplagene i ikke ringere Partier end 1000 Pund ad Gangen. §. 4. Den Beholdning af raae og dækkede Vestindiske og Americanske Sukre, som ved denne Forordnings Bekjendtgjørelse haves, bliver af vedkommende til Oplag Berettigede at angive, af de kongelige Toldbetjente at efterse, efterveie og med Lossebøgerne at sammenligne. For deri, som derefter virkelig forefindes, tilbagebetales for Pundet af de brune Vestindiske og Americanske Sukre $\frac{3}{8}$ Sk., og for Pundet af de hvide eller dækkede Vestindiske og Americanske $\frac{7}{16}$ Sk. af Vor Casse; hvorefter disse Partier tages paa Creditoplaget, hvis Conto debiteres for Consumtionen og Tillægsafgivten deraf. §. 5. For raffineret Sukker, men ikke for Sirup, som, efter Angivelser af Raffinadeurerne og under Forpligt efter Toldforordningen, beviislig fra Rigerne til fremmede og frie Steder udføres, tilbagebetales Consumtionen med $1\frac{1}{8}$ Sk. Pundet, naar saa meget paa engang udføres, at Consumtionen beløber 6 Rdlr. §. 6. Transittolden af raae og raffinerede Sukre, samt Siruper fra fremmede Europæiske Steder bestemmes herefter til 2 Procent af Værdien.

Af Postkortet sees, at den sidst over Tønningen ankomne Engelske Post allene har medbragt 259 til Kjøbenhavn bestemte Breve.

Under d. 3 April er udstædt et Reglement for Bro- og Havnevæsenet i Fridericia, bestaaende af 47 Paragrapher og inddeelt i følgende Afdelinger: 1) om Havnecommissionens Indretning, Bestyrelse ꝛc.; 2) om Havnefogdens Pligter og Rettigheder; 3) om Politiet ved Havnen og Broen. Havne-Commissionen maa, foruden det, som er bestemt i nærværende Reglement, holde sig Resolut. af 25 April 1798 nøie efterrettelig.

I Hamborg er Coursen paa Kjøbenhavn atter falden 1 PC. D. 8de d. M. var den 145, 2 Maaneder.

I Hamborg ere atter 2 til 3000 Franske ankomne. De skulle, som det hedder, forblive der indtil videre.

Een af vore heldigste Lystspildigtere og indsigtsfuldeste Videnskabsmænd skal i denne Tid være tilfalden en Arv af 60,000 Rdlr. Jo sieldnere Lykken stifter en saadan Pagt med Muserne, desmere maa det glæde hver Videnskabsynder, naar et saadant Tilfælde indtræffer.

Paa Kjøbenhavns Toldbod bygges nu to nye Pakhuse. Det ene ved Siden af det saakaldte Kieler Pakhuus og det andet paa et Stykke af Haugepladsen, som hører til det saakaldte Viinhuus.

Vor Handel paa Danzig er i denne Tid meget indbringende for adskillige af vore Handlende, som afsende alle muelige Slags Fødevarer til denne Stad. Et Lisp. Flesk faae de betalt med 12 Rdlr. og en Fierding Smør med 32 Rdlr.

Prisen paa de almindelige Brand-Actier begynder nu at stige meget. De betales med 125

Rdlr. og derover. Aarsagen dertil ligger naturligviis deri, at Himlen skee Tak! næsten ingen Ildsvaader af Betydenhed er indtruffen i Aar. Udbyttet bliver denne Gang nok 5 PC.

Bryggernes Vangehuus er solgt til Hr. Brygger J. M. Lund for 1200 Rdlr.

Man vil paastaae, at Beleiringen af Danzig er ophævet.

Den 21 d. M. Kl. 4½ om Eftermiddagen holdes Generalforsamling i det Asiatiske Compagnie, hvor Interessenterne meddeles Efterretninger om Compagniets Factorer og Skibe, om Regnskaberne siden sidste Generalforsamling, og Beslutningen, i denne Sommer at sende Skibet Kronprindsen til Batavia 2c.

Vi have nu faaet et nyt Syngestykke, Don Juan, med Mozarts Musik. Stykket er ganske det Modsatte af Musiken, som er fortræffelig.

Til Hovedstaden er ankommen: Professor Grub fra Würtzburg, Boghandler Wittich f. Königsberg, Kjøbmændene Weiser f. Kiel, Stockmeyer og Turnbull f. Altona, Helm og Wennerquist f. Lübeck (logere hos Rau & Schmetzer); Kjøbm. Alexander, Assur og Dellmold f. Königsberg, Bergmann f. Stettin, Elbers og Helger f. Lübeck (logere hos Løbel); Kjøbmand Fremling, Handelsbetjent Gyllvig, Barckmann og Gürling f. Helsingborg (logere hos Møller). — Afreist: Major v. Hünerbein til Malmøe, Kjøbmændene Lipmann t. Helsingøer, Poulsa og Gerin t. Hamborg, og Dann t. Königsberg.

Udenlandske Efterretninger.

Hos en Guldsmed i Paris er der bestilt for Fredsfersten en Staalkaarde, som skal koste 12,000 Franker.

Porto Bello, som Engellænderne nyligen have erobret, har en fortræffelig Havn og ligger paa Landtangen af Darien, 80 Mile fra Panama og 180 fra Carthagena. Fra denne Havn fører intet Stræde til den sidste Stad, da Landet besiddes af Indianerne, som bære et dødeligt Had til Spanierne og opvække stor Frygt. 5 Mile vestlig fra Porto-Bello ligger Staden Chagres, ved Mundingen af

Floden Chagres, der kan beseiles omtrent 40 Mile til Cruz. Derfra til Panama ere kun 3½ Mile. Den sædvanlige Communication fra Porto-Bello til Panama skeer paa denne Flod. 150 Mile vestlig fra Chagres flyder Floden St. Juan, der udspringer fra den store Sø Nicaragua i Provindsen Leon (fra Porto-Bello indtil Curracas, Østen for Panama indtil Guayaquil og Lima vestlig). Fra Høstens Æqvinoctium indtil Februarii eller Martii bliver det til Panama grændsende Land oversvømmet af en næsten uophørlig Regn, og paa den Tid ere Vindene fra det Atlantiske Hav meget ustadige; de komme meest fra Vesten. Atmosphæren er da mindre fugtig, og Indbyggerne nyde en bedre Sundhed. Sjelden forløbe imidlertid i den tørreste Aarstid to eller tre Dage, uden at det regner stærkt. Man nyder derfor sjelden Solens velgjørende Straaler, thi de kunne ikke gjennemtrænge Dunsterne. Landet er bjergfuldt og bedækket med tæt, næsten uigjennemtrængeligt Skov. Landtungen, som forener Nordamerica med Sydamerica, ligger imellem to store Søer og er bestandig omtaaget af Dunster, som den stærke Soelhede trækker ned. Den store Mængde af stillestaaende Vand avler skadelige Uddunstninger, som gjøre Landet usundt. Beboerne ere næsten alle Indfødte, fordi Himmelegnen er saa farlig for Europæerne, at kun faa, og det endda kun for en kort Tid, kunne opholde sig der. De Indfødte ere smaa, magre, og see ud som Spøgelser. Landets herskende Sygdomme ere: Udslæt, Sting, Lungesyge og Galdefeber. Ved Søen og Floden Nicaragua, saavel som mellem denne Flod og Panama paa Veraguas Guldminer, hvorfra man aarlig faaer omtrent 20 Centner Guld, ere mange vigtige Colonier. Provindserne Veragua og Costa Rica (imellem Panama og Søen) er ikke betydelig. Men formedelst denne Sø kunne en Mængde Varer indskibes til Districtet Mexico. Herfra kan hele Landet under Guatamalas District, ligesom og Panama, forsynes dermed. Panama er en med Mure omgiven Stad, som har omtrent 30,000 Indbyggere. (Forsættes.)

I Bologne vil man have seet hele den store Engelske Flaade flagge, og er nysgjerrig hvilken Seiersfest, Engelskmændene høitideligholdt.

I Østerrige er Udførslen af Fødevarer til fremmede Lande bleven forbuden.

Det Kongelige Vitterheds-, Historie- og Antiqvitets-Academie i Stokholm har tilkjendt Kammersecretair P. A. Granberg en Guldmedaille af 26 Ducaters Vægt for et Forsøg over Svenske Kammerværket i Middelalderen. I Inscriptions- og Sindbilledkonsten vare to Forslag til Epithaphier over Carl VIII. Knudsen og Grev Stenbock, og 10 Ideer til Skuepenger over Begivenheder og navnkundige Personer under Gustaf II. Adolphs eller Carl X. Gustafs Regjering. Men ingen af disse kunde belønnes. Angaaende Undersøgelsen af den Svarske eller Sigurdske Kongeæt i Sverrig ꝛc. var ingen Afhandling indkommen. En indkommen æsthetisk Sammenligning imellem den saakaldte Guldalder og Sølvalder ꝛc. kunde heller ikke belønnes. Academiet har nu paa ny udsat de i forrige Aar opgivne og endnu ubelønnede Prisspørgsmaale.

En Gjestgiver fra St. Sebastian blev nylig arresteret i Genua, hvortil Aarsagen skal være følgende: En Fransk Officier, som en Aften tog ind til ham, blev ført ind i et net Værelse, men neppe havde han lagt sine Sager fra sig, førend hans Hund begyndte at knurre og støve ængstelig omkring. Dette opvakte Bekymring hos Officieren, og især Mistanke mod Værten. Han besluttede derfor, ikke at gaae til Sengs, men at blive oppe. Henimod Kl. 2 om Morgenen fornam han en huul Allarm og saae sin Sengehimmel gaae løs, og synke ned paa hans Leie. Fra en i Skorstenen anbragt Aabning kom nu to bomstærke Karle frem, der bleve staaende ligesom forstenede, da de saae Officieren at være oppe, og holde en Pistol i hver Haand. Han benyttede sig af dette Øieblik til at skyde den ene ihjel og saare den anden dødeligen. Dervaa ladede han igjen sin Pistol og raabte om Hjelp. Naboerne ilede til, og bemægtigede sig denne Røverbandes Hæler.

Den berømte Kobberstikker Bartelozzi sysselsætter sig, uagtet han allerede er 82 Aar gammel, endnu bestandig i Lissabon med at arbeide i sin Konst. Prinds-Regenten har forundt ham Christordenen, besat med Diamanter.

Uagtet Tyrol nu tilhører Bayern, existerede der dog endnu et Bog-Censur-Collegium, der lod et Privatbibliothek fratage Montesqvieus Værker og paa Stedet brænde. Den oplyste Bayerske Regjering har strax ladet dette Collegium ophæve.

I de lyse Aftener d. 23, 24, 26, 27 og 29 April observerede Hofraad Huth i Frankfurt an der Oder den synlig af Vesta med et Projections-Mecrometer under mange Slags Forstørrelser: fra 65 Gange til 520 Gange. Under den Forudsætning: at Vesta bevæger sig med Ceres, Juno og Pallas i næsten lige Afstand fra Solen, og nu befinder sig paa den halve Afstand derfra, slutter han, at den i Gjennemsnit maa være ½ Gang mindre end Jorden, nemlig 280 Mile i Gjennemsnit og 1200 Mile i Omkreds. Den er altsaa endnu mindre end vor Maane og kun noget over dobbelt saa stor som Europa. Under alle Observationer viser den sig uden Dunstkreds, og naar den, som man maa formode, besidder liden Masse, maa dens Bevægelse være underkastet stor Uregelmæssighed.

Det Partie af det Engelske Parlement, som ønsker Slavehandelen afskaffet, har besluttet, at stifte, under Navn af det Africanske Institut, et Selskab, til nyttige Kundskabers Udbredelse og Flids og Virksomheds Opmuntring blandt Africanerne. En Committée af Selskabet, som har Hertugen af Gloucester til Præses, er det blevet overdraget af forelægge samme en Plan d. 12 d. M.

De Uroligheder, som for nogle Maaneder siden udbrøde imellem de Christne og Tyrkerne i Bosnien, have havt den vigtige Følge, at de første have henvendt sig til Georg Czerny, som har modtaget dem. Czerny er gaaet over Dvina, og truer nu i det befæstede Slot Zwornik, som han har erobret, Bosniens Hovedstad. En betydelig Deel Bosnier have slaaet sig til ham, og derved er hans Armee bleven anseelig forstærket.

Krigsskuepladsen.

Marchal Augereau er d. 24 f. M. ankommen til Bordeaux, hvorfra han agter at reise til Badene i Bagueras.

Hovedindholdet af den 77de Franske Bulletin, dateret Finkenstein, d. 19 April, er følgende: Garnisonen i Danzig bestaaer af 14000 Preussere og 6000 Russer. Oversvømmelser, Moradser, adskillige Rader af Fortificationer og Fortet Weichselmünde have forhindret Indslutningen af denne Plads. Prinds Jerome har d. 14 forflyttet sit Hovedqvarteer til Münsterberg (5 Mile fra Glatz),

og lader nu i Schlesien arbeide ivrigen paa Neisses Beleiring. Storarmeen har i en Tid af 2 Maaneder været rolig i sin Stilling. Dette Mellemrum er bleven anvendt til at remontere Cavalleriet, reparere Armaturen, anlægge store Tvebaks- og Brændevinsmagaziner og forsyne Soldaterne med Skoe. Hver Soldat har, foruden de Skoe, han har paa, to Par i sin Tornister. Schlesien og Den Nogat have leveret Cyrasseerne, Dragonerne og det lette Cavallerie talrige og gode Remonteheste. I de første Dage af Maji Maaned skal et Observationscorps af 50,000 Mand Franske og Spaniere være samlede ved Elben. Keiserens af Ruslands Garde er, som man siger, ankommen til Armeen; den vil ved de første Leiligheder overtydes om, hvorvidt de fjendtlige Generalers Forsikkring, at den Keiserlige Garde er ødelagt, er grundet. Denne Garde er i dette Øieblik saa talrig som den nogensinde har været, og næsten dobbelt saa stærk som ved Austerlitz. Foruden de Broer over Narew, som allerede er færdige, bygges endnu en anden paa Pæle, imellem Warschau og Praga. Prindsen af Benevent er endnu i Warschau, og underholder sig der med Portens og Keiseren af Persiens Gesandt.

I det mindste 15000 Mand Franske Tropper af Boudets og Molitors Divisioner ere allerede passerede Botzen. De gjøre stærke Dagmarcher og holde ingen Rastdage.

I Wien gik nylig det Rygte, at Engellænderne have besat Ægypten.

Den Wienske Hoftidende melder, at den Engelske Flaade under Duckworth, Louis og Sidney Smith skal først være seilet til Maltha, og derpaa, efter adskillige Efterretninger, have vendt sig til de Ægyptiske Kyster. Siden skal den have forenet sig der med en ankommen Transportflaade fra Engelland og Sicilien, paa hvilken Generallieuten. Frazer befinder sig med et Corps af 6000 Mand, som har staaet i Messina, og sat Tropper i Land i Egnen af Alexandrien. — Paa Høiden af Tenedos bleve Engellænderne afløste af den Russiske Viceadmiral Smavins talrige Flaade, som bloquerer Strædet ved Constantinopel. Men Russernes Forsøg at indtage Citadellet Tenedos, med Storm, mislykkedes.

I Moldau og Wallachiet have Tingene endnu ikke forandret sig. General Michelsons Hær har stærkt concentreret sig. Tyrkerne, som to Gange gjorde et Udfald fra Ismael og Giurgewo, ere blevne slagne tilbage med stort Forlis.

Efter de seneste Efterretninger fra Finkenstein, af 29 f. M. er ved Storarmeen intet mærkværdigt forefaldet. Samme Dag vare de Beleirende kun nogle Toiser fra Fæstningsværkerne.

Ved Thorn arbeides endnu med Iver paa Skandserne, uagtet Fienden er langt borte. Der graves ogsaa en Grøvt, som skal fyldes med Vand, hvorved Staden saa meget vanskeligere vil kunne erobres. Adskillige Transporter Beleiringsskyts ere paa Fartøier afsendte til Danzig og daglig ankomme hele Læs Bomber fra Schlesien.

De Wirtembergske Tropper, der beleire Neisse, have indtaget Blokhuset, Skovmøllen, Johanmøllen og Førstehaugen med fældet Bajonet. Hele Mandskabet, som fandtes der, blev enten nedsablet eller tagen til Fange. 5 Canoner, 3 Officierer og 100 Fanger bleve tagne.

100 Ildsvælge, deels 24 pundige Canoner, deels Mørsere, udbrede nu Dag og Nat Ødelæggelse i det ulykkelige Danzig, som Gener. Kalkreuths tappre Forsvar uagtet, dog snart vil blive tvunget til at overgive sig.

I Neapel maa nu, efter en Kongelig Anordning, holdes inde med al Gravning efter Oldsager, uden Hensyn til om det skeer for Kongens eller Privatfolks Regning. Et Medlem af det historiske Academie er bleven udnævnt til Directeur over al Gravning efter Oldsager, og skal forelægge Ministeren for det Indre en Plan angaaende det Heles Ordning. Det er ligeledes bleven forbudet, at lade nogen Oldsag gaae ud af Riget, indtil der er føiet Anstalt til at faae samlet Alt hvad der tjener til de Indfødtes Oplysning eller det offentlige Nationalmuseums Berigelse.

I Tydske Blade læses nu følgende Betragtninger af en Sachsisk Grenadeer i Lazarethet i Jena: "Her ligger jeg da nu, ligesom paa Pinebænken, under ubarmhjertige Arm- og Beensaugeres Hænder. De have allerede afsat min høire Fod og trukket sig omkring med Benene i den anden, som de tilsidst dog ligeledes ville afsætte.

Saaledes troe Menneskene altid, at det nærværende Onde er det føleligste og tabe strax Modet; og alligevel lærer dog ofte Erfaringen, at der endnu bestandig gives langt større Onder, som kunne ramme os. Især maa Soldaten stedse være beredt paa det Yderste. Allerede hele 6 Dage førend det fordømte Slag ved Jena, og førend den brave Dragoner-Oberst faldt ved Schleiz, tænkde vi: det gaaer galt."

Den 25 Martii opkom Ild i den lille Stad Winzeln i Würtemberg, og i en Tid af 2 Timer bleve 32 Bygninger lagte i Aske, hvorved 52 Familier bleve huusvilde. Skaden anslaaes i det mindste til 40,000 Fl. og Bygningerne ere kun assurerede for 17,425 Fl. Kongen har skjenket de ulykkelige Indbyggere 1300 Fl. — I Landsbyen Kirchgarten, i Breisgau, lagde ligeledes en Ildsvaade d. 27 Martii 18 Bygninger i Aske. Ilden greb saa hastig om sig, at 17 Bygninger inden en halv Times Forløb stode i lys Lue.

Den 28 Martii kom der Ild i en Krudtmølle, en halv Fjerdingvei fra Augsburg, i det Dieblik, da Mølleren med sin Kone og Søn befandt sig deri. De to første døde endnu samme Nat af deres Saar, men Konen kan dog endnu reddes, skjønt hun blev meget beskadiget. — Det er anden Gang i en Tid af 12 Aar at denne Krudtmølle er sprungen.

Hr. Adlerbeth, den lærde Svenske Oversætter af Virgils Aeneis i Hexameter, har nu ogsaa leveret en Svensk Oversættelse af Bucolica og Georgica; ligeledes har han oversat Horatses Breve til Pisonerne.

I Stokholm oprettes en ridende Nattevagt.

Moniteuren indeholder en Efterretning om den Franske General-Consuls Modtagelse i Trawenick, Paschaen af Bosniens Hovedstad. Det Bosnieske Conseil raadslog en heel Morgen om de Ceremonier, der skulde iagttages. General-Consulen blev afhentet af Førstens Æresgarde i sin Bolig. 40 Soldater gik foran og ligesaa mange Janitscharer omgave Consulen og hans Følge. Ceremoniemesteren, sorte Slaver og adskillige Storofficierer forøgede deres Escorte. De rede paa Hoffets Heste, og alle de, som i dette Land leve under Frankriges Beskyttelse, ledsagede dem. Ved

Ankomsten til Seraillet fulgte Viziren Mehemet dem ind i Divanet, hvor de satte sig paa Hynder af Brocade. Gener. Consulen holdte en Tale. Viziren, som meget godt forstaaer Fransk, uden dog at kunne tale det, lod Tolken erklære: at den store Napoleon, der allerede saa længe har opfyldt Verden med sit Navn, ogsaa har opfyldt hans Hjerte med Beundring; at han ikke har oppebiet denne Leilighed til at skjenke ham sit oprigtige Venskab. Jeg har kun, sagde han smilende, hidtil kunnet aflægge svage Prøver paa mine militaire Talenter, og det var nemlig i Ægypten; men jeg venter kun paa det Dieblik, at kunne vise Bonaparte, jeg er hans Venskab værdig. Han har taget al Hæder til sig, og jeg seer ikke, at der levnes os nogen. Betjentere overrakte nu knælende enhver af Følget 4 Fade med syltede Sager; andre frembare Caffe, og atter andre Piber, Sorbetter, Rosenolie ꝛc., medens et stort Antal vare sysselsatte med at røge Franskmændenes Haar med Aloetræ.— Viziren gav tre, fire Vink med Haanden, og over 150 Personer, som havde opfyldt Salen, forsvandt. General-Consulen med sit Følge og Tolken vare nu ene med ham. Han sagde dem tusinde Complimenter, og blandt andre, at han fra sin tidligste Ungdom af har yndet Franskmændene, og altid har ønsket at ligne dem. Efter en Samtale, som varede 3 Qvarteer, reiste de sig op. Storofficieren nærmede sig General-Consulen, og gav ham en kostbar Pelts paa. Enhver af hans Følge fik ogsaa en Kjole. Derpaa aabnede Divanets Døre sig, og alle, som stode i Seraillets Forgaarde raabte paa Tyrkisk: der er de, bedækkede med Hæderspeltse; gid at de altid maatte være lykkelige, og leve længe ꝛc. Da alt dette var tilende stege Franskmændene til Hest, og Janitscharerne kastede sig nu i Støver for dem: en Æresbevisning, der skyldtes de Hæderstegn, de vare beklædte med. Under dette Tilbagetog løsnedes 14 Canoner.

36 Borgere i Nord-Depart. (Lille), som ikke havde indstillet sig ved Nationalgarden, ere blevne dømte til 8 Maaneders Fængsel, udelukkede fra alle Valgcollegier og Cantonforsamlinger, og erklærede for uværdige til at beklæde noget offentligt Embede eller bære Vaaben. De have desuden maattet betale Procesomkostningerne.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 62.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 16 Maji, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Min Kudsk.

Intet er behageligere naar man reiser til Lands, end en munter, sanddrue og fornuftig Kudsk, som kjender Egnen og dens Mærkværdigheder; intet ubehageligere end en umælende Kjøresvend, der ikke udmærker sig i andet fra de Heste, der trække Vognen, end i den ubetydelige Omstændighed, at de gaae og han kjører. Men en levende Topographie forkorter Tiden og bøder paa de Smaauleiligheder, en Reise kan medføre. Havde Skjebnen faaet det Indfald (som den lykkeligviis ikke har havt, endskjønt den dog har saa mange snurrige), at gjøre mig til en Keiser eller Første over nok saa ubetydelig en Landstrimmel, da skulde jeg søgt min største Glæde i at skjenke mine Undersaatter fornuftige og underholdende Kudske. I Tydskland træffer man ofte paa sine Reiser Postkarle, der vide at fortælle syv lange og syv brede om deres Syvaarskrig og deres store Friedrich. Hos os ere saadanne Virtuoser ligesaa sjeldne som en Phønix. En Reisende maa stundom ret ærgre sig over vore Postkarles Uvidenhed. De kjende ofte ikke det mindste til det Locale. Man kan spørge dem om tusinde Ting, og faaer altid til Svar: jeg veed ikke!

Denne Gang havde jeg været saa lykkelig, at faae en Kudsk, som var ret efter mit Hoved: en Karl, der ligesom en Recensent forstod Alting, kunde snakke om Alting og laste Alting. Havde Lykken ladet ham opdrages til Poet, saa vilde han sikkert kjørt ligesaa raskt med Pegasus, som han nu kjørte med sine blissede Heste. Men Lykken, som næsten altid ligger i Strid med Naturen, gjør jo saa ofte den, der er født til en Kong Salomon, til en Jørgen Hattemager. Verden ligner en stor Bogreol, hvor alle Bøger ligge og staae uordentlig imellem hinanden. Hvor Folianter ligge burde ofte Duodecer staae,

hvor Duodecer staae burde ofte Folianter ligge. Min Kudsk var en saadan Foliant, der var kommen paa den urette Hylde. Han var i Grunden et sandt Naturmenneske, der havde studeret Verden i Verden og Mennesket i Mennesket. I tredive samfulde Aar havde han næsten ugentligen kjørt denne Vei, og kjendte derfor hver Landsby, hver Plet, hvert Huus paa det nøiagtigste. Men iøvrigt var han en besynderlig Patron: en politisk Sphinx, eller med andre Ord: en halv Republicaner og en halv Royalist, og hans Philosophie var, uden at han vidste om Spinoza havde været Philosoph i Holland eller Kromand i Nestved, saa vidt jeg kunde mærke, blandet med lidt Spinozisme. Han talde med en Iver, som om Statens Vee og Vel hvilede ene paa hans brede Skuldre, og hver Gang han ærgrede sig over en offentlig Indretning, som ikke var efter hans Tykke, pidskede han i sin Harme paa sine Øg, saa de foer afsted som et Lyn.

Da vi kom til Bernstorffs Hædersstøtte, holdt han stille, tog han Hatten af, bad mig betragte Støtten og sagde: "det var Bondens sande Ven! han meente det virkelig vel med ham; men saaledes tænke kun faa af vore Dages patriotiske Trompetere, der sælge Bonden frie Eiendomme, saa Øinene maa løbe over paa ham, og udstykke Godser som et Høved, for at vinde tidobbelt. Jeg kan ret ærgre mig, naar

jeg seer visse saadanne Kramsfugle roses i alle Aviser, endskjønt de i Grunden dog ikke ere andet end Kræmmere." — Han gjorde mange saadanne Anmærkninger, som jeg ikke drister mig til, at fremkomme med; Tanker ere vel toldfrie, men ikke altid til Udførsel. Da vi kom til Vangehuset, raabte han ganske opbragt: see der ligger Bryggervangen! Kjøbt for to Aar siden for 16000 Rdlr., solgt for to Dage siden for 80,000 Rdlr. Hilledød! Hvor mange Beqvemmeligheder for Reisende og os stakkels Kudske havde Magistraten ikke kunnet ladet indrette for 64,000 Rdlr.? Men saadan gaaer det! raabte han i fuld Fyr og Flamme, og drev saa ivrig paa de arme Bæster, at jeg var angest og bange for, han i sin patriotiske Iver skulde vælte med hele Læsset.

Prospecten af Kjøbenhavn.

Neppe gives der nogen Stad, der i en vis Frastand falder bedre i Øinene end Kjøbenhavn. Ligesom man nærmer sig det hæver det sig alt mere og mere med sine høie Taarne, Bygninger og Volde. Det er især Frue Kirketaarn, der med sine tre Kroner kneiser stolt blandt sine Søstere. Besynderlige Stad! tænkde jeg ved mig selv; dit Udvortes svarer til dit Indvortes, dine Taarne til dine Indbyggere. Den ene vil bestandig være høiere end den anden.

Frihedsstøtten.

Inden jeg vidste et Ord deraf, befandt jeg mig i Forstaden. Min Kudsk holdt stille ved Frihedsstøtten. "Bliv ikke vred, gode Herre! (sagde han) vi kunde rigtig nok have sparet et godt Stykke Vei, om vi havde kjørt ad Nørreport. Men jeg har nu eengang vant mig til, aldrig at kjøre til Byen, uden at komme forbi denne Støtte. Det forekommer mig at være hver brav Mands Pligt, at hilse paa denne herlige Mindesteen, førend han tager ind til Hovedstaden. Jeg gamle Drog føler mig altid saa let om Hjertet, naar jeg kommer til denne Plet. Men jeg er født Bonde; jeg veed, hvad Bonden i gamle Dage maatte døie. Hvorfor skulde jeg ikke glæde mig over at det gaaer ham nu bedre?"

Jeg steg af Vognen, for ret nøie at betragte Bondefrihedens Mindestøtte. Ikke uden med de gladeste Følelser læste jeg her de Grundsætninger, Landets Fader offentlig bekjender sig til. Med gyldne Bogstaver staaer her skreven: **Kongen kjendte, at Borgerfrihed, bestemt ved retfærdig Lov, giver Kjerlighed til Fædernelandet, Mod til dets Værn, Lyst til Kundskab, Attraa til Flid, Haab om Held.** "Lykkelig er den Regent," udraabte jeg i min Henrykkelse: "som tænker saaledes! dobbelt lykkeligt det Folk, som regjeres efter saadanne Grundsætninger! Hvor meget skjønnere er ikke saadan en simpel Mindesteen end

hine usle Triumphbuer, kjøbte med mange Tusindes Blod, og vædede med Enkers og Faderløses Taarer? O, maatte vort Dannemark dog aldrig faae andre Mindestøtter end dem, der vidne om dets Regenters menneskekjerlige Tænkemaade og deres ædle Lyst til at fremme Landets Vel!"

Foden, hvorpaa denne Støtte hviler, er af norsk Marmor, og paa dens søndre Side læses: **For Christian den VII, de Danskes og Norskes Konge af enige og taknemmelige Borgere.** Paa den nordre Side: Grundstenen blev lagt af Friderik, Kongens Søn, Folkets Fader. M.D.CCXCII. Den østlige Side af Postamentet er en Basrelief, hvorpaa en vorned Bondes Frigivelse forestillis; paa den vestlige sees Retfærdighedsgudinden med sine Attributer. Paa de fire Hjørner af Postamentet staae fire Figurer, som Sindbilleder paa Troskab, Agerdyrkningsflid, Tapperhed og Fædrenelandskjerlighed: fire Dyder, som bør være Borgerens sande Stolthed; thi kun der, hvor der vises Troskab mod Landets Fader kan Landmandens Flid tilbørlig lønnes; kun der, hvor ægte Fædrenelandskjerlighed besjeler hvert Bryst, kan sand Tapperhed boe. Saaledes tænkde vore Fædre for Aartusinde, saaledes tænke deres Sønner endnu i dette Øieblik; derfor har det Danske Rige staaet urokket, uforstyrret og uforandret, medens saa mange andre Stater ere blevne opslugede af mægtigere Naboer, eller opløste ved indbyrdes Tvedragt. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hendes Keiserl. Høihed Storførstinde Marie og høie Gemal, Arveprindsen af Weimar, ankom til Kiel den 6te d. M. H. K. H. Kronprindsen var redet dem i Møde. Under deres Ophold var daglig stort Middagstaffel, og om Aftenen deels Apartement, deels Souper ved Hoffet. I deres Suite vare Hofdamen, Baronesse Fritze og Kammerherre Seebach. Den 11te forlode de høie Reisende Kiel, og bleve ledsagede til Sleswig af H. K. H. Kronprindsen, som Dagen derpaa kom tilbage. Desuden fulgte Officiererne af Generalstaben dem til Hest et Stykke henad Landeveien.

Ogsaa endeel andre Fremmede af Distinction havde indfundet sig i Kiel til samme Tid som bemeldte Herskaber. Blandt samme vare Prindsen af Solms, Arveprindsen af Meklenburg-Schwerin, Overhofmester Hr. v. Lützow og Kammerherre v. Oertz, begge i Hertuglig Meklenborgsk Tjeneste.

Da et Barn i Kiel har faaet de naturlige Kopper, saa har Directionen for det derværende academiske Sygehuus tilbudt sig, uden Betaling at vaccinere de Fattige, som forsørges af Fattigvæsenet, samt andre, der ikke ere optagne blandt disse Fattiges Antal.

Iblandt de frivillige Bidrag til Fattigvæsenet, som anføres i Kiels Ugeblad, er nylig ogsaa anmeldt eet, som er samlet af 10 Sergeanter og een Underofficier ved H. K. H. Kronprindsens Regiment.

Af en Bekjendtgjørelse fra Skolecommissionen i Kiel erfares, at der ved denne Stads Søndagsskole ogsaa er gjort Indretning til Tjenestepigers Undervisning i Skrivning og Regning. Commissionen bekjendtgjør imidlertid, at hvis den Time, som er bestemt til denne Undervisning, ei besøges flittigere end hidindtil skeet er, saa vil den blive anvendt til Nytte for Haandværkssvende og Læredrenge.

Af Hr. Prof. Baggesens Værker er udkommet et nyt Bind, som indeholder hans nye Digte. I Fortalen beretter han Publicum, at han har taget Afsked med sin comisk-satiriske Muse, og at han i Fremtiden kun vil sysselsætte sig med dens

alvorlige Søster: der efter hans Mening er mere overensstemmende med hans Alder. Med Gjengangeren har han endt sin comisk-satiriske Bane. Han giver os imidlertid Løvte om et stort Digt, under Titel af Odin.

I Gaar Eftermiddags indtraf i Kjøbenhavn tre sørgelige Optrin. Ved Gammelstrand er det Skik, at Fiskerkonerne bestorme de Vogne, der ankomme med Fisk. En frugtsommelig Kone, som vovede sig ind i denne Trængsel, blev trykt ihjel, og to andre Qvindfolk fik Slag af Forskrækkelse derover. En Kone i Sværtegaden sprang i Sindsforvildelse ud af anden Etage, og blev saa beskadiget paa Knæerne, at hun maatte bringes paa Hospitalet. En Karl var kommen i saa heftig Strid med sin Cammerat, at han gav ham et Knivstik i Nakken. Gjerningsmanden blev strax anholdt og arresteret.

I Politievennen findes en Gjendrivelse af Pastor Krogs Afhandling om Hestekjødspisen, hvori Gjendriveren selv tilstaaer, at han ikke har læst den Afhandling, der skal gjendrives.

I Gaar solgtes paa Børsen 10 Asiatiske Actier for 486 til 489 Rdlr. Stykket.

I Ergänzungsbl. zur Hall. Litt. Zeit. Aug. 1806, S. 181—184 roses det andet Oplag af Prof. Mynters Tydske metriske Oversættelse af Johannes Aabenbaring. Rec. tvivler om, at man let vil kunne faae en bedre metrisk Oversættelse af Aabenbaringens Bog end denne. Den tilføiede Afhandling om den ældste christelige Poesie siges at være det bedste, vi endnu have om denne Gjenstand. — I samme Blad, Sept. 1806, S. 245—48, recenseres Dr. Neergaards vergleichende Anatomie u. Physiologie der Verdauungswerkzeuge der Säugethiere u. Vögel, med megen Berømmelse.

Præsten Niels Norman paa Tranøe i Nordlandene, har i de tre Aar, han har været Præst der, udbredt megen Oplysning hos Almuen; de omgaaende Skoleholdere ere af ham selv oplærte i at skrive, og de lære nu Bønderne igjen; Naturlæren gjennemgaaer han med dem i kort Begreb. Han har ogsaa oprettet et skjønt Almuebibliothek, hvis Bøger læses med Begjerlighed. Han er i Færd med at lære Ungdommen at svømme, hvorved vist Mangens Liv i Fremtiden vil

blive reddet. Kartoffelavlen har han udbredt, gjort Begyndelse til et Kornmagazins Oprettelse og skaffet Skolecasser tilveie, hvor før ingen vare. Denne Hædersmand har overhovedet opofret meget af egen Formue, for at fremme det Gode.

Af Kjøbenhavns Veiviser for 1807 sees, at Udgiveren, Hr. Boghandler Proft, ikke sparer nogen Umage for alt mere og mere at give denne høist nyttige Haandbog en større Grad Fuldstændighed og Nøiagtighed. Det kommer ene an paa Kjøbenhavns Indbyggere, at bringe den Fuldkommenhed nærmere; thi kun ved at opgive deres Bopæle saa betimelig og nøiagtig som muelig, kan der bødes paa Manglerne ved et Skrivt af den Natur.

Udenlandske Efterretninger.

I et udenlandsk Tidskrivt læses en Efterretning om *Organisationen af Eliten ved den Franske Armee*, som udbreder stort Lys over den Methode, ved hvilken denne Armee næsten altid seirer over andre Hære. Denne Efterretning fortjener saa meget større Opmærksomhed, som den skal være Resultatet af sagkyndige Mænds fortsatte Omgang med de anseeligste og bedst underrettede Franske Officierer. Enhver Fransk Marchal, hedder det i Efterretningen, har ved sit Armeecorps en Elite af Skarpskyttere paa 2000 Mand, som, bevæbnet med Bøsser, ikke forfeile Maalet paa en Strækning af 150 Skridt. Naar Armeen sammentrækkes til et Hovedslag, saa udgjøre disse Eliter et Corps af 16000 Mand, som opstilles to Mand høit, i en eller to Afdelinger der, hvor en fjendtlig Hær skal gjennembrydes. Sædvanlig fyrer denne Elite uden Orden, men hver Skud fælder en Mand, og i faa Minuter er en fjendtlig Linie falden. Naar paa denne Maade 2, 3, 4 Linier ere fældede, trænge Infanteriet og Cavalleriecolonnerne igjennem Skarpskytterne ind i Aabningerne, og falde der nærmeste fjendtlige Corps paa høire og venstre Side i Ryggen. Dette System, sige sagkyndige Mænd, vil seire saalænge indtil Modstanderen besidder et ligesaa stort Antal sikkre Skarpskyttere. Først i dette Tilfælde vil da Udfaldet, naar iøvrigt Anførerne ere lige gode, være Virkningen af Tilfældet. I dette Øieblik skal denne Elite af 16000 Mand i kort Tid kunne tilintetgjøre et Corps af 30 til 40,000 Mand. Foruden dette udvalgte Skarpskytter-Corps skal hver Marchal i hvert Infanterie-Compagnie endnu besidde adskillige ligesaa gode Skyttere, der ikke forfeile deres Mand, og hvis eneste Bestemmelse det er, at bortskyde Artilleristerne og de i Fronten staaende Officierer, fornemmelig den fiendtlige Chef, som de kunne ramme i en Afstand af 150 Skridt. Ved Siden af en Elite paa 2000 Bøsseskyttere og Skytterne ved Infanterie-Compagnierne, skal hver Marchal, foruden det stærke Feldtartillerie, i sit Armee-Corps endnu have to udsøgte Batterier ridende Artillerie, som i deres Hurtighed i at manoeuvrere og deres Færdighed i at skyde, fuldkommen skal kunne sammenlignes med hiin Elite. Disse ridende Artilleriebatterier skilles sjelden fra hinanden, men ere sædvanlig maskerede med Cavallerie og Tirailleurer; de bruges for sig, og skulle med faa Kartæsche- og Drueskudsalver i kort Tid kunne ødelægge et heelt Regiment. Desuden har hver Marchal et Corps ligesaa duelige ridende Jægere, der med stor Nytte kunne bruges saavel mod Cavallerie som Infanterie; han har ogsaa et Antal Voltigeurer eller Jægere til Fods, som ikke allene ere færdige i at klavre og sætte over brede Grøvter og høie Dæmninger, men som endog kunne springe op paa Bagdelen af Cavalleriehestene. Cavalleriet tager dem da med sig, og afsætte dem ved Buske, Krat eller Grøvter, hvor der fægtes i enkelte Fægtninger. De beholde, formedelst deres sikkre Skud, for det meste Overvægten. Ved et Hovedslag sammentrækkes den anførte Elite af Skarpskyttere og ridende Jægere fra alle Marchallernes Corpser, for ganske at tilintetgjøre det fiendlige Centrum, hvorved i de to sidste Aar Udfaldet af Slagene er bleven bestemt. Alle øvrige Tropper bruges da kun til Oversvømmelse og Tilintetgjørelse, naar den fiendtlige Hær er gjennembrudt. Iøvrigt er det, (endskjønt det under adskillige Omstændigheder dog ikke har været Tilfældet), en Hovedgrundsætning, kun at operere med Overmagt, og der forsømmes intet Middel til at udforske Fiendens Styrke og Stilling.

Den paa Prækestolen i Jena oplæste Levnedsbeskrivelse over den afdøde Hertuginde *Amalia*, er forfattet af den berømte Göthe.

Slutningen af Beskrivelsen over Sydamerica (fra Porto Bello indtil Caraccas østlig og fra Panama til Guayaquil og Lima vestlig. See forrige Numer, Pille 971). Omtrent 600 Mile derfra ligger sydvestlig Staden Guayayquil ved en Flod, der udspringer paa Andes i Provindsen Quito og i Bugten Guayaquil falder i det stille Hav. Med Varer kan man seile op ad denne Flod indtil Staden Quito. Imellem Panama og Guayaquil gives adskillige Havne, som ogsaa ere skikkede til Handelen paa Quito. Poyta er en meget anseelig Stad ved det stille Hav, omtrent 100 Mile fra Guayaquil. Provindsen Quito er stærkt befolket, og man forsikkrer, at den er den rigeste i Peru. Lima ligger omtrent 800 Mile fra Guayaquil. I denne sydamericanske Stad hersker, som man veed, den meste Rigdom og Luxus. Den kan betragtes som et Oplagssted, der forsyner Peru og en stor Deel af Chili. Den besidder næsten hele Handelen fra det stille Havs Side, naar Spanien nyder Fred og fri Fart paa dette Land. St. Martha ligger omtrent 5 Mile fra Carthagena. Floden Magdalena forener sig med Oceanet mellem begge disse Stæder; den udspringer paa Andes i Provindsen Grenada. Disse Stæder modtage Provindsens Produkter, og forsyne den med Varer. Communicationen mellem St. Martha med Carracas er sikker, saavel til Vands som til Lands, og Fragten af Varer i begge Henseender saa ringe, at den sidste Provinds ogsaa kan forsynes fra St. Marthe af. Handelen i denne Deel af Spansk America er meget ubetydelig; Moderlandets Handlende nyde alle de Fordele, den fremmede Handel kan nyde, fordi Vedtægten berettiger dem til, efter eget Behag at bestemme de i Europa forfærdigede Varer, og det staaer dem frit for at faae Americanske Producter paa de Betingelser, de selv finde for godt. Man forfærdiger i Peru Tøier, grovt Lærred og Hatte; man bereder ogsaa Læder. Disse ere omtrent de eneste Artikler, Indbyggerne kunne forfærdige, endskjønt Landet med lidet Arbeide frembringer alle de første, for Manufacturer nødvendige Stoffer. Porto Bello drev fordum en overmaade stor Handel. Førend Seiladsen omkring Cap Horn ansaaes for sikker eller muelig, seilede de Spanske Galioner, efterat de i Carthagena havde losset endeel af deres Ladning, paa den skjønneste Tid af Aaret med Resten til Porto Bello, hvor der holdtes et Marked, som varede 40 Dage. I Aaret 1720 kunde, i Følge et Forbund med den Spanske Regjering, et Engelsk Skib drive en aarlig Handel paa Porto-Bello. Det indtog en rig Ladning i Jamaica og seilede med Galioner til Markedet. Dette Privilegium forundte den Britiske Regjering Sydhavets Compagnie. Spanske Kjøbmænd kom fra alle Americanske Egne til Markedet i Porto-Bello, og medbragte Guld, Sølv og andre af Landets kostbare Producter, for at ombytte dem med Europæiske Manufacturartikler. Uafhængige af de overordentlige Galion-Ladninger og de Britiske Skibe kom mange Varer som Contrebande til Porto-Bello med Compagniets Skibe, som ved en egen Lov vare berettigede til at drive der Negerhandel. Det Spanske America fik ellers sine Indiske og Chinesiske Kyst- og Jordproducter fra et Handelsselskab paa de Philippinske Øer. Fra disse Vande sendtes aarligen en Galion til Acapulco, Panama og Lima. Men da Europa og de forenede Stater forsynes fra disse Lande med Varer for langt lettere Priis, saa have de Philippinske Øer næsten ganske mistet denne Handel og den drives kun endnu imellem Manilla og Acapulco. De forenede Staters frie Handel til Porto-Bello kunde forskaffe Indbyggerne fra Floden Nikarangua til Carracas paa det Atlantiske Hav og fra Guatamala til Chili paa det stille Hav, saavel som i den indre Deel af denne Egn, de samme Varer langt billigere end de kunne faae dem fra hvert andet Sted, dersom ikke maaskee Engellænderne kunde forskaffe dem for endnu bedre Kjøb fra Egnen i Nabolavet af Carracas; imidlertid ville kun faa bringe deres Varer til det Indre af Landet. Faren at blive paagreben, og de med Contrebande forbundne Udgivter lægger en Hindring i Veien, som vilde afholde Spanierne fra at drive stor Handel med denne Øe, naar de fra deres egne Havne i Nabolavet kunde faae de samme Gjenstande for en lav Priis, uden at være udsat for nogen Slags Fare ved Transporten fra den ene Plads til den anden. Sydamericas naturlige Producter ere Guld, Sølv, Platina (som kun findes i Chaco's Guldminer), Perler, Ædelstene, Kobber, forskjellige Specerievarer, Pokkenholt og alle Slags Farvetræ, hvoraf Kysten af Porto-Bello har Overflødighed, men

som aldrig udføres af denne Plads, fordi den ingen egen Handel har til at opmuntre denne Udførsel. Kun i Bugten af Panama paa Øen del Rey er man heldig i Perlefangsten. Dens aarlige Værdie beløber sig omtrent til 150,000 Dollarer, og, som man forsikrer, ere disse Perler de skjønneste man kjender. Men de Spanske Damer ansee dem saa nødvendige til deres Pynt, at de holdes i meget høi Priis, og kun faa deraf udføres af Landet. Agerdyrkningsproducterne ere: Bomuld, Cacao og Indigo. Huder, Talg og Skildpadde ere ogsaa betydelige Udførselsartikler. Uagtet Egnen omkring Porto-Bello er meget frugtbar, saa befinder det sig dog i en udyrket Naturtilstand, og bærer kun lidet Præg af Konst og menneskelig Flid. I Egnen af Panama lægger Landmanden kun Vind paa Hornqvægavlen. Provindserne Leon og Costa-Rica frembringe Indigo og Cacao i Mængde; den sidste er i Guayaquil meget almindelig. Cochenille findes vel ogsaa her, men samles ikke i Sydamerica. I Provindsen Carthagena og østen for dette Landskab dyrkes Bomulden meget. Uagtet der i Egnen af Santa Fé og Ny-Grenada voxer Korn i Overflødighed, saa er det dog, formedelst Transportomkostningerne, meget dyrt i Carthagena, Porto-Bello og Panama.

Den bekjendte Burr har igjen forladt Ny-Orleans, fordi den derværende Ret, som han mødte for, ikke troede, at den i Følge hans Overtrædelse kunde være hans Værneting. Der er udsat 2000 Rdlr. for hans Heftelse, da man anseer hans Bortgang for en Undvigelse.

I America befrygter man atter Fiendtligheder med Beyen af Tunis. Angaaende Handelsforbundet er endnu intet besluttet.

30,000 Mand Engelske Tropper, hvoriblandt den Tydske Legion, have faaet Ordre, at indskibe sig til en Expedition.

Sir Arthur Pagets Affendelse som Engelsk Gesandt til Constantinopel har givet Anledning til den Formodning, at Tvistighederne med Porten ville blive fredeligen afgjorte.

Paa St. Bartholomei (Sverrigs eneste Besiddelse i Vestindien) rasede fra d. 8 til 9 Martii en heftig Ild, hvorved mange Bygninger bleve et Rov for Luerne.

Leipziger Messe, som ellers blev besøgt af flere end 20,000 Mennesker, har i Aar næsten ikke været andet end et slet og ret Marked. Ved Erlæggelsen af 6 Millioner er vel, som bekjendt, Salget af de med Arrest belagte Varer tilladt, men da hverken Russiske, Græske eller Polsk-jødiske Kjøbmænd, der udgjorde den største Deel af Kjøberne, indfandt sig, saa laae hele Messehandelen. De Egne, hvor disse Kjøbmænd sædvanlig hyppigst pleie at opholde sig, vare i gode Tider saa opfyldt med Mennesker og Vogne, at man med Møie kunde trænge sig igjennem; denne Gang saae man der kun sjelden en Fragtvogn. I Stadens Veierboed, ved hvilken der ellers holdt hele Rækker af Vogne, for at lade Godset veie, og hvor der fra tidlig om Morgenen til sildig om Aftenen uophørlig blev veiet, herskede denne Gang den største Stilhed. Da Polske Jøder betale, som bekjendt, intet, naar de ikke selv komme til Messen, saa ere, paa adskillige Russiske og Græske Rimesser nær, ingen Penge indløbne. Netop dette er til saa stort Tab for indenbyes og fremmede Kjøbmænd og Fabricanter. Gjestgivergaardene og de for Fremmede indrettede Huse vare for største Delen tomme.

D. 30 Martii om Formiddagen Kl. 11 sporede man i den nordlige Deel af Departementet Puy de Dome, paa en Strækning af 4 Myriametres Længde, et Jordskjelv, efter en foregaaende huul Bulder. Stødet varede i nogle Egne 2 Minuter. Leer- og Glastøi gik i Stykker, Slaguhrene kom til at staae og en gammel Muur styrtede ende og sammen.

Antwerpen befæstes bestandig mere, og Stadsgravene ere igjen istandsatte.

En vis Hr. Dupleßis i Lecchi fandtes nylig, gjennemboret med adskillige Dolkestik, død i sin Seng. Hans Gartner løb ganske forvirret af Bedrøvelse strax hen til Mairen, og fortalde ham, at hans Herre Aftenen tilforn havde spadseret ved Landeveien, men var kommen ganske udmattet hjem og døde derpaa samme Nat. Mairen sendte en Chirurg hen til den Afdøde, for at overtyde sig om Dødsmaaden. For ikke at give Gartneren og en Tjenestepige, som han strax mistænkde for Mordet, Anledning til at tage Flugten, anstillede Chirurgen sig som han ansaae dette Dødsfald for meget naturligt; men indberettede det til Mairen,

som derpaa meldte det til Politiecommissairen. Nogle andre Chirurger blev nu sendte til Lecchi, for atter at undersøge Sagen. Gartneren og Pigen, som troede at have undgaaet al Mistanke, skyndte sig at faae deres myrdede Herre begravet. Men da den voldsomme Dødsmaade stadfæstedes, bleve de strax heftede. Hos den første fandt man en Pung med Penge, en betydelig Sum klingende Mynt, en Mængde Lærred, skjult i en Tønde, og mange andre Ting, som tilhørte hans Herre. Pigen tilstod strax Forbrydelsen.

Moniteuren melder følgende: en i Enden af Febr. til Gothenborg ankommen Engelsk Fregat havde endeel af de Penge ombord, Storbritannien giver Rusland som resterende Subsidier. Engelland, der ved alle sine Expeditioner først er betænkt paa sin Interesse, har fundet det mere passende at sende disse Subsidier i rede Penge, end i Vexler, hvilket det ansaae for mindre bekosteligt; og for at spare Transport, Skibsfragt- og Assuranceomkostningerne, som Pengenes directe Affendelse fra London til Petersborg vilde foraarsage, fandt det for godt at lade samme udlosse i Gothenborg, for derfra at befordres videre til Lands over Torneaa. Disse Penges Transport tog sin Begyndelse i de første Dage af Martii Maaned, men er bleven afbrudt ved en ligesaa overraskende som uventet Foranstaltning. En her ankommen Coureer har bragt den Efterretning, at der, efter Kongen af Sverrigs Befaling, er lagt Beslag paa 375,000 Piastre, som nu ere nedlagt i Stadens Skatkammer. Denne Beslutning var ikke blevet noget af Regjeringsmedlemmerne i Stockholm tilmeldt. Man forudseer, at det, ved Tingenes nærværende Stilling, kan have ubehagelige Følger: paa den ene Side Ruslands visse Utilfredshed, og paa den anden, Engellands Misfornøielse, da det sikkert vil betragte Capitaler, der endnu ikke have naaet deres Bestemmelsessted, som en Eiendom, der endnu tilhører det. En saadan Omstændighed er aldeles ikke passende til at forlige de Misforstaaelser, der allerede finde Sted imellem det Svenske og Russiske Hof. At Rusland siden Gustav II. Død har vægret sig ved at betale de i det Wedenske Forbund stipulerede Subsidier synes mueligen at kunne være en Grund til ovenanførte Foranstaltning.

Den 72de Franske Bulletin angaaer for det

meste Krigsoptrinene i Pommern mod de Svenske. I den hele Bulletin hersker i Henseende til Sverrig en yderst fredelskende Tone.

Hr. Müller, Lærer ved et Lyceum i Bremen, som selv har havt Leilighed til at see den berygtede Roger, som er uforbrændelig, har udgivet et lidet Skrivt, hvori han giver en Anvisning til at eftergjøre dette Konststykke.

D. 7 Maji døde i Paris den unge Prinds Napoleon, en Søn af Kongen af Holland, i en Alder af 4 Aar og 7 Maaneder.

I Hamborg gik d. 5 d. M. det Rygte, at Keiser Napoleon har oprettet en Observationsarmee, at Marchal Brune er udnævnt til dens Chef, og at denne Commando bliver saa udvidet, at Storarmeens Operationer kan dækkes.

I Dalmatien, hvor de gamle Romere havde anlagt herlige Landeveie, men som ere forfaldne og tildeels blevne glemte, istandsættes disse Veie nu med stor Iver, og man har befundet, at en stor Deel deraf endnu ere godt vedligeholdte, og at Arbeidet derved kun vil være ubetydeligt.

Det Franske Nationalmuseum har optaget den berømte Schrøter i Lilienthal til sit Medlem.

Til Hovedstaden er ankommen: Kammerherre v. d. Lancken, Capitain Strøm, Lector Aberg, Handels Bogholder Tengstedt og Been fra Landscrone, Kjøbmændene Hechlfischer f. Memel, Kürschner og Cropp f. Kiel, Bay og Dibbelt f. Randers, Haagner f. Stockholm, Grev Seth f. Helsingborg, Jagdjunker v. Linstow f. Bornholm, og Postmester Mørck f. Frederiksborg (logere hos Møller); Grev v. d. Goltz f. Memel, Baron Berckheim f. Malmøe, Godseier Gotschalck f. Kiel, Frue Andersen med Søn f. Norge (logere hos Rau & Schmetzer); Kammerraad Deurs f. Helsingøer, Student Riedel f. Anclam, Kjøbmand Brauer f. Leipzig, Maack f. Slesvig, og Eckeff f. Altona, Sognepræst J. Rein f. Aggershuus Stift, Krigscommissair Wibye f. Bergen. — Afreist: Capitain v. Nægler og v. Turen til Helsingøer, Kjøbmand Barner t. Königsberg, Fewson t. Danzig, Kjøbmand Gürling og Gotschalck t. Malmøe, Kjøbmand P. Figenschow t. Tromsøe Kjøbstæd, Sognepræst Helling t. Porsgrund.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 63.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 19 Maji, 1807.

Tiggere.

Uagtet man ikke kan negte, at Kjøbenhavns Fattigvæsen har anvendt og endnu anvender Alt, for at forekomme Tiggerie paa offentlige Gader og i Husene, saa seer man dog endnu bestandig, endskjønt ikke i saa stort et Antal som tilforn, Tiggere nok. Paa Spørgsmaalet: hvorfor de ikke henvende sig til Fattigvæsenet, svare de bestandigen, enten at de aldeles ingen Understøttelse nyde, eller at den Understøttelse, de faae, er alt for utilstrækkeligt. Deres Udseende opvækker Medlidenhed; man fristes til, imod sin Villie at troe dem, rækker dem en Skilling, og sukker i Hjertet over Fattigvæsenets Tilstand. Dette burde ikke være. Enhver Betler, der tigger paa Gaden eller ved Dørene, er en Plet paa vort fortræffelig indrettede Fattigvæsen, og vanærende for et Publicum, der gjør saa meget for at afhjelpe offentlig Trang.

Den gamle Misbrug, at slettænkende Forældre udjage deres umyndige Børn, for at samle Almisse, er endnu langt fra ikke aldeles afskaffet. Forfatteren af disse Linier har i den strængeste Kulde i afvigte Vinter, seet et tiggende Pigebarn paa omtrent 6 til 7 Aar, der var en Rædsel for Menneskeligheden. Næsten uden synderlig Bedækning, rystende paa alle Lemmerne som et Espeløv, fuldt af Udslæt paa hele Kroppen, gik denne ulykkelige lille Pige omkring i Husene og tiggede i sin Moders Navn. Et medlidende Menneske, som ikke kunde taale dette Syn, vilde bringe hende til een af Fattigforstanderne. Men hun begyndte jammerlig at skrige; de Forbigaaende raabte: o, lad hende gaae! lad hende gaae! og den ulykkelige Skabning forsvandt, uden at nogen vidste, hvor hun blev af. Der skal existere et Slags Fattigfogder, hvis Pligt det er at opbringe saadanne Tiggere, men kun faa have hidtil havt Leilighed til at overbevise sig om deres Existence. — Det er høi Tid, at offentligt Tiggerie bliver standset, thi skal det saaledes vedblive at tiltage

som i de sidste to Aar, saa vil eet af Hovedformaalene for Fattigvæsenets ædle Bestræbelser aldeles forfeiles. — For at undgaae Paagribelse have adskillige Tiggere fundet paa, at drive deres Haandværk, under Skinnet af en lovlig Næring. De tilbyde selv eller lade deres Børn tilbyde Almanakker, Viser, Svovelstikker, Blomster rc., men Conclusum af dette Tilbud er dog altid: "en Halvskilling i Guds Navn! jeg er saa sulten!" Dette bør ikke være. I det lykkelige og fredelige Dannemark bør ingen levende Skabning sulte. Det er vanhædrende for Nationen. Den Svage og Vanføre bør understøttes af det Offentlige; den Lademen Arbeidsføre, bør tvinges til at arbeide, ja endog straffes, ikke blot fordi han tigger (thi det er i sig selv ingen Forbrydelse), men fordi han beskjæmmer sin Tidsalder, sin Regjering og sine Medmennesker, naar han offentlig beskylder dem, at de lade ham sulte. Til at føde den virkelig Hjelpeløse have vi Raad nok; og for den Arbeidsføre bør der være Arbeide.

Med al den Agtelse, jeg har for vort Fattigvæsen, troer jeg dog, at den Understøttelse, adskillige Fattige nyde, ikke er tilstrækkelig, til ganske at forekomme Tiggerie. Hvad er i Grunden nogle faa Mark ugentlig for en fattig Familie i Tider, hvor man kan faae alle muelige Slags Levnedsmidler saa godt betalte i Danzig, Königsberg og Memel? Vel er det sandt, at saadanne Familier bør selv arbeide saa meget de kunne, og blot betragte det, de faae

af Fattigvæsenet, som et Bidrag til Understøttelse. Men i Almindelighed have de Mennesker, der modtage en saadan Understøttelse, allerede tabt al Lyst til Arbeide; Skjebnen har, det være nu forskyldt eller uforskyldt, været dem imod, og Armod og Elendighed avler sjelden Lyst til Arbeide. Træffer det sig, at den saa ubetydelig Understøttede er en Enke med tre fire umyndige Børn, der kræve hendes Tilsyn, saa er det jo næsten umueligt for hende, at leve af den Hjelp, hun faaer af Fattigvæsenet. Har hun ingen Slægtninge eller Venner, der kunne hjelpe hende, saa maa hun jo i sin Fortvivlelse sende sine Børn ud i Byen, og lade dem anraabe den offentlige Medlidenhed.

Jeg er fuldkommen overbevist om, at vort Fattigvæsen anvender Alt, for at hjelpe og husvale den Fattige, og at det sikkerlig uddeler sine Understøttelser med største Skjønsomhed og Upartiskhed. Men upaatvivlelig ere dets Indkomster for ringe i Forhold til dets betydelige Udgivter. Med Smerte har man fornummet, at det endog har maattet opsige adskillige af sine udestaaende Capitaler, for at bestride sine Udgivter. Det kan næsten ikke være anderledes; hvor Mennesket skal handle gavmildt af frie Villie, og uden at det bliver offentlig bekjendt, der yttrer Gavmildheden sig sjelden saa rundelig og hæderfuld for Menneskeligheden, som i Tilfælde, hvor den kan blive omtalt i alle Aviser. Det havde maaskee været godt, om Fattigvæsenet ved sin første Indbydelse til

Bidrag havde taget Hensyn til det menneskelige Hjertes naturlige Svaghed, og lovet offentlig at bekjendtgjøre, hvor meget enhver AlmissEyder bidrager til denne velgjørende Indretning. Mangen en formuende Mand, som nu kun giver to Rdlr. om Aaret, istedet for at han i Forhold til sin Formue maaskee burde give ti Rigsdaler, vilde da, af Frygt for sine Medborgeres ufordeelagtige Omdømme, have gjort af Tvang, hvad han nu ikke vil gjøre af Pligt; mangt et forfængeligt, men iøvrigt veltænkende Menneske, vilde med Glæde have bragt Penia et værdigt Offer, naar han forud vidste, at hans Gavmildhed vilde blive offentlig bekjendt. Det menneskelige Hjerte er sjelden saa haardt som mange tro. Det har Luner, som man ofte maa føie sig efter, og Svagheder, som maa smigres. Men hvor det gjelder om at fremme Menneskeheld og afhjelpe mange Tusindes Nød, kan man jo gjerne, uden at træde den strængeste Moral et Haarbred for nær, lempe sig efter et vægelsindet, svagt og lunefuldt Væsens Griller?

Vel kan man ikke negte, at Fattigvæsenet i de senere Aar er blevet rundeligen understøttet saavel ved enkelte Bidrag, som ved betydelige Legater og paabudne Fattigpenge af Kjøb og Salg. Men hvor overordentlig fast en Grundvold der udkræves til en saadan Indretning, det har man seet af det fortræffelig indrettede, og ligesaa fortræffelig bestyrede Hamborgske Fattigvæsen, som, af Mangel paa kraftig Understøttelse, maatte gaae til Grunde. Mange af dem,

som bidrage til en saadan Indretnings Understøttelse, forarmes jo selv efter Haanden; de Formuende forhøie desuagtet ikke deres Bidrag; de Fattiges Tal bliver daglig større, og Livets Fornødenheder dyrere. Aarsagerne til Fattigdom tiltage, uden at Midlerne til at hæve dem forøges. En overordentlig stor Capital er derfor nødvendig, saafremt noget Fattigvæsen i vore Dage bestandig skal kunne staae sig og tillige i alle Henseender opfylde sin Bestemmelse. En stor Deel Mennesker beraabe sig, uden synderlig Grund, paa vort Fattigvæsens betydelige Indkomster. De ere endnu langtfra ikke betydelige i Forhold til dets Udgivter.

Beklageligt er det, at kun faa i levende Live betænke, at deres fattige og til Arbeide udygtige Medmennesker have saa stort et Krav paa deres Gavmildhed. Kun faa ønske medens de leve, at see den Sæd, de udstrøe, blomstre og bære Frugter. Parcen maa overskjære de fleste Riges Livstraad, førend deres Formue kan blive gavnlig for den Fattige.

Der gives mange iblandt os, som ved en høimodig Opoffrelse af Indkomster, de aldrig selv kunne have nogen Nytte af, maatte kunne stifte sig et varigt Minde i Menneskekjerlighedens Annaler. Jeg vil kun anføre et eneste Exempel. Gives der ikke blandt vore hæderlige Borgerskabscapitainer Mænd, der ere saa formuende, saa fri for alle Familiebyrder og saa nær Livets Maal, at de uden mindste

Skade for sig selv eller deres Arvinger kunde afstaae de 300 Rdlr., de nyde i aarlig Gage, til Fattigvæsenet? Hvor meget vilde ikke alle gode Mennesker have Aarsag til at velsigne en saa høimodig Uegennyttighed, istedet for at mangen en Kortsynet nu fristes til at ryste med Hovedet, naar han hører, at en rig, udlevet Mand, som sidder i en god Næringsvei, modtager 300 Rdlr., han ikke trænger til?

Førend jeg ender disse Betragtninger maa jeg imidlertid endnu erindre, at tildeels Hang til Dovenskab blandt de lavere Stænder, Lyst til bestandig at sysselsætte sig med de letteste Næringsveie, som Smaahandel rc., Vane til at ville leve over sin Stand, maa betragtes som Hovedaarsager til den overhaandtagende Fattigdom. Gavmildheden allene vil derfor, om den var nok saa stor, ikke kunne standse dette Onde, naar man ikke tillige søger, saa meget som muesigt at bortrydde disse Aarsager, og at indføre flere hensigtsmæssige Industrie- og Arbeidsanstalter. Pengeunderstøttelser burde aldrig gives Andre end dem, der ere aldeles udygtige til at arbejde.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Udtog af et Brev d. 8 Maji 1807 fra Nærheden af Fladstrand: "Østersfiskerieforpagtningen ved Fladstrand udløb til den 1 Maji sidstl. Hr. Krigscommissair Uebersax, som har havt den i en deel Aar, jeg troer for 300 Rdlr. aarlig Afgivt, er nu aftraadt; da et Selskab har ladet sig Forpagtningen tilslaae ved Auction for aarlig 999 Rdlr., og hvortil maaskee det har givet Anledning, nemlig, at Hr. Uebersax i f. A. April opdagede en ubekjendt Østersbank, tæt uden for Skagens Green, som syntes at kunne blive betydelig. Paa Stedet under forrige Forpagtning, blev et stort Hundrede eller 6 Snese solgte for 3 Rdlr. og som efter Modtagelse i Kjøbenhavn af Fiskehandlerinderne skal være udhøkrede til 6 à 7 Rdlr. for Enkelthundrede eller 5 Snese. Om den nye Forpagtning vil gjøre en Forandring til det Bedre eller Værre? — det vil først næste Efterhøst vise, da ingen Østersfangst her maa finde Sted fra 1 Maji til 1 Sept."

En Reisende, hvis Vei nylig faldt igjennem en vigtig Deel af Norge, anmærker, at han paa en Strækning af 50 til 70 Mile ikkun har fundet eet Præstegjæld, hvor man til Ære for Menneskeligheden har gjort Kokoppeindpodningen til en Nationalsag og ikke krymper sig ved det Offer, man bringer en fordomsfuld Almue. Hver Søndag tillyses af Prækestolen, at Mødre, der have Børn, som endnu ikke ere vaccinerede, vilde møde paa den eller den Gaard, i den eller den Rode, en bestemt Dag, da fri Vaccination foretages. Dersom Districtschirurgen boede i samme Sogn, vilde han maaskee have forekommet Præstekonen i dette ufortrødne Arbeide, men nu gjør hun det, og den Reisende hørte af Adskillige fortælle, at hun gjør det med Tilfredshed og glad Opofrelse. Hun fortsætter Indpodningen gjennem alle Sognets Roder, og der vil om kort Tid ikke findes flere uvaccinede af dem, der befrygte Koppesmitten end de nyfødte. Resultatet af den Reisendes Anmærkning blev, at skal man bie med at stifte almindeligt Godt, indtil Almuen af sig selv indseer, erkjender og søger det, da vil endnu Decennier hensvinde, inden Koppepesten kan blive udryddet iblandt os. Saalænge den største Deel af Menneskene endnu er i Børnealderen og paa Forstandens Vegne fuldkommen umyndig, bør man og behandle dem som Barnet, deels lokke dem ved det Gode, og stundom paanøde dem det, men altid med pletfri Uegennyttighed, da vinder tilsidst, skjønt langsomt, den gode Sag.

Den 15de d. M. ankom til Kiel den ny Franske Gesandt, Hr. Didelot. Han fortsætter derfra sin Reise til Kjøbenhavn.

H. Høiærværdighed, Hr. Biskop Jansen prækede paa sin Visitats i Rehsherred i Thy, sidste

almindelige Bededags Eftermiddag, i Agger Kirke. Uagtet en ubeskrivelig Mængde Tilhørere, der ikke nær kunde rummes i Kirken, herskede dog under hans hele skjønne Tale en Taushed og Rolighed, der noksom vidnede om, at han hørtes baade med Andagt og Beundring. Uden Tvivl er det den første Gang nogen Biskop har præket i Agger Kirke, og Beboerne føle saa meget denne Hæder, at de sikkert ville bevare Mindet derom hos deres Børn og Efterkommere.

Da Bestyrelsen af forskjellige Grene af Politiet i Hertugdømmene er overdraget til de saakaldte Huusfogder, saa forundes nu disse, efter Ansøgning, at bære den for Justitien og Politiet anordnede Uniform.

D. 11 d. M. døde Landfoged J. G. Tilemann paa Ærøe.

Ikke uden inderlig Deeltagelse læser man i en Bekjendtgjørelse fra Ribers Enke, at hendes tro og retskafne Tjenestepige, Gjertrud Agnette Thurøe, der har tjent hende i 34 Aar, er ved Døden afgaaet. Paa en Tid, da troe og retskafne Tyender bliver sieldnere og sieldnere, fortjener et saa udmærket Exempel paa Tjenestetroskab al muelig Publicitet.

Et Selskab af Menneskevenner i Husum, som frivillig forenede sig om at give hele det derværende Fattigvæsen en væsentlig forbedret Indretning, har med Regjeringens Tilladelse, udarbeidet en fuldstændig Plan, som d. 7 Febr. f. A. blev indsendt til Kongen, og under d. 13 Maji 1806 af Hs. Majest. approberet. Medlemmerne tilkjendegaves tillige H. Majest. allernaadigste Velbehag over deres frivillige Bestræbelser for de Fattige. Strax derpaa blev Planen med tilhørende Bilag og Tabeller offentlig trykt. Den udvikler i 7 Capitler Hensigten af det Hele; Fattigelasserne ere deelte i 12 dertil bestemte Pleiedistricter i Staden Husum.

Hertuginden af Brunsvig-Oels, en født Prindsesse af Baden, ankom i Fredags (d. 15de) til Helsingøer fra Helsingborg. Endeel af hendes Equipage var kommen did nogle Dage forud. Man havde til hendes Reise til Kjøbenhavn bestilt 26 Forspandsheste for hende. Hun ankom her samme Dags Eftermiddag.

H. M. Kongen begiver sig ikke Løverdagen d. 23 Maji til Sommerresidencen Frederiksberg, saaledes som det først var bestemt. Det er indtil videre blevet opsat.

Udenlandske Efterretninger.

Hr. Malthe C. Bruun har udgivet en Fransk Oversættelse af Barrows Reise til Cochinchina ꝛc., og ledsaget den med sine Anmærkninger. Den udgiør 2 Voll. i 8vo (henved 800 Sider), med et Atlas i 4to, bestaaende af 18 Plader. I Moniteuren No. 125, hvor denne Reise recenseres, roses Oversætteren som en Forfatter, der allerede har leveret adskillige fortjente Arbeider, og iblandt andre en meget veludarbeidet Geographie. Rec. forsikkrer, at Hr. Bruun har skilt sig overmaade godt ved denne Oversættelse, og at ingen var dette Arbeide bedre voxen end han.

Offentlige Blade indeholde følgende Noticer angaaende adskillige Russiske Generaler: General Sacken-Osten ansees for en Officier, der forener Indsigter og Duelighed med personlig Tapperhed. — General Grev Ostermann-Tolstoy fik dette Navn af Rigskantsler Ostermann, som i Betragtning af hans sieldne Egenskaber, antog ham i Barns Sted. Denne General, som ikke er ældre end 35 Aar, besidder store Indsigter, meget Mod, et udmærket godt Hjerte, og Soldaternes Tillid og Kjerlighed. — General Sedmaratzky, en Preusser, commanderer, som een af de ældste General-Majorer, en egen Division og er almindelig agtet i Armeen, som en Følge af hans Klogskab og Mod. — Essen III. er aldeles ikke beslægtet med Essen I. eller II., endskjønt alle tre ere Liflændere. Essen III. er en brav Soldat, uden dog at kunne gjøre Fordring paa sin store Stamherres Navn. Essen I. var i lang Tid General-Adjutant hos Første Repnin, og besidder militaire Talenter. — General Dochtarow er en ung, lille, trind Mand, som Tropperne holde meget af, og som anbefaler sig ved mange gode Egenskaber.

Siden den sidste Ulvejagt i Berganton, hvorved 22 Ulve bleve skudte, have Egnens Beboere mistet meget Qvæg ved disse Rovdyr, som især drive deres Spil paa Grændserne af Departementet. De komme bestandig i store Skarer fra Maransin og Pyrenæerne. Den 3die f. M. anstilledes atter en almindelig Ulvejagt, som var den 6te siden dette Aars Begyndelse. En vis Hr. Hubert, som siden d. 1 Jan. d. A. har ødelagt 34 Ulve, har nyligen sendt Præfecten 3 af disse Dyr.

Nogle Lübecker Kjøbmænd vare, i Anledning af det, der sidst forefaldt i Stralsund, saa bekymrede for Neutraliteten af Hanseatisk Eiendom i Sverrig, at de forespurgte sig i Stockholm, hvorvidt Lübecker Skibe kunne indlades i Svenske Havne. Vedkommende Svenske Øvrigheder erklærede derpaa eenstemmigen, at den fri Communication med dette Land staaer uden Undtagelse aaben for Handelsskibe, og at deri ingen Indskrænkning finder Sted eller i Fremtiden skal finde Sted.

Sex mistænkde Personer, og deriblandt General Dumouriers Adjutant, Chevalier de Blieu, og en Boghandler Martelli, ere blevne arresterede i London, og holdes nu under stræng Bevogtning. En Baron Imtes og Secretair Barthelemy ere blevne sendte ud af Landet.

Caffepriserne i London ere i det Hele stegne omtrent 3 S.

Den Russiske Escadre paa ti Skibe, som afløste den Engelske ved Tenedos, har taget denne Øe og sat 3000 Mand i Land. Capit. Paschaen afsendte derpaa strax 16 Skibe af sin Flaade, for at levere Russerne et Slag.

Russerne have, efter en tre Gange gjentagen Storm, erobret Giurgewo (en liden Fæstning i Valachiet, med et Slot, der ligger over 100 Favne fra Strandkysten, paa en Øe i Donau, men som ved en Vandbro dog staaer i Forbindelse med Staden).

De 16,000 Mand, som Schweitz maa levere til de fire Regimenter, der træde i Fransk Tjeneste, ere nu samlede. Adskillige Cantons have betalt 12 til 15 Louisd'orer i Haandpenge, for at faae Tallet fuldt.

I Jersey indtraf nylig følgende besynderlige Hændelse. En Soldat blev hængt for begaaet Tyverie. Efterat han havde hængt 1½ Minuter trak Bøddelen ved hans Fødder, for at paaskynde hans Død. Rebet gik itu og den Hængte faldt ned. Bøddelen gjorde sig nu Umage for at qvæle ham paa Jorden, og knælede paa hans Skuldre. Den Ulykkelige reiste sig nu op med Bøddelen paa Skuldrene og løste selv Strikken op. Han kom snart til sin Samling igjen, og Scherifen lod sig formaae til at give Befaling, at arrestere ham indtil videre.

En ubekjendt Dame i Paris har skjenket Drengene i en Fattigskole 60 nye Veste med den udtrykkelige Betingelse, at de skulle bede for Napoleons Vaabenlykke og Sundhed tre Dage efter hinanden. Det blev besluttet, at denne Forbøn ikke allene skal finde Sted i dette Institut, men ogsaa i to Pigeskoler i hele det indeværende Aar.

Bestyreren af et Støberie, Hr. Pelletier, 75 Aar gammel og hans Kone, 79 Aar gammel, fandtes d. 29 April tilligemed deres Pige myrdede med Pistolskud og Dolkestik i deres Bolig i Eure-Departementet.

I forskjellige Franske Departementer anstilles i Aar Veddeløb til Hest. Den høieste Priis af 4000 Livres skal udsættes i Seine Departementet. Kun Hengster og Hopper, der ere tillagte i Frankrige, og ikke ere under 5 eller over 7 Aar gamle, kunne bruges ved disse Veddeløb.

Siden Aaret 1744 besad 9 Wälske Familier i Tyrol et høist skadeligt Monopol, hvilket de havde kjøbt som Lehn. Dette privilegerede Compagnieskab var ene berettiget til at befordre Kjøbmandsgods paa Flaader fra Botzen til Verona, og ingen Anden var det tilladt at sende Brænde til Italien. Denne taabelige Eneret foraarsagede ubeskrivelig Ulempe. Den humane Bayerske Regjering har nu ladet dette Monopel ophæve, og frigivet Speditionshandelen og Brændeforsendelsen paa Flaader.

Det Chursachsiske Archiv, som hidtil befandt sig ved Rigsdagen i Regensburg, er nu henflyttet til Dresden. Det er eet af de fuldstændigste, og især mærkværdigt derved, at det gjemmer de Evangeliske Rigsstænders Forhandlinger og de Evangeliske Casser. Andre mindre betydelige Førsters Archiver, der ikke lønne Transportomkostningerne, skulle brændes. — Regensburg har tabt ubeskrivelig meget ved den Tydske Rigsforsamlings Opløsning.

Prinds Hieronymus vælger i denne Tid sædvanlig den Plads ved Glacierne af Breslau, hvor denne Stads forrige Forsvarer, den tappre General Tauenziens Mindestøtte staaer, til sine Mønstringer. Man arbeider paa at jevne Pladsen, uden dog at tilføie Monumentet mindste Skade. Prindsen har befalet, at den, naar dette Arbeide er tilende, skal hedde Tauenziens Plads. — 1800 til 2000 Mand

arbeidede hidtil paa at sløife Breslaus Fæstningsværker, men dette Antal er nu formindsket til 900.

Et Skib under Østerrigsk Flag, med 80,000 til Dalmatien bestemte Frugttræer, er bleven opbragt af en Caper fra Cattaro. Saaledes bidrager Krigen paa alle muelige Maader til at dræbe Jordens Cultur i hine ulykkelige Egne.

Offentlige Blade paastaae, at Porten og Persien ville gjøre en stor Expedition til det sydlige Rusland, nemlig til Krimm.

Ved det Franske Hospital i Cassel er nu ogsaa indrettet et Sygehuus for Russerne, hvis Behandling er anbetroet til de dueligste Læger og Chirurger.

I Grimmlingshausen, ikke langt fra Neuß i Vestphalen, døde d. 9 Martii Gertrud Püt, Wingens Enke, i en Alder af 115 Aar. Indtil nogle Dage førend sin Død besad hun den fuldkomne Brug af alle sine Sandser; først den Gang mistede hun sit Syn. I en Alder af 108 Aar fik hun endnu 4 Tænder.

Den 10 Maji opførtes i Berlin en Concert til Bedste for den jødiske Colonies Fattige.

Enkehertuginden af Sachsen Weimars Levnet, ved Geheimeraad Göthe*). — Udsprungen (24 Oct. 1739) fra et Huus, som fra de tidligste Forfædre af tæller anseelige, værdige og tappre Stamherrer; Søsterdatter af en Konge, sin Tidsalders største Mand; fra Ungdommen af omgiven af Sødskende og Slægtninge, som besadde medfødt Storhed, som ikke kjendte nogen anden Attraa end en saadan, der var hæderfuld og selv for Fremtiden beundringsværdig, i Kredsen af et levende, og i mange Henseender sig videre uddannende Hof, af en Fødeby, som udmærkede sig ved mangehaande Anstalter til Konsts og Videnskabers Kultur, blev hun vaer, at der ogsaa laae i hende en saadan Spire, og frydede sig ved den Dannelse, som de fortræffeligste Mænd, der senere hen levede i Kirken og Lærdommens Rige, gave hende. — Derfra

*) I Betragtning af, at denne Biographie over en just ikke umærkværdig Førstinde, er udarbeidet af een af Tydsklands første Digtere, haaber man, at den ikke vil være Bladets Læsere ukjerkommen. Formen allene synes at berettige den til denne Plads.

blev hun tidlig (1756) bortkaldt til Forbindelse med en ung Første, som begyndte med hende at indtræde i et glad Liv og at nyde Lykkens Fordele. En Søn fremkom (1757) af denne Forening, paa hvem alle Glæder og Forhaabninger samlede sig; men Faderen skulde kun glæde sig lidet ved ham og aldeles intet ved den anden, som først efter hans Død saae Verdens Lys. — Fostermoder for Umyndige (1758), selv endnu mindreaarig, følte hun sig ved den udbrydende Syvaarskrig i en betænkelig Stilling. Som Rigsførstinde forpligtet til at være paa den Side, der havde erklæret sig imod hendes store Farbroder, selv præsset af Krigsvirkningernes Nærhed, fandt hun Beroligelse i den store hærførende Konges Besøg. Hendes Provindser sporede megen Uleilighed, men ingen Ødelæggelse nedkuede dem. — Endelig kom den ønskede Fred, og hendes første Omsorg var en dobbelt Moders, for Landet og hendes Sønner. Hun trættedes ikke, med Taalmodighed og Mildhed, at befordre det Gode og Nyttige, endog der, hvor det ikke strax kunde grundfæste sig. Hun opholdt og ernærede sit Folk i en vedholdende frygtelig Hungersnød (1772). Retfærdighed og aaben Ædelmodighed betegnede enhver af hendes Regentbeslutninger og Anordninger. — Ligeledes var i det Indre hendes hjertelige Omhu henvendt paa hendes Børn. Fortræffelige og fortjente Lærere bleve anstillede, hvorved hun gav Anledning til en Forsamling af fortrinlige Mænd, og grundfæstede Alt hvad der siden virkede saa kraftigt og betydeligt for dette Land i Særdeleshed, ja for hele det Tydske Fædreneland. — Alt det Behagelige, som kan pryde Livet, søgte hun strax, efter et bestemt Maal, at samle omkring sig, og hun var i Begreb med, glad og tillidsfuldt at overgive sin Søn det samvittighedsfuldt Forvaltede, da en uventet Ulykke, den Weimarske Slotsbrand, forvandlede den forhaabede Glæde til Sorg. Men ogsaa her viste hun sin Aand; thi under store Forberedelser til Formildelser, saavelsom til Benyttelse af denne Ulykkes Følger, overgav hun hæderfuldt sin myndige, voxne Førstefødte Regjeringen over sine Fædrene-Stater, og traadte nu ind i en sorgfri Afdeling af Livet. Hendes Regentskab forskaffede Landet mangehaande Slags Lykke, ja Ulykken selv gav Anledning til Forbedringer. Den, som var dygtig dertil, optog hun. Retfærdighed,

Statsoeconomie, Politie befæstede, udviklede og hævdede sig. En ganske anden Aand besjelede Hoffet og Staden. Anseelige Fremmede af Stand, Lærde, Konstnere virkede gjæstende eller bosatte. Et stort Bibliothek blev aabnet, et godt Theater underholdt, og den ny Generation foranlediget til at uddanne sin Aand. Man undersøgte det Jenaiske Bibliotheks Tilstand; Førstindens Gavmildhed gjorde Forslagene muelige og saaledes blev denne Indretning befæstet og gjort skikket til videre Udvikling.

(Slutningen i næste Numer.)

Videnskabelige og Konstefterretninger.

Medailleur Andrieu i Paris har udgivet en Medaille med den Franske Keiserindes Portrait, som kan tjene til Revers paa Keiser Napoleons Billedstøtte, der udkom for 2 Aar siden. Den koster 10 Fr.

I Paris trykkes nu paa en Ordbog i de nordiske Sprog, indeholdende Fransk, Engelsk, Tydsk og Svensk.

Nogaret, Maler og Billedhugger i Paris, forfærdiger nu, som en Veiledning til at lære Ungdommen Myrdekonsten paa en ret beskuelig Maade af Gibs, Træ og Pap alle Slags Modeller af Fortificationer. Han har længe indseet, siger han, hvor nødvendigt det er at tale til Sandserne, naar denne Konst skal læres tilbørligen.

Ogsaa det blodige Slag ved Jena er nu bleven sat i lystig Musik til Pianoforto.

Academiet i Marseille har udsat en Præmie for det bedste Digt om Slaget ved Jena.

Lafontaines Fabler ere nu for første Gang blevne oversatte paa Engelsk af Robert Thomson.

Det afvigte Aar 1806 var et meget vindrigt Aar. Efter den Wienske Hoftidende herskede kun i 24 Dage af samme fuldkommen Havblik.

Over 200 kostbare Malerier ere vandrede fra det Brunsvigske Gallerie til Museum Napoleon i Paris.

En vis Componist i Wien, navnlig Bohdomowitsch, har nylig bekjendtgjort, at han vil lade opføre et stort musicalsk Stykke, under Titel af: Hermannsschlacht v. Klopstock. Til Opførelsen udkræves, efter hans Bekjendtgjørelse, adskillige tusinde Mennesker, hvoriblandt Skjolddragerne ikke spille en ubetydelig Rolle; til Concertsal har han bestemt en fri Mark med Skove, Enge rc. I Mellemspillet sættes en Mængde Canonet og Flinteskud obligat.

Den berømte Silvestre de Sacy har nylig udgivet et vigtigt Værk, under Titel af: Chrestomatie arabe, ou Extraits de divers ecrivains arabes tant en prose qu'en vers. (Arabisk Chrestomatie eller Udtog af forskjellige Arabiske Forfattere, saavel i Prosa som i Vers), 3 Voll. 8vo.

Curiosa.

I de sydlige Provindser af China er Folkets sædvanlige Hilsen: Ya-Fan d. e. Har du spist din Riis? fordi Chinesernes største Lyksalighed bestaaer i at spise Riis. Naar to Hollændere møde hinanden om Morgenen, saa sige de sædvanlig: Smaakelyk eeten d. e. god Appetit. Naar to Indbyggere i Cairo møde hinanden, er deres første Spørgsmaal: hvorledes sveder Du? fordi Mangel paa Sveed er et ubedrageligt Kjendetegn paa en lumsk Feber. Spørgsmaalet om Sundhedstilstanden retter sig efter de forskjellige Nationers Caracteer. Spanieren og Italieneren spørge: hvorledes staaer det sig (come esta)? Franskmanden: hvorledes gaaer det (Comment vous portez-vous)? Tydsken: wie befinden sie sich? Engellænderen: hvad gjør De (how do you do)? Hollænderen: hvorledes farer De (how vaart uwe)? — Ingen af alle disse Nationer har en skjønnere Maade at hilse paa end den Danske Landalmue: Guds Fred! er en Hilsen, som saa ganske caracteriserer Nationens fredelige Sindelav og ivrigste Ønske.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 64.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 23 Maji, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Frihedsstøtten.

Fjorten Aar ere nu henrundne siden den første Grundsteen til denne Støtte blev lagt af Dannemarks Kronprinds. Ved denne store Nationalfest sagde vor Danske Demosthenes: "imedens Menneskeligheden sukker over Europas Skjebne, og, bedrøvet, bortvender sit Øie fra hine Lande, hvor Borgere hvæsse Sværd imod Medborgere; imedens Krigens Luer rase fra Norden til Sønden; Troner vakle og Tvedragtsaand udbreder ødelæggende Forstyrrelse rundt omkring sig, da føle vi os lykkelige, naadigste Prinds! at vi kunne see Dem, omringet af enige og trofaste Borgere, at tage Deel i vor festlige Glæde over Kongens Velgjerninger imod vore Brødre." — Fjorten Aar ere henrundne siden dette blev sagt, og endnu har Menneskeligheden ikke holdt op at sukke over Europa's Skjebne; endnu bortvender den bedrøvet sit Øie fra hine Lande, hvor Landsmænd hvæsse Sværd imod Landsmænd, Borgere mod Medborgere; endnu raser Krigens Luer fra Norden til Sønden og ødelægger hvad den hidtil har sparet; Troner, som forhen kun vaklede, ere kuldkastede, og Tvedragtsaand udbreder Forstyrrelse rundt omkring sig; men desuagtet seer Dannemarks Frederik sig dog endnu omringet af enige og trofaste Borgere. Stavnsbaandet er for evig løsnet, og en ny, fri og lykkelig Slægt velsigner Syvende Christian som sin Frelser.

Det uventede Møde.

Hvor meget end alle Konstdommere, lige fra Erasmus Rotterdam til Erasmus Montanus, maatte indvende mod Ordenen, Stilen eller Paalideligheden i min Reise, ja hvor klart de end maatte bevise, at de fleste kunne skrive den ligesaa godt eller tidobbelt saa godt som jeg, opgiver jeg dog ingenlunde

mit Forsæt, at fortælle mine Meninger og mine Følelser saaledes som mit Hjerte tilsiger mig dem. Lad selvgjorte, partiske og indbildske Konstdommere længe nok laste mine pludselige Overgange fra det Alvorlige til det Skjemtsomme. Det er kun den tørre, stive Konst, som enten græder eller leer i eet. I det virkelige Liv danser Graad og Latter, Sorg og Glæde en evig Dos à Dos.

Ved Porten maatte jeg atter holde stille. En trind Mand med en lang Jernsøger og en tændt Lygte i Haanden kom hen til Vognen. Hans hele Ansigt var Mistillidens udtrykte Billede. Jeg troer næsten at han havde stukket mig sin Søger igjennem Maven, hvis det havde været ham tilladt, og han havde havt mindste Formodning om, at der gjemtes nogen Contrebande deri. Imidlertid lod han sig dog nøie med at gjennemsøge, gjennemsnuse og gjennembore alle mine livløse Sager for og bag i Vognen.

Da han var færdig med denne Visitation, kastede han Jernsøgeren mismodig bort, hang med Hovedet som et Blomstertræe, der i fire Dage ikke har faaet Vand, og sagde, at vi nu kunde kjøre. Efterat jeg saaledes var prøvet og ikke befundet for let, blev jeg med eet vaer, at den gode Mand, som havde sinket mig saa længe, var min gamle, trofaste Medvandrer paa Veien til Apollo's Tempel, min Ungdoms Jonathan, min Damon, min fordums Contubernal paa Regentsen. "Min sødeste, bedste, oprigtigste Ven" — raabte jeg, i det jeg fløi ned af Vognen — "hvor i al Verden er du kommen til at staae her som Visiteur? Du, som før har været vor Litteraturs Overvisiteur og Overcontrolleur?"

"Ak" svarede han — i det han trykte mig til sit trinde Bryst — "Skjebnens sædvanlige Løb! Lykkens Bane slynger sig igjennem Roser og Torne, Sølvbække og Pøle; den ene bliver siddende i en Rosenbusk, den anden i en Torn, den tredie i en Sølvbæk og den fjerde i en Pøl. Paa hvilken Plet i Lykkens Terra incognita jeg har maattet kaste Anker, det seer du."

Jeg. Men hvorledes er det muligt, at du min Ven: Musernes ivrigste Dyrker, Bogskriveres Skræk og den Danske Parnas's første Dommer, kunde ankre i en saadan Havn?

Han. Ak, min Ven! vist har du Ret! urandsagelige ere Skjebnens Veie! Da jeg for tolv Aar siden visiterede med min Pen Evalds og Tullins Arbeider, confisquerede det Slette og frikjendte det Gode, drømte jeg mindst om, at jeg engang skulde blive nødt til at visitere Humlesække, Tørvelæs og Hølæs.

Jeg. Men forklar mig denne besynderlige Gaade! Hvad har da bevæget dig til saa pludselig at forandre din Levnetsplan.

Han. Pro primo Muserne, som stifte mere Ondt end Godt i Verden; pro secundo disses værdige Halvsøster — Kjerligheden. Min udførlige Historie vilde blive for vidtløftig at

fortælle, thi inden vi veed et Ord deraf, staaer Broen fuld af Vogne, og saa maa jeg være paa min Post. Du veed, hvilket politisk System, jeg fulgte i Begyndelsen af den Franske Revolution. At min Spaadom ikke indtraf, det var ikke min Skyld, thi at en Ting ikke skeer, er intet Bevis for, at den ei burde skee. Den Gang straalede jeg paa Litteraturens Himmel som en Soel, hvoraf tusinde Maaner og Halvmaaner laante deres Lys. Paa Parterret saae jeg mig hver Comoedieaften omringet af Musernes haabefuldeste Poder. De flagrede omkring mig som Bien om Blomstret, og sugede Kundskab af mine Læbers Honningbæger. Jeg regjerede hele Smagens Rige. Ingen turde vove sig ud paa Digterbanen, førend han i Manuskript havde viist mig sit Product, eller præsenteret mig det første Aftryk deraf, ligesom Chineserne, der nedlægge de første Knopper af Theeplanterne for deres Keisers Fødder, som en Lækkerbidsken for hans Keiserlige Mund. Jeg blev pluraliseret, og stod paa Nippet, at biographiseres. Jeg rostes i alle Journaler; man kaldte mig den lærde, fortjente, lunefulde, vittige. Mit Navn var en Ædelsteen i Nytaarsgaverne og Poesiesamlingerne. Men efterhaanden forandrede sig det hele politiske, philosophiske og poetiske System, og med dette min Stilling. Mine Elever og Venner adspredte sig: den ene blev Klokker i Aarhuus, den anden Degn paa Anholt, den tredie Herremand i Fyen. De faa, som bleve tilbage,

skiftede Grundsætninger som et Chameleon Farver. De ivrigste Democrater, som ellers gik i Ilden for Robespierre, bleve Aristocrater, og smuttede altid ind i en Port eller søgte at skjule sig bag en Vogn, naar de kun øinede mig paa Gaden. Alle vendte mig nu Ryggen; selv min Muse syntes at forlade mig; min poetiske Aare blev forstoppet, og min gyldne Lyra tabte sin Tryllekraft. I dette Uveir kastede jeg Rødanker i Kjerlighedens himmelske Havn. Et Væsen, som symphatiserede med mig, og hvis Følelser vare en Gjenklang af min Sjels reneste Sølvtoner, skjenkede mig sin Haand. En Skomagerdatter i Christenbernikovstræde blev min udkaarede Ægtemage. Hende og de Børn, hun skjenkede mig, kunde jeg ikke føde med min Lyra. Jeg sønderbrød den i min Harme, og var glad ved at kunne ombytte den med Jernsøgeren, som dog i det mindste giver mig Brød. — — Purr! Purr! raabte nu et heelt Chor Sjellandske Bønder, som afbrøde vor Samtale. Jeg tog Afsked med min Jonathan og bad ham, at besøge mig i mit Logis.

Det første Indtryk.

Jeg tilbragte den første Nat i de tre Hjorter, og længtes med Smerte paa Auroras første Purpurstraale, paa det lykkelige Øieblik, hvor jeg kunde beskue det Kjøbenhavn, som jeg i sexten samfulde Aar ikke har kjendt af andet end Salig Haubers Beskrivelse. Jeg vaagnede op med den Beslutning, at gjennemvandre Ho-

vedstaden efter en bestemt Plan, og jeg blev mit Forsæt tro. Min Vandring gik lige fra Vester- til Østerport. Men neppe var jeg kommen midt i Frideriksberggaden forend jeg gjorde en Opdagelse, der opvakte et Indtryk hos mig, som jeg umuelig kan forbigaae med Taushed.

De veed, dyrebareste Læsere, at der for en rum Tid siden blev leveret en Prøveoversættelse af Skotlands ældste Sanger, den ærværdige Ossian, som Tillæg til Skilderiet. Naar jeg siger, at jeg har anvendt Flid paa den, saa fornærmer jeg ikke Sandhed, og naar jeg siger at den ikke er slet, saa træder jeg neppe Beskedenheden for nær. Denne Oversættelse, som gjemtes ni Maaneder i min Pult, førend den saae Verdens Lys — laae nu i Vinduet af en Urtebod — i en Tilstand, ak! i en Tilstand, som nedslog mit Mod. Alle de brogede Trylbilleder, min Phantasie tilforn dannede sig om litterair Hæder brast som en ussel Sæbeboble. Slaget ved Lora laae sønderrevet, ikke ved et Tilfælde, ikke af en Barnehaand, men Rivten viste tydeligen, at man planmæssig havde gjort et Kræmmerhuus deraf. Fingals ærværdige Søn, Ullins udødelige Skjald! Du har mindst tænkt paa, at dine guddommelige Sange vilde blive forvandlede til Kræmmerhuse i Frederiksberggaden! Af mig allene bør din Mane fordre Erstatning. Hvi vovede min vanhellige Pen at tolke dine Følelser?

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Under d. 22de d. M. er igjennem det Danske Cancellie udfærdiget et Kongel. Commissorium, efter hvilket Overhofmarchal Hauch, Etatsraad Monrad, Capit. Abrahamson, Professorerne Münter, Thorlacius og Nyerup skulle sammentræde i en Commission, hvis Bestemmelse er: deels at samle de mange adspredre fædrenelandske Oldsager, deels at bevare de mærkeligste Oldtidslevninger fra Undergang. Prof Nyerup paatager sig Secretairiats-Forretningerne. Commissionen bemyndiges af Kongen til at optage lærde Mænd udenfor Kjøbenhavn til sine Medlemmer, opfordre dem til at virke med til sit Øiemeds Fremme, indbyde Præsterne til, inden en vis Tid, hver i sin Embedskreds, at indberette, hvilke Oldsager der maatte findes i samme, og correspondere med Bispperne om at indsamle og til Commissionen indsende disse Efterretninger. Af Fonden ad usus publicos erholder denne Commission en Sum til sine nødvendige Udgivters Bestridelse.

I Gaar druknede en Slave i Stadsgraven ved Vesterport. Om det skede af Vanvare eller med Forsæt vides ikke.

I Torsdags indtraf i Viborg den ulykkelige Hændelse, at Muurmester Jens Astrup og Muursvend Søren Boldrup ved et Stilladses Nedfald brækkede hvert et Been. Begge have Kone og Børn.

I Formiddags blev en Dreng overkjørt i lille Kirkestræde af en Bondevogn. Bonden blev strax ført op paa Politiekamret.

De afbrændte Gaarde og Huse i Slagelse ere nu alle opbygte, paa to Tomter nær, som ere blevne tilovers af de Grunde, Byen har kjøbt til Torvepladsen. Men da disse Tomter er nu solgte, den ene for 100 og den anden for 120 Rdlr., saa kan man vente, at de snart ville blive bebygte. Slagelse er bleven meget forskjønnet siden den sidste Brand; ingen af Bygningerne er under to Etager, og det smukke Torv er ligesaa stort som Kultorvet i Kjøbenhavn.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbmændene: Pauly, Mathiesen og Koch fra Hamborg, Tonder fra Helsingøer og Konn fra Middelfart (logere hos Løbel); Kammerraad Rasmussen og Pastor Sevel fra Fyen, Directeur Stahl, Inspecteur Carlson, og Kjøbmand Bierckmann med Fami-

lie fra Malmøe (logere hos Møller); Oberst Gibson, Grosserer Becher, Kjøbmand Tønder fra Helsingøer, Baronerne v. Ahrmfeldt og v. Stjerndd fra Kiel. — Afreist: Prof. Olivarius til Kiel, Provisor Korsimann til Malmøe, Junker Rickmann og Ferdinand v. d. Lancken til Landscrone, Kjøbmændene: Niebeth, Krönig, v. Bergen, Assur og Dettmold til Hamborg, Buchholtz til Sverrig, Elbers, Helger, Kæmpf og Seiff til Kønigsberg, og v. Deurs til Helsingøer.

Udenlandske Efterretninger.

Den berømte Violoncelspiller Romberg har nylig ladet sig høre i Leipzig.

Det af den Polske Første Jablonowsky i Leipzig stiftede Videnskabers-Selskab, der efter Stifterens Villie udsætter hvert Aar visse Priisspørgsmaale, har tilkjendt den K. Sachs. Commissionsraad og Prof. ved Bergacademiet i Freyberg, Hr. Busse, en Guldmedaille af 24 Ducaters Værdie, for Besvarelsen af Opgaven: En paa sikkre Forsøg (egne eller fremmede) grundet Theorie om Stødhæverten (belier hydraulique).

Hofraad Creve i Biebrich (bekjendt af et lidet Skrivt om Galvanismen) har gjort den Opdagelse, at man ved Hjelp af Kulpulver kan gjøre suur Viin god igjen. Viindyrkerne i Rhingauer lade i den Anledning præge en Medaille til hans Hæder.

De Venetianske Heste, som hidtil have staaet over Gitteret ved Thuillerierne, nedstamme oprindeligen fra Øen Scio, bleve sandsynligviis støbte imellem den 75de og 92de Olympiade, altsaa i Sokrates's og Petrikles's Tider, og hørte til en Soelvogn; thi Beboerne af Rhodus og andre Naboer vare Solens ivrigste Dyrkere. Allerede i Ciceros, Neros og Keiser Constantins Tider berøvede man disse Øer alle deres Konstskatte; men Soelhestene forskaanedes formedelst deres ringere Konstværd, indtil Keiser Theodosius II., der lod dem bringe til Constantinopel og opstille der i Rendebanen. I Aaret 1203 var de i denne Stad næsten blevne et Rov for Luerne; thi Frankerne, der under Balduins Anførsel, foretog, i Forening med Venetianerne, det tredie Korstog og søgte at beskytte Keiser Isaaks Søn mod sin Broder Alexis, beleirede og erobrede ikke allene Constantinopel, men satte endog snart Ild paa det, for at hevne sig paa Grækernes Troloshed. Disse havde nemlig

forenet sig med Saracenerne og forladt Korsfarerne. Branden varede 8 Dage, og fortærede en Trediedeel af Staden; Ilden angreb endog Rendebanen, men naaede dog ikke Hestene, som ved Delingen af det Bytte, Luerne havde sparet, tilfaldt Venetianerne og indtil 1798 prydede Portalet af St. Marcus-Kirken i Venedig.

Det vidtløftige Russiske Riges nærværende Behersker, Keiser Alexander den Første, er en af de uforglemmelige Monarker, der leve som Privatmænd og handle som vise og velgjørende Fyrster. Han staaer hver Morgen op med Solen og tilbringer det Meste af Dagen med de besværlige Regjeringsforretninger. Hans Værelser ere prydede med Mænds Büster, der have udmærket sig ved at oplyse, forbedre og husvale deres Medmennesker. Digtekonsten, Historien og Philosophien opmuntre Alexander i sine Fritimer, og ovenpaa disse litteraire Beskjæftigelser følge gierne gymnastiske Øvelser, hvori han har bragt det til megen Fuldkommenhed. Saa ofte han kan følge sin egen Tilbøielighed er Taffet simpelt og tarveligt, og hele Bordselskabet bestaaer blot af hans elskværdige Gemalinde og nogle enkelte udsøgte Venner, der ere retskafne og oplyste Mænd. Hans Klædning bestaaer blot i en simpel Uniform; hans Forhold er høfligt og venskabeligt, og hans Palais er næsten bestandig aabent for alle hans Undersaatter. Især besjæles Alexander af en inderlig Kjerlighed til sine Medmennesker og Retfærdigheden. "Kunde jeg endog hæve mig over Loven", skrev han engang til en vis Fyrstinde, der ved en lovstridig Begjering beraabte sig paa, at Keiseren var ophøiet over Anordningerne, "saa vilde jeg alligevel ikke gjøre det; thi jeg erkjender ingen Magt i Verden for retmæssig, uden den er grundet paa Loven." — Disse sjeldne Egenskaber, denne udmærkede Dannelse, der gjør Alexander til en fortræffelig af hele Europa beundret Monark, har den store Katharina nedlagt i hans blide Sjel, ved at lade ham opdrage og undervise af ædle, oplyste og veltænkende Mænd.

Omtrent en ¼ Miil fra Hospitz paa det store Bernhardsbjerg, hvorover Keiser Napoleon i Aaret 1800 førte Reservearmeen ind i Italien, findes en stor, isoleret Klippemasse, der allerede længe i Forveien førte Navnet Marengo.

Riga d. 25 April. Den 15 dennes brast Isen i vort Farvand, og den derved foraarsagede Isgang var saa farlig, som man siden Aaret 1744 ikke havde havt den, og først for nogle Dage var Staden uden Fare; Vandet er trængt ind paa forskjellige Steder; nogle Diger ere gjennembrudte, alle Stadens Broer og Citadeller ere ødelagte; et Antal Huse paa Holmene ere enten bortskyllede eller indstyrtede, og deriblandt 16 Hamp-Pakhuse, da Digerne, som beskyttede dem, ogsaa ere gjennembrudte. Ogsaa i Kjeldere er meget Salt smeltet, og hele Stabeler af Master drive forbi Staden; Skaden er uberegnelig stor. Af 5 fra Søen kommende Engelske Skibe, som man førend Isgangen havde i Sigte, ere 3 blevne gjennemskaarne af Isen, og 1 drevet paa Grund. — Der sluttes hos os betydelige Skibsfragter; man betalte i Begyndelsen for en Læst Meel og Rug til Königsberg 15 Albertsthaler; i Dag er der sluttet Kjøb til 12½ Alb. Thal. Om kort Tid vente vi Struser-nes Ankomst.

Oberst Burr er arresteret og bragt under streng Bevogtning til Richmond-Bay, hvor han skal drages til Ansvar for sin Opførsel.

Den 2den April forcerede den Serviske Overgeneral Czerny Georg med et Corps af 30,000 Mand, som næste Dag forstærkedes med 2000 M. Cavallerie, under anlagte Batteriers Beskyttelse, Overgangen over Morawa, slog de paa hiin Side Kysten staaende Tyrker paa Flugten og indsluttede Fæstningen Nissa med 5000 Mand. Tyrkernes Forlis anslaaes til flere end 1500 M. Serviernes derimod kun til 800. Servierne erobrede desuden 11 Canoner, 2 Mørsere, megen Munition, et stort Antal Slagterqvæg og Sacol Pascha af Nissa's Equipage, som var pakket paa 36 Vogne.

Da den Persiske Gesandt d. 27 f. M. havde Audience hos Keiser Napoleon, viste Keiseren ham 20 Infanterie Bataillоner af sin Garde, som han lod manoeuvrere for ham, hvilket var noget, Gesandten aldeles intet Begreb havde om.

Tyrkerne have erobret et Russisk Fort ved Phasis og gjort et hidsigt Angreb paa Staden Anacra. Russerne derimod have angrebet Øen Tenedos, men den Russiske Escadres og dens Landtroppers Anstrængelse har hidtil været forgjeves.

Den Russiske General Michelson skal være en indfødt Skotlænder.

Fem Franske Linieskibe ere ankomne til Portorico, der, som det hedder, af Spanien er overladt til Frankrig.

General Marmont er ankommen til Ragusa. Ved denne Stad forsamle 14,000 Franskmænd sig, med hvilke denne General vil beleire Cattaro, medens Paschaen af Janina med et betydeligt Corps Tyrker vil angribe Montenegrinerne. Russerne have frivilligen trukket sig tilbage fra Øen Curzola og samle deres hele ikke ubetydelige Magt i Cattaro.

Den Franske Storarmee udgjør nu en uafbrudt Kjæde, der indbefatter et Omfang af 70 Franske Mile, nemlig fra Braunsberg ved Østersøen indtil Narew.

For at kunne bestride nærværende store Udgivter skal der nu i Wien svares en Afgivt af de fleste Fabrikvarer, som i Fremtiden maae forsynes med et eget Stempel.

I Egnen af Frankfurt har man i Aar et saa velsignet Foraar, at de ældste Folk ikke erindre at have oplevet dets Lige. For omtrent fire Uger vare Markerne endnu bedækkede med en halv Fod høi Snee, og nu have næsten alle Træer hørt op at blomstre, og Sæden staaer i høie Ax, og Viinstokkene ganske fortræffelig.

I Uleaborg har man nylig opbrudt een af de Kister med Penge, der, som den fjerde Transport Engelske Subsidier, skulde gaae til Rusland, og bortstjaalet 37 Pund Spanske Piastre.

Enkehertuginden af Sachsen-Weimars Levnet (sluttet). Med hvilke glade Følelser maatte hun nu under sin utrættelige Søns Hænder, selv imod hendes Forventning, see alle sine tidligere Ønsker opfyldte, og det saa meget mere, som der efterhaanden udviklede sig af den lykkeligste Ægteforening en værdig glad Efterslægt. Den rolige Bevidsthed, at have gjort sin Pligt, at have opfyldt sit Kald, ledsagede hende til et stille med Tilbøielighed valgt Privatliv, hvor hun, omgiven af Konst og Videnskab, saavelsom af den skjønne Litteratur i sit landlige Opholdssted, følte sig lykkelig. Hun fandt Behag i Omgangen med aandrige Mennesker, og glædede sig ved at kunne stifte, vedligeholde og gavne saadanne Bekjendtskaber; ja, at intet Navn af Betydenhed forlod Weimar, som ikke tidlig eller sildig har virket i hendes Kreds.

Saaledes forberedede hun sig (1788) til en Reise paa hiin Side Alperne, for ved Bevægelse og et mildere Clima at styrke sin Sundhed; thi kort forhen havde hun et Anstød, som syntes at fremkalde hendes Livs Ende. Men en høiere Nydelse ventede hun at finde i Beskuelsen af det, hun i Konsterne længe havde ahnet, især af Musiken, i hvilken hun tidligen havde erhværvet sig grundige Kundskaber; en ny Udvidelse i Livets Udsigter, ved Bekjendtskab med ædle og dannede Mennesker, der forherligede hine lykkelige Egne som Indfødte eller Fremmede, og forhøiede hver Omgangstime til et mærkværdigt Tidsmoment. Mange Glæder ventede hende ved hendes Tilbagekomst, da hun, beriget med mange Konst- og Erfaringsskatte, kom hiem igjen. Hendes blomstrende Sønnesøns Formæling med en uforlignelig Prindsesse (1804), de attraaede ægteskabelige Følger gave Anledning til Høitideligheder, hvorved hun atter kunde glæde sig i det gjenopreiste og med utrættelig Iver, dyb Konstsands og skjønsom Smag prydede Slot, og gav Haab om, at hendes Liv, til Erstatning for saa mange tidlige Lidelser og Mangler, vilde tabe sig i en lang og rolig Alderdom. Men Alstyreren bestemte det anderledes. Havde hun end paa sin betegnede Bane dybt følt Forliset af to tappre Brødre, som paa Ledingstog fandt deres Død, af en tredie, som, opofrende sig for Andre, opslugedes af Bølgerne, af en elsket Søn, og senere af en elsket Broder, der kom til hende som Gjæst; saa vidste hun dog med indvortes Kraft bestandig at blive sig selv lig, og ikke at tabe Livstraaden. Men i de sidste Tider, da den ubarmhjertige Krig, efter at have skaanet os saa længe, omsider rammede os og hende, da hun, for at frelse en inderlig elsket Ungdom fra vild Trængsel, forlod sin Bolig, erindrende hine Timer, da Luen fortrængte hende fra hendes Værelser og Sale; nu under disse med Reisen forbundne Farer og Besværligheder, under den Ulykke, der udbredte sig over en høi Paarørende, og hendes eget Huus, ved den sidste eneste, elskede og ærede Broders Død, i det Øieblik, hun saae alle sine paa den fasteste Besiddelse og velerhværvet Familiehæder byggte Ungdomsforhaabninger forsvinde fra hiin Side: syntes hendes Hjerte ikke længer at kunne holde det ud, og hendes modige Aand at have tabt Overvægten over jordiske Kræfters

Modstand. Men dog blev hun endnu bestandig sig selv lig, i det Udvortes rolig, føielig, behagelig, deeltagende og medlidende, og ingen af dem, der omgave hende, kunde befrygte, at see hende saa hastig opløst. Hun dvælede med at erklære sig syg, hendes Sygdom var ingen Lidelse, hun forlod Sines Selskab ligesom hun havde levet. Hendes Død, hendes Forlis skulde kun smerte, som nødvendig, uundgaaelig, ikke ved tilfældige, ængstelige Biomstændigheder. — Og hvem iblandt os er i dette Øieblik, hvor Mindet om henrundne Onder, forenet med Frygt for tilkommende, ængster mangt et Sind, ikke et saadant Billede paa standhaftig rolig Hengivelse trøstende og opbyggeligt! Hvo af os tør sige: mine Lidelser vare saa store som hendes; og om nogen kunde anstille en saa sørgelig Sammenligning, vilde han føle sig styrket og vedergvæget ved en saa ophøiet Gjenstand.

Til Læseren.

Endskjønt intet røber større Mangel paa Delicatesse og Beskedenhed end den Uskik, ved alle Leiligheder at tale om sit eget Individ, saa gives der dog Tilfælde, hvor det er Pligt mod sig selv, at tale sin egen Sag. Hvor nødigen jeg end, som Forfatter af dette Blad, ønsker at berøre Alt, hvad der staaer i Forbindelse med mit Jeg; hvor meget jeg end afskyer Alt hvad der kan røbe Indbildskhed, Selvroes og Skryderie; hvor lidet end den, der veed, under hvilke Conjuncturer jeg hidtil har maattet skrive og endnu maa skrive, kan beskylde mig for Ubeskedenhed og Glimresyge, saa føler jeg dog i dette Øieblik Kald til, at vise den Deel af Publicum, der ikke betragter mine Arbeider igjennem Partiskhedens eller Fordommes tusindfarvede Prisma, at der uden for mit Fædreneland gives Mænd, der dog bære n o g e n Agtelse for mine Arbeider. Jeg seer mig netop i denne Tid saa meget mere beføiet dertil, som man, skjønt i n d i r e c t e, synes at ville tilintetgjøre de ubetydelige Fortjenester, jeg maaskee har erhværvet mig af vor Litteratur. Uagtet jeg neppe troer, at Anslaget saa let vil lykkes, byder Selvforsvar mig dog at arbeide derimod.

Der vil maaskee komme en Tid, hvor jeg uden Tilbageholdenhed vil kunne forklare mine Læsere, paa hvilken Maade dette Blad er blevet til, hvilke Hindringer, jeg havde at overvinde, og hvor mange Gange jeg har havt grundet Aarsag til at nedlægge Pennen og aldrig at tage den op igjen. Men der maa foregaae adskillige og betydelige Forandringer, førend dette kan skee. Skulde denne Periode engang komme, da vil jeg tillige have Leilighed til offentlig at takke den talent-

fulde Mand, hvis tidlige Veiledning jeg skylder min første videnskabelige Dannelse, hvis opmuntrende Bifald gav mig Mod til at betræde en Bane, jeg fra Ungdommen af har havt Fordomme imod, hvis Hensigter, skjønt ofte mistydede, dog altid vare rene, ædle og liberale. Have mine Arbeider bidraget noget til mine Medborgeres Gavn og Oplysning, saa er det denne Mand, som jeg bør takke derfor. Uden hans Opmuntring og Understøttelse havde dette Blad neppe seet Verdens Lys. Han beskyttede den unge spæde Pode mod Fordommes og Partiskhedens ødelæggende Vinterkulde. Hans Minde skal derfor være mig evig uforglemmelig.

Hvorledes mit Blad, ja endog mit Individ for en rum Tid siden blev behandlet i nogle fameuse Chartequer af en Mand, hvis Talenter jeg ikke har ophørt at agte, endog efter at han under et fremmed Skjul har skrevet Libeller over mig og dem, der ere mit Hjerte dyrebare, maa endnu være de fleste af mine Læsere i frisk Minde. Den Tanke, at jeg aldrig har fortjent en saadan Behandlingsmaade, bød mig at foragte og ynke saadanne Forfatteres Tænkemaade. Tilfælde af den Natur ere hverken nye eller sjeldne. Aristides blev landsforvist, fordi han elskede sit Fædreneland; Sokrates maatte tømme Giftbægeret, fordi han troede paa Udødeligheden.

Jeg har ved ikke faa Leiligheder, deels i Skjemt, deels for Alvor ivret mod vore Laugsskribentere. Jeg har havt og vil maaskee endnu længe have Grund dertil. Deres Partiskhed er alt for stor til, at den ikke skulde opvække hvert billigtænkende Menneskes Harme. Men er jeg end i vor Litteratur snarere en Dverg end en Samson, saa siger jeg dog ligefuldt med den sidste: "jeg vil døe med Philisterne!" Raadne Piller kunne endog rives omkuld af Pygmæer.

Men uagtet jeg med Urokkelighed vedbliver at fortsætte Skilderiet, saalænge som Forsynet forunder mig Helbred, min Stilling Tid og mine Læsere Yndest, vil jeg dog i Fremtiden neppe ved andre litteraire Arbeider give nogen Recensent Leilighed til at prostituere mig eller sig selv. Jeg har havt en Plan færdig til et Arbeide, som jeg i det mindste i visse Henseender troede at være voxen; men jeg har opgivet den. Vor Litteratur trænger maaskee ligesaa lidet til mine Aandsproducter, som jeg til Forfatterhyre eller Recensentroes. Og det er jo det eneste, en Forfatter i min Stilling kan vente sig i mit Fædreneland.

Jeg forudseer, at mine Ord her, som ved andre Leiligheder, ville blive mistydede. Hjertets Sprog er man ikke vant til, og det er derfor næsten altid udsat for Mistydning. Men ligemeget! lad dem, som nu leve, længe nok miskjende mig; der vil maaskee komme en Slægt efter dem, som dog nogenlunde vil lade mig vederfares Ret, det er med andre Ord, som i det mindste vil indrømme mit Hjerte, hvad den negter mit Talent.

Fra dette Øieblik af lover jeg mine Læsere, aldrig at tale et Ord mere om mit Individ som Skribent. Jeg skal ikke i mindste Henseende berøre Alt hvad der siges for eller mod mit Blad i Almindelighed.

Efterfølgende Tydske Recension over Skilderiet findes i allgemeine Literaturzeitung No. 106. for d. A. Jeg afskriver den her deels af Grunde, jeg allerede forhen har anført, deels fordi jeg veed, at et vist critisk Blad, der ønsker mit litteraire Vel, sikkerlig vil forbigaae den med Taushed. Efterat Recensenten har talet om et andet bekjendt Kjøbenhavnsk Blad *) og dets Tendence, siger han:

"Mehr für das gebildete Publicum berechnet ist im jeden "Betracht No. 3. Hr. W. kennt nicht nur, sondern er ach"tet auch, die feinere Lesewelt in Kopenhagen, und ver"schaft ihr mittelst seiner Skilderie wöchentlich zwey "mal eine sehr gesunde Nahrung für Kopf und Herz. "Auch er theilt von Zeit zu Zeit das Wichtigste von "der in- und ausländischen Tagesgeschichte mit, be"gleitet seine Erzählungen oft mit sehr lesenswerthen "Reflexionen, beobachtet die strengste Unpartheylichkeit "in Absicht auf die grössern Weltbegeheiten, und unter"scheidet sich hierdurch sowohl, als durch Vermeidung "der Aufnahme von unzuverläßigen Nachrichten, von "Hn. — (wodurch dieser so oft zum Widerruf genö"thigt ist) sehr zu seinem Vortheile. Jede Numer "eröffnet ein längerer oder kürzerer Aufsatz, worin sich "der Vf. über allerley den Kopenhagener besonders in"teressirende Gegenstände verbreitet, und die fast durch"gängig vom reifem Nachdenken zeugen, das Gepräge "der anständigsten Freymüthigkeit tragen, eine genaue "Kenntniß des dänischen Nationalcharakters verrathen "und in einem muntern, satirischen, nichts weniger als "mißfälligen Tone verfaßt sind. Treflich gelungen "sind unter andern folgende Stücke: Die Kunst"kammer, S. 417 f. Vergleichung zwischen "der Lebensart älterer und neuerer Zeiten "u. s. w., S. 470 f. Der Brodneid u. s. w., "609 f. Einschränkungen und Freyheiten "in den Nahrungswegen, S. 641 f. Die "Schicksal großer Genies, S. 769 f. Weniger "gefiel dem Rec. die Nebeneinanderstellung "der Freuden der Stadt- und Landlebens, "S. 801 f. und das Schreiben eines Hand"schuhmachers, S. 844 f. — Auch Hr. W. ist "nicht ganz von der in Dänemark fast allgemein herr"schende Schriftstellerkrankheit, sich durch verächtliche "Seitenblicke auf das Ausland bey dem einseitigen "Patrioten im Vaterland beliebt zu machen, frey **); "doch wäre es ungerecht, ihn in diesem Betrachte mit "Hn. — und andern dänischen Enragés in Eine Klasse "zu setzen."

*) For at undgaae inhumane Følgeslutninger, har jeg udeladt Bladets Titel og Udgiverens Navn.

**) Denne Bebreidelse er ufortjent. Skilderiets Forfatter har mere end eengang ivret mod visse Skribenters Udfald paa Nationer, som vi skylde meget af vor Cultur. Naar han klagede over endeel af vore Landsmænds Hang til at forgude alt Udenlandsk, eller over fremmede Skrydere, der fradømme os al Smag og Følelse, saa skede det af Overbevisning, men ikke for at smigre Nationalsvagheder.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 65.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 26 Maji, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Table d'hôte og Udødelighed.

I Kjøbenhavn kan man nu til Dags spise paa Fransk, Engelsk, Tydsk og Dansk. Men da Franskmændene næsten i Alting spille saa stor en Rolle paa Verdens Skueplads, besluttede jeg denne Gang af Agtelse for la grand nation at spise til Middag ved et Fransk Table d'hôte. Om Retterne taler jeg her intet, thi i saa critiske Tider, vi leve i, vover jeg ikke engang at fælde en ufordeelagtig Dom om en Fransk Ragout eller en Fransk Kylling. Jeg elsker min egen og endnu langt mere mit Fædrenelands Rolighed; jeg veed hvilke Brydderier Grenaderen Kraus voldte den høi- og velvise Magistrat i Nürnberg; jeg veed, at de ubetydeligste Aarsager ofte kunne foranledige de betydeligste Debatter og Discussioner — altsaa ikke et Ord om det Franske Spisequarteer.

Men jeg gjorde her et nyt Bekjendtskab, som jeg umuelig kan forbigaae med Taushed. Ligeover for mig ved Bordet sad en rødmoset Mand med Kinder, som en halv fyldt Luftmachine, og af en Legemstrindhed, som just ikke lod formode, at der var Hungersnød i Dannemark. Manden sad ligesaa fordybet i Tanker ved sin Capunsteg, som Archimedes, da han bad sin Morder, ikke at forstyrre ham hans Cirkel. Han lod sig ikke confundere i sin Forretning, men havde sin hele Opmærksomhed spendt paa sin Tallerken og sin Flaske. Da han omsider lod til at være mæt, fremrykkede en heel Tallerken fuld Asparges, som et Slags Reservecorps. Han begyndte nu at slaae Oinene op som af en Drøm. Jeg saae paa ham, han saae paa mig, og til Slutningen blev jeg vaer, at det ligeledes var en Ungdomsven. Efterat de Præludier, som pleie at gaae foran

for en saa uventet Venskabsouverture, vare forbi, begyndte min gamle Ven halvleende: "naa, og du skriver jo —"

Jeg. Til Tjeneste. Finder du det saa besynderligt?

Han. Mere end besynderligt, min Broder! Hvad i al Verden skal der komme ud af det? Udødeligheden er en Fugl, som jeg ikke vilde reise mig op for, om den end fløi lige ind i Vinduet til mig. Stræber du efter at gjøre dig udødelig, saa handler du, min Tro, som en Daare. Jeg er ogsaa en stor Nar efter, ikke at døe saa længe jeg lever, men det falder mig, paa min Sjel, aldrig ind at ville leve, naar jeg engang er død.

Jeg. Hvad forstaaer du da, min Ven! ved at leve?

Han. Hvilket Spørgsmaal? Leve kalder jeg at nyde Livet. Spise og drikke godt, klæde sig smukt, tage Deel i alle Fornøielser; det er jo det, man slider for i Verden! Naar jeg har arbeidet om Dagen, søger jeg gjerne Vederqvægelse om Aftenen. Jeg bryder hverken mit Hoved med at læse eller skrive. I mit Huus ødes hele Aaret igjennem ikke to Rigsdaler paa Bøger.

Jeg. Og dine Børn har du maaskee ligeledes bestemt til at nyde Livet paa denne Maade?

Han. Hvad andet? Jeg skal nok vogte dem for at blive Bogorme eller Blæksmørere. Min Carl er paa et Comptoir og skal

lære Handelen, og Gustav har bestemt sig til samme Fag. En heldig Kjøbmand vinder mere i en Uge end ti Professorer i et heelt Aar.

Jeg. Men naar du nu paa din Façon har nydt Livet, stræber da dit Hjerte ikke efter noget Høiere end det blotte Sandselige? Føler du ikke et Slags Tomhed, som du gjerne vilde udfylde? Ræddes du ikke ved den Tanke, at man engang vil begrave dit Navn med dit Leer paa Assistencekirkegaarden blandt mange tusinde andre Forglemte, og at aldrig nogen vil tænke mere paa, at der engang har existeret en Tobias Frandsen?

Han. Ih, naar jeg endelig ønsker, at mit Navn ikke skal glemmes efter min Død, behøver jeg jo kun at testamentere de Fattige nogle tusinde Rigsdaler!

Jeg. Jeg mærker nok, min Ven! at vore Begreber om Livets Nydelse og Begjerligheden at fee sin Tilværelse noget mere forlænget, end det usle Sandselige tillader, ere meget forskjellige. Jeg veed, at de fleste ansee dem, der hige efter at opreise sig et Minde, der kan overleve det Leerhylster, vi bære her omkring paa Jorden, for Sværmere, og at den herskende Philosophie bestaaer i at benytte sig af det Nærværende. Men hvor paradox det end maatte synes, tør jeg dog paastaae, at der, naar man fraregner de allergroveste sandselige Nydelser, som egentligen burde kaldes Naturtrangs Afhjelpelse, ikke existerer nogen øieblikkelig Nydelse. Selv den største Vel-

lysning lever bestandig kun for det Tilkommende, ikke for det Nærværende. Fremtiden og dens Tryllebilleder lokke os alle igjennem Livet, ligesom man lokker en Fisk med Madding. Bestaae altsaa alle vore Nydelser kun i Forestillingen om, hvad der skal skee, hvor tilgiveligt er det da ikke, at de Mennesker, der ikke hænge blot ved det grove Sandselige, ønske at leve i Efterverdenens Erindring? At see sit Navn evig udslettet af de Levendes Tal, evig glemt, evig tilintetgjort, er for et følende, tænkende og ikke aldeles sandseligt Menneske en skrækkelig Tanke.

Han. Men kan det nu ikke være Holberg ligegyldigt, om han har hedt Holberg eller Langhorn?

Jeg. Du slutter fra det Ikkeexisterende til det Existerende, og det er en Feil, som de fleste gjøre sig skyldige i. Men vi tale her om, hvad der kan være de Levende ligegyldigt, ikke de Døde. Der gives kun eet Middel til at leve i Efterverdenens Erindring paa en hæderlig Maade: og det er ved gode, almeennyttige Handlinger: eller ved fortrinlige Skrivter. Men til gode Handlinger regner jeg ikke den Nødvendighedsdyd, at kaste den Vadsæk, man ikke kan medtage paa sin Reise til Evigheden, fra sig, i det Øieblik, Dødsengelen vinker ad os. Skribenten, som i Almindelighed mangler Evne til at stifte sig et Minde efter Døden, ved Penge, søger, saavidt som mueligt, at bevare sit Navn fra Forglemmelse ved Hjelp af sine Ideer. Hvorvidt hans Bestræbelser

lykkes ham eller ei, det bliver ene og allene hans Sag. Men hvilken Konge paa Jorden kan nogensinde have følet en renere Glæde end Holberg, da han paa Pynten af sin Hæder forudsaae, at hans Aand vilde leve blandt hans Efterkommere, naar hans Legeme længe har været Støv? Lever og virker han endnu ikke i dette Øieblik iblandt os? Havde de Ideer, vi ved Læsningen af hans Skrivter glæde os over eller høste Gavn af, ikke deres første Udspring fra hans Sjel? Man behøver ikke at være en Holberg, for ved Flid og Eftertanke at frembringe noget, som, i det mindste i en deel Aar, kan stifte os et lidet Minde i Efterslægtens Erkjendtlighed. Den blotte Tanke er saa stor en Spore til gode og rosværdige Handlinger, at selv den, der uden at have Kald dertil, higer efter at see den bragt til Virkelihed, neppe fortjener at belees. Den er sikkert den uskyldigste blandt alle menneskelige Forfængeligheder. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Følgende Aria,* forfattet af Hr. Provst Brønsted, hvoraf et anseeligt Antal Exemplarer gratis uddeeltes blandt Menigheden, blev afsjunget i Horsens Kirke første Pintsedag 1807:

O, Hellig Aand, opvarm vort Hjerte!
Oplys, o Aand! vort mørke Sind.
Opvarm vort Hjerte, oplys, o Aand, vort mørke Sind!
Oplys, o Aand, vort mørke Sind!
O, Hellig Aand, opvarm vort Hjerte!
O, Aand, oplys vort mørke Sind!
Opvarm, o Aand, oplys, o Aand, vort mørke Sind!
O Aand, oplys vort mørke Sind!

*(Det samme staaer i Dagen 1807 Nr. 89)

Professor Danzel fra Hamborg er ankommen til Hovedstaden, for at forevise d. 28 d. M., om Eftermiddagen Kl. 6, i det Kongelige Ridehuus, Forsøg med en af ham opfunden Mechanisme, hvis Øiemed er at vise Mueligheden i at styre aerostatiske Balloner. Forsøget er i Forveien bleven bedømt af Hr. Overhofmarchal Hauch og Hr. Justitsr. Bugge. — Hvorvidt Ridehuset er skikket til et saadant Forsøg, vil Tiden lære, men vist er det, at ingen egentlig Luftstrøm kan finde Sted i et saadant indelukket Rum.

Fra Tønningen meldes under d. 20 Maji: I Gaar kom Skibet Leopold II., Capit. Krohn, i Brand, og Ilden greb i Øieblikket saa stærkt om sig, at Fartøiet strax stod i Luer. Det laae imellem mange andre Skibe, og Skaden vilde været uerstattelig, hvis ikke de her stationerede Danske Søofficierer havde afværget den største Skade, da de med deres Folk skilte Skibet fra de øvrige Fartøier. Ved denne Efterretnings Afgang brændte Skibet endnu; men det kan ikke foraarsage nogen videre Skade, efterdi Søofficiererne have sørget for, at Vraget ikke kan komme de andre Skibe nær. Førend Branden havde man losset 200 Sække Cacao og 160 Oxehoveder Viin.

Det Danske Skib Selmus, Capit. Schmidt, fra Senegal, som var opbragt til Darmouth, er igjen frigivet.

Et Dansk Skib, hvis Navn er ubekjendt, og som formodes at være kommen tilbage fra Rotterdam til Lissabon, er d. 4 d. M. strandet paa Godwin Sands. Skibet er lek, og vil, som man formoder, være tabt; men Mandskabet er reddet.

Ingen Forbrydelse er mere vanærende for det menneskelige Hjerte, og skrækkeligere i sine Følger for Borgersamfundet, end den Skjændighed, at ville forskaffe sig Fordele af Ilds Paasættelse paa assurerede Eiendomme. Jo sjeldnere saadanne Forbrydelser kunne opdages, des strængere Straf fortjener Forbryderen, naar han opdages. Mølleren Andreas Goldsmith, der sigtedes for at være Ophavsmand til een i Haarløvs Mølle opkommen Ildebrand, og i den Anledning hidtil har siddet arresteret, er ved Høiesterets Dom af 21 f. M. tilfunden, at hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Fæstning i sex Aar, og være uberettiget til, af det almindelige Brandassurance-Compagnie for Meubler

og Effecter, at fordre Erstatning, samt at betale de af Actionen lovlig flydende Omkostninger. — Møllen var assureret for 1150 Rdlr.

Hr. Provst Ussing, som ved Vidner troede at have beviist, at Studenten N. C. Bastholm Jensen Schoustedt havde udeladt sig med og truet med at sætte Ild paa hans Præstegaard, og paastaaet Studenten sat i Bolt og Jern til Sagens Uddrag &c., er ved Høiesteretsdom af 30 f. M. bleven tilfunden, at betale Schousted for denne Tro 100 Rdlr., til Justitscassen for unødig Trætte 200 Rdlr., og endvidere til samme Casse 5 Rdlr., samt i Kost og Tæring til Birkedommeren Hr. Byfoged Aarøe 100 Rdlr.

Under d. 22 d. M. er Hr. Gottlob Eichel forundt en Handels-Concession til sit Etablissement i Staden Kiel.

Det siden Aaret 1693 i Staden Tøndern existerende ridende Corps, som for et Par Aar siden paany organiseredes og tillagdes Navn af Frideriks Corps, har nu faaet allerhøieste Tilladelse, at Corpsets Officierer maae bære to borgerlige Epauletter med de sædvanlige Distinctioner efter deres Grader, og Underofficiererne een Epaulet.

Blandt de mange Gynger uden for Hovedstaden, hvori især Kjøbenhavns simplere Folkeclasser fornøie sig saavel om Hellig- som Søgnedage, udmærker sig fornemmelig den, som findes uden for Nørreport og som en gammel Veirmølle har maattet gjøre Plads for. Aarsagen dertil ligger især deri, at enhver Cavalier kan følge sin Dame til Hest. Paa disse Heste seer man baade øvede og uøvede Cavalierer med og uden Sporer, stundom ogsaa barfødede Ryttere, under hvilke Hesten gjør samme Spring som under hine.

I den Hempelske Avis siges i Anledning af Stykket om Tiggere, i Skilderiet No. 63: Paa mange Steder gaaer det desværre ikke stort bedre, hvormeget der end er gjort for at standse dette Uvæsen, der regner til at blive en frugtbar Planteskole for alskens Landstrygere og Forbrydere. Af og til træffer man igjen raske og arbeidsføre Mænd og Qvinder trække omkring paa Landet med Posen paa Nakken, hvilket de finde langt mageligere end at tjene deres Brød ved at arbeide; slig en Betlerfamilies Børn følge gjerne Forældrenes Exempel og ernære sig ved samme smukke Haandværk. Men

saa stor en Byrde dette Tiggerie er for det Offentlige, saa meget fortjene de gamle, svage og vanføre Trængende vor Medlidenhed. Med al Agtelse for vort nye Fattigvæsens Indretninger kan man virkelig ikke nægte, at den Understøttelse, adskillige Fattige nyde, er alt for utilstrækkelig. For et Decennium siden antog man omtrent 3 Mk. ugentlig som den høieste Almisse, men hvad er i Grunden disse saa Skillinger til Livets Underholdning, naar man derunder ogsaa regner Huusleie, Klæder, Lys, Varme o. s. v., nu da selv de første Nødvendigheder ere stegne saa overordentlig i Prisen? Det er dog haardt at see flere Mennesker, som Dag ud og Dag ind maae leve ved Vand og Brød, endda sukke over, at de ei kunne faae Nok af det sidste. Flere velhavende Mænd vilde vist ikke heller undslaae sig for større Contingenter til Fattigcassen, og det vilde mueligt forøge dens Indtægt betydeligt, om man hvert Aar offentlig bekjendtgjorte Forsørgelsesplanen samt Regnskabet og hvormeget enhver Almisseyder bidrager til Fattigkassen.

I Aarhuus har man den 8 Maji bemærket 4 Engelske Rangskibe og 3 Brigger, der seilede forbi den saakaldte Jernhat ved Havmøllen, og styrede Coursen Norden til Østen. De 3 Brigger vare Forløbere, som peilede for de andre.

En af de Konster, hvorved Odensee fortrinlig udmærker sig, er Sølv- og Guldarbeider. Uden at nævne Nogen især, har Byen længe i disse Fag havt sande Mestere, som forstaae at give deres Arbeider al den Elegance og Zirlighed, man kan ønske sig, og om hvis Redelighed kun har været og er een Stemme i Publikum.

Den Efterretning, man har læst i disse Blade angaaende en Fiskerkone, som blev trykt ihjel ved Gammelstrand, trænger til følgende Berigtigelse. Konen var egentlig fra Skovshoved, høi frugtsommelig og Moder til 5 Børn. Da hun ankom i en Baad med Hornfisk til Bolværket, styrtede der saa stor en Sværm af Kjellinger ned i Fartøiet, for at kjøbe Fisk, at Konen i denne Trængsel fik ondt, og næsten sort i Ansigtet maatte bringes i Land, og ned i en Kjelder, hvor en Læge strax blev hentet og en Aare aabnet. Men der kom intet Blod; hun var og blev død. Manden var paa samme Tid i Helsingøer med Fisk.

Efter Prof. Nachtegalls Forslag maa nu Seminaristerne paa Blaagaard lære Gymnastik, paa det at de, naar de engang blive Skolelærere paa Landet, kunne undervise deri.

I Søndags døde et Fruentimmer pludselig paa Gaden.

Udenlandske Efterretninger.

Øvrigheden i Jerichow har ladet følgende sørgelige Begivenhed bekjendtgjøre til Advarsel for Andre. Otte unge Piger paa 17 til 20 Aar, fra Amtslandsbyen Klieznik, vilde d. 15 d. M., for at komme hjem paa en gjennere Vei, sætte over et smalt, men dybt Vand. De satte sig af denne Aarsag i en meget liden Fiskerbaad, som just laae der. Men neppe havde de stødt fra Land, førend Baaden, som ikke kunde bære dem, sank. Syv af dem druknede, men den ottende blev reddet.

Krigsskuepladsen.

Endnu er Loddet ikke kastet. Mørke Tordenskyer trække sig alt mere og mere sammen, og Øieblikket, Uveiret vil udbryde, synes at være nær. Den Franske Keisers Hovedqvarteer er endnu bestandig i Finkenstein, og Danzigs Overgivelse vil uden Tvivl blive Løsnet til det blodigste Slag, den nyere Historie kan opvise. Hvor tapper denne Stad end forsvares, ere alle Efterretninger enige om, at den ikke kan holde sig, og dersom man kan fæste Lid til de i Dag i Kjøbenhavn løbende Rygter, ere 5000 Mand Russiske Forstærkningstropper blevne slaaede tilbage med et Forlis af 1500 Mand. Den Franske Storarmee forstærkes ideligen med friske Tropper. General Benningsen har i en heel Maaned havt sit Hovedqvarteer i Barnstein, en Stad ved Alle, i Østpreussen. Forfatningen af de Lande, hvori disse to Kjæmpearmeer staae, er høist sørgelig; blandt Indbyggerne hersker den største Fattigdom; i mange Landsbyer, hvor Forposterne staae, har man maattet nedtage Tagene af Husene, for at fodre Hestene dermed; Hornqvæget holder sig bedre hos Russerne end hos Franskmændene, fordi de første i deres Faste strængelig have afholdt sig fra Kjødspisen; Hestene styrte i Hundredetal, og Landeveien fra Eylau til Osterode er bedækket med deres døde Kroppe; endskjønt begge Armeerne

have Bagerier, maa Russerne dog betale 1 Rubel for 5 Pund Brød. En Følge heraf er, at Levnetsmidlernes Transport bliver saa meget vanskeligere. Uagtet Vinteren i disse nordlige Egne i Aar har været mild, laae Sneen dog endnu for fem Uger siden en halv Fod høi. Mange Marker ville komme til at ligge Brak af Mangel paa Udsæd. Kartofler og Ærter, den Preussiske Bondes fornemste Føde, ere fortærede; Havre og Byg mangler ogsaa; næsten hver Bonde havde nedgravet sit Udsædskorn, Fødevarer og andre Sager i Stalden, under Møg, i Skove o. s. v., men Soldaterne have opsporet alt det Skjulte og berøvet Landmanden det sidste Haab. Bønderne i Ermeland, hvor man med saameget Held avler Hør, kunde havt en blidere Skjebne, dersom ikke Cosakkerne, som det hedder, havde begyndt, at føre deres Heste med Hørfrø. Medens Armeerne saaledes ligge roligen i Cantonnering, fortsættes dog de endnu uerobrede Fæstningers Beleiring med største Iver. Saaledes beleires Neisse stærkt og Kosel, hvorfra Preusserne nylig have gjort et uheldigt Udfald, indsluttes igjen. Paa Neisse have derimod de beleirende Würtembergske Tropper gjort Natten d. 30te f. M. et mislykket Angreb. Denne Fæstnings Beleiring har hidtil ialt kostet disse Tropper 98 Mand. Danzig forsvarer sig med en mageløs Haardnakkenhed. Foruden de 200 Ildsvælg, som beskyde det, er der endnu ankommen 40 af større Caliber, og man vil ikke ophøre med Bombarderingen, førend man har faaet en Breche. Alting tegner til, at denne Fæstning vil blive tagen med Storm, og da vil et Blodbad, ti Gange skrækkeligere end det i Lübeck, blive uundgaaelig. Preusserne og Russerne synes ogsaa at belave sig paa en Storm. De have hængt store Bjelker med Jernlænker øverst ved Murene, for at knuse dem, der forsøge at løbe Storm. Men de Franske Canoner have allerede sønderskudt disse Lænker. Den halve Stad, som har 5000 Huse og 36,000 Indbyggere, skal være ødelagt af Bomber; mange Indbyggere dræbes paa Gaderne, endskjønt den største Deel skjuler sig i Kjeldere, Kirker o. s. v. — Efter de seneste Beretninger trækker Marchal Massena sig med sin Armee til Pultosk, hvor Russerne samle deres hele Magt. — Vender man sig herfra

til Krigsskuepladsen i de Tyrkiske Lande, saa finder man ogsaa her Alting mørkt og indviklet. Admiral Suravin krydser endnu bestandig med sin Flaade ved Indløbet til Dardanellerne; de udskibede Engelske Tropper er endnu bestandig i Besiddelse af det med Storm erobrede Tenedos, som for Russernes Proviantering er meget vigtig; men disse have hidtil endnu ikke seet sig istand til at erobre Fæstningen Ismail; Porten har, for at bringe de oprørske Servier til Lydighed, sendt en Befuldmægtiget, ledsaget af en Agent, til dem; Wechabiterne have atter reist deres Hoved, og anfaldt en Caravane, som skulde til Mecca; Engellænderne have, under Gen. Maj. Frasers Commando, virkelig d. 20 Martii taget Alexandria *) i Besiddelse. — Under denne almindelige politiske Forvirring hedder det dog fra München, at der arbeides paa Freden, og fra Wien, at Frankrige og Rusland have antaget det Østerrigske Hofs Mægling, men under den Betingelse — som synes underlig nok — at der, medens Underhandlingerne staae paa, ingen Vaabenstilstand maa sluttes.

*) Denne Stad, som ligger i Nedreægypten, har fordum, næst Rom, været den skjønneste i Verden, men siden den kom i Tyrkernes Hænder er den saa aldeles forfalden, at dens Mure nu indslutte flere Ruiner end Bygninger, og af dens talrige Indbyggere, ere nu neppe 8 til 10,000 tilbage. Staden blev bygt af Alexander den Store omtrent 333 Aar for Christi Fødsel. Her var det berømte Alexandrinske Bibliothek, stiftet af Ptolomæus og indbefattende 700,000 Bind, der, som bekjendt, blev brændt af Saracenernes Chalif Omar, der indtog Staden 635 efter Ch. F. Den Saracenske General, som indtog den, skrev til sin Herre, at han forefandt der 4000 Palladser, 4000 offentlige Bade, 40,000 Jøder, som betalte Skat, og 12000 Hauger, som forsynede Staden med fornødent Grønt. Alexandria har 2 Havne. Den ene ligger mod Østen, og i den anden, mod Vesten, som er sikker og dyb, løbe de Tyrkiske Skibe ind. Her er det berømte Fyrtaarn Pharos, der engang regnedes til Verdens syv Underværker, men som nu er meget forfaldet og indrettet til et Fyrtaarn, under Navn af Pharillan. I Nærheden er Pompeji Støtte og Cleopatras Naale. Staden drev fordum stor Handel, men denne aftog meget siden Portugiserne opdagede en anden Vei til Ostindien over Cap.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

Keiser Napoleon lod nylig den Persiske Gesandt kalde til sig i sin Hauge i Slottet Finckenstein, og underholdt sig med ham om Persiens Litteratur og dets Oldsager. Gesandten, en Mand af Indsigter, forsikkrede, at der i Persien endnu findes ubekjendte Efterretninger om Parthernes Krig med Romerne, ja endog en Historie om Alexander, som er afvigende fra vor. Da Tolken forsikkrede Napoleon, at denne Historie fandtes i Bibliotheket i Paris, har Keiseren befalet, at den skal oversættes.

I de Svabiske Provindser har man ladet undersøge alle Vine, og til Ære for Indbyggerne ikke fundet Spor til Forfalskning med Bly Oxyd.

Den uforbrændelige Spanier Roger, imod hvis Hocuspocus Dr. Müller, som bekjendt, har skrevet en Bog, forsikkrer nu offentlig, at han vil vedde 100 indtil 200 Louisd'orer, at Doctoren ikke kan bevise ham, hvorledes han kan tage smeltet Bly i Munden, drikke kogende Olie rc. — Om denne Vindmager kunde man maaskee sige: den brændes ei, som hænges skal. — Dr. Müller har imidlertid d. 11te d. M. til Bedste for de Fattige gjort adskillige Ildexperimenter i 200 Tilskueres Overværelse med største Bifald. Han smedede med bare Hænder en rød gloende Jernstang; tog smeltet Metal i Haanden og puttede det i Munden; smeltede i sydende Olie en Metalskee, tog derpaa noget af denne flammende Olie i Munden, vaskede sine Øine dermed, bestrøg Haanden og Armene med Phosphorus, og tændte den derpaa med gloende Jern, vaskede sig med oxigeneret, concentreret Saltsyre rc.

Apotheker Herder i Upsal har tilsendt det Kongel. medicinske Collegium i Stokholm følgende Beretning, som Collegiet har ladet offentlig bekjendtgjøre: Til Dyrkelsen af den orientalske Valmue med hvide Blommer, udfordres en god og dyb Jord, som er vel gjødet og adskillige Gange kuldgravet. Denne deles i de sædvanlige Kjøkkenhaugebeder, hvorpaa Frøet saaes meget tyndt, og naar det kommer op og bliver noget fast, oprykkes det overflødige, saa at hver Plante har 9 à 10 Tommers Omkreds, skilt fra de andre. Bederne holdes rene for Ukrud, og naar stærk Tørke indfalder, vandes de godt, saa ofte det gjøres fornødent; skulde Jorden blive for haard, opløses den med en liden River eller andet Instrument. Naar Valmuen har sat Knopper eftersees om de nærmest Roden siddende Blade blive gule, thi da er det Tid at skjære dem og samle Opium. En smuk, varm Dag vælges til dette Arbeide, som kan forrettes af Børn og gamle Koner. Med en spids Kniv gjøres paa een Side af Valmueknoppen 4 à 5 Indskjæringer i Længden, hvorved agtes, at den ikke gjennemskjæres, medens Saften trækker sig ind i Knoppen; en melkagtig Saft udflyder da, som man lader tørre; efter nogle Timers Forløb har den antaget Skikkelsen af en Extract, og seer bruunagtig ud. Denne Extract afskrabes med en Jern eller Beenspade, dyppet i Olie. Efter et Par Dage fornyes Operationen paa den modsatte Side, hvilket gjentages saalænge nogen Saft udflyder; sædvanlig er tre Ganges Skjæring tilstrækkelig, fordi intet Opium siden erholdes. At vande Bederne Dagen for Skjæringen, naar der indfalder Tørke, forøger Qvantiteten af Productionen. Valmuevexten lader man siden modne, og naar Frøkornene i Knopperne høres radsle ved Rystning, opsamles til Tørring. Af disse Frøkorn kan en ganske god Olie perses, der har samme Egenskab, som den fedeste Olie af Oliver. Efter Hr. Balles Opgivelse maa Skjæringen skee om Aftenen og Afskrabningen om Morgenen derpaa, saa tidligt at Solen ikke virker stærkt, men naar en stærk Regn indfalder om Natten, bortskylles alt Opium og Arbeidet er spildt. Hr. Herder har skaaret om Morgenen og samlet om Eftermiddagen. Et Instrument kan indrettes, hvormed alle Indskjæringer skee paa eengang, hvorved et større Antal Knopper kunne skjæres om Dagen. — Ved Samlingen eftersees om nogen Saft nedfalder paa Bladene. At bestemme Qvantiteten, som hver Knop giver, er ikke mueligt, thi det beroer paa Veirliget og Knoppernes Størrelse. En Knop af en liden Thekops Størrelse har givet 6 à 10 Gran. — Opium, tilberedt paa denne Maade, er meget reent og frit for alle Tilsætninger, som følge med det Østerlandske; dets Virkning er befundet fuldkommen kraftig. Men man maa lægge Mærke til, at Frøet til Udsæd ikke bør være af de beskaarne Knopper.

En vis Bergstrøm i Sverrig bevidner Lazarethfeldtskjærer Casperson i Jönköping sin offentlige Tak. Hans Kone havde nemlig fra Høsten 1805 til Foraaret 1806 faaet paa det venstre Bryst en Gevext, som efter Haanden var bleven 9 til 10 Tommer i Diameter. Adskillige berømte Læger forsikkrede hende, at kun en chirurgisk Operation var det eneste Redningsmiddel for en langsom, men vis Død. I sin Nød henvendte hun sig til en Qvaksalver, som lovede at curere hende uden Operation. Men det varede ikke længe, førend hun med Smerte maatte erfare, hvor uklogt den handler, som betroer sit Liv til en Fusker istedetfor at henvende sig til sagkyndige Mænd. Hendes Smerter bleve utaalelige og Svulsten forvandledes efter Aabningen til et Kræftsaar. Hr. Casperson formaaede hende til at lade sig operere, og udførte Operationen d. 17 Oct. med saa meget Held, at den kun varede 10 Minuter, og at den Syge 7 Uger derefter kunde reise Hjem og besørge sin Huusholdning. Den bortskaarne Gevext veiede 8 Pund.

En interessant Lecture, som allerede er ankommen til Kiøbenhavn, endskiønt den ikke har været offentlig averteret, er: "Vertrauten Briefe über die Verhältnisse am preussischen Hofe seit dem Tode Friedrichs II." Mit Anmerkungen u. Zusätzen. Amsterdam u. Kölln. 380 Sider, st. 8vo. Disse Breve, der ere daterede fra Aaret 1786 til 1806, røbe imidlertid allevegne at de ere skrevne i en langt senere Periode. Hvor upartisk Tonen deri end synes, saa mærker man dog overalt, at det er en Fransk sindet, som taler. Det Interessanteste af Bogen er Skildringen af det Preussiske Monarkies indre Forfatning siden Friederich II. Død, og af de mærkværdigste Personer der virkede paa samme. Hans Caracteristik over det Preussiske Militair synes urimelig, i det mindste overdreven; han skildrer den største Deel deraf, som en raa, ørkesløs Hob, der overlod sig til alle muelige Slags Udsvævelser; Berlins Indbyggere giver han intet bedre Skudsmaal; han maler overalt denne Residence som de nyere Tiders Sodoma. Den ved Saalfeld faldne Prinds Louis Ferdinand indrømmer han vel Genie, militaire Talenter og personlig Tapperhed, men forsikkrer derhos, at han var enerveret af Udsvævelse og

en urimelig Fiende af de Franske; han siger, denne Prinds var saa tilbøielig til Krig, og saa begjerlig efter at overvinde Napoleon, at han ofte endog lod sig forlyde dermed ved Sarcasmer mod Kongen. Da en Gibser, strax efter Hannovers Mageskifte, viste ham Guden Mars's og Kongens Brystbillede, skal han have sagt: den ene er Guden Mars og den anden Guden Holt.

I neuen münchner litterarischen Anzeiger findes en overmaade vigtig Efterretning for Bibliographien. Det derværende, siden rum Tid saa ualmindelig berømte Kongelige Bibliothek besidder nu det allerældste Mindesmærke om Bogtrykkerkonsten, nemlig en Opfordring til Christenhedens samtlige Stænder til at drage i Kamp mod Tyrkerne. Det er forfattet i Tydske Vers og trykt i Slutningen af Aaret 1454. Existencen af dette lille Værk, som bestaaer af 9 med bevægelige Trætyper trykte Qvartsider, har hidtil været aldeles ubekjendt.

Keiser Napoleons Fødeby, Ajaccio, forskjønnes nu alt mere. Den Bugt, som Staden ligger ved, er af Naturen den skjønneste i hele Europa; der anlægges over Corte, fra Bastia af, en beqvem Landevei, og Staden forsynes med Vandledninger. I det Huus, hvor Keiseren er født, har General Miot ladet sætte en passende Indskrivt.

Paa Forskjønnelsen af Forum Bonaparte i Mailand arbeides nu med stor Iver, og naar den er færdig, vil den i Henseende til Pragt maaskee overgaae enhver offentlig Plads i hele Europa.

Den nordamericanske Regjering har bevilget 50,000 Dollarer til at opmaale de nordamericanske Kyster. Paa de Søkort, som i dette Øiemed forfærdiges, maae alle Skjær paa en Strækning af 20 Engelske Mile fra Strankysten være anførte. Congressen har ligeledes bevilget de fornødne Summer til Canonbaades og Fyrtaarnes Bygning.

Fodstykket til Colonnen af erobrede Canoner, som skal staae paa Vendomepladsen i Paris, er af saa stort Omfang, at de anseelige Bygninger paa denne Plads maae synes smaae, naar Støtten er aldeles opreist.

General Doumuriez, som ikke mere seer sig istand til at gjøre Feldtoge med Kaarden, gjør dem nu med Pennen. Han har nylig udgivet i Engelland Marchal Schombergs Feldtog i Portugal fra 1662 til 1668.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 66.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 30 Maji, 1807.

Skrivelse fra en Døvstum.

Hr. Udgiver!

Fra min Fødsel af har jeg været saa stum som en Fisk, og saa døv som en Stok. Hver Gang jeg saae andre Mennesker glæde sig, tænkde jeg ved mig selv: hvor du dog er ulykkelig! Du kan ikke glæde dig over al det Gode, der skeer paa denne herlige, store og vide Jord. Kun med svage Gebærder kan du takke dine Velgjørere. Hele Naturen er saa godt som død for dig; alle de mangfoldige Skabninger, som løbe, hoppe, svømme og flyve omkring dig, er i dine Øine intet uden bevægelige Machiner. Hvor denne Verden dog maatte være skjøn for dig, tænkde jeg, dersom du var som andre Mennesker; dersom du kunde sige dem, hvor meget du elsker dem og hvor inderlig du ønsker at udtrykke dem din Erkjendtlighed med andet end blotte Tegn og Gebærder. Den Gang troede jeg, at alle Folk levede sammen i evig Fred og Samdrægtighed; jeg vidste ikke hvad det var at sukke, klage eller jamre sig; jeg kom ingen for nær, og ingen kom mig for nær. Men da jeg havde fyldt mit tolvte Aar, kom jeg til en Mand, som af bare Godhed for mig havde paataget sig at lære mig alle Slags Ting. Det kostede mig forfærdelig Umage at begribe hvad han egentlig forstod ved at lære; men lidt efter lidt kom jeg dog efter det. Efter mange Maaneders Forløb, og efter at jeg havde piint mit Hoved ganske forskrækkelig, lærte jeg da ogsaa mange Ting. Jeg kan betegne Dem med Fingrene, at der høit, meget høit oppe i Luften, langt over Skyerne, boer en Skaber, som har skabt Dem og mig og Alting. Han er god, viis og retfærdig, og har været til fra Evighed af, og vil være til fra Evighed til Evighed. Det sidste Ord har jeg rigtig nok aldrig kunnet fatte; men min Lærer siger, at det kan være ligemeget, og at der gives mange, som baade kunne tale og høre, og alligevel ikke kunne

fatte det. Jeg kan betyde eller beskrive Dem, at der indvendig i Menneskets Hoved sidder en Ting, som hedder Sjel, og som selv de, der ikke ere døvstumme, hverken kunne høre eller see. Denne Sjel har vel Liv, men døer aldrig, og naar vi døe, saa gaaer den høit i Luften eller Himmelen. Jeg kan ganske tydelig betegne Dem, hvad Musik egentlig er for noget; thi min Lærer har over hundrede Gange sagt mig, at det var noget, man hverken kan føle eller smage, uden i Øret; men det eneste, jeg ikke har kunnet gjøre mig nogen ret tydelig Forestilling om, er det, Folk kalde at høre. Jeg kan forklare Dem, hvorledes Fuglen flyver, Fisken svømmer, og at Menneskene ikke gaae paa Fire, som Faar og Køer, men paa to Been, som Storken, endskjønt jeg dog ikke veed med fuldkommen Vished, om alle Folk gaae paa to Been; for det Ord alle har jeg nu aldrig kunnet faae i mit Hoved, nagtet min Lærer ofte nok har søgt at gjøre mig det begribeligt. Men ellers har jeg lært mange morsomme og nyttige Ting: jeg kan spille Klink, Skorsteen og Trekort, og har allerede baade vundet og tabt mangen blank Rigsort i disse Spil.

Men hvor meget jeg end, ved at pine min stakkels Hjerne, har lært, finder jeg dog nu, at det just ikke kan være saa synderlig rart, at kunne høre og snakke. Jeg har tilforn gjort mig ganske andre Tanker om Verden og Menneskene end nu, og jo mere jeg lærer, des slettere bliver jeg tilmode. Naar jeg skal sige Dem

min oprigtige Mening, saa havde jeg næsten hellere ønsket, at man havde ladet mig blive saa dum og uvidende, som Naturen frembragte mig. Forhen troede jeg, at der gaves intet andet Ondt i Verden end Hunger og Tørst og Hug og Slag, og at alle Mennesker meente det saa inderlig vel med hinanden. Men nu seer jeg, at det er ganske anderledes fat. Man har lært mig, at Folk, som aldrig have seet, kjendt eller fornærmet hinanden, drives sammen i store, store Flokke, og dræbe hinanden, fordi de enten tvinges dertil eller betales derfor. Man har lært mig, at de ikke, som Tigere, Løver og Slagterhunde, behøve at tage fat i hinanden, for at dræbe og sønderslide hverandre; men at de kunne staae meget langt fra hverandre, og, uden at berøre hinanden med en Finger, slaae hele Rader af Mennesker ihjel. Jeg har, uden at rose mig selv, intet slet Nemme; men dette har jeg aldrig kunnet begribe, endskjønt jeg dog allerede kan hele de ti Bud og Engangeet paa mine Fingre. Min Læremester har rigtig nok sagt mig, at det skeer med et Gevær og med Kugler og Krudt; men jeg har aldrig kunnet forklare mig rigtig, hvorledes det egentlig gaaer til, eller hvorfor Menneskene egentlig dræbe hverandre paa en saa skammelig lumsk Maade. Engang sagde han, at det skeer, naar to hele Nationer blive vrede paa hinanden; men det er jo ikke muligt? hvorledes kunne to hele Nationer, der bestaae af saa mange Mennesker, som ikke kjende hinan-

den, blive saa vrede paa hinanden; siden sagde han, at det skede, naar de allerhøieste Mennesker i et Land, som ere paa Jorden, hvad Gud er i Himmelen, blive vrede paa hinanden; men det har jeg heller ikke kunnet overtale mig til at troe; thi om de virkelig kunde blive vrede, saa vilde de selv afgjøre deres Trætte, og ikke lade deres stakkels Undersaatter dræbe hinanden, for at faae deres Strid slettet. Det er, min Tro, en smuk Maade at afgjøre en Strid paa! Paa den Maneer maatte jo den, hvis Folk kunde dræbe de fleste Mennesker, altid beholde Ret. Men det maa hænge ganske anderledes sammen, og jeg tilskriver det kun min Enfoldighed, at jeg ikke kan indsee det Billige og Retfærdige deri. Men hvad der ærgret mig meest at have faaet Kundskab om, er noget, som kaldes Penge. Min Lærer siger, at det er en Ting, for hvilken man næsten kan faae Alt, hvad man kun ønsker sig, og det er dog virkelig ikke billigt. Man har ogsaa lært mig, at der indvendig i Menneskets Hoved sidder noget, som paa den sorte Tavle i Skolen kaldes Fornuft; det skal være noget ganske forfærdelig Rart, endskjønt det hverken kan staae eller gaae, ligge eller sidde; det skal omtrent være af samme Slags som Sjelen; men uagtet Folk synes at gjøre meget af den Ting med Munden, saa er den dog ikke i synderlig stor Værdie. Men De maa ikke troe, at alle Mennesker have lige meget deraf. Jo mæn! Nei, den, som har mange Penge, har

ogsaa en forfærdelig Mængde Fornuft, og den, som ingen Penge har, har heller ingen Fornuft. Saavidt jeg kan forstaae, maa disse to Ting hænge meget nøie sammen. Jeg troer næsten, at de ere af eens Materie. For Penge, maa De vide, kan man faae Alting, følgelig ogsaa Fornuft; men for Fornuft kan man ingenlunde faae Penge.

Førend jeg kom til min Lærer troede jeg, at der i Himlen ikke var andet end Luft; men nu har man lært mig, at der i Himmelen boer Engle og findes en stor Hauge, som kaldes Paradis, hvor vore Sjele komme hen naar de gaae op i Luften. Og saa har min Moder nu lært mig at kjende noget, som kaldes Helvede, hvor alle de, der ikke troe hvad jeg troer, komme hen efter dette Liv, og brændes og pines der for bestandig. Men det synes mig nu heller intet om. Herre Gud! hvad kunne de Stakler gjøre for, at de ikke have lært at troe hvad jeg har lært? Jeg har nu ogsaa erfaret, at Folk hade og forfølge og misunde hverandre, og bestandigen lure paa at gjøre hverandre Fortræd, og det er sandelig meget ilde. Jeg selv hader nu Adskillige, som jeg ikke hadede tilforn, da man endnu ikke havde gjort mig saa klog og oplyst. Forleden Dag gav jeg vor Naboes Søn et saadant Puf, at han styrtede omkuld, blot fordi det forekom mig, at han vilde gjøre Nar af mig. Forhen ansaae jeg alle Mennesker for mine Venner, troede, at ingen vilde gjøre Nar af mig, og læste aldrig andet end

Godt i alle Folks Ansigter. Men nu synes jeg at finde noget ganske andet deri. Det mindste ufordeelagtige Træk opvækker Mistanke hos mig.

Fra hvilken Side jeg end betragter Sagen, finder jeg dog, at man maaskee havde handlet langt rigtigere, om man havde ladet mig fremture i min Enfoldighed. Rigtig nok har jeg nu lært mangfoldige Ting, som jeg tilforn ikke kjendte det mindste til; men hvad jeg har vundet paa den ene Side, det har jeg tabt paa den anden. Min forrige Agtelse for Menneskene er tildeels forsvundet; man har opvakt Tanker hos mig, som forurolige mig, fordi de ere mørke og forvirrede. Hvorfor drog man mig ud af den lykkelige Vankundighed, hvori jeg tilforn befandt mig? Den Nytte, jeg kan forskaffe Menneskene med mine Hænder, er jo alt for ufuldkommen og ubetydelig. Er jeg da værre end de Paafugle, Svaner og andre umælende Skabninger, som man føder, uden at kræve nogen egentlig Gavn af dem? Hvorfor vakte man Begreber hos mig, som Naturen negtede mig Evne til at fatte, som kostede mig saa meget Hovedbrud at lære og berøvede mig min Rolighed, da jeg havde lært dem?

Den døvstumme Jørgen.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Udgiveren har allerede adskillige Gange havt den Fornøielse, at underrette Publicum om Hr. Consul Wests Maleriesamling og den Nytte, samme

medfører til Konstsmagens Fremme. Da han for nogen Tid siden havde hørt tale om en Exposition af de unge Artisters der udførte Arbeider, hvilken Statsministerne og andre Collegii Herrer havde taget i Oiesyn, saa har han søgt at faae nøiere Oplysning om disse Arbeider, og seer sig nu istand til at meddele Publicum en Fortegnelse over samme, som han har faaet af en af de der studerende Artister. — Barthol. Shedoni, Caritas, copieret af Müller. S. Hoochstraten, Paris's Dom, cop. af Grønlund. D. Teniers, Kuglespillerne, cop. af Samme. D. Teniers, Amor Chymist, cop. af Samme. Dom. van Tol, Astronomen, cop. af Samme. Wil. Romein, Landskab, cop. af Samme. Jan van der Meer, Landskab, cop. af Seth. A. Vermeulen, Vinter, cop. af Samme. P. P. Rubens, Biskoppen, cop. af Samme. Sofon. Aug. Lomellina, Madona med Barnet, cop. af Berg. Guiercino da Cento, Madona med Barnet, cop. af Rodschou. Gherardo delle Notte, den Gjerrige, cop. af Samme. A. Vermeulen, Vinter, cop. af Samme. Franseschini, Diana, cop. af Samme. Franci Albani, Hvilen i Aegypten, cop. af Larsen. Guerino, Madona, cop. af Samme. Gherardo delle Notte, den Gjerrige, cop. af Samme. Romonelli, Christina, cop. af Samme. Aug. Carracci, Korsfæstelsen, cop. af Samme. Barth. Schedoni, den læsende Pige, cop. af Samme. Sassaferrato, Maria, cop. af Samme. P. P. Rubens, Biskoppen, cop. af Torp. Parmegianino, Madona med Citronen, cop. af Samme. Franseschini, Diana, cop. af Samme. Carlo Maratta, Madona med det sovende Barn, cop. af Samme. J. van der Heiden, Landskab, cop. af Rowlund. L. Backhuysen, Søstykke, cop. af Samme. Giovanni Bellino, Kongernes Tilbedelse, cop. af Samme. Simon van der Doos, Landskab, cop. af Knudsen. Annibal Carracci, Hvilen i Aegypten, cop. af Samme. Giulio Romano, Ariadne, cop. af Hagelberg. A. Carracci, Hvilen, cop. af Samme. A. Corregio, Magdalena, cop. af Samme. An. Carracci, Nedtagelsen af Korset, cop. af Samme — Foruden disse 34 Arbeider i Oliefarve, ere tagne mange Tegninger af Landskabsmaler Meier, Senior og flere, som daglig studere der. Hvor sørgeligt vilde det ikke være, om Rygtet skulde bekræftes, at Landet staaer Fare for at miste en saa skjøn og nyttig Samling?

Under d. 12 Maji er igjennem General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegiet udfærdiget en Placat af følgende Indhold: Da Erstatningen for Brandskader under den almindelige Brandforsikkring for Landet i Danmark, ved de i den 15de §. af Anordningen under 29de Februar 1792 befalede aarlige 10 Sk. af hvert forsikkret 100 Rdlr. og den i fornødent Fald anordnede Repartition, ikke altid har kundet tilveiebringes til den i bemeldte Anordnings 10de §. bestemte Tid, uden jevnlige Forskud af den Kongelige Kasse; deels fordi de aarlige 10 Sk. af 100 Rdlr. ikke dertil have været tilstrækkelige, og deels fordi disse, saavelsom de behøvende Tilskud til de i Løbet af hvert Aar indtrufne Brandskader, ikke reparteres, førend ved Enden af hvert Aar, der regnes fra den 1ste Julii i det eene til den 30te Junii i det næstpaafølgende Aar: saa har det behaget Hans Kongelige Majestæt under 8de d. M. allernaadigst at resolvere: at den ved Anordningen bestemte faste aarlige Contingent 10 Sk. af 100 Rdlr. herefter skal erlægges forud, og første Gang, fra 1ste Julii 1807 til 30te Junii 1808, tilligemed Brandhjelpen for indeværende Aar ved næstkommende Junii Maaneds Udgang; og at i Øvrigt, naar Udgiften noget Aar skulde udfordre mere, end det, som saaledes forud erlægges, det Manglende da udredes efter Repartition paa samme Maade, som hidindtil.

I de Danske Stater have neppe nogensinde opholdt sig flere førstelige Personer end i denne Tid. Churførsten af Hessen lever i Itzehoe, Hertugen af Brunsvigs Familie paa Glücksborg hos Prindsen af Bevern, Hertugen af Mecklenborg i Altona, Storførstinden af Weimar i Slesvig.

I Frederiksberg Hauge have i denne Tid adskillige Storke indfundet sig, hvoraf een endog har bygget sin Rede, efterat man i Forveien havde lagt et Hjul hen for den paa et stubbet Træ, lige ved Indgangen, uden at lade sig skræmme af den Menneskevrimmel, som især insinder sig der hver Søndag.

Af en offentlig Efterretning fra Forsørgelses-commissionen i Kiel, sees, at ved det derværende Fattigvæsen i Midten af forrige Aar 293 Personer ere blevne understøttede, og deriblandt 75 Børn og 218 Voxne, nemlig 56 af Mandkjønnet og 162 af Qvindekjønnet. Udgivterne beløb sig for eet Aar til 4181 Rdlr. $14\frac{1}{2}$ ß.

I Gaar Eftermiddags havde den ny Franske Minister, Hr. Didelot, sin første Audience hos Hans Maj. Kongen, og overleverede sit Creditiv.

Toldforvalter og Kammer-Assessor Lüders i Sønderborg er ved Døden afgaaet.

I Odensee-Canal fangedes nyligen en Hornfisk, hvilket man i Odensee anseer for den første Sjeldenhed i sit Slags, da denne Fisk aldrig tilforn er seet saa nær denne Stad. Ogsaa en temmelig føer overhugget Søslange saaes forleden Dag drivende i Canalen.

Den nylig afdøde Oberstlieutenant Nørager til Sandholt i Fyen, fortjener at erindres som een af Dannemarks første Portraitmalere i Pastel og Migniatur. Denne virkelig blide og ædle Mand fandt i denne Konst sin kjereste Tidsfordriv, og hvad hans Pensel frembragte for Venner, frapperer ved sin træffende Lighed og brillante Colorit.

Endeel Soldater af et Compagnie i H. K. H. Kronprindsens Regiment i Kiel, alle Fynboer og omtrent 70 i Tallet, sammenrottede sig nylig paa Marken og lode opsætte en aldeles ugrundet Klage over deres Compagniechef, hvori de klagede over Fordringer, han, efter de militaire Love, er fuldkommen berettiget til at gjøre. Veden i Kiel nedsat General-Krigscommission blev Hovedmanden dømt til Galgen, og hver tiende Mand af de øvrige til at arquebuseres. Den 23de d. M., da dette Compagnie vendte hjem fra Exercicen, uden at ahne det mindste, sloge to Escadroner Kreds om det, og efterat Dommen var oplæst, og de Skyldige havde kastet Lod paa Trommen, bekjendtgjordes, at H. K. H. Kronprindsen havde formildet Dommen saaledes, at Hovedmanden skulde løbe i to Dage 16 Gange Spidsrod og hensættes for Livstid til Fæstningsarbeide, og de syv Mand, som Loddet havde truffet, skulde hensættes til Fæstningsarbeide paa Kongens Naade. Galgen var allerede opreist. Compagniet er nu opløst og fordeles blandt de andre Regimenter. To Mand ere allerede ankomne til Kjøbenhavn og ansatte ved Marinerne.

Det philosophiske Facultet i Kiel har af egen Drivt udnævnt tre fortjente Skolemænd i Hertugdømmene: Prof. og Rector Danielsen i Kiel, Rector Esmarch i Slesvig og Bremer i Plöen, til Doctorer.

I Colding blev nylig begaaet en grov Subordinationsfeil. Et Compagnie af de der garnisonerende Tropper, slog ved Exercicen Kreds om den commanderende Officier, og saarede ham med Bajonetterne. De Skyldige ere arresterede og vente nu deres Dom.

Efter en forfattet Generalballance for Aaret 1804 var det Bernt Ankerske Fideicommisses Formue, efter at den paa samme heftende Gjeld af 775,089 Rdlr. var fradraget, 1,485,006 Rdlr. 19 ß., som bestod i 146 faste Eiendomme, 16 Skibe, roullerende Fonds og Skyldnere. I Aaret 1805 var vundet ved hele Massens Drivt 185,742 Rdlr. 55 ß. Fideicommissets rene Formue var d. 3 Dec. 1805 1,598,210 Rdlr. 48 ß. I samme Aar er afbetalt paa dets Gjeld 76,355 Rdlr., 3 Mk. 6 ß.

Besidderen af Stamhuset Schiersøe i Randers Amt, Capitain J. L. Fischer, er optagen i den Danske Adelstand, under Navn af Fischer Benzon, med Tilladelse at føre de Benzoners Vaaben.

Udsalgspriserne paa Spillekort i Dannemark, skal fra 1 Junii næstkommende af forhøies med 1 ß. pr. Spil, saa at hvert Spil indtil videre koster i Kjøbenhavn 18 ß., uden for Kjøbenhavn, hvor ingen særskilt Forhøielse finder Sted, 17 ß., og paa Steder, hvor enkelte Forhøielser ere bifaldte, 1 ß. mere end hidtil.

Til Hovedstaden er ankommen: Magister Wallstedt, Student Richard, Salin og Archenius fra Skaane, Kjøbmændene: Fabricius f. Grønstadt, Libschütz, Anders og Raabe f. Königsberg, Selmer f. Frederikshal, Luplau f. Riga, Stahl f. Hannover, og Candidat Ungewitter (logere hos Løbel); Krigsraad Liungfeldt fra Landskrone, Kjøbmand Greverus f. Flensborg, Debel og Madame Wülfing f. Kiel, og Handelsbetjent Thomsen f. Malmøe (logere hos Møller); Ritmester Sehstedt med Familie f. Nyborg. — Afreist: Student Amitzbøll til Randers, Handelsbogholder Edelberg, og Kjøbmand Biörckmann med Familie t. Malmøe, og Raadmand Møller til Roeskilde.

Udenlandske Efterretninger.

Telegraphen melder, at Russerne, for at undsætte Danzig, have d. 12 d. M., i en forskandset Leir ved Weichselmünde, forsøgt at gjøre en Landgang. Men General Oudinots Division ankom omtrent paa samme Tid som de til Weichselmünde, hvor den indsluttede dem. D. 15 om Morgenen forsøgte General-Lieutenant Kamenski, som commanderede de Russiske Tropper, at gjøre et Udfald. Han rykkede frem med 7000 Mand i 3 Colonner, og vilde gjenerobre den af de Franske nogle Dage tilforn besatte Øe, men blev slaaet tilbage med et Forlis af 2000 Mand. Russerne ere nu indsluttede i Weichselmünde *).

Capit. Jahnholz, bestemt fra Stettin til Lübeck, blev i Søen anholdt af en Engelsk Kutter, men kort derefter igjen frigivet med den Betydning, strax at seile tilbage til Stettin, da intet Skib tillades at gaae fra en Havn, hvor der befinder sig Franske Tropper til en saadan anden Havn.

Da General Blücher første Gang havde Audience hos Kongen af Preussen i Königsberg, omfavnede Kongen ham og sagde: "jeg skal aldrig glemme Deres Tjeneste," og førte ham derpaa hen til Keiser Alexander, som modtog ham særdeles naadig. — Den Russiske og Preussiske Armees Proviantering falder nu noget vanskelig, efterdi Newa endnu ikke er aaben.

Paaskedag holdt Keiser Napoleon Revue over det 65de Linieregiment. Obersten overleverede Keiseren en Liste over de Krigere, der kunde gjøre Fordring paa Forfremmelse. Keiseren lod sig forestille de ældste, og deriblandt en Tambour-Major. Napoleon spurgte ham, om han nogensinde var bleven saaret? Ja, Sire, svarede han: da jeg paa Broen ved Arcole trommede til Angreb. "Godt," sagde Keiseren: "det er den bedste Adelstitel." En Anden af samme Regiment kom forpustet løbende, og kunde ikke udtale et Ord. Efter et kort Pusterum sagde han: jeg har i de Italienske Feldtoge havt den Lykke, at hjelpe Deres Majestæt ud af et Morads, hvori Deres Hest var bleven siddende. "Jeg erindrer det endnu ganske vel," svarede Keiseren: "jeg kjender dig igjen; to har jeg allerede belønnet; du skal være den tredie." To Dage

*) En Fæstning, ved Weichselens Indløb i Østersøen, en Tydsk Miil fra Danzig, hvis Havn den bedækker.

Derefter fik han en Anvisning paa en Pension af 400 Franker.

En Qvaksalver i Paris har havt den Uforskammenhed at lade trykke og uddele en Tart, hvori han tilbyder sig ufeilbarlig at curere de farligste Sygdomme, f. Ex. Vatersot for 1000 Livres, Slag for 3000 Livres, Gigt for 4000 ꝛc.

D. 17 Maji Klokken 1. om Eftermiddagen, fremkom af Havet, 2 Mile fra Berlin, mellem Pechelsdorfer Werder og Pechelsdorf, noget sydlig omtrent 200 Fod fra det sidstes Strandkyst, en liden Eiland, omtrent 50 Skridt lang og 12 – 15 bred. Den reiste sig under en med Hagel blandet Regn og Tordenveir. Nogle Indbyggere vilde have hørt nogen Bulder, efter hvilken den lille Øe lod sig see. Dens Overflade er endnu elastisk og rystes naar man stamper derpaa. Den har intet Spor af Vegetation, men er bedækket med Muslinger og Sneglehuse; den bragte ogsaa Fisk op med sig. I en liden Afstand derfra er Vandet noget dybt. Stedet, hvor den fremkom, kaldtes hidtil af Fiskerne Sækken, formedelst sin betydelige Dybde.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

I Port St. Nicola i Paris ere 30 til 100 store Kister med Oldsager fra Berlin og Potsdam, og deriblandt den Triumphvogn, som har staaet over Brandenburgerporten i Berlin, blevne udskibede. En anden Transport af 150 Kister med de prægtigste Malerier fra Galleriet i Cassel, Brunsvig, Wolfenbüttel og Salzdalen, er allerede for en rum Tid siden ankommen til Museum Napoleon. Det hedder ogsaa, at endeel kostbare Manuskripter fra det Wolfenbüttelske Bibliothek ere indlemmede i det store Keiserlige Bibliothek.

En Qvæker ved Navn Lancaster har i Engelland opfundet og udført en Plan, hvorved fattige Børn for en utrolig ringe Priis lære at skrive, læse og regne. Een Dreng underviser bestandig 5 andre, og paa denne Maade er een Lærer egentlig nok til 500 Drenge. Børnene male i Begyndelsen alle Bogstaver og Tal paa Bretter, overstrøede med Sand, og istedet for Fibler bruger man paanaglede Blade, hvorpaa Bogstaver, Ord og Tal ere trykte. Derved spares Penne, Blæk, Papir og Bøger. Denne Methode er især bestemt for Fattigskoler. — Dersom man saaledes

vedbliver at opfinde Besparelses-Methoder for Fattigvæsenet, saa vil maa de fleste Staters Fattigvæsen tilsidst blive til et Rigdomsvæsen. Thi kan man føde Fattige med Kjød af Heste og Suppe af Been, og lære dem at læse, skrive og regne ved at male med Fingrene i Sand, saa vil Resten ikke medføre stor Bekostning.

Universitetet i Bologna tilkjendte d. 26 April Signora Magdelena Conedi den juridiske Doctorværdighed. Denne Dame forsvarede sit Theses med megen Lærdom og Aandsnærværelse, og har holdt en meget smuk Latinsk Tale, der blev optaget med almindeligt Bifald.

I Rom har en Konstner fra Florenz, Joseph Collignon, forfærdiget et stort Malerie i Oliefarve, forestillende Christi Nedtagelse fra Korset, for Domkirken i Pontremoli, som skal kunne sættes ved Siden af de berømteste Mesteres Arbeider.

Det Preussiske Hof.

(Af vertraute Briefe über die innere Verhältnisse am Preussischen Hofe, 1807).

Friedrich Wilhelms sidste Leveaar vare ingen Regjering, men en Opløsning af alt hvad Friedrich den Anden i en Række af 46 Aar saa møisommelig havde frembragt. Under ham havde følgende Personer den største Magt ved Hoffet: General Bischofswerder, et svagt Hverdagsmenneske, Kæmner Rietz, omtrent af samme Caracteer, Grevinderne Dehnhof og Lichtenau, og Ingelheim, Kongens Elskede, Ministeren Wöllner, en almindelig Intriguant, Bischofswerder, hans Redskab, som Hermes, Hilmer og Wolterdorf stode under. Gjelden var contraheret til 22 Millioner Rigsdaler og Armeen allerede 1778 i Bund og Grund fordærvet. Friedrich den Andens Grundsætning, kun at vælge Adelige til sine Officierer, fordi han stod i den Tanke, at den Borgerlige manglede den tilbørlige Dannelse og Æresfølelse, og hans Iver ved Pressefriheden at befordre Videnskabernes Udbredelse, frembragte den Virkning, at Adelen, stolt af sine blot arvede Rettigheder, vanslægtede, og den tredie Stand derimod vandt i Cultur. Allerede denne store Konge saae med Bekymring og Harme den Uorden, der foregik ved Armeen, uden at indsee Aarsagen dertil, og sluttede Fred for ikke at overleve

sin Hæder. Adelens Vanslægtning tiltog i samme Grad som den lange Fred, den bestandig stigende Cultur og Pant-Credit-Systemet gjorde den rigere. Under Friedrich Wilhelms Regjering voxte denne Vanslægtning tilligemed Yppighed og Wellysthed, saavel ved Hoffet som i Residencen og Provindsen. Med det Civile var det næsten ikke bedre bevendt end det Militaire. Justitsen, som Friedrich forhen havde et vaaget Øie med, var nu overladt til sig selv, Embederne bleve ikke besatte mere saaledes som i hans Tid. Imidlertid stode dog endnu Mænd, der besjeledes af Friedrichs Aand, i Spidsen for Regjeringen, og blandt disse fortjener Ministeren Struensee, af borgerlig Herkomst, at nævnes. Da han som Professor ved Ridderacademiet i Liegnitz, vilde drage til Dannemark, hvor hans Broder spillede en saa vigtig Rolle, befalede Kongen Grev Hoym, at han for Alting ikke skulde lade ham reise, og blev vred, da han erfarede, at man ikke havde efterkommet hans Befaling. Da Struensee siden blev Minister, og fik at vide, at Hoym havde sagt om ham: "hvad Mennesket dog ikke kan blive til! af en Skolemester en Minister!" følte han sig fornærmet, og blev fra den Tid af Grevens erklærede Fiende. Struensee vedblev imidlertid at forvalte Accis- og Manufacturvæsenet efter samme System som under Friedrich den Store, holdt Statens Hovedcasse i god Stand og naar Friedrich Wilhelm behøvede Penge, kunde han henvende sig til ham. Dette vedligeholdt hans Anseelse og beskyttede ham mod Hofcabale, som ellers allerede for længe siden havde styrtet ham. Ved Armeen indførtes adskillige hensigtsmæssige Forandringer. Friedrich Wilhelms Død var skrækkelig; i sin krampagtige Smerte sønderrev han Læderet af den Lænestoel, hvori han sad. Under disse Omstændigheder betraadte Friedrich Wilhelm III. Tronen med Anlæg, som allerede den store Friedrich havde sporet, og med et udmærket fortræffeligt Hjerte. Hans første Opdragelse var overladt til hans Moder, og hendes Hovmester Benisch, en sær Mand, og siden til Grev Brühl. Han blev givt med en deilig elskværdig Gemalinde, skabt til at gjøre en Konge lykkelig, i hvis Caracteer man aldeles ikke kunde spore, at hun ønskede at tage Deel i sin Gemals Herredømme. Foruden Grev Brühl, en sin Hofmand, blev Major v. Köckeritz, et Mønster paa Orden og Embedsiver, elsket af alle, human, blid og kjerlig i sin Omgang, hans Adjutant. Allerede som Kronprinds afskyede Kongen dem, som omgave den afdøde Regent, og især Grevinde Lichtenau. Man overvældede ham nu med Forslag til mange Misbrugs Afskaffelse. I Cabinetsraad Menken, en retskaffen, men democratisksindet og derfor under den forrige Regjering tilsidesat Mand, fandt han den, der besad Indsigter nok til at bedømme disse Forslag. En anden Mand, Hr. v. Zastrow, som allerede i de sidste Tider af den forrige Regjering var ansat som expederende Generaladjutant, nærmede sig nu Kongen. Grevinde Lichtenau blev arresteret og Bischofswerder forvist; det sidste var begribeligt, men det første overilet; thi af hendes Papirer kunde man ikke bevise hende noget Landsforræderie. Menken og Grev Schulenburg bleve nu satte i Virksomhed. Der udkom mange Cabinetsbefalinger angaaende Trykkefrihedens og en fornuftig Censurs Gjenindførsel rc. Menken oprettede et Statsraad, som forhen ikke var til, og Ministeren Schulenburg organiserede en General-Control over Financerne. Ved de nye Cabinetters Organisation opstod et Departement under Kongelig Authoritet, som alle andre Collegier stode under. I det Civile og i Nærheden af Kongen havde Borgerstanden en Repræsentant i Statsraad Menken, en erklæret Democrat, og fra dette Øieblik af tabte Statsraadet, Generaldirectoriet og Adelen sin Authoritet. Menken var den eneste Minister for det Indre, uden Repræsentation, i Skikkelse af en jevn Borger, og Ministerne vare kun hans Redskaber; den expederende Generaladjutant var den eneste Krigsminister, og det expederende Raad Minister i udvortes Anliggender. Man paastod imidlertid, at om end intet kunde bebreides disse nye Indretninger, vare de dog ikke fri for de Feil og den ængstelige Langsomhed, der hænge ved alle collegialske Forhold. — Friedrich Wilhelm, sin Caracteer tro, vedblev at residere i det samme Palais, han beboede som Kronprinds, tilsidesatte al Pomp, Glands og Hofceremoniel, levede indgetogent og tarvelig i Kredsen af sin Familie og sine Venner, en Köckeritz o. s. v. og holdt stræng Orden baade i Cabinettet og sit Huus.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 67.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 2 Junii, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Konstacademiet.

Min Ungdomsven Tobias Frandsen, bad mig at følge med ham op paa Charlottenborg. Adskillige unge Konstneres Concoursarbeider vare stillede offentlig til Skue for Peer og Poul, for Apelles og hans Skomager, for Tobias Frandsen og Jørgen Hattemager. Jeg antog Tilbudet med Glæde, og ansaae det endog for en sand lykke, at jeg netop i saa gunstigt et Øieblik var kommen til Hovedstaden. Jeg saae her hvor meget Smagen kunde forædles, naar man for Alvor vilde ophjelpe, understøtte, befordre og belønne Konsten. Jeg følte her hvilke Konstnere vort Fædreneland vilde kunne opvise, dersom saa mange skjønne Anlæg ikke ulykkeligvis manglede Leilighed til end mere at udvikles, øves og fuldendes. Jeg beundrede her med Henrykkelse Thorvaldsens Arbeider, men harmedes over, at en Palme, plantet i og for Dannemark, skal blomstre og udbrede sin Skygge paa hiin Side Tiberens Bredder. Jeg beklagede, at Fædrenelandets Rige og Store have ladet Abildgaards Pensel hvile i saa mange Aar, og ikke opfordret den til at pryde deres i andre Henseender saa pragtfulde Borge med sine udødelige Arbeider. Jeg saae med Veemod unge talentfulde Mennesker opoffre sig en Konst, som i Dannemark i egentlig Forstand søger efter Brød, og sukkede ved den Tanke, at vi danne Konstnere, som trykkes af huuslige Bekymringer og blive et Offer for Næringssorger.

Med saadanne Følelser traadte jeg ind i den store Antiquesal. Omgivet af Roms og Grækenlands Mesterværker, tilbagetryllet i en Tidsalder, hvor en Phidias besjelede med sin Meissel det livløse Marmor og en Perikles belønnede Konsten med Kongelig Rundhed. En ny Verden udviklede sig her for mig af sit Chaos. Jeg beundrede hine udødelige Konstnere,

som vidste at lægge saa meget Liv og Aand og Varme i disse kolde Steenmasser. Hvad er vor ligegyldige, følesløse og aandelig trælbundne Tidsalder mod hine store og frie Sjele, som disse Billedstøtter endnu bære Præg af? De staae her som Mønstere for tilkommende Slægter, uopnaaelige i Skjønhed, Værdighed og Majestæt; som Idealer, der i en varslende Tone tilraabe hver Fremtids Konstner: "saavidt skal du komme og ikke videre!"

Disse Forestillinger adspredte de mørke Tanker, som vort Aarhundredes Smaahedsaand opvakte hos mig. Jeg fandt det ikke mere besynderligt, at vor Slægt betragter den sublimeste af alle Konster som et lavt Haandværk, og dens Dyrkere som unyttige Væsener, der kun kunne bruges til at male Chinesiske Lysthuse og Dørstykker til Franske Betræk. Jeg fandt det aldeles ikke mere underligt, at Konstsmagen og Konstfølelsen maatte synke ligesaa dybt hos os, som den steg i Grækenland og Rom i sin heldigste Periode.

Tobias Frandsen hovede aldeles ikke min Enthusiasme. Han kaldte den Sværmerie, ja endog Narrerie. "Hvad nytter, sagde han, alt dette Tøierie til? Det er jo til ingen Verdsens Gavn. I min salig Faders Hauge i Kjøge stode de døiligste Postamenter. Der var iblandt andre eet, der forestillede Adam og Eva med Slangen saa naturlig, at man ordenlig kunde faae Lyst til at kysse den skjelmske Eva og give den enfoldige Adam et Ørefigen. Men hvad mener du vel

jeg fik for dette herlige Stykke, da jeg satte det ind paa en Auction? 28 ß. — ikke min Sjel en Skilling mere! Og den Marchandiser, som kjøbte det, har det endnu staaende. Flokke af Drenge gabe paa det, men ingen vil kjøbe det. Jeg er vis paa, at der ikke blev givet to Mark for den Laocoon, som du gjør saa meget af, dersom den kom til Auction." — Jeg smilte over den gode Tobias Frandsens troskyldige Anmærkninger; jeg lod mig nøie med at svare ham, at det samme omtrent vilde være Tilfældet, om en kostbar Orientalsk Perle kom til Auction i Grønland. Imidlertid er den Tobias Frandsenske Tænkemaade neppe ualmindelig i Kjøbenhavn, end ikke blandt dem, som give sig Mine af at være oplyste og besidde Smag.

Men beklageligt er det, at man i vort Fædreneland, hvor der gjøres saa meget for Oplysningen, endnu ikke tilfulde synes at indsee, i hvor nøie en Forbindelse de skjønne Konster staae med den offentlige Opdragelse; hvor meget de bidrage til at oplyse og befæste Folkets Begreber om det Skjønne, Sande og Gode; hvor nødvendigt det er, at Konsten opmuntres og understøttes, naar vise Love skulle i alle Dele opfylde deres Bestemmelse og Menneskehedens Forædling skal fremmes.

Billedhugger- og Malerkonsten, ja selv Bygningskonsten kan blive en vigtig Drivefjeder til Higen efter Berømmelse og Udødelighed: to Egenskaber, der ere saa nødven-

dige til at opflamme Fædrenelandskjerlighed. Det er paa denne Maade, at det gamle Grækenland og Rom har foreviget sit Navn og sine store Mænd, medens saa mange andre Folkeslags Minde har fundet sin Grav i Tidens Malstrøm. Et skjønt Konstværk virker med magisk Kraft endog paa den Uindviede. De gamle Gothers Mangel paa Civilisation spores ingensteds tydeligere end i deres ubetydelige Konstlevninger. Ligesom et slet skrevet og uordentlig sammenlagt Brev opvækker ufordeelagtige Tanker om dets Forfatter, saaledes opvække en Nations slette Konstværker ogsaa ufordeelagtige Ideer om dens Aandscultur. Jeg kjender intet passeligere og uforgjængeligere Middel til at belønne Fortjenester, end en rigtig Anvendelse af de skjønne Konster. Ved Understøttelser, Gaver, Bifald og Opmuntringer kan man kun belønne Fortjenesten saa længe den Fortjente lever, men ved Konsten kan man endog udvide denne Belønning til mange Aarhundreder efter hans Død. Horats siger: der har levet tappre Mænd førend Agamemnon, men ubegrædte og ubekjendte sove de i en evig Nat, fordi den guddommelige Digter manglede dem. Alexanders Heltedaad vilde maaskee tildeels have været glemte, dersom en Qvintus Curtius ikke havde bevaret deres Minde, og Jupiter selv havde maaskee havt samme Skjebne som saa mange andre Guder, hvis ikke Phidias Meissel havde vedligeholdt hans Erindring.

Om de skjønne Konsters Virkning paa Sædernes Forædling kan der blandt tænkende Mennesker kun være een Stemme. Det var dem, som skjenkede Grækenland saa mange store Helte, og frembragte Handlinger, der opvakte Verdens Beundring. Men naar de skulde opfylde dette store Øiemed, bør man betragte Konsten og Konstnere fra en langt ædlere Synspunct end i vore Dage. Sande Konstnere bør agtes og værdiges som Folkets Lærere, Sædelighedens Haandhævere og Dydens Belønnere. Men saadanne Mænd bør fremkomme og uddannes i Landets eget Skjød. Kun den fædrenelandske Konstner bør lønne og forevige den fædrenelandske Dyd. Intet er modbydeligere end at see den Krands, der skal pryde Landsmænds Isse, flettes i andre Lande eller af Fremmedes Haand. Det er ikke hædrende for Nationen, at Frederik den Andens og Christian den Tredies Mouseleer i Roeskilde Domkirke ere forfærdigede af fremmede Konstnere i Italien. Kun hine mørkere Tidsalders Cultur kan det tilgives, at Danske Fortjenester bestandig maatte foreviges med en fremmed Meissel. Christian den Fjerde, Dannemarks meest danskfindede Konge, som, skjønt han levede henved to Aarhundreder tilbage i Tiden, allerede følte hvor godt det er, at kun Landsmænd forevige Landsmænds Fortjenester, lod den bekjendte Berg, paa egen Bekostning reise i Italien, og dannede ham ved sin Opmuntring til en i sin Tid agtværdig indenlandsk Konstner. At Christians store Hen-

sigter med denne Konstner ikke aldeles opnaaedes; at han ikke blev Stammefader til mange fædrenelandske Konstnere, det kan man let forklare sig, naar man betænker hvilken Aand der i den Henseende herskede i vort Fædreneland under Frederik den Tredie og Christian den Femte.

Napoleon har tilfulde indseet, hvor meget de skjønne Konster bidrage til at danne Helte i Krigen og store Mænd i Freden. Det gamle Rom og Athenen synes at leve op igjen i det ny Paris. De Franskes Vaaben havde neppe blot ved Øvelse eller Overlegenhed gjort saa store Underværker, dersom Konsternes Forædling og Opmuntring ikke havde opvakt store Følelser for Navnkundighed og Udødelighed; dersom Tanken at see sig foreviget i Skjaldens Sange og Billedhuggerens Statuer ikke havde opflammet dem til Heltedaad. Først naar Dannemark nærmer sig, var det end kun i det Smaa, dette store Forbillede, først naar vore offentlige Hauger og Pladse ere prydede med Marmorstøtter, forfærdigede af Landets egne Konstnere, til Hæder for Landets store og fortjente Mænd, vil vor Konstacademie svare til sit Navn, og Nationaldyder blive almindeligere end de nu ere.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

H. H. Prinds Christian Frederik ankom til Kiel d. 20de d. M. og vendte næste Dag tilbage til Pløen.

Af en Bekjendtgjørelse fra den virksomme Skoleholder Bruns ved den Tydsk-Danske Borgerskole i Kiel erfares, at han i en Række af 10 Aar har givet Underviisning i det Danske Sprog, og at han for et Aar siden ligeledes har begyndt at undervise i dette Sprog i sin Skole. Hans Disciple have viist megen Lyst til at lære det; men da han var blottet for alle Hjelpemidler, og ikkun eiede to Danske Bibler, henvendte han sig til H. K. H. Kronprindsen med en Ansøgning om Understøttelse, og er nu ved Høistsammes Naade bleven forsynet med alle de Bøger, der behøves til en hensigtsmæssig Underviisning, efterat Hr. Professor Guldberg i Forveien havde undersøgt Skolen, og havt Leilighed til at bevidne den af Læreren anvendte Flid. For endvidere at udbrede Kundskab om det Danske Sprog i Hertugdømmene, indbyder Hr. Bruns til Subskription paa Fortsættelsen af den forhen udkomne Slesvig-Holsteenske Aftentidende for Børn, som herefter skal udgives paa Dansk og Tydsk. Han tilbyder sig ligeledes efter enhvers Forlangende, at besørge Danske Bøgers Anskaffelse og Forsendelse. — Man kan haabe, at alle Skoleholdere i Hertugdømmene med Tiden ville være i Stand til at undervise i det Danske Sprog, siden det læres ved Seminarierne i Kiel og i Tøndern.

Under d. 29de Maji er igjennem det Kongelige Rentekammer udfærdiget en Placat af følgende Indhold: Da det i nærværende Tid er høist vigtigt, saavidt mueligt, at formindske Forbruget af det i Vore Riger og Lande almindelige Brødkorn, saa meget mere, som det forrige Aars Rughøst i det Hele ikkun har været ringe, saa byde og befale Vi herved: at fra denne Vor Placats Bekjendtgjørelse og indtil videre maae ingen i Vore Riger Danmark og Norge brænde Brændeviin af nogen anden, enten malet, eller umalet, Kornsort, end Hvede med den fornødne Tilsætning af Malt, under Straf af Varernes Confiscation, samt en Mulct af Ti Rigsdaler for hver Gang, nogen befindes herimod at handle. Lige Straf skal og den eller de Møllere være undergivne, som betrædes at grutte eller skraae nogen anden Kornsort til Brændeviinsbrænden, end Hvede og det til Tilsætning fornødne Malt. Af disse, saavel Confiscationer, som Mulcter, nyder Angiveren den halve Deel og Stedets Fattige den øvrige halve Deel.

To Forbrydere fra det Holsteenske ere dømte til, for Livstid at gaae i Skubkarren paa Cronborg Fæstning, og denne Dom er nyligen bleven stadfæstet af Hs. Majestæt Kongen. Den første, navnlig Henrich Mas fra Kiel, omtrent 50 Aar gammel, levede i bestandig Uenighed med sin Kone og behandlede hende meget slet. Da de en Aften havde drukket nogle Kopper Punsch sammen, under en paa ny opkommen Strid, kastede han hende med hendes Stoel baglænds omkuld, og da hun skreg under hans Mishandling, tager han et Lommetørklæde, putter hende det med Magt i Munden, saa dybt det kun kan gaae ind. Han slæber hende derpaa ned i Kjelderen, og da han der seer, at adskillige Folk, som formodentlig havde hørt Allarmen, have forsamlet sig uden for hans Bod, fatter han, i Følge hans Udsagn, den Beslutning, ogsaa at ombringe sig selv. Da han paa Loftet seer en Strikke, befæster han den ved en Bjelke, slaaer den omkring Halsen, springer derpaa ned af Trappen, og bliver saaledes hængende. Men da nogle af de Folk, der havde samlet sig uden for, fattede Mistanke, havde een iblandt dem Mod nok til at slaae et Vindue ind og ved Hjelp af de Andre at stige ind i samme. Her fandt han Inquisiten hængende, og da han afskar Strikken faldt den Hængte ned og blev af tililende Folk omsider bragt til sig selv igjen. Derpaa blev Konen opsøgt og snart funden, men endskjønt man strax tog hende Lommetørklædet ud af Munden, og en Læge anvendte alle Midler for at bringe hende til Live igjen, var og blev hun dog død. — Den anden Forbryder, Claus Henrich Harms fra Amtet Rathwisch, kun 26 Aar gammel, har i en Række af 9 Aar begaaet alle Slags store Tyverier, og ingen Straf har hidtil kunnet virke noget til hans Forbedring.

H. D. Hertugen af Augustenborg har i disse Dage tiltraadt en Reise til Als, og ventes tilbage hertil om to Maaneder.

Amtsphysicus Lintrup har nu i Christianiaavisen taget til Gjenmæle mod den Reisende, som i samme Tidende for nogen Tid siden har dømt saa ufordeelagtig om Vaccinationens Tilstand i en Deel af Norge. Man maa formode, siger han, at Forf. paa en Reise af 60 til 70 Mile har passeret enten igjennem Hedemarken eller Østerdalen, hvorigjennem den almindelige Landevei falder. I disse Fogderier er Vaccinationen i det mindste ikke forsømt. Man har vaccineret der i de foregaaende Aar, uagtet Antallet af de Vaccinerede var meget ringere end i det sidstafvigte, da Batallionschirurg Schacht og Hr. Lintrup havde vaccineret i Hedemarken allene 400, foruden et Antal af flere end 100, som bleve det ved Andre efter sidstnævntes Anvisning. I Østerdalen, hvor der paa en Strækning af henved tredive Mile ingen Læge findes, har Hr. Lintrup for 3 Aar siden ligeledes indført Vaccinationen, nemlig i de nordlige Præstegjeld; paa den Tid kunde den, al anvendt Umage og Opmuntring uagtet, ikke vedligeholdes der; men siden er den ved Præsternes kraftige Opmuntring, især i Anmodt bleven saa udbredt, at kun nylig fødte Børn hidtil endnu ikke ere vaccinerede.

En berygtet Falskner, navnlig Straling, som allerede to Gange har været arresteret for falske Bancosedlers Forfærdigelse, men hver Gang undsveg og tilsidst etablerede sig i Norge, er nu endelig bleven bragt som Arrestant til Stockholm, belagt med usædvanlig meget Jern. Han giver sine Dommere meget at bestille, thi han vil absolut hedde Broberg og være en Dansk, endskjønt 20 Vidner kjende ham.

Fire Nattergaler more nu med deres Slag de Spadserende i Frederiksberg Slotshauge. Nogle ildesindede Mennesker have allerede prøvet paa at fange een af disse Fugle, der, som bekjendt, saa let lade sig fange. Der er udsat en Belønning af 5 Rdlr. for Angivelsen.

Til Hovedstaden er ankommen: Lord Grinwei Gower fra Engelland, Inspecteur Behncke f. Lübek, Handelsbetjent Stahle og Thomson f. Malmøe, Grosserer Westzyntius med Frue f. Stockholm, Kjøbmand Lenberg med Frue f. Pinneberg (logere hos Møller); Secretair Boch og Krohne f. Helsingøer (logere hos Rau & Schmetzer).

Udenlandske Efterretninger.

Den ved Storarmeen værende Keiserlige Garde skal nu forøges med en Bataillon Keiserlige Matroser. Den bestaaer af 5 Compagnier, som kaldes Equipager. Disse Matroser føre de Skibe og Baade, hvorpaa Keiseren befinder sig. De ere ligesom Soldaterne bevæbnede med en Flint, Bajonnet og Sabel. De ankom d. 11 f. M. i Wesel,

og ere derfra marcherede d. 13 f. M. videre til Tydskland.

Den Persiske Gesandt har havt sin Afskedsaudience hos Keiser Napoleon i Elbingen. Han har overleveret Keiseren smukke Foræringer fra sin Herre, og derimod modtaget Keiserens Portrait, besat med kostbare Ædelstene. Han reiser nu hjem til sit Fædreneland. Det er blevet afgjort, at i Fremtiden et talrigt Gesandtskab fra Persien skal opholde sig i Paris, og et Fransk i Teheran. General Gardanne, Gouverneur over de Keiserlige Pager, er udnævnt til Ambassadeur; han medtager 300 Franske Officierer og 300 Artillerister. Hans Fader har længe været Fransk General-Consul i Persien.

I Magdeburg er oprettet et Fransk Observationscorps, under General Brunes Anførsel, som skal bestaae af 80,000 M., hvoraf den ene Halvdeel er Franskmænd og den anden Hollændere og Rhinconfoedererte. Hollænderne bestaae af 20,000 M. De Franske Divisioner Molitor og Boudet udgjøre en Deel af dette Observationscorps.

Det hedder, at det Wienske Cabinets Forslag til en almindelig Fredscongres for de krigførende Magter er bleven antaget, og selv Storbritannien har erklæret sig tilbøielig dertil. Prag skal være bestemt til Congressen, som skal være berammet til d. 1 Julii, efter Andre endog til 1 Junii. Imidlertid marchere Franske Tropper dog uafbrudt i forskjellige Directioner til Elben.

Den Østerrigske Feldtmarchallieutenant v. St. Vincent er i Begyndelsen af forrige Maaned kommen tilbage til Wien.

I Portsmouth, Ramsgate og Margate arbeides med Iver paa den store Expedition som med det første skal afgaae. Det hedder, at Lord Catchard skal føre Hovedcommandoen.

Endnu bestandig marchere Franske Tropper fra det indre Frankrige til Storarmeen. Man regner, at der i fire Uger er passeret 25,000 M. Infanterie og 3000 Heste igjennem det Gøttingske.

Det Spanske Troppecorps, som marcherer til Tydskland, beløber sig tilligemed de Spanske Tropper, som hidtil have staaet i Toscana, til 27,000 Mand. Det skal, som det hedder, besætte det Hannoverske, som skal tjene Spanien til Erstatning for de Lande, som Engellænderne have besat i Sydamerica.

Det Tydske Rige, Hessen, Mecklenburg 2c.

ere udeladte af den Keis. Franske Statscalender for dette Aar.

Hr. Senft (v. Pilsach), der blev sendt af Kongen af Preussen som Minister til den Ottomanske Port, er ankommen til Constantinopel under et fremmed Navn, og har givet sig ud for Coureer. Han har derpaa givet sig tilkjende og forlangt at antages som accrediteret Minister, men det blev ham afslaaet.

En Røverbande paa omtrent 500 Mand, Rhinpfalzer kaldet, er trængt frem til det Bernburgske. Den skal have stor Lighed med den, som engang rasede ved Rhinstrømmen. Røverne have deelt sig i 13 forskjellige Slags. Farligere end Røverne selv er den store Mængde Speidere og Angivere, som under det Paaskud, at ville kjøbe og sælge, snige sig ind i Husene og udforske Leilighederne. Deres Sprog er sammensat deels af reent Hebraisk, deels af selvskabte Ord.

Ikke allene Matroser, men ogsaa andre Tropper forlade Leirene ved Bologne, Ambleteuse 2c. og begive sig til Weser og Elben.

Den berømte geistlige Taler Hr. Abbe fra Bologne har frabedet sig Bispedømmet Acqui, som Keiseren havde benaadet ham med.

I Dalmatien ere nu alle Dødsstraffe blevne indskrænkede til Halshuggelse; Stokkeprygl ere aldeles afskaffede.

I Neapel er Ost- og Vestindiske Colonievarer i meget ringe Priis formedelst den stærke Tilførsel.

Det hedder, at Rusland vil slutte en Separatfred, dersom Engelland ikke inden Maji Maaneds Udgang gjør den lovede Landgang og tillige sender Subsidier. Vi skrive nu d. 2 Junii!

Man nævner allerede Ministerne til den forestaaende Fredscongres, nemlig paa Fransk Side: Ministerne Talleyrand og Laforest; paa Russisk: Grev Stakelberg; paa Preussisk: Grev Zastrow; paa Østerrigsk: Grev Stadion.

Østerriges bevæbnede Neutralitet skal aarligen koste 60 Millioner mere end Armeens sædvanlige Underhold. Recruteringen vil nu snart være tilende. I Wien og Forstæderne, som tælle 300,000 Indbyggere, ere kun 700 Mand blevne tagne. I Nødsfald kunde de levere 10 til 12,000 Mand.

En Sølvarbeider i Augsburg har forfærdiget en særdeles smagfuld Dejeune for Vicedronningen af Italien.

Egnen omkring Ulm forskjønnes alt mere og mere; de demolerede Fæstningsværker ere blevne solgte stykkeviis; istedet for Bolværkerne anlægges nu Hauger og offentlige Spadseregange.

Da Krigen i Polen næsten har udtømt alt Forraad af Levnedsmidler, saa vil den Engelske Regjering sende en stor Mængde Irlandske Skinker og andre Artikler til sine Allierede i Østersøen.

Dronningen af Sverrig ankom med Kronprindsen og begge Prindsesserne d. 25de f. M. til Stockholm i største Velbefindende og blev modtaget af Folket med Fryderaab.

I Dag solgtes paa Børsen her i Staden 15 almindelige Meuble-Assurance-Actier for 112 til 114 Rdlr. Stykket, med 3 PC. Omkostninger.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

Den 5te d. M. høitideligholdes med Kongelig Tilladelse i Vexiö Gymnasium den store Linnés Mindefest, da det paa den Dag netop er 100 Aar siden at han blev født. Der holdes en passende Tale og den Afdødes Büste opsættes ved denne Leilighed.

Adskillige Indvaanere i Elfsborgs Læn og Dalsland have af Taknemmelighed for Landshøvdingen og Friherren J. F. Lillienhorn ladet denne fortjente Mands Brystbillede forfærdige af Prof. J. Forstland i saakaldt Biscuete. Det blev den 4de f. M. høitideligen opsat i Landscancelliebygningen i Wennersborg i en talrig Forsamlings Overværelse.

Det Engelske Bliks Fortrin for det Tydske er almindelig bekjendt. Men dette Fortrin bestaaer ikke blot deri, at det Engelske, fordi det er valset, bliver jevnere og glattere end det almindelig smedede, men ogsaa deri, at dets Fortinning er bedre. I sidste Henseende har en af de fornemste Arbeidere i en Blikhytte i Erzgebirge endog vidst at give sit Blik Fortrin for det Engelske. Den rene blanke Fortinning, som han ved sin Methode veed at give det, fremkommer ved en hensigtsmæssigere Luttringsmaade, uden at der behøves mere Talg, Brændematerialier eller Arbeide; desuden spares derved over 10 PC. af det Tin, som ellers var fornødent dertil. Denne Methode er allerede drevet en Tidlang i Grünthal ved Marienberg i det Store, og har følgelig udholdt Prøven.

Mynt-Vardeien ved den Kongel. Mynt i Stockholm har efter Vedkommendes Begjering anstillet en Sammenligning imellem Brænbarheden af de nylig i Steenkulsgruben Gustav IV. Adolph i Skaane optagne Steenkul og de Engelske Kul, og har nu offentlig meddeelt Resultatet af disse Forsøg.

Det Kongel. Værmelandske Huusholdningsselskab har udsat en Præmie af 50 Ducater og et Accesit af 20 Ducater for Besvarelsen af det Spørgsmaal: hvilke Midler ere de kraftigste og bequemmeste til Jernets Forbedring i Værmeland. Afhandlingen maa indsendes inden d. 1 Oct. 1810.

De to sidste Bind af de la Harpes Brevverling med Storførsten af Rusland (den nuværende Keiser), have forladt Pressen.

Pestalozzi vil med det første forlade Yverdun, hvor hans Læreanstalt er i fuld Flor, for med Regjeringens Understøttelse at anlægge en ny af større Omfang i Canton Argau.

Det Preussiske Hof.
(Fortsat.)

Det var Friedrich Wilhelms urokkelige Forsæt at ville regjere efter Love, og overholde dem ubrødelig. Han og hans Cabinet vare de humaneste, der nogensinde havde existeret; man vilde udrette Alting med det Gode og valgte de lempeligste Midler; men Nationen var allerede sjunken for meget. Berlin var Middelpunctet for al Fordærvelse i Riget, og den Kongelige Familles gode Exempel virkede kun lidet paa det Hele. Kongen elskede ikke Krigen. Følgerne af den saa uhensigtsmæssig begyndte Rhinkrig, det udtømte Skatkammer, Østerriges Uheld havde maaskee bidraget meget dertil. Ved Hoffet var et stort Partie, som holdt med Frankrige og endnu bestandig besjeledes af Folkeregjeringens Grundsætninger. I Almindelighed betragtede man Østerrige, ikke Frankrige som Preussens Fiende, og man ansaae det for fordeelagtigt, at Østerrige blev svækket. Kongen valgte Neutralitetssystemet, overbeviist om, at ingen vilde vove at krænke det, da Preussen var stærkt nok til at afværge hvert Angreb. — Man har af det Foregaaende seet hvilke Mænd, der havde den største Indhydelse under Friedrich Wilhelms

vi ville nu vise hvilke der besad den under Friedrich Wilhelm III. — Da Menken forlod sin Post opkom en Opposition i det Militaire. General Rüchel, en Mand, som var ganske indtaget af det Preussiske Militairs høie Værd, vilde ophæve de mange Privilegeredes Fritagelse for Soldaterstanden. Menken satte sig derimod og vandt ved sin Beskedenhed Seier. Efter Menkens egen Anbefaling blev Beym ansat i hans Sted. — Chefen for det udenlandske Departement, Grev Haugewitz, bedømmes forskjelligen. De fleste, som kjende ham, paastaae, at han besidder megen Forstand og Turnure, og staaer ganske paa sin Post. I sine yngre Aar agerede han Sværmer og hældede til Pietismus; under den forrige Regjering hørte han til Rosenkrandsordenen, men siden synes han aldeles at have forladt dette Sværmerie, thi han nød Livet. — Cabinetsraaden Lombard, som i dette Departement havde den største Indflydelse paa Kongen, var en Søn af en Friseur i den Franske Colonie i Berlin. Friedrich den Anden forlangte en ung Gymnasiast, som forstod Fransk, for Cabinetscancelliet. Valget faldt paa Lombard. Saaledes kom han i Veiret under den forrige Regjering, men især ved Grevinde Lichtenau. — Ministeren Voß understøttedes af to Mænd: Klavig og Borstende, som hverken manglede Forstand, Eftertanke eller Energie; Hardenberg, som bestyrede de Frankiske Provindser, Vestphalen og Nedersachsen, var blandt alle Ministerne i Berlin den humaneste, mod sine Officianter den høfligste, dernæst en Mand af overordentlige Talenter og fuld af Ild. Han blev spurgt til Raads i politiske Sager og var engelsksindet. — Ministeren Schröter bestyrede baade Sydpreussen og Provindserne paa hiin Side Oder. Han var tilforn ansat i Militairetaten og ved Krigscollegiet, hvor han gjorde mangen en nyttig Indretning. Han hører til Rosenkrandsordenen og har et Anstrøg af Sværmerie; hans Udvortes er uslebent og afskrækkende; men den, som kjender ham nøie, lærer at agte ham. Han anvender Alt for at cultivere Domainerne i sit Departement, der for største Delen ikke bestaaer af andet. Hoym lastes, bagvaskes og misundes af mange, men roses, tilbedes og elskes af Andre. Skal man bedømme Træet efter Frugterne, saa have hans Lovtalere Ret; thi Schlesien er den meest blomstrende Provinds i de Preussiske Stater. Friedrich havde under sin Regjering valgt Hoym til sit Organ; ingen vidste bedre end denne Minister at udføre Kongens store Planer med denne Provinds. Ved den sidste Revüe i Schlesien 1785 lod Kongen ham kalde og sagde: lev vel! han seer mig ikke mere. Hoym modsagde ham, men Kongen svarede: bryd han sig om ingen Ting; jeg vil sige ham, hvorledes det vil gaae: ved Hoffet vil der blive et lystigt Liv ꝛc. — Schulenberg var en sand Eleve af Friedrich den Store. Forstand og Skarpsindighed staae malede i hans Ansigt; han er yderst blid og human, og i Forretninger fatter han hastig en Beslutning, træffer snart den sande Synspunct og de bedste Midler til Diemedets Opnaaelse. Da han ikke som Hoym forstod at resignere under den forrige Regjering, tabte han sin Indflydelse; men mere behøvedes der ikke til at accreditere ham hos den nye Regjering. Han besad alt hvad der udkrævedes til at være Præmierminister: Hoved, Repræsentation, Maneer, Energie, Indsigter, Formue, Stand. Da han var General, kunde han ogsaa give Militairvæsenet et Fremstød; det samme var Tilfældet i Politiken. Da han saae sin Indflydelse daglig synke, og Cabinettets derimod at stige, saa lod det som han havde i Sinde at trække sig efterhaanden tilbage. Man bebreidede ham, at han favoriserede den rige Banquier Liebmann Meyer ved at lade ham vinde uhyre Summer ved Postvæsenet og Lotteriet. Endskjønt det er vist, at denne Mand samlede Rigdomme, saa ligger det dog i Tingens Natur. Staten havde overladt ham store Entrepriser, hvortil der udfordres ligesaa store Capitaler. Den sikkrer sig derved Etatssummerne; lad iøvrigt Entrepreneurerne længe nok vinde; den vilde blive bedraget, dersom den lod denne Financegreen administrere. Ved Hannovers Besættelse af de Franske kom Haugewitz bort, men Hardenberg forblev paa sin Post. — Da Macks Armee blev slaaet i Aaret 1805 var Hoffet deelt i to Partier. I Spidsen for Armeen stod Hertugen af Brunsvig, Möllendorf, Hohenlohe, Kalkreuth, Rüchel, Blücher, Zastrow, Prinds Louis Ferdinand, og for Adjutanterne saavelsom Generalstaben: Köckeritz, Kleist, Massenbach, Pfuhl.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 68.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 6 Junii, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Rosenborg Hauge. Kronprindsesse-gaden.

Rosenborg Hauge er et sandt Billede paa vor Hovedstad i Almindelighed. Jeg, som første Gang saae den igjen i sin ny Skikkelse efter sexten Aars Forløb, kunde neppe kjende den igjen. Udvortes og indvortes har den forandret sit Udseende. En ny smagfuld Indgangsport, paa den ene Side et Brandredskabshuus, paa den anden en Række af Boder overraske ved første Oiekast den, som kun kjender Stedet fra ældre Tider. Endog Engelske Anlæg har man anbragt i denne gamle fra Arilds Tider af ægte Danske Hauge. Hvor tilforn en lang Brædevæg skilte Bygningerne i Adelgaden fra Haugen, staaer en lang Række af de skjønneste Bygninger. Saaledes har Tiden her omskabt Alting. Paa det Sted, hvor Tømmersvendene havde deres Herberg og stiftede en Revolution, der endtes med Kroens formelige Beleiring og Oprørernes Capitulation, staaer nu en prægtig Gaard for Folk af Stand og Levemaade. Det syntes at være besluttet i Skjebnens Bog, at et Huus, hvori en saadan Tømmerrevolution blev tømret og bragt til Modenhed, skulde for evig udslettes fra Husenes Tal. — Ikke kan man negte, at jo Hovedstaden paa den ene Side har vundet hvad Haugen i og for sig har tabt, saavel i Størrelse som i skyggefulde Alleer; ligesom man heller ikke kan negte, at kun saare faa Spadserende, især om Søgnedage, betjene sig af andre Gange end den stive, støvede Cavaliergang: denne Mode-, Glimre- og Nysgjerrighedssygens Tumleplads, hvor de fleste kun komme for at see og lade sig see. Men alligevel burde man dog skaanet Haugen lidt mere end skeet er. For Kjøbenhavns Indbyggere er den et Agrement, som engang forstyrret eller ødelagt, aldrig vil kunne gives dem igjen i

den Stand de mistede det. Den er den eneste Plads i Hovedstaden, hvori man kan aande ret frit, og hvor man kan nyde en Forsmag paa Landlivets Behageligheder. I syv Aar kan man bygge det prægtigste Slot; det har Erfaringen lært os; men der udkræves et Aarhundrede til at frembringe saa tykstammede, høie og løvfulde Castanietræer, som de, der maatte falde for Øxen, da man bygte her en ny Gade, Boutiquer, hvoraf kun to tre beboes, og et Bevaringshuus for Brandredskaber, som man maaskee kunde fundet Plads nok til paa andre Steder. Desuden bør en stor Stad aldrig være for meget bebygt. Der bør altid være store Pladse, der deels er sande Ventiler, deels i Nødens Dage kunne tjene til et Tilflugtssted. Man har i den sidste store Ildebrand seet, at Rosenborghauge fortjente den fra Skuespilhuset bandlyste Indskrivt: "ei blot til Lyst." Mange hundrede Mennesker flygtede herind med deres Familie og Bohave. I saadan en almindelig Nød indseer man først, hvor vigtige og nyttige de Steder ere, om hvilke man i bedre Tider siger, at de ere til Unytte. Kjøbenhavn synes overalt nu at have saa stort et Antal Bygninger og Indbyggere, som det i Forhold til Rigets og de øvrige Kjøbstæders Størrelse burde have. Den synes at opsluge de sidste som Pharaos fede Køer de magere. Hvortil nytte alle disse Pragtbygninger, som kun vænne Menneskene til Ødselhed, og som tidlig eller sildig for en stor Deel

maa tabe meget af deres Værdie? Virkningen maa altid blive skadelig. Mange, som ville leve efter deres Tidsalders herskende Fordomme, tilsætte ofte en Sjettedeel af deres aarlige Indkomster paa Huusleie; Andre kjøbe Steder til overdrevne høie Priser, beregnede efter den overdrevne Leie, og formindske derved i Tiden deres Formue. Uden at være Prophet kan man paastaae, at Tingene umueligen kunne blive saaledes. Europa's Stater befinde sig i en convulsivisk Tilstand. Deres tilsyneladende Kraft er nu neppe mere andet end en krampagtig Anstrængelse. Der maa og vil snart komme Fred, var det end kun for at puste og samle ny Kræfter. Naar Freden kommer, vil naturligviis det Hele faae et andet Sving. Man vil blive nødt til at indskrænke sine Udgivter og sin Luxus; man vil finde, at Kjøbenhavn har Rum nok for sine tarvelige og nøisomme Indbyggere, og at man ret vel kan lade vore gamle Castanietræer blomstre i Fred. Det ligger tillige i Tingens Natur, at der dagligen maa blive mere og mere Rum for formuende Indbyggere i Kjøbenhavn. De gamle indknebne Bygninger nedrives efterhaanden, og større, beqvemmere og hensigtsmæssigere opbygges i deres Sted. Men da næsten alt dette Byggerie kun skeer i egennyttige Hensigter, saa indrettes naturligviis alle Værelserne kun efter Middelstandens og de høiere Stænders Tarv og Beqvemmelighed. Om nogle faa Aar

ville altsaa de fattigere og lavere Classer komme i største Forlegenhed for Værelser. Man forstyrrer overalt deres Reder, og forvandler deres Hytter til Paladser, uden at betænke, at de første ere langt vigtigere end de sidste. Jeg tør paastaae, at ikke een blandt ti af de ny Bygninger, jeg hidtil har seet, ere bygte for de lavere Stænder. Hvor ubetydelig denne Erindring end maatte synes, er den sikkert af langt større Vigtighed end mange maaskee troe. — Dette var omtrent Resultatet af min Samtale med Tobias Frandsen, som gjorde mig Selskab hele Veien.

Livjægercorpset.

Da vi kom til Nyamagertorv mødte vi Livjægercorpset, som med klingende Spil vendte tilbage fra sine Vaabenøvelser. Det er ret en Glæde, sagde jeg, at see et saa anseeligt Antal unge, raske Mænd, frivilligen opoffre sig til Fædrenelandets Tjeneste og i Fredens Dage holde sig beredt til Krig. Denne Planteskole af frivillige unge Krigere viser tilfulde, hvor meget Dannemark kunde bygge paa sine egne Sønner, dersom Fædrenelandet, hvilket Gud forbyde! skulde trænge til deres Arm og Forsvar.

Min Ven, Tobias Frandsen, var denne Gang aldeles ikke af samme Mening som jeg. Han meente, at Hans Smeds Sentence i Høstgildet: "vær i Fred til Krig parat", ikke var saa ganske rigtig i vore Dage; han vendte Sætningen om, og sagde: vær i Krig til Fred parat er langt klogere. Hvo, sagde han, var vel i Fred mere til Krig parat end Preussen? Vilde det ikke ordentlig have Navn for at være en militair Stat? Exercerede og manoeuvrerede man ikke der uafladeligen midt i den tryggeste Fred? Men hvorledes gik det da det kom til Stykket? Hvad udrettede hine martialske Mænd, der deels vare opdragne i Friedrich den Stores Krigsskole, hine patriotiske Skribenter, der opflammede den militaire Aand hos Folket, og ved de kraftigste Taler mindede dem om den Preussiske Hærs fordums Uovervindelighed, hine raske Frivillige med saa skjønne Uniformer?

Jeg. Men skal man da i Fredens Dage lægge Hænderne i Skjødet, og ikke øve sig i at bruge Vaaben førend i det Dieblik, man er nødt til at gribe dertil?

Han. Det er ikke min Mening. Den Kloge tænker altid paa Fremtiden. Siden Ludvig den Fjortende engang har gjort det til en Nødvendighed, at have staaende Tropper, saa maae de ogsaa øves. Det vilde være urimeligt, at holde og lønne en Armee, uden at øve den i Vaaben. Men for dem, som ikke høre til den egentlige Krigsstand, er det ikke nødvendigt, især i et Land, hvor den hele Nation ikke bestaaer af lutter Krigere, som f. Ex. den Franske. Og selv hos den er man aldrig længer om at danne den unge Soldat end nogle faa Uger. Anførere maae bestandig øves, og af dem bør der bestandig være en Planteskole; men naar disse ere gode, dannes den simple Soldat meget snart.

Det har Frankriges Exempel i en Række af Aar tydelig nok lært os. Ikke blot med sine egne, men ogsaa med fremmede Tropper, der i faa Uger dannes til Krigere, forstaaer det at seire. Naar Landets Grændser trues, griber hver af dets Sønner med Glæde til Vaaben, og kjæmper med Løvemod for sin Konge, sin Arne og sit Fædreneland. Det var i ældre, fordomsfulde Tider at man troede, at smukke Uniformer og stive Parademarcher bidroge meget til at overvinde Fienden. Men nyere Tiders Erfaring har draget Sløret bort fra dette Blændeværk. Kun i Krigen kan man øves i at føre Krig, og sand Tapperhed kan kun den gode Sag, Anførerens prøvede Talenter og Øieblikkets Trang indgive den simple Soldat. Mange Erfaringer have lært Verden, at der sjelden udrettes noget Stort ved saakaldte Frivillige. Hvad vandt Østerrige ved det frivillige Corps, som endog Keiserinden selv broderede en Fane for, eller Preussen ved det, som paa egen Bekostning anskaffede sig saa glimrende en Uniform? Det første blev heel og holden tagen til Fange tillige med sin Fane; det sidste kom, saavidt jeg veed, aldrig til at fegte. Aarsagen lod sig maaskee let forklare.

Jeg vil ikke anføre her mere af vor Ven Frandsens paradoxe eller i det mindste paradoxladende Raisonnement. Det er nok til at begribe hans Tanker. Jeg siger med Paulus: prøver Alt og vælger det Bedste! (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fredagen d. 22 Maji, Kl. imellem 5 og 6 om Morgenen, afbrændte Gaarden Fieremstad i Bradsberg Sogn, tilhørende Bonden Poul Olsen. Ilden opkom saa voldsomt, at næsten intet af Bohavet blev reddet. Et Barn paa fire Aar opbrændte, et andet Barn, og Pigen Mali Halvorsdatter, som, efter at have reddet to Børn, vilde redde det tredie, bleve dødelig forbrændte. En Olding paa 87 Aar forbrændte sit hele Ansigt og skar sine Hænder ved at sønderslaae Vinduerne. Den brandlidte Poul Olsen er en ny Begynder, og en stræbsom Mand. Men man bør haabe, at han ligesaalidet vil mangle sine Landsmænds gavmilde Understøttelse, som Pigen Mali Halvorsdatter en passende Belønning for sin menneskekjerlige Handling.

Den 30 Maji mod Aften blev Kammerherre Baron Buchwald i Odensee, da han sad i sin Stue, truffen af en Pistolkugle, som kom ind igjennem en Vinduesrude; en anden Kugle kom snart efter og strøifede ned ad Vinduesskjærmen. Man hørte derved intet Skud, men kun et Smæk, som ved Luftpræsningen af en Vindbøsse. Skuddet kunde havt ulykkelige Følger, om det havde rammet i en anden Direction.

Man paagreb nylig tre Deserteurer, som alle havde været med i Træfningen ved Lübeck, og allerede vare rømte deres Vei engang tilforn.

Dette Aar tegner til at blive særdeles frugtbart paa alle Sorter Frugt. Næsten allevegne i Sjælland ere Træerne bedækkede med Frugtblomster og Frugtknopper.

Hr. Ladeby, som ikke gaaer mere paa Vandet, har nu henvendt sin Opmærksomhed paa Fastlandet. Han boer i Gothersgaden No. 16, hvor han bager Brød af halv Hvede og halv fiint Kartoffelmeel. Han sælger ogsaa Kartoffelvand, der til Vask og Pletters Aftagelse er ligesaa godt som Lud.

I den Hempelske Avis forsikkres, at man ved Udsalget af Bøger i Provindserne daglig har Leilighed til at erfare, at Bønderne, som oftest, endnu blot have Smag for de gammeldags uforstaaelige Skrivter, og derimod lade haant om de bedste Almuebøger. Naar de f. Ex. skulle kjøbe en Lu-

theri Cathechismus, saa spørge de fleste om den med Paven i, og mangler den hellige Faders Contrefei, saa casseres den uden videre. Den Evangeliske Psalmebog kjøbe de blot Præsten til Behag, men ville paa ingen Maade begribe, at derved er sigtet til deres eget Gavn. De nyere Abc Bøger kalde de: den Abc med den taabelige Læsning eller den Tydske.

Af en Efterretning fra Politiemester Wulfsberg sees, at Christophersen Melbye fra Wang Sogn paa Hedemarken i April Maaned, paa sin Hjemreise fra Røraas har mistet sin Tegnebog med 625 Rdlr. Tegnebogen laae i et saakaldet Færdingsskrin, som var bleven opbrukket.

Prof. Danzel, som nyligen har viist os i Ridehuset, hvorledes han kan styre Luftmachiner, giver nu Undervisning i Fransk og Tydsk.

Hr. Just beretter i Viborg Samler, at Hr. Huth, hvis Kone nyligen har følet saa gode Virkninger ved Dirringen af den Rieffelsenske Dirremachine, nyligen er indtruffen i Viborg, og at han, efter Huths egen Meddelelse kan forsikkre, at denne blot har leiet Machinen af Hr. Rieffelsen for 60 Rdlr., for at lade sin syge Kone fremdeles benytte sig deraf. Den kan overlades til Salg for 80 Rdlr. Hr. Huth benegter aldeles, at have taget nogen Betaling af dem, der brugte den. Machinen er isvrigt af den gavnligste Virkning i mange Sygdomme, der komme af Stillesidden eller Mangel paa Bevægelse. Ved Omdreining bevæges en Jernstang af en Pompestangs Tykkelse mod Stagerne af et Drivhjul og frembringer sit dirrrrrr! saa kraftig, at hele Personen kjører saalænge der dreies, thi fra Jernstangen og en paa samme anbragt Knap ledes Seilgarnstraade til det dirrede Menneske og bindes om dets Liv, Arme ꝛc. hvor som helst det vil rystes, og mange kunne bruge den paa engang og have samme Følelse. En Traad ledes til hver og de staae rundt om den. Man bliver varm af denne Rysten og Blodet kommer i Bevægelse, uden at man behøver at gaae af Stedet.

Man mener nu, at Hr. Rieffelsens Træoprykningsmachine med det første vil blive anvendt i Skovene ved Hirschholm.

Hertuginden af Brunsvig med sine to Sønner samt Suite er d. 15de f. M. reist fra Helsingborg til Helsingøer, for derfra at fortsætte Reisen til Tydskland.

Regimenterne i Kjøbenhavn øve sig i denne Tid daglig i Citadellet i at skyde efter et Maal, som bestaaer af en malet Træsoldat med en hvid Sigteplet paa Brystet. Hvert Compagnie har faaet sin Træsoldat.

Hr. Provst Ussing anfører i sine Bemærkninger over Biskop Bøisens Plan, at han ved et Avertissement i de Berlingske Tidender har tilbudet at overlade 50 Exemplarer af sit Værk om Kirkeforfatningen for 6 Rdlr. Exemplaret til Aaret 1806 Udgang, men at kun 3 Candidater og 2 Præster have betjent sig af Tilbudet. Provsten føier til: "det er Skade, at endeel af vore Candidater have saa meget at anvende paa Yppighed og Fjaserie, og saa lidet paa Bøger." — Tilbudsterminen er forlænget til næste St. Hansdag.

Landgreven af Hessen, som i nogle Dage har været i Kiel, er den 1ste dennes reist tilbage til Slesvig.

Ved Rescript af 29de f. M. til begge Oberconsistorier paa Gottorp og i Glückstadt er fastsat, at Ægteskabsskilsmisser mellem Hans Majestæts Undersaatter, som ere skete i fremmede Lande, skulle, hvad enten de Skilte have været bosatte i de Lande, hvor Skilsmissen er gaaet for sig eller ei, betragtes som ugyldige og kraftesløse.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbmændene Wilhelm og Eduard Beerbohm fra Memel, Wöhrmann f. Riga og Malm f. Gothenborg (logere hos Rau & Schmetzer); Kjøbmændene Schrøder, Ingweson og Commissionsraad Widow fra Hamborg, Agent Bottling f. Petersborg, Baron Hünerbein f. Laxa, Kjøbmand Peyler f. Engelland og Lorch f. Memel (logere hos Løbel); Jagtjunker v. Krogh f. Nyborg, Grev v. Hammilton f. Basebeck, Hovmester Saxe f. Engelland, Fuldmægtig Palb f. Christiania, Kjøbmand Höckert f. Malmøe og Damm f. Helsingborg (logere hos Møller); Capitain Gyns f. Samsøe. — Afreist: Assessor Weigel, Svensk Kammerherre v. Thun og Grosserer Nathanson til Sverrig, Lord Gower og Kjøbmand Schneider t. Petersborg, Engelsk Gesandt Grev v. Pembroker, Cabinetscoureer Rose og Sperrow, Capitain Dumber, Lieuten. Robinson, Douglas, Montagne og Acourt t. Memel; Dr. Søren-

sen med Frue til Tønsberg; Sognepræsten J. Rein til Ejdanger's Præstegjeld i Agershuus Stift.

Kongsbergs Indvaanere høste de herligste Frugter af deres Amtmand, Grev Wedel Jarlsbergs utrættelige Iver for at beskjæftige Stadens fattige Almue og de forhen ved Sølvværket sysselsatte Børn. For at istandbringe en passende Fabrikarbeidsanstalt har H. M. Kongen gjort et Forskud af 36,000 Rdlr. Allerede nu bespises imellem 4 til 500 fattige Arbeidere, 600 Børn ere opklædte og 8 Væverstole i fuld Arbeide med alskens uldne og linnede Tøiers Forfærdigelse. Disse Indretninger bestyres saa vel og hensigtsmæssige, at der nu ikke træffes en eneste Betler paa dette Sted, skjønt der nylig vrimlede deraf. — En anden høist gavnlig Ting for Almuens Sysselsættelse er den, at visse af Sølvværkets Gruber med Kgl. Tilladelse drives af de virksomme og kyndige Privatinteressentere Esmark og Berggraf. Derved beskjæftiges omtrent 400 Mennesker. Arbeiderne lønnes ikke i Dagarbeide, men faae 4 Rdlr. for hver Mark Sølv. Efter det allerede Udvundne at dømme, lader det til, at omtrent 8000 Mark ville være vundne i det Aar, som endes med sidste Junii næstkommende. — I de senere Aar af Bergværkets forrige Drivt skal Udvindingen have været noget mindre. Efterat Ertsen i de Kongel. Smeltehytter er renset, faae Interessenterne 12 til 13 Rdlr. for Marken. — En betydelig Mængde Jernmalm føres til Kongsberg fra Laurvig, der har Mangel paa Kul, og renses der. Førselen skeer paa Elven indtil en Miil nær Kongsberg.

Afdøde Oberst Boye Junges Gaard paa Frederiksberg er i disse Dage solgt til Hr. Capitain Knudsen.

I Dag løb Orlogsbriggen Allart, paa forrige Bodenhoffs Plads, og Orlogsfregatten Nymphen, paa gammel Holm, af Stabelen.

En halv Miil paa denne Side Schlesvig i Schlesviger Skoven have nogle Bønder i en Høi ved Navn Trompeterhøien, som ligger et halvt Bøsseskud fra Landeveien til Flensborg, i det de vilde borttage en Steen for at kløve den, fundet at samme var Indgangen til en i Jorden værende Grotte. Denne er en aflang Fiirkant, omtrent 9 Alen lang, 3 Alen bred og 3 Alen høi. Borgemesteren i Schlesvig Hr. Etatsraad Bruyn har ladet gjøre en Trappe ned i Hulen, for at man destobedre kan besee den.

Ved den ulykkelige Ildsvaade, som den 24de f. M. opkom i Moss, bleve ialt 34 Bygninger lagde i Aske. Ilden udbrød i Hr. Kjøbmand H. Gerners Tobaksfabrik. Man maa især beklage, at Hr. Gerner, som nylig har gjort Reiser i Engelland, for at forskaffe sig Kundskaber i Faget, og ny, hensigtsmæssigere og i vort Fædreneland hidtil ubekjendte Machiner, nu med eet har seet her Frugten af sin Flid blive et Offer for Luen. Han havde allerede med Held fabrikeret endeel Tobak ved Hjelp af sine Machiner, men ogsaa disse ere opbrændte. Den almindelige Brandassurance Casse for Varer og Effecter taber ikke mere ved denne Brand end omtrent 3 til 4000 Rdlr.

I Søndags Nat Kl. 12 opkom Ild i Frederiksborg By, i et lidet Huus paa Torvet, tilhørende en Garver. Ilden fløi fra Torvet lige hen til Hr Lieutn. Fris's Huus, som afbrændte. Ialt bleve 6 Bygninger lagde i Aske. Tre Mennesker bleve opbrændte. De Brandlidte have imidlertid dog reddet meget af deres Bohave. Ilden havde ogsaa taget fat i Vagthuset, men der blev den snart dæmpet. Ved denne Leilighed gjorde man atter den sørgelige Erfaring, at Straatage i saadanne ulykkelige Tilfælde betydelig forøge Ulykken.

Efter det af Prof. Hansen udarbeidede og af H. M. Kongen bifaldte Project til et Tvangs-, Arbeids- og Forbedringshuus for den nordre og vestre Deel i Sjælland, som skal opføres i Sorøe, vil til denne Bygnings Opførelse medgaae ialt 31,498 Rdlr. 12 ß., i hvilket Overslaget dog intet er beregnet for Transporten af Materialierne eller for Muursand og Kampesteen til Bygningen :c. Endnu i indeværende Aar skulde, efter Bestemmelsen, Fundamentet til Hovedbygningen lægges og om muligt Porthuset opføres, saa at det Hele i Aaret 1808 kunde fuldføres. Overdirectionen over hele Bygningens Opførelse er overdraget til Prof. Hansen.

Berthe Marie Kaae, afg. Bagermester P. H. Smidtkjærs Efterleverske af Trondhjem, har under d. 27 April oprettet et under d. 2den d. M. confirmeret Testamente, i hvilket følgende Capitaler ere bestemte til offentlig Brug: til Baklandets Skole 000 Rdlr., hvis Renter anvendes til Løn for en Læremoder, som undervise Pigebørnene i

Haandarbeide; til Domsogns Friskole 300 Rdlr., hvis Renter anvendes paa samme Maade. Renterne af 300 Rdlr. skjænkes til den i Trondhjem oprettede Søndagsskole.

Udenlandske Efterretninger.

Danzig har capituleret d. 24 Maji. Garnisonen, som bestod af 15,000 Preusser og 5000 Russer, er Krigsfanger. Det første Capitulationstilbud skede d. 21de og Capitulationen blev derpaa indgaaet den 25de.

Danzigs Beliggenhed er ikke allene meget fordeelagtig for Handelen, men tillige særdeles behagelig for Øiet. Staden er kun maadelig stor. Dens Forstæder fraregnede er den noget over en halv Miil i Omfang; naar man vil gaae den rundt udfordres en god Time. Den er hverken regelmæssigt eller smukt bygt; Gaderne løbe skjævt ind i hinanden og ere tildeels meget smalle. I en vigtig Deel deraf findes Magazinerne eller det store Korn- og Varemagazin. Det bestaaer af adskillige Hundrede massivt bygte Huse, hvoraf nogle ere 7 til 8 Etager høie, og ligger paa en Øe i Mottlau. Blot ved en Bro er den forbunden med Forstaden. For om mueligt at forebygge en Ildsvaade, tillades det ingen at boe her. Om Natten bevogtes Stedet af Vægtere og store Hunde. Danzig er ikke allene en betydelig Handelsstad, i hvis Commerce der aarligen roullerer en Capital af 5 til 6 Millioner, men tillige en stærk Fæstning.

(Fortsættes.)

Magnaterne have, som det hedder, tilkjendegivet de Ungerske Stænder, at de see sig nødsagede til, at bede den Østerrigske Keiser, som deres Konge, om en ny Constitution, der kunde være mere overeensstemmende med Tiden og Forholdene, og som Borger- og Bondestanden allerede for længe siden har ønsket.

Den Østerrigske Coureervexling imellem det Franske og Russiske Hovedqvarteer vedvarer endnu. Den 14 Maji afgik en Coureer til det Engelske Ministerium, der, efter Forlydende, skal høitidelig indbyde det at række Haand til en almindelig Fred. Det vil komme meget an paa Svaret.

Frihavnen Triest befinder sig i en ubehagelig Forfatning. Engellænderne ansee alle Levantiske Havne for bloquerede og have derfor anholdt to til Smyrna seilende Skibe, og sendt dem til Maltha.

De Svenske have taget to Lübecker Skibe.

En Engelsk Fregat har bragt 4 Millioner Franker i Sølv til Messina.

Videnskabelige- og Konstefterretninger.

I Spanien er udkommen en Kongelig Forordning, efter hvilken hver Forfatter af et nyt Lyst- eller Sørgespil skal saalænge han lever nyde 8 PC. af Indtægten ved Stykkets Opførsel i hele Kongeriget. Men af Dramaer nyder han kun 5 PC. Endog Oversættere betales i 10 Aar 3 PC. af Alt hvad Stykket indbringer, paa alle Hovedstadens og Provindsernes Theatre. Enhver Theatercasserer maa aflægge Forfatteren Regnskab for hans Indtægt. — I Dannemark nyder Skuespildigteren langtfra ikke saa megen Opmuntring. Han har kun et eneste Theater, han kan henvende sig til. Naar Stykket har passeret Directionens, Skuespillerpersonalets og Publicums Dom — det vil sige: naar han har vundet en Terne i den dramatiske Litteraturs Tallotterie — faaer han en eneste Aftens Indtægt, som i det allerhøieste kan beløbe sig til 500 Rdlr. Intet Under, at kun saare faa skjøtte om at spille i dette Lotterie.

Astronomen Bode i Berlin har ladet bekjendtgjøre, at hans Astronomiske Aarbog udkommer i Aar ligesom tilforn.

Den Cottaiske Boghandling i Tübingen har udsat 300 Ducater som Præmie for det bedste Lystspil, 200 Ducater for det bedste Sørgespil, og 50 Ducater for det bedste rimede Digt over Egoismen.

I den Berlinske Avis anføres, at Antiqvitetscabinettet i Kjøbenhavn har faaet et Kaardegehæng, som er blevet fundet paa et Skib (!) navnlig Fredensborg.

Det Preussiske Hof.

(Fortsat.)

Hertugen af Brunsvig var overbeviist om, at Frankriges og Preussens Statsinteresse var eens, men han frygtede kun Napoleons Personlighed, og troede, at han higede efter den Tydske Keiserkrone; han stemte derfor for Krig. Møllendorff har altid spillet en Hofmands Rolle og baaret Kappen paa begge Skuldre, men Alderen har gjort ham sløv; han elskede Rolighed, saae i Østerriges Fald Preussens Ophøielse, kunde ikke finde sig i det ny System, og raadte altsaa til Fred. Hohenloh, stolt af sin Rigsførsteværdig-

hed, ønskede at være Feldtherre, og Commandoen over Armeen maatte tilfalde ham; han raadte til Krig. Det samme var Tilfældet med Kalkreuth, som desuden var russiskfindet. Rüchel og Blücher, der endnu førend de bleve Oldinger ønskede at høste Laurbær i denne daadrige Periode, raadte til Krig. Zastrow, som Kongen anseer for en anden Nestor, raadte til Fred, da han formodentlig i modsat Fald befrygtede en Insurrection i Sydpreussen, og sine Godsers Ødelæggelse. Prinds Louis, udrustet af Naturen med et sundt, stærkt, smukt Legeme, de heftigste Lidenskaber, en lys, gjennemtrængende Forstand, ikke fremmed i nogen Videnskab eller Konst, beqvem til at lære Alting, ansaae sin Virkekreds som appanageret Prinds eller Fredsgeneral, for liden, og udmærkede sig allerede i Rhinkrigen. Han vidste ikke hvad han skulde gjøre af sin Kraft, og overlod sig derfor til sine Lidenskaber og physisk Nydelse. Der var aldeles ingen Sympathie imellem ham og Kongen; han stemte for Krig. v. Köckeritz, som havde daglig Omgang med Kongen, var aldrig for Krig, og mindst mod Frankrige, da han beundrede Napoleon. Kleist, som først nylig var bleven Adjutant, rettede sig efter det mægtigste Partie. Massenbach, enthusiastisk indtaget for Frankrige og Napoleon, skrev et Bind Breve til ovenanførte Personer, for at formaae dem til at tage Fransk Partie. Pfhul, en Mand af Hoved og Indsigter, tilbageholden og ærgjærrig, yttrede ikke sine Meninger, men ønskede, at man i ethvert Tilfælde maatte bruge Eftertryk og Energie. Den største Deel af Armeens Stabsofficierer vare for Fred, de Subalterne derimod for Krig, thi de troede, at den Preussiske Armee aldrig kunde slaaes, og lovede sig Forfremmelse ꝛc. Blandt Borgerne vare de gamle Officianter, især af Militairstanden, indtagne imod Frankrige, de yngre ønskede derimod at forene Preussens Statsinteresse med den Franske. Kjøbmændene fulgte deres Interesse og Geistligheden hadede Napoleon, fordi han var dem for catholskfindet. De Berlinske Lærde deelte sig i to Partier; de gamle taug og de nyere vare for det meste imod Frankrige. Under disse Omstændigheder kom Keiser Alexander til Berlin, og den bekjendte Potsdamer Convention blev sluttet. Slaget ved Austerlitz tabtes; og Dronningen, som

aldrig tog Deel i Regjeringsanliggenderne, aabenbarede Kongen sine Bekymringer; Lombard og Beym bad ham at begynde en Underhandling; den forviste Haugewitz blev tilbagekaldt fra sine Godser og sendt til Napoleon. Otte Dage efter Slaget modtog Keiseren ham i Marie Theresies Slot, og da Ministeren talde om Preussens Neutralitet, tog han en Gjenpart af Potsdamer Conventionen op af sin Portefeuille, og spurgte: "kjender De "dette Document, hvorved Preussen tilfulde har "lagt sit Sindelav mod Frankrige for Dagen? "Om Neutralitet kan Talen altsaa ikke være mere." Den bekjendte Convention blev derpaa sluttet. Hannover blev indtil videre taget i Besiddelse; Anspach, Cleve og Neufchatel afstaaede, og Armeen sat paa Fredsfod; det Engelske Partie skar Tænder, Tropperne bandte, Digterne skreve Skandskrivter, og hvert Partie indsaae, hvortil Preussens Svaghed vilde lede. Saavel Frankrige som Rusland tabte sin Agtelse for det Preussiske Cabinet; den første Magt vilde ikke lade sin Gesandt conferere med Hardenberg, og den sidste ikke med Haugewitz. Man oplevede i Berlin sande Scandaler. Da Trainhestene, hvis Foder Inspecteurerne og Traineofficiererne havde forvandsket, kom tilbage til Berlin og solgtes til de Høistbydende. Sex Gadedrenge kjøbte en Hest for 6 Groskener (24 ß.), satte sig alle 6 paa Bæstet, og rede ganske gravitetisk omkring i Dyrehaugen. — I Ministeren Struensees Sted kom nu Baron Stein, en Udlænding (fra Nassau), for at afbetale den under Friedrich Wilhelm II. gjorte Gjeld af 22 Millioner ꝛc. aabnede han igjennem Søhandelen et Laan, hvorved Pengemangelen blev saa stor, at alle Preussiske Banquierer i Junii 1805 ophørte at discontere Kjøbmændenes Vexler; men for at bøde paa denne Mangel udstædte Ministeren de saakaldte Tresorbeviser. — Ved Dronningens Tilbagekomst fra Pyrmont blev Krigen besluttet, uagtet Preussen allerede i Aaret 1805, skjønt under ganske andre Omstændigheder, havde havt samme Grunde dertil. Hovedbevæggrundene til Krigen var: 1) Napoleons Yttring, at ville give Engelland Hannover tilbage, naar Freden derved kunde opnaaes; 2) de Franske Troppers Forblivelse i Tydskland; 3) Fæstningen Wesels Forening med Frankrige.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fjerde Aargang. No. 69
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 9 Junii, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Gymnastiske Øvelser.

Jeg veed ikke selv, hvorledes det er med den Aabenraa; allerede Holberg gav sin Poet Logis der, og nu, et halvt Aarhundrede efter hans Død, er denne Gade bleven berømt, om just ikke ved Poetiken, saa dog ved Gymnastiken. Visse Gader i Kjøbenhavn have havt den besynderlige Lykke, ordentlig at gjøre Epoke. Saaledes kan Pilestrædet nu, i Henseende til Lærdom, kappes om Rangen med Kannike- og Studistræde, thi i Pilestrædet henter Fama sin tusindmundede Trompet paa to Steder, Parnasset sine Domme, Polyhymnia Texten til sine Trylletoner og Musernes spæde og fuldvoxne Poder de Bøger, der skulle forskaffe dem Livets Ophold i Fremtiden. Her finder man to Nyhedscomptoirer og et Recensentcomptoir, to Boglader og et Nodetrykkerie. Et større Quodlibet af Lærdom og Konst, Critik og Politik findes neppe i Kjøbenhavn. Men Aabenraa har lige fra den Salig Poet, som boede der i Holbergs Tid, indtil de seneste Tider, ikke været mere berømt end nu, da det gymnastiske Institut har udkaaret den til sit Opholdssted. Hver Gang jeg nu seer nogen gaae paa Hovedet, springe Buk, sætte over en Grøft, klyve op ad et Toug, saa tænker jeg paa Aabenraa, som den Gade, hvorfra denne store Green af Nutidens Opdragelsesvidenskab udbreder sine tusinde Qviste, Skud og Vandgrene i enhver Vraa af hele Riget. Da jeg var reist til Hovedstaden for at see dens Mærkværdigheder, kunde jeg umuelig forbigaae denne dens mærkværdigste Mærkværdighed. I Selskab med min Ven Frandsen besøgte jeg det Aabenraaske Gymnasium. Underviisningen gives her for det meste i en stor Have, hvor de fornødne Redskaber findes. Himmelhøie Master til at klavre op paa, Gynger, Stylter, elastiske Bjel-

ker til at løbe paa, Klavremachiner rc. rc., findes her i enhver Krog. Ved hvert af disse farlige og halsbrækkende Redskaber foer en kold Gysen over mit hele Legeme, og jeg tænkte bestandig paa den Ulykkelige, som engang tidlig eller sildig vil tildrage sig et Legemsbræk eller endog opoffre Livet derved.

"Blandt alle Planeter," begyndte nu Hr. Tobias Frandsen: "gives der dog neppe nogen, hvor der hersker større Modsigelse end paa vor Klode. Hvad der er taabeligt i den ene Tidsalder, er klogt i den anden; hvad man straffer i det ene Decennium, belønner man i det andet; hvad man opbygger paa den ene Side, nedbryder man paa den anden. Yderlighed er bestandig det Maal, vi hige efter. Endnu for neppe tyve Aar siden mishandlede man Børn, saavel i lærde som ulærde Skoler, naar de vovede at klavre over en Bænk, og ansaae Vildskab for en Last; nu underviser man dem endog i at klavre op paa Taget og danse paa Linien. Vi ville opdrage vore Børn som Naturmennesker, uden at betænke, at man i Staterne gjør Alt for at forvende og forstyrre Naturen. Vi udtænke Machiner, hvorved tusinde Mennesker berøves Arbeide eller i det mindste vænnes til Ladhed; vi opfinde Surrogater, som give den Fattige, og ulykkelige Fanger Tæring istedet for Næring; vi anglisere eller rettere tyrannisere vore Heste, for at berøve dem deres naturlige Prydelse; vi skabe os tusinde skadelige Fornødenheder, som svække vort Helbred,

og medføre en tidlig Død, kort, vi gjøre Alt for at forstyrre Naturens Orden, og dog rose vi os af at give vore Børn en naturlig Opdragelse. Intet Under at denne Natur bliver til en reen Unatur. Det kan vel ikke negtes, at Mennesket er skabt og udrustet med Evner til det, som Gymnastiken skal danne ham. Men man skaffe os den Stand tilbage, hvorfra man har fordrevet os, og denne Dannelse vil komme af sig selv. Den Vilde vil uden at have lært Gymnastiken, kunne springe, klavre og svømme om Kap med den største Mester i Gymnastiken. Den, som har lært Fuglen at flyve, Storken at bygge Rede og Hjorten at løbe, har ogsaa lært ham det, vi kalde Gymnastik og gjøre saa stort Væsen af. I Africa gives der ingen gymnastiske Instituter, og saa vidt jeg veed heller ingen Gutsmuth eller Vieth, som har bragt den i et ordentligt System. Vor unaturlige Tilstand og Bestemmelse i Selskabet strider alt for meget mod Naturmennesketś fri Levemaade. De Fødder, som i sex eller flere Timer ere lænkebundne til aandsfortærende Arbeider, ere ikke skikkede til at klavre op i et Træ, og taabeligt er det, at udsætte sig for den Fare, der er forbunden med en saadan Øvelse, for at opnaae en Færdighed, som i de Forhold, vi leve i, snart tabes og sjelden gavner. Naturmennesket har bestandig Leilighed til at udvikle sin physiske Kraft, fordi han lader den intellectuelle slumre; vi NODES til at udvikle den intellectuelle og at lade den physi-

ske slumre, fordi vi ere indspærrede Fugle, der maae leve af den Føde, man rækker os ind i Buret, fordi vore Vinger ere stækkede, og vi ikke mere kunne flyve ud i den fri Natur, for at søge der vor Føde, som alle andre fri Skabninger. At lære os i denne forvendte Tilstand ved Konst hvad Naturmennesket lærer af sig selv, fordi det er nødt dertil, forekommer mig at være det samme, som at lære den indspærrede Marklærke at synge i Buret eller den lænkede Bjørn at danse efter en Sækkepibe."

Efter at vor Ven Tobias Frandsen saaledes havde haranqueret, og expectoreret sig mod Gymnastiken, sagde jeg: men hvad hindrer det, at Ungdommen tidligen styrker sine Muskler og lærer at bevæbne sig mod muelige Farer?

"Der har vi det — raabte han ganske hidsig — der har vi det: styrke — forbedre — forædle, det er det, vi altid raabe paa. Vi ere aldrig fornøiede med Tingene saaledes som vor Herre har skabt dem. Vi ville bestandig flikke, reparere og forbedre hans Værker. O, taabelige Skabninger! I svække, fordærve og ødelægge Alting, og dog raabe I bestandig paa at styrke og forbedre. "Alting er godt," siger Rousseau, og han var paa min Sjel ingen Bogfinke: "naar det kommer fra Skaberens Haand, Alting udarter i Menneskets Hænder." Det er gyldne Ord, som burde staae skrevne over ethvert Institut og Gymnasium. Vi, som qvæle og dræbe hvert naturligt Anlæg hos Mennesket lige fra Vuggen indtil Graven, vi,

som tillade, at endog Fosteret i Modersliv føler Virkningen af vore Qvinders Flaneurrenhed, vi ville styrke Naturen? Den fordrer intet andet af os, end at vi ikke skal svække og forstyrre den; men vi opfylde langtfra ikke denne simple Fordring. Da min ældste Søn Tønnes blev født, saae jeg strax at det var en rask Dreng. "Hør Moer," sagde jeg til min Kone: "naar jeg planter et Æbletræ, saa overlader jeg dets Opdragelse til Naturen. Duer det noget, saa trives det nok, duer det intet, saa lad det gaae ud. Er vor Tønnes ikke ligesaa godt Naturens Værk som Æbletræet? Jeg skal gjøre Alt for at bevare ham for Udartelse; ligesom jeg binder og beskjærer Træet, paa det det ikke skal voxe krumt og skjævt, skal jeg ogsaa saa meget som muligt vaage over, at han ikke skyder vildt op, eller at Ormen ikke skal fortære hans spæde Blomsterknopper. Men lader os aldrig tænke paa at forbedre hans Natur, thi den, der vil forbedre Naturen, forværrer den i Grunden." Drengen voxte til; jeg lod ham løbe omkring i Marken og Haugen og Skoven, og tumle sig der efter Behag. Han kunde hente Fuglereder ned fra de høieste Træer og sætte over de bredeste Grøvter. Da han nu kom i Institutet, gjorde den gymnastiske Lærer store Øine. "Hr. Tobias Frandsen" sagde han: "Deres Søn maa sikkert have havt Privatundervisning i Gymnastiken?" "Ja," svarede jeg smilende: "af min graa Kat Mons har han lært at klavre, af min Jagthund Feirfax at sætte over Grøvter og af

mine Ænder at svømme. Anden Undervisning har han, min Sjel, ikke havt."

Taskenspiller-Placaten.

Da jeg kom ind til en Restaurateur, for at tage nogen Forfriskning, fandt jeg følgende røde Placat liggende paa Bordet.

"Placat. Med høie Øvrigheds Tilladelse agter Hr. Philadelphus Ptolomæus, Lærer i Magien hos Førsten af Qvedlingburg, Prof. extraordinarius ved Universitetet i Peking, Medlem af tredive forskjellige berømte lærde Selskaber, som Rummet ikke tillader her at anføre, 2c. 2c., agter at forevise i forestaaende Kildetid paa Bakken i Jægersborgdyrehauge en Samling af magiske Konster, som intet Dansk Øie hidtil har seet og intet Dansk Øre hidtil har hørt. Han er nylig arriveret hertil med Agerposten, endskjønt han meget godt kunde have sparet disse Penge, dersom han havde villet reise i sin aerostatiske Postvogn igjennem Luften, men da han er den Danske Nation særdeles bevaagen, har han ikke villet gjøre dens Postvæsen noget Afbræk. Da han forstaaer den store Konst at gjøre Guld af Dansk Kobber, saa vil man let indsee, at hans Hensigter ikke ere egennyttige, og at Alt hvad han gjør, skeer af Enthusiasme for hans sublime Konst. Han haaber derfor ogsaa, ikke at blive sat i een Classe med de sædvanlige Taskenspillere, og har allerede ansøgt om at befries fra at svare de paabudne 10 PC til de Fattige, som en Ting, der er

vanærende for hans Konst. Hans Forestillinger tage deres Begyndelse d. 18 Junii og fortsættes da saalænge til han har samlet 4000 Rdlr., som han, for at formindske den circulerende Papirsmynt, lover at føre med sig til Tydskland. Første Plads koster 3 Mk., anden Plads 24 ß. og tredie Plads 8 ß. Standspersoner, hvoraf der i Dannemark skal være en stor Mængde, betale efter Behag. Hans Konster bestaae næsten ikke af andet end vidunderlige Vidunderligheder, ja reent ud at sige platte Umuligheder, som han har havt den Lykke og Naade at forevise for en stor Deel Potentater og Expotentater i alle fire, ja endog fem Verdensdele, og sidstafvigte Vinter i Otaheite, hvor han af Hendes Majestæt Dronningens egen Haand modtog en Daase med Snogepander, som i Otaheite ere af lige saa stor Værdie som Hollandske Ducater, med de smigrende Ord: owa ota owa, Ptolomæus! det er paa Dansk: Hr. Prof. Ptolomæus: jeg beundrer Deres Visdom; hvilken store Ære snart rygtedes i Sydhavet og bevægede denne Verdensdeels øvrige Regenter og Regentinder til at følge den stormægtige Dronnings Exempel, og gjøre mig og min Amanuensis, den lærde Doctor Spurtz v. Spurzenfelsen, lignende Foræringer.

(Fortsættes.)

Anmærkning til Reisen til Hovedstaden.

Side 837. Alting hvad her er sagt om Hirsholms Slots Forfald, gjelder især om den udvortes Deel af Bygningen. Vel er der bestemt en vis Sum aarligen til Reparationens Bestridelse, men denne Sum maa nok være for ubetydelig til at der kan gjøres noget tilbørlig derfor. Imidlertid er den ødelagte Træ-Bro i Haugen, som tilforn intet Menneske kunde komme over, nu istandsat igjen. I Haugen arbeider vel nogle faa Folk, men den er for stor til at disse Faa skulle kunne holde den vedlige. — I Audience-Cabinettet findes endnu endeel Sølv; Vindues- og Dørposterne saavelsom Paneelværket ere belagde med Sølvplader; men en stor Deel af de forrige Kostbarheder, som Sølv-Speilrammer, store Speile, broderede Tapeter ere blevne afleverede til Christiansborg Slot ved H. K. H. Kronprindsens Formæling; blot af de ubrugelige broderede og galvnerede Sager udbrændte man for 1500 Rdlr. Sølv. — Det Cabinet, hvor Christian d. 6te døde, og Caroline Mathildes Værelser ere endnu i god Stand. — Det Norske Huus i Haugen, bygt 1734, existerer ikke mere. Ogsaa Grotten, hvori Sophia Magdelenas Mops laae begravet ved Siden af en anden Hund, er aldeles ødelagt. Dog er begge disse Hundes Ligstene med en alenlang Tydsk Gravskrivt, endnu til, skjønt i en jammerlig, sønderslaaet Tilstand. — Slottet beboes af adskillige Familier, og blandt disse af Bataillemaleren, Hr. Prof. Rude.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fra Viborg meldes som en Mærkværdighed: at Gjøgen, der kom i Pintsedagene, og da lod sig høre, aldrig siden har lukket Munden op eller ventelig ikke finder nogen Føde der af de Insecter, denne saalænge ventede Foraarsven pleier at delicatere sig med, thi Kulden kan han da ei klage over.

Overbergamtet i Kongsberg har ladet bekjendtgjøre til Underretning for de af Sølvværkets forrige Arbeidere, som med 5 Aars Løn ere pensionerede, at de, som enten ere eller herefter blive tagne i Arbeide ved de Kongelige Værksteder, der holdes for Kongelig Regning, eller Arbeider, der drives der paa Stedet, foruden deres maanedlige Løn bevilges det halve af deres ved Afskedigelsen havde reglementerede Løn, men som dog ei maa overstige 3½ Rigsdaler maanedlig, og at saavel disse i Arbeide værende femaarige Pensionister, naar de ikke længer maatte behøves i Arbeide for Kongelig Regning, som de øvrige med 5 Aars Pension afskedigede Arbeidere, der bevisligen anskaffede sig Arbeide hos Private, ligeledes tillægges det halve af den dem ved Afskedigelses-Forretningen beregnede Løn og Magazin-Godtgjørelse paa Levetid, naar de godtgjøre, at have vedblevet Arbeidet i Kongelig eller privat Tjeneste saalænge som deres Kræfter tillade det.

Som Tillæg til Christiania-Avisen følger en Plan til en Opdragelses-Anstalts Oprettelse i Moss. Entrepreneuren underskriver sig Morgenstjerne.

I begge Hertugdømmene Slesvig og Holsteen forsynes nu ogsaa alle Landprofessionister og andre i Næringsveie siddende Folk med Concessioner, naar de hidtil have manglet samme, hvorfor de maae erlægge aarlige Recognitioner til Kongens Casse. Men Plouges Forfærdigelse regnes ikke til de Haandteringer, hvortil Concessioners Erhvervelse og Recognitioners Erlæggelse udfordres.

Vor Gesandt ved det Hollandske Hof, Greve Danneskjold Løvendal, der, i Følge erholdt Tilladelse, i nogle Maaneder havde været fraværende fra sin Post og opholdt sig her i Staden, er nu igjen reist tilbage til Haag.

Til Hovestaden er ankommen: Engelsk Adelsmand Wedpole fra Pillau og White f. Wien, Kjøbmændene Rosenberg f. Liebau, Hyeronimus og Johan Sillem f. Hamborg, Suel f. Petersborg, Amouring f. Wyborg og Ulman f. Stettin (logere hos Rau & Schmetzer); Toldforvalter v. Bergen, Candidat Cederstrøm og Kjøbm. Broder f. Helsingborg, Ludendorff

f. Stettin, og Delaveau f. Petersborg (logere hos Løbel); Postmester Mørck f. Frederiksborg, Madame Feldtstedt med Familie f. Flensborg, Kjøbmand Retter og Gottschalcksen f. Kønigsberg (logere hos Møller); Capitain og Commandant v. Kyhns f. Kyeholm paa Samsøe, og Kjøbmand Schenck f. Hamborg (logere hos Sorterup); Skolelærer Gad f. Norge (logerer hos Madame Mauritzen); Jægermester v. Krogen f. Holsteen. — Afreist: Inspecteur Hammer til Helsingøer, Stillert t. Petersborg, og Zeyse t. Hamborg.

I juridisk Arkiv No. 11 findes Hr. Assessor Ørsteds yderligere Tilsvar paa Hr. Etatsraad Schlegels Antikritik mod Recensionen over den anden Udgave af hans Naturret. Dette Svar udgjør 40 Sider.

Kjøbesummen for afd. Boye Junges Gaard i Frederiksberg By er 13,000 Rdlr.

De ved Lübeck liggende Danske Skibe have faaet Ordre at afseile ufortøvet. To Lübecker Deputerede reise til Kjøbenhavn, for derfra at begive sig til Kongen af Sverrig.

Det medic. chirurgiske Selskab i Paris har valgt Prof. Wollstein i Altona til eet af sine 60 udenlandske Medlemmer, som det, i Følge sine Love, er forbundet til at vælge.

For nogle Dage siden ankom til Kjøbenhavn det Islandske Postskib, som forlod Island d. 22 April. Dets medbragte Breve fra dette Land melde, at man i Vinter har havt der i Landet en Kulde, som de ældste Folk ikke erindre sig at have oplevet tilforn. Fjordene, som i Almindelighed aldrig pleie at fryse, vare tillagte lige indtil Begyndelsen af Aprilmaaned, og Fiskeriet var derfor paa den Tid endnu ikke begyndt. Den sædvanlige Kulde pleier ikke at overstige 18 Grader; denne Gang oversteg den endog 20 Grader.

Afd. Raadmand Langes Gaard No. 193 i Borgergaden er solgt til Garver G. Lund for 18,000 Rdlr., og Urtekræmmer Graves Gaard No. 15 Lit. A. ved Gammelstrand til Slagter N. Hemmingsen for 22,000 Rdlr.

Ved Ildebranden i Moss bleve, foruden Hr. Gerners Tobaksfabrik, fra om Morgenen Kl. 2½ til om Formiddagen Kl. 11, 34 Vaaningshuse med deres Udhuse, Starmøllen og 2 andre Møllehuse,

samt 2 Saugmøller, et Nov for Luerne. 55 Familier og 22 enkelte, meest aldrende og skrøbelige Mennesker, ialt over 200, bleve huusvilde og for største Deel forarmede. En sammentraadt Committé der paa Stedet modtager Understøttelse til de Brandlidte.

Man har nu opdaget, at det var et uforsigtigt Steenkast af en Dreng, men intet Pistolskud, som i Provindsialaviser nylig gav Stof til en Tildragelse i Kammerherre Baron Buchwalds Stue i Odensee. — Den Fortælling, om et Brøl af 5–6 Oxer eller af en Løve, som et Selskab nylig vil have hørt paa Buddingsveien, grunder sig formodentlig paa en lignende Feiltagelse.

Udenlandske Efterretninger.

Tilberedelser til Expeditionen fortsættes uafbrudt i Engelland, og man har endnu fragtet 80 Transportskibe, som maae belave sig paa snart at modtage Tropper. — Paa den Hollandske Kyst vil man allerede have bemærket denne Expedition, og en Mængde Tropper ere allerede brudte op, for at afværge en muelig Landgang.

I Svenske Blade findes en meget vidtløftig Rapport, dat. Stralsund d. 20 April, fra Gener. Armfeldt, angaaende de Træfninger, som 16 April forefaldt imellem de Svenske og Franske Tropper. Generalen angiver Fiendens Styrke for 19,000 M. og 15 Canoner. Den anfaldt en eneste Svensk Colonne, bestaaende af 2 svage Escadroner, 4 Bataillons med 4 Canoner; denne lille Magt gjorde de Franske et lidet Terrain paa 4 Mile i fjorten Timer stridigt. Generalen klager over de ulidelige Smerter, hans Contusioner foraarsagede ham og som 8 Timers Bivouaquering i ublidt Veirlig end mere forøgede.

I Danzig have de Franske fundet uhyre Magaziner, især af Korn. — Gener. Rapp, hidtil Gouverneur i Thorn, er udnævnt til Stadens Commandant.

Østerriges Handel paa Tyrkiet lider meget ved Krigsurolighederne. I Triest, hvor der i f. A. næsten dagligen indløb Tyrkiske Skibe, er fra d. 11 til 20 Maji intet eneste, ja selv intet neutralt Skib indløbet. — Men derimod forbedrer sig Rigets Valuta, fordi der mangler Penge (Bancosedler), hvilket er en Virkning af Standsningen i Varehandelen, hvori der i f. M. gjordes mange

Speculationer. Standsningen af Transporten til Levante bidrager meget dertil. Disconto er 10 til 12 PC.

I Nürnberg saae man d. 27 f. M. noget, som man ikke havde seet siden 1547, nemlig Spanske Tropper. Disse holde deres Morgen- og Aftenandagt, ligesom Gustav Adolphs Tropper i 30 Aars Krigen. Hver Morgen og Aften formere Compagnierne en Kreds, og en Feldtpræst eller Underofficier læser med Mandskabet Pater noster, Ave Maria &c.

Engellænderne skulle være blevne fordrevne saavel fra Alexandria som fra Montevideo.

Paa Øen Maltha har et Regiment Sclavonier, der laae som Garnison i Hovedstaden Valetta, bemægtiget sig Castellet og Fyret paa Staden. De haabede forgjeves at Maltheserne vilde forene sig med dem. Engellænderne trængte derpaa ind i Castellet, og da Sclavonierne saae sig overmandede, tændte de Krudtmagazinet. De fleste Oprørere saavelsom endeel Engellændere fløi i Luften, og Staden Valetta blev meget ødelagt.

Det Svenske Linieskib Kong Gustav III. er d. 16 f. M. ankommen fra Pillau til Perth med endeel af de did ventede Kongel. Preussiske Tropper. Desuden ankomme næsten dagligen paa Transportskibe større og mindre Detachementer af alle Slags Vaaben, tilhørende den derværende, under Hans Svenske Majestæts Overbefaling, sammendragne Preussiske Armee.

General-Adjutant Tavast er d. 26 Maji afreist til Demmin, for, i Egenskab af Commissair, at slutte en Overeenskomst om Krigsfangernes Udvexling.

Moniteuren af 29 Maji indeholder den 75de Franske Bulletin, dat. d. 18 Maji, og Hollandske Papirer d. 76de, dat. Finkenstein. Begge indeholde bekjendte Efterretninger om hvad der er forefaldet ved Danzig.

Den Capitulation, som Maynz indgik under d. 22 Julii 1793 *), er ogsaa bleven Danzig tilstaaet, men dog med følgende Indskrænkelser: Garnisonen forpligter sig til, i tolv Maaneder ikke at tjene mod de forenede Magter, og skulde den medtage nogle bedækkede Vogne, saa forbeholder Kongen af Preussen sig, at lade samme visitere,

*) De Franske overgave Staden til Preusserne.

dersom han skulde finde det for godt; dernæst maa Garnisonen ikke medtage sine Regimentsstykker og de dertil hørende Krudtvogne.

Gener. Kalkreuth og Schønfeld havde i Anledning af Maynz's ovenanførte Capitulation faaet den sorte Ørneorden.

For at undsætte Danzig blev Gener. Lieuten. Kamenski, en Søn af Feldtmarchallen, indskibet med 2 Russiske Divisioner, der formerede 12 Regimenter, og adskillige Preussiske Regimenter, til Pillau. Den 12te f. M. satte 66 Transportskibe, ledsagede af 3 Fregatter, Tropperne i Land ved Mundingen af Weichselmünde, under Fortets Beskyttelse. Marchal Lannes blev med General Oudinots Division sendt Marchal Lefevre til Forstærkning, og ankom netop da Russerne bleve udskibede. Russernes hele Linie og Reserve blev angreben og bragt i Uorden. Denne Expedition kostede dem, efter Franske Efterretninger, 900 Døde, 1500 Saarede og 200 Fanger, uagtet det Franske Tab kun beløb sig til 25 Dræbte og 200 Saarede. — Russerne angrebe ogsaa det Polske Observationscorps, under Gener. Zayonchek, ved Malga, og Gener. Lemarrois ved Bug, men ogsaa disse Angreb mislykkedes. 6000 Mand, som d. 13de angrebe Gener. Lemarrois, bleve drevne tilbage med et Forlis af 300 Mand. — Af alle Efterretninger sees, at Russerne have anvendt Alt, for at komme det beleirede Danzig til Hjelp, men at deres gode Villie og Anstrængelse har været frugtesløs.

Danzig (See forrige No.). Staden er omgiven af Volde, der ere holdt godt vedlige, og mod Østen og Norden af Bjerge og Høie, der ere høiere end Stadens Taarne. Henad Weichsel er den, formedelst Skove og Moradser, næsten utilgjængelig, og de lave Steder kunne snart sættes under Vand. Districtet omkring Danzig bestaaer af 3 Dele: 1) Danziger Werder har 33 Landsbyer og en fortræffelig Jordbund, som ved en maadelig Cultur yder trefold Grøde; Bønderne i denne Egn ere egentlig smaa Riddergodseiere; thi en Bondegaard koster sædvanlig her 10 til 15,000, ja stundom 20,000 Rdlr. I de rigeste Landsbyer hersker Kjøbstæds-Luxus. Bonden besørger sjelden selv sin Oeconomie, men holder sig en Hovmester. Bønderfruentimmerne, der pynte sig ligesom Kjøbstædsdamer, give sig kun lidet af med Landhuusholdnin-

gen; 2) af die frische Nehrung, en Landstrækning af omtrent 11 Miles Længde, men af meget forskjellig Brede, er opdyrket ad Weichsel til, ad Søen og langs med Haff bedækket med Skov og Lyng, og meget udsat for Flyvesand. Her ere Landmændene ligeledes meget rige, og lægge sig fornemmelig efter Hesteavl. Paa den vestlige Ende af Nehrung ligger Fæstningen Weichselmünde ved Udløbet og paa den høire Brede af Weichsel. Ligeover for paa hiin Side Floden er Vandskandsen og Neufahrwasser. 3) Af den saakaldte Höhe eller Höchte, paa den venstre Side af Weichsel, hvor 8 Landsbyer ligge i en yderst ufrugtbar Egn, hvis Indbyggere kummerligen ernære sig af Fiskerie. Blandt disse Mennesker hersker endnu den mørkeste Uvidenhed og meest overtroiske Dumhed, som endog sees deraf, at der endnu for faa Aar siden forekom et Sted i Kirkebønnen, hvori man bad Gud om, rigeligen at velsigne Stranden, d. e. at lade mange Skibe forulykke, paa det Indbyggerne kunne drage desstørre Fordeel af deres Strandret.

Det Preussiske Hof.
(Fortsat.)

Den fornemste Aarsag til den Preussiske Armees Nederlag bestod deri, at den manglede en General. Kongen skjenkede Hertugen af Brunsvig sin hele Fortrolighed, fordi han ansaaes for en af de første Hærførere. I sin Ungdom har han maaskee besiddet Talenter, men nu var han gammel, sygelig og vægelsindet, og ubekjendt med den nyere Krigskonst. De Generaler, der stode under ham, hverken bare eller kunde bære nogen Agtelse for ham. De vare indbyrdes uenige, enhver handlede efter sit Hoved, og ved Jena og Auerstädt fandtes ingen Armee, men kun adskillige Divisioner, uden Sammenhæng. Der manglede eet Hoved til at lede og udføre Krigsoperationerne, sikkre Efterretninger om Fiendens Bevægelser, og en talrig Reserve. Man havde talet og skrevet nok derom, men kun udført lidet; under Titel af en Landmilits havde man bekjendtgjort mange Foranstaltninger desangaaende, men kun iværksat lidet deraf. Armeen leed mere af Hunger end af Fienden, og man havde end ikke nogen tilbørlig Kundskab om Terrainet, men manglede aldeles Spioner, uagtet Napoleon vidste hvert

Ord, der blev yttret i det bestandige Krigsraad i Weimar, og paa hvilken Maade man hver Time vilde agere. Man sagde, at Kongen var indtaget imod alt Spionerie, da det stred imod hans Caracteer. Operationsplanen var aldeles hensigtsstridig; der manglede ikke paa Planer, som bleve fremlagte for Kongen, men Hertugen forkastede dem alle, og hans egen forulykkede Plan var saaledes anlagt, at de Franske, naar een af Fløiene eller Centrumet blev slaaet, kunde Skridt for Skridt rykke frem mod Berlin. Førsten af Hohenlohe var unegtelig den første Preussiske Feldtherre, men han blev den sletteste, fordi man af personlig Animositet tilintetgjorde alle hans bedre Planer og lod ham savne Brød, Fourage og tilstrækkelig Munition; fordi han gav Prinds Louis Avantgarden istedet for Reserven; fordi han i Slaget handlede som Theoretiker istedet for at vove et dristigt Skridt; fordi han paatog sig Commandoen over en regelløs Armee efter Slaget d. 14de, og ikke blev staaende ved Magdeburg, eller i det mindste opholdt sig der for længe, da han, efter Kongens Befaling, forsøgte at komme over Oder, og endelig capitulerede, hvor det endnu var muligt at seire. Lucchesini havde egentlig misledet den gamle Hertug, og tilskyndt Friedrich Wilhelm at begynde Krig mod Frankrig, ved at paastaae, at man paa hans Bekostning vilde slutte Fred med Engelland. I det store Krigsraad i Erfurt d. 6 Oct. traadte han frem og paastod, at Napoleon ikke vilde handle offensiv, fordi det aldeles ikke er hans Politik at være Erobrer, og at han inden November ikke vilde concentrere sine Tropper i Franken. Man modsagde ham, men Kongen erklærede, at Lucchesini maatte bedre kjende Napoleon. Dette bifaldt den gamle Hertug, Lucchesinis Idee bestemte nu Feldttoget. — Prinds Louis, som havde udtrykkelig Ordre, ikke at indlade sig paa nogen Fægtning, men at trække sig kjæmpende tilbage, leverede med 6000 Mand et Slag mod 30,000 Mand, og hans Nederlag drog de Franskes Overgang over Saale efter sig. Da d. 13 Oct. overbeviste Hertugen om, at de Franske vare ham i Ryggen og hans Armee var afskaaren fra Elben, mistede han al Samling.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 70.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 13 Junii, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Taskenspiller-Placaten.

(Fortsat.)

Af hans simple Konster ville vi kun anføre her nogle faa til Prøve, ikke fordi de ere de bedste, men fordi de lade sig beskrive med de færreste Ord:

1). Gjør han i sin aerostatiske Postvogn med fire blisjede aerostatiske, vel tilkjørte Heste for, en Tour igjennem Luften fra Dyrehaugen til Kjøbenhavn, sætter sig derpaa i Kattesund paa eet af Ogene, og rider i to Minuter i fuld Gallop hjem igjen. Denne Konst viser især, den egentlige Maade, at styre Luftmachiner paa, og er altsaa meget vigtig for Videnskabeligheden. Hr. Ptolomæus tilbyder sig tillige at undersøge med sit Ærometer Luftens Beskaffenhed i Dyrehaugen.

2) Afklipper han ganske net Hovedet af sin Amanuensis, Hr. Spurz von Spurzenfelsen, forvandler ved en chemisk Proces Hjerneskallen til Glas, viser igjennem dette Tilskuerne alle Organers Virkninger, efter Dr. Galls System, tager endog enkelte af dem ud af Hjernen og lægger dem paa en Tallerken, forvandler Glasset atter til Hjerneskal, og sætter sin Amanuensis Hovedet paa igjen, uden at denne føler den allermindste Ubehagelighed, men tvertimod leer ganske hjertelig derover.

3) Foreviser han en Fregat, af egen Opfindelse, der kan lægges sammen som et Fold, puttes i Lommen, og efter Behag forvandles til en Reisevogn. I denne konstige Fregat er Dronning Mathilde bleven ført til Celle.

4) Beviser han mathematisk, at vi kun see med det ene Øie, uagtet det lader som vi see med begge. NB. Konsten ligger her egentlig i Bevisningsmaaden, og Stykket vil meest interessere de Herrer Lærde.

5) Tager han et Fjerdingpund af det bedste Rottekrud, pulveriserer og koger det i en Potte Mælk, og tracterer Damerne dermed. Saasnart de, imod Formodning, skulde faae Qvalme, giver han dem nogle Skeerfulde smeltet Bly, og de ere igjen saa sunde som en Fisk og saa let til Beens som en Fugl.

6) Giver han en lystig Forestilling af Schinderhannes Henrettelse, ved at kappe Hovedet af sex levende Karle, men sætter det strax paa igjen, uden at de Henrettede have det allermindste Ondt deraf. Han smigrer sig med, at denne Konst især vil interessere mange af de følsomme Fruentimmer, som skarevis gaae og kjøre ud til Retterstedet, naar en stakkels Synder skal miste Livet.

7) Foreviser han en af ham selv opfundet konstig Steenknuser, hvormed man kan lave Meel af Steen, som giver det ypperligste Surrogat til Brød, Suppe og Suppekager. Deyen af Tripolis har allerede bestilt to saadanne Machiner hos Opfinderen, og befalet, at Steenmeel skal bruges i alle Tripolitanske Casserner, Tugthuse og Fattiganstalter.

Jægersborg Dyrehauge, d. 16 Junii 1807.

Philadelphus Ptolomæus.

Da jeg havde gjennemlæst denne Bekjendtgjørelse, spurgte en Mand, der sad paa den anden Side af Bordet: "hvad mener De om den Placat?"

Jeg. Den er af det almindelige Slags, som man i denne Tid finder i Snesetal. Saadanne Folk høre til den Menneskeclasse, som lever af Løgn. Mange andre sælge os Løgnen som en Puppe, disse sælge os den som en udviklet Sommerfugl med brogede Vinger. Tingen selv er for det meste den samme, kun den udvortes Form er forskjellig.

Han. Men finder De det billigt, at Menneskene skulle aabenbar bedrages?

Jeg. Aabenbart Bedragerie stifter sjelden saa stor Skade som det hemmelige. Desuden ville jo Menneskene nu engang bedrages; de lade dem jo frabedrage deres Overbevisning, deres Selvstændighed, deres Fornuft, ja endog deres Sundhed. Naar de endelig ville, skulle og maae bedrages, kan det jo være ligegyldigt, enten det skeer ved en Taskenspiller eller ved en —

Han. Det kan nok være muligt. Men saaledes burde aldrig nogen have Tilladelse at tage Folk offentlig ved Næsen. Sært nok er det, at man sætter den, som sælger nogen Tombak for Sølv, i Forbedringshuset, og derimod taaler den, som benytter sig af Mængdens Enfoldighed ved Gjøglerie. Begge handle af eens Bevæggrunde og begge burde straffes paa een Maade.

Jeg. Men Taskenspillere, Liniedansere og flere saadanne Folk fornøie jo Mængden, og gavne Fattigvæsenet. Det kan De dog ikke negte?

Han. Gid man dog aldrig maatte fornøie sig ved saadanne Optrin, og gid at Fattigvæsenet aldrig maatte trænge til saadan en Gavn. Dersom De vidste, hvorledes saadanne Liniedansere og Luftspringere mishandle de unge Børn, som de snart stjele, snart tilkjøbe sig af nederdrægtige Forældre, for at lære dem deres unyttige Konster, saa vilde De falde i Forundring over, at nogen veltænkende Øvrighed kan eller vil taale dem i Landet. Der hænger Blod og Taarer ved de Penge, som disse usle Dagdrivere, disse Vandbier i det menneskelige Selskab, erhværve sig. Man har i alle Reisebeskrivelser ivret saa lydelig mod Italienernes Grusomhed at castrere Mennesker, men ingen taler om den Skjændighed, at stjæle eller kjøbe Børn, og ved den grusomste Mishandling at fordreie deres Rygrad, tvinge deres Legeme til unaturlige Bøininger, og pine dem til at gjøre halsbrækkende Spring. Man har forsikkret mig, at dette skal være skeet midt i Dannemark og under en oplyst og human Øvrigheds Øine. Ingen uden en Barbar kan glæde sig ved at see Frugterne af en Behandling, der fornedrer Menneskeheden saa dybt. Jeg kan ret ærgre mig, naar jeg seer en saadan heel Trop af unge, stærke og raske Karle, ja endog tækkelige Fruentimmere leve af et saa usselt Haandværk, og naar de blive gamle eller miste deres Førlighed ved halsbrækkende, unyttige Konster, dressere uskyldige Børn dertil, trække omkring med dem og leve af disse ulykkelige Offere, ligesom Skjøgerne, der, selv forførte i Ungdommen, paa deres gamle Dage maa leve af at forføre Andre. Man burde sætte Skranker for saadanne Mennesker, istedet for at man straffer den, der, uden at være i et Laug, sælger Pidskebaand eller syer Skoe.

Beensuppen.

Den Ubekjendte, som jeg her saa uformodet kom i en dyb Samtale med, talde med saa varm Følelse den lidende Menneskeheds Sag, at hans Grundsætninger indgjød mig Agtelse for hans Caracteer, endskjønt jeg ikke i eet og alt kunde bifalde dem. Det forekom mig, at han betragtede Tingene alt for ensidigen, og Ensidighed leder som oftest til store Vildfarelser. Jeg troede i Begyndelsen, at han var een af de Dadlesyge, som laste alle menneskelige Indretninger, fordi deres Interesse og Forfængelighed er bleven saaret. Men det var ingenlunde Tilfældet. Jeg erfarede snart, at den Ubekjendte var intet mindre end en forfængelig Mand, men en Ven af hele Menneskeheden og en nidkjer Forfægter af den Regjering, vi leve under. Vi talde om adskillige Gjenstande, som havde Almeeninteresse, og Talen kom ogsaa paa Beensuppen, som han just ikke syntes at være nogen Ynder af. "Min Herre!" sagde han: "mod denne i sig selv prisværdige Opfindelse, som allerede vor Kratzenstein har anbefalet i sine Forelæsninger, har jeg aldeles intet at indvende. Held og Hæder over de Mænd, som tænke paa Midler, der i Nødens Dage kunne frelse man-

ge Tusinde fra at døe af Hunger! Men det er kun Anvendelsen, jeg ikke kan lide. Hvorfor skal vor Besparelse netop altid gaae ud over den Fattige og Ulykkelige? Hvorfor skal den Rige og Lykkelige spise Kjødet og den Fattige og Ulykkelige nøjes med Benene? Er dette Frugten af vore Forbedringer i Landoeconomien og de Belønninger, man har udsat for Qvægavlens Befordring? Cadet de Vaux forsikkrer, at Hundene have bragt ham paa hans Idee om Beensuppe; men Hunden selv gnaver jo kun Been, naar han er nødt dertil. Hvor nærende Beensuppen er, det har man endnu ikke beviist; thi ingen af dem, hvis Vidnesbyrd man har forlangt, har nogensinde spiist eller skjøtter om at spise denne Suppe i otte Dage efter hinanden. At opføde Børn dermed, saaledes som Tilfældet er i Stockholm, er i mine Oine den største Synd. Børn maae netop have kraftig Føde, og hvad kan man vente sig af en Slægt, der opdrages ved saadanne Surrogater? Hvilken Kraft kan der findes hos Soldater, der underholdes med Bouillonskager af knuste Been? Gaae til Frankrige, og see om Napoleon giver sine Krigere en saadan Føde. Er Europa da beleiret? Hjemsøges det af Hungersnød, at man tager sin Tilflugt til saadanne Yderligheder? Det er syndigt, at sende Landets egne Fødemidler til fremmede Stater, og føde den Fattige med Been, paa det Godseiere, Forpagtere, Ladefogder og Prangere kunne føle sig i Overflødighed, Vellevnet og Yppighed. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

H. K. H. Kronprindsen afreiste til Slesvig d. 8de d. M. tilligemed Prindsesse Caroline, og kom Dagen derpaa tilbage til Kiel.

Ved H. K. H. Kronprindsessens Hofetat er der foregaaet nogle Forandringer.

Paa mange Steder i Tydskland saavelsom og i Hertugdommene indfinder sig til visse Aarstider en Fugl, som Tydskerne kalde Rohrdommel, paa Dansk Rørdrum. Denne Fugl har den meget mærkelige Egenskab, at den ved sit Neb, som den putter i Sivet, kan frembringe en saa stærk og vedholdende Lyd, at man endog i en Frastand af en Halvfjerdingvei troer at høre Brølet af en Oxe eller et andet Dyr. Maaskee har denne Fugl nyeligen ladet sig høre paa Buddingveien, da et Selskab kjørte der forbi.

En Mechanicus, der i disse Dage er ankommen med sin Kone fra Tydskland, agter at søge om Tilladelse, at lade nogle store og smaa Luftballoner opgaae med Figurer eller og med Dyr. Paa de af dem paa andre Steder udgivne Placater staaer: "Enhver betaler efter Behag." Indtægten ved de forhen anstillede Experimenter har følgelig neppe været betydelig.

I Torsdags Morges vilde en Mandsperson skjære Halsen af sig i Frederiksberg Have lige ved Slottet; han blev truffen i Gjerningen og ført til Hospitalet, endskjønt han allerede havde skaaret sig saa dybt, at han formodentlig ikke vil kunne leve. Ellers er det mærkeligt, at han selv hjalp at binde et Tørklæde om Saaret, da man vilde forbinde ham.

Første Pintsedag har en Mariner, Svensk af Fødsel, skudt sig ihjel paa sit Kammer i Casernerne.

I Herstedøster, en Landsby 7 Fjerdingvei fra Kjøbenhavn, findes en Dverg, der har opnaaet den for Dverge ualmindelige Alder af 62 Aar, og endnu er fuldkommen frisk og sund. Han er Bonde af Fødsel, og gaaer Ærinder og vasser Qvæg for Præsten. Hans Forældre have været af naturlig Størrelse, og hans Broder, som er død, var saa høi, at han gjerne kunde tjent som Garde.

Hr. Landsdommer Baden beretter, at han i hans Jurisdiction, der indeholder nogle og tyve Pro-

prietairgodser, har i hans syv Aars Embedstid ikke mere end en eneste Fæster maattet forlade sin Gaard, fordi han ikke kunde udrede de bestemte Afgivter, men desuagtet virker denne Velstand saa lidet paa de fleste Kjøbstæder, at f. Ex. Bonden omkring Odensee hellere søger med sine Producter til Kjøbstæder, der ligge hele Mile derfra, end forhandler dem i denne By. Ja, der gives endog Herregaarde, der finde bedre Regning ved at drive deres Handel paa Faaborg, uagtet samme Gaarde ligge Odensee, Nyborg og Kjerteminde langt nærmere. Denne enkelte Kjøbstæders Afmagt ligger uimodsigelig i Kjøbstæderne selv, især naar den vedbliver der, hvor Regjeringen ved Fjorders Rensning, Canalgravning og paa andre Maader saa faderlig har sørget for deres Opkomst, og endnu daglig bidrager dertil.

Mærkeligt er det, at man i et Plankeværk i Frederiksberg Hauge endnu finder de Huller, igjennem hvilken den Løve, som fordum fandtes i det derværende Menagerie, blev skudt.

Ingensteds finder man tydeligere Beviis paa den Danske Skibsfarts store Flor i denne Tid end i de Hamborgske Lister over ankommende og afseilede Skibe. Næsten hvert andet Fartøi er Dansk eller fra en Dansk Havn.

I en Tale, som Hr. Byfoged Wiborg har holdt i Selskabet for den Bornholmske Efterslægt d. 28 Jan. d. A. anføres blandt de vigtigste Hindringer for Bornholms Velstand: Agerdyrkningens maadelige Tilstand, Mangel paa Jordens Udskiftning, og endelig den for vor Tidsalders Oplysning kun lidet hædrende Omstændighed, at der indtil dette Oieblik kun findes en eneste ordentlig indrettet Almueskole i hele Landet. Rønne, som engang eiede en saadan Skole, mistede den, da der aabnedes en saakaldt lærd Skole, hvorved hele Dens mandlige Ungdom ligesom indbødes til at forlade Plougen og Roret, for at dannes til Embedsbanen, medens Rønnes talrige Almueungdom voxte op i den største Vankundighed.

De fra Altona til Tønningen bestemte og af Engellænderne tilbageviste Skibe, Capit. Burmester, Smidt og Petersen, have nu faaet Tilladelse til at fortsætte deres Reise til Tønningen.

En Bondekone paa Søbygaards Gods, Skorup Sogn, fødte sidste Tirsdag fire Børn, hvoraf de 3 strax døde og det 4de levede en Time efter Fødselen, som var noget for tidlig. Konen ansees uden Fare.

Den blyblandede Fortinning, som paasættes ved Hjelp af Harpix, er ved Kongel. Resol. af 5te Junii d. A. forbudet ved alle Kar, der bruges til Madlavning, under en Mulct af 2 til 10 Rdlr. Der maa ikke bruges nogen anden end den saakaldte Salmiakfortinning. Men Harpixfortinning og en Tilsætning af en Deel Bly til tre Dele reent Tin, maa dog fremdeles bruges ved Theevandskjedler og store Kjedler paa een eller flere Tønder, naar disse ikke ere bestemte til sure Tings Kogning, hvorved Fortinningen kunde opløses.

Hs. Maj. har fastsat, at Landsoverretten samt Hof- og Stadsretten skal i criminelle og beneficerede Sager for Kjøbenhavn bedømme og paakjende den Behandling, der er brugt ved Optagelsen af subsidiaire Forhører og Tingsvidner ved de Retter, der ellers sortere under fornævnte Ret, som Landsoverret betragtet.

Af Indberetning fra Commissionen for de Danske Skolers bedre Indretning sees, at de Seminarister, der antages paa Blaagaard, ikke maae være under 18 eller over 26 Aar; at deres Underhold betales med 60 Rdlr. aarligen i 3 Aar. Deres Tal, som var bestemt til 40, er bleven forøget til 45, og de ere deelte i Classer. Den egentlige Undervisningscursus er toaarig, og i det tredie Aar tage de kun Deel i de Læretimer, i hvilke de ikke selv øves i at give Undervisning. Om Sommeren fra 6 til 7 om Aftenen underviises de i Haugedyrkning, og om Vinteren læses 2 Timer ugentlig over det practiske Landbrug. I Fritimer øves de i Haandarbeider.

Til Hovedstaden er ankommen: Engelsk Officier Grev v. Lentzborg fra Kiel, Kjøbmand Funck f. Berlin og Hasselkuss f. Riga (logere hos Rau & Schmetzer); Capitain v. Hinckeldei f. Lolland og Grev Moltke fra Fyen. — Afreist: Kjøbmand Wohlfarth og Capitain Hanson til Sverrig.

Udenlandske Efterretninger.

Den smukke Løve i det Keis. Franske Menagerie er død, og man har nu udstoppet den, for at hensætte den i Naturaliecabinettet. Ørnen i samme Menagerie har i nogen Tid været syg af Tidslede. Da man gav ham en smuk Engelsk Hane til Priis, nærmede han sig den, betragtede den med Opmærksomhed, for at carassere den, og spadserede op og ned med den i sit store Buur. Siden den Tid har den faaet Appetit igjen og befinder sig vel.

Cadet de Vaux's Anviisning til at knuse Been og uddrage en Næringsstof deraf, er ogsaa bleven vel optaget i Sverrig. For Mandskabet ved Kongens Livgarde til Hest har Obersten, General-Adjutant Grev Løvenhjelm ladet anlægge i det Store en Beenkognings-Indretning, og en saadan Indretning er ogsaa bleven gjort ved Børnehuset i Stockholm. Dette Foretagende undgik ikke Kongens Opmærksomhed; han lod nedsætte en egen Committé, som, efter at have paa det nøieste undersøgt alt hvad der hørte til den Løvenhjelmske Beenkognings-Indretning, ikke allene blev overbeviist om dens fortræffelige Nytte, men endog opgav nogle senere Forbedringer, hvorved saavel Nytten af Beengeléen bliver udvidet som Tilberedningen lettet. I sin Indberetning af 1 Dec. f. A. siger Committeen, at een af dens Medlemmer, Prof. Almroth, Stadsphysicus i Stockholm, som ved det almindelige Børnehuus der paa Stedet, allerede længe har i det Store ladet koge Suppe af Beengelée til de derværende Børns Underhold, tillige har tilberedt Gelée- eller Bouillonskager af Been, som uden at fordærves kunne i lang Tid conserveres og indeholde i en liden Volum en god og sund Føde. Prof. Almroth har tilkjendegivet den, at han har opfundet en Mølleindretning til at male Benene istedet for Stødning, som i det Store fordrer for megen Tid og tillige ikke fuldkommen pulveriserer Benene. Indretningen til Geléekogning i Børnehuset bestaaer af to efter den Rumfordske Methode med Spiralrør indmurede Jernpander, en af 200 og en af 50 Kanders Størrelse. Den store nyttes til de malede Beens Kogning, for derved at faae Beengeléen, som siden anvendes til Suppe, eller indkoges i den mindre Pande til den Consistence, der til Geléekagernes Tilberedning er nødvendig. Disse kunne siden gjemmes længe. Af 6 Lispd. Been faaes 1 Lispd. tørrede Geléekager. Af disse Kager have 120 Børn fra Junii Maaneds Begyndelse f. A. faaet en stærk og nærende Suppe. Til hver Portion deraf tages 2 Lod Beengelée, $\frac{1}{16}$ Koppe Potates og 5 Lod Gryn, jevnet noget med fedt ristet Rugbrød. Denne Suppe have de Committerede fundet, at være ligesaa god som den, der tilberedes af færsk Gelée. Med lige Fremgang som det lykkedes Prof. Almroth at tilberede og conservere faste Geléekager, har han ligeledes naaet

sit Diemed med den af ham opfundne Beenknusningsmachine. Denne simple Indretning, hvormed Forsøg er bleven gjort i de Committeredes Overværelse, sættes hurtig i Bevægelse, og inden to Timers Forløb kan 1 Pd. Been finmales og 1 Pd. vel knuses. Benene søndermales desuden med denne Machine langt finere end ved den hidtil brugte Stødning, hvorved meget af den Fødestof, Benene indeholde, gik spildt. De Committerede give Prof. Almroths Opfindelse den bedste Anbefaling, og mene, at Beengeléekager burde nyttes saavel for Soldaterne i Garnisonen, som for Tropperne i Feldten.

I et Værk, som Architect Fleuret i Paris har under Pressen, læres den Konst, at forfærdige kiselhaarde Stene af hvilkensomhelst Form, som i 3 Maaneder blive haarde, uden at svinde; de angribes ikke af Hede eller Frost, og blive i Jorden og Vandet endnu fastere. Opfinderen anpriser disse Stene især til Brøndrender, Vandledninger og cementerede Kjeldere. Han har allerede 1782 lagt Brøndrender af denne Steenmasse, som ere over 1600 Fod lange, og i disse 25 Aar ikke have trængt til mindste Reparation. — Friedrich den Anden udsatte 60 Friedrichsd'orer for Opfindelsen af den Konst, at forfærdige Steen af Sand, men Opgaven blev ikke opløst.

I Würzburg indtraf d. 29 f. M. to Franske Statsfangere, Baron Busch og de Rossi, under Kongel. Bayerske Bedækning. De kom fra Bamberg og fortsatte deres Vei til Maynz.

Man veed endnu ikke med Vished hvorledes Sverrig vil forholde sig mod Lübecker Skibe. En til Lübeck fra Pillau ankommen Lübecker beretter, at han er bleven anholdt af den ved Darss stationerede Svenske Fregat, og derpaa frigiven igjen, efterat hans Papirer vare blevne undersøgte og han havde beviist, at hans Skib var Lübecker Eiendom. Et andet ligeledes fra Pillau kommende Lübecker Skib er bleven anholdt af de Svenske, som, efter at de havde besat det med Mandskab, befalede det, at seile til Ystad.

Gouverneuren i Beureuth, General Le Grand, lod d. 13 Maji for den almindelige Sikkerheds Skyld, 30 Preussiske Officierer, der levede i denne Stad som Krigsfangere, og hvoriblandt Gen. Maj. v. Zweifel befandt sig, føre fra Beureuth til Maynz.

I Würzburg, hvor for nogle Aar siden alt det Gamle blev afskaffet og alt Nyt indført, tør Professorerne nu ikke mere indfinde sig i Høresalene uden med Krave og Opslag, og Studenterne ere forbundne til at bære Pisk og Kaabe.

Efterretninger fra Krigsskuepladsen.

Af en Skrivelse fra Danzig d. 7 Maji 1807. Vor Stilling er skrækkelig. En Trediedeel af vor Stad er ødelagt. De Franske gaae fra alle Sider løs mod vore Volde. Hundrede Ildsvælge aabne sig uafladelig. Dagene ere frygtelige, Nætterne endnu langt skrækkeligere. Vor tappre Gouverneur har forsøgt Alt hvad Mod kun kan indgive og Duelighed kun kan udtænke, men alle hans Forsøg ere mislykkede, han er, ligesom vi, forladt. Russerne ere ikke komne ham til Hjelp. De Beleirende forunde os ingen Ro; hver Dag er ødelæggende for os, men den skrækkeligste var d. 25 April. Bomberne faldt paa engang i Tusindetal paa os. Husene styrtede sammen; de, som ikke rammedes af Bomberne, nedstyrtedes af Ruinerne af høiere Bygninger, der stode ved Siden af dem. Qvinder og Børn fandt deres Død i det de søgte et Tilflugtssted. Under alle disse Ulykker smigrede man os bestandig med Haab om Undsætning. Breve bragte os Løvte og Forsikkring om, at Warschau er bleven erobret og at de Franske ere blevne kastede tilbage paa hiin Side Thorn. Imidlertid saae vi de Beleirende i al Tryghed fortsætte deres Værker. I Gaar havde man paa Børsen opslaaet den Efterretning, at 20,000 Engellændere og 15,000 Russer ville lande i Weichselmünde, medens den store Russiske Armee rykker frem til Lands. Men hvorfor dvæler man saa længe med Land- og Sø-Expeditionerne i en saa gunstig Aarstid? Hvorfor overlader man vore Huse til Luerne, naar man kan redde os? Naar De læser dette Brev er jeg maaskee ikke mere. En Bombe har ødelagt mit Huus og mit skjønne Magazin. Jeg har reddet mig i en liden Hauge i Forstaden; hvor stort et Omfang vor Stad end har, gives der dog ingen Plet, hvor ikke Døden hvert Øieblik kommer hen, for at udsøge sig Offere. — Hvor ligge de Hjelpekilder, der igjen paa ny skulle oplive vor Handel? Hvor skal man gjenfinde alle de Skatte, der ere bortødslede til Krigen, eller de Capitaler, der fra Banquen i Berlin ere blevne bragte som Privateiendom til

Königsberg og uddeelte som Belønninger blandt Russiske Soldater eller overladte til Bundsforvandtes Disposition?

I Danzig have de Franske forefundet 300,000 Centner Hvede, 100,000 Flasker Brændeviin, 1 Mill. 700,000 Flasker Viin og mange andre Levnedsmidler.

Den 21 Maji vilde Marchal Lefevbre lade Danzig indtage med Storm, men Oberst Lacost kom just samme Dag tilbage fra Fæstningen, og bragte den Efterretning, at General Kalkreuth vilde capitulere, paa samme Vilkaar, som han engang havde forundt Garnisonen i Maynz. Paa begge Sider manglede der ikke Grunde til at indgaae denne Capitulation: thi uagtet Hagelberg uden stort Forlis kunde bestormes, var den egentlige Fæstning selv dog omgiven af en bred Grøvt, opfyldt med Vand, og saaledes forsvaret, at Overgivelsen endnu kunde forhales nogle Dage. Den Preussiske Garnison, som i Begyndelsen var 16,000 Mand stærk, var hensmeltet til 9000 M., med hvilken Levning General Kalkreuth udmarcherede d. 27de f. M. Henved 4000 M. ligge syge i Hospitalerne, og næsten ligesaa mange ere deserterede.

Communicationen med Danzig er nu fuldkommen tilveiebragt igjen. Posterne besørge igjen alle Pakker og Breve derhen.

Fæstningen Neissau har capituleret d. 30 f. M.

Siberien skal nu ved Forbindelsen af Floderne Ob, Petesjera, Sob og Ussa sættes istand til at føre sine mangfoldige Producter til Archangel. Ogsaa Wolga søger man at forbinde end mere med andre Floder, for at lette al Handel og Vandel i det indre Land.

Magistraten i Stralsund har ladet bekjendtgjøre, at Antallet af de derværende Chirurger er ved Dødsfald og anden Afgang saa meget formindsket, at alle de, der forsynede med de tilbørlige Kundskaber ville nedsætte sig der, ville være meget velkomne og finde en god Modtagelse.

Hver af det store Sanhedrins Deputerede har af Ministeren for det Indre faaet anviist 18,000 Fr. som Diætpenge, der ved deres Hjemkomst i Departementerne udbetales dem.

I Frankrige arbeides nu paa en Commerce-Lovbog. Man har i den Anledning henvendt sig til sagkyndige Mænd i de tre Hansestæder, for at indhente deres Betænkninger.

Da det Franske Senats Deputerede sidst havde Audience hos Napoleon, forespurgte han sig hvorledes det gik med det ny Odeum. Aldrig saasnart vare de Deputerede komne hjem igjen, førend der blev antaget flere Arbeider, og der arbeides nu Dag og Nat, for at faae Bygningen deshastigere færdig. Keiseren har tillige ønsket, at hver Senator maatte have en Loge i dette Theater.

Paa det Sachsiske Livcuirasseer-Regim. og Garde du Corps nær har alt det øvrige Sachsiske Cavallerie maattet aflevere sine Heste til de Franske. Nu behøver den Sachsiske Armee en stærk Recrutering og ny Equipering, hvortil der vil medgaae nogle Millioner.

I Bordeaux og Nantes kobberforhudes, efter Befaling, alle de Skibe paa 300 til 700 Tønder, som ligge der i Havnen. Hensigten er aldeles ubekjendt.

Et overmaade pragtfuldt Exemplar af den Franske Storarmees Bulletins, af de seneste Feldtoge mod Østerrige og Preussen, oversatte i det Tyrkiske Sprog, er bleven sendt til Storsultanen. De oversættes ogsaa paa Persisk, for at sendes til Keiseren af Persien.

Ved Danzig have de Franske med Musketild tvungen en kobberforhudet Engelsk Corvette, besat med 120 Engellænder, og ladet med Krudt og Kugler, til at overgive sig. Den havde desuden 60 Russer ombord.

Keiser Napoleon skal nylig have sagt til den ny Tyrkiske Ambassadeur, at han og Keiser Selim i Fremtiden ville være saa uadskillelige, som den høire og venstre Haand.

Det Corps, som beleirede Danzig, bestod i den sidste Tid af 40,000 Mand.

En hemmelighedsfuld Statsfange. — I allg. Anzeiger der Deutschen opkastes et Spørgsmaal angaaende en Mand, der for 50 Aar siden døde i Fængselet i Dannenberg. Han har formodentlig været af fornem Stand og hans omhyggelig skjulte Historie har megen Lighed med den saakaldte Jernmaskes. I den anførte Stad i det Lüneburgske staaer endnu et Taarn, der har tjent til Statsfængsel og hvori denne ubekjendte Fange har siddet. Han ankom i en Karet med 6 Heste for, under militair Bedækning, og blev overleveret til Amtmanden, tilligemed en Skrivelse, hvori der befaledes denne, at indrømme Arrestanten de bedste Værelser, og at indspærre den medfulgte Kammertjener, der ikke maatte sætte en Fod uden for Taarnet. Det tillodes ikke noget Menneske at see hiin, eller tale med denne, undtagen Amtmanden, men ogsaa han skulde, under stor Straf, afholde sig fra at efterforske Fangens Stand eller Historie. For hans Bord og Underhold skulde Amtmanden sørge, og hver Middag skulde der leveres ham 6 Retter; Vinen og Aftensmad kunde han vælge efter eget Behag, men hvad han end fordrede skulde aldrig negtes ham. Regningerne skulde maanedligen indsendes til visse navngivne Personer i Lüneburg, som sendte Betalingen. Brevvexling var den Ubekjendte tilladt, men alle de Breve, han skrev, maatte Amtmanden indsende under Couvert til de navngivne Personer i Lüneburg. De Breve, der ankom til Statsfangen, vare uden Adresse. Der gik ingen Postdag forbi, uden at han jo afsendte og modtog Breve. Efter Amtmandens Fortælling røbede denne Fange i sin Opførsel og sine Samtaler fornemme og fine Sæder, stor Verdenskundskab, og udbredt Læsning; men han afholdt sig omhyggeligen fra at berøve sin Historie endog i fjerneste Henseende; de Smaabilletter, han tilskrev Amtmanden, vare undertegnede: "Statsfangen." Han havde mange Penge hos sig, en stor Garderobe, lod endog i sit Fangenskab endnu flere galonerede Klæder sye, og sysselsatte sig saa ivrig med sin Paaklædning, at han endog omklædte sig tre, fire Gange om Dagen; da Amtmanden meldte dette til Lüneburg, ankom strax fra dette Land en Læge og en Chirurg. Da hans Sygdom blev betænkelig, ankom en vigtig Person, som sjelden forlod ham, og som strax, da han opgav Aanden, indpakkede hans Papirer og sendte dem under Forsegling til Lüneburg. Han døde i Aaret 17[illegible]6. Hans Lig blev i en dobbelt Ligkiste staaende nogle Uger i Dannenberg, og derpaa tilligemed Kammertjeneren, under stærk Bedækning bragt om Natten til Lüneburg. Derfra bleve begge transporterede videre om Nattetider, uden at man nogensinde kunde erfare, hvad der var bleven af dem. Hvo var nu dette Offer for den Hannoverske Cabinets-Justice?

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 71.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 16 Junii, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Gamle og ny Tider.

I en utvungen Samtale, hvor ingen Frygt, Authoritetsaand eller Fordomme kan lægge noget Baand paa vore Følelser, hvor Mund og Hjerte staae i en bestandig Harmonie sammen, hvor man ikke tænker andet end hvad man siger og ikke siger andet end hvad man tænker, der ligner Talen en rask Strøm, som fører os bort med sig over Skjær og Klipper, igjennem smilende Dale og nøgne Fjelde. Man ledes fra den ene Gjenstand paa den anden, uden at vide hvorledes, fordi vore Følelser overlades til sig selv og vi ikke veie hvert Ord eller beregne Samtalens Gang som en øvet Skakspiller sit Spil og en Skuespilskriver sit Stykkes Plan. Denne Tankestrøm, om jeg saa maa kalde den, førte os fra Beensuppen hen til en ganske anden Gjenstand, nemlig: gamle og ny Tider. — "Min Herre" sagde den Ubekjendte: "bryd dem aldrig om det! — Tider er Tider og Mennesker ere Mennesker; den ene kan have nogle Fortrin for den anden, den ene være lidt bedre eller slettere end den anden, men i det Hele er det paa min Ære Hip som Hap. Naar jeg seer visse Skribenter "sidde og græde ved Babels Bække naar de tænke paa Zion", naar jeg hører dem sukke over henfarne gyldne Tider i den politiske, moralske eller litteraire Verden, saa kan jeg ikke bare mig for at smile. Saaledes skildre mange Preussens Friedrich den Anden som en Trajan, hans Tidsalder som den Preussiske Stats Guldalder og Preussen under hans Regjering som det forjettede Land. Jeg vover ikke at opløfte min Stemme imod en Konge, der havde saa mange gode Sider, uagtet Navnet den Store neppe tilkom ham. Han har vundet og tabt Feldtslag, det have Andre ogsaa; han har ophjulpet sine Stater, det have Andre ogsaa; han har skrevet Vers, det

have Andre ogsaa; kort, kan De nævne mig noget han har gjort, som jo visse andre Regenter have gjort ligesaa godt som han, uden at faae Tilnavnet "Stor"? At han var en selvtænkende, selvhandlende og tapper Konge, det har Europa været Vidne til. Men hvor blodig var ikke den Krig, han førte, for at erobre det stakkels Schlesien? Skaanede han Mennesker for at udvide sine Stater? Var det ved Vaaben eller ved Statslist, at han udvidede dem saa meget? Var det hans Tapperhed og Klogskab, eller Peters pludselige Død, der frelste den Preussiske Stat, da Russiske Tropper allerede hærjede Potsdam og Sansoucis? Var det af Humanitet, at han gjorde sin Stat til en Militairstat og sit Folk til et Militairfolk? at han bortgav de vigtigste Militairtjenester til Adelen, og tilsidesatte Borgeren og Bonden, som dog var de Stænder, han maatte takke for sine Erobringer? Var det af Fædrenelandskjerlighed, at han ringeagtede sit eget Modersmaal, talde og skrev Fransk, og valgte Franskmænd til sine Venner og Fortrolige? Frygtede hans Undersaatter ham ikke mere end de elskede ham? Jeg kunde kalde ham en sjelden, og om De vil, overordentlig, klog, talentfuld og tapper, men aldrig nogen egentlig stor og philantropisk Konge. En Monark, hvis hele Storværk falder sammen nogle og tyve Aar efter hans Død, maa enten have bygt det paa en alt for svag Grund eller ogsaa anlagt det efter en alt for gigantisk Plan."

Jeg. Men er det hans Skyld, at Omstændighederne have forandret sig efter hans Død. Kan den største Bygmester vel vogte sig for et Jordskjelv?

Han. Ikke altid, men dog meget ofte. Naar han bygger et Slot ved Foden af Vesuv eller Hekla, og det siden opsluges af et Jordskjelv, saa kan man i det mindste bebreide ham, at han ikke burde opført det paa et saadant Sted. Af den store Mand kan man altid med Føie fordre, at han saavel i den moralske som i den physiske Verden bør kjende det Locale. Preussen, omgiven af tre Kjæmper: Østerrige, Frankrige og Rusland, forekommer mig virkelig som et Marmorslot ved Foden af Vesuv. Som Churførstendømme og Kongerige af anden Rang har det, under mægtigere Staters Beskyttelse, kunnet staaet længe og fast; som et Monarkie af første Rang, bygt paa militair Vælde og konstlede Statskræfter, maatte det tidlig eller sildig synke. Friedrich burde forudseet, at Genier som han, især paa Tronen, ikke ere Naturens Hverdagsværk. Han har ikke forudseet dette, og derfor fortjente han maaskee heller ikke at kaldes den Store. — Men for at komme tilbage til det vi gik ud fra — naar jeg hører visse Skribenter bestandig declamere over de henrundne herlige Tider, saa forekomme de mig som vore gamle Bedstemødre og Granpapaer, der bestandig raabe: "i min Ungdom — i min Tid!" Naar det var muligt at fremtrylle denne Ungdom og denne Tid igjen, saa vilde Menneskene fra den Tidsalder maaskee nødsages til at sige med Chi-

lian: "ligesaa hos os!" Det er overalt en afgjort Sandhed, at vi see det Forbigangne fra en langt skjønnere Side end det Nærværende, fordi vi have glemt dets Ubehageligheder og kun tænke paa dets Behageligheder. Med det Nærværende er det ganske omvendt. Hvoraf kommer det sig, at de fleste Mennesker nuomstunder troe, at vort Clima har forandret sig, og at man i deres Børneaar har havt langt behageligere Veir og længere Sommer end nu? Troer De virkelig, at Naturen har forandret sin Orden, og at Solen har forladt sin Bane? At Climatet kan vanslægte ligesom menneskelige Ting? Grunden ligger i intet andet end i vore Forestillinger. Hvad vi have seet, følet og nydt i den lykkeligste Alder af vort Liv, har gjort et saa uudsletteligt Indtryk paa os, at selv Gjenskinnet og Gjenklangen deraf indtager og henrykker vor Sjel. Det ligger i den menneskelige Natur, at kun det Henrundne eller Tilkommende, men aldrig det Nærværende, har noget egentligt Værd i vore Oine. Derfor vil De aldrig see, at nogen Skribent, hvor meget han end fortjente det, gjør synderlig Lykke hos sine Samtidige. Jeg taler her ikke om den Døgnros og Døgnlykke, som man for en Ubetydelighed kan tilkjøbe sig hos Folk, der aagre med deres Lovtaler og Hyklerie. Vi have havt og have endnu endeel berømte Skribentere, som man med Ossian kunde kalde of other days, fordi de enten ere physiske eller litterair døde. En er bleven berømt Digter

ved at skrive nogle Smaapoesier, en anden en berømt Historiker ved at forfatte en ikke slet Compilation, en tredie en berømt Taler ved at holde to tre Taler i en Trediedeel af et heelt Seculum, en fjerde kaldes Dannemarks Wieland, fordi han har oversat Wielands Musarion, kort sagt, saaledes kunde jeg opregne Dem hele Snese, som bestandig kastes vor Tidsalder i Næsen, naar man sukker over dens Litteraturs Fattigdom. Men døm upartisk; undersøg disse gyldne Tiders gyldne Arbeider; synderlem hine Skribenters Poesie, Vittighedsarbeider og Originalitet, og De vil finde, at en Tiendedeel af den Røgelse, som vore litteraire Røgemænd have offret dem, var uforjent. Men nu er Mængden ved det evige Skraal bleven saa vant til at høre dem nævne som berømte Mænd, at den virkelig for Alvor troer, de ere hvad man paa Prent kalder dem. Man undersøger ikke hvorledes og hvorfor de ere blevne saa berømte, men enkelte af deres Ubetydeligheder, som man maaskee har anseet for Betydeligheder i en mindre skjønsom Alder, have, i Forening med de Lovtaler, vi saa idelig have læst over dem, gjort et dybt Indtryk paa os. Ligesom vi troe, at man i vor Ungdom havde længere og behageligere Sommere end nu, saaledes troe vi ogsaa, at vor nyere Litteratur ikke kan bære Vand mod den gamle. Jeg vil ikke gaae videre i denne Materie; den kunde lede os alt for langt bort; men eftertænk selv denne Sag, og De vil finde, at jeg ikke har

saa ganske Uret. Jeg kan ligesaa lidet være blind for vor ældre Litteraturs Mangler, som for vore nyeres Fortrin. Om disses Fortrin end kun bestod deri, at man ikke mere kan faae Digternavn for en god Drikkevise eller blive en Dansk Wieland for en Oversættelse af Musarion, saa er det allerede nok. Det er dog altid et Skridt videre til den afskyelige Hydra Partiskhedens Ødelæggelse. Den fremkommende Slægt vænnes nu efterhaanden til at bedømme ældre og nyere Skribenters Arbeider med Upartiskhed, og ikke at lade sig blænde af en Roes, som sælges til den Høistbydende eller en Dadel, som er Frugten af Ondskab og Avind. Naar kun Fliggen af det Slør, hvori den fule Partiskhed indhyller sig, er løftet op, opdages snart Vanskabningens afskyelige Ansigt.

(Fortsættes).

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Enkehertuginden af Brunsvig reiser i disse Dage fra Augustenborg til Glückstadt, for at begive sig til Engelland.

Den 13. d. M. reiste H. K. H. Kronprindsen og Kronprindsessen fra Kiel til Louisenlund.

H. K. H. Arveprindsessen af Weimar forbliver endnu nogen Tid i Kiel.

Nogle Deputerede fra Senatet i Lübeck ere i disse Dage ankomne til Kjøbenhavn, og have havt Audience, hos Directeuren Grev Bernstorff.

I disse Dage døde i Kjøbenhavn en i denne Hovedstad meget bekjendt Mand, Aron Isaak, der, uagtet han ikke forstod det mindste af Chirurgien, med en næsten beundringsværdig Færdighed skar Ligtorne, og endog var ansat med en aarlig Løn som Ligtornskjærer

hos det Kgl. Herskab. Han var her i Landet saa godt som den eneste, man uden mindste Fare kunde betroe sig til, og med ham vil det Fine af denne fordum maaskee ubetydelige, men i vore Dage vigtige, Færdighed næsten uddøe.

Den gamle i lang Tid brøstfældige Træbro paa Gammelkongevei uden for Vesterport, er nu istandsat, men, de store farlige Huller paa samme Vei lige ved St. Jørgens Sø ere endnu saaledes som de have været.

Dette Aar tegner overalt i Dannemark til at blive meget frugtbart. Fra Viborg meldes, at man der har havt tilstrækkelig Regn, at Korn og Græs nu ville trives timeviis, og at Frugttræerne i mange Aar ikke have spaaet en rigere Høst. De vare netop afblomstrede, da Regnen kom. D. 10 d. M. havde man allerede Jordbær i Viborg.

Man har nu i Kjøbenhavn en ny Maade at anbefale sig som Sproglærer. Prof. St. Lubin og hans Hustrue, som begge nylig ere ankomne og ønske at give Underviisninger i det Franske Sprog, at indbyde det Danske Publicum ved Acrostiker. Den, som har staaet under Professorens Navn i No. 257 af Adresseavisen er imidlertid godt skreven.

I Odensee har man nylig fundet i nyhentet Vand fra Byens Paster, til hvilken Kildevandet ledes fra Roerdam, en Orm af næsten 12 Tommers Længde. Den var lysgraa, ikke tykkere end en Violin Qvint, og med ubevæbnet Øie bemærkes kun en sort Prik i begge Ender. Ved Hjelp af Forstørrelsesglasset, der viste den i Størrelse af den groveste Contrebasstræng, saaes tydelig, at den største Prik var Hovedet, og at dens Gab idelig aabnede sig. Den mindre Prik viste sig som et Sugerør, var i idelig Bevægelse, snoede sig i mangfoldige Bugter, da man satte den i et Glas Vand, og sammensnoede sig undertiden i et lidet Nøgel. Naar man nu forestiller sig, at det var let muligt, at faae en saadan Orm i sig, især Spiren af dens næsten usynlige Yngel, saa var det meget raadeligt, at enhver, som drikker raat Vand, filtrerte det først, i det mindste gjennem raat Papir, da det klareste Vand endog lige fra Kilden, kan medføre meget, som undgaaer det ubevæbnede Øies Iagttagelse.

Skibet Kammerh. Rosenkranz, Capit. J. Sørensen Foyen, bestemt fra Lissabon til Tønningen,

er opbragt til Deal. — Det fra Kjøbenhavn til Algier bestemte og til Engelland opbragte Skib Susanna, er, efter at Stormen d. 30 Maji havde drevet det op paa Dynerne, med Ankeres og Touges Forlis, indløbet i Coves.

I Civilaaret 1805 ere i Island copulerede 243 Par; fødte ægte Børn 1269, uægte 107, dødfødte 52, tilsammen 1428; døde af Mandkjønnet 751, af Qvindekjønnet 829, tilsammen døde 1580. To af Qvindekjønnet havde opnaaet en Alder af 90 til 100 Aar; blot 1 af Mandkjønnet har opnaaet en Alder af 70 til 80 Aar.

Borgerdydsskolen mister i denne Tid atter een af sine gamle, agtede Lærere i Hr. Overlærer Stephansen. Han afgaaer i disse Dage til Nakskov, hvor han er ansat som Overbestyrer ved den derværende Skole. Inspectionen ved Borgerdydsskolen er nu overdraget til Hr. B. C. L. Møller, der allerede i 13 Aar har arbeidet i Undervisningsfaget, og i 11 Aar deeltaget i Undervisningen i dette Institut.

Angaaende det af det Danske Videnskabernes Selskab udsatte Priisspørgsmaal om Theorien af Kræfternes Parallelogram, vare 14 Afhandlinger indkomne, hvoriblandt een af Hr. M. de Mello, Prof. i Mathematiken ved Universitetet i Coimbra i Portugal, vandt Prisen. Den var forfattet i det Franske Sprog.

En Matros paa det i Søndags her paa Reden ankomne Chinaskib Christianshavn faldt nylig ved Helsingøer ned fra Masten, og var saa ulykkelig at brække Arm og Been.

Med den sidst hjemkomne Ostindiefarer er Hr. Factor Schou og Familie ankommen til Kjøbenhavn.

Til Hovedstaden er ankommen: Oberst v. Rosenberg fra Landet, Capitain v. Hinckeldei fra Lolland, og Grev v. Moltke fra Fyen. — Afreist: Engelsk Sø-Capitain Croud til Engelland, og Kjøbmand Funck til Königsberg.

I Gaar Eftermiddags bleve alle fire Compagnier af Livgarden til Fods præsenterede for deres Chef, Grev Baudissin. Da Mønstringen var forbi blev hele Mandskabet tracteret med Øl og Brændeviin. Hvert Compagnie fik en Tønde Øl og et Anker Brændeviin. Folkene dansede til Kl. 11 om Aftenen.

Udenlandske Efterretninger.

I Rom bereder man sig nu til at creere fem Helgene paa engang. St. Peters Kirke overtrækkes fra Top til Taa med Silkestof, og Cornischerne beklædes med Papiirsfrieser. Balconer og Vinduer paa St. Peterspladsen betales med 20 til 30 Piastre. Tilløbet af Fremmede bliver saa stort, at der blot i Neapel er forlangt 7000 Passer for Folk, som ville overvære Høitideligheden. Ved den forrige Canonisering blev 9 Mennesker trængte ihjel.

Astronomen Seyffert har beregnet, at den nyopdagede Planet Vesta's Afstand er 50 Mill. Mile fra Solen, og at dens Gang om samme varer 1321½ Dage.

I de Schwabiske Provindser har den Bayerske Regjering befalet, at der skal optages en Synsforretning over hvert Liig, førend det begraves. Hensigten af denne Anordning er: 1) at forebygge, at ingen begraves levende; 2) at komme paa Spor efter hemmelige voldsomme Dødsmaader; 3) at forebygge smitsomme Sygdommes videre Udbredelse, og at indhente Efterretning om farlige, epidemiske Sygdomme. En saakaldt Liig-Synsmand er det paalagt, at undersøge om den formeentlige Døde er virkelig eller kun tilsyneladende død, om Døden har været naturlig eller voldsom, og om den Afdøde har havt en smitsom Syge. Førend Liig-Synsmanden har indfundet sig, tør intet Liig tages ud af Sengen, og hverken dets Mund eller Næse lukkes, eller dets Ansigt bedækkes. Intet Liig tør begraves førend Liig-Synsmanden har besigtet det og givet dets Paarørende eller andre Vedkommende en Attest, som maa overleveres den Præst, der skal besørge Begravelsen. Liget tør ikke begraves inden 3 Dages eller 72 Timers Forløb. Men herfra undtages dog de Døde, som have havt en smitsom Syge eller de, hos hvilke der allerede tidlig findes Spor af Forraadnelse. Liig-Synsmanden maa bestemme alt dette. Til dette Embede beskikkes Chirurger og Badere, som i Forveien have underkastet sig en Examen 2c. — Denne Anordning kunde tjene til Mønster for de fleste andre Lande. I vort Dannemark har der været skrevet og talt nok om Dødes alt for tidlige Begravelse 2c., men hidtil forgjeves.

I Mailand er der udkommen Pasquiller mod Regjeringen, blandt hvilke nogle endog have Titel og Form af Bønnebøger. Især mod de sidste er der udgivet en Forordning, som bestemmer den strængeste Straf for disse Skandskrivters Forfattere, Trykkere ꝛc.

Krusenstern arbeider nu paa en Beskrivelse over sin mærkværdige Reise omkring Verden.

Den nylig erobrede Fæstning Neisse har 4500 Indb. Forstaden Friedrichsstadt er ny anlagt. Indbyggerne handle især med Viin og Lærred.

Et Fransk Blad paastaaer, at Engellands Financesystem er Grundaarsagen til den nuværende Krig, og beviser sin Sætning paa følgende Maade: Engelland behøver, for at vedligeholde sin Existence som Stat, aarligen den uhyre Sum af fem hundrede Millioner Rigsdaler. Men hvorledes skal det kunne tilveiebringe den, naar det ikkun har 12 Millioner Indbyggere? Det redder sig ved ubetinget Herredømme over Havet. Men dette vil Frankrige ikke overlade Britterne, thi, paa to Sider omgivet af Hav, er det af Naturen selv bestemt til at drive Skibsfart og Søhandel; det har selv drevet begge Dele tilforn, og først i Revolutionskrigen mistet sine Colonier; disse fordrer det som væsentlige Bestanddele af sin Handel tilbage af Engelland. Frankriges Stræben gik, efter dets Beliggenheds Natur ud af Europa til, Engelland lod sig ikke nøie med, at have frarevet det dets Colonier, og tilintetgjort dets Sømagt, men formaaede endog Landmagterne til at anfalde det, paa det der ikke saasnart maatte være at tænke paa sammes Gjenoprettelse. Paa denne Maade var Frankrige nødt til at anvende Kraften af sine 33 Millioner Mennesker, som det ellers vilde anvendt paa Sømagten, til sin Landmagts Forøgelse. Hvo kan fortænke det heri? Eller skulde det maaskee paa en Tid, hvor Engelland fratog det dets Besiddelser uden for Europa, ogsaa lade sig ødelægge i Europa paa sin egen Grund eller, lade sine, fra Søsiden indskrænkede physiske Kræfter, ogsaa til Lands nedsynke i Uvirksomhed? Alle Erobringer, som det siden 1792 har gjort, har det kun faaet ved en Forsvarskrig, thi alle Krige, som ere forefaldne siden det anførte Aar, har Frankrige aldrig været den angribende Part. Men hvorledes skal nu Gaaden opløses? Skal Engelland fraśige sig Herredømmet til Søes, saa er dets Financesystem ødelagt, og en Nationalbanquerot for Døren. Kommer Frankrige igjen i den fulde Besiddelse af sine Colonier, sin Sømagt og sin Handel, saa vil det maaskee, som nu Engelland, herske udelukende over Havet. Den sidste Frygt er, ved nøiere Overveielse, ugrundet, thi vilde Frankrige udøve samme Herredømme over Havet som Engelland hidtil har udøvet, saa maatte det forskaffe sig ligesaa uhyre Capitaler, som Engelland ved sit Laanesystem har tilveiebragt. Men denne Vei vil det ikke vælge, thi dets Landes Størrelse og dets Jordbunds Frugtbarhed, er en vigtig Bevæggrund til at drive Agerdyrkning, som lover det saa rigt et Udbytte, at ikke alle dets Indbyggere kunne tage deres Tilflugt til Handel, naar blot Statsudgivterne skulle tilveiebringes. Naar alle Landmagterne, overbeviste herom, opgive en Krig, som kun Engellands Financesystem har udtænkt; naar de netop derved befordre Engellands Overvindelse og Handelens Frihed, saa ville de i Grunden ikke befordre andet end deres egne Kræfters Udvikling, som sikkerlig ikke vil udeblive, saasnart enhver af dem tager Deel i Søhandelen.

Den Londonske Journal monthly Magazin, indeholder følgende Oversigt over det Brittiske Manufacturvæsen:

	Værdien af de Artikler, som aarlig forfærdiges.	Antallet af de Mennesker, der sysselsættes derved.
	Lst.	
Uldne Varer . .	16400000	440,340
Læder	10500000	241,818
Bomulds Fabricata .	11000000	347,271
Silke dito . . .	2700000	65,000
Fabricata af Hør .	3000000	95 000
Dito af Hamp . .	1600000	35,000
Dito af Jern, Tin, Bly	10000000	200,000
Dito af Kobber, Messing	3600000	60,000
Dito af Staal . .	4000000	70,000
Dito af Papir . .	900000	30,000
Pottemagergods . .	2000000	45,000
Glas	1500000	36,000

Det lader nu til, at man i Engelland for Alvor agter at gjøre den længe omtalde Expedition.

Hele den Tydske Legion, bestaaende af 17000 Mand, vil man bruge dertil. 32 Transportskibe, som have adskillige Divisioner af dette Mandskab ombord, ere allerede affeilede fra Cork til Portsmouth. Man samler i forskjellige Havne Transportskibe, og der skal endog bruges 80 Kulskibe til at transportere Tropperne.

Alle Nord-Americanske Havne er det blevet forbudet at handle med Domingo eller Hayti, hvorved Engellænderne ikke ville vinde lidt. Der er allerede gaaet mange Engelske Ladninger did.

De Engelske Tropper have taget Stæderne Colonia di Sacramento og Santa Lucia ved La Plata.

Den Spanske General Liniers har ladet Vicekongen i Buenos Ayras arrestere og transportere til det indre Land.

Admiral Pellew skal have ødelagt en Hollandsk Fregat-Escadre i Ostindien.

Stænderne og Kjøbstædernes Deputerede i Sachsen have første Gang været forsamlede i Dresden d. 10 f. M. De i det geheime Conseil udfærdigede og af Kongen befalede Propositioner vare: 1) at udtænke Midler til at tilveiebringe 1,900,000 Rdlr., for deels at betale den sidste Tredieddeel af den paalagde Contribution, deels for at dække det af Kongens Casse gjorte Forskud. Efter Hoffets Mening var et Laan paa Statspapirer til 4 PC. det bedste Middel. 2) Den Sachsiske Armees nye Mobilgjørelse og Equipering, efterdi den i de ulykkelige Octoberdage tildeels har mistet sine Heste og Geværer, og endelig 3) Religionsfrihedens fuldkomne Gjenoprettelse.

General-Gouverneuren i Mecklenborg-Schwerin, Laval, har taget Universitetet i Rostok under sin særegne Beskyttelse. Universitetet har givet Intendanten i dette Land, Bremond, som har sørget for at Professorernes Løn og Institutets Penge ere blevne rigtige udbetalt, som Erkjendtlighedsbevis, Diplom som Doctor i Philosophien, men dog med det Tillæg, "i Betragtning af hans fortrinlige Indsigter." De Studerende, hvis Tal i de sidste Tider har forøget sig, ere aldeles ikke blevne forstyrrede ved Krigsurolighederne, og alle Collegia læses uafbrudt.

Paa sit Landgods ved Vendome døde nylig Rochambeau, Fransk Marchal og Storofficier

ved Æreslegionen, i sit 83 Aar. Han har tjent med Hæder i den nordamericanske Krig. Almuen i Egnen af hans Gods yndede ham saa meget, at de holdt inde med al Markarbeide den Dag, han blev begravet.

Efter en Beregning i Wiener Hoftidende har den Franske Storarmee i Preussen og Polen siden Jan. d. A. faaet en Forstærkning af 160,000 M.

Dr. Gall holder nu Forelæsninger i Augsburg.

Keiser Christoph har allerede ophørt at regjere, og General Petion har afløst ham. Det er altsaa tre Keisere som Hayti har havt i neppe tre Aar.

Den Russiske Viceadmiral Siniavin vedbliver endnu, paa det strængeste at bloquere Canalen ved Constantinopel. Tyrkernes gjentagne Forsøg paa at fratage dem Tenedos*) har været forgjeves.

I den Preussisk-Russiske Armee findes, efter nogle Efterretninger, mange Syge. Russernes Sygdom tilskrives især det qvalme og fugtige Veirlig, som de ikke ere vante til. Foruden det store Sygehuus i Kønigsberg er der nu ogsaa anlagt adskillige Hospitaler ved Niemen.

Den Expedition, man i Engelland belaver sig til, har foranlediget, at man i Holland paa alle muelige Maader sætter sig i Forsvarsstand. Blot i Nimwegen er der bestilt Qvarteer for 10,000 Mand Hollandske og allierede Tropper, som fra Observationsarmeen ved Elben begive sig til Zeeland.

De Franske have nu, efter adskillige Forpostfægtninger, siden d. 9 Maji besat begge Bredderne af Narew, fra Sierock til Ostrolenka, og forsynet dem med stærke Batterier.

I Danzig ventes Keiser Napoleon og Storhertugen af Berg.

Overrabbineren ved den høitydske Menighed i Haag, Levin Matthias, er død i sit 77de Aar.

Franske Capere tilføie den Brittiske Skibsfart stor Skade i Nærheden af de Vestindiske Øer. En eneste Caper har i kort Tid opbragt 5 Engelske Coffardieskibe til Guadeluppe.

*) Denne Øe ligger i Archipelagus kun 2 Mile fra Troja i Asien, og har et Omfang af 7 Mile. Den har en Havn for Smaaskibe og to Forter.

Kiøbmændene i Triest ansaae det Tab, de have lidt ved Russerne, til 2 Mill., og det, som Engelske Capere have foraarsaget dem, til 4 Mill.

Paris indbefatter nu, efter de nyeste Opgivelser, ikke over 600,000 Indb., hvilket tydelig viser, at Krigen ikke har formindsket dets Folkemengde, thi før Revolutionen talte det kun 500,000.

Det Preussiske Hof.

(Fortsat.)

Vant til utidig Sparsommelighed havde Krigscollegiet ikke tænkt paa at proviantere og befæste alle Fæstninger i Landet, og de Penge der anvistes dertil, bleve brugte til andre Ting. Fæstningerne manglede tildeels Canoner, Munition, Pallisader, Besætning. Man ansaae det næsten for umueligt, at de Franske kunde komme paa hiin Side Oder, endskjønt man dog siden saae, at Cüstrin, som i Syvaarskrigen holdt sig i hele Maaneder, kunde i nærværende Krig ikke engang holde sig i Dage eller Timer. — Lombard, som ved de Franskes Indrykkelse i Berlin flygtede til Stettin, fordi han som Forfatter af det bekjendte stortalende Manifest, frygtede for Napoleons Vrede, blev efter en Befaling fra Dronningen, der ligeledes var flygtet did, arresteret som en Landsforræder. Man beskyldte ham for, at han havde ladet de Depecher, som Crusemark skulde bringe til Petersborg, henligge i otte Dage, og at den Russiske Keiser ved denne Forsinkelse blev saa meget sildigere underrettet om Krigens Udbrud. Den fangne Lombard blev slæbt til Fods til Hovedvagten, undervejs i Ord og Gjerning mishandlet af Pøbelen, og paa Vagten afklædt og visiteret som en Forbryder. Dette beviste noksom Commandantens Enfoldighed; men der ankom snart en Cabinetsordre fra Cüstrin, hvori han befaledes, uden Opsigt at sætte Lombard i Frihed, for at befrie ham fra Pøbelens uretfærdige Raserie. — Ogsaa den gamle Möllendorff gik det meget ilde; han var bleven saaret i Benet, da Hertugen faldt, og maatte forlade Valpladsen. Hans Saar tvang ham til at holde Sengen. Uagtet han ellers var den rigeste Privatmand i Landet, manglede han i dette Øieblik dog Penge, og Marschal Ney maatte forstrække ham med saa mange, at han kunde naae Berlin. Men førend han afreiste fra denne Residence, havde han af Forsigtighed leveret sin Regimentsqvarteermester 6000 Rdlr. i rede Penge, en Guldkaarde, besat med Juveler, og andre Prætiosa til Nedgravelse; han havde tillige uddeelt 3000 Rdlr. blandt 16 af sine Folk, paa det man i et ulykkeligt Tilfælde kunde understøtte ham. Men ingen kom ham til Hjelp i Erfurt, og ved sin Tilbagekomst til Berlin fandt han hverken sine Folk eller sin Regimentsqvarteermester. Denne havde fundet det raadeligst, at flygte med de ham anbetroede Skatte til Königsberg. Möllendorff manglede her nu atter Penge. — Førend Slaget herskede i Berlin et Slags patriotisk Enthusiasme, der faldt noget i det Latterlige. Denne Aand, som yttrede sig overalt, bestod mere i Ord end i Gjerninger. Ved en Collect til Kapper for Soldaterne, som foranstaltedes af Magistraten, indkom kun 6000 istedet for de dertil fornødne 70,000 Rdlr., og da Borgerskabet opfordredes til at trække paa Vagt, gjorde det en forfærdelig Ophævelse, og kriede alle de Prakkere, det kun kunde faae fat paa. Men derimod oppustede man paa Parterret og i Dagblade den saakaldte Patriotisme og Borgeraand. Især gik den frimodige Dr. Merkel drabeligen løs paa Publicisten, der spaaede den Preussiske Stats Undergang, og selv den gjenopstandne Telegraph skrev den Gang mod Frankrige som den nu skriver mod Preussen. Digteren Müchler udgav, som en anden Gleim, et Bind Krigssange, som Soldaten kunde synge i Krigen før og efter Slaget, paa Marchen o. s. v. Efterat man gjentagne Gange havde narret det Berlinske Publicum med Efterretninger om Seiervindinger, ankom d. 17 Oct. Budskabet om et fuldkomment Nederlag. Alting var nu i et Oprør, og enhver vilde flygte. Alle Rige, Fornemme, Officianter, Capitalister, og Adelen ilede med deres Skatte til Stettin, Cüstrin og Schlesien. Bønderne fra Landet flygtede derimod med deres Bohave til Berlin; de patriotiske Skribenter smurte især Haserne. Tilsidst var ingen Hest eller Æsel mere at faae. — Strax efter det tabte Slag ankom en Cabinetsordre, hvori det hedte: "min Armee er paa alle Puncter slaaet, men jeg har strax indladt mig paa Fredsunderhandlinger, og da disse formodentlig snart vil tilendebringes, saa vil Fienden vel neppe komme til Berlin."

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 72.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 20 Junii, 1807.

Forslag til et Selskab for Oplysning og Humanitet.

Ved vort Landhuusholdnings-Selskab er der sørget for Landmandens oeconomiske Dannelse. Det opmuntrer ham til Flid og Vindskibelighed, til at dyrke sine Jorder med større Fordeel og drive sin Avling paa en fornuftig Maade. Men endnu mangle vi et Selskab, der med forenede Kræfter kunde virke til Oplysningens og Humanitetens Udbredelse blandt de lavere Menneskeclasser. Hvad nytter det at Bondens Ager yder dobbelt Grøde, og hans Marker ere indhegnede med levende Gjerder, naar der groer Tjørne og Tidsler i den bedre Deel af hans moralske Væsen? Hvad nytter det, at hans Marker blomstre, naar hans Moralitet saa at sige ligger brak af Mangel paa Dyrkelse? Vi arbeide næsten kun bestandig paa at forædle det physiske Menneske, og det intellectuelle synes at være os ligegyldigt. Vi udsætte Belønninger for den, som fælder Ulve; men de skrækkelige Uhyrer Fanatisme og Overtro lade vi uforstyrrede rase; vi opmuntre den Bonde, der har tillagt ypperlige Heste, men bekymre os intet om den, der har opdraget ypperlige Børn; vi lære vor Ungdom Skriftens og Naturens første Bud: elsk din Næste som dig selv! og taale, at den ofte med Modersmelken indsuer Nationalhad. Den Tidspunct synes at være kommen, hvor Mænd, der føle Menneskets høiere Bestemmelse, bør og kunne forene deres Kræfter med Statens, deres gode Villie med Regjeringens, og ved Veiledning, Understøttelse og Belønninger fremme Oplysningen i vort Fædreneland. Et saadant Selskab lod sig uden Tvivl lettest oprette i begge Rigernes Hovedstad. Det maatte være for Moraliteten hvad Landhuusholdningsselskabet er for Oeconomien. Jeg vover at indbyde den oplyste Deel af mine Medborgere til at sammentræde i et saadant Samfund, hvis fornemste Functioner maatte være:

1) at udsætte Præmier for Skrivter, sigtende til at befordre Oplysning, Tolerance og Humanitet, bekjendtgjøre dem ved Trykken og lade dem frit uddele; 2) at belønne Præster, Skolelærere &c. der med tilbørlige Vidnesbyrd godtgjøre, at de i en eller anden Henseende have fremmet Oplysning og Humanitet i deres Virkekreds, med Guld- eller Sølvmedailler; 3) at oprette Gratisbibliotheker for Almuen; 4) at lønne Mænd, der paatage sig om Søndagen og andre Helligdage at holde en Læsecirkel saavel paa Landet som i Kjøbstæderne. Disse Functioner maatte endnu betydeligen kunne udvides, men det falder af sig selv, at de alle maatte sigte til at befordre Overbærenhedsaand mod anderledes Tænkende, Agtelse for Landets gjeldende Love og Regjeringens Foranstaltninger.

Forfatteren af dette Forslag tilbyder sig for sin Part strax at bidrage **halvtredssindstyve Rigsdaler** til et saadant Selskabs Organisation, og siden aarligen at betale den Contingent, der maatte blive bestemt. Han opfordrer den oplyste og humantænkende Deel af sine Medborgere at række ham Haanden til et Foretagende, som, bragt til Modenhed, maatte kunne bære de herligste Frugter og fremme det Gode i en ualmindelig høi Grad. Den, som vil understøtte Forslaget, behage at tegne sit Navn hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Deeltagernes Navne blive efterhaanden bekjendtgjorte ligesom de melde sig. Naar der har meldt sig saa mange, at Selskabets Realisation synes muelig, berammes en Generalforsamling, hvori der vælges Directeurer, og hvori da enhver nøiere bestemmer, hvor meget han vil bidrage.

Medborgere! Brødre! Landsmænd! Af hvilken Religion og hvilke Meninger I end ere! Livets Bane er kort, Arbeidet meget, Tiden ubestemt. Lader os anvende vor Kraft, medens den endnu kan gavne vore Medmennesker; tidligere end vi maaske troe standser Parcen os midt paa Banen. Vore Fædre have gjort meget for os; lader os være taknemmelige og betænke, at vi skylde dem Gjengjeld. Lader os lyde Tidsalderens gode Genius, der indbyder os til at udbrede Lys, hvor der er Mørke og adsprede den Taage, der endnu indhyller den store Hobs Fornuft. Vi opsætte jo Tordenafledere, for at bortlede Tordenen fra vore Bygninger; vi saae jo Sandplanter, for at bedække Flyvesand; hvorfor skulle vi være ligegyldige ved at udrødde Overtro og skadelige Fordomme, ved at forjage Mørkets og Fanatismens fule Gjenfærd med Fornuftens lyse Fakkel? Man smigre sig ikke med, at Alt hvad der i den Henseende bør skee allerede er skeet; man troe ikke de blændende Lovtaler, hvori Oplysningens Tilstand blandt de lavere Folkeclasser i vort Fædreneland skildres med de meest glimrende Farver. Endnu gives der mangt et Overtroens Tempel at forstyrre, mangen en indgroet Fordom at bekjæmpe, mange mørke Skyer at adsprede.

Skulde denne min Indbydelse være frugtesløs; skulde Oplysningens Soel endog blandt den cultiverede Deel af mine Medborgere endnu staae saa dybt under Horizonten, at mine Ord ere en Stemme i Ørken; saa vil jeg trøste mig med den Tanke, at der maaskee vil komme en Slægt, som vil vide at uddrage en Lægedom af de Blomster, vore Samtidige kunne bruge til at pynte deres Hauger med eller endog søndertræde med Fødderne. Der gives Lande, hvor Publicum har gjort meget og Regjeringen saa godt som intet for Oplysningens Fremme; hos os synes det at være omvendt; vor Regjering har gjort saare meget, men vort Publicum har hidtil endnu kun gjort saare lidet for denne Menneskehedens almindelige Sag.

Berigtigelse.

I Bladet Penia findes nogle Berigtigelser i Anledning af Stykket om Tiggere i No. 63. af dette Skilderie. To af dem fortjene især her at meddeles Læseren. Den første viser: "at Fattigfogderne i afvigte Aar have opbragt 230 Betlere", og den anden: "at Fattigvæsenets Direction aldeles ikke har opsagt nogen Capital". For begge disse Berigtigelser aflægges her Penias Udgiver min oprigtigste Tak. — En tredie Berigtigelse angaaer det Hamborgske Fattigvæsen, om hvilket jeg har sagt: "at det af Mangel paa kraftig Understøttelse maatte gaae til Grunde". Men denne Paastand er

neppe nogen Feil, og findes der noget Urigtigt deri, saa ligger det maaskee i Udtrykket, ikke i Tingen. At det Hamborgske Fattigvæsen i det mindste var nær ved at gaae til Grunde af Mangel paa kraftig Understøttelse, at Directionen paa ny saae sig nødsaget til at anraabe den offentlige Medlidenhed, at dets offentlig fremsatte Regnskab viste, det ikke kunde understøtte mere sine Lemmer og at dets Undergang var for Døren, alt dette er historisk Sandhed, som kan læses i een af de forrige Aargange af Hamb. Adresse-Zeitungen. Det nærværende Hamborgske Fattigvæsen er fremstaaet af det gamles Ruiner, og Aarsagerne til hints fuldkomne Forfald læses omstændeligen i den anførte Avis. Numeret erindrer jeg i dette Dieblik ikke. Det var til disse Facta jeg sigtede med Ordene: "maatte gaae til Grunde", og jeg var ingenlunde uvidende om det nærværende Hamborgske Fattigvæsens Existence. Men man kan jo saaledes gjerne sige, at Brandassurancen i Kjøbenhavn gik til Grunde i den sidste store Ildebrand, uagtet der i dette Dieblik atter existerer en saadan Indretning?

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Kjøbenhavn have flere skjændige Mennesker atter begyndt paa at plyndre Børn. I disse Dage blev et lidet Pigebarn lokket bort fra sine Forældres Kjælder, og plyndret lige indtil Særken. Det samme skal nylig have været Tilfældet med nogle andre Børn.

I Onsdags løb to Heste løbsk med en Vogn paa ny Amagertorv, og beskadig de sex Mennesker

i større og mindre Grad. Blandt disse var en frugtsommelig Kone, som strax derefter døde.

En Spanier, der har tjent som Matros paa den nylig hjemkomne Ostindiefarer, har ombord paa Skibet villet stikke Capitainen ihjel, men blev standset deri af Overstyrmanden, som just blev det vaer. Denne Forbryder blev i Torsdags bragt lænket til Kjøbenhavn, og sidder nu arresteret.

Byfogden i Bergen har ladet bekjendtgjøre, at foruden de Exemplarer af Justitsr. Rafns Anvisning til at afsætte Uld af en forbedret Race etc., som Gener. Landoecon. og Commer. Collegiet har tilsendt ham til Uddeling, ogsaa en Deel ere henlagte paa Skifecomptoiret, hvor de udleveres til enhver.

Fra Hof i Soløer meldes under den 28 Maji 1807 følgende: at efterat Glommen Elv har været belagt med Iis fra 12 Nov. f. A. løsnede den sig d. 8. Fra d. 16de Maji blev Veirliget usædvanligt varmt og stille. Sneen til Fields, over 3 Alen høi, smeltedes, og nu begyndte Elven at voxe. Lige til Dato tiltager den i Størrelse, efterat den har sat alle lavtliggende Egne under Vand. Dens Strøm er strid og frygtelig, og har ikke været større siden hiint ødelæggende 1789. Faae vi ikke snart en Storm fra Norden, som jager Vandet bort, vil en stor Deel af Almuens Tab være meget betydeligt. Allerede have Gaardene Bøine, Sparby, Borg, og Hofs Præstegaard lidt meget. Efterat Dæmningerne bleve brudte, strømmede Vandet ind med uimodstaaelig Magt, tog den gode Jord med sig, og lagde efter paa visse Steder en ufrugtbar Sand. De to Trediedele af den lagde Vaarsæd paa Hofs Præstegaard, staaer to til tre Alen under Vand. Sædekornet svømmer paa Vandet; Høsten er forsvunden, thi om end Vandet strax begyndte at falde, vilde der medgaae megen Tid, inden Agrene kunne vorde tørre til ny Besaaening, som Aarstiden her desuden ikke vilde tillade.

Natten den 10 d. M. have Tyve afbrækket 7 til 8 Alen Kobberplader, af mindre end et Qvarteers Bredde, der vare anbragte som Tordenafledere paa Fæstningen Aggershuus nordre Krudttaarn.

I Christiania har man paagrebet en Pige paa 23 Aar, som i en Tid af to Uger har begaaet

ni forskjellige Tyverier ved at krybe ind under Portene. Hun har allerede tilforn været straffet for Tyverie.

I en Have i Faaborg har man med Held gjort Forsøg paa at ombøie Grenene paa ufrugtbare Frugttræer og derved faae dem til at bære. Blandt andre Planter har man ligeledes forsøgt at dyrke den saakaldte Runex Patichen, som ellers ikke findes i Kjøkkenhaverne. Den kan afskjæres i det mindste 6 til 8 Gange om Sommeren, og foruden at den er meget velsmagende at spise som Spinat, kan man ogsaa med Grund formode, at den vilde qvalificere sig til en god Foderurt, da den begjerligen ædes af Huusdyrene.

Ogsaa ved Husarerne i Jægersborg er nu Underviisningen i Gymnastik indført. De lære tillige Geographie etc. og opmuntres ved passende Præmier.

I Torsdags anstillede Hr. Studiosus Colding sine forhen averterede aerostatiske Forsøg paa Exerceerpladsen. Fire af de Balloner, han lod opgaae, vare af Papir. Den største, som var af Taft, blev optaget af en Søofficier, som just seilede i en Baad mellem Trekroner og Batteriet. Den er bleven Hr. Colding tilbageleveret. — Caninen med Faldskjærmen faldt ned i Castelsgraven og blev taget i Forvaring af Commandanten og ligeledes Eieren tilbageleveret. Hr. Coldings Indtægt skal have beløbet sig til 800 Rdlr.

Hr. Factor Poul Schow, der, som forhen er meldt, er hjemkommen med Skibet Dannemark, tog i Aaret 1806 efter et kort Ophold i Europa, til Bengalen, hvor han ved udmærkede Talenter og utrættelig Flid erhværvede sig en for Fremtiden betryggende Formue, og bestyrede det Asiatiske Compagnies Sager til dets største Tilfredshed.

Det var egentlig Hestene for et Hølæs, som i Onsdags løb løbsk og beskadigede 7 Mennesker. Kudsken holdt saa stærkt i Tømmen, at han fik Krampe i Hænderne, men kunde alligevel ikke standse Hestene.

Fregatskib Bekkeskou blev i Gaar solgt ved Auction paa Børsen til Kjøbmand Schoustrup for 10500 Rdlr.

Et Tydsk Blad siger, at Hr. General Leth vil blive udnævnt til Commandant i Kjøbenhavn,

og at H. H. Prinds Ferdinand vil blive i hans Sted Chef for Kronprindsens Regiment.

For Professor Baggesen er der i disse Dage udfærdiget Pas til Frankrige.

Den paa der af Franskmændene nylig ved Danzig tagne Engelske Fregatskib commanderende Capitains unge Kone, ankom for nogle Dage siden til Kjøbenhavn, og er i Gaar afgaaet med Postkareten til Helsingøer, for derfra at tiltræde sin Reise til Engelland.

I Altona døde d. 9de d. M. den af Underviisningsfaget saa høit fortjente C. Ph. Funke, Førſt. Schwarzburg-Rudolstadsk Opdragelsesraad i Dessau. Ikke faae af hans fortræffelige Arbeider for Ungdommen ere indlemmede i den Danske Litteratur, bruges i vore fleste Skoler, og have tildeels oplevet adskillige Oplag. Hans vigtigste paa Dansk oversatte Værker ere: hans store Naturhistorie i 3 Bind og hans Lærebog for Borgerskoler, i 12 Hefter.

Af de to i Engelland opbragte Danske Skibe, som havde Foræringer for Algier og Tunis ombord, er det ene allerede frigivet og man venter med hver Post Efterretning om, at ogsaa det andet er frigivet.

Ved Kongel. Res. af 5te d. M. er det blevet tilladt, at der indrettes et Selskab for at fremme Huusdyrenes Forædling; at der af Fonden ad usus publico udredes omtrent 400 Rdlr. til dets fornødne Stempler til en Medaille; at denne Medaille bærer Aristoteles's Brystbillede med Omskrivt af Selskabets Navn og med en Egekrands paa Reversen; at der af Stutteriecassen aarligen udbetales Selskabet 100 Rdlr. til en Præmie for et Prisskrivt Selskabets Formaal vedkommende, og 100 Rdlr. engang for alle til Signetets Stikning 2c. De øvrige Omkostninger, som Correspondencen medfører, udredes af Veterinaircassen. Hr. Kammerherre og Overhofmarchal Hauch er udnævnt til Selskabet Præses.

Ved Kongel. Resolution af 12te d. M. er fastsat, at Natte-Renovationen i Kjøbenhavn herefter skal bortføres om Sommeren fra Kl. 11 til 5 Slet, og om Vinteren fra 11 til 6 Slet, samt at ingen Natterenovationsvogn, end ikke tom, maa komme paa Gaden, førend Kl. 11.

Bradon fra Italien har faaet Tilladelse til at forevise i Jægersborg Dyrehauge det saakaldte Italienske Factacini, bestaaende af Comoedier og Pantomimer. Ligeledes er det blevet La Rose fra Frankrig tilladt, at forevise sammesteds en Chinesisk Hest, som er 30 Tommer høi, samt nogle aerostatiske Figurer.

Hr. Cantor og Chordegn L. W. Nolthe har nu i adskillige Blade ladet bekjendtgjøre, at han, ikke Hr. Provst Brøndsted, er Forfatter af de Stropher, som bleve afsjungne i Aarhuus Kirke 1ste Pintsedag; at det er ham, der har valgt dem og med Musik opført dem; at de vare om ei skjønne, saa taalelig; at de aldrig vare bestemte for Trykken, da i saa Fald kun 2 Linier burde sættes, og et Da Capo betegne deres Variationer; at han tør være bekjendt baade Sang og Musik; at kun nogle faa Exemplarer i Hast skrevne bleve uddeelte gratis; at Stykket ikke var en Arie, som Anmelderen kaldte det, men et Recitativ. Tilsidst siger Hr. Nolthe, at Anmelderens Hjerte maa Gud dømme, men hans Uvidenhed i Musik tør han dømme, thi den viser, at han ikke veed, at Repetitioner og Variationer deri have Sted og ofte ere Skjønheder.

Gaarden No. 49 paa store Kjøbmagergade er solgt til Hr. Silke- og Klædehandler M. A. Kirkegaard og Compagnion L. Agerskov for 22050 Rd.

Udenlandske Efterretninger.

Blandt de faa Schlesiske Fæstninger, som endnu ikke ere erobrede af de Franske, er Graudenz, hvis Garnison bestaaer af 4 til 5000 Mand, og hvoraf en god Deel ere Polakker. I Fæstningen anrette Sygdomme store Ødelæggelser, da den mangler Lægemidler, Straa, godt Vand og adskillige andre Beqvemmeligheder. Denne Mangel har givet Anledning til et Slags dræbende Epidemie. De Beleirendes Forposter forurolige uafladeligen de Beleirede, og skille dem i hver Skærmydsel ved Folk. Fæstningen beleires af Franske, Hessen-Darmstadtske og Polske Tropper. Den hele Strækning fra Weichsel til Staden er besat af Hessen-Darmstadtske Tropper. Fra Landsiden er den altsaa ganske indsluttet. Der er allerede i en rum Tid gjort de fornødne Forberedelser til at løbe Storm.

Keiser Napoleon har forundt Marchal Lefebvre, i Betragtning af hans Iver ved Danzigs Erobring, Titel af Hertug af Danzig og en Pension af 100,000 Fr. Marchal Lefebvre bruger i denne Tid Badet.

Telegraphen beretter, at den Russiske Armee siden d. 5te d. M. adskillige Gange har forsøgt at tilkjæmpe sig Fordele over de Franske. Samme Dags Morgen Kl. 6 havde de angrebet Brohkandsen Spande ved Passarge, som forsvaredes af General Frere. Fem Russiske Regimenter løb tre Gange Storm, men bleve hver Gang tilbagedrevne, og mistede 5—600 Mand. Prindsen af Ponte-Corvo, som observerede de fiendtlige Stillinger, blev ubetydelig saaret ved Halsen. Ved Brohkandsen Spapenheim, som forsvares af General Ferry af Soults Corps, løb Russerne to Gange Storm, og mistede 1500 Mand. Adskillige Russiske Oberster ere blevne tagne til Fanger. Ogsaa Marchal Ney er bleven angreben.

Fra Cherbourg meldes, at der arbeides ivrigen paa Havnen Bonaparte.

Den 1 Julii sælges i Bordeaux de confisquerede Preussiske Skibe.

Gener. Lieuten. v. Blücher har sendt v. Pereponcher fra Stralsund med Depecher til Engelland.

Førsten af Dessau og Zerbst har, som Medlem af Rhinforbundet, faaet Titel af Hertug, og hans forenede Lande levere dette Forbund 350 Mand Hjelpetropper.

Ogsaa Colbergs Beleiring staaer nu under Marchal Brunes Commando. Siden d. 5te d. M. har Marchallen været i Paris. Observations-Armeen bliver hver Dag stærkere.

Selskabet for Nationalflidens Befordring i Frankrige har udsat 1200 Franker for Forfærdigelsen af den bedste Zinnober, der ligner den udenlandske, især den Chinesiske.

Efter en Opgivelse i Moniteuren har Rusland siden 1731, og især siden 30 Aar forøget sine Stater med 16,765 Qvadratmile Land og 8 Mill. 938,210 Indbyggere.

Antallet af qvindelige Kloster-Ordener, der enten afgive sig med Syges Pleie eller Børns Underviisning og Opdragelse bliver i Frankrige daglig større. Man læser ideligen i Franske Blade, at gamle Stiftelser af den Natur have faaet Keiserlig Tilladelse til at organisere sig paa ny.

Den 25 Maji var det, som forhen meldt, 100 Aar siden at den udødelige Linnée blev født. Det ny Orangerie-Huus ved Academiet i Upsal blev samme Dag høitidelig indviet. Academiets nuværende Rector, Prof. Aurivillius, havde i den Anledning i Forveien udstædt et Program, og Dagens Høitidelighed blev om Morgenen Kl. 8 bebudet ved Canoners Løsning og Ringen med Stadens store Klokke. De Indbudne vare meget talrige, og foruden Programmet fik de ogsaa en kobberstukken Forestilling af Ridder Linnées Buste, bekostet af de Smålandske Studerende i Upsal. Processionen gik over Slotsvoldene og igjennem den Kongel. botaniske Hauge til det ny Orangeriehuus. Ved dens Indtrædelse i Læresalen, hvor Linnées Buste var opreist, opførtes af Academiets Capel, understøttet af endeel Musikyndere, en fuldstemmig Instrumentalmusik. Linnées værdige Discipel og Efterfølger, Prof. og Ridder Thunberg holdt nu en Tale, hvori han viste hvor meget Videnskaberne og Academiet skylde de Svenske Konger, især Gustaf Adolph, Gustaf III. og den nuregjerende Konge, og at de Lectionsrum, Orangerier, Samlingssale &c., hvis Indvielse nu tillodes og hvortil Gustaf III. for 20 Aar siden paa en af ham selv skjenket Plads, lagde Grunstenen, er et ypperligt Beviis derpaa. I Slutningen heraf afsang man Svenske Folkesange, under 120 Canonskuds Løsning. Derpaa fortsatte Prof. Thunberg sin Tale, og udviklede Linnées udødelige Fortjenester af alle tre Naturriger. Siden begav Processionen sig igjen til Slottet. Til Middag gave Academiets Medlemmer paa egen Bekostning et Maaltid, hvortil blandt andre Linnées Slægtninge vare indbudne. Gjesterne spiste her under Skyggen af Cypresser og Palmetræer. Da Maaltidet var tilende, vendte de tilbage til Staden, for at høre det Æreminde over Linnée, som Livmedicus Hedin skulde holde samme Dag i Wexiö Gymnasium.

Indbyggerne i Buenos Ayras have, under Gener. Liniers Anførsel, erklæret sig for en uafhængig Nation. Et til dem afsendt Engelsk Parlementairskib have de svaret: at de vilde modtage Engellænderne med aabne Arme, dersom de ville understøtte deres Foretagende, men at de ville for-

svare sig lige indtil den sidste Mand, dersom man vil gjøre den til en Engelsk Colonie.

Buenos Ayras bestaaer næsten af intet uden fladt Land; end ikke den mindste Bakke findes der. Indbyggerne, som leve meget adspredte, ere kobberfarvede med lange Haar og udmærket skjønne, ligesom den hele Natur her. En Oxe koster kun 1 Rigsdaler og en Hest 2 til 5 Rdlr. Strækninger af hele Mile ere ligesom bedækkede med begge disse Dyrearter.

Ved den Tyrkiske Armee ventes 500 Franske Canonerer fra den Franske Armee i Dalmatien 2c.

I den sidste Beleiringstid var Saltkjød og Commisbrød en daglig Føde for Danzigs Indbyggere. Et Pund Kjød kostede 4 Fl., Smør 5 Fl. og Commisbrød $1\frac{1}{2}$ Fl.

Det i Danzig fundne Kornforraad kan forsyne den Franske Armee i 6 Maaneder.

Rhinforbundets Stater skulle nu, da andre Magter, der ikke ligge ved Rhinen, have tiltraadt samme, føre Navn af det Germaniske Forbund.

Huset Braunsberg i Amsterdam har til Underpant for det Laan, Kongeriget Sachsen gjør hos det, ikke villet modtage de Prætiosa, som gjemmes i den saakaldte grønne Hvælving, men det vil imidlertid dog tage til Takke med Lande- og Köngel. Obligationer.

Prindsen af Wales har foræret Sheridan et fuldkommen meubleret Huus, der ikke giver Prindsens Pallads noget efter.

Friedrich König, Tydsk Bogtrykker i London, en Eleve af Breitkopf, har opfundet en ny Bogtrykkerpresse. Han har forenet sig med den berømte Bogtrykker Bensley i London, og hans Opfindelse vil med det første blive bekjendtgjort under Patent. — Der er nu ogsaa opfundet en forbedret Maade at støbe Skrivt paa.

I Nærheden af Shank-Hill i Irland har en Hyrde opdaget en Sølvgrube, i hvilken hver Tønde raa Erts skal være 22 Pd. værd. — I Ballyweys, i Grevskabet Wicklow, har man opdaget en Blygrube.

I Orleans er nylig født et Pigebarn uden Hænder og Fødder. Bækkenet er som sædvanlig, men man kan ikke opdage mindste Spor til nogen Hofte. Barnet er nu $3\frac{1}{2}$ Maaneder; det mades og er meget sundt, ja endog munter, men hvilket det

neppe vil vedblive at være længe, naar det i Fremtiden ved at voxe til behøver den fornødne Bevægelse.

En Møller i St. Amand ved Ligny var nylig saa ulykkelig at komme Møllevingen for nær, da han var i Færd med at smøre Hjulværket. Han blev hængende med Ærmet af sin Skjorte i en af Tænderne, og sønderknust. Da Kroppen gik igjennem, standsede Møllen, og for at faae det sladknuste Legeme ud, maatte man tage den fra hinanden. Benene gav ved Sønderknuselsen et saadant Knald fra sig, at Beboerne af ti Huse i Nabolavet sprang ud af Døren og troede, at een af deres Hytter var styrtet sammen.

Det er nu blevet tilladt at indføre uspunden Fransk Silke i Frankrige, og at sende den ud af Landet igjen som Transit.

Ogsaa i Riga forsendes mange Levnedsmidler til Armeen i Preussen, men Tilladelse dertil tilstedes ikke uden efter en Anmeldelse fra den Preussiske Minister Hardenberg. Kornpriserne ere meget høie. Af Havre haves kun lidet, som ikke er solgt, og i Partier er aldeles intet at faae.

I det cosmographiske Institut i Wien er nylig udkommen et Kort over alle Landene i det Østerrigske Monarkie, med en statistisk Oversigt i tabellarisk Form, af Frih. v. Lichtenstein. Den viser det Østerrigske Monarkies Tilstand i den første Halvdeel af Aaret 1807 og Efterretningerne ere for det meste øste af officielle Kilder. De nuværende Østerrigske Stater indbefatte et Fladeindhold af 10,936 Qvadratmile og 24 Mill. 900,000 Indbyggere. Blandt disse ere 6 Mill. 400,000 Tydske, 13 Mill. Slavoniske Folkeslag, 3 Mill. 400,000 Ungarer 2c. Foruden Catholikerne tæller man af andre Troesbekjendere henved 2 Mill. ikke-unierede Grækere, henved ligesaa mange Reformeerte, over 1 Mill. Lutheraner, og 530,000 Jøder. Af forskjellige Stænder findes her: 540,000 Adelige, 39,700 Geistlige, 600,000 Militairpligtige, foruden 954,000 i Militairgrændselandene. Offentlige Embedsmænd og deres Familier 112,000. Henved 4 Mill. og 672,000 Mennesker sysselsættes (udenfor Militairgrændserne) ved Haandteringer. 16 Mill. og 427,000 Mennesker drive Agerdyrkning. Denne hele Folkemængde boer i 796 Stæder, 2012 Kjøbstæder og 65,572 Landsbyer.

Næsten paa $\frac{1}{8}$ af hele Jordbundens Overflade findes Bygninger, Veie, Floder og øde Land, og mere end $\frac{1}{5}$ Land, som kunde benyttes, ligger udyrket. Værdien af Korn, Brænde, Handelsplanter og Fiskerie anslaaes til 760 Mill. Gylden, og af de Metaller, som aarlig vindes, 12 til 13 Mill. Næsten ligesaa stor en Vinding har Regjeringen af sine egne Bjergværker. Manufacturværdien af alle deels indenlandske, deels indførte producerede Varer, beløber sig til 380 Mill. Gylden; de raa Materialier udgjør omtrent $\frac{1}{4}$ af denne Sum. Udførslen af raa og forarbeidede Producter beløber sig til henved 24 Mill. Gylden, Indførslen anslaaes til 27 Mill., hvoraf 2 til $2\frac{1}{2}$ Mill. gaaer som Transito ud af Landet. — Alle Statens ordentlige Indtægter beløbe sig til 110 Mill. Gylden. Hofholdningen og Civiletaten koste henved 11 Mill. Gylden, Militairetaten omtrent 40 Mill. Statsgjelden er efter nyere Skribenter over 900 Millioner. Krigsmagten bestaaer af 300,400 Mand. I de Østerrigske Stater findes 27 Fæstninger, og tre ny ere i Forslag. Til Kystens Beskyttelse haves en Flotille af 23 større og 20 mindre Krigsfartøier.

Offentlige Blade sige, at det Tydske Forbunds ny Act nu er færdig. Førsteptimas, hvis Contingent er brudt d. 4 d. M. op fra Brunsvig til det Brandenborgske, faaer, som det hedder, sine Lande forøget med Grevskabet Hahnau.

For endvidere at beskytte Handelen i Østersøen har Kongen af Sverrig ladet Danzigs Havn bloquere ved en tilstrækkelig stærk Krigsescadre.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbm. Stolkervoet fra Lübek, Brink, Scherman og Kammerraad Vandeurs f. Helsingøer, Adler Krohn f. Stokholm, N. F. Sørensen f. China (logere hos Løbel); Cancellieraad Friis, Kjøbm. J. Lipman, Consul Allern, Kjøbm. Aahman og Bogh. Bagge f. Helsingøer, N. Finn, Mad. Stræng, Kjøbm. Barker, Midleton, Since og Wædse f. Pillau, Proprietair Rick f. Moen (logere hos Møller); Kjøbm. Bork fra Holbek, Baron Wedel Jarlsberg fra Helsingøer, Kjøbm. Strunk f. Lübek, Kjøbm. Clerk, Mad. Wallis og Kjøbm. Belfour f. Helsingøer, Amtmand Rosenørn f. Roeskilde, Handelsexped. J. H. Kunst, Viceconsul Lillengren, engelsk Minister Stratton, Kjøbm.

Scherman, Lundgreen, Baccalau, Gjestgiver Hellman, H. Ahman med Frue, og Bogholder Bagge f. Sverrig. — Afreist: Kjøbm. Rossii, Mad. Meier, Jfr. Dems, og Jfr. Linde til Helsingøer, Cherry t. Stokholm, Lieut. Synnestved t. Slagelse, Capit. Restorf paa Landet, Cancellier. Friis, Kjøbm. Lipman, Midleton og Since t. Helsingøer, Kjøbm. Freund, Abrahams og Retter t. Königsberg, Baron Adeler t. Kiel, Krigsr. Liungfeldt t. Landskrone, Apotheker Steckberg og Secret. Lüderitz t. Helsingøer, Kjøbm. Schweitzer t. Königsberg, Chirurgerne Müller, Spannagel og Stade, Kjøbm. Pauli og Burmeister, Bogholder Enander, og Kjøbm. J. C. Ingwersen t. Sverrig.

(Indsendt.)

Anlediget af et Avertissement i Politievennen No. 476. vover jeg at spørge: 1) Hvem denne anonyme Spørger er, og 2) hvorfra han eller Bladets Udgiver har Hjemmelsret til at tilsætte enten Caracter eller Næringsvei, naar Avertissementet kun indeholder mit Navn: J. P. Müller? Naar disse Spørgsmaale blive offentlig besvarede, skal jeg, dersom det er mig han spørger, give ham offentlig Svar til hans Nysgjerrigheds Tilfredsstillelse; men drister han sig ikke hertil, anseer jeg ham som een, der finder sig truffen ved mit Avertissements Indhold, og af mig kun ansees som et utidigt Foster, der i en Hast maa forføie sig til sin bestemte mørke Hule.

J. P. Müller.

Bekjendtgjørelse.

De, som vil beære Skilderiet med Efterretninger, der i en eller anden Henseende fortjene offentlige Bekjendtgjørelse, behage at indsende dem til Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144. De skulle ikke allene ufortøvet og uden mindste Betaling blive indrykkede, men Udgiveren vil endog være Indsenderne særdeles forbunden derfor. Efterretninger, der kræve en hastig Bekjendtgjørelse, kunne, naar de indsendes inden Kl. 11 hver Tirsdag og Løverdag Formiddag, blive trykte og destribuerede samme Dags Eftermiddag.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 73.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 23 Junii, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Gamle og ny Tider.

(Fortsat.)

Jeg taug og lod den Ubekjendte tale; ikke fordi jeg i et og alt bifaldt hans Meninger, men fordi jeg er en stor Elsker af at see det menneskelige Hjerte i sin naturlige Dragt, om end denne ikke er aldeles efter mit Sind. Man er saa vant til at see Menneskene i deres Leve-, Tænke- og Skrivemaade følge Strømmen, at det altid er interessant, engang imellem at finde en Original, der følger sin egen Vei, om end denne førte til enkelte Vildfarelser. Vi kjedes tilsidst ved den evige Eftersnakken, Efterklang og Efterabelse, man hvert andet Skridt støde paa. Jeg lod derfor den Ubekjendte bestandig tale, og gav ham endog, uden ofte at afbryde ham, Leilighed til at drage Talen længere ud. Hvad han sagde om Friedrich den Anden var i det Hele betragtet vel neppe saa ganske urigtigt. Da jeg ved en Leilighed betjente mig af Udtrykket "Friedrich den Eneste" blev han ganske hidsig, og sagde: hvorledes? "den Eneste?" Dersom jeg ikke vidste, at De er Dansk, vilde jeg sandelig antage Dem for en Berliner. Kun Gud er den Eneste; ingen Dødelig bør kaldes saaledes.

Friedrich den Anden ledte os naturligviis paa almindelige Betragtninger over Europas nuværende Tilstand, og med denne var den Ubekjendte nu aldeles ikke tilfreds. "Meest smerter det mig," sagde han: "at jeg just skal leve i en saadan Tidspunct. Min eneste Trøst er, at jeg neppe vil faae at see den fjerde og femte Act af det sørgeligste Sørgespil. For femten Aar siden saae jeg en Morgenrøde oprinde, som opvakte hos mig de gladeste Forventninger. Jeg saae Menneskeslægten gaae sit herlige Maal med Kjæmpeskridt i Møde; jeg priste allerede den kommende Slægt lykkelig, og glædede mig ved

den Tanke, at den vilde kunne nyde Frugterne af hiin blodige Kamp for Ret og Retfærdighed, Oplysning og Frihed; jeg ventede, at det ny Aarhundredes Sønner vilde ombytte Sværdet med Plougjernet, række hinanden Haanden som Brødre, og elske hinanden saaledes som det anstaaer Guds ædleste Skabninger paa Jorden; jeg saae allerede Krigsluen tildeels for evig dæmpet i Europa og et mægtigt Folk med sin vældige Haand og sit store Genie sønderknuse Despotismens og Overtroens Lænker; jeg betragtede dette som et Forbud paa endnu langt herligere Dage. Men, ak! hvor hastig svandt denne gyldne Drøm! Hvor ere nu de Tryllebilleder, jeg den Gang saae i den Sæbeboble, man kaldte det oplyste Aarhundrede! Vi have allerede tilbagelagt en Trettendedeel af det nittende, vi nærme os det andet Aartusinde, og endnu staaer Menneskeslægten i dets vigtigste Anliggender paa det samme Trin som i de mørkeste Aarhundreder; endnu væbner Nationer sig mod Nationer; endnu myrde Europæere hinanden i blodige Krige ligesom de raaeste Barbarer; endnu tilbeder man Helgene og hylder Overtroen paa alle muelige Maader; kort sagt, hvad har man gjort i de mørkeste Tider som man ikke gjør nu, skjønt under andre Skikkelser? Og dog kalde vi hine Tidsalderes Mennesker Barbarer og deres Regenter Despoter. I dette Øieblik gives der i mine Øine intet saa urimeligt, at jeg jo troer det endnu kan skee. Europa befinder sig i denne Tid i en Tilstand, hvor det har Receptivitet for Alting. Dersom der fremstod en Spaamand, som fortalde mig: i Aaret 1830 vil man igjen i Europa brænde Kjettere, gjøre Korstog, spænde krigsfangne Konger for Seierherrens Triumphvogn, føre Religionskrig, oprette Inqvisitioner, saa vilde jeg, istedet for at belee hans Spaadom, tvertimod beundre Mandens skarpe Blik i den menneskelige Natur og Tingenes nærværende Beskaffenhed. Tidens Tegn spaae os intet Godt. Kun paa Forsynets Miskundhed bygger jeg mit Haab. Aldrig kan det være den Eviges Hensigt, at hans skjønneste Værk skal saaledes mishandles, forstyrres og tilintetgjøres; det maatte da være, at han har besluttet Europa's Ødelæggelse, og Oplysningens og Humanitetens Forflyttelse til Lande, som nu enten beboes af Barbarer eller for Aartusinder have været Culturens Hjem.

Bøgerne.

Da jeg kom tilbage til mit Logis, forefandt jeg en heel Bunke med Bøger, som een af mine Venner havde sendt mig til Gjennemlæsning. Himmel! hvilket broget Selskab traf jeg ikke her! Misanthropen Rousseau og Spottefuglen Voltaire, Fritænkeren Hume og Pietisten Young, den caustiske Jean Paul og den smeltende Lafontaine. Men det gaaer os sædvanlig med mange Bøger, som med mange Venner, mange Ideer og mange Retter. Dersom man vil gjøre nogen til en complet Ignorant,

saa lade man ham kun studere i et stort Bibliothek, og han vil drukne i Visdom som en Flue i en Skaalfuld Honning. Jeg rødmede i Hjertet over min Kræsenhed, ja, næsten havde jeg sagt, Formastelighed, at vrage saa store og udødelige Mænds Værker. Men jeg kunde nu eengang ikke modstaae denne Vragesyge, indtil der omsider faldt mig et Bind af den originale Lichtenbergs blandede Skrivter i Hænderne. Dette var ganske efter mit Hoved. Intet uden afrevne Stykker, henkastede ligesom Forfatteren havde fundet dem i sin Hjernes aandelige Pulterkammer og Udgiveren af hans opus posthumum i hans Skriverpult. Jeg bladede lidet i denne Bog, og fandt her til min Forundring et Brudstykke, som syntes at staae i Forbindelse med den Samtale, jeg havde havt nogle Timer i Forveien. "Naar man paa en langt bortliggende Øe," siger Lichtenberg: "engang skulde træffe et Folk, hos hvilket alle Huse vare behængte med skarpt ladede Geværer, og bestandig holdt Vagt om Natten, kunde da en Reisende vel tænke andet, end at den hele Øe er beboet af Røvere? Men er det anderledes bevendt med de Europæiske Riger? Man seer heraf, hvor liden Indflydelse Religionen overhovedet har paa Mennesker, som ellers ikke erkjende nogen Lov over sig, eller i det mindste, i hvor lang en Frastand vi endnu staae fra den sande Religion? At Religionen selv har foranlediget Krig, er afskyeligt, og Systemernes Opfindere ville sikkert komme til at bøde derfor. Dersom de Store og deres Ministere havde sand Religion og Undersaatterne fornuftige Love og et System, vilde alle være hjulpne."

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den 16 Junii om Natten førend Kl. 12 havde man i Aalborg et usædvanlig stærkt Lynildsveir med en svag Torden fra Vesten. Veiret syntes at slaae lige ned i store Ildmasser, og at trække nord paa. Man har endnu ikke hørt, at der er skeet nogen Skade derved.

H. K. H. Kronprindsen er reist d. 18 d. M. fra Kiel til Louisenlund med sin høie Gemalinde og Datter. Hans Kongel. Høiheds Tilbagekomst til Kiel, var bestemt til den 21de, men Kronprindsessens er endnu ikke bestemt. Den 22 i d. M. er Special-Revue over Kronprindsens Regiment. Et Par Dage derefter reiser Prindsen til Rendsborg, hvor endeel af de der i Landet cantonerende Regimenter have faaet Ordre at møde til Revue.

Den forrige Hollandske Minister Huygens ventes med det første til Kjøbenhavn.

Blandt de Holstenske Godser, som bestyres efter de fortreffeligste Grundsætninger, regnes især det Flocbeckske. Dets Eier kan tjene til Bevis paa, hvormeget en eneste Mand ved Reiser, Lecture, Eftertanke, Erfaring og Almeenaand kan bidrage til det almindelige Bedste. Sex Gaarde, som Eieren her har forenet til et eneste Gods, ernærede i Begyndelsen kun sex Familier med omtrent 22 Karle 2c. ialt 60 Mennesker; nu ernærer Godset, efter at mange Forbedringer ere blevne indførte, over 300 Mennesker.

Natten imellem d. 17de og 18de strandede i en stærk Storm i Kattegat en rig Dansk Ostindiefarer, tilhørende Grossererne Tutein og Peschier. Hele Ladningen og Mandskabet, paa Baadsmanden nær, som reddede sig ved at svømme, og nu ligger meget syg, er total forlist. Paa samme Tid skal der være strandet 20 til 30 Engelske Transportskibe med Tropper, der skulle gaae til Østersøen, ved Hviderøe, ikke langt fra Marstrand. Capit. James Forster, som havde

meget Fragtgods ombord til Kiøbenhavn, er ligeledes strandet ved Marstrand.

Et nyt Skrivt, som indeholder mange interessante Efterretninger om Agerdyrkningens Tilstand i begge Hertugdømmene, er nylig udkommet under Titel af: practisch-oeconomische Bemerkungen auf eine Reise durch Holstein, Schleswig, Ditmarschen 2c. Herausgegeben v. H. C. P. Kiesewetter. M. 6 Kupf. Forf. har i nogle Aar havt Opsynet over Frih. v. Voghts Godser.

Ved den Holsteenske Overcriminalret blev C. H. Harms dømt til at arbeide for Livstid paa Cronborgs Fæstning, og under d. 29de f. M. blev denne Dom af H. M. Kongen confirmeret. Denne Forbryder kan tjene til Bevis paa, hvor længe saadanne Mennesker ofte ustraffede kunne udøve deres Skjelmsstykker. Allerede strax efter sin Confirmation havde han stjaalet en Sølvskee fra sin Husbonde, men denne jagede ham paa Døren, og lod ham slippe ustraffet. Denne Medlidenhed har formodentlig været Hovedaarsagen til dette Menneskes fuldkomne moralske Fordærvelse. Fra den Tid aflagde han sig især efter at stjele Creature. I Aaret 1801, da han var 19 Aar gammel, stjal han en Ko paa Marken, kom under Tiltale, negtede Gjerningen og slap fri; 1801 stjal han en Hest, 1802 sex Sølv-Spiseskeer, som han blev greben for og dømt til 2 Aars Spindehuusstraf, 1805 stjal han om Natten 25 Faar; Eieren satte efter ham, bemægtigede sig Faarene, men Tyven slap; fire Uger derefter stjal han en sadlet Hoppe i en Stald, og solgte den i Ottensen for 65 Rdlr.; 5 Uger derefter stjal han atter en brun sadlet Hoppe af en Stald, red med den til Hamburg og solgte den der for 30 Rdlr.; 3 Uger derefter stjal han i en Gaard paa Veien fra Hamburg til Lübeck atter en Hest, som stod i Stalden, tog tillige et Engelsk Sadeltøi, og undkom lykkeligen dermed, uagtet Gaardskarlen laae ikke langt derfra. Den 10 Jan. f. A. blev han arresteret i Traventaler Arresthuus, men her lykkedes det ham, efter gjentagne Forsøg, at undvige. Tilsidst blev han, efter en Denunciation, d. 29 Julii arresteret og udleveret til Traventhal. Foruden adskillige Smaatyverier havde han ialt begaaet 1 Kotyverie, 5 Hestetyverier, og et betydeligt Faaretyverie.

I Aftes ankom en Estafette fra Hamburg til den Franske Minister.

I et til Kiøbenhavn fra Stockholm ankommet Brev fandtes en 50 Rdlr. Speciebancoseddel; men paa sendt Qvittering derfor erfores og ved Attest fra Postmesteren i Stockholm oplyses, at der ved Affendelsen laae en 100 Rdlr. Sp. Banco-seddel deri, og at Brevet saaledes er gaaet hele Sverrig igjennem. For den offentlige Sikkerheds Skyld vilde det være at ønske, at man snart maatte faae Oplysning om dette originale Bedragerie.

Forraadet af Caffe i Kiøbenhavn er meget stort og man formoder, at Priserne ville falde. — I London sælger man Caffeen til ringere Priser under Haanden end ved Auction.

Paa Falkeneergaarden findes der for nærværende Tid ikkun tre Falke.

Udenlandske Efterretninger.

Hr. Stoll, en Søn af den afdøde berømte Læge i Wien, og Forfatter af adskillige fordeelagtig bekjendte Lystspil, er med en anseelig Løn bleven ansat som Theaterdigter hos den ny Theaterdirection i Wien. Han har især dannet sig ved Reiser og ved sin Omgang med Göthe.

Ikke langt fra Lavignellie i Frankrige har man nylig opdaget nogle gamle Grave af hugne Steen, af næsten 6 Fods Længde og 2 Fods Bredde. De ere bedækkede med en utilhuggen Steen, og i samme findes ikke allene Ligenes Been, men tillige alle Slags Sølvkar, Lamper 2c. Man har gjort sig al muelig Umage, for i Nærheden at finde Spor til en Stad, men uden at erfare noget desangaaende.

Academiet i Gent har tilsendt Kong Joseph det Program, hvori det for Aaret 1808 udsætter en Belønning for det bedste Malerie, som forestiller, hvorledes Rubens slaaes til Ridder af Carl den Anden. Kong Joseph sendte fra Neapel under d. 1 Maji et meget forbindtligt Svar, og forsikkrede, at han tog den største Deel i Konsternes Flor, og især hines, som fordum blomstrede i Gent.

Dr. Mitschel har forelagt Congressen en Plan til at gjennemstikke Landtungen af Panama, hvilket man, formedelst det stille Havs Høide, har anseet for umueligt.

Præsidenten Jefferson eier nogle af Indianere forfærdigede Buster af naturlig Størrelse, forestillende hele Overdelen af Legemet. De ere meget godt tegnede og udtryksfuldt bearbeidede.

Man har opgravet dem ved Floden Tenassee, ved et Sted, som kaldes Palmira. Man kjender hidtil ikke den Masse, hvoraf de bestaae, som er meget haard, og veed heller ikke, om de skulle forestille Landets fordums Afgudsbilleder eller berømte Personer fra Oldtiden.

Kong Joseph besaae d. 17de f. M. ved Bredden af Liri og paa Toppen af et Bjerg Levningerne af de Bygninger, som fordum beboedes af Marserne, der førte en lang Krig med Romerne. Han tog ogsaa den Canal i Øiesyn, som Keiser Claudius har ladet grave, for at befrie Marserne fra Søen Facinos hyppige Oversvømmelser, og som 30,000 Slaver maatte arbeide paa i 11 Aar.

Reparationen af de Bygninger i Danzig, som under Beleiringen ere blevne beskadigede, vil koste 12 Millioner. De Huse, som efter Gener. Kalkreuths Befaling, ere blevne demolerede i Forstæderne, taxeres for mere end 9 Mill. Indbyggerne have altsaa tabt 21 Mill. Under Beleiringen spiste man intet Kjød; den 3 Junii, da endnu ingen Fødevarer vare ankomne, kostede Pundet 3 til 4 Franker. I Canalen og Havnen findes en betydelig Mængde Bygningstømmer.

Russerne have pludselig rømmet Valachiet og Moldau. Det skal være skeet, fordi de befrygte, at den høire Fløi af den Franske Storarmee kunde afskjære dem al Communication med den store Russiske Armee i Polen.

En Dreng paa 5 Aar legede nylig ved Rotheburg (i Oberlausitz) med sin Faders store Hund ved en Vandgrøvt. Ved et uforsigtigt Kast faldt Drengen i Vandet, og Strømmen drev ham over 50 Alen bort. Hunden svømmede efter ham, tog ham fat i Skuldren, og bragte ham lykkelig i Land. Faderens Folk, som vare over 500 Skridt derfra, hørte pludselig Hunden ængstelig tude, og mærkede, at han rodede omkring i Græsset. De sprang til, og fandt nu, at Hunden tumlede Drengen, som var ganske stiv, fra den ene Side til den anden, for at bringe ham til Live. Drengen er fuldkommen restitueret igjen. Dette tro Dyr var af den største Nyfundlandske Art.

I Aschaffenburg er udkommet et Forbud mod *Familiebegravelser.* "Hvor menneskeligt, heder det deri, den Fordom, som har givet Familiebegravelser deres Tilværelse, end i og for sig er, og hvor megen Skaansel den end fortjener, naar man betænker, at den grunder sig paa den trøstende Tanke, at see sig i Graven forenet med de Mennesker, der i Livet vare forenede med os ved Ægteskabets Baand, saa fordrer dog de Levendes Sundhed denne Fordoms Udryddelse. Gravenes for tidlige Aabning og de epidemiske Syger, som kunne fremkomme derved, ere i Almindelighed uadskillelige Følger derfra. Paa Grund heraf har Øvrigheden befalet, at der fra nu af ikke maa taales mere nogen Familiebegravelse hverken paa Agathekirkegaarden, eller paa den ny Kirkegaard, som nu skal anlægges &c. — Der er ingen Tvivl om, at man ogsaa i vort Dannemark snart vil henvende sin Opmærksomhed paa denne vigtige Green af den offentlige Sundhedspleie. Paa Assistencekirkegaarden ere Familiebegravelser meget almindelige.

Sex til Syv Røvere brød d. 8 f. M. om Aftenen Kl. $10\frac{1}{2}$ ind i Kromanden Rieschers Huus i Hannover. Da Manden tog Flugten, saarede de Konen, Svigermoderen og Tjenestepigen, for at tvinge dem til at sige, hvor de havde gjemt deres Penge. Men da de ikke udrettede noget derved, truede de Konen at myrde hendes umyndige Barn, saafremt hun ikke hjalp dem at opsøge Pengene. Dette virkede. Hun viste dem hvor hendes Eiendom laae, og en halv Time derefter trak Røverne afsted med et betydeligt Bytte.

Kongen af Sverrig reiste d. 4de d. M. fra Stralsund til Schlatkow, hvor han havde en Samtale med Marchal *Brune*, som var kommen did fra Anklam.

To Skibe fra Königsberg have d. 18 d. M. bragt til Flensburg den Efterretning, at de Franske nu ikke staae længere fra Königsberg end $2\frac{1}{2}$ Mile.

En Snedkersøn i Paris, der skulde afmarchere som Conscriberet, gik med en 18 Aars Pige, han var forelsket i, ind i et Vertshuus uden for Staden, og lod sig give Mad og Drikke. Da man noget derefter bankede paa Døren, formodede Pigen, at det var Forældrene, drak hurtig af en Flaske Skedevand, hun havde medbragt, og lod sin Elsker ogsaa drikke deraf. Nu aabnede de Døren, og Pigen tilstod reent ud, hvad hun havde drukket. Man anvendte hurtige og virksomme Midler, og mener at deres Liv vil reddes. Det unge Fruentimmer spørger nu bestandig med Angest: naar min Elsker reddes, maa han da alligevel afsted med Conscriptionen? Politiet har blandet sig i Sagen, og man, mener, at begge ville blive straffede.

Den Preussiske Consul i Petersborg har fragtet alle ubefragtede Skibe der i Havnen til at transportere de 7000 Læster Rugmeel, som den Russiske Regjering har overladt den Preussiske, til Pillau eller andre Preussiske Havne.

Wechaberne skulle aldeles have ødelagt Staden Mecca. En Caravan, som, escorteret af 6000 Mand under Bassan af Damascus, var paa Veien did, er bleven aldeles udplyndret. Menneskene lod man beholde Livet, men en stor Deel af dem omkom paa Tilbagereisen af Hunger 2c. Hovedsmanden over Wechaberne, som skulle være 200,000 Mand stærke, sagde til Bassan, at det nu er unødvendigt at gjøre Pillegrimsreiser til en Stad, som ikke existerer mere. Dersom denne Efterretning er fuldkommen grundet, saa kan den i hele Africa og Asien frembringe en mærkværdig Revolution, som ogsaa vil have Indflydelse paa Handelen.

De Engelske Tropper i Ægypten ere ved Rosette blevne to Gange slagne. I den første Fægtning mistede de 170 Døde og 240 Saarede; i den anden, som de begyndte med 2500 Mand, 1000 M. og Resten skal i største Hast have trukket sig tilbage til Alexandrien.

Den 11 d. M. om Eftermiddagen Kl. 3 begav Prinds Erkekantsleren sig til Senatet, hvor han med det sædvanlige Ceremoniel og efter en kort Tale fremlagde et Keiserligt Patent, hvori Marchal Lefebvre udnævnes til Hertug af Danzig. Patentet lyder saaledes: "Da vi have villet give vor Fetter, Marchal og Senator Lefebvre, et Bevis paa vor Velvillie for den os stedse beviste Hengivenhed og Troskab, og erkjende den udmærkede Tjeneste, som han har beviist Os siden vor første Regjeringsdag og fra den Tid af ikke har ophørt at bevise Os, og som han nu nylig ved Danzigs Erobring har laant en ny Glands; da vi fremdeles ønske, at bevare Mindet om denne mærkværdige og hæderfulde Begivenhed ved en særegen Titel, saa have vi besluttet, at forlehne ham Titel af Hertug af Danzig, og forlehne ham samme hermed samt Foræringen af Domainer i det Indre af Vore Stater. — Vi ville, at vor Fetter, Marchal og Senator Lefebvre, skal besidde bemeldte Hertugdømme, og at det arveligen skal gaae over til hans mandlige, retmæssige og naturlige Børn, efter Førstefødselen, for med fuldkommen Eiendomsret at nyde deraf de Rettigheder, Æresbeviisninger og Forretter, som, ved Rigets Constitution, ere Hertugdømmet tillagte; forbeholdende os, at dersom hans mandlige, retmæssige og naturlige Efterkommere skulde, hvilket Gud forbyde, uddøe, at bemeldte Hertugdømme overdrages, efter Vort Valg og saaledes som det af Os eller Vor Efterfølger findes passeligst for Vore Folks Bedste og Vor Krones Interesse. — Vi befale, at nærværende Patent, skal meddeles Senatet og indføres i Registeret. Vi befale ligeledes, at saasnart Dotationen af Hertugdømmet Danzig har faaet Vort Samtykke, skal den detaillerede Tilstand af de Godser, hvoraf det skal bestaae, overeensstemmende med den Befaling, Vi i dette Øiemed have givet Vor Minister, indføres i Registraturen af den Appellationsret, i hvis Værneting Hertugdømmets Residence ligger, og at den samme Indskrivning finder Sted i de respective Arrondissementers Hypotek-Bureau, paa det Forfatningen af bemeldte Godser, fremkomne ved Dispositionerne af Senatus Consultus af 14 Aug. 1806, maa blive almindelig bekjendte og ingen under Paaskud af Uvidenhed skal kunne gjøre Fordringer."

Givet i Vor Keiserlige Leir i Finkenstein, d. 28 Maji 1807. Napoleon.

Negrene og Mulatterne i St. Domingo føre nu ivrig Feide. Fra den Tid af, at Mulatterne have dræbt Dessalines, have de forandret St. Domingo's Regjeringsforfatning ved at efterabede den Americanske Constitution, d. e.: ved at indsætte en Præsident, der vælges hvert tredie Aar. De valgte Christoph, som skulde residere i Port au Prince. Christoph, som uden Tvivl i den Henseende mistænkte Mulatterne, som for at blive af med ham, skaffede ham bort fra Cap, er marcheret imod dem og har angrebet Port au Prince; men da han ikke kunde bemægtige sig det, er han vendt med sin Armee tilbage til Cap, og har der udstædt en Proclamation mod Mulatterne, som disse have besvaret med en anden, hvori de beskylde ham for, at han vil mislede Fremmedes Mening og berøve Regjeringen den fornødne Tillid; at han har ladet sætte Ild paa Egnen Cul de Sac, angrebet Staden Port au Prince med Vold, og ladet udgyde meget Blod; at han, istedet for at give Slip paa sine skadelige Projecter, tvertimod fremturer i at ringeagte Nationalautoriteten og stifte Op-

rør; at alle hans Bekjendtgjørelser, som ere fulde af den plumpeste Løgn og skammeligste Bagvaskelse, kun sigte at opægge og væbne Borgerne mod hverandre, og at opoffre en Deel af Republikens Befolkning, for desto lettere at kunne regjere over den anden; at han istedet for at benytte sig af Statens Naade, har tilbudet at forene sig med den Franske General Ferrand, for at underkue Øens vestlige og sydlige Departementer. Paa Grund heraf afsættes Christoph fra alle sine civile og borgerlige Embeder; det hele Militaire og alle Borgere ere fritagne for at vise ham den Lydighed, de skyldte ham; Christoph selv erklæres fredløs og Senatet opfordrer alle Borgere til at paagribe ham; alle, som stille sig under Republikens Fane og bidrage til Frihedens Gjenindførsel, tilstaaes Amnestie; Generaler, Officierer og offentlige Embedsmænd forblive i deres Grader. — Constitutionens Hovedindhold er: at Præsidenten vælges paa 4 Aar med en Løn af 24000 Dollarer; Senatet bestaaer af 24 Medlemmer, der vælges paa 3, 6 og 9 Aar, og hvert 3die fratræder ⅓, og vælges ligesaa mange istedet; hver Senator faaer 4 Dollarer daglig; ingen muelig Blank tør, under Navn af Herre eller Eier, betræde Republiken; men de Blanke, der forvalte offentlige Embeder, eller de, som ved Constitutionens Bekjendtgjørelse have Tilladelse til at boe i Republiken, erkjendes for Haytier. Republiken deles i 4 Departementer og de øvrige Departem. bestemmes af Senatet.

Kongen af Sachsen har laant 2,026,800 Fl. af Huset Brauensberg og givet sine Besiddelser og Indkomster, samt en anseelig Deel Perler, Juveler og Ædelstene, der vurderes for 2,026,800 Fl. til Underpant. De sidste ere deponerede i Banquen i Amsterdam.

Kongen af Sverrig ventes i denne Maaned tilbage fra Stralsund til Stockholm.

Wilberforces Udvælgelse til Repræsentant for Yorkshire i Parlementet, har kostet den uhyre Sum 100,000 Pd., hvoraf kun 40,000 vare samlede ved Subscription.

De Kongelige Skibsværfter i Engelland have faaet Befaling, at være yderst forsigtige mod Fremmede. Endog civilklædte Officierer ansees for Fremmede og maa have en Ledsager.

I Carlsruhe har man forbudet Indkjøbet og Transiten af Geværer, fordi man har bragt i Erfaring, at Engellænderne lade dem opkjøbe i Tydskland. Ogsaa i Schweitz har man befalet, at vaage over Fabricationen og Salget af Geværer, fordi Engellænderne skulle have bestilt 400,000 i forskjellige Europæiske Stater.

Et neutralt Skib har bragt Meslinger til Øen Helena, hvor de have anrettet stor Ødelæggelse og i nogle Dage dræbt 100 Mennesker.

I en Skrivelse fra Keiser Napoleon til de Franske Erkebiskopper og Biskopper, hvori de opfordres til at holde en Taksigelsesfest i Anledning af Danzigs Erobring, forekommer følgende mærkelige Sted: "lader vore Folkeslag ogsaa bede, at det Cabinet, der ligesaa meget forfølger vor hellige Religion, som det er en Fiende af vor Nation, endelig engang maatte ophøre at have Indflydelse paa Fastlandet &c."

Den Franske Keiser har atter ladet adskillige Døttre af Æreslegionens Medlemmer optage i det Keiserl. Huus Napoleon, i Slottet Ecouen. Deres Tal bestaaer af 76, og deriblandt befinder Gouverneuren i St. Domingo, Gener. Ferrands Datter sig.

Marchal Davoust lader sit Slot, Savigny, 3 Mile fra Paris, overordentlig forskjønne.

Blandt de Spanske Soldater, som nylig marcherede igjennem Nürnberg, kjøbte mange sig for 6 til 9 Mark Rosenkrandse, Helgenbilleder og lignende Artikler, og gjemte dem meget omhyggeligen.

Tydske Blade anføre Breve fra Wien, efter hvilke man allerede der vil vide Grændserne af en stor Deel af det ny Polen. Østerrige, hedder det deri, skal have en Deel af de Provindser, som det deels har tabt i ældre, deels i nyere Tider, tilbage, men Rusland skal for Afstaaelsen af nogle kornrige Lande faae Erstatning i nogle Provindser paa den modsatte Side.

Efterretninger fra Krigsskuepladsen.

Endelig har man nu faaet omstændelige Efterretninger om hvad der er foresaldet ved den Franske Storarmees første Corps d. 4 og 5te Junii. De ere daterede fra Marienburg, og altsaa Franske.

Russerne vilde den 4de og 5te Junii om Morgenen i Egnen af Petelkau og Zagera passere Passargen, men de maatte trække sig tilbage, og efterlade deres medbragte Bromaterialier ꝛc. Den 5te rykkede de med 10 til 12,000 Mand Infanterie, 3000 Mand Cavallerie og 20 Canoner, paa Veien fra Mehlsach og Wormditt frem mod Broskandsen ved Spanden, kastede nogle Bataillone af det lette Infanterie paa Passarge, paa den høire og venstre Side af Broskandsen; deres Skarpskyttere skjulede sig i Skovene ved Strandbredden. Efterat Russerne uden Virkning havde prøvet paa at bestorme Broskandsen ved Spanden, og mistet 300 Døde og 200 Saarede derved, trak de sig i Norden tilbage og bleve forfulgte indtil hen over Wühsen. Den Franske Overgeneral, Prindsen af Ponte Corvo blev saaret af en Flintekugle i Halsen over det høire Øre, da han vilde stille et Regiment, som var i Færd med at tage Position under Russisk Ild, paa et mindre farligt Sted. Han fik en saa heftig Rystelse, at hans Hoved sank ned paa Saddelbuen, men nogle Secunder derefter løftede han det op igjen og opmuntrede sine Soldater til at hevne ham. Han var neppe en halv Time fraværende; aldrig saasnart var han forbunden, førend han erfarede, at Russerne havde sat over Floden, og strax satte han nu efter dem. Men tilsidst blev han saa mat, at han maatte stige af Hesten og lade sig forbinde under fri Himmel. I denne Tilstand modtog han Rapporter og uddeelte Befalinger til hele Linien. Han havde Feber hele Natten fra den 5te til den 6te, og blev næste Dag bragt til Slottet i Hohenhof. Lægerne forsikkre, at han vil være helbredet inden 14 Dage, og man haaber da, at han igjen vil stille sig i Spidsen for det første Corps.

General Teulié, commanderende Chef for de Italienske Tropper for Colberg, har faaet et Been knust af en Canonkugle.

Storhertugen af Berg er d. 4 brudt op i Spidsen for sit Cavallerie. Feldtoget er saaledes bleven aabnet paa alle Puncter.

Divisionsgener. Dombrowsky, hvis Saar nu ere fuldkommen lægte, har atter paataget sig Commandoen over sin Division.

Over Anliggenderne i Svensk Pommern hænger endnu bestandig Uvishedens Slør. Man veed endnu ikke, om Stridighederne mellem Frankrige

og Sverrig virkelig ere bilagte eller ei. Imidlertid gaaer det Rygte, at Svensk Pommern, efter Kongen af Sverrigs Ankomst til Stralsund, skal være Hovedsamlepladsen for de Allierede. Foruden 6000 Preusser hedder det, ventes ogsaa 10,000 Russer til Stralsund; dernæst at Kongen af Sverrig lader oprette et Corps, som skal føre Navn af Royal françois og bestaae af Franske Emigranter, hvortil den allerede længe omtalde Expedition skulde støde, saaledes at der med det første skulde være en Hær paa 50 til 60,000 Mand samlet i Svensk Pommern. — Til denne i allgemeine Zeitung meddeelte Efterretning kommer endnu følgende, som findes i den Berlinske Avis, af 30 f. M., "nogle Engelske Generaler ere ankomne til Stralsund. Kongen af Sverrig har holdt Revue over de under General v. Winning staaende Preussiske Tropper. — Dette være nu som det vil, saa vil disse Allierede ogsaa paa denne Kant møde stor Modstand; thi det Franske Observationscorps bliver bestandig stærkere, Rostok befæstes paa det hastigste, og de Spanske Tropper, hvis første Afdeling indtraf d. 6 Junii i Gotha, nærmer sig med stærke Skridt det Hannoverske. Paa den anden Side mærker man ligeledes, at de Badenske og Sachsiske Hjelpetropper forstærke sig paa ny. Den hele Sachsiske Armee, hedder det, skal anseelig forøges, og om kort Tid gjøres mobil og støde til Storarmeen.

Til Hovedstaden er ankommen: Kammerj. G. Juul med Frue og Suite fra Landet, Kammerraad Lorenzon f. St. Croix (logere hos Møller); Kjøbm. Pauli f. Lübek, Consul Liliegren f. Gothenborg, Kjøbm. Strunk f. Lübek, Schneider f. Lütjenhorn, Pauli f. Sverrig (logere h. Løbel); Kjøbmand Lytken f. Helsingøer, en Russisk Oberst som Cureer, Studenterne Weibull, Albrecht og Peterson, F. Brun f. Sverrig; Kjøbm. Essendorf f. Norge, Russisk Coureer Zenintikov f. Helsingøer. — Afreist: Dorsens t. Falster, Gen. Falbe t. Fyen, Mad. Cappel, Mad. Schaffer, Mad. Knoplock, Mad. Rich, Mad. Posted, Joseph Levin, Willer, Zitzow, Leppentien, Lieutnt. Wallin, Moses Kohen, Kjøbm. Schwarz, Abr. Kohen t. Kiel; Møller Andersen og Rasmussen, Inspect. Haarup t. Sverrig, J. W. Horneman, Maier Bager, Cand. Wormskjold, Strøm og R. Smidt, Hofjunker Krogh t. Norge.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 74.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 27 Junii, 1807.

Translateurer.

For otte Aar siden var Heiberg den eneste Translateur i Kjøbenhavn. Aldrig saasnart havde han forladt denne Post, førend der opstod nye Translateurer i hans Sted, og i dette Dieblik have vi ikke mindre end tretten. Ligesom der i enhver Opløsning ligger en Spire til nyt Liv, saaledes syntes Heibergs Translateurbevilling at have været en Stamme, der ikke gik ud, uden at skyde et Dusin nye Skud. Saaledes følger Tilintetgjørelse og Gjenfødsel bestandig ved Siden af hinanden saavel i Naturen som i Staterne. — Spørger man: hvorledes kunne tretten Mennesker leve af et Fag, som tilforn kun kunde ernære en eneste? saa kan man svare, at nu i egentlig Forstand ikke engang en eneste kan leve deraf; at Arbeidet er fordeelt imellem enkelte; at de øvrige have saa godt som intet at bestille, og at næsten de fleste af dem sidde i andre Embeder og Næringsveie. Men spørger man: hvad er en bevilget Translateur? saa lader dette Spørgsmaal sig ikke besvare saa let som det foregaaende. En Skomager kan gjøre sit Mesterstykke, men paa hvilken Maade kan eller skal vel en Translateur overtyde Vedkommende om sin Dygtighed som Oversætter? Ved Attester? Disse ere i saadanne Tilfælde altid usikkre; thi det er ikke nok, at den, der udstæder Attesten, selv er bekjendt for sin Sprogkundskab; det er ogsaa nødvendigt, at han i Forveien maa have betjent sig af den Mands Arbeider, hvis Duelighed han vil bevidne. Jeg vil ikke undersøge, hvorvidt alle vore eedsvorne Translateurer, iblandt hvilke der rigtig nok findes adskillige duelige Mænd, førend de søgte om deres Bevilling, have givet sig af med at oversætte, især saadanne Arbeider, der hyppigst forekomme i deres Fag, og som de, i Følge deres Bevilling, burde være fuldkommen voxen; men notorisk er det, at der gives nogle, som offentlig

have aflagt Prøver paa, at de ikke kunne oversætte, ja, som endog have forfusket andre Nationers Mesterværker.

En eedsvoren Translateur beklæder i Grunden en vigtig Post i Staten, og hele Familiers Vee og Vel beroe ofte paa hans Duelighed. Man veed hvilke Tvistigheder et eneste urigtig fortolket Ord kan foranledige *). Vel er det sandt, at erfarne og kyndige Folk ikke blot tage i Betragtning, om den Translateur, de henvende sig til, har faaet Bevilling paa sin Duelighed, men at de først og fremmest undersøge, hvorvidt Erfaringen har stadfæstet denne hans Duelighed. Imidlertid gives der dog ogsaa mange uerfarne Folk, som i Tillid til Titelen: eedsvoren Translateur, ligesaa roligen betroe sig til en saadan Mand, som til en eedsvoren Jordemoder, uden nøiere at undersøge hans Paalidelighed og Dygtighed.

Mæglere antages nu ikke mere med saa stor Redebonhed som tilforn. Det allerede existerende store Antal krævede nødvendigen en Indskrænkning, og man fordrer nu, at den, der vil være Mægler, skal have lært i nogle

*) Quinctilian anfører et mærkeligt Exempel paa, hvor let endog et eneste Ord, hensat paa sit urette Sted, kan foraarsage Uleilighed. "En Mand" siger han, "bestemte engang i sit Testamente, at der efter hans Død skulde oprettes for ham "Statuam auream hastam tenentem", hvilket gav Anledning til en juridisk Tvist: om hele Statuen eller Spydet allene skulde være af Guld?"

Aar hos en anden Mægler og aflægge et Slags Examen. Burde en saadan Indskrænkning ikke med ligesaa stor Grund finde Sted i Henseende til Translateurer? Selv den udueligste Mægler kan jo i Grunden aldrig blive farlig for det Offentlige; men hvilken Ulempe kan der ikke opstaae ved en Translateurs Uvidenhed og Skjødesløshed eller Mangel paa Sandruhed? Enhver Sagkyndig veed, hvor megen Øvelse og Erfaring der udkræves til at oversætte rigtig og overeensstemmende med Originalens Aand. Dobbelt saa megen Øvelse og Erfaring udkræves til at oversætte Documenter, hvori der forekommer sjeldne og forældede Ord, Provindsialudtryk &c. Det vilde derfor være at ønske, at man havde et mindre Antal Translateurer, men at dette mindre Antal ikkun bestod af Mænd, der i alle Henseender var deres Kald fuldkommen voxen. Disse Faa vilde da aldeles kunne hellige sig et Fag, som nu, da Arbeidet er fordeelt blandt mange, kun er lidet opmuntrende for dem til at hige efter en større Grad Fuldkommenhed. Har Heiberg i sin Tid ene kunnet bestyre alle Translateur-Forretningerne i Hovedstaden, saa maatte de jo vel ogsaa nu kunne bestyres af tre, i det høieste fire Translateurer?

Det Asiatiske Compagnie.

Neppe gives der hos os noget Handelsselskab, der har været underkastet flere Forandringer end det Asiatiske Compagnie. Snart sank det

saa dybt, at enhver befrygtede, det aldrig vilde reise sig mere, snart steg det saa høit, at det i Lykkens Ruus maaskee drev sine Speculationer lidt for vidt. Ligesom et Skib stiger og falder med Bølgerne, saaledes stige og falde Actiepriserne med Compagniets tiltagende Flor og Afmagt. I Aaret 1802 betalte det i Udbytte af hver Actie 90 Rdlr., som, efter den Sum, hver Actie lyder paa, udgjorde ualmindelig høie Procenter. Fra den Tid af sank Udbyttet med hvert Aar dybere, indtil der endelig i afvigte Aar ikke betaltes mere end 30 Rdlr., altsaa ⅔ mindre end i Aaret 1802. Denne Compagniets Synken og Afmagt maa forekomme enhver besynderlig, fornemmelig i en Tidspunct, hvor vort Flag, næst det Americanske, er det eneste neutrale i hele Europa, og hvor vor Handel maatte kunne hæve sig til en forhen ubekjendt Høide. Man kan billigen spørge: hvad skal der blive af vort Compagnie, naar engang en almindelig Fred atter aabner alle Europas Havne for enhver af de nu krigsførende Nationer, og ingen af dem mere trænger til vor Tilførsel? — Som Aarsager til Compagniets nuværende maadelige Forfatning, og de deraf flydende lave Actiepriser anføres Uafsætteligheden af adskillige Ostindiske Artikler; Mængden af Varer, som henligge usolgte i Compagniets Pakkehuse og hvoraf Renterne allene tildeels opsluge en anseelig Capital; det Afbræk, som Americanerne, der seile hurtigere og lade sig nøie med en mindre Fordeel, foraarsage Compagniets Handel, og endelig Krigen, som, blandt saa mange onde Ting, ogsaa medfører den, at Ostindiske Varer ikke søges saa meget nu som i Fredens Dage. Jeg er ikke indviet i den Ostindiske Handels Mysterier, og kan derfor heller ikke med Vished sige, hvorvidt alle disse Aarsager ere grundede, men de synes i det mindste ikke at være urimelige. Det være mig imidlertid tilladt, at fremsætte her nogle almindelige Betragtninger over dette Emne.

Vist er det, at ethvert Handelsselskab, der ikke kan, vil eller tør holde Skridt med Tiden, maa, ligesom de fleste Ting, der bestandig blive staaende paa et og det samme Trin, tilsidst faae en ganske besynderlig Skikkelse. Da vort Asiatiske Compagnie fik sin Octroy, saae det naturligviis ganske anderledes ud i Verden end nu til Dags. Menneskenes Fornødenheder maae for en stor Deel forandre sig med deres Forhold. Hvad der i det ene Decennium er en courant Vareartikel kan i det andet blive ganske uafsættelig. Det ligger altsaa i Tingens Natur, at et Handelsselskab, der, indskrænket og ved en Lov bunden til visse Artikler, som det har udelukkende Ret til at handle med, maa til visse Tider kunne vinde overordentlig meget, og til andre derimod endog sætte store Summer til. Rettigheden til udelukkende at turde handle med bestemte Artikler kan kun blive gavnlig i det Tilfælde, at der er noget at vinde ved disse Artikler, men naar de ved Indkjøbet endog koste lige

saa meget som ved Udsalget, eller naar de ofte endog ere aldeles uafsættelige, saa er det langt fordeelagtigere, at føre en Handel, der er fri for enhver, men som ikke tillige medfører den Nødvendighed, enten at lade komme Varer, som der intet vindes ved eller ingen skjøtter om at kjøbe. Denne Punct synes man ikke at have taget i tilbørlig Overveielse ved de fleste Handelscompagniers Oprettelse, og derfor ere de tildeels ogsaa ofte udsatte for, at gaae overstyr, saaledes som for en rum Tid siden det Ostindiske i Gothenborg.

De Hovedartikler, som vort Asiatiske Compagnie især handler med, ere: hvide Varer og Theer. At begge disse Artikler have været meget fordeelagtige i sin Tid, det har Erfaringen tilfulde lært os, men at de ikke bestandig kunne vedblive at være fordeelagtige, ligger aabenbar i Tingens Natur. Simple hvide Varesorter, hvoraf Compagniet har liggende en saa uhyre Mængde, maae, som en Virkning af Conjuncturerne, nødvendig tabe sig i Prisen og tilsidst endog blive temmelig uafsættelige. Disse Varesorter ere egentlig kun bestemte til Brug for simplere Folkeclasser. Men ogsaa grove Folk ville jo i den Henseende nuomstunder være fine, og endog den simpleste Tjenestepige vilde ansee det for en reen Malheur og en offentlig Tort, at klæde sig i simpel Cattun. Hun maa have en Kjole af Engelsk Sirtz, om hun end skulde tjene ligesaa længe for den som Jacob for sin skjønne Rachel, eller forgivte Kilden til hele

Slægters Tilværelse ved Udsvævelse. Saaledes er det hos os, og saaledes er det i de fleste andre Lande. Saalænge altsaa Yppighedens og Modens Herredømme, istedet for at aftage tvertimod tiltager blandt de simple Folkeclasser, ville ogsaa de grovere Sorter hvide Varer blive mindre og mindre afsættelige. De Engelske Manufacturers stigende Flor bidrager ogsaa meget hertil, thi de kunne overlade sine Sirtzer af de skjønneste Mønstre til saa billige Priser, at endog de simpleste Folk finde Leilighed til at vælge Sirtz istedet for Cattun. — Den anden Hovedartikel, Theer, har næsten ikke havt nogen bedre Skjebne end hvide Varer. Da Caffeen endnu ikke var synderlig i Brug, maatte Thee naturligvis være en meget fordeelagtig Artikel; nu derimod er Caffeen bleven saa almindelig blandt alle Stænder, og især blandt Middelclassen og Almuen, at Forbrugen af Thee næsten i alle Lande dagligen maa formindskes. Der er vel heller neppe nogen Tvivl om, at Caffe blandt alle Ostindiske Producter i senere Aar har været een af de fordeelagtigste Artikler. Kan man derfor end antage, at Compagniet endnu bestandig maa kunne vinde paa sine Theer, saa er denne Fordeel dog langtfra ikke mere saa stor som i Tider, da Caffeen endnu ikke blev saa almindelig brugt. Man seer af det Hele, at Spiren til Compagniets Decadence netop ligger i Aarsagen til dets temporelle Flor, og at den Eneret, som i den ene Tidspunct er det til saa stor Gavn, i den anden er

det til saa stor Hinder. Et Handelscompagnie, som ikke kan holde Skridt med Tiden, bærer selv i sin Organisation Spiren til sin egen Tilintetgjørelse. En perpetuel Octroy bliver altid noget underligt, thi de Indskrænkninger og Enerettigheder, den indeholder, bør kunne forandres efter Tidsomstændighederne, saafremt et Compagnie ikke skal blive et Offer for Conjuncturer.

Iøvrigt vilde det være at ønske, at Interessenterne i saadanne Handelsselskaber ved Generalforsamlingerne ikke blot vilde være tause Tilhørere, thi blandt mange fornuftige Mænd maa der altid findes adskillige, som kunne fremføre mangt et godt Raad. Men de fleste holde desværre ved saadanne Leiligheder af utidig Beskedenhed deres Mening tilbage; deres Taushed antages derfor for Samtykke, eller Mangel paa bedre Indsigt.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Søndags Nat optog man atter ved Braadbek, $\frac{1}{4}$ Miil fra Hirschholm, en Tydsk Deserteur fra Marinercorpset. Ogsaa han havde været med i Slaget ved Lübeck. Det er en smuk Karl, kun 22 Aar gammel. Hungeren havde drevet ham til at banke paa om Natten i den ommeldte Gaard, da han havde vanket fem Dage om, fornemmelig ved Strandkanten, for at søge en Baad, og i al denne Tid havde holdt stræng Faste.

Breve fra Sverrig melde, at en stor Deel døde Heste ere for otte Dage siden drevne op til den Svenske Kyst. Man formoder at de have hørt til den strandede Engelske Transportflaade.

I Torsdags Aftes Kl. $9\frac{1}{2}$ var man i Rosenborg Hauge Vidne til ret et forargeligt Optrin. Fire meget velklædte, men derhos velbeskjenkede Engelskmænd havde fundet for godt, at anfalde de Spadserende i Cavaliergangen, deels ved at gribe efter Fruentimmerne paa en usømmelig Maade, deels ved endog at at støde nogle Søofficierer omkuld. Man saae sig nødsaget til at lade Vagten hente, og disse fire balstyrige Britter bleve derpaa arresterede.

Imellem Hr. Morgenstjerne, som vil anlægge en Underviisningsanstalt i Moss, og Hr. Klokker Horn i samme By, er der opstaaet en liden Feide i Anledning af dette Institut.

Udgiveren af Trondhjemsavisen klager over, at man i Trondhjem ikke kan faae Uld for Contant, og at selv Bonden adskillige Mile fra Byen spørger med Begjerlighed efter Uld. Ikke langt hen i Tiden havdes imidlertid nordenfjelds Uld i Mængde og til billige Priser, medens den nu neppe er at faae, men Aarsagen til denne Mangel, siger han, ligger i den tiltagende Nydelse af brændende Drikke.

Ved den sidste Postes Afgang fra Hamborg, havde Efterretningen, at Königsberg d. 16de dennes var gaaet over til de Franske, endnu ikke bekræftet sig.

Special-Revüen over H. K. H. Kronprindsens Regiment, som var ansat til d. 22de i d. M. blev contremanderet formedelst det slette Veir, og havde først Sted Dagen derpaa.

Den 24de begav H. K. H. Kronprindsen sig til Rendsborg.

Ved Cancellie-Rescript af 5te d. M. til Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, saavelsom til Cancellieprræsidenten Kammerherre Kaas, er fastsat, at saalænge Kammerherren forestaaer det ham anbetroede Directoriat over Herlufsholms Stiftelse, maa det være ham tilladt igjennem Cancelliet at meddele Hs. Maj. de Forslag, han til Stiftelsens Tarv finder sig beføiet til at indgive. Den under 5 April udgivne Kongel. Resol. forandres dithen, at Directionen for Universitetet og de lærde Skoler fritages for alt Ansvar og Tilsyn i Henseende til Herlufsholms Skole, men derimod gjøres Kammerherre Kaas, som Directeur for Stiftelsen, til Pligt, ogsaa at overtage Tilsynet med det egentlige Underviisningsfag, samt derom og alt andet Stiftelsen vedkommende, at indgive sine Forslag til H. M. igjennem det Danske Cancellie.

Under 5 Junii er ved Cancelliereſcript faſtſat: 1) at Urte- og Iſenkræmmer ſamt Sukkerbagernes forenede Laug i Kjøbenhavn ſkal adſkilles, ſaaledes, at Iſenkræmmerne herefter ſkulle udgjøre et ſærſkilt Laug, under Beſtyrelſe af Foreſatte, valgte blandt dette Laugs Intereſſenter, og 2) at Iſenkræmmerne nu og i Fremtiden ſkulle overtage deres egne Penſioniſter til Forſørgelſe. Iøvrigt har H. Maj. under Dags Datum ved nye Laugsartikler beſtemt de Pligter og Rettigheder, ſom kunne tilkomme Iſenkræmmerne, ſamt i bemeldte Artikler faſtſat, hvilke Vareſorter Urtekræmmerne, lige med Iſenkræmmerne maae ſalholde og ſælge. For ſaavidt Urtekræmmerne og Sukkerbagerne angaaer, ſkulle imidlertid Laugsartiklerne af 10 Junii 1693 fremdeles være gjeldende og blive i Kraft indtil H. M. maatte finde for godt anderledes at beſtemme.

Seminariet paa Blaagaard demitterer aarlig omtrent 15 til Ungdomslærere dannede Seminariſter. Fra dets Begyndelſe til 1 Maji d. A. har det demitteret 127 Lærlinge, der ere anſatte ved Almueſkoler i Dannemark og Norge, og deriblandt 70 i Sjællands Stift.

De til Blaagaards Seminariums Brug anviſte Summer ere: 10,000 Rdlr., anviſte af det Danſke Cancellie, og gjorte, tilligemed ſenere tilkomne Summer, ſaa frugtbringende, at Renterne nu udgjøre aarligen 675 Rdlr. 18 ß.; af det Danſke Cancellie aarligen til Julii 1000 Rdlr.; overſkydende Indtægter af Kirketiender 450 Rdlr., Forpagningspenge for Religions-Lærebogen 300 Rd. Efter Commiſſionens Indberetning, kunne al Indſkrænkning uagtet, Seminariets Udgivter ikke afholdes uden et aarligt Tilſkud af 1900 Rdlr. af Fonden ad usus publicos. — Anmelderen troer, at Seminariets Indtægter anſeelig maatte kunne forøges, blot ved Forlaget af Religionslærebogen. Uden at forhøie dens allerede nu temmelig høie Priis, maatte det i det mindſte kunne have todobbelt ſaa ſtor Fordeel deraf, end det nu har, naar det lod den trykke paa eget Forlag i Waiſenhuſets Trykkerie og udſælge i ſammes Boglade. Den maatte jo ligeſaa godt kunne trykkes og ſælges der ſom Pſalmebogen, ſom aldrig har været bortforpagtet.

I det Tydſke Tidſkrivt: "das Morgenblatt" berettes, at Baggeſens Parthenais overſættes paa Hollandſk af den berømte Bilderdyk, og at en Franſk Overſættelſe af ſamme Digt ſnart vil udkomme med en Indledning angaaende denne Digteart og en Sammenligning mellem Voß's Louiſa, Göthes Herman og Dorothea, og Baggeſens Parthenais.

I afvigte Aar ere 3605 Skibe fra Nordſøen og 3535 fra Øſterſøen, ialt 7140, paſſerede Sundet. Heraf vare 2566 Engelſke, 1817 Danſke, 1764 Svenſke, 209 Americanſke, 205 Preuſſiſke, 119 Oldenborgſke, 117 Ruſſiſke, 100 Roſtocker, 72 Bremer, 61 Lübecker, 54 Hamburger, 30 Portugiſiſke, 26 Pappenburger. Det Danſke Flag var denne Gang, næſt det Engelſke, det talrigeſte; i det 17de Aarhundrede var det Hollandſke det, og i det 18de det Engelſke.

Udenlandſke Efterretninger.

Efterretninger fra Krigsſkuepladſen.

Den 14 Junii, ſom ved Marengo beſtemte den Øſterrigſke Armees Skjebne, har ogſaa denne Gang været temmelig afgjørende for den Ruſſiſke Hær i Preuſſen. Allerede d. 10 Junii ſyntes man i Königsberg at ahne et foreſtaaende Nederlag. Benningſen var kommen tilbage til Heilsberg (9 Mile fra Königsberg), uagtet Leſtock havde ſeet ſig nødſaget til at overlade ham alle ſine Ruſſer, og derved ſvækket ſig meget; enhver holdt ſig beredt til at flygte; Dronningen reiſte i Dagbrækningen til Memel; fra Gudtſtadt (i Nærheden af Heilsberg), ventedes ſaa mange Saarede, at man gjorde Regning paa, at alle Stadens Huſe vilde blive opfyldte med dem; ſelv i Fahlerberge ſkulde indrettes et Lazareth; alle undværlige Perſoner ſkulde forlade Königsberg. Denne almindelige Bekymring og Bevægelſe var heller ikke uden Grund, thi allerede adſkillige Dage tilforn var der forefaldet vigtige Træfninger, der næſten alle vare et Forbud paa de Franſke Troppers Seier. Den Ruſſiſke Overgeneral, Storførſte Conſtantin, angreb med den Keiſerl. Garde og 3 Diviſioner Marchal Ney, men blev, uagtet hans Styrke beſtod af 40,000 Mand, overalt drevet tilbage. Ved Deppen angreb Ruſſerne det 6te Franſke Armeecorps, men bleve ligeledes kaſtede tilbage med et Tab af 2000 Døde og over 3000 Saarede; ſkjønt de Franſkes Forlis ikke var ſaa betydeligt, bleve dog 250 Franſkmænd tagne til Fanger af Coſakker. Den 8de ankom Keiſer Napoleon ſelv til det Neyſke Corps ved Deppen; han lod den Ruſſiſke Diviſion Kamenſky angribe ved Woltsdorf, hvor

4 til 500 Russer bleve gjorte udygtige til Tjenesten og 150 tagne til Krigsfanger. Lannes's og Ney's Corpser, Garden og Reserverytteriet bleve i samme Dieblik sendte mod Gudtstadt. Vel vilde 10,000 fiendtlige Ryttere og 1500 Fodfolk spærre denne Vei, men Storhertugen af Berg tvang dem til at forlade deres Stilling, og om Aftenen Kl. 8 rykkede de Franske Tropper med Kaarden i Haanden ind i Gudtstadt, efterat de i Forveien havde taget 1000 Fanger, erobret alle Positioner ved denne Stad og jaget det fiendtlige Fodfolk paa Flugten. Den 10 Junii lod Napoleon sine Tropper rykke frem mod Heilsberg, og erobre den fiendtlige Leir; omtrent ½ Fjerdingvei derfra lod de fiendtlige Bagtropper, bestaaende af 15 til 18,000 Ryttere og adskillige Linier Infanterie, sig see. Hele den Russiske Armee var forsamlet i Heilsberg, og vilde forsvare sin Stilling ved denne Stad; 60 Canoner understøttede deres Colonner; men den blev desuagtet dreven tilbage og bragt i Uorden. Om Aftenen Kl. 9 stod den Franske Armee allerede under sine Fienders Forskandsninger, og Natten var brudt frem, da Veien til Landsberg blev Russerne afskaaren. Den 13de tilbragte Keiseren hele Dagen paa Valpladsen, og ordnede Corpserne til et Slag, som skulde bestemme Krigens Udfald. I Heilsberg havde Russerne alle deres Magaziner, og allerede i fire Maaneder havde de arbeidet paa at befæste denne af Naturen stærke Position. Næsten indsluttede i deres egne Forskandsninger maatte de om Aftenen Kl. 10 begive sig til den høire Bredde af Alle, og overlade hele den venstre tilligemed deres Saarede, Magaziner og Forskandsninger til de Franske. Alle Franske Armeecorpser satte sig nu d. 12te om Morgenen i forskjellige Directioner i Bevægelse. Fra d. 5te til d. 12te havde Russerne mistet 3—4000 Fanger, 7—8 Faner og 9 Canoner. Fra Heilsberg begave de Franske sig til Eylau, og derfra videre. Endelig forefaldt ved Friedland, en liden Bye, tæt ved Preussisk Eylau, d. 14de et afgjørende Slag, hvori den Russiske Armee, gjennembrudt i sit Centrum og afskaaren fra sine Magaziner, blev aldeles slaaet. Den mistede 80 Canoner, 25 til 30,000 Fanger, Dræbte eller i Allefloden Druknede; 30 Generaler bleve dræbte, fangne eller stærkt saarede, og blandt de Dræbte gjenkjendte man Gener. Pahlen og Marcoff: to Hærførere, som især

skulle have været Krigens Befordrere. — Disse Efterretninger ere alle fra Fransk Haand. Er det end aabenbart, at Russerne have maattet vige med betydeligt Tab, saa synes dog det Hele at vidne om en urokkelig og tapper Modstand, som maa have kostet Seierherren overordentlig meget Blod. Næsten 10 Dages foregaaende Fægtninger, blandt hvilken blot Affairen ved Broskandsen Spanden d. 5 Junii havde kostet de Franske 1000 Døde og Saarede, viser tilfulde, med hvilken Forbittrelse og Haardnakkenhed de Russiske Tropper fegtede. — Medens Rusland i Europa er blevet rammet af dette unegtelig haarde Stød, er der ved det Osmanske Hof foregaaet en Revolution, der næsten kan holde det Russiske skadesløs for et tabt Feldtslag. Selim den Tredie, Russernes haardnakkede Fiende og Frankriges nøieste Bundsforvandt, er afsat af sine egne Janitscharer, hans Ministere for største Delen myrdede, og hans i dyb Uvidenhed opdragne Broderson Mustapha indsat i hans Sted. En saadan Omvæltning kunde aldrig indtræffe i et beleiligere Dieblik for Rusland end netop nu, hvor Portens hele Modvægt og gamle Had viste sig i sin hele Kraft. Hvor ulykkelige end Ruslands Vaaben ere i Ost-Preussen, maa dets Stilling mod Porten nu dog nødvendig forandre sig, og med den maaskee tildeels ogsaa dens Stilling mod Frankrige.

Den Americanske Præsident har tilbagesendt den i London mellem begge Staterne sluttede Tractat. Han vilde ikke fremlægge den for Congressen til Ratification, deels fordi den ikke indeholdt en eneste Bestemmelse, som giver nogen Opreisning for den Tort og Vold, der paa den Americanske Kyst er udøvet mod det Americanske Flag, deels fordi Engelland ikke frasiger sig eller i det mindste indskrænker deri sin formeente, men anmassede Ret, at gjennemsøge Americanske Skibes Equipage, fratage dem Matroser under det Paaskud, at de høre til den Engelske Nation, og endelig deels fordi de forenede Stater i Tractaten forpligtes til, at gjøre fælles Sag med Engelland og modsætte sig Udførelsen af Decretet af 21 Dec. dersom det nogensinde skulde strække sig til Americanerne, eller at Americanske Skibe, naar Congressen ikke skulde gjøre fælles Sag, ligesom alle andre Neutrale skulde nødes til at rette sig efter Engellands Forskrivter. —

Præsidenten har befalet den Americanske Befuldmægtigede, enten at udvirke passende Forandringer heri, eller, naar Tingene blive paa nærværende Fod, at forlade Engelland. Han har tillige bestemt, at Forbudet mod Engelske Varers Indførsel skulde igjen træde i Kraft i næste Maaned.

Den 20 d. M. skulde den til Fastlandet bestemte Engelske Expedition afgaae.

Ved Rosette have Engellænderne mistet henved 1000 Mand. I Abourmandous skjød man paa dem fra Tagene og Vinduerne, og de bleve der saa ilde medhandlede, at de maatte trække sig tilbage.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

I afvigte Aar har Videnskabsacademiet i Stockholm modtaget 8 forskjellige Besvarelser paa udsatte Priisspørgsmaale. Paa Spørgsmaalet: hvilke indenlandske eller i Sverrig lettelig dyrkelige Vexter eller andre Producter kunne ved anstillede Forsøg findes tjenlige til at berede deraf en saa smuk og varig blaa Farve baade paa Uld, Silke, Bomuld og Linnedvarer, at den i Godhed svarer til Farven af Indigo, og i saadan Mængde og til saa billig Priis kan erholdes, at Svenske Fabriker kunne forsynes dermed? — var kun et eneste Svar indkommen, men dette opfyldte ikke Spørgsmaalets egentlige Hovedformaal. I sig selv er Konsten at farve Blaat, som kan sættes ved Siden af Indigo, og endog kan modstaae Solens og Luftens Indvirkning, ingen Hemmelighed. Overalt paa Landet, især i Södermanland og Finland, kjender man Maaderne at farve blaat med Lycopodium complanatum og Bresilia. Og Academiets Medlem, Livmedicus Westring, har i ny Journal för Hushållning, Mars og April 1803, anført en Mængde Forsøg med alle Svenske Arter Ulvefod (Lycopodium). Almuen i Husby Sogn i store Koparbergs Læn bruger en anden Maade at give med Bresilia Ulden en blaa Farve, som falder næsten høiere og lysere. Selv denne er ikke mindre bestandig mod Luft og Sol, men angribes af Syrer og Lud, og det var denne Vanskeligheds Afhjelpelse, som Opgaven egentligen sigtede til. Endskjønt Academiet imidlertid af denne Aarsag ikke har kunnet tilkjende det indsendte Skrivt det for den fuldstændige Besvarelse udsatte Priis, saa har det dog, som et Bevis paa sin Opmærksomhed, tilkjendt

Forfatteren sin store Medaille i Sølv, og opmuntret ham til at lade indføre i nogen Journal sin Farvemethode, hvilken det anseer for værdig at blive almindelig bekjendt. — Paa Spørgsmaalet om en let og til den mere oplyste Almues Begreb lempet Maade, igjennem chemisk og physisk Undersøgelse, at opdage de fornemste Bestanddele af særskilte Jordsmon og derigjennem med al den Probalitet, som Videnskabernes og Agerbrugets nuværende Tilstand, samt Erfarenhed tillader, bestemme deres relative Frugtbarhed og Graderne af deres Værd? var ligeledes kun et eneste Svar indkommen. Endskjønt Forfatteren ikke besvarede Spørgsmaalet efter Selskabets Ønske, tilkjendte det ham dog sin store Sølvmedaille i Betragtning af hans Indsigter i adskillige til Emnet hørende Dele, hans skarpsindige Anmærkninger over Jordsmons Bestanddele og Frugtbarhed i Almindelighed, samt Ufortrødenhed i at anstille en Mængde Forsøg, som virkelig fortjene at gjøres almindelig bekjendt. — Syv Afhandlinger vare indkomne som Svar paa følgende Priisspørgsmaale: 1) Have Febre og andre Sygdomme i de sidste henrundne 100 Aar forandret deres Beskaffenhed? Ere nogle af dem i den Tid forsvundne? og hvilke? Ere andre nye Sygdomme opkomne? og hvilke? og hvad Forandring har Lægemethoden i Anledning deraf undergaaet? 2) Da man anseer Mangel paa Modersmælken for een af de betydeligste Aarsager til den store Dødelighed blandt Børn i deres første og andet Leveaar, spørges: hvilke Næringsmidler ere de tjenligste og mindst bekostelige, til at erstatte Modersmelken, saavel ved Børnehuus-Indretningen, som ellers paa Landet og i Stæderne, samt ved hvilke Midler kunne saadanne Sygdomme forekommes hos spæde Børn? 3) Hvad er det, som foraarsager, at saa mange af den arbeidende Classe, baade Mænd og Qvinder, plages af Beensaar, som gjøre dem til Arbeide uduelige? og hvorledes skulle disse Beensaar lettest forekommes? samt hvilket er det simpleste og anvendeligste Lægemiddel derimod? 4) Hvorledes skal det ringeragtige og udartede veneriske Udslæt, som hos Almuen og fattige Folk i senere Tider er bleven saa almindeligt, sikkrest og med mindst Bekostning kunne læges, saaledes at det ikke kommer igjen?

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 75.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 30 Junii, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Pillegrimsreisen til Dyrehaugen.

Lande forgaae, Troner omstyrtes, det tusindaarige Tydske Rige oploses, men Dyrehaugen er, uforanderlige som Planeterne, endnu hvert Aar den samme med alle sine Telte, Gjøglere og Løier.

Jeg havde foresat mig at beskue Kjøbenhavn med sin hele Ind- og Omfatning, og aldrig saasnart havde jeg seet St. Hansdags Morgensoels første Straaler, førend min Ven Tobias Frandsen og Ex-Poeten: Visiteuren, bankede paa min Dør og opfordrede mig til at gjøre den aftalte Pillegrimsreise til Dyrehaugen. Endskjønt jeg snarere havde anseet det for muligt, at jeg kunde vandre til Fods fra Kjøbenhavn til Mecca end at mine corpulente Venner vilde udholde at gaae fra Kjøbenhavn til Dyrehaugen, saa gik det dog bedre end vi tænkde, thi inden tre Korteers Forløb stod min gode Frandsen allerede ved Vesterhavets speilklare Bredde og tørrede Sveden af Panden. Men inden jeg fortsætter mine Reiseiagttagelser maa jeg anføre de Aarsager, hvorfor vi reiste til Fods.

Der gives tre Grunde, hvorfor man ager til Dyrehaugen: 1) fordi man ikke kan gaae; 2) fordi man frygter for, at Folk skulle sige man ikke har Raad til at age; og endelig 3) fordi man har for mange Penge, som man gjerne vil skille sig ved. Ingen af Delene var her Tilfældet. Alle tre kunde vi, Gud skee Tak, ret godt gaae, endskjønt Hr. Frandsen transpirerede lidet mere end sædvanlig; alle tre frygtede vi ikke for de Menneskers Dom, der forbytte Begrebet om Evne med Begrebet om Villie; alle tre havde vi ikke flere Penge end vi ret vel kunde komme af med, uden at vi just behøvede, at slænge dem bort eller ved Visitbilletter indbyde Folk til at hjelpe os at ødelægge dem. Hr. Tobias Frandsen meente desuden,

at et Menneske, som vil fremme det Gode og lindre den Lidendes Nød, ligesaa lidet kan have for mange Penge som for megen Sundhed.

Vi gik ind i en Gjestgivergaard, som kaldes Svaneholm. For otte Aar siden var den en øde Plads. Men den Dag, da de Engelske gik igjennem Sundet, lagde den nuværende Eier den første Grundsteen til Bygningen. Hvor simpel den i og for sig er, gjør dens Beliggenhed den dog til een af de mærkeligste Gaarde i hele Landet, og jeg tør frit paastaae, at ingen Keiser eller Konge paa Jorden kan paa sit Lystslot have nogen skjønnere Udsigt end man har i den til denne Gaard hørende Hauge, der ligger temmelig høit, lige ved Søen, som skyller ind paa den. Alle de Skibe, der komme fra Vesterhavet og Østersøen maa seile her forbi. Lige for øiner man et andet Rige, de Danskes gamle Fødestavn, en Stat, der ved sin Beliggenhed, er os saa nær beslægtet, men ved gamle Fordomme saa fremmed. Hvilken ond Dæmon, begyndte Ex-Poeten, har saaledes udstrøet Tvedragtens uudrøddelig Sæd imellem Søstre, som Naturen saa nøie har villet forene? Hvad kunde Dannemark og Sverrig ikke have udrettet, dersom de altid havde rakt hinanden Haanden og sagt: vi ville leve og døe for hinanden?

Jeg. Og jeg er af ganske andre Tanker. Jeg sporer Guds Finger i den Uovereensstemmelse, ja endog i det Had, der hersker imellem alle Nabonationer. Uden Tvivl maatte og kunde det ikke være anderledes. Hvorledes mener du vel det havde seet ud i Verden, dersom Frankrige og Engelland havde været inderlige Venner, istedet for at de nu ere dødelige Fiender? De havde, paa min Ære, spist Europa som en Salat. Rusland og Porten havde, ved at række hinanden deres Kjæmpearme, kunde sønderknust hele det Europæiske Statssystem, i det mindste i Tider, hvor Frankrige endnu ikke var hvad det nu er. Men Forsynets Veie ere ligesaa urandsagelige som vise. Det har sat Tvedragtens Bolværk imellem Nabostater, netop for at forekomme den ødelæggende Krafts Forening. Saaledes er det i den hele Natur. Naar Løven vilde forene sig med Tigeren, Elephanten med Bjørnen, maatte Dyreriget ødelægges. Det er derfor urimeligt at tale om en bestandig Fred imellem Frankrige og Engelland. Den samme Haand, der byder Løven ikke at stifte et nøiere Venskab med Elephanten, afholder ogsaa saadanne mægtige Stater fra nøie at forene sig. Naar vi gjøre os Umage for, at eftergrandske Kilden til alle Staternes Forhold, ville vi overalt finde Spor af en visere og mægtigere Styrelse.

Det er ubeskriveligt, hvor meget Strandveien er bleven forskjønnet i de sidste tyve Aar. Den tiltagende Velstand blandt visse Stænder viser sig kun paa faa Steder tydeligere end her.

Smagfulde Lyststeder med de herligste Anlæg bekrandse denne paa Naturskjønheder saa rige Vei.

Hele Skarer af Pillegrime vandrede ud til Kirsten Piils Kilde. I min Ungdom ansaae man det Fruentimmer, der turde vove en saadan Reise, for en sand Skjoldmø. Nu saae jeg endog unge Mødre med et Barn ved Brystet, et andet ved Haanden, og to tre ved Siden trippe derud.

(Fortsættes.)

Om Forførere.

(Indsendt.)

Som et Menneskeheden vanhædrende Exempel paa den skjendige Forførefyge, der gaaer i Svang i vor Hovedstad, har Indsenderen af disse Linier anseet Efterfølgende for at have saa megen Vigtighed fra Moralens Side, at der synes at fortjene al muelig Publicitet. En ung Pige, hvis Fader beklæder et ikke ubetydeligt kongeligt Embede i en af vore Provindser, var for ikke længe siden kommet her til Hovedstaden, i Tanke, at søge Condition som Huus- eller Kammer-Jomfrue. Hun lod desaarsag et Avertissement indrykke i Adresse-Avisen, hvori hun tilbød sin Tjeneste i omtalte Fag, der kunde være overeensstemmende med hendes Stand. D. 26de d. M. kommer et Bud til hende i hendes agtværdige Families Huus, hvor hun

logerte, og beder hende at følge med til — Stræde, hvor man foregav, at en Frue fra Landet opholdt sig, og just behøvede en Kammer-Jomfrue. Den uskyldige Pige følger med, og bliver i bemeldte Gade først op i et Huus paa første Sahl, hvor hun indlades, og — istedet for en Frue fra Landet, seer en midaldrende Mand, der strax anfalder hende med Vellystlingernes forføreriske Smigretoner. Den uskyldige landlige Pige, hvis Hjerte ikke nærede mindste Anelse om disse Fordærveres uhyre Niddingsværk, bad at hun maatte slippe ud igjen, da hun ikke var vant til slig Modtagelse. Men Uhyret anfaldt hende, og forsøgte ved Magt at skaffe sig de Glæder, som ikke frivilligen kunde ydes ham. Døren havde han slaaet i Laas efter hende, og søgt at spærre hende enhver Adgang til Hjelp. Imidlertid lykkedes det dog den arme Pige, som en slig Modtagelse næsten havde bragt til Afsindighed, at slide sig fra ham, og efter at have gjennemløbet adskillige Værelser, hvori ingen forefandtes, kom hun i et Kjøkken, hvor det Helvedes Bud, som havde ledt hende i denne Snare, var beskjeftiget med at koge Chocolade. Hun brød ud af Kjøkken-Døren, og slap endelig fuld af Angest hjem i sin ædle Familiës Arme. — Skjendige Forførere! hvorledes er det mueligt, at Eders Hjerter ere saa forhærdede, hvi have Eders Sjele tabt Følelsen for endog den mindste Grad af Moralitet, at I kunde stille Snarer for den Uskyldige, hvis Fald gjør dem evig

ulykkelige. Det er en sørgelig Erfaring, at Moraliteten er sjunket saa dybt der, hvor man indbilder sig at Culturen har udbredt Glands med sin lysende Fakkel. Kunde ovenstaaende Linier som Bidrag til Kundskab om den uhyre Skjendighed, der har sit Sæde i Hjertet af vort Land, tjene til Advarsel for andre uskyldige Piger, der kunde være stædte i lignende Omstændighed, maatte de endvidere henkalde Vedkommendes Opmærksomhed paa deslige Folk, som til uskyldige Offres Fald og evige Fordærvelse udleie deres Værelser, da har Indsenderen opnaaet en magtpaaliggende Hensigt.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Efter Hamb. Correspondent kan man med det første vente en vigtig Forordning, som bestemmer Landmilitsens Indretning for Fremtiden og om unge Menneskers Forpligtelse til Militairtjeneste.

Hr. Capitain Leisner lader nu opføre det første Lyststed paa den saakaldte Bryggervange.

Landhuusholdningsselskabet har nu udgivet en Fortegnelse over Skrifter passende for den Dansk-Norske Almue. Den er 30 Sider stor. Bøgerne ere classificerede i følgende Orden: Religions- og Opbyggelsesbøger; om Menneskets Pligter; om Verdens Begivenheder; om Børneopdragelse; om Jordens Forfatning; i Mathematik og Naturlære; i Naturhistorie; i Landhuusholdning; om adskillige Konster og Haandteringer; til at forstaae Modersmaalet; Anvisning til at skrive det og til at opsætte visse Skriftslags; til Helbredens Vedligeholdelse; til almindelig Oplysning og nyttig Tidsfordriv; Viser og Sange; Forberedelses-Skrifter til Forstandens Dannelse og Kundskabs Erhverv i Almindelighed. I denne med Smag og Nøiagtighed forfattede Fortegnelse findes S. 29 ved en Feiltagelse Junkers Haandbog &c. anført under Funke. I Fortalen siges, at Selskabet ved at gjennemgaae Fortegnelsen over de Bøger, som findes i de allerede oprettede Samlinger, har bemærket, at ikke alle Samlere havde været lige heldige eller strænge i Valget. Selskabet fandt det derfor fornødent, at udgive nærværende Veiledning. Det har med Forsæt valgt forskjellige Skrifter i een Materie, fordi det undertiden kan være Een og Anden lettere at faae et Skrift end et andet, og dets Udelukkelse kunde have Anseende af, at Selskabet fandt det mindre værd at anbefale.

Blandt de gavnlige Politieindretninger, som Egnen omkring Hovedstaden kan takke den virksomme Justitsraad og Politiemester Nielsen for, kan nu ogsaa regnes den, at Frederiksbergby har faaet tre Vægtere, istedetfor at den hidtil kun havde en eneste.

I Lunden ved Jægerspriis har man nylig stødt paa en forhen ubekjendt Gravhøi. Der er endnu ikke givet Befaling til Gravning.

I forrige Uge strandede en Baad med 6 Mennesker, som ville til Dyrehaugen, paa Kysten af Hveen. Men de bleve alle reddede.

I Søndags anfaldt en Bondekarl, som formodentlig var noget beskjenket, Politiemesteren, Hr. Justitsraad Nielsen, i Jægersborg Dyrehauge. Karlen blev strax ført i Arrest. Han skal være en formuende Gaardmands Søn.

I Aftes var en lille Krig imellem en stor Deel Marinere og Matroser i Adelgaden og Kronprindsessegaden, som ikke løb af uden Blodsudgydelse. Nogle Matroser bleve næsten dødelig forslaaede, og en Søofficier, som vilde skille de Stridende ad, blev ilde medhandlet. Fire af Marinerne sidde nu arresteret.

Gaarden No. 54 i Skidenstrædet blev i Gaar solgt ved femte Auction til Theehandler J. Schmidt for 14400 Rdlr.

Udenlandske Efterretninger.

Magdeburg maa atter levere den Franske Armee: 6000 Skjorter, 9000 hvide Halsbind, 6000 Halsbindspænder, 6000 Par Stivletter, 6000 Lærredstørklæder, 6000 Par Strømper, 2000 Tornistre af Kalveskind og 3000 Vadsække.

Stockholm d. 23 Junii. H. M. Dronningen blev i Gaar, Kl. 2 om Morgenen, lykkelig forløst med en Prindsesse. I den Anledning blev strax i Overværelse af Hertuginden af Sødermanl-

land og Prindsesse Sophia Albertina, Rigets Herrer og deres Fruer rc. aflagt Taksigelse til Gud i Stadens store Kirke af Pastor Primarius Dr. Marray. Taksigelsen skede derefter under Bedetimen i alle Stadens øvrige Kirker. Dronningen befinder sig, efter Omstændighederne, temmelig vel, og den Kongel. Prindsesse vel.

Hovedqvarteret Stralsund d. 16 Junii. En i adskillige Dage vedvarende Storm hindrede det Kongel. Preussiske Cavallerie, at komme til bestemt Tid over fra Rügen, men da samtlige Tropper alligevel d. 18de d. M. indtage deres Cantonerings-qvarteer her i Landet, besaae H. Majestæt d. 14de d. M. p. f. Rytmester Schills Corps, som paraderede uden for Frankenthor, bestaaende af Husarer, Jægere til Hest og Infanterie, samt overvar deres Bevægelser. I Gaar har H. Majestæt ligeledes ladet defilere og exercere et Preussisk Jægercorps under Capit. Valentinis Befaling, samt 3 Batterier ridende Artillerie, som commanderes af Capit v. Meerkatz. I Dag Kl. 10 har Grenadeerbataillonen v. Sachtmeyer under Oberst v. Bülows Befaling defileret og exerceret for Kongen, og denne Eftermiddag Kl. 4 paa Marken ved Lanzendorff, under Gener. Lieuten. v. Blücher selv, Dronningens Livdragoner, Blüchers samt Rudolffs Husarer, som commanderes samtligen af Oberst-Lieuten. v. Borstel, i Egenskab af Cavallerie-Brigadechef. — Ved alle disse Leiligheder hilsede Kongen de Preussiske Tropper, og formanede dem til med Troskab og Tapperhed at tjene deres Konge og Fædreneland, hvilket altid besvaredes med et almindeligt Udraab af: Leve Kongen af Sverrig! da Hs. Majestæt selv udraabte: Leve Kongen af Preussen! hvilket Tropperne istemte. — Efter indløbne Efterretninger har Fregatten Chapman ved Colberg med megen Fremgang og Virkning beskudt nogle af de Franske ved Fæstningen opkastede Batterier ved Stranden.

I Tarbes stod d. 28 Maji en sort Sky, der oplystes af et guulagtigt Lys, et heelt Korteer stille over den ubevægelige Horizont, hvorved der reiste sig en liden Hvirvelvind og Luften var yderst lummer. Men pludselig opstod et Vindstød med et eneste Tordenslag, der adsplittede Skyen, fra hvilken der nedfaldt overordentlige store Hagelsteen i hele 12 Minuter. Mangt et Hagel veiede henved 2 Pund. I Tarbes selv er Skaden ubetydelig, men desstørre er den i Naboegnen.

I Arles og Pepignam ere Franske Vædere af Spansk Race ikke solgte under 510 og Faar ikke under 106 Franker.

De Spanske Tropper, som ventes til Frankfurt og Egnen deromkring, bestaae af 16,000 Mand.

Marchal Lefebvre reiser til Wisbaden. Han er den anden Franske Marchal, som har forladt Krigsskuepladsen.

De 5 Hovedanførere for den sidst opdagede Sammenrottelse i Neapel ere blevne henrettede.

I Paris er der bleven vunden en Qvarterne paa 398,000 Fr.

I Gallizien ere alle Indbyggere, som uden Tilladelse opholde sig udenlands, blevne opfordrede til at komme tilbage inden 3 Uger, da de ellers betragtes som Emigranter. Det er ogsaa blevet Indbyggerne under stræng Straf forbudet at tage Deel i Krigen, og fornærme Neutraliteten derved.

I offentlige Blade findes følgende biographiske Noticer angaaende Hertugen af Benevent (Talleyrand), Keiser Napoleons høire Haand. Han er omtrent 53 Aar, og nedstammer fra een af de ældste Familier i Frankrige. Tidlig og mod sin Villie bestemte han sig til den geistlige Stand; han udmærkede sig strax i sine første Studeringer, og var endnu meget ung, da han blev Biskop i Autun. I Aaret 1789 blev han Medlem af Notablerne og Generalstænderne. Han var Forfatter til de i Nationalforsamlingen aflagde Beretninger om den offentlige Opdragelse og Finance, som alle rabede store Statsindsigter. Nationalinstitutet maa takke ham for sin Tilværelse. I Revolutionens Rædselstid reiste han til de forenede Nordamericanske Stater, hvor han opholdt sig den hele Periode, der gik foran for Directorial-Regjeringen. Dette foreslog Legislaturen en Lov, som tilbagekaldte Talleyrand. Strax efter sin Tilbagekomst blev han Minister for de udvortes Anliggender, men nogen Tid førend Bonapartes Consulat havde han ansøgt om sin Afsked. Men siden kom han igjen til at sidde ved Statsroret. Hans Indkomster ere overordentlig store, hans Taffel er det delicateste og rigeste i hele Paris, og han seer gjerne stort Selskab i sit Huus. Han halter, og dette Legemsbræk skal være Virkningen af et Hundebid.

Rochefort blokeres nu med største Iver. Sir Richard Strachans Escadre for denne Havn, bestod d. 8 d. M. af 6 Linieskibe, der alle vare forsynede med 5 Maaneders Proviant. Den Franske Admiral, som i denne Havn og i Calcutta har ligesaa mange Skibe, har Ordre at løbe ud, naar han seer Leilighed til at skuffe de Engelskes Aarvaagenhed.

Gener. Christoph har fastsat Prisen paa St. Domingo Caffeen til 25 Sous Pundet og bestemt, at den maa tages hos Regjeringen. Planterne er det formeent at sælge den som Individuer.

Fra d. 1 Maji 1806 til 1 Maji d. A. har man i Oude-Departement fældet 3 Bjørne, 111 Ulve, 51 Ræve og 11 Grævlinger; i Herault-Depart. 39 Ulve; i Aveyron-Depart. 71 Ulve og i de østlige Pyrenæers-Depart. 17 Ulve, 5 Ræve og 1 Grævling. Disse Departementer udgjøre det 14de Forstconservation og i samme har man ialt fældet 3 Bjørne, 238 Ulve, 36 Ræve og 12 Grævlinger.

Den Contingent af 1100 Mand, som Sachsen skal stille, har gjort en ny Recrutering nødvendig. For at forekomme al Vilkaarlighed derved er der udkommen en Forordning, der fastsætter hvorledes Recruterne skulle udskrives. Alle Undersaattere, der ere dygtige til Soldatertjenesten eller ikke høre til de Fritagne, ere fra Begyndelsen af det 18de til Enden af det 30de Aar, forpligtede til at gjøre Tjeneste. — Under d. 20 f. M. er det i de Sachsiske Stater blevet alle unge Mandfolk, som endnu ikke have fyldt deres 24de Aar, forbudet at gifte sig uden Regjeringens Tilladelse.

Gener. Thieblaut, Gouverneur i det Fuldaiske, har ladet ophæve den der endnu bestandig existerende saakaldte Juden-Leibzoll.

Paa Rostocks Befæstning arbeide nu 1500 Bønder uafladeligen. Adskillige Porte ere allerede tilmurede, adskillige Broer afbrækkede, og 15,000 Pallisader, til at forstærke Udværkerne, requirerede. Den Protest, der blev gjort herimod, har den Franske Gouverneur ikke taget i Betragtning. Tropperne fortsætte uafbrudt deres March til de Pommerske Grændser; alle Landeveie fra Elbens Bredder over Schwerin til Demnin ere bedækkede med Cavallerie, Infanterie og Artillerie. De Mecklenborgske Indbyggeres Forfatning, saavel i Kjøbstæderne som paa Landet, er derfor meget trykkende. I Schwerin har Fattigdom tiltaget saa meget, at blandt 1000 Ildsteder kun endnu 500 kan gives Indqvartering, og adskillige Godser og Landsbyer mangle endog Brød og Sædekorn. Rede Penge ere næsten aldeles forsvundne, formedelst de mange Contributioner, som siden Begyndelsen af November Maaned maatte erlægges, og de store Summer, der ved den fuldkomne Standsning i Kornhandelen, eet af Agerdyrkning og Qvæg levende Folks Hovedhjelpekilde, ere gaaet ud af Landet. Denne Mangel er saa meget føleligere, som der ikke udbetales nogen Pension til andre end Regieringen, Kammeret og Forstdepartementet, og den talrige Hofetat, saavelsom det Militaire, for det første ikke nyder nogen Løn. Desuagtet mangler Landet dog ikke Credit udenlands, og det er egentlig til dette Formaal at Land-Credits-Commissionen arbeider. Hvor meget Landet har liidt ved Krigen sees deraf, at adskillige Godseiere anslaae deres Tab til 20 a 30,000 Rdlr.

Kongen af Holland er ankommen til Langon (i Gironde Departementet). Et Barn blev ubetydelig saaret ved at komme hans Vogn af Uforsigtighed for nær. Kongen steg strax ud af Vognen, satte Barnet ind i den, gav den selv Saarvand, og forærede dets yderst bekymrede Moder en anseelig Pengesum.

Lynild har anrettet Ødelæggelser i adskillige Egne af Frankrige. Den ødelagte d. 3die d. M. alle Marker i Canton Chalon paa Veien fra Paris til St. Germain en Ley; det samme indtraf omtrent paa samme Tid i adskillige Cantoner i Øvre-Rhin-Departementet Cote d'Or og Vogesus. I den lille Stad Marienkirch i førstnævnte Departement bleve 36 Huse ødelagte af en Vandhose. Adskillige Mennesker omkom derved.

36 Svenske Officierer, der i 5 Maaneder har været Krigsfanger i Fæstningen Longway, have nu faaet Tilladelse til at reise hjem til deres Fædreneland.

Justitsministeren i Mailand har udstædt en Circulairskrivelse til alle Øvrigheder, hvori han siger: at Mord og Knivstik tiltage siden nogle Uger dagligen i Kongeriget Italien.

Tidens Julemærker.

Efter et Forslag fra Mairen i Marseille har Erkebispen i Aix og Arles gjenindført den Fest, som d. 6 Junii 1722 første Gang høitideligholdtes, for at bede Gud om at den Pest, som rasede i Marseille fra 1720 til 1722 maatte ophøre. — Erkebispen siger i sit Mandament: at efter Krøniken, Pesten ophørte fra det Øieblik af Staden helligedes Jesu Sacre-Coeur. Den af Øvrigheden den Gang anordnede Fest blev kun afbrudt ved Revolutionen.

Naar der nu til Dags oprettes nye qvindelige Klostere i Frankrige, saa henvender man sig til Keiserens Moder, for at faae Regjeringens Understøttelse.

Ved Festen d. 24de i Rom var St. Peterskirken prydet med Silkestoffer, Papirstapeter, store Armlysestager af Træ, Medailloner, forestillende de nye Helgenes Gjerninger, hvorved Kirkens ædle Simplicitet tabte sig. Blandt de nye Helgene er ogsaa en Morian, navnlig Francisco Caracciolo. De øvriges Paarørende have høitideligholdt denne Dag med Musik, Fyrværkerie og store Selskaber; de modtoge ogsaa Lykønskninger. Om Natten var hele Rom illumineret.

Biskoppen i Quimper har i sit hele Stift ladet anordne offentlige Bønner, for at bede Gud om, at standse de Forfølgelser, som den Catholske Kirke i dette Øieblik er udsat for, fra Regjeringens Side. — Anledningen til denne Anordning gav den pligtmæssige Opfordring til unge Conscriberede, med Glæde at forlade deres Fædres Arne 2c. For at skildre disse unge Mennesker Engellands Opførsel mod Frankrige med de sorteste Farver viser Maleriet Catholikernes Trængsler i Ireland.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

(Fortsættelse af Efterretningen om det Svenske Videnskaberacademies Priisopgaver). Blandt de indkomne Afhandlinger fandt Academiet kun een om Beensaar og en anden om Modersmelken at være udmærket, og tilkjendte Forfatteren sin store Sølvmedaille. — De ny Prisspørgsmaale, som Academiet har opgivet i Aar, foruden dem, der ikke bleve vundne forrige Gang, ere: 1) 100 Ducaters Belønning for den grundigste Afhandling, indeholdende detaillerede og fuldstændige Jevnførelser af de gjensidig værende Fordele og Uleiligheder, som følge med Jordens proportionelle Fordeling i større og mindre Eiendomme, saavel i Henseende til disse Eiendommes Forbedring, som Rigets eller det Almindeliges Tarv og Folkemængdens Befordring. 2) 50 Ducaters Belønning for den bedste Afhandling, indeholdende en fuldstændig Analyse af bøiede Flader i Almindelighed, og i Særdeleshed Sphærens, samt deraf givne større og mindre Repræsentationer paa en Plan-Flade? — Ved alle Spørgsmaalene udsætter Academiet en mindre Belønning af 25 Ducater, som tilkjendes det Skrivt, der findes værdigt dertil.

Trolhætte-Slusværk-Directionen har seet sig nødsaget til at forlænge Tiden for Indleveringen af Tegninger af Fartøier, tjenlige til Trolhættecanalfart, til d. 23 Junii næstkommende Aar 1808.

Den under Navn af Emissarius bekjendte Canal, som Kongen af Neapel nylig tog i Øiesyn og som er eet af de gamle Romeres berømteste Værker, er $3\frac{1}{2}$ Italienske Mile lang, og har 22 lodrette Rør, hvorigjennem Lyset falder ned i samme. Kongen steg ned igjennem to af disse Rør i en Dybde af 300 Fod, for at besee denne Canal. Den er nu ganske forstoppet, og Vandet fra Søen Facino har opsamlet sig saa meget, at to af de nærmeste Landsbyer ere blevne oversvømmede deraf. De ulykkelige Indbyggere bade Kongen indstændigt om Hjelp, og han befalede, at Academiet for Oldsager skulde gjøre Forslag til igjen at aabne Canalen ved Ingenieurer. — Da Indbyggerne erfore Kongens forestaaende Ankomst, arbeidede alle, Mænd, Qvinder og Børn, i 20 Dage paa at istandsætte den meget forfaldne Bjergvei fra Søen indtil Hovedstaden Aquila.

Dr. Gall har offentlig yttret i sine Forelæsninger i Augsburg, at han paa sin hele Reise i Tydskland, i ingen Stad har fundet flere deforme Hjerneskaller end i denne. Hans Theorie har fundet der saa mange Beundrere, at han maatte begynde en anden Cursus.

Den nylig i sit 74de Aar afdøde Kirkeraad Seiler er et Exempel paa Skribentfrugtbarhed. Han har udgivet over 176 Skrivter, hvoraf nogle ere 12 til 16 Gange oplagte, maaskee ligesaa mange Gange eftertrykte, og tildeels oversatte paa Fransk, Hollandsk, Dansk, Svensk, Ungersk, Bøhmisk og Polsk!

I det i Würzburg udkommende Regjeringsblad have adskillige Læger meddeelt den Bemærkning, at man alt mere og mere finder den Erfaring stadfæstet, at der er et bestemt Forhold imellem Kokopper og Skropheler, og at ikke allene Børn, der ere beladte med skropheleuse Bylder, men endog de, hos hvilke der mærkes et Anlæg til Skropheler, spore Virkningen deraf. Skrophelbylderne aabne sig og læges fuldkommen ved at sætte Materie; hos andre fremlokkes den skjulte Scrophelsyge, som letteligen under andre Skikkelser kunde lægge Grund til en Svindsot; den er for det meste ledsaget af mange Bylder, og Børn faae da et langt fuldkomnere Helbred end før. Man har ogsaa gjort den Jagttagelse, at alle Børn, som førend Vaccinationen skrantede, bleve siden sund eller i det mindste sundere end tilforn.

I visse Egne af Tydskland er Fordommen mod Kokopper endnu saa stor, at der i Halmstädt i de tre første Maaneder af indeværende Aar døde 36 Børn af naturlige Kopper. Denne Fordom grundede sig især paa mange Forældres Tvivl om Vaccinationens Paalidelighed. For at betage dem denne Tvivl lode Professorerne Dr. Remer og Dr. Bartels, i Forening med to Stads-Chirurger, deres egne Børn paa ny inoculere med den modne Materie af naturlige Kopper. Alle disse Børn, otte i Tallet, havde alle forhen havt Kokopper. De bleve podede i mange Vidners Nærværelse d. 27 Maji paa forskjellige Maader, deels ved Indsnit, deels ved Trækplaster. Efter de nøiagtigste Jagttagelser og Undersøgelser befandt man, at der paa det podede Sted hos alle otte Børn ikke yttrede sig nogen anden local Forandring eller stærkere Betændelse end det lille Saar maatte foranledige og smaa Pusteler, som snart tørredes igjen. Men intet af Børnene fik hverken virkelige naturlige Kopper, Koppefeber eller anden Upasselighed, der pleier at være forbunden med inoculerede Kopper.

Efterretninger fra Krigsskuepladsen.

Den 16de Junii Kl. $7\frac{1}{2}$ om Aftenen rykkede de Franske Tropper, under Marchal Soult, ind i Königsberg, hvor de forefandt store Magaziner, mange saarede Russer, og 100 til 150,000 Engelske Geværer, som for Russerne nylig vare ankomne fra Engelland.

Breve fra Thorn af 17 Junii melde, at Marschal Massena er med Overmagt bleven angrebet af Russerne ved Praßnitz, men den 12te angreb Marchallen dem igjen med sit hele Armeecorps, kastede dem, forfulgte dem til deres Forskandsninger ved Ostrolenka, og tog 5000 til Fanger.

Det Corps af 7000 Mand, som Prindsen af Hessen-Philipsthal satte i Land i Calabrien, blev omringet og tilintetgjort af General Regnier. Prindsen tog med nogle faa Ryttere Flugten, og forfølges.

De Franske Tropper i Tydskland, Polen, Neapel og Dalmatien, bestaae nu af 570,000 M. Under General Massena staae 45 til 50,000, og imellem Elbing, Ortelsburg og Thorn 200,000 Mand.

Fæstningen Cosel har capituleret.

I London var Prisen paa Caffe d. 19 Junii 2 ß. bedre. Indigo efterspørges meget. Sukkerpriserne ere lave.

Saavel Skipper Krønning som de øvrige i Ruden opbragte Skippere, have af Kongen af Sverrig faaet Tilladelse til at fortsætte deres Reise.

Trykfeil.

No. 72. Side 1146. Lin. 15 nedenfra: 1806 læs: 1800.

Bekjendtgjørelse.

De, som ville beære Skilderiets Udgiver med Efterretninger, der i en eller anden Henseende kunne interessere Almeenheden, behage at indsende dem til Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144. De skulle da ikke allene ufortøvet og uden mindste Betaling blive indrykkede, men Udgiveren vil endog være Indsenderne særdeles forbunden derfor. Efterretninger, der kræve en hastig Bekjendtgjørelse, kunne, naar de indsendes inden Kl. 11 hver Tirsdag og Løverdag Formiddag, blive aftrykte i det Numer, som udgaaer samme Dags Eftermiddag.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 76.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Høeckes Enke.

Løverdagen den 4 Julii, 1807.

Om Tumulter.

Offentlig Rolighed og Sikkerhed er een af de første Grundstøtter for hvert Borgersamfund. Kjøbte med Opoffrelsen af ikke ubetydelige naturlige Rettigheder har Folket største Føie til at fordre begge som en vitterlig Gjeld af Staten, og neppe gives der nogen Overtræder, der angriber Grundloven for hvert borgerligt Selskab i nogen høiere Grad end den, der stifter eller foranlediger en Tumult. Ethvert Opløb, det være i Begyndelsen nok saa ubetydeligt, kan, ved tilstødende Omstændigheder, og ved Mægtiges Medvirkning, blive betydeligt og farligt. Hvert Oprør *) har i Begyndelsen aldrig yttret sig ved andet end et blot Opløb, og den Øvrighed, som ved enhver Folkestimmel, ikke er paa sin Post, røber enten, at den ikke kjender den store Hobs Tænkemaade, eller at den offentlige Rolighed er den ligegyldig. Pøbelen *), som i alle Lande og paa alle Tider er sig selv lig, kan, ligesom Krudt, sættes ved en eneste Gnist i lys Lue. Den antager ingen Fornuftgrunde, handler uden Eftertanke og Overlæg, har ingen Følelse for Menneskelighed, skaaner intet, og kan beqvemme sig til Alt, i det Øieblik, den har faaet Tøilen.

*) Forskjellen imellem et Oprør og et Opløb bestaaer kun deri, at det første altid kommer ovenfra, og det sidste derimod nedenfra. Folket er i et Oprør i Almindelighed intet uden en afrettet Falk, med Hætte over Øinene, som enkelte Mægtige bruge til at fange deres Harer og Agerhøns med.

*) Spørger man: hvad forstaaes her ved Pøbel? saa svarer jeg med en vis Forfatter, at der gives Pøbel i alle Stænder, lige fra Adelen indtil Bonden.

Man mistyde ikke mine Ord. Ved Opløb forstaaer jeg ingenlunde den Sammenstimlen af endeel Folk, der ønske at høre en Papegøie pluddre eller see en Geddebuk gjøre Fadæser. Ved Opløb forstaaer jeg en Forening af Mennesker, som, det være i en retfærdig eller uretfærdig Sag, vil tage sig selv Ret og med Vold modsætte sig den udøvende Magt i Staten, d. e. med andre Ord, enhver af Øvrigheden autoriseret Person, lige fra den vagthavende Capitain indtil Vægteren. Et saadant Opløb, hvorfra enhver, der ønsker at undgaae Ubehageligheder, bør afholde sig, lader sig lettelig adskille fra den Sammenstimlen af Folk, der ville ile Ulykkelige til Hjelp &c., eller være

Vidne til usædvanlige Optrin. Man har aldrig havt noget Exempel paa, at man ved saadanne Leiligheder har villet jage de forsamlede Mennesker fra hinanden; thi da maatte det være Tilfældet ved hver Ildebrand, hvor der strømmer Folk sammen fra alle Kanter. Men mon den, der kan finde Behag i, var det end kun blot at see nogle Mennesker mishandles, en Borgers Vinduer indslaaes eller et Huus ruineres, ikke fortjener at jages bort med et Rap over Ryggen? Det er urimeligt, at ville declamere her over Menneskerettigheder og det Upassende i at slaae en Borger. Den, som i Selskabet ønsker Menneskerettighederne hævdede, bør heller ikke krænke Statens Rettigheder, og handle tvertimod dens Love, som forbyde Opløb. En Borger ophører at være Borger i det Øieblik, han blander sig i den Hob, som vil forstyrre den offentlige Rolighed og modsætte sig den executive Magt. Men selv i Tider, da Politiets Skik at betjene sig af Stokken havde naaet sin høieste Pynt, blev aldrig nogen aldeles uskyldig Borger anfaldet af det; det udøvede denne Ret sjelden med saa stor Despotisme, som man af visse Skribenteres Skildring fra hiin Periode skulde formode. Sædvanlig uddeelte det saa at sige i Centrumet af Folkestimmelen, hvor den egentlige Pøbel sædvanlig har sit Sæde, nogle Rap, der sjelden forfeilede deres Virkning. To Politiebetjenter kunde i hine Dage adsprede en heel Menneskesværm som en Flok Spurver. Men da man begyndte at philosophere over Gadedrengenes Ret til at gjøre Opløb og at fremsætte Forskjellen imellem Kants og Fichtes Mening om at slaae godt Folks Vinduer ind, saa var et heelt Corps Politiebetjenter ikke mere istand til at udrette saa meget som tilforn to enkelte af dem. Jeg vil med alt dette ikke paastaae, at det just er rigtigt, at give Politiet

uindskrænket Ret til at bruge Stokken i Opløb. Der gaves maaskee enkelte, som muligen kunde misbruge denne Ret, og vilde have den hele Haand naar man giver dem en Finger. Men hvorfor tillades det da Vægtere at betjene sig af deres farlige Morgenstjerner? Man har havt Exempler paa, at Mennesker ere blevne et Offer for Morgenstjernen, men endnu aldrig har man hørt, at nogen er faldet for Politiestokken. Hvorfor skal Nattevægteren have større Ret end Dagvægteren?

Ikke med synderlig Grund har man i Frihedsdagenes Runs ivret saa meget imod Politiets Ret til at betjene sig af Stokken i Tilfælde af Opløb. Kunde det end bevises, at denne Ret til visse Tider virkelig blev misbrugt af ufornuftige Betjenter, saa er det dog vist, at intet Opløb altid kan standses, naar de, hvis Pligt det er at standse det, ikke tør betjene sig af de simpleste blandt alle Vaaben. Vel veed jeg, at der endog er skreven en heel Afhandling, der skal bevise det Ubillige og Upasselige i denne Ret; vel declamerede man en Gang langt og bredt over de græsselige, rædselopvækkende Ord: "der kommer Politiet!" men hver Fornuftig indseer, at den Øvrighedsbetjent, der er bestemt til at holde de laveste og mindst cultiverede Menneskeclasser i Tømme, ikke allene bør respecteres, men endog frygtes.

Caligulas Grundsætning: "Lad dem hade, naar de kun frygte," passer maaskee ingensteds bedre end her. En Stok er rigtig nok et usselt Argument i den Fornuftiges og Oplystes Øine, men hos en Flok Pøbel er den af bedre Virkning end en Ciceroniansk Tale. I de Dage, da der var Opløb i Philosophgangen, saae man, hvorledes den daværende Commandant Haxthausen, som med Fornuftgrunde og Høflighed vilde formaae den sammenstimlede

Hob, til at gaae fra hinanden, blev behandlet. Pøbelen kastede Stene efter den gamle Mand, og overøste ham med haanlige Udtryk. Ikke bedre gik det paa samme Tid en nu afdød Gardeofficier, der vilde holde en Tale til Folkestimlen; han maatte takke sin Hest's Hurtighed for, at han ikke blev mishandlet. Endnu langt værre gik det den afdøde Flindt, hvis Skjebne i hine urolige Dage endnu er i frisk Minde.

Erfaringen lærer, at der er en stor Forskjel imellem Pøbelen som Individuer betragtet og Pøbelen som et samlet Corpus. De fleste af denne Menneskeclasse faae først ret Mod, naar de i et Sammenløb enten stole paa gjensidige Kræfter eller paa Vanskeligheden i at blive grebne eller bemærkede. Den enes Exempel virker her paa den anden, og de fleste Excesser, der begaaes i Opløb, er mere en Virkning af Kaadhed, forbunden med Uvidenhed om Landets Love, end blot Ondskab. Som oftest bestode de, der kastede Stene efter de Vagthavende, sloge Vinduer ind hos Øvrigheds[illegible]ner ꝛc., ikke af andre end Drenge, der um[illegible]lig kunde have begaaet saadanne Excesser i den Hensigt, at hevne sig for tilføiede Forurettelser, og neppe handle af andre Bevæggrunde, end at more sig, paa en, efter deres Begreber, uskyldig Maade. Man maa tilstaae, at vort Politievæsen i det sidste Decennium i den Henseende har vundet overordentlig meget. Fordum forløb næsten ingen Dag, hvor der ikke var et Sammenløb paa Gaden. Især spillede Skomagerdrengene en meget vigtig Rolle ved saadanne Leiligheder. En beskjenket Kone, en Tyv, som havde stjaalet den største Ubetydelighed, foranledigede strax et Opløb, og Hurraraab og Fløiten, som gjenlød i Luften. Enhver Kjøbenhavner vil endnu ret godt kunne erindre sig denne Periode. Nu ere saadanne Opløb yderst sjeldne, og Aarsagen ligger tildeels vel ogsaa deri, at selv Pøbelens Tal, ved den tiltagende Oplysning og Almueskolernes Forbedring, virkelig er blevet betydelig formindsket. Søndagsskolerne, een af vore priseligste Indretninger, har uden Tvivl ogsaa bidraget en stor Deel hertil. Vore nuværende Professionisters Læredrenge besidde maaskee for største Delen en langt høiere Grad af Følelse for Ære og Anstændighed, end visse Haandværksdrenge for tyve Aar siden. Men at der alligevel endnu gives Pøbel i vor Hovedstad, det har man i disse Dage seet et talende Beviis paa i de Uordener, endeel Marinere og Matroser have udøvet. At dette ikke vel kunde forebygges den første Aften, lader sig nogenlunde begribe, men at der endog anden Aften kunde begaaes endnu større Excesser end den forrige, er noget, som maa falde enhver forunderligt.

Vi have i de sidste femten Aar været Vidne til to farlige Opløb i Hovedstaden, som endnu kunde blevet langt farligere. Det ene var Opløbet i Philosophgangen og det andet Tømmersvendenes Feide. Jeg feiler neppe, naar jeg paastaaer, at man begge Gange, ved at dvæle for længe med de tilbørlige Midlers Anvendelse, lod dette Onde gribe for stærkt om sig. Ethvert Opløb maa og bør kunne qvæles i Fødselen, thi lader man det først faae Tid til at modnes, saa bliver det siden, endog ved de bedste og kraftigste Midlers Anvendelse, næsten umueligt at forekomme, i det mindste enkelte, Excesser. I saadanne Tilfælde er det altid rigtigst, at gjøre først, hvad man agter at gjøre sidst. Strax at handle eftertrykkelig og strax at bruge strænge, men passende Midler, er ved ethvert Opløbs første Udbrud, det gavnligste.

Vist er det, at Folk til Hest udrette i ethvert Opløb langt mere end Fodfolk, og det vilde derfor være hoilig at ønske, at vi i Hovedstaden maatte faae et Slags ridende og bevæbnet Politie, indrettet paa samme Fod som de Franskes Gens d'armes. Disse kunde man betjene sig af ved mange Leiligheder, hvor man nu maa bruge Garder eller Husarer, som maaskee ere meget hensigtsmæssige, men deels maae foraarsage for megen Opsigt, deels ikke altid kunne haves ved Haanden. Førend Ordre indløber til vedkommende Officierer, Mandskabet samles og dets Heste hentes rc., kan et Opløb allerede have gjort store Fremskridt og mange Excesser været begaaede. Men et ridende Politie, som var bestandig tilrede, maatte langt hastigere kunne skaffes tilveie.

Endnu maa jeg anføre en Forsigtigheds-regel, der i en Stad, hvor der stedse ligger et stort Antal Tropper i Garnison og blandt hvilke der altid maa findes en Deel, der kan regnes til Pøbelen, ikke vilde være overflødigt. Det vilde nemlig være godt, om simple Krigere, uden for Tjenesten, aldrig havde Vaaben i deres Værge, men at det blev dem paalagt, at aflevere dem, saasnart de ere komne fra Vagt rc., paa et dertil bestemt Sted. Det er virkeligt et skrækkeligt Syn, at see et halv- eller heelbeskjenket Menneske gaae med en blank Bajonnet i Haanden rc.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Kildebrønde Sogn i Sjælland er i Sommer bleven funden deels i en Høi, deels i en Mose, en Deel sieldne Oldsager, som Hr. Bibliotheks-Secretair Werlauf nu beskriver og forklarer i en egen Afhandling. Der findes blandt samme især en Deel Redskaber af Metal, som formodes

at være blevne brugte ved Offringer, og en meget smuk Kniv. Potten, hvori endeel af disse Sager laae, er ogsaa af meget skjønt Arbeide.

I Gaar Eftermiddags ankom her til Kjøbenhavn en Coureer over Kiel fra Constantinopel, som var bleven afsendt to Dage efter den Tron-Revolution, der nylig har fundet Sted i denne Hovedstad. Han er klædt som Europæer, men har en stor Tyrkisk Sabel ved Siden.

Capit. S. Brandt, førende det Danske Skib Elisabeth, melder under d. 16 Junii fra Deal, at han d. 5te s. M. var afseilet fra Bordeaux og af adskillige Engelske Skibe bleven anholdt, og igjen frigiven, men at han d. 14de s. M. blev anholdt af den Engelske Brig Blazer, Lieuten. J. Houtan, og opbragt til Dover. Alle Papirer ere blevne ham fratagne, og som Aarsag til Opbringelsen anføres, at han ikke var forsynet med Consulat-Certificater for hele Ladningen.

For at besætte de siden 1805 vacant blevne Stykkudske-Pladser ved den i Hertugdømmene forsamlede Armee, udskrives nu et Antal nye Stykkudske, som skulle fordeles af den Holsteenske Artilleriebrigade i Rendsborg, naar de ere ankomne der.

To [illegible]heste, som tilhøre en Kjøbmand i Flensborg, skulle være beladte med en ulægelig Snive. Ved den i Anledning heraf anstillede Undersøgelse vil man nu erfare, hvorvidt disse Heste virkelig ere beheftede med denne smitsomme Syge, og i saa Fald skulle de strax dræbes, paa det al videre Smitte kan blive forebygget.

Den i forrige Numer omtalte Strid imellem endeel af Søetatens Folk og Marinerne brød atter ud igjen i Tirsdags Aftes, og var den sidste Gang langt værre og blodigere i sine Virkninger end Aftenen tilforn. Endnu vides den egentlige Aarsag og det egentlige Sammenhæng ikke med Bestemthed. Men følgende er Resultatet af de Beretninger, man hidtil har kunnet erfare angaaende denne Sag. Imidlertid trænger det dog til nærmere Oplysning, som man upaatvivleligen vil faae ved den allernaadigst nedsatte Stand-Ret. En imellem en Matros og en Mariner i Adelgaden opkommen Uenighed skal, som det hedder, have været den første Anledning til de begangne Uordener. Der samledes en stor Deel Mennesker og en Sø-

officier, som kom tilgaaende, adskilte vel de stridende Parter, men blev siden selv mishandlet af nogle Soldater. Endeel Matroser stimlede nu, under det Foregivende, at ville hevne den Tort, der tilføiedes en af deres Officierer, løs mod Mariner-Casernerne. Man sendte adskillige bevæbnede Mand imod dem, men disse bleve mishandlede og saarede. Da disse i denne Tilstand kom hjem til Casernen, stimlede en stor Hob af deres Cammerater bevæbnede ud til Nyboder, og Excesser vare nu ikke mere at forebygge. Der blev ringet med Klokken, og strax stimlede hele Skarer af Matroser til. Mange bleve saarede og adskillige endog dræbte paa begge Sider. En brav 60 Aars Mand, som er Skibmand i Søetatens Tjeneste, sad just roligen og spiste i sit Værelse. Han blev saaret i sit eget Værelse, uden at han anede det mindste Ondt. — Imidlertid blev der dog føiet saadanne Anstalter, at Alting siden var roligt. — Gammelholms og Nyholms Vagt blev i Gaar besat af Borgere, under Søofficierers Commando.

Der er nu nedsat en Stand-Ret, bestaaende af de Herrer Oberst Beck, Commandeur C. Fischer, Major Scheel og Auditeur Hjelm, som skal undersøge og paadømme de Uordener, som den imellem endeel af Søetatens Folk og Marinerne opkomne Uenighed har foranlediget.

I Gaar Formiddags vilde en forhenværende Løber ved Holmen og meget skikkelig Mand, som just var kommen ind til en Værtshuusholder paa Christianshavn, stille en imellem Vertshuusholderen og en Matros opkommen Strid. I sin Hidsighed gav han Matrosen et saadant Stød, at han faldt mod en Steen og skal være bleven liggende død paa Stedet.

Ved Cancellierescript af 26 Junii er fastsat: 1) at Herlufsholms Skole ei udelukkende skal bestemmes til at give den egentlige lærde Undervisning, men at dens nærmeste Bestemmelse skal være, at aabne Adgang til Undervisning i de humane Kundskaber, som ere nødvendige for den dannede Mand, der ikke egentligen vil opoffre sig til de lærde Videnskaber; hvorvidt der i denne Skole tillige skal gives Undervisning i alle de Forkundskaber, som udfordres for de Ynglinge, der dimitteres til Academiet, vil Hs. Maj. nærmere bestemme, naar Undervisningsplanen forelægges Allerhøistsamme. 2) At Eleverne skulle deels være Gratister, deels saadanne, for hvilke der erlægges heel eller halv Betaling. 3) At Gratistpladserne, saavel som Pladserne for halv Betaling, allene skulle komme Børn af Kgl. Embedsmænd tilgode, hvilke vælges af Hs. Maj. efter Directeurens Forslag; men derimod kan Directeuren, ligesom hidtil, besætte Pladser for heel Betaling. 4) At ligesom Skolens Rector, i Directeurens Fraværelse, bør have et almindeligt Opsyn med Disciplenes Opførsel, saa skal Directeuren være berettiget til at vælge hvilken han vil af Skolens andre Lærere til at føre det nærmeste Tilsyn &c.

Viborg, d. 29 Junii. Vor Termin, atter i Aar pengetrang, for nogle pengeløs, er i Dag endt ved Domklokkens Lyd. Den stigende Pengetrang saavel her som andensteds, er Opmærksomhed værd og fortjener at begrundes, og afhjelpes nogenlunde kunde den dog vel. England veed saaledes godt at hjelpe sig med Privatbanker, der til Provindsernes indbyrdes omløbende Pengesummer udstede Banksedler, som have den fornødne Tiltro. Den løbende Seddelmasse i Dannemarks Provindser er ikke ubetydelig, og ved vore gamle Sedlers aarlige Forbrænding sættes dog mange ud af Cours, der savnes. Endeel gjør og det til Pengetrangen, at betydelige Godsers Salg (Redakteuren kan for i Aar nævne salig Kammerherre Verregaards) volde, at Kjøbesummen fra Terminen her føres til Fyen og Sjælland, og kun en Tønde Gulds Formindskelse af Banksedler i et Land, hvor Speciessedlerne næsten aldrig forekomme i Betaling, er saare vigtig for det Almene. — Luften blev ved St. Hansdag kald med Blæst og nordlig Vind. Gøgen lader sig siden Torsdag atter høre, dog sjelden, og i Dag seer det ud til Regn.

Udenlandske Efterretninger.

Selskabet for Agerdyrkningens Opmuntring i Paris har for Aarene 1808 og 9 udsat Priisbelønninger for: en Machine til at skjære Tørv under Vandet; for Fabricationen af støbt Jernfang, hvortil man ellers bruger Kobber eller smeddet Jern, og endelig for Fabricationen af fortinnet Jernblik af samme Egenskab og Godhed som det udenlandske.

Den nuværende Marchal Lefebvre skal være den samme Officier, som i Revolutionen den 18de Fructidor reddede Napoleons Liv i Femhundredesraadet.

Den store Linnés afdøde Enkefrue havde til hans Minde skjenket det Kongel. Videnskaberselskab i Stockholm en Sum af 333 Rdlr. 16 ß., som en Præmiefond for Afhandlinger i Naturhistorien. Den Afdødes trende givte Døttre have i Anledning af det nye Orangeriehuses høitidelige Indvielse paa Linnées hundredaarige Fødselsdag forøget den forhennævnte Fond med en ligesaa stor Sum. — Academiets Rector, Prof. Aurelius, havde i det til samme Dags Høitidelighed udfærdigede Program, anmeldt et under Navn af Institutam Linnæaum ved Dr. Adam Afzelius stiftet Selskab. Saavel Linnées Familie, som andre ankommende Fremmede, samt Academiets Professorer og øvrige Medlemmer samledes i Anledning heraf Dagen derpaa i den botaniske Hauge. Den Sal, hvori Linnée pleiede at holde sine Forelæsninger, var, skjønt nu forfalden, oppyntet som et Flora's Tempel. Cathedret var det samme, som det Linné betjente sig af, og i Fonden saaes et Drapperie, der bedækkede denne store Mands veltrufne Portrait. I den Tale, Dr. Afzelius holdt, gjennemgik han Naturhistariens Skjebne fra de ældste til de nyeste Tider. Han beskrev især det Mørke, som indhyllede alle tre Naturriger af Mangel paa en rigtig Methode, indtil Linné udbredte et nyt Lys derover og satte dem alle i en systematisk Orden. Derved blev de hidhørende Videnskaber med Held dyrkede, gjort almindelige og bragte til en forhen ubekjendt Flor. I det Øieblik han begyndte saaledes at udvikle Linnés store Fortjenester, bortdroges Tæppet fra Portraitet. Omsider kom Taleren til sin egen Undervisningsanstalt, som egentlig har til Formaal, at danne unge Naturforskere efter Linnés Grundsætninger og Sindelav. Der uddeeltes ved samme Leilighed en over Linné slagen Mynt, som paa den ene Side forestiller hans Brystbillede og den anden har til Indskrivt: Natalium Memoriæ Sæcularix. D. XXIV Maji MDCCCVII. Institutum Linæaum Upsaliense.

Gouverneuren i Paris, General Junot, er kommen tilbage til Paris fra en Reise, hvor han har taget Befæstningerne ved de vestlige Kyster i Øiesyn, og som især foranledigedes ved Engellændernes hemmelige Expedition. Han tilbagelagde i kort Tid 6 til 700 Franske Mile.

Ved alle Franske Kyster ville de Engelske finde den tappreste Modstand, og de have derfor hidtil holdt sig i en god Afstand derfra. 6 af deres Linieskibe og 1 Fregat krydse for det snævre Pas ved Antioche, og lægge sig næsten hver Aften for Anker; 4 Corvetter ligge bestandig for Gjennemfarten ved Breton.

En Commune-Maire i Somme-Dep. er bleven dømt til 2 Aars Fængselsstraf og en Mulct af 5000 Fr., fordi han fralokkede en Conscriberets Moder en Sum Penge, under det Løvte, at han vilde skaffe ham fri.

Alle Indbyggere i Paris have i denne Tid Hoste og Snue.

Den Russiske Contreadmiral Greigh, Anfører for 2 Skibe paa 74 Canoner, en Corvette og en Brigantine, kastede d. 2 f. M. Anker 3 Mile fra Salonichi (i Macedonien i det Europæiske Tyrkie), og opfordrede Commandanten ved en Parlamentair til at udlevere den Franske Consul og alle Franske Undersaatter med Alt, hvad der tilhører deres Correspondenter, eller udbetale 200,000 Venetianske Zechiner. I modsat Fald vilde han stikke Byen i Brand. Med denne Opfordring fulgte tillige en Haandbillet, hvori det hedte, at Napoleon er slaaet og drevet tilbage til Berlin, og at en Russisk Armee er paa Veien til Constantinopel. Men Graighs Trudsler vare forgjeves, og han maatte, efter at have biet i 24 Timer, seile bort igjen.

I Schønbach i det Würtembergske har en Kone født to Pigebørn, paa hvis Bryst der sidder to Hoveder med to Halse, som ikke staae i Forbindelse sammen. Den indere Bygning skal være yderst mærkværdig.

At Hevngjerrighed virkelig er istand til at fremvirke en vis moralsk Forbedring hos et endnu ikke aldeles æreløst Menneske, hvor det kommer an paa at gjendrive en over hans Caracteer affagt fornærmende Dom, seer man blandt andet af efterstaaende Tildragelse. Da Dr. Gall i Sommeren 1805 besøgte Tugthuset i Brunsvig, beærede han især en ung Fange med sin Opmærksomhed, hvilken han meddelte Arrestforvareren og bad ham

passe ret nøie paa denne Person, da han havde et udmærket Tyvsorgan; hvorved Hr. Doctoren tillige propheterte: "at dette Menneske, saasnart hans Straffetid var omme, inden 4 Uger igjen vilde blive bragt tilbage til Tugthuset for Tyverie." Imidlertid gjorde denne positive Spaadom et saa dybt Indtryk paa det unge Menneskes Æresfølelse, at han fra dette Øieblik fast besluttede, at beskjæmme denne haarde Dom ved en ulastelig Vandel. Han kom siden ud af Tugthuset og blev sit Forsæt tro. I sidstafvigte April Maaned — altsaa halvandet Aar efter denne Tildragelse — fik Tugthuusforstanderen et Brev fra ham, hvoraf man seer hvor smertelig Erindringen om denne Cranoskopens Spaadom endnu maae krænke ham. Hans Brev er fuldt af bittre Udladelser mod Dr. Gall. Det Besynderligste er, at han af sig selv netop gjør Cranoskopien den samme Indvending, som vore Philosopher: "Har jeg endog stjaalet — siger han — saa stjeler jeg dog aldrig oftere. Hvorledes kan denne Mand vel sige, hvad der ligger i et Menneske, uden at kjende Menneskets Sjel?" Videre driver han sin Triumph til det Yderste og hoverer mangfoldig over: "at han nu er hos en Mand, der har mange Penge under Hænder, som allesammen ere ham betroede, uden at der nogensinde falder ham ind at tage det Ringeste deraf."

Videnskabeliges og Konstefterretninger.

I det musicalske Conservatorium i Paris har man nu et Slags Fortepiano af en ny Form og Indretning, som skal være bedre end de sædvanlige. En egen Committée skal nu undersøge samme og meddele Efterretning desangaaende.

I Turin prøvede man nylig 3 Bombardeersmørsere paa 12 Tommer, opfundne af Bouquerot, Directeur for Canonstøberiet i Turin. Den første af disse Mørsere har en conisk, den anden en sphærisk og den tredie en elleptisk Huling. Uagtet den første kun var ladet med 20 Pd. Krudt, kunde man dog skyde 1834 Toiser langt dermed, da derimod Mørseren med sphærisk Huling, ladet med 30 Pd. Krudt, kun kunde skyde 60 Fod (1894 Toiser).

Quatremere Disjonval, fordeelagtig bekjendt ved sit Værk om Edderkopper, har nu gjort den Opdagelse, at Vandet, blandet med Svovelsyre, er i Marken langt bedre for Soldaten end Vand med Eddike, thi det holder sig bedre, formindsker Uddunstningen, og vedligeholder Appetiten. I varme Lande er alt dette store Fortrin.

Paa en Auction over en Maleriesamling i London indkom i nogle Timer den betydelige Sum 17000 Guineer. En Correggio betaltes med 3000 Pund, og det berømte Malerie, som forestiller Venus, der gribes i Egteskabsbrud, blev kjøbt af en Hr. Clifford for 5000 Pd. (30,000 Rdlr.)

Hr. Eloi Johanneau, Secretair ved det Celtiske Academie, har i en Tid af tre Maaneder gjort en antiqvarisk Reise igjennem Departementerne Loir og Cher, Indre og Loire, Indre, Cher, Loiret, Eure og Loire, Somme og Oise. De gamle Celters Monumenter, Traditioner og Sprog, saavelsom Druidernes Mythologie har været Gjenstanden for hans Reise og utrættelige Grandskninger. I Departementet Loir og Cher har han især opdaget nogle Monumenter og mange Medailler.

Efterretninger fra Krigsskuepladsen.

Endelig opklares igjen Europas politiske Himmel nogenlunde ved en velgjørende Fredsstraale, og efter de blodigste Kampe, som Slag paa Slag, fulgte paa hinanden, begynder Krigsfurien at holde sin giftige Aande lidt tilbage igjen. Imellem Rusland og Frakrige er d. 22 Junii sluttet en Vaabenstilstand, hvori der findes en Artikel, som bestemmer, at Fiendtlighederne efter en Maaneds foregaaende Opsigelse kunne atter tage deres Begyndelse. Den Franske og Preussiske Armee skal i Mellemtiden af de 5 følgende Dage slutte en Separat-Vaabenstilstand; den Franske og Russiske Keiser udnævner Befuldmægtigede til Fredsmæglere, og der skal strax begyndes paa Krigsfangernes Udvexling. — Grændserne for den Franske og Russiske Armee ere, saalænge Vaabenstilstanden staaer paa: fra det Curische, Niemens Dalvei og ved denne Flods venstre Bredde op ad Dobra's Munding, nemlig over Bogari, Libsk, Stabin, Dolistowo, Gouivadz; og fra Wizna indtil der, hvor Dobra flyder ud i Narew, derfra op ad Narews venstre Bredde, over Tykocdyn, Suratz, Narew indtil den Preussiske og Russiske Grændse; Grændsen i Frische Nehrung skal være i Niwen.

Paa alle Hollandske Kyster er man meget aarvaagen, uagtet man veed, at den Engelske Expedition gjelder Stralsund.

Ved Kongel. Rescr. af 26de f. M. er fastsat, at Forhøielsen i Taxten for Vognmandslaugene og dem, som ellers afgive Befordring, hvorefter de indtil 1 Julii d. A. nyde 5 Mark pr. Miil for hvert Par Heste, naar de befordre med de anordnede Holsteenske Vogne eller afgive Forspand, og 4 Mark pr. Miil for hver Par Heste til mindre Postvogne, maa vedvare indtil December Maaneds Udgang indeværende Aar.

Tejøe Sognekald under Lollands-Falsters Stift (500 Rdlr.), og Borgermester- og Byfogedembedet i Callundborg ere vacante.

Sognepræsten for Thirstrup og Fuglslev Menigheder, Randers Amt, Aarhuus Stift, Hr. Holger Ferdinand Rørdam, er af det theologiske Facultet i Kiel creeret til Dr. Theol. Doctordisputatsens Indhold er: doctrina morum, religione neglecta, est manetqve in vita communi nullius omnino momenti.

Ved Cancellie-Rescript af 26 f. M. til samtlige vedkommende Stiftamtmænd og Amtmænd i begge Riger er fastsat: at naar Vacance gives blandt de eligerede Mænd, skal der i hver Kjøbstæd af Magistraten, eller hvor ingen Magistrat er, af Byfogden foreslaaes tre af de meest oplyste og retskafne Mænd blandt Byens Indvaanere, af hvilke det hele Borgerskab, efter at Navnene betimelig ere det bekjendtgjorte, vælger een ved skriftlige Sedler, der indleveres til Magistraten eller Byfogden, som i Repræsentanternes Overværelse aabner dem for at samle Stemmerne.

Færserne have havt en overmaade haard Vinter med Sneefog, der fordrev Faarene fra Bakkerne og dræbte over det halve Antal af disse Dyr, der ere Indbyggernes bedste Erhvervkilde. Man veed, at Faarene paa Færøerne gaae ude hele Vinteren, men paa Bakkerne ere smaa Hytter opsatte til Ly. Sneen flyver imidlertid saa tæt og skarp, at den blinder Faaret, der saaledes forvildes og undertiden endog gaaer lige i Søen.

Til Hovedstaden er ankommen: Commissair Schirman fra Pillau, Kjøbmand Fevson fra Danzig, Kjøbmændene Blundel og Lipman fra Helsingøer (logere hos Møller); Neuxel junior fra Gothenborg, Præsten Eyler Hagerup fra Værdalen ved Trondhjem (logere hos Rau & Schmetzer); Major v. Würtzen, Kammerherre Kaas og Lieutenant Fabritius fra Landet; Student i Chemien Sundt og Styrmand Thaulow fra Trondhjem, Candidat i Philologien Hammar fra Universitetet i Lund i Skaane, Handelsbetjent Schenland, Kjøbmændene Blundell, Fremling og Jomfrue Fremling, M. Krudtmeyer fra Sverrig. — Afreist: Stiftsprovst Plum til Roeskilde, Fændrik Platen paa Landet, Capitain Majer til Holbek, Kammerherre Kalmette til Møen, Studenterne Wamberg og Lynge og Madame Prahl til Nykjøbing, Fru Treschow til Mariboe, Engelsk Cavaleer Kettle og Prindsesse Koscosca til Stokholm, Kjøbmændene Peterson og Larson, Studenterne Parson, Albrechtson og Bilbul, Baron Wrangel til Stokholm, General Blixen Fincke til Jylland, Hofmarchal Grev Beckfris til Helsingborg, Capitain Rosenborg med Frue til Roeskilde, Kammerraad From paa Landet, Acteur Svanelius og Kjøbmand Abrahamsen til Malmø, Kjøbmand Plank med Kone til Helsingborg, Kjøbmand Sime til Helsingøer, Lieutenant Møller til Trondhjem, Kjøbmændene Edward, Bribohm, Rosterguief og Cederholm, Kongelig Fuldmægtig A. Freman til Sverrig.

Bekjendtgjørelse.

De, som ville beære Skilderiets Udgiver med Efterretninger, der i een eller anden Henseende kunne interessere Almeenheden, behage at indsende dem til Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144. De skulle da ikke allene ufortøvet og uden mindste Betaling blive indrykkede, men Udgiveren vil endog være Indsenderne særdeles forbunden derfor. Efterretninger, der kræve en hastig Bekjendtgjørelse, kunne, naar de indsendes inden Kl. 11 hver Tirsdag og Løverdag Formiddag, blive aftrykte i det Numer, som udgaaer samme Dags Eftermiddag.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 77.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 7 Julii, 1807.

Om Selskabet for Oplysning og Humanitet.

Den oplyste Deel af mine Medborgere have, saavidt jeg hidtil, deels paa Prent, deels mundtligen har kunnet erfare, værdiget mit Forslag til et Selskab for Oplysning og Humanitet, den Opmærksomhed, som ethvert til Menneskeheds Fremme sigtende Forslag fortjener hos et Folk, der ikke allene i Fredens Skjød føler sig lykkeligt, men ogsaa i alle sine Idrætter viser, at det fortjener at være det. Har end hidtil kun et lidet Antal Deeltagere meldt sig, saa er dette dog allerede en Grundspire, der med Himmelens og gode Menneskers Bistand om en føie Tid kan udvikle sig til en virkelig Stamme. Naar Sæden til Almeenaand og Fædrenelandskjerlighed er nedlagt i en god Bund, skyder den hastig og frodig op, og bærer snart de herligste Frugter. Landhuusholdningsselskabet har i Begyndelsen heller ikke været andet end en meget liden Kreds, stiftet af nogle enkelte Patrioter. Med Aarene voxte det i Kraft og Styrke, og blev omsider en Hæder for vor Nation og en Grundstøtte for den Danske Landmands Velstand. Fra den Side betragtet frygter jeg ikke for, at jo min Idee vil, maa og kan blive udført. Den Aand, der besjeler vor Regjering og min Tidsalders Mænd; den Attraa til det Gode, der luer i hvert ufordærvet Dansk Bryst; den Broderkjerlighed, hvormed man ved alle Leiligheder rækker hinanden Haand, for med forenede Kræfter at hylde Fornuften og befæste Sandhedens Rige, kort sagt, Alting er mig Borgen for, at mit Forslag ikke vil døe i Fødselen som et fromt, uudførligt Ønske. Men her gjelder det om forenede Medborgeres Understøttelse. Uden den ere Forslag af den Natur kun et tomt Skyggebillede, der gjør os Savnet af det Gode end mere føleligt, uden at afhjelpe det. Altsaa endnu engang: Landsmænd! Medborgere! Brødre! af hvilken Religion og hvilke Meninger I

end ere! Lader os vise, at vi fortjene at kaldes Danske Mænd fra det nittende Aarhundrede! Hvert Skridt paa den Bane, vi vandre, er et Skridt nærmere til Graven; hvert Dieblik, der henflyver unyttet, er ikke blot tabt for os selv, men ogsaa for vore Efterkommere, der ville bebreide os vor Ligegyldighed. Lader os vise andre Nationer, hvorledes Dannerfolket nytter Fredens velsignede Dage; hvorledes det kappes om at fremme Menneskeheld og udbrede Oplysning, medens Nationer, langt talrigere og mægtigere end vi, dræbe hinanden i unyttige Krige, styrte sig selv tilbage i Barbariets Mørke, og bygge den fornedrende Slægts Trældom paa Menneskehedens rygende Ruiner.

Det er nødvendigt at møde her nogle Indvendinger, der muligen kunne gjøres imod mit Forslag, ved at sætte dets enkelte Puncter end mere ud af hinanden. — Første Punct: "at udsætte Præmier for Skrivter, sigtende til at befordre Oplysning, Tolerance og Humanitet, bekjendtgjøre dem ved Trykken, og lade dem frit uddele." Man kunde maaskee indvende her, at der allerede existerer saadanne Skrivter, og dette kan tildeels heller ikke negtes; men der existerer endnu langtfra ikke saa mange og forskjellige, som efter de forskjellige Almueclassers Tarv ere nødvendige. Desuden har Erfaringen lært, at kun faa af Almuen skjøtte om at kjøbe saadanne Bøger. De maa kunne faaes for intet, naar de skulle opfylde deres Bestemmelse. Heri maatte især Selskabet kunne virke stor Nytte, ved aarligen at uddele for en vis Sum hensigtsmæssige Bøger, hvis Forlæggere uden Tvivl vilde være saa humane, at overlade dem for en saa lav Priis som muligt. — Andet Punct: "at belønne Præster, Skolelærere &c., der med tilbørlige Vidnesbyrd godtgjøre, at de i en eller anden Henseende have fremmet Oplysning og Humanitet i deres Virkekreds, med Guld- eller Sølvmedailler." Disse Præmiers Udsættelse ere høist nødvendige, naar Selskabets Formaal skal opnaaes. Den Mand, der hos en uoplyst Almue vil modsætte sig Meninger, der ere indsuede med Modersmælken, og bekjæmpe Fordomme, der ere gaaede i Arv fra Fader til Søn, har mange Hindringer at overvinde. Han gjør i Grunden mere, end hans Kaldspligter fordre af ham. Hans Nidkjerhed, Opmærksomhed og Tidsopoffrelse fortjener en særegen Belønning, der ikke allene er hædrende for ham selv, men endog kan opmuntre hans Efterkommere til at følge hans Fodspor. Tredie Punct: "at oprette Gratisbibliotheker for Almuen." Ved Gratisbibliotheker forstaaer jeg saadanne Bogsamlinger, der skjenkes Menigheden, og hvis Bøger udlaanes gratis, eller endog, hvor det findes fornødent, bortgives. Tilfældet her er atter det samme som med det første Punct. Naar saadanne Bogsamlinger ikke i Begyndelsen skjenkes bort, saa kan Formaalet heller ikke tilfulde opnaaes. Vi have seet, at den af Landhuusholdningsselskabet udsatte Præmie for Almuebibliothekers Anlæg, i

adskillige Aar ikke har kunnet frembringe flere end nogle og tyve Bogsamlinger; men hvad er dette ubetydelige Antal i et Rige, som tæller henved 3 Millioner Mennesker? Fjerde Punct: "at lønne Mænd, der paatage sig, om Søndagen og andre Helligdage at holde en Læsecirkel saavel paa Landet som i Kjøbstæderne." Enhver, som veed, hvor liden Fremgang vor Landalmue hidtil har gjort i Skrivters Læsning, og at de fleste af den ikke ere istand til, paa egen Haand tilbørlig at læse og forstaae en Bog, vil indsee Nodvendigheden af saadanne Læsecirkler og Forelæsere. Det kan ikke nytte noget, at forfatte Almueskrivter og give Almuen dem i Hænderne, naar den ikke tilbørlig veed at betjene sig deraf. Paa disse Læsecirklers rigtige Bestyrelse vilde alle Selskabets Functioner især beroe.

Spørger man: Paa hvilken Deel og Egn af Riget skulde Selskabet begynde at virke? saa kan jeg ikke svare andet end, at det maatte skee der, hvor allerede i Forveien en heldig Begyndelse var gjort. Det maa i Førstningen altid være lettere, endog med svage Kræfter at dyrke et Land, der allerede har været dyrket i Forveien, var det end nok saa lidt, end fra Grunden af at oprødde en Mark, der fra Arilds Tid af har ligget øde.

Selskabets Functioner kunne meget snart tage deres Begyndelse. Der behøvedes i Førstningen ingen synderlig stor Fond. Naar dets inden- og udenbyes Deeltagere end kun bestod

af 200, og hver betalte 5 Rdlr. aarlig, saa kunde der med en Sum af 1000 Rdlr. allerede udrettes meget.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Der er nedsat en Over-Krigs-Commission, bestaaende af Oberst Beck, Commandeur C. Bille, Major Scheel, og Auditeur Hjelm, som Secretair, der skal undersøge de imellem endeel Marinere og nogle af Søetatens Folk forefaldne Uordener. (Ved en Feiltagelse stod i nogle Aftryk af forrige No. Stand-Ret istedet for Commission. Stand-Retten paadømmer egentlig kun de Uordener, der paa ny maatte blive begaaede. Dens Præses er Hr. Oberstlieutenant v. Osten.

Geheimeraad og Statsminister Grev v. Bernstorffs Gemalinde er i Kiel bleven forløst med en Søn.

Etatsraad og Politiemester v. Bachmaier i Altona er ved Døden afgaaet.

Antallet af de paa Cronborg Fæstning arbeidende Slaver vil nu blive forøget med en, omtrent 48 Aar gammel Inqvisit, navnlig Hans Detlef Kröger, fra Hehenwestadt i Amtet Rendsborg. De Forbrydelser, han havde begaaet, vare for største Delen betydelige, saasom Ilds Paasættelser, Tyverier, Blodskam med hans Stifmoder og foranledigede en Criminalundersøgelse. Efter den Holsteenske Criminalrets Dom skulde han føres paa Rakkersluffen til Retterstædet, henrettes med Øxe, og Kroppen derpaa brændes, men nogle tilkomne Omstændigheder formildede hans Forbrydelse. H. Kongel. Majestæt har derfor forandret denne Dom didhen, at den vel saaledes som den er affattet skal publiceres, men at den bemeldte Inqvisit tilkjendte skjærpede Livsstraf skal forandres til Arbeide i Jern paa Kronborg Fæstning for Livstid, efter foregaaende Kagstrygning, og Brændemærken i Panden.

Odensee d. 3 Julii. Afvigte Onsdag blev, som tilforn er anmeldt, Landemodet holdt i St. Knuds Kirke. Hans Høiærværdighed Hr. Biskoppen forelæste ved denne Leilighed en Afhandling:

Om Catechisation, dens Natur, og de Maader paa hvilke den kan gjøres nyttig.

Til Kjerteminde er nu ogsaa ankommen en Ladning Fransk Rug af udmærket Udseende og Reenhed, som sælges til 9 Rdlr. Tønden.

Ribe d. 3 Julii. Ribe Bye havde i Gaar, d. 2 Julii, en skjøn Høitidsdag, ved den ny Kirkegaards Indvielse, hvorved blev afsjunget følgende Sange, som for sin Skjønheds Skyld, ei her kan forbigaaes:

För Talen.

Fred over dette Hvilested,
Hvor Støvets Børn skal lægges ned
Til Gravens Roe, hvis stille Slummer
Indhyller Livets Nød og Kummer!
Du Evighedens Plantebeed,
Fred over dig fra Himlen ned!

Naturens Almagtstemme lød
Til hvert det Væsen, Livet nød:
Døe skal du! og til Støvet vandre!
Ei Suk, ei Graad den Lov forandre.
Hvor haardt, hvor bittert dette Bud!
Som Livets Glæder slukker ud.

Dog skjelv ei haabløs Støvets Søn!
Her nyder Dyden ei sin Løn;
Her Lidenskaber Hjertet saare;
Her Haabets Sæbebobler daare.
Vel den! som Fredens Engel huld
Nedlægger trøg i Gravens Muld!

O Held os! — hist bag Sorgens Nat
Er Maalet for vort Væsen sat.
Hist Livets blide Morgenrøde
Fremstraaler herlig os i Møde.
Stig trøstig da i Graven ned!
Du vaagne skal til Liv og Fred.

Efter Talen.

Hvor yndig vinker mig hiin Haabets Morgenrøde!
See Dødens Skygger svinde bort,
O Evighed, hvor skjøn! hvi sørged du som døde?
Mod hiin dit Livets Nød hvor kort!

Og hvilken Trøst, hvor sød! om hulde Taarer væde
Vor Kind, naar vi gaae Dødens Vei;
Om Venskab, Kjerlighed og Tak vor Grav beklæde
Med Roser og Forgjetmigei.

Hvor kjert for ædel Sjel, at see sit Minde grønnes,
I fromme Venners elskte Kreds!
O naar vort Liv, vor Daad, vor Dyd, med Tak belønnes,
Hvo døer da ikke vel tilfreds?

Her Menneske! dit Navn, i denne Himlens Have,
Her skal engang dit Rygte groe.
Lev her kun vel! da skal man kun dit Støv begrave,
Dit Navn skal evig blandt os boe.

Og om end Marmor ei dit Gravsted stolt beklæder
Ei svinder dog dit Minde hen.
Her, — siger den, som ved din Urne trøstløs græder,
Her lagde man en Dydens Ven.

Den ved samme Høitidelighed holdte, vist ligesaa skjønne Tale, haaber man ogsaa vorder meddeelt i Trykken.

Den Luftballon, som opgik forrige Torsdag Aften i Fridericia, ved Strandvolden, kom ei videre end over paa Striibs Marker, hvor den faldt ned og skrækkede nogle Heste.

Blandt de Regimenter, som den 24 Junii manoeuvrerte ved Rendsborg for H. K. H. Kronprindsen, var ogsaa det Fyenske Infanterie-Regiment, som erhvervede sig Høisammes særdeles Tilfredshed. Samme Regiments Recruter afgik i Gaar fra Fridericia til Eckernförde.

Om den ulykkelige Ildsvaade i Landsbyen Stenderup, har man siden erfaret, at ikkun faa af de Brandlidte have faaet noget af deres Gods og Boehave reddet, da Ilden i den stærke Storm greb saa heftig om sig. Gaarden, i hvilken Ilden opkom, laae i den ene Ende af Byen, og medens alle Folk søgte derhen til Slukning, tændtes de andre af de flyvende Ildmasser, som Vinden drev hen paa dem. Nogle gamle Mennesker og Børn skulle være omkomne derved. Man formoder, at Ilden er opkommet ved nogle Arbeideres uforsigtige Omgang med Tobakspiber, som netop til den Tid holdt Middagshvile.

Skrivelse fra Christiania d. 30 Junii. Christiania har i disse Dage seet sig beæret med den commanderende General Søndenfjelds, Hans Høifyrstelige Durchlauchts, Prinds Christian August til Sleesvig-Holsteen, høie Nærværelse, hvor Høisamme holdt Speciel-Revüe over de der garnisone-

rende respective Regimenter og Corps, nemlig: en Brigade Artillerie, et Dragon-Compagnie, tre Regimenters Grenadeer-Compagnier, og to Compagnier af Christianiæ Borgerskab. — Høistsamme har under sine fire Dages Ophold her i Staden ei bivaanet noget offentlig anstillet Taffel, men forblev hos Aubergisten Thoms.

Fra Memel ankom i Gaar til Kjøbenhavn et Skib, som havde adskillige Personer af høi Stand ombord.

Den til de sidst forefaldne Uordeners Undersøgelse nedsatte Overkrigs-Commission anmoder enhver Civil eller Militair, der i nogen Maade maatte have Kundskab om en eller anden til disse Uordener henhørende Begivenhed, eller om noget, som kunde tjene til Oplysning i Sagen, at anmelde det paa Charlottenborg Slot, hvor Commissionen er forsamlet hver Formiddag fra Kl. 8 til 1.

Den 27 Junii udbrød en frygtelig Ild i en af Haderslebs Amts første Landsbyer, Stenderup kaldet, beliggende i Thyrstrup Herred. 21 store Gaarde og 36 smaa Steder lagdes i $1\frac{1}{2}$ Time i Aske.

I Middags solgtes ved Auction paa Børsen 4 Asiatiske Actier a 482 til 484 Rdlr. Stykket, og 2 dito i Sukkerraffinaderiet i store Kongensgade, a 430 Rdlr., med 3 PC. Auctionsomkostninger.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbm. Torchiana med Familie og Krigsr. Jacobi fra Memel, Cureer Temoni f. Vien, Direct. Berlin f. Helsingborg, Geheime-Overfinantsraad Westphal og Krigsraad Küster f. Memel (logere hos Møller); Preussisk Cabinetsminister og General Zastrow med Familie og Preussisk Overfinantsraad Beguelin f. Memel, Kjøbm. Dehn og Hartwich f. Altona (logere hos Løbel); Lieutn. Jørgensen fra Landet, Ritmester Borvig f. Helsingøer; Brukspatron N. Clausen, Ekerman og C. Torrie, Kjøbm. J. Isberg, Borgen og Keyser, Fru Lahlson, Handelsbetjent. Ginlavson og Tillander, Kgl. Fuldmægtig Frimann f. Sverrig; en Dansk Cureer f. Neapel. — Afreist: Capitain Rosenberg med Frue og Jomfru, Grev Wartensleben til Sverrig; Grosserer Mariboe med Kone og Tjener til Norge.

Med Gaardags Posten indløbne Privatbreve melde, at de ved Tønningen, Friedrichsstadt og Husum liggende Engelske Skibe have faaet Ordre fra Viceconsulen, at forlade de derværende Farvande inden tre Dages Forløb.

Udenlandske Efterretninger.

I hele Kongeriget Italien har man forbudt alle Broderskaber, Congregationer, kort, alle verdslig-geistlige Selskaber.

Da man i Verdun nylig gravede en Kielder ikke langt fra Stadens Volde, fandt man Liigkister med Been af uhyre Størrelse. Et overordentligt tykt Hoved havde endnu sine Tænder. Man fandt tillige ved at grave videre en Medaille af Faustina, Marcus Aurelius's Gemalinde.

Kronprindsens af Hollands Bisættelse er indtil videre opsat, indtil den Coureer, som bringer Keiserens Reglement desangaaende til Paris, er ankommen.

I en Tid af 25 Aar er Silkeavlen i hele Italien ikke faldet saa heldig ud som i Aar; den var dobbelt saa betydelig som i Fjor. Den raa Silke begynder derfor at falde meget i Prisen.

Dr. Gall gaaer nu til Ulm efter en udtrykkelig Indbydelse fra General-Land-Directionen i Schwaben.

Bonn skal nu forvandles til en Fæstning af første Rang.

Det Tab, Staden Leipzig har liidt siden Krigens Begyndelse, anslaaes til 3 Mill.

Længe har man ikke arbeidet med saa stor Iver paa Panthonet i Paris, der igjen har faaet sit gamle Navn St. Geneva Kirke, som nu. En Deel af Hvælvingen faaer nu sin fordums Bestemmelse og indrettes for store og fortjente Mænd. En egen Hvælving indrettes for Senatorers 2c. Liig, og der gjøres indtil videre Plads for nogle og 50. I den første Afdeling af disse Gravsteder staae endnu Voltaires og Rousseaus Mousoleer. Den berømte Billedhugger Houdon forfærdiger nu Voltaires Mousoleum af Marmor og hans Statue i Legemsstørrelse, som skal staae i en Niche bag Mousoleet.

General Kosciuski har blandt andet meldt sin Broder fra Leiren ved Friedland, under d. 17 Junii: at Marchal Lannes Kl. 2 om Morgenen d. 14de, i Spidsen af en eneste Colonne har angrebet den otte Gange stærkere Fiende, og udholdt Kampen til Kl. 4; at Marchal Mortier, som forenede sit Corps med den tredie Polske Legion, udholdt med denne neppe 32,000 Mand stærke Magt næsten hele Dagen en Kamp mod en fire Gange saa stærk Armee, og vandt endog udmærkede Fordele; at man end ikke den fjerde Dag efter Slaget havde kunnet bringe de Saarede bort; at Fienderne, for at drage til den anden Bredde af Floden Alle, kun havde een Bro, og at en stor Deel Artillerie, Vogne og Bagage maatte kastes i Floden, hvori mange Mennesker og Heste omkom; at endelig Russerne, for at dække deres Tilbagetog, stak den Deel af Friedland, som ligger forved Broen — en Strækning af en heel Fjerdingvei — i Brand.

Ved en Illumination, i Anledning af Seieren ved Friedland, hos den Franske Gesandt i Warschau, læstes følgende Inscription: Marengo, Jena, Austerlitz, Friedland, Petersborg.

De Franskes Indtog i Danzig skal have været meget pragtfuldt. Troppernes Tal bestod i det mindste af 30,000 Mand. Et udvalgt Corps Cavallerie aabnede Toget, derpaa fulgte Marchal Lefebvre med sin Generalstab 2c.

Prindsen af Hessen-Philipsthal er med omtrent 50 Ryttere lykkelig undkommen en Afdeling Fransk Cavallerie, som kun var kommen et Korteer for sildig. Ved sin Ankomst til Reggio sagde Prindsen, at han aldrig havde gjort et hastigere Ridt. Han reed femten Mile i eet Træk. Af hans Corps paa 4000 Mand, 600 Jægere 2c., ere 2000 blevne tagne til Krigsfanger, og de øvrige have de Franske ladet springe over Klingen. Medens denne Prinds rykkede frem mod Mileto, vilde en Flottille af 15 Engelske og Sicilianske Skibe lande ved Amantea, men bleve af Stadens og Egnens Indbyggere drevne tilbage.

Den 25de f. M. kundgjordes høitideligen i Stockholm, ved en Herold, den nyfødte Prindsesses Daab, som skulde forrettes i Slotscapellet den næstfølgende Dag. Til Fadder vare i Kongens

høie Navn budne, paa Mandssiden: Deres Majestæter: Kongen af Frankrige Ludvig XVIII. og Kongen af Preussen Friedrich Wilhelm III.; paa Qvindesiden: Hertuginden af Södermanland Hedevig Elisabeth Charlotte og Prindsesse Sophia Albertina, samt Prindsessen af Baden Catharina Amalia Christina Lovisa. Den nyfødte Prindsesse kaldtes i Daaben Cecilia.

I Philadelphia er i Foraaret indført fra China og de Brittiske Colonier i Ostindien en overordentlig Mængde Varer, især har Indførslen af Thee været meget betydelig.

Fæstningen Glatz har d. 25 Junii overgivet sig ved Capitulation.

Af følgende officielle Opgivelse kan man gjøre sig et Begreb om, hvor meget Lübeck under Rædselsperioden f. A. har liidt. Foruden den uberegnelige Skade, enkelte Borgere lede under den frygtelige 6 Nov. 1806 ved Stadens Bestormelse og Plyndring, ved de paafølgende talrige Indqvarteringer, ved Borttagelsen af alle Tydske eller Danske Fabricater af Engelsk Opfindelse, har Lübeck havt følgende Udgivter: til Hospitalets og Chirurgernes Lønning 450,000 Mark; Kjød 40,000 Mk.; til Brød, Meel, Tvebakker, Bagere 60,000 Mk.; Viin 30,000 Mark; Officierernes Taffelpenge 120,000 Mk.; Begravelsesomkostninger og Gadernes Reenholdelse 10,000 Mk.; Kjørsel og derved styrtede Heste 10,000 Mk.; til Gjestgivere 160,000 Mk.; 800 fine Kapotkjoler 100,000 Mk.; 15,000 ordinaire Dito 340,000 Mk.; andre Udgivter omtrent 160,000 Mk.; i det Hele 1,480,000 Mk. For at tilveiebringe disse Penge, blev der først gjort et tvunget Laan. Derpaa blev der udskreven en Grundskat, hvortil alle Huse, der vare forsikkrede i Brandcassen indtil 10,000 Mk., maatte betale 1 PC., og de, der vare forsikkrede til en høiere Sum, 2 PC.

Den 25 Maji tildrog sig i Curhaven et Optrin, der maa oprække de ubehageligste Følelser hos hvert retskaffent Menneske. Nogle Deserteurer af den Hollandske Besætning i Curhaven, gave den Engelske Fregat, som bloquerer Elben, fra Strandbredden af et Tegn, at den skulde optage dem. Fregatcapitainen satte sin med 60 Mand og to Svingbasser bemandede Barcasse ud, for at afhente dem. Men da Engellænderne ikke fandt Tropper i Egnen af Strandkanten, gik de i Land. Be-

sætningen i Curhaven slog Allarm og rykkede, 200 Mand stærk, frem mod de landede Engellændere. Disse trak sig tilbage til Barcassen, men fandt den, da Ebben just nylig var indtraadt, fastsiddende i Vatterne. De vendte Barcassen, stillede sig bag ved den, og bukkede sig ned, naar Hollænderne skjøde paa dem. Derpaa fyrede de med deres Svingbasser Kartætsker paa Landtropperne, der retirerede, og lagde sig ned bag Digerne og Smaaforskandsningerne. Fra Fregatten blev der imidlertid afsendt andre Baade, som indtoge de Engelske og førte dem tilbage. Hollænderne bemægtigede sig nu de to tilbageblevne Smaacanoner, og trak afsted dermed, efterat Barcassen var stukket i Brand. Opbragt herover styrede Fregatcapitainen mod Strandbredden, lagde sig tæt for Havnen, og fyrede med hele Lag af 12 til 24 Pundiger — ikke paa Fienden, thi denne var ingensteds at see mere, men paa de Hamburgske Havneværker, Skibsmagaziner og Huse! 150 Kugler fløi i en Tid af 1½ Timer i den aabne Stad, og udbredte Skræk blandt de uskyldige Indbyggere, og anrettede ikke ringe Skade. Især leed Tønde- og Tougmagazinerne, og Havnebetjenternes Huse. Endog det smukke, først for nogle Aar siden opbygte Fyrtaarn blev ikke skaanet; Kobberdækket paa dets Kuppel blev gjennemboret og tildeels nedkastet. Man vil nu snart erfare, hvorledes den Engelske Regjering vil betragte denne Capitains utilgivelige Adfærd, som den Hamborgske Magistrat har paaanket hos den.

Videnskabelige- og Konstefterretninger.

Greve Leopold v. Berchtold i Brünn har prøvet paa, at henvende Agerdyrkeres og Professionisters Opmærksomhed paa de Farer, der ere forbundne med deres Forretninger og Midlerne til at betrygge sig derimod. Han har til den Ende uddraget af den i Aaret 1805 udkomne Sundheds-Lommebog, trykt i Manheim, en Tabel, hvori de Farer, som Bagere, Bryggere, Brændeviinsbrændere, Farvere, Garvere, Guldsmedde, Pottemagere, Hattemagere, Kobbersmedde, Vævere, Murere, Slagtere, Skrædere, Sæbesydere, Garvere etc. og endelig Agerdyrkere ere udsatte for. Indtægten er bestemt for de i de Böhmiske Bjergegne boende nødlidende Spindere og Vævere, som have meget talrige Familier.

I offentlige Blade findes følgende statistiske Oversigt over Sverrig. Dette Rige indbefatter tilligemed Pommern og Barthelemy, efter et Middeltal, 13,368½ □ Mile, men neppe det halve af dette Fladeindhold kan modtage Dyrkelse. Kun 7,266 □ Mile kunne dyrkes, og selv disse udfordre dog utrættelig Flid og en høi Grad af Fædrenelandskjerlighed hos Indbyggerne, naar de ikke skulle allevegne nedtrykkes og skræmmes af Clima og Jordbund.*) I Aaret 1802 udgjorde Folketallet i det egentlige Sverrig 3 Mill. 182,133, i Pommern 116,227, og paa den Vestindiske Øe Barthelemy 985, tilsammen 3 Mill. 299,345 Sjele, og i Gjennemsnit 243 paa Qvadratmilen. Blandt denne Masse fandtes, efter Svenske Tabeller: 12,063 Ægtefolk, 16,434 Geistlige, 7126 Studerende, 1275 Grosserere, 17,233 Detaillehandlere, 2605 Fabricanter, 87,434 Professionister, 2,372,966 Landboere, 19,633 Søfolk, 188,734 Militairpersoner. Nationen bestaaer af Svenske, Finner, Lapper og Tydskere. Hovednationen udgjør 2,099,589. Statsreligionen er den Lutherske, under 1 Erkebisp, 13 Biskopper og 192 Provster. Landmagten bestod 1805 af 47,165 Mand, deels nationale, deels hvervede Tropper; over de første, som bestaae af henved 36,000 Mand, hvis Officierer ikke lønnes med Penge, men for Livstid nyde bestemte Indkomster af Landeiendom, kan Monarken kun disponere med Stændernes Samtykke; de hvervede, som udgjøre hans Huustropper, bestaae kun af 13,667 Mand. Sømagten bestaaer af den store Flaade og Skjærflaaden; hiin talte 1805: 16 brugbare Linie-Skibe, 12 Fregatter og 23 Smaafartøier; Skjærflaaden bestaaer af 183 større Fartøier. Begge førte 3048 Canoner, og vare bemandede med 14,218 Matroser og Søfolk. — Statsindkomsterne ere 11,500,000, Statsudgivterne 11 Mill. og Statsgjelden 18 Mill. De sidste, som Nationen tildeels skylder sig selv, deels Udlændinge, deels ogsaa circulerer i Statspapirer, er, uagtet deres Ubetydelighed, dog byrdefuld for et Land, hvis Penge-Masse neppe udgjør ½ Mill. klingende Mynt, især Kobber.

*) Dette er urigtigt. Skaane f. Ex. er en temmelig frugtbar Provinds. Anm.

Om Christiania Anziosers ægte Nedlægning.

(Meddeelt af Kammerraad With.)

Det har længe været et Forsæt hos mig, at komme i Erfarenhed om adskillige under vore Kyster i Mag erholdende Fiske-Arter (hvorom jeg tilforn i min ubetydelige Provinzial-Reise i Aaret 1801, aftrykt i Nordiske Landvæsens Magazin, og senere særskilt udgivet af mig med Anmærkninger 1802) og mellem disse Sorter den lille Silding som er tjenlig til at røges som Engelsk Sprit, og ellers at nedlægges som Anzios.

Om den første, nemlig Sprit, har jeg i Politievennen 1804, yttret min Erfaring om dens Behandling ved Nygaards Strand i Issefjorden; og om Nedlægningen som Anzios, har jeg ved Correspondence med flere Norske Venner og Veninder, især hjemmehørende fra Christiania og dens Omegn, erholdet følgende tilforladelige Efterretninger, dem jeg herved gjør mig til Pligt, at opgive for hver den Dansk og Norsk, som finder Leilighed at benytte sig deraf, endnu i denne Sommer, naar Sildefiskeriet indtræffer.

Naar denne liden Sild eller Silding, som almindelig ikkun er af 4 Tommers Længde, og sædvanlig følger den større Sildestime, er fanget, erfarer man allerførst om den er af rette Art, og tjenlig til Nedlægning, nemlig:

1. Ved at stryge med en Finger under Bugen; føler man da, at den har skarpe eller hvasse Pigger, som modstaae Strøget, da er den af rette Slags: de, som ikke ere saaledes, men glatte, ere uduelige til Nedlægning.
2. Uden at blive afskyllet i fersk Vand, tilberedes saa hastig mulig en Lage af Spansk Salt, saa stærk at den kan opbære en Anzios flydende.
3. i denne Lage bevares Fangsten i et passelig Kar i 10 à 12 Timer.
4. Ved Nedlægningen bruges følgende 6 Blandinger, nemlig:
   a) fint Spansk Salt.
   b) stødt Peber.
   c) stødt Allehaande.
   d) stødt Ingefær.
   e) Spansk Humle, som faaes paa Apothequet til 4 ß. et Lod.
   f) unge Laurbærblade, eller de store at overbrydes.

De 4 første Sorter blandes meget vel mellem hinanden, og hvoraf, saavel som af sidstnævnte 2de Sorter kommes et tyndt Lag paa Bunden i Dunker, paa hvilket Anzioserne nedlægges paa Ryggen, Hoved imod Hale saa tæt muelig, og saaledes fortfares indtil Dunken er fuld, og dertil endnu et Lag over øverste Rand, hvor oven paa lægges den løse Bund med Tyngsel af en passelig Steen eller anden Vægt, for saaledes at staae 12 à 14 Timer, da det vil befindes at Nedlægningen er sjunket saa meget i Dunken, at den kan tilslaaes. Naar det er skeet, vendes den øverste Ende nedad, for at faae Nedlægnings-Sorterne til at synke tilbage; og saaledes indtil de skal bruges, er det godt at Dunken een Gang hver Dag endevendes.

Det er paafaldende, at fra de forskjellige Norske Stæder, hvor Anzioser nedlægges, er den af megen forskjellig Godhed og Velsmag; selve fra Christiania, hvor Konsten fra den afdøde Mad. Munchs Tid, har hjemme, finder man forskjellige Hidførseler, og som for endeel ikke ere gode. Enten nu Hastværk i Nedlægningen, eller maaskee Ukyndighed, (thi den rigtige Sortering og Nedlægningsmaade, har hidtil Dags været en Hemmelighed og ikke offentlig vitterlig) er Aarsagen; saa i hvilket som helst Tilfældet maatte være, thi lige fra Bergens Leed og til Christiania, er Behandlingen dermed forskjellig; vover jeg herved at gjøre opmærksom paa den ovenanførte, mig venskabeligst meddeelte ægte Behandlingsmaade, til behagelig Efterretning for hver den Dansk og Norsk Dannekvinde, som finder Leilighed og vil betjene sig deraf, paa Grund af, at Forædling af enhver Guds Gave, er en saare skjøn Pligt, naar derimod Fuskerie, Skjødesløshed og Ligegyldighed i Behandling med enhver Ting, som lader sig forædle, er til Spot og Skam for hver den Nazion, som handler saaledes, om den endog tilveiebringer et hastig Pengeerhverv.

Maaskee kan dette hentydes til, at for en stor Deel, er det man kalder Udenlandsk, er til større Behag — end det Indenlandske?

Fra hiin almindelige Sætning, gaaer jeg over, at tale noget lidet om den til Hovedstaden hidførende Lax fra Norge, Bornholm og fra Sverrig, fra hvilke to første Stæder deels røgede og deels urøgede.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 78.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 11 Julii, 1807.

Det forenede Begravelses-, Enke-Understøttelses- og Brudegave-Selskab for alle Stænder.

I Onsdags holdt dette Selskab en General-Forsamling, som varede fra Kl. 3 om Eftermiddagen indtil Kl. 12½ om Natten, i Bryggernes Laugshuus, hvor Directeuren, Hr. Justitsraad Wiwet, først oplæste saavel Selskabets nuværende Tilstand, som dets Tilvext, siden sidste Generalforsamling. Til Antagelse eller Forkastelse forelagdes Forsamlingen følgende i Convocationsbilletten fremsatte Poster:

a) Om de Love for Selskabet, som den 1ste Januarii 1805 traadte i Kraft, bør ansees gjeldende for alle Selskabets Medlemmer, uden Hensyn til den Tid, paa hvilken de i Selskabet ere indgaaede, og hvorunder tillige kommer i Betragtning, den Betænkning, som forventes fra den under 3 December afvigte Aar udnævnte Committee, dette Spørgsmaal betræffende.

b) Om proqvota Deels Erlæggelse for Enkerne og Interessenterne herefter bør finde Sted, uagtet intet derom tales i de nye Love, og Enkepensionerne derefter beregnes, eller det hermed aldeles bør have sit Forblivende efter de nye Loves Forskrifter.

c) Om det i Tilfælde at Litr. b bifaldes, det maae tillades de Medlemmer, som ei formaae at udrede denne Contribution, at lade de Portioner, hvorfor de proqvota bidrage, nedsætte, imod at i Forhold dertil den Pension, som de have forlangt, ogsaa nedsættes, da Fondets Renter i Henseende til den Afgang af proqvota Bidrag, hvilke derved forvoldes, træde til Pensionernes Udredelse i disses Sted.

Hr. Pastor Fænger holdt en Tale, hvori han søgte at vise, at det var rigtigst, denne Gang ikke at foretage andet end Repræsentantvalg.

Hr. Assessor Horn skildrede med Frimodighed og Varme saavel Selskabets Forfatning, som Directionens Fremgangsmaade, og ønskede ligeledes, at der denne Gang ikke maatte foretages andet end Repræsentantvalg.

Meningerne i dette Selskab ere for nærværende Tid meget deelte. Et Partie troer, at enhver af ovenanførte Posters Antagelse vilde blive ufordeelagtig for Interessentskabet. De raisonnere omtrent saaledes: skulde Loven af 1 Jan. 1805, efter anden Post b, tjene til Rettesnor, saa vilde Indtægterne ikke opveie Udgivterne, især da disse bestandigen tiltage, ligesom Interessenterne efterhaanden døe, og man siden vilde nødsages til at gribe til Fonden. Skal pro quota Deels Erlæggelse for Enkerne derimod finde Sted herefter, saa vilde det med Tiden blive kostbarere at være Medlem af denne Enkecasse end af den Kongelige, og ingen vilde da saa let gaae ind i et Selskab, der, bygt paa saa svag en Grundvold, at det idelig maa forandres og flikkes, ikke kan vedligeholdes uden trykkende Extratilskud. Nye Medlemmer ere imidlertid nødvendige til Selskabets Existence, og disse kan der ikke gjøres Regning paa, naar Cassen mangler offentlig Tillid. Enhver, der vil forsikkre sin Kone en Enkepension, vil have Vished om, at de i hans Police bestemte Løvter opfyldes ligesaa nøiagtig som Selskabet fordrer af ham, at han skal opfylde sine Forpligtelser, og at siden hverken nogen Forandring eller Afkortning finder Sted. Paa saadanne Principer er den Kongelige Enkecasse bygt. Hvor tungt vilde det ikke være for dem af Selskabets Medlemmer, der ikke have Evne til at erlægge et Extratilskud, at see deres Enkers Pension betydelig nedsat, og saaledes at blive skuffede i deres trygge Haab om deres Koners Forsørgelse efter deres Død? Dobbelt tungt maa det være for dem, naar de betænke, at de, naar de vilde lade sig nøie med en saadan Pension, for langt billigere Betaling kunde været Medlemmer af den Kongelige Enkecasse, hvor de ikke vare udsatte for en saa smertelig Uvished. Dersom ingen nye

Interessentere tilkomme, og ligesom de nuværende efterhaanden døe, Enkernes Tal tiltager, saa maae Udgivterne blive saa store, at de umuelig kunne stoppes, uden ved nyt Tilskud. De længstlevende Interessentere vilde da komme til at bære hele Byrden, og langt om længe dog blive tvungne til at afkaste den, fordi der udkræves Kjæmpeskuldre til at bære den. En saadan Casse er en Malstrøm, som jo mere man nærmer sig Maalet, des lettere opsluges man deraf. Erfaringen har lært, hvor hastig Enkernes Tal kan stige. I en Tid af 16 Maaneder ere 351 Enkepensioner à 75 Rdlr. stegne til 464! Selskabets Casse-Beholdning til Udgangen af 1805, som efter de Beregninger, man havde brugt, skulde være 384,138 Rdlr. 15 ß., var kun 312,081 Rdlr. 41 ß. Her var altsaa allerede et Deficit af 72,056 Rdlr. 70 ß. Cassen havde ved hver Overgang tabt over 18 PC. Alle de, der raisonnere saaledes, paastaae, at man nu ikke bør dvæle længer med at aabne en Byld, som allerede i adskillige Aar har været moden, og kun piner den Syge, uden at gavne ham. De foreslaae, at Selskabet bør ufortøvet opløses; at en vis Sum af Fonden bør hensættes i den Kongelige Forsørgelsescasse til Pensions Nydelse for de nuværende Enker, og at Resten bør, efter et rigtigt beregnet Forhold, deles imellem Interessenterne. Vel har Hr. Professor Kall anført, at den Sum, der vilde udfordres til at forskaffe de nuværende Enker den Pension, de nyde, vilde beløbe sig til 484,279 Rdlr., men at derimod Selskabets hele Formue kun udgjør 322,044 Rdlr. 85 ß.; at altsaa den sidste Sum ikke allene maatte ganske opoffres, men endog desuden halv saa meget tilveiebringes. Men herpaa svare de Førstnævnte: at een Fugl i Haanden er bedre end ti i Luften; at Enkernes Pension maatte nedsættes, og at de ved fornuftige Forestillinger,

langt fra at finde det ubilligt, vilde samtykke i at nyde en mindre betydelig Sum for bestandig og med Sikkerhed, end for Øieblikket en større Pension med største Usikkerhed. Kortsynede Mennesker raabe bestandig paa Selskabets store Fond, men de betænke ikke, at den er meget lille i Forhold til de uhyre Enkepensioner, det maa svare og fremdeles vil komme til at svare; at en Enkecasse, hvis Existence beroer paa Extratilskud, bærer i sig selv Spiren til sin egen Tilintetgjørelse, deels fordi Extratilskud er noget, som man ikke med Tryghed kan bygge paa og bestandig giver Anledning til ny Misfornøielser blandt Interessenterne, deels fordi den Usikkerhed, hvori Cassen svæver, altid er afskrækkende for dem, som ville gaae ind i den.

Et andet Partie troer, at Cassen bør ophjelpes eller rettere lappes ved ny Tilskud, fordi den allerede har saa god en Grund (det vil sige 322,044 Rdlr.) De ansee en saadan Casse for en Cremoneserviolin, der maa lappes, naar den skal blive god, og som aldrig er bedre, end naar den har ret mange Lapper.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Da de i disse Blade, om Trondhjem, leverede Breve ere læste med meget Bifald, vil man nu og her indrykke først Justitsraad *Gerhard Schøning's* Kritik over et 1681 forfattet Kart over Trondhjems Gader og Fæstningsværker; dernæst den fornemste Indhold af denne Lærdes vigtige Samlinger, hvilke, henhørende til Trondhjems Stads ældste Historie og Forfatning, hvile i Haandskrivt paa det Kongel. Bibliothek; endelig vil man og her i Bladene faae at læse sammendragne Efterretninger om oftnævnte Stads nuværende Fabrikvæsen og Handel. — "Aar 1681 er af *Joh. Casp. v. Cicignon* forfattet et stort Kart over Trondhjems Gader og Fæstningsværker, hvilket er af Kong Christian den Femte approberet, men for en Deel ei fulgt. Derpaa ere Fæstningsværkerne trukne nær Byens Gader, over Kalvskindet, bestaaende af 3 Bastioner, en ved Elven, en i Midten, en ved Stranden, imellem hvilken og den middelste Bastion Porten skulde have været, lige mod Enden af den saakaldte Kongens Gade. Dette er forandret og bemeldte Anlæg ei istandsat; langt flere smaa Gader ere og blevne end efter dette Kart, hvor kun sees Krambodgaden, med dens Continuation, samt 3 smaa Gader, ved Frue Kirke og den saakaldte Jomfruegade, lige ned til Søen, men ingen flere. Af de paa Kartet tilføiede Forklaringer sees, at hvor nu Skandsen er har tilforn været gamle Fæstningsværker, men bestaaende kun af 2 smaa Redouter, med en lige Vold imellem midt paa hvilken Porten var, hvilken skulde have fremdeles tjent til et Slags Udenværk, og været føiet til de nye ved Graver og Pallisader. Den gamle Broe stod paa 10 Steenkar og var forfalden. Den her projecterede nye Broe skulde have gaaet fra Siden af Kongens Brygge over den i Elven liggende Klippe. Kongensgade, Kjøbmandsgade og Munkegade skulde hver være 60 Alen bred, de andre 35 Alne. *Christianssteen* og *Christiansfjeld* ere anlagte, hvor de nu staae, men her projecteret at fra den søndre Side af Frederikssteen er trukken Linie lige ned til Elven, som endes strax sønden for Enden af den projecterede Bro; og ligesaa skulde paa den nordre Side af Fæstningen have været trukket Linie først nord ud, og øster til en Klippe, hvorpaa en Redoute skulle anlægges, og siden ned mod Bakkegaard; og de Værker, som skulde være anlagt langs Ørene eller Stranden, ligesom ogsaa langs Kalvskindet og Elven. — *Møllenberg* sees her anlagt, som en uordentlig Sexkant og siges at være beqvem, især til at commandere og forsvare Havnen. Ved det Sted, hvor Helgesæterskloster har staaet, havde en Sandbanke da lagt sig i Elven, som ved Pallisadering paa begge Sider skulde bortføres, og kort oven for den havde Elven paa Byens Side udbrudt et stort Stykke. Taarnet paa Munkholmen skulde, efter den herværende Profilteaning, have faaet et Slags Kuppel øverst midt imellem 2 Skorstene, og langs

den indre Side af den ydere Muur været bygt et Slags Gallerie eller Gang, for at gaae eller staae derpaa. — Kartet er dateret: Trosviick (ved Frederikstad i Norge), d. 28 Aug. 1681, og derpaa skrevet: "Efter dette Dessein skal Tronhjems Bye og Fæstning bygges og anlægges, og hvis at naagen af Borgerne, formedelst Byen saaledes regulair at forfatte, af deres tilforn hafde Platze naaget maatte afgaae, da schal dennem saa meget i den Sted igien af woris Grund paa Kalfschindet gifves oc andwises. Gifwet paa wort Slot Kjøbenhafn 10 Sept. 1681. Christian." — Om Trondhjems Privilegier. Til Prindsens Hylding i Christiania bleve og Stadens Fuldmægtige medleverede: Christian den 1stes Privilegium, givet i Bergen 1450 i hans Regjerings første Aar. Samme Konges Brev om Trondhjems Handel, givet i Kalvsund 1455. Hans Brev om Trondhjems Handel, Ooslo 1511. Christian den 3dies Confirmation, givet 1538. Samme, givet i Colding 1547. Prinds Frederiks, givet i Kjøbenhavn 1548. Christian den 3die: om Handelen, Kjøbenhavn 1552. Frederik den 2dens Confirmation, givet i Odensee 1560. Sammes om Handelen, Kronborg 1587. Christian den 4de om Handelen, givet paa Slottet Aggershuus 1591. Samme Konges Dom, afsagt mellem Trondhjem og Bergen, Kjøbenhavn 1592. Hans Confirmation, Kjøbenhavn 159 . Endelig Dom mellem Trondhjem og Bergen, Kjøbenhavn 1602. Om Handelen, Hadersleb 1609. Om Skjudsfærd, Aggershuus Slot 1610. Om Handelen, Kjøbenhavn 1630. Om Handelen, Colding 1635. Om Kornhandel, Kjøbenhavn 1641. Forbud paa fremmet Øl, Kjøbenhavn 1641. Om Handelen, Hadersleb 1614. Om Handelen, udstedet paa Flekkerø, ved Christianssand 1635. Om Borgernes Skattefrihed, Bergen 1641. Om Accise til Magistraten, Arendal 1646. Om Maaltønde, Kjøbenhavn 1633. Om Handelen, Kjøbenhavn 1608. Frederik den 3dies Confirmation. Frederik den 3dies Skattebrev af 22de Martii 1662. (Staden Trondhjems Skat var da 2632 Rdlr.). Samme Konges Privilegier for Trondhjem, givne 22 Julii og 30 Julii 1662. Papirer angaaende en Proces til Stadens Privilegiers Forsvar imellem Thrond Pedersen og Jeppe Jppesen, 1694. J en Bog ere indførte følgende Trondhjems Privilegier: Kong Haagens om Handelen. Samme Norske Konges Privilegium om friere Kjøb. Om Landkjøb. Kong Eriks Privilegium om Foormark m. v. Kong Christophers om Torvekjøb m. v. Christian den 3die, om Sagefald, 1554. Samme Konge, om Forbud mod Bissekræmmere, 1556. Christian den 4de om Handelen, 1608. Om Handelen, 1609. Hans Privilegium om Handel, 1614. Om Handelen, 1629. Om Haandværksfolks Handel, 1635. Frederik den 3dies Confirmats, 1648. Hans Privilegium, 1650. Hans Brev, 1665. Christian den 5tes Confirmation, 1670. Hans Privilegium for Magistraten af 1670. Hans Privilegium af 1682. Hans Brev af 1685. Hans Privilegium, 1686. Hans Brev, 1688. Frederik den 4des Confirmation, 1700. Hans Privilegium, 1701. Om en Bispe-Residents, 1702. Om Tugthuset, 1701. Om Broen, 1700. Christian den 5tes Confirmation paa en Brandordning 1689. Frederik den 4de om Hjørnet mod Byeelven 1701. Om Stadens Oplagsfrihed 1705. Endnu flere Breve hvorom en Specification er indført i en anden Bog i Pergamentsbind og udskreven af Jac. Nielsen, Notarius Publicus 1608. Kong Christian den 5tes, Trondhjem forundte, Friheder efter Ildebranden, af 7 Martii 1682. Sammes originale Brev af 7 Martii 1682. Om Hjelp til vor Frue Kirke i Trondhjem. Anordning om Skriverpenge m. v. 6 Martii 1686. Extenderet Frihed for Skat og Contribution og den halve Consumtion endnu i 3 Aar med videre anordnet; deri fastsat, at Staden skal have 1 Præsident, 1 Borgermester, 4 Raadmænd og 1 Skriver, 6 Martii 1686. Kopie af Kong Christian den 5tes Anordning om Handelens Inddeling mellem Borgerne i 14 Klasser, 20 Martii 1686. Kongens originale Brev om Tolden af Rug, 30 Junii 1691. Sammes Ordre om Liqvidation at gjøres mellem Bergen og Nordlandene i Trondhjems Stift, givet paa Jægersborg 1698. Frederik den 4des originale Brev om Ølbryggerie, 12te September 1699. Denne Konges Confirmation paa Trondhjems Privilegier 21 Maji 1700. Kopie af Brev til Privilegiernes Forbedring, 7 Junii

1701. Originalt Brev om 2 Skil. af hver Læst til Elvens Opmudring, 7 Junii 1701. Brev om Fisketienden i Namdalen af Fremmede 20 Dec. 1704. Om en Trondhjem meddeelt ½ Aars Oplagsfrihed, 3 Julii 1705. Om Forstaden Baklandet 28 Januarii 1710. Breve om Hjelp for det afbrændte Trondhjem af 2 Julii 1717. Commission om Privilegiernes Haandhævelse, foreslaaet af Stiftsbefalingsmand Bentzon 1730. Breve om de nye Privilegiers Erhvervelse 1731, af J. Hvid. En Byldt Papirer om Christiansunds og Moldes Kjøbstæds Privilegier. Trondhjems Privilegier, confirmerede af Kong Christian den 6te den 5te Februarii 1732, og af Kong Frederik den 5te den 21 August 1747. Bevilling for Trondhjem til i 4 Aar med indenlandske Skibe at maatte indføre Svenskt og fremmet Jern, af 30 Junii 1758. Christian den 6tes originale Privilegier for Trondhjem, confirmerede den 21 August 1731. Kong Christian den Syvendes Confirmation af de Trondhjemske Privilegier, udstedt d. 5 Junii 1771.
(Fortsættes.)

I Tirsdags blev der holdt en Paaviselses- eller Undersøgelsesforretning ved Kongeveien imellem Kjøbenhavn og Helsingøer, hvor en Slave fra Kronborg Fæstning, ved Navn Nusoli Gregoreski, som sidder arresteret paa Esserum for et intenderet Mord paa een af sine Kamerater, foregav, at han for fem Aar siden havde dræbt et Menneske, der den Gang havde villet anholde ham som Deserteur. Stedet, hvor det skulde være skeet, var inde i Skoven lige bag ved Halvtrediemiilspælen fra Kjøbenhavn. Men nu fandtes der naturligviis, efter saa lang Tids Forløb, intet Spor af den foregivne Dræbte. Mueligt er det og kun en Opdigtelse, da den Misgjerning, Forbryderen sidder arresteret for, skal være begaaet af ham af Lede til Livet. Imidlertid opnaaede han ikke sin Hensigt derved, da den Slave, han havde villet myrde, og som han til den Ende havde bibragt et Knivstik, blev lægt igjen. Han er dømt til Kat for denne Misgjerning, og mueligen har han haabet at kunne forandre sin Straf ved at erklære sig skyldig i en foregiven skjult Forbrydelse. Han er en Polak af Fødsel, og inddømt i Slaveriet for fjerde Gang begaaet Desertion.

Under d. 19 Julii er udkommen en Forordning, som nærmere bestemmer hvilke Documenter Skippere og inrollerede Matroser skulle, med Hensyn til Søe-Inrolleringen, være forsynede med, samt Betalingen for deslige Documenters Expedition ꝛc. — Den samme Forordning er ogsaa udfærdiget for Hertugdømmene.

Den Deel af det ny Domhuus, som vender ud til Mikkel-Bryggersgaden, er nu færdig. Det er en særdeles smuk og smagfuld Bygning af ti Fags Længde, og to Etagers Høide, foruden Kjelderen. Ogsaa Slutteriesbygningen er næsten aldeles færdig, og ikke mindre smagfuld end Domhuset.

I Følge en Skrivelse fra H. K. H. Kronprindsen, have Huuseierne i Kjøbenhavns Forstæder og Frederiksbergby faaet Ordre til at holde sig beredte at modtage hver især 2 til 4 Ryttere i Indqvartering.

H. Majestæt har under d. 26de f. M. allernaadigst tilladt, at det Norske Landcadetcorps maa modtage den af Hr. Kammerherre Peter Anker tilbudne Foræring af hans afdøde Broders Kammerherre Bernt Ankers hele betydelige Bibliothek og sjeldne Instrumentsamling. Kammerherre Peter Anker er, efter H. Majestæts Befaling, bleven tilkjendegivet H. Majestæts Tilfredshed med denne Gave, og bemeldte Corps beordret, at opstille saavel Bibliotheket som Instrumentsamlingen paa et særskilt Sted i Stiftelsen, under Navn af: Ankers Gave.

Hr. Pastor J. Junge har nu udgivet Anmærkninger ved Hr. Prof. Treschows ugrundede Recension i lærde Efterretninger No. 23, 22 Sider stor. Det egentlige Vehikel for denne lærde Strid er Tid og Rum: to Ting, som just hindrer Anmelderen, at meddele Læseren nogen udførlig Efterretning om Skrivtets Indhold.

Den Gyldendalske Boghandling udgiver nu Fortsættelsen af Schiønnings Norske Reiser, med betydelig Understøttelse fra en Norsk Videnskabsynder, som lader de til Værket hørende Kobberstikke paa sin Bekostning. Udgaven besørges af Hr. Bibliotheksecretair Verlauff og Hr. Prof. P. E. Müller efter Forfatterens Manuskript paa det Kongelige Bibliothek.

Statsefterretninger.

Ligesom Keiseren af Østerrige og den Franske Keiser strax efter Slaget ved Austerlitz holdt en Sammenkomst og aabnede Fredsforhandlingerne med et varmt Haandslag, saaledes har nu ogsaa Keiser Alexander, efter Slaget ved Friedland, givet den store Napoleon Haanden, og med et Favntag aabnet den Fred, de begge ere i Begreb med at slutte og Europa saa længe har sukket efter. Pallladsets Stormarchal Düroc var Dagen tilforn reist den Russiske Keiser i Møde, for at hilse paa ham. Begge Monarker mødte d. 25de f. M. om Eftermiddagen Kl. 1 paa en Tømmerflaade midt i Niemen, hvor der var opslaaet eet Trontelt for Majestæterne og et andet for deres Følge. Keiser Napoleon var ledsaget af Storhertugen af Berg, Førsten af Neufchatel, Marchal Bessieres, Stormarchal Düroc og Storstaldmester Coulaincourt; Keiser Alexanders Følge bestod af Storførste Constantin, Generalerne Benningsen og Ouwaroff, Førsten Labanoff og hans første Adjutant Grev Lieven. Paa hver Bredde af Floden laae et Skib i Beredskab for hver af Keiserne. Deres Samtale varede i to Timer. Da den var tilende, bleve begges Følge indladt. Keiser Alexander sagde det Franske Militair, som fulgte med deres Keiser, mange smigrende Ting, og Napoleon underholdt sig med Storførste Constantin og General Benningsen. Strax efter denne Samtale ankom Førsten Labanoff til det Franske Hovedqvarteer, og man blev nu enig om, at den ene Halvdeel af Staden Tilsit skal betragtes som neutral, og at Keiser Alexander tager med sit Hof Qvarteer i denne neutrale Deel. Næste Dag Kl. 12½ begav den Franske Keiser sig atter til Teltet paa Niemen, hvor Keiser Alexander og Kongen af Preussen ankom paa samme Tid. Alle tre Souverainer forbleve her en halv Time. Kl. 5½ begav Keiser Alexander sig til den venstre Bredde, hvor han, da han steg i Land, blev modtagen af Napoleon. Begge Keisere satte sig nu til Hest, rede igjennem Stadens store Gade, hvor den Keiserlige Franske Garde til Fods og til Hest var opstillet. Den Russiske Keiser tog nu ind i Napoleons Pallads, spiste der med samme, saavelsom med Storførste Constantin og Storhertugen af Berg. — Den første Frugt af dette Keisermøde var: at Keiser Alexander har sendt et egenhændigt Brev til Arveprindsen af Mecklenborg i Altona, med en af Prinds Neufchatel udfærdiget Ordre fra Keiser Napoleon til General Laval, at tilbagegive den regjerende Hertug af Mecklenborg-Schwerin alle hans Lande og Alt hvad der af hans egen eller hans Undersaatters Eiendom maatte være tagen under Beslag, eftersom det er den Franske Keisers Villie, at Hertugen fra nu af skal betragtes som en Souverain, han fortrinligen interesserer sig for. — Ogsaa Preussen har sluttet en Vaabenstilstand med Frankrige. — Medens Fredsunderhandlingerne saaledes ere begyndte, og Alting vidner om, at Fastlandets fornemste stridende Magter nu for Alvor ville opfylde Europa's almindelige Ønske, stoler man i Engelland dog endnu bestandigen paa Coalationen. I Kongen af Engellands sidste Tale, som nylig oplæstes i Overhuset, hedder det, at Hs. Majestæts Bestræbelser hidtil gik ud paa, at knytte sin Forbindelse med Fastlandsmagterne endnu nøiere, understøtte deres Anstrængelser mod Frankriges Ærgjerrighed og Undertrykkelse, slutte Overeenskomster, som kunne befæste deres gjensidige Medvirkning, og under alle Omstændigheder bidrage til at skjenke Europa Fred. Men tillige beklager Kongen, at hans Mægling imellem Rusland og Porten har været frugtesløs; at hans Escadres Foretagender i Søen Marmora ere mislykkede og hans Tropper i Ægypten have lidt et Nederlag. — Ogsaa arbeides der paa den længe omtalde Expedition med største Iver, og den Tydske Legions anden Afdeling indskibes nu i dette Øiemeed. Naar denne er afseilet, skal den tredie Afdeling, som bestaaer af Britter, indskibes. Man optager endnu bestandig alle Skibe, der findes brugelige til Transporter. Den Magt, der skal afsendes, anslaaes til 30,000 Mand. Det synes, at Alexandrien skal forsvares saa længe som muligt, og General Moore sendes det med en anseelig Magt til Undsætning. Der føies ogsaa Anstalt til at bøde paa det i Ægypten lidte Tab, hvis Betydelighed sees deraf, at tre Regimenter Høilændere næsten ere blevne nedsablede. Marine-Commissionairerne have sluttet en Contract angaaende en overordentlig Livrance Levnedsmidler, og Oberst Hammilton gaaer til Fast-

landet i et særeget Ærinde, som har Hensyn til Expeditionen. — Ogsaa Kongen af Sverrig bliver sit System tro, og har d. 3 d. M. ladet General Grandjean vide, at Vaabenstilstanden inden 10 Dage ophører. Saaledes ere Engelland og Sverrig nu de to eneste Magter, der endnu ikke have taget Deel i det store og saa heldig begyndte Fredsværk.

Samme Dag, da begge Keisere holdt deres første Sammenkomst, sluttede Fæstningen Glatz en Capitulation.

Tydske Blade fortælle, men dog kun som Rygte, at Keiseren af Rusland har forviist alle Engelændere fra sine Stater.

I Lissabon indtraf den 6 Junii Kl. 4 om Eftermiddagen et Jordskjelv, hvis første Stød var frygteligt og kunde sammenlignes med det i Aaret 1755; der paafulgte imidlertid kun et eneste meget ubetydeligt Stød. Adskillige Tage, Mure og Lofter styrtede ind, men kun 5—6 Mennesker omkom, fordi de havde styrtet sig ud af Vinduet. Indbyggerne tilbragte hele Natten under aaben Himmel, og en deel flygtede ud paa Skibene. Begge Stød skulle have varet 10 til 12 Secunder. 52 Personer bleve saarede.

Prindsen af Ponte Corvo er reist til Marienburg, for der at nyde den Ro og Pleie, hans Saar gjøre saa nødvendig. Man haaber, at han snart atter vil kunne paatage sig Commandoen over sit Corps, som nu anføres af Gen. Victor.

I de Svenske Blade hedder det, under Artiklen Stralsund d. 28 Junii: Marchal des Camps hos Hans Majestæt Kongen af Frankrige, Greve de la Chapelle, samt Obersten i høibemeldte Herres Tjeneste, Chevalier de Franval, som fra Engelland er hidkommen, blev i Gaar H. K. Majestæt forestillet.

Dagen førend Glatz capitulerede erobrede de forenede Tropper i den Preussiske forskandsede Leir 9 Redouter med Bajonetten. I mindre end et Korteer mistede Preussen i dette Myrderie 1500 Døde og 500 Saarede; Resten blev tilbagedreven. — Hele Schlesien er nu tabt for Preussen.

I en Skrivelse fra Tilsit meldes, at Russerne i det sidste Slag ved Friedland for største Delen have mistet Dræbte og kun faa Fanger. De Døde laae i store Hobe paa Valpladsen.

Efter den ved Fredsførsten ny indførte Indretning ved den Spanske Armee bestaaer den i Fredstider af 78,596 Mand og i Krigstider af 117,600 Mand, hvortil endnu komme 7300 Mand af Kongens Huustropper. I Krigstider bruges ogsaa Provindsial- og Landmilitsregimenterne, som bestaae af 32,000 Mand. Siden den ny Organisation er hele Armeens Lønninger blevne forhøiede, og disse ere nu, næst de Engelskes, de største i Europa.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

Bomuldsfabricationen i Frankrige har nu naaet en høi Grad Fuldkommenhed, deels ved Indførelsen af ny Spindemachiner, der for det meste ere anlagte af Engellændere og Irlændere, deels ved Væverstole, som enten ere ganske ny, eller af en saa forbedret Sammensætning, at et eneste Barn paa 6 til 8 Aar kan fabricere derpaa Netteldug, Cannefas, Pikke, Pirkale og andre saadanne Varer. Saaledes gives der hidtil blot i Staden St. Quentin over 8000 deslige konstige Stole, som bestandig ere i Gang. Efter en Beretning fra Ministeren for det Indre, gik endnu for nogle Aar siden for en Sum af 150 til 160 Mill. Franker Bomuldsvarer ud af Landet. Arbeidslønnen spares altsaa nu i det mindste. — Porcellainsfabricationen har ligeledes vundet meget. Tilforn turde kun den Kgl. Fabrik i Sevres sælge Porcellain udenlands. Derfor gaves der indtil 1789 ikke flere end 4 saadanne Fabriker i Paris, og kun ved rige Folks Bord spistes paa Porcellain. Men siden Revolutionstiden, da det blev enhver tilladt at forfærdige Porcellain, existere i Paris allene 33 Porcellainsfabriker. Den Keiserlige har ved sidste Udstilling offentlig udsat det for Keiseren forfærdigede Taffel-Service, der kaldes det Olympiske, fordi der paa hvert enkelt Stykke deraf forestilles en hedensk Guddom, eller en Gjenstand af den Hedenske Gudelære, og uden Undtagelse ere tegnede efter Antiker (Mynter, Gemmer, Basreliefer ꝛc). Ogsaa en kostbar Vase, der vurderedes for 800 Rdlr., fandtes deriblandt. To Tydskere, Gihls og Gerhards Porcellainfabrik havde stillet fortræffelige Sager til Skue. Denne Fabrik udmærker sig især ved to Ting. Den leverer skjønnere Malerie end man ellers er vant til at see endog paa det smukkeste Porcellain, fordi

den, naar den vil levere Pragtstykker, formaaer Konstnere af første Rang til at levere den af deres Arbeide for udmærket god Betaling; dernæst har man i denne Fabrik opfunden den Konst, at anbringe paa Porcellainet Farver, der ikke, som hidtil har været Tilfældet med alle Smeltefarver, forandre deres Nuancer i Ilden, men de blive saaledes som Konstneren maler dem. Denne Gang havde Dihl og Gerhard blandt andet ladet Keiserens Portrait, malet af Drolling, udstille, der blandt alle existerende, Isaby's selv iberegnent, var det meest lignende. I Henseende til Materiens Godhed kan det Franske Porcellain ikke sammenlignes med det Sachsiske, men i Formen, og Maleriets Skjønhed overgaaer det samme, og sælges forholdsmæssigen for bedre Kjøb. Det vilde faaes for endnu ulige lettere Priis, dersom Frankrige havde større Forraad af Porcellainsjord. Men hidtil findes den i dette store Rige kun paa et eneste Sted, nemlig St. Yrier, af fornøden Godhed. Vel er dette Sted af en betydelig Strækning, men desuagtet vilde den, der kunde opdage Jord af samme Godhed, kunne gjøre Fordring paa store Belønninger. (Fortsættes)

I det skandinaviske Litteraturselskabs Møde den 27de Junii oplæste Etatsraad Tønder Lund en Undersøgelse om Ordet Djervs rigtige Bemærkelse af Jørgen Mandix, Assessor i Trondhjems Stifts Overret. Capitain Abrahamson forelæste antikvariske Undersøgelser om Anise Kalk, et i Nyborg fundet russiskt Messing-Reisealter og nogle paa St. Croix opgravede Oldsager.

Til Hovedstaden er ankommen: Kjøbmand Tode fra Helsingborg, Kjøbm. Lipman, Controlleur Lindgren, Kjøbmand Triest, Mad. Holm, Jfr. Laudentz og Cancellieraad Friis fra Helsingøer, Nadop og Annesley fra Tønningen (logere hos Møller); Kjøbmændene Rohring f. Riga, Bujard f. Hamborg, Schwartz og Ekevid fra Petersborg, Krig- og Domaineraad Urbani og Kjøbmand Reinholdt fra Kønigsberg, Kjøbm. Jongt fra Stokholm, Grev Nassau fra Amsterdam, Kjøbmændene Brandt og Gottschalk fra Lübek (logere hos Løbel); Capitain Grøn, Kjøbmand Kolby med Søn

(logere hos Sorterup); Kjøbmændene Rosenfeldt med Kone, Didrichsen med Kone, Carlsen og Balthassar fra Finland, Kjøbmændene Ernstlich fra Petersborg og Arendt fra Kiel, Hollandsk Minister Huygens og Brandenstein fra Kiel, Engelsk Officier E. Temple fra Memel, Prof. A. Hamilton fra London, Kjøbmændene Troisdorf, Klimen og Langsdorf fra Hamborg (logere hos Rau & Schmetzer); Krigsraad Mann og Prof. Fichte fra Memel, L. Hartz med Kone. — Afreist: Overfinantsraad Westphal og Krigsraad Küster til Berlin, Kjøbmand Grewerus til Hamborg, Directeur Berlin til Stokholm, Admiral Winterfeldt og Lieutenant Fantain til Fredensborg, Grev Moltke med Familie paa Landet, Kjøbmand Rosenfeldt til Sverrig, Roupel, Maillar og Wellneck til Helsingborg, Roorell, Chirurg Petersen, Kjøbm. Bøchter, Jfr. Schultzen, Jfr. Meyer, Mad. Reimer, Jfr. Løbeck, Maler Witmann, Preussisk Lieutenant P. Berregaard, L. Lüdiche, Simon Levi, M. Marck, Mad. Neumann, Kjøbm. Barthels og Mad. Hiersch til Kiel, General-Krigscommissair d'Agueria med Kone til Aarhuus, Kjøbmand Kruse til Stokholm.

Bekjendtgjørelse.

De, som ville beære Skilderiets Udgiver med Efterretninger, der i een eller anden Henseende kunne interessere Almeenheden, behage at indsende dem til Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144. De skulle da ikke allene ufortøvet og uden mindste Betaling blive indrykkede, men Udgiveren vil endog være Indsenderne særdeles forbunden derfor. Efterretninger, der kræve en hastig Bekjendtgjørelse, kunne, naar de indsendes inden Kl. 11 hver Tirsdag og Løverdag Formiddag, blive aftrykte i det Numer, som udgaaer samme Dags Eftermiddag.

Med dette Numer sluttes fjerde Aargangs tredie Qvartal. Bladet udkommer to Gange ugentlig; det tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mk. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 79.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 14 Julii, 1807.

(Indsendt.)

Opfordring til Medborgerne.

(I Anledning af Forslaget til et Selskab for Humanitet og Oplysning).

Til Gud — til os — og til vort Fædreland
Vort Liv — vor Id — vor Fryd vi hellige!
Eggert Olaffen.

Tør uindviet vel den yngste Skjald
Med Harpen hellig frem til Altret træde,
Tør Hjertet sikkre ham det store Kald,
At synge Landets Held med Borgerglæde,
Da tifold Held; thi rigt udi hans Aand,
Han føler det sin Sjels den vilde Flamme,
Med Lyst han fanger Harpen da i Haand,
Kan han ei synge — tør han barnlig stamme.

Et Altar staaer i Herthas Blomsterlund,
Om det to Grene sig saa herlig slynge,
Hvis Blade visne ei i Uveirsstund,
Hvis favre Blomster stedse sig forynge,
Træd did Medborger, knæl med Andagt ned,
Det Altar er Skjoldungens faste Trone,
Det vinker dig saa huldt, det smiler Fred,
De Grene ere Tvillingrigets Krone.

Ei straaler den af Guldets falske Glands,
Ei hviler den paa blodbestænkte Stene,
Men den er Fredriks Priis en Blomsterkrands,
Som Landet fletted' ham af Palmegrene.
Ei Taarer Diademets Perler er',
Ei Tvedragts Priis, ei Moderlandets Vinding,
Skjoldungen smykke de saa fromt, naar her
Medbrødre skue Krandsen om hans Tinding.

Og see! til Himlen Altarflammen naaer,
Saa lys, saa reen, som Kydskheds Soel der luer,
Om den ei svangre Rædselsdampe slaaer,
Ei Vredens Engel vildt dens Vellugt truer,
Thi frodig stiger den fra Alles Bryst,
I hvert et Hjerte Skjønsomhed den tænder,
Og Offerluen den er Fyrstens Lyst,
For ham, for Danas Held den hellig brænder.

Hvor Codans Bølger lydt henrulle sig,
Med Søsterkysse langs med Blomsterlandet,
Hvor Klippegranen, Kjæmpeniden lig,
Staaer stolt med udstrakt Arm ud over Vandet,

Hvor Borgen kneiser tryg ved Drottens Færd,
Hvor skjønsom Barm er Oltids Hædersminde,
Der stander Tronens Piller rigt af Værd,
Dem Hjertets Blomster fast og skjønt forbinde.

Den Glorie, som hvælver sig om dem,
Som smiler huldt i Templets Skyggesale,
Er Jesus Troe, som Fromhed kaldte frem,
Med Naadens Fred til Hjerterne at tale,
Den slukte Oldets Kjæmp flamme vild,
Den planted' Palmer over Fædrehøie.
Selv blev i Hjertet den en luttret Ild,
Som Kjerlighed i Vestas Datters Øie.

Usmittet evig fast forbinde den,
I Tronens Guld vort Borgersamfunds Palmer,
Ei flygte Danmarks Engel skrækket hen
I Tvedragts Nat, hvor Flidens Rose falmer,
Nei, hurtig smiler den fra Tronen ned,
Med saligt Blik til glade Jubelskare,
Hvis Held er Danmarks Skjød og Nordens Fred,
Men eier Mod til Freden at forsvare.

O Brødre! Danmarks Sønner træder hid,
Til Fædrelandets Altar, reen i Aanden,
Her smiler eders Lod saa skjøn, saa blid,
Her række I hinanden Broderhaanden,
Og sværge fro en hellig Borgerpagt,
At ufortjent I Himlens Held ei nyde,
Veldædig er i Alles Hjerter lagt
Naturens Røst: at Brødres Held os fryde.

Saa mangen Broder ublid Skjebne bød,
Ei Stjernens Lys i Natten, halv at finde,
Dog, Brødre! han til Aandens Lys blev fød,
Lær ham den rette Borgerpriis at vinde,

I ædelt Samfund gavmild Borger her,
Til Landets Held Oplysnings Fakkel svinge,
Thi Borgerdaad det bedste Minde er,
Og Værket eder Himlens Løn skal bringe.

Det forenede Begravelses-, Enkeunderstøttelses- og Brudegaveselskab for alle Stænder.

(Sluttet.)

Forfatteren af disse Linier har i det foregaaende vist, hvorledes to Partier i dette Selskab raisonnere. Endnu flere Meninger kunde han anføre, dersom han ikke befrygtede, at den i Sagen Uindviede vilde lade dem blive aldeles ulæste, og at den Kyndige derimod ved hver anden Linie vilde harmes over, at saa stort et Antal Medborgeres og Medborgerinders Vel skal være en Bold for planløse Foretagender. De arithmetiske Exempler, der angaaende Cassens Tilstand og Ophjelpelse have været anførte, er tagne af to Pjecer, som Hr. Prof. Kall nylig har udgivet, men anden Hjemmel har jeg ei. Hr. Professorens Paastand, at man ved at følge de ny Love, men rigtig forstaaede, endog beholder et betydeligt Overskud, er fremsat uden Bevis, og i Tilfælde af den Natur er mathematiske Beviser dog saare nødvendige. Kyndige vide, hvor vanskelige saadanne Beregninger ere, og notorisk er det, at vi i dette Øieblik kun eie en eneste Mand — Hr. Etatsraad Tetens — som forstaaer dem til Bunds. Han har, som bekjendt, ikke villet give sig af med Selskabets Beregninger. Han gav det Anvisning paa de for den Kongelige Enkecasse

udregnede Tabeller, som de eneste paalidelige; skjønt efter den Plan eller rettere Uplan Selskabet var indrettet, disse neppe kunde være det til nogen Nytte. Men det er endelig Tid, at kyndige Mænd, besjelede af varm Iver for Enkers og Faderløses Vel, ville aabne Medlemmernes Oine, og vise dem den farlige Lygtemand, der fører dem længere og længere ud i Mosen. Det er let at blænde en Forsamling af Mænd, hvoraf den største Deel ikke engang har noget Begreb om saadanne Beregninger, men derfor burde ogsaa de, der have Kald og Evne til at bedømme saadanne Ting, opløfte deres Stemme mod et saa farligt Onde i Staten.

Neppe gives der nogen Understøttelsescasse, der kunde give større Stof til et tragicomisk Lystspil end netop denne Casse. Den blev projecteret, uden at Stifteren vidste hvad han projecterede *); den blev realiseret af et stort Antal Deeltagere, uden at de selv ret vidste hvad de toge Deel i; den blev i adskillige Aar bestyret, uden at de fleste Bestyrere syntes at have vidst hvad de bestyrede. Interessenterne bleve bestandig lokkede ved glimrende Løvter, og vare troskyldige nok til at lade sig lokke. Selska-

*) Hr. Prof. Kall siger selv i Indledningen til sit lille Skrivt: "Skade var det, at Stifte-"ren af denne Casse begyndte en saadan Ind-"retning, uden at have mindste Begreb "om Enkecassers rigtige Indretning, og alde-"les uden at kjende de Beregninger, "hvorpaa disse skal grundes, saafremt "de skal kunde have nogen Varighed." — Hvad skal man nu tænke om et Selskab, der realiserer et Project, om hvis Indretning Stifteren selv ikke har havt noget rigtigt Begreb?

bets idelige Omkalfatringer og Reparationer ere alt for bekjendte til at man behøver at anføre dem her, og de vidne alle om, at det hidtil har ravet i Mørke.

Det er ved første Diekast klart, at dette Selskab er bygt paa et urigtigt Princip. At samle en særskilt Fond i den Hensigt, at lade den henligge evig urørt, strider ganske imod enhver Enkecasses Natur. Beregningerne bør fra Begyndelsen af være saaledes, at der, naar alle nu levende Enker ere uddøde, heller ikke er nogen Fond mere; thi en Enkecasse er ingen Tontine. Den Kongelige Forsørgelsescasse, som grunder sig paa mathematisk rigtige Principer, samler ingen Fond i det Diemed, at lade den evig henligge urørt. Naar den behøver Tilskud tager den det af Fonden; denne var i afvigte Aar ikke større end 330,000 Rdlr. *)

Efter min individuelle Mening vilde man handle rigtigst og retfærdigst i, ufortøvet at slutte Selskabet, og lade kyndige Mænd beregne, efter et Middeltal, til hvilken Tid, alle Pensionisterne ville være uddøde. Pensionerne maatte da i hvert Tilfælde nedsættes, og Enkerne vilde med Glæde samtykke deri, naar man beviste dem, at de efter ti Aars Forløb eller maaskee inden en kortere Tid, ikke ville kunne faae $\frac{1}{10}$ Deel af det, de nu, efter en saadan Overeenskomst, med Vished vilde komme til at

*) Dens Indtægt var i samme Aar 65,000 Rdlr., og dens Udgivter 41,000 Rdlr. Havde det været omvendt, saa havde den taget det Manglende af Fonden.

nyde. Endog den Enfoldigste maa jo kunne indsee, at denne Casse, dersom den grundede sig paa rigtige Principer og var saaledes indrettet, at den kunde holde sig i Tiden, umuelig kunde forsikkre Pensioner for billigere Contingent end Kongens Enkecasse. Atter at gjøre nyt Tilskud er den lige Vei til Ødelæggelse.

Jeg forudseer, at Adskillige ville kalde Alt det jeg her har anført, ugrundet Raisonnement. Men det kan være mig ligegyldigt. Gud er mit Vidne, at intet mueligt Slags Privatinteresse har ledet min Pen. Jeg har villet gjøre et stort Antal af mine Medborgere opmærksomme paa en Misbrug, der progressionsviis stiller dem ved deres Penge, og skuffer dem med tomme Forhaabninger. Endnu er det Tid at redde sig ud af denne Malstrøm. Om faa Aar vil det være for sildig.

Om Laxefiskeriet og Laxens Behandling.

(See No. 77.)

Ligesom jeg tilforn offentlig har yttret, at al Saltvandsfiskerie, fysisk nødvendig har maattet tiltage i uberegnelig Mangfoldighed, efterdi at Krigens medførende Ulykker, i næsten et og et halv Decennium, har afholdet de mægtigste Fiske-Nationer fra deres forhen sædvanlige Kraft til at fiske, og at desformedelst næsten alle muelige Fiskearter, lige fra den store Helleflynder til den smaae Brisling, har viist sig for vore Kyster og Havbugter, og ligesom staaet længselfuld efter at blive fanget. Man kan vel antage, at naar paa Landet en ualmindelig stor Mængde Menneskers eller andre Kreaturers Sammenpakning er skeet, gjøres Føden til Livets Ophold besværlig, maae det mueligt og saaledes forholde sig med Havets Vrimmel, at disse vover at forgribe sig paa deres medværende Arter, og at, som efter den gamle Sætning for Luften gjeldende: "Høgen taer Gøgen, — Duen taer Fluen, og tilsidst, den store Æder den smaae, og vel saaledes ogsaa i de

andre Naturens Riger." Maaskee Franske, Hollandske, Engelske, Islandske, Norske, Danske, — ja vel fra Terreneuvas, Svenske og hele Østersøens Kysters store og smaae Fiske føre Krig for Fødens Skyld, eller af andre Aarsager? — ja maaskee mangen lille Torsk eller Steenbider tør maale sig med en Leviat? — og at desformedelst Landflygtighed i Havet, nemlig fra en Kyst til en anden, og hvorimellem mueligt mange Overløbere fra deres gamle og rette Fæstested og Banke, foregaae, ligesaavel som seer man det skeer paa Landet, baade af Mennesker og Dyr. Det er bekjendt af Naturhistorien, at mellem Fuglene i Luften, undertiden ogsaa er Uenighed, og hvoraf jeg ikkun vil nævne Storken, naar de straffe hinanden for Kydskheds og Ægteskabs Overtrædelse. Men for at komme til det dyrebare Laxefiskerie igjen, da er det noksom vitterlig, at denne Fisk: Laxen, saavelsom dens saakaldede Horeunge Ørten søger helst den stridigste Strøm og allerhelst fra Ferskvands Elve, hvor op imod den gjør høie Spring, for, som man mener, at rense sig fra Laxelusen, — vel og for at sætte sin Rogn til Befrugtning, da den er meget geil og ynglsom. Dens Gang imod Ferskvandsstrømmen er meest i Foraaret, naar Iis ikke hindrer den, springer endog over i Elvene selv, hvor de udsøge sig sandede Steder, og deri udhule sig en lang Grøvt, hvori Hunnen avder sin Rogn, som Hannen bedugger med sin Melke. Af denne Yngel, som er i Mangfoldighed, forbliver nogle i deres Fødeegn, og man holder med Sandhed for, at Elv-Laxen er den fedeste og meest velsmagende; de, som følger Strømmen ned til Havet, ere vel mindre gode, men dog en i alle Maader herlig Fisk at spise, enten som fersk, grønsaltet eller røget, naar dette NB. skeer paa rette Maade, som hernæst skal blive erindret.

Efter Sommer Soelhverv begynder først Laxen at blive mager, og uformerkt aftager meer og meer, da det er fra denne Tid den fyldestgjør sin Leeg, og først efter 6 Aars Forløb, sige Jagttagere, at deraf kan vise sig en fuldkommen stor Lax, som kan veie 30 til 40 Pund.

Om dens Behandling efter Fangsten, som egentlig er det jeg har foresat mig kortelig at berøre, da jeg i det foregaaende, som en Indledning, har viist dens Oprindelse og naturlige Fremvext.

For det meste, og sielden anderledes, seer man røget Lax for Kjelderdørene her i Staden tilfals, der for en stor Deel see ud som vare de tjerede paa Kjødsiden i Nyboder, hvorimod Ud- eller Skjelsiden findes afpoleret; men ved Overskjæring ere de hvid- og guulstribede inden i, istæden, at en vel røget Lax bør være rød og klår, næsten gjennemsigtig i Kjødet og vellugtende af Ener, som den bør være røget af, men ingenlunde af alskens Savspaaner og andre, end grovere Sager, som for endeel bruges dertil her i Staden. Det er derfor at ønske, at denne grove Behandlingsmaade blev afskaffet, da den, langtfra at forædle denne skjønne Fisk, netop er det modsatte; men at den derimod røget som den bør føres hertil. Som den bør, det er: med tørrede Enebærriis, hvoraf der er Overflødighed, saavel paa Bornholm som i Norge. Den urøgede, som af Mangel paa Tid til Røgning hidføres, bliver nedsaltet i større eller mindre Kar, optaget og vindtørret paa Skibene, naar de ere komne i Havnen, som daglig er at see ved Gammelstrand, og derefter henbragte til de saakaldede Røgemænd, hvor de som oftest faae den sidste Grad af Fordærv.

De Lax, som af Mangel paa Tid, ikke faae tilbørlig Røgning, bleve derimod meget bedre behandlede til Huusholdning, naar de hidførtes grønsaltet, nedlagte i Fjerdinger og Ottinger, i de sidste, nemlig Bugen, som er en lækker Ret paa de Stores Tafler. Sjelden seer man Lax paa denne Maade behandlet, uden fra Bergen, endskjønt hvad der kan skee, kan og foretages alle andre Steder hvor den fanges, og da troer jeg med Overbevisning, at baade Eierne og Forhandlerne ville ei allene finde billig og anstændig Fordeel derved, foruden at de ei heller gjorde sig skyldig i den Synd, at have forringet og fordærvet en saa behagelig Menneskeføde.

Hvad der til Slutning er sagt om grønsaltet Lax, kan for endeel ogsaa anvendes om Makrelen paa Hjemstæderne, der, hvorfra den ikke kan føres fersk og levende til Torvs.

Om Østersfiskerie tør jeg neppe sige et Ord; tilforn i de gyldene Tider, da man her kunne kjøbe Ethundrede af de Holsteenske som de fineste for 1 Rdlr., er nu meget sielden at see hidførte. Aarsagen er maaskee, fordi at der nu føres

Ladninger til Rusland, hvor de betales med 8 à 10 Rubler for Hundrede, og naar de endog ere stinkende, siger man dem endog dobbra. At denne Skalfisk ellers kunne haves i større Overflod, ville skee, naar her paa vore Kyster, brugtes den beleilige Maade, som i England, nemlig: at undersøge Modergrunden, — opsøge flere lignende under andre Kyster, og fra de første tage unge og smaae Østers til Hidsætning, som meget godt lader sig praktisere, naar ikkun Agtsomhed er første Gjenstand.

Jens With.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Kiøbenhavn existerer, under Navn af Selskabet for Haandværksstandens Forædling i Dannemark, et Samfund, der er et herligt Vidnesbyrd om den Borgeraand og Oplysningsiver, der besjeler vor Hovedstads Mænd. Blandt dets Lemmer fortjener Hr. Hofpræst Christiani især at nævnes. For at fremme Selskabets ædle Formaal har han paataget sig i en Tid af 6 Maaneder fra October af, engang om Ugen at holde offentlige Forelæsninger for Haandværksfolk. Han gjennemgaaer alle tre Naturriger, gjør sine Tilhørere bekjendte med det Store, Gode og Beundringsværdige i Naturen, og søger ved alle Leiligheder at opmuntre dem til Dyd og Vindskibelighed. I to Vintere har han gjennemgaaet det Vigtigste af Naturhistorien, Physiken, enkelte Dele af Methaphysiken og Historien. Ved at foredrage Naturlæren har han bestandig taget Hensyn til Haandværksstandens Tarv. Foruden Hr. Hofpræstens Forelæsninger, som holdes paa Tydsk, og fornemmelig for Haandværksmestere, læses ogsaa en Time over samme Materie paa Dansk for Svende, Lærlinge og den tilvoxende Ungdom. Efter Selskabets Foranstaltning gives ogsaa ugentlig 3 Timers Undervisning i Geometrie, Arithmetik og Mekanik. En Time om Ugen undervises i det Danske Sprogs Retskrivning, nemlig paa den beleiligste Tid, om Aftenen efter Kl. 7.

Fridericia d. 10 Julii. I disse Dage ere Hr. Commandeur Løvenørn og Hr. Lieutenant Holsteen her, for i Forening med den udnævnte

Havnecommission, at bestemme Havneindløbet her til Staden.

I Trondhjemsavisen meldes, efter et Brev til Udgiveren, at Dalfolkene fra Barnet indtil Oldingen bære uldne Huer af rød, hvid eller graa Farve, som koste indtil 1 Rdlr. 12 ß. Stykket. Brevskriveren veed ikke om de ere indenlandske eller om de komme fra Tydskland, men mener, at der i sidste Tilfælde maa gaae betydelige Summer ud af Landet for denne nødvendige Artikel.

Man har nu endelig opdaget, hvem der har stjaalet det forhen omtalde Kobber af de paa Aggershuus Fæstning anbragte Tordenafledere, men man har ikke faaet andet tilbage end de Stykker, der udgjorde Sammensætningen. En langt større Qvantitet og tykkere Kobber end det paa Tordenaflederne er siden Foraaret stjaalet i Christiania By. Hr. Politiemester Wulfsberg, som forsikkrer, at dette Tyverie er endnu langt skjændigere end det foregaaende, udlover en Belønning af 20 Rdlr. for den, som kan opdage Tyven.

Gjestgiver Thoms i Christiania har ladet bekjendtgjøre, at det Rygte, som har fortalt, at han vil opgive sit Gjestgiverie, er grundfalsk, men at man fremdeles kan faae Qvarteer og Beværtning hos ham paa samme Maade, som hidtil i 20 Aar, har sat hans Gjestgiverie, endog paa de fjerneste Steder, i en Recommendation, der ikke saa let kan tilintetgjøres; at hans Gaard i den senere Tid har faaet Tilbygninger, som have kostet 7 til 8000 Rdlr., at der i disse Bygninger findes to Conversationssale af 26 Alens Længde, og at endelig hans Indbo har faaet en Forøgelse, som har kostet ham 3000 Rdlr.

Arveprindsen af Mecklenborg har d. 7de d. M. forladt Altona, og reiser nu lige til Keiser Alexander. Men den regjerende Hertug agtede Fredagen derefter at reise fra Altona til Kiel, for at aflægge et Besøg hos H. K. H. Kronprindsen, og derpaa at begive sig til Slesvig, for at besøge Arveprindsessen af Weimar. Dersa vender Hertugen tilbage til sine Stater.

Baggesens Muse udtømmer i denne Tid sit hele Overflødighedshorn. Han har atter leveret os den første Deel af en Omarbeidelse af Labyrinthen,

under Titel af: J. Baggesens Digtervandring eller Reiser i Europa i Enden af det 18de og Begyndelsen af det nittende Aarhundrede.

Hr. Pastor Fallesen har udgivet et Par Ord i Anledning af sidste Generalforsamling i den Hulevadske Enkecasse, efter hvilke Selskabet bør vedblive at udgjøre et Heelt, og i dette Øiemed gjøre nyt Tilskud*); men de ældre skulle erlægge 25, i det mindste 20 PC. mere end de ny. Forf. er forvisset om, at Selskabet ved den aarlige Contingents Forøgelse med 50 PC. maatte kunne bestaae. Denne Forøgelse maatte ogsaa hvile paa de nuværende Enker, som hidtil ene og allene have havt Fordeel af Selskabet; men de, som blive, efter at Contingenten er forøget for Mændene, burde være fri for at erlægge dette Tilskud.

Den 9de d. M. ankom H. D. Hertugen af Augustenborg med Hertuginden til Kiel. De logere paa Slottet. Den 10de var der Cour og stort Middagstaffel. H. K. H. Kronprindsen var redet de Augustenborgske Herskaber imode til Gottorf; noget længere hen bleve de modtagne af Generalstaben til Hest og ledsagede ind til Byen.

Den 29 f. M. blev hele Stuebygningen af Østersasselses Præstegaard ved en ulykkelig Ildsvaade lagt i Aske.

I Dyrehaugen har den sidste Storm oprykket adskillige gamle Træer med Roden.

*) Man kan ikke tidt og lydelig nok tilraabe Interessenterne, for Alting at vogte sig for, atter at gjøre nyt Tilskud! Det er at bygge et Marmorslot paa en Tørvemose; jo mere man vil befæste Bygningen ovenfra, desmere synker den nedentil. Selskabet kan gjerne vedblive at udgjøre et Heelt, men sluttes maa det. Man kan, om man vil, beholde de gamle Materialier, men den hele forhutlede, brøstfældige Ronne, maa nedbrydes, og en ganske ny og varig Grund lægges. Alt hvad der nu tales om ny Stiver og Støtter, grunder sig aldeles ikke paa faste og ordentlige Beregninger.

Hs. Ex. Statsminister Grev Bernstorf har fristet den haarde Skjebne, ved Døden at berøves den Søn, hvormed hans Gemalinde nyligen blev forløst.

400 til 500 Ryttere ankomme i Morgen fra Næstved, Vordingborg og Slagelse, og skulle, som forhen er meldt, indqvarteres i Kjøbenhavns Forstæder og i Fredriksbergby.

Biskop Bloch med Familie er d. 8 d. M. reist fra Viborg til Trondhjem, hvor han i nogle Maaneder agter at opholde sig.

Ved Hingst- og Hoppebesigtelsen i Thisted d. 2den, i Skive d. 4de og i Holstebro d. 6te d. M., have atter adskillige Heste vundet Guld- og Sølvmedailler.

Følgende Trykfeil behage Læseren at rette i No. 77. Side 1232. Lin. 16: 12,063 Ægtefolk læs: 12,063 Adelige.

Udenlandske Efterretninger.

I Hamborg havde man den 10 d. M. Efterretning om, at Definitiv-Freden imellem Keiser Napoleon, Keiseren af Rusland og Kongen af Preussen er sluttet i Tilsit den 3 d. M., og at alle tre Monarker med det første begive sig til Berlin. General Kalkreuth besørger paa Preussisk Side Fredsunderhandlingerne.

Ikke langt fra Mont de Marsan har en Hyrde fundet 8 Romerske Guldmedailler af forskjellige Keisere. De havde alle holdt sig ret godt.

Keiseren af China skal have ladet tilkjendegive den overordentlige pragtfulde Russiske Ambassade, som er afsendt til ham, ved dens Ankomst til de Chinesiske Grændser, at den ikke længere skulde fortsætte sin Reise. Man har negtet den Adgang til Peking.

Den bekjendte Cardinal Ruffo, er efter den Neapolitanske Politieministers Begjering bleven arresteret i Amelia, en By i Kirkestaten paa Grændserne af Neapel.

I Königsberg have de Franske forefundet en uhyre Mængde Levnetsmidler. 200 store Skibe, som vare komne fra Rusland, ligge endnu med deres Ladninger i Havnen. Her findes mere Brændeviin og Viin end man havde Grund til at vente.

Den Franske Regjering har afslaaet den Tyrkiske Gesandts Begjering, at udføre Machiner til Bomuldsspinderier til Tyrkiet.

Hamborg d. 12 Junii. Den Engelske Søcapitain, hvis Corsarforetagender mod Cuxhaven forhen ere omtalte, fortsætter endnu uforstyrret sit Haandværk. Endnu ikke tilfreds med at have beskudt de for alle søhandlende Nationer vigtige Hamborgske Bolværker og Admiralitetsbygninger med 200 24pundige Kugler, og at have beskadiget nogle af samme, fuldførte han d. 3die d. M. en Expedition af samme Caliber. Han sendte en Afdeling af sin Eqvipage til den lille Hamborgske Øe Neuwerk og de derværende Canoner, som kun tjene Coffardiefarere til at give eller besvare Nødskud. Neppe kunde den paa dette Sted ansatte Foged bringe det ved Forestillinger saavidt, at een af disse Canoner blev forskaanet. Farquar hedder den Mand, der gjør disse skjønne Ledingstog. Han commanderer den ved Cuxhaven krydsende Fregat Ariadne.

Hvor meget selv mindre Staters Financer ere blevne udtømmet ved den sidste Krig beviser Hertugdømmet Gothas Exempel. Endskjønt dette Land ligger langt fra Krigsskuepladsen og fra Begyndelsen af blev venskabelig behandlet af de gjennemmarcherende Tropper, har Regjeringen dog seet sig nødsaget til at paalægge en saakaldt Personstyr. Den maa erlægges af verdslige og geistlige Undersaatter, der have tilbagelagt det 14de Aar, paa visse Classer nær. Den betales i to Terminer. Den mindste Betaling er 1 Mk. og den høieste 3 Rdlr. hver Termin.

Paa sit Landsted, ikke langt fra Paris, døde nylig, den som astronomisk Uhrmager saa berømte Konstner, Ferdinand Berthoud. Han havde studeret Uhrmagerkonsten fra sit 15de Aar af, og var den første, der opgav Theorien af de Uhre, der bruges til at maale Længden til Søes. Han har efterhaanden skrevet otte Qvartbind over denne Gjenstand. Hans Afhandling om Længdeuhre vil gjøre hans Navn udødeligt.

I Abbediet St. Denis, hvor fordum de Kongelige Begravelser vare, og hvori i Fremtiden Keiserne og den Keiserlige Familie ligeledes skulle begraves, avanceres godt med den anordnede Bygning. En stor Deel af Hvælvingen, som rundt om er belagt med Marmor, er allerede færdig.

For at gjøre sig et Begreb om Tallet af de Hænder, som daglig sysselsættes med de offentlige Arbeider i Paris, behøver man kun at vide, at Regjeringen lønner i denne Tid 80,000 arbeidende Mennesker. Heraf kan man slutte sig til Omkostningerne, ikke at tale om Materialiernes Indkjøb og Transport. Fodstykket til en Metalstøtte paa Vendomepladsen koster allene 74,000 Fr. (over 18,500 Rdlr.).

For Revolutionen havde ethvert stort Abbedie og hver Hovedkirke i Frankrige sin egen Skat, hvor Kostbarheder af Guld og Sølv gjemtes. I Revolutionsurolighederne bleve de enten smeltede eller solgte. Men nu begynder man igjen at samle saadanne Skatte, og i Hovedkirken i Paris haves allerede en betydelig Samling. Man seer i samme følgende: Carl den Stores Krone, Scepter, Retfærdigshedshaand og Sporer. Det konstige Arbeide paa disse, for saa mange Aarhundrede siden forfærdigede Stykker, kan man ikke noksom beundre. Ved Siden deraf staaer den Laurbærkrone, som Napoleon havde paa, da han blev kronet, Scepteret og Retfærdighedshaanden. Under disse sees Portefeuillen, hvori den Eed, Keiseren aflagde ved Kroningen, gjemmes. Portefeuillen er af blaat Fløiel, virket med Guld. I samme Skab findes og Heroldsstaven af Guld, som ligeledes brugtes ved Kroningen, begge Kurvene, hvori Rigsinsignierne bleve baarne, Rigsglobus 2c. — I det andet Skab gjemmes alle Kirkesager fra ældre Tider, hvoriblandt nogle, som den første Biskop i Paris har skjenket; men under disse findes igjen adskillige, som Keiseren har foræret. Blandt de sidste er et fiint udarbeidet Bæger af Crystal fra Italien. Blandt disse Sjeldenheder sees ogsaa en zirlig udarbeidet, forgyldt Globus, som indbefatter Christi Tornekrone. Denne udstilles d. 10 Augusti til offentlig Tilbedelse for de Troende. Endvidere sees her Keiser- og Keiserindekaaben, de Italienske Kongekaaber 2c. En Etage høiere staaer den Trone, hvorpaa Paven sad ved Kroningen.

Ogsaa i Holland anlægges 21 Dages Hofsorg for den afdøde Keiserinde af Østerrige.

Videnskabelige og Konsteftterretninger.

(Fortsættelse, see forrige Numer). Blandt de mekaniske Konstværker fortjene især at anføres: en Machine til at strikke eller rettere væve Fiskergarn, opfunden af en Snedkermester Büron; Daugons Machine til at løfte Syge, som ikke kunne røre sig, i Veiret, medens deres Seng redes, uden at de føle nogen Uleilighed, eller til at lægge dem i et Bad 2c.; en Stoel, hvorpaa den Syge beqvemt kan kjøre sig selv; saakaldte hydraulogiske Priveter, som kunne anbringes i Syge- og Sovekamre, uden at foraarsage nogen ubehagelig Lugt i Værelset; en Væverstoel, hvorpaa to Strømper kunne væves paa engang; en forbedret Machine til at gjøre Lænker af Jerntraad med stor Lethed. Blandt Luxusartiklerne udmærkede kostbart virkede Gulvtæpper fra Savonnerie sig; virkede Tapeter, forestillende store Malerier, efter kostbare Tegninger fra Goblins Fabrik; to ferniserede Vaser af Jernblik, som vare ti Fod høie, og lignede Porcellain saa meget, at man maatte føle paa dem, for at overbevise sig om det Modsatte; en Camin af Bronze, fra Thomires Manufactur; den vurderedes for 60,000 Franker (15,000 Rdlr.), og blev under Udstillingen solgt for denne Priis. Cristal-Arbeider fra Mont Cenis, Ladouepe-Dufongerais Fabrik, næsten skjønnere end de Engelske, men dyrere; tre overordentlig smukke Cristal-Lysekroner og andre Curiosa, f. Ex. en Thekjedel, Fløite 2c. af Cristal. Juveleer-Guldsmeddearbeide i Mængde, blandt andre to Sølv-Armlysestager af 6 Fods Høide, som Keiseren har bestilt for St. Denis Kirke; et Sølvtaffelservice, hvortil der tillige hørte en Skaal, bedækket med en Serviette, der var saaledes sammenlagt som de Servietter, hvori stegte Castanier præsenteres. (Fortsættes.)

Med dette Numer begynder fjerde Aargangs fjerde Qvartal. Bladet udkommer to Gange ugentlig; det tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 80.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 18 Julii, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Dyrehaugen.

Hvilken viid Mark for Menneskegrandskeren! Hvilket Malerie af menneskelige Taabeligheder! O, Hogarth, hvorfor levede du ikke blandt os! Hvorfor malede, din i Attisk Saltvand dyppede Pensel, ikke denne Tumleplads for Nordboens unaturlige Glæder midt i Naturens Skjød! Her havde din satiriske Aand kunnet vist sig i sin hele Kraft og din revsende Svøbe smelde med Eftertryk.

Den Musik, som her fra alle Kanter mødte mit Øre, var mig ikke behageligere end den, der opføres, naar man — for at bruge Wessels Udtryk — "vifter Ild med smidig Green paa nys afklædte Ryggebeen". Med et Slags tungsindig Følelse saae jeg, at de, som gjorde sig Umage for at opmuntre Andre, vare selv beklagelsesværdige Skabninger, der trængte til Opmuntring. Her sadde to Sangere, som havde sjunget saalænge, at de med convulsivisk Anstrængelse maatte fremtvinge Toner, som ellers ere Glædens frivillige Udtryk; hist stode to gamle graahærdede Mænd, klædte som Bajasser, og gjorde sig til Nar for en sandsesløs Hob; her stod een af Vellystens ulykkelige Offere, med blussende Kinder, og lokkede andre i den Snare, hun selv var bleven hildet; hist ravede en Flok berusede Haandværksfolk, som i eet af Teltene havde bortødslet en heel Uges suurt fortjente Løn. Hvor jeg ikkun henvendte mit Øie, saae jeg Menneskets Værdighed paa det dybeste fornedret, og Fortvivlelse og Elendighed snige sig som fule Gjenfærd midt i Sværmen af støiende Bacchanter og Bacchantinder. Men Tobias Frandsen betragtede alle disse Optrin med ganske andre Øine end jeg. Han fik hvert andet Skridt sine Lunger electriserede. Han meente med Magister Panglos, at denne Verden er den bedste, og at Dyrehaugen, som en

Deel af Verden, ogsaa maatte være den bedste. Vi kom til to syngende Spillemænd, som just vare i Begreb med at synge en Tydsk Vise fra Syvaarskrigen, hvori det hedte: "jetzt marschieren die Preussen in Tag hinein." Dette morede Hr. Frandsen ganske ustgeligen, og han meente, at det kunde ligesaa godt passe til Syvdagskrigen som Syvaarskrigen. Expoeten var strax tilrede med en lærd Anmærkning. Han forsikkrede, at dette erindrede ham om et Sted hos en vis Author, som paastaaer, at de Gamles Spillemænd, saasom Homer, Ossian ic., havde ligeledes Tilladelse til at indflette i deres Sange de drøieste Sandheder. Tobias Frandsen opponerede herimod, og der opstod nu en heel lærd Strid, som kunde have givet Stof til en Doctordisputats, og, som en naturlig Følge heraf, brillant Doctorsmaus. Lykkeligviis blev den afbrudt ved to Bayerske Trompetere, der havde placeret sig lige i Ryggen af os, som to Pedeller, med to Trompeter, der i det mindste vare tre Alen lange. Imidlertid gik det med denne Strid som med de fleste lærde Disputer. Man strider om Kjærnens Beskaffenhed, førend man endnu veed, hvorledes Skallen seer ud. Det Hele grundede sig paa en Feiltagelse. Spillemændene havde nemlig sagt "Tag" istedet for "Prag", og dette eneste Ord maatte naturligviis forandre hele Meningen.

Tobias Frandsen hørte alle Bajassernes Skryderier med inderligste Velbehag, og meente, at Bajasserie er noget ganske sædvanligt i det

daglige Liv, skjønt det antager der andre Former og Skikkelser. "Gives der et Fag, Born!" sagde han: "hvori I ikke finde Bajasser? Seer eder kun lidt omkring i den store Verden, og I ville, saa sandt jeg hedder Tobias, finde dem overalt, lige fra dem, der slynge Vældens Lynstraaler over Millioners Isse, indtil de ubetydeligste blandt alle Ubetydeligheder — maadelige Poeter. Hvad gjør Mennesket ikke for at vække offentlig Opmærksomhed? Kommer det ikke ud paa et, enten man fra en Trone eller et Fjellegallerie, som Macedoniens Alexander eller som en Bajas i Jægersborg Dyrehauge kjøber sig Pøbelens Bifald ved at træde Fornuft og Menneskeværd med Fødderne? Mon den Skribent, der ved at krybe op paa Skuldrene af Nogle og sætte Foden paa Nakken af Andre, med et Salto mortale vil springe ind i Udødelighedens Tempel, ikke lige saa godt er en Bajas som den, vi see her? Mon de Bladskrivere, der 365 Gange om Aaret skriger sig hæs i Aviserne, at alle de, som endnu ikke holde deres Blade skulde skynde sig at komme, da det ellers kunde blive for sildig, ere et Haar bedre, end den Bajas, som her skraaler: "nimmen Sie Billet — nur herein — jetzt ist die Zeit — das ist das letztemal — die Zeit ist kurz?"

Ved modnere Eftertanke har jeg fundet, at Hr. Frandsen kjender Mennesket. Det er en bedrøvelig, men nomstødelig Sandhed, at den, der i egentlig Forstand vil gjøre Lykke i Verden, maa i større og mindre Grad

under grovere og finere Skikkelse, søge Fortuna paa denne Gjenvei. Verden vil nu engang have Løier for sine Penge, og den skjøtter ikke om Visdommen selv, naar denne ei kan beqvemme sig til at klæde sig efter dens Smag. I det mindste maa den have nogle Bjelder paa. Den, som troer, at Mængden elsker det Gode blot fordi det er godt, det Sande blot fordi det er sandt, han kjender ikke Menneskene. Her falder mig en Anecdote ind, som maaskee ikke vil staae her paa sit urette Sted.

Philosophen Pherecydes holdt engang en offentlig moralsk Forelæsning, hvori han foreholdt sine Tilhørere deres Pligter mod deres Medmennesker. Alle syntes at være lutter Øre, og Philosophen glædede sig inderlig over sine Tilhøreres Opmærksomhed. Men midt under Forelæsningen kom en Phønizisk Gjøgler trækkende forbi med nogle Bavianer, som kunne gjøre Konster. Hele Forsamlingen styrtede nu af Høresalen, paa en eneste nær, som med nedbøiet Hoved blev siddende. "Opmærksomme Tilhører!" sagde nu Philosophen: "blandt den hele følesløse Hob var du den eneste, som ikke foretrak en Gjøglers Konster for mine Lærdomme. Du allene fortjener, at jeg fortsætter mine Forelæsninger." Men, ak! aldrig saasnart havde han udtalet disse Ord, forend han mærkede, at den opmærksomme Tilhører sov.

(Fortsættes.)

Som Deeltagere af Selskabet for Oplysning og Humanitet have tegnet sig:

1. Hr. Blok Tøxen, Institutdirecteur.
2. — Bording, N. H., Kræmmer.
3. — Engelsen, Cand. Philos. og Institutbestyrer.
4. — Hansen, G., Viinhandler.
5. — Haven, K. v., Translateur.
6. — Hvidberg, O. H., Secretair og Casserer.
7. — Juncker, Klædefabrikør.
8. — Kjerkegaard, A., Klædekræmmer.
9. — Rosen, F. C., Medlem af det lærde pædagogiske Seminarium.
10. — Torp, J., Cancellist i Generalitetet.
11. — Tønsberg, Auditeur.
12. — Wahl, Tømmermester.
13. — Werfel, J.
14. — Wissing, C., Copiist i General-Toldkammeret.
15. — Øst, N. C., Litteratus.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

(Fortsættelse af Efterretninger om Trondhjem; see No. 78). Om Stadens Tilstand og Privilegiernes Haandhævelse. 1677 var allerede en Irring opkommet mellem Borgerne og Magistraten om Skatteligningen, som blev bilagt af Ove Bielke, da Herre til Østerraadgaard, ved Trondhjem, det Norske Riges Raad og Canceller, Assessor in Collegio status, og Befalingsmand over Trondhjems Amt; Canceller Bielkes originale Brev findes og i Samlingen. Erindring fra Rentekammeret til Borgerne om at forsyne Romsdalen og Nordmør med Kornvare, at Almuen ei skal forgaae, 28 October 1684. Borgernes Supplik om Adskilligt og at dem maatte beskikkes til Commissarier C. F. Irgens, Notarius ved Dom-

capitlet i Trondhjem, og Hans Efvertsen, Foged i Orkedalen, samt Jens Lauritzen, Skriver, at leqvidere Stadens Regnskaber, 1686. Visse Borgere havde faaet Friheds-Breve paa et vist Qvantum Skat aarlig at betale, men 1688 indløb Ordre: at de dem skulle fra sig levere. Kongelig Ordre om Udliggerborgere, 11 Aug. 1688. Handelen, til Røraas, given Enhver frie af Berghauptmand Schlanbusch 1689. Udkast af adskillige, Borgernes, Besværinger til Kongen. Udkast af 1701. Om Trondhjems Stad, dens Handel, m. v. Nordfarjægter vare der da i Trondhjem hjemmehørende 30. 1702 anlagdes Sag af Borgerne mod de uprivilegerede Handlende og Udliggerborgerne, hvorom en Pakke Paptrer. 1708. Borgerne i Lille-Foosen (nu Christiansund) indgave Supplikke til Kongen om Losse-frihed, hvilken blev dem 1681 betagen m. v. Borgernes Forestilling til Magistraten 1708, med Svar derpaa den 28 Februarii Borgernes Forestilling om samme Aars Skatteligning, den 26 Martii 1708. Til Statholder Wibe om Stadens Betjente, deres Løn, Forretninger m. v. 1708. Besværing fra Borgerne til Magistraten om Dagskattens og Krigstyrens Ligning 1712, som daglig har været 60 Rdlr. af Trondhjem. Den var ved første Repartering 1710 60 Rdlr. daglig; for Aaret 21,900 Rdlr., blev siden noget nedsat. De i Tronhjem værende vare høiere ansatte i dette og mere. 1717 den 3 Martii begyndtes Ildebrand i den saakaldte Nordfargade; 21 Huse og 6 Bryggerlagdes i Aske. En stor Deel af Indvaanerne var da paa Levangers Market. Ved Udflytningen tabte mange. Af Stadens Dagskat blev eftergivet 1000 Rdlr. og en Kollekt, i Norge, bevilget. Det øvrige af Dagskatten var 8000 Rdlr. Borgerne i Ladestæderne svarte Skatterne lige med dem i Trondhjem. I Julii Maaned 1717 atter en Ildebrand, hvorved et heelt Qvartal næsten afbrændte. 1718 døde i Trondhjem — 3000 Mennesker. Fra Nytaar 1719 til 13 April døde i Vor Frue Kirke Sogn i Trondhjem, foruden Børn og Soldatere, 486. 1717 var Misvext; ½ af Accisen tillagt Fattighuset og et da indrettet Tugthuus. Domkirkens Istandsættelse, efter Ildebranden 1719, kostede 4000 Rdlr. Mandtal blev optaget 1720 over Stadens Borgere, Betjentere,

m. v. Landets Saver og derhos staaende Bord ødelagtes af Fienderne; mange Materialier bleve da forbrugte til Fæstningerne; Borgernes Søboder og Pakhuse, paa Baklandet, nedrevne, meget Korn, Salt, Fisk m. v. ødelagt; af Soldaterne plyndredes meget og solgtes en Tønde Danziger Rug for 4 Mark, en Tønde Salt for 3 Mark. En Borger i Trondhjem betalte 5, 4, 300 Rdlr. i Dagskat. Trætte med Foosen (nu Christiansund) om Losning af Fede- og Kornvarer. Borgerne i Foosen og Molde vare skilte fra Trondhjem og henlagde under Landets Jurisdiction; den Borgerne i disse tvende Lossestæder 1722 givne Indførsels-Frihed paa Korn ophævedes 1731, hvorom Ordre af 19 October. 1722 ladede 50 Skibe i Foosen. Fiskerierne mislykkedes næsten i 20 Aar. 1722 skede et stort Jordfald ved Staden, hvortil Materialier skulde kjøbes for 1854 Rdlr. Det skede ved Arrildsløkken. 1726 blev John Cattel, af England, tilladt at optage Skibe i Norge, som Aar og Dag havde ligget under Vand, mod at svare 10 PC. af Værdien og det Fundne, naar Bekostningen var fratrukken; men af Guld, Sølv og andre Metaller 33½ PC.; dog ei at befatte sig med det, ved Søndmør, strandede Ostindiske Skib. Ved Krigens Begyndelse 1709 vare 50 Skibe hjemmehørende i Trondhjem; under Krigen maatte betales i Assurance 16, 18, 20 PC. 1728 og i de foregaaende Aar tabtes meget ved Fiskehandelen. 1721 og 22 var Bordhandelen meget fordeelagtig — men Prisen faldt strax og da studsedes i Irland mod Kornvarer. I de nedlagde Salboes, Foldalens i Gudbrandsdalen, Budalens, Inder-Skoanens og Lykkens Værker, tabte Trondhjem i 6 Aar over 80,000 Rdlr. Ved Amtmand Hans Nobels Forestilling blev Foosen 1708 givet Friehandel og siden befriet for at svare Skat med Borgerne i Trondhjem. 1722 vare i Trondhjem 61 Kjøbmænd, 39 Nordlandshandlere, 48 Høkere, 20 Skomagere, 12 Skrædere, 16 Snedkere, 19 Smede, 10 VæVære, 13 Bagere, 24 Skippere, 26 Øltappere m. v. Overalt da 1006 Familier. 1736 var Kjøbmændenes Antal 68, 24 Indenlandshandlere, 19 Udligger-Borgere, 29 Nordlandshandlere, 25 Skippere, 43 Høkere, 9 Guldsmede, og af andre Smede 8, Skomagere 21, Skrædere 21, Parykmagere 5, Bagere 13, Slag-

tere 9, Snedkere 15, 37 Tømmermænd, Skibstømmermænd 16, 11 Skippere, Bordklampere 23, og 33 Kjørere. — Om Trondhjems Søeier 1690 og 1691 bleve Konvoiskibe sendte til Flekkerø; 1690 blev et Orlogsskib sendt til Bergen for at konvoiere de, i det nordenfjeldske Norge hjemmehørende, Skibe. 1710 blev Trondhjem paalagt at bygge enten en Galei med et Par Skjærbaade, eller og tvende Galeier allene. Den 10 Julii 1719 bleve Indbyggerne i Bahuuslehn givet Frihed til at maatte handle med de Norske, men dette blev siden ved Kongelig Ordre af 18 September bestemt allene til Landsiden og ei at maatte skee til Søes. 1759 tvende Orlogsskibe udsendte til Konvoi for de Handlende i Trondhjem, som da kun eiede 20 Skibe. Indtil 1760 var den største Fart fra Trondhjem med Sild, Fiskevare og Tran — men siden meest med Trælast til Irland. — Paa Munkholmens Fæstning var Meuser Commandant til 1743; efter ham, som konstitueret, Heidemann. (Fortsættes.)

I Tirsdags Nat blev en Vægter i Roeskilde slaaet ihjel af Lynild.

Medens saa mangt et kostbart Marmor skjuler Levningerne af Mennesker, der ikke have gjort sig fortjente ved andet end at opsamle Guldbynger, er det smerteligt, at see sande Hædersmænd, der have gavnet deres Samtidige og Efterkommere med deres Indsigter og Talenter, ligge paa Stæder, hvor ingen taknemmelig Haand har sat det mindste Tegn paa deres Grav. Mange have beriget deres Aand med de herligste Kundskaber ved den baade som Menneske og Videnskabsmand lige elskværdige Professor Kratzensteins Forelæsning. Men kun faa falder det ind at spørge: hvor ligger denne vor gamle Lærer jordet? Hvilket Minde pryder hans Grav? — Hændelsesviis har Anmelderen erfaret, at han ligger paa Frederiksbergsbyes Kirkegaard, hvor han, da det paa den Tid endnu ikke var Skik, at jorde andre end Fattige paa Assistentskirkegaarden, begjerte at lægges i en syv Alen dyb Grav. Han var altsaa den første, der bidrog sit til denne for de Levende saa gavnlige Skiks Indførelse. Men ikke den mindste Ligsteen betegner hans Hvilested; ingen uden Graveren veed hvor han ligger, og man har endog lagt et andet Liig ovenpaa ham. Hans fordums Tilhørere skylde hans

Mane den Pligt, at sætte ham, i det mindste en Ligsteen.

H. K. H. Kronprindsen og Kronprindsessen have i dette Aar, ligesom i forrige, naadigst behaget at lade Fattigvæsenet i Kiel tilstille et Bidrag af 600 Mk. Lybsk, hvilket er bleven denne Anstalt tilmeldt ved en Skrivelse fra H. K. H. Civildeparrementscomptoir.

H. D. Hertugen af Augustenborg og Gemalinde aflagde den 13 d. M. et Besøg hos H. H. Prinds Christian i Pløen og indtraf samme Dags Aften igjen i Kiel. Den 15de vendte de høie Reisende tilbage til Augustenborg.

Den i Gaar ankomne Estaffette har bragt den Efterretning, at Freden imellem den Franske og Russiske Keiser er sluttet i Tilsit den 8 Julii.

I afvigte Aar havde Bergens Søndagsskole 308 Rdlr. 48 ß. Indtægt og 235 Rdlr. 50 ß. Udgivt Dens Cassebeholdning var 211 Rdlr. 29 ß. Med Glæde sees af det bekjendtgjorte Regnskab, at de Bergenske Klubber Nøisomheden og den gode Hensigt bidrage, den første 50 Rdlr. og den sidste 20 Rdlr. De indskrænke sig ikke som de fleste andre Klubber til at være Drikke-, Spise- og Spilleslaug, men betænke, at Mennesket fik en høiere Bestemmelse. — Siden Skolens Oprettelse er der underviist 1573 Svende, Drenge og Ikkehaandværkere. Ved en offentlig Examen d. 14 Junii i Stiftamtmand Bulls og Amtmand Vibes Overværelse udmærkedes 11 Lærlinge for Flid og Fremgang i Skrivning og 15 i Regning; som Opmuntringsbelønninger tildeelte Stiftamtmanden dem almeennyttige Bøger. Det engang vedtagne Antal af 100 Lærlinge beholdes i det Haab, at Publicum fremdeles vil understøtte. — Hr. Porrath og Hr. G. Bohr underviise uden Betaling 9 af Skolens Lærlinge.

En Officier, der har Kone og 6 Børn, og i disse uforholdsmæssig dyre Tider og formedelst Avancement, Flytning, Anskaffelsen af Gaardsbesætning m. m. er kommen tilbage i en meget ubehagelig Stilling, som kan drage hans hele Ruin efter sig, opfordrer i Christianiavisen enhver ædeltænkende Menneskeven at laane ham 4 à 500 Rdlr. til at tilfredsstille sine Creditorer, imod Pant, som anslaaes til 2—3000 Rdlr.

Fra Bergenhuusfæstning er d. 2 Julii undvigt en ærlig Slave.

I Onsdags blev en Forbryder ved Navn Andreas Andersen Søgreen, Svensk af Fødsel, for begaaet Indbrud og Tyverie strøgen til Kaget paa Hirschholm. Han var Gærtner af Profession, bosat i Friderichsborg og omtrent halvtredsindstyve Aar gammel. Alting synes at have forenet sig om dette Menneskes Afstraffelses Forhaling. Han havde ingensinde været straffet tilforn, og det er heller ikke ved Forhørene over ham udfundet, at han forhen havde begaaet nogen Forbrydelse. Det var for fem Indbrud og sex Tyverier, begaaede for henved fire Aar siden, i sytten Dage, han var dømt. Det Indbrud, han blev greben for, begik han i Blousterødkro paa Hirschholms Amt. Han har siden den Tid siddet arresteret først i Hirschhoms Arrest, hvor han søgte at bryde ud, og derefter i Frederichsborgs sikkrere Fængsel. Aarsagen til hans Sags lange Henstand var fornemmeligen den, at der ikke ved Hirschholms Ting, da den nuværende Birkedommer for henved to Aar siden tiltraadte sit Embede, fandtes nogen af de Forhandlinger, som vare skeete under den i Vacancen constituerede og siden afdøde Birkedommer, hvorfor og Arrestanten hensad som glemt, indtil han omsider brød ud fra sin Arrest i Frederichsborg og efter fjorten Dages Forløb blev paagreben igjen. Nu begyndte først Sagen mod ham, og maatte siden igjen resumeres. Efterat han var dømt ved Underretten, Landsoverretten og omsider ved Hoiesteret, blev der for omtrent tre Uger siden føiet Anstalt til Executionen; men Dagen forud, efterat Skarpretteren var bestilt fra Kjøbenhavn, Natmanden fra Frederichsborg og Vagtmandskabet tilsagt, standsedes Executionen efter Amtmandens Foranstaltning paa Grund af en af Deliquenten indgiven allerunderdanigst Ansøgning om Benaadelse, som det Kongel. Danske Cancellie ikke fandt nogen Grund til at forestille Kongen. Næsten det samme kunde arriveret i Onsdags, da Executionen skulde gaae for sig; thi Natmanden ventedes der forgjeves paa fra Frederichsborg til Klokken ti. Da han ikke kom, overtaledes Hirschholms Vægter til at paatage sig Natmandens Forretning, et stort Beviis paa, hvor meget, endog paa Landet, Fordommene i vore Tider forsvinde, og hvilket man vel kan tilskrive de forbedrede, skjønt langtfra endnu ikke fuldkomne, Skoleindretninger. Det tillades Anmelderen ellers endnu her at erindre, at man af det Anførte seer, en Sag, selv hvor et Menneske hensidder i Fængsel, endnu i Dannemark, hvor der fra Regjeringens Side er gjort saa meget til Procedurens Forkortelse, kan svæve for Retterne i tre til fire Aar.

Under d. 6 f. M. er igjennem Generalpostamtet udstedet en Placat, hvorved fastsættes, at den, som af en Postillion, der kjører nogen Kongel. Post, lader sig optage underveis imellem Poststationerne, uden at have paa vedkommende Postcontoir indskrevet sig til og betalt for at følge med Posten, ikke allene skal betale den bestemte Taxt, men endog dobbelt saa meget i Mulct. Generalpostamtet paakjender, om Postkarlen skal afsone denne Forseelse med Mulct, eller hensættes nogle Dage paa Vand og Brød.

Den med Estaffetten ankomne Avis melder, at man efter de sidste Breve fra Holsteen troer, vore Tropper i Hertugdømmene ville gaae fra hinanden til Høsten.

Af Svenske Tidender erfares, at Professor Nawert har erholdet et Agtelsestegn i Guld af det patriotiske Selskab i Stokholm, for en indsendt Afhandling om: ved Maskinerie at reenvaske Been, finstøde dem, koge dem i en simpel Gryde med en tilsat dobbelt Bund og et konstigt Laag, der gjør Gryden til en Digester, hvortil hver Gryde, stor eller liden, kan indrettes. Kogeanstaltet skal være meget vel indrettet. To Gryder drives med een Ild, og ved samme varmes en Ovn, hvori Been og Beenpulveret tørres. Kartofler kunne reenvaskes paa samme Maskine og tørres i Ovnen. Det anmærkes, at da der, for en Afhandling af den Beskaffenhed, ikke var udsat Præmie, kunde derfor heller ikke tilkjendes den ellers velfortjent Præmie.

Udenlandske Efterretninger.

Den egentlige Aarsag til den sidste Revolution i det Tyrkiske Rige var Indførelsen af den Europæiske Exercice og Uniformering. Oprørsaanden yttrede sig allerede i Martii Maaned blandt Janitscharerne. Den 25 Maji rebellerede Garnisonen i Slottene ved Indløbet til Bosphorus; Reis Effendi blev ved sin Ankomst dræbt; og Forbittrelsen steg til det høieste, da Sultanen befalede, at han ikke vilde

bevogtes mere af Janitscharer, men af de paa Europæisk Viis excreerede Tropper. Janitscharer i Tusindtal marcherede nu til Constantinopel. Revolutionen blev besluttet, og Mufti selv tog Deel deri. Storherren troede at kunne undertrykke det Hele ved at sende Oprørerne den forrige Reis Effendis Hoved, men Forbittrelsen blev endnu større, da det ikke var denne almindelig agtede Mand, men Reis Effendi Gahlib, de ønskede dræbt. De opsøgte tolv af Nizami Gedids (den store Reform i Skatte- og Krigsvæsenet) Befordrere, og sønderhuggede dem, efter mange Mishandlinger. Nu sendte Storherren en egenhændig Skrivelse, hvori han tilbagekaldte og lyste Forbandelse over Nizami Gedid; men det hjalp intet. Hele Toget gik til Seraillet, kun Mufti og Ullemarnerne traadte ind i Harem; de øvrige Ministere, Agas, Janitscharerne og Folket omgave fra alle Sider Palladset. Selim blev afsat, og maatte, efter gammel Skik, kaste sig for den ny Storherre, Mustaphas Fødder, og kysse Sømmen af hans Kjole. Mustapha blev nu offentlig udraabt til Keiser.

Den 9de d. M. ankom de første Sild til Maasland Sluys. Den første Tønde sendtes, efter gammel Skik, til Kongen af Holland og Douceuren var 200 Ducater. Hver Sild betaltes eller med en Gylden!

Den 9de d. M. gjorde Blanchard med sin Frue sin 60de Luftreise i Haag. Den faldt heldig ud.

Hertugen af Schwerin er nu, efter 6 Maaneders Ophold i det Holsteenske, kommen tilbage til Schwerin, hvor han blev modtaget af et uhyre Antal Indbyggere. De Spanske Tropper paraderede, og General Laval ledsagede ham til Hest til Slottet. De Franske Øvrigheder indsatte ham igjen i Regjeringen, og alle Civiløvrigheder bleve fritagne for den Interimseed, de havde aflagt den Franske Regjering.

Skibe, som ville løbe ind i Danzig eller Pillau, vises endnu bestandig tilbage af Krydserne i de derværende Farvande.

Den store Litterator Martyni-Laguna, hvis sidste Værk var en critisk Udgave af Ciceros Breve, var saa ulykkelig, at en Ildsvaade, som ødelagte hans Landsted ved Zwickau i Polau, tillige

fortærede hans Bibliothek, bestaaende af 20,000 Bind. Under de sammenstyrtende, brændende Bjelker reddede han ikkun de Breslauerske og Wolfenbüttelske Manuskripter. Alle de øvrige, hvoriblandt de Sjeldneste og Kostbareste fra ældre og nyere Tider, samlede fra alle Lande med ubeskrivelig Omkostning og Selvfornegtelse, bleve et Offer for Luen. Især fandtes blandt de sidste de kostbareste Suiter af gamle Classiker, tildeels paa det omhyggeligste collationerede med Haandskrifter og Originalaftryk og berigede med egne Anmærkninger. Hans Manuskripter gjemtes i 300 Pakker, og vare Frugten af 30 Aars utrættelig Virksomhed i landlig Ensomhed.

I Colberg lever en Borger, navnlig Nettelberg, 70 Aar gammel, lille af Vært og nedbøiet af Alder, som i tre Beleiringer i Syvaarskrigen har forsvaret sin Fødeby, og ved nærværende Beleiring gjør som Olding hvad han den Gang gjorde som Yngling. Han er nærværende overalt. Tænder Fienden med sine Haubitsgranater et Huus, saa staaer han med Sprøiteslangen paa det farligste Sted, og forlader det ikke førend Ilden er slukket. Angriber Fienden en Skandse eller Forvagt, saa opmuntrer han til Hest Tropperne i den heftigste Ild, henter Munition frem, og er ligesaa hurtig igjen hos Fæstningscommandanten, for at give ham Efterretning om Fægtningen. Ophører Ilden, saa forskaffer han de udmattede Tropper Levnetsmidler. Lader et Skib sig see, hvorpaa man kan formode Mund- eller Krigsprovision, saa er han den første, som, trods Søgangen, gaaer ombord og kommer først tilbage med Efterretninger. Han undersøger paa Lofterne og i Husene om ingen ildfangende Ting findes der. Commandanten har betroet ham Opsynet over Overswømmelserne, og vee den, der af Egennytte eller ond Villie formindsker Vandet en eneste Linie. Trænger det mindste Smule Vand igjennem Sluserne, saa mærker han det. Ingen Muus smutter igjennem Dammene, uden at han veed det. Overalt viser han Indsigt, Mod og Patriotismus, og alt dette gjør han uden Betaling, uagtet han ikke er rig. Det er ubegribeligt, hvorledes hans Kræfter kunne udholde det. Men Fæstningens Overgivelse vilde han ikke kunne overleve.

Estaffetefterretninger (frad. 17 Julii). General Dumonceau marcherer igjen med sine Tropper til det nordlige Tydskland, til Bremen ꝛc. — Marchal Brune har i sit Hovedqvarteer i Stettin under d. 10 Julii ladet udgaae følgende Dagsbefaling. Storarmeens Observationscorps maa udføre et Angreb. Det skal rykke ind i Svensk Pommern. Med Sverrig blev d. 18 April sluttet en Vaabenstilstand. Den skulde fra Opsigelsesdagen af vare 10 Dage. Da Generalerne havde confereret paa ny, udvidedes denne Termin til 30 Dage ved en Additionalartikel, som blev undertegnet i Stralsund d. 29de s. M. — Under det sidste Arrangement opstod ingen Vanskelighed. Men H. M. Kongen af Sverrig ankom i Pommern, paatog sig Commandoen over sin Armee og tilkjendegav strax sin Hensigt, blot at antage den første Stipulation af en Termin paa 10 Dage. Tillige udøvede den Svenske Marine i Colberg, trods Vaabenstilstanden, Fiendtligheder mod det Corps Franske og Allierede, som beleirede denne Plads. Denne Tingenes Stilling foranledigede en Explications-Correspondence imellem Generalerne, og Kongen af Sverrig lod mig, for at ende Differencerne, foreslaae en Sammenkomst paa Svensk Bund i Schlatkow. Man var den Gang tilbøielig til at troe, at Kongens Modsættelse, der i Begyndelsen havde havt slette Forvarsler, blot grundede sig paa hans Attraa, selv at lede Anliggenderne og hvad man forhen ikke havde haabet, at tilveiebringe nogle Forberedelser til Freden og et varigt Arrangement. — Jeg begav mig d. 4 Junii til Schlatkow, ledsaget af 5 til 6 Officierer af Generalstaben, og af ligesaa mange Ordenance Gensd'armes. Hs. Svenske Majestæts Adjutant havde tilkjendegivet mig, at Kongen næsten uden Escorte med en liden Suite befandt sig i Schlatkow. Ved min Ankomst fandt jeg det Huus, hvori Kongen var, uden Garde; men i Gaarden saaes en Escadron Cavallerie i Slagorden. Da jeg allene blev indladt til Kongen, forestillede jeg ham Aarsagen til Sammenkomsten; men han afbrød mig strax og erklærede mig, at hans Villie for Vaabenstilstandens første Termin var uforanderlig, og afledede saaledes med Autoritet de Spørgsmaale, der vare Gjenstanden for Conferencen. Europa vil erfare det med Uvillie, efterdi Folkeretten og Ærens Love bleve for-

nærmede: han opfordrede Generalen, een af Keiser Napoleons første Undersaatter, at slaae sig til Engellændernes Partie, under en Bande Overløberes vanærende Fane, som ere følesløse for deres Fædrenelands Lykke og fremmede for dets Hæder. Siden denne Conference har Kongen fortsat Fiendtlighederne og ladet udøve andre ved Mundingen af Trave Han har modtaget Penge og Soldater fra Engelland; han har saa meget som muligt samlet Flygtningerne og Overløberne, og har d. 3die d. M. opsagt sin Vaabenstilstand paa 10 Dage, i det samme Øieblik han kunde være underrettet om Ruslands og Preussens nye Dispositioner. — Fiendtlighederne mod Sverrig begynde altsaa igjen d. 13 d. M. Vi kunde begynde dem tidligere, da Kongens Adfærd kun vare en Række af aabenbare Fornærmelser; men det ligger i vor Souverains Caracteer, at være stor i Maadehold og Ædelmodighed, ligesom han er stor ved sit Genie og sine Heltedaad. Europa vil sætte Priis derpaa, og kjende dem, der ønske Krigens Svøbe forlænget ꝛc.

(Undert.) Marchal Brune.

Enkehertuginden af Brunsvig er ankommen til London.

Fredsefterretningen har ikke havt nogen Indflydelse paa Vareprisérne i London.

En Tydsk Forfatter har fundet, at Staden Tilsits Navn er sammensat af Ord, som i de tre stridende Hovedmagters Sprog have en med Hensyn til Freden betydningsfuld Bemærkelse. Ordet Till er Engelsk og betegner indtil; sit betegner hos de Franske i det Latin, som bruges i deres Religions-Cultus: det maa eller skal saa være, og hos Russerne i det Græsk-Østerlandske Kirkesprog: τελος, Ende, Grændse. Heraf fremkommer da alle tre Nationers høitidelige Erklæring:

Till — sit — ὁ τελος!

Det være Maalet eller Enden.

Rettelser.

I No. 78. Side 1248. Lin. 19. Ooslo 1514 læs: Ooslo 1578; og som paa samme Sted udeladt anføres nu her: Kong Hans's Confirmation, givet i Kalmar 1515. Kong Christian den Andens Confirmation, givet i Ooslo 1514.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 81.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 21 Julii, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

O v e r ø d.

Uforklarlige ere de Følelser, som uvilkaarligen drage os hen til de Steder, hvor sande store Mænd levede og virkede. En mørk Anelse siger os, at vi der kunne finde i Træernes skjelvende Løv, i Bækkenes Radslen, i Lundenes Gjenlyd, kort, i den allevende Natur Spor af deres Aand og dens udødelige Virkninger. Tusinde sværmeriske Tanker strømme ind paa os, naar vi nærme os saadanne hellige Steder; Sjelen opløftes høit over det Jordiske; vi troe os forflyttede til lykkeligere Regioner; vi sympathisere igjen med Mennesker, som Gravens Mulm længe har skjult, og føle at vi ere udødelige.

Solen var allerede næsten dalet; de ildrøde Skyer, som bedækkede Horizonten, og hvori de matte Soelstraaler syntes at tabe sig som i et Ildhav, havde gradvis forandret deres Farve; de mørkgrønne Bøge- og Lindetræer sortnedes, og Duggen indhyllede Mark og Eng ligeso n i et tyndt Flor; en høitidelig Taushed var udbredt over den hele Egn, da jeg ankom til Søllerød, som kun ligger et kort Stykke Vei fra Maalet for min Pillegrimsreise — Overød. "Overød?" vil maaskee mangen en Læser med Forundring spørge. "Hvad har da gjort dette Sted saa mærkværdigt? Ligger her nogen stor Helt begravet? Er noget blodigt Feldtslag forefaldet der? Har nogen Stormand bygt sig der et glimrende Herresæde?" — Ingen af Delene. Overød er kun en ubetydelig Bondeby. Men var Andes *) da betydelig? Neppe behøver jeg at sige andet, end at Suhm havde i Overød sin Villa, hvor han i den skjønneste Deel af sit Liv levede og virkede til Dannemarks Hæder og Gavn. Midt i Naturens Skjød, omgiven af Skove, Dale og Bække, udtænkde, veiede og fuldendte

*) Virgils Fødeby.

han her sine Ideer. Ogsaa Venskab havde oprettet sig her et helligt Tempel *). Suhm behøvede ikke at gaae langt, for strax at være i den Gaard, hvor hans og alle Godes Ven, Dannemarks Lüxdorph boede. Saaledes vare deres Bolig ligesom deres Følelser hinan-

*) Allerede i Aaret 1740 havde Suhm gjort Bekjendtskab med Lüxdorph. Denne var 14 Aar ældre end han, men skjønt ulige i Alder vare de dog lige i Tænkemaade. Fra 1765 indtil 1788 forgik aldrig nogen Uge, at de jo saae hinanden i det mindste to Gange. Lüxdorphs Lystgaard laae kun en halv Miil fra Øverød, og Suhm gik om Sommeren, saalænge han laae paa Landet, hver Uge til ham. De kunne aldrig mangle Emne til Samtaler. Lüxdorph var en ypperlig Latinsk Digter, kunde Virgilius udenad, besad en luttret Smag, udbredt Læsning, og, hvad Suhm satte meest Priis paa, et ædelt Hjerte. Begge vare de Medlemmer af den til det Kongelige Bibliotheks Aflevering beskikkede Commission, af Selskabet for de skjønne Videnskaber, Videnskabernes Selskab, den Magnæiske Commission til Islandske Bøgers Trykning, Commissionen til at forfatte Forslag til Forbedringen af Kjøbenhavns Universitet og de Latinske Skoler i begge Riger. Her vare altsaa Sysler nok til at tage vare paa, og mere end Stof nok til Raadsførsler og Ideers gjensidige Meddelelse. Man seer heraf, at Suhm ikke anvendte sine landlige Fritimer blot til sandselige Forlystelser, Gjestebude og Spillepartier, men at han benyttede sig af sit Ophold i den fri Natur til at gavne sine Medmennesker.

den meget nær. — Jeg gik op paa den Bakke, hvor Suhm pleiede at lystvandre, satte mig ned paa hans Yndlingsplads og under det ærværdige Træ, som saa utallige Gange havde udbredt sin velgjørende Skygge over Kongen for Dannemarks Skribenter. Her havde jeg den meest henrykkende Udsigt; man troer sig hentryllet til Wilhelm Tells, Gesners og Hallers Fødeland. I den dybe Dal ligge nydelige Bønderhuse ved Bredden af en Bæk, der bekrandses af Skov. Maanen speilede sig allerede i Vandet og forsølvede Træernes mørke Kroner. Alting var her den rene, uforkunstlede og uvanhældede Natur. Fra dette fortryllende Sted kunde jeg see Suhmsminde *), blid og beskeden som han selv i Livet skjule sig i en dyb Dal, mellem høie og løvfulde Træer. Det Indtryk, som Suhms blide Træk havde gjort paa mig i min Ungdom, var uudsletteligt. Han syntes at svæve for mig, at smile og vinke til mig. Skjønt jeg indsaae at min Indbildning skuffede mig, følte jeg mig dog saa lykkelig ved dette Selvbedrag, at jeg med Glæde ganske overlod mig til dette søde Phantasiespil. Jeg havde ikke bortbyttet disse Øieblikke for de lyksaligste af alle Nydelser. "Udødelige Aand!" udraabte jeg i min Henrykkelse "sku fra de Saliges Bolig ned til en af di

*) Den nuværende Eier af Suhms forrige Gaard har havt den heldige Idee, at give den dette Navn, som læses med store Bogstaver over Indgangen.

yngste, men varmeste og taknemmeligste Beundrere! Tak for de Lærdomme du skjenkede os! Evig Tak for alt det Gode, du stiftede — alt det Lys du udbredte! I Dannerfolkets erkjendtlige Hjerte har du opreist dig et Altar, hvis Lue er udødelig som din Aand og din Hæder!" — Jeg gik nu med Møisommelighed ned igjen af den steile Bakke, der syntes at være et Billede paa Suhms Vandring igjennem den nordiske Histories mørke Labyrinth. Ligesom jeg nærmede mig Jorden, forsvandt hine sværmeriske Følelser.

Naar man staaer paa en høi Bakke og seer ned i Dalen, synes man at føle og tænke ganske anderledes end paa den flade Jord. Næsten skulde man troe, at det er med Tanker og Følelser, som med visse Planter, der ikke kunne trives uden paa høiere Steder. Naturphilosophen vilde maaskee tilskrive den renere Luft denne Virkning, og paastaae, at man tænker friere, hvor man aander friere; den Andægtige vilde maaskee sige, at vi paa saadanne Steder ere Gud nærmere. Aarsagen være nu hvad den være vil, saa er det dog vist, at den, som vil hæve Sjelen over det Jordiske, han maa ogsaa hæve Legemet over Jorden. Paa Toppen af Cimborasso maatte man kunne forfatte de sublimeste Bønner, og anstille de herligste Betragtninger over Guds uendelige Visdom, Godhed og Almagt. Jo høiere man kommer i Veiret, des større føler Sjelen sig; jo mere man nærmer sig Jorden, desmere synes Sandseligheden at

forblinde den og desnævrere, mattere og forfængeligere blive vore Følelser.

Videnskabernes Selskabet har for adskillige Aar siden udsat en Belønning for den bedste Lovtale over Suhm. At ingen vandt denne Belønning var maaskee den største Lovtale over Manden. En god Genius vaagede over, at ingen Hverdagssmiger, redebon til at ophøie hver ufortjent Stormand, ingen tom Veltalenhedsbram kunne vanhellige den Mands Minde, hvis Hæder lever i hans Værker, hvis Lovtale staaer prentet med uudslettelige Bogstaver i alle oplyste, skjønsomme og taknemmelige Danskes Bryst.

Øverød ligger i een af de sundeste Egne i Sjælland; man forsikkrer, at der i Pestens Dage ikke døde her en eneste uden Præsten, som var bleven smittet i en Naboby. Man træffer heller ikke lettelig saa mange høialdrende Folk paa en saa liden Plet som her. Man møder her hvert Øieblik Mænd og Qvinder paa 80 Aar og derover.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

(Fortsættelse af Efterretninger om Trondhjem; see forrige Numer). 1685 bleve Præsterne i Trondhjem befriede for Grundskat, Indqvartering og Vagthold af deres Grunde. Vor Frue Kirkes Sognepræstes Residents var paa det øverste Hjørne af Munkegaden, som vender mod Domkirken, lige mod Biskoppens Residents. En Plads, som Præsten Peder Bredal tilforn havde beboet eller laae til hans Embede, formodentligen af Kaniker-

nes, var 1686 tillagt Lavtinget. 1694 blev en Commissions-Forretning afholdt om Grændseskjellet imellem begge Stadens Sogne efter Kongelig Ordre af 21 November 1693. Skomager-Vejten, Vaterland, Nedre-Enkelskilling-Vejten, Gjed-Vejten, Bondegaards-Vejten, indtil den nye Kirkegaard; og Sanden indtil Øren, som stedse har sognet til Domkirken. Ihlen, med Gaardene paa Stadens Udmark, skal og henhøre til Domkirkens Sogn. Øren begynder omtrent ligefor, men lidt udenfor, Hospitalet. 1709 gjordes en frivillig Gave til at tække Domkirkens Taarn med Kobberplader. Domkirkens Værger have været: Johan Møllmann, Andreas Høyer, Hans Hagerup, fra 1719 til 1733; Johan Manzin, og efter ham Otto Bejer 1747. H. Horneman var Værge for vor Frue Kirke 1718. 1742 opkom Trætte imellem Stiftamtmand og Biskop, som opnævnte Carsten Schjøtt og Magistraten, som opnævnte H. Krenkel til Kirkeværge. 1731 sluttedes 9 Commissioner over følgende offentlige Stiftelsers Regnskaber og Midler: Domkirken, vor Frue Kirke, Cathedralskolen, Blaaskolen, Hospitalet, St. Jørgens Huset, Fattighuset, Tugthuset og Legaterne. 1734 blev atter holdt en nye Forretning om begge Sognes Grændseskjel af Kirkevægerne og de ældste samt kyndigste Mænd. En Anna Margaretha, i Sanden, tog sig for at katekisere for de hos hende Kommende, især Søn- og Helligdage, hvorover et Opløb af Pøbelen 1740. Præsterne i Trondhjem gjorde 1759 Paastand for dem og Stadens Kirker om Fisketiende af dem fra denne Stad, som fiskede i Fjordene ved Byen; de indgik da ogsaa en Forpagtnings-Contract for de tre følgende Aar med 2de Mænd mod at disse skulde nyde den halve Deel af Tienden. — — — 1682 skjenkede Kongen vor Frue Kirke i Trondhjem 2200 Tønder Rug. Til denne Kirkes Bygning blev da og laant 2000 Rdlr. 1682, 83 og 84 var Kirkens Indtægt 6126 Rdlr. 18 ß. og Udgivten i de 3 Aar 7564 Rdlr.; det meste af Kirkegaarden bortgik til Kongens Gade og derfor kjøbt nye Tomter til Kirkegaard. Tvende Klokker bleve for Kirkens Regning støbte i Holland. 1685 kollekteredes for denne Kirke, som 1686 af Danmark fik 1640 Rdlr. Om disse ved Kollekt indkomne Penge reiste sig Trætte imellem Magister

Bastian White, som Cautionist for M. Tønder, som var sat til at indkassere dem og de beskikkede Commissarier til at revidere Kirkens Regnskaber B. Krog og Roald Opdal formedelst de store Misligheder, som fandtes i Tønders Regnskab, Kirken til Skade. I Lorents Mortensens og Margaretha salig Krenkels Regnskab, som skaffede Materialier som Kirkeværgere til Kirkens Bygning fandt de ogsaa store Misligheder. Derom Stevnemaal og Proces for skeete Rabatter. Af Norge blev indsamlet til Kirken 2227 Rdlr. 1705 eiede Kirken 30 Spand og 14 Marklaugs Jordegods; samme Aar var Kirken under Arbeide. 1706 fik Kirken et nyt Taarn, hvilket synes at have været af Træe og tækket med Kobber; det var 1707 under Arbeide. 1708 ogsaa bygget paa Kirken, ligesaa 1709 til 1713, og 1717 bygt et Klokkehuus. 1719 skaffedes fra Amsterdam 3 nye Klokker, som kostede 1595 Rdlr. 1723 til 1724 er vestre Gavl opmuret. 1745 blev det murede Taarn, som kostede 10,000 Rdlr. færdigt. 1717 opkom Ildebrand 2de Gange, nemlig 3 Martii og 18 Julii og 1742 den 9 August, da nogle Gaarde afbrændte. 1760 den 22 Dec. blev udstedt Skorsteensfeier-Forordning for Trondhjem og til Skorsteensfeier-Inspekteur blev Skjoldager beskikket, som den 20 Februarii 1761 blev af Kongen stadfæstet. Forordningen af 1761 for Danmark om Brandforsikkring for Kjøbstæderne blev og 1762 tilbudet de Norske Stæder at indtræde i eller og at kunne blive udstrakte til dem. 1765 opnævntes 7 Borgere og Haandværksmænd til at besee og taxere alle Stadens Huse; herimod satte mange sig, saa dermed gik meget langtsomt. — Førstaden Baklandets Gaarde og Huse (under Strindens Præstegjeld) bleve taxerede for 9490 Rd. Gaardenes Antal der var 161 og Bryggernes Tal 12. — Førstaden Ihlens (i Domkirkens Sogn) 7320 Rdlr. Gaardene 104, Nøstene 8. — Domkirkens Sogn med Kirken 122,420 Rdlr. Gaardenes Tal 693. — Vor Frue Kirkesogn 87,410 Rdlr. Gaardene 375. — Brygger i Domkirkesognet 9910 Rdlr. i Tallet 32. — Brygger i Frue Sogn 15,680 Rdlr. i Tallet 81. — Summa Taxeringen 252,230 Rdlr. Gaardenes Tal i Alt 1133. Bryggernes (Sø- og Pakboder) 125. Nøstenes 12. Men denne Taxering er kun gjort megel ringe og ulige.

(Fortsættes.)

I disse Dage hensov ved en sagte og rolig Død (formodentlig af for megen Appetit), det største Dyr i begge Riger, bekjendt af sin Fromhed, sin Klogskab og sin Styrke, den store Africanske Elephant, som har været at see i Jægersborg Dyrehauge.

Ved den sidste Ildebrand i Moss har den almindelige Meubelassurance-Casse ikke tabt over 3000 Rdlr.

Fra Viborg meldes under d. 16 Julii, at man i de sidste 4 Dage har havt en velgjørende Regn og Varme over Jorden, der gjør alle Veirpropheter til Skamme. Kornet tegner ypperligt. Engen bærer godt, og Græsset kommer nok igjen. Træfrugterne tegner endnu fortrinlig, paa Kirsebær og Blommer nær. Der er i Aar der paa Markene usædvanlig mange Muldvarpe, men i Haugerne faa Insekter.

H. H. Prinds Christian er d. 16de d. M. ankommen til Altona, hvor han agter at opholde sig nogen Tid.

For nærværende Tid besidder vor Konge et af de sjeldneste Forraad af gamle Vine. De bestaaer ialt af 60 Oxhoveder, hvoriblandt 5, som Kong Christian den Fjerde fik i Aaret 1598 og 1599 foræret af sin Svigerfader i Anledning af sin Formæling. Den yngste er af 1720.

Politievennen i Christiania ønsker, at denne Stads Herbergerere maatte blive advarede om, at Reisende, som ankomme enten til Lands eller Vands, ei maatte udsættes for den Ubehagelighed, at blive bortviiste fra Huus til Huus med Kone og Børn.

I Sandberg By paa Hirschholms Amt har i Løverdags Eftermiddag en ung Huusmandskone druknet sit 13 Uger gamle Barn i en Tørvegrav. Hun er 21 Aar, givt ved Paaskeetider dette Aar med en Karl i tyvende Aar. Barnet blev først optaget om Morgenen, da Sandbergerne stode i den Tanke, at de behøvede Øvrighedens Tilladelse dertil. Atter et Beviis paa, at den Oplysning, der hentes i Skolerne, ikke er den nødvendige.

Udenlandske Efterretninger.

Man troer nu, at den i afvigte Aar sluttede, men af Keiser Alexander ikke ratificerede Tractat, vil tjene til Grundvold for de nuværende Underhandlinger, da det er bekjendt, at den Franske Keiser bestandig efter alle Seiere har tilbudet Rusland disse Fredsvilkaar.

Keiseren af Rusland boer i Tilsit *) i samme Gade som Keiser Napoleon. Kongen af Preussen beboer Marchal Lannes's Vaaninger.

Man venter nu Keiser Napoleon snart til Paris.

Den 6te d. M. spiiste Keiser Alexander, Kongen af Preussen, Dronningen, Storførste Constantin, Prinds Heinrich, Kronprindsen af Bayern og Storhertugen af Berg hos Keiser Napoleon i Tilsit.

Handelsstanden i Triest sukker over de Indskrænkninger, Engelland og Rusland paalægger den. Inden man faaer en almindelig Fred er ingen Udsigt til Lettelse.

I Genua have følgende Handelshuse ophørt at betale: Tomaso Massa & Sønner, Stephano Scianaluga & Sønner, Felice Gradolfo, Giovani Guglielmo Faeti, Ambrosio Ghirardo, Luigi Marchesi, Müller og Gianotti; i Florenz: Orsi; i Livorno: Luigi Lambruschini, Raffaeli Servi; i Bologna: Tomaso Massa & Søn.

General Blücher skal være opbrudt med sit 6000 Mand stærke Corps fra Stralsund til Stettin.

Warschaueravisen af 8de d. M. indeholder et Keiserl. Decret af 4 Julii, i Følge hvilket den Polske Regjeringscommission for Kongel. Domainer skal holde 20 Millioner Livres Tournois til den Franske Keisers Disposition, for at uddele dem som Belønninger blandt Individuer af den Polske Armee, som have beviist Hs. Majestæt de fleste Tjenester. — I samme Avis hedder det, at de forrige Preussisk-Polske Provindser, som de Franske have erobret, aldrig ville komme under Preussisk Herredømme igjen.

*) Tilsit er næst Königsberg den vigtigste Stad i Østpreussen, har 600 Huse og Gaarde, og 8000 Indbyggere. Den har sit Navn af den lille Flod Tilse, som skiller den fra Slottet. Dette er kun lidet, men tjener dog Staden til Beskyttelse mod Polen. Omegnen er stærkt beboet og har megen Qvægavl. Kongen af Preussen har her ladet mange tusinde fordrevne Salzburger med stor Bekostning bosætte sig.

Hovedpunkterne af den imellem Frankrige og Preussen d. 26 Junii sluttede Vaabenstilstand ere: at den Preussiske Armee i Stralsund i intet Tilfælde skal tage Deel i nogen Fiendtlighed; at Alting i Fæstningerne Colberg, Graudenz og Pillau skal forblive i den Stand, det nu er; at der skal forholdes ligeledes med de endnu uerobrede Preussiske Fæstninger i Schlesien; og at de Preussiske Tropper, som befinde sig i Svensk Pommern og Preussisk Schlesien skulle holde inde med Recruteringen og forblive i Pladsene. — Freden blev undertegnet d. 9de d. M.

Keiser Napoleon reiser fra Tilsit til Dresden. Det hedder, at Prinds Jerome skal formæles med en Sachsisk Prindsesse.

Paris d. 8 Julii. I denne Tid døe her mange Børn, og mange Forældre have mistet adskillige, og nogle endog alle deres Børn. — Endskjønt Hoffet er i St. Cloud, og ikke i Versailles, underholdes dog Parken og Haugen ved det sidste Slot ligesaa godt som om Hoffet var der. — I det lille Trianon ere mange Arbeidere ansatte. De grave igjen den Flod, der snoer sig midt imellem Engelske Anlæg. Prindsesse Borghese har vel en Tidlang resideret der, men dette Marie Anthoinettes fordums Yndlingssted er og bliver Keiserindens Eiendom, og indrettes nu for hende. — Den hele Bolværksgade (Boulevard) ved Magdalena Kirkegaard i Paris ligger fuld af store Stene til det store Mindesmærke, som opføres til Hæder for Storarmeen. — En ung Kone valtsede nylig strax efterat hun havde givet sit Barn Die. Blodet og Melken steg hende i Hovedet, og neppe havde hun sagt: jeg faaer Ondt! førend hun laae død i sin Chapeaus Arme. — Hr. Delambre er bleven Professor i Astronomien ved College de France i den afdøde de la Landes Sted.

Den ny Storherres Kroning, eller rettere, Omgjordelse med Mahomeds Sværd, skal finde Sted ved Molas af Kogins Ankomst; han allene er berettiget til at forrette denne Ceremonie.

Den Tyrkiske Flaade er nu kommen tilbage under Slottenes Batterier, efterat den havde fegtet i 7 Timer mod Russerne. Begge synes at være lige stærke; Skibene bleve ilde tilredte, Mennesker til Unytte dræbte og lemlæstede, men intet Fartøi

blev taget, og Russerne maatte trække sig med uforrettet Sag tilbage. Tyrkerne ville nu gjøre et nyt Angreb.

I Storhertugdømmet Berg er udkommet en Forordning, som forbyder at røge Cigarrer paa offentlige Veie ɔc. under 3 Rdlr. Mulct; den, som ei er 16 Aar gammel, tør ikke røge Tobak, og i Tilfælde af Overtrædelse maa hans Foresatte betale Mulcten.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

(Konstudstilling i Paris. (See No. 79.). Dette i Form af en sammenlagt Serviet bearbeidede Laag var af Sølv, men formedelst Arbeidet lignede det i Henseende til Farven og Vævningen en Lærredsserviet. Dette Konststykke blev til ved et Veddemaal. Den, som havde bestilt det, vilde have Servicet ganske complet, og tilføiede for Skjemt: "paa Serviettens til stegte Castanier nær! den maa jeg nok lægge til af et Bordtøi." Men Guldsmeden forsikkrede, at ogsaa den vilde han levere dertil af Sølv, og han holdt ogsaa trolig Ord. — Konstige Uhre: et Lommeuhr af Breguet, som man uden Skade kan kaste med Heftighed paa Gulvet; et Penduluhr, hvorpaa der er anbragt 13 Skiver, som vise hvad Klokken er i 13 forskjellige Stæder paa een Tid; et Natuhr, ved Hjelp af hviket man paa en oplyst Skive, som viser sig paa Væggen, kan see om Natten hvad Klokken er. Et Speil fra Fabriken i Paris, $9\frac{1}{2}$ Fod høit og 5 Fod bredt!! Blandt optiske Sager var en Camera obscura, hvori Gjenstande paa en halv Fod viste sig af en Tommes Størrelse. Fra Geværfabriken i Versaille konstige og kostbare Geværer, blandt andre et Par Pistoler til 900 Rdlr. Træsnit af Besüard, der vare ligesaa gode som de Engelske; Guldtryk med sædvanlige Letterer, der ganske havde beholdt Metallets Glands og Gjenskin og vare aftrykte i de sædvanlige Bogtrykkerpresser. — En Lysesax, der kan befæstes ved Lyset, og som snyder Lyset af sig selv, ligesom det brænder ned. Støvler uden Søm, forfærdigede af Huden af Hestefødder, som man, efter Behag kan gjøre vide og snevre. Iøvrigt maa her endnu erindres, at der ikke sees saa meget paa Skjønhed eller Kon-

stighed som paa Prisernes Lavhed. Saaledes var blandt andet udstillet et Dusin Knive med Skafter af Boxbom, som ikke kostede mere end 12 Sous (24 ß.); over 100 Fabriker havde indsendt chemiske Producter; over 80 Departementer Prøver af Fransk og Spansk-Fransk Uld; 180 Spindemachine Bomuldsgarn, 66 Fabriker Handskemagerarbeide, 30 Fabriker Bomulds-Fløiel (Manchester), 200 Fabriker Lommetørklæder og Siamoiser, 60 Fabriker Nankin, Pikee rc. Instrumentmager Schmidt havde indsendt en Harmonica i Form af et Fortepiano i Claveerformat, som han har arbeidet paa siden 1788. Paa enhver af dette Instruments smalle Ender findes en Claviatur. Til een af samme høre 4 Pedaler; det spilles ligesaa let som et Fortepiano, selv i Præstissimo; det klinger ogsaa som et Fortepiano, men med Klokketone. Spiller man paa den modsatte Claviatur, saa troer man at høre en Violin, Bratsch, Violoncel, Contrebas, et Orgelværk. Den forrige Hertug af Rochefoucault-Liancourt havde indsendt alle Slags Væverarbeide, og hans Søn alle Slags Pottemagergods.

I Baden er det blevet forbudet at antage udenlandske academiske Værdigheder, da de aldeles ikke kunne komme i Betragtning. De maa tages ved begge de indenlandske Universiteter.

I den Berlinske Avis findes en Advarsel mod at prænumere paa en af Gaetano Rossi de Catanzoro i Kongeriget Neapel anmeldt Bog. Denne Mand giver sig af med Cirklens Qvadratur, og anmelder en ikke tyk, men interessant Bog, som skal koste 2 Holl. Ducater, og hvori han vil lære Verden, hvorledes den skal bære sig ad, naar af 3 Qvadrater den ene bestandig skal have det dobbelte Fladeindhold af den anden, og at de desuagtet paa Siderne skulle faae de hele Tal 5, 7, 10.

---

200 Mand af de i Frederiksbergby og Forstæderne indqvarterede Ryttere ere rykkede op i Dag, og drage nu hjem igjen.

Hr. Professor A. Kall eier to særdeles mærkværdige Ægyptiske Sarcophager (Gravstedsstene), hvoraf den ene er af en sjelden Ægyptisk Steenart, og forsynet med Hieroglypher. Begge ere komne fra en Herregaard i Fyen, hvor den ene stod

i Haugen og den anden blev brugt som et Trug til at vande Heste. Den berømte Zoega har beskrevet begge i sit Værk om Oldsager. En Engelskmand har buden Professoren 500 Rdlr. for den ene af dem, men han vilde ikke overlade ham den. — De staae begge i Indgangen til Professorgaarden i St. Pederstrædet.

Officiererne paa Fregatten Fylla er efterhaanden bortdøde i Vestindien. Den er nu bleven hjemført ved den yngstcommanderende Secondlieutenant Hedemand. Den 17de Julii gik Fregatten Diana under Seil til Vestindien, for at stationeres i Fyllas Sted.

Det var egentlig Taarnvægteren i Raadstuetaarnet i Roeskilde, som dræbtes af Lynilden d. 13 d. M. Mærkeligt er det, at hans Hue fandtes i en Gaard to Huse derfra, saa langt havde Lynilden drevet den bort. — Ved denne Leilighed fortjener det at erindres, at man ved offentlige Bygninger i Kjøbstæderne burde sørge for Tordenafledeeres Anbringelse. Saavidt Anmelderen veed, er ikke engang Roeskilde Domkirke forsynet med nogen Tordenafleder.

Man mener, at Postfarten til Ostindien vil ophøre med den sidst affendte Ostindiske Paquetbaad, Capitain Risbrigh, som ventes hjem i October Maaned, da denne Postfart skal være forbunden med alt for betydeligt Tab for Regjeringen.

For den Lutherske Menighed i Paris er det Kongelige Danske Capel nu det eneste Sted, hvor den holder sin Gudstjeneste. Den erkjender Kongen af Dannemarks Naade med saa meget større Tak, som den endnu ikke kan indsee, naar der vil anvises den en Kirke, da der deels mangler Kirker, som kunne gives den, deels ogsaa vil forgaae en temmelig lang Tid, førend den anviste Kirke kan indrettes til Gudstjeneste.

I et indsendt Stykke, som Rummet ikke denne Gang tillader at indføre heelt, ombedes Hr. Assessor Bärens, noget nøiere at udvikle Meningen af den anden Grund, han i Penias tolvte Numer har anført i Anledning af Gjentofte Kalds Overdragelse til Kongen, nemlig: "den kræver god Tjeneste", da han derved vist vilde gjøre sig mange, især Fattigvæsenets Præster og Skolelærere, meget forbundne.

I det 63dr. Stykke af Dr. Knapps neuern Gesch. d. evangel. Missionsanstalten (1806), findes nogle mærkelige Exempler paa Indianernes grusomme Skik, at Konen lader sig brænde tilligemed sin døde Mand. I Annikude paa Malabar døde 1803 en Brahmaner (indisk Præst), der, efter sin anden Kones Død havde ægtet en tredie, som nu var 17 Aar gammel. Førend han døde kaldte han hende til sig, og sagde: lad dig brænde tilligemed mig, thi hvad vil du gribe til som ung Enke? Man vil rage dit Hoved, du maa da sælge Wrathi (Komøg) og tør ikke mere tygge Betel, ikke bestryge dit Ansigt mere med guul Farve, ikke ombinde dig med couleurt, men blot med hvidt Tøi, og du maa tilbringe dit hele øvrige Liv i Foragt og Skjændsel. Men naar du lader dig brænde tilligemed mig, saa nyder du den største Ære og Agtelse, og kommer tilligemed mig strax i de Saliges Bolig." Dette bevægede hende til at lade sig brænde tilligemed ham, og Brahamanerne bestyrkede hende i hendes Forsæt. I pragtfulde Klæder og behængt med Smykker førtes hun, under Folkets lydelige Bifaldsraab til Baalet; hun gik derhen med øiensynlig Glæde. Her blev hun, paa den sædvanlige Maade brændt tilligemed sin Mand. Denne skadelige Vedtægt fandt end ikke Sted mere ved de forrige Kongelige Liig; men nu tager den Overhaand igjen hos mange af ringere Stand. Denne Menneskeoffring grunder sig heller ikke altid paa frivillige Beslutninger. Saaledes blev i Aaret 1802 en Qvinde, der tog det Løvte, hun efter megen Overtalelse havde gjort, tilbage, og som med største Angest gik til Baalet, stødt med Vold ind i Luerne. — I samme Skrivt meddeles en Beskrivelse over Maaden, hvorpaa disse Ulykkelige brændes. Da den rige og agtede Amersing i Tanschaur om Formiddagen var død, blev hans Liig henimod Aften bragt hen paa Brændepladsen ved Kaverifloden, og lagt paa et af Sandeltræ og tørt Komøg opført Baal. Hans Kone blev ført derhen i en bedækket Palankin, og efterat hun havde været deri en Stund, besteg hun det prægtigt smykkede Baal, ledsaget af nogle Qvinder, som aftoge der hendes Smykker; hun blev derhos bestandig saa bedækket, at ingen kunde see hende. Derpaa lagde hun sig ved Siden af Manden, om hvis Liig hun slyngede sin Arm, og en af hans Arme lagdes

ligeledes omkring hende. Nu bandt hendes Ledsagerinder hende med Tørklæder fast til Liget, og stege ned igjen, efter at de havde bedækket hendes Legeme med tørt Komøg. De ved Baalet staaende Brahmaner lagde endnu mere tørt Komøg ved Siden af begges Legeme, og for snart at qvæle Konen lagdes i Forveien en Pude med Virak og Ingefærstøv under hendes Hoved; ogsaa de Tørklæder, de vare bundne med, bleve stærkt bestrøede med sagdant Støv. Deres lille Søn, paa omtrent 6 Aar, lagde den første Ild til Baalet, og denne forøgedes fra alle Sider. Førend Ilden og Dampen kunde naae Legemerne, raabte en Brahaman til hende: Amal! (som betegner et Hædersnavn paa fornemme Fruentimmer). Hun svarede lydelig: En! d. e. her er jeg! Da Ilden og Dampen tiltog, raabte man atter til hende, og hun svarede, skjønt med svag Stemme; men paa det tredie Tilraab svarede hun intet. — Ikke langt fra dette Baal var der gravet en Grøvt i Qvadratform, omtrent 15 Fod lang og 10 Fod bred, hvori der var tændt en stærk Ild, som brændte i lys Lue. For denne Ild fremtraadte nu Ruckmanis Bislopperske, medens det andet Baal var i fuld Flamme, med ubedækket Ansigt. Hun var behængt med prægtige Smykker, havde Munden fuld af Betel, holdt en Lemon i den ene Haand og et Slags Scepter i den anden, og ledsagedes af nogle Qvinder. Med muntert Aasyn gik hun tre Gange omkring denne Ildgrube, ønskede de Tilstedeværende Sundhed, Regn, frugtbare Marker, Hjorder, Køer, store Familier og Rigdomme ꝛc. Derpaa leverede hun Qvinderne sine Smykker, og styrtede sig ind i Ilden; i samme Øieblik lode Brahamanerne regne saa mange og store Stykker Brændeved og saa mange Potter med Olie paa hende, at hun blev ganske bedækket, og snarere slaaet ihjel, druknet eller qvalt, end brændt. — De, som ivre saa meget mod Missionsvæsenet og Hedningernes Omvendelse, burde dog betænke hvor prisværdige begge Dele ere, om der end ikke udrettedes andet derved, end at saadan skrækkelig Overtro blev udrødden.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 82.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 25 Julii, 1807.

Mester Gert Westphalers Reise fra Haderslev til Kiel i Aaret 1646.

Udgiverens Fortale.

Hændelsesviis — dog, hvad siger jeg? — Alting er jo fordi det efter en uudgrandskelig Sammenkjædning i Tingenes Gang ikke kunde være anderledes — altsaa lykkeligviis erfarede jeg, at der endnu skulde existere i Haderslev et gammelt Manuskript, indeholdende Mester Gert Westphalers interessante Reise fra Haderslev til Kiel, og at samme fandtes i een af hans Efterkommeres Værge. Jeg skrev strax til Vedkommende om at faae denne kostbare litteraire Skat opgravet af det Mulm, hvori den laae skjult. Musernes gode Genius understøttede mit Forehavende. Efter fjorten Dages Forløb laae det Gertske Manuskript paa min Pult. Nærværende Udtog deraf fremtræder ikke i sin gamle Adriene og sine Fiskebeens Skjørter, men i moderne Shawl og Spencer. Originalhaandskrivtet var saa tilrøget og ormstukket, at jeg selv ved den strængeste Sammenligning med en Copie, som fandtes hos en Apotheker, der i lige Linie nedstammer fra Sal. Apotheker Gilbert, mere end engang har vaklet. Jeg skal derfor i Enden af Værket anføre alle Varianterne. Om den overgivne Flane vil behage Læserne mere end den alvorlige, fiskebeensstive Matrone, det maa Tiden — der er den bedste Recensent — lære. Jeg har her intet videre at erindre end at jeg ikke kan staae til Ansvar for andet end de indstrøede Reflexioner og Anmærkninger, og at jeg iøvrigt, i Henseende til de anførte Data, lader mig nøie med at henvise min Læser til Originalens alt for vel bekjendte Forfatter. Men for at vise Publicum, at jeg har erhværvet mig fuldkommen Ret til at udgive denne Reise, leveres her velfornemme Hr. Amtschirurgus Bonifacius Gerts egenhændige Erklæring.

* * *

Da de Gerters Slægt endnu den Dag i Dag florerer i Harslev, og jeg til Familiens Ære og Publicums Gavn og Forlystelse anseer det for min Pligt, at lade et Udtog af min Tip-Tipoldefader Gert Westphalers vidtberømte Reise fremtræde for Lyset, saa har jeg overladt Hr. **, i Følge hans indstændige Begjering det hele Haandskrivt, og givet ham fuldkommen

Ret til at skalte og valte dermed efter eget Tykke.

Haderslev, den 15 Maji 1807.

Bonifacius Gert,
Amtschirurg i Haderslev.

* * *

Sivert Hattemagers Prologus tilligemed nogle Strøg af Authors Levnet.

Det er bekjendt for hele Verden — (ved Verden forstaaer jeg alle Folk, som kjende til nyttige og couriøske Ting) — at Mester Gert Westphaler, som i Almindelighed kaldes, men dog kun af falske Tunger, den meget talende Barbeer, Anno Domini 1646 har gjort en mærkværdig Reise fra Haderslev til Kiel. I velbemeldte Mester Gerts Følge var ogsaa jeg. Vi reiste — thi den Gang kaldte man enhver Professionist, som ikke var reist, en Kakkelovnssvend — hver paa sin Profession: jeg som Hattemager og han som Barbeer, for at forsøge vor Lykke. Kiel var paa den Tid en herlig Stad, som kunde føde sin Mand og som man kunde kalde det lille Kjøbenhavn. Eftersom jeg kunde gjøre alle mulige Slags Hatte, lige indtil Doctorhatte inclusive *), og ingen Professor i Kjøbenhavn eller Haderslev, vilde sætte nogen en Doctorhat paa, som ikke var gjort af Sivert Hattemager, item da min Reisecammerat ikke allene havde ladet sig examinere hos Oldermanden i at rage, men ogsaa kunde aarelade efter Almanakken, og i Forraadnelsesfeber ɔc., saa godt som nogen Laugsmester i Kjøbenhavn, saa frygtede vi ingenlunde for, at vi jo skulde komme fort. Derforuden havde jeg en Broder boende i Kiel, som var Professor, thi min Fader, der tidlig indsaae, at han ikke var skikket til at gjøre Hatte, havde sat ham til Bogen, og hvordan det nu var eller ikke, saa slaskede Alting sig saa godt for ham, at han blev Hovmester hos en Herremand, som havde en Cousine, der skulde giftes o. s. v. Jeg kunde altsaa i det mindste gjøre mig Regning paa at faae hele Academiets Arbeide, og det er ingen Bagatel, eftersom der blot af Doctorhatte blev opslidt adskillige Dusin om Aaret, thi Kiel var omtrent paa den Tid for Studenterne hvad Rostock nu er for Haandværksfolk. Den, som ikke havde havt den Kielske Doctorhat paa, han var ingen Ting estimeret i Selskaber. Summa Summarum om end alle Kielienserne paa een Dag vare blevne forvandlede til rene Capucinere, kunde jeg, blot som academisk Hattemager *), havt mit rigelige Udkomme. Mester Gert var heller ikke aldeles uden Venner og Frænder; han havde især en Fetter i Kiel, om hvem David Skolemester havde sagt i et skjemtsomt Rimbrev:

Med sleben Tunge,
Med kraftig Lunge
Han udtømmer alle Punge.

Thi Sagen er den, han var beskikket Procurator i Kiel, havde Birkedommeren, som dog ellers var en corpulent Mand, saa godt som i Lommen, og kunde som alle Gerterne snakke saa godt for sig, at der ikke gaves en Lov eller Forordning, eller et Document eller Patent, som han jo saa at sige kunde snakke Kraft og Saft fra. Folk vare ogsaa angest og bange for, at

*) Men neppe Fabrikhatte af le plus nouveau genre, (af det allernyeste Slags), som man kan gaae i hele sex Uger med førend de brække.

*) Det er sært nok, at man ikke i vore titelrige Dage ligesaavel har en Universitets-Hattemager, som Universitetsbogtrykkere, Universitetsboghandlere ɔc. Udgiveren.

komme i hans Retfærdighedskløer; den høieste Ret og den høieste Uret vare saa at sige forenede i hans Person. Vilde man have nogen frelst fra Galgen, saa henvendte man sig til Procurator Sebastian Gert; vilde man have nogen bragt til Galgen, saa henvendte man sig ligeledes til ham. Hver Gang der var stort Gjestebud hos ham, eller alle hans Lysekroner vare tændte, vidste man hvad Klokken havde slaaet. Han havde nogle smaa moralske Sentencer, saasom: enhver er en Tyv i sin Næring, man er sig selv nærmest, vi ere alle syndige Mennesker ꝛc., hvormed han dyssede sin desuden dorske Samvittighed i saa sød en Søvn, at den havde Navn for den største Syvsover i hele Kiel. Men han var tillige en Mand, der forstod at lukke Haanden op, naar han vilde, at andre skulde lukke Øinene i. Hans Huus var et heelt Magazin af Harer og Raadyr, Sneppeter og Bekkasiner, kort at fortælle, han havde et større Forraad af vilde og tamme Ting, der vare gode at æde af og lystig at see til, end den fornemste Vildthandler i Kiel. Nogle af disse maatte bestandig emigrere hver Gang, han agtede at drive en vigtig Sag igjennem. Han kjendte Vedkommendes Smag nøiere end deres Kokkepige; han vidste ligesaa godt hvilken Slags Rhinsk Viin og Fuglevildt Birkedommeren holdt meest af, som hvilken Slags Mjød der smagte den ringeste Politiebetjent.

Af alt dette sees, at vi aldrig behøvede at frygte for Udkomme. Monsieur Sebastian Gert havde med Glæde taget sin Fetter, Barberen, i Condition som Procuratorsvend, da hans Snakketøi hovede ham saa godt. Men min Reisekammerat kunde aldrig lide de fleste Procuratorers Maade at indsæbe Folk paa, og havde større Lyst til at hjelpe sig igjennem Verden med en Rageknív end en Ragetunge eller Ragepen.

Hvor fremfusende og ubillig han end ofte var i sin Politica eller naar man vilde afdisputere ham een af de syv Churførster, eller naar der blev talet om de 4 Monarkier, som vare hans Kjephest, saa var han dog en meget billig og spagfærdig Mand, naar det kom an paa, at forsvare jus civile og jus gentium, jus naturæ og jus publicum, kort sagt, alt hvad der bestandig begynder og saa sjelden endes med jus.

Paa vor Reise fra Haderslev til Kiel optegnede Mester Gert alt hvad han fandt mærkværdigt, lige fra det Concilium, som den Gang blev holdt i Kiel, indtil Torvepriserne, saavel der som i Haderslev, og forsynede det Hele med egne An, Ind- og Ommærkninger. Da han laae paa sin Sotteseng lod han mig kalde til sig og leverede mig sit Haandskrift med disse Ord: "Sivert! Du har altid været et brav Stykke Karl! Du vedst, at jeg har mange Hadere, ja at Mutter selv ikke engang kunde lide mig, uagtet jeg dog var hendes eneste kjødelige Barn med Tugt og Ære, blot fordi jeg ikke kunde lade Munden binde. Man forfulgte mig, fordi jeg allene førte Discoursen i alle Selskaber, eftersom jeg forstod min Politica. Sivert! (her brast han i Taarer) — lad mig see, at du endnu i Døden est min Ven og Staldbroder! Her overleverer jeg dig et Arbeide, som skal overbevise hele Verden om, at jeg hverken var nogen Fæhund eller Skabhals! Gjem det som den gyldne Bulle i Frankfurth an der Mayn! Naar jeg er død, er jeg vis paa, at Folk ville raabe: „o! kunde vi kun grave ham levende op igjen! Gert Westphaler var dog bedre Mand end vi holdt ham for." Ja, saaledes ville de klynke og klage og sukke, naar jeg er borte. Men gid jeg da kun-

de raabe op til den Harslevske og Kielske noble venetiens: "det skader jer ikke, I Lammehoveder! Mens jeg levede vare mine Ord kun Perler, henkastede for Svi—" Da han kom til den sidste Stavelse, aarkede han ikke mere, og segnede kraftesløs tilbage med Hovedet.

Mester Gerts Haandskrivt, som bestaaer af tre Bind, omtrent af samme Størrelse og Tykkelse som den store Weimarske Bibel, har nu ligget hos mig i en Tid af tyve Aar, uden at nogen Bogfører har villet resolvere sig til at lade det prente. Men tidlig eller sildig vil der dog komme en Mand, der ikke, som Folk nu til Dags, vil strabe Diamanter bort med Foden som en blind Høne. Det gaaer med Bøger som med Æblemost; den maa have Tid til at gjære, førend det vil smage.

Haderslev, den 3 Maji 1656.

Sivert Sivertsen,

Hatte-Fabricant i Haderslev.

* * *

APPROBATIO.

Jeg haver gjennemseet denne Reisebeskrivelse, og holder for, at Publicum derudi kan finde megen Moroe og Opbyggelse; saaledes har Author arbeidet paa, at forestille Alting let, og slet, og ret og net.

P. COSMOLIGOREUS,

Imprimatur.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

(Fortsættelse af Efterretninger om Trondhjem; see No. 81). 1670 blev Lorentz Mortensen Angell, Stadskapitain, frietagen for alle borgerlige Skatter og Byrder, undtagen Inqvartering, om paakom, mod at svare det Aar 50, siden aarlig 40 Rdlr. Dette ham af Magistraten 1669 bevilgede confirmeret af Kongen. 1689 vare 4 Borger-Compagnier. Borgerkapitainerne frie for Grund- og extraordinaire Skatter. 1715 arbeidedes paa Skandsporten og Tøihuset.

1718 i 1ste Compagnie	54 Mand		hvert Compagnie deelt i 4 Roder.
2det ——	48	—	
3die ——	55	—	
4de ——	52	—	

Dette om Compagniernes Mandtal maae kun have angaaet en Rode, thi 1722 var det første Compagnie 217 Mand stærkt. I det 3die Compagnie findes samme Tid optegnede 435 Mand i en Rolle. 1726 et andet Mandtal over 1ste Compagnie i vor Frue Sogn 109. — Alminninger synes de store Gader at være kaldte, som strakte sig fra en af Almæningerne ved Elven.

1745 1ste Compagnie stærkt 192 Mand.
1749 4de Compagnie — 124 —

1ste Compagnies Fændel er rød.
2det — — — — blaa, gjort 1749, deri sees F. 5te.
3die — — — — hvid, gjort 1732, deri sees Christian den 6tes Ciffer, foræret af Jens Christiansøn.
4de — — — — grøn.

1767 blev Borgerskabet tilsagt at lade sig øve i Krigsexercitier, og til den Ende undertiden at samles. 1767 fik 1ste og 4de Compagnie nye Fændler. Ved samme Tid omtrent:

Comp.	No. eller Gaarde	tjenende
1 Comp. af	244 No. eller Gaarde, men kun	58 tjenende
2 —	289 —	82 —
3 —	233 —	111 —
4 —	245 —	129 —
	1011	380

1692 Stadens Grunde og Pladse taxerede af 6 de bedste Borgere og Handelsmænd, Capitlets og Ho-

spitalets Grunde undtagne, for derefter at lægge Skatterne. Det skede i Raadmand Hersteds og Raadstueskriver Thygesens Overværelse. Disse i Domkirkesognet, ligesaa mange dertil opnævnte i vor Frue Sogn med Raadmand Jens Bing og Byeskriver Niels Thomæson. Grundtaxten beløb sig i Domkirkesognet til 34,890 Rdlr.

i vor Frue Sogn	34,475 —
	69,365 Rdlr.

1734 gjort Forslag af Byens 12 Mænd til en nye Skatteligning eller Grundtaxering; og som en Kongel. Ordre af 25 Nov. 1735 udkom at istandsætte Brandvæsenet og forfatte en Brandordning i alle Kjøbstæder, saa blev med det samme fastsat, at en Huustaxt tillige skulde gjøres af samme som lignede Grundskatten, for at contribuere til bemeldte Anstalt.

I Domkirkesognet da	502 No. paa Gaarde.
i Ihlen og Byens Udmark	102 Gaarde og Bordpladse
i vor Frue Sogn	524 Gaarde og Nøste.
paa Baklandet	121
	1249

1750 gjort et nyt Grund- og Huse-Taxt-Mandtal, hvori de forrige adskilte Numere, som nu vare sammenlagte, sattes under eet; de under forrige Taxt adskilte, ogsaa under adskilte Numere. Ogsaa Stadens publique Huse anførte. De ei tilforn taxerede Grunde og Huse nu taxerede, saavel de gamle som nyere Almindinger anførte.

Herefter i Domkirkesognet 55 Fag, 536 No. Huse og Pladse. Husene taxerede for . .		38259 Rd.
Grundene . . .		3908 —
I Ihlen 14 Fag, 89 Huse, 19 Bordpladse, paa Byens Udmark 15 Pladse, ialt 122.	Gaardene	3182 —
	Grunde og Pladse	4687 —
	Udmarkens Grunde	1825 —
I Frue Sogn 50 Fag, 505 No. og Gaarde samt Grunde, hine taxerede for . . .		46791 —
de sidste for . .		38935 —
Paa Baklandet 14 Fag, 153 No., taxerede for . .		2452 —
Summa Gaardenes Taxt		90684 Rd.
Grundenes		76365 —

Bryggerne:

i Domkirkesogn 5 Fag, 26 No. taxerede . . .	5420 Rd.
Grundene . . .	3255 —
i Fruesogn:	
ved Elven 2 Fag, 21 No.) tilsammen 95	
til Fjorden 6 — 48 —) Brygger	8415 —
Grundene . . .	2825 —
i Ihlen 6 Fag, taxerede .	415 —
paa Baklandet 8 Fag . .	530 —
Bryggerne .	14780 Rd.
Grundene .	6080 —
Gaarde og Brygger tilsammen	105464 Rd.
Grundene . .	82445 —
Gaardenes Antal beløber sig til	1317
Bryggernes . . .	135
ialt	1452.

(Fortsættes.)

Den 22de i denne Maaned havde Hr. Etatsraad de Coninck foranstaltet en meget glimrende Fête paa sit Lyststed Dronninggaard, i Anledning af hans Frues Fødselsdag. Det indbudne Selskab var talrigt; og da det behagelige Veir samme Dag desuden indbød Folk til Lysttouter, saa havde et stort Antal af Kjøbenhavns Indbyggere ogsaa indfundet sig som Tilskuere.

For et Par Dage siden sprang et velklædt Fruentimmer sildig om Aftenen i Vandet ved Langebro og druknede. Da hun paa Veien derhen gik en Skildvagt forbi, skal hun have grædt bitterlig.

Et andet Fruentimmer gik i Forgaars sin Død i Møde ved at springe i Vandet ved Nyhavn. Hun skal være en gift Kone.

Den 19de d. M. ankom H. D. Hertugen af Meklenborg Schwerin til Kiel, hvor der i denne Anledning den følgende Dag var Cour og stort Middagstaffel ved Hoffet. Om Eftermiddagen seilede samtlige høie Herskaber til Knoop, for at drikke Thee. Den 21de om Morgenen reiste H. D. fra Kiel.

Fra Vlie meldes under d. 1 te d. M., at blandt de Skibe, som samme Dag afseilede, ere to Skaanerter, en Pinke og en Jagt, alle med Dansk Flag, blevne anholdte af Engellænderne, og førte ad Vesten til.

Skibet Venus, Capit. Henrick, fra Christianssund til Lissabon, og den gode Hensigt, Capit. Cooke fra Bordeaux til Kjøbenhavn, ere indsendte til Dynerne. — Ladningen af den til Algier indbragte Danske Brig, Venus, fra Messina, er bleven solgt sammesteds.

Hamb. Cours paa Kjøbenhavn var d. 21de d. M. 141, 2 M.

Af Bladet Penia erfares, at ligesom Fattigvæsenets Indtægter i Almindelighed ikke ere tilstrækkelige til dets nødvendigste Udgivter, saa savner dets Skolevæsen især det Fornødne til Skolers Underholdning, Lærres Lønning ꝛc. Dette bliver især føleligt, nu da dets Omhu for at drage alle fattige Børn fra Lediggang og Gadeløben har havt den heldigste Virkning. Da den nuværende Bestyrelse begyndte, modtog man i Fattigvæsenets Skoler 300 Børn, nu besøges de af 1200 og derover. Directionen har oprettet to ny Skoler, hver for 200 Børn og dertil er føiet en ny Hjelpeskole, som allerede har 100 Børn, men snart maa denne Hjelpeskole forandres til en ordentlig Skole, og endnu vil maaskee behøves een, uagtet enhver af de gamle Skoler er udvidet. At Omkostningerne derved betydeligen ere forøgede lader sig letteligen slutte.

Efter Hamborger Avisen begiver H. H. Prinds Christian med Gemal sig fra Altona til Dobberan.

Under d. 20de d. M. er igjennem det Danske Cancellie udfærdiget en Placat, hvorved Anordningerne mod Uberettigedes Handel indskjærpes. Disse Anordninger forbyde strængeligen, at udstaae med Varer eller offentlig at falbyde disse paa andre Steder end dem, der af Øvrigheden dertil erkjendes passende; de forbyde tillige, at drive noget Slags Handel, det være sig med gamle eller nye, raa eller forarbeidede Varer, uden at være til saadan Handel berettiget.

H. M. Kongen har allernaadigst besluttet, at de af Justitsraad og Borgermester Bang forfattede Tegninger til det ny Tugthuus i Kjøbenhavn, maa lægges til Grund for Bygningen, paa nogle Forandringer nær. Omkostninger til Bygningens Opførelse med Inventarium og første Anskaffelse af Arbeidsmaterialier lignes, for saavidt Landet dertil skal bidrage, paa alt saavel incontribualt som contribualt Hartkorn i hele Dannemark, saaledes at der aarligen skulle udredes 10 Sk. pr. Tønde

Hartk. beregnet fra 1 Oct. d. A. indtil den hele fornødne Sum er indkommen.

Under d. 24 Julii er det tilladt Præsten N. Wulfsberg i Christiania at anlægge et Trykkerie der paa Stedet.

W. Barton fra Breslau er det blevet tilladt at forevise et Panorama paa Vesterbro.

I forrige Nummer nederst paa Side 1296 staaer: den anden Grund, han i Penias tolvte No. har anført i Anledning af Gjentofte Kalds Overdragelse til Kongen — læs: den anden Grund, han i Penias tolvte No. har anført til Fattigvæsenets Præsters og Skolelæreres ikke liden Bekymring o. s. v.

Udenlandske Efterretninger.

I Middags ankom en Estaffette, som medbragte følgende Nyheder: Det hedder fra Paris, at General Savary bliver Minister ved det Petersborgske Hof, — at Storførste Constantin vil gjøre en Reise til Paris; — at Preussisk-Polen skal gjøres til et Storhertugdømme; — at det lovgivende Corps vil blive sammenkaldt d. 16 Aug. — Prinds Jerome formæler sig med Kronprindsessen af Sachsen. — Moniteuren beretter, at Sultan Selim var hadet af sine Undersaatter, fordi han var svag, og er uden Børn, men at Porten endnu under Mustapha er Frankrige lige hengiven, og haaber at gjenerobre Krimm og stille Serviernes Oprør. Den ny Sultan har ophævet Afgiveten af Viin og Brændeviin, samt Kornmonopolet; Constantinopel er rolig. — I Haag troer man, at $\frac{1}{3}$ af den Engelske Expedition, som nu ikke gaaer til Stralsund, maaskee er bestemt til de Hollandske Kyster. — I Antwerpen vrimler det af Tropper; 2 Linieskibe løb nylig af Stabelen; Skibet Danzig skal løbe af Stabelen Napoleonsdagen (d. 15 Aug.). — I Dresden ventede man den 14 d. M. Prinds Hieronymus, for hvem det berømte Palais indrettes. D. 15de vilde Kongen reise Keiser Napoleon i Møde indtil Bautzen. Ogsaa Keiseren af Rusland (som efter andre Efterretninger allerede er reist til Petersborg), Kongen af Bayern og andre Prindser ventes did. Dresden maa nu atter erlægge en Krigsstyr. — Gjennem Stettin marchere mange Tropper, fra Bagpommern til den Svensk Pommerske Grændse. Den Svenske Fregat ved Svinemünde tillader alle til neutrale Havne bestemte Skibe at løbe frit ud,

men den lader end ikke Ballast førende Skibe løbe ind. — Hertugen af Mecklenburg-Schwerins Familie reiser d. 28 d. M. fra Altona til Schwerin. — De Franske ere nu udenfor Portene af Stralsund. Marchal Brunes Hovedqvarteer er i Miltzow, 1½ Miil fra Stralsund. — Magistraten i Leipzig har aabnet et Laan af 2,750,000 Rdlr., til at bestride de resterende Krigscontributioners Afbetaling. De skulle tilbagebetales i et Tidsrum af 26 Aar. — Preusserne, under General Blücher, have besat Wolgast og Omegnen, hvorved denne Deel altsaa er neutral. — De Svenske ved Stralsund ere, tilligemed den Hannoverske Legion, 24,000 Mand stærke. Den Franske Armee bestaaer af 50 til 60,000 Mand, og venter paa Beleiringsartillerie til at begynde Beleiringen. Paa Stralsund nær er nu hele Pommern i Observationscorpsets Hænder. — Kammerherre og Landraad Grev C. v. Stolberg er udnævnt til bestandig Raad i den Slesvigske Landret.

Lord Cochrane vilde nylig bevise i Parlamentet, at den Engelske Marine nuomstunder behandles yderst slet, at de Syge pleies yderst usselt ombord paa Skibene, og at Lord St. Vincent er Hovedaarsag til disse Misbrug. Han fandt imidlertid adskillige Modstandere, som erklærede hans Klage for aldeles ugrundet. Cochrane blev siden offentlig beleet paa en Spadseretour i Hydepark.

Den 18 Junii udbrød hos en Smed i Cajana (i Sverrig) en Ild, som i en Tid af 15 Minuter tændte 78 Huse, og lagde dem inden 3 Timers Forløb aldeles i Aske. 39 Personer have mistet al deres Eiendom ved denne ulykkelige Begivenhed.

I Neisse have de Franske fundet 328 Canoner og 260,000 Pd. Krudt; men næsten aldeles ingen Proviant var tilbage mere. Denne Fæstning kan forsvare sig længe, men dens Værkers uhyre Strækning udkræver 10 til 12,000 Mands Forsvar. Dens største Styrke faaer den ved sin Oversvømmelse, og Sluserne maae derfor vel bevogtes mod de Beleirendes Ild.

Den ny Storherre Mustapha har i en Proclamation opfordret sit Folk til at fortsætte den retfærdig begyndte Krig mod Rusland med endnu større Iver end under hans Formand. General Sebastiani staaer ogsaa hos den ny Storherre i stor Anseelse.

Det hedder, at Russerne ere blevne slaaede under Murene af Ismail, med et Forlis af 31 Canoner, 5 Faner, 11 Canoneerbaade, og en Mængde Døde og Saarede; at deres Forsøg paa Øen Candia er mislykket og har kostet dem 2000 Døde, Saarede og Fanger, og 5 med Munition ladede Skibe.

Danzig d. 11 Julii. Keiser Napoleon har nu forundt Staden Danzig de samme Rettigheder, som den nød for 1772 og førend Vestpreussen blev taget i Besiddelse, med et Territorium af circa 3 Mile i Stadens Omkreds, tilligemed Danziger Werder, som er 4 Mile lang og Danziger Nehruna, som er 11 Mile lang. Danzig skal fra nu af tælles blandt de fri Rigs- og Hansestæder; den faaer sin egen Forfatning og Garnison. Weichselfloden garanteres hele Kongeriget Polen igjennem, uden Told, for fri. Magistraten er allerede bleven fritagen for sin Eed og en Commission er nedsat til at bestemme Grændserne. Den 14de vil denne vigtige Begivenhed nok blive proclameret og de preussiske Ørne netagne. Der vælges allerede 4 Borgermestere.

Man har gjort den Iagttagelse, at Preussen for 150 Aar siden (1657) har faaet sin Souverainetet i Wehlau, i hvis Nabolav nylig er forefaldet et Slag, som har saa stor Indflydelse paa den Preussiske Stats Skjebne. — Man har ogsaa bemærket, at det nu er 100 Aar siden, at Ruslands første Keiser i den med Carl XII. (1707) i Polen begyndte Krig, tilkjæmpede sig Overvægten i Norden. — Man har endvidere bemærket, at Slaget ved Friedland forefaldt samme Dag som Slaget ved Marengo blev leveret, og at den sidste Vaabenstilstand blev undertegnet samme Aarsdag (d. 20 Junii) da den imellem Gener. Clarke og Oubril sluttede, men ikke ratificerede Fred, blev undertegnet.

I Paris bygges nu paa Seinen et Badeskib, som er 192 Fod langt, 2 Etager høit og forsynet med 142 Værelser. Vandrørerne bestaae af Piller, som derfor baade ere til Nytte og Prydelse. To store paa Fordækket anbragte Bassins skulle forsyne alle Værelserne med Vand, og aldeles ikke være tilsyne mere, naar Bygningen er færdig. Det Hele vil komme til at koste 250,000 Rdlr.

Ved at rense det ny Bassin i Metz har man fundet nogle Guldmynter af Kongerne i Austrasien, nogle Medailler af Bronze og et udskaaret Hoved.

Fredsbetingelserne ere endnu ubekjendte; dog vil man vide, at Polen skal erkjendes for et selvstændigt Rige, og faae en Fransk Prinds til Konge; at der i Norden skal oprettes et Statsforbund, under Ruslands Beskyttelse; at adskillige Tydske Førster skulle have Erstatning i Norden; at Rhinforbundet skal udvides til Elben &c.; at Rusland for bestandig skal frasige sig Moldau og Wallakiet, saavel som andre til Tyrkiet grændsende Provindser, og at endelig Staden Danzig skal være en fri Hansestad, under Polsk Beskyttelse.

Pariser Breve sige, at der i Louvre føies Anstalt til at modtage meget høie Personer, som i Tilfælde af Fred, der efter al Formodning sikkert vil finde Sted, ville begive sig til det Franske Riges Hovedstad.

D. 14 d. M. er ved Pritt forefaldet en hidsig Fægtning, hvor de Franske have drevet de Svenske ud af deres Forskandsning med Storm. De Svenske have trukket sig tilbage til Stralsund, som atter er indsluttet af de Franske. Ved Anclam skal et Svensk Corps være afskaaret. — I Marchal Brunes Hovedqvarteer skulle to Svenske Parlementairer være ankomne.

Den hjemkomne Secretair hos den Americanske Minister i London skal have medbragt den imellem Engelland og Nordamerica sluttede Tractat.

Den største Deel af de Spanske Kjøbmænd i Montevideo skal være arresteret, fordi man har opdaget hos dem en hemmelig Brevverling med den Franske Commandant i Buenos Ayras.

Det var et blot Rygte, som havde givet Anledning til den Engelske Consuls Befaling i Tønningen, at alle Engelske Skibe skulle begive sig til Volterwick.

London d. 14 Julii. I Engelland have de sidste Efterretninger fra Fastlandet frembragt en ganske besynderlig Virkning. I Parlamentet kjævles man ikke mere; Alle ere enige om, at man maa række hinanden Haanden til fælles Selvforsvar; alle Fredsforhaabninger ere forsvundne og de Engelske Stocks faldne; et nyt Forslag til en almindelig Bevæbning i Landet, skal forelægges Parlamentet; en Flaade paa 20 Linieskibe, under Admiralerne Duckworth og Hood, afgaaer til Nordsøen, og 6 Linieskibe, under Adm. Hood ere allerede afseilede. — Alexandrien er endnu bestandig besat af Engelske Tropper. — Fregatten Porcupine er afgaaet med Depecher og Penge til Maltha og Aegypten. — En Coffardieslaade skulde d. 15de afgaae til Tønningen. — Vavepriserne have ikke forandret sig.

I Breslau sælges en Deel Engelske Varer ved offentlig Auction, efter den Franske Departements-Intendants Befaling.

Keiser Napoleon er d. 13 d. M. reist til Dresden, hvor, efter Sigende, Fredscongressen skal holdes.

Efter Breve fra Marchal Brunes Hovedqvarteer i Miltzow af 17 d. M., har Kongen af Sverrig atter begjert at slutte en Vaabenstilstand, med det Tillæg, at han imidlertid vilde underhandle angaaende Freden. Men Marchallen svarede, at han ikke kunde samtykke heri, undtagen at Stralsund bliver ham indrømmet.

Hele den Keiserlige Garde ved Storarmeen er brudt op til Paris, men de øvrige Tropper blive endnu indtil videre i deres Positioner.

General Blücher skal være marcheret fra Svensk Pommern til Colberg, med det Preussiske Corps som skal være 7000 Mand stærk. Paa Rügen er der ankommen 5000 Mand af den Tydske Legion fra Engelland.

Den berømte Denon er ankommen til Warschau.

Nogle Bønder fra Amtet Arensberg ere i Kønigsberg blevne dømte fra Livet, fordi de have myrdet to Franske Artillerister.

Den berømte Preussiske Gen. Lieuten. Tempelhoff, er død i Berlin i sit 71de Aar.

I den sidste Revolution i Constantinopel bleve 15 Statsbetjenter myrdede, i hvis Kofferter der fandtes 50 Million Piastre.

Langs med Kysterne af Belgien opstilles anseelige Corpser og gjøres Forberedelser til Sørustninger. Ogsaa arbeides der saa ivrigen paa Skibsværfterne, at man troer Regjeringen agter at gjøre en Expedition, nu da den Engelske Sømagt er saa fordeelt og de fleste Tropper fraværende.

En Colonne Franske Tropper er gaaet over Peenefloden og trængt frem i Pommern lige til Greifswald. De Svenske vege allevegne, efter adskillige hidsige Fægtninger.

Det hedder, at de Franske ville blive i Tydskland, indtil Freden med Engelland er sluttet.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 83.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 28 Julii, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Suhm.

Jeg kan ikke forlade Overød, uden endnu at offre nogle Blomster paa Suhms Gravhøi. Vort Fædreneland har været rigt paa store Mænd, som have bidraget til dets Hæder, men ingen har virket mere til dets Gavn end Suhm. Hans Navn vil straale paa Videnskabelighedens Himmel, saalænge man endnu har Agtelse for vort Sprog, vort Folk og dets Historie. Født i en Stand, som, i det mindste i hans Tidsalder, berettigede ham til at søge Ære og Lykke ved Hoffet, valgte han Videnskabernes knudrede og møisommelige Bane; udrustet af Lykken med det farlige Vaaben, som har gjort mangen en Borgerlig til en Satrap, og mangen en Adelig til et opblæst, sandseligt Væsen, der kun tænker paa sig selv og sine Lysters Tilfredsstillelse, anvendte han sin Rigdom til at aabne en Kundskabskilde for sine Medborgere midt i Rigets Hovedstad, og at gavne Videnskaberne paa alle optænkelige Maader. Sjelden have udbredte Kundskaber og betydelig Formue været saa nøie forenede, men ligesaa sjelden har nogen vidst at gjøre begge saa frugtbringende ved at lade Visdomstræet blomstre i Guldets Skygge. Den Formue, hans Kone medbragte, den medbragte hun ikke ham, men Fædrelandet, Oplysningen og de historiske Videnskaber. Det syntes at Dannerfolkets gode Genius vilde, at en saadan Mand skulde fødes, og at lykkelige Omstændigheder saaledes skulde forene sig, for at tænde Lys i den Danske Histories mørke Labyrinth og lade den fødes paa ny.

Vore Fædre opkastede Høie paa fri Mark og lagde med yderste Anstrængelse store Stene omkring dem, for efter deres indskrænkede Evne at forevige deres store Mænds Minde.

Høien fik Heltens Navn, og Navnet forplantede sig fra Slægt til Slægt. Culturen kom, og man afskaffede denne hæderlige Skik; man indmurede sine store Mænd, hele Statens Velgjørere, i en mørk Kirkehvelving, ligesaa utilgængelig for enhver Dødelig, som for Solens Straaler. Kun den Boglærde kjendte dem nu af Skrivter, men for Mængden vare de glemte. Hvo uden den Belæste kjender endog i vore Dage Thomas Bartholin, Rømer, Langebeck? Og hvor faa ere deres Tal, som læse, mod dem, der ikke læse? Vil man ikke give os et Pantheon, saa burde man dog i det mindste give os vore Fædres Høie. Havde hine raa Tiders Mennesker kunnet skrive, vilde deres store Mænds nu glemte Navne endnu have levet iblandt os. Stolt kneise end deres Høie, efter Aartusindes Forløb, og kun med voldsom Haand kunne de tilintetgjøres. Endnu i Aartusinder vilde de kunne overleve vore trykte Lovtaler, som sjelden troes, og endnu sjeldnere læses, fordi saa mange af dem dicteres af Smiger og lav Egennytte. I Øverød burde man opkaste en Høi for Suhm, lige uden for hans Gaard, men i ægte Nordisk Smag, bekrandset af store Kampestene og omplantet med høie Egetræer. Langt — langt hen i Tiden, naar de Bøger, som skildre vor Suhms Fortjenester, fortrængte af en nyere Smag, ikke læses mere, vilde da hver Fader kunne føre sin Søn hen til dette hellige Sted, og sige: "dette er Suhms Minde!"

Eremitagen.

Da jeg havde seet Alt hvad jeg vilde see i Øverød, vendte jeg tilbage igjennem Dyrehaugen forbi Eremitagen. De Følelser, jeg havde næret, vare alt for rene til at jeg kunde overtale mig at vanhellige dem ved mindre ædle Indtryk. Jeg vandrede her igjennem en fortryllende Lund, hvor stolte, ældgamle Kronhjorte, Raadyr og Hinder græssede, uden mindste Frygt for Jægeren. Her høres nu næsten aldrig mere noget Jagthorn, eller vilde Raab til blodigt Angreb og uskyldige Dyrs Forfølgelse. Fred hersker her allevegne som i Edens Hauge blandt Jordens første Mennesker, midt i Naturens Overflødigheder. O, Dannemark, tænkde jeg i min Henrykkelse! Selv Vildtet i Skoven nyder Fred og Beskyttelse i dit lyksalige Skjød! Selv Jagten er ingen Glæde for dine Høvdinger, som end ikke ville see Dyret til Unytte martres og forfølges. De overlade denne blodige Forlystelse til dem, som i Ufreds Dage kun finde Glæde i at see Menneskeblod flyde og i Freden more sig med at jage uskyldige Skabninger ind i Dødens Gab.

Skjærslipperen *).

I Ordrup mødte jeg en gammel Skjærslipper. Han var den første menneskelige Skab-

*) Det er neppe overflødigt her at erindre, at dette Stykke ikke er Fiction, men historisk Sandhed.

ning, jeg kunde tale med, efterat jeg havde sysselsat mig saalænge med mine egne Tanker. Mange Carosser, indhyllede i Støvskyer, fløi forbi mig, men ikke at tale om, at der er en himmelhøi Afstand imellem en Mand i en Carosse og en stakkels Pillegrim, saa har det altid været min Maade, hver Gang jeg vilde søge Menneskekundskab, aldrig at gaae op, men ned ad Stændernes Himmelstige, og jeg var da vis paa, stedse at finde paa Jorden hvad jeg ellers med saa megen Fare skulde søge paa de øverste Trin. Pragtblomster og Vellugtsplanter søge man i de Stores Lysthauger, men sande Lægedomsurter finder man kun ved Alfarveien, i Skoven og paa Marken, imellem Krat og Tjørne. — Den gode Skjærslipper var en Mand paa 75 Aar; hans hele Udvortes viste, at han mere end en Gang havde lugtet Krudt. I 38 samfulde Aar havde han tjent vor Konge; han havde været med i hele Syvaarskrigen, og kjendte den i visse Henseender maaskee nøiere end Archenholz og Tempelhoff. Han havde tjent som Preussisk Husar og været i Østerrigsk Fangenskab. En stor Skramme over Hovedet var hans Skudsmaal som Kriger. Min Samtale med Fetter Tobias om Friedrich den Anden og de Stød, der kort tilforn havde rammet det Preussiske Monarkie, vare mig endnu i saa frisk Minde, at de naturligviis igjen maatte lede mig paa denne Gjenstand. Da jeg spurgte Veteranen: hvad ham tykkes om Preusserne i vore Dage? svarede han, at jeg for Alting ikke maatte forbytte Friedrich den Andens Preusser med de

nuværende, som fuldkommen fortjene deres Skjebne. Friedrichs Soldater vare vante til Haardførhed og Ondt; der forløb hele Dage, at de ikke fik det mindste at spise eller drikke, men derfor vare de lige glade og modige. "Vi Husarer" sagde han: "tænkde sjelden paa os selv, men kun paa vore Heste. Naar vi efter en heel Dags Sult omsider attrapperede lidt Provision, saa fik vore Heste den. Kongen deelte troligen med os alle Strabadser. Men naar saa Lykken var os med, Hilledød! saa levede vi ogsaa, — saa fik vi vor Lønning dobbelt, ja todobbelt betalt! Saalænge vi vare i Marken turde ingen lade et Ord falde om Fred. Den, som ønskede den, ansaaes for en reen Cujon. Kongen anvendte uhyre Summer paa at lønne Spioner *), og han vidste ogsaa paa et Haar, hvad der foregik hos Fienden. Allene min Oberst, som kun commanderede et Corps af 6000 Mand, betalte maanedligen 5000 Rigsdaler til saadanne Karle. Men den, som vil føre Krig, han maa, holt's der Donner! ikke spare paa Skillingen og lade Daleren løbe." Han sagde endnu tusinde Ting, hvis Naivitet taber sig, naar de ikke kunne fortælles i det Sprog og med de originale Udtryk, han fremførte dem. "Hvad vilde Friedrich vel sige,"

*) Mærkeligt er det, at denne Mening stadfæstes i: vertraute Briefe über d. Preuss. Hof, hvilken Bog Skjærslipperen neppe har læst. Ogsaa der bebreides Preusserne, at de i sidste Krig aldeles ikke have havt Spioner, uagtet de Franske havde saa mange.

spurgte jeg ham: "dersom han nu stod op af Graven?" "Han" svarede Skjærslipperen: "vilde ikke forundre sig saa meget, men hans Generaler, Gotts Blitz! hvad vilde de tordne og bande! Det var ikke med Friedrich, som med Keiser Napoleon, der i Feldten altid handler efter sit eget Hoved. Friedrich stolede, og maatte altid stole paa sine Generaler, som vare større Soldater end han. Naar Ziethen f. Ex. sagde til den Gamle (saaledes kaldte Skjærslipperen bestandig Kongen): "Ihro Majestæt! das geht holt's — nicht!" saa blev der intet af Kongens Beslutning."

For at holde den gamle Veteran nogenlunde skadesløs, havde jeg ladet ham slibe min Penneknív, og han underholdt Samtalen under Hjulets bestandige Surren. Da Kniven var hvæsset, var ogsaa Samtalen ude. Jeg betalte ham for hans Umage, og han fortsatte nu sit Sche—ren—slip!

Det gaaer med den sunde Menneskeforstand meget ofte som med Guldet. Det, som glimrer paa de Stores Borde, trædes ofte med Fødderne blandt Sand og Gruus ved Havets øde Bredder. Hvo skulde vel troe, at der hos denne Skjærslipper ligger en Skat af practiske Erfaringer begraven, som saa mangen en General maaskee savner?

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Hohenwestedt, i Amtet Rendsborg, og Egnen deromkring, afbrændte i en Tid af nogle Aar, mange Huse, under Omstændigheder, der ikke lode nogen Tvivl tilovers, at Ilden var paasat. I lang Tid umagede man sig forgjeves for, at opdage Gjerningsmanden, men omsider gav et ubetydeligt Tyverie i October 1803 Anledning dertil. Fire meget nær beslægtede Personer havde i et Tidsrum fra 1790 til 1803 begaaet 13 større og mindre Forbrydelser. Hoveddeeltageren var H. D. Krøger, paa to smaa Tyverier nær. Foruden de Forbrydelser, der bleve ham overbeviste, mistænkedes han endnu for at have paasat 3 Gange Ild, hvilket endnu ikke tilstrækkeligen kunde bevises. De øvrige Deeltagere vare hans Stivmoder A. Krøger, hans Halvsøster M. Stahmer og hendes Mand Marx Stahmer. Alle disse Forbrydere boede i Hohenwestedt. Krøgers endnu levende Fader er 78 Aar gammel og driver Muurhaandværket. Indtil sit 15de Aar besøgte Sønnen Skolen, derpaa lærte han Muurhaandværker, og tillige Skomagerprofessionen hos en Skomager. Han reiste udenlands, hvor de, han tjente hos, gave ham gode Skudsmaale, og kom i sit 24de Aar tilbage til sine Forældre, for at føre fælles Huusholdning med dem. Hans Stivmoder var 26 Aar gammel og havde 6 Aar tilforn, uden Tilbøielighed, ægtet den 56 Aars gamle Krøger. De levede meget uenig. Sin Fader havde hun mistet som et Barn paa 6 Aar; Moderen, som siden giftede sig to Gange, og hendes Moster vare begge døde i Tugthuset. Den første var mistænkt for Ilds Paasættelse, den sidste havde begaaet et Barnemord. For og efter sin Confirmation tjente A. Krøger hos forskjellige Folk, som gave hende et godt Skudsmaal. I sit 18de Aar fødte hun et uægte Barn; derpaa tjente hun en Præst, der bevidnede, at hun ikke havde været utro, men at han havde sporet hos hende stor Tilbøielighed til Vellyst og Udsvævelse. Da H. D. Krøger var kommen hjem til sin Faders Huus forledte hun ham til Ægteskabsbrud og Blodskam. Den Enfoldighed og Svaghed, hvormed Faderen taalte dette, drog snart Foragt og grov Mishandling efter sig. Efter hendes Anmodning tog ogsaa

hendes Halvsøster M. Stahmer til hende; denne var kun 20 Aar gammel, og havde allerede, førend hun blev givt, havt strafværdig Omgang med H. D. Krøger; hun fortsatte den lige indtil de bleve arresterede; hendes Mand Marx Stahmer, omtrent 50 Aar gammel, arbeidede med sin Kone som Daglønner, Nød og Sygelighed tvang ham til, i Forening med hende, af og til at gaae ud paa Tiggerie, og stundom at sammenstjele nogle Dragter Brændeved. H. D. Krøgers utugtige Omgang med disse to Qvinder var Hovedaarsag til, at han lod sig bruge af dem som et Redskab. I Februarii 1801 gjorde Ægteparret Stahmer, under Krøgers Anførsel, Indbrud, og stjal endeel Sager, af 50 Rd. Værdie. For at bringe Margr. Stahmers Hevngjerrighed et Offer, satte han, i Forening med Marx Stahmer, Ild paa et Huus, hvor hun i en Strid havde faaet Hug. Vaaningshuset og Stalden brændte af, og Skaden vurderedes for 1690 Rdlr. Alle fire vare i større og mindre Grad deelagtige i dette Mordbrand. Natten imellem den 11te og 12 Oct. 1801 udbrød Ild i Enken Vierths Huus i Hohenwestedt, og 9 Vaaningshuse med forskjellige Sidebygninger, Lader og Stalde bleve lagte i Aske. Enken fik godtgjort af Brandcassen 6732 Rd. men mistede dog selv for 1000 Rdlr. Qvæg og Høkervarer. De øvrige Brandlidte mistede deres Bohave og Korn. H. D. Krøger bekjendte, at han havde paasat denne Ild. Eggert Delfs i Schneefeld havde truet hans Forældre med Søgsmaal, for en Gjeld af 8 til 9 Rdlr. Haabet, at kunne fortjene som Murer noget til at betale Gjelden, bevægede ham til den anførte Misgjerning. Han lagde et Kul og et Stykke Svovel under Taget, og gik hjem. Ildens Udbrud opvakte Anger hos ham, og han ilede til Hjelp, uden at skye nogen Fare. I denne Gjerning havde de andre ingen Deel. I October 1802 satte han, ligeledes om Natten, Ild paa en Stald i Hohenwestedt. Hans Forældre havde den Gang havt en Strid med Apotheker Kobbe; Aarsagen dertil var deels et Pengeforskud, deels et Tyverie, som man havde beskyldt hans Moder for. Ogsaa denne Gang bevægede den egennyttige Tanke, at kunne fortjene noget som Murer, ham til denne skjændige Misgjerning. Lykkeligviis blev Ilden, førend Udbrudet, dæmpet. Den 24 Maji 1803 om Natten satte han Ild

paa Maler C. Rix's Huus, men ogsaa den blev i Tide dæmpet. Denne Gang havde han følgende Bevæggrund. Hans Moder havde kjøbt et Huus, og saae sig ikke istand til at betale de paa Kjøbesummen resterende 450 Rdlr. Først vilde han drukne sig, men siden foruroligede ham den Tanke, at den Afbrændte maaskee vilde kjøbe hans Moders Huus. Denne Række af Forbrydelser blev opdaget ved 3 Gæs, som Anne Krøger havde stjaalet. Ved den Huusundersøgelse, der blev anstillet, faldt Mistanken paa hende og hendes Stivsøn. — Af det Hele sees, at Krøger i Begyndelsen kun var et Redskab for begge disse Qvinder, og at siden Egennytte var Drivefiederen til hans Gjerninger. Da han d. 19 Jan. 1804 skulde bringes til Forhør, styrtede han sig i Eideren, og kun med megen Møie trak man ham halv død op igjen. Ved Lægens Hjelp blev han bragt til Live igjen. (Hans Dom findes anført i No. 77 af dette Blad.) — Anna Krøger, som under hele Undersøgelsen viste megen Sluhed, Fasthed og Frekhed, skilte sig nogle Uger efter sin Heftelse, med megen List ved sine Lænker, afbrak Jernstængerne i Fængselsvinduet, og flygtede til en Nattevægter i Hohenwestedt. Ved denne lod hun sin Mand anmode om, at optage hende igjen, men Manden vilde ikke beqvemme sig dertil. Vægteren anmeldte det Forefaldne hos Øvrigheden og Inqvisitinden blev igjen ført tilbage til sit Fængsel. Marx Stahmer, hans Kone og Anne Krøger ere blevne hensatte til Tugthuusarbeide for Livstid.

Fridericia, den 24 Julii. I Onsdags kom Konstberider Lüstre hertil, som i nogle Dage vil vise Publicum sine Færdigheder. Dagen i Forveien hændte sig, at en Dreng her af Staden, som siden Konstberider Kuhns Selskab var her, øvede sig hver Aften ved Hestenes Udridning til Marken, i at staae paa Hesten og gjøre Krumspring, faldt paa Gaden ned og brækkede Benet. — I Kjøbenhavn er det kommet saavidt, at smaa Matrosdrenge gaae paa Hovedet midt paa Gaden.

I Søndags deserterede 9 Mand af Marinecorpset fra forskjellige Casserner, og deriblandt 2 fra Sygestuen. I Mandags vare de endnu ikke paagrebne. Ogsaa en Commandeersergeant deserterede nylig og havde tillige forledet sin Broder, som er Underofficier, og en Soldat, til at følge med.

Han medtog 34 Rdlr. af Lønningspengene. Alle tre ere blevne arresterede i Sverrig.

To Marinere, som i de sidste Uroligheder imellem adskillige af Søetatens Folk og endeel af Marinercorpset, havde Vagt paa Gammelholm, vilde gribe deres Geværer, og tage Deel i de Uordener, som deres Cammerater foranledigede. Ved en Garnisonsdom bleve de for denne grove Forbrydelse dømte til at hænges, men Hs. Majestæt Kongen formildede denne Dom til to Dages Spidsrodsløben, 8 Gange hver Dag, og Arbeide paa Kjøbenhavns Fæstning for Livstid. I Dag have de maattet gaae 8 Gange, og i Morgen skulde de ligeledes gaae 8 Gange, og derpaa føres til Slaveriet.

I Løverdags Eftermiddag Kl. 4 slog Lynilden ned paa tre forskjellige Steder i Nærheden af Roeskilde, saasom i Himmelsø :c. Paa to Steder sprængte den en Skorsteen, og paa et tredie slog den ned i en Længe, men dog uden at tænde. Det tordnede og haglede usædvanlig stærkt i denne Egn.

Hr. Kammerjunker Brun Neergaard er ankommen til Kjøbenhavn fra Paris.

Hvor meget der hos os sørges endog for Forbryderes Sundhed sees deraf, at Kongen udtrykkelig har befalet, at Soveværelserne i den tredie Etage af det ny Tugthuus skulle være mere end 4 Alen høie.

Hr. Overkrigscommissair Ingerslew har paataget sig Oprensningen af Gudenaae i Aarhuus og Randers Amter. I den Anledning er ved Rescript af 12 Junii fastsat, at de Lodseiere, hvis Jorder grændse til Gudenaae, skulle afgive den fornødne Jord til den Trækkevei, som skal anlægges ved Siden af Aaen, imod at nyde Godtgjørelse; at over Gudenaae ingen ny Broer, som kunde hindre Passagen med Pramme, maa anlægges; at Vedkommende ikke maa lægge Hindringer i Veien for, at de Broer, hvorunder Pramme ikke kunne gaae, forandres; at saadanne tilbørlig forandrede Broer maa vedligeholdes for Eiernes Regning; at ingen ny Aalegaard maa anlægges i Gudenaae, og at de allerede tilværende Aalegaarde, hvorigjennem ingen Pramme kunne gaae, maa forandres; endelig skulle alle heraf flydende Sager behandles paa samme Maade som Politiesager.

Hr. Universitetsboghandler Proft har nu udgivet et alphabetisk Register over Kjøbenhavns Gader, eller Tillæg til Veiviseren for 1807, efter Professor og Stadsconducteur Nawerts Omnummerering. Dette Skrivt har de Fortrin for en tidligere udkommen Bopælsfortegnelse, efter Omnummereringen, at Gaderne her anføres i alphabetisk Orden, hvorved man sparer Umagen, at opslaae to Gange, og at det overlades for 24 ß., altsaa 14 ß. billigere end hiin.

Den 10 f. M. døde den regjerende Første af Solms-Lech, Kongelig Dansk General-Major ved Infanteriet, og Ridder af Elephantordenen.

I Viborg grasserer blandt Børn et Slags Kopper, som begynde med Vandblegne og i tre Dage udbrede sig i Ansigtet og paa Kroppen med røde Pletter, der ofte vise guul Materie i Midten og derpaa falde med brunt Saar. De ere ikke mærkelig syge, men have nogen Hovedpine og Hede. Enkelte af disse Kopper bulne stærkt, og falde i Midten med en Huulhed, næsten som Kokopper; men vaccinerede Børn have dem dog.

Hr. A. Toftgaards Gaard No. 115 paa Nytorv er d. 27 Julii tilskjødet Hr. Hørkræmmer J. Plenge for 26,000 Rdlr., og af denne igjen Hr. J. B. Cuhr for 27,000 Rdlr.

Hr. Justitsraad C. G. Rafn har forsøgt Saltpetersyder Ekbergs Rivemaskine til Kartofler (den samme, som bruges almindelig i Sverrig), og fundet, at man kan rive med den 1 Tønde Kartofler i en Time, naar 2 Mand skiftes til Arbeidet. Det, som frembringes derved, er meget tjenligt i Huusholdningssager, og, naar Kartofler, saaledes som i Aar, kun koste 6 til 7 Mark Tønden, maa det kunne sælges til 8 à 10 ß. Pundet. Det er drøiere end Hvedemeel og paa mangfoldige Maader anvendeligt. Alt hvad der ellers jevnes med Hvedemeel, bliver langt smukkere af Udseende og behageligere af Smag, naar det jevnes med Kartoffelmeel, hvorved der, naar man forstaaer den rigtige Omgangsmaade, tillige spares meget Smør. Kartoffelgryn kunne i alle Henseender sættes ved Siden af Sagogryn. — Ogsaa Hr. Kammerherre N. Rosenkranz har offentlig givet den Ekbergske Machine det bedste Vidnesbyrd. Den koster, efter sin Størrelse og Drivt, fra 10 til 30 Rdlr. og 50 Rdlr. Den mindste er tjenlig i simga Huus-

holdninger og den største i store Huusholdninger, hvor man vil have Udsalg ꝛc. Naar man blot vil rive Kartoflerne til Brød, behøves kun Machinen, men til Meel og Gryn derimod udfordres særskilte Tørreanstalter. Hr. Ekberg har nylig opfundet en Maade, at gjøre Kartoffelgryn ligesaa haarde som Byggryn, saa de kunne indpakkes i Foustagier; de ere mindre vanskelige at koge end de sædvanlige.

Haandværksmanden J. D. L. Klemke i Meldorf har d. 19 d. M. myrdet sine eneste to Børn, to Pigebørn, det ene paa 3 og det andet paa 1½ Aar, ved at skjære Halsen af dem med en Brødkniv. I denne Tilstand fandt den frugtsommelige Moder dem liggende i Sengen. Morderen, der er i sit 60de Aar, har selv overleveret sig i Rettens Hænder. Han tilstod i Forhøret, at han havde vedblevet at myrde, dersom han havde havt flere Børn.

Udenlandske Efterretninger.

Det Keiserlige Gravmæle i St. Denis er nu aldeles færdigt. I samme brænder bestandig en Lampe, paa det Publicum ganske kan oversee det uden for Gitterværket. I denne Afdeling af den underjordiske Hvælving laae fordum de Kongelige Liig af det Bourbonske Huus. Alting er her allerede indrettet til Kronprindsen af Hollands Bisættelse. Man vil ogsaa i Fremtiden iagttage den gamle Orden, at den sidst Afdøde af den Keiserl. Familie hver Gang sættes ganske foran i Baggrunden, under Foden af Alteret. — Ikke alle Pillerne i Canonici Choret, over Alteret (som er ganske belagt med Sølv) er af Marmor. Adskillige ere af Gibs, men saa godt efterlignede, at de fuldkommen ligne Marmor. I samme Chor vilde man sætte en Marmorstatue af Frankrige under Billedet af Religionen, men Forslaget blev ikke udført.

I Vognskurene i St. Cloud staae adskillige Keiserlige Reisevogne i Beredskab, og det hedder, at Keiserinden vil reise Keiseren i Møde, saasnart hun med Bestemthed erfarer hans Ankomst.

Prindsen af Ponte Corvo er ankommen til Hamborg.

Handelen i Triest begynder at blive mindre usikker, og vil maaskee snart blive endnu sikkrere; thi en Coureer fra det Russiske Hovedqvarteer, som nylig gik over Wien til Cattaro, medbringer, som det hedder, den Befaling, at denne

Plads skal overgives til de Franske. Russerne vil da i det mindste neppe forurolige Seiladsen i det Adriatiske Hav.

I de sidste Breve fra Dresden hedder det, at Churførstendømmet Hessen-Cassel, Hertugdømmet Brunsvig og Førstendømmet Fulda skulle forenes med Kongeriget Vestphalen, og at disse Landes hidtil værende Regenter skulle sættes paa Pension.

Den paa det ved Elben liggende Blocadeskib Quebec commanderende Lord Falkland, har paa Forespørgsel fra Tønningen svaret: at han, efter de nyeste Befalinger fra Engelland, skal betragte Havnene Glückstadt og Altona som bloquerede, og følgelig ikke kan lade Skibe med Ladninger seile op ad Elben; dernæst at heller ingen Viin, Spiritus eller Liqueurer maa passere Watterne.

London d. 17 Julii. Uagtet man har Efterretning om, at Dannemark vedbliver sin Neutralitet, har dog en Flaade af 20 Linieskibe faaet Ordre, at gaae til Østersøen, og der føies med største Iver Anstalt til dens hastige Afseiling. — Spanierne have gjort et Angreb paa Øen Sacramento, men ere med stort Forlis blevne slagne tilbage. — I Følge Efterretninger af 5 Maji holde vore Tropper sig endnu godt i Alexandrien, og lide ingen Mangel paa Levnetsmidler. De krigsfangne Brittiske Officierer, 27 i Tallet i Cairo, behandles yderst vel af Tyrkerne. — Den Vestindiske Jamaicaflaade, paa 170 Seilere, er ankommen. — Af Caffe og Sukker sælges kun meget lidet.

Det hedder, at Keiseren af Rusland vil i næstkommende Vinter reise til Paris.

Det ny Varestempel-Patent opvækker stor Sensation blandt Kjøbmændene og Fabricanterne i Wien. I Indledningen siges, at det sigter til at oplive den indenlandske Industrie, men det er netop den industrieuse Classe, som lider derved. Den rammer ogsaa de Fattige mere end de Rige, fordi Stemplet er lige dyrt for gode og ringe Varer.

Hovedbetingelserne i den mellem Frankrige og Preussen d. 12 Julii i Tilsit sluttede Fredstractat ere følgende: a) Preussen faaer tilbage 1) den Deel af Hertugdømmet Magdeburg, som ligger paa den høire Bredde af Elben; Mark Priegnitz, Uckermark, Mittelmark og Neumark af Brandenburg, paa Kottbusser Kredsen i Nederlausitz og Hertug-

dømmet Pommern nær; 2) Øvre-, Nedre- og Ny-Schlesien samt Grevskabet Glatz; 3) den Deel af Netzdistrict, der ligger i Norden af Veien fra Driesen til Schneidemühl og Norden for en Linie, der fører fra Schneidemühl over Waldau til Weichsel, og løber op til Grændserne af Bromberger Kredsen; Pommerellen; Øen Nogat; Landet paa den høire Bredde af Weichsel og Nogat, i V. for Gammelpreussen og i N. for Culmerkredsen; Ermeland; endelig Kongeriget Preussen saaledes som det var d. 1 Jan. 1772 med Pladsene Spandau, Stettin, Cüstrin, Glogau, Breslau, Schweidnitz, Neisse, Brieg, Cosel og Glatz, og overhovedet alle Pladse, Citadeller, Slotte og Forter i ovennævnte Lande i den Stand, hvori de nu forefindes; 4) Staden og Citadellet Graudenz med Landsbyerne Neudorf, Parschken og Schwierkorzy. — b. 1) Kongen af Preussen erkjender Kongen af Neapel og Kongen af Holland; 2) ligeledes Rhinforbundet og Titelen af de Lemmer, som det nu bestaaer af og det i Fremtiden vil bestaae af; 3) denne Tractats Artikler skulle ogsaa gjelde for Neapel, Holland og de med Keiser Napoleon allierede Souverainer af Rhinforbundet; 4) Kongen af Preussen erkjender Prinds Hieronymus Napoleon for Konge af Westphalen; 5) alle de Hertugdømmer, Markgrevskaber, Førstendømmer, Grev- og Herskaber, og overhovedet alle Districter og Bestanddele af hvilken som helst Districter &c. som Kongen ved Krigens Udbrud besad imellem Rhinen og Elben, aftrædes til de Konger, Storhertuger, Hertuger og Førster, som Keiser Napoleon bestemmer; 6) Kongeriget Westphalen skal bestaae af de Lande, Kongen af Preussen aftræder og Keiser Napoleon nu er i Besiddelse af. 7) Kongen af Preussen gjør Afkald paa sine nuværende og tilkommende Rettigheder til alle Districter imellem Elben og Rhinen uden Undtagelse, og til alle Kongen af Sachsens og Huset Anhalts Besiddelser paa den høire Bredde af Elben; 8) alle de Overenskomster og Forbund, som ere sluttede imellem Preussen og nogen Stat paa den venstre Elbbredde, ere aldeles ophævede og kraftesløse. 9) Kotbusserkreds i Niederlausitz aftrædes til Kongen af Sachsen; 10) Kongen af Preussen frasiger sig alle de Provindser af Kongeriget Polen, som siden 1772 have været under

Preussisk Herredømme, paa de Undtagelser nær, som allerede have været anførte; han frasiger sig fremdeles Staden Danzig; de Provindser i Polen, som Kongen aftræder, overlades Sachsen under Titel af Hertugdømmet Warschau; 11) for at tilveiebringe en Forbindelse imellem dette Hertugdømme og Kongeriget Sachsen, tillader Kongen af Preussen samme en fri Militairvei igjennem sine Stater. 12) Seiladsen paa Brombergcanalen, fra Driesen til Weichsel og tilbage, skal være toldfri. 13) Staden Danzig faaer, tilligemed en Omkreds af 3 Mile, sin forrige Indretning og Uafhængighed, under Preussens og Sachsens Beskyttelse. 13) Danzigs Havn spærres for Engellænderne; 14) alle Preussiske Havne spærres ligeledes for Engellænderne, og ingen Varer afsendes fra samme til Engelland eller dets Colonier.

Videnskabelige- og Konstefterretninger.

De Tegninger til det ny Monument til Hæder for Storarmeen, som næst efter de kronede, befandtes fortrinligst, skulle nu ogsaa belønnes. Elleve Konstnere, som have indleveret saadanne Arbeider, faae hver en Gratification af 6, 5 og 4 tusinde Franker.

Den 13 d. Maaned, da det lynede stærkt i Berlin, saae man der en Sky, omtrent af 20 Fods Længde og 4 Fods Bredde, trække sig fra Norden til Sønden, og som af og til gav prægtige Lynstraaler fra sig. Den trak sig saa langtsomt, at der medgik $\frac{3}{4}$ Time førend den tilbagelagde en Strækning af 100 Fod. Da den præcis Kl. $\frac{3}{4}$ til Elleve kom til Mariekirketaarnet, der ligger mod Østen, forandrede den hastig sin Direction, ilede med hurtig Bevægelse mod Taarnet, dannede en Kredsskive derover, og da den stod lodret, adskiltes den med et eneste Lyn, indhyllede hele Taarnet i Ild og forsvandt aldeles. — Efter hvilken Theorie lader denne Afledning sig nu forklare, da Lynilden dog ikke slog ned i Taarnet, og hvad er Lyn uden Torden?

Silvester Sacy har i en Indberetning til Nationalinstitutet gjendrevet den Mening, at der i Genua findes uhyre Skatte af Orientalske Manuskripter. Han har været der paa Stedet og ikke fundet noget, som kunde være rigtigt for den lærde eller politiske Historie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 84.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 1 Augusti, 1807.

Reisen til Hovedstaden i Aaret 1807.

(Fortsat.)

Paaholdenhed og Gavmildhed.

Paa Landeveien mødte jeg to Skabninger, hvis Kaar satte mig i en meget ubehagelig Sindsstemning. Den ene var en Driver, som i en brændende Hede havde drevet 75 Lam til Kjøbenhavn. Han havde tilbagelagt 14 Mile barfodet, og skulde nu atter gaae ligesaa langt, uden at faae mere for denne besværlige Fodreise end — to Rigsdaler. Hjemme havde han Kone og fem Børn. Den anden var en halvnøgen Bondedreng paa otte Aar, hvis Trøie var besat med saa mange couleurte Lapper, at den lignede en reen Harlequinjakke. Denne Ulykkelige havde endnu 4 smaae Sødskende, og blev mishandlet af en Stedmoder. Han var ligeledes gaaet barfodet 4 Mile, for i Hovedstaden at søge Arbeide hos en Tobaksspinder, og maatte nu vende tilbage med uforrettet Sag, da ingen vilde modtage ham, fordi han var halvnøgen. Men i hvor ussel en Forfatning, han end befandt sig, havde han dog valgt Aftenskumringen til sin Hjemreise, for, som han sagde, "ikke at blive greben af Politiet." Saa ufordeelagtige Forestillinger gjøre endog de Ulykkeligste sig om Fattigvæsenet.

Man har bebreidet Salzmann, at han har skildret den menneskelige Elendighed med alt for overdrevne Farver, ja en Tydsk Bogdommer paastod endog, at han havde læsset alle Elendigheder paa een Karre og samlet dem i een Hob. Jeg troer ivertimod, at der gives flere Elendigheder, end et eneste Menneske formaaer at skildre, og de synes os kun færre end de virkelig ere, blot fordi vi ikke see dem samlede. Men kan det være anderledes, naar Lykkens Gaver ere saa ulige fordeelte? naar en eneste fortærer mere i een Dag end ti have at leve af i et heelt Aar? Ikke vil jeg paastaae, at al Fattigdom vil eller kan ophøre; Verdens første Lovgiver sagde allerede: "Jorden vil al-

drig mangle Fattige;" men den Rige og Lykkelige burde dog ikke forsætlig bortvende sine Øine fra den menneskelige Elendighed, og ved uværdig Paaholdenhed forøge Summen af det Onde.

Blandt alle Udyder gives der neppe nogen, der strider saa ganske mod vor Bestemmelse, undergraver saa ganske de Grundstøtter, hvorpaa vore gjensidige Pligter hvile, fornedrer saa ganske vort sande Menneskeværd, som Paaholdenhed. Efter Naturens evige Love bidrage alle skabte Væsener i en uafbrudt Kjæde til hinandens Tarv og Ophold. Lige fra Solen, der udbreder sine velgjørende Straaler over det hele Universum indtil det mindste Blomster, som aabner sit Honningbæger for Bien, virker Alting af en naturlig, dybt indplantet Drivt til dette store Maal. Mennesket allene kan ved Misbrugen af sin fri Villie unddrage sig denne uforanderlige Naturlov, og negte sin Broder hvad det mindste Blomster ikke negter Bien. En Gnier er derfor det foragteligste Væsen i hele Skabningens Række. Han drager sin Haand tilbage, der hvor en medfødt Følelse siger ham, at han bør række sin trængende Broder den; han tilegner sig en anbetroet Skat, som kun blev ham givet i den Hensigt, at han skulde gjøre den frugtbringende. Men ingen Udyd medfører ogsaa en større Straf end Paaholdenhed. Gnieren føler aldrig den himmelske Glæde, at have bidraget til andre Menneskers Lykke; hans Hjerte er døv for Taknemmelighedens sødeste Indtryk; han foragtes af enhver Retsindig, og alle Gode skye hans Omgang.

Men beklageligt er det, at de fleste Mennesker heri, som i saa mange andre Tilfælde, ere alt for overilede i deres Domme. Dyder og Udyder bedømmes i vore Dage næsten altid kun efter det udvortes Skin. Den, som forstaaer den Konst, at sætte en smuk Farve paa sine Handlinger, kan saare let skuffe Mængden. Under Gavmildhedens Maske skjule alt for ofte Egennytte, Glimresyge, Forfængelighed og Letsindighed sig. Han, som kjender enhver lønlig Vraa af det menneskelige Hjerte, kan ene bedømme Menneskenes Gavmildhed og dens sande Hensigt. For svage til at see ind i disse Vraaer burde vi vogte os vel for, ubetinget at kaste Ringeagt paa dem af vore Medmennesker, som Rygtet tillægger Paaholdenhed, eller ubetinget at prise dens Hjerte, hvis Gavmildhed vi bestandig høre omtale, og derfor forfeiles Hensigten af Godgjørenhed ved saa mangfoldige Leiligheder. Mange ere almindelig bekjendte for deres Gavmildhed, blot fordi de altid sørge for, at den ikke bliver skjult. Andre udskriges for store Gniere, blot fordi de enten ikke forstaae eller ønske, at gjøre hele Verden bekjendt med de Velgjerninger, de udøve, og atter Andre gjøre Alt hvad deres Evne tillader, uagtet Mængden dog bestandig troer, at de burde gjøre mere. Den store Hob forstaaer intet bedre, end at beregne Folks Formue. Der

gives Mennesker, som vilde paatage sig at vurdere deres Medborgere paa Marker og Skillinger nær. Hænder det sig uheldigviis, at den Mand, hvis Gavmildhed de vilde bedømme, staaer anskreven i deres Bog for dobbelt saa rig som han virkelig er, og efter deres Beregning altsaa burde være endnu en Gang saa gavmild, saa udraabe de ham strax for en Harpagon og en Ubarmhjertig. Vil man være retfærdig, saa vogte man sig vel for, at istemme saadanne Menneskers Raab, som saa mange, for at have Skin af Ædelmodighed, ere saa redebon til at erklære for uomstødelig Sandhed. Mangen en saakaldt ædelmodig Mand er ofte en aagrende Gnier, som stedse beregner sine Velgjerninger efter den Berømmelse, han kan høste derved, men som er haard og ubarmhjertig, naar han skal gjøre Godt i Løndom; mangen en tilsyneladende Gnier er ofte meget gavmildere end vi troe.

(Fortsættes.)

Hr. Translateur Reschs Fremfærd imod Digteren Baggesen.

Af J. Søtoft, Copiist.

Det har til alle Tider og i enhver Nations Litteratur været Tilfældet, at Smaaeaander, der — følende deres egen Uformaaenhed til selv at frembringe noget Konstværk — have ved Angreb mod store og berømte Mænd, troet at vinde en Slags Celebritet, for hvilken ethvert Menneske med sand Æresfølelse burde gyse. — Man leer sædvanlig af den Daare, der, saaledes offentlig

fremstaaer som den gode Smags Repræsentant; men man burde ynke ham. Omsider gaaer dog et saadant Menneske i sig selv, og Angrens Qvaler martre ham. Ganske anderledes derimod forholder det sig med den, der, af videnskabelig Drivt, besjelet med Iver for sin Videnskab eller Konst staaer frem, og med Grunde, men ikke som Nutidens Skriblere med Skjeldsord og Grovheder, overbeviser sin Modstander hvor han har feilet. Enhver, der nogenledes er bekjendt med den Tydske Litteratur, veed, med hvilken Kraft og Bestemthed August Wilhelm og Friedrich Schlegel, Tieck og flere have arbeidet mod Smagens Forfald i Poesien; men, medens de nedreve andres Værker, fremkom de med deres egne, som bare Præg af Genie og erkjendtes for de største Mesterstykker. Naar saadanne Mænd fremtræde og opkaste sig til Smagens Dommere, da tilgiver man dem gjerne en og anden Overilelse, i Betragtning af deres eget store Værd som Skribenter, og ikkun slige Mænd kunne vente, i det de ved deres polemiske Skrivter tiltrække sig Publicums Opmærksomhed, at vorde agtede.

Det er sikkert et Beviis paa den menneskelige Aands Fremskriden til høiere Fuldkommenhed, at det Sædvanlige ikke længere taales og agtes, og at man i alle Videnskaber, fornemmelig i Filosofien og Poesien svinger sig op til en høiere Standpunct, hvor Aandens friere Virken ikke begrændses af slavisk Efterligning. De nyere Æsthetikere have viist, at det, man fordum gav os for den høieste Poesie, i Grunden ikke er andet end den simpleste Hverdags Prosa, hyllet i Digtekonstens Slør. Digteren skal ikke beskrive sin Gjenstand, han skal idealisere den til den høieste Potens, han skal, som Ølenschlæger saa rigtig siger, "amalgamere det givne med sin egen Individualitet, og paa denne Maade frembringe noget hidtil Useet." Digteren er saa at sige Naturens Organ; han skal udtale sine indre Harmonier og fremstille dem i et Konstens Værk, og, som Schiller saare rigtigen anmærker, magisk trække Hjerterne op til sig, men ikke fra sin Høide stige ned til Folket; dersom han forener disse Egenskaber med en plastisk Indbildningskraft, da først kan han dristig træde ind i Digternes indviede Helligdomme, og udaande hvad der mystisk dølger sig i hans Hjerte.

Man veed, at Baggesens litteraire Bane tog sin Begyndelse paa en Tid, hvor man endnu ikke anede, at Poesien vilde svinge sig op til den Høide, paa hvilken vi nu see den. Men hvo kan negte, at Baggesen fra Begyndelsen af udmærkede sig fordeelagtigen frem for alle de andre, der den Gang tillagdes Digternavnet? Hvo kan negte, at Baggesens Digte ere Fostere af sand Begeistring? Opflammes ikke vor hele Sjel til brændende Andagt, naar vi læse hans Hymner, Udtrykket af de meest religiøse Følelser? Den Anskuelse, Baggesen giver os i sine Digte, er ikke Tidsalderens, er ikke overeensstemmende med den Tendens, man fordrer af ethvert Konstproduct, og dog er denne Anskuelse høist poetisk, da den ikke gaaer ud fra noget Endeligt, men derimod indbefatter Naturen i sin Uendelighed. Saaledes er denne Digters Elskovssange til Seline der meest petrarkiske, vi have i vort Sprog, Udtrykket af de reneste Følelser, og det elskværdigste Fantasiespil.

Denne Gratiernes Digter, har i den senere Tid været Gjenstanden for nogle Skriblerers uforskammede Smørerie.

Iblandt denne Digters mangfoldige Antagonister, er dog ingen fremstaaet med mere Fripostighed, end en vis Translatør Resch. Da Baggesens Gjenganger udkom, opvakte dette Skrivt en mere end almindelig Sensation, da adskillige af vore fortjente Mænd deri haardt bleve medtagne. De taug, enten i den Bevidsthed, at have fortjent Baggesens Revselse, eller af andre ubekjendte Grunde; ingen af dem fremstod imod Baggesen. Skriblerhoben derimod tog nu deraf Anledning til at overvælde Baggesen med de usleste Grovheder. Resch, som efter eget Udsagn i Bladet Dagen, havde levet i et beskedent Skjul, for at dyrke Musen, debuteerte nu ogsaa, som Forfatter, med en Piece, betitlet: Baggesen og hans Gjenganger, hvori dog intet Spor fandtes, at han i London havde dyrket Musen; thi den vilde vist have lært ham saa megen Beskedenhed, at han ikke skulde sige offentlig om sig selv:

"Jeg føler Musens Kald,
og om min Tinding vist en Krands hun flette skal."

Hvad Begreb skal man gjøre sig om en saadan Skribent? Kan man vel andet end tillægge ham Arrogans og Ubeskedenhed, sande Beviser for, at

hans Forstand Evne ikke er tilbørligen udviklet, og sligt et Menneske fordrister sig offentlig at træde frem mod en Mand af Aand og Vid, behandler ham som om han var den usleste Stymper; fortjener en saadan Adfærd ikke alle Godes Foragt? — Dog, var det Alt blevet derved, kunde man have tilgivet Resch; men det følgende skal vise, hvorledes dette Menneske fremturede i sin Uforskammenhed. Dog maa jeg først forklare mig om et og andet til disse Blade henhørende.

Naar jeg i det Foregaaende har roest Baggesen og viist, som jeg haaber tilstrækkelig, at denne Digters Poesier virkelig ere det de skulle være, saa troe dog ingen, at jeg i et og alt bifalder Baggesen. Han har sin hele Bane igjennem viist sig inconseqvent, og ene dette bør lægges ham til Last.

Enhver fuldendt Konstner og ethvert konstdannet Menneske bør i sin Yttren og i sit Konstværk vise Bestemthed. Ligesom man vilde laste den Filosof, der i Dag troede dette, i Morgen et andet, ikke af Princip, men af blot Ubestemthed og Uenighed med sig selv; saaledes bør man ogsaa dadle den Digter, der viser sig ubestemt i Udøvelsen af sin Konst. Vel kunde man af Baggesens Værker uddrage Prøver af Digte i den gamle, den nye, den nyere og den nyeste Smag; men slig Ubestemthed er mere eller mindre utilgivelig, eftersom Konstneren viser sig mere eller mindre som Konstner. Anskuelsen af Objecter er hos Baggesen i et og samme Digt ikke altid een og den samme, i den blot poetiske Anskuelse ligger Baggesens Inconsequence. Viser sig end Baggesen her paa en, for ham, ufordeelagtig Maade, saa fordunkles denne aldeles, naar man seer hen til den betydelige Høide, hvorpaa han staaer som Digter. Den poetiske Diction, som man egentlig kunde kalde Sjelen i et poetisk Konstværk, er hos Baggesen høist fortræffelig og yndig. Hvad der maaskee billigen kunde ivres imod Digterens Stivhed i den udvortes Form, som sjelden findes i Geniets Værker, træffer mere hans ældre end yngre Arbeider. Digteren maa med Lethed bevæge sig i sin Sphære. Ligesom den blotte Versifikateur møisommelig tæller enhver af Sprogets Stavelser, for ikke at synde imod Skansionen, saaledes svæver Geniet let hen over disse Baand, ja sønderbryder dem stundom. En dristig Vending, et sublimt Billede,

selv uregelmæssigt fremsat, fortryller mere end et tørt, men regelmæssigt Digt i sin stive og ubøielige Form. Her er ikke Stedet at udvikle denne Idee nøiere; maaskee Forfatteren snart kommer tilbage til disse Undersøgelser, ved en anden Leilighed.

Baggesens Antagonister have fra denne Side angrebet ham, og troet at gjøre noget Stort, ved at anvise ham Plads iblandt Dagens Rimere; anmodet ham, ikke at frembringe noget selv, men afgive sig med Oversættelser, hvorved han dog, efter hine Skriblerers Mening, endnu kunde erhverve sig nogen Fortjeneste. Saaledes tænker Hr. Resch, paa hvem vi nu atter komme tilbage. Hans Pjece, Baggesen og hans Gjenganger, var sjunken i en Glemsel, som dette usle Product fortjente, hvilket ikke lidet smertede dens Forfatter. Han rugede nu over en anden Plan, for endnu et Par Dage at skaffe sig en Slags Udødelighed. Under Titel af: "Museum No. 1" fremtraadte han paa nye imod Baggesen, og da dette Museum vrimler af de forkeerteste Anskuelser, saa ville vi træde det noget nærmere. (Fortsættes).

Som Deeltagere af Selskabet for Oplysning og Humanitet have fremdeles tegnet sig:

16. Abrahamson, S. J., Bogholder.
17. Delbanco, M., Prøveprocurator.
18. Mülertz, A. F., Candidat.
19. Stegemann, E., Præst.
20. Wadskiær, L., Capitain.
21. Weinreich, A. D., Blytækkermester.

Paa en allerunderdanigst Ansøgning om allernaadigst Understøttelse til ovennævnte Selskab, har H. K. H. Kronprindsen, under 24 Julii naadigst behaget at lade svare følgende: "at Hs. Majestæt Kongen og det Kongelige Huus sædvanlig ikke deeltage i eller yde Bidrag til noget Selskab, forinden det fuldelig er organiseret og dets Virkekreds ved antagne Love bestemt. Saa almeennyttigt det for ovennævnte Selskab angivne Hovedformaal end erkjendes at være, kan De dog ei vente at Deres Ansøgning kommer i Betragtning førend Selskabet er organiseret og dets Love give Sikkerhed for paa hvad Maade det agter at virke til det foresatte Øiemeds Opnaaelse."

— Forslagets Forfatter har anseet det passende at tilkjendegive Selskabets Yndere og Befordrere Hs. Kongelige Høiheds naadigste Beslutning, som giver Haab om at Selskabet vil kunne gjøre sig Regning paa Kongelig Understøttelse, naar det, ved forenede Medborgeres og Medborgerindes Stræben realiseret, kan see sine Functioner ved hensigtsmæssige Love bestemte.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Om otte Dage agter Hr. Studiosus Colding atter at lade tre Luftmachiner opgaae. Een af dem bliver forsynet med en Faldskjerm, i hvilken den Canin, som allerede en Gang har gjort en Luftreise, skal lade sig dale. Den tredie Ballon skal sprænges i en vis Høide med Lyn og Tordenskrald.

H. D. Hertugen af Augustenborg forlader Alsen d. 4 Aug., for at vende tilbage til Hovedstaden.

I Staden Flensborg har en snild Tyv frataget Stadscassereren Cassen, hvori der fandtes over 6000 Rdlr.

To Toldforvaltere, Hr. Esmarck i Rendsborg og Hr. Caspersen i Kiel, ere d. 31te f. M. af H. M. blevne udnævnte til virkelige Justitsraader.

Den 28de d. M. ankom Prindsessen af Oranien til Kiel.

I Frederits har man alt for noget siden afskaft den Skik, at ombære Tavlen i Kirken midt under Prædiken, hvilket nu, som mere passende, først skeer naar denne er endt.

Læreren i Søndagsskolen i Aalborg for Haandværker, Hr. J. Reich, har nu offentlig tilbagekaldt sin Indbydelse til en lignende Underviisningsanstalt for Tjenestepiger, "da Udførelsen af hans Plan er funden anstødelig."

I Odensee, hvor man nu sjelden hører anden Musik end den fatale Auctions-Tromme, der lyder hver Dag flere Gange, og hvis Lyd, desværre! sjelden forkynder en Byes Velstand, har man i afvigte Markedstid havt den Glæde, at høre et Selskab af 5 Musici fra Böhmen, der tracterede deres Blæse-Instrumenter særdeles godt, og man maatte ønske dem engagerede til Orchestret i næste Vinter, ifald, som man haaber, Odensee faaer den Fornøielse at see sit Nationaltheater aabnet igjen.

Efter en Indberetning fra Vaccinations-Commissionen sees, at der i Aaret 1806 er vaccineret 23,465, og at den hele Sum af Vaccinerede beløber sig nu til 75,586. Fra det offentlige Vaccinationsinstitut i Kjøbenhavn ere i forrige Aar afsendte 578 Portioner Vaccinationsmaterie og Vaccinekorpe, nemlig til Dannemark 281 Glasse, til Norge 150, til Island 34, til Færøerne 16, til Grønland 24, til Hertugdømmene 33, til St. Croix 12, til Guinea 12, til Sverrig 12, og til Java 4. I Sjællands Stift ere vaccinerede 3722, i Fyens St. 4546, i Lollands St. 377, i Jylland 6344, i Norge 7474.

Moniteuren har atter gjort sig skyldig i en pudseerlig Oversættelsesfeil. Ved at anmelde Urolighederne mellem Marinerne og Matroserne i Kjøbenhavn, siger den: at adskillige Matroser bleve endog angrebne og saarede i Boutiquerne, og at de Handlendes Sikkerhed derved blev forstyrret. (plusiers matelots furent encore attaqués & blesses jusques dans les boutiques, & la sutété des marchands qui les tiennes se trouve compromise). Man indseer let, at Ordet Nyboder er bleven misforstaaet.

I Høiesterets forløbne første Session ere 165 Sager tilendebragte eller afgjorte og af Ordenens staae ikke flere tilbage end 20, hvilke alle ere udsatte til næste October Session.

Skibet Kronprindsen, Capit. H. G. Trock, bestemt herfra til Batavia og andre Steder i Ostindien, medtager i Contanter og Varer 294,400 Rd. og dets Casque samt Udredning koster Compagniet 120,000 Rdlr. (ialt 414,400 Rdlr.).

Udenlandske Efterretninger.

Paris d. 21 Julii. Det hedder, at Keiser Napoleon vil lade de Russiske Krigsfanger i Frankrige klæde, equipere og bevæbne inden de vende tilbage til deres Fædreneland, og at Freden med Rusland ikke skal bekjendtgjøres førend den er forelagt Senatet. Ratificationen er bleven udverlet d. 9 Julii i Tilsit. To Timer derefter begav Keiser Napoleon, prydet med St. Andreasordenen, sig til Keiser Alexander, som, bærende Æreslegionens Storkors, modtog ham i Spidsen for sin Garde. Den Franske Keiser lod sig forestille den Russiske Soldat, som havde udmærket sig meest, og forærede ham Æreslegionens Storkors. Begge Keisere bleve sammen i 3 Timer, og rede derpaa til Bredden af Niemen, hvor Keiser Napoleon blev staaende indtil Keiser Alexander havde naaet den anden Bredde. Om Eftermiddagen Kl. 3 kom Kongen af Preussen til den Franske Keiser, og var hos ham en halv Time. Derpaa reiste Keiseren til Königsberg. Disse tre Monarker have opholdt sig 20 Dage i Tilsit. — Den 8de havde Keiser Alexander ladet 10 Bakschirer komme over Niemen, hvilke efter deres Lands Skik, opførte en Concert for den Franske Keiser.

Den 22 f. M. er Keiser Napoleon reist fra Dresden til Paris. — Førsten af Neufchatel (Berthier) ankom d. 25 f. M. til Berlin; Kongen og Dronningen af Preussen er d. 14de d. M. ankommen til Memel; Prindsen af Ponte Corvo er d. 28de reist til Bremen og Hannover.

Den Franske Consul i Hamborg reiser til Danzig, for der at besørge en Forretning for sin Souverain.

Wien, d. 18 Julii. Der tales nu om en ny Recrutering. Men man troer dog med saa meget større Grund, at Staten vil beholde Fred, som Keiseren, der i denne Tid nyder Landlivets Ro i Baden, nylig svarede en Minister, der vilde indhente hans Betænkning: "gjør hvad I vil, men gjør det kun godt!" et Svar, som Monarken ikke vilde givet, dersom han ikke vidste, at de udvortes Anliggender ere beroligende og de indvortes i gode Hænder. Man kunde ogsaa være ganske rolig, dersom Financerne vare bedre, men alle Hjelpe-Operationerne ere desværre kun Palliativmidler, der møde uformodede Vanskeligheder. Af den Natur er det ny Stempelpatent. En Klædefabrik her paa Stedet vilde, dersom den strengeligen skulde efterleve samme, allene have 20,000 Fl. Udgivter til Laage af Pap, som Staten ikke nyder noget af. I Statsraadet selv indseer man, at denne ny Skat ikke kan være af nogen Varighed. Vor Industrie, og især de Østerrigske Spindemachiner, har vundet meget ved det Franske Decret, som udelukker Engelske Varer fra Fastlandet. De høie Priser paa det Engelske Spind kom dem til Nytte, og lærte os at forbedre den Feil, de første Entrepreneurer havde begaaet, ved at anbringe Spindemachinerne i Pragtbygninger. En nylig oprettet Fabrik befinder sig i en sædvanlig Mølle paa Landet, og leverer alligevel det fineste Spind, man hidtil har havt her. — I Hofburg

meubleres i Hast 36 Værelser; der tales om en dobbelt Formæling, og man nævner vor Kronprinds og en anden høi Person.

Ved et Udfald fra Stolzenberg havde en Preussisk Soldat drukket saa meget, at han ikke kunde staae paa Benene, men bestandig laae paa sin Sidemand. Denne bliver skudt og falder, og den Beskjenkede falder naturligvis tillige med ham. Da han kom til at ligge saa magelig, faldt han i Søvn, og da man kommer for at afhente de Saarede, bliver den Sovende, som formodes at være død, pakket paa en Vogn; men formedelst dens Skumplen paa Steenbroen vaagnede han, og begyndte skrækkelig at skrige. Man lader ham nu stige af, og han befinder sig blandt Ruinerne af den afbrændte Forstad, ganske allene og uden Gevær. I sin Bestyrtelse kryber han ind i en afbrændt Muur, for der at skjule sig, indtil han med Sikkerhed kan vende tilbage. Men neppe har han sat sin Fod derind, førend han hører et jammerligt Raab: Pardon! Pardon! Hr. Preusser. Denne samler alt sit Mod, griber den Raabende, som var en Polsk Soldat, i Brystet, og siger: "du er min Fange!" Her finder han 16 Geværer, som han i Selskab med sin Fange bærer til Staden, hvor Generalen betaler ham 1½ Rdlr. for hvert.

Statsbegivenheder.

En i Dresden bekjendtgjort Bulletin indeholder følgende Hovedartikler for Freden i Tilsit: Preussisk Polen faaer Kongen af Sachsen, der foruden sine andre Titeler, nu ogsaa fører Titel af Hertug af Warschau. Det Polske Folk faaer en ny Constitution; Ruslands Grændser mod Polen ere bestemte og ratificerede, og det forøges med en Folkmængde af omtrent 200,000 Sjele; Prinds Hieronymus erkjendes for Konge af Vestphalen, og hans Rige kommer til at bestaae af det Hessencasselske, det Brunsvigske, alle Preussiske Lande paa den venstre Elbbredde, og Magdeburg; Danzig med et Territorium af 2 Mile erklæres for en fri Hansestad, under Sachsens Beskyttelse; alle Rhinforbundets Fyrster erkjendes, saavelsom alle de Indretninger, Keiser Napoleon gjør i Henseende til alle de Lande, han er i Besiddelse af; Churførsten af Hessen, Førsten af Oranien og Hertugen af Brunsvig sættes paa Pension. Hertugen af Mecklenburg og Sachsen Coburg indsættes igjen i deres Stater. Preussen bliver nu den Magt, der næst efter Huset Hessen, Brunsvig og Oranien,

taber meest ved denne store politiske Forandring. Det mister i Tydskland og Polen tilsammen 2811 Quadratmile Land og 4 Mill. 594,260 Indbyggere. Saaledes er denne Magt hensmeltet fra 5315 Quadratmiles Fladeindhold og en Befolkning af 8½ Mill. (som det bestod af før Krigen) til omtrent 2823 Quadratmile og 5 Mill. 261,740 Indbyggere, altsaa til omtrent Halvdelen. Vel er det sandt, at Friedrich II. ved sin Tronbestigelse kun forefandt 2105 Quadratmile og 2 Mill 200,000 Indbyggere, men neppe vil der for dette Rige komme igjen en saa gunstig Tidspunct, at det saaledes, som i Aarene 1772—93 og 95, saa godt som uden Sværdslag vil kunne forøge sine Besiddelser med 2144 Quadratmile! Mellem Rusland og Frankrige knyttes Venskabsbaandet bestandig fastere. Keiser Napoleon har tilsendt Storførste Constantin, Førsterne Kurakin og Labanoff, samt Hr. v. Budberg Æreslegionens Storkors, og til Gjengjeld har Keiser Alexander sendt Prinds Hieronymus, Førsterne af Neufchatel og Benevent St. Andreasorden, det ypperste Hædersteg i Rusland. Den Franske Keiser har ogsaa tilkjendegivet Cosakkernes Høvedsmand, General Platow, sin Agtelse og sendt ham sit Portrait. De Depecher, hvori Rusland opfordrer Engelland, at deeltage i den almindelige Fred, skulle, som det hedder, være afgaaede d. 26de f. M. fra Tønningen til Engelland. De foruroligende Rygter, som den Brittiske Flaades Affendelse til Østersøen, have foranlediget i vort Fædreneland, gjendrives nu i Engelland selv. Den fornemste Engelske Ministerialtidende siger: at denne Flaade snarere affendes for at understøtte Dannemark, end for at modsætte sig det. Den affendes for at vedligeholde Dannemarks Neutralitet, og sætte det istand til at erklære, at det er det umueligt at spærre Sundet eller standse den Brittiske Handel i Østersøen, eftersom der er saa stor en Brittisk Flaade i Nærheden.

Ved den Franske og Russiske Keisers Sammenkomst paa Niemen var Tronteltet forsynet med Rækværk, indvendig smukt udziret og ved begge Indgange, til hver Bredde af Floden, fandtes Begyndelsesbogstavet af den Monark, hvis Armee holdt Bredden besat. Ved den første Sammenkomst var Keiser Napoleon og hans Følge først

paa Flaaden. Da han saae Keiser Alexander komme seilende, hilsede han ham meget venligen og synes at indbyde ham. Keiser Alexanders første Ord vare: "jeg kommer vel sildigere, men mit Hjerte var allerede meget tidligere kommet dem i Møde."

Videnskabelige og Konstefterretninger.

I Paris er udkommen Tableau des Revolutions de l'Europe (Malerie af Revolutionerne i Europa), i 3 Vol., 8vo, ved Tribunen Koch, som gjør usædvanlig stor Opsigt. Historien om disse Revolutioner ere fortsatte lige til den Franske, som Forf. ikke taler noget om, fordi den er for ny. Alle sine Paastande har han godtgjort med Citater af ældre og nyere Skrivter. I Publicisten og Journal de l'Empire roses Værket særdeles meget og Nationalinstitutet har udnævnt en egen Commission til at undersøge det. Paa Grund af Hr. Levesques fordeelagtige Indberetning desangaaende, har det tilkjendegivet Forfatteren, at det anseer hans Arbeide for classisk.

Hr. v. Chatenaubriant har i Tunis kjøbt et Arabisk Manuskript, som fører Titel af Cosmographie d'Elim al Ouardi.

Man venter med det første et nyt Digt af Delille, under Titel: de tre Naturriger.

Mad. Lena Perpenti de Como i Mailand, som i Aaret 1806 blev belønnet af det Italienske Selskab til Fabrikers Opmuntring for en Anvisning til at spinde Asbest, har nu opfundet en Methode, at forfærdige af Asbest Papir, som man ret godt kan skrive og trykke paa, og desuden er uforbrændeligt. Statsraad Moscati i Mailand har ladet trykke paa dette Slags Papir et Nytaarsønske for Kongen og Dronningen af Italien.

I Domaineamtet Stradaunen, 1 Miil fra Staden Lyck i Ostpreussen, findes i Nærheden af Amthuset en Kilde, hvis Vand, efter adskillige Aars Erfaring, besidder den Egenskab, at det æder sig ind i Glasflasker, naar de have staaet deri eller været flyldte dermed i nogen Tid. En opmærksom Naturforsker der paa Stedet, Forstmester Køhler, har nu undersøgt dette Vand chemisk, og fundet at det indbefatter Flodsyre og Phosphorussyre. Oprindelsen til disse Syrer udleder han fra de i Kalk forstenede dyriske Levninger, hvormed den derværende Egn er bedækket.

Ogsaa i antiqvarisk Henseende fortjener Sarmatien at undersøges. Langs med Bredden af Smirdinosø og Floderne findes ofte Urner, som foruden Zirater af Metal og farvede Glascoraller, ogsaa indbefatte Romerske Sølvmynter af Keisere fra det andet og tredie Aarhundrede. Den Formodning, at de Gamle fra det sorte Hav af seilede lige til det nuværende Preussen, for at hente Rav, stadfæstes her paa ny.

Videnskabers Selskabet i Harlem har for Aaret 1807 udsat Belønninger for den bedste Besvarelse af følgende Opgaver: 1) hvori bestaaer den egentlige Forskjel imellem det Sukker, der faaes af Sukkerrør og det, som faaes af adskillige Træer og Planter? 2) Hvad er Aarsagen til Søvandets Lysen? frembringes den ved lysende Insecter? af hvilken Art ere disse Insecter og hvorvidt kunne de have en skadelig Indflydelse paa Atmosphæren? 3) hvad er Oprindelsen til Sperma ceti? Lader det sig konstigen producere af Tran, og kunde den maaskee endog med Fordeel lade sig fabricere deraf? Prisbelønningerne ere Medailler af 400, 300 og 200 Hollandske Gyldens Værdie. Prisskrivterne maa indleveres inden d. 1 Oct.

For ved Thermometere at undgaae de besværlige og ofte Mistydning foranledigende Spørgsmaale, om Graden er under eller over Reaumour, har Hr. Chevalier i Paris, som allerede nu forfærdiger meget gode Thermometere, havt det heldige Indfald, at hensætte 0 der, hvor Qviksølvet begynder at fryse, nemlig ved 39½ Grad Reaumour, og derfra opad indtil Kogende Vand Puncten. Den egentlige Indretning anføres her kun saaledes som det findes i Franske Blade, men hvori Tallene upaatvivleligen ere urigtigen aftrykte.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 85.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 4 Augusti, 1807.

Mester Gert Westphalers Reise fra Haderslev til Kiel.

(Fortsat.)

Aarsagen til Reisen, indeholdende tillige en kort Caracteerskildring af Haderslevere.

I gamle Dage havde man den hæderlige Skik, at ingen, lige fra den stormægtigste Potentat indtil den ringeste Haandværkssvend, turde snakke med om Statssager, Aviser og lærde Materier, med mindre han i nogle Aar var reist udenlands. Desaarsag reiste ogsaa Solon og Lycurgus og Homerus og Alexander Magnus omkring i andre Lande, og fordristede sig aldrig, saaledes som vore Tiders Grønskollinger, at tale eller skrive offentlig, forend de selv havde seet, døiet og prøvet Verden. Vor egen Landsmand, den vidtberømte Holger Danske, som dog var af fornemme Extraction, maatte, som hans Historie tydelig siger, gjøre en Reise til Carl den Stores Hof, for der at putte Fingren i Jorden og lære gode Sæder og Skikke. Men nuomstunder ere Folk ikke uden for at æde og drikke og spille en Forkering eller Lantser. I Haderslev sidde endog Folk i Raadet, som aldrig have været saa langt, at de kunde sige: jeg har seet Churførsten af Maynz! jeg har speilet mig i Rhinen! jeg har drukket et Kruus nybrygget Merseburger Øl eller spist et Stykke fersk Westphalsk Skinke! Men derfor har man ogsaa saa mange Kakkelovnsborgermestere og Kakkelovnsraadmænd og Kakkelovnslærde, der troe, at al Visdoms Visdom boer i Haderslev, og at alt hvad de gjøre er superklogt. Kommer man i deres Selskaber, saa anstille de sig ganske taus, ligesom de vilde indbilde Folk, at de ere af de kloge Mænd, der tale lidet, og grunde mere. Imidlertid bestaaer Visdommen dog, som hver Mand veed, ikke i at kunne tie (thi det kan ethvert Faar), men i at vide naar man skal tie, og derfor har Kong Salomon ogsaa viselig sagt: der er en Tid at tale og der er en Tid at tie. Men de fleste Haderslevere lide ikke, at andre skulle tale, blot fordi de ikke kunne tale med, endskjønt Talen dog er det eneste, der skiller os fra Bæsterne; thi at æde og drikke kunne de Umælende fuldt saa godt som den fornemmeste Mand her i Byen.

Men for at kunne tale, bør man have lært og seet og studeret i fremmede Lande og Bøger, (hvilket Haderslevêrne aldrig skjøtte om), og ikke troe, som den ufødte Kylling, at Verden er skjult i et Æggeskal. I vore Assemblixer tales ikke et fornuftigt Ord. Der lader man sig nøie med at spille sin Allumber og Crocodille, og æde sex Retter og drikke Forstanden bort. Den, som tracterer og harcelerer bedst, holdes for den bedste Mand. Hele Haderslev er nu, saa at sige, ikke andet end et stort Spise-, Drikke- og Spillelag, hvor det hedder: heute mir, Morgen dir, og hvor man kun inviterer for at inviteres, men hvor man i alle andre Ting er saa inderlig enfoldig, at hele Borgermester og Raad ikke veed at skille en Reichstag fra en Kreißtag. Nei, da priser jeg mit Fødeland Westphalen! Der har man ogsaa Selskaber, dog vel at mærke Selskaber, hvor man kommer sammen for at føre nyttige Discourser om vigtige og curiøske Materier, men ikke saadanne Kapunstopperier som i Haderslev, hvor man inviterer sin bedste Ven til at spise sig en Poplexie paa Halsen eller sætte sin Smule Forstand til med Top og Tavl i sex Flasker Champagner. I mit Fødeland tør intet passere ved Hofferne og i Cabinetterne, som jo først veies og drøvtes af erfarne, uvillige og kloge Westphalere. Derfor skal Westphalen ogsaa, efter Sybillæ Spaadom, engang komme til stor Herlighed og Høihed. Vi staae ligeviis i stor Agt og Ære i hele Europa, og det Hamborgske Raad vælger aldrig andre end fødte Westphalere til sine Reutendienere. I hvor vel vort Fødeland er vidt og bredt berømt for sine Oxebryster og Skinker, saa sende vi dem dog ud af Landet, eftersom vi ikke, som Haderslevêrne, sætte vor hele Lyksalighed i at spise og drikke, men more os mere med den aandelige Føde. Kort at fortælle, jeg kunde endnu anføre tusinde Ting, der alle skulde soleklart bevise, at der er lige saa stor Forskjel imellem en Westphaler og en Haderslever, som imellem Kong Salomon og Jørgen Hattemager; men "Stenen af Haanden og Ordet af Munden er ei længer i vor Magt" siger Ordsproget. Hvor vis jeg er paa, at være død og borte, naar denne Reise engang seer Lyset, saa skjøtter jeg dog ikke om at spiddes, hænges eller brændes, var det end kun i Skikkelse af en Parykblok eller et Skabilkenhoved, om ikke for andet, saa for min Families Skyld; thi i alle Gerters Aarer flyder Blod af eens Bonitet, og de vilde aldrig kunne udholde en saadan Spot og Spee. Jeg lader mig altsaa nøie med at have viist, at jeg har havt de vigtigste Grunde af Verden til at forlade Haderslev, saafremt min Westphalske Natur ikke aldeles skulde vanslægte.

Jeg har, som hele Verden veed, havt en slet Skjebne blandt Haderslevêrne, eftersom jeg gav dem alle det glatte Lag, og ikke engang skaanede Jørgen Handskemager, som dog passerede for den klogeste iblandt dem, fordi han engang har gjort en Reise fra Haderslev til Bortehude. Samme Jørgen har store Indbildninger om sig selv, fordi han i Haderslev og blandt Haderslever kan give sig en vigtig Mine. Hvor stor en Fusker han end er i at sye Handsker, hvilket han dog egentlig har lært som Dreng, snakker han dog med største Potence og Impertinence om Alt hvad han ikke har lært. Han blander sig i alle muelige Discourser og Stridigheder; tager fat paa alle muelige Folk, lige indtil Churførster og Cardinaler; vil raffinere og reparere paa Alting, og galer som en arrig Hane, naar det regner til mindste Væst eller Regn i den geistlige, verdslige eller politiske Verden. At saadan en Karl kan kaste paa

Nakken af min Tale, det undres jeg slet ikke over, men at de fleste Haderslever rette sig efter hans Hanegal, ja endog gale efter ham, det viser tilfulde hvad Folk de ere, og at en Mand, som jeg, der ikke skjøtter om at kaste Perler for Sviin, aldrig kunde handle fornuftigere end tage Fod paa Nakken, og skynde sig at komme bort. (Fortsættes.)

Hr. Translateur Reschs Fremfærd imod Digteren Baggesen.

Af J. Sotoft, Copiist.

(Fortsat.)

Musenmet aabnes med nogle oversatte Stykker af Tieck's Lystspil: Octavianus; men da de ikke staae i ringeste Forbindelse med Angrebet imod Baggesen, saa skulle de nok allene afgive en Prøve paa Hr. Resch's store Genie og Talenter. Dersom Hr. Resch vil have kundgjort os sin Duelighed som Translateur, burde han ikke have valgt poetiske Stykker, da en Translateur mere maa holde sig til Bogstavet end til Aanden. Vil han derimod vise os sit Talent til Digtekonsten, da har han sandelig begaaet den største Abderit-Streg, der kan tænkes. Nei! Hr. Translateur! man vinder ikke Digternavnet ved Oversættelser, eiheller Musens Krands, som Hr. Translateuren i egen Indbildning allerede føler om sin Jernpande. Efter disse oversatte Digte, faae vi en original Pjece, betitlet: "Jens Baggesen" som vi dog allerede kjende under Navnet: "Baggesen og hans Gjenganger" der anden Gang er aftrykt. Hr. Resch bærer sig ad, som hiin elendige Sonnet- og Epigrammager, der, følende at hans Arbeider ere forgjengelige og uden Betydning, først lader dem aftrykke i et Blad, og naar de der have staaet en Tid og ere glemte, atter byder os dem i al Slens Nytaarsgaver. Til at karakterisere ovennævnte Produkt og vise Læseren, i hvilke Hænder Baggesen er falden, behøves kun deraf at udskrives dette:

"Fy Jens!
Hvor Du er lille bitte
Og lens" —

og bedre nede hedder det:

"Reis i Morgen den Dag
Til Din Kone i Gallernes Land,
Og fornøi hende saa godt Du kan!"

Har et saadant Menneske ikke forskjertset den literaire Agtelse, der saa pøbelplump drager til Feldts imod en Mand som Digteren Jens Immanuel Baggesen?

For at bevise sin Adkomst til at tælles iblandt Fædrenelandets Skribentere, giver Hr. Resch os følgende Raisonnement: "Den Opponent, som træder frem med Kraft (?) og Bestemthed (?) har eo ipso beviist sin Autoritet (!?) og indlemmes strax (!) uden nogen Anciennitets-Hensyn i den videnskabelige Totalitet, hvor hans Plads bestemmes af hans større eller mindre Virksomhed !!!!" Hvorledes denne Forfatter-Virksomhed maa ytre sig, derpaa har Hr. Resch selv givet os et Exempel, nemlig i et elendigt Smørerie og i Grovhed.

At Hr. Resch træder frem som tredie Mand imellem Ølenschlæger og Baggesen er høist latterligt; den første vil vist harmes over, naar han erfarer, hvilke Mænd der træde over paa hans Side, for at vælte sig ind paa Baggesen. Ølenschlæger er den største Digter Dannemark nogensinde har frembragt; hans Svar til Baggesen er mandigt og skjønt, og for at vise hvorlunde denne Heros iblandt Skjalde bedømmer Baggesen som Digter, ville vi hidsætte følgende smukke Sted:

"Dig (nemlig Baggesen) gjested, som en Engel,
Purpurbeltet skjøn,
Med Sølvervingen, ved din Fødsel Ringens
Aand,
Den bøied' over Vuggen sig, et venligt Barn,
Og sagde: "Hvor din Tankes Flugt dig skynder
hen,
Jeg svinger dig, og synger hvad du vide vilst!"
Lad Borgeren med ærlig Sved sin Bane gaae,
Agtværdig, hellig er hans Iid; men Musers
Søn
Har sjelden svedt. Vulkanus paa sin Ambolt har
Ei hamret dine Digte; som en Sølverbæk

"Flyd gjennem Blomsterdalen de melodisk ned,
Af egne Kilder drevet."

Saa synger en af de første Digtere om Baggesen, medens Skriblerhoben kun laster hans Feil og er blind for hans Skjønheder. Den Hyldning slige Mennesker vise en Digter, som Ølenschlæger, kan umuelig være ham behagelig. Dersom han engang nedlod sig, at tugte disse Smaadyr, som oprode de skjønneste Bede i Herthas Have, vilde det ikke gaae ham bedre end det har gaaet Baggesen. Hr. Resch har vist lovet sig meget af sin Fremfærd imod Baggesen, men Nationen har nu givet ham den Krands han fortjener. Hans Kritiker over Baggesens Værker ere ligesaa taabelige som latterlige og bevise kun den Smaahedsaand, der besjeler ham. Hin recenserer Baggesens Værker, som man i Ordsproget siger, Fanden forklarer Biblen; han river Steder af Digterens Værker ud af deres rette Sammenhæng og derved troer, at kunne, til sin egen Fordeel, vise Baggesens Digte fra en latterlig Synspunkt. Enhver stor Forfatter har sin svage Side; den usle Smører opsnuser den omhyggeligen og fremstiller den i sit Smørerie.

"Den Gode seer det, gaaer forbi og sukker —
Den Kloge seer det, gaaer forbi og leer."

Jo videre frem man blader i Hr. Reschs Museum desto grovere og uanstændigere finder man hans Skriblerier. I Anledning af Oversættelsen af Odysseen, hvoraf Baggesen har leveret en Sang som Tillæg til Gjengangeren, siger Resch: "Dersom han vilde kontinuere dermed, kunde han endnu tjene til nogen Nytte i Litteraturen, især hvis han ikke gjorde Vold paa det Danske Sprog, for at faae det til at ligne den vossiske Oversættelse," og videre hen hedder det: "Jeg vil redelig bidrage mit dertil — nemlig at Baggesen skal indsee sine Daarligheder og gjøre Afbigt!!! — "og enhver veltænkende Patriot, som indseer, at vore borneerte Antal af Forfattere ikke tillader os at undvære noget Tallent, vil billige mine Bestræbelser." Her straaler Hr. Reschs Uforskammenhed i sin fuldeste Glorie; her see vi ham frygtelig som en Muldvarp og blid som en Hyæne. Uødeligheds Porte og Døre aabne sig for ham, og jeg seer ham alt i Aanden med Straakrandsen om sin Tinding spadsere ind i den lyse Evighed og tage Sæde imellem .... og ....

Dog! vi ville atter stige ned til Jorden og spadsere endnu en liden Stund i Hr. Resch's Museum. Han fortæller, at han kun har angrebet Baggesen, fordi et ondt Princip gaaer igjennem hans Værker. Vi see Hr. Resch altsaa her fremtræde som Exorcist, og vi ville ikke tilbageholde, men, efter Evne, yde ham den velfortjente Beundring, man skylder hans mangfoldige Talenter. Han viser sig i sit Museum, som Translateur, Sprogrenser, Recensent og Exorcist, og den, som forener saa mange Egenskaber i een Person, maa enten være et overordentligt Menneske eller equal Nul og betydningsløs *).

Vi komme nu til en nominelreal Definition over Ordet "Polemik" som Hr. Resch giver os til Bedste, og da den synes at være abstraheret af hans egne Værker, saa faaer den derved mere Autoritet og Gyldighed. Han siger nemlig: "Polemik er den Konst, at forfølge Gemenheds og Tomheds Princip indtil deres høieste Potenser, hvor Efterabelse af den sande Viden og Dannelse drives til den høist muelige udvortes Lighed dermed — denne Konst er Polemik." Naar man nu især tager Hensyn, at han giver denne Disfinition engang for alle, med det Tillæg: at han pinede den ud af sin Jernpande, for at man ikke skal kalde hans Skrivsammen for Kjevleri, saa synes mig, at denne Definition er det Skjønneste i hele Museumet. O! guddommelige Viisdoms Viisdom! Du har i Solglands aabenbaret dig for Wolfgang Sigismund Resch, han ene har seet dig fra Aasyn til Aasyn. Kun allene denne Definition er et Beviis paa, at Du har forlenet ham din Almagt! Kant, Schelling og Fichte! ere I ikke sande Myrer mod denne Elefant!! Dog, vi komme tilbage fra denne Extase, som den

*) Man tilgive mig, at jeg her bruger Hr. Resch's egne Ord; man citerer gjerne i et Skrivt et passende Sted af en berømt Forfatter, for at vise sin Belæsenhed.

gunstige Læser vil tilgive, da man let fristes dertil, naar man læser Resch's dybtænkte Værker.

(Sluttes i næste No.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den 28de f. M. ankom H. D. Prindsessen af Oranien og Datter til Kiel. Efterat de havde holdt Middagktaffel hos H. K. H. Kronprindsen seilede samtlige høie Herskaber til Neumühlen, ved Kieler Fjorden, og begav dem derpaa til Dorfgarten. Næste Dag var om Middagen stort Bundteradstaffel paa Slottet. Om Eftermiddagen gjorde alle Herskaberne atter en Søetour til Holtenau ved Indløbet til Canalen, hvorfra de toge til Lands til Düsternbrok Skov, i Nærheden af Kiel, og tilbragte Aftenen der. Paa en Pynt af denne Skov vare 8 Canoner opstillede, hvormed der salueredes ved Herskabernes Forbiseiling. Den 30te om Eftermiddagen toge Herskaberne ud til Hr. Kammerherre Stolles Gaard Müncheberg, og den følgende Dag forlod de høie Reisende Kiel og vendte tilbage til Schlesvig, over Louisenlund, hvor de spiste til Middag hos H. D. Landgrev Carl af Hessen.

Den 29de f. M. foretog det Kielske Skydeselskab, eller saakaldede Schützengilde, sin sædvanlige aarlige Fugleskydning. H. K. H. Kronprindsen, som fortige Aars Fuglekonge, affyrede et Skud i denne Egenskab, derefter et andet for H. M. Kongen, og endelig et tredie for sig selv.

Den berømte Konstnerinde Mad. Marchetti, første Sangerinde i H. M. Kongen af Preussens Tjeneste, er ankommen til Kiel, hvorfra hun agter at foretage en Reise til Kjøbenhavn og Petersborg.

Paa Grev Baudissins Gods Knoop, ikke langt fra Kiel, blev d. 25 Julii Grevens yngste Datter, Grevinde Josephine, formælet med Hr. Grev Magnus v. Bernstorff, Ritmester ved Husarerne, i Overværelse af en talrig Forsamling af begges Slægtninge.

Det lidet Malerie af Rembrandt, bekjendt under Navn af la femme adultere, eller den løsagtige Qvinde, som omstændelig anføres i Hr. Consul West's raisonnerede Catalog Side 13, hvor det hedder, at Eieren afslog et Bud paa samme af 100,000 Francs, omtrent 25000 Rdlr. D. C., er

nylig blevet solgt ved offentlig Auction i London og kjøbt af Sir Francis Bering for 5400 Guineer, omtrent 33750 Rdlr. D. C. Prindsen af Wales bød indtil 5000 Guineer.

Natten imellem Fredag og Løverdag ere tre Marinere, som vare deserterede med en Baad, blevne optagne i Nærheden af Hveen af fire Fiskere fra Rongsted.

I Fredags blev Delinquenten Lars Jensen for Indbrud i Compagniskab, først paa Amager, og derefter i Karlsboe Præstegaard, efter Landsoverrettens Dom strøgen til Kagen paa Hirschholm og indbragt til Kjøbenhavns Fæstning. Det er en Svensker, 28 Aar gammel. Han var under Actionen for det første Indbrud echaperet med en anden Forbryder fra Blaataarn i Kjøbenhavn, og havde derpaa med denne begaaet det sidste Indbrud. Hans Staldbroder, Jørgen Petersen, en Holstener, som for en Maanedstid siden har udstaaet sin Straf i Ballerup, har allerede eengang været undvigt fra Kjøbenhavns Fæstningsarbeide, men skal efter nye Forbrydelser være paagreben igjen i Lyngbye paa Kjøbenhavns Amt, hvor hans Hustru har sin Bopæl.

Fra Helsingøer er i Gaar Eftermiddags indløben den Efterretning, at 12 svære Engelske Orlogsskibe ere ankomne en liden Miil fra Cronborg, og have lagt sig for Anker der.

Femten Danske Skibe ere atter blevne opbragte af Engelske Krydsere og 13 deraf ere førte til Plymouth.

Fra Tønningen meldes under d. 28 f. M., at den ventede Convoy fra London er ankommen under Eyderen, men at Convoyens Anfører negtede Skibene Tilladelse at komme til Staden. De, som vare interesserede i disse Skibes Ladninger, henvendte sig desangaaende til Toldkamret for at udvirke, at samme maatte losse der, hvor de ligge. Men dette blev afslaaet, og man befrygtede derfor at alle disse Skibe ville blive nødsagede til at vende tilbage med deres Ladninger.

Det Americanske Skib Virginia, Capit. F. Coffin, bestemt fra Livorno til Kjøbenhavn, er ankommen til Rotterdam, efterat det var blevet opbragt til Portsmouth, hvor dets Ladning blev losset og solgt, og de indkomne Penge deponerede i Admiralitetet, indtil der er indløbet nøiere Beviser angaaende dets neutrale Eiendom.

Den 29 f. M. blev i Kiel begaaet et skrækkeligt Mord. En Person, der havde tjent hos adskillige Herskaber som Kammertjener, var for nogen Tid siden bleven bekjendt med en Tracteurs Enke der paa Stedet. Han tog Logis i hendes Huus, forestod tildeels hendes Huusholdning, forlovede sig med hende, og besvangrede hende. Den uordentlige Levemaade, han snart derefter begyndte at føre, havde en Tidlang foranlediget en Uenighed imellem begge. Da de en Gang kom i en heftig Ordstrid, tog han en stor Kniv og dræbte hende med et Stik i Halsen. Derpaa forsøgte han at skjære Halsen af sig selv, og saarede sig, skjønt ikke farlig, med den samme Kniv. Huset blev strax besat med Militairvagt, og Morderen ført i Arrest. Den Myrdede skal omtrent have været i sjette Maaned af sit Svangerskab.

Bogbinder Milo i Odensee har ladet bekjendtgiøre, at han agter at forandre sit Opholdssted, da han ved betydeligt Tab har erfaret, at denne Stad ikke kan ernære fire Bogbindere.

Den 28de f. M. blev ved Auction paa Børsen solgt det forrige Interessentskabs i Sukkerraffinaderiet i Vimmelskaftet udestaaende Gjeld 12,168 Rdlr. 5 Mk. 13½ ß. for 430 Rdlr. til Commissionair H. B. Rothe.

I Adresseavisen for i Dag læses et Avertissement fra en Mand, som under sit Navn erklærer: "at ham efter allerunderdanigst Ansøgning er ved Kongelig allernaadigst Bevilling forundt Tilladelse til at maatte, uagtet han er 25 Aar gammel, for Fremtiden ansees for mindreaarig, og staae under Curatel.

Udenlandske Efterretninger.

En Oberst, Aug. Mosca, i Kong Ferdinands Tjeneste, som i Neapel er bleven overbevist om, at have paataget sig for Dronning Caroline og Marquise Villa Transo, at ville myrde Kongen af Neapel, har, efter en Krigsrets Dom, maattet d. 1ste d. M. staae aabenbare Skrifte i en rød Skjorte med en tændt Fakkel i den høire Haand, og er derpaa bleven ført til Torvet, hvor han blev sat paa Spid.

Efter Executionen blev hans Legeme brændt, og Asken adspredt i Luften. Denne oprindelig Tyrkiske Straffemaade er efter de gamle Neapolitanske Criminallove.

Kongen af Würtemberg er nu i Arbeide hos Hofjuveleer Nitot i Paris, som ogsaa har forfærdiget den Bayerske Krone. Nitot er uhyre rig; man finder i hans Boutiquer hele Garniturer af Brillantsmykker, Ørenringe, Kamme, Diademer ꝛc. som koste fra 80 til 200,000 Livres.

Det hedder, at det Göttingske og Grubenhagenske skal forenenes med Kongeriget Westphalen.

Foruden Napoleonsfesten skal der i Paris ogsaa gives en glimrende Seiers- og Fredsfest. Keiseren vil ogsaa give Armeen, naar den er kommen tilbage, andre Fester, som skulde have været høitideligholdte i Sommeren 1806, men den Gang, formedelst de krigerske Udsigter, bleve opsatte.

Erkebispen i Amalfi sagde nylig til Kongen af Neapel, under hans Ophold der paa Stedet: "De aabenbarer Dem for os som Himmelens Engel, der stiger ned fra Skyerne!"

20 Skibe med Salt, der vilde afseile fra det Magdeburgske, have maattet losse igjen, da Udførselen af denne Artikel indtil videre er forbuden. Preussen, som ellers har havt saa stor en Overflødighed af Salt, vil paa denne Maade i Fremtiden komme til at lide Mangel paa det, da det har mistet alle de Steder, som forsynede det dermed.

Antallet af de i Slaget ved Friedland dræbte Russer angives i Moniteuren for 17,500; Fangerne regnes for 40,000. 18000 er passerede Königsberg, 7000 ligge syge i Hospitalerne; Resten er paa Marchen til Thorn og Warschau *). Der er givet Befaling, at de ufortøvet skulle vende til-

*) I den Russiske officielle Beretning i St. Petersborgs Hoftidende siges, at Russernes Forlis kun bestod af ti Tusinde Mand Saarede og Døde. Hvo har nu Ret?

bage til Rusland; 7000 ere allerede komne tilbage til Königsberg og skulle frigives. Af dem, som befinde sig i Frankrige, skulle oprettes provisorisk Regimenter. Keiseren har befalet, at de skulle klædes og bevæbnes. Efter saadanne Begivenheder, siger Moniteuren, kan man ikke bare sig for Latter, naar man hører tale om den store Engelske Expedition og Kongen af Sverrigs — Desuden maa man lægge Mærke til, at Observationsarmeen ved Elben og Oder bestod af 70,000 Mand, uafhængige af Storarmeen, de Spanske Divisioner, som for Tiden staae ved Oder, uberegnede. Engelland maatte altsaa have brugt sin hele Armee, sin Milits, sine Volontairer og Fencibles til en Expedition, dersom det vilde gjort en alvorlig Diversion. Naar man betænker, at det under saadanne Omstændigheder har afsendt 6000 Mand, for at lade dem massacrere af Arabere, og 7000 til Spansk Indien, saa kan man kun ynke den overordentlige Begjerlighed, dette Cabinet plages af. — Freden i Tilsit gjør en Ende paa Storarmeens Operationer; men alle Preussiske Kyster og Havne blive ikke desto mindre spærrede for Engellænderne. Det er sandsynligt, at Fastlandsblocaden ikke er noget tomt Ord. Porten er med indbefattet i Fredstractaten. Den Revolution, der har været i Constantinopel, har ingen Indflydelse paa Europas Politik. Adjutant-Commandanten Guilleminot er afsendt til Bessarabien, for at underrette Storviziren om Fredsbetingelserne, og erklære Porten, at det staaer til den, om den vil antage dem.

Den 27 d. M. holdes Auction over endeel confisquerede Engelske Varer paa Slottet i Bayreuth.

Det hedder, at den Preussiske Feldtmarchal, Grev Kalkreuth, er reist til Keiser Napoleon, i Ærinder for sit Hof.

I Moniteuren læses følgende Skrivelse fra Königsberg d. 13 Julii: Keiseren mønstrede i Gaar det 4de Corps. Da han kom til det 26de Infanterie-Regiment forestillede man ham Grenadeer-Capitain Roussel. Denne brave Officier, som blev tagen til Fange i Affairen ved Hoff, var bleven sendt til Preussen. Han befandt sig i et Værelse, hvor en uforskammet Officier tillod sig alle Slags fornærmelige Udtryk mod Keiseren. Roussel taalde i Begyndelsen roligen disse Krænkelser, men tilsidst reiste han sig op med Værdighed, og sagde: "ingen "uden Niddinger tør føre en saadan Tale mod "Keiser Napoleon i een af hans Soldaters Nær-"værelse. Dersom jeg er nødsaget til at høre saa-"danne Skjændigheder, saa er jeg i eders Vold, "dræber mig!" Adskillige andre Preussiske Officierer, som vare tilstede, men som besad lige saa liden Ære og Fortjeneste, som de udmærkede sig ved Storpralerie, vilde lægge Haand paa ham. Roussel, ene mod syv Mand, vilde ei have sluppet godt fra dem, dersom ikke en Russisk Officier, der kom i samme Øieblik, ikke havde kastet sig imellem dem med Kaarden i Haanden. Det er vor Fange, sagde han: ikke eders. Han har Ret, og I fornærmer skjændigen Europa's første Hærfører. I skal ikke kunne slaae denne brave Mand, uden at bane eder Vei over mig. — Lige saa meget som, i det Hele betragtet, de Franske Krigsfanger rose Russerne, saa meget klage de over Preusserne, især General Rüchel, en ligesaa ondskabsfuld som storpralende Officier, der er uduelig og uvidende paa Valpladsen. Blandt de Preussiske Corpser, der var med ved Jena, er hans det, som fegtede mindst tappert. Da man drog ind i Königsberg fandt man en Fransk Corporal paa Galeierne, som var bleven hensat der, fordi han, da han hørte Rüchels Tilhængere tale ilde om Keiseren, blev hidsig og erklærede, at han ikke vilde taale det i sin Nærværelse. — General Victor, som blev tagen til Fange i en Postchaise efter oplagt Raad, beklager sig ogsaa over den Maade, Rüchel som Gouverneur i Königsberg, behandlede ham paa. Det er imidlertid den samme Rüchel, som, stærkt saaret i Slaget ved Jena, blev overvældet med Godhed af de Franske; det er ham, som man har frigivet, og som man sendte Chirurger, istedet for at man burde have sendt ham Vagt.

Et offentlig Blad fremsætter følgende Bemærkninger i Anledning af Optrinene i Svensk Pommern: Kongen af Sverrig befinder sig i en Stilling, der er den eneste i sit Slags. Han commanderer en af tre forskjellige Nationer sammensat Armee; nemlig 10 til 12000 Svenske, der indsee, at Krigen er meget upolitisk; 7 til 8000 Mand af den Tydske Legion i Engelsk Tjeneste, som brænde af Begjerlighed efter at komme i Fred Hjem, og 6000 Preussere, som Vaabenstilstanden imellem Frankrige og Preussen afholder fra ethvert Krigsforetagende.

Marchal Davoust kommer til at cantonnere med sit Armeecorps i Warschau.

Man har nu samlet en Deel, skjønt temmelig ubetydelige Efterretninger om begge Keiseres og Kongen af Preussens Ophold i Tilsit. Keiser Alexander og Keiser Napoleon, Storførste Constantie og Storhertugen af Berg spiste ved eet Bord. Storførste Constantin viste, at han har nøie Kundskab om det Franske Militair, og da en Fransk Officier yttrede sin Forundring derover, sagde han: "jeg har maattet drages nok med Franskmændene til at jeg ikke skulde kjende dem." Da Dronningen af Preussen spiste hos den Franske Keiser kjørte hun i en prægtig Vogn med 8 Heste, og med en talrig og glimrende Bedækning. Men hun seer meget bedrøvet ud.

Marchallerne Lannes, Victor og Ney ere reiste til Paris.

Den Franske General Molitor befinder sig nu i Stralsund, for at underhandle angaaende denne Fæstnings Overgivelse til de Franske. Parlamentairerne gaae hyppigen frem og tilbage, og man venter hvert Øieblik Resultatet af denne vigtige Forhandling.

Fra Ancona meldes: at Silkeavlen har i Aar været meget heldig, og at Silken tillige er af en meget god Beskaffenhed. Men formedelst betydelige Indkjøb er den allerede i temmelig høi Prijs, og gjelder, efter dens Bonitet, fra 27 til 32 Paoli.

Dr. Faust, som har gjort sig saa fortjent af Vaccinationens Befordring, har d. 14 Maji, paa hvilken Dag den berømte Doctor E. Jenner i Aaret 1796 indpodede den otte aarige Dreng Philips de første Kokopper, givet i den Anledning en Fest i Bückeburg. Midt i Salen stod Jenners

Billede, som Doctoren selv har tilsendt Faust, prydet med Blomster. Ved Bordet blev der afsjungen en til Dagens Høitidelighed passende Sang.

Hertugen af Weimar har skjenket det offentlige Weimarske Bibliothek sin Moders Bogsamling, bestaaende af 5000 Bind, hendes Antiquer, Medailler, Statuer, Malerier, Tegninger, Kobberstykker ꝛc.

Det medicinske Facultet i Paris har udsat en Belønning af 12000 Franker for den bedste Afhandling om Croup eller den Sygdom, som Kronprindsen af Holland døde af.

Den nylig afdøde Preussiske General-Lieuten. G. F. v. Tempelhof var født d. 19 Martii 1737 i Trampne i Mittelmark. Hans Fader, en Præstesøn, var Forpagter, og vilde at Sønnen skulde være Jurist. Den unge Tempelhof kom til at studere ved Universiteter i Halle. Men da Friedrich II. oprettede Preussiske Regimenter af de Sachser, han havde taget til Fanger ved Pirna, gav han dem Preussiske Officierer og Underofficierer. Tempelhof, som fra Ungdommen af havde lagt sig efter Mathematik, fik Lyst til Krigstjenesten, og blev nu Underofficier. Han var med i 2 Feldtoge; hans Genie for Artillerievæsenet udviklede sig snart og han fik en Anbefaling til Hertugen af Brunsvig, som igjen anbefalede ham til Kongen. Han avancerede efterhaanden til General, og lærte i Campagnerne Fransk, Italiensk og Engelsk. 1785 optog Friedrich ham i Adelstanden. Af Freden benyttede han sig til sine forskjellige litteraire Arbeider. I Feldtogene ved Rhinen 1792 til 1794 havde han stor Deel, og i de sidste Aar af det henrundne Aarhundrede sysselsatte han sig meget med Artillerievidenskaben. Siden indeværende Aarhundrede har han befundet sig i et Slags Aandsslappelse, og døde derpaa d. 13 Julii 1807 af Stikflod.

Rettelser.

Side 1334. Lin. 12 nedenfra staaer ved en Feiltagelse i nogle Aftryk: og derfor forfeiles Hensigten ꝛc., hvilket bør staae Linie 8 ovenfra, og derfor udelades her.

Side 1338. Lin. 1. Forstand Evne læs: Forstands Evne.

Samme S. Lin. 6. var det Alt blevet derved læs var det blevet derved.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 86.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 8 Augusti, 1807.

Mester Gert Westphalers Reise fra Haderslev til Kiel.

(Fortsat.)

Et meget lærdt og critisk Capitel.

Inden vi fortsætte vor Reise, gunstige Læsere og Læserinder! maa vi lade vor Pegasus bede lidet ved Kroer, og give det arme Dyr et Par Skofter. Lader os betænke, at Øget har en lang Vei at løbe, og i hvorvel det har Vinger at flyve med, maa det dog endelig kunne blive træt ved det store Slid det har daglig med at befordre saa mange Poeter til Parnasset, Melkeveien og den syvende Himmel. Sandt nok, jeg skriver ingen poetisk Reise, men selv en Kielsk Reise kan dog ikke skrives uden al Begeistring, og hvor skal jeg tage den fra, naar jeg ikke vil søge den hos det samme Befordringsvæsen som andre Godtfolk? Jeg vil imidlertid anvende dette Pusterum til at gjøre mine gunstige Læsere lidt nøiere bekjendte med Derivationen af Navnet Haderslev.. Materien er, som alle critiske Undersøgelser, vel tør, men ikke desto mindre meget lærerig. De Lærde ere i dette Stykke meget uenige. Det Haderslevske Videnskabers Selskab har allerede for ti Aar siden udsat en Præmie af ti slette Dalere for den bedste historiske Tractat om Oprindelsen til Navnet Haderslev; der indkom en stor Mængde Skrifter, men intet fandtes antageligt; derpaa opstod en gammel Academicus fra Veile, Monsieur Christophersen, som var Karl for at skrive en saadan Tractat, men han sagde Prosit die Mahlzeit til de ti slette Dalere, eftersom han vidste, at her var en Doctorhat at fiske. Hvad har min gode Christophersen at gjøre? Han giver sig til at holde en Disputats paa Studigaarden i Haderslev, som hele Facultetet maatte gjøre ham til Doctor for, enten det saa vilde eller ei. Denne Disputats er prentet hos Mons Wingaard i Kjøbenhavn, under Titel af: Origenes Hadersleviensis, og i samme gjennemgaaes, veies, prøves og drøftes alle forskjellige Hypotheser, og ledsages af Anmærkninger, som alle indeholde enten ny Opdagelser og Oplysninger, eller Berigtigelser og paa Kilderne grundede Modsigelser eller Bekræftelser. Summa Summarum den lærde Forfatter har vidst at udtømme her hele sin Lær-

doms Overflødighedshorn. Efter een af hans Hypotheser skal den lærde Saxo Grammaticus, der, som bekjendt, var Famulus hos Biskop Absalon i Roeskilde, have villet bevise og godtgjøre, at Kong Harald Hildetand, Høilovlige Hukommelse, havde nogle Ragerier med en vis Hather, men hvordan det nu var eller ikke, blev samme Hather slaget, og Staden, som siden blev bygt paa samme Plads, af Jyderne kaldet Haterslæt, ligerviis som vi sige Høslæt, Klokkeslæt, Efterslæt ꝛc. Dette bekræftes og i et Gavebrev af Mſr. Mons Christensen, Klokker i Randers, og et andet Document af Mester Paulus Cypræus, Klokkestøber i Nestved. Men her møder kun den critiske Omstændighed, at det ene Document er fra Aar 1083 og det andet fra 1087, og at det sidste er en Afskrivt af en Copie. Hvor kløgtig overalt denne Hypothese i og for sig er, saa har den lærde Magister dog godtgjort og bevist af et gammelt, temmelig ulæseligt Manuskript, som gjemmes i Haderslev Byes Raadstuearchiv, at Staden allerede havde Kjøbstedsrettigheder 203 Aar førend Alexander Magnus kom i Haaret sammen med Kong Darius, da derimod Hather, efter Saxonis Vidnesbyrd, blev nedlagt af Kong Harald 500 Aar efter Roms Opbyggelse, og ergo ikke kan have givet Anledning til Navnet. Men Magister Christophersen har imidlertid antaget en langt rimeligere, fornuftigere og bevisligere Grund til Stadens Benævnelse, som han har fundet i een af Stadens gamle Krøniker. Sagen er korteligen den: i Aaret 346 var det endnu Skik i Haderslev, at Raadet havde mange Officianter og Betjenter, der feiede Raadstuesalen, slog en Sladder af med Parterne i Forsalen, førend de bleve indladte, lagde i Kakkelovnen, forseglede Breve, skjare Penne og spillede Styrvoldt i Kjelderne. Hver

Gang nogen ung Haderslever havde svoret at ville være Borgermester og Raad hørig og lydig, eller med andre Ord taget sit Borgerskab, samlede alle disse Officianter sig fra alle Kanter omkring ham og ønskede ham med een Tunge og een Mund Lykke og Velsignelse til hans ny Næringsstand, men lode ham aldrig slippe førend han havde betalt disse Velsignelser med tre fire blanke Kroner, som, sub rosa, var mere end de vare værd. Engang hændte det sig, at en ung Haderslever, Arius Lolleker af Navn og Hattemager af Professjon, ogsaa skulde spytte i Bøssen, men hvad gjorde han? han satte sig paa Bagbenene, og raabte i sin Hidsighed: "I skal faae en ævig Ulykke, I Skabhalse, I Tiggerpak! I tage andre Tiggere, som trænge mere til Almisse end I, ved Vingebenet, og betle selv?" Hattemageren vedblev at skjende og smelde saa høit, at Borgermesteren maatte raabe ud til ham: "halts Maul, Swager!" Men hvad skeer? Min gode Hattemager gaaer hjem, og tænker nu er det glemt, men næste Dag bliver han stevnet, examineret og endelig dømt, som den, der har formastet sig til at kalde Raadets Officianter og Stadens Embedsmænd Skabhalse og Tiggerpak, til at staae aabenbare Skrifte, og betale 10 Lod Sølv i Bøder, eller i Mangel af Betaling at staae 2 Timer i Gabestokken. Dette sætter nu naturligviis hele Hattemagerlauget i Fyr og Flamme; alle Mestere og Svende samles flux paa Kroen; Laugsskriveren maa opsætte en Klage, og hele Lauget, med Oldermanden og Oldgesellen i Spidsen, begiver sig ufortøvet i fuld Procession op paa Raadstuen, hvor Oldermanden træder frem og taler som saa: "Ihre wohlweisen Herren! Af denne herlige Byes lovlige Borgerskabs anseelige Laug fremstiller jeg mig, som en Førstegrøde, jeg, uværdig Oldermand for

det anseelige Hattemagerlaug! Velvise Herrer! En Hattemager er ingen Kramsfugl, og allermindst Mester Arius Lolleker, som er Karl for sin Hat. Vi forlange samtligen alle som een og een som alle med een Mund Satisfaction og Reparation for den ham tilføiede Tort og Skade, og paastaae Raadstuebetjenterne tiltalte og vor Laugsbroder frikjendt!" Nu skulde man bare høre en Hurlumhei. Alle Raadsherrer puttede Hoveder sammen og hviskede til hinanden; endelig reiste Borgermesteren sig og sagde med Gravitet: "Respect for Raadet"! raabende derpaa efter en kort Pause: "I Skabhalse og Tølpere! Have I overveiet, overlagt og overtænkt hvad det egentlig betyder at sætte sig op mod hele Raadet? Jeg byder og befaler eder, strax at begive eder herfra og vente eders Dom." Lauget maatte, reverenter talt, trække af med en lang Næse, Mester Arius maatte udstaae sin Straf, og Raadet, som kjendte sine Pligter og vidste hvad der kunde flyde af saadanne Ting, som ikke var nogen Pakkatel, lod strax udgaae en Placat, hvori det hedte: at ikke to Hattemagere, de være Mestere, Svende eller Drenge, skulde fordriste sig til at tale sammen paa Gaden. Nu blev hele Lauget reent obstinat og disparat, forenede sig med Muurlauget, og da Byen just den Gang var under Bygning, og alt Arbeidet maatte standse, opkaldte man den siden, da man var raadvild for at finde et Navn, efter denne mærkværdige Begivenhed; nu paastaae adskillige Lærde, at man skal skrive Hadersleb, eller paa Dansk: Kjævleriets Liv, andre derimod, at man efter Saxonis Mening skal stave Hatersleb, formenende, at Hater betegnede paa gammelt Plattydsk det samme som Hatter paa Engelsk, nemlig en Hattemager!

Fra den Tid af at Magister Christophersen havde skrevet denne Tractat blev det blandt

alle Academiske Borgere i Haderslev grande Mode at skrive hele Afhandlinger om et eneste Ord eller Navn, eller Partikel eller Artikel. Saaledes blev der engang ført en heftig lærd Strid om Ordet Blæk enten skulde skrives med æ eller e; Rector Magnificus, som var en Mand, der ikke lod sig pirre, paastod det skulde skrives med e, og da Universitetets Patron satte sig derimod, raabte Rectoren ganske hidsig: Ihre Gnade, ich will es so haben! hvorudover der strax opstod en Krig imellem begges Partier (thi hver af dem havde mange Tilhængere), som endte sig med blodige Optrin, i hvor vel ingen, som vilde undgaae at rejiceres, turde ved Academiet eller paa Klosteret skrive anderledes end Rectoren vilde have det, nemlig Blek, ikke Blæk, thi paa sin Post har en Rector Magnificus ligesaa stor Magt som Carl Magnus. Af alt dette skulde man troe, at Haderslevernes Sprog var meget raffineret, at de ere yderst nøiseende og samvittighedsfulde i deres Retskrivning, og kun ere uenige i Smaating, men deri vilde man tage mærkelig Feil, thi at holde paa Skillingen og lade Daleren løbe er, saavel i dette som i meget andet, Haderslevernes Skjødesynd, eftersom de næsten altid kjævles om Avner medens de spilde Kornet. Under hele Dannemarks Krone er man ikke uenigere i alt hvad der hedder Retskrivning og Orthographie end i Haderslev. Mester Friedrich Badskjær, som jeg lærte hos, klagede tusinde Gange over, at han i denne By ikke kunde beholde sit gode gamle Christne Navn ubeskaaret. Snart kaldte man ham Friedrich, snart Friderich, snart Friderik og snart Fridrik, saa han tilsidst maatte ansøge hos Raadet om, at faae et Patent paa sit Døbenavn.

(Fortsættes.)

Hr. Translateur Reschs Fremfærd imod Digteren Baggesen.

Af J. Søtoft, Copiist.

(Sluttet.)

Mere end nok, maaskee altfor meget har man opholdt sig ved disse reschske Produkter, og det her sagde er dog kun en Gjenlyd af den almindelige Stemme. Resch foraater den, det har han viist; men, vee det Menneske! der, udrustet med en utaalelig Arrogans, har bragt det saavidt, at Folkets Omdømme ikke mere ligger ham paa Hjertet.

Baggesen har vundet fortjent Yndest og Agtelse hos den Danske Nation ved sine udmærkede Talenter, og en Resch's Skriverier ere sandelig alt for svage til at omstemme den Dom, hele Nationen har fældet over denne genierige Digter. Dog! Resch vil atter synke tilbage i den Glemsel han fortjener, medens Baggesen, i Glandsen af sin egen Storhed, vil være uforglemmelig i Nationens Erindring. Ikkun den laveste Egoisme kan tillade sig at troe, at en Mands Værd fordunkles, fordi nogle elendige Skriblere overvælde ham med Grovheder. Ikkun de Mennesker, der intet have at vinde eller tabe, ere istand at fremstille for Publikums Die, alt hvad der flyder af deres altidfærdige Pen.

Jeg har, ved at nedskrive disse faa Linier, udsat mig for Skriblernes Harme og Forfølgelse; men sandelig de skrække mig ikke; Hr. Resch vil maaskee over denne offentlige Tugtelse enten skrige Jammer og Nød, eller forstumme i Følelsen af den Bevidsthed, at have fortjent den.

Vor Litteratur maae nødvendigen synke tilbage til dens forrige Lethargie, dersom disse Smaaedværge, som saa gjerne ville krybe op paa Kjæmpernes Skuldre, ikke udryddes. Man værdiger Smaaeaander som A. B. og C. — et værdigt Kløverblad! — mere Opmærksomhed end de fortjene, og disse ukaalelige Egoister fristes da let til at ansee denne Opmærksomhed for fortjent og stiltiende Beundring. Den Ukultiverede moeres ved slige reschske Smaaheder, men man vil let indsee, hvor skadelig denne Moroe er for ham., Folkets Blik ledes fra det Høie og Alvorlige hen paa Gjenstænder, der vise os Jordlivets Kamp, uden at lade

os ane dets høiere Betydning. Den Udannede gjør intet Skridt fremad, men bliver bestandig i sit Chaos og moerer sig med det, der er saa ganske overeensstemmende med hans Individualitet, medens den mere Dannede taber Lysten til at yttre sig i en Tidspunkt, hvor hans Himmel omgives af Dunster, som stige op fra det laveste Dynd. Konstens yngre Dyrkere maae med Skjælven betræde en Bane, hvor de see man mishandler og forhaaner de Ypperste; det er derfor dobbelt Pligt, saameget som muеligt, at modsætte sig det overhaandtagende Skriblerie. I enhver Konst og i enhver Videnskab er det ikke uden Fordeel, naar der kjæmpes for og imod; men denne Kamp maa ikke yttre sig saaledes, som i senere Tid hos os. Hvad kan en Krigshær, som ikke bestaaer af andet end lutter Invalider, der føre rustne Vaaben, vel udrette? Bestaaer den derimod af djerve Kjæmper, da kan der udrettes meget. Saaledes og i Litteraturen. Naar Skriblere begynde at kjæmpe — thi for dem er intet helligt — synker Kraften, fordi ingen modsætter sig den; naar derimod de Udvalgte og Indviede kjæmpe — de agte hinanden selv i Stridens Hede — opvækkes Kraften til nyere Liv; nyere Anskuelser aabne sig for det indre Blik, Tankeevnen faaer friere Virkerum, opvakt som ved et elektrisk Stød, og — Videnskaben eller Konsten fremmes derved.

Jeg slutter disse Betragtninger med den inderligste Overbeviisning, at den bedre Deel af Konstens Dyrkere vil bifalde min Fremfærd imod et Menneske, der paa en saa uhørt og uanstændig Maade har forsyndet sig imod een af Nationens elskværdigste og navnkundigste Digtere.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Mange af de Skibe, der høre til den i Østersøen ankomne Engelske Flaade, ligge nu for Anker ved Hveen. Nogle af disse Skibe detacheres fra Tid til anden, medens andre komme til. Af denne Aarsag kan man ikke bestemme Flaadens egentlige Styrke. Eet af Orlogsskibene fører 98 Canoner.

Professor Fichte, som for nogen Tid siden ankom her til Hovedstaden fra Königsberg, agter i disse Dage at reise herfra over Lübeck til Berlin.

I Tugt- og Daarehuset i Glückstadt findes i dette Øieblik i det Hele omtrent 170 Personer, iblandt hvilke Antallet af sindssvage og afsindige Mennesker af begge Kjøn i Daarehuset beløber sig til 4 .

Amtmand Thaarup gjør sig høilig fortjent ved at indføre gavnlige Forbedringer i Rønne By paa Bornholmen. Havnen, hvor forhen neppe Fartøier af 4—5 Fods Dybde kunde løbe ind, uden at komme paa Grund, sættes nu i saa fortræffelig Stand, at Skibe paa 20 Fods Dybde ville kunne seile i Indløbet. Arbeidet, som har bedste Fremgang, bestyres af Kjøbmand Wulffsen og udføres fornemmelig efter Hr. Generaladjutant Løvenørns Idee. Til Omkostningernes Bestyrelse er der givet et Kongeligt Forskud af 3000 Rdlr. Den anordnede Havneafgivt har allerede hidtil indbragt en anseelig Sum. Denne Havn maa med Tiden kunne blive af største Vigtighed for Rønne, naar engang alle de Skibe, der gjøre Havarie i denne Egn, kunne løbe ind der og blive reparerede ꝛc. Omkring Byen sættes, ligeledes efter Hr. Amtmandens Foranstaltning, et smukt Steengjerde af 2½ Fods Høide, nedentil 2 Alen og oventil 5 Qvarteer bredt, som belægges med Giæstørv og besættes med Torn. Byens Indbyggere maa forholdsviis bidrage dertil, og de Fattige, som ikke kunne bidrage Penge, maa paatage sig bestemt Dagarbeide. Ogsaa dette Arbeide, som er begyndt paa den østre Side af Byen, har bedste Fremgang. Hele Byen skal ogsaa ordentlig brolægges. I Storgaden skal der bygges et nyt Raadhuus og en ny Amtmandsbolig, som begge skulle være forenede i een Bygning, og hvortil der allerede er kjøbt to Grunde.

Ved Huus- og Herredsfogden i Sundewitts-Distriktet, Sønderborg Amt, Kammerraad Mathiesens Død, er nu et godt Embede blevet vacant.

Fra d. 22de til d. 28de Julii ere 67 Skibe passerede den Schlesvig-Holsteenske Canal. Fra d. 24 til den 30 Julii ere 30 Skibe passerede det store Belt.

Det Danske Consulat i Amsterdam har under d. 31 f. M. tilkjendegivet alle Danske Handlende og Skippere, at det har saavel officielle som ministerielle Efterretninger om, at der, uagtet det i Tønningen Forefaldne og adskillige Danske Skibes Opbringelse og Anholdelse, ikke hersker den mindste Misforstaaelse imellem Hofferne Dannemark og Storbritannien, og at der heller ikke er forefaldet noget, som kunde give grundet Anledning til den Frygt, man i den Henseende har havt.

Paa det kobberstukne Titelblad af den ny Udgave af Baggesens Labyrinth, kaldes denne Bog "Digtervandring i Begyndelsen af det attende og Enden af det nittende Aarhundrede." Efterverdenen maa heraf formode, at Forfatteren i det mindste var 100 Aar gammel, da dette Bind udkom, og at han havde opnaaet den i vore Dage, især for Digtere høie Alder, af 200 Aar. Hvor inderlig Anmelderen end ønsker, at Baggesen maatte kunne fortsætte sin Digtervandring indtil Enden af det 19de Aarhundrede, saa anseer han dog Ting af den Natur for pia desideria. Der hører meget til at blive 200 Aar gammel!

Ogsaa Aalborg kan nu i Henseende til Skibsbyggerie sættes ved Siden af andre Danske Søstæder. Den 3 d. M. løb paa Kjøbm. Peter Sødrings Skibsværft et for hans Broder Christ. Sødrings Regning under Skibstømmermændene Jens Hansen og hans Svoger Hans Nissens Bestyrelse bygt Fregatskib af Stabelen. Skibet fører 111½ Commercelæster. Tilskuernes Tal var over 400.

Den afdøde Prindsesse Catharinas Palais i Horsens skal nu udstykkes ved Auction. Det er assureret for 25,240 Rdlr., ansat i Byens Grundtaxt for 1077 og indbefatter 10,639 □ Alen.

I Mariboe haves den hæderlige Skik, at Brandpersonalet, under et Tordenveir, samles paa Raadhuset, for i paakommende Tilfalde at være paa rede Haand. I Hundedagene udsættes ogsaa ved hver Bygning en vis Qvantitet Vand, ligesom i Ildløs Tilfælde.

Den 2 Augusti afreiste H. H. Prinds Christian og Gemalinde fra Altona til Schwerin og Dobberan. Under deres Ophold i Altona, hvor de ankom d. 16 f. M., logerede de hos Overpræsidenten Geheimeraad Stemann.

Ved Kongel. Resolution af 24 Julii d. A. er fastsat: 1) at der ved ethvert Arresthuus skal anskaffes et, efter Jurisdictionens Størrelse, passende Antal grove Blaarlærreds Skjorter, Halstørklæder og uldne Strømper, til Brug for de Arrestanter, hvilke ikke selv eie det fornødne Linned, og at der ligeledes ved ethvert Arresthuus skulle anskaffes nogle Kjæmmekamme; 2) at det skal være Pligt for Arrestforvarerne at paasee Arrestanternes Reenlighed, samt besørge Arresthusets Inventarium, Linned m. v. vasket mod billig Betaling, og 3) at de hertil medgaaende Omkostninger skulle lignes paa det District, som bruger Arresthuset. Denne allerhøieste Resolution er bekjendtgjort ved Cancellie-Placat af 4 d. M.

Ved et Rescript til Stiftsamtmanden over Agershuus Stift af 10 f. M. er fastsat: at der i Anledning af sidste betydelige Ildsvaade i Moss maa vorde anordnet en Bygningscommission sammesteds til at regulere de afbrændte Gader og have Tilsyn med de ny Bygninger, der opføres, paa det disse saaledes kunde vorde indrettede, at Byens Sikkerhed mod en ny Ildsvaade saa meget som muligt derved kan blive fremmet. Til Medlemmer af denne Commission ere udnævnte: Byfogden i Moss, Justitsraad Scheel, Brandinspecteur Kjøbmand Peder Herfordt, Kjøbmand og eligeret Borger Andreas Chrystie, samt Kjøbmand David Chrystie og Mome Petersen. — Enhver, som agter at opføre nogen ny Bygning, bør, under Mulct, først gjøre Anmeldelse for Bygningscommissionen og indhente dennes med Stiftsamtmandens Approbation forsynede skrivtlige Bestemmelse om og efter hvilke Regler der maa bygges.

I neue Leipz. Litt. Zeit. 1805 Oct. S. 2074 siges om Pastor Hudtwalkers udgivne Prækener, at de, ledsagede af et godt udvortes Foredrag, vist ikke ere blevne holdte uden Nytte. At man overalt i dem sporer Iver til at bekjæmpe Fordomme og Vildfarelser, viist Hensyn til Tidens Tarv og en lys Aand, der har gjennemgaaet Erfaringens Skole; men at dem fattes adskilligt for at kunne være

Mønstre. Især nævnes, at Forf. i Underafdelingerne ikke strengt holder sig til det, som deri skulde bevises.

I allg. Hall. Litt. Zeit. 1807 Jan. S. 95:96 findes en Recension over Lystspillet Hospitalet. Rec. finder Indklædningen tækkelig, Dialogen naturlig, Handlingen afvexlende, og de handlende Personers Karakterer vel tildeels feilfuldt udkastede, men dog for det meste godt vedligeholdte. Sproget finder Rec. heelt igjennem saa reent og Udtrykket saa bøieligt, at neppe nogen Læser skulde i Forfatteren gjenkjende en født Tydsker, men Planen i det Hele at mangle Enhed, Naturlighed og Interesse.

I Island har Vaccinationen gjort god Fremgang, og kan ved Landphysicus Klogs Virksomhed ventes der vedligeholdt. I Grønland standsede den i to Aar ved de sydlige Colonier, men bragtes atter i Gang i afvigte Aar ved udsendt Materie. Til Færøerne har den opsendte Materies Anvendelse ikke været af Virksomhed, indtil Skibscapitain P. P. Nolsøe bragte den did paa levende Mennesker. Han lod sig lære at vaccinere i Kjøbenhavn, lod Vaccination anbringe paa een af sine Skibsfolk, der alle vare hans Landsmænd, forsynede sig desuden med Materie, i Tilfælde, at den paa Veien skulde uddøe, forplantede den friske Materie underveis paa det øvrige Skibsmandskab; og bragte derved Vaccinen til benævnte hans Fædreneland, hvor han allerede i afvigte Aar deels selv, deels ved Hjelp af sin Broder, Handelsbetjent J. Nolsøe i Torshavn, har udbredet Vaccinationen saaledes, at den nu kan ventes vedligeholdt. Denne Handling er saa meget mere patriotisk, som de naturlige Kopper, der i lang Tid ikke have hjemsøgt Færøerne, kunde formodes, naar de engang havde udbrudt, at have villet anrette store Ødelæggelser.

Den 4de Augusti blev ved Auction paa Børsen solgt 5 Stykker transportable Stadsfondsbeviser med tilhørende Duplicater, a 80 Rdlr.

Spec., for 100 a 101 Rdlr. Stykket. — Samme Dag blev solgt 4 Actier i Søassurance-Compagniet for 325 a 334 Rdlr. Stykket, og 10 qvart dito i den Danske og Norske Speciebank for 181 og 182 Rdlr. Stykket. — Den 7de blev ligeledes solgt 5 Actier i det almindelige Brandassurance-Compagnie paa Vare og Effecter for 112 a 114 Rdlr. Stykket.

Foran paa Vesterbro bygges nu en Indretning til det ny Panorama.

Under d. 4de d. M. har det Danske Cancellie tilskrevet Biskoppen over Aarhuus Stift: da det ved H. Høiærværdigheds Skrivelse og indsendt Forklaringer fra Provst Brøndsted og Cantor Nolthe tilstrækkelig er beviist, at Provst Brøndsted ikke er Forfatter af de i adskillige Blade indrykkede Stropher af en Høitidssang, der er opført under Gudstjenesten i Horsens Kirke, saa finder Cancelliet i denne urigtige Anmeldelse intet, som i nogen Maade kunde svække den Embedshæder, Provsten ved saa mange Aars gode Embedsførelse har erhvervet sig, men maa ganske overlade til ham selv, om han personlig attraaer at sagsøge Anmelderne for Domstolene, da han i dette Fald kan forvente at erholde beneficium processus gratuiti og fri Procurator.

Ved Kongel. Resolution af 3die f. M. er Slotspræsten til Aggershuus allernaadigst tillagt Rang med andre Slotspræster.

I afvigte Aar er vaccinerede af Læger 12,113, af Geistlige og Skolelærere 8,923, af andre 2,429. Den samme Iver, som den fra Övre Tellemarkens Provstie nu forflyttede Provst Aschenberg har i Vaccinationens hele Epoche anvendt til dens Udbredelse i dette vidtløftige Provstie, hvor der ikke haves nogen Læge, anvendes ogsaa af hans Eftermand i Provste-Embedet, Provst Krurin, som nylig, formedelst Koppeepidemiens Udbrud i de Sogne af Provstiet, der grændsede nærmest til Tellemarken, hvor de naturlige Kopper skulle grassere, har fra Commissionen forlangt Vaccinematerie op-

sendt til Uddeling og Anvendelse paa de faa, som i dette Provstie endnu ere uvaccinerede tilbage.

Udenlandske Efterretninger.

Den 24de f. M. forelagte Rigs-Erkekantsleren det Franske Senat begge Fredstractater med Rusland og med Preussen. Den første bestaaer af 29 Artikler, hvori Hovedpuncterne ere: at alle Fiendtligheder ufortøvet skulle ophøre; at alle de Skibe, som paa begge Sider ere tagne efter Fredsslutningen, tilbagegives, og de, som kunne være solgte, erstattes; at Keiser Napoleon af Agtelse for Keiseren af Rusland og for at aflægge et Bevis paa sit oprigtige Ønske, at forene begge Nationer ved uforanderlig Tillid og uforanderlig Venskab tilbagegiver Kongen af Preussen de Lande, som allerede have været anførte i No. 83, P. 1323; at Hertugerne af Sachsen-Coburg, Oldenburg og Mecklenburg-Schwerin indsættes i deres Stater igjen; men at Havnene i Oldenburg og Mecklenburg skulle, indtil Udverlingen af Ratificationen af tilkommende Definitivfred imellem Frankrige og Engelland, have en Fransk Garnison; at Keiseren af Rusland erkjender 1) H. M. Joseph Napoleon for Konge af Neapel, H. M. Ludvig Napoleon for Konge af Holland og Prinds Jerome Napoleon for Konge af Westphalen; 2) fremdeles Rhinforbundet og ethvert af dets Lemmers Besiddelser og Titel, saavelsom dets tilkommende Lemmer; at Keiseren af Rusland afstaaer til Kongen af Holland Herskabet Jever *) i Ostfriesland; at denne Fredstractat ogsaa skal gjelde for Neapel, Holland og Rhinforbundet; at de Russiske Tropper skulle trække sig tilbage fra Valachiet og Moldau, men at disse Provindser dog ikke kunne besættes af Storherrens Tropper førend Ratificationen af den tilkommende Definitivfred imellem Rusland og Porten er udverlet; at alle Handelsforbindelserne imellem de contraherende Parter skulle finde Sted igjen, ligesom førend Krigen.

*) Indbefatter $5\frac{1}{2}$ □ Mile, 14,580 Indb.

Bønderne i Landsbyen Gallenbach, ikke langt fra Augsburg, have d. 15 Julii, for at afværge den hos dem herskende Qvægsyge, gjort en Pillegrimsreise til Augsburg. De droge, dog uden deres Præst, under lydelige Bønner til Kirken. Da Toget kom did, bleve de i al Stilhed førte hjem igjen af Politiet.

D. 23de f. M. lagdes en almindelig Embargo i de Engelske Havne. Den skal vedvare indtil den Østersøeske Flaade og Expedition er afseilet. — Det hedder at 10,000 Mand ufortøvet skulle indskibes. — 40 Transportskibe ere afseilede til Dynerne. — Man venter snart Begivenheder af Vigtighed.

Den 28de Julii om Morgenen Klokken 5 ankom Keiser Napoleon til St. Cloud, hvor hans Ankomst bebudedes med 60 Canonskud. Keiseren ankom uden Coureer og havde kun Storhertugen af Berg hos sig.

Den afdøde Hertug Ferdinand af Mailands Søn Prinds Franz Joseph, er i Følge en i Wien ankommen Coureer fra den Franske Keiser ankommen til denne Stad.

Først Primas begiver sig til Paris, for der at vie Prinds Hieronymus og Prindsesse Catharine af Würtemberg. Prindsesse Augusta af Sachsen skal, efter Forlydende, være forlovet med Storhertugen af Würzburg. Det hedder ligeledes, at adskillige af Rhinforbundets Førster ville komme til Paris, hvor Ting af stor Vigtighed skulle afgjøres. Der tales blandt andet om adskillige Kongers Kroning, og Landes Mageskiftning, som skal foretages der.

Den 30 Julii vedvarede endnu Fiendtlighederne i Svensk Pommern.

Der er nu udkommen en heel Beskrivelse over Høitideligheder ne i Dresden under Keiser Napoleons Ophold der. De fleste poetiske Inscriptioner, som fandtes under Transparenterne, er fulde af det sædvanlige Slags Smiger. Skomagere, Vægtere 2c. have her søgt at udtrykke deres patriotiske Følelser med Ildbogstaver. En Brændeviinsbrænder havde paa sort Grund ladet anbringe følgende Inscription:

Die Gedanken sind frey.
(Tanker ere toldfri.)

og der under tre Skiver ⊙ ⊙ ⊙

General Savary er udnævnt til Fransk Minister i St. Petersborg og Grev Nicolas Romanzow til Russisk Gesandt i Paris.

Paa Rohne-Canalen, der anlægges ved Beaucaire, have hidtil arbeidet 1000 Preussiske Krigsfanger.

Blandt forskjellige Handelsgrene i Sachsen er allene den sædvanlige Udførselssum af Blaafarve sjunket fra 300,000 til 200,000 Rdlr.

To Svenske Skibe, ladede med Salt fra St. Ubes, som under Engelsk Convoy kom til Engelland, vare aldrig saasnart ankomne der, førend de af Convoyens commanderende Officier bleve erklærede for gode Priser, fordi deres Ladninger vare bestemte til Preussiske Havne. Man er overordentlig misfornøiet herover i Sverrig.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

Directeuren for den store Franske Opera har opfordret alle Decorationsmalere, som kunne forevise bekjendte Konstneres Vidnesbyrd, at indfinde sig hos ham. I dette Theater føies alle Anstalter til at modtage Keiseren paa en værdig Maade og med stor Pomp.

I Porcellainsfabriken i Meissen arbeides i denne Tid paa et kostbart Service. Tegningerne til Maleriet paa Kopperne og Tallerkenene ere tagne af Denons Pragtværk over Ægypten. Kongen har understøttet denne Fabrik med 100,000 Rdlr.

I London oprettes endnu et Institut for Døvstumme, efterdi Mængden af disse Ulykkelige kræver en Udvidelse i den ældre Anstalt.

Til Epigrammageren i Dagen No. 131.

En Rimer — velbekjendt han er — blev saaret af et Snært,
Flux skrev han hen et Epigram, heel løierligt og sært!
Men det er nu saa hans Maneer! hans Vers er uden Braad,
Og, som forresten al hans Baas, heel løierligt og — kaad.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 87.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 11 Augusti, 1807.

Titel- og Rangsyge.

Den store Holberg har allerede for firsindstyve Aar siden fremstillet Rangsygen i sin hele latterlige Skikkelse. Hans Honette Ambition vil blandt alle hans Lystspil maaskee blive det meest uforgjængelige, fordi den Daarlighed, det revser, ikke vil ophøre saalænge der lever Mennesker paa denne Klode. Dens Rod er saa dybt befæstet, at man kan afhugge Stammen lige til Stubben, og den voxer frodigen op igjen. Hvor meget end Forfatteren af disse Linier anseer Forskjellen blandt Stænderne, Udmærkelsestegn og Hædersnavne for nødvendige til at belønne og opmuntre Fortjenesten, saa latterligt finder han det dog, at Mennesker, der ikke have mindste Grund til at gjøre Fordring paa saadanne Udmærkelser, med saa megen Begjerlighed attraae dem. Det er Manden, der skal hædre Titelen, ikke Titelen, der blot skal hædre Manden.

Paa en eller anden Maade, i høiere og mindre Grad, at udmærkes af sin Regent bør altid være enhver Mand af Æresfølelse dyrebart. Men denne Udmærkelse kan dog aldrig være andet end relativ; Regenten kan ikke altid vide om den, han forunder en saadan Udmærkelse for enkelte Handlinger og ved enkelte Leiligheder i Livet, tilforn har gjort eller i Fremtiden vil gjøre sig værdig dertil. Det egentlige Hæderværdige i en Rang og Titel maa derfor bestandig rette sig efter Rangspersonens øvrige Opførsel som Menneske mod sine Medmennesker og som Borger mod Staten. Naar en Regent forunder nogen en Hæderstitel eller et Hæderstegn, saa er Meningen langtfra ikke, at enhver nu ubetinget skal hædre ham i Betragtning af dette Tegn, ligesom Soldaten, der maa præsentere eller raabe i Gevær for ethvert forbigaaende Feldttegn. Meningen er: "du skal gjøre dig værdig til denne Titel eller dette Tegn dit hele Liv

igjennem!" Begge ere snarere en Opfordring til at handle hæderligen end Vidnesbyrd paa at man altid sit hele Liv igjennem har handlet eller i Fremtiden vil handle hæderligen. Tegnet allene, enten det tindrer af Guld eller straaler af Diamanter, kan blot som Tegn betragtet, ikke have noget andet Værd i den Fornuftiges Oine end for saa vidt den Mand, der bærer det, i sine øvrige Handlinger som Menneske, fortjener at bære det. Grækerne belønnede dem, der vandt Prisen ved de Olympiske Lege, og, derved, efter deres Begreber, gjorde sig værdig til den allerstørste Hæder, med intet uden en simpel Krands af et Oliventræ. Men dette simple Hæderstegn var ledsaget med de største Æresbevisninger. Den Belønnedes Navn blev offentlig udraabt i hele Grækenlands Paahør; man holdt et høitideligt Indtog med ham i hans Fødeby, og nedbrød endog stundom Stadens Mure for at gjøre ham Veien desto mageligere; forundte ham Forsædet i Forsamlingerne og med Tiden ogsaa en Hædersløn for Livstid.

Man har, skjønt med liden Grund, bebreidet Holberg i hans Grav, at han, som har gjort sig lystig over Rang- og Titelsygen, selv lod sig baronisere. Men der gives Adskilligt, som kan undskylde Holberg. Ikke at tale om, at han mueligen i hine Tider, ved at besidde Barons Rettigheder, kunde love sig betydelige Fordele som Godseier, saa var det altid tillige et opmuntrende Exempel for alle Videnskabsdyrkere, at see en Mand, der, født til at ende

sine Dage, i det høieste, som academisk Lærer, bane sig ved sine Talenter, sin Lærdom og sin Flid, langsomt og møisommeligen, Vei til en Hæder, som ellers kun kan arves. Barontitelen har ikke gjort Holberg, men Holberg har gjort Barontitelen Ære. Hans Nobiletering var en Triumph for Videnskabeligheden. Paa Pynten af sin litteraire Hæder vilde han vise Verden, at Lærdommes trange og knudrede Sti ligesaa godt kan lede til udvortes Glands, som Hoffets og den militaire Bane. Men lader os antage, at det var en virkelig Feil hos Holberg, bør man da ikke tilgive den store Mand enkelte Svagheder? Og ganske anderledes er den blandt saa mange Borgerlige rasende Rang- og Titelsyge. Naar en stakkels Skrivers Madame aldrig kan gaae til Sengs om Aftenen, uden at martres og plages af den Tanke: at hendes Søster, Cousine eller Naboerske er Frue, medens hun maa hensukke sine Dage i den ulykkelige Madamestand, saa kan man virkelig ikke andet end sukke og smile paa eengang over en ligesaa ynkværdig som latterlig Rangsyge. Dens Følger ere ofte høist sørgelige. Den frueserede Madame, begynder fra det Øieblik, hun er kommen til denne Hæder, ofte at see sine gamle Veninder over Skuldrene; Benævnelsen Madame er en saa skurrende Lyd i hendes Øre, at hun saa meget som mueligt søger at fordrive alle sine Ungdomsveninder fra sin selskabelige Kreds, og undseer sig ordentlig ved at omgaaes dem, fordi hun synes, at det er alt for gemeent, ikke at have

nogen anden Titel end hver Marchandiserkone, Jordemoder og Svøbekone. Om end en saadan frueseret Madames hele Familie ikke har været andet end Skrædere, Skorsteensfeiere, Rokkedreiere, Kandestøbere ꝛc., saa synes hun dog nu at være et ganske andet Væsen end før. Hendes arme Mand maa leve efter sin Rang, hedder det, enten han har Raad dertil eller ei. Der maa anskaffes Frue-Meubler, Frue-Klæder, Frue-Equipage, og i alle Henseender føres et Frueliv. Den, som ønsker sine Lunger en sund Rystelse, han søge at faae Adgang til saadanne Smaa-Frue-Cirkler, og han vil da letteligen lære at dømme billigere om Adelens Stolthed; thi det tør jeg paastaae, at den Opblæsthed, Selvfølelse og Forfængelighed, der hersker i saadanne smaa Rangskredse, overgaaer langt den meest arrogante Adelsstolthed. Naar tre, fire Kammerraads-, Heel- og Halvsecretair-, Lieutenants- og Doctorfruer ere samlede, døves man ordentlig af Fruetitulation, og findes der engang en Madame iblandt dem, saa holder hun gjerne et Blad for Munden, exempli gratia som porteepeeløse Militairpersoner i visse Lande, der bestandig holde Haanden over Kaardefæstet, for at skjule dets Mangel, og lade Verden være i Uvished om deres egentlige Rang. Denne borgerlige Aristocratisme overgaaer al Forestilling. Jeg har kjendt Justitsraadinder, der ret inderlig gottede sig ved naar man kaldte dem: "Deres Naade", jeg har kjendt Søstre, som der herskede et evigt Antipathie imellem fordi den ene var

Frue og den anden ulykkeligviis Madame. Jomfru — dette skjønne Navn paa den blomstrende Uskyldighed — klinger skurrende og tilbagestødende i en Kreds af Fruer og virkelige Frøkener, og mangen en Fru Moder attraaer intet i Verden ivrigere end engang at see sin Jomfru Datter forvandlet til en — var det end nok saa fattig og ussel — Frue.

Vist nok er en Fruetitel i og for sig intet stort mere end en Madametitel, og blandt Grevinder og Comtesser, virkelige Frøkener og Baronesser, staae Fruer, især af de enkelte, dog kun som enkelte Amagernelliker blandt fyldte Nelliker, Tulipaner blandt Lilier, Pioner blandt Roser, Graastene blandt Diamanter. Men desuagtet er en Fruetitel dog nok til ofte at sætte en forhenværende tarvelig og huuslig Borgerkone fornemme Nykker i Hovedet. Hun gotter sig strax og føler sig ophøiet i Straalerne af den Soel, der er gaaet op over hendes Mand; hun troer ordentlig at have vundet i Meriter ved den lille Titel, som en bortdød eller forfremmet Formand har forskaffet hendes kjere Ægtefælle.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

En saakaldt Altentheiler Peter Starckjohanns Enke døde, efter Formodning, af Gift, og hendes Vært, Mart. Rehder i Landsbyen Quickborn, Herskabet Pinneberg, blev i den Anledning draget til Ansvar; han tilstod, ikke allene at have forsøgt at forgive hende, men tillige at have slaaet hendes Mand, nogle Maaneder tilforn med et Stykke

Træ, samme Nat, da han døde ved Drab. I Begyndelsen af Maji Maaned 1805 havde Rheder kjøbt den Dræbtes Landsted, med den Betingelse, at optage ham og hans Kone i sit Huus. Nogle Processer og adskillige ulykkelige Tilfælde opvakte hos Rheder Had, Mistanke og Hevngjerrighed imod Starckjohann. Rheder hjemsøgtes af forskjellige Plager; 12 Læs Tørv afbrændte paa hans Tørvemose ved paasat Ild; Adskilligt blev ham frastjaalet; begge hans Heste bleve dræbte paa Marken; hans drægtige Ko blev pludselig saa syg, at han maatte slagte den ꝛc. Ved disse Uheld kom han i saa stor Fattigdom, at baade han, hans Kone, hans gamle Moder og 6 Børn hele Vinteren igjennem ikke havde andet at spise end tørt Brød. Han ansaae P. Starckjohann for Ophavsmanden til disse Ulykker, thi denne havde i Fuldskab yttret, at han vilde ødelægge ham. Rheder lurede forgjeves paa at gribe Starckjohann i Gjerningen; endelig stod han en Morgen op Kl. 4, traf ham sysselsat med at kaste Brænde ind i hans Vinduer; og gav ham nu, i Følge hans gjentagne Udsagn, et Slag med et Stykke Brænde, hvorved han udraabte: Du Djævel! og faldt hos det paa ham liggende Brænde. Rheder løb nu strax sin Vei, af Frygt for, at Starckjohann, der var stærkere end han, skulde forfølge ham, lagde sig derpaa igjen, uden at troe, at hiin behøvede Hjelp. Den Dræbtes Enke erklærede for sin Curator, at Rheder var hendes Mands Morder. Men hverken dette eller Enkens Forgivelse kunde bevises. Ved den Holsteenske Overcriminalret blev Rheder d. 19 Maji d. A. dømt til Kagstrygning, Brændemærke og Arbeide paa Cronborg Fæstning for Livstid; men H. M. Kongen fritog ham ved allernaadigst Resolution af 17de f. M. for at blive brændemærket.

En Arbeiders Kone ved Bærums Jernværk bragte for nogle Dage siden 4 levende Børn til Verden; men disse ere nu alle døde, og det ene deraf, som levede længst, blev kun fire Dage gammelt. Denne Kone har før engang født Tvillinger.

Den forrige Hollandske Minister ved det Danske Hof, Hr. v. Huyzens, er ankommen til Kiel paa Tilbagereisen til sit Fædreneland.

Den 1ste d. M. behagede H. K. H. Kronprindsen at overvære et stort Middagsgilde, som blev givet af det Kielske Skydeselskab og om Aftenen at tage Deel i Ballet. Den 4de reiste H. K. H. med Prindsesse Carolina til Louisenlund.

Den 3die d. M. gav den i dette Blad forhen omtalte berømte Konstnerinde Mad. Marchetti en Concert i Kiel. Hendes Sang forekom mangen Tilhører mere konstig end smuk.

Den hidtil værende Renteskriver i det Kongel. General Toldkammers Holsteenske Toldkontoir Hr. Thomas Thaysen, gaaer nu til Tønningen som Told- og Licentforvalter.

I Gaar er H. D. Hertugen af Augustenborg kommen tilbage til Kjøbenhavn fra sin Reise til Als.

H. K. H. Kronprindsen er i Formiddags ankommen til Kjøbenhavn.

I det Flensborgske Tugt- og Industriehuus døde for nogen Tid siden pludseligen en i Flensborg Amt født Person, navnlig Fries. Hans Paarørende indgav i den Anledning en Klage til H. M. Kongen, hvori de blandt andet paastode, at den Afdøde havde været vanvittig, og at de Mishandlinger, Tugthuusofficianterne havde tilladt sig imod ham, havde foranlediget hans Død. Denne Omstændighed blev nøie undersøgt, og efter høieste Kjendelse ere Tugthuusmesteren og Overvægteren i dette Tugthuus blevne aldeles afsatte fra deres Post, og hver af dem tilkjendt at arbeide et halvt Aar i Tugthuset i Glückstadt, og betale samtlige Sections- og Undersøgelsesomkostninger, saavidt de have Evne dertil.

Den 5te d. M. ankom Hr. Jackson, forhen værende Gesandt ved det Berlinske Hof, paa et Krigsskib, fra Yarmouth til Tønningen. I hans Følge var den forrige Viceconsul i Hamborg, Hr. Nichols. De reiste, som det hedder, strax til H. K. H. Kronprindsen.

Foruden de Krigsskibe, som befinde sig i Nordsøen og Østersøen, hvis Antal ikke skal beløbe sig til over 50, ere i Gaar endnu 30 Skibe blevne seete i Nordsøen, og blandt disse vare 16 Linieskibe.

Kjerteminde d. 5 August. I Gaar passerede en stor Engelsk Flaade Beltet ad Østersøen; en stor Mængde mindre Skibe gik her over Bugten om Formiddagen, og Eftermiddagen fra Kl. 2 til 8 holdt 9 Krigsskibe, hvoraf 3 syntes især meget store, sig paa Bugten, omtrent 1½ Miil herfra Byen. Nogle ligge her endnu for Anker, da Sydostvinden ikke er dem gunstig.

De fleste til Engelske Havne indsendte Danske Skibe ere allerede blevne frigivne. — Den 31 f. M. blev Embargoen ophævet igjen.

Af de anholdte Wattenfarere ere adskillige sendte til Engelland.

I Nat ankom en Courеer fra Kiel til Statsministeren Grev Bernstorff.

I Aarhuusavisen læses følgende: Præsten Hr. O. Arntzen i Sønder-Wissing, som ved at uddele i de første Aar Kartofler uden Betaling og vise Behandlingsmaaden, har saaledes udbredt denne Avl, at der nu til Lettelse for mange Fattige, i disse dyre Nugaar, avles flere 1000 Tdr. i den Kreds, hvor man før hans Ankomst lidet eller intet kjendte dem, og som med samme Uegennyttighed og Nidkjerhed for den gode Sag vaccinerede i afvigte Efteraar over 1200 Børn, hvorved han reiste med egen Befordring, sammenlagt vel nogle 100 Mile, uden at ville modtage det allermindste, ja endog skjenkede det, som nogle derfor sendte ham, til de Fattige, beviднes nu, efterat have seet ved Børnekoppernes Nærværelse den forønskte Virkning af Vaccineringen, med saamegen mere Hjertelighed af de Forældre, i hvis By han vaccinerede 28 Børn, og som føle den sande Glæde over at see velskabte Børn befriede for de ødelæggende Børnekopper, herved deres Taknemmelighed og Forbindtlighed for denne Velgjerning imod dem og deres Børn, der ei vil glemme at ønske ham fremdeles Lykke og Velsignelse til alle hans roesværdige Bestræbelser baade som god Præst og driftig Landmand.

Fra Arresthuset i Ringsted er undvigt en Person, der kaldte sig Ehrlich og gav sig ud for at have været Viinhandler og Silkefabricant i Kjøbenhavn. Han var bleven opbragt for Pas-

løshed og uvelig Tiggerie. Ved Opbringelsen var han yderst usselt klædt.

I Gaar saae man ikke længer i Flinterenden de Seilere af den Engelske Flaade, som i et Par Dage laae der. Om Formiddagen krydsede 10 til 12 af Flaadens mindre Seilere i Kjøgebugt. Et Linieskib laae for Anker nordlig ud for Torbek, en Fregat norden for Stubben, og andre vare for Anker videre op. En Brig seilede Kl. 10-11 igjennem Kongedybet. Massen af Flaaden laae spredt i Sundet norden Nivaa og Hveen. Endnu i Morges laae de engelske Skibe omtrent som i Gaar. Der siges, at de mindre Fartøier danne en Telegrafkjede lige til Stralsund.

I Gaar ere følgende Gaarde og Huse under Kjøbenhavns Jurisdiction i Retten skjødede: Kammerraad og Sukker-Raffinadeur H. P. Beyer & Comp. Gaard og Sukkerraffinaderie No. 74 bag Børsen, forhen Concordia nu St. Thomas kaldet, med Vasa og Inventarier til General-Krigscommissair U. C. v. Schmidten og Bogholder ved den almindelige Enkecasse, C. N. Lautrup, for 64000 Rdlr., samt imod at Kjøberne opfylde alle øvrige dem ved Kongl. Bevilling af 1ste Maji 1807 paalagte Pensioner og Forpligtelser. Øltapper K. J. Hastrups Gaard No. 73 paa Bryggernes Længde til Bryggersvend J. Mortensen for 4450 Rdlr. Skoemager K. Knudsens Huus No. 93 i Peder-hvitfeldtstræde til Tømmersvendene D. og C. Brun for 4500 Rdlr.

Udenlandske Efterretninger.

Fra London meldes, at den Hurtighed, hvormed den Engelske Expedition af 10,000 Mand er afseilet, lader formode, at den er bestemt til et overraskende Foretagende. Ministerielbladene bebudede nyligen: at man med det første vil erfare en mærkværdig Begivenhed. Denne Expedition har ogsaa mange ny opfundne Raqueter med.

Offentlige Blade anmærke, at der i ingen Tidspunct have regjert flere Potentater i Europa med Prædicat den Første, end nu. Saaledes regjere nu Napoleon den Første, Alexander den Første, Joseph den Første, Hieronymus den Første, Ludvig den Første, 2c.

Fra London meldes under den 24 Julii, at Aarsagen til den almindelige Embargo er ubekjendt, men da der baade d. 23 og 24 er bleven stærkt presset paa Themsen, og den til Expeditionen i Østersøen bestemte Flaade endnu mangler Mandskab, saa formoder man, at sammes Bemanding har foranlediget denne Embargo, da der ikke finder nogen Troppebevægelse Sted ved Kysterne. — Vore Tropper i Alexandrien ventes tilbage. — En Flaade af 18 Linieskibe, 7 Fregatter og 12 Chalouper er d. 26 afseilet fra Yarmouth. Den 29 afseiler endnu en Escadre paa 6 Linieskibe og en Transportflaade med 10,000 Mand Tropper ombord, men de medtage kun Proviant for en kort Tid. Regimentscheferne have Ordre, at anskaffe sig egne Kjende-Flag for deres Baade, for at bruge samme, naar de udskibe i Fiendens Paasyn. Hvor dette vil skee vides ikke.

En Expedition af 50 Skibe med omtrent 10,000 Mand Tropper ombord, er afseilet fra Dünerne. Men Essington ligger endnu med sin Escadre i Yarmouth. Expeditionen ledsages kun af Smaaskibe.

Efter den i Memel d. 28 Jan. mellem Engelland og Preussen sluttede Tractat, har det sidste faaet et Forskud af 100,000 Pd. St. og Livrancer af Værdie 200,000 Pd. St.

I Engelland frygte Adskillige for en Krig med Nordamerica, paa Grund af en Americansk Fregat, Cheasepeak, Capit. Barron, der blev anholdt af den Engelske Fregat Leopard, som fratog den nogle Deserteurer, den havde ombord fra Fregatten Melampus. Den Americanske Fregat vægrede sig i Begyndelsen ved at udlevere dem, men blev tvungen dertil ved to glatte Lag, som dræbte og saarede adskillige Americanere. Efterat Engelskmanden havde frataget den Deserteurerne, lod han den seile igjen. De Americanske Tidender ivre meget heftig derimod. Cheasapeaks Forlis angives for 3 Døde og 18 Saarede. — Den Americanske Regjering har sat en Krigsret over Barron.

Den 15 og 16 Augusti skal høitideligholdes i hele Frankrige.

Efter en officiel Opgivelse i Moniteuren ere siden dette Feldttogs Begyndelse indtil d. 1 Julii 5179 Officierer, 123,418 Underofficierer og Soldater blevne tagne til Krigsfanger.

Den 29 f. M. hørtes ved Stralsund en stærk Canonade. De Svenske have aabnet forskjellige Batterier i deres forskandsede Leier paa Øen Dänholm og ladet deres Canoneerchalouper rykke frem i Fjorden. De have fyret heftigen paa Arbeiderne; General Loison, Beleiringens Commandant, der begav sig til Angrebspuncten, blev streifet af en Kugle paa Laaret, og kastet af Hesten. Saaret er ubetydeligt og vil ikke hindre ham i at fortsætte Beleiringen. Den samme Kugle dræbte en Hest under Oberst Montfort.

Tre Russiske Officierer reise fra Luneville til Paris, for at underhandle med Prindsen af Neufchateau, angaaende de i Frankrige værende Russiske Krigsfangers Bevæbning og provisoriske Inddeling i Regimenter.

Strax ved Keiser Napoleons Ankomst til Frankfurt, begav han sig med Førsteprimas i et Cabinet, hvor der blev bragt et Landkort og Pen og Blæk. Ved Aftensmaaltidet opvartede ingen uden Liv-Mameluken. I den store Sal blev spist ved tre Tafler. Keiseren talde over en Time med Kongen af Würtemberg. Han indbød Første Primas strax at komme til Paris, hvor der skal indrettes et Palais og en Hofstat for ham. Under hans Forsæde skulle de Tydske Anliggender definitiv afgjøres.

Den 16 f. M. ankom Keiser Alexander til Petersborg. — General Burhøvden har faaet Overcommandoen istedet for General Benningsen.

Naar de Franske Tropper have forladt Preussisk Pommern begiver General Rüchel sig til sine Godser der i Landet. Hans Konge har forundt ham en Pension af 3500 Rdlr.

Da Keiser Napoleon besøgte Skuespillet i Dresden opførtes en Prolog, hvori Theatret forestillede et dybt Tempel med Altarer, paa hvilke man læste Navnene Alexander, Cæsar, Miltiades, Marcellus, Philipus, Marius, Achel, Fadeus, Perikles og Scipio. I Baggrunden stod et større Alter uden Navn. Ved samme stod en Genius i en Stjernekaabe, som skrev med en Griffel Navnet Napoleon, og i det samme fremkom en stærkt straalende transparent Soel, med en femkantet Stjerne i Midten, og alle de ældre Heltes Navne paa de øvrige Altarer forsvandt. Publicum applauderede; og nu fremtraadte Genien (Tenoristen Benelli) og holdt en Italiensk Tale til Keiseren, hvori det

Mandt andet hedte: Hvad ere i Sammenligning med dig Cæsars og Philips uovervundne Sønner? Lette Draaber Morgendug i Verdenshavets Strømme. Prologen hørte Keiseren med Opmærksomhed, men da den første Act af Operaen var ude forlod han Skuespillet.

I Choret af Metropolantkirken i Paris gjøres betydelige Indretninger. Man seer allerede to prægtige Marmorsæder paa hver Side af Indgangen.

I de Hollandske Havne belaver man sig allerede paa Expeditioner, i Haab om at Engelland vil antage Ruslands Mægling.

Dr. Gall er ankommen til Zürich, hvor han vil holde offentlige Forelæsninger.

Den 13 Julii aabnedes en ny Donau-Canal. Den er bleven kaldet Caroline-Canalen, og forkorter Donaufarten omtrent 1000 Toiser. Paa de bredeste Steder er den 12 Fod, og dens Dybde er 7 til 8 Fod. Denne hydrauliske Indretning er uden Tvivl den vigtigste, der nogensinde er bleven iværksat for at lette Donaufarten. Man har beregnet, at denne Canal kan i en Tid af en Maaned modtage alle Donaus Vande.

I Bouvois blev en Pige paa 14 Aar nylig anfaldet af en Ulv. Ved hendes ynkelige Skrig kom Folk tilløbende og Ulven tog Flugten; men den arme Pige var allerede bleven skrækkelig tilredt; det halve af Ansigtet og Halsen var saa sønderrevet, at man kunde see de bare Muskler. Hun døde efter 24 Timers Forløb og havde udstaaet utrolige Smerter.

Elleve Mile fra Geneve i Leman Departement har man opdaget en varm Kilde, hvis Vand endog har en større Varmegrad end Blod.

Keiser Napoleons Escorte og Suite var i Chalons, 40 Lieus fra Paris saa udmattede, at de ikke kunde følge Monarken. "Vi kunne gjerne" sagde Keiseren til Storhertugen af Berg, som var den eneste, der sad hos ham i Vognen, "reise uden Bedækning" og der blev nu spændt for. Foran Vognen, som der var 4 Spænd for, red kun een Coureer. Overalt, hvor de kom hen, ventede man dem ikke. Paa Bukken sad en Tjener og Livmameluken, som allevegne ledsager Keiseren. Saaledes ankom Napoleon Kl. 5½ om Morgenen til St. Cloud. Gensdarmen til Hest, der stod Skildvagt ved det yderste Rækværk, anede saa lidet Keiserens Ankomst, at der ikke engang blev raabt i Gevær. Hele Hofetaten laae i den dybeste Søvn. Indbyggerne i St. Cloud havde ladet opføre uden for Jernporten en smuk Triumphbue, men paa det Keiseren maatte være den første, der skulde kjøre derigjennem, havde man lagt en Stige for den, hvorved Veien derigjennem spærredes. Da Keiseren blev dette vaer, sagde han smilende til Postillionen: "lad kun Stigen ligge og kjør ad Sideveien ind i Slottet." Uagtet Tiden var for kort til at Politiet kunde anordne en Illumination, saaes dog om Aftenen allevegne Lys i Vinduerne og brændende Lamper. Gaderne vrimlede af Folk, som dansede, sang og raabte: "Keiseren leve!" I alle Skuespilhuse afsang man Viser i Anledning af Keiserens lykkelige Ankomst.

Allerede det forrige Engelske Ministerium havde gjort Forberedelser til at sende en stærk Sømagt til Østersøen. Sir J. Duckworth var bestemt til dens Anfører.

De Frivilliges Corps i Engelland udgjøre, Officierer og Gemene tilsammentagne, 330,000 Mand.

Mange Fyrster og Prindser vare, paa Grund af den Efterretning, at Napoleon vilde opholde sig endnu længere i Dresden, komne for sildig did. Men de have næsten alle fulgt Keiseren til Maynz.

Det hedder, at den Franske Keiser vil forære Kronprindsen af Bayern Førstendømmet Bayreuth.

Den Paquetbaad, der gaaer imellem Douai og Lille, var neppe afseilet fra det første Sted d. 17 f. M., førend den blev lek, og det store Antal Passagerer, der vare ombord, bleve lykkeligviis reddede i nogle Baade, som just laae i Havnen. Aldrig saasnart vare de alle komne i Land førend Fartøiet sank med hele Ladningen.

I Moniteuren siges, at Kongen af Sverrig har opsagt Vaabenstilstanden d. 3 Julii, eller 19 Dage efter Slaget ved Friedland, og 13 Dage efter Vaabenstilstanden *), og erklæret, at Fiendtlighederne igjen skulle begynde d. 13. Denne Erklæring misbilliger Moniteuren, eftersom man var kommen overeens om, at Fiendtlighederne ikke skulde begynde igjen førend en Maaned ef-

*) Slaget ved Friedland var den 14 Junii, og Vaabenstilstanden blev undertegnet d. 21.

ter at Vaabenstilstanden var brudt. Kongen af Sverrig har sagt, at han ikke erkjender denne Artikel af Vaabenstilstanden; men enhver veed, at de Overeenskomster, der sluttes imellem Generaler en Chef ikke trænge til Regjeringens Ratification. Tingens Natur viser det ogsaa. Alle de Vedtægter, der grunde sig paa Europas Civilisation, ere tilintetgjorte, og Krigen antager en Caracteer, som den ikkun har blandt Barbarer, i det Dieblik, Generalernes Ord eller endog Documenter med deres Underskrift ikke mere ere hellige Forpligtelser. Hvorledes kan man samtykke i at tilstede en beleiret Plads en Capitulation, eller indgaae Vaabenstilstands-Betingelser med en Fiende, naar, i det Dieblik Crisis er over, Souverainen kan sige, at han ikke erkjender Betingelserne? — Freden blev sluttet med Rusland d. 8 Julii og med Preussen d. 13de, hvo skulde troet, at Fiendtlighederne vilde begynde igjen saa nær ved Krigsskuepladsen?

I Argus læses følgende: Problemet angaaende Polens Existence har i en Tid af nogle Maaneder syssellsat Politikernes Indbildning. Keiser Napoleons Seire opvakte Formodning om dens Mulighed; men en saa lang Scene af Uenighed, dette store Legemes Deling i tre Parter, og siden adskilt ved forskjellig Interesse, har gjort dets gjenforening vanskelig. Beboerne i den ene Deel vare blevne ligesom fremmede for den anden; man havde maaskee bragt dem hinanden nærmere, uden at forene dem. Efter et nyt Feldttog vilde man maaskee have beklaget, at have forsøgt et saa stort Foretagende, som Omstændighederne gjorde nudsørligt. Men den virkelig nyttige Deel af denne skjønne politiske Idee er bleven realiseret i Kongeriget Sachsen, der, saaledes som det er organiseret, ophøiet til een af de respectableste Magter af anden Rang, er, understøttet af alle Rhinforbundets Magter, det vestlige Europas fremrykkende Skildvagt. Da Kjærnen af den Polske Nation igjen kommer til dette Huus, som i 50 Aar har givet det Beherskere, hvis Minde endnu er Polen dyrebart, saa faaer det igjen sin Existence og finder i Keiser Napoleons Beskyttelse, hvis første Omsorg var at sikkre dem, der tjente ham, Belønninger, Sikkerhed igjen. Den væsentligste Hensigt af den forrige Krig er altsaa opnaaet. Det er vist ikke sandsynligt, at den vil fornyes igjen imellem to Potentater, der have forstaaet hinanden strax da de kunde see hinanden uden Tolk. Men naar man betragter den Tractat, som i Fremtiden, og fra Nation til Nation forener dem, saa seer man, at Frankrige har mindre at befrygte af Rusland; det har støttet sig paa uopløselige Allianceer og paa en Militairlinie, hvis Magt og Indflydelse siden ikke vil kunne rystes mere. Denne Gjenstand vil uden Tvivl efter Fredstractaten, som med det første vil ende Stridighederne imellem Frankrige og Engelland, naar man kun følger en fornuftig Politiks Forskrivter, end ydermere oplyses; thi naar man vil dømme efter den høimodige Aand i begge de Tractater, der ere sluttede i Tilsit, saa kan man forudsee, at man endnu bestandig tilbyder den Engelske Regjering lovmæssige Betingelser, og kun vil fordre af den det til Nationernes Vel aldeles nødvendige Offer. Aldrig kan dette Cabinet have havt en gunstigere Leilighed til paa en heldig Maade at komme ud af en saa vanskelig Crisis. Paa Grund heraf maa man formode, at enten Ruslands Mægling vil frembringe det gunstigste Resultat, eller at Frankriges Sag vil blive Fastlandets.

For end mere at befæste det Franske Riges Grændser mod Holland og sikkre Forbindelsen imellem disse to Riger, skulle, efter offentlige Blades Beretning, alle faste Pladse ved Maas indtil dens Udløb, overlades til Frankrige. Derimod skal Holland have anseelig Erstatning ved Grændserne af Vestphalen.

Bekjendtgjørelse.

De, som ville beære Skilderiets Udgiver med Efterretninger, der i een eller anden Henseende kunne interessere Almeenheden, behage at indsende dem til Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144. De skulle da ikke allene uforstøvet og uden mindste Betaling blive indrykkede, men Udgiveren vil endog være Indsenderne særdeles forbunden derfor. Efterretninger, der kræve en hastig Bekjendtgjørelse, kunne, naar de indsendes inden Kl. 11 hver Tirsdag og Løverdag Formiddag, blive aftrykte i det Numer, som udgaaer samme Dags Eftermiddag.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 88.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 15 Augusti, 1807.

Til mine Medborgere.

Skrevet den 14 Augusti.

Aldrig, selv i den anden Aprils uforglemmeligste Dage, har Fædrenelandets Sag været et helligere Almeenanliggende end i dette Øieblik. Forenede ved eet Baand og een Tarv er Ordet Fædreneland det store Løsen, som nu gjenlyder fra alle Munde. Elskte Land! For dig ville vi staae og falde! Dit Held være vort Liv og vor Formue helliget! I dit Skjød have vi nydt saa mange lykkelige Dage; paa dit Altar nedlægge vi ogsaa Alt hvad der er os kjert og dyrebart. Ukrænket og uvanhædret skal Dit ældgamle og ærværdige Navn være saa længe der flyder en Dansk Blodsdraabe i Danskes Aarer. At overleve din Hæder vilde være os langt værre end Døden! Saaledes tænke vi alle, Kongen og hans Søn, Statens Høvdinger og Borgeren, Palladsets og Hyttens Beboer, og vee den Nidding, der tør vove den Tanke, at Nordboen er vanslægtet fra sine Fædre eller at Skjoldungernes Folk sætter høiere Priis paa et skjændselfuldt Liv end en hæderlig Død!

Ja! Brødre! Landsmænd! Dannemænd! Det blev vor skjønne Lod at staae under Regenter, der altid tænkde saaledes. Derfor hædres vi ogsaa af andre Nationer og derfor kan man bygge paa vort Ord som paa det urokkeligste af Norges Fjelde. Nordboens Løvte er helligt i Fred og Ufred. Det veed og paaskjønner Europa, og i et heelt Aarhundrede har hidtil maaskee kun enkelte Nationer anseet vor Trofasthed for en Brøde, misbrugt og krænket vor Følelse for Menneskelighed, vor Agtelse for Folkeretten, vor inderlige Attraa efter at hegne om Freden.

I dette Øieblik, hvor Landmanden seer sin hæderlige Flid lønnet med Himmelens dobbelte Velsignelse, hvor hans Agere smile af gyldne fuldmodne Ax, og Frugttræerne bugne under deres rige Byrde, hvor Alting hviler i den tryggeste Fred og Folk fra fjerne Lande ile til

det lykkelige Dannemarks Skjød, i dette Øieblik, hvor vi, i rolig Tillid til vor retfærdige Sag, ikke ane den mindste Forstyrrelse indbyrdes, trues vi udvortes fra med Fiendtligheder. Saa uforskyldt, saa uadvaret, saa uforberedt er vel neppe noget Folk hidtil blevet truet med Angreb, men vor Modstander burde vide, at intet Folk i Verden nogensinde har mødt ethvert Angreb saa kjekt og urokkeligt som de Danske, hver Gang det gjeldte om at kjæmpe for dets Hæder og Selvstændighed, for Arne, Konge og Fødeland. Atter i Dag, Medbrødre, er vort Løsen: "Gud og den retfærdige Sag!" og dette Løsen kan og vil aldrig svigte!

Dannemark, eet af de ældste Kongeriger i Europa, staaer blandt de øvrige liig en rolig Olding med sneehvid Haar, som, efter at have prøvet og overvundet Skjebnens haardeste og meest uventede Stød paa sin lange Vandring, betragter endog den meest truende Fare med Koldsindighed, overtydet om, at den retfærdige Sag tilsidst altid seirer og at ingen Fare er saa stor, at den jo maa vige for Urokkelighed, Trofasthed og Æresfølelse.

Lader os kaste et Blik tilbage paa de sidste halvandet Decennier, og lære at prise det Forsyn, der i de betænkeligste Tidspuncter tog os under sin Varetægt. Man vilde true, tvinge og lokke os til at deeltage i en ligesaa uretfærdig som os uvedkommende Krig, der omsider drog hele Rigers Undergang efter sig; vi bleve vore Grundsætninger troe, og befæstede og op-

hjalp vor Stat, istedet for at Andre mistede Armeer, Lande og Rettigheder; to Trediedele af vor Kongestad fortæredes af Luen i tre Dage, og en ny, langt skjønnere og folkerigere Stad opstod igjen af dens Aske; en frygtelig Flaade, anført af Britternes frygteligste Helt, truede den af sine rygende Ruiner nylig opstandne Stad med Død og Ødelæggelse; vi bortledte Uveiret ved vort Mod og vor Standhaftighed fra vore Kyster, og tvang endog vore Fiender til at kalde os "deres Brødre"! Saaledes, Medborgere! har en usynlig Haand stedse vaaget over vort Dannemark, lige fra de Tider af, da tre forenede Flaader truede Hovedstaden, indtil Nelson laae paa dens Rhed. Altid var Hjelpen nær naar Nøden og Faren var størst. Denne Hjelp, ligger næst Himmelens høieste Bistand, i vort gamle Nordiske Mod, vor Trofasthed og Urokkelighed. Saalænge disse ikke forsage os, vil man snarere kunne rokke Møens Klint end Dannemarks Selvstændighed. Vel ere vi, især i disse krigerske Tider, intet mægtigt Folk, men Forsvarsvaaben har Naturen givet alle, endog de svageste Væsener, mod de Stærkeres Overmagt. Til at forsvare det Land, som fra umindelige Tider af har været Dansk, ere vi mere end mægtige nok. Den uretfærdigt Angrebne har i Bevidstheden af sin gode Sag et Vaaben, der besjeler ham med tidobbelt Mod og giver ham Kraft til at modstaae en mægtigere, men uretfærdig, Fiende.

Vor Stilling mod det øvrige Europa er af den Natur, at ingen kan være tjent med vor Un-

vergang. For svage til at erobre, for stærke til at erobres, ere vi netop en passende Magt paa den Punct, vi befinde os. Cronborg, denne Dronning for alle Danske Fæstninger, kan aldrig være i bedre og mere upartiske Hænder end i vore. Hver anden Magt vilde allerede for længe siden have misbrugt denne heldige Situation. Kan denne Fæstning end ikke hindre nogen Krigsflaade at gaae igjennem Øresund med en staaende Vind, saa kunde den dog i det mindste formene Handelsflaader og enkelte Krigsskibe at passere det, det maatte da være at man vilde give en saadan Handelsflaade en Bedækning af Krigsskibe: en Ting, der ikke altid saa let lod sig gjøre. Alle Nationers Interesse er i dette Tilfælde forenet med Dannemarks, og lykkedes det end nogen overlegen Fiende at erobre denne Fæstning, hvilket næsten ikke er muligt, saa vilde han dog ikke længe blive i Besiddelse deraf. Han vilde opoffre Mennesker for en Erobring, som han aldrig vilde kunne forsvare i Tiden eller love sig nogen varig Nytte af. I Tider, hvor Cronborg endnu langt fra ikke var saa stærkt befæstet som nu, kunde det i Aaret 1658 ikke tages uden ved Hjelp af Forræderie. Puffendorf selv tilstaaer, at Commandanten Beenfæld, som blev dømt fra Livet, fortjente denne Straf, om ikke for Forræderie, saa dog for sin store Uforsigtighed: en Yttring, som fremsat af Puffendorf, neppe betyder andet end Forræderie. Kingos Ord om Cronborg:

Tre Konger det har ført af Vand, af Ild og Skud,
Trods Havets Svelg, trods Brand, trods Fiendens Skud.

maa ogsaa kunne gjelde i vore Dage. Ingen Stat i Europa kan, som sagt, ønske sig en mere upartisk og aarvaagen Vagt paa denne vigtige Punct end netop et Folk, der under alle Omstændigheder har viist, at det elsker intet høiere end Fred og at alle Nationers vedtagne Rettigheder er det lige hellige. Vel er det muligt, at et i sine Planer overilet Cabinet kunde faae det uheldige Indfald, trods sin egen og alle andre Nationers Interesse, at ville erobre denne Fæstning og gjøre Landgang i Sjælland. Men intet burde mindre forurolige os end en saadan Trusel. Den sagkyndige Kammerherre v. Scheel siger, "at ingen Flaade vilde turde vove at lægge sig paa Cronborg Rhed for at dække en Landgang deromkring eller beskyde Fæstningen". Engelland har ved talende Kjendsgjerninger beviist, at en Stat sjelden kan foretage noget uheldigere end at forsøge Landgang. Hvad var Følgen af Britternes Landgang paa Holland? Hvilken af deres senere Expeditioner paa Bologne, Constantinopel, Buenos-Ayras ꝛc. lykkedes dem? Den afdøde Grev Schmettou siger meget rigtig: "man kan vel i Samtaler i Fredstid forudsætte en Landgang paa Sjælland, kan beraabe sig paa Exempler, der aldeles ikke ere anvendelige mere paa nuværende Tider og Forhold, men naar

man sætter sig i den fiendtlige Generals Sted, som det lykkedes at lande i Sjælland med 25,000 Mand, vil man være meget forlegen med at angive hvad der da var at gjøre? Den Danske Flaade *) havde ikke ladet det uhyre Train af svært Artillerie, ikke alle de Heste, Mund- og Krigsproviant, som en fiendtlig Armee maatte føre med sig, lande saa ganske ubeskadiget og uden al Haverie. Den fiendtlige Armee maatte alligevel beslutte, strax at beleire Kjøbenhavn eller Cronborg, for at faae Fodfæste, og Erobringen af een af disse Pladser vilde ikke være saa let, naar de deri værende Soldater vare ligesaa fortræffelige som vort Artillerie." Endvidere siger Schmettou: "om f. Ex. Sverrig vilde vove et saadant Foretagende, saa maatte det paa samme Tid opstille en Armee paa den Norske Grændse, og kunde være forsikkret paa, at ingen Europæisk Magt nogensinde vilde tillade at det beholdt Sjælland, om end Erobringen af denne Øe var fuldbragt.

(Fortsættes.)

*) Og havde vi end ingen Flaade ude, saa maatte de nu saa fortræffelige Batterier, vort Artillerie, vore Skytspramme ꝛc. kunne tilføie en Fiende stor Skade, førend hans Tropper naaede Landet.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Stadshauptmand Mylius har modtaget følgende Skrivelse fra H. K. H. Kronprindsen:

Deres Rapport af 4de Julii haver jeg modtaget og finder samme aldeles overeensstemmende med de fra Gouvernementet indkomne Meldinger, og i Følge heraf kan jeg ikke undlade at takke Dem for den Hurtighed og Nidkjerhed, hvormed De har søgt at udføre enhver Befaling til Ordens Vedligeholdelse, imedens Uroelighederne i Kjøbenhavn i Begyndelsen af denne Maaned, og De ville behage i mit Navn at tilkjendegive samtlige Over- og Underofficierer, samt Borgere af Kjøbenhavns borgerlige Infanterie, som ved denne Leilighed have været brugte, min særdeles Tilfredshed for den Iver og Velville, hvormed de samtligen have opfyldt deres borgerlige militære Pligter, som jeg erkjender og paaskjønner, og haver De in specie at tilkjendegive Sergeant Gaediken af Christianshavns Compagnie min Tilfredshed med den Fermitet, hvormed han har forebygget en Ulykke, som efter Capitain Clasens Rapport formodentlig ellers vilde have skeet.

Hovedqvarteret Kiel, d. 24 Julii 1807.

Frederik, C. P.

Under 7de d. M. er, igjennem det danske Cancellie, udfærdiget en Forordning for Danmark og Norge, som bestemmer, hvormeget herefter skal erlægges i Underholdningspenge til Gjelds-Arrestanter. Dens Indhold er følgende. Ligesom Hs. Majestæt ved Forordning af 12te April 1793 har kundgjort, at det er Allerhøistsammes Villie, at Gjælds-Arrestanters Kaar skulle være saa taalelige, at de ikke, imedens de ere betagne deres Frihed,

skulle mangle det Fornødne til Livets Ophold, desaarsag Hs. Majestæt allerede da haver forhøiet deres Underholdningspenge indtil 72 Sk. ugentligen, saaledes har Kongen, i Overeensstemmelse med da samme Grundsætninger, og med Hensyn paa de høie Priser, til hvilke Levnetsmidler og andre Nødvendigheds-Varer nu ere stegne, end videre fundet for godt at befale, at enhver Gjeldsarrestant herefter skal nyde ugentligen til sin Underholdning 1 Rdlr., istedet for de 72 Sk., som hidtil efter bemeldte Forordning have været ham tillagte; og skal med disse Underholdningspenge, som hver Uge forud bør erlægges af Creditor, iøvrigt forholdes efter nysnævnte Anordnings Bud.

Fridericia, d. 10de Aug. Natten mellem Løverdag og Søndag kom en Estaffet ilende hertil, med Ordre, at det her i Cantonnerings-Qvarteer liggende 1ste Jydske Inf. Reg. paa det hastigste skulde bryde op; men hvorhen, veed man endnu ikke tilvisse. Igaar blev samme derpaa overskibet til Striib, for derfra videre at afgaae til dets Bestemmelse. I Dag have vi derimod igjen faaet nogle Compagnier af det 2det Jydske Infanterie-Regiment. — I Forgaars Aftes havde vi her en frygtelig Torden, ledsaget med stærk Lynild og Regn. Uveiret vedvarede fra Kl. 7 til 9 om Aftenen. — En Lykke for Fridericia er det, at Søen er saa nær, som trækker sligt Uveir til sig, ellers vilde herfra, saavelsom fra andre Steder ofte spores Uheld.

Under 12te d. M. er, igjennem det danske Cancellie, udfærdiget Ordre til Conferentsraad og Borgemester Hjorthøi, Justitsraad og Cancellie-Assessor Lassen, Bank-Directeur og Grosserer Kirketerp og Grosserer Otto, angaaende at sammentræde i en Commission, for at tage under Overveielse, hvorledes Kjøbenhavn under nærværende Conjuncturer paa alle muelige Maader kan vorde forsynet med de fornødne Levnetsmidler, især med Meel og Kjødvare, og strax at føie de i denne Henseende fornødne Foranstaltninger.

Samme Datum er saavel Brand- som Vand-Commissionen i Kjøbenhavn tilskreven, uopholdeligen at træffe alle de Foranstaltninger, som have fundet Sted i Aaret 1801.

Briggen Fama er ankommen til Kiel. Den 10 d. M. ankom de to Oldenborgske Prindser i Kiel paa Tilbagereisen fra Engelland.

Den i Gaar ankomne Engelske Avis siger, at Admiral Gambier har Ordre at behandle Dannemark og Rusland paa det venskabeligste, men i Tilfalde at hans Begjering afslaaes ham, at bruge Magt, og, naar det gjøres fornødent, at tage Kjøbenhavn i Besiddelse med sine Tropper. Men den Engelske Avisskriver siger, at det neppe vil komme saa vidt, da de Danske frygte (!!!) alt for meget for at komme i Uenighed med de Engelske.

En i Dag indløben Efterretning melder, at Sverrig har sluttet Fred med Frankrige.

I Slutningen af en Recension over Suhms Danmarks Historie, har Hr. Landsdommer Baden gjort opmærksom paa en Student Henrich Hansen, der har gjort sig meget fortjent ved sine Arbeider med de Suhmske Haandskrivter, men derved tillige bleven hindret i sin Plan at tage Embedsexamen; hvorfor Hr. Landsdommeren yttrer det sikkre Haab, at det lærde Collegium, hvis Lemmer vare Suhms fortroligste Venner; ogsaa vil understøtte den af Suhms Minde saa fortjente Hr. Hansen, om han skulde komme tilbage til Universitetet, for at oprette det Forsømte.

Det theologiske Facultet i Kiel har meddeelt Præsten Hr. Zimmermann paa Falster Doctorværdigheden.

I Gaar den 14de døde den fortjente Conferenceraad Johan Nicolas Tetens efter tre Maaneders Sygdom af Følgerne af Vatersot i en Alder af 72 Aar.

Udenlandske Efterretninger.

I det Engelske Parlament roste nylig Hr. Ro. Admiral Gambier, fordi han havde valgt Sir Home Popham til sin Capitain ved Expeditionen i Sundet, men anmærkede tillige, at Popham nylig har faaet en Irettesættelse af en Krigsret, i Anledning af hans sidste Expedition.

London d. 4 Aug. De Expeditioner, som i en rum Tid har sysselsat vor Opmærksomhed, ere nu alle afgaaede, og vi vente nu med Længsel Efterretninger om Udfaldet deraf. I Søndags seilede den sidste Expedition, nemlig 5 Linieskibe og et anseeligt Troppecorps, samt lette Fartøier. Escadren commanderes af Admiral Essington, og Tropperne af General Baird. Den sidste gik i Løverdaas ombord paa Fregatten Comus i Harwich, hvor ogsaa Tropperne, som havde indskibet sig, under Generalerne Grosvenor, Ward og Lord Roslyn, ere seilede med Transportskibene, paa hvilke det 14de, 23, 28, 79, 92 og en Deel af det 95 Regiment befandt sig; paa Veien vil denne Expedition eller nogle Skibe deraf passere Hull, og indtage der den endnu tilbageblevne Deel af den Tydske Legion, endeel Lootser, samt de fornødne Forraad, og derpaa ile til sin Bestemmelse. Denne Bestemmelse, føier i Dag Ministerbladet the Morning post til Efterretningerne om sammes Afseiling, "er rimeligviis ingen langt borte liggende, og vi haabe om nogle Dage at kunne bebude dens vigtige Følger." At ikke den hele affendte Land- og Sømagt har eet Bestemmelsessted synes vist. Fra Admiral Gambier er der allerede indløben Efterretning om, at han er ankommen til Indløbet af Sundet, og der er nu ingen Tvivl om, at Kjøbenhavn, eller rettere den derværende Flaade, er Gjenstanden for den Brittiske Expedition. Adskillige kløgtige Politikeres Mening, at Anledningen til denne Flaades Afsendelse ere nogle Artikler i den Fransk-Russiske Fred, hvilke vor Regjering kjender, og derved seer sig nødsaget til at bruge alvorlige Forholdsregler mod Dannemark; at denne Magt har anholdt om Engellands Mellemkomst o. desl. ville kun Fremtiden stadfæste. Mange formode, at Cronstadt er med indbefattet i de Brittiske Flaaders Virkekreds. Den sidst udløbne Expedition synes at være bestemt til en langt kortere Reise. Man har berettet meget om de foranstaltede Rustninger. I et Brev fra Hull hedder det, at Antallet af flade Baade og Bombardeerfartøier ved Expeditionen er meget stort, og at Mængden af Sandsække, der ere bestemte til, indtil videre, at opkaste Brystværn ved en hurtig Landgang, er uden Exempel. Commodore Owen, der isar noie er bekjendt med Canalens Kyster, skal

uventet have faaet Befaling, at følge med Expeditionen. Landmagten bestaaer af den Tydske omtrent 16,000 Mand stærke Legion, 16 Regimenter, 1 Corps Skarpskytter, 1 Brigade Garder paa 2600 Mand, 8 Artillerie compagnier (bestaaende af 1000 Mand). Den første Division, under Adm. Gambier, Viceadm. Stanhope og Commodore Sir Sam. Hood, bestaaer af Linieskibene: Prinds Wales paa 98 Canoner, Pompee, Centaur, Alfred, Ganges, Captain, Goliah, Orion, Hercules, Vanguard, Spencer, Brunswick og Maida paa 74 C.; Nassau, Dictator og Ruby paa 64 C., fremdeles af 8 Fregatter, 13 Krigschalouper, og et Bombardeerskib. Den anden Division, under Adm. Russel, bestaaer af Linieskibene Menotaur, Majestatic, Mars, Defence, Resolution og Vaillant paa 74 C., Agamemnon paa 64 C. og Smaaskibene, Cayenne paa 22 C., Hussar paa 38 C., og af 5 Brigger. — Den til Tønningen bestemte Handelsflaade, hvis Afseiling var udsat til i Morgen, har faaet Befaling, at forblive her endnu indtil videre Ordre. Præmien for neutrale Skibe til Tønningen er 5 Guineer p. C. t. med 2 p. C. t. Ristorno, naar Skibet ankommer lykkeligen. — Siden Embargoens Ophævelse tør ingen komme ud af Landet, og alle tidligere uddeelte Passer ere erklærede for ugyldige. Adskillige Passagerer, der allerede have opholdt sig otte Dage i Harwich, kom i Gaar tilbage for at forskaffe sig ny Passe. — Efter Forlydende er der nu indløben Forslag til en Fredemægling fra Rusland. — Lord St. Helens, som under Navn af Alleyne Fitzherbert, sluttede Freden imellem Frankrige og Storbritannien 1783, belaver sig til en Reise til Fastlandet. — Her hersker stor Stilhed i Handelen. I Vareprisene er ingen Forandring. — Vi ere i spændt Forventning angaaende den saa hastig udrustede og afseilede Expedition, bestaaende tilsammen af 23 Linieskibe og en Mængde Smaaskibe. Der er tillige afgaaet 14,000 Mand Tropper, hvortil, som man troer, en stor Deel af den i Stralsund værende Tydske Legion skal stød. — De her værende Russiske Kjøbmænd ere bekymrede for deres Eiendom paa Søen, og lade dem forsikkre, men de maa betale istedet for 3 PC. ni PC. — Mange Engelske Kjøbmænd i Petersborg have opgivet deres Forsæt, at vende tilbage til Engelland. Nogle af de

anseeligste Kiøbmænd, der handle paa Rusland, have i Gaar ladet forsikkre det af deres Gods, som kommer fra Rusland, med det Tillæg: "fri for Borttagelse og Confiscation." — Blandt de Commanderende paa den Engelske Flaade i Sundet er ogsaa den bekjendte Sir Sidney Smith. — Den for kort Tid siden ved Vollerwick ankomne Londoner Convoy, er, uden at gaae op til Tønningen og uden at losse, vendt tilbage til Engelland.

De Hollandske Tropper ved Kysterne af Zeeland ere formedelst den Engelske Expeditions ubekjendte Bestemmelse bestandig paa deres Post.

I Kongen af Preussens Proclamation til Indbyggerne i de afstaaede Provindser siges blandt andet: "mine Vaaben maatte bukke under for Ulykken; Anstrængelserne af den sidste Levning af min Armee vare frugtesløse. Tilbagetrængt til de yderste Grændser af Riget, var, efterat min mægtigere Bundsforvandt selv saae sig nødt til at indgaae en Vaabenstilstand og Fred, intet at gjøre mere for mig, end at ønske Landet Ro efter Krigens Trængsler. Freden maatte sluttes saaledes som Omstændighederne bøde det! Den paalægger Mig og Mit Huus, den paalægger Landet selv de smerteligste Offere. Hvad Aarhundreder og brave Forfædre, hvad Forbund, hvad Kjerlighed og Tillid havde forenet, maatte adskilles &c."

Et interessant Bidrag til Kundskab om den Franske Krigskunst, er den Maade, hvorpaa Eleverne opdrages i Militairskolen i Paris. Herfra kom, som bekjendt, i sidste Vinter, et Antal Elever gjennem Berlin, som vare ansatte som Officierer ved Storarmeen. En forhenværende Preussisk Militairperson, der undrede sig over deres ungdommelige Udseende og tilsyneladende svage Constitution, kunde derfor ikke lade være at spørge en Officeer, som ledsagede dem, om de ogsaa kunde udholde det nordlige Clima og de mange Strabadser i den raa Aarstid? "Min Herre — svarede Officieren — der vil neppe kunne møde disse unge Mennesker noget, hvorpaa de ikke alt ere forberedte. Enhver af de Ynglinger, som de her seer, har en større Grad af Erfaringer, end mangen gammel Officier i en anden Armee, og deres Legemsbygning er tidlig bleven hærdet mod alle Besværligheder. De vil ikke finde en eneste iblandt dem, der

ikke med egen Haand har arbeidet paa en Skandse, hele Nætter staaet Skildvagt under frie Himmel i det haardeste Veir, gjort en militair Promenade paa 16 til 20 Lieus, klattret over Bjerge midt i den største Solhede, svømmet gjennem farlige Floder og levet hele Dage, uden hverken at spise eller drikke — Vil de nu gjentage deres Spørgsmaal — ?"

Man fortæller, uden dog at indestaae for Rigtigheden, at Keiser Alexander i sin Samtale med Keiser Napoleon om Fredspræliminarierne ønskede at der strax maatte sluttes en Definitivfred imellem dem, men den Franske Keiser svarede: at han med saa meget større Grund maatte overlade denne Forretning til sine Ministre, som det er forfarligt for ham og vilde sætte ham i Forlegenhed, da han ikke kan negte Keiser Alexander noget.

Videnskabeliges og Konstefterretninger.

Universitetet i Leipzig har, for at forevige Mindet om Keiser Napoleons Nærværelse i Sachsen og hans Forening med dets Konge, efter Professorerne Hindenburgs og Rüdigers Raad, besluttet, at kalde Stjernebilledet Orions Belte og Sværd, og de der imellem liggende Stjerner, af hvilke ingen enkelt har noget eget Navn, i Fremtiden Napoleons Stjerner, da dette udødelige Navn er saa passende dertil. Thi denne skjønne tindrende almindelig bekjendte Stjernegroupe hæver sig ad Siden til over Eridanus (Po), ved hvis Bredde engang Napoleons Morgenrøde opgik i hans første store Daad; den strækker sig til Æquator, og forener saaledes Nordens Interesse med Søndens, og indbefatter tillige den største og skjønneste blandt de saakaldte Taagestjerner. Ved denne ny Benævnelse forandres aldeles intet i denne ældgamle Constellation. De Stjerner i samme, der alle have bestemte Navne, høre desuden ikke dertil. Selv den allerede indførte Bogstavbetegnelse vedbliver. De specielle Benævnelser Gjord og Sværd &c. beholdes endnu. Universitetet gjør Regning paa, at andre inden- og udenlandske Academier og Astronomer ville give de anførte Stjerner samme Benævnelse. — En Haandtegning, forestillende Napoleonsconstellationen, skulde overleveres Keiseren ved hans Reise igjennem Leipzig af en talrig Deputation fra Universitetet. De Studerende havde

de forberedt sig til et høitideligt Optog, som, hvis det havde været Aften, skulde været forbunden med Nattemusik og adskillige hundrede Faklers Lys. De Studerendes Anførere og Adjutanter havde ladet sig sye en meget elegant Uniform.

Videnskabs-Societetet i Göttingen har kronet en Besvarelse af Spørgsmaalet: hvilken Indflydelse eller Virkning have de forskjellige Slags Skatter havt paa Folkets Moralitet, Flid og Industrie, forfattet af Prof. Fulda i Tübingen.

Førsteprimas har til Undervisning for unge Forstmænd ladet oprette et Læreinstitut i Aschaffenburg, hvor der underviises i alle de Gjenstande, der staae ind i Forstvidenskaben.

Af de til Frankrige fra Krigsskuepladsen Hjemkomnes Fortælling kan man gjøre sig et Begreb om, hvilke Møisommeligheder og Strabadser Storarmeen havde at kjæmpe imod, især i Vinter. Der var ofte saa stor en Mangel paa Producter, at man kun kunde give hver Soldat en Kartoffel, og denne Mangel saavelsom Krigens Strabadser deelte Keiseren med Soldaterne. Han gik ofte 2—3 Timer til Fods paa Veien, hvor der hverken kunde kjøres eller rides. Mere end eengang traf det sig, at Keiseren ikke var kommet ud af Støvlerne. Marchalen, Prinds af Neufchatel, har ikke forladt Monarkens Side, men begge Feldtherrerne sadde bestandig over Landkortet, hver Gang der ikke blev fegtet.

Under Keiser Napoleons Ophold i Dresden kunde man ikke noksom beundre, hvorledes en Mand, som Keiseren, der bestandig har saa mange vigtige Ting at tænke paa, alligevel iagttager med største Nøiagtighed den ringeste Etiquette og Galanterie mod Damerne. Han fulgte Dronningen bestandig med største Opmærksomhed fra Vognen op ad Trapperne, paa det hun ikke maatte gjøre noget Feiltrin, og glemte derhos ikke, at hilse Publicum paa høire og venstre Side. Alle Hoffolkene kunne ikke noksom rose Keiserens og hans Følges (især Marchal Durocs) Høflighed.

I dette Feldttog have mange Parisere, som ikke ere Militair, vant sig til en ganske anden og grovere Føde. Saltet og røget Kjød, hvilket de tilforn ikke kunde spise, er nu deres Yndlingsret; Øl, som forhen ikke behagede deres Gane, er dem nu langt mere velsmagende end Viin og Vand, som er dem for svag.

I Paris er det i denne Tid meget levende. Foruden Indfødte ankomme ogsaa dagligen Fremmede for at tage Deel i den Fest, som man her bereder. Handel og Vandel er fuldkommen oplivet igjen, og hiin vil først ret komme i Flor, naar Søkrigen er tilende.

Den Franske Keiser har udsat en Belønning af 12,000 Fr. for den bedste Anvisning til at curere Halssyge hos Børn. Af denne Sygdom er Kronprindsen af Holland død.

En Tydsk Statistiker har beregnet, at Europa indbefatter 171,395 Qvadratmile, hvoraf Frankrige enten regjerer eller beskytter 38,068; at det har 182 Mill. 599,000 Indb., hvoraf 87 Mill. 50,000 lyde Frankrige eller høre til dets Føderalsystem; at det holder 2 Mill. 594,886 Soldater, hvoraf Frankrige kan sætte 854,860 i Bevægelse. Hele Europa's offentlige Indkomster anslaaes til 1173 Mill. 730,000 Gylden; Frankriges Indtægter ere 700 Mill. Fr.

Bekjendtgjørelse.

De, som ville beære Skilderiets Udgiver med Efterretninger, der i een eller anden Henseende kunne interessere Almeenheden, behage at indsende dem til Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144. De skulle da ikke allene uforkortet og uden mindste Betaling blive indrykkede, men Udgiveren vil endog være Indsenderne særdeles forbunden derfor. Efterretninger, der kræve en hastig Bekjendtgjørelse, kunne, naar de indsendes inden Kl. 11 hver Tirsdag og Løverdag Formiddag, blive aftrykte i det Numer, som udgaaer samme Dags Eftermiddag.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 89.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 19 Augusti, 1807.

Conferenceraad Tetens.

Den 15 d. M. døde Conferenceraad Johan Nicolaus Tetens. Han forenede sjeldne Dyder i sin Caracteer, og var ikke allene udenlands berømt som Lærd, men udmærkede sig ogsaa i Fædrenelandet som een af de meest fortjenteste Statsmænd. Tydskland har allerede længe kjendt ham som een af de første Philosopher, og hans Hæder og Fortjenester som Mathematiker ville endnu erindres længe, især af Fædrenelandet. Tetens er født i Staden Tønningen, i Hertugdømmet Slesvig d. 10 September 1735. Han studerede i Kiel og Kjøbenhavn. Philosophie, Physik og Mathematik vare hans Yndlingsvidenskaber. Sin første practiske Løbebane begyndte han som Lærer i Mathematiken i Bützou i det Meklenburgske. Han blev derpaa kaldet som Professor i Philosophie, Physik og Mathematik til Kiel, hvor han i adskillige Aar opfyldte sit Kald med udmærket Bifald. I Aaret 1777 tildrog han sig det lærde Publicums Opmærksomhed ved sine udgivne "philosophische Versuche", og han blev nu i Fædrenelandet fra den fordeelagtigste Side bekjendt som practisk Mathematiker. Regjeringen overdrog ham at undersøge Digevæsenet i Hertugdømmene, og lod ham derfor reise omkring i Landet selv og udenlands. Hans Forslag og Raad har Digevæsenet at takke for sine væsentligste Forbedringer, og lige indtil sin Død tog han Deel i alle de Sager, der vedkomme denne Gjenstand. Efter Statsraad Zoegas Død blev dennes Post anbetroet til Tetens. Det vilde være for vidtløftigt at udvikle her alle hans Fortjenester af Financevæsenet; Almeenheden kjender dem desuden for nøie. Han var ogsaa Medlem af Overbranddirectionen,

af Directionen for den almindelige Enkecasse, Forsørgelsescasse ꝛc. Han var eet af de virksomste Medlemmer i det Danske Videnskabers Selskab. Lige indtil sin sidste Levetid fortsatte han sine lærde Grandskninger og Studeringer, og stod i Brevvexling med de berømteste Mænd saavel her til Lands som udenlands. Som Menneske udmærkede han sig ved sin oprigtige og retskafne Vandel, ved sin Gavmildhed og Tjenstagtighed; i Selskab var han underholdende og lærerig. Han efterlader en Enke, men ingen Børn. Hans Ægteskab var et Billede paa Omhed og Venskab. Indtil det sidste Øieblik beholdt han sin Samling og talde endnu med megen Dømmekraft om de politiske Begivenheder. Hans store Aand forlod ham først med det sidste Aandedræt, og selv i den sidste Dødstime, da han af Mathed mistede Mælet, udtrykte han endnu med et venligt Smil sin Deeltagelse i det, som de Omkringstaaende talde til ham. Den 15de om Middagen Kl. $12\frac{1}{2}$ hensov han roligt og blidt. Han levede og døde som den sande Vise.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Efter Breve fra Hamborg af 12 d. M. skulle begge Prindserne af Oldenborg være ankomne fra Engelland til Slesvig. I Slesvig circulerede derpaa det Rygte, at i Følge de nyeste Efterretninger fra Engelland, den Engelske Regjering har afsendt andre Ordres til Anførerne for Expeditionen i Sundet, der sandsynligviis indeholdt Befalinger, indtil videre at blive uvirksom, efterdi Expeditionen kun er affendt i den visse Forudsætning, at det Holsteenske vil blive besat af fremmede Tropper.

Kjøbenhavnsposten var endnu ikke ankommen i London d. 14 Aug. Kl. 6 om Eftermiddagen.

I Gaar Formiddags gik H. H. Biskop Balle igjennem alle Raderne af de paa Volden opstillede Fædrenelandsforsvarere og opmuntrede dem til at kjæmpe med Mod og Urokkelighed for Konge og Fædreneland. Han lagde dem paa Hjertet, at det er den retfærdige Sag, de stride for, og at kun Legemet, ikke Sjelen kan falde. Hans kraftige og med saa inderlig Bevægelse fremsagde Ord gjorde det skjønneste Indtryk paa Kjøbenhavns brave Borgere.

Landgreven Prinds Carl af Hessen har solgt Flekken Kappeln til H. M. Kongen.

Breve fra Altona af 10 d. M. melde, at et Compagnie Grenaderer ere marcherede fra Kiel til Fæstningen Frideriksort.

Efter de sidste Engelske Aviser ankom d. 2 d. M. en Baad med Depecher fra Tønningen til London, men uden Brevsæk. Consulen i Tønningen har beordret Skibscapitainerne sammesteds, at holde sig beredt til, i Nødsfald at kunne seile strax bort, da der vil komme en Convoy fra Engelland for at hente dem af.

Odensee, d. 15 Aug. H. M. Kongen ankom Torsdagen d. 13 til Odensee, hvor Hoistsamme tog ind paa Slottet. Samme Dags Middag Kl. 1. afreiste Hs. Maj. videre herfra til Colding. Under hans Ophold her havde det Borgerlige Militaire Vagt paa Slottet. I Landsfaderens Følge ere adskillige Ministere og Deputerede i Collegierne. H. K. H. Kronprindsen, som ogsaa kom tilbage med Kongen, afreiste strax igjen til Holsteen.

Med Gaarsposten ankom ingen Engelske Aviser. De sidste gaae til 31 Julii.

Udenlandske Efterretninger.

Fra Frankfurt meldes under 4 Aug. Der er Fred imellem Frankrige og Rusland, Fred imellem de to første Magter og Preussen, og desuagtet ophøre dog ikke Troppemarcherne til de forskjellige Franske Armeecorpser. Dette forekommer nu rigtig nok mangen en politisk Grubler besynderligt. Men man burde betænke, at der vel er Vaabenhvile, men ingen Fred imellem Rusland og den Ottemanske Port, og at det altsaa endnu er uvist, om den vil komme istand eller ei, og om der i sidste Fald, hvilket Gud forbyde, ikke paa ny maa gribes til Vaaben.

Fra Frankfurt meldes under d. 4 Aug. Man forsikkrer, at dersom Engelland indtil d. 9 Aug. negter at deeltage i Freden, at al Communication med Fastlandet skal være spærret for det, og at Rusland tilligemed alle Fastlandsmagter skulle optræde offensiv fiendtlig mod denne Fredens almindelige Fiende. Et Corps af 3000 Franske skulle i saa Fald, i Forening med de Danske spærre Sundet, og paa det hurtigste opkaste saadanne Landbatterier, der kunde gjøre det umueligt for Engellænderne at bombardere Kjøbenhavn. De fornemste Marchaller ved den Franske Armee ere blevne kaldte til Paris og tildeels allerede underveis, for at modtage deres Instructioner, hvorledes de i paakommende Tilfælde skulle agere med deres Armeecorps.

Fra Bayonne meldes under 24 Julii: hos os faaer Alting et krigersk Udseende. Vi vente her Franske Tropper, som skulle udgjøre en Armee af 40,000 Mand, og ere bestemte til at tvinge Portugal at lukke deres Havne for Engellænderne.

Moniteuren indeholder Udtog af Engelske Blade, ledsagede med Anmærkninger, hvori der f. Ex. siges: Ratificationen af Tractaten imellem Frankrige og Preussen udvexles ikke; Preussen lukker ikke allene alle sine Havne for Engelland, men erklærer det ogsaa Krig. — Tappre og ulykkelige Svenske! Disse (Subsidierne) ere de Penge, som forvolde eder saa mange Gjenvordigheder! O, naar Engelland skulde betale eder al den Uret, det har

tilføiet eders Handel, eders Ære, og det Blod, som det har kostet eder!! Men I føle det; man maa beklage eder, at I have mistet alle eders Privilegier, eders Constitution, og mangle Forsvar &c. — Disse 300,000 Rdlr., som ere givne Preussen (for de i Følge Tractaten anvendte Bekostninger), have været bestemte til at stifte Oprør i Slesien og danne det Blücherske Corps. Dette har tjent de Engelske Agenter til Paaskud, for at kunne tilvende sig disse, i alle Henseender saa ilde anvendte Penge.

En Insurrections-Bill angaaende Irland, er i Følge Hr. Grattans Bemærkning, at der nu gives en Sammensværgelses-Forsamling i Irland, hvori man allerede har besluttet at optage Franskmænd, gaaet igjennem i det Engelske Parlament. Oberst Bagwell forsikkrede, at Insurrectionen gjør de meest beroligende Fremskridt. Moniteuren anmærker i den Anledning: Man maa altsaa understøtte disse Intolerancens og Undertrykkelsens Love med Vaaben!

Marchal Davoust har faaet Commandoen over de Franske Tropper, der blive staaende i Hertugdømmet Warschau.

I Brunsvig er nu lagt Beslag paa alle Engelske Varer, uden Hensyn til hos hvem og hvor de findes.

I Paris hedder det, at der endnu skal udnævnes et Par Prindser. Man tilføier, at alle Marchaller af Frankrige, der hidtil endnu ikke er Førster, skulle ophøies til Førster, ligesom og Generalerne Walther og Savary, og Minister for det Indre Champagny. De ny Hertuger skulle have Godser i Polen, hvilke de kunne sælge, og kjøbe andre isteden og lige[illegible]vidt beholde deres Titel.

Den sidste Spire af de Engelske Kronprætendenters Familie, Biskoppen af York, er død i Frascati ved Rom i en Alder af 83 Aar. Han har testamenteret Kongen af Sardinien for 4 Mill. Klenodier og alle sine Foræringer paa den Engelske Krone.

I Kniplingsfabriken i Wien arbeides med stor Iver paa et Garnitur Kniplinger for en Prindsesse, hvis Forlovelse med det første vil blive bekjendtgjort.

Medlemmerne af Videnskabersacademiet i München have faaet en meget smagfuld Uniform.

Blanchard har ved sin sidste, 61de Luftfart med sin Kone i Rotterdam været meget ulykkelig. De vilde begge gaae paa eengang op med en Montgolfiere. Men neppe var Ballonen kommen nogle Fod i Veiret, førend den stødte paa et Tag og imod Skorstenen af et Huus i Nærheden, hvorved den revnede og faldt ned. Blanchard blev ved Faldet saaret i Hovedet, især ved det ene Øre; hans Kone besvimede af Forskrækkelse, men kom snart til sig selv igjen og forsvandt. Han blev aareladt, men kunde ikke bringes bort fra Stedet, da han er svag og gammel. Mad. Blanchard har endnu ikke ganske faaet sin Samling igjen.

Da Keiser Napoleon d. 24 Julii var i Fulda paa sin Hjemreise til Frankrige, sagde han til Førstbiskoppen: at han har erfaret det Fuldaeske Folks Ønsker, at have en Catholsk Regent, og at han ogsaa vil føie det deri.

I Liverpool er ankommet et Skib fra Berbice, hørende til den Ostindiske Flaade, som næsten bestaaer af 140 Seilere.

I Wien er den, efter Presburger Freden oprettede Borgermilits, som havde saa prægtig en Uniform, bleven opløst, efter Keiserens udtrykkelige Befaling.

Fra mange Lande meldes i denne Tid, at Heden er overordentlig stærk i Aar. I Posen var det Fahrenheitske Thermometer paa Nordsiden og i Skyggen 27 Grader!

Blandede Efterretninger angaaende den Engelske Expedition (Af Lloyds Evening-post.*)

Expeditionen til Sundet har en dobbelt Bestemmelse, hvoraf den ene beroer paa en gunstig Vind. — Admiral Essington, der commanderer den anden Expedition, er fuldkommen bekjendt med den Egn, den er bestemt imod, thi han har været stationeret der som Capitain paa en Fregat i Aarene 1793 og 1794. Troppernes Tal paa denne Afdeling beløber sig til 12000 Mand. — Den Deel af Fiendens Kyster, der skal angribes, er en Egn, hvor Indbyggerne længe have ventet at

*) Man maa ikke glemme, at det er en ministeriel Tidende, som altid taler i en høitravende Tone.

høre de Brittiske Canoners Torden. Det er en Station af anseelig Styrke, og med færre end 10,000 Mand vilde det være en Uforsigtighed at vove et Angreb; men med et saadant Antal udsøgte Tropper, under en duelig Anfører, er der ingen Tvivl om, at vort Foretagende vil lykkes. Expeditionen har imidlertid endnu et andet Øiemed — et Øiemed, hvortil Erobring af den militaire Station, som Talen her er om, er et nødvendigt Preliminair, men som dog udgjør den uvigtigste Deel deraf. Det sidste Øiemed kan hverken opnaaes ved Linieskibe eller Tropper; det vil blive betroet til vore Sømænd, fordeelte i Smaaskibe og beskyttede af vore store Skibes Ild. Landets Indbyggere ere hverken for eller imod os. De ere forenede i frivillige Corpser, men de mangle Britters Mod, og vore Tropper kunne trodse deres Fiendtligheder. Den virksomme Magt, der modsættes os, vil bestaae af Franskmænd, under en Divisionsgenerals Anførelse. Hemmelighed og Hurtighed ere nødvendige, naar Expeditionen skal lykkes i alle sine Dele. Af denne Aarsag bør det mindste muelige Ophold finde Sted i Henseende til den ene Bestemmelse, som, uagtet den er den mindst vovelige, alligevel er den vigtigste. Vore Commanderende skulde ikke vente indtil de have lagt sidste Haand paa den første Bestemmelse; men saasnart vore Soldater ere landede i den Egn, som er det første Øiemed for Angrebet, eller saasnart Ilden fra vore svære Skibe virke paa de Batterier, imod hvilke de ere styrede, skulle der ikke spildes et Øieblik, førend der afsendes lettere Skibe til den anden Punct af Bestemmelsen. Vor Magt er tilstrækkelig til at begynde begge Angreb paa eengang, og var end vor Seier ufuldstændig i første Tilfælde, saa staaer det andet Detachement dog ikke Fare for at blive afskaaret, formedelst vor Sømagts Overlegenhed. Veiret er gunstigt; vore Troppers Tapperhed uforlignelig — lader os stole paa, at Anførerne ville være det Vanskelige i dette Foretagende voxet. Dets Øiemed er vigtigt; thi dersom vi ere lykkelige, ville vi qvæle Frankriges Sømagt i Fødselen, og tvinge det paa ny at begynde sin haabefulde Stræben efter at faae "Skibe, Colonier og Handel." — Expeditionen skal ikke have Cavallerie ombord.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 90.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 22 Augusti, 1807.

Til mine Medborgere.

Skrevet den 21 Augusti.

Syv Dage ere nu forløbne siden jeg sidst talde til mine Medborgere om Øieblikkets store og vigtige Anliggende. Den Gang var det endnu ikke fuldkommen afgjort, at Britterne, der kom til os som Venner og bleve modtagne som Venner, vilde indslutte vor Øe til Søes og vor Hovedstad til Lands. Hvad vi mindst formodede og kunde formode er skeet. Vore Venner er uden mindste Anledning paa vor Side blevne forvandlede til vore Fiender. Medens vore Tropper staae i Holsteen, for at værne om Freden, angribes Kongestaden af en Nation, som vi levede i bedste Forstaaelse med. Den nyere Historie kan ikke opvise noget Exempel paa et uretfærdigere Angreb. Det maa forbause og forbittre hele Europa i lige høi Grad. Uskyldigt Blod er allerede flydt, men den, som maa bløde for en saadan Sag, finder i sine Medborgeres evige Taknemmelighed en Belønning, som aldrig kan kjøbes for dyrt. Endnu lever Hvidtfeldt, Juul og Tordenskjold i alle Danskes Erindring; endnu velsignes Dannemarks tredie Frederik, der sagde: "jeg begjerer ei at leve, naar mit Rige er traadt under Fødderne", og modstod den mægtige Carl Gustavs Overmagt med Mod og Standhaftighed.

Vore Fædre have overvundet langt større Farer, end dem, hvori vi i denne Tid befinde os. "J Begyndelsen af Frederik den Fjerdes Regjering truedes Kjøbenhavn næsten paa samme Maade og under samme Omstændigheder som nu. En forenet Flaade af Engelske, Hollandske og Svenske Skibe lagde sig paa Rheden, og bombarderede; Carl den Tolvte gjorde Landgang ved Humlebek med 14,000 Mand; Armeen laae i Holsteen, og Kongen hos den. Den Danske Flaade, som enten ved Uforsigtighed eller ved andre Aarsager var bleven indsluttet paa Rheden, laae i saa ufordeelagtig en Stilling, at den ei allene var blot for de fjendtlige Bomber, men hindrede endog Castellet fra at bruge sine Canoner. Her vare altsaa mægtige Fiender om Byen og kun svag Udsigt til at kunne fordrive dem. Men ved alt dette tabte dog ei Kjøbenhavns Indvaanere Modet. Enkedronningen Charlotte Amalie sendte Bud til Borgerne, og lod dem opmuntre til at fegte med Mandighed og Troskab. De svarede eenstemmig: "at de skulde leve og døe hende og deres By hengivne", og enhver ilede til Arbeide og Vaaben. Skandser bleve strax opkastede paa

Dragøe, for at jage Flaaderne bort; Borgerne forlangte Canoner til at plante paa Skandserne, fik dem, og brugte dem vel; Pramme bleve lagte ud, hvorfra ligeledes blev fyret med Hurtighed. Alt dette forenet havde saa god Virkning, at den bombarderende Flaade maatte lette eller kappe Anker, og gaae bort. — Saasnart man havde bortjaget Faren fra Søesiden, vendte man sig til at tage imod Carl den Tolvte, som rykkede frem over Landet. Studenterne samlede sig i Vaaben; Borgerne vare ogsaa her fyrige; nogle tilbøde ei allene sig selv til at stride, men og alt hvad de eiede af Penge og Penges Værd til at udrede de Omkostninger, som til een eller anden nyttig Foranstaltning maatte være nødvendige." *)

Under Frederik den Tredie blev Kjøbenhavn angreben af Carl Gustav. Han bekrigede Dannemark uden foregaaende Krigserklæring, og selv Usurpateuren Cromwell, som paa den Tid regjerede i Engelland, misbilligede denne troløse Handlemaade. Carl vilde erobre Hovedstaden og Fæstningen, siden bemægtige sig hele Riget og gjøre sig til Herre over Østersøen. Han overfaldt os medens Cromwells Gesandt underhandlede i Kjøbenhavn om at stifte Fred imellem Dannemark og Sverrig. Han bragte Svenske, Lapper, Finner, Skotter, Engelske, Tydske, ja endog Polakker, som han med Magt havde ført ud af deres Land, til Sjælland.

For ret at sætte Skræk i Kjøbenhavnerne opstillede han sine talrige Tropper i Slagorden i sin Leir uden for Staden. Derpaa befalede han at angribe Kjøbenhavn og Christianshavn paa det heftigste. Angrebet var farligt, thi Fæstningsværkerne vare paa mange Steder forfaldne, og den egentlige Krigsmagt, som skulde forsvare Byen, beløb sig neppe til 1000 Mand. Tiden var for knap til at til-

*) Mallings store og gode Handlinger S. 108.

veiebringe nye Midler. De Svenskes hastige Anfald hindrede Landmagten at komme ind, og paa samme Tid, da de leirede sig for Byen, krydsede deres Flaade i Søen og hindrede Tilførsel. Gustav, stolende paa vor Afmagt og stolt af sin Overlegenhed, svarede den Gesandt, Frederik havde sendt ud til ham, for at overtale ham til Fred: "naar Landet er erobret, skal Aarsagen til Krigen blive forklaret." Nu voxte Harmen i Kongens og hver Dannemands Bryst; ingen vilde overleve Fødelandets Ære. Enhver glemte sin Stand og Rang, huskende kun paa Dannemarks Frelse. Volde og Skandser bleve opkastede, og Forstaden blev afbrændt i den fremrykkende Fiendes Paasyn. Men han frygtede os ikke, thi han tænkde som Nutidens Britter: de bestaae kun af Frivillige! Men den frivillige Arm er modigere end den tvungne, og den, som kjæmper for det, der er ham dyrebarest paa Jorden — Fødeland og Arnested, kjæmper med tidobbelt saa stort Mod som fremmede Leiesvende. Carl Gustav aabnede Løbegravene, lod sin Flaade paa Rheden kaste Bomber og Granater ind i Mængde; men altsammen forgjeves. Indbyggerne vare strax tilrede for at slukke, hvor Ilden tændte; hver Gang Fienden nærmede sig ind imod Volden eller gjorde noget nyt Anlæg af Betydenhed, vare alle fyrige til at falde ud og forstyrre og forjage ham. Disse Udfald skede ofte kun med nogle 100 Mand, men Fienden blev bestandig anfaldet med en saadan Heftighed, at de Danske ikke en eneste Gang vendte tilbage med uforrettet Sag. Carls Forvovenhed overgik al Forestilling. Han gik endog selv i Land paa Amager i det Forsæt, at hans udcommanderede Tropper skulde til Fods trænge sig igjennem, gaae over Isen til Christianshavn, og aabne ham Porten. Her vilde han selv rykke ind med sit Rytterie. Men Forsynets Haand vaagede

over Fædrenelandet. En heel Brigade Svenske Fodfolk trængte saaledes frem over Isen, at den brast under dem. Af de mange Hatte og Krigsrustninger, som Dagen derpaa fandtes deels paa Isen, deels svømmende paa Vandet sluttede man sig til de dræbte Fienders store Tal. De Danske Canoner havde samme Nat saaledes spillet, at en lang Strækning ud i Marken var ligesom besaaet med Døde.

Kjøbenhavn havde imidlertid store Vanskeligheder at overvinde. Alting blev dyrt, thi Fienden afskjar Tilførslen baade til Lands og Vands; Tiden, da han begyndte Beleiringen, kunde ikke være gunstigere for ham, thi Indbyggerne vare ikke forsynede med Vinterforraad; Kornet stod endnu paa Agrene; en stor Deel af Græsset var ikke slaaet og Staden var opfyldt med en usædvanlig Mængde Mennesker. Levnedsmidlerne begyndte ogsaa strax ved Vinterens Begyndelse at stige. Men alle disse Vanskeligheder bleve overvundne ved Aarvaagenhed, Forsigtighed og Klogskab. Kongen sørgede først og fremmest for, at Fødemidlerne solgtes for nogenlunde billig Priis; at ingen Sælger benyttede sig af Nøden; at Huusholdningerne indskrænkede sig; at endog fornemme Folks Maaltid kun bestod i en Skeefuld Suppe, noget salt Kjød eller Smørebrød, og at Indbyggerne ligesom kappedes med hinanden i Sparsommelighed. Frederik foregik dem selv med sit Exempel. Den vigtige 11 Febr. kom, og Fienden bestormede Hovedstaden nu paa eet, nu paa et andet Sted hele Natten igjennem med største Heftighed; men vore Stykker og Musqueter spillede allevegne paa ham, og hans gjentagne Forsøg mislykkedes. De Danskes Mod og Urokkelighed seirede, og den beskjæmmede Fiende maatte opgive sit blodige Forsæt.

Saaledes, Medborgere! handlede vore Fædre. Tiderne og Forholdene kunne vel tildeels

have forandret sig, men ikke de Danskes Mod og Tapperhed. Nedstamme vi ikke fra hiint Olds kjekke og brave Sønner? Staaer Hovedstaden ikke endnu paa samme Sted? Værnes den ikke nu af næsten uoverstigelige Volde, og er den fra Søsiden ikke beskyttet af uovervindelige Batterier, beplantede med Ildsvælg uden Tal? Staae ikke mange tusinde Uforfærdede beredte til at forsvare den, og har den ikke Levnedsmidler i Overflødighed? Har Sverrigs tappre Carl Gustav ikke kunnet indtage Kjøbenhavn med sine øvede Krigere, da det saa godt som manglede Volde, hvorledes skulde det i sin nærværende Stand kunne tages af Britter? Lad Engellands Flaade være nok saa frygtelig; den vil tage i Betænkning, for Alvor at indlade sig i en ret alvorlig Dyst med Landbatterier, som Dødsbudet Nelson, selv da de ikke vare halv saa stærke som nu, kaldte frygtelige. Endnu har den nyere Krigshistorie ikke viist os, at Brittiske Flaader have prøvet Styrke med saadanne Batterier.

Men antaget, at det nuværende Engelske Cabinet alvorlig har besluttet, at udføre et mod Folkeretten saa ganske stridende Skridt, som, Udfaldet blive hvorledes det end vil, af den sildigste Efterslægt vil betragtes som den mørkeste Plet paa den Engelske Politik i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede, saa bliver Spørgsmaalet dog altid, hvad an Storbritannien, efter sin nuværende politiske Stilling, vel vinde ved Erobringen af vor Hovedstad, om end saadan en Umuelighed var muelig? Det vilde blive Herre over Søen, men udelukket fra hele Fastlandet, hvor det i nærværende Øieblik dog endnu har havt en eneste Ven i Dannemark; det vilde væbne hele Europa imod sig; alle ville forene sig om dets Undergang, og trække en Cordon imod det i saa mange Henseender fortjente og hæderværdige Brittiske Folk.

Fra en anden Side betragtet maa Storbritannien i dette Øieblik selv befrygte et Anfald i Hjertet af sine Riger; Napoleon har nu næsten alle sine tappre Krigere hjemme; Irlands vidtløf-

tige Kyster ere blottede; dets Indbyggere misfornøiede; Mangelen paa regulaire Tropper saa stor, at sande Brittiske Patrioter bestandig ivre mod den ubegribelige Ligegyldighed for Statens Forsvar til Lands *); de regulaire Tropper udgjøre kun to Trediedele af de Frivillige, og disse Frivillige bestaae for en stor Deel kun af ubrugbare Subjecter. Et Parlamentslem sagde nyligen: "vore Landtropper ere blevne klattede bort til usle, ligesaa unyttige som upolitiske Expeditioner til Aegypten og andre Steder". "Frankrige, som nu har, anmærkede Mr. Canning ved samme Leilighed, sluttet Fred med alle sine Fiender paa Fastlandet, kan nu anvende sin hele forenede Magt mod Engelland. Det har desuden alt for mange Colonier at besætte og forsvare." Storbritannien kunde altsaa aldrig træffe en uheldigere Tidspunct til at erobre Kjøbenhavn og Cronborg end netop den nærværende. Hver Mand det mister paa Kjøbenhavns Rhed eller Sjællands Sletter er et føleligt Tab for det. Paa den ene Side har det i Frankrige en seierrig Fiende, som længe har ventet paa det gunstige Dieblik, hvor en Deel af den Brittiske Magt vil trække sig bort til andre Lande, paa den anden har det i de Danske et kjekt og modigt Folk, værnet af frygtelige Batterier og beredt til at opoffre Alt for Fødeland og Frihed, imod sig. Vel har en frygtelig Flaade, under Venskabs Maske, listet sig ind paa vor Rhed, og vendt Dolken mod Vennens Bryst; vel have Skarer af Engelske Tropper, trods Folkerettens Grundsætninger, kastet sig ind i det værgeløse Sjælland; men hidtil har denne frygtelige Magt dog ikke egentlig udrettet andet, end taget et Vagtskib i et fredeligt Farvand med et Linieskibe og en Fregat, efter 1½ Timers Fægtning!!! This is your glory! this your wisdom!

*) Man see Parlamentsdebatterne angaaende Rigets Forsvar i Lloyd's Evening-post af 27 Julii d. A.

Kjøbenhavn, den 22 Aug. Kl. 1. om Middagen. Alting i Hovedstaden er saa roligt, at man næsten ikke skulde formode nogen Krig, dersom ikke de mange tusinde væbnede Landsforsvarere

paa Voldene ꝛc. sagde os, at der ligger en Fiende uden for, som forgjeves pønser paa at opsluge os. Kjøbenhavns uforsagte Indbyggere tænke alle som een, og vore kjekke Tropper længes inderlig efter at overtyde Fienderne om, at de besidde om ikke Brittisk, saa dog Dansk Mod. Den Engelske Flaade synes at have stor Respect for vore Batterier, og intet af dens Skibe tør nærme sig dem paa Skud. Den brave Artillerie-Capitain Humle har hidtil tapperlig udmærket sig ved de skete Udfald. Engellænderne have hidtil ikke erobret andet end et Par stakkels Kystfarere. Vagtskibets Borttagelse ved 2 Engelske Orlogsmænd vil ingen ærekjer Britter ansee for nogen Erobring. — Ved Svanemøllen har Fienden anlagt et Batterie, som i Forgaars Nat blev angrebet af vore Tropper. De skulle have anlagt et andet paa Kildevæld ved Strandkanten. De betale ikke, som det før hedte, Alt hvad de faae. En Slagter have de i Gaar frataget 30 Lam. — Enkelte af deres Tropper har man hidtil kunnet see spadsere omkring ved Frederiksberg Slot. Ved Vebek have de opslaaet Telte. — Kongens Livjægere udmærke sig meget. — For Britternes Bombardement frygter næsten ingen *). Anmelderen har allerede seet over 20 Engelske Bomber gaae itu i Luften afvigte Mandag. — En stor Deel Engelske Krigsskibe komme opseilende fra Kjøgebugt af. — Ved Saltholm have 3 Engelske Krigsskibe lagt sig med et lidet Fartøi imellem sig, som fører Dansk Flag. — Paa Frederiksberg Slotsaltan see nogle Officierer igjennem Kikkerter ud til Flaaden.

*) Til Beroligelse for enkelte Mennesker maa jeg her erindre, at den Danske General, Hertugen af Würtemberg, kastede i Aaret 1700 over 10,000 Bomber og mere end 20,000 Kugler ind i Tønningen, uden at der ødelagdes mere end et eneste Huus. I Aaret 1801 kastede Engelskmændene mange hundrede Bomber ind paa Helsingøer og Cronborg, uden engang at beskadige eller ødelægge et eneste Huus.

Rettelser.

I nogle Aftryk af No. 89. Side 1414. Lin. 14: London læs: Hamborg. S. 1415. L. 22: 3000 Mand læs: 30,000 Mand.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 91.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 25 Augusti, 1807.

Til mine Medborgere.

Skrevet den 24 Augusti.

Aldrig har det gamle Danske Mod viist sig i et skjønnere Lys end i dette Øieblik. Man gjenkjender her igjen suidkommen det kjekke Folk, som under den store Knud drog til Kamp mod Øebeboere, der nu, til hele Menneskeslægtens Ulykke, have tilrevet sig Herredømmet over Havet, og med dette Herredømmet over al Følelse for Menneskelighed og Retfærdighed. Kongestaden ligner i denne Tidspunct et andet Sparta, hvor Krig er alle Indvaanernes Kald. Et Rige, beboet af lutter saadanne Mænd, maatte, om det end ikke var større end Dannemark, kunne overvinde Verden. Een Aand besjeler os, een Arm beskytter os. Omslynget af Samdrægtighedens hellige og uopløselige Baand have vi besluttet, at staae og falde med den Stad, paa hvis Selvstændighed to Rigers Ære og Lykke beroer. Kun over dens rygende Ruiner bør Britten, om han har Mod dertil, bane sig Veien til vor Flaade. "Nationer ere ofte Herrer over deres egen Skjebne", sagde nyligen Mr. Grattan i det Engelske Parlament, da han talde om det mishandlede Irland. Ogsaa vi ere i denne Tid Herre, ikke allene over vor egen, men endog over Dannemarks Skjebne. Af os vil Efterverdenen engang fordre Regnskab. Det Brittiske Cabinets uretfærdige Anslag bør briste som en ussel Sæbeboble; beskjæmmede bør dets Tropper forlade vore Grændser, og evig forbande det Øieblik, da de overfaldt værgeløse Oldinger, Qvinder og Børn i deres trygge Hytter, medens Landets vaabenføre Folk samlede sig til Forsvar i Rigets to vigtigste Fæstninger. I fire og tyve Dage have Engellænderne nu foruroliget os, men det er ogsaa Alt; endnu have de ikke i Ordets egentlige Forstand erobret et Haarbred af det, som de saa uretfærdigen gjøre Fordring paa. Vore Søkrigere og Landtropper have tvertimod tilføiet dem stor Skade, og vort Tab er ubetydeligt i Forhold til Angrebenes Heftighed; de have ikke i mindste Maade vovet at forfølge vore Folk paa deres Tilbagemarch til Fæstningen eller at angribe vore Forposter; deres Skarpskyttere skjule sig ængsteligen i Grøvterne langt fra Forstæderne; deres Orlogsmænd have hidtil ikke vovet at nærme sig vore Batterier; deres Bomber synes

at være retfærdigere end de, og springe i Luften, for ikke at skade et uskyldigt Folk; Søerne ved Forstæderne ere i vor Magt; Staden har anseeligt Forraad af Levnedsmidler, og Qvæg, Sæd og Fourage er i Mængde bragt i Sikkerhed og indskaffet i Fæstningen fra alle de Steder, som af os ere besatte eller ligge inden for vor Forpostkjæde; Geværerne fra Kronborgs Fabrik, den største Deel af Krudtet fra Frederiksværk er bragt i Sikkerhed; Kronborg er i bedste Stand. Sidste Løverdags havde endeel fiendtlige Bombarderer lagt sig norden for det nordre Kalkbrænderie, formodentlig for at danne en Kjæde med det Batterie, Fienden havde opkastet ved Svanemøllen. Nogle af vore Bombarderchalouper og Pramme bleve Dagen derpaa beordrede at angribe dem og tillige at forstyrre det fiendtlige Batterie. Kl. 10 begyndte vore Bombardeerfartøier at kaste, og deres Ild blev strax besvaret af de Engelske Bombarderer og Canonbrigger. Uagtet disse bleve forstærkede, sagtnedes Fiendens Ild kjendelig henimod Kl. 1. og endeel af de Engelske Bombarderere maatte flygte for fulde Seil. For at forurolige de Flygtende fremrykkede Avantgarden og forfulgte dem med en levende Ild. Efter de indkomne Beretninger har Fienden lidt betydeligt, medens vort Tab kun bestaaer af 8 til 9 Døde og 10 til 12 Saarede. De af vore Fartøier, som bleve beskadigede, ere allerede lagte ud igjen. Ogsaa Batteriet Trekroner har samme Dag skudt paa de fiendtlige Skibe, og paa Batterier saaes igjennem Kikkert Ild paa et af disse Skibe, de Engelske Fartøier i Synketilstand og Bombardererne ilde tilredte. De Engelske kastede foruden Bomber ogsaa med et Slags Raquetter, der om Dagen see ud som en opstigende hvid Røgstøtte, og som til Ære for Menneskeligheden ere en virkelig

Engelsk Opfindelse og hidtil aldrig have været brugte af politicerede Nationer.

Dette, Medborgere! var den glimrende Begyndelse til Kampen for vort Fødeland og Hjem, for vore svage Oldinger og vore værgeløse Qvinder, for vore Børn i Vuggen, der raabe Hevn over saadanne Voldsmænd, for Europas Rolighed, for Menneskeslægtens Fred! Det er Storbritanniens sidste fortvivlede Anstrængelse af udtømte Krampetræk, vi kjæmpe imod.

Forladt og hadet af hele det civiliserede Europa staaer Storbritannien i dette Øieblik paa Bredden af sin Grav. Bandlyst fra alle Europæiske Havne vil det blive tvunget til at lade sine blodige Rigdomme og Producterne af sin Flid svømme vildfarende omkring paa det Hav, som det med voldsom Haand vil beherske. Gammel Engellands sidste Time har slaaet. Bugnende vil det styrte sammen under Vægten af sin egen Magt. Een af de faa Stater, til hvis Havne dets overalt fredløse Skibe hidtil have kunnet tye, har det forsætligen forvandlet til sin uforsonligste Fiende. Som en giftig Hugorm har dets Flaade sneget sig ind i vort Riges Barm, og under Venskabs hellige Navn anfaldt, ikke vor vel forsvarede Hovedstad, ikke vore Batterier, ikke vor bevæbnede Hær, men den trygge, værgeløse Landbo, som aldrig havde mindste Formodning om, at en Flaade, der aflagde og modtog det fredeligste Hilsen, kunde føre Død og Ødelæggelse i sit lumske Skjold.

Blandede Efterretninger.

General-Major Sir Arthur Wellesley commanderer Reserven af den Engelske Expedition. Den bestaaer af 2 lette Infanterieregimenter,

det 92 Bjergskottereg. og 1 Jæger-Corps. Hvert af disse Regimenter indbefatter 1000 Mand.

Den Proclamation, som Engellænderne ved deres Landgang i Sjælland have ladet udgaae, er forfattet paa Tydsk, og bør betragtes som en reen Satire over alt hvad der kaldes Proclamation. De sige heri, at de ere komne som Venner, for at sætte Skranker for Frankriges tiltagende Magt og beskytte os imod den; at de have sendt en Minister til det Danske Hof, og understøttet hans Fordring med en Flaade; men at vor Regjering har negtet dem den retfærdige og billige Fordring, at give dem vor Flaade til Underpant for vor Neutralitet.

Den Svenske Konge har for en Tid siden befalet, at alle Canoner fra Carl den Ellevtes Tid, som fandtes i Fæstningerne i hele Sverrigs Rige, skulle casseres og sælges. Baade den Danske og Russiske Regjering har tilkjøbt sig en stor Deel deraf. Paa de fleste staaer Aarstallet 1701. De ere alle af meget fint Jern. De, som vi have faaet, ere oplagte ved det gamle Søqvæsthuus.

Kjøbenhavn, den 25 Augusti, om Middagen Kl. 1. Strax efter Affairen d. 23 imellem nogle af vore Bombardeerchalouper og Pramme og endeel af de fiendtlige Bombarderere, saae man iaften Mennesker i Tusindetal i Esplanaden ved Citadellet. Her havde man det trøstende Syn, at de fiendtlige Bombarderere havde trukket sig tilbage, og at en stor fiendtlig Brig syntes at have faaet det halve Bogspryd overskudt. Siden den Tid er intet synderligt forefaldet. Reberbanerne uden for Vesterport og Barkmøllen paa Nørrebro har vort Gouvernement ladet afbrænde i Gaar Eftermiddags, paa det ingen af de fiendtlige Tropper skulle faae Leilighed til at forskandse sig bag samme. I Falkoneeralleen skal Fienden have ladet fælde endeel Træer og plantet Canoner. Hans Jægere ligge omkring i Grøvterne og i Sæden i en temmelig lang Afstand fra vore Forposter. I Aftes prøvede han at kaste et Par Bomber fra Landsiden, men uden Virkning. En Canonkugle faldt lige i Peblingesøen. — I Gaar Eftermiddags kastedes, til Prøve, 6 Bomber af 3 Morterer fra Rosenborg Bastion. De faldt paa Nørrefælled bag Vibens Allee.

Ingen af dem mislykkedes, thi de sprang enten strax da de vare nedfaldne eller et Par Minuter efter. — Paa Frederiksberg Slotsaltan sees endnu bestandig Officierer med Kikkert.

De Engelske Aviser have allerede for henved en Maaned siden talet om Expeditionen til Sundet, men bestandig i en meget gaadefuld Tone. Nu opløser Alt sig efterhaanden. Det vil derfor ikke være Skilderiets Læsere uinteressant, at finde her adskillige af disse gaadefulde Steder, som med Overskrivt: Den store Sø-Expedition findes i Lloyd's Evening-post af 27 Julii. — Embargoen er saa stræng, at end ikke en Dreng fra Ramsgate eller Margate tør reise til Gravesend. I Gaar er der bleven gjort en almindelig Jagt efter alle Sømænd fra alle Skibe i Farvandet. — Man troer almindeligen, at denne Embargo skeer for at complettere den 2den og 3die Division af den Østersøiske Flaade. — Medens Regjeringen har lagt almindelig Embargo paa alle Skibe og Fartøier i Britiske Havne, er der afsendt Expresser, for at paaskynde, at alle Tropper i og omkring Udhavnene skulle afseile. — Der gaaer adskillige Rygter angaaende Bestemmelsen af denne Expedition, som udrustes med saa ualmindelig Iver. — I de Kredse, som have bedst Leilighed til at faae Underretninger derom, menes, at dens første Hensigt er at beskytte en vis Stat, der endnu ikke er indviklet i Krigen, men der, som en Følge af senere Begivenheder, kunde blive tvungen til at handle imod vort Land, dersom vi ikke ved en tilstrækkelig Magt, trods Fienden, occuperede de Besiddelser, som ellers de Franske vilde erobre og anvende som Midler til vor Tilintetgjørelse. Det er tillige meget vigtigt, at de Franske hindres fra at forøge deres Sømagt ved at bemægtige sig en neutral Magts Flaade. — Carlscrone, d. 10 Julii. Den Engelske General Lord Hutchinson *), er ankommen her fra Memel. Pandora, et Engelsk Krigsskib,

*) Det var den samme General, som foruden adskillige Hannoveranske (formodentlig Engelske) Officierer besøgte os i Foraaret.

med fem Transportskibe under sin Convoy, ladet med Krud, oprindeligen bestemt til Memel, er løben ind her; ligeledes et andet Engelsk Krigsskib. — Liste over den Danske Flaade: Christian den Syvende, og Neptunus, meget fortræffelige Skibe paa 84 Canoner hvert; Kron Printz Maria, Skjold, Waldemar, P. Sophia Frederica, Odin, Ary (!), Printz Frederik, Tre Kroner (!), og 2 andre Skibe paa 74 hver, 1 paa 70, to ny Linieskibe paa Dokken; Ditmarsen, Syeren og Justicia, paa 64 C. hvert; Peblen, Nayaden og Rota paa 44 og Venus paa 36, disse ere Blokskibe, der ere ligesom vore 38 C. Havfruen, Iris og Frevja paa 36 hvert; to Fregatter paa 32 hver, som Vagtskibe. Ered Sleen paa 28; en Brig og en Pram paa 20 hver, tre eller fire Smaabrigger og Luggere *).

I Engelland ventede man, efter Lloyd's Evening-post, at høre Efterretninger fra Expeditionen, otte Dage efter dens Afseiling. Alting synes at røbe, at de Engelske stode i den faste Formodning, at deres afsendte Magt vilde forrette sit Ærinde ret i en Haandevending. Udelukket fra alle Europa's Havne maa hele den Engelske Handel inden en meget kort Tid være ødelagt, dersom det Engelske Cabinet vil længe fortsætte sin begyndte, ligesaa uretfærdige som ukloge Plan mod vort Fædreneland.

I Irland holdes i denne Tid hemmelige Sammenkomster om Natten. Mr. Grattan forestillede nyligen Underhuset det farlige heri, og meente, at man især maatte forekomme Indbyggernes Samqvem med Frankrige.

Den 27 Julii havde Engelland 100,000 Transportskibe i sin Tjeneste. De koste det henved 120,000 Pd. St. om Maaneden!

I Januarii 1805 var de Engelske Frivilliges Tal 400,000; i Jan. 1806 vare de kun

*) De anføres her for Pudseerlighedens Skyld bogstaveligen efter Lloyd's Avis. Man seer her, at Spioner ogsaa kunne være efterladne i deres Forretning.

318,000, og i dette Øieblik bestaae de kun af 289,000! De have saaledes bestandig aftaget istedet for at tiltage.

Den Franske Keisers Fødselsdag var d. 15 August. Han har nu fyldt sit 38de Aar.

I Kirken i Aberconway (i Engelland) findes følgende mærkværdige Gravskrivt: Her ligger Støvet af Nicolai Hooker, Esq. Gent. som var sin Faders 41de Barn, og Fader til 27 Børn. Han døde d. 20 Maji 1637.

Ved at grave en Canal i Nærheden af Bristol, fandtes nylig et stort Antal Egetræer, henved 15 Fod under Jordens Overflade. Adskillige af dem vare 3 Fod i Diameter; da de kom i Luften faldt den yderste Bark af og smuldrede bort, men det Indvendige er saa fast og sundt, at man har forfærdiget Hjulege og Borde deraf. Træet ligner lyst Mahagonie. Hvorlænge disse Træer have ligget i Jorden og hvorledes de ere komne ned, er et vigtigt Æmne til Undersøgelse for Naturgrandskerne. Der er ingen Spor til Skove i Nærheden, og Stedet bærer aabenbar Præg af vegetabilsk Opløsning.

Kjøbenhavn, den 25 Augusti, Kl. 2½. Vore Forposter og Piqueter staae nu langt ud ved Hr. Rings Fabrik, ved Blaagaard, Nørreallee &c. Kongens Livjægere, Herregaardsskytterne og Regimentsjægerne ere under Sang og Hurraraab rykkede ud, for at drive de Engelske saa langt som muelig tilbage. — I dette Øieblik har man paagrebet et i Fruentimmerdragt forklædt Mandfolk ved Blaataarn.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststræde No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 92.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 29 Augusti, 1807.

Fædres Daad under Kjøbenhavns Beleiring 1659.

1.

Lorentz Turen havde i sin Ungdom været med i adskillige Feldttoge under Christian den Fjerde, og da Krigen var endt, blev han Dronningens Ridefoged eller Forvalter paa Hirschholms Godser. Strax efter at de Svenske havde gjort et Indfald her i Landet, lod Frederik den Tredie og hans Dronning, Sophia Amalia, Turen kalde, og befalede ham, at begive sig til Hirschholm, for at vaage over Kongens Bedste, dersom Fienden skulde ville beleire Byen. Fra dette Dieblik af søgte Turen af alle Kræfter at opfylde sin Konges Ønske, og forsvarede Hirschholm og Jægersborg mod de svenske Troppers Streiferier. Men med inderlig Smerte saae denne retskafne Mand Cronborg Fæstning i den herskesyge Gustavs Hænder, og pønsede derfor fra nu af paa, at fordrive ham fra denne Besiddelse. Han forenede sig med Hans Rostgaard og Hans Madsen, som ligeledes vare Forvaltere paa de Kongelige Godser i Cronborg og Frideriksborg Amt. Paa den Tid opholdt der sig her i Landet en engelsk Oberst, Richard Hutchinson. Han var kommen med 300 Mand for at tage Tjeneste hos de Svenske, men da disse ikke vilde tilstaae ham de Vilkaar, han forlangte, havde han forandret sit Forsæt. Da Gerner forstod det engelske Sprog, og General-Major Wilhelm Wawassor, som de Engelske ofte hentede Ordre hos, laae i Qvarteer hos ham, blev han snart bekjendt med Hutchinson og adskillige andre Engelskmænd. Han blev enig med Hutchinson om, at udføre den Plan, der var bleven udkastet hos Michel Hansen, Toldskriver i Helsingøer, som havde en Søster til Hans Rostgaards Kone. Efter denne Plan skulde H. Rostgaard, efter svensk Ordre, lade Bønderne i Amtet bringe det fornødne Brænde til Cronborg Fæstning. Hver Kjøresvend skulde være forsynet med skjulte Vaaben under Klæderne. Naar det halve Antal af Vognene var kommen ind i Slottet, skulde man mage det saaledes, at en af Vognene, som havde det tungeste Læs, gik itu paa Vindebroen; imidlertid skulde een af de andre Kjøresvende komme tililende, og lade som han vilde hjelpe Vognen op igjen. Ved dette Middel haabede man at hindre Vagten i at trække Broen op, saasnart der reiste sig Allarm. Bønderne skulde imidlertid stræbe at komme ind i Slottet, med Kaarde i Haanden, angribe Vagten og Besætningen, som kun skal have været meget svag. Ole Steenvinkel, en dansk Ingenieur Officier, var i Carl Gustavs Vold, og denne havde betroet ham at besørge Cronborgs Fæstningsværker istandsatte, deels ved Hjelp af danske Krigsfanger, deels ved andre tvungne Arbeidere fra Helsingøer og Egnen deromkring. Ogsaa han tog Deel i at udføre denne Plan. Turen henvendte sig ogsaa til Bernt Pahlen, som under Cronborgs Belei-

ring havde været Vagtmester-Lieutenant, og aabenbarede ham sit Forsæt med sia meget mere Tillid, som han havde tjent med ham i Christian den Fjerdes Armee mod Leonhard Thorstensen og Gustav Horn. Pahlen skulde i Forening med Steenvinkel anføre Turens Mandskab, saasnart det kom til Angreb, og tilbageerobre Cronborg. Turen bevægede tillige Hutchinson, hemmelig til at føie Anstalt til, at de nylig ankomne Folk under Admiral Aschous, der ligeledes vare misfornøiede med Carl Gustav, skulde tage Deel i Angrebet. Hutchinson sendte sin Søn i Turens Baad som Gidsel til Frederik den Tredie, og til Borgen for, at han vilde blive Dannemark tro. Kongen sendte dem derpaa Vaaben og alle andre Fornødenheder; Dagen var nu berammet, da et Brev, som røbede det hele Anslag, uhældigvis faldt i de Svenskes Hænder. Rostgaard maatte flygte til Kjøbenhavn, Steenvinkel blev henrettet udenfor Helsingøer; Gerner maatte udholde Torturen i sex Timer, blev derpaa dømt fra Livet og siden benaadet. Men da han ikke havde bekjendt det mindste angaaende de andre Anklagede, saa blev Turen og Pahlen, som intet kunde overbevises, endelig løsladte fra deres haarde Fængsel, endskjønt de dog maatte betale en Pengestraf for den Mistanke, man havde fattet imod dem.

Turen var aldrig saasnart kommen paa fri Fod, førend han glemte alle de Besværligheder, han havde gjennemgaaet. Han tænkte nu kun paa at fremme Fædrelandets Bedste. En Malersvend, Otto Butfeldt, som undertiden opholdte sig hos ham paa Hirschholm, blev brugt til et meget vigtigt Anliggende. Butfeldt gjorde sig bekjendt med nogle Svenske Officierer, som toge ham med i Leiren, hvor han skulde arbeide for dem. Her havde han nu daglig Leilighed til at optage Tegninger af de Svenskes Leir og Stilling. Om Natten raadførte Turen sig med ham desangaaende, og i Marken omkring Leiren rettede han de optagne Kort, indtil han endelig havde en fuldstændig Tegning af den hele svenske Leir; den viste paa det bestemteste ethvert Sted, hvor der stod et Regiment til Hest eller til Fods, ja endog, hvor enhver svensk General havde sit Telt. Denne Tegning sendte Turen til Kjøbenhavn.

Uagtet Søen var bedækket med Driviis og man ikke kunde komme derover uden Livsfare, sendte Turen dog, omtrent tre Uger førend Stormen, sin troe Tjener Ingvard Lorentzen, til Kjøbenhavn, med den Efterretning, at en fornem Mand i Hovedstaden havde sendt en Person, klædt som Tigger, med et Brev, indsyet i Skoen, ud til den svenske General Thott. Han sendte ogsaa to Dage førend Stormen den samme Tjener med et Brev til Kjøbenhavn, hvori han meldte, paa hvilket Sted af Volden de Svenske vilde bruge deres største Magt, i hvilken Nat og paa hvilken Time de vilde løbe Storm, og at de, for om Natten ikke at kjendes fra Sneen, vilde klæde sig i hvide Skjorter. Han indsendte tillige en Deel af de Kjendemærker, som Fienden vilde bruge om Hovedet og Armene, og Maalet paa de Broer, han vilde kaste over Gravene ved Kjøbenhavns Vold. Han berettede endelig hvilke Broer, Stiger, Pallisader, de Svenske vilde betjene sig af i Stormen.

Da Stormen var forbi, men Beleiringen endnu ikke ophævet, tilkjendegav Kongen alle Sjællands Indbyggere under Haanden ved Placater, at de skulde holde sig beredte til at modtage den Keiserlige, Polske og Brandenborgske Undsætning, som man ventede skulde komme til Amager. Saasnart Turen havde faaet at see en af disse Placater, følte han strax, at det nu var Pligt, at vove alt for Kongens og Fædrelandets Sag. Han forenede sig nu med Skovrideren Lovelitz Knudsen, Smeden Anthon Berman og endnu andre Kongel. Betjentere paa Hirschholm, som han kunde forlade sig paa. Nogle af dem hvervede Soldater, og andre støbte Kugler. Turen selv samlede Geværerne, Kuglerne og Krudtet, og lod det altsammen nedgrave om Natten i Hirschholms Ladegaard. Han blev nu enig med Hans Madsen, Amtsforvalter paa Frederiksborg, om at sende ham Mandskab til Hest og til Fods, og anvise dem Steder i Skoven, hvor de til en vis Tid skulde samles. Han gjorde tillige Aftale med en svensk Officier, Berend Pahlen, at han skulde holde sig beredt til at anføre disse Folk. Men da de fremmede Hjelpetropper ingensinde ankom til Amager, og Svensken imidlertid erfarede at Turen og Hans Mad-

sen vare Hovedmændene for disse Tilberedelser, blev den sidste greben og sat fast paa Frederiksborg; man fratog ham alt hans Gods, og hans Huus blev nedrevet indtil Grunden. Men Tuxen søgte man forgjeves efter; Fiendens Forbittrelse var ubeskrivelig, thi han havde nu erfaret, at denne Mand var Hovedaarsag i, at den svenske Secretair Joels Cancelliecasse var bleven opsnappet; at begge Cancellisterne bleve ihjelskudte af den kjekke Lorentz Knudsen, som havde skjult sig i et Træ, og at de Breve og Documenter, som de havde med, bleve sendte til Kjøbenhavn.

Een af de Mænd, som især gik Tuxen meget til Haande, var Smeden Bermann. Denne Mand gik lige forbi Fiendens Vagter og Forposter med adskillige Breve og Levnetsmidler, som han i Baade førte til Hovedstaden. I Rungsted fornaglede han fire Metalcanoner, medens Tuxen gjorde de vagthavende Soldater beskjænkede, og da han om Natten mødte i Skoven en Bonde med Brandsager, der skulde bruges i Stormen, fratog han ham samme, i Forening med Tuxen, og nedsænkede dem i en Mose. I den svenske Leir uddeelte og opslog han om Natten, efter Ordre, den Kongelige Placat, og gav derved Anledning til, at mange Svenske toge dansk Tjeneste. Understøttet af saa troe og kjekke Mænd bragte Tuxen det saavidt at han endog førte den svenske Konges Livhest midt imellem hans Hær ned til Kjøbenhavn. Han sparede ingen Omkostninger, saasnart det kom an paa at udspeide Fiendens Anslag, og at underrette Kongen derom. Han anvendte ogsaa anseelige Pengesummer til at løskjøbe adskillige Fanger. Saaledes befriede han Fiskeren Ingvard Lorentzen, der jevnlig besørgede Tuxens Ærinder i Kjøbenhavn, for 280 Rdlr. fra Fangenskab, og pantsatte endog sit Sølvtøi, for at tilveiebringe Pengene.

(Fortsættes.)

Krigsefterretninger.

Ved de Udfald, som Kongens Livjægere, Herregaardsskytterne og Regimentsjægerne gjorde den 25 d. M. Kl. $2\frac{1}{2}$ om Eftermiddagen, havde de Engelske Jægere, som ere klædte næsten som vore, skjult sig bag Træerne og i Kratter ved Blaagaard, bag Plankeværker om Jødekirkegaarden, og paa flere saadanne Steder. Da vore Tropper nærmede sig dem, bleve de modtagne med Musketild igjennem Vinduer, Krat, Plankeværker rc. Dette skrækkede imidlertid ikke vore brave Krigere, og først efter at de havde tilføiet Fienden betydelig Skade, ansaae de det for raadeligst at trække sig tilbage under Fæstningens Canoner. Fra Bastionen ved Nørreport blev der imidlertid fyret stærkt med vore Canoner. Ved dette Udfald mistede vi den kjekke Lieutenant Bruun ved Kongens Livjægere, som var foran i Ilden, og hvis Liig de Engelske hidtil endnu ikke have villet udlevere. Dagen derpaa gjorde vore Jægere atter et Udfald, og tilføiede, understøttede af Canoneerbaadene, de fiendtlige Tropper, som havde skjult sig i Classens Hauge, stor Skade. Kun fire af vore Folk bleve den Gang saarede.

De fiendtlige Jægere havde skjult sig i et lidet Huus (Steenhuggergaarden) ikke langt fra Blaagaard, hvor de havde meget travelt med at henslæbe Sandsække rc., for at gjøre sig et Brystværn; men Canonerne ved Nørreports Bastion fyrede paa dem, og adskillige Kugler gik lige igjennem Huset. Hver Gang en Kugle rammede, toge de over Hals og Hoved Flugten.

Man vil paastaae, at Fienden har sat mange af sine Matroser i Land, for at bruge dem som Artillerister.

Under vore Folks Udfald i Tirsdags holdt fiendtlige Tropper paa Nørrefælled.

Med Kikkert kunde man i Onsdags tydelig see, at de Engelske opkastede en Skandse paa den saakaldte Valbymark, hvor de havde plantet en Morteer. Samme Dag mønstrede de deres Tropper ved Brønshøi. I Vibensallee langs ned Blegdammene ere de meget sysselsatte, og der i Nærheden maa de have opkastet en Skandse. Man kan tydelig see, at de bekjene sig af Sandet i Sandsgravene ved Vibensallee.

De fiendtlige Jægere have skjult sig i den Classenske Hauge. Denne er hidtil bleven stærkt beskudt og Fienden foruroliget fra Citadellet og Volden af.

Under Canonaden i Onsdags traf en Skytsgranat, som var udkastet fra det fiendtlige Batterie bag Svanemøllen, paa Canoneerschaloupen Stubbekjøbing, hvorved den sprang i Luften. Chefen, Lieutenant Bruun, og 16 Mand bleve reddede, 12 Mand quæstede og 31 Mand sprang i Luften. Man vil have bemærket, at de Engelske endog skjøde efter de af vore Folk, som vilde redde deres ulykkelige Brødre.

Et Batterie, som Fienden har opkastet ved det saakaldte gamle Pesthuus, er bleven beskudt fra Fæstningen og fra vore uden for Kalleboe lagte Canoneerfartøier, hvilke have lidt noget; Lieuten. Zeuthen blev skudt, Lieuten. Wulff let saaret, Cadet Bull mistede en Arm, og 15 af Mandskabet bleve saarede. Da nu et Batterie af 12pundiger og nogle Mørsere ere istand paa Tømmerpladserne og ganske dominerer bemeldte fiendtlige Batterie og gjør det uvirksomt, saa have vore Canoneerbaade taget en forandret Stilling.

Capit. Hummel, Lieutenanterne Friboe, Rothe og Ellevsen af Landartilleriet, samt Fændriken Grev Platen af Dansk Livregiment ere let saarede. — Lieuten. Bolt er død af sine Saar.

Vi have sat Ild paa Glaciholm, Eutin, Ægypten, Møllen tæt derved og nogle Bygninger paa Nørrebro. I Aftes brændte den store Gaard paa Vesterbro, som en Krokone i Valby havde ladet bygge i afvigte Aar.

Under d. 17 d. M. har Kjøbenhavns Magistrat tilkjendegivet samtlige Beboere i Forstæderne følgende Skrivelse fra Hr. Generalmajor Peymann: "Omstændighederne ere af den Beskaffenhed, at det muligen kunde blive en tvingende Nødvendighed, at lade Forstæderne eller de saa kaldte Broer afbrænde. Magistraten i Kjøbenhavn ville, ved at avertere Broernes Indvaanere herom, tillige tilkjendegive dem, at man paa ingen Maade kan tillade, at de med deres Gods indlades gjennem Fæstningsportene i Staden, men det forbydes dem at søge Tilflugt ind til Fæstningen. Derimod bliver den sikreste Vei for dem, ifald Afbrænding befales, at søge Redning for sig og Gods til Frederiksberg og videre ud i Landet."

I Morges Kl. 3. hørte man paa Volden, at Fienden lod slaae Generalmarch paa Frederiksberg. En stor Deel fiendtlige Tropper, forsynede med Spader, Hakker ꝛc., kom derpaa fremrykkende lige til Skydebanen, og adskiltes i tre forskjellige Afdelinger, hvoraf hver marcherede til sin Port.

Man vil vide, at Fienden har gjort et Angreb paa Cronborg fra Landsiden, og er bleven slaaet tilbage med betydeligt Tab.

Politiemesteren har nu ladet bekjendtgjøre, paa hvilke Steder i Kjøbenhavn og paa Christianshavn der findes Brøndvand. Ved denne Leilighed man Anmelderen erindre, at der paa det Kongelige Theater findes et saare fortræffeligt Kildevæld, som i dette Dieblik vilde kunne være af stor Nytte, da det giver overflødigt Vand og ligger saa godt som midt i Byen.

Et Bornholmsk Fartøi, der havde to Fruentimmer ombord som Passagerer, er i disse Dage ankommen hertil. Fra den Engelske Flaade fyrede man paa det uden at ramme det; det samme var Tilfældet da det nærmede sig vor Defension, men dens Ild ophørte strax da den blev det Danske Flag vaer. Ved dets Afseiling fra Bornholm vidste man der aldeles ikke, at Engelland havde begyndt Fiendtligheder mod Dannemark.

I Formiddags blev Livjæger Endorph høitideligen begraven af sine Vaabenbrødre. Blandt Ligfølget var Capitain Hummel.

De Engelske skal have paataget sig, selv at besørge vore Syge bort fra St. Hans Hospital.

Efter en fra Sverrig ankommen Courers Beretning vil man vide, at Staden Stralsund er taget i Besiddelse af de Franske d. 19 d. M., og at man i Sverrig er ivrig sysselsat med at udruste en Skjærflaade.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet Nr. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 93.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 1 September, 1807.

Til mine Medborgere.

Skrevet den 31 Augusti.

Saaledes have vi nu tilbagelagt tredive samfulde Dage under spændt Forventning om Udfaldet af den blodige Plan, Storbritannien har smeddet mod vort uskyldige Fædreneland. Jkke kunne vi negte at den Magt, det har udsendt imod os, selv i sin afmægtige Tilstand allerede har tilføiet os Skade nok ved at indslutte vor Hovedstad, ved at berøve Jorden sine Dyrkere og Statslegemet sine arbeidende Hænder. Den har gjort Alt hvad Voldsmænd, der lumskeligen overfalde et fredeligt Land, og ikke vise Dolken førend de have afkastet Kappen, hvorunder den skjules, kunne gjøre. Men som militair Magt har den i egentlig Forstand endnu ikke udrettet det mindste. Den har beskjæmmet det Brittiske Flag ved at bemægtige sig vort Vagtskib, men endnu ikke erobret et Haarbred af den Stad og den Flaade, den i Begyndelsen truede med at opsluge. Endnu ligger vor Flaade urørt og ukrænket; endnu vaier dens stolte Flag og opfordrer Europa og hele Menneskeheden til blodig Hevn over et Cabinet, der i saa høi en Grad har krænket Folkerettens første Grundlove; endnu staaer Axels gamle Stad trods de Jldkugler og Mordervaaben, som Europa's første Sømagt har ladet sende ind til os. Himlens Forbandelse ramme dem, der udklække saadanne sataniske Planer, og evig Skjændsel vorde deres Løn!

Tilgiver, o Medborgere! dersom min Iver for vor gode Sag denne Gang overtræder Koldsindighedens Grændser? Hvo kan være kold ved at see et tappert, trofast, sit Land og sin Konge lige hengivet Folk lide uskyldigen! Hvilket Hjerte bløder ikke ved at see Fredens trygge Hytter gaae op i Røg og den bølgende Lue anraabe Himlen om Hevn! Hvo brænder ikke af Enthusiasme ved at see Landets kjekkeste, haabefuldeste Ynglinger, værdige Spirer af Juuls, Tordenskjolds og Hvidtfeldts Stamme, frivilligen opoffre deres dyrebare Liv og Blod, for at afholde Stiemænd fra vor Kongestad?

Men et Slør over dette rædselfulde Malerie! Det var nu engang besluttet i Skjebnens Bog, at ogsaa det lykkelige Dannemark skulde føle Virkningen af Brittanniens Voldsomhed; at ogsaa Danske Sønners Blod skulle gjøde den Ager, hvorpaa Havets Tyranner høste de usle Guineer, som udstrøe Tvedragtens Sæd imellem Europas Magter og tænde Krigsfuriens Morderfakkel i Jordens skjønneste Egne. Hvorfor skulde just vi undgaae Europas fælles Skjebne? Men lader os takke Forsynet og vor Regjering, at Engellands Sirenestemme ikke hidtil lokkede os saaledes som andre, større Magter i sin fordærvelige Snare. Dets Fiendskab kan aldrig skade os saa meget som dets Venskab. Er det ikke det Engelske Cabinet, som Preussen maa tilskrive alle sine Ulykker? Hvad andet end Engellands Guld og Venskab har styrtet saa mangen en Første, og udbredt Ødelæggelse over Tydsklands meest blomstrende Lande? Jeg gjentager endnu engang:

Storbritanniens Fiendskab kunde aldrig skade os saa meget som dets Venskab. Lad end være at vi for at afværge et uretfærdigt, et i den nyere Historie hidtil uhørt Angreb maaskee for Øieblikket ville lide; disse Lidelser ere intet imod dem, vi som Engellands Venner havde maattet gjennemgaae. Det havde nødt os til at gribe til Vaaben mod et mægtigt Folk, som Handelsnid og Avindsyge har gjort til Storbrittanniens uforsonlige Fiende; vore kjekke Sønner havde fundet Død og Skjændsel paa fremmed Bund, istedet for at de nu kunne stride for deres eget Fædreneland, og tilsidst havde det Brittiske Cabinet dog spottet over vor Afmagt saaledes som det nu spotter sine fordums Bundsforvandte: Østerrige og Preussen. Lader os prise Gud, at han hidtil har bevaret os fra Britternes Venskab, og at vi ikke bleve deres Fiender, førend i deres Afmagts sidste Stund.

Den Engelske Politiks Historie er i de to sidste Decennier en sand Skjændsel for Menneskeheden. Den har i Bengalen ladet ved Lord Clive Millioner Mennesker døe af Hunger, for at undertvinge en liden Hob, der var undgaaet dens Anslag; den har i America og paa Antillerne hidtil tilladt den ærelöse Menneskehandel; den har i Nordamerica ladet Kysterne ødelægge, Havnene forstyrre, Stæderne brænde og Indvaanerne myrde; den har tvunget de Americanere, der bleve fangne i rum Sø, til at føre Vaaben mod deres Fædreneland og blive deres Brødres Bødler; den har kjøbt Soldater ligesom Fædriver af Tydske Førster, og givet de Vilde et fribaaret Menneske til Belønning for hver Hovedskal, de bragte de Engelske Høvdinger; den har i Ny Scotland ladet alle neutrale Franske i Colonien omkomme, paa det de ikke skulde vende tilbage til deres Fædreneland; den har ladet sine egne Tropper i de sidste Tider til Unytte ombringes af Araber; den har i Aaret 1801 midt under Freden frataget os vore Colonier, kort, hvo kan opregne alle de Uretfærdigheder den Engelske Politik har gjort sig skyldig i? Dette, Medborgere! er det Cabinet, hvis Tropper i dette Øieblik kalde sig vore Venner! Som Tegn paa deres Venskab sende de Bomber, Granater og Raquetter ind i vor Hovedstad og mishandle vore værgeløse Landboer. Maa vi ikke med sammenfoldede Hænder anraabe Gud om at bevare os for Britternes Venskab? Men vort Mod er ligesaa urokkeligt som vor Beslutning: at leve og døe som trofaste Danske Borgere. Vi kunne taale at miste Alt, kun ikke vor Ære. Hvilken Dansk Mand vilde ikke heller begraves under Ruinerne af sin Rede end see sit Land underkuet og vanæret af Engellands Leietropper?

Fædres Daad under Kjøbenhavns Beleiring 1659.

(Lorentz Tuxen. Sluttet.)

En dansk Overløber havde imidlertid underrettet Fienden om, at der i Kjøbenhavn gik stor Ry af en vis Tuxen, der ideligen meddeelte Kongen Efterretninger, og at denne Mand havde bidraget meget til, at de Svenskes Angreb paa Kjøbenhavn mislykkedes. Fienden lurede nu allevegne paa ham, og hans Liv var ikke mere sikkert. Da adskillige svenske Ryttere kom en Morgenstund ind paa Hirschholm, for at søge efter ham, sprang han igjennem et Vindue ud i Vandet, ved Slottet, og reddede sig ved at svømme. Nu sendte han strax hemmelig Bud til den engelske Fregat, Indianeren, som laae imellem Hveen og Sjælland. Den commanderende Capitain, Carl Klager, sendte strax en Baad i Land, som Tuxen og Oldfruens Datter paa Hirschholm, Margrete v. Alpen, seilede bort med. Men da Baaden var kommet noget fra Land, nærmede to til tre Hestfolk sig, og raabte, at Hirschholmsmanden skulde komme til dem. De engelske Matroser, som ikke vilde vende om, fortsatte deres Vei. Strax derpaa kom to svenske Officierer ud paa Fregatten, og fordrede Tuxen udleveret. Capitain Klager, som i Førstningen ikke vilde beqvemme sig dertil, lovede omsider at aflevere ham samme Aften paa Hirschholm. Men da der paa samme Skib var en engelsk Sølieutenant ved Navn Martin Zielman fra Dünkirken, saa aftalte Tuxen med denne og med nogle engelske Matroser, at roe om Natten til Kjøbenhavn; til Belønning lovede han dem 100 Rd. Aftenen kom, og den engelske Sølieutenant førte Tuxen i Land. De svenske Ryttere spurgte nu

strax efter Hirschholmsmanden, som de havde ventet paa den hele Nat, og som de havde Ordre at convoyere. Den engelske Officier svarede, at han havde afhentet ham samme Dag paa Hirschholm, og at han ogsaa der vilde aflevere ham. Ved Midnat bragte nu Officieren Tuxen, saavelsom hans Kone og Barn tilligemed Jomfru v. Alpen, som alle vare forklædte, midt imellem de svenske Ryttere, ud paa Baaden, og førte dem lykkeligen til Kjøbenhavn. Indtil den Tid havde Tuxen bragt en og tyve Baade og Budskab med Breve og Forfriskninger til Kongen. Saalænge Beleiringen varede turde han ikke lade sig see udenfor Hovedstaden. Men ogsaa der søgte han saameget som muligt at virke med til Kongestadens Forsvar. Han tjente som Frivillig under Strandcompagniet, og underholdte og bevæbnede i dette Øiemed tre Mand, der uden Tvivl vare af de Folk, han forhen havde havt i sin Tjeneste, og som havde fundet Leilighed til at komme ind til Kjøbenhavn.

Da Landet siden havde faaet Fred igjen, søgte Kongen at belønne denne Hædersmand paa den værdigste Maade. Han og hans Hustrue fik en aarlig Pension af 700 Rdlr. Ogsaa Røstgaards Daad blev ikke ubelønnet. Han fik ligeledes en aarlig Pension af 300 Rdlr. Begge disse Pensioner vare paa de Tider, i Forhold til Priserne paa alle Livets Fornødenheder, en meget anseelig Belønning. (Fortsættes.)

Krigssang.

Melod. Til Vaaben, see Fienderne komme, ꝛc.

Trindt vaje de blodige Faner,
Død fraader i Krigerens Fjed,
Landsflygtig, du søgte hos Daner
Værn, Tryghed, livsalige Fred.
For her, under Palmernes Skygge,
Dit signende Alter at bygge.
En Trøst i dens Taarer, den lidende Jord.
Her hyldede din Tempel, dit Fristed i Nord.

See Landet og Bølgerne vinke
Ved dig, os velsignede Løn;
Alt krandsede Sølvleer blinke,
Og Høstsangen lyder saa skjøn;
Dig smilende saae vi, saa glade,
Alt aabne den ventende Lade.
En Trøst iblandt Taarer, den lidende Jord,
Høit priste vort Held og vor Fryd her i Nord.

Men, Røvere, klædte i Torden,
Fra Britternes graadige Strand,
Søge Rov, søge Blod i Norden,
Og haane vor Fred og vort Land;
De Niddinger Lænker os bære,
Og trodse vort Mod og vor Ære;
Høit sukker fortørnet den lidende Jord,
At Freden ei længer har Fristed i Nord.

Os troer du, os Danske, at skræmme
Med Trusel og Leding og Bram?
Men, Britte, hvad bød dig forglemme
Vort Banner er Hæder, ei Skam?
Med Skamfuldhed Havet kun bærer
Dit Røverflag, som det vanærer;
Forbauset og vred seer den sørgende Jord
Dets Røvertog mod vores skyldfrie Nord.

Vi modigen Dannesværd drage,
Upletter som Daniens Flag,
Vig, Røver, med Skamme tilbage,
Et er os kun Seier og Slag!
Som Nidding i Kampen du træder,
Vi kæmpe for Fred og for Hæder;
Og jublende skue den trøstede Jord,
Den Britteførd hævnet af Folket i Nord.

Bekjendtgjørelse fra den commanderende General.

Da jeg fandt fornødent at lade den Classenske Hauge recognoscere, for at bringe i sikker Erfaring om Fienden der havde begyndt paa at anlægge noget Batterie, blev i Dag Kl. 4 om Morgenen gjort et Udfald under Chefen for det norske Livregiment, Oberst v. Beck gjennem Citadellet. Til denne Tjeneste beordredes 3 Bataillonner Infanteri, Skarpskytterne af Garden, Regimentsjægerne samt Livjægerne og Skytterne fra Landet. Med dette Corps fulgte 8 Canoner.

Vor Hensigt med dette Udfald blev aldeles opnaaet. Classens Hauge blev nøie undersøgt efter: at de fiendtlige Jægere vare fordrevne, og man forvissede sig om at intet Batterie der er anlagt eller begyndt med at anlægges af Fienden. Samtlige der værende Bygninger bleve opbrændte tillige med endeel af Skoven. Efterat dette var fuldført, trak vore Tropper sig igjen i god Orden ind i Citadellet, da stærke fiendtlige Colonner saaes i Anmarsch saavel fra Vibenshuus som fra Strandveien. Vore brave Tropper have fuldført denne Recognoscering til min fulde Tilfredshed.

Fiendens Tab vide vi ikke, men det formodes at være betydeligt. Vort Forliis er ikke større end der efter Terrainets Beskaffenhed kunde befrygtes. Vi beklage imidlertid Tabet af omtrent 70 til 80 Tappre, som deels ere faldne for Fædrenelandet, deels saarede. Desforuden fik jeg selv en Musketkugle gjennem det venstre Been, men Saaret er ikke betydeligt. Under Affairen kastedes fra vore Bombardeerfartøier og det nu paa Citadellet etablerede Batterie af 150pundige Morterere til Batteriet ved Svanemøllen og til den fiendtlige Flaade, som svarede med deres Bomber.

Denne Bombardering vedblev efter Affairen, (der endtes Kl. 7,) saavel fra Citadellet og vore Bombefartøier som fra Fienden, og vedvarede til Kl. henved 1, da den heele Række af Fiendens Bombardeerfartøier og Krigsskibe, efterat et af disse var sprunget i Luften og et sjunket, blev fordrevet ud af Charlottenlunds Bugt og forfulgt af vor Canoneer-Flotille. Af vore brave Søekrigere er i denne for dem ærefulde Kamp kun een Mand død og 4 saarede.

Efter ankommen Beretning fra Dragøe, er Fienden i Nat gaaet der i Land fra nogle med Skyts forsynede Chalupper i Hensigt at opbrænde de der liggende og hjemmehørende ubevæbnede Skibe, af hvilke en Galease blev antændt, men Ilden igjen slukket. Disse Fiender bleve dog snart fordrevne af vore Tropper, men vedbleve dog nogen Tid derefter at skyde med Kugler og Skraae ind i Dragøes Huse og Bygninger, hvorved en blind Mand blev dræbt og Husene tilføiede Skade.

Man paastaaer, at de Engelske have hængt to Kjøbenhavnske Glædespiger i Frederiksberg-allee. Det hedder ligeledes, at de have hængt en Vognmand.

En Overjæger ved Kongens Livjægercorps skal ved Udfaldet i Gaar have skudt en Engelsk Officier af første Rang med Orden paa Brystet. To Jægere af samme Corps have ved samme Leilighed deels skudt, deels saaret og fordrevet 14 Engelske, som vilde tage een af vore Commanderende til Fange.

De Engelske have afkappet Masterne af den Brig, som vi i Gaar skjød i Sænk.

Adskillige Bygninger paa Østerbro stode i Formiddags i lys Lue.

Med Kikkert kan man tydelig see, at Fienden har ladet udhugge et stort Stykke af Taget paa Frederiksberg Slot paa den Side hvor Façaden er. En Deel af den fiendtlige Styrke er endnu bestandig ved Vibens Huus; ikke langt derfra ere nogle Telte opslaaede; adskillige Afdelinger af Fiendens Tropper marchere frem og tilbage. — Flaaden ligger ganske rolig.

I Middags Kl. 1 ankom en Engelsk Parlementair her til Staden, som med tilbundne Øine blev ført til den commanderende General. Hans Ærinde veed man endnu ikke.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststræde No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 94

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Søndagen den 13 September, 1807.

Til mine Medborgere.

Dagens sidste Begivenheder kjende vi alle i deres hele skrækkelige og bedrøvelige Skikkelse. Det vilde vær upassende at omtale dem her, og vi ville opsætte dette sørgelige Kald til bedre Dage, hvor vi med roligt Sind kunne kaste et Blik tilbage paa de overvundne Farer. Tiden læger endog de dybeste Saar, og det vilde være grusomt at oprive dem ved utidig og umandig Klage. I dette Øieblik ligne vi Skibbrudne, der i Nattens Mørke have reddet sig hen paa en Klippe, og ved Solens Opgang favne hinanden og glædes over deres fælles Redning. Enhver, der efter denne almindelige Trængsel atter har favnet dem, der ere hans Hjerte dyrebare og seet sit Huus skaanet i denne store Ødelæggelse, løfte sine Hænder op til Himlen, og prise den, hvis Alvidenhed vaager overalt. Og I, ulykkelige Medborgere og Medborgerinder, som have seet eders fredelige Boliger fortæres af Luen eller eders Børn og Frænder knuses af fiendtlige Kugler, fatter Mod! betænker, at endnu mange af eders lykkeligere Brødre leve, og at alle ville kappes om, saaledes som det anstaaer Danske Mænd, at gyde lindrende Balsom i eders blødende Saar! Intet i Verden er saa skrækkeligt, som det ved første Øiekast synes, og ingen Ulykke saa stor, at den jo ved Mod og Standhaftighed, ved fælles Kraft og Medvirkning betydelig kan formindskes.

Under enhver tilstødende Trængsel i Livet byder Klogskab, altid at opsøge dens muelige fordeelagtige Sider. Naar vi med Koldsindighed eftertænke vor Stilling, ... vi altid finde, deels at det Onde kunde have været endnu værre, deels at det i een eller anden Henseende endog maa bidrage til vor moralske Forbedring. Hvo kan negte, at indeværende frugtbare Aar, hvis Lige man i Mandsminde ikke har oplevet, bidrager meget til at formilde vor ulykkelige Forfatning? Vi have liidt meget; det er sandt; men hvor meget mere havde vi ikke liidt, dersom Himlen ikke havde skjenket os i Aar en saa ualmindelig velsignet Høst? Landmanden har i et halvt Seculum ikke havt mere at miste end i denne Tid, og Fiendtlighederne ophørte saa betimelig, at Levnedsmidler endnu kunne tilføres os fra alle Rigets Egne. Denne Lykke midt i Ulykken lader sig ikke betale med Millioner. Den Skade, som Ilden har anrettet, har for en stor Deel rammet fattige Folkeclasser, altsaa dem, der lettest kunne hjelpes. De rigeste, største og fornemste Qvarterer af Staden ere blevne sparede. Fra en anden Side betragtet have Krigens Gjenvordigheder rammet os efter en lang og lykkelig Fred, hvori mange af vore Medborgere have havt Leilighed til at samle Rigdom og Formue. Disse Lykkelige ville, maae og bør aabne deres rige Forraad, og vorde deres lidende og ulykkelige Medborgeres Velgjørere. Vor Flaade er tabt, men vor borgerlige Nationalære er reddet. Det gaae hvordan det vil, saa vil det mægtige Storbritannien dog aldrig glemme, at Danmark ingensinde har været dets Fiende, og at vi, efter et uventet Bombardement saae os nødsagede

til at udlevere Dannebrogs Stolthed. Krigen kan ikke vare evig, og hvor meget man end tvivler paa en almindelig Fred, maa den dog komme engang. Kommer den, maa Dannemarks retfærdige Sag altid blive taget i Betragtning.

De henrundne rædselfulde Dage have været en tung, men lærerig Erfaringsskole for mange, som i Yppighedens Skjød glemte, hvor vigtigt det er, i Tide at have vant sig til Tarvelighed. Kun alt for ofte har jeg forgjeves ivret mod den Overdaadighed, som i de senere Tider herskede blandt Mennesker af alle Stænder, og den Forlystelsessyge, som qvalte al Følelse for sand Sjeleforædling og Aandscultur. Vi ere nu vaagnede op af denne skrækkelige Søvn, og indsee, at intet bidrager mere til et Folks Ødelæggelse end Yppighed og Aandsdorskhed. Krigens Rædselsscener have imidlertid medført det Gode, at vi i Fremtiden ville lære bedre at skjønne paa sand huuslig Lykke; at vore Mødre ville vænne deres Børn til Tarvelighed, og at vore Døttre ville foragte de usle Flaneglæder, der hidtil endog have lagt saa mange af dem paa Baaren.

Blandede Efterretninger.

Et i den nyere Historie mageløst Bombardement, som vedvarede fra den 2 Sept. Kl. $7\frac{1}{2}$ til d. 4 s. M., har afgjort Kjøbenhavns Skjebne. Bombardementet aabnedes meget frygtelig. I en Tid af 7 Timer indsendtes 500 Bomber, Granater, Brandkugler, Brandraquetter og Brandpile af en ny og forbedret Opfindelse *). Næste Dags Aften begyndte Bombardementet noget sagtere, men tiltog siden henimod Morgenen. Ilden, som de to første Nætter var bleven dæmpet ved Brandvæsenets utrættelige Anstrængelse, tog den 3die Nat især ved Frue Taarns Antændelse saadan Overhaand, at den nordre Deel af Byen, nemlig endeel af Nørregade, Kannikestræderne, Fiolstræderne, Skindergaden, Klosterstræde, lille Kjøbmagergade, Skidentorvet, Nørrevold, Rosengaarden, den nordvestlige Side af Kultorvet, tilligemed en stor Deel Bygninger i andre Gader paa samme Kant bleve et Rov for Luerne. Følgen heraf var en Capitulation, efter hvilken de Engelske Tropper have besat Citadellet og Holmene d. 5 d. M. om Eftermiddagen Kl. 4, for at tage den Danske Flaade i Besiddelse. Vore Tropper have imidlertid besat Indgangene til Citadellet, Gammelholm, Toldboden 2c. Paa Flaadens Tiltakling er der hidtil blevet arbeidet med ualmindelig Iver. 300 Engelskmænd arbeide paa hvert Skib, som efter Forlangende har faaet 2 Danske Underofficierer.

*) Opfinderen af Brandraquetter og Brandpile hedder Congreve. Han afreiste d. 4 s. M. fra Plymouth med 3 Chalouper fulde af disse Vaaben.

Hamborger Post ankom i Morges Klokken 7. Den melder blandt andet følgende: D. 17 Augusti lod den commanderende General i Fyen og Langeland udgaae en Bekjendtgjørelse, hvori han især opfordrede Kystmilitsen og Landeværnet til Fædrenelandets Forsvar, og befalede at oprette Allarmstænger paa Steder, hvor de nu ikke ere oprettede. — Biskop Hansen i Fyen har ligeledes udstædt en aandelig Circulaire til Stiftets Indbyggere. — Det Fartøi, som satte H. M. Kongen over Beltet, blev undersøgt af en Engelsk Fregat, men uden videre Følger. — Grev Baudissin har faaet Commandoen over Staden Colding og de Jydske Kyster. — Nyborg, saavelsom alle Fæstninger og Havne ved Kysterne, ere i Hast blevne besatte med flere Tropper, og der er føiet de kraftigste Foranstaltninger. — I Jylland samlede den 14de et anseeligt Corps sig, og endeel Cavallerie er gaaet til Fyen. — Den 16de ankom H. K. H. Kronprindsen til Kiel og paatog sig Commandoen over Armeen i Holsteen. — I Følge en Skrivelse fra H. K. H. Kronprindsen er derlagt Embargo paa al Engelsk Eiendom, alle Englændere i Dannemark blevne arresterede, og al Correspondence paa Engelland forbuden. — Det hedder, at Romanzow er bestemt til Russisk Gesandt i Paris. — General Junot, Gouverneur i Paris, skal, som Anfører for den Armee, der gaaer til Portugal, tillige føre Titel af Gesandt ved det Portugisiske Hof, og man slutter heraf, at Expeditionen vil blive meget fredelig udført. — Den Maroccanske Gesandt har holdt sit høitidelige Indtog i Marseille. — I Frankrige sættes nu 45,000 Bankactier à 1200 Fr. i Omløb. — Ved Rhin og Mayn skulle endnu mange Lande mageskiftes; Konge-

riget Vestphalens Grændse skal være paa denne Side Frankrige. — De Polske Magnater have anholdt hos Keiser Napoleon om, at Livegenskabet i Hertugdommet Warschau skulde endnu forlænges fem Aar, men Keiseren svarede: "ikke en Time." — Garnisonen i Stralsund bestod af 8000 Mand.

Natten d. 14 f. M. slog Lynilden ned i Hr. Remisch's iboende Gaard i Aarhuus, og anrettede en Skade, som anslaaes til 400 Rdlr.

Offentlige Blade anmærke nu, at vi havde læst Lord Castlereaghs Ord i Parlamentet: "at de, som ere Gjenstanden for Expeditionen, først ville erfare Udrustningen, naar Slaget har rammet dem", uden at ahne Ordenes Betydning.

H. K. H. Kronprindsen tilbagelagde i en Tid af 120 Timer, uagtet han havde Modvind paa Beltet, næsten 100 Mile til Lands.

De seneste Tidender fra Sverrig gaae til den 1 Sept. De melde under Artiklen Hovedquarteret i Plüggentien d. 21 og 25 Aug., at siden Magistraten og Borgerskabet i Stralsund havde yttret i en til Kongen afsendt Deputation det Ønske, at Krigsfaren maatte afvendes fra Stralsunds Mure, saa lod Kongen foreslaae den Franske General, at Stralsund maatte blive erklæret neutralt, og denne Neutralitet erkjendt paa begge Sider saalænge den Svenske Armee var i Besiddelse af Øen Rügen og den Franske af Svensk Pommern, men dette Forslag blev ikke antaget. Da nu et længer fortsat Forsvar af Stralsunds Fæstning var uden militair Formaal og Rigets Sikkerhed for nærværende Tid ikke tillod flere Troppers Oversendelse fra Sverrig, og da det tillige er af stor Vigtighed at beskytte Øen Rügen mod et fiendtligt Anfald, lod Kongen Magistraten og Borgerskabet spørge: hvorvidt de vilde stille sig blot for Følgerne af en formelig Beleiring, i hvilket Fald al den Beskyttelse og Bistand skulde gives dem, som de af Troppernes Tapperhed burde vente sig, eller og, om de i Følge deres yttrede Ønske, at Staden maatte forskaanes for al Krigsfare, tiltroede sig at kunne indgaae med Fienden nogen Overenskomst. Magistraten og Borgerskabet valgte enstemmigen den sidste Udvei, hvortil Kongen ogsaa gav sit Bifald, og overlod derfor d. 20 Augusti Magistraten og Borgerskabet Fæstningen Stralsund. Da det var besluttet at Tropperne skulde afgaae fra Stralsund, bleve alle Forraad, Magaziner rc. saavel af Krigsfornødenheder som af Proviant førte over til Rügen. Natten imellem d. 18 og 19 samt 19 og 20 Aug. var hele Garnisonen under Gevær, saa at om Troppernes Afmarch blev Fienden bekjendt, kunde han dog ikke med Fordeel anfalde Fæstningen. Kongen var begge Nætter i adskillige Timer til Hest. En Bataillon blev afsendt til Rügen Natten til d. 19de, og samme Dag Kl. 10 om Aftenen begyndtes med at overtransportere de øvrige Tropper; hermed vedblev man hele Natten og den paafølgende Dag. Canonerne fornagledes og Lavetterne sønderhuggedes. Kongen begav sig fra Stralsund til Altefähr, og forblev der under Troppernes Overgang, for at kunne give alle fornødne Ordres. Flere Bataillоner vare da allerede afgangne, de øvrige fulgte den ene efter den anden. Den 20de afsendte Kongen en Adjutant til de Franske Forposter, for at tilkjendegive General-Adjutant Oberst Peyron, at han til en bestemt Tid skulde begive sig til General Brune, for at gjøre ham en Forestilling angaaende Stralsunds Fæstning, og at der i dette Øiemed begjertes et Ophold i alle Fiendtligheder i 24 Timer. Adjutanten traf Devisions-Generalen Reille, som kom overeens med ham om, at General Brune skulde møde General-Adjutanten i Andershoff Kl. 6 om Aftenen. Ved denne Tid bemærkedes fra Altefähr, at Magistratens Deputerede, hvilke skulde underhandle om Capitulations-Vilkaarerne, begave sig ud til de Franske Forposter. Kongen havde, efter Magistratens Ønske, befalet Commandanten Peyron at følge med dem, og paalagde ham at erklære: at eftersom Fæstningen af hans Kongel. Maj. nu er overleveret til Magistraten og Borgerskabet, og saaledes ei staaer mere under nogen militair Bestyrelse, saa havde han faaet Kongel. Tilladelse at følge med, for at søge at erholde for dem retvise og billige Vilkaar. Mod Kl. ½ til 7 ankom Gen. Adjutant Vegesack med sin Stab til Altefähr, efterat alle Tropperne vare indskibede. Kl. halv otte om Aftenen mærkedes, at Fienden rykkede ind i Staden baade ved Franker- og Knieper-Fronterne. Kongen tilkjendegav derpaa Trop-

perne sit Velbehag over den Orden og Opmærksomhed, hvormed de vare afgaaede fra Stralsund til Rügen. Efterat de fiendtlige Tropper vare indrykkede i Stralsund, lod den Franske General Dänholms *) Garnison gjentagne Gange opfordre med den Erklæring, at han saae sig nødsaget til at beskyde Øen, og da formodentlig derfra ligeledes skulde skydes, saa kunde Kongens Hensigt at spare Stralsund ikke opnaaes. Men Commandanten i Dänholmen svarede, at han havde Befaling, at forsvare sig, og at han ligeledes kunde blive nødsaget til at skyde paa Fæstningen, uagtet det ikke var overeensstemmende med Hs. Majestæts Hensigt. Fra den Tid af er der forefaldet adskillige Smaaaffairer. Den Svenske Armee har indtaget en anden Stilling. Høire Fløi, som bevogter Rügens vestre Kyst, staaer under General Toll; den venstre, som bevogter den søndre Kyst, under Gen. Lieuten. Wrede. Meget Artillerie er indladt paa disse Fløie og stærke Strandbatterier anlægges paa adskillige Steder. Gen. Adjut. Oberst Peyron er paa Fransk Side bleven erklæret for Krigsfange, men Kongen har ladet den Franske General sige, at en Parlamentair og en Commandant, som ingen Tropper havde under sin Befaling, aldrig kunde ansees for Krigsfanger 2c. Den Franske General lod derpaa svare, at uagtet Oberst Peyron, efter hans Tanke kunde betragtes som Krigsfange, skulde han alligevel tilbagesendes. Fienden begyndte den 24de en heftig Ild fra Fæstningsværkerne. Den fortsattes og besvaredes i 3 Timer, men uden synderlig Virkning.

Breslaus og Danzigs Beleiring.

Først ni Dage efter Slaget ved Jena blev der gjort alvorlige Anstalter til Breslaus Forsvar. Der blev plantet Pallisader og fra den 26 Oct. af blev der bragt Skyts op paa Voldene. Tretten Gange blev Staden forgjeves opfordret indtil Capitulationen blev sluttet d. 5 Jan. Fra den Tid Capitulationen sluttedes indtil Stadens Overgivelse til Beleiringscorpset oplevede Indbyggerne skrækkelige Perioder. Endeel af de gemene Soldater,

*) En liden Øe, i Canalen mellem Stralsund og Rügen, med en Skandse.

som nu troede sig fritagne for al Disciplin, og med hvilke ogsaa Pøbelen forenede sig, begik store Excesser. De sloge Hjulene af det opkjørte Skyts og falbøde hvert af dem for 20, 15 og tilsidst 5 Bøhmer; andre bragte Lavetter, Pulverkister, Touge og andre Ting, de kunde faae fat paa; et Gevær falbød man for 2 Bøhmer. De Hjul, som ikke kunde rulles bort, bleve baarne paa lange Stange. Imellemstunder saae man ret comiske Optrin. Saaledes gik et Par Soldater omkring en 24pundiger, betragtede den fra alle Sider, og anstrængte, skjønt forgjeves, alle deres Kræfter, for at faae Hjulene løs. "Hvad koste" hedte det hist og her, "disse Hjul?" — Tolv Bøhmer. — "Ak" svarede man, "for den Priis kan man jo kjøbe en heel Vogn!" Naar man kom paa visse Pladse troede man at være i Grovsmedes Smedehuse, saa stor en Allarm foraarsagede Tilintetgjørelsen af Krigsammunitionen, hvoraf en Deel var ganske ny. Man kan let forestille sig hvormeget denne Opførsel forbittrede Officiererne og den bedre Deel af Soldatessen; men det var ikke muligt at styre disse Uordener, indtil Cavalleriepatrouillerne om Eftermiddagen fik Befaling at hugge løs paa disse skjændige Mennesker. Indbyggerne vare imidlertid dog i største Frygt for, at der i den paafølgende Nat vilde blive udøvet Excesser. Under 4 Millioner Rigsdaler kan den Skade, som Canonaden og Bombardementet inden- og udenfor anrettede, ikke vurderes, naar man ikke allene vil beregne de middelbare, men ogsaa de umiddelbare Følger. Mange hundrede Familier bleve brødløse, formedelst de mange ødelagte og afbrændte Bygninger og Fabrikanlæg. (Fortsættes.)

Det er Trang for mine Følelser, hastigen at kunne meddele de fraværende ædle Familier, som have betroet deres Sønner til min Forsorg, den behagelige Efterretning: at ikke Een af mine Pensionærer er kommen til Skade ved det fiendtlige Bombardement; og at jeg haaber, snart at kunne igjen begynde Undervisning, da min Gaard vel har lidt endeel, men er dog bleven bevaret fra Luerne.

Kjøbenhavn den 8 Sept. 1807.

F. C. Schouboe.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 95 og 96.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Høeckes Enke.

Torsdagen den 17 September, 1807.

Dieblikkets Krav.

Under Omstændigheder som de nærværende, hvor 305 Huse og Gaarde ere blevne et Offer for Luerne og et stort Antal Familier berøvede Huusly og Næringsvei, er det Pligt at tænke paa ethvert Middel, som kan bøde paa et saa almindeligt Onde. Ved fælles Medvirkning paa alle Sider kan der udrettes meget, og meget maa der i Dieblikket udrettes, dersom en almindelig Nød og Trang ikke skal forøge det Onde i en saare høi Grad. Frem for Alt bør vi betænke, at Vinteren er for Døren; at den standsede Søfart afskjærer os al Tilførsel fra Søsiden, og at mange Familier, der ikke see sig istand til at fortjene noget, maae tære paa den sidste Skilling.

Det første, som Dieblikkets Tarv kræver, er Huusly for brandlidte og huusvilde Familier. Adskillige priselige Foranstaltninger ere i den Henseende allerede føiede fra Regjeringens Side, men endnu gives der Brandlidte nok, som med Rædsel see Vinterens Komme i Møde. De Lykkelige, hvis Bygninger have undgaaet Luerne, burde vise her den virksomste Hjelp. Der gives saa mange i Kjøbenhavn, der have Værelser, de kunne undvære, ja som endog ofte staae hele Aaret igjennem ledige. Selv i Fredstider og under blidere Omstændigheder fordyrer Yppighed af den Natur Huusleien i Almindelighed, og fortjener derfor i høi Grad at lastes; i Nødens Dage, hvor saa mangen en ulykkelig Familie seer sig berøvet den allernødvendigste Huusly, vilde det være en Skjændsel for Menneskeheden og en Forargelse for Gud, dersom de, der have Stadsesale og Værelser i Overflødighed, ikke indtil videre vilde aabne deres Huus for den ulykkelige Brandlidte. Men den Ædelmodighed og Menneskekjerlighed, som ved alle muelige Leiligheder hidtil udmærkede saa mange af Kjøbenhavns formuende Indbyggere, vil ogsaa i dette Tilfælde

vise sig i det skjønneste Lys. Jeg forudseer allerede i Tankerne, at enhver, som har undgaaet Følgerne af Bombardementet, med Glæde vil indrømme Brandlidte de Rum, han kan undvære; at vore Rige frivilligen ville aabne deres Lyststeder omkring Hovedstaden, hvilke desuden paa denne Tid af Aaret ikke kunne benytte, som Tilflugtssteder for ulykkelige Huusvilde, og at de af vore Adelsmænd, som af Frygt for Bombardementet have forladt Kongestaden, vilde optage dem i deres forladte og nu ubeboede Borge. Kort, jeg forudseer, at der vil skee tusinde Ting, som ere undgaaede min Opmærksomhed, og at de Stænder, som have nydt Fredens gyldne Frugter, ikke ville forsømme denne store Leilighed til at redde Ulykkelige fra Fortvivlelse, dæmpe Forladtes Taarer og lindre den Nød, som truer saa mange hundrede uskyldige Sjele. For den egentlige Fattige er tildeels allerede sørget og vil der fremdeles blive sørget ved den nedsatte Commission, men en saare stor Mængde Mennesker have liidt ved den sidste ulykkelige Begivenhed, der, uagtet de ikke ligefrem henhøre til de Fattiges Classe, dog befinde sig i en langt beklageligere Forfatning, da de have mistet deres Eiendom og ere aldeles satte ud af Stand til at erhværve Livets Fornødenheder, hvis Savn de føle saa meget tungere, som de aldrig have været vant til at savne. Blandt disse Ulykkelige kan man især regne Professionister, der have mistet alt deres Verktøi, Handlende, hvis Vareforraad er blevet fortæret af Ilden og som ikke kunne faae noget betroet mere af dem, de staae i Forbindelse med. Disse Mennesker burde man først og fremmest søge at gribe under Armen. Det vilde ikke være saa vanskeligt, som det maaskee ved første Oiekast synes, naar kun alle, som have Evne dertil, vilde gjøre fælles Sag og med forenede Kræfter gaae det store Maal i Møde. Blandt Dannemarks og Norges halvtredie Millioner maa der dog altid gives af 25 Mennesker een, der som et Laan kan undvære 5 Rdlr. Naar man nu udstædte 100,000 Gjeldsbeviser a 5 Rdlr., som efter visse Aars Forløb skulle indfries igjen, kunde der tilveiebringes en Sum af en halv Million. Med en saadan Sum maatte mangfoldige Familier kunne hjelpes paa Benene igjen, uden at Actieeierne vilde tabe noget derved.

En anden Gjenstand, som man i denne Tid ikke noksom kan vaage over, er Levnedsmidlerne og deres Salg. Saalænge vi endnu ikke have Vished om, i hvor lang Tid Skibsfarten vil være spærret for os, og vi fra Søsiden befinde os i en Blocadestand, kan man ikke noksom anbefale alle Huusmødre at være sparsomme med visse Fornødenheder, især vil Mangelen paa Brændeved snart blive følelig. Paa Bagere, Slagtere &c. kan man ikke være opmærksom nok; der gives altid Mennesker, som saa gjerne ville benytte sig af den almindelige Nød, og som uden mindste Grund forhøie Priserne, og give mindre Vægt end sædvanlig,

stolende paa, at saadanne Misbrug ikke lettelig opdages i Tider, hvor Øvrigheden maa fordele sin Opmærksomhed paa alt for mange Puncter.

Iøvrigt bør man haabe, at det Tab, som enkelte Medborgere have lidt, vil blive betragtet som et Nationaltab, og at der i begge Rigerne vil blive anordnet en almindelig Skat, hvormed den Skade, som ved Bombardementet er skeet paa Privateiendom, vil kunne oprettes. Billigheden og Retfærdigheden kræver her, at den ene Medborger ikke bør bringe Staten Offere, som den Anden fritages for, og har vor Flaade hidtil været Nationens fælles Eiendom, saa bør de Opoffrelser, dens nødvendige Forsvar har kostet, ogsaa være fælles for Alle. Det vilde være en himmelraabende Uretfærdighed, dersom Handelsstanden og Jordegodseiere, der i lykkeligere Dage have høstet saa store Fordele af vort Søværn, ikke skulde dele det Tab, de under Bombardementet ødelagte Borgere saa uforskyldt have liidt. Men der er ingen Tvivl om, at jo alle i dette Øieblik tilfulde føle hvad der er Pligt. At Brandassurancen for Huse og Gaarde, for saavidt man hidtil veed, ikke er utilbøielig til at erstatte de af Ilden ødelagte eller beskadigede Bygninger, er allerede en god Begyndelse til at formindske den Elendighed, som ellers vilde være en uundgaaelige Følge af de indtrufne ulykkelige Omstændigheder.

Efterretning om de vigtigste offentlige og private Bygninger, som ere ødelagte i Bombardementet.

De vigtigste Bygninger, som under Bombardementet ere blevne ødelagte af Ilden, ere: 1) vor Frue Kirke og dens stolte Taarn, som Fienden uafladelig beskjød med gloende Kugler. I den store Ildebrand 1728 blev denne Kirke lagt aldeles i Aske, men siden blev den igjen opbygt fra Grunden af. Blandt de den Gang frelste Monumenter var Grev U. F. Gyldenløves kostbare Mausoleum af Marmor, paa hvilket den Afdøde saaes udhuggen i hvidt Marmor, og Cort Adelers Epitaphium, forestillende denne Helt, omgiven af Trophæer og to nøgne fangstede Tyrker i Marmor. Taarnet var det høieste i Staden og uden Tvivl et af de høieste i Europa. Dets Bygning bekostede Kong Christian den Sjette*), og den blev fuldført i Aaret 1746. Spiret var over 100 Alen langt. Samme Konge havde begavet Kirken med Sangværket. Taarnet havde en Stormklokke og 5 mindre Klokker. Stormklokken holdt 7 Fod og 2 Tommer i Diameter, og veiede 37 Skippd. 11 Lispd. 6 Pd. I fordum Tider lode Kongerne sig

*) Mærkeligt er det, at de vigtigste Monumenter, som denne Konge har ladet opføre, nemlig Frue Kirke og Christiansborg Slot, ere blevne et Offer for Luen, medens alle de Bygninger, som Christian den Fjerde har ladet bygge, endnu staae ufortærede og have trodset to Aarhundreder.

krone og salve i Frue Kirke. I Aaret 1716 bivaanede Peter Czar her en Bispevielse. At iøvrigt den gamle Kirke var over nogle hundrede Aar gammel, saaes af den Indskrivt, som stod over een af dens Porte, og hvis Aarstal var MCCCXVI. 2) Studiigaarden var omgiven af Huse af ulige Anseelse og Størrelse. Consistorii Huset, som var en Levning af de Catholske Bispers Residence, blev i Ildebranden 1728 allene staaende. Det egentlige Universitets Huus med et lidet Spir og en Klokke, som ringede til Lectie, havde i den nederste Etage to, og i den overste et meget stort Auditorium. I den to Etagers Sidelængde var et Theatrum anatomicum. Den største og længste Universitetsbygning var den vestlige Side ud mod Nørregaden, som var 155 Alen lang og 2 Etager høi. I den nederste Etages søndre Ende var først Klosteret eller Communitetets store Sal, dernæst Klosterbibliothekets Værelse; efter dette fulgte et, hvor den for Universitetet og de lærde Skoler nedsatte Commission holdte sine Forsamlinger. I anden Etage var Universitetets Naturaltheater. 3) Borchs Collegium blev stiftet 1689 af den berømte Ole Borch. Det var, næst Walkendorffs, det ældste Collegium i Hovedstaden. Ved Testamente gav Stifteren 23500 Rdlr., foruden Bygningen og Grunden. Her havde 16 i Danmark eller Norge indfødte Studenter fri Bolig, og nøde hver især et Stipendium af 64 Rdlr. 4) Det gymnastiske Institut i Aabenraa, som tilligemed Bygningen og endeel af de til

Indretningen hørende Redskaber ligeledes er ødelagt. 5) Fattigvæsenets Bygning eller den forrige Suhmske Gaard i Pustervig.

(Fortsættes.)

Anecdote.

Den Mariner, som i disse Dage blev hængt paa Amager, sagde, da han blev ført til Retterstedet: "nu har jeg tjent fire Potentater, men aldrig er det arriveret mig før."

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den 29 Augusti, da den commanderende Gener. Castenskjold opholdt sig i sit Hovedqvarteer i Tannings Gaard i Kjøge, indløb Efterretning fra de Danske Forposter, som stode ved Skillingskroen, at Fiendens Cavallerie rykkede frem. Generalen gav derpaa Ordre, at alle Batailloner skulle samles uden for Porten ved det hvide Knæ. Generalen selv red med vort Cavallerie til Skillingskroen, og man forsikkrer, at han skal have slaaet de fiendtlige Tropper to Gange tilbage fra Skillingskroen til Caperalskroen, hvorved de skulle have liidt endeel. Men da Fiendens Artillerie nærmede sig, bleve vore Ryttere tvungne til at trække sig tilbage. Nu gav Generalen Ordre, at vort Artillerie skulde rykke frem med 8 Canoner paa forskjellige Puncter. Den første Bataillon Skarpskyttere, bestaaende af 50 Mand, fik Befaling at dække to Canoner, som bleve stillede imellem Gammelkjøgegaard og Landeveien til Kjøbenhavn. Fienden rykkede frem og bragte ved sin Canonild vore Canoner til at tie. Da dette skede maatte Landværnet retirere til Byen, hvorhen Fienden forfulgte det med Musketild, stillede Canoner i Porten og fyrede langs igjennem Gaden, hvorved en stor Deel blev dræbt. Vore Troppers Tal var imellem 9 og 10,000, hvoraf dog henved 1000 Mand ikke vare med i Slaget. Fiendens Antal skal have været

imellem 4 og 5000 M., hvoriblandt omtrent 300 Cavallerie. Imellem 17 til 1800 Mand af vore Tropper bleve tagne til Krigsfanger og førte til de Engelske Skibe. De Dødes Tal var omtrent 100 Mand, og i Lazarethet paa Raadstuen i Kjøge laae henved 150 Mand, som vare blevne saarede i Fægtningen. Blandt de Døde var Capit. Qvistgaard, Eier til Viby Gaard; blandt de stærkt Saarede Capit. Nørager, der mistede en Hæl, Præm. Lieutenant Kretschman, Lieuten. Baron Wedel, som fik to Sabelhug i Armen, og Lieuten. Rist. De fangne Officierer vare: Af Søndre-Sjællandsk Landværnsregiment; første Bataillon: Capit. Barner, Lieutenanterne Schaldemose, Brown, Tideman, Badstüber, Hansen, Mathiesen, Arboe; af 2den Bataillon: Major Grev Moltke, Major Baron Wedel Jarlsberg, Major Post, Lieuten. Aboe, Dorschæus, Langemark, Gasman; af 4de Bataillon: Major Neergaard, Major Weisman, Capitainerne Pranger, Eggers, v. Osten, Lieutenanterne Stolpe, Mincke, Worsøe, Wolff, Petersen; af 5te Bataillon: Capitainerne Lund og Ritzau, Lieutenanterne: Onum, Seerup, Orup, Lamers, Ronacker; af 7de Bataillon: Capitainerne Rønne, Olsen, Fisker, Fielsted, Lieut. Suhr; af 8de Bataillon: Major Oldeland, Capit. Grev Reventlou, Capit. Zimmermann, Lieutenanterne Bjerring og Baade; af 9de Bataill. Major Krüger, Capitainerne Suhr og Thank, Lieut. Modest; af 10de Bataillon: Maj. Kjøge, Capitainerne Vagtman, Bjerring og Hemmert; af nordre Sjællands Landværnsregiment: General Major Oxholm. Af 5te Bataillon: Lieut. Kozinsky; af 6te Bataillon Lieutenanterne Bang og Jordan; af 7de Bataillon Major Køppen, Capitainerne Schmidt og Wedelsparre, Lieut. Friebert. I alt 1 General, 9 Majorer, 19 Capitainer, 28 Lieutenanter, altsaa i det Hele 56 Officierer. — De fangne Officierer og Gemene bleve opstillede paa Torvet i Kjøge, hvor de fik af de Engelske alle de Vederqvægelser, som Tid og Omstændigheder tillode. Efter Begjering fik de Tilladelse til at følge den faldne Capit. Qvistgaard til Jorden. Derpaa blev dem anviist Kjøbmand Olsens Gaard, hvor de opholdt sig Natten over og den

paafølgende Dag. Siden fik enhver krigsfangen Officier Tilladelse til at besørge sine Anliggender i Byen, under det Løvte atter at møde i Olsens Gaard om Aftenen Kl. 7. Kjøbmand Olsen sørgede omhyggeligen for deres Beværing, skjønt han selv havde mistet meget i Urolighederne. Om Aftenen Kl. 9 mødte der 11 Vogne, som under Escorte af Engelske Husarer, kjørte de fangne Officierer til det Engelske Hovedqvarteer i Lundehuset, hvor de bleve indlogerede i Baron Eggers Gaard og forsynede saavel med Levnetsmidler, som med fine uldne Tæpper og Matratser. Ved deres Ankomst saae de Østerbro brænde. General Cathcart kom selv og forespurgte sig om de manglede noget eller havde noget at klage over. Dagen efter bleve Officierene igjen løsgivne paa deres Æresord. — Engellændernes Opførsel var i det Hele meget human, paa nogle enkelte Excesser nær, som de Gemene tillode sig, hvor ingen Officierer var nærværende. Alt hvad der blev taget fra Officiererne ved de Gemene blev dem igjen ufortøvet tilstillet, undtagen Sabler og Portepeer. I Kjøge bleve adskillige Huse plyndrede.

Blandt de private Bogsamlinger af Betydenhed, som ulykkeligviis ere blevne et Offer for Luen i Bombardementet, høre især Professorerne Risbrighs, Wolffs, Kierulfs og Woldikes Bibliothek. En ikke ubetydelig Samling af Bøger, og deriblandt adskillige rare Sager, er brændt paa Borchs Collegium. Af Bogtrykkerier er der ialt brændt tre, nemlig det Sebbelowske, Horrebovske og Breumske. I det sidste har Luen fortæret Manuscripter og de færdigtrykte Ark af Olufsens Islandske Lexicon, som udgives paa Videnskabers Selskabets Bekostning, Foersoms Lommebog for 1808 o. fl.

I Grosserer Tuteins Pakhuus i Vimmelskaftet er der brændt for 130,000 Rdlr. Uld.

Da de fleste af Kjøbenhavns Amts civile Betjentere vare blevne indspærrede i den beleirede Stad, saa sammentraadte Grev Schulin, Etatsraad de Coninck og Pastor Rønne i en Commission, for at forebygge Reqvisitioner med væbnet Haand og vaage over den borgerlige Ordens Vedligeholdelse. De tilkjendegave den Engelske Overgeneral, Lord Cathcart deres Hensigt; han bifaldte den, og meddeelte dem en Skrivelse, hvori de under hans Commando staaende Militaire beordredes, at

understøtte og sikkre dem i deres Foretagende. Amtmand Arktander og flere Kongelige Embedsmænd saavel paa Kjøbenhavns Amt som alle dets Districter rakte dem broderligen Haanden. Rug blev ikke reqvireret, men Commissionen kjøbte den selv, for at skaffe Brød og betalte 7 Rdlr. 3 Mk. pr. Td. Med Bagerne er af det Engelske Commissariat accorderet 4 ß. pr. Pd. Brød. For Havren er givet Regning paa 21 Mk. pr. Td. For Hø og Halm 14 ß. Lpd. Kartofler betaltes i Førstningen med 2 Mk. pr. Skjæppen. Kjød med 12 ß. pr. Pd. Siden har Tilførselen fra adskillige Sider nedsat disse sidste 2 Artikler. Flere Sorter Levnedsmidler ere ikke blevne leverede.

De Engelske Tropper, som ligge i Frederiksberg, regnes for 2000 Mand. Udenfor Slottet er der plantet to smukke Metalcanoner. Adskillige Gaarde i Frederiksberg By have over hundrede Mand Indqvartering. Paa det at Indbyggerne ikke skulle mangle Brød er der føiet den gode Foranstaltning, at Bageren i Bredgaden ikkun bager for samme, og til alle Vedkommendes Efterretning er dette bekjendtgjort ved en i det Tydske og Engelske Sprog forfattet Bekjendtgjørelse, som er opslaaet i hans Vindue. De fleste af de Tropper, som ligge her, bestaae af Bjergskotter. De have Qvinder med sig, som koge, vaske &c. for dem.

I Ordrups Kroen have de Engelske et Sygehuus, hvori der ligger 150 Syge og Saarede.

Paa Holmen og de øvrige af de Engelske besatte Poster holde de hver Aften, naar deres Tappenstreg gaaer, smuk Musik med blæsende Instrumenter.

I Søarsenalet findes en Deel Canoner med Laase, som endnu aldrig ere blevne brugte. De ere af ny Opfindelse og tændes ikke som det almindelige Slags med Lunte.

I Mandags d. 14 forflyttede den commanderende Engelske General, Lord Cathcart, sit Hovedqvarteer til Citadellet.

Admiral Gambier har samtykket i, at alle Fartøier, bestemte fra Kjøbenhavn til Provindserne, som foreviſe et Pas fra General-Major Peymann, contrasigneret eller paategnet ved en Capitain af et af Hs. Brit. Majestæts Skibe, under benævnte Admirals Commando, maa frit og ubehindret passere.

I denne Tid besøges Kjøbenhavn daglig af mange Engelske Officierer. De indkjøbe især Kort over Kjøbenhavn o. s. v. Mærkeligt er det, at de næsten alle meget opmærksomt betragte den afbrændte Nicolai Kirke, da de formodentlig staae i den Tanke, at den er brændt under Bombardementet.

I Søndermarken have de Engelske Soldater, strax da de vare landede her paa Øen, bygt sig Hytter med Straatag, som, med Hensyn til den korte Tid, de ere forfærdigede i, ere ret vakkre. Der findes ogsaa opslaaet en Deel Telte, hvori Artillerister ligge. Frederiksberghauge har, efter Omstændighederne, næsten aldeles ikke liidt noget. I de Kongelige Stalde ligge Engelske Tropper. Man kan ikke noksom rose den strænge Krigstugt, der nu holdes. Da Tropperne hidtil selv maatte forsyne sig med Brændeved til Kogning &c., saa var det en nødvendig Følge, at meget Træfang blev sønderhugget. En Soldat, som blev overbeviist om at have sønderhugget et Skab i den Gaard, hvor han var indqvarteret, fik 100 Tamp. Fra i Gaar af ere Uordener af den Natur aldeles forebyggede; thi efter den commanderende Generals Befaling indkjøbes nu Brændeved, hvormed Tropperne forsynes.

Man vil fra sikker Haand vide, at Rusland og Nordamerica have erklæret Engelland Krig.

Fredagen Den 18 d. M. om Eftermiddagen Kl. 4 holde de Committerede af Interessenterne ved Brandforsikkringen en Generalforsamling i Anledning af de ved Bombardementet foranledigede Brandskader. Da der i Brandforsikkringens Policer ikke er gjort noget Slags Undtagelse, saa venter man med Vished, at Assurancen vil komme til at erstatte den skede Skade.

Under 15de d. M. har Politiemesteren paa Kjøbenhavns Amt, Hr. Justitsraad Nielsen, ladet bekjendtgjøre følgende: Herved anmodes alle de af Kjøbenhavns Amts Beboere, som i denne urolige Tid ere komne i Besiddelse af noget af deres Medborgeres Gods, af hvad Navn nævnes kan, ufortøvet at oplevere og anmelde saadant for mig, da de, hvis saadant ei skeer i det seneste inden 8 Dage fra Dato, og de siden efter blive antrufne med saadant, kan vente efter Omstændighederne at blive tiltalte og alvorlig straffede.

Langs med Esplanaden ved Citadellet, lige fra

Toldboden til store Kongensgade, er der bleven opreist store Pallisader.

I Middags Kl. 1½ bleve 4 af Kongens Livjægere høitidelig og med de sædvanlige militaire Honneurs jordede. Ligfølget var anseeligt.

Fjorten Danske Orlogsskibe have nu ialt lagt ud.

Af Marinercorpset er der hidtil ialt deserteret 800 Mand. En Deel deraf have de Engelske ikke villet antage, og vandre derfor vildfarende omkring i Landet.

Fra Stockholm meldes under 10 Sept.: Siden man har bragt i Erfaring, at den Tydske Posts Udeblivelse hidrører deraf, at Anføreren for den i det store Belt stationerede Engelske Flaade har erklæret Sjælland paa den Side ludkommen blogueret, saa er der nu føiet Anstalt, at to Fartøier i Helsingborg, directe ad Søveien til Nyborg, overføre de afgaaende og derfra tilbage kommende Engelske Poster.

Udenlandske Efterretninger.

De seneste Svenske Tidender gaae til den 10 Sept. Det Interessanteste deraf er følgende: Hovedqvarteret i Plüggetien d. 28 Aug. Den 25de blev Oberst-Lieuten. Frih. v. Palmstjerna angrebet ved Dänholm. Det taagede Veir tillod ham ikke at opdage de ankommende Baade førend de vare ham 3—400 Alen nær. Han lod slaae Allarm og begynde en Canonade fra Skandsen. Men endeel af Landgangstropperne kastede sig i Land, og da Angrebet skede paa flere Puncter, saa blev Infanteri-troppen, der ved Stranden skulde modtage Fienden, afskaaren, og deelt i mindre Tropper. Piqueten af Batteriet gjorde flere Skud. Men da Servicen var nedskudt og Stykkerne tagne, maatte den Commanderende give sig. Baron Knorring forsvarede sig med 12 Mand (Resten var paa Vagt), indtil 6 vare strakte til Jorden; paa samme Maade gik det med de øvrige af Infanteriet. Palmstjernas eneste Styrke var nu en 50 Mand stærk Piquet i Skandsen, som han havde faaet did. Han capitulerede ikke, men forsvarede sig saalænge han kunde, og udholdt Stormen; da han siden maatte give sig fangen. 1 Lieutenant, 20 Soldater bleve saarede, men flere døde. De Fangnes Tal var 16 Officierer, 1 Offic. Cadet, og henved 300 Mand. Palmstjerna forsikkrer til Slutningen Kongen, at han, tilligemed sine Cammerater og Tropper, har gjort Alt hvad der er Mennesker muligt, og beder, at den overgangne Ulykke ikke, efter 40 Aars Tjeneste, maatte paadrage ham Monarkens Unaade. — To vidtløftige Rapporter fra Overadjutanten for Flaaden, Major Roswald af 26de og 30 Aug. indeholde omstændelige Efterretninger om Alt hvad Canoneerbaadene have udrettet. Den 20 Aug. bedækkede de Troppernes Overgang fra Stralsund og bortførte fra Staden, Havnen og Rheden de derværende Baade og Fartøier; den 23de var en Division i fuld Affaire, da Fiendens Flaadearbeide canoneredes fra Dänholm; d. 24de, da Fienden skjød paa adskillige Batterier og canonerede og bombarderede Dänholm lindrede Canoneerbaadene Ilden mod samme; den 24de sneg adskillige Baade sig ind i Farvandet til Barth, hvilke af Fienden bleve stærk beskudte; den 25de jagedes Fiendens Arbeidere paa Forskandsningen ved Stahlbrode, men om Natten havde han igjen fuldbyrdet sit Batterie.

Under d. 30 Aug. meldes fra Hovedqvarteret, at eftersom Kongen i nogle Dage har været upasselig, og endnu ikke fuldkommen er kommet sig, saa har han overdraget General Toll Befalingen over samtlige Tropper paa Rügen. — En Deputation fra Magistraten i Stralsund, havde den 26de og 29de Audience hos Kongen. Sidste Gang havde de en Fransk Parlementair med sig, ved Navn Montcabrier, Anfører for Marinen. Han havde en Privataudience, efter de Deputerede. — Den 28de havde en Svensk Krigsbrig paa sin Recognesering i Wyk opdaget to store Baade med 8 til 10 Mand og en mindre med 4 Mand, der lode til at være fiendtlige Officierer med nogle Soldater. Den ene af Baadene blev skudt i Sænk, og Folkene, som maatte vade til Stranden, bare 2 Mand Døde eller Blesserede. — Bergen d. 2 Sept. I Forgaars ankom H. M. Kongen hertil fra Plüggentien. Hs. Majest. som i nogle Dage har været besværet af en hemorrhoidalsk og rheumatisk Feber, var i Gaar saa meget bedre, at om Eftermiddagen en Promenade i Vogn kunde foretages. H. Maj. befinder sig vel mat, men alligevel noget bedre. Bergen d. 5 Sept. Kongens Helsen er siden d. 2 Sept. ikke bleven bedre. Matheden vedbliver med afverlende Febertegn. Sygdommen synes at blive langvarigere end man i Begyndelsen skulde formodet.

Den sidste Engelske Post har medbragt 3 Numere af Lloyd's Evening post, som gaae til den 31 Aug., paa hvilken Tid man endnu ikke vidste i London andet angaaende Expeditionen mod Kjøbenhavn end at et Engelsk Linieskib og en Engelsk Fregat havde taget et Dansk Vagtskib. Imidlertid vilde man dog gjette sig til, at Kjøbenhavn maatte være taget d. 21de s. M. I samme Avis findes meget om denne Expedition, og deriblandt en Proclamation, som skulde være udstædt af os, men som Anmelderen aldrig har vidst noget at sige af. Avisskriveren anmærker, at man aldrig har havt noget Exempel i Historien, at et Folk er blevet fuldkomnere overrumplet end det Danske.

I Stockholm er nu udkommen den første Deel af Kalmare Unions Historia, forfattet af P. A. Granberg.

Breslaus og Danzigs Beleiring.
(Fortsat.)

Indbyggerne vare imidlertid yderst bange for, at der i næste Nat skulde begaaes Uordener, og mange forsikkrede at der var den ængsteligste, de under hele Beleiringen havde levet. Endeel lode derfor holde Vagt uden for deres Huse, og bleve selv oppe. Under 4 Millioner Rigsdaler kan den Skade, som Canonaden inden- og udenfra har foraarsaget, ikke vurderes, naar man ei allene vil regne de middelbare, men ogsaa de umiddelbare Følger af den Standsning i Næringsveie og mange hundrede Familiers Brødløshed, som ved saa mange Huses og Fabrikanlægs Forstyrrelse og Opbrændelse foranledigedes. De Beleirende havde kastet omtrent 10 til 12000 Bomber, Granater, gloende og andre Canonkugler ind i Byen, og fra Voldene, som vare besatte med 204 forskjellige Slags Ildsvælg var der skeet henved 50,000 Skud med grovt Skyts. I Forstæderne ere overalt 555 Eiendomme, hvoraf de fleste bestode af adskillige Huse, blevne gjorte ubeboelige, og over 350 af disse Besiddelser blevne fortærede af Ilden. I det Hele beløb sig de ødelagte Eiendommes Tal til 600. Meget sørgelig var de brandlidte Familiers Lod i Forstæderne, og især de Fattiges. Nogle søgte at komme under Tag i de nærmeste Landsbyer, andre gjorde sig Jordhytter, og kjæmpede tildeels med Hunger,

Frost, Vaadhed og Frygt for Kugler fra Fæstningen eller de Beleirende. Et Udfald, som skede d. 16 Dec. forværrede ualmindelig meget deres Forfatning, thi nogle Indbyggere i Nicolaiforstaden mistænktes for, at have gjort fælles Sag med de Militaire, som faldt ud, af hvilken Aarsag een af dem ogsaa blev skudt og de øvrige fik Befaling i Dieblikket at forlade deres Boliger. Endnu d. 25 Febr. traf man over 100 Mennesker, som havde valgt deres Bopæl i Jorden. En Teglbrænder f. Ex. havde med sin Kone og sine 4 Børn bygt sig en Hytte, som var 10 Fod lang, 5 bred og 4 høi. I Baggrunden var hele Familiens Leie, og foran et Slags Ovn af Tegl. Loftet var af Brædder og bedækket med Sand. Endog Qvæget havde man bragt i Sikkerhed i saadanne Hytter. Mangel paa Levnedsmidler havde stundom tvunget de Beleirende af requirere Qvæg i Forstæderne. Da nogle af dem nærmede sig Jordhytterne, hørte de med Forundring Qvæget brøle uden at kunne udfinde hvor det stak. I Staden selv bleve kun 7 Bygninger *) aldeles opbrændte, men de beskadigede Bygningers Tal var saa meget større. Af henved 2400 offentlige og private Bygninger ere sikkerlig ikke 800 blevne aldeles forskaanede for Canonkugler, Granater og Bomber. I endeel er der falden 20, 30 og flere Bomber, og nogle ere saa ødelagte, at de ere blevne ubeboelige. Tabet af sønderslaaede Vinduesruder vurderedes allene for henved 90,000 Rdlr. efter den sædvanlige Priis, men denne steg snart da man, saa hastig og stærkt kom til at trænge til Glas. Selv i de stadseligste Bygninger maatte man indtil videre lade sig nøie med at bekline Vinduerne med Papir eller Linned.

(Fortsættes).

*) I Kjøbenhavn derimod ere, efter 3 Dages Bombardement, 305 Bygninger, og deriblandt meget betydelige, blevne lagte aldeles i Aske!

De af Skilderiets Subscribentere, der, som en Følge af Bombardementet, have forandret deres Bopæl og ikke have faaet de sidst udkomne Numer, behage at melde sig hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 141, paa det Bladet, som sædvanlig, kan blive dem tilbragt.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 97.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Søndagen den 20 September, 1807.

Capitulationsartiklerne
for
Staden Kjøbenhavn og sammes Citadel,

vedtagne imellem Generalmajor Walterstorff, Ridder af Dannebroge, Hs. K. Majestæts Kammerherre og Oberst af det nordre sjællandske Regiment Landværn, Contreadmiral Lütken, og J. H. Kirchhoff, Hs. danske Majestæts General-Adjutant, som dertil behørigen ere autoriserede ved Hs. Excellence Generalmajor Peymann, Ridder af Dannebrogordenen og Høistcommanderende over Hs. Majestæts Krigsmagt paa Øen Sjælland, paa den ene Side, og ved Generalmajor, høivelbaarne Sir Arthur Wellesley, Ridder af Bath Ordenen, Sir Home Popham, Ridder af Maltha og Capitain af Flaaden, og Oberstlieutenant George Murray, Vice General-Qvarteermester for den brittiske Krigsmagt, behørig autoriserede ved James Gambier, Esqr., Admiral af det blaae Flag, og Høistcommanderende over Hs. britanniske Majestæts Skibe og Fartøier i Østersøen, og ved Generallieutenant, høivelbaarne Lord Cathcart, Ridder af Tidselen, Høistcommanderende af Hs. Britanniske Majestæts Krigsmagt i Sjælland og i Norden af Europas Fastland, paa den anden.

1ste Artikel.

Naar denne Capitulation bliver underskreven og stadfæstet, skulle Hs. Brittanniske Majestæts Tropper sættes i Besiddelse af Citadellet.

2den Artikel.

En Vagt af Hs. Brittanniske Majestæts Tropper skal ligeledes besætte Holmen.

3die Artikel.

Skibene, samt Krigsfartøierne af enhver Benævnelse, tilligemed alle Hs. Danske Majestæt tilhørende Skibs-Sager og Sø-Inventarium, skulle overgives i de Personers Værge, som blive udnævnte ved de Høistcommanderende for Hs. Brittanniske Majestæts Krigsmagt, og de skulle ufortøvet sættes i Besiddelse af Holmene, samt alle de dertil hørende Bygninger og Forraadshuse.

4de Artikel.

De sig i Hs. Brittanniske Majestæts Tjeneste befindende Forraads- og Førselsskibe skulle tillades hvis fornødent gjøres, at komme ind i Havnen, for igjen at indskibe hvad Skibssager og Tropper de have hidbragt til denne Øe.

5te Artikel.

Saasnart Skibene skulde være udbragte fra Holmen, eller inden sex Uger fra denne Capitulations Datum, eller før, om muligt, skulle Hs. Brittanniske Majestæts Tropper overantvorde Hs. Danske Majestæts Tropper Citadellet i den Tilstand, hvori det vil befindes, naar de besætte Samme. Hs. Brittanniske Majestæts Tropper skulle ligeledes inden forommældte Tid, eller snarere, om muligt, igjen indskibes fra Øen Sjælland.

6te Artikel.

Fra denne Capitulations Datum skulle Fiendtlighederne ophøre over hele Sjælland.

7de Artikel.

Ingen Person, være sig hvo det er, skal vorde molesteret, og al Eiendom, offentlig eller privat, undtagen de forommældte Hs. Danske Majestæt tilhørende Skibe og Krigsfartøier samt Skibs-Sager og Søinventarium, skal respecteres, og alle civile og militaire Betjenter i Hs. Danske Majestæts Tjeneste skulle vedblive i den fulde Udøvelse af deres Embedsforretninger over hele Sjælland, og alt skal anvendes, som kan sigte til at fremme Enighed og god Forstaaelse imellem de tvende Folk.

8de Artikel.

Alle paa begge Sider tagne Fanger skulle ubetinget tilbagegives, og de Officierer, som ere Fanger paa Æresord, skulle befries fra Sammes Forpligtelse.

9de Artikel.

Al engelsk Eiendom, som maatte have været sequestreret, i Følge de stedhavende Fiendtligheder, skal tilstilles Eierne.

Denne Capitulation skal stadfæstes ved de respective Høistcommanderende, og Stadfæstelserne skulle udvexles førend Klokken Tolv, denne Dags Middag.

Givet i Kjøbenhavn den syvende Dag af September 1807.

Ernst Frederik Walterstorff. Arthur Wellesley.
C. Lütken. Home Popham.
I. H. Kirchhoff. George Murray.

Stadfæstet og bekræftet ved os, i det Brittiske Hovedqvarteer paa Hellerup, denne fornævnte syvende Dag af September 1807.

I. Gambier. Cathcart.

Proclamation

fra Hans Kongel. Storbritanniske Majestæts Befalingshavende over Land og Søe Magten i Øster-Søen.

(Bogstavelig efter det danske Aftryk.)

Da de sidste Freds-Tractater og de Forandringer i Statsforfatning og Grændser, som af saa mange Magter ere blevne erkjendte, saa meget have forstøret Frankriges indflydende paa det faste Land af Europa, at det for Danmark, ihvorvel det ønsker at blive neutral, nu er bleven umueligt at

forblive ved sit Neutralitets System, og uundgaaelig nødvendig for de Magter, som vedblive at sætte sig imod de Franske Indgreb, att tage saadanne Regler for sit Forhold, for at hindre, at de neutrale Magters Vaaben ikke blive vendte imod dem.

I denne Hensigt kan Kongen, vor Herre, ikke med Ligegyldighet ansee Danmarks nærværende Stilling, hvorfor Hans Majestæt haver skikket Gesanter, forsedde med Fuldmagt, til Hans Danske Majestæt, for paa et venskabeligt viis, at begiære Forklaringer, som Tiderne dem fordre, og en Overeensstemmelse af saadanne Forholdsregler, som alleenest ere i stand til at hemme den yderligere Ufærd, hvilken Frankrige, igiennem Acquisitionen af den Danske Marin, har i Sinde.

Kongen, vor Herre, haver des aarsag holdet det for raadeligt at begiære en temporair Overleverende af de Danske Linieskibe i en af Hans Majestæts Havne.

Dette Depositum synes være saa rigtig, og, under de Neutrale og Krigsførende Magters relative Forhold, saa aldeles nødvendig, at Hans Majestæt desuden har holdet det for en Pligt, hvilken han skylder Sig og sit Folk, at understøtte denne Fordring med en stærk Flaade, och en, med alt hvad som til det virksommeste og snareste Foretag er erforderlig, tilstrækkelig udrusted Armee.

Vi komme derfor til Eders Kyster, I, Siælands Beboere ikke som Fiender, uden til vort eget Forsvar, at hindre, at de, som saalænge have forstyrret Europas Fred, ikke skulle tvinge Eders Marine at vende sig imod os. Vi begiere den, som Underpant, ikke som Erobring. Der er giort Eders Regiering det høytideligste Løvte, hvilket hermed bliver fornyet i Kongens, vor Herres, Navn, og paa hans udtrykkeligste Befaling, at om vort forlangende bliver venskabelig beviljed, skulle Eders Krigsskibe efter slutted almindelig Fred, udi samme Forfatning og Tilstand, som de ere blevne imodtagne under det Brittiske Flagets Beskyttelse, blive givne tilbage igien. Det staaer i Eders Regierings Magt, ved et Ord, at lave det saa, at vi stikke vort Sværd, som imod vor Villie ere blottede imod Eder, igen i balgen. Dog, skulle paa den anden Side Frankriges Rænker gjøre Eder døve imod Fornuftens och Venskabets Røst, saa falde det uskyldig udgydede Blod og en beleired og bom-

bardered Hovedstads Forskrækkelse over Eders og Eders grumme Raadgiveres Hoveder.

Hans Majestäts, Kongens af Storbritannien, Matroser og Soldater skulle, saa længe Eders Forhold tillader det, behandle Sjælland, som en Provintz af en med Storbritannien i Aliance staaende Magt, hvis Territorium har den Ulykke at være en Skueplads for Krigen. Alle Deres personer, som blive fredlig i deres hus, skulle blive betragtede som hellige. Eiendom skal blive respectered og beskytted, og den strengeste Disciplin holden.

Alle Levnetsmidler, som bringes til Forsælling, skulle efter en bestemt billig priis blive betalede; men da en bestandig Levering af Levnetsmidler, Fourage, Brænde og Kjørseler ere fornødne for alle Armeer, saa er det vel bekient, at Reqvisitioner ere uundgaaelige og maatte blive igiennemførte.

Det vil blive Indvaanerne en stor Lættelse, og spare dem Forliis og Ubehageligheder, om Embedsmænd i de forskjellige Districter findes, til hvilke Reqvisitionerne kunde blive stillede, og ved hvilke Fordringerne for Betalingen kunde blive bestemte og liqviderede.

Om saadanne Personer blive udnævnede og opfylde deres pligt, uden at blande sig i saadanne Sager, som ikke høre til deres Virkekreds, saa skulde de blive respecterede, og alle Reqvisitioner skulde igiennem behørige Canaler och Departementer i Marinen og Armeen til dem sigtes. Men da Roelighed paa Indvaanernes Side, som Princip for denne Indretning, er fornøden, saa er det nødvendig, at alle Classer af Civile Embedsmænd ikke lemne deres huse, og hver og en Landmand eller anden Indvaaner, som enten alleene eller i Foreening med flere bliver troffen bevæbnet, eller i øvrigt gjør sig skyldig i nogen slags voldsom handling, kan vente at blive behandled med den yderste Strænghed.

Da Hans Kongl. Danske Majestæts Regiering hidindtil har undslaaet sig at forlige denne Sag med en venskabelig Overeenskommelse, saa er en Del af Armeen bleven udskibet, og den hele Magt har taget en krigerisk Stilling; dog er det

endnu ikke for seent at give Plads ad Fornuftens Stemme og Raad.

Givet paa Kysten af Sjæland den August 1807.

(Undertegnet) I. Gambier
Admiral af det blaae Flag og Befalingshavende paa Flaaden i OsterSoen.

(Undertegnet) Cathcart
General-Lieutenant og Befalingshavende over Britiske Tropperne i Norden af Europas Continent.

By Will. Martin
Printer to His Britannie Majesty's Forces in the Baltic, on Board H. B. M. Ship the Prince of Wales.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Fra Selskabet for de skiønne Videnskabers Forfremmelse, til hvis Bedømmelse jeg havde indsendt et Manuskript, som indeholdt en Fortsættelse af L. A. Senecas Breve, er jeg til sin Tid bleven underrettet om, at det ikke for Fremtiden understøtter Oversættelser af den Vidtløftighed. Jeg har siden søgt Forlægger til dette Skrivt, men forgjeves, og altsaa afbrydes og standser dette Arbeide. Ærrøeskiøbing, den 2den Aug. 1807.

C. G. Limkilde, Dr.

Den 1 Sept. om Aftenen ankom til Nestved en Engelsk Cornet med omtrent 20 Mand Dragoner, og eftersaae med 6 til 7 Dragoner Vagterne, Cassernerne og Exerceerskolen, hvor han fik en Mængde Bajonneter, Patrontasker ic. Derpaa gik han ind i Forstanderen, Ritmester Friboes Værelse, borttog to Comoder, 2 Speile og 1 Taffeluhr, og efter at have borttaget dette forlod han med sine Folk Byen. Dagen derpaa ankom 5 Escadroner Cavallerie med ridende Artillerister, som medførte 2 Canoner, og 60 Riffelskyttere af 95 Regiment, under General-Major og Baron v. Linsingens Commando. Da ved Baronens Ankomst Amtmanden klagede over Cornetten, blev denne tvungen til, personligen at tilbagelevere det Tøi, han havde taget. De Engelske Tropper ble-

ve beværtede paa Torvet udenfor Ringstedport. De droge derpaa ad Vordingborg til, for at opsøge General-Lieutenant Castenskjold. Men da de ikke fandt ham kom de tilbage til Nestved d. 3 Sept. og laae i Indqvartering i to Nætter.

Fra Wordingborg meldes under d. 17 Sept. at der samme Dags Eftermiddag ankom en Underofficier og 8 Engelske Husarer, som strax gik til Færgegaarden for at spærre Overfarten imellem Sjælland og Falster og forhindre den Lollandske Postes Gang. Efter deres Sigende havde de Ordre at forblive der 8 Dage. — I Følge senere Efterretninger i Kjøbenhavn vides, at ovennævnte Underofficier afreiste Dagen derpaa, og at Posten følgelig passerede.

Skjelskjør d. 18de. Vi have hidtil ikke havt Engelske Tropper. Men i Sorøe, Ringsted og Slagelse er der saa mange, at mangen en Gaard har henved 50 i Indqvartering.

Efter de seneste Engelske Tidender ligge 4 Engelske Linieskibe, 4 Fregatter og adskillige Canonbrigger i Beltet.

Af alle Danske Linieskibe er nu kun Seiren og Lovise Augusta utiltakler tilbage. De øvrige ere allesammen lagte ud. Syv Engelske Skibe ere afseilede for at opsøge de i Norge stationerede Danske Orlogsskibe.

I Følge en Overenskomst med Admiralen for den Engelske Flaade er det nu tilladt, at Posterne kunne gaae frem og tilbage naar de ere forsynede med det fornødne Pas herfra.

I den Forsamling, som Kjøbenhavns Brandassurances Repræsentantere holdt i Fredags, var af 150 Repræsentantere 66 tilstede. Med 50 Stemmer mod 16 blev afgjort, at Assurancen skal udbetale de i Bombardementet afbrændte Bygningers Assurancesum. Justitsr. Holm talde især imod og Justitsraaderne Skibsted og Wivet for Udbetalingen.

Det vigtigste af de udenlandske Tidender indtil d. 11 Sept. er følgende: Lord Fitzharris er d. 27 Aug. gaaet fra London til Petersborg. — De Engelske stræbe og haabe, at bilægge Stridighederne med Nordamerica. — I Chatam har været Ildebrand; 500 Pd. ere udsat som Præmie for Opdagelsen af Aarsagen. — Paa Høiden af Cap Finisterre og Kysten af Portugal krydse Mohriske Krigsskibe, som eftersee alle Skibsriendomme. —

Storhertugen af Berg har confisqueret 137 Obligationer, hver lydende paa 1100 Gylden, tilhørende Churførsten af Hessencassel. Disse Obligationer skulle tilligemed 113 andre lignende være Obligationer til Bedste for Hertugdømmet Berg. De 113 blive i Kraft. — Barcasser med Engelske have villet lande paa Langeland og Femmern. De have skudt med Kartætscher og Kugler, men ere blevne drevne tilbage. — Helgoland har d. 4 Sept. af Mangel paa Proviant overgivet sig til Engellænderne. — De Engelske have taget 3 Kielske Fartøier, som ere givne tilbage igjen. — En Fransk Officier, Montesquieu, er passeret fra Maynz til Petersborg d. 1 Sept. med Depecher. — I den Convention, som er sluttet imellem den Franske General Brune og General Toll, angaaende Rügens Overgivelse, ere alle Svenske Øer paa den Tydske Kyst af Østersøen indbefattede. De Svenske have der 300 Fartøier. — Kongen af Sverrig har forladt Rügen d. 5 Sept., og efterladt i Stralsund 500 Morterer og Canoner, 300,000 Kugler, 100,000 Bomber, 200,000 Pd. Krudt. — Man venter at en Definitivfred bliver sluttet imellem Rusland og Porten. — Lord Collingwood har ladet sig see med 7 Linieskibe og 13 andre Skibe ved Tenedos. — Dardanellerne besættes paa ny. Franske Officierer og Artillerister ere komne did. Den Engelske Minister paa Flaaden har gjort Porten Fredsforslag og forlangt Afstaaelsen af Ægypten indtil Freden imellem Frankrige og Engelland. — I Italien samles 2 Leire. Man slutter deraf, at Sicilien vil vorde angreben. — Den Preussiske staaende Armee bliver for Fremtiden 180,000 Mand stærk; deraf ere 100,000 Frimænd, og 50,000 Mand bestemte til Tjeneste. Desuden skal der organiseres et Landværn af 300,000 Mand. — Fra Bajonne meldes under d. 25 Augusti, at en stærk Engelsk Division er indløben i Lissabon. — Algiererne have, efter en Bataille med Tuneserne, mistet 30,000 Dræbte, 4000 Fanger, 300 Saarede og en betydelig Mængde af Ammunition og Kostbarheder. — Fra Paris erklæres under 2 Septbr. det Rygte, at Lord St. Helens var ankommen der som Engelsk Negociateur, for ugrundet. — Fra Neapel meldes under 8de Augusti, at de Engelske Tropper paa Quebeck, under General Fox, ville forlade Øen og indskibe sig til Ægypten, hvor de Engelskes Stilling er critisk.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 98 og 99.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 22 September, 1807.

Kjøbenhavn betragtet som Fæstning.

Ved sin Indflydelse paa Dannemarks politiske Stilling og de seneste krigerske Begivenheder er Kjøbenhavn i mere end een Henseende i dette Øieblik en vigtig Gjenstand for hvert tænkende Menneskes Opmærksomhed i og uden for vort Fædreneland. Det synes ikke upassende for et Blad, som i fire samfulde Aar har skildret denne Hovedstad fra sine fordeelagtige og ufordeelagtige Sider, i Lykkens og i Nødens Dage, ogsaa at anstille nogle Betragtninger over dens Egenskaber som Fæstning. Den Upartiskhed, som under enhver anden Omstændighed, har styret Forfatterens Pen, skal ogsaa denne Gang være ham en ufravigelig Rettesnor.

Indtil Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede havde Kjøbenhavn ingen anden Befæstning end den naturlige. Biskop Absalon anlagde i Aaret 1168 Borgslottet Axelhuus paa samme Grund, hvor Slotsholm nu er bygt, eller paa en Øe, der kaldtes Tivenæs, formodentlig fordi Sørøvere havde deres Tilflugt der. Her kunde de Krigsskibe, han lod krydse paa de Vendiske Kyster, ligge i Sikkerhed. Men denne Skygge af en Fæstning blev allerede erobret 1248, da i Krigen med Hansestæderne den Lybske Flaade laae for den. I Aaret 1256 tænkde man allerede paa Havnens Beskyttelse. Paa en Grund i Søen blev under Navn af Refvshaleborg et Castel anlagt. I Aaret 1259 havde Staden, efter al rimelig Formodning, allerede Ringmure. Under borgerlige Uroligheder bleve Refvshaleborg og Axelhuus vel nedrevne, men 1288 bleve Fæstningsværkerne dog igjen satte i saadan en Stand, at Nordmændenes Land- og Tilgang 1290 afværgedes. Hansestedernes og Venternes Flaade erobred

Staden i Aarene 1361 og 1369, men da de 1448 indfandt sig paa ny, og for at komme Fæstningen nærmere med deres ny Ildskyts, sænkede i Havnen store Stykfade og Kar, paa hvilke de plantede det, havde de Danske allerede tilberedt et Slags Stykpramme eller svømmende Batterier af Bjelker og Tømmerstokke, hvorved de gjorde den fjendtlige Flaade stor Afbræk. Saavel under denne som under de seneste Beleiringer bleve Fienderne tvungne til at gaae bort med uforrettet Sag, efterat de forgjeves havde forsøgt at sænke Skibe i Havnen, for at fordærve den. Under Anførsel af den kjekke Dronning Philippa, Erik af Pommerens Ægtemage, afværgede de Danske disse Angreb. Christopher af Bayerens Birke- eller Statsret af 1443 indeholder allerede kraftige Anordninger for Fæstningsværkernes Vedligeholdelse, og i Aarene 1523 og 1530 lod Kjøbenhavns Borgere selv støbe deres Fæstningsskyts. Da grovt Skyts opfandtes, blev ogsaa en stærkere Befæstningsmaade nødvendig. I Forhold til den Kraft, som de Beleirende paa de Tider kunde modsætte Fæstningen, var denne langt stærkere i hine Dage end i vore; thi vist er det, at Frederik den Første ikke ved Skyts, men ved Udhungring tvang den til Overgivelse. Denne Konge arbeidede især paa at forøge Fæstningens Styrke; fra Kjøbenhavns Beleiring under hans Regje-

ring skrive sig de saakaldte Katte eller høie Batterier, hvorfra man nedlagde Fienden, naar han ved Udfald af Besætningen lod sig lokke under Stadsmurene. Da samme Konge i Aaret 1526 byggede Nordervolden, fik ogsaa den sine egne Katte. I Grevens Feide, da Christian den Tredie holdt Kjøbenhavn fra 1535 til 1536 over Aar og Dag belagt, baade til Lands og Vands, havde han ved at anlægge en Skandse paa Amager, indsluttet Byen overalt og afskaaret den al Tilførsel. Befæstningen var den Gang endnu meget ubetydelig, men Beleiringskonsten var ligeledes kun i sin Barndom, og Forholdet var følgelig det samme som i vore Dage. Men ogsaa den Gang var det kun ved Udhungring at Christian kunde tvinge Staden til Overgivelse. Grunden til Kjøbenhavns nærværende Befæstning blev lagt af Christian den Fjerde: en Regent, der saa fuldkommen kjendte og beskyttede Alt hvad Rigets Tarv krævede. Han udvidede Kjøbenhavn og gjorde det første Anlæg til Citadellet.

Den Sætning "der gives intet Nyt under Solen", er lige saa sand som gammel. Alt hvad der i dette Øieblik skeer er skeet tilforn, skjønt under andre Skikkelser. Vender, Lybekker og Svenske have forsøgt og udført Landgange paa Sjælland. Hvad vore Fædre i Nødens Dage have været tvungne til at udfinde,

maa ogsaa, i det mindste i Hovedsagen, nu være vor Opmærksomhed værdigt.

Man maa tilstaae, at kun faa Residencer have en saa farlig Beliggenhed som Kjøbenhavn, og Kammerherre Scheel anmærker meget rigtig, at ingen Konge boer saa nær ved sine Grændser som Kongen af Dannemark. Ligesaa fortræffeligt det ligger som Havn og Handelsstad, saa farligt ligger det som Fæstning. Da Absalon allerførst befæstede Staden, skede det snarere for at beskytte Havnen mod Sørøvere end mod et ordentligt fjendtligt Anfald. Vore ældste Konger handlede uden Tvivl viselig i at vælge Roeskilde fremfor Kjøbenhavn til Residence; thi har end det sidste en bedre og rummeligere Havn, saa er det ogsaa saa meget mere udsat for hvert fjendtligt Angreb. Men formodentlig have de Handelsfordele, dets Havn og Beliggenhed lovede, efterhaanden bevæget Kongerne til, end mere at bebygge og udvide det, og som en naturlig Følge heraf at forøge dets Befæstning.

Kjøbenhavns bedste og naturligste Befæstninger ere de færske Søer, som det omgives af. Dette indsaae den ligesaa kloge som krigserfarne Christian den Fjerde meget vel, og lod derfor paa hiin Side af disse Vande anlægge Skandser og Volde, som man ved Ladegaarden endnu efter Aarhundreders Forløb seer Levninger af, og som hele

Generationers Ligegyldighed ikke aldeles har kunnet tilintetgjøre. Disse Anlæg grundede sig, som Scheel erindrer, paa stor og klog Forsigtighed, da Søerne umiddelbar maatte bidrage til Stadens Fasthed. Frederik den Tredie mishagede disse Indretninger, som man i den Svenske Krig maatte forlade; han meente, at Kjøbenhavn derved vilde blive til en alt for colossalsk Hovedstad. En Lykke for Frederik var det uden Tvivl, at Carl Gustav var uforsigtig nok til først at indtage Cronborg og siden Kjøbenhavn; derved fik han god Tid til at befæste sig; men havde den Svenske Konge brugt en omvendt Fremgangsmaade, vilde det ikke have gaaet saa godt. Desuden var Frederik den Gang nødt til at forlade Linierne paa hiin Side af de færske Søer, fordi Hovedstadens Besætning var saa ringe. Denne Konge søgte paa den Tid for en stor Deel Kjøbenhavns Redning i Forstædernes Afbrænding, og fandt den. Men man maa ikke sammenligne vore Dages Forstæder med hine Tiders. Bygningerne bestode sædvanligen kun af Træhuse og lave Hytter, som meget let kunde sløifes. I de nyeste Tider derimod bestode Forstæderne næsten ikke af andet end høie grundmurede Gaarde, ved hvis Afbrænding der sjelden vindes andet, end at en Fiende endnu tryggere end før kan skjule sig imellem Ruinerne. (Fortsættes.)

Om Brandlidte.

I det sidste ulykkelige Bombardement ere netop de Dele af Hovedstaden, hvor de fattigere Folkeclasser boe, blevne et Offer for Luerne. En naturlig Følge heraf er, at endnu mange af disse Fattige mangle Huusly, og at andre, som Menneskeligheden har aabnet et Tilflugtssted hos deres Venner og Frænder, ere disse til største Byrde. Den Fattige tyer i saadanne Tilfælde sædvanlig til den Fattige. Jeg har forhen i dette Blad søgt at gjøre de af Kjøbenhavns Indbyggere, hvis Huse Ilden har sparet og som have Værelser, de kunde undvære, opmærksomme paa dette store Onde. Men endnu har Menneskevennen Aarsag til at sukke over den Trevenhed, hvormed der nu virkes til lidende Medborgeres Vel, fremfor Anden Aprils patriotiske Dage. Man behøver ikke at gaae længere end til Rundetaarn, for at overbevise sig om, hvad den fattige Huusvilde i denne Tid lider. Et steenhaardt Hjerte maatte røres ved et saadant Syn. Familier med to, tre Børn, hvoriblandt nogle, som først for to Maaneder have lært at kjende den herlige Verden, hvor man bombarderer med ny opfundne Brandraquetter og Brandpile af Master Congreves Opfindelse, ligge med deres ubetydelige Eiendom, som et Element, ofte misbrugt af Mennesker, men endnu oftere retfærdigere end Mennesker, har levnet. Vinden suser igjennem de aabne Vinduer, som ere behængte med Hestedækkener. Syge Børn ligge i Vuggen og synes at skrige Ak og Vee over en Verden, hvor man ved sin første Indtrædelse behandles saaledes. Der gives Steder nok endnu, som staae ledige, og hvor der billigen indtil videre kunde optages Huusvilde. Saaledes bør man haabe, at de Boutiquer ved Rosenborghauge, som hidtil ikke have været at bortleie, ville blive anvendte til denne Bestemmelse. Der gives andre Steder, som i dette Dieblik ikke falde mig ind.

Ikke uden de smerteligste Følelser har man fornummet af de offentlige Tidender, at hidtil ikke flere end fire Velgjørere have betænkt trængende Brandlidte med milde Gaver. Hvor er den Aand, som i Aaret 1801 saa kraftigen besjelede alle Danske Mænd? Synes ikke al Spændekraft slappet og al Følelse for Medmenneskers Lidelser sløvet? Gives der ikke Rige og Formuende nok, som have reddet deres Liv og Eiendom, og som af Taknemmelighed mod Forsynet, ei burde forsømme saadanne Leiligheder til at gjøre Vel? Man bør haabe, at denne Sløvhed ikke vil vare længe, og af Agtelse for den herskende Aand, bør man forudsætte, at det Indtryk, Bombardementet har foraarsaget og de mørke Skyer, som endnu svæve over Danne-

marks Horizont først maa forsvinde, førend Menneskekjerligheden og Medlidenheden kunne vise sig i deres hele Guddomsglands.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Ogsaa blandt Meubleassurancens Repræsentanter bliver der nu Spørgsmaal om, hvorvidt den i Bombardementet skede Brandskade bør erstattes eller ei. Assurancens hele Fond bestaaer kun af 5½ Tønder Guld, som i Forhold til de assurerede Summers Betydenhed synes alt for ringe, i det Tilfælde at der skal gives Erstatning for de senesté Brandskader. Een af vore Grosserere har allene et afbrændt Pakhuus assureret for 1 Tønde Guld, en Tømmerhandler sit afbrændte Tømmerforraad paa Tømmerpladsen for 20,000 Rdlr. o. s. f. Billigheden synes imidlertid at kræve, at de, som have deres Meubler og Effecter forsikkrede f. Ex. under en Sum af 500 Rdlr., og altsaa høre til den Classe, som lide meest ved Branden, burde have en passende Erstatning.

Under Landværnets Cantonnering ved Kornerup nær Lethraborg, udmærkede Præsten Hr. Faber i Stavreby sig meget fordeelagtig. Han sendte Officiererne ved 1ste Bataillon 1 Anker Rødviin, og Landværnsmændene fra hans Sogn 1 Anker Fransk Brændeviin og en Mængde Brød. Denne Handling fortjener saa meget større Roes, som Hr. Faber maatte lade sin Vogn kjøre med disse Levnedsmidler igjennem en Egn, som var opfyldt med fiendtlige Tropper, hvor han stod Fare for at miste baade Karlen og Læsset.

Endskjønt Stadens Ildslukningsanstalter ved den af Bombardementet d. 2. 3 og 4 d. M. foraarsagede Ildsvaade, som vedvarede indtil d. 6te,

vare for en stor Deel blevne gjorte uvirksomme, saa ere alle Stadens offentlige Sprøiter dog nu istandsatte igjen paa et Par nær, som behøve en særdeles Reparation, og en gammel Vagtsprøite, der forhen var af liden Værd og nu er aldeles ubrugelig. De offentlige Sprøiters Tal var forhen 41 foruden de 3 nye Sugeværker og de 3 Sprøiter, som høre til Vester-, Nørre- og Østerport. De ere nu indtil videre igjen 40 i Tallet. Vandlægelser til Karrene eller de offentlige Vand-Tilførselredskaber vare tilforn circa 50 i nogenlunde god Stand; nu haves samme ikke allene lige saa fuldtallige, men endog i ligesaa god Stand som før Bombardementet, endskjøndt de i Særdeleshed have lidt meget. Men hvad man meest maa beklage, ere de mange private Brandslupper, som ere blevne ødelagte under Ildebranden, og hvis Tab ikke saa let og hastig vil kunne erstattes. Den første Nat af Bombardementet bleve paa 37, og den næste paa 26 Steder Ilden slukket.

I Lloyd's Evening-post af 14 Augusti findes følgende besynderlige Anmærkning: Det Danske Hof befinder sig i en betænkelig Stilling, som hverken Grev Bernstorffs erkjendte Talenter eller store Erfaring vil kunne redde det ud af. Dersom de Franske rykke ind i Holsteen, er det vor Pligt, at tage den Danske Hovedstad og dens Arsenal. Paa den anden Side vil en eneste Britisk Soldats Landing paa Sjælland betragtes af de Franske som et Løsen til at besætte Holsteen. Dannemark kan rimeligviis ikke redde sig ud af denne Forlegenhed, med mindre det kan formaae Frankrige at opgive sit Anslag at spærre Sundet. Dersom det virkelig kunde bevæge de Franske at bortdrage deres Armee fra Holsteens Grændser og faae en Slags rimelig Sikkerhed for at den ikke vil komme igjen, kunde det skaanes for den Krænkelse at see sin Flaade ødelagt og sin Hovedstad occuperet.

I Citadellet laae d. 21 d. M. 2000 Mand Engelske og paa Holmen 4000. Efter de seneste Beretninger ligge i Ringsted 2300 Mand og i Nestved 500.

Een af vore Grosserere havde under sidste Krigsuroligheder i Tydskland faaet sendt fra en høi Person 4 Casser, som skulde gjemmes indtil videre. Casserne bleve staaende i Toldbodpakhuset indtil kort førend Bombardementet, da de bleve hjemflottede til Grossererens Pakhuus i Byen. Ulykkeligviis afbrændte Pakhuset og med dette Casserne. Ved at rode op i den afbrændte Grund skal man, som det hedder, have fundet en Stjerne og et Skulderbaand, begge rigt besatte med Diamanter, som vurderes for 40,000 Rdlr. Man formoder heraf, at Casserne have indbefattet store Kostbarheder.

Søndagen d. 20 d. M. skal følgende røveragtige Begivenhed have tildraget sig i Charlottenlund. En Borger og Kjøbmand her fra Byen, var kjørt did med sin Familie og steget af hos Forvalteren. Om Eftermiddagen vilde han, en anden Mandsperson og et Par Fruentimmere gjøre en Spadseretour i Skoven ad Strandkanten til. Aldrig saasnart vare de komne til den Bakke, som der staaer en Bænk paa, førend en høi, bomstærk, med en Knippel bevæbnet Karl, klædt i en hvid Kittel og hvide Beenklæder, men barfodet, kom springende ud af Krattet, og med Trudsler begjerte Penge af dem. I den Tanke, at det var en Engelsk Militairperson, som endnu desuden maaskee kunde have een eller flere Cammerater, søgte Selskabet saa hastig som muligt at komme tilbage, men blev rasende forfulgt af Karlen; en Lykke var det, at hændelsesviis to andre Folk pludselig lode sig see langt fra, hvilket havde den Virkning, at Stiemanden sprang ind i Krattet igjen, og at Sel-

skabet naaede den Engelske Vagt, hvor det fortalde den derværende Officier den Ubehagelighed, der havde mødt det. Officieren svarede strax: "mine Herrer! den Karl, De taler om, er sikkerlig hverken en Engellænder eller af vore Tropper; "det staaer jeg Dem inde for." Han befalede strax en Underofficier og nogle Soldater, at søge med begge de Mandspersoner, der befandt sig i Selskabet, i Krattet, om de kunde faae fat paa den omtalde Karl. Men al Søgen var paa deres Side forgjeves; Karlen var forsvunden. Et Par Engelske Soldater var imidlertid lykkeligere; de undersøgte Kratten endnu engang, og bragte Karlen bunden til Vagten. Her bliver han rasende over sin Paagribelse, og vil kaste enhver, der kommer ham for Øinene, omkuld; end ikke gjentagne Oredask kunde formaae ham til at lade sig henbringe til en anden Vagt. Omsider blev han ført til Citadellet, og vil rimeligviis blive udleveret. I det første Forhør har han snart givet sig ud for en bortrømt Mariner, snart for en deserteret Slave, og man siger, at han allerede før har anfaldt adskillige Folk.

De Engelske Tidender faae vi nu over Sverrig; de sidst ankomne gaae til d. 4 Septb. Efterretningerne fra Sjælland indtil den Tid strække sig ikke videre end til Forberedelserne til Bombardementet. Sjælland og Kjøbenhavn hører i dette Øieblik i Engelland til Dagens Orden. Lloyds Evening-post leverer adskillige deels grundede, deels ugrundede Efterretninger, om Kjøbenhavns Bloquering, Forfatning rc. Blandt andet paastaaes deri, at de Engelske agtede at angribe Tre Kroners Batterie med 5000 Matroser, 500 i hver Division; at den commanderende General havde besluttet at ødelægge Kjøbenhavn, saafremt de Danske skulde, som Rygtet sagde, ødelægge Flaaden; at Kjøbenhavn

kun havde Proviant for 14 Dage; at General Cathcart med den Magt han havde let kunde tage Kjøbenhavn med Storm, men at det vilde koste mange Mennesker, efterdi Fæstningen er omgiven af urene Vandgrave, og at han altsaa, for at spare Blod, hellere vil tage det ved Bombardement. I øvrigt indeholder samme Avis de Engelskes Proclamation ved deres Landgang, som er skeet uden Modstand. I en Skrivelse fra Helsingøer leveres en Skildring af denne By, hvori det hedder, at den er saa levende, at man skulde antage den for en Engelsk Stad; at dens Beliggenhed er fortryllende; at den har mange Engelske Indbyggere, og at de Danske Helsingøerer ere meget for at synes Engelskmænd. Hr. Instructeur Schwarz's Theater i denne By omtales ogsaa, og hans Talenter roses. De i Sjælland landede Engelske Troppers Tal angives for 30,000.

I Gaar stod Konstkamret aabent for alle Engelske Officierer. Et stort Antal benyttede sig naturligviis af denne Tilladelse.

Kjøbenhavn d. 21 Sept. Antallet af de Skibe, som maae afgaae herfra ubehindrede indtil andre retournere, er af den Engelske Admiral fastsat til 150, hvoraf 100 allerede have erholdet Pas.

Egser paa Søndmøer d. 4 Julii. Det andet Fjerdingaar for 1807 har følgende, som fortjener at bemærkes: Det sildige Foraar, som havde Sted i Daleboer og Fjeldegne, foraarsagede en saa almintelig Fodermangel, at mange maatte føre sit Smaaqvæg, Geder og Faar, ud til Havkanten paa Søstrandene, for at ernære det, indtil der groede Græs i Dalene. En saadan Bortførsel af Creature har indtruffet tilforn omtrent i Aaret 1741. — I Førstningen af Junii havdes en for denne Aarstid ualmindelig Varme, hvilken, om den havde vedvaret, snart vilde skadet de spæde Planter.

Den er vist Aarsag til Oplivelsen af de mangfoldige Insekter, som have fordærvet vore Havevexter og Skove. Men da et stort Tangbrænderie i Aar har havt Sted, saa ville en Deel Daleboere indbilde sig at Skovenes Vantrivelse og det plagende Utøi ere Følger eller Virkninger af Tangrøgen, hvilket kun her anmærkes som et Beviis paa Almuens vedhængende taabelige Fordom mod Tangbrændingen. — Sommerfiskerierne: Paa Storeggens Grunde er fisket af nogle Havbaade Helleflynder, Langer og Brosmer, og paa Kysten mellem Øerne er især med Sækkenodt fanget en god Deel Sej. — Intet Stormveir er indtruffet, ei heller Torden eller Lynild. — Engene spaae en rigere Høst end det forløbne Aar, men Kornsæden tegner endnu kun maadeligt. — Ved Junii Maaneds Udgang ligger endnu ⅕ Deel af det faste Land ganske bedækket med Snee.

Marstrand d. 28 Julii. Veirliget har i Sommer været fortræffeligt og Varmen utrolig stor. Bahuslehn har klaget over Mangel paa Regn, hvilken Mangel har havt Indflydelse paa Græsvexten og foraarsaget betydelig Fodertrang; Sæden stod derimod over al Forventning godt. Dahlsland, som er en af Rigets større Provindser, har ikke havt Regn en heel Maaned, hvorfore man frygter Misvext paa Korn og Sæd, som dog ved Regn paa nogle Steder kan afhjelpes. Værmeland er lykkeligere hvad Sæden angaaer. I Carlstad var en utrolig Mængde Korn, kommet fra Vestergothland. Rugen holdtes der i 9 Rdlr. pr. Tønde, Byggen i 7 og Havren i 5 Rdlr. Tørt Flesk 3 Rdlr. Lpd., og Sild til 7 à 7½ Rdlr. Tønden. Jernpriserne var 7 Rdlr. 36 ß., 8 Rdlr. à 8¼ Rdlr. pr. Skpd. grove Sorter; de finere Sorter kostede 1⅔ Rdlr. mere. — I dette hele Dykerie District ere ingen Danske Fartøier strandede til Bjergning.

London d. 28 August. Til Britiske Havne er der bleven opbragt følgende Danske Skibe: 1) Den gode Hensigt, Capit. Søren B. Tellefsen, tilhørende Hr. J. Collet Dedekam i Arendal, bestemt fra Gothenborg til Amsterdam med Jern, opbragt til Yarmouth. 2) Metta Mathilda, Capit. Joh. Wolf, tilhørende Hr. H. Dultz & Sønner i Altona, bestemt fra Lissabon til Tønningen med Sukker, Thee ꝛc., opbragt til Plymouth. 3) Haabet, Capit. H. C. Svendsen, tilhørende Hr. H. Bohsen i Mandahl, bestemt fra Terravechia til Mandal med Salt, opbragt af Caperen Lion til Plymouth. 4) Frederik Julius Kaas, Capt. C. Thorsen, tilhørende Hr. Andreas Føyen i Tønsberg, bestemt fra St. Croix til Kjøbenhavn med Sukker, Rom ꝛc., opbragt af Caperen Lion til Plymouth. 5) Conferentsraad Hansen, Capt. M. H. Uwen, tilhørende Hr. J. Schoustrup i Kjøbenhavn, bestemt fra bemeldte Havn til Oporto med en Ladning Pibestaver, opbragt af Caperen Thomas & John til Plymouth. 6) Nayaden, Capt. J. P. Jensen, tilhørende Hr. L. Lassen i Flensborg, bestemt derfra til Oporto med Hør, opbragt af Caperen Thomas & John til Plymouth. 7) Fortuna, Capt. M. M. Koedt, tilhørende Hr. Paul Hansen i Flensborg, bestemt fra Pernau til Oporto med Hør, opbragt af Caperen The happy Return. 8) Ferdinand, Capt. P. J. Krøe, tilhørende Hr. H. Bunketz i Flensborg, bestemt fra Pernau til Oporto med Hør, opbragt af sidstnævnte Caper. 9) Neptunus, Capt. J. G. Noah, tilhørende Hr. Jacob Hall i Flensborg, bestemt fra Pernau til Figueira med Hør, opbragt af Caperen Thomas & John. 10) Fornøielsen, Capt. J. H. Steendahl, tilhørende Hr. Niels Møe i Christiansand, bestemt fra Bordeaux til Helsingøer og Kjøbenhavn med en Ladning Viin ꝛc., opbragt til Deal. 11) Den flyvende Engel,

Capt. Hans Messelsen, bestemt fra Marennes til Bergen med Salt, opbragt til Deal. 12) Bolette Elisabeth, Capt. Ole Peters Waage, tilhørende Hr. S. D. Waage, opbragt til Deal. — I Dag er der givet Ordre til at opbringe alle Danske Skibe.

Philadelphia d. 20 Julii. Her i Landet grasserer for nærværende Tid ingen smitsom Sygdom.

En Engelsk Matros havde i Canton i Martii Maaned dræbt en Chineser med en Knippel. Et Par Dage derefter forlangte den Chinesiske Øvrighed Gjerningsmanden udleveret, og da de Engelske ikke kunde opdage ham, forlangte Chineserne, i Følge deres Love, en anden Engelskmand, ligemeget om han var skyldig eller uskyldig, udleveret som et Forsoningsoffer for den dræbte Chineser. Da dette blev negtet, erklærede den Chinesiske Øvrighed, at den vilde tage et saadan Offer med Magt, naar den ikke kunde faae det i Mindelighed. I Brevet fra Canton, hvori denne Begivenhed meldes, forsikkres, at 2000 Engelske, som ligge i Vampo og en anden Havn, brænde af Begjerlighed efter at begynde en Dyst med Engellænderne.

Carlscrone d. 10 Sept. Hans Majest. Kongen har i afvigte Nat saavelsom i Gaar været fuldkommen feberfri, endskjønt meget mat; men Sygdommen synes i det meste overvunden.

Fra Gothenborg meldes under d. 3 Aug., at en Engelsk Officier var ankommen der med et Krigsfartøi, og gaaet i Land for at forskaffe sig Lotser til Belterne, men at han aldeles ingen fik.

I Eftermiddags løsnedes adskillige Canonskud fra den Engelske Flaade. Paa samme Tid opkom Ild i et Skuur paa Nyholm, hvori der endnu laae Danske Bomber og Brandrør, som ved denne Leilighed sprang og beskadigede adskillige Folk. De Engelske fik ved Hjelp af deres Haandsprøiter Ilden snart slukket.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 100.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Søndagen den 27 September, 1807.

Kjøbenhavn betragtet som Fæstning.

(Fortsat.)

De fleste og stærkeste Fæstninger ere fra ældre Tider, og for en stor Deel anlagte efter Vaubans System. Konsten at forsvare Fæstninger har ingenlunde holdt Skridt med Konsten at angribe, ødelægge og indtage dem. De Franske især have i deres langvarige Krige efter Revolutionen bragt Beleiringsvidenskaben til en utrolig høi Fuldkommenhed, og næsten ingen Fæstning, hvor stærk den af Naturen eller Konsten end har været, har i de nyere Tider kunnet holde sig. Mantua, Kehl, Gaeta, som vare sande Kjæmpeværker, maatte i kortere eller længere Tid dog overgive sig. Ved Udhungring, Bombardement og Storm, maa de fleste befæstede Stæder kunne tages i en Tidsalder, hvor intet Ødelæggelsesmiddel er saa vanærende for Menneskeheden, at jo Statskonsten finder det tilladeligt. Med Tiden vil Ødelæggelses- og Myrdekonsten naae en utrolig Høide, og hvo veed om den Græske Ild ikke midt under Europas Fremskridt i Oplysning endnu vil blive benyttet i Krigskonsten. Jo mindre Fæstningerne kunne forsvare sig under Angrebskonstens bestandige Stigen, desmere indlysende bliver det, at vore Fædre handlede meget urigtigt i at befæste en saa stor Handels- og Residencestad som Kjøbenhavn, der indbefatter Statens største Skatte, hvis Tilintetgjørelse ved et Bombardement ere uerstattelige. London hverken er eller vil nogensinde blive nogen Fæstning, thi de Engelske have altid indseet, at en saadan Stad maa og bør kunne forsvares udenfra, ikke indenfra.

Paa Søsiden har Kjøbenhavn næsten altid og især i de senere Aar havt sit bedste Værn, fordi det fra umindelige Tider af har været et Rov

for Sørøveres Landgang, som vore ældste Forfædre, ubekjendte med Krigskonsten, søgte at afværge ved at nedramme Pæle og Bjælker i Bugterne. De Landgange, som fra Frederik den Første indtil Christian den Tredie, bleve foretagne paa denne Øe, fuldførtes alle uden Modstand, og Landets Indtagelse var altid en umiddelbar Følge deraf. Men Christian den Fjerde, søgte at bøde paa denne Mangel ved Forsvarsanstalter, som beskyttede Sjælland mod fjendtlige Landgange. Det var Elementerne, som banede Carl Gustav en Vei til de Sjællandske Kyster. Kun over Isen i en stræng Frost kunde han over Smaalandene komme fra den ene Øe til den anden indtil han fik Fodfæste ved Wordingborg, og hans Vovestykke kunde endda have mislykket ham, hvis det havde staaet i Frederiks Magt at handle efter sit eget Hoved, hvis Regjeringsformen ikke havde været svag og Rigsraadets Medlemmer egennyttige Godseiere. Det var, siger Terlon, Frederiks Hensigt, at gaae den Svenske Konge strax paa Klingen med de Krigsfolk, der vare for Haanden, medens den fjendtlige Magt endnu var svag, hvilket almindelig er Tilfældet med enhver Fiende i Begyndelsen af hans Landgang. Frederik kunde endog have angrebet de Svenske i Kjøge selv, hvor de havde samlet deres hele Krigsforraad, og ved et eneste lykkeligt Foretagende

gjort Ende paa Krigen. Var han end bleven afslaaet, havde Hovedstaden dog endnu tilstrækkeligt Mandskab til sit Forsvar. Men man kjender hine Tiders Tænke- og Handlemaade; Mangel paa Energie, Klogskab og Erfaring paa den ene Side; Indbildskhed, Egennytte, Foragt for Videnskaber og Oplysning, uovervindeligt Had til Troners Støtte: fornuftig Trykkefrihed, caracteriserede hiint Aarhundredes Store. Under saadanne Omstændigheder var det endog et reent Vidunder, at den uforsagte, men fra mange Sider bundne Konge frelste sin Residence. Ingen vovede i saadanne Tider at fremkomme med en fornuftig Yttring, naar den stred mod de Mægtiges Mening, eller at laste noget, som i Staten blev foretaget, om han end nok saa fuldkommen følte sig overbeviist om dets Skadelighed. Den Kloge og Sagkyndige taug, thi alt hvad der tillodes ham at yttre var — et Suk! Hvor Adelsaand har fæstet saa dybe Rødder, og Oplysningen staaer paa saa lavt et Trin, der haanes sædvanlig Borgerens Raad og Vink. Han er en Træl, af hvilken man kun fordrer blind Lydighed og Taushed. Først i Nødens Dage, da Kjøbenhavn beleiredes, lærte man tilbørlig at skjønne paa sand Borgerværd og at indrømme Kjøbenhavns kjekke og trofaste Borgere den Agtelse, de saa høilig havde gjort sig værdige til.

Kammerherre Scheel har allerede for 22 Aar siden med megen Føie sagt, "at Sjællands Sikkerhed i **Krigstider** altid er meget tvetydig saa længe Indbyggerne saavel i Stæderne som paa Landet ikke paa første Vink kunne udgjøre en veløvet Krigsmagt, der i egentlig Forstand strider pro aris & patria. Det ligger saa at sige i Gabet, siger han, for hvert fiendtligt Anfald, og indbefatter dog Kjærnen af Riget. Disse Grunde bevægede Frederik den Fjerde til Oprettelsen af sin fortræffelige Landmilits." Men Tiderne have mærkelig forandret sig. Den Styrke, som en Fiende nu omstunder kan modsætte os, er langt større end fordum. Man kan kjøbe eller, hvad der er det samme, hverve saa mange Soldater man vil i disse krigerske Tider, naar man kun har Penge til at betale dem med. I saadan en Periode er det maaskee betænkeligt, at modsætte Folk, hvis Forlis den snedige Politik ikke anseer for andet end et simpelt Pengetab, Landets Familiefædre og de Mennesker, som deels udgjøre, deels kunne komme til at udgjøre Statens Støtte, og hvis Forlis maaskee drager større Onder efter sig end et tabt Feldtslag.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Onsdagen d. 23 Sept. døde Herregaardsskytten, Lars Hansen, fra Frederiksværks Godser, af sine ærefulde Saar, som han fik i den første Attaque mod Engellænderne, efter at have udstaaet skrækkelige Pinsler. Han efterlader Kone og 7 Børn, som savne deres Forsørger, og Frederiksværk mister i ham sin meget duelige Skovfoged og den bedste og meest øvede Skytte.

Den 25de d. M. om Morgenen marcherede de Engelske Jægere og nogle andre Tropper langs med Strandveien til Egnen af Hirschholm.

Kjøbenhavn den 25 Septbr. Foruden de 150 Passer, der vare bestemte at uddeles til Skibe, som ville gaae herfra til Provindserne og Norge; har den engelske Admiral samtykket i, at endnu 100 Stykker udgives, saaledes nemlig, at af disse forbeholdtes den halve Deel for Skibe i danske Havne, der ville føre Provisioner til Kjøbenhavn eller Norge *), og at derimod den anden halve Deel meddeles Skibe, som afgaae herfra for at hente Brænde eller Levnedsmidler.

Kjøbenhavn den 25 Septbr. Til at forebygge, at de Passer, som meddeles fra den anordnede General-Commando her i Staden til Skibe for at hente Provisioner eller Brænde til Kjøbenhavns Forsørgelse, ikke skulle benyttes til andre Reiser; men at disse Skibe, uden Ophold komme tilbage, for at aabne andre Skibe Adgang til Passers Erholdelse for lignende Reiser, er det anseet nødvendigt, og med Samtykke af velbemeldte General-Commando anordnet: at der førend noget Pas udleveres, skal affordres enhver Skipper og

*) Skibe som fra Danske Havne gaae directe til Kjøbenhavn med Provisioner eller Brænde, behøve intet Pas.

Skibs-Reder, om han er nærværende, en Revers, hvori de forpligte sig under Straf, i Overtrædelsestilfælde, af 200 Rdlr. som skal hæfte paa Skibet, ikke at bruge det modtagne Pas, til anden end den ommeldte Rejse, men efter indtaget Ladning ufortøvet at retournere her til Staden, og efter fuldendt Reise, til Commerce-Collegium at aflevere det medhavende Pas, der ikke kan gjelde for flere Reiser. — Passernes Udlevering skeer fra Commerce-Collegium, imod Undertegning af ovenmeldte Revers, hvoraf en Formular vil blive enhver Skipper meddeelt. — Denne Formular lyder saaledes: Jeg underskrevne Skipper N. N., førende Skibet N. N. kaldet, drægtig N. N. Commercelæster, tilhørende N. N. i N. N., nu bestemt fra denne Stads Havn til N. N., for der at indlade Provisioner; til hvilken Reise jeg af den allerhoistanordnede General-Commando her i Staden har erholdt et Pas contrasigneret af vedkommende Brittiske Befalingsmand, forpligter mig herved til ikke at bruge benævnte Pas til nogen anden Reise, men ufortøvet, saasnart benævnte Provisions-Ladning erholdes, med bemeldte mit Skib at retournere til denne Stads Havn, og derefter uopholdeligen til det Kongel. General-Land-Oekonomie- og Commerce-Collegium at tilbagelevere forommeldte Pas, da jeg, i Mangel af Opfyldelsen af denne Revers, underkaster mig en Mulct af 200 Rdlr., for hvis rigtige Betaling mit førende Skib skal hæfte med samme Ret, som Danske Lovs 4 B. 5 A. tillægger Bodmerie-Krav. Kjøbenhavn, d. 1807.

General-Postamtet har ladet bekjendtgjøre, at der indtil videre ikke modtages Breve til Norge.

De i Kiel værende Studenter og Seminarister have for en rum Tid siden oprettet et Corps af samme Indretning som Kronprindsens Livcorps i Kjøbenhavn.

Hr. Prof. Wad har nu offentlig underrettet fraværende Videnskabsmænd og Videnskabsyndere, i Anledning af Anmeldelse i nogle offentlige Blade, at den vestre Deel af Universitets Bygningen, som ligger paa Nørregade, og hvori sammes Naturalcabinet findes, ikke er afbrændt.

Møller Petersen og Forvalteren paa Valøe, saavelsom flere, have efter General-Commandoens Foranstaltning faaet af den commanderende Engelske General Cathcart en skrivtlig Tilladelse til overalt at opsøge de Heste, som de have mistet, hvor de end maatte forefindes; i Tilfælde at de ikke faae dem igjen, skulle de have Erstatning af de Engelske.

En Person, ved Navn Anders Larsen, som er mistænkt for at have hvervet for de Engelske, er tilligemed to Marinere, som vilde desertere, og en Dreng, som tjente til Veiviser, i Gaar bleven arresteret.

Adskillige fornemme Engelske Officierer skal under Haanden have forespurgt sig, hvorvidt det kunde være passende, at aabne iblandt de Engelske Militaire en Subscription til Bedste for de ulykkelige Familier, især af Haandværksstanden, som have liidt ved Bombardementet.

Da Bergstaden Kongsbergs Kirke har i de sidste 10 Aar liidt et betydeligt Tab i dens Indkomster, der i Aaret 1796 udgjorde 1491 Rdlr., men i Aaret 1806 ikkun 470 Rdlr., hvoraf det har været en Følge, at Udgifterne i sidstnævnte Aar have oversteget Indtægterne med 186 Rdlr., som Kirken ingen Udveie har til at betale, hvortil kommer, at den for Aaret 1806 Kirken paalignede Byeskat, 75 Rdlr., som ei er beregnet i Underballancen, er ubetalt; saa har Hs. Majestæt, under 10de Julii d. A., ved Reskript til Overberghauptmanden og Biskoppen over Aggershuus Stift, allernaadigst approberet følgende af dem, i denne An-

ledning, gjorte Forslag til fornævnte Kirkers Indkomsters Forbedring, nemlig: 1) at Kirken herefter maa fritages for at erlægge Byeskat; 2) at Præsterne, som herefter ansættes i Bergstaden selv, bør vedligeholde deres Præsteboliger, og deraf, i Overeensstemmelse med Reskriptet af 22 October 1745 for Præsterne i Christiania, selv svare alle Afgivter til Byen, dog at Boligerne overleveres dem i aabodsfri Stand; 3) at en særskilt Kirketavle af Graveren alle Communion-, Søn- og Helligdage maa ombæres i Kirken; 4) at alle Indvaanere i Bergstaden og dens Jurisdiction uden for Bergalmuen, da de hidtil intet have erlagt til Kirken for Brød og Viin samt for Begravelser, herefter bør betale til Kirken for et Liigs Jordfæstelse 1 Rdlr., men, naar Begravelsen skeer paa en usædvanlig Tid, med Marskalksstave, eller med større Følge end tilladt er, hvorpaa særdeles Bevilling er erhvervet, da 4 Rdlr., samt at Bergalmuen, som hidtil har havt fri Jord, betaler for et voxent Ligs Jordfæstelse 16 Sk., og for et Barn, som lægges i egen Kiste, 8 Sk., hvilke Penge maae betales til Klokkeren, som derfor uden Betaling giver Attest til Sognepræsten; 5) at af alle nuværende eller herefter indrettende Indhegninger og Ligstene paa Grave erlægges til Kirken 1 Rdlr. aarligen, men for en Trætavle 16 Sk., hvilken Indtægt Klokkeren lader indfordre ved Graveren, og aflægger derfor maanedlig og aarligen Rigtighed til Kirkens Værge, og 6) at for Brød- og Viinpenge maa af Kirke-Directionen for Magistraten aarligen opgives det foregaaende Aars derover opgjorte Beregning, og Beløbet lignes paa alle Indvaanere, som ikke ere af den lønnede Bergalmue, der svarer Kirkestyr, og inddrives ligesom Byskatten.

Af en til Cancelliet indkommen Beretning fra Stiftamtmanden over Sjællands Stift, af 21 d.

M., angaaende den i Husum udbrudte Blodgangssygdom, erfares, at denne Sygdom da, i Følge Anmeldelse fra Districtschirurg Kongsted, ikke havde udbredet sig videre, samt at af de Syge ikkun 4 Personer vare meget syge, hvoraf een dødeligen, de øvrige tegnede til Bedring, og at af Disse 6 vilde, som helbredede, samme Dag udgaae af Sygehuset, hvortil 2de Huse ere blevne indrettede. Derimod har samme Sygdom, efter bemeldte Districtschirurgs Meldende, yttret sig paa Hjortespring, hvor 4 Personer vare syge, og hos een i Mørkhøi. De kraftigste Foranstaltninger ere føiede saavel til disse Syges Helbredelse som til at forekomme Sygdommens Udbredelse paa fornævnte Steder.

Under 4de August d. A. har Cancelliet tilskrevet Amtmanden over Sorøe Amt saaledes: Da det adskillige Gange skal være hændet i Sorøe Amt, at Fruentimmer, som have født uægte Børn, have udlagt gifte Mænd som deres Barnefædre, saa har dette givet Hr. Kammerherren Anledning til for dette Collegium at fremsætte følgende Spørgsmaale: 1) om og hvorvidt Forordningerne af 14 October 1763 og 10 December 1790 ogsaa ere anvendelige i de Tilfælde, hvor den udlagte Barnefader er en Ægtemand, og der intet videre Beviis haves imod ham end Fruentimmerets Sigtelse, og 2) om og hvorvidt et besvangret Fruentimmers Sigtelse, endog i det Tilfælde at den angivne Barnefader ikke ved Eed vil befrie sig for Forpligtelsen at bidrage til Barnets Underholdning, kan, blottet for videre Beviis, være tilstrækkelig Hjemmel til fra det Offentliges Side at anlægge Hoersag mod en Ægtemand. — I Gjensvar herpaa skulde man tjenligst melde, at dette Collegium ikke skjønner, at der kan tages Anledning til at anlægge Hoersag imod en gift Mand, som udlægges som Fader til et udenfor Ægteskab

avlet Barn, deraf at han, uden dog at erkjende sig skyldig i den angivne Brøde, tilbyder sig at bidrage til det omhandlede Barns Underholdning og Opdragelse. Skulde den som Barnefader udlagte Ægtemand derimod, paa Grund af sin foregivne Uskyldighed, negte et saadant Bidrag, da bliver det Øvrighedens Pligt, at forhjelpe Barnemoderen eller Barnet til at kunne gjøre den dem formeentligen tilkommende Ret gjeldende, enten ved at anbefale den Vedkommende til at erholde Beneficium paupertatis eller paa anden Maade, og vil det da blive Domstolenes Sag at paaskjønne, om og hvorvidt Hoerstraffen under samme Sag kan anvendes eller ikke.

Paa en til Cancelliet indkommen Begjering fra Organist Johansen ved Trinitatis Kirke i Kjøbenhavn, angaaende at det maatte ham tillades at bruge Orgelet i bemeldte Kirke, ogsaa om Fredagen ved Communionen, imod at han erholder den Godtgjørelse for sin Møie, hvorom han med Vedkommende af Menighedens Lemmer kan forene sig, har fornævnte Collegium, under 30 Junii d. A., tilskrevet Biskoppen over Sjellands Stift, at der imod det Ansøgte ikke findes noget at erindre.

En Reisende, som i Gaar kom fra Helsingøer, beretter, at der ved Nivaa Kro, 4 Mile fra Kjøbenhavn, staae 4000 Mand Engelske Tropper.

Ved de Bomber, som sidste Torsdag sprang paa Nyholm, ere 20 af de Engelskes Folk blevne saarede og nogle dræbte. En Skildvagt sprang i Luften.

I Gaar arresteredes en Skræder, som staaer ved det borgerlige Artillerie og er Svensk af Fødsel, paa Grund af den Mistanke, at han har syet Sømandsklæder for Marinere, som under denne Forklædning deserterede. Han blev anholdt ved Østerport, da han kom gaaende med en Mariner,

som bar de Klæder under Armen, han havde syet for ham.

Udenlandske Efterretninger.

Sundheds-Contoiret i Philadelphia den 27. Juni 1807. Adskillige Kystfarere, med fremmed Gods omborde, have siden Qvarantainens Begyndelse løbet op til Staden, uden at stoppe ved Examinations-Lazarettet, hvorved de have selv paadraget sig en Bøde af 500 Daler, fordi de have overtraadt Sundheds-Anordningen. Men da mange af Capitainerne have erklæret, at de vare uvidende om saadant Paabud, er det bleven besluttet, at følgende Section af Sundheds Anordningen skal bekjendtgjøres i Avisen og trykte Sedler skulle uddeles til Skippere til Underretning for dem, som dette kan angaae. — Sect. 5. Og end videre paalægges det i Følge ovenanførte Befaling: "At alle store og smaae Skibe, saavel Krigs- som Kjøbmands-Skibe, der komme fra nogen Havn eller Plads i de forenede Stater, og, bestemte til Havnen i Philadelphia, fra 1 Juni til 1 October i ethvert Aar, og som have omborde Gods eller Vare, der ere voxede eller producerede paa noget fremmed Sted eller Land, eller nogen Person eller Personer, Senge- eller Gangklæder fra nogen fremmed Havn eller Plads, skulle gaae til Ankers lige udenfor det ommeldte Lazareth, og skulle undersøges af Lazarethets Læger og Qvarantaine Mesteren, og dersom Capitainen eller Skipperen paa noget stort eller lidet Skib kan fremlægge saadant fyldestgjørende Beviis, som Sundheds-Collegiet i dette Tilfælde vil paalægge dem at tilveiebringe, at omtalte Gods eller Vare have været i Land i de forenede Stater i mere end 30 Dage og ere frie for Fordærvelse, og at ommeldte Skib, Senge-, Gangklæder og Personer ere frie fra Smitte af nogen

farlig smitsom Sygdom, undtagen Smaakopper og Mæslinger, da og i dette Tilfælde skal ommeldte Læge og Qvarantaine-Mester give Capitainen eller Skipperen paa saadant stort eller lidet Skib et Beviis om Sagens Forhold, og tillade saadant stort eller lidet Skib at løbe op til Staden, hvilket Beviis fornævnte Capitain eller Skipper skulle fremvise paa Sundheds-Cantoiret i Philadelphia inden 24 Timer efter at han er ankommen og har lykkeligen fortøiet sig der; skulde han forsømme at gjøre det og bliver lovligen overbeviist derom, skal han dømmes til at betale en Bøde af 200 Daler, hvilke skulle hæves og inddrives som nedenfor er anført; og dersom Capitainen eller Skipperen skulde mangle at fremlægge saadant fyldestgjørende Beviis, som ovenfor er omtalt, om Skibets, Godsets, Varenes, Senge- og Gangklædernes, samt Personernes sunde Tilstand, da skal bemeldte Skib, Gods, Vare, Sengeklæder, Gangklæder og Personer holdes tilbage paa Lazarettet, og dermed skal den fortfares paa samme Maade og underkastes samme Ordre og Indretninger, som heri tilforn er bestemt og anført i det Tilfælde, om Skibe der komme directe fra en fremmed Havn eller Plads; dersom Capitainen eller Skipperen paa noget stort eller lidet Skib kommer fra nogen Havn eller Plads i de forenede Stater, og er bestemt til Havnen i Philadelphia, og har ombord noget Gods eller Vare, Senge-, Gangklæder eller Personer, som forhen er ommeldt, og skulde vægre sig ved eller forsømme at gaae til Ankers lige uden for Lazarethet og seile dette forbi for at fortsætte sin Cours til Staden, uden at være bleven examineret af og uden at have erholdt Beviis fra Lægen og Qvarantaine-Mesteren, skal han, naar han bliver overbeviist derom bøde og betale den Summa 500 Rdlr., der skulle hæves og inddrives som heri er fastsat, og skulle Skib, Gods, Vare, Senge-, Gangklæder og Personer føres tilbage til Lazarethet, der at fortfares med paa saadan en Maade, som Sundheds-Collegiet, overeensstemmende med denne Act vil i det Tilfælde tilraade og anordne." Efter Collegiets Ordre.

I Lloyd's Evening-post findes et Brev til Udgiveren af the Courier angaaende Ruslands tilbudne Fredsmægling, hvori det hedder: aldrig kan der opstaae nogen Kappestrid mellem Engelland og

Rusland, men Engelland og Frankrige ere og ville altid blive Fiender. Rusland sluttede en fiendtlig Confoederation mod os 1801, men det stod den Gang under en Affindigs Bestyrelse. Preussen og Sverrig toge desuden den Gang Deel deri. Men Sverrig er nu vor inderlige Bundsforvandt, og Preussen er meget vel helbredet for at gjøre saadanne Forsøg paa Hannover, som det gjorde den Gang. "De Danske ere i alle Henseender fuldkommen fredeligsindede; de have ikke gjort nogen Tilberedelse til at modsætte sig vor frygtelige Bevæbning; de have ikke ført mindste Anke over vore Foretagender til Søes, og deres Regjering synes at handle efter saa lyse Grundsætninger, at det skulde smerte mig overordentlig om en eneste Draabe Dansk Blod spildtes. – Fremdeles hedder det i dette Brev: dersom vi antage Ruslands Mægling kunne vi stole paa dets Venskab for os og dets Fiendskab mod Frankrige, men i vor nærværende Forfatning trænge vi ikke til dets Venskab. Vor Sømagt er vor Ven, og den vil forskaffe os billige, hæderlige og fordeelagtige Vilkaar.

Den for en rum Tid siden afdøde Cardinal York var født d. 6 Martii 1725 i Rom. Hertugen af Orleans havde, for at tjene der Engelske Cabinet, paalagt hans Fader, den første Prætendent, at residere i denne Stad, efterat Indfaldet i Scotland havde taget sin Begyndelse 1745, og forpligtet Prindsen ved glimrende Overtalelser, at indtræde i en geistlig Orden. 1747 udnævnte Pave Benedict XIV. ham til Cardinal, i hvilken Egenskab han roligen henlevede sin Tid i sin Villa, nær Rom, indtil 1793, da nogle Franske tvang ham til at opoffre sin Rolighed og sin Eiendom, dersom han vilde beholde Livet. Han ankom til Wien 1798 skrøbelig og fattig, men Kongen af Engelland erfarede aldrig saasnart hans ulykkelige Forfatning, førend han forundte ham en Pension af 4000 Pd. for Livstid. Cardinal York var en meget indsigtsfuld og gavmild Mand. Førend 1798 eiede han en Samling af store Sjeldenheder; i hans Bibliothek fandtes rare Afhandlinger og Manuskripter angaaende Huset Stuart. I hans Testamente fra 1789 skienkede han sin Slægtning, Grev Stuart

ton, denne Bogsamling, men den blev deels plyndret af Franske Jacobinere i Rom, deels bortført af Franske Commissairer til Bibliothekerne i Paris.

Efter de seneste Breve fra Sverrig ere alle Svenske Tropper, som have ligget i Pommern, nu kommen tilbage til Sverrig.

Efterretning for de Søefarende, meddeelt fra Engelland under 29 August 1807.

Ved en Parlaments-Act er Commissionen for de nordlige Fyhre bleven bemyndiget at oprette et Fyhr-Taarn paa en Klippe, kaldet the cape or Bell Rock, og at anlægge et flydende Fyhr derved, bemeldte Klippe ligger uden for Indløbet til the Firth *) of Tay, som er Indseilingen til Dundee og Perth i Skotland, og altsaa nordlig for the Firth of Forth, som er Indløbet til Edingborg og ligger paa 56° 27′ Brede og 2° 27′ Længde Vest for London. — Fyhrskibet ligger paa 17 Favne Vand $\frac{1}{4}$ Miil i V. N. V. paa Kompasset fra the Bell Rock. Peilingen til Hukken Red Head er N. t. O. $\frac{3}{4}$ O. og Afstanden $3\frac{1}{4}$ Miil. Fifenees haves i S. V. $\frac{3}{4}$ V. 3 Miil og Oen May i S. V. $\frac{3}{4}$ S. paa $4\frac{1}{4}$ Miil **). — Dette Fyhr bliver Lygter med Lamper i; det antændes den 15 Sept. 1807, og skal brænde hver Nat fra Mørkningen til Dagningen; for at adskille dette Fyhr fra det dobbelte Fyhr ved Indløbet til Tay Fjorden, og fra det enkelte paa Oen May, faaer dette 3de Lygter, som blive hidsede een paa Toppen af hver Mast, den paa For- og Mesans-Masten kommer 23 Fod, men den paa Stormasten 31 Fod over Skibets Dæk, naar man er tvers for Skibet, ville disse Lygter altsaa sees i en Treangel; men naar man skulde være ret i lige Linie med Skibet, lang Skibs, maae det see ud som der var kun tvende Lygter over hinanden. — Skibet har tilforn været en Fisker-Dogger; paa en Afstand af henimod to Miil vil det synes som det var et Skib der havde

*) Det Ord Firth, vil uden Tvivl kunne oversættes med Fjord.

**) Disse Peilinger og Distanceer, samt forbemeldte Brede og Længde, stemmer ikke med de Engelske Søe-Kaarter Oversætteren havde for sig; men man veed ogsaa at disse ere indbyrdes meget uovereenstemmende.

mistet sine Master og faaet opsat Hjelpemaster. Om Dagen bliver der hidset et blaat Flag fra Stor-Toppen, i Midten af hvilket der bliver malet et Fyhr-Taarn. I tykt og taaget Veir bliver der ringet med en Klokke med Mellemophold af 1 Minut, saavel Nat som Dag. — Uagtet at dette Fyhrskib er bleven istandsat og fortøiet med Omhyggelighed, saa er dette som andre flydende Fyhre underkastet at komme i Drivt i haardt Veir, særdeles i Efteraars og Vinters Dage; de Søefarende er derfor anbefalede ikke at forsømme at beopagte de øvrige Land- og Kjendingsmærker, og at seile med Forsigtighed efter dette flydende Fyhr. — Man har ogsaa til Hensigt at betjene sig af dette Skib som Magazin- og Materialskib, imedens at Fyhrtaarnet bliver bygget paa Klippen, skulde det blive funden nødvendigt at forandre dets ovenmeldte Beliggenhed, i Særdeleshed i Sommer-Maanederne, medens der kan bygges paa Taarnet, da vil derover blive udstædet Bekjendtgjørelse. — I Henseende til Lodskuddene omkring the Bell Rock, da er der paa den nordre og vestre Side fra 3 Favne tæt ved Klippen til 17 à 19 Favne paa $\frac{1}{4}$ Miils Afstand, og paa den søndre og østre Side fra $1\frac{1}{2}$ til 20 og 23 Favne; Grunden forandrer sig efter som det bliver dybere, fra Klippegrund til smaae Steen og Gruus, og paa en Afstand af henimod en halv Miil, bliver den fiin Sand. — Udgiverne af Handelstidenden anmærke her følgende. Vi have aldrig forsømt til de Søefarendes Efterretning at meddele hvad der kom os til Hænde fra Engelland om Oprettelsen af Fyhrtaarne og deslige til Hjelp for Seiladsen. Vi bemærke derfor her i Almindelighed een Gang for alle, at disse Efterretninger samledes som de udgives trykkede i Engelland, ere sædvanligen ufuldstændige, og lade meget tilbage at ønske. Det synes af denne Bekjendtgjørelse, som de Engelske have i Sinde at bygge et Fyhrtaarn paa Bell Rock; dette maatte da blive ligesom Eddystones Taarn; thi efter et Kaart som vi have for os, er denne Klippe under Vand ved høit Vande. Skulde Taarnet altsaa blive bygget, saa bliver sandsynligen det flydende Fyhr borttaget, og Taarnet kan dog umueligen komme til at see ud som det flydende Fyhr. Det synes da underligt, at dette ikke forklares tydeligere i Bekjendtgjørelsen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 101.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Onsdagen den 30 September, 1807.

Kjøbenhavn betragtet som Fæstning.

(Fortsat.)

Det synes ved første Øiekast besynderligt, at vore Fædre have tænkt saa lidet paa at beskytte vore Kyster paa de vigtigste og for en Fiende tilgjængeligste Puncter ved egne Befæstninger. Men Aarsagen ligger fornemmelig nok deri, at man i ældre Tider, hvor blot Mængden af bevæbnede Folk og personlig Tapperhed gjorde Udslag i Sagen; og hvor Angrebsmidlerne endnu ikke var saa udtænkte som nu, med Grund stolede paa, at Landets Sønner vilde afholde Fienden, naar han nærmede sig deres Kyster, og møde ham med uforfærdet Mod i aaben Mark, naar han allerede var landet. De Indfødte, som kjende Landets locale Beskaffenhed i alle muelige Henseender, maatte heri besidde aabenbar store Fortrin for den landende Fiende, som i hvert Tilfælde maa gjøre sig Regning paa større Offere. Men Tiderne have ganske forandret sig; Snildhed og Krigserfarenhed formaaer langt mere end den blotte personlige Tapperhed; Fienderne kunne for det røde Guld faae al den Kundskab, de ønske angaaende det Locale af Landene, deels hos enkelte troløse Indbyggere, deels hos udsendte Spioner, der i mangt et Land endog faae Adgang til Steder, der ere utilgængelige Helligdomme for den Indfødte, og modtages ofte hos forfængelige Rige og Store med aabne Arme, fordi de ere Udlændinge. Under saadanne Omstændigheder og i saadanne Tider maa Forsvarsmidlerne staae i et fuldkomment Forhold til Angrebsmidlerne, naar der skal udrettes noget stort og eftertrykkeligt.

Afværgelsen af en Landgang paa Sjælland har i denne Tid været een af Hovedgjenstandene

for Samtalerne i Kjøbenhavn. Meningerne ere meget ulige. Endog Engelske Officiere af første Rang have paastaaet, at den kunde afværges; andre derimod have forsikkret, at det vilde være umueligt. Uden bestemt at erklære sig for eller imod nogen af disse Meninger er det dog vist, at en Landgang, under Krigskonstens nærværende Beskaffenhed, umuelig kan forekommes uden ved Hjelp af Dragoner, forsynede med ridende Artillerie. Ved Skyts maa Fienden angribes førend og under Landingen, og Rytteriet maa ødelægge ham naar han er kommet i Land. Det er bekjendt, at en Fiende, der vil lande, nærmer sig under en Bedækning af Canonbaade, der bestandig kunne beskyde de paa Kysten staaende Tropper med deres Skyts. Mod dette kan Infanterie med sin Musquetild neppe udrette noget stort; i Classens Hauge har man seet et tydeligt Bevis paa hvor farlige Canonbaade kunde blive for Fodfolk, ved deres Cartætscher. Skulde der behøves Fodfolk til at besætte enkelte Huse, Møller eller smaa Passe, saa kan man lade Dragonerne stige af Hestene. Dette er ogsaa Aarsagen hvorfor Dragoner siden deres Opkomst almindelig blive brugte til Kysternes Forsvar. Den for Fædrenelandet tabte og for sine Talenter almindelig agtede Kammerherre Scheel *) har i sin

*) Han var Dansk Generaladjutant og Artillerie-Major; men Conjuncturerne vilde, at han

classiske Bog, som ingen læser fordi den er skreven i vort eget Sprog og af en Landsmand, allerede for længe siden omtalt alt hvad der hører til denne Gjenstand med største Sagkundskab. Ved at tale om at afværge Landgange paa Sjælland siger han blandt andet: "Rytteriet vilde kun lidet gavne med sin Ild, og hvorfra vilde man da tage Fodfolk nok eller reise og besætte saa mange faste Batterier til at forsvare alle disse Tilgange af Landet blot ved Skydning? Kystforsvarerne bør desaarsag bestaae af saakaldede flyvende Corpser, og med dem vil Skytset, endog af det sædvanlige Feldtartillerie, ikke kunde gjøre Følgeskab, i det mindste ikke Mandskabet, uden at være til Hest. Desaarsag paastaaer jeg ridende Artillerister og 6pundige Stykker, deels for deres større Kugle mod Fiendens Skalupper og deels for deres længere Carteschskud imod Tropperne. Den bedste Maade til at forsvare et Land som Danmark, hvor der ei kan holdes en Hær paa hver Øe, vilde efter mit Tykke være: naar slig en liden Artilleriebrigade stod bereed i hver Provindses Hovedfæstning til at møde hos National Dragonerne paa Kysterne; National-Fodfolket stode samlede paa den Kant af Landet, hvor man forventer Fienden, og til hvilket Rytteriet bør drage

skulde tage Tjeneste udenlands. Han lever endnu i Berlin som Forstander for Cadetacademiet.

sig tilbage hvis Fienden, dem uagtet, havde fæstet Fod. Det følger da af sig selv, at hvervede Tropper, som ere forhaanden, siøde til hine nationale. De fornemste Adgange eller Ladnings-Steder saavelsom Næssene, inden for hvilke Skibe søge Lye, maatte være forsynede med smaae Skandser paa 2 til 4 svære Canoner, hvilke landsides ere sluttede med en creneleret Muur, paa det at Besætningen kunde værge sig mod Fribytternes Landgange, imod hvilke disse Værke fornemmelig ere bestemte."

(Fortsættes.)

Om Hunde.

(Indsendt.)

Omendskjønt der adskillige Gange tilforn (dog uden videre Virkning) er skrevet om den uhyre Mængde unyttige Hunde, som her vrimler overalt af, og som fortærer saa utrolig meget af gode Fødevarer, hvoraf nogle tusinde Mennesker kunde leve; saa kan man dog, især paa denne Tid, ikke stiltiende forbigaae denne for det almindelige Vel saa vigtige Gjenstand. Hvad nytter det i det Hele, at Natmanden paa en vis Tid af Aaret bliver beordret at ihjelslaae alle forekommende løse Hunde, naar der lægges dette Foretagende saa mange Hindringer i Veien, der ere for vidtløftige her at anføre, og lad end være, at een af hundrede blev ihjelslagen, hvad nytter dette i det Hele? Der er af og til, baade i ældre og senere Tider udgaaet Forordninger og Placater, for at hæmme dette overhaandtagende Onde, men til ingen Nytte; ingen bekymrer sig derom. Forrige Aar læste Indsenderen i de Berlingske Aviser (om han erindrer ret) i No. 19: "i Lyon bliver i en Tid af 40 Dage lagt Gift ud paa Gader og

offentlige Pladse, for dermed at ødelægge en stor Mængde Hunde, som løbe omkring i Staden". Ved denne Leilighed faldt mig ind: det er en ny Anledning til at tænke paa os selv, men det forblev dog ved det gamle; thi hvem vil vel miste sin Hund eller sine Hunde, som af visse elskes (maaskee) høiere end Ægtefælle, Broder og Søster ꝛc. Disse Hundeelskere kunne neppe tvinges til Lydighed, uden paa en eneste Maade, nemlig ved at paalægges en betydelig Skat, f. Ex. af 1 Rdlr. maanedlig for enhver løs Hund, liden eller stor. Denne Skat kunde med god Samvittighed bedre udpræsses end enhver anden. Vil man i øvrigt tage i Betragtning, hvad Ulykke, Skade og Fortræd, baade i og udenfor Huset denne Race udøver, saa vindes fra den Kant ogsaa meget, skjønt i det smaae; neppe kan et Menneske gaae et hastig Ærinde, førend han har een eller flere Hunde i Hælene paa sig, ikke at tale om den afskyelige Gjøen ꝛc. De større Ulykker, som Hundene foraarsage, er ofte omtalet i Politievennen m. m. En klækkelig Skat vil ene kunne standse dette Onde, og aldrig var nogen Skat priseligere for de mangfoldige Trængende, der ofte ønske at nyde det, som de lækkre Hunde vrage, og hvis Eiere kjende deres Smag og rette sig derefter. — Den store Mængde Mennesker, som i disse frygtelige Tider har taget sin Tilflugt inden vore Volde, vil enhver Retskaffen unde alt det Gode som muligt; men at medbringe Hunde er for meget i disse Tider; alligevel skulle nogle fattige Folk af den simpleste Classe, fra Vesterbro, have bragt fire Hunde herind.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Agent Dunzfeld har faaet en rig Ostindiefarer, Capit. Petersen, hjem; men den er løbet ind i en Norsk Havn.

Blandt Officiererne ved den herværende Engelske Armee er ogsaa Hertugen af Bedfords Søn. Han tjener som Capitain.

En Kjøbmand fra Hamborg, som var kommen her til Kjøbenhavn over Sverrig, har i denne Tid opkjøbt en stor Mængde Caffebønner, hvilket skal være Aarsag til, at Priserne paa denne Artikel stige.

Aarsagen, hvorfor Grønningen ved Citadellet er indhegnet med Pallisader, skal egentlig være den, at denne Plads betragtes for Øieblikket som Engelsk Bund. En Mariner, som i disse Dage kravlede over Pallisaderne, og i det samme igjen blev paagreben af de der vagthavende Livjægere, skal være bleven reclameret af de Engelske og derpaa udleveret.

I Løverdags ankom her 4 Skibe fra Holsteen med Fødevare. De havde lagt ved Lolland og det var 8 Uger siden de gik fra Holsteen; de torde ikke komme herover af Frygt for at blive tagne af de Engelske. De begyndte at udsælge i Mandags og Tilløbet af Kjøbere var saa stort, at de maatte have Politievagt, og ingen maatte faae mere end 1 à 2 Oste. Prisen for Holsteensk Ost var 8 Mk. Liepundet. Eiderstedske 10 Mk. Lpd. og for en Fjerding Smør 17 Rdlr.

Petri Fattigskole blev i Bombardementet et Rov for Luerne og den fattige Ungdoms Undervisning maa for nærværende Tid standse af Mangel paa beqvemt Huusrum. Den Dannemand, som vilde overlade Forstanderne beqvemme Leiligheder, hvor Undervitsningen kunde fortsættes, vilde gjøre sig høilig fortjent.

Det har forhen været meldt i dette Blad, at en Engelsk Officier med Stjerne paa Brystet blev saaret ved Udfaldet i Classens Hauge d. 31 Aug. Man veed nu, at denne Officier var den Engelske General Baird. En Musketkugle havde saaret ham i Skuldren og Haanden. Men Saaret var saa ubetydeligt, at han ikke behøvede at søge Sengen, og at han kunde gaae ud næste Dag.

Ved de Bomber, som nylig sprang i Luften paa Nyholm, bleve adskillige Engelske skrækkelig lemlæstede. Een af dem mistede begge Fødderne.

De Engelske Aviser ere nu opfyldte med historiske, statistiske og politiske Efterretninger og Bemærkninger angaaende Dannemark, Sjælland, Kjøbenhavn og Flaaden. Aldrig har Ordet "Dansk, Danske og Kjøbenhavn" gjenlydt saa ofte i Britiske Munde end i dette Øieblik.

Ogsaa af Livvagten ere tre gaaede over til de Engelske, men rigtig nok kun Personer, hvoraf de to høre til Musiquen og en var Officiertjener. En Livvagtskarl, som i Fægtningen i Classens Hauge var bleven tagen til Fange af de Engelske, er endnu ikke kommen tilbage.

I Morges blev en Mariner arquebuseret paa Amager og derpaa jordet paa Fattigkirkegaarden.

I the Morning-Chronicle af 9 Sept. læses følgende Bekjendtgjørelse til Falsters og Møens Indbyggere, under H. K. H. Kronprindsens Underskrivt, dateret Hovedqvarteret i Kiel d. 20 Aug. Jeg opfordrer eder Medborgere! til at gribe til Vaaben mod en Fiende, som ikke allene har overrumplet eder, men tillige har nærmet sig eders Kyster under Venskabs Maske. Mindens de Forfædre, I nedstamme fra, og som ved Mod og Samdrægtighed vandt udødelig Hæder. Eders Konge, eders Fædreneland og eders Hjemstavn, være eders Løsen, og intet vil blive umueligt for eder. Velan! Griber til Vaaben. Forsamler eder under mit Banner; tilbagedriver Fienden, thi intet kan modstaae eder. Jeg beklager kun, at de nærværende Omstændigheder ikke tillade mig, at stille mig i Spidsen for eder.

Da det i dette Øieblik maa interessere enhver Dansk Læser, at høre Alt hvad fremmede Blade anføre angaaende vort Fædreneland, leveres en Artikel af Moniteuren, dateret d. 18 f. M., som findes ordlydende oversat i the Morning-Chronicle af 9 Sept., angaaende Conferencen imellem H. K. H. Kronprindsen og den Engelske Minister Jackson: — Uden at anføre nogen Aarsag har Engelland forlangt en Alliance, offensiv eller defensiv. Til Underpant har det begjert den Danske Flaade, Fæstningen Cronborg og Staden Kjøbenhavn. Kronprindsen forkastede disse Forslag med al den Ringeagt, de fortjente. Han forestillede Hr. Jackson, at Historien ikke kan opvise Mage til et saadant Angreb. "De taler om Alliance" sagde han, "men vi vide alt for vel hvorledes deres Allianceer ere beskafne. Deres Allierede, som forgjeves have ventet paa Deres Bistand i et heelt Aar, have lært os hvad vi kunne vente os af Deres Allianceer!" Prind-

sen svarede Ministeren, da denne sagde, "at Engelland vil erstatte Dannemark alt det Tab, det kan lide;" "hvorledes kan De erstatte os vor tabte Ære!" og dette Svar er nu i alle Danskes Munde. "Skulde de Engelske, sagde han fremdeles, tage Kjøbenhavn, saa skal jeg i denne Vinter følge Gustavs Exempel. Det tilfrosne Belt skal bane mig en Vei. — Ligeledes leverer the Morning Chronicle under Artiklen Tønningen d. 24 Aug. en Engelsk Oversættelse af følgende Declaration, som det Danske Hof har udstædt: Hele Europa kjender det System, som det Danske Hof i et Tidsrum af femten Aars Krig og Urolighed har fulgt. Den strængeste Jagttagelse af en fri og upartisk Neutralitet og den samvittighedsfuldeste Jagttagelse af de Pligter, den paalagde, var Gjenstanden for alle dets Ønsker og Bestræbelser. Den Danske Regjering har i sine Forhold til og Forbindelser med andre Stater, aldrig tilsidesat den Oprigtighed, der var uadskillelig fra dets Hensigters Reenhed og dets Kjerlighed til Fred, og som den ikke kan mistænkes for, nogensinde at have forandret eller svæget. Hidtil har Forsynet understøttet vore Bestræbelser. Uden Uretfærdighed, uden nogen Grund til Bebreidelse fra nogen af de andre Magters Side, lykkedes det os at vedligeholde en god Forstaaelse med dem alle. Denne Fredens og Rolighedens Tilstand er pludseligen bleven afbrudt. Den Engelske Regjering har, efter længe at have tilsidesat sin egen Interesse ved usømmelig Uvirksomhed, efterat have skuffet sin Allierede i en haard og usikker Kamp, med eet anvendt al sin Kraft og Virksomhed til at angribe en neutral og fredelig Stat, uden at have nogen Anke imod den. Midlerne til at opløse de gamle og hellige Baand, der forenede Dannemark med Storbritannien, ere blevne tilberedte ligesaa hemmeligen som hurtigen. Den Danske Regjering saae de Engelske Krigsskibe ved sin Kyst, uden engang at ahne at de skulde bruges mod Dannemark. Øen Sjelland blev omringet, Hovedstaden truet, og det Danske Territorium fornærmet og krænket, førend det Londonske Hof med et eneste Ord har yttret sine fiendtlige Hensigter. Men disse Fiendtligheder bleve snart aabenbare. Europa vil neppe troe hvad det vil erfare. Det laveste, fornærmeligste og grusomste Anslag, der nogensinde kunde gjøres, har ingen anden Grund end en foregiven Efterretning, eller rettere et blot Rygte, om et Forsøg, som efter de Engelske Ministeres Mening, skulde være gjort, at drage Dannemark ind i en fiendtlig Alliance mod Storbritannien. Paa disse foregivne Grunde, som den mindste Discussion strax kunde have viist at være byggede paa vilkaarlige Foretagender, erklærede det Engelske Hof den Danske Regjering, i den meest bydende Tone, at det ikke kunde lade Dannemark have andet Valg end Krig eller den nøieste Alliance med Storbrittannien. Og hvilken Alliance tilbød det? En Alliance hvis første Garantie var, at Dannemark, til Underpant for sin Underkastelse, skulde overlevere den Engelske Regjering alle sine Krigsskibe. Der kunde ikke blive noget Spørgsmaal om mere hvilket Alternativ der skulde vælges. Den billigste og dybeste Foragt undertrykte hver anden Følelse. Svævende imellem Fare og Vanære havde det Danske Hof intet Valg. Denne Erklæring, ligesaa krænkende i sin Fremsættelse som i sine Trusler, tillod ingen Underhandling. Krigen begyndte; Dannemark var ingenlunde blind for den Fare og det Tab, det truedes med ved denne Krig. Angrebet paa den meest vanærende og uventede Maade, stillet blot i en særskilt Provinds, og i en vis Henseende afskaaren fra alle Forsvarsmidler, tvungen til en ulige Kamp, kunde det ikke smigre sig med at undgaae noget væsentligt Tab. Men endnu har det en ubesmittet Ære tilbage at forsvare og et Navn, som det ved sin redelige Fremfærd har forskaffet sig. Dannemark smigrer sig altsaa med, at det ikke forgjeves appelerer til Europas Magter. Upartiske Cabinetter dømme, om Engelland har befundet sig i den politiske Nødvendighed, at opoffre en anden Magt, for sin egen Sikkerheds Skyld: en Stat, som aldrig har fornærmet eller ægget det. I Tillid paa sin retfærdige Sag, til Forsynet, og Trofastheden og Hengivenheden af Undersaattere, hvis Førstes milde Scepter, med Forsynets Hjelp, har regjeret over et enigt, tappert og trofast Folk, smigrer den Danske Regjering sig med, at den uden Svaghed vil kunne befrie sig fra den haarde og smertelige Prøve, Nødvendigheden har sat den paa. Den Danske Regjering, som troer at have Føie til at gjøre Regning paa de Europæiske Cabinetters Deeltagelse og Retfærdighed, stoler især paa de høie Souverainer, hvis Hensigter og Forbund have tjent De Engelske til Paaskud og Besmykkelse for

den meest uhørte Uretfærdighed, og hvis Hensigt er at sætte Storbrittannien istand til at give en almindelig Erstatning for en Voldsomhed, som selv i Engelland vil misbilliges af enhver ædel og retskaffen Mand; som sætter en dydig Souverain et ufordeelagtigt Lys og vil altid blive en Skamplet i Storbrittanniens Annaler *).

Man vil vide, at de mod vort Cadetskib udsendte Engelske Orlogsmænd ere vendte med uforrettet Sag tilbage.

I the Morning-Chronicle læses følgende under Artiklen Tønningen d. 24 Aug.: vi ere endnu bestandig i god Forstaaelse med Engellands eneste Bundsforvandt Kongen af Sverrig. Et Svensk Coffardieskib, som var bleven anholdt af den i den Holsteenske Canal liggende Cutter, er bleven frigivet, efter en Forestilling, der gjortes Kronprindsen, og siden den Tid ere adskillige andre Svenske Skibe passerede uforhindrede. — Vor Armee i Holsteen er i fuld March. Kun en meget liden Cordon er bleven tilbage paa Grændserne af Lauenborg og Lübeck. Resten af den har taget Besiddelse af Kysten ved Østersøen medens en Deel rykker igjennem Jylland til Fyen. General Evalds Hovedqvarteer er i Neustadt.

Engelske Blade fortælle følgende ædelmodige Træk af Admiral Essington, som commanderer en Afdeling af den mod Dannemark krigførende Expedition. For faa Aar siden var denne Admiral under sit Ophold i Birmingham i stor Pengetrang, og nød megen Gjestfrihed og Godhed hos Folk der i Egnen. En Ven, som reiste igjennem London, lovede at tage sig af ham, forskaffede ham et Skib (the Ardent) paa 64 Canoner, og forstrakte ham

*) Denne Declaration er en tro, maaskee alt for tro, Oversættelse af den Engelske Oversættelse i the Morning Chronicle. Men Anmelderen har troet at burde følge den saa nøie som muligt, da den er den første offentlig trykte, der er ankommen hertil. Han skal imidlertid bestræbe sig for at faae den officielle Original saa snart som muligt, og da levere sine Læsere en Oversættelse af samme. Imidlertid stemmer nærværende temmelig overeens med de, skjønt uhjemlede, Gjenparter, som ere i Omløb her i Byen.

med det fornødne. Han afseilede nu, tog to Hollandske Ostindiefarere, og fik Part i Erobringen af den Hollandske Escadre. Paa Hjemreisen tog han et andet rigt Skib, og kom i Land som en overordentlig formuende Mand. Men skulde vor Fortælling ende her, havde vi aldrig begyndt den. Kort Tid derefter læste han en af sine Birminghamske Venners Navn i Avisen. Han bestilte en Postchaise og reiste did. — "Hvor meget har De falleret for?" — "Fem tusinde Pund (25,000 Rdlr.)." — "Ih! — raabte den brave Søemand — det er jo ingen Ting; og gav sin Velgjører en Bankenote paa ti tusinde Pund.

(Af the Morning Chronicle). Moniteuren præker med megen Strænghed om vore Ministres Fremfærd imod Dannemark. Den siger, at Frankrige vil give det baade Mandskab og Penge, og dette tvivle vi ikke om. Dersom Bonaparte forhen attraaede nogen Fiendtlighed mod denne Magt, en Ting, vi meget tvivle om, saa vil han nu bestræbe sig for at vise sig som Ven, og da Venskab med Dannemark er Fiendskab mod os, saa vil han gjøre alt for at staae det bi. I dette Blad opløftes de Danskes Hjelpekilder, Aand og Forsvarsiver til Skyerne; men Efterretningerne ere ikke synderlig nye, og synes i mange Henseender at være ugrundede. De tale om Gjerninger, som hverken officielle Indberetninger, eller vore Breve fra Hamborg melde noget om. De Hollandske Blade indeholde et Manifest, som den Danske Regjering har ladet bekjendtgjøre i Anledning af det Angreb, der er skeet paa den. Det er et Document, som det vil være vanskelig at besvare paa en Maade, som ikke overtyder Londons Hjemfødninger, men det upartiske Publicum i Europa om det Retfærdige i vor Adfærd. — Moniteuren indeholder en Beretning om en virkelig eller opdigtet Samtale imellem Kronprindsen af Dannemark og Hr. Jackson. Prindsen synes at have talet temmelig eftertrykkeligen. Men man bør tvivle om Ægtheden af denne Samtale, endskjønt vi have Folk i vort Land, som med samme Nøiagtighed kunne berette de hemmeligste Samtaler imellem Bonaparte og hans Ministre, og som have en Gesvindtskriver i Beredskab hver Gang to høie Personer paa Fastlandet have en Sammenkomst. — M. Hoppner, som nyligen er kommen med Efterretning fra de Brittiske Be-

falingsmænd i Dannemark, er vendt tilbage igjen med Depecher fra Lord Mulgrave, Lord Castlereagh og Mr. Canning *).

Moniteuren af 23 Aug. melder, efterat have omtalt nogle Affairer imellem de Danske og Engelske, at Kongen af Dannemark har erklæret Engelland Krig d. 13 Aug. Den anmærker tilsidst: Dannemark skal snart have Mandskab og Penge nok til at udholde Kampen; og eftersom den Danske Nation understøtter sin Første i at modsætte sig en rædsom Undertrykkelse, vil Keiseren ikke taale, at Dannemark skal mangle Folk eller Penge. Nationernes Historie kan ikke opvise Mage til en saadan Grusomhed. "Souverainer og Nationer i Europa! hvad vilde der blive af eder, dersom Engelland havde som Frankrige en Armee paa 8 eller 900,000 Mand?"

I Lloyd's Evening post læses følgende Stykke, med Overskrivt: "Oprindelsen til det nordiske Forbund." — Da den nærværende Strid med Dannemark og de nordiske Magter har sin Oprindelse fra det gamle Nag til den bevæbnede Neutralitet, saa vil en Udvikling af dette Emne oplyse Expeditionens Natur og Politik. Det er saa aabenbar Storbritanniens Interresse, hellere at understøtte end tilintetgjøre de nordiske Magter, at der maaskee har ligget den ubegribeligste Politik i den Fremfærd, som har forvandlet vore naturlige Allierede til vore naturlige Fiender. Det bevæbnede Neutralitetssystem er ældre end man troer. Det opstod i Aaret 1757, og blev udtænkt af det Franske Cabinet. Dets oprindelige Hensigt var, at væbne den Danske, Svenske og Hollandske Sømagt mod den Engelske, og forsvare Østersøens og Nordsøens Frihed. Men denne Tractat, som saaledes blev undertegnet, fuldbyrdedes aldrig. Britternes lykkelige Feldttog 1759 forstyrrede hele Planen. Det hele Foretagende syntes at være glemt, da Europas Forfatning og Frankriges Intriguer bragte det paa Bane igjen. Urolighederne i America oplivede Frankriges Haab, tilsidst at see Engelland skilt ved sine Colonier baade i America og Ostindien. Vort Vanheld i Feldtogene 1778 og 1779 forøgede dette Haab i høi Grad. Alle Regjeringer i Europa vare nu overtydede om, at det

*) De to sidste Ministre skulle især være de, som have givet Ideen til Angrebet paa Dannemark.

Britiske Rige vilde falde sammen, og hver af dem ønskede at løbe af med noget af Profiten. Frankrige foreslog nu den anden bevæbnede Neutralitet. Dette Forbund, som alle Europas Magter deeltoge i, blev sluttet 1780. I den paafølgende Fred døde det hen igjen, men 1800 blev den tredie bevæbnede Neutralitet sluttet i Petersborg. — Planen og Oprindelsen til denne Convention vare meget forskjellige fra de to foregaaende. Keiserinde Catharine erklærede offentligen, at hun ønskede en ordentlig neutral Handel. Det Britiske Ministerium forklarede, ved en besynderlig Misforstaaelse, hendes Declaration saaledes: at hun aldeles vilde give Slip paa en bevæbnet Neutralitet. I den Tanke og i den Overbevisning at Rusland var en Fiende af vort Marine-System, blev der givet Befaling, at alle neutrale Skibe skulde visiteres. Kongerne af Dannemarks og Sverrigs saavelsom den Russiske Keisers Passe bleve behandlede med lige Ringeagt. Den fornærmede Keiser Poul sluttede strax en Tripelalliance, og Kongen af Sverrig gik selv til Petersborg for personlig at undertegne den. — Denne Tractat blev tildeels tilintetgjort ved den begrædte Nelsons ligestore Lykke og Talenter. Saaledes ere de forrige Tractater forsvundne, og man bør haabe, at en fierde, dersom den existerer eller er i Forslag, ligeledes uden skadelige Følger vil forsvinde.

Udenlandske Efterretninger.

Den 27 f. M. ankom Kongen og Dronningen af Holland til St. Cloud.

Fra Constantinopel meldes under d. 22 Julii, vor Avantgarde under Mustapha Baraktar, anført af Ibrahim Bay, er bleven slaaet, og vore Tropper tilbagedrevne bag denne Side Donau. Capit. Pascha er ligeledes bleven slaaet i en Søfægtning mod Russerne. Da det andet Angreb paa Tenedos mislykkedes, forsøgte Admiralen et tredie. Men de Tropper, der landede, bleve næsten i Øieblikket tilbagedrevne og havde neppe Tid til at indskibe sig. Flaaden selv blev slaaet af Russerne. 6 Capitainer og 12 Tschinoux ere dræbte og den bekjendte Bekir Pascha er blandt de Døde. Storadmiralen selv havde Møie med at undslippe; han er kommen tilbage med sin mastløse Tredækker til Canalen ved Constantinopel. En Russisk Escadre har ladet sig see ved Sinope og Trebisond, i det sorte Hav.

I de Engelske Tidender læses en Note fra den Brittiske Minister for de udenlandske Anliggender som Gjensvar paa en Note fra den Østerrigske Minister i London, hvori den Tydske Keiser tilbyder sig at mægle en almindelig Fred. I dette Svar hedder det, at Kongen af Engelland, som uophørlig har ønsket en sikker Fred der er den eneste Gjenstand for den Krig, han er indviklet i, og som aldrig har vægret sig ved at laane Øre til ethvert Forslag, der gav mindste Haab om at naae dette Maal; bifalder fuldkommen Keiserens Erklæring, og tilstaaer, at saadan en Fred ene kan opnaaes ved de nu i Krigen indviklede Magters almindelige Negotiation; at Kongen vil tage Deel i saadan en Negotiation, saasnart de andre deeltagende Magters Samtykke er indløben; at Hs. Maj. uopholdelig vil communicere de Magter, han staaer i Venskab med, det Fornødne; og at han i Henseende til Stedet for Underhandlingerne, er villig til at antage hvert Sted, forudsat at det er frit for al Indflydelse Krigsbegivenhederne kunne have paa det rc.

Ministeren for det Indre M. Cretet, har nylig fremlagt for det Franske lovgivende Corps en Rapport, hvori der opregnes alt hvad der er udrettet i Frankrige i en Tid af 15 Maaneder. Blandt andet hedder det heri: Joderne, som nu bære Navn af Franskmænd, i Følge de naadige Foranstaltninger, Hans Maj. har føiet til deres Bedste, have gjort sig dette Navn værdige.

I den officielle Anmeldelse af Stralsunds Indtagelse, i Moniteuren af 28 Aug., siges, at Svensk Pommern er for bestandig tabt for Sverrig, og at det aldrig skal komme til den Svenske Krone igjen.

(Af Svenske Blade.) Carlscrone d. 17 Sept. H. M. Dronningen og Prindsesse Sophia Wilhelmina ankom her i bedste Velbefindende d. 14de d. M. Hun blev modtagen uden for Staden af den commanderende Viceadmiral v. Puke og hans Stab, som siden fulgte hende til Hest igjennem Staden. Ved Porten var Magistraten og Borgerskabet forsamlede, og H. M. steg af i den Bygning Kongen beboer. — I Gaar Kl. 11½ ankrede her paa Reden Orlogsfregatten Frøja. H. M. Kongen af Frankrige og H. K. H. Hertugen af Angouleme

vare ombord, men da høibemeldte Herre ikke vilde tillade Fregatchefen at hisse noget Flag, saa erfoer man ei dette førend Grev d'Avaray, paa Kongens Vegne kom i Land for at complimentere H. K. Majestæt. Hs. Maj. overdrog da strax Viceadmiral Puke at komme ombord paa Fregatten, men han mødte ham paa Halvveien. Hs. Franske Majestæt vilde, for at undgaae alle Forberedelser til sin Modtagelse, ikke oppebie Grev d'Avary's Tilbagekomst. Kongen steg i Land og begav sig til det for ham udseete Hovedqvarteer; Vagten opmarcherede og Castellet saluterede. I Betragtning af Hs. K. Majestæts vedvarende Sygelighed og de høie Reisendes Trang til Hvile efter en svær Søreise, befalede Kongen Hofmarchal Munk, at lykønske paa hans Vegne høibemeldte Herrer til en lykkelig Ankomst, og yttre H Majestæts Ønske, at have den Fornøielse at see dem i Dag Kl. 10½. Kammerherre Grev Løvenhjelm blev affendt til Dronningen i samme Øiemed. — Paa ovennævnte Tid i Dag ankom Hs. Kongl. Franske Majestæt samt Hertugen af Angouleme til det Huus, Kongen beboer, ledsagede af Hofmarchal Munk. Blandt Admiralitetets Officiercorps, som stode i Salen, vare paa eet Sted alle de, som ere Riddere af den Kongel. Franske Orden pour le Merite Militaire. Ved Porten befandt Hofstaten sig, og i Kongens ydre Gemak to af Dronningens Hofdamer, som fulgte H. K. Franske Majestæt og Hertugen af Angouleme til Døren af Kongens indre Forgemak, hvor høibemeldte Herrer gik allene ind. Efter en Times Samtale med Kongen og Dronningen indkaldtes de til Hs. Kgl. Franske Majestæts Suite hørende Personer, hvilke bleve Deres Majestæter forestillede, hvorefter de høie Reisende vendte tilbage til sit Qvarteer. I Eftermiddag toge de den ny Dokke og Skibsværft i Øiesyn. — Hs. Svenske Majestæt kommer sig daglig.

De af Skilderiets Subscribentere, der, som en Følge af Bombardementet, have forandret deres Bopæl og ikke have faaet de sidst udkomne Numer, behage at melde sig hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 141, paa det Bladet, som sædvanlig, kan blive dem tilbragt.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 102.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 3 October, 1807.

Kjøbenhavn betragtet som Fæstning.

(Fortsat.)

Naar man undtager Kjøbenhavn og Cronborg, som ligge hver især ved en Udpynt af Landet, har Sjælland ingen Fæstning. Det staaer paa alle andre Kanter aabent for enhver Fiende. Vore Forfædre indsaae, hvor nødvendige Smaafæstninger, der kunne danne en Kjæde med Hovedfæstningerne, ere i Landet, da de ikke allene standser den landede Fiende i hans Fremskridt, men endog i mange Tilfælde kunne blive vigtige Poster. Men vore Smaakjøbstæder ere aabne og værgelsse Pladse. Alle de, som boe udenfor Kjøbenhavn og Cronborg, have ikke en eneste Plet, hvor de kunne søge Sikkerhed, end ikke mod fiendtlige Streifepartiers Plyndringer. De ere saa at sige ganske i Fiendens Vold i det Oieblik, han har fuldbyrdet en Landgang. Den ubetydeligste Fæstning paa en Punct, hvor Fienden maa udskibe Folk og Skyts, er vigtigere end den stærkeste Hovedfæstning. Det var en Fremmed *), som, uden at kjende Landets Beskaffenhed og af Lyst til Omkalfatring, ønskede Smaafæstningernes Afskaffelse, men det var, som Scheel siger, tillige en Lykke for Dannemark, at dette Odelæggelsesanlæg blev hemmet i sin Gang, og at man i Henseende til denne vigtige Deel af Landværn tog Landets Beskaffenhed i Betragtning, for deraf at see hvorledes vore kloge og stridbare Forfædre holdt et eller andet Anlæg for nødvendigt. Kjøbenhavn omgives af mange Puncter, som kunne tjene det til en Fæstningskjæde. Valbybakke, Brønshøi, Frederiksbergslot ere af Naturen befæstede Steder, som endog i den Svenske Krig ere blevne benyttede af Fienden. Kjøge havde en,

*) St. Germain.

skjønt ikke betydelig, Befæstning. Herregaarden Gjørslev paa Stevens Klint synes fordum at have været en befæstet Borg, og er endnu beqvem til et Tilflugtssted for Forsvarerne af de Strandbatterier og Skandser, som Frederik den Fjerde i Aaret 1713 har ladet anlægge, for at afværge fiendtlige Landgange, som f. Ex. ved Holtug, ikke langt fra Gjørslev, og Strandegaard, ikke langt fra Faxøe, hvor nu Præstøe Rhede er. Vordingborg røber ved sin Benævnelse, at her har staaet en gammel Fæstning, hvoraf der endnu er nogle Spor tilbage; Callundborg havde fordum et fast Slot, hvoraf der endnu sees Levninger; Corsøer har havt et befæstet Castel, som Venderne forstyrrede; siden byggtes Tornborg, tre Fjerdingvei derfra, men geraadede i langt uslere Stand end det bedre anlagte Corsøer Slot. Det var Carl Gustav, som lod den nu forfaldne Fæstning anlægge omkring det gamle Slot, da han frygtede et Angreb af de Danske, efter hans Hærs Nederlag i Fyen. Man formoder, at der og saa paa den indenfor liggende lille Øe engang har været anlagt et Castel, som kunde bestryge Indløbet af Fjorden. Man seer heraf, at vore Fædre allevegne i Landet have søgt at betrygge sig ved stærkere og svagere Befæstninger, og at disse efter Haanden, maaskee som en Virkning af en lang Fred, aldeles sløifedes

eller forfaldt. Man vil maaskee indvende her: det er lettere at være efterklog end forklog; men denne Indvending gjendriver sig selv. Alt hvad her siges er sagt og beviist allerede for to Decennier siden i det tidt nævnte Scheelske Værk. At dets Forfatters vigtige Vink ikke bleve benyttede, var maaskee en Følge af Tidsalderens Aand.

Saa aabent som Sjælland i dette Øieblik er fra saa mange Kanter, maa det altid være meget vanskeligt, at beskytte det mod en stærk Landmagts Angreb. Kun ved saakaldte flyvende Corpser, der forsynede med Artillerie, allevegne kunne være tilstede, hvor en Fiende gjør Mine til at foretage en Landgang, er det, som forhen meldt, mueligt at afværge den, eller i det mindste at gjøre den vanskelig for de landende Tropper. Men neppe er det billigt, ligefrem og uden videre Eftertanke at paastaae, at 3—4000 Mand, der nødvendigen maa fordeles paa mangfoldige Puncter, da man forud umuelig bestemt kan vide hvor Fienden vil lande, skulle kunne forbyde en regulair Armee paa 25 til 30,000 Mand, forsynet med Alt hvad der kan tjene til at opnaae det foresatte Maal, at lande paa en Øe, som har saamange ubefæstede Tilgange. Lader os antage, at Fienden end blev første Gang tvungen til at trække sig tilbage, skulde dette mislykkede Forsøg da vel afskrække ham fra at

prøve sin Lykke anden, tredie ja fjerde Gang? Af den ubetydelige Magt, der skulde afværge Landgangen, maatte der nødvendigen falde endeel, og hvor ringe Tabet i og for sig end blev, vilde det dog altid være betydeligt i Forhold til en Fiendes sex Gange saa stærke Magt. Den svage afværgende Styrke vilde efter Haanden smelte hen, og Fienden omsider dog komme i Land. Man havde da i Grunden ikke udrettet andet end gjort en afmægtig Modstand, som kun end mere maatte opflamme Fiendens Mod. Imidlertid kan man dog sige her med Paulus: "prøver Alt!" og naar man allerede befinder sig i den ubehagelige Forfatning, at Afværgelsesmidlerne forholde sig til den angribende Magt som eet til ti, saa er det neppe af Veien, at gjøre et **Forsøg**, deels for sin egen og Andres Beroligelses Skyld, deels for at forekomme alt muligt selvklogt Raisonnement om hvad der **kunde** være gjort; thi den menneskelige Klogskab viser sig aldrig større end i Imperfectum.

Er Fienden engang kommen i Land, saa er det, efter den nærværende Methode at føre Krig, neppe muligt, at forsvare en Fæstning som Kjøbenhavn indenfra, naar der ikke er anlagt Batterier, der kunne holde ham i en saadan Afstand fra Fæstningen, at den ei kan bombarderes. Men jeg tilstaaer dette er let sagt,

naar man først har Erfaringen for sig. Alt hvad man her kan sige er: at det Land er at beklage, der midt i den tryggeste Fred og uden at ane det mindste Ondt, angribes med en aldeles overlegen Magt, som i ethvert Tilfælde er bestemt til at berede dets Undergang.

At fiendtlige Militaire bagefter tale om, hvorledes de have maattet vade i Vandet lige til Brystet, og hvor let det havde været at afholde dem fra at lande — det er noget, som ingen Sagkyndig vil fæste mindste Tro til. Man veed, at enhver Fiende, som har seiret, gjerne overdriver de Vanskeligheder, han har havt at overvinde, for derved at forstørre sit eget Værd som Kriger. Men hvilken Dansk kan vel overtale sig til at troe, at man f. Ex. ved Vebek behøver at vade i Vandet til Brystet, for at komme i Land? Saadan Jacob v. Tyboesk Snak fortjener i det Høieste kun et Smil. Fra vore Taarne har man kunnet see med Kikkert, hvor mageligt man i fladbundede Fartøier kan lande paa den Kant. Vidner desuden ikke Historien og Carl den Tolvtes Kilde ved Enrum noksom om, at der ikke er noget Hexerie i, at lande i den Egn af Sjælland? — Vel kan en saadan Landgang afværges, naar man har Midler dertil, men den, som troer, at den største Expedition, Engelland nogensinde har udrustet, kunde med nogle faa tusinde

Mand afholdes fra at gjøre Landgang, har neppe noget rigtigt Begreb om denne Green af Krigskonsten.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Efter de Engelske Tidender ere nyligen 40 Skibe afgaaede til den i Østersøen stationerede Flaade, som medbringe Provision, hvormed den skal forsynes paa Hjemreisen.

Fra Memel er der indløben Efterretning til den Danske Quarantaine-Commission, at saavel der som i Kønigsberg hersker et Slags Epidemie. Da denne Efterretning ligeledes er bleven meddeelt den Engelske Admiral, saa ville de fra bemeldte Havne ankommende eller og til Danske Havne bestemte Skibe blive nødsagede til at holde Quarantaine.

Fra Sverrig er indløben den Efterretning, at Tropperne fra Rügen ere gaaede fra hinanden, og at man har begyndt at aftakle Skibene.

Ved Kongel. Resolution, af 3 Oct. f. A. er C. F. v. Zeplin, Capitain af det Norske Livregiment til Fods, forundt Patent paa at maatte optages i den Danske Adelstand, i Betragtning af, at Familien Zepelin er bekjendt som riddermæssig siden 1307, og i Tydskland ogsaa optagen i Johanniterordenen og i de ældste Stiftelser, ja at mange af hans Forfædre i lige nedstammende Linie have staaet i Kongel. Militairtjeneste, og flere af dem deri beklædte høie Poster.

Stiftsphysicus i Fyen, Dr. Med. Boyesen, er tillagt Befaling at tiltræde Directionen for Odense Tugthuus.

Under 26 Sept. d. A. ere samtlige Øvrigheder i begge Riger fra det Danske Cancellie blevne tilmeldte, at Patienter, befængte med Børnekopper, ikke kunne negtes at komme i Land, men bør strax indlægges i et Hospital, hvor saadant findes, og i modsat Fald paa et andet assondret Sted, samt i første Tilfælde Værelset, og i det sidste Huset, hvor Patienten indlægges, bør til Forebyggelse af Smitte spærres.

Ved et under d. 25 Marts oprettet og under 29 Maji confirmeret Testamente har afg. Paul Christensen Bratterslev, af Gaarden Ferrevig, i Tromsøe Sogn og Nedenæs Fogderie, fastsat, at af hans Efterladenskaber, som (de faste Eiendomme fraregnede) inddeles i 9 Lodder, een Lod skal tilfalde Kirken.

Efter Districtchirurg Kongsteds Indberetning til Amtet af 27 f. M. i Anledning af den i Husum paa Kjøbenhavns Amt og Omegnen udbrudte Blodgang, ere 10 Personer restituerede, 8 Reconvalescenter, 5 endnu slette og een død; i sidst forløbne Uge ere ingen nye smittede Patienter tilkomne, saa at det kan formodes, at Sygdommen ophører.

Muurmester Schabers Gaard paa lille Kjøbmagergaden, som aldeles blev lagt i Aske under Bombardementet, kan betragtes som een af de ulykkeligste blandt de afbrændte Bygninger. Ikke en eneste af Husets Beboere fik noget af sin Eiendom reddet, og Hr. Schaber selv mistede en anseelig Samling Malerier og Konstsager.

Kongen af Sverrig opholder sig i denne Tid i Helsingborg.

I Lloyd's Evening-post læses følgende Brev fra en Officier ombord paa et af Skibene paa Helsingøers Rhed d. 9 Aug. "Vi have 20 Linieskibe liggende for Anker under Cronborgs Canoner; alle

Transporterne og 14,000 Mand have vi inden Borde. — For Kjøbenhavn ligge 4 Linieskibe, en stor Deel Canonbaade, 6 Bombarderbaade, 8 Fregatter, 10 Chalouper og en Deel Transportskibe med Tropper ombord. — Imellem Holsteen og Sjælland ligge 4 Linieskibe, 4 Fregatter, endeel Canonbaade og Transportskibe, som skulle forhindre de Franske fra at komme over. De seer heraf, at vi ganske have omringet Øen. Alle Marinerne paa Escadren og en Deel Søfolk af hvert Skib, holdes beredte til hvert Øieblik at gjøre Landgang. — Kronprindsen af Dannemark kommer i Dag fra Holsteen til Kjøbenhavn, for at see hvad vi tage os for; dersom han modsætter sig vore Foretagender, tvivler jeg aldeles ikke om, at vi ville lande og tage Øen i fuldkommen Besiddelse. — De Danske have 10 til 16000 Tropper paa Øen; men deres store Armee er i Holsteen, og vore Skibe ville ikke lade den passere."

De Engelske have siden deres Ankomst her til Sjælland hvervet henved 1400 Recruter, til hvilke der nu syes Uniformer.

Mange Engelske Officierer forsikkre nu, at den hele Flaade i det seneste inden d. 15de d. M. vil afseile herfra, og at en stor Deel deraf er bestemt til at gjøre en Expedition til Portugal. — I de Engelske Aviser paastaaes ligeledes, at baade Sø- og Landmagten afgaaer, saasnart den Danske Flaade er færdig til Afseiling.

En af de første Reisende, som siden en rum Tids Forløb er ankommen her, er Grev v. Moltke, Dansk Minister ved det Svenske Hof. Han er paa en lille Baad passeret Beltet, uden at blive bemærket. Han har medbragt den Efterretning, at H. M. Kongen og Collegierne ere i Rendsborg, men at Prindsesserne ere i Pløen.

Efter Anmodning af Hr. Generalmajor Peymann, bleve paa det astronomiske Observatorium de fiendtlige Troppers Stillinger, Bevægelser, Opkastning af Skandser og Batterier, med Observatoriets betydelig forstørrende Kikkerter, bestandig iagttaget deels af Hr. Adjutant Hofmann, og deels af Observatorerne Bugge og Søeberg. Man har saaledes derfra erholdt flere nyttige og vigtige Efterretninger. En Husarordinants holdt hele Dagen ved det astronomiske Taarns Port, for at overbringe Rapporterne til Hovedqvarteret. Hr. Generalmajor Peymann kom ofte selv paa Observatoriet, for at recognosere Fienden.

Det astronomiske Taarn og den tilgrændsende Kirke have været et sandt Maal for de Engelske Bomber, og i det mindste ere 500 til 600 Bomber kastede allene efter dette Punct; dog have ikkun 5 af disse tørnet an paa Taarnet, men ei formaaet at tilføie dets tykke Muur nogen betydelig Skade. Paa Taarnets Plateform ere ikke en eneste heel Bombe, men 3 Bombestykker, faldne. I Trinitatis Kirke og Universitetsbibliothekets Bogsal, der, som bekjendt, er ovenover Kirken, ere omtrent 20 Bomber faldne. Bibliotheksalen er vel temmelig beskadiget, men af Bøgerne ere ikkuns nogle hundrede blevne fordærvede, Manuskripterne og den nylig anlagte Antiqvitetssamling, vare iforveien, ved Hr. Prof. Nyerups Omhu, bragte i Sikkerhed.

Man veed nu, at de i Engelland opbragte Danske Skibe endnu ikke ere blevne condemnerede. Men i Norge skal der allerede være opbragt flere Engelske Skibe end Danske i Engelland.

Anmelderen kan glæde Bladets Læsere med den Efterretning, at den ærværdige Olding Generalmajor Peymann er saavidt helbredet for sit Saar, at han nu kan gaae ud.

At Tilbøieligheden til at stjele kan vedligeholde sig hos somme Folk indtil deres sidste Time, naar der gives Leilighed dertil, har man nylig havt et Beviis paa her i Kjøbenhavn: En Mariner laae paa Hospitalet under Bombardementet saa syg af Vatersot, at han ikke kunde bevæge sig, og kun ved Hjelp af to Personer, der gave ham Medicin, kunde reise sig op i Sengen. Da der nu faldt en Bombe i en anden Patients Seng, der stod i samme Stue, blev Marineren pludselig saa forskrækket, at han sprang op og løb ind i et andet Værelse. Kort derefter blev han igjen betagen af sin forrige Svaghed, og baaren ind i den Seng, han nylig havde forladt. Han levede kun i nogle Dage. Ganske uventet fandt man nu under hans Hovedpude et Lommeuhr, og erfarede snart at det var det samme Uhr, som var bortkommen i den samme Stue han var løben ind i og som savnedes samme Dag, da han saa uformodet havde gjæstet den. Men ingen kunde falde paa, at et Menneske, der laae paa sin Dødsseng, endnu kunde være oplagt til at stjele.

Udenlandske Efterretninger.

Den Tale, som Ministeren for det Indre, Cretet, holdt i det lovgivende Corps, indeholder følgende Skildring af det Franske Riges nærværende Tilstand: "Femten Maaneder, siger han, ere nu forløbne, siden de Deputerede gik fra hinanden for at drage hjem. I den Periode synes Keiseren at have nærmet sig det Dieblik, hvor han kunde høste Frugterne af sine hæderlige Bestræbelser. De Tydske Førster vare for det meste i Forbund med Frankrige; Preussen var blandt dets Venners Tal; Uenigheden med Rusland blev bilagt ved en Fredstractat; vor Rolighed synes at være betrygget

baade i og uden for Landet, og talrige Deputationer strømmede sammen fra alle Rigets Egne, for at yttre Keiseren deres Beundring og Taknemmelighed; Heltene fra Armeen vare allerede ankomne, for at overvære Høitidelighederne i Paris, foranledigede ved vore Seiere; Keiseren henvendte sin hele Opmærksomhed paa Regjeringens indere Anliggender, da Engelland, vant til at søge sit eget Vel i andre Nationers Ulykke, formaaede Rusland til at forlade sine fredelige Grundsætninger, der kort tilforn vare stadfæstede ved en Fredstractat, og styrtede Preussen i en ufornuftig og hensigtsløs Krig, stridende mod Ministernes Overbevisning og sandsynligviis mod Kongens Ønske. En Armee af 130,000 Mand, dannede i Friedrich den Stores Skole, blev næsten tilintetgjort i det første Slag, og Levningerne ere sammensmeltede med den Russiske Hær. — Frankrige, roligt medens Uveiret brød ud over de fjerne Egne, hvor det traf sammen, saae sine Fremskridt til Forbedring, begyndte i Fredens Dage, befæstes og befordres. Conscriptionsloven blev sat i Kraft med større Iver end nogensinde før; Paalæggene bleve nøiagtigen erlagte; Nationalgarden aflagde Prøver paa sin Iver; Regjeringen var i høieste Grad tilfreds med Jordegodseiernes Opførsel. — Gaverne til milde Stiftelser vare i Aaret 1806: 2,300,000 Franker, og ere fremdeles blevne forøgede af Hs. Majestæt med 15,600,000 Fr. De, som have liidt ved Søhandelen, ere blevne skadesløsholdte af Hs. Majestæt. — Regjeringen har begyndt at henvende sin Opmærksomhed paa at afværge Betlerie; 13,400 Mile Landeveie ere blevne istandsatte. Disse Arbeider have strakt sig til 6127 Landeveie, lige fra Hovedstaden til alle Rigets Grændser. — Seiladsen paa otte af de fornemste Floder, hvoriblandt Loire og Charent, er bleven forbedret; fire Broer ere blevne

bygte siden Keiserens Fraværelse, og ti andre ere under Arbeide. Ti Canaler ere begyndte at graves under den nærværende Regjering, og Arbeidet fortsættes uafbrudt. Søhavnene ere ligeledes blevne istandsatte. Antwerpen beklæder sin gamle Rang igjen, og vil blive Middelpuncten for Søtjenesten. For første Gang har denne Deel af Schelden seet i sit Farvand Skibe af 74 til 84 Canoner. Fjorten Skibe ligge i Dokken i Antwerpen. Vliessingen, som er bleven udvidet, er nu istand til at optage en Escadre. I Cherbourg ere to Diger blevne indrettede, og Batteriet Napoleon, i Søen, forsvarer Havnen, baade imod Fienden og Havet. I Rochefort er blevet foranstaltet en scientifisk Indretning, hvorved hvert Slags Skibe kan tages ind eller ud paa enhver Tid af Aaret. — Agerdyrkningen har ogsaa bestandig sysselsat Regjeringens Opmærksomhed. National-Faarene have forplantet deres Art uden Vanslægtning; Skæferne ville blive underviste i Faareavlingen. Hesteracenes Forbedring fremmes ogsaa. Tolv Depoter af Stodheste, hvert bestaaende af 900 fortræffelige Dyr, ere allerede oprettede. Qvægavlingen forbedres ogsaa i en stor Deel Departementer, og Dyrlægeskolerne ere i en blomstrende Forfatning. — En Handelslov er under Arbeide, og dens Formaal er at forene det Gode i de gamle Anordninger med de nærværende Vedtægter, og at beskytte Crediter og afværge Banquerotter. Vore Bomuldsspinderier ere i de sidste 20 Maaneder satte i Virksomhed igjen, og efter Decretet af 22 Febr. forsyne de vore Manufacturer med Materialier, som de ellers have maattet hente udenlands fra. Det er Keiserens Ønske, at Residencen, som er bleven Verdens Hovedstad, skal svare til sin Bestemmelse. Broen Austerlitz er færdig; den Jenaiske er i Arbeide. Paa Vendomepladsen vil der blive opreist en Hædersstøtte for Storarmeen; paa Seierspladsen et Mindesmærke for Dessaix, og Haultpoul's Billedstøtte vil pryde Vosgespladsen. Det lovgivende Corps's Pallads vil blive prydet med en Colonnade; ligeover for skal Seierens Tempel opføres, og i Midten skal Souverainens Slot staae; saaledes vil Tronen være Middelpunctet for Retfærdighed og Ære. Arbeidet i St. Genevieve har god Fremgang, og det i St. Denis er næsten fuldendt. Dessaix's Gravmæle er oprettet paa Alperne, mellem Frankrige; den Franske Skole er sysselsat med at fremstille i Marmor og paa Lærred de berømteste Begivenheder under den nærværende Regjering. Oprettelsen af et almindeligt Gymnasium blev forhalet ved Krigen, men Keiseren vil alligevel fuldføre Værket. Adskillige Universiteter ere blevne oprettede i det løbende Aar, og deres Tal er 35. De tælle 18,000 Studerende. Af disse have 3700 Nationalgavmildheden at takke for deres Dannelse. Tolv juridiske Academier ere aabnede, og 12,000 Studerende sysselsættes deri. — Arbeiderne i Henseende til Meriadcirklen i Barcelona og Baleares ere blevne fornyede i Vinter. Pantheonets Observatorium er blevet istandsat igjen og det Turinske er igjen bestemt til Astronomien. — Keiseren ønsker at Videnskaberne skulle tage Deel i de beundringsværdige Forbedringer, der, som et electrisk Stød, have udbredt sig i alle store og vigtige Gjenstande. Han ønsker, at det Franske Sprog, som nu er Europas Tungemaal, skal haandhæve sin Rang ved sin Skjønhed, Reenhed og interessante Arbeider. Han ønsker at Almeenfølelsen skal opmuntre Udviklingen af Talenter, og beskytte disse mod Bagvaskelse og Ondskab, og at der i Fremtiden ikke skal gives Secter blandt de Lærde; at der i Staten ikke skal gives mere politiske Partier; at Lærdom og Moralitet og en god Smag skulle være

samdrægtige, og at disse ene skulle udgjøre Grundvolden for deres Lykke og Forbedring. Han ønsker at Critiken skal bære Agtelse for Anstændigheden, paa det den kan blive nyttig, og at de Mænd, hvis store Kald det er, at oplyse og forædle Selskabet, skulde foragte forfængelig Smiger.

Fra Hannover meldes under d. 26 Aug. at der hersker en usædvanlig Bevægelse imellem de Franske Tropper og deres Allierede. Adskillige Corpser ere marscherede fra Stralsund til Nedersachsen. De Hollandske Regimenter ere ankomne til Lauenburg og Lüneburg, og d. 25 er den første Division af den Keiserl. Franske Grenadeer-Garde, 1200 i Tallet, rykket ind der i Staden.

Ingen Skippere tør nu mere modtage forseglede Breve.

Lollands Post afgaaer nu ikke mere.

Kjærnen af Adresseavisen for 2 Oct. *).

Commissionen i Capit. og Reebslagerm. Torværds Bo holdes d. 7 Oct. i Brogaden paa Christiansh. — i Hørkræm. Bentzens Bo d. 8 Oct. paa Vesterg. — Den til d. 5te d. M. ansatte Auction over Drammens Bjælker ꝛc. holdes ikke. — Stiftsprovst Plum er henflyttet i Groſſ. Wassards Gaard. — Silkekræmm. O. D. Lorentzen er død, 74 Aar gammel. — I Klareboderne No. 7 falbydes et Leiebibliothek. — Prof. Bang boer paa Løveapotheket. — Skolelærer Gilsager, st. Grønnegade No. 268, vil aabne en Søndagsskole for anstændige Tjenestepiger for 8 ß. Timen. — Forrige Tracteur Rey, hvis Gaard paa lille Kjøbmagerg. er lagt i Aske ved Bombardementet og som ikke har reddet andet en Livet, takker sine Velgjørere, og anmoder andre ædle Mennesker om Understøttelse. — N. Lund, Angelo og v. Haven erklærer, at de ingen Deel have i det, som i Anledning af Krigsbegivenhederne er skrevet paa Grundtegningen over Khavn, der sælges paa Børsen for 2 Rdlr. — Jørg. Bech & Comp. begynder paa Mandag igjen sit Udsalg paa Tommerpladsen. — Kleinsmedmester Tim fortsætter sit Værksted hos Fiedler paa Hjørn. af Vimmelsk. og Knabrost. — 170 Casser Citroner sælges d. 8de d. M. paa Børsen. — D. 15de d. M. lader Ryberg & Comp. holde Auction over vestindiske Varer i st. Kongensg. 249. — D. 6te d. M. Auction over Heste m. m. paa Dronningens Mølle ved Østerp. D. 16de d. M. Licitation over Kornvarer i Rentek. Collegii Forsamlingssal. — J. D. Adeler vil under Haanden sælge Gaarden No. 54 paa Vesterbro.

*) Intet Blad læses af flere, men tillige med mindre Opmærksomhed, end Adresseavisen. Den ligner en med Tidsler og Tjørne begroet Sti, som man maa slide sig igjennem for at komme til et enkelt skyggefuldt Træ eller klart Kildevæld. De fleste Mennesker læse sædvanlig kun de Artikler, der nærmest angaae dem, og forbigaae andre, der dog i en eller anden Henseende kunne være vigtige for dem at vide. Det er desuden altid nyttigt for enhver Mand i Forretninger med eet Blik at kunne overskue Qvintessencen af dette vigtige Blads Indhold. Anmelderen agter desaarsag i Fremtiden at levere en saadan almindelig Oversigt, i det Haab, at den vil findes nyttig og hensigtsmæssig.

De af Skilderiets Subscribentere, der, som en Følge af Bombardementet, have forandret deres Bopæl og ikke have faaet de sidst udkomne Numer, behage at melde sig hos Bogtrykker Høeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 103.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Høeckes Enke.

Onsdagen den 7 October, 1807.

Den Danske Flaade.

Det er med velberaadt Hu at Forfatteren kalder den Flaade, som den Brittiske Politik nu lader føre til Engelland, "den Danske". Saaledes vil man endnu om mange Aar, naar alle vore Krigsskibe ere sammenblandede med de Engelske, kunne kalde den. Dersom den var bleven erobret saaledes som man fra de ældste Tider af har været vant til at erobre Flaader: Magt mod Magt, Skib mod Skib, Mand mod Mand, saa vilde det været upassende at tillægge Seierherrens Trophæer en Benævnelse, der ikke tilkommer den. Men under nærværende Omstændigheder har det ældgamle Danske Flag, omsvævet af Juuls og Adelers og Hvidtfeldts Aand, ikke tabt det mindste af sin ubesmittede Ære. Den faldt ikke i Kampen, men som et ulykkeligt Offer for Conjuncturer, der i Grunden ikke stode i nogen Forbindelse med Dannebrogs Hæder eller vore Søkrigeres Tapperhed. Historien kan neppe opvise Mage til, at en Flaade er bleven tagen paa en saadan Maade; vore Søkrigere ere blevne overvundne af Landtropper! vore Skibe bortføres uden at have løsnet et eneste Skud. O, hvad vilde Juul og Tordenskjold vel sige, dersom de stode op af Graven og saae Danske Orlogsmænd bortføres i saa pyntelig en Stand, som om de nyligen vare løbne af Stabelen? "De ere ikke blevne erobrede" vilde de sige. "Danske Mænd forlade ikke deres Fædres Stolthed og deres Slægts Hæder i en saadan Tilstand!"

Vi begræde Savnet af den Ven, som Døden berøver os; vi holde en Sorgetale ved hans Grav og gjenkalde i vor Erindring med veemodsfulde Følelser de Egenskaber, der udgjorde hans Hæder. Hvorfor skulde vi ikke ligeledes

ved vor Flaades Grav holde den en værdig Sørgetale, og vise vore Samtidige, hvorledes den efterhaanden fremkom, steg og beskyttedes under tappre og kloge Regenters Bestyrelse og Varetægt?

Naturen selv har bestemt Dannemark til at være en Sømagt. Sammensat af Øer og omgivet af Havet kunde et saadant Rige ikke aabne sine tidligste Indbyggere nogen bedre Næringskilde end Seiladsen og hvad der staaer i Forbindelse dermed. Men det gik i ældre Tider ligesom det tildeels endnu gaaer i visse Lande: Seiladsen blev mere dreven for Søroveriers end for Handelens Skyld. De gamle Danske gjorde, som bekjendt, seierrige Tog til Engelland og Normandiet.

I Frederik den Førstes Tid maatte hver Kjøbstæd bemande et Krigsskib med et bestemt Antal Soldater. Kjøbenhavn maatte levere 80 Mand, og de øvrige i samme Forhold; hver Bisp var det paalagt at besørge et Skib udrustet. For det meste anførte Kongerne selv deres Flaade. Hvo erindrer ikke den tappre Christian den Fjerde i Fægtningen paa Celberg Heide? Som syv og tredsindstyve Aars Olding drog han selv ud mod Fienden, da det gjeldte om Dannemarks Frelse. Denne Konge tog sig især med Iver af Flaaden. Han besøgte jevnligen Holmen, og havde paa Enden

af sin Stok anbragt et Redskab, hvormed han i Dieblikket kunde undersøge Tømmerets Beskaffenhed. I Christian den Femtes Tid var vor Orlogsflaade allerede i en meget god Forfatning. Under det berømte Slag i Kjøgebugt bestod den af 32 Skibe, hvoriblandt 19, som i det høieste førte 90 Canoner og i det mindste 40 Canoner, foruden 6 Fregatter, hvoraf den mindste kun førte 10 Canoner.

Christian den Sjette, som følte hvor vigtig Flaaden er for et Rige som Dannemark, byggede troligen paa den nu aldeles forfaldne Grund, hans Fædre havde lagt. Lykkeligviis besad han i Grev **Danneskjold Samsøe** en Mand, som kunde hjelpe ham at opnaae dette store Maal. Danneskjold gav Forslag til Dokkens Indretning, og fuldførte Arbeidet, uagtet han havde tusinde Vanskeligheder at kjæmpe imod*). Søe-Etaten var paa den Tid i saa yderst slet en Forfatning, at kun syv Linieskibe og to Fregatter fandtes brugbare; Magazinerne vare blottede for Alt; intet beqvemt Sted havde man til at gjemme Tougværket og Alt hvad der hører til Krigsskibes Udredning; alle Bolværker, Kraner, Bankestokker og Dykdalber vare forraadnede og forfaldne; Havnen var saa slet, at man, for at udruste Krigsskibene, maatte bringe dem uden

*) Dette vigtige Værk kostede Regjeringen 230,000 Rdlr.

for Grunden, en Fjerdingvei fra Citadellet, førend de kunde forsynes med deres Skyts og Proviant; thi paa de Steder, hvor de skulde gaae igjennem, var ikke uden 15 til 16 Fod Vand; i Bestyrelsen herskede Uorden, som var Hovedaarsagen til Flaadens Ødelæggelse, og aabnede Døren for Underslæb og Svig. I den militaire Commando savnedes Orden og Disciplin. Vore egne Reder og Farvande vare os ubekjendte af Mangel paa nøiagtige Kort og gode Styrmænd; de for Søofficierer saa nødvendige Videnskaber tilsidesattes og foragtedes; Søcadetternes Opdragelse og aarlige Øvelses-Reiser forsømtes. Danneskjold vidste at bøde paa alle disse store Mangler ved sine ualmindelige Indsigter og udmærkede Embedsiver. Da han, som et Offer for Mægtiges Cabaler, fik sin Afsked, efter tolv Aars utrættelig Tjeneste, fandtes istedet for 7 Linieskibe og 2 Fregatter, 30 Linieskibe og 16 Fregatter, 13 Bombardeergalioter og alle de Chalouper og flade Fartøier, der ere fornødne til et saadant Antal Skibe, og tilforn aldeles savnedes. Han havde ladet opbygge tre store ny Magaziner, fyldte med Udrednings-Forraad for tre Feldttoge; to andre Magaziner og Huse til at arbeide i under Tag; endnu to Andre, som siden brugtes til Arsenal, paa Øerne i Havnen, hvor Krigsfornødenhederne for hele Flaaden fandtes tæt ved Udrustningsstedet; alt det øvrige var blevet enten indrettet af ny eller istandsat. Istedet for Flaaden før var indsluttet i en Quarree, hvorfra der kun var to Udløb, og hvor den følgelig var udsat for at blive opbrændt, laae den nu i en lige Linie, og indsluttedes kun af Flydebroer, saaledes at ethvert Skib kunde have sit Udløb. Flaaden var forsvaret af adskillige stærke Batterier; Havnen var saaledes istandsat og gjort dybere, at Linieskibene, forsynede med deres hele Rustning og Forraad, kunde ligge i Orden der, hvor tilforn Fregatter ikke kunde finde Vand nok for sig; Reden og Løbet, som føre dertil, bleve gjorte 16 til 24 Fod dybe, og allerede i Aaret 1743 lagde den hele Flaade, under Grevens Anførsel, uden mindste Vanskelighed, ud paa Reden.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Anledning af hvad det har behaget Samleren og Forlæggeren af Bladet Dagen, at indrykke som Oversættelse af den engelske Avis the Times, skylder jeg mine Landsmænd og mig selv at tilkjendegive, at hvad Fregatten Frederiksværns Entring angaaer, da skeete samme efter at Commandoen var strøgen, og som 4 a 5 Gange var tilraabt den fiendtlige Fregat, og derfor i Følge min Ordre ingen Modstand fandt. Chefen af Fregatten Comus declarerede mig siden ikke at have hørt Tilraabet — og

dernæst at min Rapport om denne Tildragelse er indgivet til det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium, der ligesaa vist vil fordre mig til Ansvar, om Høistsamme finder det mindste i mit Forhold, der er stridende imod hvad jeg skylder min Konge, mit Fædreneland, og den Stand, jeg har den Ære at være Medlem af, som jeg selv er baade redebon, pligtig og i Stand til at forsvare mine Handlinger. Desuden agter jeg, naar Tid og Omstændigheder gjør det passende og nødvendigt, selv at ansøge om en General-Krigsret til mit Forholds Undersøgelse og Paadømmelse.

Kjøbenhavn, d. 5te Octbr. H. S. Gerner,
Capitain i Søe-Etaten.

Hr. Simonsen, Chirurg ved Marinerregimentet, har paa en hæderværdig Maade benyttet den Adgang til de Engelske Feldthospitaler i Omegnen af Kjøbenhavn, som er enhver Lægekonstens Dyrker aaben. Han har i videnskabelig Henseende beseet Feldthospitalet i Ordrup, som er det betydeligste og største; Lazarettet i Lundehuset, hvor han var overværende imedens en vigtig Operation blev foretagen; et Sygehuus paa en af Blegdammene, hvilket omtrent havde 40 Syge, meest af Koldfeber. Som epidemiske Sygdomme iblandt de Engelske Tropper bemærkede han Blodgang i Husum og Omegnen af Brønshøi, og Øienbetændelse i Ordrup. De Engelske Læger have overalt viist Hr. Simonsen megen Beredvillighed og Høflighed.

Det hedder nu atter, at der er ankommen en Engelsk Cutter, hvis medbragte Depecher efter nogle først skulle aabnes d. 9de, og efter andre d. 14de d. M.

En Embedsmands Søn her i Staden fandt hændelsesviis en Kalksteen, som han puttede i Lommen. Men med eet begyndte den at brænde, og endskjønt man saa hastig som muligt søgte at rive

ham Klæderne af Livet, blev dog hans Laar temmelig beskadiget.

Nogle Engelske Officierer have bestilt hos en Guldsmed her i Staden for nogle tusinde Rigsdaler Sølvtøi, som skal være færdigt til Aflevering den 15 d. M.

Nogle Svenske Deserteurer, som ere komne her til Staden, ville forsikkre, at Russisk Militair er indrykket i Svensk Finland. Men denne Efterretning omtvivles med megen Grund.

Nogle givte Koner, hvis Mænd ere ansatte ved Collegierne, der nu befinde sig i Holsteen, staae i Begreb med at reise did, og heraf ville da somme formode, at disse Embedsmænd ikke ville komme saasnart tilbage.

I den stærke Storm forleden Nat er en Engelsk Cutter og nogle Transportskibe forliste ikke langt fra Læsøe.

Reisende fra Sverrig paastaae, at de Engelske skulle have forlangt at lægge Danske Skibe, som opbringes af dem, ind i Svenske Havne, men at det er blevet dem negtet.

I Dag er der holdt Revue over de Engelske Tropper paa Nørrefælled.

Over Sverrig er der ankommen Tydske Aviser, som gaae til d. 1 October.

Capellet i den afbrændte Nicolai Kirke frembyder et rædsomt Syn. De fornemste Familiebegravelser, især det Rosenkrandseske, ere i den ynkeligste Forfatning. Kisterne ere sønderbrudte, Hjerneskaller og Menneskebeen ligge omspredte, og Harnisker, som Danske Helte have baaret, ligge omkringslængte paa Jorden. Billigheden kræver i det mindste, at Benene burde opsamles, og Harniskerne gjemmes i en eller anden Antiquitetssamling.

De Rædselsscener, som vor Hovedstad under Bombardementet har oplevet, kunne levere et heelt

Gallerie af menneskelig Elendighed. Et ikke ubetydelig Bidrag til dette Gallerie leverer os Slagtermester Svendsen paa Vesterbro. Hans 13 Aars Datter blev dræbt ved hans Side, og hans Kone tilligemed hans 6 Aars Søn saarede af en Engelsk Bombe. Konen døde af sit Saar d. 28 f. M.

Det hedder nu, at det Engelske Ministerium ikke anseer den Danske Flaade for nogen Erobring, og at hverken Land- eller Sømagten ved denne Expedition kan vente sig Prisepenge.

Admiral Gambier uddeler fra i Morgen af ikke flere Passer til Skibe, som gaae til Møen, Lolland 2c.

Efter en Cancellie-Skrivelse af 3 d. M. kunne følgende ved Ilden ødelagte Strækninger her i Staden, hvor ingen Forandring udfordres, strax bebygges i Overeenstemmelse med Brandanordningen: 1) Klædeboderne; 2) Graabrødretorv, med Undtagelse af Grunden No. 99; 3) Nørregade; 4) St. Pederstr.; 5) Skidenstr.; 6) Landemærket, dog at Grundene No. 173 og 174 indtil videre undtages; 7) Lille Kjøbmagerg., med Undtagelse af de nærmest Kultorvet beliggende Grunde No. 83, 84, 85 og 192; 8) Kultorvet, med Undtagelse af Hjørnegrunden til Rosengaarden; 9) Frederiksborggaden; 10) Skidentorvet, de to Grunde paa Hjørnet af Fiolstr. undtagne; 11) Nørrevold, med Undtagelse af de to Grunde paa Hjørnet af Larsleistr., og 12) St. Gjertrudstr.

Udenlandske Efterretninger.

I the Times berettes: da Hs. Majestæt Kongen og H. K. H. Kronprindsen passerede Beltet Natten imellem den 12 og 13de Aug. kom en Officier fra en Engelsk Fregat ombord paa den Danske Jagt, uden at kjende Kongen og Kronprindsen. Officieren vidste næsten ikke hvorledes han skulde forholde sig, og om den Danske Nation skulde betragtes som fredelig eller fiendtlig; Gener. Adjut. Lindholm førte ham aldeles i Vilderede ved at komme op paa Dækket i sin Uniform, talende om mindelig Afgjørelse og Erstatning, og begjerende at bringes ombord paa den Engelske Fregat; han kom ogsaa ombord paa samme, ledsaget af to af Kronprindsens Adjutanter, der gave sig ud for at være permitterede Officierer, som vende tilbage til deres Regimenter. Souverainen og Prindsen bleve saaledes ved deres Adjutanters Aandsnærværelse reddede fra at falde i deres Fienders Hænder. — Denne Undgaaelse synes at have foraarsaget stor Glæde. Det er en Lykke, som vi ere overbeviste om ingen i Engelland vil misunde de Danske. — Vi kjende næsten intet Tilfælde, tilføier Relateuren, som kunde volde vor Regjering større Ubehageligheder end Anholdelsen af disse to ophøiede Personer, hvoraf den ene er Svoger og den anden Søstersøn til vor Souverain. Hvad skulde vi have gjort med dem? Hvorledes skulde de behandles? Skulde de behandles med den Aarvaagenhed og Indskrænkning, hvormed Krigsfanger i Almindelighed behandles? eller skulde de modtages med den ømme og store Udmærkelse, man skylder deres Vanheld, og deres Slægtskab med vort Kongehuus? Det glæder os inderlig, at denne yderst ubehagelige Omstændighed er undgaaet.

I the Times af 4 Sept. siges, at Lord Cathcart først havde i Sinde at tage Kjøbenhavn ved en Coup-de-main, da han indsaae, at hans Styrke var tilstrækkelig nok til at udføre et saadant Foretagende, men det sandsynlig store Tab, og den Vished han havde om, ikke at kunne faae nogen Undsætning eller Hjelp i denne Egn, bevægede ham til at forandre sin Plan, og at nærme sig Maalet langsommere, skjønt paa en ikke mindre sikker Maade. Frygten for Bombardementet opvakte saadan en Urolighed, at de fleste af de rigeste Indbyggere offentlig (?) yttrede deres Ønske, at Staden maatte blive overgivet.

Stockholm, d. 29 Sept. Til det Kongelige Commerce-Collegium har Vicehandelsagenten i London, C. H. Grill, indsendt tvende i Storbritannien udgivne Parlaments-Acter af følgende Indhold:

Oversættelse:

Udi Kong Georg den Tredies 40de Regjeringsaar. Seſſ. 2 Cap. XXVIII.

En Act for at authorisere Hs. Maj. at tillade Indførsel af Skibsforraad fra hvilketsomhelst Sted, i Skibe, tilhørende Stater, der ere i Venskab med Hs. Maj. og paa nogen Maade drive Søfart.

(1 Aug. 1807.) Da igjennem en Act, udfærdiget i Kong Carl den Andens tolvte Regjeringsaar, under Titel: En Act at opmuntre og befordre Søfarten, alle Sorter Master, Tømmer og Planker, Beeg, Tjære, Harpix, Hamp og Hør, ansees nødvendige at indføres i Kongeriget Storbritannien i Brittiske Skibe eller Skibe, som ere byggede i de Lande eller Steder i Europa, hvor saadanne Artikler ere voxede, frembragte eller tilvirkede, eller byggede i sædvanlige Søhavne, og ved en anden Act, oprettet i Kong Carl den Andens trettende og fjortende Regjeringsaar, under Titel: En Act at forekomme Svig samt at rette Misbrug i Hs. Majestæts Told, intet Slags Beeg, Tjære, Harpix, Bræder eller Tømmer tillades at indføres fra Nederlandene eller Tydskland, under hvad Forevending det end maatte være; og eftersom det er nødvendigt at tillade Indførslen af benævnte Artikler, fra hvad Havn eller Plads det end maatte være, i Skibe, hørende til noget Kongerige eller nogen Stad, som er i Venskab med Hs. Maj.; saa stadfæstes og besluttes herved, med de i dette Parlament forsamlede aandelige og verdslige Lorders samt Underhusets Raad, Samtykke og Autoritet, at Hs. Maj. skal være berettiget til, igjennem Ordres i Conseillet at meddele Tilladelse

naar og saa ofte det ansees fornødent, fra og efter denne Act bliver udstædt, at alle Sorter Master, Tømmer eller Planker, Beeg, Tjære, Harpix, Hamp eller Hør, som specificeres i saadanne Ordres i Conseillet, maa indføres fra hvad Land eller Plads det være maa, i Skibe, tilhørende noget Kongerige eller nogen Stat, som er i Venskab med Hs. Majestæt, Hans Arvinger og Efterkommere, og paa nogen Maade driver Skibsfart, uagtet nogen Ting, berørte Acter, oprettet under Kong Carl den Anden eller nogen deraf, eller i nogen anden Parlamentsact skulde være stridende derimod. — Den anden Act er af 13 Aug. og indeholder en Tilladelse for alle og enhver, at indføre i Brittiske Skibe Sild, som ere fangede og saltede paa nogen Svensk Kyst, fra hvilken Havn eller Plads i Sverrig det end maatte være, til Storbritannien, uagtet der i nogen Parlamentsact skulde findes noget stridende derimod; dog skal ved Indførslen saadanne Sild angives paa vedkommende Toldsteder; af hver Tønde, indeholdende 32 Gallons, skal erlægges 6 Sh. og 7 Pence &c. i Told o. s. v.

I the Times af 4 Sept. læses en Undersøgelse angaaende det Retfærdige i Expeditionen mod Dannemark. Medens Publicum, hedder det i Begyndelsen, svæver i Uvished om Udfaldet af Expeditionen til Sjælland, synes i Anledning af Egenskaben og Lovligheden af dette Skridt, at have reist sig Tvivl, som vil forsvinde, naar man faaer endelig Efterretning om det gode Udfald. Her fremsættes nu adskillige Skingrunde, som skulde bevise Nødvendigheden af dette Angreb. Dannemark (siges der) er ikke istand til at forsvare sin Neutralitet; dets Flaade er et mægtigt Redskab til at angribe os, og det formaaer ikke at afværge at der gjøres en saadan Anvendelse deraf, naar de Franske forlanger det. Hertugdømmet Holsteen,

ja Sønderjylland er dem Borgen for, at det maa give efter, naar de finde det for godt. Dersom de Danske havde Midler og Magt til at beskytte deres Neutralitet mod Bonapartes Armeer, vilde denne Handling ikke allene være en meget afskyelig Overtrædelse af Folkeretten, men tillige et Exempel paa et meget unyttigt Angreb, for saavidt det foresatte Maal, at bevare den Danske Flaade fra at anvendes imod os, lettere kunde opnaaes, naar de Danske selv paatoge sig dette Forsvar. Men hvorledes kan dette være anvendeligt paa nogen anden Magt? Nødvendigheden kan ikke retfærdiggjøre os i Henseende til Rusland, dersom vi vilde bemægtige os Flaaden i Cronstadt, thi Rusland er aabenbar istand til at forsvare sin Neutralitet. Vi have ingen Grund til at befrygte nogen ufrivillig Fiendtlighed af denne Magt. Dens Flaade kan ikke bruges imod os, uden med dens Villie og Tilbøielighed. Dersom Ministerne have Grund til at formode en saadan Tilbøielighed, eller om Rusland havde i nogen Henseende yttret noget fiendtligt Sindelav, saa vilde vi af andre Grunde tage dets Flaade, og dette vilde saa at sige være det første Slag, naar man er enig om at Fægtningen skal begynde. Det er let at oplyse dette med et Exempel. Naar jeg seer min Fiende gaae løs paa mig i den Hensigt at ødelægge mig, og mærker i det samme et draget Sværd i et Barns Haand ved Siden af ham, saa griber jeg i Øieblikket Sværdet, uden at tage i Betragtning hvo der egentlig har Eiendomsret dertil, men naar dette Vaaben er i Skeden, og ved Siden af en Mand, som er istand til at beholde det der, saa har jeg sikkerlig ingen Ret til at røre det, indtil han yttrer nogen Tilbøielighed til at drage det. Om ingen Stat, der er istand til at forsvare sin Neutralitet med sin egen Magt eller ved sin fjerne Beliggenhed,

kan Talen altsaa være her, og hvad dem angaaer, der ikke ere istand dertil, saa er den Uret, vi tilføie dem, ikke saa stor, som den ved første Øiekast synes; thi dersom deres Hensigt virkelig er at være neutrale, og deres Skibe ligefuldt imod deres Villie bruges imod det ene eller andet Partie, kan det da ikke være dem ligemeget, enten de bruges til vor Forsvar eller Ødelæggelse, eller at de aldeles ikke blive brugte? Vi vide, at den, som først vil give saadanne Nationer et Exempel paa deres Svaghed, vil uundgaaeligen opvække en smertelig Sensation. Vi vide med hvilken Heftighed de Franske Journalister ville tale om dette Angreb paa de Danske, men hvad beviser dette andet end deres Harme over at see Rovet revet dem lige ud af Gabet, netop som Stiemænd ærgre sig, naar de finde den forsvarsløse Reisende uden Pung. Det kan ikke regnes os meget til Onde, at vi have plyndret ham først, for saavidt en absolut Nødvendighed tvang os dertil, og vi agte at tilbagegive Eiendommen ubeskadiget, naar vor Selvforsvar tillader det; lastværdige Hensigter, Lyst til Rov og Vanen til at røve er vor Fiendes Bevæggrunde til hans attraaede Plyndring, men ved vor Virksomhed have vi skuffet ham i hans Haab. Saaledes er da de Franskes Udfald ikke et Bevis paa vor Uretfærdighed, men et Vidnesbyrd om, at den Nødvendighed, der tvang os til at handle saaledes, virkelig existerede. I Henseende til det, der kunde siges til den muelige Udvidelse af denne Nødvendighedslære, troe vi, at den neppe kan anvendes paa nogen anden Nation end Dannemark, naar man undtager de mægtige Mecklenborgske Stater: Oldenborg og Kniphausen. Sverrigs Sømagt er sikker for de Franskes Angreb, om denne Stat end var neutral, formedelst Østersøen; og Rusland er det ved sin store Magt. Østerrige

er ingen Sømagt, og, om det end var det, vilde det endnu være istand til at vedligeholde sin Neutralitet. Dersom America havde en Flaade, vilde det beskyttes ved sin fjerne Beliggenhed.

De i Aftes ankomne Engelske Aviser gaae til den 22 Septbr. og indeholde Alt hvad der angaaer Kjøbenhavns Capitulation. Følgende Brev tilskrev den Engelske Overgeneral Hr. General Peymann, da Staden blev opfordret:

Min Herre!

Jeg kan ikke undlade at spørge Deres Excellence i mit og den over Hs. Britiske Majestæts Flaade commanderende Admirals Navn, om De har taget den nærværende skrækkelige Crisis, Kjøbenhavn befinder sig, i alvorlig Betragtning. Dersom denne By, Dannemarks Hovedstad og hele den Kongelige Families Residence — Sædet for Videnskaberne og Handelen, og fuld af Indbyggere af hver Rang, hver Alder og hvert Kjøn — dersom denne Stad skulde bestemme sig til at udholde Rædslerne af en Beleiring, saa vil den tilintetgjøres ved hvert muligt Ødelæggelsesmiddel. Saasnart der gives Befaling i denne Hensigt, ville de Officierer, som det overdrages, ikke kunde andet end benytte sig af hvert Middel, de have i Hænderne, til at bemestre sig Staden. En Storm paa en Stad saa fuld af Mennesker og Rigdom, maa omsider styrte Indbyggerne i Ødelæggelse, og Tabet af deres Eiendom er en uundgaaelig Følge deraf.

Skulde Dannemark vægre sig ved at slutte en Alliance med os paa en venskabelig Maade, saa have vi den meest uindskrænkede Ordre fra vor Regiering, at angribe denne Stad til Lands og Vands. Med Forberedelserne dertil ere vi komne videre end de maaskee troer.

For Himlens Skyld, min Herre! overvei koldsindigen om ikke Staden vil blive ødelagt, og om ikke, under nærværende Omstændigheder, Udøvelsen af Deres Tapperhed, som ingen vil negte Dem, vil paadrage Staden den Ødelæggelse, som altid er en Følge af en Beleiring, og hvis endelige Udfald vil være Tabet af Deres Flaade, to Ting, som nu kunne forebygges.

Al Eiendom uden for Staden er hidtil bleven respecteret. Jeg benytter mig ogsaa af denne Leilighed til at melde Dem, at Gjenstande af største Nationalvigtighed for Dannemark er i min

Magt, og at jeg hidtil har respecteret dem: denne Tingenes Tilstand kan ikke længe forblive saaledes.

Det vil ikke fornærme Deres Excellence paa nogen Maade: at jeg beder Dem og Deres Raadgivere alvorligst betænke, hvilken ubodelig Skade nogle faa Dages Operationer kunne foranledige, og at De endnu er istand til at afværge den.

Deres Excellences &c.

Cathcart.

Kjærnen af Adresseavisen af 3die indtil 7 Oct.

Forsamlinger: i den Hulevadske Enkekasse d. 7 Oct., i Efterslægtsselskabet s. D., i det borg. Enigheds-Selsk. s. D., i det gavnvirkende Laane- og Livr. Selsk. d. 9de. — Urtekr. Carsten Hansen fortsætter sin Handel i Frederiksborg G. 144 hos Farver Staal. — Proclama af 29 Aug. i Jomfr. A. Sotmanns Sterbo. — Marienlyst, paa Frederiksberg, mellem Slotskroen og Kakkelovnsfabriken skal med det første sælges ved Auction. — Løsøre-Auction i Huset No. 215 paa Hjørn. af Kong. Nytorv og st. Kongensg. d. 12 Oct, Cataloget hos Assist. Hornbech. — En Gaard i Hillerød tilfals hos Brændeviinsbr. Erlandsen sammesteds. — Plads til Tømmerhandel i Helsingøer anvises i Frederiksberg G. No. 5 hos Revis. Reiersen. — Commiss. i Groff. Hvidt & Comp. Bo holdes d 7de, Efterm. Kl. 4. — Første Auct. over Bryggergaarden 123 i Løvstr. d. 9 Oct. — Løsøreauction paa Hjørn. af Knabro- og Comp. Str. No. 51 d. 12 Oct. — Bortforpagtnings Auct. over Fiskesøer og Damme paa Frederiksborg District (deels paa 6, deels paa 12 Aar) d. 9 Oct. — Hørkr. Enke Agrestrup fortsætter sin Handel i et Skur paa Tomten af hendes afbrændte Gaard. — Prof. Wøldike boer nu paa Hjørn. af Kattes. og Lav. Str. No. 79. — Garver C. F. Nyholm fortsætter sin Handel i Rosenborg G. No. 153. — Første Auct. over Brændev. Gaarden No. 65 paa Halmtorvet, d 9 Oct. — Løsøreauct. paa Hjørn. af Hummer- og Ulkeg. 239, d. 9 Oct. — Børsauct. over Riis, Caffe, Bankebyg, Tran, s. D. — Løsøreauct. i Gaarden No. 1 udenfor Amager Port, d. 10 Oct. — Dito i No. 200 i Laxegaden, d. 12 Oct. — Dito i No. 27 i Skovbog. d. 13 Oct. — Dito i No. 45 i Silkeg. d. 15 Oct.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fjerde Aargang. No. 104.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 10 October, 1807.

Om Kjøbenhavns Capitulation.

I vore offentlige Blade læses følgende Raisonnement, dateret Kiel d. 17 Sept. "Kjøbenhavns "Capitulation er nu ogsaa bleven bekjendt her. "Dens Indhold erklærer (?) alt for vel, hvor"for den har opvakt vor Regjerings høieste "Mishag. Naar man hører, hvad Kjøbenhavn "har lidt og tabt, hvad den brave Garnison "har gjort og udholdt, og hvor høit Nøden "var steget, kan den betrængte og for det "meste ødelagde Stads Overgivelse ikke mere "opvække vor Forundring. Men vi vidste her "for vel, at det var vor Regjerings Hensigt, at "vor Flaade heller skulde ødelægges, end ud"leveres til Fienden, til at vi ikke med største "Følelse skulde deeltage i sammes Mishag over "at see denne Hensigt uopfyldt. Og uagtet "vi vide, at de derom givne bestemte Instruc"tioner ere opsnappede af Fienden, begribe vi "dog ikke hvorledes hiin fra første Oieblik til"fulde bekjendte Hensigt har kunnet miskjendes "i Kjøbenhavn. Ikke mindre paafaldende har "det været os, ogsaa at finde i denne Capitu"lation Aftale af politisk Natur, som aabenbar "er lige uforenelig (?) med den nærværende For"fatning og vort Hofs System, samt med en "indskrænket (?) militair Authoritets Fuldmagt."

Uden at vide hvo disse "Vi" og disse "Os" egentligen ere, være det Kjøbenhavns Skilderie tilladt at anføre her nogle Anmærkninger, til ovennævnte Raisonnement, der just ikke opvækker noget høit Begreb om Kilienserens Styrke i Politiken og Kundskab om Kjøbenhavns Forfatning i sin største Crisis.

Saalænge som en Stad endnu ikke er overgiven, er det Skribentens Pligt, at anvende Alt, som kan bidrage til at opflamme Nationens Enthusiasme og vedligeholde den, naar den allerede er opflammet. Men kun under saadanne Omstændigheder kan det tillades den offentlige Stemmes Talsmand, at skildre Forsvarskræfterne med overdrevne og Faren derimod med svage Farver. Naar en saadan Crisis derimod er overstaaet, er det høist ubilligt at forvilde Mængdens Begreber ved Raisonnement, som virkelige Facta aldeles gjendrive.

Den anførte Kielske Politicus siger i en temmelig afgjørende Tone, at Capitulationen har opvakt Regjeringens høieste Mishag. Hvormed

beviser han denne djærve Paastand? Har Regjeringen udnævnt ham til sit Organ? Hans politiske Raisonnement vidner i det mindste om, at det sidste ikke kan være Tilfældet.

Jeg kjender ikke vor Regjerings Tanker om Capitulationen, men da den altid har udmærket sig ved Humanitet og Oplysning, saa er jeg overbeviist om, at den ogsaa i dette Tilfælde er sin Caracteer fuldkommen tro, og at den aldrig kan fordre at umuelige Ting skulde kunne gjøres muelige, eller at en utidig Heroisme skulde kjøbes med hundrede Tusinde uskyldige Indbyggeres og to Rigers Hovedstads Undergang. Urigtig og overdreven er den Beretning, at det meste af Staden var ødelagt. Himlen skee Tak — det er neppe Femtedelen! Men den, som vil tale om hvad Kjøbenhavn burde gjort; den, som vil paastaae, at det var vor Regjerings Hensigt, hellere at lade Flaaden ødelægge end udlevere den til Fienden, han bør kjende Hovedstadens Forfatning den fjerde Nat af Bombardementet; han bør vide hvad det egentlig har at betyde, naar en Stad bombarderes saaledes som Kjøbenhavn er blevet bombarderet; han bør kunne sige os, paa hvilken Maade en af Ilden omspændt og af Bomber ængstet Stad skal kunne ødelægge Flaaden, uden at fordobble sin Elendighed. Det er en let Sag, 50 Mile fra Hovedstaden, i sin Lænestoel at haranguere over hvad der burde skeet. Den, som har været Øienvidne til Hovedstadens Rædsler, taler i en ganske anden Tone.

Forfatteren af disse Linier har i disse Dage i et i det Engelske Sprog forfattet lidet Skrivt søgt at gjøre den Engelske Nation bekjendt med Kjøbenhavns rædselfulde Periode fra den 2den til den 6te September. Han anseer det for overflødigt, at gjøre sine Medborgere endnu nøiere bekjendt med disse Rædsler. De ere hos enhver

i friskt og uudslettelig Minde. Vi vide alle, at 305 Bygninger bleve lagte i Aske; at Nøden overgik al muelig Forestilling; at Qvinder, Børn, Oldinger og Syge bleve dræbte og knuste; at der næsten ikke var noget Tilflugtssted mere tilbage; at endnu en Dags Bombardement havde lagt Staden aldeles i Aske og beredt hundrede tusinde Menneskers fuldkomne Undergang.

Der gaves kun to Maader, at ødelægge vor Flaade paa, for at frelse den fra at falde i Fiendens Haand: enten maatte vi sænke eller brænde den.

Lader os antage, vi havde sænket den; hvad havde Følgen blevet? Fienden, som, efter at Bombardementet var begyndt, ikke vilde indlade sig paa nogen Underhandling mere, og som erklærede Flaadens Udlevering for en Conditio sine qua non, havde vedblevet at bombardere, indtil den hele Residence havde ligget i Aske, eller indtil han mageligen kunde taget den med Storm. Om vi end havde givet ham nok saa hellige Forsikkringer om, at Flaaden var sænket, vilde han dog ikke fæstet Lid dertil. Staden, som ikke stod til Redning mere, vilde blevet taget, og Følgerne havde været uberegnelige. Lader os paa den anden Side antage at vi havde sat Ild paa vor Flaade, saa kunde det dog neppe skee undtagen efterat vi havde seet Virkningerne af de tre første Dages Bombardement. Nu spørger jeg enhver Fornuftig, hvorledes en Commandant, der har mindste Følelse for Menneskelighed, kunde beqvemme sig til et saadant Skridt, naar en Femtedeel af Staden allerede stod i Luer, Livsfaren var almindelig og al Udsigt til at afholde Fienden forsvunden? At sætte Flaaden i Brand medens Kjøbenhavn brændte og ødelagdes af Bomber og Raquetter, vilde have været det samme som at slaae Olie i Ilden. 65 brændende Krigsskibe maatte ufeil-

barslig have sat Ild paa Holmen, Arsenalet og den hele Kant af Staden, som Fiendens Bomber hidtil havde skaanet, og med al dette vilde Fienden dog ikke have afstaaet fra sit Forsæt. Aldrig kan det have været vor Regjerings Villie at Kjøbenhavn med sine 100,000 uskyldige Indbyggere og alle de Skatte, det indeholder, hellere skulde opoffres end vor Flaade skulde udleveres til Fienden. Det første er et erstatteligt, det sidste vilde været et aldeles uerstatteligt Tab.

Dersom Kjøbenhavn var en virkelig Fæstning, hvis Forsvar kun beroede paa Garnisonen og hvis Tilintetgjørelse ikke kunde drage andet end dennes Ødelæggelse efter sig, saa havde det været en ganske anden Sag. Men en Stad med 100,000 Indbyggere og neppe 4000 Mand regulaire Forsvars-Tropper, uden Udenværker og uden befæstede Forstæder, kan ikke gjøre umulige Ting muelige, eller sige som Samson: "jeg vil doe med Philisterne!"

Har Capitulationen opvakt Regjeringens høieste Mishag, saa maa det være af Grunde, jeg ikke kjender; men efter min individuelle Mening kunde Alexander Magnus selv, under nærværende Conjuncturer, ikke redde Kjøbenhavn fra Overgivelse.

Den Aand, som under Beleiringen besjelede Kjøbenhavns Borgere og Borgerinder, var saaledes som man kun kunde vente sig af Romere i Republikens herligste Dage. Havde det staaet til dem at frelse deres Kongestad, saa havde de sikkert ikke anseet noget mueligt Offer for stort. Men hvad nyttede her deres Fædrenelandskjerlighed og Enthusiasme? Da det var kommet saavidt, at Staden kunde bombarderes fra alle Kanter, uden at vi kunde afværge det, var intet mere at vinde, men Alt at tabe. At døe Heltens Død er Krigeren værdigt, men værgeløse Qvinder og Børn ere ikke bestemte til at forsvare en Fæstning, og Værgeløse udgjorde det største Antal af Kjøbenhavns Indbyggere; dem var det, som Fienderne, maaskee uden at vide det, især strede imod. Ingen elsker vor Nationalhæder høiere end jeg; men hvad er en Nationalhæder, som uden bestemt Hensigt maa forsvares med 100,000 Værgeløses og Umyndiges Liv? Da Hvidtfeldt lod sig og sit Mandskab springe i Luften, saa skede det i en bestemt Hensigt: han gjorde det for at frelse Kjøge By fra at blive et Offer for Luerne. Men hvad Hensigt kunde vel, om man end vilde betragte hele Kjøbenhavn med samme Øine som Hvidtfeldts Skib, opnaaes, ved at lade Staden gaae op i Røg, en Deel af dens Indbyggere dræbe, den anden lemlæstes og den tredie forvandles til Tiggere? Kunde Kjøbenhavn gjøre sig Regning paa bedre Vilkaar efter otte Dages Bombardement end efter tre Dages? Enhver Fæstning, som foresætter sig at udholde et Bombardement, kan have tre forskjellige Grunde: enten troer den sig istand til længere at udholde Angrebet end Omstændighederne tillade Fienden at fortsætte det, eller den venter Undsætning, eller den troer ved Forhalingen af sin Overgivelse, at kunne gavne en fremrykkende Armee og opholde Fienden. Men befandt Kjøbenhavn sig vel i noget af disse Tilfælde? Kunde det gjøre mere Regning paa at faae Undsætning den Gang end nu?

Indeholdt end den fiendtlige Overgenerals Opfordring til General Peymann intet uden de ved saadanne Leiligheder sædvanlige Floskeler, saa kan man dog ikke negte ham, at en Stad, som Kjøbenhavn, Rigets Hovedstad, Sædet for Videnskaberne og Handelen, kort, Middelpunctet for hele Statens vigtigste Skat-

ke, ikke bør udsættes for et rædsomt Bombardement.

Til Slutning maa jeg her erindre, at skulde Flaaden endelig ødelægges, saa burde det skeet førend Tingene vare komne til den Yderlighed, at Fienden ikke kunde forbydes mere at omspænde Staden med 48 Morterer og Haubitser og 20 24pundige Canoner.

Fra hvilken Synspunct man end betragter Sagen, saa kan den ofte anførte Politikers Beretning om Regjeringens høieste Mishag med Capitulationen, saavelsom hans Paastand, at det var bestemt besluttet, at lade ødelægge Flaaden, drages i Tvivl af enhver, der ikke allene kjender vor Regjerings humane Grundsætninger, men tillige de Forhold, Hovedstaden stod i.

(Indsendt.)

Hr. Compagniechirurg Simonsen, der paa en saa hæderværdig Maade har frequenteret de Engelske Feldtlazaretter, vilde meget forbinde den medicinsk-chrirurgiske Klasse, ifald han ville udgive sine Jagttagelser, der vist ikke ere ringe, i en egen Afhandling. Der tvivles ikke paa, at jo Hr. Simonsen opfylder dette af saa mange yttrende Ønske, og derved yder paa sit Fædrenelands Alter en Skjerv, der stedse med Taknemmelighed vil blive erindret.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Assurance-Summen for de ved Bombardementet opbrændte Bygninger anslaaes til 24 Tønder Guld.

Man paastaaer, at de Syge, som under Krigen bortførtes fra St. Hans Hospital, der fra et

Husvalelsessted for den ulykkelige Menneskehed blev forvandlet til et Plagested for Kjøbenhavns uskyldige Indbyggere, vare i en Tid af sex og tredive Timer indspærrede i Frederiksberg Kirke, førend de bleve henbragte til de Steder, der anvistes dem. Det skal have været et rædsomt Syn at see disse mange ulykkelige Afsindige og Sindssvage sammenproppede i et saa snævert Rum, hvor Luften var næsten forpestet, og hvor man maatte slaae et Vindue ud, for dog nogenlunde at forbedre den. Frederiksberg Kirke i Aug. 1807 synes at være et værdigt Sidestykke til den bekjendte Black-hole i Ostindien.

Lige fra Kjøbenhavn til Frederiksberg og Fredensborg have de Engelske deres Poster ude. De staae saa nær, at de kunne raabe til hinanden; for det meste bestaae disse Tropper af Jægere. I Sorgenfrie ligge mange Engelske Tropper, og i Lunden have de opreist mange Sæder. Her koges og bages hele Dagen. Omkring Hirschholm og i de tilgrændsende Landsbyer ligge Hysarer. Træerne i den smukke Dal ved Lundehuset ere fældede.

En Reisende fra Memel, som forlod denne Stad d. 19de f. M. paastaaer, med sit Pas at kunne godtgjøre, at der paa den Tid ikke herskede noget Slags Epidemie sammesteds, saaledes som det har været meldt i No. 102. Men da samme Reisende ligeledes har berettet, at der rigtig nok ved hans Afreise grasserede Blodgang (Ruhr), som en Virkning af den umodne Frugt de simplere Stænder havde maattet spise i Stadens nærværende forarmede Tilstand, og denne Sygdom neppe kan fortjene andet Navn end Epidemie, saa synes den i dette Blad anførte Efterretnings Sandfærdighed endnu ikke at være kuldkastet ved den anførte Reisendes Vidnesbyrd.

Krigen har tydeligst yttret sine Virkninger paa Tallotteriet. Indtægten for hele den sidste Trækning var ikke mere end 800 Rdlr. Forhen gaves der enkelte Spillere, som indsatte 2—3000 Rdlr. i en eneste Trækning.

Da Hr. Lieutenant Høst ved Marinerne nyligen havde Vagt uden for Vesterports Revelin, rømte to Marinere bort i det samme han var gaaet lidt til Side Da han kom tilbage og savnede disse to Mand, lod han sætte efter dem; men paa samme Tid fik han Øie paa en Engelsk Hværver, som var i Færd med at hverve en tredie af hans

Mandskab. Lieutenanten tog strax fat i Karlen, men denne greb til sin Bajonnet, stak efter ham, og rammede heldigviis kun Knappen, hvorved Bajonnetten gled ned imellem Armene. Lieuten. Høst, som ikke fik Tid til at trække sin Sabel, tog Hververen i Brystet, og kastede ham omkuld. Adskillige Folk, som havde været Vidne dertil, vilde have Karlen arresteret, men i det samme kom to Engelske Officierer tilgaaende, og efterat de havde ladet deres og Hververens Navn tegne, udbade sig Lieutenantens og hans Oberstes Navn, forsikkrende at Karlen nok skulde blive straffet. Kort derefter blev Lieutenant Høst afhentet i en Equipage fra de Engelske og bragt for en Krigsret paa Ladegaarden. Han har nu to Gange mødt for denne Ret, og forsikkrer at den strængeste Subordination iagttages der. Karlen har ikke Tilladelse at tale, men hans Officier er hans Defensor, hvilket altid er Brug i Engelland.

De Engelske Tropper have, som forhen meldt, Fruentimmere med sig, der vaske deres Linned. Hvert Hundrede Mand har saadanne sex Vaskekoner. Endeel af dem have været med de Engelske i Egypten, Holland rc., og vide lige saa godt at fortælle Krigsbedrivter som Soldaterne.

Paa Gartner Lucas's Gaard uden Nørreport er der opslaaet en Placat, hvori der loves den, der kan give Oplysning om, hvo der har stjaalet sammesteds en under Beleiringen bortkommen Trillebør, en Belønning af en Guinea.

De Engelske ved Charlottenlund have i disse Dage ladet ber sælge ved offentlig Auction endeel Sager, som de ikke ville føre hjem med sig til Engelland. De bleve solgte for Skamkjøb. Ting, som vare ganske ny og koste 2 Rdlr., ere blevne tilslaaede for 12 ß. De have sammesteds et stort Forraad Brænde og Hø, som nok ligeledes vil blive solgt ved Auction.

Paa een af vore Skjærbaade have de Engelske sat tre Master, for at kunne føre den med sig.

I Gaar ankom en Skipper med Levnedsmidler fra Aarhuus, hvorfra han var afseilet i Onsdags Morges, paa hvilken Tid alting var ganske roligt. Det er under strængeste Straf forbudet at medføre derfra noget forseglet Brev. To andre Skippere fra Aarhuus og to Skibe med Brænde ventes hvert Øieblik til Kjøbenhavn.

Udenlandske Efterretninger.

I Engelske Tidender af 18 Sept. læses følgende:

Prinds-Wales, Kbhavns Rhed d. 1 Sept.

Min Lord! — Da jeg ansaae det vigtigt for Hs. Majestæts Vaaben mod Sjælland, at der anvendes Alt for at betage Coffardieskibe i Stralsund Midlerne til at føre Tropper til denne Øe, har jeg troet at være forpligtet til at udstede Ordre (af hvilken indlagt følger Gjenpart) til at blocquere Stralsund. Jeg haaber at Deres Høivelbaarenhed vil bifalde denne Foranstaltning.

Jeg har den Ære rc.

Til J. Gambier.

Høivelbaarne Lord Viscount Castlereagh.

Fra J. Gambier, Esq. Admiral af det blaa Flag, øverst Befalingsmand over en Flaade af Hs. Majestæts Skibe, bestemte til en særegen Tjeneste.

Da jeg har faaet Efterretning om, at en Fransk Armee er i Besiddelse af Stralsund, og det er vigtigt for den Tjeneste, som den under min Commando værende Flaade er bestemt til, at ingen Forstærkning sendes derfra til Sjælland, saa anmodes og beordres De herved til at stationere af den Magt, De anfører, saa mange Skibe som De til ovennævnte Hensigts Opnaaelse og til en stræng Blocade finder fornødne, og til den Ende melde alle Commandeurer og Officierer af de Skibe og Fartøier, som De anvender til dette Brug, at underrette alle neutrale Skibe, som maatte ville løbe ind i ovennævnte Havn eller nogen Canal eller Krog, som leder did, om ovennævnte Blocade og tilkjendegive dem, ikke at løbe ind i samme rc. Commandeurerne og Officiererne befuldmægtiges herved til at anholde saadanne Skibe, og lade deres Capitainer og endeel af Besætningen blive ombord, for at styre dem, sætte omhyggelige Officierer og saa mange Sømænd som maatte ansees fornødne paa samme, og sende mig dem til denne Ankerplads.

Prindsen af Wales for Kbhvn. d. 23 Aug.

Til J. Gambier.

Commodore R. G. Keats, Esq. sup.

London d. 14 Sept. Sluppen Thais seilede i Onsdags fra Plymouth med Dispacher til Vestindien. Den havde kun 24 Timers Tid til at tiltakles, uagtet den var i en ufuldkommen Stand til at stikke i Søen. Dens Ærinde maa derfor

være vigtigt. Vi formode det angaaer de Danske Besiddelser i Vestindien.

Det hedder, at Admiral Gambier havde Ordre at sporge de Danske, om de vilde alliere sig med Engelland, i hvilket Tilfælde Tropperne og Flaaden kunne virke med dem til deres Forsvar, men at de, dersom de afsloge Tilbudet, maatte betragtes som en Nation, der hellere ønsker en Alliance med Frankrige, og derfor maa behandles fiendtlig, da det er umueligt at de under nærværende Omstændigheder kunne forblive neutrale. Den 25 Aug. var den Dag, inden hvilken Dannemark skulde bestemme sig. — Der er ingen Tvivl om, at Bonaparte vil tage Holsteen enten Dannemark modsætter sig Engellands Angreb med Magt eller ei. (Af the Morning Chornicle).

Paa den afdøde Fox's Gravmæle i Westminster Abbedie findes ingen anden Paaskrivt end hans Navn.

Ved en Oversætter-Skjødesløshed have de Tydske Aviser tillagt Kong Joseph af Neapel en Grusomhed, som han ikke har gjort sig skyldig i. Det Italienske Udtryk impiccato od una forca have de oversat med sat paa Spid istedet for hængt.

I the Sun læses følgende: En Omstændighed anføres fra gode Kilder, som meget vil forringe den hæderlige Caracteer, og bærer stort Præg af Fransk Politik. Da vore Tømmermænd undersøgte Bundene af de Danske Skibe, fandt de i Bongen af hvert Skib, under Vandgangen, et udskaaret firekantet Hul og saa net bedækket med et tyndt Brædt, at det neppe kunde mærkes. Dersom denne skrækkelige Krigslist ikke var bleven opdaget, saa er der ingen Tvivl om, at jo hvert Skib, naar det var stærkt ladet, og stærkt slingedes i Nordsøen, vilde gaaet til Bunds. Man bør haabe, at den Danske Regjering ligesaa lidet vil vedkjende sig denne lave Handling, dersom den er grundet, som de Danskes Fyren paa deres eget Hospital *).

*) Et Rygte har sagt, at der var anbragt Luger, ikke tynde Bræder, paa vore Orlogsskibe, for i paakommende Tilfælde at kunne sænke dem, nemlig forend, ikke efter at en Fiende havde bortført dem. Dog antaget, at the Suns Forsikkring var grundet, er den Danske Regjering da ikke berettiget til at anbringe Huller paa sine egne Skibe, eller skulde den først forespørge sig hos de andre Höffer, om ingen af dem maaskee engang kunde have Lyst til at føre noget bort af dem? Det forekommer mig som om den, der vilde rapse Pærer i en anden Mands Have ved Nattetider, vilde klage over, at Manden havde været saa grusom at henlægge Rævesaxe, for at fange ham. — At de Danske have fyret paa deres Hospital er usandt, men at de Engelske havde anlagt et Batterie ved et Hospital, det er notorisk.

I the Morning Chronicle af 19 September siges, at man nu paa det bestemteste modsiger den halv officielle Efterretning i ministerielle Blade, at Skibsforraad af Vigtighed *) er fundet i Kjøbenhavns Arsenal, og at trods den Umage, Ministerne have gjort sig for at skildre de Danske Skibe som nye og tjenstdygtige, er det halve Antal deraf dog raadne, og naar de ere bragte til Engelland, kun brugelige til at hugges op.

En Deel Engelske Skippere og Lodser, som ere vel bekjendte med Nordsøen, ere afgaaede, for at lodse de Danske Krigsskibe til Engelland.

En Skrivelse fra Brig. Gen. v. Decken til Lord Castlereagh, dat. Jægersborg d. 19 Aug., indeholder følgende angaaende Affairen ved Frederiksværk: da Generalen havde erfaret, at en Transport af 180 Vogne med Krudt, ledsagede af omtrent 500 Mand, som forgjeves havde søgt at komme ind i Kjøbenhavn over Roeskilde, var paa Veien til Frederikstadt (?), besluttede han at afskjære dem fra Frederiksvark, og rykkede derfor frem mod Krigume (?) **). Han havde hørt, at Frederiksværk var en meget stærk Position og forsvaredes af et Corps, oprettet af Kronprindsen selv, til Krudtmøllernes og Arsenalets Defension. Men desuagtet overrumplede dog 100 lette Dragoner, hvis Heste ovenkjøbet vare meget udmattede, Fæstningen, og mødte, ved at nærme sig den, istedet for Batterier, som de havde ventet, en Officier, der tilbød sig at capitulere. Officieren var Major Tscherning, Kronprindsens Adjutant og Gouverneur over Plad-

*) Det kommer an paa, hvad man i Engelland forstaaer ved Ordet "Vigtighed." Tippo Saibske Skatte har man ikke fundet der, men et Arsenal, som allene havde for 3 Tdr. Guld Hamp og for ligesaa stor en Sum Ankere, kan dog vel heller ikke kaldes uvigtigt.

**) Anm. kjender ikke disse Mesopotamiske Steder, og anfører dem derfor som han har fundet dem.

sen. Da Generalen om Morgenen Kl. 5 forlod Frederiksværk, blev han næsten i alle Landsbyerne angreben af Bønder, bevæbnede med Høtyve, som den Danske Regjering i dette Öiemed havde leveret dem; den største Deel var til Fods, og nogle til Hest. Dragonerne toge henved 50 af disse Bønder, uden at løsne et Skud. Da Generalen erfarede, at alle Veiene i Skovene for og bag Frederiksværk vare fulde af Bønder (hvoraf nogle vare bevæbnede med Rifler), saa tog han Veien ad venstre til, og blev Bønderne qvit, efter at han havde forklaret dem Hensigten af hans Ankomst.

I Morn. Chron. siges, at den bestemte Værdie af den Danske Flaade er nu en Gjenstand for Tvistigheder, men i Sandhed, Udgivterne, Berømmelsen og Hæderen ved denne store og høimodige Expedition ere for uhyre til at man skulde tillade sig at gjøre Tømmermænd det ydmygende Spørgsmaal: hvad er den værd!

Kongen af Engelland har tilskrevet Admiral Gambier og Lord Cathcart et Breve, hvori han tilkjendegiver dem sin høieste Tilfredshed med deres Fremgangsmaade. Den første er blevet ophøiet til Baron og den sidste til Viscount af de forenede Kongeriger. Sir Art. Wellesley skal ligeledes forfremmes. Viceadmiral Stanhope og Sir Home Popham skulle ophøies til Baroner.

Engelske Kjøbmænd have ansøgt Regjeringen om at faae nogen Godtgjørelse for det Tab, de have liidt i Buenos Ayras. Over for 3 Mill. Varer skal være sendt did.

I en Skrivelse fra Lord Cathcart til Castlereagh anføres: at en Bataillon Sømænd og Marinere, samt 3 Divisioner Tømmermænd landede d. 5 Sept. under Capit. Waston, fra Skibet Inflexible. De skulle bruges i Stadsgravene ved en Storm, som om faa Dage skulle foretages, dersom Staden ikke havde capituleret.

London d. 21 Sept. Capit. Hunchet, der udmærkede sig som Anfører for en Afdeling af de Baade, der brugtes ved Kjøbenhavn, er blevet befordret til Commandeur for den Danske Fregat Frederiksværn.

I afvigte Aar vare 50 Americanske Skibe i China, hvilke medtoge 8 til 10,000 Tdr. Thee til America, og førte en stor Deel deraf til Europa.

Cometen er observeret d. 4de Oct., om Aftenen Kl. 7, 45 Min., at staae fra Arcturus 20 Grader 24 Min. og fra den klare i Kronen 22 Grader 11 Min. Den 5te Oct. Kl. 7, 48 Min. om Aftenen var dens Frastand fra Arcturus 20 Gr. 44 Min. og fra den klare i Kronen 20 Gr. 58 Min. Den 8de Oct. Kl. 8, 12 Min. om Aftenen blev dens Frastand befundet fra Arcturus 21 Gr. 44 Min. og fra den klare i Kronen 18 Gr. 0 Min. — Af disse Observationer følger, at Cometen bevæger sig fra Vesten imod Østen, at den tillige stiger op ad imod Nord, og at den nærmer sig til Slangens Hals og Hoved. Formedelst den ustadige og blandede Luft er det vanskeligt at bestemme, om dens Hale og øvrige Udseende har forandret sig; Halen synes at være blevet noget smallere og maaskee længere. Cometen gaaer ned henimod Kl. 9; det tiltagende Maaneskin vil herefter gjøre det endnu vanskeligere at observere den.

Det Kongl. Observatorium, d 9de Oct. 1807.

Thomas Bugge.

I Følge de Engelske Commanderendes Foranstaltning af 29de f. M., maatte hverken Reisende eller Posten længere oversættes til Falster. Da det blev befundet vigtigt for Kjøbenhavns Provianterings Skyld, at kunne vedligeholde Corresondencen med Smaaøerne, har General-Commandoen indladt sig i Correspondence herom med de Engelske Commanderende, og faaet til Svar: At endskjønt de vidste Vigtigheden for Sjelland af en fri Communication med Øerne Lolland, Falster og Møen, og derfor heller ikke hidindtil havde lagt Hindringer i Veien for samme, saa tilstædede dog Dannemarks og Engellands nærværende politiske Forhold ingen længere Vedblivelse af denne Communication, og at det var funden fornødent at gjøre Blokaden af disse Øer fra Sjellands Side ligesaa strikte, som den havde været fra Beltets Side; samt at indskrænke al Ankomst eller Afgang til eller fra Sjelland til Kjøbenhavns, Helsingøers, Kallundborgs og Korsøers Havne. Alle Skibe gaaende til eller kommende fra de sydlige Øer, ville derfor blive anholdte, saavelsom og Passagerere derfra, der ei ere forsynede med beskrivende Reisepasse. — Paa Grund af denne fra Engelsk Side tagne Forholdsregel, uddeles indtil videre ingen Passer til Skibe, som ville afseile til eller ønske at afgaae fra Møen, Lolland og Falster.

Kjærnen af Adresseavisen af 7 til 10 October.

Forsamling d. 19 Oct. Efterm. Kl. 4 i Handelshuset M & L. Trier. — — Bekjendtgjørelser: Groß. Branner & C. har faaet sit Bo extraderet. — Fri Kokoppepodning paa Chirurg. Acad. d. 10 Oct. — Condit. N. Hansen fortsætter sin Handel i Skovbog. No. 28. — — Børsauction: 10 Baller m. Klæde, d. 13 Oct. — — Auction over Kram- og Modevare i No. 31 i Kronprindsensg. d 22 Oct. — — Løsøre-Auctioner: i Badstuestrædet No. 125, efter afgangne Aron Isaak, d. 14 Oct — i Assistent Hornbechs Gaard, d. 26 s. M. Indleveringen skeer daglig. — i st. Strandst. No. 90, efter afg. Proc. Aaby, d. 9 s M. — i Vigantsg. No. 215, d. 17 Oct. — — Huse og Gaarde: 5te Auct. over Huset i Sundbyøster paa Amager, tilhørende Sømand Anders Jensen, d. 9 Oct. — — Licitation: for Dansk Regning, 2 a 3000 Favne Bøgebrænde, og 1 a 2000 Tdr. Rug, d. 12 Oct. — Auct. over et Partie grønl. Tran, udsat til d. 13 s. M. — — Dødsfald: Fuldmægt. Gotfrid Apsel, Kgl. Livjæger; Høker Aagaard; B. Holm, (i Kbhavn); Capit. P. Rønne, Landværnscapit. Nørager (i Kjøge). — — Proclamata af 5 Aug. Aaron Isaac. — Styrmand Andr. Jacobsen, — Pensionist Theod. Petzolts, — Bager H. M. Mentz, — d. 6 Oct. P. Poulsen. — — Udkomne Bøger: Danmark i Aaret 1807, 10 ß., — Kjøbenhavns Leierkrands for 1807, 3 Mk. 4 ß.

Undertegnedes Underviisnings-Institut, som har sin Tilværelse siden 1796 og af Regjeringen (see Collegial-Tidender for 1802 d. 7 August) er erkjendt for et Institut af første Rang; altsaa en Læreanstalt, der i ingen Henseende kan sammenlignes med Nutidens mange saakaldede Instituter, men som en Indretning, der har 5 Classer og 15 erkjendte duelige Lærere; der i en Tid af 11 Aar har dannet mange Ynglinge, hvoriblandt over 110

ere blevne ansatte her i Provindserne, i Ost- og Vestindien, Frankerig og Tydskland, og ere blevne gavnlige og virksomme Lemmer i det menneskelige Selskab. I vort saa yndede Tidsskrivt Egeria skal jeg herom nøiagtigere underrette mine agtede Medborgere. Selv de agtværdige Forfattere af dette Tidsskrivt, De Hr. Prof. Sander, Dr. Plum og Pastor Holm, have i dets første Hefte givet dette Institut følgende hæderlige Vidnesbyrd: "Hvis en Læreanstalt skal bedømmes efter "den egentlige Nytte, samme haver stiftet, saa for- "tjener dette, som haver dannet mange duelige "Borgere, Regjeringens høie Opmærksomhed." Dette Institut har altsaa fra Begyndelsen af været indrettet for unge Mennesker, hvis Bestemmelse ikke krævede egentlig videnskabelig Dannelse; men for 2 Aar siden ansaae jeg det for Pligt, at føie de af mine agtede Velyndere, som ønskede at Deres Sønner, ogsaa som Studerende, kunne demitteres fra mit Institut til Academiet. Jeg oprettede derfor foruden de omtalte 5 Classer, endnu 2de studerende Classer for 10 haabefulde Ynglinge, hvoriblandt S. T. De Hrr. Baron v. Holsten, Kammerjunker v. Holstein, Doctor Otto, Grosserer Suhr og flere agtværdige Mænd have deres Sønner. Paa Grund heraf ønsker jeg endnu at kunne modtage flere studerende Ynglinge, saavel i Pension, som allene at deeltage i Underviisningen. Der skal fra min og den Mands Side, der bestyrer de Studerende Classer i mit Institut og som demitterer dem derfra til Academiet, hverken spares paa Flid, Bekostninger eller mueligst Omsorg for, at de af mine ærede Velyndere, som fremdeles betroe mig deres haabefulde Sønner, kunne finde sig fuldelig fornøiede.

Basedow,

Silkegaden No. 47. 1ste Sal.

Med dette Numer sluttes fjerde Aargang. Bladet udkommer to Gange ugentlig; det tilbringes Subscribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

